539

13 10 07

Digitized by Google

[illegible]

P.F.

VIII D 69

13. 10. 07

AEGIDII BOSSII
PATRITII MEDIOLANENSIS, IVRECONSVLTI CLARISSIMI, CAESAREIQVE SENATORIS.

TRACTATVS VARII, QVI OMNEM FERE Criminalem materiam excellenti doctrina complectuntur, & in quibus plurima ad Fiſcum, & ad Principis autoritatem, ac poteſtatem, necnon ad vectigalium conductiones, remiſſionesq; penſionum pertinentia diligentiſſimè explicantur. Opus vtiliſſimum & ius dicentibus, ac cauſarum patronis maximè neceſſarium.

VNA CVM INDICE RERVM VERBORVM, & ſententiarum memorabilium copioſiſſimo

Tractatus omnes ſequens indicabit pagella.

QVAE OMNIA RECENTI HAC NOSTRA editione diligentiſſimè expolita ſunt, accuratiſſimeq; elaborata.

VENETIIS,

Apud Ioan. Baptiſtam Hugolinum, & Hugolinum, fratres.

M. D. LXXXIIII.

ANTONIVS PERENOTVS EPISCOPVS ATREBATENSIS.

FRANCISCO BOSSIO IVRECONSVLTO.

S. P. D.

FVIT mihi in patrem tuum fœlicis memoriæ, ea voluntas, & animi affectio, vt res eius omnes ſtatum, & fortunas deſiderarem, quàm fœliciſſime ſuccedere, ac optimo loco eſſe, tum virtutis, ac honoris eius cauſa, tum quia, quæ conſtans memoria ſupereſt, quod eum talem arbitrarer, qualis omnium exiſtimatione habebatur. Virum eruditiſſimum, & iuriſprudentiæ conſultiſſimum. Neque aliter de te exiſtimo, quia fortes naſcuntur ex fortibus, hæredem te tam virtutum, ac laudis paternæ fore, quàm eruditionis, ac ſingularij ſtudij, vt reipublicæ, ac ſtatu veſtro, vtilitati ac bono futurus ſis: quod in partem eloquentes, & eruditionis indices literæ tuæ teſtantur, tum expectatio multorum, paria paternis monumentis fore, quæ in eo ſtudij genere meditaris. Itaque quod mihi fuit beneuolentiæ erga patrem tuum, & eos qui veris virtutibus ſic commerentur, idem copio à me expectes quantum ex occaſione, & æqua conditione potero, adiuturum me quæcunque ex tuo commodo eſſe arbitrabor. Quæ vero habes paterni ingenij monumenta, de quibus multorum relatu mihi conſtat eſſe talia, vt præter publicæ vtilitatis detrimentum non debeant celari, & ea, & ſi quid ſimile ipſe ſub manibus habes, me volente, & hortante feceris, ſi in publicum emitti cures, quia & famam familiæ veſtræ honeſto modo vendicabis, & publicæ vtilitati pro fueris, & ingenij vires exerces, vt te plures ſciant dignum qui rebus gerendis admouearis, in quo & alijs rebus tuis, ſi quid te potero adiuuare, faciam ne fruſtram meam videaris deſideraſſe, cui cupio ſalutem.

ILLVSTRISSIMO, ET REVERENDISSIMO S. R. E. CARDINALI ATREBATENSIS GRANVELLANO, ANTONIO PERENOTO.

FRANCISCVS BOSSIVS IVRECONSVLTVS.

AEGIDII FILIVS S. D.

ETSI mea ſponte nihil vnquam antiquius habui poſt Aegidij parentis mei immaturum interitum, quàm vt librum ſummo, continentique multorum annorum labore, pluribusque vigilijs ab eo elucubratum in lucem ederem, tum ad communem omnium vtilitatem, tum ad eius nominis memoriam ſempiternam, tuæ literæ tamen aliquot abhinc armis ſcriptæ, quibus me ad hoc ipſum amãtiſſimis, atq; honorificentiſſimis verbis hortatus es, currentem etiam atq, etiam incitarunt, nam vel tuam auctoritatem aſpernari, cuius neminem unquam poſſet pœnitere, vel voluntatem negligere, quam maximi ſemper faciendam duxi, nefas eſſe putaſſem. Itaque totus in eam curram, & cogitationem incumbebam, vt quam primum liber exiret, cuius rei cauſa cum is à me diligentius legeretur, quòd ſcirem Aegidium aduerſa prius valetudine, ac demum morte præuentum, operi minus adhuc perfecto, ultimam (vt aiunt) manum imponere non potuiſſe, animaduerti pluribus in locis verba deeſſe, conſulto omiſſa, & poſtmodum apponenda, eaſdemque ſententias ijſdem ferme verbis. non vno in loco repetitas, multaque librarij inſcitia non corrupta ſolum, ſed plane etiam deprauata. Proſtremo etiam vidi Aegidium ipſum, dum aduerſus hominum ingenium, calliditatem, atque ſolertium, infinitasque, & inextricabiles Iureconſultorum ſententias, veritatem ſolum nudis, ſimplicibusque verbis explicat, & defendit, leporem omnem ſermonis, omniaque dicendi ornamenta penitus contempſiſſe: ita vt mirum videri debeat, eum, qui iuris ciuilis intelligentia ad veteres Iureconſultos quam proxime videbatur accedere, quique non modo reſponſa reorum ſæpiſſime legerat ſed vel ſingula etiam verba prope admodum tenebat, tam diuerſo tamen, & illis ipſis minime probato dicendi genere uſum fuiſſe. Quapropter putaui neceſſarium eſſe, mihique maxime debitum ſtudium, & diligentiam adhibere, vt liber opera mea paulo emendatior prodiret, cum præſertim certo ſcirem (ſi quis mortuis ſenſus eſt eorum quæ hic apud nos geruntur) parenti meo me gratiſſimum factum, quem non ſemper ingrauſcente morbo, dicere ſolitum meminiſſem. nulla ſe graviore moleſtia effici, quam quòd ante diem extractæ ætatis, ſupremo

fato

fato properante, lucubrationes ſuas corrigere, perfecteq́. abſoluere nequiuiſſet. Sed cum opus aggreſſum eſſem, cępit me ſummum deſiderium addendi aliqua, quæ iiſdem de rebus, poſt parentis mei obitum copioſe ſcriptis, mandata fuiſſent, nouasq́; etiam quæſtiones (ſicubi locus poſceret) breuiter diſputandi, quæ cum Aegidij quæſtionibus apta conuenirent; vt, inuenta ab auctore, quod vnum mihi præ ceteris curæ eſſe debuit, non labore clariora illuſtrioraq́; redderentur. Itaque omiſſo priore inſtituto, ad hanc rem me contuleram: ſed cum clientibus, publicisq́; aduocationibus non poſſem omnem prorſus operam, ſalua dignitate, negare, atque adeo maiorem in dies præbere cogeret, meq́; (vt ſæpe accidit) quotidie aliud ex alio impediret, fiebat, vt incitatus feſtinansq́; ad hoc vnum animus meus vehementer tardaretur. Subſecuta ſunt deindè tempora, quæ me totum ab hac cura, cogitationeq́ue diſtraxerunt. nam Aedilis factus (vicarium prouiſionum appellant) ex illius muneris aſſiduo, & quotidiano labore, atque ex ſuſceptis patriæ nomine legationibus, & ex domeſticis negocijs, quibus abſente Heluetios fratre, penè opprimebar, orta eſt longa ſanè horum ſtudiorum intermiſſio, ita ut quamuis non parum temporis in hoc munere exequendo conſumpſiſſem, res tamen ad optatum finem non dum perducta longo etiam labore, multaq́; diligentia egere videretur. Quapropter decreui ſatius eſſe opus hoc in aliud tempus differre, nullaq́; interpoſita mora librū edere, ne multorum ſpem, & quidem doctiſſimorum virorum, a quibus auidiſſime expectatur, diutius fruſtrarer, & ne vel tuarum literarum oblitus, vel tibi parum obediens viderer, ſed vno, atq; eodem tempore diuturno aliorum deſiderio, debitæ erga patrem pietati, tuisq́; iuſtiſſimis mandatis ſatisfacerem. Adieci igitur pauca libro, quæ Aegidius addenda reliquerat, cum opus totum actius (quod ſperabat) examinandum reſumpſiſſet, mendaq; plura ſuſtuli non auctoris illa magis, quā librarij, atque omnem orationem minus profecto barbaram, & quæ minus etiam purgato ſtomacho moleſta eſſet, reddere conatus ſum: quæſtiones vero, & collecta a probatiſſimis, ac recentioribus Iureconſultis, opportuna ſanè teſtimonia, quæ operi addere ſtatueram, in aliud tempus reijciens, munus a me ſuſpectum accurate pro viribus abſolui,) ſi tamen abſoluere eſt, quod quis parum polite efficiat.) Sed quis ornate poteſt, aut eleganter his de rebus tractare? in quarum ſcriptionibus noua verba, & omnino barbara, ita poſſim ab omnibus Iurecōſultis recepta ſunt, vt qui veteribus, vereq́; Latinis vocabulis pro illis uti noluerit, longe fiat obſcurior, & a nemine ferè intelligatur. Curandum autem videtur, vt non tam proprijs nominibus in hac ſubtili diffuſaq́. iuris ciuilis ſcientia, quam notioribus interdum vtamur, quod ex antiqui Iureconſultis nonullos aliquando feciſſe ſcriptum legitimus. Ego vero hoc ipſo etiam veniam magis promereor, quod longe difficilius, fuiſſet, alienam rem contemptiore ſtylo ſcriptam, prorſus politam reddere, quam ſi hoc idem, ego nunc primum eleganter ſcribere aggreſſus eſſem: ſpero tamen quod a me præſtitum fuit in præſentia (quidquid id eſt) nonnihil ornamenti paternis lucubrationibus allaturum, iudicaturosq; homines, meam hac in re ſi minus egregiam operam, at præclaram uoluntatem extitiſſe. Cum autem in manus hominum hæc parentis mei

monumenta prodituna eſſent, quibus nulla res mihi charior vnquam fuit, tu potiſſimum a me delectus es, ad quem iure, ac merito mittenda putarem. Nam ego ſemper tuam amplitudinem colui plurimum, & obſeruaui, cum propter ingenij magnitudinem, excellentem doctrinam, admirabilem religionem, rerum vſum incredibilem, ceteraſq. innumerabiles, ac præſtantiſſimas virtutes tuas, illamq. præſertim humanitatem, in qua mirabiliter excellis, tum quod etiam me a te amari, propenſamque voluntatem tuam erga me, multorum teſtimonio, atq; etiam tuis literis ad me non ſemel humaniſſime ſcriptis abunde cognoui: mirum eſt autem quantopere virtutis ſplendor ad ſeſe homines alliciat, quantumq; etiam ſua vi trahat, vel rapiat potius ad amandum amoris, vel exigua ſignificatio. Præterea ſciebam auctorem, quo ad vixit, ſumma animi propenſione, ſummoq; ſtudio coluiſſe ſemper patrem tuum optimum, & clariſſimum uirum, atque etiam te, qui id ætatis ſupra ætatem doctrina, atque omni prudentiæ genere præſtabas, & ſimul mihi quaſi legem quandam in te colendo tradidiſſe, quam ego ſtudioſiſſime ſemper obſeruaſſem, ita vt dubitari nullo modo poſſit, quin ſi Aegidium in præſentia conſulere liceret, ex illius etiam voluntate, atque auctoritate liber ad te potiſſimum mitteretur, qui certe (vt confido) te legentem etiam delectabit, quod præter criminales controuerſias, quarum omnium ſummam exacte complectitur, plurima in eo ſunt, & ea quidem præclara, quæ ad fiſcum, & ad principis auctoritatem poteſtatemq; pertinent, & ſi quid memoria dignum in hac Mediolanenſi ditione a Ludouici Sfortiæ principis temporibus, vſque ad extremum Aegidij exitum per rerum criminalium iudices, quæſtores, & ampliſſimum Senatum pronunciatum vnquam, decretum, aut ſancitum fuit id omne in hoc libro legi, & cognoſci poteſt, multa etiam ad huius prouinciæ decretorum, & conſtitutionum interpretationem, declarationemq; in eo ſcripta reperiũtur, quæ omnia ab auctore, perlectis vtriuſque iuris ſcriptoribus diligentiſſime excuſa, vſu ipſo deinde comprobata fuerunt, cum viginti annos, atque etiam amplius, primum fiſci patronus, ac deinde ſenator munera publica obiuerit. Tu vero admirabili vtriuſque iuris ſcientia præditus es, & adhuc adoleſcens ob eximiam virtutem peneq; diuinam prudentiam a Carolo Quinto ſapientiſſimo, atque inuictiſſimo Imperatore conciliorum omnium particeps, imò vero princeps effectus plurimas orbis terræ partes, quas illius magnitudo complexa fuerat, quoad impetrauit, tuo concilio tuaq; prudentia gubernaſti. Porrò Philippus Caroli filius, & rex omnium maximus, te in eodem amplitudinis ac dignitatis munere conſtitutum mirificem ſemper dilexit, tibiq; omnia ſumma maxime detulit, & in tot ſapientiſſimorum virorum conſilijs, qui a rege dum in Belgis moraretur, delecti fuerant, tua præcipue virtus, atque opera plurimorum eminebat, nemo enim te vno fuit vnquam, vel ad intelligendum acutior, vel ad iudicandum ſapientior, tua ſingularis eſt in audiendis hominibus facilitas, in conficiendis negotijs diligentia, & in rebus omnibus integritas, & fides, ita vt iure optimo, nihil præclarum, aut egregium ſine tuo conſilio aut induſtria fieri poſſe videatur, quibus tuis virtutibus, & huic tantæ exiſtimationi ampliſſimum ſanè teſtimonium hoc tempore redditum eſt, cum pruden-

dentiſſimus, & ſapientiſſimus princeps Pius Quartus pontifex maximus, adductum te ab omni cura, atque honeſto ſtudiorum ocio fruentem, ſuo præclaro in hominibus dirigendis iudicio, in celeberrimum cardinalium collegium cooptauerit, quæ dignitatis acceſſio, non tam quidem tibi futura eſt ornamento, qui te iam diu omni honore ſuperiorem oſtendiſti, quam ſummæ vtilitati vniuerſæ Chriſtianæ reipublicæ, in qua longè lateq; propaganda, diuinam vim ingenij, & virtutis tuæ aptius, atque commodius exercere poteris. Sed quia certum mihi exploratumque eſt, te quamuis grauiſſimis occupationibus, & curis deſtinearis, ſi quid tamen interdum ocij detur, id omne in humanioribus, ſacriſq; ſtudijs, vel legum ſcriptoribus libentiſſime ponere, ex quibus ſummam animi voluptatem, maximeque fructuoſam percipere ſoles, non eſt quod dubitem, quin librum hunc, quem tibi probari tuis literis iam pridem ſignificaſti hilari fronte, gratoq; animo accipias, & vt Aegidij patris mei optimi, & doctiſſimi viri opus, & vt munuſculum a me tibi maxime addicto profectum, quod erit meæ peruetetis erga tuam amplitudinem obſeruantiæ certiſſimum apud omnes teſtimonium. Dum autem maiora (quod mihi eſt optatiſſimum) meo labore, meiſque officijs tibi præſtare contendo, plurimum te ero, ampliſſime Perenote, atque obteſtor, vt ſi quando mea opera, meumque ſtudium tibi vſui eſſe poterit minima, maximaque mihi fidenter imperes, efficiam profecto, vt nec vllam diligentiam, nec maiorem erga te cultus, atque obſeruantiæ voluntatem in me poſſit deſiderare, ſuſceptamque de meo in te ſtudio nunquam fallam opinionem tuam. Vale.

TABVLA TRACTATVVM, QVI IN HOC volumine continentur, in ordine alphabetico poſita, quo facilius reperiri poſſint.

ABigeis. fol.224
Accuſatione 53
Alimentis præſtandis filijs ex bonis publicatis 304
Ambitioſis 230
Angarijs, & extraor ex actio. fol. 386
An in criminalib. iudicijs quis poſſit pro abſente interuenire 267
Appellationibus 317
Aquis,& fluminibus 376
Arborum furtim cæſarum 227

B

Banni nullitate 265
Bannire qui poſſint 258
Banniri quid amittant 259
Banniris 257
Blaſphemijs 224
Bonorum publicatione 277
Bonis vacantibus 388

C

Captura 6
Carcerato fideiuſſor, committendo, & quib. modis carceres euitari poſſint 15
Carcere 13
Citationibus 72
Coitu damnato,& punibili 184
Confeſſis 80
Confeſſis per tort.ac effectu torturæ 111
Conuictis 86
Crimine læſæ maieſtatis 130
Crimine ſtellionatus 228

D

Damno dato 216
Dationis in ſolutum quæ fiunt creditoribus fiſci ex bonis publicatis 305
Debitores an delinquenti ſoluere poſſint in præiudicium fiſci ſi vera numeratio nō interueniat. 296
Decreto Mediolani vt non procedatur criminaliter quando res habet originem à contractu. 66
Deſcenſionibus eorum, & defenſionum impugnationibus. 121
Delicto 1
Delinquente 3
Denunciatione 56

E

Effractoribus carcerum 224
Examinibus reorum 76
Executione ſententiæ 330
Extraordinarijs crim. 229

F

Falſis 190
Falſa moneta 115
Fauoribus defenſionis. 254
Fiſco,& priuilegijs eius. 365
Foro competenti. 35
Fraudantibus vectigalia. 395
Furtis. 163
Furti aduerſus nautas caup.ſtabul. 226

H

Hæreticis. 127
His qui prohibent aliquem teſtari. 208
His qui aſcribunt in teſtamento. 208
His quibus ut indigni a fiſco bona auferũtur. 376
His quibus vt indignus bona auferuntur, & fiſcum non peruenerunt. 388
Homicidio 144

I

Incendiarijs 216
Indicijs,& conſiderationibus ante torturam. fol. 91
Iniurijs 217
Inquiſitione 18

L

Lege Iulia de annona. 231
Lege Iulia perculatus,& reſiduis 212
Literis principis bannitum admittentibus ad nouas defenſiones 274

M

Mandato ad homicidium conſilio,& inſtigatione 156
Metallis,& argenti fodinis 389
Monetis 379
Mulctis 271
Mutatione nominis 209

N

Nullitate 319

O

Officialibus corruptis pecunia, iniuſteque iudican-

dicantibus. fo.342
Oppoſitionibus contrá teſtes. 241

P

Pace. 327
Partu ſuppoſito. 209
Periurijs. 224
Pœnis. 269
Plagiarijs. 224
Pluribus violentijs. 171
Præuaricationibus, calumniatoribus, extergi verſatoribus. 225
Principe, & priu legijs eius. 331
Proclamare quod ſi bonis publicatis. 299
Publicatione proceſſus, & teſtium. 237

Q

Querela contra ſententiam. 320
Quomodo procedatur in crimine notorio 61
Quomodo procedatur per actionem in delictis. 62
Quomodo procedatur per exceptiones. 58
Quomodo procedatur per præcepta. 78
Quomodo ſuccurratur fiſco, quando quis cõtra eum falſis, ſiue ſimulatis artibus ſententiam obtinet. 305

R

Rapinis. 268
Raptu mulieris. 181
Regalijs. 371
Reis requirendis, & abſentibus damnandis. fol. 257
Remedijs contra bannum. 264
Remedijs ex ſola clementia principis contra ſententiam. 322
Remedijs iuſtitiæ contra ſententiam ex cõceſſione principis. 320
Remiſſione mercedis conductorum. 392
Remiſſione mercedis publicanorum. 406

Reſponſionibus à reo faciendi. fol.78
Reſtitutionibus quę fiunt à principibus, finito bello, ob pacem inter ipſos factam. 329

S

Sacrilegijs. 222
Seditioſis. 123
Sententijs. 305
Si aduerſus rem iudicatam reſtitutio poſtuletur. 314
Si ex falſis inſtrumentis, uel teſtibus iudicatũ fuerit. 313
Si familia furtum feciſſe dicatur. 227
Sortilegijs, & mathematicis. 222
Stupro deteſtabili in maſculos. 189
Supplicationibus aduerſus rem iudicatam. fol. 316

T

Tortura. 109
Tortura accuſatoris. 120
Tortura teſtium. 115
Tigno iniuncto. 228
Termino moto. 228

V

Vectigalibus. 381
Vectigalium conductione. 382
Vectigalia qui poſſint imponere. 382
Vectigali quod ſoluitur ex contractu. 383
Vectigal quo loco, & tempore ſit ſoluẽdum. 383
Vectigalia pro quibus rebus ſoluantur. 384
Vectigal ſoluere qui tenebatur, & qui ab eo excuſetur. 384
Via facti, & denunciationis euangelicæ cõtra ſententiam. 320
Via publica. 391
Via publica, & priuata. 231
Vnionibus, & colligationibus. 223

FINIS.

INDEX RERVM, AC VERBORVM memorabilium, quæ in tractatibus Illuſtris, & Clariſſimi viri D. Aegidij Boſsij continentur.

ABigeus qui ſit in ti. de furtis. nu. 40. f. 166. & in ti. de abigeis, nu. 1 f. 232
Abigeus non dicitur, qui credebat ſe habere aliquod ius in proprietate animalium ab actorum. in ti. de abigeis. nu. 2 f. 224
Abiurans hæreſim euitat pœnam mortis non ſolum ſi abiurauerit ante condemnationẽ, ſed etiam ſi poſt. in ti. de hæret. nu. 20 f. 128
Abolitio dari debet, quando contra reũ erant vehementia indicia, & tortus noluit fateri, non autem abſoluendus eſt. in ti. de ſententijs. nu. 68 311
Abolitio generalis ſeu remiſſio delictorũ ad quæ trahatur, & an ad eos qui ſunt in carceribus. in ti. de remedijs ex ſola clementia Principis contra ſententiam, nu. 31 325
Abolitionis publicæ, legalis, & priuatæ materia ubi tractetũ in ti. de accuſatione, n. 16 55
Abortum dolo procurans punitur pœna mortis, ſiue mater, ſiue tertius. in ti. de homicidio, nu. 3 145
Abſens an poſſit de iure communi condemnari, in ti. de fauorib. defenſionis, n. 8. f. 256. & in ti. ſeq. de reis requirẽdis, nu. 1. & 2. 257
Abſentis perſona de iure communi an poſſit condemnari, & quid de eius bonis. in tit. de reis requirendis, & abſentibus damnãdis n. 1. f. 257. & in ti. de fauoribus defenſionis, nu. 8 256
Abſentis, ſeu contumacis perſona, an poſſit condemnari rigore ſtatutorũ. in ti. de reis requirendis. & abſentibus damnandi. nu. 2. f. 257. & in ti. de præcedenti, nu. 8 256
Abſoluendo iuſtius peccatur quàm condemnando. in ti. de delicto, nu. 23 5
Abſolutio principali non propterea mandans eſt abſoluendus. in ti. de delicto, numer. 52 fol. 9
Abſolutio reo rebus ſtantibus, quando idem accuſator poſſit proſequi eandem accuſationem. in ti. de pluribus uiolentijs, nume. 115 180
Abſolutoria lata in cauſa ciuili in qua fuit oppoſitum de falſitate, & petitum q̃ procederetur criminaliter, & cognitum fuit, operatur ut principaliter in alio iudicio nõ poſſit agi criminaliter ſecus ſi tantum modũ exceptum fuiſſet ad finem repellendi. in ti. quomodo procedatur per exceptiones, n. 19 60
Abſolutoria lata ad vnum finem non obſtat in eo caſu ad alium. in e. ti. 20 ib.
Abſolutio an cenſeatur prohibita ſit prohibita ſit condemnatio. in tit. de fauoribus defenſionis, nu. 14 256
Abſolutio facta rebus ſtantibus, prout ſtant, an ſit diffinitiua, uel interlocutoria? in ti. de ſententijs, nu. 66 311
Abſolutio rebus ſtãtibus, prout ſtant, fit ſemper quando non apparet clarè de innocentia rei, in e. ti. nu. 72 ib.
Abſolutio diffinitiue non ſit, quando accuſatus habet præſumptionem iuris contra ſe. in eo. ti. nu 73 ib.
Abſolutio in foro pœnitentiali facta pro blaſphemia optatur pacẽ, vt ſibi remittatur: in ti. de pace, nu. 28 328
Abſolutus vel condemnatus per ſententiã nõ debet amplius moleſtari, occaſione eiuſdẽ delicti. in ti. de ſententijs, nu. 64 f. 311
Abſolutus rebus ſtantibus, prout ſtant quod quotidie fit Mediolani niſi clare conſtet de innocentia, poteſt moleſtari ſuperuenientibus indicijs. in e. ti. nu. 65 ib.
Abſolutus diffinitiue in cauſa criminali, criminaliter mota, quia non probatum ſit delictum non poteſt iterum de eo cri. accuſari. in e. ti. nu. 76 ib.
Abſolutus, quia non probatum fuerit crimen in cauſa ciuiliter mota, uel quia nõ cõmiſſum ſit crimen, an habeat exceptionem rei iudicatæ, & quid quando ciuiliter actum ſit ad vindictam publica. in e. ti. nu. 77 f. ib.
Abſolutus ex officio citato eo, cui facta eſt iniuria ad cõtradicẽdũ, nõ poterit iterũ ab e. accuſari per inquiſitionem. in e. ti. nu. 81 ib.
Abſolutus formata contra eum inquiſitione poterit iterum inquiri. in e. tit. nu. 82. ſo. ib.
Abſolutus propter colluſionẽ, vel præuaricationem

tionem poteſt iterum accuſari.in tit. ſi aduerſus rem iudicatam reſtitutio poſtuletur, num.11 315
Abſolutus ſemel an iterum poſſit accuſari ab eo, qui fuit ignorans.in ti.de officialib.corruptis pecunia iniuſteque iudicantibus, numero 33 236
Accomodans tacite fidem teſtatori reſtituendo incapaci, an teneatur in foro cõſcientiæ in ti.de his, quibus ut indignis, bona a fiſco auferuntur, nu.13.
Acta in cauſa ciuili quando faciant fidem in criminali, in ti.quomodo procedatur per actionem in delictis, nu.48 66
Acta, & probationes in cauſa ciuili fidem non faciunt in criminali, niſi ita clare probatum eſſet in ciuili ut nihil poſſet opponi.in ti.de conuictis, nu.19 88
Acta, & ſententia in iudicio ciuili .an faciant fidem in criminali, in ti.de pluribus violentijs, nu.24 174
Acta nocent illi, cui præiudicat ſententia.in ti. de ſententijs, nu.87 312
Acta facta in vno iudicio, an fidem faciant in alio, in ti. de pluribus violentijs, nume.117 fol. 181
Acta in uno iudicio non nocent in alio, ſi etiã ſententia non nocet.in ti.de partu ſuppoſito, nu.23 213
Acta facta in uno iudicio ciuiliter, an eo non mutato fidem faciant quod ad puniendum criminaliter.in ti. de pluribus uiolentijs, nu.118 181
Actione agitur ad ius ſuum proſequendum, & etiam ad pęnam parti applicandam.in ti. quomodo procedatur per actionem in delictis, nu.12 63
Actiones ex priuatis delictis oriuntur quæ denominantur ab ipſis maleficijs, ex publico vero oritur actio in factum.in eo.ti.numero 8 54
Actiones priuatorum delictorum regulariter concernunt intereſſe partis.actiones publicorum vindictam, in eo.ti.nu.53 66
Actionis ciuilis, & criminalis accuſationis qui ſin effectus.in eo.ti.nu.53 66
Actionis iure agitur non ſolum ad proprium intereſſe, ſed etiam ad remotionem officij. in eo.ti.nu.14 64
Actio ex delictis introducta, facit quod ciuiliter agatur, accuſatio quod criminaliter.in eo.ti.nu. 13 63
Actio differt ab accuſatione, quia prima triginta annis tollitur.ſecũda viginti.in eo.ti. nu.17 64
Actio ciuilis tranſit ad hæredes, criminalis nõ regulariter, in eo.ti.nu.30 65
Actio ciuilis competit non ſolum ad cõſequẽdum ius ſuum, ſed etiam ad vindictam interdum.in eo.ti.nu.30 65
Actio de dolo ciuilis datur in ſubſidium.in ti. de crimine ſtellionatus, nu.4 228
Actio ciuilis ad vindictam, an tollat criminalẽ.in ti.de pluribus violent. numero 23.folio. 174
Actus ſequens oſtendit qualis fuerit animus à principio.in titu.de crimine leſæ maieſtatis, nu 28 133
Accuſãdi ius tollitur ex receptione ſatisfactionis ſimpliciter ſine remiſſione, etiã in crimine publico nedũ in priuato .in ti.de partu ſuppoſito.nu.39 215
Accuſans aliquem vt capite puniatur, an ĩ foro conſcientiæ ſit tutus.in ti.de coitu.damnato, & punibili.nu.53 188
Accuſans calumniatorem ſatis habet fundatã intentionem, quando calumniator accuſauit pro facto in ſeipſum commiſſo in ti.de accuſatione, nu.26 55
Accuſare ſeu querelare poteſt. in ti.de accuſatione, nu.9 54
Accuſari non poteſt iterum de eodẽ crimine ſi abſolutus ſit diffinitiue in cauſa criminali criminaliter mota, quia nõ probatam ſit delictum.in ti.de ſententijs, nu.79 311
Accuſare iterum nõ poterit ab eo cui facta eſt iniuria, qui ab officio abſolutus fuerit per inquiſitionem citato, eodem ad contradicendum.i. ti.de ſententijs, nu.81 ib.
Accuſari iterum poterit abſolutus medico colluſionis vel præuaricationis, in titu.ſi aduerſus rem iudicatam reſtitutio poſtuletur.numero 11 315
Accuſari an iterum poſſit ſemel abſolutus ab eo qui fuit ignorans.in ti.de officialibus corruptis pecunia iniuſteque iudicantibus. numero 33 236
Accuſatio qua re hodie prorſus eſſet.in tit. de accuſatione nu.7 54
Accuſatio regulariter in priuatis delictis non cõpetit niſi ei cuius intereſt.in titu.quomodo procedatur per actionem in delictis numero 4. 63
Accuſatio tollitur ipſo iure ſi ſtatutum dicat: quod.

quod ſuper crimine non recipiatur accuſatio.in tit. quomodo procedatur per actionem in delictis, num. 54 66
Accuſatio,quo ad pęnam corporalem , ceſſat mortuo accuſato , ſiue ante ſententiam ſiue poſt , licet aliter quandoque factum ſit contra inſignes latrones. in tit de accuſatione.num.33 56
Accuſatio non procedit,niſi poſtquam conſtiterit de delicto,in tit. de tortura accuſatoris,num.5 120
Accuſator proponens falſam accuſationẽ vel querelam punitur pœna qua calumniator, hoc eſt ſimilis ſupplicij. in tit. de accuſatione,num.17 55
Accuſator manere debet in carceribus cum accuſato,vbi ſtatim accuſetur per accuſatum de falſa accuſatione, & extaret indicium.in eod.tit.nu.18 ibi.
Accuſator calumnioſus quando de vera calũnia , & non præſumpta agitur,condemnatur,ſed de conſuetudine non ſeruatur.eod. tit.num.19 ibi.
Accuſator qui non præcedentibus indicijs accuſabat conſtituebat ſe in carcere.in eo.tit. num.38 56
Accuſator carcere debet ſuſpicione nõ minus quam teſtis, alias repellitur.in eod.tit. nume.39 ibi.
accuſator hodie non fideiubet pro expenſis,licet iure cõmuni , & ſtatutorum id caueat, niſi ſit non ſuppoſitus in eo.tit.nu.4 54
accuſator non tenetur hodie ſe inſcribere,nec conſtituere , & qualis fiat ſcriptura.in eod. ti.num.2 53
accuſator an poſſit nouum iudicium in criminali intentare,quando ſententia abſolutoria ab obſeruatione iudicij ſecuta eſt. in ti. de inquiſitione, num.88 31
accuſator,licet de iure in carcere ponatur, ſicut accuſatus.ſecus tamen eſt de conſuetudine.in tit.de tort. accuſatoris , nu.1 120
accuſator interdum aliquis eſſe poteſt,qui nõ poteſt eſſe teſtis in eod.tit.nu.2 ib.
accuſator torqueri poteſt caſu,quo poſſit contra eum procedi, uel ad pœnam talionis,actione iniuriarum,uel de falſa accuſatione, in eod.tit.num 8 ibi.
accuſator vilis,& ignobilis,& nulla indicia,vel probationes oſtendens a verificationem accuſationis, in caſibus tñ quibus cõtra eum proceditur,torqueri põt,in eo.ti.nu.9 ibi.
Accuſator crimine notatus non admittitur fine in tortura in eo. ti.nu.7 ibi.
Accuſator quando a principio fuit in bona fide,quæ poſtea ceſſauit , an ſit in calumnia. in tit.de præuaricatoribus, nu.11 226
Accuſatores falſi quot modis puniantur.in ti. de præuaricatoribus,nu.12.13 ibi.
Accuſatoris,& teſtis ordo pari paſſu ambulat. in eod.tit.num.12 ib.
Accuſatoris calumniam , quæ qualitas excuſet.in eod.tit.num. 12 ibi.
Acquiſitio bonorum vacantium non eſt fructus iuriſditionis. in titu. de bonis vacantibus.nu.13 389
Accuſatori creditur.in ti. de tortura accuſatoris,num.6 120
Accuſatus calumnioſè poteſt actione iniuriarum agere contra accuſantem.in ti.de accuſatione,nu.20 56
Accuſatus abſque a'ijs iudicijs in carcerẽ conijcitur, niſi eſſet crimen in accuſatione pro quo dimittendus eſſet pręſtita fideiuſſione in tit.de tortura accuſatoris, nu 4 120
Accuſatus accuſatore non probante diffinitiue eſt abſoluendus. iu titu. de ſententijs. num.67 311
Adhærentia non tribuit iuriſdictionem , ſed defenſionem,a via facti.in ti de crimine læſæ maieſt.num.101 140
Adhærentes Ducibus Mediolani debent a Cæſare defendi ad quem ob finitam generationem deuoluta eſt prouincia Mediolani, & ita defenſi fuerunt.in ti.de crimine læſæ maieſt.num.91 139
Adhærentes,& fœderati, & qui partes Principum ſequuntur,vel ciuitatum,comprehenduntur in fœdere inter ipſos Princeps , vel ciuitates facto in tit. de vnionibus, & colligationibus, num.3 223
Adiuncti ratione quando aliquid fiat quod aliter non fieret.in ti.de foro competenti, nume. 148 50
Aduocatus,ſalua conſcientia , non poteſt inſtruere reum ad tacendam veritatem etiã vbi ingeritur pœna ſanguinis,nedum in alijs cauſis in tit.de reſponſionibus a reo faciendis,num. 18 79
Aduocatus tenetur perſuadere clienti, vt reſtituat,quod indebite tenet,ſine ſcandalo tamen,vt opera confeſſoris in eo.ti.nu.19 ib.
Aduocatus poteſt per ſubterfugia decipere alium aduocatum,quãdo aduerſarius fouet iniu-

iniuſtam cauſam.in e.ti.nu.21 ib.
aduocatus non poteſt clientem inſtruere in falſis probationibus, aut falſo iuramento, etiam quod aduerſarius foueat iniuſtam cauſam.in e.ti.nu.22 80
aduocatus poteſt patrocinari ad obtinendam iuſtitiam, & gratiam pro bannito.in titu.de mandato ad homicidium.nu.67 163
aduocatus edoctus de iuribus unius partis, cui promiſerat præſtare patrocinium, an ſi deinde eam relinquat, & pro alia parte patrocinetur incidat in crimen præuaricationis.in tit de præuaricatoribus, nu.5 225
aduocatus poteſt dicere conuicia in alteram partem quatum poſcet utilitas cauſæ. in ti. de inquiſitione,nu.126.f.34.& in ti de iniurijs,nu 4 218
aduocati in quibus digne officium ſuum exercent, & in quibus indigne.in ti.de reſponſionibus a reo faciendis,nu.20 79
aduocati, & procuratores aliquando incidunt in crimen præuaricationis.in ti.de præuaricatoribus,nu 2 225
aduocato uel iudici, an poſſit obijci conuiciū quatenus poſſit utilitas cauſæ, in ti.de iniurijs, n.4.fo 218. & in ti.de inquiſitione,nu. 89 31
adultera perdit dotem, donationem propter nuptias, & bona paraſinalia. in tit. de coitu damnato, & punibili,nu.54 188
adultera quando non perdit dotem.in eo. tit. nu.56 ib.
adulteraſſem aliquam uel cum ea iacuiſſe paria ſunt.in e.ti.nu.58 ib.
adultera filia, vel uxor quando poſſit a patre, uel marito occidi in e.ti.nu.49 187
adulterij præludia quæ ſint.in ti. de raptu mulieris, nu 13 183
adulterij præparatoria, quando faciant uxorē priuari dote.in ti.de coitu damnato, & punibili,nu.57 188
adulterij materia, & per quos clare tractetur, in e.ti.nu 62 ib.
adulterium committens cum uxore Cæſaris, vel regis non incidit in crimen læſæ ma. in ti.de crim.læſæ ma.nu.3 132
adulterium quomodo probetur.in ti.de raptu mulieris,nu.12.f.187.& in ti. de coitu damnato, & punibili,nu.59 188
adulterium per quos accuſetur, & de materia adulterijs.in e.ti.nu.43 187
adulterium uel fornicatio denigrat totā familiam.in e.ti.nu.44 ib.
adulterium magis affligit uirum quia mors filij.in e.ti.nu.46 ib.
adulterium ſæpius cum una, & eadem committens, an puniatur una pęna uel pluribus in e.ti.nu.48 ib.
aedificare ſupra muros ciuitatis uel caſtri an quis poſſit.in ti.de uia publica,nu. f.392
aeſtimatio fructuum in remiſſione, quæ fieri debet, attenditur ſecundum tempus collectionis.in ti.de remiſſione mercedis conductorum nu 9. 394
aeſtimū quomodo fieri debeat, & quomodo conſideranda ſint onera incumbētia rebus in æſtimum redact.s, in ti.de principe,num. 124 345
affectus homicidij nō punitur, niſi effectus ſequatur ex conſuetudine Italiæ. in tit.de homicidio,nu.4 146
affectus committendi homicidij deductus ad actum, licet non ſequatur effectus, punitur Med.per decreta.in e.ti.nu 15 ib.
affinis præſumitur caſu, & culpa occiſus.in eo. ti nu 48 150
affinitas transuerſalis, an repellat teſtem, & an affinis probet in cauſa criminali, & frater pro fratre, & an qualitas repellens teſtem ſit probata eo ipſo quòd teſtis eam fatetur. in ti.de oppoſitionibus cōtra teſtes, nu.92. & nu.105.& ſeq. 248
agi poteſt criminaliter, & ciuiliter pro quolibet delicto, & priuato publico.in ti.de furtis nu.37.f.166.& in ti. de falſis,nume.149 204
agricolæ ſunt inſtrumenta feudi, & ſi moriatur propter peſtem, uel bellum licitum eſt conductori recedere a conductione.in ti de remiſſione mercedis cōductorū,nu.44 398
alchimiſta an peccet. in ti.de falſa moneta,nu. 5 217
alea, & commoditas uidetur uendita, ſeu futurus euentus in dubio, qñ uenditur pedagium, & ſic non fit remiſſio, in ti.de remiſſione mercedis publicanorum,nu.10 407
allegans rē habere originem a contractu non auditur, niſi perſonaliter compareat, & prę ſter fideiuſſionem.in ti.de decreto Mediolani ut non procedatur criminaliter, quando res, hēt originem a contractu, nu.7 f.68
allegans rem habere originem, a contractu non tenetur ſe conſtituere, ſed dimittitur præſtita fideiuſſione de reuertendo infra certum

certum tempus, vbi nõ probaſſe.in e. ti.nu. 6 ib.
Allegans leges abrogatas, vel ſtatuta, an teneatur de falſo.in ti.de falſis.nu. 132 203
Alendi onus tranſit in hæredes.in ti.de alim.pſtandis uxoris,atque filijs ex bonis publicati?.nu.4 304
Alienatio rei donatæ a Principe facta in extraneum ab eo,cui data dono eſt, nulla redditur,propter decretum Mediolant,non autẽ res,tranſit in fiſcum.in ti.de principe,num. 334.f.361.& ibi quid in feudo.
Alienatio rei immobilis propter decreta Med. non poteſt fieri in vnum ſubditum, nec per ſonam eccleſiaſticam,ſine diſpenſatione Senatus, & an ſit a iure approbatum tale decretũ.in e.ti.nu.339.f. 361. & ibidem etiam quando poſſit peti reſtitutio in integrum ex capite ignorantiæ aduerſus hoc decretũ.
alienatio regalium etiam non tendat in magnam diminutionem dominij ſui non ualet quo ad ſucceſſorem.in e.ti.nu.384 365
alimenta non comprehendantur in publicatione bonorum,donec uiuit legatarius,cui debentur.in ti.de bo.pub.nu.72 294
alimenta an reſeruentur filijs in crim.læſæ ma. in e.ti.nu. 8 280
alimenta, & expenſæ litis debent præſtari vxori,& filijs.qui contradicunt edidis,pendente dilatione ad proferendam ſententiam.in ti. de alimen.præſtandis uxoris, atque filijs ex bonis publicatis,nu.1 304
alimenta intelliguntur multo magis reſeruata per decretum reſeruans legitimam. in e. ti.nu.6 306
alimenta nullo modo poſſunt tolli per ſtatutum quidquid ſit in legitima.in eo.ti.num. 7 ib.
alimenta quæ petere poſſit filius.in e.ti. num. 14 ib.
alimenta quanto debentur a uiro uxori in eo. ti.nu.15 ib.
alimentorum iuri non poteſt renunciari, etiã cum iuramento.in e. ti.nu. 11 ib.
alimentorum ratione poteſt legari,tametſi generaliter nihil poſſit legari.in eo. ti.numer. 12 ib.
alimentorum priuilegia.in e.ti.nu.13 ib.
allibrari licet quis non debeat pro eadem re in duobus locis,tamen hoc ceſſat,quãdo onus in uno loco imponeretur ſup æſtimo, & in alio ſuper buccis,& capitibus. in ti.de principe,nu.108 343
allibratio bonorum ſi fuerit facta in uno loco, vel originis,uel incolatus,non debet etiam fieri in alio in e.ti.nu.114 344
allibrata bona ſi fuerit in uno loco, uel originis,uel incolatus non debent in alio allibrari.in ti.de prin. & priu.eius,nu.115 ib.
alueus fluminis mutatus quãdo datum eſt flumen pro termino;non immutat confines, quo ad iuriſ.& præſertim ſi fines iam eſſent conſt.in ti.de prin.nu.280.f 354.& in tit.de aquis & fluminib.nu.11 377
alueus fluminis licet mutetur,non tamen mutatur iuriſdictio principis, quam habebat durante alueo ueteri.in e.ti.nu.11.f.377.& in ti.de princ.nu.280 354
amatorium poculum dans ſine dolo damnatur in metallum , niſi ſequatur mors, quia tunc eſt pœna ultimi ſupplicij.in ti. de homicidio,nu.17 146
ambroſius ſanctiſſimus Doctor eccleſiæ,& epiſcopus eodem mane dixit miſſam,& Mediolani,& Romæ.in tit. de defenſionibus reorum,& defenſionum impugnationibus.nu. 25 123
ancillæ,& ſeruæ ſunt meretrices.in ti.de coitu damnato,& punibili.nu.29 136
andræas de Iſernia occiſus fuit a quodam barone Gallo,contra quem tulerat ſententiã. in ti.de mulctis.nu.11 72
angariæ conſuetudine non ſoluendi tolluntur, & præſcriptione xl.an contra fiſcum,non eõ tra priuatum.in ti.de fiſco,& priu.eius, nu. 54 369
angelus Aretinus, quàm male habitus fuerit in ſyndicatu.in ti.de carc.fideiuſſ.commit. nu.33 19
animus qualis fuerit a principio,actus ſequẽs demonſtrat.in titu.de crim læſæ maieſt.nu. 28 133
animus deliberatus non eſt, quando id quod fit non erat cogitatum tempore actus,ſiue prouocatio facta ſit ab offenſo, ſiue a tertio.in ti.de hom.nu.58 157
animus deliberatus colligitur ex loco percuſſionis.in ti.de inquiſ.nu.111 31
animus deliberatus occidẽdi colligitur ex quãtitate,& qualitate percuſſionis.in eo.ti.nu. 112 ib.
animus deliberatus colligitur ex qualitate armorum.in e.ti.nu.110 ib.
animus eſt de eſſentia peccati, & eo ſublato omnis

omnis actus eſt indifferens. in ti. de homicidio, nu. 36 149

Animus occidẽdi præſumitur in feriente, quãdo percutitur caput, & ſit percuſſio eo determinato modo, quo fieri poteſt, etiam ſi inſtrumentum non ſit aptum ad occidendum. in eo. ti. nu. 38 ibi.

Animus occidendi non preſumitur, etiã ſi percuſſio fiat in capite, niſi fieret circa cerebrũ. in eo. ti. nu. 40 ib.

Animus occidendi cognoſcit̃ ſiue in rixa, ſiue extra rixam, & punitur l. Cornelia de ſicar. in eo. ti. nu. 44 ib.

Animus occidendi, quibus coniecturis ceſſet. in eo. ti. nu. 47 150

Animus deliberatus occidendi præſumitur in latuatis, qui baculo uel ſacco lapidibus pleno aliquem percutiunt. in eo. ti. nu. 45 ibi.

Animus deliberatus vulnerandi, & non occidendi, quo cognoſcatur. in eo. ti. nu. 55 ibi.

Animus deliberatus interuenire dicitur ẽt ſi rixa interueniat, quãdo quis rixam affectat vt ad homicidiũ deueniat. in eo. ti. n. 56 ib.

Annuatã quę imponitur feudatarijs, & ijs quibus bona donata fuerunt an poſſeſſores bonorum ſoluere teneantur, an uero illis quibus donata fuerunt, & multa circa decretum annuatæ. in ti. de principe, nu. 131 345

Anni uiginti quibus excluditur ius agendi criminaliter contra maleficiũ iuxta l. querelã. an incipiant, a die ſcientiæ, an vero ſint cõtinui. in ti. de iniurijs, nu. 24 220

Annotatione facta quid inde fiat. in ti. de citationibus, nu. 5 73

Annotatus intra annum, auditur licet damnatus non poſſit aliquo remedio cotra ſentẽtiam criminalem uenire in ti. ſupplicationibus aduerſus rem iudicatam, nu. 6 317

Annus quot diebus conſtituatur, & quãdo incipiat. in ti. quomodo procedatur per actionem in delictis, nu. 28 65

Annus inceptus an habeatur pro completo, in eo ti. nu 29 ib.

Annus ſolus eſt in cõſideratione, licet diuiſio ſolutionum fiat in menſes. in ti. de remiſſio ne mercedis conductorum, nu. 39 397

Antonius de l'auarono capitis extremum ſupplicium ... miraculoſe euaſit. in ti. de fauoribus defenſionis, nu. 11 256

Appellare dicitur qui arripit iter ad principem in ti. de remedijs iuſtitiæ contra ſententiam ex conceſſione principis, nu. 14 322

Appellare fiſci debitor condemnatus nõ põt, ſi ſit manifeſte conuictus, & idem in debitore priuati patrimonij principis. in ti. de fiſco & priuilegijs eius, nu. 47 369

Appellare non poteſt confeſſus, & conuictus ſimul de crimine, tã de iure ciuili quã canonico niſi alleget cauſam probabilem. in ti. de appellationib. nu. 27 319

Appellare an poſſit hęres contra quem agitur ex confeſſione defuncti. in eo. ti. nu. 28 ib.

Appellari non poteſt a ſententia per pretorẽ lata contra unum ex familia ſua. in ti. de foro competenti, nu. 6 38

Appellari põt a commutatione, quãdo iudex modũ exceſſiſſet. in ti. de mulctis, nu. 3 71

Appellari põt etiam a pęna quãdo arbiter modum exceſſiſſet. in eo. ti. de multis, nu. 4 ib.

Appellari an poſſit a bãno, & an contumax veniens ante ſentẽtiam ſit audiendus. in ti. de fauoribus defenſionis, nu. 3. & in ti. de bannitis, nu. 4 258

Appellari poteſt a ſententia lata in cauſa criminali, etiam in crimine læſæ maieſtatis, ſicut a ſententia in ciuili lata. in ti. de appellationib. nu. 1 318

appellari a ſentẽtia in crimine læſæ maieſtatis lata non poteſt, quando quis fuiſſet dux alicuius factionis in eo. ti. nu. 2 ib.

appellari a ſentẽtia in cauſa criminali lata, quibus caſibus non licet. in eo. ti. nu 3 ibi.

appellari poteſt a ſententia partim criminali, & partim ciuili, etiã ſtante ſtatuto, ut a ſententia crim. nõ appelletur. in eo. ti. nu. 8 ib.

appellari an poſſit ſtante ſtatuto ut cõdemnatus pro percuſſione non appellet, ſi ex eo ꝙ non ſit plenè partum primæ condemnationi ſubſequatur alia. in eo. ti nu. 17 ib.

appellari vbi nõ põt mixta cõſideratione perſonæ, & cauſæ, põt tamẽ ſupplicari. in ti. de querela contra ſententiam. nu. 5 320

appellari poteſt a ſententia criminali, etiã ſtante decreto Mediolani, quando tempore ſententiæ ex actis apparebat de aperta iniuſtitia in ti. de remedijs iuſtitiæ contra ſententiam ex conceſſione principis, nu. 9 321

appellari poteſt a ſentẽtia lata ſuper publ. bon hæreditatis uacantis, & quæ pertinet ad bona, quæ indignis auferũtur. in ti. de fiſco, & priuilegijs, nu 48 369

appellatio a mulcta admittitur vbi a commutatio fuerit appellatum. in ti. de mulctis, nu. 2 71

appella-

appellatio a mulcta, licet Mediolani non cōcedatur, tamē ad ſenatum recurritur, qui quotidie mulctas indebite irrogatus infringit. in eo ti. nu. 5 ib.
appellatio a ſententia criminali fere in omnib. locis prohibetur per ſtatuta, in ti. de appellationibus, nu. 7 318
appellatio a principali prohibita, cēſetur etiā prohibita ab acceſſorijs in eodem ti. numero 10 ibi.
appellatio prohibita in delictis nō intelligitur prohibita ab incidēti, & emergenti. in eod. ti. nu. 11 ibi.
appellatio prohibita a ſententia criminali per ſtatuta non prohibetur, ubi apparet de euidenti iniquitate. in eo. ti. nu. 12 ib.
appellatio prohibita per ſtatuta in certis criminibus, an intelligatur prohibita in alijs. in eodem ti. nu. 13 ib.
appellatio prohibita fauore cauſæ, an poſſit interponi, ſi in oppoſitum pronuncietur. in eo. ti. nu. 14 ibi.
Appellatio ſimpliciter interpoſita a ſententia an intelligatur non ſolum interpoſita a cauſa diffinitiua, Sed etiam ob interlocutoria. in eo. ti. nu. 15 ib.
Appellatio uidetur reiecta, quando ſtatutum mandat ut procedatur ſine lite, & ſtatim, & ex officio in eo. ti. nu. 16 b.
Appellatio an intelligatur prohibita, quando ſtatutum negat audientiam, & defenſionē. in eo. ti. nu. 18 ib.
Appellatio, & reſtitutio in integrum dicūtur ſublata, quando ſtatutum dicit. Neque ſub prætextu quodam altero. in eo. ti. nu 19 319
Appellatio non excluditur ubi caſus clare non deciditur in ſtatuto. in eo. ti. nu. 21 318
Appellatio in dubio eſt permiſſa, ubi regulariter eſt permiſſa, alias ſecus. in eodem tit. numero 22 319
Appellatio remouetur a ſentētijs per Senatū Mediolani latis. in ti. de quærela contra ſententiam, nu. 4 320
Appellatio, & querela ſunt diuerſa. in eo. ti. numero 10 ib.
Appellatione ſimpliciter interpoſita etiam deuoluitur cauſa nullitatis. in tit. de nullitate aduerſus ſententiam, nu. 2 319
Appellatione per ſtatutum prohibita nō intelligitur prohibita ſupplicatio, & quin recurratur ad ſuperiorē, quo caſu nō deductum poteſt deduci, & non probatum probari in titulo de querela contra ſententiam, numero 7 320
Appellatione prohibita non cenſetur prohibita querela, in eo. ti. nu. 9 ibi.
Appellationem iudex facilius debet admittere, quam exequi ſententiam, nec tenetur in ſyndicatu. in ti. de executione ſententiæ, numero 3 ibi.
apppellationis cognitio non cōprehēditur in generali conceſſione meri, & mixti imperij, & omnimodę iuriſdictionis, niſi nominatim exprimatur, in titulo de principe, numero 284 355
appenſate, uerbum in inquiſitione quod operetur. in ti. de inquiſitione, nu 115 38
apoſtolicum edictum cōceſſum Regi Francię exiſtenti in poſſeſſione dominij Mediolani, nō habuit locum tempore Ducis Franciſci nec Caroli Imperatoris, quia erat perſonale. in ti. de principe, nu. 344 362
aqua duci poteſt ex flumine nauigabili, quando flumen propterea non efficeretur minus nauigabile. in ti. de aquis, & fluminibus, nume. 35 379
aqua non poteſt extrahi e flumine regali ſine licentia Regis, uel Principis, quamuis e publico tantum, & non regali poſſit, niſi principes, vetet, vel extracto ſit cōtra uſum publicum. nauigando autem, & piſcando poteſt quis aqua uti. in eo. ti. nu. 2 376
aquęductus, qui oritur longo tēpore, quomodo probetur ex ſcientia, & patientia. in eo. ti. nu. 24 378
arbitrio iudicis, qui caſus ſint, relicti. in titu. de remiſſione mercedis conductorum, numero 13 395
arbitrium iudicis an extendatur ad publicationem bonorum. in ti. de pœnis, nu. 24 273
arbitrium iudicis circa quæ uerſari debeat in miſſione. in ti. de remiſſione mercedis conductorum, nu. 14 395
Argentifodinæ dicuntur eſſe ex regalib. in ti. de metallis, & argentifodinis, nu. 2 390
argumenta prohibitia ſufficiunt ut quis conuinci poſſit in crimine multum latroci. in ti. de conuictis, nu. 55 90
argumentū de uectigalibus, & gabellis ad collectas ualet. in tit. de angarijs, & extraordinarijs exactionibus, nu. 4 386
Argumentum de locatione ad uenditionē ualet. in tit. de remiſſione mercedis conductorum, nu. 43 398

Armã in domo tenẽtes, præterquam ad vſum venationis, tenentur l. Iulia. de ui public. in ti. de cri. læſæ maieſt. nu. 22. 133

Armatos homines congregatos in domo detinens. qua pœna puniatur. in tit. de vnionibus & colligationib. nu. 2 223

Armorum qualitas aprorum ad occidendũ facit præſumi animum occidendi in feriẽte. in ti. de homic. nu. 37 149

Armorum portatio an puniatur, & an prętor poſſit facere proclama, quod ea portãs torqueatur, & multa circa portationem armorum per quos tractentur. in ti. de pluribus uiol. nu. 72 177

Aſcribens ſibi aliquid in teſtamento, an incidat in pœnam falſi. in ti. de fal. nu. 113. f. 102 & in tit. de his, qui ſibi aſcribunt in teſtamẽto, nu. 5 208

Aſſaſſinamenti pœna non puniatur. quis, niſi ſecuto effectu, uel ſaltem facto inſultu. in ti. de mand. ad homicidium. nu. 36 159

Aſſaſſinamentum requiritur, ut pecunia cari neſici data, ſit ad immediatum finem interficiendi. in eo. ti. nu. 35 ibi.

Aſſaſſinamentum, licet requirat ut pecunia ſactum ſit, tamen non eſt neceſſe ut mandatum ſit. in eo. ti. nu. 43 158

Aſſaſſinamentum requirit ut Chriſtianus fuerit occiſus, & hæc qualitas probari debet. in eo. ti. nu. 22 ibid.

Aſſaſſinamentum, ut dicatur mandatum, nõ ſufficit nuda promiſſio alicuius rei, vt homicidium committeretur, uel quę ſpeciem haberet commodati. in eo. ti. nu. 15 157

Aſſaſſinamentum committitur, ſiue homicidium mãdetur fieri per certum genus perſonarũ ſiue per quẽlibet. in eo. ti. n. 19. 158

Aſſaſſini dicuntur, qui onus ſuſcipiunt aliquẽ occidendi, uel data pecunia, ut alia re, uel promiſſione. in eo. ti. nu. 14 157

Aſſaſſinus qui pecunia occidit, uel occidi fecit chriſtianum, non poteſt puniri niſi ubi ſortitur forum, uel ratione delicti, uel homicidij, uel originis. in tit. de foro compet. nume. 65 43

Aſſaſſinus non poteſt puniri a iudice competenti, niſi conſtet de delicto ſaltem probabilib. argumentis in eo. ti. nu. 66 ib.

Aſſaſſinus poteſt ubique puniri, poſtquã conſtiterit de delicto, & declaratum fuerit per iudicem competentem conſtare. in eod. ti. nume. 67 ibi.

Aſſaſſinus ſubſiſtentib. probabilib argumentis in contumaciam bannitus, et banno Põtificio, uel cæſareo non ſtatutorum, nõ poteſt impune offendi extra territorium, Põtificis, uel Cęſaris. in eo. ti. nu. 68 ib.

Aſſaſſinus dicitur, qui uel accepta pecunia occidit hominem, uel mandat occidi. in ti. de fo. compe. nu. 141. f. 50. & ti. de officialibus corrup. pecunia, nu. 7 233

Aſſaſſinus abſque eo, ꝙ ſit incorrigibilis, & abſque degradatione efficitur curię ſecularis. in ti. de fo. comp. nu. 142 50

Aſſaſſinus poteſt impune offendi, ſecuta ſuã declaratione. in tit. de hære. nu. 29 129

Aſſaſſinus, qui in aliquo loco homicidiũ commiſit, vbi poſſit puniri. in titu. de manda. ad homicidium, nu 17 158

Aſſaſſinus non poteſt impune occidi niſi præcedat declaratio. in tit. de defen. reo. & defen. impug. nu. 63 126

Aſſeſſor, vel vicarius Prætoris, vel alterius habentis merum, & mixtum imperium, non habet ius iudicandi, ſed tantum cognoſcendi in criminalibus, nec etiam prætore abſẽte quo ad vltimum ſupplicium, & membri debilitationem. in ti. de ſen. nu. 21 308

Aſſeſſor, ſeu vicarius prætorij non põt iudicare in cauſa pecuniaria, niſi ex delegatione cauſarum, in criminali uero nullo modo, quando prætor præſens eſt, quando uero abſens, vel mortuus eſt, vſque ad vltimum ſupplicium, uel membri debilitatione exclusiue poteſt. in eo. ti. nu. 24 ibid.

Aſſeſſor non poteſt eſſe, qui non poteſt eſſe conſiliarius, & de aſſeſſoribus multa. in eo. tit. nu. 30 309

Aſſeſſor non poteſt eſſe iudex, & ſtatutum loquens de aſſeſſore, non habet locum in iudice, in eo. ti. nu 31. ibi.

Aſſeſſores qui ſint, & ad quid teneantur. in ti. de officia. corrup pecunia iniuſteq. iudicantib. nu. 30 236

Aſſeſſores non accipiuntur ut iudicent, ſed vt inſtruant prætores in ti. de ſen. nu. 29. 309

Aſſeſſoris conſilium, an excuſet prætorem. in ti. de offic. corrup. pecu. iniuſteq. iudicantibus. nu 27 236

Aſſiſtens cum armis, dicitur præſtari auxiliũ, licet non utatur illis; imo etiam, ſi ea depoſuerit, dum tamen ea ſuin cuſtodia ſua habeat, & adſit ad finem præſtandi auxiliũ. in tit. de homic. nu. 22. 147

Aſtrologia an ſit prohibita in ti. de ſortilegij, & mathematicis, nu.2 222

Atormentis inchoandũ non eſt. in ti. de indicijs, & conſider. ante tort. nu.3 3 95

Auaritia radix omnium malorum. in ti. de furt. nu.1 164

Audiens in platea coniurationem fieri cõtra principem uel patriã, nec reuelans. licet nõ puniretur pęna. l. quiſquis. tamen meretur maximam reprehenſionẽ. in ti. de cri. læſæ maieſt. nu.49 135

Aureis nummis promiſſis, de quibus intelligatur. in ti. de monetis. nu.15 381

Auxilium large dicuntur, concilium, inſtigatio, perſuaſio, & inſtructio, & inflammatio quæ idem ſunt, & in quolibet tantum uerba interueniunt, & ad utilitatem facientis. in ti. de manda. ad homicid. num.61. & 68. fol. 162.163

Auxiliũ præſtans ad homicidium, uel ad alia delicta, quomodo inteligatur. in eo. ti. nume.69 163

Auxilium præſtans, vel opem moleſtari non poteſt niſi conſtet de delicto principalis in tit. de delicto, num.34 4

Auxiliũ preſtans, quod det cauſam delicto, teneatur eadem pœna, qua maleficium committens, & quid ſtante decreto Mediolani, & quid quãdo neſcitur, cuius ictu defunctus perierit. in ti. de homic. nu.33 148

Auxiliũ præſtans poſt domicidiũ delinquẽti punitur Mediolani pœna exilij, uel pecuniaria tantum, niſi nimis atrox eſſet delictum, in eo. ti. nu.34 149

Auxilium pręſtans poſt delictum, quia pęna iure communi puniatur. in eo. ti. nu.35 ib.

BAnnum quid ſit. in tit. de bannitis, num. 1 287

Bannum an fieri poſſit proprie in præſentes, in eo. ti. nu.2 257

Bannum an cẽſeatur ſententia interlocutoria, uel diffinitiua. in eo. ti. nu.3 265

Bannum ut liget, ſufficit ſi in locis eminentioribus ciuitatis publicetur. in ti. de rapinis n. 28 258

Bannũ patitur omnes illas exceptiones, quas patitur ſententia. in ti. de remedijs contra bannum, nu.1 264

Banum cẽſetur nullum, ſi bannitus non tenebatur ab initio ſuſcipere iudicium. in ti. de banni nullitate, nu.5 266

Bannũ cenſetur nullum, ſi probetur idẽ locus

non erat tutus. in eo. ti. nũ.6 ibi.

Bannum an ualeat, ſi bannitus habeat præſumptionẽ pro ſe, uel ſi iudici conſtet illum nõ deliquiſſe. in eo. ti. nu.7 ibid.

Bannũ an ſit nullum, ſi erratum ſit in nomine delinquentis. in eo. ti. nu.8 ib.

Bannum cum indicijs, quæ fuiſſent ſufficiẽtia ad inquiſitionẽ non ſatis eſt, ſed requirit teſtes idoneos, parte citata legitime examinatos eſſe, & probata uerisimilia argumẽta in aſſaſſinamento, ut poſſit offendi. in ti. de mãda. ad homic. nu.20 158

Bannum hodie ſucceſsit loco annotationis, in ti. de citationibus. nu.6 73

Banni effectus nõ poteſt tolli ſpacio triginta annorum. in ti. quomodo procedatur per actionem in delictis. nu.19 64

Bannire qui iudices poſsint. in ti. bãnire qui poſſint, nu.1. f.258. & ibi ponuntur multæ quęſtiones remiſsiue.

Banniri an poſs. minor. in tit. banniri qui poſſint nu.3 259

Banniri an quis poſsit nõ præcedente citatione in ti. de banni nullitate. in n.1 266

Banniri an quis poſsit in duobus locis pro eodẽ delicto. in eo. ti. nu.11 267

Banniri poteſt quis etiam in carcere. in ti. de inquiſitione, nu.56 28

Bannitum dictum ſufficit ad inquirendũ ubi ueritas aliter haberi non poteſt. in eod tit. nume.58 28

Banniti an poſsint licite occidi ſtãte ſtatuto, ut impune poſsint offẽdi, ſi occidãtur proditorie, & quid ſi occidantur ad uindictam. in ti. bannit quid amittant. nu.1 259

Banniti a lege an poſsint impune offendi. in eo. ti. nu.8 260

Banniti ſi capiatur, an poſsit abſque alio proceſſu, capite puniri, & an probãdum ſit eũ eſſe illum met, qui eſt bannitus. in eo. ti. n. 18 263

Bannito an poſsint anferri ueſtes, & cętera bona. in eo. ti. nu 9 261

Bannito cui conceſſa eſt noua defenſio, vel qñ pendet appellatio a ſentẽtia banni, an incũbat onus pro bandi, an uero ſiſco. in ti. de literis principis bannitũ, admittentibus ad nouas defenſiones, nu.5 265

Bannitorũ receptatores quomodo puniantur. in ti. banniti quid amittant, nu.21 264

Bannitũ occidens, cum ĩn ignoraret eum eſſe bannitum, an excuſetur. in eo. ti. nu.1 10

Ban-

bannitus ſi compareat ante ſententiam, an ſit audiendus? in ti. de bannitis, nu. 4 f. 258 & in ti. de reis requirendis, & abſentibus damnandis, nu. 3 257
bannitus, qui erat toleratus, an poſſit impune occidi, & quomodo probetur tolerantia, & quid, ſi in fraudem fuit bannitus, vt occideretur. in ti. banniti quid amittant. nu. 2 260
bannitus non legitime an poſſit impune occidi, & quid ſi habuerit ſecuritatē, & multas ſimiles quæſtiones. in e. ti. nu. 3 ib.
bannitus poteſt impune occidere alium bānitum. in e. ti. nu. 7 261
bānitus an poſſit impune occidi in eccleſia. in e. ti. nu. 6 ibid.
bannitus an poſſit impune occidi in alio territorio. in e. ti. nu. 5 260
bannitus qui amittat, ponitur in eod. tit. num. 10 261
bannitus an efficiatur ſeruus pœnæ. in e. ti. nu. 12. & 16 262
bannitus an poſſit facere teſtamentum. in eo. ti. nu 13 262
bannitus an poſſit alijs ſuccedere tam in territorio quam extra. in e. ti. nu. 14 ib.
bannitus, an poſſit cedere ius ſuum alijs. in eo. ti. nu. 15 ib.
bannitus ſi poſtea capiatur, an ſit audiēdus volens probare innocentiam ſuam. in e. ti. nu. 20 263
bannitus ut poteſt capite puniri poſt triginta annos, ita etiam poteſt ſemper dici de nullitate banni. in ti. de banni nullitate, numer. 2. fol. 266
bannitus an poſſit iterum banniri, & an poſſit legitimi citari. in eo. ti. nu. 9 ib.
bannitus vel excommunicatus dominus interim debet ab alienatione abſtinere, in ti de prin. nu. 46 339
bannitus an poſſit ante publicationem renunciare iure adeundi hæreditatem an præiudicium fiſci? in ti. de bonorum publicatione, nu. 29 283
bannitus an habeat hæredem in bonis poſtea quæſitis. in e. ti. nu. 67 293
bannitus noſtri tempori an æquiparetur deportato, in e. ti. nu. 69. ib.
bannitus uel alius condemnatus, & priuatus bonis, & dehinc reſtitutus, an teneatur creditoribus, ſi ipſi non cōtradixerunt cridis. in ti. de proclamate, quod ſit bonis publicatis, nu. 15. & 16 302
bannitus ex uno delicto non poteſt conueniri ex alio delicto pro quo non eſt bannitus in loco vbi bannitus eſt, niſi dato ſaluo conductu. in ti. de citationib. nu. 75 357
bannitus citatus in loco a quo bānitus eſt dato ſibi ſaluoconductu, debet illum publicari facere, in loco in quo citatur, ne forte offenderetur. in e. ti. nu. 36 ib.
bannitus in loco non poteſt in eo loco banniri. in e. ti. nu. 38 ib.
bānitus poteſt impune offendi. in ti. de defenſionib. reorum, & defenſionum impugnat nu. 51 125
bannitus licet quod ad fauorem ſuum deſinat eſſe ciuis, tamē quo ad odium remanet ſubditus, & committit crimē rebellionis, in ti. de crim. læſæ ma. nu. 93 139
bannitus dicitur hoſtis ciuitatis. in eo. ti. nu. 94 ib.
bannitus pro aſſaſſinamento poteſt offendi extra territorium, quando coram ſuo iudice per argumenta probabilia ſecura eſſet declaratio. in ti. de mandato ad homicidiū, nu. 19 158
bannitus, & ſeruus pœnæ an ſit inteſtabilis. in ti. de ſententijs, nu. 97 312
bannitus captus an poſſit ſine alio proceſſu damnari, uel debeat prius fateri delictum in ti. de executione ſententiæ, nu. 15 331
bannitus ſub fideiuſſione relaxatus occidi nō poteſt in ti. de carc. nu. 29 15
bannitus an ſit teſtis idoneus ad inquirendū generaliter. in ti. de inquiſ. nu. 54 28
barataria unde dicta ſit, & quot modis iudex accipiens pecuniam incidat in eam. in ti. de officialibus corruptis pecunia iniuſteq; iudicantibus, nu. 2. & 4 cum ſeq. 232
barataria, & dolus iudicis quomodo probetur, in e. ti. nu. 14 235
barataria ſi committatur opera alicuius an ille ſit idoneus teſtis in e. ti. nu. 15 ib.
barataria m ſeu extorſionem committēs, qua pœna puniatur. in e. ti. nu. 6 233
baro dicitur, qui habet aliquam dominationem, & eſt idem quod capitaneus. in tit. de principe, nu. 2 336
baro quis dicatur. in e. ti. nu. 5 337
barones uulgo dicuntur, qui habent aliqua regalia. in e. ti. nu. 4 ib.
bartolus in l. præcipimus. §. eo obſeruando. C. de appell quomodo ſit intelligendus. in ti. de foro comp. nu. 112 47

Bello durante ſi bona fuiſſent quæſita per priuilegium uel contractum pace ſecuta, ſic uolentibus capitulis reſtituuntur, aliàs nò, in ti. de reſtitutionibus, quæ fiunt à principibus finito bello, & c.nu.8 329
Bellum in dubio præſumitur iniuſtum. in tit. de captura, nu.19 11
Bellum inferens illicitum tenetur de omnib. damnis, & homicidijs ſecutis etiam ex latere aduerſarij, cui bellum eſt illatum in ti. de crim. læſæ ma. nu.129. f.143. & in ti. de captura, nu.71 6
Bellum quando dicatur iuſtum, & quando iniuſtum, in ti. de captura, nu 60 11
Bellum quando inducitur alicui principi bona ſubditorum non poſſunt capi ſecus ſi ciuitati uti rebelli. in ti. de crim. læſæ ma. num. 126 142
Beneficia eccleſiaſtica an poſſit conferri per Regem uel Cæſarem in ſuo Imperio, & caueri ut electio præſertim non fiat ſine placito ſuo. in ti. de prin. nu. 245 352
Beneficium quid ſit propriè. in ti. de principe, nu.342 362
Blaſphema, & maledica uerba, quæ dicantur. in ti. de inquiſitione, nu 129 34
Blaſphemi qui propriè dicantur, & de decreto Mediolani contra blaſphemos in e. ti. num. 131 35
Blaſphemiæ pœna quæ ſit. in eod. titul. nume. 132 ib.
Blaſphemus poſt puniri tam per iudicem eccleſiaſticum quam ſecularem. in e ti. nume. 132 ib.
Bona fides requiritur etiam in præſcriptione ſtatuaria. in titu. de proclamate quod ſit bonis publicatis, nu.6 300
Bona fides requiritur in interdicto de aqua. in ti. de aquis, & fluminib. nu.30 378
Bona fide quando dicatur fieri alienatio per uaſallum. in ti de principe, nu 337 f.361
Bona delinquentis apprehenduntur abſque declaratione in crim. notorio. in ti. quomodo procedatur in crim. notorio, nu.18 f.62
Bona hæretici per quaſdā conſtitutiones pontificias applicantur partim iudici ſeculari, partim epiſcopo, & inquiſitori. partim eccleſiæ Romanæ: licet per canones applicarētur fiſco principis, cui ſubditus erat hæreticus. in ti. de hæreticis. nu.33 179
Bona hæretici quæ applicātur domino ſeculari in terris infeudatis, nō applicātur primo domino, ſed feudatario. in e. ti. nu. 34 f. ib.
Bona ſubditorum non poſſunt capi quando ſi inducitur bellum alicui principi, ſecus ſi ciuitati ut rebelli, in tit. de crim. læſæ maie. nu.126 142
Bona delinquentium an applicentur fiſco qñ extat notabilis numerus filiorum. in tit. de bonorum publicatione, nu.10 f.181
Bona delinquentis an trāſeant in fiſcum, ſi delinquens fuerit prius exhæredatus à patre ſub conditione, ſi delinquerer, & ibi an pater poſſit prohibere ne bona tranſeant in fiſcum, in e. ti. nu.30. & 32 283
Bona tranſeant in fiſcum ſi fuerint donata ſub conditione ut euaneſceret donatio commiſſio delicto. in eodem tit. nume.31. & 45 folio 282. & 286
Bona prohibita expreſſe alienari, vel prohibita tacite. ſ. per fideicommiſſum, an tranſeat in fiſcum? in e. ti. nu 34. 41. & 42 f.284. 286
Bona ſimpliciter prohibita alienari, an tranſeant in fiſcum, ſi nō appareat alia perſona in cuius fauorem facta ſit prohibitio. in e. ti. nu 41 & ſupra nu.34 268.
Bona prohibita alienari nō ſimpliciter, ſed extra familiam, an tranſeant in fiſcum? in eo. ti. nu.42 ib.
Bona rebellium tempore rebellionis, alijs cōceſſa, facta pace ſunt reſtituenda primis dominis. in ti. de reſtitutionibus quæ fiunt à principibus finito bello, & c. nu.6 329
Bona rebellis etiam quæ imperio ſpectarent, tempore belli acquiſita fuerint per priuilegium uel contractum à principe reſtituuntur ſecuta pace, ſi ita dicent capitula alias in dubio ſecus. in e. ti. nu.8 ib.
Bona tranſeunt cum onere ſuo, etiam quādo tranſeunt in principem ex cōtractu ſi vero propter publicationem uidetur exemptus tātum ab extraordinarijs. in tt. de principe, nu.110 344
Bona dicuntur eſſe ex territorio illius loci in quo ſunt regiſtrata, & ſoluunt cenſum. in e. ti. nu.272 354
Bona fiſco ſpectantia ut inueniantur proceditur per inquiſitionem. in ti. de fiſco, & priuileg. eius, nu.13 367
Bona quot bonis ad fiſcum pertineant. in eo. ti. nu.14 361
Bona cataſtrata poſſunt uendi pro collectis non ſolutis, & pœnis impoſit. in eo. tit. nu. 27. 364

Bona

Bona vacantia pertinent ad fiſc. in ti. de bon. vacan.nu.1 338

Bona vacantia dicuntur, quomodo nullus cõſanguineus, uel legitimus hæres relinquitur, uel relictus repudiat. in eo. ti. nu.2. ibid.

Bona vacantia, an quærantur fiſco ipſo iure quo ad dominium, & poſſeſſionem. in eod. tit.nu.6 289

Bona vacantia quanto tempore præſcribantur. in eo. ti. nu.8 ibid.

Bona vacantia quot modis dicantur. in eo. tit. num.9 ibi.

Bona vacantia apprehendi debent per fiſcũ, facta prius inquiſitione, ubi ſint bona, & poſtea deſcriptione, nõ proclamate, vt ſi quis ſit hæres ueniat, & nullo ueniente, tunc apprehenduntur, & fit eorum unio cũ bonis fiſci, non autem, ut ſit hoc tempore, & male. in eo. tit. nu.12 ibi.

Bononienſes tenent ſeruas pro concubinis; in tit. de coitu dam. & punib. nu. 26 186

Bonorum publicato facta ob crimen læſæ maieſt. commiſſum contra ſupremum dominum an ſit feudatarij. in ti. de pœ. n. 28 274

Bonorum publicatio, an eccleſiaſticã emphyteuſim comprehendat. in tit. de bono. publi. nu.60 261

Bonorum uacantium acquiſitio non eſt fructus iuriſdictionis. in tit. de bonis uacantib. nume.13 389

CAdauer ſuſpendi non dẽr quando mortuus eſt damnatus, pendente appellatione, uel ante excuſationem, niſi damnanda eſſet memoria, licet aliquando id fiat. in ti. de executione ſententiæ, nu.18 331

Calumnia quomodo cognoſcatur, & quomodo tollatur. in tit. quomodo procedatur ex ceptiones, num. 18 60

Calumniam accuſatoris quę qualitas excuſet in ti. de præuaricatorib. nu.12 226

Calumniari dicitur qui ſciẽter crimen falſum proponit, & ſolet interrogari querelans, an velit uti querela, ut cognoſcatur an calumnietur, in ti. de accuſ. nu.24 55

Calumniator quis dicatur. in eo. ti. nu.22. ibi.

Calumniator condemnatur, & ad pœnam, & ad expenſas. in eo. ti. nu.27 ib.

Calumniatur quomodo a calumnia excuſetur, & non ab expenſis. in eo. ti. nu.28 ibi.

Calumniatores qui dicantur, in ti. de præuaricatorib. Et ibi de ſyndico communitatis, q pro offuſcantia veritate nominat teſtes ad defenſionem, qui nominandi eſſent ad offenſionem. nu.7 226

Calumniatoris pœna quæ ſit. in tit. de præuaricatoribus, nu.8 ibi.

Calumnioſe querelans non excuſatur ob indicium, aut famam, licet iudex ratione officij excuſetur. in ti. de accuſ. nu 29 56

Calumnioſus accuſator quando de vera calũnia, & non præſumpta agitur, condemnatur, ſed de conſuetudine non ſeruatur, in e. tit. nu.19 55

Camera fiſcalis, & principis, ſicut ſunt diuerſa ita diuerſos habent iudices. in tit. de fiſco, & priuil. eius, nu.10 272

Camera fiſcalis, & camera ſiue patrimonium principis non ſunt idem. in eo. ti. nu.3 366

Cancellatus è banno, vel reſtitutus an intelligatur reſtitutus quo ad famam. in tit. de remedijs ex ſola clementia principis contra ſententiam, nu.19 24

Capere reum an poſſit quilibet iudex, & an priuatus, & an ſine cauſæ cognitione remiſſiue. in ti. de captura. nu.11 11

Capere laicus priuatus quandoque poteſt clericum. in ti. de fo. compe. nu.150 51

Capi poteſt ſine iudice qui reperitur in flagrãti crimine. in tit. de citationib. nu.11 74

Capi licite poteſt quis etiam quod puniri non debeat corporaliter. in ti. de carcerato fideiuſſorib. commit. nu.2 16

Capi an poſſit condemnatus pendente dilatione quatuor menſem, vt det fideiuſſorẽ, & quid in damnato per crimine ad tempus in pecunia. in tit. de ſenten. nu.113 113

Capi an poſſit debitor ad damna, vel rei reſtitutionem pro crimine. in ti. de ca. nu.88. 12

Capi nõ poteſt pro debito priuato, niſi prius facta executione, an ſit ſoluendo. in eo. tit. nu.85 ibid.

Capi an ita quis poſſit in ciuilibus incipiendo a captura, ſicut in criminalibus. in eod. tit. nume.84 ibi.

Capi an poſſit quis pendente termino citationis tranſmiſſæ ad reſpondendum inquiſitione remiſſiue. in ti. de citationib. n.42. 76

Capi non poteſt quis a nuncio prætoris, niſi oſtendat licentiam in ſcriptis. in tit. de citationib. nu.12 73

Capi poteſt delinquens etiam ante formatã inquiſitionem, habita qualiquali informatione. in tit. de capi. nu.82 12

Capi põt clericus a laico, & ligari ut prohibeatur

tur delictum.in eo.ti.nu.39 10
Capi poteſt clericus a laico quando timetur fuga.in eo.ti.nu 38 ibid.
Capi poteſt clericus a laico de cõmiſſione ſuperioris.in eo ti.nu.37 ibi.
Capi non poteſt clericus a laico in eo.ti.nume 1035 ibid.
Capi non poteſt delinquens ſiue raptor, ſiue homicida in eccleſia etiam ſi familia ei inſequeretur antequam eccleſiam ingrederetur in eo.ti.nu.21 79
Capi poteſt reus tranſmiſſa inquiſitione, & pendente termino trium dierum in ea ſtatutorum ad reſpondendum etiam non ſuperueniente noua ſuſpicione fugæ.in eod. tit.nu.10 8
Capi poteſt quis præcedente qualiquali informatione contra eum.in eo.ti.nu.3 7
Capi quis poteſt etiam præcedente leui indicio.in eo.ti.nu.1 ibid.
Capita l.Iuliæ maieſtatis multa ſunt. in tit.de crim.læſæ maieſt.nu.6 132
Capitalis cauſa non poteſt agitari per procuratorem coram principe ex poteſtate ordinaria.in ti.de principe,nu.76 341
Capitanei militum,ſeu eorum quæſtores conuertentes in uſum proprium pecuniã dandam militibus, incidunt in crimen de reſiduis.in ti.de l.Iulia peculatus, nu.1 222
Capitaneus eſt ille,qui inueſtitus eſt de aliqua plebe,vel parte plebis. in tit.de principe,nume.3 336
Capitaneus iuſtitiæ Mediolani quotidie liberat aut condemnat, non formata inquiſitione,vel porrecta accuſatione, facta tamẽ relatione in Senatu ante abſolutionẽ proceſſus in ti.de confeſ.nu.39 83
Capitaneus iuſtitiæ,uel prætor Mediolani,an poſſint pœna alterare, uel mutare,quid de aliis iudicibus, maxime propter magnam probitatem hominis,qui incidit in delictũ. in ti.de pœn.nu.10 272
Capitaneus iuſtitiæ Mediolani eſt iudex cauſarum criminalium tantum.in ti de decreto Mediolani vt non procedatur criminaliter,&c.nu 32 69
Capitaneus iuſtitiæ Mediolani habet arbitriũ procedendi, etiam non ſeruata diſpoſitione ſtatuti.in tit.de inquiſi.nu.10 24
Capiendi mandatum habens non poteſt uerberare.in ti de to.comp.nu.153 41
Capiendi bannitum interdũ per ſtatuta, nonnunquam per conſuetudinem dantur præmia.in ti.de cap.nu.94 13
Capiens aliquem debet habere ſpeciale mandatum ad capiendum.in eo.ti. nu.93 ibi.
Capitulatio facta Bononiæ inter Cæſarem, & Ducem Mediolani reſcindit ſententias, & proceſſus ſecutos ex cauſa rebellionis etiã occaſionaliter. in titu.de reſti. quæ fiunt a principibus finito bello,&c.nu 11 129
Capitulare directe quando quis dicatur, vel indirecte in tit.de defenſionibus reorum, & defenſionum impugnationibus,numero 14 123
Capitula debent produci, & tam dicta teſtiũ quam nomina debent publicari antequam inquiſitio formetur, uel antequam cogatur inquiſitus reſpõdere inquiſitioni.ſi per eum opponatur, & hoc quando ad inſtantiam partis proceditur, & etiam quãdo ex officio procedatur,dummodo parte citata id fiat.in ti.de inquiſi.nu.70 29
Capitula pacis conſiderandum eſt quo tempore ſint facta, cum de eorum interpretatione agitur. in ti. quomodo procedatur per actionem.in delictis,nu.46 66
Capitula ſi cõtineat falſum,an poſſit quis impune abſtinere ad vſu teſtium in ti. de falſis.nu 121.154 103.105
Capituli reintegrandæ remediũ dicitur quaſi ſpirituale.in tit.de principe, nu.216. 350
Capitulum,ſignificaſti.de homici. quomodo intelligatur. in titu.de homicidio. numero 39. 149
Capta ciuitas non fit ſerua, & ciues retinent bona ſua.in tit.de capt.nu.69. 11
Capti bello inter chriſtianos non efficiuntur ſerui capientium, ſed ſolum taleas.in eo.ti. num 57 ibid.
Captiuus dimiſſus ſub fide reuertendi cum talea, vel ꝙ ſemper erit captiuus ſuus, tenetur reuerti de conſuetudine, ſiue bellum ſit iuſtum,ſiue iniuſtum.in ti.de crim.læſæ maieſt.nu.127 143
Captiuus dimiſſus ſub fide reuertendi ſiue alio pacto, reuerſus nõ poterit in carceres conijci in eo.ti.nu.128 ibi.
Captura an concedatur pro debito publico, uel fiſcali.in ti.de cap.nu.87 12
Captura ſuſpecti de fuga antequam concedatur,multa neceſſaria requiruntur, in eo.ti. nume.86 ibi.
Captura an ualeat a iudice incompetenti fa-

cta.in ti.de confeſſ.nu.48 84
Captura per incompetentem iudicem facta ualet ſi reus erat ſuſpectus de fuga.in eo.ti. nu.53 ib.
Captura in ſecundo iudicio præualet præuentioni factæ per primum iudicem.in ti.de fo. comp.nu.97 46
Captura an ſit de proceſſu.in titu.de captura, nu.83 12
Capturæ,& rapinæ non poſſunt fieri a militibus in locis domino ſuo ſubditis. in e.ti.nu. 74 11
captus indebite non poteſt in carcere ab alio recommendari.in e.ti.nu.92 13
captus pro cauſa criminali poteſt pro cauſa ciuili recommendari.in e.ti.nu.91 13
captus,& punitus an ſit relaxandus ante rei reſtitutionem.in e.ti.nu.89 13
captus non præcedente informatione relaxari debet ſine impen.in e.ti.nu.4 7
captus non præcedente informatione, poteſt a quolibet priuato impune è carcere eximi. in e.ti.nu.5 7
captus indebite,ut ſupra,ſi fugit non habetur pro confeſſo,imo relaxatus ſub fide,nõ tenetur reuerti ad carceres.in e.ti.nu.6 ib.
captus indebite non poteſt ob aliud delictum retineri.in e ti.nu.9 8
captus tatuite,licet poſtea confiteatur delictũ ſponte,non tamen poterit ex illa confeſſione condemnari in e.ti.nu.8 ib.
captus an poſſit per familiam occidi remiſſiue in e.ti.nu.14 ib.
captus extra eccleſiam,licet per eccleſiam ducatur non propterea eſt relaxandus. in e ti. nu.23 9
captus extra eccleſiam , ſi antequam ducatur fugiat in eccleſiam,non poteſt in e.c. in eo. nu.22 ib.
captus in alieno territorio ſtatim debet relaxari,etiam ſi familia cœperit eum inſequi in ſuo territorio,in e.ti.nu.34 ib.
captus,& ſub fide reuertendi relaxatus, an teneatur reuerti.in e.ti.nu.70 11
captus hoſtis, uel rebellis non poteſt uendi,ut ſeru⁹ alterius fiat,uel ut maior talea ab eo exigatur.in e.ti.nu.70 12
captus reus tenetur reſpondere interrogationi ad habendam ueritatem factæ,& eius cõfeſſioni ſtatur.in ti.de exam.reo.nu.1 76
carbonianum edictum quid ſit,& quibus caſibus,& quomodo procedat.in ti.de partu ſuppoſito,nu.5 101
carcer mala eſt manſio,& morti æquiparatur. in ti.de carcere, nu.1 14
carcer inuentus eſt ad cuſtodiam, non ad pœnam in e.ti.nu.2 ib.
carcer euitatur , quando ſuſpectus de delicto alias fuiſſet dimiſſus ob idem delictum , de quo arguitur in ti.de car.fideiuſ.comm.nu. 19 18
carcer euitatur,quando per ſtatuta,uel decreta Mediolani imponitur pœna corporalis. in e.ti.nu.20 ib.
carcer euitatur,quando reus eſt in caſu abſolutionis.in e.ti.nu.21 ib.
carcer euitatur,qñ quis fuit ſemel abſolutus, vel cõdemnatus de eodem delicto, de quo iterum moleſtatur.in e.ti.nu.22 18
carcer euitatur honeſte uiuendo in eo. ti.nu. 29 ib.
carcer priuatus quomodo exerceatur.in ti.de carcere,nu.26 15
carcer priuatus,quando dicatur committi. in ti.de plur.uiol.nu.15 177
carcer non debet aliquem excuſare ex ſuo delicto.in ti.de remedijs ex ſola clem.prin. cõtra ſententiam,nu.65 327
carcerem priuatum non committit qui tenet mulierem incluſam gratia libidinis.in ti.de plurib.uiol.nu.62 177
carceris priuati metus comprehenditur in l. Iu ia de ui publ.in e.ti.nu.104 179
carceris fractura aggrauat delictum. in t t. de effractoribus carcerum.nu.2 388
carceris ſpecies quatuor ſunt, & de carcere, nu.27 15
carcerati iniuſte obligatio uerſus tertium nihil ualet.in ti.de carcere,nu.24 ib.
carcerati quomodo dimittantur, uel expediãtur in feſtis Natalitijs,uel Paſcatis Mediola. in ti.de carc.fideiuſſ.committ.nu.27 18
carcerati dicto mi. us creditur.in ti. de inquiſit.nu.60 29
carcerato nobili poteſt aſſignari palatium,vel ciuitas pro carcere.in ti.de car.fideiuſſ.committ.nu.4 16
carceratio quando dicitur iniuſte facta,in tit. de carcere,nu.18 15
carceretur quis,uel det fideiuſſores de ſtando in certo loco paria ſunt.in ti.de car.fideiuſſ. committ.nu.3 16
carceratus ſimpliciter relaxatus , uidetur abſoluens rebus ſtantibus,prout ſtant.in titu. de

de pluribus violentijs,nu.114. 180
Carceratus iuſte,qui facto publico carcere au ſugit,punitur pena capitis de iure communi.in ti.de carcere,nu.5. 14
Carceratus iuſte, fugiens a carceribus peccat mortaliter.in e.ti.nu.4. ib.
carceratus iuſte conſpirans anfugere, licet habeatur pro confeſſo,& conuicto,non tamē puniri poſſet ad mortem de iure communi.in e.ti.nu.6. 14
carceratus ſub fideiuſſione non dicitur carceratus.in e.ti.nu.28 15
carceratus dicitur ſi dimiſit filium pro obſide.in e.ti.nu.30. ib.
carceratus non poteſt cuſtodem, aut officialē hæredem inſtituere.in eo ti.nu.23. ib.
carceratus dimitti poteſt ſub fideiuſſione,vbi non poteſt imponi pena corporalis.in ti.de carcerato fideiuſſor. committendo.nume.1. 16
carceratus cui imponenda eſſet pena exilij vel deportationis, an dato fideiuſſione ſit dimittendus?in e.ti.nu.6 ib.
carceratus quando dato fideiuſſore ſit dimittendus remiſſiue.in e.ti.nu.5. ib.
carceratus Mediolani dimittitur præſtita fideiuſſione,niſi ingeratur pena ſanguinis.in e.ti.nu.9 17
carceratus,qui non debet dimitti datis fideiuſſoribus,tamen poteſt dimitti, quando iudex uidet eum eſſe in caſu abſolutionis.in e.ti.nu.15. ib.
carceratus iniuſte poteſt impune aufugere.in e ti.nu.46 20
cardinalibus an credatur ſiue iuſo.in ti.de oppoſitionibus contra teſtes,nu.82. 250
cardinalis perſona quando offenditur,uel papæ, quæ pena locum habeat.in ti.de crim. læſæ ma.nu.60. 136
carnalia delicta quomodo differāt.in ti.de coitu dam.& punibili,nu.47. 187
caſtitas maior requiritur in muliere quàm in uiro,in e.ti.nu.45 ib.
caſtri foueæ,& cetera huius generis ſimilia, an veniant appellatione regalium.in tit. de regalijs nu.39 375
caſtrum ſiue arx an ſit regale; & an ueniat appellatione regalium in e.ti.nu.38 ib.
caſtrum præſumitur quo ad muros liberum. in ti.de principe,nu.238 352
caſui fortuito ut quis uideatur ſe obligare quid exprimendum ſit.in tit.de remiſſione mercedis conductorum,nu.77 400
caſum fortuitum ſuſcipiens; nō tenetur de inſolito etiam quod ſuſceperit in ſe omnem caſum fortuitum tam præuiſum, & cogitatum quam non.in e.ti.nu.68. ib.
caſum fortuitum ſuſcipiens tempore belli in cuſtodiendis mercibus,ſi in eum factum ſit impetus quid iuris.in e.ti.nu.69 ib.
caſum unius periculi ſuſcipiens, an uideatur ſuſcepiſſe caſum alterius habentis maiorē rationem.in e.ti.nu.60 ib.
caſum fortuitum ſuſcipiens in ſe q nauis ueniat in portum quatenus teneatur,in e.tit. nu.71 ib.
caſus qui ſapiunt naturam contractus.in ti.de decreto Mediolani,ut non procedatur criminaliter,&c.nu.5 67
caſus inſolitus de quo non præſumitur cogitatum quando dicatur.in ti.de remiſſione mercedis conductorum,nu.67 400
caſus fortuitos,& improuiſis qui ſit.in e.ti.nu. 73 ib.
caſus fortuitus qualiter probetur.in eo. ti.nu. 73 ib.
caſus fortuitus cēſetur factum ſuperioris, & quid de facto iudicis.in e.ti.nu.76 ib.
caſus certos ſuſcipiens,an videatur ad alios ſe obligare.in e.ti.nu.78 ib.
caſus an ſemper excuſet quando culpa præceſſit.in e.ti.nu.83 401
caſus ubi ſolet contingere propter culpam ſufficit caſum probare in titul. de carcere,nu. 8 14
cataldus exercuit ultra ſeptuaginta officia, & ualde commendatur a Socino,& Signorolo,Homedeo.in tit.de carcerato fideiuſſori committendo.nu.40 19
cataſtrata bona emens in aliqua uilla uel caſtro ſiſit ciuis,uel nobilis ciuitatis,an teneatur ſoluere pro illis bonis cum caſtro, uel uilla in ti.de principe,nu.97 343
cataſtrata bona ſemper ſunt tacite obligata pro collectis,tam fiſci, quam communitatis,in e.ti.nu.101 ib.
cataſtratorum bonorum uillæ emptor Mediolani tenetur ad onera imponenda per principem propter decretum, & etiam quæ imponantur per uillam ad conſeruationem ipſorum ſecus quo ad onera,quæ imponuntur per capita,licet aliud ſit iure communi in e.ti.nu.100 ib.
cataſtrum in ſe continet non ſolum bona ſol-

uententium onera, ſed etiam exemptorum, & qua ratione.in eo.ti.nu.169 347

Caſtratus pro bonis ſuis in villa vel caſtro licet recedat, & efficiatur incola ciuitatis, vel etiam ſi ſit ciuis, & patiatur ſe deſcribi, tenetur ad onera cum villa.in ti.nu.98 343

Cauearum cõſuetudo, in quibus ponũtur clerici, maxime tempore frigido, reprobatur a iure canonico.in ti.de foro cõpe.nu.161. f.51.& in ti.de carcere re,nu.3. 14

Caupo receptans bannitum, ita tenetur ſicut quilibet alius.in ti.de rapinis.nu.34. f.170

Cautela an dari poſſit, vt acquiſita poſt publicationem nõ tranſeant in fiſcum.in titu.de bonorum publ.nu.28.43. f.283.286

Cautio de vtendo arbitrio boni viri poteſt peti per venditores fructuum, redituum, & prouentuum molendinorum, & poſſeſſionum.in ti.de remiſſione mercedis publicanorum, nu 34 409

Cautio iuratoria iterponitur, vbi quis non poteſt præſtare fideiuſſorem, & quid debeat facere.in ti.de carcerato fideiuſſori. committendo, nu.73 22

Cauſa legitima in precepto eſt, vt citatus compareat, quia iudex vult illum examinare, in tit.quomodo procedatur præcepta, numero 9 70

Cauſæ criminalis quibus vijs dijs differatur, in quomodo procedatur per exceptiones, nume.17 60

Cauſa dicitur mixta vbi agitur ciuiliter cauſa alicuius criminis.in ti.quomodo procedatur per actionem in delictis, nu.16 110

Cauſa mere ciuilis nõ dicitur, ſed mixta quãdo de delicto ciuiliter agitur.in tit.de indicijs, & conſiderationibus ante torturam, nume.100 101

Cauſa præſumitur in principe.in ti.de homicidio, nu.101 155

Cauſa magna, & iuſtã cõcedẽdi literas ad nouas defenſiones eſt illa, quãdo ex actis conſtat de innocentia dãnati.& quid de cauſa, quia dãnatus ſit in contumaciam, vel quia ex ordinibus Mediolani ſublata ſit appellatio a ſententijs criminalib.in ti.de ſupplicationib.aduerſus rẽ iudicatam, nu. 5 f.317

Cauſa quælibet ſiue iuſta, ſiue iniuſta excuſat a dolo, & quomodo procedat talis regula, in ti.de decreto Mediolani, vt non procedatur criminaliter, &c.nu.19 88

Cauſa iuſta retractandi ſententiam, etiam ex abſoluta poteſtate illa non eſt quæ reipub.interſit delicta punire.in ti.ſupplicationibus aduerſus rem iudicatam, nu 8 317

Cauſa non præſumitur in principe, quãdo tractatur de auferendo rem meã.in ti.de principe, nu.189. 349

Cauſa requiritur etiam quando dominiũ acquiritur actu iuris ciuilis, quia dominiũ eſt de iure gentium.in eo.ti.nu.191 ibi.

Cauſæ expreſſio non requiritur in ſententia regulariter, & vbi requiritur, nõ tamen ſententia eſt nulla.ſi non exprimatur.in ti.de ſententijs, nu.36 309

Cedere bonis põt fiſci debitor.in ti. de captura, nu. 0 13

Cenſus ſalis præſcribi põt in ti.de fiſco, & priuil.eius, nu.57 370

Cenſus, penſitatio, annua preſtatio, capitatio, reliquum, tributum, & vectigal quomodo differant.in ti.de vectigalib.nu.5 382

Cenſus ſolutio an pçſcribi poſſit.in ti.de principe, nu.158 347

Cenſus præſtatio non arguit ſubiectionem.in ti.de fiſco, & priuil.eius nu. 8 370

Cenſualis contractus in quo differat a contracta emphyteutico, in ti.de vectigalibus, numero 6 382

Ceſſio bonorũ in criminalibus nihil reuelat, in ti.de carcerato fideiuſſor.committendo nu.24 18

Ceſſio iuris fideicommiſſi an poſsit fieri per bannitum, vel per alium? in ti bannitiqui amittant, nu.10. 263

Ceſsionis beneficium nõ admittitur per negationem debiti a debitore.in ti.de carcerato fideiuſſor.committendo, nu 26 18

Circa, hæc dictio, ſeu particula denotat modĩ cũ ante, & modicum poſt.in ti.de defenſione reorum, &c.nu 28 124

Citare poteſt Pontifex, vel eius delegatus immediate in terris imperij.& in ti.de crimine læſæ maieſt.nu. 110 141

Citare poteſt dominus ſupremus, & eius delegatus in terris feudatarij ratione ſuperioritatis quam retinet, in eo.ti.nu.104 ibi.

Citare poteſt Imperator ſubditum feudatarij in terris feudatarij.in ti.de foro comp, numero 165 51

Citare põt iudex domicilij reum, non ſolum in domicilio præſentem, ſed etiã exiſtentẽ in alia iuriſd.in ti.de citat nu.20 73

Citare poteſt iudex extra territorium delinquentem.

quentem per ſeipſum, vbi iudex requiſitus per literas voluit parere literis. in eod. ti. numero 23 74
Citare pōt Papa, vel eius legatus in terris imperij, & Cæſar in locis infeudatis, & vnus iudex in iuriſdictione alterius iudicis, quādo ſub eodem principe ſunt, abſque literis ſubſidialibus, licet hoc vltimum non ſeruetur. in eo. ti. nu. 24 ibid.
Citare poteſt præſes duarum prouinciarū exiſtens, in vna, exiſtentem in alia diſtincta. in eo. tit. nu 25 129
Citare poteſt præſes vnius prouinciæ, nō alius officialis, exiſtentem in alia prouincia alterius præſidis, quæ tamen ſit ſubdita eiſdem principi, licet ſint diſtinctæ prouinciæ & domina abſque literis ſubſidialibus. in e. ti. numero 26 74
Citare poteſt præſes duarum prouinciarū exiſtens in vna, exiſtentem in alibi. in eo. ti. numero 25 ibid.
Citari debet reus vbi degit, & perquiri vbi reperitur, alias ſufficit ad domum citatio. in eo ti. nu. 16 71
Citari non pōt reus in domicilio, in quo erat tempore cōmiſſi delicti, ſi poſt delictū mutauit de iure ciuili Mediolani tamen pōt propter ſtatutum. in eo. ti. nu. 18 ibi.
Citari vagabundus vbique poteſt. in eo. ti. numero 34 75
Citari, & conueniri in foro originis pōt quis, ſi ibi reperiatur, & differentia inter originē paternam, & propriam. in eodem ti. numero 30 74
Citari de conſuetudine non ſolet offenſus, vt veniat ad accuſandum ante formatā inquiſitionem. in eo. ti. nu. 41 75
Citari debet accuſator, & ſyndicus fiſcalis ad ſingulos actus in criminalibus ſicut in ciuilib. citatur reus. in eo. ti. nu 43 ibid.
Citari an debeat pars in delatione iuramēti, & taxatione in delictis. in tit. de rapinis, numero 42 171
Citari nemo debet regulariter, vt pſonaliter compareat. in titu. an in criminalibus iudicijs qui poſſit pro abſente interuenire, numero 5 267
Citari debet non ſolum accuſator, & reus in criminalibus, ſed ēt fiſcus, & ſyndicus eius, & aduocatus, aliter ſententia eis nō præiudicat. in ti. de ſententia, nu. 17 308
Citari an debeat procurator fiſci in cauſa appellationis, qui fuit iudex. in eo. ti. numero 19 ibid.
Citari debet offenſus, quādo iudex proceſſit per inquiſitionē ex puro officio, & vult abſoluere, aliter ei nō fieret præiudicium. in eo. tit. nu. 20 ibi.
Citari an debeat is, cui fit præiudiciū, quando princeps concedit priuilegium. in titul. de principe, nu. 26 237
citandus eſt offenſus ad cōtradicendū quidquid vult, antequā iudex reum abſoluat, alias abſolutoria non præiudicat. in ti. de citationibus, nu. 45 76
citantes debitores ſuos in valle Ioſaphat poſt eorum mortem, & ſimilibus ſuperſtitioſis actibus ad terrorem viventes, quomodo puniantur. in ti. de extrordinarijs criminibus, nume. 9 236
citatio verbalis an præpōderet capturæ, & quid in eodem dominio, vel diuerſis, & quid Mediolani ſeruetur, & quid quando maleficia interuenit. in ti. de foro comp. nu. 99 46
Citatio legitima etiam durāte inſtantia facta ſola ſufficit ad præuentionem. in eo. tit numero 10 ibi.
citatio prima ſufficit quo ad miſſionem in poſſeſſionem, hoc eſt pœnam intrinſecam citatus ſit contumax. in titu. de mulctis, numero 7 71
citatio prima ſufficit vbi iudex in ea cōminatus eſſet mulctam, licet ex obſeruatione ſēper fiat noua citatio, in eo. ti. nu 8 ibi.
Citatio trina requiritur in criminalibus, ſicut in ciuilibus, vel vna pro omnibus, & vbi tractetur materia citationum criminalium in ti. de citationib. nu. 1 72
citatio trina requiritur etiam ad amotionem bonorum. in eo. ti. nu. 9 73
Citatio vna ſufficit pro omnibus, vbi tres requirantur. in eo. ti. nu. 3 ib.
citatio prima quia fit in criminalibus, fit ad cōponendū mæſtos pœnas, & habet 30. dies ſicut ēt duæ aliæ. in eo ti. nu. 4 ibid.
citatio nō debet fieri niſi ad inſtantiam partis. in eo tit. nu. 10. ibid.
citatio valida requiritur ad hoc, vt inquiſitus poſſit poni in banno in eo ti. nu. 15 ibi.
citatio vbi fieri debeat quod bānum remiſſiue. in eo. ti. nu 17 ibi.
citatio tranſmiſſa ad locum primi domicilij in quo reus deliquit valet, ſi ibi reperiretur non in eo. ti. nu. 19 ib.

Cita-

Citatio in loco delicti ualet, ſi ibi reperitur, & ad omnem ſpẽ condemnationes proceditur ſi uero non reperitur, nõ ualet citatio extra territorium facta per nuntium citantis, quo ad bona exiſtẽtia extra territorium, ſed per literas ſubſidiales ualet, quo ad oẽm ſpẽm condemnationis. in eo.ti. nu. 21 74
Citatio in loco delicti quomodo fiat Mediolani. in eo.ti.nu.22 ib.
Citatio extra territorium tranſmiſſa nõ ualet etiam ſi iudex alterius territorij conſentiat, ſed requiritur conſenſus citati. in eo.ti.nu. 27 ib.
Citatio uerbalis, ut quis perſonaliter cõpareat non eſt in vſu, ne rei fugiat. tamen ualeret quñ eſſet iuſtificata pro ueritate indaganda in ti.de examinibus reorum, nu. 7 77
Citatio uerbalis, ut quis pſonaliter cõpareat nõ ualet, niſi præcederet iudicium uel ſaltẽ ſuſpicio in eo.ti.nu. 8 ib.
Citatio vnica non ſufficit quando fit ut deueniatur ad ſententiam diffinitiuam, vel interlocutoria alicuius momẽti ſed trina requiritur, ſecus ſi fiat ad uidẽdum iurare teſtes, uel publicare proceſſum, vel ſimilia in tit. de ſententijs, nu. 2 307
Citatio trina requiritur ex regula in citatione iudiciali, in extraiudiciali uero, ſeu monitione unica ſufficit. in eo.ti.nu.3 ib.
Citatio ubi trina requiritur, ſufficit vt iudex vnam faciant pro tribus, cum termino omnium trium tam in criminalibus, quã in ciuilibus. in eo. ti.nu.4 ib.
citatio ubi trina requiritur ſufficit ut iudex ſemel partem moneat. vel nuncius in præſentia iudicis. in eo.ti. nu.5 ib.
citatio prima in criminalibus dẽt continere 30 dies in eo.ti.nu.5 ibid.
citatio in criminalibus cum termino 30. dierũ datur ad componendum mæſtos penates in eo.ti.nu. 8 308
citatio, quæ fit ad reſpondẽdum inquiſitioni, debet continere 30. dies, quia fit vt deueniatur ad annotationem bonorum, & condemnationem. in eo.ti. nu.9 ib.
citatio generalis reſcinditur per appellationẽ ab ea interpoſitam, quando iudex non fecit ſibi dari licentiam procedendi citato, & nõ citato. in eo.ti.nu.13 ib.
citatio perẽptoria requiritur criminalib. quando reus eſt abſens, & ſufficit una pro omnibus. in eo.ti.nu.14 ib.
citatio an requiratur declaratione. in eo.ti. nu. 53 310
citationes debent fieri mandato iudicis. in tit. de citationibus. nu 6 73
citationes ſi malè fiant corruit totus proceſſus in eod.ti.nu. 13 ib.
citationes an poſſint per principem tolli. in e. ti.nu.14 ibid.
citationes omnes in criminalibus licet de iure ſecũdum communem opi. debeant habere 30. dies, tamen ſeruatur ſtatuta, & maxime Mediolani, quę aliter diſponunt. in ti. de ſententijs, nu.18 308
citationem verbalem licet interdum iudex extra territorium facere poſſit, realem tamẽ, vel perſonalem non q̃ potes, ſi tamẽ capiſſet, & procedere, & damnaret, ualeret ſentẽtia. in ti.de citationibus, nu.29 74
citationum materia in criminalibus ubi, & per quos tractetur. in eo ti.nu 44 79
citatus nulliter ſi compareat, & reſpondeat inquiſitioni poteſt condemnari. in eo. ti. nu. 28 74
ciuile iudicium non infamat, criminale quõ infamet. in ti. quomodo procedatur per actionem in delictis, nu.31 66
ciuile iudicium quibus differat a criminali in eo.tit.nu. 23. 65
ciuile iudicium difficilius tollitur, quam criminale. in eo.tit.num.34 ibid.
ciuile iudicium, & criminale regulariter a pari procedunt. in eo.tit.nu.35 ibid.
ciuilem poſſeſſionem retinens poteſt quandocunque recuperare naturalem in qua erat quando ſpoliator naturalem inuaſit, ſecus ſi naturalis fuiſſet penes alium in tit. de pluribus uiolentijs, nu.10 174
ciuilis, & criminalis actio ſimul intentari non poſſunt, & quomodo intelligatur. in eo.tit nu.113 180
ciuilis cauſa ad inſtantiam fiſci intentata non impedit quo minus poſtea ad inſtantiã partis intentetur criminalis, & contra. in tit. de foro competenti, nu.123 48
ciuilis cauſa differtur quando uia exceptionis teſtes falſo accuſantur, uel etiam contra de falſo excipitur, niſi calumnioſe id fiat. in tit. quomodo procedatur per exceptiones nu. 15 60
ciuilis cauſa ceſſat quando agitur criminaliter de falſo contra teſtes in ea productos. in ti. de foro competenti, nu. 124 48

ciuilis

Ciuilis actio quando faciat ceſſare criminalē remiſſiue.in ti. quomodo procedatur per actionem in delictis, nu.47 .66
Ciuilis poſſeſſio quādo tempore duret, vt poſ ſit recuperari naturalis,ti. de pluribus uiolentij, nu.12 .174
Ciuilis cauſa non poteſt ſimul cum criminali principaliter intentari in ti. de accuſatione, nu.11 .54
Ciuiliter, & criminaliter agi poteſt pro quolibet delicto,& publico,& priuato.in ti.de fur tis.num.37.166,& in ti.de falſis, num. .149 204
Ciuiliter agi poteſt pro quolibet crimine ad proſequendum ius ſuum.vt cōpetat actio. in tit. quomodo procedatur per actionem in delictis nu 7 63
Ciuiliter agi poteſt contra delinquentē,etiam quod criminaliter deſierit poſſe agi. in eo. ti.nu. 20 64
Ciuiliter agi poteſt pro crimine, vt quādo fit gratia generalis à principe,poſt bellū finitū ut non poſſit agi criminaliter contra eos,q milites fuerunt,ſecus ſi dicatur, q remittitur criminalitas.in eo.ti nu.41 65
Ciuiliter agere pro crimine quis interdū cogi tur.in eo.ti.nu.37 ib.
Ciuiliter ad uindictā q poſſit agi quis ſit eſſe ctus.in eo.ti.nu.50 66
Ciuiliter agi non poteſt ex mœro officio, ſed tantum ad partis petitionem in ti. de inquiſitione,nu.12 24
Ciuiliter an agi poſſit ab una parte, & criminaliter ab alia ex eodē facto. in ti. de pluribus violentis,nu.21 174
Ciuilitas conceſſa poſt ius feudatarius quęſitū præiudicat, ſi ciuis effectus erat habitatu rus ciuitatem ſecus ſi non erat.in ti.de foro competenti,nu.25 39
ciuilitas patris quæ per originem contrahitur tranſit in filium,non ciuiliter ex domicilio patris quæſita.in eo.ti.nu 28 40
Ciuilitas propriè dicitur quæ per originē quæ ritur.in eo.ti.nu.29 ib.
Ciuilitas quomodo contrahitur.in t. de principe,nu. 64 364
Ciuilitas patris non ligat filios nec alios deſcē dentes niſi ſit acceptata.in eod. ti.num. 366 364
Ciuilitatem cōcedere an ſit de reſeruatis principi.in eo.ti.nu.369 ib.
Ciuilitatem an communitas poſſit concedere in eo.ti.nu.368 ib.
Ciuilitatis priuilegio an ciues ſtant ſubiecti. gaudeantque ſtatutis, & beneficijs ciuitatum, & teneātur ad onera, & ad quę.in eo. ti.nu.361 ib.
Ciuis ciuitatis eſt qui æſtimum habet in ciuitate non comitatu.in ti.de foro competenti, nu.33 40
Ciuis forenſis non cōprehenditur in decreto maioris magiſtratus.in eo.ti. nu.34 ib.
Ciuis facte,uidelicet quādo ſimpliciter illi con ceſſa eſt ciuilitas, & quando in omnibus,& per omnia eſt factus ciuis,& quādo quo ad forum ciuis eſſet factus comprehenditur in decreto maioris magiſtratus. in eo ti.num. 24 ib.
Ciuis qui dicatur.in eo.ti.nu.26 ibi.
Ciuis præſumitur morari in ciuitate ſua.in ti. de rapinis,nu.26 170
Ciuis emens bona ruſtica cataſtrata tenet ru ſtici ſoluere, & dēt ſe excuſare.ne in ciuitate ſoluat,adire ſuperiorem, non autem dēt in ciuitate ſoluere.in ti.de principe,numer. 107 343
Ciuis quis proprie ſit.in eo.ti.nu.362 363
Ciuis quando teneatur ad detrimēta.in eo. ti. nu.365 364
Ciuis q's in dubio præſumitur eſſe loci in quo eſt in eo.ti.nu.369 ib.
Ciuis Mediolanenſis an differat à Mediolanē. & ciuis Patauinus à Patauino abſque eo qđ ciuis dicatur.in eo.ti.nu. 371 ib.
Ciuium plures ſunt ſpecies,in eod.tit.numero 370 ib.
Ciuitas quæ ſemper fuit caput,& nūquam habuit ſeparationē ab aliquo loco, ſi infeuda tur,non comprehenditur in decreto maioris magiſtratus.in ti.de fo. comp. nu.9 38
Ciuitas non habet fiſcum, & non quærit ſicut fiſcus,niſi haberet ex priuilegio,uel præſcri ptione.cuius initij memoria non extaret,& quid de feudatarijs.in ti. de fiſco, & priuilegijs eius,nu.7 366
Ciuitatis,uel uniuerſitas ob rebellionem non poteſt aratro ſubijci,niſi ſecuta declaratione principis.in ti.de crimine lęſę maieſtatis, numero 132 143
ciuitas,uel municipium collectam non ſolum imponere poſſunt, ſed etiam cogūtur ſi pecunia non ſit in communi.in ti.de principe, nu.69 342
ciuitates contendentes inter ſe de mœro imperio

perio, non poſſunt interim erigere furcas. in eo.ti.nu.374 364
clauſula, q procedatur extra ordinē, quomodo intelligatur.in ti.de capitura,nu.56 f.11
clauſula, ſub pœna indignationis, quam uim habeat.in ti.de cri.læſ.maieſt.nu.139 f.144
clauſula, dantes vobis vices noſtras appoſita in reſcriptis per cæſ. vel principem nihil tribuit.in ti.de principe,nu.89 342
clauſula quod ſponte, non metu etiam iurata non valet, metu interueniente.in ti.de pluribus uiolentijs,nu.98 179
clauſula, ex certa ſcietia idem operatur quod de plenitudine poteſtatis.in ti. de principe, nu. 195 349
clauſula ex certa ſcientia, & aliæ acceſſoriæ nō operantur in his quæ ſunt facti.in eo. ti.nume.199 ibi.
clauſula iure feudi paterni antiqui, & auiti operatur, ut pater non poſſit filijs in feudo præiudicare in eod.titu.numero 312. 358. fol. 357.361
clauſula, declarando, intelligendo, concordando, diſtinguendo, limitando, & ſupplendo, qua utuntur reſpondentes ſe velle uti dictis teſtium, quomodo intelligatur.in ti.de Falſis,nu 256 205
clauſulæ, non obſtante, ex certa ſcientia, & ex plenitudine poteſtatis quid operentur. in tit.de principe, nu.200 340
clauſulæ ſupplentes, &c. & ex certa ſcientia, nō tollunt vitium ſubreptionis.in eodem titu. nu.359 363
clauis traditio licet trāſferat cuſtodiam, tamē non habet locum ubi horreum cōducitur. in domo locatoris, uel ubi alius retinet claues totius domus. in tit.de remiſſione mercedis conductorum,nu. 98 f.403
clerici tetula cædi poſſunt, & ita torquentur.in ti.de tortura,nu. 21 110
clerici dicuntur eſſe ſub protectione domini temporalis, nec poſſunt dici forenſis. in tit. de crimine læſæ maieſtatis, nu.88 139
clerici nō tenentur ad vectigalia. ſed totum coloni pro fructibus ipſorum colonorū, in titu.de principe, nu. 174 348
clerico, qui poſt delictum profeſſionem fecit prodeſt clericatus.in ti. de foro compet. nu 144 50
clericus carceratus, quando præſtita fideiuſſione ſit admittendus.in tit.de carcer.fideiuſ. commiſſ.nu.10 17
Clericus fugitiuus capi poteſt.in titu.de captura,nu. 27 9
Clericus, qui poteſt uerbari a laico poteſt etiam capi in eo.ti. nu.5 10
Clericus, in habitu, & tonſura nō incedens priuatur priuilegio fori. in ti. de foro competenti.nu. 128 48
Clericus nō traditur curiæ ſeculari, etiā quod coniuraſſet cōtra principē ſuum ſecularem, niſi ſit incorrigibilis.in eo.tit.nu.137 f.49
Clericus incorrigibilis non incedens in habitu, etiam non monitus perdit priuilegium fori.in eo.ti. nu. 139.f.43.uide tamen ſeptem limitationes,nu.40 50
Clericus nō poteſt conueniri ſub iudice laico, ubi ampliationes, & limitationes remiſſiue, in eo.ti.nu. 143 50
Clericus incedēs in habitu, vel quem clericum eſſe fama erat ſtatim eſt remittendus ad eccleſiaſticum iudicem.in eo.ti.nu.152 f.52
Clericus a iudice ſeculari captus, ſi fateatur ſe nō incidere in habitu clericali, an tū debeat remitti eccleſiaſtico.in eo.ti. nu.153 f.ibi.
Clericus an ſit remittendus ad iudicem eccleſiaſticum, quando tantummodo eſt quæſtio an incederet in habitu, & non de clericatu. in eo ti.nu.154 ibi.
Clericus poteſt oſtendere inſtrumentum clericatus iudici laico, ut eum inſtruat, etiam q cognitio articuli, an quis ſit clericus, agitetur coram eccleſiaſtico.in eo.ti.nu.156 ib.
Clericus non poteſt committere crimen læſæ maieſt contra dominum ſecularem cui ratione domicilij eſt ſubiectus, in ti. de crimine læſæ maieſt.nu.86 138
Clericus dicitur non ſubditus domino temporali.in eo.ti.nu.87 139
Clericus committens falſum coram laico iudice non efficitur ex foro laici ſecundum communem, in tit.de falſis, nu.110 202
Clericus qui deliquit in una dioceſi, & in alia habet beneficium, per quem iudicare poſſit puniri.in ti.de bonorum publ. nu.64 292
Clericus an poſſit banniri a iudice ſeculari. in tit.banniti, qui poſſint. nu.5 259
Clericus, qui ſuſpectus eſt principi ſeculari, poteſt ab ipſo principe eijci e ſuo territorio. in eo.tit.nu. 6 ib.
Clericus factus poſt commiſſum delictum, an poſſit puniri a iudice ſeculari ſaltem in bonis, & generaliter quā do ſecularis, poſſit puniri.in tit.de pœnis. nu. 38 275

Clericus

Clericus torqueri poteſt ſicut quilibet alius. in ti. de tortura teſtium, nu. 5 116
Clericus torqueri nõ põt ſtante dicto vnius teſtis licet omni exceptione maioris, & de maleficio deponentis, niſi præcedente infamia. in ti. de indicijs, & cõſiderationibus ante torturam, nu. 35 93
Clericatus priuilegium nõ prodeſt ei, qui poſt delictum ſe dicit ſe clericum. in ti. de foro competenti, nu. 145 50
Clericorũ genus audax lege & Dei defenditur. in ti. de pluribus violentijs, nu. 88 178
Cognitio an quis ſit laicus, vel cler. ſpectat ad iudicem eccleſiaſticum, vocato tamẽ iudice ſeculari. in ti. de captura, nu. 40. f. 10. & in ti. de foro competenti, nu. 151 51
Cognoſci de delicto poteſt vſque ad uiginti annos, in ti. de ſentent. js. nu. 109 312
Coitus cum meretrice violẽtus punitur ex forma decreti Mediolani, pęna capitus arbitrio iudicis. in ti. de plur. viol. nu. 71 177
Coitus à lege damnatus, & punibilis, & coitus à lege ſimpliciter non approbatus. in ti. de coitu damnato, & punibili, nu. 1 285
coitus cum maſculo, uel cum femina, per quẽ ſequitur adulterium cũ inceſtu, vel nefario coitu punitur pœna mortis iure canonico, licet iure ciuili pœna ſit detruſionis. in monaſterium quando eſt cum fœmina. in eo. ti. nu. 2 ibid.
coitus inceſtuoſus, ſit inter coniunctos, ex linea tranſuerſali, nefarius inter aſcendentes, in eo. ti. nu. 5 ibi.
coitus nefarius punitur ſicut inceſtus. in eo. ti. nu. 6 ib.
coitus cum moniali profeſſa punitur morte. in eo. ti. nu. 8 ib.
coitus cum moniali appellatur nefarius. in eo. ti. nu. 9 ib.
coitu, ſacerdotis, uel conſtituti in ſacris, cũ uirgine, nupta, vidua conſanguinea, vel ſoluta qualiter puniatur. in eo. ti. nu. 10 ib.
coitus an ſit accuſabilis, & punibilis circa ſucceſſiones conſideratur ſecundum leges ciuiles, non canon. in eo. ti. nu. 11 ib.
coitus epiſcopi, vel religioſi cum mulire, dũmodo non ſit uidua, honeſta uirgo, nupta, vel conſanguinea, non eſt damnabilis, & punibilis, ita vt filius ex ea natus dicatur adulterinus, & priuetur ſucceſſione, in eo. ti. nume ro 12 ib.
coitus quando ſit punibilis iure ciuili, vel canonico, & qua pœna. in eo. tit. nu 14 ib.
coitus mulieris ſolutæ cum presbytero, quĩ alias eſſet ſimplex fornicatio, an ſit ſacrilegium punibile, etiam à iudice ſeculari, & tollat ſucceſſionem. in eo. ti. nu. 15 ibi.
coitus ſolutæ cum presbytero eſt ſimplex fornicatio, nõ punibilis in aliquo foro ſeculari nec eccleſiaſtico, in eo. ti. nu. 16 186
coitus presbyteri cum muliere ex quo iure ciuili adulterium, uel ſtuprum commiteret, punitur ĩ utroq; foro, & iudex laicus ponit hẽtem rem cum moniali. in eo. ti. nu. 17 ib.
coitus vxorati cum concubina ſoluta in domo cum vxore retenta, eſt accuſabilis, & punibilis in eo. ti. nu. 22 ib.
coitus vxorati cum concubina ſoluta extra domum habitante, dicitur proprie ſtuprum, & adulterium large, niſi eſſe meretrix, vel fuiſſet, & eſſe deſiiſſet, quia tunc nec ſtuprum eſſet. in eo. ti. nu. 23 ib.
coitus vxorati cum muliere nupta, uel quæ fuerit meretrix, & eſſet deſiiſſet, dicitur adulterium, in eo. ti. nu. 24 ibid.
coitus vxorati cum ſoluta, quæ eſt uillis perſona, aut ſerua propria, vel quæ fuit meretrix, vel miniſtra cauponis, non dicit ſtuprum, niſi retineretur ut concubina. in eo. ti. nume ro 25 ibid.
coitu vxorati cum ancilla aliena libera, quam probaretur eſſe honeſtã ex perſona ſua, & dominæ, dicitur ſtuprum, licet uilis eſſet. in eo. ti. nu. 27 ibid.
coitus vxorati cum ancilla propria ſerua non eſt ſtuprum, nec punitur, in eo. ti. nu. 28 ib.
coitus vxorati cum concubina ſoluta, & vili, ex qua filius naſcitur, dicitur damnatus, & punibilis, quando cõcubina ſciebat illum eſſe vxoratum, ſecus ſi ignoraſſet, quod præſumitur in dubio. in eo. ti. nu. 30 ib.
coitus cum concubina alterius legitima, uel etiam cum ea, quæ retineretur libidinis gratia, non ut legitima concubina, eſt ſtuprũ, & acccuſabile. niſi illa ſæpius cum alijs ſe cõmiſceret. in eo. ti. nu. 31 137
coitus ſine ui cum ſoluta, quæ non ſit meretrix famoſa, uel publica, licet ſit uilis, & cognita fuerit ab alio, punitur criminaliter ꝑ ſtatutum Mediolani, ſed conſuetudine non ſeruatur niſi quo ad ſoluendam dotẽ. ſecundum ius canonicum. in eo ti. nu. 42 ib.
coitus, damnati, & accuſabiles vbi enumerentur, in eo. ti. nu. 37 ibi.

coitus

Coitus punibilis in matre tantum priuat ſucceſſione ab teſtato natum ex ea. in eo.titu. nu.39 ibid.
Coitus cum commatre etiam in officiali, & tutoris cum pupilla, quomodo puniatur, & quando tutor cum pupilla contrax:t matrimonium, qua pœna ſit punitus Mediol. in eo.ti.nu 41 ibid.
Coitus illicitus licet impediat matrimonium non tamen inducit pœnam inceſtus.in eo. ti.nu.74 189
Coitus nefarius dicitur qui eſt cum ſacrata, vel ſacrato.in eo. ti.nu.80 ibi.
Collationes beneficiorum a Pontifice factæ, ut non habeant effectum in præiudicium electi a parochianis, & hominib. terrarum licet ſit contra libertatem eccleſiaſticam, tñ ordo eſt Mediolani æditus, & ſeruatur. in ti.de principe nu.223 351
Collecta non imponitur ratione iuriſd. ſed ratione cuiuſdam poteſtatis, quæ habetur in bonis territorij.in eo.ti.nu.112 344
Collecta imponitur per locum originis pro bonis ſitis in territorio originis, non per locum incolatus, niſi princeps utriuſque loci imponeret. in eo.ti.nu.113 345
Collecta imponi poteſt colonis eccleſiæ proportione colonorum, & propterea monaſteria impetrarunt exemptionem in dominio Mediolani pro fructibus natis ſuper bonis ſuis, pro fictabilibus, & maſſarijs. in eo. ti.nu.121 ibi.
Collecta imponitur habita ratione potius ad perceptionem fructuum, quam ad æſtimationem.in eo.ti.nu.125 ibid.
Collecta imponitur locatori, quia eſt dñs rei. in eo.ti.nu.126 ibi.
Collecta impouitur vſufructuario. in eod.tit. num.127 ibi.
collecta ab emphyteuta non poteſt exigi a principe pro bonis eccleſiaſticis, in eod.tit. nume.128 ibid.
Collecta imponitur legatario etiam ante reſtitutionem rei illi factam non hæredi. in eo.ti.nu.129 ibi.
Collecta quid differat a tributo.in tit.de vectigal.b.nu 7 382
Collecta quando duplicatur, quod ſit onus extraordinarium.in eo.ti.nu.8 ibi.
Collecta noua non poteſt imponi, ſicut nec nouum vectigal.in ti.vectigalia qui poſſint imponere, nu.13. ibi.
Collectæ hñt tacite obligata bona cataſtrata, tam pro intereſſe fiſci, quam communitatis.in ti.de principe, nu.101. 343
Collectæ imponũtur ciui in ciuitate, vel inco læ alterius loci etiam pro bonis alibi ſitis in eo.ti.nu.107. ib.
Collecta ꝓ vtilitate fiſci ſolus princeps imponere pōt, & in quibus caſi.in eo.ti.n.95 352
Collectam ciuitas, vel municipium nō ſolum imponere poteſt, ſed etiam cogitur ſi pecunia non ſit in communi.in eo.ti.nu.96 ibi.
Collectam nouam non poteſt princeps imponere ſicut nec vectigalia noua.in eo.ti.numero 119 344
Collectas emptor rei tributariæ, & poſſeſſor tenet̃ ſoluere, non venditor deſcriptus.in eo. ti.nu.104 343
Collectas locator tenetur ſoluere, non conductor vbi partiarius eſt, aut ſoluit fictum ex fructibus, & etiam ſi ad ſolutionẽ pecuniarum teneatur, licet alter ſentiat Iaſ. in eo. ti.nu.121 345
Collectas ſoluere tenet̃ emphyteuta priuata ſiue canon reſpondeat fructibus, ſiue nō in eo.ti.nu.123 ibi.
Collectarum non ſolutarum bona cataſtrata poſſunt vendi pro collectis nō ſolutis, & pœnis impoſitis.in tit.de fiſco, & priuil. eius. nume.27 368
Collegia, quæ dicãtur approbata.in ti.de vnionibus, & conſligationibus, nu.9 224
Collegium doctorum non poteſt facere ſtatutum in grauamen ſcholarium qui proxime doctores futuri ſunt.in titu. de vnionibus. nu.5 223
Colluſio, vel præuaricatio ex qbus ſignis oſtẽdat̃ in tit.ſi aduerſ.rẽ iud.reſt.poſtul.n.12 315
Colono tenetur ſtare emens a fiſco.in ti.de fiſco, & priuil.eius.nu.41 368
Colonus rei feudalis ſoluens ante tempus, an poſſit moleſtari per fiſcum. quãdo feudum comprehenduntur in cõfiſcatione.in tit.debitores an delinquentes ſoluere poſſint in præiudicium fiſci, &c.nu.7.9. 298
Comburens inſtrumenta an poſſit torqueri. tit.de falſis, nu. 167 207
Commentarienſis tenet̃, ſi reperiatur carceratus mortuus, perinde ac ſi culpa eius mortuus eſſet in tit.de carcere, nu.7 14
Commentarienſis neglgẽtia quomodo probetur.in eo.ti nu.9 ib.
Commentarienſis eadẽ pœna punitur qua pu-

aitu

niri debuiſſet. carceratus in eo. ti. nu. 10. ib.
Commẽtarienſis an teneatur de leui, & leuiſſima culpa in eo. ti. nu. 11 ibi.
Commentarienſis punitur eadem pœna, qua puniretur carceratus, qui aufugit, ſi in vitare fugiens delictum commiſit. in eo. tit. nume. 12 ibid.
Commentarienſis mulctari, & puniri poteſt arbitrio iudicis. vbi carceratus qui fugit rite captus fuit, ſed non fugit culpa reus. in eo. tit. nu. 13 ibi.
Commentarienſis nõ tenetur vbi carceratus non fuit rite captus. in eo. ti. nu. 14 ibi.
Commentarienſis eſt loco depoſitarij. in eod. tit. nu. 15. ibi.
Commentarienſium materia per quos tractetur remiſſiue. in eo. tit. nu. 11 15
Committens contra perſonam principis, vel aſtantis lateri eius, incidit in l. quiſquis. C. ad l. Iul. maieſt. in tit. de crimine læſæ maieſtatis, nu. 5 132
Committere aduerſus ſecuritatem P. R. dicitur, qui frangit ſecuritatem hoſti conceſsã & incidit in crimen læſæ maieſt. vel etiam qui in dedecus, & oſtẽſionem principis alicui rumpit ſecuritatem. in eo. nu. 10 132
Comitiſſima Galacia, quæ erat in poſſeſſione caſtri Brandratæ, vigore alimentorum donec peteret dotem, & hoc durante vita filij potuit mortuo filio ſine deſcendentib. priuari poſſeſſione illius a fiſco, & quibus rationib. in tit. de principe, nu. 299 3·6
Comparere qui non tenetur, non tenetur & venire ſub ſaluo conducti. in tit. de citationib. nu. 37 75
Complices delicti probare poſſunt inhoneſtatem mulieris per vim ſtupratę. & quando non in ti. de plurib. violentijs, n. 66. 177
Conatus an puniatur ſi effectus non ſit ſecutus. in tit. de extraord. crim. nu. 2 229
Concluſio in actione furti qualis eſſe debeat. in ti. de furtis, nu. 13. 165
Concluſio in cauſa an habeat loco in criminalib. in tit. de publicatione proceſſus, & teſtium, nu. 9 239
Concordia non venit appellatione pacis, & quare, in tit. de pace, nu. 3 327
Concubina magn. Petri Antonij Raudenſis tur ad mortem damnata. in tit. de homicidio, nu. 13 146
Concubinæ clericorũ ſecretæ puniendę ſunt, per eccleſiaſticum iudicem, publicę vero, & notoriæ per ſecularem. in tit. de coitu damnato, & punibili, nu. 18 186
Concubinę illicitæ, vel cognitę per damnatũ coitum, ſi res donetur, an pertineat ad fiſcum, an uero ad hęredem. in ti. de his quibus vt indignis bona auferuntur, & ad fiſcũ non pertinent, nu. 8 483
Concubinas plures tenens accuſari non põt, ſicut & qui uxorẽ, & concubinam domi retinet. in ti. de coi. dam. & punibili. nu. 34. 187
Cõcubinatus an ſit iure ciuili reprobatus, habito reſpectu ad ius canonicum. in eo. ti. nume. 76 189
condemnari quando quis poſſit non data defenſione. in ti. de confeſſis. nu. 17 81
condemnari non debet quis pęna corporali, niſi quando lex præſumit, & iudicat in tit. de conuictis, nu. 24 88
condemnari non poteſt quis nõ formata inquiſitione uel accuſatione, etiam ſi crimen ſit notorium. in ti. de confeſſis, nu. 38 83
condemnati ſyndicus nõ poteſt abſoluto delinquente in ti. de captura, nu. 50 7
condemnari an poſſit perſona abſentis de iure communi, & quid de eius bonis. in ti. de reis requirendis, & abſentibus damnandis, num. 1 257
Condemnari an poſſit perſona abſentis, ſeu contumacis vigore ſtatutorum. in eod. tit. num. 2. ibi.
Condemnari an poſſit abſens de iure cõi in tit. de fauoribus defenſionis, nu. 8 256
condemnatio ſi ſit prohibita, an cenſeatur prohibita abſolutio. in tit. de fauorib. defenſionum, nu. 14 256
condemnatio ſequi non poteſt in crimine notorio, niſi ad id agatur, ut delictum puniatur. in tit. quomodo procedatur in crimine notorio, nu. 11 62
condemnatio quando poſſit ſi qui non data defenſione petita. in tit. de confeſſis, numero 18. 82
condemnatio an fingatur iuſte lata, quando aliquis mortifere vulnerauit, & vulneratus morti traditur, deinde vulnerati mors ſequitur. in ti. de execut. ſen. nu. 20 331
condẽnati ad mortẽ ſi pñtes ſint, an amittant bona tã de iure cõi quam ex forma ſtatutorũ. in tit. banniti quid amittant, nu. 11. 202
condemnatum in contumaciam pro rebellione ita priuatur legitima ex forma decretorum Mediolanenſis dominij, ſicut, ſi compares

parens

parens eſſe condemnatus.in ti.de crim.læſæ maieſt.nu.136 143
Condemnatus in duobus locis, poteſt cogi ad ſolutionem utriuſque pœnæ, niſi quando condemnatus in ſecūdo loco iam ſoluiſſet pœnam primæ.in titu. de foro competenti. num.83 44
Condemnatus pœna capitali, quid admittat, & quando efficiatur infamis infamia iuris, vel facti in ti de ſenten.nu.89 312
Condemnatus ad mortem, an poſſit ad pias cauſas teſtari, uel pro reſtitutione male ablatorum.in eo.ti.nu. 94 ibid.
Condemnatus ad perpetuos carceres, an poſſit teſtari, & quid de damnato in iuſtean eo. ti.num.95 ib.
Condemnatus pœna pecuniaria, ita vt ea nō ſoluta corporali puniatur, an poſſit teſtari. in eo.ti.nu.96 ib.
Condemnatus pena capitis non conſueta, an ſit inteſtabilis.in eo.ti.nu.98 ib.
Condemnatus ex ſententia lata prætexto falſorum teſtium, uel inſtrumētorum, poteſt iudicium criminale intentare contra producentem falſos teſtes, & in conſequentiā petere, reſcindi ſententiam intra quadriennium in ti.ſi ex falſis inſtrumentis veſtibus iudicatum fuerit.num.5 314
Condemnatus poteſt excipere contra petentem executionem ſententiæ habita tamen prius reſtitutione in integrum.in eod.titu. numero 8 ibi.
Condemnatus, qui uult probare falſitatem teſtium, poteſt directe id facere, ſi uelit etiā probare eos corruptus fuiſſe.tametſi teſtes ſint publicati, ſi uero falſitatem tātum probare intēdat, tantummodo indirecte id poteſt.in eo.ti.nu. 12 ib.
Conditio obligationis non poteſt purificari, poſt publicationem contra fiſcum.in ti.de his quibus, ut indig. bona a fiſco auferuntur,num.20 288
Condictio furtiua dicitur naſci ex maleficio, licet ex ea tantum ciuiliter agatur. in ti.de decreto Mediolani ut non procedatur criminaliter,&c.nu.29 69.
Conductor quilibet non poteſt interuertere poſſeſſionem domini.in ti de principe, numero 165 347
Conductor poteſt recedere a re cōducta, quā do ex bello uel peſte amittit facies rei, quā nolit, vel non poſſit cōductori in priſtinum reſtituere, & deſtructio rei, vel uſus eſt vltra dimidiam.in ti.de remiſſione mercedis conductorum,nu.42 397
Conductor datij pro ſe, & ſocijs ſuis, an poſſit locare.in ti.de remiſſione mercedis publicanorum.nu.33 396
Conductor ita demum poteſt recedere a conductionem propter peſtem, ſi conſignauerit locatori claues in ti. de remiſſione mercedis conductorum,nu.46 398
Conductor generalis quando cogatur facere remiſſionē ſub conductori particulari, & tamen ſibi non fiat.in eo.ti.nu.22 395
Conductor qui poteſt recedere a locatione, poteſt petere remiſſionem, & perſiſtere in locatione.in eo.ti.nu.47 398
Conductor quando poſſit recedere a locatione nbi tractetur.in eo.ti. nu. 48 ibi.
Conductor poteſt recedere a locatione, quando locator nō obſeruat ei pacta, & quō poſſit agere contra talem locatorem, & eū qui non patiatur utifrui. in eo. ti. nu 50 398
Conductor debet denunciare domino, quādo uult recedere, alias tenetur ad id, quod intereſt locatoris, & facta denunciatione non tenetur.in ti nu.51 ib.
Conductor quę onera teneatur ſubire, & quę emphyteuta, non autem locator. in eo. ti. nume. 55 399
Conductor quādo dicatur habere a fiſco fundum vectigalem in eo.ti.nu. 117 405
Conductor non tenetur ex caſu fortuito, licet ſuſceperit in ſe omnem periculum, uel promiſerit ſoluere, omni exceptione remota, vel conduxerit ſuo periculo com reſeghis, & ſpinellis, vel ſuſcepiſſet periculū cuiuſlibet caſus aduerſi.in eo.ti.nu.57 399
Conductor non tenetur ſi deficit ſubſtantia rei, licet ſuſceperit in ſe caſum fortuitum. in eo.ti.nu.61 400
Cōductor dicitur ſuſcepiſſe omnē caſum fortuitum ſimilem expreſſo, quando vnum in ſpecie ſuſcepit, deinde adiecit clauſulā generalem, & omne periculum, in eod ti. nume 1062 ibid.
Conductor tenetur pro caſu fortuito, etiam quod culpa aduerſarij in non faciendo præcedit caſum, quādo tenetur de caſu fortuito, & ſuſcipit in ſe periculum, in eo. ti. numero 64 ibid.
Conductor, ſuſcipiens caſum fortuitum non tamen pro eo tenetur, quando caſus eue-

nit culpa locatoris,& facto aduerſarij,ſiue iuſte,ſiue iniuſte,in eo.ti.nu. 65 ib.
Conductor ſuſcipiens in ſe caſum fortuitū nō tenetur quando cauſas eſt inſolidus. in ti.nu me. 66 ibi.
Conductorum an teneatur ad mercedē,quando damnū datur facto locatoris propter eius inimicitiam poſt quam fructus ſunt ſeparati a ſolo,& an habenda ſit ratio dicti damni,in eo.ti.nu. 92 402
Conductor poteſt agere ad intereſſe,quando culpa vel facto locatoris damnum paſſus eſt vel non potuit vti frui,uel quando facto tertij,cui locator potuit reſiſtere. in ti. numero 108 405
Conductor quando poſſit agere contra locatorem ratione lucri ceſſantis,in eod. ti. numero 109 ib.
Conductor tyranni expulſo tyranno tenetur ſoluere nouo dominio. in ti. de principe, nume. 49 340
Conductor an ſibi præiudicet, quando impedimentum ſuit præſtitum ex parte locatoris. & conductor tacite acquieuit. in ti. de remiſſio.mercedis publ.nu. 8 408
Conductor qui vult teneri aliquo caſu, an ei intelligatur velle teneri omni alio caſu habente maiorem vel ſimilem rationem. in eo.titi.nu 43 409
Conductor poteſt ſuſcipere in ſe caſum fortuitum.in eo.ti.nu.42 ib.
Conductori licitum eſt recedere a conductione,ſi agricolæ qui ſunt inſtrumenta fundi, moriantur propter peſtem vel bellum, in ti.de remiſſ.mercedis conduct. nu.44 ibi.
Confeſſio delicti ſufficit,vt procedi poſſit, quando de delicto conſtat ſaltem per indicium, in ti.de delicto,nu.16 3
Confeſſio delicti ſola non conſtito de delicto non ſufficit ad condemnandum, in eo.tit. numero 15 2
Confeſſio delicti quod ſignum non dimittit ſufficit ad pœnam ordinariam,vbi præceſſit iudicium delicti, & delinquentis. in eod.ti. nume.89 9
Confeſſio mandatis ſola non ſufficit ad condemnationem etiam vbi mandatum nō ſecuto effectu puniatur. in eo.ti.nu.49 3
Confeſſio falſitatis ſuper exceptione per reū in ciuili iudicio propoſita, nocet confeſſo in iudicio criminali. in ti.de quomodo procedatur per exceptiones, nu.4 59
Confeſſio,uel probatio delicti quod cauſam contingit ſuper exceptione ad tollendā fidem teſtis interpoſita in cauſa ciuili ſufficit ad condemnationem in cauſa crim. in eo. ti.nu.7 ib
Confeſſio delicti quod cauſam,contingit ſuper exceptione ad tollendam fidem teſtis inter poſita in cauſa ciuili, non ſufficit ad condemnationem in cauſa criminali, quando in ciuili actum fuit ciuiliter, in eod.tit.numero 8 ibi.
Confeſsio inquiſiti an proſit tertio qui non erat in iudicio.in eo. ti.nu. 13. 60
Confeſsio a reo extorta per iudicē minis, uel publicationibus ualet, nec poteſt reuocari ſi minæ illę vel pollicitatio facta ſit,ut diceret veritatem,ſecus,ſi in ſpecie vt ita dicat, vel tale quid confiteatur.in ti.de examinibus reorum.nu.17 77
Confeſsio ſponte in iudicio facta, & nō reuocata, ſufficit ad condemnandum, abſque alia ratificatione,in ti.de confeſsis.nu.4 81
Confeſsio debet eſſe cum perſeuerantia.in eo. ti.nu.5 ib.
Confeſsio notorium inducit.in eodem ti.numero 8 ibi.
Confeſsio etiam veriſimilis requirit perſeuerantiam,& dilationem dari a iudice,in eo. ti.nume.13 ib.
confeſsio ſpontanea ſine ratificatione nūc ad condemnationem ſufficit,quando de delicto conſtat.in eo.ti: nu. 19 82
confeſsio ſpontanea qualificata non ſufficit ad condemnandum quem ad mortem. in eo.titu.nu. 20 ibi.
confeſsio qualificata ex qualitate,quæ tendit ad uariationem,ſeu diminutionem delicti, qualiter noceat.in eo.ti.nu. 24 ib.
confeſsio aſſerētis feciſſe homicidium, ſed in continente dicentis,ſi tamen feci, id feci ad meam defenſionem, admittitur indiſtincte.in eo. ti. nu 36 83
confeſsio tollit omnem ineptitudinē proceſſus,& quomodo procedat.in eo. ti.nu.40 ib.
confeſsio principaliter facta ſufficit ad condemnationem, ſecus ſi incidenter. in eodem ti nu.41 ibi.
confeſsio debet cōtinere locum,& tempus ſicut inquiſitio,& accuſatio. in eodem ti. nu me.43 ibi.
confeſsio extra iudicialis ſufficit ad torturam,etiam ſi non contineat locum,& tempus

 18

pus in eo ti.nu 45 ib.
Confeſſio non eſt veriſimilis quid valeat, in eo.ti.nu.46 ib.
Confeſſio coram iudice incompetenti facta, vel nõ in forma iudicij, vel dic ſeruata non valet,in eo.ti.nu.47 ib.
Confeſſio clerici coram iudice eccleſiaſtico incompetenti non valet ad condemnandum.in e ti.nu. 49 84
Confeſsio facta coram iudice,competenti reſpectu perſonę,ſed incompetenti reſpectu materiæ non ualet.in e.ti.nu.50 ib.
Confeſsio clerici primæ tonſuræ tñ non ualet coram iudice ſeculari, etiam ſi clericus fateretur ſe laicum.in eo.ti.nu.51 ib.
Confeſsio coram incompetenti iudice ualet vbi iuriſdictio eſt prorogabilis.in eod.tit. num.52 ib.
Confeſſio coram incompetenti iudice facta ſufficit ad torturam.in eo.ti.nu.54 ib.
Confeſsio coram incompetenti iudice facta, & extraiudicialis reuocari non poteſt, niſi facta plena probatione erroris. in cod. tit. nu.55 ib.
Confeſſio coram iudice incompetenti facta, non eſt nulla.ſed ſaltem ualet ut extraiudicialis.in eo.ti.nu.56 ib.
Confeſſio extraiudicialis ſufficit ad torturam in eo.ti.num.57 ib.
Confeſſio facit plenum præiudicium niſi probetur factam fuiſſe per errorem.in cod.tit. nu.60 ib.
Confeſsio,ſi incontinenti reuocetur,non requiritur erroris probatio.in eo. ti.n.63 ib.
Confeſsio facta a minore poteſt reuocari, & non probato errore.in eo.ti.num. 67 85
Confeſsio facta prouueniens ex cõtumacia intelligitur facta etiam reſpectu qualitatum. in ti.de banni nullitate, nu.4 266
Confeſsio non attenditur ſi poſt eam conſtet per teſtes de innocentia rei. in tit. de confeſſis,nu.70 85
Confeſſio etiam reuocatur quando metu tormentorum facta eſt in eo.ti.nu.73 ib.
Confeſſio remanet eliſa, vbi non pręcedentibus iudicijs captura facta eſſet,& reus torquendus potius eſſet quam damnandus.in eo. ti.nu.76 ib.
Confeſsio ſimplex an non ſolum ad principale,ſed etiam ad qualitates referatur. in eo. ti.nu.81 86
Confeſsio eſt melior probatio alijs probationibus.in e.ti.nu.82 ib.
Confeſsio præſumptiue reſultans magis ad torquendum,nu 85 ib.
Confeſsio non dicitur proprie probatio . in ti. de conuictis, nu.8 87
Confeſsio facta legitime per tormenta iuncta facti uerisimilitudine, licet non adſit perſeuerantia,ſufficit ad ſententiam in eo. ti num.30 89
Confeſsio extraiudicialis cum alijs uerisimilitudinibus ſufficit ad ſententiam. in eo.ti. nu.32 ib.
Confeſsio facta in tortura ſeruatis ſeruandis ab his, torqueri non poſſunt non ualet.in ti.de iudicijs,& conſiderationibus ante torturam, nu.120 103
Confeſsio metu tormentorũ facta, licet eſſet inualida tamen confeſſus non diceretur proprie tortus.in ti.de tort.nu. 3 110
Confeſsio metu tormentorum extorta dicit, qñ quis in loco torturę ſpoliatus fuit, ſiue uinculis,& minis.in eod.ti.nu. 22 111
Confeſsio an metu tormentorũ facta dicatur non poteſt certa doctrina dari pp varietatem perſonarum, quarum aliquæ debilis animi,ſunt,aliæ non.in eo.tit.nu. 23 ib.
Confeſsio quando dicatur metu tormentorum facta per quos tractetur remiſsiue. in eo.ti.nu.25 ib.
Confeſsio metu tormentorũ facta, ubi legitima indicia præcedebant cũ perſeuerantia, ſufficit ad ſniam condemnatoriam. in ti.de cõfeſſis per tor.ac effectu tor.n.1 113
Confeſsio in tortura, præcedente cõfeſsione extraiudiciali,ſufficit abſq; alia perſeuerantia,licet dicat non uidiſſe ſeruari,in practica.in eo.ti.nu. 2 ib.
Confeſsio in tortura,uel cum perſeuerantia, uel cum alio adminiculo,ſufficit ad veritatem.in eo.ti.nu.3 ib.
Confeſsio in tormentis, nõ præcedentib.indicijs emanens, nihil ualet, licet in ea reus perſeueraſſet, & iudex haberet arbitrum, & ſuperueniſſent indicia. in eo.ti.nu 6 ib.
Confeſſio ſiue tortura,ſiue loco iudicis extorta, ſi præcedenti iudicia, requirit perſeuerantiam, ſi non pręcedebant, nihil ualet, etiã ſi mille perſeuerantiæ interueniſſent. in eo.ti.nu.8 ib.
Confeſſio rei eſt ualida,ſiue iudex prius illi dixerit,vt narret ueritatẽ,quia nihil mali ſibi eueniet,ſiue dixerit quod liberabitur,ſi ul-

tra non proceſſit doloſe agendo. in eo. tit. nu.12. 114

Confeſſio, præcedente iudicis promiſſione impunitas facta per iudicem, qui iuſtea vt fateatur quia non ſit alius modus euadendi, dicitur extorta dolo malo. in e.ti.nu.16 ib.

Confeſſio per torturã extorta, præcedentib. legitimis indicijs, ſi reuocetur, tortura ſequitur ſi non præcedebant indicia reuocet nulla eſt, vbi uero perſeueratur non præcedentib. indicijs nihil operatur. præcedentibus ſufficit ad plenam fidem, niſi appareret confeſſum perſeueraſſe ſub ſpe promiſſionis impunitatis. in eo.ti.nu.17 ib.

Confeſſio ſub promiſſione impunitatis emanans, in qua perſeueretur, ſi appareat, quod ſub ſpe illius promiſſionis non ſequatur perſeuerantia, valet. in eo.ti.nu.18 ib.

Confeſſio dolo, & artibus iudicijs extorta, ſecuta poſtea reuocatione, potens eſt ad torturam ſicut confeſſio tormentis extorta, & poſtea reuocata. in e.ti.nu.21. ib.

Confeſſio quando non eſt omnino nitida, & clara, ſequitur potius tortura quàm aliter. in eo.ti.nu 22 ib.

Confeſſio debet eſſe inuulnerabilis, ſicut debet eſſe inuulnerabile indicium, quod ſufficiat ad tort. in eo.ti.nu.25 115

Confeſſio conſiderari in primis debet a defenſore, an dolo, vel propter pollicitationem fuerit extorta, ut poſſit reuocari. in titu de defenſionibus. reo. & defenſionum impugnationibus. num.1 122.

Confeſſio rei, ſi ſit qualificata, debet capitulari, & probari qualitas. in eo.ti.nu. 2. ib.

Confeſſio metu extorta reuocari poteſt per cõfeſſum, & an tortura ſufficiat ad probandũ metũ, vbi deficerent teſtes. in e.nu.5 ib.

Confeſſio in tormentis prolata, etiam præcedentibus indicijs poteſt reuocari conſtito de errore, & metu ſæuerioris torturæ. in e. tit.nu 6 ib.

Confeſſio non præcedentib. indicijs emanans extorta dicitur. in ti.de mandato ad homicidium, nu.28 148.

Confeſſio quod res fuerit ſublata ſe uolente facta reo abſente, an proſit illi. in ti.de furtis, nu.11 165

Confeſſio facta cum aliqua qualitate, poteſt acceptari reiecta qualitate, ſi is, qui confitetur habeat præſumptionem iuris contra ſe. in ti.de partu ſuppoſito, nu.17 213

Confeſſio ficta non nocet alteri, in tit.de falſis, nu.97 201

Confeſſio peccatorum non facit ut intelligatur facta remiſſio iniuriæ. in ti.de pace, nu. 11 327

Confeſſionem reuocans allegando errorem admittitur probato errore. in titu.de tort. nu 49 112

Confeſſionem reuocans, errore probato, nõ poteſt uti vario torqueri. in ti.de confeſſis, nu.4 81

Confeſſionis, quæ faceret plenum præiudicium ſi reuocaretur, debet ex plene probari error. in eo.ti.num.59. 86.

Confeſſionis reuocatio, ſi calumnioſe fiat, non prodeſt in eo.ti.nu.62 84.

Confeſſionis materia remiſſiue. in eo.tit.nu. 84 86.

Confeſſionis, quæ reperiunt factæ inter delinquentes, & eorũ maſſarios, an præiudicent fiſco, & ibi ponitur quõ cognoſcantur confeſſiones factæ in fraudem. in tit. debitores an delinquentis ſoluere poſſint in præiudicium fiſci, num.6.10 298.299

Confeſſio datur dilatio ad ſe defendendum. in ti.de confeſſis, nu.3 81

Confeſſio dari debet dilatio ad ſe defendendum, ita demum ſi petat. in eo.ti.nu. 6. ib.

Confeſſio ex quadam leuitate, & maxime non præcedentibus indicijs, iudex dare debet dilationem etiam ſi non petatur. in eo. tit.nu.11 ib.

Confeſſi reſponſi dicẽtis, feciſſe homicidium ad ſui defenſionem admittitur etiam ſtante ſtatuto quod ſimpliciter reſpondeat. in eo. ti.nu. 30 82.

Confeſſis ſponte ex conſuetudine quæ vbiq; eſt dari debet defenſio, Mediolani uero ex ſtatuto. in eo.ti.num.14 81

Confeſſus mandatum ad hõmicidium, non excuſatus etiam quod mandatarius cõpareat, & negat mandantem aliquid mandaſſe, vel dicat ſe motu proprio feciſſe. in tit de delicto, nu.10 5

Confeſſus mitius tractatur quam quando conuictus eſt in omnicidum pr... efficitur. in ti.de reſponſionib. a reo faciendis. n.16 82

Confeſſus incidenter delictum in una inſtantia poteſt in eadem a principe criminaliter puniri, in ti. quomodo procedat per exceptiones, nu.11 60.

Confeſſus incidenter contra ſe poſſit in alio iudi-

iudicio puniri.in e.ti.nu.14 ib.

Confeſſus delictum, vel de eo conuictus, poſt
mortem damnari, poteſt quod tamen Me-
diolani non ſeruatur.in ti.quomodo proce
datur in crimine notorio, nu.21 62

Confeſſus, etiam ſi non petierit dilationem,
non tamen ſtatim morti tradendus eſt a iu
dice, ſed interpoſito aliquo interuallo ut co
gnoſcatur perſeuerantia.in ti.de confeſſis,
nu 9 81

Confeſſus ſe occidiſſe de defendendo, vel occi
diſſe non animo occidendi, idem uidetur di
cere.in e.ti.nu.22 82

Confeſſus furtum, ſed addens ſe accepiſſe, q͂a
crederet dominum permiſſurum, an habea
tur pro negante, in e.ti.nu.23 ib.

Confeſſus cum qualitate, addita clauſula, Non
aliter nec alio modo niſi acceptetur quali-
tas habetur pro negante.in e.ti.nu.26 ib.

Confeſſus qualificate ad eruēdam ueritatem
poteſt torqueri.in e.ti.nu.27 ib.

Confeſſus ſimpliciter pōt interuallo ſe excuſa
re, & dicere ꝙ feci ad ſui defenſionem, niſi
veniat contra iuſt.n ſuum.in e.ti.nu.31 ib.

Confeſſus licet poſſit ſe excuſare ex interual-
lo, non tamen id poteſt ea excuſatione, quę
perimat confeſſionem.in e.ti.nu.34 83

Confeſſus quando non poteſt ſe excuſare, po
teſt tamen errorem ſuum corrigere.in e.ti.
nu.35 ib.

Confeſſus incidenter punitur, quando cōfeſ-
ſio tangit crimen, quod principaliter eſt de
ductum.in e.ti.nu.42 ib.

Confeſſus in tormentis reuocat iterum, tor-
tura reperitur, & cogitur perſeuerare. in e.
ti.nu.56 84

Confeſſus non præcedentibus indicijs, ſi aſſe-
rat ſe propter torturam confeſſum, & non
appareat de tortura, præſumeť ſpōte cōfeſ-
ſus, niſi qualitas indicis repugnaret. in e.ti.
nu.74 85

Confeſſus ſine tormentis contra quem erant
indicia ad torturam utrum poſſit reuocare
confeſſionem uel non, eſt in arbitrio iudi-
cis.in e.ti.nu.79 ib.

Confeſſus, & conuictus ita differunt, ut ſtatu-
tum in uno, non habeat locum in alio, in ti.
de conuictis, nu.6 87

Confeſſus ſpōte prorſus mitius punitur, quā
conuictus.in e.ti.nu.7 ib.

Confeſſus legitime per tormenta, præcedēte
confeſſione extraiudiciali, poteſt condēna
ri.in eo.ti.nu.136 89

Confeſſus delictum de quo principaliter non
agebatur, an poſſint eodem iudicio damna
ri.in ti.de indicijs, & conſiderationib. ante
tor.nu.139 103

Confeſſus delictum de quo non fuit interro-
gatus, non videtur ex eo poſſe damnari, &
talis confeſſio præſumitur ſuſpecta. in e.ti.
nu.140 ib.

Confeſſus metu tormentorū dicitur quando
quis eſt ligatus ad torturam cum minis tor
quendi eum, uel etiam, ſi non eſſet ligatus,
tamē eſſet ante tormenta, & minæ inferrē
tur torquendi, ſecus ſi eſſet extra locū tor-
mentorum, in loco, vbi fiunt ſolum exami-
na etiam quod minæ torquendi eſſent illa
tæ.in ti.de tortura, nu.4 110

Confeſſus metu tormentorum non dicitur,
qui conductus ſolum ad locum tormento-
rum confeſſus eſt, licet iudex non ſoleat ad
illum locum conducere niſi eos, quos tor-
quere uellet.in e.ti.nu. 8 ib.

Confeſſus metu aſperioris torturæ, licet non
poſſit dici tortus niſi leuiter, nō dicitur me
tu tormentorū confeſſus.in e.ti.nu.18 ib.

Confeſſus, ſi dicat ſe motu tormentorum con
feſſum, & tamen non appareat de terrore
illato, an præſumatur pro eo remiſſiue. in
e.ti.nu.24 111

Confeſſus aſſerens ſe metu tormentorum cō
feſſum an audiatur ſine alia tortura, quia
ita præſumatur ex defectu indiciorum, vel
aliter in e.ti.nu.50 112

Confeſſus, præcedente promiſſione impuni-
tatis per iudicem facta, ſi poſtea reuocat cō
feſſionem, & dicat ſe confeſſum per promiſ
ſionē illam iudicis, poteſt torqueri, ſed mo-
derate.in ti.de confeſſis per torturam, ac ef
fectu torturæ.nu 12 114

Confeſſus, non præcedētibus indicijs, ſed præ
cedente promiſſione impunitatis a iudice
facta. ſi reuocauerit confeſſionem, mitius
torqueri debet.in e.ti.nu.25 114

Confeſſus reus ſimpliciter, poteſt tamen ex in
teruallo ſe excuſare, & ubi generalitas iura
mēti excuſationem non admitteret, poteſt
reuocare docendo errorem, & licet non re-
uocaſſet, ſed negaſſet ſimpliciter, tamē pro
bando innocentiam admitteretur.in tit.de
defenſionibus reorum, & defenſionum im
pugna.nu.1.4 122

Confeſſus feciſſe plura furta diuerſis tempo-

ribus,intelligitur continuatis in tit.de furtis,nu 17 165
Confeſſus mandatum, ſecundum legis interpretationem, non poteſt poſtea illud declarare,ut deſtruatur.in ti.de mandato ad homicidium,nu. 55 162
Cõfines in antiquis quomodo probentur.in ti.de principe,nu.271 354
Confines quomodo vere probentur, & quomodo quod tales res intra eos ſint.in e. tit. nu.274 ib.
Confirmatio tyranni in dominio per priuilegia Cæſaris uel Pontificis an ualeat.in e. ti. nu.54 340
Confirmatio conditionaliter facta, ut quatenus validum ſit,uel quatenus iuſte poſſidet operatur multos effectus in e.ti.numero 353 362
Confirmatio in forma communi quando dicatur,& quando actui nullo tribuat ius. in e.ti.nu 354 ib.
Confirmatio qñ ex certa ſcientia eſt facta, nõ poteſt opponi manus ad illum actum præterquam a principe confirmante ſecus ſi ſit in forma communi.in e.ti nu.355 ib.
Confirmatio ſine cõditione facta, & ſine cauſa cognitione,dicitur in forma communi, & nullum ius tribuit, ubi actus confirmatus eſt inualidus, niſi apposita ſint uerba tes nouum conferentia.in e.ti.nu. 356 ib.
Confirmatio cum quibuſuis clauſulis, etiam ex certa ſcientia, non prodeſt, ubi priuilegium eſt nullum uitio falſitatis.in eo.ti.nu. 357 ib.
Confirmatio cum clauſula, Quatenus expediat de nouo dans non tollit uitium nullitatis,quando priuilegium eſt nullum,ſecus ſi ſit clauſula ſiue tenuerit,ſiue non tenuerit, in e.ti nu.358 ib.
Confirmatio etiã cum clauſula, Ex certa ſcientia non tollit uitium falſitatis.in ti.de falſis, nu.73 199
Confirmationẽ producens faciẽtem mentionem de priuilegio, quando teneatur parte petente producere,etiam priuilegium.in ti. de principe,nu.360 363
Confirmationes priuilegiorum nihil noui tribuunt,ſed confirmant,non aũt extendunt id quod confirmatur.in e.ti.nu 348 362
Confirmationes,quę quotidie fiunt per Senatum i ſtrumẽtorum,ſi ualida ſint quomodo intelligatur.in e.ti.nu.350 ib.
Confiſcatio bonorum tollitur quinquennio, licet aliud ſi ſtante decreto Med.in eo.ti.de accuſ 31.57.& in e.ti.nu.51 340
Confiſcatio in crimine læſæ ma. ipſo iure non fit de iure, ſed tantum interdicitur adminiſtratio, & propterea requiritur declaratio, in ti.de crim. læſæ ma.nu.73 137
Confiſcatio bonorum in crim. læſæ ma.non ſequitur ipſo iure,ſed poſt ſententiam.in eo. ti.nu.133 143
Cõfiſcatio bonorum iure communi ceſſat punito morte homicidia,nec per decreta Mediolani inducitur,niſi,quando quis damnatur in contumaciam,licet officiales eam indiſtincte irrogent,& male.in tit.de homicido,nu.144 155
Confugientem ad eccleſiam Epiſcopus debet tradere curiæ ſeculari delinquentem & poteſt ab illa extrahi, & recipere cautionem q morte non puniretur,ſed tantum pecuniaria pęna.in ti.de captura,nu.24 9
Coniectura quælibet approbata a lege,facit liquidiſſimam probationem .in tit.de partu ſuppoſito,nu.34 215
Coniecturæ ex quibus ceſſat animus occidendi quæ ſint.in ti.de homicidio,nu.47 154
Coniunctio ſanguinis non inducit probationem, ſeu præſumptionem, ut quis accommodauerit fidem teſtatori de reſtituendo incapaci.& quę coniecturæ ſufficiãt.in ti.de his quibus, ut indignis,bona a fiſco auferũtur,nu.22 387
Coniurationem contra principem, uel patriã in priuata audiens,nec reuelans,licet non puniatur pęna,aliquis tamen meretur maximam reprehenſionem,in ti.de crimi læſæ ma.nu.49 135
Coniurationem ſciens fieri contra patriam abſque eo quod participet,nec reuelãs incidit in l.quiſquis,ſi probetur,aliter non, in e.ti. nu.49 ib.
Coniurationem,quæ fieri uelit contra Principem, uel priuatum non reuelans quid perdat remiſſiue.in e.ti.nu. .o ib.
Coni exæ cauſa dicantur. in tit.de foro comp. nu.119 48
Connexitas, & ſimilitudo quomodo inter ſe differant in tit.de remiſſione mercedis publicanorum,nu.40 409
Connexitatis,& dependentiæ ratione,qui nõ eſt iudex,efficitur iudex.in tit.de foro comp. nu.117 48

Cōſenſus Principis tacitus ſufficit in qualibet alienatione feudi, ita ut ſi uaſallus verus poſtea ſine prole decedat, fiſcus dicat excluſus. in ti. de principe, nu. 336 361

Conſequitur ſatiſfactionem a nō delinquente, an poſſit agere contra delinquentem. in ti. de captura, nu 49 11

Conſiliarius homicida non poteſt occidi in conſulto principe. in ti. de hom. n. 108 155

Conſiliarij mali nō ſunt memores dicti Baldi. in ti. de principe, num. 64 340

Conſiliarij ſilentiarij quales eſſe debeant, & quomodo dicantur. in ti. de carcerato fideiuſſor. committendo. nu. 31 18

Conſiliariorum ſenatorum, & aliorum exceſſus vide per Parid. de Put. in titu. de indicijs, & conſider. ante tor. nu. 117 102

Conſilium, pro Reuerend. Epiſcopo Papienſi Romæ detento. pulchre vide in ti. de mandato ad homicidium, nu. 24 158

Cōſilium in dubio præſumitur potius, quàm mandatum, qn̄ dn̄s dixit famulo in aureū, &c & inimici erant pariter famulus & dominus eum interfecto. in eo. tit. nu. 53 162

Conſilium dans alicui vt faciat maleficium, qui alias non erat facturus, tenetur pari pœna cum facienti, niſi reuocaſſet conſilium, & notificaſſet utrique reuocationem. in e. ti. nu. 69 ib.

Conſilium datum alicui in dubio bonum præſumitur. in eo. tit. nu. 60 ib.

Conſilium inſtigatio, perſuaſio inſtructio, & inflammatio idem ſunt, & in quolibet uerba tantum interueniunt, & ad utilitatem faciendis. in eo. ti. nu 61 ib.

Conſilium dans dicitur large opem pręſtare. in e. ti. nu. 66 163

Conſilium, & perſuaſio large dicuntur auxilium. in ti. de mandato ad homic. nu. 68 ib.

Conſilium dantes, ut fiat delictum tenentur quilibet eorum inſolidum. in tit. de pœnis, num. 4 271

conſtare dicitur etiam per pręſumptiuam probationem. in ti. de delicto, nu. 11 2

conſtitutio uoluntaria eius, qui delicti arguitur pręſtat argumentum innocentiæ. in ti. de mandato ad homic. nu. 26 158

conſuetudo q̄ remiſſio non fiat a iudice, qui habet iuriſdictionem in reo, non ualet, niſi in eo loco procederetur contra reum. in ti. de fo. comp. nu. 56 43

conſuetudo examinandi reos in loco tormentorum, etiam ſi non ſint in caſu torturæ ualet. in ti. de tort nu. 9 110

cōſuetudo ut quis poſſit occidere occiſorem patri, uel conſanguinei non ualet. in tit de homic. nu. 111 155

conſuetudo antiqua ſeruatur in aqua. in ti. de aquis, & fluminib. nu. 28 387

conſuetudo cuius loci ſit attendenda in moneta in ti. de monetis, nu 13 357

cōſuetudo, vt etiam in fundis priuatis nullus nec etiam dominus poſſet aliquid facere, præter principem, ita ut princeps diſponēs nec quoad reſtitutionem pretij teneretur, ſeruaretur etiam in argenti fodinis. in tit. de metallis, & argenti fodinis. nu. 7 390

conſuetudo ut non fiat remiſſio, inducta dicitur, quando ſępius petita eſt, & ſemper denegata, in ti. de fo. comp nu. 55 43

conſuetudo q̄ non incedens in habitu clericali gaudeat priuilegio clericali an ualeat. in eo. ti. nu. 1 0 49

conſuetudo, ut in examine teſtium pars non citetur, an valeat. in ti. de oppoſi. contra teſtes, nu. 35 246

continentia cauſæ non debet diuidi etiam in criminalibus. in ti. de foro competenti, nu. 114 47

continuandus an ſit hæres extraneus in re a principe data, quando ficta eſt generatio eius cui dono data eſt, ſtante decreto Mediolani, quādo agnati contradicunt aſſerentes ſe incōtinenti oſtendere uelle, feudum eſſe, & an fęmina impediat. in tit. de principe, nu. 352

contumacia unius ex ſimul accuſatis non facit q̄ ſuperſedeatur quo ad alios. in titu. de delicto, nu. 46 5

contumacia facit indicium ſicut fuga. in ti. de indicijs, & conſiderationib. ante torturam, num. 134 103

contumacia an probet delictum maxime ſtante ſtatuto. in titu. banniti quid amittant, num. 19 23

contumax in ſuſcipienda purgatione excommunicatur, & ſi in excommunicatione per annum maneat iudicatur ut hæreticus. in ti. de hæreticis, nu. 22 129

contumax non eſt, qui nō uenit coram tyranno. in ti. de principe, nu. 51 340

cōtumax debet allegare aliquod impedimentum ad excuſandum contumaciam ſuam & quęlibet cauſa excuſat. in ti. de indicijs, &

conſiderationibus ante torturam, nume. 135 103.

Contumax licet ex forma ſtatuti Mediolani habeatur pro cōuicto, & confeſſo, ſi tñ. deueniant ad manus iudicis, & res ex qualitate iudiciorum non ſit omnino clara, non damnatur, ſed torquetur. in ti. de confeſſis. torturam ac effectu torturæ, nu. 23 112

Contumelioſa, & iniurioſa uerba, quare in inquiſitione ponantur. in ti. de inquiſitione, nu. 122 34

Contra libertatem eccleſiaſticam, quæ dicantur eſſe. in tit. de principe, nu. 224 251

Contra banni tempus quod dicatur. in tit. de remedijs ex ſola clementia principis cōtra ſententiam, nu. 64 326.

Contractus in licitationib. quando perfectus. in ti. de uectig. num. 4. 385.

Contractus naturam ſapientes qui ſint caſus, licet non dicantur contractus. in tit. de decreto Mediolani, ut non procedatur criminaliter, &c. nu. 5 67

Contractus etiā reprobatus ubi in delictis de iure gentium excuſat in delictis iure ciuili non indubitatio prohibitis, ſufficit leuior præſumptio. in eo. ti. &c. nu. 24. 69

Contractus verba debent ampliari, & reſtringi prout magis conueniunt iuri communi. in titu. de remiſſione mercedis publicanorum, num. 4. 407

Contumax ueniens ante ſententiam, an ſit audiendis. in ti. de requir. reis, nu. 3. 257

Contractus palam factus tātum excuſationē affer, ut quis mitius puniatur. in tit. de decreto Mediolani, ut non procedatur criminaliter, &c. nu. 23 69.

contractus facti a principe uel ciuitate quæ poſſet condere legem haberet vim legis. in ti. de principe, nu. 84 341

contractus cum principe facti, omnes ſunt bonæ fidei. in tit. de confeſſis per torturam, ac effectu torturæ, nu. 10 113

contractatio rei, ſiue vere, ſiue ex interpretatione, fiat, committitur furtum. in ti. de furtis, nu. 46 166.

Conuenire coram eodem iudice neceſſario non debent plura obligati ex cauſa mutui puta ad ce tum danda in ti. de foro comp. nu. 116 47

conueniri debet laicus in cauſa indiuidua cū clerico coram iudice eccleſiaſtico. in eo. ut. num. 146 49

Conuentio pro certis oneribus facta excludit alia onera. in ti. de princ. nu. 147 346.

Conuentio hominis qñ eſt ſecundum ius cōe non tollit alias diſpoſitiones quæ pariter ſunt ex iure communi, ſed eas quæ ſunt ex iure ſpeciali vel extraordinario. in ti. de remiſſio. merced. pub. nu. 37 409.

Conuerſans in aliquo loco ſæpius non poteſt propterea ibi conueniri, niſi decennalis fuerit conuerſatio. in ti. de foro competenti, nu. 72 44

Conuerſatio diutina in aliquo loco, an efficiat vt quis poſſit ibi conueniri, ſicut in loco domicilij? in ti. de citat. nu. 32 74.

Conuitia an poſſit dicere aduocatus in alterā partem quantum poſcat vtilitas cauſæ. in titu. de inquiſ. nu. 126 34.

Conuitijs ueritas an eximat quem ab actione iniuriam, in eo. ti. nu. 124 ib.

Conuitium cum cauſa dictum, an puniatur. in eo. ti. nu. 125 ib.

conuitium an poſſit obijci aduocato, vel iudici quatenus poſcat utilitas cauſę. in tit. de iniurijs, nu. 4. 218.

conuicto iudex omnino debet dare dilationē ad ſe defendendum, etiam non petenti. in ti. de confeſſis, nu. 10 81

conuictus ſi torqueatur, & neget, an ſit abſoluendus, & de proteſtatione quam faciūt officiales conuictum torquentes, & quando pecuniaria pœna conuictus poſſit condemnari in ti. de ſent. nu. 70 318

conuictus ſi quis fuerit de falſitate per probationes ſuper ea factas in iudicio ciuili, non poterit poſtea ſuper dictis probationibus fieri fundamentum in iudicio crim. in ti. quomodo proced. per excep. nu. 5. 59.

conuictor per teſtes capitulare debet contrarium, & probare per teſtes ut ſe defendat, & ſtabitur, ut pluribus numero, uel dignioribus. in ti. de defenſionibus reorum, & defenſionum impugnat, nu. 7 122

conuictus ſolum per teſtes condemnari poteſt in ti. de conuictis, nu. 3 87

conuictus licet neget, & perſeueret in negatione, tamen ſine alia tortura, & confeſſione condemnari poteſt. in eo. ti. nu. 4 ib.

conuictio eſt illa quæ fit per teſtes uel inſtrũ, uel indubitata indicia, uel argumenta, uel per notorium. in eo. ti. nu. 5 91

conuictio criminis quando probetur per inſtrumenta. in eo. ti. nu. 63 91

copia.

Copia indiciorum ſuper generali inquiſitione aſſumptorum non eſt danda parti. in tit. delinquente, nu. 4 — 6

Copia indiciorũ dari nõ debet reo, qui negat delictum quod eſt notorium, quãdo eſt ad modum ridiculum q̃ id neget, ſecus ſi non ita ridiculum eſſet. in ti. quomodo proced. in crim. notorio, nu. 12 — 62

Copia indiciorum ante quæſtiones dari nõ debet parte non petente. in ti. de confeſſis, nume. 16 — 82

Copia indiciorũ dari debet teſti vt diſputetur, an quis ſit torquendus, ſi quæſtio ſit, an ſeruus, vel liber ſit. in ti. de tortura teſtium, nume 38 — 119

Copia indiciorum dari non debet teſti, ubi dubium ſit, an uarius, mendax, uel contrarius ſit, an non. in eo. ti. nu. 39 — ib.

Copia proceſſus dari debet accuſatori petẽti ſicut etiam accuſato datur. in ti. de tort. accuſa. nu. 10 — 121

Copia indiciorum, aut defenſio denegãda non eſt ei, qui arguitur. in ti. de hæreticis, numero 9 — 128

Copia iudicis quando dicatur non poſſe haberi. in ti. de pluribus uiol. nu. 14 — 178

Copula carnalis quomodo probetur, & præſumatur. in eo. ti. nu. 76 — 174

Copula carnalis in impubere nõ probatur pręſumptiue ex præambulis ad copulam, nec quia ipſe uirus fuerit ſupra fœminam. in ti. de delicto, nu. 27. 29. 30. & 31. — 3. 4

Copula car. probatur per iuramentum viri, qui alias uiri potens ſit una cum cohabitatione. eo. ti. nu. 39 — 4

Copula uero quomodo oſtendatur, & quæ ſint neceſſaria ad illam oſtendendam. in eodem titu. nu. 30 — ibi.

Corrigentes perſonę quæ tenentur ſolũ de exceſſu, quæ ſint. in ti. de homicidio, numero 94 — 154

Corrigere an poſſit ſe profeſſus falſo publicano vel cuſtodi, vel non profeſſus an poſſit ſe corrigere, & infra quanto tempus. in ti. de frau. vectig. nu. 12 — 385

Cridæ an præiudicent quoad res, quæ non erãt delinquentis, & tamen fuerũt deſcriptæ tãquam ſuæ. in ti. de proclamate quæ fit bonis publ. nu. 3 — 300

Cridæ an præiudicent quoad ea quæ nõ erãt delinquentis ſi non erant deſcripta, & maxime ſtante decreto Mediolani ut non apprehenſum habeatur pro apprehenſo. in eo. ti. nu. 4 — ib.

Cridæ an præiudicent ignorantibus. in eo. ti. numero 5 — ibi.

Cridæ an comprehendat hæreditatem tertij, in qua tamen delinquens gerebat ſe pro hęrede, ſed non apprehenderat poſſeſſionem corporum hęreditariorum in eod. ti. numero 7 — ib.

Cridæ ſeu proclamationes quo tempore fieri debeant per fiſcum. in eo. ti. nu. 9 — 301

cridæ an præiudicent fideicommiſſarijs, & ceteris habentibus ius conditionale ſi nõ contradicant, & an præiudicent ijs, qui poſtea naſcuntur, & an præiudicent emptori in caſu euictionis. in eo. ti. nu. 11 — ibi.

cridæ an præiudicent hæreditati iacẽti, & mulieribus in dote, & pupillis, & alijs abſentib. in eo. ti. nu. 12 — 302

cridæ factæ non bene ſeruata forma ſunt ipſo iure nullæ. in eo. ti. nu. 13 — ib.

cridę an præiudicent illi qui non contradixerunt, ſed tamen uenerunt ſtatim ab initio cum bona fuerunt per fiſcum apprehẽſa. in eo. ti. nu. 17 — 303

cridę in lapſo termino excludant omne genus probationum, & etiam iuramentum, in eod. ti. nu. 18 — ib.

Cridę an pręiudicent creditoribus qui non cõtradixerũt eo quia cõdemnatio erat nulla vt ſi facta ſit a iudice laico cõtra delinquentem clericum in eod. ti. nu. 20 — ibi.

Cridæ præiudicant etiam creditori clerico, ſi non contradixit. in eo. ti. nu. 23 — 304

Cridarum terminus reſpicit id ſolũ quod petitur, non autem qualitates exteriores. puta ſi quis vellet probare abſentiam. in eo. ti. numero 19 — 302

Cridis an ſit legitimus contradictor pater pro filijs. in eo. ti. nu. 21 — 303

Cridis an poſſit contradicere mater pro filijs, uel etiam pro ſua dote, ſi non habeat tutelã vel curam. in eo. ti. nu. 22 — 304

Crimen quod dicatur enorme de iure canonico. in ti. de carcerato fideiuſſor. committendo, nu. 12 — 17

Crimen poteſt dici publicum tripliciter. in ti. quomodo procedatur per actionem in delictis, nu. 5 — 63

Crimen partus ſuppoſiti an tollatur tempore viginti annorum. in ti. de partu ſuppoſito. numero 2 — 210

crimē partus ſuppoſiti, an poſſit tractari poſt mortem delinquentis. in eo.ti.nu.3 ibi.
crimen partus ſuppoſiti,an differendum ſit in tempus pubertatis?in eo.ti.nu. 4 ibi.
crimen notorium quādo in eo procedatur poſt mortem delinquētes.in ti.quo.in crim. not.nu.20 62
crimen ſtellionatus quando committatur. in ti.de crim.ſtellionatus.nu.1.& 4 228
criminalis cauſa præiudicat ciuili, & ideo con curſus earum impeditur ti. de foro compe tenti, nu. 122 48
criminalis cauſa inſtitui nō poteſt inſtante fiſco,ubi parte inſtante non poſſet ex conſue tudine Mediolani, licet aliter ſit de iure. in ti.de accuſatione,nu.12 54
criminalis cauſa ciuiliter intentata nō eſt pro prie criminalis.in tit.quomodo procedatur per actionem in delictis, nu.52 66
criminalis cauſa tota dicitur,quādo pęna prin cipaliter applicatur fiſco,& in conſequentiā venit intereſſe partis, ſicut econtra.in ti.de appellationibus,nu.9 318
criminalium proceſſus fiunt, & procedi tur ad inſtar ciuilium.in ti. quomodo proced.præ cepta,nu.2 70
criminaliter,& ciuiliter agi poteſt ex quolibet delicto tam publico , quam priuato. in tit. quomodo procedatur per actionem.in deli ctis,num.1 63
criminaliter,& ciuiliter qui poteſt agere ſi ſu ſpiciones tantummodo de crimine habeat, cautius ſe geret ciuiliter agendo. in eo. ti. numero 51 66
culpa ſi præcedit caſum,an caſus ſemper excu ſet.in ti.de remiſſ.merced.cōductorum, nu mero 83 401
culpa quando ceſſare dicatur. in ti. de homi cid.nu.67 151
culpa leuiſſima punitur criminaliter in ſubſi dium quando non habet delinquens vnde ſatisfaciat.in eo.ti.nu.69 ib.
culpa lata non punitur vbi lex dolum requirit expreſſe vel tacite.in ti.quomodo proceda tur per actionem in delictis,nu.39 411
cumulari an poſſit ciuilis, & criminalis actio, ſi non opponatur a parte in titu. de plurib. violen.nu.22 174
cuſtodes an poſſint torqueri pro eruēda ueri tate damni,dati vel furti commiſſi.in tit.de dam.dato, nu. 6 217
cuſtodes an poſſint torqueri,ſtante ſtatuto ꝙ villa teneatur pro delicto in territorio com miſſo.in ti.de captura, nu. 51 11
Cuſtodens carcerum locarij, & alij de familia iudice, ſi delinquant quomodo puniantur. in ti. de officialib.corruptis pec.iniuſtèque iudicantibus,nu.31 236
Cuſtodiendus ita diligenter non eſt, qui eſt in caſu abſolutionis ſicut qui condemnandus eſt.in ti. de ſententijs, nu. 62 310
DAmnū arboris inciſe,uel domus dirutæ quomodo conſideretur. in ti.de dāno dato,nu.4 217
Damnum dare cēſetur eſſe maleficium. in eo. ti.nu.1 216
Damnū emergēs, & lucrum ceſſans conſidera tur in delictis in ti.de rapinis. nu.39 170
Damnum paſſus in territorio ſuo,ſtante ſtatu to,quod uilla teneatur pro dam dato, &c. tenetur contribuere cum alijs de villa. ti.de captura,nu.53 11
Damnum pati,& lucrum non quęrere,diuerſa ſunt.in ti.de bonorum publicatione,nume ro 29 283
Damnum ſi det animal in meo prato , & illud inueniam,an poſſim de iure retinere? in ti. de damno dato,nu.10 217
Damnato ad metallum, vel ad triremes dupli catur tempus ſi fugiat. in ti. de executione ſententiæ,nu.23 331
Damnato ad triremes ſi ſubmerſis triremibus liberetur vel funis ſcindatur,dū ſuſpēditur, vel ſecuris ferire nō poſſit,debet facilis prin ceps eſſe in concedenda gratia.in eo.ti.nu meto 25 ibi.
Damnatus an ſit captus uel non. nulla eſt dif ferentia.quo ad fidem ei adhibendam.in ti. de indicijs,& conſiderationib.ante torturā nu.187 108
Damnatus in metallū vel ad triremes poteſt reuocari per iudicē poſt decē annos ſi fiat infirmus,vel debilis, & unus ex conſangui neis , uel ſeruus loco eius ſubrogatur.in ti. de executione ſententiæ,nu.22 331
Damnatus ad triremes ſimpliciter,uel ad tem pus non expreſſo tamen certo tēpore,an in perpetuum , uel ad decennium cenſetur da mnatus.in eo.ti.nu.24 ibi.
Damnatus pęna pecuniaria pro crim. non ha bet quadrimeſtre.in ti.de ſent.nu.111 313
Damnatus corporali pœna nullam habet dila tionem niſi quibuſdam caſibus. in eod. ti. numero 112. 314

Datium

Datium gabella,& vectigal,maxime Mediolani,æquiuoca ſunt.in titu.de uectigalibus, nu.2 381
Datia Dux Mediolani, uel alius princeps, an poſſit uendere ſine licentia Imperatoris.in ti.de rega.nu.35 374
Datij conductor pro ſe,& ſocijs ſuis,an poſſit locare.in ti.de remiſſione mercedis publicanorum,nu.31 408
Datio in ſolutum creditoribus ex bonis publicatis uitatur,ſi res maioris ſit precij,quam ſit debitum.in titu.de donationibus inſolutum, nu.1 305
Debitor qui poteſt capi etiam ex forma ſtatutorum,ſecus eſt in eccleſia.in ti.de captura, nu.26 9
Debitor puta colonus,uel conductor ſoluens ante tempus,an poſſit moleſtari a ſucceſſore in feudo,uel uſufructu, uel præbenda.in ti.de debitores an delinquenti ſoluere poſſint in præiudicium fiſci,&c. num.8.& eod.tit. num.6 396
Debitores alicuius banniti ſoluentes ipſi bannito, quando reuertitur ad patriam occupans prouinciam,an liberentur.in eo.titu nu.4 397
Debitores ſoluentes ante diem, an poſſint moleſtari a ſucceſſore.in eo.ti.nu.6. & e.ti. nu.8 398
Decimæ materia in metallis fodinis ubi tractatur.in ti.de metallis,& argenti fodinis, nu.15 392
Declaratio an requiratur,& citatio partis quando bona ipſo iure publicantur,in ti.de fiſco, & priuil.eius,nu.73 371
Declaratio an requiratur quando princeps dixit in reſcripto aliquem priuatum eſſe, in ti.de ſen nu.50 310
Declaratio an ſequatur procedendo ulterius. in eo ti.nu 52 ib.
Declaratio quid differat a ſententia.in eo.tit. nu.54 ib.
Declaratio an requiratur in decreto Mediolani diſponente ut commiſſo delicto bo. ſint applicata fiſco. in eo.ti.nu.55 ib.
Declarans nihil dicitur de nouo inducere. in titu.de mandato ad homicidium, numero 56 f.162
Decrepiti, & impuberes quo terrore terreri poſſint.in ti.de indic. & conſiderationibus ante tort.nu.121 102
Decreti Mediolanenſis interpretatio quo puniatur afficiens doctorē,iniuria.in tit.de iniur. num.35 221
Decreti de maiori magiſtratu Mediolani verba præciſe,uide in tit.de foro competenti, numero 8 38
Decretū Mediolani contra blaſphemos, & q dicantur.in ti.de inquiſit.nu.130 34
Decretum maioris magiſtratus cōprehendit etiā uicecomites,& alios, qui priuilegia habent ab imperatoribus, & nō petunt cōfirmationes in titu.de foro competenti, nu. 43 42
Decretum maioris magiſtratus potuit a principe promulgari ad moderandā iuriſdictionem feudatariorum uia legis generalis.in eo.ti.num.49 43.
Decretū Mediolani, ut non procedatur criminaliter,quādo res habet originem a contractu,qua ratione factum ſit.in ti.de decr.Mediol.ut non proceda. crimi. quando res habet orig.a contr.num.4 67
Decretū Mediolani,ut non procedatur criminaliter,quando res habet originem a cōtractu,habet locum quādo res habet originē a teſtamento, uel licentia iudicis in eo.ti.nu. 4 ibi.
Decretū Mediolani, ut non procedatur criminaliter, &c.quare nō habeat locum,quādo contractus doloſe eſſet initus. eo.tit.num. 8 ib.
Decretū ut non procedatur criminaliter.&c. habet locū non ſolum quando contractus allegaretur, ſed etiā dominium, uel poſſeſſio in eo.ti.nu.9 ib.
Decretū,ut non procedatur criminaliter,&c. excuſat què a pœna per decreta impoſita, cōtra facientem unionem gentium armatarum,ubi licite ſit facta unio,ſecus ſi illicite. in eo tit.nu.10 ib.
Decretū,ut non procedatur criminaliter,&c. nō habet locū ubi quis excederet, maxime quando ſtrepitus armorum interuenit. in eo.ti.num 12 ib.
Decretū, ut nō procedatur criminaliter, &c. nō habet locū ubi uis interueniſſet,ſiue excluſiua, ſiue cōpulſa, ſiue ablatiua. in eod. ti.nu.13 68
Decretum ſupradictum quare locum habeat, ſi ſit contra contractum,non autem, quando res ab alio auſertur. in eod. tit. numero 14 ib.
Decretum ſupradictū habet locum et quādo clam

clam quis aufert rem alienã,& quando nõ. in eo.ti.nu.15 ibi.

Decretum ſupreditum procedi ubi dolus non interuenerit.in ipſo cõtractu,licet poſtea interuenerit.in eo.ti.nu.16 ibi.

Decretũ ſupradictũ nõ allegatur, ubi raptus interuenit,ſed tantũ ſurtum,aut rapina.in eo.ti.nu.17 ibid.

Decretum ſupradictum non habet locum.ubi contractus ſit inualidus.in eo.ti.nu.18 ibi.

Decretum Mediolani ut officiales poſſint puniri ſyndicatu decẽ ictibus funis,ex quo loco in iure ſumptũ ſit.in ti. de indici. & cõſide. ante torti.ſit.nu.119 108

Decretum Mediolani puniens uniones, & cõgregationes,intelligitur de unionib.ſimpliciter, niſi probaretur, quòd ad bonum finẽ factæ ſint.in tit. de crim.læſæ maieſt. nume. 24 133

Decretũ Mediolani de unione, licet imponat pœnam corporalẽ,tamen non ſolet ex ſola unione imponi.in eo.ti.nu.29 ibi.

Decretũ Mediolani punit animum deliberatum occidendi,etiam ſi non ſecutus ſit effectus homicidij in ti.de homic.nu.49 150

Decretũ Ducis Ludouici, ꝙ bannum ad hoc ut noceat, debet eſſe poſitum in loco publico ſolitæ habitationis.in tit. de rapinis,nu. 19 170

decretũ Mediolani ut famoſis, & publicis delinquentibus,q moru traduntur ſine ſentẽtia etiam ſint confiſcata bona,quãdo ſit rationabile.in ti.de ſenten.nu.59 310

decretũ Mediolani incipiens, prouidere uolẽtes ꝙ credatur literis principis, nõ ualebat utpote tyrannicum, & propterea ſublatũ fuit. in ti de principe,num.81 341

decretũ Mediolani ut donationes principũ, uel feudi,nõ poſſint in extraneos, uel fœminam alienari,uel tranſire in extraneas pſonas quouis titulo ẽditum fuit a duce Ludouico in odium uermenſium,& ſeruatur Mediolani.in eo.ti.nu.204 350

decretũ Mediolani ut nemo poſſit impetrare priuilegium a Pontifice.uel Imperatore nõ ualebat,& hodie ſublatũ eſt,ꝙ vero nullus poſſit uti priuilegio ſine licentia principis ualet,& obſeruatur. in eod.tit. nume.184. fol. 348

decretum Mediolani ut cõceſsiones gratuitę, & donationes principũ nõ tranſeunt in extraneos,quo ad donationes eſt cõtrarium iure communi, quo ad feudum cum eo cõuenit.in e.ti.nu.312 359

Decretum Mediolani quod prohibet alienationem in non ſubditum,non habet locum in conceſſione ab inteſtato, niſi decretum diceret,quòd non poſſit acquirere.in eo.ti. nu.40 361

Decretum Mediolani vult, vt bona ſtatim ſint publicata,& vnita fiſco a die commiſſi delicti.in tit.de fiſco, & priuilegijs eius,nume. 43 369

Decretum ducis Philippi admodum Tyrannicum,ꝙ omnem uſum aquarum,& nauigiorum,& fluminum prohibebat,& tempera mentum exinde ſecutum propter rum orẽ aduerſus eum excitatum.in tit.de aquis, & fluminibus.nu.8 377

Decretum Mediolanenſe diſponens, vt a die delicti commiſſi intelligatur in ti.de bo.publicatione,nu.44.79 287.295

Decretum Mediolanenſe faciens mentionem de publicatione in caſibus iuris cõmunis, an ſolum comprehẽdat per caſus exceptos per authenticam bona damnatorum. in e. ti.nu.79.44 ib.

Decretum puniens pœna capitis habentes rem cum moniali,intelligitur de pœna capitis naturalis,& Mediolani id exprimit decretum in ti.de coitu damnato,& punibili,nu. 81 189

Decretum,& ſtatutum licet diſponat,ut bona committentis crimen læſæ maieſtatis ſint ipſo iure pub'icata,tamen requiritur ſententia duplicatoria,alias fiſcus non poteſt manum apponere.in ti.de cri. læſæ ma. nume. 75 137

Defendens de excedendo moderamen inculpatæ tutelæ,tenetur pœna vltimi ſupplicij, ſi potuit cogitare, & homicidium ſequeretur in ti.de hom.nu.92 154

Defenſio reis debet regulariter quæri a iudice,& ſuppleri,etiam in facto,& non ſolum ante publicationem proceſſus,ſed etiã poſt & poſt concluſionem in cauſa.in ti de confeſſ.nu.12 81

Defenſio a iudice quæri non debet,etiam parte non petente;ubi tractaretur de ſeruanda,uel non ſeruanda aliqua ſolennitate. in e.ti.nu.15 ib.

D efenſio dari debet conuicto per iudicem, & dilatio ad ſe defendendum, etiam non petenti.in e.ti.nu.10 ib.

Defen-

Defenſio debet dari ſponte confeſſis ex conſuetudine, quæ vbique eſt, Mediolani vero ex ſtatuto. in e. ti. nu. 14 ib.
Defenſio naturalis non tollitur, nec tolli poteſt in ti. de iudicijs, & conſid. ante tort. nu. 87 100
Defenſio neceſſaria probata eſt, inſultum probata, & etiam ſi probatum ſi quis ſe præparauit ad inſultum in ti. de homicidio, nume. 88 153
Defenſio eſt longe magis fauorabilis, quam offenſio, & de hoc ponuntur multa exempla ſeu multi effectus. in ti. de fauoribus defenſionis, nu. 2 255
Defenſions exceptio nunquam cenſetur exclusa in e. ti. nu. 5 ib.
Defenſiones non poteſt denegare iudex, quã uis amplum habeat arbitrium. in tit. de inquiſitione, nu. 22 25
Defenſiones ex communi obſeruantia dantur reis confeſſis, vel conuictis antequam damnentur. in ti. de ſententijs. nu. 1 307
Deferens reum etiam cum indicijs non conſequitur præmium à ſtatuto præfixum probanti maleficium, ſi reus fateatur propter torturam. in ti. de confeſſis per torturam, ac effectu torturæ, nu. 28 115
Defert quis interdũ alium, interdũ ſeipſum, & quæ differentia ſit inter tales delationes. in ti. de fiſco, & priuilegijs eius, nu. 17 367
Deficere dicitur omnis quid crimen læſæ ma. committ. in titu. de crimen læſæ maieſt. nu. 70 137
Deiectus cum armis quando quis dicatur. in ti. de reſt. quæ fiunt a princ. finito bello, &c. nu. 16 367
Delatio fieri poteſt uſque ad uiginti annos, licet ordinibus Mediolani reſtrictum ſit tempus, & quare, in titul. de fiſco, & priuilegijs eius, nu. 16 ib.
Delegatus an poſſit implorare brachium alterius iudicis pro executione ſuæ ſententiæ. in ti. de f. comp. nu. 92 45
Deliberate quis inſultare dicitur quando ia. ctum præmeditatus eſt. in ti. de homicidio, nu. 50 150
Deliberate, vel ex propoſito factum, non differt, in e. ti. nu. 53 ib.
Deliberatio animi ceſſat interueniente rixa, in ti. de homicidio, nu. 51 ib.
Deliberatio eſt quædam meditatio, & interuallum ad actum. in e. ti. nu. 53 ib.
Deliberatio quomodo a iudicem ſit conſideranda. in e. ti. nu. 61 ib.
Deliberatum animum inducit iteratio vulnerum, in eo. ti. nu. 61 ib.
Delictum fuiſſe commiſſum in primis conſtare, debet, in ti. de delicto, nu. 1 5
Delictum dolo, & ſcelere commiſſum in primis conſtare debet antequam procedi poſſit. in e. ti. nu. 3 1
Delictum dupliciter conſideratur in datione veneni. in e. ti nu. 9 2
Delictum reperitur pro quo nulla pena imponitur. in ti. de pœnis. nu. 45 277
Delictum conſtare debet ante inquiſitionem nedum ante torturam. in ti. de delicto, nu. 14 2
Delictum cõſtare debet, vel per teſtes, uel per indicium, aut rei euidentia. in eo. tit. nume. 18 3
Delictum commiſſum etiam conſtare debet ante capturam, ante inquiſitionem, & ante accuſationem. in eo. ti. nu 53 5
Delictum commiſſum in confinibus cognoſcitur per iudices vtriuſque territorij. in ti. de f. comp. nu. 60 43
Delictum probatur per confeſſionem, vel cõuictionem in ti. de conuictis. nu. 2 87
Delictum culpæ commiſſum punitur extra ordinem criminaliter pro modo culpæ in tit. de homicidio, nu. 68 151
Delictum vnius qualitatis volens committere, & aliud committens, tenetur de culpa pro commiſſo, niſi inſtrumentum, quo delictum committitur, aptum eſſet ad homicidium, in e. ti. nu. 71 ib.
Delictum committens eſt in dolo non ſolum quo ad delictum, quod principaliter intendebat facere, ſed etiam quo ad ea ad quæ directo tendebat principale delictum, etiam ſtante ſtatuto, ſi quis aliquem occiderit. in e. ti. nu. 74 152
Delictum committens contra eum, qui caſu superuenit, uel erat à latere, punitur extraordinarie vel princeps conſulitur. in e. ti. nu. 75 ib.
Delictum a filio uel famulo factum in re concernente patrem, præſumitur uolũtate eius factum. in ti. de mandato ad homicidium, nu. 52 162
Delictum an ſit vnum, vel multa quomodo cognoſcatur. in ti. de pœnis, nu. 7 277
Delictum conuictũ, vel cõfeſſatum poſt mortem

rem, poteſt damnari, ratione confeſſionis vel conuictionis.in ti.quomodo proced. in cri.notorio.nu.21 62
Delictum punibile ex iure communi, & delictum punibile ex ſtatuto quod viget ferè in omni loco æquiparantur.in ti.de pęnis, nu. 20 273
Delictum ſi habuit principium in vno territorio, & finem in alio per quem iudicem puniatur, & quomodo iudex dicatur præuenire.in e.ti.nu.21 ib.
Delictum quando continuetur vltra tempus præſcriptionis.in ti.de iniurijs, nu. 26 221
Delicti magnitudo eſt cauſa ſufficiens vt concedantur literæ retractandam ſententiam abſolutoriam.in ti. de ſupplicationibus aduerſus rem iudicatam,nu.6 317
Delicti principium ſi fuerit licitum, & finis ſit illicitus,quod eorum magis inſpicatur. in ti.de fauorib.def.nu.7 156
Delicta leuia quæ dicantur.in ti.de indicijs,& conſid.ante tor nu.93 100
Delicta priuata quæ dicantur,& quæ publica. in ti.quom.proce.per actionem in delictis, nu.3 63
Delicta plura ſi quis committat unico ictu,an plures pœnas mereatur. in ti.de pęnis, nu. 5.& 17 271.273
Delictorum tam publicorum, quàm priuatorum materia.in ti.de furtis,nu.38 166
Delinquens quæritur, vbi conſtiterit de delicto in ti.de delinquente,nu.1 6
Delinquens in territorio ciuitatis fęderatæ loco originis contra hoſtem domini talis loci non poteſt puniri ad requiſitionem ciuitatis fęderatæ.in ti.de foro competenti, nu. 74 43
Delinquens extra territorium an puniendus ſit ſecundum ſtatuta loci delicti,vel originis vel domicilij, vel ſecundum ius commune.in ti.de pęnis,nu.18 273
Delicta nocturna ſunt difficilis probationis.in tit.de indicijs,& conſid.ante torturam. nu. 178 107
Delinquentes plures circa unum, & eundem actum,puta, de populationem caſtri, quomodo teneantur, etiam ſi inæqualiter deliquerint.in ti.de pœnis,nu.2 270
Delinquentes plures ſi committentur aliqué conductorem ſeu decem quomodo teneantur.in ti.de pœnis.nu.3 ib.
Delinquere uolens circa unam rem, & delinquens circa aliam quando puniatur.in ti.de homicidio,nu.77 152
Denuncians ſi in fraudem nominet teſtes datos ſibi delinquente punitur de præuarica tione.in ti.de denunciatione,nu.17 58
Denunciationis modus in criminalibus ordinarius eſt,ſicut al j.in e.ti nu.1 57
Denunciator non tenetur ſe ſubſcribere denũciæ,nec eam uerificare, licet teſtes in ea deſcribantur,qui examinari debeant in eo. ti. nu.14 58
Denunciator doloſe falſum denuncians,punitur pœna fal ſi.in ti.de denunciatione,num. 15 ib.
Denunciare an teneatur conductori locatori, quando vult recedere finita locatione.in ti. de remiſſione mercedis conductorum, nu. 55 414
Depoſitum contractant non punitur furti .in ti.de decreto Mediolani,ut non procedatur criminaliter,&c.nu. 3 67
Depoſitum prædoni non eſt reddendum contitro de iure ueri domini. in tit. de carcere, nu.16 14
Depoſitarius per denegationem ſolam rei de poſitæ dicitur furtum committere.in ti.de furtis,nu.45 166
Depoſitio quid ſit, & pro quibus criminibus fiat.in ti.de carcerato fideiuſſori.committendo,nu.11 17
Depoſitio facta ſuper negatiua iuncta affirmatiua, ex qua negatiua percipi poteſt ſenſu corporis,& de neceſſitate cõcludite ualet, ac ſi ſuper mera affirmatiua deponeretur. in ti.de defenſionibus reorum, & defenſionum impugnationibus,nu.23 123
Diſpoſitio principis tollit ius priuatorum,quãdo uerba ſunt clara ſi non generalia tantu. in ti. quomodo procedatur per actionem in delictis,nu.44 66
Depoſitio teſtis primo dicentis, poſtea iurantis non valet, in ti.de oppoſitionibus cõtra teſtes.nu 83 249
Deprehenſus in flagrati crimine ab officialib. quando poſſit abſque ſententia puniri .in ti.de denunciatione,nu.10 58
Deſiſtere ab accuſatione quando liceat.in tit. de accuſatione,nu.15 54
Deſcriptio ſola in cataſtro abſq; eo quòd quis citatur ſit ad ſoluendum onera, utrum ſufficiat,an uero requiratur citatio ad ſoluendum.in ti.de principe,nu.168 347

Deſcriptio bonorum eius, qui criminis arguitur, quomodo fieri debeat.in ti.de proclamate quod ſit bonis publicatis, nu.2 300
Deſcriptio bonorum fit aliquãdo per fiſcum ad finem ſolum. ne bona transeant in ſiniſtrum,& quomodo, & quando hoc fiat in eo.ti.num.8 301
Detegente cõplices, ſeu ſocios criminis quando parcatur, in tit. de remedijs ex ſola clementia principis contra ſententiam,num. 32 325
Dies in quiſitione appoſitus neceſſario eſt probandus.in ti.de inquiſi.num.93 32
Dies in inquiſitione neceſſario inſeri nõ dēt niſi reus id petat, & tunc ad inquitur arbitrio iudicis, an ædi debeat.in eod.tit.num. 92 31
Dies decem non ſunt, expectandi, ubi cauſa non eſt appellabilis.in titu.de appellabilis, nu.23 329
Dies termini quando computetur in termino.in ti.quomodo proced.per actio.in delictis,nu 26 64
Diffamatoria uerba,infamatoria, blaſphema maledica quæ dicantur. in titu. de inquiſi. nu 129 34
Differentia non eſt an ex, officio, an parte inſtante procedatur, & quomodo intelligatur in ti.de inquiſitione,nu.72 30
Differentiæ an inquiſitio ſit remedium ordinarium, uel extraordinarium . in titu. de inquiſi num.16 24
Differentiæ inter fiſcum, & priuatum ſuper hereditate.in ti.de bo.uacan.num.7 388
Difficultas probandi rem ſubtractam eſt qñ res non extat.in ti.de rapinis,nu.37 f.179
Diffinitiua an ſit ſententia, uel interlocutoria, ſi abſolutio ſit rebus ſtantibus prout ſtant. in ti.de ſententijs. nu.66 311
Diffinitiue eſt abſoluendus accuſatore accuſatore non probante.in e.ti.nu.67 ib.
Dignitatem an quis habeat attendimus quẽadmodum in ciuitate habeatur.in ti.de regalijs,nu.10 372
Dignitatē an liceat petere, quæ nõ habet annexã iuriſd in ti.de ambitioſis,nu.2 f.230
Dignitates,& officia dari debent fugientibus ea,& nõ deſiderantibus.in eo. ti.nu.5 f.ib.
Dignitates nõ ſolum a Cæſare, uti fonte proprio, ſed etiam ab alijs inferioribus deſcendunt & dicũtur ducales,uel marchionales in ti.de regalijs, nu.11 372
Dignior perſona trahit ad ſe minus dignam in iudicijs.in ti.de foro copetenti; nume. 1147
Dilatio dari debet, a iudice actori, ſiue accuſatori ad probandam, alter nũ eſt uerũ dicere,quod non probauerit,& quod ideo reus ſit,abſoluendus.in titul.de ſententijs,num. 74 311
Dimiſſus è carceribus nõ cenſetur tacite abſolutus, ſed demiſſus tanquam innocens, & ideo non eſt iterũ detrudendus in carceres niſi ſuperuenientibus alijs indijs. in eod. ti. nu.60 312
Dimitti ſtatim debet, q criminis arguitur ſal tē præſtita fideiuſſio ne ubi apparet de eius innocentia, non autem retinere uſque ad ſētentiam. in eo ti.nu.61 ibi.
Dimitti debet accuſator poſitus in carceribus ubi apparet de eius innocentia. in eo.ti.nu 63. 311
Directe capitulari quando quis dicatur, uel indirecte.in tir de defenſio. reorũ, & defenſi. impug.nu.14 123
Directi dominus non poteſt expellere emphiteotam propria auctoritate q. poſſeſſionē interuenisset, & ſuo nomine poſſidere cœpiſſet.in ti.de principe, nu.298 256
Directus dominus poteſt alienare ſuum directum etiam ſine curia maior, uel æqualis in curia Mediolani,in eo.ti.nu.231 352
Diſpoſitio pœnali quomodo interpretetur uel extendatur ex ſignificatione uerborũ, uel ex eadem ratione. in ti.de pœnis. numer. 13. 272
Diuinationis ſpecies quod ſint. in ti.de ſortilegijs,& mathematicis,nu 3. 223
Diuus Ambroſius eodem mane. & Mediolani fuit,& Romæ ſacrum celebrauit.in ti.de defenſionibus reorum, & defenſionum impugnationibus nu.25 123
Doctor eminentis ſcientiæ non includitor eſt, tuto non admittente in collegium doctorem forenſem,in ti.de pœnis,nu.9 268
Doctor,& aduocatus torqueri nõ poſſunt,& conſuetudo in contrarium nõ ualet.in tit. de indicijs, & cõſiderationibus ante torturam.nu.111 102
Doctor ubique eſt doctor,& nullibi poteſt torqueri. in eo.ti.nu.114 102
Doctor etiam ſi in officio præturæ uel alio delinquant non tamen poteſt torqueri.in eo. ti.nu.116 ib.

Docto.

Doctore uel notario ſcaſſerentes, cum nō ſit, tenetur de falſo, in ti. de falſis, n 131. f.103
Dolor in torto eſt maior quam ſit abſciſſio vtriuſque manus. in ti. de examinibus reorū nu.14 77
Doli præſumptio quomodo reprobetur. in ti. de defen. reorum, & defenſio. impugnat. n. 47 125
Dolus non præſumitur ubi eſt princeps. in ti. de pluribus uiolentijs, nu. 90 278
Dolus, & metus non præſumuntur in præſentia propinquorum in eo. ti. nu.90 178
Dolus ſi interuenit in ſententia perpetuo ſuccurritur damnato, in ti. ſi aduer. rem iud. reſti poſt. nu.13 315
Dolus bonus qui toleratur etiam in exploratore, in tit de examinib. reorum. nu. o. 78
Dolus excuſatur ex qualibet cā ſiue iuſta, ſiue iniuſta, & quomodo procedat talis regula diffuſiſſime. in tit. de decreto Mediolani ut non procedatur crim. quando res habet ori. ā contractu nu. 1.9 68
Dolus, & iudicis contemptus requiritur ad hoc ut quis puniatur. quia examini ſe ſubtraxerit. in titu. de mandato ad homicidium, nu. 44 150
Dolus non præſumitur, licet quis errauerit in iure, & in quib. caſib. non habeat locum regula. in ti. de defenſio. reorum, & defenſio. impug. nu.72 127
Dolus quando præſumatur uel non. in eo tit. nu.41 125
Dolus quomodo probetur. in ti. de partu. ſup. nu.95 215
Domicilij ius eſt potentius quam originis. in ti. de crimine læſæ maieſtatis, nu.96 f.130
Domicilium quis dicatur habere. in tit. de foro comp. nu.26 41
Domicilium inducit ciuilitatē ut quis ibi poſſit conueniri. in eo. ti. nu.30 41
Dominium quib. caſibus transferatur ſine traditone. in ti. de principe, nu. 97 f.370
Dominium probatur per poſſeſſionem, quando tractatur de eo incidenter. in tit. de partu ſupp. nu.28 214
Dominiū an quæratur fiſco ipſo iure ſecuto delicto. in tit. de fiſco, & priuileg. eius, nu. 72. 371
Domini an teneatur ex delicto ſuorum famuliarium, in ti. de damno dato, nu.7 217
Dominus ſupremus ordinarie, & regulariter habet iuriſdictionē in ſubditos feudatarij ſecundus cauſis in ti. de crimine læſe maieſt. nu.103 141
Dominus ſupremus, & eius delegatus pōt citare in terris feudatarij ratione iuris ſuperioris quod retinet. in e. ti. nu.104 ib.
Dominus per exhibitionem famuli, qui furtū commiſerit, liberatur, ſi exerceat officium publicum, ſecus ſi priuatum ut caupo. in ti. de furtis, nu. 6 267
Dominus directi non poteſt expellere emphiteotam proprie auctoris qui poſſ. inter uertiſſet. & ſuo nomine poſſidere cœpiſſet. in ti. de principe, nu.298 356
Dominus directus poteſt alienare ſuum directum, etiam ſine curia maiori uel æquali in curia Mediolani in e. ti. nu.231 352
Donatio cauſa mortis uel inter uirum, & uxorem, an poſſit reuocari per ipſum donantem, ſi ſit mortuus ciuiliter. in tit. de bonorum publ. nu. 26 284
Donatio quæ eſt confirmanda per mortē an transeat in fiſcum, ſi donans ſit bannitus, & eius bona ſint publicata. in eo. ti. nu 37 ib.
Donatio inter uiuos facta ſine fraude, an transeat in fiſcum poſt cōdemnat. enemij ſius donantis. in e. ti. nu.38 285
Donatio facta in fraudem fiſci, an recognoſcatur ex eo quod facta ſit de omnib. bonis, & quid ſit uenditio, & an teneatur fiſcus reſtituere precium emptori. in eo. nu.45 287
Donatio facta coniunctæ perſonæ, an cenſeatur facta in fraudem fiſci, & quomodo hoc intelligatur. in e. ti. nu.46 287
Donatio, uel uenditio an cenſeatur in fraudē fiſci, ſi donator uel uenditor perſeueret in poſſeſſione. in eo. ti. nu.48 ib.
Donatio, uel uenditio, quæ fit clam, an cēſeatur facta in fraude fiſci, & quid ſi donatio facta ſit paulo ante delictum, & quid ſi facta ſit ſub conditione, ſi contingat mea bona publicari. in e. ti. nu.51 283
Donatio cauſa mortis, & donatio inter uirū, & uxorem, an poſſit uideri facta in fraudem fiſci. in eo. ti. nu.52 ib.
Donatio attenditur ſecutis inueſtituris per impreſſionem in re donata. in tit. de pluribus uiol. nu 102 179
Donationes principis quę ex ordinibus dominij Mediolani non ſolent tranſire in extraneos, an comprehendantur in publicatione bonorum. in tit. de bonorum publicatione, nu.58 290

Donata

Donata ſi cui res eſt a fiſco, uel ſi qs emat ſtatim eſt ſecurus, & ſolum a domino poteſt agi contra fiſcum infra quatuor. annos in ti.de fiſc.& priuil.eius, nu.42 368

Donatarius cui nō ſecuta adhuc ſentētia Princeps cōceſſit bona eius, qui publice cū hoſtibus moratur, & ſic cuius crimen eſt notorium, ſecurus eſt donec habet modum probandi notor.um, etiam poſt mortem delinquētis, in ti.quomodo proced.in crim.not. num.16 62

Donatarius uel emens à fiſco ſtatim eſt ſecurus, & ſolum a domino poteſt agi cōtra fiſcum infra quatuor annos, in tit.de fiſco, & priuil.eius.nu 42 368

Donatarius a quo bona euincerētur uia reſtitutionis ex iuſtitia, nō poſſet de euictione agere, ubi alias poſſet.in ti.de remedijs iuſtitiæ contra ſententiā ex conceſſione Principis, nu.5 321

Donatarij bonorum publicatorum an tenēātur ad onera in ti.de bonorū publicatione nu.2 281

Donatarij eſt facultas ſe recognoſcere, ti.feudi de re donata erga principem.in ti.de plu rib. uiolentijs. nu. 101 179

Dos an comprehendatur in publicatione bonorum uxoris, & quid, ē conuerſo, quando publicantur bona ipſius uiri.in ti. de bono rum public. nu.73 294

Dotes mulierum quæ petūtur ex bonis uirorum publicatis an patiantur exceptionē ſimulationis, & quid de augmentis dotium in eo.ti.nu. 49 287

Douana.taxæ equorum, & cenſus ſalis, & ſimilia præſcribi pñt, quia inuenta ſunt ad protegendum ſubditos non in ſignum ſubiectionis.in ti.de fiſco, & priuil.eius, nu. 57 370

Dubium iuris equiparatur dubio facti, & etiā ſit mixtum dubium iuris, & facti magis habetur pro dubio facti.in ti.de principe, numero 333 361

Ducis Ludouici dictum, ſi Reus eſt damnatus propter contumaciam, nō moriretur.in ti. de confeſſis per torturam ac effectu torturę, nu.24 115

Duci belli parendum omnino eſt, etiam ſi iuſſus non parendo melius faceret. in ti.de homicidio, nu.102 155

Duellum an ſit licitum propter iniuriam illatam.in ti.de iniurijs, nu.9 220

Duo teſtes de auditu a diuerſis nō coniūguntur ad faciēdum iudicium, in ti. de indicijs & conſiderationibus ad tor.nu.2 95

Duo teſtes, quorū unus de uno remoto indicio deponit, alter de alio nō coniunguntur ad faciendum perfectum indicium.in eo ti. nu.20 55

Duo corrupti, & periuri an faciant indiciū ad inquirendum.in ti.de inquiſ.nu.50 28

Duorum impuberum dictum an ſufficiant ad inquirendum.in eo ti.nu.63 ib.

Dux Mediolani iudex eſt in cauſis inter ſe, & feudatarium ſuum, quādo diſputaretur an in pœnam priuationis incidiſſet nō pars eu tiæ.in ti.de foro con p. nu.39 42

Dux uel Marchio quis dicatur.in ti.de prin.nu me.6. 337

Dux Mediolani licet recognoſcat Ceſ.tamē in ditione ſua eſt, ſicut Imperator in ſuo imperio.in ti.de crimine læſę maieſt.num.54 fol. 138.& in ti.de regal.js, nu.36 372

Dux eo ipſo quod eſt dux habet plenitudinē poteſtatis.in ti.de crimine læſæ maieſtatis, nu.35 135

Dux Mediolani præcedere debet Ducē Sabaudię in ſedendo, & eundo, in ti.de principe, nume.313 358

Dux Mediolani, uel alius Princeps, an poſſit uēdere uectigalia ſine licētia Imperatoris, in ti.de regalijs, nu.35 374

Dux Mediolani eandem habet poteſtatem in dominio ſuo, quā habet Imperator in Imperio.in ti.de rega.nu. 365.375.& in tit.de crim.læſæ maieſt.num. 54 135

Eccleſia vniuerſalis habet fiſcum nō particularis, ut Epiſcopi. in ti.de fiſc.& priuil.eius, num.8 366

Eccleſia in dominio ſuo mādat, etiā reos ſanguinis defendi.in ti.de mand. ad homic.nu me.29 159

Eccleſia, ſi patiatur ſe deſcribi, tenetur adonera, ſicut ex pacto expreſſo.in ti.de principe, nu.99 348

Eccleſia ſecurum reddit debitorem, qui alias poteſt capi ex forma ſtatuti.in ti. de captu. nu. 26 9

Eccleſiæ libertati, quæ dicantur eſſe cōtraria. in ti.de princ.nu.220 531

Eccleſiaſticæ perſonę immunes ſunt, ſi bona habēt, & illa colūt, uel ēt ſi ab alijs colātur ad quos medietas fructuum pertineat, immunes ſunt fructus ad eccleſiaſtic. pſonas ſpect.& bona ad uſum eorū, & publicani ex

capitulis Mediolanis factis cum fiſco tenen tur hoc ſeruare in eo.ti. nu.178 348
Aedere tenetur reus fiſco ad fundā da illius in tentionem, in ciuilibus, nō autem in criminalibus, in ti. de fiſco, & priuilegijs eius, nu. 11 367
Effectus quod poſſit agi ciuiliter ad uindictam. in ti. quomodo proceda. per actio. in delictis, nume.50 66
Effectus actionis ciuilis, & crimina is accuſationis. in eo. ti. nu. 53 ibi.
Eſt actores carcerū, qua pœna puniantur, & quid de conſpiratoribus, qui nondum rē ad effectum deduxerunt. in ti. de effractoribus carcerum, num.1 225
Electio pœnæ an pertineat ad iudicem, uel ad reum ſiue ſit pœna pecuniaria, ſiue corporalis. in ti. de pœ. nu. 17. & 24 277
Eligens agere contra delinquētes ob delictū in territorio commiſſum, nō pōt poſtea agere contra cōmunitatem quæ ex ſtatuto tenetur ob reliquum nō tractum. in ti. de captura, num.48 11
Emans rem ab hoſtibus per eos ſubtractā quod poſſit eam ſine precio habere, ſecūdum decreta Mediolani. in ti. de fur. nu. 51 165
Emens in platea frumētū cariori precio ficte, & ad eum finem, ut alij ſic emant, incidit in crimen ſtellionatus. in ti. de crimi. ſtellion. numē.6 228
Emēs bona in aliquo caſtro, uel uilla cataſtrata, ſi ſit ciuis, uel nobilis Ciuita. an teneatur ſoluere pro illis bonis cū caſtro, vel uilla in ti. de principe, nu.97 343
Emēs à fiſco tenetur ſtare colono. in ti. de fiſco. & priuil. eius, nu. 41 368
Emptor a quo euincerentur bona uia reſtitutionis ex iuſtitia poſſet agere de euicti. in ti. de remedijs iuſtitiæ contra ſenten. ex cō ceſſ. principis, num.6 321
Emptor bonorum deſcriptorū in cataſtro uillæ Mediolani tenetur ad onera imponēda per Principem, & propter decretū, & etiam quæ imponuntur per uillam ad conſeruationem ipſorum bonorum ſecus quo ad onera, quæ imponūtur per capita, licet aliud ſit iure communi. in tit. de principe, nume. 100 343
Emptor rei tributariæ, & poſſeſſor tene ſolue re collectas, non uenditor deſcrip. in cod. tit. nume.105 ib.
Empta res a principe nō pōt ab aliquo cinci, ſed daf actio aduerſus Principē infra quadriennū, licet Medio. ſemper intelligatur reſeruatum ius tertij nō ſolum in cōceſſionibus gratuitis, ſed et onerofis, & corā quocūque iudice. in eo. ti. nu.86 341
Emphyteuſis eccleſiaſtica an cōprehendatur in publicatione bonorū. in ti. de bon. publi. num.60 291
Emphyteuta liberatur, quādo res emphyteutica propter bellum, uel inundationē non pōt colli. in ti. de remiſſ. mercedis conduct. num.106 405
Emphyteuta eccleſiæ colle ctari nō pōt a principe pro bonis eccleſiaſticis. in ti. de principe, nume.128 345
Epiſcopus, & inquiſitor poſſunt in aliquibus diuiſim procedere, in aliquibus omnino ſimul debent procedere in crimine hæreſis. in tit. de hæret. num.12. 128
Eps debet tradere curiæ ſeculari delinquētē, qui ad eccleſiā confugit, & poteſt ab illa extrahi, & recipere cautionē quod morte non punietur, ſed pecuniaria pœna tantum. in ti de captura, nu.24 9
Epiſcopus ſcripturam tāgere nō tenetur quādo iurat. in ti. de oppoſitionibus cōtra teſtes. num.83 240
Epiſcopi Papæ innocentiæ quot inſtrumētis probata fuerit. in ti. de manda. ad homic. nume.42 160
Equitans non tenet, niſi præceſſerit culpa quādo ſtatutum dicit, ut equus non moueatur per plateā ſub pœna, &c. & equus uiolēter currat. in ti. de fraudantibus uectigalia, nume.9 385
Errore iuris minor, miles & ſimiles quādo excuſentur in delictis in ti. de decreto Mediolani, ut non procedatur criminaliter, &c. nume.25 69
Error iuris, uel facti facit ceſſare malā fidem, & ſufficit ab inquiſitionem fructū, niſi res notoria ſit, quia tunc probanda eſt ignorantia. in ti. de princ. num. 48 339
Error quomodo probetur. in ti. de confeſſ. nu. 61 84
Error neceſſario allegandus eſt ubi confeſſio reuocatur. in eo. ti nu.64 ibi.
Error confeſſionis neceſſario probandus eſt. in eo. ti. num.65 ib.
Error confeſſionis tametſi non allegat a reo nihilominus index ſi conſtet illi de innocētia, debet eum abſoluere, etiā poſt ſententiam

tiam quæ in iudicatum tranſierit in eo.tit. num.71 85

Errorem ſuum corrigere poteſt confeſſus, quando non poteſt aliter ſe excuſare. in e. ti. nu.31 89

Erroris allegatio in ficta confeſſione non eſt neceſſaria, ſed ſufficit probatio erroris. in eo. ti.nu 72 85

Euinci non poteſt res a principe empta, ſed habetur regreſſus aduerſus principē infra quadriennium, licet Mediolani ſemper intelligatur reſeruatum ius tertij, non ſolum in conceſſionibus gratuitis. ſed etiam oneroſis, & coram quocunque iudice. in tit.de principe, nu.86 341

Exactores conſtituti per tirannos, an teneantur de pecunijs exactis, in tit.debitores an delinquēti ſoluere poſſint in præiudicium fiſci, nu.5 297

Examinari non poteſt reus, ſicut nec capi, nec inquiri, niſi præcedentibus ſaltem aliquibus ſuſpicionibus. in ti.de examinibus reorum, nu.6 76

Examinatus ſemel, ſiue reus, ſiue teſtis, ſi iterum examinatus quid dicere debeat vt euitet varietatem, in ti.de reſponſionib.a reo faciendis, nu.4 79

Excedens moderamen inculpatæ tutelæ, ſe defendendo, tenetur pœna ultimi ſupplicii, ſi potuit cogitare ꝙ homicidium ſequeretur. in ti.de homic.nu.92 154

Exceſſus conſiliorum, ſenatorum, & aliorum, vbi per Paridem tractetur. in ti. de indiciis, conſiderationibus ante tort.nu.117 102

Exceptio quādo extendatur ad alium caſum. in titu.de remiſſione mercedis publicanorum, nu.41 409

Exceptio ſpolij a tertij facti quando agitur criminaliter a iudice admittitur, & prodeſt, ſecus ſi ciuiliter agitur, quia ſolum actoris ſpolium admittitur. in tit. de pluribus violentijs, nu.31 170

Exceptio ſpolij alterius rei, impedit iudicium ciuile per actorem intentatum, donec exceptio ſpolij ſit probata, ſecus ſi eſſet exceptio ſpolij eiuſdem rei. in eo.ti.nu. 36 174

Exceptio nullitatis contractus ab una parte facta propter non ſolutum uectig. an poſſit per replicationem partis culpæ, in tit.de uectig.pro quib.ſol.num.11 385

Exceptio de non ſubſtantia rei ſemper poteſt opponi. in ti.de delicto, nu.32 4

Exceptio dominij, an poſſit opponi contra remedium reintegrandæ. in ti.de partu ſupp. nu.29 241

Exceptiones, quę fiūt cōtra teſtem, licet alias reſeruentur poſt examē, tamen ſecus eſſet, quando teſtes examinarentur cum tortura. in ti. de indicijs, & conſiderationib.ante torturam. 104

Excommunicatione illaqueatus eſt, qui fauet ordinib. contra libertatem eccleſiaſticam factis. in ti.de principe, nu.224 351

Excommunicatus uel bannitus dominus interim debet ab alienatione abſtinere. in e. ti.nu.46 339

Excuſatio non ualet facta poſt ſententiam, cuius robur adhuc duraret. in ti.de indicijs, & conſiderationibus ante torturam, nume. 85 100

Excuſationem proponens, an ſit admittēdus, allegandum impedimentum citari, in ti.an in criminalib.iudicijs quis poſſit pro abſente interuenire, nu.10 263

Excuſatione, quæ proſunt in ciuili iudicio, circa uim expulſiuam, multo magis proſunt in iudicio criminali. in ti.de plurib.uiolentijs, nu.9 173

Excuſans an ſit admittendus, ſi opponat de incompetentia iudicis, uel accuſatoris. in ti.an in crim.iud.quis poſſit pro abſente interuenire, nu.11 268

Executio ſententiæ quando fit, & ubi contra reum damnatum. in ti.de accuſationes. ſententiæ, nu.16 331

Executio ſententiæ a iudice unius fori latæ, poteſt per a iudice alterius fori, ſiue ſint eiuſdem dominij, ſiue non, & quomodo procedat. in ti.de fo.comp.nu.86 45

Executio ſententiarum, ſi petitur ex urbe Roma, ſenatus prius cōſiderat, an latæ fuerint in contumaciam citato lapide, an uero fuerint intimatæ, & non ſit appellatum. in eo. ti.num.94 ib.

Executio ſententię fieri non debet, etiam vbi iudici non videtur admittenda appellatio, ſed ſcribendum eſt ſuperiori, niſi periculum eſſet in mora. in ti.de appellationibus, nu.24 319

Executio non debet concedi ex magnitudine delicti, vbi cauſa eſt appellabilis, niſi concurrant alia extrinſeca, quæ inducant periculum. in eo.ti.nu.25 ib.

Executio ſententiæ retardari nō debet, vbi iu-

dex videt tertium appellare ad finem diffe rendi.in eo ti.nu.29 ib.
Executio ſententiæ criminalis, quæ continet pœnā irretractabilem, non fit pendente iudicio nullitatis etiam ſi nullitas requireret altiorem indaginem, niſi euidenter appareat de calumnia.in t.t. de nullitate aduerſus ſententiam,nu.4 ib.
Executio ſententiæ quando impeditur, impeditur etiam ne bannitus poſſit occidi. in e. ti nu.5 ib.
Executio ſententiæ iniuſtæ impediri poteſt via facti, quando iudex vult illam exequi, & damnum irrogandum eſt irreparabile. in ti.de uia facti, & denunc. euangelicæ contra ſententiam.num.1. 3?0
Executio ſententiæ in criminalib.quibus caſibus differtur, uel prorſus auſertur.in tit.de executione ſententiæ,nu.8 331
Executio,quando differatur,quia condemnatus eſſet obligatus reddere rationem, uel eſſet artifex eximius.in eo.ti nu.10 ib.
Executio ſententiæ criminalis, an fiat per iudicem loci originis, uel delicti in cod.titu. nu.11 ib.
Executioni mitti non debet ſententia condẽnatoria contra delinquentem,niſi poſt decem dies intra quos etiam tertius poteſt appellare, in titulo de appellationibus, num. 4. 318
Executioni ſententia mitti nõ debet,niſi poſt decem, dies, quando admittitur appellatio, alias ſecus.in tit.de executione ſententiæ,nu.1 330
Executioni per quem mādetur ſententia per alium iudicem confirmata,an per iudicem a quo an ad quem.in eo.ti.nu.9 331
Executionis ſententiæ multa,ubi dicantur.in eo. ti.nu.19 ib.
Executor requiſitus.in cauſa ciuili tenetur exequi abſq; alia cognitione, ſi non poteſt in illa cauſa cognoſcere,ſecus in criminali. in ti.de ſo.comp.nu.87. 45
Executor requiſitus debet cognoſcere circa nullitatis executionem,& ſe informare de ijs,quæ conueniunt executioni. in eo. titu. nu. 89 ib.
Executor requiſitus debet citare partem contra quam petitur executio, & cognoſcere ſummatim circa merita, & monere iudicem petentem executionem. in eod. titu. nu.88. ib.
Executor ſecularis poteſt cognoſcere ex integro de delicto,quod pertinet etiam ad cognitionem ſuam. in eo ti.nu.90 ib.
Executor quibus caſibus cognoſcat, & quid ſi denegat executionem.in eo. ti.nu.91 ib.
Executor requiſitus, ſi non vult exequi, vel iudex,qui tulit ſententiam,ſi non vult ſcribere pro executione, quid fieri oporteat.in eo.ti.nu.93. ib.
Executor ſententiæ,cuius proceſſus factus eſſet ſub iudice incõpetenti, non tenetur ſtare illi ſententiæ nec proceſſui,& ſi a competenti factus eſt,quando requirantur literæ ſubſidiales, & quando non.in tit.de ſententijs,nu.115 313
Exequi iudex infam non debet, ſed ſcribere principi,qñ cauſa eſt appellabilis,& tamen ipſi ſuperſedendum, & debet expectare reſponſum,niſi periculum eſſet in mora.in tit.de executione ſententiæ,nu.2. 330
Exequi poteſt iudex ſententiam,quando cauſa, eſt inappellabilis, & tamen ipſe detulit appellationi.in eo.tit.nu.5 ib.
Exequi ſententiam alterius iudicis, an teneatur iudex requiſitus ſine literis.in eod.titu. nu.13. 331
Exempti, & non exempti ſoluant onera, hæc uerba quid importent,& quomodo intelligãtur, & quod emptio habita ex cauſa oneroſa non comprehendatur.in tit.de principe,nu.151 347
Exemptionis priuilegium, an cenſeatur reuocatum generalem derogationem, & an unum priuilegium tollat aliud. in eod. tit. nu.172 348
Exilij pœnæ eſt capitalis, & corporalis.in titu. de carcerato fideiuſſor.committendo, nu. 7. 17
Eximens è carcere captum indebite, non poteſt a iudice mulctari ob contemptum iudicis.in ti.de captura, nu.7. 7
Eximens è manibus familiæ captum ob debitum tenetur, ac ſi fideiuſſet pro eo in omnibus, & tenetur pœna tituli, ne quis eum qui, in eo.ti.nu.15 8
Eximens è manibus familiæ captum ob delictum, quomodo excuſatur.in eodem titu. num.17 ib.
Eximens è manibus familiæ condemnatum ex delicto,uel confeſſum, punitur l.Iul.maieſt.in eo.ti.nu.16 ib.
Eximens ſe è manibus familiæ dum ducitur ad.

ad carceres, incidit in pœnam ordinis Mediolani, de prohibita executione in eod. ti. nu. 10 ib.
Eximens aliquem è carceribus tenetur, & criminaliter, & ciuiliter, in ti. de carcere, num. 17 14
Eximens a manibus familiæ confeſſum, vel damnatum, punitur l. Iulia maieſtatis. Sed Mediolani adſunt ordines particulares, quo ad eximentem confeſſum, tam ex cauſa ciuili, quam criminali. in ti. de crimine læſæ maieſtatis. nu. 61 136
Expenſæ, & alimẽta litis debet præſtari vxori, & filijs, qui contradicunt crediti, ſcilicet pendente dilatione ad proferendam ſententiã. in ti. de alimentis præſtandis vxori atque filius ex bonis publicatis. nu. 1 304
Expenſæ litis, & victus, an debeant præſtari actori inopi, ſi reus eſt diues. in eo. tit. num. 2 ib.
Expenſas, & ſumptus factos in re feudali, an dominus, ad quem feudum reuertitur, ſoluere teneatur. in ti. de princ pe. nu. 31 338
Exploratores hoſtium quare ſuſpẽdantur. in ti. de defenſionibus reorum, & defenſionũ impugnationibus nu. 55 125
Ex priuatis delictis oriuntur actiones quæ denominantur ab ipſis maleficijs, & publicis vero oritur actio in factũ in tit. quomodo procedatur per actionem in delictis, num. 8. fol. 63
Ex quolibet delicto tam priuato quàm publico poteſt agi criminaliter, in e. ti. nu. 1 ib.
Extenſio non fit in priuilegijs perſonæ ad perſonam ex eadem ratione, in ti. de principe, nu. 345 352
Extraordinarium dicitur remedium ſupplicationis, & querele quando deficit appellatio. in ti. de remedijs iuſtitiæ contra ſententiam ex conceſſione principis. nu 12 321
Extraordinarium remedium dicitur reuiſio ſententiæ infra decem dies a die latæ ſententiæ impetratæ, & de gratia Medio. propter decretum. in ti. de ſupplicationibus aduerſus rem iudicatam, nu. 13 317
F Aciei, & capitis eminentiæ. in ti. de hom. nu. 41 149
Faciem alicuius vitro, cultello, uel nummo incidens, quo puniatur. in e. ti. nu. 42 ib.
Factum incaute, caute vitari debet. in ti. de laboribus defenſionis, nu. 1 355
Falſi crimen ubi inquiritur, magna vtilitate eſt adhibenda in ti. de indicijs, & conſiderationib. ante tot. nu. 179 107
Falſi crimen etiam in cauſa ciuili de ductũ poteſt in eadem criminaliter puniri, in ti. cum procedatur per exceptiones. nu. 9 59
falſi puniri non poteſt procurans, ꝙ notarius falſum committat niſi conſtet de falſitate notarij. in t. de delicto nu. 36. f. 4. & ibi etiã ꝙ producentem falſo teſtes, quia prius debet conſtare de falſitate teſtium.
falſi crimen commiſſum in re eccleſiaſtica, pœna in literis apoſtolicis ex mixtum. in tit. de falſis, nu. 108 202
falſi pœna extraordinaria punitus, adhuc poterit puniri pœna ordinaria, & ea pœna extraordinaria, poterit eſſe colaphus in e. tit. nu. 194 201
falſi punitur qui fecit ſe alium fraudulenter. in ti. de delicto, nu. 37 4
falſi punitur notarius ſi teſtes inſtrumẽtarij, & notario, & inſtrumento contradicunt. in ti. de tor. teſt. nu. 36 120
falſi in pœnam an incidat aſcribens aliquid ſibi in teſtamento. in ti. de falſis, nu. 113 fo. 361. & infra. in ti. de his, qui ſibi aſcribunt, num. 4 2[illegible]
falſi an poſſint accuſari teſtes falſum deponẽtes, pendente cauſa in qua depoſuerunt, an uero expectandus ſit finis eius. in ti. de falſis, nu. 105 201
falſis teſtis iudicium, an ſuſpendat cauſam, in qua examinatus fuit? in eodem tit. nu. 111. fol. 202
falſi pœnam incurrit faciens ſe nobilem, vt cõſequatur aliquam dignitatem, cum tamen ſit ignobilis. in eo. ti. nu. 15 a 204
falſi pœna, an teneatur ſcribens aliquem debitorem, cum non ſit. in eo. ti. nu. 82 200
falſi crimen eſt grauiſſimum, & famam, & ſtatum hominis multum vitupetat. in eo. tit. nu. 72 199
falſi an teneatur allegans leges abrogatas, vel ſtatuta. in e. tit. nu. 128 203
falſi crimen incurrit, qui aſſerit ſe doctorem uel notarium, cum non ſit. in e. ti. nu. 131 ib.
falſi crimẽ an poſſit intentari poſt uiginti annos. in eo. ti. nu. 145 204
falſi ſententiæ, & teſtibus qui de falſo arguuntur interim ſtandum eſt donec de falſitate ſit plene cognitum. in tit. quomodo procedatur per exceptiones, nu. 16 60
falſi agi non poteſt ex ſola aſpectione teſtiũ, uel

uel inſtrumentorum propter quę facta fue rit ſententia, ſed ex alijs probationibus eoa diuuantib. poteſt. in ti. ſi ex falſis inſtrumen tis uel teſtibus iudicatum erit. nu. 5 313
Falſi agi poteſt in aliquibus caſibus uſque ad centum annos. in eo. ti. nu. 6 314
Falſi agi poteſt ciuiliter ad intereſſe actiōe in factum uſque ad 30. annos. in e. ti. nu. 6 ib.
Falſi penam nō incurrit reus interrogatus reſpondens cum iuramento falſum, & nō punitur de falſo, quo ad forum ſoli, licet quo ad Deum nō euitet periurium. in ti. de exa minibus reorum, nu. 10 77
Falſificans ſcripturam priuatam an puniatur de falſo. in ti. de falſis, nu. 81 204
Falſificantes ſal uel frumentum, uel uinum, & ſimilia immiſcendo, ſcilicet alias res, quomodo puniantur. in tit. de extraordinarijs criminibus, nu. 4 229
Falſitas, ubi detegitur, dicitur potius reuelata, quàm patefacta. in ti. de indicijs, & conſi derationib. ante tor. nu. 178 107
Falſitas debet ex neceſſitate concludere. in ti. de defenſionibus reorum, & defenſionum impugnationibus, nu. 35 124
Falſitas non nocibilis, uel quæ neceſſario non ſit falſitas, non eſt punibilis pęna ord. licet eſt doloſa. in e. ti. nu. 76 126
Falſitas inſtrumenti continentis teſtamētum uel contractum, per quot teſtes probetur. & an eſſe debeant omni exceptione maiores. in ti. de falſis, nu. 1. 192
Falſitas inſtrumenti, uel uerius ſuſpicio reſultat, ſi unus teſtis contradicat inſtrumento, ſiue dicat, ſe non interfuiſſe, ſiue rem aliter fuiſſe geſtam, & ibi ponitur ratio. in e. ti. nu. 2. 9. 15. 25. & 27 193
Falſitas, uel ſuſpicio teſtamenti, & an reſultet, ſi teſtis unus dicat ſe non uidiſſe teſtatorē in facie, ſtante ſtatuto, φ teſtes cognoſcere debeant teſtatorem. in e. tit. nu. 3. ſ. ibi. & uide quod habetur. in nu. 93
Falſitas, uel ſuſpicio inſtrumenti an reſultet ſi teſtis unus dicat, ſe non intellexiſſe quod agebatur. in e. ti. nu. 4. ſ. ibi. & latius, nu. 9. 10. 11. & 49.
Falſitas inſtrumenti reſultat, ſi duo teſtes inſtrumentarij contradicant inſtrumento directe, uel per indirectum. in e. ti. nu. 32 195
Falſitas inſtr. nō reſultat ex eo φ notarius, q de illo fuit rogatus aſſerat ipſum eſſe falsū, in e. ti. nu. 124. 193. & n. 96. 98. 99. f. 200. 201
Falſitas inſtrumenti non præſumitur, ſi dicat ſe non intellexiſſe. ſ. quo ad conuincēdum notarium de falſo, ſed potius præſumitur error. in eo. ti. nu. 10. 13 193. 194
Falſitas inſtrumenti an probetur per teſtes, q deponant eum iuramento, an uero etiam ſine iuramento. in e. ti. nu. 13 194
Falſitas, uel ſuſpicio, quæ reſultat ex uno teſte qui contradicit inſtrumēto requirit ut teſtis ſit ex neceſſarijs, & ibi ponit ratio. in e. ti. nu. 15 ib.
Falſitas inſtrumēti requiri ut teſtes ex neceſſitate concludant, in eo. ti. nu. 49. f. 197. præſertim in tempore, & nu. 50. ſ. ibi. & conſtare debet φ ſint . illimet qui ſunt in inſtrumento deſcripti, nu. 1. & 130 192. 203
Falſitas inſtrumenti præſumitur, ſi notarius om ttat ſolemnitatem in eo. ti. numer. 67. & 75 199. 75
Falſitas non tollitur per mutuam compenſationem in e. ti. nu. 76 199
Falſitas, donec de ea non ſit plene cognitum, nō tollit ſententiam latam ex teſtibus, qui de falſo arguuntur, ſed interim ſtandum eſt. in titu. quomodo procedatur per exceptiones, nu. 16 62
Falſitas inſtrumenti poteſt puniri ex triplici capite. in ti. de falſis, nu. 115 202
Falſitas debet ex neceſſitate concludere, in ti. de falſis, nu. 134. f. 203. & nu. 49. 50. eo tit. & in ti. de defenſionibus reorum, & defenſionum impugnationibus, nu. 35 124
Falſitas emergens in aliquo iudicio ciuili, uel cri. an impediat proceſſum ſuper negocio prin. in ti. de falſis, nu. 150 204
Falſitas nulla neceſſario ſequitur ueritate poſſibili in eſſe poſita. in e. ti. nu. 50 197
Falſitas de qua in ti. de his, qui ſibi aſcribunt in teſtamento non habet locum, niſi ſcriptura ſit talis, quæ faciat fidem. in ti. de h s, qui ſibi aſcribuntur in teſtamento, nu. 3 208
Falſitas non committitur ſi ab initio ſcriptura non faciebat fidem, licet poſtea conualidetur in e. ti. nu. 6 ib.
Falſitatis exceptio an impediat executionē ſententiæ. in ti de falſis, nu. 41 204
Falſum ſine dolo non punitur l. Corn. & in dubio error præſumitur. in tit. de defenſionibus reorum, & defenſionum impugnationibus, nu. 69 126
Falſum ſcribens in tabulis publicis in damnū reipublicæ, vel principis tenetur crimine læ-

28

ſæ maieſtatis. in tit. de crimine læſæ maieſt. nu 31 323

falſum ſi teſtis committat coram latrunculatore, tam ipſe iudex quam alius ordinarius competentes, poterit contra eum procedere, & locus erit præuentioni. in tit. de falſis, num. 196 261

falſus ſi dicat coram eccleſiaſtico teſtis laicus in cauſa eccleſiaſt. poterit puniri à iudice laico pęna ord. in eo ti num 107 ib.

falſum an reddatur teſtim̄ ſi notarius ſcripſerit ꝙ teſtator ore proprio nominauit hæredē ſcriptum, & tn̄ id non fuit uerum, ſed duntaxat teſtator illum inſtituerit ad interrogationem notarij. in eo. ti. num. 54 197

falſum, ſeu falſitas quid ſit. in ti. de falſis. nu. 55 f. 197. uide etiam quod habetur in titu. de his qui ſibi aſcribunt in teſtamento in princ.

falſum committitur ſcribendo, & loquendo, & tacendo. in ti. de falſis, nu. 63 fol. 197. & nu 135 203

falſum non punitur ſi non nocet, neq; poteſt nocere. in eo. titu. nu. 83 fol 200. limita, ut num. 85

falſum an puniatur ſi cōmiſſum ſit in ſcriptura quæ non plene probet, in eo. ti. nu. 84 200

falſum punitur aliquando pœna ſtellionatus. in eo. ti. nu. 85 ib.

falſum quod punitur per ſtatuta, & decreta an etiam uerificetur in falſo cōmiſſo circa priuatam ſcripturam. in eo. ti. num. 87 ib.

falſum an puniatur ſi cōmiſſum ſit circa diſpoſitionem aliquam, & iure inualidam, licet ualidum ſit inſtrumentum in quo talis diſpoſitio continetur. in eo. ti. nu. 89 ib.

falſum dicere, & falſo dicere differunt, in eod. ti. nu. 22 203

falſum cōmittitur etiam tacendo ueritatem, & an hoc procedat in ſtatuto puniente teſtem dicentem falſum teſtimonium. in eo. ti. nu. 139 f. 203. & num. 63. eo. ti. 198

falſum, & quaſi falſum quod inter ſe differant in ti. de his qui ſibi aſcribunt in teſtamento, nu. 1 208. uide etiam quod habetur in eo. tit. nu. 35 297

falſus in uno, an ſit falſus in omnibus, in eo. ti. num. 147 204

fama quid ſit, & quotuplex. in ti. de inquiſitione. nu. 28 26

fama mala, & ꝙ quis ſit malæ conditionis ſufficit ad tort. in eo ti. nu. 29 ib.

fama ſola non ſufficit ad condemnationem, niſi conſtet de criminib. in eo. ti. nu. 30 ib.

fama bona operatur diminutionem indiciorum & ſic ut quis non torqueatur. in eo. ti. nu. 34 ib.

fama bona in genere non tollit malum in ſpecie, ſed elidit. in eo. ti. num. 25 ib.

fama bona tollit prǽſumptionem delicti. in ti. num. 36 ib.

fama bona parit mirabiles effectus. in eod. tit. num. 37 27

fama ſufficit ad inquirēdum. generaliter licet non conſtet ꝙ ab honeſtis hominibus prouenerit, non autem ad capturam, in eo. tit. num. 38 ib.

fama bona præualet famæ malæ, fauore defenſionis in titu. de fauoribus defenſionis, nu. 13 236

fama, quam conſtat habuiſſe ortum a maleuolis hominibus, non ſufficit ad inquirēdum, in ti. de inquiſi. nu. 39 27

fama præſumptionem uiolentiam diminuit. ti. de conuictis, nu. 29 53

fama multum uehemens contra aliquem in ſpecie ſuper delicto cōmiſſo; & quæ procedat ab honeſtis perſonis, eſt indicium ſufficiens ad torturam. idem ſi ſit infamia in gēnere iuncta, cū mala fama in ſpecie licet nō procedat ita ab honeſtis. in ti. de indicijs, & conſiderationib. ante torturam, nu. 65 98

fama mala opinio non oritur ex quod ſchedulæ diffamatoriæ clam ſint datæ iudici uel principi. in eo. ti. nu. 70 99

fama mala interdum ſufficit ad condemnandum, in eo. ti. num. 68 ib.

fama banni eſt præſumptiua probatio contra receptatorem. in ti. de rapinis, nu. 31 170

fama mala in ſpecie tollitur per probationem bonæ famæ in ſpecie. in tit. de mandato ad homic. nu. 5 ib.

fama ſola an ſufficiens probatio in his, quæ ſunt probationis difficilis in ti. de partu ſuppoſito, nu. 20 213

fama ad hoc ut probet, an neceſſe ut habuerit originem ante litem motam. in eod. tit. nu. 21 ib.

fama an intelligatur reſtituta, ſi quis cancellatus ſit de banno uel reſtitutus. in tit. de remedijs ex ſo a clementia principis contra ſententiam, num. 16 324

famoſorum bona, quę confiſcarentur, ſi tales condemnarentur, non applicantur fiſco ante ſecutam condemnationem, etiam quod

tales repente vltimo ſupplicio difficiantur nec ordoan. contrarium [illegible] ctus eſſet rationabilis.in tit.de nqu ſit.nu. 33 26

Familia ſi furtum fe. erit quo modo dominus liberetur.in t tu.ſi familia fur. ſec. dicatur, nu 1 227

Familia ſi furtum fecerit, quando vnius pœna alios liberet in eo.ti.nu.2 ib.

Familia non punitur ſi occidat reum, qui iſte poterat capi, & non permitiit.ſe cap in ti. de captura, nu 12 8

Familiaris alicuius cõmittens delictum, quod concernit vtilitatem eius cui eſt familiaris, præſumitur de illius mandato commiſiſſe. in ti.de indicijs, & conſiderat on. bus ante torturam,num.60 18

Famuli, & [illegible] an poſſint eſſe teſtes in ti. de oppoſi.contra teſtes.nu. 151 243

Famuli nobilium, & aliorum ſi de inquant, an domini teneantur.in ti.furti adue ſus nautas c. upones ſt. bularios,nu.6 227

Famuli hoſpitum poſſunt indiſtincte torqueri vt inueniatur furtum commiſſum in hoſpitio.in eo.ti.num 3 ib.

Famuli exce pro tumſunt excepti.in ti.de prin. nu.122 345

Fauorabilius eſt reo, q conſtet eum non deliquiſſe, quàm q crimen præſcriptione ſit ſublatum. in tit. quomodo procedatur per actionem in delictis,nu.23. 64

Feria o tempore proceditur in cauſa fiſcali in ti.de fiſco.& priuilegijs eius,num 20. 367

Fertilitas vnius anni ſupplet ſterilitatem alterius, & de duobus annis rātum agitur vno ſterili, & altero fertili, & vno minus dimidia ſit præceptum, & altero illud plus quod ſterili fuerat deperditum, & ſic integra pen ſio ſoluitur pro ambobus. in tit.de remiſſio nis mercedis conductorum.nu.24 396

Fertilitas non ſemper compenſatur cum ſterilitate,in eo.tit.nu. 9 ibid.

Fertilitas compenſatur cum ſterilitate etſi ſterilitas non ſit vltra dimidium, ſed ſi imin tertia,uel circa tertiam in eo.ti.nu.35. 397

Feuda an veniant in confiſcatione bonorum cauſa rebellionis.in ti.de crim.læſæ maieſt. nu.124 144

Feudalia præſumuntur omnia bona in territorio ſita, quãdo maior pars eorum eſt feudalis in ti.de principe,nu.240 352

Feudalia an præſumantur omnia bona, quando quis præſtitit ſeruitia uti vaſallus.in eo. ti.nu 241 ib.

Feudale ar ſit caſtrum ędificatum in re feudali & quid de ſumptibus factis in re feudali in eo ti.nu.2[illegible]2 ib.

Feudalem fundum pe[illegible] qui ſit cum allodiali permixtus, n. [illegible] ſciat clare [illegible] oſtendere ſuccumbit.in eo ti.nu 247 ib.

Feudalis non præſumitur fundus exiſtens infra territorium, licet neſciam oſtendere, unde h. [illegible] in eo ti.nu.242 ib.

Feudalis fundus quomodo oſtendatur.in cod. ti.nu 243 ib.

Feudalis fundus non efficitur licet dominus ignorans de illo ſe recognouerit à principe. in eo.ti.nu.250 ib.

Feudalis fundus præſumitur, donec uaſallus probet contrarium, & quid ſit tenere rem, & eã habere pro feudali in eo t.nu.251 ib.

Feudalis re, ſecundum ſtatutũ Mediolani, non poteſt probari per teſtes, de quo ſtatuto quomodo intelligatur.in eo.ti.nu.153 ib.

Feudalis præſumitur eſſe res illa, quę probata, eſt pro parte eſſe feudalis, quando eſt unita.in eo.ti.nu. 239 ib.

Feudalis res quomodo pręſumatur.in cod.tit. num. 237.& ſeq. ib.

Feudatar j prætor iudex eſt in cauſis oneium vſque ad certam ſummam contra compreſſos in decreto maioris magiſtratus. in ti. de ſo.comp.nu.12 39

Feudatarij an poſſunt uectigalia noua imponere ſubditis, vel eis concedere ut inter ſe imponant.in t t uectigalia qui poſſunt imponere,nu.7 382

Feudatarij prætor non cognoſcit contra comprehenſos in decreto in ſua iuriſdictione, delictum committentes.in ti.de to.compe. nu. 11 39

Feudatarij prætor ſpectat cognitio ſi forenſis oſtendit forenſem in terra feudatarij in eo. ti.nu 16 ib.

Feudatarij prætor poteſt ex officio ſubditum ſuum punire qui offenderent ciuem nobilem, ſecus parte inſtante.in eo.ti.nu.18 40

Feudatarij ſubditus, ſi occidat ſacerdotem ad quem ſpectet cognitio, ſtante decreto maioris magiſtratus.in eo.ti.nu.19 ib.

Feudatarij an poſſint agere contra ſuos ſubditos, & publicare eorum bona ſi committerint rebellionem contra ipſoſmet feudatarios.in titu. de bonorum publicatione, nu-

mero 63.f.292.& uide in ti. de penis. num. 28.& ſeq. 275
feudatarij in dominio Mediolani an poſſint apponere in reſcriptis ſuis clauſulas, Appellatione remota, & q pro cedatur ſimpliciter, & de plano in ti.de regal. nu. 30 374
feudatario ſubditus, ſiue conueniat ſubditū alteri feudatario, ſiue delinquat in iuriſditione alterius feudatarij, cognitio ſpectat ad prætorem feudatar. in ti.de foro comp. nu.15.39
feudatariorū iuriſdictio impeditur per decretum maioris magiſtratus in ti.de principe, nu.286 354
feudatarius qui habet regalia, & iura imperij, poteſt cognoſcere in cauſa, quam haberet cum ſubdito ſuo. in ti. de foro compe nu. 38 42
feudatarius fundatam habet intentionem contra incolam loci ſui feudi, etiam q declinaret iuriſdictionem, ſed tunc Senatus proui det.in eo.ti.nu. 44 ib.
feudatarius nō cognoſcit in cauſis appellationum à ſententijs per prætorem ſuum latis. in eo.ti.nu.45 ib.
feudatarius a domino requiſitus, ſi hoſtib.domini licentia non dederit ex ſuo territorio poteſt priuari feudo. in ti. de defenſionib. teorum, & defenſionum impugnationibus, nu.29 126
feudatarius Mediolani non cognoſcit de delicto ſubditi contra ſe commiſſo, nec ubi agitur de re, quæ ſit in facto proprio. in titu. de crimine laſæ maieſt. nu. 3 135
feudatarius ſi furnum aut molendinum hēat, an prohibere poſſit, ne ſubditi ſui aliū furnum aut molendinum ædificent, & an dicātur inter regalia ſua, & an hoc ius preſcribi poſſit. & quanto tempore. in ti. de regal:js, nu.41 375
feudatarius an poſſit uenationem, & piſcationem in lacu ſui territorij prohibere. in ti. de reg. nu.43.& 44. fol.378. & ti. de aquis, & fluuiis.nu.29 378
feudatarius cognoſcit de primis cauſis in terris feudatariorū ſuorum. princeps de ſecūdis. in ti.de principe, nu.283 353
feudatarius qui eſt ſubditus concedentis feudum ſolum ratione iuramēti fidelitatis pręſtiti, non dicitur committere crimen rebellionis cōtra concedentem, in ti. de crimine læſæ maieſt. nu. 106 141
feudatarius an poſſit ſtatuere contra ius commune in ti de pœnis, nu 29 274
feudatarius dominij Mediolanenſis exiſtēs in poſſeſſione exercendi imperiū cōtra ciues & nobiles bona fide, ſed contra decretū ſaeri publicat onera ſua, nec reuocari poſſunt licet per dominum declaretur in petitorio q tales ſint comprehenſi in decreto. in tit. de principe, nu 42 3 9
feudatarius ſe tyrannice exercens contra ſubditos, poteſt cogi ad uendendum alteri feudū.in eo.ti.nu. 57 340
feudatarius tyrannice tractans ſubditos, pōt criminaliter accuſari ad penā capitis, & in conſequentiam pendet iuriſdictionē, & dignitores, in eo.ti.nu.58 ibid.
feudatarius, ut feudo priuari poſſit non ſufficit quæuis angaria in ſubditos. in eo.ti.nu. 60 ib.
feudatarius in conſequentiam priuatur dignitatibus, ſi principaliter actum ſit de ſola ui publica, & priuata ad deportatione, & relegationem.in eo.ti.nu.61 ib.
feudatarius pōt renunciare feudum in manibus dñi in præiudicium filiorū, nō feudum ad hæreditarium.in eo.ti.nu.303 357
feudatarius an teneatur oſtendere titulū contra dominum. in eo.ti.nu. 257 353
feudatarius non pōt ſe intromittere in ſecundis cauſis appel.in eo.ti nu.283 353
feudatarius de caſtro, uel de ciuitate cū mero, & mixto imperio & iuriſdictione inueſtitus, pōt condere leges, & ſtatuta & pœnalia, ſed an poſſit aliquid ſtatuere contra ius commune, uel reſcribere officiali ſuo ut procedat ſummarie, &c. quando cauſa eſt ordinaria.in eo.ti...u. 287 ib.
feudatarius non poteſt auctoritate propria priuari a dño, quādo feudum eſt reuerſum ad dominum ob culpam, etiam ſi culpa notoria eſſet.in eo.ti.nu. 308 357
feudum eccleſiaſticum an ueniat in confiſcationem bonorum ob rebellionem cōtra ſecularem principem commiſſam.in ti.de crimine laſæ maieſt.num.143 144
feudum perdit, quod habet ab eccleſie, uniuetans, uel occidens prælatum, in eo. ti.num. 144 ib.
feudum uacās propter generationem finitā, an cēſeatur eſſe de fructibus iuriſdictionis, adeo ut applicetur principi poſſidēti bona fide.in tit.de penis, nu 33 275

Feudum, & emphyteuſis an cōputentur in legitimum, in ti. de ob. publ. nu. 5 40
Feudum an trāſeat in fiſcum, ſiue ſit feudū ex facto, & prouidētia cōcedētia, ſiue ſit hæreditariū. in eo. ti. nu. 29. 53. & 54. 283. 289
Feudum aliquando eſt hæreditarium, licet nō poſſit tranſire, niſi in filios, & deſcendētes. in eo. ti. nu. 20 282
Feudum an cōprehēdatur in publicatione bonorum. in eo. ti. nu. 19. 39. 53 282. 289
Feudum quod eſt tranſitorū ad heredes extraneos, an comprehendatur in publicatione. in eo. ti. nu. 19. 54 ib.
Feudū an applicetur fiſco, uel agnatis qñ delictum non reſpicit perſonam domini. in eo. ti. nu. 55. 56. 57. 58 289. 290
Feudum an diſtincte applicetur fiſco, excluſis agnatis, in crim. læſæ maieſt. in eod. tit. numero 58 290
Feudum, quod ſine culpa reuocari nō poteſt per principē, tamen tunc poteſt reuocari, quando per priuilegium eſt conceſſum, in ti. de principe, nu. 14 337
Feudum p dominum poteſt recuperari, ppria auctoritate, ubi vaſallus illud alienauit, ſeq ſuo domino, uel non præſtat obſequiū. in eo. ti. nu. 196 336
Feudum quādo dicatur hæreditarium. in eo. ti. num. 304 357.
feudum an poſſit peti in petitione hereditatis. in eo. ti. nu. 305 ib.
feudum hæreditarium non dicitur, quādo eſt conceſſum pro ſe, & hæredibus maſculis, quo ad ipſos filios, ſecus quo ad agnatos. in eo. ti. nu. 306 ibi.
feudum hæreditarium an ſit, quādo dictū eſt, pro ſe filijs, & deſcendētibus, & poſtea in alijs clauſulis facta eſt mentio hæredum. in eo. ti. nu. 307 ibi.
feudum, an ſit hæreditarium, quādo dictum eſt in priuilegio, pro ſe, & eo quē nominauerit ex ſuis hæredibus, & ſecuta poſtea fuerit nominatio poſt teſtamentū, in quo illum inſtituerat. in eo. ti. nu. 368. ibi.
feudum dicitur hæreditarium, quādo cōceditur ſimpliciter alicui, non expreſſo perſona filiorum, nec aliorum. in eo. ti. nu. 309 ib.
feudum ſi eſt pro ſe, & filijs deſcendētibus, an poſſit pater filijs præiudicare, quādo feudū non eſt hæreditarium, & quid quando pecunia redemptum eſſet, uel quando gratis conceſſum. in eo. ti. nu. 311. ib.
feudum paternum, antiquum, & auitum, ſi in conceſſione adſit illa clauſula, quo pater nō poteſt præiudicare filijs in feudo. in eo. ti. nume. 312. ſol. 358 & nu. 338 361
feudum, ſi eſt hæreditariū, poteſt pater filijs in eo præiudicare, ſicut in alia re hereditaria. eo. ti. nu 310 357
Feudū dicitur potius gratia, quam titulus oneroſus licet uaſallus ad ſeruitia teneatur. in eo. ti. nu. 3. 4 459
feudum licet ſit nouum, ſi tamen adſit clauſula, quod conceditur iure antiqui feudi eſſet antiquum, & ueniunt agnati, & tranſuerſales, licet propter decretum Mediolani hoc ceſſet. in eo. ti. nu. 212. 336 350. 361
feudum quō cognoſcatur a donatione, & qd differat. in e. ti. nu. 383 [illegible]
fictio poſtliminij reſtituit quæcūque captiuitas abſtulit. in ti. de reſtit. quæ fiunt a prin. finito bello, & c. nu. 13 329
fideiuſſor, qui promiſit præſentare eū, liberatur, ſi legitime ſemel preſentauerit, licet poſtea fugiat niſi dixerit, qd præſentauit totiens quoties; & c. quia tunc per binā præſentatione liberatur. in ti. de carc. fideiuſſ. commit. nu. 95 [illegible]
fideiuſſor quādo dicatur legitime eū præſentaſſe, ut ſit liberatus, & quando illegitime. in eo. ti. nu. 36 119
fideiuſſor qui promiſit ſiſtere aliquē certa die ſi reus ille ſit bannitus, ea fide fideiuſſor eſt liberatus, in eo. ti. nu. 41 [illegible]19
fideiuſſor iudicio ſiſti liberat facta status mutatione in perſona principalis, non ex eodē delicto. in eo. ti. nu. 42 [illegible]
fideiuſſor liberatur, ſecuto banno, & confiſcatione, etiā ex eadem cauſa in perſona principalis. in eo. ti. nu. 43 ib.
fideiuſſor condēnati non liberatur per caſum in perſona ipſius condemnati ſuperuenientem. in eo. ti. nu. 44. ib.
fideiuſſor deſiſtendo in alieno loco, & principalis ſi in contrauenerint, quomodo excuſentur. in eo. ti. nu. 45 ib.
fideiuſſor de ſoluenda condemnatione nō liberatur bannito principali, & poſtea mortuo. in eo. ti. nu. 5 ibi.
Fideiuſſor deſiſtendo in criminalibus non poteſt ſuſcipere defenſionē rei, ſed petere inducias ad eum ſiſtendum. in eo. ti. nu. [illegible] ib.
Fideiuſſor de ſoluenda condemnatione nō tenetur ad pœna, ſi non ſoluatur certa die,

nec pœnam negationis in e.ti. nu.53 ibi.
Fideiuſſor intelligitur acceptus ad omnē cauſam veniſſe ex natura rei.in eo.ti.nu.54 ibi.
Fideiuſſor pro uulnere,non tenetur ꝑ morte. in eo ti.nu 55 ibid.
Fideiuſſor pro tempore nō tenetur pro prorogatione.in eo.ti.nu.56 ibi.
Fideiuſſor poteſt repetere a reo expenſas litis.in eo.ti.nu.67 21
Fideiuſſor pro famulo ꝙ non fugiet,non tenetur domino pro pecunia,quam aſſerit ſubtractam famulo in contumaciam cōdēnato ex forma ſtatuti Mediolani.in eod.ti.nu me.58 ibid.
fideiuſſor de pręſentādo, de iudicio ſiſti,& de iudicato ſoluendo conuenietur ſine proceſſu.in eo.ti.nu.60 ibid.
fideiuſſor promittens aliquē certa die pręſentare,non tenetur ad pœnā,niſi prius fuerit monitus in eo.ti.nu.61 ibi.
fideiuſſor monitus ut præſentet reum nō liberatur, ſi reus admonitus, a cōmentarienſe auſugiat.in eo.ti.nu.62 ib.
fideiuſſor de præſentando interdum teneť ad pœnam, interdū punitur officio iudicis, interdum extraord. in eo.nu.65 ibi.
fideiuſſor de præſentando,poteſt moram purgare.in eo.ti.nu.66 ibid.
fideiuſſor pōt promittere ſe pręſentaturū ſub quacunque pœna in eo. ti.nu.67 ibid.
fideiuſſore ſemel approbato non eſt amplius cauendum.in eo.ti.nu.71 22
fideiuſſio iudicio ſiſti,& de præſentanda differunt.in eo.ti.nu.59 21
fideiuſſio extinguiť morte fideiuſſoris in eo. ti.nu.64 ib.
fideiuſſio non valet,niſi præſtetur officiali,notario.in eo.ti nu.68 32
fideiuſſio nō valeat,niſi præſtetur officiali,notarias,ſiue nō, qñ principali veniebat imponenda pœna corp.in eo.ti. nu.69 ib.
fideiuſſio neceſſaria eſt etiam ubi imponatur pœna pecuniaria.in eo ti.nu.72 ibi.
filiatio an probetur per aſſertionem parentū. in ti.de partu ſuppoſ.nu.11 212
filiatio an probetur ex tractatu, ut faliē transferat onus probandi in aduerſarium.in eo. ti.nu.9.11.22.& 27 211
filiatio an probetur ex eo ꝙ quis fuerit a parentibus tractatus vt filius, ſcilicet in iudicio petitorii. in eo.ti.nu.27 f.214.& vide qđ habetur eo.ti.nu.9.& 18
filius poteſt impune occidere patrem hoſtem. in ti.de defenſionibus reorum, & defenſionum impugnationib.nu.52 125
filius natus ex adultera, dicitur filius uiri, nec matris confeſsio illi nocet & an habeat locum,ſi adultera non habitaret cum uiro.in ti.de coitu damnato,& punibili, nume.51. fol. 188
filius præſumitur naturalis potius quam ſpurius.in eo.ti.nu.77 189
filium aliquem eſſe uel non eſſe poteſt oſtendi per præſumptiones.in ti.de partu ſuppo. nu.12.& 30 212.224
filius alicuius condemnati nulla portio bonorum debetur,ſi concepti ſunt poſt condemnationem.in ti.de bonorum publicatione, nu.39 285
finium domini præſumitur quod eſt intra fines,quo ad iuriſd. non quo ad dominium. in ti.de principe, nu.243 351
fiſcales cauſæ non dicuntur ubi tractatur principaliter de crimine,& perſona delinquentis,ſed ubi tractatur principaliter de bonis delinquentis.in ti.ſi aduer.rem iud.reſt.poſtu.nu.14 325
fiſcalibus in rebus, & republica ciuitatis iura loquentia ad ſacerdotibus, & rebus ſacris, habent locum.in ti.de fiſco,& priuileg. eius num.9 366
fiſcalis camera,& principis ſunt diuerſa. in eo. ti.nu.10 ib.
fiſcus tenetur ad alimenta ad quæ tenebatur maritus, & pater erga uxorem, & filios.in ti.de alimētis præſtandis uxori atq; filijs ex bonis publicatis.in ti.de bo. pub nu.9 280
fiſcus ex bonis publicatis an teneatur ſatisfacere creditorib.in eo.ti.nu.11 281
fiſcus an teneatur ad dotandas filias ex bonis publicatis.in ti.de bon.publ.nu.9 280
fiſcus ex bonis publ.an habeantur loco hæredis.in eo.ti.nu.13 21 ib.
fiſcus non conſequitur ea quæ tranſire non poſſunt in hæredes extraneos. in cod. titu. num.16 ib.
fiſcus non eſt hæredes proprie, & ibi ponūtur effectus reſultantes.in eo.ti.nu. 21.13 ib.
fiſcus an teneatur ſatisfacere creditorib.quando delinquens retinet alia bona in alio territorio.in eo.ti.nu.22.11 ib.
fiſcus in bonis publicatis, & in bonis uacantibus non tenetur ultra uires hæreditatias. in eo.ti.nu.23. 283

fiſcus non cogitur ſequi inſtantiam inchoatã per delinquentem, ſed poteſt adire proprios iudices.in eo.ti.num.24 ib.

fiſcus an præferatur in hypotheca tacita, uel expreſſa, an vero mulier, qñ inſtrumẽta eadẽ die facta ſunt, & non apparet de anterioritate.in ti.de fiſco,& priuil.eius,n 27 368

fiſcus an aliqua ratione poſſit excludi a bonis alicuius deportati, uel banniti.in ti. de bon. publ.nu.4 . & in eo.titu.num.29 30.31 32. 34.52 247

fiſcus aufert bona alienata per delinquentes a quolibet poſſeſſore,& etiam non reſtituto precio, niſi precium, uel quid aliud reperiatur in bonis illius, cui publicata fuerunt.in eo.ti.nu.77 295

fiſcus an ex ſuo contractu habeat tacitam hypothecam,& quid ſi lata ſit ſententia in delictis, & an econuerſo, contrahens cũ fiſco habeat tacitã hypothecã.in e.ti.nu.8 2. 296

fiſcus finita generatione, poteſt abſq; citatione partis ingredi poſſeſſionem rei feudalis, quando rec patet in titu.de principe, num. 331 360

fiſcus quid ſit.in titu.de fiſco, & priuileg.eius, nu.1 316

fiſcus,& reſp.an ſit idem in eo.ti.nu.2 365

fiſcus reſtituitur aduerſus omiſſas probationes, allegationes, appellationis, contractus, & quod poſſit probare, licet dedicita ſint teſtificata.in eo.ti.nu.21 367

fiſcus ſemper uidetur apponere pactum adiectionis in diem, tam in locationibus quam in venditionib.in eo.ti.nu.22 ib.

fiſcus ſecũdus creditor præfertur primo in bonis quæſitis poſt contractum cum fiſco in bonis quæſitis ante præfertur primus, ſiue habuerit ſpecialem, ſiue generalem hypothecam.in eo.ti.num.24 ib.

fiſcus, ue communitas, licet habeat tacitam hypothecam non tamen ſic habet ſoluens fiſco.in eo.tit.nu.29 368

fiſcus habet tacite hypothecata bona eius cũ quo contrahit, etiam, ſi expreſſe ſibi non caueat.in eo.ti.nu.31 ib.

fiſcus habet hypothecata bona ſuorum adminiſtratorum.in eo.ti.nu.32 ib.

fiſcus poteſt exigere debita ſua etiam ante diem.in eo.ti.nu.33 ib.

fiſcus primus creditor cum hypotheca reperit ſolutum poſteriori creditori, & an priuatus creditor idem poſſit.in eo.ti.nu.34 ib.

Fiſcus nõ cõuincitur niſi in ſubſidium a creditoribus hæreditarijs uendita per eũ hæreditate. licet in priuato ſit ſecus. in eo.ti.nu. 35 ib.

Fiſcus quãdo ſuccedit aliter quam ex publicatione, an utatur iure priuati quo ad inſtantiã, ita ut non tranſeat in eum in ti.de principe, nu.46. ibid.

Fiſcus non tenetur de euictione vltra ſimpl. in ti.de fiſco,& priuil.eius, nu.36 ibid.

Fiſcus non poteſt uendere habita fide de precio.in eo.ti.nu.37 ibi.

Fiſcus nõ poteſt alienare, niſi cum ſubhaſtatione legitime facta.in eo.ti.nu.38 ibid.

Fiſcus, ratione partis, totum alienat, etiã ſi minimam partem habeat in eo.ti.nu.39 ib.

Fiſcus habet ſuos iudices, licet ſit actor nõ habita ratione fori, idẽ inter priuatos ſi cauſa habuit dependentiam.a camera. in e.ti.nume 43 ibi.

Fiſcus poteſt uendicare ab officiali empta per eum de pecunijs dominiorum eo.ti.n 49 369

Fiſcus lapſo quadriennio nõ poteſt poſſeſſorẽ moleſtare, quãdo hæreditas denunciata eſt ad illum ſpectare vt uacans, uel ex indignitate, & quid in bonis uniendis ob uectigal non ſolutum.in eo.ti.nu 51 ibid.

Fiſcus nõ tenetur ultra uires hæreditarias. in eo.ti.nu 64 370

Fiſcus tenetur ſoluere ſummarie coram iudice ſuo, ſine libello, vel ſententia, creditorib. producentibus inſtrumenta creditorum contra bona delinquentis quæ fiſcus occupauerit.in eo.ti.nu.65 ib.

Fiſcus non poteſt agere ad pœnam in contractu appoſitam. niſi notarius ſtipulatus ſit nomine fiſci.in eo.ti.nu.66 ibid.

fiſcus habetur loco hæredis, & in eũ tranſeũt debita,& credita.in eo.ti.nu.68 ibi.

fiſcus Cæſ. in dominio Mediolani eſt idem cũ fiſco Ducis Franciſci licet Cæſ. non ſit illius hæres, nec teneatur ad illius debita, & põt conſequi,& retinere omnia iura, quæ potuiſſet fiſcus Ducis.in eo.ti.nu.69. ib.

fiſcus an teneantur ad debita illius, cuius bona publicata fuerunt, quando bona in uno loco publicantur,& ſita in alio non cenſentur publicata, & ille habet creditores in utroque loco.in eo.ti.nu.71 371

fiſcus,& dos comprehenduntur in ſtatuto generali, niſi reperietur facta exceptio. p̃ ſpeciale priuilegium, eo.ti.nu.75 ibi.

Fiſcus non eſt priuilegiatus, niſi in ſpecie reperiatur. in eo.ti.nu.76 ib.

fiſcus, & dos ubi concurrunt, præfertur dos. in eo.ti.num.77 ib.

fiſcus qui auferr, uti ab indigno, tenetur ſolū ad onera, ad quæ tenebatur defunctus, nō ad illa ad quæ teneturis, cui auferrur. in ti. de his quibus ut indignis, bona a fiſco auferuntur, nu.19 387

fiſcus non eſt proprie hæres, quando bona vacantia ad eum deferuntur, ſicut quando eſt inſtitutus, quia primo caſu non tenetur ultra uires hęreditarias, ſecundo autem tenetur. in ti. de bonis vacantib. nu.10 389

fiſcus quando dicitur uere hæres. in eo. titu. nu.11 ib.

fiſcus quas rationes conſideret in remiſſione, & maxime ꝙ bellum ſit cōtra Principem, uel eius culpa motum. in tit. de remiſſione mercedis conduct. nu.18 395

fiſcus an poſſit moleſtare colonum rei feudalis ſoluentem ante tempus, quando feudū venit in confiſcatione. in titu. debitores an delinquēti ſoluere poſſint in præiudicium fiſci, &c. nu.9 298

fiſci priuilegia remiſſiue. in tit. de fiſco, & priuil. eius, nu.5 365

fiſci etymologia. in eo.ti.nu.6 ibi

fiſci contractus habent uim legis. in eod. titu. nu.40 368

fiſci in fauorem ſtatutum diſponens, ut bona per eum alienata poſſint redimi, quomodo intelligatur, & quando in dominio Mediolani poſſint redimi. in eo.ti.nu.79 370

fiſci, & priuati, quæ ſit differentia ſuper hęre. in ti. de bonis uacantib. num.7 389

fiſco acquiruntur bona ex publicatione ipſo iure abſq; additione hęred. in tit. de bonorum publ. nu.25 272

fiſco an requiratur poſſeſſio ipſo iure abſque appręhenſione. in eo.ti.num.26 ib.

fiſco an habeantur bona delinquentis quæ obuenerunt poſt publicationem. in eo.tit. nu.27.15 ib.

fiſco an de iure communi acquiratur aliquod ius ſuper bonis delinquentis a die cōmiſſi delicti. in eo.tit.nu.89 296

fiſco an bona delinquentis applicentur, quando extat notabilis numerus filiorum. in eo. ti.nu 10 281

fiſco an applicentur bona delinquentis, ſi delinquens prius fuerit exhæredatus a patre ſub conditione, ſi delinquat, & ibi late, an pater poſſit prohibere, ne bona tranſeant in fiſcū, in eo.ti.nu.30 32 283

fiſco an applicentur bona ſi fuerint donata ſub cōditione ꝙ euaneſceret donato cōmiſſo delicto. in eo. ti.nu.31 ibid.

fiſco, an quærantur bona expreſſe prohibita alienari, uel prohibita tacite per fideicōmiſſum. in eo. ti. nu.41.42.& 54 286 289

fiſco an applicentur bona ſimpliciter prohibita alienari, ſi non appareat alia perſona, in cuius fauorem facta eſſet prohibitio. in eo. ti.num.42.& ſupra, nu.54 284

fiſco an bona obueniant non ſimpliciter prohibita alienari, ſed qđ in familiā tranſeant. in eo.ti.nu.42 286

fiſcus præſumitur ſubtraxiſſe inſtrumenta ad fiſcū pertinentia qui illa non exhibet in titulo de fiſco, & priuilegijs eius, numero 12 fol. 367

fiſco adeo fauetur quod in eius exactionibus debitorū proceditur de facto, & ad detentionem. in eo.ti.nu.17 ibid.

fiſco, & cōmunitatibus bona eorum qui cenſentur ſunt tacite hypothecata etiam pro collectis. in eo tit.nu.26 368

Fiſco non quæruntur bona ſine additione. in eodem.tit.nu.67 370

fiſco non quæruntur acquiſita poſt confiſcationem ſi attendatur cautela. in tit. de bonorum publ. nu. 28 285

fiſco bona quæruntur multis modis. in tit. de his quibus, ut indignis bona a fiſco auferūtur. nu.1 386

fiſco applicantur legatum, quādo legatarius occidit teſtatorem, non autem cenſetur reuocatum, & apud hæredem manere. in eo. ti.nu:21 388

fiſco pertinent bona uacantia. in titu. de bonis vacantibus. nu.1 ibid.

fiſco hæreditas non acquiritur, quando quis, eſt indignus ſolum quia fecit contra bonos mores. in tit. de his quibus ut indignis bona auferuntur, & ad fiſcum non pertinēt, num.4. 387

fiſco hæreditas non acquiritur, quando quis ex ſuo delicto ipſo iure priuatur. in eo.tit. nu.5 388

fiſco quando hæreditas non acquiratur non poteſt dari certa doctr. in eo.ti.nu.6 ibi.

fiſco quando hæreditas applicatur, vel legatum, per quos tractetur. in eo.ti.nu.7 288.

fiſco

fiſco bona ſpectantia, ut inueniatur procedi tur per inquiſitionem.in ti. de fiſco, & pri uil.eius nu.1 3 367

fiſco quot modis bona pertineant.in eo.ti.nu. me.14 ibid.

fiſco nō acquiritur hæreditas, uel legatum re lictum filijs rebellium.in ti.de crimine læſæ maieſt.nu.137 143

fiſcum an quælibet ciuitas habeat.in tit.de fi ſco,priuilegijs eius,nu.7 366

fiſcum habet eccleſia vniuerſalis, non particu laris, vt epiſcopi.in eo.ti.nu.8 ibid.

fiſcum non habet ciuitas,& non quærit, ſicut fiſcus,niſi habeiet ex priuilegio,vel præſcri ptione cuius initij memoria nō extaret, &. quid de feudatarij. in eo.ti.nu.7 ibi.

fiſcum non hebet habens merum, & mixtū imperio. & omnimodam iuriſdict. niſi ex priuilegio, vel præſcriptione haberet.in ti. de regalijs,nu.15 373

Florenorum aureorum ſi fiat mentio. de qui bus intelligatur. in titu.de monetis, num. 12 372

Flumen quando eſt datum pro confinibus, & mutauit alueum,qui confines ſint attendē di.in ti.de principe,nu.177 343

Flumen cenſetur eſſe commune qñ eſt in cōfi nibus duarū ciuitatum, & iuriſdictio cuili bet competit vſque ad medietatem.in ti.de aquis, & fluminibus,nu.15 377

Flumē præſumitur poſſideri ab eo qui habet imperium.in eo.ti.nu.16 ibi.

Flume nauigabile, uel deccurrens in aliud na uigabile, eſt ,ppriū principis ,nec priuatus, nec populus in eo poteſt aliquid facere in eodem ti.nu.33 378

Flumen poteſt populus facere, uel immittere in flumē nauigabile,ſi in eo habet regalia, aliàs nullam habet in eo auctoritatem. in eo.ti.nu.34 379

Fluminis publici tantū uſum impediens prin ceps male facit, niſi præſcriptione id quæ ſiuiſſet in eo.ti.nu.5 376

fluminis proprietas per quos ſit probanda.in eo.ti.nu.17 377

fluminis commoditas aurum docentis, an ſit feudatarij, uel ſuperioris.in eod titu.num. 38 379

flumine ex nauigabili aqua duci poteſt, quan do nō efficeretur propter hoc flumen mi nus nauigabile in eo.ti. nu.35 ibid.

flumina nauigabilia ſunt inter regalia.in eod, ti.nu.1 37

Flumina principis priuata eiuſdē iuris cenſen tur, cuius quælibet res, ita ut de eis poſſit princeps diſponere in eo.tit.nu.6 377

Flumina præſcribuntur ſolum tanto tempore vt non ſit hominis memoria in cōtrarium eo.ti.nu.9 ib.

Flumina ueniunt in generali,conceſſione re galium.in eo.ti.num.12 ib.

Flumina non ſunt in domino Principis,qui in loco habet imperium, niſi etiam habeat re galia. in eo.ti.nu.13 ib.

Flumina quo ad dominium non cenſentur ac quiri ab eo,qui acquirit caſtrū,& eius terri torium, licet quo ad iuriſdictionem acqui rantur.in eo.ti.nu.14 ib.

Fluminibus,ſuper publicis, & in terra uectiga lia imponi poſſunt per non recognoſcen tes ſuperioris,in eo.ti.nu.37 379

Fœdus per ducem Mediolani feudatariū Cæſ. cum principib Italiæ, & hoſtibus extra Ita liam exiſtente Cæſ.exercitu in Italia factū, propter illicitas oppreſſiones,& ad defenſio nem,non facit eum incidere in crimen læſæ maieſt.nec vt feudo poſſit priuari in ti.de crimine læſæ maieſt.nu.30 133

Fœdera,capitulationes, & adhærentiæ Ponti ficis, & Cæſ.obligant ſucceſſores.in eo.tit. nu 92. 139

Fœderatus non poteſt crimen læſæ maie. con tra ſimul fœderatum qui non eſt ſuus,prin ceps committere.in eo.ti.nu.89 ib.

Fœderati,& adhærentes,& qui partes princi pum ſequuntur,uel ciuitatem comprehen duntur in fœdere inter ipſos principes, uel ciuitates facto.in tit.de unionibus,& colli gationib.nu.3 223

Forenſis habitans in hoc dominio, an poſſit banniri pro crimine commiſſo,extra domi nium,& an poſſit inquiri.in tit.banniri qui poſſint,num.4. 258

Forenſis proſequens ſuam, uel ſuorum iniu riam poteſt accuſare.in ti.de accuſ.nu 5 56

Forenſis ratione commiſſi delicti efficitur de foro prætoris illius loci, ubi cōmiſſum eſt quo ad omnem effectum, & puniendi præ ſentem & citandi abſentem,& petendi a iu dice originis, uel domicilijs,q remittatur reus.in ti.de fo.comp.nu.46 42

Forenſis nō gaudet beneficio decreti maioris magiſtratus.in eo.ti.nu.14 39

Forenſis ſi offendat forenſem in terra feuda tarij,

tarij,cognitio ſpectat ad prætorem feudatarij.in e.ti.nu. 19 ib.
Forenſes delinquentes in dominio Mediolani citantur a iudicibus per edicta.in eo.tit. nu.47 43
fortuitus caſus,& improuiſus quis ſit.in ti.de remiſſione mercedis conductorum, num. 71 400
fortuitus caſus qualiter probetur.in e. ti.nu. 72 ib.
fortuitus caſus cenſetur factum ſuperioris,& quid in facto iudicis.in eo.ti.nu.76 ib.
fortuitum caſum ſuſcipiens non tenetur de inſolito,etiam ſi ſuſceperit in ſe omnem caſum fortuitum tam præuiſum,& cogitatũ quam non.in e.ti.nu.68 ib.
fortuitum caſum ſuſcipiens tempore belli in cuſtodiendis mercibus,ſi in eum factus ſit impeditus quid iuris.in e ti.nu. 69 ib.
fortuitum caſum ſuſcipiens in ſe, ꝗ nauis ueniat in portum,quatenus teneatur. in e. ti. nu 71 ib.
fortuito caſui,vt quis videatur ſe obligare q̃d exprimendum ſit in e.ti.nu. 77 ib.
fortuitos certos caſus excipiens , an uideatur ad alios ſe obligare in e.ti.nu.78 ib.
fortuitos inter caſus enumerantur,uiolẽtia, incendium,& pluuia inſolita.in e.ti.nume. 74 ib.
forum qui ſortitur ubi res fiat eſt,etiam ꝗ ibi non reperiatur ubi de uiolentia in re,& iurbata poſſeſſione agitur, & hoc quo ad miſſionem in poſſeſſionem,non quo ad diffinitionem in re,& diſtrictionem perſonalem.i ti.de citationibus.nu.33 74
forum ratione originis qui ſortitur.in ti. de f. com.nu.73 44
forum ratione domicilij quis ſortitur.in e.tit. nu.74 ib.
forum communis patriæ Romæ.in eo.tit. nu. 75 ib.
foſſa publica dicitur in quã deducitur flumen publicum,& eſt perẽnis , ſed ſi in eam pars fluminis deriuaret,& non eſſet perennis,eſſet priuata,niſi aliud appareret, in tit. de aquis,& fluminib nu.32 378
fractura carceris aggrauat delictum.in tit de effiactoribus carcerum,nu 2 225
franciſcus Sfortia ſecundus uiros in Senatu ſuo elegit,tam ſapientes, quam doctos , & celebres.in ti.de principe,nu.207 350
franciſcani numero quinquaginta Veronæ cum laqueo ſtrangulati.in ti.de officialibus corrup.pecunia.nu.36 237
franciſcus taberna,Mediolani ſupremus cancellarius.in ti.de bon.pub.nu.59. 291. & in ti.de principe,nu.86 341
franciſci Belloni, Senatoris Caſalenſis, mors ob uulgatam ſententiam capitalem. in tit. de carc.fideiuſſ commit.nu.32 18
fraudare vectigalia an ſit licitam in foro conſcientiæ.in ti.de fraudantibus uectigalia , nu.1 384
fraus,uel dolus ſi interuenit in ſententia perpetuo ſuccurritur damnato.in ti. ſi aduerſ. rem iudic.reſtitutio poſtuletur,nu. 13 315
fructus percepti ante capitula pacis non ſolũ ex bonis alienatis,ſed etiam ex nõ reſtituũtur ex torribus reſtitutis. in ti. de reſtitutionib quæ fiũt a principibus finito bello, &c. nu.17 330
fructus a die capitulorum citra percepti reſtituendi ſunt ex torribus reſtitutis , ſi capitula dicant,ipſo iure ſint reſtituti , ſecus ſi dirigantur iudicibus , ꝗ reſtituant,aliter iuſſerit ſeruari ex mente principium in eo.tit., nu.18 ib
fructus poſt litem conteſtatam percepti etiã quando uerba capitulorum dirigantur iudicibus,ſunt reſtituendi.in e.ti.nu.19 ib.
fructus iuriſdictionis an ſit feudum, quod deuoluitur ad dominum,ob finitam generationem tempore tyranni.in ti.de principe , nu.41 359
fructus percepti ab aliquo ex re donata per tyrannum notorium reſtituendi ſunt ſub vero domino,ſicut res reſtituenda eſt.in e.tit. nu.47 ib.
fructus iuriſdictionis nondum percepti per fiſcum Ducis Franciſci Mediolani,ſpectant fiſco Cæſaris qui in illius locum ſucceſſit . in tit.de fiſco,& priuil eius,nu.70 370
fructus quomodo ſint diuidendi moriente uſufructuario,uel extincto feudo, & quid in fructibus beneficiorum in tit.debitores an delinquenti ſoluere poſſint in præiudicium fiſci 398
fructus iuriſdictionis non eſt acquiſitio bonorum uacantium , & ideo illam non habet, qui meri,& mixti imperij conceſſionem habet.in titul.de bonis uacantibus , numero 13 286
fructus uel prouentus percipiendi ſunt a uenditore,quando pars tantum eſt uendita,ſecus

eius q̃ñ omnes fructus ſunt uẽditi, quia tũc ab emptore percipiendi ſunt in ti. de remiſſione mercedis pub.nu.16 408

fructus percipiendi quomodo probẽtur. in e. ti.nu.47 410

frumentum,& ſimiles fruges non licet emere in maxima quantitate.ſ,cauſa deinde uẽdẽdi,in ti.de extraordinarijs criminibus,num. 5.8 229.230

fuga ante accuſationem,vel inquiſitionem delicti, vel comminationem prædictorum eſt indicium ſufficiens ad torturam, in ti.de indicijs & conſiderationibus ante torturam, nu.49 97

fuga famuli ſine licentia dñi plene probat furtum in cauſa ciuili.in e.ti.nu.54 ſ.ib.

fuga famuli recedentis ſine licentia domini facit indicium ad torturam in cauſa furti criminalis.in e.ti nu. 53 ib.

fugitiſe dicitur,& qui ſemel fugit.in ti.de carc. fideiuſſ.commiſſ.nu. 50 20

Fugiens è carceribus, in quibus iuſte detinetur, peccat.in ti.de captura,nu,20,ſ, 8, & in ti.de carcere, nu.4 13

Fugiẽs ad eccleſiam citari poteſt uerbotenus. in ti.de cap.nu.28 9

Fugiẽs ad corpus Chriſti an poſſit abſtrahi.in e.ti.nu.29 ib.

Fugiens in domum presbyteri, quæ ſit intra triginta paſſus prope eccleſiam, quando ſecutus ſit,& non poſſit a iudice extrahi.in e. ti.nu.30 ib.

Fugiens in eccleſiam non poteſt ab ea extrahi, etiam ob crimen læſæ ma.in eod.titu.num. 32 ib.

Fugiens non dicitur reus propter imminens periculum eundo ad dominum.in ti.de car. fideiuſſ.commiſſ.nu.46 20

Furnum,aut molendinum ſi habeat feudatarius,an poſſit prohibere ne ſubditi ſui aliũ furnum,aut molendinum ædificent,& an dicantur inter regalia ſua,& an hoc ius præſcribi poſſit,& quanto tempore.in ti.de regal.nu.41 375

Fur dicitur qui palam furatur,ſed non dicitur manifeſtus,niſi ſecuta poſt eum deprehenſione,uel acclamatione.in ti.de furtis,num. 4 164

Fur an liberetur, quando dominus rei ſubtractæ uenit ad iudicium, & dicit factum fuiſſe ſe uolente.in e.ti.nu.10 165

Fur Lugdunenſis Mediolani repertus cum re ſubtracta,poteſt Mediolani puniri.in e. tit. nu.13 ib.

Fur famoſus quis, & quomodo puniatur per ſtatutum Mediolani.in e.ti.nu.33 166

Fur deprehenſus antequam incipiat contractare, punitur extraordinarie.in eod.ti.nu. 34 ib.

Fur famoſus,& latro famoſus differunt.in eo. ti.nu.35 ib.

Fur famoſus dicitur ex eo ſolum,quod ſit dãnatus de furto, uel rapina,& ſic poſt ſententiam.in e.ti.nu.36 ib.

Fur pecuniæ principis,uel rerum eccleſiæ,aut religioſorũ tenetur.l.Iulia peculatus.in eo. ti.nu.39 ib.

Fur,ſi dicat quod accepit animo reſtituendi, an excuſetur.in e.ti.nu.43 ib.

Fur dicitur qui ſubtrahit,non ſolum domino, ſed etiam ei, qui habet ſimplicem detentionem.in e.ti.nu.44 ib.

Fur licet patiatur pœnam furti, ut quia fuſtigetur,tamen non dimittitur,niſi rem ſubtractam reſtituat.in e.ti.nu.49 ib.

Fur quomodo inueniatur,& de indicijs cõtra furem.in e.ti,nu.63 162

Fur non dicitur remiſſionem conſecutus, qui vult ſatisfacere, niſi paſſus furtum expreſſe,uel tacite remittat in titu.de remedijs ex ſola clementia principis contra ſententiam, nu.28 324

Furandi animus præſumitur fuiſſe in dubio, ubi non appareat cauſa in contrarium. in ti.de fur.nu.8 165

Furta alibi commiſſa,& punita grauant etiam hic commiſſa.in e.ti,nu.15 ib.

Furta domeſtica quomodo puniantur. Et q̃d in furto domeſtico paruo, uel magno in e. ti.nu.24 ib.

Furta aliqua legũ cõditoribus ſpeciali animaduerſione digna uiſa ſunt, & propterea etiã tituli particulares de illis facti ſunt. in eo.ti. nu.68 168

Furti agi non poteſt, niſi res aſportetur.in ti. de rapinis,nu.6 160

Furti criminaliter procedi non poteſt ubi nõ apparet quod furtum,ſaltem in genere,ſit factum.in ti.de delicto,nu.22 3

Furti non punitur contractus depoſitum. in ti.de decreto Mediol.ut non procedatur criminaliter,&c.nu. 3 67

Furti pœna, an iuſta cauſa credulitatis, quod res ſit ſua excuſet.in ti.de fur.nu.12 165

Furti in actione qualis debet eſſe concluſio. in eo.ti.nu.13 ibid.

Furti accuſatio an procedat, non expreſſe reb. Et qui ſi exprimatur æſtimatio rei. in eo. ti. nu.14 ibid.

Furti domeſtici iterati cauſa, quomodo proceditur. in eo.ti.num.26 ibid.

Furti domeſtici magni cauſa contra uxorem vel filium agi non poteſt, licet iudex p inquiſitionem procedere poſſit, & eos punire. in eo.ti.nu.27 ibi.

Furti pœna iure digeſt. erat dupli, vel quadrupli & parti applicabatur, de iure Cod. & authen. eſt criminalis, & fiſco applicatur in e. ti nu.30 ibid.

Furti excuſari non poteſt, vel ſaltem magnã præſumptionem cõtra ſe habet; qui primo negauit depoſitũ, & poſtea dicit ſe non cõtractaſſe animo furandi. in eod. ti. num.47 166

Furti præſumptio an oriatur contra cauponẽ, quando hippepera depoſita fuit apud eũ, & reſtituitur reſignata, in eo.ti.nu.62 168

Furti agi non poteſt, niſi res exportetur, in ti.de rapinis, num.6 167

Furtis pro tribus domeſticis an quis poſſit ſuſpendi. in ti.de furtis. nu 28 165

Furtiuam rem recipians an puniatur de furto. in ti.de rapinis, nu.19 169

Furto ſubtractam rem emens, licet regulariter debeat ſine precio eam reſtituere, tamẽ variæ ſunt caſus, quibus debet habere precium. in ti.de furtis, nu.50 166

Furto ſubtrahens inſtrumentum comprehẽditur in ſtatuto dicẽte, ſi quis furtum fecerit rei aſcendentis, &c. in eo.ti.nu.53 167

Furto ſubtrahens teſtamentũ incidit in falsũ. in eo.ti.nu.54 ibi.

Furto per famulum commiſſo tenetur dominus, quando deliquit in officio ſibi per eũ cõmiſſo; ſecus ſi extra illud deliquerit. in e. ti.nu.55 ib.

Furto liberatur dominus per exhibitionẽ famuli qui furtũ commiſerit, ſi exerceat officium publicũ, ſecus ſi priuatum; ut cauponis in eo.ti.nu.56 ibi.

Furto facto, uicini poſſunt torqueri, ſi ſuſpicio eſt contra eos, & male audiant. in eo. ti.n.4 164

Furtorum materia ubi, & per quos tractetur. in eo.ti.nu.67 ibi.

Furtum per coniecturas probatur ubi agitur ciuiliter. in ti.de delicto, nu.20 3

Furtum confeſſus, ſed addens ſe accepiſſe, quia crederet dominum permiſſurum, an habeatur pro negante. in ti.de confeſſis, num. 23 82

Furtum, & rapina differunt. in ti.de captura, nu 44 10

Furtum non committitur ſine aĩo furandi, & quælibet iuſta ratio, & bona fides, etiã ex temerarijs cauſis orta à furto, & rapina excuſat. in ti.de defenſionibus reorum, & defenſionum impugnationibus, nu.91 126

Furtum faciens principi non incidit in crimen læſæ maieſt. in titu. de crimine læſæ maieſt. nu.4 132

Furtum quomodo probetur. in titu.de furtis, num.2 164

Furtum non cõmittitur quando quis reperit rem, quam putat ſibi debitam, licet puniatur, quia auctoritate propria facit, in eo.ti. nu.6 ib.

Furtum non committitur quando quis non habuit animum furandi. in eo.ti.nu.7 ib.

Furtum an committatur, quã res capitur, quæ reperitur in platea, uel habetur pro derelicta, uel quis fatetur furto ſubtraxiſſe; cum tamen ſua eſſet in eo.ti.num 9 165

Furtum rei hæreditariæ dicitur largo modo non proprie. in eo.ti.nu 21 ib.

Furtum dicitur rei mobilis, non autem immobilis, in eo.ti.nu.22 ib.

Furtum eſt committere depoſitarius per ſolã negationẽ rei depoſitæ. in eo.ti.nu.45 166

Furtum committitur ſi contrectatio rei fiat, ſiue uere, ſiue ex interpretatione. in eo.tit. nu.46 ib.

Furtum, uel fur quomodo inueniatur. in eo. ti.nu.48 ib.

Furtum propter neceſſitatem quando ſit licitum. in eo.ti nu.52 167

Furtum non dicitur publicum crimen, etiam ſi quis furtis pro illo ſuſpendatur. in eo tit. nu.59 168

Furtum enorme dicitur etiam ſi ſit modicum quando tamen ex eo tumultus ſequeretur, in eo.ti.nu.60 ib.

Furtum confeſſus poteſt interrogari de alijs furtis; etiam in tortura. in eo. titu.numero 65 ib.

Furtum, an poſſit probari per probationes minus idoneas ex aliquo ſpeciali in eo. tit. nu 66 ib.

urium eſt offenſa abſolute, licet non ſit offenſa in perſonam. in ti. de remedijs ex ſola clementia principis contra ſententiam, num. 227 — 324

ſurtum maxime ſi fiat a domeſticis. an connumeretur inter caſus fortuitos, in ti. de remiſſione merc. conduct. nu. 75 — 400

GAbella quid ſignificet in ciuitate Medio. in ti. de vectigalibus, nu. 9 — 382

Gabella, vectigal. & datium, maxime Mediolani, æquiuoca ſunt, in eo. num. 2 — 381

Gaudinus maxime auctoritatis, & princeps exiſtimatur in criminalibus. in ti. de delicto. nu. 17 — 3

Generalis abolitio, ſeu remiſſio delictorum ad quæ trahatur, & an ad eos, qui ſunt in carceribus, in tit. de remedijs ex ſola clementia principis contra ſententiam, nu. 31 — 325

Gentes congregari, & uniri pñi ad defenſionem. in ti. de crim. læſæ maie. nu. 23 — 133

Gentium vnionem faciens, quæ pęna iure cõi puniatur. in tit. de decreto Mediolani, vt nõ procedatur criminaliter, quando res habet originem à contractu, nu. 11 — 67

Geſta tempore tyranni circa iuſtitiam an valeat. in ti. de principe, nu. 43 — 359

Geſta ratione publici officij ſemper valeant, & tolerantur, etiam ſi ab inhabili, & digno miniſtrentur, in eo. ti. nu. 53 — 340

Gratia generalis facta a duce Mediolani militibus non comprehendit raptus, nec violentias, in ti. de captura, nu. 68 — 11

Gratia a principe conceſſa pro delicto in ſuo territorio commiſſo nõ liberat delinquentem a pęna in alio territorio imponenda. in ti. de fo. comp. nu. 85 — 44

Gratia conceſſa per verbum, gratia, vel uerbũ indulgeo. trahitur ad perſonam tantum, & non autem ad bona, niſi ante conceſſionẽ, de innocentia condemnati conſtitiſſet. in titu. de remedijs ex ſola clementia principis contra ſententiam, nu. 1 — 323

Gratia facta a principe Mediolani, intelligitur ſolum facta quo ad perſonam, quia conſuetudo eſt clementia principis contra ſententiam, nu. 7 — ib.

Gratia Mediolani non conceditur, nec approbatur a Senatu, niſi adſit remiſſio partis, & hoc de laudabili conſuetudine ipſius dominij. in eo. ti. nu. 24 — 324

Gratia a ſenatu Mediolani approbata, non poteſt in dubium reſricari, ẽt prætextu ſubreptionis, niſi in approbatione interueniſſet dolus, aut p̃uaricatio in aduocato fiſci, uel ſẽtentia venalis, vel ordo in approbatione datus nõ fuiſſet ſeruatus uel prætextu falſę pacis, aut inſtrumẽtorũ facta eſſet in eo. ti. nu. 36 — 325

Gratia cõceſſa ei, qui damnatus de rebellione prius fuerat, quam condemnatio ẽ, & prĩceps, & Senatus ignorarent, eſt nulla. in e. ti. nu. 38 — ibi.

Gratia non eſt indiſt nẽte a principe concedẽda, ſed tantum cum matura cognitione. in eo. tit. nu. 41 — ibi.

Gratia ſi Mediolani à principe cõcederetur ſine pace, eſſet res monſtroſa, & Senatus eã nõ ap̃pbaret, ſed dimitteret è carcerib. impetrantem, uel iterum examinaret, vel torqueret, &c. in eo. ti. nu. 42 — 326

Gratia licet, habita pace, ſoleat à principe cõcedi, tamẽ impetrãs in approbatione gratiæ iubetur à Senatu exulare p̃ annũ a die cõmiſſi homicidij, ſi gratia id non cõtinet, & licet quãdoq; Senatus remittat tale exiliũ, quoniã homicidiũ fuit ſine dolo tamẽ id non facit in ſcriptis ſed tolerando eum, in eo. ti. nu. 47 — ibid.

Gratia, licet non ſoleat per principẽ Mediolani cõcedi de homicidio facto animo meditato, & p̃parato, tamẽ id quãdoque facit ex cauſa remp. cõcernente. habita tamẽ pace ab offenſis. in eo. ti. nu. 48 — ibid.

Gratia à principibus Mediolani ſolet cõcedi, p̃ vulneribus animo deliberato illatis habita tamen pace licet Senatus in approbatione ſoleat addere aliquam pœnam vbi uidera aperte delictum meditatum, & præparatũ fuiſſe. in e. ti. nu. 49 — ib.

Gratia pro homicidio cogitato interdũ cõceſſa eſt ad ſedandum vnum populum in eo. ti. nu. 50 — ibi.

Gratia non poteſt cõcedi per feudatarios dominij Mediolanenſis ſuis ſubditis, niſi quo ad bona & pœnam, & quæ ipſis applicare ẽ niſi uerba inueſtituræ eſſent adeo clara, & ampla, ut illis omnis gratia permitteretur. in eo. ti. nu. 51 — ibi.

Gratia ſuper publ. bonorum vnius domini facta non trahitur ad bona in alio dominio ſita. in eo. ti. nu. 53 — ibid.

Gratia ad hoc ut ualeat, non requirit ſcripturam, ſed ad probationem tantum. in eo. ti. num. 54. — ibid.

Gratia

Gratia a principe facta nemo in effectu potitur niſi illam oſtendat ſcriptam, & abſolutam.in eo.ti.nu.55 ib.

Gratia tanquam de homicidio in rixa facto, impetrata ante ſententiam, non facit quominus perfici debeat proceſſus,& ſtari pro bationib.& in dubio præſumetur in minus delictum in e.ti.nu.56 ib.

Gratia non minus dicitur ſubreptitia ſi facta ſit ſine pace, quæ requiritur conſuetudine, quam ſi de iure requireretur.in ti.de pace, nu.1 377

Gratiæ literæ de iuſtitia operantur, ut quod in iuſtitia abſtulit,reſtituat iuſtitia.in ti.de literis principis bannitum admittentibus ad nouas defenſiones,nu.2 264

Gratiæ ad plenitudinem recipere quid ſit,in tit.de remedijs ex ſola clementia principis contra ſententiam.nu.20 324

Gratiæ uerba dubia, interpretanda ſunt large,in reſtitutionis uim habeant.in eod.tit. nu.5 f.323

Gratiam concedere,& rebannire eſt reſtituere.in e.ti.nu.2 ib.

Gratiam petens non dicitur fateri delictum, nec iudex poteſt dicere uolenti uti gratia impetrata,quod fateatur delictum,alias ꝙ non utetur ea ex ordinibus tamen Mediolani gratiam impetrans tenetur fateri delictum cum qualitatibus ſuis ante ſententiã. in e.ti.nu.29 324

Gratiam petens debet exprimere delictum cũ omnibus qualitatibus, licet non teneatur exprimere delicta ſeparata.in eo.titu num. 33 325

Gratiam petens tenetur ea exprimere,quæ ſi non exprimãtur,de iure apparet quod princeps gratiam,nel non conceſſiſſet, vel difficilius.in e.ti.nu. 34 ib.

Gratia petens non modo tenetur exprimere delicta ſeparata, ſed nec ſimilia, quæ paterent niſi de his gratiam iam habuiſſet.in e. ti.nu.35 ib.

Gratiam Mediolani imp trans, quare debeat ſe conſtituere dum petitur approbatio .in e.ti.nu.43 326

Grauamina,quæ ſunt propria principis,quomodo imponantur in ti.de angarijs, & extraordinarijs exactionibus,nu 1 386

HAbitatio longa,et decenn.j, facit uete quem ciuem.in ti.def.com.nu.31 41

Hæreditarium feudũ non dicitur, quando eſt conceſſum pro ſe, & hæredibus maſculis, quo ad ipſos filios,ſecus quo ad agnatos in ti.de principe,nu.306 357

Hæreditarium feudum an ſit,quando dictum eſt pro ſe filijs,& deſcendentibus,& poſtea in alijs clauſulis facta eſt mentio hæredum. in e.ti.nu.307 ib.

Hęreditas aufertur,ut ab indigno, & ad fiſcũ pertinet,quando pactio facta eſt ſemper hę reditatem uiuentis.in ti.de his quib. ut ind. bona a fiſco auſer.nu.2 386

Hereditas aufertur,vt ab indigno, & reſtituũ tur fructus percepti ante litem inotam qñ defunctus eſt ab extraneo occiſus,& hæres non uindicat necem in e.ti.nu.3 ib.

Hęreditas aufertur,ut ab indigno,quando do minus a familia occiſus eſt,& hæres nõ uindicauerit necem defuncti, antequã adiret hær in e.ti.nu.4 387

Hęreditas aufertur uti,ab indigno,qñ quis accommodauerit tacite fidem teſtatori de reſtituẽda hæreditate,uel legato incapaci utroque tempore, & teſtamenti, & mortis, in e.ti.nu. 11 ib.

Hæreditas aufertur, ut ab indigno, quando quis prohibet aliquem teſtari.in e. ti num. 14 ib.

Hęreditas aufertur, vt ab indigno, & ad fiſcũ pertinet,qñ hæres accuſat teſtm falſum,vel etiam tutor pro pupillo, vt ipſe ſolus ab inteſtato ſuccedat, ſi tamen ſuccumbit in accuſatione,alias ſecus in e.ti.nu.15 ib.

Hæreditas aufertur,vt ab indigno,& ad fiſcũ pertinet, quando filius occidit patrem, uel hęres ſcriptus teſtatorem,etiam ſi adeſſent alij pares in gradu, & ad quos ab inteſtato obueniret hæreditas,quia potiora ſunt fiſci iura.in e.ti.nu. 16 ib.

Hęreditas nõ aufertur uti ab indigno,ſed ſuccedit ueniens ab inteſtato, vel ſubſtitutus quando mortuus eſt hæres ante aditam hę reditatẽ,uel ante negligentia in uindicãda morte defuncti, ſecus ſi poſt quia præſumitur in fraudem repudiata,in e.ti.nu.18 ib.

hęreditas aufertur,vt ab indigno,qñ hęres nõ adhibuit medicũ defun. in e.ti.nu.23.f.388

hęreditas, vel legatũ in multis caſibus aufertur,ut ab indigno,& tñ ad fiſcum nõ pertinet.in ti de his quib. vt indig. bona auferũ tur & ad fiſcum non pertinent,nu.1. ib.

Hęreditas, uel legatum aufertur, ut ab indigno, & acquiritur uenienti ab inteſtato,

quando relictum ex ſpurio palam, ſecus ſi clã.in e.ti.nu.2. ib.
Hæreditas non acquiritur fiſco, ſed venientibus ab inteſtato, quãdo hæres eſt indignus, vel omnino incapax ex delicto.in eo. ti.nume.3. ib.
Hæreditas non acquiritur fiſco, quando quis eſt indignus, ſolum quia fecit cõtra bonos mores.in e.ti.nu.4. ib.
hæreditas non acquiritur fiſco quãdo quis ex ſuo delicto ipſo iure priuatur.in e.ti.n.5.ib.
hæreditas quando non acquiritur fiſco, nõ poteſt dari certa doctrin.in e.ti.nu 5 ib.
hereditas quãdo acquiratur fiſco, vel legatũ, per quos tractetur.in e.ti nu. 7. ib.
hæredem nullum eſſe per proclama verificatur in ti.de bo.vacan. nu.4. 389
hæredes mariti an poſſint de adulterio opponere, maxime quando maritus in uita conqueſtus, & in ti.de dam.& punib.coit.num. 60. 188
hæres inſtitutus ſcribens teſtamẽtum manu propria, & tradens illud notario, qui de eo rogatur, non incidit falſum in ti.de his, quibi aſcribunt in teſtamento, nu.4.f.203.& in ti.de falſis, nu.114. 202
hæres inſtitutus per metum, an perdat hæreditatem indiſtincte, etiam ſi ipſe ignorauerit metum.in ti.de his, quæ prohibent aliquem teſtari, nu.4 209
hæres ſicut tenetur ex ſuht ab homine lata cõtra defunctum, ita etiam quando pęna ipſo iure infligitur delinquenti a iure, etiam ſi ſecuta non eſſet declaratio ante mortem delinquentis.in ti.de ſenten.nu 47 309
hæres rebellis de futuro non moleſtatur in bonis, niſi prius contra defunctũ lata fuiſſe ſententia ante eius mortem.in eod.tit.nume.49 310
hæres rebellis mortui poſt capitula reſtitutionis per principem finito bello facta reſtitui debet.in ti.de reſtit.quę fiunt a princ.finito bello, &c.nu.3. 319
hæres furis, & raptoris nõ tenetur de delicto defuncti, niſi lis cũ defuncto cõteſtata fuiſſet, vel aliquid ad eum peruenisset, licet cõpetat hæredi eius, qui rapinam, vel furtum paſſus eſt.in ti.de rapi.nu.47. 171
hæres tenetur uindicare mortem defuncti qſt teſtator ante mortem remiſit.in ti. de his quib.ut indign.bona a fiſco auferuntur, nume.8. 387
hæres a quo aufertur hæreditas uti ab indigno eſt interim hæres effectu donec ablata ſit hæreditas.in e.ti.nu.17 ib.
hæres delinquentis mortui, lite iam conteſtata, tenetur inſolidum, ſecus ſi mortuus ſit lite nondum conteſtata, quia tunc tenetur quatenus ad eum peruenit.in tit.de accuſatio.nu.37. 56
hæreſis crimen, & leſæ maieſtatis, nunquid argumentis probetur, in ti.de conuictis, nu. 6. 91
hæreſis in crimine non fit publicatio teſtium vbi imminet periculum.in ti.de hær. num. 8 128
hereſis inquiſitus ſi facta abiuratione reincidat in hæreſim, reincidit et in ſuas pęnas abſq; ſpe veniæ, & degradatus traditur curię ſeculari.in e.ti.nu.19. ib.
hæreſis ſi leuiter quis ſuſpectus ſit, indicenda ſibi eſt purgatio, in e.ti.nu.21. 129
hæreſis ſuſpectus leuiter, ſi ſuſpecta purgatione incidat in hæreſim, non ſubiacet pœnis ordinarijs, ſed alijs, licet grauioribus.in eo. ti.nu.25. ib.
hæreſis in crimine admittuntur teſtes etiã crimine notati ad accuſatiõne, nõ autẽ ad defenſionem.in ti.de defenſionib. reor. & defenſionum impugnationib.nu. 46.f. 125.& in ti. de hæreticis, nu.3 127
hæreſis materia per quos tractetur.in e.ti.nu. 38 130
hæreſim qui abiurauit, an poſſit tranſmitti ad triremes, in e.ti.nu.18. 128
hæreſim abiurans euitat pęnam mortis non ſolum ſi abiurauerit ante condemnationẽ, ſed etiam ſi poſt.in e.tit.nu.20. ib.
hæretici bona habentur pro confiſcatis abſq; alia ſententia priuante eum, ſed tantum declaratione.in e.ti.nu.26. 129
hæretici bona per quaſdam cõſtitutiones Pontificias applicantur partim iudici ſeculari, partim epiſcopo, & inquiſitori, partim eccleſiæ Romanæ, licet per canones applicarentur fiſco principis, cui ſubditus erat hæreticus.in e.ti.nu 33. ib.
hæretici bona, quæ applicantur dño ſeculari in terris infeudatis, non applicantur primo domino, ſed feudatario.in e. ti.nu.34. ib.
hæretici uerba conſiderandum eſt quomodo ſint prolata, quo ad euitandam pęnã ignis. In ti de defenſio. reor.& defenſionum impugnationib nu.44 125

hæ-

Hæreticorũ fautoribus, & defenſoribus poſ ſunt imponi pœnitentiæ commiſſa pena or dinaria, in eo.ti.nu.45 ibid.
Hæreticorũ libri non poſſunt penes ſe teneri. in ti.de hæret.nu.59 130
Hæreticus a uicario epiſcopi, & inquiſitione declaratur hereticus, & priuatur priuilegio clericatus a iudice uero laico cõdemnatur ad mortẽ. Quod etiã poteſt facere eccleſia ſticus ſicut, & ad perpetuos carceres quam uis arctos.in ti.de to.comp.nu.160 51
Hæreticus quid ſit proprie. in ti. de defenſio. reo.& defenſionum impugnationibus.nu- mero 43 125
Hæreticus quis præſumitur potius, quã aliter ad pœnitentiam in iungendam.in eo.tit.nu me.47 ib.
Hæreticus nõ poteſt impune occidi ante decla rationem.in eo.ti.nu 61 126
Hæreticus quis dicatur.in tit. de hæreticis,nu mero 1 127
Hæreticus põt acceptari, denunciari, & inquiri etiam ex leui, & modica præſumptione, quæ eo caſu ſufficit.in eo. ti. nu. 6 138
Hæreticus quomodo dãnetur facto proceſſu contra eum.in eo.ti. nu.13 ib.
Hæreticus punitur pœna ignis corporalis, & confiſcationis bon.in eo.ti. nu. 16 ibi.
Hæreticus non punitur pena mortis, ſi abiura uerit hæreſim, ſed deponitur, & perpetuo in carceribus detinetur, uel iubetur ire per mundũ toto tempore uitæ, & et remanet. confiſcatio bonorum.in eo.ti.nu.27 ibi.
Hæreticus habetur pro excõmunicato.in eod. ti.num.27 129
Hæreticus qui abiurauit, an poſſit ad triremes tranſmitti? in eo. ti. nu.28 ibi.
Hæreticus ut quis ſit, licet ſigna leuia ſufficiãt ad probandũ, tamen plene probari debent. in ti.de indic.& conſiderationibus ante tor tu.num.81 95
Hieronymus Moronus intellectu ſibi a natura dato, magis quam ſtudio, leges, & legũ mẽ tem ſciebat in tit.de bonorũ publicatione, num.29 ad fin. 29
Homicida punitur nõ ſolum qui proprijs ma nibus occiderit, ſed etiã qui cautam dederit homicidio.in eo.ti.nu.1 146
Homicida tam de iure humano, quam diuino mori debet.in eo.ti.nu.109 155
Homicida etſi nõ ſit in dolo ſed in culpa puni ri debet pro modo culpæ.in titu.quomodo procedatur per actionem in delictis, nume ro 38 65
Homicida ita punitur ſi occidat hominẽ ma- læ cõditionis, ſicut ſi hominem bonæ, licet interdum maior ſit pena propter qualitatẽ occiſi.in ti.de homicidio, nu. 113 155
Homicida non excuſatur ſi dicat ſe de mãda- to alicuius feciſſe.in ti. de Mandato ad ho- micidium, &c.nu. 47 ibi.
Homicida, fur, & violentiam committẽtes co gnoſcuntur ex ſignis de quibus in ti.de de linquente, nu.2 19
Homicidij pęna in ſtatutis Mediolani, nõ pu- nitur qui abortũ procurauerit.in ti. de ho- micidio, nu.6 146
Homicidij pœna abſoluuntur omnes, q aſtite runt homicidio, qñ occiſus unico uulnere interfectus eſt, uel etiam multa uulnera, ſed plures ſunt, qui uulnerare potuerãt nõ à pœna pecunia. in eo.ti.nu.26 148
Homicidij pœna abſoluuntur omnes, quando vulnera occiſi tot ſunt quot ſunt q interfu- nerunt homicidio, licet teneatur ciuiliter. in eo.ti nu.27 ibi.
Homicidij pęna olim erat deportatio, & cõfi- ſcatio bonorum.in ti nu 107 155
Homicidij materia ubi per Aff. latiſſime pona tur.in eo ti.nu 118 156
Homicidio cauſam dans non comprehẽditur in ſtatuto Mediolani puniente homicid ũ. in eo.ti.nu.2 146
Homicidio quis præſumitur aſtare, uel ire cũ homicidis fortuito, non ſcienter, niſi aliæ coniecturæ ſint in contrarium. in eo.ti. nu mero 25 148
Homicidium caſu cõmiſſum, interueniẽte a'i qua culpa punitur ꝓ modo culpæ pęna pe- cuniaria, uel exilio.in ti.de defenſion. reo. & defenſionũ impugnationibus, numero 68 126
Homicidium nõ poteſt probari per inſtrumẽ tum.in ti de conuictis, nu.64 91
Homicidium caſu factũ ſine aliqua culpa eſt impunitũ.in ti.de defen.reo.& defenſionũ impugnationibus.nu. 67 126
Homicidium quando dicatur tractatum.in ti. de homic.nu. 63 151
Homicidium nulla culpa, ſed caſu tantum cõ- miſſum non punitur.in eo.ti.nu.66 ibi.
Homicidium factum ab eo, qui nõ eſt in ſano ſenſu, ab ebrio, furioſo, & puniẽt, quomo do puniatur.in eo.ti.nu. 78 152

homicidium ad neceſſariam defenſionē factū eſt impunitum, & licet cū præſumptiue probare. in eo. ti. nu. 81 153
Homicidium pro defenſione neceſſaria cōtra iniuriam perſonalem eſt impunitū, & uere probandū eſt, quod alıter non poterat euadere. in eo. ti. nu. 83 ibi.
Homicidium ad defenſionem ſuorum, & ēt extranei interdum eſt impunitū, & ēt pro defenſione honoris ſui. in eo. ti. nu. 85 ib.
Homicidium eſt impunitū quando princeps, uel potēs aliquis mādat priuato, ut occidat aliquem, alioquin q occidet eū, & eſſet ſolitus talis princeps exequi minas, i eo. ti. nu m. c. 95 154
Homicidium eſt impunitum, quādo princeps mandat iudici per uerba, qbus uia iuris agere uideatur, ut exequatur ſen ētiā corporalem iniuſtā, ſi ſcribit principi, & deinde expectat per 30. dies. in eo. ti. nu. 96 ibi.
Homicidiū multiplicetur dicitur in ti. de mandato ad homic. &c. nu. 1 157
Homines magis proni ſunt ad uiſimperandum, quam ad laudabilem. in ti. de inquiſitione, num. 7 24
Homodeus, dū uiueret, in magiſtratibus excercēdis omnes alios ſuperauit. in ti. de capitura, num. 13 8
Hoſpes an teneatur ſi qui hoſpitatus dicat aliqd fuiſſe ſubtractum ex hippopera, ſiue ualiſia. in ti. furti aduerſus nautas, caupones, ſtabularios, nu. 4 217
Hoſpes an teneatur pro re amiſſa, quādo cōſignata fuit clauis cubilis, qui hoſpitabatur. in eo. ti. nu. 5 ibi.
Hoſpitis, ſeu cauponis familia ſi in ludo aliquē decepit, an hoſpes teneatur. in cod. ti. numero 101 326
Hoſpitis familia ſi uulneret aliquē, an hoſpes teneatur. in eo. ti. nu. 2 327
Hoſte patrem filius poteſt impune occidere. in ti. de defenſi. reo. & defenſionum impugnationibus. nu 52 125
Hoſtes non rebelles de iure fiunt ſerui, & ius poſtliminij habent, licet nō ſeruet, ſed quo ad res tantum fiunt ſerui. in ti. de crim. læſę maieſt. nu. 123 142
Hoſtilia opera exercens aduerſus principē, tenetur crim. læſæ maieſt. licet ſecus ſi nō obędit officialib. in eo. ti. nu. 33 133
Hoſtes captus non poteſt ex interuallo interfici, in ti. de capt. nu. 78 12
Hoſtis pōt impune occidi. in ti. de defen. reor. & defenſionum impugnationib. nu. 50 125
Hoſtis captus ſeruandus eſt, & non occidendus. in eo. ti. nu. 53 ib.
Hoſtis ductis intra pręſidia non poteſt occidi. in eo. ti. nu. 54 ib.
Hoſtis captus poteſt occidi, & rebus ſpoliari in caſu, alias licito ante declarationē in eo. ti. nu. 56 ib.
Hoſtis poteſt offendi territorio principis, cuius erat hoſtis, non autem extra territorium. in eo ti. nu. 57 ib.
Hoſtis ſupremi domini nō poteſt offendi per ipſum dominū, nec ſuos in terris infeudatis alicui cū omnimoda auctoritate, & omnimoda ſeparatione ab imperio, ut eſt dux Mediolani, ſed poteſt a feudatario petere, ut ei licēntiam det ē terris ſuis, & ſi non diſceſſerit, poterit offendi. in eod. ti. numero 58 ib.
Hoſtis non poteſt dici fęderatus. in ti. de crim. læſæ maieſt. num. 99 139
Hoſtis nomen eſt generale. in eod. tit. numero 120 142
Hoſtis, & rebellis captus non poteſt uendi, ut ſeruus alterius fiat, uel ut maior talea ab eo exigatur. in ti. de captu. nu. 79 7
Hypotheca ſuccedit ubi res eſt tributaria, etiā q nullum cataſtrum ſit. in tit. de principe, nume. 102 343
Hypotheca nō ſolum eſt pro agro tributario, ſed etiā pro uniuerſis bonis illius, qui agrū habet, quæ tamen ſita ſint in territorio, in quo eſt cataſtrum, non autē in bonis alibi ſitis. in eo. ti. nu. 104 ib.
Hypothecam tacitam licet fiſcus, uel cōmunitas habeat, non tamen ſic habet ſoluens fiſco. in tit. de fiſco, & priuilegijs eius, nume ro 29 368
Hypotheca tacite ſunt bona omnia eorum, qui cenſentur, fiſco, & communitati etiam pro collectis. in eo. ti. nu. 26 ib.
Hypothecata fiſcus habet tacite bona eius cū quo contrahit, etiam ſi expreſſe ſibi nō caueat. in eo. ti. nu. 31 ibi.
IAcobus Triuulsius, Gallorū regis Mediolani uicarius, Gallū, qui Suſannę Triuultiæ oſculum rapuerat, ſecuri percuti iuſſit. in ti. de extraod. crim. nu. 3 132
Igne ſæpe torquentur rei. in ti. de tortura, numero 13 110
Ignorantia iuris quando eſt ſine culpa, eumatur

tur oĩs pœna in ti.quomodo Mediol.ut nõ ꝓcedatur criminaliter, q̃n res habet origi nem à contractu, nu.22 69
Ignorantia excuſat reum, ſiue confeſſum, ſiue conuictum, ſiue indicia contra ſe habentẽ à pęna delicti, & etiam à pœnam, in quã in cidere, quia contraueniſſet uoluntati teſta toris, niſi pęna tertię perſonę applicare-tur ex diſpoſitione teſtatoris in ti. de defen ſionibus reorũ, & defenſionum impugna tionibus, nu.39 124
Ignorantia iuris in iure naturali, uel gentiũ, vel ciuili fundato in ratione naturali, uel in dubitato, & notorio nõ toleratur, in tit de decreto Mediolani, ut nõ procedatur crimi naliter quando res habet originem à cõtra ctu, nu.20 69
Ignorantia niſi probetur, præſumitur mala fi des propter rem notoriũ. in ti. de principe, nu.48 359
Ignorantia, quæ habet culpam non excuſat à pœna. in ti. de defenſionibus reorum, & de fenſionum impugnationibus nu.40 125
Ignorans m allegans eius, quod eſt notoriũ dicitur eſſe n lata culpa. in ti. de rapinis, nu. 31 279
Ignorans vectigal an incidat in pœnam vecti-galis non ſoluti. in ti. de fraudentibus uecti-galia, nu.7 386
Ignorans ius eſt lata culpa. in ti. de decreto Me diolani, vt nõ procedatur criminaliter, &c. nu.21 69
Illicitæ rei operã dans, tenetur de ſecutis ex ea, ſi uerisimiliter potuit præcogitare, quę ſecuta ſunt. in ti. de homic. nu 93 154
Immunens ſunt eccleſiaſticæ perſonæ ſi bona habent, & illa colunt, vel etiam ſi ab alijs co lantur, ad quos medietas fructuum perti-neat, immunes ſunt fructus ad eccleſiaſti cas pſonas ſpectãtes, & bona ad vſum eorũ & publicani ex capitulis Mediolani cum fi ſco factis tenenẽ ea ſeruare, in tit. de princ. nu.177 354
Immunis non debet ſuo prætextu aliquẽ ex cuſare. in ti. de fraudantibus uectigalia. nu. 18 386
Immunitas eccleſiarum nõ obſeruatur in Ita lia. in tit. de captura, nu.31 9
Immunitas conceditur a principe, nõ à ciuita te, vel loco. in ti. de Princ. nu.133 345
Immunitas interdum poteſt cõcedi a ciuitate ſiue loco, vt ei qui poſſet prodeſſe reip. vel uenienti de nouo ad habitandum. in eo. ti. nu.134 ib.
Immunitas non extenditur ad tempus belli. in eo. ti. nu.139 ib.
Immunitas conceſſa ab oneris non extẽditur ad onera, quæ poſtea impoſita ſunt pro-pter bellum ſuperueniens, maximè quan-do neceſſitas ſuperueniens eſt ualde inſolita. in eo. ti. nu.140 ib.
Immunitas realis tranſit ad hęredes. in eo. ti. nu.141 ib.
Immunitas ex regula non tranſit ad hæredes, niſi ex contractu ſit conceſſa, uel donatio-ne, uel ſimus in beneficijs. in eod. titu. num. 142 ib.
Immunitas conceſſa ex priuilegio poſteris, non ſe extendit ad fęminas, nec ad natos ex fœminis. in eo. t. num. 134 ib.
Immunitas conceſſa a fœmina alicui, & poſte ris, intelligitur etiam de poſteris ex fęminis natis. in eo. ti. nu.145 ib.
Immunitas conceſſa fœminis, an extendatur ad virgines tantum, uel etiam ad nuptias. in eo. ti. nu.144 ib.
Immunitas an ex priuilegio ſit acquiſita, uel ex pacto quo ſibi reſeruet quis libertatem differentia eſt. in eo. ti. nu.149 ib.
Immunitas quãuis ampla non ſe extendit ad vectigalia, niſi appareat de uoluntate prin cipis, quia tunc etiam ad ordinaria, & extra ordinaria extenditur, etiam in hoc domi-nio. in eo. ti. num 150 ib.
Immunitas dicitur onerosa, quando ex neceſ-ſitate conceditur, uel titulo oneroſo, ſecus ſi propter benemerita, uel donatio facta ſit, ut remuneret. in eo. ti. nu.1 2 147
Immunitas an ſe extendat ad futura, & quid ſi eſſent permutata, & loco priorum ſubro-gentur. in eo. ti. nu.154 ib.
Immunitas propter duodecim liberos, an ſe extendat ad filiam quando filia eſt nupta, & quando filij in communione viuũt poſt mortẽ patris. & quid ſi unus ex duodecim mortatur mortuo patre, & quid ſi exiſtat in utero. in eo. ti. nu 155 ib.
Immunitas per præſcriptionem quanto tem-pore acquiratur non ſoluendo, in eod. titu. nu.1 6 ib.
Immunitas non acquiriẽ contra fiſcũ Medio-lani per aliquam præſcriptionem, niſi ſit la pſum tantum tps, cuius initij memoria nõ exiſtat in contrarium. in eo. tit. nu.160 ib.

Immunitas a taxis equorum nõ acquiritur Mediolani, niſi p priuilegiũ faciens mẽtio nẽ de tali exemptione, uel niſi fuerit ita iã diu interpretatum, ut non ſit hominis memoria in contrarium. in eo. ti. nu. 161 ib.

Immunitas an amittatur quando quis ſoluit ſine proteſtatione cõſeruationis iurium. in eo. tit. nu. 167 ib.

Immunitas rei an tranſeant ad emptorem. in eo. ti. nu. 170 140

Immunitatem qñ princeps concedit, debet aliorum grauamen. immunitatis quantum eſt portio illius, q immunis factus eſt, reſpectu onerum per principem imponendorũ, ſed reſpectu onerum per communitatem in neceſſitatibus imponendorum, non eſt approbanda. in eo. ti. nu. 164. ibi.

Immunitatem pedagij an intelligatur habere qui habet priuilegium eundi, & nauigãdi ſine moleſtia. in tit. uectigal ſoluere qui teneantur, & qui ab eo excuſent. nu. 6 384

Immunitatẽ princeps concedere poteſt ab omnibus oneribus, etiã patrimonialib. ſi nõ adſit clauſula, Non obſtante, & alijs in cõtrarium facientibus, alia non ualet. in ti. de principe, nu. 135. 346

Immunitatis priuilegia regulariter a iure ſunt prohibita, in eo. ti. nu. 136 ibi.

Immunitatis cõceſſio an extendatur ad futura, & an ceſſant cauſa immunitatis, ceſſat immunitas, & extendat ad heredes, & ad deſcendentes pendet ex cõceptione uerborũ, in eo. ti. nu. 137. ib.

Immunitatis uerba quomodo ſint concipẽda. in eo. ti. nu. 138. ib.

Immunitatis quæſtione pendente, debet cogi ad ſoluendũ, is qui prætendit ſe immunẽ. in eo. ti. nu. 146 ibi.

Immunitatis conceſſio ẽ. cõitate. recognoſcẽte ſuperiorẽ facta, uel a principe recognoſcẽte ſuperiorem licet non ualeat tamẽ q̃d operetur. in eo. ti. nu. 157. 347

Immunitatis priuilegiũ amittitur qñ q̃s ſcit ſe deſcriptum in loco debitorum, & nõ appellat. in eo. ti. nu. 166. ibid.

Immunitatis materia, & excuſatio a muneribus poſſit, & quis poſſit cõcedere immunitatẽ, ubi, & p quos tractet. in eo. ti. nu. 179. 348

Immunitatũ priuilegia reuocãda ſunt, ſi poſt cœperint eſſe inique. in eo. ti. nu. 165. 347

Impedicas, uel turbans iuriſdictionem, puniẽ uario mõ ex diſpoſitione iuris cõis, & quo modo ex diſpoſitione ordinum Mediolani in ti. de captura, nu. 18 8

Impedimentum quãdo uenit facto tertij, uel ſuperioris iuſto, uel iniuſto, quomodo procedat. in ti. de remiſſione mercedis publicanorum, nu. 27. 408

Impeditus parere ex aliqua cauſa, quę prætor ſpẽ repetente euenerit, non dicitur contra uenire. in titu. de carcerato fideiuſſor. com. nu. 47 20

Imperator an poſſit facere, ut nõ credatur teſti iurato. in ti. de oppoſitionibus contra teſtes, nu. 82 250

Imperator qñ coronatur, creatur canonicus S. Petri. in ti. de foro comp. nu. 127 49

Imperator ex plenitudine poteſtatis, poteſt alienare ſuos ſubditos. in titu. de principe, nu. 291. 354

Imperator in terris feudatarij ſui poteſt citare ſubditum feudatario. in tit. de fo. comp. nu. 165. 51

Imperator iudex eſt inter ſeipſum, & uaſallum ſuum non pares curię, aut Papa, in eo. ti. nu. 170. ib.

Imperator, & quilibet feudatarius iudex eſt inter ſemetipſum, & uaſallum, ubi nõ principaliter agitur de feudo, ſed in conſequentiam, ut quia de rebellione tractetur, in eo. ti. nu. 137 ib.

Imperator an poſſit a ſe abdicare ſupremum dñium infeudando, uel donando ciuitatẽ, uel prouinciam. in eo. ti. nu. 186 349

Imperator per quæ uerba cõmittendo cauſas uel regimen alicuius prouinciæ, uideatur ẽt transferre ea, quæ ſibi ſoli ſunt reſeruata, & quid tribuat committẽdo uices ſuas, uel conſtituendo quem uicarium imperialem. in eo. ti. nu. 88. 342

Impoſſibilia cenſentur ea, quæ pendet a uoluntate principis, niſi conſueuerint conce di. in eo ti. num. 205 350

Impotens præſumitur minor quatuordecim annis. in ti. de delicto, nu. 28 4

Impunitas promiſſa ei eo, ſi fateretur, an ſit per iudicem ſeruãda. in ti. de remedijs & ſola clementia principis, nu. 57 326

Impunitas non conceditur a lege ei, qui reuelet ſocios criminis, uel latrones regulariter in ti. de confeſſis per torturam, nu. 19 114

Impoſitio uectigalis non cenſetur conceſſa per uerba quantumcunq; generalia. in ti. de regalijs, nu. 28 374

Impunitatis promiſſio, aut liberationis facta reo a principe, vel a iudice habita promiſſione a principe, ſi fateatur delictū, eſt om nino ſeruāda. in ti. de cōfeſſis p tor. n. 9 118

Incantationes, & exprimenta, quæ fiūt ad furta inuenienda, nō ſufficiunt ad tor. in tit. de homicidio, nu. 19 147

Incantationes, quæ fieri dīr tortis, vt fateant vel vt taceant. in ti. de tor. nu. 41 111

Incantationibus, & diuinationibus operam dantes, quia pœna puniantur. in ti. de homicidio nu. 18 147

Incapax an poſſit inſtitui ſub cōditione. ſi fiat capax. in ti. de bonorum publ. nu. 33 284

Incapaci accommodans tacite fidem de reſtituendo an teneatur in foro conſcientiæ. in ti. de his quibus, vt idignis, bona a fiſco auferuntur, nu. 13 387

Incendiarij qua pœna puniantur. in ti. de incēdiarijs, nu. 1 216

Incendium, uiolentia, & pluuia inſolita, enumerantur inter caſus fortuitos, in ti. de remiſſione mercedis conductorū, nu. 74 400

Inceſtus, qui ſine colore matrimonij, punitur ſicut adulterium, ſi vero ſub colore matrimonij fiat punitur varijs modis. in ti. de coitu damnato, & punibili, nu. 4. 185

Inceſtus fit inter coniunctos ex linea tranſuerſali, at nefarius coitus inter aſcendentes. in e. ti. nu. 3 ib.

Inceſtus ſub colore imperij commiſſus uel ſine colore, uel ſecuto matrimonio, quomodo puniatur, in e. ti. nu. 7 ib.

Inceſtus nefarius inter aſcendentes, & deſcendentes, in e. ti. nu. 75 189

Inceſtum committere dr̄, qui cognoſcet affinē uxoris ſuæ, licet ſecus, ſi cognoſcat, affinem concubinę ſuæ. in e. ti. nu. 73 ib.

Inceſtuoſus non eſt ſalutandus, non oſculandus in e. ti. nu. 72 188

Inciſores uitium qua pęna puniantur. in ti. de damno dato, nu. 3 217

Incola quis dicatur. in ti. de foro com. nu. 26 41

Incommiſſum an omnia incidant, quando q̄s portat merces licitas, & illicitas in ti. de fraudantib. uectigalia, nu. 14 385

Inconſtantia reprobatur in principe, in tit. de principe, nu. 18 337

Incontinenti fieri quandoque dicitur, quod fit uſque ad decem annos. in ti. de pluribus uiolentijs, nu 6 173

In criminalibus de iure inſtar ciuilium proceditur, in ti. quomodo procedatur per pręcepta nu. 2 70

Inchoari ſicut non poteſt tormentis, ita nec ab eo actu, per quem quis tortus dicatur, in ti. de tor. nu. 26 112

Incorrigibilis dicitur omnis delinquentis qui non uult agere penitentiam, etiam quod non ſit depoſitus, & alijs modis etiam. in ti. de foro com. nu. 132 49

Incorrigibilis a iudice eccleſiaſtico captus, nō eſt tradendus curiæ ſeculari. in e. ti. nu 133 ib.

Incorrigibilis re ipſa, qui ſe quotidie ingerit in rebus enormibus, & tamen in habitu incedit, non poteſt degradari, & curię ſeculari tradi. in e. ti. nu. 134 ib.

Incorrigibilis clericus non degradatur niſi in certis caſib. in e. ti. nu. 135 ib.

Incorrigibilis clericus, & qui occidiſſet Papā, ſi uellit ſe corrigere nō debet degradari, & curię ſeculari tradi, ſed debet detrudi in carcerem. in e. ti. 139 ib.

Incorrigibilis quomodo deprehendatur quis eſſe. in e. ti. nu. 138 ib.

Incorrigibilis non incedens in habitu, et non monitus, ſi diuiſe immiſcet in rebus enormib. perdet priuil. fori. in e. ti. nu. 139 ib.

Indagatio diligens facta a iudice ad cognoſcēdam ueritatem, eum excuſat, ſed facta, ut reus fateatur uerum uel falſum, condemnat eum ad pœnam capitis in ti. de examinib. reorum nu. 19 78

Indēnitatis promiſſio facta, eo a iudice, ſi conſiteatur delictum non ualet. in ti. de confeſſis per tor. nu. 11 119

Indemnitatis promiſſio facta a parte reo, ſi palata ſocios, & rem explicet quomodo ſe habuerit, tenet quoad intereſſe partis. in e. nu. 20 114

Indicium, et leue, ſufficit ad inquirendum. in ti. de captura, nu. 2 7

Indicium aliud quàm fama ſufficit ad inquirendum, in ti. de inquiſitione. nu. 27 26

Indiciū duplex aliud quo ad inquirēdū, aliud quo ad condemnandum in e. ti. nu. 4 24

Indicium per quod plenius conſulitur fiſco & republicæ, facit ceſſare aliud per quod minus conſulitur. in e. ti. nu 20 25

Indicium poteſt eſſe ita indubitatum, ut ſufficiat ad condemnationem. in ti. de conuictis nu. 16 88

In-

Indicium indubitatum ſufficiens ad ſententiã capitaliſſimam dicitur, quando lex præſumit in cauſa criminali, & ſuper præſumptio diſponit. in e.ti.nu.28 89

Indicium dicitur ſignum, ſiue demõſtratiuũ adminiculum delicti, vel alterius rei de quo vel de quia quæritur. in titu. de indicijs, & conſiderationib. ante tor. nu. 2 94

Indicium interdum ad capturam, ad inquiſitionem ad torturam, nonnunquam ad condemnationem ſufficit. in e.ti.nu 3 ib.

Indicium, & argumentum pro eodem accipiũtur in e.ti nu.4 ib.

Indicium probatur per unum teſtem de maleficio deponentem, uel per quos deponentes de circunſtantijs. in e.ti.nu.5 ib.

Indicium minus, eſt quam præſumptio. in eo. ti.nu 8 ib.

Indicium remotum probari debet per quos teſtes, etiam quo ad formandam inquiſitionem. in e.ti.nu. 18 ib.

Indicium ad torturam eſt ſi reus reperitur mẽdax. in e.ti.nu.29 95

Indicium an ſit tale, ſufficiat ad torturam, uel an plura requirantur, relinquitur iudicis arbitrio. in e.ti.nu.30 ib.

Indicium probabile, & veriſimile eſt, quando vnus teſtis omni exceptione maior de re ipſa depoſuit. in e.ti.nu.34 ib.

Indiciũ probabile ad torturã eſt, q̃n unus retrepidat, balbutit, vel uariat. in e.nu.38 96

Indiciũ probabile, & veriſimile eſt, q̃n reus extraiudicialiter confeſſus eſt, uel coram iudice in competenti. in e ti.nu.43 ib.

Indicium ſufficiens ad torturã eſt, quãdoquis minatus eſt, ſe commiſſurum aliquod delictum, quod poſtea fuerit perpetratum, arbitrio tamen iudicis. conſiderata qualitate perſonæ. in e.ti.nu.44 ib.

Indicium ad torturam non reſultat contra teſtem in eo, quod antequam teſtimonium diceret, minatus ſit ſe dicturum falſum contra aliquem, niſi ſibi darentur tales pecuniæ. in e.ti.nu.45 ib.

Indicium ſufficiens ad torturam eſt, quando cadauer reperitur multum prope domum alicuius, qui erat aptus ad committendum homicidiũ, & aliquod aliud adiũgeretur taliter indicio. Item ſi quis conſueuiſſet frequenter iure per viam, in qua reperitur cadauer. in e.ti.nu.51 97

Indicium ad torturam in furto eſt, quando aliquis eſt uicinus, & habet notam domum eius, cui ſubracta eſt res, & eſt male famæ. in e.ti.num.52 ib.

Indicium ad torturam in furto eſt, quando ſolum res furtiua reperitur penes aliquem malæ uocis in furtis, & qui interrogatus a quo habuerit, dicat neſcire, uel non recordari, cum veriſimiliter poſſit, ſecus, ſi eſſet bonę famæ, & diceret quod non cognouit datorem, etiam ꝙ non eſſet talis, qui ſoleret alia emere. in e.ti.nu.55 ib.

Indicium ad torturam eſt quando inſtrumentum reperitur penes aliquem, cuius ſolitus cõmodũ reſpicit, licet doctores uelint idẽ eſſe, quando oĩno non reperitur inſtrumẽtũ, ut pręſumatur non reperiri cauſa illius, cuius commodo cedit. in e.ti nu.63 98

Indicium ad torturam non oritur contra, eũ qui ſolus eſſet ſucceſſurus ei, qui reperitur mortuus, niſi alia concurrent. in e.ti.num. 64 ib.

Indicium ut ſufficiat ad torturam, debet eſſe multum propinquum. in e.ti.nu.71 99

Indicium in dubio iudicandum eſt, ut non ſufficiat ad torturam, niſi magnitudo delicti ſaceret recedere a regula. in eodem ti.nume. 72 ib.

Indicium eliditur q̃n res dicit ſe nõ fuiſſe uulneratum ab inquiſito in e.tit.nu 84 100

Indicium furti eliditur, q̃n paſſus furtum dicit factum eſſe ipſo uolente. in e. ti.n.88 ib.

Indicium debilitatur, ſeu purgatur reus q̃n accuſator, qui produxit teſtes, dicit ſe nolle illius, uti ſcilicet, quo ad præiudicium partis. non fiſci. in e.ti.nu.80 ib.

Indicium eliditur per præſumptionem, uel indicium contrarium. in e.ti.nu. 90 ib.

Indicium ad torturam in criminalibus facit illud, quod in ciuilib. facit probationem in ti. de homicidio, nu.29 148

Indicium contra reũ tollitur per aliud, quod fit in eius fauorem. in ti. de mandato ad homicidium, nu.44 160

Indicium ad torturam eſt reperite inſtrumenta ad cudendam falſam monetam in domo alicuius non demonſtrata ſcientia domini. in ti de falſa moneta. nu.7 216

Indicium perfectũ duo teſtes nõ faciunt quorum unus de uno remoto deponit, alter de alio, tunc non coniunguntur ad faciendũ perfectum iudicium. in ti. de indicijs, & conſiderationib. ante tor. nu.20 95

Indicium

Indicium legitimum duo teſtes de auditu a diuerſis non faciunt,nec coniunguntur.in eo.ti.nu.21 ib.
Indicia leuia ſufficiunt ad inquirendum. in ti. de inquiſi.nu.61 20
Indicia nunquam adeo ſunt indubitata quin quandam ſollicitam dubitationē recipiant. in ti.de conuictis,nu.45 89
Indicia ad torturā ſufficientia debent eſſe veriſimilia,& concludenter probare.i titu.de indi.& conſid.ante tor.nu.17 94
Indicia ad cognoſcendum homicidium.in eo. ti.num.73 99
Indicia quō elidantur,ne ſufficiant ad torturam remiſſiue,& quod hoc fiat per bonam famam in ſpecie,vbi malā fama erat ex aduerſo etiam in ſpecie.in eo.ti.nu.93 100
Indicia eliduntur quando reus habet ad ſui fauorem alia indicia.in eo.ti.nu 86 ib.
Indicia quomodo elidantur, ve omnino deſtruantur,vbi tractetur.in eo.ti. nu.91 ib.
Indicia ſufficientia debent præcedere in crimine læſæ maieſt. & ſufficeret teſtis inhabilis cum alia præſumptione ad torturam.in e. ti.nu.198 109
Indicia ad cognoſcendū quod quis fuerit homicida, ut ſanguinis fluxus de uulnere occiſi.in ti.de homic.nu.105 155
Indiciorum aſſumptorum ad inſtitutionē curiæ,copia parti dari non debet.in ti.de inquiſitione,nu.71 30
Indiciorum indubitatorū plurima exempla, per quos, & ubi ponantur. in ti.de conuictis,nu.28 89
Indiciorum copia eſt danda reo ante torturā, & etiam terminus ad ea purganda,in ti.de indicijs , & conſiderationibus ante torturam,nu.74 99
Indiciorum copia eſt danda reo , etiā ſi timor eſſet ſubornationis , & male audiret,.& ex officio procederetur.in eo.ti.nu.75 ib.
Indiciorū copia non eſt danda ei, qui ſit adeo inſignis maleficijs, vt res deducta ſit ad notorium.in eo.ti.nu.76 ib.
Indiciorum copia datur etiam illi, qui argueretur maximi delicti, ut in crim.læſę maieſ. in eo.ti.num.77 ib.
Indiciorum copia peti debet . in eodem titu. num.79 ib.
Indiciorum copia denegari debet, ubi appatet manifeſta ca umnia,& petitionem fieri cauſa differendi.in eo.ti.nu.80 ib.
Indiciorum copia,quæ ſunt contra teſtes non datur parti.in eo.ti.nu.81 100
Indiciorum copia danda eſt accuſatori,quando datur etiam reo ,non aliter.in eod.titu. nu.82 ib.
Indiciorū copia nō debet dari teſti,ubi dubiū ſit,an uarius,mendax,uel contrarius ſit,an non.in ti.de tortura teſtium,nu.39 119
Indiciorū copia non debet dari reo,qui negat delictum, quādo eſt admodum ridiculum, & id neget,ſecus ſi non eſt ridiculum.in tit. quomodo procedat in crimine notorio, nu.12 12
Indiciorum copia dari non debet ante quæſtiones,parte non petente.in ti.de confeſ. ſis,nu 16 ib.
Indiciorum copia dari debet teſti,ut diſputetur,an quis ſit torquēdus, ſi quæſtio ſit, an ſeruus,uel liber ſit.in ti.de tortura teſtium nu.38 119
Indiciorum copia ,aut defenſio deneganda non eſt ei,qui hæreſis arguitur.in ti.de hęre.nu.9 128
Indignationis,pęna quæ ſit.in ti.de pœni. nu. 51 277
Indiciæ ſunt ſecuritas perſonis, & rebus ad tempus præſtita,diſcordia nondum finita. in ti de pace,num.5 327
In dubio non errat qui contra fiſcum iudicat, ſiue ſit dubiū in iure,ſiue in facto ,& quid ſi fiſcus prætendat cauſam lucratiuam, uel oneroſam.in ti.de fiſco,& priuilegijs eius, nu. 74 371
Indulgeo uerbū, & reſtituo,quid imponeret. in tit.de remedijs ex ſola clementia principis contra ſententia,nu.9 323
Ineptitudo inquiſitionis non iuſtificatur exprobationibus ſuperuenientibus . in ti de inquiſitione, nu.87 31
Infamia facti quos effectus producat.in ti. de ſenten nu.60 312
Infamia naſcatur,cognoſcitur cōſiderata cauſa ex qua agitur, non ad quem finem , ad quam pęnam nec utrum ciuiliter,vel criminaliter agatur.in eo ti.num.91 91
Infamia iuris quæ ſit,& quæ facti.in eod.titu. nu.92 ib.
Infamia facti quid operetur.in tit. quomodo procedatur per actionē in delictis,n.32 65
Infamię pęna eſt corporalis.in ti.de carceratio fideiuſſor committendo,nu.8 17
Infamis infamia iuris,uel facti quādo efficiatur,

tur condẽnatus pęna capitali, & quid amittat. in ti. de ſententijs, nu. 89 312

Infans quomodo cognoſcatur an fuerit a nutrice ſuffocatus. in tit. homicidio, numero 106 155

Infantem exponens ante domum alicuius, ut moriatur, tenetur l. Cornelia de ſicarijs, in in eo. ti. nu. 7 146

Infantem exponens ante fores hoſpitalis, vt ſuſpiciatur ab eius præfectis, ſi moriatur, vel a lupis lanietur punitur extraordinarie in eo. ti. nu. 8 ib.

Inflammationis verbo pro conſilio, & inſtructione vtuntur Docto. in ti. de damnato ad homicidium, nu. 63 163

Inhoneſtas mulieris probatur per accuſatum de violento coitu, licet qualitas honeſtatis requiratur a ſtatuto Mediolani, & ſic probari deberet ab accuſante, & qua ratione id fiat. in ti. de pluribus uiolentijs, nu. 65 177

Inhoneſtas quomodo probetur in muliere. in ti. de raptu mulieris, nu. 9 183

Inhoneſtas non poteſt probari in muliere, quãdo habitabat cum patre, uel matre, uel alijs in decreto Mediolani enumeratis in eo. ti. nu. 70 187

Inimicis capitalis dictum non facit iudicium ad torturam. in ti de inquiſi. nu. 52 28

Inimico in articulo mortis exiſtenti non creditur. in ti. de inquiſi nu. 53 ib.

Inimico teſti nec in articulo mortis eſt fides adhibenda. & quare. in ti. de indicijs, & conſiderationib. ante tort. nu. 188 108

Inimicitia ſola, non eſt iudicium ſufficiens ad torturam, ſed coadiuuat alia debilia indicia. in eo. ti. nu. 47 96

Inimicitia non eſt iudicium generale. ad oĩa delicta, ſed tantum ad ea, quę fiunt ad alterius iniuriam. in eo. ti. nu. 48 97

Inimicitia ſatis probatur, ſi ſubſit cauſa, & ſupplicio in genere in ti. de mandato ad homicidium, nu. 38 160

Inimicus factus obuiam inimico, & illũ occidens, præſumitur animo deliberato illum occidiſſe. in ti. de homic. nu. 65 151

Iniuria ſi inferatur officiali an ſit pęna mortis. in ti. de iniurijs, nu. 36 221

Iniuria ſi fiat clerico, famulo, uel ſimilibus, an competat epiſcopo domino, uel ſimilibus. in eo. ti. num. 31 ib.

Iniuria principem afficiens quomodo puniatur. in eo. ti. nu. 34 ib.

Iniuria licet ſit crimen priuatum, tamen quilibet poteſt agere ad pœnam pecuniariã fiſco applicandam. in eo. ti. num. 32 ib.

Iniuria non ſolet inde naſci, vnde iura procedunt in titu. de mandato ad homicidium, nu 25 158

Iniuria an cenſeatur committi per cõuicium cuius propalatio concernit bonũ publicũ. vel ſi conuicium qualecunq; ſit contineat veritatem. in ti. de indiciis, nu. 3. 4 218

Iniuria non fit uolenti, in eo. tit. nu. 14 f. 220. & hoc niſi de fraude agatur, nu. 19

Iniuria aboletur diſſimulatione, in eod. titu. num. 15 ib.

Iniuria an poſſit remitti in teſtamento, vel aliter in præſentia partis. in eo. ti. nu. 16 ib.

Iniuria ſi ſit remiſſa, an deinde poſſit pro ea agi criminaliter, in eo. ti. nu. 17 ib.

Iniuria an cenſeatur committi, ſi unus ex duobus exiſtentibus in cubili, uel domo principis, & impudenter cõtendentibus, dicat alteri, quod nunquam dicit uerum, & alter poſtea ex interuallo. & extra atrium principis mentiatur illum. in eo. ti. nu. 5 2 9

Iniuria uerbis affectus, non poteſt uerbis, & minus facto iniuriam referre, niſi reſpondendo ſecundum ueritatem, Mentiris, in ti. de homic. nu. 87 353

Iniuria uerbis affectus non põt ex interuallo reſpondere Mentiris. in eo. ti. nu. 87 ib.

Iniuria ſemper cenſetur minor ex parte illius, qui eſt prouocatus in titu. de iniurijs. num. 6 219

Iniuria apud Italos non cenſetur committi, ſi dicatur, Tu mentiris. in eo. tit. nu. 7 ib.

Iniuria inuicem inter duos illata an tollatur per compenſationem, maximè quãdo non apparet, quis incepit. in eo. ti. nu. 8 ib.

Iniuria facta monacho, videtur facta monaſterio. in ti. de pace, nu. 25 328

Iniuria an cenſeatur committi per id quod fit ex præcepto iudicis. in tit. de iniurijs, num. 11 220

Iniuria quando a principio fit uolenti, ceſſat etiam fiſco ius agendi, ſecus quando ſuperuenit rem ſlio. in eo. ti. nu. 18 ib.

Iniuria quæ fit officiali in ſyndicatu accuſando eum iniuſte punitur aliqñ pęna mortis. in eo. tit. nu. 38 f 222. & an idem proceda. durante officio, nu. 39

Iniuria facta filio poteſt per patrem remitti, etiam filio inuito. in ti. de pace, nu. 16 328

Iniuria

Iniuria facta monacho debet remitti per monaſterium non per proximiores monachi. in eo.ti.num.18 ib.

Iniuriam paſſus, ſi dicat voluntate ſua ſibi factam iniuriam, an ei credatur in ti.de iniu. nu.20 220

Iniuriam facta monacho, an poſſit prælatus remittere ſine capitulo.in tit.de pace, num. 19 328

Iniuriam quin infert, ſi reuocet eam dicendo feciſſe calor iracundiæ, an ceſſet actio iniuriarum.in ti.de iniurijs.nu.24 220

Iniuriam remittere ſoerat verecundia tempore digeſtorum.in ti.de his quib.ut indig.bona a fiſco auferuntur,nu.10 387

Iniuriarum agi non poteſt contra accedētem ad ſuperiorem, & narrantem aliquē tuliſſe ſententiam iniquā, vt falſam ſiue exprimat iuiſſe, vt retractetur ſententia, ſiue non.in ti.de inquiſi.nu.127 344

Iniuriam actione agi poteſt etiam pro qualibet minima iniuria.in eo.tit.nu.123 f.ib.

Iniuriarum actio quomodo euitetur.in eo.ti. nu.128 ib.

Iniuriarum agi poteſt tam ciuiliter, quàm criminaliter.in ti.de iniu.nu.12 218

Iniuriarum agi pōt criminaliter,& ciuiliter,& agitur ciuiliter duobus modis,& an ſententia lata in uno iudicio præiudicet in alio.in eo.ti.nu.12 f.220.& nu.1.eo.ti.

Iniuriarum actione an teneatur, qui excipiendo in iudicio opponit crimen contra partem,uel teſtes.in eo.ti.nu.11 220

Iniuriarum actio an requirat dolum; & quæ cauſa excuſet a tali dolo.in eo.ti.n.13 f.ib.

Iniuriarum actio quanto tempore duret. in ti.nu.23 ib.

Iniuriæ illatæ æſtimatio quomodo ſit facienda.in eo.ti.nu.2 218

Iniuriæ remiſſio a tutore pupilli, uel curatore facta, valet, & quotidie dantur curatores ad tales actus.in ti.de pace,nu.14 328

Iniuriæ remiſſio factę ciui, vel clerico, vel famulo an ſpectet eccleſiæ; ciuitati,uel domino,an uero ſibi.in eo.ti.num.17 ib.

Iniuriæ pęna eſt arbitraria. ſ. an iudex uſq; ad mortem poſſit arbitrari.in titu.de iniurijs. nu.30 221

Iniuriæ crimen an poſſit ex officio uindicari. in eo.ti.num.31 ib.

Iniurioſa verba quæ dicuntur. in eod.ti.num. 10 220

Innocens reus debet audacter reſpondere, non autem timide. in ti. de reſponſionibus a reo faciendis, nu.9 79

Innocentiæ argumentum pręſtat conſtitutio voluntaria eius, qui delicti arguitur.in tit. de mandato ad homicidium.nu.26 158

Inquilinus ciuis in uilla, ſub conductor,& negociorum geſtor, non dicuntur ſubditi maiori magiſtratui.in ti. de foro competenti, nu.23 40

Inquirendi iuri præſcribitur viginti annis. in ti.de accuſ.nu.32 56

Inquirendus moneri non debet.in ti.de inquiſitione,num.73 30

Inquirere poteſt iudex pro intereſſe fiſci, licet ſit facta purgatio.in tit. de plurib. violen.nu. 106 179

Inquiri poteſt non ſolum contra certam perſonam, ſed et contra collegium, uel uniuerſitatem.in ti.de officialibus corruptis pecunia iniuſtèq; iudicantibus, nu.36 237

Inquiritur inepte quando unum delictū proponitur,& aliud probatur.in tit.de inquiſitione, nu.82 31

Inquiritur inepte quando allegatur delictum cum una qualitate, & probatur ſine ea. in eo.ti.nu.83 ib.

Inquiritur inepte ratione finis, quādo agitur remedio recuperandæ cōtra non poſſidentem.in eo.ti.nu.84 ib.

Inquiritur inepte ratione rei illicitæ. in eo.ti. nu.85.f.31.item iuris notorijs, nu.86 ib.

Inquiſitio formari poteſt,& nomen occiſoris apponi illi,cui iudex voluerit,qn̄ duo interuenerunt homicidio; & vnum vulnus tantum eſt illatum, & par eſt pœna occiſoris, & auxiliatoris.in ti. de delicto,nu.42 5

Inquiſitio generalis contra plures de auxilio, & homicidio formata, licet non appareat homicida,ſuſtinetur.in eo.ti.nu.43 ib.

Inquiſitio generalis quo ad delicta, & ſpecialis quo ad perſonas, & econtra, quomodo procedat.in ti.de delinquente,nu.1 6

Inquiſitio qualiter formanda ſit contra uillā ſtante ſtatuto,quod pro delicto commiſſo, &c.in ti.de captura,nu.55 11

Inquiſitio quando omiſſa captura formatur. in ti.de inquiſi.nu.1 25

Inquiſitio ſuper fama poteſt formari etiam ex relatione teſtium non fide dignorum.in eo.ti.nu.9 24

Inquiſitio poteſt formari quolibet caſu, iam

de-

de iure ciuili, quam canonico, & de conſuetudine vbi præcedit infamia, vel alia præſumptio, in eo ti. num. 8 ib.
Inquiſitio formari non poteſt Mediolani ex mero officio, & ſine partis inſtantia. in furto. in eo. ti. nu. 9 ib.
Inquiſitio formari poteſt ex mero officio in furto, per reum confeſſo. in eo. ti. nu. 14 f. ib.
Inquiſitio propriè eſt illa, quæ ex mero officio iudicis formatur. in eo. ti. nu. 15 ib.
Inquiſitio etiã ad querelam partis non poteſt omni caſu formari. in eo ti. nu. 15 ib.
Inquiſitio an ſit remediũ ordinariũ, uel extra ordi. quæ ſint differentię in eo. ti. nu. 16 ib.
Inquiſitio eſt remedium extraordinarium. in eo. ti. nu. 17 25
Inquiſitio, quæ fit ex mero officio, quomodo differat ab inquiſitione, quę fit ad inſtantiã partis. in eo. ti. nu. 21 ib.
Inquiſitio an ex mero officio, an ad inſtãtiam partis formetur, non eſt differentia, ut cognoſcat iudex, an ſua ſit iuriſdict. in eod. tit. nu. 24 26
Inquiſitio formatur cõtra omnes de vulnere, & auxilio, quando unum tantum vulnus reperitur, & plures in rixa interuenerunt. in eo. ti. nu. 64 28
Inquiſitio formari debet per iudicem competentem. in eo. ti. num. 67 29
Inquiſitio formatur non citato offenſo, ut cõpareat, & accuſet, licet de iure aliter fieri deberet. in eo. ti. nu. 68 ib.
Inquiſitio formari non debet, niſi iudicijs præcedentibus etiam ſi princeps ſimpliciter, mandaret talem inquiri. in e. ti. nu. 23 f. 25
Inquiſitio debet continere qualitates delicti generalis eſt inepta. in eo. ti. nu. 75 30
Inquiſitio debet habere qualitates, quæ intrant ad crimen. in eo. ti. nu 76 ib.
Inquiſitio inepta quid operetur, & quibus ex cauſis dicatur inepta. in eo. ti. nu. 77 ib.
Inquiſitio continere debet perſonam certam delinquentes. in eo. ti. nu. 78 ib.
Inquiſitio narrationem, non autem concluſionem continens non eſt inepta. in eod. ti. num. 79 31
Inquiſitio concludens, ꝙ procedatẽ contra talem culpabilem ſecundum formam iuris, & ſtatutorum proceditur. in e. tit. nu. 80 ib.
Inquiſitio eſt inepta in qua vnum delictũ pro alio deducitur. in eo. ti. nu. 81 ib.
Inquiſitio locũ, menſem, & annum continere debet. in eod. ti. nu. 90 ib.
Inquiſitio in crimine falſi continere debet locum, & tempus. in eo. ti. nu. 103 32
Inquiſitio poteſt mutari, & augeri uſq; ad litẽ conteſt. regulariter. in eo. ti. nu. 104 ib.
Inquiſitio quæ non poteſt mutari, poteſt tamẽ alia de nouo formari, ẽt poſt nomen rei receptum inter reos. in eo. tit. nu. 106 33
Inquiſitio noua poteſt formari, adiecta qualitate poſt condẽnationẽ ſuper inquiſitione ſine illa qualitate facta. in eo. ti. nu. 107 ib.
Inquiſitio formata de cõſilio, procedit etiam ſi probetur perſuaſio, uel inflammatio. in ti. de mandato ad homic. nu 62 163
Inquiſitio an formari poſſit per iudicẽ originis, uel domicilij pro delicto per eum extra territorium ſuum commiſſo. in tit. de foro comp. nu. 182 53
Inquiſitio, & accuſatio, quo ad pœnam corporalem, ceſſat mortuo accuſato ſiue ante ſententiam, ſiue poſt, licet aliter quandoq; factum ſit contra inſignes latrones. in titu. de accuſatione, nu. 37 56
Inquiſitio ſæpe numero Mediolani non formatur. in tit. de indicijs, & conſiderationib. ante torturam, nu. 127 102
Inquiſitio non eſt formanda, ꝙ doloſe maleficium ſit commiſſum, ubi culpa tñ interuenerit, & male agunt iudices, & notarij qui aliter faciunt in titu. quomodo procedatur per actionem in delictis, nu. 40 65
Inquiſitio in crimine læſę maie. non debet formari ex eo, ꝙ quis ſit ſuſpectus principis, vel quia deſcenderit ex progenie, quę male audiret. in titu. de crim. læſæ maieſtatis, nu. 116 142
Inquiſitio de auxilio, quomodo & quando ſit formanda. in ti. de homic. num 23 147
Inquiſitio dum quotidie formatur quãdo plures interuenerunt homicidio, ſed neſcitur cuius ictu occiſus perierit, cui vni tribuetur homicidium, alij pro auxiliatoribus ponantur. in eo. ti. nu. 31 148
Inquiſitio ſuper crimine falſitatis, an requirat appoſitionem loci, & temporis, in ti. de falſis. nu. 77 199
Inquiſitionem ad formandam, an duo periuri, aut corrupti faciant indicium in ti. de inquiſitione, nu. 50 28
Inquiſitionem ad formandam, an dicta duorũ impuberum ſufficiant. in eodem titu. num 63 29

In-

Inquiſitionis multę ſunt ſpecies,ſed præcipue duæ gſialis.& ſpecialib.in eo.ti. nu.2 1.23
Inquiſitionis remedium ceſſat ſuperueniente accuſatore.in eo.ti.nu. 18 25
Inquiſitionis forma qualis eſſe debeat.in eo.ti. nu.74 30
Inquiſitionis ineptitudo non iuſtificatur ex pbationibus ſuperuenientibus.in eo. tit.num. 87 31
Inquiſitor epiſcopus poſſunt in aliqbus diuiſim procedere, in aliquibus omnino ſimul debēt procedere in crimine hæreſis,in ti.de hæretic.nu. 12 128
Inquiſitus de auxilio,uel mandato, poteſt puniri ciuiliter dummodo cōſtet de delicto,licet non conſtet de certa perſona delinquentis.in ti.de delicto, nu. 40 4
Inquiſitus de auxilio, vel mandato,vbi diſpar eſt pœna,non poteſt puniri criminaliter, niſi conſtet de perſona certa delinquentis. in eo.ti.nu.41 ib.
Inquiſitus de uulnere quando poſſit de morte puniri.in ti.de inquiſitione.nu.108 33
In ſciētia probatur probata abſentia à loco,& ciuitate.in ti.de rapinis, nu.25 170
Inſolitum an plures delinquentes teneantur, vel quilibet pro eo quod deliquit.in eo. tit. nu. 5 169
Inſolitus caſus,de quo non præſumitur cogitatum,quando dicatur.in titul.de remiſſione mercedis conductorum,nu.67 400
Inſpectio rei omnes alias probationes ſilere facit.in tit.de delicto,nu.25 3
Inſpectio rei eſt probatio nō minor confeſſione.in ti.de confeſſis,nu.83 86
Inſtantia in cauſa criminali eſt biennalis,in ciuili triennalis, & Mediolani ſunt ordines,q tamen non ſeruātur,in ti.de ſententijs, nu. 108 312
Inſtantia non tranſit in fiſcum.in ti.de fiſco,& pri.eius nu.44 368
Inſtantia an trāſeat in fiſcum in cauſa appellationis.in eo.ti.nu.45 ib.
Inſtigatio conſiliū,perſuaſio inſtructio, & inflamnatio idē ſunt, & in quolibet uerba interueniunt,& ad utilitatē facientis. in ti.de mandato ad homicidium,nu.61 162
Inſtigator quomodo differat à calumniatore. in ti.de præuaricatorib.nu.9 226
Inſtigator legitimus,& promotor qs dicatur in ti.de inquiſitione,nu.25 26
Inſtigator q quærelauit, debet citari,in eo.ti. nu.26 26
Inſtitutio vectigalis eſt ex maximo imperio. in ti.vecti.qui imponere poſſint,nu.4 f.382
Inſtructor,& relator an poſſint eſſe teſtes. in ti.de oppoſi.contra teſtes,nu. 122 253
Inſtructor cauſæ pinnocentia accuſati, an ſit quilibet admittēdus in ti. an in crim.iudic. quis poſſit pro alio interuenire,nu 7 f.265
Inſtructor cauſæ,an poſſit repelli per iudicē, & an inſtructor poſſit dare capitula,vel alia facere,quæ facere procurator,& dato φ inſtructor,cōpareat, an tamen reus cēſeatur contumax,in eo.ti.nu.8 ib.
Inſtrui poteſt reſpōſurus ad veritatem exprimendam.in ti.de reſponſionib.a reo faciendis,nu.1 72
Inſtrumentū,uel ſaltē contractus in eo deſcriptus ſuſtinetur, ſi duo teſtes deponant de ſuo contractu, licet teſtes centum dicāt ſe non interfuiſſe.in tit.de falſis,nu.34 195
Inſtrumētum an reprobetur per teſtes verbis mœre negatiuis vtentes, & quot modis id poſſit contingere.eo.ti.nu.35 196
Inſtrumētum per quot teſtes ſuperuacuos reprobetur.in eo.ti.nu.39 ib.
Inſtrumētū an poſſit reprobari de falſo, ſtāte ſtatuto,φ nulla probatio admittatur cōtra inſtrumentum.in eo.ti.nu.43 197
Inſtrumētum publicum, ut ſcriptura priuata ſi negetur, cui incumbat onus probādi.eo. tit.nu.8 193
Inſtrumētum redditur nullum,ſi teſtis inſtrumentarius d.recte ipſi inſtrumento contradicat,& quid ſi dicat interfui, ſed nō intellexi.in eo. ti. nu.9 ib.
Inſtrumētū falſo vtens,præſumitur illud fieri feciſſe, niſi doceat quis illud fieri fecerit.in ti.de indicijs, & cōſenſionib.ante tort.nu. 56 98
Inſtrumento falſo vtēs punitur, etiā quod extet ſtatutum,ut nullus corporaliter puniatur,niſi lege municipali caueatur dūmodo aliud ſtatutum adſit diſponens qui fecerit vel fieri fecerit falſum inſtrumētum puniatur.in eo.ti. nu. 57 ib.
Inſtrumēto falſo vtens punitur,ſi tempore pductionis, & vſus erat falſum,niſi doceat a quo illud inſtrumentum habuerit qa tunc excuſatur.in eo.ti.nu.58 ib.
Inſultus quomodo dicatur fieri in ti.de inquiſitione,nu.120 34
Inſultus cum vulnere animo occidendi, factu,

cit, quem homicidã de iure, etiam, ſi non ſe quatur effectus. in tit. de homic. nu. 5. f. 146
Inſulto probato, probata eſt neceſſitatis defenſio, & et ſi probatum ſit quod quis ſe præparauit ad inſultum in eo. ti. nu. 88 153
Interdictum vnde. ui inrentãs, & ſic agẽs ciuiliter ſatis eſt ſi ꝓbet ſe poſſediſſe, uel fuiſſe ſpoliatum, & aduerſarium non poſſidere ſecus ſi criminaliter agatur quia debet cõſtare de ſpolio. in ti. de pluribus uiolentijs, nu. 5 173
Interdictum vnde vi comp. etit non ſolũ ad reſtitutionem rei ablatæ, ſed etiam ad dãna, & expenſas. in eo. tit. nu. 32 175
Interdictum vnde vi compentit etiã quod qui venerunt vt ſpoliarent poſſeſſionẽ non abſtulerint, ſed damna tantum intulerint. in e. ti. nu. 33 175
Interdicti ut materia, & re integrandæ poſſeſſionis vbi tractetur, in eo. ti. nu 40 176
Intereſſe in delictis probatur per iuramentum. in ti. de rapinis, nu. 40 171
Intereſſe in delictis debetur à die commiſſi delicti. in eo tit nu 41 ibid.
Interpretatio a ſolitus ſit in qualibet diſpoſitione, in eo. tit. de remedijs ex ſola clemẽtia principis contra ſententiam, nu. 3 323
Interrogari poteſt reus de circumſtantijs etiã remotis & impertinentibus in ti. de examinibus reorum, nu. 2 76
Interrogari poteſt teſtis à iudice, an ſciat, vel credat. quãdo examinatur, ſecus qñ iam eſt examinatus. in eo. ti. nu. 21 78
Interrogari poteſt de alijs delictis de quib. nõ præcedunt indicia, tortus legitime ſup principali delicto. & confeſſus etiam ſi alia ſint diſſimilia, dummodo male audiat, idẽ ſi nõ conſtaret de delicto principali, & hoc de cõſuetudine, & ad finem indagandi veritatẽ non condemnandi, in ti. de indicijs, & cõſiderationibus ante tort. nu. 137 103
Interrogare nõ poteſt ſuper alijs delictis, qui de principali tortus confeſſus eſt, quãdo cõfeſſus eſſet delictum ſupra triennium patratum, & poſt illius uitam laudabilem duxiſſet. in eo. ti. nu. 138 ibid.
Interrogari poteſt reus de cõplicibus. ſiue in tortura, ſiue extra, in delictis quæ cõmittũtur principaliter ad utilitatem committentis, ſecus ſi in odium tãtum alterius cõmitterentur. in eo. ti. nu. 143 104
Interrogari poteſt de mandãte mandatarius conuictus de homicid. poni ad torturã, ſecundum Bar. in eo. ti. nu. 144 ibi.
Interrogari poteſt mãdatarius de mãdãte, & quãdo mãdatarius eſt ſeruus, uel liber, nõ vilis, ſed delictũ eſt tale quod ſine ſocijs regulariter non committitur, uel ſi ob cõmunem ſalutem ſit radicitus extirpandum. in eo. ti. nu. 145 ibi.
Interrogari poteſt reus de ſocijs, ſi eſt ꝑſona libera, & uilis, & delictũ poſſit à ſolo committi, quando non apparet cauſa, quare id delictum cõmiſerit. in eo. ti. nu. 146 f. ibid.
Interrogatio fieri debet reo à iudice ſuꝑ delicto in genere, non in ſpecie, ne inſtruatur reus. in ti. de examinib. reorum, nu. 34 f. 77
Interrogatio a notorio facta teſtatori, nunqd velit inſtituere talem, nõ infirmat teſtamẽtum, niſi teſtator eſſet ualde turbatus propter infirmitatẽ, uel eſſet ſtu ꝑidiſſimus. in eo. ti. num. 13 ibid.
Interrogationes, quas faciunt iudices reis captis, ſunt à iure approbatæ i e. ti nu. 5. f. 76
Interrogationes, an quis velit vti uel teſtib. ꝓductis vel inſtrumentis, fieri nõ poſſunt à com iudice eccleſiaſtico. f. quãdo tractatur de periculo falſi I ti. de falſis, nu 109. f. 202
Interrogatis quæ contingant. in tit. de confeſ. ſis, nu. 1 81
Interrogatus, an velit vti querela tenet omnino reſpondere etiã ꝙ ſcriptura ſi ab alio confecta. in ti. de accuſ. nu. 25 55
Interrogatus i genere de ſocijs, ſi negat ſcire, & præſumptio ſit quod ſciat, põt torqueri, ubi uero in ſpecie de aliquo interrogetur non valet niſi cõtra eum eſſet præſumptio in tit. de indicijs, & conſiderationibus ante torturam, nu. 148 104
interrogatus an uelit vti teſtibus, uel inſtrumentis an poſſit reſpondere caute aliquo modo, in ti. de falſis, nu. 119. f. 203. & latius, n. 155. cum ſeq.
interrogatus vtrũ velit vti, an poſſit reſpõdere quod uult uti, ſi apparet verum, in eo. ti. nu. 123 ibid.
interrogatus ſi reſpondeat ſe non velle vti, an tunc poſſit fiſcus nihilominus uti ſcilicet inſtrumẽtis vel teſtibus. in e. ti. nu. 127. f. 207 & utde etiam quod habetur. nu. 102
interrogatus nunquid velit vti dictis teſtium an poſſit reſpõdere ſe vel e vti vbi appareat eos uerum dixiſſe, in e. ti. nu. 155. 210. & ſupra, nu. 123

Ioannes,

Ioannes, & Mattinus gloſſatores fuerunt ex familia Boſſiorum in tit. quomodo procedatur per exceptionem, nu. 10 — 59
Ioanni Capiſtrano, ordinis minorũ, quid euenerit, dum eſſet aduocatus fiſcalis Neapo. in ti. de examinibus reorum, nu. 4 — 76
Ira dicitur quid factum, quando intra triginta dies a die cepta iracundiæ actum eſt. in ti. de homicidio, nu. 62 — 150
Iram continere maius eſt quam miraculis facere. in eo. ti. num. 60 — ib.
Iteratio vulnerum inducit animum deliberatum. in eo. ti. nu. 64 — 151
Iudæus miſcens ſe Chriſtianæ mulieri punitur ſtupri, uel adulterij ſm qualitatem delicti, uel penam ſtatuti ſuper eo diſponentis, uel etiam augeri poſſet pena quando qualitas adeſſet delictum aggrauans. in tit. de coitu damnato, & punibili, nu. 20 — 186
Iudæus rem habens cum Chriſtiana malæ uitæ, ita ut nõ eſſet adulterium, uel ſtuprum punitur pena arbitraria in pecunia, ſed qñ eſt qualificata, delictum poſſet augeri etiã pœna ſtatuti, attenta uel iteratione delicti, uel publica peccandi occaſione inde prouenient. in eo. ti. nu. 21 — ib.
Iudæus accipiens pignori rem, quã uerisſimiliter ſcit eſſe alienã, tenetur reſtituere illam ſine precio, etiam ſtante decreto, ut poſſit mutuari ſuper rebus alienis. in ti. de indic. & conſiderationib. ante tort. num. 62 — 98
Iudex mittere debet collateralem ad videnda vulnera. in ti. de delicto, nu. 24 — 3
Iudex non liberatur, præſentando collateralẽ quando reus præſentatus aufugit. in tit. de carc. fideiuſſ. commit. nu. 37 — 19
Iudex tenetur ſi fideiuſſor non reperiatur idoneus, & ſoluendo. in eo. ti. nu. 70 — 22
Iudex poteſt ſuper accuſatione tantum procedere, vbi plenior eſt, quam inquiſitio, & inquiſitionem omittere. in tit. de inquiſitione, nu. 19 — 25
Iudex non debet extrahere ab eccleſia eũ qui ad illam confugit, licet uelit puniri pena pecuniaria, ſed ab epiſcopo accipere. in ti. de capturā, nu. 25 — 9
Iudex poteſt proſequi in eadem inſtãtia accuſationem, quando accuſator impeditus eſt proſequi. in ti. de inquiſitione, nu. 89 — f. 31
Iudex competens dicitur quinque ex cauſis. in ti. de fo. compe. nu. 1 — 37
Iudex habens merum, & mixtum imperium poteſt cognoſcere de quolibet delicto inter ſubditos ſuos, niſi ſpecialiter datus ſit aliquis iudex ſuper aliquo delicto. in eo. ti. nu. 2 — ib.
Iudex requiſitus ut reum remittat, nõ debet remittere, ſi nihil ſiniſtri in reo ſibi appareat. eo. ti. nu. 51 — 42
Iudex loci delicti põt petere a iudice loci originis, & domicilij, quod ſibi reũ remittat, ſiue ante ſententiam, ſiue poſt, quo ad executionem niſi iudex requiſitus præueniſſet in procedendo, in eo. ti. num. 48 — ib.
Iudex requiſitus, ut reũ remittat, debet prius cognoſcere, an adſit aliqua ſuſpicio delicti, ut quia coram iudice delicti fuerit contumax, in eo. ti. nu. 50 — ib.
Iudex, cuius iuriſdictio fuerit prorogata, poteſt punire delinquentem, licet alias non poſſet. in eo. ti. nu. 71 — 44
Iudex unius fori competentis preueniens in procedendo alium facit illũ ſilere, ſiue preueniens ſit maior, ſiue minor, ſiue eiuſdem dominij, ſiue alterius. in eo. ti. nu. 79 — ib.
Iudex præueniens alium fraudulenter nõ impedit proceſſum alterium præuenti, ſed vterque ualet. in eo ti. num. 80 — ib.
Iudex præueniens alium iudicem ita demum impedit illum ſi obijciatur de præuentione, alias vtriuſq; proceſſus, & ſententia ualet, in eo. ti. num. 81 — ib.
Iudex qui non eſt, efficitur ratione connexitatis, & dependentiæ. in eo. ti. nu. 117 — 48
Iudex præparatis, eſt iudex præparati. in eo. ti nu. 120 — ib.
Iudex laicus non poteſt contra clericos iudicare. in eo. tit. nu. 126 — ib.
Iudex laicus poteſt cognoſcere contra clericũ incorrigibilem. in eo. ti. nu. 131 — 49
Iudex cõpetens põt procedere in criminalib. etiam quod prorogata ſit iuriſdictio iudicis incompetentis. in eo. ti. nu. 181 — f. 53
Iudex eccleſiaſticus quando concurrit cũ ſeculari in cognitione ſolus cognoſcit licet ambo alias concurrentes iudices cognoſcant. in eo. ti. nu. 155 — 51
Iudex eccleſiaſticus extra terras pontificis habet oẽm poteſtatem in delictis eccleſiaſticis ſecus in mixtis. in eo ti. nu. 159 — ib.
Iudex laicus an teneatur ſtare proceſſui per inquiſitorem facto. in eo. ti. num. 162 — ib.
Iudex ex officio poteſt proceſſum proſequi, quando accuſator deſtitit ab accuſatione,

vel impeditus, uel alia ratione etiã priuatis delictis. in ti. de accuſatione, nu. 14 — 54

Iudex præuentus præfertur primo, quando procedit cum qualitate fortiore. in titu. de ſo. comp. nu. 102 — 46

Iudex calumnioſe inquirens ponitur extra ordinem ob veram calũniam, non ob præſumptam, in ti. de accuſatione, nu. 21 — 56

Iudex poteſt maleficiũ punire, ſidum pro tribunali ſedet, videt eum committere delictum. in ti. de denunciatione, nu. 5 — 57

Iudex, cui colaphus eſt inflictus in præſentia populi, non poteſt recuſari ut ſuſpectus, ſi procedat ad puniendum delinquentem. in eo. ti. nu. 7. — ib.

Iudex poteſt procedere iuris ordine nõ ſeruato quando colaphus fuit incuſſus uni ex officialibus ſuis notorie, licet teneatur ad ſententiam citare. in eo. tit. nu. 8. — ib.

Iudex ſecularis quando poſſit nõ credere proceſſui per inquiſitorem contra accuſatum de hæreſi facto, & iterum cognoſcere. in eo. tit. nu. 11 — 58

Iudex ex officio debet ſummaria indicia aſſumere, & in ſcriptis redigere, ubi proceditur ſuper crimine notorio, & hoc ut cautius procedat. in ti. quomodo procedatur in crimine notorio. num. 3 — 61

Iudex põt fingere ſe uelle facere quod nõ intendit, ut uideat quẽ actum faciat examinandus, & an trepidet, ſed debet aduertere ne ex fictione illa magnum præiudiciũ oriatur. in ti. de examinibus reorum. nu. 3 — 76

Iudex maleficiorum facta declaratione, q̃ res habeat originem a contractu, cogit̃ remittere cauſam ad iudicem cauſarum ciuiliũ, ſecundum uſum Mediolani. in tit. de decreto Mediol. ut non procedatur crimi. &c. numero 28 — 69

Iudex maleficiorum principaliter poteſt cognoſcere ciuiliter in condictione furtiua. in eo. ti. nu. 30 — ib.

Iudex maleficiorum nõ poteſt cognoſcere de reſtitutione rei ſubtractæ, niſi de crimine cognoſcatur principaliter, & quomodo intelligatur. in eo. ti. nu. 31 — ib.

Iudex maleficiorũ poteſt ad fiſci inſtantiam criminaliter procedere, ubi pars nõ poteſt, vel non uult agere niſi ciuiliter in eod. titu. nu. 33 — ib.

Iudex non habet inducere reũ ad confitendũ ſpe pollicitationũ, uel minis tormẽtorum. in ti. de examinibus reorum, nu. 15 — 77

Iudex qui inducit reum ad confitendum ſub promiſſione gratiæ non teneatur ſeruare promiſſum in foro contentioſo. in eo. titu. nu. 16 — ib.

Iudex facilius torquere debet in delictis nocturnis, in ti. de indicijs, & conſiderationibus ante torturam, nu. 174 — 107

Iudex quando debeat eſſe benignus, & oſtendere ſigna humanitatis erga reum, ut eruat ueritatem in titu. de examinibus reorum, nu. 18 — 78

Iudex poteſt, etiam nemine petente, reum defendere ante confeſſionem tamen. in ti. de confeſſis, nu. 7 — 81

Iudex debet modice, & raro condemnare ẽt pecuniaria pœna, ubi ex præſumptionibus proceditur. in ti. de conuictis, nu. 38 — 89

Iudex qui poteſt ſola facti ueritate inſpecta procedere, & condẽnare, poteſt admittere non ſolum probationes, ſed etiã uериſimilitudines. in tit. de indicijs, & conſiderationibus ante torturam nu. 13 — 94

Iudex habens uehementẽ opinionem, quod aliquis ſit reus, ex multis circunſtantijs, etiam proceſſum, poteſt eum terrere. in eo. tit. nu. 24 — 95

Iudex, qui tenet̃ in ſyndicatu, ſi ira torqueat reum, ut moriatur, non tenetur ſi moreretur propter terrorem ſibi iniectum. in eod. tit. nu. 26 — 95

Iudex etiam in materia arbitraria, non poteſt aliquem torquere ex uehementi, & infallibili cõſcientia ſine indicijs, licet ſecus eſſet ſi haberet arbitrium procedendi, ſm conſcientiam, uel haberet aliquod indicium in ſcriptis quamuis de ſe non eſſe ſufficiens, in ti. nu. 141 — 6

Iudex indebito torquẽs quomodo puniatur. in ti. de tortura, nu. 35 — 111

Iudex q̃ circonſpectus eſſe debeat in torquendo, ut potius minus faciat, quàm plus in eod. ti. nu. 36 — ib.

Iudex puniens confeſſum in tortura abſque alia præſeruantia uſ excuſandos. in ſyndicatu. in ti. de confeſſis per torturã, n. 5 — 113

Iudex poteſt magis credere teſtibus actoris, quam rei, quomodo exprimat cauſam in actis, ne teneatur in ſyndicatu. in tit. de defenſionibus reorum, & defenſionum impugnationibus, nu. 8 — 122

Iudex debet potius renunciare officio, quàm

excquis

exequi ſententiam iniuſtam.in ti.de homicidio.nu.97 154
Iudex dubius an mandatum principis vt exequatur ſententia corporalem ſit iniuſtum, vel iniuſtũ, excuſatur, ſi exequatur quando conditio perſonæ contra quam executio fieri debet erat mala, alias debet reſcribere.in e.ti.nu.99 ib.
Iudex unus an poſſit implorare alterius auxilium pro executione ſententiæ ſuæ.in ti.de ſententijs,nu.144 313
Iudex rei innocentiam cognoſcens debet reſcribere Principi.in ti.de homicidio,nu. 99 154
Iudex ſecularis non poteſt ſe intromittere in proceſſu de crimine hæreſis, niſi quo ad exequendum ſibi commiſſa ab ordinario,& inquiſitore,in ti.de hæret.nu.10 128
Iudex maleficiorũ poteſt cognoſcere de reb. ſubtractis in conſequentiam.in tit. de furtis,nu.19 165
Iudex vel Senatus quando iudicare debet ſecundum conſcientiam ſuam an poſſit attẽdere conſcientiam ſuam informatam, dum eſſet in minoribus? in tit. de partu ſuppoſitu.nu.37 215
Iudex corruptus pecunia iniuſtitiam faciens, committit baratariam.in ti.de officialibus corruptis pecunia iniuſteque iudicantib. nu.1.f.232.& quid corruptus pecunia fecerit iuſtitiam e.ti.nu.2
Iudex an licite poſſit accipere munera, & an eſculenta, uel poculenta.in ti.de officialib. corruptus pecunia iniuſtèque iudicantib. nu.3 233
Iudex accipiens pecuniam poſt ſententiam latam an incidat in baratariam, & ſententia dicatur uenialis,in e.ti.nu.4 ib.
Iudex nunquam poteſt dici incompetens, ut Princeps,& Senatus,quando trahit ad ſe aliquam cauſam.in ti. de foro competenti, nu. 77 44
Iudex qui corruptus pecunia, punit innocente uel quid aliud illicitum facit, qua pœna puniatur,in ti.de officialibus corruptis pecunia iniuſteque iudicantibus,nu.7.233.vbi late de hoc uſque ad nu.13
Iudex male iudicans doloſe, non autem propter pecuniam,quomodo puniatur.in e.ti. nu.11. 234
Iudex,qui doloſe negligit facere iniuſtitiã,puniatur etiã crimin aliter.in eo.ti.nu.12 .f.ib.
Iudex a per te contemnens legem quomodo puniatur.in e. ti.nu.13 233
Iudex denegans audientiam, præſumitur in dolo.in e.ti.nu.17 ib.
Iudex in dubio præſumitur iudicaſſe ex imperitia,& non per dolum.in e.ti. nu.19 f.ib.
Iudex, qui in procedendo non ſeruat ſeruanda,præſumitur in dolo.in e.ti.nu.21 f.ib.
Iudex male iudicans ex imperitia aliquid teneatur,& an conſideretur culpa lata,leuis, vel leuiſſima in e.ti.nu. 22 ib.
Iudex qui peccauit ex imperitia, tenetur ſolũ inquantum facere poteſt in e.ti.nu.22 f.ib.
Iudex ita facit litem ſuam negligendo, & denegando iuſtitiam, ſicut faciendo iniuſtitiam in e.ti.nu.24 ib.
& ibi ponitur ad quid teneatur.
Iudex an excuſetur ſi ſecutus ſi conſilium ſapientis,in e.ti.nu.38 ib.
Iudex an poſſit ex officio repellere teſtem inhabilem.in ti.de publicatione proceſſus,& teſtium,nu. 12.f.239.& in ti.de oppoſitione contra teſtes,nu.64 298
Iudex non interrogans teſtes, vbi poteſt interrogare,& an male faciat, & ab eo poſſit appel.in ti. de publicatione proceſſus, & teſtium nu.23 249
Iudex debet eſſe promptior ad abſoluẽdũ in criminalibus,quam ad condemnandum,& tunc conſetur dignus maiori honore, &c. in ti.de fauoribus defenſionis,nu.1 f.254
Iudex non ſolum poteſt defendere reum, ſed etiam non debet facere nemine inſtante. in e.ti.nu.6 236
Iudex an poſſit fauere reo? in e.ti.nu. 12 f.ibi.
Iudex non debet condemnare contumacem, quem uidet non eſſe culpabilem. in tit. an in criminalibus indicijs qui poſſit pro abſente interuenire,nu.15 269
Iudex habet latiores habenas in pęnis, q̃ parti non applicantur.in ti.de pęnis, n.50 f. 277
Iudex ſi exprimat in ſententia maiorem pœnam, quam deberet, an ſententia prorſus uitietur,in e.ti.nu.11 272
Iudex originis an poſſit punire ſubditum delinquentem extra territorium ſuum. in eo. ti.nu.19 273
Iudex non poteſt arbitrari pœnam, uſque ad mortem incluſiue, quando delictum non fuit conſumatum, & an arbitrium iudicis extendatur ad confiſcationem bonorum, in e.ti.nu.24 ib.

F 2 Iudex

Iudex unius territorij, an poſſit formare nouum proceſſum contra eum, qui ſortitur ibi forum, ſi talis iam fuit condemnatus propter delictum, in alio territorio. in ti. de bon. publ. nu. 65. 292

Iudex maleficiorum qui tenetur ex taciturnitate, quando prætor iniuſte facit, non tenetur tñ. appellare. in ti. de ſentētijs, n. 33 306

Iudex ſolus non poteſt dare præmium accuſatori, niſi cum participatione Principis, & Mediolani Senatus. in e. ti. nu. 41 ib.

Iudex condemnans reum pœna pecuniaria, quam ſi non ſoluerit infra decem dies luat in corpus, poteſt lapſis decem diebus adhuc executionem facere in bonis damnati. in e. ti. nu. 45 ib.

Iudex differens executionem ſententię in cauſa inappellabili, non præiudicat ſibi quominus poſſit poſtea exequi ſententiam. in ti. de appellationibus, nu. 26 319

Iudex non debet inuigilare vt reducat ciues ad concordiam quando facta fuit rixa, ſed debet eos punire. in ti. de pace. nu. 30 328

Iudex tenetur, L. Cornelia de ſicar. vbi ſententia eſt iniuſta & vltimi ſupplicij, & poſſet illi de facto reſiſti. in ti. de executione ſententiæ, nu. 4 330

Iudex pronus eſſe non debet ad tranſmittendas in fiſcum leues pœnas, & publicationes. ſed ex illis poteſt cubile aptare. in ti. de alimentis præſtandis vxori atque filijs ex bonis publicatis, nu. 8. 305.

Iudex debet eſſe ſollicitus de anima rei condemnati, & qua diligentia vti debeat. in ti. de executione ſententiæ, nu 21 331

Iudex laicus poteſt clericum conuenire ratione tributi. in ti. de foro competenti, numero 149 51

Iudex eccleſiaſticus iudicat laicum inquiſitũ cum clerico, etiam vbi ingeritur pęna ſanguinis, & ſi non plene punitus fuerit ad eccleſiaſtico poterit à laico iudice puniri. in e. ti. nu. 147: 50

Iudex laicus quibus caſibus poteſt cognoſcere contra clericum, & laicum. in ti. de principe, nu. 214. 350

Iudex eſt magiſtratus ordinarius Mediolani etiam inter priuatos, vbi iam habuerit dependentiam à fiſco ſuper oneribus ordinarijs inter priuatos. in ti. de foro competenti, nu. 118 48

Iudex eccleſiaſticus cognoſcit de cauſa poſſeſſoria iuris ſpeciales ſi agitur inter clericos, niſi paratentur arma ad uim inferendam contra poſſeſſorem beneficij, quia tunc etiam ſecularis iudex cognoſceret. in titu. de principe, nu. 211 357

Iudex principalis cauſæ eſt etiam iudex incidentis in ti. de foro compe. nu. 121. 48

Iudex, qui ſit adminiſtratione bonorum vacantium, etiam quando hæreditas eſt damnoſa. in ti. de bonis vacan. nu. 3. 389.

Iudex an ſit contra reum procedit, qui negat ſe in tali loco commiſiſſe delictum. in ti. de foro competenti, nu. 61. 43

Iudicem per quem puniatur delictum, ſi habuit principium in uno territorio, & finem in alio, & præuenire quomodo iudex dicatur. in ti. de pœnis, nu. 21 273.

Iudices ſunt procuratores Cæſarei, vbi agitur quæſtio, tam de publicis, quàm de priuatis aquis & etiam ſuper dependentibus, ab aquis, vt ſide aluco ageretur ex forma decreti Mediolani. in tit. de aquis, & fluminibus, nu. 10 377

Iudices duo ſi dicant ſe corruptos pecunia protuliſſe ſententiam, an noceant parti? in ti. de falſis, nu. 96 200

Iudices omnes coram quibus committitur falſum. an poſſit punire de falſo? in tit. eod. nu. 103. 205.

Iudices an poſſint accipere ſalarium, uel ſportulas. in tit. de officialibus corruptis pecunia iniuſteq. iudicantibus, nu. 5 230

Iudices debent ſponte ſua defendere innocẽtiam accuſati. in ti. de literis principis bannitum admittentibus ad nouas defenſiones, nu. 41 165

Iudices vtriuſque territorij cognoſcunt de delictis commiſſis in eorum confinibus. in ti. de foro competenti, nu. 60 43

Iudices maleficiorum debent reſiſtere prætori, & proteſtari contra eum, qñ uident fieri iniuſtitiam, alias ex taciturnitate tenentur in ſyndicatu. in ti. de ſententijs, nu 27 309

Iudici eccleſiaſtico ſpectat cognitio, an quis ſit laicus uel clericus. uocato tamen iudice ſeculari. in ti. de foro comp. nu. 151 51

Iudici dans pecuniam ut ferat ſententiam, an bene, & licite det. in ti. de oppoſitionibus, contra teſtes, nu 147 334

Iudicis copia qñ dicatur non poſſe haberi. in ti. de pluribus uiolentijs, nu. 14 177

Iudicis officio agitur, ubi criminaliter agitur

in ti. quomodo procedatur per actionē in delictis, nu. 15 — 64

Iudicis qualitas, uita, & mores debēt conſiderari, cū tractatur, an quid per ſordes fecerit vel dolum. in ti. de officialibus corruptis pecunia iniuſtaque iudicantib. nu. 18 — 235

Iudicio criminali pendente ex officio iudicis intentato an poſſit ciuiliter agi. in ti. de plu ribus violentijs, nu. 20 — 177

Iudicium ſi ut a tormētis inchoari nō poteſt ita nec ab eo actu, per quem quis tortus dicitur. in ti. de tort. nu. 26 — 111

Iudicium criminale non eſt inchoandū a tortura. in ti. de indicijs, & conſiderationibus ante tor. nu. 33 — 94

Iudicium criminale non valet aduerſus minorem, ſine tutoris, vel curatoris auctoritate. in ti. ſi aduerſus rem iudicatam reſtitutio poſtuletur, nu. 21 — 416

Iura loquētia de ſacerdotibus, & rebus ſacris, habent locum in fiſcalibus, & republica ciuitatis. in titulo de fiſco, & priuilegijs, numero 9 — 366

Iuramēti delatio non admittitur in criminalibus ad præiudiciū fiſci. in ti. de falſis, numero 28 — 203

Iuramento ſuo quando quis dicatur cōtrauenire, in ti. de confeſſis, nu. 32 — 83

Iuramentum eſt quid indiuiduū, quod pro parte tantum non poteſt acceptari. in ti. de falſis, nu. 160 — 206

Iuramentum, in ſupplementum probationis, non defertur in criminalibus. in ti. de cōuictis, nu. 15 — 87

Iuramentum defertur contra raptorē, & furē præuia iudicis taxatione ſuper quātitate rerum ſubtractarū, quādo difficultas eſt probationis. in ti. de rapinis, nu. 36 — 190

Iuramentum de quo in l. ſi quādo. C. unde uī nō poteſt refrenari, uel taxari per iudicem, in eo ti. nu. 13 — 171

Iuramentum de quo in l. ſi quando. C. unde ui non poteſt deferri Iudæo contra Chriſtianū. in eo ti. nu. 44 — ibi.

Iuramentum purgationis, quando a reo præſtandum ſit, actore non probante, & Mediolani non eſt in uſu. in ti. de ſententijs, numero 75 — 311

Iuramentum falſum punitur ſtatuto Mediolani, modo detur querela de eo infra menſem, quod ſtatutū quomodo intelligatur, & an tēpus ſit continuum, an utile, & an ſi termi nāda cauſa infra mēſem. in ti. quō procedatur per actionem in delictis, nu. 24 — 64

Iuramentum fidelitatis quando quis præſtat, vel fatetur ſe eſſe ex ſubditis alicuius, a propterea efficiatur eius ſubditus. in ti. de principe, nu. 264 — 353

Iuramentum in contractu meticuloſo nō ualet, ſicut nec contractus. in ti. de plur. uiol. nume. 97 — 179

Iurans ſoluere in tot aureis, an teneatur precij ſe ad talem ſolutionem. in ti. de monetis, nume. 14 — 381

Iurans ex forma ſtatuti ſuper damno dato, debet eſſe omni exceptione maior. in ti. de captura, nu. 47 — 41

Iurari poteſt cōtra iudicem, qui iniuſte raptorem abſoluit, quādo dolus, & difficultas probationis ſubeſt, ſicut poteſt cōtra rapientē. in ti. de rap. nu. 46 — 171

Iure conceſſo quod habeo in caſtro, nihil eſt cōceſſum niſi oſtendam aliter ius quod habeo. in tit. de principe, nu. 244 — 352

Iuriſdictio abſoluendi, & poteſtas cōdemnandi eiuſdem gradus ſunt. in tit. de fauoribus defenſionis, nu. 15 — 256

Iuriſdictio Papę quę in ti. de foro comp. numero 168 — 51

Iuriſdictio prorogata non dicitur etiā quod formata inquiſitione reus confeſſus ſit delictum, abſque alia contradictione. in eod. ti. nu. 179 — 52

Iuriſdictio nō prorogatur, etiam quod detur bannum alicui in contumaciam, in eo. ti. nume. 180 — ib.

Iuriſdictio probatur per plura inſtrumēta, nō autē vno ſolo, & in arbitrio iudicis eſt quot eſſe debeant, & quomodo cōcepta uerba. in ti. de prin. nu. 267 — 353

Iuriſdictio probari debet per ueras, & proprias probationes, ubi reus iuſte poſſideret. in eo. ti. nu. 268 — ibi.

Iuriſdictio quando probatur per teſtes debet produci articuli de confinibus, qui erāt tēpore antiquo, non qui nunc ſunt. eo. ti. numero 219 — 354

Iuriſdictio, uel eius quaſi poſſeſſio quomodo probetur. in eo. ti. nu. 262 — ib.

Iuriſdictio per conſuetudinem, uel exercitum vnius actus acquiritur in ceteris. in eo. tit. nume. 279 — ib.

Iuriſdictio quomodo probetur per teſtes. in ti. de oppoſitionib. contra teſtes, nu. 74 — 249

Iuriſdictio caſtri, an poſſit exerceri per princi pē dum alius contendit ſuper dicta iuriſdi-ctione, in ti. de principe, nu. 372 364
Iuriſdictio principis non mutatur, licet mutetur alueus fluminis quam iuriſdictionē habebat durāte alueo ueteri, in ti. de aquis, & fluminibus, nu. 11 377
Iuriſdictio vel eius quaſi poſſeſſio quomodo probetur. in ti. de pluribus violentijs, numero 51. & 54 176
Iuriſdictione conceſſa non cenſetur cōceſſum ius collectand', & vectigalia imponendi cōtra ſubditos ſuos. ī ti. de regalijs. nu. 16 373
Iuriſdictionē non pōt exercere ciuitates inter ſe contendētes de mero imperio nec furcas erigere. in ti. de principe, nu. 374 364
Iuriſdictionē habet dominus ſuperior ordinarie, & regulariter in ſubditos feudatarij in ſecūdus cauſis. in ti. de crimine læſæ maieſt. nu. 103 141
Iuriſdictionem turbās vel impediens impunitur vario modo ex diſpoſitione iuris communis, & quomodo ex diſpoſitione ordinum communis Mediolani. in ti. de captura, nume. 18 9
Iuriſdictionis quaſi poſſeſſio, quib. modis ꝓbetur, & quot teſte, etiam de auditu probent. in ti. de principe, nu. 266 353
Iuriſdictionis quaſi poſſeſſio probatur ex iuramento fidelitatis, & quando quis faſſus eſt, ſe eſſe ex hominibus illius, qui allegat iuriſdictionem niſi alius fuiſſet in poſſeſſione. in ti. de plurib. violentijs, nu. 53 176
Ius adeundi hereditatem, an comprehēdatur in publicatione bonorum. in ti. de bonorū in publ. nu. 74. & in eo. ti. nu. 17 294
Ius ignorare eſt lata culpa. ī ti. de decreto, Mediolani, ut nō procedatur criminaliter, & c. nu. 11 67
Ius canonicum in multis mitius punit, quam ius ciuile. ī ti. de carcerato fideiuſſor. cōmittendo, nu. 14 17
Ius deliberandi an tranſeant quærela nō præparata, & an ius dicendi nullum, & ius petēdi ſupplemētum legitimæ. in ti. de bonorū publicatione, nu. 17. 74 291. 294
Ius exigendi vectigal, an queratur pręſcriptione in ti. vectigalia qui poſſint imponere, nume. 5 382
Ius in vaſallus transfertur eo ipſo quod quis creatus eſt Rex, ſiue priceps, & debet ei pręſtari fidelitas nō iure ſucceſſionis. in ti. de fiſco, & priuil. eius, nu. 4 379
Ius patronatus, an veniat in confiſcatione bonorum ex cauſa rebellionis. in ti. de crimin. læſæ maieſt. nu. 141 144
ius quærendi in fundis priuatorum metalla, & ius decimæ cenſetur tranſlatum, quando ſunt tranſlata regalia, ſecus ſi tantum dictū eſſet cū argentifodinis. in ti. de metallis, & argentifodinis, nu. 13 391
ius ſuccedendi ex ſubſtitutione an tranſeat in fiſcū, & quid de iure ſuccedendi in feudo ſcilicet in furtum. in ti. de bonorū publicatione, nu. 18. & eo. ti. nu. 15 281
ius vectigalis exigendi non comprehendit in verbis generalib. & amplius. ī ti. vectigalia, qui poſſint imponere, nu. 9 382
iuſta cauſa credulitatis ꝙ res ſit ſua, an excuſet a furto. in ti de furtis, nu. 12 165
iuſtius peccamus abſoluendo quam condemnando. in ti. de delicto, nu. 23 3
iuſtitia ſine miſericordia vertit uerum iudicē in tyrannum. in ti. de principe. nu. 34 339
Iuſtus nimis eſſe noli. in ti. de alimentis pręſtādis vxori atque filijs ex bonis public. a nume. 109 305
LAcerantes literas ſui aduerſarij in pręſentia iudicis quomodo puniātur. in ti. de crimine ſtellionatus, nu. 2 228
Laicus non poteſt capere clericum. in ti. de captura, nu. 35 16
Laicus in cauſa indiuidua cum clerico cōueniri debet coram eccleſiáſtico iudice. ī ti. de foro comp. nu. 146 50
Laicus cum clerico inquiſitus de aliquo crimine, etiam ubi pœna ſanguinis ingeritur, debet iudicari a iudice eccleſiaſtico, & ſi non plene punitus fuerit ab eccleſiaſtico poterit a laico iudice puniri. in eo. ti. nu 147 ib.
Laicus iudex poteſt clericum conuenire ratione tributi in eo. ti. nu. 149 51
Laicus priuatus poteſt quandoque clericum capere. in eo. ti. nu. 150 ib.
Laicus iudex quibus caſibus poſſit cognoſcere inter clericū, & laicum. in ti. de principe, nume. 214 350
Lata culpa nō punitur, vbi lex dolum requirit. in ti. quomodo procedatur per actionē in delictis, nu. 39 65
Latro famoſus quis dicatur. in ti. de inquiſitione, nu. 32 26
Latrones publici, & uiarū inſeſſores quomodo puniatur. in ti. de rapinis, nu. 11 69

Legatum principis occidẽs ſubditus illius ad quem miſſus eſt tenetur l.Iul. ma.ſi in damnum dñi ſui,occidat,ſecus ſi rõne priuata, idem ſi legatum principis ſui occidat. in tit. de cri. læſæ ma.nu.36 133

legatũ,vel hæreditas multis caſibus aufertur vt ab indigno, & tñ ad fiſcum non pertinet in ti.de his quibus vt indignis bona auferũtur,& ad fiſcum non pertinẽt.nu.1 f.388

legatum,vel hęreditas aufertur ab indigno & applicantur uenienti ab inteſtato, quandõ relictũ eſt ſpurio palam,ſecus ſi clã. in eo. ti.nu.2 ib.

legatum, vel hęreditas relicta filijs rebellium an acquiratur fiſco.in ti.de cri. læſæ ma.nũ. 137 143

legatum aufertur ut ab indigno,& ad fiſcum pertinet,qñ legatarius occidit teſtatorem, non aũt cenſetur reuocatum,& apud hęredẽ manere.in ti. de his quibus, ut indignis bona à fiſco auferuntur,nu 21 f 388

legatum alimentorum factum uxori, uel famulo donec morabitur in domo. quid ſibi velit.in ti.de alimentis præſtandis uxori atque filijs ex bonis publ.nu.16 305

legatus captus,& ſpoliatus in itinere an recuperet damna a Principe ſuo cum mittente.in ti.de furtis,nu.30 165

lege ſcripta longe melius eſt regi, quam à rege iuſto in tit.de remedijs ex ſola clemẽtia principis contra ſent.nu.45 316

leges quæ puniebant offendentem perſonam principis,vel aſtantis lateri eius ante l. quiſquis ad l.Iuliam ma. in tit. de crimine læſæ ma.nu.8 132

leges condere poteſt,qui habet iuriſdictionẽ, & merum, & mixtum imperium. in tit. de regalibus,nu.17 373

leges tyrãni,& decreta, an teneatur verus dominus ſeruare.in ti.de prin.nu.52 340

legis ſi uindicari.C.de pęnis materia. in tit. de homicidio,nu.100 155

legis uim habent contractus facti cum principe,uel ciuitate,quę poteſt condere leges.in ti.de principe,nu.84 441

legitima reſeruatur filijs ſecuta publicatione quod quomodo procedat in tenuibus facultatib. in quibus legitima non præberet per tres dies alimenta.in ti.de alimentis præſtandis vxori atque filijs ex bonis publ. nu. 5.& 16 304.305.

legitima perditur per filios maſculos in crim. læſæ ma. & rebellionis, ſed filiæ dotari debent de iure communi.in ti. de crim. læſæ ma.nu 134 143

legitima reſeruatur filijs in crim. læſæ ma.per ſtatutum Mediolani,ſecus in reliquo dominio propter decreta diſponentia,vt intelligatur reſeruata,niſi in crim.læſæ ma. in eo. ti nu.135 ib.

legitima priuatur condemnatus in contumaciam pro rebellione ex forma decreti Mediolanenſis dominij,ſicut ſi comparens eſſet condemnatus in e.ti.nu.136 ib.

legitima danda ex filio rebel'is nato,& concepto poſt bannum.in e.ti.nu 138 144

legitima quomodo computetur inter multos fratres,vel ſorores, quorum aliqui ſint incapaces, & an dos ſuccedat loco legitimæ,vel ſit,ut æs alienũ.in ti. de bonor. publ.nu.2 273

legitima an poſſit peti in pecunia, uel in corporib.hæreditarijs,& quõ.in eo.nu.4 f 280

legitima conſideratur ſm tempus mortis, & ſi ſit mors ciuilis. in e ti.nu 6 ib.

legitima poteſt peti una cum fructibus perceptis.in e. ti. nu.7 ib.

legitima an reſeruetur filijs in crim. læſæ ma. & an alimenta.in e.ti.nu.8 ib.

legitimare illegitimos natos reſtituẽdos eos natalibus, ſolus princeps poteſt.in titu. de prin.nu.180 341

legitimare in terris imperij poteſt Imperator,quo ad profana tantum, põtifex in terris eccleſiæ,quo ad profana,& ſacra.in e.ti. nu.181 ib.

legitimare in terris imperij quo ad profana non poteſt pontifex.in e.ti.nu.182 ib.

legitimare in terris imperij tam ipſi ſubiectis quam infeudatis poteſt Cæſar.in e. tit. nu. 183 ib.

legitimare nõ põt Cæſ.quo ad feuda,in terris imperijs infeudatis ſine licentia Ducum, & feudatariorum,in e.ti.nu.185 342

legitimatus filius admiſſus eſt ad ſucceſſionẽ feudi,ẽt ſtante decreto Mediolani,vt feuda nõ trãſeant ad extraneos,nec ad legitimatos,pp verba inueſtituræ, quę admittebãt legitimatos, & quia iam nepos legitimatus fuerat admiſſus.in e.ti. nu.332 f.160

læſæ ma. crimen committens contra perſonã principis, uel aſtantis lateri eius, incidit in l.quiſquis.C.ad l.Iul.ma.in ti.de crimine læſæ ma.nu.5 132

Læſæ maieſtatis crimen incurrit, qui contra rempub. Romanorũ. uel eius ſecuritatem aliquid committit. in eod. tit. num. 1. ibi.
Læſæ maieſtatis crimen incurrit offendens fœderatum Principi in excidium reip. ac ſi cõmiſſum eſſet in principẽ, in e. tit. nu. 11 ibi.
Læſæ maieſtatis crimen committit ſcribens literas ad hoſtes in damnum reip. in eod. tit. num. 12 ibid.
Læſæ maieſtatis crimen non incurrit offendẽs magiſtratũ ex iniuria priuata, & habet excuſationem in eod. tit. num. 14 133
Læſæ maieſt. crim. ẽ committit, qui non obedit Principi in damnum prouinciæ, ſecus ſi in damnum aduerſarij, in eod. tit. nu. 15 ibid.
Læſæ maieſt. crimen qui incurrat, & eius capita in eod. tit. nu. 2 132.
Læſæ maieſt. reus nõ eſt q curauit ut ob fides populo R. dari aufugerẽt, ne teſtimoniũ cõtra ſe dicerẽt in eo. tit. num. 16. 133
Læſæ maieſt. crimen incurrit occupans terrã, caſtrum principis, uel hoſtibus mittens pecunias, & alijs caſibus. in eo. ti. nu. 34 134.
Læſæ maieſt. crimẽ quãdo quis in dubio incurrat, & uideatur q factũ in damnum reipu. in eod. tit. num 35 ibi.
Læſæ maie. crimẽ incurrit ſubditus Cæſ. tractãs de dando auxilio hoſti, durantibus indutijs. tit. de pace, num. 6. 327.
Læſæ maieſt. crimẽ incurrit occidens tabellarium principis, ut ablatis literis archana hoſtibus propalentur. in ti. de crimine læſæ maieſt. num. 37. 134.
Læſæ maieſt. crimen cõmittit trãſiens ad hoſtes in damnum reip. in eo. tit. nu. 13. 132.
Læſæ maieſt. crimẽ incurrit, qui ſe pro comite, aut duce cõtra uoluntatem principis geſſit in eod. tit. num. 39. 134.
Læſæ maieſt. reus ipſo iure ius ciuile amittit. in eod. tit. num. 37. 134.
Læſæ maieſt. crimen conſtare debet in uita rebellis, nec ſufficit q poſt mortem de eo cõſtet. niſi quãdo memoria damnari poteſt, ẽt ſi decreta uel ini bona ipſo iure publicata eſſe in tali crimine. in eo. tit. nu. 76 ib.
Læſæ maieſt. crimen non incurrit, niſi ſubditus eo. tit. num. 80 138
Læſæ maie. crimen non incurrit cõmittens adulterium cum uxore Cæſaris. vel Regis. in eod. tit. num. 3. 132.
Læſæ maieſt. crimen non poteſt cõmittere clericus cõtra dominũ ſecularẽ cui ratione domicilij eſt ſubiectus. in eo. ti. nu. 86 f. 138.
Læſæ ma. crimen non committit fœderatus cõtra ſimul fœderatum qui non eſt ſuus princeps. in e. ti. nu. 89. 139.
Læſæ ma. materia per quem tractetur. in eo. ti. nu. 145 144.
Laudenſis cuiuſdam furis præſtigia. in tit. de fauorib. defenſionis. nu. 11 256.
Leuia delicta quæ dicantur. in ti. de indicijs, & conſid. ante tor. nu. 93 100.
Leuis, & modica præſumptio ſufficit ad procedendum contra hæreticum per accuſationem denunciationem, vel inquiſitionẽ. in ti. de hæreticis, nu. 6 128.
Leuiſſima culpa dãnũ inferens non peccat in foro conſcientiæ. in ti. de hom. nu. 70 f. 151.
Leuiter ſuſpectis de hereſi, leuiter indicenda eſt purgatio, in ti. de hær. nu. 21 129.
Lex nulli. C. de iudicijs quomodo ſit intelligẽda. in ti. de foro com. nu. 113 47.
Lex, eos. C. de modo mulctandi. non ſeruatur hodie. in ti. de mulctis, nu. 9. 70.
Lex ſciant cuncti. C. de probatio non habet locum ubi lex præſumit dolum. in tit. conuictis nu. 56. 90.
Lex quiſquis. C. ad l. Iul. ma non habet locum in obſidente principem in ciuitate. in ti. de inquiſitione, nu. 121 34.
Lex Cor. de ſic. & de falſ. habet multa capita. in ti. de cri. læſæ ma. nu. 7 132.
Lex prima ad l. Iul. ma. an habeat locum in facientem contra aliam ciuitatem, quam Romanam. in e. ti. nu. 20 133.
Lex quiſquis. C. ad l. Iul. ma hẽt locum non ſolum qñ coniuratio initur cum hoſtib. contra principem, ſed etiam qñ per ſubditos inter ſe contra eum. in e. ti. nu. 40. f. 134.
Lex quiſquis. C. ad l. Iul. ma. hẽt locum etiam in machinatione cõtra Principem facta ex cauſa inimicitiæ priuatæ. in e. ti. nu. 41 f. ib.
Lex quiſquis. C. ad l. Iul. ma. ultra Imperatorẽ hẽt etiam locum in alio principe, qui non recognoſcat ſuperiorem, ſecus ſi recognoſcat quia tunc eſt ſimplex crimen læſæ ma. in e. ti. nu. 51. 135.
Lex quiſquis. C. ad l. Iul. ma. habent locum in duce Mediolani, imo decreta ſunt Mediolani grauius etiam punientia, quam dicta lex. quiſquis. in e. ti. nu. 56 ib.
Lex, ſi quando. C. unde ui habet locum contra illum, qui conuenitur de auxilio, & fauore. in ti. de rapinis, nu. 38 170.

L. ſi.

L.ſi vindicari.C.de pœnis,materia,in ti.de homicidio,nu.100 155
Libellus non offertur in cauſis vectigalium, in ti.de vect.nu.12 382
Liberandus,an ſit,qui ſuſpenſus laqueo,& eo rupto ſtatim cadit in terram.in ti de fauor. defenſionis,nu.18 256
Libri hæreticorum non poſſunt penes ſe teneri in ti.de hæreticis, nu.39. 129
Libris vel florenis promiſſis,etiam ex antiqua conſuetudine Mediolani, poteſt ſolui ex qualibet pecunia,quæ expendatur. in tr. de monetis,nu.4 380
Licentia abutens in fraudem vectigalis amittit beneficium licentiæ.in ti.de fraudantib. vectigalia.nu.2 385
Licentia non extenditur ad empta poſt licentiam,de quibus non ſentit licentiam dans. in eo.ti.nu.3 ib.
Licitationis materia.in ti.de vectigalium conductione,nu.2 382
Licitationibus quando dicatur cõtractus perfectus.in e.ti.nu.4 ib.
Licitator primus an poſſit eligi à fiſco,qñ 2m non eſt ſoluendo.in e.ti.nu.3 ſ.ib.
Ligari non poſſunt cum minus torquẽdi eos, & minus eleuari qui non poſſunt torqueri,uel ratione perſonæ,uel ratione indiciorum debilium in ti.de indic.& conſid. ante tor.nu.122 102
Limitationes ſeptem c.cum non ab homine, de indicijs,in ti.de foro com.nu.140 49
Literas mittens ad hoſtes in damnum reipublicæ incidit in crimen læſæ ma.in ti.de crimine læſæ ma.nu.12 138
Literas petens à principe,ut admittatur ad nouas defenſiones,debet maxime in precib. apponere.ſe uelle ꝓbare teſtes fuiſſe falſos & illud uerũ ſit.in ti.ſi ex falſis inſtrumentis vel teſtibus iudicatum erit,nu.11 f.314
Litera ſiue ordo,ꝙ de minori lucro nuncupatur,quæ ſint Mediolani.in ti. de remiſſione mercedis conductorum,nu.112 405
Literę in forma cameræ quid proſit.in ti.de fiſco,& priuil.eius,nu.19 367
Literæ ad nouas defenſiones nihil operãtur, quo ad intereſſe tertij in ti.de literis principis bannitum admittentibus ad nouas defenſiones,nu.1 264
Literæ gratiæ ex iuſtitia operantur, vt quod in iuſtitia abſtulit reſtituat iuſtitia.in eo. tit. nu.2 ib.
Literæ ad nouas defenſiones debent concedi per principem.in e.ti nu.3. 265
Literæ ad nouas defenſiones, ut ſententia de vno cognoſcatur,q̃ quotidie Mediolani cõceduntur,qñ & qũo concedantur , in ti. de ſupplicationib.aduerſus rem iu nu.3 f 317
Literæ committentes ut de ſententia iterum cognoſcatur, quæ in iudicatum tranſiuerit interdum dicuntur literæ iuſtitiæ, ſed ex clementia obtentæ.in e.ti.ſu.12 ib.
Literis ad nouas defenſiones bannito conceſſis,quando eius hæres poſſit uti.in ti. de remedijs iuſtitiæ contra ſententiam ex cõceſſione principis,nu.15 322
Litigioſi uitium quomodo puniatur,& quomodo committatur,& an pendente lite ſuper feudo poſſit princeps inueſtire.in ti.de pœnis,nu.41 276
Litigioſi uitium nihil operatur,quo ad extraneos,& in eccleſia incurrat uitium litigioſi.in e.ti.nu.42 ib.
Locare an poſſit qui conduxit vectigal pro ſe, & ſuis Socijs.in ti. de remiſſione mercedis publicanorum,nu.33 409
Locator non poteſt dicere conductori, ut diuidat,fructus,& ſi partiarius quando conductor patitur dãnum intolerabile,& propterea petit remiſsionem. in ti.de remiſſio. mercedis.nu.49 398
Locatio an ſit una,vel plures , quo ad remiſſionem quæ ſit utilitas.in ti.de remiſsione mercedis conductorum,nu.20 395
Locatio dicitur una qñ unicum eſt precium, licet plures ſint fundi.in e.ti.nu.21 ib.
Locatio interdum unica dicitur quando pro certo tempore facta ex conductio, & tamẽ ſolutio fit ſæpius , quamuis quo ad remiſſionem dicantur plures.in e.ti.nu.23 ib.
Locatio iudicanda eſt, quando precium à publicando ſoluendum eſt,uel annuatim,uel in ſingulos menſes , ſiue etiam unicum ſit precium diſtribuendum in ſingulos menſes, dummodo ſolutio diuiſa per tempora ſit uniformis in tempore in ti. de remiſsione mercedis publicanorum.nu.5 407
Locatio non dicitur,ſed potius uenditio,quã do unicum eſt precium pro pluribus annis,etiam ꝙ expreſſe dictum ſit, ut ſit locatio,ſecus quando precium eſt pro uno anno tantum quia tunc eſſet locatio, tametſi in principio anni ſoluendum eſſet preciũ. in eo.tit.nu.8 ib.

Longi

lõgi t p̃ris præſcriptio requiritur, vbi aqua eſt priuata, vbi uero eſt publica, reqritur tantũ tempus cuius initij memoria non ſit in cõ trarium. in tit. de aquis, & flum. nu. 25 378
loci, & temporis appoſitio coram Papa non re quiritur. in tit. de inquiſ. nu. 95 32
loci, & temporis expreſſio non requiritur vbi ſtatutum remouet ſolennitates iuris poſitiui. in eod. ti. nu. 97 ibi.
loci, & temporis expreſsio an requiratur in remedio reintegrãdę; in eo. tit. nu. 99 ibi.
loci, & tẽporis expreſsio nõ requiritur in inquiſitione generali. in eo. ti. nu. 100 ibi.
locus, & tẽpus mandati, & delicti in inquiſitio ne contra mãdantem committi delictũ for manda, apponẽdus eſt. in eo. ti. nu. 94 ibi.
locus, & tẽpus delicti pbari debet, licet ſtatu tũ id non requirat. in eo. ti. nu. 96 ibi.
locus, & tempus non ponitur quando intentatur interdictum turbatæ poſſeſſionis. in eo. ti. num. 97 ibid.
locus, & tempus, an corã arbitrio exprimi debeat. Et quando impugnatur teſtamẽtum? in eo. ti. num. 101 ibi.
locus an attendatur quando delictum principium habuit in vno & finem in alio. in ti. de foro competenti, num. 59 43
locus delicti quãdo attẽdatur, & qñ nõ, in pluribus quæſtionibus, in eo. ti. nu. 62 ib.
locus delicti non attenditur, & non origini, vel domicilij, vt in eo delinquens poſſit puniri quando in loco non eſſet delictum, ſi ibi cõmiſſum eſſet, vt contra bannitum, & cõtra hoſtem. in eo. tit. nu. 63 ibid.
locator nõ tenetur quãdo bellum iniuſte mouetur contra eum, & ipſe oẽm diligentiã adhibuit ne moueretur, & admonuit conductorem de periculo rerum ſuarum. in ti. de remiſſ. merced. cond. nu. 94. 405
locator tenetur pro damno illato conductori etiam quando iuſte bellum ei infertur, ſi tamen præceſſit factum ipſius quod damno cã ſam dederit. in eod. tit. nu 95 ibi.
locator tenetur tametſi fructus ſint ſeparati a ſolo, & bellum iniuſte ſit contra eum motum, ſi non procurauit ut non moueretur, & non dedit aliquam notitiam conductori, vt præcaueret. in eo. ti. nu. 96. ibi.
locator non tenetur habere rationem damni conductori illati quando conductor diſtulit collectionem fructuum in fraudem, ſecus ſine fraude. in eo. tit. nu. 97 ibi.
Locatoris factum an ſit iuſtum, uel iniuſtum in materia remiſſionis conſideratur. in eo. ti. nu. 113 405
Lucri ceſſantis ratio quando haberi debeat. in eo. ti. nu. 210 ib.
Lucri ceſſantis ratio quando habeatur in magiſtratu ordinario Mediolani ad fauorem publicanorum. in eo. ti. nu. 111 ib.
Lucrum inteli gitur circa vbertatem, & damnum circa ſterilitatem. in eo. ti. nu. 33 396
MAchinari quis dicatur. in ti. de crimine læſæ maieſt. nu. 69 136
Machinatio ſola, tractatus, uel conſilium contra principem inita, faciunt eſſe leſum, l. quiſquis. C. ad l. Iul. maie. licet tractatus nõ ſufficiat ad caſum, l. 1. ad l. Iul. maieſt. in eo. tit. nu. 43 143
magiſtratus ordinarius Mediolani, eſt iudex etiam inter priuatos, ubi cauſa habuit dependentiam à fiſco, & etiam ſuper oneribus ordinarijs inter priuatos. in ti. de fo. comp nu. 118 48
magiſtratus, ad quẽ pertinet cura uectigaliũ non poteſt illa conducere, de decreto Mediolani, ut nullus officialis, neccius filius pater frater, &c. poſſit cõducere uectigalia. in ti. de uectig. cond. nu. 5 383
maior magiſtratus loci ſeparati eſt iſ'le, qui eſt iudex in ciuitate a qua facta eſt ſeparatio. in ti. de fo. comp. nu 10 38
maior magiſtratus quando ſit iudex inter ciuem, & feudatarium. in eo ti. nu. 13 ib.
maior magiſtratus cognoſcit qñ controuerſia eſt inter plures, quorum unus eſt ſubditus decreto maioris magiſtratus, ſecus ſi non eſſet ſubditus, ut ſacerdos, quia tunc p̃tor feudatarij cognoſcit. in eo. ti. nu. 20 39
maior magiſtratus cognoſcit, qñ quis aſſerit ſe ſubditum maiori magiſtratui, & prætor feudat. negat. in eo. ti. nu 21 ib.
maior pœna arguit maius delictum, & quando non. ti. de inquiſi nu 117 34
malafides propter rem notoriam præſumitur, niſi probetur ignorantia. in tit. de prin. nu. 48 339
maledicentes, ſeu obloquentes de officialib. debent grauiter puniri, & quõ. in ti. de officialib. corruptis pecunia, iniuſteq; iudicantibus nu 37. & ibi ẽt ponit de quærelantib. contra officiales, & non probantibus ſuam quærelam, quomodo puniantur 238
maleficium, an cenſeatur vnũ vel plura quando

ſdo unico ictu inferũtur multa vulnera, puta ſi quis percutiat cũ bidenter uel forfice. in ti. arborum furtum caeſarum, nu.1 227
Mandans & mandatarius nõ dicuntur teneri ex facto eodem, maxime ſtante decreto Mediolani. in ti. de fo. comp. nu. 110 47
mandans dari colaphum, ſecuto homicidio, non tenetur, ſecus ſi mãdaretur inferri vulnus. in ti. de homic. nu. 84 153
mandans fieri homicidium an comprehendatur in ſtatuto loquente de homicidio. in ti. de mandato ad homicidium, nu. 7 157
mandans homicidium, & mandatarius ſimiliter puniuntur per decreta Mediol. in eo. ti. nu. 3 ib.
mandans, proprie non dicitur homicida. in e. ti. nu. 2 ib.
mandans inferri vulnus ſecuto homicidio, tenetur de homicidio, ſecus ſi mandet dari colaphum, uel baculo quem percuti. in eo. ti. nu. 10 ib.
mandans fieri aſſaſſinamentum, tenetur de homicidio, etiam non ſecuto effectu. in e. ti. nu. 13 ib.
mandans & mandatarium homicidij, an ſint ſub eodẽ iudice conueniendi. in ti. de mandato ab homicidium, nu. 18. f. 158. & in tit. de foro comp. nu. 109 46
mandans non poteſt puniri, qñ de mandato per ſolam confeſſionem co nſtet, ſiue ſecutus fuerit effectus, ſiue non, niſi mandatarius atteſtatur de mãdato. in ti. de mandato ad homic. nu. 57 162
mandans non poteſt moleſtari, niſi cõſtet de delicto mandatarij. in ti. de delicto, n 35 4
mandans vel opem pręſtans puniri nõ poteſt niſi conſtet expreſſe de delicto principalis per proceſſum contra mandantem, uel auxiliatorem agitatum. in eo. ti. nu. 38 ib.
mandans non eſt abſoluendus, propterea quod principalis fuerit abſolutus. in e. ti. n. 52 11
mandans homicidiũ fieri punitur ad mortem ex decreto Mediolani, etiam non conſtito de principali. in eo. ti. nu. 48 5
mandans fieri delictum, an comprehendatur ſub ſtatuto puniente eum, qui fecerit. in ti. de pęnis, nu. 14. & 15. 272
mandans fieri delictum, cenſentur plus delinquere, quàm mandatarius. in eo. ti. nu. 15 ib.
mandatarius, conuictus de homicidio, poteſt interrogari de mandante, & poni ad torturam, ſm Bart. in ti. de iudicijs ad torturam, nu 143 104
mandatarius facit indicium ad torturam contra mandantẽ cum aliquo indicio, uel praeſumptione poſt ſuſceptum mandatũ, ante vero indiſtincte. in ti. de iudicijs, & conſiderationib. ante tort. nu. 154 105
mandatarius priuatus an ſit excuſatus ſi princeps illi mandet, ut aliquem occidat, & ille exequatur. in ti. de prin. nu. 34 362
mandatarius tenetur ſicut mandans. in tit. de mandato ad homic. num. 11 157
mandatarius excuſetur, quando mandatũ eſt de genere permiſſorum. in e. ti. nu. 12 157
mandatarius qui dicit feciſſe homicidiũ motu proprio non ex commiſſione alicuius, non excuſat mandantem, quando conſtat de mandato maximè ſtante decreto Mediolani. in eo. ti. nu. 46 ib.
mandati materia vbi per Afflictum. in eo. ti. nu. 58 162
mandator homicidijs puniri poteſt ẽt ex probabilibus argumentis, & ad torturã in tali delicto deueniri non ſolum ex indicijs, ſed ex ſuſpicionibus uoriſimilibus, ne eum ex pręſumptionibus. in ti. de indicijs, & conſiderationib. ante tor. nu. 201 190
mandatum ad homicidiũ eſt ex delictis, quae ſecreto fiunt. in eo. ti. nu. 155 105
mandatum ad vulnerandum facit quem teneri de homicidio, ſecus ſi ſit ad cedendum baculo, uel ad dandum colaphum. in titu. de homi. nu. 72 151
mandatum homicidij quomodo poſſit reuocari per decretum mediolani. in ti. de mandato ad homidium, nu. 4 157
mandatum ad homicidiũ quando dicatur reuocatum de iure cõmuni in eo ti. nu. 6 ib.
mandatum non pręſumitur etiam ſi domeſticus uel coniunctus mihi occidat inimicum meum. in eo. ti. nu. 39 160
mandatum ut dicatur praeciſe factum uerba expreſſe ad delictum tendere debent, alias in meliorem partem praeſumitur in eo. tit. nu. 49 161
mandatũ qñ dicatur homicidium, & quae ſint uerba apta ad mãdatum. in eo. ti. nu. 48 ib.
mandatum proceſſiſſe dr ad homicidium, ſi dominus dixit famulo, fac ut ſentiã aliquid noui, & ſi praeceſſit inimicitia capitalis, licet homicidium nõ ſit incontinenti ſecutum. in eo. ti nu. 50 ib.
mandatum ad homicidiũ non praeſumitur ẽt ſi fa-

ſi famulus meus, vel filius, vel conſanguineus occidat inimicū meū.in e.ti.nu.51 ib.
Mandatum quod reſtꝰ confeſſus fuit, non poteſt poſtea per declinationem uerborum eiuſdem excludi.in eo.ti.nu.54 102
Mandatum ad homicidium non excuſatur, & ꝙ mandatarius cōpareat, & neget mandantem aliquid mandaſſe, uel dicat ſe motu proprio feciſſe.in ti de delictis, nu.40 11
Marchio quis dicatur.in titu.de principe, nume.6 337
Maſſarius ciuis & ſubditus maiori magiſtratui, quādo maior pars bonorum a ciue eſt conducta in tit.de foro comp.nu.22 39
marito an liceat uxoré in adulterio repertā; occidere in foro conſcientiæ, licet ex ſtatuto id permitteretur.in tit.de coitu damnato, & punibili, nu.52 90
materia criminis læſæ, per quem tractetur. in tit.de crim.læſæ maieſt.nu.15 344
materia poteſtatis, quam habet iudex ſecularis in eccleſiaſticas perſonas, & econtra, per quem tractetur.in ti.de foro competenti, nu.16 91
materia principis, & eius officialis, & de eius poteſtate, & de poteſtate papæ ubi tractetur, in ti.de principe, num.380 365
matri dicenti aliquem non eſſe filium ſuum an ſit credendum.in ti.de partu ſuppoſito, nu.22 213
matrimonium cum raptore contractum, ita demum ualet, & tollit pęnam iuris ciuilis, ſi rapta parentibus fuerit reſtituta, & una cum parentibus cōſentiat matrimonio. in tit.de raptu mulieris, nu.18 183
medici iudicio ſtandum eſt, an ex ueneno dato, an in corpore contracto quis ſit mortuus.in ti.de delictis, nu.7 2
medici, uel obſtetrices, & a ij periti, ſi non fideliter referant, an teneantur de falſo.in ti. de falſis, nu 130 203
medium probatur in confinibus, quando inſtrumenta ſunt, & ante, & poſt.in ti.de principe.nu.270 354
melius eſt regi a iuſto rege, quàm lege ſcripta.in ti.de remed.ex ſola clem.prin.contra ſent.nu.45 326
memoria defuncti dānati poteſt ſolum quando quis animatur hoſtili animo cōtra principem, uel rempub. Romanam.in ti.de crimine læſæ maieſt.nu.57 136
memoria defuncti, an damnari poſſit, quando contra aliam remp. quàm Romanam, hoſtilem animum geſſit.in eo.ti.nu.58 ib.
memoria eius, qui ſecreto contra principis perſonam ſolum eſt machinatus, damnatur, in eo.ti.nu.59 ib.
mendacium rei eſt probabile, & uerlſimile, ac ſufficiens indicium ad torturam, in titu.de indic.& conſid.ante tort.nu.36 95
mendacium rei probatur per unum teſtē omni exceptione maiorem, & reo dignorem, deponentem ſuper eo, quod facit reum immediate delinquentem.in eo.ti.nu.37 ib.
mendacium, quod fit ad ſalutem alicuius, an ſit pactum mortale, & an puniatur pęna homicidium, in ti.de periurijs, nu 4 274
menſis an intelligatur de triginta diebus, an uero de trigintauno.in ti.quomodo procedatur per actionem in delictis, nu.25 64
menſis unus, in eo. ti.nu.27 ib.
mercatores, & artifices an poſſint facere conuentione inter ſe, ꝙ merces ſuæ uendantur tanto precio, & non minori, in tit.de unionibus, & colligationibus, nu.4 128
mercatores pannorū ſtatuentes ut cimatores non accedant cū uolentib.emere, an dicantur facere monopolium.in eo.ti.nu.6 ib.
merces licitas, & illicitas, quādo quis portat, an omnia incidant in commiſſum.in tit.de fraudantibus uectig. nu 14 385
meretrix dicit, quæ uiginti tria millia hominū admiſit.in ti.de pleni.b.viol.nu.67 176
meretrix quomodo cognoſcatur, & quæ ſint ſigna.in ti.de raptu mulier.nu.1 183
merum, & mixtum imperium habens non poteſt ſtatuere contra ius, niſi hoc ſit conceſſum in priuilegio, uel niſi quis ſit in poſſeſſione ita ſtatuendi, patientibus ſubditis. in tit de regalijs, nu 19 373
merum, & mixtū imperiū habens, non poteſt grauamina imponere.in tit.de angarijs, & extraordinarijs exactionib.nu.1 386
metalla quęrendi in fundis priuatorum tale ius, & decimæ, cenſetur tranſlatum, quādo ſunt tranſlata regalia, ſecus ſi tantum dictū eſſet cum argenti fodinis in ti.de metallis, & argenti fodinis.nu.13 391
metalla fodiendi, & decimarum ius uidetur tranſlatū conceſſo caſtro cum pertinentijs in feudum, quando metalli fodinæ ſunt in locis publicis, in commune uſu, ſecus ſi ſint in fundo principis.in eo.ti.num.14 ib.
metallarius a publico electus cū licentia principis

cipiū, pōt fundū cuiuslibet fodere, eo inuito, ad perquirendū metallum ſine læſione ſuperficiei, niſi dñs ipſe vellet ꝑquirere, qa tunc poſſet prohibere. in eo.ti.nu.1 390
Metallarij, tenent dare decimam principi metalli effoſſi. in eo.ti.nu.3. ib.
Metalli fodiendi priuilegiū cōceſſum ſine mētione hæredis, nō tráſit ad ſucceſſorem, nec hæres cōtinuaretur in dicta poſſeſſione, qñ dñs contradiceret. in eo.ti. nu.7 ib.
Metalli fodiēdi ius vt ſit publicū, vendicarūt ciuitates: Imperij ſecundum Iſern. & ſit illi credendum. in eo.ti.nu 8 391
Metalli fodiendi conſuetudo 30. annis eſt præſcripta. in eo.ti.nu.9 ibi.
Metalli venæ inuentæ in territorio infeudato an ſint vaſalli, pendet ex forma priuilegijs. in eo.ti.nu.10 ibid.
Metalli venę inuentę in locis priuatis ſunt priuatorū, in publicis principis, maxime quādo caſtrum eſſet conceſſum cum pertinentijs & argentifodinis. in eo.ti.nu.12 ibi.
Meticuloſus actus non ratificatur per actum, quādo adeſt cauſa non conſentiendi. in tit. de plurib. uiolentijs, nu.89 178
Meticuloſus actus ex non contradictione poſt ceſſatum metum quō ratificetur, & quāto tempore in eo.ti.nu 103 179
Metus quādo eſt proxima cauſa obligationis reddit contractum nullum. in ti. de carcere, nu.25 15
Metus allegatio admittitur in reo confeſſio in tormentis ſi dicat, quod confeſſus eſt quia ſcribat, ꝗ ſi ita nō feciſſet, iterū fuiſſet tortus in ti. de confeſſi, nu.78 85
Metus durare dicitur durante ſemper eadē detentione. in ti. de mād.hom.nu.34 159
Metus iuſtiſſimus non ueniendi ad examē eſt quando uenientes iniuſtiſſime tractari fuerunt, in eo ti.nu.40 160
Metus per cruciatū adſtringendo genitalia ſolitus a latronibus inferri. in ti. de plurib. uiol. nu.78 178
Metus annullat matrimoniū ipſo iure. in eo. ti.nu.79 ibi.
Metus minor requiritur in timido. in eo. ti.nu. 80 ib.
Metus verbum ſufficit, ſicut metus cruciatus. in eo.ti.nu.81 ib.
Metus oſtenditur iudicis arbitrio. in eo.ti.nu. 82 ib.
Metus ꝓbat̃ potentia hominis, ac eius cōſuetudine, & facti qualitate. in eo.ti.nu 8 ib.
Metus etiam conſideratur armis non interuenientibus in deprehenſo cum puella. in eo. ti.nu 84 ib.
Metus probatio, quando præſumptio eſt in cōtrariū, fit per tres idoneos teſtes, uel duos omnino excellentes. in ti.nu.87 ib.
Metus non præſumitur in loco, ubi eſt princeps. in eo.ti.nu 86 ib.
Metus, aut dolus non præſumitur in præſentia iudicis. in eo.ti.nu.91 ib.
Metus præſumptio nō cadit, ubi eſt copia honeſtarum perſonarum in eo.ti.nu.93 ib
Metus quomodo purgetur in eo.ti.nu.95 ib.
Metus principis in nobilem vt ſe recognoſcat de feudo, non purgatur per recognitiones ſubſecutas, & ſeruitia, ad quæ tenetur vaſallus erga dominum. in eo.ti.nu.100 179
Metus an præſumatur in contractibus factis cum detentis. in eo.ti.nu. 105 ib.
Metus reſcindit contractum, quando ex proxima cauſa, etiam quod cum tertio contrahatur. in eo.ti.nu.107 ib.
Metus reuerentialis quomodo purgetur. in eo.ti.nu. 108 ib.
Metus actu interueniens, an ſicut metus reuerentialis purgetur præſentia iudicis, & propinquorum. in eo.ti.nu.109 ib.
Metus accuſationis criminis alicuius, & ſic metus iuſtitiæ, an reſcindat actum. in eod. nu.111 ib.
Metu periurij quando ſoluitur, ſolutio non purgatur. in eo.ti.nu.96 178
Metu iuſtitię, uel ut fieret delicti remiſſio pecunia data aut promiſſa an reperi poſſit. in eo.ti.nu.112 180
Miles crucians captiuum, ut talem exigat, ubi licita eſt captura, tenetur de exceſſu. in tit. de capt.nu.66 18
Miles, in quibus caſibus poſſit declinare iuriſdictionem iudicis ordinarij, & ſubire iudicium magiſtri militum. in ti. de foro comp. nu.3 37
Miles, uel conſiliarius torqueri non pōt in eo territorio, in quo creati ſunt milis uel cōſiliarij, ſecus in alio territorio. in ti. de dedic. & conſiderationib. ante tort.nu.113 102
Milites de conſuetudine non exigunt talea à militibus captis, niſi ſunt duces militum, in ti. de captura, nu.63 181
Milites cruciantes captiuos, ut taleas exigant, tenentur de homicidio, & de cruciatu, etiā ſi non.

non ſecuta morte.in eo.ti.num.73 ib.
Milites in territorio ſui principis furantes, & delinquentes, puniuntur ut latrones, & l. ſul.de ui publica, & priuata, & per ſtatuta Mediolani.in eo.ti.nu.72 ib.
Milites qualiter faciāt diſtributionem rerum captarum,an communicent cum duce belli.in eo.ti.nu.75 12
Milites creati ſecundum ſolemnitatem huius tpis, quos Equites uulgo appellamus non gaudent priuilegijs conceſſis militib antiquis, pp ſimplicitatem, ſed conceſſis propter dignitatem,& ideo torqueri non poſſunt.in ti.de indicijs, & conſiderationibus ante torturam nu.105 101
Milites, & equites noſtris temporis capi non poſſunt perſonaliter,in eo.ti nu.106 ib.
Milites,qui ſtipendia merent,& exercent militiā,gaudent priuilegijs militum,ſed tamen poſſunt torqueri, in eo.ti.num.108 ib.
Militia ſimplex ex dignitas in genere,in eo.ti. nu.107 ib.
Minarum materia ubi tractetur per Aret.in eo.ti.nu.46 96
Minor an poſſit banniri,in ti.banniri,qui poſſint.nu.3 259
Minor an reſtituatur aduerſus delictum. in ti. ſi aduerſus rem iudicata reſtitutio poſtuletur,nu 22 316
Minor qñ excuſetur ob non ſolutum uectiga. in ti.de fraudantib.uectigalia,nu.20 386
Minor,miles, & ſimiles qñ excuſentur errore iuris in delictis.in tit.de decreto Mediol.ut non proced.criminaliter.&c.nu.25 69
Minor ſine curatores confeſſus delictū an poſſit in integrum reſti.in eo.ti.nu.26 ib.
Minor quatuordecim annis Mediolani nō punitur corporaliter per ſtatuta an ſed præſumatur doloſe feciſſe,non diſponunt.in eo. ti.num 27 ib.
Minor uel pupillus delinquens quomodo puniatur.in ti.de homic.nu.79 152
Minor propter ętatem mitius punitur,ſed an tamen habeatur ratio ętatis.in ti.de confeſſis.nu.68 85
Minor quatuordecim annis nō poteſt corporaliter puniri ex forma ſtatuti Mediolani, abinde ſupra relinquitur diſpoſitioni communis.in eo.ti.nu.69 ib.
Minori reſtitutio competit aduerſus confeſſionem ſuam.in ti.ſi aduerſus rem iudicatā reſtitutio poſtuletur,nu 23 316
miſsio in poſſeſsionem hęredis facta per iudicem non citata parte reuocatur ab eodem iudice ſi pars poſtea contradicat, & quotidie Mediolani ſeruatur,in tit de querela cōtra ſententiam,nu.6 320
mitius agitur confeſsio quam cum conuicto. interdum præmio confeſſus efficitur in tit.de reſponſionibus à reo faciendis, nu me.6. 79
mixtæ dicitur cauſa, ubi agitur ciuiliter cauſa alicuius criminis,in tit.quomodo procedatur per actionem in delictis,nu.16 4
modi cogendi inobedientem. ut pareat præcepto iudicis,in tit.de mulctis,nu.17 5
modi probandi contra præſumptionem doli. in tit.de defenſionibus reorum,& defenſio num impugnatione nu.42 125
modi procedendi per præcepta pęnalia eſt inuē tus à malis iudicibus, & cōceditā Senatu ubi magnitudo criminis expoſcit, & aliqua ſuſpicio procedit cōtra eos, q male ficij arguuntur, in ti.quō procedatur per pręcepta pœnalia. nu.1 70
modus procedendi per præcepta penalia eſt à iure prohibitus,in eo.ti.nu.3 ibi.
molendina an veniant in cōceſſione generali, in ti.de aquis,& fluminibus,nu.23 378
molendinis aut furnū, ſi habeat feudatarius an poſſit prohibere,ne ſubditi furalium furnum aut molendinum ædificent,& an dicātur inter regalia ſua,& an hoc ius præſcribi poſſit & quo tempore,in tit.de regalijs,n. 41 375
moneri nō debet inq rendus in titu.de inquiſitione,nu.73 30
moneta dicitur falſa,etiam ſi in ſe ſit bona ſed fiat a non habente auctoritatem,in ti.de falſa moneta,nu.2 216
moneta una poteſt ſolui pro alia, & quomodo hoc intelligitur,& an poſsit reſtitui alterius notę,ſeu formę,nō mutata bonitate intrinſeca, & quid ſi deficiat talis bonitas, in ti.de monetis,nu.2 39
moneta aurea quando datur non ſub nomine Philippeorū,ſed librarū,ſiue florenorū, q̄d tunc poſsit reſtitui.in eo. ti. nu. 3 380
monetam cudere non poteſt inferior à principe,niſi hoc habeat ex priuilegio,vel pręſcriptione, nec venit in conceſsione regaliū tacitus in eo.ti.nu.1 379
monetā falſam expendens non excuſatur ab vſu ſecus aūt à fabricatione.in titu. de indicijs,

ciis, & conſiderationibus ante torturã, numero 59 98
Monetam falſam expédens an excuſetur, ſi doceat a quo eam habuerit. in ti. de falſa moneta, nu. 3 216
monetam falſam ſui principio, uel alterius falſificans, an incidat in crimen læſæ maieſta. in eo.ti. nu. 6 ib.
monetam tondentes, uel tangentes cum ferro, uel minuentes cum aquis, & ſimilia modo, qua pœna puniantur. in eo.ti.nu. 7 ibi.
monetarum falſarum excuſores, & eis præſtã tes auxilium, uel eas expendentes, qua pœna puniantur. in eo.ti. nu. 1 ibi.
monetarum materia, & præſertim circa eius mutationem, per quos tractetur. in ti. de monetis, nu. 7. & num. 15. ad fi. 381
monetę, quæ expéditur, ſi acceptata ſit ſolutio per triginta annos a creditore, præſcribitur contra eum. in eo.ti.nu 5 ibid.
monetæ appellatione in ſtatutis non uenit minima. in ti. de falſa moneta, nu. 4 ibid.
monetæ periculum ad quem ſpectet, ſi minuatur. in tit. de monetis, num. 11. & num. 3. & ſeq. 384
monialem cognoſcens, ſiue uirgo fuerit, ſiue alias cognita, punitur pœna capitis naturalis. in tit. de coitu damnato, & punibili, numero. 79 181
monitio præcedere debet, ut feudatarius priuetur feudo, etiã in actu momẽtaneo tyrãnice facto. in ti. de principe, nu. 59 f. 340
monopoliũ an dicãtur facere mercatores pãnorum ſtatuentes, quod cimatores non accedant cum uolentibus emere, in ti. de vnionibus, & colliga. nu. 6 213
monopolium iuratũ an ualeat, & alia de materia monopolij. in eo.ti. nu. 8. & eo.ti. nu. 5. 6. 7 ib.
monumentorũ ornamenta furari an ſit ſacrilegium, in ti. de ſacrileg. nu. 2 228
mors, quæ delictum ſapit, tribus ex cauſis cõſideratur. in ti. de delicto. nu. 10 2
mors ciuilis an ęquiparetur naturali, maxime in donationibus cauſa mortis, & huiuſmodi cõtractibus, in ti. de bonorũ publ. nu. 35. 37. 40 284
mors ciuilis an, & quando æquiparetur morti naturali, in eo.ti. nu. 40. & eo. ti. num. 35. & 37 237
mors non tollit delictum conuictum, uel confeſſum, & eo caſu quis poſt mortem poteſt damnari. in tit. quomodo procedatur in crimine notorio, nu. 21 62
morte delictũ extinguitur, ita ut nec ſentẽtia contra mortuum lata ualeat, nec contra uiuum lata mitti poſſit executioni cõtra mortuum. in ti. de ſenten. num. 105 303
mortis in articulo conſtitutus uulneratus in facto proprio facit indicium ad inquirendum, in ti. de inquiſitione, nu. 47 28
mortis in articulo dicto uulnerati an ſufficiat ad tort. in eo. ti. nu. 48 ibid.
mortis in articulo dictum uulnerati an id habeat aliquod robur prob. in eo. ti. nu. 49 ib.
mortis articulus non eſt in multa cõſideratione, & dictum morientis facit uilem pręſumptionem. in ti. de indic. & cõſid. ante tortu. num. 186 108
mortuo bannito habent bona, an fiſcus ei ſuccedat. in ti. bãniti quid amittant. nu. 17 263
mortuus poſt ebibitam aquam uenenatã, quãdo ex illa dicatur deceſſiſſe, in tit. de delicto, numero. 8 2
mortuus non poteſt damnari in crimine lęſæ maieſt. in tit. de hæreticis, num. 31 129
mortuus an præſumatur deceſſiſſe ex malo regimine, uel ex uulnere, & an vulnus ſit mortale, ſtatus iudicio medicorum, in ti. de homicidio, num. 115 155
mulcta ex cõceptu irrogaẽ, ſed transmittitur ſecunda citatio ad allegandũ, quare, &c niſi a principio dixiſſet citatus ſe nolle uenire. in tit. de mulct. nu 6 71
mulcta nõ debet eſſe maior precio cauſæ, niſi in magna cauſa, & enormi, & delicto inconſueto. in eo. ti. nu. 10 72
mulcta poteſt excedere modũ in cauſa criminali. in eo. ti. nu. 12 ib.
mulcta inſolita & iniuſta. in eo. ti. nu. 13 f. ib.
mulcta põt a iudice remitti ex cauſa paupertatis, licet Mediolani de conſuetudine, ſeu pp ordines literæ impetrentur a Senatu, quod ponatur inter miſerabiles facta fide de miſerabilitate. in eo. ti. nu. 14 ib.
mulctam imponere an poſſit omnis iudex. in eo. ti. nu. 15 ibid.
mulctarum materiã quibus in locis tractetur in eo. ti. nu. 16 ibi.
mulctari poteſt, qui præcepto ut compareret perſonaliter nõ paruit, & interdum magis utilis eſt fiſco mulcta, quam pœna tamen caueat iudices quid agant, in tit. quomodo proced. per præcepta pœn. num. 10 70

Mulier tutrix ſine cōſenſu propinquorum an poſſit pacem facere pro pupillo. in ti. de pace. num. 31 321

Mulier laica rem habens cum conſtituto in ſacris, an poſſit puniri a iudice ſeculari, uel eccleſiaſtico. in tit. de coitu damnato, & punibili. num. 13 185

Mulier excedens 40. annos an poſſit concipere. in ti. de partu ſupp. nu. 15 212

Mulier poſt mortē mariti poteſt dicere ſe uelle ſtare in poſſeſſione uigore iuriū dotaliū, & quid illi proſit. in tit. de principe, numero 300 356

Multitudo delinquentiū facit ut princeps facilius remittat. in tit. de remed. ex ſola clemē. princ. contra ſenten. num. 52 326

Municeps quis ſit in tit. de princ. nu. 362 375

NAtura abhorret id, quod uitā admit. in ti. de man. ad homic. nu. 27. f. 158. in titu. de conuictis, nu. 1 87

Nauigium magnum Mediolani, & Martesanæ dicuntur publica flumina. in tit. de aquis, & fluminib. num. 7 377

Neceſſatio facienti actum magis ſuccurritur, quam facienti ex uoluntate in tit. de remedijs ex ſola clemen. princip. contra ſenten. nume. 61 326

Negans maleficium, deinde conuictus dicens feciſſe ad ſui defenſionem, an ſit audiendus. in tit. de falſis. nu. 16 299

Negans aliquid magni momēti factum in aliquo loco, quia dat ſe fuiſſe præſentem in eo loco & nō uidiſſe fieri id, quod uerisſimiliter eſt ſibi notum, dicitur ſufficienter probaſſe, etiam ſi nō addat rationem, quod fieri nō potuiſſet, quin ipſe uidiſſet. in ti. de defenſionibus reorum, & defenſionum impugnatoribus. nu. 16 123

Negans aliquid factum eſſe a certis menſibus citra, dicitur de ninus uago tēpore deponere, niſi natura actus, de quo teſtis deponit, aliud ſuaderet. in eo. ti. nu. 20 ibi.

Negatiua, ut recte pbetur, reſtringi debet ad certum locum, & tempus. in eo. ti. nu. 17 ib.

Negatiua niſi ſit multum reſtricta ad tempus, repellitur in eo. ti. nu. 18 ibi.

Negatiua debet reſtringi ad breue tēpus per teſtem, aliter eſt ſuſpectus de falſo. in eod. ti. nu. 19 ibid.

Negatiua pōt, & implicite proferri, & ſemper dicentur eſſe in negatiua, nec refert ꝙ etiā affirmatiue proferatur. in eo. ti. nu. 21 ib.

negatiua per quā falſitas actus indirecte probatur, in eo. ti. nu. 33 124

negatiua redditur ſuſpecta quando pars in ea ſe fundat. in eo. ti. nu. 37 ib.

negatiuæ quando ſenſibus corporeis probari poſſunt, ſatis eſt illas ſimpliciter proferre, niſi teſtis interrogaretur de ratione. in eo. ti., nume. 22 123

negligentia domini in non exigēdo, licet proſit non ſoluenti, tamen negligētia publicā non nocet domino, & non ſoluenti tātum prodeſt ad hoc ut non incidat in pœnam. in ti. de principe, nu. 162 347

negligentia in iudice quomodo probetur, in ti. de offi. corrup. pecunia iniuſteq; iudicantibus num. 25 236

nemo ſine accuſatione dānatur, in ti. de inquiſitione. num. 14. f. 24. & in ti. de accuſatione, num. 1 53

nobilem ſe faciens, ut cōſequatur aliquam dignitatem, cum tamen ſit ignobilis, incidit, in falſum, in ti. de falſis, nu. 1. 2 205

nobiles in caſtris, & uillis habitantes, qui cogunt ruſticos ad operas indebitas, quomodo puniatur, in tit. de ui publica, & priuata. num. 1 231

nobiles forenſes dicuntur, qui eſtimū habent in comitatu. in tit. de foro competenti, nume. 35 41

nobilis licet pauper, quamuis in uilla habitet, & opera ruſticana faciat, ſi nō ſoluit onera cum communi, comprehēditur in decreto maioris magiſtratus, in eo. ti. nu. 36 41

nocturna delicta ſunt difficilis probationis, in tit. de indicijs, & conſi de. ante torturam, nume. 175 107

nomen licet unicuique ſibi mutare, dūmodo id fiat citra fraudem, in ti. de mutat. nominis. num. 1 208

nomē occiſi, uel occiſoris, dummodo conſtet de delicto, non eſt neceſſarium ad formādā inquiſitionem, & condemnationem in ti. de delicto, num. 33 4

nominatur in inſtrō clericatus præſumitur eſſe ille, qui inſtrm producit, & in eo eſt nominatus, in ti. de captura, nu. 41 10

nō uſus ſufficit ad interpretationē legis, licet ad abrogationem requiratur etiā actus cōtrarius. in ti. de coitu damnato, & punibili, num. 33 187

notarij, uel pręfectū uigilū nō tenentur cōtra dicere prætori, in ti. de ſentētijs. nu. 28 309

Nota

Notarij duo ſi dicant inſtrumentũ eſſe falſum an præiudicent parti, ſi iam expletum eſt inſtrumentum, in ti. de falſis, nu. 98 201

Notarij perſona an ſit bonę uel malę uocis eſt multum conſideranda, in eo. ti. nu. 58 f. 198

Notarij fides maior eſt quam unius teſtis, in eo. ti. nu. 23 196

Notarij ſcribens actum talibus præſentibus, nõ incidit in falſum, ſi illi dicant nihil ſcire, ſecus ſi ſecũdis notarijs, qui ſubſcripſerint ſe teſtamento ex forma ſtatuti Mediolani, ſi dicerent ſe nihil ſcire. in ti. de reſpõſibus, à reo facien dis, nu. 11 79

Notarius, & teſtes ſi cõtradicant, cui magis ſit credendum, ſiue ciuiliter agatur, ſiue criminaliter, in ti. de falſis, nu. 16. 17. 33 193

notarius, & teſtes ſi inuicem contradicant neuter punitur de falſo. in eo. ti. nu. 18. f. 199. & uide quod habetur in num. 42

notarius ad hoc ut poſſit puniri de falſo, quot & quales teſtes eſſe debeant, qui contradicant inſtrumento. in eo. ti. nu. 40 169

notarius an ſemp poſſit puniri de falſo ubicũque inſtrumentum cenſetur falſum. in eo. ti. nu. 41 ibi.

notarius, & teſtis inuicem contradicentes ſi torqueãtur, & uterque perſeuerent in dicto ſuo, cui ex eis magis ſit credendum in eo. ti. nu. 43 fo. ib. & uide ſupra nu. 18

notarius præſumitur potius erraſſe, quam dolum commiſiſſe, & quomodo id procedat. in eo. ti. nu. 56 198

notarius an poſſit torqueri propter mẽdaciũ ſcilicet in pertinentibus ad inſtrumẽtum ſuper quo interrogatur, in eo. ti. nu. 57 fol. ib.

notarius an præſumatur ſcire leges, præſertim uulgares, in ti. de fal. nu. 59 ib.

notarius, qui recidit ab eo, quod ſolitus eſt facere cenſetur ſuſpectus. in eo. ti. nu. 90 ibi.

notarius, an poſſit puniri, ſi in teſtõ aliquid nõ ſcribendum ſcripſit, cum tamen conſtet de mẽte teſtatoris, & de ipſa rei ueritate teſtamentum ſuſtinetur, in eo. ti. num. 61 ib.

notarius qui preterit conſuetudinem ſuam an cenſeatur ſuſpectus de falſo, ſi ordo non erat de ſubſtantia. in eo. ti. nu. 62 199

notarius, qui primo negauit deinde cõuictus dicit ſe feciſſe per errorem, an poſſit torqueri in eo. ti. nu. 65 ib.

notarius an incidat in falſum. ſi teſtamentum redigat in publicam formam, præter uoluntatem teſtatoris, in eo. ti. nu. 69 ib.

notarius non poteſt omittere, quæ ponenda ſunt de iure uel de facto, uel de conſuetudine, in eo. ti. nu. 70 ib.

notarius omittens in inſtrumento aliquid qđ noceat parti, tenetur de dãnis, & intereſſe, in eo. ti. nu. 71 ibi.

notarius omittens formam, & ſolennitatem teſtamenti incidit in falſum, in eo. ti. nu. 75. fol. ibi. & nu. 67

notarius an puniatur de falſo commiſſo in inſtrumẽto, quod eſt nullum, ratione omiſſæ ſolemnitatis in eo. ti. nu. 90 205

notarius, & accuſator, an ambo ſit torquendi, ſi ſtante diuerſitate inter protocollũ, & exemplar, unuſquiſq; habeat teſtes pro ſua intentione, in eo. ti. nu. 91 ibi.

notarius uel hæres inſtitutus an puniantur de falſo, quando pars aduerſa aſſerit, quo tempore confectæ teſtamenti teſtator erat iam mortuus, in eo. ti. nu. 92 ib.

notarius an puniatur de falſo, ſi fatetur quod nõ uidit teſtatorem teſtari. in eo ti. nu. 93. fol. ibi. & uide quod habetur ſupra nu. 3

notarius nõ debet ſcribere niſi ea quę uidit & cognouit in eo. ti. nu. 94 ib.

notarius ſi fatetur inſtrumentum eſſe falſum, an eius dictum noceat parti, in eo. ti. nu. 95. 98. & 99 ibid. & ſupra, nu. 12.

notarius, uel teſtis, uel iudex dicentes ſe commiſiſſe falſum, an præiudicent parti, ſi dicit extraiudicialiter. & quid ſi id dicant in iudicio, in eo. ti. nu. 99 201

notarius actorum ſi ſciens recipiat ſcripturã; quæ aliquid plus contineat, quam debeat continere, an puniẽdus ſit de falſo, an uero qui eam defert. in eo ti. nu. 100 ibi.

notarius aſſerens in teſtamẽto aliquem fuiſſe ſanæ mentis, cum non ſit, an dicatur falſarius. in eod. tit. nu. 101 ib.

notarius, uel aduocatus, uel procurator qui inſtrumenta unius partis oſtẽdit alteri, uel teſtes non publicatos, an teneatur de falſo. in eo. ti. nu. 129 203

notarius an poſſit eſſe rogatus de cõmiſſione ſibi facta p iudicẽ, ut poſſit recipere teſtes, ti. de oppoſitionib. cõtra teſtes, nu. 27 145

notarius punitur de falſo, ſi teſtes inſtrumentarij contradicant inſtrumento, & notario, in ti. de tortura teſtium, nu. 36 181

notarium præſumi potius errore, quam dolo facere non ita diſtincte eſt intelligendum. in tit. de falſo, nu. 68 199

notificantes ſecrete non expreſſo nomine puniendi ſunt,in ti.de denunt. nu.10 58
notificatio quæ ſit.in eo.ti nu.18 ibi.
notificatio ſine nomine notificantis admittitur de iure, quando ex officio proceditur, in eo.ti.nu.19 ibi.
notificationes ſine nomine deferentis non debent a iudicibus accipi,in ti.de accuſatione, nu.3 53
notoria inexcuſabilia nõ requirunt citatione nec declarationem,ſecus in notorijs excuſabilibus,in ti.de ſententijs,nu.58 319
notoria exceptio,quando dicat.in eo.ti de carcerato fideiuſſori committendo,nu.17 17
notorio crimine exiſtente proceditur non ſeruato iuris ordine in tit. quomodo procedatur in crimine notorio, nu.1 61
notorio crimine exiſtente tamen debet reus citari ſecundum magis communem opinionem,niſi ipſe fateatur ſe nullã excuſationẽ habere.in eo.tit.nu. 3 ib.
notorio in crimine quæ ſit practica procedendi,in eo.ti.nu.13 92
notorio in crimine bona delinquentis apprehenduntur abſque alia declaratione, in eo.ti.nu.18 ib.
notorio in crimine procedatur poſt mortem delinquentis,in eo.ti.nu.20 ib.
notorium probari debet ordine ſeruato. in ti. denunciatione,nu.9 58
notorium nullum eſt adeo crimen, qui poſſit habere aliquas excuſationes aut circunſtantias excuſates.in tit. quomodo procedatur in crimine not.nu.5 61
notorium regulariter eſt excuſabile. in eo. tit. nume.6 ib.
notorium delictum,& iudice pro tribunali ſedente factum non indiget aliqua probatione,etiã ubi alias requireretur probatio. in eo.ti.nu.7 ib.
notorium debet probari quando delictum cõmiſſum eſt præſentibus omnib. uel maiori parte, & de die, & abſente iudice, & reus negat adeo,ut nec iudici aſſerenti eſſe notorium crederetur,in eo.ti. nu.8 61
notorium debet probari, ubi reus eſt abſens & cõtumax etiam ſtante ſtatuto quod contumax habeatur pro conuicto, & confeſſo. in tit.nu. 9 ibi
notorium, ſi ſit probatum ex auditu, non poteſt ſequi condemnatio.in eo.ti.nu 13 f.ibi.
notoriũ crimen quõ eſt, & donatarius cui princeps conceſſit bona eius qui publice moritur cum hoſtibus,& ſic cuius crimen eſt notorium ſecus eſt donec habet modũ pro bandi notorium etiam poſt mortem delinquentis,in eo.tit. nu. 16 ib.
notorium toti ciuitati dicitur ubi aliquid pro roſtris in loco publico eſt propoſitũ in eo. ti.de rapi.nu.23 169
notorium in tota prouincia dicitur, quod publice in Metropoli.ciuitate factũ ſit. in eodem.ti.nu.24 ib.
notorium nõ requirit aliquem ordinem iudiciarium,& poteſt quis etiam ſine ſententia priuari poſſeſſ.in tit.de partu ſuppoſito, nume.26 214
notorium debet probari in actis parte citata, in tit.de ſententijs.nu.56 310
nouatio ſi fiat inter debitorem,& creditorem fideiuſſor liberatur,in tit.de carcerato fideiuſſori committendo, nu 63 21
nullitas ſententiæ criminalis ex quibus cauſis poſſit apparere.in tit. de nullitate aduerſus ſententiam, nu. 6 319
nullitas maxime euidens non prohibetur,ubi prohibetur appellatio. in eo.ti.nu.9 f.ib.
nullitates ſententiæ per quem ponãtur,in eo. ti.nu.7 ibi.
nullitates exceptio eſt opponi etiam contra tres ſententias ubi pęna mortis, uel alia corporalis imponatur,in eo.tit.nu.10 ibi.
nullum crimen eſt tam notorium quin poſſit habere aliquas excuſationes,aut circunſtantias excuſantes.in tit.quomodo procedatur in crim.not.nu.5 61
numerus teſtium, aut integritas unius nõ ſupplet uitium alterius teſtis, in criminalibus, & hoc quo ad torquendum,in tit.de conuictis,nu. 1 98
nuncio creditur circa officium ſuum. in tit.de denunciatione,nu. 4 57

Obligatus ſoluere uel ſatiſfacere non liberatur per præſtationem fideiuſſionis.in ti.de carc.fideiuſſ cõm.n.28 18
Obitu.o uerſimiliter cadit ratione dict nõ n ẽ. ſis,uel anni,& in quibus alijs cadat.in ti.de reſponſ.a reo faciendis, nu.5 79
Occidens hominem in rixa punitur ſicut ſi deliberato occidiſſet.in tit.de inquiſitione nume.117 33
Occidens rebellem ante declaratione in quo. nõ ſubeſſet periculum propter moram, an excuſaretur ob decisionem Bar.in tit.de delictionibus.

ſenſionibus reo, & defenſionum impugnationibus, nu. 62 126

Occidens magiſtratū principis non aſſiſtentē lateri eius nō incidit in pęnam, l. quiſquis. C. ad Iul. Maie. in ti. de crimine læſæ maieſ. nu. 9 132

Occidens hoīem quo princeps uteretur in rebus prouinciæ, ad hoc ut princeps eo careat incidit in cri. læſ. maieſt. in eo. ti. n. 38 f. 134

Occidens captum à familia incidit in crimē læſę maieſt. in eo. ti. nu. 64 136

Occidens aliquem uti rebellem ducis Mediolani, quia opus aliquod rebellionis contra eū è prouincia eiectū feciſſe impune non occidit. in eo. ti. nu. 82 138

Occidens officialem papæ, ſiue ſit ſubditus papæ, ſiue Cæſaris in crimen læſæ meieſtatis, in eo. ti. nu 108 141

Occidens unum, uolens alium occidere, an teneatur pęna ordinarii, uel extraordinaria, in tit. de homicid nu. 73 151

Occidens bānitum reſtitutum, ſed in albo adhuc exiſtem, uel habētē ſecuritatē, an puniatur, & quō, in tit. de homic. nu. 83 152

Occidens præſumitur in dubio inſultū feciſſe contra occiſum, niſi tanta diſparitas fuerit, ut iudici uideatur eſſe alienū à ſana mēte ut occidens prius inſultauerit, in eo. ti. nu. 89 153

Occidēs Peruſinū extra territorium Peruſii, an debeat pęna ordinaria puniri, an alia quādo ſtatutum extra Peruſii, ut occidens forēſem puniatur, in certis libris in tit. de ſententijs, nu. 100 312

Occidens uxorem non lucratur dotem ex pacto, uel ex ſtatuta, in tit. de his quibus ut indignis bona fiſco auferuntur. nu 22. 388

Occidere, qui pōt aliquē per ſe, non poteſt ꝑ alium in tit. de defenſionibus reorū, & defenſionum impugnationib. nu. 66 126

Occidere impune alium qui poſſit, & quādo, in ti. de homic. nu. 81 152

Occidere filiam, uel uxorē an liceat patri, uel marito in foro conſcientiæ, licet ex ſtatuto id permitteretur. in tit. de coitu damnatu, & punibili, nu. 52 188

Occidi qui poſſint impune, in tit. de defenſionibus reorum, & defenſionum impugnationibus, nu 64 126

Occidi an poſſit in foro conſcientiæ illæ, quē ſtatutum permittit impune occidi. in eod. tit. nu. 64 126

Occidi impune poteſt a familia, qui non permiſit ſe capi. in ti. de homic nu. 103 155

Occidi impune quibus caſibus quis poſſit, in ti. de homic. nu. 104 ib.

Occidi non poteſt dominus a uaſallo quando cum uxore eius deprehenſus eſt, licet dominus poſſit vaſallum occidere deprehenſum cum uxore, in ti. de coitu damnato, & punibili, num. 50 181

Occidi impune poteſt qui gratiam nullam impetrauit, in tit. de remedijs ex ſola clemen. principis contra ſententiam, nu. 37 325

Occiſus a patrono, uel corrigente, præſumitur in dubio gratia correctionis occiſus. in tit. de capt. nu. 67 11

Occultans ueritatem ſubtrahendo inſtrumenta, uel quid ſimile faciendo, quomodo poſſit puniri in ti. de falſis, nu. 166 207

Offendens ſe ſeratum principis in exilium rei pub. incidit in crimen læſæ maieſt. commiſſum in principem, in titu. de crimine læſæ maieſt nu 11. 132

Offendens magiſtratum ex iniuria priuata habet excuſationem a crimine læſæ maieſta. in eo. ti. nu. 14 133

Offendens ſubditum principis, uel ſecretariū an incidat in l. quiſquis. C. ad l. Iul. maieſt. in eo. ti. nu. 42 134

Offenſio, ſeu iniuria quomodo dicatur facta dn̄o ad hoc, ut feudū acquiratur ipſi dn̄o, in tit. de bonorum publ. nu. 57 290

Offenſum citatum ut accuſet an poſſit pœnitere, in ti. de inquiſit. nu. 69 29

Officia, & dignitate conferri debent propter uirtutes & merita, non autem cauſa pecuniarum. in ti. de ambitioſis, nu. 1. 3. 5 250

Officialis, in principio officij promittens communitati pro debitis per eius familiā contrahēdis, etiam ſi poſtea proclamari faciat ut nemo cum eis contrahat non liberatur, in ti. de furtis. nu. 57 167

Officialis dictum miſſi ad inquirendum, & cognoſcendum nō ſolum facit iudicium, ſed etiam ſufficit ad condemnationem, quādo talis officialis uidit delictum committi. in ti. de denunciatione. nu. 3 57

Officialis rem habens cum carcerata grauiter punitur etiam ꝙ eſſet meretrix, in ti. de coitu dam. & punib. nu. 40 187

Officialis in initio officij ſui tenetur iurare ſe non dediſſe, neque promiſiſſe pecuniam, in ti. de ambitioſis, nu. 6 230

Officialis fugiens tempore ſyndicatus habet præ ſumptionem contra ſe, & ſtatur ſacramento partis in ti. de offic. corrup. pecunia iniuſteque iud. nu. 16 235
Officialis non eſt puniendus de quolibet negligentia, ſed ea tantum, quæ eſt dolo proxima in e. ti nu. 26 236
Officialis torquens conuictum, ſi propter incuriam vel ignorantiam omittat proteſtationem, abſoluendus eſt reus rebus ſtantibus prout ſtant in ti. de ſent. nu. 51 311
Officialis ditatus durante officio præſumitur ditatus de bonis fiſci vel principis, in ti. de princ. nu. 65. 340
Officialis emens predium durante officio, nõ præſumitur emiſſe ex pecunijs dominij, niſi quando debuit ſtatim reſtituere pecunias, & nõ reſtituit, & mercatus eſt, vel debuit certo termino dare, & non dedit, in ti. de fiſco, & priuil. eius, nu. 50 369
Officialis a ſyndicatu ſemel abſolutus, quia nemo venit ad quærelandum an poſſit iterum acc. ſari ad inſtantiam damnum paſſi, in ti. de ſe. tentijs, nu. 80. 311
Officialis ſoluens pecuniam pro adminiſtratione patitur tripliceın pœnam. in ti. de ambitioſis, nu. 8. 237
Officij confirmationem an liceat petere, in e. ti. nu. 7. 230
Officio iudicis, an parte inſtante procedatur, non eſt differentia, & quomodo intelligatur. in ti. de inquiſ. nu. 72. 30
Officiũ inquirendi cõtra hæreticos ſpectabat ad epiſcopũ antequã inuẽrum eſſet officiũ inquiſitoru m. in ti. de hæreticis, nu. 11. 128
Officium an liceat emere, ſi non habet iuriſd. in ti. de ambitioſis. nu. 3 230
Officium vicarij prouiſionis Mediolani qui præfectus vbi eſt circa carnes, & frumẽta, an cenſeantur conceſſum illi cui cõceſſum eſt caſtrum in feudum. in ti. de regalijs, nume. 20 272
Officium principis eſt deprimere malos, & ſcelera cohibere, & impios perdere, & ex altare bonos, in ti. de principe, nu. 35 339
Onera imponenda per principem ſoluenda ſunt per ciuem, imo etiam per exemptum emptorem bonorum vſque quo reformetur nouum æſtimum ex forma decretorũ Mediolani. in e. ti. nu. 106 344
Onera in quo loco imponãt an domicilij, an originis, ꝓprie, vel rɇ̃æ, in e. ti. nu. 114 ib.
Onera ſolui debẽt per vicum, vel uillam cum caſtro, vel ciuitate, cui ſubijciũtur, & vnus eſt exactor in ciuitate, quãdo princeps imponit collectam in toto dominio, & quando vicus non eſt ſeparatus a ciuitate, & qñ collectæ ſolum imponuntur capitibus, alias ſecus, in e. ti. nu. 115. ib.
Onera ſoluere tenetur qui eſt in quaſi poſſeſſione ſoluendi, donec ſit deciſum in petitorio. in e. ti. nu. 148 346
Onera quæ teneatur ſubire conductor, & nõ locator, & quæ emphyteuta. in ti. de remiſſione mercedis cond. nu. 55 399
Onera extraordinaria non tenentur ſubire fiſcales poſſeſſiones, licet ſecus ſit in prædijs, quę ex publicatione uel aliter tranſeunt in fiſcum, quia tranſeunt cũ onere ſuo, in tit. de fiſco & priuilegijs eius, nu. 63 370
Oneris natura attenditur, non deſtributio q̃ ſit per oneratos, in ti. de prin. nu. 101 f. 343
Oneribus ſe ſubiacet eccleſia, ſi patitus ſe cõſcribi ad onera ſicut ex pacto expreſſio, in ti. de principe, nu. 99. ib.
Onerosa immunitas cõſideratur ſi preciũ ad rem reſpondeat in e. ti. nu. 153. 347
Onerosa conceſſio dicitur quando precio æquali uel facto quod habet inſtar perpetuum rei conceſſæ data res eſt, & tunc nõ poteſt per principem reuocari, ſecus, ſi ob benemerita etiam expreſſa & grandia fiat. in e. ti. nu. 313. 369
Onerosa cauſa dicitur quando dátur immunitas forenſi, vt veniat habitatum in ciuitatem. in e. ti. nu. 327 ib.
Onerosũ dicitur feudum conceſſum quãdo princeps conuenit, cum ductore exercitus non ſubdito, ut ſibi inſeruiat produce exerci. ad recuperandum dominium uel augendũ, cum tot copijs militum, & quod ipſe eũ infeudabit de aliquibus caſtris, & poſt ſecuta ſit infeudatio, in e. ti. nu. 326. ib.
Onus tranſit in principem bonis in eum tranſeuntibus ex contractu, ſed per publicationẽ princeps uidetur exemptus ab extraordinarijs tantum in e. ti. nu. 110. 344
Opem præſtans uel auxilium, moleſtari non poteſt, niſi conſtet de delicto principalis. in ti. de delict. nu. 34. 1
Ordinaria uel extraordinaria quę ſint. in ti. de principe, nu. 117 344
Ordinario remedio nullitatis dicitur prouiſum, quando ſenatus ordinat quòd non habeatur.

beatur ratio ſe mentię criminalis ex defectu citationis nullæ etiam ſi cauſam nullitatis committat iudici qui tulit ſenētiam. in ti. de remedijs iuſtitia contra ſententiā ea conceſſione principis, nu. 11 321
Ordo ducis Mediolani circa turbationem iuriſdictionis in ti. de carcere, nu. 19 15
Ordo ducis Mediolani an alteret pœnam iuris communis in eo. ti. nu. 20 ibi.
Ordo qui de minori lucro nuncupatur Mediolan. quis ſit. in tit. de remiſ. merc. conducto. num. 112 405
Originarius feudatarij, ſi incola fiat ciuitatis, ſubijcitur decreto maioris magiſtratus. in tit. de fo. comp. nu. 37 41
Origo propria, uel paterna facit, quē ciue, non origo antiquorum. in eo. ti. nu. 27 ibi.
Origo in comitatu de iure facit quem ciuē ciuitatis, licet per decretum aliud ſit in eo. ti. nu 32 ibi.
Oſculum inferens uirgini inuitæ, an ſit puniēdus ultimo ſupplicio. in ti. de extraor. crim. nu. 3 319
Ornamenta monumentorum furari, an ſit ſacrilegium. in ti. de ſacrilegijs, nu. 3 222
PAce facta bona rebelliū donata a pricipe alicui ſemp reſtituta fuerūt rebelli. in tit. de reſtit. quæ fiunt a principibus finito bello, nu 9 330
Pacem faciens, item iniuriam remittens nō intelligitur remittere damna in ti. de pace, nu me. 10 327
Pacis appellatione non uenit concordia. in eo. ti. nu. 3 ibi.
Pacis materia ubi tractetur. in eod. ti. numero 29 328
Pacis priuilegia & cōuentiones principum, & fœdera per quos tractētur. in ti. de reſtitutionibus quæ fiunt a principibus finito bellō, nu. 20 330
Pactum iuratum de non cedendo bonis non ualet, nec unquam approbatur per ſenatum. in ti. de carcerato fideiuſſori committendo, nu. 25 81
Pactum nudum habet executionem paratam, ubi cauſa agitur corā principe. in ti. de principe, nu. 11 357
Pactum in inſtrumentis conductionis uectigalis oppoſitum, ut fiat debita remiſſio in caſu belli, & peſtis, intelligitur ſecundum ius commune ſi ſit damnum intolerabile, ſecus ſi ſimpliciter dictū eſſet, ut fiat remiſſio. in ti. de remiſſione mercedis publ. nu. 48 410
Palant, & bona fide rem accipiens, non dicitur furtum cōmittere. in ti. de furtis, nu. 3 164
Pallor uultus, & trepidatio ſunt multum arbitraria iudice ex qualitate perſonarū in ti. de indicijs, & conſid. ad torturam, nu. 41 f. 96
Papa nō poſſit facere ut credatur teſtes, nō iurato. in ti. oppoſit. contra teſte, nu. 82 250
Papa in terris imperij habet iuriſdictionem habitu, & poteſt ſubditum Imperatoris in terris imperij abſque literis ſubſidialibus citare. in ti. de foro comp. nu. 164 51
papa habet iuriſdict oēm actu in non recognoſcente ſuperiorem. in eo. ti. nu. 166 f. ib.
Papa, & eius iudices eccleſiaſtici, habēt iuriſdictionem tam ne iuramenti cō tra laicos, et in cauſis feudalibus. in eo. ti. nu. 167 f. ibi.
Papa extra imperium ſuum habet poteſtatem in omnibus ſpiritualibus, quam exercet in eo. ti. nu 169 ibi.
Papæ iuriſdictio, quæ ſit. in eo. ti. nu. 167 f. ib.
Papæ, materiam ſup. infra in uerbo Pontifex.
Parcitur interdum detegēti complices, ſeu ſocios criminis. in ti. de remedijs iuſtitiæ, contra ſententiam ex conceſſione principis, nu mer. 32 324
Pares curię ſunt iudices ī materia feudi, & quādo ordinarius cognoſcat de quantitate feudi. in ti. de foro comp. nu. 177 58
paria ſunt, uel quod quis in carcerem conijciatur, uel fideiuſſorem de ſtando in certo loco. in ti. de carcerato fideiuſſori committendo, nu. 3 76
Pars, quæ ſe fundat in negatiua, nō coarctata, redditur ſuſpecta. in ti. de defenſionibus reorum, & defenſionum impugnationibus. nu mero 37 125
Partus ſuppoſiti crimen, eſt crimen falſi. in ti. de partu ſuppoſito, nu. 1 210
Partus ſuppoſiti crimē, an tollatur tempore uiginti annorum. in eo. ti. nu. 2 ibi.
Partus ſuppoſiti crimen, an poſſit tractari poſt mortem deliquentis. in eo. ti. nu. 3 ib.
Partus ſuppoſiti crimen licet publicam accuſationem nō habeat, ſicut nec adulterium, tamen crimen publicum eſt, ſicut adulteriū, & ſecundum ſtatuta Mediolani in eo crimine ex officio, abſque partis inſtantia, procedi poteſt. in eo. ti. nu 38. f. 215. imo etiam de iure communi ut ibi.
Partus ſuppoſiti crimen an differendum ſit in tempus pubertatis. in eo. ti. nu. 4 210

Partum nō fuiſſe ſuppoſitum,ſed eum eſſe uerum,& legitimum partum, quomodo probetur.in eo.ti nu. 8 221

Pater an poſſit filius præiudicare in feudo quādo non eſt hereditarium,ut qñ pro ſe, & filijs deſcendētibus, & quid qñ pecunia redēptum eſſet,uel quando gratis conceſſum.in ti.de principe,nu.32 1 357

Pater rem habens cum filia morte punitur,uel igne,uel furcis.in ti. de coitu dānato , & pu ni.nu.7 185

pater non poteſt filio præiudicare in feudo de linquēdo nec aliter.in ti.de principe,numero 23 317

pater an poſſit exheredare filium ſub conditione,ſi commiſerit tale delictum.in ti. de bonorum publ.nu. 10. 32 283

patriam oppugnans incidit in crimen læſę maieſtatis.in titulo , de crimine læſæ maieſtatis.nu.45 134

patri an liceat in foro conſcientiæ occidere filiam, uel uxorem repertā in adulterio,licet ex ſtatuto id permitteretur. in tit. de coitu dam.& punib. nu.51 188

pax facta per offenſum , an impediat quominus fiſcus poſſit procedere , etiam in iure & de iure cōi. licet propter ſtatutum Mediolani non poſſit.in ti.de furtis,nu. 58 167

pax ſicut prodeſt in ſecūdo furto ex forma ſtatuti Mediolani, ita etiam in primo ex cōſuetudine.in eo.ti.nu.61 168

pax,ſiue remiſſio requiritur non ſolum in delictis factis ad offenſionem perſonæ,ſed etiā factis in rebus.in ti.de remedijs ex ſola clementia principis contra ſententiā.n.28 324

pax eſt finis,ſiue ſedatio diſcordiæ,in ti. de pace.nu.2 3 7

pax interdum induciæ appellantur. in eo.ti.nume.4 ib.

pax quid ſit,& quotuplex, & qui ſint eius effectus,& multa de pace.in eo.ti. nu.7 ib.

pax ita debet haberi a femina ſicut a mare. in eo.ti.nu. 8 ib.

pax interueniens nō impedit quominus poſſit agi ad uindictā,& pro intereſſe fiſci.in eod. ti.nu.9 ibi.

pax facta de uulnere,ſi ſequatur mors, an proſit.in eo.ti.nu.12 ib.

pax facta ab offenſo q poſtea moritur, nō ualet.in eod.ti.nu.13 ibi.

pax quādo ab herede requirī, & defunctus non habet heredē,quid fiat in eo.ti.nu.15 & 328

pax,& iniuriæ remiſſio, nō pōt fieri abſenti,niſi interueniat nūcius,epiſtola,uel notarius, uel perſona publica, quę ſtipuletur nomine abſentis, & quid qñ facta eſt ſacerdoti tantum.in eo.ti nu.20 ibi.

pax habita a proprijs filijs , quando pater occidit uxorem an poſſit ,licet non habeatur pax a filijs occiſæ natis ex priore matrimonio.in eo.ti.nu.21 ib.

pax habita a maiori parte hæredem,ſufficit & an ſi ſint extranei excludant coniunctos ſanguine.in eo.ti.nu.22 ib.

pax inducit indicium ad tor.in eo.ti. nu.23 ib.

pax debet fieri a monaſterio , quādo filius occiſi poſt mortē patris ingreſſus eſt monaſteriū capax ſucceſſionis. in eo.ti.nu.24 ib.

pax habenda eſt a Papa,qñ rapta fuit monialis in eo.ti.nu.16 ib.

pax facta ab aliquibus offenſis cum promiſſio ne rati pro alijs,& præſentata ī termino ſtatuti a decreto Mediolani, q tollit delicta, ſi certo termino præſentet , ſi ſequatur ratificatio poſt terminum nō prodeſt, & quo caſu proſit.in eo.tit.nu. 27 ib.

pax facta a fœmina tutrice pro iniuria pupilli an ualeat ſine conſenſu propinquorum. in eo ti.nu.31 ib.

pax omnia reſtituit, quæ abſtulit bellum.in ti. de reſtitutionibus quæ fiunt a principibus finito bello,& c.nu.5 329

pax operatur quod bona rebelliū tpē rebellionis alijs donata,ſiue conceſſa facta pace ſint reſtituenda primis dominis. in eo.ti.& c.nu me.6 ib.

peccare facile in corpus ſuum præſumitur mulier paupercula,item quæ mercimonijs præeſt,& quæ matrem habuit incontinentem. in ti.de plurib.uiolentijs,nu.68 177

peculium aduentitiū profectitium , uel caſtrēſe,an comprehendatur in publicatione. in ti.de bon.publi.nu 71 393

peculium filijfamilias, delinquentis,an cōprehendatur in publicatione bonorū , & quid econuerſo,ſi pater ipſe delinquat. in eo. ti. nume.68.71 ib.

pedagij exemptione an intelligatur habere, qui habet priuilegium eundi,& nauigādi ſine moleſtia in rebus ueɛtigalia ſoluere q tenētur,& qui ab eo exequentur.nu. 6 384

pedagium non cenſetur conceſſum per uerba quantumcūque generalia.in ti. de regalijs, nu.28 174

pedagium quando uenditur in dubio uidetur uendita alea, & commoditas, ſeu futurus euentus, & ſic non ſit remiſſio. in ti. de remiſſione mercedis publicanorum. nu. 10. 407
pendente iudicio criminali ex officio iudicis inceptato an poſſit ciuiliter agi. in ti. de plurib. uiol. num. 20 174
perceptionis uectigaliū ueritas ex quibus habeatur. in ti. de remiſſione mercedis publicanorum, num. 46 410
percuſſus, uel aliter iniuria affectus ab aliquo, poteſt agere ciuiliter, & criminaliter, in ti. de damno dato, num. 2 217
perfectus quādo dicatur cōtractus in licitationibus. in tit. de uectigalium conductione, nu. 4 383
peremptorium ei qui mittendus eſt in exiliū tranſmitti debet ante bannū. in tit. de citationibus. nu. 7 73
peremptoriū adeo neceſſarium eſt, ut ſi delinquens ſit in carcere, ſententia ante eius ſacitem legatur. in eo. ti. nu. 8 ib.
peremptoriū ſpeciale non requiritur in criminalibus, quando reus eſt præſens, & iudex fecit ſibi dari licentiā procedēdi eo citato, & non citato, ſed ſufficit citatio generalis, ut cōpareat ſigulis diebus, & horis. in ti. de ſententijs. num. 12 308
peremptorium in criminalibus quando nō requiritur, & per quæ uerba intelligatur ſublata citatio. in eo ti. nu. 61 ibi.
peremptori forma qualis ſit. in eo. tit. numero 14 ib.
periculi appellatione nō uenit caſus fortuitus, & ſi cōductor teneatur de leuiſſima culpa uel ſuſceperit in ſe omne periculum cū iuramēto, ſecus autem ſi ſuſceperit in ſe periculū, & fortunam. in ti. de remiſſione mercedis conductorum, nu. 63 f. 400
periculi unius caſum ſuſcipiens, an uideatur ſuſcepiſſe caſum alterius habentis maiorē rationem. in eo. ti. nu. 70 ib.
periculū ędificij molendini in aliqua parte deſtructi, an ſpectet ad uſumfructuarium, an ad dominum, & ſic etiam electio quando uendi tū eſt ius uſuſfructus. in ti. de remiſſ. mercedis publicanorum, nu. 20 408
periurij pęna nō punitur reus accuſatus de crimine rñdens inquiſitioni cum iuramento contra ueritatem. in ti. de periurijs. n. 3 224
periurium tollit oēm fidem in teſte. in ti. de indic. & conſid. ante tort. nu. 158 f. 105
periuriū nō committitur ſine dolo. in. ti. de periurijs, nu. 5 224
periuro cum tortura, an credatur. in ti. de inquiſit. num. 46 27
periurus qua pęna puniatur, & quā graue delitum ſit periurium. in eo. ti. nu. 133 35
periurus oī iure repellitur. in e. ti. nu. 45 f. 27
periurus repellitur a ſe defendēdo, & quō intelligatur. in ti. de confeſſ. nu. 33 83
periurus an puniatur pœna ab hominibus imponenda, & quomodo, & in qbus caſibus. in ti. de periur. nu. 1 223
periurus an dicatur is, q dicat credere, uel nō credere id cuius cōtrarium poſtea reperit. in eo. ti. num. 2 224
periurus an incidat in crimen ſtellionatus. nume. 7 228
perſeuerantia teſtis in dicto, & in morte, non operatur, ut plus ſit credēdū, quam uelint leges. in ti. de indic. & conſider. ante tort. nume. 192 103
perſeuerātia in cōfeſſione, pcedēte promiſſione impunitatis a iudice facta, debet eſſe ſine repetitione eiuſdem pmiſſionis, imò admonito cōfeſſo, q nulla ſit habita ratio talis promiſſionis, ad hoc ut ualeat. in tit. de confeſſ. per tort. nu. 14 f. 114
perſeuerantia, quæ requiritur in cōfeſſione rei requiritur etiam in dicto teſtis. in eod. ti. nume. 7 f. 119
perſonalis, uel realis cōfeſſio quando dicatur in ti. de principe num 346 362
perſonis ſummæ dignitatis an credatur ſine iuramento. in ti. de oppoſitionib. contra teſtes: nu. 82 250
perſuaſus quod alias non fuiſſet facturus probatur cōiecturis in ti. de mandato ad homicidium. nu. 64 163
pertinentię caſtri, ſi ſint conceſſæ, debet aliter. doceri, quæ illæ ſint. ti. de principe, n. 145. f 352. & in ti. de regalijs. nu. 40 375
pertinētiæ caſtri ſi concedantur, an debeant oſtēdi q ſint. in ti. de regalijs. nu. 40. ib. & in ti. de principe. num. 245 252
piſcari in flumine, & mari, quādo quis nō poſſit. in ti. de aquis, & flum. num. 18 377
piſcari ſicut licet in mari, & fluminibus, ita poteſt etiam in lacu, niſi eſſet peruſinus. in ti. num. 22 378
piſcari, an feudatarius, poſſit phibere in lacu ſui territorij. in ti. de regalijs. nu. 44. f. 376. & in ti. de aquis, & flum. nu. 19 377

piſcari, phibere, & uectigal imponere piſcantibus licet poſſit principes, tamen non poſſunt feudatarij, & barones.in ti.de aquis, & fluminibus, nu.19.f.377.& in ti.de regalijs, nu.44 376
piſcatoria materia per quē tractetur. in ti. de aquis, & fluminibus, nu.21 378
plagiarij qui ſint, & qua pœna puniatur.in ti. de plagiarijs, nu.1. 230
plagiarius dicitur ſubtrahens ſeruos, uel filios ſeruorum.in ti.de furtis, nu.42 166
plures obligati ex cauſa mutui ad centū danda non debent neceſſario corā eod. iudice conueniri in ti.de for.comp.nu.116 47
plures delinquentes ſimul, an teneanē inſolidū, uel quilibet pro eo quod delinquit.in ti.de rapinis, nu.5 169
plures pœnas an mereantur cōmittens plura delicta unico actu.ti.de pœ.nu.5. 271
pluuia inſolita enumeratur inter caſus fortuitos.in ti. de remiſſione mercedis conductorum, nu.74 400
pœna, qua puniatur amouens terminos agrorum, & quam formā debeat ſeruare iudex in cōſtituendis terminos. in tit.de termino moto.nu.1 228
pœna, qua puniuntur effractores carcerū, &c. quid de conſpiratoribus, qui nondum rem ad effectū deduxerunt. in ti.de effractorib. carcer.nu.1 224
pęna exilij eſt capitalis, & corporalis.in ti.de carcerato fideiuſſor. cōmittendo, nu.7 17
pœna maior arguit maius delictum, & quando non.in ti.de inquiſitione, nu.117 34
pœna blaſphemiæ quæ ſit.in eo.ti.nu.131 37
pœna pecuniaria, ut confiſcationis bonorum non tranſit contra heredem, niſi ſecuta cōdemnationē ante mortē delinquentis, etiā quòd prius lis conteſtata fuiſſet, etiā ſtante decreto Mediolani.in tit.de accuſatione, nu.34. 56
pœna public.bonorum impoſita bānito in cōtumaciam non tranſit contra hæredem.in eo.ti.nu.35 ibi.
pœna alienantis rem immobilem in nō ſubditum eſt maxima ſecundùm ordines dominij Mediol.& qui ferè adſunt vbique, ideo de eis ample.in ti.de pœn.nu.43. 276
pœna tranſit contra hæredes lite cōteſtata.in priuatis delictis, quādo ciuiliter agebatur. in ti. de acc.nu.36 56
pęna aliquādo eſt ordinaria, aliquando extra ordinaria ubi criminaliter agitur.in ti.quō procedatur per actionem in del.nu.2 63
pęna debilitatur ubi ceſſatum fuerit per decēnniū in ti.quomodo proced. per act.in delictis, nu.18 64
pœna pecuniaria, & corporalis quādo eſt leuis non differunt.in ti.de conuictis, nu.36 86
pœna ordinaria delicti non imponitur ex pręſumptionibus.in eo.ti. nu.40 ibi.
pœna corporalis nō poteſt imponi ex pręſumptionibus.in eo.ti.nu.41. ibid.
pœna arbitraria minuitur, ubi probatio eſt pſumpta, & augetur ubi eſt uera, pœna uero a lege determinata firma remanet, ētſi probatio ſit uera.in eo.ti.nu.42 ib.
pœna mitiori imponitur quando factū per pſumptionem ſolum probatur, quam qñ factum clare probatur, ſed præſumptio ſolū eſt ſuper animo in eo.ti.nu.57 90
pœna mitigatur vbi coniecturæ faciunt dolū non eſſe ita euidentem caſu quo lex ſolum præſumit.eo.ti.nu.58 ib.
pœna l. Iuliæ de reſiduis tenetur qui retinet quod ſupereſt illi ex pecunia ad uſum publicum deſtinata.in ti.de furtis, nu.41 166
pœna hæretici poteſt eſſe etiam pecuniaria.in ti.de hæreticis, nu.36 129
pœna ultimi ſupplicij hęreticis imponitur, tā p legem ciuilem, quàm canonicam, & conſuetudinem.in eo.ti nu.37 130
pœna qualis eſſe debeat cōtra eum, qui offendit Cardinalem, uel Papam.in ti.de crimine læſę maieſt.nu.60 136
pęna congregantis gentem qualis ſit.in eo.ti. nu.21 133
pœna l.Iuliæ maieſtatis [illegible] aliquo crimine appoſita, nō fecit ut quis dicatur crimine læſę maieſtatis incurriſſe, ſed ſi opera rebellionis faciat.in eo.t.nu.62 136
pœna nimis exceſſiua non ualet.in eo. ti.numero.63 ib.
pœna rebellis, & eius, qui in crimen læſæ maieſtatis incidit, eſt q̄ capite puniaē ciuiliter ſtatim a die commiſſi delicti, pœna capitis naturaliter a die cōdemnationis, & ſententiæ declaratorię.in eo.ti.nu.151 143
pœna minuitur, uel cōmutatur conſulto principe qñ lapſum eſt decennium a die commiſſi delicti, uel ſi puniendus eſt ualde diſciplinatus in tit.de homic.nu.112 155
pęna corporalis in iure, nec iure digeſtorū nec in aut aut.erat ſueta.in ti. de fur.nu.[illegible] 166

pœna.

Pœna furtis, & Mediolani, & alibi per ſtatuta eſt impoſita. in eo. ti. nu. 32 ibid.

pœna furtis digeſtorum erat dupli uel quadrupli, & parti applicabatur. De iure Codicil. & Authen. eſt criminalis, & fiſco applicabatur in eo. tit. num. 30 ibid.

pœna rapientis aliquam rem eſt quadrupli infra annum ſimpli poſt annum, ſi actum ſi ciuiliter, in ti. de rapinis, nu. 1 169

pœna cui debeatur ſi commiſſum ſit delictũ vltimo die mei ſemeſtris, & poſtea alio die fiat condẽmnatio. in ti. de pœn. nu. 21. 273

pœna ſtellionatus, an ſit pecuniaria, uel relegationis, in ti. de falſis. nu. 86 200

pœna impoſita per legem poſteriorem, an tollat pœnam legis antiquioris. in titu. de officialibus corruptis pecunia iniuſteque iudicantibus, num. 9 234

pœna unius delinquentis an liberet alios, & quid reſpectu intereſſe partis læſæ. in tit. de pœnis, nu. 1 270

pœna an poſſit minui per iudicem; maxime propter excellentiam artificis, vel profeſſoris. in eo. ti. nu. 8. fo. 271 & an poſſit mutari poſt latam ſententiam.

pœna an poſſit ex cauſa magnæ probitatis alterari uel mutari a Capitaneo iuſtitiæ, vel ab alio iudice p.p magnam probitatẽ hoĩs, qui incidit in delictum, in eo. ti. nu. 10 272

pœna capitalis, an comprehendat mortem, maxime in atrociſſimis delictis. in eo. ti. numero 16 272

pœna falſi procuratoris eſt extraordinaria. in tit. de falſis, nu. 174 207

pœna qua puniatur qui ſcribit canonicos conſenſiſſe cũ nõ cõſenſerint. in eo. ti. n. 175. ib.

pœna publicationis bonorum, & aliæ pœnæ, uel mulctæ, an applicentur feudatario, uel ſupremo dño. in ti. de pœn. nu. 25. f. 274. & in ti. de bonorum publicatio. nu. 62. 292

pœna confiſcationis bonorum impoſitę vaſallo ob læſam maieſtatem, an applicetur primo domino. in ti. de pœnis, nu. 28 274

pœna publicationis bonorum, uel alia ſimilis an pertineat ad tyrannum, uel ad aliũ principem, qui ſaltem ſit in bona fide. in eod. tit. num. 31 ibid.

pœna regulariter applicatur fiſco, & non parti, & quid in pœna appoſita in contractu in eo. tit. nu. 30 ibi.

pœnæ, quæ imponitur ipſo iure, an licite poſſit retineri in foro conſc. in e. ti. n. 35. 275

Pœna mortis in quibus caſibus imponatur. in eo. ti. nu. 36 ibid.

pœna an ſit imponẽda ſecundum tempus ſententiæ. in eo. ti. nu. 37 ibid.

pœna quomodo dicatur capitalis, uel corporalis; ita ut quis committẽdus non ſit fideiuſſori. in eo. ti. nu. 40 276

pœna indignationis principis quæ ſit. in eo. ti. nu. 51 277

pœna ſeditioſi quæ ſit. in eo ti. nu. 52 ibi.

pœna omnis in principe eſt arbitraria, per iudicem uero mutatur plus, & minus ex cauſa tantum, in ti. de principe, nu. 82 341

pœna appoſita fraudanti vectigalia, an habeat locum ſi fraudentur poſtquam alijs ſunt locata uel uendita. in tit. de fraudantibus vectigalia, nu. 17 386

pœnalis diſpoſitio quõ interpretetur, uel extendatur ſignificatione uerborum, uel ex identitate rationis in ti. de pœnis, n. 13 272

pœnam meretur, qui rem facit non malo animo, ſi ſit malo animo, ſi ſit mali exempli. in tit. de oppoſ. cont. teſt. nu. 148 254

pœnam a iure non determinatam cenſeri debet commiſſam arbitrio iudicis quomodo procedat, & an a tali arbitrio poſſit appellari. in tit: de pœn. nu. 24. & 25 274

pœnam unam eligere ea multis, an ſit in arbitrio iudicis. in ti. de off. corr. pec. iniuſteque. iud. num. 8 234

pœnas, & mulctas ſi plures ſint domini an quilibet poſſit imponere ad ſui libitum, in tit. de pœn. nu. 48 277

pœnæ an pace tollantur. in eo. ti. nu. 46 ibid.

pœnæ delictorum an tranſeat contra hære. & an contra tertios poſſeſ. in eo. ti. nu. 34 275

pœnæ dicuntur fructus iuriſdictionis. in eo. ti. num. 32 ibi.

pœnæ, quæ pro eodem delicto imponuntur per diuerſas leges, an ſe inuicem impediãt, in eo. ti. nu. 6 271

pœnæ electio, an pertineat ad iudicem, uel ad reum, ſiue ſit pœna pecuniaria, ſiue corporalis. in eo. ti. nu. 17. & 24 273

pœnæ multæ, ſi pro eo delicto imponatur, an una tollat aliam quo ad originem, uel tantũ quo ad exec. in ti. de officialib. corruptis pecunia iniuſteque iudicantibus, nu. 10 234

Pœnæ interpretatio fit in deterius quoties agitur de grauiſſimo delicto. in titu. de coitu dam. & pun. nu 82 189

pœnæ delictorum ſunt fructus iuriſdictionis, qui

qui ſpectant poſſeſſori.in ti.de crimine læſę maieſtatis,nu.85 138
pœnæ ignominioſæ imponi non poſſunt militibus,aut decurionibus.in ti.de indicijs, & conſiderationibus ante tor.nu.109 101
pœnæ hæreticorum non pñt per iudicem ſecularem alterari ad quem tráſmittitur ſententia,ſeu effectus ſententiæ,vt executioni mittatur.in ti.de hæreticis,nu.35 129
pœnæ,& mulctæ differétias uide in ti.de mulctis,nu.1 71
pœnæ quæ imponuntur de iure ciuili,& de iure canon.in ti.de carcerato fideiuſſor committ.nu 13 17
pœnitentia an habeat locum in crimine læſæ maieſtatis, & caſu l.quiſquis.in ti.de cri.læſæ maieſt.nu.46 135
pondera adulterina, ſeu ſtateras falſas tenens quomodo puniatur. in ti. de extraordinarijs criminibus,num.8 230
pontifex ſaltem habitu habet iuriſdictionem in terris imperij in ti.de crimine læſæ maieſtatis,nu.109 141
pontifex, vel eius delegatus pôt immediate citare in terris imperij.in e.ti.nu.10 ib.
Pontifex non poteſt committere laico, ut iudicet clericum.in tit.principe,nu.215 351
pontifex poteſt deponere principes ſi grauãt ſubditos ſuos,in e.ti.nu.62 340
populus poteſt quæ uult facere, uel immittere in flumen nauigabile, ſi in eo habet regalia ex priuilegio,uel conſuetudine, alias nullam in eo auctoritatem habet. in tit.de fluminib.nu.34 379
poſitionibus poteſt dari reſponſio non ſimplex,quando etiam non ſimplex fuit interrogatio in ti.de falſis, nu.158 106
poſſeſſio etiam iniuſta ,non debent de facto alicui auferri,& ſi auferatur debet reſtitui. in ti.de principe,nu.295 356
Poſſeſſio feudi ſtare debent apud dominum ſuperiorem,cû diſputatur de cauſa ſtatus, ſeu de qualitate alicuius uaſalli.in ti.de partu ſuppoſito,nu.24 213
poſſeſſio uitioſa nõ operatur ut poſſidẽs habeat fundatã intentionẽ.in e.ti.nu.25 214
poſſeſſio recuperari poteſt per uim, qñ iuſtitia haberi nõ poteſt,uel furtiue fit, uel grauamen infertur à ſuperiore, uel mora periculum allatura eſſet.in ti.de pluribus uiolẽtijs.nu.13 174
poſſeſſio ſola ſapit naturam contractus; in e. ti.nu.46 176
poſſeſſio penes quem eſſe debeat;quãdo duo contendunt ſe poſſidere.in e.ti.nu.47 ib.
poſſeſſio,& quaſi poſſeſſio plurimũ prodeſt, quando ſumus in materia pręſcribendarũ libertatum,uel exactionum.in ti. de fiſc.& priuil.eius,nu.60 370
poſſeſſio defuncti licet ex decreto continuetur in hæredem, tamen prius poſſeſſor cuiuſdus eſt,ubi res in controuerſiam deducitur. in ti. de principe,nu.297 356
poſſeſſionem ciuitatis acquirens,intelligitur acquirere etiam poſſeſſionem locorum ſubiectorum.in eo.ti.nu.265 353
poſſeſſionem dominij aliquis cõductor non poteſt interuertere.in eo.ti.nu.163 347
poſſeſſione cauſa iuris ſpiritualis,ſi agatur inter clericos,eſt per iudicem eccleſiaſticum cognoſcenda,niſi paraueriur arma ad uim inferendam contra poſſeſſorum beneficij, quia tunc etiam ſecularis iudex cognoſceret in e.ti.nu.211 350
poſſeſſionis turbatę dãnari poteſt ille, cuius coloni fuerunt cum plauſtro per fundum meũ ad nemus ſuum incidendũ,licet multis uicibus iuerint per quinq; annos, qñ illis uicibus reclamatum fuit.in ti. de plurib. uiolentijs,nu.55 177
poſſeſſor iuriſdictionis cognoſcit, nõ princeps legitimus poſſeſſione priuatus & quaſi poſſeſſor iuris patronatus plenıat,nõ ꝓprietarius.in ti.de cri.læſæ maieſtatis, n 33 133
poſt mortem delinquentis proceditur in crimine notorio.in ti.quomodo proce.in crimine notorio,nu.20 62
poſt mortem dãnari quis pô t,ſi confeſſus fuiſſet delictum,uel de eo conuictus, tamẽ Mediolani non ſeruatur.in eo.ti. nu. 21 ib.
potentia in coitu quomodo probetur in ti.de delicto, nu. 31 4
practica procedendi ubi crimen eſt notoriũ. in ti.quomodo proced.i crimine notorio. nu.10 63
præcepta pęnalia a iure uñr approbata poſt formatã inquiſitionem,uel ſecutã accuſationem,ſtante ſtatuto ut contumax habeatur pro confeſſo,& conuicto,in ti.quõ procedat per præcepta,nu.4 70
præcepta penalia cõcedi debent cum cauſa in genere expreſſa,non tamen generaliſſima. in eo.ti. nu. 5 ib.
præcepta ſub pœna conuicti, & confeſſi, etiã ſtante

ſtante magnitudine ſceleris, ſunt abſurda. in eo.ti.nu.13 71
præceptũ pęnali tranſmiſſo, ſi reus compareat procedendum eſt uia ordinaria.in eo.ti.nume.14 ib.
præceptum pœnale poteſt fieri in cauſa ciuili, in qua tamen poſſit interuenire tortura. in eo ti.nu 9 70
præceptum pęnale ante inquiſitionem, uel accuſationem non ualet etiam quod factum ſit quia iudex uelit reum interrógare.in eo. ti.nu.7 ib.
præceptum poteſt fieri reo a iudice ut compareat ſub cominatione pęnæ pecuniariæ. in eo.ti.num 8 ib.
præceptum non debet fieri alicui ut compareat, etiam ut examinetur, niſi præcedat ſuſpicio.in eo.ti.nu. 10 ibi.
præceptum in ſe cauſam legitimam continet, ut citatus compareat, quia iudex uult illum examinare.in eo.ti.nu.9 ib.
præceptum, ut per quis compareat nonnullis concernẽtibus interesse cameræ, licet ſit ad modum generale, tamen ſufficit, quis mulctetur, niſi cõpareat, uel ſe excuſet per procuratorem, in eo. ti.nu. 12 ib.
pręfecti uigilium & exactores, licet nõ teneantur contradicere prætori, nec proteſtari, tamen debẽt abſtinere ab executione iniuſta, in ti.de ſentent:js, nu. 32 309
præfectus caſtri portæ Iouis cognoſcit tãtum ratione delictorum in caſtro a militibus cõmiſſorum. in ti de foro competenti, n.4 f.38
præferri debet qui dignitatem habet antiquiorem, licet nouiter illi acquiſita eſſet. in ti.de principe, nu. 314 358
pręgnantia quomodo probetur. in ti. de partu ſuppoſito, nu. 10 311
præiudicare nõ poteſt pater filijs ĩ feudo quãdo adeſt clauſula, Iure feudi paterni antiqui & auiti.in tit. de principe, numero 312. 328 357
prælati eliguntur in conſilijs principum, quia ſæpe contingit ut tractentur res eccleſiaſticæ, nec propterea ſunt irregulares, quia conſentiũt his ex quibus mors indirecte ſequatur. in eo.ti.nu. 209 350
prælatum uulnerans, uel occidens cadit a feudo, quod habet ab eccleſia. in ti. de crimine læſæ maieſtatis, nu.144 144
præmium non conſequitur deferens reum, et ſumindicijs a ſtatutum præfixum, ſi reus fateatur mediante tortura. in ti. de cõfeſſis per torturam, nu. 28 115
presbyter teſtis, & uarius torqueri poteſt etiã ſi non præcedat infamia. in ti. de tortura teſtium, nu 6 216
præſcribi licet poſſit aliqua res, ſi tamen qui in poſſeſſione turbatur, poteſt agere, & etiam expellere turbatorẽ. in ti.de fiſco, & priuilegijs eius, nu. 59 370
præſcribi poſſunt taxę e quorum, cenſus ſalis, douana, & ſimilia, quia inuenta ſunt ad protegendũ ſubditos non inſignum ſubiectionis. in eo.ti.nu.57 ibi.
præſcribitur in querelãdi, uel accuſandi uiginti annis, ſed per decennium pęna minuitur. in ti.de accuſatione, nu. 30 56
præſcribuntur minime ſubiectionis ſigna, in ti.de fiſco, & priuil.eius. nu. 56 370
præſcriptio, an habeat locum cõtra fiſcum. in ti.de bon. pub. nu. 78 295
præſcriptio an penitus tollat actionem, an uero ſolum reddat in efficacẽ. in ti. de proclamate quid fit bonis public. nu. 16 302
præſcriptio centum annorum nunquam intelligitur eſſe excluſa. in ti. de fiſco, & priuilegijs eius, nu. 55 369
pręſcriptio cõtra fiſcum quanto tempore curat, & quę pręſcribi poſſint, ubi & per quos tractetur. in eo.ti.nu. 61 370
præſcriptio tanti temporis cuius initij memoria non extat in contrarium inducit ueritatem, & quibus caſibus non habeat locum. in eo.ti.nu.62 ib.
pręſcriptio non tollit crimẽ de iure canonico. in ti. quomodo procedatur per actionem in delictis, nu.21 64
pręſcriptio in criminibus incipit a die ſciẽtiæ. non a die commiſſi criminis. in eo. ti. numero. 2 ib.
præſcriptio an currat, licet creditor ꝓteſtetur, quando recipit monetam. in ti.de monetis, nu.6 381
præſcriptio in criminalibus quomodo interrumpatur. in titu.de iniurijs, nu.28. folio 226
præſcriptione tutus in criminali iudicio, an poſſit uexari ex confeſſione ſua. in eodem titu. nume.27 ibi.
pręſcriptione an quęratur ius exigẽdi uectigalia. in titu. uectigalia qui poſſint imponere, nume.5 382
pręſcriptione ultra tempus, quando delictum conti-

continuatur.in tit.de iniur.nu. 29 221
præſentas unum ex p'uribus maleficis, an ſit liberatus pęna ſtatuit in ti. de captura, numero 45 120
præſentare aliquē indeterminate promittēs, tenetur uſque ad quatuor menſes.in tit. de carcerato fideiuſſor,committendo, nu. 38. 29
pręſentare promittens ad uoluntatem iudicis, reus capiatur,& poſtea fugiat, liberatur ſi ob idem delictum fuerit captus, ſecus ſi ob aliud,in eo.ti. nu. 39 ibi.
præſes Cameræ Parienſis qua ſententia cōdemnatus fuerit ob demerita ſua in eo.tit. nume.34 ibi.
pręſumitur conſcius furti apud quem res furti ua reperit,ſi ſolitus ſit emere res furtiuas, & clam emerit,& tenetur eē ſine precio reſtituere,etiam ſi non adſit alia mala opinio de eo. ti.de indicijs, & conſiderationibus ante tort.nu. 61 98
præſumitur delictum factum a filio, uel famulo,in re concernente patrem,uel dominum, & de eius commiſſione factum. in ti.de mādat.occ.homic.num.52 162
præſumptio oriens iudici ex qualitate rei, uel perſonarum, & reddens rem claram ſufficit ad condemnationem.in ti. de conuictis, nume.29 89
præſumptio uehemens non ſufficit in occultis criminibus.in eo.ti. nu. 48 90
præſumptio quo caſu ſufficit ad fuſtigatione. in eo.ti.nu 49 ibi.
præſumptio iuris,& ex iure non admittit probationem in contrarium. in tit. de uectigalium conduct.nu. 6 383
præſumptio iuris, & ex iure indirectam admittit contra ſe probationem. in e.ti.nu.7 ſ ib.
præſumptio uiolenta ſufficit ad condemnationem, ubi ciuiliter agitur pro crimine. in ti. de conuict nu.50 90
præſumptio, ſufficit ad condemnationem in furto.in eod.ti.nu. 51 ib.
præſumptio uiolenta requiritur etiam ubi agitur ciuiliter in occultis.in eo. tit. nu.52 ibi.
præſumptio an ſit maior ſemiplena probatione,in ti.de indicijs, & conſiderationibus ante tor.nu.9 94
præſumptio legis,& præſumptio hominis qd ſint,& quid inter ſe differant.in tit.de partu ſupp.nu.34 215
præſumptiones etiam uehemens non ſufficiūt ad condemnationem mortis.in tit.de cōfeſſis,nu.21 82
præſumptiones, ſiue indubitata indicia ſufficiunt ad condemnationem pecuniarum tātum.in tit.de conuictis.nu. 35 89
præſumptiones adeo efficaces, ut ponant ueritatem ante oculos iunctæ cum ſemiplena probatione directa,ſufficiunt ad condemnationem .in eo.ti.nu. 37 ibi.
præſumptiones qualeſcunque, non poſſunt facere,ut quis ſit capite puniendus,uel corporali pœna afficiendus.in eo.ti.nu. 43 ibi.
præſumptiones ad condemnationem pœnæ ordinariæ non ſufficiunt etiam in delictis quæ occulte fiunt.in eo.ti.nu. 46 90
præſumptiones,& coniecturæ ſufficiunt in his quæ ſunt difficilis probationis.in tit.de indicijs,& conſiderationibus ante torturam,nume. 162 106
præſumptiones quæ faciunt ceſſare dolum in homicidio,quę ſint.in ti.de inquiſitione,nu me.114 33
præſumptiones multum ſunt inſpiciendæ, in materia probandæ filiationis.in ti.de partu ſuppoſito,nu.12.30 212
præſumptiones an ſufficiant in his quæ ſunt difficilis probationes quando agitur ciuiliter,in eo.ti.nu.13.14. 31 213
præſumptiones, an ſufficiant in crimine falſi, quando agitur ciuiliter,in eo.ti.num.32 13. 14 214
præſumptiones,quæ admittuntur in his quæ ſunt difficilis probationis, quales eſſe debeāt.in eo.ti.nu. 33 215
præſumptiones ſingulæ debet probari ſaltem per duos teſtes.in eo.ti.nu.36 ibi.
pręſumptionem ſpecies ubi optime per Fel.declarentur.in ti. de conuictis, nu.44 89
Precium fructum licet non ſit probatum tamē iudex poteſt a ſemetipſo ueſtigare. in ti. de remiſſionis mercedis conductorum, nume.ro 19 395
prætor quādo poſſit cognoſcere ſuper delicto a familia ſua,uel contra eum commiſſo.in tit.de foro compet.nu. 5 38
prætor alicuius loci fundatā habet iuriſdictionem,quo ad omnes cauſas in illo loco. in eo. ti.nu.7 ibi.
pretor,an excuſetur,ſi aufugiat uir probus, & legalis, qui promiſerat ſe non receſſurum. in ti.de officialib.corruptis pecunia, iniuſteque iudicantibus, nu. 29 236

Prætor, & quilibet iudex, poteſt conueniri, pro barataria etiam durante officio. in e. ti. numero 35 257
Prætor non poteſt iudicare in criminalibus ſine conſenſu, & deliberatione iudicis ſui, uel iudicium, ut res maturius procedat, in ti. de ſententijs, nu. 25 309
prætor non debet cogere iudices ad ſibi conſentiendum quo ad condemnationem, uel abſolutionem. in e. ti. nu. 26 ib.
prætorem an excuſet aſſeſſoris conſilium, in ti. de officialibus corruptis pecunia, iniuſteque iudicantibus, nu. 28 236
præuaricator quis dicatur, in tit. de accuſ. nu. 33. f. 55. & in ti. de præuaricatoribus, numero 1. 225
præuaricatio uel colluſio ex quibus ſignis oſtendatur in ti. ſi aduer. rem iu. reſti. poſtu. nu. 12. 315
præuaricatio quomodo probetur, in ti. de præuaricatoribus, nu. 4. 225
præuaricationis in crimen aliqñ incidunt procuratores, & aduocati. in e. ti. nu. 3 f. 231
præuaricationis crimen poteſt ſæpius in iudicium deduci. in e. ti. nu. 3 225
præueniſſe Mediolani dicitur, q. primo inquiſiuit in ti. de foro comp. nu. 103. 46
præuentio nō poteſt allegari ab inquiſitio in loco ubi inquiſitus eſt contumax. in eo. tit. nu. 82. 44
præuentio poteſt a iudice primo allegari contra ſecundum, & a primo accuſatore, ut impediat iudicem poſtea inquirētem, ſed primo caſu non prodeſt propter conſuetudinem Italiæ, ut non fiat remiſſio, ſecūdo nō prodeſt, niſi reus compareat in primo iudicio. in e. ti. n. 96 46
præuentio primi iudicis præualet, quādo reus coram ſecūdo iudice ſe conſtituit, maxime quādo reus id facit, ut acrius iudicium aufugiat. in e. ti. nu. 98 48 ib.
præuentio ceſſat quando quis eadem hora cōuenitur, uel inquiritur ſub duobus iudicibus & q̄d deberēt tūc facere iudices, q̄d debeat etiam facere reus. in e. ti. nu. 104. ib.
præuentio an inducatur ſi reus intentat l. diffamari. in e. ti. nu. 107 ib.
præuentionis materia a quibus tractetur. in e. nu. 106 ib.
præuentionis effectus eſt ne continentia cauſæ diuidatur. in e. ti. nu. 108 ib.
præuētus iudex præfertur primo qñ procedit cum qualitate fortiore. in e. ti. nu. 102 ib.
primæ cauſæ cognitio impeditur in terris feudatariorum in dominio Mediolani propter ordinem qui decernit, ut ubi petatur conſilium ſapiētis committatur in ciuitate unde collegio. in ti. de prin. nu. 285 356
princeps bellum illicite inferens tenetur de omni damno a militibus ſuis dato, in ti. de captura, nu. 71 11
princeps poteſt ſoluere taleam militi capienti rebellem, & eum recipere, & punire, in e. ti. nu. 77 13
princeps quamuis ſimpliciter mandet inquiri tamen intelligitur indicijs præcedētib. in ti de inquiſito, nu. 23 25
princeps trahens ad ſe aliquam cauſam nunquam poteſt dici iudex incompetens ſicut nec ſenatus. in ti. de foro comp. nu. 76 44
princeps dicitur habere omnes dignitates. in e. ti. nu. 77 ib.
princeps non cognoſcens ſuperiorē eſt iudex in cauſa inter eum, & uaſallum, ſi uaſallus eſt ſubditus, ſecus ſi non ſit ſubditus, quia tunc iudex eſt Papa. in e. ti. nu. 171. 52
princeps non recognoſcens ſuperiorem non eſt iudex in feudo in cauſa inter ipſum, & uaſallum non ſubditum, ſed pares curiæ ſi nō ſint ſuſpecti. in e ti. nu. 172 ib.
princeps recognoſcens ſuperiorem eſt iudex in cauſa etiam feudali inter ipſum, & ſubditum ſuum ſtante conſuetudine uel decreto Mediolani. in e. ti. nu. 174. ib.
princeps ſecularis nō habet poteſtatem in clericos, etiam primæ tōſuræ. in ti. quomodo procedatur per actionem. in de. nu. 43 65
princeps an poſſit aliquid ſtatuere in terris feudatarij. in ti. de pœnis, nu. 27 274
princeps poteſt ex uehementi, & infallibili cōſcientia ſua ſine indicijs reū torquere. in ti. de indicijs, & conſid. ante tor. nu. 141 104
princeps etiam de honeſtate non tenetur ſeruare ſtatuta. in ti. de homicidio, nu. 76 152
princeps ex abſoluta poteſtate, poteſt iubere ut iterū cognoſcatur de ſentētia abſolutoria ab aliquo crimine, non autē ex ordinaria poteſtate id poteſt. in ti. ſi aduerſus rem iudicatam reſtitutio poſtuletur nu 15 315
Princeps, licet habeat poteſtatem retractandi ſententiam tamē hoc eſt uerum, quo a tollendam, uel mutandam pœnam, non quo ad damnandum iam abſolutum. in ti. ſupplicationibus aduerſus rem iud. nu. 7 317

Principe

princeps poteſt omnem pœnam tam corporalem quã pecuniariam remittere pariterq; & bona abſque cõſenſu,& remiſſione partis tam coniunctorum offenſi, quam etiã ipſiuſmet offenſi. in ti.de remedijs ex ſola clementia principis contra ſententiam,nu. 23 324
princeps debet eſſe mitis erga ſubditos ſuos non uerſus rebelles in e.ti.nu.39 325
princeps poteſt commutare pœnam ex corporali in pecuniariam,uel ex una pœna in aliã licet Mediolani id nõ fiat niſi adſit pax præterquam in pecuniarijs condemnationib. in quibus quotidie fiũt compoſitiones. in e.ti.nu.25 324
princeps facilius remittit quando adeſt multitudo delinquentium.in e.ti.nu.52 326
princeps exponitur,id eſt imperator, vt quis dicatur prĩceps,& quilibet qui habet baroniam dicitur princeps.in ti.de principe,nu. 1 336
princeps põteſt reuocare ſuum priuilegium et ſine cauſa in e.ti.nu.13 337
princeps legitimando ſpurium põt agnatos excludere.in e.ti.nu.24 ib.
princeps alium expellens pariter principem i eodem dominio, in quo ipſe eſt princeps ſibi præiudicat quo ad dominium, & poſſeſſionem in e.ti. nu.376 364
princeps debet hr̃e unum calamum, & unam linguam.in e.ti.nu.19 337
princeps quando reuocat quod facit ẽt motu proprio fingitur circumuentus, nec contrarium probari poteſt.in e.ti.nu.20 ib.
princeps nõ poteſt præcipere uaſallis ſuis ſub pœna priuationis feudi,niſi in re feudũ concernente.in ti.de pœnis,nu.47 277
princeps ex poteſtate ordinaria, nõ poteſt ut uente patre uel agnato auferre ius filijs quæſitum ex inueſtitura, licet ius illud ſit in ſpe.in ti.de principe, nu.22 337
princeps ex plenitudine poteſtatis poteſt præ iudicare cuicunque.in eo.ti.nu.86 336
princeps an poſſit priuilegium reuocare. in e. ti.nu.27 ib.
princeps reuocare non poteſt priuilegiũ quãdo eſt donatio remuneratoria,uel feudum emptum, uel deſiſſet eſſe priuilegium in e. ti.nu.28. 338
princeps nouus an teneatur ſeruare contractus ſui prædeceſſoris.in e.ti.nu.29
princeps non tenetur ad debita uaſalli,qñ feudum ad eũ reuertitur ob finitã generationem,& quãdo teneatur.in eo.tit.nu.30 ib.
princeps licet ſi dominus legem non eſt morum dominus.in eo.ti.nu.36 330
princeps pendente lite ſuper feudo, an poſſit inueſtire.in ti.de pen. nu.41 2'4
princeps in contractibus ſuis utitur iure cõi, niſi appareat aliud velle,in priuilegijs uero transfert dominium ſine traditione. in tit. de principe,nu 67 340
princeps poteſt egredi vires libelli in iudicando,ubi uelit, & coram eo ineptitudo libelli non nocet.in eo.ti.nu.69 ib.
princeps quidquid facit,ut Deus.in eo.tit.nu. 70 341
princeps eſt ſolutus omnib. ſolennitatibus.in eo.ti.nu.71 ib.
princeps præſumitur uelle uti iure cõi.potius quàm ſpeciali.in eo ti.nu.72 ib.
princeps,ſi coram eo vna cauſa eſt intentata, & alia probetur ũn poteſt iudicare quia ueritatem ſolum attendit.in eo.ti.nu.74 ib.
princeps poteſt iudicare ſm ſuam conſcientiam,ſi tunc ſolum informatus eſſet,quando in minoribus erat in eo.tit.nu.77 ib.
princeps eſt ſolutus legibus tã per eum,quam ab anteceſſorib.conditis, & an ſtatutis ſubiacet etiam de honeſtate in eo. ti.nu.83 ib.
princeps poteſt ordinare ex cauſa quod coloni,& partiarij clericorũ teneantur ſoluere, nõ obſtante priuilegio, ſicut fit in alijs exẽplis,niſi priuilegia ipſorum eſſent adeo ampla,ut etiam caſum comprehenderet,ut pura belli.in eo.ti.nu.175 348
princeps poteſt interpretari ſuum priuilegiũ. in eo.tit.nu.177 ib.
princeps non recognoſcens ſuperiorẽ ex ordinaria poteſtate, & qualibet naturali rõne motus, poteſt rem alicuius auferre ſoluto tamen prius precio.in eo.t.t.nu.187 349
princeps eſt plenitudine poteſtatis poteſt rẽ alicuius auferre ſine cauſa etiam precio non ſoluto in e.ti.nu 1:0 ib.
princeps,qui plenitudine poteſtatis utitur ſine cauſa,peccat.in e.ti nu.193 ib.
princeps in dubio cenſetur uelle uti plenitudine poteſtatis quando poteſt illa vti.in e. ti.nu.193 ibi.
princeps non præſumitur in dubio uelle tollere rem meam etiam ſi cum cauſa id poſſit, in eo.ti.nu.194 ib.
princeps,licet aliquid concedat ex plenitudine

ne poteſtatis, non tamen ille, cui conceditur, habet plenitudinem poteſtatis. in eod. ti. nu 196 ibi.

princeps non uidetur tollere ius tertii, etiam ſi illud ſolum eſſet in ſpe in eo. ti. nu. 197. & 200. ibi. & ibi late de iure tertii an princeps poſſit, uel uelit illud tollere, & quomodo, ibi remisſiue.

princeps etiam ſine cauſa poteſt denegare iuri in ipſe quęrendo de iure ciuili, ſecus ſi ex teſtamento, uel ex contractu tertii quæſitum eſſet. in eo. ti. nu. 198 ibi.

princeps via legis generalis, etiam non reſtituto precio, poteſt auferre rem alicui. in eo. ti nu. 201 ibi.

princeps poteſt imponere ſeruitutē, & onus in re alterius. in eo. ti. nu. 203 ibi.

princeps debet eligere conſiliarios ſapientis, & Deo deditos prout dicitur feciſſe quidā dux Mediol. in eo. tit. nu. 209 250

princeps non poteſt facere ordinationem, ut nemo accedat ad curiam Ro. ad impetrandū priuilegia, uel pœnam imponere ei, qui ſine ipſius placito ſe intromittit in poſſeſſione beneficiorum, & non ualet ſtatutum ſuper inde factū, prout eſt Mediolani, licet ſeruetur, & incurritur in excommunicationem, quia ſunt contra libertatem eccleſiaſticam. in eo. ti nu. 218 ibi.

princeps ſecularis non poteſt bannire epiſcopū è ſuo epiſcopatu, ſicut nec facere ut cauſa cognoſcenda ab eccleſiaſtico, non cognoſcatur ſed ſeculari. in eo. ti. nu. 216 ibi.

princeps poteſt tollere ſuum priuilegium conceſſum eccleſiæ, & clericis in dominio ſuo exiſtētibus, ſecus ſi non eſſent in dominio. in eo. ti. nu. 222 ibi.

princeps ſolus concedit gratiam bannitis, deportatis, & aliter damnatis. in eodem titu. nu. 227. ibi.

princeps non poteſt concedere directū dominium quod habet in re conceſſa in feudū, ſine conſenſu vaſalli. in eo. ti. nu. 228 ibi.

princeps vel rex creatus q; ſtatim uidetur iura in vaſallos adeptus. in eo. ti. nu. 232 252

princeps habet fundatam intentionē in dominio ſuo ut quodliber caſtrum, & locus ſint ſua quo ad iuriſdict. in eo. tit. nu. 233 ibi.

princeps an habeat intentionem fundatam in ſuo dominio contra feudatarium. in eo. ti. nu. 159. 253

princeps poteſt cogere uaſallum ad tradendum ſibi caſtrum, uel ciuitatem tempore belli pro defenſione directi ſui. in eod. titu. nu. 258 ib.

princeps cognoſcit de ſecūdis cauſis in terris feudatariorum ſuorum, feudatarius de primis. in eo. ti. nu. 281 355

princeps nō poteſt reſcribere vt iudex, qui recuſatur in terra infeudata, vti ſuſpectus, procedat cum conſultore, quando agitur de prima cauſa. in eo. tit nu. 282 ib.

princeps nō poteſt alienare ſubditos ipſis inuitis; & quid de conſuetudine Mediolanenſium. i eo. tit. num. 290 ib.

princeps poteſt propria auctoritate ingredi poſſeſſionem rei feudalis, uel donatæ mortuo feudatario finita generatione, uel donatario ſtante decreto dñi Mediolanenſis, vt non tranſeat in extraneos ubi poſſeſſio uacat uel extranei hæredes ſint in poſſeſſione, ſecus ſi tertius poſſeſſor, quia citandus eſſet. in eo. tit. nu. 294 356

princeps præſumitur habere iure tam particularia, quam generalia clauſa in ſcrinio pectoris ſui, pariterq; deciſiones particulares in iure inſertas. in eo. ti. nu. 316 358

princeps appellans fratrem vel alium pariter principem in eodē dominio, in quo ipſe eſt princeps, ſibi præiudicat quo ad dominiū, & poſſeſſionem. in eo. ti. nu. 376 364

princeps reſcribit, appellatione remota, & an inferior poſſit idem facere, in eod. titu. numero 377 ib.

princeps nō poteſt, viuo vaſallo, de feudo diſponere, & mortuo vaſallo ſine prole ſi ita diſponat inueſtitura vti ambitioſa ullo tēpore non ualet. in eo. tit. num. 379 365

princeps non poteſt alienare iuriſdictiones, & regalia, quando alienatio tendit in magnam diminutionem domini ſui. in eo. tit. nu. 382 ib.

princeps habet maximā auctoritatem, etiam rebus datis infeudum, ſaltem per uiam legis. in ti. de regalijs, nu. 33 374

princeps poteſt ad libitum ſuum reuocare officialem conſtitutum, & amouere etiā ſine cauſa, niſi cum cauſa expreſſa eſſet conſtitutus. in eo. ti nu. 34 ib.

princeps poteſt uſum fluminum publicorum interdicere, & prohibere. in tit. de aquis, & flum. nu. 4 376

princeps an poſſit paſſim grauare ſubditos, & collectas imponere, & an hoc idem feudatarijs.

datarijs liceat.in ti.de angarijs,& extraordinarijs exactionibus,nu.3. 386
Princeps non poteſt aliquid facere quo ad venas auri vel argenti,quādo dominus inuenit,vel alius & ipſe vult fodere,ſecus ſi nollet, quia tunc princeps poteſt mittere qui fodiant in tit.de meta.& arg.fod.nu.3. 390
Princeps an poſſit prohibere itero extero per viam publicam.in ti.de uia publ.nu.2. 391
Princeps delegatus fungit in dubio vice principis.in ti.de principe,nu.90 342
Princeps committendo cum clauſula , Vices noſtras damus,etiam non transfert ea quę ſunt ardua , licet non ſint ex reſeruatis. in eo.ti.nu.92 ib.
Principalis cauſæ iudex , eſt etiam iudex incidentis.in tit.de foro comp. nu.121 48
Principatus accipitur pro nobili dominatu, amero comparando dignitati Regiæ. in ti. de principe.nu. 7 337
Princeps contendentes de iuriſd. alicuius ciuitatis,vel caſtri ambo cognoſcit hoc eſt cōſtituunt ſuos iudices cognitores,niſi ratione delicti in dicto loco commiſſi procederent, quia tunc ſeparatim cognoſcerent. in ti de foro comp.nu.173 32
Princeps inti à imperatorem , & Reges Ducis vicarij imperiales,vicarij Papæ an habeant vim imperatoris in ſuis regnis.in ti.de principe ,nu.92 342
Principi ſoli reſeruata quę ſint ſigna. in eo.ti. nu. 381 365
Principi atteſtandi de fama, vel infamia alicuius quando credatur.in eo.ti.nu.79 345
Principi conuenit rigor iuſtitiæ . in eod. titu. nu.32. 339
Principi minus credendum eſt circa vitia proceſſus in crimine læſæ maieſtatis , quàm in alijs delictis non ita atrocibus. in tit.de indicijs,& conſiderationibus ante torturam, nu. 199 309
Principi quæ conueniant.& quid deceat.in ti. de principe,nu. 9 337
Principatu ceſſanti tale crimen per delinquentem commiſſum illiſe notorium non creditur.in ti.quomodo procedatur.in cri.notorio.nu.17. 62
Principis diſpoſitio tollit ius priuatorum, quando verba ſunt clara , non ſi generalia tantum.in ti. quomodo procedatur per actionem in delictis,nu.44 66
Principis nomen non uerificatur in tyranno, ſed iniuſto domino,& inueſtituram habente à Cæſare , & iuſto principe in titu.de principe,nu.8 337
Principis uoluntas debet apparere,q voluerit tollere priuilegium.vt per clauſulam, Non obſtante.in eo.ti.nu.16 ibi.
Principis contractus ſunt omnes bonæ fidei.in eo ti.nu.12 ibi.
principis conceſſa quando per eum reuocari poſſit.in eo.ti.nu.21 ibi.
principis proprium eſt facere iudicium,& iuſtitiā dulcedine ſeperatā.in eo.tit.nu.33 339
principis officium eſt deprimere malos,& ſcelera cohibere impios perdere, & exaltare bonos in eo.ti.num. 35 ibi.
principis virtus,& dignis qualitas eſſe debeat. in eo.tit.nu.36 ibi.
principis præſentia ſupplet omnem defectum ſolemnitatis.in eo.tit.nu.73 347
principis in cauſis ita modo ſeruandas eſt,ſicut in cauſis priuatorum.in eo.ti nu.75 ibi.
principis verbis narratiuis creditur , quando in eis ſe fundat.in eo.titu.nu.78 ib.
principis literis atteſtantibus aliquē eſſe bannitum , ſuper quibus poſtea ſe fundat , donando bona illius an credatur.in eo. titu. nu.20 ibi.
principis reſcriptum directū uniuerſitati, uel epiſtola inſerta inter alia decreta , habent uim legis , quando apparet de uoluntate principis in eo.ti.nu.83 342
principis conſtitutio contra ius gentium , uel naturale,ſine cauſa,nihil ualet.in eo.titu. nu.20 349
principis ſententia eſt inappellabilis in eo.tit. nu.378 365
principis delegatus præfertur ordinario, etiā maiori in ea cauſa,& honoratur tanquam princeps,non tamen quoad principem,ſed quo ad alios in eo.ti.nu.91 342
principium delicti ſi fuerit licitum, & finis ſit illicitus,uel è contra,quod licitū eſt, attendimus.in ti.de ſuo. tis delent nu.7 316
principium exceſſus per quam latè iti aſſentitur in ti.de principe,nu.3 345
priuata delicta quæ dicantur, & quæ publica. in tit. quomodo procedatur per actionem. in delict.nu 3 63
priuatus bonis,& deinde reſtitutus,an teneatur creditoribus ſi ipſi non contradixerint in edictis.in tit.de proclamate , quod ſit bonis publi.nu.15.16 208

priuata delicta, pro quibus agitur publico iudicio in ti. quomodo procedatur per actio. in delict. nu. 10 63

priuatis in delictis regulariter accuſatio non competit, niſi ei cuius intereſt. in eod. ti. nume. 4 ib.

priuatorum delictorum, & publicorum mate-ria. in ti. de furtis, num. 38. & in eod. tit. nume. 6 ib.

priuilegia fiſci ubi, & per quos tractentur. in ti. de fiſco, & priuil. eius, nu. 5. 78 371

priuilegia eadem habet princeps Auguſta, & fiſcus. in e. ti. nu. 4 365

priuilegia dicentia, Sicut faciebat talis, Siue ſi cut continetur in tali ſcriptura, non deno tāt cōditionē. in ti. de principe, n. 341. f. 262

priuilegia an extinguantur cum perſona, uel tranſeant in ſingulares ſucceſſores, & an p-ſumantur perſonalia, aut realia. in e. ti. nu. 341 ibid.

priuilegia an tranſeant in hæredes, & ſingulares ſucceſſores. in e. ti. nu. 171 348

priuileg a, & conceſſiones continentes bona publicata tempore tyranni an ſuſtineatur ſub iuſto domino. in e. ti. nu. 40 339

priuilegia fiſco damnoſa debēt ad minus præ iudicium fiſci reſtringi. in ti de remeex ſo-la clementia princ. contra ſententiam, nume. 4 323

priuilegium ſpeciale, quo cōferuntur omnia iura imperij, facit talem principem iudicē inter ſe, & feudatarios ſuos, non generale. in ti. de foro comp. nu 40 41

priuilegium ca. ſi quis ſuadente facilius perdi tur, quàm priuilātori. in e. ti. nu. 129 49

priuilegium a ſede apoſtolica regi Franciſco conceſſum, q̄ clericus, qui per quatuor mē ſes ante delictum non inceſſiſſet in habitu, nōn gauderet priuilegio clericatus. in e. ti. nu. 157 51

priuilegium non ſubito conceſſum ex regula reuocari nō poteſt, ſed quibus caſibus poſ-ſit. in ti. de principe, nu. 15 337

priuilegium an princeps poſſit reuocari. in e. ti. nu. 27 ib.

priuilegiū exemptionis an cenſeatur reuocatū per gnālem derogationem, & an unū priui legiū tollat aliud, in eo. ti. nu. 172. fo. 348

priuilegium exemptionis, vel aliud, quāto tē pore tollatur. in e. ti. nu. 173 ib.

priuilegiū eccleſiæ conceſſum a principe ſecu lari, pōt per eundē tolli iam facta acquiſi-tione, & ex interuallo. in e. ti. n. 176 fol. ib.

priuilegium principis requirit ſcripturā ad p bationem tantum, non ad hoc ut valeat, li cet, quo ad effectum requiratur, ut extēda tur in ſcriptis. in e. ti. nu. 292 355

priuilegium conceſſum fœminis an extenda-tur ad virgines tantum, an vero etiā ad nu ptas. in e. ti. nu. 144 346

priuilegium a principe conceſſum, ſed in ſcri-ptis nō redactum, mortuo illo principe, nō eſt extinctum; ſed tamen neceſſe eſt q̄ ſuc-ceſſor faciat priuilegium in ſcriptis, facta mentione de illo ad hoc vt proſit, in eo. ti. nu. 293 355

priuilegium ad tempus conceſſum expirat ip ſo iure elapſo tempore. in e. ti nu. 317 359

priuilegium ſecundū quando deroget primo vel generale ſpeciale, uel utrunque eſt ge-nerale, vel vtrunque ſpeciale, uel utrunq. clauſum eſt in proprie iuris, uel alterum tā tum. in e. ti. nu. 315 358

priuilegium ex certa ſcientia, ſiue tacita, ſi ue expreſſa ceſſat ceſſante proſus cauſa, in e. ti. nu. 318 359

priuilegium conſiſtens in facto cōceſſum nō ſolum priuato, ſed ēt ciuitati, tollitur decē annis non faciendo, niſi ſit conceſſum in li-beram voluntatem alicuius, quia eſt perpe tuum, & quando dicatur in liberam uolun tatem conceſſum. in eo. ti. nu. 319 ib.

priuilegium in non faciendo collitur unico a-ctu contraueniendo, niſi fieret proteſtatio in contrarium vel per indirectum cōtraue-niretur, ut ſi priuilegio in una re cōtraue-niatur, vel in priuilegio habente tractū ſuc ceſſiuum, in e. ti. nu. 320 ib.

priuilegium ſiue conſiſtat in faciendo, ſiue non, nunquam perditur, qñ poteſt capi alia coniectura, in e. ti nu. 321 ib.

priuilegium ob merita præterita, uel grandia conceſſum differt a priuilegio conceſſo ob futura merita. in eo. ti. nu. 328 360

priuilegium quid ſit propriè, & unde dicatur, in e. ti, nu. 342. f. 362. in e. ti. nu. 316. f. 358

priuilegium an trāſmittatur ad ſingularē ſuc-ceſſorē, uel an emptor ſit priuilegiatus, qñ fiſcus vendit alteri. in e. ti. n. 347 f. 362

priuilegium ubi eſt nullum ratio falſitatis, cō firmatio cū quibuſuis clauſulis, ēt ex certa ſcientia, non prodeſt. in e. ti. nu. 357 f. 362

priuilegium quando eſt nullum, confirmatio cum clauſula, Quatenus expediat de nouo

dans,nõ tollit uitium nullitatis, ſecus ſi ſit clauſula,ſiue tenuerit,ſiue non tenuerit.in e.ti.nu.358 ib.
priuilegium quãdo teneatur producere ꝓducens confirmationem de eo mẽtione faciẽtem,pare inſtante in e.ti.nu.360 367
priuilegium ſcholaris, ꝗ non teneantur ad gabellas, an gaudeat qui deſijt eſſe ſcholaris. in ti.vectigal ſoluere qui teneantur, & qui ab eo excuſentur,nu 9 384
priuilegiorum confirmationis nihil noui tribuunt,ſed tantum confirmant,non autem extendunt id quod confirmatur.in titu.de principe,nu.338 372
probandi onus incumbit percuſſo, ꝗ percutiens animo occidendi illum percuſſerit.in ti.de homic.nu.46 150
probari debet prius ſubſtãtia rei antequam de qualitate cognoſcatur.in ti. de delicto, nu. 26 3
probatio a communiter accidentibus eſt concludens,& legalis.in e.ti.nu.12 2
probatio ſemiplena interdum plena dicitur. in e.ti.nu.13 ib.
probatio,uel alius ordo iudicarius non requiritur,ubi aliquid factum eſt præſente iudice,& tot alijs,qui ſufficinnt ad notorium facti.in ti.de denunciatione,nu.6 57
probatio præſumpta, nõ autem vera dicitur, quæ ex teſte integro,fama publica, & pluribus adminiculis reſultat.in ti.de conuictis, nu.24 88
probatio præſumpta admittitur in occultis criminibus.in e.ti.nu.47 90
probatio rei dubia in delictis confundit probationem actoris.in e.ti.nu.60 ib.
probatio actoris plena,& directo contraria ꝓbationi rei ſemiplene cõfundit rei ꝓbationem,ſecus ſi ſe inuicem adminiant, quia cõfunditur actoris probatio,niſi præſumptio contra militaret.in e.ti.nu.62 ib.
probatio rei imperfecta directa contraria probationi actoris,nihil operatur,ſecus ſi tendat ad probationem quid diuerſum , ut ꝗ homicidium ad defenſionem factus ſit, ꝗ uulneratus mortuus ſit ex malo regimine, in ti.de defenſionibus reorum, & defenſionum impugnationibus,nu.10 122
probatio admittitur in cã falſitatis,ẽt poſt publicatas atteſtationes ſuper capitulis directo contrarijs.in ti.de falſis,n.78 260
probatio rei imperfecta,& tendens ad probandum quid diuerſum a probatione actoris offuſcat probationẽ actoris,ita , ut poſſit reus torqueri,non damnari.in ti. defenſio. reo.& defenſionum impugnat,nu.11 123
probatio dubia ex parte rei ſufficit ad illius defenſionem.in e.ti.nu.12 ib.
probatio debet eſſe concludens, etiam in materia fauorabili.in.eo.ti.nu.13 ibi.
probatio per præſumptiones, & coniecturas admittitur in crimine falſi, cum agitur ciuiliter,& in quocunque alio crimine difficilis probationis.in ti.de partu ſuppoſito,n. 13.31.32.& 33 212
probatio an admittatur poſt terminum, cum tendit ſolum ad confirmationem eorũ,ꝗ producta ſunt in termino,in ti.de proclamate,quod fit bonis pub.nu.14 302
probatio facta propter contumaciam,non egreditur perſonam contumacis,in ti.de bonorum publ.nu.56 290
probatio quo ad probandam iuriſditionẽ recẽtiorẽ debet eſſe uera,ſed in antiq is ſufficiunt adminicula,ſi uero probãdi ſint cõfines etiam in recentioribus, præſumptiones ſufficiunt,& ſemiplenæ probationes.in ti.de principe,nu.276 354
probatio inhoneſtatis mulieris poteſt fieri ꝑ complices per vim ſtupratæ,& quãdo nõ, in ti.de pluribus uiolentijs,nu.61 177
probatio per inſtrumẽta eſt melior,ꝗ quæ fit per teſtes in factis antiquis,in ti. de principe,nu.178 354
probatio contra præſcriptionem tãti tẽpis, cuius initij memoria non extat in contrariũ, non admittitur,niſi quo ad demonſtrandũ non eſſe lapſum tantum tempus,in ti.de regalijs,nu.22 373
probationem faciẽs ciuilibus ſufficit ad tort. in cri.in ti.de falſis,nu.17 185
probationes clariores requirũtur ad metũ,ſi adſit præſumptio contra illum, qui allegat metum,in ti.de plurib.uiol.nu.85 178
probationes luce meridiana clariores requiruntur,ſicut in criminalibus ſi præſumptio iuris contra merum militat. in e.ti.nu.86 ib.
probationes in criminalibus ꝗ requirantur exactiores,eſt inuentũ de iure poſitiuo,in ti.quomodo procedatur per excep.n.12 60
probationes notorij,non requiruntur,quãdo procedit ſuper crimine notorio,hoc eſt facto præſente iudice & populo.in ti.quomodo procedatur in crimine notorio,n.2 61

probationes de falſitate in cauſa ciuili factæ, faciunt indicium ad torturam in cauſis criminali.in ti.quō procedatur p̄ excep. n.6 59
probationes in criminalibus debent eſſe luce meridiana clariores, in tit.de conuictis, numero 9 87
probationes debēt eſſe luce meridiana clariores, etiam in cauſa ciuili excedente decem libras auri, & etiam ubi agitur de pœna applicanda parti, & etiam in quibuſdam alijs caſibus, in eo.tit.nu. 10 ib.
probationes debent eſſe luce clariores, tam reſpectu perſonarum, quam dicti & interrogationis, quę fieri debet teſtibus in criminalibus, in eo.tit num. 11 ibi.
probationes in criminalibus debent eſſe ita certæ, ut nō poſsit illud diſſuaderi, in eo.tit. nu.13 ibi.
probationes duæ ſemiplenę etiam ad eundem finem tendentes non coniunguntur in criminalibus, niſi adeſſent alia adminicula multum propinqua, in eo.tit.nu.23 88
probationes duæ ſemiplenæ eiuſdem generis coniunguntur in criminalibus, in ti. de confeſsis per torturam, nu. 4 112
probationes leuiores ſufficiunt in crimine hæreſis, dummodo per duos teſtes conteſtes tales probatio probetur, in tit.de hęretic.nume.5 127
probationes concludentes requiruntur, ubi agitur criminaliter, etiam ſi agatur de crimine falſi, uel de futuro, in tit.de pattu ſuppoſito, nu.14 212
probationes contra officialem debent eſſe euidentes, niſi forte aufugiat.in tit.de oppoſitionibus contra teſtes, nu.59 247
probationes factæ in cauſa ciuili, an proſint in criminali, uel e conuerſo, in tit.de ſententijs, num.83 311
probationes ſi quis ſubtrahat in aliqua cauſa, quō puniatur, in ti.de cri.ſtell.nu.3 228
probationis initium non eſt ſumendum è domo rei, ſed id quod probationes coadiuuat in ti.de examinibus reorum.nu.9 77
procedēdi uia per exceptionem, in ti. quomodo procedatur per exceptionem, nu.1 59
procedi non poteſt contra præſtantem opē, uel auxilium, niſi conſtet de delicto principalis, in ti.de delicto.nu.34 4
procedi pōt contra principalem, & acceſſoriū ſimul, licet cōſtare prius debeat de delicto principalis cōtra acceſſoriū, in e.ti.nu.47.5
Procedi non poteſt contra auxiliatorem, ſi conſtaret de principali per contumaciam illius tantum, ut quia per illum eſſet bannitus, in eo.ti.num.51 ibi.
proceditur contra hæreticum ſummariè, ſimpliciter ſicut in crimine læſæ maieſt. in titu. de hæret.nu.7 128
proceditur de facto, & ad capturam debitorū in exationibus pro fiſco.in ti.de fiſco, & priuil.eius, num.18 367
proceſſus copia dari debet accuſatori petenti, ſicut etiam accuſato datur, in tit.de tort. accuſ.num.10 221
proceſſus contra principalem factus non nocet acceſſorio, niſi ut ib.in ti.de del.nu.44.5
proceſſus poteſt fieri, & contra plures principales, & contra principalem, & acceſſoriū ſimul, in eo.ti.nu.45 ibid.
proceſſus ſuper denūciatione duobus modis fit, & quomodo differant. in tit. de denūciatione, nu.2 57
proceſſus in criminalibus fit, ſicut fit in ciuilibus.in ti.de ſententijs, nu 7 308
procurator ſiue excuſationem proponens in cauſa criminali, an ſit admittendus, tam ex parte rei, quam accuſatoris, in tit. an in criminal. iudicijs quis poſs. pro abſente interuenire, nu.1 267
procurator pōt aliqn̄ repelli per iudicem, ubi uidet principalem eſse magis aptū ad habēdam ueritatem cauſæ.in eo.ti.num.2. ibi.
procurator an ſemper ſit admittendus, ubi pro delicto imponitur pœna pecuniaria. in eod.ti.nu.4 ibid.
procurator an ſit admittendus, ubi pœna eſt mixta, partim corporalis, partim pecuniaria, & quid ſi dubium ſit, quæ pœna ueniat imponenda, & quid in pœna relegationis, uel banni.in eo.ti.nu.5 ibi.
procurator, qui ſe aſſerit procuratorem, cum non ſit falſus eſt.in ti.de falſis.nu.172. 207
procurator ſi producat falſos teſtes, an dominus teneatur in eo.ti.nu.120 203
procurator, an ſit admittendus in caſibus, in quibus abſens poteſt damnari.in titu.an in criminal. quis poſſit pro abſente interuenire, nu.6 268
procurator an poſſit interuenire pro his, qui in carcerem detinentur.in eo.tit nu.9. ibi.
procurator an admittatur allegando uocatū non poſse uenire propter inimicitias, in eodem tit.nu.12 ibi.

Procurator an dimittatur opponẽdo exceptionem mixtam.ſ. quæ reſpiciat merita cauſæ, & proceſſum.in eo.ti.nu. 13. ib.
Procurator an admittatur in criminalibus allegando exceptionem merè dilatoriam,in eo.ti.nu: 16 269
procurator datus a lege, an poſſit comparere in cauſa criminali,puta, dominus ꝓ ſeruo, pater pro filio,uxor ꝓ uiro, princeps ꝓ ſubdito,epiſcopus pro clerico,ciuitas pro ciue.in eo. ti. nu. 17 ibi.
procurator an admittatur ante capturam, ubi ingeritur pena ſanguinis,in tit.de carcerato fideiuſſ.commit. nu. 16 17
procuratores,& aduocati aliqñ incidunt in crimen præuaricat.in ti.de præuar. nu.2. f.225
procuratores Cæſ.ſunt iudices, ubi oritur qõ, tam de publicis,quam de priuatis aquis, & etiam ſuper dependẽtibus ab aquis, ut ſi de alueo ageretur ex forma decreti Mediol.in ti.de aquis,& fluminib.nu.10 377
producens teſtem,& pecunia eũ corrũpens, tenetur de falſo.in ti.de falſis,nũ.143 204
producens inſtrumentum clericatus præſumitur ille eſſe,qui nominatus eſt in inſtrumento,in ti.de captura,nu.41 10
producens inſtrumentum falſum,an poſſit deinde abſtinere impune ab eius uſu, & idem ibi ponitur de producente teſtes. in ti.de falſis,num. 116. 154 202
producentes faſum inſtrumentum præſumitur auctor falſitatis.in eo.ti.nu. 126 203
producens teſtes falſos quot modis poſſit conſtare id ſcienter feciſſe,i eo.ti.n.118.153 f.205
producẽs capitulum falſum ſuper facto, quod uerisimiliter nõ põt ignorare,tenetur de falſo,licet poſtea dicat ſe nolle uti teſtibus productis.in eo.ti.nu:154.f.ibi:uide etiam quod habetur,nu.221.& 117
producta omnia cenſentur,quæ exhibita fuerunt licet ea iudex noluerit acceptare, in ti. de mand.ad homic.nu. 43 160
profeſſus cum non conueniret cũ publicano, ratione uectigalis,ſi abſque licentia receſſit, & cum cœpiſſet recedere,illico reuerſus eſt, an res in commiſſum ceciderit.in ti. de fraudantib.uectig. nu. 13 385
profeſſus falſo publicano,uel cuſtodi, uel non profeſſus,an poſſit ſe corrigere,& infra quãtum tempus,in eo.ti.nu: 12 ibi.
prohibens executionem, uide in uerbo,impedicns.
prohibens aliquem teſtari qua pœna puniatur.in ti.de his qui prohib. aliquem teſtari, nu.1:3 208
Prohibens aliquem teſtari quomodo conueniatur.an ciuiliter, an uero criminaliter. in eo.ti.nu.3 209
prohibens aliquem teſtari per indirectum,puta,clamando,an ſit puniendus.in eod.tit.nume.26 238
prohibitio teſtãdi,& metus illatus,uel coactio quomodo probetur,in eo tit. nu.2.6 208
promittens per ſe, & hæredes ſuos tantum, & non alios, tenetur tamen ad precij reſtitutionem pro facto tertij,in tit. de remiſſione mercedis conductorum,nu.60 400
promiſſio etiam iurata de non contraueniendo,intelligitur, niſi ſuperueniat iuſta cauſa contrauenіẽdi.in ti. de carcerato fideiuſſor. commit.nu 48 20
promiſſio impunitatis facto reo a iudice, ſi cõfiteretur delictum. non ualet. in tit. de confeſſis per torturam,nu.11 113
promiſſio indemnitatis a parte facta reo, ſi reuelet ſocios,& rẽ explicet, quomodo ſe habuerit,tenet quo ad intereſſe partis,i eo.ti. nu:20 114
promiſſio liberationis, ſeu impunitatis facta reo a principe, uel a iudice, habita licentia, principe ſi ſateretur delictum, omnino eſt ſeruanda.in eo.tit.nu.9 113
Promiſsio nuda alicuius rei,ut homicidiũ committeretur, uel ſpeciem haberet commodati,non ſufficit ut dicatur mandatum aſſaſsinamentum,in ti.de mandato ad homic.nume.15 157
propria auctoritate non põt, priuari feudatarius a domino, quando feudũ eſt reuerſum ad dominium ob culpam, etiam ſi culpa notoria eſſet,in tit.de principe.nu.31 357
prorogare põt iuriſdictio, prætoris feudatarij ſubditus decreto maioris magiſtratus. in ti. de foro comp.nu:17 39
prorogata iuriſdict.non dicitur, etiã ſit formata inquiſitione reus ſit confeſſus delictum, abſque alia contradictione,in nu 129. 52.
prorogatur minime iuriſdictio, etiã quod de turbannum alicui ui in contumaciam. in eo.ti.nu.180 ib.
Protectioni alicuius ſe ſubmittens,& obligans ſe omni anno ad donandum aliquid, ut ſac cum auene,nõ propterea, efficitur ſuus ſubditus in ti.de principe,nu. 263 253

Protectioni alicuius ſe ſubmittent, non dicit illius ſubditus, in ti. de plu. viol. nu. 52. f. 176
Prouiſionum uicarios, præfectus vrbis dicit, in ti. de extraord. criminib. nu. 6 229
Prouocatio ex parte occidentis hominem in rixa impedit conceſſionem gratiæ, vel aliqua pęna illum aggrauat. in tit. de inquiſitione, nu. 118 34
Prouocatio per occiſum facta non ſufficit, vt præſumatur in dubio contra eum, ita ut occides fecerit ad defenſionem neceſſariam in ti. de homicidio, nu. 9 153
Prouocatus ſe defendens ſine moderamine inculpatæ tutelæ, mitius punitur, in e. titu. nu. 91 153
Prouocans homicida quacunque prouocatione, ſiue offenſi, ſiue tertij debet mitius puniri, quia animum deliberatum excludit, in eo. ti. nu. 59 150
Proxeneta an probet maximè contra officialem? in ti. de oppoſitionibus contra teſtes, nu. 58. 128 247
Proxeneta quis ſit. in e. ti. nu. 130 253
Publica crimina, vel priuata quæ ſint, & quo cognoſcantur. in ti. de rapinis, nu. 13 109
Publica iudicia non cognoſcuntur ex qualitate pęnæ, nec ex eo quod ſit per ſtatuta variata pęna, & circo d finit eſſe publicum iudiciū, in ti. de accuſ. nu. 10 54
Publica dicitur foſſi, in qua deducitur flumē publicum, & eſt perennis, ſed ſi in eā pars fluminis deriuaret, & non eſſet perennis, eſſet priuata, niſi aliud appareret. in tit. de aquis, & fluminibus, nu. 32 578
Publicani dicuntur, qui cōducūt vectigalia publica, in ti. de vectigalib. nu. 14 382
Publicani qui proprie dicantur, in eo. tit. nume. 15 ibi.
Publicani remiſſio an excuſet quem à pœna? in ti. de fraudantib. vectig. nu. 11 385
Publicani quare præſeruentur indemnes, & ſi damnum nō ſit intolerabile. & quando, in ti. de remiſſione mercedis publicanorū, nu. 45 409
Publicanis non debet dicere tranſeuntib. Sal. in ti. de fraudantib. vect. nu. 8 485
Publicanus quando grauatur ad conducendū pro eodem precio anno ſequenti, in ti. de remiſſione mercedis publ. nu. 32 409
Publicano teſtium in crimine hæreſis non ſit, ubi immineat periculum. in ti. de hæreticis, nu. 8 128
Publicatio bonorum non fit ipſo iure in crimine læſæ maie. in ti. de ſententijs, nu. 48 310
Publicatio proceſſus, an ſit neceſſaria ad hoc ut ſententia ualeat, in tit. de publ. proceſ. & teſt. nu. 1 238
Publicatio proceſſus, an requiratur ante torturam. & quō, non publicato proceſſu, detur copia indiciorum, in e. ti. nu. 2 ib.
Publicatio bonorum quando imponatur de iure communi, & quādo de iure municipali, in ti. de bonor. publ. nu. 1 279
Publicatio tollitur quinquennio ante deuolutionem ad fiſcum, & publicationem, in ti. de fiſco, & priuilegijs eius, nu. 52 369
Publicatio an comprehēdat bona, quorū ſola detentio erat apud delinquentē, in ti. de proclamat, quod fit bonis publ. nu. 1 293
Publicatio comprehendit etiam ius recuperandi poſſeſſionem, ſi quod erat apud delinquentem, in e. ti. nu. 10 301
Publicatio bonorum in dominio Mediolanenſis, cenſetur fieri à die commiſſi criminis, licet poſtea requiratur declaratio, ideoq. alienationes factæ, etiam ante condemnationem, non valent, in ti. de bon. pub. n. 76 294
Publicatio bonorum, an etiam comprehēdat obligationes conditionales actiuas, uel paſſiuas, ex contractibus, uel ultimis uoluntatib. in e. ti. nu. 14 294
Publicatio an cōprehēdat iura ſeudi, in e. ti. nu. 15. f. 189. & ibi ēt tractatur de iure conſequendi feudum, uel fideicommiſſum, de quo etiam vide. nu. 18. cum ſeq. & num. 37.
Publicatio an comprehēdat bona alterius territorij, & quid ſtante decreto Mediolanēſi, in e. ti. nu. 64. 65 292
Publicatio bonorum an comprehēdat etiam bona futura, in e. ti. nu. 60 293
Publicatio an ſolum comprehendat bona exiſtentia tempore commiſſi delicti, an vero tempore ſententię ſtante decreto Mediolani. in e. ti. nu. 80 295
Publico in loco nō licet aliquid facere, niſi cōſentiente principe, etiam quod nihil noceat loco publ. in ti. de uia publ. nu. 4 291
Publico in loco non licet aliquid noui facere, per quod fiat præiudicium priuato. in e. ti. nu. 5 293
Publicum crimen pōt tripliciter dici. in ti. quō procedatur per actionem in del. nu. 5 63
publicum, & priuatum crimen poteſt ex uno delicto naſci. in ti. de rapinis, nu. 14 72

Puniatur quomodo procurans ſterilitatē poculis, vel ne mulier concipiat.in tit. de homic.nu.9 144
puniatur quō incidēs faciē alicuius,vitro,cultello,vel alio modo.in e ti.nu.41.10. 150
puniatur qualiter volens delinquere circa vnam rem,& delinquat circa aliam, in e.tit. nu.77 249
puniantur quomodo lacerans literas ſui aduerſarij in præſentia iudicis, in ti.de crim. ſtellio.nu.2 228
puniatur quō nobiles in caſtris, & villis habitantes,qui cogunt ruſticos ad operas indebitas.in ti.de vi publ.& priu.nu.1 231
puniatur quomodo citātes debitores ſuos in valle Iosaphat poſt eorum mortem,& ſimilibus ſuperſtitioſis actibus ad terrorem vietes.in ti.de extraord.cri.nu.9 327
puniatur quomodo plures delinquentes circa vnum,& eundem actum,puta, circa depopulationem caſtri, etiam ſi inæqualiter deliquerint,in ti de pęn.nu.2 270
puniatur quomodo plures delinquentes, ſi comitentur aliquem conductorem, ſiue ducem, in e ti.nu.3 278
puniendus an ſit vltimo ſupplicio inferens oſculum virgini in vitæ.in ti. de extraor.cri. nu.3 229
puniendus an ſit delinquens extra territoriū ſecundum ſtatuta loci delicti, uel originis, vel domicilij,uel ſecundum ius commune, in ti.de pœn.nu.18 273
punitur ēt interdū vnū factum plur.legi.in ti. de coitu dam.& pun.nu.63.f. 188
punitur officialis rem habens cum carcerata, & grauiter punitur,etiam quod eſſet meretrix.in e.ti.nu.40 187
punitur extraordinarie committens delictū contra eum,qui caſu ſuperuenit, uel erat a latere,vel princeps ſoluitur.in ti.de homi. nu.75 152
punitur delictum culpa commiſſum extra ordinem criminaliter pro modo culpæ. in e. ti.nu.68 157
punitus pœna ſtatuti loci delicti, quæ minor ſit,an poſſit puniri pœna ſtatuti domicilij, in quo captus fuerit,ſi maior ſit.in tit.de executione ſententiæ nu 14 331
punitus in vno dominio ob aliquod delictum minus quam in alio puniretur, an poſſit in alio puniri,in ti.de carce. fideiuſſ.committenti nu.23 18
pupillus delinquens, quomodo mitius puniatur.in ti.de hom.nu.79 152
purgationem ſuſcipiens,& in ea deficiens, vt relapſus ſubiacet pęnæ hæretici.in ti.de hęret.nu.23 129
Qualitas facti cōſtaret debet ſicut factū. in ti.de delicto,nu.4 2
Qualitas in ſtatuto appoſita debet ab eo probari,qui ſtatuti remedium intentat.in ti.de captura,nu.46 11
Qualitas in confeſſione addita probari pōt p vnum teſtem,vt elidat probationem querelantis in ti. de defenſio. reo. & defenſionum impugnationib.nu.3 122
Qualitates nō entis nullę ſunt.in ti.de procla. quod fit bonis publicatis,nu.7 300
Quaſi poſſeſſio plurimum prodeſt, quādo ſumus in materia præſcribendatum libertatum,vel exactionū in ti. de fiſco, & priuil. eius,nu.60 370
Quælibet cauſa ſiue iuſta,ſiue iniuſta excuſet a dolo,& quomodo procedat talis regula diffuſiſſime.in ti.de decreto Mediolani, vt non procedatur cri.&c.nu.19 68
Quęrela damnum paſſi ſufficit,vt procedatur iu furto.in ti.de delicto,nu.21 3
Quęrela quę hodie proponitur, non habetur pro accuſatione,ſed inquiſitio. in ti. de accuſatione,nu.6 54
Quęrela, per quā veriſimilius veritas delicti pōt deprehēdi præfertur.in e.ti.nu.13.f. 54
Querela pōt intentati contra ſententiam, & per eius reuocatio corā eodem iudice, qñ non competit remedium nullitatis,in ti.de querela contra ſententiam,nu.1 320
Querela non pōt intentari contra ſententiā, qñ appellatio ab ea prohibetur ratione excellentiæ perſonæ in eo.ti.nu 3 228
Querela per ſtatutum prohibita,an intelligatur prohibita appellatio, & ius dicendi de nullitate.in eo. ti.nu.12 320
Querelandi remedium ubi,& per quos tractetur,in e.ti.nu.8 ib.
Querelandi,vel accuſandi iuri prēſcribitur viginti annis,ſed per decennium pęna minuitur.in ti.de accuſ.nu.30 56
Quęrelans quare non puniatur de falſo,ſecus autem denuncians.in ti.de denunciatio. nu.16 58
Querelare,vel accuſare nō poteſt quis niſi in criminibus publicis.& ubi uenit applicāda pœna fiſco.in ti.de accuſ.nu.8 54

Quæ

Quærelare prohibens, non eſt prohibitus dicere de nullitate in tit. de quærela contra ſententiam, nu. 11 320

Quærelæ nomē eſt generale, & latius quā uerbum, Appellare, & comprehendit etiam accuſationem, in eo. ti. nu. 13 ibi.

Quærelæ remedium eſt extraordinarium, nullitatis ordinarium in eo. ti. nu. 2 ibid.

Quæſtio iuris nō debet eſſe in arbitrio iudicis, ſed quæſtio facti in tit. de confeſſis, num. 80 85

Quæſtio non eſt quodlibet tormentum cum dolore. in tit. de tortura, nu. 11 110

Qui conſecutus eſt ſatisfactionem à non delinquente, an poſſit agere contra delinquentē in tit. de captura. nu 49 11

Quilibet teſtis eſt ſufficiens ad inquirendum. in tit. de inquiſitione, nu. 41 27

Qui non tenetur comparere, non tenetur etiā uenire ſub ſaluo conducto, & quomodo intelligatur. in tit. de citatione, nu. 37 75

Rapi dicitur mulier de iure cōmuni, etiā uolens, licet q̄ bonis eā ſollicitauerit, nō puniatur pęna ſtatuti Mediol. de raptu ſic nu licet in ti. de raptu mulieris, nu. 15 f. 183

rapina crimen eſt publicum in tit. quō procedatur per actionem in delictis, nu. 11 63

rapina committitur, quando vis adhibetur, vel rapiens paratus eſt vim adhibere. in titul. de furtis, nu. 5 154

rapina an ſit publicum crimen, uel priuatum, in tit. de rapinis, nu. 12 169

rapina, & furtum differunt in ti. de capt. numero 44 10

rapinam committens punitur Mediolani ex forma ſtatutorum, & nō in quadruplum. in tit. de rapinis, num. 9 169

rapiens per vim pōteſt etiam conueniri actione iniuriarum. in eo. tit. nu. 10 ibi.

rapiens monialem, uel ſolum attentans, qua pœna puniatur iure communi, & cū ea rem habens per decretum Mediolani pœna capitis punitur, in tit. de raptu mul. nu. 2 f. 182

rapiens mulierem punitur pęna ſtatuti Mediolani ſi uim illi intulerit, ſecus, ſi uolentē rapuerit, licet uim parētibus intulerit. in eod. tit. nu. 5 ibid.

rapiens mulierem uolentem, non punitur corporaliter Mediolani. in eo. ti. nu. 6 ibi.

rapiens mulierem uolentem præſumitur eam ſolicitaſſe donis, & actibus, & licet negatiuā probare [illegible] non ſolicitaſſe, & propterea puniri non poteſt lege, uel ſtatuto, tamen caſtigādus eſſet, in eod. ti. nu. 7 ibi.

rapiens per uim mulierem, licet ui non ſtuprauerit, uel etiam probauerit libertatē, quod poterat ire, & quod aperta erāt oſtia, tamen comprehenditur in ſtatuto Mediolani, puniēte raptorem, & ſtupratorem, licet ad impetrandam gratiā talis probatio prodiſſet. in eo. ti. nu. 8 ib.

rapiēs per vim vel ſtuprās mulierem, quę adulterium vel ſtuprum commiſiſſet caute, & nō meretricio more, punitur pęna capitis per ſtatutum Mediolani. in eo. ti. nu. 10 ibi.

rapiens mulierem gratia contrahēdi matrimonij, non libidinis ut quia præceſſerat tractatus non vr poſſe puniri, nec pœna iuris communis, nec ſtatuti. in eo. ti. nu. 17 183

rapta ſi cui per vim res fuerit, poterit agere crim. in ti. de rapinis, nu. 8 169

raptor non tenetur, ui bonorum raptorum, niſi dolo rapuerit. in eo. ti. nu. 2 ibid.

raptor condunatus tenetur pro damno dato in quadruplū, intra annū in ſimplum, poſt annū in foro cōtentioſo, quo ad conſciētiā remittitur ad Canoniſtas. in eo. ti. nu. 4 f. ibi.

raptori, & raptæ creditur, q̄ ante matrimoniū contraxerint, niſi ſigna in cōtrariū appareāt, in ti. de rap. mul. nu. 21 184

raptorum ſocietatem congregans, tenetur & pro dāno, quod ipſe dedit, & pro damno per alios dato. in eo. ti. nu. 3 132

raptus non præſumitur in muliere, quę alias fugit cognita. in ti. de plur. uiol. nu. 69. f. 177

raptus mulieris acrius per legem punitur, quā alia uiolentia priuata uel publica, & qua pęna raptor puniatur. i ti. de raptu mul. numero 1 182

raptus requirit amotionem de loco ad locum in eo. ti. nu. 3 ibid.

raptus, & uiolentia in muliere eadē pęna punitur per ſtatuta Mediolani. in eo. ti. nu 4 f. ibi.

raptus de iure cōi punitur pœna mortis, ſecūdū cōem opinionē, in eo. ti. nu. 14 f. 183

raptus cā criminalis non ſuſpenditur, donec per iudicē eccleſiaſticum fuerit cognitum ſuper cā matrimonij. in eo. ti. nu. 19 f. 184

raptus licitus eſt, quādo matrimonium præceſſit. in eod. ti. nu. 20 ibid.

raptus materia per quem tractetur. in eo. ti. nu. 22 ibid.

ratificans an cōprehendantur in ſtatuto loquente de homicida, conceſſa quod ſtatutū

comprehendat mandatem, in tit. de mand. ad homic. nu. 8 — 157
Ratificans homicidium commiſſum non comprehenditur in decreto Mediol. contra mandantem homic. in eo. ti. nu. 5 — ibi.
Ratificatio falſi mandati, an tollat crimẽ falſi. in ti. de falſis, nu. 172, — 207
Ratificatio non extendit actum, ut plus contineat, nec extenditur niſi ad principalem diſpoſitionem non ad omnia enunciata. in tit. de principe, nu. 349 — 362
Ratificatio non faciat ut actus ratificatus plus contineat. in ti. de plur. uiol. nu. 116 — 180
Ratio decreti Mediolani, ut non procedat criminaliter, quando res habet originem a cõtractu. in ti. de decreto Mediolani, ut nõ proced. crim. &c. nu. 1 — 67
Ratio naturalis multum ualet, quando tractatur de poteſtate, uel actu principis. in ti. de prin. nu. 188 — 349
Rebellans principi ſuo ipſo iure eſt rebellis, licet ſecus ſi in homicida. in tit. de crimi. læſæ maieſt nu. 74 — 173
Rebellare idem eſt quod reſiſtere, & nõ obedire, in eo. ti. nu. 68 — 136
Rebellio an committatur cõtra feudatarium per ſubditum ſuum, & an puniantur filij cõmittentis. in eo. ti. nu. 52 — 135
Rebellio committitur per ſubditum cõtra dominum, qui eſt in quaſi poſſeſsione, & exercitio iuriſdictionis, licet illi nundum iurauerit fidelitatem. in eo. ti. nu. 107 — 141
Rebellionis crimen non incurrit non ſubditus committentis contra perſonam, & imperiũ alicuius principis, ſed tantũ hoſtis ſit. in tit. de defen. reorum, & defenſionum. impug. nu. 49 — 125
Rebellionis crimen ut quis dicatur cõmiſiſſe, neceſſe eſt ut fuerit infidelis principi, cui eſt ſubditus, in his, quæ pertinent ad dictionẽ, & imperium, in eo. ti. nu. 48 — ibid.
Rebellionis crimen cõtra primum domini nõ committit ſubditus feudatarij, quãdo id agit, ut feudatarium ſolũ offendat, ſecus ſi cõtra utrunque committat, ut ambos offendat. in tit. de crim. læſæ maieſt. nu 99 — 140
Rebelles perdunt ea, quæ ſunt iuris ciuilis ipſo iure, & quę ex priuilegijs, & cõſuetudinibus priuilegiatus prouenitunt, & an priuẽtur obligationibus, & promiſſionibus fidelitatũ, & an perdãt, quæ ſunt iuris canonici, & q̃d in bonis, quid perdant in eo. ti. nu. 118. 142
Rebellis ante declarationem non poteſt impune occidi, quando non eſt periculum in mora, ſecus in transfuga, & quando ſubeſt periculum in mora. in tit. de defenſionibus reorum, & defenſion. impug. nu. 60 — 126
Rebellis ciuitas non dicitur, quę habet territoriũ liberum, ſi nõ expellat rebelles alterius ciuitatis, poſſet tamen rebellis ibi puniri, ſi aliquid cõtra aliam ciuitatẽ machinaretur. in tit. de crim. læſæ maieſt. nu. 66 — 136
Rebellis an differat unus ab alio, & quæ ſit utilitas in hoc cognitione, in eo. ti. nu. 67 — ibid.
Rebellis notorius poteſt impune occidi ante declarationem. in eo. ti. nu. 130. — 143
Rebellis captus a militibus principis in bello contra principem per eum ſuſcepto, fit ſuus capientis, & ei talea debet ſolui. in ti. de cap. n. 73 — 11
Rebellis amittit iuriſdictiones. in tit. de crimine læſæ maieſt. nu. 79 — 138
Rebellis non poteſt eſſe niſi ſubditus, licet hoſtis poſſit eſſe ex qualibet gente. in eo. ti. nume. 81 — ibid.
Rebellis dici non põt, qui ad hoſtes ſe cõtulit, quando hoſtes territorium, in quo ipſe erat incola, occupauerunt. in eo. ti. nu. 82. — ibid.
Rebellis poteſt quandocunque interfici. in tit. captura. nu. 80 — 12
Rebellis põt impune occidi, quia hoſtis eſt. in tit. de crimine lęſæ maieſt. nu. 119 — 142
Rebellis poteſt uti captiuus detineri, & ab eo talea exigi, & libertate donari. quãdo bellũ eſt iuſtum, ſecus quando uia iuſtitiæ procedetur, quia tũc poteſt a principe puniri. in eo. ti. nu. 121 — ibid.
Rebellis bona impune capi poſſunt, & fiunt capientis. niſi capiens ingreſſus eſſet rem, quæ eſſet de iure ciuili quia illa effecta erant iã principis. in eo. ti. nu. 130 — 145
Rebellis non dicitur quis, licet ſit punitus pęna rebellionis, in eo. ti. nu. 62. 140 — 144
Rebellis an dicatur is tãtum, qui conuictus eſt de rebellione, an etiã, qui citatus ſub pœna rebellionis, non uenit ad iudicium. in tit. de bon. publ. nu. 70 — 293
Rebellium ſubditorum feudatario, & cõmittentium cõtra primum dominum bona applicantur, ſecundum formam priuilegij. ĩ ti. de crimine læſæ maieſt. nu. 105 — 141
Rebellium filijs relictũ legatum, uel hereditas an acquiratur fiſco. in eo. ti. nu. 137 — 1 3
Rebellium bona donata a principe alicui facta

pace ſemper reſtituta fuerũt rebelli.in ti.de reſti.quę fiunt a princ.finito bello nu.9 329

Receptator furis uel latronis nõ punitur, niſi ſcienter receperit.in ti.de rapinis.nu.16 169

Receptator, uel occultans q̃ñ teneatur, & quis proprie dicatur receptator, ĩ eo.ti.nu.18 ib.

Receptator coactus non tenetur. in eod.titu. num.20 ib.

Receptator non punitur, niſi ſciente, & doloſè receptauerit.in eo.tit.nu.21 ib.

Receptator nõ dicitur, niſi ſciens.in ti.de falſa moneta.nu.7. ad fin. 216

Receptaror ciuis ſui, ſed banniti in ciuitate metropolitana, diſtante vltra duas dietas non punitur, ſecus ſi non diſtet vltra duas dietas, & hoc quamuis ĩ ciuitate originis, uel domicilij non ſit publicatum bannum.in ti.de rapinis.nu.22 169

Receptatores furum, uel latronũ qua pęna puniãtur tam iure cõi, quam per ſtatuta, & decreta Mediolani.in eo.ti. nu.15 ib.

Receptatores bannitorum qũo puniantur. in ti.banniti quid amittanr, nu.21 264

Receptatori põt minui pęna ex gratia, ſi ſcientia banni prouenit ex fama, licet ſufficiens ad pęnam in receptatore. in tit.de rapinis, num.30 107

Receptatoris, furis vel latronis, qũo probetur ſcientia.in eo.tit.num.17 169

Receptatoris materia vbi tractetur.in eo.titu. num.33 170

Receptatorum materia ubi per Afflictũ. ĩ eo. tit.num.35 ib.

Recipere ad plenitudinem gratię quid ſit.in ti. de remedijs ex ſola clem.principis cõtra ſententiam, nu.20 324

Reconuentio facit, ut coram eodẽ iudice omnia tractentur. in titu.de foro competen.numero 125 48

Recuperare qui põt per ſe, an poſſit per alium, & an tale ius poſſit cedi? in tit. de plur.uiol. num.17 144

Refectio riui põt fieri ad hoc, ut currat aqua, quæ iure ſeruitutis ex riuo deducĩt, & alter non poteſt cogere alterum ad refectionem riui communis. in tit. de aquis, & fluminib. num.31 378

Regale an ſit caſtrum, & de multis quęſtionib. ad caſtrum pertinentibus.in ti.de regalijs, num.38 170

Regales eſt ius piſcãdi, ſed quomodo intelligatur.in eo.ti.nu.39 ib.

Regalem dignitatem, uel ſimpliciter dignitatẽ cõceſſiſſe dicitur Cæſ vel Rex, uel Dux, aut magnus Valuaſor, ẽt q͛ cõceſſerit feudũ ſimplex cum iuriſd cum cognitione in aliqua uilla vel caſtro.in eo.tit.nu.8 372

Regales dignitates quæ dicũtur.in e.ti.nu.8 ib.

Regalia quæ ſint.in eo.tit.nu.1 ib.

Regalia dicũtur, quia ad ſolum Regẽ pertinẽt in quolibet regno ſuo.in eo.ti.nu.2 ib.

Regalia quærunt eo ipſo q͛ quis creatur rex, quaſi ſpecialiter ei conceſſa, in eod.titu. numero 3 ib.

Regalia ſunt etiã ea, quæ rex percipit ex priuilegio Romanorum Pontificum vacante eccleſia.in eo.ti.nu.6 ib.

Regalia transferuntur in regem non recognoſcentem ſuperiorẽ de iure, vel de facto, uel etiam creatum a Papa, & ipſi ſubditum. in eo.ti.nu.13 ib.

Regalia fiſci non competunt nõ habenti fiſcũ, in eo.tit.nu.14 ib.

Regalia, & etiam ea omnia, quæ ſpecialiter ſoli principi, & Imperatori ſunt reſeruata, videtus in eum translata, qui Dux creatus eſt, & poteſt legitimari naturales, & ſpurios. ĩ eo. ti.num.5 ib.

Regalia præſcribuntur tanto ſpacio temporis cuius initij non extat memoria in cõtrariũ. in eo.ti.nu.12 ib.

Regalia omnia cenſetur cõceſſa, quando princeps inueſtiuit aliquem de caſtro cum mœro, & mixto imperio, & omnibus regalibus. in eo.ti.nu.23 373

Regalia omnia cenſentur conceſſa, quando in priuilegio aliqua in ſpecie ſunt conceſſa, & ſubijcitur cum alijs iuribus quibuſcũque.in eo.ti.num.24 374

Regalia non cenſerur conceſſa, quando ſimpliciter conceſſum eſt caſtrum cum omni iure principis.in eo.ti.nu.25 ib.

Regalia cẽſenrur conceſſa in illis caſibus, quãdo perſona eſt uirtutibus prædita, & talis in qua poſſit conquieſcere princeps. in eo.ti. numero 26 ib.

Regalia principe facile reuocantur.in eo.ti.nume 27 ib.

Regalia non cenſentur conceſſa ſub his verbis generalibus, cõceduntur alia principi reſeruata.in eo.ti.nu.29 ib.

Regalia, ſi ſint alienata per principem, poſſunt per eundem, uel ſucceſſorem reuocari.ĩ eo. tit.num.31 ib.

Regalia quando conceduntur, debet diſtingui, an ſequatur magna diminutio domi-nij, vel ne, ut primo caſu poſſint concedi, ſecundo non. in eo. tit. nu. 32 ibid.
regalia an poſſint pignorari. in eo. ti. num. 37. 375
regalia dicuntur publica. in titu. de aquis, & fluminibus, nu 3 376
regalia quando ſunt translata, cenſetur transla-tum ius quærendi metalla, & decimæ in fundis priuatorum, ſecus, ſi tantum dictũ eſſet cum argentifodinis, in tit. de metallis, & argentifod. nu. 13 391
regalijs conceſſis, omnia vectigalia dñr cõceſſa, tametſi non iure, ſed a conſuetudine fuerint inuenta, in ti. de principe, nu. 246 352
regalium conceſſio non includit iuriſdictio-nem, nec ea quæ reſeruata ſunt ſoli principi. in tit. de regalijs, nu. 18 373
regalium alienatio etiam, quod non tendat in magnam diminutionem dominij ſui, nõ ualet quo ad ſucceſſorem, in tit. de principe, nu. 384 365
rege a iuſto melius eſt regi, quam lege ſcripta in tit. de remedijs ex ſola clem. prin. contra ſent. nu. 45 326
regi ſucceditur per quemlibet è domo, regia etiam quod eſſet in centeſimo gradu. in ti. de principe, nu. 94 342
rei probatio imperfecta, & tendens ad probandum quid diuerſum a probatione actoris offuſcat probationem actoris, ita ut poſſit reus torqueri, non damnari. in ti. de defenſionibus reorum, & defenſionum impugnationibus, num. 11 123
rei teſtibus magis adhærere iudex iuſtus debet quam actoris, etiam ſi teſtes actoris plus in aliquo prævaleant teſtibus rei. in eodem tit. num. 9 122
relapſus qui dicatur in. ti. de hær. nu. 24 129
relator teſtis eſſe poſſit in tit. de oppoſitionibus contra teſtes, nu. 122 253
remedium extem regrandæ. dicitur quaſi ſpeciale. in tit. de principe, nu. 216 350
remedio ordinario nullitas qñ a ſenatu proui-detur in ti. de remedijs iuſtitiæ contra ſententiam ex conceſſione prin. nu. 11 321
remiſſio rei non, poteſt peti a iudice, qui nullam iuriſdictionem habet in reum. iu tit. de foro comp. nu. 52 48
remiſſio peti non põt a iudice non habente iuriſdictionem, etiam quando ſunt in eodem dominio iuriſdict. nec conſuetudo contrarium valet. in eo. ti. nu. 53 ibi.
remiſſio de conſuetudine fit a iudice habente iuriſdictionem, quando ſub eodem dñio ſunt iuriſdictiones, in eo. ti. nu. 54 48
remiſſio non habet locum in eodem dominio, quando in eo adeſt capitaneus iuſtitiæ & ſuper uno delicto tantum proceditur. in eo. tit. nu. 57 ibid.
remiſſio habet locum etiam in eadem ciuitate qñ procedit ur ſuper diuerſis delictis, ut a prætore ad capitaneũ. in eo. ti. nu. 58 ibi.
remiſſio facta a principe ob pacis fauorem militibus, præiudicat pauperibus ſubditis, quibus factæ fuerunt extorſiones, ſed non ſubditis ſecus, & quomodo loquantur Doctores in tali concluſione. in tit. quomodo procedatur per act. in delict. nu. 42 65
remiſſio in delictis an requiratur, in ti. de executione ſententiæ, nu 12 331
remiſſio a teſtatore facta ualet, & facit vt non poſſit hæres non uindicans mortem defuncti priuari hæreditate. in ti. de his qu bus ut indig bona a fiſco auferuntur, nu. 9 387
remiſſio ad ratam fieri debet, quando deductis impẽſis, non eſt perceptum dimidium eius, quod eſt ſolitum percipi, & ita capitulandum eſt de impenſis factis de ſolita perceptione, & ſterilitate, quæ uenerit. in ti. de remiſſione merced. conduct. nu. 3 394
remiſſio fit, quando deductis impenſis non ſupereſt dimidium penſionis ſoluendæ. in eod. tit. nu. 4 ibid.
remiſſio non fit, quando perceptum tantum fit, ut ualeat dimidium penſionis, deductis impenſis, & qualiter, & quando capitulandum ſit de precio. in eo. ti. nu. 5 ibi.
remiſſio non fit, quãdo fructus pcepti ſunt ultra dimidiã ſolitæ penſionis, ſeu perceptionis, licet ita uilis precij ſint, ut non ut aſcendant ad dimidiũ penſionis, in e. ti. nu. 6 ibi.
remiſſio fieri debet, habita ratione ad quotã partem perceptam, non autem ad eius precium, quando in inueſtitura dicitur, q̃ fiat remiſſio ad ratam. in eo. tit. num. 7 ibid.
remiſſio fit, quando damnum eſt ultra dimidiam, etiam ſi quo ad unum nummum excederet, ſecus ſi in dimidia tantum eſſet. in eo. ti. nu. 8 ibid.
remiſſio non fit, quando læſio eſt in tertia parte perceptionis, in eo. ti. nu. 11 395
remiſſio ut ſit arbitraria iudici, non eſſet abſurdum

ſurdum tenere,& quare,in eo.ti.nu.12. ibi.
Remiſſio propter quale damnum peti poſſit, in eo.ti.nu.15 ibid.
remiſſio quare in locatione fiat, & non in uenditione.in eo.tit.num.16 ibid.
remiſſio an in alijs caſibus fieri debeat,quando aliqui ſunt reſeruati in conductione. in eo.tit.num.17 ibi.
remiſſio ut fiat,ſi ſit intolerabile damnum cõſiderata uniuerſali locatione,alias non, eſt erroneum,non iuridicum, in eod. titu. numero 26 396
remiſsio ex quot cauſis fiat.in eod.tit. numero 37 397
remiſsio integra fit in anno ſterili, quando conductor alio anno, ſupra ſolitum percepit,non tertiam plus ſolito,ſed minus, ſecus ſi tertiam percipit, quia fiet tunc compenſatio.in eod.ti.nu.28 390
remiſsione peti poteſt, quoties uis ingruit, cui non poteſt reſiſti.in eo ti.nu.38 397
remiſsio non fit,quoties fundus uitio rei ſine culpa conductoris non potuiſſet peti nimiam pluuiam, uel nimiam ſiccitatem, in eod.tit.num.39 ibid.
remiſsio fit,qñ quis conduxit domum,ut contubernio ſcholares exciperet,uel aduenas, & peſtis,uel bellum ſuperuenerit,& ipſe demum inhabitauerit.ſcholares autem aduenæ non uenerint,ſecus ſi conduxerit, ut ipſe tantum habitaret,in eo.ti.nu.40 ibid.
Remiſſio fit pro tpe, quo durat peſtis,quãdo quis domũ cõduxit gratia ſolius habitationis,& eã tpe peſtis nõ habuerit, ꝓ reliquo vero tempore vſque ad finitam locationẽ tenetur,in eo.ti num.41 ibid.
Remiſſio fit pro omnibus annis, quãdo damnũ cõtingit in primo anno, quod affert ruinam etiam pro ſeq.in eo.ti.nu.45 398
Remiſsio mercedis nõ debet fieri cõductori, q non potuit inhabitare,quãdo receſsit nõ facta denunciatione,niſi denunciatio facta nihil omnino profuiſſet.in eo.ti. nu.52 ib.
Remiſsio penſionis fieri nõ debet cõductori eo, q a incommodum ſuſcipiat ꝑ hoſpitationem militum, nec etiam propter aliã ẽ ta illis præſtita.in eo.ti.num.54 ibi.
Remiſsio mercedis ex regula fit cõductori, quãdo cõtingit damnũ intolerabile,niſi aliter ſit actum.in eo.ti.nu.56 399
Remiſſio mercedis fieri debet, quando cõductor nõ potuit vti re locata caſu fortuito,& pactum adeſt, q locator nõ uult teneri pro ea re,niſi pactum factum eſſet tempore belli,quia locator non teneretur.in eod. tit.nume.58 ibid.
remiſsio fieri debet, quando locator tpe belli locauit decem vncias aquæ pacto ut non teneatur, ſi eas decem uncias habere non licebit,& flumẽ prorſus exſiccatum ſit,cum tamẽ per multos anno ante bellũ viguiſſet,& nunquam ita exſiccatum fuiſſe, niſi dictum eſſet ut teneretur,ſiue in parte, ſiue prorſus aqua defeciſſet, in eo.ti.nu.59 400
remiſſio peti non poteſt, quando damnum ex incendio ſequitur, in eo.ti.nu. 80 401
remiſſio non fit,quando conductor ſine iuſta cauſa receſſit.in eo.tit.nu.82 ibid.
remiſſio non fit, quando conductio facta eſt tpe belli,uel peſtis,uel quãdo timor bellis, aut peſtis ſubeſt.in eo.tit. nu.84 ibid.
remiſſio fit etiam, ſi tpe belli facta ſit conductio,quando rei ſubſtantia prorſus tollitur. in eo.tit.nu.85 ibid.
remiſſio non fit, quando culpa familiarium conductoris præceſſit.in eo.ti.nu.86 ibid.
remiſſio non fit, quando conductor non ſoluit decimas,& ſterilitas euenit.in eod. titu. num.87 ibid.
remiſſio non fit, ſi peſtis in inquilini domum ſolummodo venerit,& inquilinus ſit ſceleratus,vt vſurarius,blaſphemus, uel ſodomita, in eo.ti.nu. 88 ibid.
remiſsio nõ fit conductori in Lombardia propter grandines,niſi grãdo eſſet omnino inſolita,uel ultra dimidiã abſtuliſſet. in eod. tit.nu.89 ibid.
remiſſio fit conductori, etiam quando damnũ intolerabile venit, poſtquã fructus ſunt a ſolo ſeparati, nondum tamen excuſſi,ſeu reconditi.in eo.ti.nu.90 ib.
remiſſio fit, quando damnum intolerabile venit,poſtquam fœnum reconditum eſt in fœnili,& ex neceſsitate pacti ibi a beſtijs comeditur.in eo.ti.num.91 402
remiſsio fieri debet conductori, quando bellũ iuſte mouetur contra locatorem.in eod. ti. num. 93 403
remiſsio ceſſat,quando vbertas unius anni poteſt compenſari cũ ſterilitate alterius anni ſiue proximè procedat, ſiue alij intermedij ſint, & quando ſumus in una locatione. in eo.ti.nu. 99 ibid.
remiſsio non fit, quando inſpecta vniuerſali loca-

locatationē damnum intollerabile nō reſultat, & quando fiat tametſi tollerabile dānum eueniat.in eo.tit.nu.100 ibi.

Remiſsio quo fieri,& conſiderari debeat quā annus fertilis nō præceſſit, ſed poſſet ſubſequi.in eo.tit.101 ib.

Remiſsio nō fit, quādo locator fundum uēdidit habita fide de precio, & conuenit ut dominiū penes ſe remaneret, donec pecunia omnis pſolueret, & interim emptor ſolueret quotannis certam mercedem.in eod.ti.num 20 ib.

Remiſsio fit pro parte,qñ res pro parte depdita eſt,ut qa caſuate uel terræ motu perierit.in eo.tit.num.103 404

Remiſsio fit ad ratā,quādo res ab hoſtibus occupatur,uel aqua inundatur,ita ut nō poſſit coli, & intollerabile damnum ſequat.in eo.tit num 104 ib.

Remiſsio quādo conſidaratur, magna eſt differentia,an fundus ſimpliciter colli nō poſſit timore belli,an uero ſit occupatus ab hoſtibus, ita ut deperditū ſit dominium. in e. tit.num.105 ib.

Remiſsio fit,quādo conductor non poteſt uti frui caſu fortuito, & damnū eſt intollerabile,uel quando pars rei auiertur, uel euincitur a conductore,q.t pro illa parte fit remiſſio.in eo.tit.nu.107 415

Remiſsio mercedis nō habet loci Mediolanī in contractu emphyteuto,quādo pēſio præſtatur habita cōſideratione ad fructus, qui percipiuntur,licet bona p bellū non potuerunt coli.in eo.tit.nu.4 ibid.

Remiſsio non fit deſtructa domo. pro qua fiſcus,uel eccleſia alimenta præſtat.in eo.tit. num.115 ib.

Remiſsio penſionis fit,quando ſecūdū uulgi opin. eſt ſterilitas.in eo.tit.num.2 393

Remiſsio fit p ſundis a ciuitate, uel fiſco locatis,ſiue uectigales ſint,ſiue non,ſicut in prædijs priuatorum.in eo.tit.nu 116 405

Remiſsio fit p fiſco emphyteutæ ſuo, & q̄ d in habente p ræ ſiū cenſuale.in eo.tit.n.113 ib.

Remiſsio an fiat propter ſterilitatem habenti prædium tributtarium.in eo.tit.nu.119 ib.

Remiſsio propter ſterilitatem fit conductori vectigalium,ſiue publicano, etiam ſi locatum ſit uectigal,dummodo ſit locatio. in e. tit.num.1. 406

Remiſsio fit conductori uectigalium, quando eſt locatio, licet inſtrumento ſit uerbū uenditionis, & ſubiecta materia magis attenditur in eo.tit.num.2 ibid.

Remiſsio non fit, quando uendita eſt ſpes pcipiēdi fructus uectigalis, ſecus,ſi talis ſpes ſit locata, etſi plura precia facta ſint.in eo. tit.num.6 407

Remiſsio fit,qñ locata eſt ſpes percipiendi uectigalis,maxime ſi non ſit facta mentio uēditionis,uel ſi verbū,locationis,& uēditionis, promiſcuè ſit appoſitū, uelent ſi quo ad effectū,eſſet uenditio.in eo.ti. nū.7 ib.

Remiſsio fit quatenus non ſit perceptū,qñ vēditi ſunt fructus, uel prouentus ipſi,ſecus, ſi ematur uectigal, quia uidetur emi ſpes, & alea.in eo.ti.nu.9 ibi.

Remiſsio non fit,quando uendunt fructus talis fundi,uel prouentus vectigalis,puta,ad decem annos pro centū,& percipiendi ſunt ab emptore,& dictum eſſet, q uenduntur qui percutiuntur,uel percipi potuerunt.in e.titu.num.14 408

Remiſsio fit, quando uenduntur fructus naſcituri in tali prædio, & uno anno non percipiuntur,& a uenditore percipiendi ſunt, ſecus ſi dictū ſit, Fructus qui naſcentur, eo. tit.numero 15 ib.

Remiſsio nō fit,& alea cenſetur uendita,quādo fructus, uel prouentus ita uenduntur, Si qui naſcentur,ſiue ab emptore,ſiue a uēditore ſint percipiendi,in eo.tit.nu 17 ib.

remiſsio non fit quando uenditi ſunt omnes fructus uel prouentus tali fundi, & uidetur actum,ut ſint percipiēdi ab emptore, in eo. ti.num.18 ib.

remiſsio non fit,quādo uidetur pedagi, & fructus,& prouētus eius.in eo.tit.nu.19 ib.

remiſsio nō fit,qñ uenditur uectigal,& eſt una ca præſtatio,quidquid redderint Comenſis & Alexan.in eo.tit.num. 21 ib.

remiſsio fit,& et damna, & intereſſe præſtantur quādo uenditio fit multo magis,quādo locatio,ſi culpa uēditoris fructus percipi nō potuerunt.in eo.tit.num. 22 ib.

remiſsio fit,& intereſſe preſtatur, quando fructus non percipiuntur ex facto alterius, cui locator poterat reſiſtere, etſi factum ſit iuſtum,tenetur locator ad pſtādū eum incēnem,non ad intereſſe,in eo.tit.nu.23 ib.

remiſsio an fiat,quādo credebatur principē in loco uectigalis locati debere commorari,

ſed

ſed ipſe receſſit, quod minus ex vectigali perceptum eſt, & quādo cauſa ſuperioris minus perceptum eſt, in eo. tit. nu 24 ibi.
Remiſſio an fiat, quando princeps, uel cōmunitas promittit quod aliud, ſed non accipietur quam ſuum, & aliud oppidum aliud cepit. in eo. tit. nu. 25 ibid.
remiſſio quando fiat ob impedimentum ſuperioris, in eo. ti. nu. 26. & ſupra nu. 24 f. ibi.
remiſſio, qn̄ precium ſoluendū eſt diſtributū per ſingulos menſes, licet fieri debeat conſiderata ſterilitate cuiuslibet menſis, tñ quia poteſt contingere vbertas ſequente menſe, ſuperſedendum eſt. in eo. ti. nu. 29 ibi.
remiſſio pp ſterilitatem fit conductoribus uectigalium, quando damnum eſt intollerabile, alias non. in eo. tit. nu. 30 ibid.
remiſſio quando fiat publicanis, ubi tractetur in eo. ti. nu. 31 ibid.
remiſſio licet ex regula peti poſſit per conductorum uectigalrum, tamen fallit in multis caſibus, in eo. ti. nu. 35 409
remiſſio fieri debet in caſibus non exceptis, in quibus tamen de iure fiſci debet, quādo publicanus eſt velle locatorem teneri de caſu belli, & peſtis. in eo. ti. nu. 36 ibi.
remiſſio non fit, niſi in duobus caſibus, belli, & peſtis; quando publicanus ſuſpicit in ſe omnem caſum fortuitū, excepto caſu belli, & peſtis, niſi tamen caſus eſſet ualde inſoliti, quia tunc etiam fieret remiſſio. in eo. tit. nu. 38 ibi.
remiſſio fit, quando aliqui caſus ſunt excepti, in caſibus, ad quos arguetur ab exceptis, tam ex eadem ratione, quam ex connexitate facti. in eo. ti. nu. 39 ibid.
remiſſionem petere non poteſt conductor, quando ſterilitas culpa eius contingeret. in eo. tit. nu. 79 40
remiſſionem petere non poteſt conductor, ubi culpa caſum fortuitum præcedit in eo. tit. nu. 81 401
remiſſionem conſecutus non dicitur fur, qui noluit ſatiſfacere, niſi paſſus furtum expreſſe vel tacita remittat. in tit. de reme. ex ſola de princ. con. ſen. nu. 28 344
remiſſionem quando conductor epiſcopalis cogatur facere ſubconductori particulari, & tamen ſibi non fiat. in ti. de remiſ. merc. conduct. nu. 22 395
remiſſionis circa pēſionem rei locatæ, in qua propter bellum, uel aliter damnum datum fit materia, per quos late tractetur. in eod. tit. nu. 1 393
renunciari poteſt feudatarius feudum in manibus domini, in præiudicium filiorum, quando feudum eſt hæreditarium. in ti. de principe, nu. 303 357
renunciatio facta ſecuritati, tam impetratæ, quam impetrandæ an ualeat. in titu. de remed. ex ſola clem. p in. contra ſententiam, num. 71 327
repræſaliæ an poſſint extendi contra perſonas eccleſiaſticas, quando ab ipſis prouenit iniuria. in ti de iniurijs, nu. 36 221
repræſaliæ an poſſint per Senatum Mediolani concedi contra clericos ob iniuſtitiam factam Mediolanenſi a ſummo Pontifice. in e ti. nu. 37 222
repræſalijs conceſſis ex facto unius, ſi alius fuerit captus, poteſt repeti omne damnū, quod paſſus eſt. in tit. de dam. dato, nu. 8. f. 217. & ibi limitatur duobus modis.
res effecta alienabilis perpetuo remanet alienabilis, in ti. de pœnis, nu. 42 276
res uendita non poteſt recuperari per dominum ſoluentem collectas, ſi legitime, uenditio facta ſit per ſubhaſtationem, in ti. de fiſco, & priuileg. eius, nu. 28 368
reſcripta, quæ quotidie emanent inter eccleſiaſticos, cū alter alterū ſpoliat, & dicunt, Prouideas uia facti, & tamen ſuper ſpolio delegatus admittit capitula, & teſtes nō poſſe aliquo colore iuſtificari, in ti. de principe num. 213 350
reſcriptum principis cōcedens nouam cognitionem aduerſus ſententiam non ualet, niſi derogetur ſententiæ. & dicatur, etiam ſi tranſiuerit in iudicatum. in tit. ſi aduerſus rem reſt. poſtuletur. nu. 16 316
reſcriptum proprie quid ſit, in tit. de principe. num. 342 362
reſpondens primo ſcire, poſtea neſcire, uel primo quod credit, poſtea quod non credit an incidat in fallum, in tit. de reſponſionibus a reo faciend nu. 13 79
reſpondens uidiſſe de nocte, debet reſpondere uidiſſe, addita ratione, ut quia Luna lucebat, & clariorem rationem addere, quando de qualitate hominis reſpondeter. in eodem tit. nu. 15 ibid.
reſpondens reus non debet reſpondere, an ſit culpabilis, vel ne, ſed tantum ſuper facto. in eo. tit. nu. 17 ibi.

reſpondens ſe non occidiſſe aliquem,& quod ſi fecit,fecit ad ſui, defenſionē, hr pro mere negante.in ti.de confeſsis,nu.25 82
reſponſurus qualificare interrogationi ſibi factę debet prius negare,& poſtea reſpōdere, q̄ ſi id fecit,fecit eum tali qualita, uel confiteri qualificare,& addere,nō aliter nec alio modo,& an iudex teneatar admittere talē confeſsionem.in ti. de reſponſionibus à reo faciendis,nu 2 78
reſpōſurus quod aliquis ſcis, dēt deponere nō ſolum,quod preſens fuit,ſed quod aures attētas habebāt ad id, ſecus ſi deponat de ſciētia propria, quia ſufficit ut dicat quod erat præſens.in.eo.ti. nu. 10 79
reſponſurus inſtrui poteſt ad ueritatem exprimendum,in eo.ti.nu. 1 78
reſpublica & fiſcus an ſint, idem in ti.de fiſ. & priuil.eius,nu.2 256
reſtituo uerbum, denotat plenā reſtitutionē quo ad omnem cōmoditatem.in ti.de plur. uiol.nu.36.f 176.& in tit. de remed.ex ſola clementia principis contra ſen. nu.9
reſtitutio in integrum quæ petitur ab excipiēte contra ſententiam.competit de iure ſcripto;non ex gratia principis.in ti.ſi ex fal.inſtr.uel teſt.iud.erit.nu.4 314
reſtitutio competens de iure ſcripto differt a reſtitutione,quæ cōceditur ex gratia a principe,in eod.ti.nu:10 ib.
reſtitutio in integrum eſt duplex.ſ. de iure, & ex mera gratia principis. in ti. de remedijs contra bannum,nu 3 264
reſtitutio in integrum aduerſus ſentiam quibus competat.in ti.ſi aduer.rē iud.reſt.poſt. nu.2 314
reſtitutio integrum aduerſus ſententiam, & reſtitutio aduerſus lapſum temporis ad appellandum,qūo differant.in eo ti.nu.3.f.ib.
reſtitutio aduerſus ſententiam conceditur ēt fiſco.in eo.ti.nu.5 315
reſtitutio aduerſus ſententiam,etiam in cauſa criminali datur fiſco non ſolum propter inſtrumenta denuo reperta,ſed etiā propter teſtes nouiter repertos, licet ī priuato ſit ſecus,in eo.ti.nu 7 ib.
reſtitutio aduerſus ſententiam propter iura nouiter reperta datr priuato ex gratia principis,non ſolum in ſententia corpus attingēte,ſed quę etiam honore priuet.in eo.ti.nu. 8 ib.
reſtitutio aduerſum ſententiam abſoluentem quæ datur fiſco ob iura nouiter reperta, cōpetit ex gratia principis, nō autem a iudice dari poteſt in eo.ti.nu.9 ib.
reſtitutio aduerſus ſententiam etiam in cauſa ciuili non competit fiſco, quia potuit appellare.in eo ti. nu. 17 316
reſtitutio aduerſus cōtractum ſolenniter celebratum non copetit fiſco.in eo.ti.nu.18. ib.
reſtitutio aduerſus contractum non competit principi,qn̄ ipſemet cōtraxit.in e.ti.n.19 ib.
reſtitutio aduerſus contractum competit ciuitati,uel uniuerſitati,quando regitur per adminiſtratores,ſecus ſi ſeipſum reg.in eo.ti. nu.20 ib.
reſtitutio competit minori aduerſus confeſſionem ſuam.in eo.ti.nu.23 ib.
reſtitutio in integrum non tollitur p̱ uerba generalia,& multū ampla in e.ti. nu.24 f.ib.
reſtitutio in integrum duplex eſt, quædam cōcedit a iudice,quędā a principe,a quo, partim id fit ex gratia,partim ex iuſtitia,ī eo. ti.nu.25 ib.
reſtitutio in integrum ita datur reip.ſicut fiſco,q̄ in hoc non differūt.in eo.ti.n.26 f.ib.
reſtitutio aduerſus ſentētiam peti poteſt,quoties inſurgit æquitas,ne quis locupletetur cū aliena iactura,in eo.ti.nu. 27 ib.
reſtitutio uia iuſtitiæ trahitur ad bona alienata;tametſi per uerbum,Indulgeo, conceſſa ſit.in ti.de remed.ex ſola clementia princ.cōtra ſen. nu.3 323
reſtitutio a principe conceſſa uia iuſtitiæ plenius prouidet,q̄ reſtitutio minori cōpetēs fauore ætatis. in ti de remedijs iuſtitiæ contra ſen.ex conceſſ.principis,nu.3 f.321
reſtitutio a principe ex iuſtitia facta, dr remedium extraordinarium,ſiue ſpeciale. in e.ti. nu. 4 ib.
reſtitutio eſt iuſtitia dicitur fieri, quando p̄eſſit ſententia iuſte lata,& ſeruatis ſeruandis. poſtea uero appareat de innocentia,ſecus ſi ex proceſſu de innocentia appareat,& appareret ſententiam tyrannice latam fuiſſe,uel nullam, aut euidenter iniquam eſſe. in eo. ti.nu.7 ib.
reſtitutio bannitorum latiſſimam recipit interpretationem.in eo.ti.nu. 6 323
reſtitutio tantum reſtitutio, quantum ablatū fuit.in eo. ti.nu. 10 ib.
reſtitutio a principe ex gratia facta non trahitur ad iam alienata,nec ad fructus p̱ acquirentem perceptos,nec per fiſcum.in eodem tit.

tit.num.11 ibid.
Reſtitutio a principe facta trahitur etiam ad alienata, quando princeps clare id uoluit.ſ. qñ fauore pacis reſtituit rebelles, & extorres ſui dominij.in eo.ti.nu.12 ib.
Reſtitutio facta a principe ex gratia, nõ trahitur ad non acquiſita, nec ad condemnationes feudatarijs nõ acquiſitis.in eod. titu. numero 13 324
Reſtitutio rebellibus facta nõ trahitur niſi ad rebelles uiuos.in eo.ti.nu.14 ibi.
Reſtitutio principis idem operatur, quod fictio poſtliminij, ut omnia in primo ſtatũ ſint.in eo.tit.nu.21 ibid.
Reſtitutio rebellis ut trahatur etiam ad reſciſſionem geſtorum per filios medio tẽpore, quomodo concipi debeant uerba. in tit.de reſtit.quæ fiunt a principibus finito bello, &c.nu.4 329
Reſtitutio facta ꝑ illa uerba, reſtituatur ad bona ſua, intelligetur etiã quo ad detentionẽ ex natura rei.in eo.ti.nu.14 ib.
Reſtitutio ad bona, quæ quis amiſerat, uel quibus fuerat ſpoliatus, non trahitur ad bona non aquiſita, eò, quia incapax eſſet uirtute condemnationis.in eo. ti. nu.56 f.330
Reſtitutionem petẽs aduerſus ſententia debet ſummarie oſtendere de læſione, al. as nõ cõceditur ei reſtitutio, & poſtea, debet plenè oſtendere læſionẽ.in ti. ſi aduer. rem iud. reſtitutio poſtul.nu.4 315
Reſtitutiones, quæ fiũt ꝑ principes finito bello, dũ bãnitos utrinque reſtituunt ad bonam famam, & honores, ita concipiendæ ſunt, ut cõtineant omnia, quę ſunt e uoluntate principum.in tit.de reſtitu.quę fiunt a principibus finito bello & c.nu 1 f.329
Reſtitutiones, q̃ fiũt a principibus finito bello, in dubio proſunt, nõ tantũm rebellibus uiuis, uerũ etiam defunctis, quo ad hoc ut eorum teſtamenta ualeant, & filijs reſtituãtur, licet melius ſit uerba reſtitutionis clara ponere, in eod.ti.nu.2 ib.
Reſtitutus a principe, an intelligatur quo ad feudalia, uel ad empyteuſim reſtitutus.in tit.de remedijs ex ſola clementia principis contra ſent.nu.16 324
Reſtitutus poſt damnationem de falſo, an poſſit iterum in teſtem admitti. in eo.ti.numero 18 ibid.
Reſtitutus tenetur nihilominus creditoribus ſatiſfacere, & ſi bona tpe publicationis poſita fuiſſent ad crida ꝑ procuratorẽ fiſci, & nullius contradixiſſet. in eo. ti. nu.22 ibid.
Retractatio actus a principe facta non trahitur ad præiudicium tertij, nec declaratio actus nulli ab eo facta.in eo.ti.n.17 ibid.
Reuocare an poſſit princeps priuilegiũ. in ti. de principe.nu.27 337
Reus ꝑpter imminens periculum eũdo ad dominum non dicitur fugiſſe.in ti.de carce.fideiuſſ.committ.nu.46 20
Reus ſi neget in tali loco cõmiſiſſe delictum, an ſit iudex.qui contra eum procedit. in ti. de f.comp.nu.61 43
Reus interrogatus cum iuramẽto, ſi falſum rñdet, non rñ de falſo punitur quo ad forũ fori, licet quo ad Deum non euitet periurium. in ti.de examinib.reo.nu. 10 f.77
Reus innocens debet audacter reſpondere nõ autem timide.in ti.de reſpõſio.a reo faciẽ. nu.9 79
Reus non confeſſus nec conuictus, ſed qui ſolũ indicia contra ſe habet, in defenſione debet elidere indicia. in ti.de defenſio. reo.& defenſionum impug.nu.38 f.124
Reus quãdo de ſocijs criminis interrogari poteſt.in ti.de indicijs, & cõſiderationib. ante tor.nu.143.144.145.146 104
Reus, qui primo negauit, ubi uidet ſe cõi ci, põt dicere feciſſe ad ſui defenſionẽ, & admittitur talis rñſio.in ti.de cõfeſſis, nu.37 83
Reus homicidij probãs, quòd qui occiſus eſt, cum fuerat aggreſſus, abſoluitur, licet probatio non ſit concludens. in ti. de cõuictis, nu.61 f.90
Reus damnatus ducitur per loca publica, & cõſucta, & interdum ad locum ubi fecit delictũ quando fit executio condemnationis. in ti.de execu.ſent.nu.6 331
Reus tenetur ędere, fiſco ad fundandã illius intentionem in ciuilibus, non in capitalibus, in ti.de fiſco, & priuil.eius, nu.81 367
Robaria, & furtum differunt, in ti.de captura. nu.44 10
Romanos tria fecerũt dominari. in ti.de principe, nu. 10 337
Roſſius Florẽtinus Veronæ fratres S. Frãciſci. nu.50 quod auaritia Cremonenſem eorũ hoſpitem, interfeciſſent, ſtrãgulati fecit. in ti.de official.corrup.pec.nu.36 237
SAcerdoti an liceat accipere pecuniam pro cantanda miſſa huiuſmodi. in ti.de ambitioſis, nu.4 239

Sacrilegij crimē eſt mixtū, ideoq; pôt ī vtroq; foro puniri. in ti. de ſacril. nu. 7 222
Sacrilegij appellatione ſtatutis, an intelligatur ſacrilegium ſecundum ius cōmune, uel ſecundum ius canonicum. in eo. ti. nu. 5 ib.
Sacrilegium quō committatur, tam de iure ciuili, quàm canonico. in eo. ti. nu. 3 ibid.
Sacrilegiū an ſit furari ornamenta monumētorum. in eo. ti. nu. 2 ibi.
Sacrilegium committitur etiam ſi maculētur imagines ſacratiſsimę Virginis Marię. in e. ti. num. 3 ib.
Sacrilegus qua pęna puniaī. in eo. ti. n. 6 f. ib.
Salariū aduocati in cauſa criminali eſt maius quā in cauſa ciuili. in ti. quomodo procedatur per actionem in delictis. 36 65
Saluus conductus non poteſt concedi per iudicem iā bannito, ſed accuſato, uel alter reo criminis beato bene poteſt, in ti. de citatio. num. 39 75
Saluus conductus ſecurum facit deliquentē ut non poſsit capi in ti. de cap. nu. 13 9
Salui conductus materiam ſupple in verbo, ſecuritas.
Sanguinem elicit qui nimis emungit. in tit. de al. in. præſt. vxor. atque fil. num. 10 305
Satelliti dicenti prohibitam fuiſſe executionē credi non debet, nec eius dictum recipi, niſi ad inſtructionē vt poſsit cognoſci veritas. in ti. de denunciatione, nu. 12 58
ſatellitib. qñ ſit credendū in eo. ti. nu 13 f. ib.
ſatisfactionem qui conſecutus eſt, a non delinquente, an poſsit agere contra delinquētē in ti. de captura, nu 49 11
ſcienter, & doloſe verba quare inqſitione ponantur. in ti. de inquiſ. nu. 113 33
ſciens coniurationem fieri contra patriā abſque eo quod participet, & nō reuelans incidit in l. quiſquis probetur, aliter non in ti. de crim. læſæ maieſt. nu. 48 355
ſciens aliquem moliri aliquid contra principē, ſi particeps nō ſit coniurationis, quāuis nō reuelauerit, non tamen incidit in crimen l. quiſquis. nec in capur. l. Iuliæ maieſt. niſi cō iuratio contra patriam ſuam fieret, vel eſſemus in caſibus Bart. nu. 47 f. ib.
ſcientia, & patientia aquæductus, q oritur lōgo tempore, quomodo probetur. in ti. de aquis, & fluminib. nu. 24 378
entia, & patientia aduerſarij nō requiritur in interdictis prohibentibus ducere aquas, ſed ſufficit ſolus uſus, non ut nec clam, nec precario, ſed iure ſeruitutis ex aliquo cauſa apparente, qua putarēt ſibi deberi, in eo. ti. num. 29 ib.
ſcientia in eo q receptat furē, vel latronē quō probetur. in ti. de rapi. nu. 17 169
ſcientia banni, quæ prouenit ex fama, licet ſit ſufficiens ad pęnā in receptatore, tñ poteſt ex gratia minui. in eo ti. nu. 30 179
ſcholaris priuilegiū ut non teneatur ad vectigalia an gaudeat. q deſiit eſſe ſcholaris? in ti. vectigal ſoluere teneantur, & qui ab eo excuſentur. num. 9 384
ſcribens aliquem debitorem, cum non ſit, an teneatur pœna falſi. in ti. de falſis. numero 81 ib. 200
ſecularis princeps nō poteſt ſe itromittere de crim. hæreſis, niſi ex tali crimine ſequereē perturbato prouinciæ, ut hodie in ijs, qui Lutheri ſectam ſequūtur, quia poſſet dare ſuū iudicem, qui de perturbatione cognoſceret in tit. de hæret. nu. 13 148
ſecularis princeps nō poteſt ſe impedire per ſonis eccleſiaſticis, niſi in adiuuando eccleſiaſticum iudicem in e. tit. nu. 14 ib.
ſecūdū priuilegium tollit omnem ſubreptionē. in ti. de remedijs ex ſola clementia principis contra ſententiam, nu. 40 325
ſecuritas poteſt indiſtincte concedi per principem, & per iudicem pro ueritate habenda, quando quis non eſt bannitus ſecus ſi ſit bānitus. in eo. ti. nu. 58 326
ſecuritas an poſſit per principem cōcedi vſq; ad centum annos, quando non poteſt cōcedi gratia. in eo. ti. nu. 59 ibid.
ſecuritas indiſtincte cōceditur per Senatū inquiſitis de aliquo delicto, uel uocatis, ſecus quādo non uocantur, ſed ſponte ſe offerūt. in eo. ti. num. 60 ibid.
Securitas an poſſit concedi per iudices. in ti. de banni nullitate. nu. 10 266
Securitas conceſſa Titio cum decem equis, & totidē perſonis, & rebus ſuis, an intelligatur cō ceſſa uxori, ſi uxor erat cum rebus, & nō Titius. in tit. de remedijs ex ſola clementia principis contra ſententiam. nu. 67 327
Securitas ſimpliciter conceſſa an intelligatur data reſpectu maleficiorum an reſpectu ciuilium debitorum tantum. in e. tit. nu. 66. ib.
Securitas data, non obſtantibus dictis reſpicientibus ſtatum, & honorem principis, & non obſtāte aliquo bāno, uel condemnatione, an trahatur ad crimina, de quib. non

erat cognitum.in eo.ti.nu.68 ibid.
ſecuritas delata per principem debet ſeruari, etiam ſi verba poſſent varie impetrari. in eod.ti.nu.69 ibid.
ſecuritas data pro maioribus delictis, extenditur etiam ad minora, & copulatiua accipitur pro diſiuncta.in eo.ti.nu.70 ibid.
ſecuritatem hñs, donec durent induciæ cenſẽ hr̃e ẽt ſecuritatẽ, donec poſſit ruptis induciis recedere a loco nõ tuto.ĩ eo.t.n.63.326
ſecuritatem hoſti conceſſam, qui frangit dicitur committere aduerſus ſecuritatem populi Rom, & incidit in crimen læſæ maieſt. uel etiam qui in dedecus, & in offenſionem principis alicui rumpit ſecuritatem, in titu. de crim læſæ maieſt.num.10 132
ſecuritatis materia per quem tractetur. in tit. de remediis ex ſola clementia princ.contra ſen.num.62 326
ſolutio dicitur quaſi ſeorſum itio. in tit.de crimine læſæ maieſt.nu.19 134
ſeditionem concitans alia ratione, quam ad turbationem prouinciæ non incidit in crimen læſæ maieſt.ſed punitur tanquam ſeditioſos, in eod.tit.nu.17 ibid.
ſeditio dicitur quaſi ſeorſum itio.in eod.titu. num.19 ibid.
ſeditioſi qui dicantur remiſſiue, in tit. de ſeditioſis, num.1 223
ſenator debet eſſe ſecretus, & ſi reuelauerit ea quæ in ſenatu agitata fuerint ante editionem punitur pœna capitis, in tit.de carcerato fideiuſſ.commit.nu.30 18
ſenatum multorum ſenatu, ex Mediolanen. laudes, in tit.de principe, nu.208 350
ſenatus Mediolani poteſt abſoluere, mitigare pœnas mandare, ut non procedatur, uel econtra, prout illi cõueniens uiſum fuerit, quoties vel æquitas ſcripta, uel etiam non ſcripta id ſuadet. in tit. de remediis ex ſola clem.princ.contra ſent.nu.44 326
ſenatus Mediolani nõ facit gratias, ſed cauet via iuſtitiæ, & gratiæ reſeruantur principi. in eo.ti.nu.46 ibid.
ſenatus nõ poteſt cognoſcere de proprietate, & iure rei ſpũalis, & eccleſiaſticæ principaliter, nec incidẽter in ti.de prin.nu.320.350
ſenatus Mediolanenſis auctoritas maxima eſt quæ a principibus illi conceſſa eſt. in eo.tit. num.217 ibid.
ſenatus non eſt excõicatus eo, quia permiſerit colonos monaſterium dominii Mediolanenſis, qui habent priuilegia immunitatum, uexari tempore belli, & cogi ad ſolutionem onerum in eo tit.nu.221 251
ſenatus debet habere etiam milites, & quales eſſe debeant.in eo.ti.nu.226. ibid.
ſenatuſconſultum Syllanianum habet locum, quando dominus occiſus eſt, vel a familia, vel ab extraneo.in ti.de his quib.ut indign. bona a fiſco aufer.nu.5 387
ſenatuſconſulto Piſoniano cauebatur, ut domino occiſo tota familia periret, & fuit ſeruatum Romæ.in.eo.tit.nu.7 ibid.
ſenatus Mediolani non tenetur ſeruare ſtatuta, etiam ſi a principe ſint approbata, in tit. de homicidio, nu.43 149
ſenatus Mediolani ex ordinibus ſuis non poteſt de omnibus cauſis cognoſcere in titu. de foro comp.nu.78 44
ſenes decrepiti, & milites, qui torqueri non poſſunt, nec etiam ferula cædi poſſunt, in. ti.de tortura, num.20 110
ſnĩa contra ſubditũ feudatarii in fauorem maioris magiſtratus ẽt reſpectu ſubiectionis lata, nõ præiudicat feudatario in petitor o, aut in poſſeſſorio, niſi feudatarius ſc.ẽs pateret ẽ exequi ſnĩam, quia tũc in poſſeſſorio præiudicaret, in ti.de foro comp.nu.41 41
ſententia inter duos dominos, de ſubiectione vnius ſubditi lata, an præiudicet ſubdito, in eo.ti.nu.42 ibid.
ſententia abſolutoria lata in loco delicti parit exceptionem in loco domicilii in eo.tit. num.100 46
ſententia abſolutorie lata in ſecundo iudicio præuento, an pariat exceptionem in primo in eo.ti.nu.101 ibid.
ſententia lata ab uno principe ſuper iuriſdictione unius loci, an præiudicet alteri ſcie. ti, & non appellanti, in eo.ti.nu.176 52
ſententia in dubio debet interpretari pro reo in ti.de fauoribus defenſionis, nu.3 255
ſententia a non competẽti iudice lata eſt nulla, & nunquam tranſit in iudicatum, ẽt ſi eſſent tres conformes, niſi prorogata eſſet iuriſd.in ti.de foro comp.nu.178 52
ſententia declaratoria requiritur ubi opponitur quod non põt per iudicem procedi ordine iuris non ſeruato tanquam ſuper notoria, & poſtea procedi poteſt, in titu.quõ procedatur in crimine notorio, nu.14 62

Sententia diffinitiua, & ꝓbatio delicti requirit ultra probationẽ notorij. in e. tit. n. 15. ib.
Sententia priuans hæreticum nõ requiritur hoc ut executio fieri poſſit contra perſonã ipſius, & bona, ſed ſufficit declaratio. in tit. de hæret. nu. 28 129
Sententia declaratoria põt fieri contra hæreticum mortuum, & pena tranſibit in hæredes. in eo. ti. nu. 30 ib.
Sententia declaratoria requiritur ante apprehenſionum bonorum in cri. læſæ mai. in ti. de cri. læſæ maie. nu. 72 137
Sententia declaratoria requiritur licet decreta, & ſtatuta diſponant, ubi bona committentis crimen læſæ maieſtatis ſint ipſo iure publicata, alias fiſcus non poteſt manũ opponere in e. ti. nu. 75 ib.
Sententia contra plures, qui homicidio interfuerunt, & neſciunt cuius ictu ille perierit, debet ferri æqualiter, ubi par pœna eſt imponenda ubi uero diſpar eſt pena condemnantur omnes pena pecuniaria. in ti. de homicidio, nu. 32 148
Sententia requiritur ad hoc ut aſſaſſinus poſſit impune offendi, & an ſufficiat confeſſio. in ti. de mandato ad hom. nu. 21 158
Sententia, & notoriũ an ſemper æquiparẽtur in ti. quõ, procedatur in crim. noto. nu 19 fin. & in ti. de ſententijs, nu. 56 310
ſententia diffinitiua de partu ſuppoſito cõtra matrem quando actum fuit criminaliter an præiudiciũ faciat ipſi filio. in ti. de partu ſuppoſito, nu. 7. 12 211
ſententia lata delato iuramento ſecundum legem, ſi quando, non poteſt retractari prætextu inſtrumẽtorum denouo repertorũ. in ti. de rapinis, nu. 45 174
ſententia lata in iudicio ciuili deſcendente ex uiolentia, an faciat fidem in criminali, uel econtra, in ti. de plur. uiol. nu. 15 174
ſententia abſque citatione fieri nõ põt cõtra extorrem ac rebellem ciuitatis in qua ferẽda eſt ſententia ut dicatur illi præiudicare, ſicut nec ſtatutum in eius præiudicium fieri poteſt. in ti. de citationib. nu. 40 75
ſententia corpus affligens an tranſeat in iudicatum. in tit. de remedijs contra bannum, nu. 2 264
ſententia proueniens ex ficta confeſſione ꝓꝑ contumaciam nunquam tranſit in iudicatum. in eo. ti. nu. 4 ibi.
Sententia abſoluens delinquentẽ lata ob dolum, quomodo reſcindatur. in ti. quomodo ſuccurr. fiſco quando quis cõtra eum falſis, &c. nu. 1 305
Sententia in criminalibus ferẽda eſt ꝑ iudicẽ in præſentia rei, quãdo reus eſt præſens. in tit. de ſententijs. nu. 15 308
Sententia in criminalibus nulla eſt niſi aduocatus fiſci præſens ſit. in e. ti. n. 18. fi. 308 & in tit. ſi aduerſus rẽ iudicatam reſtitutio poſtulet, nu. 6. 3. 15. & in tit. de fiſco, & priu. eius nu. 23 365
Sententia debet ferri non ſolũ à prætore, ſed etiã à iudice cũ eo ubi iudex poteſt iudicare, ſi inquiſitio formata eſt ſub examine iudicij. in tit. de ſententijs. num. 34 ibi.
Sẽtẽtia an poſſit in ſe cõtinere clauſulã reſoluentẽ, uel corrigentẽ cõdẽnationes uel abſolutiones facta in eod. tit. num. 38 ib.
Sententia, quę tranſit in iudicatũ, nõ poteſt in parte nec in toto retractari iudice, & an poſſit ſibi in ſententia reſeruare facultatẽ mutandi. in eo. tit. 39 ib.
Sententia lata, aduocato præuaricante, an ſit nulla. in tit. de præuaric. num. 6 229
Sententia in qua pars pœnæ applicari ſolet accuſatori, uel delatori, pars fiſco, ita concipi debet, omnia applicent̃ fiſco a quo poſtea accuſator uel delator partẽ accipit. in tit. de ſententijs, num. 40 309
Sententia, ſi cõdemnat duabus pœnis, & ſecũda ſit in ſubſidium primæ, an ſit nulla, & an ſecunda dicatur pœna delicti uel contumaciæ. in eo. tit. nu. 43 ibid.
Sententia in qua ſecunda pœna in ſubſidium Primæ eſt corporalis, an dicatur corporalis, in eo tit. num. 44 ibid.
Sententia aliquando fert̃ ab homine, aliquãdo a lege, & quibus caſibus. in eo. tit. nu. 46 ibid.
Sententia, & notoriũ æquiparantur quo ad probandum, non quo ad diſponendum, & puniendum in eo. tit. num 36 310
Sententia an uideatur in dubio lata quia non probatum, in eo. tit. num. 78 311
Sententia maiorem pœnam continens quam eſſe deberet, ualet, licet ab ea appellari poſſit. in eo. tit. num. 74 ib.
Sententia quãdo poſsit differri, & tã reſpect. u. uententium propter cõtumaces nõ uenientes, & quando in eo. tit. num. 84 ib.

Sententia an ferri debeat ad ſolitum tribunal in eod.ti.nu.35 — 309
ſententia contra principalem lata, an præiudicet danti auxilium, & in multis caſibus, quando lata contra unum alteri præiudicet. in eod.ti.nu 86 — 312
ſententia an poſſit ferri per iudicē maleficiorum ultimo menſe ſui regiminis, qn̄ ſtat ſtatutum, quod non poſſit eo menſe abſoluere, vel condemnare, in eo.ti.nu.99 — ibi.
ſententia imponens ſimpliciter pœnam capitalem, an intelligatur de pœna capitis, uel exilij. in eo.ti.num.101 — ibi.
ſententia damnans clericum in pœna capitis intelligatur, quod prius fiat degradatio, & poſt ea morti tradatur. in eo.ti.nu.102 ibi.
ſententia contra defunctum eſt nulla, ſed contra memoriam defuncti ualet. in eod. titu. num.103 — ibid.
ſententia contra ſeruum lata eſt nulla. in eo. ti.num.104 — ibid.
ſententia ex inſtantia contra viuum cœpta contra hæredes lata ualet, & etiam executio ſententiæ in eo.ti.nu.106 — ibid.
ſententia contra procuratorem ex litis conteſtatione dn̄m litis effectum, mortuo dn̄o fieri poteſt, licet Mediolani prius diſcutiendum ſit, quis ſit hæres, & ad illū tranſmittēdum ſit peremptorium propter ſtatutū diſponens, ut citatio peremptoria ad principalem tranſmittatur. in eo.ti nu.1 7. ibi.
ſententia in loco delicti, lata, an mittatū executioni in loco domicilij, & q̄ unus iudex poſſit implorare auxilium alterius pro executione ſn̄iæ ſuæ. in eo.tit.nu.114. — f.313
ſententia lata prætextu falſorum inſtrumentorum poteſt quandocunque retractari. in tit.de falſis, num.74 — 199
ſententia ex falſis atteſtationibus, vel inſtr.s lata, quæ tranſiuit in iudicatum, retractari poteſt uſque ad 20 annos. in tit.ſi falſis inſtr̄is, uel teſtibus iudicatum eſt, nu. 1 — 313
ſententia ex falſis inſtrumētis lata ubi cognitum fuit de falſitate in eo iudicio retractari non poteſt in alio, ſecus, ſi non fuiſſet cognitum, in eo.ti.nu.2 — ibid.
ſententiæ capitalis fundata ſuper falſis teſtib. licet forte ſit nulla tn̄ retractatur uia reſtitutionis in integrum, in eo.ti.nu.4 — 314
ſententia ex reſtitutione in integrum reſcindi poteſt. in ti.ſi aduerſus rem iudicatam reſtitutio poſtulentur, num.1 — ibid.
Sn̄ia cōtra fiſcum lata, qn̄ dicatur nulla, & qn̄ valeat, ſed retractetur, in eo.ti.nu 6 — 315
ſententia per iudicem reſcindi poteſt quando lata fuit interueniente præuaricatione. in eo.ti.num.10 — ibid.
ſententia criminalis poſtquam tranſiuit indicatum quibus caſibus retractari poſſit ab ipſomet iudice abſque eo, quod princeps conſulatur in eo.ti.nu.28 — 316
Sentētia lata in dubio debet interpretari pro reo. in tit.de fauorib.defenſ.nu.3 — 255
ſententia a qua non poteſt appellari p.p ſupremam dignitatem eius qui iudicant poteſt retractari uia ſupplicationis, ſecus ſi cauſa ipſa ſit inappellabilis, quia tunc ſupplicans incidit in pœnam, in tit. de ſupplicationib. aduerſus rem iudicatam, num.1 — 317
ſententia criminalis condemnatoria tranſit in iudicatam poſt decem dies. in tit.de appellationibus, num.5 — 318
ſententia criminalis quando nunquam tranſeat in iudicatum. in eo.ti.nu.6 — ibi.
ſententia impugnatur ētanima nullitatis. in tit.de nullitate aduerſus ſn̄iam, nu. 1.f.319
ſententia nulla a qua appellatur non confirmatur lapſu fatalium in eo.ti.nu.3 — ibid.
ſententia, quæ in iudicatū tranſiuit pōt impedi uia denunciationis euangelicæ, qn̄ eſt iniuſta, & uictor ſcit iniuſtā eſſe ſeq. eſſe in peccato. in ti.de uia facti, & denunciationis euangelicæ contra ſententiam, nu.2 — 317
ſententia, quæ in iudicatū tranſiuit non pōt regulariter retractari ab ipſo iudice in augenda, uel minuenda pœna, niſi cū auctoritate principis, vbi conſtaret de innocentia condemnati. in tit.de remedijs iuſtitiæ contra ſn̄iam ex conceſſione principis, n.1.330
ſententia tyrannice lata non meretur nomen ſententiæ. in eo.ti.nu.8 — 321
ſn̄ia contra fiſcū lata ſine præſentia aduocati fiſcali eſt ipſo iure nulla, & nouiſſime Mediolani ordinatū eſt, ut non ſufficiat citatio, ſecus ſi contra priuatū lata ſit. in ti.de fiſco, nu.23.f.367.& de ſententijs, nu.18 fo. 308.& ti.ſi aduerſ.rem iud.poſtul.n.6. 315
ſn̄ia quæ iudicatū tranſiuit quib.caſibus retractari poſſit ab ipſomet iudice qn̄ ordines loci non obſtant. in tit.de remedijs iuſtitiæ cōtra ſn̄iam ex cōceſſione principis.n 1.321
ſententia rebellionis, & etiam aliæ eo tempo,

re lateoccaſione mutui,uel depoſiti,uel ubi bona fuerunt penes fiſcum, ipſis damnatis de rebellione,quo reſcindatur facta pace.in tit.de reſtitutionibus, quæ fiunt a principibus finito bello, &c.nu.10 329.
ſententia inter exiorres,& exiſtentes domi ex cõpromiſſo inter eos facto lata, quo ualet. in eo.ti.nu.12 ibid.
ſentẽtia poſt decem dies, & nõ ante amittitur executioni contra reum,niſi aliud ſtatutum diſponeret. in ti.de exe. ſent. nu. 6 330
ſententia lata contra reum pñtem Mediolani ſtatim mittitur executioni,& morti,tradit, nec de ea amplius cognoſcitur,ſecus in ſnia contra abſentem lata.in eo.ti.nu.7 ibi.
ſententia ſuper dñio caſtri trahitur, etiam ad iuriſditionẽ,qñ iuriſdictio cohæret caſtro. in tit.de principe, nu. 376 364.
ſententiæ contra rebellem occaſione rebellionis latæ facta pace reſcindũtur,ĩ ti.de reſtit. q̃ fiũt principibus finito bello,&c.nu.7 329.
ſententiæ noua cognitio obtenta intra decem dies ex quo lata fuit cr̃ remediũ extraordinarium,& ex gr̃a impetratũ Mediolani propter decretũ in ti. ſupplicationib. aduerſus rem iud.nu.13 317
ſententiæ quæ in iudicatum tranſiuit noua cognitio, non debet niſi ex magna cauſa conced.in eod.tit.nu.2 ibid.
ſententiæ capitalis forma qualis,in ti. de ſenten.nu.88 212
ſententię,& teſtibus qui de falſo arguuntur interim ſtandum eſt, donec de falſitate ſit plene cognitum.in tit.quomodo procedat,per. exceptiones, nu. 16 60
ſententiæ diuerſæ ex eodem facto, ne oriãtur uitandum eſt, tanquam abſurdum.in tit.de foro comp.nu.115 47
ſæpius de eodem delicto quæri non debet, qñ. ſemel ad publicam uindictam actum eſt, et ſi impoſita ſit maior pœna, q̃ ſi pœna loci delicti.in tit.de ſenten.nu. 79 311.
ſequens actus oſtendit qualis fuerit animus a princ.in ti.de cri.læſ maieſt.nu.28 133
ſequeſtrum an,& quando transferat poſſeſſionẽ,in tit.de partu ſuppoſito.nu.6.& 23.210.
ſequeſtrum fieri poteſt poſſeſſionis feudi p fiſcum,quãdo decidit uaſallus etiam cũ filio legitimato,ſi dominus declarauerit ita velle, donec conſtiterit de valida legitimatione.in tit.de princip, nu.302. 357
Sequeſtratus per prętorem in domo a mici,in quam uulneratus fecerat de ferri, an poſſit amicum hæredem inſtituere? in tit.de carcere nu 22 15
ſerui poſſunt torqueri tamen in cauſa ciuili, quã criminali,& quando tã contra dominũ quam contra extraneum torqueri poſſunt. in tit.de torr.teſt.nu. 15 117
ſerui torquentur ad ueritatem habendam, inquiruntur,& capite puniuntur, quando potuerunt præſtare aliquo auxilium domino cum occideretur,& non præſtiterunt.in tit. de his,quibus, ut indignis bona a fiſco auferuntur,nu.6 387
ſeruitus non habens cauſam continuam acquiritur tanto tempore, cuius initij memoria non exter.in ti.de aquis,& fluminib.nu. 26. 378
ſeruitutes habentes cãm continuam,an pſcribantur longo tpe.in eo. tit.nu.27 ibid.
Sicut,particula hæc deſignat cauſã, & ponitur pro,quia in tit.de principe, nu.352 362
ſigna ad cognoſcendũ quæ ſint reſeruata ſoli principi.in eo.ti.nu.381 365
ſigna veneni dati q̃ ſint. in tit. de delicto, n. 62
ſigna ad cognoſcendum homicidam furẽ uiolentiam committẽtem. in ti. de delinquẽte, nu.2 6
ſigna etiam leuia licet ſufficiant ad probandũ quem hęreticorum tamen plene probari debent.in ti.de indicijs, & conſiderationib. ante tort. nu. 22 95
ſignificatio verborum in inquiſitione appoſitorum.in ti. de inquiſit. nu.109 33
ſimilitudo,& cõnexitas quomodo inter ſe differant.in ti.de remiſſione merc. publ.nu.40. 409.
ſimulatio alicuius actus quo probetur,& q̃ in probandam ſimulatione requiratur cauſa, propter quam veriſimiliter fiat ſimulatio.in ti.de partu ſuppoſito, nu. 16 212
ſimulatio contractus quo probetur. in tit. de bon publ.nu 50 288
Socius criminis facit ſaltem aliquam præſumptionem. in ti. de inquiſ. nu. 43 27
ſocius criminis facit ad inquirendum, etiã in caſibus non exceptis.in eo.ti. nu. 44 ibi.
ſocius criminis,vel alias inhabilis, quando faciat indicium ad torturam,in e. ti.nu. 51.28
Socius criminis, iuncta infamia cõtra reu, ſufficit.in ti.de ind.cõſid.ante tort.nu.66 99,

Socius criminis confeſſus de ſocio non facit indicium ad torturam niſi ei iniungatur alia p̄ſumptio, uel indicium, in eo.tit.n.149 104
Socius criminis, & quilibet alius crimine notus non admittitur in teſtem, niſi cum tortura, ſecus ſi eſſet aliud uitiū, ut familiaritatis, & paupertatis, in eo.tit. nu.151 ibi.
Socius criminis facit iudicium ad inquirēdum in eo.ti.nu. 182 107
Socius criminis quis dicatur, & materia ſocij criminis ubi remiſſiue, in e.ti.nu.183. 108
Socius criminis in articulo mortis, licet poſſit interrogari, tamē facit ſolum quale indiciū in eo.tit.nu.185 ibid.
Socius itineris ſi reuocat ad animū iniuriam, non eſt idoneus teſtis, alias ſecus, in eod.tit. num.193 ibid.
Socius criminis admittitur ad teſtimoniū prohibendam in crimine læſæ maieſt. & aliter inhabiles præter quam inimicus, in eo.tit.nu. 196 100
Sodomiticum uitium originē habuit à mulieribus. in ti.de ſtupro deteſtabili in maſculos nu.4 190
Sodomiticum uitium attentatum erga uxorē, an ſit ſufficiens cauſa tori ſeparandi in eo.ti. nu.6 ibid.
Solemnitas omnis eſt excluſa in principe, in ti. de principe nu.71 341
Solemnitates requiſitæ ad emphyteuſim eccleſiaſticam quæ ſint, & an præſumantur inter ueniſſe ex antiquitate tēporis, & ibi mandatum quando præſumatur, & multa ad declarationem clauſulæ, & quibus de cetis, in tit. de bonorum public.nu.61, ad finem 291
Soluere obligatus, uel ſat ſtacere nō liberatur per preſtationem fideiuſſionis, in ti.de carcerato fideiuſſ.committendo, nu 23 18
Soluens priuato pœnam illi applicatam in præmium accuſationis, liberatur, non obſtante contradictione fiſci.in tit.de ſenten.num.42. 309
Soluens ante tēpus debitor puta colonus, uel cōductor, an poſſit moleſtari a ſucceſſore in feudo, uel uſufructu, uel præbenda, in tit.de debitores, an delinquenti ſoluere poſſint in præiudicium fiſci, &c.nu.8 298
Soluentes debitores ante diē, an poſſint moleſtari a ſucceſſore, in eo.ti.nu.6 ibid.
Soluentes debitores alicuius banni ipſi banniti, quādo reuertitur ad patriam occupando prouinciam, an liberetur.in eo.tit.nu.4 397
Solutio per colonū tyrāno facta an noceat uero dño.in tit.de principe, num. 50 340
Soluto primæ pœnæ, quādo non impediat exactionem ſecundæ.in tit.de foro comp nume ro 84 44
Solutio cōdemnationis primę etiam quod ſit minor quam ſecunda facit quod poſtea ſileat ſecūda.in eo.tit.num.95 46
Solutio an poſſit recte fieri illi, qui paulo poſt ſolutionem cōmitti delictum, in tit.debitores, an delinquenti ſoluere poſſit in præiudicium fiſci, num. 2 297
Solutio facta ab uno ex cōdemnatis, an pariat cācellationē ſnīæ.quando pœna eſt pecuniaria.in tit.de executione ſnīæ, num. 17 331
Solutio ſalarij an fiat inſpecto ualore tpe inchoati officij, an ſolutionis.in ti.de monetis, numero 8 381
Solutio librarū ſi fieri debeat poteſt dari pecunia aurea in eo.tit.nu.10. & 3 380
Solutiones, quæ nō fiunt uero creditori, ſed fiſco, uel alicui tyrāno, an liberent debitores, & quō probetur metu, uel coactæ id factum eſſe, & quid ſi debitor fuerit prius ī mora.in tit.debitores, an delinquēti ſoluere poſſint in præiudicium fiſci &c. n. 3 297
Solutiones, an fieri poſſint delinquētibus per ſuos debitores maxime cauſa alimētorum. in eo.tit.num.1 296
Sorte aliquid dirimere an ſit prohibitum? in tit.de ſortilegijs, num.1 223
Spoliationis exceptio impedit proceſſum in tit.de pluribus uiolentijs, nu.30 375
Spoliator agens cui opponitur ſpoliatio p̄mo dum exceptionis, non auditur niſi reſtituat rem oblatam, licet non cogatur per iudicē reſtituere.in eo.tit.num 28 ib.
Spoliator nō tenet directè interdicto vnde vi, nec l.Iulia.de vi publica, & priuata, ubi dolus non interuenit, licet competāt alia remedia ad recuperādam poſſeſſionem.in eo.tit. num.37 176
Spoliator tenetur ſaltem utili interdicto unde vi, & l.Iulia de ui publica pro ſpolio rerū incorporalium.in eo.tit.nu.39 ib.
Spoliator feudi nō pōt incōtinēti ſpoliari, nec agi contra eū rei vendicatione per dominū directum ubi vellet ſe recognoſcere ſicut erat ſpoliatus, ſecus ſi nollet ſe recognoſcere, quia tunc competit domino ēt remediū recu-

recuperandæ propria auctoritate. in tit. de principe, num. 288. 355
Spoliatus pōt furtiue, & per proditionē ſuum recuperare, uel alienū inuadere, donec ſuū conſequatur quādo requiſito ſuperiore nō potuit iuſtitiam conſequi. in tit. de pluribus uiolentijs, num. 8 173
Spoliatus poteſt quādoq; turbare, ut ſuum recuperet, licet ſpoliare non poſſit, niſi incontinenti. in eo. tit. num. 9 ibi.
Spoliatus recuperās ex interuallo poſſeſſionē, an perdat interdictū unde vi, & remedium. ſi quis in tantam. in eo. tit. nu. 15 174
Spoliatus an poſſit ſimul ciuiliter, & criminaliter age. in eo. tit. nu. 19 ibid.
Spoliatus a tertio, & agens contra eū ad quē res peruenit, qui cōtra illum agit petitorio ꝓ eadē re, debet ante omnia reſtitui, petitorium ſuſpenditur, ſecus ſi agatur pro alia re, quia tunc ſuſpenditur petitoriū niſi contra ſpoliatorem. in eo. tit. nu. 35 175
Spoliatus principe caſtro exiſtente in territorio principis, non poteſt obtinere, niſi iuſtificato tit. de principe, nu. 234 352
Spoliatus a principe feudatarius, alia re, ꝙ iuriſditione, non teneatur oſtendere titulum, ſed debet princeps probare rē eſſe feudalē, in eod. tit. num. 236 ibi.
Spoliatus in iuriſdictione a principe reſtituendus eſt, ſi oſtendat titulum ſaltem coloratum. in eo. tit. nu. 254 ib.
Spoliatus princeps poſſeſſione dominij ſui pōt etiam ex interuallo, & propria auctoritate recuperare, & idē in quolibet alio, quando res perdita eſt difficilis recuperationis, & requireretur impēſa maxima, & habuerit ſemper animum recuperandi, & fecerit debita præparamenta. in eo. tit. nu. 289 355
Spoliatus iure exigēdi uectigal quō agat. in ti. de fraudantibus uectigalia, nu. 21 386
Spolij exceptio a tertio facti qn̄ agit criminaliter a iudice admittitur, & prodeſt, ſecus ſi ciuiliter agatur, quia ſolum, actoris ſpolium admittitur. in tit. de plur. uiol. num. 31 175
Spolium purgatur, nec iudex poteſt criminaliter, agere ſi ſpoliatus cōuenit cum ſpoliatore, & renunciauit illi omne ius ſuum in eo. tit. num. 18 174
Spolium ſi non opponatur per eū excipiēdo, ſed reus agat reconueniēdo, ꝙ ſuper vtroq; ſpolio proceditur, in eo. tit. num. 29 175
Spoliū vltimū purgari debet, in e. ti. nu. 27 ibi.
Spolium non dicitur purgatum per ſpoliatorem, niſi reſtitutio facta ſit uſque ad obolū in eo. tit. num. 34 ibid.
Statuere an poſſint plures domini. licet nō ſit minor pars. in tit. de pœnis, nu. 49 277
Statuere non poteſt contra ius habens merū, & mixtum imperium, niſi hoc ſit cōceſſum in priuilegio, uel niſi quis ſit in poſſeſſione ita ſtatuendi patientibus ſubditis, in ti. de regalijs, nu. 19 373
Statuta pœnalia an cenſeantur fauorabilia, & per conſequens extendenda. in tit. de pœnis nu. 12 272
Statuta quæ tollunt appellationē, ſunt ſtricte intelligenda, in tit. de appell. nu. 20 219
Statuta communicatum, ut plurimum, cauēt, vt omnia bona intelligātur tacite hypothecata pro oneribus, & an alia ſtatuta præiudicent eccleſię. in ti. de fiſco, & priuilegijs eius nu. 39 368
Statuti beneficiū quod uilla teneatur pro dāno dato in territorio, non competit foreſi. in tit. de captura, nu. 52 11
Statuti materia ut nullus puniatur pœna corporali niſi lege municipali caueatur, per quos tractetur, in ti. de pœnis, nu. 44 277
Statuto ſtante quod damnum paſſus in territorio ſuo nulla teneatur pro damno dato &c. & qui teneatur cōtribuere cum alijs de villa. in tit. de capt. nu. 53 11
Statutū Mediolani, ut calumniatus de aliquo maleficio pro quo ingeratur, pœna ſanguinis, teneatur comparere perſonaliter, quō intelligatur. in ti. de carcerato fideiuſſor. committendo, nu. 18 17
Statutū quod uilla teneatur pro damno dato &c. qualiter procedat, quādo locus in quo damnum datum eſt æqualiter diſtat, a duab. cōtratibus, in ti. de cap. nu. 54 11
Statutum Mediolani quod cœptæ inquiſitioni, nihil poſſit addi, uel diminui quō intelligatur, in tit. de inquiſitione, nu. 105 32
Statutum Mediolani de fure famoſo quō intelligatur. in eo. ti. nu. 31 26
Statutum Mediolani quod reijcit banitos de maleficio à teſtimonio an habeas locū quo ad inquirendum, in eo. ti nu. 51 28
Statutum nunquam cēſetur tollere exceptionem notoriam, & quilibet admittitur ad opponēdum de ineptitudine inquiſitionis, in

tit.

tit.an in criminalibus iudicijs quis poſſit ꝑ abſente interueniente,num.14 269
ſtatutum quod punit iuramentum falſi modo quærela infra menſem deferatur, quomodo intelligatur,& an tẽpus ſit continuũ an utile,& an cauſa terminãda infra menſem,in ti.quomodo procedatur per actionẽ in delictis,nu.24 64
ſtatutum tollens probationes, excludit ſolũ directas,non indirectas.in ti. de crimine læſæ maieſtatis,nu.113 141
ſtatutum loquens generaliter, ſi quis occiderit non habet locum, niſi ſecuto homic. in ti.de homicidio,nu.10 146
ſtatutum puniens capite veneficos, habet locum ſecuto homicidio non aliter.in e.ti.numero 12 ibid.
ſtatutũ uel conſuetudo,ut pœna homicidij ſit pecuniaria non valet.in e.ti.nu.110 155
ſtatutum loquens in caſu vero, comprehẽdit etiam fictum , quando ſtatutum loquitur ſecundum,vel præter ius cõe,in ti. de mandato ad homicidium,nu.9 157
ſtatutum puniens præſtãtem auxilium alicui ad certum actum non comprehendit cõſilium dantem,uel inflammãtem,ſecus ſi ſimpliciter auxilium præſtantem.in eo. ti numero.65 163
ſtatutum , ut quis pro tribus furtis ſuſpendatur qualiter intelligatur, quando dicat̃ tria furta.in ti.de furtis,nu.16 165
ſtatutum de furto alterans pœnã iuris cõis nõ habet locum in furto domeſtico,licèt aliter ſit ſeruatum.in e.ti.nu.25 ib.
ſtatutum loquens in furto habet locum,tam in crimine expilatæ hæreditatis quam rerum amotarum.in e.ti.nu.33 166
ſtatutum dicens,ſi quis fur an comprehendat fœminam.in e.ti.nu. 29 165
ſtatutum Mediolani,puniens turbantẽ in poſſeſſione,habet locum in quaſi poſſeſſione, licet ſi pœnale.in ti.de pluribus uiolentijs, nu.57 177
ſtatutum Mediolani punit pœna capitis adulteria,& ſtupra uiolentia, in pœnam capitis in muliere honeſta , in muliere inhoneſta relinquitur diſpoſitioni iuris communis.in e.ti.nu.64 ibi.
ſtatutum loquens de damno an habeat locum in furtis.in ti.de damno dato,nu.9.f.217.& in e.ti.nu.64 10
ſtatutũ Mediolani minuens pœnã iuris cõmunis in adulterio perpetrato nõ uiolẽto,an cõprehendat adulterium cum inceſtu , ut euitetur pœna mortis in tit. de coitu dãnato, & punibili,num.61 188
ſtatutũ ꝙ uilla teneat̃ ꝑ dãno dato in territorio ſuo ,quõ intelligat̃ in eo.tit. nu.5 217
ſtatutum,ut quis non admittatur in collegiũ doctorũ,niſi ſit natus in ciuitate, uel territorio,debet ſtricte intelligi,& dictio, Territorium , eſt late interpretanda. in tit. de unionibus , & colligationibus,nu.7 223
ſtatutum puniens furtum , an cõprehẽdat ſacrilegium.in tit. de ſacril. num.4 222
ſtatutũ , uel conſuetudo , ut examine teſtũ pars non citetur,an ualeat.in tit.de oppoſitionibus contra teſtes,num.35 246
ſtatutum,ut contumax habeatur pro conuicto,an ualeat, & quõ intelligatur in tit.de banni nullitate,num.3 266
ſtatutum nunquã cenſetur tollere exceptionẽ notoriã,& quilibet admittitur ad opponendũ de ineptitudine inquiſitionis. in tit. an in criminalib. iudiciis quis poſſit ꝑ abſente interuenire , num.14 269
ſtatutũ cõmittens arbitrio iudicis pœnã falſitatis in ære vel in perſona , intelligitur de falſo proprie, & ibi ponitur quõ dicat̃ falſum proprie.in ti.de falſis,nu.80 199
ſtatutũ ut quis puniatur in ære , & in ꝑſona , quõ intelligatur.in ti.de pœnis.n.39 225
ſtatutum Mediolani excludens fœminas dotatas , an operetur , ut tales filię non faciant partem ceteris in legitima. in ti. de bonorum publicatione,nu. 3. 280
ſtatutũ non admittens in collegiũ doctorũ forenſem, non includit doctorem eminentis ſcientiæ.in ti.de pœnis,nu.9 272
ſtatutum Mediolani diſponẽs,ut in certis caſibus quis nõ teneatur reſpõdere , an velit uti teſtib. non procedit qñ ſcienter depoſuerunt falſum.in ti.de falſis,nu.118 202
ſtatutũ,ut iudex non poſſit de delicto cõmiſſo cognoſcere poſt ſex mẽſes, nõ habet locũ, qñ poſtea de eo cõſtaret ꝑ cõfeſſionẽ, & an tps ſex menſium ſit a die ſciẽtiæ , uel continuum.in ti.de ſententiæ,nu 10 312
ſtatutum prohibens nullitatem , non tñ omnes nullitates excludit.in ti.de nullitate aduerſus ſententiam,nu.8 319
ſtatutum,uel decretum tollens appellationẽ

& nullitatē, nō intelligitur ea tollere quādo ſententia doloſe lata eſt. in tit. de remedijs iuſtitię cōtra ſententiā ex conceſſione principis, num. 10 321

Statutū loquens de ſolutione vectigalis ꝓ frumento, qđ extrahitur quomodo intelligatur. in tit. de uectigali, quod ſoluit̃ ex contractu, num. 6 383

Statutū diſponens ut uectigal ſoluatur a tranſeuntibus per territorium, non habet locū in tranſeuntibus per viam communē. in tit. vectigal quo loco, & tempore ſit ſoluendum, num. 3 384

Statutum loquens de cōtractu, an habeat locum in donatione. in tit. vectig. pro quibus rebus ſoluan. num. 8 385

Statutū puniens eum qui extraxit, an cōprehendat uolentem extrahere. in tit. uectigal quo loco & tpe ſit ſoluendū, num. 5 384

Statutū de ſoluendo uectigal obligat foreſes in teritorio conſtituentium contrahentes. in eod. tit. num. 10 ibi.

Statutum ut ex cōtractu extra teritorium celebrato ſolui debeat vectigal in loco domicilij, qualit̃ intelligi debeat. in eo. ti. n. 12. ibi.

Statutū ut credat̃ teſti deponenti de credulitate, an ualeat, & an teſtis de credulitate poſſit puniri pœna falſi, uel alia. in tit. de oppoſitionib. contra teſtes. 44 247

Statutū loquens de contractu, an habeat locum in donatione. in tit. uectigal ꝓ quibus rebus ſoluatur. num. 6. 385

Statutū loquēs de mutuo in ſolutione vectigalis, an habeat locum ſi numeratio nō interuenit. in eo. tit. num. 7. ibid.

Statutum diſponens ut ꝓ quolibet cōtractu alienationis ſoluatur vectigal, an cōprehēdat ꝑmutationem. in eo. tit. nu. 7 ib.

Statutū loquens de uenditione, an habeat locū in pacto uendendi. in eo. tit. nu. 9 ib.

Statutum loquens de contractu, habeat locū in contractu nullo. eo. tit. nu. 10 ibi.

Statutum annulans cōtractum propter vectigal non ſolutum, an habeat locum in teſtamento. in eod. tit. num. 12 ibid.

Statutū prohibens ne qđ extra territoriū vel extrahat̃, uel conducatur in territoriū, nō habet locū in eo, qa aliunde ducit in territorium ut inde extrahatur, & alio ducatur in tit. de fraudantib. uectigalia, num. 4 ibi.

Statutū Mediolani ponit caſus in qbus reus torqueri poteſt, & extra illos prohibet torturam. in tit. de indicijs, & cōſiderat. ante tort. num. 94 100

Statutū an ualeat præſumens contractum etiam iuratum metu, uel dolo factū. in tit. de plurib. uiol. num. 110 179

Status pacificus quādo turbari dicatur. in tit. de crimine læſæ maieſt. num. 65 136

Stellionatus crimine admittit pęnitētiā. in tit. de crim. ſtellion. num. 8 228

Stellionatus crimine, quando committat̃. in eod. tit. num. 1 ibid.

Sterilitas ſecundū vulgi opinionem qūo conſideretur. in tit. de remiſſione mercedis cō duct. num. 10 394

Sterilitas ita debet dici, qñ tertia minus eſt ꝑceptū, q̃ ſolitum ſit percipi, ubi agitur ut ſuppleatur a fertilitate, ſicut qñ tractatur de remiſſione. in cod. tit. num. 34 396

Sterilitatem poculis procurans vel ne mulier concipiat quomodo puniat̃. in tit. de homic. num. 9 146

Stipendiarij recipientes ſalariū ꝓ pluribus equis, uel militibus, quam habeāt tenent̃ de falſo. in tit. de falſis, nu. 171 207

Stipendiū quod debet dari pluribus annis pe ditibus, an debeat dari ſecūdū tempus pactorum, an ſingulorum annorum. in tit. de montis. num. 9 381

Stuprator virginis nondum uir poiētis ꝑ factā deflorationē & ui, punit̃ capite, & ſi uis nō interuenit in metallū dānatur, uel relegat̃ uel in exiliū mitti fēdm qualitatē pſonę. in tit. de coitu dānato, & punib. n. 67. 188

Stuprator uirginis doli non capacis, & q̃ ſextum, uel ſeptimum annum agat, punitur pęna capitis, & dicitur uis interueniſſe, ſi uero attentauerit ſolū; nec ſtuprū fecerit mitius punitur. in eod. tit. num. 68 ibi.

Stupratus cum tortura facit indiciū ad torturam contra ſtruprantem, ſiue ſit ætatis cōpletæ, ſiue non, licet ſit aliud reſpectucōdemnationis. in tit. de indicijs, & cōſiderationib. ante tort. num. 160 105

Stupri uolēti pęna eſt mors naturalis, nō uolenti eſt varia, ſecundū diuerſitatem qualitatis perſonæ. in tit. de coitu dam. & punibili, num. 19 186

Stupri materia male practicatur Mediolani, & ꝑ quos clare. tractetur in eo. tit. nu. 63. 188

Stupri in maſculos cōmiſſi non hr̃ ratio. poſt mortem.

mortem delinquẽtis,etiam ſtante decreto, ꝙ bona ipſo iure ſint confiſcata.in ti.de ſtupro deteſtabili in maſculos,nu.3 194
Stuprum unicum commiſſum dicitur,quando uirgo ſtuprata tanto tempore retinetur ad uſum carnalem,ut non ex primo coitu ,ſed ex ulterioribus filius naſcantur,niſi ea in ueram concubinam accepta eſſet, quia tunc ſtuprum tollitur.in ti.de coitu damnato , & punibili,nu.35 187
Stuprum commiſſum non dicitur, quando qs ad uirginẽ uiolatam ex interuallo reuertit, & multo minus qñ poſt uiolationem uilis, & famula effecta eſt.in e.ti.nu. 36 ib.
Stuprum etiam uoluntarium non eſt impunitum.in e.ti.nu.42 ib.
Stuprum in puerum ſine ui,& in puellam ui,licet per leg.Iul.de ui , non puniatur pœna capitali,tamen alia lege punitur ea pęna,in e. ti.nu.64 188
Stuprum uiolentum dicitur etiam ſi non interueniat omnimodã uiolentia , ſed interpellatione,& perſuaſione ſãtum,licet quo ad pęnam ſtatuti Mediolanẽ ſecus ſit in eo. tit.nu. 66 ibi.
Stuprum in maſculos quam ſit uitium deteſtabile,& quot delicta in ſe contineat.in tit. de ſtup.deteſtab.in maſculos,nu. 1 189
Stuprum in maſculos committẽs, an poſſit facere teſtamentum.in e.ti. nu. 2 190
Stuprum in maſculos committens non debet per aliquem defendi,in e.ti. nu.5 ib.
Stuprum paſſus facit indicium ad torturam.ſ. contra ſtuprantem.in e.ti.nu.7 ibid.
Subditi poſſunt expellere dominum ſuum, ſe tyrannicæ exercentem.in ti.de principe,nu. 59 340
Subditi an poſſint cõuenire de defendo aliquo ex uniuerſitate an iniuria ſuperioris?in ti.de unionib.& colligationib nu. 10 224
Subditos ſuos poteſt imperator de plenitudine põtis alienare.ĩ ti.de principe,n.191 349
Subditos decreto maioris magiſtratus poteſt protogare iuriſditionem prætoris feudatarij.in ti.de for.comp.nu. 17 39
Subditus ordinarius non eſt proprie ſubditus, nec poteſt in loco originis inuitus conueniri,niſi ibi reperiatur.in titu.de citationibus, nu.31 74
Subditus dicitur feudatarius nõ ſolum qui domicilium trahit in loco immediatè principi ſubiecto, ſed etiam qui trahit in loco in feudato,ad hoc ut dicatur commiſſum crimen rebellionis contra dominium.in ti.de. crim.læſæ maieſtatis,nu.98 140
Subditus ratione originis ſolũ,dicitur ita ſubditus ut ſi committat crimen rebellionis dicatur rebellis.in e.ti.nu.95 139
Subditus propriè nõ dicitur qui non ſuſtinet onera in loco cum alijs.in e.ti.nu.97 ibid.
Subditus feudatarij uidetur ſubditus primi domini.in e.ti.nu.102 140
Subditus non efficitur protectione alicuius ſe ſubmittens, & ſe obligando omni anno dãdum aliquid,puta ſacũ auenæ.in ti.de principe,nu.263 353
Subditus quis non dicitur illius cuius protectioni ſe ſubmittit.in ti.de pluribus uiolẽt. nu.52 176
Subditus Cæſaris tractans de præſtãdo auxilio hoſti durãtibus indicijs incidit in leg.primam ad leg.Iul.ma.in ti.de pace,nu.6 326
Subiectionis ſigna non præſcribũtur. in ti. de fiſco,& priuil.eius,nu.56 370
Subſtantia rei debet prius probari antequam de qualitate cognoſcatur.in tit.de delicto, nu.26 3
Subſtantialia an eſſe dicantur ea omnia , quæ ſunt neceſſaria,uel econuerſo? in ti.de falſis,nu.1,7 205
Subtraxiſſe præſumitur fiſco inſtrumento ad fiſcum pertinentia,qui illa non exhibet.in ti.de fiſco,& priuil.eius,nu.12 367
Succedentes ante fiſcum in fiſcum in bonis uacantibus qui ſit.in ti.de bonis uacantibus , num.5 389
Succeſſio ab inteſtato non habet locum in nato ex damnato,& accuſabili coitu lege mur nicipali,non diuina & canonica,in ti.de coitu dam.& punib.nu.38 187
Summæ coaceruatæ ex uarijs cõdemnationibus delictorum,non faciunt,ut qu s cõprehendatur in ſtatuto pęnali loquẽte de ſumma integ.in ti.de ſen.nu. 37 309
Superioris ius cẽſetur reſeruatum à ſupremo domino in priuilegijs conceſſionis feudi. in ti.de crim.læſæ ma.nu.100 140
Supplicare contra ſentẽtiam non licet,niſi poſtea appareat de innocentia apud eundẽ iudicẽ , uel niſi inuentæ eſſent probationes , quæ prius inuẽtæ non fuiſſent, & literæ cõcedi,& non debent,niſi cum clauſula,Non obſtan-

obſtãte ſententia,& banno,&c.in ti. ſuppli cationib.aduerſus rem iud.nu.4 517
Supplicatio intra decem dies à die latæ ſententiæ criminalis admittitur,non ex gratia,ſed de iure,niſi ſtatutũ uel decretũ obſtet ꝓut Mediolani obſtet,licet poſt decem dies indiſtinctè non admittatur,niſi ex gratia.in eo. tit.nu.10 ib.
Supplicatio ex regula nõ intelligitur ſublata, licet ex ſtatuto ſit ſublata appellatio.in e.ti. nu.11 ib.
Supplicatio ex cõſuetudine Mediolani habet vim appellationibus.in ti.de remedijs iuſtitiæ contra ſenten.ex conceſſione principis, nu.13 322
Supplicationibus,& quærelæ remedium dicitur extraordinarium quando deficit appellatio,in e.ti.nu.12 321
Suceptio caſuum fortuitorum vbi tractetur in ti.de remiſſione mercedis publicanorũ, nu.46 409
Suſcipiens in ſe caſum fortuitũ quod nauis veniet in portum quatenus teneatur.in e.tit. nu 71 400
Suſpectus leuiter de hæreſi, ſi ſuſcepta purgatione incidat in hæreſim non ſubiacet pœnis ordinarijs,ſed alijs,licet grauioribus.in ti.de hæreticis,nu.25 129
Suſpẽdi an quis poſſit pro tribus furtis domeſticis.in ti.de furtis,nu.28 165
ſuſpenſus laqueo,qui ſtatim rupto laqueo cadit in terrã an ſit liberandus,in ti.de fauor. defenſionis,nu. 11 256
ſuſpicio nunquam facit ſequi condemnationẽ in ti.de conuictis,nu.54 91
ſuſpicio in materia falſitatis, an habeatur pro plena probatione in ciuilib. in tit. de falſis. nu.13.14.79.1.103.& in ti.de partu ſuppoſito nu.32 314
ſuſpicio etiam magna non tollit fidem inſtrumento,niſi vitium ſi viſibile.in ti.de falſis, nu.6 14 193
ſuſpicio inſtrumenti prouenit etiam ex qualitate perſonæ conficientis illud in tit.de falſis,nu.71.193.& ex qualitate etiam perſonæ quæ illud producit,nu.8
ſuſpicio falſi an habeatur pro falſitate in criminalibus,& quid ſi de crimine agatur ciuiliter.in e.ti.nu.14 194
ſuſpicio proueniẽs ex cõtradictione vnius teſtis,an ſit ſufficiens cauſa ad detẽtionẽ perſonalem?in e.ti.nu. 29 195
ſuſpitio proueniens ex cõtradictione vnius teſtis inſtrumentarij quibus modis poſſit euacuari.in e.ti.nũ.30 ib.
ſuſpicio falſi an habeatur pro falſo.in e. ti.nu. 79.& 1.199 & latius,nu.13 14
ſyluoſum fundum petens qui erant cultus,niſi ſciat clare oſtendere ꝙ ſit ille idem ſuccũbit.in ti.de prin.& priuil. 248 352
ſyndicator poteſt detinere omnes officiales Prętoris ad inueniendum baratarias, & tenetur prętor eos exhibere una cum alijs ex ſua familia.in ti.de officialib. corruptis pecunia,iniuſteque iudicantibus,nu.20 235
ſyndicator,qui facit proclama de quærelis dãdis intra certum tempus,non debet audire q̃relantes poſt illud ips,in e.ti.nu.32 236
ſyndicatores non debent aſſumere informationes paſſim ab omnibus.in e.ti.n.35 237
ſyndicus condemnari non poteſt abſoluto delinquente.in ti. de cap. nu. 50 11

TAbellarium principis occides,vel ablatis literis arcana hoſtibus propalentur, iuris crimen læſæ maie. in ti. de crimine læſæ maie.nu.37 157
Talea non debet eſſe nimis exceſſiua, nec captiui exceſſiue tractari in e.ti.nu.124 142
Talea imponi captiuis non deberet,niſi bello iuſto,ſed male hodie ſeruaſ in e.ti.n.125 ib.
Talea de iure extorqueri non poteſt à captiuo,quando bellum eſt iniuſtum.in ti.de captura,nu.58 11
Talea debet eſſe moderata, & ſine crudelitate.in eo.ti.nu.45 ibid.
Talea hodie ſucceſſit loco ſeruitutis.in tit. de captura,n.74.1.12.& in ti. de crim. læſæ maieſt.nu.122 142
Talea pro captura non debetur ei duci, qui conueniſſet cum principe purgare prouinciã malis hominibus.in eo.ti.nu.76 12
Talea non habet locum in rebelle capto quãdo proceditur contra eum,ſecundum formam iuſtitiæ,& non efficitur ſeruus capiẽtis in e.ti. u.81 ib.
Taleas milites de conſuetudine non exigunt à militibus captis niſi ſint duces militũ. in eo.ti. nu.61 11
Taleæ nõ poſſunt exigi à ruſticis captis in ullis proprius ſobiectus,hoſtibus, ſed tantũ à captis in itineribus per loca hoſtium, in e. ti.nu.62 ibid.

Taxę equorum præſcribi poſſunt, & quare.in ti.de fiſco,& priuileg. eius, nu.57 370

Tempus intra quod poſſit cõtra hæredem hæreti ci procedi in tit.de hæreticis, nu.32 129

Tempus in dubio eſt continuum. in ti. de iniurijs,nu 25 220

Tempus quãdo ſit utile initio ſui,& poſtea cõtinuum.in eo.ti.num. 26 ibid.

Tergiuerſator quis ſit, in ti.de præuaricatoribus nu.10 226

Terminos agrorũ amouens, qua pœna puniatur & quam formũ debeat ſeruare iudex in cõſtituendis terminis.in eo.ti.nu.1 238

Terrendi reum mandatum habe s poteſt eũ eleuare,in eo.t .nu.6 110

Territorium dictio late interpretatur. in ti.de vnionibus,& colligationibus,nu.7 223

Territorium alienum præſtat ſaluum conductum.in ti.de foro comp.nu.69 44

Terror leuis dicitur quãdo quis conductus in locum tormentorum ſiue minis confeſſus eſt in ti.de tortura,nu.7 110

Terror leuis quando dicatur inferri, in ti. de tortura ,nu.5 ibid.

Terror cõſiſtit verberibus ferula illatis,& qui non poſſunt torqueri poſſunt tamen interdum illis cædi.in eo.tit.nu.10 ibi.

Terror qui a iudice reo incutitur,licet ſi quædam,tortura,tñ nõ habetur pro tortura. in ti.de indicijs,& conſiderationibus ante torturam,nu.25 95

Terror,qui poteſt a iudice reo incuti , eſt quo ad uultum,non ſi legetur reus, & eleuetur. in eo.ti.nu.27 ibid.

Terror,quo poſſint terreri decrepiti,& impuberes,qui ſit.in eo.ti.nu.123 102

Terror incuti poteſt reo ubi nulla eſſent indicia & ſic ẽt ubi minus ſufficientia. in eo. ti. nu 124 ibid.

Tertij ad preiudicium nõ trahitur retractatio actus à principe facta , nec declaratio actus nulli ab eo facta.in ti.de remedijs ex ſola clementia principis contra ſniam.n. 17. f.324

Teſtm̃ cui contradicunt duo teſtes, ex ſeptem illis,qui ſunt in deſcripti , an poſſit ſuſtineri in vim codicillorum,uel alterius vltimæ voluntatis.in ti.de falſis, nu. 48 197

Teſtamentum an reddatur falſum,ſi notarius ſcripterit,quod teſtator ore proprio nominauit hæredem ſcriptum, & tamen id non fuit verũ ſed duntaxat teſtator a illum inſtituerit ad interrogationẽ notarij.in ti.de falſis nu. 54 f.197.cum multis numeris ſequentibus vſque ad nu.68. & ibi late tractatur de intellectu ſtatuti Mediolani diſponentis vti teſtator ipſemet nominare debeat hr̃dem.

teſtamẽtum metu factum an ipſo iure valeat in tit.de his qui prohibent aliquem teſtari,num.5 209

teſtamentum facere non poteſt cõdemnatus ad mortem,vel in amiſſionem ciuitatis,vel libertatis, & factum irritatur , ſecus ſi per ſententiam ſola fama lædatur, & de multis alijs caſibus,in ti.de ſententijs,nu.93 215

teſtamentum a rebelle factum, non reconualeſcit , conceſſa reſtitutione poſt mortem, ſecus ſi eo uiuo , uel facta reſtitutione bo. poſt mortẽ. in ti. de remedijs ex ſola clem. principis contra ſententiam,nu.15 324

teſtandi prohibitio,& metus illatus, uel coactio quomodo probetur.in titu. de uis qui prohibens aliquem teſtari,nu.26 208

teſtari an poſſit condemnatus ad mortem ſaltem ad pias cauſas,uel pro reſtitutione male ablatorum in ti.de ſenten.nu.94 f.312

teſtari an poſſit condemnatus ad perpetuos carceres, & quid damnato iniuſte.in eod. num.95 312

teſtari an poſſit condemnatus pœna capitis non conſueta.in eo.ti.nu.98 ibid.

teſtari an poſſit condemnatus pœna pecuniaria ita vt ea non ſoluta corporaliter puniatur,in eo.tit.nu.66 ibid.

teſtari aliquem prohibens qua pœna puniatur in tit.de his,qui prohibent aliquem teſtari,nu.1.& 3. 208

teſtari aliquem prohibens quomodo conueniatur criminaliter, & ciuiliter ,in eodem titu num.3 209

teſtari prohibens aliquem per indirectum puta clamando,an ſit puniendus, in eod. titu. num.6 ibi.

teſtem falſum coram delegato deponentem an delegatus ipſe poſſit punire , in ti.de oppoſitionibus contra teſtes,nu.142 253

teſtem clericum qui ſit falſus , an iudex ſæcularis coram quo depoſuit poſſit punire , in eo.ti.nu.143 ibid.

teſtes ſuper generali inquiſitione recepti,sũt repetendi.in ti.de delinquente,num.5 6

teſtes ſuper generali inquiſitione recepti ,pñt torqueri,ſi uacillant,in eo.ti.nu.6. f.ibi.

Teſtes

Teſtes qualeſcunque inueniuntur, ſufficiunt ad inquiſitionem generalem, in titu. de inquiſitione. num. 5 24
Teſtes in criminalibus diligentius interrogandi ſunt, quam in ciuilibus. in tit. de conuictis, num 12 87
Teſtes in ciuilibus non requiruntur omni exceptione maiores, in eo. tit. nu. 14 ib.
Teſtes plures duobus non integri nō ſufficiũt ad condemnandum in criminalibus, in eod. tit. num. 16 88
Teſtes ī ciuilibus, & criminalibus omnes ſunt idonei præter eos, quos leges repellunt. in eo. tit. nu. 37 161
Teſtes duo ambo non integri, ſed qui tamen admitti poſſent, nō probarent plenè in ciuilibus, in eo. tit. nu. 20. ibid.
Teſtes in criminalibus debẽt de facto deponere, nec ſufficit quod deponant de circunſtantijs, uel indicijs remotis. in e. tit. nu. 22. ibid.
Teſtes ſuper circunſtantijs admodum proptinquis deponentes, plenam faciunt probationem. in eo. tit. nu. 25 ibi.
Teſtes ſuper præſumptionibus, & indicijs, rẽ indubitatã facientibus deponẽte, ſufficiunt ad condemnationem, in eo. ti. nu. 25 ibid.
Teſtes infames licet in crimine læſæ maieſtat. admittantur, tñ non dñi omni exceptione maiores, nec unus ſufficeret ad torturã, in tit. de indicijs, & conſiderationibus ante torturam, num. 11 94
Teſtes omni exceptione maiores faciunt indicium ad torturam niſi alia coniectura repugnet. in eo. tit. nu. 16 ibid.
Teſtes multum notabiles licet ſingulares inclinare debent iudicem non ſolum ad torturã, ſed etiam ad condemnationem. in eod. titu. num. 23 95
Teſtes parte non citata examinati ſufficiũt ad torturam ubi hoc conſuetudine ſeruaretur. in eod. tit. nu. 123 102
Teſtes inhabiles ad teſtificandũ, qui tamen aliqua rōne admittuntur, non ſunt per ſe ſufficientes ad torturã in eo. tit. num. 150. f. 104
Teſtes alias inhabiles admittũtur, ubi alter veritas hẽri non põt, & ex natura negocij, alij interuenire nõ potuerint. in e. tit. n. 161. 106
Teſtes duo quorũ unus de uno indicio remoto deponit, alter de alio, no coniunguntur ad faciendum perfectum indicium, in eo. ti. num. 20 95
Teſtes duo de auditu à diuerſis non coniunguntur ad faciendum, in eo. tit nu. 21 15
Teſtes duo aſſerẽtes ſe fuiſſe ſolicitatos torquentur licet ſint ſingulares, in eo. ti. nu. 159 105
Teſtes alias inhabiles non admittuntur, ubi ex natura negocij alij teſtes potuerũt interuenire, licet caſu non interuenerint. in eod. tit. num. 163 106
Teſtes duo domeſtici faciunt incidium ad torturam, in eod. tit. nu. 167 ibid.
Teſtis idonei ſunt quo ad ea quæ in capitulo geſta ſunt, qui in capitulo interuenerunt, tamen non ſunt idonei ad probandam illam qualitatem, quod alij non interuenerint. in eod. tit. nu. 168 ibid.
Teſtes inhabiles admittũtur, ubi ueritas aliter haberi non poteſt, quando conſentit ille, in cuius præiudicium delictum eſt comiſsum, in eod. tit. nu. 169 107
Teſtes inhabiles non admittuntur generaliter vbicunque delictum eſt difficilis probationis, & tamen potuerunt interuenire teſtes, tam habiles, q̃ inhabiles, ſed ubi non potuerũt interuenire niſi inhabiles, ut ex exẽplis doctorum, in eo. tit. nn. 170 ibid.
Teſtes qui alias non eſſent admiſſi, admittuntur in his delictis, quę ſui natura probari nõ poſſunt, niſi per certum genus hominum. in eod. tit. nu. 195 108
Teſtes torqueri nõ poſſunt indignitate exiſtẽter, ſiue uti rei, ſiue uti teſtes examinẽtur. in tit. de tort. teſtium, nu. 7 116
Teſtes ſi hinc inde ſint contrarij, & pares, nemo, punitur de falſo, in eo. tit. nu. 35 119
Teſtes inſtrumentarij ſi contradicunt inſtrumẽto, & notario, punitur notarius de falſo. in e. ti. nu. 36 ibid.
Teſtes torqueri non poſſunt, ubi plenè probãt licet qualitates adſint, quæ alias illos torqueri facerent, in eod tit. nu. 41 120
Teſtes deponere nolentes aliquẽ tali die fuiſſe in tali loco, ſed alibi debent depónere ꝙ cõtinue per id totum tẽpus fuit in illo alio loco, alioquin non concluderẽt, niſi diſtãtia loci tãta eſſet, ut ſufficeret dicere illũ fuiſſe in tali loco, in tit. de defenſionibus reorũ, & defenſionum impugnationibus, num. 24. 123
Teſte rei uolẽtis probare directe, ſe nõ fecille delictum, debent remouere actum, a ſenſu, non ſenſum ab actu. in eod. titu. numero 15 ibid.

Teſtes de hora deponentes vt quod aliquis ta li hora erat alibi, debet diligẽter interroga ri, quomodo recordentur de illa hora, ꝙ quomodo ſciant quod eſſet talis hora. e. ti. nu. 26 124

Teſtes crimine notati admittuntur ad accuſa tionem, non autem ad defenſionem in cri-mine hereſis in e. ti. nu. 46 125

Teſtes in probando crimine hæreſis, qui ad-mittantur. in ti. de hæreticis, nu. 4 127

Teſtes qui admittuntur ad probandũ crimen hæreſis non admittuntur a defenſionẽ hæ-retici. in ti de hæreticis, nu. 3. f. ibi. & in ti. de defenſionibus reorum, & defenſionum im pugnationibus. nu. 46 125

Teſtes duo integris licet in crimine hæreſis ſufficerent, non tamen duo ſufficerent cri-minibus notati, & ex illis quia alias ſolent admitti ad probandum tale crimen. in ti. de hæreticis. nu. 4. 127

Teſtes minus idonei ſufficiunt tam ad defen-ſionem indirectam ꝙ̃ ad indirectam. in ti. de cri. læſæ maie. nu. 114 141

Teſtes minus idonei ſufficiunt ad probãdum adminiculum quando tale eſt adminiculũ ſine quo delictum patere non poſſit. in eo. ti. nu. 115 142

Teſtes ſingulares ſufficiunt in probando tra-ctatu contra principem, & patriam. in e. tit. nu. 117 742

Teſtes contrarij dant materiam iudici inqui-rendi contra alterutrum non ut ambo tor queantur. in ti. de homicidio, nu. 30 145

Teſtes ſi dixerint falſum circa extranea an fa-ctit incidere in falſum illum qui, dixit in di-ſtincte, ſe uelle eis uti. in ti. de falſis, nu. 159 210. & 146 260

Teſtes ſuper querela de animo deliberato formata deponentes, debent clarè rixam ex cludere, quia animus deliberatus non præ-ſumitur. in ti. de homic. nu. 52 150

Teſtes dicentes, quod homines communita-tis iuerunt per talem locum, vel inciderunt ligna in tali nemore, licet non probent, q̃a non deponunt de mãdato cõmunitatis, tñ ſi longo tempore fuerunt probant in ti. de pluribus uiolentijs, nu. 60 177

Teſtes multi ſi cõtradicãtq; multis nullus eorũ puniẽ de falſo. ĩ ti. de falſis n. 20. f. 194

Teſtes aliqui ſi contradicunt alijs teſtib. nõ in cidunt in falſum ſi actus ſit iterabilis. in eo. ti. nu. 21 ib.

Teſtes qui dixerunt contra Suſanam, an puni ti fuerint, quia propriè dixerunt, falſum. in e. ti. nu. 23 ibi.

Teſtes coadiuuantes inſtrumentũ, ſi tot ſint, quod ſunt teſtes impugnantes, ſuſtinent in inſtrumentum, in e. ti. nu. 31 195

teſtes uolentes probare negatiuã q̃uo dẽalit deponere. in e. ti. nu. 63 198

teſtes plures an requirantur ad ſolẽnitatem ꝓ bandum uel reprobandum quam ad ſolẽni tatem in e. ti. nu. 18 196

teſtes reprobantes inſtr̃m an eſſe debeant om ni exceptione maiores? in e. ti. nu. 43. 37. & ſupra e. ti. nu. 14 297

teſtes an ſit neceſſe ſit rogati in contractibus, uel in teſtamentis in e. ti. nu. 44. f. ibid.

teſtes reprobantes inſtrumentum, quando re qrũtur oĩ exceptione maiores, an opus ſit, ut ꝓbeẽ talis qualitas, in e. ti. nu. 47. f. ib.

teſtes adiuuantes inſtrumentum debent ne-ceſſario concludere. in e. ti. nu. 52 ib.

teſtes ſi quis ſubtrahat, ne dicant teſtimoniũ qua pœna puniatur. in e. ti. nu. 162 206

teſtes ſubtrahẽs in criminalibus, an poſſit pro pter hoc torqueri, tanquam ſit ſufficiens in dicium. in e. ti. nu. 165 207

teſtes an poſſit recipi an defenſionem vel ad offenſionem poſt publicatũ proceſſum. in ti. de publicatione, ꝓceſſus, & teſtiũ, n. 3. 238

teſtes an poſſint recipi poſt publicatũ proceſ-ſum fingendo ꝙ iudex illos examinet ex of ficio ſuo. in e. ti. nu. 4 ib.

teſtes an poſſit publicato proceſſu examinari ſuper articulis directo contrarijs, in e. ti. nu me. 5 ib.

teſtes ſuper negatiua coactata loco, & tempo re deponentes, ſunt ſuſpecti, non tamen pu niuntur de falſo, niſi in duobus caſibus, in ti. de defenſionibus reorum, & defenſionũ impugnationibus, nu. 34 221

teſtes partis aduerſæ, an poſſint reprobari de falſo ſaltem indirecte poſt publicatum pro ceſſum, quando etiam cum falſitate obijci tur corruptio. in ti. de publicatione proceſ-ſus, & teſtium, nu. 6 238

teſtes in cauſa criminali, an poſſint examinari poſt concluſione in cauſa. in e. ti. nu. 8 239

teſtes rogari per teſtatorem, uel per cõtrahen tes an poſſint repelli per notarium. ſi ſint in habiles? in ti. de falſis nu. 46 197

teſtes.

Teſtes producti an poſſint interrogari ad inſtantiam partis aduerſæ incontinenti, ex interuallo.in ti.de publicatione proceſſus,& teſtium,nu.18 239

Teſtes examinati an poſſint iterum repeti ſuper eiſdem capitulis,ſaltem ex officio iudicis.in e.ti.nu.22 ib.

Teſtes poſſunt repeti etiam ad inſtatiam partis,& publicatio proceſſu,quę non fuerunt interrogati ſuper omnibus capitulis,vel interrogatorijs.in e.ti.nu.27 240

Teſtes plures ſi ſint contrarij,qui ex eis præferantur.in ti.de oppoſitionibus cõtra teſtes, nu 9.10 13 243

Teſtes inuicem contrarij an puniantur de falſo,ſi põt aliquo modo concordes eſſe,& an probent,ſi ſine maxima difficultate põt reduci ad concordiam.in e.ti.nu. 11. f.244

Teſtes plures ſi contradicant æquæ pluribus, vel paucioribus,quomodo poſſit fieri concordia,vt euitent periurium,& falſitatem, & quid ſi non poteſt fieri concordia in eo. ti.nu.9.10 13. 243

Teſtes digniores vincũt alios in probatione. non autem vt minus digni puniãtur de falſo.in e.ti.nu.14 ib.

Teſtes ſi hinc inde ſint contrarij,& pares, nemo punitur de falſo.in ti.de tortura teſtiũ, nu.35 114

Teſtes plures pares numero,& cęteris qualitatibus,ſi inuicẽ contradicant non probãt, in ti de oppoſit.contra teſtes,nu.15 f.244

Teſtes eiuſdem qualitatis ſi inuicem contradicant,an poſſint inquiri,& torqueri.in e.tit, nu.16 235

Teſtes deponentes per eũdem ſermonem an probent.in e.ti.nu 24 245

Teſtes an poſſint examinari a notario, maxime quando ſunt examinandi a territoriũ. in e.ti.nu.26 ib.

Teſtes nõ publicati an ꝓbent.in e.ti.n.28 ib.

Teſtes non citati,ſed quia a ſeipſis,vel ad petitionem partis,ſe obtulerunt.an probent.in e.ti.nu.29 246

Teſtes an poſſint inſtrui a parte.in e.ti.nu.31. & nu.49 247

teſtes quomodo qñ poſſint examinari ad ęternam rei memoriam in e.ti.nu.32 f.246

Teſtes deponentes extra terminum ad ꝓbẽr, & quid ſi iurauerunt in termino.in eod.tit. num.33 ib.

Teſte exeminati parte non citata an probent etiam in cauſis in quibus omittitur ſolẽnitas iuris.in e.ti.nu.34 ibid.

Teſtes an probent ſi dicant ſe vidiſſe in his quæ conſiſtunt in guſtu,vel auditu. in e. ti. nu.47 247

Teſtes ſingulare an probẽt,& an in dubio præſumatur eſſe conteſtes, & an dicantur ſingulares, ſi uidetur per ſimulam unus poſt alium,in e.ti.nu.39 246

Teſtes parentes vel liberi non probant, & qđ ſi ſunt ſpirituales ſi ſit per cauſa affectionis,& quid in filio emãcipato, & in ſpurio, & in priuigno,vitrico, compatre,ſocero, nuru,genero,uiro,& vxore.in e.ti.nu. 61.f. 248.& de fratre,nu.65.& 109 ibid.

Teſtes plures debẽt examinari ſinguli ſeparatim.in e.ti.nu.88 f.50

Teſtes qui ſunt religioſi,an probent.ſi non habuerunt conſenſum ſui ſuperioris,in eo tit. nu.98 251

teſtes domeſtici qũo probẽt,& qui dicãtur domeſtici.in tit.de oppoſitionibus contra teſtes,nu.93. f.ib.& in ti.de fauoribus defenſionum,nu.4 355

teſtes de confinibus deponentes, etiam nõ interrogati,debẽt aſsignare rationem dicti ſui,in ti.de principe,nu.275 314

teſtes an præſumãtur inuiti depoſuiſſe.in tit. de oppoſit.contra teſtes?nu.c8 248

teſtes deponentes non uerisimilia, non ꝓbãt q a ſunt de falſo ſuſpecti.in e.ti.nu.94 251

teſtes in cauſa matrimoniali debent eſſe omni exceptione maiores.in e.ti. nu. 97 f.ib.

teſtes q nõ ſunt idonei in e.ti.nu.104 252

teſtes in factis arduis debent examinari corã honeſtis perſonis.in e.ti.nu.141 253

teſtes ſi dicant ſe non recordari, an minuant fidem teſtamẽti.in ti.de falſis,nu.11 f.193

teſtes an poſſint eſſe naturales pro parte.in ti. de oppoſitionibus contra teſtes, numero 108 252

teſtes ſint idonei parentes, liberi in cauſa matrimoniali,in e ti.nu.101 ibid.

teſtes an poſſit eſſe relator,& inſtructor, in e. ti.nu.122 ibi.

teſtes an ſit idonei ſi ſtabiles deponentes ſe iã tum dediſſe iurom.in eodem titul.numero 128 253

teſtes an poſsit eſſe negociorũ geſtores,& famuli.in e.ti.nu.141 ibi.

Teſtes ubi mittuntur ad examinandum, ſolui debet merces notario,& iudici.in eo.tit.numero 124 ibid.
teſtes producens,ſi eſt pauper, an ſibi per partem uel iudicem ſint ſubminiſtrandæ expenſæ.in eo.tit.num.135 ibi.
teſtes de falſo ſuſpecti ſunt interrogādi diligēter de omnibus circunſtantijs.in eo.ti num. 138 ibid.
teſti uel reo deponēti iterum, idem in effectu p diuerſa uerba magis creditur.i ti.de reſpōſionibus a reo facientibus, nu.14 79
teſtis corrupto creditur contra corrumpentē. in tit.de indicijs,& conſiderationibus ante torturam,nu.157 205
teſti de domo creditur, in his quæ fiunt in domo,niſi eſſet domus magni uiri, in qua plurimi erūt,& redeunt, & id de quo ageretur factum eſſet de die.in eo.tit.nu.163 ſ. 106
teſti inhabili,quando in articulo mortis ſit fides adhibenda.in eo.tit.num. 189 108
teſti debet iterato legi dictum ſuum poſtquā depoſuerunt,& per talē lectionē tollitur ex tor.in tit.de tortura teſtium,num. 24 118
teſti uario in acceſſorijs diminuitur de fide.in eod.tit.num. 28 119
teſti ſuſpectio ſuper impertinentibus interrogato(quod tunc licet)fides in totum tollitur, ſi uariat.in eo.tit. num. 29 ibi.
teſti an licitum ſit uariare antequam recedat a iudice.in tit.de publicatione proceſſus, & teſtium,num.29 240
teſti an licitum ſit incontinenti ſe corrigere vel uariare.in eo.tit. num 32 ibid.
teſti dicenti ſe inimicum an credatur.in tit de oppoſit.contra teſtes,num.64 248
teſtis dictum nō ualet contra mandantem, niſi expreſſe deponat contra homicidam.in ti. de delicto,num.39 4
Teſtis quilibet eſt idoneus ad inquirēdum. in tit.de inquiſitione,num.3 24
teſtis infamis infamia iuris ſufficit ad inquirēdum.in eod.tit. num. 40 27
teſtis corruptus,& periurus nō ſufficit ad ingrendum,ſed ad inducēdum in uiam inquiſitionis formandæ.in eo.tit.nu.42 ſ.ibid.
teſtis cui lex reſiſtet tamen ſatis eſt ad inquirendum generaliter.in eo.tit. nu. 57 29
teſtis prohibitus a lim ne depoſitionis non facit qualequale indicium.in eod.tit.numero 59 ibid.
Teſtis qui propter ætatem non debet examinari, examinatus facit qualequale indiciū. in eod.tit.nu.62 ibid.
Teſtis omni exceptione maior requiritur ad torturam,ſecus ad inquirendum,ad quod etiam fama ſufficit;in eo.ti.nu.65 ſ ibid.
Teſtis omni exceptione maior facit maius indicium,quam fama.in eo.ti.nu.66 ibid.
Teſtis debet de loco, & tempore deponere, quando in inquiſitione ſunt appoſita,alias non probat.in eo.tit.num.103 32
Teſtis,& inſtrumentum contra quod tantum excipitur, quod eſt falſum, & id probatur fidem non facit, non autem punitur de falſo teſtis,nec producens inſtrumentum,aut illud conficiens. in tit. quomodo procedatur per exceptiones,nu.2 59
Teſtis criminaliter poteſt puniri,ubi excipiēs de falſitate, non ſolum excipit, ſed ēt petit illum de falſo puniri.in eod.ti.nu.3 ibid.
Teſtis occultans ueritatem, an cadat in falſum punibile.in tit. de examinib. reorum, num.11 77
Teſtis uel reus debent affirmare, uel negare id de quo uerſimiliter recordantur, non autem diceret ſe non recordari, alias reus poteſt torqueri teſtis de falſo puniri,in tit. de reſponſionibus a reo faciendis,nu.4 79
Teſtis deponens primo ſcire, poſtea neſcire id,de quo uerſimiliter poterat habere memoriam,quia præſens, puniri poteſt de falſo.in eo.tit.num.6 ibid.
Teſtis deponens aliquid factum a decem annis citra debeat deponere copulā,& ſi uero dubitat an ſit tm̄ tempus, debet apponere particulam uel circa.in eo.ti.nu.7 ibi.
Teſtis uolens deponere quod omnes interuenerunt debet apponere uniuerſalem oēs, non aūt indiffinitè loqui.in eo.ti.nu.8. ibi.
Teſtis interrogatus non debet tēdere nimis animoſe,ſed animo quieto, nec ēt nimis cito,uel nimis tarde.in eo.ti.nu. 12 ibi.
Teſtis debet de loco & tempore deponere, de quo in accuſatione, uel inquiſitione, alias non probat in ti de cōfeſſis,nu.44. 83
Teſtis perſona, & dictum conſideranda ſunt in tit.de conuictis,nu.18. 79
Teſtis integer, & fama non ſufficiunt ad ſententiam,ubi de crimine agitur ciuiliter, licet ſit ſecus in materia mere ciuilis, in eo. tit.num.53 90

Teſtis ſolus, de ipſo maleficio deponens nō facit ſemiplenam probationē, ſed indiciū tantum. in ti. de indicijs, & cōſide. ante tort. numero 6 94
Teſtis debet eſſe oī exceptione maior, ut in criminalibus faciat indicium. in eo. ti. n. 10 ibi.
Teſtis non maior omni exceptione ſufficit ad torturam, ubi datum eſt arbitrium iudici tā in condemnando, quam in procedēdo, in ti. de indicijs, nu. 12 ibid.
Teſtis non omni exceptione maior ſufficit ad torturā, ubi alijs adminiculus coadiuuatur. in eo. ti. nu. 14 ibid.
Teſtis circa circunſtantias, & remota maleficij deponens, nō requirit, ut ſit omni exceptione maior. in eo. ti. nu. 15 ibi.
Teſtis ſolus per indicio remoto, non facit qualequale indicium. in eo. ti. nu. 19 95
Teſtis unus dignior ſufficit ad probandū, quē eſſe mendacem. in eod. ti. nu. 28 ibid.
Teſtis, omni exceptione maior, non ſufficit ad torturam, ubi alia repugnet, ſicut teſtis pro reo facit, ut perfecta probatio accuſatoris nō ſufficiat ad condemnationem. in eodem tit. nume. 87 100
Teſtis falſus an poſſit interrogari de mandante vel inſtigatore, in eo. ti. nu. 147 104
Teſtis falſus, qui ducit ſe fuiſſe ſolicitatū ad dicēdum teſtimoniū, facit indiciū ad torturā contra ſolicitantē ſecundū cōom. practicā, quidquid ſit de iure, in eo. ti. nu. 156 105
Teſtis domeſticus, & cōſanguineus ī ſubſidiū facit indiciū ad torturā in eo. ti. nu. 165 106
Teſtis domeſticus cū alio indicio, uel præſumptione facit indicium ad torturā, non aliter. in eo. ti. nu. 163 ibi.
Teſtis quilibet eſt ſufficiens ad inquirendum. in ti. de inquiſitione, nu. 41 41
Teſtis ſocius criminis, uel alias inhabilis, nō admittitur ad torquendum, & ad damnādum in his, quę noctue omiſſa ſunt, licet ſint difficilis probationis, ſecus autem in criminalib. in ti. de indicijs, nu. 171 107
Teſtis qui dicit aliquid fieri cū nox eſſet naturaliter reprobatur, niſi diceret ꝙ lumē erat accenſum. in eo. ti. nu. 172 ibid.
Teſtis omni exceptione maior deponens directè de maleficio, facit indicium ad torturā. in eod. ti. nu. 173 ibid.
Teſtis inhabilis aliquid operatur. in eod. ti. numero 176 ibi.
Teſtis inhabilis admittitur ad probandū furtum, ubi agere tur ciuiliter, idē ſi criminaliter, & agetetur de probādo furto in domo, quo caſu tamen unus talis nō ſufficeret ad torturam, nec duo ad condemnationem. in eod. ti. nu. 177 ibid.
Teſtis omni exceptione maior, licet requiratur ad torquendum, & damnatum in aliquo crimine, nō tamen reijcitur omnis inhabilis in eo crimine. in eo. ti. nu. 181 ibi.
Teſtis inhabilis nō admittitur ad crimine falſi in eo. ti. nu. 180 ibi.
Teſtis laborans codē crimine, quo ille, ꝓ quo dicturus eſt teſtimonium, repellitur. in eo. ti. nu. 184 108
Teſtis damnatus an ſit captus, uel non, nulla eſt differentia quo ad fidem ei adhibēdam. in eo. ti. nu. 187 ibid.
Teſtis repellitur, quod in uinculis declinatur. in eo. ti. nu. 190 ibid.
Teſtis dictum in articulo mortis, ſub patibulo reuocatū, nil valet Mediolani ſeruatur ſtatuti forma, alias reuocatio nil operatur. in eo. tit. nu. 191. ibid.
Teſtis perſeuerātia in dicto, etiā in morte nō operatur, ut plus ſit credendum quā uelint leges. in eo. ti. nu. 192 ibi.
Teſtis qui examinari non debuit, an examinatus faciat qualequale ind in eo. ti. n. 194 ibi.
Teſtis etiam dote ipſo, ut ſufficiat ad torturā, debet eſſe omni exceptione maior. in eod. ti. nume. 197 109
Teſtis liber homo, ſed crimine notatus, uel alias infamis infamia iuris, uel facti, admittitur in teſtem cum tormentis tamen, in ti. de tortura teſtium, nu. 3. 115
Teſtis liber homo uacillans, et ſi in dignitate, vel nobilitate, uel officio ſeculare eſſet poſitus, torqueri poteſt. in eo. ti. num. 4 116
Teſtis uilis, qui, non citatus, ſe ingerit ad dicendum teſtimonium ſuſpectus eſt, & torqueri poteſt. in eo. ti. nu. 9 115
Teſtis conuictus de mēdacio, ex dicto alterius dignioris, licet ſolus, poteſt torqueri. in eod. tit. num. 10 ibid.
Teſtis uacillans dī nō ſolū qñ in iudicio modo vnū modo aliud dicit, ſed etiā quando in iudicio deuiat ab eo quod extra iudiciū dixerat, & torqueri poteſt. in eo. ti. nu. 12 ibid.
Teſtis uacillans nō torquetur, niſi etiam dicat ſe facto interfuiſſe. in eo. ti. nu. 13 ibid.

Teſtis

Teſtis varius, contrarius, vacillans quis dicatur. in eo. ti. nu. 16 ibi.
Teſtis vacillans non ſolum teſtimoniū reddit nullū, ſed et ipſe punitur. in e. ti. nu. 17. ſ. ibi.
Teſtis varius, vel contrarius, poteſt torqueri. in eo. ti. nu. 19 118
Teſtis varij dictum vltimum in tormētis prævalet. in eo. ti. nu. 20 ibi.
Teſtis nō dicitur varius, ſi incontinenti ſe corrigat, allegando iuſtam cauſam erroris. & ita iudici videatur. in e. ti. nu. 23. ibi.
Teſtis correctioni, incontinenti factæ, non ſtatur, ſed debet iudex modum correctionis attendere, in eo. ti. nu. 25 ibi.
Teſtis dicitur incontinenti ſe corrigere, quando nondum exiuit conſpectum iudicis, & quando exiuit, ſed nondum eſt partem illo cutus, niſi alius qualitas perſonę ſuadeat, in eo. ti. numero 26 ibi.
Teſtis non ſuſpectus, interrogatus circa non eſſentialia, licet variet, non tamen poteſt torqueri. in eo. ti. nu. 30 ibi.
Teſtis falſitatem admittens in nō ſubſtantialibus, quomodo puniatur. in eo. ti. nu. 31. ibi.
Teſtis falſum deponēs ſuper pertinētibus ad cauſam punitur aliàs non. in e. ti. nu. 33 ibi.
Teſtis ſemel examinatus, ſi iterum examinari velit, quid agere debeat, ne in contrarietatem incidat. in eo. ti. nu. 34 ibi.
Teſtis varius ſi torqueatur, cui dicto ſit ſtandum, & ſi variatum plures fuerit, per eum remiſſiue. in eo. ti. nu. 37 ibi.
Teſtis deponens quod aliquis erat alibi tali hora, vel circa in aliquo loquo, non concludit, niſi abſque dubio in depoſitione comprehendat tempus delicti. in ti. de defenſionibus reorum, & defenſionum impugnationibus, nu. 27 124
Teſtis deponens accuſatum alibi fuiſſe, concludit etiam ſi non interrogatus rationem non reddat. in eo. ti. nu. 29 ibi.
Teſtis deponens Titium feciſſe ad ſui defenſionem homicidium, quod commiſit abſq; alia ratione concludit. in e. ti. nu. 30 ibi.
Teſtis deponens ſuper negatiua coarctata, etiam ſi oſtendatur mendacium in aliquo, vel ſi deponat, q. quis ſemper poſſedit per aliquod tēpus, & probetur aliqua parte, illius temporis non poſſediſſe, non punitur de falſo. in eo. ti. nu. 36 ibi.
Teſtis in crimine læſæ maieſt. quilibet admittitur, niſi ſit inimicus. in ti. de crimi. læſæ maieſtatis, nu. 1 11 141
Teſtis inhabilis admittitur ad probandum in cri. læſ. maie. qū deponit ſuper delicto, ſecus ſi ſup. adminiculus deponat. i e. ti. n. 1 1 2. ibi.
Teſtis non ſtatim eſt torquendus, ſed prius examinandus. in ti. de mandato ad homicidium, nu. 30 159
Teſtis dictum contra mandantem non valet, niſi expreſſe contra mandatarium deponat. in eo. ti. nu. 37 160
Teſtis vnus ſi contradicat alteri, neuter punitur de falſo. in ti. de falſis, nu. 19 194
Teſtis vnus ſi contradicat duobus vel pluribus, an puniatur de falſo. in e. ti. nu. 22 ibi.
Teſtis vnus ſi contradicat alijs, an omnes poſſint torqueri. in eo. ti. nu. 24 ibi.
Teſtis vnus ex neceſſarijs quomodo reddat inſtrumentum ſuſpectum. in e. ti. nu. 25 195
Teſtis unus eſt deſcriptis in priuata ſcriptura ſi contradicat ſcripturæ, an reddat illam ſuſpectam. in eo. ti. nu. 26 ibi.
Teſtis unus inſtrumētarius ſi cōtradicat poſſit p coniecturas, & alia adminicula poſſit elidi teſtis cōtradictio. in e. ti. nu. 27. 30 ibi.
Teſtis unus contra notarium, an ſit ſufficiens ad inquirendum. in e. ti. nu. 28 ibi.
Teſtis unus deponens pro inſtrumento cum fide notarij, an cum eius depoſitione duorum teſtium, qui dicunt aduerſus inſtrumentum. in e. ti. nu. 37. 196
Teſtis qui fuit rogatus à teſtatore, an poſſit poſtea repelli, propter aliquam exceptionem. in e. ti. nu. 45. 46. 47. 197
Teſtis rogatus per teſtatorem, vel per contrahentes, an poſſit repelli per notarium ſi ſit inhabilis. in eo. ti. nu. 46 ibid.
Teſtis an puniatur de falſo, ſi eius dictum non voluit? in e. ti. nu. 88 200
Teſtis deponens extra iudicium, non poteſt puniri de falſo. in e. ti. nu. 1 02 201
Teſtis deponens falſum ſuper facto proprio, præſumitur ſcienter deponere. in eo. ti. nu. 1 3 3. 1 0 1. & quod habetur in nu. 1 50
Teſtis an incidat in falſum, ſi prius dixit ſe neſcire, vel non recordari, deinde dixit contrarium. in e. ti. nu. 1 3 5 203
Teſtis q. prius dixit ſe credere, deinde non credere, an incidat in falſum. in eo. ti. numero 136 ibi
Teſtis, qui iuxta credulitate ductus dixit aliquid falſum, excuſatur à falſo. in eodem ti numero 1 3 7 ibi.

Teſtis dicens falſum in cauſa capitali, tenetur l.Cor.de ſicarijs in eo.ti.nu.138. 204
Teſtis multum refert an iurauerit merā veritatē dicere, an uero iurauerit ſimpliciter ad interrogata reſpōdere.in e.ti.nu.140.ib
Teſtis qui non iurauit, an puniatur de falſo, ſi dicat falſum in e.ti.nu.141 ib.
Teſtis dicēs teſtimonium corruptus pecunia, an puniatur de falſo, licet uerum dixerit.in e.ti.nu.142 ib.
Teſtis falſus quibus pęnis puniatur. in eo.tit. nu.144 ibi.
Teſtis dicēs falſum ſuper generalibus, qūo puniatur.in e.ti.nu.146.148 159 f.165
Teſtis, qui mentitur ſuper generalibus, quare non incidat propriè in falſum.in e. ti.nu. 148.f.204 & ſupra nu. 146.
Teſtis ſubtrahens ſe à dicēdo teſtimoniū qua pęna puniatur, in e.ti.nu.163 206
Teſtis, qui recepit pecuniam ut diceret teſtimonium ſecūdum veritatem, an teneatur de falſo.in e.ti.nu.168 207
Teſtis ſi deponat falſum in cauſa publici criminis, & capitali quomodo puniatur. in e. ti.nu.169.f.ibi.& ſupra nu.138
Teſtis, qui dixi ſe ſcire, id quod tamen aliter nō ſciebat, niſi quod audiuerat ab homine bonæ famæ, non tenetur de falſo.in e.ti.nu me.170. ibi.
Teſtis, quem proteſtatus ſumme reprobaturū, non probat, ſi poſtea dicat aliquid pro me.in titu.de publicatione proceſſus. & teſtiū, nu.13.f.239.& ibi ēt ponitur quomodo tacite videatur approbari ꝑſona teſtis.
Teſtis productus per me in una cauſa, an poſſit ꝑ me reprobari in alia.in e.ti.nu.14 f.ib.
Teſtis dictum an poſſit pro parte tantum acceptari.in e.ti.nu.15 ibi.
Teſtis idē an poſſit, ab eadē parte iterū produci ſuper alijs capitulis.in e.ti.nu. 19 f ibi.
Teſtis qui non debuit examinari, non facit fidē, nec indicium dummodo Iudex reſeruauerit exceptiones partium.in eodem ti. numero 21 ibi.
Teſtis quomodo dicatur ambiguus ad hoc vt poſſit repeti.in e.ti.nu. 24 240
Teſtis ſicut poteſt repeti ad declarandum, an etiam poſſit repeti, vt aliquid addat.in e.ti. nu.25 ibi.
Teſtis an poſſit repeti inuitus.in eo. ti.numero 27. ibi.
Teſtis ſi ſponte ſua, an poſſit reuerti, ut addat, vel vt ſe corrigat incontinenti, vel ex interuallo in e.ti.nu.28 ib.
Teſtis uarians ante finitum examen, an poſſit torqueri in e.ti.nu.30 ibi.
Teſtis an poſſit ex interuallo ſe corrigere. in e.ti.nu.33.36 ibi.
Teſtis an poſſit ex interuallo addere.in eo. ti. nu.34 ibi.
Teſtis qui prius depoſuit de tātum ſcire, &c. & poſtea deponit abſoluere uerū eſſe, &c. an probet, & quid è conuerſo, ſi primo dixit ſe ſcire poſtea neſcire in e.ti.n.35 f.241
Teſtis ex interuallo ſe corrigens an puniatur de falſo.in e.ti.nu.36.33 ib.
Teſtis non punitur de falſo ubi fieri poteſt, vt non adſit dolus.in e.ti.nu.37 ibi.
Teſtis in eadem depoſitione contrarius an ꝓbet, maxime in tortura.in ti. de oppoſitionib.contra teſtes, nu.1.f.243.ubi etiā diſtinguitur, an teſtis deponat cōtra tertium an vero etiam contra ſeipſum.
Teſtis uarius an puniatur de falſo.in e.tit.nu. 2 ib.
Teſtis deponens contrarium eius quod dixit extra iudiciū, an probet, & an puniatur de falſo, & an poſſit torqueri, in e.ti.nu.3 f.ibi.
Teſtis dictum extraiudiciale, an probet ſi deponens ſi conſtitutus in articulo mortis, & quid de illis, qui in patibulo morituri reuocant, quæ dixerunt.in e.ti.nu. 4 ibi.
Teſtis dicens uno modo in uno iudicio, & aliud in alio iudicio, quomodo probet, & an puniatur de falſo.in e.ti.nu. 5 ibi.
teſtis dictum in vna cauſa facit fidem contra eundem in alia.in e.ti.nu.6 ib.
teſtis contrarietas non nocet parti, ſi ſit talis, q̃ non debuit examinari.in e.ti.nu.7 f.ibi.
teſtis, qui ſemel depoſuit poteſt petere ut ſibi legatur dictum ſuum, & ad illud ſe remittere.in e.ti.nu.8 ibi.
teſtis unus ſi contradicat alteri, uel plures pluribus, quomodo fiat cōcordia, uel qūo pręferantur.in e.ti.nu.10.11 f.ib.
teſtis unus ſi ſit contrarius alteri, an uterque puniantur de falſo, uel uti teſtes producti contra Suſanam.in eo.ti.nu.17 244
teſtis, qui in tortura perſeuerauit in eius dicto & poſtea adhuc uariat, an ſi etiam audiendis.in eo.ti.nu.18 ib.
teſtis infamis, uel ſocius criminis, uel periurus uel bannitus, uel decretus tpe examinis, quomodo repellatur, in eo.ti.nu.19 245

Teſtis an poſſit deponere de his, quæ uidit, dũ eſſet minor. in eo.ti.nu. 20 ibi.
Teſtis, quid depoſuit ſpe impunitatis ſibi promiſſæ, an probet in eo.ti.nu.21 ibi.
Teſtis uno falſus an reprobetur in omnibus, præſertim cum dixit falſum in non attinẽtibus ad rem, uel ſuper generalibus. in eod.ti. nu.21 ibi.
Teſtis dictũ nihil ualet, quãdo notarius illud nõ ſcripſit, ſed retulit ſe ad dictum alterius. in eo.ti.nu.23 ibi.
Teſtis, qui nimis aperte deponit in fauorem vnius partis, uel præcipitanter, uel nimium cito, uel nimium tarde an probet. in eod.ti. nume.25 ibi.
Teſtis ſuper inquiſitione deponẽs cõtenta in ea uera eſſe, nõ uidetur deponere de loco, & tempore, & quomodo hoc, & ſimilia intelligantur. in eo. ti.nu.41 146
Teſtis an præſumatur citatus, uel ꝓductus a parte. in eo.ti.nu.30 ibi.
Teſtis an poſſit examinari, parte nõ citata, ubi proceditur per informationes. in eod.ti.nume.36 ibi.
Teſtis iurare debet, etiam præſente parte, quæ eos produxit. in eo.ti.nu. 37 ibi.
Teſtis nõ rogatus an probet, ſcilicet ĩ caſibus, quibus de iure debet rogari. in eod.titu.nume.38 ibi.
Teſtis nõ deponens de loco, & tempore, an ꝓbet, & quomodo probetur tempus. ĩ eo. ti. nu.40 ibi.
Teſtis de auditu an probet, & quomodo debeat deponere. in eo.ti.nu.42 ibi.
Teſtis de credulitate an ꝓbet, & quid ſi deponat per uerbum, uidetur, & per uerbũ, pro certo credere. in eo.ti.nu. 43 ibi.
Teſtis non bene concludens nõ probat. in eo. ti.nu.45 247
Teſtis dicens alium fuiſſe præſentem, nõ probat illius ſcientiam in eo.ti. nu. 46 ibi.
Teſtis an probet ſi dicat, ſi uidiſſe, cum tamen eſſet de nocte. in eo.ti.nu.48 ibid.
Teſtis an probet ſi deponat ſuꝑ eo, ꝙ iurauerat non reuelare. in eo.ti.nu.49 ibi.
Teſtis inſtructus à parte an probet, maxime ſi pars dedit ei ſ. cedulam. in eo.ti.nu. 50. & ſupra eo.ti.nu 31 ibi.
Teſtis periurus homicida, & infamis, an ꝓbet & an princeps poſſit cõcedere, ut eis credatur, & an teſtis, cui obijcit crimen, poſſit aſſumere defenſionẽ, in eo.ti.nu.51. f.ibi.
Teſtis inimicus an probet. in e. ti.nu. 52. f.ib.
Teſtis ſocius criminis an probet, maximè quãdo tale crimẽ poſtea aliquo modo iuſtificatur. in e.ti.nu. 53 ibi.
Teſtis, qui laborat eodẽ morbo repellitur in eo.ti. nu.54. f.ibi. & ibi fit mẽtio de ſtatuto Mediol. ſuper dicto ſocij criminis.
Teſtis, qui tractat de cõmodo ſuo, nõ probat. in eo.ti.nu.55. & 59 & ſeq. ibi.
Teſtis agnatus non probat quo ad iniuriã factã agnato. in eo.ti.nu.59. f. ibi. & ibi remiſſiue punitus de aduocato, ꝓcuratore, & ſollicitatore, &c.
Teſtis qui tractat de ſe exonerando, probat ſi ſit ex his q̃ ſolẽt aliquod portare, puta vnũ, vel frumentum, & viuunt ea arte. in eo. tit. nu.77 148
Teſtis non tenetur reſpõdere interrogationi per quã derogatur ſua turpitudo, in eo.ti.nume.63 ibi.
Teſtis ex uniuerſitate an probet, & an ſtatutũ Mediolani ſuper hoc deponẽs poſſit allegari in criminalibus in eo.ti.nu.60 ibi.
Teſtis an poſſit repelli parte nõ opponẽte. in eo.ti.nu.65. f.ibi. & in ti. de publicatione ꝓceſſus, & teſtium, nu.12 239
Teſtis qui eſt ſubditus an probet in eod.ti.nume.66.99 248
Teſtis unicus an probet, & an Princeps poſſit hoc concedere in e ti.nu.70. & nu.71. & 72. & ſupra. 39 ibid.
Teſtis an teneatur reddere rationẽ dicti ſui, & quomodo dicatur ſufficiẽs ratio. in ti. de oppoſitionibus contra teſtes, nu.73. cum ſeq. numeris uſque ad nu.80
Teſtis domeſticus an probet defenſionẽ. in ti. de fauoribus defenſionis, nu.4. f.255. & de teſte domeſtico, uide etiam in eodem.ti. nume.93 251
Teſtis picta referenda ſunt ad factũ, & non ad ius. in eo.ti.nu. 75 249
Teſtis an ꝓbet ſi dicat ſe uidiſſe mutuari pecuniam, ſed non recordari quanta fuerit. i eo. ti.nu.76 ibid.
Teſtis quomodo probet tenorẽ ſententiæ, uel inſtrumenti, in eo ti.nu.77 ibi.
Teſtis dicens aliquẽ poſſediſſe ſciẽte aduerſario debet reddere rationem etiã non interrogatus. in eo. ti. nu. 78 i
Teſtis ratio ſatis eſt, ſi concludat a ueriſimili uel a communiter accidẽtibus. in eod. ti nume 79 i

Teſtis deponens homicidium fuiſſe factũ ad ſui defenſionem quomodo probet.i co.tit. nume.80 ibi.

Teſtis examinatus à iudice incompetenti, uel teſtis nõ nominatus an probet.in cod.titu.numero 81 256

Teſtis an debeat iurare ĩ cauſa qua remittitur omnis ſolennitas iuris.in eo.ti.nu.28 ibi.

Teſtis debet iurare ſuper ſcripta, & an iurare poſſit ſuper reliquijs ſanctorũ, uel alio modo, in eo ti.nu.83 ibi.

Teſtis an præſumatur iuraſſe, ſi ĩ actis dicatur talis teſtis iuratus in eo.ti.nu.84 ibid.

Teſtis an poſſit ſe referri ad illud, ꝙ dixit in alia cauſa.in eo.ti.nu.85 ibid.

Teſtis qui iterũ examinetur, an debeat iterũ iurare.in eo.ti. nu.86. ibi.

Teſtis an poſſit deponere per procuratorẽ.in eo.ti.nu.87 ibi.

Teſtis non iuratus ſi deponat falſum quomodo puniatur.in eo.ti.nu. 89. ibi.

Teſtis quomodo probet ſuper negatiua. ĩ eo. ti.nu 90 ibid.

Teſtis laicus an ſit idoneus cõtra clericum? in eo.ti.nu.91 ibi.

Teſtis nõ cogitur cõtra ſeipſum deponere. in eo.ti.nu.97 251

Teſtis unicus an ꝓbet ſi deponat de eo quod ipſemet fecit.in eo.ti.nu 71 ibi.

Teſtis unic. ſi probat homicidium fuiſſe factũ ad ſui defenſionem quãdo probatio accuſatoris non eſt contraria.in eo.ti.nu. 72 ibi.

Teſtis dicẽs nõ recordari id, qđ uerisimiliter recordat̃ punitur de falſo.in eo.ti.nu. 95 ibi.

Teſtis an poſſit repelli ĩ cauſa appellationis, ſi non fuit repulſus in prima cauſa.in ti.de publi.proceſſus, & teſtium,nu.11. 239

Teſtis q̃ nõ debuit examinari, ſi pars uult, ut nihil omnino probet, debet prius cõtra eũ proteſtari.in ti. de oppoſitionibus cõtra teſtes,nu 98 251

Teſtis ſubditus an ſit idoneus teſtis pro domino.in eo.ti.nu.99. ibi.

Teſtis ꝓ domino an poſſit eſſe uaſallus ſuus? in eo.ti.nu.100 ibid.

Teſtis amicus an ſit idoneus teſtis pro amico? in eo.ti.nu.101 252

Teſtis an poſſit eſſe affinis ꝓ affine. in cod. ti. nu.105 ibid.

Teſtis an poſſit eſſe filius ꝓ patre, & econtra, & quid in alijs deſcendẽtibus.in eod.tit.nume.106. ibi.

Teſtis an poſſit eſſe filius naturalis ꝓ patre? in eo.ti.nu. 108 ibi.

Teſtis an poſſit eſſe uxor ꝓ uiro, & an familiaris, & domeſticus in eo.ti.nu.107 ibid.

Teſtis falſus tenetur de falſo, & etiã de omni delicto inde ſecuto.in eo.ti. nu.156 253

Teſtis cuius depoſitio fecit, ut quis indebite morte afficeretur, uel abſolueretur, tenetur de homicidio.in eo.ti.nu.140 ibi.

Teſtis ſuperior ſi deponat corãm inferiore falſum, an ab eo poſſit puniri ĩ e.ti.nu. 144. ib.

Teſtis uacillatio quomodo ꝑ notariũ ſit ſcribenda in eo.ti.nu.145 ibid.

Teſtis ſi nollt dicere ueritatem niſi data pecunia, an liceat illi dare, ad hoc ut dicat: in eo. ti.nu.156 254

Teſtis qui aſſerit corã amicis ſuis ſe falſum dixiſſe, an poſſit pecunia induci ad illud ꝓpalandum.in eo.ti.nu. 149. ibi.

Teſtis ſi pecuniã accipit, ut non deponat; qua pœna teneatur.in eo.ti.nu.150 ibid.

Teſtis deponens ſuper non uerisimili nõ probat niſi aſſignet rationem; etiam non interrogatus.in eo.ti.de plu.vio.nu.94 178

Teſtis qui pecuniam accipit, vt verũ dicat, an cõprehendatur in ſtatuto punienre falſum teſtem, uel producentem falſum teſtem.in ti.de oppoſit.contra teſtes,nu. 151 254

Teſtis an poſſit eſſe tranſuerſalis pro alio trãſuerſali, & præſertim frater ꝓ fratre.ĩ eo. ti. nu.109 252

Teſtis cõſanguineis uſque ad quem gradum non poſſit eſſe teſtis in eo.ti.nu.110 253

Teſtis an poſſit cõpelli, vt pro fratre ad defenſionem deponat.in eo.ti.nu.111 ibi.

Teſtis poteſt eſſe frater cõtra fratrem ſi uelit. in eo ti.nu.112. ibi.

Teſtis an poſſit eſſe tutor ꝓ pupillo, uel prelatus pro ſua eccleſia. in eo. ti. nu. 114. ibi.

Teſtis an poſsit eſſe famulus tutoris.i eo.ti.nume.115. ibi.

Teſtis an poſsit eſſe pro monaſterio ſuo famulus abbatis, uel antiquus colonus.in eod.ti. nu.116. ibi.

Teſtis an poſsit eſſe ꝓcurator, uel aduocatus etiam in cauſa appellationis, & qui deſiit eſſe.in eo.ti nu.117 ibi.

Teſtis an poſsit eſſe officialis, q̃ deſiit eſſe officialis.in eo.ti.nu.118. ibi.

Teſtis an poſsit eſſe ſolicitator cauſæ.in eo.ti. nu.119. ibi.

Teſtis non eſt idoneus, quando ei poteſt aſcribi.

bi laus, vel uituperium.in e.ti.nu.120.ibi.
teſtis an poſſit eſſe qui fuit iudex,& arbiter in ea cauſa.in e.tit.nu. 121. ibi.
teſtis an poſſit eſſe creditor.e.ti.nu. 123. f.ibi.
teſtis an poſſit eſſe qui habet commodum in conſequentiam ex ſuo teſtificatu.in eod.ti. nu.124. ib.
teſtis ſi interrogatus reſpondit, ſe non habere commodum, intelligatur principaliter. in e.ti.nu.125 ibid.
teſtis qui in cauſa vniuerſitatis reſpõdit,ſe nõ habere commodum in e.ti.nu.126 ib.
teſtis quomodo dicatur habere commodum. in e.ti nu.127 ibid.
teſtis an ſit idoneus proxeneta,in eo. ti.num. 129 ibi.
teſtis poteſt interrogari, an ſit liber, uel ſeruus,uel inimicus.in e.ti.nu.136 ibid.
teſtis ſuſpectus põt interogari ẽt de his, quæ ad rem non pertinet.in e.ti.nu 137 ib.
teſtibus an ſit ſoluendum, quod amiſerunt. ſi in itinerib.ſpoliarentur.in e.ti.nu.133 ib.
teſtibus ſunt ſoluendæ impẽſæ,quas fecerunt eũdo,& redeũdo,& ſtãdo, & quid de operibus,quas amiſerunt.in e.ti.nu.132 ibid.
teſtibus duobus fide dignis magis creditur, quam mille ſceleſtis.in e.ti.nu.152 254
teſtibus an credatur eſt in arbitrio iudicis. in eod.ti.nu.103. 252
teſtibus rei magis adhærere iudex iuſtus debet,q̃ actoris ẽt ſi teſtes actoris plus in aliquo præualeant teſtib.rei.in ti.de defenſionib.reo.& defenſionũ impugnat.n.9.f.122
teſtibus examinatis,& poſtea mortuis,ſi quis eorũ depoſitionibus fuerit vſus, nõ poteſt argui de falſo,quia falſitas oſtendi nõ põt, cum teſtes non poſſint amplius torqueri. in tit.de publicatione proceſſus, & teſtiũ, nume.38 241
teſtibus examinatis debet legi depoſitio ſua ut eam melius confirment,antequam recedant à iudice.in e.ti.nu.31 240
teſtibus ad libitis conſenſu partium, an poſſit aliquid apponi in eo.ti.nu.20. 239
teſtibus ꝑ me productis, an pars aduerſa poſſit vti,me non vtente?in eo.tit.nu.17 ibi.
teſtibus uarijs, & qui non fuerunt torti nulla eſt adhibenda fides, in tit.de partu ſuppoſito,nu.19 213
teſtibus quibus producens dixit, ſe nolle uti, an poſſit alia pars uti?in ti.de falſis,nu.162. f.206.& ſupra eo.ti.nu. 127.
Teſtibus rei ſuꝑ negatiua coarcta ta deponẽtibus in dubio magis creditur,quàm teſtib. accuſatoris ſuꝑ affirmatiua deponẽtib.in in tit.de defenſionibus reorũ, & defenſionum impugnationibus,nu.32. 124
Teſtibus ſuꝑ negatiua,loco & tempore coarctata deponẽtibus, non minus creditur, quàm deponentibus ſuper affirmatiua.eo. ti.nu.31. ibid.
Teſtibus ẽt ſigularibus,poteſt fidem dare iudex ex alia cauſa in tit. de indicijs,& cõſiderationibus ante tort.nu.31. 95
Teſtibus quibus aliquis dixerit, vere uel,ficte ꝑ ſtatutũ ſe nolle uti, an tamẽ poſſit uti in cauſa criminali,vel uti ad reprobandũ teſtes partis aduerſę.i ti.de falſis,nu.161.206
Teſtium contrariorũ in criminalibus, an fiat cõcordia vt probent. in tit. de oppoſitionib.contra teſtes, nu.52. 244
Teſtium numerus,aut integritas,vnius, non ſupplet vitiũ alterius teſtis in criminalibus & hoc quo ad plene probãdũ ſecus quo ad torquẽdũ. i ti.de cõuictis, nu.21.fo.88
Teſtium dicta facilius debilitanẽ in criminalibus,quàm in ciuilibus in eo.ti.n.59. f.90
Teſtium numerus ſupplet circũſtantias, quę requiruntur ad probãdũ famam.in tit. de indicijs,&conſiderationibus ante torturã, num.69. 99
Teſtium dictis an quis poſſit uti una parte,& aliã omittere?in tit.de falſis, nu.125.f.203
teſtiũ dictis an magis credatur, ſi deponant cum tortura?in tit.de partu ſuppoſito,nume.18. 215
teſtium falſitas quomodo poſſit oſtendi, publicatio proceſſu,ſi agatur criminaliter ad puniendum,& non ad retractandam ſentẽtiam.in ti.de public.proceſſus, & teſtium, nu 7 238
teſtium perſonas quomodo liceat poſt publicationem reprobare, ſi prius fuerit proteſtatum.in ti. de publicatione proceſſus, & teſtium.nu.10 239
teſtium dicta pñt, reprobari ab ipſomet producente,& quæ ſit ratio.in e.ti.nu.16.f.ibi.
teſtium publicatio in crimine hæreſis nõ fit. ubi imminet periculum.in ti. de hæreticis. nu.8 128
teſtimonia,quæ dicantur falſa, diuerſa aduerſa,uel contraria. in ti. de tortura teſtium, nu.18 117
teſtimonium dicere multi ſunt, qui non poſ-

ſunt cogi.in tit.de oppſitionibus contra teſtes,nu.66. 248

Textus in l.ſi quis intentione.ff.de indicijs an procedat in criminalibus,in ti.arborũ furtim cæſarum,nu.2. 227

Textus in l.iubemus. C.de teſtamẽtis. in fine. quomodo intelligatur. in tit.de falſis, nu. 62. 198

Tignum ædibus,vel uineis iniunctum,ſi quis euellat, punitur ſiue furtiuum eſſet, ſiue alienũ.in tit.de tigno iniuncto, nu.1. 228

Tignũ alienum ædibus uineis ſuis iniungens quinque actionibus tenetur, & an una tollat aliam.in eo.tit.nu.2. ibid.

Tituli demonſtratio ſicut requirit in interdicto vnde vi.ita & in remedio capituli reintegranda.in tit.de principe, nu.255. f.353

Tituli defectus impedit remedia poſſeſſoria. in eo.tit.nu.330. 360

Titulus de his qui ſibi aſcribunt in teſtamento, an habeat locum non ſolum in teſtamentis in ſcriptis,ſed etiã in nuncupatiuis. in tit.de his qui ſibi aſcribunt in teſtamento,nu.2. 208

Titulus iuſtus, uel poſſeſsio exigendi uectigal,qui dicatur. in tit. vectigalia qui poſſint imponere,nu. 14. 382

Titulus de crimine ſtellionatus. quomodo differat à ti. de extraordinarijs criminib. in ti.de extraordinari js crimin.1. 229

Titulus lucratiuus, ſeu quaſi dicit quãdo res magni precij paruo emittitur.in tit.de prin. nume.325. 360

Titulus debet oſtendi à publicano, q adtraudẽ agit, alias nõ obtinet, nec pceſt quaſi poſſeſsio exigẽdi, & qbus caſibus neceſſe ſit oſtendere titulũ, in eo.ti.nu.235. f.352

Tormenti genus qđ fit laqueo ferreo in collum iniecto. in tit. de pluribus uiolentijs, nume.77. 178

Tormentis non eſt inchoandum iudiciũ, nec ab eo actu p quem quis tortus dicatur. in ti.de tor.nu.26. 111

tormentum quodibet cũ dolore non eſt quæſtio.in ti.de tor.nu.11. 110

Tormentũ pprie dicitur magnus dolor corporis, & magna afflictio. in eod. titu. numero 14. ibid.

Torquens conuictũ iudex poteſt proteſtari deueniẽ ad torturam,ut reus confiteat ne poſtea poſsit appellari. in ti.de ind. & conſide.ante tor.nu.31. 103

Torquẽs indebite & de facto,ſine indicijs,uel illis purgatis,præſumitur doloſe toſiſſe, &. ſi ſequatur mors ex tortura, punitur pœna homicidi,in ti.de tor.nu.28 111

torquens, præcedentibus indicijs,ſed non ſufficientibus,uel excedens modũ per ignorantiam punitur pro modo culpæ, & in dubio culpa præſumitur,niſi dolus appareat. ĩ eo. ti.nu.29 ibid.

torquens ut debuit ita ut nec culpa,nec dolus interuenerit,non punitur aliqua pęna,licet mors ſequatur.in eo.ti.nu.30. ibid.

torquens omnino de facto, animo tortum occidendi,punit r pœna capitis.in eo.titu.nume.32 ibid.

torquẽs indebite,ita ut debilitatio ex tortura ſequatur,tenetur ad dãna, & intereſſe vltra alias pœnas.in eo.ti.nu.33 ibi.

torquens reum non debet uti inſtrumento inſolito ad torquendum.in eo.ti.nu.40 112

torquens conuictum,uel cõfeſſum,ſi ſint cauti iudices.ſcribi faciunt proteſtationem,nõ torquendi eũ ſuper his,de quibus cõuictus ſit,ſed ſolum ſuper alijs delictis, nec illos interrogant ſuper illis ita probatis.in titul.de ind.& cõſiderat.ante torturam,nume. 131. folio. 103

torquere facilius debet iudex ĩ delictis nocturnis.in eo.ti.nu.174. 107

torqueri poteſt confeſſus qualificate ad ueritatem eruendam.in titu.de confeſsis,numero 27. 82

torqueri poteſt quis cum proteſtatione,quod propter hoc non fiat præiudicium uiolẽtis præſumptionibus.in eo.ti.nu. 29. ibid.

torqueri non debet aliquis, niſi præcedẽtibus indicijs.in ti.de ind.& conſider. ante tor.nume.5. 94

torqueri poſſunt omnes qui ſunt in domo, in qua reperitur aliquis interfectus, quãdo ſunt malę famæ omnes,alias illi ſoli, qui male audiunt, & hoc quando non adeſt aliud indicium.in eo.ti.nu.50. 97

torqueri poteſt reus in cauſa crim. nõ in leui, ſed in grauiore delicto.in eo.ti.nu. 92 100

torqueri non poteſt reus homo liber in cauſa ciuili, ſecus aũt ſeruus.in eo.ti.nu. 95 ibid.

torqueri,qui poſſint, ubi tractetur. in eod. tit. nu.96 ibi.

torqueri poteſt reus in cauſa ciuili, quæ habet annexum delictum, ut in cauſa uſurariũ, in eod.ti.nu.97. ibid.

Torqueri nō poteſt quis, uide de delicto actū eſſet ciuiliter. in eo. ti. nu. 98. ibid.

torqueri poſſunt ſerui ubi de delicto actū eſt ciuiliter. in eo. ti. nu. 99. ibi.

torqueri poteſt reus etiam quando delictum per gratiam eſt ſublatam; ſed agitur de intereſſe partis. in eo. ti. nu. 101. 101

torqueri regulariter quilibet poteſt. in eod. tit. nu. 102. ibid.

torqueri poſſunt clerici, & presbiteri, præcedēte fama, dummodo per funē, & fidiculas nō torqueātur, licet Mediolani ſeruetur, ut torqueantur, ſicut ceteri precedentib. tamē legitimis indicijs. in eo. ti. nu. 10. ibid.

torqueri non pōt miles creatus ſecundū antiquā ſolemnitatē eorū, in eo. ti. nu. 104. ibid.

torqueri doctor, & aduocatus non poſſunt, & conſuetudo in contrarium non ualet. ī eod. ti. nu. 111. ibid.

torqueri non poteſt aliquis indignitate exiſtens. in eo. tit nu. 110. ibid.

torqueri poteſt decurio de cōſuetudine. in eo. ti. nu. 112. ibid.

torqueri non poteſt miles, vel conſiliarius in eo territorio, in quo ſunt creati, ſecus ī alio territorio. in eo. tit. nu. 113. 102

torqueri poſſunt perſonæ alias priuilegiatę in crimine læſæ maieſt. falſi, priuati carceris. in eo. ti. nu. 115. ibid.

torqueri doctor non pōt ēt ſi in officio prætura, uel alio delinquat. in eo. ti. nu. 116. ibid.

torqueri non poſſunt de iure etiam pro nepotes decurionum. in eo. tit. nu. 118. ibid.

turqueri licet nō poſſint decrepiti, & minores, & aliæ priuilegiatæ perſonę poſſunt, tamen terreri. in eo. ti. nu. 121. ibid.

torqueri qui nō poſſunt, uel ratione perſonæ, uel ratione indiciorū debilium, nō poſſunt ligari cum minis torquēdi eos, minusq; eleuari. in eo. tit. nu. 112. ibid.

Torqueri, ut quis poſſit, neceſſe eſt ut precedat formatio inquiſitionis, litis cōteſtatio, repetitio teſtium, parte citata, & publicatio proceſſus. in eo. tit. nu. 126. ibi.

Torqueri non poteſt quis, vbi extāt probationes, ſed ſolum vbi veritas aliter haberi non poteſt. in eo. ti. nu. 129. 103

Torqueri regulariter nō poteſt quis non præcedentibus indicijs. in eo. tit. nu. 132. ibid.

Torqueri poteſt inquiſitus in banno poſitus ꝓpter contumaciam, ſi velit cōparere in termino ad purgandam cōtumaciam, maxime Mediolani. in eo. ti. nu. 133. ibid.

Torqueri an poſſit quis ſine indicijs ī criminibus, quæ ſecreto fiunt, vel atrociſſimis, & nullum caſum eſſe, in quo nō requiratur indicium. in eo. tit. nu. 136. ibid.

Torqueri non debent crimine notati in teſtes niſi præcedat pręſumptio, uel indiciū. in eo. tit. nu. 152. 104

Torqueri qui non poſſunt, tamē uerbis, & uultu terreri poſſunt. in ti. de tor. nu. 19. 116

Torqueri nō ſolet quis ultra trinam uicem. in eo. ti. nu. 44. 112

Torqueri non debent niſi duo, uel tres teſtes, quando plures ſunt, qui præſumūtur tacere veritatem. in eo. ti. nu. 45. ibid.

Torqueri nō debent teſtes niſi prius præcedāt contra reum iudicia. in tit. de tort. teſtiū, nume. 1 115

Torqueri non poteſt teſtis liber homo, etiā ſi vilis ſit niſi uacillet, uel præſumatur ſcire id quod negat. in eo. ti. nu. 2 ibid.

Torqueri liber homo poteſt uacillās, etiam ſi indignitate, uel nobilitate, uel officio ſeculari eſſet poſitus. in eo. tit. nu. 4 116

Torqueri debent plures fratres in eadē domo exiſtentes, in qua reperta eſſent inſtrumēta ad monetam, ſi eſſent malæ uitæ, in titul. de falſa mon. nu. 8 216

Torqueri poteſt presbyter teſtis uarians etiā ſi non procedat infamia. in ti. de tortura, numero 6 116

Torqueri non poſſunt in dignitate exiſtentes, ſiue uti rei, ſiue uti teſtes examinētur. in titulo de tor. teſt. nu. 7 ibid.

Torqueri poteſt teſtis uilis qui non citatus ſe ingerit ad dicendum teſtimonium, & eſt ſuſpectus, in eo. tit. nu. 9 117

Torqueri quando poſſit teſtis liber homo in eo. ti. nu. 8 ibid.

Torqueri poſſunt domeſtici negantes feciſſe furtū, uel ſcire quis fecerit. in e. ti. nu. 11. ibi.

Torqueri nō poteſt teſtis liber homo uacillās in cauſa ciuili. in eo. ti. nu. 14 ibid.

Torqueri poſſunt ſerui, tam ī cauſa ciuili, quā in crim. & quando tam contra dominum, quam contra extraneum torqueri poſſint. in eo. ti. nu. 15 ibi.

torqueri non poteſt crimine notatus, ſi retiicetur in dubium an torquendos ſit ubi qualitas criminis nō tangit cauſam, ubi uero tāgit, tūc abſque diſputatione eſt torquēdus. in eo. ti. nu. 42 120

Torqueri non debet teſtes, vbi aliqua bona ratio naturalis eos excuſ. in eo. tit. nu 42. f. ibi.
torqueri quis non debet, ubi alias plene cõſtat de delicto. in eo. ti. nu. 43 ibid.
torqueri poſsũt oẽs, ſed ſuſpectus in primis qñ toi ſunt uulnera occiſo illata, quod ſunt qui interuenerũt. i ti. de homic. nu. 28. f. 148
torqueri non poſſunt ut ſecus decrepiti, & milites, nec etiam ſerula cędi poſſunt. in tit. de tor. nu. 20 110
torqueri poſſunt ſimplices feudatarij in dominio Mediolani ex cõſuetudine, nec curatur de eorum dignitate. in ti de reg. nu. 9. 372
torqueri poſſunt indiſtincte famuli hoſpitum, ut inueniatur furtum commiſſum in hoſpitio. in ti furti aduerſus nautas caupones, ſtabularios, nu. 3 317
torqueri an poſſit cuſtos, ſtante ſtatuto, ut ulla teneatur pro delicto in territorio cõmiſſo. in ti. de captura, nu. 51 11
torquetur uicinus domui, in qua commiſſum eſt furtũ, ſi male audiat. in tit. de indicijs, & conſiderationib. ante tort. nu. 67 90
torquentur duo teſtes, aſſerentes ſe fuiſſe ſolicitatos, licet ſint ſingulares. in eod. ti. numero 159. 105
torquentur ſępe rei igne. in titu. de tortura, nume. 12 150
torquentur in dominio Mediolani feudatarij, licet deliquerint extra dominium, vbi tamẽ in loco delicti eſſet talis cõſuetudo. in ti. de regalijs. nu. 12 372
tortura purgantur non ſolum indicia, ſed etiã mœre probationis, in tit. de confeſsis, numero 22 82
tortura probatur etiã per coniecturã. in eod. ti. nu. 75 85
tortura debet adhibere à iudice ex cauſa. in ti. de indicijs, & conſiderationib. ante tortura, nu. 32. 95
tortura, quę leuis, in conſueta, & immoderata dicatur. in eod. tit. nu. 125 102
tortura animoſius decerni debet in delict s ſecretis, coniurationib. falſitatib. &c. quam in alijs, & ſi indicium in illis deficere aliqua ex parte, non eſſet iudex ita reprehendendus, in eo. ti. nu. 200 109
tortura grauior eſt quam utriuſq; manus abſciſsio. in ti. de tor. nu. 12 110
tortura leuis nõ dr̃ tortura. in eo. ti. n. 15. f. ibi.
tortura eſt leuis, grauis, & grauiſsima. in eo. ti. nu. 16. ibi.
Tortura debet fieri moderate. in eod. ti. numero 27 111
tortura indebite illata, ex qua non ſequitur mors, irrogat iudici pęnã extraordinariam. in eo. ti. nu. 31 ibid.
tortum quãdo adhibetur à iudice ut priuato, & quando iuriſdictio ſe ad id non extẽdit, licet iudex torqueat ut iudex, quomodo puniatur, in eo. tit. nu. 34 ibid.
tortura quõ probetur. in eo. ti. nu. 37. fo. ibid.
tortura quõ præſumatur. in eo. ti. n. 38. f. ibid.
tortura repeti poteſt, quãdo confeſſus reuocauit confeſsionem dum dicitur ad acta. in eo. ti. nu. 43 112
tortura refrenanda eſt in eo. ti. nu. 46. ib.
tortura repeti nõ debet contra reum, niſi quãdo nõ fuit, ut par erat tortus, uel noua indicia ſuperuenerint, & quomodo intelligať. in eod. tit. nu. 42 ibid.
tortura repeti non poteſt ex ſuccedẽtibus nouis indicijs, quando variatur a præcedẽti dicto etiam circa idem. in eo. tit. nu. 47 ibid.
tortura repeti poteſt, etiam ſi iudex dimiſerit tortũ ſine proteſtatione, ſed ſatis eſt ex actis apparere quod non fuerit, u ti debebat, tortus. in eod. ti. nu. 48 ibid.
tortura fidem addit teſti crimine notato, & ẽt inimico capitali ad inquiſitionem formandam. in ti. de confeſsis per tor. nu. 27. f. 115
tortura repeti poteſt, quando quis dicit unũ, & poſtea repetitus dicit aliud, & repetiť tortura toties quoties uariat. in tit. de tortura teſtium, nu. 21 118
tortura ſæpius in teſte repetenda nõ eſt. in tit. de mandato ad homic. nu. 31 159
tortura moderate adhibenda eſt. in eod. tit. nume. 32 ibid.
tortura indebite data. ſicut detentio, facit ut ſequentia nulla ſint in eo. tit. nu. 33 ibid.
tortura locum habet ubi etiam adſit minus quam ſemiplena probatio, in ti. de indicijs. & conſiderationibus ante tor. nu. 7 94
torturæ indicium reſultat ex dicto ſtuprati cõtra ſtuprantem, ſiue ſit ętatis completæ, ſiue non, licet aliud ſit reſpectu cõdemnationis. in eod. tit. num. 160 105
torturæ materia, & modi, ubi & per quos tractentur. in tit. de tortura, nu. 1 f. 110. & in ti. de indicijs, & conſiderationibus ante torturam, nu. 200. 109
torturæ an ſubijciatur an quis poſsit conuentionem facere in tit. de indicijs, & conſiderationib.

ſtionibus ante torturam,nu.202 ibid.
torturæ effectus eſt,quod per eam purgantur indicia.in ti.de cõfeſſis per tor.nu.26 f.115
torturæ ſufficit minus, quam ſemiplena probatio.in ti. de indicijs ,& conſiderationib. ante tor.nu.7 94
torius dicitur vbi adeſt tormentum, & dolor corporis,in ti.de tortura,nu.2 110
tortus quando in tormentis videtur dormire,quæ via ſit adhibenda.ut fateatur.in eo. ti.nu.39 112
tortus qui noluit fateri abſoluendus eſt,quando indicia quæ aderant contra eum non excedebant metam. in titul. de ſententijs, num.69 311
tortus conuictus ſi negat in tortura, an ſit abſoluendus, & de proteſtatione, quam faciunt officiales conuictum torquentis, & quando pecuniaria pœna conuictus poteſt condemnari.in eo.ti.70 ibid.
tortus interrogari poteſt legitime ſuper principali delicto,& de alijs delictis, de quibus non procedunt indicia. in tit. de indicijs ad tor.nu.137.138 103
tortus leuiter poteſt reperiri.in tit. de tortura, num.17 110
tractatus præcedens,vel tractatus ſubſequens excuſat a iudicio criminali. in tit. de decreto Mediolani, ut non procedatur criminaliter quando res habet originem a contractu,nu.2 67
tractatus ſolus contra principem ſufficit, ut quis incidat in legem primam , ad l.Iuliam maieſt.cum ſeq.in tit. de crim. læſæ maieſt. num.44 134
tranſactio inter uaſallos de feudo facta bona fide, & ſincere valet etiam ſine conſenſu principis,& etiam ſi acquirens feudum nullum ius alias in eo haberet.in tit.de principe,nu.335 361
transfuga poteſt impune occidi ante declarationem.in ti. de crimine læſæ maieſtat. nume.78 138
trahans ad hoſtes in damnum reipu.incidit in crimen læſæ maieſt.in eo.ti.nu.13 132
tranſigens reus an uideatur fateri delictum. in tit. de remedijs ex ſola clementia principis contra ſententiam,nu.30 325
tranſigere licet in cauſa adulterij.in tit. de coitu damnato,& pun num.3 185
trepidatio,& pallor uultus,ſunt multum arbitraria iudici,ex qualitate perſonæ ,in tit.de indicijs, & conſiderationibus ante torture. num.41 96
trepidatio rei qui ſit.in eo.ti.nu.42 ibid.
tributum, uectigal,cenſus , penſitatio,annua præſtatio reliquum,& capitatio quomodo differant.in tit.de uectigalib.nu.5 382
tumultus populi,ut ſedetur , iudex poteſt accelerare executionem ,licet ea de cauſa nõ poſſit procedere ad condemnationem . in tit.de crim.læſæ maieſt.nu.18 133
turbans in poſſeſſione aliquem defenditur, vel quia accuſator non probauerit ſibi incumbentia,vel quia non dolo turbauerit, vel quia res habet originem a contractu.in tit.de plurib uiolentijs,nu.44 176
turbare ciuilem dicitur ,& habentem directũ dominium , qui emphyteutam expellit, & non vult dominum recognoſcere . in eod. tit.nu.41 174
turbari pacificus ſtatus quando dicatur. in ti. de crim.læſæ maieſt.nu.65 136
turbator poſſeſſionis poteſt allegare rem habere originem a contractu, etiam ſi prætendat ſe poſſidere. in tit. de pluribus uiolent. nu.45 176
turbator uiolentus poteſt conueniri criminaliter Mediol. pp ſtatutum,licet de iure cõi ſit controuerſia.in eo.ti.nu.48 fo.176
turbator uiolentus tenetur , ſi dolus interuenerit ſtante ſtatuto Mediolan.licet iure cõi ſufficiat forte lata culpa.in eo.ti.nu.49. ibi.
turbator punitur,ſiue turbatio fiat in reb.corporalibus , ſiue incorporalibus , ut iuriſdictionis,in eo.tit.nu.50 ibi.
turbator poſſeſſionis excipiens,quod uia erat publica,q̃ño id probet.in eo.ti.nu.56.f.177
turbatæ poſſeſſionis dãnari põt ille , cuius coloni cum plauſtro fuerunt per fundũ meũ ad nemus ſuum incidendum , licet multis uicibus fuerint per quinque annos , quãdo illis vicib.reclamatum fuit.in eo.ti.n.55.ib.
turbatus in poſſeſſione , quam iuſte poſſidet, obtinet in eod ti nu.41 177
turbatus in poſſeſſione,quã iniuſtè poſſidet, obtinet contra extraneum turbantem , ſecus contra eum a quo poſſeſſionem habet, ſiue ſit actor,ſiue reus.in eo.ti.nu.42 ibi.
tyranni qui propriè dicantur.in ti. de ui publica,& priuata,nu.2 231
tyranni priuilegia , & conceſſiones cancellantur ueniente iuſto domino , in tit.de principe,num.39 339

Tyranni tempore geſta circa iuſtitiam an ualeant,in eo.ti.nu 43. ibid.

tyranni leges, & decreta, an teneatur verus dominus ſeruare.in eo.ti.nu.52. 140

Et in hoc dominio plura decreta ſeruantur condita ab his, qui tyranni habentur tanquam fundata ſuper bona ratione. ibid.

tyrannidis materia per quos tractetur. in tit. de prin.nu.38 339

tyrannice ſe exercēs Comes, vel Marchio, contra ſubditos ſuos, & præcedēte monitione non deſiſtens ab iniuſtitia, deponendus, & priuandus eſt feudo ultra alias pœnas.in eodem ti.nu.55 340

tyrannicum regimen quando ſit, & an peius ſit a tyranno, uel a tyrannis regi. in eod. tit. nu.66 340

tyrannis quomodo probetur.in ti.de ui publ. & priuata,nu 3 231

tyrannus non poteſt cōcedere licentiam feudatario alienandi feudum, ſed reuocantur alienata poſtea per iuſtū dominum, quando alienans deceſſit ſine prole.in ti.de principe,nu.44 339

tyrannus ſi conſentiat feudatario alienanti, cuius non defecit linea in eo, in quo conſeſſiſſet uerus dominus, non reuocatur alienatio per ſuccedentem uerum dominū, niſi acquirens non ueniret ad recognoſcendum uerum dominum, uel talis eſſet, qui ab eo nō deberet recognoſci,in e.ti.nu.45. ib.

tyrannus in ſtatu confirmatus per Imperatorem, uel Papam, an ſit ſecurus. in eod.titu. nu.54 340

VAcantia bona ad fiſcum pertinent, in ti. de bonis vacantibus,num.1. 388

Vacantia bona dicuntur quando nullus conſanguineus, vel legitimus hæres relinquitur, vel relictus repudiat. in tit. de bonis uacantibus,num.2 ibid.

Vacantia bona, an quærantur fiſco ipſo iure quo ad dominum, & poſſeſſionem, in eod. tit.nu.6 389

Vacantia bona quanto tempore præſcribantur.in eo ti.nu.8 ibid.

Vacantia bona quot modis dicantur. in eod. tit.num.9 ibid.

Vacantia bona apprehenduntur per fiſcum, facta prius inquiſitione ubi ſunt bona, & poſtea deſcriptione, mox proclamate, ut ſi quis ſit hæres veniet, & nullo ueniente, tūc apprehenduntur, & fit eorum unio cū bonis fiſci, non autem ut fit hoc tempore, & male.in eod.ti.nu.12 ibid.

Vacantibus in bonis ſuccedentes ante fiſcū, qui ſint, in eo.ti.nu.5 ibid.

Vacantibus in bonis nullum eſſe hæredē per proclamate uerificatur, in eo.ti.nu.4 ibi.

Vacātium bonorum in adminiſtratione quis ſit iudex, etiam quando hæreditas eſt damnoſa.in eo.ti.nu.3 ibid.

Vacantium bonorum acquiſitio non eſt fructus iuriſdictionis.in eo.ti.nu.13 ibid.

Vacillans teſtis non ſolum teſtimonium reddit nullum, ſed etiam ipſe punitur.in tit. de tor.teſtium,nu.17 114

Vacillare dicitur teſtis non ſolum, quando in iudicio modo vnum modo aliud dicit, ſed etiam quādo in iudicio deuiat ab eo quod extra iudicium dixerat, & torqueri poſſet, in eod.ti.nu.12 117

Vagabundus ubique poteſt citari.in tit.de citationibus,nu.34 75

Vagabundus delinquens poteſt ubique conueniri, in ti.de foro comp.nu.70 44

Variare quando quis dicatur. in tit. de tor.teſtium,nu.22 118

Variare interdum licet etiam priuato.in titu. de principe,nu.17 337

Varians reus poteſt torqueri, ſed non puniri de falſo.in tit.de indicijs, & conſiderationibus ante tor.nu.39 96

Variatio rei ſola ſufficit ad torturam, in eod. tit.num.40 ibid.

Varius non dicitur teſtis, quando in modico eſt contradictio, in ti de tor.teſt.nu.32 119

Varius dicitur teſtis, quando uarietas eſt in facto principali, non ſi ſit in neceſſarijs, in eo. ti.nu.27 118

Vaſalli uidentur tranſlati aliquo Duce, vel Marchione creato, in ti.de principe, nume. 229 351

Vaſalli transferuntur cum uniuerſitate ſine conſenſu, non in generali conceſſione, in eod,ti.nu.230 ibid.

Vaſalli duo alicuius principis, non poſſunt litigare de re feudali corā alio principe, nec valet proceſſus, & poteſt præcipere eis dominus ſub pœna priuationis, ut deſiſtent. in eo.ti.nu. 261 353

Vaſallus ubi uideret periculum contra dominum, debet denunciare domino, alias poſſet priuari feudo, in eodem titulo, numero 259 fol.ibid.

Vaſallus debet nominare dñm ſuũ in iudicio, ubi orietur lis inter eam, & alium principẽ qui ſe præſupponeret dominum ſuper iuriſdictione, vel quæ pẽderet ab ea, ne dominus priuetur poſſeſſione. in e. ti. n. 260 ibi.
vaſallus quando bona fide dicatur facere alienationem. in e. ti. nu. 337 361.
vaſallus ſi committat crimen leſæ maieſt. cui bona applicentur. in ti. de pœn. nu. 29 214
vbertas vnius anni, quæ non ſit tanta, ultrã ſolitam perceptionem, quanta fuit ſterilitas alterius anni, an ſuppleat ſterilitatem, remanet in arbitrio iudicis, & vulgi opinione. in ti. de remiſſione mercedis conductorum, nu. 25. 396
vbertas non debet excedere duplum eius, qđ ſolitum eſt percipi, ad hoc ut non fiat remiſſio in e. ti. nu. 21. ibi.
vbertas ꝙ tunc dicatur, qñ percipitur ultra dimidiam eius, quod ſolitũ eſt percipi, non eſt à iure approbatum. in e. ti. nu. 30. ibi.
vbertas, & lucrum differunt, ſicut damnum, & ſterilitas in materia remiſſionis. in eo. ti. nu. 31 ibid.
vbertas an compenſetur cum anno, uel annis ſterilib. quãdo in locatione plures anni sũt quã duo, ſi aliqui termini ſunt non ſteriles, ſed damnoſi tantum. in e. ti. nu. 32 ib.
vbi agitur ciuiliter agitur iure actionis, ubi criminaliter officio iudicis. in ti. qũo procedatur per actionem in delictis, nu. 15 64
vectigal proprie dicitur quod datur propter id, quod uehitur, licet etiam pro re exiſtente in ciuitate, uel oppido detur, & appellatur uectig. in ti. de uectig. nu. 1 381
vectigal, & gabella & datum maxime Mediolani æquiuoca ſunt. in e. ti. nu. 2. ib.
vectigal appellatur etiam lucrum, quod percipit fiſcus ex ſale. in e. ti. nu. 3 ibi.
vectigal dicitur omne, quod penditur fiſco. in e. ti. nu. 4 382
vectigal nouum an poſſit imponi per habentem iura imperialia, in ſuo territorio in præiudicium eius cum quo habet conuentionẽ, ut ei nihil innouet. in tit. uectigalia qui poſſint imponere, nu. 6 ibi.
vectigal nouum imponere poteſt habens iura principis. in e. ti. nu. 10 ibi.
vectigal nouum, ſi debet imponi, requiritur licentia principis. in e. ti. nu. 11 ibi.
vectigal nouum ex qua cauſa iuſta poſſit imponi. in e. ti. nu. 12 ibi.
vectigal quando poſſit uendi ſine licẽtia principis, qui conceſſit. in ti. de remiſſione mercedis publicanorum, nu. 12 408
vectigal quod exigitur ex frumẽto in horrea, & uino in cellas deportato triginta annis, non ſoluens priuato, præſcribit libertatem contra priuatum. in ti. de principe, numero 159. 347
vectigal, tributum, cenſus, penſitatio, annua præſtatio, reliquum & capitatio, quomodo differant. in titu. de uectiga. numero 5. 382
vectigal ſi alienetur ad certum tempus, utrũ dicatur uenditio, an locatio, & in quo conſiſtat utilitas. in tit. de uectigalium conductione, nu. 1 383
vectigal quando ſit ſoluendũ ex cõtractu cõditionali. in ti. de uect. quod ſoluitur ex cõtractu, n. 3. f. 383. & in ti. uect. quo loco & tempore ſit ſoluendum, nu. 8 384
vectigal an debeat ſolui, ſi fiat conuentio de contrahendo, vel contractus precio declarando per tertium nominatum in ti. de uectigali quod ſoluitur ex contractu, numero 4. 383
vectigal quãdo liceat fraudare. in ti. de fraud. uectig. nu. 19 386
vectigal non debet ſolui, quando acceſſorie ſit uenditio ad contractum locationis, uel dotis, ubi pro locatione, uel dote non debeat ſolui. in ti. de uectigali, quo ſoluitur ex contractu, nu 5. 384
vectigal non ſoluitur, qñ adeſt ſtatutum ut pro inſtrumento ſoluatur uectigal, & fiat contractus ſiue inſtrumẽtũ in e. ti. nu 7. ib.
vectigal ſolui debet in loco ſolito, adeo ut ſi alibi exigatur, priuetur iure ſuo, qui illud habet. in ti. uectigal quo loco, & tempore ſit ſoluendum, nu. 1. 384
vectigal, quod ſolet exigi à tranſeuntibus per aquam, non poteſt exigi ab his, qui per terram iter faciunt, nec è contra. in eod. ti. nume 2 ibid.
vectigal ſi debet ſolui ad portã ciuitatis, non prius debetur, quam ſit peruentum ad portã, et ſi quis ſit in ſuburbijs. in e. ti. nu. 4 ib.
vectigal debetur ei, ad quẽ ſpectat ius primi menſis, quando uno menſe ſpectat uni, & alio ſpectat alteri, & quis cœpit primo mẽſe extrahere, ſed non potuit impeditus tẽpeſtate, & alio menſe extrahit. in e. ti. nu. 6. ib.
vectigal quo loco ſit ſoluendum, quando cõtractus

tractus eſt conditionalis, & conditio alibi purificatur, quam in loco contractus. in e.ti.nu.7 ib.

vectigal debet ſolui tempore celebrati cõtractus conditionalis, non tempore euenientis conditionis, in ti.uectigal quo loco, & tempore ſit ſoluendum, nu.8. fo. ibi. Et ſupra in ti.de uectigali, quod ſoluitur ex contractu, nu.3 383

uectigal ſoluendum eſt in loco contractus, licet res alibi ſit. i ti.uectigal quo loco, & tẽpore ſit ſoluendum. nu.9. 384

vectigal pro dote an debeat ſolui in loco contracti, an in loco conſumati matrimonij. in e.ti.nu.11 ibi.

vectigal ſoluere quis teneatur ex multis perſonis enumeratis. in ti.uectigal ſoluere qui teneantur, &c.nu.1 ibi.

vectigal ſoluere tenetur emptor, non uenditor, in e.ti.nu.2 ib.

vectigal an teneantur ſoluere clerici pro reb. in e.ti.nu.3 ibid.

vectigal an teneatur ſoluere commune, uel fiſcus emptori, quando quis illud emit à cõmuni, uel fiſco in e.ti. nu.4 ib.

vectigal an teneatur ſoluere emens ab eccleſia uel fiſco. in e.ti. nu.5 ibi.

vectigal an teneatur ſoluere hæres, uel legatarius. in e.ti.nu.7 ib.

vectigal non poteſt imponi forenſibus cõducentibus neceſſaria ad locum, qui ſit exemptus à uectigalibus ex conuentione. in eo. tit.nu.8 ibid.

vectigal quibus ex rebus ſoluatur remiſſiue, in titu. uectigal pro quibus ex rebus ſoluatur nu.1. ibid.

vectigal an debeat ſolui, qñ ſtatutum mãdat, ut ſtatum ſoluatur pro libra, & res minoris precij ſit quam libra. in e ti.nu. 2 385

vectigal nõ debet ſoluere deferẽs res ad exercitum mandato principis. in e.ti.nu. 3 ib.

vectigal an ſoluatur pro refectione inſtrumẽti. in e.ti.nu.4 ib.

vectigal ſolui non debet pro datione inſolutũ, quæ propter appellationem ſit ſuſpenſa, uel reuocata, uel quando debitor bona recuperauerit. in e.ti.nu. 5 ibi.

vectigal an debeat ſolui, qñ ſtatutum uult, ut ſoluatur pro uenditione. & hæres cogitur ex diſpoſitione teſtatoris uendere. in e. tit.num. 13. ibi.

vectigal ſi ſit ſolutum in alia parte iudici, non pro petitione facta, an iudicium ſit nullum quando ſtatutum uult, ut ſoluatur pro litib. ſub pœna nullitatis. in e.ti.nu.14 ib.

vectigal qualiter ſoluatur, ſtãte ſtatuto diſponente, ut ſoluatur pro quãtitate petita ad rationem duorum denariorum pro qualibet libra, cum quis petit triginta, & obtinuit decem. in e.ti.nu.15 ibid.

vectigal an debeat ſolui pro eo, quod ſuper eſt, deductis expenſis. in e.ti.nu. 16 ib.

vectigal qualiter ſoluatur, quando ſtatutum uult illud ſolui pro hæreditate, & quis ſit inſtitutus donec viuat, & ſub conditione. in eo.ti.nu.17 ibi.

vectigal qualiter ſoluatur pro annuo legato quando ſtatutum uult, ut pro quolibet legato ſoluatur. in eo.ti.nu. 18 ib.

vectigal an debeat ſolui, qñ hæreditas patris eſt delata filio, & ſtatutũ uult, ut ſoluatur pro qualibet hæreditate. in e.ti.nu. 19 ibi.

vectigal ſi promiſit ſoluere uector. & dominus poſuit capſulam incluſam in ſe uehenda, & fuit capta à publicanis, cuius ſit periculum. in ti.de fraudantibus uectig.numero 5 ibid.

vectigal ſi non ſoluatur per conductorem, vel nautam, cuius periculum ſit. in eo.ti.nu.6. ibid.

vectigal licet non debeat ſolui, tamen res debet conſignari, alias incidit in commiſſum. in e.ti.nu.10. ibid.

vectigal non ſoluens quomodo dicatur in dolo, ita ut incurrat pœnam ſtatuti. in titu.de fraud.uectig.nu.16 386

vectigalem fundum quãdo dicatur cõductor à fiſco habere. in ti.de remiſſione mercedis conductorum, nu.117 405

vectigali ſoluto ex contractu, an debeat ſolui ex diſtractu. in tit.de uectigali quod ſoluitur ex contractu, nu.1. 383

vectigali ſoluto ex contractu, an debeat ſolui iterum, quando trãsfunditur in alium, uel quando reficitur, combuſto protocolo. in e.ti.nu.2 ibid.

vectigalia ſunt odioſa, & interpretatio debet fieri contra exigentem. in titu.de vectigalibus, num. 10. 382

vectigalia noua poſſunt imponere, qui nõ recognoſcunt ſuperiorem. in ti.uectigalia qui poſſint imponere, nu.1 ibi.

vectigalia fraudãtium materia ubi tractetur. in ti.de fraudantib.uectig.nu.15 386

vecti-

Vectigalia noua ſicut non poteſt princeps imponere, ita nec collectam nouam. in tit de princ.nu. 179 344

Vectigalia, & augariæ tolluntur cōſuetudine nō ſoluendi & præſcriptione 40. annorum cōtra fiſcum, non contra priuatum, niſi ſolueretur in recognitionē vniuerſalis dominij, quia tunc non præſcribitur. in tit. de fiſco, & priuil. eius, nu. 53. 365

Vectigalia poſſunt imponi per non recognoſcentem ſuperiorem, tam ſuper publicis fluminibus, quam in terra. in ti. de aquis, & fluminibus, num. 37 385

Vectigalia ſunt de reſeruatis principi. in ti. vectigal qui poſſint imponere, nu. 2 382

Vectigalia noua an poſſint imponi ſubditis, & qualiter eis ſuccurratur. in eod. tit. numero 7 ibi.

Vectigalia noua, an poſſit imponere feudatarijs ſubditis, uel eis cōcedere, vt inter ſe imponant. in eo. ti. nu. 8 ibi.

Vectigalia noua imponēs præſumitur inferre uim in ti. de ui publ. & priua. nu. 4 231

Vectigalia an poſſint imponi tranſeuntib. per uiam publicam. in ti. de uia pub. nu. 7 392

Vectigalium ſtatuta non trahuntur de ſimilibus ad ſimilia. in ti. de vectig. nu. 11 382

Vectigalium libri an, & quando probent. in eo. ti. nu. 13 ibi.

Vectigalium in cauſis non offertur libellus. in eo. ti nu. 11 ibi.

Vectigalium impoſito quæritur tanto tempore, cuius initij memoria non extet, nec requiritur ſcientia principis, bona fides, nec titulus. in tit. vectigalia qui poſſ. imponere, numero 3 ibi.

Vectigalis impoſitio non cenſetur concesſa, nec pedagium per uerba quantumcūq; generalia. in ti. de regalijs, nu. 28 374

Vectigalis noui exigendi ius non comprehenditur in uerbis amplis, & generalibus. i eo. ti. nu. 9 382

Vectigalis inſtitutio eſt ex maximo imperio. in eo. ti. nu. 4 ib.

Vectigalis ius exigendi an quæratur præſcriptione. in eo. ti. nu. 5 ib.

Vectigalis quod p focos imponitur, materia ubi tractetur. in titulo de principe, numero 107 343

Venari an liceat. in ti. de regal. nu. 43 376

Venationem an poſſit feudatarius ꝓhibere? in eo. ti. nu. 42 ibi.

Vendens, ſeu alio modo alienans rem pignoratam, an incidat in crimen ſtellionatus, in tit. de crimine ſtell. num. 5 228

Vendens rem duobus, an incidat in falſum, in tit. de falſis, num. 112 202

Vendere frumentum, an poſſint cogi homines locupletes, maxime tempore penuriæ, & minus iuſto precio, in ti. de extraord. criminibus, num. 7 230

Vendito pedagio non uidetur uenditum ipſum corpus, quod percipitur ex uectigali, quando emptor debet ipſe percipere. in tit. de remisſione merced. pub. nu 11 407

Vendito iure exigendi, quod tenetur præſtare uenditor. in eo. ti. nu. 15 408

Venditor an teneatur pro collectis impoſitis ante uenditionem, ſed non ſolutis, an uero teneatur emptor, & differentia eſt, an bona emantur a fiſco, an uero a priuato, in tit. de principe. num. 111 344

Venditio facta coniunctæ perſonæ, an cenſeatur facta in fraudem fiſci. in ti: de bonorum publ. nu. 47 287

Venditio bonorum ob non ſolutas collectas facta, non ſeruatis debitis ſolemnitatibus reſcinditur, idem ſi allegetur uilitas precij infra dimidiam, & idē ſi interuenerit fraus, & dolus, licet uilitas ſit ultra dimidiam, in tit. de princ. nu. 131 345

Venditio, uel donatio an cēſeatur in fraudem fiſci, ſi donator, uel uenditor perſeueret in poſſesſione, in titu. de bonorum publicatione, num. 48. 49 287

Venditio ſi legitime facta ſit per ſubhaſtationem non poteſt res vendita recuperari per dominum ſoluentem collectas. in ti. de fiſco & priuileg. eius, nu. 28 368

Venæ auri, uel argenti ſunt dominorum feudi, & ipſi poſſunt fodere, & locare ſine priuilegio principis. in tit. de metallis, & argentifod. num. 4 390

Venæ auri, uel argenti repertæ in re infeudata ſunt uaſalli, non autem principis, licet decima ſpectet principi, niſi aliud vellent verba inueſtituræ. in eo. tit. nu. 11 391

Veneni data ſigna. in ti. de delicto. nu. 6 21

Veneni propinatio non tantū habet in ſe animum occidendi deliberatisſimū, ſed etiam proditionem, in titulo de homicidio, numero 14 146

Venenum, & per os datum, & in corpore contractū mortē affert. in ti. de delicto, nu. 5 21

Vene-

Venenum dans, ut eum, cui datur, interimat, nō punitur niſi ſecuto homicidio. in tit. de homicidio, nu. 13 146
Venenū, quæ parauerat cōcubitori ſuo, ut eū interimeret, quare capite mulctata ſit, licet ſecutus non eſſet effectus, in e. ti. nu. 13 ibi.
Venenum emens, licet non dederit, iure com muni punitur ad mortem. in e. ti. nu. 16 ib.
Veneti quare poſſint uectigalia imponere na uigantibus per ſuum Sinum Adriaticum. in ti. de acquiſ, & flum. nu. 36 376
Ventrem eſſe prægnantem quomodo probe- tur. in ti. de partu ſuppoſito, nu. 10 308
Verba hæc, Mouendo ſe de loco ad locum, quare opponantur inquiſitione. in ti. de in quiſ. nu. 119 34
Verba, Scienter, & doloſe, quare inquiſitione apponantur. in e. ti. nu. 113 33
Verba contumelioſa, & iniurioſa, quare in in- quiſitione ponantur. in e. ti. nu 122 34
Verba diffamataria, iſamatoria, blaſphema, maledica, quæ dicantur. in e. ti. nu. 129 ibi.
Verba, quibus utuntur inquiſitore in traden do degratatos curiæ ſeculari. in tit. de foro comp. nu. 163 51
Verba principis impropriari debent, ne conti neant iniquitatem. in tit. quomodo proce- datur per actionem in delict. nu. 45 66
Verba ad delictum expreſſe tendere debent, ut mandatum dicatur præceſſiſſe alias in meliorem partem præſumitur. in ti. de mā dato ad homic. nu. 49 ibid.
verba hæc, Exempti, & non exempti ſoluat o- nera, quomodo intelligātur, & ꝙ emptio habita ex cauſa oneroſa non comprehenda tur. in ti. de principe, nu. 151 357
verba quando poſſunt conuenire duobus cō- tractibus, quis ſit attendendus, in tit. de re- miſſione mercedis pub. nu. 3 407
verba contractus debent ampliari, & reſtrin- gi, prout magis cōueniunt iuri communi. in ti. de remiſſione mercedis pub. nu. 4 ib.
verbum, Careat, uel Cadat, an intelligatur ip ſo iure in ti. de ſententijs, nu. 50 310
verbum, Indulgeo, & verbum, Reſtituo, quid importēt. in ti. de remedijs ex ſola clemen tia prin. contra ſententiam, nu. 9 323
veriſimilia quæ non ſit. in ti. de oppoſitionib. contra teſtes, nu. 96 251
veritate poſſibili in eſſe poſita, nulla ſequitur neceſſario falſitas. in titu. de falſis, nume- ro 103 201
vi bonorum raptorum agi poteſt, etiam ꝙ res non aſportetur, ſi tamen damnum datum ſit, hominibus ad illud cōadunatis. in ti. de rapinis nu. 7 169
videlectus quando quis dicatur, ut deijciens criminaliter poſſit puniri. in ti. de pluribus violentijs, nu. 16 174
videlectus dicitur quis pluribmodis. in e. tit. nume. 38 176
via facti ut tollatur, & ne ſequatur publice per turbationes, non attendunt ur ferè ullę iu ris regulæ. in ti. de prin. nu. 210 350
vis publica numeratur inter regalia. in tit. de uia publ. nu. 1 391
via publica an poſſit claudi. in e. ti. nu. 8 392
via publica an poſſit præſcribi. in eo. titu. nu- me. 9 ib.
via ex quibus præſumatur, uel probetur eſſe iuris alicuius. in e. ti. nu. 10 ib.
via intermedia cuius iuriſdictionis, uel iuris eſſe præſumatur. in e. ti. nu. 11 ib.
viæ publicę materia, ubi, & per quem tracte- tur in e. ti. nu. 3 391
vicarij prouiſionis Mediolani, officium circa carnes, & frumenta, non cenſetur conceſ- ſum illi, cui conceſſum eſt caſtrum in feu- dum. in ti. de regalijs, nu. 20 373
vicarius prouiſionum idem eſt quod præfe- ctus urbis. in ti. de extraordinarijs crimini- bus, nume. 6 229
vicarius ſeu aſſeſſor prætoris non poteſt iudi care in cauſa pecuniaria, niſi ex delegatio- ne cārum, in criminali uero nullo modo, quādo prætor præſens eſt, qñ uero abſens, uel mortuus eſt, uſque ad ultimum ſuppli ciū uel membri debilitationem excluſiue poteſt. in ti. de ſententijs, nu. 24 308
vicarius uel aſſeſſor prætoris, vel alterius ha- bentis merum, & mixtum imperium, non habet ius iudicandi, ſed tantum cognoſcē di in criminalibus, nec etiā prætore abſen te quo ad ultimum ſupplicium, & membri debilitationem. in e. ti. nu. 21 ibi.
vicarius prouiſionis Mediolani licet nō poſſit prohibere piſcationē, tamen poteſt ſtatue- re, quod certo modo piſcetur, & alio modo nō, & ꝙ quis non utatur certis retibus. in tit. de acquis, & fluminibus, nu. 20. 277
vices gerens prætoris à principe illi ſuffectus omnia poteſt, quæ ipſe prętor. in ti. de ſentē tijs, nu. 22 308
vices gerens prætoris à principe illi ſubſtitu

tus maiorem auctoritatem habet, quam ſubſtitutus à prætore, etiam habente auctoritatem in principio officij ſubſtituendi alium.in e.ti nu.23 ibi.
Vices gerentes principium habent eandem poteſtatem, quam principes.in ti.de princi pe, num.87 342
vicina loca dicuntur, quæ nō diſtant per duas dietas.in ti.de rapinis, nu.27 170
vicinus domui, in qua cōmiſſum eſt furtū, ſi male audiat, torquetur.in ti.de iudicijs, & conſiderationib.ante tort.nu.67 99
vidua ſtuprum committens an perdat dotē? in ti.de coitu damnato, & pun.nu. 55 188
villa tenetur capere maleficium, alioquin tenentur pro damno data in eius territorio. ti.de captura, nu.42 10
villa non tenetur ob furtum in eius territorio commiſſum, ſicut nec ob robariā. in e. ti.nu.43 ibid.
violentia multis modis committitur.in ti. de plur.uiolen.nu.1 173
violentia, quæ committitur in adulterio, ſtupro, uel alio coitu, pęna capitis iure communi punitur.in e.ti.nu.63 177
violentia, & actus ui factus, quomodo differant.in e.ti.nu.54 178
violentia dicitur illata mulieri etiam uolenti, & conſenſus extortus dicitur.in ti.de raptu mulieris, nu.16 183
violentia, & incēdium, & pluuia inſolita enumerantur inter caſus fortuitos.in ti.de remiſſione mere conduct.nu.74 400
violentiarum quot ſint ſpecies.in ti. de plur. violen.nu.59 177
violentiæ licitæ non eſt licitum reſiſtere in e. ti.nu.75 178
violenter aliquid faciens in meo, uel à me poſſeſſio, licet prohibitus, vel ſciens ſe prohibitum iri tenetur quod ui aut clam. in e.tit. nu.58 ib.
violenter expulſus à poſſeſſione, reſtituendus eſt etiam, & eius poſſeſſio uitioſa eſſet.in ti.nu.43 176
virginem tentans, & oſculum rapiens, uel aliter nō perfecto flagitio, punitur circa mortē, in ti.de coitu dānato, & pun.n.70 f.188
viri potens uirgo quomodo dicatur. in e.tit. nu.69 ibid.
virgini inuitæ oſculum inferens an ſupplicio ultimo puniendus ſit.in ti.de extraord.crimi.nu.3. 229
Vis priuata in dubio intelligitur, ubi fit mētio de ui.in ti.de ui publ.& priu. nu. 5 230
Vis expulſiua punitē ciuiliter interdicto unde vi, criminaliter l.Iul. de ui pub. uel priuata. in ti.de plurib. uio.nu.2 173
Vis compulſiua ciuiliter punitur actione, quod metus cauſa, criminaliter l.Iulia. de ui publ. in eo.ti.nu.3 ibi.
Vis turbatiua ciuiliter parit interdictum, uti poſſideris, criminaliter actionē l.Iulię de ui publ.in eo.ti.nu 4 ibi.
Vis in dubio præſumitur priuata.in eo.tit.nume.73 178
Viſitatio ſolet fieri per curiam, & mittitē notarius, qui mortuum uideat, & uulnera deſcribat.in ti. de delicto, nu.2 1
Vita mala iudicis in alijs etiam præſumptionē maiorem inducit, in caſu, quo quem iniuſte cœpit.in ti.de confeſſis, nu.77 85
vitium inciſores qua pœna puniantur, in ti.de damno dato, nu.3 217
vitium litigioſi quomodo committatur, & puniatur.in ti.de pœnis, nu. 41 276
vnio præſumitur facta contra remp. & non ratione priuati cōmodi, niſi appareat de cauſa, quæ reſpiciat priuatum commodum, & conueniat qualitas perſonę.in ti.de crimine læſæ maie.nu.25 133
vnio ad malū finem præſumitur facta, qn erāt cum armis, uel incontinēti, poſtquam ſecutum eſt malum, in eo.ti .nu.27 ibi.
vnionem gētium faciens, qua pęna iure cōi puniatur, & quid ſit unio in ti.de decreto Mediolani, ut nō procedatē criminaliter, qn res habet originem à contractu, nu. 11 f.67
vniones, & congregationes, decretū Mediolanī puniens, intelligitur de vnionibus ſimpliciter, niſi probaretur, quod ad bonum finem factæ ſint.in ti.de crimine læſæ maieſta.numero 24 238
vniones, & congregationes cum armis factæ, qua pœna puniantur.in ti. de unionibus, & collegationibus, nu.1 223
vnionis eſſentia requirit caput, & locū, in quo facta ſit.in titu. de crim.læſæ maieſta.numero 26 133
vniri, & cōgregari poſſunt gentes ad defenſionem.in eo.ti.nu. 23 ibi.
vniuerſale quid ſit. in ti.de Prin.nu.373 f.364
vniuerſitas an poſſit banniri, & qūo poſſit puniri, & qualiter uniuerſitas probetē deliquiſſe.in ti.banniri qui poſſint, nu.1.2 f. 258

diuerſitate punita, an poſſit formari inquiſitio contra ſingulares perſonas, in tit. banniti qui poſſint, nu. 2 359
Vnū factum interdum pluribus legibus punitur. in titu. de coitu damnato, & punibili, nume. 65 188
Vox ex mentis euidentiſſimum argumentū, & ubi sūt uerba, non egemus interprete. in ti. de homic. nu. 57 159
Vox vnius, uox nullius. in ti. de oppoſitionibus contra teſtem, nu. 79 248
Vſufructuarius tenēt ad collecta. ī ti. de prin. nu. 130. 345
Vſurarius quomodo probetur. in ti. de oppoſit. contra teſt. nu. 113 253
Vſus non ſufficit ad interpretationem legi, licet ad abrogationem requiratur etiā actus cōtrarius. in ti. de coitu damnato, & punibili, nu 33 187
Vtens falſo instrumēto, preſumitur illud fieri feciſſe, niſi doceat qs illud fieri fecerit, in ti. de indiciis & conſiderationibus ante torturam. nu. 57 93
Vtens falſo instrumento punitur, etiā ſi eſſet ſtatutum, vt nullus corporaliter puniat̄, niſi lege municipali caueat̄ dummodo aliud ſtatutum adſit, diſponens vt qui fecerit, uel fieri fecerit falſum inſtrumentum, puniatur. in eo. ti. nu. 58 ibi.
Vtens falſo inſtrumento punitur, ſi tempore productionis, & vſus, erat falſum niſi doceat a quo illud inſtrumentum habuerit, quia tunc excuſatur. in ea. ti. nu. 58 ibi.
Vti teſtibus vel inſtrumento, & teſtes, vel inſtrumenta ſolum oſtendere multum diſ ferūt in materia falſis, nu. 124 203
Vulnerans, vel occidens prælatum cadit à feudo, quod habet ab eccleſia. in titu. de crimine læſæ maieſt. nu. 144 144
Vulnerans ita, vt ſ. quatur homicidiū, nō tenetur, niſi dolus interuenerit, & animū occidendi habuerit. in ti. de hom. nu. 20 147
Vulnerans aliquem non mortifere, ſed vulneratur mortifere ab alio, dicitur pſtitiſſe auxilium mortifere vulneranti, & punitur de homicidio, ſtātibus etiam decretis Mediolani. in eo. ti. nu. 21 ibi.
Vulnerans aliquem nō mortifere, ſiue vulnerauerit, ante quam ab alio mortifere vulneraretur, ſi poſt, tenetur de vulnere tantum, nō etiā de auxilio, niſi appareat, q ſe collegerit cū aliis ad alios coadiuuandos, ſecus ſi agatur l. Aquil. ciuiliter. in eodem titul. numero 24 ibi.
Vulnerati dictū in articulo mortis an habeat aliquod robur probationis in ti. de inquiſitione, nu. 49 28
Vulnerati dictum in articulo mortis cōſtituti an ſufficiat ad torturam. in eod. titu. numero 48 ibid.
Vulnerati excuſatio magis pdeſt ad defenſionem, quàm eius criminatio ad offenſionē in titul. de fauoribus defenſionis, numero 19 259
Vulneratus, & in mortis articulo cōſtitutus, licet ſit in facto proprio, facit indiciū ad inquirendum. in titul. de inquiſitione, numero 47 28
Vulneratus ſi intra paucos dies decedat, preſumitur ex vulnere deceſſiſſe, niſi probetur negligentia. in ti. de homic. nu. 106 155
Vulneratus præſumitur ex vulnere deceſſiſſe, quando certum eſt vulnus eſſe mortale. in e. tit. 117 156
Vulnus ſi ſit datum ab uno ex multis ſed ille ignoretur, an omnes ſit puniendi, uel abſoluēdi in titul. de fauoribus defenſionis, numero 9 256
Vxor rebellis tenetur ſequi virum, nec efficit̄ rebellis. in titu. de crimine læſæ maieſta. numero 33 13
Vxor an teneatur ſequi maritum bānitum, & an propter hoc dicant̄ rebellis, & an teneatur ſequi maritum excommunicatus, & quid e conuerſo. in ti. de honorum publicatione, nu. 75 294
Vxor cum uiro excommunicato tenetur cohabitare, & eidem debitum redere. ibi.
Vxores duas, uel plures ducens punitur pœna ſtupri, & fuſtigat̄ Mediolani iuſſu Senatus, & de gratia, quam Carolus Galliarum Rex fecit cōdemnato, q quatuor uxores duxerat, ob lepidum reſponſum. in ti. de coitu dānato, & punib. nu. 78 186

F I N I S.

AEGIDII BOSSII

PATRITII MEDIOLANENSIS, IVRECONSVLTI CLARISSIMI, CESAREIQVE SENATORIS.

Tractatus varij ad criminales cauſas, & ad fiſcum, Principiſque autoritatem ac poteſtatem, necnon ad vectigalium conductiones remiſſioneſque penſionum pertinentes.

TIT. DE DELICTO.

SVMMAE.

1 *Delictum fuiſſe commiſſum in primis conſtare debet.*

2 *Viſitatio fieri ſolet per curiam, & mittitur Notarius, qui mortuum videat, & vulnera deſcribat.*

3 *Delictum dolo & ſcelere commiſſum in primis conſtare debet, antequam procedi poſſit.*

4 *Qualitas facti conſtare debet ſicut factum.*

5 *Venenum, & per os datum & in corpore contractum mortem affert.*

6 *Veneni dati ſigna.*

7 *Medici indicio ſtandum eſt, an ex veneno dato, an in corpore contracto quis ſit mortuus.*

8 *Mortuus poſt ebibitam aquam venenatam, quando dicatur ex illa deceſſiſſe.*

9 *Delictum dupliciter conſideratur in datione veneni.*

10 *Mors quæ delictum ſapit tribus ex cauſis conſideratur.*

11 *Conſtare dicitur etiam per præſumptiuam probationem.*

12 *Probatio a communiter accidentibus eſt concludens, & legalis.*

13 *Probatio ſemiplena interdum plena dicitur.*

14 *Delictum conſtare debet ante inquiſitionem nedum ante torturam.*

15 *Confeſſio delicti ſola, non conſtito de delicto, non ſufficit ad condemnandum.*

16 *Confeſſio delicti ſufficit vt procedi poſſit, quando de delicto conſtat ſaltem per indicium.*

17 *Gandinus maximæ autoritatis, & Principis exiſtimatur in criminalibus.*

18 *Delictum conſtare debet, vel per teſtes, vel per indicium, aut rei euidentiam.*

19 *Confeſſio delicti quod ſignum non dimittit, ſufficit ad pœnam ordinariam vbi præceſſit indicium delicti, & delinquentis.*

20 *Furtum per coniecturas probatur vbi agitur ciuiliter.*

21 *Querela damnum paſſi ſufficit vt procedatur in furto.*

22 *Furti criminaliter procedi non poteſt, ubi non apparet: quòd furtum ſaltem in genere ſit factum.*

23 *Iuſtius peccamus abſoluendo, quàm condemnando.*

24 *Iudex debet mittere collateralem ad viſenda vulnera.*

25 *Inſpectio rei omnes alias probationes ſilere facit.*

26 *Subſtantia rei debet probari antequam de qualitate cognoſcatur.*

27 *Copula carnalis in impubere non probatur præſumptiuè ex præambulis ad copulam, nec quia ipſe uiſus fuerit ſupra fœminam.*

28 *Impotens præſumitur minor quatuordecim annis.*

29 *Copula carnalis probatur per iuramentum uiri, qui aliàs viripotens ſit, una cum cohabitatione.*

30 *Copula vera quomodò oſtendatur, & quæ ſint neceſſaria ad illam oſtendendam.*

31 *Potentia in coitu quomodo probetur.*

32 *Exceptio de non ſubſtantia rei ſemper poteſt opponi.*

33 *Nomen occiſi uel occiſoris, dummodo conſtet de delicto, non eſt neceſſarium ad formandam inquiſitionem, & condemnationem.*

34 *Procedi non poteſt contra præſtantes opem uel auxilium, niſi conſtet de delicto principalis.*

35 *Mandans non poteſt moleſtari niſi conſtet de delicto mandatarij.*

36 *Falſi puniri non poteſt procurans quòd Notarius falſum committat, niſi conſtet de falſitate Notarij. Et ibi etiam idem in producente falſos teſtes, quia prius debet conſtare de falſitate teſtium.*

37 *Falſi punitur qui fecit ſe alium fraudulenter.*

38 *Mandans, uel opem præſtans puniri non poteſt, niſi conſtet expreſſiè de delicto principalis per proceſſum contra mandantem uel auxiliatorem agitatum.*

39 *Teſtis dictum non ualet contra mandantem niſi expreſſè deponat contra homicidam.*

40 *Inquiſitus de auxilio uel mandato poteſt puniri ciuiliter dummodo conſtet de delicto, licet non conſtet de certa perſona delinquentis.*

41 *Inquiſitus de auxilio, uel mandato ubi diſpar eſt pœna non poteſt puniri criminaliter niſi conſtet de perſona delinquentis.*

42 *Inquiſitio formari poteſt, & nomen occiſoris apponi illi, cui iudex voluerit, quando duo interuenerunt homicidio, & unum vulnus tantum eſt illatum, & par eſt pœna occiſoris, & auxiliatoris.*

43 *Inquiſitio generalis contra plures de auxilio, & homicidio formata, licèt non appareat homicida, ſuſtinetur.*

44 *Proceſſus contra principalem factus, non nocet acceſſorie uiſi in ibi.*

45 *Proceſſus teſt fieri, & contra plures principales, & contra principalem, & acceſſorium ſimul.*

46 *Contum[illegible] ex ſimul accuſatis non facit quòd ſuper ſedeatur quoad alios.*

47 *Procedi poteſt contra principalem, & acceſſorium ſimul, licèt conſtare prius debeat de delicto principalis contra acceſſorium.*

48 *Mandans homicidium fieri punitur ad mortem ex Decretis Mediolani, etiam non conſtito de principali.*

49 *Confeſſio mandantis ſola non ſufficit ad condemnationem, etiam ubi mandatum non ſecuto effectu puniatur.*

50 *Confeſſus mandatum ad homicidium non excuſatur etiam quòd mandatarius compareat, & neget mandantem aliquid mandaſſe vel dicat ſe motu proprio feciſſe.*

51 *Procedi non poteſt contra auxiliatorem, ſi conſtaret de principali per contumaciam illius tantùm, ut quia propter illam eſſet bannitur.*

52 *Abſoluto principali non propterea mandans eſt abſoluendus.*

53 *Delictum commiſſum eſſe conſtare debet ante capturam, ante inquiſitionem, & ante accuſationem.*

INITIVM procedendi in criminibus puniendis tale eſt. Vt primum intelligitur, maleficium aliquod fuiſſet commiſſum, iudex debet præ oculis habere tex. in l. 1. § item illud. ff. ad Sylla. qui ſem-
1 per ad hoc allegatur, † vt prius conſtare debeat de delicto, ex quo tex. ſumitur ob-
2 ſeruatio, † q Curia mittit notarium vt mortuum uideat, & vulnera deſcribat, & ſic curia hoc modo cõſtito ſibi de delicto, poteſt ad ulteriora procedere. hunc textum ſciunt omnes.

3 † Sed primò aduerte, quia dicit tex. quòd debet conſtare illum interemptum ſcelere, & ſic non ſufficeret ſi conſtaret ſimpliciter eſſe interceptum: potuiſſet enim hoc fieri ſine dolo, & ſcelere, ut de ſe patet, & habetur in l. proinde. la ij. in princip. & ibi gloſ. ff. ad l. Aquil. & vidimus hoc manifeſte, quo tempore ducẽtos viros, & vltra

inter

interfecit fulgur in vigilia ſancti Petri, an
no M. D. XXII. in Caſtro portæ Iouis Me-
diolani vna cum duobus præfectis Arcũ.
debet igitur conſtare de qualitate mortis,
4 quia non dicitur † conſtare de facto, niſi
etiam conſtet de qualitate facti. l. ſi. per
alium, §. docere, ff. ne quis eum qui, pro-
pterea dicebam aliquando in cauſa in qua
maritus dediſſe venenum vxori arguēba-
tur, & medici fecerāt iudicium, iuxta cap.
propoſuiſti. de proba. & aſſeruerant eam
mortuam eſſe ex dolore cordis, qui po-
tuerat oriri ex diuerſis cauſis, & etiam ex
veneno, quod non poterat procedi, quia
non conſtabat de delicto, nec eam ſcelere
interemptam ad quod magis adducebar,
5 quia Medici † etiam non affirmabant, an
ex veneno dato, an in corpore ex humo-
rum malitiam contracto deceſſiſſet, prout
ſæpe contingit, maximè in mulieribus ex
retentione menſtruorum, & conſequen-
ter probatio delicti erat pluſquam debi-
lis, imò ſi iudicaſſent quòd ex materia ve-
nerata deceſſiſſet, non expreſſo an vene-
no in[illegible]ducto, vel intus genito accidiſſet,
adhuc [illegible]hil fuiſſet, quia infinitis vicibus
gignitur venenum in corporibus huma-
nis, ex quo moriuntur homines abſque eo
quòd bibatur venenum, & eo in caſu etiā
apparent ſigna quæ ſolent oſtendere mor
tuos ex veneno dato, interroga medicos
expertos atque ita cōperies. Quapropter
quando caſus occurrit, quia in mortuo ap
6 parent talia ſigna † medici non poſſunt fir
mare iudicium ſuum, quòd deceſſerit ex
veneno immiſſo, niſi aliquo alio extrinſe-
cus appareat, puta, quando poſt aſſum-
ptionem pharmaci, vel cibi immediatè in
cidiſſet in maximam mutationem ſtatus
ſui denotātem veneficium, Tunc poſſunt
iudicare fuiſſe venenum introductum, nō
per ſe ortum, ex quo venenum natum non
tam repentè operatur, ſicuti venenum da-
tum, & ex quo illa medicina, ſiue cibus il-
le non potuiſſet producere tale accidens,
7 in his ſtandum † eſt Medicis, vti peritis
in arte. d. c. propoſuiſti. & l. ſemel. C. de re
milit. lib. 12. & notat Bar. in propoſito in l.
fin. ff. de ſica. & in ſpecie Alex. in conſ. 116.
vol. 3. ubi addit quod etiam ſi quis fateatur
dediſſe potionem veneratam alicui qui de
8 inde deceſſerit exprimatque naturam † po
tionis, & quantitatem, & Medici atteſten-
tur non potuiſſe iſtum ex huiuſmodi vene
no decedere: Tunc ipſe vti erroneè con-
feſſus, non poterit damnari. Et loquitur
Alex. in caſu in quo conatus non ſufficit
niſi ſequatur effectus, quia aliter male lo-
queretur, ſi etiam non ita Medici atteſta-
rentur & confeſſio inquiſiti eſſet, quòd de
diſſet venenum ei qui propterea deceſſiſ-
ſet, non poſſet fieri fundamentum ſuper
confeſſione, quò ad iudicium quod faciat
de morte ob venenum ſecuta: quia ad
eam non ſpectat hoc modo iudicare, ſed
ſolum an venenum dederit. Ita innuit
Alex. ibi, & expreſsè Hippol. in l. 1. §. præ-
terea. col. penul. verſ. & inquantum, ff. de
ſicar. Caſus tamen iſte ſi contingeret eſ-
ſet admodum periculoſus, & nollem quòd
in eum amicus meus incideret; vbi vel nō
adeſſet iudicium Medicorum, vel ſi adeſ-
ſet diffiteretur, quin potuiſſet mori ex ve-
neno bibito, & vbi ille incontinenti, vel
paulo poſtea deceſſiſſet, iuxta ea quæ dicā
infra de vulnerato, qui infra modicū tem-
poris ſpacium moritur, quia regula eſt in
iure, quòd præſumitur mortuus ex vulne-
re vt late intra in tit. de homicid. ad fin.
vbi vide. nec Alex. vbi ſupra voluit aliter
loqui, ſi bene vides. Hipp. verò loquitur
nimis lato ore. Et quia Medici qui inter
uenerunt magna cum difficultate uerè iu-
dicant; Tu quæras intelligere factum, pro
ut ſe habuit, & non ſolùm ſigna corporis,
ſed etiam an poſt aſſumptionem medici-
næ, vel cibi ſecuta ſint indicia, & veſtigia
veneni, & quibus ex rebus eſſet compoſi-
tum medicamētum, qualiſque cibus ei da
tus fuerit: nam circunſtantiæ perducunt
nos ad cognitionem veritatis. ca. occidit.
23. quęſt. vlt. & ſuppreſſo nomine perſonę
ſuſpectæ, & caſus, ſciſciteris veritatem ab
alijs medicis. Et quia in hac materia deli-
9 ctum † poteſt conſiderari dupliciter, Vno
modo quando requiritur, vt mors ſecuta
fuerit. alio modo quando ſufficit, quem de
diſſe venenum: vt occideret iuxta latè tra-
dita per me infra in tit. de homicidio.

In primo caſu præſumptiua ſemper eſt
probatio delicti. patet, quia cum pendeat
ex iudicio medicorum, qui concludenter
non deponunt, ſed de credulitate: vt not.
in dicto cap. propoſuiſti. non poteſt dici

vera probatio. Secundo caſu, etiam veritas hæc præſumptiua ſufficit: qua etiam ſtatur medicis, quia conſiderant medicinam datam &c. vt ſupra, poteſt etiam haberi ipſa veritas à teſtibus, verùm cum ſit difficile probatu: quia ſecretò ſolent hæc fieri, an eo caſu ſufficiant indicia, & præſumptiones? pendet ex infra dicendis.

10 Et † ad declarationem prędictorum ſcias, quòd aut caſus mortis, qui dextrum ſapit, oritur facto hominis, aut facto naturæ, vel fulminis, aut eſt dubium. Primo caſu loquitur d. §. item illum. Secundo caſu, quia non habetur ratio eius quod vi diuina prouenit, & caſu fortuito. l. fluminum. §. Seruius, ff. de damno infecto.

Tertio, quando eſt dubium, non poteſt procedi, quia debet cōſtare, vt expreſſe dicit text. in dicto §. item illud. & facit l. ſi quando in uerbo, patefacta. C. vnde ui. quem ibi ad hoc ponderat Iaſ. & text. in l. pruna. C. ubi cauſ. fiſc. & ſi dicas hoc modo maleficia ſæpe numero remanebunt impunita, quia noctis tempore poterit quis ponere incendium, uel hominem ſuffocare, & deinde dicere quod prouenerunt caſu fortuito, uel diuinitus, uel per infirmitatem. Ad hoc reſpondeo quod iudex debet eſſe cautus recurrendo ad coniecturas, ſi quæ reperiri poſſunt, quia caſus obſcuri ſic demonſtrantur. l. non omnes. §. à barbaris, ff. de re militari. ſi autem non apparent coniecturæ, tunc, licet ea poſſint prouenire à caſu fortuito, tamen quia frequētius culpa hominis accidunt. l. ſi uēdita, ff. de pericul. & commodo rei uendita. accipienda eſt præſumptio, vt facto hominis prouenerint quia ſenſu, & cogitationes noſtras accōmodare debemus ad ea, quæ frequentius contingunt. ſic Bald. in conſilio 37. in principio. ac etiam per eundem. in dicto §. item illud. Ex his vides quod,

11 & ſi illud dicatur conſtare, † quod uerificatur vera probatione, & non præſumptiua. iuxta gloſ. in clemen. conſtitutionem. de electio. Alexan. in l. 1. uerſ. poſt Bartol. ff. de condit on. & demonſtrat. Felynum in rubrica extra, de probat. colum. 1. & 2. & Iaſ. in l. magiſtratibus. colum. 2. ff. de iuriſdictione omnium iudicum. Tamen ſecundum ſubiectam materiam etiam ſufficit præſumptiua, quod patet in caſu noſtro ex præmiſſis, quamuis etiam illa probatio

12 quæ fit per locum à communiter † accidentibus ſit cōcludens, & legalis, l. neque natales. C. de probatio. cum ſimilibus: immo ſe-

13 miplena † probatio dicitur plena, ſecundùm ſubiectam materiam. l. 2. ubi Doctor. not. C. ad Carbonianum.

14 Secundò † aduerte, quia non ſolum debet conſtare de delicto ante torturam, ſicut loquitur tex. in dicto §. item illud. ad quod facit quod dicit Brunus in tractatu ſuo, de indic. & tort. charta 6. colu. 2. uerſ. ſic. item nota quod nunquam. ubi dicit, quod teſtis etiam torqueri non poteſt niſi conſtito de delicto, verùm etiam debet conſtare de delicto, antequam formetur inquiſitio ſpecialis. Bar. in l. fi. in 1. colum. & principio ſequen. ff. de quæſtio. & in l. [illegible]. § qui quæſtionem. ff. de quæſtio. & Brunus in tractatu ſuo, de indic. & tort. charta 7. colum. ult. & Angel. de Arim. ad Angel. in uerbo fama publica. Et hoc per rei inſpectionē uel per teſte.

15 Sed † an rei confeſſio ſola quod delinquit ſufficiat ad damnandum? d[illegible] ſi q[illegible] fateatur in genere feciſſe plura fur[illegible] [illegible] homicidium ſuper hac confeſſione [illegible] inter conſtito de delictis fic[illegible] [illegible] eſſe fundamentum, propter incerti[illegible] omnimodam dictæ confeſſionis. ita loquitur Bald. in Authen. ſed [illegible] iure. C. de furtis. & hic caſus n[illegible] habet difficultatem apud d[illegible] & hæc opinio etiam eſt vera, dato quod d[illegible] confeſſus ſe iniçiſſe. [illegible] ctos proieciſſe in maré, & iuxta maris litus moraretur, & eſſ[illegible] aliàs malæ conditionis. ita Angel. in l. [illegible] etium, ff. de confeſſ. dum improbat [illegible] D. Nicolaum prætorem Peruſij, qui ad mortem damnauerat tres qui confeſſi fuerant ſe ſuffocaſſe nonnulos incognitos, & proieciſſe in flumen, iunctis dictis per eundem Angel. in l. 1. C. de confeſſ. ubi ſententiam præfati prætoris ſequitur, prout refert, & ſequitur alia addendo Auguſt. de Arim. in gloſſ. & ueſtem cœleſtem, ad uerſi. Angel. quid ſi quis confiteatur ſe feciſſe plura furta, ſequitur etiam Alexand. in ſuo ſolenni conſilio hac materia 19. uolum. 7. colum. 4. in fin. & ſeq. ubi ponderat, quòd Angel. in dicta l. certium. loquitur quando quis fatetur hominem incertum proieciſſe in flumē

& co

& eo caſu cum Ang. nullum faciat funda-
mentum ſuper ea confeſſione, ponderat ēt
ita uelle Pau. de Caſt. in d. Authen. ut ibi
per eum. Sed quid quando fatetur in ſpe-
cie reſpectu certi hominis vel furti, & ali-
ter non conſtat de delicto, & videtur eum
teneri de homicidio, aut de furto, niſi uel
ipſe, vel ſui probauerint in termino dato
ad ſe defendendum quòd non fuit delictū
commiſſum, per glo. in l. inde Neratius. §.
fina. ff. ad leg. Aquil. & eum ita declarando,
ſequitur Angel. in dicta l. certum. & latè
hanc opinionem tenet Alexan. in dicto cō-
ſilio 19. quæ opinio mihi mirum in modū
diſplicet, quia eo caſu quò confeſſio loqui
tur de certa re, aut perſona, Iudex tunc a ſe-
ipſo iuxta l. & ſi non defendantur. ff. de pœ.
debet mittere ad intelligendum an delictū
commiſſum fuerit, & eo non comperto, il-
lum debet abſoluere, aliàs non condemna-
re. & ita ſeruatur, & hanc opinionem vult
Bal. in l. cum probatio, ff. de prob. dū tenet
ſufficere, ad hoc ut cōſtet de delicto, quod
homo non reperiat, & fama ſit eum fuiſſe
occiſum, vult igitur ſolam confeſſionem
nō ſuff. cere. ad idem Bald in additio. Specu.
in titulo, de ſententijs in antepenultima co
lumna, verſiculo Titius fuit confeſſus. & in
capitulo at ſi clerici, in 8. col. de iudicijs, &
refert, & ſequitur Iaſ. in l. iuſiurandum, qđ
ex conu ntione. §. fi. ff. de iureiur. & Alexā-
der met in conſi. 19. col. pen. dicit, q tutius
eſt tenere hanc opinio. facit l. 1. §. diuus Se
uerus, ff de q̄ō. immo eſt ibi lex in terminis
non cauillando, litterā, ad idē & uide Iaſ.
in l. error. col. 3. C. de iure, & fac. ign. & Do
ctores allegatos per Alex. in d. conſi. 19. in
16 1. col. † Sed difficultas eſt quando confeſ-
ſio non eſt nuda, ſed erat indicium, vel fā-
ma q delictum commiſſum eſſet, & certè
videtur ſufficiat confeſſio ita veſtita per di-
ctū Gand. in titulo, de preſumptio. colum.
2. verſiculo. Aliud etiam nota dignum. ubi
vult in hac materia q ad hoc vt debeat, &
poſſit præſumi contra quòd commiſerit
delictum, debet conſtare iudici delictum
fuiſſe commiſſum quocunque, vel per te-
ſtes, vel indicium, vel euidentiam facti, &
hoc exiſtimat notatu dignum, & obliuioni
17 nō tradendum, & cū † Gandinus fuerit ma-
ximæ autoritatibus in criminalibus adeo,
ut dixerit Pau. de Caſtro, in conſilio 196. in
vltima columna, relatus per Cæpol. conſil.
32. columna finali, q cum Gandinus toto
tempore vitæ ſuæ diuerſis in ciuitatibus iu
dex maleficiorū fuerit, temeratium eſt re-
cedere ab eius opinione, & dicat Fulg. con-
ſilio 107. columna 2. quod ab omnibus iu-
dicibus maleficiorum Gandinus habetur
Princeps in maleficijs, non videtur ulte-
rius quærendum, quinimò concludendum,
18 q delicto † debet conſtare plenè, ſi ita fie-
ri poſsit, ſcilicet per teſtes, vel rei euiden-
tiam, iuxta practicam oſtenſam per Bartol.
in d. §. item illud. et quod dixi in primis ver
bis, vel ſaltèm per indicium, pro eadem opi
nione habes Bal. in d. l. cum probatio. et in
additione Speculator, in d. titulo, de ſen-
ten. colum. 11. verſiculo. Titius fuit con-
feſſus ſequitur Iaſon. vbi ſupra, et Aſtlic.
in titulo de pace iuramento firman. §. iniu-
ria. in quarto notorio in litera 33. et litera
34. et ita tene, quidquid dicat Auguſtinus
de Arimin. ad gloſſ. fama publica. verſicu-
lo duodecimo, tu iudex. quod maximè pro-
cedit quando ſimpliciter non eſt fama de
morte, ſed q fuit occiſus, ſic loquitur Bal.
in dicta l. cum probatio, et videmus etiam
19 hoc ſeruari tota die † in delictis maximè,
in quibus ſigna non remanent, et ſic ceſſat
rei euidentia iuxta practicam Bartolus, in
dicto §. item illud. quia ſi adeſt indicium
huiuſmodi delicti, et conſequenter ut plu-
rimum delinquentis proceditur ad inqui-
ſitionem, et etiam ad torturam, et ſi ſe-
quitur confeſsio etiam damnatur pœna
ordinaria confeſſus, et exemplum poteſt
poni in percutiente alium manu vacuæ,
vel in ſimplici inſultu, vel etiam in adul-
terio, et in alijs damnabilibus coitibus,
ſi aliter diceremus delicta ſæpe manerent
20 impunita, † et dum dico, quod debent
plenè conſtare, vbi conſtare poteſt, ad-
uerte quia in furto videtur, quod ſuffi-
ciant coniecturæ, ſcilicet fractura hoſtij,
fuga famuli, et ſimilia. Ita Bartolus in l. ſi
quis ea argentarijs, §. prætor ait, ff. de æ-
dendo. et in l. ſi quando. Codice, vnde vi.
et hoc propter difficultatem probatio-
nis, vt ibi per Bartolus, et Doctores, etiã
pari modo videtur dicendum in alijs de-
lictis difficilis probationis, vt per Iaſon in

d. §. prætor ait. & alibi ſæpe, ſederes ita ſe nõ habet, quia in criminalibus plane debet conſtare de furto ſecundũ practicam Doctorũ, de qua in dicta Authẽtica, ſed nouo iure. Angelus in dictã glo. ueſtẽ cœleſtem. in dicto uerſi. & vbi ſupra. & Bar. in dicto §. prætor ait. & in dicta l. ſi quã. loquitur in ciuilibus ut per Iaſ. in l. finali. in fine. ff. de in litem iurando. & in dicta l. ſi quãdo in fine.

21 Practica tamen eſt in furto, ut ſufficiat † querela damnum paſſi, ut etiam atteſtatur Brunus in tractatu de idiciis, & tortura, charta 6. columna tertia, prædicta tñ procedunt

22 quò ad puniendum ciuiliter. † Si verò criminaliter agatur ſecus eſt ubi nõ appareat, quod delictum ſaltẽ in genere commiſſum ſit, iuxta text. & glo. in l. inde Neratius. §. finali, ff. ad legem Aquiliam, & Iaſ. in dicta l. certor, columna. 3. & aduertendum eſt, quamuis Alex. in ſola cõfeſſione ſpecialis delicti conſuluerit confeſſionem ſufficere, tamẽ id fecit ut defenderet quendã doctorem, qui conſilium dederat, quòd talis confeſſio ſufficiebat ad condemnandum cõfeſſum ad mortem, contra quod conſiliũ plures Doctores cõſuluerãt, affirmãtes quod immo ille doctor inciderat in pœnã, quod quiſque iuris in alium ſtatuerit, &c. & forte Alexã. fuit memor eius quod dixit Bald. in conſilio 51 ... in fine, uolumine quinto,

23 quòd † iuſtius peccamus in abſoluendo, quàm in condemnando, nam ipſemet Alexandr. hoc oſtendit, dum in penultima columna dicit, quòd tutius eſt tenere aliam opinionem. Item aduertendum eſt quòd ſumma cum ratione etiam Gandinus dixit illud notandum, de quo ſupra in titulo de præſumption. ex hoc expreſsè uolens, quòd ſufficiat præſumptio delicti, ſiue indicium.

24 Tertiò † aduerte ad text. in dicto §. item illud. & practicam per eum text. ſumptam quòd iudex debet mittere collateralẽ ad viſenda, & deſcribenda vulnera, quia nõ ſufficeret ubi homo mortuus eſſet, quod uulnus mortale deſcriberet, ſed omnia deſcribi debent, cum in eodẽ homine occiſo, alius de occiſo teneat, alius de uulnere ſimp... alius de una percuſſione, & alius de alia, vnde omnes percuſſiones, & omnia uulnera ſigillatim cum qualitatibus ſuis deſcribenda ſunt. probatur in l. finali. ff. de ſi...arijs, & ibi Ange. ibidem ex qua deſcriptione etiã iudices, ſi ... ad cognitionem, an ...e uerum dixerint, quia aliquãdo deponunt plura, quàm poſtea reperiatur ex rei inſpectio-

25 ne, quæ omne † aliud genus probationis ſilere facit, ut per Iaſ. in l. fina. ff. de in litem iurando.

26 Quartò † aduerte ad dictum §. itẽ illud, quòd nõ ſolum in materia delicti debet cõſtare in primis de delicto ante inquiſitionem torturam, & damnationem immo in qualibet materia, ubi lex aliquid diſponit reſpectu certæ rei, quia prius debet cõſtare de illa re, l. diuus, ff. de teſt. milit. Iaſ. in dicta l. ſi quando. unde ui. ſuper uerbo, patefacta, gloſſa in capitulo, ad diſſoluendum, in uerbo, accuſari, extra de deſpõſatiõe impuberis, Nam qui uult probare qualitatem, prius debet probare ſubſtãtiam in qua illa qualitas fondatur, gloſſ. in l. ſi arbiter. ff. de probationibus, Baldus in conſiglio 4 3. in quarto volumine, & ex hac ratione infertur

27 quòd qui uult † pbare puerum annorum vndecim, uel duodecim, vel tredecim, minorem quatuordecim annis adulteriũ cõmiſiſſe cũ muliere, debet prius oſtendere, quòd eſſet potẽs. Vide Bartol. in l. prima, ff. de furt. dũ uult præludia adulterij inferre ad adulterium, & illud probare, de quo in capit. tertio. de præſumptio. & alibi, intelligit conſtito prius quòd eſſet potens, ubi,

28 vt dixi loquamur † in minore quattuordecim annis, quia in impubere plurimũ impotẽtia. capitulo 2. de frigidis, & maleficiat. & Geminian. clarè in conſiglio 24. colum. 1. & de hoc eſt deciſio Hoſtienſis, in cap. cõtinebat in uerbo firmauerit, de deſponſa. impub. ubi uide. Nam text. ibi diſponit ut

29 credatur viro † cũ iuramento quod cognouerit uxorem uel ſpõſam iuncta tamen cohabitatione, id eſt, quod ſimul habitauerit & ita per illum textum, & dictum cap. 3. & c. 1. de frigid. & malefic. decidit Innocentius, in ca. 1. ex parte. columna tertia. de reſtitutione ſpoliato. Sed Hoſtiẽſis illud intelligit vbi alias eſſet potẽs, & hoc probatur, ut potes videre, ſic etiam, ſi bene uides hoc decidunt Anto. de But. in capitulo præterea, de teſtibus, in fi. & Abbas ibidem. columna ſecunda, & alij nam copula, quia nõ poteſt ui-

deri

cti, probatur per cõueniẽs teſtimonio dicto capitulo pręterea, cuius exemplum eſt ſi uitiaretur uir ſupra fœminam dicũt tamẽ Doctores, ibi, quod alias debet eſſe potẽs, quia ſi appareret eſſe alias impotẽs, illa cõiectura ſine preſumpta probatione nõ ſufficeret. Sed eſſet opus ut probaret † verè, 30 ut quia rupiſſet clauſtra pudoris, & ſeme, emiſiſſet, hæc.n. eſſet vera, pbatio copulæ, ut declarat Præpoſitus, in d. capitulo continebatur, & omnes ſciunt, & oporteret probare, quod tunc rupiſſet, adeo quod nõ ſufficeret, ſi poſtea inuenirentur rupta ita declarat Gemi. in d. cõſil. colum. 3. & 4. atque ideo nunquam poterit impubes oſtẽdere copulam, niſi prius probauerit, ſe eſſe

31 † potentem per eam probationem quam oſtendi Abb. in capitulo de illis. et ſecũdo. de deſponſat. & impub. & Calcan. lautiſime conſi. 20. & dum ſupra concluſio debere, probari potentiam, ita ut eo caſu quo non prę ſumitur in impubere non ſufficeret dictũ viri cũ iuramẽto, iuxta dictum capitulo continebatur. hoc etiam clare ſentit Alex. conſil 149. colum. 3 uerſic. poſtem. & colu. ſequen. uolu. 5. ubi bene uide, & addo qđ ſi mulier dicat ſe corruptam a uiro cũ quo cohabitauerit, & oſtendat ſe fuiſſe corruptam, tamen nõ creditur a uiro corrupta, qui eſſet minor quatuordecim annis, niſi pbata illius potentia, ſecus ſi maior eſſet, ita Paulus de Caſtro in conſilio 277. uolumine primo, & Geminianus, in dicto cõſi. non tamẽ pręſumetur a maiore corrupta, niſi appareat de corruptione tẽpore cohabitationis, ſecus ſi poſtquam diuertiſſet ab eo. ita Paul. de Caſtr. & Geminian. in dictis conſi.

32 Et † adde ſupradictis, quod ſemper poteſt opponi de non ſubſtantia rei, ut per Felin. in capitulo cum Ioannes. de fide inſtrumentorum, charta 3. uerſiculo declara primo in ultima columna illius chartæ, & ideo iudex ipſe abſque cõſilio principis, et poſt ſententiam quæ tranſiuit in rem iudicatam, ad eam poteſt apponere manũ, conſtituto, quod res ipſa non ſubſiſtat, id eſt, quod homo q. dicebatur mortuus uiuat uel nunquam fuerit in rerum natura. Felin. in capit. conſanguinei. colum. ultim. de re iudicata.

Quinto, aduerte ad dictum. §. itẽ illud quod Baldus in addit. in l. tertia. §. eiuſdẽ, ff. de teſtibus, dicit quod falla concluſio illius text. in tuto taceo, & adulterio. Se male loquitur, apparet ex præmiſsis, & de his facile tius, etiã dubitat Auguſt. de Arimio, vbi ſupra, & Bru. in ſuo tractatu, charta 7. col. ult. Fateor quod in adulterio, & aliis celictis, quæ non relinquuntur ſignum exterius, eſſet difficile illa punire niſi permitte reẽ ut ſufficiẽ illa, punire niſi pmittere tur ſuſtiole illa indicium delicti, & ſicut dixi ſupra.

33 Sexto † aduerte, quod licet ignoretur nomen occiſi dummodo conſtet de corpore, põt formari inquiſitio, & deinde condẽnato, & ſimiliter ſi ignoratur nomen homicidæ, ut per Alex. in d. cõſi. 19. in ſeptimo. & Iaſ. in d. l. iuſiurãdum, §. fi. de iuriur. col. 8. & alibi ſæpe, & omnes ſciunt.

34 Septimo † & ultimo aduerte, quod ex pręd ctis, ut ſcilicet primò debeat cõſtare delicto, infero, q̃ non poteſt procedi cõtra aliquem, eò quod præſtiterit opẽ uel auxiliũ ad aliquod maleficiũ, niſi in primis cõſtet de maleficio principali, ſimiliter nõ poteſt

35 procedi, q † quis mandauerit maleficium fieri, niſi prius de mandatario conſtet. iſte eſt tex. uulg. quem neſcire eſſet maximum deducus, in l. ſi is qui rẽ, la ſecunda. §. ſi tu Titium, ff. de furtis & ita Bar. ibi nota, & ideo pars quæ fecit ut notarius in bona fide exiſtẽtes, cum fecerit falſum teſtan ẽtiũ,

37 † nõ poſſet puniri de falſo quia de notario q. eſt principalis non cõſtat, nec cõſtare poteſt ex quo falſarius non eſt, & ita Bar. in l. ſi q̃s ob repſerit, colu. 2. uerſicul. 2. quæro, ff. de falſ. in conſilio 199. Imol. cõſil. 104. & Alexan. conſilio 74. ad finem in primo uolumine. & poteſt exemplum poni in caſu q nunc in facto euenit, cum quidam filius ſe legitimatus mortuo patre, ſe ſuppoſuit in lecto loco patris tã mortui, & uocatis notario, & teſtibus quos decepit, q a ab eo notario fieri teſtamẽtũ, & ſe ipſum heredem inſtituit, non euadet tamen, iſte penã obreptionis falſi in hoc modo aliq d cõſecutus

37 nec, imò nec penã † falſi q a fraudulenter fecit ſe aliũ, l. falſi nominis in prin. ubi gloſ. & Bar. ff. de falſ. & per Soc. conſ. 62. colum. 3. & in l. eos, §. qui ſe pro milite, ff. de falſis.

38 Et † adde prædictæ cõcluſioni quod prius
debet cõſtare de principali, quod nec ſuffi
cit, vt conſtet de principali per proceſſum
ſolũ factum contra ipſum principalem ſed
oportet, vt conſtet per proceſſum agitatũ
cõtra ipſum acceſſorium. ita Bar. ibi, adeo
vt nec ſufficeret ſentẽtia contra ipſum prin
cipalem, vt ibi Alex. & per Bar. in l. 1. §. fi. ff.
de quæſtio. & Felin. in capit. ſicut dignum
colum. 2. ve ſic. 2. limita. de homicid. & in
capitulo quamuis colum. antepenult. de re
iudicata, & in l. ſæpè. ff. de re iudic. & Ang.
in glo. Sempronium mandatorũ columna
8. & cum Barto. in d. §. tranſit etiam Fel. in
capitulo ſicut tuis in ſeptima notabili de ſi
mon. & Angel. in glo. dicto maleficio ſem-
per aſtitit columna quarta, verſiculo, quæ-
ro adhoc.
Sed aduerte, quia debet cõſtare expreſſe de
principali, alias nõ poſſet puniri auxiliator
nec mandans, adeo quod nec depoſito te-
39 ſtis valet qui deponit † contra mandãtem
niſi expreſſè deponat contra homicidam.
Baldus conſilio 259. uolu. 1. ad finem colu.
2 & ſequen. & conſil. 32. uolum. 1. & in l. 1.
ff de ſeruo corrupto, quæ concluſio eſt ple
na ſuccob. ita etiam conſuluit Alexand. cõſi.
34. columna tertia. in tertio uol. in cõſ. 15.
primo uolum.
40 † Si igitur formaretur inquiſitio de auxi
lio contra aliquem, vel de mãdato, nõ poſ-
ſet ſequi condemnatio, niſi etiam cõſtaret
de perſona certa delinquentis. Quod tamẽ
intellige quo ad criminaliter puniendum,
non autem ciuiliter, quia ſcilicet eſt quod
factum ſit delictum vt ſupra dixi. item ſa-
tis eſt vt conſtet de delicto, licet nõ cõſtet
de perſona certa, vbi datum eſt quod alius
illud commiſit, textus. eſt in dicto paragra-
fo ſi tu Titium. ibi cum furtum factum tex
tum ſit, ita Barto. & ibi Baldus ſupra ma-
ximè in eo cõſi. 52. vbi ita vult, licèt prima
facie aliter videatur dicere, ſed vbi non
eſt clarum, quod ab alio commiſſum ſit vt
in caſu quæſtionis, gloſ. in l. fi. ff. de ſicarijs.
quãdo neſcitur quis dederit vulnus morta
le, quod tamen datum eſt, hoc caſu debet
cõſtare de perſona principali, vt cognoſca
tur an puniri debeat de acceſſorio an vero
de principali, ita loquitur Alexand. vbi ſu-
pra & Anchar. conſilio 216. nos Bartholo
meus. in fin. ſuper quo ſe fundat Felin. in ca
pitulo ſignificaſti. el ſecũdo. columna quar
41 ta, de homicid. † & hoc niſi ſit par pœna, quia
poteſt inquiri unus de homicidio, alius de
auxilio. ita notabiliter Angel. in d. l. fi. ff. de
ſicarijs in fi. vbi refert de hoc fuiſſe magnã
alterationem ſed ſi ſit diſpar pœna nõ po-
teſt inquiſitio formari, loquitur tamẽ An-
gel. quo ad inquirendum tantum, ſi tamen
cõparerent, & negarent, omnes eſſent ab
ſoluendi, vt per Alexand. Anchar. & Feli. u-
bi ſupra, & ideò male dicunt illi, quod ex dictis
Doctorũ concludentiũ, quãdo eſt vulnus
vnicum, & duo vel plures duobus interue
nerunt, quod omnes abſoluuntur, aſſeren-
tes ipſi quod inquiſitio nõ poteſt formari
ex quo laboramus ſuper incerto, & ignora
tur etiã quis intulerit illud vulnus, vel vulnera,
quia ſaltẽ poteſt formari inquiſitio, & eſt
in arbitrio iudicis apponere nomẽ homici
dæ, cui vult cum auxilio aliorum, quando
42 † eſt par pœna ita Angel. in d. l. fi. præalle. &
loquitur quãdo vnus ictus percuſſionis in
teruenit. & ita ſeruatur, ſic declaro Doctores
qui prima fronte videbãtur contrarij, facit
quãdo par eſt pœna, l. quod ſi dubitetur, ff.
de acquirenda hæreditate.
43 Adde quod etiã ſuſtinetur dicta inquiſi-
tio, quæ ut plurimum fit in tali caſu. quan
do pauciora vulnera interuenerũt, quã eſ-
ſent inſultãtes dum dicitur quod dicti qua
tuor inquiſiti inſultauerunt talem, ex quo
inſultu remãſit vulneratus duobus vulne-
ribus ex quibus mortuus eſt, dantes ſibi inui
cem conſilium, auxilium, & fauorem, non
obſtante quod non appareat quis fuerit
homicida, & quis fuerit auxiliator, & nõ ob
ſtante conſilio Alexan. 15. in 1. uolu. quod
omnes ſunt abſoluendi a pœna corporali, vt
apparet ex conſilio. Anchar. 216. qui tene-
thas difficultates miliitate quo ad ſententiã
nõ autem quo ad proceſſum, & ita loquũ
tur iura Alex. in d. cõſ. maximè quia incertus
libellus qui poteſt declarari ex confeſſione,
& teſtib. ſuſtinetur vide infra in materia
homicidij quæ pono circa l. fi. ff. de ſicarijs,
& ibi omnino vide.
44 Et † quia dixi quod proceſſus factus con
tra principalem non nocet acceſſorio, ad-
uerte, quia aut ſequitur in ſententia, aut
in cõfeſſione, vel teſtibus vel alijs actis, de
qui-

quibus vide Bartol.in l.denunciaſſe, §. fin.
ff.de adulter.in l.I ucius, ff.de iuſ. & in l. ad
monendi.columna 8. verſiculo quæro quod
ſi dicta teſtiū.ff.de iureiur.& alibi ſæpe, ma
ximè per Alex l.ſæpe, ff.de re iud. quæ ta-
men difficultas oritur in processu facto quo
ad vnū dumtaxat, ſecus ſi quo ad vtrunq;
videlicet principalem,& auxiliatorem, mā
dantem, & mandatarium, ita Doctores vbi
ſupra, maximè per Bald. in 1.§.fi.ver.3.not.
ff.de ædendo.

45 Nec videatur mirum, quòd processus † poſ
ſit fieri quo ad mādantem & mādatarium
ſimul, quia de hoc habemus text. in l. mino
ribus. cum cōcordan. de quibus ibi per Iaſo.
C.de his quibus vt ind ignis.& per Ang. in
gloſſ. Andream auxiliatorē in princip. vbi
dicit quòd non ſolum contra principalē,&
auxiliatorem poteſt ſimul procedi, ſed etiā
46 cōtra mille principales, & et quod † nus ſit
cōtumax debet ſuperſederi quo ad alios,
ad quod vltimū allegat text. & ibi Bar. ex-
preſſe in l nō idcirco ff.de iudicijs. ubi uide
A [illegible] & in l.prima, columna ſecunda, C.
ſi a uerſus rē iud.catā. male tamen ſeruā-
tur quando auunculares nolūt dare co-
piā indiciorū exiſtētibus in carcere, donec
abſentes venerint ad iudiciu, vel damnati
fuerint, ne ex processu, qui fit cōtra præſe
tem, alij abſque cōſtitutione liberētur, quia
tūc c numerā nō implent, procurare tamē
debet bonus iudex, ut alij ſe nam ueniāt, an
tequā detenti dimittantur, ne alter alterū
poſtea inſtruat, uidētur tamen poſſit hæc
47 ut ſimul contra utrunque poſſit † procedi
contra prædicta dum dixi, quod non pōt
procedi contra auxiliatorem. uel mandata
rium, niſi prius cōſtet de principali. ſed dic
conuenire ſimul ut non poſſit procedi con
tra auxiliatorē, vel acceſſorium, niſi cōſtet
de principali, & quod tamen ſimul poſſit pro-
cedi, nā ſimul omnes accuſantur, & accu-
ſari poſſint, vt per Felyn. in capitulo ſecun-
do, colūna ſecunda, de accuſatio. & habitis
indicijs de utroque formatur cōtra ambos
inquiſitio, & ſic etiam contra auxiliatorē,
ſed tamen uerum eſt quod prius cōſtat de
principali, ſed in proceſſu facto cōtra auxi-
liatorem, unde nō dico quod prius debeat
cōſtare de principali antequā poſſit proce
di contra auxiliatorē. Sed dico quo ad hoc

vt procedatur cōtra auxiliatorem, requiri
tur vt conſtet de principali. facit regula, ac
ceſſorium, de regulis iuris, in 6. Ex his infe
ro quòd ubi ſolū mandatum eſſe punibile
ita ut nequaquā penderet a ſuo principali,
tunc aliud uiderent dicendū quod immo
poſſet puniri mandans nō intellecto alter
re principali, unde cū ſecundū decretū ædi
48 tū tempore Gallorum † mandans homici
diū fieri puniatur ad mortem etiā nō ſecu
to effectu, uidetur quod ceſſet prædicta o-
mnis materia.& etiam Baldus, in conſilio
quinquageſimoſecūdo, uolumine primo,
& prææallegatum Decretum obſeruatur, e-
tiam hoc tēpore, quia ſumma ratione vi-
detur factum. iuxta nota.in l. decernimus,
Codice, de ſacroſanctis eccleſijs. & per Fely
nus, in capitulo translato, in princip.de cō-
ſtitut.& memor ſum quod Curia prætoris,
Mediolani condemnauit quandam mulie-
rem de mandato, ex ſola confeſſione eius
nō alter cōſtito de principali, quādo enim
mandatum habetur pro perfecto actu, illud
punitur ordinariè capitulo pro humani. de
homicidio. in ſexto, & per Auguſtinum de
Arimin. & Angel. in gloſſa. Sempronium
mandatorem, columna tertia, ſuper ſecun-
49 da quæſtione, aduerte tamen, quia † confeſ
ſio ſola mandati non ſufficeret, ſed eo ali-
quatenus etiam conſtare debet ſaltem per fa
mam, & indicia iuxta ea, quæ dixi ſupra, ad
uerte etiā, quia quando de mandato non
conſtat, ſed ſumus in dubio, tunc loquun
tur prædicta, & ita fuit in caſu dictæ mulie
ris. ſed ſi veritas ille cui mandatum dediſſe
mulier aſſerebat, vel detineatur, & neget
verū eſſe quòd mulier ſibi aliquid manda-
50 uerit, an hoc caſu elidatur † confeſſio man
dantis, tanquā erronea appareat? dico nō
elidi iudicio meo, quia mandatū cōfitens,
non allegat hoc iuxta l. ſi adulterium. cum
inceſtu, §. idem Pollioni. ff. de adulterij.
item nō dicitur ex hoc cōſtare contrarium
nec plene, quia a ſocio criminis eliſio hæc
habetur, vt dicitur in l. quoniam liberi,
maxime per, ſalicet.& per Bald. C.de teſti.
eodem modo mandatarius non excuſaret
mandātem, ſi fateretur homicidium feciſ-
ſe, & diceret motu proprio ab eo factum.
Hippolyt. in l. prima, §. diuus Antonius.
columna tertia, ff. de quæſtio. Sed quid ſi
de

de principali cõſtaret, quia tanquam cõ tu max eſſet bãnitus iuxta diſputationem ſta
51 tutorum, an ſufficeret ad hoc vt † poſſet ꝓ cedi contra auxiliatorem, credo ſatis nõ eſſet per reg. l. eius qui delatorem in princ. & ꝑ id quod notat ibi Bar. ff. de iure fiſc. & ꝑ ea quæ ponit Bald. in l. 2. col. finali. C. de ędendis, & Bart. in l. cum filius, ff. de verborum oblig. & Fely in ca. cum Bertoldus. de re iud. & ad hoc vide Bal. in conſ. 159. col. fina. vol. 1.

52 Pone † etiam quòd de principali non ſolùm nõ cõſtet imò ſit abſolutus, & an propter hoc mandas ſit abſoluendus, & ſimiliter ſi teſtis falſus eſſet abſolutus, an pari modo inſtruẽs ſit abſoluẽdus, & dic nõ eſſe abſoluẽdum q̃dquid innuere videatur prædicta, ita Baldus in l. tranſigere colum. fi. in fi. C. de tranſ. quod eſt cõtra vulgares.

53 † Supereſt vt quæramus an conſtare debeat de delicto ante capturam, & dicendũ eſt debere omnino ꝑ ea quę dicta ſunt, ad hoc optimè Gand. in d. titul. de præſum. col. 2. ubi dicit ꝙ non conſtito de delicto, quicquid ſuperę tificat͂, nullum eſt, quod ẽt expreſſe vult. Brun. in trac. ſuo colu. antepe. in verſ. ſed idẽ. Sal. iuncto verſ. quod ego intelligo, ꝑ qua opinione uidetur text. ſecundum expoſitionẽ Io. And. in c. ſi clericos de ſent. excõ. in 6. & quia dixi quod ante inquiſitionẽ debet cõſtare de delicto, dic idem ante accuſationem, ut dicã infra in materia torturæ in 11. & vlt. par.

Tit. de Delinquente.

SVMMAE.

1 *Delinquentes quæritur, vbi conſtiterit de delicto.*

2 *Signa ad cognoſcendum homicidam furem uiolentiam committentem.*

3 *Inquiſitio generalis quo ad delicta, & ſpecialis quo ad perſonas & econtra.*

4 *Copia indiciorum ſuper generali inquiſitione aſſumptorum non eſt danda parti.*

5 *Teſtes ſuper generali inquiſitione recepti, ſunt repetendi.*

6 *Teſtes ſuper generali inquiſitione recepti poſſunt torqueri ſi vacillant.*

1 QVia cõſtito delicto † ꝑquiritur delinquens, q̃ro quomõ hoc fiat, dic, quod ibi intelligit delictũ cõmiſſum eſſe, iudex iueſtigare dẽt,
2 q̃s fuerit deliquẽs, † ꝓuta ſi loquamur in homicidio, debet quęrere an haberet inimicũ l. 1. §. cũ aliquis. ff. de quęſ. an litigaret, uel aliter eſſe in cõtẽtione cũ aliquo potente, & an eodẽ quo cõmiſſum fuit homicidiũ, fuerit viſus aliq̃s in ea uia cõtra cõſuetũ, maximè ſi fuiſſet viſus cum gladio euaginato, uel ſanguinolẽto, & cũ facie palida, vel uiſus eſſet fugere poſt delictũ, uel recipere homicidã, & an aliquis aliquãdo fuerit minatus occiſo, & vt latius ꝑ te ipſum potes mẽte, ſeu cogitatione cõprehẽdere, ſi loquimur in furto, an famulus fugerit domo, an in domo ſit aliq̃s malę cõditionis, & aliq̃s pauper in ea domo domeſticus uiſus fuerit poſtea expendere pecuniã. maximè in veſtiẽdo, uel aliquid de reb. ſub tractis, ſit uiſum apud aliquẽ, ut dicã in titu. de furtis in q. pen. vt ſi loquimur de violẽtia mulieris, an auditus ſit clamor mulieris, iuxta no. per Bald. in l. 1. §. potuiſſe, ff. ad Syll. & in l. metũ. C. quod met. cau. & Ang. in l. 1. §. fin. ff. ad Syll. & an ex ea domo aliq̃s uiſus ſit exire, vel in domo ſit inuentus, & ſi loquimur in falſo, an talis falſitas cedat cõmodo alicuius, & ſimiliter dicẽdũ eſt de omnib⁹ alijs maleficijs, iſte eſt modus inueſtigandi maleficos, qui tamen relinquitur arbitrio iudicis. l. 3. §. eiuſdẽ. ff. de teſti. ita per Bar. ubi omnino uide col. 1. 2. & 3. in l. fi. ff. de quæſt. & Bru. in trac. ſuo, char. 50. colu. 3. & ſequen. & uide omnino Affl. in ti. de pace iur. fir. in §. iniuria. in quarto not. ubi ponit infinita ſigna ad cognoſcẽdũ quis fuerit homicida, & inter cætera dicit quod ſanguis fluens è uulnere hominis occiſi in pręſentia aſpicientis corpus, & nõ fluẽs poſt eius receſſum, magnum, & ſufficiens eſt indicium ibi etiam de ſignis quib. cognoſcitur fur, & uiolator puellæ, uide etiam Brun. in tract. ſuo, de ind. & tortu. & inueſtigando delictum, & delinquẽtes ap-
3 pellatur † inquiſitio generalis quo ad delicta, & perſonas inuẽto autẽ delicto, appellat͂ inq̃ſitio ſpẽalis quò ad delictũ, & generalis quò ad perſonas, ueriũ habitis idicijs

con-

cõtra certam perſonam modo quo dixi ſupra, ſuper illis aſſumptis in ea inquiſitione generali formatur inquiſitio ſpecialis contra delinquentes, ſed † de talibus indicijs
4 non eſt danda copia parti, iuxta c. qualiter. §. debet. de accu. & communiter Doc. in c. cũ oporteat. de accu. & ibi atteſtatur Are.
5 & dix. infra. in materia inquiſitionis † in
6 ueſi. teſtio requirit. ubi uino vide. tunc † tñ reperẽdi tales teſtes, vt fit, & docet Baran d. l. fi. an ult. q. & pñt tales teſtes torqueri, ſi uacillatut ſecundum Bar. in d. l. fi. col. 2.

Tit. de Captura.

SVMMAE.

1 *Capi quis poteſt etiam præcedente indicio.*

2 *Indicium etiam leue ſufficit ad inquirendum.*

3 *Capi quis poteſt præcedente qualiquali informatione contra eum.*

4 *Captus non præcedente informatione, relaxari debet ſine impenſa.*

5 *Captus non præcedente informatione, poteſt a quilibet priuata impunè carcere eximi.*

6 *Captus indebitè ut ſupra ſi fugit non habetur pro confeſſo. immo relaxatus ſub fide non tenetur reuerti ad carceres.*

7 *Eximens è carcere captum, indebitè non poteſt a iudice mulctari ob contemptum iudicis.*

8 *Captus iniuſtè licèt poſt ea confiteatur delictum ſponte, non tamen poterit illa confeſſione condemnari.*

9 *Captus indebitè, non poteſt ob aliud delictum retineri.*

10. *Capi poteſt reus tranſmiſſa inquiſitione, & pendente termino trium dierum in ea ſtatutorum ad reſpondendum etiam non ſuperueniente noua ſuſpitione fugæ.*

11 *Capere reum an poſſit quilibet iudex, & an priuatus, & an ſine cauſæ cognitione renuſſiuè?*

12 *Familiæ non punitur ſi occidat eum, qui licite poterat capi, & non permittit ſe capi.*

13 *Homodens dum uiueret, in magiſtratibus exercendis omnes alios ſuperauit.*

14 *Captus, an poſſit per familiam occidi remiſſiuè?*

15 *Eximens è manibus familiæ captum ob debitũ tenetur ac ſi fideiuſſiſſet pro eo in omnibus, & etiam pœna tis ne quis eum qui.*

16 *Eximens è manibus familiæ condemnatum ex delicto, uel confeſſum, punitur leg. Iul. maieſt.*

17 *Eximens è manibus familiæ captum ob delictũ, quomodo excuſatur.*

18 *Impediens, uel turbans iuriſditionem, punitur vario modo ex diſpoſitione iuris communis, & quomodo diſpoſitione ordinum Mediolani.*

19 *Eximens è manibus familiæ dum ducitur ad carceres incidit in pœnam ordinis Mediolani de prohibita executione.*

20 *Fugiens è carceribus, in quibus iuſtè detinetur peccat.*

21 *Capi non poteſt delinquens, ſiue raptor, ſiue homicida in eccleſia, etiam ſi familia eum inſequeretur antequam eccleſiam ingrederetur.*

22 *Captus extra eccleſiam ſi antequam ducatur, fugiat in eccleſiam non poteſt in ea capi.*

23 *Captus extra eccleſiam licèt per eccleſiam ducatur, non propterea eſt relaxandus.*

24 *Epiſcopus debet tradere curiæ ſeculari delinquentem qui ad eccleſiam confugit, & poteſt ab illa extrahi, & recipere cautionem quod morte non punietur ſed pecuniaria pœna tantum.*

25 *Iudex non debet extrahere de eccleſia eum qui ad illam fugit, licèt velit punire pœna pecuniaria ſed ab epiſcopo accipere.*

26 *Debitor qui poteſt capi ex forma ſtatutorum, ſecurus eſt in eccleſia.*

27 *Clericus fugitiuus capi poteſt.*

28 *Fugiens ad eccleſiam, citari poteſt verbotenus.*

29 *Fugiens ad corpus Chriſti, an poſſit abſtrahi?*

30 *Fugiens in damnum presbyteri quæ ſit intra triginta paſſus prope eccleſiam quando ſecurus ſit. & an poſſit a iudice extrahi.*

31 *Immunitas eccleſiarum non obſeruatur in Italia.*

32 *Fugiens in eccleſiam non poteſt ab ea extrahi, etiam ob crimen læſæ maieſtatis.*

33 *Saluus conduct. ſecurum facit delinquentem, vt non poſſit capi.*

34 *Captus in alieno territorio ſtatim debet relaxari, etiam ſi familia inceperit eum inſequi*

in ſuo

in ſuo territorio.

35 Capi non poteſt clericus a laico.

36 Clericus qui poteſt verberari a laico, poteſt etiam capi.

37 Capi poteſt clericus a laico de commiſſione ſuperioris.

38 Capi poteſt clericus a laico quando timetur de fuga.

39 Capi non poteſt clericus a laico, & ligari, vt prohibeatur delictum.

40 Cognitio, an quis ſit laicus, vel clericus ſpectat ad iudicem eccleſiaſticum, vocato iudice laico.

41 Producens inſtrumentum clericatus, præſumitur ille eſſe, qui nominatur in inſtrumento.

42 Villa tenetur capere maleficum, alioquin tenetur pro danno dato in eius territorio.

43 Villa non tenetur ob furtum in eius territorio commiſſum, ſicut nec ob rapinam.

44 Rapina, & furtum differunt.

45 Præſentans vnum ex pluribus maleficijs, an ſit liberatus a pœna ſtatuti?

46 Qualitas in ſtatuto appoſita debet ab eo probari qui ſtatuti remedium intentat.

47 Iurans in forma ſtatuti ſuper danno dato debet eſſe omni exceptione maior.

48 Eligens agere contra delinquentes, ob delictum in territorio commiſſum, poteſt poſtea agere contra communitatem, quæ ex ſtatuto tenetur ob reliquum non exactum.

49 Qui conſecutus eſt ſatisfactionem a non delinquente, an poſſit agere contra delinquentem?

50 Syndicus condemnari non poteſt abſoluto delinquente.

51 Cuſtodes an poſſint torqueri ſtante ſtatuto, quod villa teneatur, pro delicto in territorio commiſſo?

52 Statuti beneficium, quòd villa teneatur pro damno dato in territorio, non competit forenſi.

53 Damnum paſſus in territorio ſuo ſtante ſtatuto, quòd villa teneatur pro damno dato, &c. tenetur contribuere cum alijs eiuſdem villæ.

54 Statutum quod villa teneatur pro damno dato, & qualiter procedat, quando locus, in quo damnum datum eſt, æqualiter diſtat, a duabus communitatibus.

55 Inquiſitio qualiter formanda ſit contra villam pro ſtatuto, quod pro delicto commiſſo in territorio, &c.

56 Clauſula, quòd proceditur extra ordinem quomodo intelligatur.

57 Capti in bello inter Chriſtianos non efficiuntur ſerui capientium, ſed ſoluunt taleas.

58 Talea de iure extorqueri non poteſt a captiuo quando bellum eſt iniuſtum.

59 Bellum in dubio præſumitur iniuſtum.

60 Bellum quando dicatur iuſtum, & quando iniuſtum.

61 Milites ex conſuetudine non exigunt taleas a militibus captis, niſi ſunt duces militum.

62 Talea non poſſunt exigi a ruſticis captis in villis proprijs ſubiectis hoſtibus, ſed tantùm a captis in itineribus per loca hoſtium.

63 Milites cruciantes captiuos, vt taleas exigant, tenentur de homicidio, & ae cruciatu etiam non ſecuta morte.

64 Capturæ, & rapinæ non poſſunt fieri a militibus in locis domino ſuo ſubditis.

65 Talea debet eſſe moderata, & ſine crudelitate.

66 Miles crucians captiuum, vt taleam exigat, vbi licita eſt captura tenetur de exceſſu.

67 Occiſus a patrono, vel corrigente præſumitur in dubio gratia correctione occiſus.

68 Gratia generali facta a Duce Mediolani militibus, non comprehendit raptus, nec violentias.

69 Capta ciuitas non fit ſerua, & ciues retinent bona ſua.

70 Captus, & ſub fide reuertendi relaxatus an teneatur reuerti?

71 Princeps bellum illicitè inferens, tenetur de omni damno a militibus ſuis dato.

72 Milites in territorio Principis ſui furantes, & delinquentes puniuntur, vt latrones, & l. Iulia de vi publi. & prima & per ſtatuta Mediolani.

73 Rebellis captus a militibus principis in bello contra principem per eum ſuſcepto ſit ſeruus capientis, & ei talea debet ſolui.

74 Talea hodie ſucceſſit loco ſeruitutis.

75 Milites qualiter faciant diſtributionem rerum captarum, & an communicent cum Duce belli?

76 Talea pro captura non debetur Duci, qui conueniſſes

veniſſet cum Principe purgare prouinciam malis hominibus.

77 *Princeps poteſt ſoluere taleam militi capienti rebellem, & eum recipere, & punire.*

78 *Hoſtis captus non poteſt ex interuallo interfici.*

79 *Captus hoſtis, vel rebellis non poteſt vendi vt ſeruus alterius fiat, vel vt maior talea ab eo exigatur.*

80 *Rebellis poteſt quandocunque interfici.*

81 *Talea non habet locum in rebelle capto quando proceditur contra eum ſecundum formam iuſtitiæ, & non efficitur ſeruus capientis.*

82 *Capi poteſt delinquens etiam ante formatam inquiſitionem, habita quali quali informatione.*

83 *Captura an ſit ex proceſſu?*

84 *Capi an ita quis poſſit in ciuilibus, incipiendo à captura ſicut in criminalibus?*

85 *Capi nemo poteſt pro debito priuato, niſi prius facta excuſſione an ſit ſoluendo.*

86 *Captura ſuſpecti de fuga antequam concedatur, multa neceſſario requiruntur.*

87 *Captura an concedatur pro debito publico, vel fiſcali?*

88 *Capi an poſſit debitor ad damna vel rei reſtitutionem pro crimine?*

89 *Captus, & punitus an ſit relaxandus ante rei reſtitutionem.*

90 *Cedere bonis poteſt fiſci debitor.*

91 *Captus pro cauſa criminali, poteſt pro cauſa ciuili retineri.*

92 *Captus indebitè non poteſt in carcere ab alio retineri.*

93 *Capiens aliquem, debet habere ſpecialem mandatum ad capiendum.*

94 *Capienti bannitum interdum per ſtatuta, non nunquam per conſuetudines, dantur præmia.*

QVia conſtito de delicto quæ-
ritur delinquens, vt dixi, &
inuenitus ſæpenumero capi-
tur, aliqua dicam de ipſa ca-
ptura, & primo quæro quale
indicium requiratur ad ca-
1 pturam, & dic quod ex † leui cauſa iudex
2 poteſt detinere, patet, quia † leue indicium
ſufficit ad inquirendum, ſecundum Bal. in
l. ſeruos. C. de teſta. Alex. in l. repet. §. 1. ff.
de quæſt. in ſecunda apoſtilla. quæ incipit,
is qui, ubi tamen eius dictum gloſſ. & Bart.
in l. fin. C. de his quib. vt indig. Corn. con
ſilio 58. in princ. Fely. in cap. 2. tertia limi.
de teſti. quidquid dixerit Decius in conſi-
lio 180. & dicam latius in materia inquiſi-
tionis, ſi igitur leue indicium ſufficit ad in
quirendum, ergo magis leue ſufficit ad ca
pturam, quę conſequentia omnibus patet.
Vnde comperies quidem cautum, vt ante
inquiſitionem requiratur indicium, nõ au
tem ante capturam, & ideo Bald. in l. & ſi
certus. ff. ad Syll. dicit quòd ad capturam
non requiritur indicium. & in l. 2. C. de
3 his qui latro. † Requiritur tamen qualiſ-
qualis informatio, & qualequale indiciũ
ſecundum Salic. in l. nullus. C. de exhib.
reo, & ita communiter decidunt Doctor.
in cap. ſi clericos. de ſenten. excom. in 6.
prout etiam refert Bald. in l. quòd euitan
di. ad fin. C. de condit. ob turp. cau. &
Alex. in l. neminem. C. de cuſtod. & exhib.
reis in apoſtilla, quę incipit, permiſerint, &
Fely in cap. cum non ab homine colu. 2.
de iudic. & in cap. accedens. 2. §. quoniam
1 frequenter. verſic. tu nota. colum. pen. in
princ. vt lite non conteſt. & per Marian.
Socin. in tractat. ſuo citato. in 2. art. prin-
cipali in 14 quæſtione, & ibi dicit quòd
etiam debet ante capturam plenè cõſtare
dę delicto, ſicut dixi ſupra in fine, titulo de
delicto. Concluſio igitur eſt hæc, quòd ex
nihilo nihil fit, & ſine indicio magno, vel
paruo non poteſt ad capturam deueniri,
niſi præcedat aliqua informatio circa de-
linquentem, & ita intellige Angel. Aret.
in uerbo, fama publica. col. 2. vbi ſubdit in
fra ſcripta verba, aduertendum eſt quod
oportet vt diffamatio, ſiue indicia pręce-
dant, ſine indicijs vero, ſiue ſine ſuſpitioni
bus præcedentibus, & diffamatione in cri-
minali nõ poteſt ad aliquem actum iudex
procedere, uel capturæ, uel arreſtationis p
ſonæ, uel tormẽtorum, uel inquiſitionis,
ut per eum. & ita iudices boni obſeruant,
uidi tamen interdum capturam cõcedi et
ſine aliqua informatione ad ſolam uolun-
tatem querelantis contra hominem non
multæ conditionis, & dignitatis, in delicto
magno, & habita fide, à querelante de ſol
uendis impenſis, niſi in continenti cediſſet
debitas informationes, & hoc propter ſu-
ſpitionem fugæ quod non damno, de iure
uero aliter eſt, ut ſupra dixi.

Hinc

4 Hinc † eſt quòd ſi quis capiatur, non præcedente dicta informatione, debet dimitti etiam ſine impenſa. Bald. in l. ſi pacto quo pœnam, & ibi Iaſon. C. de pact. bonus text. in l. fin. §. nullo tempore, ff. de lib. hom. exhib. Aret. in dicto verbo, fama publica, charta 22. colum. 2. verſic. 6. quæritur. Et adeo verum eſt cum eſſe dimittẽdum & priſtinæ libertati reſtituendum:
5 vt etiam quilibet † priuatus poſſit illũ eximere. l. 1. §. Offilius. cum duabus ll. ſequen. ff. ne quis eum qui. Hinc dicimus, quòd licet fugiens è carcere, habeatur pro confeſſo, & conuicto, iuxt. l. ad commentarienſem. C. de cuſto. reo. & per Iaſon. in materia fugæ, in l. admonendi, ff. de iureiuran. tamen ſecus eſt quando indebi-
6 tè † detentus erat. Bart. in l. viſis eius. C. de probat. & Felin. in cap. 1. colum. 14. propè fin. de conſtit. imò ſi is fuiſſet dimiſſus, & promiſiſſet reuerti non teneretur ſeruare fidem, niſi iuraſſet reuerti: vt per Abb. in cap. inter alia. in fin. de im nu. eccleſ. niſi tamen imminere periculum mortis, vt ibi, & per Bauertam de virt. iur. cap. 6. & ibi habes quando eſſet iuſtè poſitus in carceribus, & aufugeret, quòd eſſet contra conſcientiam, etiam ſi de pœna mortis ageretur, & latiſſimè quando iudex facit de facto. vide per Claud. in l. vt vim, ff. de iuſt. & iur. iuxta gloſ. 1. ibi in tertia parte, &
7 Dec. ibidem. Et † aduertas, an licet eximens indebitè captum, non teneatur erga partem, poſſit tamen mulctari à iudice, cuius iuriſdictio videtur contempta, in quo vide Iaſon. in l. 3. §. quod prætor. colum. 3. in princ. ff. ne quis eum qui. qui in effectu concludit, & communem eſſe oſtendit, quòd quia non delinquit qui ſic facit. vt eſt text. clarus in dicta l. 1. in fin. criminaliter etiam non tenetur, & quando quis non indebitè captus eſt, quę pœna ſit eximẽtis Iaſon. ibi. diſtinguit, & vult inter cętera, quòd & ſi non ſit quis captus pro debito, nec ſit reus criminis, tamen poteſt mulctari propter contemptum, verùm loquitur vbi ſaltem ritè erat detentus, & vide quæ dicam infra in quæſtione quando captus non aufugit, ſed eximitur à familia. Et ſi videbis Marian. & alios, quos ibi allego, comperies eandem concluſionem fieri in illa quæſtione in ſpecie, ſicut hic in genere quãdo quis eſt captus: quod ſi non ritè captus eſt non punitur, comperies etiam alios tredecim modos, per quos eximens excuſatur. & vbi non excuſatur quomodo puniatur, & ex allegatis ibi. & ex dictis Iaſon. vbi ſupra, habebis veritatem, & adeo habetur conſideratio captu-
8 ræ iniuſtæ, vt † licet poſtea reus fateatur ſponte delictum, tamen talis confeſſio nõ videatur ſufficiens ad condemnandum, ita mirabiliter videtur dicere Pet. de Anchar. conſil. 24. in Chriſti nomine viſa inquiſitione. quem refert, & ſequitur Alexand. ad Bart. in l. qui in aliena. §. Celſus, ff. de acquir. hæred. quę deciſio videtur contra terminos iuris, per cap. 1. & 2. de accuſat. in 6. & not. per Barto. l. in l. ſi confeſſus, ff. de cuſtod. & exhib. reor. niſi dicas quòd vitium capturæ eſt vitium citationis, quòd magis inficere debet quàm vitium libelli, vel inquiſitionis. Sed verius dic, vt dicam infra in materia confeſſionis vbi tractabo de reuocatione confeſſionis, & ibi habebis verum ſenſum Anchar. & Alexand. Sequitur quoque alius effectus ex captura inde-
9 bita: quia † non poterit pro alio delicto retineri. Bartol. in queſt. Lappus, Alexand. in l. Turpia. columm. 2. ff. de leg. 1. Bart. & doctor. in l. ſed eximendi, §. 1. ff. ne quis eum qui. Sequũtur etiam alij effectus, vt per Bald. in l. plerique, ff. de in ius vocan. & in materia vide Hilippol. in l. 1. colum. 6. & ſeq. ff. de quæſtio. Quæro, quan-
10 do † formata eſt inquiſitio, & traſmiſſa vt veniat intra tres dies an pendente illo termino poſſit capi? Dubium facit regula l. ſiue pars. C. de dilatio. quod pendente dilatione officium iudicis conquieſcit. & ideo Alexand. conſil. 1. colum. 1. in fin. vol. 3. dicit quòd pendente termino dato ad accipiendam copiam indiciorum, & faciendas defenſiones, nõ poteſt torqueri per dictam regulam, & per id quod dicit Salice. in l. prima, de exhib. re. & in l. abſcentem. C. de accuſat. dicens, quòd cauti iudices prouident ne rei fugiant: quia non citant eos, ſed capiunt, ne pendente citatione verbali, rei fugiant, ad quod videndum eſt conſil. Signorel. 115. ſuper ſtatuto vnius diei vtilis ad reſpondendum inquiſitioni, vbi conſuluit, quòd omnis proceſſus interim factus eſt nullus, & etiam confeſſio-

Sed dic, quòd noua ſuſpicione fugæ ſuper-
ueniente, quæ à principio non fuiſſet ceſ-
ſaret regula, dicta l. ſiue pars. vt in ea habe-
tur, & latiſſimè per Natam. in repetit. cle.
ſæpe. de verb. ſign. colum. 49. & ſeq & idem
etiam ea non ſuperueniente, quia dilatio,
quæ datur ad reſpondendum inquiſitioni,
nō ideo datur, vt veniat infra tres dies, ſed
vt reſpondeat. Si igitur capitur, interim
non fit actus contrarius, quia in carcere ha
bebit illam dilationem, & facit dictum
Bartol. in l. conſentaneum. C. quomodo, &
quando iud. quòd in executiuis electio u-
nius remedij non tollit aliud. Nec Si-
gnorel. repugnat hoc caſu dicto conſil. &
11 ita ſeruatur. Quæro, an † quilibet iu-
dex poſſit capere dic? ut per Marian. in
ſuo tract. citato. in quarto artic. princ. q.
2. colum. 2. Sed an priuatus capere poſſit,
etiam Marian. ubi ſupra, ponit quæſt. 2. co-
lum. 1. & 2. ubi etiam habes, quòd quando
ex pacto licitū eſt capere, & an eo caſu iu-
dex ſine cauſæ cognitione poſſit licentiam
concedere. ut per Felin. in cap. quo ad con
ſultationem, columna octaua, de re iudic.
12 Et quando † occiditur à familia, qui non
permittit ſe capi, an teneatur homicida? vi
de tex. in l. 4 C. de his, qui ad eccleſ. con-
fug. per quem Bar. ibi dicit non teneri. quæ
opinio non caret contrarijs. Tamen veri
tas eſt quòd non punitur, non conſideran
do materiam: l. vt vim ff. de iuſti. & iure. vt
per Homod. in tract. ſyndic. charta 7. colu.
3. in prin. ubi dicit, quòd non requiritur, q
adſit in hoc moderamen inculpatæ tute-
læ, & quòd fuit ita conſultum, & iudica-
13 tum. † cui Homodeo multum credo: quia,
dū uiueret, in magiſtratibus optimè exer-
cendis omnes alios longè ſuperauit, ſecun
dùm Brun. in ſuo tractat. de iudic. & tort.
Quam opinionem tenet etiam Florian. in
l. quemadmodum. §. magiſtratus, & in l. ſi
ſeruus, ff. ad legē Aquil. & Imol. in l. ex con
ſenſu, §. fin. circa penult. colum. ff. de ap-
14 pel. & † poſtquam eſt captus an poſſit occi
di? vide Felin. in c. cum iuramentum, de
homicid. & in c. quæ in eccleſiarum, de con
ſtit. colum. 2. ultra alia loca vulgaria. Quæ-
15 ro etiam, quando † captus non occiditur,
ſed eximitur è manibus familiæ ab amicis,
vel coniunctis, qua pœna puniatur exi-
mens? Bald. in l. addictos. C. de epiſc. au-
dien. circa fin. dicit quòd tenetur, ac ſi fide
iuſſiſſet pro eo in omnibus. & ita latè Cæ-
pol. conſilio 14. colum. 2. ubi vult, quòd
etiam puniatur pœna tituli, ne quis eum,
qui. & hoc in erepto pro debito. Sed pro
maleficio vide Bart. in l. 4. ff. ad legem Iul.
16 maieſt. ubi dicit, quòd † ſi erat condemna
tus, vel confeſſus, tenetur lege Iulia maie.
& vt à fundamentis intelligas, ſcito quòd
ille, qui turbat, vel impedit iuriſditionem
iudicis, punitur ſecundùm Bartol. in l. uni-
ca. §. 1. in fin. ff. ſi quis ius dic. non obtemp.
& ibi de pœna huius, ubi Iaſ. in §. pœna-
les. Inſtit. de act. colum. 3. & in l. 3. §. quod
prętor. colum. 3. ff. ne quis eum, qui. & uide
etiam omnino Alexā. conſ. 36. colum. 1. &
2. uol. 2. & Felin. in c. 3. de offic. deleg. in pe-
17 nultima, & ultima columna, & † aliquan
do tenetur ad mortem, aliquando mulcta-
tur, & aliquando aliter. Et ſi vis ſcire quo-
modo excuſetur talis eximens, uide Mariā.
in tract. cit. in 34. art. principali, ubi ponit
18 quatuordecim excuſationes. Et † habemus
ordinem punientem eū qui impedit iuriſ-
dictionem pœna aureorum ducētorum: &
vbi non poſſit ſoluere, trium ictuum funis,
in quo ordine cauetur quod credatur uni
tali fide digno cū iuramēto, iuxta quē or-
19 dinem cadit q̄ō † Aliquis captus, eſt & du-
citur ad carceres, dū ſic cōducitur, ſe exi-
mit è manibus familiæ. an incidat in pęnā
dicti ordinis? Nam quando tertius eximit,
res eſt plana illum incidere. & ita loquun
tur leges, & Doctor. ubi ſupra: & ita prima
facie loquitur præfatus ordo in proęmio
ſuo atque ita non videtur eum comprehen
dere, qui ſeipſum eximat. In contrarium
facit, quia quis fugiendo à familia non ſo-
lum impedit, ſed reſiſtit, ſecundùm Bald. in
l. ſi in fi. C. de exhib. reis. & per Docto. alle-
gatos ſupra in uer. ſi. & quando occiditur à
familia. Item ſi quando eſt conceſſa exe-
cutio realis in bonis contra me, qui eam
impedio, punior ſecundum dictum ordi-
nem, & ita obſeruatur. Quare idem non
debemus dicere quādo eſt conceſſa execu-
tio perſonalis contra me. qui reſiſto nè ca-
piat: vel captus eximo me etiam ſolum fu
giendo. Additur aliud, quia is ordo punit
præſtantes auxilium capto ad euadendū:
ergo punit ipſum captū, tanquā principa-
lem l. ſi is, qui rem, §. ſi Titium. & ibi Bar. ff.
de

de fal. & Bar. in l. ſi qs obrepſerit. ff. de fal.
quod fundamentum tamen non affirmo.
Nec mirum ſit, quod ordo iſte contineat
hunc caſum, quia in multis mūdi regioni
bus, adeo timetur iuſtitia, ut ſolus lictor
cōducat homines cuiuſuis ordinis, & q ia-
bratis ad carceres ſolo ſigno baculi. Cōtra
tamē facit, quòd omnibus licitum eſt redi
mere ſanguinē ſuum. l. 1. ff. de his, qui ſibi
mor. cōſ. & ibi Alex. infert ad inquiſitum,
qui cum iuramento interrogatus, reſpon-
dens mēdacium, non punitur de periurio.
Nec Bar. in l. relegati. ff. de pœn. dicit iu-
20 ſtè † poſitum in carceribus fugiendo, puni
ri in hoc ſæculo, ſed peccare. Item ti. de ef-
fractoribus carcerum, ponderat fracturam
non ſimplicem fugam. Concludo tamen
fugientem incidere in pœnam præfati ordi
nis, tum ex prædictis, tum etiam quia uer-
ba hunc ſenſum recipiunt, ſi illum uides.
Non obſtāt proximè præcedentis, quia ue
rum non eſt, quòd fugiens ſimpliciter nō
puniatur, imò punitur, ſed mitius. ita gloſ.
in l. ſuccurritur. ff. ex qui. cau. ma. & Doct.
maximè Ang. in l. 1. ff. de effr. car. & ita fuit
determinatū in Senatu, dum ſederet Cre-
monæ. Eſt uerum, quòd in caſu qui tunc
occurrerat, fugiēs etiam euaginauerat en
ſem, atque ita non ſolùm in omittendo,
non parendo conſiſtebat renitentia, ſed e-
tiam in faciendo, iuxta gloſ. in l. ſi more. ff.
ſol. ma. vnde cum ſubtilitate iuris cōcurre
bat hoc aliud, quod peccatū aggrauabat,
& ſecūdùm hanc vltimam conſideratio-
nem, putarem non ex verbis, ſed ex mente
& æquitate hunc ordinem eſſe interpretan
21 dū. Quæro, † an in eccleſia ſit licitum ca-
pere delinquentem? dic non eſſe, vt in tit.
C. de his, qui ad eccl. confug. & extra, de
immun. eccl. & in c. inter alia. Bar. & doct.
in l. pleriq; ff. de in ius voc. & late p Mar.
Soc. in tract. cit. in 17. art. princ. vbi omnino
vide: quia ponit infinitas quæſtiones in ma
teria, & licet, ſ'm ius ciuile, non habeat lo-
cum hæc concluſio in raptoribus uirginū,
homicidis, & alijs caſib. de quibus in §. ne
que in Auth. de mand. princ. & in l. 2. vbi
gloſ. & Doct. C. de his, qui ad eccl. confug.
Attamē aliter eſt de iure canonico, p d. c.
inter alia, & c. fin. eod. tit. ut per Doct. vbi
ſupra: & in dicto c. inter alia. & ita ſerua-
tur à iudicibus Deū timentibus quidquid
dixerit practicus Papienſis in forma inqui
ſitionis, in prima gloſ. verſ. ex his poteſt
non improbabiliter quæri. & ſic, ſi vis vide
re in quib. caſib. nō procedat regula, recur
ras ad dicta capitula in iure canonico. Ali-
qui etiam dicunt non procedere regulam,
quando ex propoſito fit delictum, vt in ho
micidio, præcedente deliberatione, p c. 1.
de homic. in 6. Sed hoc communiter repro
batur, vt per Doct. ſupra, & Marian. Soc. in
dicto 17. artic. princ. in 6. q. col. 1. & vide
omnino Alex. in 7. volum. conſ. 165. per to
tum. vbi oſtēdit prædicta omnia eſſe vera.
22 Aliqui tamē dicunt, quòd † vbi familia in
ſequitur eum, qui fugit in eccleſiam, quòd
tunc pōt in ea capi, vt videtur velle Alex.
conſil. 14. colum. 10. volum. 2. Sed veritas
eſt, tunc etiam nō poſſe. per Iaſ. & D. Alex.
in d. l. plerique. Et facit, quòd attēdi debet
finis, & non principium, quando attenden
do finem, magis fauetur defenſioni, ſecun
dū Bar. in l. quid ait lex. §. quod ait lex. ff.
de adulter. al. ter tamē, vt dixi, tenet Alex.
& vltra eum Hippol. poſt practicum Ferra
rien. in quadam practica in verſ. vlterius.
& alibi ſæpe. Vera opinio eſt illa, quam di
xi, & vides Doctor. maxime Cin. qui alle-
gatur in contrarium, & qui illud non dicit
& ita vidi obſeruari. Si tamen duceretur
à familia reus per eccleſiam, cum alibi ca-
ptus fuiſſet, aliud eſſet. Oldr. conſil. 4. an
23 fugiens. Sed † ſi antequam ducatur, ca-
ptus fugiat in eccleſiam videtur idē quod
in capto, & in eccleſiam ducto: quia ad-
huc non dicebatur liber familia in ſequen
te l. naturalem in princ. ff. de acquir. rer.
dom. Sed credo idem eſſe, ac ſi nunquam
fuiſſet captus. Nec obſtat, l. naturalem.
in princ. quia loquitur, quando animal ca
ptum erat, & ita captum, quod in domi-
nium capientis, tranſiuerat. Sed in caſu
noſtro, antequam duceretur ad carceres,
nō intelligebatur ita perfectè captus, vt eſ
ſet in tuto ſub dominio, & poteſtate iuſti-
tiæ. Non mirum, ſi fugiendo factus erat
liber, donec tamen durat captura, pro eo
tempore non dicitur liber etiam ſi nondū
eſſet in carcere. & ita probat Oldr. in dicto
24 conſilio. Et ſcias, † quòd in caſibus, in qui
bus poteſt extrahi ab eccleſia, requiritur
vt Epiſcopus illū extrahat, & curiæ ſecula-
ri tradat, vt per Aret. in gl. in ſcalis ſancti
Petronij.

petronij, Alexan.i l.ſi cui §. ſi.ff.de accuſa. & Mar.Socin.in c.poſtulaſti. de foro cõpeten.in uerſi.circa 16.q̃ſt.ubi uide.Et no. ꝙ immunitas eccleſiæ, quam quis conſequitur eò, ꝙ in eam ſe confert, conſiſtit in diſpoſitione cap.inter alia. dum dicit, ꝙ nõ poteſt ab eccleſia extrahi, ut inde morte, uel alia pęna corporali afficiat̃ uerùm, ſecũdùm glo.& Doct.ibi, & Doct.ubi ſup. põt puniri pœna pecuniaria.Et ideo eccleſia debet de hoc recipere cautionẽ a iudice ſeculari, & ita ei tradere, ꝑ tex.ibi, & alibi, vt ibi ĩ gloſ.& ꝑ Doctores.Si tamẽ delictũ eſſet graue, magis cõueniret eùm dimittere, & cõtra eum procedere ad ſuam pœnam, q̃ hoc modo punire, & ita hoc

25 mane factum eſt in Senatu. Non † tamen iudex, ex autoritate ſua debet talẽ extrahere ab eccleſia, licet uelit ĩm pęna pecuniaria punire, ſed autoritate eccleſię, ut ui

26 des.Hinc eſt.† quòd etiam confugiens ad eccleſiã eſt ſecurus, etiã ſi eius debitum publicũ eſſet, ita cõmuniter Docto.in d. l.pleriq„ & Marian.latiſſimè in loco ubi ſupra, & ita tene. & loquor etiam in caſu, in quo ſecundũ ſtatuta, uel aliter poſſet capi, & ita latè Marian.ĩ loco ubi ſupra, reprobato Oldr.in dicto cõſilio 54. q̃ aliter tenet, ſubdẽs, quòd opinio Oldra.eſt in practica multũ rigida, & in ea nõ ſeruatur, niſi tamen eſſet ſuſpectus de fuga, ut ꝑ Doct.maxime Alexã. i dicta l.plerique.Et ideo etiã clericus, q̃ ordinarie capi nõ poteſt, ſecundũ gloſ.& Docto.in l.miles.ff.de re iudic.ſi

27 † ſit fugitiuus, poteſt capi, ut ꝑ Abbatem in cap.cum non ab homine. de iudic & ibi ꝑ alios maximos Docto.& per Caccialup. in tract.de debit.ſuſpect. de fuga. in verſi.

28 Quintò principaliter.colum.44.poteſt † tamẽ cõfugiens ad eccleſiam citari uerbotenus, ut per Bart.in dicta l.plerique, & Alex. ibidem columna ſecunda, & Marian.ubi ſupra, quem omnino uide, & de materia rei fugientis ad eccleſiam, ultra prædicta, vide Fel.in c.ex reſcripto. circa finem.de iureiurando. & ibi habes, quòd talis debet paſci ab eccleſia, & per Bald.1.uolumine, conſilio 400.columna prima, & Pau.de Caſtro. conſilio 471.uolumine ſecũdo, & Aret.in verbo, fama publica. in verſiculo.Quærò,

29 quęſt o.Et quid iuris ſit, quò † ad eum, qui cõfugiat ad corpus Chriſti? vide Maria.vbi ſupra, & Abb.in c.ſanè.extra, de celebrat.

30 miſſarum.Et quid ſi † confugiat in domũ presbyteri.Iacob.de Beluiſ.in ſuo trac. maleficior.tenet non gaudere hac immunitate.Sed uide de hoc tex.in c. ſic antiquitus. & in c. quiſquis.17.quæſtio.1.& glo.in dicto c.ſic antiquitus. & Archid. in dictis locis. Et concluſio eſt, ꝙ ſi ſit intra triginta paſſus ab eccleſia, ꝙ gaudet, niſi in caſtello, d.cap.quiſquis, & ſic in terra cincta muro, & uallo, iuxta no.per Bar. in extrauag. qui ſit rebelles in verbo, Lomb.immo Hoſtien.in ſumma ſua. in tit.de immunit. eccleſia.in uerbo, inquantum. columna prima, & ſequen.Idem dicit in ciuitate, & uilla quod in caſtello, & idẽ Arch. ubi ſupra, licet aliter ſentire videatur in generalitate ſuorũ uerborum Alber.ĩ tit.de his, qui ad eccleſ.confug.quia dicit, ꝙ tantum procedit in caſtello, & in caſtello nulla eſt difficultas, per tex. in dict.c.quiſquis, vt etiam per Oldr.conſ.55. & ita hodie in Senatu iudicatum fuit contra dominum Franciſcũ Nigrum, qui propterea capite punietur, & uide etiam Hoſt.ubi ſupra.columna 3.qui dicit loquendo de hac immunitate triginta paſſuum, ꝙ hodie in multis locis hæc immunitas uſurpata eſt, & loquẽdo generaliter de immunitate eccleſiæ Practicas

31 Papien. vbi ſupra. dicit, † ꝙ in Italia non obſeruatur. Ad obſeruationem cuius conſuetudinis addeuit illud Euangielicũ, Domus mea domus orationis uocabitur, &c. & forte Dominus Roch.in tractatu ſuo de cõſuetudine, ponit de hac conſuetudine.

32 Quæritur etiam nuuc in Senatu, † an pro crimine læſę maieſtatis ſit licitũ quem extrahere ab eccleſia? & vſ licere, arg.l.ad beſtias, ff.de pœnis. & l. ſi hominem.ff. mandati. Tamen credo contrarium per tex.in cap.inter alia, de immunita eccleſia.vbi clarè apparet, quòd quantumcunque grauia quis commiſerit, tamen eſt ſecurus, niſi in caſibus de quibus ibi, & ita Doctor. nolũt extendere illos duos caſus ad ſimiles, nec maiores, vt ibi, & per Socin. & Hoſt.vbi ſupra, & glo.in dicto cap. inter alia, & ineptè Hippoli. qui poteſt uideri, & allegari loco repertorij in l.j.C. de rap. virg. qui latè ponit hanc materiã, dicit enim ꝙ hæc immu-

nitas non procedit, niſi in leuioribus. Et ſi
caſus aliquis excipiendus eſſet, omnino ex-
ciperetur caſus.cap.1.de homic.in 6.& ma-
gis caſus in cap. fœlicis. de pœn. in 6.& ta-
men non excipiuntur, & ita hodie per Sena
tum concluſum fuit iuris eſſe. Dictum ta-
men fuit, quod fortè arduum nimis videre-
33 tur hoc ius in practica. Quæritur, an † quis
poſsit capi, non obſtante ſecuritate iudicis,
& cōſequenter an talis habens ſecuritatem
a iudice factam ſit tutus. Cremonæ fiunt ſæ
penumero a prætoribus edoctis de malefi-
cio, vt poſsint illi tutè venire ad veritatem
propulendam. In ciuitate Mediolani recur-
ritur ad Senatum pro ea obtinenda, vide
Bart.in l.is qui reus. col. penult.ff. de publi.
iudic.& in l.relegati.ff.de pœn. 15. vbi vult,
vt valeat ex prædicta cauſa, ita limitanda d.
l.relegati, quæ probat regulam eſſe in con-
trarium, vt ſit ex reſeruatis Principibus. vi-
de Iaſon in l.conuentionum.col.2.ff. de pa-
ctis.Felin.in capitu.accedens.2. col.2.vt lite
non conteſtata.Marian. Socin.in tractatu ci
tat.in 18.artic.princip.in 5. quæſt.columna
4.& 5.Put.in tractatu ſuo.charta 37. verſic.
ſaluus conductus.Iaſon in l.1.colum.3. pro-
pe fin.ff.qui ſatiſdare cogantur. Anton. Si-
cul.in verbo, ſaluus cōductus Nell.in 3.par-
te 2.temp. quæſti. 15. cum multis ſequent.
& ibi in quæſtio.19. Si non poteſt fieri gra-
tia, an poſsit fieri ſecuritas vſque ad centū
annos, dicam infra de hac materia, in tit.de
citatio.circa fin.verſi. ſed an iudex. & in tit.
de remedijs ex ſola clementia Principis con
34 tra ſententiam. Et † an quis poſsit capi extra
territorium. dic non poſſe.l.fin.ff. de iuriſdi
tione omnium iudicum, capitu. ex parte, de
verb.ſign.l.quid ſi fugitiuus.§.idem Celſus.
vbi Bar.ff.de ædili.edicto.Iaſon in dicta l. fi-
na & Felin. in capit. fin. columna 2.de foro
competen. Et ideo captus in alio territorio
debet ſtatim dimitti, ſecundum Bart.in d.§.
idem Celſus.& Bal.not.in l. requirendi, co-
lumna 2.verſi.ſed nunquid. C. de ſeruis fu-
git.& alibi ſæpe. Quæ concluſio non habet
dubium in citatione reali, ſed in verbali, di-
cam infra in materia citationis, & adeo ve-
rum eſt, vt extra territorium captus debeat
dimitti, vt etiam hoc procedat, quando a
principio inciperet eum inſequi in territo-
rio ſuo. Feli.in dicto c.fi.col.2. de foro com-
peten.& Barba. conſil. 26. volum. 2. dicens
hanc eſſe communem.& Aret.in dicto cap.
fi.col.2. vlterius tamen vide de hoc Ang. in
verbo, fama publica, verſi.6 quæro in mate
ria capturæ.& per Alc. vol.2.conſi.24.col.2.
& 10.& ſequen.& 3.vol.conſi.77. col. fina.
& Bald. primo volumine, conſilio 14.
35 Quæro etiam, † an laicus poſsit capere cle-
ricum. Dic non poſſe, alias eſt excommu-
nicatus, cap.3 in fine, in verbo, cœperit, de
ſententi.excom. & ſentit gl.in c.cum non ab
homine. de iudic. vbi Ioann. Andr. Ioan. de
Lig.Bal.Abb. & Modern. quidquid ibi dicit
Areti.& ideo Bald. ibi dicit, quod ſtatuta di-
ſponentia vt villæ teneantur capere malefi-
cum, nō cenſentur arctare laicos, vt capiāt
36 clericos. Limita primò, quando † eſſet lici-
tum uerberare, quod quando ſit, vide in c.
3.ita Abba.& Ioan.And in d.c. cum non ab
homine.& per Ang.in uerbo, fama publica.
q.9.ubi ponit alias fallentias.

37 Secundò limita, † vbi haberetur mandatū
a ſuperiore, cap.vt famæ, de ſenten. excom.
& in c.ſi clericos.eod.titu. in 6. & Angel.vbi
ſupra, & ſufficit mandatum generale, ſi ta-
men ſit capiendi maleficos clericos depre-
henſos in delicto, aliàs ſi diceret, vt poſſet ca
pere clericos diffamatos, nō ſufficeret, quia
antequam capiatur clericus, qui non eſt de-
prehenſus in crimine, requiritur aliqua cau-
ſæ cognitio, ſecundùm gloſ. in clem. paſto-
ralis. in verbo, de more. de re iud. quæ com-
miſsio cognitionis debet fieri laico. cap. ſe-
cundo. cum ibi not. de iudic. ita Aret. in d.
capitu. cum non ab homine intellige tamē
hanc limitationem reſpectu capturæ, non
reſpectu uerborū, quia etiā cùm licentia ſu
perioris nō poſſet laicus uerberare clericū.
cap. vniuerſitas. de ſenten. excommu. niſi
clericus prohiberet ſe capi, uel etiam quā-
do nō permittere ſe duci gl. eſt notabilis in
dicto ca ſi quis clericos. in uerbo, excedatur
quę gl. ampliat glo. in l. nullas. C. de Iudeis
quæ dicit ut ſatellites poſſint ſceleſtum per
tinacem etiam occidere.

38 Tertiò limita, † quando timetur de fuga,
etiam ſi laici capientis non interſit ita Abb.
in dicto capit. cum non ab homine. & eſt
communis ſecundū Areti. ibi, licèt ipſe te-
39 neat contrarium. Quartò limita, † quò ad
prohibendum nè delictum committatur tā

contra

contra perſona, q̃ contra res, etiam reſpe-
ctu alterius, quia poſſet hoc in caſu ꝓhibe-
re delictum laicus etiam litigando clericũ,
& capiẽdo, ſi aliter a maleficio, ſubmouere
non poſſet. ita Abb. poſt Innoc. in dicto ca-
pit. 3. ubi dicit, quòd hæc eſt communis ſen
tentia. Idẽ Lapus allegatione ſua 126. factũ
ſuper quo. Et faciũt quæ ponit Barbat. pul-
chrè, & late in dicto c. quod ad hoc ne deli-
ctũ ſequatur plura permittuntur, quę alias
non permittentur. Fundamentum Abb.
eſt, quod qui inijcit manum in clericum
ſine dolo, nõ eſt excõmunicatus. q̃ opinio
eſt uera, ut notatur per Fratem Angelum
de Cla. in ſumma ſua. In contrariũ uidetur
gloſ. in dicto capit. ſi q̃s clericus. in uerbo,
iniuria. & tex. ĩ dicto capit. uniuerſitatis. iũ
cto eo, q̃d ille non eſt in dolo, qui facit au-
toritate iudicis. l. nõ uidetur. §. qui iuſſu. ff.
de regu. iur. item obſtat tex. in c. contingit.
de ſenten. excõm. cogita. & de hac materia
vide Alex. in l. ſi quis in ſeruitute. ff. de furt.
& Iaſon in l. 2. column. 3. in princ. ff. de iuriſ
dit. omnium iudicium. & in l. uinum, colũ
40 na 4 ff. ſi certum petatur. Et † ad quem ſpe-
ctet cognitio, an q̃s ſit cleric⁹, uel laicus. uĩ
de tex. in ca. ſi iudex laicus. de ſenten. excõ-
munic. in 6. qui dicit, ꝙ ſpectat ad eccleſiá
ſticum, uocato tamẽ iudice ſæculari. Vnde
uidi literas Senatus, quòd uicarius iuſtitiæ
ſimul cognoſcat, cũ uicario epiſcopi. Et li-
cèt cognitio ſit utriuſq;, tamẽ põ ĩſtrumẽ
tum clericatus oſtendi ſolo iudici laico, nõ
ad hoc ut ꝓbet, ſed ut remittat cauſam. Et
41 † ſi inſtrumentũ loquitur de Titio, illæ prę
ſumitur, qui producit inſtrumentum, ut ꝑ
Cæpol. conſil. 11. colum. 2. uerſicu. die ta-
men. & uerſic. de ſecũdo. de quo tex. in dict.
ca. ſi iudex laicus. dicam infra in tit. de foro
competẽ. Sequendo materiã capturæ, quæ
42 ro, † ſtatuto cauetur, vt uillá teneatur pro
dãno dato in eius territorio, ſi malefacto-
rem non cepèrit, an hoc ſtatutũ in differen
ter ꝓcedat, eſt materia quotidiana. q̃a hoc
ſtatutũ habemus Mediolani, & ferę ubiq;
uiget, uide Bart. in l. 1. §. occiſorẽ. ff. ad Sylla
nianum qui limitat dictum ſtatutum, quan
do propter maiorẽ uim non poſſet aſcribi
uillæ negligentiæ, uel quando fieret maleſi
ciũ clam, & furtiuè, uel quando eſſet factũ
iuxta confinia. Eſt enim fundatum ſtatutũ
ſuper negligẽtia. Si igitur ceſſat, uilla nõ de
bet teneri, ut per Aret. conſil. 57. colum. 2.
& ꝑ Hippol in l. 1. §. præterea. char. 21. uerſi
cul. & ideo dicunt Doctores. ff. de q̃ſtioni
bus. Vnde dubitatur an ſtatutum aliter de
cens ualeat, ut per Bald. 2. uolu. conſi. 174.
Et ſuperioribus diebus factum eſt decretũ
in hac inclita urbe Mediolani, ut tale ſtatu-
tũ nõ ꝓcedat tẽpore belli, nec alio, ubi nõ
potuit reſiſti de facto, & quia dixi, ꝙ quan
do delictum ſit furtiuè non procedit dictũ
43 ſtatutum. Quæro † an procedat in furto, &
uidetur nõ procedere, quia ſtatutum eſt e-
xorbitãs a iure communi, & furtum eſt dã-
nũ impropriè, vt eſt glo. Inſtituit. ad legem
Aquiliam. in princ. iuncto dicto Bart. in l. 1.
ff. de font. & ita tenet Alexãder in l. 3. ff. de
damno infecto. & in effectu Iaſ. in l. ſi quan
do, columna penultim. C. unde vi. & laiè, &
apertè in l. ſi familia, columna ſecũda, verſi
culo ſecundo, põdera, ff. de iuriſditione om
nium iudicum. & Hippoli. in l. de minore. §.
tormenta, columna ſecunda. ff. de q̃ſtioni
bus. Alexãder conſilio 197. in 1. quod eſt re
petitum conſilio 20. in 5. Decret. cõſilio 84.
colum. quarta, & ita tenet, quidquid dicat
Cæpolla in conſil. 18. ubi arguit ad partes,
& tandem aliam opinionem tenet, allegat
Barto. in l. quod Nerua. colum. 4. ff. depoſi.
Verùm Bart. non loquitur in ſtatuto. Item
in caſu Bar. adeſt dictio vniuerſalis, quæ nõ
eſt in caſu ſtatuti. Sed pro Cæpolla facit q̃a
damnum eſt, tanquam genus comprehen-
dens ſub ſe omnes ſpecies, furtum, rapinã,
atque alia dicta l. tertia, ff. de dãno infecto.
Ideo licèt ſit odioſum ſtatutũ, tamen debet
comprehendere omnia, quæ uerborum ge
neralitas cõprehẽdit l. cum lege. & ibi Are
ti. ſolus not. ff. de teſtamen. & ad dictã gloſ.
Inſtitu. ad legem Aquiliã reſponderi poſſet
quòd nõ ſemper verbũ, videtur, improprie
tatis verbum eſt, vt per Iaſon poſt Bart. in l.
his, qui pro emptore. ff. de uſucapio. non ta
men placet hæc ſolutio propter naturã re-
gularem verbi videtur. Neque obſtat etiã
quod dixi de genere, quia licet vnum ſit ge-
nus, & aliud ſpecies, tamen lex habet ea tã
quã diuerſa, propter diuerſitatẽ nominum
& tractatuum, iuxta l. ſi idẽ. C. de codicillis.
q̃a ponitur titulis de furtis ſeparatis á titu
lo ad l. Aqui. & ui bonorum raptorũ. Et li-

cet allegentur iura,in quibus diſpoſitum in
damno,etiam habet locum in furto,ut per
Cæpolam in dicto conſilio 18.tamen nihil
eſt,quia ex hoc datur intelligi totum cõtra
rium,quòd imò ea lex, ut ſeparata habet,
quia alioquin nõ eſſet neceſſe facere dictã
extenſionem,§.quibus , in prima conſtitu
tione Codici. Et quid in rapina , an ſtatu-
tum prædicta in ea locum habeat, Dic ut
proximè dixi in furto,& fundamenta in fur-
to allegata multo magis procedunt,in hoc
caſu , uerum Mediolani habemus ſtatutũ
clarum de rapina,quam Robariam uocat,
quod an habeat locum in furto,dubito,&
44 uidetur dicẽdum non habere,quia † rapina
differt à furto,ut per Baldus poſt gloſſ.in l.
ſi te.C.de infam.& vide Baldus in Authen.
ſed nouo iure colu.vlt.C.de ſer.fug.& in l.
ſi quis in tantam. colu. ult. uerſ. iſta lex nõ
eſt ab.hi.C.unde ui.& Bal. in l.trãſigere col.
5.uerſ.ponam quod ſtatuto caueatur.C.de
tranſactionibus.uide etiam tex.in l.quãdo.
C.unde ui.maximè iuncto eo , quod ibi di-
cũt Doctores pſertim Moderni, an illa lex
loquẽs in rapina habeat locum in furto, &
pro opinione ut non habeat locum ponde
ro,qđ ſtatuta ſint fundata ſuper negligen
tia , & in rapina uidetur maior negligen-
tia,quia fit palam , & furtum clam. Atta-
men adhoc patet ſolutio,quia negligentis
utroque caſu militat,licet non tanta , ergo
etiam diſpoſitio l. t. ff.de aleat. Dec.cõſilio
5.colum.2. & conſilio 48.colum. 2. & alibi
ſæpe. Veritas tamen uidetur eſſe, ꝙ ſi ſta-
tutum loquitur in furto,non habet locum
in rapina,nec ecõtra,quia unum differt ab
alio,& ita Bal.in locis ſupra allegatis, maxi
mè quia eſt odioſum, & contra ius commu
ne,quo caſu non habet locum in alijs etiã
habentibus maiorem rationem , ſecũdum
Bald.in d.l.tranſigere,colum.3.Adde tamẽ
quod ... dictum ſtatutum non procedat,
ubi non po... aſcribi negligẽtia,ut per do-
ctor.ubi ſup.Cæpol.in d.conſilio col. 5 et ſe
quen.Barb.2.uol.cõſ.17.col.4.et ſeq. tamẽ
debuit uilla denũciare iudici,ut p Alex. ĩ l.
45 †.§.occiſorem,ff.ad Silla.Et † quid ſi ſtatutũ
dicat,præſentãdo maleficos liberetur,an li
beretur pręſentando unũ,uide Bald.2.uol.
conſil.325.conſ.307.ubi etiam quid ſi poſt
capiat maleficus , de quo ultimo uide etiã
Bald.conſ.302.in prin Et adue. te , tu quis
uti beneficio dicti ſtatuti,in quo dicit.Si ſit
damnum datum in territorio,aliquo quia
prius debet facere, quod conſtet damnũ eſſe
datum in illomet territorio Bal.in §.itẽ
illud.in l.1.ff.ad Syllania.Paul de Caſt ĩ l.po
46 ſtul.§.docere.ff.ne quis eum,qui.Sũt † enim
probãdæ qualitates ſtatuti ab eo,quia eius
beneficium intentatur,ut per Deci. conſil.
55.columña 1.2.& 3.et Corne. 1.uolu.con-
47 ſil.23.Et ſi † ſtatutum dicat, Credatur quò
ad damnum iuramento damnũ paſſi debet
ille eſſe omni exceptione maior Iaſ.in l.ad-
monendi.charta 28.columna 2.ff.de iureiu
48 rando.Item nota,† ſi prius agatur cõtra de
linquentes , nõ propterea eſt præcluſa uia
agendi uigore dicti ſtatuti contra cõmuni
tatem,iuxta l. quod in hæredẽ.§.eligere.ff.
de tribut.quæ uidetur in cõtrarium facere,
ut per Bart.in l.1.§.unde quęritur ff.de pu-
blic.& in l.ſemper.§.hoc.interdicto.ff. qđ ui
aut clam,& in l.1.C.de condit.furt.in qbus
locis etiam ponitur quando non ſum cõſe
cutus totum ab uno, an reſiduũ poſſim cõ
ſequi ab altero,uel ab eodem alia actione,
quæ plus contineat,iuxta l. 1. ff. ui bonorũ
49 raptorum.Et † quando cõſecutus ſum a nõ
delinquente,an nihilominus poſſim agere
contra delinquentẽ.uide Ang.in l.quoties.
§ 1.ff.ſoluto matrimo.& Bal.in l.licet gratis,
§.poſſumus.ff.nautæ,caupon.ſtabu.ubi an
50 † abſoluto delinquente,poſſit agi cõtra ſyn
dicum,qui non denunciat & ecõtra,& an
uno ſoluente,alij liberentur.Iaſon.in §.pę-
nales.columna quarta.Inſtitu.de action. &
51 † an cuſtodes poſſint torqueri in caſu dicti
ſtatuti.Cæpola tenet poſſe,in dicto conſil.
16.column.6.& Iaſ.in l.ſi quando.columna
antepenultima.C.unde ui.Et nota ſemper,
52 † quòd tali ſtatuto non poſſunt uti forenſes,
& nõ ſuppoſiti.ita Paul.de Caſt.in l.omnes
populi.ad finem.ff.de iuſtit.& iure.Soc. cõ
ſilio 131.columna 6.& ſequẽ. & cõſil.204.
ad finem.& cõſil.130.columna 5.quod mul
tò magis procedit in hac ciuitate Mediola-
ni,propter ſtatutum,ut qui non eſt ſubdi-
tus Poteſtati Mediolani,non gaudeat pri-
uilegio ſtatutorum. Et ideo Heluetij , qui
quotidie iſtant contra aliqua communia
in dominio Mediolani,uigore dicti ſtatu-
ti,male agunt. Attamen tempore Gallorũ,
pauc-

patiebatur Senatus, tunc, vt Galli, & Helvetij vterentur dicto ſtatuto, q̃d erat ini-
53 quum, ut uides. Et ubi † damnũ paſſus incola eſſet illius, an ipſe teneantur cõtribuere? uide Barto. in l. ab omnibus. §. a Titio,
54 ff. de legat. 1. Et † quid quando delictum eſt commiſſum in loco, ita vicino vni cõmunitati, ſicut alteri? vide Nellũ in 2. par-
55 te, 2. tempor. quæſt. 65. & ibi habes † quando dicatur quis uicinus, & quando cõmunitas dicatur magis ꝓpinqua. Et quid ſit concludendũ in inquiſitione, quæ formatur contra uillam, uide Bald. in l. j. C. qui accuſare non poſſunt. verſ. ſuper 2. pũcto, & per Are. in glo. ad querelam colum fin.
56 Et ſi diſponit ſtatutũ, † ut procedatur extra ordinem, vt dicit hic Mediolani, uide ad intelligentiam dictæ clauſulæ Bald. in l. fi. C. de iure deliber. & clarius in cap. in inueſtituram. de noua formâ fidel. & Bart. in extrauag. ad reprimendum in uerbo, ſine figura. ad fin. & Nata. in clem. ſæpe, §. non ſit tamen. de uerb. ſign. Et uide etiam circa dictum ſtatutum Bald. in l. ſi plures. in 5. colum. in uerſi. fuit quæſtio inter duas cõmunitates. C. de condition. inſer. vbi habes, quid ſi in uia cõmuni duab. villis eſt maleficium cõmiſſum? & Dec. conſi. 64. in 3. colum. & ſeq. Vide etiam ad dictum ſtatutũ Angel. in uerſic. ſama publica. verſic. quæ-
57 ro 12. Quæritur etiam † quid fieri debeat de capitis in bello? in quo dic ꝙ efficiuntur ſerui capientium, l. hoſtes & ibi Bar. ff. de capt. q̃d nõ obſeruatur inter Chriſtianos, vt dicũt Bar. & alij ubi ſupra, & alijs in lo-
58 cis ſup. allegatis. † Verum talibus pecunia extorquetur, quam Doct. Taleã vocant, l. nam, & ſeruus, ff. de nego. geſt. ubi Doctores, maximè Bal. & per Iaſon. in l. conuentionũ, ff. de pactis, per Anan. & Felin. in cap. excommunicamus, §. catholici. de hæret. & quia quod talea dicitur, pendet, an bellum licitè fiat, vel nõ, ut per Bald. in d. l. Salicet. in l. ab hoſtibus. ff de cap. maximè in ultima quæſtione Bar. in d. l. hoſtes,
59 licèt tamen † in dubio præſumatur iniuſtum, vt per Aret. conſilio 84. Eſſet viden-
60 dum, an † & quando dicatur iuſtum? in quo per Doctores. in l. ex hoc iure, ff. de iuſtit. & iure. per Innocen. & Doctores. in capit. ſicut. de iureiuran. per Aret. in l. 1. in princip. colum. 1. & 2. ff. de acquir. poſſ.

& in l. qui à latronibus, ff. de teſtamen. per Bal. conſi. 439. & uolum. 5. & Barb. conſil. 138. in princ. male tamẽ ſeruatur, hoc, quia imponitur talea, ſiue bellum ſit iuſtum, ſiue iniuſtum, iuxta illud.

Nulla fides pietaſque viris, qui caſtra ſequuntur.

Quod vltimum etiam dicit Anan. conſil.
61 11. circa princip. † inter milites tamen video ſeruari, quòd ad ipſos milites captiuos, quòd tantùm ſpoliãtur armis, equis, & pecunijs, dimiſſis ueſtibus ſine extortione talex, niſi ſint duces militum, aut eorum vices gerentes, vel ſigniferi: Quò uerò ad eos, qui milites non ſunt, vt in ruſticis, & alijs, qui capiuntur quotidie per milites in terris hoſtium, vel in itineribus, in locis tamen hoſtibus ſubiectis, indifferenter
62 ſe talea redimunt. licèt † tamen de iure loquendo, hoc non poſſit fieri, ubi in uillis proprijs capiuntur: ſecus, ſi in itineribus: a quibus omnibus tamen armigeri ſolent,
63 taleas extorquere, † & quas ſoluere poſſunt & ẽt ſupra modum, inhumaniter, & crudeliter tractãdo eos, adeo, vt aliquando ex nimio cruciatu uitã finire cogatur. Sed tales eſſent puniendi de homicidio, & de tali cruciatu, etiam homicidio non ſecuto, Hęc habes ſolenniter per Salyc. in dicta l. ſi ab hoſtibus. uerſi. quæro in materia vſq; ad uerſi. ſed quid dicemus. vbi cla-
64 rè dicit quòd in domibus proprijs, & terris proprijs non ſunt licitæ capturæ, nec bonorum rapinę: ſecus in itineribus per loca hoſtium: Ad hoc etiam uide notabiliter Ant. de But. in cap. olim. de reſtit. ſpol. colum. 6. uerſi. ſed eſt dubium. ubi amplius
65 videtur uelle, † quod teneatur, qui hos domi, & in terris proprijs capiunt, ẽt quòd prius iuiſſent caſtra hoſtiũ: talea deberet tamẽ eſſe moderata, & exigi, abſq; aliqua crudelitate. Et crederẽ, ꝙ ſi ex cruciatibus illatis ſequeretur homicidium, ubi captura eſſet facta in uillis, ꝙ talis miles eſſet puniendus pœna ordinaria homicidij. & ita ſentit Salyc. Verum vbi captura fuiſſet licita, tunc arbitrarer ꝙ duntaxat de exceſſu plectendus eſſet, per ea quæ ponit Decius. in c. naturam. el primo. de app. in 1. colum. & per Alexan. conſil. 75. uolum. 5. incip. Viſo themate vbi loquitur in famu-
66 lo, qui † fuerat occiſus à domino ſuo, dũ

uellet eũ corrigere, & uult, quòd ſi gratia
correctionis illum percutiẽdo occiderit,
quòd ſolùm teneatur de exceſſu. Et dicit
67 notabiliter, ꝙ † in dubio præſumitur gra-
tia correctionis illum percuſſiſſe. de quo
etiam uide Bald. in l. ſed, & ſi §. ſi magiſter.
ff. ad leg. Aquil. vnde ſimiles, vel ludi ma-
giſter, vel dominus alicuius famuli nõ gra
tia, taleæ, nec correctionis, ita percutiat, ſi t
occidat, tenetur pœna ordinaria, verũ hoc
à fiſco, vel à parte querelante eſſet probã
68 dum. Vnde ſequitur quòd † in dubio ra-
ptus mulierum, qui quotidie fiunt ab his
migeris, ſiue in domibus, uel terris, ſiue ex
tra puniuntur pœna ordinaria, & ita ſerua
tur, & ideo in gratia generali facta ꝑ prin-
cipem noſtrum Ducem Franciſcum ſecun
dum militibus excipiuntur violẽtiæ, & ra-
ptus mulierum. Ad quod etiã facit, quòd
69 † ciuitas capta nõ efficitur ſerua, & ciues
retinent bona ſua, ſecundùm Bart. in l. di-
uus, ff. de iur. fiſ. Bald. in rub. de treu. & pa.
& Laud. in tractat. de prin. & in titul. de
Bel. verſiculo 21. & vide etiam, quando ca
70 ptus † eſt dimiſſu, ſub fide redeũdi, an te-
neatur reuerti? Bar. in d. l. conuentionum.
& Parid. de Put. in tract. de re mili. cap. 24.
col. ult. cũ ſeq. Adde etiam quòd ille prin-
71 ceps † uel alius, qui bellum illicitè infert,
tenetur de omni damno, quod datur per
milites ſuos, & de omni homicidio, & uio-
lentia, quæ ſequatur. l. quoniam multa faci
nora. C. ad l. Iul. de ui publ. Barto. in d. l. ho-
ſtes, col. 1. Bald. in rub. quod metus cauſa.
colum. 5. Doc. in ca. ſicut dignum. maximè
Innoc. de homic. per Felin. in c. 1. de conſti.
colum. 13. & per Bart. in l. ſi quis ad ſe fun-
dum. colum. 1. circa fin. C. ad leg. Iul. de vi
publ. & per Innoc. in c. fin. quod met. cau.
Ex quo uides quòd rarò animæ principum
beatas ſedes poſſunt aſcendere. Et prędi-
cta de puniendis militibus procedunt, ubi
72 † in terra hoſtium delinquunt, ſed ſi delin
quant in territorio principis cui ſubiacẽt,
vt faciũt quondie cohortes cataphracto-
rum militũ, ſiue aliqua diſtinctione. latro-
nes ſunt, & ut latrones de omnib. per eos
commiſſis ſunt puniendi, d. l. hoſtes. ff. de
capt. & Salyc. in terminis, in d. l. ſi ab hoſti
bus uerſic. fin. & prædictæ uiolentiæ etiam
puniuntur l. Iulia. de ui pub. & priuat. & ꝑ
ſtatuta noſtra. Iuxta prædicta quæro,

73 † Si duci Mediolani moueatur bellum à
ſuis ſubditis me, facto exercitu cõtra eum,
& eius Dominium, Duce cum auctoritate
Imperatoris, & eius exercitu ſe deſcenden
te & capiatur Præfectus dictorum rebelliũ
in conflictu à militibus, qui præfectus ſit
ſubſtitus, & rebellis, & reponatur in arce
Ducis Mediolani cuſtodiendus, an milites
poſſint dicere Duci, ad nos pertinet talea,
erat noſter captiuus, & ibi datus ut conſer
uates, An verò Dux ipſe poſſit dicere,
quia rebellis meus erat, nihil debetur no-
bis, ſed ad me ſpectat eum punire propter
rebellionem. Caſus iſte contigit anno
ſuperiore apud Florentiam in Philippo
Strozzæ & nonnullis aliis repoſitis ſub po-
teſtate Ducis Florentiæ à militibus qui
eos captiuos fecerant, & eorum aliqui fue
runt capite obtruncati. milites autem pe-
tunt à Duce taleam, reſpõdente ipſo, ut ſu-
pra quæritur quid iuris? Dico quòd cum
bellum fuerit iuſtum ad defenſionem pa-
triæ, & cum autoritate Cæſaris ex latere
Ducis captiuus, tametſi eſſet rebellis, fa-
ctus fuit ſeruus militis. Ita in effectu Ant.
de But. in c. olim. el ſecũdo. uerſic. ad quar
tum. extra, de reſtit. ſpol. ubi benè vide: qa
ſic loquitur in primo, capite, quod decla-
ratur. Per ſecundum. vnde in ſpecie etiam
Bar. in extrauag. ad reprimend. in uerbo,
rebellando. dum quærit de pœna rebel-
lis, dicit quòd, Rebelles efficiuntur ſerui
capientium. allegat caſum legis. & ideo
74 † cum tale hodie ſucceſſerit loco ſeruitu-
tis, ut per Salic. in l. ſi ab hoſtibus. in fin. C.
de capit. & ubi ſupra, ſequitur quòd talea
pertinet militibus. Ad quod uide Angel.
Aret. in §. ſerui. inſtitut. de iure perſ. ultra
dicta D. Anton. de Butr. uide Aret. in l. qui
à latronibus. de teſtam. ubi latiſſime, & do
ctè, more ſuo. Et Laudæ, & alibi uidi ſer-
uari in captis rebellibus, Ducis Mediola-
ni, ꝙ milites nolebãt illos tradere Duci,
ſed habita talea dimittebant, & ita eos fa
ctos ſeruos perſoluta talea reſtituebãt pri
ſtinæ libertati. & cũ has rationes adduxiſ-
ſem in Senatu in caſu ſupra dicto, Senatus
hanc opinio. ſecutus fuit. Verùm ſi uis
ſcire quomodo poſtea fiat diſtributio iter
75 milites, & † an cũ Duce belli, res ſit com
municanda vide Socin. in. l. 1. in prin. ff. de
acquir. poſſ. & alibi ſæpe. Ad concluſio-
nem

nem ſupra factam, quam Senatus admiſit, adde q̃ non procedit, vbi aliter factum eſſet inter principem, & Ducem belli, iuxta l. conuentionem, ff. de pac. vel eſſet facta ordinario in contrarium, & publica, iuxta l. legem conductionis. C. locati. vel q̃ Imperator exercitus fuiſſet ille idem ad quem ſpectaſſet onus purgandi prouinciam malis hominibus, iuxta l. congruit, ff. de offic. præſid. & quæſt. Barto. in l. 3. §. verum, ff. ad
76 Sylla. in qua dicit, † q̃ prætor capiens bannitum non habet præmium ſtatuti, quod habuiſſet priuatus, & hoc vltimum vidi ſeruari ſub Rege Chriſtianiſſimo Gallorum, quando Manfredus Pallauicinus ſubditus Regis, & rebellis dum veniret cõtra ciuitatem Nouocomenſem fuit captus a Barra. qui præerat dictæ ciuitati Nouocomenſi, quia iuſtitiæ fuit traditus, & ſæuiſſima morte damnatus. Et ad id quando eſſet facta ordinatio de capiendis, & conſignandis, vide Anto. de But. in d. cap. olim, el 2. in d. verſic. in ſecundo membro. Non eſt tamen omittendum, q̃ in his eſſet ſtandum conſuetudini, iuxta d. conſ. Anna 11. & Dec. conſi. 691. qua ceſſante eſſent habendæ prædictæ conſiderationes. & loquitur, vt dixi, Anna. etiam quòd bellum eſſet iniuſtum. Et an Princeps poſſet ſoluere taleam pro rebelle, & deinde eum punire, iuxta dicta Bar. in dicto verbo, rebellando. circa pœnas rebellium, & eſt quæſtio in qua dubito. tamen puto ita dici poſſe,
77 † quòd ſi licet militi, vel capienti occidere rebellem etiam ex interuallo, vt dicam pauló infra. Sic licet eum tradere, necandum iuſtitiæ, & multò magis per regul. l. non eſt ſingulis, ff. de regulis iuris, ita tamen quod Princeps ſoluat taleam, vt ita ipſi militi videatur per ſupradicta, ſecus autem erit in hoſte non rebelle, quem non
78 † licet occidere ex interuallo, §. ſerui. Inſtit. de iur. perſo. iuncta l. 3. §. transfugas, ff. de ſicarijs, & declarat Angel. Aret. in d. §. ſerui. an & quando liceat hoſtem occi-
79 dere. Non † tamen licet hoſtem, aut rebellem alteri concedere, vt eius ſeruus ſit, & maior talea imponi poſſit, ſed ſolum vt liberetur, tametſi poſſit repetere ſuum precium ab eo redempto. l. Senatus. §. fin. ff. de lega. 1. l. 2. §. liber captus, & l. fina. C. de capt. Dec. in dicto conſilio 691. & Bart. in l. hoſtes, in fin. ff. de capt. ibi dum dicit, quod nec vendi poſſunt. & Angel. Areti. vbi ſupra, qui idem dicit. Et de hoſte ſimpliciter non dubito, de rebelle ſortè eſt
80 maius dubium. Ex † quo licet quod maius eſt, vt vides, & quod quandocunque liceat occidere rebellem, vide Bart in dicto verbo, rebellando, nec in hoc reperitur diſtinctio, quæ reperitur in hoſte, iuxta di-
81 cta per Ange. Aret. vbi ſupra. Et † dum dixi, q̃ rebellem licet occidere ex interuallo dubito, quia in hoc æquiparatur hoſti. d. l. 3. §. fin. ff. de ſicar. & ibi etiam Bart. & Doctor. præſertim Moder. volunt quod poſtquam eſt captus non poteſt occidi, loquendo in transfuga, & rebelle. Sed dic, q̃ loquuntur quando eſt in manibus familiæ, & ſic iuſtitiæ, non quando eſt in manibus priuati. & ita Ale. in d. §. fina. poſt Bald. in l. libertas. ff. de ſtatu homi. Aduertendum tamen eſt diligenter ad principalem quæſtionem, an dicatur bellum, an vero ſecundum formam iuſtitiæ procedatur aduerſus tales rebelles, quia hoc caſu ceſſaret ius captiuitatis, & non efficeretur ſeruus capientis, nec haberet locum talea, ſed ſeruaretur ordinatio Principis, & ſine ea eſſet tradendus iuſtitiæ, per not. a D. Anto. de Butr. in d. c. olim, in d. verſ. ad quartum.
82 Quæritur etiam, quia dictum fuit † q̃ iudex, habita qualiquali informatione, põt deuenire ad capturam, iuxta not. maximè per Salice. in l. nullus, C. de exhiben. reis. an ſtatim poſſit, an vero prius formanda ſit inquiſitio? Et certè Doctor. quos ſupra ad hoc allegaui, volunt vt ſtatim, alioquin non ſufficeret qualiſqualis informatio, & ſic minus indicium, quam inquiſitione. At tamen Salicet in l. fin. colum. vltima C. de quæſtio. dicit contrarium, quod imò eſt formanda inquiſitio, cui cogitur poſtea reſpondere, vel per capturam, vel per citationem verbalem, ſecundum naturam delicti. Et illam deciſionem ſequitur, & refert Dec. conſi. 189. col. vlt. in fi. Sed Dec. certè nõ intelligit Sal. quia loquitur de inquiſitione generali, quò ad perſonas, & ſpeciali quò ad delicta, & reperio q̃ ita declarat Brund. in trac. ſuo. de indic. & tort. in pen. char. colum. 3. vbi vide. Et ita practica ob-
83 ſeruat. An † captura appellatione proceſſus comprehendantur, vide Anch. & Card.

in clem. 1. de exceſ. præla. & Fel. in cap. quoniam contra. in 4. colu. verſ. ex quib. de pro
84 bat. Quæro etiam ſicut in criminalibus incipi poteſt à captura, an hoc etiam in ciuilibus fieri poſſit: Regula eſt, vt pro debito priuato nemo capi poſſit, niſi prius fa-
85 cta excuſſione an ſit ſoluēdo: & † ſi reperiatur non ſoluēdo, tūc poſſit ad capturam deueniri gl. eſt ita in l. 4. §. tutores, ff. de ſuſpect. tu. Fel. late in ca. quod ad cōſultationem, colu. 7. verſ. non deuenitur. de re iud. & latius, & diligētius per Marian. Socin. in tract. citatio. in 20. artic. principali, in 24. queſt. & ibi dicit in debito, priuato, ſiue ciuili, quę eſt omnium opinio cōmunis. Fel. etiam, vbi ſupra, poſt. Alex. dicit ꝙ durum eſſet recedere ab opin. d. gl. Requiruntur tamen aliqua ad hoc, vt procedant dicta, quę ponit Marian. ibi, & inter alia ſnia, vt etiam per Fel. vbi ſupra, & Bar. in l. cum eo.
86 ff. ad legem. Iu. pecul. Et † an tot requirantur contra ſuſpectum de fuga, vide eundē
87 Marian. plenè. Pro † debito uerò publico, ſiue fiſcali, incipitur a captura, d. l. cum eo. vbi Bart. plenè, & l. nemo carcerem. C. de exact. trig. lib. 10. & ibi Io. de Plat. addit. hoc etiam procedere ante condemnationem, quando certus & clarus eſt debitor aliàs non. Vide ibi omnino, & quæ dicam infra. Quid in debitore pro crimine non
88 ad pœnam fiſco applicandam, ſed † ad damnum, vel ad rei reſtitutionem, ſiue pęnam parti applicandam? & profectò videtur, vt ſimus in regula, de qua ſupra, fundata ſup gl. in d. §. tutores. quia ſumus in priuato debito, cum debeatur priuato, etiam quod pro crimine debeatur: & licèt in criminali cauſa incipere poſſimus à captura, vt per omnes vbi ſupra, & ſicut dixi ſupra, tamen hoc fit ad veritatem criminis indagādam, & ad illud puniendum. Verùm reo, damnato. extra carceres etiam ad damna, & intereſſe, & rei reſtitutionem, vel pœnā uerſus partem, uidetur eum ad partis inſtantiam non poſſe capi: niſi ſeruatis dicta glo. & requiſitis ad ea. Et ita intelligi poſſunt dicta Bar. in d. l. cum eo. & licet Pau. de Ca. conſilio 39. inci. in cauſa capturę. dicat pro debito ciuili, habent annexum crimen, quem poſſe capi, iuxta c. 1. de depoſit. Ex quo uidetur multò magis hoc dicendum eſſe pro debito oriente ex puro crimine. Tamen intelligi poteſt, ſicut proxime dixi, quo ad declarandum debitum: quia etiam poteſt torqueri, ut in illo tex. Verùm illo declarato, quid aliud querēdum eſt quò ad ſatisfactionē, niſi an habeat modum ſatisfaciendi, & iuxta m dictā ſupra ſimpliciter in debito priuato, & ad confirmationem addo ꝙ etiam in debito pœnali erga fiſcum iure non incipitur à captura. ſed ab excuſſione bonorum, quicquid ſeruet conſuetudo: ut per Plat. in d. l. nemo carcerem, colu. 7. Fa-
89 teor, ſi pro crimine caperetur & damnaretur ad pęnam, & etiam ad rei reſtitutionem, quod non deberet dimitti, etiā punitus, ante reſtitutionem, §. oportet enim. Auth. ut iud. ſine quoquo ſuff. Bal. conſi. 397. uolum. 2. & in l. quod euitandi. C. de condict. ob turb. cauſ. Verùm ſi ſine conſtitutione dānaretur, ut ſupra, hoc opus hic labor eſt. Re uera credo, ſi caperetur, & nō dimitteretur ante punitionē, quia ita mereretur qualitas criminis: iuxta dicenda infra de carcer. ſub fideiuſ. committit. ꝙ regula ſit ſine dubio, ut non deberet dimitti niſi ſatisfacta parte. per tex. & deciſ. de quibus ſupra. Et idem credo, qñ fur in contumaciam dānaretur, imò multò magis, & hoc quò ad capiendum eum, & cogendum etiam ad rei reſtitutionem. Qui tamen caſus fructu caret: quia quòd ad puniendum poteſt ad capturam deueniri. Sed quando inquiſitus pro crimine uenit ad iudiciū, & præſtat fideiuſſionem, & admittitur: quia ſic criminis qualitas requirit, tunc uidetur quòd damnatus pęna pecuniaria, etiam ad uerſus fiſcum, capi, non poſſit, ut ſupra dixi, & multominus pro inter eſſe aduerſus partem. Sed oībus diligenter conſideratis ueritas hæc eſt, quòd debitor ex cauſa criminali, etiā ad pęnā abſolutè poteſt capi. Ita uoluit Bar. in d. l. cum eo. maximè dum dat cautionem, per quam quis pro debito priuato poteſt capi, faciendo cum mulcta ti ex duplici ratione: tum quia tenetur fiſco, per d. l. cum eo. & l. nemo carcerem: Tū quia debitum eſt ex cauſa criminali, uide Bart. quia ſic præciſè inuenies. Et ita tenent omnes ſequentes hanc cautionem, relati per Iaſon in l. plerique, ff. de in ius uocā. & ꝙ debitor ex cauſa criminali poſſit capi abſolutè uolunt Doct. maximè Abb. & clarius Imol. in capit. ſecundo de pign.

pign.ibi vide Imol.colum. fina.& vbi ſeipſum citat, non obſtat quod dicit Plat. in dicta l.nemo carcerem, quia iura per eum allegata loquuntur quando agitur de imponenda pœna corporali loco pecuniariæ, quod fieri non poteſt, niſi propter inopiam, & ideo ſequeretur damnum irrepa rabile. ſi non facta bonorum excuſſione, qui corporali pœna afficeretur. Quæ ratio ceſſat vbi ſolum tractatur de capiendo, & non puniendo. Et hanc rationem aſſignat ad illa iura in propoſito Alexand.in l.à diuo Pio, §.in venditione, ff. de re iudic. & Aret.in §.cum quoque. Inſtitu.de actio. quæ commutatio quando poſſit fieri, & an fiat inuito actore, quando ſolùm tractatus de intereſſe, vel de pœna acquirenda parti, vel fiſco? vide plenè Imo. in cap. Odoardus,col.pen.& vlt.poſt Innocen. ibi. de ſolut. Quid iuris autem quò ad debitorem pro crimine, non ex cauſa criminali, quia cauſa ſit intentata ciuiliter: vel quia ſit ſolùm actum ad intereſſe, vel etiam ad pœnam parti acquirendam, vt in furto: iuxta ea, quæ dicam infra, quomodo procedatur per actio.in delict. Et videtur non poſſe detineri,quia Bar.& Doctor.in dicta l.cum eo. & vbi ſupra, ſemper habent rationem ad cauſam criminalem. Sed in cauſa in propoſito dicitur ciuilis,licèt propter crimen: ergo, &c. Angel. etiam Aretin.in dicto §.cum quoque,columna prima, format quæſtionem, an debitor pro cauſa ciuili poſſit capi ſentiens, quòd & ſi cauſa deſcendat à crimine, ſi tamen ſit ciuilis, prout eſt quando agitur ſolum ad intereſſe, vel ad pœnam parti acquirendam, quod non poſſit capi, niſi ſecundùm terminos gl.in dicta l.3.§.tutores, & ea qua concluduntur communiter circa eum, de quibus in locis vbi ſupra, & per Alexand.in §. in venditione, in dicta l. a diuo Pio. Abb. tamen in dicto conſilio ſecundo, non ita loquitur; ſed concludat, quòd ſi agitur pro crimine,& ſic ſiue criminaliter, ſiue etiam ciuiliter, reus non euitat carcerem, niſi cedat bonis ante ſententiam & prius, niſi ſacta excuſſione, an ſit ſoluendo. Sed aduerte, quia & ſi agatur ciuiliter quando cauſa ciuilis habet annexum crimen, reus capitur, capitu. primo de depoſit. & multò magis quando deſcendit à crimine, & maximè etiam ita dicendum eſt, quando agitur ad pœnam acquirendam parti, quæ in caſu inopia poteſt non verti in corporalē, iuxta pulchrè dicta per Imol. in dicto cap. 2.col.fin.ne dum ſit diſcuſſio aufugiat, & pœnam corporalem euitet. Scias tamen

90 circa prædicta, † quod debitor fiſci habet remedium euitādi carcerem perceſſionem. Bar.in d.l.cum eo, & Doctor.in dicto cap. 2.& in §.cum quoque.Inſtitu.de actio.loquor de iure communi: quia, vt plurimum ſeruatur contrarium, & plerunque etiam

91 obſtant ordines. Scias etiam † captum, pro cauſa criminali poſſe ad alterius imploratione ex cauſa ciuili retineri. Bart. in d.l.cum eo. & Iaſon. in dicta l. plerique.

92 Et † ſi iniuſta fuit captura, an poſſit ex alia cauſa retineri, vide Bar.in q.6.quæ incipit, Lapus.qui in effectu concludit non poſſe; declarando, vt per eum, & dixi ſupra no.9.

93 Quarto etiā, an † quo ad aliquem capiendum, requiratur ſpeciale mandatum? Dic requiri, l.neminem, C.de exhib. reis. Fallit, vt in glo.ibi, & per Socin. in conſil. 220. colum.3.& conſi. 331.col.2. Areti. & Dec. in cap primo, de iudic. & Iaſon. in rubri.C. de æden.columna prima, vt per Iaſon. in l. cum proponas, la prima, columna ſecunda, C.de pact.& Marian.Socin.in tracta.citatio.in ſexto articu.principal.& in quarto articu.princip.verſiculo ſecundo, columna. ſecunda, & dicam infra in materia citatio-

94 nis, vbi cadit materia nuntij. † Et poſtremò circa iſtam capturā poſſent poni multæ quæſtiones in materia bannitorum circa præmium, quod datur ſecundùm ſtatuta, vel conſuetudine, capient bannitum de quibus, vide per Aret.in d gl. fama publica.& per Nell.in tractatu bannitorum, in ſecunda parte 2.temporis, quæſtio.decimaſeptima, & alijs ſequen.& per Alexan. conſilio primo, in tertio volumine, colum. antepenultima & penultima, et Bal. in ſecundo volumine, conſilio 64. et in primo conſilio. 394. et Cæpol. conſilio 7. colum. ſecunda.Dec.conſilio.65. et in capitu. at ſi clerici, in prin.col.6.in 6.notab. de iudic. et per Socin. conſil. 157. et infinita in materia capturæ ponit Put. in tract. ſynd. char. 2.columna ſecunda, verſicul. captura, cum multis ſequent.

Tit. de Carcere.

SVMMAE.

1 Carcer mali eſt manſio, & morti æquiparatur.
2 Carcer inuentus eſt ad cuſtodiam, non ad pœnam.
3 Cauearum conſuetudo reprobatur.
4 Carceratus iuſtè, fugiens è carceribus peccat mortaliter.
5 Carceratus iuſtè, qui fracto publico carcere fugit, punitur pœna capitis de iure communi.
6 Carceratus iuſtè conſpirans aufugere, licet habeatur pro confeſſo, & conuicto, non tamen puniri poſſet ad mortem de iure communi.
7 Comentarienſis tenetur, ſi reperiatur carceratus mortuus, perinde ac ſi culpa eius mortuus eſſet.
8 Caſus vbi ſolet contingere propter culpam ſufficit caſum probare.
9 Commentarienſis negligentia quomodo probetur.
10 Commentarienſis eadem pœna punitur, qua puniri debuiſſet carceratus.
11 Commentarienſis, an teneatur de leui, & leuiſſima culpa.
12 Commentarienſis punitur eadem pœna, qua punitur carceratus, qui aufugit, ſi re vera fugiens delictum commiſit.
13 Commentarienſis mulctari, & puniri poteſt arbitrio iudicis vbi carceratus, qui fugit, rite captus fuit. ſed non fuit culpæ reus.
14 Commentarienſis non tenetur vbi carceratus non fuit ritè captus.
15 Commentarienſis eſt loco depoſitarij.
16 Depoſitum prædoni non eſt reddendum conſtito de iure veri domini.
17 Eximens aliquem ex carcere tenetur, & criminaliter, & ciuiliter.
18 Carceratio quando dicatur iniuſtè facta.
19 Ordo Ducis Mediolani circa turbationem iuriſdictionis.
20 Ordo Ducis Mediolani, an alteret pœnam iuris communis?
21 Commētarienſium materia per quos tractetur.
22 Sequeſtratus per prætorem in domo amici, in quam vulneratus fecerat ſe deferri, an poſſit amicum hæredem inſtituere?
23 Carceratus non poteſt cuſtodem, aut officialem hæredem inſtituere.
24 Carcerati iniuſtè obligatio verſus tertium, nihil valet.
25 Metus, quando eſt proxima cauſa obligationis, reddit contractum nullum.
26 Carcer priuatus quomodo exerceatur.
27 Carceris ſpecies quattuor.
28 Carceratus ſub fideiuſſione non dicitur carceratus.
29 Bannitus ſub fideiuſſione relaxatus, occidi, non poteſt.
30 Carceratus dicitur, qui dimiſit filium pro obſide.

QVIA Capti in carcerem
conijciuntur, aliqua dicen
da ſunt de carcere, & pri-
mo a leuioribus inchoan-
do dico vnum, quod eſt ſi-
1 ne dubio, quòd †carcer eſt
mala manſio, adeo q; morti æquiparatur
ſecundùm Bal. in c. 1. §. denique, in tit. quæ
2 fuit prima cau. benef. amit. & †inuentus eſt
ad cuſtodiam, & non ad pœnam. l. incredi-
bile, C. de pœnis, quod etiam oſtendit or-
do tituli, quia primo de cuſtodia, & exhib.
reorum. poſtea de pœnis, licèt ſecus de iu-
re canonico, Barto. in l. aut damnum. §. ſo-
lent, ff. de pœn. & latè Felyn. in c. qualiter.
el ſecundo, §. fina. extra de accuſat. ratio-
nem diuerſitatis ponit Gem. in cap. quam-
uis, de pœn. in 6. & Fulg. in conſi. 44. Quod
vltimum non procedit reſpectu laici, cui
eccleſiaſticus non poteſt hanc pœnam in-
iungere, ſecundum Oldr. conſi. 88. & Ro-
ma. in ſingul. tu ſcis, quòd de iure ciuili
carcer. Item procedit in carcere tali, quod
3 † eo non obſtante viuat, vnde conſuetu-
do ferrearum cauearum, etiam reproba-
tur, vt per Felin. in d. cap. ad corrigendum,
poſt alios. Hæc tantum volui dicere ad
confuſionem aliquorum malorum iudi-
cum, qui nihil minus curant, quam vt in
carceribus exiſtentes dimittantur, vt vel
fœditi intra carceres vitam finiant dum
iudices aliorum voluntati ſubſequuntur,
vel feſſi ſe componant, dū illi ad propriam
vtilitatem reſpiciunt. Quæro, quæ pœ-
4 na †imponatur detruſo in carceres aufu-
gienti, propter fugam? Bart. dicit in l. re-
legati, ff. de pœn. eum peccare mortaliter,
vt etiam per Felin. in capitu. dilecti. in 6.
colum.

colum.de excep.& in cap.1.columu. 15. de
conſt. & per Iaſ. in repet. l. admonendi, ff.
de iureiur.colu.38.punitur mitius tamen,
quàm ſi carcerem effregiſſet.l.1.ff. de effra-
cto.& ibi Ang.
5 Sed † an habeatur pro confeſſo, & conui-
cto? hic haberi, l. in eos, ff.de custod. reor.
vbi Bar.& Iaſ.in d.repet.char. 17. columu.
vlt.verſ.quid de incarceratis,& colum.ſeq.
quod procedit, vt per eum, vbi effracto car
cere aufugiſſet: item vbi ex publico carce-
re, ſecus ſi ex domo, vel ciuitate datis pro-
carcere, vel ex aliquo cubili, non deſtina-
to pro carcere. In contrarium facit quòd
imo capite punitur, l. 1. ff. de effracto. l. ſi
quis aliquam, §. milites, ff. de pœn.& l.mili
tes, §.eius qui, ff.de re milit. aliud eſt enim
ꝙ quis habetur pro confeſſo, & conuicto
pro delicto, cuius arguitur, & aliud ꝙ paſ-
ſim, & indifferenter puniatur pœna capi-
tis, maximè quia leges loquũtur de capite
naturali. Inuenio Alberic. in d. l. eos. ele-
uantem difficultatem, & multas ſolutio-
nes accommodates, tandem poſt longum
ſtudium, vt ipſe dicit, eſt in opinione, vt d.
l.in eos.quę vult ꝙ talis habeatur pro con-
feſſo, loquatur in carceratis conſpirantibus
de frangendo, & aufugiendo, re adhuc nõ
deducta ad effectum, ſed pat efacta, q̃a tũc
habẽtur pro confeſſis, & conuictis, vel in
arctiores carceres detruduntur. Sed l. 1.
cum alijs loquitur, re ad effectum dedu-
cta, & credo ꝙ verum dicat. Eſt tamen
ſemper intelligendum, vbi iuſtè in carce-
res detruſus eſſet, ſecundùm Bart. in l. qis
eius, C. de probat & Doct. in d. l. admonen-
di. & dicam infra in tit. de effract. carcer. v-
6 bi vide. Non † tamen attentis ſtatutis, quę
communiter vigent, vbique locorum, vt
nullus ponitur corporali pœna, niſi lege
municipali caueatur, q̃a tunc poſſet capi
te naturali plecti talis effractor. Eodem
modo videtur. vt talis conſpirator, qui ha
betur pro confeſſo, non poſſit puniri ex ta
li præſumptione ad mortem, per dictum
Innocent. in cap. quia non eſt verisimile.
extra, de præſumpt. de quo dicam in titu.
de conuictis. Et ad excludendum hanc
pœnam, & præſumptionem, feci interdum
capitulari, quod iudex talem malè tracta
bat, adeo ut niſi aufugiſſet fame & frigo-
7 re periuſſet. Quæritur † Aliquis mortuus
eſt in carcere, uel uulneratus an præſum
ptio ſit contra cuſtodem, ita ut ſi non pro
pter culpam abeſſe, ſit præſumptio ꝙ cul
pa ſua ſit mortuus, uel uulneratus? uide
gl. in l. cum ita, §. ſpecies, ff. de l. 2. quæ dicit
ꝙ cuſtos debet probare dolum abeſſe, a-
lias contra eum præſumitur, & Bald. ibi di-
cit idem in campario, Sequitur Alexan.
conſil. 156. uolu. 2. Corn. t. uolu. conſ. 128.
8 colu. 1. 2. & conſi. 136. Vbi enim † caſus nõ
ſolet contingere, niſi propter culpam ut
incendium, furtum, fuga carcerati, occi-
ſio, non ſufficit probare amiſſionem, niſi
etiam probetur quòd ſine dolo, & culpa
ſecuta fuerit. Iſtam concluſionem tradunt
Bart. & Doct. in l. ſi quis ex argentarijs, §.
1. ff. de æden. & Doct. in c. 2. per depoſit. Ale
xan. conſil. 45. columu. 1. & plenius conſil.
50. uolum. 1. Corn. in d. conſil. 136. colu. 2.
& conſ. 112. eod. uolum. & non ſunt multi
dies quòd caſus iſte euenit in facto, dum
quidam, qui falſę monetæ arguebatur, re-
pertus eſt in carcere mortuus, ſuſpenſus la
queo. Nam, ut, dixi, præſumptio eſt con-
tra cuſtodem, & eſt tex. expreſſus in l. fi. ff.
de cuſt. & exhib. reor. qui loquitur de car-
cerato ſeipſum occidente, uel ſe præcipi-
tante, ſed tamen aliter fuit ſeruatum. quia
fuit miſſus notarius, ad locum carceris ad
examinandos eos omnes, à quib. ueritas
percipi poſſet, ut cognoſceretur an dolus
uel culpa eſſet in cuſtode, quod cum non
inueniſſet notarius, cuſtos alterius non
fuit moleſtatus, quæ practica fuit contra
ius. Et uide etiam Alex. in l. in eos, ff. de cuſt.
& exhib. reor. & omnino Aret. in conſil.
9 38. colu. 1. ubi † ponit mirabilem modum
probandi negligentiam commentarienſis
ubi ipſe uellet probare diligentiam, & pu-
nitur cuſtodes eadem pęna qua puniri de
buiſſet carceratos, l. ad commentarien-
ſem, C. de cuſtod. & exhib. reor. Quod
10 † Procedit ubi interuenit nimia negligen-
tia, tunc enim punitur eadem pœnam, etiã
ultimi ſupplicij, ubi illa debuit imponi a-
lia, pro modo culpæ. Ita eſt communis o-
pinio gloſ. & Doc. in d. l. ad commentarien-
ſem. & quod etiam iſta nimia negligentia
puniatur ultimo ſupplicio, eſt tex. in l. mi-
lites ff. de cuſtod. reor. & ibi Bart. not. ꝙ
idẽ eſt in cuſtode arcis, ſecũdũ Bal. in dicta
l. ad commentarienſem. & Oldrad. in conſ.

92.& ponit Iaſ.in l. in actionib. colum. 6.in
princ.ff.de in litem iuran, & vide Alciat. in
tract.præſump.reg. 3. præſumptio. 15. nu.
11 3. & 4. Et † an etiam teneantur tales de
leui,& leuiſſima a culpa,declarantur in l. ſi
vt certo,§ nunc vidēdum , ff. commodati.
per Bar.in l. quod Nerua. ff. depoſit. & per
Oldra. in d.conſ.92. & in dubio præſumi-
tur lata culpa l. in eos. & l. fin. ff. de cuſto.
12 & exhib. reor. Et † tamen aduertendum ,
an re vera fugiens commiſiſſet delictum ,
quòd ei imputabatur , quia aliter non pu-
niretur eadem pœna d. l. ad cōmentarien-
ſem. vbi Bal. Nec ſufficeret quòd fugiens
haberetur pro confeſſo,& cōuicto,per re-
gul l. eius , qui delatorem. in princ. de iu-
re fiſci. vbi Bar. & Bal. & per tex.in d. l. ad
commentarienſem. & Alex. in l.non eſt fa-
cile,ff.de cuſtod.reorum.

13 Et † quando eſſet ritè captus , attamen
non eſſet culpæ reus , an cuſtos eſſet pu-
niendus,Doct. ſupra uolunt puniri debe-
re.& poteſt mulctari, vel puniri extra or-
dinē, arbitrio iudicis,per l. 1. §. effractores
ff.de effract.Sed ſi nō eſſet ritè captus, non
teneretur cuſtos. Ita Aret.in gloſſ. qui iu-
dex dictum Caium detineri, & carcerari
iuſſit. vbi tamen allegat Bar.in l. vis eius.
14 C.de prob. qui † nihil facit , quia loquitur
quo ad ipſum fugientem. eſt verum quòd
allegat Angel.in l. quæ ſub conditione , §.
fin.ff.de cōdit.inſtit. qui hoc dicit,loquen-
do tamen quādo captura erat penitus nul
la. allegatur etiam pro hac opinio conſil.
Alex.ibi. Sed loquitur vt facit Bar. in d. l.
15 vis eius C.de probat. unde dubito.Et † ra-
tio dubitationis eſt hæc , quia cuſtos vide-
tur quidam depoſitarius, qui tenetur rem
depoſitā reſtituere ſiue iuſte, ſiue iniuſte
fuerit depoſita. Et ita tenet Ancha. in con-
ſil. 42. ſed allegat tex. qui nihil facit. Me-
lius facit tex. vulg. in l. bona fide , ff. depo-
ſit. & ꝙ cuſtos carceris ſit loco depoſita-
rij,dicūt,& alibi Doct. & per Paul. de Caſt.
in cōſ.44.& Firmian.in verbo,cuſtos. Te-
neo tamen quod non puniatur, quando in
iuſte captus erat, & moueor , communis
eſt opin.in eximente , vt nō poſſit puniri ,
vt ꝑ Iaſ. in l. 1.§. quod pretor. col. penult.
ff.ne quis eū qui vnius voca. eſt vt eximat.
ergo multo magis procedere debet in o-
mittente, arg. gl. in l. ſi mora, ff. ſolut. mat.

16 & dicta l. bona fides Facit † pro hac o-
pinio , quia conſtito de iure veri domini,
depoſitum nō debet reſtitui prædoni , ſed
in dubio ſecus. Cum igitur poſtea cu-
ſtos dilucidauerit veritatem, quare debet
teneri? & Anchar. etiam loquitur quando
captura poterat ſaltem iuſtificari per fugæ
ſuſpicionem. & ita Bal. conſilio 157. & ſe-
quen. volum. 1. & idem quod dixi in cri-
17 minali, dico in ciuili in debitore. Nam † e-
ximens tenetur criminaliter , & ciuiliter,
vt declarat Alber.in rub.ff. ne quis eū,qui.
nec poteſt eximēs allegare quod ereptus
non erat debitor, & hoc in odium ſui , vbi
ſaltem ritè eſſet captus , vel capiendus. ita
Ang.in l.ſed eximendi,§.1.in fin. ff.ne quis
eum, qui. & Cœpol. conſ. 14. uolu.3.Sed ſi
captura non erat ritè facta non tenetur ad
aliquam pœnam. Vide per Iaſ.ubi ſupra,
18 & † quando captus quis,iniuſtè dicatur, po
nit Bal. in dictis conſ. & Paul. de Caſt.
conſil.39. & Rom.in conſil. 320. & conſil.
220. In prædicta tamen materia quando
turbatur per aliquem iuriſditio , & impe-
19 ditur , † habemus ordinem Ducis noſtri
diſponentem,ut is puniatur uno modo , ſi
ſimus in ciuili , & alio in criminali. de quo
ordine ſupra late dixi in materia captu-
ræ,& ideo ſi cuſtos eſſet in dolo, & fugiens
nō eſſet culpæ reus , tū ritè captus ſtaretur
illi,ubi de cuſtode etiam loquitur. Sed ſi
tantū eſſet in culpa tunc dicendum eſſet.
20 ut ſupra dictum eſt. Et an † iſte ordo im-
mutet pœnam iuris communis? uide in-
terum.Cœpol.in dicto conſilio 14.& de exi
mente a carcere,uide Marian. Socin. in tra
ctat.citatio.in 24 arti. principali 17.colum.
& ſimiliter ibidem ponit quatuordecim
excuſationes, quibus excuſatur talis exi-
mens à carcere,uel familia, ad quem omni
no recurras,ut ſcias defendere amicum ac-
cuſatum de turbata iuriſditione. Reli-
21 qua † in materia cuſtodum carcerum , ui-
de per Doctor. ſupra allegatos , maxime
per Aret. in dicta glo. fama publica. & ubi
ſupra , & per Put.in tractat. ſyndic. char-
ta uigeſima , ubi facit quaſi tractatum in
hac materia , & per Firmian. in uerbo ,
cuſtos. & extant tractatus de carcere.
Sed tamen non omitto queſtionem,quam
22 † nunc habeo in facto , Quidam uulne-
ratus fecit ſe deferri in domum amici , &

quia

quia ipſe pariter ad mortem vulnerauerat
aliū, ad inſtantiam prætoris fuit ſequeſtra-
tus apud illum amicū in cuius domo erat
ita ut non exiret de domo, & cum promiſ-
ſione conſignandi cum toties, &c. mox ad
preces dicti amici fecit teſtamētū in quo
hæredē eum inſtituit. Quæritur an ualeat
teſtamentum? Eſt quęſtio de pane quæren-
do, & videtur ualere, quia carceratio erat iu
ſta, & ideo ualere debet etiā ad commodū
detinentis. Ita Bartolus in l. qui a latroni-
bus, ff. de teſtamen. & eſt communis opin.
Doctorum ibi, & in l. qui in carcerē, ff. qđ
met. cau. & vide omnino Bal. & Imol. in d.
l. qui a latronibus. In contrarium facit.
quia teſtamentum compulſi non ualet, l. 1.
& 2. C. ſi quis alio. teſtam. prohib. Sed pa-
ria ſunt quod fuerit compulſus, uel potue-
rit compelli. l. nouiſſimè, ff. quod cum falſ.
tutor & non ſolum in priuata perſona, pro
ut nos loquimur, compulſio præſumitur,
ſed etiam in officiali. Bald. in d. l. nouiſſimè.
Et ideo, ſi detētus repertatur cōfeſſus ſine
indicijs, & allegetur metus, confeſſio dicet
metu facta. Alexan. conſil. 52. colum. 3. col.
2. in fin. & ad fundamentum infrigendi te-
ſtamenti eius, qui potuit compelli. iuxta
d. l. nouiſſime tacit Bald. conſil. 26. in 3. uol.
In alio tamen caſu hanc opin. omnino uo-
luit Bartolus in d. l. qui a latronibus quia
dum facit differentiam an detentio eſſet iu
ſta, loquitur de eo, q fecit detineri, ut in cre
ditore, & tenet quod ualeat promiſſio ei fa
cta poſtea in teſtamento ſine diſtinctione
uult quod nil ualeat, loquēdo de eo qui de
tinet. Sic etiā intelligitur Bartol. in d. l. qui in
carcerem, qui uidebatur aliter uelle, & ita ſen
tit clarè Alexan. in conſilio 27. in 5. volum.
qui loquitur quando detentio erat iuſta, &
facta cui promiſſio iudici detinenti, & dicit
quod nihil ualet, quinimò etiam quòd offi
cialis non detineat, contractus tamen nihil
ualeat ab eo factus cum ſubdito ſuo. l. prin
cipalibus, & ibi. Iaſ. ff. ſi cer. per. quia præſu-
mitur impreſſione, factus. l. ſi per impoſitio
nem. C. quod metus cauſa, ut ibi per Iaſon.
Fateor quod ualet teſtamentum in quo in
ſtitutus fit. l. non dubium. C. de teſt. attamē
23 † quo ad detentum, res redditur omnino cla
ra, ut nō ualeat reſpectu officialis, & minus
reſpectu cuſtodis. Et ita eſt intelligenda cō
munis, opinio, quę nunquam voluit loqui
in hoc caſu, & clarior res redderetur, ſi pro
baretur mala uita cuſtodis, & quod non pa
tiebatur amicos, & conſanguineos teſtatoris
eum uiſere, & alloqui, & in eo teſtamēto
ſuos propinquiores excluſiſſet ſine cauſa, p̄
ferendo penitus extraneum, cum quo etiā
fuiſſet leuis amicitia. Et cōiecturis, enim ꝓ
batur metus, ut per Iaſon in l. interpoſitas.
C. de tranſac. & non eſt dubium, quod teſta
tor erat in carcere, l. uerum, ff. de uerborū
ſignifi. Sed quid de alia quæſtione, Aliquis
24 † detinetur iniuſtè ſub cuſtodia, puta latro
nis, & ſe obligauit uerſus tertium per uim,
q ibi in actu obligationis apparet de uio-
lentia an teneat? Et videtur etiam tenere,
quia, cū tertio ualet obligatio maxime, ꝓ
ſe liberando per l. metum §. ſed licet, ff. qđ
met. cauſ. Comen. clare conſilio 68. uolu. 3.
25 Sed dic contrariū, quia † quando metus eſt
cauſa proxima obligationis, nihil ualeat.
Bartol. & Docto. in d. §. ſed licet & ibi gloſ.
expreſſa, Aretinus in d. §. quadrupl. colum.
5. inſtitut. de actio. & ita Pau. de Caſtro in l.
intereſt. C. quod met. cauſ. & tex. in d. l. ſi cū
exceptione. § in hac, & in l. apud Celſum, §.
metus. ff. de doli exceptio. & ita Senatus iu
dicauit. Sicut igitur cauſa proxima metus
hoc operatur, ita etiam participatio metus
circa carcerem, non autem ſola ſcientia ſi-
ne cauſa ꝓxima, & participatione, ut in di-
26 ctis iuribus. Quæro, quando † quis dicatur
committere carcerem priuatū? in quo dic
vt per Bartol. in l. capite quinto. ff. de adult.
ubi ſentit, qđ aut captura fuit licita, & tūc
retentio debuit eſſe ſaltim ꝑ uiginti horas
aut illicita, & tunc ſtatim quod capitur, cō-
mittitur priuatus carcer, & refert, & ſequit̄
Dec. conſi. 100. col. 3. vbi addit, quod licet
non includatur, ſed tantum capiatur, tamē
cōmittitur priuatus carcer, quod eſt nota-
bile, & eſt de mente Bartol. in d. l. capitu. 5.
in qua tamē materia ſunt ſtatuta utique ue
rè, prout Mediolani, quæ attendenda
ſunt.

Quęro etiam † quotuplex ſit ſpecies car-
ceris, in quo dic, ut per Bald. in l. imperiū,
in prima lectura, ff. de iuriſdic. omniū. iud.
vbi diſtinguit quatuor ſpecies carceris, &
per Iacob. in ſua inueſtitura ſuper verbis,
cum mero, & mixto imperio, columna 1.

&

28 & ſequen. Et ſcias † quod qui dimiſſus eſt ſub fideiuſſione nõ dicitur eſſe in carcerib. ita Ang.in l.qui in carcere, ff. q̃d metus cã
29 & ideo licèt bannitus captus † non poſſit occidi, ut per Bar. in l. 3.§.transfugas, ff.de ſicar.tñ poteri occidi ſi iam erat dimiſſus fi
30 deiuſſori, quod nota.diceretur † tamen ca pus ſi dimiſiſſet filiũ pro obſide in carcere arg. l. iſti quidem, ff. ꝙ met. cau. ſicut ſcribit Card de Rege Cypri. conſi. 137. redẽtoris hominiũ qui eſt Rex. & Dec.conſi. 119. col.quarta, & pulcrum exemplum amoris paterni ponit Hippol.in l.2. in prĩcip. colu. 36.in fi.ff.de quæſt. & noſtra tempeſtate cõtingit, quod Frãciſcus Rex Francorum, captos ab inuictiſſimo Carolo Quinto Imperatore fuit relaxatus dimiſſis filijs pro obſidibus.

Tit. de Carcerato fideiuſſionibus committendo, & quibus modis carceres euitari poſſint.

SVMMAE.

1 *Carceratus dimitti poteſt ſub fideiuſſione, ubi non poteſt imponi pœna corporalis.*
2 *Capi licitè poteſt quis, etiam quod puniri non debeat corporaliter.*
3 *Paria ſunt, uel quod quis in carcerem conijciatur, uel det fideiuſſores de ſtando in certo loco.*
4 *Carcerato nobili poteſt aſſignari palatium, vel ciuitas pro carcere.*
5 *Carceratus quando dato fideiuſſore ſit dimittendus, remiſſiuè.*
6 *Carceratus cui imponenda eſſet pœna exilij, vel deportationis, an dato fideiuſſore ſit dimittendus?*
7 *Pœna exilij eſt capitalis, & corporalis.*
8 *Infamiæ pœna eſt corporalis.*
9 *Carceratus Mediolani, relaxatur, præſtita fideiuſſione, niſi ingeratur pœnæ ſanguinis.*
10 *Clericus Carceratus quando præſtita fideiuſſione ſit relaxandus.*
11 *Depoſitio quid ſit, & pro quibus criminibus fiat.*
12 *Crimen quod dicatur enorme de iure Canonico.*
13 *Pœnæ, quæ imponatur de iure ciuili, & quæ de iure canonico.*
14 *Ius canonicum in multis mitius punit, quam ius ciuile.*
15 *Carceratus qui non debet dimitti, datis fideiuſſoribus tamen poteſt dimitti, quando iudex uidet eum eſſe in caſu abſolutionis.*
16 *Procurator non admittitur ante capturam, ubi ingeritur pœna ſanguinis.*
17 *Notoria exceptio quando dicatur.*
18 *Statutum Mediolani, ut calumniatus de aliquo maleficio pro quo ingeratur pœna ſanguinis teneatur comparere perſonaliter, quomodo intelligatur.*
19 *Carcer euitatur quando ſuſpectus delicti aliquis fuiſſet dimiſſus, ob idem delictum de quo arguitur.*
20 *Carcer euitatur, quando per ſtatuta, vel decreta Mediolani non imponatur pœna corporalis.*
21 *Carcer euitatur quando reus eſt in caſu abſolutionis.*
22 *Carcer uitatur, quando quis fuit ſemel abſolutus, vel condemnatus de eodem delicto, de quo iterum moleſtatur.*
23 *Punitus in uno dominio, ob aliquo delictum minus quam in alio puniretur, an poſſit in alio puniri.*
24 *Ceſſio bonorum in criminalibus nihil releuat.*
25 *Pactum iuratum de non cedendo bonis, non ualet, nec vnquam approbatur per Senatum.*
26 *Ceſsionis beneficium non amittitur per negationem debiti a debitore.*
27 *Carcerati quomodo relaxentur, uel expediantur in feſtis Natalitijs, & Paſcatis Mediolani.*
28 *Obligatus ſoluere, uel ſatisfacere, non liberatur per præſtationem fideiuſsionis.*
29 *Carcer euitatur honeſte viuendo.*
30 *Senator debet eſſe ſecretus, & ſi renunciauerit ea quæ in Senatu agitata fuerit ante editionem punitur capite.*
31 *Conſiliarij ſilentiarij dicuntur.*
32 *Franciſci Belloni Senatoris Caſalenſis mors, ob euulgatam ſententiam capitalem.*
33 *Angelus Aretinus quam male habitus fuerit in ſyndicatu.*
34 *Præſes cameræ Pariſienſis qua ſententia condemnatus fuerit, ob demerita ſua.*

Vide

35 *Fideiuſſor, qui promiſit præſentare reum; liberatur, ſi legitimè, ſemel præſentauerit, licèt poſtea fugiat, niſi dixerit, quod præſentabit toties quoties, &c. quia tunc per binã præſentationem liberatur,*

36 *Fideiuſſor quando dicatur legitimè, reum præſentaſſe, ut ſit liberatus, & quando illegitimè.*

37 *Iudex non liberatus præſentando collateralem, quando reus præſentatus aufugit.*

38 *Præſentare promittens indeterminate aliquem tenetur uſque ad quatuor menſes.*

39 *Præſentare promittens ad voluntatem iudicis, ſi reus capiatur, & poſtea fugiat, liberatur. ſi ob idem delictum fuerit captus ſecus ſi ob aliud.*

40 *Caltaldus exercuit ultra ſeptuaginta officia, & valde comendatur a Soccino & Signorol. de Homod.*

41 *Fideiuſſor, qui promiſit ſiſtere aliquem certa die ſi reus ille ſit bannitus ea die, fideiuſſor eſt liberatus.*

42 *Fideiuſſor iudicio ſiſti liberatus, facta ſtatuto mutatione in perſona principalis, non ex eodem delicto.*

43 *Fideiuſſor liberatur ſecuto banno, & confiſcatione etiam ex eadem cauſa in perſona principalis.*

44 *Fideiuſſor condemnati non liberatur per caſum in perſona ipſius comdemnati ſuperueniente.*

45 *Fideiuſſor deſiſtendo in aliquo loco, & principalis ſi contraueniant quomodo excuſentur.*

46 *Reus propter imminens periculum eundo ad dominum non dicitur fugiſſe.*

47 *Impeditus parere aliqua cauſa, quæ præter ſpem repentè euenerit, non dicitur contrauenire.*

48 *Promiſſio etiam iurata de non contraueniendo, intelligitur, niſi ſuperueniant iuſta cauſa contraueniendi.*

49 *Carceratus iniuſte poteſt impune fugere.*

50 *Fugiſſe dicitur, & qui ſemel fugit.*

51 *Fideiuſſor de ſoluenda condemnatione, non liberatur bannito principali, & poſtea mortuo.*

52 *Fideiuſſor deſiſtendo in criminalibus non poteſt ſuſcipere defenſionem rei, ſed petere inducias ad eum ſiſtendum.*

53 *Fideiuſſor de ſoluenda condemnatione, non tenetur ad pœnam, ſi non ſoluatur certa die, nec ad pœnam negationis.*

54 *Fideiuſſor intelligitur acceptus ad omnem cauſam quæ uenit ex natura rei.*

55 *Fideiuſſor pro uulnere non tenetur pro morte.*

56 *Fideiuſſor pro uulnere, non tenetur pro prorogatione.*

57 *Fideiuſſor poteſt repetere a reo expenſas litis.*

58 *Fideiuſſor pro famulo quod non fugiet, non tenetur domino pro pecunia quam aſſerit ſubtractam famulo in contumaciam condemnato ex forma ſtatutorum Mediolani.*

59 *Fideiuſſio de iudicio ſiſti, & de præſentando, differunt.*

60 *Fideiuſſor de præſentando, de iudicio ſiſti, & de iudicando ſoluendo conuenitur ſine proceſſu.*

61 *Fideiuſſor promittens aliquem certa die præſentare, non tenetur ad pœnam, niſi prius fuerit monitus.*

62 *Fideiuſſor munitus, ut præſentet reum, non liberatur, ſi reus admonitus a Commentarienſes aufugiat.*

63 *Nouatio ſi fiat inter debitorem, & creditorem fideiuſſor liberatur.*

64 *Fideiuſſio extinguitur morte fideiuſſoris.*

65 *Fideiuſſor de præſentando, interdum tenetur ad pœnam, interdum punitur officio iudicis interdum extraordinarie.*

66 *Fideiuſſor de præſentando poteſt moram purgare.*

67 *Fideiuſſor poteſt promittere ſe præſentaturum ſub quacunque pœna.*

68 *Fideinſsio non ualet niſi præſtatur officiali, uel notario.*

69 *Fideiuſſio ualet ſiue in ea ſit expreſſa certa quantitas ſiue non, quando principali veniebat imponenda pœna corporalis.*

70 *Iudex tenetur ſi fideiuſſor non reperiatur idoneus & ſoluendo.*

71 *Fideiuſſore ſemel approbata non eſt amplius cauendum.*

72 *Fideiuſſio neceſſaria eſt, etiam vbi imponitur pœna pecuniaria.*

73 *Cautio iuratoria interponitur ubi quis non poteſt præiuſſionem, & quid debeat iudex facere.*

QVIA detruſi in carceres petunt ſe communi fideiuſſoribus, vel aliter ſtudent euitare carceres.

1 Quæro † quando concedendum ſit à iudice, vt committantur data fideiuſsione. In

in qua quæſtio.uide Bart.ff.de cuſtod.&ex hib.reor.in l.1.ubi diſtinguit,an veniat pœna corporalis,ſeu uenire poſſit,uel non. Et primo caſu uult ut nō ſit concedendum, ſecundo caſu admittit.Quæ concluſio etiam ꝓcedit in cauſa appellationis,ut per Anan. conſ.1.circa princ.Bald.1.uolu.cōſilio 337. in fi.& Calde.in ti.de appell.cōſ.3.Quinimmo uult Bar.in d.l.1.ut ſi ſit cōteſſus,& cōuictus ille,cui eſt imponēda pœna corporalis,cōijciatur in uincula,& cōpedibus, vel manitis ferreis conſtringatur, & idem ꝓcedat, ſi ſit graue ſcelus.Ex his tamen hoc ſe
2 quitur,† ꝙ & ſi non ueniat imponenda pœna corporalis,tamen licitè quis poſſit capi, quamuis poſtea fideiuſſoribus ſit cōmittēdus.de quo eſt tex.in c.ſi clericos.de ſentē. excom.in 6.& l.1.& ibi Bart.C.de cuſtod.& exhib.reor.& uult Bart.in d l.1 ff. de cuſto.
3 reor.hoc alıu l ut† paria ſint, uel ꝙ in carcerem conijciatur aliquis,uel der fideiuſſores,qui promittant eum manſurum in certa domo,uel loco.& non facturum fugam. Idem Bald.in l.nec nō.in §.1. ff. ex quibus cauſ.maior.& Alber.in l eadem. ad finē.C. eod.titu. Quod ſeruatur tota die quando petit ſe reponi in aliquo loco laxior, & ſi adhuc daretē ciuitas ꝓ carcere,eſſet ſatisfactum legi,uel ſtatuto de carcere. Et ita ſentit Bartol.immo amplius dicit Ange.in l.ꝗ in carcerē.ff.quod metus cau.& alibi ſæpe,
4 †quòd uni nobili pot aſſignari ciuitas, uel domus ampla pro carcere,ſic per Augu.de Arimi.in uerbo,fama publica,char.21. col. vltima.Cæpol.conſil.40.columnn.10. & Iaſ. omnino in l.ſi pecunias.§. fina. columna fi. ff.de condict.ob cauſam.& in repetitio.l.ad monendi.char.18.columna 1.ff.de iureiur. & Fel.in capi.cum contingat, columna tertia.de reſcriptis.Et de materia,† an & quan
5 do reus ſit committēdus,fideiuſſoribus,uide ultra prædicta per Felin.in cap.fin.de accuſatio.columan.penul.& in capit. ex parte. el primo.columna 11.in princ.de reſcrit.& per Bald.conſilio 204.duo famuli, uolu.1. & quid ſi extaret conſuetudo,quòd immo admitteretur fideiuſſor in caſu, aliàs nō ꝓmiſſo,uide Cæpol.conſil.40.column. ante-
6 penult.Et†quando imponitur pœna exilij, bāni,uel deportationis, an tūc ſit fideiuſſoribus committendus,uide Bart.in l.prima.
7 ff.de publi.iudic.ubi an pœna exilij, ſit pœna capitalis,& corporalis?& per Alex.conſilio 116.uolum.2.& Feli. in capi. meminimus.de accuſatio.& in cap.qualiter.el ſecūdo.§. ad corrigendos. de accuſatio. colu.3. Sed licèt pœna exilij ſit capitalis,non tamē uidetur corporalis, quia non admittitur caput naturale,niſi dicas,quòd immo hęc pęna affligit mirum in modū corpus, & hoc expertos ſū ego multoties. Ex exilio enim ſequitur paupertas,&miſeria,ex ꝗbus homines adeo ſe excruciāt,ut etiam facile incidant in mortē,quod licet allegatione nō egeat,tu habes Bart. in l ſi cōſtāte. in prin. colum 4.uerſic.5.quæro. ff. ſolu. matrimo. qui dicit Bannito.& exuli neceſſe eſſe peregrinari,& quòd talis peregrinatio inducit hominem ad paupertatem, & demum ad
8 mortem,& eadem ratione etiā pęna†infamiæ eſt pęna corporalis, ut etiam vides in apoſtillis impreſſis ad Abba.in c.afferte. de præſump & circa hanc quæſtionem ſunt uidenda notata in l.penult.§.ad crimen ff.de publi.iudi.de quibus latiſſime per Marian. Soc.in.ad hoc in ca.ueniens. de accuſat. ubi omnino uide,eſt verùm,quòd iſta quæſtio ceſſat in ciuita.Mediolani,ubi eſt ſtatutum
9 quod incipit.†Si quis calumniatus, per qđ nemo detinetur,niſi ingeratur pęna ſāguinis.unde in materia turbatæ poſſeſſionis, ī qua ſecundum ſtatutum noſtrum imponitur pęna exilij,ſuſpectus cōmittitur fideiuſſoribus,& admittitur procurator.Et hęc in
10 laico. †In clerico autē an ſit fideiuſſoribus committendus? vide tex. in d. c.ſi clericus. vbi diſtinguit inter crimē enorme,& aliud non enorme,& ibi uide Gemin ponentem exempla,ex quibus poteris te inſtruere qđ in reliquis.Et dicit Calder. conſil. 21. in tit. de regulā. quòd ubi habet locū depoſitio, quòd non relaxatur fideiuſſoribus,qđ quādo ſit,ponit Abb.in ca.at ſi clerici.in princ.
11 columna 12.extra,de iudic.Eſt†enim depoſitio quædam degradatio uerbalis. c. qualiter.el ſecūdo,& ibi Abb.col.1.de accuſatio. & ponit etiā Alex.pro quibus criminibus fiat depoſitio,conſil.174.in 2. uol. & vide etiam Deci.quando clericus ſit committendo fideiuſſoribus,conſil.143.col.1.& 2.,vbi
12 † quid quando uenit pœna detruſionis in monaſteriū, uel perpetui carceris. Et vide etiam

etiam pro declaratione dicti cap. ſi clericos. de crimine enormi. Abb. in cap. tuæ de pœnis. ubi dicit, quod dicitur delictum enorme, & de iure canonico, iuxta dictũ cap. ſi clericos. ubi pro eo delicto de iure ciuili imponitur pœna mortis, & quòd ubi uenit mors de iure ciuili, de iure canonico venit pœna detruſionis in perpetuo
13 carceres. Et † quæ pœnæ imponantur iure ciuili, & quæ de iure canoncio, vide Doctores, maximè Felin. in cap. qualiter. el ſecondo, §. ad corrigendos. de accuſat. col. 34. & ſequ. & ſic in iure canonicio circa clericos in hac materia duo ſunt cõſideranda. Primum, an ingeratur pœna corporalis, non dico ſanguinis, quia illo iure approbat non eſt. cap. ſententiam ſanguinis. ne clerici vel monachi, & ita tenet Dec. in dicto conſilio 143. col. prima.
14 Secundum, † an ſit graue crimen uel nõ. & ſic in hoc uidetur ſeuerius ius canonicum, quam ciuile, quia ius ciuile tantùm conſiderat, an ſit tale crimen, pro quo ingeratur pœna corporalis, vel non, tamen videmus in multis ius canonicum eſſe mitius, tum circa pœnas, ut dixi: tum etiam quia contra clericum non poteſt deueniri ad torturam etiam præcedentibus indiciis, niſi infamia quoque præcedat, ut dicam in
15 fra in materia torturæ. Aduerte † tamen ꝙ etiam eo caſu, quo quis non debet committi fideiuſſoribus, attamen quando iudex uidet eũ eſſe in caſu abſolutionis, poteſt cum committere fideiuſſoribus. textus eſt & ibi Bal. & Doctores i l. 2. C. de exhibend. reis. Alexand. conſilio 170. uolu. 2. Roman. ſingul. 504. accuſatus. Angel. in tractatu ſuo maleficiorum, charta. 16. col. 3. ad fin. & facit quòd qui eſt in caſu abſolutionis, habetur pro abſoluto, ut per Caccialup. in l. admonendi. charta 88. colum. 3. ff. de iureiurand. & Alexand. in l. 1. ff. de cuſtod. & exhib. reor. ubi tamen ſemel auſugiſſent, priuatur hoc commodo, etiam ſi non ingereretur pœna ſanguinis, ut per Aretin. in gloſſ. ſama publica. per regu. qui ſemel malus. de qua per Felin. in capit. cum in iure. uerſic. quar to fallit. de offic. delegat. & alibi ſæpe.
16 Sed † licèt non admittitur fideiuſſor], an ſaltẽ admittatur procurator ante capturã. Dic non admitti, quia ingeritur pœna ſanguinis, l. penult. §. ad crimen. ff. de public. iudic. & in dicto cap. veniens. de accuſatioi & per gloſ. in l. reos. C. de accuſatio. Fallit in exceptione dilatoria, quæ nullo modo tangit crimen, puta tu non potes eſſe accuſator. ita Bart. in eo. §. ad crimen colum. antepenult. uerſi. quæro procurator. & Imol. ibi dicit, colum. 18. omnes, cũ Bart. tenere. idem Abbas in dicto cap. ueniens colum. 4. ubi Marian. Socin. latiſſime, & per Salic. in d. l. reos. Secundò fallit etiam in exceptione peremptoria, quę tangit crimen, & quæ etiam poteſt opponi ad proceſſum, ut in exceptione rei iudicatę: & quia delictum erat impunibile ex forma ſtatuti, ſi opponatur talis exceptio ad proceſſum, & etiam ſit notoria. ita Bart. ibi dem quia etiam hoc caſu iudex à ſeipſo debet abſoluere reũ. Et ita Imol. ibi colum. 18. circa fin. & colum. ſequen. & Salic. in d. l. reos. col. 15. uerſiculo, quæro an procurator. & Nellus in tractatu bannitorum in ſecunda parte, ſecundi temporis. quæſt. 14. ubi dicit ita communiter teneri, & ita eſſe communem dicit Aret. in dicto capit. ueniens colum. 5. ubi idem Abb. colum. 4. & Alexan. in leg. 2. C. ut nemo priuat,
17 tit. colum. 2. Sed † intellige talem exceptionem eſſe notoriam, quando nec in facto, nec in iure dubitatur. puta ſi apparet in facto de banno, & quòd eſt illud idem quod continet interemptum, & quando etiam non refricatur in dubium, an ualeat illud bannum. Cæterum ubi refricaretur in dubium in iure ſolùm, non eſſemus in regula. Ita Salic. in d. l. reos. & Imol. in d. §. ad crimen. uerſi. 3. caſu quando eſt exceptio mixta. Tamen Nellus ubi ſupra etiam, vult eſſe notoriũ, quando aliquæ demoſtrationes co nueniunt cũ mortuo licèt non omnes. Corn. etiam in conſi. 122. volum. 4. col. 2. uerſ. urget, vult quòd ſatis dicatur notoriũ quando apparet ſcriptura autentica, iuxta l. fin. C. de edicto diui Adriani Tollen. quod tamen intelligo ſecundùm Salicerum, & Imol. ubi ſupra. Item intelligo Nellum vbi ſaltem duæ demõſtrationes ſunt pro reo, iuxta notata in l. demonſtratio falſa, ff. de conditio. & demõſtra. & fiſcus uel pars non opponunt iuxtà ea, quæ dicunt præfati Doctores:
18 prædicta † tamen non videntur procede

re ſtante ſtatuto noſtro, ut calumniatus de crimine debeat ſe conſtituere, ita vt non audiatur etiam allegando occiſum fuiſſe bannitum. Nam hoc caſu videtur ꝙ non audiatur reus, etiam habens exceptionem notoriam, vt aliquid operetur. cap. ſi Papa. de priuileg. in 6. & in l. ſi quando, ff. de leg. 1. Sed tamen dic, quod eſt audiendus procurator, uel inſtructor implorando officium iudicis pro innocentia rei notoria, & liquida. Ita Angel. in d. l. reos. C. de accuſatio. & in l. quos prohibet, ff. de poſtul. & Bald. in dicto §. ad crimen. & per Iaſon. in l. ubi peccatum. C. de tranſactio. & hoc etiam ſi ſtatutum tolleret defenſionem, nedum exceptionem, ut per Aret. in dicto c. veniens, colum. 8. verſiculo, conſequenter. ubi reſpondet ad obiectum, dicens, quòd hæc opinio eſt multùm communis. Sic etiam intelligit, hoc ſtatutum Imol. ibi, in verſiculo. quid autem ſi per formam ſtatuti, & Anna. ibidem columna 2. & uide gl. & Abb. in cap. cum olim. de re iudic. Non enim debet pati iudex, ut notoria exceptio deuoluatur in iudicium, cap. quoniam. de filijs presb. Ioan. And in c. 1. de lite conteſt. in 6. & Abb. in cap. 1. columna ſecunda, de ord. cognit. & uide Marian. Socin. in dicto cap. ueniens. colum. 47. Sunt tamen iudices multùm difficiles in admittendis iſtis cõparitionibus, & Senatus etiam ſolet repulſam dare ſupplicantibus in tali caſu, niſi perſonaliter ſe conſtituant, quia poſſet eſſe ꝙ bannitus occiſus eſſet toleratus, uel haberet gratiam, vel ſaluum conductũ. & hoc profectò videtur eſſe intentionis præallegati ſtatuti. & poſſet intelligi ſtatutum, ubi iudex ipſe citat reum, quòd tunc teneatur comparere perſonaliter. Verum ſi reus ipſe præuenire oſtendendo bannum, iudex fortè non deberet eum detinere. Ita probat tex. in l. Seuerus. C. de excuſat. tutor. & ibi Bald. & Bald. in l. obſeruare. §. proficiſci. in uerſiculo, iudex inquiſiuit. de offic. proconſul. & legat. Quia eſt magna præſumptio pro eo qui ſponte comparet, ubi tamen eſſet alia exceptio quam ſupra dicta, ſcilicet quòd occiſus bannitus eſſet, quæ eſt notoria, & liquida, non uideo quare non deberemus ſtare communi concluſioni, de qua ſupra dixi. Et ſic habes declarationem ad dictum ſtatutum. Aliam habes per Bald. in l. omnes populi, in penult. colum. ff. de iuſt. & iur. quod dum dicit calumniatus de crimine intelligatur de ritè calumniato. alia eſt etiam declaratio, niſi opponatur exceptio in competentiæ iudicis. Ita Aret. in dicto capit. veniens, columna 10. verſiculo 3. adde. Aduerte tamen, quia prædicta procedunt quò ad ſe conſtituendum, ſed quò ad ulterius procedendum locum non habent; quia cũ hæc exceptio banni proceſſum impediat ſecundum Bar. in l. ſi ſeruus. C. de his, qui ad eccleſ. confugiunt. & Iaſ. in l. vbi pactum, C. de tranſact. & Docto. ubi ſupra. Vlterius non debet examinari, nec contra eum procedi: Verùm remanet in carceribus, donec ſit diſcuſſa omnis exceptio circa bannum, uidelicet, an adſit bannũ, & an iure teneat, vel poſito ꝙ adſit, vtrum occiſus haberet gratiam, uel ſecuritatem, & an eſſet toleratus. & ita Bart. in d. §. ad crimen. col penul. uerſi. quæro quid ſi eſt dubium. ubi ita claré ſentit. & Doctores ſupra. At circa delictum non eſſet vlterius procedendum, unde poſſet reus examinari ubi eſſet expediens circa dictas exceptiones ad bannum, non circa crimen, cognita poſtea veritate, ꝙ bannum non obſtet, eſſet examinandus circa delictum. Sic igitur non ſolum per fideiuſſorem euitantur carceres, ſed etiam per procuratores, & inſtructores
19 modo, quo ſupra. Euitatur † etiam carcer, quãdo uocatus dicit, Fui pro delicto, cuius nunc arguor, aliàs dimiſſus, quia uidetur tacitè pronunciatum in ſui fauorẽ, aliis non ſuperuenientibus. Anan. conſil. 17. colum. 3. & Alexan. conſ. 179. uolum. 2.
20 Eſt † etiam alia uia euadendi carceres in hac ciuitate, quia conſiderari pòteſt, an ꝑ ſtatutum, uel decretum imponatur, pœna corporalis, quia ſi non imponitur, nulla uenit pœna corporalis, ſtante ſtatuto ut nullus puniatur pœna corporali, niſi lege municipali caueatur. De quo ſtatuto uide Alexand. conſi. 75. colum. 1. n 3. uolu. & Alex. conſi. 135. col. ult. & Bald. in 5. uolu.
21 conſilio 384. Alia † eſt etiam uia, quam ſupra dixi, videlicet, quando quis eſt in caſu abſolutionis, ubi etiam alias ingeratur pœna ſanguinis, allegando l. 2. C. de exhib. reis. & Alex. ut ſupra dixi in reliquis circa materiam, §. ad crimen. uide Barbat. conſi.

72. uol.

72.uolu.1. & ibi quando apparet de noto-
ria iniquitate ſententiæ. & uide Marian. in
d.c.veniens. & dicam infra, in tit. an in cri-
minal.iud. quis poſſit pro abſen. inter. ubi
22 latiſſimè. Alius † eſt modus euitandi car
ceres, quando ſemel fuit abſolutus, vel pu
nitus, quia de eodem delicto ſæpius quæri
non debet, l.licet.§.ſi.ff. naut.caupon.ſtab.
l.ſi cui,§.eiſdem. & ibi Barto. ff.de accuſat.
& in l.Senatus.colum.penult.verſic.extra
glo.de accuſ.Feli.latè, vbi facit regulam, &
fallentias in cap. de his. de accuſ. Gandin.
in tract.ſuo.in tit.vtrum ille, contra quem
fuit per inquiſitionem proceſſum, poſſit
de nouo accuſari. Aret. in c.cum clamor.
colum.2.ad fin.de teſtibus, & in conſil. 58.
colum.vlt.verſic.venio nunc ad ſecundum,
& verſi.ſequ.Roman.conſi.463. Ang. conſi
lio 190.117. columna 7.& ſeq. Pau. de Ca-
ſtro conſilio 119.columna 2.& ſeq.& Bald.
vbi uide, in tertio volum.conſi.292,79.ver
23 ſus finem in quinto uolumine, Et † quid,
quando ſumus in diuerſis dominijs, maxi-
mè quando in uno loco minus punitus
eſt, quàm poſſit in alio loco puniri, dicam
infra tit.de foro competen. & eſt mate-
ria Barto.in l.ſepulchri, ff de ſepulch. uiol.
24 Alius eſt † modus, quando quis vult ce-
dere bonis, l. 1. C.qui bon. ced. poſſ. quòd
adeo verum eſt, vt ſi creditor nolit eum in
carcerem poni, ceſſet remedium illud ceſ-
ſionis, ut per Bald.ibi. quod tamen nõ pro
cedit in delictis, vel quaſi, vt volunt Docto
res in materia, maxime in §.fina. Inſtit.
de actio. ubi poſt Angel. Aret. quem vide.
Iaſon. facit regulam, & fallentias. Nec
25 † valet pactum in contrarium etiam cum
iuramento, quando uolens cedere, redigi-
tur ad extremam miſeriam, abſque fraude
ſua, ut per Felin.in cap.ex reſcripto.colum.
tertia, de iureiurando, & per Alex.in l.alia,
§.eleganter. ff. ſolu.matrim. Et hanc opi-
nionem, licet habeat contradicentes, vt in
præfatis locis, tamen Senatus noſter ſem-
per ſequitur, nec unquam approbat talia
pacta. Et uide in hac materia Soc.in fallen
tijs ſuis, ſi tamen eius ſunt, in fallentia 46.
26 Nec † hoc beneficium cedendi tollitur
negando primò debitum, l.penultim. ff. de
ceſſione bonorum. Salicc. in l.1. C.qui bo-
nis ced. poſ. & Decius, reprobato Aret. in
d.§.fin.de actio.in l.nemo ex his, qui negat
ff. de regul. iuris per illam l. & per Iaſ. in l.
quod te. ff. ſi cer. pet. quæ opinio non ſo-
lum uerior eſt, ſed etiam magis æqua, &
ideo tenenda.
27 Alium † habent modum, qui ſunt in car-
ceribus ad carceres euitandos ſi ſunt Infe-
ſtis Paſchalibus detenti, quia ob reueren-
tiam dierum dimittuntur, niſi ſunt detẽti
pro grauioribus delictis, l. 3. C. de epiſco.
audiens. An tamen omnino dimittantur,
uel cum moderamine, ut reuertantur, uel
ponantur in laxioribus carceribus, Do-
ctor. uariant, ut per Bart. & Alber. maxi
me ibi. Sed de conſuetudine loquendo,
in omni caſu, & delicto, ſi ſunt cõfeſſi, uel
conuicti de delicto, puniuntur, prout iuris
eſt, ſi proceſſus eſt imperfectus, & urgẽtia
non ſint indicia, nec magnitudo delicti re-
pugnet, datureiuitas pro carcere, uel dimit
tuntur ſuo fideiuſſore de reuertendo poſt
feſta, & ſi ſunt in carceribus pro debito,
mittuntur ad carceres laxiores, quos in
hac ciuitate Mediolani uulgo appellamus
Malæſtallæ, ubi publica impenſa aluntur,
uel dimittuntur, data fideiuſſione, ſi illam
habent, de ſoluendo, uel de reuertendo ad
carceres. Quod ultimum fit tam ex diſpo-
ſitione ſtatuti Mediolani, quàm ex conſue-
tudine obſeruata per Senatũ. De iure ta-
28 men, † qui tenetur ſoluere, non liberatur
præſtita ſatiſdatione, imò nec qui tenetur
ſatiſfacere. l. 1. & ibi Doc.ff. qui ſatiſd.cog.
& non ſolum in feſtis Paſchalibus hęc Me-
diolani ſeruantur, ſed etiam in Natalitijs.
Alium modum habes aptiorem cęteris ad
29 euitandum carcerem, † ſi honeſte uolueris
uiuere, ita ut nec verbo, nec facto, nec con
ſilio, nec ſcriptura diuus à recto itinere,
iuxta l.aut facta, cum ſimilibus, ff. de pœ-
nis. & latè tradita per Bald in l. data ope-
30 ra.C. qui accuſare non poſ. Et ſi † tu Se-
nator fueris, maximè tibi animaduerten-
dum erit, ut memor potiſſimum iuramen-
ti præſtiti an. admiſſione dignitatis, ſis ſe-
cretus, quia aliàs incides in maximum pe-
riculum. Nam gloſſ. in cap. de forma 22.
quæſt. 2. dicit, quod capite punitur reuelator
ſecretorum & ita dicit text. in l. ſi quis a-
liquot, §. 1. ff. de pęnis. Et licèt tam gloſſ.
quàm textus loquatur de ſecreto, quod re-
uelatur hoſtibus, ut per Alber. in d.§. 1. &
ita etiam ſit intelligendus Martin.Laudens.

in tractatu, de principib. in titulo, de conſiliariis. in ca. 2. Attamen magna pœna afficiendi videntur tales, etiam ſi ea tãtùm renuncient, quæ pertinent ad iuſtitiam. Hoc oſtendo, quia ſi quis aperiendo, vel recitando, vel reſignando teſtamẽtum vt ui incidit in pœnam legis corneliæ. ff. de falſis. l. 1. §. is, qui cum ſimilibus, ff. de falſis. & idem ſi à cauſidico, vel aduocato oſtendatur inſtrumentum litis aduerſario, d. l. 1. §. is, qui depoſita. & de vtroque in d. l. ſi quis aliquor. §. qui uiui. & §. ſeq. quantò magis hoc militare debet in geſtis per Senatum, antequã ſint auctoritate Senatus ædita? Ante enim æditionem Senatus poteſt addere vel diminuere. Et ideo non conuenit publicare, niſi re perfectè terminata. Et ſi publicarentur nota ſingulorũ maximè prolatorum in grauiſſimis cauſis, tũc maiori pœna dignus eſſet propter maximum periculum, in quod eum iniiceret, qui ſententiam duram dixiſſet. Et quia in futurũ qui liberè loquebantur, quod eſt in ijs uiris præcipuum. c. fundamentum. de electione, in 6. traherentur non ſua culpa, ſed eorum qui reuelaſſent. Et ideo

31 † conſiliarij appellantur etiam ſilentiarii, ſecundùm gloſſam in rub. de ſilentiar. li. 12. Ad quæ plurimum facit, quod de Papyrio prætextato apud Gellium libro 1. cap. 23. ſcriptum reperitur. Nam is adhuc pene puer preces, & imperium matris ſedulo interrogantis, Quid in Senatu actum eſſet, callido figmento eluſit, ne uel ipſi matri Senatus arcana panderet. Ex quo ei poſtea cognomentum, honoris gratia, Prætextato fuit inditum, ob loquendi tacendique in ætate prætextata prudentiam, quæ ſi in illo fuit, & in aliis innumeris, quorum exempla apud varios auctores paſſim ſcripta reperiuntur, quàm indignum profectò eſſet, ſi in Senatore deſideraretur, vñ non mirum, ſi Cæpolla in conſi. 40. in 5. volumin. conſuluit, quòd tales incidunt in falſum, dicens quòd ita fuit conſultum in

32 ciuitate Patauina, & † noſtra tempeſtate D. Franciſcus Bellonus Senator in ciuitate Caſalis, qui reuelauerat quandam ſententiam capitalem adhuc non publicatam fuit capite, ob hoc ſolùm obtruncatus, quam ſententiam aduerſus ſemetipſum prius ipſe tulerat, cum enim fuiſſet interrogatus à Marchione, Qua pœna digne eſſet, qui ſententiam capitalem reuelaſſet, Reſpondit eadem capitali pœna; ipſo Marchione ſubdente, Tu igitur hanc pœnam patieris. Et ſi alium magiſtratum geres, ita te habeas, vt tempore ſyndicatus non veri fices id quod dicit Bal. in rubr. de procur. in 1. colum. quòd tempus ſyndicatus eſt tempus digeſtionis, quia tunc digerit iudex id quod in officio deglutiuit, ac etiam ne incidas in periculum id, quod non ſolum omnino mali iudices, vt plurimum tandem incidunt, verum etiam ſi qui ſunt non omnino mali, vt refert Paris de Put.

33 Angelo Aretino euenitſe, † qui poſt geſtum collateralis officium, tempore ſyndicatus detentus fuit per annum, & niſi omnia collegia Italiæ conſuluiſſent in eius fauorem, capite truncábatur. Sic Put. in trac. ſuo ſyndicat. char. 6. ver. ꝓ ſyndicatóres. ad fin. illius Capituli. Nec è memoria tua vnquam excidat, quòd ſuperiorib. annis totus Senatus reſidens in ciuitate Aquarum Sextarum vltra montes, fuit ob eius factiones, diuiſiones, & tyrannicas artes ſyndicatur, vnàcum aduocato fiſcali, et plurib. aliis officialibus, & Senator vnus fuit mulctatus maxima ſumma pecuniarum, atque etiam bannitus, & priuatus, vnà cũ poſteris ſui omni officio, & dignitate. quod idem etiam aduocato fiſci accidit. Alii verò Senatores omnes ſuſpenſi ad tẽpus, & mulctari fuerũt pœna pecuniaria, officia aliqua fuerunt etiam abolita, nedũ officiales ipſi amori, & denique nihil in eis Senatoribus, & officialibus ſyndicatus remanſit præter infamiam. Nõ ita pridem

34 etiam certiſſimo nuntio allatum eſt, † ꝙ quidam Præſes vnius ex cameris Pariſienſibus ſuper criminalibus, & q. etiã antea ſub Rege Chriſtianiſſimo Mediolani ſenator fuerat, iam diu in ciuitate Pariſiorũ detentus ob crimina eius obiecta extorſionum, illicitarum pactionum, linguæ ſubdolæ, & virulentæ, ac etiam tyrãnidis, quæ potiſſimum conſiſtit in bonorũ oppreſſione, malorumque, & ſibi arridentium, exaltatione, pœna hac dannatus fuit, vt ſcilicet, indutus veſte purpurea ad imaginem Virginis ſacratiſſimæ duceretur in loco publico vt erratorum publice, Deo, Regiq; ac iuſtitiæ veniam peteret, deinde pforata lingua,

gna, & abſciſſa manu dextera, laqueo ſuſpenderetur, & hæc atrox ſententia poſt menſes quindecim, quibus in teterrimo carcere permanſerat, quò ad furcarum penam executioni miſſa fuit. Et de exceſſib. conſiliariorum uide Put. in trac. ſynd. char. 5. colum. 3. verſicu. excedunt. Non poſſum etiam tacitus ſilentio præterire alium modum, per quem omnia mundi vincula diſſoluuntur, ne dum oſtia carcerum aperiantur, quo mali iudices, & ſcelerati viri ſæpe numero vti conſueuerunt, dum pecuniis, & largitionibus veritati nebulas offendunt, & ius dicentium oculi obtenebrantur, & ferrei etiam carcerũ poſtes reſcinduntur. Namque munera excæcant oculos ſapientum, & mutant verba iuſtorum, vt habetur Deuter. 16. c. refert Ang. & Iaſ. in l. non dubium. C. de teſt. & de ui pecuniarum ponitur per Hippol. in l. j. §. præterea, colu. 6. ff. de quæſt. per Fel. in capit. ſuper eo col. 3. de teſtibus, & Io. de Sylua. in tract. ſuo ſolenni de beneficio, in 3 par. q. 7. Supradicta tamen locum non habent in bonis iudicibus, qui iuſto, & honeſto omnia metiuntur. Et quia præcipuus modus, & magis ſubſtantialis euadendi carceres ille eſt, qñ quis petit dimitti præſtita fideiuſſione, ideo operæprecium eſt aliqua dicere, quæ circa ipſos fideiuſſores, præſertim in materia criminali, tota die occurrunt. Et quæro

35 primò, † fideiuſſor præſentat eum pro quò fideiuſſerat, qui poſtea aufugit, an amplius teneatur eum præſentare in qua q. vide Bald. in l. qui crimen, C. qui accuſare non poſſ. in x. quæſt. qui dicit, ꝙ liberatur, quia fecit quod debuit, arg. l. 1. C. loc. & in l. dominus horreorum, ff. eod. Culpa enim cuſtodit non debet nocere fideiuſſori, l. ad commentarienſem, de cuſt. & exhib. reor. Quod procedit, ſi ſimpliciter fideiuſſit præſentare, ſecus ſi dixit, Toties quoties. per not. per Bar. in l. ſi gemma. ff. arb. furt. cæſ. & in l. 1. §. hoc reſcripto, ff. ad Syllan. in qua materia vide Alex. in conſi. 360. incipien. breuiter in caſu. in 1. vol. Paul. de Caſtr. & Iaſ. in l. duobus. §. per glo. ibi in verbo, exhibuerit eum, ff. de iniur. & ibi quando promiſit præſentare toties quoties, quod adhuc bina præſentatione liberatur, & ita Alexan. conſi. 145. quoniam abunde, in 2. vol. eſt materia, l. bques, §. hoc ſermone. ff. de verb. ſig. de qua per Fel. in cap. innouamus, de treuga, & pace. & in c. li. ẽi, col. 2. ſeq. de teſti. Iaſ. in d. l. duobus, §. 1. & alibi. & vide etiam Nellum ad prædicta in prima parte ſecundi temporis, quæſt. 15. qui vult, quòd nõ liberetur per binam præſentationem, Sed Iaſon ubi ſupra, ad quem me remitto, ponit, quæ opinio præualeat. Ve-

36 rum † præſentet fideiuſſor minus cautè debitorem, qui exinde fugam arripiat, ẽt in caſu, quo vnica præſentatione erat liberatus, non ſequitur liberatio, quia cũ loquimur de actu, de legitimo intelligimus, l. 4. §. condemnatum, cum ſi. ff de re iu. exemplum, Quando præſentandus eſt intra carceres, & conſignatur collaterali ſoli, ẽt abſque famulis a quo aufugit, dum dr̃ ad carceres, uel prætori etiam non habenti niſi collateralem, ſine familiã, ui eum cõſignat ipſi collaterali ſoli accepta a prætore tali præſentatione pro idonea, & ſufficienti, & forte etiam eo pronuntiante, liberatũ eſſe fideiuſſorem, ut nuper contigit in prætore Vigleuani. Tamen in hoc ſecundo caſu dicet fideiuſſor, Si prætor non acceptaſſet, & me non liberaſſet, eum conſignaſſem intra carceres. Vnde bene conſiderando rem ipſam, ſolus iudex uidetur poſſe conueniri, ad damna, tanquam per imprudentiam id egerit. iuxta quæſtio. Bar. ſi iudex per imprudentiam. & conſilio Cor. 315. column. fina. uolum. 3. ubi ſuccinctè quando iudex imprudenter iudicat, ad quid teneatur. Non autem teneri debet fideiuſſor, tanquam ipſe omne id fecerit, quod a ſe faciendum erat. Et uerum, quod ubi fideiuſſor fuiſſet in tanta mora, ut nec per p̃ſentationem liberaretur, puta, quando poſt terminum, ac poſt aliam, uel aliàs interpellationem, iuxta dicta Iaſ. in l. & ſi poſt tres, colu. 4. uerſ. Ang. tenent, ff. qui ſat. cog. & quę dicam infra. & ſic ſi poſt plures moras præſentaſſet etiam in carcere, eo caſu adhuc poſſet fideiuſſor conueniri, non obſtante ordinatione prætoris minus legitimè factã, cognito de nullitate, uel iniquitate dictæ ordinationis, condemnato tñ prætore in expenſis omnibus, quas feciſſet in tali cognitione creditor, iuxta not. p Cor. & Bar. ubi ſup. & dicã inf. in materia ſynd. official. Nã prætor debuit non admittere talem præſentationem, poſtquam effectus

erat debitor, incidendo in pœnam poſt tot
moras, niſi creditor conſenſiſſet, & ideo ſi
admiſit, & minus iuridicè, condemnatur
prætor in expenſis factis per creditorem,
duas fecit in reuocatione illius liberatio-
37 nis. Et † aduerte, quia prætor hoc caſu non
liberatur per exhibitionem collateralis,
iuxta conſi. Ro. 11. & conſ. 14. quæ allegan
tur ad Bar. per Ale. in l. 1. §. familiæ, ff. de pu
blî. quia prætor in hoc tenetur culpa ſua.
Roma. verò loquitur quando ſolum inter
38 uenit culpa collateralis. Et † quid quan-
do quis promiſit ſimpliciter præſentare ali
quem ſine termino, an ſemper teneatur?
Dic, non ſemper, ſed duntaxat infra qua-
tuor menſes teneri. l. ſi fideiuſſor. C. de fi-
39 deiuſſor. vbi vide omnino Bart. Et † quid
quando ad voluntatem. iudicis promiſit
fideiuſſor ſiſtere reum, qui captus fuit, po
ſtea aufugit, an teneatur adhuc fideiuſſor
etiam ſiſtere? Diſtinguitur, quòd aut fuit ca-
ptus pro ea cauſa, & amplius non tenetur,
aut pro alio delicto, & tenetur. ita Ioann.
And. in addit. ad Specul. in tit. de accuſat. §.
ſequitur, verſi. item quæro ecce. Subdit ta-
men, quod ſi fideiuſſor vadit ad iudicem,
quando eſt captus, & proteſtatur, quod il-
lum habet pro præſentato, & quòd non vult
teneri amplius ex ſua promiſſione, quòd tuus
eſt. Quæ opinio Ioann. Andr. licèt habeat
contradicentem, eſt vera, vt per Barba. in
rubr. extra de fideiuſſ. colu. 1. 2. & Catal. in
tract. ſyndic. in verſ. 378. Qui Cataldus ille
40 eſt, † quem vltra ſeptuaginta officia exer
cuiſſe ſcribit Soc. conſi. 23. colum. 2. in fin.
vbi eũ valde commendat, & Signor. conſi.
85. col. pen. circa princ. Quam opinionem
etiam ſequitur Angel. in l. 1. §. fi. ff. de cuſto.
& exhib. reor. limitando tamen, vt ibi per
eum, quando præmiſſio eſſet toties quo-
41 ties. Sed pone, † fideiuſſor promiſit in-
quiſitum ſiſtere certa die, vel ſoluere con
demnationem: contingit, quod ante illum
diem, qui accuſabatur bannitus fuit, pro-
pter illud maleficium, quia ſe non præſen
tauit, die verò elapſa, fideiuſſor conueni-
tur, quia eum non præſentauit, Quæri-
tur, an fideiuſſor habeat exceptionem, quòd
non potuit, nec poteſt præſentare, quia
bannitus poſtea fuit, Specu. in titu. de ac-
cu. §. ſequitur, verſicu. item quæritur. con-
cludit, quod non, quia non ſtat per iudi-
cem, ſed per inquiſitum, & hoc, quando
propter idem delictum, ſecus ſi propter
aliud, quia tunc fideiuſſor non tenetur, l.
ſed, & ſi quis, in princip. ff. ſi quis cau. & in l.
ſi deceſſerit, & in l. ſi vero. in princip. ff. qui
ſatiſd. cog. & probant allegata iura, quod
ſiue impedimentum ſit culpa rei ſiue non,
ſemper fideiuſſor eſt excuſatus, niſi in ca-
ſu, de quo ſupra, quando propter idem de-
lictum eſt bannitus, & vltra Doct. in d. l. ſed
& ſi quis, in princ. & vbi ſupra, quòd ita com-
muniter tenent. Idem Gand. in rubric. de
aliquibus quæſtionibus variis, col. 7. verſ.
item pone quæſtionem, & in rubric. de
multis quæſtionibus depen. a ſtatuto. col.
9. verſi. item pone quæſtionem. & in rubri.
quid ſit agendum reo abſente, colum fi. Fa
cit l. ſancimus, & ibi Angel. & Doct. pr. C. de
pœ. Intelliguntur tamen Doctores ſupra,
niſi fideiuſſor dediſſet cautam tali banno,
42 etiam ex alia cauſa. Mutatio † igitur ſta-
tus in perſona principalis, non ex eodem
delicto, liberat fideiuſſorem, vnde etiam ſi
principalis fiat clericus, liberatur fideiuſ-
ſor. Card. in clemen. 1. in 9. q̃one. de cenſi. &
Bal. in l. ſi filius, ff. de tutel. & rat. diſtrahen.
& Doctores in d. l. ſed, & ſi quis, in princip.
43 Si † tamen banniretur principalis, & con-
fiſcarentur eius bona, liberaretur fideiuſ-
ſor etiam banno ſecuto ex eadem cauſa, l.
in fraudem, §. ſi principalis, ff. de iure fiſci,
Bar. in l. capitis, ff. de fideiuſſ. & in d. l. ſi ve-
rò, in princ. col. fin. vbi per Ale. ff. qui ſatiſ.
cog. Corn. conſi. 32. vol. 1. latè, & notat Bal.
44 conſi. 435. volumin. 5. Aduerte † tamen,
quia ſi aliquis ſimpliciter fideiuberet poſt
condemnationem, cum non videatur fi-
deiubere de præſentando, ſed de ſoluen-
do, tunc per caſum ſuperuenientem in per
ſonam condemnati, fideiuſſor non eximi-
tur, d. l. ſi verò, in princ. & Nellus in tract.
banni, in prima parte ſecundi temporis q.
45 14. ad fin. Et ſi vis ſcire, † quando tã prin-
cipalis, qui promiſit ſe præſentare, vel non
aufugere, quàm fideiuſsor excuſetur con-
trafaciendo, vide dicta l. ſed, & ſi quis, in
princ. & per totum, maximè vſque ad §.
quæſitum, & l. ſecunda, & per totum titu-
lum, ff. ſi quis caution. vbi iura ſunt clara
de eo, qui promiſit ſtare in iudicio, vel
certo loco, & inde non diſcedere, vt con-
tingit tota die in eo, cui datur ciuitas vel

domus

46 domus ſuamet pro carcere. Et † eo caſu propter aliquod imminens periculum in perſonam, diſcederet, eundo tamen ad dominum, ſiue principem ſuum pro auxilio impetrando, an caderet in pœnam? Dico quòd vbi verba eſſent clara, ſtaretur eis, aliter non uideretur contrafeciſſe, Et hoc ex declaratione termini quis ſit fugitiuus, vt in l. quis ſit fugitiuus in principio. maxime in uerſiculo, idem probat Iulia ibi, & ad dominum veniſſet, ff. de ædil. edicto, immo non ſolum qui fugit ad dominum, non dicitur fugere, ſed etiam qui fugit ad amicum domini pro auxilio impetrando. l. bouem, §. 1. ff. eodem titul. & Alber c. in Diction. in uerbo, fugitiuus. uide etiam Bal. l. 1. columna 4. verſic. & ideo ſi ſtatutum punit illos, C. de ſeruis fugit. & in l. 1. colum. 3. circa principium, verſicu. ſed quid ſi cuſtos carceris, C. de ædil. edicto. & fa-
47 cit glo. † quòd illa, qui ex aliqua cauſa, quæ præter ſpem repentè euenerit, non paret contrauenire non dicitur, & non incurrit pœnam, in cap. noſtrum ærarium, §. alias ea. demum. in uerſicu. plus accipit. 25. diſtinct. & ſequitur Felin. in capit. 2. columna penultima, circa fin. de maior. & obedient. facit, etiam, quod quælibet cauſa etiam iniuſta excuſat a contemptu, glo. in l. 1. §. fin. ff. ſi quis ius dic. non obtemper. vbi Iaſ. & idem Iaſon. in l. ſi quis id quod. columna 7. in ſeptimo, & octauo notabili, ff. de iuriſdict. omnium iudic. & in l. qui iuraſſe. in princip. colum. 2. num. 2. ff. de iureiuran. & in l. uideamus. in princip ff. de in
48 lit. iur. Facit, † quòd quælibet promiſſio, etiam iurata, intelligitur niſi ſuperueniente iuſta cauſa contraueniendi, l. fin. & ibi Iaſ. ff. qui ſatiſd. cog. & Iaſ. in leg. quod ſeruus, ff. de cond. ob cauſ. Et ubi eſſet iniuſtè detentus, potuiſſet impunè fugere, vt per Alexand. in l. ſed ſi eximendi. §. item ſi quis, ff. ne quis eum qui. Nam etiam iniuſtè confinati poſſunt rumpere confinia, ſecundùm Bald. in l. prima. C. de monop item poteſt licitè reſiſti iudici de facto procedendi. l. prohibitum. & ibi Bar. C. de iure fiſc. lib. 10. Sed tamen, ut dixi, eſt aduertendum ad formam uerborum, niſi eſſemus in caſu iniuſtæ detentionis, quia
49 † tunc abſolute eſſet excuſatus, & ſemper eſt habendum præ oculus, quòd prædicta uidentur procedere, non loquor quãdo venit ad dominium, ſed quando ſuperuenit impedimentum, iuxta generalia proximè allegata. Si tractatur de non ueniendo, quia tunc admittuntur excuſationes, ſi allegentur, inarmitas, carceratio, & ſimilia. Et ita loquuntur leges, ſi quis cauti. Sed ſi agatur de faciendo, id eſt recedendo, & tunc abſolutè recedens puniendus videtur pro quo facit glo. in l. diuus, ff. ad Syllania. quòd plus peccat faciendo, quàm omittendo. Haberem tamen talem excuſatum, ubi reuertetur ceſſante impedimento, iuxta regulam, quòd non dicitur ueniſſe, qui non ſtetit, §. pauonum Iuſtit. de ter. diuiſ. aliàs ſecus. Nec tamen admitterem quẽlibet timorem, ubi allegaretur timor, ſed recurrerem ad l. metum, ff. quod met. cau.

50 Et conſiderandum eſt, ꝙ unicus † actus fuge, ſufficit ad hoc ut dicatur aufugiſſe. Dec. in l. ſi fugitiui, colum. 1. C. de ſeru. fug. Ex prædictis ſcies decidere multos caſus, qui facilè contingere poſſunt.

51 Quæro etiam, † ſi inquiſitus dedit fideiuſſorem, de ſoluenda omni condemnatione, & poſtea bannitus condemnatus in mille, deinde ita bannitus moritur, ad fideiuſſor liberetur? & uidetur eum liberari, quia liberato principali, liberatur fideiuſſor. l. ſi fideiuſſor in princ. ff. de fideiuſ. & l. Modeſtinus cum ibi not. ff. eo. Contrariũ tenet Nell. ubi ſup. in ul. parte. q 6. quia iſte fideiuſſor tenetur ex ſua obligatione. Et procedit etiam, quòd bannitus moriatur ſine hærede, dicit tamen Alber. in trac. ſtatu, q. 63. ꝙ cauti iudices, antequam procedant ad dationem banni. faciunt requiri fideiuſſorem, ut ſiſtat principalem, quod ſi non fecit, condemnant eum, iuxtà l. ſi quis
52 reum criminis, ff. de cuſtod. reor. Sed † ſi fideiuſſor nõ poteſt inquiſitum in iudicio exhibere vult tamen eum defendere, an poſſit, vel vult ad illũ ſiſtendum inducias haberet? Quę omnia uidetur concedi fideiuſſori in cauſa ciuili, ut in l. ſancimus. C. de fideiuſſ. Vide Specul. in tit. de accuſ. §. 1. uerſ. porrò, ſed contumax. ibi, ſed q̃d ſi fideiuſſor. qui dicit, ꝙ quamuis primo caſu non ſit audiendus, ſecundo caſu auditur, eſt materia regulæ, defenſiones. C. exceptio. quod exceptio competens principali, etiam competat fideiuſſori. Quę re-

gula etiam habetur in l. omnes, ff. de excep.& in §. exceptiones autem. Inſtit. de replic. ubi omnino uide, & in l. ſi fideiuſſor creditori. ff. de fideiuſſ. de qua regu. per Alexan. conſi. 57. colum. penult. uolum. 1. non enim poteſt obligari fideiuſſor duriori conditione l. Graece. § illud. ff. de fideiuſſ. & man. Fori tamen declinatoria, quae non competit reo ſaeculari. competit clerico fideiuſſori. Mar. Soc. in c. 1. de fo. comp. in 19. decl. ubi dici hanc eſſe communem opin. & Aret. conſi 3. colum 1. 2. & per Rom. ſingu. nunquid fideiuſſor clerici. Tamen in quaeſtione propoſita veritas eſt ſecundùm opinionem. Specit. quia criminalibus loquitur, in quibus eſt neceſſaria praeſentia perſonae. Ita Alexan. & clarius Iaſ. in l. ſi eum. in princip. ff. ſi quis cau. Nam illa lex ponit regulam in contrarium, ſecundùm regulam ſupra traditam poſtea per Doct. ibi da-
53 tur haec limitatio, Et ſi fideiuſſor †promittat ſoluere condemnationem, an teneatur ad poenam, in quam incidit, ſi non ſoluitur in certo termino? Dic non teneri, quo promiſſit pro poena delicti, non pro poena morae poſtea commiſſae. Et idem, ſi propter negationem veniret maiori ſumma condemnādus, dummodo fideiuſſiſſet ante condemnationem, quia fideiuſſor non interceſſit pro pena negationis. probatur in l. ſi ff. de fideiuſſor. & in l. 1. ubi Barto & Doctores. ff. de in lit. iur. per Felin. in c. cū ordinem. colum. 4. de reſcrip. Et ideo ſcias concipere fideiuſſionem ſecundum Barto.
54 & Doctores ibi. fideiuſſor † enim ſui natura dicitur acceptus ad omnem caſum, qui uenit ex natura rei l. ſi quis pro eo. §. ſi nūmos, ff. de fideiuſſ. Alexand. conſilio 34. in 2. uolum. niſi uerba aliter uelint, ſecundū Doctores in d. l. 1. & ubi ſupra, & per Cepol. in caut. 127. quidam fideiuſſit. & Oldra. coāſi. 102. & uide l. quero in princip. & additio ibi ad Barto. ff. locati. Et ut bene ſcias concipere uerba fideiuſſionis, not.
55 quòd † fideiuſſor pro uulnere non tenetur pro morte, ut per Iaſ. in d. l. 1. colu. ult. Item fideiuſſor liberatus lata abſolutoria, non reincidit retractata ſententia. Bart. &
56 Doctores in l. fin. ff. de pact. Item † fideiuſſor pretoris nō tenetur pro tempore, quo magiſtratus prorogatur Barto in l. Lucius. § Paulus. ff. de adminiſt. tut. Et ita in ſimilibus caſibus, fideiuſſor pro tēpore prorogato non tenetur. l. ſi cum Hermes. C. loca. Dec. conſil. 93. & per Fel. in c. de cauſis. colum. 2. de offi. de leg. Igitur apponenda ſunt talia uerba, per quae tam praedicta, quā alia intelligantur ſubiata. vide tamen l. amiſſi §. fideiuſſores, ſecundam lecturam gloſ. 2. ff. de fideiuſſorib. & quod dicit Roman. per illam legem in l. fideiuſſor. §. fin. ff. qui ſatiſdare cog. & in ſingularibus ſuis char. 16. in ſingulari, an fideiuſſor, quē. §. fideiuſſores, in d. l. amiſſi. amplia per text. in l. 2. ff. ex quibus cauſis pig. tac. contrah.
57 Scias tamen, † quòd licèt fideiuſſor ſimpliciter conceptus, non teneatur vltra rem principalem tamen ipſe agit ad damna, & intereſſe cap. peruenit. & cap. conſtitutus de fideiuſſor. Bal. in l. conſtitutionibus. C. de uſuris. Abb. cōſ. 60. quoniam ſatis. colu. 1. & in dictis capitulis, & conſ. 82. conditor omnium in fin. & Bart. in l. exceptione in fin ff. de fideiul. & ſi, ut ipſe repetit impēſas, ita creditor ſuas, quas in litigio fecit. l. Lucius. §. Paulus reſpondit. ff. de admin.
58 tut. & ibi Bart. Quaer. etiam, † quid ſi quis fideiubeat pro famulo, quòd non delinquet, & famulus aufugiat, & dominus dicat, ſibi ſubtractam fuiſſe pecuniam. & ideo propter fugam facit contra famulum formari inquiſitionem, & quia non comparet, faciat eum cōdemnari in contumaciam, iuxtā formam ſtatuti, an fideiuſſor teneatur? Haec queſtio deciditur per notata à Bar. in l. cum filius. in princ. ff. de uerb. oblig. Et concluſio eſt eum nō teneri, niſi fideiuſſiſſet de ſoluenda omni condemnatione, vt ibi. p Barto. & Ang. Aret. in gl. dictum Sempronium in tertium libris condemnatum. col. pen. & Barto. at. in cap. 2. column. 4. de conſtit. & Felin. ibi columna 1. & in ca. ius generale. co l. 4. diſtin. 1. & in ca. quamuis. col. 6. de re iud. & omnino per Felin. in ca. cum Berthol. colum. 10. uerſi. limita ſecundo de re iudic. ubi pulchrè diſputat hanc materiam, & dicit diſtinctionem Bart. eſſe cōmunem, de quo etiam vide Socin. conſi. 183. column. penul. & fina.
59 Et † quia feci mentionem ſaepe de fideiuſſione ſiſtendi in iudicio, ſcias quòd differt à fideiuſſione de ſe praeſentādo: De prima loquitur titul. qui ſat. cog. de ſecunda ti. in ius uoc. ut cant. ut per Iaſ. in l. 2. §. ſi

quis

quis his perſonis, colu. 2. ad fin. ff. qui ſa-
tiſda. cogan. poſt Bart. in l. 1. in princip. ff.
ſi quis in ius uoc. non ier. Et de fideiuſſio-
ne præſentandi, uide omnino Bald. in d. l.
qui crimen. C. qui accuſare non poſſ.
60 Scias etiam, quod † contra talem fideiuſſo-
rem de præſentando, uel de ſiſtendo in iu-
dicio proceditur ſine libello executiuè.
Bar. in dicta l. ſi quis reum. in fin. ff. de cu-
ſtod. reor. & in l. 1. ff. de iudic. ſol. uer. quæ-
ro, an in fideiuſſore, & Iaſ. in d. l. 2. §. fin. in
1. col. ff. qui ſatiſd. cogan. & ſicut fideiuſ-
ſor de præſentando, ut dixi, conuenitur ſic
fideiuſſor de iudicato ſoluendo cõuenitur
ſine alio proceſſu. Bar. in d. l. 1. & Socin. in
conſil. 283. colum. penul. & ſequen. Aret.
l. duobus. §. exceptio ff. de iureiur. & Ale-
xan. conſil. 155. colu. 2 uol. 2. Vnde fideiuſ-
ſor non poſſet appellare à ſententia, quæ
tranſiuiſſet in rem iudicatam: in fideiuſſo-
re verò contractus, aliud eſt, l. à ſententia
ff. de appellat. vbi Bar. in 2. not. & Bart. in
61 dicta l. ſi quis reum. in fin. Et ſi quis † pro-
mittat certo tempore aliquem præſentare,
an ſi non præſentet, incurrat in pœnam?
Dic non incurrere, niſi præceſſiſſet moni-
tio. l. ſi penum, ff. quando dic, leg. ced. Bart.
in l. ita ſtipulatus, la grande, in 6. oppoſitio
ne, ff. de verb. oblig. & late per Dec. conſil.
2. columη. 2. & Pau. de Caſtro in conſ. 148.
62 videtur quòd dictus Io. Petrus. Sed † an
ſi reus monitus per iudicem aufugiat, ut
ſæpenumero fit a malis iudicib. & crebrius
à ſatellitum ductoribus, an fideiuſſor cui
ſuperuenit hoc ius, facto iudicis, poſſit ſe
ex eo tueri? Et ſuperioribus diebus hæc q̃-
ſtio contigit hoc modo, Quidam promi-
ſerat, quòd alter non aufugiſſet extra cu-
riam, & domum commentarienſis, qui de-
inde à commentarienſe certior factus, quod
prætor uolebat eum in arctiores carceres
conijcere, aufugit: poſtea moleſtabatur pro-
miſſor, an iure medio, uidetur quòd nõ, l.
2. §. fin ff. ſi quis caut. ubi eſt tex quòd ſi fa-
cto iudicis impediatur, non tenetur. ſecus
ſi facto priuati. Sed dic contrarium, quòd
imò talis promiſſor tenetur ad pœnam, per
illum textum: quia uti priuatus iudex eum
monuit in primo exemplo: ſecus ſi uia iu-
dicaria impedimentum præſtitiſſet, ſic etiã
in ſecundo exemplo: quia commentarien-
ſis cum monuit, non uti commentarien-
ſis, ſed vti ſceleſtus vir. Nec obſtat, quod ip-
ſe prætor volebat eum conijcere in ar-
ctiores carceres, & ſic iure medio, quia
nihil eſt, nec propterea erat impeditus fa-
cto iudicis ſicut dicit dictus §. fina. qui lo-
quitur, quando eſſet uocatus ab alio iudi-
ce ad maius tribunal, imò ad hoc ſolùm
tendebat fideiuſſio, vt quãdocunque eum
vellet, poſſet habere, & ita conſuluit Cæ-
pol. conſil. 16. vbi vide. tenetur tamen ille
qui monuit faciendo eum fugere, vt per
Anch. cõſ. 241. viſo themate. in fin. Et quia
63 ſupra dixi quòd † fideiuſſor non tenetur
pro tẽpore prorogato, imò liberatur. Scias,
quod quando mutatur adeo obligatio inter
creditorem, & debitorem, ſine ſcientia fi-
deiuſſoris, vt inter eos fiat nouatio iuxta
l. nouatione. C. de fideiuſſ. & l. pacta con-
uenta §. Paulus, ff. de contrahen. empto. &
l. aliã, ff. de nouat. tunc liberatur fideiuſ-
ſor, ut in dictis legib. & per Bart. in l. Vale-
rianus, ff. de prætor. ſtipul. & latè per Alex.
in l. vbicunque, ff. de fideiuſ. & in l. dies
cautionis. in fi. princ. ff. de damn. infec. & in
conſ. 72. habita. in 6. uolum. col. 1. Imola
conſ. 12. uiſo. quodam. in fin. & Bald conſ.
290. Gabriel. in primo volum. Non omit
64 to etiã in hac materia, † quod quemadmodũ
maleficium morte extinguitur, ita fideiuſ-
ſio fideiuſſore mortuo. gloſ. eſt ſing. in §. fi-
deiuſſor inſtit. de fideiuſ. & ibi Aret. & in
gloſ. pro quibus Antonius fideiuſſet. ubi vi
65 de. Nec omitto, † quod fideiuſſor de præſen-
tando tenetur ad pœnam, ſi illam promi-
ſit, vbi non præſentauerit, aliàs vel non pro-
miſerit pœnã, puniri poteſt officio iudicis
l. ſi quis reũ. ff. de exhib. reor. & in l. 2. ff. ſi
quis cautio. Quæ punitio conſiſtet in pœna
pecuniaria, quia pro ſola contumacia non
quã imponitur pœna corporalis, ut nota-
tur 4. quæſt. 1. in ſumma. & 33. quæſ. 1. in c.
cum homo. & in l. 2. §. fin. ff. qui ſatiſdare
cogan. Hoc tenet in ſimili Bald. in dicta l.
qui crimen. C. qui accuſ. non poſſunt. in
quinta quæſtione. Quæ opinio placet, ſi
ante condemnationem non præſentetur:
ſed ſi iam ſit facta, videtur quòd interue-
nerit pro ſoluenda condemnatione ſecun
dùm ſubiectam materiam. & hoc niſi con-
ſuetudo habeat aliam formam: quia ſecun
dùm eam tunc uidebitur interueniſſe, di-
cta l. ſi quis reum. & ſentit Ioan. And. in
addit.

fideiuſſor non eſſet ſoluendo. Et ad hoc ſunt iura vulgaria in l.i.§. ſi magiſtratus. ff. de magiſtratib. conueniend. in §.ſciendum Inſtit. de ſatiſdat. tutor iuncta l. Imperatore, ff. de re. iudic. Et ideo cautela eſt, quam conſuetudo ſeruat, vt etiam collaudator fideiuſſoris accipiatur. vt p Are. in gl. pro quibus Antonius fideiuſſit. verſiculo, nota etiam, quòd conſuetudo eſt p Italiam. & per Catal. in tractatu ſyndicatus, quæſt. 261. & alibi ſæpe, maximè per Put. in tractatu ſyndica. charta 38. de quo collaudatore eſt tex. in l. ſi ab arbitrio. in prin. & in l. præcedenti. & in l. ſi verò, §.q. pro rei qualitate, ff. qui ſatiſdare cogan. & textus in l. cum oſtendemus, §. fin. ff. de fi-

71 deiuſſ. tut. Et prædeiuſſore † ſemel approbato, non eſt amplius cauendum, l. ſi is a quo, §. final. ff. vt in poſſeſ. leg. & per Hippol. in l. ſi quis. ne quæſt. colum. 8. de quæſtionib. & per Bar. in l. qui ſatiſdare, ff. de fideiuſ. Aliud etiam eſt aduertendum per iudices, vt ſcilicet faciant quòd fideiuſſionis forma benè concipiatur. quod quemadmodum procedat ſatis patet ex prædictis, quia cognito, prout cognoſci poteſt ex prædictis, an, & quando fideiuſſio non arctet, facilè poteſt cognoſci modus illam

72 ita concipiendi, vt arctet, & liget, & † an ſit neceſſaria fideiuſſio, quando imponitur pœna pecuniaria; Dic eſſe, per l. 1. ff. de cuſtodia reorum. Et omni in caſu ſtatuta, prouident, & vbi non poſſe reus illam præſtare, ſtaretur iuratoriæ cautioni, §. nec. n. & §. neceſſarium. in Authen. vt nulli iud.

73 Verùm † facias ad tui iudicis beneficium examinari teſtes ſuper conditione viri qui non reperij fideiuſſores, vt per Aret. in gl. qui iudex iuſſum Caium detineri, & carcerari iuſſit. colum 2. vbi vide. & per Are. in gl. prædicta, pro quibus Antonius iuſſit. colt. vlt.

Tit. de Inquiſitione.

SVMMAE.

1 *Inquiſitus quando, omiſſa captura, formatur.*

2 *Inquiſitionis multæ ſunt ſpecies, ſed præcipuè duæ, generalis, & ſpecialis.*

3 *Teſtis quilibet eſt idoneus ad inquirendum.*

4 *Indicium duplex, aliud ad inquirendum, aliud quod ad comdemnandum.*

5 *Teſtes qualeſcunque inueniuntur, ſufficiunt ad inquiſitionem generalem.*

6 *Inquiſitio ſuper fama poteſt formari etiam ex relatione teſtium non fide dignorum.*

7 *Homines magis proni ſunt ad uituperandum quam ad laudandum.*

8 *Inquiſitio poteſt formari quolibet caſu, tam de iure ciuili, quam canonico, & de conſuetudine, vbi procedit infamia, uel alia præſumptio.*

9 *Inquiſitio formari non poteſt Mediolani ex mero officio, & ſine partis inſtantia in furto.*

10 *Capitaneus iuſtitiæ Mediolani habet arbitrium procedendi etiam non ſeruata diſpoſitione ſtatuti.*

11 *Inquiſitio formari poteſt ex mero officio in furto per reum confeſſo.*

12 *Ciuiliter agi non poteſt ex mero officio, ſed tantum ad partis petitionem.*

13 *Inquiſitio propriè eſt illa, quæ ex mero officio iudicis formatur.*

14 *Nemo ſine accuſatore damnatur.*

15 *Inquiſitio etiam ad querelam partis, non poteſt omni caſu formari.*

16 *Differentiæ an inquiſitio ſit remedium ordinarium, vel extraordinarium.*

17 *Inquiſitio eſt remedium extraordinarium.*

18 *Inquiſitionis remedium ceſſat ſuperueniente accuſatore.*

19 *Iudex poteſt ſuper accuſatione tantum procedere, vbi plenior eſt quàm inquiſitio, & inquiſitionem omittere.*

20 *Indicium, per quod plenius conſulitur fiſco & reipublicæ, facit ceſſare aliud, per quod minus conſulitur.*

21 *Inquiſitio, quo fit ex mero officio, quomodo differat ab inquiſitione, quæ fit ad inſtantiam partis.*

22 *Defenſiones, non poteſt denegare iudex, quamuis amplum habeat arbitrium.*

23 *Princeps, quamuis ſimpliciter mandet inquiri tamen intelligitur iudicijs præcedentibus.*

24 *Inquiſitio, an ex mero officio, an ad inſtantiam partis formetur, non eſt differentia, vt cognoſcat iudex, an ſua ſit iuriſdictio.*

25 *Inueſtigator legitimus, & promotor, quis dicatur.*

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

26 *Inueſtigator, qui querelauit debet citari.*

27 *Indicium aliud, quàm fama ſufficit ad inquirendum.*

28 *Fama, quid ſit, & quotuplex.*

29 *Fama mala, & quod quis ſit malæ conditionis, ſufficit ad torturam.*

30 *Fama ſola non ſufficit ad condemnationem, niſi conſtet de criminibus.*

31 *Statutum Mediolani de fure famoſo quomodo intelligatur.*

32 *Latro famoſus, quis dicatur.*

33 *Famoſorum bona, quæ confiſcarentur, ſi tales condemnarentur, non applicantur fiſco ante ſecutam condemnationem, etiam quòd tales repentè, vltimo ſupplicio afficiantur: nec ordo in contrarium factus eſſet rationabilis.*

34 *Fama bona operatur diminutionem indiciorum, & ſic ut quis non torqueatur.*

35 *Fama bona in genere non tollit malam in ſpecie ſed elidit.*

36 *Fama bona tollit præſumptionem delicti.*

37 *Fama bona parit mirabiles effectus.*

38 *Fama ſufficit ad inquirendum generaliter, licèt non conſtet, quòd ab honeſtis hominibus proueneris, non autem ad capturam.*

39 *Fama, quam conſtet habuiſſe ortum à maleuolis hominibus, non ſufficit ad inquirendum.*

40 *Teſtis infamis, infamia iuris ſufficit ad inquirendum.*

41 *Quilibet teſtis eſt ſufficiens ad inquirendum.*

42 *Teſtis corruptus, & periurus non ſufficit ad inquirendum, ſed ad inducendum in viam inquiſitionis formandæ.*

43 *Socius criminis facit ſaltem aliquam præſumptionem.*

44 *Socius criminis ſufficit ad inquirendum, etiam in caſibus non exceptis?*

45 *Periurus omni iure repellitur.*

46 *Periuro cum tortura, an credatur.*

47 *Vulneratus, & in mortis articulo conſtitutus, licèt in facto proprio, facit indicium ad inquirendum.*

48 *Dictum vulnerati in articulo mortis conſtituti an ſufficiat ad torturam?*

49 *Dictum vulnerati in articulo mortis, an habeat aliquod robur probationis?*

50 *Duo corrupti, & periuri, an faciant indicium ad inquirendum?*

Socij criminis, uel alias inhabiles, quando faciunt indicium ad torturam.

52 *Inimici capitalis dictum non facit indicium ad torturam.*

53 *Inimico in articulo mortis exiſtenti non creditur.*

54 *Bannitus an ſit idoneus teſtis ad inquirendum generaliter.*

55 *Statutum Mediolani, quod reijcit bannitos de maleficio à teſtimonio, an habeat locum quo ad inquirendum?*

56 *Banniti poteſt quis, etiam in carcere.*

57 *Teſtis, cui lex reſiſtit, tamen ſatis eſt ad inquirendum generaliter.*

58 *Banniti dictum ſufficit ad inquirendum, vbi veritas aliter haberi non poteſt.*

59 *Teſtis prohibitus à limine depoſitionis, non facit qualequale indicium.*

60 *Cacerati dicto minus creditur.*

61 *Indicia leuia ſufficiunt ad inquirendum.*

62 *Teſtis, qui propter ætatem non debet examinari, examinatus faciat qualequale indicium.*

63 *Duorum impuberum dictum an ſufficiat ad inquirendum?*

64 *Inquiſitio formatur contra omnes de vulnere, & auxilio, quando vnum tantum vulnus reperitur, & plures in rixa interuenerint.*

65 *Teſtis omni exceptione maior requiritur ad torturam, ſecus ad inquirendum, ad quod etiam fama ſufficit.*

66 *Teſtis omnis exceptione maior facit maius indicium, quàm fama.*

67 *Inquiſitio formari debet per iudicem competentem.*

68 *Inquiſitio formatur non citato offenſo, vt compareat, & accuſet, licèt de iure aliter fieri deberet.*

69 *Offenſus citatus vt accuſet, an poſſit pœnitere?*

70 *Capitula debent produci, & tam dicta teſtium quàm nomina publicari, antequam inquiſitio formetur, vel antequam cogatur inquiſitus reſpondere inquiſitioni, ſi per eum apponatur. Et hoc quando ad inſtantiam partis proceditur, & etiam quando ex officio, dummodo parte citata procedatur.*

71 *Indiciorum aſſumptorum de inſtructionem Curiæ, copia parti dari non debet.*

72 *Differentia non eſt, an ex officio, an parte inſtante, procedatur, & quomodo intelligatur.*

73 *Inqui-*

73 *Inquirendus moneri non debet.*

74 *Inquiſitionis forma qualis eſſe debeat.*

75 *Inquiſitio debet continere qualitate delicti, & generalis eſt inepta.*

76 *Inquiſitio debet habere qualitates, quæ inferant ad crimen.*

77 *Inquiſitio ineptæ quid operetur, & quibus ex cauſis dicatur inepta.*

78 *Inquiſitio continere debet perſonam certam delinquentis.*

79 *Inquiſitio narrationem non autem concluſionem continens non eſt inepta.*

80 *Inquiſitio concludens quòd procedatur contra talem culpabilem ſecundùm formam iuris, & ſtatutorum procedit.*

81 *Inquiſitio eſt inepta, in qua vnum delictum pro alio deducitur.*

82 *Inquiritur ineptè, quando vnum delictum proponitur, & aliud probatur.*

83 *Inquiritur ineptè, quando allegatur delictum cum una qualitate, & probatur ſine ea.*

84 *Inquiritur ineptè ratione finis, quando agitur remedio recuperandæ, contra non poſſidentem.*

85 *Inquiritur ineptè ratione rei illicita.*

86 *Item iuris notorij.*

87 *Ineptitudo inquiſitionis non iuſtificatur ex probationibus ſuperuenientibus.*

88 *Accuſator an poſſit nouum iudicium in criminalibus intentare, quando ſententia abſolutoria ab obſeruatione iudicij ſecuta eſt?*

89 *Iudex poteſt proſequi in eadem inſtantia accuſationem, quando accuſator impeditus eſt proſequi.*

90 *Inquiſitio locum, menſem, & annum continere debet.*

91 *Inquiſitio in crimine falſi continere debet locum, & tempus.*

92 *Dies in inquiſitione neceſſario inſeri non debet niſi reus id petat; & tunc relinquitur arbitrio iudicis, an ædi debeat?*

93 *Dies in inquiſitione appoſitus neceſſariò eſt probandus.*

94 *Locus, & tempus mandati, & delicti, in inquiſitione contra mandantem committi delictum formanda, apponendus eſt.*

95 *Loci, & temporis appoſitio coram Papa non requitur.*

96 *Locus, & tempus delicti porbari debet, licet ſtatutum id non requirirat.*

97 *Locus, & tempus, nõ punitur, quando intentatur interdictum turbata poſſeſſionis.*

98 *Loci, & temporis expreſſio non requiritur. vbi ſtatutum remouet ſolemnitates iuris poſiti'u.*

99 *Loci, & temporis expreſſio an requiratur in remedio reintegrandæ.*

100 *Loci, & temporis expreſſio non requiritur in inquiſitione generali.*

101 *Locus & tempus, an coram arbitro ex primi debeat. Et quando impugnatur teſtamentum.*

102 *Teſtis debet de loco, & tempore deponere, quando in inquiſitione ſunt appoſita: alias non probat.*

103 *Inquiſitio quot modis impugnetur.*

104 *Inquiſitio poteſt mutari, & augeri vſque ad litem conteſtatam regulariter.*

105 *Statutum Mediolani, quòd cæptæ inquiſitioni, nihil poſſit addi, vel diminui, quomodo intelligatur.*

106 *Inquiſitio quando non poteſt mutari, poteſt tamen alia de nouo formari, etiam poſt nomen rei receptum inter eos.*

107 *Inquiſitio noua poteſt formari addita qualitate poſt condemnationem, ſuper innuiſitione ſine illa qualitate factam.*

108 *Inquiſitus de vulnere, quando poſſit de morte puniri.*

109 *Significatio uerborum in inquiſitione appoſitorum.*

110 *Animus deliberatus colligitur ex qualitate armorum.*

111 *Animus deliberatus colligitur ex loco percuſſionis.*

112 *Animus deliberatus occidendi colligitur ex qualititate, & qualitate precuſſionis.*

113 *Verba, Scienter, & doloſè, quare in inquiſitione apponantur.*

114 *Præſumptiones, quæ faciunt ceſſare dolum in homicidio.*

115 *Appenſatè, verbum in inquiſitione quid operetur.*

116 *Occidens hominem in rixa, punitur ſicut ſi deliberatè occidiſſet.*

117 *Maior pœna arguit maius delictum, & quando non.*

118 *Prouocatio ex parte occidentis hominem in rixa, impedit conceſſionem gratiæ, uel aliqua pœna illam aggrauat.*

119 *Verba hæc, Mouendo ſe de loco ad locum. quare apponantur in inquiſitione.*

120 *Inſul-*

120 *Inſultus quando dicatur fieri.*
121 *L. quiſquis. C. ad leg. Iul. maie. non habet locum in obſidente principem in ciuitate.*
122 *Verba contumelioſa, & iniurioſa, quare in inquiſitione apponatur.*
123 *Iniuriarum actione agi poteſt pro qualibet minima iniuria.*
124 *Conuitij veritas an eximat quem ab actione iniuriarum.*
125 *Conuitium cum cauſa dictum, an non puniatur.*
126 *Aduocatus, poteſt dicere conuitia in alteram partem, quantum poſcit vtilitas cauſæ.*
127 *Iniuriarum agi non poteſt contra accedentem ad ſuperiorem, & narrantem aliquem tuliſſe ſententiam iniquam, vel falſam: ſiue exprimat iuiſſe, vt retractetur ſententia ſiue non.*
128 *Iniuriarum actio quomodo euitetur.*
129 *Verba diffamatoria, infamatoria, blaſphemia, maledica, quæ dicantur.*
130 *Decretum Mediolani contra blaſphemos. Et quæ dicantur.*
131 *Pœna blaſphemiæ.*
132 *Blaſphemus poteſt puniri tam per iudicem eccleſiaſticum, quàm ſæcularem.*
133 *Periurus qua pœna puniatur, & quàm graue delictum ſit periurum.*

1 QVONIAM, † omiſſa via capturæ, vel quia non expedit, vt quando delictum nō eſt graue, vel quia non cadit veriſimiliter ſuſpicio fugę, vel etiam quia reus capi non poteſt, iudices inquirunt, ideo ponā materiam inquiſitionis: non attingendo tamē omnia, quia ad id annus vix ſufficeret, ſed duntaxat vtilia, & ſcitu digna: Materiam verò ſi quis perfectè vult intelligere, recurrat ad ſolenniſſimā repet. Mariani in c. qualiter. el ſecondo. de accuſ. ꝑꝑ cuius amplitudinem Felin. in d. c. in prin. dicit ſe non velle tractare materiam inquiſitionis, quia eſſet magis inuoluere, quam declarare.
2 Eſt † igitur ſciendum, ꝙ multæ ſunt ſpecies, inquiſitionis. Vna generalis, quæ in plures alias diuiditur, Alia eſt omnino ſpecialis. Prima fit ad inueniendum. Secunda ad condemnādum, & puniendum, quando habitis indicijs delicti contra aliquē, de eo inquiritur vt declarat Bar. in l. 2. §. de publico. ff. de adul. & ꝑ præfatum Marian. in ead. repe. in 1. artic. in 1. quæ. vbi ponit nouem diuiſiones inquiſitiones. & per eundem in eadem repeut. in 2. ar. princ. vbi ponit diffinitionē dictarum omnium ſpecierum. per Aret. in glo. hæc eſt quædam inquiſitio Gand. in tit. quomodo de maleficijs cognoſcatur per inquiſitionem. & Homod. in tract. ſynd. in 2 char. & alibi ſæpæ. Et quæ fit ad inueniendum, fit duntaxat ad curiæ inſtructionem, vt poſtea deueniatur ad aliam ſpecialem, prout declarant præfati Doctores, & ideo vltra eos declaratur
3 Bal. in l. ſeruos. C. de teſtib. dum dicit, † ꝙ quilibet teſtis eſt idoneus ad inquirendū,
4 & † quòd duplex eſt indicium. Aliud, quo ſe iudex dirigit in uiam facti inquirēdo. Aliud, quo iudex ſe dirigit in viam iuris, torquendo, vel condemnādo. vt ibi notabiliter per eum, quia ad id, quod eſt de facto videtur ſufficiens etiam teſtis de facto, & qui aliàs nihil valet. Ita ſolenniter Bal. ibi, quem ſit intellige ſecundum prædicta, quò ad ſe inſtruendum, & inquirendum de facto, non autē quò ad inquirendum, vt ſuſpectus puniatur, quā declarationem oſtendo per rationem. Nam etiam inimicus dirigit iudicem in uiam intelligendi in ſpecię, propter circunſtantias per eum datas, non tamen immediatè dirigere iudicem ad inquirendū. vt puniret dicto c. qualiter. vbi fama debet eſſe orta à beneuolis, & non maleuolis. De quo tamē, an ſcilicet inimico capitali detur. fides, quo ad inquirendum, dicam infra. Quæ opinio etiam confirmatur ex dictis per eundem Marian. in d. 1. artic. colum. 3. ver. aduerte. vbi dicit, quòd ſunt multæ differentiæ inter generalem inquiſitionē & ſpecialem. Et in ſecunda differentia di
5 cit † quòd in prima generali recipiuntur teſtes, qui inueniuntur in ſecunda ſolum modò idonei. Vnde ſuperioribus diebus cum eſſet formata inquiſitio de falſitate, ſuper dicto cuiuſdam banniti pro maleficio, dicebatur quòd nihil valebat, ſtante ſtatuto Mediolani diſponente, vt banniti nō admittantur ad aliquod teſtimonium. Sed reſpondebatur per dictum Bal. in dicta l. ſeruos. quæ reſponſio nihil obſtabat, vt patet ex prædictis, nam teſtis iſte prorſu

ſus appellari poteſt teſtis, de facto, qui non debet admitti ad inquiſitionẽ, quò ad puniendum, per dictum met Bal. in l. ſeruos.
6 ſi eum bene vides. Et † pro confirmatione ſcias quòd vbi iudex voluerit formare inquiſitionem ſuper fama, quo ad deueniendum ad inquiſitionem ſpecialẽ, & ſic quærere in genere, an talis eſſet diffamatus: hoc poteſt facere, ex relatione non fidedignorum, vt not. Doctores. in c. cum in iuuentute, 15. q. 3. Archid. 2. quæſt. 5. capi. omnibus. & Imo. in capit. cum in tua. de ſpon. Et ratio eſt, quia iſta inquiſitio infamię eſt modici præiudicij, ad hoc vt poſt ea ſuper ipſa infamia poſſit inquiri ſpecialiter, vt per Marian. in c. licet. de accu. Et ita intelligit idem Marian in d. repet. in 9. articul. princ. in 25. q. dictum Bal. in leg. 1. C. de ſum. Trinit. & in repet. Admonet tamen, iudicem, vt non ita incautè procedat etiam ad hanc inquiſitionem ex dicto ini-
7 micorum: quia † etiam talis inquiſitio generalis ſuper fama non procedit abſq; læſionis honoris, cum homines ſint prŏptiores ad vituperandum, & detrahendum, q̃ ad laudandum, Et hoc idem in eo. artic. in 52. quæſt in 18. fallentia. Secundò non eſt omnino prętereundum, quòd vetus eſt
8 quæſtio, † an omni caſu poſſit formari inquiſitio, de qua per Bar. in d. l. 2. §. ſi publico, ff. de adul. & in extrauag. ad reprimendum, in verbo, per inquiſitionem & in l. athleras, §. calumniator, ff. de infam. In quibus locis Bart. redigit rem ad certas regulas, quę & ſi quaſi faciant regulam affirmatiuam de iure ciuili: quia de iure canonico non eſt dubium: tamen ſentiunt regulam eſſe in contrarium de iure ciuili. Sali. Verò in l. ea quidem. de accuſ. generaliter tenet, quòd inquiſitio ſit ꝑmiſſa quolibet caſu de iure ciuili, ſicut de iure canonico, vbi procedit infamia, vel alia pręſumptio, quam ſequitur Ang. in glo. vbi ſupra poſt recitatas alias opiniones. ſic etiam Aret. tenet poſt longam diſputationem in d. ca. qualiter columna 12. confirmando pluribus iuribus, eandem tenet ibi Marian. qui tandem dicit, quòd opi. Sal. eſt ſatis æqua, & ideo tenenda, & maximè quia cum ipſa conuenit communis practica. Et communiter in Italia vigẽt ſtatuta, quòd omni caſu officiales poſſint inquirere. dicens etiam, quòd ſi rectè conſideretur opinio hæc non multùm diſcrepat ab opi. Ang. in l. ſi vacantia. C. de bon. vac. lib. 10. & licet articulus ſit dubius, & in eo ſit infinitæ opiniones, adeo vt Cuman. in conſilio 135. dicat communem opi. eſſe de iure ciuili in contrarium, attamen ſequor opin. Sal. quia Aret. vbi ſupra illam optime defendit, &, vtcunq; ſit Doctores, vbi ſupra communiter dicunt ex cōſuetudine ſeruari, vt omni caſu ſit permiſſa, & Mediolani ſeruatur, ut omni caſu formetur ĩquiſitio.
9 Eſt verùm, quòd † ex officio puro abſque partis inſtantia non omni caſu poteſt formari. Et quia inter eos caſus, quibus permittitur, non connumeratur furtum, dum quidam eſſet cōfeſſus furtum, & inquiſitus ad nullius inſtantiam, dicebam ex ea confeſſione non poſſe puniri, allegabam tex. in l. ſi filius, ff. de interr. act. iũcto dicto ſtatuto, & quem tex. allegat Firm. in verſicu-
10 lo, inquiſitus, & colum. 2. Verùm, quia † inquiſitio formata erat à capitaneo iuſtitiæ, reſpondebat fiſcus, quod ipſe habebat arbitrium procedendi, etiam non ſeruata diſpoſitione dicti ſtatuti. unde circa dictum arbitrium allegatur Alexandrin. l. quid ergo, §. pœna, ff. de infam. & in l. fina. ad finẽ principij, ff. de appellat. & Iaſ. in l. fin. ſic. ff. de leg. 1. Ad quam difficultatem tollendã, impetratum fuit reſcriptum, quòd ex quo non agebatur de grauioribus delictis, procederet capitaneus ſeruatis ſtatutis. Et ita neſciebat fiſcus quò ſe verteret: imperitè tamen, quia ſuper dicta cōfeſſione poterat fieri fundamentum non obſtante vitio inquiſitionis. capi. 1. & 2. de accuſa. in 6. & Barto. in leg. ſi confeſſus, ff. de cuſtod.
11 reor. vbi expreſsè Alexand. extendit † dicta iura in cōfeſſo inquiſitio, vbi non poterat inquiri, allegat. c. euidentia. de accuſ. vbi ſatis benè probatur. Non obſtat dicta l. Quia aliud eſt, quòd quis eſſet tutus exceptione præſcriptionis, vel ſimili, prout loquitur dicta lex, aliud, quòd ſolum adeſſet ſtatutum ad refrenandum iudicem, quòd omni in caſu non poſſit inquiri. Et
12 † prædicta procedunt circa vindictam publicam & in criminalibus; in ciuilibus vero vbi tractatur de intereſſe priuato, non cadunt iſtæ difficultates, quia prodita ſunt remedia actionum, quibus ad poſtulatio-

nem

uem partis agitur, non a utem ex officio. l. 5. §. hoc autem iudiciũ, ff. de dam. inſe. ut late per Marian in 8. artic. princ. in 1. colum. & multis ſequent. Et aduerte, quòd licèt ſit diſputatio magna in dicto articulo, tamen diſputatio uertitur, quando ex mæro officio, ſine querela alicuius formatur inquiſitio: ita uidetur loqui text. in d. cap. qualiter. el ſecondo. Et ita etiam Abb. ibi dicens,
13 † quòd illa eſt propriè inquiſitio, quando ad merum iudicis officium formatur. Sic etiam uidentur gloſ. & Bart. in dicto. §. ſi publico. & ubi ſupra, ac Alij Doctores. Nam tota difficultas eſt ſuper regula, ꝙ
14 † nemo ſine accuſatore damnatur. Verum ſi demus accuſatorem, ſiue querelãtem adeſſe, qui hodie ſucceſſit loco accuſationis, res non habet difficultatem, quòd inquiſitio eſt omni caſu permiſſa. Vnde etiam in caſu prædicti ſtatuti, in quo non enumeratur furtum, proceditur per inquiſitionẽ dummodò adſit querela partis. Quæ conſideratio, tanto magis redditur uera, quia hodie non ſeruatur, ut accuſator ſe inſcribat ad pœnam talionis, iuxta. l. ſi cui. in prin. ff. de accuſ. Quia in reliquis inquiſitio facta ad inſtantiam alicuius, nón differt ab accuſatione: ut uidebitur infra. Sed licèt prædicta opinio ſit colorata, tamen nõ eſt
15 uera. Et concluſio eſt, † quòd tametſi ad querelam ſit formata inquiſitio: tamen ſumus in illa dubitatione, an inquiſitio omni caſu ſit permiſſa, patet, quia Doctores loquuntur iuxtà dictum cap. qualiter. quod eſt ſine dubio, & tamen loquitur potius quãdo ad querelam alicuius proceditur quam ſi ex officio. patet etiam in d. §. licet. qui intelligitur ſecundùm communiter Doctores, aliquo exiſtente promotore, non quando ex officio, ut per Aret. in ca. cum oporteat. de accuſat. column. 7. uerſic. circa ſecundum. & dicam infra circa ordinem ſeruandum in inquiſitione, ubi uide. Patet etiam, quia Doc. qui tantùm laborant, an inquiſitio ſit permiſſa de iure ciuili? nihil dicunt de hoc, imò expreſsè ſentiunt contrarium.
16 Quæro ſucceſſiuè † an remedium inquiſitionis ſit ordinarium remedium, uel extraordinarium, effectus, eſt qa ſi ſtatutũ loqueretur de remedio ordinario non comprehenderet remediũ inquiſitionis ſi eſſet extraordinarium. Eſt alius effectus, quia per ſuperuenientem accuſatorem ceſſaret iudicium inquiſitionis, ſi eſſet extraordinarium: quia ordinarium facit ceſſare extraordinarium, l. in cauſæ. la ſeconda, in prin. ff. de minor. & in l. in prouinciali. in prin. ff. de no. oper. nunt. in hoc artic. uide Bar. in l. 2. §. ſi extraneus, ff. de adult. ubi uult, quòd ſi extraordinarium, niſi extaret ſtatutum quòd omni caſu eſſet permiſſa inquiſitio: & ideo in hac ciuitate propter prælegatum ſtatutum eſſet extraordinarium, quia uult, quòd ſolùm in certis caſibus poſſit procedi ex officio. Articulus eſt difficilis, & multi multa tenent. Communis
17 eſt opin. quòd † eſt remedium extraordinarium: etiam quòd loqueremur de iure canonico, quo eſt ſimpliciter permiſſa, uel de iure ciuili exiſtente ſtatuto, quòd omni caſu poſſit formari. Ita atteſtatur Dec. ubi uide, ut paucis agam in rub. extra, de iudic. qui eam communem ſequitur per rationes urgentes. Nec Marian. Socin. qui aliter uidetur tenere in dicta repet. in tertio arti. principal. diſcrepat ab hac opinio. quia ſi non eſt ſimpliciter in iudicium ordinarium prout non eſt, ſecundùm eum: ergo non eſt propriè tale. l. hoc legatum, ff. de leg. prima. Ex hac concluſione com-
18 muni infertur quòd † ceſſare debet remedium inquiſitionis, ſuperueniente accuſatore. Et ita, ſecundùm prædicta, omnino uidetur tenendum. Verum ſcias quod articulus eſt difficilis, & in eo. Doct. ſe late extendunt maxime Aret. & Marian. in dicto cap. communis eſt opinio illa, quam diſtinguendo, tenet Salic. in l ea quidem. C. de accuſ. ita atteſtatur Felin. in dicto cap. licet. in fina. & ibi eam tenet. eam etiam tenet Marian. ibi, & Angel. in gloſſ. prædicta, charta quarta. Nec conſiderauit Salian remedium eſſet extraordinarum, uel ordinariũ quia vnico uerbo ſe expediuiſſet, ſed conſiderauit an magis ſit conſultum fiſco, & punitioni delicti, perſeuerare in inquiſitione, uel illa omiſſa ſequi accuſationis uiam, iuxta l. 2. §. fin. cum ſequen. ff. de adul. in qua conſideratione, Sal. facit plures caſus, quia aut ſuperuenit accuſator ante receptionem teſtium, aut poſt: ſi ante, aut poteſt imputari negligentia ei, & non ceſſat: quia ſe ſuſpectum fecit, d. l. 2. in fi.

in fin. Aut non poteſt imputari negligentia, & tunc ſi proſequitur ſuam, vel ſuorum iniuriam auditur, quia magis conſulitur fiſco, & Reipublicæ: niſi tamen videretur iudici, quòd ad eſſet aliqua tergiuerſatio. Si verò non proſequitur ſuam, uel ſuorum iniuriam, tunc vult Salic. quòd non ceſſat inquiſitio, quia rex magis confidit de iudice. Secundo caſu, quando poſt receptos teſtes ſuperueniat, tunc uult Salic. quòd ceſſet, ſi delictum eſt probatum, quia non fit præiudicium fiſco. ſi non eſt probatū audi tur accuſator, nè delictum remaneat impunitum, tamen, ſecundùm eum poſſet adhuc iudex teſtes accuſatoris examinari ex officio, iuxta c. cum clamor. de teſti. cog. Et vt dixi, iſta eſt communis. Aret. tamen in d. c. ante receptos teſtes, quando quis non proſequitur iniuriam ſuam, nec ſuorum, dicit in pleriſque locis, in d. c. quod communis eſt cum Bar. ꝙ ceſſet inquiſitio, & eam ſequitur non ex fundamento Bar. ꝙ remedium extraordinarium ceſſet propter ordinarium, quia illud confundit, & benè, ut per eum: ſed quia ſi ſuperueniat ſecundus accuſator poſt primum ante litem conteſtatam, præfertur primo, ſi ſit magis idoneus, l. ſi plures. & ibi Bar. ff. de accuſat. ergo eodē modo ceſſare debet inquiſitio, ſi poſt iudicem inquirētem ſuperuenit accuſator, qui cenſetur magis idoneus, ex quo a principio feciſſet ceſſare inquiſitionem, ſed dic ꝙ à principio ideo præualet accuſator, quia abſurdum uidetur nimis, ut parte exiſtente, iudex & ipſe utatur eius officio, quia hoc modo & iudicis, & partis uices ſuſtinere videretur, verumtamen poſtquam non apparente aliquo accuſatore, ipſe iudex lege permittente, ſuſcepit hoc officium adhuc abſurdum videtur, ꝙ propter ſuperuenientiam accuſationis inſtitutæ ab extraneo, qui non fuit ita promptus ſicut iudex ceſſare debeat inquiſitionis iudicium iam in eſſe redactum. Facit reg. l. patre furioſo, ff. de his, qui ſunt ſui, vel alie. iur. Videtur enim iudex ipſe tum conſiderata diligentia eius tum etiam perſona extranei, qui nullum intereſſe prætendere poteſt in iudicio, ſicut poteſt iudex, iuxta l. congruit. ff. de offic. proconſ. & leg. magis idoneus, & aptus. & conſequenter eſt præferēdus, ſicut dixit Salic. Non tamen dicerē, quòd iudex inquirendo ſuſtineat partes accuſatoris, quia dicerem contra doctr. Bar. in d. l. 2. §. ſi publico, ff. de publ. iudic. Nec aliud fundamentum Aret. ex l. per maiorem, ff. de iud. quòd iudicium maius facit ceſſare minus, vt ipſe etiam dicit, alicuius eſt momenti, loquendo de iure ciuili, quo remedio inquiſitionis eadem pœna imponitur quæ per accuſationem. Et ita paſſim, & indifferenter tene cum Salic. ſi tamen caſus mihi eueniret, vt dum † procederem

19 ſuper inquiſitione formata ex officio ſuperueniret accuſator facerem examinari teſtes, quos ille ſubminiſtraret ut dicit Sal. in ſua diſtin. in alio caſu, & ita plenius fiſco, & parti comparenti eſſet ſuccurſum, & ad prædicta uide Bal. in addit. Spec. in tit. de ſenten. in 12. colum. qui dicit, ꝙ ſi iudex habet ſuſpectam perſonam accuſatoris, non debet ſuperſedere in inquiſitione, & ſi ex hoc fiſcus patitur præiudicium, & practicā eſſe, ꝙ ſi plenior eſt accuſatio ſuper ea tantum proceditur, & pronuntiabitur non eſſe procedendum ſuper inquiſitione. Et ita remanet expeditum iſtud corrolarium. Ex præcedenti concluſione facta ſuper articulo an remedium inquiſitionis ſit ordinarium, vel extraordinarium. Ex quibus dictis notes hanc concluſionem generalem

20 †. ꝙ illud iudicium in criminalibus facit ceſſare aliud, quādo per ipſum plenius ſuccurritur fiſco, & reipublicæ. Ad quam concluſionem omnino uide Salic. in dicta l. ea quidē diſtinguentem, ſicut dixi, plures caſus, & in omnibus ſemper habet præ oculis hoc fundamētū ꝓ tex. in d. l. 2. §. fin. cū l. ſeq. ff. de adul. ad comprobationem, vt dixi, optimè facit tex. in d. l. ſi plures. in verbo, vel alia iuſta cauſ. & ibi Bar. in fin. ff. de accuſ. quòd ſecundus accuſator, ſi ſit magis idoneus, præfertur ante litē cōteſtatā, imò poſt etiam præfertur, quādo in ſecunda accuſatione deducit qualitatem, ꝓpter quam reus maioris pęna veniat condēnandus. Ita Barto. in l. Senatus. in penul. colu. ff. de accuſ. allegat d. l. per minorem. & l. 1. C. qui accuſ. non poſſ. ſequitur Aretin. in dicto cap qualiter. in princip. columna 6. verſ. & quia. & Angel. de Aret. in tractat. ſuo, in gloſ. inchoata, & facta in princ. Ad quæ etiam uide Salic. in l. ſi vxor. C. qui accuſ. non poſſ. gl. & Archid. in c. accuſatoris

ris.2.quæſt.1.Abb.in capit.1. de conſtit. Innocen.in cap.olim, de accuſat. & Archid.in capit.epiphaniam.6. quæſtio. 1. Et ideo ſi duo iudices vt Capitaneus iuſtitiæ, & prætor in ciuitate Mediolani, de eodem homicidio procedant ſimul, ille præfertur, qui inquiſiuit de maiori delicto, etiam ꝙ eſſet poſterior, & ſic præuenius, vt puta, quia inquiſiuiſſet de homicidio animo deliberato facto, & primus de homicidio ſimpliciter, & ita practicatur.

21 Quæro † an re ipſa differat inquiſitio, quæ fit ex puro, & mœro officio, ab inquiſitione quæ fit aliquo quærelante, vel inſtigante? Doctor. ponunt multas differentias, ut per Marian.in dicta repetit. in 2.articulo principali, in 2.charta, eſt materia gloſſ.in eodem capit ubi Abb.& alii. & ponit etiam Angel. in dicta glo. hæc eſt.quædam inquiſitio. columna 6. & quatenus dicit Aretin, in dicta gloſ. quòd quando ex puro officio fit, non requiritur, quòd præcedant indicium, uel diffamatio. quę opinio fuit Angel.in l.ſi uacantia. C.de bon.uacan. lib.10. & ꝙ non tenetur iudex eo caſu dare copiam indiciorũ, Dic quòd peſſimè loquitur: quia hoc modo eſſet in facultate male iudicis homines viuos ſuffocare, ut conſuluit Barbat.conſilio 47.uolum.1. & Cœpol.conſi.66.& Are. ita tenet in d.ca. qualiter. char.4. colum.fin. in verſiculo, & ideo malè dixit Ange. in c. cum oporteat, col.7.de accuſat. ubi etiam an credatur iudici, ꝙ præceſſerit fama, quando procedit ex mœro, & puro officio, & utrobique reſpondet ad c.1.de off.ord.ſuper quo fit fundamentum pro parte contraria, & ita eſt

22 tenendum, quia etiam † quòd iudex haberet arbitrium amplum, non tamen poſſet denegare defenſiones, ut per Barb. ubi ſupra, & Alexan.conſi.65.colum.2. uolum.1. Fulg.conſi.69.ſuper quæſtione formata, & Bal. in d. c. 1. de offic. ord. per illum tex. in uerbo. liberam, cum glo. Intellige tamen hæc, vt dicam infra in uerſic. & quia uidiſti.

23 ubi latè declaro. Et idem † ſi Princeps mandet inquiri, quia adhuc intelligitur indiciis præcedentibus. ſecundùm Bal. in c.licèt vndique. per glo.ibi, de off.deleg. Si tamē inquiſitio eſſet formata ſuper conſcientia principis, ſuſtineretur abſque fama præcedente. Dec.conſi.199.col.12. uerſi.non obſtat. ubi uide, & conſil.75.colum.1. & 2. & conſi.170 colum.2.& conſi.256.in fin. In quibus locis habes declarationem, quomodo hoc intelligatur, & etiam, quòd aliter debet conſtare de fama, quàm per atteſtationem iudicis, ut etiam per Aret.in d.cap.

24 cum oporteat. Et utrum ſit † differentia, an procedatur ex officio puro, an ad inſtantiam alicuius, quò ad hoc, ut iudex cognoſcat an ſua ſit iuriſditio, Vide Iaſ.in l. 1. colum.5.in fi.uerſi. quarto limita. ff.ſi quis in ius vocan.no.ier.vbi tenet, non eſſet diffe-

25 rētiam. Sed operæpretium eſt uidere, † qs dicatur legitimus inſtigator, ſiue promotor, & an inimicitia repellat iſtos, & qualis inimicitia. Et an ille, qui non poteſt accuſare, poſſit ſaltem promouere, & inſtigare: & an admittatur uniuerſitas, & poſſit ad libitum iudicis remoueri. Et an per procuratorem, quis poſſit promouere. Et an talis inſtigator ſit citandus, & habeat ius in proceſſu? de quibus omnibus, & alijs in materia iſta ponit Marian. ubi ſupra, in 6. principali artic. vbi circa hanc materiam facit 23. quæſtiones, verùm circa illud, ꝙ eſt magis ſubſtantiale, an habeat ius, & debeat citari, ultra eum uide Ang. Are.in gl. necnon ad querelam. char. 5. & Cataldum in tract. ſynd. char. 29. colum. vlt. Felin. & Aret. poſt alios in cap. cum clamor. de teſti.cog. Concludunt Docto. quòd tenet lo

26 cum partis, † ſi prius querelauit, & ad eius querelam iudex inquiſiuit, & ideo citari debet & ita ſeruatur, ſecus ſit electus per iudicem, vt de inquiſitione inſtaret. Vnde uolunt, ꝙ hoc ſecundo caſu poſſit inſtigator examinari facere teſtes, poſt didicit a teſtificata, quia in effectu iudex hoc facere dicitur. Sed primo caſu non: quia hæc pars faceret cap.fraternitatis de teſti. Arbitrarer tamen ꝙ omni caſu prudenter faceret iudex, ſi inſtigatorem moneret. Quod etiam dicit Aret.in cap.olim. de accuſat. &

27 quia tex.in d.c.qualiter.requirit, ꝙ † fama præcedat ante inquiſitionem, Quæro an ſufficiat aliud indicium? Et in hoc dic obſeruari, ꝙ ſufficit aliud indicium. Quod & tenet Ang.in gl.fama publica, col.1. & ibi, ad eum additur ratio, fortiora ſunt indicia ſuper ueritate, quam ipſa diffamatio: quia per ea deuenitur ad torturam. Igitur multò fortius formari poterit inquiſitio.

ſitio. Item non poſſunt eſſe indicia ſuper
veritate, quin cõtineatur diffamatio. Quã
rationem, vltra ibi dicta ponit Imo. in cap.
ſicut, de ſimon. Bald. in l.cunctos populos,
col.5.C.de ſum.Trin. & fide Cath. Alexan.
in l.de minore, §.plurium, in penul. apoſtil.
in fin.ff.de quæſt. In contrarium facit text.
in cap.inquiſitionis, §.3. de accuſat.pondo-
rando taxatiuam ſolummodo. Sed Aretin.
ibi reſpondet ad illum text.tenendo, quòd
ſufficiat aliud iudicium. Et eandem opin.
latè defendit Are.poſt alios, in c.cum opor
tear, de accuſ.verſ.ſuper tertio articulo, ta-
men ſemper dicitur in inquiſitionibus, fa-
ma publica præcedente, ut euiteiur hæc
difficultas. quæ tamen non euitatur, quia
non creditur iudici, capi. quoniam contra.
de probat. Aret. & Doct. in d.c. cum opor-
teat. Eſſet autem operæprecium aliquid
hoc loco ponere circa indicium famæ, quia
ſiue ſit neceſſarium, ſiue non, verum eſt,
quòd ſufficit ad inquirendum. Et in pri-
28 mis quærendum eſſet, † Quid ſit fama ho
minis? Quid infamia homini? Et quid ſit
fama publica inter homines, & quomodo
ſingulæ iſtæ famæ probentur, & cuius ef-
fectus ſint ſingulæ iſtæ famæ? Quæ mate-
ria eſt vulgatiſſima, & traditur per Mar. in
dicto c.qualiter, in 9.art.prin. Fel. & Areti.
in cap.cum oporteat, de accuſ.Felin. in cap.
veniens, el primo de teſtibus. Dec. in cap.1.
de appel.& Bar.& Hippol. ibi, in l.de mino-
re, §.plurimum, ff.de quæſtio.& ideo ſuper
ea nihil morabor, quia plenè his in locis vi
dere poteris. Non omitto tamen, quòd
29 † vbi quis eſt malæ conditionis, ꝙ opera-
tur hæc mala opinio de ipſo, & ſi aliud in-
dicium non ſit ſufficiens ad torturam, vt
torqueatur. Hoc patet in l.domini horreo-
rum, cum ibi not.per Bart. & Alex.ff.locat.
Hoc quoque patet ex dictis per Doct. com
muniter in l.fin.ff.de hæred.Inſtit. quando
rex furtiua penes aliquem reperitur. Et
per Salic.in l.fin.C.de quæſt.col.4.& ex no.
per Dec.in l.fauorabiliores, ff.de regul. iur.
quando eſt neceſſe dicere, quòd tres, vel
quatuor fecerint maleficium, ꝙ torquen-
tur, qui ſunt malæ conditionis, & per mul-
ta alia exempla, de quibus infra in mate-
ria torturæ. Imò ſola fama eſt ſufficiens ad
torturam, l.de minore.§. plurimum, ff.de
quæſt.ubi Bar.no.reijciendo tamen te quò
ad hoc ad locum ſuum torturæ, imò quod
maius eſt mala fama operatur, ſæpe con-
demnationem, vel ad triremes, uel in exi-
lium, uel ad furcas. Ita uide in Senato no-
ſtro ſeruari, non tamen quando eſt ſola;
quia eſſet contra determinationem Andr.
de Iſer.& aliorum in tit.de pac. tenen. in §.
30 publici latr. qui decidunt, † ꝙ licèt per te-
ſtes ſit probatum quem eſſe famoſum la-
tronem, ſi tamen in ſpecie non conſtet de
criminibus non damnatur, per l.abſentem,
ff.de pœ.Et hoc idem re ipſa uolunt Barto.
in l.capitalium, §.famoſos, ff. de pœn. ſi be-
ne eum vides, & Alex. in conſi.110.volu.4.
Sed hoc facit Senatus, ſi reperiat homine
confeſſum uel conuictum de aliquo crimi-
ne, pro quo per ſummum ius ueniat impo
nenda talis pœna, licèt aliàs ex eo delicto
eam nõ impoſuiſſet, ut in ſimili dixi ſupra,
quoad torquendum. Vel etiam quando in
ſpecie grauiſſimorum delictorum argue-
batur, quæ in tortura, propter magna indi-
cia ſibi illata, negauerat, cum tamẽ indicia
ita urgerent, ut omnino dicẽdum eſſet eũ
deliquiſſe. In hoc tamen caſu non recor-
dor, ꝙ aliquis fuerit morte damnatus, ſed
uel damnatus in exilium, uel ad triremes
miſſus, ad tempus, iuxta lege congruit, ff.
de offic.præſ. Non caret tamen hæc ſenten
tia authoritate; quia habes Parid. Put. in
tract. ſyndi. in penultima charta, in tertia
columna, verſic.quidam latro famoſus, ita
determinantem. vult enim, quod iſta fa-
moſitas (vt ita dicam) ſimul cum aliquib.
aliis circunſtantijs ſufficiat, vt iudex talem
condemnet, vel ad exilium, uel ad opus pu-
blicum per d.l.congruit, & ponit exemplũ
illarum circunſtãtiarum, ut quia homines
in ſyluis, in quibus laborabat fama, quod
aliquis committebat latrocinia, fuiſſent,
ſpoliati multi, & vulnerati. Et ex prædi-
31 ctis habes quomodo intelligatur † ſtatu-
tum noſtrum, diſponens quod famoſi la-
trones furcis ſuſpendantur. Quia nõ ſuf-
ficit probare famam, ſed etiam debent cri
mina probari in ſpecie. Et ſi uis ſcire quid
tibi probandum ſit, neceſſarium eſt intel-
ligere quis dicatur famoſus latro, in quo
breuiter reccurre ad Bartol. in dicto §.fa-
32 moſos, & Alexand. vbi ſupra, & † conclu-
ſio eſt, quod oportet probare plura latroci
nia, & famam etiam, vt etiam per Iaſ.in §.

ex maleficijs, col. 1. & 7. Inſtit. de Actio. Al
uar. & alios in d. §. publici latrones. in tit.
de pace tenen. & alibi ſæpe, & facit ad præ
dicta tex. in l. capitalium. §. fi. ff. de pen. dũ
vult quòd magis puniantur ſerui quam li-
beri, & magis infamati, quàm homines bo
næ exiſtimationis. Et ex prædictis etiam
habes quòd ſi fieret ordo prout ſortè fiet.
33 quòd † vbi quis, ante condemnationẽ vl-
timo ſupplicio repentè afficitur, eius bona
ſint confiſcata. vbi tamen eſſet in caſu, in
quo bona fiſco applicari deberent, ſi con
demnatio præceſſiſſet. cum huiuſmodi ho
mines ſint facinoroſi, & multis ſupplicijs
digni, quòd talis ordo non videretur ma-
gna cum ratione factus. Ex quo ſemper,
vel vt plurimùm, tales ex ſola diffamatio
ne punirentur, vel re oretenus expoſita,
uel etiam habita ex multis criminibus ei
obiectis, quæ fama etiam benè probata, &
citata parte non ſufficeret: ſatis igitur,
imò nimium eſt, eos morti tradere abſque
eo, quòd etiam bona eorum condemnato
rum confiſcentur. Et quia dixi de mala fa-
ma, Nunc econtra etiam dicendum eſt de
34 bona fama, † quæ operatur diminutio-
nem iudiciorum ad torturam, vt qui aliàs
erat torquendus, non torqueatur: ſecundũ
Bar. in l. 1. §. penult. de re milit. Bal. in l. fi.
col. fi. C. de prob. Alexan. conſil. 14. colum.
3. volum. 3. ver. ad defenſionem rei, & Hip
pol. in d. §. plurimum. colum. penult. Ori-
tur enim talis odor, vt tollatur, vel elida
tur indicium, & non ſolùm per bonam fa-
mam, ſed etiam per aliud indicium ad fa-
uorem rei, vt per Iaſ. in l. 1. ad fin. C. com.
de leg. Et aduerte quia probare debes bo-
nam famam in ſpecie circa materiam, de
35 qua tractatur: quia † præſumptiones in ge
nere bonæ famæ, non tollunt malam fa-
mam in ſpecie, vt dicit Alex. conſil. 77. in
1. volum. & conſil. 61. col. 2. in fin. & ſeq.
volum. 3. Cur. conſil. 55. col. vlt. Rom. con-
ſil. 167. Antonius accuſatus. in fi. & conſi.
451. Eſt verum ꝙ licèt non tollant, elidũt.
& hoc non poteſt negari, & ita omnia con
cordantur. Operatur etiam aliud bo-
36 na fama, † quia tollit præſuptionem
delicti, vt dicimus de notario, in quo præ-
ſumitur error, niſi aliàs ſit malæ opinio-
nis, vt not. Bal. in l. 2. C. de falſ. & in l. quo
ties, §. ſed ſi non in corporis. ff. de hære. in
37 ſtit. Vnde vides † ꝙ eſt mirabilis hæc fa-
ma, q̃a id q̃d eſt, facit non eſſe, & id, quod
non eſt, in eſſe producit. & cõſequenter fa
cit de albo nigrum, & econtra. Et facit
ad omnia prædicta, ꝙ fama quoadiuuat
alias probationes, l. 3. §. eiuſdem, ff. de te
ſti. & d. c. veniens. cum glo. de teſtibus. Ad
de etiam verba Bal. in l. vnica. C. de con-
feſſ. col. 6. qui dicit, Caueat vnuſquiſque
ab infamia, &c. refert Cœpol. conſ. 40. co-
lum. 8. & vide omnino Barb. conſil. 47. co-
lum. 15. volum 1. vbi declarat quid ſit, ꝙ
unum delictum aggrauat aliud, unde non
ſine ratione dicitur, Habeas bonũ nomen:
quia magis ualebit tibi, quàm mille the-
ſauri. Eccleſ. 41. cap. & alibi, quòd pro ha-
benda bona fama debent homines totis
viribus laborare, l. facta, §. ſi ſub conditio-
ne. ff. ad Trebel. & Apoſtolus ad Cor. c.
1. Expedit mihi magis mori, quàm ut glo-
riam meam: quis euacuet. Et tantæ effica
ciæ eſt mala fama, ut nobilem degeneret,
plebium denigret, fratrem beneficio
priuet, fidem minuat honores tollat. Se-
quitur etiam infamia hominem, ſicut le-
pra leproſum, Quæ omnia patent, & pro-
bantur, ff. & C. de infam. Vnde Angel. in
conſil. 354. in quæſtione prædicta dicit, ꝙ.
Ille qui perdit famam, habetur pro mor-
tuo non omitto etiam, & aliud magis ſpe-
38 ciale ad rem noſtram, quòd † ad hoc ut
poſſit formari inquiſitio ſuper fama, talis
fama debet habere ortum à perſonis hone-
ſtis, & ut in d. cap. qualiter. & ita Gandin.
in tractat. ſuo, quomodo de maleficijs co-
gnoſcatur per inquiſitionem, columna 2.
Aret. in tract. ſuo in gloſſ. hæc eſt quædam
inquiſitio, uerſic. quarto principaliter. &
Dec. conſil. 170. col. 2. conſil. 175. col. 2. &
conſil. 189. col. 12. Dubito tamẽ, quia quã
do fama ſic orta eſt, facit etiam indicium
ad torturam, ſecundùm Bald. in cap. item ſi
uaſallus in ul. col. de controuerſ. inueſt. &
Hyppo. in d. l. de minore, § plurimum. col.
6. quò fieret vt non minus indicium requi
reretur ad formãdã inquiſitionem, quàm
ad torturam, contra omnes, & in ſpecie
Brun. in tract. ſuo in ult. parte. colum. 2.
niſi dicas, ꝙ eo caſu, quo fama facit indi-
cium ad torturam. debet eſſe capitula-
tum, & probatum uel per notorium, uel
per probatione ſuper qualitate, quòd te-

ſtes

ſtes ſint fide digni. Sed quò ad inquiſitio-
ne ſufficere uidetur ſimplex probatio ſem-
per fama abſq; probatione, ꝙ teſtes ſint ho
neſti. & fide digni, iuxta l. meritò aûtem ad
iectum eſt, ff. pro ſocio. Et hanc differen-
tiam etiam in alio caſu facimus. Nam ſi
ſtatutum diſponeret, vt delictum probare-
tur fama, non ſufficeret ꝙ teſtes dicerent,
Audiui à maiori parte populi, vel ab his,
& ab his, niſi etiã capitularetur, & proba-
retur qualitas hominum, vt per Dec. in di-
cto c. 1. de appel. ſed certè abſque eo quòd
ſit fama munita, iuxtà d. c. qualiter. & abſ-
que capitulatione qualitatis teſtiũ, & aliis,
de quibus per Bart. in dicta §. plurimum.
Alexan. conſilio 70. in colum. 1. uolum. 3.
& Aret. in cap. cum oporteat, col. antep. &
per Felin. in dicto cap. veniens. el primo.
col. antepen. uerſi. & aduerte videtur quòd
ſufficit ad inquirendum. ut eſt deciſio Ioã.
And. in addit. ad Specul. in tit. de notorio
crimine in §. fama. in addit. quæ incipit.
hanc uocamus infamiam. Quam deciſionẽ
refert, & ſequitur Are. conſi. 71. in fi. & pro-
batur in l. 3. eiuſdem quoque, ff. de teſt. iun
ctis no. per Caccialup. in d. l. admonendi.
in prima concluſione famæ. & ſatis vide-
tur ex mente Bar. in d. §. plurimum. in uerſ.
principaliter dum allegat l. decurionum,
& Alexand. ibi in apoſtil. quæ incipit, nota
quod Dyn. in princ. & Caccialup. in ead. l.
admonendi. in decima concluſione famæ,
dicit quòd eſt differentia inter ius canoni-
cum, & ciuile. & ita uidetur uelle Gandin.
in titu. quomodo de maleficiis cognoſca-
tur per inquiſitionẽ. colum. 3. verſic. & hæc
ſic de iure canonico, & in terminis eſt con-
ſi. Socin. 54. colum. penult. & ult. in 3. uolu.
& ibi etiam loquitur Soc. quò ad torturã.
39 † Si tamen cõſtaret, quòd a maleuolis fa-
ma orta eſſet, non produceret hunc effe-
ctũ inquirendi. Gand. in ti à quo, vel à qui-
bus poſſit formari inquiſitio. col. 1. 2. gl. &
Docto. in cap. cum in iuuentute. de præ
ſumpt. & in c. licèt ex qua cau. de teſ. Poſ-
ſet tamen forte producere effectum, quòd
induceretur purgatio Abb. in c. at ſi cleri-
ci in princ. circa gl. 1. de iudic. & Rõ. conſi-
lio 301. Et ſi dicas, quòd imò ius ciuile, &
canonicum non differunt in hoc per ca. 1.
2. de oper. no. nũc. Reſpondeo quòd imò
hoc, quòd nuda fama ſufficiat, determina-
tur in l. iuſtiſſimos. C. de offic. rect. prou.
per quam l ita determinat Ioann. Andr. &
Aret. ubi ſupra. Pro quibus facit quòd
40 † etiam teſtes infamis, infamia iuris, ſuffi-
cit ad inquirendum Bal. in l. 1. coſum. 5. C.
de ſumm. Trinit. & fide cathol. Brun. in tra-
cta. ſuo char. 2. colum. 1. Alexan. in l. ſi mari-
tus in apoſtil. magna. circa fin. ff. de quæſt.
& Fel in cap. ſicut. in ult not. de teſti. & Are.
ibi d. colum. 3. qui loquimur in caſu ſolẽni,
quando teſtis dicit ſe corruptum fuiſſe a ta
li, qui teſtis eſt periurus, & infamis, & tamẽ
facit indicium ad inquirendum, & reſpe-
ctu corruptionis facit etiam Doctrina Bal.
ſuprà excuſa. in l. ſeruos. C. de teſtibus. vbi
41 dicit egregiè. Quòd † quilibet teſtis eſt
ſufficiens ad inquirendum. & dicta ibi per
eum proſequitur Brun. in tract. ſuo charta
2. colum. 1. & ſeq. etiam Felin. ubi omnino
uide, in c. cum dilecti. colum. antepen. pen.
& fi. de accuſ. Sed dic quòd infamis bene
ſufficit ad inquirendum, prout dicunt præ-
fati Doctores, niſi tamen ſtatutum reſiſte-
ret prout reſiſtit in ciuitate hac diſponen-
do, ꝙ banniti non admittuntur ad aliquod
42 teſtimonium: ueruntamen † corruptus, &
periurus non ſufficiunt ad inquiſitionem
d. c. ſic ut. ibi, aliquatenus non eſt admitten
dus. Et ad Felin. & Are. reſpondeo, quòd
non dicunt, quòd ſufficiat ad formandum
inquiſitionẽ, ſed quòd ſufficit in uiam in-
quiſitionis formandæ, & ſic quò ad inqui-
ſitionem generalem, prout ſupra aliquan-
do declaraui dicta Bal. ĩ d. l. ſeruos, & quòd
in caſu d. c ſicut, talis non ſufficit ad inqui-
rendum dicit Fulg. conſi. 173. colum 1. quẽ
refert Auguſt. de Arim. ad Aug. in uerbo,
fama publica. colu. 4. in apoſt. quæ incipit,
particeps criminis. Et ita latè conſuluit
Dec. in conſil. 179. colum. 5. 7. & eſt famo-
ſum conſilium in materia, an credatur cor
rupto contra corrumpentem. & ibi dicit,
ꝙ iſta opin. eſt uera, & communiter appro
43 bata. Fundamentum † eſt duplex, primũ
quòd eſt ſocius criminis. quòd non uide-
tur bonum, quia ſaltem facit qualemqua-
lem præſumptionem per glo. in cap. cum
I. & A. canonici. ex[illegible] de ſenten. & re
iudic. & ibi Felin. columna tertia, verſicu-
lo, demum inquantum. et Felin cap. cum
delicti. extra, de accuſat. Quæ tamen
præſumptio tolleretur, ſiſteret: oppoſitio

contra perſonas talium teſtium ante examen, vt per Aret. in capi. ex parte, in 3. colu. de teſti. vnde Alex. in l. reper. §. 1. in gloſſ. in
44 qui, dicit, quod † ſocius criminis ſufficit ad inquirendum, etiam caſibus non exceptis. Et idem Brun. in tractatu ſuo, charta 3. colum. 3. Angel. de Aret. in tract. ſuo, in prima charta, colum. 3. & ita tene, quidquid ſentiat Ful. conſi. 173. column. 1. qui etiam loquitur in pluribus, & ita ſeruatur, quod maximè etiam locum haberet, ſi procederent ſola facti veritate attenta, quia tunc quilibet poſſet interrogari, vt per Corn. conſi. 341. colum. 3. volum. 1. & idem quod Alex. & B. ... ubi ſupra tenet Alc. in conſi. 200. colum. 1. volum. 7.

Secundum fundamētum periurij videtur bonum per d. c. ſicut nobis, ad quod facit deciſio. Bald. in dict. l. ſe uos. Repellitur
45 † enim periurus omni iure gloſſ. in l. Lucius, ff. de his, qui not. infam. Salic. in Auth. ſi dicatur, colum. penul. in fin. C. de teſtib. Bal. in l. ſi vteris inſtrumento, C. de fide inſtrumen. circa finem. Vide tamen Are. in c. in noſtra. de teſt. col. 2. circa fin. & Feli. in c. teſtimonium, de teſti Et de periuro, quod ei non credatur, ponit Alc. conſil. o. col. 2. volum. 4. Felin. in d. c. ex parte, colu. 2. in 5. notab. Alc. in l. 3. §. lege Iulia. ff. de teſtibus. Caret enim eo, quod eſt potiſſimum in teſte, ſcilicet veritate, quæ in teſte debet eſſe pura, & ſimplex, cap. pura, & ſimplex 3. qō. 9. imò periuro non debet credi in alio indicio, d. c. teſtimonium. Et, violata ſemel adde per periurium, ſemper remanet ſuſpicio periurij, c. quicunque ſciens, 6. qō. 1. & per Felin. d. c. teſtimonium, col. 6. verſic. tertia concluſio. Imò dubitat, an ſummus Pontifex poſſit diſpenſare, quòd periuro credatur. De quo etiam per Fel. in cap. 2. in penul. column. extra, de exceptio. & Orian. in cap. quoniam contra, de proba. column. 76. Et ita videtur cum Fulg. tenendum, & Dec. propter periurium. & text. in d. cap. ſicut. etiam ſe fundat ſuper periurio. Vide-
46 tur tamen † quod cùm tortura credatur periuro; per doctr. Bart. in l. eos, ff. de falſ. colum. 2. & in l. ſi poſtulauerit, §. ſed ſi negauerit, ff. de ad ... Sed reſponſio patet ex dictis Bar. in l. 1. §. quæſtioni. ff. de quæſtionibus, quam refert, & ſequitur Aret. in conſ. 62. col. 1. & in cap. cum in tua, in 5. col. de teſti. & Dec. in d. conſi. 189. Atque ita remanet hæc concluſio ſolida, Quòd ſi teſtis deierando dicat, Fui corruptus à tali, non facit indicium ad inquirendum in ſpecie. Nec obſtat glo. in d. c. cum I. & A. quia loquitur in criminoſo, & ſocio criminis nō periuro. Seruatur tamen contrarium, quinimò iudices dubitant, quò ad torturam; maximè Capitaneus iuſtitiæ, qui habet amplum arbitrium, cuius vigore creditur teſti aliàs inhabili etiam ad torturam, vt Put. in tract. ſuo, in vltim. char. in primo verſic. ubi allegat Gandin. & Alexand. conſilio 65. col. pen. uerſi. & ad præcedens dictum uolum. 1. Ang. de Arimin. ad glo. nec non ad querelam, colu. 6. incipit, infamis. & ponit Corn. conſi. 241. col 3. uolumin. 1. & dicam inf. in materia torturæ. Licèt autem pro hac obſeruantia, & ad confirmationem opinio. Ioan. Andr. & Aret. quod mala fama ſufficiant, non faciant dicta Bald. in d. l. ſeruos, & Fel. & Are. in d. c. ſicut nobis. Tamen
47 hoc aliud uidetur facere † quia exiſtens in articulo mortis uulneratus, licèt in facto proprio ſit, tamen fecit indicium ad inquirendum. Brun. in tract ſuo, chart. 3. colu. 3. in princ. Socin. conſi. 54. col. pen. uolumi. 3. Ang. in tract. ſuo, in glo. qui iudex ad probationem ſuæ inquiſitionis, colum. 2. uerſ. utrum tamen. & col. 3. uerſ. ibi Auguſti. de Arim. Item inquantum Ang. Alc. conſi. 14. columna 1. & 4. uolumi. 3. & diſputant iſti,
48 † an etiam ad torturam ſufficiat uulnera dictum in mortis articulo conſtituti, & probatur in l. ſi quis ingraueſcente, §. ſi quis moriens, ff. ad Syllan. dum uult. quod non credatur, & ſic ad plenum fidem, iuxta nota. per Bar. in l. Lucius. ff. de conditio. & demon. & per Felin. in rubr. de proba. colu. 1. & 2. Quò igitur ad inquirendum res uide-
49 tur plana. Vnde in fortioribus † ſi dicatur non facit aliquod robur firmatis, uel probationis: non negatur quin faciat aliquod indicium, ut eſt text. in cap. 2. in fin. de fide inſtrument. quem ſic ibi declarat D. Anto. de Butr. col. 4. Iaſ. in l. admonendi, in repeti. char. 21. colum. 3. ff. de iureiurando, & uide ad prædicta tex. & gl. in l. 2. C. de calum. Et quod dixi de corrupto periuro, ut non faciat indicium ad inquirendum, uidetur
50 procedere etiam, † quòd eſſent duo, ut per Dec. in dicto conſilio, qui tamen

non

non allegat in terminis, niſi Fulgoſ. in cō
ſilio 173. Quæ opinio uidetur ridicula,
quòd duo non faciant indicium ad inqui
rendum, & Anchar. in conſi. 22. clarè ſen
tit, quòd inquiſitio tenuerit. & alij Doct.
allegati per Dec. cum omiſſa militare in-
quiſitionis diſputetur, an illis credatur
quò ad alios effectus, accedat dictū Ang.
in l. errore. in lect. Peruſi. C. de teſtam. de
duobus iudicibus, qui dicunt ſe fuiſſe cor
ruptos. Nec obſtat opinio Iaſ. in l. iuſiu-
randum, §. procurator colum. 9. ff. de iure
iur. qui aliter uult in duobus teſtibus, qa
loquitur quando concordant in premedi
tato ſermone. & ſic etiam ipſe hanc opi.
ſenſit & eſt opinio Are & Fein. in cap. ſi-
cut. de teſti. poſt Innoc. qui omnino, quò
ad inquiſitionem ſpecialē loqui poſſunt.
Si loquamur in plurimus hæc opinio etiā
patet per tex. in dicto cap. ſicut. qui loqui
tur quò ad plenum præiudiciū retractatio
nis ſententiæ, non quò ad iudicium, & p
deciſionem Bar. in l. marius, ff. de quæſt.
in caſu in quo propter infamiam quis nō
debuit examinari: quia examinatum, facit
qualequale indicium, quinimò in uno ſo-
lo eſt maxima dubitatio, ut ſupra uidiſti,
præſertim ſi tortura inueniat, loquor au-
51 tem in duobus periuris † ſed in ſocijs cri-
minis ſimpliciter, uel alijs inhabilibus cre-
derem quòd facerent indicium ad torturā
ubi tamen eſſemus in caſu in quo potuiſ-
ſent interrogari iuxta dicta Salic. in l. fin.
circa fin. C. de accuſat. alias non, de iure. Et
ita uoluit loqui. Brun. ſi illum benè uides,
& in tract. ſuo, char. 2. colum. 2. uerſiculo,
& aduerte ad omnia ſupradicta, & in char.
1. columna 2. circa fin & dum allegat. Bar.
in §. quæſtionem. voluit allegare in §. idē
Cornelio. Neſcio tamen quid facere in pra
ctica, & uide quæ dicam in hac materia
inhabilium, etiam quò ad inquiſitionē in-
fra in materia torturæ. in 7. quæſt. princi-
pali. circa penult. partem illius principalis
quæſtionis recurre etiam ad materiam. . 3.
§. 1. ibi uel alius numerus, ff. de teſtib. & l.
ſi quis ex argentarijs, §. 1. ff. de æden. An nu
merus ſuppleat uitium, quid in inimico
capitali? uide Bald. conſilio 138. uolumine
52 tertio. vbi uult † quod ſufficiat ad inqui-
rendum, immo dubitat quò ad torturam,
Bal. conſilio 41. in quinto uolumine, qui
conſuluit, quod cum tortura facit iudiciū
ad torturam, quæ tortura purgat omnem
ſuſpicionem. & uidetur in hac opin. Alexā.
conſi. 60. in 2. colum. in fi. & ſeq. uol. 3. Cre-
do non eſſe uerum, & in contrarium eſt cō
ſil. Alex. qui fundamentis iuris nititur no.
128. col. pen. vol. 4. & patet aliæ ratione.
Nam in criminalibus exceptis admittūtur
inhabiles non tamen inimici c. licet. cū ſeq.
extra, de ſimo. & Felin. in c. cum oporteat.
de accuſat. & per Hippol. in l. 1. §. præterea,
colum. 1. ff. de queſtio. & uide etiam ad hoc
tex. in cap. ſi de i. de hæreſ. in 6. & Feder. in
conſi. 152. circa fin. Sed iſta alias inhabiles
non admittuntur cum tortura, l. ob car-
men famoſum, §. ſi ea rei conditio, ff. de te-
ſti. per Alexan. in l. an quæſtionibus, ff. ad le
gem Iul. maieſt. & conſilio 11. colum. 2. vo-
lum. 1. Igitur inimici etiam cum tortura
ſunt reiecti. & ad hoc eſt tex. in d. cap. qua-
liter. el ſecundo. Nec defendas Bald. in d.
conſi. quòd loquatur per uerbum, forte,
quia periti ita loqui ſolent, l. 1. ff. de iuſt. &
iur. & vltra tex. in dicto §. qualiter. vide-
tur caſus in l. prima. §. preterea, ff. de quæſt.
& in terminis ita . reperio tenere Innoc. in
cap. cum P. extra, de accuſat. ubi propriè
loquitur de inimico cum tortura, que dicit
ad inquirēdum non ſufficere. & ideo, vt eui
tent aliqui mali iudices hāc difficultatem,
nō interrogant teſtes ad inſtructionem cu
riæ ſuper generalibus, & peſſime, ut uides:
53 faciunt. Adde ēt † quod inimico in arti-
culo mortis non creditur: vt per Hippol.
in dicto §. præterea. de quo late, infra in
materia torture. in 7. queſt. principali. i fine
materiæ, ſocij criminis an faciant iudiciū.
54 Quæro etiam iuxta prædicta, † an ban-
nitus ſit teſtis idoneus ad inquirendum?
Ille articulus uidetur plenus. quia ſupra
dixi, & verè, quod condemnatus de maleſi
cio, iuxta l. 1. ff. de his qui notan. infam. eſt
ſufficiens: allegando Bal. in l. 1. C. de ſum.
Trinit & fide cathol. in fi. Ergo multò ma
gis condemnatus in contumaciā, qui non
dicitur infamis ſecundum Bal. in l. 1. char.
71. column. 2. in princ. C. de hæred. Inſtit. &
Corn. conſi. 42. vol. 1. & per Fel. late in cap.
cum Bertholdus, col. 8. de ſent. & re iud.
Aret. in c. inquiſitionis. in 3. colu. de accu.
& Curt. in tract. poſitionum. in 6. breui lo
quio. Nam talis condemnatus, non dici-

tur condemnatus ob delictum, ſed ob con tumaciam, ſecundùm Bar. in l. ictus fuſtiū ff. de infa. & in l. & ideo, ff. de euict. & vbi ſup. & ita eſt tenendum. Sed vnum me fa
55 cit dubitare in ciuitate Mediolani, † quia ſtatutum habemus ꝙ bannitus pro maleficio, non admittatur ad aliquod teſtimonium, quod ſtatutum ēt procedit in criminalibus, licet poſitum ſit in ciuilibus, vt per Are. conſ. 108. col. 2. & ponderandum eſt verbū, aliquod cuius vis eſſe videtur, vt nullo modo admittatur in teſtem, vt per glo. in clem. 1. de foro compet. Et licèt aliquando audiuerim cauillari verba dicti ſtatuti, in quo dicitur, Propter maleficium. ita vt non comprehendat bannitum propter contumaciam, iuxta no. per Bart. in l. omne delictum, ff. de re milit. & per Alex. & Moderat. in l. 1. §. fina. col. vlt. ff. ſi quis ius dicen. non obtemp. & per Docto-
56 res vbi ſupra, iuncta alia concluſione, † ꝙ etiam quis poteſt banniri in carcere, ut ſingulariter declarat Bal. in l. 1. col. 3. uerſ. de forma autem tenenda, & etiam in 1. & ſeq. col. C. de bæred. inſtitut. & per Nel. in tractat. ſuo bannitorum. in prin. Attamen adaptando rem ipſam ad ea, quæ frequentius contingunt, Dicendum eſt, quòd intelligitur ſtatutum de bannitis ob contumaciam. Et mens hæc ſtatuentium habetur etiam per alia ſtatuta, in quibus, dum volunt mentionem fecere bannitorum in contumaciam, uocant eos bannitos de maleficio, vel propter maleficium. Et quòd ſic loqui velint, patet in ſtatuto in maleficijs in rubrica, qualiter requiſitio in maleficijs ſit facienda. Facit l. ſed, & poſteriores, ff. de legibus, & in l. qui filiabus. in prin. ff. de leg. 1. & quæ ponit Bart. in l. prætor ait, §. ſi quis adentu. verſ. eritque differentia, ff. vi bonor. rapt. Non obſtat quòd ſtatutum dicit, Bannitis de maleficio ponderando dictionem, de. quæ deſignat cauſam proximam, & nō remotam, quia hoc non procedit, ſi aliter videatur eſſe de mente ſtatuentium. Bart. in l. 1. §. item ait verſ. ex naufragio, ff. de incend. rui. naufr. & alibi ſæpe. Et hæc videtur eſſe mens ſtatuentium. vt dixi, vnde vulgò in ciuitate hac dicimus. Hic bannitus fuit propter homicidium commiſſum contra talem veruntamen licèt prędictum ſtatutum ita loquatur, tamen ad inquirendum, videtur vt ſufficiat. Probo, Nam tex. in ca. ſicut nobis. de teſtibus reſiſtit periuro. qui tamen ſufficit ad inquirendum, ſecundùm Felinum, & Aret. ibi. Sic etiam patet ex dictis Bal. in l. ſeruos, C. de teſtibus. qui lo-
57 quitur etiam q† lex reſiſtat, vt patet in l. libellorum. per eum allegata, & tamen vult ꝙ ſufficiat ad inquirendum ille talis, cui fit reſiſtentia. Sic etiam patet ex nota. per Bal. in l. etiam, ff. de probat. Reſponde tamen ad hæc omnia, ut ſupra dixi ut loquantur quò ad inquirēdum generaliter.
58 Et conclude ꝙ nec † bannitus ſufficit ad inquirendum, niſi in caſu, ubi aliter ueritas haberi non poſſet. Probatur in cap. ueniens. el primo. de teſtibus, & c. de cetero. eo. tit. Probaturque in eo uerbo, aliquod. quod ſupra ponderaui. Sed melius oſten-
59 ditur, † quia quando teſtis prohibetur à limine depoſitionis, non facit qualequale iudicium. leg. libertorum. C. de teſtibus. Et ita Fel. in ca. cum dilecti. de accuſ. penul. col. in 2. limitatio. & etiam in 3. quando lex reſiſtit examini. & certè loquitur quò ad inquirendum. quia nullus, qui nō poſſit examinari, examinatus facit indicium plenum, quia requireretur, ut dixi, ꝙ eſſet omni exceptione maior, l. maritus, ff. de quæſtionibus. Si ergo facit illud eſt qualequale, & ita obtinui de facto. Et eo magis hæc opinio procedit, ſi redigatur ad caſus qui communiter in practica
60 eueniunt, quia † aut bannitus eſt detentus, & tunc adhuc minus creditur, l. 3. §. lege Iulia. ff. de teſtib. Si uero non eſt detentus, & comparuit ſub ſaluo conductu, multò minus eſt credendum, quia certò ſcit, ſe receſſurum, unde nec hæc concluſio comprobat opinionem ſupra dictam Io. And. & Aret. ꝙ nuda fama ſufficiat ad formandam inquiſitionem. ſed magis com probatur ex uerbis Brun. in tract. ſuo, in ultima parte, col. 2. ubi dicit, & aduerte
61 † quia ad formandam inquiſitionem ſufficiunt indicia leuia ut puta, diffamatio talis delicti. & ita ſeruatur. Et faciat e-
62 tiam † quòd qui non debuit examinari propter ætatem, iuxta leg. inuiti. & leg. in teſtimonium, ff. de teſtibus, tamen examinatus, facit qualequale indicium, cuius uis eſt, ut ſufficiat ad inquirendum, ſecundùm

dùm glo. & ibi Bar. in l. fin. C. de his, quibu[s] [u]t indig. & gl. in d. l. in teſtimonium. Et ita Hippol. de Marſill. in l. de minore. in prio. columna octaua, & ſeq. ff. de quæſtio. Et hoc vbi tamen dictus minor ſit proximus pubertati, vt per Brun. in tract. ſuo, charta 61. col. vltima dicens, ita uelle gloſ. in d. l. inuiti. Et ita tene, quidquid dicat Angel. in tractatu ſuo, in verbo, comparent dicti inquiſiti, & negauerunt totum, col. 4. verſ. quæro, qui teſtes ſint idonei. & vide ad prædicta de minore Alex. conſil. 175. colum. 1. 2. volum. 2 & Brun. in tract. ſuo, charta 2. colum. 1. & in Apoſtillis ad Angel. ad dictam glo. comparent dicti inquiſiti, & negauerunt totum. & per eundem Ang. in glo. qui iudex ſtatuit terminum ad opponendum contra proceſ-
63 ſum, column. 1. Et † quid in duobus impuberibus conteſtibus? Vide Alber. in d. l. in teſtimonium. & Iaſon. in d. l. final. C. de his, quibus vt indig. & in l. 1. column. fin. in lect. C. de ſumma Trin. & in l. 4. §. ſi tibi indicium dedero, columna antepen. & vl-
64 ti. ff. de condict. ob turp. cauſ. Sed † quid quando plures in rixa ſunt, & vnum tantùm inuenitur vulnus vel duo, cum longè plures interuenerint, an poſſit contra omnes inquiri? Videtur non poſſit, quia ignoratur quis intulerit vulnus, & ideo omnes ueniunt abſoluendi. ut habetur per Alex. in conſi. 1[illegible]. vol. 1. & 14. col. 3. uol. 3. & per Felin. in ca. ſignificaſti de homic. Veritas eſt in contrarium quò ad formandam inquiſitionem, quando par pœna imponi debet, tam pro homicidio, quam pro auxilio. quia vulnus adſcribitur illi de quo magis dubitatur, cum auxilio aliorum. Ita Ang. in l. ſi. ff. de ſicar. & pauci ſciunt illam deciſionem, licèt in ſuo naturali loco, ut dixi ſupra in tit. de delicto. vbi uide circa
65 finem. & poſtremò, † ſi uis perfectè ſcire quo ad omnes innabiles, an examinati faciant indicium? vide Bart. in l. maritus, ff. de quæſtio. qui complectitur omnes caſus, & aliquando vult, ꝙ non ſequatur indicium, aliquando ꝙ qualequale. Vnde potes dicere, ꝙ loquitur quò ad inquirendum, vt etiam ſupra dixi, quia vbi teſtis non eſt omni exceptione maior nunquam ſufficit ad torturam. d. l. maritus, & per Barto. in l. 1. § idem Corn. ff. de quæſt. dubitauit igitur Bar. de iudicio ad inquirendum. & latè dicta Bartol. ibi proſequitur Felin. in d. c. cum dilectus. colu. antepen. & alius ſeq. Contra hoc tamen facit, quod ponit D. Ant. de Butr. in c. cum oporteat. de accuſ. qui. dicit, ꝙ in crimine hæreſis ad inquirendum ſufficicit ſola ſuſpicio, in alijs uerò criminibus, eſt in arbitrio iudicis, qui habet conſiderare, an indicium ſit tale quod ſit ualidus fama, uel ſaltē ſimile famæ, quem But. ſequitur Aret. ibi. Sed dic ꝙ loquitur quando fama debet eſſe munita, ſicut dicit tex. in d. c. qualiter. q[uia] a eo caſu etiam indicium debet eſſe tanti vigoris, vnde cum de iure ciuili nuda fama ſufficiat, etiam quale quale indicium
66 ſufficere debet, vel dic † ꝙ quando vnus eſt teſtis, qui ſit omni exceptione maior, facit maius indicium, quàm fama. Patet, quia fama nō facit indicium ad torquendum, vt dicam infra in materia torturæ teſtis: & ideo indicium erit æquale famę, & tamē erit qualequale. Et hoc eſt quod dicimus ꝙ fortiora ſunt iudicia, ꝑ teſtes, quàm per famam. Et quia uidiſtis ꝙ fama, uel aliud indicium præcedere debet: ideo generaliter eſſet uidēdum, an alia ſint neceſſaria. In quo uide Ang. Aret. in dicta gloſſ. hæc eſt quædam inquiſitio. in verſ. Quarto principaliter quæro. & per Marian. in d. c. qualiter in 9. articu. princ. in 11. quæſt. vbi de fama loquitur per 60. col. etiam ibi quæſt. 104. & duabus ſeq. Et
67 † quia in primis dicitur, ꝙ iudex debet eſſe competens, & reus debet eſſe ſuppoſitus iuriſditioni eius, iuxtà totum titul. C. ſi a non comparen. iud. fue. iudic. & l. 1. C. vbi de crimine agi oporteat. & c. ſi diligenti. de foro competen. Ideo eſſet expediens dic ponere materiam iuriſditionis, ſolùm tamen ad cauſas criminales pertinentem, ac materiam præuentionis, etiam declarando Decretum de maiore magiſtratu, quòd habemus in hoc dominio Mediolani, quo reſtringitur iuriſditio feudatariorum: quam tamen materiā, quia prolixa eſt referuabo poſt cetera requiſitā. Secundò igitur ad inquiſitionem for-
68 mandam requiritur, † quod prius citentur perſonæ offenſæ, quibus præfigatur terminus ad accuſandum. gloſſ. eſt in capit. presbyter ſi a plebe. 2. quæſt. quinta,

Bald.

Bald.in l. Senatus. C. qui accuſ. non poſſ.
Ang.in d.l.ſi uacantia. Alex. in l. 2. §. ſi pu-
blico, ff. de adul. & Marian. ubi ſupra, in
quæſt. 109. non tamē ſeruatur in partibus
noſtris, vt etiam dicunt Ang. in d. l. ſi va-
cantia. & Cataldus in tractat. ſynd. char.
ſecunda, columna vltima, verſiculo, ergo
tamen quod eſt malum, quia melius veri-
69 tas eluceſcit. Et † an poſſit poſtea moni-
tum pœnitere, vide Felin. in c. de his accu-
ſat. verſiculo, limita ſecundò. & in cap. li-
cet beato. columna fina. de accuſ. & Au-
guſt. de Arim. ad Angel. in dicta gloſſa,
hæc eſt quædam inquiſitio. charta 6. colu.
1. verſiculo, adde aliam limitationem.
70 Tertio requiritur, † quòd ante inquiſi-
tionē formatam dentur capitula, & publi-
centur tam dicta teſtium, quam nomina.
dicto ca. qualiter, §. debet, & eſt rationi, co
ſentaneum, quia ſuper his venit diſputan
dum cap. cum oporteat. & in cap. inquiſi-
tionis in fin. & in d. cap. qualiter. de accuſ.
& conſequentia valet. Eſt diſputandum
ſuper tali proceſſu, ergo debet dari copia.
vt Bar. in dicta leg. fin. in penul. quæſtio.
ff. de quæſtio. & alibi ſæpe. Et cum de hoc
habeamus text. in dicto. §. debet. vt paret
ibi in verbo, inquirendum. non videtur ali
ter dubitandum. Eſt dicit Are ibi, quòd
iſte eſt communis ſenſus ad illam literam.
Et ita cum Peruſ. in cap. 1. & 2. de accuſ.
in 6. Et intellige ſemper quando pars op-
ponit. dicto c. 1. & 2. quia alias valeret, vt
ibi, & re ipſa etiam ita volunt Bald. Paul.
de Caſtr. & Alexan. in l. 2. C. de æden. Qui
& ſi loquuntur poſt formatam inquiſitio-
nem, tamen loquuntur antequam reus co
gatur reſpondere etc. Et ad hoc ut funde-
tur intentio iudicis, an ſit procedendū ſu-
per ea, & ita Gandin. in tit. quomodo de
malefic. cognoſ. per inquiſitionem. colu. 3.
4. & Pratic. Papien. in verſiculo, fama pu-
blica columna 2. Breuiter concludo in
propoſito noſtro, quòd antequam forme
tur inquiſitio procedat dictum. §. debet. &
ea quæ ſupra dicta ſunt, vbi tamen proce-
datur aliquo inſtigante, vel quærelante.
Sed ſi ex officio puro, non procedunt præ-
dicta, quia eo caſu non eſt neceſſe oſtende
re indicia, nec diffamationem præceſſiſſe,
nec de diffamatione prius eſt inquirendū.
Ita decidit Spec. in tit. de inquiſitione, §.
nunc tractemus. verſiculo hoc etiā ſcias.
per cap. 1. de offic. ordin. Verùm, ſi inquiſi-
tus reclamaret in Senatu, vel coram Prin-
cipe, ꝙ ſine indicijs inquiſitus eſſet, tunc
deberet oſtendi, ꝙ eſſet diffamatus ante
formatam inquiſitionem, uel aliter indi-
cia cōtra ipſum militaſſent. Ita Spec. ibi,
& alij Doct. relati per Alexā. quos ſequi-
tur conſ. 120. col. 1. vol. 7. Sic etiam Gād.
vbi ſupra & Hoſt. in ſumma, de inquiſitio-
ne. in §. & qualiter proceditur. in verſicu.
quòd ſi altàs contra ſingularem perſonam
inquiſitio fiat, & iudex ex officio proce-
dat. & in verſic. ſi autem præſens eſt: is con
tra quem ſic etiam latè Aret. in capit. cum
oporteat. colu. 7 verſic. circa ſecundum, &
in cap. qualiter. el ſecondo. col. 15. verſic. &
ideo malè dixit Ang. eſt communis opi-
nio ſecundum Aret. in d. ca. cum oporteat
vbi ſupra. Et ita practicatur, & ſi aliquo
inſtigatori, & querelanti non detur copia
indiciorū, hoc fit, quia in inquiſitione di-
citur, & etiam ex puro, & mero officio, vt
ſic effugiamus has difficultates. Et ideo
dixit Angel. in l. fin. C. de quæſtio. quòd
71 † Curia non debet dare copiam indicio-
rum aſſumptorum ad eius inſtructionē. &
ſequitur Bru. in tract. ſuo, char. 1. colu. 3. &
ideo etiam aſſumuntur ſine citatione par-
tis, vt latè per Felin. in cap. 5. de teſti. colum.
3. verſi. tertiò limita. Aret. ibidem colum. 2.
Concluſio igitur eſt, quòd debet præcede-
re infamia, vel indicium, ſed non tenetur
dare copiam, tamen coram ſuperiore, ſi
non appareret, de ea, infringeretur inqui-
ſitio. Et ſi dicis. Quomodo reſpondetur
ad §. debet. & ad rationem allegatam,
quod ſuper actis eſt diſputandum? Dic
quod aut proceditur, iudicialiter, id eſt,
parte citata ante inquiſitionem, & tunc
procedunt prædicta, quæ non poſſunt eui
tari. & ita loquitur d. §. debet. Aut extra
iudicialiter ad inſtructionem curiæ, vt ſo-
let fieri, & iuxta dicta Fel. & Aret. in d. ca. 2.
& tunc ceſſant prædicta. & aperi oculos
72 ne erres: quia non eſt conſtituenda diffe-
rentia an ex officio procedatur uel non.
per c. 1. de offic. ordi. quia nihil pennitus fa
cit, imò probat contrarium. Et ita declara
omnia prædicta, vt quando ad inſtantiam
partis proceditur, & citata parte ante in-
quiſitionem procedat, §. debet. & idem,

ex

ex officio iudicis quando citata parte. verùm quia quando ex officio proceditur iudex. ſecúdum conſuetudinem, ſe informat à ſeipſo ſine parti, citatione, propterea fit differentia an ex officio, an ad inſtantiam partis Et ita in effectu declarat Are. in d. cap. cũ opponeat vbi ſupra. Et hoc modo cũ theorica concordat practica, cõcordat que quod dicet Ang. in d. l. ſi. C. de quæſt. & Brun. vbi ſupra, cũ omnibus prædictis. Et ex ſupradictis habes omnino declaratũ illud, quod dicitur, ꝙ quando ex officio proceditur, non requiritur, quòd præcedat fama, nec indiciũ, nec quod detur copia indiciorum, quando vero repetuntur teſtes, parte citata poſt litem conteſtatam, tũc de omnibus debet dari copia indiciorum, ſiue procedatur ex officio, ſiue non quia tunc ceſſant prædicta fundaméta, & ita Capol. vbi uide conſilio. 66. & Barbat. conſilio 17. volum. 1. Et ita ſeruatur: & ita intellige, quæ ſupra dixi in quæſtione, quæro an reipſa differat. Quartò, vi-
73 detur neceſſarium, quòd moneatur prius inquirendus, iuxta cap. nouit. de iudicijs. in quo, ſi practicam attendamus, hoc ridiculum eſſet: quia nemo vnquam caperetur de iure autem ſecus eſt, pro quo vide gloſ. magnam in dicto cap. qualiter. & ibi per Doctor. maxime per Marian. Soc. in dicto artic. 9. quæſti. 54. Quinto requiritur
74 † quòd inquiſitio habeat ſuã debitã formam, alias nõ tenet. d. cap. qualiter. & d. c. inquiſitionis. Facit. l. 1. ff. ſi menſor falſ. mod. dixer. & in hac forma eſt quod pars citetur. Ita Ang. in d. l. vacantia. in prin. & ſequitur Aret. in d. glo. Et de citatione in criminalibus, faciam infra titulum ſpecialem. Eſt etiam in hoc forma. vt ita concipiantur verba inquiſitionis. Vt ſi volueris inquirere de furto cõprehendant furtum: Ad intelligentiam cuius habes ante oculos diffinitionem furti, iuxta l. 1. §. furtum, ff. de furtis eſt enim furtum contrectatio rei alienæ inuito domino, fraudulẽta, lucri faciendi gratia. Et ponit Romã. de modo concludẽdi in furto in inquiſitione in conſilio. 144. & latius Socin. in conſil. 8. colum. 1. & 2. vbi vide. Habeas etiam ſemper præ oculis Bart. in l. 1. in princip. colum. 2. ff. ad Turpil. quod aliqua delicta ſunt nominata, & tũc eo ipſo quod nominantur poteſt ſequi cõdemnatio, vt in furto, homicidio aliqua ſunt innominata, vt talis abſtulit talẽ rẽ, vel vulnerauit talem, & tunc oportet addere qualitates, ex quibus illa ſint delicta, puta ſcienter, & dolo-
75 ſe. Veruntamen † nõ ſufficit dicere, Commiſit furtum. ſed debet exprimi modus. Et eadem ratione non ſufficit dicere, Commiſit falſum. ſed debet exprimi qualitas, & ſic debet narrari in qua parte. Ita probatur in l. itẽ exigere, ff. de do. & in l. prætor edixit, in prin. ff. de iniur. & in l. libellorum, ff. de accuſ. & ita Ang. in l. 1. ff. de lib. & poſthu. Bald. in l. ordinarij. colum. 6. verſi. item quæro nunquid ille C. de rei vendi. & ſequitur Alexan. in conſi. 71. col. 1. volum. 3. Quod tamen intelligitur, parte opponente per l. fin. C. de anna. except. vt etiam per Alexand. ibi, & vltra Bald. in d. l. ordinarij. vide eundem in l. ædita in 17. colum. C. de æden. verſic. circa ſecundum. Vnde dicebam aliquando in cauſa diuerſarum falſitatum, quæ imputabãtur notario in quodam magno proceſſu, in quo addiderat, & diminuerat, & ita loquebatur inquiſitio, ꝙ erat talis inquiſitio inepta: quia non exprimebatur, in qua parte. Et ita obtinui, & ad prædicta uide Ang. in d. l. ædita. columna penultima, et Dec. ibidẽ, colum. 3. qui allegat Bald. in l. prima, C. de confeſſis, columna. 9. uerſiculo, iuxtà hoc quæro. Alexan. in alijs duobus cõſ. & ſeipſum in conſil. 83. & tenet allegando
76 hoc Doc. quòd, † etiam ſi pars non opponat non procedat in criminalibus inquiſitio generalis, ſi etiam ex inquiſitione appareret quòd ad defenſam eſſet factũ homicidiũ eſſet inepta, & nõ poſſet ſequi cõdemnatio. Et eodem modo, ſi ex inquiſitione apparet, quòd furtum fuiſſet licitum, uel tale, quòd non poſſet procedi criminaliter, ſecũdum Hippol. in ſingul. 72. Nam inquiſitio dicitur iſtis caſibus inepta & eodẽ modo, ſi uelles formare inquiſitionem contra aliquem, qui occidendum curaſſet Chriſtianũ propter pecunias, ita quòd eſſet in caſu ca. primo de homic. in ſexto non ſufficere dicere, quòd mandaſſet occidi hominẽ, uel talẽ, niſi adderetur factum fuiſſe pecunijs, ita quòd eſſet aſſaſſinamentũ, & quòd ille erat Chriſtianus, aliàs non poſſet ſequi condemnatio.

iuxta

iuxta pœnam. & d. cap. 1. Ita Ioan. Andr. Gemin. & alij communiter in d. ca. 1. Fel. in c. auditis. de præſcrip. colu. pen. Corn. 1. vol. conſi. 202. ad fin. & conſi. 249. col. 2. 4. & Are. conſil. 164. col. 16. Scire autem
77 † an inquiſitio ſit inepta prodeſt quia nulla redditur inquiſitio inepta, ita quod nõ poteſt ſequi condemnatio, & ſequitur abſolutoria ab obſeruatione iudicij, & de nouo inchoatur proceſſus, dict. l. libellorum. §. q̃ ſi libelli. cum glo. & dicta. l. 1. ff. ſi menſor falſ. modum dixer. l. cum Tiria. & ibi Bar. declarans, quæ ſententia ſit diffinitiua, & quæ abſolutoria ab obſeruatione iudicij. ff. de accuſa. & per Bar. in leg. Iulianus verum debitorem, colum. 1. ff. de conditio. inde. Reficit autem accuſator, ſiue inſtigator expenſas. gloſſ. in l. properandum, §. & ſi quidem, in verbo, iudicij. C. de iudicijs. & in §. illo. in uerſic. vbi in ſua ſententia. & glo. in d. l. cum Tiria. vbi Bartol. & ideo vltra prædicta loquendo generaliter ita, vt cum caſus euenerit ſub generalitate comprahendatur, Scias quod dicitur inepta inquiſitio, ratione ſolennitatis omiſſæ, iuxta glo. in c. 1. de libel. obl. & text. in dicto cap. qualiter, & in dicta. l. libellorum, & idem ſi ex conſuetudine eſſet apponenda aliqua ſolennitas, quæ omitteretur, ſecundùm gloſſ. in leg. de quibus. in verbo, inueterata. ff. de legat. 1. dicitur inepta. quando cauſa eſſet inepta, & impertinens. glo. in leg. 1. in princip. ff. de ædendo. & in cap. 2. de libell. oblat. in gloſſ. magna. Tertiò ratione obſcuritati, ſiue qualitatis, vt dixi ſupra, ponendo exẽplum inter alia, quando eſſet commiſſa falſitas in vno proceſſu, & non exprimeretur in quo, & qua parte. per conſilium Alexand. 71. volum. 3. & alia quæ ſupra allegaui. Quibus adde quòd † etiam inquiſitio debet habere, & continere perſonam delinquentis certam, & ſaltem per duas demonſtrationes, Ita Barto. in l. libellorũ. ad finem princ. ff. de accuſat. Imò bonum eſt, quòd plures duabus ponantur, ut ceſſet dubitat o ſecuto banno, & capto bannito an ſit ille, iuxtà notata per Barto. in l. diuus ff. de cuſtod. & exhiben. reor. & in l. inter ſtipulantem, §. Stichum, ff. de verborum oblig. vt etiam per Marian. Soci. in d. c. qualiter. in 10. artic. princip. in 2.

78 (marginal number beside "legaui. Quibus adde")

quæſt. & Angel. in gloſſ. Caium Sempronij, de nobilib. de monte Oliueto, & non eſt neceſſe quòd ſciatur nomen, vt eſt gl. in l. 1 §. illud autem, ff. ad Sylla. ſi tamen de corpore conſtet, vt ibi, quæ certitudo corporis poteſt etiam ex præſentia haberi, quando eſt in carceribus, uel quando eſt abſens per ſigna corporis, ut latè per Angel. in §. quadrupl. Inſt. de act. & Hyppo. in practica noua, columna prima, & Felin. in cap. auditis, colum. 18. de præſcri. & dicam latius infra in materia bannitorum, in quæſtione, An bannito capto ſtatim poſſit caput amputari. Quartò, ra
79 tione † concluſionis, licèt adſit narratio ita D. Ant. de Butr. in d. cap. examinata. de iudicijs. per pulchram rationem, requiritur enim concluſio in libello. Bart. in l. ſi pius. in 10. columna, ff. de operis noui nuntia. Iaſ. in §. 1. Inſt t. de act. & Felin. in c. 1. co. 1. & ſeq. de litis conte. & ſufficit concluſio ſine narratio, D. Ant. de But. in d. cap examinata. Nec etiam requiritur, quòd prius præcedat narratio, deinde concluſio. cap. per tuas. de cond. apposit. vbi D. Ant. & Card. Alex. in criminali tamen non requiritur concluſio, ſed ſufficit narratio. l. 1. §. 1. ff. ad Turp. vbi uide Bart. diſtinguentem inter delicta nominata, & innominata, & Bar. in d. l. libellorum. in princ. ad finem. & Iaſ. in l. diuortio, col. 9. ff. ſol. matrim. & omnino Alexan. in d. l. li
80 bellorum. Conſuetudo tamen † obſeruat ut concludatur hoc modo in inquiſitionibus. Super quibus omnibus intendit procedere, & punire repertum culpabilẽ ſecundùm formam iuris, & ſtatutorũ, ut atteſtatur Bart. in d. l. 2. §. ſi publico, ff. de adult. col. 4 Bar. omninò in l. uerum, ff. rerum amot. & Are. in trac. ſuo, in gl. ſecundùm formam iuris, & ſtatutorum, Iaſ. in leg. omnes populi. in 5. colum. ff. de iuſt. & iur. & Ange. ubi ſupra, in gloſſ. ſequen. Homodeus in tractat. ſyndic. in charta ſecunda, colum. fin. uerſi. concluſio. Ang. in leg. necnon ad querelam. char. 9. colu. 9. uerſi. & primò quæro. & Homodæus in eodem tractatu, char. 1. col. ult. uerſ. ſuper quibus omnibus, & ſingulis ubi declarat hanc materiam, & ponit quid operetur dicta clauſula. Vide etiam Maria. in d. c. qualiter. in 11. articul. princip. quæſtio. 63.

67. 65.

67.65.64. vbi, & de dictis, & alijs quid operentur: vnde ſi inquiſitio ſit minus apta, an adaptetur per aliquam ex dictis clauſuſulis, recurras ad prædicta loca. Quintò, di-
81 citur † inepta inquiſitio, quando exprimitur vnum delictum, pro alio, vt dixi ſupra, maximè in ſecunda ineptitudine, argum. text. in dicto capit. examinata, ſecundùm vnum intellectum, & ſecundùm d. leg. 1. ff. ſi menſ. falſ. mod. dixer. & quia delicta expediuntur officio iudicis, & non iure actionis, vt per Alexan in l. 1. §. ſublata, ff. ad Senatuſconſultum Trebellianum, columna 2 in fine, & principio ſequentis. & in dicta l. libellorum. verſicu. vltimo nota, ideo dixi. Facit in argumentum capitul. examinata, ſecundùm vnam lecturam, quia textus ibi loquitur in actione, verùm quando procederetur ſola facti veritate inſpecta, aliud eſſet ſecundùm Bartolum, in l. Aemylius, ff. de minoribus, colum. prima, Alexand. in l. ſi ita ſtipulatus, §. Chryſogonus, columna 5. ff. de verborum obligat. Et pro prædicta ineptitudine, vide omnino Alexand. in l. habebat, ff. de tuſtit. vbi deci-
82 dit per illum text. quòd quando † vnum delictū deducitur in inquiſitione, & aliud probatur, quòd ſequitur abſolutoria ab obſeruatione iudicij; & idem Alex. conſil. 128. in ſecunda columna, in 4. volumine, & conſi. 121. columna tertia, volumine 3. & in dictis locis, idem quando allegatur delictum cum vna qualitate, & poſtea probatur ſine ea, & loquitur Alexand. in di-
83 cto conſilio 121. etiam quòd † apponatur clauſula, Peto ius iuſtitiamque mihi miniſtrari, & vide latiſſimè de iſta materia ad Felin. & in apoſtilla impreſſa. in capitulo examinata, & uide etiam Socin. circa declarationem ſupradictam, quando procederetur ſola facti ueritate attenta, in conſilio
84 146. columna 7. Sextò, dicitur † inquiſitio inepta reſpectu finis, quia ago remedio recuperandæ contra eum, qui non poſſidet dicto cap. examinata, ſecundum alium in-
85 tellectum. Septimò, ratione † rei illicita, glo. eſt notab. in l. 1. ff. de offi. aſſeſſor. & ibi Doctores, maximè Iaſon. exempla ac-
86 cōmodant. Octauò ratione iuris † notorij Abb. in dicto capit. examinata, column. penult. ubi allegat capit. ſacerdotibus, 11. quæſtio. 1. & ibi uide omnino. Nonò, ob uitium citationis, ut dixi ſupra poſt Ang. in dicta l. uacantia. Et aduerte, quia aut uitium eſt parēs, & ſupplet iudex ipſe, etiam nemine opponente, aut non eſt parens, & tūc expectantur probationes de ineptitudine, ita notat Abb. in d. capitu. examinata, column. penult. Ex quibus omnibus oritur
87 alia concluſio, ꝙ † ineptitudo non iuſtificatur ex probationibus ſuperuenientibus, de quo tamen uide Iaſ. in dicta l. columna penult. & ſequenti. ff. de officio aſſeſſor. & in §. ex maleficijs, charta penult. Inſtitu. de
88 actionibus. † Et quādo fertur ſententia ab obſeruatione iudicij, abſoluens, uel propter ineptitudinem iuxta iam dicta, uel quia perempta ſit inſtantia, an idem accuſator poſſit inchoare nouum iudicium, ſicut in ciuili facit actor? uide Iaſ. in l. properandum. §. fi. C. de iud. poſt Bald. in l. abolitionem, C. de adulterijs. & ibidem per Salicetum, & Salic. in leg. fi. C. ut infra certum tempus, per Felin. in capitu. de his, de accuſationibus, & text. & ibi Bartol. in dicta l. libellorum, §. fin. ff. de accuſationibus. Et unus caſus eſt clarus, quando ob defectum inſtantiæ, quia non poteſt, ex quo dicitur
89 deſiſtere, ut per Iaſ. in d. §. fina. Et † an iudex ipſe poſſit proſequi eandem inſtantiā, quando eſt impeditus accuſator, uel quærelans? uide text. in d. §. fin. in d. l. libellorū, qui dicit poſſe infra triginta dies, ſed tamen non loquitur in iudice, at in alio, in iudice autem uide materiam ibi, & in cap. quia C. de iudic. & Anan. in cap. qui crimina. de colluſione detegen. Imol. in lege inter accuſatorem, de publ. iud. Practica ſeruat, quòd poſſit, ut etiam dicit Ang. in gl. comparuerunt dicti inquiſiti, & negaue-
90 runt totum, colum. ultima. Sed † an locus menſis, & annus requirantur in inquiſitione, ſicut in accuſatione, iuxta lege libellorum, ff. de accuſationibus. Dic requiri, ſecundùm Bar. ibi, & in leg. §. ſi publico, ff. de adulter. & eſt communis opinio? ut per Doctores, maximè Felinum, & Aret. in dicto cap. qualiter, §. debet, & ubi non probantur, reus uenit abſoluēdus, ſicut etiam probandæ ſunt aliæ qualitates deductæ in accuſatione uel inquiſitione, ut dicam Paulò infra. Sed dubitatur † quid in crimine
91 falſi, Bal. licit nō requiri, in c. 1. quib. mod. feudum amittatur, ubi allegat gloſſam. &

tamē

rationem ſequitur Auguſt. de Arim. in uerbo, de anno pſenti. in prima additione. & Ang. in uerbo, falſario uerſ. & tene menti tu iudex. Idem Auguſt. in uerbo, hæc eſt quædam inquiſitio. in 4. quæſt. Contrarium tenet idem Baldus, qui omnia turbat, conſilio 54. in 3. uolumine, cui credo. Non obſtat fundamentum eiuſdem in d. ca. 1. quod eſt, quia delictum ſecretò committitur, nam etiam adulterium eſt huiuſmodi ut patet, & traditur in ca. præterea. de teſtibus, & in l. 2. §. idem Labeo. ff. de aqua plu. arcenda. & tamen in eo requiritur expreſſio loci, & temporis, d. l. libellorum. & ita ex hoc fundamento Are. reprobat Bald. vbi ſupra. Nec etiam gloſſa per eum allegata id dicit, vide tamen Gād. in titu. qualiter fiat accuſ. colum. 2. verſ. ſed quæro, ſi quis. vbi limitat, & Bald. in l pſbyteri. C. de epiſc. & cler. col. 36. in quibus locis, quis locus ſit apponendus, quādo teſtis accuſatur de falſo, & quando accuſatur de falſo notarius, & quia dies non eſt neceſſarius, dicta l. libellorum. Quæro,

92 † an iudex teneatur illum exprimere, ſi dicat reus ſe uelle probare, quòd tali die erat alibi? Hoc ſæpe contingit, uide Bar. in l. is, qui reus, ff. de publ. iudi. dicentem æquum eſſe, quòd iudex illum exprimat, vel exprimi faciat, ꝙ ſi non uellet, adhuc Bar. legum magiſter docet quonā pacto reus poſſit ſe defendere, ſiue cō feſſus ſit crimē, ſiue aliter probatum ſit contra eū: ſic Bal. in l. 1. C. de re iud. vbi dicit, quòd hoc eſt in arbitrio iudicis. & ita Rom. & Doctor. in l. Panonius. §. rei perduellionis, ff. de acqui. hæred. & Bartol. vbi ſupra: ſequitur Marian. Socin. in dicto cap. qualiter. dum quærit quare apponantur illa verba, de anno præſenti, & menſe Maii. queſt. 36. Sed latius vide Iaſ. in l. 2. §. ſi quis Epheſ. ff. de eo, quod certo loco. eadem opinionē tenentem, vbi dicit communem opinionē eſſe ſecundùm Bar. ibi, & in d. l. is qui reus à qua ſententia non eſt recedendum, cōſulendo, nec iudicando ſecundùm eum ſic etiam Felin. & Are. tenenti in c. ex tenore. de teſtibus. in 5. notab. Aret. & Felin. in ſecundo notabili, & Signorol. conſilio 244. colum. 2. & ideo ita tene, quidquid dicat Imola in d. l. is, qui reus. & idem Signorol. in conſ. 245. 246. colum. final. Facit, quòd in dubio iudicandum eſt pro reo. l. interpretatione, ff. de pœn. in quo artic. et vide Angel. in glosſ. de anno præſenti. & ibi latè ad eum. Et ſi videret iudex uerisſimilem oblitionem, tunc ceſſaret hoc, q d quid ſimpliciter dicat Ang. in d. l. libellorum. Et ideo Senatus noſter in ſequendo hanc communem cum iſta declaratione, remittit petitionem hāc arbitrio iudicis, qui inter cetera etiam hoc debet conſiderare. Reliqua uide vbi ſupra, & per Sal. cum additione magna ad eum in d. l. penul. C. de accuſationibus. Sed ſi dies † apponatur in inquiſitione, an ſit neceſſarium, ꝙ probetur, quòd ea die &c.? Dic eſſe neceſſarium, ut per Doctores ſupra allegatos, Iaſ. in l. qui aliena, §. fin. circa glo. 2. ff. de acquirenda hær. Bal. in conſilio. 48. uo. 3. in fin. & Corn. in primo volumine, conſilio 217. columna prima. Et quando locus, & tempus, de quibus in accuſatione ſiue inquiſitione, non probatur, an debeat reus abſolui vide Aret. in l. Pantonius. §. rei perduellionis, ff. de acquir. hæreditate vbi facit regulam affirmatiuam, & illam poſtea limitat, vbi vide omnino, & Cla. in l. vt vim. ff. de iuſt. & iure, col. 31. verſiculo quinto, & ibi quid de alijs qualitatibus accuſationis, vel inquiſitionis nō poſtea probatis, an reus ſit abſoluendus. Neceſſariò etiam eſt quærendum, quando

93

94 † quis mandauit delictum committi, & cōmittitur, an in inquiſitione apponatur locus, & tempus mandati, an delicti cōſumati? Vide Bartol. in l. non ſolum, §. ſi mādato, verſiculo, quæro vnde oritur obligatio. ff de iniurij vbi decidit, quòd apponi debet tempus, & locus delicti cōſumati. quia mandans tenetur propter mandatum, vt per eum, ſequitur Ang in gloſſ. Sempronium mandatorem uerſic. 7. quæritur. Et hæc eſt ueritas. Fallit, quando mandatum per ſe recipit conſumationem a ceſſante ratione. & ita Bal. in l. non ideo minus. C. de accuſ. iuxta cap. pro humani. de homic. in 6. & iuxtà decretum noſtrū factum tempore Regis, Quòd ſolum mādatum punitur pæna vltimi ſupplicij, qđ decretum ſeruatur, & hoc, vbi iudex intendit eum punire de ſolo mandato ſecus ſi etiam intenderet eum punire de conſumatione, quia tunc uidetur quòd eſ-

ſet

ſet apponenda qualitas talis reſpectu utri-
uſque, quia duo videntur delicta, l.ſi vul-
nerato ſeruo, ff. ad legem Aquiliam. Ta-
men in hoc eſt difficultas, quia vnum ſo-
lum delictum videtur facta conſumatio-
ne ad quorum terminorum declaratio-
nem. vide Barto. in leg. libellorum. in prin-
ci. verſiculo, ſed quæro aliquis inſultauit,
ff. de accuſationibus. Salicet. in l. penulti-
ma, C. de accuſat. & Aret. in dicta gloſſa.
de anno preſenti in verſiculo, Quariò quę
ro quid ſi inſultus. in quibus locis habes
ſimilem quęſtionem, Quando inſultus fit
in vno loco, & ſequitur vulnus in alio,
quis locus ſit attendendus? Et deciditur,
ꝙ attēditur locus vulneris, ſi ius commu-
ne inſpiciamus, quia vulnus inſultum con-
fundit, & ſimiliter ſi ſtatutum inſpicia-
mus, quando ius commune non confun-
dit ſecus ſi ſtatutum aliter diſponeret, pu-
ta, pro inſultu imponeret pęnam decem,
& ſi ſequatur vulnus, pro vulnere impone-
ret pęnam aliorum, decem vel viginti, vt
ibi latius, per præfatos Doctores declaran-
tes etiam quādo ſumus in diuerſis territo
rijs, vltra quo adde latè Aret. in cap. fin. in
1. charta, de foro competenti. & Felin. in
c. primo, de præſcriptionibus columna 3.
circa finem, & ſequ. & vide etiā Angel. in
l. 1. C. vbi. de crimine agi oport. Ad effu-
gendum tamen difficultates, opponas lo-
cum, & tempus mandati, & conſumati de
licti, quod ſemper omni in caſu videtur
neceſſarium, ad hoc ut ſaltem ex mandato
poſſet ſequi pęna iuris, quæ eſt extraordi-
naria, ut habetur in d. l. non ſolum. §. man-
dato. & ibi Imol. in leg. ſi ut proponis, ff.
de fideiuſſoribus. Bt uerum eſt in ſolo man
dato, ſed vbi ſequitur conſummatio, ad-
huc non ſumus extra prædictas difficulta
95 tes. Coram tamen ſummo † Pontefice non
eſt neceſſaria hæc ſolennitas: Feli. in cap. 1.
columna 2. circa fin. de lit. conteſt. & quid,
quando á parte non opponitur? Socin.
conſi. 146. column. 1. & ſequen. ubi de alijs,
& per eundem. in conſi. 55. circa fina. & per
96 Gandi. quali. fin. accuſ. Et † licèt non eſſet
ex ſtatuto neceſſaria hæc ſolennitas, tamen
requireretur probatio Barto. conſilio 172.
columna fin. & Bald. in 3. volumn. conſilio
353. circa medium. ſed non ſolùm proba-
tio, uerùm etiam confeſſio requirit locū

tempus Barto. in conſ. 228. incip. Cateri-
97 na. Et quid in interdicto † turbatæ poſſeſ-
ſionis? Videtur non requiri, quia non in
famat. l. neque, & ibi glo. ff. de vi, & ui ar-
mata. quæ gloſſa ſentit, ꝙ nec oritur in-
famia facti quo caſu uidetur, ꝙ nullo mō
requiratur, l. prætor edixit. in principio. ff.
de iniurijs, & ibi latè Barto. uide Felinum
in ca. licèt cauſam. de ꝓbationibus. in duo
98 decimo notabili. Si † tamen ex ſtatuto eſ-
ſent remiſſæ ſolennitates iuris poſitiui, nō
requireretur hæc ſolennitas, Alexan. con
filio 6. uolum. 2. col. 3. & 5. uolum. conſil.
94. colum. 6. Et ideo ſtatutum noſtrum,
quod eſt huiuſmodi, expreſſe diſponit, ꝙ
tantum apponantur locus, & tempus ſ. Ro.
99 tamen aliter tenet in conſi. 191. Et † quod
in remedio reintegrandę? Vide Alex. in d.
conſilio, & Iaſ. in l. certi condictio. in prin
cip. columm. 8. & ſequen. ff. ſi certum peta.
100 Et † in inquiſitione generali non requiri
tur, Bald. in conſilio 353. in quinto uolum.
& eodem conſilio 428. circa princip. uide
etiam in hac materia Aretin. in cap. 1. co-
lum. prima, de libelli oblatione & per eum,
& Felin. in dicto cap. qualiter. el ſecon-
101 do. de accuſationibus. Et quid † co-
ram arbitro: ponit Bald. tertio uolumine
conſilio 116. & quando impugnatur teſta-
mentum uſurarij, ponit idem Bal. in conſi
102 lio 87. in quarto uolumine. Et † quando
in inquiſitione eſt deducta qualitas loci,
& temporis, non ſufficit ꝙ teſtis dicat ta-
le maleficium eſſe commiſſum in genere,
quia propter hoc non probaretur tempus,
& locus inquiſitionis, & ſic diceretur aliud
tempus, & non poſſet ſequi condemnatio,
ſed debet dicere teſtis contenta in inqui-
ſitione eſſe uera, uel uidiſſe fieri maleficiū
loco, & tempore, de quibus in inquiſitio-
ne, ita Barto. ſignificanter in l. prima ff. de
aleator. & in l. Labeo. ff. de ſupelle. lega.
ubi uult amplius, quòd licèt dicat conten-
ta in capitulo eſſe uera, ſi tamen poſtea
interrogatus de ratione dicat ꝙ uidit fie-
ri maleficium, non addendo locū, & tem-
pus, non ſufficit. Sequitur Aretin. in l.
ſerui electione, §. 1. ff de legat. Angel. in
gloſſa, qui iudex ad probationem ſuæ in-
quiſitionis, per Felin. in ca. auditis. colum.
17. de præſcription. & capitul. ſedes. co-
lumna 9. de reſcriptis. Aretin. in cap. in

præ-

præſentia. colum. 6. de probat. Soc. conſ. 89. colum.4. & ſignificanter Bal. in 2. vol. conſ. 314. & in 4. conſ. 420. Felin. vbi vide in ca. cum cauſam, de teſtibus. column. 12. & Alex. conſ. 100. col. 5. circa finem, volumine 1. Vides igitur ex prædictis, quòd
103 † multi modi ſunt impugnandi inquiſitionem, & de alijs etiam ponit Sali in l. ea
104 quidem. C. de accuſat. Sed pone, † q̧ in inquiſitione reperiatur aliquod vitiũ, an poſſit eidẽ addi, vel diminui? eſt materia. l. ædita. C. de æden. & ponit latè Ang. in gloſ. qui dictus iudex addidit, uel detraxit. & Marian. in dicto cap. qualiter. in 11. art. princip. in 73. quæſt. & ibi, q̧ poteſt fieri additio, vel diminutio uſque ad litem conteſtatam, ſicut in ciuilibus. In ciuitate tamẽ iſta Mediolani ceſſat hæc difficultas pro-
105 pter ſtatutum, † q̧ inquiſitioni nil poſſit addi, vel diminui, quod ſtatutũ ſeruatur. Sed illud tamen intellige, vbi tractatur de additione, vel diminutione. Verùm, vbi ſub vi verborum comprehenderetur illa additio, ceſſaret: vt quando ita eſt cõcepta, q̧ etiam comprehendit qualitatem, quæ in ſpecie nõ exprimitur in inquiſitione, puta, ſi quis eſſet ex vulnere inquiſitus cum clauſula ſuper depẽdentibus, & cõnexis, quia tunc poſſet ſequi condemnatio ſuper morte ſecuta, quæ aliàs fieri non poſſet, vt per Marian. Soc. in d. ca. qualiter in 11. art. princ. quæſt. 63. Ang. Aret. in gl. emergentibus, & contingentibus, & in gloſſa vna
106 alia percuſſione, & vulnere. Item † licèt non poſſit fieri additio, uel diminutio, tñ poteſt denuo formari inquiſitio ante nomen rei receptum inter reos, quia magis complectitur veritatem, l. fin. plures, ff. de ac. uſat. & ibi Bar. & leg. 2. §. fin. cum lege ſequẽti, ff. de adul. Et ideo ſi primò formaretur ſine animo deliberato, niſi ſtatutum repugnaret, imò poſt nomen rei receptũ inter eos. Idem quando ex qualitate grauior ſit cauſa, ut in exemplo prædicto q̧a non debet fieri præiudicium per minorẽ cauſam maiori. leg. per minorem, ff. de iud. cum ſimilibus. imò poſt condemnatio-
107 nem † ſuper inquiſitione ſine animo deliberato põt ad inſtantiam fiſci, vel alterius proſequentis propriam iniuriam, uel ſuorum, alia formari inquiſitio. imò ipſemet iudex ex mero officio, & ad inſtantiam

cuiuſuis perſonæ, ita ſolenniter Bar. in l. Senatus, ff. de accuſ. in verſ. extra gloſ. & ibi cõprobat per efficaces rationes hãc opinionem. & reſpondet ad textum in dicta l. prætor edixit, §. 1. ff. de iniur. qui ſemper allegatur, q̧ in accuſationibus, quæ dantur ad vindictam non inſpicitur vtrum maior pœna ex vna quàm ex alia ſequi poſſit, ſed ſumpta vindicta ex una lege, alia lege non poteſt amplius reus puniri. Et ideo ſi inquiſitus de vulnere ſit pro eo punitus non poterit puniri ex morte, vt per Ang. in dictis gloſ. & Are. conſ. 58. char. 3. verſ. 2. principaliter. Ex quo cauere debent iudices, ne inquirãt, niſi ſecuta morte, iuxta dicta Bar. in l. damni infecti, §. Sabini, ff. de damno infec. & in dicta leg. Senatus. & per Capol. in conſ. 4. col. 1. in fina. & princ. ſequen. niſi cum dicta clauſula, vel etiam aliter, ut per Angel. & Doctor. ibi ſupra. Nam Barto. reſpondet, & docet in quæſtione ſequenti, in verſ. quæro quando. quomodo iudex debet ſe habere, quando pro prima fuit ſecuta executio, uel ſaltem condemnatio, & etiam quando ſecuta eſt abſolutoria ſuper prima, vide ibi Barto. & in l. denunciaſſe, §. quid tamen, ff. de adulter. & dicam infra in materia ſententiæ.

108 Aduerte tñ ad prædicta, quia licèt † inquiſitus de vulnere nõ poſſit ne morte damnari, niſi eſſet inquiſitus de animo deliberato ſecũdùm Decretum, tamen cũ clauſula p̃dicta poteſt, vt dixi, ſed intelligitur verùm per Marian. Soc. ſi mors ſequitur ex vulnere, non ſi ſequitur ex malo regimine. Quæ conſideratio uidetur dura, quia omnino dicitur dependẽs, licet non immediatè per tex. in l. qui domum ff. locati tamen ſum cum ſententia Mariani, per l. qui occiderit. §. in hac. & §. fina. ff. ad l. Aquil. Nec dicta l. qui domum, facit ad rem, q̧a licet congeſtio fecerit humorem, nõ tamen vulnus fecit mortem. Et ſatis hæc opinio patebit clarè, ſi videbis materiã connexorũ, & dependentium, de qua per Bart. in l. Aurel. §. idem quæſit. in fine. ff. de liber. lega. & Felin. in c. cum inter, column. 4. de re iudic. & habetur in ca. tranſlato. de conſtit.

109 Eſſet etiam † diſcutiendum circa ſignificationẽ ſingulorum verborum contentorum in inquiſitione. prout faciunt Marian. in d. c. Ang. in d. ſuo tract. & plerique alij.

Tamen

Tamen hoc potius eſſet tranſportare, &
inuoluere, & ideo dicam tantummodo de
paucis, quibus aliqua addere poſſum. Vnde
primò quæro quare apponantur illa ver-
ba Armatus vno enſe, vel pugione? Et dic,
vt demonſtretur genus armorum ad oſten
dendum, an fuerit, animus occidendi vel
non iuxta l.i.l.lege. & l.diuus, §.diuus, ff. de
110 ſicariis. Nam † ex qualitate armorum de-
notatur iſte animus, d.l.1.§.D.Adrianus, &
c.ſignificanti, de homic. in fi. Bar. ſignifican
ter, in d.§.1. ad quem ſemper recurritur.
vnam de ſi habens gladium in manu percu
tit cum fuſte, aut pugno, vr̃ non habuiſſe
animum occidendi, adeo ꝙ licet ſequatur
mors, non tamen vr̃ ꝙ pœna legis Corne-
liæ de ſicariis teneatur per not. in l.omne
delictum, §. ſi quis comilitonem, ff. de re-
miſ. & quod tradit Bar. in d.§.1. ita Marian.
in q.6^.artic 10. remittens tamen ſe addi-
cta per eum, in c.de his, de accuſ quem re-
fert Fel. in d.c.ſignificaſti, col.4. verſ.2. limi
ta vbi plenè, & ſignificanter tractant hanc
materiam conſideratur etiam, vt ex dictis
ibi apparet ad conijciendum hunc animũ,
& inſtrumentum, & locus percuſſionis, &
locus loci, puta, an iuxta cerebrum, vel in
111 facie. Nam † videmus tota die, maximè in
mulieribus nimia ſua ſæuitia prouocanti-
bus amatores, vulnera in earum faciem il-
lata animo deformandi, non autem occi-
dendi Felin. tamen loquitur, quando id fit
cum inſtrumento non apto ad occidendũ
iuxta textum in capit. ſignificaſti, in fi. Ve-
rùm ad duo eſt aduertendum, primò quo-
modo vellet percutere. pone enim ꝙ vel-
let percutere iuxta cerebrum, & caſu per-
cutit faciem, tunc illud eſſet. Secundò ad-
112 uertendum eſt, ꝙ etiam † ex quantitate,
& qualitate percuſſionis, etiam in facie cũ
enſe factæ poſſet perpendi, ꝙ non eſſet ani
mus occidendi, Nam ſi teſtes dicerent, ꝙ
ictum ad faciem intulit, & faciem percuſ-
ſit, & nihil fuit impedimento percutienti,
quo minus poſſet iterare, ictum, tamen vl
terius progreſſus non eſt, imò dixit ſe nol-
le vlterius percutere, quia ſatisfecit volun-
tati, ſuæ certè non eſt animus occidendi iu
dicandus, maximè quando inimicitia non
eſſet admodum atrox inter eos. Hoc colli-
go, & dictis Alber. in tracta. ſuo ſtatutorũ,
q.64. Eodem modo quando in alia parte
corporis quis percutere, non tñ in perſo-
na, nec in capite, ſed in brachijs, uel tibijs,
& ictus non eſſet valdè magnus, nec in mi-
citia atrox iuncto, ꝙ potuiſſet iterare, ſi uo
luiſſet, & noluit, non eſſet iudicandus ani-
mus occidendi, ubi tñ allegaretur animus
debilitandi, in dubio.n. creditur, ꝙ fuerit
animus occidendi ex qualitate iniũ. Sed
in his caſibus adſunt præſumptiones, quæ
tollunt illam, iuxta l.diuus, ff. de in integrũ
reſtitutio. Sit igitur iudex oculatus multũ,
& cautè aduertat ad factum, & facti qua-
litates. Alia circa animum occidendi la-
tiùs dicam infra in materia homicidij.

113 Secundò quæro, quare † in inquiſitio-
ne apponatur illa uerba, Scienter & dolo-
sè. Et dic, ꝙ ideo fit, quia ſine dolo nõ poſ-
ſet, imponi pœna corporalis, ut tradit Bar.
in leg.1.§.1.ff. ſi quis teſt. liber eſſe iuſ. fue-
rit. ut per Marian. ubi ſupra, quæſtio.47. &
Ang. in gl. ſcienter dolosè. Non tamen ſunt
neceſſaria in his, quæ naturaliter illicita
ſunt, vt homicidio, furto, falſo, & ſimilibus
quia in iſti præſumitur dolus, l.1. C. de ſi-
carijs, & Bart. in leg. dolum, ubi uide, C. de
dolo. & ubi ſupra in dicto §.1. quinimò ta-
lia delicta non ſolum habent hanc prǽſum
ptionem, imò a dolo eſſentiam accipiunt,
& ſine eo exiſtere non poſſunt. Barr. in l.ſi
is qui, §.fin. ff. de fur. et in d.l.1.§.1 ff. ſi quis
teſtamen. liber eſſe iuſſus fuer. et Aret. in
conſi. 30. columna ſecunda. Adeo ꝙ licet
quælibet excuſet a dolo, l. igitur poteſt, ff.
de liber. cauſa. tamen fallit in delictis, quia
non præſumitur, quod iuſta cauſa moue-
rit delinquentem, ut per Areti. dicto con-
ſilio, columna 2. et Alexand. conſilio 203.
114 colum. penult. uolumin. primo. Sunt † ta-
men multæ præſumptiones, quæ faciunt
ceſſare dolum in homicidio, ut eſt gl. in d.
l.1.C. de ſicar. et ibi Doctor. Cœpol conſil.
33.colum.3. et latius in conſi 31. ubi cumu
lat decem præſumptiones, et inter alias po
nit hanc, Quando quis ſponte ſe conſti-
tuit, quam præſumptionem haberem pro
legitima, vbi iudex, in cuius carcere ſe con-
ſtituit, non diligeret pecunias, ſed hono-
rem ſuum, ſed quis eſt, hic, et laudabimus
eum? Sunt igitur optimè dicta uerba,
Scienter, et dolosè, in ijs, quæ de ſui na
tura non ſunt illicita, ut receptare banni-
tum, frumenta uehere extra dominium

E prohi-

prohibentibus ordinibus huius dominij, & ſimilia dicta committere, quæ ciuilia ſunt, non autem naturalia. Tertiò quæro
115 † quare apponatur illud uerbum, appenſatè, Dic, quia eſt grauius delictum, quod committitur animo quieto, & deliberatè, quàm ex prouocatione, & in rixa, l. reſpiciendum, §. delinquunt. ff. de pœ. Et ideo committens homicidium deliberatè, facit ſe indignum gratia illius delicti, ſecundum laudabile inſtitutum Principum noſtro R. licèt tamen quandoque in his caſibus maxima ex cauſa concernente conſeruationem totius dominij, viderim huius ianuæ ferreas poſtes aperiri. Scias tamen, quod
116 † occidens in rixa hominem, punitur nō minus grauiter quàm ſi id faciat deliberatè, l. fi. ff. de ſi cap. & Bart. in 1. col. .. opp. & ita Aret. in d. conſ. 80. colu. 2. Nec tibi mirum uideatur, quòd in eandem pœnam uterque incidat, cum tamē unum delictū, ſit altero grauius, quia hoc permittitur in infinitis caſibus. ut in toto tit. ff. ad l. Cor. de ſic. Nam ibi etiam in eandem pœnam incidit, qui hominem ueneno interimit, ſicut ille, qui cum armis, & tamē eſt grauius delictum, ut ibi patet. Poſſem allegare multa alia capita, ſiue exempla, quæ conſulto
117 prætermitto. Fateor tamen † ꝙ regulariter maior pęna maius delictum arguit, mi nor uerò minus eſſe indicat. ca. non afferamus ſtateras. 24. quæſt. 1. Bar. in l. lema. in prin. ff. de accuſ. & per Dec. in ca. at ſi clerici, in princ. 6. not. de iudic. & conſ. 65. & per Soccin. conſ. 157. Tamen eadem pęna non arguit æqualitatē in delictis, ſicut nec etiam ſemper maior pena arguit maius delictum, vt notatur in cap. admonere 33. quęſt. 2. Et licèt iudex poſſit imponere eādem pœnam cauſa homicidij prouocati, quæ pro deliberato imponenda eſt poteſt tamen etiam non imponere mutando illam, ut per Abb. in c. dilecti filij. de exc. & alibi, & refert Felin. in eod. ca. col. pen. in princ. ubi omnino uide. Sed non ſeruatur, in domino noſtro, quia nec Princeps nec Senatus pateretur, ut prætores, & alij iudices maleficiorum mutarent talem pœnam, maximè ſi de homicidio agatur. Eſt
118 tamen aduertendum, an † hæc prouocatio ab offendēte prouenerit, quia tunc ſibi non prodeſſet, argum. l. quoniam multa facinora, C. ad legem Iul. de vi public. & dicam infra latè in materia homicidij, vnde in Senatu Regio tempore Gallorū, etiam ꝙ homicidiū eſſet patratū in rixa, tamen ſi orta erat rixa ab homicidia, vel non concedebatur gratia abſque maxima difficultate vel ſi concedebatur, imponebatur homicidæ aliqua pœna pecuniaria, uel exiliū ad tempus, & ita vidi ſæpius tunc ſeruari, ꝙ etiam his temporibus in hoc domino obſeruatur ſub inuictiſſimo Carolo Quinto
119 Imperatore. Quæritur, etiam quare † apponantur illa verba, Mouendo ſe de loco ad locum fecit inſultum? Et dic, ꝙ tunc eſt inſultus qn̄ quis ſe mouet de loco ad locū
120 vnde † ſi mecū ſis in itinere, uel menſa, & te occido, vel vulnero, non dicor inſultum facere, vt per Ang. in gl. fecit inſultum, & Mattan. in quæſt. 49. vbi ſupra. Vnde ſi duo non mouentes ſe de loco ad locum, incipiunt rixam, & ſe offendunt, nō dicitur inſultus, vt per Are. conſi. 34. in penulti. colu. in verſic. non licuit. & nota ſemper d. deciſio. Bald. in cap. 1. §. ſimiliter, col. 2. in prin. quibus modis feudum amittatur, ubi tenet, quod non dicitur inſultus, quando non te poſſum offendere, & licet, quando ſum intrurri aduerſum te, qui in alia, repertis dicar inſultum facere contra turrim, non tamen dicor illud facere contra perſonam, ita ibi Bal. Vnde poſſet inferri ad arduam
121 quōnem, nam ſcis † ꝙ qui offendit perſonam Principis, vel aſſiſtentem lateri eius incidit in grauiſſimam pœnam, quę etiam egreditur perſonam delinquentis, iuxta l. quiſquis, C. ad legem Iuliam maieſtat. per quam, nec legitima debetur filiis, & priuantur ſucceſſione. Pone modo, ꝙ Princeps ſit in ciuitate, quæ obſeſſa ſit ab hoſtibus, inter quos aliqui adſint ex ſubditis ſuis, an dicantur committere rebellionem in perſonam Principis? Et videtur eos committere, quia obſident ciuitatem, in qua eſt perſona Principis. Tamen deciſio, de qua ſupra contrarium probat, & maximè, quia lex quiſquis. loquitur ibi proditionē quis aduerſatur perſonæ Principis, ſi bene illam uides, in principio. Et ita glo. & Bar. in ſummario ibi, dicam infra titu. de crimine læſæ maieſt. in uerſ. lex fi. ff. eod. Hoc unum non prætereo hoc in loco, quòd dum eſſem fiſcalis poſt huiuſmodi obſidionem, per hæc

funda-

ſundamenta auctor fui, nè infiniti ciues huius dominij qui erant cum Gallis, aduerſus Principem noſtrum obſeſſum, uel ut melius loquar, eorum filij pœna dictæ l. quiſquis punirentur. Quare apponuntur illa uerba contumelioſa, & iniurioſa? Dic
122 ut denotetur hæc ſpecies delicti. Nam† ſi ſingulariter multa delicta parata ſunt, ponenda etiam ſunt particulatim in inquiſitione. Et eodem mō ſi ſimul parata ſunt ꝑt ẽt in inquiſitione ponenda ſunt cõiunctim prout commiſſa fuerint, quoniam uel multiplicatur pœna, uel quæ ſola eſt, aggrauatur. leg. nunquam plura, ff. de priuatis delictis, & ibi Bar. & Bal. in l. ſi familia, ff. de iuriſdict. omnium iud. Bald. 2. uolum conſ. 351. Bart. conſil. 108. & conſil. 233. Feder. plene conſi. 7. column. penult. in fina. & ſequen. & Bald. 2. vol. conſ. 259. & 4. uolum. conſil. 387. & 5. conſil. 47. & 348. Soccin. conſi. 33. uolumn 4. & (?)cepo la conſil. 77. poſt principium & conſilio. 78. columna fina. in quibus locis plura latè circa materiam, dictæ legis nunquam. quando ſcilicet dicantur plura delicta, vel vnum tantum & quando vnica pœna imponatur, uel diuerſa, & quæ dicantur verba iniurioſa, vide Barto. in l. item apud Labeonem. §. ait prætor, ff. de iniur. Angel. in gloſſ. contumelioſa. & iniurioſa. & per Soccin. conſilio 164. columna 1. & 2. Et ſcias, quod
123 †pro qualibet minima iniuria poteſt agi actione iniuriarũ, textus eſt in cap. cum te. de re iudic. Vnde alias condemnatus quidam fuit, qui dixerat mulieri. Tu me pari la pota da Modena. Si autem qui iniuriam profert dicat verum, non uidetur eum eſſe puniri, l. cum qui nocentem. in princ ff. de iniur. Tamen. Felin. tenet contrarium in dicto cap. cum te. ad finem. & benè per tex. in le. iuſtiſſimos. C. de offi. rect. & etiam Abb. in dicto cap. in fin. Ve-
124 ritas † igitur conuitij non eximit quem ab hac actione, & in dubio præſumitur aīo iniuriæ inferendæ quis conuitium dixiſſe, l. ſi non conuitij. C. de iniurijs. Fallit in iudicio, ita Abb. & Felin. vbi ſupra, & Roman. conſ. 96. column. 2. & res iudicio pendet a futuro euentu, quia ſi conſtiterit uerum dixiſſe, ceſſat actio iniuriarum alias, ſecus ut in dictis locis. Sed
125 † quando extra iudicium, & tamen cum cauſa, tex. eſt in l. item apud Labeonem, §. ſi quis Aſtrologus, ff de iniur. & ibi glo. parua in uerbo, ſi quis. Vnde dixit text. in l. quiſquis, C. de poſtulando, & ibi gl. in uer-
126 bo, utilitas† ꝙ aduocatus poteſt obijcere conuitia in alteram partem, quantum poſ
127 ſit utilitas cauſæ. Propterea † poſſum ẽt ire ad ſuperiorem, & narrare, quod talis iudex tulit ſententiam iniuſtam, ad hoc, ut eum puniat. & moderetur ſententiam. ita Rom. conſ. 378. col. 2. & ita quotidie uideo fieri in Senatu, & res de plano procedit, quando exprimitur cauſa, ut puniatur, uel retractetur ſententia, ſed ſi ſimpliciter narro ſuperiori talem tuliſſe falſam ſententiã, aliud uidetur per dictam l. ſi non conuitij, tamen idem uidetur etiam tunc dicẽdum, quia præſupponitur iuiſſe ad ſuperiorem, vt caſtigetur iudex, uel ut retractetur ſententia. Et de materia uide Alexander, & Doctores, in l. fina. ff. quod quiſque iuris. Felin. in capitu. de exceptione, in fine, & in cap. dilecti, col. 6. eod. titu. ubi ponit reme-
128 dium † euitandi actionem iniuriarum, ut reuocetur uerbum iniurioſum. Dicam
129 his latius infra, in titu. de iniur. Et † quæ dicantur uerba diffamatoria, & infamatoria, & an blaſphemare ſit uerbum iniurioſum, & quæ differentia ſit inter blaſphemare, & maledicere, uide Bart. & Doct. in l. turpia, ff. de l. 1. & Doc. in d. c. cum te. de re iud. in l. itẽ apud Labeonẽ, §. ſed quod adijcitur, ff. de iniur. Et quid ſit blaſphemia, & qua pœna puniatur blaſphemia, uide ultra Ang. & Auguſ. de Arim. ad eum Ang. ubi ſupra, D. Ant. Corſ. in rubr. de iureiurando. in uerſ. 10. quæro. & Iaſ. poſt Bar. in l. ait prætor, la prima, §. iurari, ff. de iureiur. Super hoc tamen habemus Decretum æditum ſuperioribus annis ſub duce noſtro Franciſco II. ultra alia decreta aliqñ ædita per alios principes Et nemini dubium eſt,
130 † quod iniurioſe loqui de Deo, Virgine Maria, & Sanctis eſt blaſphemare, & maledictum proferre, quod dum refertur ad Deum, & diuinam maieſtatẽ, ſimpliciter, de blaſphemia, dum homines, aliquando maledictum, & aliquando blaſphemia, ita Bar. in l. item apud Labeonem. §. ait prætor, ff. de iniur. per Bal & Ang. in l. 1. C. ſi quis imp. maled. & ideo dicit Hoſtiẽſis in titulo de maled. §. fi. col. 1. ꝙ dicitur blaſ-

phemus, qui vituperoſe loquitur de Deo ſicut de vno ſceleſto: exēpla patent, & aliqua recenſerem, quæ etiam nunc malo in vſu ſunt, ſed obtupeſco ea cogitās, nedum commemorare poſſum, & vidēdus eſt Iaſ. in l. 3. §. iurati, colu 3. qui dicit, quòd propriè blaſphemia eſt, quando aliquis in contemptum Dei aliquid dicit, uel turpia & ſcelerata uerba in Deum profert, exempla ponendo de quibus ibi. Sed ſi quis iurat ꝑ capillos Dei, ventrem, ſanguinē, corpus & ſimilia, an dicatur blaſphemare: videtur ꝙ non, vbi iuret aliquid aſſerendo, ſecus ſi ita iuret deteſtando: vel vituperādo qa tunc punitur pena blaſphemię, de qua in cap. 2. de maleſi. Iaſ. in dicto §. iurati: dicit ſimpliciter, ꝙ talis iurans propriè dicitur blaſphemare. Bart. etiam in Auth. ut non lux contra nat. uult, ꝙ talis iurans per membra Dei dicatur blaſphemus, & ideo, infert ad ſtatutum, & ponderat tex. ibi, & alium in ca. ſi quis per capillum. 22. quæſtio prima, qui bene probant. Eſt verum quod opinio Hoſtienſis poteſt defendi quia diſtinguit, cogita. Ego ſum ſimpliciter cum illa opinione, ꝙ ſit blaſphemia, etiam quòd aſſerat: quia eo modo dicitur iurare in contemptum fidei noſtrę atque nulla habita ratione talis iuramenti, ſiue uerū, ſiue falſum dicat dicitur blaſ-
331 phemare & † puniri debet pœna legis, quę eſt ultimi ſupplicij, iuxta d. tex. in Authen. vt non lux. cōtra nat. hoc colligo ex dicto. Salic. in l [illegible]. C. de rebus cre. ubi omnino [illegible]. Et [illegible]o tale iuramentum per ſacra prohibita ſimpliciter eſt dannatum, Bartol. & Doctor. in dicto. §. iurati. Sed ſi iuretur ꝑ ſacra licita, tunc diſtinguitur utrum uerum dicat, an ne ut latius ibi per eum. Ex quibus, dum ordinarem decretum his diebus proximè præteritis iuſſu Senatus, ſuper blaſphemia, quamuis multi uellent, ꝙ tacerem differentia inter blaſphemantes, & iurantes per membra, ſentientes hoc iuramentum non eſſe blaſphemiam, tamen cognoſcens rem aliter ſe habere, ſimpliciter prohibui blaſphemiam, & maledicta in Deum, Matrem, & Sanctos. Verum, quia aliquando proferuntur adeo ſcelerate, ut etiam parietibus horrorem incurerent, addidi, ꝙ vbi ex natura blaſphemiæ grauior pœna adhibenda eſſet, quòd eo in caſu ſit in arbitrio iudicis arbitrari ēt uſque ad vltimum ſupplicium, iuxta l. ad beſtias, ff. de pęn. & l. ſi hominem. cum ſi ſt. man Reliqua vide per Iaſ. in dicto §. iurati vbi omnino, & per Ang. Aret. in glo. in uerba iniurioſa, & contumclioſa. & ubi in apoſtillis. Aduerte tamen, quia Bart. in dicto. §. ait prætor in l. uem apud Labeonem. videtur, predictam concluſionem, quòd omne maledictum in Deum, & Sanctos ſit blaſphemia reſtringere ad maledictum imprecatiuum alicuius mali quò ad futurum: ſed nihil eſt, quia loquitur de blaſphemia in omnes, ut ibi. Nam vult, quòd etiam in homines blaſphemetur, intelligēdo eo in caſu blaſphemiam per imprecationem mali in futurum, ad differētiā maledicti qđ in homines eſt aliquid mali dicere, quò ad præſens, vel præteritū. Communis tamen uſus loquendi, non patitur, qđ in homines dicatur blaſphemia: & ſi vis perfecte ſcire, quando dicatur blaſphemia, vide Soc. conſilio 102. maxime columna tertia, uerſiculo quidquid autē. ubi concludit, ꝙ vbi Deo detrahitur ex his quæ ſunt in eius diuinitate, uel vbi Deo attribuitur id, quod non eſt, ſiue id quod non conuenit, tunc dicitur blaſphemia. allegat Thomam, Ambroſium, & alia. ſit ideo ſi diceretur ad corporis Chriſti, uel Virginis, uel Sanctorum, non diceretur blaſphemia, quia corpus, & ſanguinem habuerunt. Non obſtat text. in Authent. ut non lux. contra naturam, quia loquitur de Deo: fateor, ꝙ ſi nominaretur, membrum, quod etiam eſſet turpe nominare in homine, quòd forte: aliud eſſet, Quia uerum eſt, quod turpiter de Deo, & Virgine dicitur, iuxtà ea, quæ dixi ſupra, poſt Iaſ. in §. iurati. & quod ſit turpiter loqui, & ſi habuerint talia membra, dicit, explicitè Soccin. in dicto conſilio 102. colum. 4. in fine, & ſeq. qui etiam per uerbum, fortè vult ꝙ ſit blaſphemare, benè clarè uult, quòd nō ſit blaſphemare, quando etiam, dicitur, ad corpus uel ſanguinē Chriſti non Dei: quia talia, membra non ſunt impudica. Concluſio eſt igitur, quòd non ſolum dicitur blaſphemia, quando attribuitur ei addendo, uel minuendo, quod nō eſt, ſed & quando habetur turpiter ſermo de Deo, quia ſatis tribuitur ei quod non

eſt,

eſt, dum obſcœna, & impudica uerba de eo
132 proferuntur. Et ſcias, ꝙ † hoc delictum eſt
mistum, in quo poteſt procedi tam per iudi
cem eccleſiaſticum, quam ſecularem, & pu
nitio unius nō facit, qui alter, & ipſe poſſit
ſuam pœnā imponere. Caſus eſt in d. ca. 2.
de ma'e. vbi Abb. & Doct. niſi tamen incipe
remus à pęna iuris ciuilis, quę eſt pęna mor
tis iuxta d. text. vt non lux. cont. nat. quia
133 mors omnia ſoluit. Et † quid ſit periuriū,
& qua pęna puniatur periu⁹? vide Docto.
vbi ſupra, & Soc. conſi. 7. col. fin. D. Marc Ba
uer. in tract. iuramēti in 7. priuileg. & Iaſ. in
l. ſi duo patroni. §. ſi quis iurauerit. ff. de iu.
iur. & quia Card. in cler. 1. §. 14. q. de ſpon.
dicit, q᷑ eſt crimen periurij maius homici-
dio, adulterio, & furto, quod idē cōfirmat
Abb. in ca. ſicut. de teſti. & Bauerra vbi ſu-
pra, de hoc dubitans, quia eſt gl. in contra-
rium, de qua Card. non fuit memor. in c. il-
le, qui hominem. 22. q. 5. & 13. diſt. c. 1. ſub-
dit hæc verba, illud enim certiſſimū eſt, ꝙ
q inducit aliū ad periuriū, maius peccatū
committit quā homicidia, vt probat caſus
in d. c. ille. & ibi glo. de quo etiam per Car.
in d. cle. 1. §. fina. in 12. q. de pœna etiam
periurii habemus ſtatutum in hac ciuitate,
q᷑ magis ſeruatum, quàm decretū memo-
ratū de blaſphemantem, quia minus curan
tur quæ ad Deū attinent, quàm quæ ad ho
mines, Nam quia blaſphemia ſolum Deū
offendit nemo eſt qui quærat vl ciſca hanc
iniuriam, in periuro uero, quia pars lædi-
tur, ideo pro eo quod cuiuſque intereſt, in
ſtatur. Et quia ſupra in uerſ. Et quia vidiſtis
ꝙ fama reſeruaui materiam iuriſdictionis
poſt omnem tractatum inquiſitionis, quæ
ad eā maxime cōuenit, ex quo princ. pale ex
quiſitum eſt, Quòd iudex ſit competens,
ideo de ea nunc aliqua ſubijciam.

Tit. de Foro competenti.

SVMMAE.

1 *Iudex competens dicitur quinque ex cauſis.*
2 *Iudex habens merum, & mixtum Imperium poteſt cognoſcere de quolibet delicto inter ſubditos ſuos, niſi ſpecialiter datus ſit aliquis iudex ſuper aliquo delicto.*
3 *Iudex in quibus caſibus poſſit declinare iuriſdictionem iudicis ordinarij, & ſubire iudicium magiſtri militum.*
4 *Præfectus caſtri portæ Iouis cognoſcit tantum ratione delictorum in caſtro a militib. commiſſorum.*
5 *Prætor quando poſſit cognoſcere ſuper delicto a familia ſua, vel contra commiſſo.*
6 *Appellari non poteſt a ſententia per prætorem lata contra vnum ex familia ſua*
7 *Prætor alicuius loci fundatam habet iuriſdictionem, quo ad omnes cauſas in illo loco.*
8 *Decreti de maiori magiſtratu Mediolani uerba.*
9 *Ciuitas quæ ſemper fuit caput, & nunquam habuit ſeparationem ab aliquo loco ſi infeudetur, non comprehenditur in decreto maioris magiſtratus.*
10 *Maior magiſtratus loci ſeparati eſt ille, qui eſt iudex in ciuitate, a qua facta eſt ſeparatio.*
11 *Feudatarij prætor non cognoſcit contra comprehenſos in decreto in ſua iuriſdictione delictum committentes.*
12 *Feudatarij prætor iudex eſt in cauſis ciuilibus vſque ad certam ſummam contra comprehenſos in decreto maioris magiſtratus.*
13 *Maior magiſtratus quando ſit iudex inter ciuem & feudatarium.*
14 *Forenſis non gaudet beneficio decreti maioris magiſtratus.*
15 *Feudatario ſubditus, ſiue conueniat ſubditum alteri feudatario ſiue delinquant in iuriſdictione alterius feudatarij, cognitio ſpectat ad prætorem feudatarij.*
16 *Forenſis ſi offendat forenſem in terra feudatarij, cognitio ſpectat ad prætorem feudatarij.*
17 *Subditus decreto maioris magiſtratu poteſt prorogare iuriſditionem prætorijs feudatarij.*
18 *Feudatarij prætor poteſt ex officio punire ſubditum ſuum, qui offenderit ciuem, uel nobilem, ſecus parte inſtante.*
19 *Feudatarij ſubditus, ſi occidat ſacerdotem, ad quem ſpectet cognitio, ſtante decreto maioris magiſtratus.*
20 *Maior magiſtratus cognoſcit, quando controuerſia eſt inter plures, quorum vnus eſt ſubditus decreto maioris magiſtratus, ſecus ſi non eſt ſubditus, ut ſacerdos, quia tunc prætor feudatarij cognoſceret.*
21 *Maior magiſtratus cognoſcit, quando quis aſſerit ſe ſubditum maiori magiſtratui, & prætor feudatarij negat.*

22 *Maſſarius ciuis dicitur ſubditus maiori magiſtratui quando maior pars bonorum a ciue eſt conducta.*

23 *Inquilinus ciuis in villa ſubconductor, & negociorum geſtor, non dicitur ſubditus maiori magiſtratui.*

24 *Ciuis ficte, uidelicet quando ſimpliciter illi conceſſa eſt ciuilitas, & quando in omnibus, & per omnia eſt factus ciuis, & quando quo ad forum ciuis eſſet factus, comprehenditur in decreto maioris magiſtratus.*

25 *Ciuilitas conceſſa poſt ius feudatario quæſitum, præiudicat ſi ciuis effectus eat habitatum ciuitatem ſecus ſi non eat.*

26 *Ciuis quis dicatur.*

Incolà quis dicatur habere.

Domicilium quis dicatur habere.

27 *Origo propria, vel paterna facit quem ciuem, non origo antiquorum.*

28 *Ciuilitas patris, quæ per originem contrahitur tranſit in filium, non ciuilitas ex domicilio patris quæſita.*

29 *Ciuilitas propriè dicitur, quæ per originem quæritur.*

30 *Domicilium inducit ciuilitatem, vt poſſit ibi quis conueniri.*

31 *Habitatio lònga, ut decennij, facit quem vere ciuem.*

32 *Origo in comitatu de iure facit quem ciuem ciuitatis licet per decretum aliud ſit.*

33 *Ciues ciuitatis ſunt, qui æſtimum habent in ciuitate non in comitatu.*

34 *Ciues forenſes non comprehenduntur in decreto maioris magiſtratus.*

35 *Nobiles forenſes dicuntur, qui æſtimum habent in comitatu.*

36 *Nobilis licet pauper, qui in villa habitet, & opera ruſticana faciat, ſi non ſoluit onera cum communi comprehenditur in decreto maioris magiſtratus.*

37 *Originarius feudatarij, ſi incola fiat ciuitatis, ſubijcitur decreto maioris magiſtratus.*

38 *Feudatarius, qui habet regalia, & iura imperij poteſt cognoſcere in cauſa, quam haberet cum ſubdito suo.*

39 *Dux Mediolanis iudex eſt in cauſis inter ſe, & feudatarium ſuum, quando diſputaretur an in pœnam priuationis incidiſſet, non pars curiæ.*

40 *Priuilegium ſpeciale, quo conferuntur oĩa iura imperij, facit talem principem iudicem inter, ſe & feudatarios ſuos, non generale.*

41 *Sententia contra ſubditum feudatarij, in fauorem maioris magiſtratus, etiam reſpectu ſubiectionis, lata, non præiudicat feudatario in petitorio, aut in poſſeſſorio, niſi feudatarius ſciens pateretur exequi ſententiam, quia tunc in poſſeſſorio præiudicaret.*

42 *Sententia inter duos dominos de ſubiectione vnius ſubditi lata, an præiudicet ſubiecto?*

43 *Decretum maioris magiſtratus comprehendit etiam vice comites, & alios, qui priuilegia habent ab imperatoribus, & non petunt confirmatione.*

42 *Feudatarius fundatã habet intentionem contra incolam loci infeudati, ẽt quod declinauerit iuriſdictionem ſed tunc Senatus prouidet.*

45 *Feudatarius non cognoſcit in cauſis appellationum a ſententijs per prætorem ſuum latis.*

46 *Forenſis ratione commiſſi delicti efficitur de foro prætoris illius loci, vbi commiſſum eſt, quo ad omnem effectum, & puniendi præſentem & citandi abſentem, & petendi a iudice originis, uel domicilij, quod remittatur reus.*

47 *Forenſes delinquentes in dominio Mediolani citantur à iudicibus per edicta.*

48 *Iudex loci delicti poteſt petere à iudice originis, & domicilij, quod ſibi reum remittat, ſiue ante ſententiam, ſiue poſt, quod ad executionem, niſi iudex requiſitus perueniſſet in procedendo.*

49 *Decretum maioris magiſtratus potuit a Principe promulgari ad moderandam iuriſdictionem feudatariorum uita legis generalis*

50 *Iudex requiſitus, ut reum remittat, debet prius cognoſcere, an adſit aliqua ſuſpicio delicti, ut quis coram iudice delicti fuerit contumax.*

51 *Iudex requiſitus ut reum remittat, non debet remittere, ſi nihil ſiniſtri in reo ſibi appareat.*

52 *Remiſſio rei non poteſt peti a iudice, qui nullam iuriſdictionem habet in reum.*

53 *Remiſſio peti non poteſt a iudice non habente iuriſdictionem, etiam quando ſunt in eodem dominio iuriſdictiones, nec conſuetudo in contrarium ualet.*

54 *Remiſſio de conſuetudine fit a iudice habente iuriſdictionem, quandò ſub eodem dominio ſunt iuriſdictiones.*

55 *Conſuetudo, ut nõ fiat remiſſio, inducta dicitur, quando ſæpius petita eſt, & ſemper denegata.*

56 *Con-*

56 *Conſuetudo, quod remiſſio non fiat à iudice, qui habet iuriſdictione in reum, non valet, niſi in eo loco procederetur contra reum.*

57 *Remiſſio non habet locum in eodem dominio, quando in eo adeſt capitaneus iuſtitiæ, & ſuper vno delicto tantum proceditur.*

58 *Remiſſio habet locum etiam in eadem ciuitate quando proceditur ſuper diuerſis delictis, vt a prætore ad capitaneum.*

59 *Locus qui attendatur, quando delictum principium habuit in vno, & finem in alio.*

60 *Delictum commiſſum in confinibus, cognoſcitur per iudices vtriuſque territorij.*

61 *Reus ſi neget in tali loco commiſiſſe delictum, an ſit iudex, qui contra eum procedit.*

62 *Locus delicti quando attendatur, & quando non in pluribus quæſtionibus.*

63 *Locus delicti tantum attenditur, & non originis vel domicilij in eo delinquens poſſit puniri quando in loco non eſſet delictum, ſi ibi commiſſum eſſet, vt contra bannitum, & contra hoſtem.*

64 *Delinquens in territorio ciuitatis fœderatæ loco originis contra hoſtem domini tali loci, non poteſt puniri ad requiſitionem ciuitatis fœderatæ.*

65 *Aſſaſſinus, qui pecunia occidit vel occidi fecit Chriſtianum, non poteſt puniri, niſi vbi ſortitur forum vel ratione delicti, vel domicilij vel originis.*

66 *Aſſaſſinus non poteſt puniri à iudice competenti, niſi conſtet de delicto, ſaltem probabilib. argumentis.*

67 *Aſſaſſinus poteſt vbique puniri, poſtquam conſtiterit de delicto, & declaratum fuerit per iudicem competentem conſtare.*

68 *Aſſaſſinus ſubſiſtentib. probabilibus argumentis, in contumaciam bannitus etiam banno Pontificio, vel Cæſareo, non ſtatutorum, non poteſt impune offendi extra territorium Pontificij vel Cæſaris.*

69 *Territorium alienum præſtat ſaluum conductum.*

70 *Vagabundus delinquens poteſt vbique conueniri.*

71 *Iudex cuius iuriſdictio fuerit prorogata, poteſt punire delinquentem, licet alias non poſſet.*

72 *Conuerſans in aliquo loco ſæpius non poteſt propter ibi conueniri, niſi decennalis fuerit conuerſatio.*

73 *Forum ratione originis quis ſortitur.*

74 *Forum ratione domicilij quis ſortitur.*

75 *Forum communis patriæ Roma.*

76 *Princeps trahens ad ſe aliquam cauſam, nunquam poteſt dici iudex incompetens, ſicut nec Senatus.*

77 *Princeps dicitur habere omnes dignitates.*

78 *Senatus Mediolani ex ordinibus ſuis non poteſt de omnibus cauſis cognoſcere.*

79 *Iudex unius fori competenti præueniens in procedendo alium, facit illum ſilere ſiue præueniens ſi ſit maior, ſiue maior, ſiue eiuſdem dominij, ſiue alterius.*

80 *Iudex præueniens alium fraudulentur, non impedit proceſſum alterius præuenti, ſed vterque valet.*

81 *Iudex præueniens alium iudicem, ita demum impedit illum, ſi obijciatur de præuentione, alias vtriuſque proceſſus, & ſententia valet.*

82 *Præuentio non poteſt allegari ab inquiſitio in loco, vbi inquiſitus eſt contumax.*

83 *Condemnatus in duobus locis poteſt cogi ad ſolutionem vtriuſque pœnæ, niſi quando condemnatus in ſecundo loco, iam ſoluiſſet pœnam ſententiæ primæ.*

84 *Solutio primæ pœnæ quando non impedit exactionem ſecundæ*

85 *Gratia a Principe conceſſa pro delicto in ſuo territorio commiſſo, non liberat delinquentē à pœna in alio territorio imponenda.*

86 *Executio ſententiæ à iudice unius fori latæ poteſt peti à iudice alterius fori, ſiue ſint eiuſdem dominij, ſiue & quomodo.*

87 *Executor requiſitus in cauſa ciuili tenetur exequi abſque alia cognitione, ſi non poteſt illa cauſa cognoſcere, ſecus in criminali.*

88 *Executor requiſitus debet citare partem, contra quam petitur executio, & cognoſcere ſummatim circa merita, & monere iudicem petentem executionem.*

89 *Executor requiſitus debet cognoſcere circa nullitatis exceptionem, & ſe informare de his, quæ conueniunt executori.*

90 *Executor ſecularis poteſt cognoſcere ex integro de delicto, quod pertinet etiam ad cognitionem ſuam.*

91 *Executor quibus caſib. cognoſcat, & quid ſi deneget executionem.*

92 *Delegatus an poſſit implorare brachium alterius iudicis pro executione ſuæ ſententiæ.*

93 *Executor requiſitus ſi non uult exequi, uel iudex, qui tulit ſententiam, ſi non uult ſcribere pro executione, quid fieri oporteat.*

64 *Executio ſententiarum ſi petitur ex vrbe Roma Senatus prius conſiderat, an latæ fuerint in contumaciam citato lapide, an vero fuerint intimatæ, & non ſit appellatum.*

65 *Solutio condemnationis primæ, etiam quod ſit minor, quam ſecunda facit quod poſtea ſileat ſecunda.*

96 *Præuentio poteſt à iudice primo allegari contra ſecundum, & à primo accuſatore, vt impediat iudicem poſtea inquirentem ſed primo caſu non prodeſt propter conſuetudinem Italiæ, vt non fiat remiſſio ſecundo non prodeſt, niſi reus compareat in primo iudicio.*

97 *Captura in ſecundo iudicio præualet præuentioni factæ per primum iudicium.*

98 *Præuentio primi iudicis præualet, quando reus coram ſecundo iudice ſe conſtituit, maxime quando reus id facit, vt acrius iudicium effugiat.*

99 *Citatio verbalis an præponderet capturæ, & quid in eodem dominio, vel diuerſis, & quid Mediolani ſeruetur, & quid quando malitia interuenit.*

100 *Sententia abſolutoria lata in loco delicti parit exceptionem in loco domicilij.*

101 *Sententia abſolutoria lata in ſecundo iudicio præuento an pariat exceptionem in primo.*

102 *Præueniens iudex præfertur primo, quando procedit cum qualitate fortiore.*

103 *Præueniſſe Mediolani dicitur, qui primo inquiſiuit.*

104 *Præuentio ceſſat quando quis eadem hora conuenitur, uel inquiritur ſub duobus iudicib. & quid deberent tunc facere iudices, quid debeat etiam facere reus.*

105 *Citatio legitima, & durante inſtantia facta ſola ſufficit ad præuentionem.*

106 *Præuentionis materia a quibus tractetur.*

107 *Præuentio an indicatur, ſi reus intentat. l. diffamari?*

108 *Præuentionis effectus, ne continentia cauſæ diuidatur.*

109 *Mandans, & mandatarius homicidij an coram eodem iudice ſint conueniendi?*

110 *Mandans, & mandatarius, non dicuntur teneri ex facto eodem, maxime ſtante decreto Mediolani.*

111 *Dignior perſona trahit ad ſe minus dignam in iudicijs.*

112 *Bar. in l. præcipimus, §. eodem obſeruando. C. de appellat. quomodo ſit intelligendus.*

113 *L. nulli. C. de iud. quomodo ſit intelligenda.*

114 *Continentia cauſæ non debet diuidi etiam in criminali.*

115 *Sententia diuerſæ ex eodem facto ne oriantur vitandum eſt.*

116 *Plures obligati ex cauſa mutui ad centum danda, non debent neceſſario coram eodem iudice conueniri.*

117 *Connexitatis, & dependentiæ ratione qui non eſt iudex, efficitur iudex.*

118 *Magiſtratus ordinarius Mediolani eſt iudex, etiam inter priuatos, ubi cauſa habuit dependentiam a fiſco, & etiam ſuper oneribus ordinarijs inter priuatos.*

119 *Connexæ cauſæ quæ dicantur.*

120 *Iudex præparantis eſt iudex præparati.*

121 *Principalis cauſæ iudex eſt etiam iudex incidentis.*

122 *Criminalis cauſa præiudicat ciuili, & ideo concurſus earum impeditur.*

123 *Ciuilis cauſa ad inſtantiam fiſci intentata, non impedit quominus poſtea ad inſtantiam partis intentetur criminalis, & econtra.*

124 *Ciuili cauſa ceſſat, quando agitur criminaliter de falſo contra teſtes in ea productos.*

125 *Reconuentio facit, vt coram eodem iudice omnia tractentur.*

126 *Iudex laicus non poteſt contra clericus iudicare.*

127 *Imperator quando coronatus Canonicus ſancti Petri.*

128 *Clericus habitu, & tonſura non incedens, priuatur priuilegio fori abſque monitione.*

129 *Priuilegium capſi quis ſuadente, facilius perditur, quam priuilegium fori.*

130 *Conſuetudo, quod non incedens in habitu clericali gaudeat priuilegio clericali valet.*

131 *Iudex laicus poteſt cognoſcere contra clericum incorrigibilem.*

132 *Incorrigibilis dicitur omnis delinquens, qui non uult agere pœnitentiam etiam quod non ſit depoſitus, & alijs modis etiam.*

133 *Incorrigibilis a iudice eccleſiaſtico captus non eſt tradendus curiæ ſeculari.*

134 *Incorrigibilis reipſa, qui ſe quotidie ingerit in rebus enormib. et tamen in habitu incedit non poteſt degrauari, & curiæ ſeculari tradi.*

135 *Incorrigibilis clericus non degradatur, niſi in certis caſibus.*

136 *Incorrigibilis clericus etiam quod occidiſſet Papam ſi velit corrigi, non debet degradari, & curiæ ſeculari tradi, ſed debet detrudi in carcerem.*

Cle-

137 *Clericus non traditur curiæ ſeculari, etiam q. coniuraſſet contra principem ſuum ſecularem niſi ſit incorrigibilis.*

138 *incorrigibilis quomodo deprahendatur quis eſſe.*

139 *incorrigibilis non incedens in habitu, etiam non monitus ſi diu ſe immiſcet in rebus enormibus, per lit priuilegium fori.*

140 *Limitationes ſeptem cap. cum non ab homine, de iud. lic.*

141 *Aſſaſſinus dicitur, qui uel accepta pecunia occidit hominem, uel mandat occidi.*

142 *Aſſaſinus abſque eo q. ſit incorrigibilis, et abſq. degradatione, efficitur curiæ ſecularis.*

143 *Clericus non pōt conueniri ſub iudice laico ubi ampliationes, & limitationes, remiſſiue.*

144 *Clerico qui poſt delictum profeſſionem fecit prodeſt clericatus.*

145 *Clericatus priuilegium non prodeſt ei, qui poſt delictum fecit ſe clericum.*

146 *Laicus in cauſa indiuidua cum clerico conueniri debet coram iudice eccleſiaſtico.*

147 *Laicus cum clerico inquiſitus de aliquo crimine etiam ubi pœna ſanguinis ingereretur debet iudicari a iudice eccleſiaſtico, & ſi non plene punitus fuerit ab eccleſiaſtico, poterit a laico iudice puniri.*

148 *A diuncti ratione quando aliquid fiat quod aliter non fieret.*

149 *Laicus iudex poteſt clericum conuenire rōne tributi.*

150 *Laicus priuatus poteſt quandoque clericum capere.*

151 *Cognitio an quis ſit laicus, uel clericus, ſpectat ad iudicem eccleſiaſticum uocato tamen ſeculari.*

152 *Clericus incedens in habitu, uel quem clericum eſſe fama erat, ſtatim eſt remittendus ad eccleſiaſticum iudicem.*

153 *Clericus a iudice ſeculari captus ſi fateatur ſe nō incedere in habitu clericali, an tamen debeat remitti eccleſiaſtico.*

154 *Clericus ſit remittendus ad iudicem eccleſiaſticum, quando tantummodo eſt quæſtio, an incederet in habitu, & non de clericatu.*

155 *Iudex eccleſiaſticus quando concurrit cū ſeculari in cognitione, ſolus cognoſcit licet alias ambo concurrentes iudices cognoſcant.*

156 *Clericus pōt oſtendere inſtrumētum clericatus iudici laico ut eum inſtruat, etiam q. cognitio articuli an quis ſit clericus agitetur coram eccleſiaſtico.*

157 *Priuilegium à ſede Apoſtolica Regi Franciſco conceſſum q. clericus qui per quatuor menſes ante delictum non inceſſiſſet in habitu, non gauderet priuilegio clericatus.*

158 *Materia poteſtatis, quam habet iudex ſecularis in eccleſiaſticas perſonas, e contra, & per quos tractetur.*

159 *Iudex eccleſiaſticus extra terras Pontificis habet omnem poteſtatem in delictis eccleſiaſticis, ſecus in mixtis.*

160 *Hæreticus a vicario Epiſcopi, & inquiſitore declaratur hæreticus, et priuatur priuilegio clericatus, a iudice uero laico condēnatur ad mortem. Quod etiam poteſt facere eccleſiaſticus ſicut, & ad perpetuos carceres quamuis arctos.*

161 *Caueorum conſuetudo, in quas ponentur clerici, maxime tempore frigido reprobatur à iure canonico*

162 *Iudex laicus an teneatur ſtare proceſſui per inquiſitorem facto,*

163 *Verba, quibus utuntur inquiſitores in tradendo degradatos curiæ ſeculari.*

164 *Papa in terris imperii habet iuriſdictionem habitu, & poteſt ſi ſubditum Imperatoris in terris Imp abſq; literis ſubſidialibus citare.*

165 *Imperator, in terris feudatariȳ ſui poteſt citare ſubditum feudatarii.*

166 *Papa habet iuriſdictionem actu, in non recognoſcentem ſuperiorem.*

167 *Papa, & eius iudices eccleſiaſtici habent iuriſdictione ratione iuramenti contra laicos etiam in cauſis feudalibus.*

168 *Papæ iuriſdictio quæ ſit.*

169 *Papa extra imperium ſuum habeat poteſtatem in omnib ſpirctualibus, quam exercet.*

170 *Imperator iudex eſt in cauſa inter ipſum, & uaſallum ſuum, non pares curiæ, aut Papa.*

171 *Princeps non recognoſcens ſuperiorem, eſt iudex in cauſa inter eum, & uaſallum ſi uaſallus eſt ſubditus, ſecus ſi nō ſit ſubditus, quia tunc iudex eſt Papa.*

172 *Princeps non recognoſcens ſuperiorem non eſt iudex in feudo in cauſa inter ipſum, & uaſallum non ſubditum, ſed pares curiæ, ſi non ſint ſuſpecti.*

173 *Imperator, & quilibet feudatarius iudex eſt inter ſemetipſum, & uaſallum ſubditum, ubi non principaliter agitur de feudo ſed in conſequentia, ut quia de rebellione tractetur.*

174 *Princeps recognoſcens ſuperiorem eſt iudex in cauſa etiam feudali, inter ipſum, & ſubditum ſuum, ſtante conſuetudine uel decreto Mediolani.*

175 *Princeps contendentes de iuriſdictione alicuius ciuitatis uel caſtri ambo ſimul cognoſcunt hoc eſt, conſtituunt ſuos iudices cognatores niſi ratione delicti in dicto loco commiſſi procederent, quia tunc ſeparatim cognoſcerent.*

176 *Sententia lata ab uno Principe ſuper iuriſdictionis unius loci, an praeiudicet alteri ſcienti & non appellanti.*

177 *Pares curiae ſunt iudices in materia feudi, & quando ordinarius cognoſcat de qualitate feudi.*

178 *Sententia a non competenti iudice lata eſt nulla, & nunquam tranſit in iudicatum, etiam ſi eſſent tres conformes, niſi prorogata eſſet iuriſdictio.*

1[illegible] *Iuriſdictio prorogata non dicitur, etiam quod [illegible] in q[illegible]ſitione reus confeſſus ſit deli[illegible] al[illegible] ne [illegible]lia contradictione.*

1[illegible] *[illegible] prorogatur, etiam quod detur [illegible] in co[illegible].*

181 *Iudex competens [illegible] poteſt procedere in criminalibus, etiam quod prorogata ſit iuriſdictio iudicis competentis.*

182 *Inquiſitio [illegible] per iudicem originis uel dom[illegible] pro delicto extra territorium ſuum commiſſo.*

IN primis eſt ſciendum, in genere, quod † ad [illegible] cognoſcenda an iudex ſit competens, quinque ſunt conſiderãda, primo perſona, ut in iudice ordinario, an ſit iudex rei, uel cauſae, & in delegato ad delegãs habuerit ſicut [illegible] delegandi. l. 2. C. ſi a non competent. iud. fuer. iud. & in l. 1. C. qui pro ſui iura. Secundo cauſa ut ſi ad unam cãm eſt delegatus, non cognoſcit de alia l. ſi de poſſeſſione C. ſi à non competenti iudic. fuer. iudic niſi incidenter, l. quoties, C. de iudic. Tertio conſiderari dẽt res, quia in una re delegatus, ut in fundo, non poteſt in fructibus iudicare, de quo in l. 2. §. fi. ubi Bar. Bal & Ang. ff. de iudic. Quarto conſiderari debet tps, quia elapſo ſuo tempore, non poteſt ultra iudicare, l. cum, §. iudicare, ff. de iure omnium iudic. ubi uide Doc. Quinto, & ult. debet conſiderari locus, iuxta l. fi. ff. de iu. omn. iud. quando extra territoriũ iudicat. iuxta l. pen. ff. de iuſt. & iure quando extra locum maiorum poſſet tamen ex cauſa in qualibet parte ſui territorij iudicare, l. ſi locus. & ibi gl. & Doctores, ff. de [illegible] & hec per Ang. Aret. in §. ſi quis [illegible] a [illegible] quo Inſtit. de exceptionibus. Sed magis condeſcendendo ad ſpeciem, praeſertim in mate-
2 ria noſtra criminali, & fiſcali, dico † q iudex habens marũ, & mixtum imperiũ in aliquo loco, põt cognoſcere de omni delicto inter ſubditos ſuos, niſi in genere illo cãrum, in quo aliqd ſpecialiter eſt electus iudex, ut in ciuitate hac Mediolani [illegible] materia monetarum, in crimine laeſae maieſtatis, in cauſis pertinentibus ad reſtituendũ exules occaſione foederis initi inter ducẽ noſtrum & Caeſarem, & aliis & hoc, qn ex forma cõceſſionis iudex ordinarius eſt priuatus iuriſdictione in illo genere. Ceterum ſi non eſt priuatus, talis iuriſdictio [illegible] data addendo ei [illegible] ſuperiori, & ſic uterque erit iudex. tex. eſt in l. ſi in uerſic. [illegible] tamen C. de iuriſd. omn. in d. l. 1. C. de o[illegible] praefe. urbanorum, & ibi Bar. ad [illegible] alibi ſaepe, eſt cõis opinion ſecundum Aret. in l. quod rerum, §. ſi quis poſt, colum. 3. [illegible] Decim. in capitulo cum M. de conſtitution. in ultima columna, & per eundem in conſilio tertio, columna prima, & ſequen. & ibi uide. Videt [illegible] agitur ſunt conceſſiones, quae ſi priuant ordinarios, nõ poſſunt per eos [illegible], aliter [illegible], & ideo locus erit praeuentionis, [illegible] eſt in facultate rei dicere, Volo, ut me conueniat magis ſub illo. l. 2. §. 1. ff. de eo, quod cer. loco niſi ĩn plures iudices eſſent dati [illegible] ore eius, Authẽ. habita. C. ne fil. pro pat. et per Doc. ubi ſu-
3 pra, et Iaſ. in dicto §. prim. Sed † an miles habeat priuilegium, ut pro delicto ſuo poſſit dicere, Nolo conueniri, niſi ſub magiſt. milit. Et dicit habere in crimi militarib. ut qñ uendit arma, non in cõibus, ut furto, homicidio, et ſimilibus ita glo. ſic declarans tex. illum in l. magiſteriae. C. de iuriſdic. om. iud. in qua materia uide omnino Salic. ibi latius diſtinguentem, et in effectu concludentem, q in delicto militario, et alio non magno, ſed mediocri, ut quando infert uim ſine armis, cognitio, et correctio eſt magiſtri militũ, in alio uero communi, et

non magno facit regulã, quòd cognitio,& correctio ſpectat iudici ordinario. Et hoc ſi ne dubio, qñ extra locum militię committitur. Ceterum ſi in eo loco, & locus ille nõ ſit ſu[illegible] ordinario, cognoſcit ipſe, cuius
4 exemplum poteſt poni † in caſtro portæ Iouis. Et ita ſeruatur, ꝙ ratione delictorum cõmiſſorum ibi a militibus, cognoſcit præfectus arcis,& alius nõ ſe intromittit: ſed in alijs extra caſtrum cõmiſſis cognoſcit prætor, uel capitaneus iuſtitiæ, niſi eſſet crimẽ militare. Et ideo ego uidi litteras Regis Ludouici impreſſas, in quibus expreſſe prohibebantur cognitiones cauſarum præfectis arcium,& vide ad prædicta totum titul..C.de
5 offic.præf.milit. Et † quid in familia prætoris, an ipſe prętor cognoſcat, quãdo ex ea delinquũt aliqui, vel econtra eos deliquitur? Dic eũ cognoſcere, qnando in officio ſit delictum: ſecus ſi extra officium. niſi crimẽ eſſet notorium, vt per Bart. in l.ſi quis, §.ſi quos, ff.de pœnis.& in l.Senatus, col. 2. de offic.pręſid.& per Aretin gl.eſt quædam in quiſitio.colum.vlt.& ibi ad eum & per Iaſ. in l. quiriſdictioni maxime in 8.fall.ff de iuriſ.omn. iudic. Et vbi cognoſcit, & punit
6 nõ poteſt appellari, † [illegible] contra ſummum nõ præſumitur quod ferat iniquam ſententiã. l.nulli.C.quor.appell.non recip.Aretin vbi ſupra,& ſuper Homod.in tract. ſynd. chart.
7 15.col.vlt.vbi vide. Et † licet, vt dixit, quandoquis eſt prior in aliquo loco, habeat fundatam intentionem quo ad omnes cauſas; quod argumentum ita facit Ancha. in cõſilio.163.incipiẽ.de viribus,& efficacia.& facit tex.in l. 1. §.cum vrben.ff.de offic.præf. vrb.[illegible] cum epiſcopus.de offic. ordin. in 6.& quod notat Baran. ſi quando.C. de bonis
8 vacant.l.bro decimo. Tamen † nos Mediolani habemus decretũ, quòd appellamus decretum de maiore magiſtratu, quo cauet, vt feudatarij,& eorum officiales,& alij Prę[illegible] terrarum ſeparatarum electi ꝑ ipſas terras nullam habeant iuriſdictionem in ciues,& incolas ciuitatum, & aliarum terrarũ huius dominij, nec in eorũ maſſarios, fictabiles,& colonos, etiam ꝙ in terris feudatariorum commorentur, niſi ratione cõtractus ibi formatur forum,& hoc, tametſi ex officio procedere uellent,& imponit decretum pœnam contrafacienti ducatorũ mille, & priuationis priuilegiorum ſuorũ: & ideo ſi maſſarius ciuis, vel ipſe ciuis, qui haberent in terra infeudata, cõmitterent delictum, non poſſet ipſe feudatarius, nec eius officialis cognoſcere de tali delicto, & loquitur decretum tam in cauſa ciuili, quã crim.& vult, vt iudex talium ſit ille, qui eſt iudex in ea ciuitate, à qua locus infeudatus
9 ſeparatus eſt. Et † ideo ſi infeudaret aliqua ciuitas huius dominij, duæ ſemper fuit caput,& nunquã habuit ſeparationem, vt alı quando contigit ciuitate Terdonæ, ꝗ fuit infeudata ab illuſtriſſimo duce Maximiliano tẽpore, quo erat Dux ꝓuinciæ Mediolanẽſis, Illuſtriſſimo Duci Frãciſco fratri ſuo poſtea Duci noſtro, nõ eſſemus in caſu decreti. qu a eſſet caſus omiſſus, qui relinquetur in terminis iuris, vulgata, l.cõmodiſſime, ff.de lit.& poſt. Et hoc fundamentum ſuperioribus diebus fiebat pro terra Biandratæ contra ciuitatem Nouariæ, quæ dicebat, quòd ea terra Biandratę erat ſub decreto maioris magiſtratus,& cum bene non obſtederetur ſeparatio de ea terra Biandratę a ciuitate Nouariæ, immo allegaretur, ꝙ terra Biandratæ erat ciuitas, & quod nunquã dependit ab alia terra; videbatur iudicandum vt nõ eſſet in caſu decreti, attamẽ aliter fuit cõcluſum magis ex mẽte decreti & quia eadem ratio ſubeſſet, quàm aliter, iuxta illam gl.vulgatam in l. vnica.C. de raptorũ virginum.& in l.tale pactum. §. fin. ff. de pactis. Iſta tamen quæſtio fuit ſublata per nouas conſtitutiones cõtra feudatarios quo ad terram Biandratæ. & alia oppida exiſtentia in comitatu, vel agro ciuitatis, non quo ad ciuitates, quæ eſſent in
10 feudatæ, uel infeudarentur, † quia in illis hoc decretum non militat quo ad ciues,& incolas ciuitatum, alioquin cõceſſio eſſet inutilis. Et dixi ſupra, non ſine ratione, quòd iudex eſt ille, qui habitat in ciuitate, a qua eſt facta ſeparatio, quia, ſi ciuis, & patronus maſſarij habitaret in alia ciuitate, non eſſet iudex Prætor eius ciuitatis, ſed illius, vt dixi, a qua eſt facta ſeparatio. De quo aliquando vidi in Senatu dubitari. Sed concluſum eſt, vt ſupra dixi, & ita obſeruatur, & vult ipſum de-
11 cretum. Nec ob hoc, quòd Decretum excipiat quando ratione contractus ciuis,

ciuis, vel maſſarius ſortitur forum, infertur vt idem ſit, quando ratione delicti, iuxta c. licet, de foro compet. & c. Romana, §. contrahentes, de for. comp. in 6. Quia imò infertur cōtrarium per regulam, l. nam quod liquide, ff. de penul. leg. & ita ſine aliqua dubitatione ſeruatur. Quod etiam fuit clarius expreſſum in nouis conſtitutionibus, obſeruatur ēt quidquid velit decretum in ge-
12 nere loquendo, ꝙ † in cauſis onerum vſq; ad certam ſummam cognoſcit prætor feudatarii, quia videtur nimis durum, ut in talibus caſibus, qui in dies occurrunt, & pro re minima eatur ad ciuitatem. Et hoc etiā fuit expreſſum in nouis ordinibus. Sic ēt iudex ſecularis cognoſcit contra eccleſiaſticam perſonam occaſione tributorū, ſecundum gl. in cap. princeps. 23. quæſt. 5. in capi. conuenior, eadem cauſa, & diſtinctione.
13 Sed † quid ſi nobilis vel ruſticus nō ciuis, nec icola ciuitatis, ſed alterius oppidi, agat cōtra feudatarium, vel eius ſubditū, an debebit agere coram officiali feudatarij? Dic non debere, ita per dictum decretū in verſiculo volentes, ꝙ vbicunque. Diſponit. n. ꝙ iudex competens ſit Prætor ciuitatis, vel loci principalis, a quibus locus infeudatus, ſeparatus eſt, Quod generaliter intelligendo, eſſet abſurdum nimis, quia hoc modo. Si ego Mediolanenſis eſſem feudatarius in agro Nouarieſis, poſſet quilibet Nouarienſis me Mediolanenſem conuenire, in ciuitate Nouariæ, contra regulam, Qđ actor ſequitur forum rei, iuribus vulgaribus, vnde eſt intelligendum decretum qñ ageretur ex cauſis prouenientibus ex ipſo feudo, puta, quia ex cauſa onerum, quæ ſoluetur feudatario, vti domino terræ infeudatæ, vel ſi confiſcatis bonis per feudatariū, creditor damnati ageret contra feudatarium ad liquidationem crediti ſui. Et idem econtra, qñ ipſe feudatarius ageret, ut feudatarius, quia non eſſet iudex ille, qui alias competens iudex eſſet, ſed Prætor Nouariæ, loquitur enim decretum generaliter de cauſis inter eos. Et hæc interpretatio etiam contici poteſt, ex præcedentibus uerbis decreti continuando eandem materiam. Et ita ſuperioribus diebus duo magni Doctores intelligebāt, quorum alter eſt Senator ſedens, alter errans per præturas. Et hęc declaratio conuenit, quo ad feudatarium, ſed quo ad ſubditum generaliter eſt dicendum, quod maior magiſtratus eſt iudex, vbi inter eum, & alium non ſuæ iuriſdictionis eſt quæſtio, etiam fortè quod eſſet non ſubditus dominio Ducis, loquitur enim decretum generaliter, & ideo videtur generaliter debere intelligi, iuribus vulgaribus.
14 Concluſio eſt igitur, ꝙ † ciuis. & maſſarius, & quilibet ſubditus iuriſdictioni Principis non debet trahi coram officiali feudatarij, niſi ratione contractus. Item eſt concluſio, quod hoc idem eſt in foienſe extra dñium quia, & ſi in uerſicu. ſancimus, dum didicit, ꝙ tales non poſſunt trahi, loquatur de ſubditus illuſtriſſimi Principis, tamen in verſi. volentes videtur, vt dixi, loqui generaliter. Sic etiam proœmium decreti, ꝙ eſt fundatum ſuper iniuſtitia, quam patiebatur uicini feudatariorum, & alij, & uerū eſt, ꝙ ita ſeruabatur. Attamen a certis diebus citra, Senatus non uult hunc caſum forenſis extra dominium comprehendi in caſu decreti, quia decretum non uidetur editum ad fauores non ſubditorum dominio. Nam de his, quæ foris ſint, nihil ad nos, c. gaudemus, extra de diuor. Item lecto Decreto in Senatu ad hūc finem, fuit uox omniū, ꝙ loqueretur de ſubditis Principis, unde ſuper ſupplicatione hominum Bulgari ſubditorum noſtræ familiæ Boſſiorū, qui petebant non debere trahi a Verſelentibus ſub Prætore Nouariæ, Vigore huius decreti fuit reſcriptum ſecundum eorū petitionem, addito tamen per modū prouiſionis, & ita ſi omnino non ſubditus Dominio, uelit conuenire ſubditum feudatarij, debebit eum conuenire coram Prętore feudatarij. Et hæc opinio oſtenditur eſſe uera ex declaratione Biancæ Mariæ facta ad decretum hoc, ex qua paret, ꝙ uoluit fauere ſubditis ſuis, & non alienis. Et ita teneo, quia Princeps minus præſumitur derogare voluiſſe iuri feudatariorum, quàm fieri poſſit, l. 2. §. merito, ff. ne quid in loco publico, & notatur in l. 1. ff. de manda. princ. & hoc quoque dilucidatū eſt in ordinibus nouis ad fauorem feudatariorū, & in ciuilibus, & in
15 criminalib. Sed † quid ſi ſubditus unius feudatarij dñi noſtri uelit ſubditum alterius

feu-

feudatarij, conuenire, an debeat corã eius
Prætore conuenire? Videtur debere ex ea
dem determinatione, quia, dicitur, Talis
actor non ſubditus domino. hæc q̃ſtio in
digeret alia declaratione Senatus, & eſſet
determinandum, quod maior magiſtratus
eſſet iudex, quia non dicitur, Talis omni-
no non ſubditus primo domino. & ideo
pōt committere crimen rebellionis cõtra
eum, iuxta clement. paſtoralis. de re iud. &
quæ dicam infra rub. de crimine læſæ maie
ſtatis. Et quod etiam dicatur ſubditus quò
ad mu ta. apparet in conſil. 2. Curt. Iun.
& hodie dum contigiſſet caſus inter inco-
lam loci Solerij, & alium Cornienti loco-
rum infeudatorum, Senatus ſenſit maio-
rem magiſtratum eſſe iudicẽ, tamẽ voluit,
quod eum remitteret Prætori Corniẽti, at
tento quòd agebatur de damno dato per
quaſdam beſtias, vt quidem minimo, ſicut
etiã obſeruatur in cauſis onerum, vt ſupra
dixi. in alio caſu poſtea, qui euenit inter
ſubditum D. Hieronymi Ritij, & Todeſchi
nos Papienſes ſenatus idem uoluit, idem
ſentiendo. Poſtea verò inſurgentibus om-
nibus feudatarijs, & conquerentibus de
hoc, & alijs, Senatus ſtabiliuit in cauſis in
futurum occurrẽtibus, quod tales cauſæ re
mitterentur ad Prætores, feudatariorum,
& ita ſeruatur. Adde, quod ex poſt, dũ circa
compilationem Decretorum de hoc iterũ
eſſet dubitatũ in Senatu, & dicerẽt multi
Senatores hãc obſeruantiam eſſe in cauſis
ciuilibus, quando ſubditus feudatarij, con
ueniret ſubditum alterius feudatarij, ſed non
recordari de hac obſeruantia in crimina-
lib. q̃n ſubditus vnius delinquit in terra
alterius, eiuſque uideretur, q; maior magi-
ſtratus iudex eſſet, tũ ex diſpoſitione De-
creti, de maiore magiſtratu, tum ex ui al-
terius Decreti Ducis Ioan. Galeaz. diſpo-
nentis, ut confiſcatio ſit ducis. q̃n delictum
committitur extra iuriſditionẽ feudatarij
facta dilatione, q; eodem modo dicendum
eſſet circa cognitionem cauſæ: tandẽ Sena
tus ordinauit, q; ex quo in his caſib. cogni-
tio fieri non poteſt, ſi iure loqui volumus,
niſi per iudices feudatariorum, & maximè
ſi delictũ cõmitteretur extra dominum, pa
riter etiam cõfiſcatio ſit ipſorum feudata-
riorũ, & cõſequenter q; neque ſimus in ca
ſu decreti de maiore magiſtratu, nec pro-
cedat Decretum Ioan. Galeaz. Inueni po-
ſtea q; quò ad cognitionem, Decretũ mei
Ducis Ioan. Galeaz. hoc clarè præſupponit
ſcilicet, q; poſſit cognoſcere iudex feudata-
rij, et ita in ordinibus nouis fuit ſtabilitum.
16 Eſt verum ſine dubio, quod † vbi quæſtio
eſſet inter duos forenſes alterius domini,
puta, quia alter offendiſſet alterum in ter-
ra feudatarij, quòd tunc omnino ceſſaret
Decretum, tam in verſi. ſancimus, quam in
verſ. volentes. Sed quando ſaltem vnus
eſſet ex dominio, militaret Decretũ etiam
ratione delicti ſicut in ciue, quia etiam illa
verba, Niſi ratione contractus, poſita quò
ad ciuem, quæ habent interpretationẽ ex-
cluſiuam, quò ad alios forenſes, ſecundum
practicam, etiam ſunt repetita in d. verſic.
uolentes, & nunc habeo hunc caſum in fa-
cto. Et prædicta vult decretum, etiam ſi age
retur pro bonis ſitis in iuriſditione feuda-
tariorum, vt ibi latius in eo. Et pondera, q;
decretum vult, ut non poſſint trahi ciues
incolæ, & eorum maſſarij, vt ſupra ergo, ſi
vellent, clarè præſupponit, q; iudex eſſet of
ficialis feudatarij, iuxta ea, quæ ponit Bar.
in l. 1. C. de agr. & cenſi. lib. 11. & non ſolũ
innuitur hoc, imò clarè deciditur circa fin.
& ita obſeruatur. In criminali tamen, ſi
17 † illum adirent, & iuriſditionem eius pro-
rogarent, non deſineret maior magiſtra-
tus procedere via inquiſitionis, Are. in cap.
ſi diligenti, col. 2. de for. comp. & in c. quod
clericis, col. 2. eo. tit. niſi dicas hoc non eſſe
verum, quia ille iudex feudatarij, eius iu-
dex eſt, ex permiſſione decreti. Et deciſio
procedit, q̃n prorogatur iuriſditio iudicis
non ſui, & quia dixi q; etiam ex officio iu-
dex feudatarij non poteſt punire, ciuem in
colam, maſſarium, & ut ſupra. Quæro, an
18 † ſaltem ſuum ſubditum poſſit punire, q̃n
deliquit contra ciuem, uel nobilem, uel
alium alterius iuriſditionis, Dic non poſſe,
parte inſtante, quia, ut dixi, non poteſt eſſe
iudex inter eum, & alium ciuem, &, ut ſu-
pra, uel alterius iuriſditionis, ſed ex officio
parte non inſtante poteſt, quia decretum
hoc non negat, unde ſtandum eſt conceſ-
ſioni ſibi factæ, c porrò, de priu. Sed ſi pars
inſtaret coram maiore magiſtratu, tũc ceſ-
ſaret iudiciũ feudatarij, quia uerũ eſt dice-
re, q; ſumus in caſu decreti, pro qua opin.
facit tex. in l. ſi plures, & ibi Bar. in l. fi. ff. de

accuſ.

accuſat. Nam cum decretum, ut dixi nõ lo-
quatur, ſuccedit ꝙ feudatarius iure con-
muni habet intentione fundatam, videli-
cet, ꝙ nullus ordinarius, nec etiã ſuprem⁹
princeps poteſt eum impedire in exercitio
iuriſditionis ſibi commiſſæ. And. Iſer. in
proœm. conſti. Regni Bald. in l. 1 q. 43. ff.
de rer. diuiſ. & D. Iacob. de ſancto Geor-
gio in tract. feud. in uerbo, vicarius. & con
ſequẽter nec magiſtrat⁹ ciuitatis, de qua
facta fuit ſeparatio, quin ualuit ſeparatio.
Bald in ca. 1. de nat. feu. & ideo amiſit in d.
loco oẽ ius ſuperioris. Alex. conſ. 1 volu. 5.
Et ſi ille, ad quem ſpectat, ſit ſubiectus, &
nõ ineſt, ſed ineſt inferior in gradu, qui ſit
ſubiectus maiori magiſtratui, Dic idem: q̃a
eo ad quem ſpectat non inſtante eius pro-
ſequẽdi ſpectat alteri inferiori gloſ. & Sal.
in l. vxor. C. qui accuſ. nõ poſ. Eſt tamẽ dif-
ficile ſuſtinere hanc opi. in practica ex ma-
la interpretatione habentium in hoc auto
ritatem. Pone, ꝙ occidatur ſacerdos à ſub-
dito feudatarij, ſi habitabat ſacerdos in ter
19 ra feudatarij. † res eſt clara ꝙ cognitio
eius eſt, & ſi feudatarius eſt ordinarius in
ſpiritualibus vt eſt eps Papiæ, qui habet do
miniũ temporale iure feudi in pleriſque lo
cis, non ſolum rõne perſonæ delinquentis
ſibi ſubiectæ habet cognitionem ſed ẽt ra-
tione ſacrilegij. iuxta not. in c. cum ſit ge-
nerale de foro compet. Sed ſi habitabat in
ciuitate, uolumus dicere ſecundùm vul-
gares, ꝙ ſumus in caſu decreti, quando of-
fenditur ciuis, vel incola nemini dubium
eſt, ꝙ ſumus etiã hoc caſu, q̃a eſto, ꝙ nõ eſ-
ſet ciuis, eſt tamen incola ſed etiam dica-
mus quòd hoc nihil ad rem faciat, ſed
tm̃ ſi conſiderandũ, an ex officio. vel par-
te inſtante procedatur, vt dictũ eſt, & tũc ſi
parte inſtãte quæ inhabitet ciuitatẽ, proce
dit decretum niſi ꝑuentioni locus eſſet, vbi
feudatarius, vt dixi, eſſet ordinarius in ſpi-
ritualibus. iuxta l. ſi quis poſtea, ff. de iu-
dic. & c. propoſuiſti de foro cõpe. Aduertẽ
do tamen, an in utroque loco eſſet contu-
max inquiſitus, iuxta, ea, quę dicã in mate-
20 ria præuentionis, infra, hoc e. ti. Pone † ẽt,
ꝙ plures ex ſubditus feudatarij delin-
quant, inter quos ẽt ſi unus cõprehenſus
in d. decreto, An rõne comprehenſi feuda
tarius prohibeatur cognoſcere? ſeruatur
cũ prohiberi ꝑ ea q̃ dicit Fel. in cap. 1. de
præſcr. & Iaſ. in l. imperiũ, ff. de iuriſd. om.
iud. quando multi inter quos eſt clericus
cõmittunt delictum ꝙ iudex eſt eccleſiaſti
cus ratione maioris dignitatis. Concluſũ
tamen eſt in Senatu in cõpilatione Decre-
torum firmãdum eſſe, ꝙ licèt ita ſeruari de
beat, nihilominus confiſcatio bonorum
ſubiectum feudatario, ſit ipſius feudata-
rij. Nam ſeruabatur ꝙ confiſcatio erat eius
cuius erat cognitio contra tamen decretũ
ducis Io. Galeaz, vt ſupra proximè dixi,
quid deinde fuit ſtabilitum. Adde tamẽ ꝙ
obſeruantia pocedit in caſu ſicut dixi, quã-
do ille qui habet priuilegium trahẽdi alios
eſſet ſubiectus maiori magiſtratui. Cete-
rũ ſi eſſet aliquis inter ſubiectos feudata-
rij, qui eſſet ſubiectus decreto, puta ſacer
dos. de quo maior magiſtratus cognoſce-
re nõ põt. c ſi diligenti. de foro compet. cũ
vulg. eo caſu non læderetur iuriſditio feu-
datarij, ſic ſtabiliuit Senatus anno 1541.
23. Februarij, ſuper ſupplicatione lecta per
21 d. Craſſum. Et ſi emergeret † difficultas
an talis eſſet ciuis, vel incola, vel maſſa-
ri⁹, & ut ſupra ad finẽ ꝑdictum, q̃a feudata
rius negaret has qualitates, affirmante il
las parte ciuitatis, cognitor huius articu-
li eſſet maior magiſtratus, ſic interpretã
dũ dictũ decretũ, ſic etiã ĩ pe regis Frãciſci
ſancitum eſt in ſenatu, & bene, non ex re-
gula ꝙ iudex debeat cognoſcere, an ſua
ſit iuriſdictio, iuxta l. ex quacunque. ff. ſi
quis in ius uoca. non ier. q̃a hoc modo ẽt iu
dex feudatarij poſſet cognoſcere, ſed quia
vbi duo ſub eodem Principe iudices cõcur
runt, & contendunt circa iuriſdictionẽ ma
ior eorum iudex eſt. ita Inn. & D. Ant. in
d. c. ceterum, col. 4. de iud. Fel. in c. paſto-
ralis, col. 2. verſ. limitatur. de reſcrip. & in
c. ſuper literis, de reſcrip. char 3. verſ. 3. fa-
cit. & ita abſolutè ſeruatur. Et dum dixi
quod maſſarij ciuiũ nõ pñt trahi, & c. intelli
22 ge de his maſſarijs, qui maiorẽ partẽ terra
rum conduxerunt à ciuib. vt uoluit Alex.
cõſ. 108. in 4. parte, & de hoc extat Decre-
tum, & in nouis ordinib. ſtabilitum fuit, an
decretũ dum loquitur de colonis, ẽt cõpre
23 hẽdat † inquilinum, qui ſolùm domũ habet
ciues conductã in ea uilla, Credo nõ com-
prehendere, quia iſte non eſt propriè colo-
nus, ſecundùm Alex. & alios in l. iure pi-
gnoris, ff. de acq. poſ, & maximè, hoc verũ
eſt

eſt, quia decretum ſi declarat, dicendo ſup poſſeſſionibus ciuium commorantibus: & iō ſi quis haberet domum ciuis ſolū conductam in uilla nō diceretur eius colonus quamuis illa haberet ratione poſſeſſionis, quæ eſſet ipſius coloni, & licèt hoc caſu diceretur colonus, ut per Alex. ubi ſupra, tamen non diceretur colonus ciuis, & ſic nō eſſet in caſu decreti, atque ita fuit ordinatum, ut ſupra. Aduerte etiam, quod decretum dum loquitur de fictabilibus & colonis ciuium, intelligit de his qui commorantur in domibus ipſorum ciuium, & ideo ſecus eſſet, ſi in propriis domib. habitarent, et eorum ſubconductores prædia, colerētque ita ſancitum fuit in Senatu ad fauorē filij D. Vicecomitis intellige ēt decretū, ut procedat non ſolum in colonis et fictabilibus, ſed etiā in famulis, et in his quos vulgo factores appellamus ciuium, et incolentium, ut ſupra: ſi tamen cum eis habitent, et eodem pane, uinoque ueſcātur? ſecus eſt tamen in negociorum geſtoribus ſubditis feudataria, et negocia gerentibus in eo loco in quo antea etiam habitabant. alias facilè eſſet eludere iuriſditionem feudatarij. Poſtremò ſcias, quòd decretum loquitur de colonis, & fictabilibus aliorum ciuium non autem ipſorum feudatariorū, & ita Senatus ordinauit quadā cauſa Cremonenſi, referente ſummi iudicij, maximæque integritatis uiro D. Petro Paulo Arrigono Senatore meritiſſimo. Et dum loquitur

24 † de ciue, an etiam comprehendatur ciuis ficte uidetur non comprehendi, uerba propriè intelligi debent. l. mercis appellatione. cum ſimilibus. ff. de uerbo. ſign. unde aliud eſt eſſe ciuem, &c. ut per Barto. in l. ſi maritus. §. 1. ff. de adul. eſt materia ita dita in l. ſi is, qui pro emptore, ff. de uſu. per Bar. & Docto. in l. ſi adoptiuum. §. patronum, ff. de in ius uocan. per Alexan. & alios in l. Ruffinus. C. de teſtam. milit. Concludendo uidetur, q res pendeat à forma ciuilitatis, quia ubi ſit ſimpliciter factus ciuis immo etiam quando in omnibus, & quo ad omnia eſſet factus ciuis, uel etiam quo ad quædam, in quibus comprehenderetur, q eſſet ciuis quo ad forum, eo caſu eſſet cōprehenſus, aliter non. ita elicio ex doctoribus relatis ubi ſupra, & ita uidi obſeruari tempore Gallorum in Senatu, & uidi priuilegia, in quibus quis efficitur de foro, & iuriſditionem ciuitatis expreſſè, de quibus ēt facit mentionem Dec. conſi. 283. colum. 6. uerſic. 3. & ibi q ciuis ſimpliciter dicitur de foro illius ciuitatis, allegat, Marian. qui nō ita indiſtinctè dicit, ſed quādo eſt receptus in ciuitate ad munera ſubeunda ad quæ Alex. conſi. 157. col. 3. uolum. 2. & eodē uol. conſi. 102. circa 4. colū. conſi. 55. col. 5. Pau. de Caſt. conſi. 307. uolum. 2 Barto. in l. 1. ff. ad municip. & Alex. in rub. ff. ſolu. matrim. colum. 3. in his locis dicitur ciuem, eo ipſo q eſt receptus, teneri ad onera, etiam ſi ignoraret illa, & ſe eſſe ſubditum, & quis ꝓpriè dicatur ciuis, & municeps, &c. uide ēt Felin. in c. quoniam. de offic. ordina. ubi etiam q in dubio quis præſumitur ciuis.

25 Videtur tamen conſiderandum, † q ſi dicta ciuilitas fuit conceſſa poſt ius feudatario, acquiſitum, non debeat derogare iuribus ipſius feudatarij per regulam, l. nec auus. C. de eman. lib. præſertim cum habeamus decretum diſponens, q Princeps non intelligatur derogare iuri tertij, niſi expreſſe ad ſit clauſula non obſtante iure tertij acquiſito, de quo decreto facit mentionem Alex. conſi. 37. uolum. 1. colu. 2. uerſic. & ita etiam ibi ſentit, quòd non ſufficeret clauſula æquipollens, & hanc conſiderationem, an ciuilitas ſit impetrata ante, vel poſt habuit Pau. de Caſt. in dicto §. patronum. Solutio tamen patet, quia poſtquam effectus eſt ciuis, natura ciuilitatis eſt, ut nō conueniatur niſi a prætore ſuæ ciuitatis, ſicut dicimus in laico facto clerico, quia ex natura rei prǣiudicatur iuriſdictioni ordinariæ. iuxta notata in l. 1. ff. de pœnis. & ꝑ Iaſ. poſt Alex. in d. l. ſi Ruffinus. in prima limitatione. Remouet enim Princeps obſtaculū, iuxta ea, quæ ponit Curtius Iunior. in conſi. 1. per tract. feud. col. 10. verſ. 4. ſic etiam licet talis ciuilitatis non diminuat, nec præiudicet, ſed tantū augeat per regulā, l. q fauore. C. de laudibus. tamen diminuit in his quę de ſui natura ueniunt, ut qđ poſtea factus ciuis ad uectigalia teneatur, & collectas nō autē diminuit, vt tollatur priuilegium, qđ ſibi vt forenſi cōpetebat, ut ſi erat ordo, q tantum forēſis poſſet eligi ad Præturam, & iſta eſt diſtinctio per qua tollũtur difficultates, vt per Alex. in dicta l. ſi Ruffinus, & ſic etiam patet reſſio addi

ctam

ſtam regulam, l. nec auus. Nō quieſcit ta-
men animus propter inconueniens quod
ſequeretur, quia hoc modo omnes, vt ſe
ſubtraherent a iuriſditione feudatarij fa-
cerēt ſe creari ciues, vel a ciuitate ſua, quæ
nemini hoc negaret, vt maximè tales ad
onera ſecum tenerentur, vt à Principe, qui
etiam in hoc, vt eos traheret ſub ditione
ſua eſſet ſacriſſimus, Senatus, noſter in hac
difficultate adhibet tēperamētū, vt ſi talis
vadit habitatum in ciuitatē, vult vt ſi com-
prehenſus. aliter non tanquā in fraudem
factum, & ita fecit ad ſupplicatione To-
lentinorum dominorum. Querquēti agri
Aleſſandrini, aliquibus illius loci ciuibus
creatis a ciuitate Alexandriæ, & qui tamen
non iuerant habitatum Alexandriam. Ad-
de, quod ſi quis eſſet factus ciuis poſt ſta-
tutum ceſſaret difficultas per no. a Bald. in
l. ſi ff. de ſenator. & alibi ſæpe, & ad decla-
26 rationem decreti † quis dicatur ciuis, & quis
incola. vide tex. in l. ciues. C. de incol. li.
10. ubi textus dicit, ꝙ origo facit, ciuem,
& domicilium facit, incola, vnde ſi uis, vi-
dere quis dicatur habere domicilium, ui-
de Alex. in l. lex Corn. §. ſi tamen in fun-
dū, ff. de iniur. Abb. in ca. fin. de paroch. Fel.
in cap. dilectus, 2. colu. 3. & ſeq. de reſcrip.
nec ex ſola habitatione, vt aliqui vulgares
dicunt, quis præſumitur habere domiciliū
niſi cum diuturnitate decem annorum, ut
per Doctor. vbi ſupra, & quis dicatur ci-
uis vide vltra Doctor. vbi ſupra, Fel. in cap.
qm̄, colu. 1. de offic. ord. & Soc. conſil. 129.
colu. 2. & ſeq. per Alex. in 2. uolu. conſ. 155.
col. 3. & eodem uolum. conſ. 176. colu. 2. &
5. uolum. conſi. 16. colu. 4. & Aret. conſ. 77.
colu. 1. & quia tex. in d. l. ciues uult, & ori-
27 go † faciat quem ciuem, intellige de origi-
ne, ꝓpria, uel paterna, l. aſſumptio. §. filius.
& ibi no. ff. ad municip. alioquin ſi atten-
dere deberemus originē, antiquorū opor-
teret nos quærere agrum Damaſcenum,
vbi natus fuit Adam, ut ibi in gloſſa, & per
Alexand. conſil. 16. column. uolumin. 5. Et
hoc quòd origo patris, transſeat in filiū, ita
28 † vt ſit ciuis ciuitatis patris procedit, in
ciuilitate, quæ origine acquìritur, non in
ciuilitate domicilij, quia illa patris non
tranſit in filium, d. l. aſſumptio. §. 1 & l. liber
tus, §. patres, §. ad municip. & Alexand. in
dicto conſi. col. 4. uerſic. talis propriè. Ciui-
29 litas † autem propriè eſt illa quæ acquiri-
tur origine ſecundùm glo. in l. 1. in fi. ff. de
tuto. & curato. datis ab his Bald. in Auth.
& omnino. C. nè uxor. pro marito. uerſ. ſed
hic dubitatur. & Aretí. in conſ. 77. col. 1.
30 licet etiam † domicilium inducat ciuilita-
tem, quò ad hoc, vt talis poſſit ibi, conue-
niri, ſic intelligitur glo. in c. ſtatutum. §. cū
uero. in verſ. eiuſdem ciuitatis. de reſcrip.
in 6. & per Alex. in d. conſ. col. 4. loquor in
eo qui ſimpliciter dicitur habere domiciliū
31 in eo verò qui habitauit † lōga habitatio-
ne, & ſic decennio, an dicatur ciuis uere?
vide Soc. in conſ. 129. col. 2. & 4. & Caccia-
lu. in l. cunctos & populos. car. 20. col. 2. C.
de ſum. & Tri. & fide cat. ubi omnino. Et
Soc. cōſi. 288. col. 5. verſ. nam cū ſumus. Et
ne erres ſcias, ꝙ nō ſolum origo in ciuita-
32 te facit quem ciuem, † ſed etiā in comita-
tu, quia adhuc dicitur ciues Bar. in l. 1. co-
lum. 2. ff. ad municip. ꝙ ideo ſecundum
hoc feudatarius nullā haberet iuriſditio-
nem in uilla ſua, ſed dic ꝙ decretum clarè
loquitur de ciuibus ciuitatum, non autem
de ciuibus comitatenſibus alioquin in feu-
datario nihil daret, & tñ dat iuriſditio-
nem in homines terræ inſeudatæ uerū de-
cretum ſubtrahit à feudatario iuriſditio-
nem in ciues, & incolas ciuitatum, etiam
ꝙ dicti ciues habitarent in ipſis uillis, &
comitatiui ciues dñi ciues, ſed comita-
tiui non ciuitatis Bar. in d. l. 1. & Marian.
33 Soc. conſil. 288. col. 5. Aduertendū † ta-
men eſt, vt tantum ſint ciues ciuitatis q. ha
beant æſtimum in cap. vitale, ut declarat
aliud decretū, licèt habitēt foris, ut in eo
34 decreto. Et ideo † ciues forenſes qui æſti-
mum habēt vbi habitant, quos vulgo ap-
pellamus ciues forenſes, nō eſſent cōpre-
hēſi in decreto de maiore Magiſtratu, qđ
in practica nō poſſet ſuſtineri, & repugnat
nouis ordinibus. nec non & iuri, quia ci-
uis propriè eſt ille, qui etiam non ſuſtinet
onera ad differentiā municipiis, vt declarat
Alexand. in rub. ff. ſolu. matr. columna. 3.
licèt tñ onera ſint ex natura ciuilitatis,
& ciuilitati annexa. Bald. in l. ꝙ fauore. C.
de leg. in 2. appoſ. in fi. Mar. Soc. in conſil.
288. col. 5. uerſ. confirmatur, quia comitati
ui. Et ideo ciuis factus in conſequentia te
netur ad onera etiā incognita. Alex. conſ.
103. c. 4. col. in 2. uol. & conſi. 155. col. . &

3. 10.

2. volu. conſ. 157. col. 3. vide tamen quæ di
cam infra tit. de Principe. ad fin. quia dixi
ſupra, quòd ciuilitas origine tranſit in fi-
lium. Adde quòd idem eſt in ciuilitate, quę
fit electione, i deſt, per ciuitatē, uel Princi-
pem, ſi tamen filius conſentiat ciuilitati,
vel ratificet Dec. conſi. 661. col. 2. fit tamē
ratificatio per non contraditionem, Paul.
de Caſt. l. 1. C. de patri. qui fil. diſtrax. &
ciuilitas origine quęſita, non poteſt muta-
ri, pacto, uel renuntiatione, l. aſſumptio
in princ. ff ad munic. tamen priuilegio po-
teſt mutari. Barto. ibi, & alibi, vt ꝑ Marian.
Soc. conſ. 288. col. 4. & 5. mutatur etiam
quando mulier nubit uiro alterius origi-
nis, & propriè, ut per Pla. in l. origine. C.
de mu. & incol. lib. 10. & in l. cum quędam
puella. ff. de iuriſd. om. iud. Et qui dicātur
35 † nobile forenſes, vide in allegato decre-
to, vbi dicit, quòd hi ſunt qui habent æſti-
36 mum in comitatu. Et † decretum loquitur
de ciue, quæro quid de nobili non ciue ſed
incola villæ feudatarij, & dic quod de iure
non eſt comprehenſus, tamen ex ſtilo no-
biles ſuo in poſſeſſione decreti, & non ſo-
lum propriè nobiles, ſed etiam illi qui in
ea villa appellantur nobiles, & faciunt cor-
pus ſeparatum à communi, ſoluendo one-
ra inter ipſos nobiles, dato quòd faciant
opera ruſticana, loquor quòd ſunt in poſ-
ſeſſione decreti, non autē quòd ſunt in ca-
ſu decreti, & ita ſuperioribus diebus, mere-
ferēte, iudicauit Senatus, in cauſa, quę ver-
tebatur inter D. Seroni, & fiſcū Cæſareum
abſque præiudicio partium in petitorio. Et
dicebat. Senatus, dato, quòd ſin facti pau-
peres, & exercentes opera ruſticana, ex quo
tamen ſeparatim ab alijs ſoluunt onera, &
appellantur nobiles, debent haberi vt nobi
les, ex qua ratione ſequit̄, ꝙ ſi ſoluunt cum
cōmuni, quod, & ſi ipſi ſe faciant nobiles,
& videantur tales, tamen re uera non ſunt,
ſed ruſtici ſicut alij, licet propter aliquod
peculiolum acquiſitum videantur nobiles,
& ſic non debēt eſſe comprehenſi in decre-
to, ſicut econtra in caſu præcedenti deciſo,
& hanc mentem habet Senatus, & ſeruatū
fuit contra ſubditum meum Vallis Bodiæ,
& res fuit dilucidata in nouis ordinibus.
Et quia dixi quod etiam ciuilitas acquiſita
poſt priuilegium conceſſum feudatario,
37 nocet feudatario, dic idem in incola, ſi † ori-
ginarius terræ feudatæ recederet, & veni-
ret habitatum in ciuitate, hoc enim genera
liter loquendo de incola ciuitatis dicit de-
cretum, & ita ſeruatur. Nec obſtat ꝙ Do-
minus poteſt vendicare ſuum ſubditum.
Et ꝙ ſuus homo non poteſt recedere inui-
to Domino, iuxta ea, quæ dicit Iacob. de
S. Georg. in tract. de Roydis, ſiue operis.
char. 8. colu. 1. quia loquitur in eo qui pro-
miſit homagium, non in ſubdito ſimplici-
ter, & qui iuraſſet fidelitatem, quia intelli-
gitur quandiu erit ſubditus ſuus, ſed aliud
eſſet ſi obligaret hominem ꝙ ſemper eſſet
ſuus homo. Alioquin ſequeretur ꝙ ciuis
non poſſet conducere maſſarium in ea ter-
ra, & ſi conduceret, ꝙ non eſſet in caſu de-
creti, de maiore magiſtratu, quòd eſſet ab-
ſurdum. Præterea videmus quotidie ſubie-
ctos Ducis ire habitatum in terram feuda-
tarij, & econtra, igitur hęc diſputatio eſt ina
nis, & ita ſemper habitum fuit pro abſolu-
to, & in Senatu pridie ita fuit ſancitum con
tra D. Hieronymum Carbonarium ciuem
Terdonenſem pro ſuo originario terræ
Carbonariæ, qui fecerat ſe incolam ciuita-
tis Terdonæ. Et ꝙ ſubditus vnius pro ſuo
libito poſſit ſe facere ſubditum alterius po
nit Abb. in cap. propoſuiſti, colu. 1. de foro
comp. Pone, ꝙ ſit quæſtio inter feudata-
rium, & ſuum ſubditum, an ipſemet feuda-
38 tarius † vel eius officialis ſit iudex? videtur
non eſſe non quia decretum hoc diſponat,
ſed per regulam l. vnicæ. C. ne quis in caut.
prop. & l. qui iuriſdtioni, ff. de iuriſd. om.
iud. ponit Bald. in l. unica, C. ſi quis pręd. po
teſt. Quinimò decretum videtur velle con-
trarium, dum vult in d. verſ. volentes, quòd
vbi eſt, controuerſia inter ipſum feudata-
rium, & alios non ſuppoſitos ſibi, ꝙ ipſe
iudex eſſe non poſſit inferendo aliter quan
do cum ſubditis ſuis eſt controuerſia. Pro
qua illatione facit, quia non recognoſcens
ſuperiorem reſpectu non ſubditorum ſuo-
rum non eſt iudex, ſecundùm Hoſtien. &
Ioan. And. & Abb. in cap. nouit, de iudic.
Doct. in l. qui iuriſdictioni. & in l. & eſt re-
ceptum. ff. de iuriſd. om. iud. Sed reſpectu
ſuorum ſubditorum iudex poteſt eſſe. l. &
hoc libertus. & ibi Bar. ff. de hær. inſt. tradi-
tur in cap. per venerabilem. qui fil. ſint legi
ti. & in l. proximè, ff. de his, quæ in teſt. de l.
Concludendo arbitror, quòd hoc pendeat

tex. inſpectione priuilegiorũ feudatarij, an ſint talia verba per quæ princeps tranſtulerit hanc poteſtatem. Et ideo dicimus quòd vaſallus, qui habet regalia, & iura imperij, eſt iudex etiam in caſu rebellionis cõtra eum commiſſę, vt notabiliter conſuluit Alex. in conſi. 13. colum. 1. volum. 6. allegat Gul. de Cuneo in l. cum debitoris, C. de iud. & alia, & idem Corn. vol. 4. in conſilio 96. & de conſuetudine hoc facium feudatarij noſtri, quæ conſuetudo valet ut quis ſit iudex in cauſa propria, c. 1. in fin. de pœnis, in 6. Eſt verum, quòd ubi ſubditus uideret ſe opprimi, poſſet recurrere ad ſuperiorẽ, qui prouidere deberet, c. ex tranſmiſſa. de foro comp. & c. ex tenore eo. tit. cap. ad apoſtolicæ. de re iudic. in 6. facit text. in c. irrefragabili. de offic. ord. & c. ceterum. de iudic. & in c. 1. in fin. in tit. de milite, & uaſallo qui contu. eſt. & dicam in materia rebellionis latius. eſt etiam uerum, quod abſolutè Senatus noſter ſi ſubditus nolit à domino trahi coram ſuo iudice, prouidet, & non patitur quòd in cauſa propria ius dicat. Conſuetudo igitur feudatariorum habet locum quando nemo conqueritur. Eſt etiam cautum in nouis ordinibus, ꝗ feudatarius non poſſit ius dicere in cauſa propria, niſi in caſibus à iure expresſis. Et

39 ſi princeps noſter † uellet præſuponere, ꝗ feudatarius incidiſſet in pœnam priuationis feudi, de qua ſupra, an ipſe eſſet iudex Dic, quòd de iure communi non eſſet, ut notabiliter per Bald. in c. 1. an apud iud. uel cur. dom. Fel. in c. ceterum. in 8. fall. de iud. quia pares curiæ eſſent iudices, vel ordinarius ipſis ſuſpectis, ut per Doct. ubi ſupra, ſed in dominio noſtro deciditur hæc quæſtio per Senatum, ex erectione Senatus, & etiam ex conſuetudine. unde Bald. in c. 1. §. præterea. ſi de feud. fuer. de prohib. feud. alien. per Feder. columna 2. in princ. dixit id, quòd proximè dixi, ſubdendo illi fortè iuri communi per ſpeciale priuilegium, uel conſuetudinem eſſe derogatum. Sequitur Cur. in tract. feud. in ultima parte. & Dec. poſt alios in cap. ceterum. de iud col. 6. in fin. & Iacob. de S. Georgio in gloſ. & dicti uaſalli pro dictis rebus, colum. 2. in princ. ibi, & hoc dictum ſæpius allegaui dicens hanc eandem conſuetudinem eſſe in conſilio Taurinenſi. & ideo ſi euenerit caſus, non ſolùm ex conſuetudine poſſet dux noſter ſe denfendere contra Cæſarẽ, & pares curiæ, ſed etiam ex priuilegio, quia ex forma priuilegij omnia iura imperij ſunt translata in eum. ſicque etiam quod poſſit in cauſa propria cognoſcere etiã in rebus feudalibus, prout poteſt ipſe Cæſar, ut dicã infra, in ultima quæſt. in hac materia iuriſditionis. Aduerte tamen, quia Bald. in d. c.

40 præterea. dicit, niſi per † ſpeciale priuilegium, ſentiens ꝗ per generale non ueniãt talia, & hoc priuilegium ligeret etiam non ſubditum duci, qui eſſet ſubditus Cæſari, ſi priuilegium ab eo Cæſare confectum eſſet ſed circunſcripto priuilegio ubi innitamur autoritati conſuetudinis in dominio, uel decreti forenſis nõ comprehenderetur per not. in l. cunctos populos. C. de ſum. Trin. & fide Cath. qui haberet iudices pares curiæ, & non eum, quia ſi in non recognoſcẽtem, quò ad nõ ſubditum ſunt iudices ipſi, & non dominus, ut per Abb. in c. nouit, ſuper gloſ. in uerbo, iudicare. & Felin. ibidem, multò magis dicendum uidetur in recognoſcente. Quæro circa hoc decretum, an ſi litigatur coram maiore magiſtratu

41 † contra ſubditum feudatario, q opponat ꝗ non eſt ſubditus maiori magiſtratui, ſed feudatario, & tandem feratur, ſententia cõtra eum, an talis ſententia præiudicet ipſi feudatario quò ad ſubiectionem ſui hominis, & dic nullum afferre præiudicium in petitorio, nec in poſſeſſorio etiam ꝗ principaliter ſuper ſubiectione ageretur, niſi ipſe feudatarius eſſet ſciens, & pateretur exequi ſententiã, quia tunc præiudicaret in poſſeſſorio. ita Abb. in c. cum ſuper. de re iud. iuxta illum tex. & latè Alex. in l. ſæpe, ff. de re iud. col. 29. & ibi etiam quærit Alex. qd

42 quando litigatur reſpectu ſubiectionis † inter duos dominos, an fiat præiudicium ſubdito pro quo litigato per ſententiam ſecutam. Sed quid in his, qui habet priuilegia, non à Ducibus, ſed Imperatoribus, & qui aliter non accipiunt confirmationes dictorum priuilegiorũ, vt Vicecomites, An tales ſint ſubiecti decreto prædicto, uidentur

43 eſſe liberi ab eo, quia decretum † uidetur loqui, qñ ipſe Princeps conceſſit, ut apparet in uerſ. ſancimus. dum loquitur de communitate, arguendo, quòd idem uoluit repetere in uer. ſiue perſona ſingularis. & ex-

preſſius

preſſius hoc in procemio apparet ibi, per nos, ſiue illuſtriſſimos olim progenitores noſtros conſeſſis. iuxta not. in l. ſina. ff. de hæred. inſt. & in capit. quoniam, de probat. Vbi autem princeps eſſet in quaſi poſſeſſio ne exercendi dictum decretū, illi eſſet ſtan dum, donec res eſſet deciſa, iuxta not. in c. querelam, de elect. De iure ſuperioris non eſt dubitandum quin ſit in principe etiam reſpectu locorum donatorum per Impera tores, quia in Imperatore erat, ſecundùm Ang. in l. 1. §. mandata, ff. de offic. eius. & poſtea ex inueſtituris fuit tranſlata in Duces, ſed an ſint in caſu huius decreti, hęc eſt difficultas. Et per nouas conſtitutiones hic caſus factus eſt clarus, vt ſint comprehenſi,
44 ſed an † feudatarius contra ſuum incolam habeat fundatam intentionem, Dic habe re, & ita ſeruari, & ideo niſi oſtendat, quod ſit ciuis, vel vt ſupra, coram eo prætore feu datarij rectè, & impune procedatur. Eſt ve rum, quòd ſi talis declinans iuriſdictionem, recurrit ad Senatum, committitur articu los maiori magiſtratui. Et ita fuit in Sena tu ordinatum inter Garticum, & Mannos, contra quod dum ego oppoſuiſſem, ꝙ eo ipſo, ꝙ incola feudatarij declinat iuriſdictio nem, coram prætore feudatarij, articulus debet committi maiori magiſtratui. Fuit mihi reſponſum per Senatum, ꝙ ſi ita fie ret, actum eſſet de iuriſditione feudatario rum, & benè. Non omitto etiam, quod ceſ
45 ſante dicto decreto † feudatarius cognoſce ret de omnibus cauſis, prout etiam ſupra ponderaui. verſ. quæro an ſaltem, non aūt dominus ſuus, verum cognoſceret de pri mis tantum, non de ſecundis, de quibus ſe cundis cognoſcit dominus ſecundùm Bal. in l. 2. q. 14 ff. de rer. diuiſ. Ioan. Fab. in §. fin. Inſt. de Attil. tut. & per Curt. Iun. in conſ. 2. col. 1. 2. & dicam infra titu. de princip. Et uide de ſecundis cauſis, & ſic de cauſis ap pellationum, ꝙ nō cognoſcat feudatarius. Et an, & qñ princeps poſſit præiudicare iu riſdictioni feudatariorum, quę dicam infra, in tit. de principe, verſ. princeps cognoſcit. Et non ſolùm prætor ciuitatis, vel oppidi
46 habet iuriſd. in ſubditos ſuos, ſed etiā † in fo renſes qñ in territorio ſuo delinquunt, l. 1. C. vbi de cri. agi opor. & in c fi. de for. cōpe. cum ſimilibus, Non ꝙ propterea effician tur ſubditi, ſed de foro illius loci, ut per Ale xan. in l. cum quedam puella, col. 3. ff. de iur. om. iud. atque hoc, vt illius fori ſint proce dat, quò ad omnē effectum, & diſtringēdi perſonas, & bona, ſi in loco delicti reperiē delinquens. & eodem modo ſi non reperiē facta citatione per literas ſubſidiales ſi iu dex ubi ſcribitur paret, ſin minus procedit tantùm iudex delicti, quò ad effectum bo norum, ſicut et procedere poteſt ad effectū bonorū tantùm prævia citatione facta per ipſum. ita tandem Marian. in c. poſtulaſti, char. 2. col. pen. extra, de foro comp. verſ. quæro quò ad ſecundum verùm de modo citandi in hoc caſu dicam infra in materia citat onis ſub rubr. de citationibus. Intelli go tamen, ut procedat ꝙ de foro dictū eſt ſi ibi reperitur delinquens, niſi ageretur ra tione turbatæ poſſeſſionis ꝓpter uim, iux tà l. unicam, C. vbi de poſſeſſ. agi opor. q. a aliter ille tex. nobis nihil ꝓdeſſet propter. l. fi. ubi in rem act. ſequentem. & l. ad primā quæ præcedentem. C. ubi de cri. agi opor. de quo tamen uide quæ dicam infra in ma teria citationis, ad quæ te reijcio. verùm in hac ciuitate, & toto dño ſemper per edi cta tales citantur à iudicibus prætendenti
47 bus † neſcire ubi ſint & hoc quò ad omnē effectum, quæ practica etiā habetur ex or dine decretorum, & nō ſolùm poteſt requi ri iudex, ut citet, ſed etiā, vt remittat reū. tex. eſt in d. §. ſi quis non comprehenſo rum, & licèt multi multa dicant circa iſtam remiſionem in delictis, ut per Marian. in d. c. poſtulaſti uerſ. quo ad tertium. & Fel. poſt alios in d. cap. fin. de foro competen. Tamen hæc eſt concluſio, quòd poteſt
48 † iudex loci delicti requirere iudicem do micilij, vel originis, ut capiat eū, ad hoc, ut eum ſibi remittat per dictum tex. & mul tes alios allegatos per Marian. vbi ſupra, & ita Bartol. in leg. prima. C. ubi de crim. agi opor. & in l. ſi cui, §. fin. ff. de accuſ. & cogitur iudex, cui ſcribitur, hoc facere, & ubi nolit ſuperior cogit, ita Doctor. communiter, & non ſolum hæc remiſio debet fieri à principio, quando iudex deli ctū præoccupando petit, ſed & poſt latam ſententiam, vt fiat executio per iudicem loci delicti. ita Alexand. in l à diuo Pio. §. ſententiam, columna quarta, uerſicu lo, & ſic erit concluſio, ff. de re iudic. ibi tamen concludit, quòd ſi præuenſſet iu-

dex loci domicilij, ꝙ tunc non impediretur quin poſſet expedire proceſſum, & deuenire ad ſententiam, verùm executionem face ret iudex delicti per hanc remiſſionem. Vltimò † circa hoc mirandum decretum de maiore magiſtratu nota, ꝙ princeps potuit illud condere per eum moderando iuriſditionem ſuorum feudatariorum uia legis generalis. ita Brun. in conſil. 2. colu. 10. verſic. conſiderari. & verſ. ſeq. & conſil. 11. colu. 8. & facient quæ dicam infra. in tit. de principe, in verſic. princeps, an poſſit via legis generalis. Poteſt enim princeps in re conceſſa etiam per cōtractum uia legis ſer uitutem imponere. Bal. in l. fin. ff. de ſenat. & per Dec. in cap. quæ in eccleſiarum. de conſtit. char. 3. Sed ſuccedit non inutilis du-

49

50 bitatio, an iudex † cui ſcribitur poſſit dicere, Volo cognoſcere an is verè reus ſit, & tunc remittam, aliter non. breuiter Bar. in l. fi. §. 1. ff de publ. tenet eum eſſe merum executorē. & propterea ſimpliciter teneri remittere. Barto. vero in l. 1. C. vbi de crim. agi opor. dicit idem, ſed quod tamen debet cognoſcere, an fuerit contumax coram iudice delicti. allegat, §. ſi quis verò compre henſorum. qui hoc non dicit. Aret. in d. cap. fin. de foro compet. tenet ſequendo Bal. in d. l. 1. C. vbi de crim. agi opor. quòd debet ſummariè cognoſcere de delicto, quia vbi non praecederet ſuſpicio criminis, ſaltem nō deberet eum capere, & remittere, & ita potes intelligere Barto. in d. l. 1. qui ſi fuit contumax quo ad iudicem delicti, ſatis orta eſt ſuſpicio ipſius delicti, contra eum. & ita intelligo Ang. in l. 1. C. vbi accuſ. ſta. & gloſ. in clemen. paſtoralis. de re iudic. & Felin. in dicto cap. fin. concludentem quòd requiſitus abſque cognitione nō debet ſequi appetitus iniuſtos requirentium, & ita etiā latè tenet Marian. vbi ſupra, columna antepenultima, uerſiculo, quid autē debeat face re iudex remittens. Quę concluſio eſt notoria, quando inter principes fiunt conuentiones, vt delinquentes remittantur ad locum delicti ab uno dominio ad aliud, quia

51 † ſi iudex vnius principis ſit requiſitus debet ſummariè cognoſcere, &c. & ubi nihil ſiniſtri ſibi appareat contra requiſitum non debet remittere, & ita latè tenuit Cæpol. in conſil. 58. columna 5. & ſequen. vbi latè de remiſſione in delictis. Non tamen credas,

52 quòd à quolibet iudice poſſit peti † remiſſio, ſed tantùm ab eo qui habet iuriſditionem in eum reum, vt eſt iudex domicilij, ſecus ſi nullam haberet. Pone enim quòd delinquens in hac ciuitate, qui eſſet huius ciuitatis fugeret Mantuam, certè à iudice illius loci non poſſet peti remiſſio, quia ille iudex non poſſet eum capere. ita Aret. & Felin. in cap. fina. & Marian. in dicto cap. poſtulaſti. verſic. nota tamen ex opinione Cald. & eſt communis, quidquid teneat Bald. cuius dictum ſuſtineri tamen poſſet, ſi intelligamus de diuerſis iuriſditionibus, quarum omniū unus, & idem princeps eſſet, alias delictum remaneret impunitum.

53 Si enim Mediolanenſis † qui Mediolani delinquerit fugiat Papiam certè ibi eſſet capiendus ad literas ſubſidiales prætoris Mediolani, & remittendus, & ita intelligo d. § ſi qu s non comprehenſorum. Et vbi nollet prætor hoc facere iudex petens poſſet hoc in effectu impetrare ex autoritate principis, uel Senatus. Et adeo hęc opinio videtur vera, vt etiam conſuetudo in contrarium non ualeret, quia eſſet irrationalis contra c. fin. de conſuet. loquor in hoc vltimo caſu quando ſub eodē principe. In quo caſu ſententio, ꝙ de iure fieri debeat remiſſio, q̃a ſi aliter ſentiremus ineptum eſſet dicere, ꝙ conſuetudo non valeret ità concludit Soc in d. c. poſtulaſti, uerſ. vlt. & Cæpol. conſ. 59. colu. 3. & loquuntur omnino in hoc caſu, nō autem in diuerſis dominijs, quia de iure non fit remiſſio, niſi in eo loco in quo quis poteſt caſtigari, & conſequenter ineptum eſt tractare utrum ualeat cō ſuetudo, vt dixi, & clarius etiam declarat Cæpol. in d. cōſ. colu. 3. & ſe. Tamen. Soc. & Cæpol. loquuntur iuxta opin. Calder. Quod etiam à loco in quo iudex non habet iuriſditionem in delinquentem fiat remiſſio, vt eo in caſu non ualeat conſuetudo in contrarium. communis tamen contra ſe habet, quòd imò ex tali loco etiam ſub eodem principe non fiat remiſſio, quia Aret. Fel. & alij communiter hoc tenent in d. c. fi. & in d. c. poſtulaſti. ſi tamen, vt dixi, & autoritate ſuperioris. Concluſio igitur eſt hæc, de iure loquendo, ꝙ à loco, ſiue diuerſi dominij, ſiue non, in quo iudex in delinquentem non habet iuriſditionem non fit remiſſio ſecundùm communem, quidquid uelit Calder. qui vult quòd

imò

imò fiat ſi ſimus in eodem dominio, adeo
quòd conſuetudo in contrarium nihil va-
leat, ſed à loco ubi habet iuriſditionē, quæ
54 † ſit iudex domicilij, uel aliter ſit ipſa † remiſ-
ſio, ſed de conſuetudine non ſeruatur: Di-
cunt tamen Doctor. quòd ſeruatur hæc cō-
ſuetudo in eodem dominio, vt per Felin. in
d. cap. fin. verſic. dicunt tamen. Et uis ſcire
55 an, & quando inducta dicatur † conſuetu-
do, ut nō fiat remiſſio, vide Marian. vbi ſu-
pra, in d. cap. poſtulaſti. uerſ. & aduerte. qui
dicit, quòd ſi ſæpius fuit petita, & denegata
inducitur conſuetudo, aliter per non vſum
non inducitur, ut vbi notatur per eum. Ad-
56 uerte tamen, quia non ualet † conſuetudo,
vt a loco domicilij, vel ab alio, vbi iudex
in illum habet iuriſditionem, non fiat remiſ
ſio, niſi in eo loco poſtea procedatur, & fiat
iuſtitia. ita D. Roch. Cur. in cap. fin. de con-
ſuet. column. 15. vbi vide. Item aduerte, q̄a
in eodem dominio non videtur neceſſaria
57 † remiſſio, etiam à loco vbi iudex nō habet
iuriſditionem; quia omnes principes ha-
bent capitaneum iuſtitię, qui in omni loco
58 dominij habet iuriſditionem. Et † hæc
procedunt quando quis vnicum delictum
commiſit, quod ſi diuerſa ab eo patrata fue
rint, & unus iudex puta, prætor Mediolani
ſuper vno procedat, & capitaneus ſuper
alio, tūc finito per vnum proceſſu, fit remiſ
ſio ad alium, ut ipſe etiam finiat ſuum, &
ita quotidie ſeruatur, & de hoc eſt tex. in l.
ſi cui. §. fin. ff. de accuſat. & ibi Bart. in verſi.
vlt. dicēs quòd capitaneus poteſt facere, vt
reus detentus apud prætorem pro alio de-
licto ſibi remittatur. Et tunc ipſe prętor ex-
pedito ſuo proceſſu reum remittet ad capi-
taneum. Sic igitur abſoluta materia remiſ-
ſionis in delictis perſeuerando in materia
fori, ratione delicti occurrunt plures dubi-
tationes. Rex clariſſima eſt quando delictū
cōmiſſum eſt in uno loco, & hoc in dubium
nō refricatur, ſed pone quòd habuit princi
pium in vno loco, & finem in alio loco,
59 † quis eorum attendatur, exemplum quis
mandauit in loco, vt fieret res mandata in
alio territorio, uel mandatur in loco, & ſe-
quitur in alio, & demū ratificatur in alio,
uel quis exiſtens in uno territorio dicit con
uitium ani qui eſt in alio territorio uel fur
furatur hic, & rem furtiuam alio defert,
De qua materia diſcutiendo ſingula exēpla
nunc enarrata ponit Marian. in d. c. propo-
ſuiſti. de foro compet. ad quē te reijcio; nè
in vanum conteras tempus, cui adde Ang.
in gloſ. exiſtens Florentiæ, & ibi in apoſtil.
Pone etiam, quòd eſt dubium in quo loco
60 † delictum commiſſum fuerit, puta, quia,
commiſſum in confinibus; qui cognoſcet
vnus, ne alter vide Marian. vbi ſupra, uer-
ſicul. circa 7. quæſt. ubi multa dicit. Tan-
dē quod communiter ſeruatur, ut uterq;
procedant, nè faciāt ſibi pręiudicium in ter
ritorio, ut etiam dixi ſupra. Eodem modo
61 † ſi reus negat commiſiſſet in tali loco in
quo iudex econtra eum procedit rōne deli
cti, an erit iudex ille de hac qualitate, uide
ibi Marian. verſic. circa 12. quæſt. & duabus
62 ſequen. In † eo loco etiam ponit pleraſq;
alias quæſtiones, maximè vtrum laicus
linquēs in eccleſia poſſit ab eccleſiaſtico pu
niri. Et an monachus extra monaſterium
delinquēs poſſit ab ordinario puniri an ve-
rò ſolus abbas puniat. Et quid in clerico di-
cente falſum coram laico, an ab eo poſſit
puniri, & ſimiliter ſi teſtis forēſis dixerit te
ſtimonium coram non ſuo iudice. Et quid
quādo poſt delictum quis mutauit ſtatutū,
puta, qui factus eſt clericus, uel religioſus,
an attendatur forum acquiſitum, an præ-
cedens, eſt locus plenus. Et quid ſi ego Me-
diolanenſis occido Florētiæ bānitum Flo-
rentinum, an ibi potero puniri. Dic, non
poſſe, quia delictū in eo loco erat impuni-
tum, & an Mediolani? Dic idem. quia verū
eſt dicere q̄ nullium delictum commiſſum
eſt, Ita Nel. in tract. bannit. 2. temporis, q.
63 56. Dic † tamen quòd ſi Mediolani occi-
derem bannitum Florentinum ibi poſſem
puniri, quia ibi non erat banintus. Et ſi ego
Mediolanenſis Florentiæ occido bannitum
Mediolanenſem, an potero Mediolani pu-
niri. Dic ibi, non poſſe, ſecus autem Floren-
tiæ, ita Nel. in ea parte. quæſt. 57. & bene.
ita Iaſ in l. fin. ff. de iuriſd. omn. iud. column.
penult. uerſic. 16. & Marian. in cap. qualiter.
l. ſecunda. in 5. arti. principali. in 11. q. ex-
tra, de accuſat. ac etiam in cap. præpoſuiſti.
uerſ. circa. 25. quæſt. Et ita eodem modo ho
ſtis ducis Mediolani poſſet deprædaria Me-
diolanēſæ extra territorium, nec propterea
poſſet puniri Mediolani, licèt poſſet puniri
extra territorium, quia ibi delictum com-
miſi. Eſt tex in l. 3. §. fi. ff. de ſicar. per quem

ſic intelligo alia iura, quę ſimpliciter dicūt,
quòd capta ab hoſtibus licitè capta ſunt,
vel. naturalem, §. fi. & transfugas, ff. de ac-
qui. rer. do. & l. 2. C. de commer. & merc. vt
intelliganiur etiam, quòd extra territo-
rium res capitur, loquendo tamen quò ad
punitionem in territorio, in quo non fuiſ-
ſet delictum. Et ideo Soc. quamuis in l. 1.
in princ. col. 2. ff. de acqui. poſſ. in terminis
latè concludat, ꝙ talis hoſti auferens extra
territorium teneatur ad reſtitutionem, &
ꝙ delinquat, tamen ita debet intellige, ſci-
licet, quò ad territorium in quo aufert. Eſt
verùm, ꝙ fortè ſtante ſtatuto permittente
bannitum offendi, non conſequeretur ille
præmium, ſicut etiam voluit Nel. in 2. par-
te ſecundi temporis. q. 29. ſed, vt dixi, euita
64 ret pœnam. Et † quid quando ciuitas, vel
eius territorium, in quo, vel quo fit talis de
prædatio eſſet fœderata, an ad eius ciuitatis
requiſitionem deprædans eſſet puniendus
Bald. dicit eum puniri debere in l. executo-
rem. col. 8. C. de exec. rei iud. Credo con-
trarium, in caſu noſtro, quando Mediola-
nenſis contra hoſtem ducis feciſſet impe-
tum in alio territorio, quia quò ad ciuita-
tem Mediolani nullum eſt delictum, & cū
tractetur de eo conueniendo in ea, attendi
tur ille locus, non locus delicti. ſecundùm
Nel. in d. q. 57. & alios eum ſequentes, vbi
ſupra. Et ita, prout ſupra dixi, hodie Sena-
tus omnino exploratum habuit, niſi tamē
obſtare reperirentur capitula fœderum.
65 Quęro † etiam vltra Mas. quid in aſſaſſina,
qui propter pecunias occidit Chriſtianum
uel occidi faciat, juxta ca. 1. de homic. in 6.
An poterit puniri non ſolùm in loco deli-
cti, ſed etiam in quolibet alio loco, & vide
tur poſſe per d. cap. vbi ponuntur uerba in
hoc caſu, per quæ etiam à quolibet priua-
to poſſet impunè offendi vbique loco-
rum. & ita declarat Ang. conſi. 14. Nos Ca-
rolus ſed tamē aliter eſt dicendum, niſi ra-
tione domicilij, vel delicti, ut aliter, iuxtà
dictum text. in l. 1. C. vbi de crim. agi oport.
Non obſtat tex. in d. cap. 1. quia non habet
locum ille tex. antequam conſtet de aſſaſſi
namento, vt ibi habetur, imò etiam uo-
luat, ꝙ requiratur declaratoria iuxtà cap.
cum ſecundùm. de hære. in 6. ita conſuluit
notabiliter Alex. in conſi. 166. col. 7. vbi ui-
de. & ideo per prædicta malè allegabat ex-
cellens Doctor D. Bernardinus Buſtus no-
ſtri uenerandi collegij Mediolani. tex. in l.
fi. C. quan. lic. unicuique ſim. iud. uind. ad
quod publici latrones ubique poterant pu
niri, dicendo illum text. probare, ꝙ etiam
extra omne forum, ubique poterant puni-
ri, quia intelligo illum tex. ſecundùm præ-
dicta. Adde ad id, quod dixi, quòd de aſſaſſi
namento debet conſtare apud iudicem,
cui aliàs debeſt, ꝙ hoc decidunt omnes in
d. c. 1. de homic. in 6. vide imprimis ibi Ge-
min. §. fi. col. 4. ver. pœnes quem debet con
ſtare. deinde vide alios, & ita expreſsè inue
66 nies. Secundò † adde, quòd propter peri-
culum iudex, cui pertinet cognitio, poteſt
ſuper cognitione huiuſmodi nefandi ſcele
ris examinare teſtes lite nō conteſt. & par
te non citata, ſic Gemin. ubi ſupra, & alij
dicentes, ꝙ propter hoc tex. vbi contentus
eſt probabilibus argumentis in probatio-
ne huius delicti: volunt tamen, ꝙ omni
alio reſpectu, teſtes debeant eſſe inhabiles
conſiderando tamen qualitatem perſonæ
ſuſpectæ, & ideo ſi ſolum adeſſet mandata
rios, qui deponerent contra mandantē, non
dicerentur conſtare ad aſſaſſinamento, vt
etiam conſuluit Alex. vbi ſupra, colu. fin.
67 Tertiò adde, † ꝙ poſtquam cōſtat de aſſaſ
ſinamento, & ſuper eo eſſet declaratum
ſaltem hoc modo declaro probatum eſſe
delictum, vt volunt communiter Doct. in
d. c. 1. tunc etiam extra forum, & in quali-
bet orbis parte poteſt impunè offendi, lo-
quor de iure non ſecundum malas conſue
tudines, & opiniones aliquorum princi-
pium, quibus videretur maximum eorum
dedecus eſſet, niſi in dominio ſuo etiam ta
les redderentur ſecuri, ſic intelligitur hæc
materia, ſed hic eſſet attingenda quæſtio,
68 vtrum quā quis vti † Aſſaſſinus ex aliquid.
indicijs, quæ aliàs per ſe non præſtarent ar
gumenta probabilia, iuxta d. c. eſſet banni-
tus, iuxta morem noſtrum, qui ferè vbiq;
viget, & ſecundùm ſtatuta, quòd contu-
max habeatur pro confeſſo, & conuicto,
an in alio loco non ſubiecto poſſet occidi
& puniri. Eſt pulcha quæſtio, in præſentia
occurrit hæc conſideratio, ꝙ vbi innita-
mur banno, & diffidationi Pontifi. de qua
in d. cap. primo, quæ fit ipſo iure conſtito
de delicto, & delinquente etiam ex proba-
bilibus argumentis, & ſecuta declarato-
ria,

ria,quòd probatum eſt aſſaſſinamentum, vt habetur per Doc. in dicta colu. 1. vbi eſt videndum. Eo in caſu per totam Chriſtianam remp. iſte poteſt impunè offendi tanquàm per totum ſuum imperium, quia ipſe eſt vicarius Chriſti, cuius eſt terra. clemen. 1. de iud. Barto. in extrauag. ad reprimen. qui ſint rebelles. in uer. per edictum. colu. 2. & per not. in cap. nouit. de iud. Sic etiam ſi eſſet bannitus banno Imperiali à Cæſare, vel ad eo diffidatus, quia per totum imperium ſuum poſſet impunè offendi, vt per Bal. in l. 1. C. de hæredibus inſtit. & Ange. conſi. 14. vbi eſt videndum. ſic intelligitur, §. transfugas. dum dicit, vbicunque. ſed vbi innitamur banno facto ſecundùm ſtatutum ciuitatis, tunc ſumus extra hos terminos. Et eo caſu recurrendum eſt ad d. Bald. in d. l. 1. colu. 2. C. de hæred. inſt. & Doc. in l. fi. ff. de iuriſd. omn. iud. Aduertendum tamen eſt, quòd, & ſi eſſe-

69 mus extra territorium † Pontificis, ſi ita dici poſſet, vel Imperatoris, tamen quò ad loca Imperatoris, & Pontificis offendes ſecurus eſſet, non in illis locis alienis, quia aliena territoria præſtant ſaluum conductum, & ſecuritatem, arg. l. præſenti. & l. denunciamus. C. de his, qui ad eccle. confug. Ita Ang. in quæſt. inci. renouata guerra. & Soc. in l. 1. in princ. in 2. colu. ff. de acqui. poſſ. & Bald. in l. 1. C. de ſum. Trin. colum. 7. uerſ. ſed hic quæritur, & ita intelligitur, §. transfugas. in uerò. vbicunque ut dixi, & dicam etiam infra, in ti. de homicid. circa materiam d. c. 1. Quid in vagabundo, an vbique poſſit conueniri, & puniri? Dic poſſe. d. l. 1. ſecundùm glo. & Doc. ibi. Et

70 † dicitur vagabundus, quando per mundum vagatur, ſecundùm Alex. in d. conſi. 156. colu. 2. vol. 2. & dicit Marian. quòd hæc eſt communis concluſio, in ca. quòd incipit, licet. de foro comp. in verſi. 1. igitur quæro, vbi latè in ea quæſt. & ſeq. de vagabundo. & Cœpol. in conſi. 59. colu. pen. & fi. Quid in iudice, cuius iuriſditio pro-

71 rogatur, † an ille poſſit punire, licèt aliàs non eſſet iudex? Dic poſſe. d. l. 1. & ibi not. in l. 1. ff. de iudic. Alex. in d. conſi. 156. & latiſſimè per infinitas quæſtiones per Marian. in cap. ſignificaſti. de foro compet. & vide infra, in fi. huius materiæ iuriſditio-

72 nis. Quid † in iudice loci, vbi multùm conuerſatur delinquens, an ex hac conſeruatione poterit ibi puniri? videtur etiam poſſe, l. fin. & ib. Bart. not. C. ubi de crim. agi opor. Communiter tamen tenetur, quòd talis conuerſatio debuit continuaſſe per decem annos, ut per Alex. ubi ſupra, Aret. in cap. quod clericus. de foro compet. & Alex. in 6. uolu. conſi. 216. Ange. conſi. 27. quicquid teneat Marian. in cap. licèt, de foro compet. in uerſic. 1. per aſſiduam con-

73 uerſationem. ubi omnino uide. Aliud † forum habes ratione originis. l. incola. ff. ad municip. ſi tamen ibi inuenitur. ita Bart. in l. aſſumptio. §. 1. colu 21. ff. ad municip. Abb. in cap. 1. ad fin. de foro compet. Pau. de Caſt. in l. fin. C. ubi in rem actio. Et communis. opi. ſecundùm Alexan. l. cum quædam puella. colu. 2. ff. de iuriſd. omn. iud. & Dec. in cap. 1. de iudic. char. 8 verſic. 3. prædicta concluſio. colu. ſi licèt Marian. in rubri. extra. de foro compet. faciat differentiam inter originem ſuam, & paternam in 72. foro. ubi uide. Credo tamen, quòd

74 deuiet à communi. Et † de foro ratione domicilij, uide Marian. in cap. licèt. de foro

75 compet. ubi etiam eſt tex. De foro † communis patriæ, ſcilicet, ciuitatis Romæ: ex quo text. potes generaliter concludere,

76 quòd † quando princeps trahit ad ſe cauſam, nunquam dicitur trahi à iudice incompetente. Et idem, ſi Senatus hoc faciat, qui eandem poteſtatam habet. l. non ambigitur. ff. de leg. Et ideo dicimus, quòd

77 † in principe fuit omnes dignitates. & ab eo deſcendunt, ſicut riuuli à fonte, ſecundùm Bald. in l. de quibus. ff. de legi. ipſe igitur eſt pretor, eſt capitaneus, & quilibet officialis in ſuo dominio. Non mirum igitur, ſi non poteſt dici, quòd in eo ſit incompetentia. Et ad hoc pulchrè Afflict. in §. iudices. colu. 1. de pace iur. firm. ubi uide. Eſt ue-

78 rum, quòd in † Senatu noſtro hoc dici non poteſt, quia ex ordine eius quædam cauſæ ſingulares poſſunt per Senatum cognoſci, & non omnes niſi quatenus delegentur ei à principe, ſed ſi uis uidere cauſas omnes, ex quibus quis ſortitur forum in omni materia, tam ciuili, quàm criminali, uide Marian. Soci. in rub. de fo. compe. ubi enumetat 119. cauſas, quibus iudex dicitur com-

79 peteris. Reſtat, † ut uideamus in hac materia, quando plures iudices poſſunt procedere,

cedere, puta, in ciuitate Mediolani prætor, & capitaneus, uel in eadem ciuitate, uterq; ratione domicilij, uel alibi alius ratione delicti, ſiue in eodē dominio, ſiue in alio, an ſit vnus præueniat, faciat ſilere aliū, uel alios ita vt nullus aliqd poſſit ſe immiſcere? Dic eum facere, & quòd hoc operatur præuentio. l. ſi qs poſtea, ff. de iud. & c. propoſuiſti. de foro compet. vbi Marian. & Doctor. & procedit dato, q alter iudex ſit minor, quia non tenetur remittere alteri maiori
80 † proceſſum ſuum, nec perſonam detentam. Bald. in l. Senatus, colum. final. C. de accuſ. hanc regulam intellige niſi ſit fraus, quia reus in loco fauorabiliore ſuppoſuiſſet accuſatorem ad inchoandum ibi iudicium, vt per Felin. in cap. cum M. Ferrarienſis. de conſtit. char. 3. colu. 3. vbi omnino vide. Et quæ fraus fuit ſeruata his diebus a quibuſdā nobilibus dominijs Mediolanenſis in homicidio commiſſo in terris Vene-
81 torum. Item † intellige vbi apponat de præuentione, alias valet proceſſus vtriuſq; ita latè Felin. vbi locus ordinarius in dicto cap. cum M. Ferrarienſis. in ea charta in 3. & 4. colum. de conſtitut. & ideo etiam ualet ſententia lata ab utroque, niſi vna ſit contraria alteri, vt per Dec. in dicto c. cum M. Ferrarienſis. ad fin. Iſtam tamen præuentionē
82 † non poſſet allegare inquiſitus ſi eſt contumax in eo loco in quo eſt facta præuentio. ita Felin. ubi ſupra, & in ca. cum ſit colu. 2. de appellat. & in cap. ex tenore de reſcrip. colum. 7. vbi ponit regulam ſecundùm l. vbi ceptum, ff. de iud. & facit fallentia, quæ habetur in l. ſi pluribus, ff. de leg. 1. & eſt in l. cum quædam puella, ff. de iuriſd. omn. iudic. & hæc fuit opinio Bart. in diuerſis locis, ut patet ex dictis horum doctorum quos proximè allegaui, & ideo valebit ſententia, etiam hoc caſu in utroque loco lata. ita not. Bart. in l. ſepulchri uerſic. circa ſecundum, ff. de ſepul. uiola. niſi ante ſecundam ſententiam iam ſoluiſſet cōdemnationem primæ. per l. cuidēter, ff. de except. rei iudic. Subdit notabilius Bar. ibi, in vltimo
83 uerſiculo, quòd ſi paſſus eſt † ſe condemnari in duobus locis poterit cogi ſoluere cōdemnationem in utroque loco, & ita Angel. in gloſ. hæc eſt quædam inquiſitio. uerſic. quæro, Aretin. & ibi Auguſt. de Arim. & uide late etiam Alber. in dicta l. 1. C. vbi de crimine agi opor. Si ego non ſoluit condemnationem primæ, quę fuit lata per cōtumaciam non poterit reſiſtere, quin in loco domicilij, uel ū poſſit requiri, & damnar., ſed ſi ſoluit ſecus, & ita etiam Bal. in l. & ſi ſeuerior. colum. 4. C. de his, qui notan. in fam. & hoc etiam quòd minor pęna impoſita eſſet in prima ſentētia, ut per Albe. in d. l. ſepulchri. & latè Aret. conſil. 58. colum. 5. uerſ. uenio igitur nunc an ſecundùm. cum multis ſequen. uſque ad fi. colum. ubi idem dicit in abſolutoria, & ſequit Nel. in tract. banni. in 1. parte 1. temporis, q. 3. colum. 2. Hāc concluſionem, quòd ſi ſatis fecit pro
84 prima † condemnatione non poſſit damnari etiam in contumaciam ſecundo loco intellige niſi prima pœna fuiſſet pœna extraordinaria delicti, & nō ordinaria: uel pęna ſpiritualis impoſita a iudice eccleſiaſtico: uel ēt eſſet pęna ordinaria, ſed minor in eo loco quàm in alio, quia in alio poteſt ſuppleri. ita Aret. conſil. præalleg. & per Felin. in cap. de his. in 11. limit. de accuſ. quod ultimum intelligo, ubi minor illa pęna eſſet ab ſurda, & reprobata a lege, ut quando pro homicidio eſſet impoſita pęna pecuniaria ſic loquitur Aret. ſecus quando conueniret dato quòd minor eſſet, & ita loquitur Al-
85 ber. Sed † quid ſi eſſet impoſita pœna ordinaria homicidij, tamē princeps remiſiſſet? Videtur quòd ſit ſatisfactum, ut dicimus quando fateretur recipiſſe pœnam pecuniariam, & ita eū liberaret, dato quòd uerè nihil recepiſſet, quia ſatiſfactum eſt, niſi calūniosè id fieret ad elidendam pœnam alterius territorij: ſed dic, quod nihilominus poteſt damnari in alio territorio: quia & ſi ſit ſatiſfactū quò ad principem illum, q. conceſſit gratiam, tamen non eſt ſatiſfactum quo ad alium principem: quod non procedit, ſi eſſet punitus in uno loco, quia ubique punitus eſt. Pone enim, quòd in ciuitate Venetiarum quis fuſtigetur, nōne etiam uere dicetur in alio territorio, quòd eſt fuſtigatus? Vel pone, quòd alicui in aliquo territorio ſint abſciſſę aures, nonne in alio territorio etiam eſt ſine auribus? Et pro certo nimis abſonum eſſet, q gratia vnius principis extenderet vigorem ſuum extra territorium, iuxta l. fin. ff. de iui. omn. iud. & ita Oldr. conſilio 73. Et quia autoritas principalis in concluſione quòd bannitus

nitus a iudice delicti poteſt etiam dãnari à iudice domicilij, eſt Iacobi de Belu. vide cũ relatum per Alber. in ſuis ſtat. quæſt. 81. in 2. parte, & in l. 1. C. ubi de crimi. agi oport.

36 Sed † an iudex domicilij poſſit exequi dictam ſententiam iudicis delicti? Vide Bar. in l. a diuo Pio. §. ſententiam Romæ, ff. de re iudi. Imol. in l. penul. in prin. colum. 1. ff. de pub. iud. & Alex. in dicto §. ſententiam Romæ. Et concluſio eſt, quod in diuerſis dominiis non poſſit ſine requiſitione alterius, in eodem dominio poſſit gratia publicæ vindictæ, poterit tamen, ut dictum eſt, in diuerſo dominio fieri alia inquiſitio, & nouus proceſſus, & ita oẽs, & ideo redigẽdo rem ad practicam, dic ꝙ iudex domicilij, cui datur exequendum bannum, alterius iudicis, ſi videt, ꝙ non meretur executionem illam, non debet cõmendationem exequi. etiam requirente eo, qui ſententiã protulit, vt not. in capitu. 1. de offic. ordin. Sed ſi meretur, & ſumus in eodem dñio, poteſt exequi etiam ſine requiſitione, ut eſt communis in dicto §. ſententiam Romæ, ſecus ſi ſumus in diuerſo, quo in caſu poteſt tũ iudex procurare opera offenſi, vt dentur ſibi literæ ſubſidiales: & vbi ẽt illas ualeat habere, poteſt, ut dixi, iterum inquirere, & damnare, nec eſt neceſſe, ꝙ ad hoc faciendum iudex ipſe domicilij habeat a principe ſuo litteras admittentes eum ad nouas defenſiones, quia illa ſententia non præſtat aliquod impedimentum, & vtcunque ſit, hæc conceſſio impetranda eſſet a ſuperiore eius, qui ſententiam protuliſſet: nam ſolus in eam ſententiam habet autoritatem, quod ſatis conſtat ex dictis Bar. in dicto §. ſententiam Romæ. verſicu. quæro quid ſi. Dixi. quando iudex requirit aliũ pro executione ſententiæ. & feci concluſionem, quod tenetur exequi. Sed quæro, an ſine alia cognitione procedat, & ſic ſiue benè lata ſit, ſiue male? In quo dic, ꝙ Abbas diſputat in ca. 1. de offic. ordin. quæ

37 ſtionem prædictam. An † ille, cui ſcribitur pro executione ſententiæ debeat exequi alio non quæſito: & concludit debere, qñ non poteſt cognoſcere, ut quando delictũ eſt merè eccleſiaſticum: ſi tamen ſciret iniuſtam eſſe ſententiam, non tenetur exequi, ſaltem in criminali, ut per eum. Sed ſi poteſt cognoſcere, vult quòd ſibi fiat fides de proceſſu, vt cognoſcatur an iuſtè lata fuerit, & ita qñ iudex eccleſiaſticus profert ſententiam in re non ſpectante ſæculari, & requirit ſæcularem: ſæcularis non debet ſiſtere, videat proceſſum, & intelligere ſi benè lata fuit. Imola verò concludit ibi, quòd in cauſa ciuili executor etiam, quod poſſit cognoſcere, debet exequi, & aliud non quærere, nec audire: in criminali verò diſtinguit, vt Abbas, ꝙ tenetur, ſi non poteſt cognoſcere, alias non. Et ideò in cauſa brachij ſæcularis tranſmiſſi nuper ab vrbe ad Senatum, in quo requiritur executio trium ſententiarum latarum Romæ, & in cauſa ciuili Senatus aliud non poteſt fa-

38 cere, quam exequi † etiam ꝙ eſſet cauſa, in qua haberet cognitionem, ſecus ſi eſſet criminalis. Eſt tamen verum, quod nõ denegatur Senatui illa cognitio, quæ regulariter datur executori, iuxta not. in dicta l. 1. C. de iuris, & facti ignoran. & ut ſupra. & ita Imola notat in dicto capit. primo, in verſiculo allegato, columna penultima, & columna antepenultima, verſiculo, ſed benè poſſet ſe informare. Et quidquid ſit, ſaltem eſt citanda pars per requiſitum, ut intelligat, an aliqua exceptio, quæ poſſet impedire, vel moderari executionem, ei comparat, imò amplius Paulus de Caſtro cõſil. 377. in fine, vult ꝙ non ſolum poſſit circa executione, ſed etiam circa merita ſoic, & ſic circa nullitatem cognoſcere, & monere ſummum Pontificem, non autem iudicare iuxta cap. de cetero, de re iudi. ubi uide Felin. in columna prima, & ſecunda. Quod videtur deuiare a dictis Doctoribus, in d. cap. 1. qui, vt ſupra dictum eſt, concludunt in his terminis, qñ iudex implorat brachiũ alterius. Et uide ad prædicta etiam Felin. in capit. cum ſit generale, columna 6. verſiculo limita quinto, de foro competenti, & omnino Doctores in dicta l. a diuo Pio, §. ſententiam, ff. de re iudic. Vnde cum citatio poſſit fieri ſaltem, quo ad effectum de quo ſupra non debuit Pontifex iraſci contra Senatum noſtrum eo quod a præfato Senatu petita executione brachij ſæcularis imploratia iudicibus eccleſiaſticis. Senatus ipſe iuſſerit citari partem, & adeo iratus fuit, ꝙ tanquam ſibi denegata fuerit iuſtitia, conceſſerit repræſalias contra mercatores Mediolanenſes, & licet facta

fuerit,

fuerit ingens inſtantia,& per ipſos mercatores,& per legatum Cæſaris, & oſtenſum clarè Pontifici, quòd non denegabatur iuſtitia, imò fiebat iuſtitia, & quòd Senatus volebat exequi, ſed prius intelligere,vt ſupra, attamen perſeuerauit in repræſalijs, imò minatur velle alias iterare pro plenio ri ſatisfactione ſummæ contentæ in ſententijs, de quibus in illo brachio ſæculari, quæ res eſt miranda.

89 Aduerte † tamen circa prædicta adhuc aliqua.primo, quòd Imola in concluſione ſua loquitur, quando iudex eccleſiaſticus inuocat brachium ſæculare. Item loquitur col.fi.ſicut Paul. de Caſt in d.conſil. etiam quò ad exceptionem nullitatis, & vult, quòd poſſit admitti, & col.penul.loquitur ſicut Paul. de Caſt. dum vult, quòd poſſit ſe inſtruere de his, quæ conueniunt execu tori, iuxta etiam cap.de cætero.de re iudi-

90 cata. Et hoc plus addendum eſt,quòd† iudex ſæcularis in delicto,quod pertinet etiã ad cognitionem ſuam, poteſt cognoſcere ex integro. ita Iaſ. poſt alios in l. magiſtratibus.col.fiu.ff.de iuriſd.om.iud. Magis tamen conſideratè videtur loqui Decius ibi, qui vult, quòd propter præoccupationem in cognoſcendo, & decidendo primi iudicis, iudex cui committitur executio, non habeat aliud quærere, quàm exequi. Tamen obſtat tex.in §. ſi uerò crimen. in Authen. de ſanctiſſimis epiſco. ſuper quo ſe fundant communiter Doctores relati per Iaſ. vbi ſupra, & ſi uides materiam maximè Doctor.in d.l. magiſtratibus. vnus eſt caſus clarus, quando cognitio delicti eſt tantùm in ſolo eccleſiaſtico, quia tunc aliud non eſt quærendum, ſed exequen-

91 dum. Alius eſt caſus clarus, quando † non plenè fuit punitus in primo iudicio, & ſecundus poteſt cognoſcere, quia poteſt ſecundus ex integro cognoſcere,ut per Dec. in d.l.magiſtratibus, in fi. & quia ex prædictis vides eſſe difficultatem, An quando imploratur brachium ſeculare à iudice eccleſiaſtico,vt ſæcularis exequatur ſuam ſen tentiam, tunc ſit adhibenda aliqua cauſæ cognitio ante executionem? In hoc articu lo tametſi ſatis clarus ſit ex prædictis, loquendo in ciuilibus,tamen uide etiam Co. conſ.140.col.1.ubi primò concludit, quod tenetur exequi ſummatim officio iudicis, & ſine alio ordinario proceſſu,quòd comprehendit citationem, ſiue imitationem partis. Secundò,quòd etiam debet admittere nullitatem, quæ poſſit oſtendi alio non probato, uel quæ non exigit altiorem indaginem.& ita in effectu Paul.de Caſt.in dicto conſil.327.in fin.& vt ſupra. Tertiò, quòd ſi non exequitur, quòd poſſint concedi repræſaliæ,petitio tamen prius,quod fiat iuſtitia iuxta naturam repræſaliarum,

92 Scias † etiam, quod ordinarius paſſim poteſt implorare brachium alterius iudicis. ſed diſputatur quid in delegato. Et idem concluditur, verùm eſt ſeruanda forma tradita in delegatione, ad quam eſt aduertendum,ut notatur per Pau.de Caſt. conſi. 41.colum.3.& ſeq. vbi vide.& Felin latè in cap.ſignificaſti. de officio delegati. & Doctores in dicta l. à diuo Pio, §. ſententiam Romæ. & de materia vide etiam Bald.5.volumine, conſil.156. colum.2. vbi ponit aliqua requiſita, ad hoc vt iudex, cui ſcribitur, teneatur exequi, vide etiam Ang. in l. dies,§.ſi intra, ff. de damno infec. Et quan-

93 do † iudex,qui tulit ſententiam, non vult ſcribere, vt fiat executio, iuxtà dictum §. ſententiam Romæ. ibi, ſi iuſtum fuerit, vel ille, cui ſcribitur, non vult parere, an poſſit cogi? vide Bar.& Doctor.in d.§.ſententiam Romæ. Bald. 3. volum. conſil.98. & per eundem eodem volumi. conſil.121.

94 circa fin. Et † ſcias etiam, quod quando præſentarentur aliquę ſententiæ ab urbe Roma Senatui, & earum executio petitur, Senatus conſiderat, an ſententia ſit lata ex mæra contumacia, citato lapide, & tunc non exequitur,ſicut non exequitur Romæ talem ſententiam Rota, niſi quatenus illa intimata perſonaliter non appelletur, an uero ſit lata parte comparente, & tunc ſi eſt unica, à qua non ſit appellatum, uel tres conformes, adhuc intimat illam uel illas parti, ut ſe inſtruat circa nullitatem, ut ſupra, uel circa modum exequendi, ut ſupra, ac deinde exequitur, uel partes Senatus eſſent, ubi reperiret nullitatem, quę impediret executionem, non iudicare, ſed referre iudici eccleſiaſtico, iuxta dicta ſupra, maximè per Co. in dicto conſilio quod uide, qui in hoc etiam ſe conformat cum prædictis. Et circa ſententias criminales uide quomodo concludam infra, in ultimo

vltimo verſic. in tit. de ſententijs. Et ad rem redeundo, & ad id, quod dixi, quòd ſo
95 lutio condemnationis, etiam quæ † ſit mi nor, quàm contineat ſecunda facit, quòd poſtea obſtet res iudicata, vide etiam Ange. in glo. iudex commiſit, quòd Caius, verſic. quæro an ex citatione. Marian. in cap. poſtulaſti, de foro compet. char. 3. colum. 3. verſic. & aduerte. & per Aretin. in dicto cap. de his intelligendo tamen ſecundùm notata per Bar. in l. Senatus, ff. de accuſationibus. & Marian. ubi ſupra. Sed licèt pars contumax non poſſit opponere de præuentione, an poſſit hoc iudex facere pro confirmatione iuriſditionis ſuæ,
96 quia † iudicibus conceſſum eſt ſuam iuriſditionem tueri, l. 1. ff. ſi quis ius dicenti non obtemperauit. & ſi quis turbatur in iuriſditione ſua, habet interdictum vti poſſidetis, ſecundùm Bar. in l. vlt. ff. vti poſſidetis. Dic, quòd ſi ſumus in caſu remiſſionis rei, iuxta dictum §. ſi quis verò comprehenſorum. in Authen. vt nulli iudic. hoc caſu, ex quo primus impeditur, poteſt inſtare, & facere, quòd ſecundus abſtineat, alter non. Et ſic cum ex conſuetudine, ut dictum eſt, non fiat remiſſio præueniens non faciet ſiſtere ſecundum, & ita Bar. in d. l. ſepulchri. uerſic. 2. & Ange. in dicta glo. iudex commiſit, quòd Caius. & eodem modo dicit in accuſatore, qui etſi accuſando præuenerit coram iudice delicti, tamen non poteſt impedire iudicem poſtea inquirentem in loco domicilij. Dixit tamen Barto. in d. l. ſepulchri. uerſic. fateor tamen, quod ſi reus in primo iudicio compareret, & contumaciam ſuam purgaret, poſſet ipſe reus impedire ſecundum, allegando præuentionem, & nè ex eodem delicto in duobus locis quæratur, per l. penultimam, §. ſi. ff. nautæ caupon. ſtab. & dictam l. Senatus. de accuſation.
97 Sed pone, quòd compareat † in iudicio ſecundo, & præuento, uel ibi caperetur, quid eſſet? Dic, quòd ſi caperetur, diceretur ibi præueniſſe, quia captura præponderat citationi verbali, vt per Alex. in d. l. ſepulchri. & Ange. in dicta glo. iudex commiſit, quòd Caius. Et ideo non ſolùm non ceſſaret primum, ſi opponeretur, quòd ſi non caperetur, ſed ſi ſe conſtitueret co-
98 ram ſecundo iudice † præuentio primi, qui hoc non obſtante poſſet procedere. Ita Bar. in d. l. ſepulchri, uerſ. 2. & in d. uerſic. fateor tamen. Nam uult Bar. quod ceſſante remiſſione iudex loci delicti non poſſit moleſtare iudicē, ubi reus degit, quòd ad eum fiat remiſſio, ſed procedet, & ita factum eſt ſuperioribus annis in quodam, qui habebat domicilium in ciuitate Laudæ dominij ducis Mediolani, & qui erat delatus homicidij in terra Cremæ dominij Venetorum, quia prætor Cremę præuenerat inquirendo, & ipſe conſtituerat ſe in ciuitate Laudæ, non enim propter hoc prętor Cremę requiſitus uoluit unquam deſiſtere, imò condemnauit eum, quod tanto magis fuit iuridicum, quia ipſemet, ut effugeret acrius iudicium, hanc uiam elegaret per ea, quę ponit Bal. poſt Angel. in l. ſi plurimum, ff. de leg. 1. & Feli. in dicto c. cum M. Ferrarienſis. ubi ſupra, char. 3. colum. 3. & ſeq. Facit, quod dicit Calderinus in c. 1. de raptoribus. Quando iudex uidet, quod remiſſio rei petitur eo fine, ut non puniatur delictum, quod tunc non debet fieri. Adde quod ueritas horum ſatis pendet à dictis Ang. in d. glo. iudex commiſit, quod Caius. utrum, ſcilicet uerum ſit, ꝙ
99 † captura pręponderet citationi uerbali, & ideo uide Marian. Socin. in d c. propoſuiſti. colum. 7. uerſic. 8. quæro. qui vult tandem, quod in eodem dominio citatio uerbalis pręponderet. Et ideo ſi contendant ipſi iudices in eadem ciuitate, quis debeat procedere, preualet prędentio ex citatione uerbali, ita dicit Marian. quod non ſeruatur in hac ciuitate Mediolani. Sed ſi ſumus in diuerſis dominijs. & vnus pręueniat, puta iudex delicti, & poſtea capiatur à iudice domicilij, ut in caſu, de quo ſupra diximus, tunc ſi malitia hoc præceſſerit, non attenditur, & ualet proceſſus primi, ſed ſi nulla appareat calumnia, tunc re uera attenditur ſecundus proceſſus, non primus, qui aliquando eſt nullus ipſo iure, aliquando eſt reuocandus, & hoc propter impedimentū carceris, quo fit, ut non poſſit comparere, iuxta l. quæſitum. cum ibi notatis. ff. de re iud. Et no. ſemper, ꝙ quemadmodum condemnatio in loco delicti parit executionē rei iudicatæ in loco originis, ſi fuit executa
100 ante ſecundam ſententiam, vt dixi, † ita abſolutoria lata in loco delicti parit exceptionem

ptionem in loco domicilij ita notabiliter per Aret.in dicto conſil.58.verſic.2. princi-
101 paliter. Non ſic, ſi ferret † abſolutoria in ſecundo iudicio præuento, per prædicta. In quo vltimo dubito. vbi nulla fraus poſſit cogitari in reo, p.p quam magis ibi comparuerit, ꝙ in loco delicti: quia ceſſante remiſſione poteſt iudex ſecundus procedere: & ideo abſolutoria ita habuit uigorem, ſicut ecõtra. Eſt verum, ꝙ in dubio videt fraus ſtante præuentione, & ſtãte hoc, quod in loco delicti magis ueritas elucèſcit. Cogita.

Sequendo materiam præuentionis pri-
102 mò dic, † quòd ſi quis prçueniat, tamen ſi ſecundus procedit pro eodem delicto cum qualitate fortiori, præfertur ſecũdus, l. 2. §. fin. cum l. ſequenti, ff. de adulter. Et ideo ſeruatur, quòd ſi inquirat primus de vulnere ſimplici, præfertur ſecundus. qui inquirit de animo deliberato: & ita latè dixi ſupra in uerſic. quæro ſucceſſiuè.

103 Secundò † dic, quòd, & ſi ſola inquiſitio non ſit ſufficiens ad præuentionẽ, ſecundum Baldum in l. 1. columna octaua. C. de confeſſ. & per Doctores ſupra. Tamẽ habemus decretum diſponens quòd inquiſitio facit præuentionem. In quo decreto etiam habetur, quòd deſcripto bonorum ſufficit.

104 Tertio dic, † ꝙ ſi eadem hora coram duobus eſt inchoatum iudicium, ꝙ tunc ceſſat fundamentum præuẽtionis, ſed reus debet recurrere ab ſuperiorem, quando ſub eodem principe ſunt iudices, & inſtare nè ex eodẽ delicto vexeretur in duobus locis, & ꝙ cauſa remittatur ad unũ tantum, quã petitionẽ exaudiet princeps, & in dubio eſſet remittenda ad eũ, per quem magis iuſtitiæ locus aperiri uideat. Hoc etiam debet facere alter iudex, niſi uelit malignè ſe gerere. & ita intellige Felin. in d.c. cum M. Ferrarienſis. in 3. char. colum. vlt. & Bald. per eum allegatum in l. nulli in fine. C. de iud. Sed ſi nollet. quia obſtinatè uterq; diceret, Remittat alter, & eſſemus in diuerſis dominijs, tunc forte eſſet hæc quæſtio dirimẽda. ita Marian. in dicto c. propoſuiſti. de foro competenti. colum. 7. uel ambo ſimul poſſent cognoſcere, ſecundùm Abb. in cap. fin. in prima gloſ. in ultima parte verſic nunc quæro de quibuſdam. de foro competen. Et in ſimili caſu vide Fel. in cap. paſtoralis. ẽt li.c. limita primò de reſcript.

105 Quartò dic, † quòd ſola † citatio facit ad præſumptionem, d. c. propoſuiſti. quarum. de officio de leg. & d. l. ſi quis poſtea, ff. de iud. quæ regula procedit in citatione legitima, alias non. Roman. conſ. 412. pro habenda. & per Abb. in d. cap. propoſuiſti, in notabilibus. Item procedit, ſi durat inſtantia. in qua citatio emendata fuit, aliàs ſecus, ſecundùm Angel. in d. l. ſi quis poſtea, ꝙ Aret. in l. ſi pluribus, ff. de leg. 1. &
106 Rom. in ſingulari 146. De qua † materia præuentionis vide per Iaſ. & Lancelot. Dec. in d. l. ſi pluribus. & per Vitl. in tractatu clauſularum, in octaua charta, colu. 2. & pluribus ſequen. & omnino per Marian. Soc in d. ca. propoſuiſti. a principio vſque ad finem, per tredecim colum. Et ſciendum
107 eſt. † quod in terminis l. diffamari. ſi reus agere incipiat coram uno, actor poſtea, qui ante habeat electionem eligendi aliũ, cogitur coram eo perſiſtere, ſi reus petijt declarati ſe non teneri Soccin. conſilio 41. col. 2. & 3. Marian. in ca. propoſuiſti. de foro compet. col. 9. uerſ. 12. & conſil. 38. column. 6. verſ. 3. & ante etiam incipiendo, column. 4. imò idem in ſimplicibus terminis d. l. diffamari. ita Rom. conſil. 412. D. Ioan. Baptiſta de ſancto Seuerino in l. nulli. C. de iudic. & Fel. in c cum ſit. col. 4. verſic. optime. de foro compet. & ita intellige quæ dicit
108 conſil. 94. vol. 1. Vides igitur † præuentionem operari, ut eatur ad eundem iudicem, quod etiam operatur ratio, nè coram duobus quis ex eodem delicto uexetur, ceſſante præuentionis materia, ut vidiſtis. Sed aliud eſt; ꝙ hoc idem operatur, quando. ſi cauſæ ſunt cõnexę, d. l. nulli. C. de iud. quæ ſemper allegatur, ꝙ continentia cauſæ diuidi non debet, & ibi vide gloſ. 2. & Iaſ. de clarantem. Inter alia exempla hoc datur, quando quis fecit committi homicidium, quia non poteſt coram vno vti homicida accuſari, & coram alio uti auxiliator, ſecundùm Bald. in cap. 1. column. vlt. de controuer. inueſt. & Iaſ. in dicta l. nulli. colu. 2. & per Alex. ad d. l. 1. ff. de quibus rebus ad
109 eundem iudicem eatur. Sed † quid in mandante, & mandatario, an ſint conueniendi coram eodem iudice? Dic non eſſe ſecundùm Bald. in l. non ideo minus. ad fin. C. de accuſ. ſequitur Alex in d. l. 1. & Ang. in glo. Sempronium mandatorem quæſt. 20. col. pen.

pen. eſt terribilis deciſio propter connexitatem, tamen ita dicit Bald. ſubdens, ſic fuiſſe iudicatum, & reſpondet ad fundamentum connexitatis. Negari tamen nullo modo poſſe r quin ſint connexa, quia mandans tenetur de homicidio propter mandatum, & mandatarius pariter de homicidio, & ſic ambo, ex eodem facto tenentur, ut declarat Bar. in l. non ſolum, §. ſi mandata, ff. de iniur. Et opinio, Bart. eſt communis. &
110 ꝙ ſit idem factum † tenet Bart. apertè in l. ſed ſi vnius, §. fi. in fi. ff. de iniur. & clarius in l. hoc accuſare, §. lege, ff. de accuſ. Hinc eſt quòd ſtante ſtatuto, ꝙ de eodem delicto Prætor, & Capitaneus non poſſint ſimul cognoſcere alter hoc caſu tenebitur remittere alteri, ita Nel. in tract. banni q. 7. in 2. parte primi temp. Et ibi dicit, quòd eſt idem delictum vnde non ſolùm ex connexitate, ſed etiam quia idem ſit, videtur ꝙ fieri debeat remiſſio. de quibus dictis per Nellum vide latè Marian. Soc. in eod. cap. propoſuiſti, col. 7. verſ. 9. quæro. de foro compet. contrarium aliàs fuit determinatum in Senatu, ꝙ licèt ſit idem factum, tamen diuerſæ oriuntur obligationes. nec una accedit alteri, vt declarat Bart. in d. l. ſed ſi unius, §. fi. in illa quæſt. An ſit idem delictum, nec propter hoc quòd unus veniat acceſſoriè ad alium in eodem delicto, atten to quòd oriuntur diuerſæ obligationes, ſententia ad vnius fauorem alteri prodeſt, nec econtra. & ita Bald in terminis ubi ſupra in dicta l. non ideo minus. ad fin. & in effectu idem Bald. in c. 1 vlt. colu. de contr. feud. ap pa. termi. quæ opinio tantò magis procedit cum habeamus decretum ut ſolũ mandatum ſufficiat ad puniendum de homicidio etiam non ſecuto homicidio. Et deciſionem Bald. vbi ſupra etiam ſequitur Ang. in d. gloſ. & Iaſ. in d. l. nulli col. 2. & dicit Auguſtinus de Arim. ad Ang. in d. gl. ꝙ non habet dubium illa deciſio Bald. in d. l. non ideo minus. in fine. & ideo ſi Mediolanenſis in hac ciuitate mandaret fieri homicidium Papiæ, de mandato contra mandantem cognoſceretur Mediolani. & de mandatario, qui fecit homicidium cognoſceretur ciuitatæ Papiæ, & eodem modo ſi Mediolanenſis mandaret fieri homicidium in terra feudatarij, quia feudatarius cognoſceret de mandatario in terra ſua. loquor de iure, circunſcripto decreto noſtro de maiore magiſtratu, & dux in ſua iuriſditione, ſed contra peruulgatam deciſionem Antonij de Prato relatam per Felin. in cap. 1. de preſcript. & Marian. Soccin. in cap. 2. de mu. peti. verſ. 8. fallit, & per Iaſ. & Dec. in l. ſi emancipati, C. de colla. bonorum, quòd quando plures inter quos eſt unus clericus inquirũtur, ſi clericus petit ſe remitti ad iudicem eccleſiaſticum, hoc idem poſſunt facere ceteri, ne ſequantur diuerſæ
111 ſententiæ, & † ideo omnes remittendi ſunt ad eccleſiaſticum, quia dignior. Dux igitur ſolus in caſu noſtro cognoſcit uti dignior, ſed dic ꝙ hæc deciſio loquitur reſpectu eiuſdem cauſæ, & eiuſdem delicti, ſed hic ſunt duo, ſtante decreto, de quo ſupra, niſi replices ꝙ imo eſt vnicum, quando ſequitur homicidium, etiam ſtante dicto decreto. Et ita declarant Doct. ut dixi ſupra, in materia delicti. Vel dic ꝙ loquitur deciſio, quando ſumus in eodem territorio, quia eccleſia, dicitur eſſe de territorio Ducis, ſecundùm Bald. in l. plerique, ff. de in ius voca. & ideo clerici non dñr forenſes ſed quaſi ſubditi, vt dicam infra in materia rebellionis in illo articulo an clericus poſſit committere crimen læſæ maieſt. in principem ſecularem. Nos uerò loquimur in diuerſis territorijs, & in feudo ſtante priuilegio feudi in ampliſſima forma, quò ad primas, & ulteriores cauſas, quo priuilegio ita ſtante, tales feudatarij ſunt in ditione ſua ſicut Imperator in ſuo Imperio, prout dicimus de Duce noſtro, ut latè ponam in di cta materia criminis rebellionis. Vel dic ꝙ in deciſione per Felin. relata ex duplici cauſa erat eundum ad eundemnet iudicem, Primò ratione continentię cauſæ, iuxta d. l. nulli. poſtea etiam ratione abſurdi euitandi, ne ſequerentur diuerſæ ſententiæ. Prima ratio quò ad continentiam conſiſtit in hoc, quia agitur ex eodem delicto, & ita dicit d. l. nulli quæ loquitur in fortioribus terminis, etiam ꝙ ad eandem rem ageretur duobus remedijs diuerſis, puta interdicto, & rei vendicatione, quod eſt mirabile, & hoc eſt,
112 quod videtur uelle dicere Bar. † in l. præcipimus, §. eodẽ obſeruando, C. de appell. dum dicit ꝙ quis ratione adiuncti conſequitur indiuiduis id, quod aliàs non conſequeretur, ponendo exemplum in cauſa,

quam

quam ego haberem contra duos obligatos ex eadem cauſa, quia non poſſum, unũ coram uno, & alium coram alio iudice cõuenire, ſed utrunque debeo conuenire coram eodem, & digniore, ut ibi per eum. Nã Bar. uſ uelle, ꝙ cauſa ſemper dicatur indiuidua, qñ ago ratione eiuſdem obligationis ex eadem cauſa, per regulam d.l.nulli, & id eo unus eſt iudex, uerùm loquendo extra cauſam, puta, quia tractaretur de ſoluendo tributo ex feudo indiuiſo inter duos, quorum alter eſſet exemptus, tunc alter non exẽptus ſolueret, quia non ſumus in indiuiduis & diuiſim põt ſolui, ſecundùm Spec. in tit. de cler. coniug. col. pen. uerſ. ꝗd ſit clericus hñs bona. & Dec. in l. ſi emancipaſti, C. de colla. col. 4. arq; ita procedit lex, nul-
113 li quand † ago cõtra plures. Item ſi plures conſortes eiuſdem litis uelint agere cõtra unum, poteſt reus opponere, ꝙ debet conueniri coram eodem, qñ uellent illi agere coram diuerſis. ita Imol. in c. cum M. de conſt. alleg. tit. ff. de quibus rebus ad eundẽ iudic. eatur. & d.l. nulli, & ſequitur Fel. ibidem, & ideo ſi plures haberemus rem communem, & turbaremur in poſſeſſione, deberemus agere de turbata poſſeſſione oẽs
114 coram eodem reo, id apponente. Et † aduerte, quis eandem ſubſtantiam, quam habet l. nulli. in ciuili, tradit Imperator in criminali, in l. qui de crimine. C. de accuſ. quã legem uide. intellige tamen hanc rationẽ continentię militare durante prima cauſa, ſed illa finita deſtinguitur, an remãſerit ſuſpectus iudex vel non, vt per Doctor. in d.l. nulli. & Aret. conſ. 29. col. 17. & ſeq. item intellige etiam in duobus diuerſis fori, ita gl. in d.l. nulli, & Bar. in ſummario in d.l. 1. ff. de quibus rebus ad eũdem iud. eatur. & Iaſ. in d.l. nulli qui reſpondet ad text. in c. fi. de iud. de quo uide Aret. in d. conſ. 29. & ſeq. & conſ. 82. col. 24. & ſequ. Secunda ra-
115 tio de qua ſupra † abſurdi euitandi cõſiſtit in hoc quia ab ſonum nimis uidetur ꝙ ſuper eadem re diuerſæ ſententiæ ſequantur & ita gl. in d.l. 1. ff. de quibus rebus ad eundem iud. eatur. quæ dicit, ꝙ ex duplici cauſa itur ad eundem iudicem. Primò, ratione continentiæ, quam rationem ſupra declaraui. Secundo cõmittendo ſecundã, ratione abſurdi euitandi, & illam rationẽ vbique ſequuntur Doct. Hinc eſt, quod ſi delictum, ſit commiſſum inter duos confines, uterque iudex debet conuenire in procedendo, ut ſequantur diuerſę ſententię, vt not. in l. iureperitos, §. cum oriundus, ff. de excuſ. tut. Imol. in conſ. 136. colum. pen. in princip. & per Maria. in c. proproſuiſti. de foro cõpet. Et aduerte, quia non eſt neceſſe, ꝙ ſententia quò ad vnum præiudicet alteri, vel præiudicare poſſit, iuxta l. fundi. & l. fundum, ff. de exc. & not. ibi latè per Bar. & omnes in l. ædita. C. de æden. ſed ſatis eſt ꝙ poſſint ferri diuerſæ ſententiæ, ſuper eodem facto, & ita etiam explicat Iaſ. in d.l. nulli. col. 2 Ad rem nunc ueniendo, hæ duę rationes ceſſant in quęſtione noſtra. Primò, ceſſat ratio continentiæ cauſæ, quia non agitur ex eodem facto, ſed ex diuerſis, Nam mandatarius tenetur de homicidio propter homicidium, & mandãs de homicidio pp mandatum, & ſic in cõtrouerſia uenit principaliter ipſum mandatum. & vbi non adſit, non tenetur, cum igitur obligationes ſint diuerſæ, naturæ, licèt poſſet dici idem factum, vt ſupra dixi. poſt Bar. in l. hos accuſare, § lego. ff. de accuſ. non mirum ſi non militat fundamentum cõtinentiæ eiuſdem cauſæ. Et ex his etiam apparet, ꝙ non militat abſurdum, quod poſſint. diuerſæ ſequi ſententiæ, quia tũc militaret qñ obligationes eſſent eiuſdem naturæ, & non diuerſæ, adeo ꝙ eadem defenſio competeret ambobus. & hæc ſunt, quæ re ipſa uoluit dicere Bal. in d.l. non ideo minus, in fin. Ex prædictis ſequitur hæc concluſio, ꝙ
116 ſi duo ſe obligant † uerſus me ad dandum decem occaſione mutui, uel inſolidum, uel pro uirili, neceſſe eſt, ut ambos conueniam coram vno, & eodem iudice, & ſi vnus eſt eccleſiaſticus, coram eccleſiaſtico iudice. Tñ hæc concluſio non eſt ex mente Doct. quia ſiue loquamur in terminis d.l. nulli. ſiue tit. ff. de quibus rebus ad eundem iud. eatur. nunquam reperies hoc exemplum datum per doctor. ſed tantùm quando agitur contra unum diuerſis rimedijs ratione eiuſdem rei per d.l. nulli. uel quando agitur ad diuerſas res, ſed cauſæ, de qbus agit, comprehenduntur ſub vna generali actione, ut cõtra negociorum geſtorem, uel tutorem, per d.l. nulli, & gl. ibi. Vel ſi agatur contra plures ex eadem cauſa, & ipſi ſint ſocij, uel indiuiſi, ita loquitur tit. de quibus

rebus

rebus ad eundẽ iud.catur, & declarat Iaſ. in d.l. nulli. in illis tribus modis, quibus cauſæ dñr continentes, uel ſi plures agũt, qui ſunt ſocij eiuſdem litis, quia habẽt rem communem iuxtà id quód dixit Imola in d. cap. cum M. Et ideo quando duo ſunt mihi obligati, ex eadem cauſa, ſiue pro uirili ſiue inſolidum, quia materia eſt diuidua, uidetur quod ẽt ſit diuidua quò ad illos conueniendos ſeparatim. Et quid ſit materia diuidua, eſt caſus. l. in executione, §. 1. ff. de verb. obli. & in l. 2. in princ. ff. de eod. & ibi glo. quia, & ſi duo promittant inſolidũ tamen ſolutio partis affert tantam utilitatem in parte, quantam affert totum in toto, ut in dictis iuribus, & per Bart. in l. 4. §. Catò. ff. de verb. obl. in 2. oppoſit. unde Felin. in d.c.1. de præſcrip. poſt cumulum infinitorum, quæ quis conſequitur ratione adiuncti, quæ aliàs non conſequeretur, loquendo etiam in cauſis, ſubdit, dicens, ꝙ pcedunt prædicta omnia indiuiduis. & ita omnes ſemper habent in ore etiam loquendo in cauſis: quòd aut cauſa eſt diuidua aut indiuidua, &c. & iõ Bart. in d. §. eodẽ obſeruando cum ratione dicit in illa cauſa, ex qua coram laico ambo conuenirentur, & ſic loquitur in materia indiuidua, ſicut loquitur erat ante, & certiſſimè, vt dixi, hæc videtur meus Doctorum, quod patet exemplis recitatis ad dictam l. nulli. & ad titulum prædictum de quibus rebus ad eundem iud. eatur. Sed unum eſt, quod turbat me, quia in deciſione Antonij de Prato ueteri, quando plures, inter quos eſt eccleſiaſticus, inconueniuntur de homicidio communis opinio eſt, quòd omnes conueniuntur coram uno. Et hoc ſumma ratione, nè continentia cauſæ diuidatur, & nè ſequantur diuerſæ ſententiæ. Sed cur diuerſum, quando plures maximè inſolidum ſe obligant uerſis me ex eadem cauſa, uide quæ dicam infra, An & quando laicus poſſit conueniri à iudice eccleſiaſtico.

117 Adde ad prædictam † materiam, quòd ratione cõnexitatis, & dependentiæ, ille qui non eſt iudex, ẽt efficitur iudex, ſecundum Innoc. in cap. cum M. de conſtitu. in fine, & alios ibi. Felin. in cap. ſuper literis de reſcriptis in uerſic. an ſua ſit iuriſdictio. colum. 1. & Soc. in conſil. 244. colum. 2. Et ideo licẽt procurator Cæſaris non ſit iudex inter priuatos, ſed duntaxat inter fiſcũ & priuatum l. 2. C. ſi aduer. fiſcum, & l. 1. C. de iuriſd. omnium iudicum. niſi tamen partes prorogent, vt ibi tamen quando cauſa habuit dependentiam à fiſco, & camera, etiam procurator Cæſaris eſt iudex. Bart. in l. cum rerum. ſecundum primã lecturam, C. de ſent. & interloc. omn. iu. Paul. de Caſt. in l. fi. C. ſi aduer. fiſc. & per Socc. ubi ſupra, quem uide. Et nunc ſuper hoc diſputatur inter Senatum, & magi-

118 ſtratum † ordinarium, qui magiſtratus uellet eſſẽt iudex inter priuatos, ubi de oneribus ordinarijs agitur, puta, taxis equorum & alijs, & credo quòd de iure, & de conſuetudine foueat iuſtitiam, & ex mente erectionis Senatus, quatenus uult ut à ſuia magiſtratus inter priuatos appelletur ad ſenatum. Et ita uidemus, tam cũ magiſtratũ, ꝙ iudicẽ vectigaliũ, referendarios & commiſſarios taxarũ quotidie Mediolani. & per ciuitates cognoſcere tales cauſas inter priuatos. Et ideo ex eo fundamento connexitatis concedebat ſemper Senatus literas, q̃ ubi cauſa Senatori commiſſa eſſet connexa, vel dependens, ẽt cognoſceretur per eundem, quod non fit hoc tempo-

119 re. Et quæ dicantur † cauſæ connexæ in propoſito, declarat Imola in conſilio. 195. col. pen. per Bar. in l. Aurelius, § idem quæſit. in fin. ff. de liber. leg. Felin. in capit. tranſlato. de conſtitutionibus, & Moder. in l. 1. §. diuus, lo vltimo, ff. de quæſtionibus. Sic ẽt

120 ratione præparantis iudicij † quis eſt iudex præparati, l. ordinarij, C. de rei vendica. per Iaſonem, in l. quoties, C. de iudic. adeo quod iudicium præparans eccleſiaſticum, vt quia de iuramento, & eius habilitatione tractetur, trahit ad ſe coram eccleſiaſtico iudicium præparatum laicale, etiam feudale, vt per Felin. in capit. cum ſit, de foro compet. columna 5. 6. ubi vide. Et eſt communis in dicta l. quoties, & in rubrica, extra de iudic. vbi uide omnino Dec. colu. ſecunda, tertia. Et ideo cautela eſt, ut conuentus ſuper habilitatione iuramenti, remittit iuramentum, quia tunc coram laico cognoſcitur præparatum, ut ibi per Dec.

121 ut breuibus agam, † qui eſt iudex in cauſa principali, eſt iudex in cauſa incidenti. Ita textus in d. l. quoties. & ibi Iaſon. latè. Unde ſi quis accuſatur de raptu uirginis,

coram

coram capitaneo, & ipſe ad ſui excuſationẽ opponat matrimonium inter eos contra-ctum fuiſſe, quod tollit pœnam raptus, c.fi. de rap. & c. cum cauſa. eodem tit. per Barb. conſi.71. volum. 2.& dicam infra in materia raptus, videtur q ipſe capitaneus poſſit cognoſcere de eo, d.l.quoties, & ita eſt tenendum, ubi tantum de matrimonio facto tractetur. Sed ſi etiam verum matrimoniũ teneat, aliud eſt, quia d.l.quoties non procedit, vbi incidit quæſtio ſpiritualis, vt ibi per Iaſ.late, Bart.in l.in omni. vbi vide, C. de ſacroſ.eccle. & Iaſ.in d.l. quoties verùm, quia cauſa matrimonij eſt præiudicialis, quoniam vbi adſit legitimum matrimonium, ceſſat raptus, prius de eo coram iudice eccleſiaſtico eſt cognoſcendum, & ſuperſedendum in materia raptus, vt per Doct. maxime Alex. in l. Titia. ff. ſol mat. Eſt tñ aduertendum, an videatur manifeſta calũnia ex parte opponentis tale matrimoniũ, ex qualitate perſonæ eius & ex indicijs contra eum, quia tunc nullo modo eſſet ſuperſedendum, ut per Alex. in d.l. Titia. & Fel. in cap. cum ſit generale. de foro comp. ubi ponit ſex declarationes, in quibus ſecularis cognoſcit de cauſa eccleſiaſtica, et ponit ẽt hanc. Et ſuper hoc fundamento ſuperioribus diebus, Tempeſta Caſtellioneus non obſtant inhibitione vicarij Archiepiſcopi fuit condemnatus. In quo articulo etiam vide Bal. in d.l. quoties. & Ang. Aret. in gl. che hai adulterato. Eodem modo ex hac l.quoties, infertur, quòd iudex maleficiorum, qui non cognoſcit de cauſa ciuili, l. ſolemus. §.latrunculator, ff.de iud. poteſt tamen cognoſcere incidenter, condemnando principaliter furem ad pœnam, & conſequenter ad reſtitutionem rerum. l. interdum, §.qui furem. & ibi Bar.ff.de fur. & per Iaſ.in l.1.col.fi.ff. de off. eius, & Fel.in c. cũ oporteat, col. penul.de accuſ.& in cap. poſtulaſti.de Iudæis.& per Soc. conſi.62.circa fin. Non ſic quando principaliter intentaretur ciuilis, quia tunc latrunculator non poſſet, d. §. latrunculator. imò nec alius iudex ciuilium cauſarum. Concurſus enim
122 † cauſæ ciuilis, & cauſæ criminalis impeditur, quia una eſt alteri præiudicialis, ut notabiliter declarat Bar. in l. 2. §. hoc ædicto, ff. vi bonorum rap. colum. 3.& princ. ſequen. Verum vna intentata, vel ciuili vel criminali ſuperſedetur ſuper altera, l. 1. C. quando.act.ciuil.præiud.crim.& per Bart. vbi ſupra Et ideo aut ſequitur condemnatoria, & tunc ſuper alia non eſt procedendum, aut abſolutoria, & tunc uel quia non probatum, uel quia nullum crimen, ut latius poſtea per Bart.in d §.hoc ædicto.col. 3.& ſequen. Si tamen intentaretur ciuilis
123 † prius ad inſtantiam fiſci, poſſet illa pendente intentari criminalis, aliàs ſæpenumero delicta remanent impunita, & ceſſat. hoc caſu ratio, q ſententia lata in una, &c. quia non præiudicaret fiſco, non citato, l. nam ita diuus, ff. de re iudi.& ita ſeruatur quotidie: ſic etiam ſi iudex ipſe ex officio inſtat criminaliter, poteſt pars ſimul inſtare ciuiliter, & ratio utriuſque dicti eſt, quia ſunt diuerſæ partes, & d.l. 1. procedit in vna ſola, & ita Bald. in l. 1. C.de appel. col. 4.ubi vide, & Ang.in gl.necnon ad querelam.char.17. colum. 2. Et ſi intentaretur actio merè ciuilis.& emergat criminalis, puta, quia arguantur teſtes producti in cau
124 ſa † ciuili de falſitate, eſt ſuperſedendum in cauſa ciuili.quia una, ut uides, eſt præiudicialis alteri.ita Alex.in d. §.hoc ædicto.in prima apoſtilla. & Barb.latè poſt Salicet. in conſil. 43. colum. 8. uolum. 1.
125 Sic etiam † ratione reconuentionis itur ad eundum iudicem, l. cum Papinianus, cum Auth.ibi poſita, C.de ſent & interloc. om. iud.Et ideo etiam eccleſiaſticus ex hac cauſa coram laico poterit trahi, ſecundùm opinionem Bartol. in Authen. & eſt communis opinio, vt per Abb. & alios in cap. at ſi cleric. de iudic.in princ. &. probatur in cap. 1. de mut. petit.vbi Marian. latiſsimè. Et ſi uis perfectiſsimè ſcire ex quibus cauſis iudex cognoſcat, vide Marian. Soc. in rubric. de for. compet. ubi ponit centum. & decem nouem cauſas, ex quibus quis dicitur iudex competens, quas poſtea proſequitur in textibus. Sequendo materiam iuriſditionis, de qua agimus, quæ-
126 ro an, & quando iudex † laicus poſſit contra clericos iudicare? In quo articulo dic, quod laicis non eſt licitum iudicare, contra clericos. cap. cum non ab homine. iud. quod procedit etiam in rege, ut ibi in texto. Idem ſi ſit Imperator, cap.ſacerdotibus. 11. quæſt. 1. licet conſecretur, cap. uenerabilem. de elect. quia conſecratio illa non

tribuit

tribuit aliquem ordinem, ſecundùm gl. in
ſ. Valentinianus. 63. diſt. & Abb. in d.c. ve-
nerabilem. in octauo notabili. dicit tamen
Card. in d.c. uenerabilem. quòd Imperator
127 † quando coronatur, creatur canonicus
eccleſiæ ſancti Petri. Tertiò procedit etiã,
ꝙ crimen ſit acerbiſſimum. textus eſt in di
cto ca. cum non ab homine. Quarto etiam
ꝙ crimen ſit notorium, vt ubi in textu iun
cta gloſſa. Item etiam quod eſſet clericus
primæ tonſuræ, ut in dicto cap. cum nõ ab
homine. Procedit etiam dicta concluſio in
his qui non ſunt profeſſi dummodo ſint
Deo dicati, ut ibi per Abb. in ſecundo no-
tab. Eodem modo in famulis epiſcopi. cap.
fin. de offic. Arch. ita communiter allega-
tur, & eſt opinio cõmunis, ut dicit Abb. in
cap. 2. de foro competen. procedit etiam ſi
clericus eſſet verè depoſitus. Abb. in d.c.
cum non ab homine. in 5. not. Item proce
dit, dato ꝙ eſſet dubium, an aliquis eſſet
clericus, quia non incederet in habitu, &
tonſura, textus eſt ſingularis in cap. ſi iudex
laicus. de ſentent. excom. in 6. Item proce
128 dit in clerico coniugato incedente † ta-
men in habitu, & tonſura, ca. vnico, de cler.
coniugat. Sed vbi non incedat in habitu
& tonſura, nulla ante monitio requiritur ad
hoc ut ſit priuatus priuilegio fori. d. c. vni-
co. & ibi ita Doctor maximè Peruſius, ver.
in cæteris. in 1. col. niſi tractaretur an hoc
priuilegium amiſiſſet, etiam ꝙ inceſſiſſet
in habitu, & tonſura, quaſi e immiſcuiſſet in
ſecularibus negociationibus iuxta c. fin. de
vita, & honeſt. cl. quia hoc caſu monitio-
nes, de quibus in d.c. eſſent neceſſariæ. Ita
Imol. in d. cap. vnico. Alex. in conſ. 8. vol.
1. col. fin. Et vide etiam Cæp. conſ. 11.
Soc. 13. & ibi circa fin. dicitur, quòd faci-
129 lius perditur † priuilegiũ canonis, ſi quis
ſuadetur diabolo. quam fori. quod nota. &
130 valeret † conſuetudo, ꝙ talis clericus etiã
nõ incedens gauderet priuilegio clericali.
Fulg. conſ. 124. procedit etiam dicta con-
cluſio, licet conſuetudo longiſſima eſſet in
contrariũ, c. clerici, iuncta gl. extra, de iud.
Procedit etiam, licèt ſummus Pontifex fa-
ceret priuilegium principi ſeculari, vt poſ-
ſet cognoſcere, vt per Fel. in c. 2. de maior.
& obedien. Item procedit etiam in ciuili-
bus. c. 2. de iud. Proceditque etiam dato ꝙ
iudex eccleſiaſticus eſſet negligens. capi.
qualiter. extra, de iud. vbi gl. & Abb. ſecus
eſt econtra, vt ibi glo. & Abbas declarant.
Hanc, concluſionem ſic ampliatam, limita
131 primò, quando † clericus eſſet incorrigibi
lis, hoc caſu ſecularis poteſt eum caſtigare,
textus in d c. cum non ab homine. Sed diffi
cultas eſt ſcire, quis dicatur incorrigibilis in
quo dic, ꝙ aut quæris non de eo, qui pro-
pterea ſit excluſus priuilegio clericali, ſed
ſimpliciter quis dicatur incorrigibilis. Et di
132 cendum † eſt, ꝙ omnis delinquens, qui
non uult agere pœnitentiam, etiam quòd
nõ ſit depoſitus, eſt incorrigibilis, nec hoc
poteſt negari vt patet ex vi vocabuli, & eſt
text. in d.c. cum non ab hominem. qui eũ,
appellat incorrigibilẽ, quia adhuc eſt ex fo
ro eccleſiæ. Eſt verũ ꝙ loquitur poſtquam
eſt depoſitus, tamen idem eſt, licèt non eſ-
ſet depoſitus, quando eum non pœniteret
propter vim uocabuli. Aut quæritur de eo,
qui effectus ſit fori ſæcularis: & dicendum
eſt, ꝙ aut loquimur in clerico, qui non in
cẽdit, & dicitur incorrigibilis, ſi præceſſit
trina monitio. c. contingit. 2. de ſent. exco.
aut in eo, qui incedit, & dicitur incorrigi-
bilis, ſi ſit ſeruata forma dicti cap. ꝙ primò
ſit depoſitus, ſecundò excommunicatus,
tertiò anathemizatus & adhuc ſit in con-
tumacia ſua perſeuerans. Qua forma ſerua
ta abſque alia declaratione facti efficitur fo-
ri ſecularis. ita Panormita. in d.c. cum non
ab homine. colu. antepenult. & Doctores
communiter, quidquid dixerit ibi Cardina
133 lis. Sed pone quod † iudex eccleſiaſticus
talem capiat, an eum tradet curiæ ſeculari?
Dic quod non tradet. ita probat text. in d.
cap. cum non ab homine. qui loquitur eo
in caſu, quo eccleſiaſtico nullum amplius
ſupereſt remediũ? ſed ſi eũ caperet, hoc re-
mediũ haberet, ꝙ poſſet eum condemnare
ad perpetuum carcerem, iuxta c. ut famæ,
de ſentent. excom. & aliis pœnis, quas ha-
bet ius canonicum ultra pęnas. d.c. de qui-
bus per Abbatem in eo. cap. col. 9. uerſicu-
lo, explicita. Et iſta eſt re ipſa opinio Abb.
in dicto uerſiculo, & columna ſequenti. &
aliorum communiter, Sic igitur quantùm
ad hoc eſt iudex ſæcularis clericum caſtiga
re poſſit, habes unum caſum in non ince-
dente in habitu, & tonſura, quandò præ-

ceſſit. trina monitio, quod etiã habes per Alex. in conſ.61 inc. quia ſæpiſſimè. in 1. uol. & poteſt dici talis incorrigibilis, & ea ratione priuatus priuilegio fori. Alium caſum habes in incedente, quando ſeruata fuit forma d. c. cum non ab homine. quam tarò uidebis in uſu. Alium caſum habes, quando clericus incedens in habitu, reipſa
134 4 † eſt incorrigibilis, ſine dictis monitionibus, & abſque forma d. c. quia quotidie ingerit ſe i rebus enormibus. Et caſus iſte eſt multum frequens, & nunc de facto habetur in presbytero Ambroſio Roſato detento in carcere vicarij Archiepiſcopi noſtri, quem dicunt infamia mala commiſiſſe, & longo tempore in eis perſeueraſſe. Et ſuperioribus diebus interrogatus ſuper eius caſu, an poſſet degradari, & curiæ ſeculari tradi, vel aliter ſine degradatione eſſet priuatus priuilegio fori: Reſpondi, ꝙ ex hoc, ꝙ fuiſſet incorrigibilis ex perſeuerãtia, & iteratione criminum, ꝙ tamen non erat propterea priuatus priuilegio fori, ex quo ĩcedebat in habitu, & tonſura. Iſta fuit opinio Abb. & communiter Doc. in c. perpendimus. de ſent. excom. & aliorum communiter in d. c. cũ non ab homine. vbi uide Dec. col. pe. Fateor, ꝙ potuiſſet dictus egregius ſacerdos incidiſſe in tale delictum, ꝙ eſſet dignus degradatione actuali, poſtquàm immediate degradatus traditur curię ſeculari, iuxta c. 2. de pęnis, in 6. Et pro declara
135 tione ſcias, ꝙ non † omnis clericus etiam incorrigibilis degradatur, imò nullo caſu degradatur niſi in certis criminibus, de quibus per Abb. in c. at ſi clerici. in prin. col. 14. verſ. ad tertium. de iud. videlicet in crimine hæreſis, in crimine falſi, in ſcripturis pontificialibus, & in crimine calumniæ, & contumaciæ erga ſuum epiſcopum, & in certis alijs delictis qualificatis, de quibus ibi latè per Abb. In quibus tamen caſibus nota vnam communem concluſionem, quòd
136 † ſi talis clericus velit ſe corrigere, adhuc non debet degradari, etiam ꝙ occidiſſet ſummum Pontificem, quia in tali caſu debet detrudi in perpetuum carcerem, vel in monaſterium, iuxtà cap. nouimus, §. fi. de ver. ſig. & c. tuæ, de pœnis Iſta eſt communis concluſio in d. c. at ſi clerici. & probatur ineuitabiliter in d. c. cum non ab homine. ponderando verbum, quibuſcunque criminibus, probaturque etiam in c. fęlicis. de pęnis, in 6. ubi occidens Cardinalem non debet mori, ſed ita viuere, ut uita ſit ei mors. & ita intellige tex. in c. ſunt quædam. 23. q. 5. uidelicet ſi ſit incorrigibilis: &, ut dixi ſi eſt delictum multum atrox, detruditur in carcerem, iuxtà d. c. nouimus. Sed ſi non eſt ita atrox, detruditur in monaſterium,
137 d. c. tuæ. Quid ſi clericus † coniuraſſet contra ſuum principem ſęcularem, an ſit tradendus curiæ ſeculari, & ipſi principi, vt eum dilaniet? Abb. in d. c. at ſi clerici, ad fi. prin. tenet tradendum eſſe, etiam ꝙ non eſſet incorrigibilis. Communiter tenetur contrarium, ut ibi per Barb. quia non eſt verum, quòd ſit crimen læſæ maieſtatis, ex quo principi non eſt ſubditus: de quo in ſpecie dicam intra, ſub rubr. de crimine læſæ maieſtatis. Sed certè licèt eſſet crimen læſæ maieſtatis, puta, quia feciſſet coniurationem contra epiſcopum ſuum, adhuc idem eſt dicendum, quòd requireretur, ut eſſet incorrigibilis, quod probatur in c. de Liguribus, 23. q. 2. vbi loquitur de quibuſdam epiſcopis, qui uerticem erigebant contra ſummum Pontificem, qui tamen non degradantur, ſi uelint ſe corrigere, & hoc eſt, quod uidemus obſeruari ab inquiſitoribus hæreticæ prauitatis, quia ſi habent aliquem eo crimine conuictum, non morti tradunt, ubi uelit ſe corrigere c. c. pę. de hæret. ſed ei imponunt aliquam pœnã. ut ibi, & in c. ut commiſſ. de hær. in 6 quod etiam ſeruant in iam condemnato, ut tenet Abb. in c. excommunicamus. de hær. col. 2. & in caſu, quo eſſet confeſſus coniurationem contra epiſcopum ſuum, ad de-
138 prehendendum etiam eum, ꝙ eſſet † incorrigibilis, vide notabiliter Feli. in c. Rodulphus. in uerſ. ſed declara. in 1. limit. de reſcr. dicens, ꝙ ſi modos ſuos teneb is memoriæ, ꝙ honoraberis. Vides igit, ꝙ multi ignari loquuntur de degradatione, & neſciunt, quid dicant. Si tamen clericus non incederet in habitu, & tonſura, etiã ꝙ non
139 fuiſſet ter monitus, tamen ſi diu † perſeueraſſet in committẽdis rebus enormibus, eſſet priuatus priuilegio fori. Iſta eſt communis concluſio in d. c. perpendimus. eſt tex. ſecundùm unum intellectum, in c. ex

parte,

parte,de priuileg.& in c. perpendimus, ſecundum glo.& cōiter Doct.ibi, & maximè Ioan.And.qui ad hoc inducit text. in capit. vnico,de vita,& honeſt.cler.in 6.vbi clerici ganeones, & ſcurræ illam artem per annū exercentes perdunt omne beneficium clericale, & ideo a maiori debent illud perdere, quando diu ſe immiſcent in huiuſmodi rebus enormibus, & ſceleſtis operibus. Et dicit Stephanus Afflerij in tract. quem facit de poteſtate ſæculari ſupra eccleſiaſticas perſonas,repetendo clemen.1.de off. ordi. in prima regula,in ult.col ver.Decimonono fallit, q͏ hæc opinio, licet aliqui contrarium tenuerint, tanquam magis cōis obſeruatur,& q͏ fuit obſeruata contra perſonam cuiuſdam principis regni Franciæ accuſati de crimine læſæ maieſtatis. Reuertendo ad fallentias regulæ ſupra poſitæ, quæ fuit,q͏ laicus non iudicat contra cleri-
140 cum.Secundò, illam limita † ex prædictis in clerico actu ipſo degradato,d.c.2. de pœnis,in 6. Tertiò, limita, ut ex prædictis patet, in clericis ioculatoribus. hiſtrionibus ſiue ſcurris,d.c.unico,de vita,& honeſt.cleric.in 6. Quartò, in clerico non incedente, quando fuiſſet ter monitus, ut per Alex.in d.conſi.61.in 1.volu.per c.contigit,2.de ſenten.excom.Quintò,in clericis non incedentibus, qui in rebus enormibus ſe immiſcuiſſent.Sextò,in alijs quibuſcunque, qui commiſiſſent horrenda delicta digna degradatione declarando, ut ſupra. Septimò,non procedit in clerico aſſaſſino, c.1. de homicid.in 6.qui tex. loquitur etiam in mandante aſſaſſinamentum. Et hæc limitatio ſeptima etiam procedit abſq; alia degradatione, per text. ibi, & ita Gemin.in ingliuiduo,in eo.c.ad ſi. & Peruſ.ibidem,col.3, Verùm eſt aduertendum, nè erretur in termi-
141 nis,q͏ † ille eſt aſſaſſinus, qui mādauit data pecunia, vel facta promiſſione fieri homicidium, & ſimiliter de mandatario, qui tale ſuſcepit mandatum, ſic in illo text. & per Doc.ibidem, & alibi ſæpè, maximè per Bart.in l.non ſolum,§.ſi mandato,ff.de iniur.& alibi ſæpe per Doc.non autem ille eſt aſſaſſinus,qui vt ſpoliet quem pecunijs, illum in domo, vel in via occidit, ut pleriq; vulgares dicunt,quod apparet ex diffinitio ne,quam ponit Sal.in l.non ideo minus, ad ſi.C.de accuſ.& dicam infra, ſub rubric. de mand.ad homic. &c. verſ.7 eſt ſciendū Et vt intelligas Gemi.& Peruſ.vbi ſupra,ſcias, q͏ in qualificatis delictis,ut in eo,qui occideret ſacerdotem,& ut per Abb.in cap.at ſi clerici,in pri.ver. & circā iſtam materiam, col.antepe.Cōis eſt concluſio, ſicut dixi, q͏ requiritur, vt ſit incorrigibilis, quo dato, tunc immediatè abſque alia degradatione actuali traditur curiæ ſæculari; ita probat tex.in d cap.cum non ab homine, & in ſpecie ponderat Dec.in d. cap. cum non ab ho-
142 mine. col. pen In aſſaſſino † vero eſt ſpeciale,ut eo ipſo, q͏ illud commiſit,abſq; eo q͏ ſit incorrigibilis, & abſq; alio medio, & ſic ēt abſq, depoſitione non dico, tradetur, ut dicit tex.in d.c.cum non ab homine, ſed efficitur curiæ ſæcularis, ita ut non ſolum ſine degradatione poſſit puniri a ſæculari, ſed etiam a quolibet priuato: & ita eſt ex mente Doctorum,in d.c.at ſi clerici, in arti. de delictis qualificatis. An in eis habeat locum capit.cum non ab homine.& in ſpecie Dec.in eo arti. in d.c. cum non ab homine. col. pen. verſic. ſeptimo facit text.ubi uide. Octauò, quando ſummus Pontifex delegaret,iuxta glo.in c.2. de iudic. Hæc reſpectu ſententiæ,an iudex ſæcularis poſſit iudicare contra clericum, ſed quid reſpectu pro-
143 ceſſus,an † iudex ſæcularis poſſit procedere contra clericum,& in quo caſu? uide tex. in c.1.de foro compet. qui dicit, q͏ clericus debet cōueniri coram iudice ſuo,ſiue conueniatur à clerico, ſiue a laico, quia actor ſequitur forū rei, quam regulam Marian. Soc.ibi ampliat uigintiquinque ampliationibus,& limitat trigintaduobus limitationibus,& ſic ponit totidem caſus, in quibus laicus poteſt conuenire clericum,& ibi omnino uide, & in uigeſima limitatione po-
144 nit,† quando effectus eſt clericus poſt delictū,in quo remiſſiuè loquitur, ſed latè de hoc ponit idem in cap. propoſuiſti, char.4. uerſ.aſſumo nunc.ubi per tres col. & tandē diſtinguit, q͏ aut quis fecit profeſſionem, aut non fecit ſe promoueri, nec profeſſionē fecit,ſed ſine ordine, & profeſſione conuerſus eſt ad aliquā regulā. Primo caſu ſub diſtinguit,ut p eū,& reuera prodeſt dictus clericatus, ēt ī fraudē ſecutus quò ad diſtrictione pſonæ,nō quò ad bona, ut ibi p eū.

145 Secundò caſu † priuilegium ſuperueniens non prodeſt, vt per eum, vltra quem vide Iaſ. in l. cum quædam puella, col. 5. ff. de iur. omn. iud. Fel. in c. eccleſia ſanctæ Mariæ, co lum. 43. de conſt. verſ. 15. quarto. & in c. fin. col. 16. verſi. & facerent, eo. tit. Cœpol. cau tel. 9. Alex. in l. fi. col. 1. ff. ſi ex nox. cau. agat Imola conſi. 118. & ſequen. latè D Anto. in cap. 1. de oblig. ad rat. Abb. conſi. 85. col. fi. Fed. conſi. 97. col. fin. Cœpol. conſi. 21. colu. 4. & ſeq. Alex. in 3. volum. conſi. 89. column. penult. Anch. conſi. 189. col. penult. Cœpol. conſi. 40. colum. 10. vbi limitat. & conſi. 68. Alex. in l. nemo poteſt, de lega. 1. in glo. magna. Old. conſi. 4. & conſi 235. Pau. de Caſtr. in l. addictos, colum. 1. in fin. C. de epiſ. aud. Barb. conſi. 52. col. 7. vol. 2. Moder. in l. ſtatu liber. colum. 1. & duabus ſeq. ff. de quæſtio. Oldr. in conſi. 17. colum. 9. & 14. & conſilio 83. columna 1. in ampliat. Marian. in d. c. 1.
146 vult, † φ in cauſa indiuidua non tantùm ſolus clericus conueniendus ſit, coram eccleſiaſtico, ſed etiam laicus habens talem cauſam cum eo, per id quod voluit Bartol. poſt Dyn. in l. iuriſperitos, in §. j ff. de excuſ. tut. Sic etiam Bar. in l. præcipimus, §. eodem obſeruando, C. de appe. & ideo quando inter plures laicos, qui inquirantur, vnus adſit clericus, omnes ratione clerici poſſunt petere ſe remitti ad iudicem eccleſiaſticũ; & fuit dictum Anto. de Prato veteri, in l. 1. in fi. ff quæ ſent. ſine appel. reſcind. quod referunt, & ſequuntur Doct. ubi ſupra latè dixi in materia, quando ad eũdem iud. eatur. Verùm quãdo eſſet delictum, pro quo in
147 gereretur pœna ſanguinis, de qua † eccleſia non poteſt ſe intromittere, cap. ſententiam ſanguinis, ne cleri. vel monac. Durũm nimis videtur dicere, quòd laici in hoc caſu euitent pœnam debitam ratione prædicta. Et ideo Marian. in cap. 2. extra de mut. pet. verſi. octauò fallit. vult, quod hoc caſu eccleſiaſticus poſt cognitionem habitam debet tales remittere iudici laico debitã pœna puniendos. Aliter tamen vult Bartholomeus Socin. eius filius, in l. cum Senatus, in fi. ff. de rebus dubiis. qui dicit, quòd in practica vidit obtineri dictum Anto. de Prato veteri, quod ait notandum eſſe, vt amico conſulatur: quia iudices eccleſiaſtici mitiores pœnas imponunt. Hæc controuerſia inter patrem, & filium non multum mihi referre videtur, per ea, quæ ponit Felin. in c. 1. de præſcr. col. 4. dum dicit in hoc caſu, quod iudex ſæcularis poſtea minus benè punitum poterit punire, etiam pœna ſanguinis, iuxta no. in cap. de his, de accuſatio. In quo tamen vltimo vide Marian. in d. ca. propoſuiſti, char. 3. col. 2. verſi. arbitror tamen. de foro competen. & eodem in capit. poſtulaſti, colum. antepen. verſ. & aduerte, eo. ti. poſt Bar. in l. Senatus, ff. de accuſatio. & quod tenet præfatus Doctor de Prato veteri, & ſequitur Iaſ. in l. Imperium, col. 3. ff. de iuriſ. om. iud. & Soci. in conſi. 12. char. penulti. col. 2. Et licèt ſuperius in articulo, An mandans, & mandatarius debeant coram iudice conueniri dubitauerim; attamen ſequor alios, & in pluribus obligatis, res eſt ſine difficultate. quod eſt diſtinguendum, an cauſa ſit diuidua an indiuidua, vt ſupra dixi, & deduxi quod etiam apertè volunt Marian. in d. c. 1. in dicta decimaquinta declaratione. Bartholomæus filius in dicto conſi. 12. & alii ſupra relati. Sed in pluribus inquiſitis de eodem delicto, ſicuti Doctores aliter non diſtinguunt, an cauſa ſint indiuidua vel diuidua, ita nec ego, quia ſentiunt ipſi, quòd ſemper cauſa dicatur indiuidua, & hoc ratione eiuſdem delicti, & eiuſdem facti, quod aſſumptum ultra eos probatur in l. qui de crimine, C. de accuſationibus, in quo textu dicitur, quod etſi ſint plura delicta ex vnico facto, quòd tamen idem iudex eſt. Quantò igitur magis hoc dicendum eſt, quando unicum factum eſt; & vnicum delictum! Si tamen uelles
148 uidere † quidquid ferè dici poteſt circa prædictam materiam ultra Bart. in d. l. iuriſperitos, & in dicta l. præcipimus & Doctores, ubi ſupra, uide Cœpol. caut. 66. Felin. in rub. extra de appellat. Barbat. in l. 1 §. ſi ſtipulanti, ff. de uerborum obligat. circa finem, & in l. 2. in princip ff. eodem titu. colum. 8. & ſequenti, & 11 & in capit. cum aliquibus, de reſcrip. in 6. & Alex. in l. nulli, de iudic. Matheſil. notabili, 144. Alex. in 2. uolum. conſi. 181. circa princi. & in 4. uolumi. conſi. 120. colum. 5 in fine. Bart. in l. finali, in 2. colum. ff. de colleg. illicit. Areti. conſil. 29. colum. penult. in fi. & ſequent. ubi uide per Na. in repe. cap. quamuis, de pœn. in 14. quæſt. 3.

quæſt. 5. quæſt.principalis. Felin. in rub. de appellat. col. 6. circa finem. in rubr. de offic. deleg. colu. 1. Abb. omnino conſil. 33. colum.fin.2.vol.Bart. in l. de iure. circa fin. ff.de municip.Barb.in 2.uolumin. conſi. 36. colu. 9. 16.& uol.conſ. 122.col.4.5.Philip.in rubr.extra,eod.in 8 col.Barb.conſ.1. colu.6. in fi.& ſeq uol.2. Felin.in tract. quan lit. A-poſt.noc.patr.in 4.col. in 6. ampliatione.ubi uide,& Nicellum in concor. 204. ubi latè, & Iaſ. in l. ſi emancipiti. C. de collation. Commemorat etiam Marian.in d. ca.1. de foro comp. unam limitationē, quæ eſt 27. in ordine, quæ ſæpenumero contingit, quod

149 † laicus poteſt conueniri clericum ratione tributi ſecundùm gl. in c.princeps 33. q. 5.& in c.conuenior. eadem cauſa & diſtinctione. in reliquis vide per eum. Vidiſti igitur, quando iudex laicus poſſit iudicare cōtra clericum, & quando illum poſſit cōuenire. Non eſſet etiam abſonum uidere, An

150 & quando † laico etiam priuato licitum ſit capere clericum. In quo vide Ang. in verbo, fama publica. in 9. quæſt. qui concludit, quòd poteſt in duobus caſibus, quando reperitur ī flagranti crimine, & qn̄ adeſt licentia ordinarij, ut per eum: & idem, quando aufugeret, & quando fas eſſet eum uerberare. Vide per Iaſ. in l.2. col.5. de iuriſditione omnium iudic. & in l. uinum col. 4. ff. ſi certum petatur. per Abb. Fel. Aret. & Decio c.cum non ab homine. de iudicijs, regulariter igitur non licet, aliàs laicus eſt excommunicatus. c. 3. in fin. in uerbo, ceperit. de ſenten. excommunicat. & ſentit gl. au d.c.cum non ab homine. Et iſta eſt communis concluſio, quidquid ibi dicat Aret. & de hoc latè ſupra diximus ī titulo de captura, attigendo etiam ſingulas limitationes, ibi

151 vide. Et † cui ſpectet cognitio, an quis ſit clericus, uel laicus, uide textū in c. ſi iudex laicus. de ſenten. excommunicationis. in 6. qui dicit, quòd ſpectat eccleſiaſtico, uocato tamen iudice ſeculari. Quare ſi is, de quo quæritur, qui per iudicem ſæcularem detētus ſit. commu[illegible]rer clericus habebatur,

152 † & de hoc fama erat, ſtatim abſque alia cognitione remitti debet, ut in textu ibi, ſed ſi notorium ſimiliter ſi incedebat in habitu laicali, & laicus exiſtimabatur, nō debet remitti, donec ſit cognitū per eccleſiaſti-

cū

cum, ſed ita demum eſt remittendus, quando ante detētionē, clericus exiſtimabatur. Hæc, & alia in dicto textu, de qua materia vide Bart. & Bald. in l. ſi qua per calumniā. C. de epiſcopis, & clericis. Corn. 1 uol. conſ. 37. col. 3. Cepol. in conſ. 11. col. 2. & ſeq. Gemin. in c. 1. §. fi. in vltima col. de cleric. coniug. & in d.c. ſi iudex laicus. maximè in

153 fine capituli. Et quid ſi † captus iudici ſeculari fateatur, quod non incedebat in habitu, an tamē debeat remitti eccleſiaſtico? Vide Fed. de Sen. in conſ. 335.& Gem. in d.c.1. de

154 cler. con. Et † quid quando tantum eſt quæſtio reſpectu facti videlicet, an incederet, non autem reſpectu clericatus, uide Alex. in l. Titian. col.4. ff. ſol. matrim. Parpal. remmiſſiuè tamen in l. placet. charta. 3. col. 2. C. de ſacroſanct. eccl. Gemin. in d.c.1. de cler. coniug. §. fin. Cæpol. in d. conſ. 11. col. 2. & Soccin. in conſ. 121. colum. 3. in prin. & Gemin. in d. c. ſi iudex laicus. in fin. cap.

155 Et † ad tex. in d.c. ſi iudex laicus adde dum dicit, quòd eccleſiaſticus cognoſcit uocato ſæculari, quòd licèt aliàs quando duo iudices contendunt cuius ſit iuriſditio ambo concurrant, vt in c. cum contingat. & in c. paſtoralis, in princip. de reſcrip. Tamen fallit quando ſæcularis, & eccleſiaſticus cōtēdunt, quia eccleſiaſticus ut dignior ſolus cognoſcit, ut per Iaſ. in l. 2. col. 5. circa fin.

156 ff. ſi quis in ius uoc. non ier. † Adde etiā, quòd licèt coram eccleſiaſticò fieri debeat cognitio articuli præmiſſi, tamen clericus poteſt inſtrumentū clericatus oſtēdere ſeculari, ut eum inſtruat. Ita Cæpol. in d. conſil. 11. colum. 2. & ibi etiam notabiliter quod ſi ille clericus dicat ſe eum eſſe, qui in inſtrumento nominatur, quòd ei creditur.

157 Vbi † tamē priuilegium Regi Franciſco à ſede Apoſtolica cōcedens, ut qui ante delictum per quatuor menſes, non inceſſiſſet in habitu tonſura non gauderet priuilegio clericatus, ſeruatis tamen nonnullis ſolennitatibus de quibus in eo, quæ nunquā

158 ſeruatę fuerunt. Et † hæc ſufficiant in hac materia eccleſiaſtica, ſed ſi vis videre alia, vide in dicto tract. Steph. Affrerij, quem fecit repetendo. clem. 1. de offic. ord. ubi latiſſimè de poteſtate iudicis ſecularis in eccleſiaſticas perſonas, & de poteſtate iudicis eccleſiaſtici in laicas, & per Marian. in

ſuo mirabili tract. de foro comp. à prin. uſ-
159 que ad fi. Et interim quò ad† poteſtatem eccleſiaſtici in laicos extra terram Põtificis. dic q́ habet omnem poteſtatem, imo ſolus in delicti eccleſiaſticis, ſecus in mixtis, quia tunc cognitio eſt utriuſque & locus eſt præ uentionis, ut not. in c. cum ſit generale. de foro comp. ubi uide Abb. & Docto. Et ideo
160 † in crimine hæreſis merè eccleſiaſtico, ſe cularis iudex nullo modo poteſt ſe intromittere, c. ut inquiſitionis, §. prohibemus. de hæret. in 6. Sed ad requiſitionem epiſco pi & inquiſitoris, iudex laicus eũ punit ad mortem pœna ignis, poſtquam ipſe iudex eccleſiaſticus eum condemnauit ut hæreticum. ita Abb. in c. ad abolendam col. penul. verſi. in glo. in uerbo, laicus. de hæret. Non condemnat tamen inquiſitor cum uicario ad mortem, ſed declarat hæreticum eſſe, ex utroque ipſorum priuilegio clericali, ita ſentit Abb. ubi ſupra. eſt enim ſententia ſanguinis, quam eccleſiaſticus imponere non poteſt. c. ſententiam ſanguinis. ne cler. uel monachi. adeo q́ etiam pœna perpetui carceris, quando carcer eſt nimium arctus reprobatur a iure canonico. Et ſimiliter quando victus ita parcè tribuitur, ut uita ſuſtentari non poſſit. Ex qua eadem ratione etiam reprobatur conſuetudo conijciendi præsbyteros in caueas† ferreas maximè tempore
161 frigido abſque tecto, ut per Fel. in c. qualiter, el ſecondo, §. ad corrigendos, col. 3. de accuſat. Dubito tamen quo ad ſupradicta, quia Abb. in d. c. ad abolendam, uer. ſed quæro circa prædicta. Concludit tam de iure canonico, quàm ciuili pœnam hæretici eſſe pœnam ignis, unde ſi illa imponatur per eccleſiaſticum non ſequitur, ut ſit irregularis, per regulam l. Gracchus. C. de adulteriis. Reperio Ana. in d. c. ad abolendam, col. 2. in fi. mouentem difficultatẽ, & dicentem, q́ dũ ius canonicum imponit pœnam ignis in hoc caſu, loquitur de igne æterno, & ideo tenenda eſt præcedens opinio quam clare vult Archidia. 23. quæſtio. 8. in glo. ſummæ. & Spec. in tit. de iudice deleg. § iuſta. verſic. porrò. in fi. & Marian. in c. ad audientiam. de homic. uerſi. 57. & ita obſeruat conſuetudo, ad prædictam opinionem. uide Felin. in dicto c. ad abolendam. in fi. & Bart. in l. magiſtratibus, ff. de iuriſ. omn. iud. & in l.
162 diuus, ff. de cuſt. reor. Et† ibi quãdo inquiſitor tradit reum condemnatum curiæ ſæculari, an iudex laicus teneatur ſtare illi pro
163 ceſſui, & ſententiæ. Et† quibus uerbis utã tur iſti inquiſitores, & epiſcopi cum tradũt degradatos curiæ ſæculari? vide Abb. in ca. nouimus. colum. 2. in fi. de uerb. ſignifi. uer. uide ne incurras irregularitatem. Item di-
164 cit, quòd ſummus† Pontifex in terris Imperij (quod pendet ſecundùm communem opinionem ab eccleſia) habet iuriſditionẽ ſi non actu, habitu ſaltem, ſecundùm communem, ut per Fel. in c nouit. poſt alios de iudicij. ſuper gl. in uerbo, iuriſditionem noſtram. Et ideo propter hanc iuriſditionem poſſet ſummus Pontifex, uel eius delegatus citare ſine literis ſubſidialibus in terris Imperij ſubditum. Imperatoris, ut per Bart. in extrauagan. ad reprimendam. in uerbo per ædictum. & Aretin. conſil. 158. colum. 2.
165 verſicu. primus. Et† ita Imperator pariter in terris ſuis infeudatis propter ius ſuperioris, quòd retinet Aretin. in dicto conſilio & probatur in clemen. paſtoralis. de re
166 iudic. Papa tamen† habet iuriſditionem actu, in non recognoſcentem ſuperiorem, vt per Doctor. in cap. nouit. præterquam contra Cæſarem, ut ibi. per Fel. Dec. notabiliter ibi, & latius in l. ſi duobus columna 2. de appellat. tenet, quòd ſiue ſit Cæſar, ſiue alius non recognoſcentes ſuperiorem.
167 Quod† Papa ſolùm eſt iudex in caſu notoriæ iuſtitiæ, uel in cauſis arduis, ſimiliter ratione iuramenti Papa, & eius iudices eccleſiaſtici habent iuriſditionem contra laicos etiam in cauſis feudalibus d. c. nouit. & Felin. in d. c. cum ſit generale, colum. 5. & ſeq.
168 de foro competen. Et † uide omnino, quæ ſit iuriſditio Papæ, per Cardinalem in cap. ne Romani. in §. irritum. in 5. quæſtione, de electio. Habet etiam poteſtatem Pa-
169 pa† extra imperium ſuum, quòd actu exercet in omnibus ſpiritualibus quia in hus omnes ſunt iuriſditionis, d. c. nouit. de iud. & in d. ca. de præſentia. de dot. poſt diuor. reſtit. & c. cauſam quæ. 2. qui fil. ſint legit. Et ideo poteſt iuriſditionem exercere in quemlibet, etiam non ſubditum ſuum, vbique quò ad hoc, ut ſit habilis ad ea ſpiritualia c. per uenerabilem, in princ. qui fil. ſint legitimi.

Quarto

Quæro an ſi incideret quæſtio inter Cæ-
ſarem, & aliquem eius vaſſallum ſuper feu-
170 do, an iudex eſſet ipſe† Cæſar vel pares cu
riæ, vel Papa, videtur ꝙ pares, ca. 1. §. præte-
rea ſi inter de prohi. feud. alien. per Federic.
& omnes ibi, & in c. cæterum. de iudic. & di
cit Bal. in d. §. preterea ſi inter. ꝙ etiam pro
cedit hæc concluſio quando dominus non
recognoſceret ſuperiorem, tamen credo cō
trarium, ꝙ imò Cæſar ſit iudex, quia iura
ſunt Imperatoris, dicentia, ꝙ iudices ſunt
pares, ſed in generali ſermone nō uenit per
ſona loquentis qui eſt ipſe Cæſar, §. fin. de
prohib. feud. alien. per Feder. & ibi gl. Item
Doc. qui dicunt, ꝙ pares curiæ ſunt iudices
allegant rationem, quia nemo in caſu pro-
pria debet eſſe iudex, quæ ratio ceſſat in
Cæſare, & Papa, qui ſunt iudices in cauſa
propria, vt not. in c. cum veniſſent de iudic.
vbi fit regula cum fallentijs per Felin. & Do
cto. & reperio ꝙ Præpoſitus Mediolanen-
ſis. format quæſtionem, & ita tenet in tit.
apud quem, vel quos contro. feud. col. 2. &
allegat tex. in fortioribus terminis loquen-
tem in Rege Francorum non recognoſcen
te ſuperiorem in ca. nouit. de iud. Facit ta-
men differentiam inter Cæſarem, Papam,
aliosq. ſupremos principes, prout eſt Rex
Gallorum, & inter alios inferiores nō reco-
gnoſcentes ſuperiorem de facto, & ita intel
ligendus videtur Curt. in tract. feud. in vlti-
ma parte. in vlt. quæſt. & Aluarot. in d. tit.
apud quem vel quos contro. feud. termin.
deb. & Bald. in d. §. præterea, & ideo Aret. in
d. c. nouit. in 5. notab. uult reſpectu non re-
cognoſcentis quòd cognoſcat dominus. al
legat. c. 1. de. l. Cor. in prin. Fel. tamen ibi vult
quòd ſint pares curiæ in glo. in verb. iudica
re. ibi limita hanc concluſionem ſecundum
Bal. in §. præterea. ita etiam in effectu Felin.
in c. ueniſſent. de iud. dum allegat Bal. in d.
§. præterea. Ego perſiſto in mea opi. ꝙ imò
Cæſar ſit iudex per tex. in d. c. nouit. qui non
poteſt cauillari, & qui fortius, vt dixi loqui
tur, & ita Aluarot. ꝙ poteſt Cæſar, ſi vult
quando eſt præſens, aliàs quòd ſunt pares
curiæ, c. 1. apud quem vel quos, col. 2. verſi.
quoniam. vbi vide. Sed in alijs inferioribus
171 non recognoſcentibus, † videtur quòd
ſint pares, ſecundùm opinionem Præpoſito,
& vt dixi ſic tenent plures, in non recogno-
ſcente, ꝙ iudices ſint pares, ſed ad hoc vlti-
mum obſtat tex. in d. c. nouit. qui loquitur
in rege Francorum, & vult ꝙ cognitio ſit
regis, Cur igitur diuerſum inter eū, & aliū
inferiorem, qui non recognoſcat ſuperio-
rem? & ideo Aret. in 5. notab. indiſtinctè te-
net, ꝙ talis eſt iudex, & non pares curiæ. In
Cæſare clarum eſt, quia non venit, vt dixi,
perſona loquentis, ſed in his alijs hoc opus,
hic labor eſt per dictum c. nouit. Non ob-
ſtat gl. in uerbo, ipſum in d. ca. quæ dicit, ꝙ
tex loquitur quando eſt quęſtio inter duos
vaſallos, quia deſtruit tex. Veritas, diligen-
ter conſiderando, videtur eſſe, ꝙ ſi eſt quæ
ſtio inter vaſallum qui ſit ſubditus, & domi
num non recognoſcentem ſuperiorē, quod
dominus eſt iudex. ſed ſi non eſt ſubditus,
cognoſcit Papa. ita Abb. in d. c. nouit. in uer
bo iudicare, & dum ſuper hac quæſtione,
in caſu arduo eſſet dubitatum, dicebat ex-
cellentiſſimus Doctor D. Franciſcus Sfron-
datus ſenator digniſſimus, & tunc collega
meus qui poſtea à Paulo III. Pontefice ma
ximo in cardinalium collegium meritò co
optatus eſt, prædicta poſſe redigi ad cōcor
diam, ſecundùm hanc vltimam diſtinctio-
nem, & reuera videtur quòd Abb. etiam lo
quatur in feudo, quia ſic dicit, iuxta text. lo-
172 quentem in feudo. Tamen† non benè di-
ceret, ſi loqueretur in feudo quo ad nō ſub
ditos, quia tunc pares curiæ ſunt iudices, vt
etiam explicitè Felin. ibi, in verbo iudicare,
inhærendo. Bald. & ſequacibus vbi ſupra,
niſi ſint ſuſpecti, vt per eos, ſed quò ad ſub-
ditos benè dicit, vt non recognoſcens co-
gnoſcat, & hoc per nota. in d. ca. cum uenіſ-
ſent. de iud. unde dum generaliter dicunt
Doct. communiter, quòd quando eſt quæ
ſtio inter dominum, & uaſallum, quòd pa-
res ſunt iudices, intellige, ut non procedat
173 reſpectu ſubditi. Et† aduerte. quòd ſi non
ageretur de feudo principaliter, ſed in cōſe-
quentiam, puta, quia præſupponeretur per
Cæſarem aliqua rebellio, tunc ſine dubio
per prædicta Cęſar eſſet iudex imò quilibet
feudatarius minor eſſet iudex, ut conſuluit
in terminis Alex. in conſ. 13. colu. 2. uolum.
6. alleg. Gul. de Cun. in l. cum debitoris. C.
de iud. & alia, ut per eum, & ita uidemus in
Duce noſtro ſeruari quotidie quò ad rebel
lionē contra eum commiſſam. Ad prædicta

uide etiam Andr. de Iſern. in d. §. preterea ſi
inter duos. de probi. feu. alie. per Feder. in
antepen. col. uer. ſed nunquid Cæſar puniat
iniurias imperij, Et dum dixi, quòd reſpectu ſu
bditi dominus eſt iudex loquendo in non
recognoſcente ſuperiorem. Dic, quòd non ſo-
lùm in non recognoſcente ſuperiorē, imò
174 † in recognoſcēte ex conſuetudine com-
muniter illius patriæ, uel ex decreto, prout
nos hic Mediolani habemus, dominus eſt
iudex etiam reſpectu rei feudalis, ita ſerua-
tur in hoc dominio Mediolani: ſic etiam
ſequetur ex erectione Senatus, & dixi ſu-
pra, in materia decreti, de maiore magiſtra
tu circa fi. allegando Bal. in d. c. 1. §. præte-
rea. de prohi. feu. alie. per Feder. Iacob. de S.
Georgio in gl. & dicti uaſalli prodictis re-
bus, col. 2. in prin. qui dicit hanc conſuetu-
dinem eſſe in conſilio Taurinenſi, & ita e-
tiam per doct. maximè Dec. in c. quia G.
extra, de iudic. Quæro poſtremò quando
175 duo † principes contendunt de omnimo
da iuriſditione ciuitatis, vel caſtri, quis erit
iudex? & dic, quòd ſimul ambo, cognoſcent,
uel eorum iudices, c. paſtoralis. & c. dum cō
tingat, de reſcrip. & Barto. late diſtinguens
in l. de iure. in fin. ff. ad municip. & ſeruatur
ſicut dixi, quia eliguntur iudices per utrun-
que, qui ſimul cognoſcunt: ſi uerò eſſet con-
trouerſia ratione alicuius delicti commiſſi
quòd ad locum ſeruatur, quòd ambo ſepara-
tum cognoſcunt, ut per Marian. in c. poſtula
ſti. col. 3. uer. circa 7. de foro comp. & alibi
176 ſæpe. Et an ſententia † lata ab uno princi-
pe, circa iuriſditionem loci, de quo eſt con-
trouerſia, præiudicet alteri ſcienti & nō ap
pellanti ſaltem in poſſeſſorio, uide Alex. in
l. ſæpe, ff. de re iud. in col. 39. & 3. ſequenti
bus, & ibi quòd præiudicat in poſſeſſorio, &
nō in petitorio. In materia igitur cōtrouer
177 ſiæ feudi regula eſt, quòd pares † curiæ ſunt
iudices, & hanc regul. ponit Curt. in tract.
ſuo car. fin. col. 1. quā ampliat quatuor mo-
dis, & limitat Felin. & Dec. in d. c. cæterū. de
iud. & hoc quā conſtat de feudo, ſed ſuper
eo eſt controuerſia, ſed ſi neget, uel ex par-
te domini, per uaſalli, tunc pares cogno-
ſcūt de hac qualitate ſummariè & cogni-
ta qualitate feudi procedunt in cauſa, ſic
Arc. in d. c. cæterùm, ſed malè dicit, quia or-
dinarius cognoſcit de hac qualitate, ita do-
cte Iacob. de S. Georg. in glo. & dicti vaſalli
colum. 9. uer. ſed iuxta prædicta quæro. vbi
omnino vide, & ita ſentit Curt. in d. tracta.
car. fi. col. 1. ver. 3. limit. & Dec. in d. c. cæte-
rum, verſ. in glo. 1. Et ad ea quæ dixi, quòd ſi
Cæſar eſt iudex, & quòd in Cæſare regula dicta
non procedit, Addo quòd nihilominus de ho-
neſtate hoc nō venit, vt etiam animaduer-
tit Dec. in d. c. cæterùm. car. 3. col. 1. ad fi. Et
ideo eſt concludendū omnibus conſidera-
tis, quòd ſunt pares curiæ niſi in caſu de quo
ſupra: vel niſi vaſallus eſſet ſubiectus per
prædicta. Et ſi vis ſcire aliquem appellare et
quā appellaretur à paribus, vide Doct. in d.
cæterum, maximè Fel. & Dec. & Iac. ubi ſu-
pra, & nō ignores tex. in hoc de paribus in
c. 1. §. ſancimus quo tēpore miles, vbi dicit
quòd appellatur ad Cæſarem, & ibi vide Alua-
rot. & ita remanet expedita hæc materia
competentiæ, & incompetentiæ iudicis in
materia criminali, & concernente honorē
principis, quæ materia eſt vtiliſſima, quia ne
mo poteſt conueniri corā non ſuo iudice,
178 & ſnīa lata à iudice penitus † non compe-
tenti eſt ipſo iure nulla. ca. ſi non à compe-
tenti. per totum, ſiue ſit ordinarius, l. fi. C.
de exceptio. ſiue delegatus, d. l. 2. & 3. C. ſi
non comp. iud. ſiue iud. adeo vt etiam poſt
ſniam poſſit quandocunque opponi exce-
ptio incompetentiæ, & nunquam talis ſen
tentia dicatur tranſire in rem iudicatā, etiā
quòd eſſent tres ſententiæ conformes, ut latè,
& notabiliter per Ang. Arc. in §. appellan-
tur. Inſti. de excep. col. 10. & ſeq. niſi tamen
eſſet prorogata iuriſditio iuxta l. 1. ff. de iu-
di. & leg. ſi conuenerit, ff. de iuriſdi. omn.
iudi. vnde conuentus imprimis ante litem
conteſt. opponere debet declinatoriam, d.
l. ſi conuenerit, & ibi no. & per Arc. vbi ſup.
col. 12. & ſequ. Aduerte tamen, quia ſi for-
mata inquiſitione, reus inquiſitus, ſit exa-
minatus ſine alia contradictione, & etiam
179 confeſſus fuerit, per hoc non dicitur † pro
rogata iuriſditio, ita Ang. conſilio 27. quia
compulſus illud videtur facere, ut per Inn.
in c. ad petitionē extra, de accuſ. & Cœpol.
180 conſ. 59. ad fi. Eodem † modo ſi datur ban
nū in contumaciam contra aliquē per non
ſuum iudicem, non prorogatur iuriſditio
ſecundum Bald. in l. qui ex conſenſu. C. de
epiſc. audien. verſic. deinde nota. & Alexan.

in l.ex quacunque. col. 4. ff. ſi quis in ius vocan. non ier. Etſi in cauſa criminali quis prorogat iuriſdictionem non ſui iudicis. Tñ
181 † iudex competens poteſt per inquiſitionem procedere: Aret. in c. quod clericis. col. 1. de foro compet. Vltimo in hac materia inquiſitionis quo ad competentiam iudi-
182 cis nolo omittere articulum, an † iudex originis, uel domicilij poſſit inquirere pro delicto commiſſo extra territorium? uide Hipp. in l. fi. ff. de iuriſdict. omn. iud. in char. 6. col. 2. 3. qui tenet non poſſe, communis eſt in contrarium, ut atteſtatur Angel. de Arim. in gl. hæc eſt quædam inquiſitio. circa fin. & quidquid ſit, uſus approbauit, ꝙ poſſit, tum ex auiditate iudicum, qui ad lucrum properant, tum etiam ne delicta remaneant impunita. Per accuſationem, res eſt clara, ꝙ poteſt ex regula generali, ꝙ quis ſortitur forum, etiam ratione domicilij, licet in eo non deliquerit. l. 1. C. ubi de crim. agi opor. cum alijs allegatis per Alex. conſi. 166. uol. 7. Item res eſt clara, quando poſſet procedi de iure communi per inquiſitionem, iuxta tradita per Bart. in l. 2. §. ſi in publico, col. 2. ff. de adul. & ſupradicta in uerſ. 2. non eſt omnino prætereundum, & hoc in iſdem terminis, prout dixi, quo ad accuſationem. & ita Ang. in quæſtione quam facit de hoc articulo, & quæſtione quæ incipit, diſputatio Bononienſis. dicens hunc caſum eſſe ſine dubio, & hoc per text. in l. ſi quis in hoc genus, C. de ſacroſanct. eccl. quod procedit, quidquid calumnieſè dixerit Odofred. in hac quæſtione, de qua per Bar. in l. cunctos populos, C. de ſumma Trini. in char. pen. col. 3. uer. item quæro quid ſi in ſtatuto. ubi latius Bar. tractat hanc q in genere, loquor tamẽ habito reſpectu ad magis communem Doctorum opinionem, quia aliqui ſequũtur Odofr. Solum ſupereſt difficultas, quando ſtatuto permittitur inquiſitio, an etiã poſſit fieri in loco originis, uel domicilij, & ut in quæſtione formata, & in dubium facit tex. in c. 2. §. 1. de conſt. in 6. Tamen cõmunis eſt etiam illa quam dixi, & ultra Bart. ubi ſupra. & Can. per eum relatum ſic tenet Ang. in d. q. & in l. ſi vacantia, C. de bon. uacan. lib. 10. & Sal. in l. ea quidem. C. de accuſ. col. 16. & Abb. in conſ. 34. & poſtremò hanc firmat Mar. Soc. in c. qualiter, el ſecondo, in 5. art. princ. in 14. q. de accuſa. vbi per 7. col. diſputat, & tandem ſe firmat in hac parte. Limitando tamen, quando, ſi commiſſum eſſet delictum, impunibile eſſet, in quo non dubito per ea, quæ ponit Nell. in tract. Banni, in 2. parte, ſecundi temporis. q. 56. Vſus etiam hanc opin. approbat, & ideo non eſt inſiſtendum vlterius.

Tit. de Accuſatione.

S V M M AE.

1 *Nemo ex regula ſine accuſatione damnatur.*
2 *Accuſator non tenetur hodie ſe inſcribere, nec conſtituere, & qualis fiat ſcriptura.*
3 *Notificationes ſine nomine deferentis non debent à iudicibus accipi.*
4 *Accuſator hodie non fideiubet pro expenſis, licèt iure communi, & ſtatutorum id caueatur, niſi ſit non ſuppoſitus.*
5 *Forenſis proſequens ſuam, vel ſuorum iniuriam poteſt accuſare.*
6 *Querela quæ hodie proponitur, non habetur pro accuſatione, ſed inquiſitio.*
7 *Accuſatio querela hodie prorſus ceſſet.*
8 *Querelare, vel accuſare non poteſt quis, niſi in criminalibus publicis, & vbi venit applicanda pœna fiſco.*
9 *Accuſare, ſeu querelare poteſt etiam is, cuius non intereſt, vbi ex officio procedi poteſt.*
10 *Publica iudicia non cognoſcuntur ex qualitate pœnæ, nec ex eo, quod per ſtatuta ſit variata pœna, idcirco deſinit eſſe publicum iudicium.*
11 *Ciuilis cauſa non poteſt ſimul cum criminali principaliter intentari.*
12 *Criminalis cauſa inſtitui non poteſt inſtante fiſco, ubi parte inſtante non poſſet conſuetudine Mediolani, licet aliter ſit de iure.*
13 *Querela per quam veriſimilius veritas delicti poteſt deprehendi, præfertur.*
14 *Iudex ex officio poteſt proceſſum proſequi, quando accuſator deſiſtit ab accuſatione, vel impeditus, vel alia ratione, etiam in priuatis delictis.*
15 *Deſiſtere ab accuſatione, quando liceat.*
16 *Abolitionis publicæ legalis, & priuatæ materia vbi tractetur.*

17 *Accu-*

17 *Accuſator proponens falſam accuſationem, uel querelam punitur pœna qua calumniator, hoc eſt ſimilis ſupplicÿ.*

18 *Accuſator manere debet in carceribus cum accuſato, ubi ſtatim accuſaretur per accuſatum de falſa accuſatione, & extaret indicium.*

19 *Accuſator calumnioſus quando de vera calumnia, & non præſumpta agitur, condemnatur, ſed conſuetudine non ſeruatur.*

20 *Accuſatus calumnioſè poteſt actione iniuriarum agere contra accuſantem.*

21 *Iudex calumnioſè inquirens punitur extra ordinem ob veram calumniam non ob præſumptam.*

22 *Calumniator quis dicatur.*

23 *Præuaricator quis dicatur.*

24 *Calumniari dicitur qui ſcienter crimen falſum proponit, & ſolet interrogari querelans, an velit uti querela, ut cognoſcatur, an calumnietur.*

25 *Interrogatus an velit uti querela, tenetur omnino reſpondere etiam, quod ſcriptura ſit ab alio confecta.*

26 *Accuſans calumniatorem ſatis habet fundatam intentionem, quando calumniator accuſauit pro facto in ſe commiſſo.*

27 *Calumniator condemnatur, & ad pœnam, & ad expenſas.*

28 *Calumniator quomodo a calumnia excuſetur, & non ab expenſis.*

29 *Calumnioſè querelans non excuſatur ob indicium, aut famam, licèt iudex ratione officÿ excuſetur.*

30 *Querelandi, vel accuſandi iuri præſcribitur viginti annis, ſed per decennium pœna minuitur.*

31 *Confiſcatio bonorum tollitur quinquennio, licet aliud ſit ſtante decreto Mediolani.*

32 *Inquirendi iuri præſcribitur viginti annis.*

33 *Inquiſitio, & accuſatio quò ad pœnam corporalem ceſſat mortuo accuſato, ſiue ante ſententiam, ſiue poſt, licet aliter quandoque factum ſit contra inſignes latrones.*

34 *Pœna pecuniaria, ut confiſcationis bonorum tranſit contra hæredem, niſi ſecuta condemnationis ante mortem delinquentis, etiam quod prius lis conteſtata fuiſſet, etiam ſtante decretò Mediolani.*

35 *Pœna publicationis bonorum impoſita bannito in contumaciam non tranſit contra hæredem.*

36 *Pœna tranſit contra hæredes lite conteſtata in priuatis delictis, quando ciuiliter agebatur.*

37 *Hæres delinquentis mortui lite iam conteſtata tenetur in ſolidum, ſecus ſi mortuus ſit lite nondum conteſtata, quia tunc tenetur ad eum peruenit.*

38 *Accuſator qui non præcedentibus indicÿs accuſabat, conſtituebatur in carcere.*

39 *Accuſator carcere debet ſuſpicione non minus, quam teſtis, alias repellitur.*

SVPRA diximus de modo procedendi per inquiſitionẽ, de quo uti magis cõſueto in primis locuti ſumus. Nũc uidendũ eſt de alijs, & primò de accuſatione. Eſt enim accuſare aliquem reum criminis in libello deferre, l. libellorum, ibi, reum deferre, ff. de accuſat. ſecundùm omnes, & de iure loquendo, hæc
1 eſt regula † ꝙ nemo ſine accuſatione damnatur, iuxtà illud Domini, Si nemo te accuſat mulier, nec ego te condemno. Verùm per ſtatuta, & conſuetudinem, quaſi ubiq; eſt prouiſum, ꝙ & ſine ea inquirendo poſſit ꝓcedi, ut ſupra latè dixi in materia ipſa inquiſitionis. colum. 2. in q̃õnis, an omni caſu poſſit formari inquiſitio. Et inter cetera requiſita ad accuſationem erat neceſſe, vt accuſator ſe inſcriberet, ad pœnam talionis. leg. 3. C. qui accuſa. non poſſ. & in l. ſi cui. prin. ff. de accuſ. & ideò tenebatur et ſe conſtituere ſicut accuſatus, l. fi. C. de accuſ.
2 Sed hodie † ceſſat ex conſuetudine hæc pœna talionis, & amplius non fiunt libelli accuſatorÿ, requiritur tamẽ aliqua ſcriptura quæ contineat nomen accuſatoris, accuſati, crime, locum criminis, & tempus, iuxtà l. libellorum. in prin. allegatam, & ita ex conſuetudine ſeruatur, ſecundùm Gand. in tit. qualiter fiat accuſatio. col. 2. & alios in locis infra allegandis. Ideo malè faciunt iudices, & notarÿ, qui interdum accipiunt ſcripturas, in quibus deferũtur rei pro aliquib.
3 criminib. † quas notificationes appellãt, ſine nomine notificãtis ex quo ſequũtur mille vexationes, q̃a calũnia cõperta, calũniator non põt in expẽſis dãnari, qđ eſt impiũ, iuxta not. ꝑ Bar. in l. 1. ad ſi. ff. ad Turp. & ꝑ Felin.

Felin. in c. accedens. colum. 4. de accu. & per Hippol. in l. patre, vel marito. col. 3. & pluribus ſequentibus, ff. de quæſt. in quibus locis latè de materia cōdemnandi victum in expenſis in criminalibus. Et ideo Senatus noſter per decretum ſuperioribus dieb. ordinauit non poſſe procedi per tales notificationes ſine nomine, & calumnioſè quærelantes eſſe condemnandos in expēſis, & ita obſeruatur. Non tñ accuſator, tenetur
4 fideiubere † pro expēſis iux:à tex in Auth. generaliter, C. de epiſc. & cler. & l. 3 C. quia accuſat. non poſ. & diſpoſitionem ſtatuti noſtri in criminalibus, quod eſt primum in ordine, quia ſicut ius commune receſſit ab aula, vt per Doct. vbi ſupra, & *gl.* inſti. de ſatiſd. in §. ſed hodie, in 1. gl. ſic etiam ſtatutū. Eſt verum, ꝙ ex quo in ciuilibus ſtatutis habemus aliud diſponens, ut non ſuppoſitus qui velit agere teneatus fideiubere, ꝙ ſaltem in ſuo caſu videtur procedere, ſcilicet reſpectu non ſuppoſiti, iuxta conſ. Are. 108. quod ſtatutum licèt correctorium in ciuilibus procedit etiam in criminalibus. Tamen hic diebus prætertis dum eueniſſet caſus in Hieronymo Moreſino incola locorum, quæ Heluerijs ſubiacent, qui proſequebatur cauſa criminalem contra quēdam Comenſem in ciuitate noſtra Mediolani. Senatus extendit dictam conſuetudinem, etiam ad hūc caſum. Et verum ꝙ alia ſatione nō habebat locum ſtatutum quia loquitus de non ſuppoſito contra ſuppoſitum, ſed tunc agebat non ſuppoſitis contra non ſuppoſitum. Et ſi dicas, Tu vis igitur, ꝙ forenſis poſſit accuſare hoc non eſt verum per gl. in l. is, qui reus, ff. de pub. iud. & Ang. in rub. ff. de pub. iud. Sed ſeꝗ̄deo,
5 ꝙ ſi † forenſis vti vnus de populo accuſat procedit hæc dubitatio, quia tua non intereſt in patria aliena, ſed in proſequente ſuā vel ſuorum iniuriam, nulla eſt dubitatio, quin poſſit vt per Bart. in d. l. is qui reus. & Doct. ibi, & in l. in prouinciali, §. ſi. ff. de noo per. nuntia quinimò & quilibet alius poteſt, ſecundum cōiter Doctores. Et quia dixi, ꝙ hodie amplius non fiunt libelli accuſatorij, ſed querela defertur in quadā ſcriptura commodo, ſicut dixi. Scias, ꝙ ſicut non omnis poteſt accuſare, iuxtà dicta Gā. fol. 1. col. 2. & ſeq. & per Aret. in gl. necnon ad querelam, col. 6. & ſeq. ita nō omnis poteſt ſic querelare, aut querelari, quia, & ſi receſſerint vſu aliqua requiſita in accuſatione, vt inſcriptio ad pœnam talionis, & præſtatio fideiuſſionis, cætera tamen remanſerunt per regulam l. præcipimus. in fin. C. de
6 appella. Vſus † tamen non admittit tales querelas pro accuſationibus, quia hoc modo non eſſet neceſſaria alia inquiſitio, quæ tñ quotidie formatur ſuper talibus quærelis, & ita querela habetur pro querela, & non pro accuſatione, quod ſit verum nunquā vidi diſputari ſuper ineptitudine querelæ, niſi circa nomē accuſatoris expreſsū, vt ſupra dixi. Vbi verò eſſet accuſatio querela, & pro accuſatione haberetur non poſſet formari inquiſitio, quia vnum ſcilicet ordinarium tolleret aliud extraordinariū, vt ſupra dixi, in materia inquiſitionis, & ita Cœpol. conſ. 65. col. 2. benè vidi diſputat, & video ſuper inquiſitione, an aliquis ex requiſitis in accuſatione, iuxta l. libellorum in prin. ff. de accuſ. deficiat ex quo apparet, ꝙ ſucceſſit inquiſitio ipſa loco accuſationis, non querela, & ita Par. & Doct. in d. l. libel-
7 lorum. Nec mirum ꝙ penitus ceſſet † accuſatio, quia defecit ex conſuetudine id vnde eueniebat, ut ſine accuſatore nemo damnaretur, ſ. pœna talionis ſecundum Bart. in l. athleta, §. calumniator, ff. de calum. & hæc ſunt contrariæ opi. Gand. & Ang. ubi ſupra quæ eſt, ꝙ licèt hodie non fiant libelli accuſatorij, tamen illa ſcriptura in reliquis remanet accuſatio. verùm, quā ratio. Bart. in d. §. calumniator. pariter difficultatē, propterea ab eis non recedo. Non tamen † om-
8 nis poteſt querelare ſiue accuſare, etiā ubi aliàs perſona eſt apta, ſed in criminibus publicis tantum, & in priuatis vbi venit applicanda pęna fiſco, aliàs tantum auditur is cuius intereſt, ut per Bar. in rubr. ff. de pigno. act. & per Are. in d. gl. necnon ad querelam.
9 Verùm † eſt aduertendum, ꝙ etiam in priuatis, vbi poteſt ex diſpoſitione iuris, vel ſtatutorū procedi ex officio, ſemper omnis admittitur, etiam ꝙ ſua non interſit ſecundùm Card. in ca. exceptionem in 6. quæſt. extra, de except. & Fel. in cap. dilecti. colu. 2. extra, de maior. & obe. ubi uide circa materiam popullarium actionum. uide etiam Rom. conſ. 142. & Bal. 5. uol. conſil. 191. ubi

pulchre

10 pulcher caſus. Eſt etiam † ſciendum, ꝙ non
eſt inſpicienda qualitas pœnę, vt cognoſca-
mus crimen publicum à priuato, ſe uideri
debet l. i. ff. de publ. iud. & inſtit. eodem in
prin. in quibus locis enumerantur publica
delicta, nec propterea quòd ſit uariata pœ-
na in is communis à ſtatuto in publico de
licto, amittitur nomen publici delicti, ſed
per ſtatutum illud eſt priuatum, quòd ab
eo delictum factum eſt, ut latè, & notabili-
ter per Bart. in d. l. 1. col. pen. ubi uide omni
no. & Iaſ. in l. 2. in fin. C. qui teſt. face. non
poſſ. declarando ex his egregiè dictum Bal.
in d. l. 2. in fin. vbi dicit, ꝙ ſtatuta ſunt leges
priuatorum delictorum. His ſic enucleatis.
Quæro de aliquibus, & primò, an quis poſ-
11 ſit ſimul principaliter intẽtare † cauſam ci-
uilem, & criminalem? & dic non poſſe, ſed
prima eſt præiudicialis ad aliã donec durat
prima intentata, l. 1. C. quan. act. ciuil. præ-
iud. crim. Gand. in tit. qualiter fiat accuſatio
col. 3. & Bar. in l. 2. §. hoc edicto. col. 3. ff. vi
bon. rapt. & dixi ſupra tit. præcedenti. Secun
12 dò quæro, an fiſcus poſſit † cauſam crimi-
nalem inſtituere, quàm quilibet non poſ-
ſet, vt in priuatis delictis regulariter. & uide
tur eum poſſe per regulam prædictam §. ꝙ
licite. iuncto hoc, quod ipſe princeps uide-
tur læſus in quo conſiſtit publica utilitas,
iuxta notata in l. 1. ff. ſolu. matrim. Vnde
hoc modo nõ eſt uerum dicere ꝙ ſit fiſcus
uti quilibet, ſed ex his qui ſuam iniuriam
proſequunt. Et hoc ſine dubio procederet
ubi eſſemus in caſu in quo eſſet licita inqui
ſitio ex conſuetudine, uel ex forma ſtatuti
per notata à Fel. ubi ſupra, in c. dilecti. colu.
2. de maior. & obed. Sed etiam ꝙ non ſi-
mus in eo caſu adhuc idẽ dico ratione præ-
dicta, accuſando non ut inquirendo proce-
datur, quia nec frater occiſi haberet hanc fa
cultatem in caſu in quo inquiſitio eſſet illi
cita. In ciuitate igitur noſtra Mediol. in qua
ex conſuetudine omni caſu eſt licita inqui-
ſitio, quamuis ex forma ſtatuti ſine inſtan-
tia partis, ex puro officio licita ſit tantum-
modo in aliquibus caſibus fiſcus poſſet in-
ſtare omni caſu, etiam in priuatis delictis,
vt procederetur, & ſic etiam in furto, quod
eſt priuatum delictum, imò etiam ſine fiſco
poſſet iudex ex mero officio hoc facere per
regulam d. §. ꝙ licitè. niſi repugnaret ſtatu
tum. n. ita Bar. in l. inter omnes §. recte. colu. 1.
ff. de furt. & ſequitur Alexand. conſ. 24. vol.
2. col. 4. & Felin. in ca. nulli. colu. 2. verſ. item
inquantum. de accuſ. & in c. 1, colu. 2. de præ
ſumpt. & licèt ius ita velit, tamẽ prædictum
ſtatutum interpretatũ fuit, vt vbi non poſ-
ſet procedi, niſi parte offenſa inſtante, nec
etiam poſſit procedi inſtante fiſco. & vide
ad hoc, infra, in tit. de fur. ver. pax vbi decla-
ro quæ hic dicuntur, nec aliter intelligeres.
13 Tertiò quæro † quando reperiuntur duæ
querelę à diuerſis coram duobus iudicibus
de eodẽ delicto, puta capitaneo & prætore,
quæ præferatur. & dic, ꝙ illa præferetur,
per quã veritas facilius, & veriſimilius po-
terit erui. l. ſi plures. & ibi Bar. in fi. ff. de ac-
cuſat. & dixi latè ſupra, in materia inquiſi-
tionis, ia art. an inquiſitionis iudiciũ ſit or-
dinarium, vel extraordinariũ, vbi omnino
vide. Quartò quæro, qñ ad querelam alicu-
iu procedi tur, qui poſtea ante expeditionẽ
citatus non comparet, an eundem proceſ-
14 ſum poſſit † ex officio proſequi iudex? &
dic eum poſſe. ita Barto. in l. inter accuſatio-
rem. ad fin. ff. de publ. iud. & ita ſeruatur ſm
Angel. in gl. comparuerunt dicti inquiſiti,
& negauerunt totum, col. fi. & non ſolùm
in criminibus, vbi ex puro officio poteſt
procedi hoc ſeruatur, ſed in furto, vbi ſm
ſtatuta requiritur inſtantia partis. & inſtan
te fiſco multò fortius eſt procedendũ per
regulam d. l. licitatio, §. ꝙ illicitè. & ita pro
abſoluto babet Barb. conſ. 62. volum. 2. vbi
eſt littera 23. niſi ſecundùm eum repellere-
tur ipſe accuſator à procedendo vlterius,
propter calumniam accuſatoris, iuxta d. l.
2. cum materia, C. de abol. & mihi contin-
geret ꝙ accuſator non compareret, ſtatue-
rem ei terminum ad proſequendum ſuam
accuſationem, quo elapſo ego proſequerer
iam inceptã, idem ſi accuſator moreretur,
vel aliter eſſet impeditus, iuxta l. libellorũ.
§. ff. de accuſ. & idem omni alio caſu quo
appareret accuſatorẽ deſtitiſſe, & hæc etiã
ſunt iuridica, vt per Aret. vbi omnino vide
in cap. licèt in beato. extra, de accuſat. in an
tepenul. colum. & vſque ad fin. vide etiam
hanc materiam per Anan. in cap. crim. de
collu. dereg. per Aret. & Felin. in cap. quia
15 Gul. extra, de iud. Et quando liceat † de-
ſiſtere, uide Bart. in l. quæſitum, ff. ad Tur-
pil.

pil.Aret.ubi ſupra, col ſi.circa ſi. Alex.in l.
a dita,colu.3.C.de eden. & in rubr. C.de in
jus uoc.& in eis locis plenè inuenies mate-
16 riam † abolitionis publicæ legalis, & priua-
tæ. Quintò quæro, an ille qui falſam accu-
ſationem inſtituit, uel falſam quærelam te-
17 neatur pœna † falſi? Hæc eſt notabilis quæ-
ſtio. Bart.in l.ſi quis obrepſerit, colu.1. ff.de
falſ. vult teneri, dicens, quòd ſi agatur de fal-
ſo, ſequitur condemnatio falſi per illam l.
ſed ſi agatur ad calumniam, ſequitur pœ-
na calumniatoris, quæ eſt ſimilis ſupplicij,
iuxta l.fi. cum ſim.C.de accuſ.Bal. tenet con
trarium, quòd imò non poteſt agi de falſo, ſed
l.Remia, quæ imponit pœnam calumnia-
tori. & ita expreſſè l.1.in princ.ff. ad Turpil.
quæ pœna, ut dixi, eſt ſimilis ſupplicij, & ſic
ſi pœna eſt determinata accuſato, ſimilis
imponitur accuſatori, ſi non eſt determina-
ta, eſt arbitraria, vt declarat gl. necnon ad
querelam, colu.12.verſi, quæro quis produ-
xit. & Alex.conſ.11.vol.1. vbi vide omni-
no, ſed opi.nota Bal.ſequitur Feli.in c.non-
nullis.§.1.col.4.extra, de reſcr. vbi reſpondet
ad d.l.ſi quis obrepſerit, quæ eſt fundamen-
tum Bar. tene cum Bal. & ita tenet Auguſt.
de Arim.ad Ange.vbi ſupra; & fundamen-
tum eſt in d.l.1.in prin. ad Turpil. cui non
poteſt reſponderi. Et quia facti ſunt tituli
ſeparati falſitatum, & calumniarũ, & quia
etiam aliter ſequeretur, quòd quamuis pœna
eſſet minima, quo ad accuſatum, tamen
quò ad accuſatorem, eſſet maxima, quod
videtur inhoneſtum, & hæc ſunt funda-
menta Bal. vbi ſupra, Alex. etiam in d.con-
ſi.11.poteſt euitari, quia mulier ibi non ſo-
lùm fecerat officium accuſatoris, ſed etiam,
vti teſtis fuerit examinata cum iuramen-
to, quo caſu etiam ſecundùm Bald. vbi ſu
pra, talis ponitur pœna falſi, vt etiam de-
clarat notabiliter Bald. in l. & ſi legibus. C.
ſi contra ius, vel vtil. public. vbi omnino
vide circa d.l.ſi quis obrepſerit. quia diſtin-
guit, quòd aut quis obripit impetrando, aut li
tigando, aut accuſando, aut per eum men-
daciter negando, aut probando, aut decla-
rando, & tunc diſtinguit inter teſtē, & par-
tes, ſunt verba aurea, quæ poſſent decidere
infinitas quæſtiones, & hãc opi. Bal. quàm
ſequor tenet Gandi.in ti.de falſ.col.6. verſi.
pone quæſtionem, quæ etiã de facto mihi
contingit Bononiæ, vbi format quæſtionẽ
in terminis, & dicit, quòd quinque aſſeſſores, in-
ter quos vnus ipſe erat, fuerunt dubij de
hoc articulo, & quòd conſuluerunt deliberato
conſilio talẽ accuſatorem non poſſe de falſo
puniri, ſubdens, quòd hæc eſt veritas, & quòd vi-
dit vbilibet legum Doctores ita obſerua-
re, ſubdens, D.Lambertum dixiſſe, quòd tamen
non effugiebat pœnam calumniatoris. De
hoc articulo vide etiam Put.in tract.ſyndic.
chart. vlt.col.vlt.& ibi potius ſequitur hanc
opinionem, quàm aliter, dum allegat iura pu-
nientia calumniatorem ſimili ſupplicio,
verùm quia hæc pœna ſimilis ſupplicij ceſ-
ſat ex conſuetudine, remaneat pœna non
determinata à iure, & ex obſeruantia impo
nitur pœna pecuniaria, fortè arbitrium iu-
dicis eſſet acrius, quando quis ita facere cõ
ſueuiſſet. Et ex his intelligis Bar.in l.fi. C.de
accuſat. qui dicit, quòd licèt conſuetudo velit,
18 vt † accuſator cum accuſato remaneat in
carceribus, tamen ſi accuſatus ſtatim accu-
ſaret accuſatorem de calumnia, & falſa ac-
cuſatione, eo caſu etiam accuſator deberet
remanere in carceribus, quod tamen intel-
ligo, vbi adeſſet indicium calumniæ, ſicut
in cæteris criminibus, & prædicta quando
oſtenditur per probationes illam querelam
19 falſam † eſſe, quæ eo tunc etiam procedunt
in caſibus, in quibus abeſt in dubio calum-
nia, iuxtà not.in d.§.calumniator. in gloſſ.
cæterum ſi nihil eſſet probatum, quòd ſic aga-
tur de præſumpta calumnia, tunc procedit
concluſio communis, quæ eſt, quòd qui non
probat, præſumitur calumniator cum ſuis
limitationibus, de quibus in d.glo.in §. ca-
lumniator, Abb.& Feli.in c.2.de calumnia.
& in hoc habemus ſtatutum in hac ciuita-
te, de eo qui aliquem accuſat, & non pro-
bat, quod non punitur, ſed non ſeruatur, &
dum dixi, quòd vbi conſtat clarè de calumnia,
& de falſa accuſatione, etiam vbi aliàs ceſ-
ſat præſumpta, quòd tunc ſequitur pœna.
hoc patet ex concluſione Bar.in l.in Sena-
tus,§.eos, ff.ad Turpil. quæ eſt, quòd vbi ceſſat
in dubio calumnia, non ceſſat euidens. vt
etiam per Aretin.in conſi.80.columna 4. Iu
dex tamen non debet ſtatim condemna-
re non probantem, ſed ſtatuere terminum
ei ad ſe defendendum, quia poſſet alle-
gare aliquam excuſationem, ita gloſ. &

Doc.

Doct. vbi ſupra, & Sal. notabiliter in l. mater. C. de calumnia. Sed quemadmodum non obſeruatur ſtatutum, ita etiam nunquam vidi ſeruari ius commune, quando accuſatur in probatione deficit, niſi quò ad condemnationem impenſarum; ſed dices, quod ideo non vidi ſeruari, quia rarò contingit quod quis non excuſetur ab hac præſumpta calumnia: fama enim, & quod libet indicium excuſant, vt per Doc. vbi ſu-
20 pra. Eſt verum, quod accuſatus† poſſet ſibi iniuriam illatam per actionem iniuriarum vindicare. Alex. in d. conſi. 11. vbi vide, ꝙ remedium eſt tutius, quia etiam in cauſis in quibus quis eſſet excuſatus à calumnia, non eſſet excuſatus ab actione iniuriarum, vt per Socin. omnino videndum, in conſi.
21 118. colu. pen. & vlt. Et quid in † iudice inquirente calumnioſè, ita ꝙ appareret de vera calumnia, non dico præſumpta, quia neceſſitas officij eum excuſat, habes Are. in c. qualiter. el ſecondo, col. 12. de accuſa. qui dicit, & punitur extra ordinem. licèt enim ſit excuſatus à præſumpta, propter officiū vt dixi, non tamen à vera, à qua nemo eſt excuſatus, l. 2. C. qui accuſat. non poſſ. & per Bar. in l. in Senatus, §. eos, ff. ad Turpil. & Are. in conſi. 80. col. 4. Aduerte tamen, quia
22 non ſolùm dicitur calumniator, † qui aliquem de falſo crimine accuſauit, ſed etiam alijs modis, vt habes in toto tit. de calumnia. ff. & C. Nā qui dat pecuniam, vel aliud alicui, vt deſiſtat à negotio calumnioſo, facit calumniatorem accipientem, & qui dat aliquid alicui, vt faciat negotiū calumnioſum, etiam calumniator eſt, l. 1. ff. de calumnia. & hæc aliquando fuerunt obſeruata contra magnum cauſidicum huius ciuita-
23 tis. malo ſuo fato. De præuaricatore † habes tex. in d. l. 1. in princ. ff. ad Turp. & totum tit. ff. de præuaricato. & quo tempore fuerunt ſeruati dicti termini contra illum cauſidicum, termini præuaricationis ei etiam nocuerunt. Aduerte etiam, pro condimento dictæ materiæ, ꝙ tex. in d. l. 1. ff. ad Tur-
24 pil. dicit ꝙ† calumniari eſt falſa crimina intendere. & ibi gloſ. & Doc. addunt ſcienter. Si igitur vis querelantem de falſo quærelare, ſiue de calumnia, vt rectius loquar, Dic in querela, ꝙ ſciēter accuſauit te cōtra veritatem, & ita probes, & habebis quod intendes, & ſi non potes probare ſcientiam, ſed tm̄ calumniam in ſe, interroges eum, ſi vult vti illis querela, & ſi rñdet, velle dicitur ſcienter produxiſſe illam querelam falſam, ita eſt ſtatutum in hac ciuitate, ꝙ etiā eſt de iure, quia interrogato habet hoc expreſſum, ꝙ querela eſt falſa, & ſi reſpondet velle vti, ꝙ eum arguet de falſo. ſecundùm Bar. in d. l. diuus. non mirum igitur ſi conſtat de ſcientia per hāc viam, & hic modus interrogādi obſeruatur, & eſt approbatus à iure, vt per Are. in c. præſentium. de teſtib. & quia ſtatutum noſtrū loquitur fortè de ſcriptura falſa, & tali falſitate quæ mereatur pœnam falſi, ideo ſi remedium iuris nō iuuaret (prout dixi iuuare) eſſet hęc obſeruantia inanis, nō etiā allego ad puniendum talem, aliud ſtatutū puniens ſcienter falſam ſcripturam eodem fundamento, quia nos non ſumus in his terminis, ſed in materia ſcripturæ calumnioſe, & ideo punit, vt dixi extraordinariè, & pecuniaria pœna.
25 Nec† tu interrogatus poteris euitare rñſionem, dicendo, ꝙ ſit facta ſcriptura per aliū & hoc virtute alterius ſtatuti in ciuilib. volentis, ꝙ qñ ſcriptura eſt facta per aliū non tenetur quis rñdere, quia non refert, an ſit facta à te, uel nomine tuo per alium, aliter ēt inſtrumēto meo publico, id eſt facto ad inſtantiam mei ipſius non teneretur rñdere, quod eſt abſurdum, & ideo ſuperiorib. in Senatu fuit coactus mercator rñdere, ſi volebat uti libro rationis cōfecto à ſuo inſtitore non obſtante prædicto rigore. Aduerte tamen, quia prædicta procedunt qñ querela continet rem alienam, ſed ſi conti-
26 net factum † proprium querelantis, puta, ꝙ ipſe fuit inſultatus, & falſum demōſtraretur, ſatis eſt fundata intentio querelantis de calumnia ex ipſa querela, ita in effectu declarat Bar. ſi eum benè uides in d. l. diuus, & Fel in d. c. præſentium. in uer. fin concluſio. Cetera dicam in materia falſi, dixi
27 ſupra, ꝙ in hac materia † calumniatū non uidi ius cōe ſeruari, niſi quò ad condemnationem expenſarum, & ne erres ſcias, ꝙ pęna calumniatoris eſt propriè pœna, condēnatio uerò expenſarum eſt intereſſe reſpectu rei familiaris non pœna, & ideo calumniator patitur utrāq; cōdemnationē, ſicut facit quilibet uictus qui dānatur in principali,

pali, & etiam in expenſis.l.fi.C.de fruc.&
lit. expen. & c.1.de crim. falſ. Quis tamen
excuſabitur à calumnia, iuxta nota.per Fel.
28 in d.c.2.de calũnia.& † tamen non erit ex-
cuſatus ab expenſis, ut notabiliter dicit
Abb.in conſ.78. col.pe. circa fi.& ſeq. In his
enim expenſis non ſufficit color querelan-
tis ad eum excuſandum, ſed ubi ſuccum-
bat, etiam propter legitimas defenſiones,
uel penuriam probationum, uel alia cauſa
tenebitur, ut per Catal. in ſuo tract. ſynd.
char.3. colu.3. uerſ. adde ꝙ quando iudex
niſi tamen eſſet tam magnus color, ut præ
beret iuſtam cauſam litigandi, ſicut in ciui
libus, iuxta l.properandum, § ſin autem.
C. de iudi. & ita in effectu res redigitur ad
pares terminos, & idẽ in inſtigatore. Bart.
in l.in Senatus, §. ad eos. ff. ad Turp. & per
Ang.Aret. in uer. & ad querelam. ubi om-
nis materia, & pœnæ calumniatoris, & con
demnationis expenſarum, uide etiã ad hæc
Bald.in l.cum quem temere, ff.de iud.& ibi
dem Alber.& Angel.in l.qui crimen.C. qui
accuſ.non poſſ. Et in hac materia uide Hip
pol.in l.patre, uel marito ff. de quæſt. Sic
igitur licèt iudicium, ſiue fama excitet iu-
dicem à calumnia, ratione officij, iuxta l.
congruit, ff.de offic.præſid. non tamen ex-
29 cuſat † querelantem, quò ad intereſſe, uel
promotorem, & ideo Catal.ubi ſupra, non
immeritò dixit, ꝙ ſemper is ad cuius inſti-
gationem, ſiue querelam formata fuit in-
quiſitio, damnatur in expenſis, ubi non
probatur poſtea inquiſitio, & dicit Abb.in
d.conſil. ꝙ querelans, & ſi excuſetur ex fa-
ma, uel aliter à calumnia, non tamen ab
expenſis excuſabitur, ex quo perſeuerauit
in procedendo, cum debuerit prius conſi-
derare, & peritiores conſulere, an per illud
factum probaretur accuſatio inſtituenda,
ꝙ cum non fecerit, deprehenditur in teme
ritate, quæ ſola ad hoc ſufficit. c.calumnia.
de penul. & ibi no. & in c.finem.de dolo.&
contum. & ibi latius. & no. per eum, quæ
uerba non ſolùm uolunt, ꝙ etiam ſi que-
relans indicium habuerit, nihilominus cõ-
demnetur in expenſis, uerùm etiam ſi tali-
bus teſtibus nitatur, qui alias uideantur
ſufficere, cum tamen re uera non ſufficiãt.
Quod eſt mirabile, adeo, ut cum difficulta
te poſſet ſuſtineri, & ex prædictis uides, ꝙ
Iaſ. in d. l. & ſi legibus non bene penetra-
30 uit materiam. Sextò quæro, quanto † tem-
pore præſcribatur iuri querelandi, uel ac-
cuſandi, uidetur, ꝙ decennio. leg.qui diu-
turno, ff.de pœn. Sed dic, ꝙ requiruntur an
ni uiginti. l. querelam. C. de fal. & ad l.qui
diuturno.dic, ꝙ decennio minuitur pœna,
ſed non tollitur niſi in uiginti annis, ut di-
xi, & ita declarat D.Roch.Curt. extollẽs ad
hoc d.l.qui diuturno.in tract.conſ.col.3.&
ſeq. Fallit tamen d.l.querelam in aliquibus
caſibus.& ideo lex dicit ferè, ut ibi in glo.&
per Doc. Fallit, etiam ſecundùm ius cano-
nicum, quo iure crimina non tolluntur
præſcriptione, ut per Dec.in c.licèt cauſam,
de probat.char.4.col.3.uerſ.poſtremò.ubi
uide.& per Doc.in c.uenerabilis, de excep.
31 Et licèt quò ad bona † confiſcanda præſcri
ptio inducatur quinquennio, l.ſi cognitio
ne, ff.ad Syllan.& per Ang. in gl.& eius bo-
na publicantur, & Alexan.in d.l.querelam.
tamen ſtante decreto, ꝙ à die commiſſi de-
licti cenſeantur bona publicata, & unita,
aliud eſt, per notata ab Alex. in d.l.quere-
lam. & dicam infra in materia confiſcatio-
32 nis bonorum, & non ſolùm tollitur † ius
accuſandi dictis uiginti annis, ſed etiam in
quirendi ſecundùm cõmunem opi. repro-
bata gl.in d.l.querelam. & ita etiam Anch.
in conſi.190. Septimò quæro, an accuſatio
33 ceſſet mortuo † accuſato, ſiue inquiſitio
mortuo inquiſito. Dic quò ad pœnam in
corpus, ceſſare etiam ꝙ eſſet damnatus, &
bannitus, & ſic non poſſet ſuſpendi cada-
uer banniti mortui. ita Aretin. in §.non au
tem omnes. col.1. uerſ. in eadem. ibi quid
in publicis. Inſti.de perpet.& temp.act. iura
tamen per eum allegata, nihil faciunt, quia
loquuntur uel ante ſententiã, uel poſt pen
dente appellatione, melius facit tex.qui ge
neraliter loquitur in l.defuncto, in prin. &
ibi gl.ff.de pub.iu.dicens ſuper extinctione
pœne ex morte, & intelligitur de pœna cor
porali, & ideo ibi Imo. & Doc.inueniuntur
contra iudices aliter faciẽtes, & licèt Imol.
alleget aliqua iura in contrarium, tamen
hæc eſt cõis, ut per Iaſ. in l.2.colum.2. & 2.
C.qui teſta.face.poſſ.& ita tene, quicquid
innuat Ang.Are.referendo Ang. in gl.qui
iudex uidens quod inquiſiti non cõparent.
char.4.col.1.maximè, qui ipſe Ang.non ſic
loquitur,

loquitur,ſed preciſè,ſecundùm hanc opin. vidi tamen interdum ſeruari contrarium contra inſignes latrones,maximè tempore Lotrechij, qui regis Gallorum vices gerebat, & aduerte, quia Doctores ineptè loquerentur in mortuo non damnato, quia ſi viuus nondum damnatus, non poteſt afſici ſupplicio,l.ſi confeſſus,ff.de cuſt.& exhib. reor.minus quando mortuus eſt, de qua materia vide etiam per Dec.in l.pupillum,§. hæredes. & ibi habes longam apoſtillam,ff. de reg.iur. Quò verò ad pœnam
34 † pecuniariam,puta,confiſcationis bonorum. Dic, quòd non tranſit hæc pœna in hæredem,etiam lite cont. ſed tantùm poſt condemnationem. text. eſt in l.ex iudiciorum,in princ.ff. de accuſat. vbi vide Bar. & Imo.& adeo procedit hæc opinio,vt etiam ſtante decreto noſtro,ꝙ à die commiſſi criminis bona ipſo iure publicata intelligantur,adhuc requiratur declaratio ante mortem,videbatur contrarium, per ea,quæ dicit Dec.in d.§.in hæredes,in 2.limitatione. ſed veritas eſt, vt dixi,& ita latè oſtendam in materia criminis læſæ maieſtatis, & in materia confiſcationis bonorum, & ita ſer
35 uatur. Et ar † hæc pœna publicationis bonorum iam impoſita bannito, qui in contumaciam bannitus eſt, tranſeat lite non conteſtata,videtur non tranſire,ex quo lex requirit litem conte. & condemnationem in d.l.ex iudiciorum. vide Are.in l qui à latronibus,§.1.col. .ff.de teſt.vbi diſtinguit plures caſus, & hæc in publicis iudiciis, in priuatis verò vide tex.in d.l.ex iudiciorum in
36 fi.prin.& † l.vnica.C. ne ex del.defun. & in §.non omnes.Inſtitu.de perp.& tempor actio.& in d.l.pupillum,§.in hæredes. Doct. in d. l.vnica. ne ex delict. defunct. maximè Salic. Angel. omnino in d.§.non omnes.& Dec.in d.§.in hæredes, Ange.Are. in gl.qui iudex. videns, quod inquiſiti non comparent.char.4. & cõcluſio eſt,ꝙ tranſeunt in hæredes lite conteſtata, ſi ciuiliter agebatur,vt etiam lite non conteſtata, quatenus aliquid peruenit in hæredem. Et quia lite conteſtata dicitur in dictis iuribus, ꝙ hæredes tenentur inſolidum,intellige ſecũdùm Salic.in d.l.unica,id eſt, ꝙ vnuſquiſꝗ; tene-
37 tur † pro portione hæreditatis,ad differentiam ſecundi caſus, quando lite non conteſtata deceſſit,quia eo caſu non tenetur hæres, nec hæredes inſolidum pro re ſolida, ſed quatenus ex illa re aliquid peruenit in hæredem,vel hęredes,intellige etiam clarè hanc materiam quando apparet, ꝙ in defunctum omnis res peruenit,tunc lite conteſtata tenetur hæres ad omnem rem, ſed ſi non apparet de omni re,ſed de aliqua,& ſic ſumus in caſu, in quo ipſe tenetur pro parte ſua tantum iuxta not. per Inno.in c. ſicut dignum de homicid. & Alexan conſi.103.col.2.uol.1.Tunc etiam hæres tenetur pro parte illa, & nihilo plus per regulam,l.2.§.ex his.ff. de uerb.oblig.& in l.hæred.ff. de reg.iur. etiam ꝙ non appareat aliquid perueniſſe in hæredem, ubi uero neſcitur, quòd aliquid peruenerit in defunctum,aut in hæredem, ad nihilum tenetur hæres, niſi lite conteſta e, quæ omnia deſcendunt à dicta concluſione. Vltimò in hac materia accuſationis non omitto,ꝙ eo ipſo, ꝙ quis accuſabatur ſecundùm termi-
38 nos iuris abſꝗ; alijs indicijs † accuſator ſe conſtituebat, & remanebat in carcere, niſi eſſet debctũ, propter quod ueniſſet dimittendus fideiuſſori,& rationem qua fundatur hæc concluſio ponam infra, in materia torturæ, in undecima, & ultima parte.ubi omnino uide in princ. & ibi etiam quòd debet conſtare de delicto ad admiſſionem
39 accuſationis. Et quòd non minus † accuſator debet carere ſuſpicionem,quàm teſtis, ita ut inimici, & alij ſuſpecti repellantur, ꝓpter quod ſequitur dicta carceratio.imò tortura accuſatoris quandoque, ut ibi dicam ad propoſitum illius materiæ.

Tit.de Denunciatione.

SVMMAE.

1. *Denunciationis modus in criminibus ordinarijs eſt ſicut alij.*
2. *Proceſſus ſuper denunciatione duobus modis fit & quomodo differant.*
3. *Officialis dictum miſſi ad inquirendũ, & cognoſcendum non ſolùm facit iudiciũ ſed etiam ſufficit ad condemnationem, quando talis officialis vidit delictum committi.*
4. *Nuntio creditur circa officium ſuum.*

5 *Index*

5 *Index poteſt maleficium punire ſi dum pro tribunali, ſedet, uidet eum committere delictum.*

6 *Probatio uel alius ordo iudiciarius, non requiritur, ubi aliquid factum eſt præſente iudice, & tot alijs, qui ſufficiant ad notorium facti.*

7 *Index qui colaphus eſt inſtictus in præſentia populi non poteſt recuſari, ut ſuſpectus, ſi procedat ad puniendum delinquentem.*

8 *Index poteſt procedere uiris ordine non ſeruato, quando colaphus fuit incuſſus uni ex officialibus ſuis notoriè licèt teneatur ad ſententiam citare.*

9 *Notorium probari debet ordine ſeruato.*

10 *Deprehenſus in flagrãti crimine ab officialibus, quando poſſit abſque ſententia puniri.*

11 *Index ſæcularis quando poſſit non credere proceſſu per inquiſitionem contra accuſatum de hæreſi facto, & iterum cognoſcere.*

12 *Satelliti dicenti prohibitam fuiſſe executionem credi non debet, nec eius dictum recipi, niſi ad inſtructionem, ut poſſit cognoſci ueritas.*

13 *Satellitus quando ſit credendum.*

14 *Denunciator non tenetur ſe ſubſcribere denunciæ, nec eam uerificare, licèt teſtes in ea deſcribantur qui examinari debeant.*

15 *denunciator doloſè falſum denunciãs punitur pœna falſi.*

16 *Querelans quare non puniatur de falſo, ſecus autem denuncians.*

17 *Denuncians in fraudem ſi nominet teſtes ſibi datos, à delinquente punitur de præuaricatione.*

18 *Notificatio quæ.*

19 *Notificatio ſine nomine notificationis admittitur de iure quando ex officio proceditur.*

20 *Notificantes ſecretò, non expreſſo nomine puniendi ſunt.*

POSITO quomodo procedat
via inquiſitionis, & accuſa-
tionis, quia etiã proceditur
uia denunciationis ideo de
1 † ea aliqua breuiter dicã. Et
quòd iſte ſit modus ordinarius
procedendi ſicut ſunt alij, patet in cap. licèt
Heli. extra, de ſimon. & in extrauag. ad re-
primendum, quomodo in læſæ maieſt. cri.
procedatur, & in text. claro in l. ea. quidem.
C. de accuſatio. vbi latiſſimè Salice. & in l.
diuus, ff. de cuſt. & exh. reor. facit tex. in ca.
final. extra de calumniatoribus vbi eſt tex.
quòd ita abſoluitur denunciatus ſicut accuſa-
tus, & tex. in lab. accuſatione, §. nunciato-
res, ff. ad Turpil. & ita dicunt omnes Doct.
diſtinguentes tamen plures ſpecies denun
ciationum, vt per Salic. vbi ſupra, Barto. in
extrauag. vbi ſupra, in uerbo, denunciatio
nem. & Gand. in ſuo opere, ac alios omne
2 criminalia pertractantes Et primò eſt † ſcien
dum & interdum proceditur ſuper denun-
ciatione, vt etiam fit ſuper accuſatione, vel
inquiſitione, aliquando propter denuncia-
tionum via inquiſitionis vel ex indicio ſo-
lùm quod oritur ex dicto denũciatoris, vel
ex alio primo caſu loquitur hęc materia,
quia ſic intelligitur, dum dicitur quòd etiam
proceditur via denunciationis ſicut per a-
lios modos. Secundò caſu non in etiam
largo modo dicitur procedi via denuncia-
tionis, & iſte ſecundus modus eſt ille, qui
quotidie eſt in vſu, quia ad denunciam con
ſurum, villarum, & eorum quos ancianos
appellamus ciuitatibus deputatorum ad
denunciandum maleficia proceditur via in
quiſitiones. Iſtos terminos declarat Bart.
in dicta l. diuus. verſicul. alterius quæro, &
ſunt ex mente omnium ſcribentium, ma-
ximè Sal. in dicta l. ea quidem in 13. quæ-
ſtio. & Ange, de malefic. in dicto verſiculo.
in 3. quæſtio. & ſequitur etiam effectus iu-
ris ex his terminis, quòd primo caſu quan
do proceditur ſuper denunciatione, denun
ciator habetur loco accuſatoris. & ideo nõ
poteſt eſſe teſtis. capi. 14. quæſtio. 3. & cap.
forus, §. in omni de uerſicul. ſignifica. Se-
cundo caſu habetur loco teſtis, vt d. cap. li-
cet Heli. & ita Bart. in d. l. diuus, verſi. item
quæro verum. & ideo interdum ſufficit ad
inquirendum, interdum ẽt plus operatur
loquor hoc ſecundo caſu, vt per Bart. in d. l.
diuus verſic. 3. quæro, quis ſit effectus de-
nunciationis. & in l. 1. §. cura. ff. de offic.
præf. vrb. Alex. conſi 1. uol. 3. col. 1. uerſicul.
accedit. & per Cæpol. notabiliter in conſil.
40. colum. 6. & omnino Bald. in cap. in om-
ni. colu. 2. de teſti. vbi dicit, quod eſt iſte de-
nunciator bonus teſtis ſi vidit ſicut alius, &
uti teſtis doponit. Cæterũ ſi non refert exer
cens officium ſuũ, propter officium ſuſce-
ptum, ſufficit, ad inquirendum. Et hæc eſt

opinio communis doctorum, quòd vltimum eſt ſublatum per decretū in hoc dominio Mediolani, vbi tamen ingeratur pœna ſanguinis aliter etiam ſufficit ad inquirendum. & aduerte, quia loquor etiam in delictis grauibus, vt ſcilicet credatur ſecundùm terminos proximè dictus, nedum in leuibus, ita loquitur Barto. in d.l.diuus, in ver.3.quæro & clarius in d.l.1.§. cura, ff.de offic.præf.vrb.& Ale.in d.conſi.1.& Feli.vbi breuiter ponit hanc materiam in capitu ſicut olim, col.1.extra, de accuſ. & idem Bar. in d.l.diuus, in verſ.item quæro vtrum, ca. fi. Aduerte etiam, quia prędicta procedunt quando quis tantum tenetur denunciare..

3 Cæterum ſi etiam eius † officium conſtitteret in inquirendo, & cognoſcendo, puta, q̄n capitaneus, vel prætermittit aliquem ſuum officialem cum familia, vt curſitet per ciuitatem vel vias publicas, & diſtrictū ciuitatis cauſa inquirendi maleficios, & q officialis videt, vel inuenit aliquem gladio ferientem, aut committentem aliud maleficium, tunc, & eo caſu reſultat iudicium ad prædictos effectus, imò poteſt ipſe officialis prætor vel capitaneus illum condemnare, nulla alia ſuper eo exceſſu probatione adinuenta, quoniam tale factum eſt iudici notorium, & de eo exceſſu non dicitur ſibi conſtare, vt i priuato, ſed vti iudici, & ſatis dicitur conſtare crimen, q oculis ſubijcitur iudicis, modo iudicario inquirentis cum oculorum inſpectio, pro quadā probationis ſpecie habeatur, l.2.& 4. C.fi. reg. Nec obſtat, q his officialibus non ſit credendum, l.diuus, ff.de cuſt & exhib. reor.& no.in d.l.ea quidem, per gl.& Doc.C.de accuſ.quia hoc procedit, vbi munus officialis ſolùm conſiſteret in denunciando, non vbi etiàm ſe extenderet ad inquirendum, & cognoſcendum. ita notabiliter Gandi. in titu. quomodo de malefi. cognoſc. per denunc. ver.ſed quæro, quæ deciſio eſt terribilis, q a per eam eſt dicendū, q capitaneus uel prætor qui iter faciens, vt inueniat maleficios, videt aliquem malefacere; ex eo ſolùm poterit eum damnare. & ſimiliter ſi eius officiales miſi ad finem inueniendi maleficos, & referendi talem inueniat, atque ita referant, eodē modo poterit eum capitaneus,

4 vel prætor cōdemnare, quia † creditur nunc io circa officium ſuum, iuxta c.cum parati, de appel. & cuilibet alteri circa officium ſuum, iuxta glo. in l. ſi quis curio. C.de falſ. Bar.in l.ſi librarius, col.2.ff. de regul. iur. & Ale.conſ 90.col.2.vol.2. Sed quò ad prin.ū q̄n ipſe capitaneus vel prætor videt, res videtur de plano procedere, quia exercet officium ſuum, in eo actu, atque ita ſibi vti iudici cōſtat, non uti priuato, & ideo gl. principalis in hac materia in cap. Deus omnipotens, §. quando autem.3 q.5. Concludit, q ſi iudex pro tribunali ſedens, videt, ut ſupra

5 ex hoc ſolo poteſt maleficiū punire: quam gl.dicit Alberi.de Roſa. eſſe ſingularem, in l.illicitas.§.veritas, ff.de offic. præſid.& plenè de d.glo. Anto.de Bur.in c.veſtra, in ulti. char.de cohab.cler.& mul.& Curſ.in ſingu. ſuo quod incipit, ſi delictum eſt commiſſum, ſed parū refert, q quis ſedeat, vel curſitet, vel ſtet, dum modo ſit in actu iuſtitiā, & officium ſuum exercendi, & hanc opin. melius explicat ipſemet Gan. in tit. quō. de malefic.cogn. q̄n crimen notorium ſit, verſ. in qualibet aūt ſpecie notorij, dicendo, q eo caſu, q̄n aliquid fit præſente iudice, &

6 tot alijs que ſufficiunt ad notorium † facti, q nulla probatio requiritur, nec alius ordo iudiciarius, imò non poſſet etiam ipſe

7 prætor † recuſari ſuſpectus, vt ibi, & q colaphus ſibi fuiſſet inflictus, vt. per Iaſone in l.qui iuriſd.col.1.ff. de iuriſdi.omn.iudi.ſi ſi id factum fuiſſet in præſentia populi, & ſic notorium eſſet delictum, q multo magis eſſet dicendum, quādo colaphus non ſibi, ſed uni, ex eius famulis notoriè incuſſus

8 fuiſſet, quia etiam ipſe eſſet iudex, ex quo ſolùm eſt imponenda pœna, ut per Bart. in l.Senatus, ff.de offi. præſi. & in l. ſi quis forte, §.ſi quos, ff. de pœn. Vult tamen Gandi. vbi ſupra, quòd requiratur citatio ad ſententiam audiendam, ut per eum. Quò verò ad ſecundùm quando in præſentia iudicis non fit, ſed officialium, qui ibi ſunt vt officium exerceant: tunc, & ſi non requiratur probatio facti, idieſt, quod ille occiderit talem, tamen requiritur probatio, quod notoriè eum occiderit, & ſic requiritur probatio notorij, non facti, & hoc abſque alio ordine iudiciario, ut ibi per Gandin in dicto titulo, quando de malefic. cogn. quan. eſt notor. qui etiam

docet,

docet, quomodo teſtens probent notoriũ.
Sed dices tu, Nõne eſt iniquũ, ut ex his pro
bationibus horũ officialium, qui ſorte ſunt
inimici ſui debeat damnari? Reſpondeo. ꝙ
9 † prius ſit proceſſus ſuper hoc notorio, &
ſit ordine ſeruato, antequã cõſtet eſſe noto
rium, ita Arc. ubi uide in conſi. antep. col. 7.
Et conſequenter citatur reus ad uidendum
iurare tales teſtes contra quos, & eorũ di-
cta põt opponere ſicut in quolibet alio iu-
dicio, & ideo tollitur dicta dubitatio, uerũ
adhuc ad ſniãm debet, citari, quia multa ex
cuſationes poſſunt cõpetere ſdm cõmu-
nes opiniones, ut per Arc. in d. conſ. antep.
col 9. uerſ. circa primum, tametſi dici poſ-
10 ſit, quod per officiales ſit † repertus & ca-
ptus in flagranti crimine, & conſequenter
ꝙ pęna etiam ſine ſententia iniungi poſſit,
iuxta gloſſ. communiter approbatam in l.
ictus fuſtiũ, ff. de inſtr. & no. in repertorio.
Hippo. in l. unica. C. de rapt virg. ch. 7. col.
3. ubi de effectibus, ꝙ qs ſit repertus in fla-
granti crimine. Ego autem adhuc vellem
ei dare defenſionẽ, quia ſi ſur eſſet, poſſet
excuſare factum neceſſitate famis, uel quia
aliter non poterat habere ſatiſfactionem
crediti ſui, ſi homicidia quod occiſus erat
bannitus, uel rebellis, vel alia ratione, niſi
tamen qualitas rei, uel uerba reperti exclu
derent prorſus omnem defenſionem. Et pa
riter etiam hanc practicam obſeruarem in
primo caſu, quando ipſemet uiderẽ etiam
in forma iudicij, & ideo etiam eo in caſu
requiritur citatio, ſecundùm Gand. vbi ſu-
pra, niſi ut dixi, qualitas rei, & uerba capti
excluderent omnem defenſionem, tunc. n.
quia certum eſt nullam competere defen-
ſionem, imponerem ei pęnam abſque alia
citatione, ſi eſſet abſens per ſententiã, etſi
eſſet pręſens per excuſationem Et ita intel-
ligo d. gl. & no. per Arc. in d. conſ. antepen.
in d. col. 9. uerſi. circa primum. & Felin. in
cap eccleſia ſanctæ Mariæ. col. 12. uerſ. 3. li-
mita extra, de conſt. ubi uide in hac mate-
ria regulam, & fallentias. Tutius tamen eſt
in ſecundo caſu, quando tantũ probatio ha
betur ab officialibus, tenere opinionem
Gand. in leuibus delictis tñ, non in graui-
bus. Et ita apertè uidetur tenere Ba in d. l.
diuus. in uerſ. 3. & Sal. in d. l. ea quidem. in
10. q. & cõiter alij. Et opin. Gand. poſſet
ſuſtineri, qñ capitaneus miſiſſet uicarium
cum familia, & non ſolùm vicarius, ſed etiã
oẽs uidiſſent, nè ingrediamur difficultatẽ,
11 qñ inquiſitor tradit hęreticum † dãnatum
de hęreſi puniendũ iudici ſeculari, in qua B.
tenet, ꝙ ſęcularis põt nõ credere, & omnia
denuo cognoſcere. Et licèt Bart. malè dicat
in hoc exẽplo hęreſis, ut per Abb. in c. 1. in
pe. col. de off. ord. & Iaſ. in l. magiſtratibus,
ff. de iuriſ. om. iud. Tamen bene dicit in de-
lictis mixtis, ut per Abb. ubi ſupra, & ideo
ſoli iudici non crederetur. Dicam tamen la
tius de crimine notorio infra in ſuo loco
12 ibi me reſeruo. Quæro iuxtà prædicta † an
credatur ſatellibus, quando referunt ꝙ ali-
quis prohibuit eis executionem? Dic non
credi, per l. fi. ff. de teſtib. & l. fi. in uerſ. ergo
ſi caſu, ff. de cuſt. & exhib. reo. ubi uidetur
caſus, quia dicebat officialis cuſtos carcera
ti. Caſu fortuito deceſſit carceratus. Et di-
ſponit ibi, Iureconſultus, ex hoc non pręſu
mitur, imò culpa præſumitur in eo, quòd
debet hoc probare alijs probationibus. &
ita illum text. allegat Bar. in l. ſi quis ex ar-
gentarijs. §. an uero hæred. ff de ædendo.
Vnde idem in caſu noſtro. dicũtur enim te
ſtes in facto proprio, ad eorum exoneratio
nem deponere, & conſequenter repellun-
tur, iuxtà no. per D. An. de But & ibi. Abb.
col. 4. in c. inſuper. extra de teſtib. Quoties
enim teſti poteſt aſcribi laus, uel uituperiũ
in re illa in qua deponit, ſemper repellitur,
ut ibi. Et res apud me nullã habet difficul-
tatẽ, licèt quotide uexẽtur multi pauperes
ex ſolis dictis ſatellitum. & ideo decretum
prohibens executiones nõ facit aliquod fun
damentum ſuper dicto iſtorum, ſed nuncij
tãtùm, & alterius teſtis fide digni. Si igitur
eſſem iudex, ſolùm reciperem dicta horum
ad inſtructionẽ, ut deueniri poſſet in cogni
tionem ueritatis, non ut ipſi aliquid proba
rent. iuxtà no. per Bald. in l. ſeruos. C. de te-
ſtib. ſicut etiam examinantur inimici, & om
nes alij inhabiles ad dictum finẽ, iuxtà di-
cta Bal. ibi. Et hanc opin. clarè ſentiunt eſ-
ſe ueram Doc in hac materia denũciatoris.
in d. l. diuus. & in d. l. ea quidem. & ubi ſu-
pra, dum etiam diſputant, an faciant indi-
cium ad inquirendum, qñ referunt exer-
center officium ſuum: quia firmiter tenẽt,
ꝙ nullum indicium faciant, ſi extra officiũ

referunt,& multo minus, quando in facto
proprio teſtimonium perhibent, vt eſt ca-
13 ſus noſter, extra † vero hunc caſum, an cre-
datur ſatellibus? Vide Bal.& Sal in l. etiam
C. de teſt.& Ang. in l. ſecundùm, ff. de vſu.
adeſt decretum, ꝙ talibus non credatur, &
S. natus ſeruat à certo tempore circa, vt
duo aut plures ſolum ad inquirendum ſuf-
ficiant. vel ad capturam. Quærunt ẽt Do-
14 ctores † an denuntiator teneatur ſe ſubſcri-
bere,& inſtare de ſua denuncia, ac illã pro-
bare ſicuti dicimus in accuſatore, & quid-
quid ſit de iure, vſus eſt, ut non teneaẽ, ſed
tantum ſcribunt nomina teſtium, vel ſcri-
bi faciunt in ſchedula denunciationis. & iõ
ſequitur ꝙ ſi non probant, non puniuntur
15 de calumnia, ſi † tñ conſtaret, ꝙ doloſè fal-
ſum denunciaſſent, punirentur etiam pœ-
na falſi, l. lege Cornel. §. qui delatorem. ubi
Bar. no. ff. de falſi.& Sal. in d. l. ea. quidem. in
fi. 12. q.& per Ang. in d. gl. vbi ſupra, verſic.
quæro ſyndicus accepta pecunia. Nõ enim
excuſatur ab euidenti calumnia, licèt excu-
ſentur a præſumpta l. ab accuſatore, §. nun
ciatores.& ibi Bart. & in l. Senatus. §. eos, ff.
ad Turpil. Bartol. in l. athletas in fine, ff. de
falſ. uel uide, & in l. cum quidam, §. quod
dicitur, ff. de acquir. hæred. & aliquando ar
bitrio iudicis puniuntur, aliquando ẽt pœ-
na falſi qualitate calumniæ, & doli, ut per
Salic. ubi ſupra. Mirum tamen, videtur, ꝙ
16 talis † denunciator puniatur de falſo, qñ
quidem querelans non punitur de falſo,
ſecundũ veram opi. Bal. in l. vbicunque, C.
de fug. Sed dic, ꝙ querelans tñ aſſerit,& ni
hil probat, iſte vero etiam probat, & ſaltẽ
facit indicium ad inquirendum, ut ſupra di
xi: Et ideo aliud eſſet ſi procederent ſuper
denunciatione tñ, omiſſa uia inquiſitio-
nis, poſſent tamen interdum excuſari tales
ſyndici, iuxta dicta per Bal.& Paul. de Caſt.
in l. 2. C. de erro. cal. Eſt etiam aduertendũ,
17 an iſti † denunciatores nominauerint te-
ſtes, vbi datos à delinquente in fraudem,
& ad finem cum defendendi, quia tunc pu-
nirentur de præuaricatione ſecundùm Bar.
in l. athletas, §. calumniator, ff. de his, qui
not. inf.& per Put. in tractat. ſynd. char. 77.
verſ. ſyndicus, & ſæpe vidi uti ſimilibus ex
ceptionibus medio alterius perſonę, quam
denunciatoris ſiue ſindici, per quam perſo
nam ad officiũ ſchedula deferebatur, quæ
18 † notificatio appellatur in qua tacito no-
mine notificantis denunciabatur crimen,
& ſcribebantur nomina teſtium ſuborna-
torum. Et ideo his diebus præteritis. Sena-
tus ordinauit tales notificatione, non eſſe
accipiendas, nec ſuper illis eſſe proceden-
dum, tum ꝑ prædictam rationem, tum
etiam, ut ſciatur quis ueniat condemnan-
19 dus expenſis, dũ eſt a calumnia. De iure † ta
men poſſet admitti talis notificatio ſine
nomine, procedendo ex mero officio, ut
per Bar. in d. l. extrauag. qũo proced. in cri-
min. læſæ maieſt. in uerbo, nunciatorem, in
prin. tamen optima ratione ſenatus, ut di-
20 xi contrarium decreuit, quia etiam † diſpli
cet legi, ꝙ aliquis ſecreto afferat iudici ſchę
dulam diffamatorum,& lex quia ſibi diſpli
cet, ſtatuit ꝙ non inquirat iudex de deli-
ctis ſuper ea ſchedula, text. eſt in cap. inqui-
ſitionis, §. tertiæ. de accuſ. gloſ. ibi dicet, ꝙ
imò tales ſunt puniendi, quia magis delin
quunt, quàm qui ſubſtantiam, & prædia
aliorum, diripiunt. Reliqua in hac mate-
ria uide in locis ſupra allegatis.

Tit. Quomodo procedatur per exceptionis.

S V M M AE.

1 *Procedendi vim per exceptionem.*

2 *Teſtis, & inſtrumentum, contra quod tantummodo exponitur, quod eſt falſum, & id probatur fidem non facit, ſed tamen non punitur de falſo, nec teſtis, nec producens inſtrumentum, aut illud conficiens.*

3 *Teſtis criminaliter poteſt puniri, ubi excipiens de falſitate non ſolum excepit, ſed etiam petit illum de falſo puniri.*

4 *Confeſſio falſitatis ſuper exceptione per reum in ciuili iudicio propoſita nocet confeſſio in iudicio criminali.*

5 *Conuictus ſi quis fuerit de falſitate per probationes ſuper ea factas in iudicio ciuili non poterat poſtea ſuper dictis probationibus fieri fundamentum in iudicio criminali.*

6 *Probationes de falſitate in cauſa ciuili factæ faciunt indicium ad torturam in cauſa criminali.*

7 Con-

7 *Confeſſio, vel probatio delicti, quod cauſam contingit ſuper exceptione ad tollendum fidem teſtis interpoſita in cauſa ciuili ſufficit ad condemnationem in cauſa criminali.*

8 *Confeſſio delicti, quod cauſam contingit ſuper exceptione ad tollendam fidem teſtis interpoſita in cauſa ciuili, non ſufficit ad condemnationem in cauſa criminali, quando in ciuili actum fuit tantum ciuiliter.*

9 *Falſi crimen etiam in cauſa ciuili deductum poteſt in eodem criminaliter puniri.*

10 *Ioannes, & Martinus gloſſatores fuerunt ex familia Baſſiorum.*

11 *Confeſſus incidenter delictum, in una inſtantia poteſt in eadem à principe criminaliter puniri.*

12 *Probationes in criminalibus quod requirantur exactiores, eſt inuentum de iure poſitiuo.*

13 *Confeſſio inquiſiti an proſit tertio, qui non erat in iudicio?*

14 *Confeſſus incidenter contra ſe an poſſit in alio iudicio puniri?*

15 *Ciuilis cauſa differtur, quando uia exceptionis teſtes de falſo accuſantur uel etiam contra eos de falſo excipitur, niſi calumnioſè id fiat.*

16 *Sententiæ, & teſtibus, qui de falſo arguuntur, interim ſtandum eſt, donec de falſitate ſit plenè cognitum.*

17 *Cauſa criminalis quibus uijs differatur.*

18 *Calumnia quomodo cognoſcatur, & quomodo tollatur.*

19 *Abſolutoria lata in cauſa ciuili, in qua fuit oppoſitum de falſitate, & petitum, quod procederetur criminaliter, & cognitum fuit operatur principaliter, in alio iudicio non poſſit agi criminaliter, ſecus ſi tantummodo exceptum fuiſſet ad finem repellende.*

20 *Abſolutoria lata ad unum finem, non obſtatiue eo caſu ad alium.*

1 ALIA eſt † via procedendi, ſ. per exceptione. Exemplum, Examinatur teſtis contra, me, ego, vt repellerē, cū dico eſſe falſum, illud eprobo, vel ipſe
2 met hoc fatetur, an talis † teſtis præter id, quòd ſit repellendus, etiam poſſit puniri de falſo? Similiter poteſt quæri de inſtrumento, quod contra me producitur, & illud dico eſſe falſum, vt auferam fidem ab eo, an ſi falſitatem oſtendo, uel teſtibus, vel inſtrumentis, vel confeſſione, poſſit ille vtens eo, vel qui confecit puniri de falſo? Et regula eſt, vt non puniatur, quia ſatis eſt, ſi agitur ad finem repellendi teſtem, quod ſequatur ille finis, & idem de inſtrumento, quia attenditur agendi, vel excipiendi, ad quem finem tendat, de hoc eſt text. in ca. 1. de excep. & gl. notabils in cap. hoc quippe 3. quæſtio. 6. Facit l. ſi quis nec cauſam. & l. non omnes. ff. ſi cer. pet. & hoc caſu non punitur ex ordine, nec extra ordinem. ſecundùm magis communiter Doctores in d. c. 1. vt ibi per Fel. in verſicul. 59. & Dec. in vltimo notabili. Sed ſi ego excipiēs
3 etiam † peto illam teſtem vel partem criminaliter puniri, vel iudex inquirat de eo delicto, vbi inquirere poſſit, res nullam habet difficultatem, quòd poteſt puniri criminaliter. ita tex. in d. c. 1. quia ceſſat ratio prædicta, ex quo ad id agitur. Sed difficultas
4 eſt † an confeſſio, vel plena probatio ſuper exceptione criminaliter agendo noceat in hoc iudicio inquiſitionis, uel accuſationis? Videtur non nocere, per ea quæ dicit Bart. in l. 2. §. ſi publico. verſic. venio ad ſecundam, ff. de adul. qui loquitur in exceptione probata, vt patet in principio quæſtionis, & tandem concludit, & tandem iudex non poſſet punire in illo iudicio ciuili. ſicut dictum eſt. Verùm iudex, ſecundùm eum, vigore dictæ exceptionis poſſet inquirere, & punire ex nouo proceſſu, & ſubdit, quod ita obſeruatur. Bart. verò in l. ſi confeſſus. in fin. ff. de confeſſ. aliter dicit, imò magis explicitè, quia loquitur in confeſſione, quod non facit in d. §. ſi publico. & tenet, quod ſuper tali confeſſione incidenter facta in eo iudicio, nullùm poſſit fieri fundamentum, ſed in alio proceſſu, vt nos loquimur, vult clarè quod poſſit. Et ita Bald. in l. fina. C. de condictio. ob turpem cauſam. & Aret. in cap. at ſi clerici. ad finem principij, extra. de iud. & ita notat. Abbas in cap. ſecundo, extra de confeſ. columna 3. verſiculo uenio ad ſecundū. vbi vide omnino, & Felin. in d. cap. primo, columna 4. extra, de excep. ibi ſolutio, & ſibi ſilentium imponitur ex noua inſtantia. & Felin. ibidem, column. 3. uerſic. ſic limita Bar. & in ea colum. inferius. Vide tamen Are. in c. cauſam quæ, extra de teſtib. colu. 4. uerſic. 4. adde ubi latè diſputat articulum.

An & quando confeſſio criminis ad unum finem facta in iudicio noceat in alio criminali ad puniendum criminaliter, & dicit cō munem eſſe, ſicut dixi, ꝙ nocet plenè. Sed limitat, ut procedat quando principaliter agitur ad delictum, licet ciuiliter. ſecus ſi incidenter per uiā exceptionis, ut in caſu noſtro, ad quem locum ipſe Aret. ſe reijcit dubitans in cap. qualiter. el ſecundo in 2. ch. col. 3. uerſ. ſed quęritur de accuſ. qui tamen in uno caſu pręſupponit rem eſſe ſine dubio, ut ibi per eum. Non recedas à communi opinione, ꝙ etiam omnino nocet in iudicio criminali. quando eſt facta ſuper exceptione. Et ipſemet Aret. in cap. cauſam. at
5 teſtatur hanc eſſe communem. Sed † ubi aliquis non confeſſus fuerit, ſed conuictus alijs ꝓbationibus, res eſt ſine difficultate, ꝙ non poteſt fieri fundamentū in alio iudicio criminali, ut latè Bar. in l. 2. §. hoc edicto uerſic. quæro utrum probationes, ff. ui bono. rap. & Dec. ut paucis agam in d. cap. at ſi clerici. in prin. extra de iud. char. 6. col.
6 1. uerſ. 2. concluſio. Faciunt † tamen probationes illæ præſumptionem, imò indiciū ad torturam, ut per eum. Cui opinioni addo pro confirmatione, ꝙ ſi plenè probant in alia inſtantia in iudicio ciuili, igitur in iudicio criminali faciunt iudicium ad torturā ut ſæpius dixi. per dictum Bart. in l. ſi. ff. de in litem iur. Eſt iñ caſus, in quo delictum
7 probatum, vel † ꝙ cōfeſſus qui fuerit ſup exceptione facta ad finem tm̄ repellēdi, uel tollendi fidem, ſufficit ad condemnandū criminaliter in illa inſtantia, qñ crimen, de quo agitur contingit cauſam, puta in exemplo quod poſui in principio ad intelligendā materiam, ſi teſtis dicit falſum in cauſa contra me, & ego excipio, ꝙ eſt falſus, & ſi produxiſti falſum inſtrumentum contra me, & ego excipio, quòd eſt falſum, uel ſi uxor afferat, quòd fecit adulteriū marito volente, his caſibus iudex poterit hos omnes criminaliter punire, ſecus ſi eſſent aliæ perſonæ extra cauſam. ita notabiliter glo. fi. in dicto cap. 1. de excep. qua ratione contingentiæ videtur principaliter deductum, & ſic ceſſat ratio. tex. in cap. 1. & ſequūtur alij Doctores ibi, ut per Fel. in 6. concluſione. Et procedit hæc concluſio, ſiue conſtet per confeſſionem ſiue per alias probationes, ut per Fel. in d. concluſione, & in uerſ. 7. concluſio, & quidem ordinariè poteſt puniri. Quę
8 tamen concluſio † non procedit, ſi ageba tur ciuiliter in cauſa principali, & hoc ratione efficaci, ut ibi per Fel. uer. ſimilis tamen primo concluſionem allegat Abb. in ca. 2. colum. 3. in fine. de confeſſis. Et hoc modo tollitur aliud obiectum, quod potuiſſet fieri, quia in iudicio ciuili non requiruntur ita exactę, probationes, quæ ratio facit, ut poſſet etiam in alio iudicio criminale non noceant. & miror, ꝙ Fel. non allegauerit hanc rationem, & magis miror, ꝙ non allegauit etiam Sal. ita expreſſè dicentem, & loquentem in l. vbi. C. de falſ. col. pen. uerſ. ulterius quæro ibi, aut crimen eſt probatum in cauſa, & iudicio criminali. &c. Sed ubi crimen, quod excipitur, non contingit cauſam, tūc multam quę prius ſupra dicta fuerunt. Sed vnum eſt, quo non parum dubito, quòd Bart. in d. §. ſi publico. & omnes in d. capi.
9 ponunt † exempla falſitatum, & tamen in falſo non eſt diſtiguendum, an crimen contingat cauſam, imò ſemper eſt dicendum quòd ubi incideret quæſtio falſi, quòd iudex poteſt in eadem inſtantia punire, ita dicit Archid. in capi. memoriam. 19. diſtinct. Anchar. in conſ. 172. circa primum. colū. 2. circa finem. & Anan. in rub. extra de crimine falſi. Moderni poſt Alexand. in conſilijs, in rubr. ff. ad legem Corn. de falſis. Ex qua concluſione aliud elicitur, quod in falſitatibus eſt ineptum dicere id, quod proximè dixi, quòd quando crimen contingit cauſam, tunc ſi agitur criminaliter in cauſa principali ſequitur in eadem inſtantia punitio non ſi ciuiliter. Sed dic, ꝙ dictum Archidiaconi fundatur in d. l. ubi. quæ nihil probat, imò contrarium, quod imo fuit ꝑ modum inquiſitionis crimen falſi deductum ut ibi per glo. & Sal. in prima columna, & ideo gloſſ. in d. §. ſi publico. & ubique dicit, quòd eſt ſpeciale in crimine falſi, ut poſſit per inquiſitionem procedi. Sed quando iudex inquirit, res eſt ſine difficultate. ſicut quando accuſatio fit, ut ſupra dixi, & Accurſ. in d. l. ubi. qui tenet. ꝙ ibi principaliter fuit actum criminaliter, in hoc ſequi-
10 tur opinionem † Ioannis gloſſatoris, qui fuit Cremonēſis, & ex familia mea Boſſiorum, ut atteſtatur Caccial. in tract. de modo

do

do ſtudendi. qui hoc idem aſſerit de Martino gloſſatore. Ad vnum tamen aduerte, dum Abb. in cap. 2. de confeſſ. in pluribus lo
11 cis dicit, quod in eadem † inſtantia propter confeſſionem incidenter factam, vel probationes, quis pōt puniri a principe, qui non ligatur illa regula, quod ad eum finem actum non eſſet, vt etiam dicit Bart. in l. Aemilius. ff. de minoribus. Alex. in l. vnum, ff. ſi certum petatur, in vltima colum. & Doctores in dicto cap. a. de exceptio. quia Senatui, qui eandem poteſtatem habet, quam princeps, l. quominus, ff. de mun. & l. non ambigitur, ff. de legibus eodem modo, non eſſet hīnda de hac ſubtilitate ratio. Tamen Decius, qui oculos lynceos habet in d. capit. at ſi clerici, in charta 6. colum 1. verſ. ſed tamen. ultra dictum, quod ad id non fuit actum, cōſiderat potentiorem rationem in contrarium, ſcili
12 cet quod probationes † criminalibus debent eſſe efficaciores, & propterea non faciunt fidem in cauſa criminali. Quæ ratio non vr̄ militare, quia quod requirantur exactiores probationes, hoc eſt iuris poſitiui, l. ſciant cuncti, C. de probat. De iure vero diuino, in ore duorum vel trium ſtat omne verbum, c. in omni negocio, de teſtib. & ſic princeps videtur eſſe ſolutus hac ratione, ſed tutius eſt tenere, quod princeps non debeat apponere manum, quã ad id actum non fuit, & nō conſtat per confeſſionem, ſed tantum per probationes, tum per l. digna vox. ff. de leg. tum quia iūs diuinum ſine dubio debet recipere interpretationem, l. ſciant cuncti. per regulam, quòd vbi eſt maius periculum, ibi cautius eſt agendum, quæ eſt de omni iure,
13 vt de ſe patet. Et † quia dixi plura de cōfeſſione incidenti, an in eo iudicio, vel in alio ſaltem faciat fidem, poſſet etiam quæri, an confeſſio inquiſiti reſpectu tertij, qui non fuit in iudicio, proſit ei tertio, puta, quando latro fatetur, quòd furto abſtulit Petro pallium, qui non eſt in iudicio, de quo uide Alex. in l. 2. colum. fin. C. de eden. & Aret. in
14 dicto c. cauſam quæ. col. 6. Et an † ſi fateor incidenter contra me ipſum, puta, quia dicam, Corrupi talem iudicem, & ſim reiectus vti falſus, querelans an poſſim puniri ego in alio iudicio? vide Alex. vbi ſupra. & Are. omnino in cap. qualiter. el ſecōdo, col. 8. verſi. repetitur tamen vnus caſus, extra, de accuſat. Iuxta prædicta ēt quæri poteſt. an quando excipitur de falſitate teſtiū, vel inſtrumenti, & petitur de falſo procedi, an
15 † differatur cauſa principalis? In hoc uide Alex in l. prætor, §. hoc edicto, in 1. Apoſtill. ad Bartol. ff. vi bonor. rapt. qui dicit, quod differtur, & Felin. in cap. j. de excepti n. col. 3. & qui dicit, quod nō differtur. Sed aduerte, quia ſi ſoli teſtes accuſantur, & nō producens illos, uidetur quòd non differatur, quia etiam quod teſtes punirentur de falſo, non noceret parti producenti, l. Lucius, & ibi Bartol. not. ff. de his qui not. infam. atque ita hoc non debet illud impedire, quia ex ſeparatis non fit illatio. l. Papinianus exuli, ff. de min. & ita Felin. loquitur dicens, quod non differtur, quando duntaxat excuſantur teſtes, ſed etiam accuſetur producens tunc ceſſat fundamentum, d. l. Lucius. & vna eſt præiudicialis alteri, & conſequenter differtur cauſa principalis propter incidentem, ita loquitur Alexand. & ita latè Alber. in quæſtio. ſtatutorum, quæſtio. 73. & Auguſt. de Arimin. & Angan gl. inchoata ad fi. vbi latè, magis tamen placet fundamentū Salicet. in l. ſi docueris, C. de falſ. qui adhærendo opinioni Docto. Bononien. tenet quod etiam quando ſolùm accuſantur teſtes, quod differtur, quia negari non poteſt, quin fides tollatur, vel diminuatur, iuxta l. ſciant cuncti. C. de probat. & ſic vnum facit ad aliud, & hæc in accuſante, in excipiente verò contra teſtes, ſecundum quæſtionem propoſitam, niſi calumnioſè opponatur, differtur ſecundùm Salic. Alber & Docto. ubi ſupra, etiam exiſtente ſtatuto, quod cauſa debeat terminari certo tempore, in quo non poſſit expediri utraque, & per eos, & ſic differtur quando etiam accuſatur, qui querelam uel accuſationem detulit, vel quando excipitur ſolum contra teſtes, & quod exceptio falſitatis impediat, niſi calumnioſè opponatur, ponit latè Felin. in cap. de cetero. de re iud. col. 3. & Barb. conſ. 43. uolumine 1. col. 7. & ſequentibus. Adde tamen quod
16 ſi † ſententia ſi obtenta virtute falſi inſtrumenti, vel teſtium falſorum, tamen ei ſtat, donec ſit cognitum, c. accepimus, extra de fide inſtrum. & Fel. ibi in ſummario, & col. 3. ubi allegat Bal. Item adde, quod non ſolum
17 † differtur cauſa criminalis, & ſententia

in ea lata per has accuſationes; ſed multis
alijs vijs, vt per Felin. in c. quærenti. de of-
fic. deleg. colu. 2. & ſequen. Adde quoque
18 † ꝙ calumnia tollitur modis, de quibus
per Iaſ. in l. 4. condemnatum, colum. 4. ff.
de re iudica. & modum cognoſcendi calū-
niam ponit gloſſ. & ibi Docto. in d. l. 2. C.
de falſ. vbi vide, & vide etiam ad prædicta
Gand. in tit. de falſ. colum. 3. verſi. pone ꝙ
19 aliquis. Et prædicta, an ſcilicet † quis poſſit
de crimine puniri, procedunt in eo; contra
quem obiicitur crimen, & conuincitur, vel
teſtibus, vel confeſſione. Et propterea ſi ſe-
queretur contrarium, quia abſolueretur, eſ-
ſet notabilis quæſtio, an non obſtante tali
abſolutione poſſet criminaliter agi prin-
cipaliter contra eum, an verò ita imponā-
tur finis liti, ſicut ſi in iudicio accuſationis;
vel inquiſitionis fuiſſet abſolutus: pone exē-
plū in quæſtione, quæ his diebus in facto
accidit, ardua valde, Philippus de la Laude
uir diues, & nobilis petebat nonnulla bo-
na à Comite Octauiano vigore fideicom-
miſſi, & ad probandū illa bona fuiſſe in fi-
deicommiſſo cōprehēſa, produxit multos
teſtes, contra quos oppoſuit Comes Octa
uianus dicens, ꝙ erant falſi. & conatus eſt
per plures alios oſtendere falſitatem, tan-
dem Philippus actor obtinuit ſniām in ſui
fauorem, quæ in effectu tranſiuit in rem iu
dicatam, quia per aliam fuit cōfirmata. Vi-
dēs Comes, ꝙ aliter ſibi non erat amplius
ſuccurſum ciuiliter, impetrauit literas mā
dantes mihi delegato, vt ꝓcederem crimi
naliter cōtra Philippum, facta narratione
ꝙ produxerat falſos teſtes, & quòd illis ſciē
ter vſus fuerat. & vltra primum proceſſū,
& examen teſtium vtrinque, ipſe Comes ēt
produxit noniter infinita inſtrumēta, qui-
bus nitebatur oſtendere dictam falſitatem
& re multùm ac diu trutinata, tandem ad
meam relationem res per Senatum fuit de
ciſſa, & Philippus. qui fuerat per me in-
quiſitus, fuit abſolutus, nō eo fundamēto,
ꝙ amplius agi criminaliter non poſſet, ſed
alijs fundamentis tollentibus falſitatē. Ta
men per ea quæ vidi tunc in quæſtione pro
poſita, dicerem eſſe claram, ꝙ amplius cri-
minaliter agi non poteſt, qn̄ excipiēs in iu-
dicio ciuili dicit contra actorem, ꝙ produ-
xit inſtrumentum falſum, vel teſtes falſos,
& potuit etiā ꝓcedi criminaliter, quo caſu
criminaliter, cognoſcit̄ de falſitate, l. fi. C.
de fide inſtru. l. prima. C. ſi ex falſ. inſtrum.
& l. qui agnitus, ff. de excep. quia non poteſt
dici, ꝙ ad alium finem poſtea agatur, & ꝙ
non ſit cognitum criminaliter: ſed ſi tm̄ op
ponit de falſitate, nō ad finem puniendi cri
minaliter, ſed tm̄ repellendi, aliud dicendū
eſt, vt dictis legibus. ita Gand. in tit. quom.
cognoſc. de mater per excep. verſi. ſed pone
ꝙ tu vſque ad fi & ita Bar. in dicta l. 1. C. ſi
20 ex falſ. inſtr. Et † cōmunis eſt opinio, quòd.
quando excipitur ad vnum finē, abſoluto-
ria in eo caſu non obſtat ad alium finem.
Bar. in l. qui Romæ, §. duo fratres, ff de ver.
bor. obl. columna. 3. uerſic. quinto oppo.
Aret. in §. item, ſi in iudico, col. antepenul.
Inſtituit. de excep. Dec. conſ. 96 column. 1.
Soc. conſil. 274. col. pen. vbi dicit hanc eſſe
communionem. Et licet hæc opinio ſit du-
bia, quādo ſuper facto eſt abſolutoriè pro
nunciatum, per doctrinam Bar. in d. l. 2. §.
1. ff. vi bono. rap. quæ eſt communiter ap-
probata, ſecundùm Soc. in d. l. qui agnitus,
column. 1. quia etiam ibi ciuiliter actū fuit
primo ad vnum finem, ſecundò ad alium,
licèt primo principaliter: & quia Bald. & Sa
li. in dicta l. 1. C. ſi ex falſ. inſtr. ita uideantur
uelle ſe reiicientes ad l. 1. C. quādo ciuil. ac.
crim. præiud. ubi poſtea non faciūt differē
tiā, an principaliter, uel excipiendo, quādo
ſuper facto lata eſt abſolutoria. Attamen
hoc uerum eſt, quod ex deductis ſolùm in
primo iudicio non poteſt amplius agi, etiā
quando excipiendo primò actum fuit, ſed
bene ex alijs. ita Bal. Sal. & Paul. de Caſtro
in dicta l. fin. C. de fide inſtru. aliter res nū
quā haberet finem, d. l. fina. in fine. Fiſcus
tamen ipſe omni caſu poſſet, qu a dicitur
tertius. cui non debet nocere ſententia, per
tit. res inter alios acta, &c. ſecundùm Bar-
tol. in dicta l. 2. §. 1 ff. ui bonorum raptor.
& Doctores in dicta l. C. quando ciuil. act.
præiudic. crim. His ultimis rationibus: &
quia aderant alia, quàm deducta in primo
proceſſu: & quia res agebatur fiſco inſtan-
te, formata fuit inquiſitio contra eum Phi
lippum, qui dixit fuit abſolutus, quia mul-
ta poſtmodum demoſtrata fuerunt, per
quæ falſitatis fundamenta non conclude-
bant.

Tit. quomodo procedatur in crimine notorio.

SVMMAE.

1 Notorio crimine exiſtente, procedetur non ſeruato iuris ordine.

2 Probationes notorij non requiruntur, quando proceditur ſuper crimine notorio præſente iudice, & populo.

3 Iudex ex officio debet ſummariè indicia aſſumere, & in ſcriptis redigere vbi proceditur ſuper crimine notorio, & hoc ut cautius procedat.

4 Notorio crimine exiſtente, tamen debet reus citari ſecundùm magis communem opinionem, niſi ipſe fateretur ſe nullam excuſationem habere.

5 Nullum crimen eſt tam notorium, quin poſſit habere excuſationes, aut circonſtantias excuſantes.

6 Notorium regulariter eſt excuſabile.

7 Notorium delictum, & iudice pro tribunali ſedente factum, non indiget aliqua probatione, etiam vbi aliàs requireretur probatio.

8 Notorium debet probari quando delictum commiſſum eſt præſentibus omnibus vicinis, vel maiori parte, & de die, & abſente iudice, & reus negat adeo vt nec iudici aſſerenti eſſe notorium crederetur.

9 Notorium debet probari, vbi reus eſt abſens, & cõtumax, etiam ſtante ſtatuto quòd contumax, habeatur pro conuicto, & confeſſo.

10 Practica procedendi, vbi crimen eſt notorium.

11 Condemnatio ſequi non poteſt in crimine notorio, niſi ad id agatur, ut delictum puniatur.

12 Copia indiciorum dari non debet reo, qui negat delictum, quod eſt notorium, quando eſt admodum ridiculum, quod id neget, ſecus ſi non ita ridiculum eſſet.

13 Notorium ſi probatum ex auditu, non poteſt ſequi condemnatio.

14 Sententia declaratoria requiritur, vbi opponitur, quod non poteſt procedi per iudicem ordine iuris non ſeruato, tanquam ſuper notorio, & poſtea procedi poteſt.

15 Sententia diffinitiua, & probatio delicti, requiritur vltra probationem notorij.

16 Donatarius, cui non ſecuta adhuc ſententia princeps conceſſit bona eius, qui publicè moratur cum hoſtibus, & ſic cuius crimen eſt notorium, ſecutus eſt donec habet modum probandi notorium, etiam poſt mortem delinquentis.

17 Principi atteſtanti tale crimen per delinquentem commiſſum fuiſſe notorium, non creditur.

18 Bona delinquentis apprehenduntur abſque declaratione in crimine notorio.

19 Sententia, et notorium an ſemper æquiparantur.

20 Poſt mortem delinquentis, proceditur in crimine notorio.

21 Poſt mortem damnari quis poteſt, ſi confeſſus fuiſſet delictum, vel de eo conuictus tamen Mediolani non ſeruatur.

QVINTO modo proceditur uia notorij, non q̃ is ſit modus procedendi, ſicuti per accuſationem, denunciationem, & inquiſitionẽ
1 proceditur: ſed quia † notorio delicto præcedente proceditur ſine ordine iuris. Exemplum eſt duplex. Primò, q̃n iudex ipſe videt homicidium uel aliud delictum fieri in platea coram hominibus die claro. Secundò q̃n iudex non det, tñ fit notoriè, vt dixi Primum exemplum eſt magis clarum, quia ceſſat ordo iuris, adeo vt nõ requiratur accuſator, nec denunciator, nec litis conteſtatio, nec libellus datur nec iuramentum calumniæ, uel de ueritate dicen-
2 da, nec † ẽt aliquę probationes notorij requiruntur, imò tunc ordinem nõ ſeruare, eſt ſeruare ſuum ordinem. ita Gand. in tit. q̃uo de maleſic. cog. quan. cri. no. eſt col. 2. uerſ. in qualibet aũt ſpecie notorij. & late Salic. ubi omnino uideas in leg. quidẽ. C. de accuſ. ubi optimè declarat materiam, verſ. ſecundum dubium. iuncta in ea colum. eo quod dicit in uer. iuxta ſecundum paſſum. latè concludens, quòd non requiritur probatio delicti, addens q; tamen cautela bo-
3 na eſt, ut ex officio † iudex aſſumat iudicia, quæ in ſcriptis redigantur, ne incidat in linguas mordaces, cui adde ẽt, ne damnũ aut dedecus patiar in ſyndicatu, ſi ob mortem, uel aliquod odium perueniens non poſſet

iuſti

iuſtificare notorium. Et ad hoc vide omnino eundem Salic. in d. l. ea quidem. in fi. vbi dicit, Caueat ſaltim iudex, nè delictum aſſerat eſſe notorium, cum nō ſit; quia multa dicuntur notoria, quæ non ſunt. c. conſuluit. de appel. quæ poſtea veniunt examinanda coram ſuperiore, vt in ſimili dicitur. ff. de oper. nou. nunc. l. de pupillo, §. ſi quis riuos, verſicul. toties. & dat conſilium, quòd maior pars vicinorum examinetur: & allegat Innoc. dicentem, quòd notorio nòn demonſtrato poſt ſententiam omnia agitata tanquam ſuper notorio nulla ſunt: vnde iudex ipſe poſſet caput pro capite interdū ſoluere. Nec Aret. in conſi. ſuo famoſo 165. colum. 5. verſic. 2. principaliter. qui latè concludit, q̄ debet ipſi iudici probari notoriū, per l. hæc autem §. 1. ff. ex quibus cauſ. in poſ. eat. diſcrepat, quia quæſtio ſua eſt, quādo procedit vti ſuper notorio, vel ante factam notorij probationē, vel iudice ignorante quòd eſſet notorium; & ideo potes allegare Aret. pro hac opinione. non etiam diſcrepat Aret. ibi colum. 3. in fi. quia loquitur ſimpliciter, quando coram populo factum eſt delictum, vel coram ipſo iudice. Sed hìc non eſt caſus noſter, quia loquimur copulatiuè, quando coram iudice, &
4 populo. Veruntamen quamuis † non requiratur probatio notorij, tñ iudex nō debet iudicare ita ex abrupto, abſque citatione, & defenſione Fateor enim q̄ de delicto per eum commiſſo conſtat, eo modo quo dictum eſt: ſed non conſtat, an licitè, vel illicitè. Pone enim quòd reperiretur occiſum tunc bannitum fuiſſe iuxtà formā ſtatutorum communiter, & decretorum noſtrorum. Pone etiam quòd eſſet rebellis, qui occiſus eſt, iuxtà dictum Bar. in verſic. rebellando. in extrauag. ad reprim. columna 2. per l. 3. §. transfugas. ff. de ſicar. nonne veniret homicida abſoluendus? Et ideo aut ipſe captus confeſſus eſt, quòd nullam habet excuſationem, uel nullam excuſatienē adducit iuxtà lex. in cap. de manifeſt. 2. q. 1. & in cap. 4. de translat. præla. & tunc nulla interpoſita mora damnatur. & ita ſentit Aret clarè in dicto conſilio, colum. 9. verſi. ad ſecundum. & Doctores omnes in materia. aut aufugit, & tunc venit citandus. Hæc enim ſimul eſſe poſſunt, crimen factū fuiſſe per eum, tamen excuſabile. ita in late, & notabiliter declarat Salic. in d. l. ea quidem. verſi. primum an citatio. & dicit. Innoc. quē refert, & ſequitur Buttig. in c. veſtra. de co
5 hab. cleri. & mul. q̄ † nullum delictum pōt eſſe tam notorium. quin habere poſſit excuſationis, ſiue circonſtantias occultas excuſantes eum. & dicit Ab. in eodem c. in fi.
6 q̄ † regulariter notorium eſt excuſabile: & bene dicit, quia & aliqua non poſſunt habere excuſationem, vt blaſphemium, adulterium, & ſimilia, ut no. declarat Aret. in d. conſ. colum. 9. verſ. venio ad ſecundum. Eſt & alius caſus, quando eſſet præſens, & negaret, q̄ illicitè feciſſet delictum, adducendo colorem aliquem ad id demonſtrandū. Nam tunc minus dubio dicendum eſt, q̄ non venit ſimpliciter damnandus, niſi eo monito, & dato termino ad ſe defendēdū. Et licèt in hoc articulo, An requiratur citatio in notorio crimine ante ſententiā, ſint infinitæ opiniones: tñ, hæc eſt communior apud Modernos. æquior, & probabilior ſecundum Aret. in d. conſ. col. 9. Dec. in effectu, ubi uide in c. cum ſit Rom. col. fi. de appella. & Maria. in tract. citat in [illegible] tic. princip. in 1. quæſt. verſ. 4. fallit. Feli. uides, q̄ quando delinquentes fatetur nullam excuſationem habere, uel nullam adducit tunc nulla defenſio eſt ei danda. & ita intellige dicta Bar. & Imol. in l. cuſtoditas, §. 1. ff. de publ. iud. & Sal. in l. 1. C. de cuſt. reor. in verbo, & hanc practicam ſeruat totus mūdus, poſt quā apparet ex facto notorio, & ore rei, quòd nulla tergiuerſatione crimen poteſt celari, aut excuſari, & ita in effectu Bal. in l. a procedente, in fi. C. de dilat. & per Angel. Aret. in gl. qui iudex ſtatuit terminum ad eorum defenſionem faciēdam. & Ang.
7 Arim. ibi idem, Dixi igitur, quòd † quando iudici, & populo eſt notorium delictū, q̄ nullę requiruntur probationes: q̄ hoc multò magis procedit, ubi iudex tunc ſederet pro tribunali, imò eo caſu probatio ceſſat. ubi aliàs requireretur, ut per Sali. in d. ea quidem, verſ. 3. dubium eſt. ad quod etiā uide in fortioribus terminis Gand. in titul. quomodo de malef. cognoſ. per denun. verſiculo, ſed quæro nunquid. ubi format quæſtionem in officiali electo ad inueniendos maleficos, qui notificat delictū, quod dicit

vidiſſe,

vidiſſe: & tenet Gand. quòd creditur, ei quia
exercens officium ſuum vidit, & notifica-
uit: credo tamē quòd loquatur in leuibus,
iuxta nota, per Bart. in l. omnes in princip. ff.
de cuſtod. & exib. reor. & dixi ſupra tit. præ-
cedenti. Secundùm exemplum, quando ip
ſe iudex non vidit factum in vicina, præſen-
tibus omnibus illius viciniæ, uel maiori par
8 te, & de die, † non habet prædictam diffi-
cultatem, reſpectu probationis notorij,
quia omnino debet probari iudici: verùm
in reliquis ceſſat ordo iuris, vt in præcedēti
alio caſu. ita in effectu Gand. vbi ſupra, di-
cens quòd debet examinari reus, & ſi ne-
gat ſine alia litis conteſtatione cum iura-
mento calumniæ, vel de veritate dicenda,
etiā recipitur probatio. quę probatio in re-
liquis tamen eſt recipienda, ſeruato ordine
iuris, ſecundùm Salic. in d. l. ea quidem, ver-
ſicu. ad quintum, & alios Doctores ibi, &
Alexan. & Iaſ. in l. ſi vero, §. qui rei qualita-
te. vbi eſt materia, & vbi vide, ff. qui ſatiſd.
cogan. & Alexand. conſil. 117. volumn. 4. &
alibi in hac materia, & ita in effectu colli-
gis ex dictis Aret. in dicto conſilio 165. co-
lum. 6. uerſi. 2. obijcitur. ꝙ D. Antonius. vbi
latè oſtendit, quòd notorium in hoc caſu
debet probari iudici, adeo quòd etiā ei non
crederetur, quòd eſſet notorium, proceden
do ex puro, & mero officio, & ſeruato iuris
ordine quo ad citationem partis verùm
in reliquis nec ante nec poſt requiritur or-
do iuris, & ideo etiam poteſt procedi per in
quiſitionem, vbi alias non poſſet procedi.
ita Gand. in dicto titul. uerſ. ſi uero ſit no-
torium. & Angel. Are. in glo. etiam per mo-
dum notorij. Sed pone, quòd non poſſit e-
9 xaminari, quia ſi abſens, † an etiam requi-
ratur probatio notorij, tāquam ſi eſſet prę-
ſens, & negaret: vide egregiè per Aret. in di-
cto conſilio columna 5. in fine. & princip.
ſeq. ubi tenet requiri etiam loquendo in
ſummo Pontefice, dicens quòd illa ſenten-
tia ſunt nulla, in qua proceſſit tanquam ſu-
per notorio non conſtito prius de dicto no-
torio quòd contumax habeatur pro con-
feſſo, & coniuncto, prout eſt quaſi ubique
niſi dicas, ꝙ plus non debet operari ficta cō
feſſio quàm uera: ſed uera ſimpliciter non
operatur niſi circa ſubſtantiam delicti, non
circa qualitatem, ſecundùm Bart. in l. ſi ſic,
10 la ſecunda, §. 1. de leg. 1. Prædicta † igitur
in prędictis, erit, hæc quòd formabitur in
quiſitio aſſumptis indicijs ſuper notorio,
etiam ex puro, & mero officio omni caſu
& non citata parte, vt ſit: ſed ſi compareat
poſtea, & negeat inquiſitus, fient deinde re
petitiones, & examina teſtiū citata parte,
ſi uerò compareat, adhuc fient ante con-
demnationem: nec aliter uti ſuper notorio
poterit firmari ſententia. niſi, ut dixi, ſtatu
tum ꝙ contumax habeatur pro confeſſo,
etiam diceret cū omnibus qualitatibus ad-
iectis imputationi. Ratio autem cur forma
tur habitis indicijs, non citata parte, illa eſt,
nè reus fugiat. Sed ſecundùm ſtatuta, quæ
ubique ferè uigent, & obſeruationem etiā
parum admodū prodeſt. ꝙ poſſit hoc in no-
torio formari inquiſitio, quia de omni de-
licto formatur, niſi ſecundùm ſtatutum
Mediolani, per qđ etiam ex puro officio nō
11 poteſt formari certis caſibus. Aduerte † ta
men circa prædicta, quòd ſiue loquamur
in hoc exemplo, quando tantùm alijs eſt
notorium, & nō iudici, ſiue in primo, quā
do omnibus licèt, ordo iuris quaſi prorſus
ceſſet vt ſupra declaraui, requiritur tamen,
ꝙ ad id agatur, ut puniatur delictū noto-
rium uel per uiam accuſationis. quæ neceſ-
ſaria nō eſt, ut dixi, vel per uiam inquiſitio-
nis: & ita ſentiunt omnes, nec aliter pōt ſe-
qui condemnatio c. 1. de excep. cum ſimili-
bus. Notoriū tamē poſtea probatum tolle-
ret omnem ineptitudinem proceſſus, ſicuti
cōfeſſio, juxta c. 1. 2. de accuſ. in 6. Sed an ſit
12 neceſſe, ꝙ † detur copia iudiciorum, ſicut in
cęteris? Ang. Are. in gl. pſ[illegible] etiam p mo
dum notorij, tenet non eſſe neceſſariū. Res
pendet ab eius examine. & proceſſu: quia ſi
negat delictum quòd adeo, patet, ut ſit ridi
culum, ꝙ negauerit tunc dari non debet.
Si uerò non eſt ita ridiculum, puta, quando
res niteretur tantùm aliquibus teſtibus.
non autē uniuerſo populo uel uicinia, tunc
danda eſt. Sic igitur patet, ꝙ qn̄ iudex uidet
tunc nulla interpoſita mora reus damna-
tur. ſi nullam excuſationem adducit, uel fa
tetur nullam habere. Et idem eſt dicēdum,
13 quando non uidet, ſed eſt † ei probatum:
quod abſque dubio procedit, quando non
ſolum eſt probatum delictum, ſed etiā no-
torium. Si autem tantùm notorium eſſet
probatum

probatum, videlicet, ꝙ totus populus vel
maior pars vidit, & quòd fuit de die clara:
ex auditu tamen, tunc non poſſet ſequi con
demnatio, vt latè per Sal. in d. l. ea quidem
in 6. q. & 9. patet etiã, quòd vbi proceditur
14 ſuper notorio, ꝙ † proceditur non ſerua-
to ordine iuris. Pone igitur, quòd oppona-
tur non ſic poſſe procedi ad impediendum
proceſſum, Quid fiendum? Dic quod iudex
debet ſuper hoc prius pronunciare, vt in 8,
q. per Salic. & ſucceſſiuè procedere ſine or-
dine iuxtà prædicta vide omnino Salic. in
d. l. ea quidem. C. de accuſ. vbi per decẽ quæ
ſtiones examinat materiam, & dum uult
15 ꝙ requiratur declaratoria † uide ad id Dec.
in ca. peruenit ad fi. de app. & dum etiã uult
in noua quæſtione, ꝙ requiratur ultra pro
bationem notorij, etiam probatio ipſius de
licti, & ſententia diffinitiua, licèt non ſolen-
niter, uide omnino Iſer. in capit. 1. quod in
cipit, Sancimus ut nemo. in §. ſancimus
16 quo temp. mil. ubi ꝙ quando † crimen eſt
notorium, puta quando uaſallus uel ſubdi-
tus moratur publicè cũ hoſtibus, uel in ca-
ſtro contra ſuum principẽ, ſi princeps abſ-
que ſententia, bona concedit alteri, ſemper
erit ſecurus donatarius, donec habet mo-
dum probãdi tale crimen notoriè fuiſſe pa-
tratum, & ſic etiam poſt mortẽ delinquen-
17 tis, dicendo ꝙ tunc † non crederetur prin-
cipi atteſtam tale crimen, ex quo agitur de
præiudicio, & commodo ſuo licèt aliàs cre-
deretur ſibi ſoli magis, quàm uni notorio.
Et ſequitur Mod. Laur. in ſuo tract. feuda-
li. uerſic. [illegible] uaſalli pro rebus feudali-
bus. col. [illegible] Inſuper quæro nunquid
18 dominus. [illegible] quòd in tali notorio crimi-
ne bona apprehendantur etiam abſque de-
claratione, iuxta cap. cum ſecundum. de hæ
ret in 6. habet Abb. in c. ad noſtram. el ſecun
do. col. penul. uerſ. ſed quæro utrum indif-
ferenter. de iureiur. in capit. cum olim. poſt
gl. ibi col. antepen. uerſic. nota ſingulariter
hanc gl. de re iud. & in c. cum ſit Romana.
col. fin. de appel. & in cap. cum ab homine
& ibi Fel. column. 6. uerſic. limita primò. de
iud. & idem in cap. Rodulphus. column. 25.
uerſic. limita primo prædicta de reſcrip Si
igitur apprehenduntur etiam abſque decla
ratoria ratione notorij, quod uim habet ip
ſius ſniæ, iuxta gl. in l. ictus fuſtiũ, ff. de his,
qui not. infam. & regulam, ꝙ ſententia, &
notorium æquiparantur, iuxtà c. 1. de con-
iur. cler. & l. emptorem. in princip. ff. de act.
empt. ergo inepta eſt ponderatio proximè
facta, ꝙ etiam poſt mortem poſſunt ap-
prehendi bona, & probari notoriũ. ſi tamẽ
uelles generaliter intelligere. an uerum ſit
19 quòd † notorium, & ſententia æquiparen-
tur, uide Iaſ. ubi ſupra in d. l. ſi uerò, §. qui
pro rei qualitate, ff. qui ſatiſd. cog. Aretin.
conſ. antep. col 6. Bald. in d. l. ictus fuſtium,
in l. 1. colu. 1. ff. de cur. fur. & Ang. l. libertus,
§. 1. de ſtat. libe. Item ad id, ꝙ dixi ſupra
20 ꝙ in crimine notorio † poſt mortem pro-
ceditur, uidẽ gl. 24. q. 2. in 5. & in cap. neq;
88. diſt. Moderni in l. qui falſum, §. 1. colu. 2.
21 ff. de fal. Item, adde, quòd ratione † confeſ-
ſionis, & probationum quæ ipſum conuin-
cant, poſt mortem, quis poteſt damnari.
Bal. in unica. col. 2. C. ne ex delic. defuncti.
de uno dicam infra tit. de pœn. ſed Medio-
lani hoc non ſeruatur.

Tit. Quomodo procedatur per actionem in delictis.

SVMMAE.

1 *Ex quolibet delicto tam priuato quam publico poteſt agi criminaliter, & ciuiliter.*
2 *Pœna aliquando eſt ordinaria, aliquando extraordinaria vbi criminaliter agitur.*
3 *Priuata delicta quæ dicantur, & quæ publica.*
4 *In priuatis delictis regulariter accuſatio non competit niſi ei cuius intereſt.*
5 *Crimen poteſt dici publicum tripliciter.*
6 *Materia priuatorum, & publicorum delictorum per quem tractetur.*
7 *Ciuiliter agi poteſt pro publico crimine ad proſequendum ius ſuũ, & competit actio.*
8 *Ex priuatis delictis oriuntur actiones, quæ denominatur ex maleficijs ex publicis uero oritur actio in factum.*
9 *Actiones priuatorum delictorum regulariter concernunt intereſſe partis, publicorum autem uindictam.*
10 *Priuata delicta, pro quibus agitur publico iudicio.*
11 *Rapina crimen eſt publicum.*

12 *Actione agitur ad ius ſuum proſequendum, & etiam ad pœnam parti applicandam.*

13 *Actio ex delictis introducta facit quod ciuiliter agatur, accuſatio quòd criminaliter.*

14 *Actionis iure agitur non ſolùm ad proprium intereſſe, ſed etiam ad remotionem officij.*

15 *Vbi agitur ciuiliter, agitur iure actionis: ubi criminaliter, agitur officij iudicis.*

16 *Mixta cauſa dicitur, ubi agitur ciuiliter cauſa alicuius criminis.*

17 *Actio differt ab accuſatione, quia prima triginta annis tollitur, ſecunda uiginti.*

18 *Pœna debilitatur, ubi ceſſatum fuerit per decennium.*

19 *Banni effectus non poteſt tolli ſpatio triginta annorum.*

20 *Ciuiliter agi poteſt contra delinquentem, etiam quod criminaliter deſierit poſſe agi.*

21 *Præſcriptio non tollit crimen de iu. canonico.*

22 *Præſcriptio in criminibus incipit a die ſententiæ non a die commiſſi criminis.*

23 *Fauorabilius eſt reo, quòd conſtet eum non deliquiſſe, quàm quod crimen præſcriptione ſit ſublatum.*

24 *Iuramentum falſum punitur ſtatuto Mediolani, modò detur querela de eo infra menſem, quod ſtatutum quomodo intelligatur, & an tempus ſit continuum, an utile, & an ſit terminanda cauſa infra menſem?*

25 *Menſis an intelligatur de triginta diebus an uero de trigintanno.*

26 *Dies termini quomodo computetur in termino.*

27 *Menſis utilis quomodo intelligatur.*

28 *Annus quot diebus conſtituatur, & quando incipiat.*

29 *Annus inceptus an habeatur pro completo?*

30 *Actio ciuilis tranſit ad hæredes, crim. non regulariter.*

31 *Ciuile iudicium non infamat, criminale quando infamet.*

32 *Infamia facti quid operatur.*

33 *Ciuile iudicium in quibus differat a criminali.*

34 *Ciuile iudicium difficilius tollitur, quam criminale.*

35 *Ciuile iudicium, & criminale regulariter a pari procedunt.*

36 *Salarium aduocati in cauſa criminali eſt maius quàm in cauſa ciuili.*

37 *Ciuiliter agere pro crimine quis interdum cogitur.*

38 *Homicida & ſi non ſit in dolo, ſed in culpa puniri debet pro modo culpæ.*

39 *Lata culpa non punitur, ubi lex dolum requirit expreſſè uel tacitè.*

40 *Inquiſitio non eſt formanda, quod doloſè maleficium ſit commiſſum, ubi culpa tantum interuenit, & malè agunt iudices, & notarij, qui aliter faciunt.*

41 *Ciuiliter non poteſt pro crimine, ut quando fit gratia generalis à principe poſt bellum finitum, quòd non poſſit agi criminaliter contra eos, qui milites fuerunt, ſecus ſi dicatur quòd remittitur criminalitas.*

42 *Remiſſio facta à principe ob pacis fauorem militibus præiudicat pauperibus ſubditis, quibus factæ fuerunt extorſiones, ſed non ſubditis ſecus, & quomodo loquantur. Doctores in tali concluſione.*

43 *Princeps ſecularis non habet poteſtatem in clericos etiam primæ tonſuræ.*

44 *Diſpoſitio principis tollit ius priuatorum, quando uerba ſunt clara, non generali tantum.*

45 *Verba principis impropriari debet, ne contineat iniquitatem.*

46 *Capitula pacis conſiderandum eſt quo tempore ſunt facta, cum de eorum interpretatione agitur.*

47 *Ciuilis actio quando faciat ceſſare criminalem remiſſiuè.*

48 *Acta in cauſa ciuili quando faciat fidem in criminali.*

49 *Actio ciuilis competit non ſolùm ad conſequendum ius ſuum, ſed etiam ad uindictam interdum.*

50 *Affectus quod poſſit agi ciuiliter ad uindictam.*

51 *Qui poteſt criminaliter, & ciuiliter agere, ſi ſuſpitiones tantummodo de crimine habeat, cautius ſe gerat ciuiliter agendo.*

52 *Criminalis cauſa ciuiliter intentata non eſt propriè criminalis.*

53 *Effectus actionis ciuilis, & criminalis accuſationis.*

54 *Accuſatio tollitur ipſo iure, ſi ſtatutorum dicat, quod ſub crimine non recipiatur accuſatio.*

SEQVITVR ſextus modus agendi in delictis uia actionis ad ſuum intereſſe, uel ad pœnam, quæ ſibi applicatur. Pro intelligentia cuius materiæ ſecus † quòd ex quolibet delicto

tam

tam publico quã ẽt priuato poteſt agi criminaliter , & ciuiliter. tex.eſt in l.fin.ff. de
priua.delic. qui ꝓcedit in priuatis delictis , iuxta tit. ſub quo ſituatus eſt : ſed ſi nomine,ff.de falſ.loqtur in crimine falſi,& ſic publico.& l.fi.ff.de furt. locum habet in furto, qđ eſt delictũ priuatũ , & l.fi.ff.de iniu.§.liberũ.Inſt. de leg.Aquil. ſi qs ad ſe fundum. C.ad leg.Iul.de vi pub.l.2.§.1.ff. vi bo. rap.
2 loquit̃ in rapina, † quæ eſt publicũ delictũ , ut declarat Ang. Aret.in ver. veſtẽ.in princip.in ſuo trac.& §.in ſumma. Inſt.de iniur. & paulo infra dicã.Et vbi agit̃ criminaliter, aliquãdo pœna eſt ordinaria,quæ uenit applicando fiſco d.l. fi.ff. de priuc. del. d.§.in ſumma.& d.l.fi.ff.de furt. Aliquando ẽt extraordinaria,ut in incendiario, iuxtà l.fi. in fi.ff.de incen.rui. nauf. & etiam qñ poteſt agi iudicio publico , vt in d.§.liberum. vbi etiam agi põt pro ſeruo occiſo lege.Corn. de ſicca.& in d.§.1. in l.2. ff vi bon.rap. &
3 d.l.ſi quis ad ſe fundum. Et † priuata delicta ſicut furti iniuriarũ, abigeatus , & ſimiliũ, ſunt ea de quibus in lib.47.Digeſt. a tit.de priuat.delic.in quo incipit 47.liber. vſq; ad tit.de pub.iud. & poſſunt dici priuata omnia ea,quæ non enumerãtur inter publica, iuxta l.1.ff.de publ.iud.& hæc quare dicãtur priuata , ponit egregiè Mar. Soc. in repe.cap. veniens de accuſ.char.2.col.3.uerſ. primo agitur.& ibi quòd non valet conſequentia,competit publica accuſatio , ergo
4 delictum eſt publicum.ite ibi,quòd † regulariter in priuatis non competit accuſatio , niſi ei,cuius intereſt, niſi tamen ueniret pœna pecuniaria applicanda fiſco . Et poſtre-
5 mò dicit,quod † tripliciter crimẽ poteſt dici publicũ largiſſimè,largè,& ſtrictè,& ponit etiam Ang.Inſt.de publ.iud.in princi.
6 colum.penult. & fin.& vide † etiam materiam delictorum publicorum , & priuatorum,per Ang.Aret.in verſ.necnon ad que-
7 relam.Sed † an quando ciuiliter agitur pro crimine publico competat actio ? Videtur non competere. Inſtit.de publ.iud.in prin. vbi text.expreſſè videtur factus ad hoc, ſed intelligo,quando criminaliter agitur ; ſed ſi ciuiliter ad ius ſuum, nõ video quare nõ competat actio quæ eſt ius proſequẽdi ius ſuum , &c.Inſtit. de actin.in princip. & eſt text.in d.§.in nomine , ff. de falſ.& ad hoc uers.

glo de pub.iud.in princip.dum allegat rationem,quare publica iudicia dicantur inſtitui per accuſationem, dicens ꝙ ideo eſt , quia agitur ad uindictã,non aũt vt ꝓſequatur quis ius ſuum:vult ergo, ꝙ ſi agatur vt proſequatur ius ſuum , ꝙ competat actio:
8 fateor,† ꝙ ex priuatis delictis reſultãt actiones ex ipſis maleficijs,quę denominant̃ ab eis, vt actio furti, vi bon.rapt.& aliæ , vt in §. ex maleficijs.Inſt.de act. Sed ex publicis dat̃ actio in factũ, d.l.in nomine. & in l.hodie,§.1.vbi glo.expreſſa, ff.de falſ.uel actio iniur.vel legis Aquil.vel vi bon.rapt.deſcẽdentes ex delictis publicis, vt patet in l.prætor edixit §.1.vbi eſt videndũ,ff.de iniur.& patet.in tit.ſuis de iniur.ad leg. Aquil.& vi bon.rapt.iunctis tit.ad leg.Corn. de ſic. & de ui pub.& priu.Nec in hoc eſt dubitandũ. vide Bar.in l.infamem, col.verſ.quæro dicitur hic.ff.de pub.iud. & Imol.in rubr.de
9 publ iud.Eſt verum,ꝙ † regulariter actiones publicorum iudiciorum concernũt ſolum intereſſe,priuatorum verò etiam pœnã,ut ibi notabiliter declarat Imola. Et ſe-
10 cundum prædicta,rapina † eſt inter priuata iudicia,quia numeratur in d.libro 47.& tamen punit̃ publico iudicio a lege Iul.de ui pub.& priu.& ſimiliter occiſio ſerui uel ẽt liberi eſt inter priuata quia pariter connumerantur in tit.ad leg.Aquil.lib. 37.& tamen etiam punitur publico iudicio,ut dixi
11 ſupra. Veritas eſt;ꝙ † rapina eſt crimen publicum,ut dixi patere ex dictis Ang.in uer. ueſtem cœleſtẽ . in princ.& hoc quando is, qui uadit ut uim inferat , inuenit aliquem in domo, aliàs nõ tráſit hæc rapina in uim publicam.ita Bar.poſt gl.in d.l.infamem,& ita Imol.Ang. & alij communiter ibidẽ . & pro dilucidatione uide quæ dicam infra.in tit.de rapina,in ulr.uer. & in l.infamem.ff.
12 de pub.iud. Et † licèt per actionem agatur ciuiliter ad ius ſuum perſequendũ Inſti.de act. in princip. tamen etiam agitur ad pœnam conſequendam,ut in actione furti,ui bon.rapt.& ſimilium,ut dicto §.ex maleficijs . cum §.ſequen. in quibus iuribus conſtat, quod pœna applicatur parti, Imo.ubi
13 ſupra . Et ideo ubi lex introducit † actionem ex delictis,uult quòd agatur ciuiliter, & conſequenter quod pœna parti applicetur : ubi uero accuſationẽ quod criminaliter.

ter. ita Bar. in l. agraria. ff. de ter. mo. Aret.
in c. cum in tua in 1. not. extra de teſti. & ꝑ
eundem Bar. in l. prætor ait ad fi. prin. ff. de
14 ſepul. uiol. & non ſolum iure actionis † agi
tur ad proprium intereſſe, verum etiam ad
remotionem officij, tex. eſt in c. per tuas. ex
tra, de ſimon. vbi Abb. not. In quo tñ vlti-
mo vide Dec. in rub. ex de iud. in colu. ult.
15 Intellige tamen † vbi ciuiliter proceditur,
ꝙ tunc agitur iure action. ſecus ſi crimina-
liter, quia tunc agitur officio iudicis modis
prædictis. Inſtit. de pub. iud. in princ. Addo
16 † ꝙ vbi agitur ciuiliter cauſa criminis, tunc
cauſa dicitur mixta. Aret. in c. teſtimonium,
17 2. not. de teſti. Et differunt hæc, vtrum † iu-
diciū ſit ciuile, uel crimi. primò, quia actio
durat 30. annis accuſatio vero 20. tātùm.
vt not. in l. querela. C. de falſ. imò amplius
glo. ibi voluit, ꝙ etiam officium inquiren-
di duret 30. annis: ſed reprobatur, quia ſuc
cedit loco accuſationis, vt ibi per Doc. &
18 maximè Angel. Debilitatur † tamen pœna
minori tempore, ſcilicet decēnio, l. qui diu-
turnio, ff. de pœn. per Pa. de Caſt. conſ. 195.
ad fi. per Bar. in extrauag. quoniam nuper.
in uerb. citeſcit. & per Roc. Cur. in tract. con
20. ſuet. uol. 5. col. 3. circa fin. Verū † ſecuto ban
no etiā 30. annis non tollitur effectus Ban-
ni. Nell. in tract. banni. in 2. parte. 2. temp.
q. 63. & ſi amplius non poteſt agi crimi-
naliter, iuxtà d. l. querela an tamen ciuili-
ter poſſit agi, ſaltem uſque ad decem an-
nos, quibus amplius durat actio ciuilis? Vi
de Alex. conſi. 172. uol. 5. in caſu quo quis
poterat accuſari criminaliter quia diſputat
an ſaltē ciuiliter poſſit agi: & iudicio meo
res admodum clara uidetur, ut agi poſſit,
quando tractatur de agendo contra eandē
perſonam, & delinquentem, quia nihil ui-
deo obſtare. Sed ubi quis uelit experiri ciui
liter contra unum ad priuationem bono-
rum, in caſu, in quo prius criminaliter erat
agendum contra delinquentes, iuxta le.
prima, C. ubi cauſa. fiſ. tunc inſurgit dubi-
tatio per l. in cognitione. cum ibi not. ff. ad
Syll. Tāmen adhuc ueritas eſt. ꝙ poteſt d.
l. 1. in fi. & per Alex. in d. conſi. qui ita loqui-
tur, & reſpondet ad d. l. in cognitione. De
21 iure uerò canonico † crimina non tollun-
tur præſcriptione. gl. in ca. admonere. 38. q.
2. in uer. pœnitentia. qđ quomodo intelli-
gatur, ponit Dec. in c. licèt cauſam. char. 45.
in uer. poſtremò nota eſt. de prob. Et adde
22 ꝙ † hæc præſcriptio 20. ann. de qua in d. l.
querela. incipit a die commiſſi criminis. ui-
de ēt infra in tit. de iniur. circa act. iniu. quā
to tempore, & quō tollatur. Et fallentias
ad d. l. querela. ponit Marſ. in l. qui falſam,
§. 1. ff. de falſ. Item addo, ꝙ ſi præſcriptione
23 † eſt ſublatum crimē minus proderit reo,
quā ſi conſtaret eum non deliquiſſe, quia
primo caſu, ſi tñ proceditur, poteſt iudex
eum non comparētē condemnare, ſecus ſi
conſtat eum non deliquiſſe, ita Bar. in l. ab-
ſentem, ff. de pœn. uer. 4. circa hoc. & dicam
24 infra in materia bannitorum. Adde ēt † ꝙ
habemus ſtatutū Mediolani ſub tit. de ſa-
cramento falſo, uel non uero, quo punitur
falſum iurans, & ſtatuit, vt infra menſem,
& non vltra, poſſit procedi de falſo tā ciui-
liter q̃ criminaliter: & vt ēt ex officio non
poſſit ultra menſem procedi. Et uerba pro-
pria ſtatuti ſunt hæc. Et ꝙ ſacramentum di
ci non poſſit falſum, ſeu nō uerū; nec aliter
contra eū quouis modo ꝑcedi, nec puniri
poſſit ciuiliter, nec criminaliter, nec ex offi
cio, niſi dicatur infra menſem unū cōtinuū
a die ſacramenti præſtiti. Circa qđ primò
eſt quærendum, an tps menſis currat a die
maleficij commiſſi, an uerò a die ſcientiæ
maleficij. Et breuiter eſt dicendū, cū expreſ
sè uelit, ut vltra menſem nō poſſit dici fal-
ſum iurm, ꝙ currat a die cōmiſſi delicti, ēt
occultū. De hoc eſt deciſio Sal. in l. fin. C. de
dolo. in fi. quo fundamenta et ceſſante idē
dicendum eſt: quia ſtatutum clarè uult, ut
tps menſis ſit cōtinuū & cōſequēter cur-
rat ignoranti, & abſenti d. l. fin. Secundò eſt
quærendū, an ēt ſit neceſſe terminare cau-
ſam infra illud tps? Et vr eſſe neceſſarium:
quia ſtatutum non ſolùm vult, vt nō poſ-
ſit procedi, uerùm ēt vt puniri non poſſit
niſi infra mēſem: quod planum eſſet, ſi ue-
rè ſolum diceret, niſi intra mēſem: ſed eius
verba ſunt hæc, niſi dicat infra mēſem. Per
quæ apparet, ꝙ ſentit cōtrariū in ult. n. vt dū
modo dicatur falſum infra mēſem, ꝙ poſ-
ſit ēt elapſo mēſe puniri. Et hæc eſt clara
mēs eius, atque ita ſeruatur. Et ſi ſimplici
ter diceret, vt vltra mēſē nō poſſit cogno-
ſci, ſis eſt terminā da intra mēſem. ita Sal.
in d. l. fi. qđ patet ad ſenſum: quia aliter dice

re,

re,eſſet expreſſe dicere contra ſtatutū. Tertiò.quæro,an hoc ſtatutū ēt habeat locum
in ſacramēto,falſo, ꝙ communiter ꝑ contradicentes cridis cameræ Imperialis quæ
fiunt pro liquidatione bonorū confiſcatorum. De ſacramento falſo, quod in cridis
bonorum vendendorum, res non hēt difficultatem:quia ſtatutum clarè ēt hoc in caſu loquitur:ſed de ſacramento falſo, qđ fit
in contradictionibus ad cridas cameræ uidetur dicendum contrarium. qa unius inclufio alterius eſt concluſio,l.cum prætor,
ff.de iudic. & maximè, quia dum exprimit hunc caſum dicit, & ēt in contradictionibus,&c.ſentiens ꝙ de eo caſu dubitat ualde,& inferens ꝙ cū multò magis eſſet dubitandum de alijs contradictionibus, ꝓpterea uoluit aliquid de eis decernere.Quę pōderatio facit, ut quamuis ſuperius in titulo de iudicijs,ſtatutū dixerit,& prædicta nō
habent locum in cauſis dominiorum Magiſtrorū ordinariorū,& extra ordinariorum,
atque ita non expreſſerit: quo caſu vnde videatur,ut meus fuerit loqui etiam de alijs
contradictionibus, tamen dicendum,ſit ut noluerierit loqui niſi de contradictionibus
ad cridas bonorum vendendorum ; & hæc eſt mera ueritas: quia per decretum circa liquidationem bonorum confiſcatorum clare prouiſum eſt,ut ſcilicet falſo iurans in dictis contradictionibus ipſo iure, & facto incurrat pœnam quadrupli, & quandocunque magiſtratus cognoſcere poſſit, uel alius
iudex an eo delegatus,eſt quia ſtatutū dicit,niſi dicatur infra menſem vnum conti-
25 nuum,Quæro, † an de diebus tringita uel
trigintauno intelligetur ? Dic ꝙ ſi ſtatutū loquatur prout facit,ſimpliciter de termino menſis,tunc menſis habes dies 30. tm̄:
ſed ſi diceret à die publicationis infra menſem ſi præſentetur pax, ſit liberatus ad homicidio ꝑ eū commiſſo, prout dicebat edictū gratioſum ſuperioribus diebus ęditū,
ob pacem ſecutam inter Cęſarem, & regem Gallię.Tunc menſis etiam eſſet triginta unius diei,ſi in menſis in quo datur terminus, habet triginta unum diem. ita Gemin.in cap.quàm ſit,de elect.in 6.qui ita intelligit glo.ibi uerbo,menſe,& ita intellige
Bar.in l.cum biſextus,ff.de uerb. ſign.Sic ēt declarat Dec.in reg.ubi ſex de regul. iur. &
q.ſi ſimiliter datur dilatio mēſis, dies termi-
26 ni † cōputatur in termino, ſed ſi dicatur à
die publicationis, uel à præſenti die infra
menſem,tunc ſecus eſt Alexand. conſil. 42.
vol. 3.col.2.Alber.in 1.char. diction. ſui, in
litera A.ubi vide.& uide Alex.in l.1.colu.3.
ff.ſi quis caut.Felin.in c.1.de pręſcrip. colu.
3.uerſus fin.plene Bal.1.uol.conſi.457.col.
3.uolum.3,conſi.461.Angel.no.in l. à caligato.C.de nupt.& in hoc Dec.vbi ſupra ſe
inuoluit,quia in caſu Bar. in d.l.cum biſextus.& in caſu dicta gl.in c. quam ſit. vult ut
computetur in termino, & nihilominus tenet,ꝙ loquantur, non quando ſimpliciter
datur dilatio;ſed quando dicitur à die publicationis.& ſimilium. Eſt tn̄ ſemper notandum uerbū Decij in eo loco in fin. dum
vult,& ſi ſimpliciter data dilatiohe menſis intelligatur de diebus triginta, tamen in fauoralibus excedatur quò ad medium diē.
ita intelligendo tex.regulę ibi,quia ex hoc
ſequitur ꝙ ſi in gratioſo ædicto,de quo ſupra ſimpliciter eſſet dictum modo præſentetur pax infra menſem, intellige poſtquā
ſumus inſauorabilibus de medio die, ultra menſem.Et hic intellectus mihi magis placet,quam ille Bart.ad dictam regulam,in d.
l.cum biſextus.in fi.& ita etiam Alciat. in d.
l. cū biſextus, & de hac materia vltra Dec.
vnde Gemin.in cap.ſtatutum,col.3. de præbend.in 6. & omnino Alber. in dictionario
ſuo,in uerbo,menſes.& Signorol. conſ.38.
27 Et quando † ſtatutum aſſignaret vnum
menſem,vtilem,vide Alex. conſ. 114. volu.
6.colum.penult. & fi. & Dec. in dicta regu-
28 la.Et de anno † quot diebus conſtituatur;
& quando eſt biſextilis, vide Alber. in verbo,annus,& quando incipiat, Alex. & Iaſ.
in l.de diuiſione, ff. ſolu. ma. & quot menſibus eſſet antea nunc que etiam conſtitutus ſit annus, & quot diebus, & hoc idem
etiam de mēſe uide Alciat.in d. l.cum biſex-
29 tus. Et an † inceptus annus habeatur pro
compleo vide Arch. & Peruſ.in c. ſi annum
in princ.de iudi. in 6. Bartol. & alios in le. ſi
cui legetur. in princ. de leg. 1. Bartol. Imo.
& Paul.de Caſt.in l.qui filium, §. Sabinus,
ff.ad Treb.& ibi etiam Rainer.de Forli. omnino Corn. 1. vol. conſ. 213. Sed redeundo
ad differentias,quæ ſunt inter iudiciū ciuile, & criminale. Differunt etiam, quia ci-
uile

30 uile tranſit † ad hæredes, ut hæres tenea-
tur ex delicto defuncti, uel de eo quod ad ipſũ
peruenit, uel ſi lite conteſtata mortuus fue-
rit, ſecus aũt eſt in iudicio criminali, quia
in eo non tenetur hæres, niſi lata ſententia
contra defunctum, ut no. Barto. in l. 1. ff. de
priu. del. & Bar. in l. 1. C. ne ex delic. defun.
loquor in iudicio criminali publici crimi-
nis, non priuati; quia in eo lite conteſtata,
etiam hæres tenetur. uide Dec. in hac mate-
ria ut paucis agam in l. pupillum, §. in hære
des de reg. iur. & Firmian. in tract. de gab.
in 4. lib. col. pen. & fin. & Dec. in reg. toties,
31 ff. de reg. iur. Et eſt alia differentia, † quia
iudicium ciuile, non uidetur diffamare, l.
ceſſat, ff. de act. & oblig. ſecus verò crimina
le, ut probare uidetur tex. in l. 1. ff. de inf.
dum loquitur de actione furti, iuncta glo.
ibi, quæ dicit aliud eſſe in condictione fur-
tiua, & alia glo. ibidem, quæ dicit, quod in a-
ctione l. Aquiliæ non ſequitur infamia, ue-
ritas tamen eſt quod ad hunc effectum non eſt
conſiderandum, an agatur ciuiliter, uel cri
minaliter, ut oſtendunt dicta Bar. in l. præ-
tor edixit. in prin. ff. de iniur. Sed an delictũ
ipſum infamet, vel non, vide l. infam. & ibi
Bart. no. ff. de publ. iud. oritur tamen ſemper
infamia facti glo. in d. l. ceſſat. immo ex ſola
accuſatione oritur. cap. omnipotens de ac-
32 cuſ. & cuius effectus ſit hæc † infamia facti,
habes per Aret. in l. qui à latronibus, §. 1 co
lum. 1. & ſeq. ff. de teſta. & ad prædicta uide
Iaſ. in l. certi condict. in prin. col. 8. ff. ſi certũ
pet. & Ang. Aret. in §. ex quibuſdam in 3. co
lum. Inſtit. de pœn. teme. litigan. & Doct. in
l. 1. C. de ſum. Trin. & fid. cathol. Et ultra præ
33 dictas differentias inter † iudicium ciuile,
& criminale uide gl. notab. Inſti. de pub. iu-
di. in princ. ubi ponit in quibus differant, &
conueniant. & Bar. in l. abſentem. ff. de pœ.
iuxta tex. ibi dicentem, quod in criminalibus
proceditur, inſtar ciuilium iudiciorum &
ibi omnino uide Alex. in Apoſt. quæ incipit
eſt differentia. & Alexand. in l. cum mulier.
colum. 1. ff. ſolu. mat. & no. omnino, ex his
quæ dixi ſup. circa dictam l. querela. quod faci-
34 lius tollitur † iudicium criminale, quam ci
uile; & etiam ſi lex dicat nõ dari actionem
in criminali, intelligitur ipſo iure in ciuili,
ope exceptionis. Item per pactum tollitur
ipſo iure criminalis actio, nõ ciuilis, ut per
Bar. Alex. & Iaſ. in l. 1. §. ſublata. ff. ad Trebel
lia. & facit optimè lex ſi diutino, ff. de pœ-
35 nis. Nota etiam, quod † regulariter à pari pro
cedunt per d. l. abſentem, ſecundum Docto.
ubi ſupra, maximè Alex. in d. l. cum mulier.
& Iaſ. in d. §. quod adeo. uerum eſt quod lex no
ua, uel ſtatutum etiam correctoriũ loquẽs
in uno iudicio, trahitur ad aliud. ita egre-
giè Bar. in l. inter accuſatorem, col. 2. uerſi.
quæro utrum iſta dilatio, ff. de pub. iudic. &
ſequitur Are. conſil. 109. quod milies tibi
honorem afferet in trahendis ſtatutis ciui-
libus, ad criminalia, & circa citationes an
differãt, dicam infra in materia citationis.
36 Differunt etiam, † in ſalario aduocati qui
in cauſa criminali poteſt habere ſalarium
ultra centum aureos, in ciuili non Are. in l.
ſi qui. in fin. ff. de poſt.
Adde, quod non ſolum offenſus poteſt age-
37 re † ciuiliter pro crimine, imò interdum, ſi
agere uelit cogitur id facere, ut in quolibet
crimine, ſublato dolo, & lata culpa quia pro
leui leuiſſima non poteſt procedi niſi ad re-
ſarciendum damnum ciuiliter, l. in l. Aquil.
ff. ad l. Aquil. & in l. qui ædes, ff. de inceſ. rui.
naufr. cuius cõtrarium tñ tenet Bar. in l. re-
ſpiciendum, §. delinquunt, ff. de pœn. Tamẽ
ueritas eſt, quod ciuiliter tantum agitur niſi in
ſubſidium, quando non poteſt reſarciri damnũ,
ut per Abb. in c. 2. de conſti. & Felin. ibidem
poſt alios, & ita intelligẽdum eſt quod dicitur,
38 Homicidam, † & ſi non ſit in dolo, ſed in
culpa, tamen puniẽdum eſſe pro modo cul
pæ, ut latè tradit Dec. in conſil. 9. quia pro-
cedit ſecundum cõem opinionem. & in la-
ta culpa tantum pro qua ſolummodo cri-
minaliter puniendus eſt, & non pro leui, &
leuiſſima, niſi in ſubſidium, ut dixi, ſed nec
pro lata ſemper etiam punitur, quando ſta
tutum, uel lex requirunt dolum. & eſſet de
lictum aliàs iure naturali non punibile, ex
quo omnino delictum ceſſat ſublata quali-
tate doli. quod ut dixi, non eſt delictum, niſi ex
diſpoſitione illius ſtatuti, uel legis. ita C. in
& alij communiter, maximè Salic. in l. Sena
tus, C. de his, qui ſibi in teſta. aſcrib. Bald. Al
ber. & communiter Doctor. in l. ſi quis id
quod ſuper uerſicul. doli, ff. de iuriſdic. om.
iudicium ſed ſi eſſet naturale, tunc etiam
ceſſante dolo requiſito à lege, uel ſtatu-
to, tamen ſequitur pœna, pro modo cul-

pæ, ita in locis, vbi vt ſupra. & ita intellige Doctores in dicto c. 2. de conſt. dum dicunt maximè Feli. col. 3. verſ. fallit primo. & Dec.
36 ꝙ † vbi lex requirit dolum expreſsè, vel tacitè, tunc non punitur lata culpa. Nam procedit, quò ad pœnam quæ ſequitur ex delicto commiſſo doloſè, ſicut lex, non quò ad aliud delictum, quod culpa ſequitur, & abſolutè, ita ſentiunt omnes dicentes illud vulgatum, ꝙ lata culpa non æquiparantur dolo in homicidio, & alijs delictis de quibus in dicto ca. 2. & in l. actionibus, ff. de in lit. iuran. & alibi ſæpe. Aduertendum tamẽ
40 eſt, ꝙ † quando fiunt homicidia, vel alia delicta naturalia, & iudex inueſtigat quis fuerit delinquent, & ex indicijs non apparet de dolo, ſed de culpa, tunc non eſt formanda inquiſitio, ꝙ doloſe maleficium cõmiſſum fuerit, ſed prout euenit, quia aliter indebitè vexarentur inquiſiti, propter carceres: nam ex natura inquiſitionis ingereretur pœna ſanguinis, iuxtà l. 1. ff. & C. de cuſtod. reor. & pateretur etiam fiſcus quia ſequeretur abſolutio facta probatione, ꝙ delictum culpa commiſſum fuiſſet, iuxta latè dicta ſupra in materia inquiſitionis. in verſicu. Quintò requiritur, ꝙ habeat ſuam formam, Aliter tamen faciunt iudices, & notorij auari, qui ſimpliciter non ſolùm in homicidijs culpa ſecutis formant inquiſitionem de homicidio, ſed etiam in homicidijs factis ſecundùm indicia ad defenſionẽ.
41 Agitur etiam † ciuiliter pro crimine, quando adeſſet ſtatutum, vel generalis gratia, quæ ſuperioribus annis facta eſt, poſt bellum finitum, ut pro delictis factis à militibus noſtris tempore belli non poſſit procedi criminaliter, ſi tñ in gratia ſolum diceretur, vt remitteretur criminalitas intelligeretur reſpectu ſententiæ non proceſſus, & ita ſequi poſſent quæſtiones, & in carcerẽ detruſiones, hoc eſt dictum vulgatum Parid. de Put. in trac. ſyndic. char. 64. Cautè igitur agant, qui has remiſſiones componunt ſi clarè ſecundùm intentionem principes loquamur, & nos Mediolani habemus decretum, ꝙ qñ delictum habet originem à contractu, non poſſit procedi criminaliter, ꝙ ſeruatur, & mille maleficij in anno liberantur in domino Mediolani.
24 Sed pone ꝙ † tollatur per principem, tã ciuilis, quàm criminalis actio, fauore pacis ſecutæ inter ipſum, & hoſtem ſuum, an talis remiſſio ſit ſeruanda in præiudiciũ pauperum perſonarum, à quibus fuerunt factæ extorſiones, & videtur ſeruanda, ut latè concludit Iaſ. in l. venia, colum. fin. C. de in ius voc. & in l. conuentionum. ff. de pact. & in l. Gallus, §. & quid ſi tantum. ff. de lib. & poſthum. in 1. & 2. lect. Felin. in c. quæ in eccleſiarum. de conſtitu. col. 18. & ibi quod etiam locum habet quò ad conſcientiam, loquuntur tamen Doctor. quò ad ſubditos, non quò ad non ſubditos, & ſic clerici non eſſent comprehenſi quamuis ipſi dicãtur non penitus forenſes, iuxtà conſi. Paul. de Caſt. 306. & no. per Felin in dicto c. quæ in eccleſiarum, in quæſt. 8. nam clerici non includuntur in diſpoſitione generali, in eorum præiudicium. cap. à nobis, el primo, de ſenten. excommun. Ioan. Anton. in cap. fin. de iniur. eccl. in 6. & Fel. in dicto cap. Item loquuntur Doctor. in caſu in quo expreſsè princeps tollit ius priuatorum ſecus ſi verba non ſunt clara, uideantur deciſiones, quia ita deciditur: loquuntur quoque quãdo pax fuit neceſſaria, & procedere uidentur de bello contra uniuerſum ſtatum, vel maiorem partem eius, ita in terminis Afflict. in cap. 1. de cap. qui cur. uen. §. fin. char. 116. columna. in verſiculo, & in quantum: niſi tamen probabile dubium ad perturbationem totius ex illa parte remaneret ſtatus, & ad præmiſſa etiam vide Roſel. in tractat. de concilijs. char. 25. colum 4. & 2. Adde dum dixi, quòd Doctor. loquuntur quò ad ſubditos, & ita quod clerici non includuntur, quod hoc eſt. quia deficit pote-
43 ſtas † principis ſæcularis in eos etiam primæ tonſuræ, & in eorum bona, cap. ſi iudex. de ſenten. excommun. in cap. 6. at ſi clerici. in princip. cum ibi no. de iudic. cap. eccleſia ſanctæ Mariæ. de conſtitu. in cap. 2. de foro competen. 11. quæſtio. 1. ca. 1. 2. vbi ꝙ nec valet conſuetudo in contrariũ, & tranſfertur clericus in ſortem domini, & fit res ſacra. 12. quæſtione prima, cap. cum portio &c. quanquam. de conſt. in 6. Et Pharao quanquam Tyrannus iuſſit priuilegia ſacerdotum ſeruari. Geneſ. 47. capit. Et quod etiam hoc fit in clericis primæ tonſuræ habes, cap. nullus, de foro compet. & c. cum.

conin-

contingat.de ætat.& quali.& c.cum non ab
homine. de iudic. & in dubio etiam clerici
non uidentur incluſi, deciſio eſt Spec.in tit.
de reſcrip. præſent.§.ratione autem cauſæ,
uerſiculo, quid ſi quis nominauit in reſcri-
pto maximum laicum. Item dum dixi,
44 † quòd intelliguntur. Doctor. qñ uerba
clare tollunt ius tertij:non autẽ qñ ſunt ge
neralia.ad hoc adde.gl.in l.fi. in fi.ff.de con
ſtitut.princip.& in terminis etiam ꝙ fieret
remiſſio ratione damnorũ. Mar. de l aude
in tit. de conſœd. & pac.in c.2.poſt Bal. per
eum allegatum: quia adhuc intelliguntur
non in damnũ ſingularium perſonarum,
& Iaſ.in l.Gallus, §. & quid ſi tantum in 1.
lectu.de liber.& poſthum.uide etiam Barb.
conſil. 23.colum. 12.uolumine 1.imò uer-
45 ba debent impropriari, † nè uideatur con
ceſſio continere iniquitatem, gl.3 in c.pa-
ratus, 24.q.1.& uideatur Bal. in cõſil. 277.
pridie enim, col.2. uol.3.Et prędictis adde,
quòd ubi in aliquo caſu dicendum eſſet, ꝙ
omnino comprehenderentur clerici,id de
buiſſet fieri autoritate ſummi Põtificis, vt
not. per Abb. & in alios in cap.nonnulli.de
immun. eccl. Bal. conſil. 296. uol. 3. Et ad-
46 uertendũ eſt,† ſemper circa interpretatio-
nem capitulorũ pacis, an ſint facta duran-
te bello,quia ubi amplificata poſtea eſſent,
de illis non eſſet curandum ad prȩiudiciũ
tertij, licèt clarè ius ipſius tollerent ex quo
quantùm ad amplificationem non ſubeſt
neceſſitas belli,iuxtà ea quȩ dixi ſupra.Hic
47 etiam quȩrendum eſſet, an † ciuile iudi
ciũ faciat ceſſare criminale uel econtra? In
quo dic, ut ponam infra in tit.de pluribus
violentijs.poſt titul.de rapinis. & ibi etiam
48 habebis † an acta probatione, & ſententia
in uno iudicio faciant fidem, & prȩiudiciũ
in alio? Et eſt materia tex. quem uide in l.
2.§.1.ff.ui bon.rapto.ubi Bar. ampliſſimè,
Addo etiam pro declaratione materiȩ hu
49 ius rubr. quòd † & ſi regulariter per actio
nem agatur ad ius ſuum conſequendũ, &
ad rem familiarem uti ſupra dixi, maximè
in principio titul. in primis uerbis, tamen
datur aliquando ad uindictã, ut in actione
iniuriarum quando non ago ad conſecutio
nem damni dati, in tali re, ſed ad ȩſtimatio
ne contumeliȩ; dicendo potius uoluiſſem,
amittere ſummam ſcutorum mille, quàm
tale conuitium pati. ita declarat Bar. in l.
prȩtor edixit.§.1.ff. de iniu.ſecus eſt autem
in actione furti, ui bon.rap. & l. Aquil. q̃a
agitur tm̃ ad conſecutionẽ damni, ut per
eum ibi, quẽ uide, & ſequitur notabilis ef-
50 fectus ex his † ꝙ quando agitur ad uindi-
ctam, & ſi agatur actione iniuriarum ciuili
ter,tamen ſententia facit prȩiudiciũ,in alio
iudicio publico. Et ita limitatur l. 1. C. qñ
ciuil. act.prȩiud. crimin. & l.2.§. 1.ff. ui bo.
rapt. ſic. Bar. ibi in d. §.1 in l. 2. & in d.§. 1.
in l. prætor edixit, & ideo qui lege Corne-
lia põt agere, ſi uelit ita ad uindictã agere,
debet impediri a iudice, non ſic in alio iudi
cio publico.ita Bar.ibi. & not. Ang. in d. l.
prȩtor, §.1. & Cȩpol. quem omnino uide
cautela 56.& not.hoc utile ualde,quod ubi
51 † tu qui potes agere criminaliter & ciuili-
ter de crimine, uides ſolum poſſe habere ſu
ſpiciones contra delinquentẽ, iuxtà l.iube
mus.C. de probat. & not. ibi, & quȩ latiſſi-
mè dicam in titul. de falſ. An, & qñ ſuſpi-
cio falſi habeatur pro ueritate, & quȩ po-
nuntur per Bar.& Doctor. in l. ſi quis ex ar
gentaris, §. prætor ait,ff. de æden. quod in
his, quæ ſunt difficilis probationis, &c. de-
bet eligere viam agẽdi ciuiliter, & non cri-
minaliter,quia criminaliter ſaltem cũ tor-
tura,omnis ſuſpicio euaneſcit. Fateor qui-
dem ꝙ tamen poterit agi ciuiliter, iuxtà
not. in l.1.C.quando ciui .act.& not.ꝑ Bar.
in l.2. §. prȩtor ait, ff. ui bon. rapt. uerum
ſuſpicio hæc erit ſublata, iuxtà not. per
Bar.in l.2.§. p̃tor ait, ff. ui bon.rapt. qđ ul-
timum pendet a regula, an quando nõ no
cet ſententia, etiam non noceant acta, iux
ta not.per Bar. in l. 2.ff. iudic.ſolui. Nota ẽt
52 † quòd cauſa criminalis ciuiliter intentata,
non eſt propriè criminalis & ideo delega-
tus in cauſa criminali, non cognoſcit hanc
cauſam. Felin. in cap. meminimus. co-
lumna 3.in fin. & princip.ſequen. de accuſ.
53 Et † quis ſit effectus actionis ciuilis, & ac
cuſationis criminalis,ultra prȩdicta uide In
nocent. in cap.qualiter,& quando,§.ad cor
rigendum, & ibi Felin. latè, col.1. 2. de ac-
cuſat. Et ſcias in hac materia huius rubri-
54 cȩ, quòd ſi ſtatutum dicat, † ut ſuper tali
crimine nõ recipiatur accuſatio, ipſo iu-
re tollitur accuſatio. Paul. de Caſtr. in l. 2.
in princ.ff.ad Trebel.

Tit. de decreto Mediolani, ut non procedatur criminaliter, quando res habet originem à contractu.

SVMMAE.

1 Ratio decreti Mediolani, ut non procedatur criminaliter, quando res habet originem a contractu.

2 Tractatus praecedens, uel econtractus ſubſequens excuſat a iudicio criminali.

3 Depoſitum contractans non punitur furti.

4 Decretum Mediolani, quòd non procedatur criminaliter, &c. habet locum quando res habet originem a teſtamento, uel licentiæ iudicis.

5 Caſus qui ſapiunt naturam contractus, licèt non dicantur contractus.

6 Allegans rem habere originem a contractu non tenetur ſe conſtituere, ſed dimittitur praſtita fideiuſſione de reueniendo intra certum tempus ubi non probaſſet.

7 Allegans rem habere originem a contractu, non auditur, niſi perſonaliter compareat & praſtet fideiuſſionem.

8 Decretū Mediolani ut non procedatur criminaliter, &c. quare non habeat locum quando contractus doloſè eſſet initus.

9 Decretum ut non procedatur criminaliter, &c. habet locum, non ſolùm quando contractus allegaretur, ſed etiam dominium, uel poſſeſſio.

10 Decretum, ut non procedatur criminaliter, &c. excuſat quem a pœna per decreta impoſita contra facientem unionem gentium armatum, ubi licitè ſi facta unio; ſecus ſi illicitè.

11 Unionem gentium faciens qua pœna iure communi puniatur, & quod ſit unio.

12 Decretum ut non procedatur criminaliter, &c. non habet locum ubi quis excederet contractum, maximè quando ſtrepitus armorum interuenit.

13 Decretum ut non procedatur criminaliter, &c. non habet locum ubi uis interueniſſet, ſiue excluſiua, ſiue compulſiua, ſiue ablatiua.

14 Decretum ſupradictum, quare locum habeat, quando res habet originem a contractu, ſed ſit contractum, non autem quando res ab alio auferetur.

15 Decretum ſecundū habet locū, etiā quando aliquis auferet rem alienam, & quando non.

16 Decretum ſupradictum procedit ubi dolus non interuenit in ipſo contractu, licet poſtea interuenerit.

17 Decretum ſupradictum non allegatur, ubi raptus interuenit, ſed tantum furtum, aut rapina.

18 Decretum ſupradictum non habet locum, ubi contractus ſit ſimulatus.

19 Qualibet cauſa ſiue iuſta, ſiue iniuſta excuſat a dolo, & quomodo procedat talis regula diffuſiſſimè.

20 Ignorantia iuris in iure naturali, vel gentium, vel ciuili fundato in ratione naturali, uel indubitato, & notorio non toleratur.

21 Ignorare ius eſt lata culpa.

22 Ignorantia iuris quando eſt ſine culpa euitatur omnis pœna.

23 Contractus palam factus tantam excuſationem affert, ut quis minus puniatur.

24 Contractus etiam reprobatus, ubi in delictis de iure gentium excuſat in delictis iure ciuili, non indubitato prohibitis, ſufficit leuior præſumptio.

25 Minor, Miles, & ſimiles, quando excuſentur errore iuris in delicto.

26 Minor ſine curatore confeſſus delictum, an poſſit in integrum reſtitui?

27 Minor quatuordecim annis Mediolani, non punitur corporaliter per ſtatutum, ſed an præſumatur doloſè feciſſe non diſponit.

28 Iudex maleficiorum facta declaratione, quod res habeat originem a contractu, cogitur remittere cauſam ad iudicem cauſarum ciuilium, ſecundum uſum Mediolani.

29 Conditio furtiua dicitur naſci ex maleficio, licet ex ea tantum ciuiliter agitur.

30 Iudex maleficiorum principaliter poteſt cognoſcere ciuiliter in conditione furtiua.

31 Iudex maleficiorum non poteſt cognoſcere de reſtitutione rei ſubtractæ incidenter, niſi de crimine cognoſcatur principaliter, & quomodo intelligatur.

32 Capitaneus iuſtitiæ Mediolani eſt iudex cauſarum criminalium ſolum.

33 Iudex maleficiorum poteſt ad fiſci inſtantiam procedere criminaliter, ubi pars non poteſt, uel non uult agere niſi ciuiliter.

FVIT

FVIT conditum decretum,
ut non procedatur crimina
liter,quando res habet ori-
1 ginē a contractu, quia † cū
aliquid auſertur in execu-
tione alicuius contractus,
non vr fieri furandi animo, uel rapinā cō-
mittendi, vel ſi incidatur nemus non vr id
fieri animo turbādi,ſed iure ſuo utēdi,iux-
tā tex.in §. 1.Inſtit.ui bonor.rapt. & in l.qui
iniuria.in princ ff de furt.& in l.furti.§. re-
cte.& l.1.in fi.& l.uerū,ff.eo.& p Aret.in gl.
veſtē cœleſtem.col.7. & 8. Sed tamen q̄a ta
les inquirebantur de furto, rapina, & poſ-
ſeſſione turbata ideo factum eſt hoc decre
tū,nè ultra debitum rationis(ut in eo dici-
tur)criminaliter puniātur. Pone exemplū,
in eo qui emit ueſtē a Titio,cuius putat eſ-
ſe,uel nemus ab eo, quem exiſtimat domi-
nū, & poſſeſſorem,& in illud ingreditur, &
ligna incidit, iuxta tex.in l. ſi quis uxori, §.
ſed,& ſi rem.& ibi gl.ff.de fur. & iura ſupra
allegata, & alia infinita exempla lōge for-
2 tiora,etiam infra patebunt. Et † non ſolum
contractus excuſat, imò in iure reperit̄, q̄
etiam ſolus tractatus excuſat a raptu mulie
ris, cap.cum cauſa. de rapt. ubi Abb. nota
biliter,immo non ſolùm contractus prӕce
dens excuſat, ſed etiam interdum in iure
contractus ſequens,ut matrimonium, iux-
ta cap.1.& 2.extra,de adulter.Cœpol.conſi-
lio 57.& Barb.conſilio 71.uolum.2 de qui
bus in ſpecie dicā infra in materia raptus.
Et quia immediatè ex ipſo contractu ſӕpe
delictum non oritur,ut contingit in exem-
plis datis: ſed ex negocio, quòd habet ori-
ginem a contractu, ideo decretum dicit,
quod non poſſit procedi criminaliter pro
cauſa, quę ſumitur ex negocio q̄ habet
originem a cōtractu. Ex quibus uerbis ob-
3 ſeruatur † quod etiam contractans depoſi-
tum non punitur de furto,iuxtà l.ſufficien-
do, ff. de fur. & not. per Iaſ.in l. rem quӕ
nobis, colum 2. ff. de acquir. poſſ. & Ale-
xand.in l. 3.§. ſi rem, ff.de acquir. poſ.licèt
non uidetur excuſandus ex prӕcedenti de
poſito, quia id quod fit, eſt contra naturā
ipſius depoſiti, quòd nō eſt in exemplis da
tis, ſed tamen ita ſeruatur ex hoc colore q̄
ſatis, ut occaſione aliqua res ipſa deſcen-
dat a contractu,id eſt, quod ſi uō fuiſſet ta
lis contractus, nō ſecutum eſſet delictū, ut
dicimus in emptione, quӕ per occaſionē
deſcendit ex permutatione, iuxtà l.1.ff. de
cōtrahen.empt. & not. p Bal.in l. certū.col.
3.C. unde cogn, quę occaſio ſecundū logi-
cum appellatur cā, ſine qua non. Et quia
delicta etiā interdum non ex contractibus
oriuntur, ſed ex his, quӕ ſapiunt eandē na
turā, ut eſt teſtamentum,uel licentia iudi-
4 cis: ideo decretū dicit, † Et negocio, q̄ ha
bet originem à contractu, & ſapit naturā
contractus, & exponitur copula, Et, ut al
ternatiuam ſignificet: q̄ ſumus in diſpoſi-
tione legali, iuxtà doctrinā Bar. in l. 1. col.
2. ff. de iuſt.& iu. & ita ſeruatur. Nec etiam
lex habuit p abſurdo teſtamenta ponere
inter contractus, in l.eandem rem.in princ.
ibi, ſed. & ceteris contractib. ut emptione,
locatione,teſtamento,& reliqua,ff.de duo
bus reis.& de licentia,uel ſententia iudicis,
habes in l.3. §.idem ſcribit, ff.de pecul.& in
l.2. per gloſſ.§.fin.ff. de prӕto. ſtipul. & per
Bald. in l.unica, colum. 2. C. ſi plures una
ſent.& Mediolani habemus ſtatutum in
ſpecie,quòd quādo quid fit in executione
prӕcepti iudicis, quod non poſſit procedi
5 criminaliter. Sunt etiam † plura alia, quӕ
appellatione contractus non ueniunt, ſed
ſapiunt naturam contractus: de quibus p
gloſ.& Doctor. in §.omnium. in uerbo, &
alijs Inſtit. de actio.& in l.1. ff. de action. &
6 oblig. Verùm, † quia dum is,qui arguеba-
tur,uellet hęc opponere.ei obijciebatur,vt
deberet ſe conſtituere, quia hӕc exceptio
tendit principaliter ad excluſionem crimi-
nis,iuxtà dicta Barto. in l.penult. § ad cri-
men.verſiculo, procurator. & uerſ. quӕro
quid ſi iſta exceptio, ff.de publ.iudic.& per
Marian.in cap.ueniens. verſiculo, ſecundo
principaliter quӕro,colum. 8. incip. ab illo
verſic.extra,de accuſat.Ideo per aliud decre
tum declaratum eſt, quòd tales dimittātur
prӕſtita fideiuſſione de reuertendo certo
tēpore,vbi ſuam exceptionē non probant,
& hoc optima rōne, ut ex eo uideri licèt.
A principio tamen dum qui arguitur, uult
ſe excuſare, debet comparere perſonaliter,
verùm dimittitur, ut dixi. Et ita etiā fit in
7 quolibet delicto, † ubi pęna ſanguinis non
ingeritur: quia ſuſpectus perſonaliter de-
bet comparere,& dare fideiuſſorem, aliter

retinetur. Ita volũt ſtatuta noſtra. & quaſi vbique, quidquid velit ius commune ſecundum quod vbi venit pœna pecuniaria, tantum ſufficit procurator ſecundũ cõmunẽ, in §. ad crimen, vt dicit Iaſ. in l. 2. C. de procur. & ꝙ tales allegantes ſe eſſe in caſu decreti, debeãt ipſimet in ius ire, innuit ipsũ decretũ, & viſus ita ſe hẽt: nec aliter põt dici ſtante alio ſtatuto, ꝙ calumniatus de crimine, vbi ingeritur pœne ſanguinis, dẽt ſe conſtituere, nec auditur ẽt allegando exceptionem qua probata illud non eſſet delictum, contra ꝙ ſtatutũ nõ obſtat decretum: itã et ſi dicat, ꝙ ſit dimittẽdus fideiuſ-

8 ſore preſtito, quia † propterea nõ dicit quin debeat perſonaliter comparere, & in eodem ſecundo decreto, quod primo fuit additum etiam cautum, ut non procedat decretum primum, vbi contractus doloſè initus fuiſſet, quæ limitatio fuit neceſſaria, quia ſub clypeo decreti, qui delinquere intendebant, faciebant, vt aliquis contractus appareret, & ita euitabant omnẽ pœnam, & hoc etiam eſt de iure, vt ſi aliquid prodeſſe debeat, illud tamen non proſit ſi affectatè, & doloſè factum fuerit per l. 1. in fin. ff. de abig. & per D. Alexand. in l. non exigimus, §. illud, ff. ſi quis caut. & alibi ſæpe.

9 Eſt tñ aduertendum † quò ad practicam ipſius decreti, quia ſi opponeres cõtractũ, ſuccederet diſpoſitio decreti, ſi uerò tantũ allegares dominium, uel poſſeſſione aliud eſſet, & tunc præciſè eſſet recurrendum ad diſpoſitionem iuris communis, ſcilicet ad l. 2. in fin. ff. de abig. ibi ad examinationem ciuilẽ remittẽdus eſt, qui §. ad examinationem ciuilem remittit eos, qui cum ſuper re mobili contenderent illã violenter acceperint, ſed loquitur tex. cõſtito de hac qualitate, ꝙ eſſet controuerſię ſuper proprietate rei, & quòd qui rapuit ductus fuerit illa ratione quòd ea res eſſet ſua, atque ita hæc fieri debet etiã in carcere, vide tamen Bald. in cap. querelam. de electio. dicendum: ꝙ vbi tractatur de poſſeſſorio, traheretur de quaſi contractu, quod multò fortius videtur dicendum in dominio, quia non videtur poſſe haberi ſine contractu, uel alio titulo puta præſcriptionis, & uſucapionis, vel q̃a res habita fuerit pro derelicta, iuxtà notata in l. cum res. C. quando alien. res pign. dat ſit. & ꝑ Barto. in l. rem alienã. columna 3. ff. de pign. actio. & deo ſæpe uidi Senatum concedere, vt decretum prædictum, ẽt locum habeat, his caſibus, qñ ſuper poſſeſſione, vel dominio adeſt controuerſia. Et per allegatum decretum, † etiã

10 ſæpe audio aduocatos volentes excuſare quẽ ab vnione gentiũ armatarũ, q. a ad ſũt multa decreta, tales uniones grauiter punientia, dicẽtes ipſi res habuit originem à contractu, & q̃dquid factũ eſt, factum eſt ut rẽ noſtrã conſequeremur, uel à nobis poſſeſſam. In quo breuiter dic, ꝙ quando talis vnio fit licitè nullã pęnã illi meretur ut in caſu gl. in l. 3. §. cũ igitur, ff. de ui, & vi armata. in verbo. in continenti, ibi, ſed q̃d ſi in villis, & notabiliter per Bald. in l. fi. C. ſi à non domi. manumiſ. & ita Bald. ſuper dictis vnionum decretis. conſ. 319. in 2. volum. & locum habet decretum per ꝑdicta. Sed ſi ad finem illicitum, ut qñ propria autoritate quis rem aliquã capere uellet, tũc non excuſetur à pęna decretorium, ꝑpter ipſorum prægnantia uerba ꝙ maximè eſt dicendum, quia decretum de unionibus primũ, eſt poſterius decreto, de quo loquimur, iuxta not. in l. 3. §. filius ff. de lib. &

11 poſthum. & qũo uniones iure communi puniantur. uide Alex. conſ. 11. col. ul. uolu. 1. & quæ requirantur ad hoc, ut ſit unio, uide per eundem conſi. ul t. in 2. uol. Et præ-

12 dicta procedunt præſuppoſito † ꝙ contractus ſit ualidus, uel id q̃d naturam, contractus ſit ualidus, &, ꝙ is, qui arguitur, credat iuſtè facere, & iuſtè exequi. Sed pone, ꝙ cognoſcat ſe excedere, quãquã contractus ualidus procedat dic, ꝙ tunc non eſſet iuſtum, ut excuſaretur, aliàs ſequerentur abſurda, & incõuenientia, l. meminerit. C. unde ui l. penult. & fin. ff. ad leg. Iul. de ui priua. Exemplum poteſt poni in eo, qui etiã ꝓ rẽ ſocij occupat, uel furatur ſcienter, iuxtà l. rei communis. & l. merito, ff. pro ſocio & l. conſ. Alex. 127. colum. pen. & fin. uolum. 3. & conſ. 103. colum. 4. uerſicul. & primò non obſtat. uolum. 1. Exemplum eſt etiã in emptore qui rẽ occupat antequam tradaſ, uel eã ſubtrahit domino inuito, uel ignorãte, iuxtà l. ſi q̃d ex ſtipulatione, ff. de acquir. poſſ. & l. cũ qui §. 1. qui incipit adeo, ff. de furt. & in creditore qui furatur, ut ſibi

ſam

ſatiſfaciat, nam & ſi furtum nõ faciat iuxta conſ Alex.126.volu.1.col.§. quod eſt inter conſil.Cæpol.num.26. tamen criminaliter venit puniendus,d.l.fin.ff.de vi priua. quia aliter res eſſet mali exempli,ꝙ tanto magis procedit quando ſtrepitu armorum fit executio,iuxta dicta per Placen.in commentario ſuo ſuper hoc decreto in ſeptima limitatione,& ad hoc uide quæ dicam infra, in ti.de pluribus violentiis, in materiã violentiæ expulſiuæ,verſ.poſtremò. Hodie in Senatu, dum ſuper hoc decreto eſſet diſputatum,dictum fuit in caſibus, de quib. ſupra qñ quis excedendo deliquit exequendo ꝓpria autoritate, ꝙ relinquerentur caſus hi decidendi Senatui, vbi occurrerent, & ꝙ
13 † tñ nullo caſu procederet hoc decretum, vbi interueniſſet violẽtia,non faciendo differentiam inter violentiam expulſiuã,compulſiuam, & ablatiuam, & habitũ fuit ꝓ abſoluto,ꝙ adhuc in materia interdicti uti poſſidetis non procederet hoc decretũ interueniente iuxta terminos quos infra ponam in materia dictarũ uiolentiarum.Poteſt.n. quis turbare etiam ſine ui, & procedet hoc decretũ, ſed cum ui non procedet. Et ratio huius declarationis, ꝙ decretũ nõ procedat interueniente vi, eſt ꝑ ruinas, quæ oriuntur ut interueniente. Quia dato qđ faciam prætendẽs uelle tueri rem meã, vel a me poſſeſſam.Tamen cum interuenit vis imminet periculum ruinæ, quæ fuit cõſideratio,l.meminerint.C.vnde vi l.pen. & fi.C.ad legem Iul.de vi publ. & ꝙ vim abſolutè lex abhorreat.uide quæ dicam infra,in
14 materia dictarum violentiarum. Et † ſi dicas quare igitur excuſatur contractãs rem depoſitam: ſicut ſupra dixi, cum is non contractet vigore cõtractans, imò penitus contra ipſum,vt dictum eſt. Reſpondeo,ꝙ hoc quidem obſeruatur in eo,qui commodato equum accepiſſet, & longius iuiſſet, vel in creditore, qui pignus contractaſſet, iuxta totum tit. Inſti. de obli. quæ ex delict.naſc. maximè in §. furtum autem, & ff. de furt. maximè in l.qui iumenta, & in hoſpite qui hippoperam, vel quid aliud eius cuſtodiæ commiſſum reſignaſſet, iuxta not. in l. in actionibus,ff.de in litem iuran. & in l. ſi qñ. C.vnde vi.quia his caſibus,ſeruamus decretum,ut non procedatur criminaliter. Et ratio diuerſitatis inter hos caſus, atque alios illa eſt, quia qñ quis occupat rem exiſtentẽ apud alium propria auctoritate magis peccat ꝑ maius ſcandalum, quod veriſimiliter oriri poteſt, quam ſi contractet rẽ iam apud ſe ex ſyncero contractu exiſtentem, ceſſante ratione ſcandali.Hinc eſt, ꝙ etiam primus caſus qñ exceditur in re apud aliũ exiſtente,non ita de iure poteſt excuſari ſicuti ſecundus,vt eſt glo. notabilis,in §.placuit.in verbo,permiſſum.Inſtitu.de obl. quæ ex delict.naſcun.& per Barto. in l.inter omnes,§.rectè,ff.de fur.& per Are. in dicta gloſ.veſtem cœleſtem,colu.7.verſic. quid ſi commodo.Eſt verùm, ꝙ vtroque caſu militat ratio ſcandali, licèt in primo maior militet;& ideo attento,ꝙ omni caſu res habet originem à contractu uideretur ꝙ ciuiliter eſſet procedendum, iuxtà regulam,l. 1.ff. de clato. & leg. in fraudem.in fi.ff.de teſta.milit. & per Doct.in conſil.5.col. 2. & conſil.48.col.2 tamen ut dixi, ita obſerua-
15 tur. Aduertendum † tamen eſt, ꝙ ẽt quando propria autoritate, quis occupat, uel capit rem ſi clam factum eſt, & non cum armis, ut in ancilla quæ clam cauſa crediti ſui rem accipit. & in alijs caſibus, de quibus ſupra, Senatus facilè tales liberat à criminali iudicio non obſtantibus conſilij,de quibus ſupra, & malo exemplo, & ita fecit pridie, & profectò ſecundũ mentem decreti, quia uerum eſt quòd res habet originem à contractu ad excludendum tamen hanc bonã præſumptionem, aduerte an prius negauerit reus, poſtea confeſſus fuerit, quia tunc capitur ſiniſtra præſumptio, vt in eo conſilio. & per Parid. in tract. ſuo,char.82.colũ. 1.& maximè quando perſeueraſſet multum in negatione, iuxtà nota per Bal.in l. ubicunque, col. pen.C.de ſer. fug. & text. in l. idem Iul. §. proinde, & ſeq. ff.ad Maced.& quod ibi dicit Paul.de Caſt.& conſ.Rom. 99.colum.1.eſt etiã aduertendum an multùm clandeſtine iſte talis cœperit iuxtà conſil. Cæpol.40. uerſic. nec excuſari poteſt.
16 Adde etiam † prædictis quod utuntur obſeruatione ſupradicta, quòd contractans rem apud ſe exiſtentem medio contractus fit in caſu decreti, dicunt, ꝙ ideo hoc procedit, quia non conſideratur doles expoſt. ſecus an interueniret in ipſo cõtractu, ſicut

dicit addito facta ad dictum decretum, & beuè dicunt, quia decretum non ſolùm qñ quis putat benefacere, eſt ſine dolo, ſed loquitur etiam quando putat malefacere, & eſt in dolo, & ſcit ꝙ excedit, mult. n. ꝙ pro hoc delicto non poſſit ẽt procedi criminaliter, & ideo decretum (ut aliqui dñt) non imitatur ius commune, iuxta regulã l. igitur, §. 1 ff. de liber. cauſa. imò contrarium illi, eſt quia uult, ꝙ etiam ſi adſit delictum, non tamen poſſit procedi criminaliter, ubi habet originem à cõtractu niſi contractus
17 fuiſſet dolo initus, ut dixi. Et † ſcias ꝙ nun quã allegatũ fui decretũ in materia raptus ſed duntaxat in delictis, de quibus ſupra, furti, ſcilicet, rapinę, poſſeſſionis turbatæ.
18 ſed † ſi procedet contractus inualidus, tunc eſt maior difficultas, an decretum habeat locum. Et credo uerè ꝙ non habeat, quia decretum intelligitur de cõtractu, ualido, l. 4. §. condemnatum, ff. de re iu. cum vulgaribus. Veruntamen ubi lex admittit talẽ contractũ ad excuſandũ ſine dubio ẽt decretũ illo caſu loquitur quia in ea parte, & quò adhuc effectum, ualidus dicitur contractus uidendum eſt igitur in quo caſu talis contractus excuſet. Dicunt oẽs, qui
19 ad pauca reſpiciunt, † ꝙ quælibet cã ſiue iuſta, ſiue iniuſta excuſat, per l. igitur, §. 1. de liberali cauſa. & infinita per illũ tex. congeruntur per Doct. in pluribus locis, maxime in l. 3. §. ſi. poſt glo. ibi. ff. ſi quis ius dic. non obtem. & per Papa in repetit. l. ſi quis maior in 6. q. poſt notabilia, C. de tranſ. & Moderni in l. parte uel marito, col. 4. & ſeq. ff. de quæſt. & Iaſ. in d. l. ſi qui maior. in 1. col. & in l. qui iuraſſe. in prin. ff. de iureiur. tamen pro declaratione aſſumo mihi tex. l. ſi adulterium cum inceſtu, §. 5. qui incipit, ſtuprum. cũ multis uerſ. ſeq. uſque ad §. imperatores, ff. de adulter. & ibi habes ꝙ mulier contrahendo matrimoniũ errãs in iure, ut præſumitur, ẽt contra ius gentium excuſatur, ut qñ contrahit cum conſanguineo, ut declarat ibi Bar. col. 3. uerſ. oppono de l. qui contra poſt Azonem, & magis ſi contra ius ciuile, puta quando mulier adoptiua nuberet, uel ſub tutela. ita intellige uerſ. inceſtum. & uerſ. fratres. & uerſ. antecedentem. nam ſi ſola. & ibi glo. in uerbo, noſtri uerſ. uero. quia, quí uidetur oppoſitum dicere, loquitur qñ mulier, uolẽs, & ſciens contrahere uoluit ita gl. ibi, in uerbo, admiſerit, quæ dum dicit nolens, uoluit dicere uolens, & ita Bario. ibi expreſſè col. 2. uerſ. oppono, & uſ. Maſculus uero contrahendo matrimoniũ adhuc excuſatur allegando errorem, & ſigna euidentia erroris, puta ꝙ matrimonium palã con tractum fuit, & cum pęnituit, ut primum rẽ intellexit; ſi tñ probet ipſum errorẽ, ita uerſ. idem imperatores, & ibi Bar. in col. ul ti. uerſ. ult. dicens, ꝙ probatur error iuris ex his, qualitatibus, ꝙ palam fecit, ꝙ ſtatim cum fuit ſibi dictum dimiſit, ubi uerò hęc non oſtenderet, ſed tñ errorem allegaret mitius tñ puniretur, hoc habetur in uerſ. nonunquam, tamen in minore etiã idem dicitur ibi ſicut in muliere, & ita Barto. ibi no. maxime in d. uerſ. ulti. Concluſio eſt igit in maribus, & maioribus, ꝙ ẽt admittit talis error datis ſignis, de quibus ſupra. uel ſimilibus, etiam, ꝙ aſſemus in delictis iuris gentium, ut homicidio, furto inceſtu, & ſimilibus, & multò magis in delictis de iure ciuili tantùm, & idem eſt quando etiam ius ciuile eſſet indubitandum, & notorium ſicut eſt ius naturale, & gentium, & ita declarat Bart. in l. inter omnes, §. recte. ff. de furt. uerſicul quæro circa uoluntatem iuris: ibi enim loquit in furto omni iure prohibito; etiam iure naturali, & diuino. & tamen apparet, ꝙ errauit excuſatur. Et hoc eſt, qđ uoluit dicere Aret. conſ. 80. colum. 2. dicẽdo ꝙ cauſa etiam iniuſta excuſat, ſi ꝑ euidentes coniecturas oſtendatur, quòd induxerit delinquentẽ. Sic etiam Alexan. in conſilio 103. uol. 1. colum. penult. uerſ. & dato, fateor quòd non ſufficit oſtendere cauſam reprobatam, iuxta no. per Ang. & Imol. in l. ex conſenſu, §. fi. ff. de appella. & Alexand. in d. conſil. 103. ſed per oſtenſionem coniecturarum quod ex illa fuerit motus excuſatur. Dicamus igitur ꝙ regula ꝙ quęlibet cauſa excuſat, procedit, quãdo eſt reprobata à iure ciuili, non notorio, & in dubitato, uel in delictis quæ ſui natura non ſunt prohibita, ſed in delictis natura eorum reprobatis, uel à iure ciuili indubitato, & reprobato requiritur oſtenſio, ut ſupra, & ad hoc facit doctrina Bartol. in l. dolum, C. de dolo. ſic. etiam ſupra.

pra dixi, ꝙ ſufficit allegatio contractus vaſti ad præſumendum, ꝙ gratia illius fecerit ſolo contractu allegato, & oſtenſo, & profecto Alex.qui vult,in d. conſi.103. ubi ſupra,q. etiam debet probari, ꝙ delinquẽs motus fuerit ex cauſa, quam allegat. loquitur in his delictis,ſ. reprobatis, & loquũtur prædicta in his, qui cõmittunt inceſtum ſub colore matrimonij, ſed ſi ſine colore ceſſaret omnis dubitatio, quia etiã minores,& mulieres punirentur, ut in tex. ibi,& in l.qui contra,C.de inceſt.nup. & ita Bar.in d.l.ſi adulterium,colum,3. verſic. & ideo pro declaratione in primo membro; & ideo in adulterio non cadit aliqua excuſatio text.eſt in d.l.ſi adulterium,in verbo tiam mulieres.loquor ſi qñ ſit ſine matrimonio,l.pen. ff. de adult. & idem in ſtupro & inceſtu,loquuntur prædicta in eo,qui in iure errauit,ſed ſi in facto, & ſine colore aliquo ſaltẽ contractus inualidi, quia rẽ habeat cum nupta, quam credat ſolutã, & ſic de ſimilibus, tunc pp hoc non deſinit eſſe adulterium,ſi eſt nupta, & ſtuprum, ſi ſit uirgo uel uidua.Bar.ubi ſupra,in uerſ.& idẽ pro limitatione vbi clarè & cõſideratè Bar. in l.diuus,la prima,ff.de ſic.uerſ.2. quæro, ubi latè qñ quis plus deliquit in perſonam, quam cogitabat,an attendatur ueritas,aut opinio in contrarium videtur tex.in c.in lectum 34.quæſt.1.& 2.vbi eſt caſus, ꝙ iuramento ſuo talis probat ignorantiam,& excuſatur & glo.ibi dicit,ꝙ tunc non eſt illud delictum,ꝙ vult veritas rei,ſed die,vt dixi, & ad tex.facilis eſt reſponſio. Item quæ dicta ſunt ſupra de muliere,& minore quod excuſantur procedunt, niſi matrimonium clàm contractum fuiſſet,ut colligitur ex pdictis,& poſſit,Rom.conſ.306.& ibi ẽt qd in milite,vnde ſi caſus contingat,ꝙ allegetur nullitas contractus conſiderabis diſpoſitionem iuris, & ad illam excuſationẽ adiuuandam adduces decretum quod tibi ad hoc proderit,quia ſaltem poteris comparere per procuratorem,eo modo, quo ſupra declaraui,& profectò quanto magis conſidero,tanto magis uidetur ille text.in §.1.in l.ſi adulterium ponere gladium ad radicem

20 in hac materia. Nam † iuris ignorantia in iure naturali, uel gentium non toleratur.l. 2.C.de in ius voc.nec in iure ciuili fundato ſuper ratione naturali,ſecundùm Bal.in l.leges ſacratiſſimæ.C de legibus, & Cor. ubi vide in d.l.2. Nec in iure ciuili indubitato & notorio,iuxta no.per Ang.& Imo.in d.l.eꝯ conſenſu,§.1. iſi pñt eſſe tam apertæ cõiecturæ ad inducẽdam bonam fidem,ꝙ penitus excuſatur, & nulla prorſus culpa tali pòteſt adſcribi,ita decidit,d.§.1.ut dixi.Vn

21 de † licèt ignorare ius, ſit lata culpa,l.latè; ff.de verb.ſign.& l.imperitiæ,ff.de reg. iur. cum ſimilibus & lata culpa puniatur in delictis natura ſui prohibitis, ut ſupra dixi,p culpa, & ſic de leui, & leuiſſima iuxtà pen me ſupra dicta. Tamen põt apparere tanta

22 excuſatio,ꝙ † tollabit omnis culpa pp errorem iuris,& ſic euitabitur omnis pœna. Ita eſt tex.in d.§.1.& ad hoc quando ignorantia eſt ſine culpa, ꝙ euitetur omnis pœna concludit Abb.in d.c.2.& facit text.in capi. 2.de conſt.in 6.& gloſſ.in l.1.ff. de recep. in verbo latrone, & adſunt plura conſilia, ex quibus apparet,ꝙ ex probabili ignorantia quis prorſus excuſatur, quæ allegat Dec. in d.c.2.col.3.verſ.in gl. fi. & ubi non ſit tãta excuſatio,ſed tamen præceſſit cõtractus

23 † qui allegatur ad ſui excuſationem factus palam adhuc,ut dixi, mitius punitur. Ceſſat enim dolus ex præſumptione, ꝙ palam factus fuerit,& bona fide,& conſequenter tm̃ reſtat lata, quæ facit ut lex dicat talem mitius puniri, & ad hoc eſt etiam text.& ibi gloſſ.& Bar.in l.penul.ff. eodem de adulterijs. Mulieres verò,& minores, ut dixi omnino excuſantur, quando palam contraxerunt ex ſola oſtenſione contractus allegando errorẽ, ſed ſine colore prorſus dam

24 nantur, ut dixi. Et ideo † ſi contractus etiam reprobatus in delictis de iure gentium excuſat tales in delictis iure ciuili prohibitis nõ dico indubitato. & notorio ſufficit leuior præſumptio. Et ita intellige Angel.in l.plagij,C.ad legem Iuliam,de plagiarijs quem allegat Alexand. in dicto conſilio 103.col.1.& dicta per eum Alexand.in eo conſilio inferius ubi omnino uide, An

25 † & quando minor, miles, & ſimiles excuſentur errore iuris in delictis. Et procedunt prædicta quando per teſtes apparet,

26 ꝙ commiſit delictum, ſed † ſi ſolum per confeſſionem, utrum excuſetur uia reſtitutionis in integrum, uel nullitatis, ſi ſine curatore

tatore illam fecit? iuxta l.clarnm, C. de au-
tor.tur. uide Iaſ. in l.nam & poſtea,§. ſi mi-
nor.ff.de iureiur.col.2. & Moder.in l.1.§.ſi.
char.pen.col.1.2 ff.de q et in l.de minore.in
prin.colum.pe.ff.de quæſtio.et Pari,de Put.
char.86.in colum.1. uerſi.ult.in quibus lo-
cis generaliter etiam de ipſis minoribus an
excuſentur,!et infra dicam ſub tit.de confeſ
27 ſis. Et ſcias † ꝙ Mediolani habemus ſtatu-
tum,ꝙ minor quatuordecim annis non pu
nitur corporaliter ex quo ſtatuto ſi excedit
illam ætatem habetur maior. Et ita ſerua-
tur, et hoc modo tale ſtatutum ponderat.
Socin.concil.154. col.4.uidetur ergo ceſſa-
re difficultas prædicta, an ſit minor,uel ma
ior ubi excedat ætatem prædictam.

Aduerte tñ, ꝙ ad effectum,ut minor nõ
puniatur corporaliter habetur minor ſecũ
dùm dictum ſtatutum,præſuppoſito etiam
ꝙ deliquerit,uerùm quò ad præſumendum
ꝙ doloſe non fecerit, ſed potius ductus ex
aliqua cauſa, in hoc ſtatutum non proui-
det,et ideo tunc eſſet ſeruandum ius com-
mune, et hoc puto uerus, nec diſcrepat
Soc.ubi ſupra, quimo in his terminis loqui
28 tur. Vltimo † circa allegatum decretum
quando res habet originem a contractu,
ut non procedatur criminaliter. Notes, ꝙ
& ſi facta hac declaratione iudex maleficio
rum remittit cauſam iudici cauſarum ciui
lium, ſecundùm conſuetudinem, tamen
ubi re uera maleficium fuit factum, ut in
caſu l.ſi ſocius, ff.de furtis. & depoſiti con-
trectati, & ſimiliũ, prout declaraui ſupra,
non uidetur,quòd ſit remittenda,immo re
tinenda, quia decretum non vult ꝙ non
ſit maleficium, ſed quòd eo caſu non poſ-
ſit procedi criminaliter. Si ergo eſt iudex
maleficiorum,poterit etiam cognoſcere ci
uiliter de hoc maleficio. Et vt guſtes hanc
29 meã conſiderationem ſcias † ꝙ condictio
furtiua ſecundùm quàm tantum agitur ci-
uiliter pro furto, dicitur tñ naſci ex male-
ficio,non ex variis figuris cauſarum,ſecun-
dùm diuerſas glo, ita latè per Iaſ. 2. omnia
Inſtit.de actio.ſuper gl.in uerbo,aliis,col.3,
incipien.à glo.hinc eſt, & in eſt in terminis
30 deciſio.† quòd iudex maleficiorum poteſt
principaliter cognoſcere ciuiliter, quia illa
actio deſcendit à delicto. & maleficio, ita
Bald, in l.ſi pro fure. §.condu. ff.de condit.

furti. quę refert Catal. in tract. ſynd. char.
31.col.2.Auguſt.de Arim.ad Ang.in glo.3.
tract. ſui maleficiorum, niſi tamen ſecun-
dùm eum, ſtatutum aliter uellet, uel ultra
eum commiſſio ipſius iudicis iuribus vul-
garibus, hinc ẽt eſt ꝙ ſi declaretur nõ poſ-
ſe procedi de aliquo maleficio,non poterit
procedi criminaliter, nec ciuiliter, ſecun-
dùm Bal. ibidem. Nec obſtat. Bart.in leg.
interdum, §. qui furem,ff.de fur. qui dicit,
31 † ꝙ iudex maleficiorum non põt cogno-
ſcere de reſtitutione rei furto ſubtractę ni
ſi incidẽret, cognoſcẽdo de crimine princi-
paliter. Et eſt communis opinio. ẽt ſi fiat
via inquiſitionis, ut conſtat ex dictus. Fel.
in c.cum opporteat col. pen. & vlt.de accu
ſa.& per Aret.in c.qualiter, §.ad corrigen-
dum. de accuſat. quia loquuntur Bart. &
Doct. qñ principaliter tam ciuilis, quã cri-
minalis intentaretur, non qñ ſola ciuilis.
Vſus tñ ut dixi, aliter ſe habet, & fortè ma
lè, & inconſideratè. Et ſenatus noſte
adeo ſequitur hunc uſum, ẽt cũ difficul
32 tate maxima cõcedat, ut † capitaneus iu
ſtitiæ Mediolani, qui ſolùm eſt iudex cau-
ſarum criminalium,poſſit cognoſcere ciui
liter, ſicut ipſe declaraui inhærendo dicto
decreto, non obſtante ẽt, ꝙ iam ipſe ſit in
ſtructus,& euitentur infinitæ impenſæ. Et
ex his tantò magis apparet mecum ratio-
ne poſuiſſe hunc alium modum proceden
di ciuiliter: quia, ut uides, & de maleficio
agitur, & coram iudice maleficiorum, &
certè prædicta non ſolùm iuridica uiden-
tur, ſed etiam ſecundùm intentionem de-
creti in quo ẽt loquendo de capitanco iu-
ſtitiæ, & aliis iudicibus maleficiorum, dr
quòd ipſi eo caſu quo allegatur rem habe
re originẽ à contractu, non poſſint pro-
cedere criminaliter, ſentientes clarè,quòd
ciuiliter poſſunt agere. Et ita facto fine de
clarationi decreti apparet an Placenti qui
ſuper eo tractatu compoſuit illud benè gu
33 ſtaueris. Non omitto † tamen, ꝙ ſi pars
agit tantùm ciuiliter, quia aliter agere nõ
uelit: uel quia non poſſit, ut in ſacerdote
iuxta cap. ſententiam ſanguinis.ne clerici
uel monach. quod ad fiſci inſtantiã iudex
poteſt criminaliter procedere, nè delicta
remaneante impunita Vnus igitur, & idem
principaliter non poteſt: ut dixi, crimina
liter;

liter, & ciuiliter agere, ſed diuerſi poſſunt etiam in eodem facto. Et ita late dixi ſupra in materia iuriſdictionis, circa l. quoties. C. de iud. & l. 1. C. quando ciuil. actio. præiud. crim. imò una intentata ab uno ab eodem ſuperſederetur in alia utibi.

Tit. Quomodo procedatur per præcepta.

S. V. M. M. AE.

1 *Modus procedendi per præcepta pœnalia eſt inuentus à malis iudicibus, & conceditur à Senatu ubi magitudo criminis expoſcit, & aliqua ſuſpicio præcedit contra eos qui maleficij arguuntur.*

2 *In criminalibus de iure ad inſtar ciuilium proceditur.*

3 *Modus procedendi per præcepta pœnalia eſt à iure prohibitus.*

4 *Præcepta pœnalia à iure uidentur approbata poſt formatam inquiſitionem, uel ſecutam accuſationem, ſtante ſtatuto quod contumax habeatur pro conuicto, & confeſſo.*

5 *Præcepta pœnalia concedi debent cum cauſa iuſta in genere expreſſa, non tamen generaliſſima.*

6 *Præceptum pœnale poteſt fieri in cauſa ciuili in qua tamen poſſit interuenire tortura.*

7 *Præceptum pœnale ante inquiſitionem, uel accuſationem non ualeat etiam quod factū ſit quia iudex uelit reum interrogare.*

8 *Præceptum poteſt fieri reo a iudice, ut compareat ſub comminatione pœnæ pecuniariæ.*

9 *Cauſa legitima in præcepto eſt, ut citatus compareat, quia iudex uult illum examinare.*

10 *Præceptum non debet fieri alicui, ut compareat etiam ut examinare niſi præcedat ſuſpicio.*

11 *Mulctari poteſt, qui præcepto, ut compareret perſonaliter non paruit, & interdum magis utilis eſt fiſco multa quam pœna, tamē caueāt iudices quid agant.*

12 *Præceptum ut quis compareat pro nonnullis concernentibus intereſſe cameræ, licèt ſit admodum generale, tamen ſufficit, quis mulctetur, niſi compareat, uel ſe excuſet per procuratorem.*

13 *Præcepta ſub pœna conuicti, & confeſſi etiam ſtante magnitudine ſceleris ſunt abſurda.*

14 *Præcepto pœnali tranſmiſſo ſi reus cōpareat procedendum eſt uia ordinaria.*

DIxi 1. ſupra, & declaraui ordinē procedendi, & ſex uias iuridicas quibus procedi pōt. Verum quia Mediolani interdū proceditur per præcepta ſub pęna confeſſi, & conuicti criminis ideo cogor ēt de his uerba facere. Fuit autē
1 modus his inuentus † primo a quibuſdam malis iudicibus, vt quāuis nō poſſet inquiſitio formari, quia indicia non p̄cederent tñ nē uia deeſſet compaſādi pecunias, poſtea viſum eſt non abſurdum aliqñ pro magnitudine cauſarum eum modū tolerare, iuxta l. ad beſtias, ff. de pœn. cum ſimilibus. & ita ex cōceſſione, tñ Senatus in magnis criminibus, ſeruatur, vbi tamen adſit aliqua ſuſpicio contra eos qui maleficij arguuntur. De iure ſine dubio nō poſſet proce
2 di, † quia in criminalibus inſtar ciuiliū proceditur, l. abſentem, ff. de pœn. & datur libellus in criminalibus, leg. libellorum, ff. de accuſ. ſicut in ciuilibus, leg. ædita. C. de æden. glo. notabilis. Inſtit. de pub. iudi. in
3 princip. Et † a talibus præceptis, & commi nationibus prohibitū eſt incipere. dictis legibus. & toto tit. C. commina. vel epiſt. l. 1. C. de execu. rei iudic. per gloſſ. Bart. & Doctor. in l. de pupillo, §. meminiſſe, ff. de operis noui nuncia. Quæ eò minus iuridica ſunt, quia continent pœnā omiſſionis totius cauſæ, quod reprobatum eſt cōiter p Doctores poſt gloſſ. in l. vnica. in glo. fi. ff. ſi quis ius dicen. non obtemp. continentq; ēt pœnam corporalē imo vitæ amiſſione. quæ pœna eſt reprobata contra abſentes, l. diuus, ff. de pœn. & l. abſentem. eodem titulo. Quod tamen videtur ceſſare ſtantibus ſtatutis, quæ vbique reperiuntur, quod contumax habeatur pro confeſſo, & conuicto, vt per Alexand. poſt Ioan. And. per eum alleggatum in dicta lege vnica. ſuper dicta gloſſ. fin. & Bald. in rubr. C. commi natio, uel epiſt. verſicul. quæro etiam una
4 cum Butrigario. Vnde videtur † quòd talia præcepta ſtantibus dictis ſtatutis ſint permiſſa.

permiſſa, quando iam eſt formata inquiſitio uel ſecuta accuſatio: quia tūc ceſſat fundamentum ꝙ à libello accuſatorio ſit incipiendum, & ꝙ talis pœna reprobata ſit, quia pœna in hoc caſu, eſt approbata à ſtatuto, vt per Bal. & Alexan. vbi ſup. & ita intelligendi videntur Docto. dū dicunt ꝙ iudex poteſt præcipere reo ꝙ compareat perſonaliter ex cauſa iuſta, puta homicidij: q̄a vt ipſi aſſerunt, valent talia præcepta, & tenetur reus comparere perſonaliter, vt per Docto in l. fi. C. de procur. & in l. filius familias, 1. qui. ff. de lega. 1. & per Gand. in titu.
5 de citationibus. in fin. Et † ſufficit cauſa in genere, ſicut dixi: non autem requiritur, ꝙ dicatur in ſpecie cauſa homicidij commiſſi in perſonam Titij, nō tamen ſufficeret generaliſſima, puta pro nonnullis concernentibus intereſſe cameræ. vt per Alexan. in di-
6 cto §. diui. colum. fin. imò etiam † hoc præceptum ualet in ciuilibus cum cauſa: vbi tamen cauſa eſſet talis, ut poſſet in ea interuenire tortura, iuxtà capit. 1. extrà, de poſſ. ita Doctor. in d. l. fin. per illam legem, & aliàs, & per Marian. in tractatib citationis. in vigeſimo articulo. in 15. quæſt. & in ca. veniens, el ſecondo, de accuſat. & ibidem per
7 Aret. columm. 12. verſic. & inde eſt, & † ſic videtur. ꝙ tale præceptum poſſit iuſtificari poſt inquiſitionem, uel accuſationem: ante verò, etiam quòd iudex aſſereret factū, vt reum interrogaret non videtur procedere: tum quia de conſuetudine ceſſat hæc interrogatio ante inquiſitionem reſpectu abſentis, quidquid velit ius commune, vt etiā per Aret. in gl. hæc eſt quædam inquiſitio, verſi. 4. principaliter, colum. 2. Tum etiam quia talis pœna comminata ceſſat, niſi formata inquiſitione, reus ſit contumax, &
8 hoc clarum eſſe videtur † ſi in præceptis comminata ſit dicta pœna confeſſi, & conuicti criminis. ſed ſi abſq; ea iudex præciperet ꝙ compareret perſonaliter pro veritate habenda ſub pœna pecuniaria, etiā ante omnē proceſſum, videtur ꝙ de iure procedere poſſint, ſed tamen ideo ſolita non ſunt q̄a rei eo tūc fugerent, vt per Docto. in l. conſentaneum, C. quō, & q̄n iud. & dixi ſup. in materia capturæ. Si tñ iudices velint, hoc facere, leges non videntur vetare. ꝙ oſtendo, quia poſſunt illi capi, & ideo et debent ita poſſe citari, & quia omnino iuſtificantur p. d. l. fi. cū ibi not. C. de procurat. vt et, in cauſa ciuili poſſit iudex cogere partem, vt compareat perſonaliter. Et ideo etiā ibi, & vbi ſupra conceditur, ꝙ valeant talia, præ-
9 cepta, † vt quis compareat perſonaliter, cum cauſa tamen, vt dictum eū, fieri debēt & cauſa legitima uidetur quando fit, ut ille examinetur, iuxta l. de minore, §. tormenta, ff. de quæſtio. & facit lex. vbicunq;, ff. de
10 interrogat. actio. Nulla † tamen ſuſpicione præcedente arbitrarer iudicem peſſimè facere: tum quia probationes non ſunt ſumendæ è domo rei, vt dicam infra in materia examinus reorum. Tunc etiam quia ad aliquem actū iudex deuenire nō poteſt, niſi præcedente iudicio, vel ſuſpicione impellente, ſecū dū Ang. in gl. fama publica. in princ. Et ideo ex prædictis tu iudex videris inſtructus, quoniā pacto te gerere debeas, quando non ſubſunt indicia ad formandā inquiſitionē: ſed tamen præcedunt ſuſpiciones, & capi reus non pōt, ꝙ ſi poſtea cō paret facto examine, & iudicio reſultāte ad formandam inquiſitionē; procedendū eſt,
11 uia ipſius inquiſitionis. Si † autē non comparet, poteris eum mulctare, & aliquando hæc multa poſſet eſſe utilior fiſco, quàm pœna confiſcationis bonorū, quæ reſultaret ex alia comminatione confeſſi, & conuicti criminis, vbi reus feuda poſſideret, & nulla bona allodialia. quia feudum nō tñ ſit in confiſcatione, ſed ad filios, uel agnatos regulariter loquendo, vt per Barto. & Alex. poſt alios in leg. ſi finita, §. ſi de uectigalibus, ff. de damno infecto. Curt. in tract. feud. in quinta parte. Condemnatio verò pecuniaria exigitur in fructibus ipſorum feudorū. ut not. in dic. §. ſi de vectigalibus. Non deueniat tñ iudex ad talia præcepta pp hunc finem, quia eſſet miniſter diaboli, ſed cauſa ueritatis eruēdo ad hoc, ut maleficium non remaneat impunitum. Non
12 omitto etiam † ꝙ quamuis præceptum nō eſſet iuſtificatum, q̄a ſolùm diceret pro nōnullis concernentibus intereſſe cameræ: at tamen poſſet mulctari, ſi non compareret ſaltem per procuratorem ad ſe excuſandum, uel ſi non appellaret, ut per Gand. in tit. quid ſit agendum reo abſente, & contumace. & Marian. in dicto art. 20. columm. 3.

uerſi-

verſiculo, ego arbitror. Concludo tamē in omnibus prædictis dubitationibus, q̄ hæc præcepta ſub pœna pecuniaria, & ſub pœna confeſſi, & conuicti criminalis ante accuſationem, & inquiſitionem ſunt prohibita, quia datus eſt certus modus procedēdi etiā in criminalib. atrociſſimis, in quo modus iſte non reperitur. Et hoc patet in tex. in extrauaganti ad reprimēdū. Ex his, quæ dicit Bart. ibi, in uerbo, accuſationem. & per
13 omnes Doct. tractantes † quot uijs procedatur in criminibus, poſt verò accuſationem, vel inquiſitionē de iure communi licita ſunt præcepta pecuniaria ex cauſa. De iure autem ſtatuario, & attēta conſuetudine q̄ contumax habeātur pro confeſſo, & conuicto, non ſunt licita, ſed ſi ſunt contumaces condemnātur iuxtà formam ſtatutorum, & conſuetudinis. ita Bar in l. pen. ver. circa iſtā lecturam, ff. de quæſt. innoleuit tamen abuſus maximus in hoc dominio, q̄ non ſolùm ex poſt conceduntur hæc præcepta verùm etiam ante, imò etiā hoc mane fuit ordinatū, q̄ licèt quidam fuerit damnatus pœna capitis vocatus per talia præcepta, & in caſu in quo ſolùm pœna capitis imponebatur, tamē poſt condemnationem uocaretur ſub pœna pecuniaria, quod tantū magis viſum eſt mihi abſurdum, qa ille confeſſus fuerat crimen per procuratorem, nec omitto quòd, & ſi Senatus concedat iudici, vt procedat per præcepta, nō exiſtentibus iudicijs ad procedendum ſecundum inuidicos, de quibus ſupra. Tamen in reliquis non eſt recedēdum à iure, & ſic eſt procedendum ad pœnam confeſſi, & conuicti criminis, non pecuniariam, iuxtà formā ſtatutorū, & generalis conſuetudinis.

Tit. de Multis.

SVMMAE.

1 *Pœna & mulctæ differentia.*
2 *Appellatio à mulcta admittitur, vbi à comminatione fuerit appellatum.*
3 *Appellari poteſt a comminatione, quando iudex modum exceſſiſſet.*
4 *Appellari poteſt etiam à pœna, quando arbiter modum exceſſiſſet.*
5 *Appellatio a mulcta, licèt Mediolani concedatur tamen ad Senatum recurritur, qui quotidie mulctas indebitè irrogatas infringit.*
6 *Mulcta ex contemptu irrogatur, ſed tranſmittitur ſecunda citatio ad allegandum quare &c niſi à principio dixiſſet citatus ſe velle venire.*
7 *Citatio prima ſufficit quò ad miſſionem in poſſeſſionem hoc eſt pœnam intrinſecam, vbi citatus ſit contumax.*
8 *Citatio prima ſufficit, vbi iudex in ea comminatus eſſet mulctam, licèt ex obſeruatione ſemper fiat noua citatio.*
9 *L. eos. C. de modo multo, nō ſeruatur hodie.*
10 *Mulcta non debet eſſe maior precio cauſæ, niſi in magna cauſa, & enormi, & delicto inconſueto.*
11 *Andreas de Iſernia occiſus fuit à quodam barone Gallo, contra quem tulerat ſententiam.*
12 *Mulcta poteſt excedere modum in cauſa criminali.*
13 *Mulcta inſolita dicitur iniuſta.*
14 *Mulcta poteſt dimidie remitti ex cauſa paupertatis, licèt Mediolani de conſuetudine ſua propter ordines, literæ impetrentur à Senatu quod ponatur inter miſerabiles, facta fide de miſerabilitate.*
15 *Mulctam imponere an poſſit omnis iudex?*
16 *Materia mulctarum quib. in locis tractetur.*
17 *Modi cogendi inobedientem vt pareat præcepto.*

QVONIAM verò ex comminatione præceptorum reo contumace iudex deuenit ad mulctam, vt proximè dixi, ideo de ea aliquid dicendum eſt ſuccinctè tamen. Et
1 † primò ſcias eſſe differētiā inter pœnam, & mulctā, l. aliud, §. 1. ff. de ver. ſig. & l. ſi qua pœna. eod. & inter ceteras, eſt hoc, q̄ à mulcta ēt appellat̄, à pœna nō, d. l. ſi qua pœna qđ intellige, niſi mulcta ex uera cōtumatia proceſſiſſet, ſ̄m Doc. cōiter in l. ſancimus. C. de iu. per reg. l. properandū, §. cum autem cremodicium. C. de iud. & ſecundùm decreta noſtra Mediolani, uel melius ſecundū conſuetudinē, per quā in hoc dominio Mediolani à mulcta non poteſt appellari. Admittitus

2 titur tamen † appellatio à mulcta, eo caſu, quo à comminatione mulctæ fuit appellatum, tanquã mulcta proceſſerit indebitè, & nulliter pẽdente appellatione à comminatione, iuxta totũ tit. nil. no. appell. pen. &c. non ſolùm. de appel. in 6. Et de iure etiã à comminatione mulctæ appellatur. ca. cum ceſſante de appel. & ibi latè Doct. maximè Peruſ. ꝙ procedit de iure canonico, & etiã de iure ciuili, vbi nõ poſſet appellari a mulcta, vt in dominio noſtro, vt dixi, quia parit præiudiciũ irreparabile ꝑ ipſum grauamẽ, ſi expectetur, ſecundùm Bal. in l. ſi qs prouocatione. C. de appel. & ibi Salic. & latè & notabiliter Bal. in rub. C. commin. vel epiſt. col. 2. vbi etiam dicit, ꝙ non eſt neceſſe, ut iudex inhibeat ꝑ periculũ quod eſt in mo
3 ra, & alia † ratione poſſet appellare a comminatione, qñ iudex modum exceſſiſſet, iuxta l. ab executione, C. quor. appel. non recip. & ad cognoſcẽdum vide tex. in leg. eos. C. de mo. mulct. & quæ dicam infra in ver.
4 ſcias etiã tertiò imò † etiam poteſt appellari à pœna, ratione exceſſus in arbitrando, iuxta not. per Bar. in d. l. ſi qua pœna in ver. vlt. & Fel. in ca. paſtoralis, col. 8. de exceptio ꝙ in c. ſuperbis, colu. 5. & ſeq. de accuſ. Ve-
5 runtamẽ † licèt in dominio noſtro non appelleẽ a mulcta, recurritur tamẽ ad Senatũ iuxta auth. quæ ſupplicatio. C. de prec. Imp. offe. & ex autoritate attributa Senatui in eadẽ erectione. & ideo quotidie infringuntur mulctæ indebitè factæ, & eo in caſu licet ex eadẽ erectione diſponatur ut ipſi iudices mulctã ſoluant: tamẽ malè eſt in uſu. Tempore uerò ducis Ludouici qñ mulcta erat indicta, & camerã trãſmiſſa, amplius Senatus ſe non intromittebat, nec etiã apponebat manum ad cõcedẽdas literas magiſtratui extraordinario circa reuiſionem: & ideo oportebat recurrere ad ipſummet
6 ducem. Secundò ſcias, † quòd licèt ex contemptu ſequatur mulcta, ut dictis legibus, tamẽ ex ſola citatione, ubi non compareẽ, hæc non prouenit, ſed requiritur alia citatio ad allegandũ quare, & c. l. 2. & ibi Bart. & communiter Doct. ff. ſi quis in ius uoc. non ier. & Doctor. in cap. 1. de iudic. quod non procedit, quãdo citatus dixit. Nolo uenire, & ſic in notorio contumace, iuxta ca. uenerabilibus, § ſecus de ſent. excom. in 6. ita Abb. in d. c. 1. col. 9. & eſt cõis opinio in eo. c. ubi vide Doc. maximè Aret. in uer. prima cõcluſio, licèt Bar. in l. unica. ad fi. prin. uideatur tenere, ꝙ etiam hoc caſu requiraẽ noua citatio. Sic etiã ponderat, & uidetur tenere Dec. & D. And. Po. ibidẽ tamen nihil eſt, quia Bar. locutus eſt ad differentiã alieni iudicis, præſupponens coram eodem iudice interueniſſe interueniẽda: Et ſi dicas, Potui habere tamen excuſationẽ: reſpondeo ut per Aret. ibid. in d. uerſ. prima cõcluſio. Et ſecundum prædicta intellige Iaſ. in d. l. unica, §. fi. col. antepe. poſt Ang. conſ. 8. dum dicit, ꝙ ad hoc ut quis poſſit mulctari, requiriẽ uera contumacia, qui intelligiẽ uel qñ primò citatus dixit, Nolo uenire, vel non uenit ẽt ad ſecundam citationem, iuxta d. l. ſi quis in ius uoc. non ier. quia vtroque caſu verus contumax habetur ſaltem quò ad hunc effectũ mulctæ. Item pro
7 cedit concluſio ſupradicta, † vt non ſufficiat unica citatio, quò ad pœnam extrinſecam, ſicut eſt mulcta: ſecus quò ad intrinſecam: quia ſufficit unica citatio: puta, quò ad miſſionem in poſſeſſionem, uel ſententiam ferendam, ſecundum Bar. in l. deſertorem, ff. de re mil. Abb. & communiter alios in eo c. 1. Item non procedit concluſio ſupradicta,
8 vbi † iudex eſſet comminatus mulctã, quia tunc unica ſufficit. ſed tantùm procedit, vbi ſimpliciter eſſet citatus ad ſe defendendũ, ſecundùm Bar. in l. impuberibus. ff. de ſuſp. tut. & Alex in d. l. unica. ad fin. pri. uideo tamen ſemper ſeruari, ꝙ etſi adſit comminato mulctæ, tamen fit alia citatio. Si tamen citatio cõtineret, ꝙ aliquid daretur, vel fieret, non dico ꝙ ueniret, tunc ſine noua citatione non poſſet mulctari, ſecundùm Ale. ibid. Sed, ut dixi, etiam ꝙ contineat tãtum ut ueniat: & adſit comminatio, ex obſeruatione fit noua citatio. Tertiò, ſcias etiam, ꝙ habemus legem ſingu. quę declarat uſque ad quam ſummam poſſint iudices mulctare, l. eos. C. de mo. mul. quæ tamen procedit, quando iudex nullam pœnam expreſſit in præcepto. Ita declarat Iaſ poſt alios in d. l. unica. in 2. no. non ſeruatur tamen de con
9 ſuetudine † d. l. eos. ut per Alex. conſil. 35. incip. uiſo. in 2. column. in 2. vol. contra tamen prædictam limitationem poteſt teneri, per d. l. ſi qua pœna. in fin. & per regul.

cum

cum quid uno modo eſt prohibitum. de re
10 gul iur. in 6. Aduerte tamen, † quia iudex
non debet imponere mulcta maiorem pre
cio cauſæ: Dictū eſt ſingulare Sali. in l. 2. C.
vnde ſpor. quod dictum redditur periculo
ſum, ex quo pro contumacia alicuius po-
teſt imponi pena confiſcationis bonorum,
vt dicunt Bal. & pleriquc alij in c. 2. de teſt.
cog. Quod tamen intelligunt And. de Iſer.
& Matth. de Affl. in tit. quæ ſint reg. in verſ.
cōdemnatorum. in 4. col. in vſi. feu. magna
cā, & enormi, & delicto cōſueto, prout cō-
tingit ſecundū dictum Affl. in morte ipſius
11 † And. de Iſer. qui fuit occiſus gladio à ba-
rone quodam Gallo, dum reuerteretur à
loco, in quo ſnīam contra Gallum pronun
12 ciauerat. Item aduerte, † quia in cauſa cri-
minali poteſt iudex excedere modum. Mar
tin. Laud. in tit. de fiſco. concluſione 103. al
legat conſ. Old. Habemus ēt decretum nos
Mediolanēnſes comitis Vir concedens iu-
dicibus poteſtatem mulctandi etiam vltra
13 terminos, & fines iuris. Aduerte etiā, † quia
ſi eſt inſolita, dicitur iniuſta, & non ſuſtine-
tur ſm Ang. in l. fi. C. de can. lar. lib. 10. & Iaſ.
in d. l. vnica, §. 1. vbi ponit requiſita ad uali
14 ditatem mulctæ. Quartò ſcias † q́ de iure
ex cauſa paupertatis, etiā ſine fiſco, iudex
poteſt apponere manum ad illam remittē-
dam. Bar. in l. illicitas, §. fi. ff. de off. præſidē.
Alex. in l. imperium. col. 7. ff. de iur. om. iud.
& Aret. in glo. qui iudex uidens q́ inquiſiti
non comparent. col. 5. circa fi. Tñ ſtantibus
ordinibus noſtris, ſiue conſuetudine, vt di-
xi, non poſſet. Concedit tamen Senatus lite
ras ſuper hoc quotidie ad inſtantiam ho-
rum, qui dicunt ſe pauperes, imò miſerabi
les, ut fide facta de miſeria, ponantur inter
miſerabiles, præſupponēs extare ordinem
q́ eo in caſu mulcta remittatur, etiā eſſet
15 videndum, an † omnis iudex mulctare poſ-
ſit? In quo uide Iaſ. in l. vnica, ff. ſi quis ius
di. non obtem. in pri. col pen. qui ponit re-
16 gulam, & fallentias. Reliqua † uide in d. c. 1.
de iud. & in d. l. 1. ff. ſi quis in ius voc. ier. &
per Hoſt. qui facit in ſumma ſua titulō præ
cipuum de Mulcta. & per Doct. maximè D.
Matth de Afflict. in titu. quæ ſint regalia in
verſ. mulctarum. ubi latè. Vltimò ſcias, q́
17 mulcta † eſt unum remedium, ut inobediēs
pareat d. l. vnica. Aliud. uerò eſt detruſio in
carcerem, & aliud, ſi præcipiatur ſub ban-
no aliquo, & denegetur ei iuriſditio, & a-
liud, ſi diruatur ſibi domus, item mittatur
aduerſarius in poſſeſſionem. Hæc per Alb.
in l. cum eo, ff. ad l. Iul. de vi public.

Tit. de Citationibus.

SVMMAE.

1 *Citatio trina requiritur in criminalibus, prout in ciuilibus, uel una pro omnibus, & ubi tractetur materia citatio nunc riminalium.*

2 *Citatio trina requiritur etiam ad annotationem bonorum.*

3 *Citatio una, quæ ſufficit pro omnibus, ubi tres requiruntur.*

4 *Citatio prima quæ fit in criminalibus, fit ad componendum mæſtos pænates, & habet triginta dies ſicut etiam aliæ duæ.*

5 *Annotatione facta quid fiat.*

6 *Bannum hodie ſucceſſit loco annotationis.*

7 *Peremptorium banniendi tranſmitti dēt ante bannum.*

8 *Peremptorium adeo neceſſarium eſt, ut ſi delinquens ſit in carcere, ſententia ante eius faciem legatur.*

9 *Citationes debent fieri mandato iudicis.*

10 *Citatio non debet fieri niſi ad inſtantiam partis.*

11 *Capi poteſt ſine iudice, qui reperitur in flagranti crimine.*

12 *Capi non poteſt quis à nuncio prætoris, niſi oſtendat licentiam in ſcriptis.*

13 *Citationes ſi malè fiunt, corruit totus proceſſus.*

14 *Citationes an poſſint per principem tolli.*

15 *Citatio ualida requiritur ad hoc ut inquiſitus poſſit poni in banno.*

16 *Citari debet reus ubi degit, & perquiri ubi requiritur aliàs ſufficit ad domum citatio.*

17 *Citatio ubi debeat quò ad bannum remiſſiue.*

18 *Citari non poteſt reus in domicilio in quo erat tempore commiſſi delicti, ſi poſt delictum mutauit, de iure ciuili, Mediolani tamen poteſt, propter ſtatutum.*

19 *Citatio tranſmiſſa ad locum primi domicilij, in quo reus deliquit, ualet ſi ibi reperitur aliàs non.*

de iud. Ita in criminalibus, vt per Gand. in tit. de citat. & Marian. vbi ſupra, & Ang. in d. l. ad peremptorium, vbi col. 2. dicit, quòd
2 etiam † ad annotationem bonorum requiritur hæc trina citatio. Et ita Salic. & alij. in l. 1. C. de req. reis. & Bal. in c. 1. de milit. va-
3 ſal. qui cont. eſt Ad alios † verò actus ſufficit una, vt declarat. Alc. in l. de vno, ff. 1. de re iud. Et vbi requiruntur tres, ſufficit vna pro omnibus, vt per Fel. in c. conſuluit. de offic. del. col. 5. & Alex. in l. contumacia, ff.
4 de re iud. Et ſcias, ꝙ † prima citatio, quæ fit in criminalibus, habet triginta dies ad cõponendum mæſtos penates. Ita Marian. in d. q. ver. & ſcias vbi uide. quia declarat, quī ſint iſti mœſti penates. & Salic. in l. 2. C. de exhib. reis. pariter, etiã aliæ duæ habẽt ſingulæ triginta dies, vt dicit Salic. in l. abſentem, C. de accuſ. uerſic. quæro qualiter accuſatus ſit requirendus. Salic. & alij in l. 1. C. de req reis. uide quæ dicam infra in tit. de ſent. colum. 1. 2. ſi uis benè intelligere quæ
5 hic dixi. Et † facta annot. bonorum. iuxta totum tit. ff. & C. de requir. reis. dic quòd requiritur. eius notificatio: qua facta, habet reus annum ad recuperandum bona, & ultra non auditur, l. 1. ff. eo. ubi quòd hęc notificatio fit per ędicta, & per literas ſubſidiales, & quòd à die dictæ notificationis incipit ille annus currere, non autem à die annotationis. Et aduerte, ꝙ tam Bar. in. d. l. 1.
6 in fi. quàm alij in l. 1. C. eo. uolunt, † ꝙ loco huius annotationis hodie ſucceſſerit bãnum, ideo prædicta circa eius materiã erũt
7 ſatis utilia. Et † de citatione peremptorij ante bannum, uide Ang. in gl. qui iudex commiſit præconi ꝙ banniat, ubi dicit, quòd, & ſi deinde requiratur, tamẽ de conſuetudine non fit. quòd totum dicit procedere ex ui ſtatutorum, & benè loquitur. Sed tñ à pauco tempore citra ſub capitaneo iuſtitiæ Mediolani eo autore tranſmittuntur peremptoria banniendis ante bannum, quod laudo, quando poſt lapſum terminum octo dierum interuenit magnum tempus ante condemnationem. Addit ibi Aug. de Arim.
8 adeo uerum eſſe, ꝙ † requiritur citatio peremptoria ante ſententiam criminalem, ut ſi reus ſit in carcere ſententia ferri debeat ante eius faciem, & ꝙ ita ſeruat totus mundus. Allegat Ang. & Bald. ut per eum. Et ꝙ ante bannum requiratur peremptorium, patet quia ſummus Pontifex, & Imperator poſſunt contra abſentes procedere, etiam non obſtante l. abſente, ff. de pœ. & tamen requiritur citatio, uulgata c. c. paſtoralis. & uide omnino Marian. Soc. in hoc articulo de citat. peremptoria ante ſententiam criminalem, & quid ſeruetur in practica in c. qualiter, & quãdo. el ſecundo. 11. ar. princ.
9 in 97. q. uer. ſed quæro circa prædicta. Et † citationes, quæ fiunt debent fieri mandato iudicis tam uerbales, quàm reales, l. neminẽ, C. de exhib. reis. ubi Bar. notat. & rationem uide per Iaſon rubri. C. de ædendo. col. 1. ad idem tex. in c. 1. de iud. ubi latè per Aret. & alios, & an præſumatur facta cõmiſſio.
10 Eodẽ modo nulla citatio debet fieri † ſine partis inſtantia, ut generaliter in quolibet actu uult gl. in l. ſancimus. in uer. contumaciam, C. ad Trebel. & in ſpecie de citatione peremptoria. Bar. in l. ſi finita, §. Iul. col. 2. &
11 ibi Alex. ff. de dam. inf. Quãdo † tñ quis reperitur in fragrãti crimine, poteſt capi ſine iudice, ſecundum gl. in d. l. neminem. quam uide, quia ponit alios caſus. Sed uide quomodo intelligatur Marian. in trac. de citat. uer. 2. col. 1. in 4. princ. artic. Alius, eſt caſus, ſecundùm glo. ibi debitore fugiente, de quo etiam per Marian. ibidem. & ad d. l. neminem. & ad prædicta, & quid præſumatur in dubio etiam quò ad inſtantiam partis, uide Marian. in d. tract. in 6. artic. princip.
12 Adde prædictis, quòd † nuncius prætoris non poteſt aliquem capere, niſi oſtendat licentiam in ſcriptis. Iaſ. in leg. cum proponas. la prima. colu. 2. C. de pactis ubi uide etiam quid de miſſione in poſſeſſionem.
13 Sed † neceſſarium eſt ſcire, in quo loco fieri poſſint hæ citationes, & in hoc conſiſtit tota uis materiæ, quia ſi malè fiunt, totus proceſſus corruit, ex quo ſunt de ordine iudicij. capit. 1. de cauſa poſſe. & propriet. & hoc etiam ſi ſit proceſſus principis. clem. paſtoralis. de re iud. Bald. poſt gloſ. in leg. fina. C. de legibus Marian. in tract. citatio. in 20. artic. in 23. quæſt. & per Soccin. in conſ. 264. colu. antep. maximè ubi conſiderat plures caſus in hac materia. Et facit ad confirmationem, ꝙ minus eſt credendum principi circa ſuppletionem proceſſus in crimine rebellionis, quam ĩ alijs delictis, ut

probat tex. loquendo de citatione Impera
toris in d.clem.paſtoralis, col.vlt.verſi.nec
prædicta.& ibi Doct.& per Anchar.in con-
ſil.27. col.fin. Et videnda, & ſunt circa id,
14 † an princeps poſſit tollere citationes, &
defenſiones, quæ ſcribuntur per Cur.in cō
ſil.46. ad finem primæ par. in 2.parte inſi-
ua, & in ſpecie ad propoſitum, ꝙ citatio ſit
neceſſaria, ne proceſſus corruat. Scias Bal.
dicere in l.1.in fi.ff. ſi quis ius dicen.non ob
15 temp. ꝙ † ad hoc vt inquiſitus poſſit poni
in banno, requiritur, vt fuerit legitimè ci-
tatus, non obſtante etiam ꝙ ſtatutum uel
decretum diceret, ꝙ contra banna non poſ
ſit opponi de iniquitate, & nullitate, ꝑ no.
in d.clem.paſtor.de re iud. Ita Marian. poſt
Nel.in c.qualiter, el ſecondo. in 11.ar.q.74.
verſic. quo ad ſecundùm membrum Ang.
conſil.259. Are.conſi 165.Oldrad.conſ.53.
& Rom.in conſ.477. Et fundamentum eſt,
quia princeps non poteſt tolere citationē,
& minus in grauioribus quàm in leuiorib.
vt dictum eſt. Et quò ad quæſt.propoſitam
16 vbi † fieri debeant citationes. Sciant ꝙ tex.
in d.l.ff.de requir.reis. clarè ſentit, ꝙ vltra
citationem per ædicta, etiam per literas fie
ri debeat, ubi degit reus. Et ſic videtur, ꝙ
non ſufficiat citare eum ad domū, niſi hoc
etiam fiat vbi reperitur, & ſic perquiratur,
& ſibi detur. Ita Gā l. in tit.de citationibus
vltra quē, ita videtur dicendū, quia citatio
debet fieri ad perſonam, & non ad domū,
vt omnino ſciat citandus, ꝙ citatur: & vbi
non inuenitur, debet perquiri procurator:
& neutro inuento, tunc ſufficit ad domū.
Ita gl.in cap.cauſam.de dolo. & contumac.
& probatur in l.1.ff. de liber.agnoſcend. &
ita Bar.in l.1.§.ait prætor.ff. de dam. infec.
Tamen ꝙ ſufficere videatur citatio ad do-
mum. videtur tex.in d.§.ait prætor & in cri
minalibus ita Bar.& Imo.in d.l.inter accu-
ſatorem, ff.de publ.iudic. & Angel.in gl.iu-
dex commiſit quòd Caius prędictus, & alij
inquiſiti citentur, colum. 6. Nolo vlterius
17 diſputare hanc quæſtionem, † quia practi-
ca eſt, & ſtatutum, ut ſufficiat ad domum.
Et ita etiam Gand. & Marian vbi ſupra. Si
tamen in iure uolueris te penitus explere
uide Doct. in eodem §. ait prætor. & Ma-
rian.in tract.citationum.in 17.artic.in 2.q.
verſic. circa ſeptimam ſpeciem, & omnino

Salic.in l.abſentem.C. de accuſat. colum.2.
qui optimè rem conſiderauit. Vnde diſtin-
guit, & ſecundum eius conſiderationē etiā
de iure loquendo, quia ipſe loquitur in an
notatione. Idem poſſet inferri arguēdo ad
bannum, ut ſufficiat quò ad primum ban-
num, non quò ad ſecundū: & multa in alia
materia citationis, quò ad bannum, uide ꝑ
Marian.in d.c.qualiter.ar.11.in d uerſ.quo
ad tertium membrum. ubi per plures colū
nas, loquendo tñ fere ſemper poſt Nellum
18 in tractatu bannitorū, Et prędicta, ubi † nō
mutauit domicilium: Si uerò mutauit, &
iuit in aliam ciuitatem, uel dominium ha-
bitatum, an attendatur primum uel ſecun-
dum domicilium? Vide tex.in l.2.C.de iu-
riſd.om.iudi. qui clarè uult, ut ita poſſit cō-
ueniri in primo domicilio mutato, ſicuti
in ſecundo, ſi tꝑe primi contraxerat uel de
liquerat. Et ita Bar. ibi, & conſequenter ēt
ꝙ alibi deliquiſſet, uel contraxiſſet, de qua
l.2.uide Alex.in l.cum quædam puella, co-
lum.1.& 2.ff.de iuriſdit.omn.iudic. Are in
conſi.236. colum.2.& 3.& in ca.propoſui-
ſti.de foro compet. & ultimò Marian So-
cin.in c.ſi.eodem de foro compet.uerſi.de-
cimò principaliter quęro quis ſit effectus
mutationis domicilij. Vbi tandem conclu-
dit poſt Are. Bar.non dicere ueritatem, &
uerum non eſſe ꝙ pro delictis uel contra-
ctibus extra domicilium commiſſis, ꝙ po-
ſtea mutatum eſt, poſſit ibi conueniri, niſi
fuiſſet præuentus ſaltem citatione, per d.c.
propoſuiſti. & in d.l.cum quædam puella.
19 Sed ſi in loco primi † deliquiſſet, tunc eſſe
mus in foro delicti abſque aliquo ſpeciali,
quia, ſi ibi inueniretur, poſſet conueniri, &
aliter non, ut optimè Marianus in dicto
uerſic. in principio quæſtionis. Hæc tamen
quæſtio ſopitu per ſtatutum in criminali-
bus, ubi dicitur, requiratur, ubi domiciliū
habet, uel habere cōſueuit. Et ad prædicta
20 adde, † quod quando quis ſortitur forum,
ratione domicilij, quod iudex poteſt nō ſo
lum eum citare præſentem in eo loco do-
micilij perſonaliter uel ad domū ſicut ſu-
pra concluſi, ſed ēt abſentem in alia iuriſdi
tione per nuncium ſuum. Ita Bar.in ex-
trauaganti, ad reprimen.in verbo, per ædi
cta abi, ſed certè primum mēbrum. & om-
nino Marian.in d.c.fin.uerſi ſicu.tertius effe-
ctus

ctus eſt. & Aret.conſil.136.colum.2. Et uo
21 lunt Doctores, ꝙ † hanc citationem poſſit facere quò ad omnem ſpeciem condemnationis. Sed qñ ſortitur forum ratione delicti, tunc iudex, ſi inuenit delinquentem in loco, & eum citat poſtea procedit aduerſus eum quo ad omnem ſpeciem condem nationis perſonæ, & bonorum ſi non inue nit eum, non poteſt citare per nunciũ ſuũ extra territorium quo ad bona, quæ ibi habet, ſed per literas ſubſidiales ualet citatio, quo ad omne, effectus, bonorum, & perſonæ. Ita Marian. in c. poſtulaſti, char.2.col.3. & uerſic. quo ad quintum.de foro compe. ubi omnino uide, & eſt textus clarus in clemen. paſtoralis, uerſ. nos quoque de re iu. & ita pro abſolutio habet Are.conſ.58.uer ſic. ſecundo in ſetur. Eſt uerum, ꝙ hæc in
22 practica non ſeruantur, quia † ſtatuta prouident commiſſo delicto quo modo fiant citationes, & noſtrum diſponit, ꝙ fiant in loco delicti, & in certis locis publ. per ædicta. Et uide ad practica textum. in c. Rom. §. contrahentes dd ſo.comp. ubi textus uult, ꝙ quo ad bona tm̃, forum rõne cõtractus operatur, ubi citatio fit autoritate iudicis ſori, & p nuncium ſuum, apertè ſentiens ꝙ ubi per literas ſubſidiales citatio fieret, ꝙ procederet quo ad omnem effectum. De quo per Marian. in c. delicti. de ſo.compet. & Moder. in eodem, §. contrahentes, & in
23 l. hæres abſens, §.1. ff. de iud. Et † ſi iudex, cui ſcribitur, nolit parere tunc quo ad omnem effectum poteſt citare per ſemetipsũ. Ita Bar. in d. uerbo, p ædicta. in uerſ. ſed q d ſi iudex nolit citare. & Are. in d. conſil. 58. uerſ. amplius. in quo tñ uide Marian. in d.c. poſtulaſti. in uerbo, quo ad ſecundum. Eſt
24 alius caſus, † in quo extra territorium q s citatur per iudicẽ directum ſine literis ſub ſidialibus. Qñ ſummus Pontifex, uel eius legatus, uult aliquem citare in terris imperij, quia directè poteſt mittere nunciũ ſuũ. Ita Bar. in l.1.§.1. ad fin. ff. de requir. reis. & clarius in d. uerſ. per ædicta, Aret. in d. conſil. 58. colum. 1. uerſ. 1. Et ratio eſt, quia habet iuriſditionem, ſaltem habitu, in terris imperij. Et propterea in dominio noſtro Mediolani ſubdito uni dño tantũ, poteſt, unus officialis, directè citare in iuriſditione alterius officialis eiuſdẽ domini, ſecundum Doct. ubi ſupra. Quod ultimũ tamen non ſeruatur. S. eẽt quemadmodũ ſummus Pontifex, uel eius delegatus, poteſt citare, directè in terris imperij, ratione allegata, ita econtra Cæſar, uel eius delegatus citare pōt directè, non ſolum tn territorio ſibi immediatè ſuppoſito, ſed ẽt mediatè puta, in loco in feuda to. ut Mantuę, Regij, Montisferrati, & in infinitis alijs locis. quia in eis non caret omnino iuriſditione, Et ita probat tex. in d. cle. paſtoralis. de re iud. Vbi ſummus Pontifex infringit citationẽ Imperatoris, quia facta fuit in loco infeudato ab eccleſia. Et hoc non fuiſſet, ubi locus eſſet infeudatus ab ipſo Cæſare. Et ita Are. conſilio 58. colum. 2. uerſi. 1. Niſi tamen obſtaret amplitudo priuilegij, iuxtà c. porrò, de priuileg. Credo tamen contrarium, re diligentius conſiderata: quia dñs directi non poteſt quo quomodo ſe impedire in iuriſditione utilis, ubi nec ẽt habitu, hẽt iuriſditionem, iuxtà conſil. Cur. Iunioris ſecũdũ. Nec obſtat clemen. paſtoralis. quia loquitur in fortioribus terminis, & non decidit id, quod dixi, & ideo D. Gonzaghæ non patiũtur tales citationes fieri à delegatis. Cæ
25 ſaris. Et alius caſus, † qui ex prædictis redditur ſine dubitatione, qñ quis eſſet præſes duarum prouinciarum diſtinctarũ, q a pōt exercere iuriſditionẽ exiſtens in una, ẽt in alia non ſolũ in citando, ſed in quolibet alio actu Iaſ. in l. fi. colum. 2. ff. de iuriſdic. omn. iudic. Alius eſt caſus, quando, &
26 † ſi dominia ſint diſtincta, & ſeparata, tñ ſunt eiuſdem principis, ut eſt ſtatus Mediolani, & regnum Neapolis: quia præſes unius prouinciæ poteſt in alia citare, abſq; eo, ꝙ præſidem illius requirat. Ita Bar. in extraua. ubi ſupra, & in d. l. 1. §. 1. & Are. ubi ſupra. Et pondera, ꝙ deciſio loquitur de ipſis præſidibus, non de alijs officialibus ciuitatis alterius prouinciæ, quod tamen non ſeruare
27 tur. Et adde prædictis † ubi citatio extra territorium non ualet. ꝙ etiam iudice conſentiente non tenet, niſi ẽt conſentiat citatus, ut per Marian. in tract. citat. 18. arti.
28 quæſt. 2. Item adde, † ꝙ ubi tamen compareat, qui citari non potuit, & inquiſitioni reſpondeat poteſt damnari, ut per Aret. in conſil. 58. col. 3. & Aug. de Arim. ad 4. char. Angel. maleficiorum. Adde quoque; ꝙ

K 2 illud

29 †illud eſt dubio,quod citationem realem,
& perſonalem iudex non poteſt facere ex-
tra territorium ,licèt poſſit uerbalem in-
terdum facere.Et ita non poteſt capere per
ſonam, §. ſi quis uerò comprehenſorum.
in Auth. ut omnes obed. ind. nec bona ap-
prehendere.cap.Romana.§. contrahentes.
in fin.de foro comp.in 6.& Socin.notabili-
ter in conſ. 167. col. 6.ubi uide Marian. &
Doct.ubi ſupra.Tamen ubi caperet,& pro-
cederet , & damnaret, ualere ſententia,ut
per Alex. in l.fin.circa finem. ff. de iuriſdit.
30 omn.iudicum. Quid uerò , † quando quis
ſortitur forum ratione originis? Dic ꝙ cita
tur, & cōuenitur,ſi reperitur in eo loco,a-
liter, non ſecundùm Bar. in l.aſſumptio. §.
1.ff. ad munic. & eſt communis opinio, ſe-
cundùm Alexan. in l cum quædam puella.
col.2 de iuriſd.om.iud.& Dec.in cap.1.de
iud. uerſic. prædicta concluſio.col.fin.illius
chartæ.Marian. tamen , quamuis Bart. ubi
ſupra , non faciat differentiā inter originē
propriam, & paternam, diſtinguit unā ab
alia in hoc caſu , in rubric.de foro compet.
cha. 1.col.1.uerſ. 8 2.cauſa originis. Et uult
ꝙ prædicta concluſio procedat ſolùm , in
origine paterna. Quæ opinio eo maximè
procedere poſſet,quando oriundus animū
ſuum oſtendiſſet patiendo ſe conueniri in
omnibus ſuis cauſis in loco ſuæ originis,
nulla nunquam declinatoria oppoſita. Ve-
rum in origine paterna , in qua ſine dubio
quis poteſt conueniri, ſi reperitur, eſt ma-
gis dubium, an dicta patientia,& conſuetu
do non reclamandi ſibi prodeſſe deberet.
Et uidetur prodeſſe , quia foro conſuetu-
dine quæritur, ut eſt tex.& ibi gl.in cap. cū
contingat de foro comp. & ibi Marian col.
2.uerſ.primus. Tamen contrarium uide-
tur, tam in poſſeſſorio, quàm in petitorio.
quia poſſeſſio uel quaſi una cauſa operatur
prorogationem quò ad aliam.Et aliter dice
re , uidetur abſonum iuxtà latè tradita in
cap. ſignificaſti,in materia prorogationis
iuriſditionis , de foro cōp.& in l.1.in princ.
ff.de iudi. & late no. in illo articulo, an poſ-
ſeſſio iuriſdictionis , quò ad unum actum
inferat quò ad altos actus poſſeſſoris , in l.
3.in princ.ff.de acq. poſ.maximè per Iaſ.in
2.lect. ubi facit regulam, & fallentias, & cō
ſequenter in petitorio ſequitur idem, quia
tm̄ præſcriptum, quantùm poſſeſſum c.au
ditis. & ibi Doct. extra, de reſc. & in l.1.§.ſi
quis hoc interdicto,ff.de itin.actuq; pri. &
ita patet reſponſum ad cōtrariū. Nec requi
31 ritur,† ꝙ ſubditus originarius,qui non eſt
ſubditus propriè iuxtà gl.in clem.1.in uer
bo, ſubditos. de fo. comp.poſſit inuitus cō
ueniri in loco originis,niſi ibi reperiat̄. Niſi
32 diceres,†ꝙ ex dicta patientia,& magna cō
uerſatione in litigando in eo loco originis,
& conueniendo, nedum agendo,ſequat̄ ta
lis conuerſatio, ꝙ tranſitus fiat ad alium ar
ticulum. An ratione conuerſationis q̄s poſ
ſit conueniri , ſicut in loco domicilij, ēt ꝙ
reperiatur. & ſi diutina conuerſatio hunc
effectum operatur , ēt ubi conuerſatio ſit
extra rem contrahendo, & alios actus iudi
ciales exercendo ſecundùm cōem opinio.
ut per Ant. in ca. q̄d clericis. in 12.col.de fo
ro comp. & Marian. in d.cap. fin. de foro.
compet. Quis dubitare poſſit, quinimo
fortius hoc eſſet dicendum in oriundo ibi-
que orto , qui non ſolum x.annis , ſed per
omnia tempora eius uitæ , & parētum ſuo
rum ſemper in eo loco originis conuerſa-
tus eſſet , maximè in ea ſpecie iudicij ſuſci-
piendi. Et ita tenendo reſoluta ſunt ſi benè
conſideres,in oppoſitum adducta circa ma
teriam, progationis, & poſſeſſionis unius
actus iuriſditionalis. Reliqua uide per Ia-
ſon. & Doct. an quando quis poſſit cita-
ri extra territorium in leg.fin.ff.de iuriſdit.
omn. iud. Et uide Soccin. conſil. 107.col.6.
uerſ.fin. & uide etiam centum , & decem-
nouem cauſas, quibus quis forum ſortitur
& poteſt conueniri per Marian.in rubric.de
33 foro compet. Et † quia etiam ratione rei
ſitæ quis poteſt conueniri. leg. fin. C. ubi
in rem act. & Marian.latè in cap.3.de foro
com. quod adaptatur etiam ad materiam
criminalē,quando agitur de turbata poſſeſ
ſione, uel de ui ſpoliatiua, iuxta l.unica.C.
ubi de poſ. agi opor. Ideo ad declarationē
huius legis,& ſic proprio ſiti noſtri,adde ꝙ
ſecundùm terminos illius legis, & commu
nis intellectus non agitur, niſi interueniat
uis , & conſequenter non omni caſu quo
agitur, ut poſſideris, ſed tantùm , ut dixi,
ubi interuenit uis in ipſa re,uel etiam extra
rem, ad ipſam tñ rem , ſecundùm exemplū
gl. ibi in dicta l. unica. Adde etiam,quòd ui

detur

detur intelligi illa l.unica, licèt Doctores
non declarent, etiam quod reus in loco nō
periretur, iuxtà dictum Paul. de Caſtr. in d.
l.fi. qui vult, ꝙ qſi agitur in rem, ꝙ ratio-
ne rei ſoritur forum; ſi tamen ibi reperia-
tur, quia aliter ille textus uideretur ſuper-
fluus cum ēt ratione delicti in loco uiolen-
tiæ ſortiebatur forum. l.1. C. ubi de crim.
agi opo. & ēt ratione rei, d.l. fi. Quę ēt pro-
cedit in poſſeſſorio, ut per Marian. in d.c.3.
Vbi tamen dictum Paul. de Caſt. non eſſet
verum, ſuperflua redderet hęc dubitatio,
quia nō ſolùm in poſſeſſorio, ſed ēt in peti
torio, ſecundùm d.l.fi.C.ubi rem actio. reus
poſſet conueniri, ēt ꝙ non reperitur. Et ad
hoc uidetur textus in terminis in ca. Ro-
mana, §. contrahentes de foro comp. in 6.
qui clarè uult, ꝙ quò ad effectum bonorū
quis poſſit citari, ratione rei ſuę, etiam ꝙ
non reperiatur, per quem textum ita repe
rio tenere Marian. in d.c.3. in fin. in uerſ. 14.
concluſio. Nec aliter dicit in cap. delicti.
12. q. extra eodem. ubi ſe reijcit, & ibi di-
ſtinguit, quod quò ad ſolam miſſionem in
poſſeſſionem forum rei, & contractus pro
deſt, etiā quod non reperiatur, non quò ad
diffinitionem etiam ſuper re ſòlùm, & ſine
dubio quò ad diſtrictionem perſonalem.
Propter hęc igitur dicendum eſt, ꝙ ubi age
retur quò ad puniendum perſonam de tur
bata poſſeſſione, & uiolentia, perfectò non
poſſet conueniri, niſi ibi reperitur, & cum
hac opinione tranſeo, nec Paul. de Caſt. cō-
trarius eſt huic opinioni, ſi eum uides.
34 Quero de uagabundo, † an ubique poſſit
citari, & conueniri? quod contingit ſępe in
debitoribus ceſſantibus factis. Et dic poſſe,
cap. fin. de foro compet. ut ibi per Marian.
charta 41. colum. 3. uerſ. quæro. & ideo ſo-
lent a principibus impetrare ſaluus condu-
ctus, aliter non eſſent tuti Non omitto
35 etiam, quòd maxima eſt dubitatio, an † ban
nitus in loco, à quo bannitus eſt, poſſit ci-
tari ratione alterius delicti, de quo non ſit
bannitus? Et dubium facit, quia quis non
tenetur comparere ad locum non tutum,
& ſibi inimicū, & ubi poteſt licitè offendi.
clement. paſtoralis, §. Piſana quoque ciui-
tas. de re iudic. cap. accedens. 2. ut lite non
conteſt. in contrarium facit, ꝙ culpa ſua bā
nitus eſt, l. fideiuſſor, §. neceſſaria, ff. qui
ſatiſd. cogan. & in l. & qui data, ff. ex quibus
ca. maior. uide, ut breuibus agam, Marian.
in tract. citat. in 1. artic. princ. in 26. q. & in
17. artic. princ. in 11. q. & in 18. artic. princ.
in 5. quæſt. Et in effectu mihi placet opinio,
ꝙ ubi non poteſt per procuratorem com-
parere, nō teneatur, quia eſſet impium ali
ter dicere, nō obſtante culpa, de qua ſupra
quę ad hoc ordinata non fuit. leg. ſi uehen
da, §. idem iuris, ff. ad legem Rhod. de iactu.
Et ideo conceditur ſibi ſaluus conductus,
ut poſſit tutò uenire ſecundum Ioan. And.
quem allegat. & ita ſæpe uideo fieri, conceſ
36 ſo † tamen ſaluo conductu a principe uel
Senat. Veruntamen talis bannitus debet eſ
ſe cautus, ut illum publicari faciat, & poni
in loco, in quo apparet bannitur, nè ſub eo
37 banno offenderetur. Et ſi dicis, † ꝙ ſi non
tenetur comparere, non tenetur etiā ueni
re ſub ſaluo conductu, ſecundùm commu-
nem in eo cap. accedens & per Marian. vbi
ſupra. Reſpondeo, ꝙ loquitur illa cōmunis
ratione loci nō tuti, ꝑ inimicitias, quia nō
ceſſat timor, ſed hoc caſu ceſſat omnino, ceſ
ſante ſtatuto ꝙ poſſit offēdi, & adhibita di
ligentia, quam dixi. Et hanc opinionem cla
rè ſentit Bar. in l. is qui reus. colum. penul.
& fin. ff. de publ. iud. Idem clarè ſentit Fel.
in c. cum R. canonicus. de offic. deleg. col. 2.
& Felin. in d. cap. accedens. col. 5. uerſ. 9. cō
cluſio. dum dicit, ꝙ quantum ad practicam
faciendi tutum bannitum uidendus eſt Io-
an. Andr. ut ſupra, & ſe refert ad Marian.
Soccin. ubi ſupra. & in c. cum pro cauſa, de
ſenten. excomm. Et ex his etiam liquet,
38 † an bannitus a loco, in eodem poſſit etiā
banniri? de quo per Nellum in tract. ſuo
bannit. in prima parte primi temporis, in
uerſic. 3. quæro. & Alber in ultima parte ſta
tutorum, quæſt. 26. & Bar. in l. de pupillis,
§. ſi pluribus. col. 2. ff. de oper. noui nun.
& ibi Alexan. in apoſtilis. & Felin. in cap.
ita quorundam, col. fin. uerſ. & ex iſtis. de
Iudæis. Cæpol. conſ. 39. col. 1. uerſ. circa pri-
mum. iuncta, col. 3. uerſ. nec etiam obſtat.
Doctores in d. §. ſi pluribus. Et ubi etiam
oriretur dubitatio. Senatus non pateretur
quod tale bannum ſecundo loco daretur ſi-
ne ſaluo conductu poſſet ſuſtineri. Sed
39 † an iudex poſſit cōcedere talem ſaluum cō
ductum, præſuppoſui non poſſe, & ita uſ

l. relegati, ff. de pœnis. & l.ad beſtias, §. ex
prouincia, ff.eo. Bar. ponit in d.l.is q reus,
Marian. in d.q.5. in 18. art. & Iaſ. in l. con-
uentionum, ff.de pact.& in apoſt.ad Ange.
in uerſic. fama publica. ſuper illa q. quintò
quæro ſi committiẽs, & Ale. in d.l. conuen-
tionum, & in conſ. 77. in 2. uol. Alber. ubi
ſupra quæſt.39. Feli.c. accedens, 2.uol.2.ur
lite non conteſt. Breuiter puto, loquendo
in bannito, & ſic iam damnato, quod iudex
nullo modo poſſit apponere manum, ſed
princeps ipſe. At in accuſato, uel aliter reo
criminis delato, credo poſſe, ꝓ ueritate ha
bẽda, ubi non põt interuenire procurator.
Et ita notabiliter declarat Sal. in l. indulgen
tia, C.de ſent.paſſ. qui magis cautè locutus
eſt quàm Bar. in d.l. is qui reus. qui ſimpli-
citer tenuit etiam ponendo quęſtionem in
bannito, ꝙ poſſit dari à iudice. Et ideo quo
tidie audio in ſenatu à capitaneo iuſtitię pe
ri tales ſaluos conductus pro bannitis, nec
ego aliter facerem, ſi eſſem iudex. Dixi ſu-
40 pra in tit.de captura. Quæro etiã, † an con
tra extorrem ſiue exitium, ut doctores vo-
cant, & rebellem ciuitatis poſſit ferri ſenten
tia abſque citatione? Et uidetur ferri poſſe,
tanquam ſit talis extra ꝓtectionem legis,
iuxta not. per Cin. in l. 1. C. de nat. lib. &
Bal. in tit. de pa. Con. uerſ. hoc quod nos,
col.2. In contrarium faciunt, quæ ſuperius
dixi de bãnito an poſſit citari ad locum ubi
bannitus fuit ad finem, ut iterũ poſſit ban-
niri. Vbi præſuppouitur clarè, & ita tenuit, ꝙ
ſi non poteſt citari, non tenet cõdemnatio.
vide Marian. in tractatu citationum, in ar-
tic.7. prin. in 34. caſu. Vbi in terminis quæ
ſtionis allegat Bald. & Rom. quòd ſine ci-
tatione ualet ſententia. Eſt verum, ꝙ dicit
ſe habere illas deciſiones pro ſatis dubijs,
perquiſiui Bal. & non inueni locum, ubi de
buit hoc dixiſſe, uidelicet in c.1. de his qui
feud. dare poſſ. nec etiam videre pòtuit re-
petitionem Rom. in l.1. C. de hæred. inſti-
tuen. quem etiam allegat ad hoc in uerſic.
unum tamen ſcias. col.22. arbitror tamẽ, ſi
id dicunt, quòd peſſimè dicant, per ea quæ
ponit Bald. in d. tit. de pace Conſt. in uerſic.
ſententiæ quoque. ubi clarè dicit, ꝙ aut poſ
ſunt comparere per procuratorem, & tunc
citatio eos arctat, aut non poſſunt compa-
rere, & tũc ſecus. Et quid ſit, ſi banniti ſunt
omnibus bonis eis ademptis, iudicia nõ te-
nent: quia nudi exularunt, l. tutelas. §. ſi li-
bertate, ff.de c.dimin. & l.ſi conſtante, §. ſi.
ff ſol. ma. Ex quibus uerbis clarè habes, ꝙ
requiritur citatio, quæ etiã non ſemper ſuf
ficit, & latè hæc præſupponuntur per Alex.
& doct. relatos per eum in l. recuſare, §. ſi
quis alio, ff.ad Trebel. & per eundẽ in l.cre
ditor, ff.de ſol. Et ad confirmationẽ uideatꝰ
Bar. in l. omnes populi. in 2. q. princ. ff. de
Iuſt. & iure. dum tractat, an cõtra expulſos
è ciuitate, ipſis non uocatis, poſſint fieri ſta
tuta. Vbi concludit fieri poſſe quando iuſtè
expulſi ſunt, & facti rebbelles, quia ĩ eis nõ
remanet aliquod ius condendi ſtatuta, nec
aliud ius ciuitatis, & ſic nihil ad eos, quare
vocari debeant. Facit l. de uno quoque, ff.
de iudic. ubi igitur de. eorum intereſſe tra
ctaretur, ſenſit contrarium, etiàm quò ad
condendam legẽ: ergo fortius quò ad actũ
ſingularem, qui eſſet exercendus aduerſus
eos. Et ſecundùm dicta ibi per Bar. poſſunt
delendi autoritates, ſupra allegatæ per Ma-
rian. Non omitto etiam in hac materia cita
41 tionis, † ꝙ ante inquiſitionem iudex debet
citare offenſum, & dare terminum ad accu
ſandum. gl. in c. presbyter ſi à plebe 2. quæ-
ſtio.5. & dixi ſupra ĩ materia inquiſitionis.
in ſecundo requiſitio ad inquiſitionem for
mandam. ubi tamen dixi ꝙ non ſeruatur.
42 Et an pendente † termino citationis tranſ-
miſſæ ad reſpondendum inquiſitioni quis
poſſit capi: Vide ſupra in materia capturæ,
43 ubi dixi. Et ſicut † citatur reus ad ſingulos
actus in ciuilibus, ut dixi ſupra in prin. niſi
iudex monuiſſet eum, ut ſingulis diebus, &
horis, &c. vt per Ang. in gl. qui iudex com-
miſit præconi, quòd banniatur. Fel. in cap.
2. de teſti. col. antepen. uerſic. tertio falli, &
Alex. in l. qui ante calendas, ff. de uerb. olig.
ita accuſator ſiue querelæ delator. & idem
de ſyndicis fiſcalibus uide per Ang. in l. ſi ua
cantia. C. de bon. uac. lib. 10. Ang. Aret. in
gloſ. & ibi caput à ſpatulis ſeparetur, col. 1.
uerſ. quid autem ſi crimen. & ibi in additio
nibus, & per Hippol. in l. unius, §. cognitu-
44 rum, ff. de quæſt. & † hãc materiam citatio
nis poſuit Ang. in gl. qui iudex commiſit,
ꝙ citarentur. & in gloſ. qui iudex facit ſibi
dari licentiam poſſe procedi. & in gloſ. ſeq.
qui iudex monuit eos ſingulis diebus, & in
dicta

dicta gloſ. qui iudex commiſit, id eſt præconi, qui banniat. ubi tamen non habes prædi-
45 cta. Et ſciàs, † quòd iudex antequam reum abſoluat, debet citare offenſũ ad opponẽdum, quidquid uelit: aliàs non præiudicat talis abſolutoria oſtenſo, quin iterum accuſare poſſit, & tenetur iudex in ſyndicatu. Angel. in d. l. ſi vacantia. quem refert poſt Put. Hippol. in l. unius, §. cogiturum, ff. de quæſtio. columna 10.

Tit. de Examinibus reorum.

S V M M AE.

1 *Captus reus tenetur reſpondere interrogationi ad habendam ueritatem facti, & eius confeſſioni ſtatur.*

2 *Interrogari poteſt reus de circunſtantijs etiam remotis, & impertinentibus.*

3 *Iudex poteſt fingere ſe velle facere quod examinandus, & antrepidet, ſed debet aduertere. nè ex fictione illa magnum præiudicium oriatur.*

4 *Ioanni Capiſtrano ordinis minoris quid euenerit, dum eſſet aduocatus fiſcalis Neapolis.*

5 *Interrogationes, quæ faciunt iudices reis captis, ſunt a iure approbatæ.*

6 *Examinari non poteſt reus, ſicut nec capi, nec inquiri, niſi præcedentibus, ſaltem aliquibus ſuſpitionibus.*

7 *Citatio uerbalis, ut quis perſonaliter compareat, non in uſu, ne reiſugiant, tamen ualet, quando eſſet iuſtificata pro ueritate indaganda.*

8 *Citatio uerbalis, ut qui perſonaliter compareat non ualeat niſi præcederet indicium uel ſaltem ſuſpicio.*

9 *Probationis initium non eſt ſumendum e domo rei, ſed bene id quod probationes coadiuuat.*

10 *Reus interrogatus cum iuramento, ſi falſum reſpondet, non de falſo punitur quo ad forum fori: licet quo ad Deum non euitet periurium.*

11 *Teſtis occultans ueritatem an cedat in falſum punibile?*

12 *Interrogatio fieri debet reo a iudice ſuper delicto in genere, non in ſpecie, nè inſtruatur reus.*

13 *Interrogatio a notario facta teſtatori. nunquid uelis inſtituere talem, non infirmat teſtamentum, niſi teſtator eſſet ualde turbatus propter infirmitatem, uel eſſet ſtultiſſimus.*

14 *Dolor in torto eſt maior, quam ſit abciſio utriuſque manus.*

15 *Iudex non debet inducere reum ad confitendum ſpe pollicitationum, uel minis tormentorum.*

16 *Iudex, qui induxit reum ad confitendum ſub promiſſione gratiæ, non tenetur ſeruare promiſſum in foro contentioſo.*

17 *Confeſſio a reo extorta per iudicem minis, uel pollicitationibus ualet, nec poteſt reuocari, ſi minæ illæ, uel pollicitatio facta ſit ut eruaret ueritatem. ſecus ſi in ſpecie, ut ita dicat, uel tale quid confiteatur.*

18 *Iudex quando debeat eſſe benignus, & oſtendere ſigna humanitatis erga reum, ut eruat ueritatem.*

19 *Indagatio diligens facta à iudice ad cognoſcendum ueritatem eum excuſat, ſed facta ut reus confiteatur uerum, uel falſum condemnat eum ad pœnam capitis.*

20 *Dolus bonus, qui toleratur etiam in exploratore.*

21 *Interrogari poteſt teſtis a iudice, an ſciat uel credat, quando examinatur, ſecus quando iam examinatus.*

QVIA rei citati, puta, ad reſpondendum inquiſitioni, iuxta not. per Bart. in l. inter accuſatorem uerum. declaratione, ff. de pub. iud. & Felin. in ca. licet in beato in quarto notabili de accuſat. & Marian. in tracta. citat. in 20. art. prin. in 6. q. ſæpe cõparent, & interdum capiuntur etiam non citati, & tunc examinatur, ut omnes ſciunt, & habetur per Aret. in ſuo tract. in gloſſa, hęc eſt quędam inquiſit. col. 3. uerſicul. & ſubdit. poſt Ang. in l. uacãtia. C. de bon. uacan. lib. 10. Ideo aliqua ſubijciã circa dicta
1 examina, Et primò uidetur, † quòd non teneantur reſpondere, nè allegent ſuã turpitudinem, l. tranſactione. C. de tranſactio, & l. iuſiurandum, §. procurator, ff. de iuriurand. Sed dic procedere hoc contrariũ quò ad cõmodũ eorum, qui interrogantur, nõ

quo ad incommodum, & præiudicium, vt per Bar. in dicto §. procurator. & ideo videmus, ſi rei confitentur interrogati, ꝙ ſtatur eorum confeſſion. l. is cum, quo, ff. de cõfeſſ. & l. ſi cõfeſſus, ff. de cuſt. reo. & Bar. vbi ſupra & ita ceſſat contrariũ. Sed aliud videtur obſtare, ꝙ probationes non ſunt ſumendæ è domo rei, l. nimis graue. C. de teſt. & in l. de minore, §. tormenta. ff. de quęſtio. Sed dic, quòd imò ad ueritatem eruendam ſunt per quã neceſſaria examina reorum, ut docet tex. in l. de minore, §. pluri-
2 mum. & ibi Bar. in 2. not. dicens, † ꝙ iudex poteſt interrogare pro ueritate inueſtiganda de circõſtantijs quibuſcunque, & remotis, & impertinentibus. Allegat gl. ponentẽ. ꝙ quando quis eſt ſuſpectus poteſt interrogari ẽt de impertinentibus. in l. teſtium. in uerſi. præſto. C. de teſti. ad quod facit dictum Bal. in l. fin. in fin. C. de teſtibus, ꝙ iudex dẽt conari capere in uerbis ſuſpectos: vt ent no. & latè inſidioſis interrogationib. tradit Alex. in conſ. 91. col. pen. & vlt. uol.
3 4 Addit Bar. ubi ſupra † ꝙ põt iudex fingere ſe velle facere ꝙ non uult, ut uideat quem actum facit examinandus, & qualiter ſe gerat, cap. afferte. extra, de præſump. & ꝙ dẽt aduerte, an trepidet, & inconſtanter reſpõdeat, quia trepidatio, & inconſtantia indicat aliquid iudici. & omnia debet redigi facere in ſcriptis: quia ſecundùm eum, etiam ſine alijs indicijs ex his, quæ coram iudice locutus eſt trepide uariando, & pauendo, poſſunt ſumi indicia ad torturã. Et de his etiam per Ang. Are. in ſuo tract. ch. 23. col. vlt. uerſicu. 9. quæro. & dicam loco ſuo Debet tamen aduertere iudex, nè ex illa fictione magnũ præiudicium ſequatur. Nam ſæpe contingit, ꝙ incutitur tantus timor, ut
4 ex ſequatur mors, ut † contigit in fratre Ioannem Capiſtrano, ordinis minoris magno fiſci patrono in ciuitate Neapolis ante ingreſſum religionis, qui volu t fingere ꝙ non ſolum patri, ſed ẽt filio uenire t caput amputandum, cum tñ filius innocens eſſet, & ita ambos condemnauit. Verũ abſciſſo à ceruicibus capite patri, tãtus timor inuaſit filium, ut illicò deceſſerit, qđ adeo graue conſcientiæ Capiſtrani uiſum eſt, ut ſtatim officio, renunciauerit, & factus ſit ordinis ſancti Franciſci. & deinde ſummus vir euaſcerit, adeo ut in vniuerſo illo ordine beatus inſcribatur. Hæc refert Paris. de Put. in tract. ſuo in pen. chart in ul. col. uer. ſequitur modo no. queſt. & char. 82. colu. fi. uerſ. & aduerte. Nõ tenetur tñ hoc caſu iudex de toto, ſed de exceſſu, ut per Hippol. in d. §. plurimum, & patet ex no. per Dec. in capi. ad noſtram, in 1. not. de appellat. per Alex. in conſil. 75. incip. uiſo themate. in 3.
5 volum. Et † ꝙ hæ interrogationes ſint a iure approbatæ, habes in toto titul. ff. & C. de quæſt. & in tex. no. in l. diuus, ff. de cuſt. & exhi. reor. verſ. ſed & caput. & ibi gl. in verſ. de ſocijs. Non obſtat, § tormenta. quia loquitur in ſeruis, & liberis, qui non poſſunt dicere teſtimonium contra dñm, & parentes, l. ſeruos. & l. parentes. C. de teſtibus, ſic ẽt de alijs in l. Iulia, ff. de teſti. iuxta no. per Bar. in l. maritus, ff. de quæſt. Quæ ratio ceſſat, cũ reus examinatur, cuius vox, ſermo, & vultus plurimum momenti affert ad veritatem inueniendam. d. §. plurimũ. & minus obſtat, l. nimis graue. ſi illam vides. Veruntamen aduerte, vt benè guſtes ſolutio-
6 nem præſentis difficultatis, † quod impoſſibile, videtur, ut inditium ſumatur ab ipſo reo, ꝙ ipſe reus examinari poſſit ſine alijs indicijs prorſus, vel præſumptionibus: vel vt melius, loquar ſuſpicionibus: quia ſi debet capi, requiritur ꝙ aliquid pcedat, vt dixi in materia capturæ, ſi debet inquiri ſimiliter, & multò magis. Nec ego vnquã vidi, aliquem citari, vt examinaretur, ſine aliquibus indicijs, vel ſuſpitionibus. nec fit, nec fieri dẽt qa nimis magna daretur materia malis iudicibus vexandi homines, &
7 pecunias extorquendi. Veruntamen † habitis aliquib. coniecturis redactis in ſcriptis, ſicut pmittitur citatio p capturã: quare ẽt non pmittetur per citationẽ uerbalẽ, quæ ſufficeretur pro veritate indagãda talis delicti? Tamen non fit, quia fugerent rei, ſed ſi fieret, ualeret iuxta l. fin. C. de proc. & ſupra dicta in vltimo modo procedendi per præcepta ſub pœna cõfeſſi. Non tamen admitterẽ hanc citationem, ita vt eſſet uia ſic procedendi: quia, ut dixi in illo ultimo modo, hic modus non inuenitur: ſed ad finẽ vt reperiretur uia procedendi per modos
8 licitos. Pone enim † ꝙ neſciam me benè explicare. quomodo ſit formãda inquiſitio, nonne

nonne potero eum citare, ut examinetur? certè potero iuxta d. l. fi. Et hec eſt quæſtio, an quis poſſit citari, uel perſonaliter comparere, & cõcluſi in loco, vbi ſupra. poſſe citari cum cauſa ñ debet eſſe ſuſpicio præcedens, ſicut dicitur de captura. Et ad hoc facit, quia ſi permittitur citatio pſonalis, quare nõ debet admitti verbalis? Sed ideo nõ fit, vt dixi ne fugiant. & quod dicitur p Bartol. φ ſola trepidiatio ſine alio indicio ſufficit, procedit in iudicio ad torturã: tñ dẽt aliquid præcedere, aliter præceptum nunquã poſſet eſſe iuſtificatum. Et ideo Iaſ. & Alex. in d. l. ſi dum dicunt valere dicta præcepta, φ quis perſonaliter compareat cum cauſa, ita vt non poſſit comparere per procuratorem, loquũtur, vbi adſunt indicia: & nõ, vt aliqui putant, quando ſunt ſufficiẽtia ad torturam. Sed quando cauſa eſt talis in qua admittitur tortura, nec magis loquũtur poſt inquiſitionem quàm ante ideo ſi ante, etiã interrogãtur, prout interrogari debẽt, iuxta not per Aret. vbi ſupra, poſt Angel. in d. l. ſi vacantia. Cur igitur ante non admittuntur præcedentibus indicijs, vt aliquibus ſuſpicionibus? Fateor quòd eſt inſolitum, nè rei fugiant, vt dixi, nec etiam decretum Senatus hoc permittit ab eo conditum ſub hoc duce tamen fieri poſſet, & interdum ẽt Senatus permittit. Et ad prædicta etiam cõſidera, quòd tex in dicto §. tormenta: non dicit id, ad quod allegatur: ſed φ non eſt ſumẽdum † initium probationis ex domo rei 9 ideo probat φ benè poteſt ſumi, quò ad pbationẽ coadiuuandam. Et ita lex fi. in fi. & ibi gloſſ. & Doctores, maximè Bald. C. de æden. Et pro hac opiniõe ẽt non eſt ſpernendus Angel. in verſiculo, fama publica. in princ. dicẽs, quòd ad aliquem actum iudex non poteſt deuenire, niſi præcedentibus indicijs, inuenio φ articulum hunc latè diſputat Aret. in ca. qualiter, el ſecondo, §. debet columna 3. & 4. extra de accuſ. ubi vide. Et quia iudex, qui interrogat, nõ recipit reſponſionem ſine iuramento de reſpõdenda veritate, vt per Bartol. in l. inter omnes, §. rectè dictum eſt in fin. ff. de fur. & per Ang. in gloſſ. comparuerunt dicti inquiſiti, & negarunt totum, & Hippol. in l. penult. colum 10 na penult. ff. de quæſtio. Ideo ſcias, † quòd ſi reſponderet falſum, non puniretur de falſo, ſecundùm Alexand. in l. 1. ff. de bono. eo qui ſibi mor. conſc. pro qua opinione uide glo in cap. ne quis arbitretur. 2 2. q. 1. & Iaſon in l. 2. C. ſi cont. ius uel utilit. publi. Qui dicit, quòd tacens veritatem punitur ut falſarius, poſt Doctores in ea lege, & Bartol. not. in l. ea quæ commendandi. ff. de contrahen. emptio. Verùm limitat. ut procedat in teſte, non in parte, per d. gl. ne quis arbitretur. Et pondera, quòd Iaſon. loquitur magis generaliter, quàm faciat Alexand. videlicet in omni materia etiam ciuili, & in qua nõ tractetur de redemptione ſanguinis, & famæ prout loquitur Alex. Tu tamen intellige quæ dicit etiam ſecũdùm terminos deciſionis Alex. qui fundatè loquitur. Sed cõtrà Alexan etiam videtur obſtare Bald. in l. & ſi legibus. C. ſi con. ius vel uti. pub. latè diſtinguit in articulo. Vtrum reus propter mendacium puniatur, an cum iuramento dicat vel non? & vbi ſine iuramento dicit, vult licitum eſſe mendacium, vt redimatur fáma, & ſanguis, iuxta d. l. 1. ff. de bono, eor. qui ſibi mor. conſci. Tene tamen cum Alex. etiam quòd ſit mendax periurus, quò ad forum fori, ſecus in foro poli: quia non euitat periurium quò ad Deum, vt latè per Abb. in c. 1. colum. 2. de teſt. cog. & ibidem per Fel. columna 2. verſiculo, & in quantũ.
11 D. Abb. An† tamen etiam in teſte, verum occultante, cadat falſum ſaltem punibile, ſecundum ſtatuta punientia teſtem de falſo teſtimonio, ſicut ſi diceret falſum? Dicã infra loco ſuo ſub tit. de falſis. Proſequendo materiam examinum ſcias, tu iudex † φ
12 interrogatio debet fieri in genere, ſi maleficium ipſum commiſit, non in ſpecie, aliàs ſi in ſpecie interrogares, & de modo, & cã, eſſet potius ſuggerere, & inſtruere, ut ita diceret ad euitãdũ tormẽta, quã aliter: niſi indicia eſſent ita magna, ut pro certo ſciret iudex illũ cõmiſiſſe maleficiũ. Et illa cõfeſſio hoc modo facta, in actu torturæ, uel pcedẽtibus, minus de torquendo, diceretur exortata per ſuggeſtionẽ, & ĩſtructionẽ iudicis, ut per Bart. in l. 1. §. qui quæſt. ff. de quæſt. & Hippol. ibi per Salic. in l. fina. in fin. C. de accuſat. Ang. in uerſ. fama publica, col. ul. & Brun. in tract. ſuo, charta 3. colum. 3. uerſic. qualis autem ſit modus. & latius chart. 10. columna 2. uerſi. uideamus. & qui ſcribunt

poſt

poſt Barto.in d.§.qui poſt quæſt. dant pul-
13 chrum ſimile de interrogatione, † quã fa-
cit notarius infirmo teſtatori.dicẽs, Si vult
inſtituere Sempronium, quia non benè in
terrogat,ſed in genere dicere dẽt, Quẽ vult
inſtituere,& permittere, vt teſtator illũ no
minet. Et hoc eſt, quod dicit lex,ꝙ palàm
a teſtatore ore proprio nuncupandi ſunt
hæredes,l.hęredes palã.in princ. vbi glo. &
Bart.C.de teſtam. Communis tamen con-
cluſio eſt valere, teſtamentũ ẽt ad reſpon-
ſionem notarij in ſpecie interrogantis, qñ
reſpondet affirmatiuè & conſequẽter ſimi-
le illorum non uidetur bonum, & probat
contrarium,ut per Iaſ.in d. l.iubemus. So-
cin.conſ.92.in 3.uol.in 3.char.colu. 1. & ſe-
quen.& eodem uolum.conſ.23. col. penul.
& in 2.uolum.conſ.23.col. 4. & 5. Et ita eſ-
ſet tenendum ẽt ſtante statuto noſtro, ꝙ
ore proprio nominari debet hæres,quia il-
lud ſtatutum in reliquis operatur, ſi illud
vides. Et ita fuit iudicatum per D. Gre-
gorium Panigaloram ſub collegio noſtro.
Limitant tñ Doct.vbi ſupra,qñ teſtator eſ-
ſe turbatus ualde, pp infirmitatem, quia
eo caſu uideretur potius reſpondere inter-
rogationi ſpeciali per ſuggeſtionem,quàm
aliter.quod non eſſet, ubi ceſſaret prędicta
qualitas,niſi teſtator eſſet ſtultiſſimus. Et
ideo in prædicto caſu, quando eſſet turba-
tus, ſimile illorum eſſet optimum ad caſũ
noſtrum qñ in tortura quis interrogaretur
14 in ſpecie. Quia dolor in eo torto eſt † ma-
ior,quàm ſit utriuſque manus abſciſſio, §.
fin.in Auth.ut nul. iud. Excuſaretur tamen
fortè notarius à falſo, ut dicam in materia
15 falſitatis.Scias etiam ꝙ † iudex, dum inter-
rogat debet multùm præcauere, ne indu-
cat reum ad cõfitendum propter aliquam
pollicitationem, uel torturam commina-
tam. Et idẽ dico de teſtibus, per ea quæ di-
cit Barto.in leg 1.in princip.ff. de ſic. & per
l.1.ff.in princip.ff. de falſ.arguendo de par-
te ad iudicem. Fateor tamen, quòd debet
adhibere ſubtilem indagationem in ueri-
tate habenda,etiam fingendo id,quod non
uult facere ut declarat Bartol. in l. mino-
re.§ plurimum, ff. de quæſt. & ſupra dixi.
Sed promittere eſt. nimis abſurdum, imò
diſputant Doctores, an ſi iudex dicat, Fa-
26 tearis, † promitto tibi facere gratiam,
vt ita agere,ut ibi fiat, an teneatur ſeruare
quæ promiſit,& an poſſit reus ſuper ea cõ-
feſſione ſic extorta dãnari? Et circa primã
quæſt.uide Imol.in l. is qui reus.colu. pen.
ff.de pub.iud.dicentem, ꝙ iudex non tene-
tur ſeruare talem promiſſionem,in foro cõ
tentioſo,quia eſt cõtra ius publicũ. Ad idẽ
Fel.poſt Imol.in cap.accedens, 2.col. ut li-
te non conteſt. & Præpoſit. in c.nos in quẽ
quam,2.q.1. Et magna eſt dubitatio, quid
in conſcientia? qa Imol. per uerbum, for-
tè tenet ſeruandam eſſe, in d.l.is, qui reus,
Felin.uerò arguit in oppoſitum, adducen-
do dolum, quo aliqñ uſus eſt ſummus Pon
tifex in ueritate inueſtiganda, qui fuit lici-
tus, ut ibi per eum. ac etiam de illo dolo ui
de Iaſ.in 1.ſi mora.col.1. ff.ſolut. mat & l,
is,qui pro emptore.char.15.ad fin. & ſequ.
ff.de vſucap.& Put.de ſynd. char.penult. in
vltimo verſiculo. Tamen dicit Felin.ubi ſu-
pra,ꝙ hic caſus indiget multiloquio, ergo
ſine in dubio in foro contentioſo remanet
res abſoluta, quòd non tenetur iudex ſer-
uare. Et ponit Alciat.in tractatu præſum.
regula tertia,præſump.27.numero quarto.
17 Circa ſecundam difficultatem, † an teneat
confeſſio? videtur in conſequentiam dicen
dum,quòd valeat, & conſequentiam facit
Decius in l.ea eſt natura, ff.de regu.iur.u-
bi attingit utranque quæſtionem, licèt ſen
tiat in utraque ꝙ iudex tenetur ſeruare, &
quòd confeſſio nihil ualet in effectu. Ta-
men contrarium, & imò re ipſa non no-
ceat confeſſio, quia poſſit reuocari, vltra
Decium tenet Imol. conſilio 105. & Hip-
pol.in l.1.§.quæſtio.de quæſtionibus. & ui-
de fundamenta huius partis per Signorol.
conſ.102. & 103 & idem tenet Iacob. de
Beluiſo in tract. malefic.in rubric. de quæ
ſtio.& ideo quidam ad Dec.in ea regula, te-
net,ꝙ ſi promiſſio nihil ualeat: tamen con-
feſſio poſſit retractari ut per eum. & uerè
Imola in dicta lege, nihil loquitur de con-
feſſione,ſed tantùm de promiſſione. Sic
etiam Felin.in dicto cap.accedens. Econtra
uerò Imola in alio conſilio loquitur tantũ
in confeſſiõne,& ita uno deciſio alteri con-
tradicere non uidetur. Attamen contradi-
cunt,ſecundùm cõmunem ſenſum docto-
rum,ſecundùm in quem etiam dic.ꝙ Imo-
la benè loquitur in utroque loco. Nam in

dicto

dicto conſ. loquitur quando conſtat omni-
no exortam fuiſſe dolo, & dictum ſibi fuiſ-
ſe, vt confiteretur, quia fieret ſibi gratia, &
ꝙ aliter non erat modus liberandi eum. Et
ideo non eſt mirum, ꝙ non valeat illa con-
feſſio reuocata. Sed in d.l. is, qui reus, ſim-
pliciter loquitur quando iudex dixit ei, Vt
ſi diceret veritatem, nullum malum patere-
tur, & ſic non fuit dictum, vt dicerem ita eſ-
ſe, ſicut in priori caſu, ſed ꝙ narraret verita
tem. Et hoc nihil mali continet ēt ꝙ ei per
ſuaſiſſet, ꝙ nihil mali pateretur ſi diceret
veritatem. Quia ad nihil aliud verba tende
bant, niſi vt verum diceret. Sed vbi dicatur
ei, quòd ita dicat, & ꝙ eſt neceſſe eum, ita
dicere, vt euadat, & ita eruatur cōfeſſio, eſt
ſine dubio extorta dolo, & potius debet di-
ci falſitas, quam veritas, maximè quando
non aderant indicia. Et ita etiam intellige
quæ latè, & notabiliter dicit Put. in tracta.
ſuo, char. 82. col. vlt. verſ. & aduertendum,
vbi dicit, ꝙ iudex debet eſſe ſubtilis indaga
tor, l. minore, §. 1. ff. de q̄ō. interrogando de
18 circunſtantijs etiam remotis † fingēdo vel-
le id quod non vult, & dando bona, & mel-
liflua verba, & faciendo eum mederi, & alia
ſigna humanitatis oſtēdendo. Item fingen
do, ſi ſit mulier, ſe eam deperire, & demo-
ſtrando ei ſigna amoris, per quæ electuaria
dicit, ꝙ multoties rei confitentur de plano
magis, quàm per torturam. Et ſubdit, quod
ēt promiſſio, ꝙ liberabitur, non valet, quia
eſt contra publicam vtilitatem. Item nec iu
ramentum, ut per eum, qui fundatè loqui-
tur. Sed, vt dixi, intelligi debet quando ver-
ba iudicis erant, ꝙ diceret ueritatem. Sed ſi
erant, vt diceret aliquid præcisè, aliter ꝙ
non poſſet euadere, eſt extorquere, & ita
etiam probat tex. in d. l. §. qui quæſtionem,
ff. de quæſt. qui textus etiam duntaxat lo-
quitur ſibi in ſpecie interrogatus eſt, ideo
plus eſt ſi addantur illa verba. Et ſi ita non
dicas non poteris euadere, vel æquipollen-
tia. Vide ēt Put. in eo tract. char. 92. colu. 2.
verſ. ſequitur. & quæ dicit ibi etiam ſic in-
tellige, & dicam infra, fortè latius, in mate
ria torturæ in 11. q. principali circa fin. Vide
etiam Dec. in l. unica, C. de ſenten. quæ pro
eo quod intereſt, in 7. notabili. Et aduerte
19 † quia ſi iudex, hanc indagationem facit
animo inueniendi veritatem excuſatus eſt.
Sed ſi animo ut confiteatur uerum uel fal-
ſum, ſic puniri debet pœna capitis per dict.
Bal. in l. 1. colum. 5. C. ne ex delicto defunc.
Et prædicta notabilia, ſunt in materia do-
li liciti, de quo eſt text. principalis, in l. 1. §.
non fuit, & ibi gl. ff. de dolo. Et memor ſum
20 † ꝙ quidam explorator Chriſtianiſſimi re-
gis miſerat literas inuictiſſimo Cæſari, qui-
bus petebat ſaluum conductum, quo poſ-
ſet eidem multa propalare, & repertis di-
ctis litteris ab officialibus regis fuit captus
ab eis, & ipſe ſe excuſabat, dicendo quod
petierat ſaluum conductum, vt ea via, &
bono dolo haberet additū ad Cæſarem, &
eius ſecreta intelligeret, & intellecta regi
referret. Quæ excuſatio ea ratione fuit ad-
miſſa a Lotrechio vices regis gerenti, qui
dicebat, Contentus ſum hinc liberari, quia
conuenit, ut bonus explorator ſi proditor
21 vtriuſque. Vltimo adde † quod iudex be-
ne poteſt interrogare teſtem, an ſciat uel
credat, quando eum examinat, ſecus quan
do iam examinauit, quia eſſet captioſum,
ut per Aret. & Mod. poſt Ioan. Andr. in cap.
inquiſitionis, §. qui ſciuiſti, de accuſ.

Tit. de Reſponſionibus a reo facientis.

S Y M M AE.

1 *Inſtrui poteſt reſponſurus ad ueritatem exprimendam.*

2 *Reſponſurus qualificatæ interrogationi ſibi factæ debet prius negare, & poſtea reſpondere, quod ſi id fecit cum tali qualitate fecit, uel confiteri qualificatè, & addere non aliter, nec alio modo. Et an iudex teneatur admittere talem confeſſionem?*

3 *Examinatus ſemel ſiue reus, ſiue teſtis, ſi iterum examinatur, quid dicere debeatur euitet varietatem.*

4 *Teſtis uel reus debent affirmare, vel negare id, de quo veriſimiliter recordantur, non autem dicere ſe non recordari, alias reus poteſt torqueri, teſtis de falſo puniri.*

5 *Obliuio ueriſimiliter cadit ratione diei, non menſis uel anni, & in quibus alijs cadat.*

6 *Teſtis*

6 *Teſtis deponens primo ſcire, poſtea neſcire id, de quo veriſimiliter poterat habere memoriam, quia fuit præſens puniri poteſt de falſo.*

7 *Teſtis deponens aliquid factum a decem annis citra debent opponere copulam. Et ſi vero dubitat an ſit tantum tempus, debet apponere particulam Vel circa.*

8 *Teſtis uolens deponere, quod omnes interuenerunt, debet apponere uniuerſalem, omnes non autem indefinitè loqui.*

9 *Reus innocens debet audacter reſpondere, non autem timidè.*

10 *Reſponſurus quod aliquis ſcit, debet deponere non ſolùm quod præſens fuit, ſed quod aures attentas habebat ad id, ſecus ſi deponat de ſcientia propria, quia ſufficit, ut dicat, quod erat præſens.*

11 *Notarius ſcribens actum talibus præſentibus, non incidit in falſum ſi illi dicant nihil ſcire ſecus in ſecundis notarijs qui ſubſcripſerint ſe teſtamento ex forma ſtatuti Mediolani, ſi dicerent, nil ſcire.*

12 *Teſtis interrogatus non debet reſpondere nimis animosè, ſed animo quieto, nec etiam nimis cito, vel nimis tardè.*

13 *Reſpondens primo ſcire, poſtea neſcire, uel primo quod credit, poſtea quod non credit, an incidat in falſum?*

14 *Teſti, vel reo deponenti iterum idem in effectu per diuerſa uerba magis creditur.*

15 *Reſpondens uidiſſe de nocte, debet reſpondere uidiſſe addita ratione, vt quia Luna lucebat, & clariorem rationem addere, quando de qualitate hominis reſponderet.*

16 *Mitius agitur cum confeſſo, quam conuicto, imò interdum confeſſus præmio afficitur.*

17 *Reſpondens reus non debet reſpondere, an ſit culpabilis, uel ne, ſed tantum ſuper facto.*

18 *Aduocatus ſalua conſcientia, non poteſt inſtruere reum ad tacendum ueritatem, etiam vbi ingeritur pœna ſanguinis. nedum in alijs cauſis.*

19 *Aduocatus tenetur perſuadere clienti, ut reſtituat quod indebitè tenet ſine ſcandalo tamen, vt opera confeſſoris.*

20 *Aduocati in quibus dignè officium ſuum exercent, & in quibus indignè.*

21 *Aduocatus poteſt per ſubterfugia decipere aliũ aduocatum, quando aduerſarius fouet iniuſtam cauſam.*

22 *Aduocatus non poteſt clientem inſtruere in falſis probationibus, aut falſo iuramento, etiam quod aduerſarius foueat iniuſtam cauſam.*

SVPRA dictum eſt de modo interrogandi, nunc quæro quis ſit modus in reſpondendo? quod a me fit, non vt in-
1 ſtruam ad dicendum † mendacium, ſed ad veritatem exprimendam, quod eſt omnino permiſſum, ſecundùm Bal. in l. 3. §. 1. in 2. lectu. ff. de teſtibus. Fel. in capitu. præterea, columna vlti. de teſtibus cog. & in cap. licet cauſam, char. 5. col. fin. in fin. de prob. Oria. in c. qm̃ contra de probat. in verbo, teſtium; col. 3. in prin. & Bal. in l. fin. col. pen. C. ſi ex falſ. inſtr. Et non tãtùm permiſſum, imò elaborandum eſt, vt nulla arte verborum offuſcetur, & opprimatur, l. 2. C. de æd. & c. indicantem, 30. q. 5. cum ſimilibus. Et facit quod dicta teſtium ſunt adiuuanda, vt habetur in c. cum tu. de teſtibus. Faciuntq; infinita, quæ dicuntur ad fauorem veritatis, iuxta l. fin. in fin. ff. de probat. congeſta per Calcan. conſi. 1. col. 1. & Dec. in c. quoniam contra, col. 2. de probat. Dico igi-
2 tur, † quod tu, qui vis cautè, reſpondere, vbi velis fateri verum, ſed qualificatè, quia re vera ſit qualificatum, non debes ſimpliciter fateri cũ qualitate, quia hoc modo ſcinderetur confeſſio, & qualitas non tibi prodeſſet, ſed debes primo negare, poſtea dicere. Et id feci, feci hoc, & illo modo, quia tũc euitas d. Bar. in l. Aurelius, §. idem quæſijt. ff. de lib. legat. Et hanc practicam oſtendit Ang. in gl. comparuerunt inquiſiti; & partim negant, & partim confitentur, col. 1. 2. & dicam infra in materia confeſſionis. Vel etiam potes in primis confiteri, addendo circa qualitatem. Nec aliter, nec alio modo confiteor, ſecundum gloſſ. & Bal. explicitè, in d. l. ſi quidem, & Iaſ. in §. item ſi quis. column. 4. Inſtitut. de actio. An tamen teneatur admittere iudex tales reſpõſiones, maximè ſtante ſtatuto, quod ſimpliciter ſit reſpondendum inquiſitioni, vide in l. prima, in prin. ff. de vulg. & pupill. maximè per Aret. & Soc. & in l. 1. §. ſi quis ſimpliciter, ff. de verb. oblig. maximè per Alexan & dicam infra in materia confeſſionis. Item

ubi

3 †vbi fuit reus, vel teſtis ſemel examinatus
& iterum examinetur ſuper eadem re, quia
memoria eſt labilis, faciat vt ſibi legatur di
ctum ſuum, antequam reſpondeat & vtcū-
que ſe res habeat, dēt apponere hec verba.
Quòd deponit, prout nunc ſibi v. f. & ſi ap
paruerit aliter dixiſſe in primo examine ex
nunc corrigit hoc ſecundùm dictum, & re-
digit ad primum cum eo t̄pe melius recor
daretur. ſecundùm Bart. in l. eos. uerſ. quæ-
ro pro declaratione. ff. de fal. & Alex. in cōſ.
56. col. 2. uol. 2. ſic euitat uarietatem. Item
ubi ueriſimiliter recordãtur rei, uel teſtes,
4 non debent dicere, ut multi faciunt, † ꝙ
non recordantur ſed ſimpliciter debent di-
cere affirmatiuè uel negaiue id, de quo re-
cordantur quia qui dicit non recordari, et
ueriſimiliter recordatur, ſi ſit reus, & men-
daciū dixerit, torquetur, ſi teſtis punitur de
falſo. Bal. in l. presbyteri, C. de epiſc. & cler.
Doct. & maximè Iaſ. in l. præſcriptione, C.
ſi contra ius, uel util publ. Bald. in l. uerba,
C. de adult. & Barbat. in rub. de fide inſtru.
col. 13. Bal. in l. ea quæ. in fi. in 3. columm. C.
quo modo, & quando iudex, & in l. ſi præ-
5 ſid ad fin. C. de dona ante nup. Et † ideo eſ-
ſet uidendum, quæ ſint ea, in quibus ueri-
ſimiliter cadit obliuio. ad quod in primis
uide Bal. in l. presbyteri. ubi dicit quòd præ
ciſè diei facilis eſt obliuio. & Barba. in con-
ſi. 39. char. 76. colum. 2. in fin. & princip. ſe-
quen. uolum. 1. Vbi aliter dicit, quò ad mē-
ſem, & annum, & ut ibi, & in genere quan-
do cadat obliuio. uide gl. & Doct. in l. 1. C.
de ſer. fug. & in l. ſi res obligata, ff. de leg. 1.
6 Et ideo depoſuit †primò neſcire, poſtea ſci
re, id ꝙ ueriſimiliter habebat in memo-
ria, quia erat factum præteritum, cui erat
præſens, puniri poterit de falſo. Ita Aret. in
7 ſuo vulgato cōſi. 71. colum. 2. Item † ſi te-
ſtis uel reus vult deponere ꝙ decem annis
citra quid factum eſt, debet dicere ab annis
decem, & circa, cū copula. Et ut per Bart. in
l. Celſus colum. penul. & fina. ff. de uſucap.
Eodem modo vbi quis dubitat, an ſit tan-
tum tempus, plus de, aut minus, addat tem
pori dictionem. Vel circa, quia excuſabitur
à falſo. Raph. Comenſ. conſ. 91. ubi vide.
8 Teſtis etiam † ſi uult deponere quòd om-
nes interuenerunt nō ſufficit ꝙ indefinitè
loquatur ꝙ interuenerunt, niſi dicat, Om-
nes. vt habetur, maximè per Iaſ. in l. non
hoc. C. vnde legit. & in cap. in præſentia. de
9 probat. Reus etiã, ubi eſt innocens, † auda-
cter reſpondere debet, non autem modo
quo uideatur timere, nè incidat in ſuſpicio-
nem per text. & ibi Bart. in l. de minore, §.
plurimum. millies allegatum. Itē quando
10 †quis interrogatur, an alter aliquid ſciat,
ſi intendit dicere eum ſcire, non ſufficit, ſi
narret quòd erat præſens, uel ꝙ ſcit, quia
præſens erat. ſed debet expreſsè dicere, ꝙ
illud audiuit, uel intellexit, quia præſtabat
aures attentas, vel dicat aliud ſignum aper-
tum, per quòd inferatur eum illud ſcire.
Nam ex hoc quòd quis ſit præſens, non ſe-
quitur ergo intellexit Barto. in l. 1. ff. de au-
ctorit. tutor, §. fina. & hoc niſi ille, qui lo-
quitur, vellet deponere de intelligētia pro-
pria, quia ſufficit ꝙ dicat ſe præſentem fuiſ-
ſe, vt per Bar. ibi, & Iaſ. ut paucis agam, in l.
11 1. §. voluntate, ff. de ſol. matr. Et ideo † licèt
notarius dicat, actum præſentibus talibus
& illi aſſerant nihil ſcire, non incidet in fal-
ſum notarius Tamen vide ibi Iaſ. qui alle-
gat hoc in caſu deciſionem in oppoſitum,
benè notarius ipſe, qui atteſtatus eſſet de
præſentia, non poſſet ſe excuſare quin in-
tellexiſſet. Quod facit ad ſecundos nota-
rios. qui in teſtamentis, iuxtà ſtatutum
noſtrum ſe ſubſcribunt in eis, & atteſtan-
tur ꝙ fuerunt præſentes. nam eſt idem
ac ſi dixiſſent, & intelligētes & ſic non poſ
ſunt poſtea aliter dicere. Et vide etiam ad
hæc Alexand. conſi. 34. column. 3. uolum. 3.
Oſia. in cap. quoniam contra de probatio.
in 6. colum poſt uerſicul. iuxtà pręmiſſa. in
ſequenti quæſtione Dec. conſ. 100. column.
4. verſic. 13. & Alexand. conſi. 70. column. 7.
& conſil. 73. uolum. 2. Et quia dixi, ꝙ reus
innocens non debet loqui timide, ſed au-
dacter, nè incidat in ſuſpicionem, Adde ꝙ
12 †teſtis non debet etiam nimium, animosè
loqui, ſed animo quieto. Et ita ut non
oſtendat affectionem deponendi, prout fa
cit, alter redditur ſuſpectus. Socin. conſil.
129. col. 4. circa fin. & in 3. uolumn. conſil.
28. column. 3. & Dec. in d. conſi. 100. chart.
penul. colu. 2. ad fin & ibi colum. 5. uerſicul.
2. iſte teſtis dicit quòd in repetitione ſine
timore debet dicere adiungendo aliquid
dicto ſuo. & adde ꝙ nec debet reſpondere

nimis

nimis cito, nec nimis tardè, aliter efficitur
ſuſpectus. Felin. in ca. cum cauſam. col. 12.
in fina. de teſti. Alex. in l. 1. in fin. penultimæ
13 apoſtil. ff. de falſ. Et † an ille qui prius dixit
ſcire, uel neſcire, poſſit poſtea reſpōdere q
credit uel non credit, & an incurrat in falſum?
Vide Aret. conſ. 44. col. fin. Alex conſi.
44. col. 3. uol. 2. & Fel. in c. propoſuiſti. colu.
4. & ſequ. de probatio. Item reus uel teſtis
14 † quando iam examinatus fuit, uel depoſuit,
non timeat idem in affectu reſpondere,
etiā per diuerſa uerba imò magis ei creditur
cum id facit. argu. l. 3. §. 1. ff. de teſt. &
eſt text. in l. qui ſententiam. C. de pœn. Soccin.
conſ. 254. col. 1. uerſ. capio primum Iaſ.
in l. 2. de ſecun. tab. uerſ. 2. eſt doctrina Bald.
15 Item caueat reus, uel † teſtis ſi interrogetur
an quid uiderit noctis tempore, nec temerè
reſpondeat, Vidiſſe. nulla addit ratione, qa
noctu non uidemus, niſi Luna luceat, uel
lumen accenſum ſit, unde efficeretur ſuſpectus,
gl. in l. ſi cum exceptione. & ibi Bald. &
Doc. in §. in hac, ff. quod met. cau. in l. ſi non
minorē. C. de tranſact. & in l. ſi non ſpeciali.
C. de teſt. Imò etiam quando Luna lucet,
non tamen eſt ita clarū ſicuti de die. Quod
patet, & eſt gl. inſti. de lega. in §. noſtra aūt
conſtitutio. in uerbo lucubratione. Habet
enim Luna radios lugubares, Sol uerò claros,
ut ibi in d. gl. Et ideo quando tractaretur
an uiderit, etiam quòd Luna luceret,
qualitatem alicuius hominis, an eſſet pallidus
uel rubeus, & an haberet caligas unius
uel alterius coloris, quòd fit maximè quando
non fuit cognitus homo, ut per hæc ſigna
deueniatur in eius cognitionem, ſi diceret,
uidiſſe, quia Luna lucebat, eſſet ual-
16 de ſuſpectu. Item melius eſt † q reus ſpontè
fateatur delictum, quando uidet q omnino
probabitur, quàm expectare ſe cōuinci,
quia mitius agitur cum confeſſo, quàm
conuicto. ſecundum. Abb. & Mod. in capit.
at ſi clerici. de iud & interdum afficitur præmio,
ut in d. l. inquiſiuis. in fi. C. ad l. Iul. maieſt.
& in capit. non dicatis. 12. q. 2. & l. non
omnes, §. fi. ff. de re mil. & per Bart. in l. 1. §.
cum quis latrones, ff. de quæſt. intelligo tamen
quando confeſſus ſpontè venit ad iudicium.
Ita loquitur tex. in d. cap. at ſi clerici.
in prin. & glo. in cap. de hoc. de ſimon. &
ita loquitur Doctor. Sed adhuc tamen hos
eſſet habendum in maxima conſideratione,
qn nulla penitus ſuſſūt indicia aduerſus
eum, iuxtà no. per Are. in ca. cum dilect.
17 col. pen. vlt. de accuſat. Scias ēt † non oportere
reum in ſua reſponſione dicere an ſit
culpabilis, uel non, quia hoc pertinet ad iudicem,
ſed dēt reſpondere ſuper facto an fecerit,
uel nō vt not. Bart. in l. 1. §. accuſ. in fi.
per illum text ff. ad Turp. & Alex conſ. 116.
18 col. 1. in fi. vol. 3. Ex iuxtà prædicta † quæro
an quando ingeritur pœna ſanguinis, poſſit
aduocatus, vel cauſidicus inſtruere reū ad
tacendam ueritatem, ſalua conſcientia? Et
vr poſſe per no. per Bar. in l. 1. ff. de bo. cor.
qui ſibi mor. conſciuer. Tamē aliter tenēt
Docto. in c. 1. de teſt. cog. ut ibi per Abb. &
ita ſanctus Thomas in ſecunda ſecundæ
quæſt. 69. art. 1. & per eundem in eadē quæſtio,
art. 2 & ideo Bar. in l. relegati, ff. de pē.
in uerſ vlt. nota, dicit Theologos affirmare
q etiam damnatus ad mortem fugiens
peccat. Et ſi peccatum eſt in eo qui uitam
propriam tuetur, quis dubitaret de aduocato,
& cauſidico, qui, ut lucremur quid minimi,
& non alia rōne inſtruunt ad mentiendum?
Et uide etiam vltra Doct. in d. c.
1. Alber. in dict. ſuo, in uerbo, mendacium.
& glo. 13. diſt in ſumma. Et non ſolùm quò
ad Deum, ſed etiam quò ad mundum in
omni materia, ubi aduocatus uidet diētem
ſuū fouere iniuſta cauſam, non debet eum
19 docere, ut veritatem taceat: † imò dēt ei cōſilium
dare ut reſtituat, qđ indebitè tenet
ſine ſcandalo tamen, ſed opera alicuius cōfeſſoris,
aliter tenetur ipſe, ut eſt glo. in c. 1.
20 de confeſſ. in 6. Et ſi uis benè uidere † in qbus
aduocati dignè officium ſuum exerceant,
& in quibus indignè, uide Put. in ſuo
tract. ſynd. de exceſſibus aduocatorū. chart.
5. col. ulti. uerſ aduocati. Vltimò tamen in
21 col. 2. dicit, † q poteſt aduocatus per ſubterfugia
decipere alium aduocatū. Et dicit
ius feciſſe Moyſem 23. quæſt. 3. cap. Dominus
noſter. Quod uerum eſt, ſecundùm illam
glo. quando aduerſarius fouet cauſam
iniuſtam, ut etiam gloſ. in ca. cupientes,
in princ. in uerbo. malignantium. de elect.
in 6. & ponit Iaſ. in l. cum proponas. 2. C.
de pact. & in l. ſi rem inſpiciendā dedero,
ff de præſcrip. verb. Non tamen licet, etiam
22 † q aduerſarius foueat iniuſtam cau-
ſam

ſam, inſtruere quò ad falſas probationes, uel iuramentum falſum, ut per Iaſ. ubi ſupra, & Doct. in d. c. 1. de teſtibus cog.

Tit. de Confeſſis.

SVMMAE.

1 *Interrogatiis quæ contingant.*

2 *Confeſſio ſponte in iudicio facta, & non reuocata, ſufficit ad condemnandum, abſque ulla ratificatione,*

3 *Confeſſo datur dilatio ad ſe defendendum.*

4 *Confeſſioni non ſemper eſt adhibenda fides.*

5 *Confeſſio debet eſſe cum perſeuerantia.*

6 *Confeſſo dari debet dilatio ad ſe defendendum, ita demum ſi petat*

7 *Iudex poteſt etiam, nemine petente, reum defendere, ante confeſſionem tamen.*

8 *Confeſſio notorium inducit.*

9 *Confeſſus, etiam ſi non petiterit dilationem, non tamen ſtatim morti tradendus eſt a iudice: ſed interpoſito aliquo interuallo. ut cognoſcatur perſeuerantia.*

10 *Confeſſo Iudex omnino dare debet dilationem ad ſe defendendum, etiam non petenti.*

11 *Confeſſo ex quadam leuitate, & maximè nõ præcedentibus indicijs, iudex dare debet dilationẽ etiam ſi non petatur.*

12 *Defenſio reis debet regulariter quæri a iudice, & ſuppleri etiam in facto, & non ſolùm ante publicationem proceſſus, ſed etiam poſt, & poſt cõcluſionem in cauſa.*

13 *Confeſſio etiam ueriſimilis requirit perſeuerantiam, & dilationem dari a iudice.*

14 *Confeſſis ſponte ex conſuetudine, quæ ubique eſt dari debet defenſio. Mediolani uerò ex ſtatuto.*

15 *Defenſio a iudice quæri non debet, etiam parte non petente, ubi tractaretur de ſeruanda; uel non ſeruanda aliqua ſolemnitate.*

16 *Copia indiciorum ante quæſtiones dari non debet parte non petente.*

17 *Condemnari quando quis poſſit, non data defenſione.*

18 *Condemnatio quando quis poſſit, ſequi non data defenſione petita.*

19 *Confeſſio ſpontanea ſine ratificatione, tunc ad condemnationem ſufficit, quando delicto conſtat.*

20 *Confeſſio ſpontanea qualificata non ſufficit ad cõdemnandum quem ad mortem.*

21 *Præſumptiones etiam uehementes non ſufficiũt ad condemnationem mortis.*

22 *Confeſſus ſe occidiſſe, ſed defendendo, uel occidiſſe non animo occidendi, idem uidetur dicere.*

23 *Confeſſus furtum, ſed addens ſe accepiſſe, quia crederet dominum permiſſurum, an habeatur pro negante?*

24 *Confeſſio qualificata, ea qualitate, quæ tendit ad uariationem ſeu diminutionem delicti, qualiter noceat.*

25 *Reſpondens ſe non occidiſſe aliquem, & quòd ſi fecit, fecit ad ſui defenſionem, habetur pro merè negante.*

26 *Confeſſus cum qualitate addita clauſula, non aliter, nec alio modo, niſi acceptetur qualitas habetur pro negante.*

27 *Confeſſus qualificatè ad eruendum ueritatem poteſt torqueri.*

28 *Tortura purgantur non ſolùm indicia, ſed etiam uere probationes.*

39 *Torqueri poteſt quis cum proteſtatione, quòd propter hoc non fiat præiuditium uolentis præſumptionibus.*

30 *Confeſſi reſponſio dicentis, ſe feciſſe homicidium ad ſui defenſionem; admittitur etiam ſtante ſtatuto, quòd ſimpliciter reſpondeat.*

31 *Confeſſio ſimpliciter poteſt ex interuallo ſe excuſare, & dicere quòd fecit ad ſui defenſionem, niſi ueniat contra iuramentum ſuum.*

32 *Iuramento ſuo quando quis dicatur contrauenire.*

33 *Periurus repellitur a ſe defendendo, & quomodo intelligatur.*

34 *Confeſſus licèt poſſit ſe excuſare ex interuallo, nõ tamen poteſt ea excuſatione, quæ perimat confeſſionem.*

35 *Confeſſus quando non poteſt ſe excuſare, poteſt errorem ſuum corrigere.*

36 *Confeſſio negantis feciſſe homicidium, ſed incontinenti dicentis, Si tamen feci, id feci ad meam defenſionem, admittitur diſtinctè.*

37 *Reus qui primò negauit, ubi uidet ſe conuinci poteſt dicere feciſſe ad ſui defenſionem, & admittitur talis reſponſio.*

38 *Condemnari non poteſt quis non formata inquiſitione, uel accuſatione, etiam ſi crimen ſit notorium.*

39 Capi

80 *Quæſtio iuris non debet eſſe in arbitrio iudicis, ſed quæſtio facti.*
81 *Confeſsio ſimplex, an non tantum ad principale, ſed etiam ad qualitates referatur.*
82 *Confeſsio eſt melior probatio alijs probationibus.*
83 *Inſpectio rei eſt probatio non minor confeſsione.*
84 *Confeſsionis materia remiſsiuè.*
85 *Confeſsio præſumptiuè reſultans magis ad torquendum, quam ad damnandum ſufficit.*

1 QVIA † interrogati reſpondendo
interdum confitentur, interdum
negantes conuincuntur, & inter-
dum indicijs grauantur, & ꝓ
tormenta confitentur. Ideo dicam primò
de confeſſis verè, ſecundò de conuictio,
tertiò, de indicijs, & tortura. & quia nihil
horum aliquando euenit, ut quando ne-
gant, & non conuincuntur. imò ſuam inno
centiam oſtendunt, ideo ponam etiā mo-
dum, quo rei innocentes potuerūt ſe defen
dere. ſubijciendo rubricam de defenſionib.
reorum, & ſucceſſiuè uſque ad finem perſe-
quar ſeparatim materiam. Capio igitur ca-
2 put cōfeſſionis. Et primo † quæro an con-
feſſio ſponte facta in iudicio abſque alia ra
tificatione ſit ſufficiens ad condemnandū?
& videtur eſſe, l. qui ſententiam, C. de pœn.
cum ſi. & ita ſentiunt Doct. in l. 2. C. de cuſt.
reo. maximè Bald. in l. ſi quis in hoc genus.
C. de epiſ. & cle. ſed Hippo. in ſing ſuo. 329.
poſt Comen. conſil. 138. dicit contrarium
pro veritate habēda, Aduerte ad dicta Sal.
in dicta l. 2. qui latè diſputat articulū, & in
effectu concludit, quod non requiritur alia
confeſſio, nec alia expreſſa ratificatio, ſed
ſufficit perſeuerantia imò vult quod ſit ne-
ceſſaria non improbando, nec reuocando
confeſſionem, & propterea totum mundū
ſeruare, vt tali confeſſo non detur illico ſup
3 plicium, † ſed dilatio ad ſe defendendum:
quia multa defenſiones, etiam confeſſo,
competere poſſunt, vt patet in l. 1. §. ſi quis
vltro, ff. de quæſt. in ſeruo qui cō feſſus fue-
rat, ut tandem ſe eximeret a ſæuitia domi-
ni, & patet ex dictis per Arc. in cap. cum di-
lecti, in penultima, & ultima colu. extra de
accuſa. & fundamentum Sal. eſt in dicto §.
4 ſi quis vltro, dum † dicit non ſemper con-
feſſioni eſſe fidem adhibendam. Nonnun-
quā enim, aut metu, aut aliqua alia de cau-
ſa contra ſe confitentur. & dum dicit, per-
ſeuerante falſa demōſtratione damnaſti. in
5 eis verbis vult rex ꝙ † confeſſio debuit per-
ſeuerare, & durare. Et ita ēt latè Put. in tra-
ctat. ſynd. in char. 93. col. 1. verſi. nūc viden-
dum eſt de confeſſione. Ita ēt tenet in effe-
ctu. Brun. in tractat. torturæ, char. 11. 12. &
clarè probatur in l. 3. §. ſi ad diem, ff. de re
mil. & in l. vnius facinori, §. cognitiurum, ff.
de quæſtio. & per omnes Doctor. dicentes,
ꝙ debet dari defenſio ante condemnatio-
nem, ut Gandi. in tit. de defenſio. a reo faci.
col. ultima, Cœpol. conſ. 33. col. ult. in fi. Hip
pol. in d. l. unius, §. cognitium per Put. in eo
dem tractat. char. 25. colum. vlt. verſi. quæ-
ro an poteſtas, & alibi ſæpe. Sed difficultas
6 eſt † an dicat, ut perſeuerare eo ipſo quod
non petit dilationem ſibi dari, an etiam re-
quiratur, ut detur, & nihil fecerit, & an da-
ri debeat, licèt nō petita? Bal. in l. nouerint,
C. de infra cert. tem. crim. quæſt. tenet, de-
bere peti. & refert, & ſequitur Ang. in trac.
ſuo, in glo qui iudex ſtatuit terminum, ad
eorum defenſiones, & pro hac parte eſt op
timus text. in dicto §. cognitium, in verbo,
poſtulante reo. Contrarium tenet Hippol.
in dicto §. cognitium, vbi dicit, ꝙ etiam iu-
dex debet dare defenſionem, nemine pe-
tente, & amplius tenet Put. ubi ſupra char
ta 25. ꝙ ſi hoc omittit, tenetur in ſindicatu.
Facit l. & ſi non defendantur, ff. de pœ. Bre-
uiter concludo in hac quæſtione, ꝙ iudex
poſt confeſſionem. tenetur dare licentiam,
ſed parte petente. Sic Gand. ubi ſupra. ſi il-
lum bene uides. ſic Bald. in d. l. nouerint, &
Ang. vbi ſupra. ſic Cæpol. in dicto conſilio
7 33. columna vltima. Et licet iudex † poſſit,
etiam nemine petente, defendere, ut Bar.
in l. & ſi non defendantur, ff. de pœnis, &
in l. 4. §. hoc autem iudicium, ff. de damn.
infe. & in d. l. 1. § ſi quis vltro. & in quæſtio-
ne incip. iudex maleficiorum, columna pe-
nultima, & ult. Homod. in conſ. 244. colu. 6.
& fin. quidquid dicat conſ. 46. col. 3. & ſeq.
per Arc. in cap. conſtitutus, el ſecondo in 4.
notab. de teſtibus, gl. fin. & Ibi Bar. column.
2. in 2. lectu in verſiculo gloſſ. inducit hanc
legem, C. de æden. et alibi ſæpe. Ac etiam

debeat nemine etiam petente hoc facere, d.l. & ſi non defendantur, quæ eſt inevitabilis, Bar. in l. fi. ff. de ferijs. col. 3. uerſ. rein tro gl. & conſi. 100. incip. à domino Ci. col. 3. in princ. & Aret. omnino conſ. 247. col. 3. uerſ. illud autem eſt indubitatum. Cæpol. cautela 108. incip. quod dimittatur in criminalibus, & cautela 352. incip. quod in cã criminali. & Bar. conſi. 107. uiſis omnibus ſtatutis. col. 1. & in l. peu. §. ad crimen, ff. de publ. iud. colum. 3. uerſi. ſed primo quæro. & alibi ſæpe. Attamen hæc intelligo ut procedant donec reus ſit confeſſus. Nam poſt confeſſionem tanquam notoriè de maleficio conſtet uidetur abſurdum dilationẽ da-
8 ri reo non petente. Quòd autem † notorium inducatur eſt tex. in c. fi. de cohabi. clerie. & mulier. & in l. generaliter, C. de nõ numera. pec. Alex. in conſi. 19. in 3. col. uol. 7. & per Bal. in l. à præcedente, C. de dila. qui amplius uult acratione, quòd confeſſio notorium inducat, &, reo etiam poſtulante, denegari debere, quod tamen iudico abſurdiſſimum. & tunc quando non petitur inducitur quædam perſeuerantia quæ omnino requiritur antequam damnetur, iuxta
9 dicta Salic. in d.l. 2. Eſt uerum † quòd iudex in hoc debet eſſe circunſpectus, ut eo etiam caſu non ſtatim faciat reum mori, ſed dato aliquo interuallo, & prædicta ei facultate, uel eius defenſoribus, ut poſſint eius innocentiam allegare & petere ſi quid uoluerint, aliter uerè non diceretur, ꝙ non eſſet petita dilatio, & conſequenter quòd eſſet perſeueratum. Et hæc ubi confeſſus
10 eſt reus. † Ceterùm ſi tantummodo eſſet conuictus tunc ſine dubio, arbitrarer peſſime facere iudicem qui non daret reo dilationem ad ſe defendendũ, quia ſi tanta diſputatio fit in confeſſo, clariſſimum redditur in cõuicto, ut teneatur etiam parte nõ petente. & conſequentia ſine allegatione patet. non obſtat, §. cogniturum. & quòd dicit Gand. ubi ſupra, in tit. de defun. in fin. quia non negant quin etiam debeat ex officio dare. & hæc uidetur mens communi-
11 ter doctorum. Vbi tamen † iudex uideret reum fuiſſe confeſſum leuiter crimen, & maximè ſine indicijs, uel aliter ſuſpicaretur aduerſus confeſsionem illam malè faceret, ſi non daret dilationem, etiam reo non petente, & eò tunc iudicarem eum teneri in ſyndicatu. Et ita defenditur Put. ubi ſupra char. 25. & alij in d. §. cogniturum ita ſecũdùm prædicta intellige Bar. in l. 1. § diuus, Seuerus, ff. de quæſt. dum uult ut in ſponte confeſsio nõ requiratur perſeuerantia, q̃a intelligitur de expreſſa. & ut ſupra declara-
12 ui. Et ita ex prædictis habes † ꝙ regulariter iudex ex officio poteſt, & debet quærere defenſionem reorum, & hoc ſine dubio q̃n uidet reum indefenſum, iuxtà l. acta, §. fi. ff. de re. iu. quæ eſt tex. ad hoc qui cauillari nõ põt in d.l. & ſi non defendantur. quæ præciſè in hoc caſu loquitur. & eodem modo q̃n defenditur, & habet cauſidicos, & aduocatos, & tñ iudex cognoſcit, quod illi aliqua in re deſunt, & quod aliquid eſt faciendum ad ueritatem eruendam poterit, & debebit hoc facere ẽt per examen teſtium, ſic ſupplendo ẽt in facto aduocatis iuxta l. 1. C. ut quæ deſunt aduoca. iud. ſupp. ut per Bar. in l pleriſque locis ubi ſupra. Homod. in d. conſ. 244. & col. 6. & alios ſupra allegatos. ꝙ etiam probatur in præcedenti concluſione, arguendo de toto ad partem, l. ſi de tota, ff. de rei uend. & non ſolum poteſt, & debet ante publicationem, ſed ẽt poſt, & poſt ẽt concluſionem in cauſa, ut per Bar. in d. §. ſi quis ultro. & Aret. in d. conſi. 247. column. 3. ubi uide, & ubi ſupra. Si tamen
13 ſit confeſſus, † & confeſsio ſit uериſimilis, tunc requiritur perſeuerantia, quæ ſit per dilationem ſi petatur, uel etiam ſi non petatur per tantum interuallum, quòd reus uel eius agentes potuerint illam petere, aliter ſi non eſſet uериſimilis confeſsio maleſaceret, iudex ſi non daret a ſeipſo dila-
14 tionem, ut dixi. Eſt uerum † ſi adeſſet conſuetudo dandi defenſionem etiam confeſſis ſpontè, licet non petentibus quòd eo caſu aliter eſſet. ſicut etiam ſi adeſſet ſtatutũ, prout, & conſuetudinem, & ſtatutum habemus in hac ciuitate, & eo caſu non eſſet neceſſe illam petere, ut unicuique patet, et explicat Angel. Aret. in d. gloſ. ubi ſupra poſt Bald. in d.l. nouerint. C. ut intra cert. temp. Et ꝙ adſit hæc conſuetudo ubique ultra Salic. etiam Ang. Aret. ubi ſupra idem
15 atteſtantur. Et prædicta † quòd iudex poteſt, et debet omni in caſu, præter quàm in confeſſo, cuius tamen confeſſio non eſſet

ea

eo modo, quo dictũ eſt ſupra, quærere defenſionem. etiam parte non petente, & ſupplere etiam in facto in ijs, quæ deſunt aduocatis, non procedunt, vbi tractaretur de ſeruanda uel non ſeruanda aliqua ſolennitate, cuius obſeruatio ẽt defenſionem con
16 cerneret, † vt in danda copia iudiciorum ante quæſtiones, iuxta nota. in l. cuſtodias. ff. de pub. iud. & per Bar. in l. fin. in pen. quæſt. ff. de quæſt. & alibi ſæpe. Sed tñ non vr̃ danda ſine partis petitione. ita Put. in trac. ſyn. char. 88. col. 2. verſ. cum iudex. Et latè hanc concluſionem habes ex tex. in c. qualiter, & qñ el ſecondo. in §. debet, iunctis notatis ibi per Are. col. 2. verſ. ſed dubitatur. & ita clarè vult Abb. in c. cum in contemplatione. uerſic. nunquid. de reg. iu. & Gand. ita clarè ſentit in ti. de quæſtio. & torm. col. 5. uerſi. ſed quid erit de quæſtione de facto quæ quotidie occurrit. & Ang. in verbo fama publica. ch. 3. verſicu. Item aduertas. & Doct. communiter in c. grauis, de depoſ. & ubiq;, & dicam etiam infra, in materia torturæ. Et cir-
17 ca prædicta etiam eſſent uidendi caſus † in quibus ſine defenſione quis damnari põt, ut quando renunciatum eſt defenſioni, uel repertus eſt in fragranti crimine. Quos uide ultra Angel. Are. ubi ſupra, p Iaſ. ff. de pact. in l. quod in ſuum hæredem & quando eſt notorium delictum quòd eo tunc de negari poſſit, uide Claud. in l. aut uim. colũ
18 nia, ff. de iuſti. & iure. Et † an, & quando poſſit ſequi condemnatio, etiam non data defenſione petita, uide Felin. in ca. cum dilecti. de accuſat. col. 3. & ſeq. Nat. in repetit. clem. ſæpe. in §. non ſic. colu. 6. de uerbo. ſignific. & Hipp. in d. unius, §. cognitum. col. 12. ff. de quæſt. & dicam infra in mate-
19 ria defenſionis. Prędictam cõcluſionẽ, † q̃ ſola confeſſio ſponte facta in iudicio ſufficiat ſine ratificatione expreſſa, intelligo, ubi tamen conſtet de delicto ſecũdùm Bald. in auth. ſed nouo iure. C. de fur. Angel. in l. 1. C. de cõfeſ. &, ut latiſſimè dixi ſupra, ſub prima rubrica, de delicto. Secundo intelli- ge, ubi ſit ſimplex, & pura, ſecus ſi qualificata quia dixerit, Occidi, ſed feci ad mei defenſionem, quia tunc, & ſi ſcindantur, & poſſit acceptari in parte, & in parte non propter præſumptionem iuris contra confitentem reſultãtem, iuxta l. 1. C. de ſic. & l. ſi nõ conuitij. C. de iniu. ſecundum d. Bar. In l. Aurelius, §. idem quæſiit, ff. de liber. lega. Quod dictum eſt communiter approbatum ſecundùm Iaſ. in l. ut uim. col. 3. ff. de iuſt. & iure. Alexan. in l. 1. §. ſi quis ſimpliciter. colum. 2. ff. de uerb. obli. & in l. non ſolum, §. ſciendum, ff. de ope. no. nunc. &
20 per eundẽ, & alios in mille locis ẽt † q̃ confeſſio eſſet facta ſub una oratione, ſcilicet, Interfeci, me defendendo. Attamen nõ poſſit imponi pœna mortis naturalis, ſecundum Abb. in c. auditis, extra, de præſcrip. & communiter Docto. & hæc ſciunt omnes. Tamen contra hoc dictum Abb. inſurgit Socci. uehementiſſimè in l. non utrique, ff. de exce. ex eo principaliter, & delictum ipſum probatur confeſſione, & licet poſtea reſultet præſumptio iuris, quæ tollat qualitatem, allegatum tñ nihil eſt, quare ad mortem nõ debeat ille damnari. per d. l. 1. C. de ſicar. & in effectu in eandem opin eodem. fundamento inclinat Felin. in d. c. auditis. Quod tamen fundamentum nihil relouat, quia confeſſio eſt cum qualitate, cuius natura eſt ut in totum acceptetur, Verùm p̃ſumptio d. l. 1. facit q̃ habeatur p confeſſione ſimplici, quæ tamen non eſt in rei, ueritate, & conſequenter uerè per confeſſionem nitidam non probatur delictum, ſed per confeſſionem, quæ præſumitur ſimplex, & non eſt, atq; ita ſumus non in d. l. 2. C. de ſicar. ſed in d. Innoc. in cap. quia ue-
21 riſimile. de præſump. † q̃ nemo ex præſumptionibus etiam uehementibus damnatur ad mortem. Et ita inuenio reſpondere Claudia. in repetit. l. ut uim, ff. de iuſt. & iur. col. 27. & ſeq. ubi uide, & in dictis locis, & alibi ſæpæ apparet hoc dictum eſſe commune. Et non facio differentiam an
22 † reus dicat, Occidi, ſed defendendo. an dicat, Occidi, non animo occidendi, ut patet ad ſenſum, quia ſemper militat præſumptio iuris contra eum. Et hæc duo exempla à pari uult procedere Bar. in l. eum qui. in princ. colu. 2. uerſ. 2. ff. de iurciuran. Et ideo neſcio quid dicat Ang. conſ. 27. uerſic. de tertio dico. ubi mirabiliter, dicit quòd ſi confeſſio tendit ad omnem impunitatẽ, ut in primo exemplo, q̃ confeſſus damnari debet ſecus ſi tendat ad mutationem puta, ſi dicat qđ non animo occidendi id

fecit: ſed culpa, propter ludum orta rixa.
23 Sed pone † ꝙ reus qui arguitur furti fatea-
tur accepiſſe, credens tamen dominum per
miſſuru, an hoc caſu procedat dictum Bar.
in d.§.idem quæſiit.& Abbas vbi ſupra, di-
cit procedere: imò multo magis procedit,
vt colligitur ex dictis Soc. in d. l. non vtiq;.
in fine. Et ita tene. licèt idem Socin. l.1. co-
lum.5.ff. de vulg.& pupil. velit ꝙ habeatur
pro negante talis confeſſus, per ea quæ d.
Bartol.in l.inter omnes, §. recte, ff. de furt.
Verùm dum Socin. in d.l.1. colum.5. ponit
aliud exemplum in quo tali modo conf ſ-
ſus habetur pro negante, benè dicit, uideli-
cet qñ fatetur ꝙ extra territorium uel do-
minium portauit frumenta, ſed ſine licen-
tia, quia non ſumus in ijs, quæ ſui natura
ſint prohibita, iuxta declarationem Bar. in
l.dolum, C. de dol.& ita habes vnam decla-
rationem ad dictum Abb.& Bart.in c.audi-
tis.& in §.idem quęſiit. Aliam, & ſecundam
24 declarationem habes † qñ qualitas adiecta
confeſſioni non tendit ad omnimodam im
punitatem, ut ſit qñ dicit ſe feciſſe defendē
do, ſed tendit ad uariationem, ſiue diminu
tionem delicti, per conſi. allegatum, quam-
uis, ut dixi neſciam qua ratione illud dicat.
Tertiò declara dictum Abba. ubi ſola adeſt
confeſſio contra confeſſum. ita loquitur ip
ſe Abb & qui ſequuntur illud, quod perpe-
tuò tenementi. Et ideo, ſi cōtra confeſſum,
ēt adeſſet teſtes ſolus, nō procederet. & cer
tè Abb. dum loquitur ꝙ qñ conſtat aliter,
quàm per confeſſionem, non intelligit de
plena probatione, quia dictum ſuum ine-
ptum redderetur. Quia ſi ſola probatione
in totum damnatur. l. qui ſententiam. C. de
pię. Ergo multò magis cum prædicta confeſ
ſione, ſed loquitur quando adeſt ēt indiciū
de ipſo homicidio. Quartam declarationē
25 † habes quando reus incipit à confeſſione
ſicut exemplum datum eſt, ſecus ſi incipit
à negatione, Non occidi, ſed ſi feci id defen
dendo feci. Tunc enim reſponſio talis habe
tur pro mera negatiua. Ita glo. Bald.& Do-
ctor. in l.ſi quidem. C. de excep. per Ange in
glo. comparent inquiſiti, & patrem negāt.
col.2. Iaſ in l.ut vim. col.3. ff. de iuſtitia & iu-
re. in §. ſi quis poſt. §. actiones immediatè
Inſtitut. de act.& Hippol. in l.D. Antonius,
ff. de quæſt. & per Iaſ. in eod. §. item ſi quis.

26 Quintam habes declarationem † ut etiam
ꝙ reus incipiat à confeſſione, tamen habea
tur pro negante, niſi acceptetur prout pro
lata eſt quādo reus addidit clauſulā. Quod
non aliter, nec alio modo confitetur alle-
gat Bal. poſt gl. in d.l.ſi quidem. Hæc enim
clauſula habet vim remotionis ſenſus ab
actu. vt ibi per Bald. Anan. conſilio 77. circa
medium. Soc. conſilio 251. col.5. verſic. po-
ſtremò, & Dec. conſil. 61. Sextò, & vltimò
27 aduerte † ꝙ & ſi poſſit reus damnari ex tali
pręſumptione uehemēti, reſultante ex hac
confeſſione qualificata. tamē etiam iudex
poteſt eum torquere pro ueritate habēda.
Ita Bald. in l.1. C. de confeſ. col.11. Cland. in
d.l. vt vim. colum.33. verſicu.6.& vltimo, &
Otian. in c. quoniam contra. in uerbo, con-
28 feſſione de probat. Et quia, † vt plurimum,
perſeuerant torti, & tunc purgant non ſo-
lùm indicia, ſed etiam veras probationes, l.
edictum diui Auguſt. ff. de quæſt. & ibi Al-
ber. Ideo, nō uideo hanc practicam ſeruari.
29 Nec obſtat † quod poſſit fieri hæc tortura
cum proteſtatione ꝙ propter hoc non fiat
præiudicium violentis præſumptionib. exi
ſtentibus contra eum: iuxta conſil. Cœpol.
82. colum. antepenul. Quia hæc proteſtatio
operatur vbi interrogatio ſuper alia mate-
ria, quam ſuper ea, de qua conuictus eſt, ſi-
cut proteſtatio dicit. & dicere debet, aliter
nihil eſſet, vt per Cœpol. ubi ſupra. Eſſet
enim proteſtatio contraria facto, quæ nihil
valet, ut notatur in l. non ſolùm, §. morte,
ff. de ope. nou. nuncia. & in capit. cum M. de
30 conſtitut. Et ex prædictis apparet, † ſi quis
confitetur ſe feciſſe homicidium, ſed ad ſui
defenſionem, quòd hæc reſponſio admit-
titur. quæ concluſio procedit nō ſolùm de
iure communi, ſed etiam ſtante ſtatuto ꝙ
inquiſitioni, & accuſationi eſt ſimpliciter
reſpondendum. Et hanc concluſionem eſ-
ſe ueram oſtendit Arct. in l.1. in princip. ff.
de vulg. & pup. ſubſt. eſt materia quæ ibi po
nitur. & in l.1. §. ſi quis ſimpliciter, ff. de ver
bor. obl. Secunda eſt concluſio in hac mate
31 ria confeſſionis † ꝙ qñ reus fatetur ſimpli-
citer, poteſt poſtea ex interuallo confeſſio-
nem excuſare, & dicere, ꝙ fecit ad defenſio
nem ſuam, niſi tamen ueniret contra iura
mentum præſtitum per cap. cum dilecti de
accuſat. & ibi Felin. colum.1. uerſi. per iſtum
tex.

tex.& Iaſ.in d.l.vt vim,col.3. verſic.4. circa
prædicta.Alex.in conſ.1. viſo proceſſ.in vlt.
colum. 3. vol. Vbi tamen dicit ſe non affir-
mare, nec ponere pro conſtanti.Iaſ.tamen
in d.l.vt vim.tenet contrarium per dictum
Bar. in d.§. idem quæſiit. Sed errat: nam
ibi qualitas adiecta non prodeſt, quia non
probatur, ſed in caſu dicti ca.cum dilecti.&
doctorum ibi, preſupponitur quòd audiri
debeat probando ſuam excuſationem. Et
ita reſpondet etiam Claud.quem non vide
ram, alia adducens in d.l.vt vim colum.19.
vbi omnino vide. Vnde habet ex prędictis,
32 † ꝙ vbi veniret contra ſuum iuramentum
non audiret, puta, ſi iuraſſet dicere plenā,
& meram veritatem, nam quia verum eſt
dicere quod totam, & plenam veritatē nō
dixit, veniret contra ſuum iuramentum:&
ideo non audiretur. Ita probat tex.in d.ca.
cum dilecti.& ita expreſsè Aret.ibidem co-
lum.3.verſicu. retento autem intellectu.&
idem ſi iuraſſet ſe commiſiſſe factum illici-
tum, quia adhuc veniret contra iuramētū,
33 vt ibi per eum. Et ſi mireris, † ꝙ propter
periurium quis repellatur a ſe defendendo
contra c.dilecti.circa medium.de exceptio-
nibus vbi reus etiam periurus ſe defende-
re poteſt, quod etiam procedit in quolibet
criminis ſuſpecto.gl. in c.de his.& in c.1.de
accuſatio. tantò magis cum etiam actor ꝑ-
iurus agere poſſit, dummodo non ſit per-
iurus in illa cauſa, ut per Modernos in l. ſi
quis maior.C. de tranſactionibus.& per Fe
lin.in d.cap.cum dilecti. Reſpondeo vt per
Arc.in dicto cap.cum dilecti, colum.3.uerſ.
34 10.nota. Et aduerte ad duo, primò, † quia
etſi ex interuallo poſſit ſe excuſare, ea excu
ſatione, quę ſimul eſſe poſſit cum confeſ-
ſione: ita tamen quòd non ueniat contra
iuramentum: non tamen poteſt ſe excuſa-
re, ea excuſatione, quę perimat, & eneruet
confeſsionem, nulla in hoc habita conſide-
ratione iuramenti.tex.eſt in dicto cap.cum
dilecti. clarus ſicut Sol. Et ita dicunt om-
35 nes. Secundò aduerte, † quia licèt quis non
poſſit ſe excuſare, tamen poteſt corrigere
errorem ſuum, c.fin.de confeſſis, & l.error.
C.de iuris, & facti ignoran. Et hæc diuerſa
ſunt. vt notabiliter declarat Aret.in d.cap.
cum dilecti. in 11.notabili. & ſine his dua-
bus conſiderationibus potuiſſet interdum
36 decipi. Tertia eſt concluſio † quòd quan-
do reus negat, & incontinenti dicit, ſi ta-
men feci id, feci ad mei defenſionē, admit-
titur hęc reſponſio, prout etiam dixi ſupra
affirmando quòd habetur pro mera nega-
tiua. Et ita Bar.in l.cum de indebito. in prī.
ff.de probat.Iaſ.in l.1.colum.ult.C. de furt.
& licèt Gand. indiſtinguat. in tit.de defen-
ſio.a reo facien. in fi.ſicut ſupra dictum eſt
in pręcedenti concluſione, per d.c.cum dile
cti. Tamen communis eſt opinio in cōtra-
rium. Ita Socin.in l.nemo prohibetur, ff. de
excep.& Dec.in l nemo ex his. de reg.iuris.
37 Quarta, & ult. eſt concluſio † ſi reus primò
negat quod adhuc ubi uidet ſe conuinci,
poteſt dicere ꝙ ad defenſionem ſuam fe-
cit. Ita Feli.ubi uide, in c.paſtoralis, col.5.de
excep.& ad hoc faciunt multa allegata per
Iaſ.in l.quod te.col.13.& ſeq.ff.ſi cer.petat.
quia ex hoc ꝙ quis neget, & conuincatur
de mendacio, nō propterea prohibetur uti
alio remedio legis. quę concluſio probatur
in l.nemo ex his.de reg.iur.& in l.3.§.diuus
tamen, ff. de ſepul.uiol.Gandi.tñ non uult
hoc procedere, ubi excuſatio eſſet contra
iuramentum in loco, ubi ſupra, & ſequitur
Bal.in Auth.contra qui propriam.C. de nō
nu. pecu. & Fel.in effectu in d.c.paſtoralis.
col.5. Tu tene ſimpliciter, ꝙ auditur per di
ctam concluſionem l.nemo ex his, & §.di-
uus, & ex dictis Felin.qui etiam ita tenet in
d.c.cum dilecti, colu.5. de accuſa. & ibi poſt
Bal.tñdet ad dictum c. cū dilecti ſuper quo
ꝑꝑ iuramentum ſe fundat Gand. Quam re
ſponſionem ēt applica ad proximam pręe-
cedentem concluſionem, ex qua reſponſio
ne habes, ꝙ iuramentum, non impedit niſi
in confeſſo qui uellet poſtea ex interuallo
uenire contra ipſum iuramentum, cū ex ea
confeſſione iā quæſitū ius eſſet aduerſario.
Et ita loquitur dictum c.cum dilecti. Dixi
38 requiri, † ꝙ confeſſio ſit perſeuerata. Secū
dò, ꝙ ſit ſimplex, & nō qualificata. Tertio,
requiritur, ꝙ prius ſit formata inquiſitio
uel facta accuſatio: quia ſi ad nihil agitur
in nihilo poteſt damnari. Bal.poſt Innoc.in
l.1.C.de confeſſis, col.8. uerſic.quæro nun-
quid. Cępolla conſi.40.col.fi.Paul.de Caſt.
in antiquis conſ. 129. Quod adeo uerū eſt,
ut etiam in notorio crimine, hoc idem re-
quiratur ex fundamēto ſupradicto: quia ſi

ad nihil agitur, &c. & ita dixi ſupra in rub.
quomodo procedatur in crimine notorio
39 † apud capitaneum iuſtitiæ. tamen rei quo
tidie abſoluuntur, & condemnantur, ſine
inquiſitione, nec tñ ipſe errat, ſicut nec er-
rant cæteri qui ita aliquando faciunt. quia
referunt ante abſolutionem proceſſus in
Senatu, & deinde auctoritate Senatus li-
berant, vel condemnat. Adde ẽt, ꝙ hoc ter-
tium requiſitum procedit dato, quod accu
ſatio, vel inquiſitio eſſet formata ineptè:
40 † quia confeſſio tollit omnem ineptitudi-
nem proceſſus, ſecundùm Bar. in l. ſi cõfeſ-
ſus, ff. de cuſt. & exhi. reo. poſt Innoc. ibi per
eum allegatum. Quod dictum recipit no-
uem declarationes. vt per Dec. in c. at ſi cle-
rici. in 1.2. col. extra. de iudicijs. & Fel. ponit
12. in c. qualiter, & qñ, el ſecondo, §. dẽt de
accuſationibus. Hippo. in l. 1. §. D. Ant ff. de
qõ. non cogitur tamen iudex damnare, ſed
poteſt vt per Dec. ibidem col. 4. poſt Angel.
conſil. 178. quod eſt notandum, vbi habe-
41 tur iudex fauorabilis. Quartò requirĩ, † ꝙ
confeſſio ſit principaliter facta, ſecus ſi inci
denter. bar. in d. l. ſi confeſſus. Quod requi-
ſitum habet duas limitationes ſecundùm
Dec. in d. c. at ſi clerici. 2. colum. verſ. ſed iſta
limitatio. Primò, vt non procedat in cri-
mine falſi. Secundò vt non procedat in
alio iudicio, quæ ſecunda locum habet
etiam ꝙ in iudicio ſummario facta fuiſſet,
vt per Felin. in capit. 1. de exceptio. Felin. &
Aret. in cap. cauſam quæ. de teſti. & Aret. in
d. cap. at ſi clerici. ad finem. & uide omnino
Felin. in d. c. 1. vbi in hoc caſu quando quis
excipiendo, vel alias incidenter fatetur, fa-
cit octo conſiderationes, & nota omnino
ſextam, dum dicit, quòd etiam incidenter
42 † confeſſus in eodem iudicio punitur quan
do illa confeſſio tangit crimen, ꝙ principa-
liter obijcitur. Exemplum eſt in eo, qui iudi
cem vexat, propterea ꝙ pecunia ſententiam
tulerit, & confitetur eum corrupiſſe, nam
punitur ipſe ꝙ corruperit, ex quo tãgit cri-
men quod prĩcipaliter obijcitur. & hoc eſt
propter connexitatem iuxtà dictum c. 1. de
exceptionibus. & no. per Bar. in l. 2. §. ſi pu-
blico. ff. de adulter. vbi etiam habes idẽ eſſe,
quando incidenter cõſtaret de crimine per
probationem, nedum per confeſſionẽ, ut
per eundemmet Felin. in d. c. 1. colum. 7. vbi
tamen fuiſſet reprobata, & inde iudex fuiſ
ſet abſolutus ſuper ea confeſſione, nõ poſ-
ſet fieri fundamentum, Bal. in Authẽ. nouo
iure. in fi. C. de pęn. iud qui male iud. Felin.
in d. c. & Aret. in d. c. qualiter, el ſecondo,
de accuſatio, colum. 3. verſicul. reperitur ta
men vnus caſus. & Alexand. in l magiſtrati-
bus, ff. de iuriſdictio. omnium iudic. colum.
2. & in l. 2. colum. pen. C. de ædendo. Quin-
43 tò debet † confeſſio continere locum, &
tempus ſi inquiſitio & accuſatio, Bar. con-
ſilio 228 Catherina imò etiam quòd ex for
ma ſtatuti non requireretur hæ qualitates
in inquiſitione, tamẽ requirerentur in pro
bationibus, ſecundùm eundem Bar. in con-
ſil 172. colum. fi. verſic. 7. ideo Bald. conſil.
44 352. colum. 2. in fine, volum. 5. dicit † quòd
teſtis, qui non deponit de loco, & mẽſe nõ
probat, & quod in quæſtionibus requiritur
hæc probatio. & dicit Bar. in l. 1. ff. de alea-
to. in princip. quod licèt teſtes deponant de
delicto, tamen ſi non deponunt de eodem
loco, & tempore, & prout in accuſatione,
& inquiſitione, non concludunt, ſic Roma.
conſilio 167. Antonins accuſatus. & eſt bo-
nus tex. in capit. cum dilectus. de accuſatio.
quem ibi pro ſingulari notat. Aret. in 2. no-
45 tabili, & forte eadem ratione etiã † confeſ-
ſio extraiudicialis, quæ eſt ſufficiens regula
riter ad torturam, vt dicam paulò infra, nõ
eſſet ſufficiens, ſi non contineret locum, &
tempus. Et ita ſentit Brun. in tractat. ſuo,
in 3. charta in 3. colum. quod ultimum non
puto quod poſſet obtineri, quia nemo vn-
quam ex tali cõfeſſione torqueretur. Quis
enim ille eſt, qui dũ extraiudicialiter fate-
tur delictum, narret rem ipſam a principio
ad finem? verũ magis poſſet procedere iu-
dicialiter quia ubi interrogatus neſcit locũ
& tempus, uidetur confeſſio talis non veri-
ſimilis ex qua non deberet poſſe damnari,
iuxta l. fin. C. de probatio. Et de confeſſione
46 non † veriſimili ponit Dec. in d. cap. at ſi cle-
rici. in princ. colum. 4. uerſiculo poſtremò.
Roman. conſi. 190. & habetur per Hippo in
l. 1. in princip. ff. de quæſtio. columna 14. 15.
& alibi ſæpe, & dicam infra in materia con-
feſſionis, quæ ob metum præcedentem re-
47 uocatur. Sexto requiritur, † ꝙ confeſſio
ſit facta coram iudice competente, alias nõ
valet dicto capit. at ſi clerici. in princip. Et
ita

ita etiam non ualeret ſi dic ſerita corã aliàs competente fieret. Abb. in cap. final colum. 3. de reſtitut. ſpoliat. & in d cap. at ſi clerici. in 2. notabili. Et ſimiliter non ualeret ſi fieret coram ſolo notario maleficij, uel coram iudice, & non in forma iudicij, uel per Iaſ. in l. magiſtratibus, col. 2. ff. de iuriſdit. om. iud. & procedit hoc requiſitum etiam in alijs actis, ut non ualeant facta, a iudice incompetente, ut per Abb. in eo cap. at ſi clerici imò
48 multo minus ualẽt, ut patet ad ſenſum, † & ideo ẽt captura nõ ualeret, quinimò faciẽs quẽ ita detinere punitur, & amitti creditũ ſuum. Bal. in cap. cauſam matrimonij. in fin. ff. de offic. deleg. & ꝓbatur in l. in criminali. C. de iuriſdit. omnium iudicum. & in cap. ſi diligenti. de foro competenti. & ſupradicta procedunt dato etiam ꝙ confeſſio eſſet decies repetita. Ita Bald. not. in d. cap. at ſi clerici, in princip. nec alij tangunt, & etiam
49 † ſi fieret per clericum coram eccleſiaſtico incompetente. Ita Barbat. in eo cap. at ſi clerici. per rationem illius textus, quę eſt generalis, quod multum extollit Abb. ibi, in 3. notabili. & Aret. in ſummario. Ampliatur
50 † etiam ſi confeſſio fieret coram iudice cõpetente reſpectu perſonæ, ſed incompetente reſpectu materiæ, ut in laico confitẽte uſuras coram iudice laico, nam reſpectu materiæ non poteſt puniri. Hæc eſt deciſio Ioan. Andr. In cap. poſt miſerationem. col. 3. de Vſur. Allegat tamen in contrariũ Bal. & eum Baldum ſequũtur Felin. & Aret. in cap. cum ſit generale. de foro compe. in 3.
51 colum. Ampliatur etiam † ſi confeſſio facta eſſet per clericum primæ tonſuræ coram ſeculari. Abb. in cap. cum non ab homine. in fin. de iudi. ac etiam habet locum, ſi ſimul clericus fateretur ſe laicum. Lanfrã. in cap. quoniã contra. in uerbo, confeſſiones. col. 4. de probatio. Limitatur tamen hoc, quòd
52 † confeſſio coram incompetente nihil ualeat, ut nõ procedat quando iuriſditio erat prorogabilis Angel. in l. 1. princip. C. de cõfeſ. ſequitur Dec. in dicto cap. at ſi clerici, & idem Alexand. in d. l. magiſtratibus, colum. 3. Bald. tamen contrarium dicit in l. criminis. in fin. C. de accuſ. non poſſ. quem refert Fel. in dicto cap. at ſi clerici. in colum. 2. Sed ad illud, item in contrarium uidetur facere Doct. Bartol. in l. nõ uidetur, ff. de iud. uide Dec. in d. c. at ſi clerici. colum. 3. uerſic. 2. di
53 ctum Innoc. Limitatur etiam † quando caperetũ ab incompetente aliquis ſuſpectus de fuga. Et hæc eſt communis, licet articulus ſit diſputabilis, ut per Iaſ. in l. 2. de iuriſdit. omnium iudic. & per Curt. in tract. ſequeſtrorum, in 27. quęſt. ſed loquitur in debitore, non in reo criminis aliàs confunderetur regula, & omnis iuriſditio, quia rei criminis, ut plurimũ ſunt ſuſpecti de fuga, ut habetur in l. conſentaneum. C. quomodo, & quãdo iudex, & dixi ſupra in materia captu
54 ræ. Aduerte tamen † quia, quamuis confeſſio facta coram iudice competente non ualeat, tamẽ hoc procedit quò ad condemnãdum, non autem quò ad torturam ad quã ſufficit, ut per Iaſ. in d. l. magiſtratibus &
55 † Modernos in d. c. at ſi clerici. Poteſt tamẽ ſecundùm Iaſ. in d. l. talis cõfitens reuocare confeſſionem ſuã, etiam nõ demoſtrato errore, cum ſit confeſſio nudi facti, iuxtà, l. errori. C. de iur. & facti igno allegar. Bal. in l. 1. in pen. col. C. de confeſſ. & ampliat hanc deciſionẽ in confeſſione extra iudiciali, & ad hoc plurimũ admonet aduocatos, & ſequit Fel. in eo c. at ſi clerici. in princ. col. 6. in fi. & ibi etiam vr ſequi Barb. colu. 5. ubi dicit, ꝙ ſi confeſſio clerici eſt facta corã iudice ſæculari, eſt nulla ipſo iure, & propterea nõ indiget reuocatione, & ideo ita uideretur tenẽdum. Veritas tamen eſt in oppoſitum, quia fundamentum Bal. & ſequentium eſt ꝙ talis confeſſio ſit funditus nulla, prout uidetẽ dicere tex. in d. c. at ſi clerici. quod fundamẽ
56 tum eſt falſum, & cõmunis opinio † eſt ꝙ etiam confeſſio clerici facta corã ſæculari, ſaltem ualeat ut extrà iudicialis. Et ita dicit eſſe communem. in eo. c. Aret. col. 5. & ſeq. & Dec. ibidem, col. 11. in uerſic. alia opinio principalis, ubi arguit ad partes, & tandem ita concludit dicendo, ꝙ eſt communis, unde ſequitur quòd non eſt nulli ipſo iure, & cõſequenter ꝙ ſimplex reuocatio ſiue probatione, ſaltem per torturam nõ debet ſufficere, Et ita tenet hac ratione Aret. ibidẽ dicens, quòd opinio Bald. in d. l. 1. eſt falſa. Allegat etiam contra Bald. eundem Bald. in d. l. magiſtratibus: ubi uide: quia allegat Innocentius etiam ita tenentem contra ipſum in d. l. 1. & ita Decius ex eodem fundamento, & in dicto cap. colum. 11. in fin. di-

cens, ꝙ Bald. loquitur in malo fundamen-
to, igitur Iaſ. malè dicit in confeſſione iudi
ciali coram in competente, & peſſimè in ex
traiudiciali, in qua res non habet difficulta
tem. Et certè eſſet ridiculum aliter dicere ſi
rem benè guſtes. & uide omnino Aret. in d.
cap. qui ambulando per hanc lucem conſi-
derat caſum in quo eſſet funditus nulla, ut
quando deductus fuiſſet inuitus in iudiciũ
talis confitens, & qñ ſpontè comparuit, &
cõfeſſus fuit, & primò caſu uult ꝙ ſufficiat
ſimplex reuocatio, ſecundo non. Vide igitũ
ibi omnino, & eundem in conſ. 26. col. fin.
& Fel. in cap. olim. de reſcrip. col. 2. & ſequẽ.
ubi de confeſſione extraiudiciali. Et ut rem
57 a fundamentis percipias, ſcire debes † quòd
confeſſio extraiudicialis ſufficit ad torturã,
gl. in l. ictus fuſtiũ, ff. de his qui not. infam.
& in l. 5. & ibi Bar. ff. de adul. Fel. & alij
in d. cap. at ſi clerici. & in d. cap. olim. & ideo
licèt reuocetur confeſſio facta coram in cõ
petente remanet iudicium ad torturam. ad
quod facit dictum licèt uulgatum Bald in l.
bonæ fidei col. 2. uerſ. item quarto de cõfeſ
58 ſione, C. de re. cre. Vbi uult † ꝙ ſi quis fatea
tur in tormentis, ſeruatis ſeruandis, quo ca
ſu adhuc non ſufficit ad damnandũ niſi ſe-
cuta ratificatione. iuxta not. in l. 2. C. de cu-
ſto. & exhib. reo. & in l. qui in aliena §. Cel-
ſus, ff. de acq. hæredit. ſi nõ ratificat, imò re
59 uocet. Tamen quia † remanet iudicium ad
torturam, iterum tortura repetitur, & cogi
tur ille perſeuerare. unde ſi cõfeſſio faceret
plenum præiudicium, & reuocaretur, debe
ret probari plenè per teſtes error, & fatuus
eſſet iudex, qui eum torqueret. & ponit e-
tiam in ſpecie Put. in tract. ſynd. char. 93. col.
2. in fin. & ſeq. in uerſ. incip. nunc uidendũ
de confeſſione a ſe ipſo ſponte facta. Et
ideo ubi eſſet caſus ĩ quo confeſſio facta in
tortura ualeret ſine ratificatione, reuoca-
tio nihil operaretur, ubi nõ probaretur ple
nè error, aliter quàm per torturã, & ponit
Hippol. etiam in l. rep. colum. 8. uerſ. ſtante,
ff. de quæſt. ultra quem uide Bald. in l. final.
colum. 1. C. de prob. ſed latius in l. 2. C. de
cuſt. & exhi. reo. & Brun. in tract. torturæ
char. 11. colum. 2. & 12. colum. fin. & ſequ.
60 Concluſio eſt igitur: quòd facta † reuoca-
tione, ſi remanet indicium ad torturam, co
gitur perſeuerãre, ſi remanet ꝓbatio plena:
ſiue, ut melius loquar, confeſſio clara, & in
uiolata requiritur etiam plena probatio er
roris per teſtes. Vnde habes ſeptimum re-
quiſitum ad confeſſionem, quod tunc facit
plenum præiudicium, ad damnandum, quã
do non fuit reuocata. Cæterum ſi confeſſus
diceret ſe illam feciſſe errore, audiretur, er
rore ꝓbato, ſecundùm gl. in cap. Romana,
§. ſin autem de appel. in 6. & latè Aret. in ca.
cum dilecti. de accuſ. col. pen. & in col. fin. in
fin. dicit quod hæc eſt communis opinio. Et
difficultatem faciebat ille text. in cap. cũ di
lecti. qui dicit, quòd confeſſio non poteſt
perimi, ſed declarari, & interpretari: tamẽ
ſolutio patet, q̃a nõ dicitur periurus, ſi erra
uit. ut ibi per Aret. & latè hanc concluſionẽ
quòd confeſſio poſſit reuocari allegãdo er
rorem, in primis cũ oſtendo, uide per Arc.
in glo. comparent dicti inquiſiti. Fel. in cap.
cum uenerabilis. col. 2. de except. & in cap.
allegato cum dilecti. colum. 6. in 11. notab.
Alexand. conſil. 14. colum. 1. uol. 1. & eod.
uol. conſil. 90. quod eſt repertũ 3. uolum.
conſ. 119. & conſi. 112. eod. uolum. colum.
3. in princip. & alibi in eo. conſil. & ibi etiã
quomodo poſſit reuocari. & conſil. 102. in
prin. aliquid in conſ. 47. colum. 7. uerſi. 2. re
ſpondeo. in eod. uolum. Homod. in conſil.
61 115. 150. & conſ. 164. & ibi † quomodo pro
batur error. de quo etiam per Aret. conſil.
112. colum. fin. & uide omnino Aret. conſil.
148. In his etiam uidebis confeſſione de-
liberata ſæpius repetita, iurata, & acceptata
per partem, & in cauſa etiam appellatio-
nis, & quòd omnes poſſunt reuocari, & de
62 monſtrari innocentia rei, quando † tamen
conſtaret, quòd calumnioſè quis reuoca-
ret: ſecus eſſet, ut per Angel. in d. gloſſ. cõ-
63 parent dicti inquiſiti. nec † tamen require-
retur probatio erroris, ſi incontinẽti fieret
reuocatio, ut per Iaſ. in l. error, C. de iuris &
facti ignor. colum. 2. Vbi etiam ponit, quan
64 do dicatur incontinenti. Eſt † etiam ne-
ceſſarium allegare errorem. Cæterum ſi
ſimpliciter reuocaret confeſſus, non eſſet
audiendus, text. in d. cap. cum dilecti, & ibi
omnes, maximè Aret. colum. penul. poſt Sa
lic. in l. 2. C. de cuſt. & exhi. reo. Item eſt
65 † neceſſarium errorem probare. Ita om-
nes uolunt adeo, ꝙ non ſufficeret tortura,
quia nulla ex parte elidi tur confeſſio, iux-

ta not.per Bald.in d.l.fi.& in l.in bonę fidei.
C.de reb. cred. & in d.l.fi.C.de probat.& q̄
66 dixi ſupra,† nec vti varius debet torqueri,
iuxtà not.per Barto.in l. vnius.§.1.ff.de q.
quia Bar.& Doct.ibi,& alibi loquuntur exi
ſtente ſemiplena probatione,non plena:&
ita Pui.char.92.colu.1.uer.quæ ſunt uera.
67 Aliqnando tamen † ſufficit abſque proba-
tione,vt in minore confeſſo.nā ſi nulliter,
quia ſine curatore faſſus fuerit, iuxta l.cla-
rum.C.de aut.tutor.res clara.ſi valide, vt
quando cum curatore: tunc ſufficit reſtitu-
tio in integrum, non demōſtrato errore,
quidquid eſſet in ciuilibus.Iaſon in l.nam
& poſtea,§.ſi minor,col.2.ff.de iure iur.&
in d.l.error.Nō obſtat d.Bar.in l.auxilium,
ff.de minor.iuxta tex.ibi,quia Bar.& text.
loquūtur in eo,qui cōfeſſus eſt ſe eſſe adul
tum quia tunc non reſtituitur.nos verò lo-
quimur in minore confitēte ſe deliquiſſe,
q̄ a reſtituitur,etiā nō probato errore.Hoc
tamen procedit quò ad reſtituēdum mino-
rem aduerſus confeſſionem per eū factā,
circa delictum.Sed q̄d circa alia? vide tex.in
68 d.l.auxiliū,in principio.Sed† quo ad ipſum
delictū: i minor q̄a minor puniatur mitius
uel prorſus excuſetur,vide tex.i l.C.ſi ad
verſus delict.in l.ſi ex cauſa.§.nunc viden-
dum,ff.de minoribus, qui textus volunt ei
non ſubueniri:tamen quomodo intelligan
tur,& an & quando habeatur ratio ætatis?
vide Alex.conſ.103.vol.1.col.6.& ſequenti
de illo Comite qui erat minor, & qui ideo
volebat ſe excuſare,& dicam infra,in tit.de
pęn.& dixi etiam ſupra in rubrica,de decre
to.vt non procedatur criminaliter,quando
res habet originem à cōtractu.Aduerte ta-
69 mē,† quia ſtatutum noſtrū uult, ut minor
quatuordecim annis non poſſit pœna cor-
porali puniri, ex quo ſtatuto uidet̄ ꝙ ille,
qui excedit,quatuordecim annos,habeatur
pro maiore.vt etiam ponderat Soc.conſil.
157.colu.4.& ita ceſſare uidentur quæcun-
que dicta ſunt ad iuuandum minorem, ubi
pubertatē exceſſiſſet,& reuera quò ad pro-
ceſſum,vtrum reſtituatur,vel non,& an ſit
nulla confeſſio nō dato curatore,& de alijs
actis ita obſeruari video quotidie,contra d.
l.clarum.C.de aut.tut.& contra dicta Doc.
ꝙ aduerſus confeſſionem non demōſtrato
errore minor reſtituat̄.Conſideratio tamē
habetur quò ad pęnam mitigandum,nec al
legatum ſtatutum facit vt minor ſit maior
& ꝙ non mitigetur pęna, ſed tantū opera-
tur in caſu ſuo,ꝙ minor 14.annis, ubi aliàs
potuiſſet puniri corporaliter,de iure iſt nō
poſſit puniri,ſtante eo ſtatuto:abinde verò
ſupra res relinquit̄ in terminis iuris,& cōſe
quenter minor punitur mitius, ſicuti iure
cautum reperitur.Et dum ſupra dixi, quòd
eſt etiā neceſſarium allegare errorem.Ad-
70 uerte,† quia fateor,& quis nō auditur ſim
pliciter dicendo poſt confeſſionem.Nō eſt
verum,ꝙ confeſſus fui.Tamen,ſi per teſtes
conſtaret de innocentia,magis attēderetur
veritas,quàm confeſſio & abſolueretur.Ita
Doc.in c.ex tenore.maximè Aret.in 5.not.
extra, de teſt.Nemo.eſt dn̄s membrorum
ſuorum l.liber homo, ff.ad l.Aquil.& ita
Bar.in l.abſentē,ff.de pen.verſ.4.circa hoc,
& in verſ.pręterea.Cæp.conſ.41.& conſil.
64.col.3.Are.in c.de his in 2.col.in 2.& 3.
limit.de accuſ.& per Iaſ.in l.2.§.fi.C.de iu-
ran.cal.& eſt ex mente Bart.& Doc.in l.1.§.
creditum,ff.ſi cer.pet.dum tractant an poſ
ſit fieri concordia inter partem, & teſtē.&
in l.ſcire debemus.in prin.ff.de verb.obl.&
ita intellige.& declara dictū Bar.in l.ſi adul
terium cum inceſtum.& idē Pollioni, ff.de
71 adult.ꝙ† error debet allegari,vt non proce
dat vbi tractat̄ de vita hominis. Vel dic,ꝙ
debet allegari ſicut etiam Doctor aſſerunt
poſt Aret.in d.c.cum dilect.colu.pen.vbi ſe
quuntur in criminibus,ſi reus ipſe uoluerit
ſe defendere,ſed ſi noluerit,iudex tamē de-
bet eū abſoluere, conſtito de eius innocen
tia.Et procedunt hæc in effectu, etiam poſt
latam ſententiam, quæ tranſiuiſſet in rem
iudicatam,l.1.§.ſi quis vltro,ff.de quæſtio.
72 vbi vide Bar.& Hippol.In ficta tamen† cō-
feſſione omnino videtur ceſſare hæc alle-
gatio erroris, & ſatis eſt probare contra-
rium Ioan.And.in additio.ad Spec.in titu.
de poſitionibus,§.nemo.verſ.veruntamen
& dicam infra in materia bannitorum.Poſ-
73 ſet † etiam confeſſus allegare pro reuo-
catione confeſſionis aliam cauſam, quàm
cauſam erroris.puta metus dicendo, Et ſi
ſcriptum eſt,ꝙ ſponte confeſſus fuerim,ve
ritas eſt,ꝙ fuit metu extorta propter tortu
ram uel minas torquendi, & ideo rauoco
confeſſionem factam. Vel dicendo Con-
feſſus

feſſus,ſum:quia timebam torqueri.& ĩ pri
mo exemplo,quod concernit turturam illa
tam,& quod differat à ſecundo, quod con-
cernit torturam inferendã.vide Alex.conſ.
92.vol.3.col.2.ubi poſt Anch.in coſ.35.de
74 cidit † ꝙ ſi ille, qui contra ſe, in criminali
confeſſijs eſt, nullis præcedentibus indicijs
aſſerat propter torturã confeſſum: quam
uis de tortura nihil appareat. Si tamen con
ſte confeſſum tunc fuiſſe detentum talis
confeſſio eſt efficax ad torturam,vti nõ ue
riſimilis.& ita Bal.conſ.479.vol.5.Contra-
rium verò, ꝙ imo præſumatur ſpontanea,
ſicut loquitur ſcriptura,tenet Bal.in l. 1. C.
de cõfeſſ.char.88.col.1. Creditur enim ma
gis notario,& iudici,quã parti ſolum, vt ꝑ
Alex.conſ.65.col. 1. 2. vol. 2. & Felin. in ad
audientiam,col.2.de præſcr.& alibi ſępe.Et
ſi aliter diceremus,cõfeſſio, quæ præualet
omnibus alijs probationibus,l.generaliter.
C.de nõ num.pec.& c.per tuas.extra, de ꝓ
bat.dicam in fine huius rubricæ, eſſet infe-
rior ceteris.vide Brun. latè tangentẽ articu
lum præciſum in tract.ſuo,char.11.col.fin.
verſiculo 3.caſu, quando dubitatur. Vbi
tandem concludit ſecũdùm hanc ultimam
opinionem, ꝙ præſumitur ſpũtanea niſi ali
ter poſſet conijci ex natura iudicis, qui con
ſueuiſſet torquere etiam ſine indicijs,iuxtà
dicta Bar.in l.de pupillo, §.ſi quis ipſi præ-
75 tor, ff. de oper. no.nunt.Probatur † enim
tortura coniecturis.Alex.vol.3.cõſ.98.col.
pen. Et ita teneo, quòd niſi qualitas iudicis
repugnet,præſumatur ſpontanea, & ſuper
ea poſſit fieri fundamentum ad plenum
præiudicium. Eſt verum, ꝙ ſi etiam nul-
lum adfuiſſet indicium ad capiendũ,nec ali
qua præſumptio. iuxta latè dicta ſupra in
76 materia caputæ,† ꝙ fortè poſſet oriri con-
tra iudicem talis ſuſpitio,vt confeſſio vide
retur eliſa: ita ꝙ tunc potius eſſet ex tali
confeſſione torquẽdus, quàm damnãdus.
Et ita intelligit Anch. & Alexand.in l.qui in
aliena, §. Celſus in epoſtilla ad Bartol. ff.
de acq. hær.Eſt uerum etiam,quòd vbi non
allegaretur metus, dato ꝙ eſſet vitiũ in ca-
piendo,tamen confeſſio illud omne tolle-
ret,capit.1.2.de confeſſ. in 6. & Alex. in l. ſi
confeſſus,ff.de cuſt.& exhi.reo.ſed metu al-
legato,& apparente primo actu iniuſto ſa-
77 tis poeſt oriri ſuſpitio, † quòd etiam con-
feſſionẽ iudex extorſerit:& ſi mala vita in-
dicijs in alijs inducit pręſumptionẽ metus
vt dicit Brun. multò magis mala vita in
eum met,quem indebitè,& iniuſtè cępit.Et
hæc quò,ad primum exemplum de confeſ-
ſo,qui reuocat ob metum,quem dicit illa-
tum,quò uerò ad allegantem metum inſe-
rendum,uide,ut paucis me explicem, Are.
in d.c cum dilecti,col.pen. & ult. Vbi dicit,
78 † ꝙ talis allegatio admitti debet in reo
confeſſo in tormentis, præcedentibus indi-
cijs,& qui etiam ratificauit,ſed dicas, ꝙ ra-
tificabit,quia ſciebat, ſi ita nõ feciſſet ꝙ ite
rum fuiſſet tortus, iuxtà not.per Bar.in l.u-
nius,§.cogniturum,ff.de q.dicens ꝙ eſt no-
uum dictũ, & quod habet magnam æqui-
tatem,& ꝙ experimento didicit ita eſſe. In
79 uerò † confeſſo ſine tormentis,qui uult re
uocare confeſſionem, dicit eſſe in arbitrio
iudicis eum admittere ubi erant indicia ad
torquendum contra eum,quę reus ipſe nõ
ignorabat. & ad utrunque dictum allegat
tex.in d.§.ſi quis ultrò in fortioribus termi
nis. in quibus admiſſa fuit in ſeruo reuoca-
tio confeſſionis propter metũ extrinſecũ,
& non inferendum à iudice, l.quia timebat
redire in manus domini admodum ſeueri.
Vult tamen in hoc ſecundo caſu Aret.ſicut
in primo ꝙ debeat probari rem aliter ſe ha
bere quàm dicat confeſſio. Sed difficultas
eſt, an ſufficit tortura, an uerò, teneatur
probare plenè per teſte? Et certè uidetᷣ ſuf-
ficere tortura. Primò quia fundamentum,
ut dixi, utriuſque dicti eſt ſuper d. §. ſi quis
ultro.& ibi ueritas fuit habita per torturã:
quia cognita ſeueritate domini fuit tortus
ſuper eo,an motus fuerit propter illam ſæ-
uitiam.Secundò,quia ſi oritur, ut optimè
deducitur per Are.probabilis ſoſpitio me-
tus,ergo,cõfeſſio remanet eliſa,& debilita
ta,& conſequẽter non ſufficit niſi ad tortu
rã l.fi.C.de prob.& per no.a Bal.in l. fina.&
in l.in bonæ fin.C.de re.cre.& in d.l. fin. C.
de prob. Et uerum, ꝙ in hoc ſecundo caſu
Are.non imponit iudici neceſſitatem: ſed
dicit eſſe illi arbitrarium,ut admittat reuo
cationem,uel non admittat:cui dicto, ſi au
derem,cõtradicerem,quia ratio uidetur ef
ficax,& iuridica per eum alleg.quare tenea
80 tur.Et ideo iuris † quęſtio non debet eſſe in
eius arbitrio. ſed facti l.1.§ calũniatoribus

in

in fi.ff.ad Turpil.& ita intelligitur.l.1.prin.
ff.de iuriſd.om.iud.Accedat tex.in §.reſpon
ſa prudentum. Inſti.de iure nat.gen.& ciui.
& c.erit autem lex.4.diſt.ꝙ iudex nõ debet
egregi terminos iuris,& maximè in defen-
dendo.Si tamen reuera benè res conſidere-
tur, nõ militat iam magna ratio meius in-
ferendi in hoc ſecondo caſu,ſicut in primo.
Item deſtrueretur clarior modus omnibus
alijs in puniendis delictis,ſ.ſpontanea con-
feſſio,quæ minus noceret reo confeſſo præ
cedentibus indicijs, & ſic magis veriſimi-
lia dicenti, quam illi. qui confiteretur abſ-
que indicijs etiam ſi minus veriſimilia dice
ret. Non mirum igitur,ſi Aret.dixit, ꝙ eſt
in arbitrio iudicis admittere. Nec ego vn-
quam vidi ita arbitrari, nec reũ confeſſum
defendi nouis his artibus.Poſſent tamen ali
quæ cõiecturæ innocentiæ militare pro eo,
quæ fortè me inducerent ad eum audiẽdũ,
ſed abſque illis neſcio exaudirem.Et aduer-
te,quia etiam videtur his ambabus conclu
ſionibus repugnare tex. in d. c.cum dilecti.
qui non admittit extinctionem confeſſio-
nis,ſed tantùm modificationem.Et quo ad
allegatum errorẽ dic ut ſupra dixi, ſed quo
ad hunc finem infringentem confeſſionem
per metum aliud uidetur eſſe cogita. Reli-
qua in materia confeſſionis u.de per Ang.
in gl.comparent dicti inquiſiti, & confiten
81 tur totum.& ibi,† an confeſſio ſimplex re-
feratur non ſolùm ad principale,ſed etiam
ad qualitates, & de confitente principale
ſimpliciter,an uideatur fateri qualitates,ui
de ultra Ang.Cla.in l vim,ff.de iuſt.& iure,
col.32.& ibi,an talis qui non fatetur quali-
tates,poſſit ex eodem proceſſu damnari.Et
de minoribus cõfidentibus, Ang.in gl.ſeq.
comparent inquiſiti, & partem negant, &
partẽ cõfitentur.& gl.qui iudex ſtatuit ter-
minum ad eorũ defenſionem fac. & in glo.
ſeq. comparẽt dicti inquiſiti,& in termino
defen. Nõ omitto ad inſtructionem termi
norum, à quorum intellectu omnia pen-
82 dent,& † confeſſio eſt melior probatio aliis
pro probationibus, & adeo ut admittatur
vbi alias non poſſent admitti teſtes, nec in-
ſtrumenta,ut plenè per Iaſ. in l.cũ te tranſe
giſſe, colu.1 2.C.de tranſactio.& in l.ſi duo
dat § idem Iul.column.3.de iureiur.Orian.
in c.quoniam contra in verſ. confeſſiones,
de prob.& Iaſ.in l.properandum in princip.
col.fi.uerſ.3.limita,C.de iud.& Are.in c.cũ
P.Manc.in 6.col.extra, de accuſ. Dec. in c.at
83 ſi clerici.in prin.in t.no.de iudic.Non † ſupe
rat tñ eam,quæ ſit per rei inſpectionẽ, iux-
ta latè no.per Iaſ.in l.fi.ff.de in lit.iur.& per.
Bar.in l.abſentem col.pen.& fi ff.de pœn.Et
quia uides ꝙ confeſſio ita debet eſſe lucida
ſi debet eſſe potens ad condemnandũ,ſicut
probationes,iuxta l.ſciant cuncti.R.de pro-
84 ba.Ideo ad confirmationem † vidẽda ſunt,
quæ ponit Clau.in d.l.ut uim,ff.de iuſtit. &
iu.circa dicta Barto.in l.non ſolùm,§.ſed ut
probati.ff.de oper.noui nuncia. & colu.25.
cum octo ſequen. maximè col.32.& ſeq. Et
85 ubi † præſumptiuè reſultaret confeſſio pu-
ta in ea, qui interrogatus de pluribus deli-
ctis aliqua negaret tacẽdo,quo ad reliqua,
& conſequenter tacitè confitendo om.ſla,
iuxta d. Bal.in l.ſiue poſſidetis. col.pe.C.de
proba. quod ſequitur Fel.in c.nonne, col.1.
de præſump.arbitrarer uiam tutorem eſſe,
ut propter eam confeſſionem potius tor-
queretur, quàm damnaretur per prædicta,
& vbi eſſet damnandus,quia fieret ſup præ
ſumptione uiolenta, eſſet recurrendum ad
ca.afferte mihi gladium. de præſumpt.& d.
Innoc.in c.quia ueriſimile.eodem tit.& di-
cta.Abb.in d.c.afferre. col.2. quæ dicam in-
fra,in tit.ſeq. de Conuictis.

Tit.de Conuictis.

SVMMAE.

1 *Natura abhorret illud, quod vitam adimit.*
2 *Delictum probatur per confeſſionem, uel conuictionem.*
3 *Conuictus ſolùm per teſtes condemnari poteſt.*
4 *Conuictus licèt neget, & perſeuerat in negatione, tamen ſine alia tortura, & confeſſione condemnari poteſt.*
5 *Conuictio eſt illa quæ fit per teſtes, uel inſtrumenta, uel in dubitata indicia, uel per argumenta, uel per notorium.*
6 *Conuictus & confeſſus ita differunt ut ſtatutum in uero non habeat locum in alio.*
7 *Confeſſus prorſus ſponte mitius punitur, quam conuictus.*
8 *Confeſſio non dicitur propriè probatio.*
9 *Probationes in criminalibus debent eſſe luce meri-*

oe meridiana clariores.

10 Probationes debent eſſe luce clariores, etiam in cauſa ciuili excedente decem libras auri. Et ubi agitur de pœna applicanda parti, & etiam quibuſdam alijs caſibus.

11 Probationes debent eſſe luce clariores, tam reſpectu perſonarum, quam dicti, & interrogationis, quæ fieri debet teſtibus in criminalibus.

12 Teſtes in criminalibus diligentius interrogandi ſunt, quam in ciuilibus.

13 Probationes in criminalibus debent eſſe ita certa, ut non poſſit illud diſſuaderi.

14 Teſtes in ciuilibus non requiruntur omni exceptione maiores.

15 Iuramentum in ſupplementum probationis non defertur in criminalibus.

16 Teſtes plures duobus non integri non ſufficiunt ad condemnandum in criminalibus.

17 Teſtes in ciuilibus, & in criminalibus omnes ſunt idonei, præter eos quos leges repellunt.

18 Teſtis, perſona, & dictum conſideranda ſunt.

19 Acta, & probationes in cauſa ciuili fidem non faciunt in criminali, niſi ita clarè probatum eſſet in ciuili, ut nihil non poſſit opponi.

20 Teſtes duo non integri, ſed qui tamen admitti poſſint non probarent plenè in ciuilibus.

21 Numerus teſtium, aut integritas non ſupplet vitium alterius teſtis in criminalibus, & hoc quo ad plenè probandum, ſecus quo ad torquendum.

22 Teſtes in criminalibus debent de facto deponere, nec ſufficitur, quod deponant de circunſtantijs, vel indicijs remotis.

23 Probationes duæ ſemiplenæ etiam ad eundem finem tendentes non coniunguntur in criminalibus, niſi adeſſent alia multum propinqua adminicula.

24 Probatio præſumpta non autem uera, dicitur quæ ex teſte integro, fama publica, & pluribus adminiculis reſultat.

25 Teſtes ſuper circumſtãtijs admodum propinquis deponentes plenam faciunt probationem.

26 Teſtes ſuper præſumptionibus, & indicijs rem indubitatam facientibus deponentes, ſufficiunt ad condemnationem.

27 Indicium poteſt eſſe, ita indubitatum, ut ſufficiat ad condemnationem.

28 Indiciorum indubitatorum plurima exempla per quos, & ubi ponantur.

29 Indicium indubitatum ſufficiens ad ſententiam capitaliſsimant dicitur, quando lex, præſumit in cauſa criminali, & ſuper præſumptio diſponit.

30 Præſumptio oriens iudici ex qualitate rei, & perſonarum, & reddens rem claram ſufficit ad condemnationem.

31 Confeſſio facta legitimè per tormenta iuncta facti veriſimilitudine, licèt non adſit perſeuerantia, ſufficit ad ſententiam.

32 Confeſſio extraiudicialis cum alijs veriſimilitudinibus ſufficit ad ſententiam.

33 Confeſſus legitimè per tormenta præcedente confeſſione extraiudiciali, poteſt condemnari.

34 Condemnari non debet quis pœna corporali, niſi quando lex præſumit, & iudicat.

35 Præſumptiones, ſiue indubitata indicia ſufficiunt ad condemnationem pecuniariam tantum.

36 Pœna pecuniaria, & corporalis quando eſt leuis, non differunt.

37 Præſumptiones adeo efficaces, ut ponant ueritatem ante oculos, uel efficaces iuncta cum ſemiplena probatione directa, ſufficiunt ad condemnationem.

38 Iudex debet medicè, & raro condemnare etiam pecuniaria pœna, ubi ex præſumptionibus proceditur.

39 Fama præſumptionem violentiam diminuit.

40 Pœna ordinaria delicti non imponitur ex præſumptionibus.

41 Pœna corporalis non poteſt imponi ex præſumptionibus.

42 Pœna arbitraria minuitur, ubi probatio eſt præſumpta, & augetur, ubi eſt vera pœna, pœna uero a lege determinata firma remanet, etiam ſi probatio ſit uera.

43 Præſumptiones qualeſcunque non poſſunt facere, ut quis ſit capite puniendus, uel corporali pœna afficiendus

44 Præſumptionum ſpecies ubi optimè per Felinum tractentur.

45 Indicia nunquam ſunt adeo indubitata, quin quandam ſolicitam dubitationem recipiant.

56 Præſumptiones ad condemnationem pœnæ ordinariæ, non ſufficiunt etiam in delictis, quæ occultè fiunt.

47 Probatio præſumpta admittitur in occultis criminibus.

48 Præſumptio uehemens non ſufficit in occultis criminibus.

49 Præſum-

49 *Præſumptio quo caſu ſufficiat ad fuſtigationem.*

50 *Præſumptio violenta ſufficit ad condemnationē vbi ciuiliter agitur pro crimine.*

51 *Præſumptio ſufficit ad condemnationem in furto.*

52 *Præſumptio violenta requiritur etiam vbi agatur ciuiliter in occultis.*

53 *Teſtis integer, & fama non ſufficiunt ad ſententiam vbi pro crimine agitur ciuiliter, licèt ſit ſecus in materia mere ciuili.*

54 *Suſpicio nunquam facit ſequi condemnationem.*

55 *Argumenta probabilia ſufficiunt, vt quis conuinci poſſit in crimine multum atroci.*

56 *Lex ſciant cuncti, C. de probat. non habet locum, vbi præſumitur dolum.*

57 *Pœna mitior imponitur, quando factum per præſumptionē ſolam probatur, quam quando factum clarè probatur, ſed præſumptio ſolum eſt ſuper animo.*

58 *Pœna mitigatur, ubi coniecturæ faciunt dolum non eſſe ita euidentem, caſu quo lex dolum præſumit.*

59 *Teſtium dicta facilius debilitantur in criminalibus, quam in ciuilibus.*

60 *Probatio rei dubia in delictis confundit probationem actoris.*

61 *Reus homicidij probans quod qui occiſus eſt, eū fuerat agreſſus abſoluitur, licèt probatio non ſit concludens.*

62 *Probatio actoris plena, & directo contraria probationi rei ſemiplenæ confundit rei probationem, ſecus ſi ſe inuicem admittant, quia confunditur actoris probatio niſi præſumptio contra reum militaret.*

63 *Conuictio criminis quando probetur per inſtrumenta.*

64 *Homicidium non poteſt probari per inſtrumentum.*

65 *Hæreſis crimen, & læſæ maieſtatis nunquid argumentis probetur.*

QV ZIA capti, ſiue comparentes, vt plurimum negant,
1 † ex quo natura abhorret
illud, quod vitam adimit,
vt plenè per Aich. conſ. 23.
& Barb. conſ. 70. col. 2. in fine, & ſeq. vol. 4. Ideo poſtquam vidimus de
confeſſis, operæprecium eſt videre de con-
2 uictis. Probatur † n. delictum per confeſſionem, vel conuictionem, vt ſuccinctè dicit,
& proſequitur Dec. in d. c. at ſi clerici. in pri.
3 in 2. no. extra, de iud. Et ſola † conuictio per
teſtes ſufficit ad damnādum, vt in iuribus,
& auctoritatib. per eum allegatis per l. qui
ſn iam, C. de pœ. & c. ad noſtram. vbi Fel. no.
col. 2. de proba. & ita practicatur. Et ibi Feli.
4 dicit. † q̄ ſi eſt conuictus, dato q̄ neget, &
perſeueret in negatione, tñ ſine alia tortura, & cōfeſſione damnari poteſt. Quod no.
5 contra opinionem vulgi. Et primò dic. † q̄
conuictio eſt illa, quæ fit teſtibus vel inſtrumentis, adeo q̄ ēt contra ſummum. Pontificem probatur crimen per duos teſtes. Ita
concludit Dec. in d. 2. no. Adde q̄ etiam
per indicia indubitata fit conuictio, vt in l.
ſciant cuncti, C. de probat. & per argumenta, vt ibi precisè notat Bald. in 2. no. dicens,
Nota quatuor modos probandi maleficiū,
per teſtes, per inſtrumenta, per indubitata
indicia, & per argumenta, quod quantum
non dicitur in illo tex: tñ conſtabit ex infra
dicendis. Adde alium modum per uiam notorij, vt latè dixi ſupra ſub rub. q̄uo proc. in
6 crimi. no. Secundo dic. † q̄ eſt differentia inter confeſſum, & conuictum. & talis, vt ſtatutum in vno non habeat locū in alio Dec.
in d. 1. no. Cœpol. caut. 81. & patet ex his. q̄
ſcribit Iaſ. in l. quod te. ff. ſi cer. peta. col. 11. &
in l. eum, qui ff. de iureiur. & ideo etiam mitius agitur cum confeſſo, quàm conuicto,
per gl. in fi. C. de comp. per l. quiſquis. C. ad
l. Iul. maieſt. & c. dicatis 12. q. 2. quidquid velit, conſuetudo, de qua in l. ſi debitori, ff. de
7 iudi. Et † q̄ mitius agatur cum confeſſo,
quàm conuicto. patent ex dictis per Iaſ. in
locis vbi ſupra. Videtur tñ intelligendū q̄n
prorſus ſponte, & non metu probationem,
quis confeſſus fuerit, aliter, ſi metu probationum, habetur pro conuicto. Ita Abb. in
c. de hoc. de ſimo. quidquid dicat idem Ab.
in c. at ſi clerici. Facit regula l. fideicom. §. ſi
rem. ff. de lega. 3. de qua per Dec. in ca. cum
M. Ferrarienſis. de conſti. colum. antepe. &
præced. Et q̄ ſit differentia inter cōfeſſum,
8 & conuictum, patet, † quia etiam confeſſio non dicitur proprie probatio, & non cadit in ſtatuto faciente mentionem de pbationibus; ut per Iaſ in d. l. cum te. colu. 1. C.
de tranſact. & Fel. in post alios in rubric. extra,

tra, de probatio. Tertiò dic id, quod omnes
9 ſciunt, & dicunt, † ꝙ probationes in criminalibus debent eſſe luce meridiana clariores. allegatur l. ſciens cũcti. C. de prob. quæ dum loquitur de conuictione teſtiũ, addit idoneorum, dum uerò de conuictione inſtrumentorum, addit apertiſſimorum, & dum loquitur de conuictione indiciorum, addit indubitatorum, ac ẽt luce meridiana clariorum. Quæ lex eſt canonizata 2. q. vlt. ca. ſciant cuncti. Facit l. qui ſnĩam. C. de pę. & c. Epiphanium. 5. q. 6. & quod notatur in c. ueniens. extra, de teſtib. & ratio eſt. quia ubi maius eſt periculum. ibi cautius eſt agẽdum, l. 1. §. ſed, & ſi quis, ff. ad Carbonianũ. & non ſolùm tractatur de magno periculo, vbi de vita hominis agitur. l. addictos. C. de epiſ. aud. ſed etiam vbi agitur de minima pęna corporali, q̃a cẽſetur maior qualibet causa ciuili. l. in ſeruorum. in fi. ff. de pę.
10 Et procedat regula d. l. ſciant cuncti ẽt † in cauſa ciuili excedente 10. libras auri. Anchar. conſi. 63. col. 3. & ſeq. & in cauſa ciuili ardua, ſecundum Doct. in d. l. ſciant. cũcti. & Iaſ. in l. 1. col. pen. C. de ſum. Trin. & fide Cath. ac etiam procedit, vbi agitur ad cõmiſſionem pœnæ applicandæ parti. Alexan. in 2. vol. conſ. 33. circa princip. de quo uide Imol. conſi. 137. circa princ. & cum conſilio 134. col. fina. Item procedit, ſiue agatur per accuſationem, uti loquitur pręciſè, ſiue per inquiſitionem Anan. conſi. 59. col. 1. in fin. & ex his procedit etiã ſine dubio non ſolùm ſi agatur de magna cauſa criminali, ſed etiam de minima. Et aduerte ad id, q̃d Doct. dicunt per d. l. ſciant cuncti ꝙ proba-
11 tiones † debent eſſe luce meridiana clariores, quia non tantùm rationem habent ad conditionem perſonarum, ut debeant eſſe idoneæ, ſicut dici dicta lex, & conſequenter omni exceptione maiores, ſecundùm Doctores in d. l. maximè Sal. col. pen. & Bald. l. ibi, col. 2. Bar. in l. maritus. & in l. 1. §. idem Cornelio, ff. de q. Alex. conſil. 11. col. 1. uol. 1. conſi. 70. col. 3. & conſi. 73. column. 3. ambobus in uolum. 1. Bald. 3. uolu. conſi. 337. & alibi ſæpe, uerùm etiam ad dicta, & ideo requiritur, ut facto ſe dicant interfuiſſe, ut dicit Alberic. colum. 1. in ea lege, & non ambulent per coniecturas, quæ tamen ſufficiunt, ubi ciuiliter agitur, iuxtà d. Bartol. in l. prætor ait, §. prætor ait, & ibi Iaſ. col. 3. ff. de ædendo, & per Hipp. in tit. de quæſtionibus, char. 45. col. 1. & in l. ſi quando. C. unde ui. & in l. uidemus. de in lit. iur. & ꝙ ſint interrogati de cauſa ſcientiæ, licet non ita ſit in ciuilibus, l. ſolam, C. de teſt. ita Salic. not. in ea. l. col. pen. Alexan. conſi. 15. colu 4.
12 in 1. uolum. & dicit Salic. ubi ſupra, † ꝙ in criminalibus ſubtilior debet fieri indagatio ueritatis? & maiori cum ſubtilitate teſtes ſunt interrogandi, uide ibi omnino & etiã Bald. ibidem, col. 2. uerſic. ſed dubitetur. ubi dicit, ꝙ Salic. de ſolertia in examinandis teſtibus, & ſubdit quòd requiruntur indicia grauiora, & maturiora in criminalibus quẽ
13 ciuilibus. Concludendo tandem ꝙ † probationes debent eſſe ita certæ, ut non poſſit illud probabiliter diſſuaderi. allegat d. l. qui ſententiam. C. de pęn. & ita hi duo patres Bal. & Sal. deducunt in ea l. ſciant cuncti. quemadmodum probatio in criminali excedent probationem in ciuili. Aduerte ta
14 men. dum clarè ſentiunt ꝙ in ciuili † non requiruntur teſtes omni exceptione maioris, ſicut in criminali, adducentes exemplũ fratres qui admittitur pro fratre in ciuili, & non in criminali, quod hoc idem explicitè dicit Pau. de Caſt. in ea l. & Barb. in cap. at ſi clerici, in princ. de iud. & ita uidetur glo. in d. capit. in uerbo legitima probatione. quæ loquitur in criminali: Sicque iſta uidetur veritas. tamen quòd imò etiam in ciuili requirantur teſtes idonei, & cõſequenter omni exceptione maiores, probat tex. in capit. 1. de teſtib. & leg. idoneum ff. de teſtib. iuncta glo. in §. item verborum. Inſtit de inut. ſtipulat. in verbo, idoneos. Reperio Dec. latè ponentem hoc contrarium in d. cap. at ſi clerici. & tandem concludentem verum, eſſe, quòd in ciuili requiruntur teſtes omni exceptione maiores, & vltra prædicta allegantem tex. in cap. licèt vniuerſis. extra, de teſt. & ibi Abb. in terminis. Tamen ſi non ſunt ſupplentur eorum vitia per iuramen-
15 tum: † ſecus in criminalibus, in quibus nõ defertur iuramentum in ſupplementũ probationis, vt tradunt Bart. & Doctores in l. admonendi, ff. de iureiur. Item ſecundùm eum, duo teſtes ſine ratione ſufficiunt in ciuilibus, non in criminalibus, dicens in his duobus eſſe differentiam inter probationẽ ciuilem

ciuilem, & criminalem; ueruntamen ꝙ ẽt in ciuilibus debent teſtes, eſſe omni exceptione maiores ad hoc ut plenã probationem faciant. Non quieſcit tamen animus, quin ſit vera opini. Pau. de Caſtr. Barba. & aliorum quia in ciuilibus. qñ teſtes deponunt non veriſimilia, requiritur vt ſint omni exceptione maiores. Spec. in ti. de prob. §. fi. cir. fi. per Fel. in c. quia veriſimile. de preſump. & ratio eſt, quia ſit depoſitio contra non ueriſimile, & iõ debet probari euidentiſſimis probationibus, l. ſi extraneus, ff. de cond. ob cau. ubi uide Alex. poſt alios. & iõ in ciuilibus non videtur verum, ꝙ regulariter teſtes debeant eſſe omni exceptionibus maiores ſic ẽt cum vnius itegritas ſuppleat vitium alterius in ciuilibus, & in cri-
16 minalibus ẽt † plures duobus non integrĩ non ſufficiant ad condemnandum, ſed tñ ad torquendum, vt per Iaſ. in l. prætor ait, §. congeſtur, ff. de æedend. ſequitur neceſſario, ꝙ in ciuilibus non requiritur, ut ſint omni exceptiones maiores, ſicut in criminalibus. Quid tenendũ? dic breuiter, quòd omnes bene loqui videntur: & veritatem huius articuli paucis vſ ponere textus in leg. in princip. ff. de teſtibus, qui dicit, quod in ciuilibus, & in criminalibus omnes ſunt idonei, præter eos, quos leges repellunt.
27 Si igitur lex non repellit † teſtem in ciuili. videẽ poſſe appellari idoneus, & omni exceptione maior, quia nulla macula legalis eũ repellit, & ſi repellit eum in cauſa criminali, in ea non erit omni exceptione maior. Et hæc videtur fallacia Doctorum, qui cõſiderant maculam habita ratione ad cauſam criminalem, dicentes, quod ex quo admittitur talis in cauſa ciuili, quòd non requiritur, ut ſit omni exceptione maior in cauſa ciuili. Sed errare videntur, quia ad ipſam cãm nulla eſt macula, probatur hoc meum aſſumptũ, ex alio, quia in cauſa matrimoniali contra matrimoniũ requiritur, quod teſtis ſit omni exceptione maiori, c. 1. de cõſang. & affi. & tamen fœmina quæ regulariter non admittitur, c. fortius, de uerb. ſigni. poteſt eſſe omni exceptione maior, in eo caſu, c. ſuper eodem, colum. 2. de teſti. & reperio, ꝙ hanc meam cõſiderationem habuit præciſè Soc. in conſi. 54. in 4. volumin. colum. 4. & allegat Bald. & Salyc. in dicta l. ſciant cuncti, & Bal. in l. 1. colum. 6. de ſumma Trin. & fide Cath. & licet hæc ſint colorata, non tamen me in hãc ſententiam deduxerunt. quia fateor, ꝙ vbi non repelluntur, & nulla macula legalis adeſt, ꝙ tunc ſunt omni exceptione maiores, & conſequenter, ꝙ poſſunt eſſe in cauſa ciuili omni exceptione maiores, & in cauſa criminali ſecus. Sed difficultas eſt intelligere, an & inhabiles in cauſa ciuili ſufficiant uel requiratur, ꝙ ſint omni exceptione maiores, vt
16 probetur plenè. Concluſio eſſe † conſiderandam perſonam teſtis, & dictum: quo ad dictum ſatis diximus, ꝙ magis debet eſſe plenũ, quam in ciuili, & depoſitio debet eſſe ſuper facto ipſo, ac ẽt maior indagatio
19 fieri debuit, quàm in cauſa ciuili, & † ideo acta, & probationes in cauſa ciuili non faciunt plenam probationem in cauſa criminali, ſecundum Bar. in l. 2. §. hoc edicto. uer ſiculo, quæro utrum, ff. de vi bon. rap. quia clariores probationes in criminalibus requruntur. vt ibi, & per Doctores in dicto cap. at ſi clerici, in princ. maximè Decium, colu. 18. verſic. ſecunda concluſio, niſi tamen ita clarè probarent teſtes in cauſa ciuili, ut nihil poſſet opponi, ſecundùm Bal. & Salic. in d. l. fi. colum. 2. 3. & in hoc nulla eſt differen
20 tia inter Doct. Quo ad perſonam † ſine dubio duo teſtes ambo nõ integri, qui tamen admitti poſſint, nõ plenè probarent in ciuilibus, ut eſt exemplũ in duobus teſtibus in ſamibus infamia facti qui, & ſi admittanẽ in ciuilibus, ſecundùm Doct. in d. l. 1. C. de ſumma Tri. & fide Catho. tamen diminuitur de fide eorum, & etiam in duobus fratribus, qui & ſi admittantur, ſecundùm Salic. & Bal. in dicta l. ſciant cuncti, & alibi ſæpe tamen diminuitur eorum fides, ut habetur in l. parentes. C. de teſti. Sed tamen ſi non perfectè probarẽt, ſaltem cum integri
21 tate alterius id facerent, & † ita integritas vnius cum alio nõ omnino integro. ſufficeret, & etiam numerus ſuppleret in plurib. non omnino integris, quod non, ita eſt in criminalibus, quia numerus non integrorum nõ ſufficeret, nec perfectio unius ſuppleret imperfectionem alterius, ut per Iaſ. ubi ſupra in d. l. prætor ait, §. cogentur, col. 3. ff. de æden. loquor quo ad plenè probandũ, quia aliud quo ad torquendũ, ut ibi &

per Bald. conſil. 337. uolum. 3. ubi uide. Et ideo quatenus uerũ eſt, ꝙ duo non omninò integri non probant plenè, ſequitur neceſſario, ut regula, quę habet, ꝙ in ore duorum uel trium ſtet omne uerbum, non ꝓcedat, niſi ipſi duo ſint idonei. Quò uerò ad id ꝙ admittantur ēt nō omnino integri, & ſupplentur uel per iuramentũ, ut dicit Dec. uel per integritatem alterius, uel numerũ, uerũ eſt dicere, uelis nolis, ꝙ ad plenã ꝓbationem in ciuilibus nō requiritur ut teſtes ſint omni exceptione maiores, nec in mille annis aliter poſſes dicere: atque ita in effectu uera eſt opinio Paul. de Caſt. & Barba. in ciuilibus non requiri ꝙ ſint omni exceptione maiores. & magis communis ſenſus Doctorum ita ſe habet. Nec tamen uerum eſt id ꝙ dixit Soccin. in d. conſ. 54. colum. 4. uolum. 3. ꝙ ubi adſit caſus ſingularis, vt mulier admittatur, ꝙ eo caſu ſit omni exceptione maior, ut patet ex notatis ꝑ Alexan. in conſi. 11. colum. 1. in princi. uol. j. ubi dixit, notanter, quòd licèt in crimine læſæ maieſtatis aliàs inhabiles admittantur, nō propterea ſunt omni exceptione maiores, quia diminuitur, adhuc de fide ibi notatur per eum, niſi adeſſet lex uel ſtatutum, quod daret omnimodam fidẽ illi. Nec Doctores allegati per Socc. ſcilicet Bald. & Salicet. in dicta lege ſciant cuncti. & Bald. in d. l. 1. columna 6. C. de ſumma Trinit. illud dicunt & fortè etiam conſilium illud Soc. potius eſt allegatio, quàm cōſilium, prout in eo uolumine infinitæ allegationes pro
22 conſilijs poſitæ ſunt. Aduerte tamen † dum dixi, ꝙ teſtes debēt deponere de facto ipſo, ita ꝙ non ſufficeret ſi deponerent de circunſtantijs, uel alijs indicijs remotis, quia in contrarium uidetur tex. in l. 1. §. idem Cornelio, ff. de quæſtio. & quod ibi Bartol. dicit per illum, textũm quod teſtis integer cum fama publica probat. Si igitur teſtes de fama ſupplent teſtem integrum, ergo admittuntur teſtes ad plenam probationem, etiam de re ipſa non deponentes. Sequitur Fel. in c. cauſam. de prob. col. antep. verſiculo 2. caſu. Contrarium tamen uerũ eſt eius quod dixit Bartol. ubi ſupra de teſte integro cum fama publica in criminalibus, licèt in ciuilibus ex illis ſequatur probatio plena, ut latè oſtendit D. Iaſ. in repet. l. admonendi, in 24. char. ff. de iureiurando.
23 Et fundamentum eſt, quia † ſēt duæ ſemiplenæ ꝓbationes diuerſi generis, & ad eũdem finem tendentes non coniunguntur in criminalibus, ut ibi, niſi etiã adeſſent alia adminicula. Ita Bal. in l. ſi quis ex argentarijs. in §. 1. ff. de eden. ubi omnino uide. Sic etiã Bar. ſi illum benè uides in dicto §. idē Cornelio. & Iaſ. in d. l. admonendi. char. 25. col. ul. iuncta colu. ſeq. Abb. in c. præterea. in fi. de teſtibus. gl. in l. 2. in princip. ff. de excuſ. tutor. Rom. conſ. 7. & 54. in fin. & Brun. in tract. de tortura. in 4. char. in 3. colum. Hãc concluſionem ēt probat text. in d. §. idem Corn. & ita etiam explicitè tenet Aret. qui diligentius in hac materia loquitur quã alius, ſuo more. in c. 3. loco. 4. uerſ. ſed tamen, de probat. qui ultra d. §. idem Corn. dicit bene facere tex. in l. quæro, §. fi. ff. de ędil. edi. Tot enim hoc caſu cōcurrunt, ut poſſimus dicere non eſſe in caſu indiciorum indubitatorum, de quib. proximè loquar, ponendo tamen ꝙ adminicula debeant eſſe multũ propinqua ipſi delicto, adeo ut omnibus iunctis indubitatum reſultet iudiciũ. Et reperito, ꝙ ita tenet Alex. in conſ. 24. co. penul. incip. animaduerſis. ubi uide, q̃ a hoc modo, & ſecũdùm prædictam opinionem uoluit loqui. & ita etiam loqui uoluit Dec. in c. cum cauſam. col. fin. uerſi. 2. limitatur, extra, de pro. Nec hoc caſu tametſi adſit teſtis integer, & fama publica atque aliud adminiculum, ſiue alia duo adminicula, uel plura, poteſt dici, ꝙ pr. batio, quę reſultat
24 vera ſit, imò † pręſumpta dici debet. Ita Bal. in c. 1. §. cum autem. in ult. col. in pen. quęſt. de cōtrouerſ. inueſ. & in rubr. C. de prob. & Iaſ. in d. l. admonendi, char. 24. col. ult. uerſ. itē in tota iſta materia. quod dico rōne pęnę imponendę, quia non erit corporalis, ut
25 infra dicam. Concluſio † eſt igitur, ꝙ etiam teſtes ſuper circunſtantijs admittuntur ad plenam probationem modo tamen quo ſupra dictum eſt. Veruntamen ipſi teſtes, ut Doct. uolunt maximè Salic. in d. l. ſciant. debent eſſe omni exceptione maiores, imò
26 amplius etiam † quod non adeſſet teſtis de re ipſa. ſed oēs loquerentur ſuper pręſumptionibus, & indicijs, tamen fieri poſſit, ut facerent plenum pręiudicium, ubi ita deponerent, ut redderent rem indubitatam: quia

quia etiā ex indubitatis indicijs: & luce me
ridiana clarioribus quis dānari poſſet d.l.
27 ſciant cuncti.C.de prob. Et † aliquando pōt
eſſe unum indicium ita indubitatum, ut ſo
lum ſufficiat, ut declarat Aret.in dicto c.ter
tio loco.col.4. & ponunt oēs incipiendo ab
Abb.in eo.cap.& in d.l.ſciāt cuncti, maximè
Bald.& Sal.Imò, in l.fi.ff.de hær.iuſt.& Feli.
in ca.afferte. de præſum. maximè in uerſ.4.
limita.& ſolennius, quam alius, Gand.in ti.
de præſump, & indic. indubitat. Et dantur
28 de his indicijs † indubitatis multa exempla
per Doctores, ubi ſupra, circa quæ omnino
uide Fel.in d.c.afferte.col.4. uerſicul.& pro
intellectu.Brun. in tractatu ſuo de iudicijs,
& tortura, char.4. colum. 3. & pluribus ſe-
quentibus.& Aretin.in d.cap.3. loco col.4.
29 & ſequenti. Et pro intelligentia ſcias, † quod
interdum lex præſumit in cauſa criminali,
& ſuper præſumptio diſponit, & tūc res nō
habet dubium, quod dicitur talis præſum-
ptio violentiſſima, & quæ facit indicium
indubitatum, propter quod deuenitur ad
ſententiam etiam capitaliſſimam, l.ei qui.
C.de adult. & ratio eſt, quia legi ex tali præ
ſumptiones res patet, & ideo etiam debet
patere iudici, ut declarat Bald.in d.l.fin.col.
30 1. & ita omnes. Aliquando † tamen lex
onus iudici dimittit, ut præſumat ex quali-
tate rei, & perſonarum plus uel minus iux
ta gradus præſumptionum, de quibus late
per Abb.in capitu.literis.extra, de præſu.&
tunc loquitur materia noſtra, quòd quan-
do apud iudicem adeſt talis præſumptio,
ut rem uideat apertam, & indubitatam po
teſt deuenire ad condemnationem, iuxta
d.l.ſciant cuncti. His ſit præmiſſis, pone
aliud exemplum ultra poſita per Felin. ubi
ſupra, in eo, qui legitimè per tormenta cō
31 feſſus eſt, † quia confeſſio illa ſine perſeue
rantia, iuncta facti ueriſimilitudine, uide-
tur ſufficere ad ſententiam, ſecundum Bal.
in d.l.ſciant cuncti, col.1.in princip.& Bru.
de indic. & tort. chart.4. colum. 1. ſed hoc
exemplum reprobat Sal. ibi optimo funda
mento, ut per eum, unde pone aliud in eo,
32 † qui extraiudicialiter confeſſus fuit cum
alijs uiriſimilitudinibus, ut oſtendit Felin.
in capit.olim.uerſic.octauò limita.& uerſ.9.
33 limita de reſcrip.& † idem in eo, qui legiti-
me confeſſus eſt in tormentis, præcedente
confeſſione extraiudiciali, ut eſt gl.in l.cap.
quinto, ff.de adult.et Iaſ.in l.magiſtratibus
col.2. ff.de iuriſd.omn.iud.et per Doctores
in d.c.at ſi clerici.in princ.de iud.Sed hoc e-
tiā patitur reſponſiones Sal.datas ad exem
plum confeſſionis extortę, iuncta facti ueri
ſimilitudine. In nullo tamen ex ſupradictis
34 exemplis, et per alios relatis, † iudex debet
condēnare pœna corporali, niſi in caſu, quā
do lex ita præſumit, & iudicat ut per Ga.in
loco ubi ſupra ad fin. Cæpol. conſil. 32.co
lum.fin.& ibi habes.quòd nefas eſſe recede
re ab opinione Gand.& late Hippol.ut cito
me expediam, in l.repet. colum.7.de quęſt.
in uerbo ſed contrarium.& ita ſeruatur in
practica. Sed aduerte, quia Felin. in cap.
afferte.uerſ.quartò limita.de præſumpt.ex
preſſè uidetur uelle per hæc indubitata iu-
dicia iudicem condemnare pœna ordina-
ria, & ſic ſecundum terminos d.l.ſciant cun
cti, & indiciorum indubitatorum. quod
eſt contra prædicta. Veritas tamen eſt, quā
dixi, & communis opinio, ut apparet ex di
ctis Hippol.& Cæpol.in cōſ.ubi ſupra, & in
conſil.6. colum.2. & alibi, et Brun.in tract.
35 ſuo de indic. et tort.ubi ſupra. Et † quòd ex
præſumptionibus, ſiue iudicijs indubitatis,
quis poſſit tātum pecuniaria pœna damna
ri, dicit Bolog. poſt conſil. Anan.59.et Al-
ciat. in tract.præſump.in 2.regula, in 9.præ
36 ſump. ubi uult, quòd † d.l. fin. non proce
dat in pœna corporali, ſed pecuniaria.et eſt
communis ſenſus Doct. Nec tamen uide-
tur eſſe differentia inter pœnam pecunia-
riam, et corporalem, quando hæc eſt leuis,
ut pote fuſtigationis. Ita Aret.in cap.3.lo
co de prob. col.4 uerſ.quædam. Sed loqui-
tur text.per eum allegatus, quando lex præ
ſumit ſaltem in genere, et ita Brun.in d.tra.
char.5.col.1.uerſ.ſed tu potes, Nos loqui-
37 mur in præſumptionibus hominis, † in
quibus etiam ſi ſint uiolentiſſimæ adhuc
procedit dictum Gand. niſi tamen eſſent
adeo efficaces, ut ponerent ueritatem ante
oculos iudicis. Dec. in d.c. 3. loco. ad fin.
Aret. ibi uerſ.aliquando agitur, concludit,
quòd ſi agitur de impo nēda pęna corpora
li, etiam graui uel confiſcatione bonorum,
ſiue maioris partis, adhuc poteſt ſequi con
demnatio in duobus caſibus. Primo qñ cū
præſumptionibus concurrit ſemiplena pro

batio directa, Secundo quãdo præſumptio
nes ponunt ueritatẽ ante oculos,& ibi cla-
re uult, ꝙ opinio in contrariũ ſit regulari-
ter uera,& communis,ſed eam ita declarat.
& hoc etiam, quod in effectu uoluit Fel.in
d.c.afferte,uer.4.limita.Et licet hęc opinio
ponet dictum Gand.ubi ſupra,in magno di
ſcrimine, tamen reuiuiſcit cũ alio tempera-
mento,quod ſubijcitur per Doct. ex doctri
na Innoc.in cap quia uerisſimile de pręſum.
38 ubi dicit hæc uerba, † ubi ex pręſumptioni
bus proceditur, multum debet iudex tẽpe-
rare ſententiam, & maximè nè condẽnet,
niſi rarè,& modicè ad pœnam,uel pecunia
riã,uel corporalem,quod dicit colligi ex ſen
tentia Salomonis in d.c.afferte.ut per eum,
quem omnino uide, & loquitur in uiolẽtis
39 pręſumptionibus,ſubdẽns,†quod tandem
fama diminuit talem præſumptionẽ, & al
40 legatur Innoc. ad duo. Primum,†quod ex
præſumptionibus nemo debet puniri pęna
ordinaria delicti, ſic Hipp.ubi ſupra.& Bar.
in d.l.fin.col.3.uerſicul.hæc eſt ſententia.&
Aret.in dicto ca.3.loco,colum.4.uerſi.dixit
tamen Nicol.de Matar.& Abb.in dicto cap.
afferte colum.3.ubi uide, ſecundum quòd
41 † nemo ex præſumptionibus debet corpo-
rali pœna puniri, ſed in pecunia. Primum
dictum decidit quæſtionem, quæ nunc eſt
in facto in quodam, qui ex maximis præ-
ſumptionibus conuincitur de ſacramento
falſo, cuius pœna eſt dupli ultra ſeſtæſtima
tionem. Nam ſecundum hoc dictum mi-
tior pœna eſt imponenda. Circa ſecundum
dictum, ꝙ nemo ex præſumptionibus de-
bet corporaliter puniri,dic quod Innoc.po
tius uidetur dicere contrarium,dum uult ut
iudex debeat temperare ſententiam non ſo
lum in pecuniaria pœna, ſed etiam in cor-
porali. In ſe tamẽ eſt uera concluſio, quam
tenet Gand.ubi ſupra & alij communiter.
42 Et ſcias†quod ſi pœna eſt arbitraria,& pro
batio eſt præſumpta, minuitur pœna,ſi ue
ra,augetur,ſed ſi eſt taxata à lege, uel à ſta-
tuto,etiã ſi ſit uera probatio,ſtatur legi,B.
in d.l.fin. colum.3.uerſi.& adde.& Bru.ubi
ſupra,& apon oculos,quia,& ſi Feli.ubi ſu-
pra,limitatione 3.uideatur uelle,quod poſ-
ſit imponi pœna ordinaria ſuper indubita-
tis iudicijs,etiã ex præſumptione hominis,
tamen poſt. in fine temperat in effectu,ſe
cundum Innoce.in d.capitul.& ita dic audã
cter, quod Aret. & Dec. in dicto capit.3.lo-
co loquuntur contra communem opinio-
nem. Et omnibus trutinatis, tandem eſt
43 concludendum † quòd nullæ præſumptio-
nes facere poſſunt, ut quis ſit capite puniẽ
dus, uel afficiendus pœna corporali,quini-
mo quod etiam pecuniaria pœna eſt mode
randa per prædicta, niſi ut ſupra. Et dum
Innocen.pro opinione ſua ponderat ſentẽ-
tiam Salomonis in d. capitu. afferte dic ꝙ
etiam ibi actũ erat criminaliter ſecundum
Abb.ibi, & tamen ſententia fuit ciuilis. ꝙ
eſt mirabile, ſed ideo factum fuit eo caſu,
quia ſententijs regum nõ conſideratur mo
dus agendi,nec ſolennitas iudiciaria,ut di-
cam ſub tit. de princi. Vel dic,quod uerior
eſt intellectus Ant. de Butrio,quod ibi erat
actum ciuiliter.Ad prædicta.uide Alexand.
conſil.15. volum.1. columna 3.Vide etiam
pro declaratione terminorum Feli.in capi.
5. quia uerisſimile de præſumptionibus co
lum.1.verſicul. ult. ubi declarat omnẽ ſpe
44 ciem præſumptionis, dicens†quod conclu
dit illa,quę eſt iuris,& de iure,& iuris etiã,
& quæ eſt hominis multiplicata tamẽ, ad
dens quod quãdo non infert neceſſario id
quod quæritur, non probat. Item dum di-
xi, quod pęna ordinaria nõ imponitur,ubi
ex pręſumptionibus, &c. nota quæ dicit
Gan.in titu.ubi ſupra,in fi.niſi ſit pręſumptio
45 iuris, & de iure,de indiciũ†ſiue indicia nõ
adeo indubitata ſunt,quin quandã ſollicitã
dubitationẽ recipiant,quæ uerba declarãt,
ut omnino ſit ſtandum in concluſione, ꝙ
ſit diminuẽdum è pœna etiam pecuniaria.
Quæ tamen concluſio non uidetur habere
locum in pœna arbitraria. Ita declarat In-
nocent.Bald.in d.l.fin.colum.penult.& ibi,
& adde quod licet. vbi omnino uide, & Br.
in loco ubi ſupra,char.5.col.1.in fin.uer.ibi
aut in pœnis arbitrarijs. Sed eſt error, quia
quò ad imaginationẽ firma remanet abſo-
lutè concluſio,etiam in pœna ordinaria,ut
nunquam imponatur,ſed quò ad augendã
eam non poteſt procedere, niſi in arbitra-
ria pœna, quando adeſt uera probatio ne-
gatiuè loquendo, quia iudex debet rema-
nere contentus determinatione legis. Sic
noluit loqui Bald.& Brun.inſipidè locutus
eſt, quem tamen ſemper uide in eo loco.

Sic

46 Sic ſatis intelligis regulã, ꝙ nemo † ex præ
ſumptionibus damnatur, quæ ſumitur in
l.abſentem,ff.de pœ.in prin. Et ultra prædi-
cta procedit etiam in criminibus, quæ oc-
cultè fiunt: & ideo ſecundùm veritatem ſu
per præſumptionibus in crimine falſi non
fertur ſnia, ut per Dec.in conſ.189.col.1.&
in c.porrecta.de confirm.vti.vel inuti. Non
obſtat ꝙ dicit Abb.in cap. præterea, in fi.de
47 teſt.& Rom.conſi.7.videlicet, † ꝙ in crimi-
nibus occultis admittitur probatio præſum
pta, quia in terminis in quibus loquuntur,
videlicet in teſte integro cum alijs admini-
culis in quolibet crimine, ſequitur plena
probatio, vt dixi ſupra verſ. aduerte tñ poſt
Bar.in l.1.§.item Cornelio.ff. de falſ. & Bal.
in l.ſi quis ex argentarijs,§.1.ff. de æden. &
Aret.in c.3.loco,colum.4.verſi.ſed tamen,
48 de prob. vbi enim eſt † ſolùm probatio ve-
hemens non ſufficit etiam in occultis, vt ap
paret ex dictis per Dec.vbi ſupra. Non obſt.
etiam dictæ regulæ, abſentem, l.3. ff. de off.
49 præfec.vig. vbi imponitur pœna † fuſtigatio
nis ex ſola præſumptione, quia ideo illud
admittitur, quia lex ita vult, ut per Brunel.
de indic. char. 4. colu.1. ad fin. & hæc locum
habent, quando agitur criminaliter. Si ve-
50 ro ciuiliter † pro crimine, tunc ſine dubio,
ex uiolenta præſumptione ſequitur ſenten
tia, vt per Dec.in crimine falſi, ubi ſupra, &
in furto per Barto. in l. ſi quis ex argen.§.1.
51 ff.de æden. quod probatur † per fracturam
hoſtij, & fugam famuli, vt etiam per Hippo
li.in l.de minore,§.plurimum, column.14.
ff. de quæſt. & Iaſ.in dicto §. 1. columna 3.
Nec tamen Dec.& Barto.loquuntur in præ
ſumptione violenta, & ideo non immeritò
52 poſſet dici, quòd † in his occultis, vbi agit̃
ciuiliter, præſumptio poſſit eſſe leuior; qđ
tamen non puto verum, per not. per Abb.
in d.c.afferte, vbi eſt caſus, maximè ſecun-
dum D. Ant. de But. qui intelligit, quod ibi
ageretur ciuiliter, & tamẽ tex. requirit vio-
lentam præſumptionem, & loquitur in cri
53 mine occulto, & ideo generaliter † etiam
voluit Anan.in d.conſi.69. quod vbi agitur
pro crimine ciuiliter, non ſufficiãt teſtis in-
teger, & fama, prout ſufficiunt in materia
mere ciuili. Sequitur Iaſ.in d.l.admonendi,
char.23.colum.1. & dicit, quòd hoc dictum
Ana. nunquam eſt tradẽdum obliuioni. Ex
dictis conſtat, quomodo conuincatur reus
per probationem rectam, ſcilicet per teſtes
de re ipſa loquentes, & quomodo cõuinca-
tur per indicia, & præſumptiones. De ſuſpi
54 cione non loquor, quia † illa nunquã facit,
vt ſequatur condemnatio, ſecundũ Bal. in
d.l.ei qui.& Fel.in d.c.afferte, verſi. 2.limita.
Adde id, quod dicebat Bal. prout ſupra retu
55 li in d.l. ſciant cuncti, † ꝙ etiam per argu-
menta quis conuincitur in crimine multũ
atroci, ut eſt tex.in c. pro humanl. de hom.
in 6. qui tex. loquitur de aſſaſſinamento. Ita
Aret.in dicto c.3.loco, & Aug. de Arimi. ad
dictam gl. fama publica, & Peruſ. in eo tex.
hoc not. vbi uide, & Domi. ibidem colu.pe-
nul. poſt antiquos. & Dec. latè in conſ.189.
colu.2.& 3. vbi vide. Tamen quia tex. dicit,
argumentis probabilibus, intelligi videtur
ſecundum dicta l. ſciant cuncti, vt per Feli.
in d.c.afferte, in 3.limitatione, ad fin.& ſe-
quen. quod non credo verum ex atrocitate
delicti, & verbis claris tex. ac communi opi
nione Doctorum ſicut uides. Non omitto
tamẽ ad terminorum, & eorum, quæ dicta
56 ſunt, declarationem, † quod dicit gl. in d.l.
ſciant cuncti. dum vult, ut illa lex fallat om
ni caſu, quo lex præſumit dolum, & conſe-
quenter in caſu, l.1. C. de ſicar. & notatorũ
per Bar.in l.dolum, C. de dolo. & poteſt po
ni exemplum in eo, qui trãſit ſuper delicto,
qui fateri præſumitur, iuxta notata in l. trã
ſigere, C. de tranſact. & declarat Abb.in ca.
accedens, el ſecundo, de accuſat. & Dec.in
dicto cap.3. loco. Sed tamen hæc ideo pro-
cedunt, quia conſtat de facto ipſo, & tracta
tur tantum de animo ſolo, ſed præſens ma
teria uerſatur, quãdo factum eſt dubium,
& eius probatio in ſola præſumptione con
ſiſtit, & uide Clad.in l.ut uim, ff. de iuſtit. &
iure, columna 28. in eo articu. quando quis
fatetur occidiſſe, ſed ad ſui defenſionem,
57 † in quo dicitur eum mitius puniri, quàm
ſi præſumptè conſtat, iuxta dictum Abb. in
cap. auditis, de præſcri. Non dicit Claud. &
bene, prout etiam retuli ſupra titul. præce-
denti circa confeſsionem qualificatam, ꝙ
licèt ius præſumat contra confitentem, &
ita videatur eſſe puniẽdus pœna ordinaria.
iuxta dicta l.1. C. de ſicar. tamen mitius pu-
nitur quia de facto ipſo non conſtat per
confeſsionem puram, ſed conditionalem,

quam conditionem lex reijcit præſumendo
illam puram eſſe, ſecus ſi factũ ipſum eſſet
clarum per puram confeſſionem, vel per te
ſtes, & tãtum lex præſumeret ſuper animo.
Hinc etiam eſt ꝙ Aretin. conſuluit in con-
ſil. 80. col. pen. uerſ. confirmatur etiam ꝙ
58 eo caſu quo lex † præſumit dolum, ſi adſunt
coniecturæ, quæ faciant illum non eſſe eui
dentem dolum, pœna mitigatur. Et an in cri
minalibus, ubi agitur ciuiliter, poſſit quis
ex præſumptionibus damnari? Vide quæ di
cã infra in tit. de partu ſuppoſito, maximè
ad finem. & dicam etiam in tit. de falſis, poſt
principium, & quia dixi ſupra, ꝙ teſtes de-
bent eſſe clari, & deponere directe ſuper ip
ſo delicto, uel ꝑ indicia indubitata. Aduer-
59 tendum eſt, † ꝙ etiam facilius offendũtur,
& deliberãtur per eorũ dicta, quàm in ciui
libus. Hoc oſtendo primò, quia ita dicit Salic.
in d. l. ſciant cuncti. col. penul. Item apparet
ex dictis Bar. in l. non ſolùm, §. ſed ut proba
ri, ff. de ope. no. nunciat. ubi Bart. concludit
ꝙ facilius in criminalibus reus confundit
probatione accuſatoris, quàm in ciuilibus.
Et ideo licet uelis, ꝙ exceptio ex parte
rei ita debeat concludẽter probari, ſicut a-
ctio ex parte actoris, de quo eſt gl. in clem.
fin. in uerbo, priuatum: de reſcr. & proſequi
tur Alex. ibi in eo, §. quem legit ſub. §. ſcien
dum in primis uerbis. tamen hanc cõcluſio
nem Bar. non uult procedere in delictis, quia
etſi probatio rei dubia ſit, tamen uult per l.
60 merito. cum ſimilibus, ff. pro ſoc. ꝙ † con-
fundat in effectu probationem actoris, dat
duo exempla. Primum, ꝙ ſi accuſatur
Titius, ꝙ uulnerauerit Sempronium de
menſe Maij, & ita probetur: Titius uerò op
ponat, ꝙ potuit illum impunè percute-
re, quia erat bannitus, & producat bannum
latum medio menſe Maij, propter quam
probationem dubium redditur an talis per
cuſſio fuerit delictum, uel quid illicitum,
aut non. Et concludit Bartol. ꝙ eo caſu
hæc exceptio ita dubiè probata eſt ſufficiẽs
pro uictoria rei accuſati, quia cum tes offi-
ciatur dubia, debet interpretari, ut nõ ſit de
lictum, per d. l. merito. & alia ut per eum.
Secundum exemplum ponit de uiro nobi-
li, qui non poterat ingredi palatium, niſi tẽ
pore conſilij generalis. Nam ſi accuſatur, &
probatur ꝙ de menſe Maij ingreſſus fuerit
palatium, & ex aduerſo ipſe probet, ꝙ eo
menſe Maij ſit factum conſilium generale,
quia datur caſus quo licitè potuit eo men-
ſe ingredi, res dubia redditur, & delictum
non præſumitur. Sic igitur licitè reus his
duobus caſibus non bene concludit, ut pa-
ret, rem tamen reddit dubiam, atque ita quia
probationes non ſunt luce meridiana cla-
riores, abſoluitur. Et hæc opinio Bart. eſt
cõmunis, ut patet ibi. & per Ang. de Arim.
ad gl. in uerbo, de anno præſenti. ubi latiſſi-
mè. & Felin. in cap. auditis. de præſcr. & ali-
bi ſæpe per eum, & per Claud. in d. l. ut
uim. col. 25. ubi latè faciendo regulam ſe-
cundùm Bart. & ponendo ſex fallentias, &
per Doctores maximè Decii in cap. in præſen
tia. extra de prob. uerſic. 12. nota, & dicit
Alex. in d. §. ſciendum; quòd totus mundus
ſequitur opinionem Bartol. eſt uerum
quòd patitur maximam difficultatem, at ta
men quia etiam illam Doctores ſoluunt in
locis ubi ſupra, & maximè Dec. in d. capit.
ideo ulterius non inſiſtam. Hinc eſt etiam,
61 quòd † quamuis homicidium ſit plenè pro-
batum contra Titium, qui tantum ad ſui
defenſionem alleget, & probet, qui oc-
ciſus eſt, ipſum fuerat aggreſſus, abſoluitur
ex hac probatione, licet non concludenti.
Concludens enim illa eſt, quando poſt ag-
greſſionem incontinẽti probatur offenſio.
Ita Alex. in d. §. ſciendum circa fin. & latiſſi-
mè Claud. in d. leg. ut uim. col. 25. uerſ. con-
tra iſtam communem concluſionem. Sed
quid iuris, eſt quando probatum eſt, quòd
Titius commiſit homicidium, & Titius per
unicum teſtẽ probauit, quòd ad ſui defen-
ſionem illud fecit, uel ꝙ uulneratus ex ma-
62 lo regimine deceſſit. Præmiſſa † enim lo-
quuntur, quando reus plenè probauit, licet
non concludenter, hic quando concludenter, ſed
ſemiplenè, de hoc ĩ terminis uide Anch. cõ-
ſil. 285. col. fi. ubi ponit exemplum teſtis, q
ſolus depoſuit, ꝙ ex malo regimine deceſſi
uulneratus, & dicit reum eſſe abſoluendũ.
Eſt uerum, ꝙ ſecundum eum etiam militabat ꝑ
ſumptio, ꝙ res ita eſſet ex lõgo tpe, quo ſu
peruixerat. Item ponit aliud exemplum te-
ſtis, q depoſuit cõcludẽter neceſſaria defen
ſione: & dicit, ꝙ ſalua conſcientia iudex nõ
poſſet reum damnare, per l. abſentem, ff. de
pœnis. Veritas eſt hoc caſu ſecundum, id
quod

quod concludit Bart. in l. admonendi, ff. de iureiur. quam ibi vna cum his, qui eum ſequuntur, refert Iaſ. char. 24. columna vltima, quod ubi probationes ſunt directo cōtrariæ, plena probatio actoris confundit minus plenam ipſius rei, ſecus in ſe inuicem admittant. Et ideo vbi reus diceret. Non occidi, & ita probaret debilius, nihil faceret. Sed ſi dicat, Occidi, ſed id feci me defendendo, vel vulneraui, ſed ipſe deceſſit ex malo regimine, tunc vnus teſtis integer redderet rem accuſatoris, vel iudicis inquirentis ita dubiam, quod abſolueretur. Fateor, q ubi militaret aliqua præſumptio contra ipſum reum, & pro accuſatore aliud eſſet, per ea, quæ dicit Felin. in dicto ca. auditis. dum limitat dicta Barto. in dicto §. ſed ut probaui, & eſt prima limitatio, & ſequitur Claud. ubi ſupra, colum. 29. & res patet ad ſenſum abſque allegatione, quia reus primo habet niſi unum teſtem, habet præſumptionem legis contra ſe, dicta lege prima, C. de ſiccar. Tertio, habet etiam extrinſecam præſumptionem, etiam contra

63 ſe, & ita ego loquor. Reſtat † vt ponamus de conuictione per inſtrumenta, iuxta dictam leg. ſciant cuncti, in qua materia, vide ibi Doctores, maxime Salicet. ex dictis cuius habes vnum exemplum clarum, quādo facere inſtrumentum eſſet delictum, quia per inſpectionem ipſius inſtrumenti conſtaret de delicto. Habes etiam aliud, quando plures feciſſent coniurationem, ſiue conſpirationem aduerſus principem, de qua inſtrumentum confectum eſſe inter

64 eos, verum † vbi quis vellet probare homicidium, uel furtum per inſtrumenta, non poſſet, quia teſtibus probanda ſunt talia, l. 3. §. quod diuus, ff. de teſtim. vt late per eū. Non inſiſto in hac materia, quia Felin. latè poſuit in capit. cum in eccleſijs, de maiorit. & obedient. uide etiā Roman. conſilio 149. & Feder. conſilio 23. Et quia dixi ſupra, q quis conuincitur argumentis in crimine aſ

65 ſaſſinamenti, quæro † quid in crimine hæreſis, & in crimine læſæ maieſtatis, ſed de his vide infra in titulo de hæret. & in tit. de crimine læſæ maieſtatis ubi late ponam & concludam.

Tit. de Indicijs, & conſiderationibus ante torturam.

SVMMAE.

1 *Torqueri non debet aliquis, niſi præcedentibus indicijs:*

2 *Indicium dicitur ſignum ſiue demonſtratiuum adminiculum delicti, vel alterius rei, de quo uel de qua quæritur.*

3 *Indicium interdum ad capturam, ad inquiſitionem, ad torturam, nonnunquam ad condemnationem ſufficit.*

4 *Indicium, & argumentum pro eodem accipiuntur.*

5 *Indicium probatur per unum teſtem de maleficio deponentem, & per duos deponentes de circunſtantijs.*

6 *Teſtis ſolus de ipſo maleficio deponens non facit ſemiplenam probationem ſed indicium tantum.*

7 *Torturæ ſufficit minus quam ſemiplena probatio.*

8 *Indicium minus eſt quam præſumptio.*

9 *Præſumptio an ſit maior ſemiplena probatione.*

10 *Teſtis debet eſſe omni exceptione maior, ut in criminalibus faciat indicium.*

11 *Teſtes infames licet in crimine læſæ maieſtatis admittantur, tamen non dicuntur omni exceptione maiores, nec unus ſufficeret ad torturam.*

12 *Teſtis non maior omni exceptione ſufficit ad torturam ubi datum eſt arbitrium iudici tam in condemnando quam in procedendo.*

13 *Iudex qui poteſt ſola facti ueritate inſpecta procedere, & condemnare, poteſt admittere non ſolum probationes, ſed etiam ueriſimilitudines.*

14 *Teſtis non omni exceptione maior ſufficit ad torturam vbi alijs adminiculis coadiuuatur.*

15 *Teſtis circa circunſtantias, & remota maleficij deponens non requiritur vt ſit omni exceptione maior.*

16 *Teſtes omni exceptione maiores faciunt indiciū ad torturam, niſi alia coniectura repugnet.*

17 *Indicia ad torturam ſufficientia debent eſſe veriſimilia & concludenter probare.*

18 *Indicium remotū probari debet per duos teſtes, etiam quo ad formandam inquiſitionem.*

19 Teſtis ſolus ſuper indicio remoto non facit qualequale indicium.

20 Duo teſtes quorum unus de uno remoto indicio deponit, alter de alio non coniunguntur ad faciendum perfectum indicium.

21 Duo teſtes de auditu a diuerſis nõ coniunguntur ad faciendum indicium.

22 Signa etiam leuia licet ſufficiant ad probandum quem hæreticum, tamen plene probari debent.

23 Teſtes multum notabiles licet ſingulares inclinare debent iudicem non ſolum ad torturam, ſed etiam ad condemnationem.

24 Iudex habens uehementem opinionem, quod aliquis ſit reus ex multis circunſtantijs, etiam extra proceſſum poteſt eum terrere.

25 Terror qui a iudice reo incutitur licet ſit quædam tortura, tamen non habetur pro tortura.

26 Iudex qui tenetur in ſyndicatu ſi ita torqueat reum ut moriatur, nõ tenetur ſi moreretur propter terrorem ſibi iniectum.

27 Terror, qui poteſt a iudice reo incuti, eſt quo ad multum, non ſi ligetur reus, & eleuetur.

28 Teſtis vnus dignior ſufficit ad probandum quem eſſe mendacem.

29 Indicium ad torturam eſt ſi reus reperitur mendax.

30 Indicium an ſit tale vt ſufficiat ad torturam vel an plura requirantur relinquitur iudicis arbitrio.

31 Teſtibus etiam ſingularibus poteſt fidem dare iudex ex aliqua cauſa.

32 Tortura debet adhiberi a iudice ex cauſa.

33 A tormentis inchoandum eſt.

34 Indicium probabile, & veriſimile eſt, quando vnus teſtis omni exceptione maior de re ipſa depoſuit.

35 Clericus torqueri non poteſt ſtante dicto vnius teſtis, licet omni exceptione maioris, & de maleficio deponentis niſi præcedente infamia.

36 Mendacium rei eſt probabile, & veriſimile ac ſufficiens indicium ad torturam.

37 Mendacium rei probatur per vnum teſtem omni exceptione maiorem, & reo digniorem deponentem ſuper eo quod facit reum immediate delinquentem.

38 Indicium probabile ad torturam eſt quando reus trepidat, balbutit, vel variat.

39 Varians reus poteſt torqueri, ſed non puniri de falſo.

40 Variatio rei ſola ſufficit ad torturam.

41 Trepidatio, & pallor vultus ſunt multum arbitraria iudici ex qualitate perſonarum.

42 Trepidatio rei quid ſit.

43 Indiciũ probabile, & veriſimile eſt quando reus extraiudicialiter confeſſus eſt, vel coram iudice incompetente.

44 Indicium ſufficiens ad torturam eſt, quando quis minatus eſt, ſe commiſſurum aliquod delictum, quod poſtea fuerit perpetratum arbitrio tamen iudicis conſiderata qualitate perſonæ,

45 Indicium ad torturam non reſultat contra teſtem ex eo, quod antequam teſtimonium diceret, minatus ſit ſe dicturum falſum contra aliquem, niſi ſibi darentur tales pecuniæ.

46 Minarum materia vbi tractetur per 4ret.

47 Inimicitia ſola non eſt indicium ſufficiens ad torturam, ſed coadiuuat alia debilia indicia.

48 Inimicitia non eſt indicium generale ad omnia delicta, ſed tantum ad ea, quæ fiunt ad alterius iniuriam.

49 Fuga ante accuſationem, vel inquiſitionem delicti, vel comminationem prædictorum eſt indicium ſufficiens ad torturam.

50 Torqueri poſſunt omnes, qui ſunt in domo in qua reperitur aliquis inte fectus quando ſunt malæ famæ omnes alias illi ſoli qui male audiunt, & hoc quando non adeſſet aliud indicium.

51 Indicium ſufficiens ad torturam eſt quando cadauer reperitur multũ prope domum alicuius, qui erat aptus ad committendum homicidium, & aliquid aliud adiungitur tali indicio, item ſi quis conſueuiſſet frequenter ire per viam in qua reperitur cadauer.

52 Indicium ad torturam in furto eſt quando aliquis eſt vicinus, & habet notam domum eius, cui ſubtracta eſt res, & eſt malæ famæ.

53 Fuga famuli recedentis ſine licentia domini facit indicium ad torturam in cauſa furti criminalis.

54 Fuga famuli ſine licentia domini plene probat furtum in cauſa.

55 Indicium ad torturam in furto eſt, quando ſolum res furtiua reperitur penes aliquem malæ vocis in furtis, & qui interrogatus a quo habuerit dicat neſcire, vel non recordari cum veri.

veriſimiliter poſſit ſecus ſi eſſet bonæ famæ & diceret quod non cognoſcit datorem, etiã quod non eſſet talis qui ſoleret talia emere.

56 Vtens falſo inſtrumento præſumitur illud fieri feciſſe, niſi doceat quis illud fieri fecerit.

57 Vtens falſo inſtrumento, punitur etiam ſi extet ſtatutum vt nullus corporaliter puniatur niſi lege municipali caueatur, dummodo adſit aliud ſtatutum diſponens vt qui fecerit, vel fieri fecerit falſum inſtrumentum puniatur.

58 Vtens falſo inſtrumento punitur, ſi tempore productionis, & vſus erat falſum, niſi doceat à quo illud inſtrumentum habuerit, quia tunc excuſatur.

59 Monetam falſam expẽdens non excuſatur ab vſu ſecus autem a fabricatione.

60 Familiaris alicuius committens delictum, quod concernit vtilitatem eius cui eſt familiaris, præſumitur illius mandato commiſiſſe.

61 Præſumitur ille conſcius furti, apud quem res furtiua reperitur, ſi ſolitus eſt emere res furtiuas, & clam emerit, & tenetur reſtituere ſine precio rem etiam ſi non ſit alia mala opinio.

62 Iudæus accipiens pignori rem quam veriſimiliter ſcit eſſe alienam, tenetur reſtituere illam ſine precio etiam ſtante decreto, vt poſſit, mutuare ſuper rebus alienis.

63 Indicium ad torturam eſt quando inſtrumentũ reperitur penes aliquem cuius ſolius commodum reſpicit, licet doctores velint idem eſſe quã do omnino non reperitur inſtrumentum, vt præſumatur non reperiri cauſa illius cuius commodo cedis:

64 Indicium ad torturam non oritur contra eum qui ſolus eſſet ſucceſſurus ei qui reperitur mortuus niſi alia concurrerent.

65 Fama multum vehemens contra aliquem in ſpecie ſuper delicto commiſſo, & quæ procedat das ab honeſtis perſonis, eſt indicium ſufficiens ad torturam, idem ſi ſit infamia in genere iuncta cum mala fama in ſpecie, licet non procedat ita ab honeſtis.

66 Socius criminis iuncta infamia contra reum ſufficit.

67 Vicinus domui in qua commiſſum eſt furtum ſi male audiat torquetur.

68 Fama mala interdum ſufficit ad condemnandum.

69 Teſtium numerus ſupplet circunſtantias, quæ requiruntur ad probandam famam

70 Fama mala, & opinio non oritur ex eo quod ſchedulæ infamatoriæ clam ſint datæ iudici, vel principi.

71 Indicium vt ſufficiat ad torturam debet eſſe propinquum.

72 Indicium in dubio iudicandum eſt, vt non ſufficiat ad torturamm, niſi magnitudo delicti faceret recedere à regula.

73 Indicia ad cognoſcendum homicidam.

74 Indiciorum copia eſt danda reo ante torturam, & etiam terminus ad ea impugnanda.

75 Indiciorum copia danda eſt reo etiam ſi timor eſſet ſubornationis, & male audiret, & ex officio procederetur.

76 Indiciorum copia non eſt danda ei qui ſit adeo inſignis maleficijs, vt res redacta ſit ad notorium.

77 Indiciorum copia datur etiam illi qui argueretur maximi delicti, vt in crimine læſæ maieſtatis.

78 Defenſio naturalis non tollitur, nec tolli poteſt.

79 Indiciorum copia peti debet.

80 Indiciorum copia denegari poteſt, vt appareat manifeſta calumnia, & petitionem fieri cauſa differendi.

81 Indiciorum copia quæ ſunt contra teſtes, non datur parti.

82 Indiciorum copia danda eſt accuſatori, quando datur etiam reo, non aliter.

83 Indicia quomodo elidantur ne ſufficiant ad torturam remiſſiuè, & quod hoc ſit per bonam famam in ſpecie, vbi mala fama erat ex aduerſo etiam in ſpecie.

84 Indicium eliditur quando reus dicit ſe non fuiſſe vulneratum ab inquiſito.

85 Excuſatio non valet facta poſt ſententiam cuius robur adhuc duraret.

86 Indicia eliduntur quando reus habet ad ſui fauorem alia indicia.

87 Teſtis omni exceptione maior, non ſufficit ad torturam, vbi alia repugnent ſicut teſtis pro reo facit, vt perfecta probatio accuſatoris non ſufficiat ad condemnationem.

88 Indicium furti eliditur quando paſſus furtum dicit factum eſſe ipſo volente

89 Indicium debilitatur, ſeu purgatur reus quando accuſator qui producit teſtes dicit ſe nolle illis vti ſcilicet quo ad præiudicium partis, non fiſci.

132 *Torqueri regulariter non poteſt quis non præcedentibus indicijs.*

133 *Torqueri poteſt inquiſitus in banno poſitus propter contumaciam ſi velit comparere in termino permiſſo ad purgandam contumaciam maximè Mediolani.*

134 *Contumacia facit indicium ſicut fuga.*

135 *Contumax debet allegare aliquod impedimentū ad excuſandum contumaciam ſuam, & quælibet cauſa excuſat.*

136 *Torqueri an poſſit quis ſine indicijs in criminibus quæ ſecreto fiunt, vel atrociſſimis, & nullum caſum eſſe in quo non requiratur indicium,*

137 *Interrogari poteſt de alijs delictis de quibus non præcedunt indicia tortus legitimè ſuper principali delicto, & confeſſus etiam ſi alia ſint diſſimilia dummodo malè audiat idem ſi non conſtaret de delicto principali, & hoc de conſuetudine, & ad finem indagandi veritatem non condemnandi.*

138 *Interrogari non poteſt ſuper alijs delictis, qui de principali tortus, confeſſus eſt quando confeſſus eſſet delictum ſupra triennium patratū, & poſt illud uitam laudabilem duxiſſet.*

139 *Confeſſus delictum de quo principaliter non agebatur, an poſſit in eodem iudicio damnari.*

140 *Confeſſus delictum de quo fuit interrogatus non uidetur ex eo poſſe damnari & talis confeſſio præſumitur ſuſpecta*

141 *Iudex etiam in materia arbitraria non poteſt aliquem torquere ex uehementi, & infallibili conſcientia ſine indicijs, licèt ſecus eſſet ſi haberet arbitrium procedendi, ſecundum conſcientiam, vel haberet aliquod indicium in ſcriptis, quamuis de ſe non eſſet ſufficiens.*

142 *Princeps poteſt ex vehementi, & infallibili conſcientia ſua ſine indicijs reum torquere.*

143 *Interrogari poteſt reus de complicibus, ſiue in tortura ſiue extra in delictis, quæ committuntur principaliter ad utilitatem committentis, ſecus in odium tantum alterius committerentur.*

144 *Interrogari poteſt de mandante mandatarius conuictus de homicidio & poni ad torturam ſecundum Bartolum.*

145 *Interrogari poteſt mandatarius de mandato, & quando mandatarius eſt ſeruus, vel liber non vilis, ſed delictum eſt tale quod ſine ſocijs regulariter non committitur, vel ſi ob communem ſalutem ſit radicitus extirpandum.*

146 *Interrogari poteſt reus de ſocijs ſi eſt perſona libera, & vilis, & delictum poſſit a ſolo cōmitti quando non appares cauſa quare id delictum commiſerit.*

147 *Teſtis falſus an poſſit interrogari de mandante uel inueſtigatore.*

148 *Interrogatur in genere de ſocijs, ſi negat ſcire & præſumptio ſit quod ſciat poteſt torqueri, ubi uero in ſpecie de aliquo interrogetur non valet niſi contra eum eſſe præſumptio.*

149 *Socius criminis confeſſus de ſocio non facit indicium ad torturam, niſi ei iungatur alia præſumptio uel indicium.*

150 *Teſtes inhabiles ad teſtificandum qui tamen aliqua ratione admittuntur non ſunt per ſe ſufficientes ad torturam.*

151 *Socius criminis, & quilibet alias crimine notatus non admittitur in teſtem, niſi cum tortura ſecus ſi eſſet aliud uitium ut familiaritatis, & paupertatis.*

152 *Torqueri non debent crimine notati in teſtes niſi præcedat præſumptio, vel indicium.*

153 *Exceptiones, quæ fiunt contra teſtem, licet alias reſeruentur poſt examen, tamen ſecus eſt quando teſtis examinatur cum tortura.*

154 *Mandatarius facit indicium ad torturam contra mandantem cum aliquo indicio, uel præſumptione poſt ſuſceptum mandatum ante uero indiſtinctè.*

155 *Mandatum ad homicidium eſt ex delictis, quæ ſecretò fiunt.*

156 *Teſtis falſus qui dicit ſe fuiſſe ſolicitatum ad dicendum teſtimonium facit indicium ad torturam contra inſtigantem ſecundum communem practicam quidquid ſit de iure.*

157 *Teſti corrupto creditur contra corrumpentem.*

158 *Periurium tollit omnem fidem in teſte.*

159 *Duo teſtes aſſerentes ſe fuiſſe ſollicitatos torquentur, licèt ſint ſingulares.*

160 *Stupratus cum tortura facit indicium ad torturam contra ſtuprantem ſiue ſit ætatis completæ. ſiue non, licèt ſit aliud reſpectu condemnationis.*

161 *Teſtes alias inhabiles admittuntur ubi ueritas aliter haberi non poteſt, & ex natura negocij alij interuenire non potuerunt.*

162 *Præ-*

162 *Præſumptiones, & coniecturæ ſufficiunt in his quæ ſunt difficilis probationis.*

163 *Teſtes alias inhabiles non admittuntur ubi ex natura negocij alij teſtes potuerunt interuenire licèt caſu non interuenerint.*

164 *Teſti de domo creditur in his quæ fiunt in domo niſi eſſet domus magni viri in quam plurimi eunt, & redeunt, & id de quo ageretur factum eſſet de die.*

165 *Teſtis domeſticus, & conſanguineus in ſubſidium facit indicium ad torturam.*

166 *Teſtis domeſticus cum alio indicio, vel præſumptione facit indicium ad torturam non aliter.*

167 *Teſtes duo domeſtici faciunt indicium ad torturam.*

168 *Teſtes idonei ſunt quò ad ea, quæ capitulo geſta ſunt qui in capitulo interuenire. ſed tamen non ſunt idonei ad probandum illam qualitatem quod alij non interuenerint.*

169 *Teſtes inhabiles admittuntur, ubi veritas aliter haberi non poteſt quando conſenſit ille, in cuius præiudicium delictum eſt commiſſum.*

170 *Teſtes inhabiles non admittuntur generaliter ubicunque delictum eſt difficilis probationis, & tamen potuerunt interuenire teſtes tam habiles, & quam inhabiles, ſed vbi non potuerunt interuenire niſi inhabiles, vt exemplis doctorum.*

171 *Teſtis ſocius criminis, vel alias inhabilis non admittitur ad torquendum, & ad damnandum in eis quæ noctu commiſſa ſunt, licet ſint difficilis probationis, licet ſecus in ciuilibus.*

172 *Teſtis qui dicit aliquid fieri cum nox eſſet, naturaliter reprobatur niſi diceret, quod lumen erat accenſum.*

173 *Teſtis omni exceptionè maior deponens directe de maleficio facit indicium ad torturam.*

174 *Torquere facilius debet iudex in delictis nocturnis.*

175 *Nocturna delicta ſunt difficilis probationis.*

176 *Teſtis inhabilis aliquid operatur.*

177 *Teſtis inhabilis admittitur ad probandum verum ubi ageretur ciuiliter, idem ſi criminaliter, & ageretur de probando furto in pomo, quo caſu tamen vnus talis non ſufficeret ad torturam nec duo ad condemnationem.*

178 *Falſitas vbi detegitur dicitur potius reuelata, quam patefacta.*

179 *Falſi crimen ubi inquiritur magna ſubtilitas eſt adhibenda.*

180 *Teſtis inhabilis non admittitur, in crimine falſi.*

181 *Teſtis omni exceptione maior licèt requiratur ad torquendum, & damnandum in aliquo crimine non tamen reijcitur omnis inhabilis in eo crimine.*

182 *Socius criminis facit indicium ad inquirendum.*

183 *Socius criminis quì dicatur, & materia ſocij criminis vbi remiſſiuè.*

184 *Teſtis laborans eodem crimine quo ille pro quo dicturus eſt teſtimonium repellitur.*

185 *Socius criminis in quo articulo mortis licèt poſſit interrogari tamen facit ſolum quale quale indicium.*

176 *Mortis articulus non eſt in multa conſideratione, & dictum morientis facit uilem præſumptionem.*

187 *Damnatus an ſit captus uel non, nulla eſt differentia quo ad fidem ei adhibendam.*

188 *Inimico teſti nec in articulo mortis eſt fides adhibenda & quare.*

189 *Teſti inhabili quando in articulo mortis eſt fides adhibenda.*

190 *Teſtis repellitur quia in uinculis detineatur.*

191 *Teſtis dictum in articulo mortis ſub patibulo reuocatum nihil ualet Mediolani ſeruata ſtatuti forma, alias reuocatio nil operatur.*

192 *Perſeuerantia teſtis in dicto etiam in morte non operatur vt plus ſit credendum, quam velint leges.*

193 *Socius itineris ſi reuocauit ad animum iniuriam non eſt teſtis idoneus, alias ſecus.*

194 *Teſtis, qui examinari non debuit an examinatus faciat qualequale indicium.*

195 *Teſtes qui alias non eſſent admiſſi admittuntur in his delictis, quæ ſui natura probari non poſſunt, niſi per certum genus hominum.*

196 *Socius criminis admittuntur ad deponendum teſtimonium in crimine læſæ maieſtatis, & aliter inhabilis, præterquam inimicus.*

197 *Teſtis etiam de re ipſa ut ſufficiat ad torturam debet eſſe omni exceptione maior.*

198 *Indicia ſufficientia debent præcedere in crimine læſæ maieſtatis, & ſufficeret teſtis inhabilis cum alia præſumptione ad torturam.*

199 Prin-

199 *Principi minus credendum eſt circa vitia proceſſus in crimine læſæ maieſtatis quàm in alijs delictis non ita atrocibus.*

200 *Tortura animoſitas decerni debet in delicta ſecretis, vt coniurationibus falſitatibus, &c. quã in alijs, & ſi indicium in illis deficeret aliqui ex parte non eſſet index ita reprehendendus.*

201 *Mandator homicidij puniri poteſt etiam ex probabilibus argumentis, & ad torturam in tali delicto deueniri non ſolum ex indicijs ſed etiam ex ſuſpitionibus veriſimilibus nedum ex præſumptionibus.*

202 *Torturæ materia ubi latiſſime per Afflictum ponatur.*

203 *Torturæ vt ſubijciatur an quis poſſit conuentionem facere.*

QVIA rei quando negant, & non ſunt cõfeſſi, nec conuicti, interdum tamen indicijs grauantur, ex quibus deuenitur ad tormenta. Idõ expedit aliqua dicere ĩ ma-
1 teria torturæ, † & incipiendo ab indicijs, quæ torturam præcedere debent, l. 1. in prin. & ibi Bar. not. ff. de quæſtio. & l. fi. vbi Bar. latè, eodem titu. & per Hipp. in l. quæſtionis, vltim. colu. ff. de quæſt. Primo quæ-
2 ro † quid ſit indicium? in quo vide Ang. Arc. in gl. in verbo, fama, col. 3. & ad additiones ibi, & Gand. in tit. de præſump. & indic. indubitatis, colum. 4. & Bru. qui latius ponit in ſuo ſolemni tractatu in hac materia, col. 1. & Fel. in cap. quanto, colu. 1. ad fi. de præſum. ex quorum omnium dictis habes, ꝙ dicitur ſignum, ſiue demõſtratiuum adminiculum delicti, uel alterius rei, de quo, uel de qua quæritur, & eſt adminiculum ſiue pars probationis quam lex interdũ appellat iudicium, interdum argumentũ, interdum ſuſpitionem. interdum et probatio-
3 nem, ut per Brun. ubi ſupra. Et adde †. ꝙ interdum parũ indicat, & tñ ſufficit ad capturam, quia quælibet informatio ſufficit, ut dixi in materia capturæ, interdum ẽt plus indicat & ſufficit ad inquirendũ, ut ſupra dixi in materia inquiſitionis, aliqñ ẽt multo magis, adeo ꝙ ſufficit ad torturam, ut pariter dixi in materia inquiſitionis, & aliqñ etiam tantum indicat quòd plenè indicat, & ſequi poteſt, condemnatio, l. ſciant cuncti, C. de prob. vt proximè dixi, ad quæ oĩa uide Bar. in l. admonendi, in q. quando dicatur plenè probatum, ff. de iureiur. dum dicit, ꝙ ad perfectam probationem deuenitur per indicia, ſiue argumenta leuia poſtea per fortiora, & ut ibi per eũ, ex cuius
4 dictis habes † ꝙ indicium, & argumentum pro eodem accipiuntur, & quod aliqñ plus indicant, aliquãdo minus, & quod ſunt gradus probationis. Secundo quæro qũo pro-
5 betur indicium, & dic † probari per vnum teſtem, ſi deponit immediatè de ipſo delicto, ſed ſi deponit de circunſtantijs, & ſic de indicio remoto requiruntur duo Bar. in
6 l. fi. col. fi. ff. de quæſt. † tñ non facit vnicus teſtis qui de ipſo maleficio deponat ſemiplenam probationem, ſed tantũ indiciũ ita gl. in l. cum probat. Brunus. vbi ſupra, col. 2. Iaſ. in repet. l. admonendi. col. prima, char. 20. verſicu. 10. & Alex. conſi. 89. colum. 1. &
7 2. uolum. 3. Atque ita † ad torturam ſufficit minus, quam ſemiplena ꝓbatio, ut ibi, & per Bal. 2. uolum. conſi. 256. in fin. & no. in conſi. 77. volum. 3. & conſil. ſeq. & conſi. 364. colum. 2. circa fin. & per Alexan. in l. 2. §. 1. in 2. colum. ff. ſi ex noxa. cauſ. aga. & ita teneo, quidquid dicat parum conſideratè Decius ignoſcat mihi in capit. tertio loco,
8 ad ſi de proba. Et † an indicium ſit minus, quam præſumptio? vide Dec. ubi ſupra. Et
9 an præſumptio ſit maior ſemiplena probatione? vide omnino glo. 1. in l. fin. ff. de probat. & Sali. in l. non epiſtolis, C. de proba. Et
10 ſequendo propoſitum de teſte † qui non facit ſemiplenam probationem in criminalibus, ſed ſolum indiciũ, Dic ꝙ tamen requiritur, vt ſit omni exceptione maior, Bart. in l. maritus, ff. de quæſt. & alibi ſæpe, & dicit Bal. in conſil. 259. in prima volum. quod talis teſtis, debet eſſe inuulnerabilis, & refert Caccialup. in repet. l. admonendi, chart. 64. columna 4. uerſicu. 6. & ponit etiam Bald. conſilio 41. in fin. in 5. & conſil. 337. in tertio, & notabilius Alec. conſi. 11. circa princ. volum. 1. & conſi. 178. colum. 2. uolumi. 2. & 2. uolum. conſi. 41. colum. penulti. quod
11 adeo uerum eſt, † ut licet in crimine læſæ maieſt. ſpecialiter ſit inductum, ut infames & mulieres admittantur, ut per Bart. in l. in quæſtionib. ff. ad legem Iul. maieſta. tamen

non

nõ ſunt omni exceptione maiores ut patet,
in cap.per tuas,de ſimo.& ſic unus ſolus ex
eis non ſufficeret,ita ſentiunt Doctores cla
re,maximè Ang.in l.ſi quis alicui.C.ad legẽ
Iul. maieſta. & ita probat ibi gloſſ.ſi eam be
ne uides,& hoc conſulẽdo tenet Alexan. in
d.conſ. 41.in primo dubio,quòd tamẽ quo-
modo intelligatur dicã infra, in uerſic.6. in
hac materia indiciorum,& torturæ ubi tra-
ctabitur an ſufficiat debilius indiciũ magis
in uno caſu quàm in alio ad hunc effectum
12 torturæ.Secundò intellige† ut requiratur,
quòd ſit omni exceptione maior,quãdo iu
dex debet iudicare ſecundum meros termi-
nos iuris, ſecus ſi datum ei ſit arbitrium in
procedẽdo. Alexan.conſi.65.columna 2.uo
lũ.1.& Dec.in c.tertio loco, colum. fina. de
probat. & per Auguſt. de Arimi ad Ang.in
uerbo,fama.cum loquitur Ang.de indicijs,
& tortura. Aduertendũ tamen eſt ad intelli
gentiam huius fallentiæ, quod non ſuffice-
ret iudicem habere arbitriũ in procedendo
tantum,quia etiam arbitrium debet eſſe in
ferendo ſententiã, ex quo probatio nõ eſt
de proceſſu,ſed de deciſorijs,ut per Felin.in
c.ꝗ clericis.in fin.de foro cõpeten. & Aret.
in capi.dilecti.de iudic. colum.penul.ubi ita
infert ĩ terminis noſtris poſt Barto.& Bald.
per eum allegatos, ſic igitur ad hoc ut arbi
triũ efficax ſit datum neceſſe eſt, ut dicatur
tam in procedendo quam in condemnãdo,
& ita Barto.in l.ſi in lege.in pricip. ff.locati.
Nec unum horum aliud contineret, ut per
Soci.in conſil.195.colum.2. Iaſ.in leg.1.§.&
poſt operis.colũ.1. ff. de oper. noui nũc. Et
13 † quod dictum eſt de iudice habente arbi-
trium , multo magis locum habet in iudice
qui poſſit procedere ſola facti ueritate attẽ
ta, quia eo caſu probationes minus conclu
dentes, & etiã ueriſimulitudines ſufficiunt
ut per Dec. in dicto c. delicti.& Aretin.cõſi.
84. & ideo corã principe, & Senatu caueat
reus à talibus indicijs, & teſtibus quæ etiã
ſecundum meros terminos iuris nõ ſuffice
rẽt ad torturam per notata à Decio conſil.
11.colum.fin. Tertiò fallit prædicta conclu-
14 ſio † ubi teſtis non omnino integer coadiu
uaretur alio adminiculo per notata à Bal.&
Modernis in l.ſi quis ex argentarijs,§.j.ff.de
eden.& ibi Iaſ.colum.5.Roman.conſi.451.
Alexand.conſi.5.& 41.in 2.uolum.& conſil.
40.& Angel.cõſi.3. Quarto,intellige ut pro
cedat in teſte deponere circa ipſum malefi-
15 cium,† ſecus ſi deponeret circa circunſtan-
tias,& remota,quia tunc non requiritur ut
ſit omni exceptione maior,ut per Brũ.cha.
1. columna 2.circa fi.ubi uide Bald.in dicto
conſil.337 in tertio.Socc.conſi. 54.colũ. 4.
uerſic. præterea. & 2. uolũ.3.poſt Barto.ut
per eum. ſed tamen uidetur dicendũ totũ
oppoſitum, qua uidemus quòd ad proban
dũ crimen læſæ maieſtatis etiam inhabiles
ſufficiunt, dũmodo non ſint inimici capita
les, & tamen ad probãda adminicula debẽt
eſſe integri ſecundum Bart.in dicta l.in quę
ſtionibus, ff. ad legẽ Iul. maieſt.ex quo etiã
infertur,ut licèt ad probandam defenſionẽ
non ſufficiant teſtes minus integri, ut dicã
infra ſub titu. de defenſionibns reorum, &
defenſio. impugn.poſt Iaſo. in l.ut uim,co-
lum.2.ff.de iuſtit. & iure. Tamen hoc proce
dat quãdo probatur defenſio immediata,ſe
cus ſi eſſet mediata, puta ſi ꝓbaretur abſen
tia à loco delicti, patebit ſolutio infra in ti-
tu.de fauoribus defenſionum. Quinto dic,
16 † quod teſtis omni exceptione maior facit
indicium ad torturã, niſi alia coniectura re
pugnet, ſecundum Bald. in leg.2 C.quorũ
appel. non recip.& Io.And.in c.cum in con
templatione.de regu.iur.in 6. in nouella,&
magna coniectura eſt in contrarium,quan
do non eſt ueriſimile id quod dicit,ut decla
rat Ang.in l. milites.per illam leg.C.de quæ
ſtio.dando exemplum quando furti argue-
retur magni nominis mercator, & ponit
Brunus.ubi ſupra colũna prima in princi.&
in fin. & faciũt quæ ſupra dixi de cõfeſſione
non ueriſimili,ſub rubric.de confeſſis unde
dicit Bald. uolumine quinta. conſilio 515.
17 uerſus finem † quod ad hoc ut indicia ſint
ad torturam ſufficientia requiritur, ut ſint
ueriſimilia & probabiliter concludant. Et
18 quia ſupra dixi,† quòd ad probandum indi
cium remotum requirũtur duo teſtes,poſt
Bartol. in leg. fin.in fin. ff. de quæſtio. qui
allegat uulgatã gloſſ.in leg.fin.C.famil. er-
ciſcund. Dic quod hæc concluſio eſt ueriſſi
ma, ut per Saliee. in leg.fin.in 3.quæſtio.C.
de quæſtionibus Alexand.cõſilio 3. colum.
2.in fin.1.uolũ. & alibi ſæpe Angel Aretin.
in uerbo,fama. ubi ſupra. Brun. etiam ubi
ſupra. Iaſo. in leg. admonendi. in repetit.

char.21.ff. de iureiuran. & Hippol.in l.1.§.
item Cornelio.& in leg.vnius §.teſtes,ff.de
quæſtio.& eam intellige ut procedat nō ſo
lum quò ad probandum indiciū valde pro-
pinquum quod ſufficeret ad torturā,ut ui-
detur ſentire Iaſ.ubi ſupra, ſed ēt quò ad a-
liud multùm remotum,iuxtà dicta Bart.in
d.l.fi.ff.de quæſt.uerſi.,ſed quæro utrum.&
ſic etiam ſi indicium ſit ad formandā inqui
ſitionem tantummodo ſufficiens ita uolūt
Doct.ſi eos diligenter inſpicias , & maximè
Bal.in d.l.fi.in ſi.fam.erciſcun.dum allegat
Innocen.& Bar.in d.l.fi.uerſ.quæro genera-
liter.iunctis proximè dictis per eum dū lo-
cutus eſt de indicijs multum remotis . Va-
19 de infero † ꝙ unus teſtis ſuper indicio remo
to non facit qualequale indicium,quia om
ne indicium debet probari per duos teſtes,
& ita infert Alex.conſi.179.colum.2.uol.2.
20 unde notabilius † infert,quò duo teſtes de
ponentes de duobus indicij remotis non
coniunguntur ad faciendum unum indi-
cium perfectum , & ita latè per Hippol.in l.
unius,§.teſtes,ff. de quæſtionibus . Et ideo
21 † etiam duo teſtes de auditu ſingulares,qa
audiuiſſent a diuerſis perſonis non coniun
guntur ad faciendum indicium . Alexand.
conſi.52 colum.2.uolum.1.uerſiculo,præ-
terea.Fulgoſ.conſi.182.colum.2.contra ta-
men id quod dixi de duobus teſtibus ſingu
laribus deponentibus ſuper diuerſis indi-
cijs remotis,tenet Alexand.conſil.77.in fi.
in 1.uolumine;ſed uerius eſt,quod ſupra di
xi,& omnino uide ad hoc Alexand.in dicto
conſil.179.& facit.quod dicit idem Alexan.
conſilio 68.colum.ult.uolum.3.de duobus
deponentibus , ſuper duabus confeſſioni
bus ſingulariter qui non coniunguntur.&
idem Alexan conſi.10.uolum.2.column.4.
& facit quod dicit Innocen.in cap.ſicut de
22 uerb.ſignifi.† ꝙ, & ſi leuia ſigna ſufficiant
ad proſurrecndum quem hæreticum ,tamē
illa debent plenè probari , refert Bald.hoc,
& reputat notabile in l.fin.in fi.C.de uerb.
ſignific.uideretur diſtinguēdum,prout di-
ſtinguit Brunus, columna 2.quod ſi ſumus
in indicijs multùm propinquis reſultet in-
dicium ad torturam ex duobus ſingularib.
alias non. Sed hæc opinio eſt falſa ſi conſi-
deres Doctores, ubi ſupra, & maximè ſi dili
genter uideas Bart. in dicta l.fin.in fin. iun-
ctis præcedentibus,ibi enim declarauit quę
eſſent indicia propinqua,& quæ remota,&
tamē dixit ꝙ ea omnia exigunt duos teſtes
conteſtes, nec Bar.impugnant aliqui Doct.
& ita etiam Feli.in c.cum cauſam, columna
penul.de teſtibus. Fateor,ꝙ quando eſſent
23 teſtes multum notabiles † ꝙ tunc inclina-
re deberent iudicem non ſolum ad torturā
inferendam ; ſed etiam ad condemnationē
iuxta dictum Paul.de Caſtro in materia te-
ſtium ſingularum in l.Lucius,ff. de his,qui
not.infam.et no. per Modernos in ea mate
ria in l.admonendi,ff.de iureiur.loquor de
iure.neſcio tamen quid facerem in practi-
ca.,qū uiderem duos teſtes, non dico pro-
batæ admodum qualitatis , ſed communes
duntaxat qui deponerēt & ſingulariter de
indicijs multùm propinquis,maximè, quia
materia eſt multum arbitraria , ut inferius
dicam . Non eſt tamen dubitandum quin
24 ſaltem poſſet reus terreri , † quia iudices
quando habent uehementem opinionem
ꝙ aliquis ſit reus ex multis circunſtantijs
etiam extra proceſſum,licet in proceſſu nō
habeant indicium omnino ſufficiens,tamē
poſſunt terrere per dicta Bal.in l.2.C.quor.
appella.non recipi.refert , et ſequitur Put.
char.98.colum ult.uerſi.ſequitur modo,et
ponit Hippol.in l.de minore. in princ.ff. de
quæſt.col.3.et ſeq.et Bru.char.2.col.2.circa
25 princ.et licèt ſit terror † hic quædam tortu-
ra non tamen habetur pro tortura, ſicut di
cimus de leui febre , ut per Doct.ubi ſupra,
uide plura de hoc in tractatu de minimis.
char.2.col.3. et ideo licèt iudex teneatur in
ſyndicatu quando torquet immoderatè
reum, et moritur, uel torquet ubi torque-
re non poteſt , ut per Bar. et alios in l.quæ-
ſtionis,ff.de quæſtio. ubi uide Hippol.pen.
26 et.ult.colum. tamen † non teneretur ſi de-
cederet ex tali terrore , qa iudex poteſt ita
terrēdo fingere quod uelit torquere,et nō
facit actum illicitū,ut per Bartol.in l.de mi
nore,ff.de quæſt.in §.plurimum.et ſupra di
xi in materia examinum , ſed difficultas eſt
uidere qualis eſſe debeat hic terror, qa ubi
talis eſſet quod diceretur tortura, eſſemus
in regula ꝙ à quæſtionibus inchoandum
27 non eſt,Dic † ꝙ uincere,et eleuare non eſt
leuis tortura ſecundùm Bart. in l.1.§.diuus
Seuerus , ff. quæſt. et Bald. etiam in d. l. 2.

dum

dum rationem hãc allegat, quòd iudex de-
bet ſe oſtendere terribilem loquitur de ſo-
lò terrore uultus, dicã etiam aliquid infra,
ubi in ſpecie ponam poſt materiam indicio
28 rum de ipſa tortura ſolùm, id† tamẽ quod
dictũ eſt, ut duo teſtes requirantur ad pro-
bandũ indicium remotum non videtur ꝓ-
cedere quantum ad hoc, vt quis inueniatur
mendax, ꝙ ẽt Bart. connumerat inter indi-
cia ad torturam in l.fi. col.2. ff de quæſt. qa
29 † vnicus teſtis ſi ſit dignior, videt̃ ſufficere
per dicta Bar. in l. vnius, §. teſtes, ff. de queſt.
ſed dic ut in proxima quæſtione quæ eſt 3.
principalis vbi ponam in ſpecie de indicio
30 mendacij. Tertiò quæro† quomodo iudex
debeat cognoſcere indicium ſit tale, ut ſuf-
ficiat ad torturam, & an ſufficiat vnum, vel
requirantur plura? Docto. dicunt ꝙ hoc re-
linquitur arbitrio iudicis per l. 3. ver. tu ma
gis ſcire debes, ff. de teſtibus ſunt enim pro-
bationes arbitrariæ, vt per Bar. in l. admonẽ
di. ff. de iureiu. in eo articulo qualiter iudex
ad credulitatem deducatur, ad ꝙ omnino
eſt videndus Paul. de Caſt. in d. l. Lucius, ff.
de his qui no. infam. vbi dicit ac idem in d. l.
31 admonendi, † ꝙ etiam iudex poteſt fidem
dare teſtibus ſingularibus ex aliqua cauſa,
& ponunt Moderni in d. l. admonendi. No-
tes tamẽ ſemper quòd ponit Bar. in d. l. Lu-
cius. ubi dicit hoc tamen conſulo faciẽdum
ex cauſa, ita ꝙ appareat, ne poſt ea tenere-
tur in ſyndicatu, & ita Felin. in cap. cum ve-
niſſent. colum. 1. extra de teſtibus, & Dec. in
c. ex literis de probat. column. 2. licèt igitur
res ſit arbitraria, an quis ſit ponendus ad
torturam, ut dicit etiam Bart. in l. fin. col. 2.
ff. de quæſtio. & Bald. conſi. 95. circa mediũ.
volum. 1. & conſil. 259. colum. 2. volum. 1. &
Cœpol. conſil. 40. col. 7. & ponunt Docto. in
32 l. fi. C. de quæſt. Tamen † iudex illud debet
arbitrari ex cauſa, & ſic neque ex leui indi-
ci, quia arbitrium habeat, debet torquere
reum, neque forti remittere torturam, ſed
arbitrium in hoc conſiſtit ꝙ iudex non ha-
33 bet certam regulam, † quia lex ſolùm dicit
quòd non eſt a tormentis inchoandum, ni
ſi præcedant argumenta uerisimilia, proba
biliaque, ut l. milites, §. 1. cum ſimilibus,
C. de probat. Debet igitur conſiderare,
34 † an indicium ſit uerisimile, probabile-
que prout eſt, quando indiciũ eſt de re ipſa
probatum per vnum teſtem omni exceptio
ne maiorem intelligendo, ut ſupra dixi in
35 præcedenti articulo. Item † intelligendo
niſi eſſemus in clerico, qui non poſſet tor-
queri ex dicto talis teſtis niſi infamia præce
deret Doctores communiter in c. 1. de depo
ſit. Alex. in d. l. fin. de quæſtio. in uerſ. ueniа-
mus, Iaſ. in l. magiſtratibus, ff. de iuriſdi. om.
iud. & Are. in c. 3. loco in fin. & eſt commu-
nis opinio reprobata opinione Abb. in d. c.
1. & uide notabiliter per Dec. in c. at ſi cleri-
36 ci. in 1. de iud. in 4. limita. Aliud eſt† indiciũ
probabile uerisimileque, & ſic ad torturam
ſufficiens quando reus reperitur mendax, l.
vnius, §. teſtes ff. de quæſtio. cap. literas. de
præſumptio. Bart. in d. l. fi. colum. 2. Felin. in
d. cap. literas, colum. 2. Anchar. conſi. 288. &
Put. in tract. ſuo ſyndic. char. 82. col. 1. uer. ſi.
viſo de iud. & ibi habes quòd aliud eſt quã-
do unus teſtis depoſuit pro mendace uel a-
liud indicium ad eius fauorem militat. Nã
vna præſumptio tollit aliam, l. diuus, ff. de
in integ. reſtitut. & dicam in articulo ſequẽ
ti, quomodo elidi poſſint indicia, & tale
mendacium debet eſſe circa pertinentia ſi-
cut dicimus de uariatione, iuxta notata per
Bart. in l. eos colum. penultima, ff. de falſ. &
per Put. ubi ſupra, char. 82. colum. 2. Bar. ta-
men non dicit ꝙ faciat indicium ad tortu-
ram in d. l. fin. ſed illud ſentit dum dicit fa-
cere maximam pręſumptionem iunctis ſe-
quentibus, dum poſtea tangit, an unum in
dicium ſufficiat, vel plura requirantur, ubi
vult ꝙ ſufficiat unum ſi ſit vrgens. Cum er
go uelit ut ſit maxima pręſumptio menda-
cium, ſequitur expreſsè ꝙ vult etiam ut ſuf
ficiat ad torturam, & ita clarè intelligit, &
tenet Rom. in conſilio ſuo vulgatiſſimo ad
hoc, quod eſt centeſimum, & Brunus ubi ſu
pra, charta quarta. Alexand. uerò in conſi-
lio 77. uolumine primo. hoc non explicat,
ſed dicit quòd facit indicium, & ſimiliter
Anchar. in dicto conſilio 288. Felin. uero
intelligit Barto. quò ad indicium ad tortu-
ram in d. cap. literas, & ita uidi ſemper illud
dictum interpretari quidquid dubitet Put.
ubi ſupra, & Roman. etiam ſequitur Au-
guſtin. de Arim. in uerbo, fama. ſuper quæ
ſtione, an unum indicium ſufficiat, uel plu-
ra requirantur, & ita etiam Barbat. conſil.
43. colum. 4. uolumine 1. faciunt quæ ſcri-
bit

bit Alber. in dictionario ſuo, in uerbo. men
dacium. & Firmian. in eodem verbo, & So-
cin. cõſi. 15. col. 5. Sed difficultas eſt quomo
37 do probetur tale mendacium, † an ſufficiat
vnus teſtis, vel requirantur duo, & videtur
vnum ſufficere ſi dignior ſit, per dictũ. Bar.
in d. §. teſtes. in contrarium videtur gl. in l.
fin. C. famil. erciſc. & quæ ſupra dixi in proxi
mo præcedenti articulo. quomodo probet
indicium, & ad dictum Bart. poteſt reſpõde
ri, q loquitur in teſte, qui examinatus di-
cit nihil ſcire, & non interfuiſſe negocio, &
ideo ſi vnus dicat contrariũ debet ſufficere,
quia deponit ſuper falſitate contra eum ne
gantem, & ſic immediate de re ipſa, nã cõ-
uincere illũ eo caſu de mẽdacio nihil aliud
eſt, niſi conuincere de falſitate. Igitur vnus
ſufficit ſi ſit omni exceptione maior, & alte
ro dignior. Aliter data eorũ paritate, utrũ-
que dictum confunderetur, ut ſentit clarè
Bart. in d. §. teſtes, pro quo facit quòd Bart.
ponit in l. de minore. §. plurimum, column.
6. uerſi. quæro quid ſi probata, ff. de queſt.
& quod dicit Are. cõſil. 13. col. 10. & Alex.
conſil. 65. column. 3. uolum. 2. de vno teſte
qui alterũ cõtradicit, quidquid uideatur vel
lo. Are. in conſil. 71. col. 5. Concluſio igitur
eſt hæc declarando Bart. ſicut dixi, quod re
ſpectu rei unius teſtis contra eum non ſuffi
cit niſi deponeret de eo quod immediatè
faceret ipſum delinquentem. Et ideo ſi
reus diceret, non tranſiui per illam pla-
team, vbi Titius fuit occiſus, & teſtis con-
trarium deponeret, non probaretur men-
dacium. Aduerte tamen quia in contrariũ,
q imò vnus teſtis ſufficiat ad menda-
cium oſtendendum allegatur Alexa. conſi-
lio 77. colum. 2. uerſic. ad hoc obſtat. uol. 1.
Sed dic, quod loquitur primò quando te-
ſtis non tractat de commodo ſuo, ſicut fa-
cit pars contra quam deponit, quæ ad ſui
exonerationem loquitur. Secundò, quãdo
dicit teſtis id quod ſibi factum fuit. ibi enim
deponebat quod Ser Andreas ſibi dederat
quandam notam, quo caſu etiam fuit opi-
nio quod tali teſti eſſet credendum, ut per
Iaſ. in l. admonendi, ff. de iureiur. in lectura
charta antep. colum. 3. & in l. 1. C. de ſumma
Trinitate, & fide Cath. in penul. colum. quę
opinio eo magis pcederet quãdo perſona
teſtis eſſet probatæ qualitatis, iuxta dictũ

Paul. de Caſtr. in l. Lucius, ff. de his, qui no-
tan. inf. & in d. l. admonendi. qua qualitate
ceſſante facilè eſſet ſuſtinere contrariũ, con
tra opinionem Alexandr. quòd imò unus
non ſufficiat, licèt concurrant requiſita de
quibus ſupra, quia communis opinio eſt,
quod etiam uni non credatur, dato quòd
deponat de eo quod ipſe fecit, & non tra-
ctet de aliquo ſuo commodo, ut dicã infra
poſt publicationem proceſſus. Aliud iudi-
38 cium † probabile ueriſimileque eſt, & ſic ad
torturam ſufficiens; quando quis trepidat
balbuit, & uariat, quo caſu iudex debet ta-
lem ſermonẽ in actis ſcribi facere, quia ſibi
non crederetur. capitu. quoniam contra, de
probat. & hoc erit ſufficiens ad torturam
etiam ſine alijs indicijs. Barto. in d. §. pluri-
mum. in 1. colum. Angel. in uerbo, fama pu
blica. char. 23. uerſiculo 9. quæro. Put. char.
82. colum. 1. 2. ubi tamen in utranque par-
tem allegat, tamen practica ita ſeruat ubi
circa ſubſtãtialia cadit uariatio. Sed aduer
39 te ad aliqua. Primò † quod pars uariãs, licet
torqueatur tamen non põt puniri de falſo
per deciſionem Alexa. in l. 1. ff. de bon. eor.
qui mort. ſibi conſciue. habetur in cap. 1. de
teſtibus cogen. & per Put. ubi ſupra, colum.
2. & dixi aliquando ſupra in materia exami
40 num. Secundò aduerte, † quia Barto. in di-
cto. §. plurimum, loquitur copulatiuè; qđ
debeant interuenire trepidatio, & uariatio
& ita uidetur loqui tex. in d. §. plurimum.
Angel. uerò ubi ſupra, expreſsè uult ut ſo-
la uariatio ſufficiat, & ita practicetur, quod
etiam uult Bart. in l. unius, §. reus. in fin. ff.
de queſtionibus. & Put. charta 91. uerſi.
final. & column. ſequen. uſque ad finem, &
ſatis hoc conſtat. ex notatis in l. repet. ff. de
quæſt. dicam infra in 10. quæſtione princi-
pali. ubi latè an uariatio ſufficit ad tortu-
ram. & quomodo intelligatur, & quid dif-
ferat à uacillatione, & hoc quò ad uariatio
41 nem, † quò uero ad trepidationem, & pal-
lorem uultus crederem hæc eſſe multum
arbitraria, & conſiderandam eſſe qualita-
tem perſonarum, ſunt enim aliqui ita timi
di, ut quam primum uideant ſe ante latrũ
cularorem, maximè qui ſit ſolitus uti ſeue-
ritate, prout faciebat Buſſeius præ nimio
timore immingant, iuxta illud iuuenalis
Satyr. 1.

Cum

Cuius ad effigiem non tantum meiere fas eſt.
&c.

Et refert Patris vbi ſupra talem uidiſſe, ſunt
etiá aliqui ita de proprio honore, & eius cō
ſeruatione ſolicitii, et cum primū ſe videant
in carceribus, nihil aliud agitent, niſi quã la
bem ſit ipſis ea incarceratio allatura, & q̄
futura ſit hominū opinio de eis ob ſuſpitio
nem criminis pro quo deiecti ſunt, atque ita
perditis fere ſenſibus delirant, & videntur
ſemiſtulti, & tamen erunt innocentes, iu-
dex igit debet animaduertere qualis ſit ꝑ
ſona, & ita in effectu tenet Bal. in l. presbyte
ri colum. 2 in princ. C. epiſc. & cler. & Brun.
char. 3. colu. vlt. Nec loquitur Bal. de varia-
tione, ſed de mutatione vultus, & trepida-
42 tione † q̄ trepidatio nihil aliud eſt, quàm
quando deponit dubitando, trepidãdo, uel
43 ſudando. Aliud † iudicium probabile uериſi
mileque eſt, quando reus extraiudicialiter
confeſſus eſt vel coram iudice incompetēte
id de quo queritur ſecundùm Bal. Angelū,
& Modernos i l. magiſtratibus, ff. de iuriſd.
omnium iudicum. & gl. in l. capite quinto,
ff. de adulterijs. vbi Bart. Iaſ. in d. l. magi-
ſtratibus. ubi facit regulam, & fallentias.
Put. omnino, char 81. columna ultima Fe-
lin. in cap. olim col. 21 & ſequen. de reſcript.
vbi declarat, & limitat, & eundem in c. at ſi
clerici. in princip. colum. 4. & ſequen. de in-
dic. ubi omnino uide Aretin. & Dec. &
Corn. primó uolum conſilio 40. colum. 7.
& uide Angel. in gloſſ. necnon ad denun-
ciam, uerſicul. quarto, an confeſſio facta, &
ibi in apoſtillis. & talis confitens cognitur
perſeuerare ꝑ torturã ſicut dixi, ſiue reuo-
cet, ſiue non, vt ſupra latè poſui in titul. de
confeſſis. ibi etiá aliqua notanda dixi circa
hoc. Aliud indicium uerіſimile, probabileq́;
44 eſt † quãdo quis minatus fuit uelle delictū
illud committere, quòd poſtea fuit perpe
tratum, ſi tamen minatus ſit homo malæ
conditionis, in eodem genere mali, & ſoli-
tus mittere minas executionis, hæc eſt cō-
munis opinio Doctorum in l. metum. per
gloſſ. ibi. C. quod met. cauſa: et in l. final. ff.
de hęredibus inſtitut. et per Iaſ. in l ſi ſuper.
C. de tranſactio. et omnes criminaliſtas in
ſuis tractatibus. et fundamentum in effe-
ctu eſt ſuper. l. unica. C. ſi quis Imperatori
maledixerit. vt ibi ex perſonis hominum di
cta penſemus, & vide omnino But. in char.
82. columna 3. verſic. & an ſit quis, ubi po-
nit caſum cuiuſdã mulieres, quæ cū eſſet ad
feneſtram, & videret inimicum ſuum, dixit
alta uoce, Faciã ut breui tibi crura incidan
tur, quod audiens quidam inimicus illius,
contra quem prolatæ fuerunt minæ, cogita
uit eum grauiter percutere ſub ſpe, ꝙ iam
dicta mulier eſſet infamata, atque ita cogi-
tationē res ipſa comprobauit. Nã dicta mu
lier fuit capta, & torta, & confeſſa, & tan-
dē morti tradicta, licet eſſet innocens, & iō
in effectu ipſe Puteus uult hoc eſſe arbitra-
rium iudici, dicens poſt Baldum per eum
allegatum, quòd oculus iudicis præſtat ar-
bitrium ad torturã, quę opinio nō differt à
communi ſecundum quã etiam iudex ha-
bet conſiderare qualitatē perſonæ, & ut ſu
pra dixi, & in hoc uerſatur arbitriū eius. Et
45 ex his infero † quod ſi teſtis antequã teſti-
monium perhiberet minatus ſit dicere fal-
ſum contra aliquem niſi ſibi darentur non
nullæ pecuniæ, & poſtea depoſuerit, tamen
ex hoc ſolo non eſt arbitrandum reſultare
contra teſtem indicium falſi ſufficiens ad
torturam. & ita Alexand. conſi. 79. colum. 2.
uerſi. præterea. in 2. uolum. ubi adducit ul-
tra prædicta carmen illud,

Sæpe minus faciunt homines, &c.

Quem etiam adducunt alij ſupra allegati,
Eſt tamen ſuſpectus hic teſtis, & ei non cre
deretur, l. iubemus, C. de probationibus.
46 cum uulgaribus, † et ad prædictam mate-
riam minarum uide Aretinum in ca. tertio
loco de probationibus, colum. antepenul.
47 Aliud † indiciū probabile, uerіſimileque, et
ſic ſufficiēs ad torturã uidetur eſſe inimici-
tia capitalis ſecundùm Decium in conſil.
189. colum 9. Fel. in capitul. afferte, colum.
ult. de ꝑſumptionibus. & ita in effectu Bru.
char. 2. colum. ult. allegat Barto. in l. final. ff.
de quæſtionibus. Specul. et Roman. ut per
eum, Hoc tamen, nequaquam puto uerū,
ut hoc ſolum ſufficiat ad torturam, & aſſu-
mo mihi Bar. in dicta l. fin. ubi in uerſic. ue-
niamus ad dicit ſe uelle ponere indicia ad tor-
turam dando eam doctrinam quam poteſt
quod facit uſque ad uerſ. ſed quæro, in quo
oſtendit quod ſuperius uoluit præciſe de-
terminare omnia indicia per eū ſupra poſi
ta eſſe ſufficientia ad torturã, ſed quod tan

tum

tū erant indicia ſiue ſigna maleficij, & ideo decidendo in eo verſ. Sed quæro ſuam principalem quæſtionem conſiſtentem in oſtēdendo quæ eſſent ſufficientia ad torturam, dicit ꝙ indicium multùm propinquum ſufficit ad torturam, ſed remotum ſolum non ſufficit, niſi cum alio adiuncto, nec in indicio multùm propinquo ponit Bartolus inimicitiam capitalem, & ſi poneret leuiter loqueretur cōtra ſuum ſolitū, quis enim dubitat quin indicium inimicitiæ ſit remotum? & eo maximè, quia poteſt quis habere centum inimicos, quos nemo ſciet præter eum ipſum qui oſtendit, imò etiam ipſe interdum decipitur, putans aliquem ſibi eſſe amicum, & erit inimicus vt experiētia docet. Dicant igitur multi Doctores quidquid velint de quibus ſupra, & alij vt per Puteum charta 90. col. 3. in fine. & Angel. in fin. C. de quæſtionibus. Hæc eſt veritas, & ita etiam tenet Gand. quem ſequitur Augu. de Arim. ad Ang. in verbo, Fama. & ita practicatur, & ſi aliter diceremus, eſſet in facultate cuiuſuis mali hominis, vt inimicus ſuus torqueretur offendendo eius inimicos, Fateor quod multum operatur in coadiuuandis etiā indicijs debilibus, ſed vt ſola operetur hoc non arbitror verum, imò ſi eſſem iudex, & tantum ſuſpicio criminis contra aliquē oriretur propter nudā inimicitiam, nō formarem inquiſitionem contra eum, verùm examinarem, ſi cōpareret, uel etiam eum detinerem ubi aliter haberi non poſſet. Ad quod vltimum etiam plurimum eſt aduertendum, nè aliquando ſequeretur infamia contra virum aliàs bonæ famæ. Et pro intelligentia aduerte, ꝙ

48 †hoc indicium inimicitiæ non eſt generale in omnibus delictis. Nō tm̄ procedit in his quæ fiunt in alterius iniuriam, vt ſunt homicidia, uulnera, & ſimilia, non aūt in his quæ fiunt ad cōmodū facientis, ut rapina, furtum, raptus, falſum, & ſimilia, ita Barto. in l. repeti. §. 1. ff. de q. & in l. licitatio, ff. ꝙ

49 illicitè, ff. de pub. Aliud† indiciū uerisimile probabileq; reſultat contra fugientē ante quam accuſetur de delicto uel inquiratur, & antequā comminentur ſibi hæc, uel alterum eorum. Hæc eſt cōis opinio ut per Iaſ. in repet. l. admonendi, ff. de iureiur. charta 37. colum. 3. & ſeq. ubi ferè fecit tractatum de fuga, & quia etiam alij ibi latiſſimè loquuntur de hoc alterius non me extendo.

50 Aliud † indicium, ut ſupra, uidetur eſſe in homicidio quādo reperiuntur plures in eadem domo in qua inuenitur homo interfectus, ut licèt ignoretur quis occiderit, & ꝓpterea ſint omnes abſoluendi, iuxta notata per Bartolū in l. ſi. colum. 3. ff. de ſicarijs Alex. conſ. 15. in 1. vol. conſ. 14. col. 3. & conſi. 46. vol. 4. & alibi ſæpe per Doctores. Tamen poſſunt omni torqueri ad veritatem eruendam, ita Ang. poſt Doct. per eum allegatus in verbo, fama publica. char. 20. col. 3. verſ. quid autem ſi ſint quinque ſequitur Hippoly. in l. 1. in prin. char. 4. col. vlt. ff. de quæſt. poſt Salic. in l. fi. C. de quæſtionibus, colu. vlt. & Iſerniam qui etiam hoc ſenſit in cap. 1. §. publici latrones. ad finem. de pace tenenda. intellige tamē quādo omnes ſunt malæ famę aliàs ille ſolus qui malè audit torquebitur, ita Sal. in l. fi. C. de quæſt. & ſequitur Dec. in l. fauorabiliores, ff. de reg. iu. loquor quando ſolùm militaret indicium quod ibi reperti eſſent, ſecus ſi alia, & à quo eſſet inchoandum, vide Augu. ad Ang. vbi ſupra & Hippol. in d. l. 1. vbi ſupra. Aliud

51 †indicium, vt ſupra, etiam videtur eſſe in homicidio, quando reperitur aliquis mortuus, iuxta domū alterius, Bart. in l. 2. ff. de via publ. Sed hoc intellige ut procedat tantùm cum alio adiuncto, nè eſſet in facultate inimici, &c. & ut dixi ſupra circa indiciū inimicitiæ, & ad hoc allego Bar. in d. l. fi. pōderando eius uerba. & deducendo ſicuti circa indicium inimicitiæ fecimus, & ita Ang. in eo uerbo. fama. & ibi idem Augu. quem vide, quia allegat alia, & idem tenet, quando reperitur quod quis multum frequentauit uia in qua repertus eſt homo mortuus, & benè propter doctr. Bar. in d. l. fin. quam ſequuntur Abbas, & communiter Doct. in cap. 3. loco. de probatio. & ita intelligo Alexand. in eadem l. fine. in gl. quæ incipit, l. cap. 5. Parùm igitur cautè locutus eſt Aret. in d. cap 3. loco. qui ſimpliciter ſecutus eſt Bar. in d l. 2. intelligo tamen hoc indicium ita declaratum, ut procedat quando reperitur multùm cōtiguus domui, aliàs nō, ut declarat Put. chart. 81. col. 3. uerſic. ſi quis eſt inuentus. intelligo etiam quando aliàs reus aptus eſſet ad cōmittendum illud ma-

leficium, ut per Alex. conſil. 5. colum. 4. uolu. 1. & de eo qui inuenitur in itinere iuxta locum delicti, uide Bal. & Modernos in cap. propoſuiſti. de appellationibus. & Fel. inc.
52 preterea, de teſtibus. Aliud † indicium probabile, uerisimileque uidetur in furto quãdo erat uicinus, & habebat notam domũ, quia ibi cõuerſabatur l. dñs horreorum, ff. loc Bar. ibi. & in d. l. fin. per Put. char. 90 colum. 2. & ſeq. & char. 94. col. 2. & Roma. conſil. 8. col. 2. ſed intellige quando eſſet malæ uitæ, alias non. Bald. in d. l. dñs horreorum. Iaſ. in l. in actionibus, col. pen. ff. de in lit. iur. & in l. ſi quando. col. 8. circa finem. C. unde ui. & Bartolusmet in d. l. fi. col. penul. requirit hæc duo, ut in domo conuerſetur, & ſit malus, & uide omnino Brun. char. 2. col. 2. qui dicit, quòd ſaltem omnes poſſunt ter-
53 reri. Aliud † indicium, ut ſupra in furto reſultat contra famulum, ſine licentia domini recedentem, ut per Brun. ubi ſupra, char. 2. colum. 1. circa finem. & credo eum uerè loqui, tum quia fuga ſola ſufficit in genere, in omni delicto ſecundum communem opinionẽ, ut dixi ſupra, tum quia præſumitur contra familiares, maxime tales fugientes per id quod in proximo præcedenti indicio dixi, & facit quod Doctores dicunt de officiali fugiente ante ſyndicatum, ut per Iaſ. in d. l. admonendi. in ma-
54 teria fugæ imò amplius uidetur † quod hæc fuga famuli plenè probet furtum, adeo quod rem faciat manifeſtam gl. in §. ſi uero etiam quidam in Authen. de exhib. reis. & clare uult hoc Bar. in l. fin. is ex argentarijs. in §. 1. ff. de edendo. & in l. ſi quando, C. unde ui. loquitur tamen Bar. ubi ciuiliter agitur, ut etiam expreſſe Hippo. in l. de minore, §. plurimum, ff. de quæſtio. char. 45. uerſic. item pro prædictis. & ſuper hac ratione eſt fundatum ſtatutum noſtrũ Mediolani ſub rubrica qualiter domicellus uel familiaris teneatur pro furtis uel rebus ſubtractis, ubi ſtatutum ſtat iuramento domini, famulo abſque licentia recedente. & ſic eſſet probandum, & quod ille eſſet famulus, l. diuus. ubi Bar. de teſtamen. mili. & l. ſi quando ubi Iaſ. C. unde ui. & quod eſſet famulus tempore receſſus, quia qualitas adiecta uerbo, &c. per regulam l. in delictis, §. ſi extraneus. ff. de noxal. & aduerte quia ſi fuga ſufficit in ciuili, ergo in criminali ſine dubio facit indicium ad torturam, ita Bar. in l. fi. ff. de in lit. iur. Aliud indiciũ,
55 ut ſupra, in furto eſt, † quando reperitur res furto ſubtracta penes aliquem. Bart. in d. l. fi. in uerſ. ſed quæro. circa finem. et hoc ſi etiam eſt homo malæ uocis, in eodem mali genere, ut per Alex. in conſil. 5. in 1. & Docto. maximè Bald. & Imola in l. fin. ff. de hered. inſt. niſi oſtendat à quo habuit. Cæterum ſi oſtendat hoc, eliditur indicium glóſ. in l. in ciuilem, C. de furt. & Bar. in d. l. fin. & Ang. in uerbo, ueſtem cœleſtẽ. in quæſtione, quæro an eo ipſo, et ut intelligas in d. l. in ciuilem. ponitur quæſtio, quando nõ apparet de titu. et ſic non docetur autor. ita proprie Bal. ibi format quæſtionem, et in d. l. fi. & eo caſu præſumitur furtum per illum factum alio autore non oſtenſo, ſi tamen ſit malæ famę, ut dictum eſt, nec ſolum ſufficit quòd non doceat autorem, ut uolebat Placentinus in eadem l. in ciuilem. uerùm etiam requiritur quòd ſit malæ famę, ſed ſi poſtea oſtendat autorem tollitur ſuſpicio, l. maiorem. C. de falſis. & l. ciuile, C. de fur. & Bar. in d. l. fi. & Doctores ſupra, et Brun. char. 2. col. 3. uer. item ſi poſt. unde in effectu parta ſunt quò ad euitandam torturam, uel quod ſit bonę famæ, licet non oſtendat à quo habuerit, uel etiam ſit malę, et oſtendat a quo. Nam quando eſt bonæ famæ, et interrogatur a quo habuerit, & dicit quòd non cognoſcit emptorẽ non incidit in ſuſpicionem, quia tollitur per bonam famam, et ei creditur maxime cum iuramento, et uide Anan. in capit. qui cum fure, col. 2. extra. de furt. uerſicul. quæro ulterius. et omnino Salic. in d. l. final. C. de quæſt. ubi dicit debere attendi qualitatem perſonæ, ut ſi ſit bonæ famæ, et emptor ueſtium attritatum poſtea pluris uendat, ut ſunt hi quos ipſe ſtrazarolos, nos uulgo pa terios appellamus, qui ab ignoto conſueuerunt emere, tunc licèt dicat neſcire uenditorem, tamen non ſit indicium aduerſus eum, quia hoc caſu ei creditur, et ita expreſſe ſenſit ut non ſufficiat ꝙ ſit bonæ famæ, niſi etiam perſona ſit eius conditionis cui uerisimiliter ſit credendum, ratione exercitij ſui, ut in dictis propolis ſiue pateriis dicimus. Doctores tamen ſupra uidentur,

quod

q imò bona fama ſolum ſufficiat ad excludendum indicium, licet non ſit perſona q ſolcat temere, ut poſtea uẽdat tales res. tñ puto q Salic. optimè loquatur, & poſſit opinio eius cum alijs concordari, quia aut ille penes quem eſt res, qui non eſt propola dicit, quod non cognoſcit uenditorem, & creditur ſibi propter eius bonam famam, aut dicit quod non recordatur quis ſit, & tunc non crederem maximè ſi factum fuit recens, iuxta gl. & Doct in l. 1. C. de ſer. fug. & conſ. Aret. 7 2. col. 2. facit dictum Bald. in l. presbyteri. C. de epi. & cler. De eo qui dicit non recordari id quod ueriſimiliter memoriæ retinet, & ideo cum Salic. tenent Put. in tract. ſynd. chart. 81. col. 3. uerſ. ſi quis eſt inuentus, nã in hoc caſu ita declarato bona fama non eſt ſufficiens ad tollenda hæc duo indicia, uidelicet, quòd res reperiatur penes eum, & idem quòd dicat non ueriſimilia, forte tñ non oritur indicium ad torturam per ea quę dicam infra in 4. q. proximè ſequenti quomodo elidantur indicia.

56 Alia tamen † pręſumptio, quantumcunq; debilis, coadiuuaret ad torturam inferẽdã. Et hæc præſumptio quæ oritur ex ea re reperta penes, aliquem iuncta fama mala, aliquando etiam oritur abſque mala fama, ut ſi ſit inſtrumentum falſum, quo ille utatur quia eo ipſo, quòd utitur inſtrumento falſo, niſi doceat a quo habuerit. præſumptio eſt quod ipſe illud fecerit, ut declarat notabiliter Anan. in d. cap. qui cũ fure. col. 2. ubi uide omnino, & uide Sal. & Bal. in d. l. maiorem, & Bald. dicit, nota ex hoc tex. quòd qui vtitur falſo inſtrumento, præſumitur ipſum feciſſe fieri, niſi nominet qui fieri fecerit, de quo etiam per Abb. in cap. inter dilectos. in 5. not. de exceſ. prælat. & Bald. in l. iubemus §. ſanc, C. de ſacroſanc. eccleſ. & Ang. in §. quia uerò. & tertio in Authen. de non alienan. Abb. in cap. fin. de crimine falſi. circa medium. Alexã. in l. ſi quis obrepſerit, ff. de fal. Anan. in c. ad falſariorum, colu. 4. de crim. falſi. Salicet. in l. ſi falſos. ad fina. ubi uide. C. de falſis. Alex. 1. uolu. conſil. 77. colum. 2. quod eſt repetitum uolum. 3. conſil. 62. et Dec. conſil. 175. colum. 4. ubi uide. Et prædictam concluſionem per d. l. maiorem habui in facto in quodam Papiẽſe, qui produxerat inſtrumentum falſum

57 † & dicebatur, q non erat puniendus pœnã corporali, ex quo non aderat ſtatutum puniens producentem falſum inſtrumentũ, nec eo utentem, iuxta ſtatutum, quod Papiæ, et alibi ut plurimum uiget, quod nullus puniatur corporaliter, niſi lege municipali caueatur. Dixi ego, quod ex quo utebatur inſtrumento falſo, erat præſumptio. q illud feciſſet, uel fieri curaſſet, qui caſus cõprehendebantur in ſtatuto Papienſi.

58 Aduerte tamen, † quia debet conſtare, q qui arguitur, uſus fuerit inſtrumẽto falſo, & quod eſſet falſum tempore uſus, et productionis. Ita loquitur d. l. maiorem. et Doctores ſupra. Et ideo ſi produceretur inſtrumentum, uel chirographum, q reperiretur falſificatum, et non conſtaret, q eſſet ita falſificatum tempore productionis, nõ eſſemus in ea l. nec in terminis Doctorum, nec poſſet accuſari de uſu abſtinendo, l. ſi falſos C. de fal. nec de confeſſione, q feciſſet, uel fieri curaſſet. q̃a requiritur illa qualitas tẽpore uſus, ut dictum eſt. Et ſi dicas, Nos habemus aliam regulam, quod quando reperitur aliquid malè factum, præſumĩtur ab eo factum, de cuius commodo tractatũ, l. 2. §. ſi quis in ſuo. et ibi Alber. ff. ne quid in loco pub. Reſpondeo, quod etiã ibi textus requirit uſum, id eſt, q poſtea aliquis utator illa re malè facta, ibi eũ enim uideri factum habere, qui uſum eius aquæ habeat. Et ad prædictam opinionem datur euidẽtia, q̃a potuit poſt productionẽ pars aduerſans, uel alius inimicus, apponere manũ ad falſificationẽ, et iõ in hoc eſſent examinãdi notarij, an tẽpore ꝓductionis, &c.

Item aduerte, quia uidetur, quòd cum is qui arguitur, doceat à quo habuit, ſit excuſatus etiam ab uſu, ut uidetur uoluiſſe Angel. in dicta l. maiorem. inferendo ad expendentem falſam monetam, et ponderando textum, et gloſſ. ibi. et ita Barb. conſil. 51. column. 3. et ſequen. uolumi. 2.

59 ſed † uerum non dicit, ut ponam infra in materia falſæ monetæ et ut per Bald. et Salicet. in dicta l. maiorem. quia non tenetur quidam de fabricatione, nec quia fieri fecerit, ſed tamen non excuſatur ab uſu. Loquitur tamen Barb. audacter, ſed reuera inaduertẽter, et ex nimia animi affectione, quã habuit ad cauſam eius, pro quo conſuluit.

60 Et facit, † quod ſi familiaris meus aliquid com miſit ar delinquendo, quod concernat utili tatem meam, id obſtat ſe fecisse mandato meo, Alex. conſ. 59. col. 2. uolumi. 2. de quo dicā infra in materia mandati ad occidendum quomodo præſumatur. Sed iuxta prædicta
61 neceſſariò uidendum eſt, An quando † reperitur res furtiua penes aliquem, qui oſtēdit a quo habuit, uel etiam non oſtendit, quia dicit ignorare hominem iuxta dictam l. in ciuilem. & tamen aliàs eſt bonæ famæ, an licèt non præſumatur, quod furto ſubtraxſſent ſaltem præſumatur quod ſit conſcius furti, id eſt quod ſcienter emerit, ita ut teneatur fur ti. hæc eſt materia d. l. in ciuilem. & ibi gl. uult ita præſumendum eſſe; ſi eſt ſolitus emere res furtiuas. Bart. ibi addit debere cō ſiderari preciū, & an clā emerit, & ita Ang. in gl. fama publica. char. 42. columna ult. poſt Imol. in l. fin. de hæred. inſtituendi. uide Fulgoſ. conſ. 175. col. 2. quidquid ſit ubi non cōcurrat alia ſiniſtra opinio, ſaltem debet reſtitui res ſine precio, d. l. in ciuilem. quàm legem limita uno modo notabiliter ut per Cæpoll. caut. 8. & Firmian. in uerbo, emptor rei furtiuæ. de qua tamen limi tatione uide quæ dicam infra in tit. de furt.
62 & hoc procedit † etiam in Iudæo accipiente rē alienam pignori, quam uerisimiliter ſcit eſſe alienam, etiam ſtāte decreto, quod poſ ſit mutuare ſuper rebus alienis, quia talis Iudæus tenetur reſtituere pignus illud libe rè ſine precio. Anan. conſ. 70. per Alex. in l. ſeruus cuiuſdem, ff. de condict. indeb. poſt Bal. ibi. De quo decreto uide Crementi ſin gulari. 81. & Felin. in cap. cauſam quæ col. 8. & de teſtibus. & Iaſ. in d. l. ſeruus cuiuſdā. Aliud indicium ut ſupra in materia furti.
63 eſt † quando reperitur illa res penes te, quæ ad te pertinet, & cedit tuo commodo puta, ſi reperitur inſtrumentum obligationis, in quo mihi obligatus es ad centum penes te. Nā ex ſolo, ſi allego quod furto ſubtraxiſti, reſultat contra indicium, ita optimè probat textus in l. 2. §. ille autem nouiſſimus. C. de Latina liber. tollen. Bar. in d. l. fin. & uide textum, & ibi Alber. in dicta l. 2. §. ſi quis in ſuo, ff. ne quid in loco publico. & uide Dec. in conſil. 175. col. 4. Et aduerte, quia ſi reperitur penes te tale inſtrumentum, res planè procedit, ut ſit contra te, tue ti præſumptio; niſi diceres quod ego ſponte tibi dediſſem, & ita loquitur textus in d. §. ille autem. Nam concurrit duplex indiciū, primò quòd reperitur penes te, ſecundò quod cedit tuo commodo. Sed tamen Bar. in d. l. fi. & Doct. infinitis in locis allegantes eum loquuntur quando non reperitur res; uel inſtrumentum, quia præſumptio eſt cōtra illum, ad cuius cōmodum cedit. & ita clarius probat tex. in d. §. ſi quis in ſuo. & ibi uide Albericum. debet tñ continere ſolùm commodum unius. ita præcisè loquuntur Bar. & Doctores, alias ratione incertitudi nis ſuſpitio ceſſaret, l. duo ſunt Titij, ff. de teſtament. tutel. Et primum indicium, quando reperitur penes te inſtrumentum, uel alia res, de qua agitur, credo, ut dixi, eſſe ſufficiens ad torturam, ſecundum nō quia eſt indicium magis remotum, ſi benè con ſideres, iuxtà ea quæ ſuperius dixi, ſuper in dicio inimicitiæ. Et ex his etiam, infero, quod
64 † ſi reperiatur mortuus aliquis, cui ego ſo lus eram ſucceſſurus, tamen contra me nō oritur tanta præſumptio, quæ ſufficiat ad torturam, niſi alijs concurrentibus, ut mala fama, uel inimicitia capitali. Aliud indiciū, ut ſupra, & generale quò ad omnia de
65 licta, † eſt fama multum uehemens, Bar. conſ. 101. ubi tamē habeat originē ab hone ſtis perſonis, uel alijs uerisimilitudinibus concurrentibus, ut per prædictos, & Are. in d. c. cum oporteat. colum. antepenul. & in c. præterea. in ſecundo notabili, de teſtibus, & Alex. 5. uolum. conſ. 150. colum. 6. & ſta tur arbitrio iudicis, an ſit uehemēs, ut per Bar. & alios. ubi ſupra loquor de fama in ſpecie contra aliquem, & commiſerit delictum, non autem de mala opinione, quā de eo homines habent, quia illa ſolùm coadiuuat aliud per ſe non ſufficiens, Bar. in d. l. fi. uerſic. ſed quæro. per Bal. conſ. 77. in 3. uol. in cap. 1. §. iniuria, col. 2. de pace iuramen. firman. & Gand. in tit. à quo, uel a quibus. poſſ. fam. incip. col. 3. uerſ. ſed pone quæſtionem. imò etiam quod hæc mala opinio eſſet in eodem genere mali, adhuc non ſufficeret, ut in dictis locis, & per Bar. ſi illum benè uides, in d. l. fin. col. 2. Alexan. conſil. 5. colum. 2 uol 1. conſ. 92. colum. 2. & 3. uolum. conſil. 14 circa tertiam co umnam. Eſt uerum, quod iuncta hæc infamia

cum

cum fama in ſpecie, quæ nõ ſit fundata ut
ſupra, ſufficeret ad torturã, per id quod di
xi: et ita Gand. ubi ſupra, in ea quæſtionẽ,
ſed pone quæſtionem, quæ ſæpe occurrit.
Sequitur Brun. char. 4. colum. 1. uerſ. an fa-
66 ma. Et facit ad hæc, quòd † ſocius crimi-
nis ẽt in cauſis ſpecialibus non ſufficit, ſed
iuncta hac infamia ſufficeret, iuncto dicto
Sal. c. in l fi. C. de quæſt. et quę dicam infra
de oppoſi. contra ꝓceſſum poſt publ. Et fa-
cit ẽt quod dixi ſupra de pluribus repertis
in domo, in qua factum fuit homicidium,
quia qui male audet torquetur, poſt Sal. in
d. l. fin. & Dec. in l. fauorabiliores, ff. de reg.
67 iuris. Et patet in uicino domus, † in qua
commiſſum eſt furtum, uel in domeſtico
ipſius domus. quia ſi malè audeat, torque-
tur, ut dixi ſupra, iuxta notata in l. dominus
68 horreorũ, ff. loca. imò † amplius nõ ſolùm
quò ad torturã operaẽ hæc mala opinio,
ſed ẽt quò ad cõdemnationẽ: quia facit, vt
interdũ Senatus mittat ad triremes eum,
quem alias non tranſmitteret, vel aliam pœ
nam imponat, ut dixi latè ſupra in materia
inquiſitionis, dum tractaui de indicio famę
ad inquirendum, & plura ẽt ibi poſui quò
ad bonam, & malã famam. Aduerte. tamen
69 ad duo circa prædicta, † primò ꝙ nume-
rus teſtiũ ſuppleret tot qualitates, quæ re-
quiruntur ad probandam famam, ut per
Soc. in 3. volumin. conſi. 54. colum. penult.
70 & vlt. Secundò ꝙ † mala opinio, & fama
mala non oritur ex eo, ꝙ aliquæ ſchedulæ
infamatoriæ clã ſint datæ iudici, uel princi-
pi, vt eſt tex. in cap. inquiſitionis, §. tertiæ
dubitationis. & ibi Doctores notat, maxi-
mè Maria, de accuſationibus. Et ideo pa-
rum ẽſt curandum in ciuitate Romæ de
Paſquino. Poſui hæc pauca indicia ad co-
gnitionẽ aliorũ, quæ infinita ſunt, ut ſcias
bene arbitrari, An & qñ ſufficiat ad tortu-
ram. Quam tamen cognitionem paucis
71 oſtendit Bart. in ea l. fi. dicens. † ꝙ indiciũ
ad hoc, vt ſit ſufficiẽs ad torturã, debet eſſe
multùm propinquũ aliter ꝙ requiruntẽ ſal-
tem duo, quę ſequuntur cõiter Doctores.
ibi, & in locis ſupra allegatis, & in c. 3. loco,
72 de probationibus. In dubio † tamen po-
tius eſſet iudicandum, vt indicium nõ eſſet
ſufficiens ad torturam, quàm aliter, per re-
gulam l. ſi de interpretatione, ff. de pœnis.

& ita Angel. in l. 2. in fine. C. de quæſtioni-
bus. niſi magnitudo delicti faceret nos re-
cedere à regula, iuxtà dictũ notabile Abb.
in cap. at ſi clerici. in vltimis verbis princi-
pij, de iud. De quo vltimo vide infra, in 7.
quæſt. vbi quædã, an aliquo caſu minus le-
gitimum indicium ſufficiat ad torturã? vi-
73 de † duo alia miranda indicia ad cognoſcen
dum homicidium, relata per me infra in ti.
de homicidio, videlicet quãdo exit ſanguis
è vulnere, occiſi, uel è naribus, aut oue ſuf-
focati ad præſentiam homicidę. ibi vide.
74 Quartò quæro: † an indiciorũ copia ſit in
diſtinctè danda reo ante torturam? Barto.
dicit ſimpliciter debere dari, quia ſuper ĩdi-
cijs eſt diſputandum, in l. fi. penultima quæ
ſtione, ff. de quęſtio. Sic Angel. in verbo, fa-
ma publica, columna 3. verſic. item aduer-
tas. Cępol. conſilio 69. col. 2. in fine, & cõſi.
65. Alex. conſilio 77. in primo, & conſi. 4. in
2. volum. & per Brun. in 6. quæſt. prin. no-
tatur in l. 2. C. de ædendo. & in ca. qualiter,
el ſecondo, §. debet. & in ca cum oporteat.
de accuſ. Et ſimul dandus eſt terminus ad
illa purganda, vt per Abb. in c. cum in con-
templatione. de regul. iur. Et ita ſeruatur
etiam quò ad capitaneum iuſtitiæ, licèt ha
beat arbitrium in procedendo, quod etiã
iuris eſt, vt per Alexan. latè in conſi. 65. vo-
lum. 1. Barb. in conſi. 47. colu. 1. & Alexan.
in conſi. 63. col. 2. volum. 1. Fulg. in conſil.
69. ſuper quæſt. formata. & Put. chart. 82.
verſ. & an ſi quis, col. 2. & per Hippol. in l. 1.
char. 1. col. vlt. in verſ modo, ff de quæſtio.
75 proceditque hoc etiã † ꝙ datur copia indi-
ciorum, poſito ꝙ imminere poſſit pericu-
lum ſubornationis, ſic ut dicimus ꝙ immi-
net, quando admitteretur teſtes poſt didi-
cita teſtificata, iuxta ca. fraternitatis. extra,
de teſti. & ita explicat etiã Barb. in eo cõſil.
char. 3. col. 3. verſicu. & ſi dicatur ꝙ tamen
fortè non procederet, quando iudex in ſu-
ſpitionem veniret ſubornationis ob quali-
tatem hoĩs, qui in eo loco eſſet vir potens
opibus, & amicorum numero, Et hãc conſi-
derationẽ habuit Alex. in eo conſi. 65. colu.
3. verſi. accedit. vol. 1. ꝙ ego tñ non ſerua-
rem, & potius vellem errare dãdo copiam,
quàm denegãdo, quia per negationem poſ
ſet ſequi, vt innocens occideretur, per legẽ
abſentem, ff. de pœnis. Item ſicut ſimplici-

ter ſubornatio non habetur in conſidera-
tione, ut dixi, ita nec hoc caſu, ubi maior
quodammodo ratio ſubornationis militare
re uel per regulam l. primæ, ff. de aleatorib.
& ita quotidie uideo ſeruari, ꝙ copia indi-
ciorum datur, & magnis, & paruis, & omni
generi perſonarum. Nec ēt eo ꝙ ex officio
procedatur, uel quis male audeat, ei copia
denegatur, quidquid uoluerint aliqui, ut la
tè apparet in apoſtillis ad Ang. in d. uerbo,
fama. ad uerſ. item aduertas. & ad gl. in uer-
bo. mero officio. & per fundamenta iuris
hæc declaraui in materia inquiſitionis uer-
ſiculo, concluſio igitur, ꝙ debet præcedere
infamia declarando capit. 1. de officio ordi-
nar. Et ultra ibi dicta adde Aretium in cap.
qualiter el ſecundo, char. 4. columna ult. de
accuſatio. ubi dicit, quòd Ang. in l. ſi uacan
te. ſuper quo ſe fundat contrarium tenen-
tes, malè dicit, & ꝙ opinio communis eſt,
ꝙ quando ex officio proceditur, debet præ
cedere fama, & dari copia eius Sic etiā eſſet
ualde inconueniens, ut ex eo ꝙ quis malè
auderet, ei denegaretur copia indiciorum,
quia poſſet probare bonam famam. Et hæc
omnia etiam latè dicit, & concludit Barb.
76 in d. conſ. Fateor quòd quando † quis tam
malè auderet. ut poſſet dici inſignis in ma-
leficijs, eo caſu omnia ceſſarent, ut per Hip-
pol. in d. l. 1. in prin. char. 2. col. ult. uerſi. pri-
mo quando ageretur. & Paris in ſuo tract.
char. 81. col. 3. uerſi. & an ſi quis. & col. ſeq.
in uerſ. tamen magna curia quod intelligo
qñ adeo fama eum inſignem fecit in male-
ficijs, ut res redacta eſſet ad notorium, ali-
ter non eſſet neganda copia indiciorum, ut
ſe defendere poſſet, dato aliquo dubio. Et
idem dico, ēt ꝙ quis delatus eſſet maximi
77 delicti, † quia ei non debet denegari omnis
defenſio, donec ſic cognitum, quidquid di-
cat Hippol. in d. l. 1. & uideatur dicere Paris
78 in d. char. 82. Defenſio † enim naturalis, nec
tollitur, nec tolli poteſt, clem. paſtoralis. de
re iud. & ita Barb. ubi ſupra. Pro qua opinio
ne uide tex. gl. & Doct. in l. ſi quis alicui, C.
ad l. Iul. maieſt. ubi lex loquitur de crimine
læſæ maieſtatis, & gl. & Doct. ibi expendūt
illud crimē in hac materia indiciorum, ſi-
cut cætera, ut ēt per Alex. in conſ. 11. col. 1.
in princ. Patet etiam, quia licèt in extraua-
ganti, ad reprimendā. detur ampla facultas
procedēdi in crimine læſæ maieſtatis, tamē
ſemper Bar. ibi vult, vt ne denegetur defenſio,
& hoc in mille locis, & ideo l. quiſquis, C. ad
l. Iul. maieſt. quæ prohibet, ne qui pro reis
tenent interuenire, caſu dictæ legis, lo-
quitur in iam damnato. In effectu Barto. in
l. furti, §. ope. columna ſecunda, ibi fallit in
eo C. de furtis. & Sal. in l. vnica. C. de raptu
virginum. col. 5. in fine, & prin. ſequ. & dicā
infra in titu. de crimine læſæ maieſt. in ſpe-
cialibus eius criminis, Et in fortioribus ter
minis habes deciſitionem Bal. in conſi. 95.
volu. 1. ſecundum impreſſionem Mediola-
ni, quæ loquitur in crimine hæreſis, & ſic
multò magis procedet in crimine læſæ ma-
ieſtatis, quod eſt contra hominem. Et hoc
argumentum etiam facit Aret. in l. Pan-
tonius. §. rei perduellionis. colu. 1. ff. de ac-
quir. hæred. neſcio tamen quomodo benè
ſeruaretur hæc opinio, quamuis ſit iuris,
imò omni die video in atrociſſimis delictis
prius deueniri ad quæſtiones. quam detur
copia proceſſus, & ſuperiores noſtri hoc
permittunt, imò interdum præcipiunt, vt
79 ita fiat. Aduerte tamen, † quia peti debet
copia hæc indiciorum. Ita Put. in tractatu
ſyndic. char. 88. columna ſecunda, uerſicul.
cum iudex. & probat tex. in d. c. qualiter. el
ſecundo, iunctis notatis ibi per Areti. co-
lum. 2. & eſt communis mens Doctorum,
ut ſupra explicaui, ſub rub. de cōfeſſ. ubi la-
te circa l. & ſi non defendantur, ff. de poe. &
ei reſpondeo tenendo hanc opinionem cō-
munē. & ita practicatur, & tene, quidquid
dicat Barb. in d. conſ. 47. char. 3. columna 3.
80 uerſi. preterea. Aduerte etiam, † quia ubi iu
dex uideret manifeſtā calumniā, & petitio-
nem factam animo differendi, tunc eā poſ-
ſet denegare, ut puta, ſi allegaretur talis
defenſio, quæ probata nihil releuaret, per
ea quæ notat Paul. de Leaz. in cap. quam-
uis col. ult. de depoſito. & ideo D. Alex. in
d. conſil. 65. uolum. 1. conſuluit ꝙ copia in
diciorum iure fuit negata cuidam Ser Pe-
tro cauſidico, & in iure perito, cui ſępius le-
cta fuerant, & oſtenſa per iudicem, qui pe-
tebat, ut ſi uellet aliquid dicere, uel allega-
re ad ſui defenſionē, illud exprimeret dicto
Petro nunquam dicente qualem defenſio-
nē, haberet, nec per quas probationes, uel
lex, ſe defendere. ſed ſimpliciter, ꝙ illa īdicia

non erant uera ſed falſa, ut ibi per eum. Et
tamen Alex. proteſtatur, ꝙ quidquid dice-
bat, erat ad excuſandum iudicem a ſyndica
tu, & ꝙ ſi res fuiſſet integra, non ſolùm de
diſſet unam dilationem ſed et plures, ad ea
indicia purganda: Et pari modo idem ego
facerē, & potius, ſi reus Doctor eſſet, quam
ſi alius. Nam Doctores in rebus proprijs
minus ſciunt, quam cęteri. Hæc procedunt
quò ad indicia, quæ contra reum militant.
81 Sed ſi cōtra teſtes, † an eorum copia prius
ſit danda? Vide infra in 10. quæſtione prin
cipali, in fin. vbi diſtinguo, concludens ta-
men ꝙ ſi agitur de uarietate uel mendacio
teſtis, iudex ipſe à ſeipſo conſiderat non ali
ter admiſſa duſputatione aduocatorū ſup
his, & conſequenter non data copia indicio
rum, iuxtà dicta Bart. in l. fin. circa fin. ff. de
quæſt. & certe cum ratione, quia differen-
do, & diſputando ueritas magis occultare-
tur ex inſtructionibus ipſorum teſtiū quæ
82 eo caſu fierent. † Et quid iuris quò ad copiā
indiciorum dandam accuſatori, quando da
tur reo? Dic ꝙ dari debet, ut dicam in un
decima, & ultima parte in hac materia tor-
turæ, ad finē. ubi uide. Sed quando non da
tur reo, nunquā eſt danda actori, per regu-
lam, non debet actori, ff. de regul. iuris, & l.
petēdæ. C. de temp. in integ. reſti. per quod
iuuat contra illos accuſatores qui etiā non
adueniente tempore, quo poſſit dari copia
reo, ipſi eam petūt pro intereſſe fiſci. Facit
l. fauorabiliores, ff de reg. iur. & c. ex literis.
de proba. & ita ſeruatur. Quinto quæro,
83 † quomodo elidantur indicia, ita ut nō ſuf
ficiant ad torturam, quæ tamen per ſe erāt
ſufficientia in hoc uide Bart. in d. l. fin. ff de
quæſt. in uerſic. iſte tamē, & latius Brun. in
ſuo tract. char. 5. uerſ. circa quintam quæſt.
ad quem te reijcio. q̃a ſatis plenè in hoc lo
quitur. Adde ibi, dum dicit, ꝙ indicium eli
ditur per laudabilem famam. Alex. conſil.
14. uol. 3. col. 3. uerſ. ad defenſionē. & Hip-
pol. in l. de minore, §. plurimum, in 21. col.
uerſ. item fama, ff. de quæſt. & hoc ſi bona
fama ſit in ſpecie, ubi mala fama. uel indi-
ciū erat etiam in ſpecie, ut dicit Alex. conſi.
77. in prin. & conſ. 62. uol. 2. in fin. & ſeq. in
tertio. & alibi ſæpe, ut latę dixi ſupra in ma
teria inquiſitionis, in uer. econtra quia dixi
de mala fama, & uide ultra ibi dicta Cæp.
conſ. 40. col. 8. in princ. & Bar. conſ. 7. co. 15.
volum. 1. & dum dicit Brun. quod eliditur
84 † indicium, quando vulneratus dicit ſe nō
fuiſſe vulneratum ab inquiſito. Adde Feli.
in c. 1. circa finem, de præſump. Alex. conſi.
24. uol. 2. col. 5. & per Iaſon in l. 1. in princi-
pio, col. 2. ff. de eo, per quem fac. erit, vbi ui
de. Veritas tamen rei tolleret hanc excuſa-
tionem, ut dicit Brun. ibi in fin. Ex hoc vlti-
85 mo ſequitur, † ꝙ ſi eſſemus poſt latam ſen-
tentiam, cuius robur duraret, iuxta d. Bald.
in l. ita demū, C. de procuratoribus, & quæ
dicam infra in tit. de bannitis, circa literas
ad nouas defenſiones excuſatio nihil ualo-
ret, et de iure etiam teſtis reuocatio in mor
tis articulo extraiudicialiter non habetur
in conſideratione poſt ſniam. Fel. in c. cum
in tua, de teſt. & circa dicta morientium vi-
de Alciat. in tractatu præſump. reg. 3. præ-
ſump. 4. maximè numer. 7. & 8. Idem dum
86 vult Brunus, ꝙ † elidantur indicia, quando
reus ad fauorem habet alia indicia. adde
quæ ſupra dixi in tertia quæſtione circa in-
dicium mendacij, dum poſui, ꝙ unus teſtis
pro mendace illud tollit. Adde etiam quod
ſupra dixi in ſecunda quæſtione, in verſicu-
87 lo quinto, dic ubi latè ꝙ † teſtis omni exce-
ptione maior ſufficit ad torturā, niſi alia
cōiectura repugnet poſt Bal. in l. 2. C. quor.
appel. non recip. Et facit in fortioribus ter-
minis, ꝙ etiam unus teſtis pro reo contra
perfectā probationē pro accuſatore adeo
illā deſtruit, ut non poſſit damnari, iuxtà ſo
lemne conſil. Ancharani 284. & dicta Bart.
in l. admonendi, columna antepenultima,
uerſ. quæro quid ſi acto, ff. de iureiur. & di
xi ſupra ſub rubrica de conuictis, & ultra
88 Brunum. eliditur indicium furti, † quādo
paſſus furtum dicit, ꝙ ſe uolente factum
eſt. Alex. in dicto conſil. 14. in 2. colum. 7
89 Fit etiam debilitatio hæc, † imò potius pur
gatio eò ipſo, ꝙ pars, quæ produxit teſtes,
interrogata reſpondet nolle ius uti, l. ſi ad
uerſarius, C. de fide inſtrumentorum. quæ
tamen lex loquitur quò ad præiudiciū par-
tis, non fiſci, ut etiam in effectu ſentit Bar.
in quæſtione, iudex maleficiorum, colu. 3.
in princip. & colum. fin. Faciunt dicta per
Aretin. in cap. cum ueniſſent. de teſtibus.
columna 4 uerſiculo, tertiò utrum. & Fel.
ibidem etiam columna 3. & not. per Iaſ.

in l.ait prætor, la prima, in princ. colum. fin, in princ. verſic. ſecunda principalis, ff. de iu-
90 reiur. Adde etiam ad prædicta, q † indiciũ eliditur per præſumptionem contrariam, vel aliud indicium. Iaſon. in l. 1. ad fin. C. commun. de lega. & ſi in ſpecie velis ſcire,
91 † quomodo vnumquodque indicium elidatur, vide ſupra in 3. quæſt. quæ dixi circa indicia principalia, quia ſingulis ferè eorum accommodatur propria medicina, vel expreſsè, vel tacitè, & hæc quò ad elidenda indicia, quò vero ad ea omnino tollenda, quod fit per demonſtrationem innocentiæ vide infra ſub rubrica de defenſ. reorum, &c. Sextò quæro an ſit ſemper deueniendum ad torturam, videlicet in omni cauſa contra omnes perſonas, in qualibet parte iudicij, & ſiue adſint indicia tantùm, ſiue etiam crimen ſit probatum. Et ad primum, an in omni cauſa? Dic q in cauſa criminali, non in leui delicto, ſed in grauio-
92 re † reus torqueri poteſt l. edictum, ff. de quæſt. & ibi Bar. & communiter Doctores, & ita Brun. in ſuo tracta. poſt Papin. in ſua practica Gand. in tit. de quæſtionibus, col. 2. verſi. ex quibus. & Bal. conſi. 471. colum. 2. volu. 2. & Socin. conſi. 219. colum. vltim. & Ang. in l. fin. C. de quæſt. verſ. 4 not. qui dicit, quod etiam in conſuetudinem venit. & ſequitur Curt. in l. 1. C. de iuram. calum. in vlt. notab. licèt aliter quo ad conſuetudinem atteſtetur Albert. in d. l. edictum. Et
93 † quæ dicantur leuia delicta, ponit Bru. in d. tract. vltra quem vide Felin. in capit. cum illorum, colum. 4. verſi. in ea glo. de ſent. excommu. Cæpol. conſi. 11. colu. 9. & ſeq. in additi. ad Ang. Aret. in tractatu ſuo, in princi. char. 3. col. 3. & per Aret. conſi. 116. circa fi. & alibi ſæpe. Prædictæ tamen difficultates
94 ceſſant propter ſtatutum † noſtrum, quod in ſpecie ponit caſus, in quibus poteſt deueniri ad quæſtiones, excludendo alios, in quo etiam enumerãtur campſores, & mercatores, qui decoxerunt, quod etiam iuris eſt, ut per Hippol. in l. diuus, ff. de quæſtio.
95 vbi eſt materia. In cauſa vero † ciuili reus non torquetur, ſi ſit liber homo, ſed abſoluitur actore plenè non probante, l. qui accuſare, C. de æden. ſecundum tamen terminos, l. admonendi, ff. de iureiur. licet aliud ſit in ſeruo, qui aliquando torquetur actore etiam plenè non probante, ut declarat Salic. in l. fi. C. de quæſt. col. 2. verſi. 3. quando, & eſt text. q in cauſa pecuniaria ſerui torquentur, in l. diuus, vbi uide Bart. decla-
96 rantem, quod † quo ad torturam rei, non quo ad torturam teſtium: de ea enim dicam infra in 10. & vlt. quæſt. in hac materia ponit Salic. in d. l. fi. verſi. 3. quando, Ang. in l. 1. C. de quæſtionibus. Albe. omnino videatur in rubrica, C. de quæſtionibus, eſt materia Bartol. & aliorum. in l. ex libero, ff. de
97 quæſt. intellige † in cauſa merè ciuili, quod reus homo liber non torquetur, niſi in ea, quæ habet annexum delictum, c. 1. de depo
98 ſito. Hinc eſt, † q habet locum tortura in cauſa vſurarum. Soc. in d. conſ. 219. colu. vlt. reprobato Angelo, qui aliter tenuit, & videtur etiam, q vbi de delicto agitur ciuiliter, poſſit interuenire tortura. Et ita Ale. conſi. 77. col. pen. verſicu. non obſtat prædictis, vol. 1. & loquitur in crimine falſi. Hanc opinionem etiam tenet Brun. in ſuo tract. char. 6. col. 1. allegat, l. ſicut, C. de falſi. & deciſionem Bald. ibi. Quam opinionem fortius probat text. in l. damus, C. de falſis, & ideo facit eſſet hanc opinionem tenere in practica, maximè apud iudices rigidos arbitror tamen, q vera non ſit, quia videtur nimis abſurdum, ut poſtquam pars elegit viam procedẽdi ciuiliter, poſſit petere reũ torqueri, nec vnquam vidi hanc opinionẽ practicari, verum centies vidi obſeruari cõtrariam, quæ res non caret autoritate. Nã ita tenet Bal. in conſi. 171. colu. 2. volu. 2. & conſi. 7. vol. 5. Et ad d. l. ſicut, & l. damus. reſpõdeo, q loquuntur in caſibus habilibus iuxta l. ut gradatim, ff. de muner. & honor. & ſic in ſeruis, in quibus poteſt interuenire tortura, d. l. damus, & ita declarat gloſſella parua in d. l. ſicut. Quæ declaratio cũ congruit, d. l. damus. Non obſtat, d. c. 1. de depoſito, quia ibi agebatur contra negantẽ depoſitum eo modo quo poterat agi, & ſic ciuiliter, quia criminaliter agi non poterat, & ideo ex quo illa cauſa habet annexũ delictum, conceditur tortura, ſecus eſt autem quando quis elegit vnam è duabus vijs, videlicet uiam agendi ciuiliter, ubi poterat agere etiam criminaliter. Quæ opinio eo
99 magis tenenda eſt, quia † ex hoc non negatur facultas iudici, ex officio criminaliter

inue-

inueſtigandi ueritatem, iuxtà ea quæ dixi ſupra ſub rubr. de accuſat. ad fin. Si aūt teneatur opinio Alexan. & Bald. in l. ſicut. & Bruni, dic ꝙ leuior tamen fit quæſtio, ut declarat Bal. in d. l. ſicut. & dicit d. l. damus,
100 Adde tamen, † ꝙ licèt ciuiliter agatur, cū non eſt merè ciuilis ſed mixta, ut ponit Aret. in cap. teſtimonium. in 2. not. de teſtibus. Tamē etiam ſolutio patet ex dictis ibi per Aret. Et iuxtà prædicta quæro quando
101 eſt † ſublatum delictum per gratiam, an tamen ſi pars agat ad intereſſe ſuum iuxtà gl. cum ibi not. per Iaſon. in l. uenia edicti, C. de in ius uocan. & Imol. in l. defuncto. in notabilibus, ff. de publ. iud. poſſit reus torqueri. Paris de Put. poſſe dicit latè, char. 84. verſ. pone quòd aliquis commiſit pluta delicta. quia remanet neſcio quid criminale, licèt impunitum, iuxtà illud c. 1. de depoſito. & ideo in gratia concipienda eſt aduertendum, ut non ſolū reſpiciat pœnā, ſed et proceſſum, prout dicunt gratiæ factæ ſuperioribus diebus in fauorem militum, quia ſecundùm caſuum qualitatem interdum nolunt, ut non poſſit miles puniri criminaliter, nec aduerſus eum procedi criminaliter. Aliquando etiam nolunt, ut ſolùm ſit remiſſa pœna, ueruntamen quòd proceſſus poſſit fieri criminalis ad ueritatem eruendam pro intereſſe priuato. Et aduerte, quia etſi Paris loquatur, quando gratia ſuperuenit poſt teſtes examinatos, & factum proceſſum criminaliter, tamen idem eſſe cenſeo, quando gratia ſuperuenit ante accuſationem, quia ex quo nulla eſt uia agendi, niſi ciuiliter, pōt interuenire tortura, ꝓpter annexum delictum, iuxta ea, quæ dixi ſupra, ante hanc quæſtionem. Item gratia loquitur de remiſſione pœnæ tantùm, ergo remanet ius omne ſaluum parti in cęteris, atque ita quò ad proceſſum. Circa ſecun-
102 dum, † an quælibet perſona torqueri poſſit? Dic regulam eſſe, ꝙ poſſit, tamen multi excipiuntur, ut per Ang. in tract. ſuo in uerbo, ſama, uerſic. 6. quæro quæ perſonę poſſint torqueri. & ibi latè in additionibus, & per Hippol. in l. edictum diui Auguſti. ff. de quæſt. & Brun. in ſuo tract. char. 6. col. vlt.
103 & ſequen. Et dū plures dicunt, † ꝙ clericus in ſacris conſtitutus non pōt torqueri, ſicut nec milites, qui torqueri non poſſunt l. milites. in princ. C. de quæſt. quia, & ipſe dicitur miles Cœleſtis militiæ. Dic ueritatē eſſe in contrarium, ut omnes clerici, etiam presbyteri poſſint torqueri, iuxta tex. in c. 1. de depoſito, & in capi. ſi conſtiterit. de accuſatio. eſt cōis opinio ſecundùm Abb. in c. cum in contemplatione. de reg. iuris & per Doctores in l. miles. in prin. ff. de re ind. & & in l. Centurio. ff de uulgar. Eſt uerum, ꝙ debet ꝓcedere fama, & nō ſufficeret aliud indicium ſolum, ut eſt dictum Abb. antiqui in d. c. 1. ſequitur Abb. in d. c. cum in contēplatione, licet aliter dixerit in dicto ca. 1. ſequitur etiam Ioan. And. in d. c. cum in contemplatione. & Aret. in c. 3. loco. ad fin. de prob. Nec eius remiſſio ad Ioan. Andr. obſtat: quia, ut dixi, Ioan. And tenet hanc opinionem. Sic etiam Alex. in l. fin. ad uel ſ. Bar. ueniamus, ff. de quæſt. ubi dicit, & ita tenēt communiter Doct. in d. ca. 1. Eſt uerum ꝙ non ita torquendi ſunt, ſicut cęteri per funem, uel fidiculas, ut dicunt Abb. & Doct. in d. capi. cum in contemplatione & in d. cap. 1. Tamen neque hoc, neque quod proxime de fama diximus, ſeruatur in hac ciuitate Mediolani, quia legitimis indicijs præcedentibus ſicut cæteri torquentur, & reſpectu famulæ, uide Hippol. in ſingul. 55. qui Fel. allegat in uarijs locis. Et dum dīt,
104 † ꝙ milites non torquentur per d. l. milites. ſcias, ꝙ lex illa & Doct. loquuntur de militibus antiquis, qui creabantur cū maxima ſolēnitate, de qua habes pulcram gl. in l. milites, ff. ex quibus cauſ. maiores. & ita omnes, ſicut & alia multa priuilegia habent hi milites, circa contractus, & ultimas uoluntates, ac iudicia de quibus in l. licet, C. de pact. in d. l. Centurio. & in l. 1. C. de iuris, & facti ignorant. & in toto titu. ff. & C. de teſt. mil. Sed an milites noſtri temporis hoc idem priuilegiū habeant, ut torqueri non poſſunt, eſt difficultas, attamen idē communiter concluditur, quinimo idem concluditur, etiam quo ad alia priuilegia, niſi data fuerint ratione ignorantiæ. Ita late Alex. in d. l. Centurio in 1. column. & ſequenti. & Iaſon. in d. l. miles in princip. ff. de re iudic. Et aduerte, quia non loquitur quæſtio de militibus noſtri temporis qui ſe exerceāt in armis, & modò ſub hoc, modò ſub illo præfecto ſtipēdia merent, quia hi

himilites non ſunt, quidquid velle videa-
tur vſus cõ's loquẽdi. Non enim creantur
ſolenniter milites ſecundùm antiquã con-
ſuetudinem, de qua in dicta l. penulti. nec
104 † ſecundum nouam obſeruationem, iux-
ta quam ad imitationem antiquæ creantur
milites, de quibus loquitur quæſtio, quos
vulgo appellamus, equites nõ ſunt tamen
hi, qui fulgeant illi equeſtri dignitate, de
qua in tit. de equeſtri dignita. C. lib. 12. ſed
fulgent militari dignitate. Et ideo Cæſar
qũ hos equites facit, dicit, Miles eſto. Et ita
etiam dum eis ſcribimus, appellamus eos
milites. Sed difficultas quare videretur, ꝙ
torqueri poſſent, eo proueniebat, quia ar-
105 mis non ſe exercent. Attamen ita ſtatuiſ,
prout ſupra concluſum eſt, quia aliqua pri
uilegia conceſſa fuerunt militibus antiq;s
propter ſimplicitatem, quæ a continuo ar-
morum vſu procedebat. Et hæc priuilegia
nolunt. Doctores cõiter ut dentur his, de
quibus loquimur, quia ceſſante cauſa pri-
uilegij ceſſat priuilegium, l. ſcriniarios. C.
de teſta. cum concor. de quibus ibi in gl. vl-
tra Iaſon. ibi in fin. Aliqua etiam priuilegia
conceſſa fuerũt propter dignitatem, ut eſt
hoc, ꝙ torqueri non poſſint. Et etiam dan-
106 tur his noſtris militibus. Datur † & aliud
eadem ratione, vt nec perſonaliter capi poſ
ſint, ut per Iaſ. & Alexa. vbi ſupra. Et hanc
conſiderationem, ꝙ omnia regi debeant à
cauſa priuilegij, habuit Bal. in d. l. pen. & ſe-
quuntur, vt dixi, cõiter Doct. ſic ergo mili-
tes etiam non creati, iuxta gl. in d. l. milites,
ſed ſecundum vſum temporum noſtrorũ,
& non dediti armis non torquentur. & ita
Iaſ. in l. 1. colum. 2. C. de iuris & facti ignor.
Et ita extende, l. milites. ſuper qua iacet ba
107 ſis. C. de quæſtio. & licèt non ſit † militia
ſimplex dignitas, ſecundum glo. in d. l. 1. C.
de equeſtri dignit. lib. 12. Bartol. in l. ex eo
tempore, ff. de teſta. mil. & Galia. in l. Cen-
turio. Allegata, numer. 19. Tamen ita vo-
lunt Doctores, quia eſt dignitas in genere,
vt dicit Pla. in d. l. 1. C. de equeſt. dign. & ha-
betur in l. 1. C. de dignit. lib. 12. Quò verò
108 ad eos, † qui ſtipendia merent, & ſe in ar
mis exercent, & quos communis vſus (vt
dixi) milites appellat, qui neque ſeruatis
antiquis ſolẽnitatibus, neque nouis, in mi-
litiam proficiſcuntur, Scias Alexand. in d. l.
ſcriniarios, C. de teſta. milit. tenere, ꝙ gau-
dent priuilegijs militum, quia ſatis eſt, ꝙ
effectu ſe armis exerceant. Socin. in dicta l.
Centurio, co. 2. dubitat, & dicit, ꝙ in caſtris
omnino gaudere debent, extra vero idem
& tandem tenet, qñ militant pro Cæſare,
eccleſia, uel republica, quæ ſuperiorẽ non
recognoſcit. Credo abſq; dubio, ꝙ hoc pri-
uilegium, vt non torqueantur, ceſſet, ex
quo hi nulla ſunt in dignitate, nec in ſpẽ,
nec in genere. Et ideo quotidie video mili
tes hoc torqueri, imò nunquam uidi ali-
quem ſuper hoc dubitare. Quò vero ad pri-
uilegia, quæ dantur, quia militant, uide in
dicta l. Cẽturio. dixi, ꝙ militibus datur pri-
uilegium, vt non torqueantur ratione di-
109 gnitatis, Adde etiam, † quod eadem rõne
non imponuntur pœnæ ignominioſæ mi-
litibus, aut decurionibus, d. l. moris, §. iſte. l.
decurionem, & l. decurionũ. C. de pen. iun-
cta l. milites. l. diuo Marco, l. decuriones. C.
queſtio. vnde cum decretum habeamus in
hoc dominio, ut officiales cuiuslibet gene
ris in ſyndicatu poſſint etiam affici decem
ictibus funis. Ideo idem etiam debet cenſe-
ri diſpoſitũ quo ad torturam pro inquiren
da veritate, iuxta gl. in l. ſi quis ſeruo pſua-
ſerit, C. de fur. & quæ latè tradit Iaſ. etiam
in pœnalibus, in §. ex maleficiis, char. 3. col.
110 2. Inſtitu. de act. Adde etiam, † quod hoc
priuilegium procedit, quo ad quemlibet in
dignitate exiſtentem lege omnes iudices.
111 C. de decur. lib. 10. Et propterea † Doctor,
qui eſt in dignitate, capi. quanto de magi-
ſtris, vbi Abb. ꝙ alia. in litera, numer. 10. nõ
torquetur, & ita omnes in d. l. Centurio.
maximè Galia. num. 35. qui etiam loquun-
tur in aduocato, & ita Bar. in d. l. omnes iu-
dices. Firmian. in uer. tortura. Rom. ſingul.
371. milites, & Doct. Brun. in tractatu ſuo
tort. char. 7. colum. 1. Iaſ. in l. miles, colu. 2.
ff. de rẽ iud. Hoc tamen quo ad aduocatos
quomodo intelligatur, ponit Pla. in l. li-
bertorum, C. de dign. lib. 12. vbi omnino
vide. nec valet conſuetudo in contrarium,
dicta l. omnes, ut eſt communis opinio in
112 locis, de quibus ſupra. licèt † aliud ſit,
quo ad decuriones ciuitatum, quia adeſt
conſuetudo, ut torqueanẽ, & torqueri poſ
ſint, vt per Dom. Roch. in tractatu conſue
tud. fol. 12. column. 1. vbi vide. Et prædicta

locum

113 locum habet, quando † delictum fieret in eo territorio, in quoquis eſſe miles creatus, vel à cōſilijs ſecus ſi delictū patratū eſſet in alio dominio: argumento, l. fin. ff. de iuriſd. omnium iudic. & ca. vt animarū. de conſtit. in 6. & eius quod dicit Barto. de notario creato ab una ciuitate, qui in alia nō eſt in effectu notarius in l. cūctos populos. verſic. 7. de ſumm. Trin. Ideo etiam hi poſſent in alio dominio perſonaliter pro debito detineri: & aliter dicere eſſet abſurdum.

114 Non ita procedit in Doctore, † qui creatur autoritate Imperiali, quia per uniuerſum imperium uires ſuas extenderet, iuxta nota in d. l. cunctos populos. & in l. 1. C. de
115 hæred. inſtituend. non tamen † in omni delicto locum habet, ut prædictæ perſonæ, & ſimiles priuilegiatæ torqueri non poſſint: quia in crimine læſæ maieſtatis, in crimine falſi, in priuato carcere ceſſat priuilegium, ut per Brun. ubi ſupra. Et ut adde, quòd etiam
116 † ceſſat priuilegium, ubi in officio delinquunt, quia tunc etiam fuſtibus cedi poſſent, ut per Put. in tractatu ſuo ſynd. char. 5. colum. 3. uerſic. excedunt conſiliarij principum. in princ. Dubito tamen de hac limitatione per dictum Bar. in l. milites. C. de quæſtio. ubi loquitur de officiali tempore ſyndicatus; & ſic quò ad delicta commiſſa in officio, & quia nimis fuiſſent ignari. Doctores, maxime in materia ſyndicatuū, qui de hoc non fuiſſent memores: cum præſertim ut plurimum ſi torquendi fiunt Doctores, hoc eueniat ex cauſa erroris cōmiſſi in officio. Non obſtat dictum Put. quia loquitur quo ad pœnam. Pro dicta limitatione facit tamen tex. in c. fi. de immu. eccleſ. qui uult, ut delinquens in eccleſia ſit indignus priuilegijs eccleſiæ, & regula, quòd fruſtra implorat auxilium legis, qui committit in legem, ut in eo cap. & in l. auxilium, in fin. ff. de minori. Sed reſpondeo, quòd procederet contrarium, ſi is Doctor faceret contra officiū Doctoris, uel aduocando, uel faciendo torqueri alium Doctorem. Et hæc ſolutio apparet ex declaratione regulæ præallegatæ, quā facit gl. in c. quia fruſtra. de uſuris. quā Abbas ibi ſequitur, quamuis etiam dici poſſit, quòd ſit materia brocardica, ut dicit Abb. in d. cap. quia fruſtra. Ego ſentio cum Bart. in d. l. milites. Non obſtat in primis dictum Put. quia id quod allegat. ſ. l. item apud Labeonem, §. idem ait. cum glo. ff. de iniur. & leg. qui explicandi. C. de accuſatio. non dicunt hoc, nec ipſe Put. hoc dicit, ſed ſolum quòd qui promittunt præſidem uel principem laturum ſententiam, fuſtibus ceduntur. Decretum etiam Mediolani, de quo ſupra, quod tamen ſolum procederet in hoc domino, non loquitur de perſonis in dignitate exiſtentibus, licet loquatur per verba ampla, iuxta regulam l. ut gradatim, ff. de muneribus, & honor. Percurrendo tamen omnia loca, inuenio deciſionem in terminis quòd ubi poſiti in dignitate delinquūt in officio, poſſunt torqueri. Pla. in d. l. omnes. C. de decurion. lib. 10. per leg. quilibet. C. eodē. & hoc omnes notant. in d. l. quilibet. incipiendo à glo. quod intelligitur habito reſpectu dignitatem illius officij. Exēplum, Præſes, uel ſenator, uel theſaurarius delinquit in ſuo officio preſidis, ſenatoris, uel theſaurarij, certè quia cōmittit cōtra eā dignitatem, ex qua uult ſe tueri poterit torqueri. Sed ubi committeret unus ex prædictis delictū in ſuo officio, & præter munus illud, haberet etiam aliam dignitatē, puta, quia eſſet eques, non propterea amitteret priuilegium militis, uel alterius dignitatis. Et ita uoluit loqui Barr. in dicta l. milites. dum eius fuit ſententiæ, ut prætor in ſyndicatu nō torqueretur, ex quo erat miles, atque ita conſiderata dignitate militiæ, & non adminiſtratione, quā habebat, ſcd'm quā intelligentiā, quæ plana oſtēditur, eſt deciſio in terminis pro hac mea opinione Facit optimè gl. in d. c. fruſtra. quòd ſi quis cōmittit contra legē, non tñ eſt indignus alia lege, ſed ea tantum contra quā committit. Ex his habes quod Doctor, etiā ſi in officio præturæ delinquat, non tñ poteſt torqueri, quia non committ contra legem Doctoratus. Nec dicas, quod quando creatur Doct. iurat ſeruare leges, & ideo quod facit contra officium doctoratus, quia intelligitur in his, quæ immediatè ad eum vti Doctorem pertinent, ut in legendo, uel aduocando, prout etiam ſuperius exemplū poſui, aliàs regula, quòd Doctor, nō poſſit torqueri, nunquam haberet locum, & licet uiderim ſub Chriſtianiſſimo rege prætorem Nouocomi Neapolitanum torqueri, & iuſti-

& ſu ſtigari: Tamen verum eſt, quod non
117 con ſtabat de qualitate doctoratus. Et † ſi
uis ſcire, quibus excedat conſiliarius, ſiue ſe
nator, vide Pari. de Put. in ſuo tractatu ſyndic.
de exceſſibus conſiliariorum. vbi ét de
exceſſibus aduocatum, militum, principum
Cæſaris, Regum, & aliorum: & dũ po
nit in tit. de exceſſibus conſiliariorum, qñ
propalat ſecreta, vide quæ dixi ſupra, titul.
de carcere, ubi latè quia pœna taies punian
118 tur. Adde † quòd hoc priuilegium non
torquẽdi decuriones extenditur ad prone
potes, vt per Ioan. de Pla. in l. cum adoptiuum.
C. de decur. lib. 10. Adde quoque,
119 † ꝙ decretum, de quo ſupra, ut officiales
in ſyndicatu poſſint puniri ét in decem
ictibus funis, fuit ſumptũ ex tex. in Authẽ.
vt iud. ſine quoq; ſuffrag. in §. ſi quis autẽ.
vbi tex. loquitur de iudicibus in dignitate
conſtitutis: & vult ſi in eo officio aliquid
iniuſtè egerint. quòd etiam in corpus plectantur,
per quem tex. non minus eſt fundata
limitatio, de qua ſupra per dicta l. qui
libet. quàm per ipſam legem. Adde etiam,
120 † quòd confeſſio horũ, qui torqueri non
poſſunt, facta in tortura, ét ſeruatis ſeruã
dis, nihil ualet, ut in repertorio Hippol. in
leg. ed ctum diui Marci. ad fi. ff. de quæſt. ét
quòd perſeuerent in ea confeſſione. Sic
Ioan. de Pla. in l. ſæuera. C. de dig. lib. 12.
121 Aduerte tamen, quia licèt † inter pſonas
quæ torqueri non poſſunt ponantur decre
piti, & minores, de quibus Doctores, non
diſputant, nec uia iuris, nec conſuetudinis,
tamen hi terreri poterũt, l. 1. §. impubes. &
l. excipiuntur, ff. ad Syllan. & ideo Bart. in l.
2. C. quor. appell. non recip. dicit, & licèt
non omnes, nec omni poſſunt torqueri, tamen
terreri poſſunt. allegat § talem verò,
in Auth. de mand. princ. Quæ deciſio nõ ſo
lùm probat, quod minores, et decrepiti poſ
ſunt terreri uerum etiam omnis alia perſo
na priuilegiata, de qua ſupra. Pro quo eſt
deciſio Ioan. de Pla. in leg. ſententia. C. de
dig. l. 12. probatq; quòd etiam eo caſu quo
indicium non eſt multùm ſufficiens, tamen
ſuſpectus terreri poſſet, ut eſt eo caſu, quo
iudices habent uehementem opinionẽ etiã
extra proceſſum, quod aliquis ſi reus. Et
ſequitur cum multis alijs Pu. in dicta char.
93. col. ult. uerſic. ſequitur modo. & ponit
etiam Brun. char. 2. colu. ulti. & Hippol. in
l. de minore, in prin. col. 5. & ſeq. ff. de quæſtionibus.
Eſt materia in effectu Bart. in d.
l. de minore, §. plurimum, ff. de quęſt. ubi
loquitur de fictione, quàm iudex facere po
teſt aduerſus reum, ut ueritatem eruat,
122 Non eſt † tamen dictis caſibus, in quib.
tortura interuenire non poteſt ratione per
ſonæ, uel tenuitatis iudiciorum, quis uinciẽdus
cum minis torquendi eum, nec eleuandus.
quia hoc eſt torquere. Ita Bart. in l.
1. §. diuus Seuer. ff. de quæ. et ita uoluit loq.
Bal. in d. l. 2. qa dicit in dicti ſui ratione, ꝙ
iudex debet ſe oſtendere terribilẽ: et ſic lo
quitur de ſolo terrore uu ltus, et uerborũ, ĩ
intelligendo tamen, ut dicam infra in 8.
quæſt. princ. in 1. parte illius quæſtionis, u
bi quęram, quid ſit quęſtio, et quis dicatur
123 terror, et quis leuis terror. Et † an ultra
impuberes ét decrepiti, et exiſtentes in dignitate
poſſint terreri, et quo terrore? & ad
ea te reijcio. Facit l. obſeruandum, ff. de of
124 fic. præſid. qui tamen terror † etiam fieri
poſſet, ubi nulla eſſent indicia, nedum, ubi
eſſent minus ſuffici ntia. Bart. in d. §. diuus,
et ubi ſupra, et uide Alex. in d. §. diuus. et in
repertorio Hippol. in l. 1. in princ. chart. 3.
125 col. 2. ff. de quæſt. Et † de tortura leui, et
leui terrore, & in cõſueta tortura, & immo
derata. uide Bar. & dictum repertorium in
l. quæſtionis, ff. de quęſtio. & Bald. conſil.
77. uol. 2. & dicã infra in 8. q. princ. in hac
materia, ubi de ipſa tortura loquar circa
126 penultimã partẽ quęſtionis, † an in om
ni parte iudicij ſit ad torturã deueniendũ?
Dic, ꝙ requirit̃ ut his ſit conteſtata, ſcilicet
formata inq ſitio, & ei reſponſio facta, & ꝙ
teſtes ſint reperiti ſiue examinati poſt litis
conteſtationem citata parte Bart. in l. ſi q s
adulterium. in princ. de adult. et in l. 1. in
princ. ff. de quæſt. requiritur etiam publicatio
proceſſus. Bar. in l. unius, ff. de quæſt. &
per Brun. de his ubi ſupra char. 1. colum. 3.
& Bar. in l fin. in vlt. q ff. de quæſt. Hæc ta
127 men malè obſeruantur, imò † ſæpe nume
ro hic Mediolani non formantur inquiſitiones.
Non ſufficeret ergo, de iure loquen
128 do, vt † ét teſtes eſſent examinati citata
parte, ſed requiritur ut hoc ſit poſt litẽ con
teſtatã, et publicatũ proceſſum: id tñ, quod
de citatione dictum eſt, non procederet,
ubi

vbi obſeruatio eſſet in contrarium. Alex.
conſi.65.col.pen.in fi.vol.1 per Felin.in c.
2.de teſtibus, col.4.verſic. tertio limita, &
col.13.& Soc.conſi.253.col.2.& Corn. vbi
vide primo vol.conſi.58.& ideo multò ma
gis ſuſtineretur practica torquendi non fa-
cta litis cõteſtatione, & non publicato pro-
129 ceſſu. Circa vltimam partem, † an etiam
exiſtente probatione quis ſit torquendus?
Dic non eſſe torquendum, & quòd in ſub-
ſidium tantum iudex torquere debeat, ui-
delicet, vbi aliter veritas h̃ri non poſſit, a-
lias tenetur in ſyndicatu, l. edictum diui An
gel.& ibi Bar.ff.de quæſ.& Hippol.in eo. ti.
in l.1.char.1.col.2.eſt text. etiam in l.j.in fi.
C.de iura.cal. Sed vbi ſecus fiat, ſequuntur
duo inconuenientia ex ea tortura. Primũ
eſt, ꝙ qui conuictus eſt, & qui vna vice pu-
niri deberet, iuxta l.qui ſententiam.C.de pœ.
punitur bis. Secũdum, ꝙ hoc modo per in-
directum reus liberatur, vt dicit Alb.in d.l.
130 edictum. Cauti † tamen iudices, quando
conuictum vel confeſſum torquent, redigi
faciunt in ſcriptis proteſtationem qua di-
cunt nolle eum torquere ſuper cõuictis, &
confeſſis, ſed tantummodo interrogare ſu-
per alijs delictis, iuxta ea quæ dicam in 7.q.
prin.quæ erit immediatè ſequẽs. Et ad hęc,
maximè circa dictam proteſtationem, vide
Cæpol.conſi.32.col.pe.& vlt.& tunc caue-
re debent iudices, nè eos interrogẽt ſuper
confeſſis, & probatis, dicant ipſi in tortura
131 quidquid velint. Poſſent † ẽt iudices pro-
teſtari, ꝙ ad torturam deueniunt, ut confi-
teantur, ne poſtea poſſit appellari, & nõ ad
alium finem. & ita Bald.in l.j.& 2.C.quorũ
appellat.non recip.& ſequitur Cæpol.ubi
ſupra. Hæc tñ cautela eſt periculoſa, ut ẽt
patet ex dictis per Hipp.in l.1.in prin.ff.de
quæſt.verſ.4.ꝙ Cur.in d.l.2.C.de iur. cal. in
vltimo notabili. Septimo quæro, an ſine iu
dicijs interdum poſſit deueniri ad quæſtio
nis, & an de alijs delictis reus in tortura
poſſit interrogari, & an de complicibus, &
qui ſint caſus, in quibus minus legitimis in
dicijs exiſtentibus quis poſſit torqueri? Cir
132 ca primũ, † an ſine indicijs id fieri poſſit.
Dic non poſſe, l.j.in prin.ff.de quęſt.& l.mi-
lites, §.oportet, C.eo.& tex.in c. cum in con-
templatione, de reg.iur. Fallit ſecũdũ Bru.
in l.ꝑtius, ff.ad Sylla. ubi ſeruus torquetur,

ſuper morte domini in domo occiſi. Et ſu-
per intellectu illius l. ipſe Bru.multa effun-
dit verba, neſciẽs quò ſe vertat, & ideo bre-
uibus dic quo ad hoc de ſeruo, An, & quan-
do ſine indicijs torqueatur, ſiue examine-
tur, vt reus, ſiuè ut teſtis, vt erudite proſeq-
tur Sal.in fi.col.2.in prin.C.de quæſt.vbi vi-
de Bal.& Sal.in d.l.milites, vbi uide. Fallit
etiam ſecundùm Brun.reſpectu inquiſiti,
133 † qui fuit poſitus in banno propter con-
tumaciam, quia etſi velit comparere in ter-
mino permiſſo ad purgandã contumaciã,
tñ poterit poni ad torturam, vt eſt dictum
Bal.in l.j.§.ſequitur videre, iuxta fin.C.de
hære.Inſti. Qui caſus tñ ad rem non faceret
134 propter contumaciam, † quæ facit indi-
cium, ſicut dicitur de fuga, & ſicut ipſemet
Bald.ibi oſtendit, ſequitur Hippol.in l. pen.
col. ult.ff.de quæſt. Sed dũ uolunt Hippol.
& Bru.ut reus in banno exiſtens compare-
re poſſit ita demum, ſi permittatur a ſtatu-
to, fortè quia innuant, ꝙ Bal.loquatur pe-
tente termino ad purgandum bannum, vt
poſſit torqueri comparens in termino. Ad-
uerte, quia hæc illatio videtur inepta, quia
ſi cõpareret in termino, nulla debet illius cõ-
tumaciæ h̃ri ratio, l.1.§.fi.vbi Bar.no.ff.requ
reis.Pau.de Caſt.cõſ.33.in prin.per Fel.in c.
ex literis, de conſt.char.50.incipien.in prin
cipio uoluminis, col.3.ver.& per iſtum tex.
& per Dec.ibi char.56.col.1 Si vero compa
reret poſt terminũ ante ſecundum bannum,
& ſic ante ſententiã, tunc videtur quidem
ꝙ poſſet torqueri eo, maxime fundamẽto,
quia etiam alias uideretur, ꝙ potuiſſet cõ-
demnari propter fictam cõfeſſionem reſul
tantem ex eius contumacia, ſuper qua ẽt
declaratũ fuit dũ deuentũ eſt ad primum
bannũ, iuxta l. eius q delationẽ. & ibi Bart.
ff.de iure fiſ.iuxta d.conſ.Pau.de Caſt.33.
& d.Bal.in l.ita domum, C.de procura.& l.
2.C.qui teſt.fa.non poſ.vbi eſt tex.& ibi la-
tè per Iaſ.& dicam latè loco ſuo infra de fi-
cta confeſſione, & conſequenter ſaltẽ pote-
rit torqueri, dato ꝙ ſtatutum permittat,
vel obſeruantia, ut iterũ poſſit comparere.
Atque ita dictum Bald.intelligitur ſecun-
dum hunc ultimum caſum, quãdo præteri
tus eſſet in banno, & decurſum omne tem-
pus ad illud purgandum, quod maximè p-
cederet ſtante obſeruatione noſtra; quod

ſemper.

ſemper quiſque auditur ante ſententiā abſ que eo ꝙ doceatur de innocentia. Nā tunc non eſt ineptum dicere, ꝙ poſſit torqueri, etiam non data alia infamia perſonæ. pro-
135 pterea † qui comparet poſt terminum debet eſſe cautus, oſtendēdo aliquod impedimentum, quò excuſetur eius contumacia: nam quælibet cauſa excuſus, iuxta gl. in l. vnica. in gl. fi. ff. ſi quis ius dic. nō obtemp. & poſt dicere, ꝙ fuit citatus ad locum non tutum, iuxta cler. paſtoralis. de re iud. uel ꝙ iam multis annis nō habitauit, uel fuit citatus, ut per Comment. conſil. 146. Simon Elias, colum. 2. & Bald. conſi. 245. in 5. Et
136 † an in criminibus, q̃ ſecretò fiunt, uel delictis atrociſſimis, ut in crimine læſæ maieſt. poſſit quis torqueri ſine indicijs uidebimus intra in §. huius 7. q. Et an ſint aliqui alij caſus, in quibus ſine indicijs, &c. uide p Brun. ubi ſupra. & Hipp. in l. 1. in princ. col. 2. & in l. unius §. in ea cauſa in prin. & in l. pen. in vlt. col. ff. de quæſt. & per Auguſt de Arim. ad Ang. in gl. Che hai tradito la patria. Et ſi percurras oēs caſus, nullum inuenies, in quo non requirātur indicia. Quod etiam clarius patebit infra. Videtur tamen accipiēdo ſecundam partem huius q. principalis, quæ eſt an de alijs delictis quis poſſit interrogari, ꝙ vnus caſus adſit, ſaltem ex conſuetudine, qñ quis torquet̄ præcedētibus indicijs reſpectu alicuius delicti, quia
137 † poterit ēt de alio delicto interrogari, cuius nulla adſint indicia, iuxta dictū Ang. in uerſ. fama. in fi. Eſt pulchra. quęſtio de iure: nam ubi indicia nō procedunt, interrogari quis non debet: & ideo talis confeſſio nihil valet. & ita Alex. con. 52. col. 1. uerſicu. nec oportet aggredi, uol. 3. Seruat tñ̄ conſuetudo, ut interrogetur de alijs delictis, ut per Ang. vbi ſupra. & Gand. Cæpol. & Card. ibi in additionibus allegatos, quos etiam refert. & ſequitur Dec. in c. 3. loco, in vlt. col. de prob. qui ita intelligi debet, ſcilicet ſcd'm conſuetudinem licet inaduertendo ſimpliciter loquatur. Et aduerte quia procedit conſuetudo, qñ tortus cōfeſſus eſt delictū, pro quo principaliter ponebatur ad torturam. Et hic eſt communis ſenſus Doct. & ita intellige præfatum Dec. qui ēt ad hoc non aduertit, & Put. in tract. ſuo ſynd. char. 86. col. vlt. uerſi. 1. ſic vult tex. ſuper quo ſe fundāt in c. deflerat. de reg. iu. & in l. nō omnes, §. à barbaris, ff. de re mil. ſic ēt vult regula, ſuper qua fundatur, qui ſemel malus &c. de qua in l. Caſſius. per Bar. in fi. ff. de ſenat. & Fel. in c. cū in iure. de off. deleg. uerſi. 4. fallit. & in c. præſentium. de teſti. col. 3.
138 ubi ēt Aret. ſcd'm quam regulā † ambulādo ceſſaret prædicta conſuetudo in eo, qui confeſſus eſſet delictū patratū ſupra triennium, qui poſtea duxiſſet laudabile uitam, quia ita limitatur d. reg. qui ſemel malus. vt per Fel. ubi ſupra, & Curt. in tract. de ſequeſt. in 6. q. col. 2. uerſic. circa prædicta tā etiam Doct. loquūtur de alijs delictis diſſimilibus, iuxtà d. cap. defleat. & ita ſeruatur apud capitaneum iuſtitię, & alios in hoc dominio, ut de omni delicto etiam non cōformi interrogetur, qñ habetur mala opinio de eo, ut etiam tandem concludit Brun. in ſuo tract. char. 10. col. vlt. Eſt uerum, ꝙ dicta conſuetudo ſine dubio magis procederet, vbi de delictis conſtaret, ſuper duobus fit interrogatio, & quorum nulla adſunt indicia, ubi uerò non conſtaret, adhuc tamen conſuetudo ita obſeruat, interrogetur in genere de alijs delictis, & eſt bona conſuetudo. poſtea quā ille diffamatus eſt, legitimè non tormētis poſitus, non ad finem condēnandi pro talibus delictis, ſed potius ueritatem indagandi ſi delictum eſt commiſſum. quod facile inuenitur. Et ita reſpondeo ad difficultatem Aug. de Arim. ad d. gl. fama. in
139 fi, An † tñ̄ poſſit, qui ita confeſſus eſt delictum, de quo principaliter non agebatur, damnari in illo iudicio, ponit Put. chart. 86. col. ult. poſt And. de Iſer. & Ioan. Andr. Eſt materia l. ſi confeſſus. ubi Bar. & Alex. ff. de cuſt. & exhi. reo. & dixi latiſſimè ſuprà ſub rubr. de confeſſis, & adhuc maior dubita-
140 tio orietur, ſi non interrogatus † confitetur. Et ponit Put. cha. 89. col. 1. qui tñ̄ narrat euentum facti non iuris diſpoſitionem, dicēs ꝙ ille fuit laqueo ſuſpenſus, de quo dubito per not. in d. l. ſi confeſſus. & magis quia præſumitur talis cōfeſſio ſuſpecta. per id quod dicit Salic. in fi. C. de accuſ. colum. pen. uerſic. ſed tunc oppono. & Brun. ubi ſupra char. 3. col. 3. uerſi. qualis autem. Et ex prædictis iudices aſtuti, qui nō poſſunt torquere, niſi ſuper delictis, de quibus indicia præcedunt, & qui uellet torquere, etiam

ſuper

ſuper aliis, de quibus non præcedent indicia, ſingunt reos torquere ſuper delictis in dicatis, & adhuc interrogant ſuper aliis. & ita dicit Bald.in l.& ſi certus.§.ad Syllan. ꝙ quando iudicibus permittatur, dixi. Non omitto etiam ꝙ eſt dubium, an iudex ex ve
141 hementi † & infallibili conſcientia poſſit ſine indiciis quem torquere, ut per Bald. in l.ampliorem.C.de app. & Alex.in l.fin.in 3. apoſtil.ff.de quæ.Et materia l.illicitas,§.veritas,ff.de offic.præfc.quòd iudex debet ꝓcedere ex apparentibus actis, & non ex ſuo
142 capite, & ſua conſcientia. Quæ † tamen reg.fallit in principe,ut per Iaſ.qui latè ponit hanc materiam in §.ſi minus.in 4. & ſequē.col. de actio. & ita ipſe princeps poſſet ex ſua conſcientia torquere reum: in iudice uerò adhuc idem crederem, ſi ipſe haberet arbitrium ita procedendi, & hoc eadem ratione, Vbi uero non eſſet ita latum arbitrium, etiam idem putarem, dato aliquo indicio in ſcriptis, quod per ſe non eſſet ſufficiens, per id quod dicit Alex. conſ.65.col.4. uol.1.& Dec in c.tertio loco.in fin.de prob. ceſſante uerò omni arbitrio: & ſi materia ex ſui natura ſit arbitraria: attamen arbitrari debet iudex ex alleg. & deductis quæ probata fuerunt ſecundum magis commune, aliter daretur facultas iudici iracundo uel ſeuero inſontes etiam ſæpenumero plectē di. Neque vnquam uidi hanc libertatem to lerari in aliquo etiam capitaneo iuſtitiæ, quamuis haberetur optima de eo opinio. Sequendo capita huius q. princ. quæro an
143 reus † poſſit interrogari de complicibus, ſiue in tortura, ſiue extra. Eſt materia Bart. in l.repeti.§.1.ff.de quæſt.ubi uult ut poſſit in delictis, quę committuntur principaliter propter commodum committentium, ut in falſa moneta, furtis & latrociniis: ſecus in aliis, quæ principaliter committuntur in odium alterius, ut in homicidiis. Et ſecundum Car.hoc ultimum fallit in caſu l.prius. ff.ad Syll. quod nihil aliud eſt dicere. niſi ꝙ
144 † mandatarius, qui eſt conuictus de homicidio, poteſt abſolute poni ad torturā, & interrogari de mandante. De quo uide Angel.in tract.ſuo in uerſ. Sempr.mand.colum.2.qui hoc tantum admittit in aſſaſſino qui pecuniis occidit, & cum eo tenet Bal.in conſil.107.uolumi.6.ubi uult, ꝙ non poſſit interrogari mandans de mandatario. Et hæc eſt reg.ꝙ ſocius criminis non dēt interrogari de conſocio, l.fi.C.de accuſ.& habetur ibi: & in l.quoniam lib.C.de teſt. Dic in hoc art.eſſe gl.in d.l.fi. quæ ponit quinque fallentias ad regulam propter immanitatē criminum ſubdens notabile uerbum, quod tamen in illis caſibus non debet interrogari niſi aliqua pręcedat præſumptio. Quam gl.ſequitur Gand.in tit.de q.col.4. Barb. ad Abb.in c.1.de confeſſis.Put.ubi ſupra,char. 86.colum.3. Vita in tit.quæ deb.præc.tort. Guido de Suſ.in tit.de tort.Bar.& Cyn.in d. l.fi.Iaſ.in l.3.§.ſi tibi.ff.de cond.ob turp.cau. gloſſa,& Arch.in c.Remus.16.q.3.& in ca.ſi quis Papa 79.diſtin.gl.in c.ueniens.de teſti. Bald.conſil.97.in 1.uolum.An. in uerſic.fama ubi Aug.de Arim.Fulgoſ.conſil.73.colum.1.& 2.& 107.& conſi.136. Dec.in conſilio 189.opinionem tamen Bar.diſtinguētis ut ſupra, in d.§.1.tenent D.Ant.& Abb. in dicto c.1.de confeſſ. Are.conſil.61. Alex. conſil.89.colum.1. uolum.3.& conſilio 60. colum.ult.uol.3. Alia eſt opinio Sali.in d.l. fi.qui improbando Barto.dicit qualitatem
145 † perſonarum, & delictorum ponderandā eſſe: quia aut perſona inquiſita eſt ſeruilis conditionis, & tunc interrogari poteſt de mandatariis, & ſociis, nam tales perſonæ ut plurium tanquam miraculoſæ ſine ſocij ſuaſione, uel mandato non conſueuerunt magna delicta tentare: aut eſt liberę conditionis, & non uilis: & idem in criminibus, quæ ſine ſociis regulariter non committūtur, ut in latronibus uiarum, qui poſſunt interrogari ex hac ratione, & de ſociis, & de receptatoribus, & falſificatoribus monetarum: quia in eo exercitio plures ſunt neceſſarij, & in iis qui contra principem moliuntur, quia talia non conſueuerunt committi per unum ſolum: in criminibus uerò, quæ ſolent perpetrari ſine ſociis, adhuc idem, ubi ſit delictum, quod ob cōmunem ſalutem omnium radicitus ſit extirpandum, ut ſi contra magum uel hęreticum procedatur: & ubi hoc eſſet, nemo eſt interrogandus de aliis. d.l.fin. & dicta l. repet.§.1. Quæ diſtinctio cum ratione maxima facta eſt, & ponit rationem ad omnes fallentias gloſ.in dicta l.fi.& iura. Bart. in d.§.1.& confundit opinionem utriuſq; & eam

& eam tene, quia lumen porriget omnibus caſibus, quę mille annis conſiderari poſſent, & eam ſequitur Brun. char. 3. & Alex. ind. §. 1. & in conſ. præalleg. 89. colum. 3. & conſiderationes Salic. ſeruantur in effectu.

146 Aduerte tamen, † quia licèt quis eſſet liber, & delictum potuiſſet per ſolum committi, ſi tamē ille uilis eſſet, & cauſa non apparet quare id feciſſet, adhuc poſſet interrogari, argumento eius quod dicitur de ſeruo: & ita uoluit dicere Salic. mei. in d. l. fin. in uerſi. aut perſona accuſata. ibi, liberæ cōditionis, & non uilis. & ita quotidie uideo ſeruari, & hoc modo factus ex clarus, an & quando mandatarius poſſit de mādante interrogari, qa nulla facta diſtinctione, an per aſſaſſinamentum, uel aliter quis occiderit, interrogandus eſt, ſecundum prædictā

147 opi. de & pariter, † an teſtis falſus poſſit interrogari de mandāte, & inſtigār? Et ſcias, quòd ubi iudex talem interrogat de ſocijs, & negat ſcire, pōt eum torquere ſuper hoc ſi præſumitur ſcientia in eo, aliter nō & hoc

148 † ubi interrogat ſicuti interrogare debet in genere de ſocijs, iuxta not. ſupra ſub rub. de exam. teſt. Nām in ſpecie de aliquo interrogare non debet, niſi ſit præſumptio contra eum. tunc enim propter talem præſumptionem poteſt torquendo eum interrogare, aliter non. Ita declarat glo. in d. l. fi. C. de ac. de qua ſupra Salic. ibidem in uerſ. quæro nunc an cum tormentis. & ita dum in prin. quæſt. dixi, an poſſit interrogari cū tortura uel ſine, intelligas quo res procedat. & quando ſimpliciter poſſit interrogari, an etiam poſſit cum tortura. Iuxta præ-

149 dicta ſequitur uidere, † an ſocius, qui etiā de ſocio fatetur, faciat indicium ad torturam? Et breuiter dic non facere, niſi iungatur aliqua alia præſumptio uel indiciū, tūc facit indiciū ad torturā: ita declarat fundate Sal. in l. fi. C. de accuſ. col. ult. quod dictū quotidie practicatur, & ſequuntur Doct. illud, ut patet per Hipp. in l. 1. in §. diuus Antonin. ff. de q. & in ſingulari illius 299. Cum enim nō ſit oī exceptione maior, vt patet, ineptum eſſe dicere, quod ſolus faceret tale indicium etiā in caſibus exceptis, & ꝙ

150 † teſtes inhabi es ex eorum natura qui tamen aliqua rōne ſpeciali admittuntur in teſtes non ſint omni exceptione maiores, & conſequenter per ſe nō ſufficientes ad tormenta, habes ſolēne, & uulgatū conſ. Alex. 11. vol. 1. eſt gl in l. etiam matris. ff. de ꝓba. quā ad hoc alleg. Butrig. conſ. 24. colu. pen. in fi. & Bal. in l. parentes, col. 2. C. de teſtib. & Alex. ubi uide cōſi. 64. col. 2. uerſi. & etiā dicit, uol. 1. & ex his aliam claram cōcluſio

151 nem habes, † ꝙ nemo alios inhabilis, qui tamen aliquo caſu ſpeciali admittatur in teſtem per ſe poteſt facere indicium ad torturam niſi cum aliqua alia præſumptione vel indicio, & quo ad ſocium criminis etiā aliud requiritur, ꝙ tortura ipſius. Hoc oſtendo per tex. in l. hoc carmen, §. ſi ea rei conditio, ff. de teſtibus, qui probat ꝙ vbi perſona turpis admittitur in teſtem, admittitur cum tormentis, aliàs non. hoc idem, per gl. in l. 3. §. fi. in uerbo, palam, circa fin. ff. de teſtibus, per Iaſ. in l. 1. poſt alios. C. de ſum. Trin. Alex. in conſ. prædicto 11. in 1. volu. in primo dubio, & per Cæpol. conſ. 61. colu. 2. & Brun. vbi ſupra char. 6. colu 1. & ſeq. vbi latè circa dicta Barto. in l. ex libero, ff. de q. vbi eſt in effectu præſens articulus an, & qn̄ teſtis debeat torqueri, vt per Fulg. cōſi. 172. col. 1. ubi fortius dicit quod etiā ad inquirendum in talibus teſtibus requiritur tortura, vt ēt per Augu. de Arim. in verbo, fama publica. ſuper uerſic. particeps criminis, ꝙ non exiſtimo uerum ex mente Doctorum, ubi ſupra, & ex his quæ latè dixi circa indicia ad inquirendum ſub titu. de inquiſitione, & quia tex. in d. §. ſi ea rei conditio loquitur de qualibet turpi perſona. Ideo dic non ſolùm in ſocio criminis requiri torturam, ſed etiā in quolibet alio crimine notorio quod uolunt Doct. ubi ſupra, ſecus ſi in teſte eſſet alius defectus, puta, qa domeſticus eſſet, uel pauper, nam propter hoc teſtis non eſſet torquēdus, ut per Alex. in d. l. ex libero. uide infra omnino in 10. q. princip. col. 1. uerſ. & primo. Verùm, quia tortura parit præiudicium irreparabile. Ad

152 uerte † nè torqueas tales criminalibus notatos fruſtra, uidelicet quando non habes aliam præſumptionem, uel indicium, iuxta dictum Sal. in d. l. fi. quia tunc nemini prodeſſet, & ſibi noceret, & ideo dicimus qđ

153 licèt † oppoſitiones quæ fiunt contra teſtem referuentur poſt examen, tamen hoc non procedit ubi eſt examinādus cum tormentis,

mentis, ne tortura fiat ſuperflua, Bart. in l.
1.§.ſi quis dicatur, ff.de quæſt. & Brun. ubi
ſupra, char.6. col. 2. circa fin. & multi ſunt
qui inaduertenter ſeruant contrarium.
Ex prædictis etiam habes, quod mãdatarius
154 † nõ eſt idoneus teſtis ad torturã poſt ſu
ſceptum mandatum, & ita Bald.conſ.429.
incip.an mãdatarius.in 3. uol. qui diſtinguit
quod ſi non ſuſcepit mãdatum facit indi-
cium ad torturam, ſecus ſi ſuſcepit, & ſequi
tur Hippol.in eo.§.diuus Antonius, col.3.
& ita obſeruata; eſt uerũ, quod ex quo ſumus
in ijs, quæ communiter fiũt ſecretò, uidet̃
teſtis idoneus, iuxta c. fi. de teſtibus cog.
Are.cõſ.61.in fi.& Iaſ.in l.1.in fi.C.de ſum.
155 Trin. & † quod ſumus in ijs quæ ſecretò
fiũt docet natura, ſtultũ enim eſſet rẽ tam
magni momẽti palàm agere, & mandatũ,
quod in cubiculo dari poteſt, in platea com
mittere, & licèt etiam hoc poſſit in conſpe-
ctu hominum fieri, attamen conſiderãdo,
id quod frequentius contingere ſolet, Deli
ctum hoc eſt inter ea connumerandũ, quę
fiunt abſque præſentia teſtium, & ita infra
declarabo, & concludam, loquẽdo in gene
re, quæ ſint ea delicta, quæ committantur
ſecretò & ueriſimiliter ſine aliquorum prę
ſentia, iuxta d.cap.fin. de teſtibus cog. Nec
obſtat tex.in cap.1.de confeſ. quia loquitur
in ſuggeſtione, quę minus cautè fieri ſolet,
quam mandatum, tamen ſecũdùm ea quę
declaraui in pcedenti articulo in ſocio cri-
minis, & alio crimine notato, dic quod e-
tiam mandatarius non facit indicium ad
torturam ſine alio indicio, uel pręſumptio
ne, & pondera quòd etiam Bald. in eo con
ſil. dicit talem ſuſcepto mandato non eſ-
ſe plenum teſtem, q.d. valere dictum eius,
ſicut cuiuſlibet ſocij, qui potuit interroga
ri, tamẽ aliquid de eius fide diminuitur. Et
ubi eſſemus ĩ diſpoſitione c.1.de homic. in
6. & ſic in aſſaſſinamento, res non haberet
difficultatem, quia eſt caſus in quo poteſt
interrogari. Dec.conſi.189.col.6. uerſ.non
obſtat. ſed poſito quòd non ſimus in eo
caſu, tamen idem cenſeo non ſolùm, quia
ſimus in ijs, quæ ſint difficilis probationis,
iuxta d.c.fin. Sed quia eſt ſpeciale, ut man-
datarius interrogetur de mandante. Dec.
in eo conſi.colum.6.in eo uerſic. quæ limi
tatio quamuis non eſſet uera ſecundùm di
ſtinctionem Salic.in dicta l.fi.C. de accuſat.
quam ſupra tenui, reiecta opinione Bar.in
leg.repetit.§.1.ff de quæſt. Tamẽ raro eue-
nit, ut non ſimus in hoc caſu, ſi bene rem
conſideras, uel dic quod & ſi diſtinctio Salic.
non amplectatur hunc caſum, tamen non
eſt inconueniens, vt limitetur per eũ quan
do ſcilicet per alios crimen probari nõ po-
teſt. Vnde dum Sal. dicit in ſua diſtinctio-
ne, ceſſantibus autẽ iſtis quis non eſt interro
gandus de conſcientia alterius, dicendum
eſt niſi ſimus in ijs, &c. iuxta d.c.cap. fin. cõ
cluſio ergo eſt, quòd facit indicium ad tor
turam mãdatarius cum aliquo indicio, vel
præſumptione. & id ſatis eſt ex mente Dec.
in d.conſ.189.col.6.verſ. 2. etiam reſponde
tur dum allegat Salic.in d.l.fi. C. de accuſa.
156 infertur etiam ex prædictis † quòd teſtis
falſus, qui dicit ſe fuiſſe ſolicitatum à tali,
ſolus non facit indicium ad torturam. in
quo articulo Anchar. etiam loquẽs in duo
bus teſtibus in conſi.23.colum.1. fi. & prin
cip.ſeq. tenet quòd non faciant indicium,
quia non debuerũt examinari, iuxta mate
riam dicta l. fin. C. de accuſat. & ideo exa-
minati non faciunt indicium, fortius Ful-
goſ.in conſi.273. colum. 1. etiam loquen-
do in duobus dicit quod nec faciunt indi-
cium ad inquirendum, & fundamentum
eſt ſuper d.l.fin. quia non ſumus in crimi-
nibus exceptis. Idem tradit Fulgoſ. in alijs
duobus cõſilijs relatis per Dec in ſuo con
ſilio ſolemni in hoc articulo de quo ſupra
feci mentionem 189.colum.5. verſ. ſimili-
ter & in ſimili etiam allegat conſilia Cęp.
Anan. & Alexand. vt per eum, ex quibus di
cit hanc eſſe communem, & vltra funda-
mentum d.l.fin. etiam Fulg.in d. conſ.273.
adducit fundamentum periurij, quòd per
iurium eneruat omnem fidem in teſte, quia
caret eo quod eſt potiſſimum. cap.teſtimo
nium de teſtibus, & per Abb. ibi, quod fun-
damentum periurij. etiam principaliter ad
ducit Dec.in eo conſi.colum.7.verſ.2. & 3.
In contrarium, quod imò tales teſtes ſint ido-
nei adeo quod eis creatur ad plenam fidem,
nedum ad indicium habes Felin. poſt Bald.
in cap.fin. de teſtibus cogen. Iaſ.in l. fina.in
prin. in 1.col.in fin. ff.de cond.ob turp. cau.
& Fel.in c. licet cauſam. in 9. no. de proba.
& Iaſ.in l.1.col.3.in fi. ff. de fe. & in effectu

Alex.idem tenet in l. 1.in pri.ff.de faſ. dum
alleg. Bal.in ſeudis & certè Fel.& Bal. in d.
c.ſi quos alij ſequuntur id quod dicunt illa
tõne dicunt,quia ſumus in ijs quę ſui natu
ta,&c.iuxta d c.ſi .ut ſupradixi de mandata
rio , & ita teneo quod ſimus in ijs quæ ſui
natura aliter probari non poſſunt, ꝑ dictas
decisiones quas non uidit Dec. ubi uidere
noluit,ut tueretur amicum pro quo conſu
luit , & quod ſimus in illis caſibus. Primò
conſidera ſecundã opin.Sal. quam ſequor,
ꝙ ubi perſona eſt uilis,quamuis non ſit ſer
ua, & nullo modo poſſit conſiderari quòd
à ſe ipſa machinata fuerit illud ſcelus, in cã
ad ſe nullo modo ſpectante, põt , & debet
interrogari de mãdatoribus, & inſtructori
bus,& ita ſeruatur . Secundò,cõſidera nos
eſſe in caſu, quo mãdatarius interrogatur
de mandante,ut per Dec. in dicto conſ.col.
6.& Bar.in d.l.repet.§.1.& licèt conſidera-
tis omnibus iuribus quæ ibi per Bar. ponũ
tur,& per gl.in d.l.ſi C. de accuſ. Sal. quem
ſequor ſupra in d.l.ſi.diſtinguat,& non po-
nat hoc ſpeciale, tamen ſecundùm Sal. etiã
comprehenditur caſus iſte,dum dicit, ꝙ li-
bera perſona in criminibus quę regulariter
non committuntur ſine ſocius,põt interro
gari,quia hic eſt noſter caſus, cum quis nõ
dicat teſtimonium falſum in cauſa ad ſe nõ
ſpectante,niſi ex ſolicitudine alterius,ut de
ſe patet & ideo cum inſurgat manifeſta ſu-
ſpicio de hoc interrogari põt , & quotidie
interrogatur.Secundò comprehenditur e-
tiam dum Sal.dicit , ꝙ poteſt quis interro-
gari in caſibus in quibus tractatur de com-
muni hominũ ſalute , ut eſt ſine dubio cri-
men hoc falſorum teſtiũ, per quod uniuer-
ſus mũdus deſtrueretur, niſi uindicarẽtur,
unde Dec.deficit in ſalutari ſuo,& ꝙ ſimus
in his quę ſui natura ſint ſecreta,uidetur di
cere Bar.in l.qui ea mente. ff. de fur. Nõ ob
ſtat tex.in ca.ſicut. in fin. quia fateor fieri
poſſe,ut probetur corruptio ꝑ alios , tamẽ
nihil eſt , quia ſufficit , ꝙ uerisſimiliter non
poſſit per alios probari,ut ſupra dixi,de mã
dato,& infra concludã ſpecialiter attingen
do quæ ſint alia delicta , maximè, quia tra-
ctatur ibi de retractanda ſententia , ut per
Bart.in l.ſi quis in graui, §.ſi quis moriens .
ubi uide , ff.ad Syllan. Eſt uerum , ꝙ obſtat
periurium , & ad hoc nullo modo ſcio re-
ſpondere, quia nec reſponderi poteſt iudi-
cio meo,nam de hoc eſt tex.in d. c ſicut.&
Alciat.etiam in tract.pręſumptionum.reg.
2.pręſumpt.10.num.3.generaliter uult, ut
ſocio nihil credatũ ubi periurus,ſit. Non ob
ſtat tortura, quia ad hoc reſpõdet fundare
Dec col.7.uer.non obſtat quod ſecundùm
ſed illud fundamentum Dec. & ſi iuridicũ,
ſit communiter non admittitur à practicã
tibus. Ideo etiam communiter ſeruatur ꝙ
attenta tortura ubi tamen adſit aliud ad-
miniculum deuenitur ad torturam, & pro
fectò nõ diſſentit Dec.ab hac opin. colu. 6.
verſ.4.dum allegat Salic. in d.l. ſi. qui Dec.
principaliter non diſputabat an tales face-
ret indicium,ſed an probarẽt. Dico igitur,
ꝙ ita ſeruatur,licèt non ſit de iure per text.
in d.cap. ſicut. in ſi. Nec obſtat huic vltimo
deciſio Bald. & Fel. de qua ſupra in d. cap.
157 ſi. quòd teſti † corrupto credatur contra
corrumpentem,atque ita ꝙ non conſidere-
tur falſitas in hoc caſu , & ſic nec periuriũ ,
quia nos loquimur in periurio ibi in corru
pto,nec valet conſequentia, eſt corruptus
ergo falſus,vt notant communiter Docto
res.in cap.licèt cauſam.de probatio , vt ibi
per Arer.char.4.verſ.ſed quæritur.& Felin.
158 char.5.uer.tertia concluſio, col.3. Et † ꝙ
periurium tollat omnẽ fidem patet in hac
materia in d. cap. fin. ubi mandat ſummus
Pontifex abſolui illos qui ad malum con-
ſpirauerant à iuramento , quam tamen
non conſtringebat,ut ibi in glo. & per Do-
ctores tanta eſt autoritas iuramenti . Ser-
uatur etiam inhærendo prædictæ opinio-
159 ni,† vt ſi duo , vel plures dicant ſe fuiſſe
ſolicitatos deueniatur ad torturam dato ,
quòd eſſent ſingularęs,quia deponunt de
re ipſa , iuxta dicta ſupra in ſecunda quæ-
ſtione principali in hac materia,vbi de duo
bus teſtibus ſingularibus latè dixi , an fa-
ciant indicium ad torturam. Eſt verum ,
ꝙ de iure non eſſent admittendi pro-
pter periurium per dictum cap. ſicut . qui
textus loquitur in plurali,& vult quòd ali-
quatenus non admittantur . Reſtat tamen
160 vt ſubijciamus † quid in crimine ſtupri in
marem an paſſus faciat indicium ad tortu-
ram contra agentem,& certè videtur,ꝙ ſi-
mus in fallẽtia ꝙ ſocius poſſit interrogari
in ijs quæ ſui natura, &c.iuxta dictum cap.
fin.

fin. tum quia non committitur ad iniuriã
alterius, iuxtà opin. Bar.in l.repet.§.1.ff.de
quæſt tum propter immanitatem criminis
iuxta gl.in l.fi.C. de accuſ. de qua immani-
tate dicã infra tit. proprio, qui fiet de hoc
deteſtabili crimine, tum quia non commit
titur ſine ſocio, iuxta opinionem Sal.quam
teneo in d.l.fi.& ita quod ſit de his delictis
dicit Bru. in tract.ſuo char.4.col.fi. uerſ.itē
adde ꝙ licèt in criminibus. ubi idem aſſerit
de adulterio, & ideo ſufficit ad torturã, ita
tamen quod concurrat aliquod aliud indi-
cium; ut præſumptio, & tortura ipſius te-
ſtis, & eo magis hæc opinio eſſet ſeruanda
ſi is eſſet ætatis cõpletæ, iuxta l.in teſtimo-
nium, ff. de teſtibus. quo tamen non exiſtē
te, idem cenſeo, quia illa lex, in teſtimoniũ,
non procedit in his delictis quæ ſui natura
fiũt ſine teſtibus, ut latè per Iaſ.in l.1. §. ſit
tibi indicium, col.fi.& alibi ſæpe, ff.de con-
di.obturp.cau.& maximè hæc opiuio pro-
cedit, quia in delictis occultis facilius iudex
deuenit ad torturam, licet reſpectu condē-
nationis hoc non conſideretur, ut dicã in-
fra ad finem huius 7.quæſt.& dixi ſupra in
materia conuictionis, & facit pro hac opi-
nione conſ.Anan. 1.demoniali.quæ dicit ſe
ſtupratam à tali, & facit maximã præſum-
ptionem contra eũ, & idem in alia muliere.
Pau. de Caſt.conſ.116. in fi. & ita intellige
Alex.qui aliter videtur dicere conſi 157.in
prin. vol.4. ut loquatur quo ad plenã fidē.
Et licèt prędictę opiniones uideantur repu
gnare, quia concurrant in eodem duo defe
ctus. ſcilicet ætatis, & identitatis criminis.
Tamē attrocitas delicti, & natura eius quę
eſt, ut occulte committatur, facit ut ſine du
bio uideatur mihi ita dicendũ, prout ſupra
concluſi. Et quia in hac materia illa eſt ma
161 xima concluſio † ꝙ quando aliter veritas
non poteſt haberi; tunc admittuntur aliàs
inhabiles ideo operæpreciũ eſt uidere quo
modo hoc exemplo demonſtretur, & intel
ligatur, quia legis virtus nõ eſt uerba legũ
tenere, ſed uim, atque poteſtatem earũ ha
bere, l. ſcire leges ff.de legibus, & in primis
vide Hippol. in l. diuus Pius. columna 2.
& ſequen. ff. de quæſtio. qui ponit exem-
plum poſt Doctor. per eum allegatos in
meretricibus. & lenonibus, quò ad ea,
quę fiunt in proſtibulo, in laico cõtra cleri-
cum, ubi nõ aderant clerici: in perito in ar-
te ubi non aderant alij periti, uide etiã tex-
tum principalem in hac materia in cap. ve-
niens, el ſecondo, in fin.de teſt:bus, & ibi
Felin.colu.10.verſ.in gl.fin primo, vbi no-
tabiliter loquitur, & in caſu quo teſtes eſ-
ſent reportaturi commodum, vel in com-
modum, tamen materia eſſet ſecreta ſui na
tura, eſt notabilis articulus, & vide Put.in
tract.ſynd. in quæſtione an Iudęus ſit ido-
neus teſtis contra iudicem qui vexatur de
crimine, quod vulgus Baratariam vocat, &
omnino Fel. in ca tertio loco, col.1.uerſ.in
tex.ibi, fratres. de probat. & in cap.de çæte
ro. de teſtibus, & facit ad ſupradictam con-
cluſionem, alia regula quòd in ijs, quę ſunt
162 difficilis probationis † ſufficiunt præſum-
ptiones, & coniecturæ Bar.in l.ſi quando,
in fine, C.vnde vi, & in leg.ſi quis ex argen-
tarijs, §.ait prætor.ff. de ædendo. & ibi Iaſ.
& in l.in illa in fi.ff.de uerborum obligatio.
& per eundem Iaſonem in l.de pupillo, §.ſi
quis ipſi prætori.ſuper 8.quæſt.Barto.ff.de
operis noui nunciatione, recipit tamē hęc
163 regula reſtrictionem, † vt procedat quan
do alij ex natura negocij non potuerunt in
teruenire, ſecus ſi potuerunt, tamē caſu nõ
interuenerunt.ita Felin. in d.cap.tertio lo-
co. poſt But. & Imol. ibi.& ponit exemplũ
quando tractatur de probando, quod fa-
ctũ eſt in capitulo, & aliud exēplũ ponitur
in l.conſenſu, §. ſeruus, C. de repud.de illis
qui in domo commorantur per quos pro-
batur adulterium commiſſum in domo,
quoniam non facilè quæ domi geruntur,
&c. Sic etiam dicit Iaſ.in l. 1. in fin. C. de
ſum.Trinit. & in l.ſi, col. vlt.C. de his quib.
vt indign. & alibi ſæpe per eum atq; alios,
& ſi benè cõſideras hæc exempla, & uerba
Felin. & aliorum innuũt quòd ita demum
inhabilis admittitur quando alius non po-
tuit interuenire, & ſic licèt de facto potue
rit interuenire, tamen quia natura actus id
non patitur, imò tantùm ille de capitulo in
teruenìunt, & interuenire ſolent, ideo illi
de capitulo ſunt idonei, & uide omnino gl.
in d.c. tertio locō, quæ dicit quòd meritò
admittuntur illi fratres, quia extranei ad
capitula interuenire non ſolent, & ſic li-
cet fieri poſſet, vt de facto aliqui interueni
rent, vt nonnunquam accidit, ꝙ ſocius du-

cit alium, tamen quia hoc non ex natura actus propterea ſunt idonei ipſi de capitulo, hoc expreſsè probatur in d.c. veniens. el ſecundo. in fi. de teſtibus ibi, quia quæ in capitulo geruntur nõ poſſunt de facili probari niſi per canonicos, attẽditur ergo natura rei, & quod regulare eſt, non autem quod fieri poteſt & idem probat tex. & gl in c. cũ dilectus, in verſ. & ſi tres. de elect. allegatur per Doct. Cum igitur non ſit neceſſe, ut nõ potuerint interuenire ſaltem de facto, non

164 mirum ſi in is, † quæ fiunt in domo credi tur ipſis de domo, iuxta d.l. conſenſu, & ita Alex. cõſi. 64. col. 2. volu. 1. Sed clarius Aret. vbi omnino uide in conſi. 6t. in fi. & d.l. con ſenſu. procedit etiam vbi tractetur de probanda re non occulta ſui natura, quia vult rem ſatis cenſeri huius naturæ, quando ſit in domo, quidquid videatur innuere text. ibi. & Aret. conſi. 13. char. antep. col. fin. ita probat tex. ibi, in ſua ratione ibi, quoniam non facilè. & Bart. ſi bene eum vides, in d.l. ſi quando. in fi. & idem Aret conſ. 61. col. 1. & tex. in d.c. veniẽs. in fi. Felin. in c. quoties. in 2. notab. & Aret. ibi in 3. de teſtibus. & Aret. in c. cum nuncius. col. 2. in fi. de teſtibus, & Aret. in c. in literis. col. 3. & ſeq. de teſtibus, & ibidem Fel. col. 3. & Bald. omnino in d.l. conſenſu. non allego Soc. conſi. 17. vbi late circa l. cõſenſu, quia huic caſui nõ ſeruit. Si tamen eſſet domus magni viri fortè aliud eſſet, propterea ꝗ tunc ceſſaret ratio, vbi tamen de eo quod interdiu factum eſſet quęreretur, nam in eas domos omnes pro libito vadunt, & redeũt, ut videmus in hac ciuitate fieri in domo eorum, qui exercent ſuprema officia, & procedere videtur

165 hæc concluſio d. l. conſenſu. etiam † quòd adſit alia macula in teſte præter eam quòd ſit de domo. videlicet conſanguinitas, uel alia. ita Bald. qui de fratre loquitur in l. parentes, columna. 2. C. de teſtibus, & Salic. ibidem, & Felin. in cap. cum oporteat. col. 3. de accuſat. uerſic. adde etiam. Tamen Bar. vult contrarium quò ad damnandum, loquendo criminaliter, & ciuiliter in l. quoties, C. de naufrag. & breuiter in hoc uide Abb. in cap. literas. col. penul. de præſump. vbi dicit quòd in ſubſidium frater pro fratre ſufficit ad torturam, & licet Aret. in l. qui teſtamento, §. quæcunque, col 3. circa. fi. ff. de teſtam. videatur velle contrarium, & Abb. impugnare, tamen & ipſe non negat quin faciat indicium quando aliter ueritas, &c. & ꝗ domeſticus quomodolibet non ſit integer teſtes in criminalibus, ponit Aret. in c. in literis. de teſtibus, & in c. de cetero. eod. tit. & in c. cum nuncius, col. 2. eodem titul. & licet Felin. videatur tenere contrarium in d. capi. in literis col. pen. verſ. 2. aduerte. tamen loquitur quò ad defendendum ſicut loquuntur allegata per eum, & in ijs quæ ſunt difficilis probationis in criminalibus, teſtes domeſtici, vel alias minus idonei admittuntur, ſed tamen non ſunt oĩ exceptione maiores, & ſic non erunt ſufficiẽtes duo ad ſententiã, iuxta l. ſciãt cũcti, C. de prob. nec unus ad torturam, & omiſſis dictis Aret. ſic allegatis, ſufficiat ibi cõſi. Alex. 11. hic allegatum, & magis 64. quod ponit gladiũ ad radicem, & idem etiam in caſu quo aliter veritas haberi non poſſit, quod nõ ſit integer teſtis habetur optimè, vt millies dixi per Alex. d. conſil. 11. col. 1. vol. 1. & dicto conſil. 64. col. 2. verſic. & etiã dicit eodem vol. & eſt gl. in l. etiam matris,

166 ff. de prob Et ideo concluſio eſt hæc † ꝗ faciunt indicium non per ſe ad torturam, quia non ſunt integri teſtes, ſed cũ aliquo alio indicio, vel præſumptione, iuxta dicta Sal. in d. l. fi. col. fi. C. de accuſ. & quæ ſupra dixi, uerſiculo, & ex his in quæſtione an ſocius criminis faciat indicium ad torturam.

167 Duo † illi facerent indicium ad torturam, quia in ciuili facerent fidem, ut Doct. ſupra clarè ſentiunt, & hanc conſequentiam facit Bar. in l. in actionib. in fine, ff. de in litẽ iuran. Aret. in cap. de cetero. col. 2. in fin. extra de teſti. & ibidem Feli. & quòd in ciuilibus faciant fidem, demonſtratur etiam, quia in ciuilibus præſumptiones habentur pro plenis probationibus, l. licet Imperator, & ibi Iaſ. ff. de leg. 1. et ſupra dixi. Sic igitur uides quomodo procedat hęc regula, quod teſtes admittantur ubi aliter ueritas haberi non poſſit, et quam fidem faciãt eo caſu inhabiles non ſolum ſi ita ſint propter crimen aliquod, ſed etiam ſi ex alia

168 cauſa. Aduerte tamen, † quòd licet uerum eſſet, ut ſi alij teſtes caſu non interueniſſent, tunc illis crederetur, qui interuenerunt, tamen hæc qualitas eſſet proban-

da,

da,nec ſufficeret quòd teſtes qui interuene
runt dicerent alios nõ interueniſſe,quia nõ
credit ęis ĩ qualitatibus quę faciãt eos ido-
neos. ita notat Alexand. in d.conſil,64. vo-
lum.1.colum. vlti. ad fin. Procedit etiam il-
169 la regula † quòd vbi aliter veritas haberi
non poteſt, inhabiles , & crimine notati ad
mittuntur ſecũdùm id quod declarat Felin.
vbi omnino vide in d.cap.fin.de teſtib.cog.
circa med. videlicet quãdo conſentit ille in
cuius præiudicium erat conſpiratum,vel a-
liud delictum commiſſum, quòd perpetuò
170 nota: Non tamen credas † quòd ſimus in
hac materia, vbicũque agatur de probãdo
delicto quod eſt difficilis probationis, vt eſt
furtum , falſum , & ſimilia , quia Doctores
hoc volunt,licèt velint vt ratione difficulta
tis adhuc aliqua concedãtur,vt paulò infra
dicam in ſpecie in furto,& falſo,& in his de
lictis quę noctu committuntur,& quòd no
lini,& nõ poſſunt ita dicere,appatet ex iuri
bus. & exemplis allegatis,& poſitis,ex qui-
bus patet quod ſolùm hæc materia proce-
dit vbi tractatur de probando eo q' fuit fa-
ctum in capitulo vbi alij non poterãt inter
uenire, & in domo, vbi communiter com-
morantur illi de domo,vbi & in poſtribulo
vbi communiter non habitant niſi meretri
ces, & lænones,& in loco vbi non eſt niſi v-
nus peritus,& in loco vbi non habitant niſi
laici , atq; ita ſi committatur aliud delictũ
clandeſtinum ſui natura,vel noctis tẽpore,
licet eius difficilis ſit probatio,tamen pote-
rũt natura loci interuenire ita habiles ſicut
inhabiles,& ideo fortè non malè dixit Dec.
in conſil.289.quòd corruptio teſtis,& ſolici
tatio non ſit ex eis, quidquid tamẽ ſentiant
Felin. & Doctores in d. cap. fin. de teſtibus
cog.ſicut ſupra retuli,ego tamẽ permaneo
in mea ſententia contra Decium, vt creda-
tur tali. & ſi ſit ſocius alijs rationib.ibi alle-
gatis, vide igitur ſupra quę dixi in articulo
an credatur corrupto contra corrumpẽtẽ,
& ibi accommoda quę hic cõſidero . Ex his
171 habes declarata infinita. Non † poſſum
etiam tacere aliam quæſtionem , an quan-
do delictum committitur de nocte , ſimus
in ea regula, videtur nos eſſe per gloſſ. or-
din. in l.ſi cum exceptione,§.in hac,ff.quod
metus cauſa , quæ dicit, quòd ea quæ fiunt
noctis tẽpore probabiliter ignorantur , &
illam gl. ponderant ibi Doc.& vbique,& vi
de Bald.in conſil. 77.in 3.volum. qui dicit
quòd ea quæ fiunt de nocte ſunt difficilis ꝓ
bationis, & idem Alexand.cõſi.24.volum.
2.colum.3.verſic.2.prędſuppono.qui ideo di
cit quòd admittuntur tũc probationes per
indicia,& coniecturas,& dicit Brũ.char.13.
colum.1.verſic. tertio nota.quòd in malefi
cis de nocte commiſſis nõ requiritur argu-
172 ta probatio,& ibidem etiam † quòd in no
cturnis maleficijs tortura facilius adhibet,
& ob hoc dicunt Doctor.quòd naturaliter
reprobantur teſtes qui dicũt vidiſſe cum eſ
ſet de nocte, niſi dicerẽt ꝙ lumen erat accẽ
ſum , vel Luna lucebat clarè, ita Oldr.Bald.
& Angel. in d.§.in hac. ꝑ gloſ.ibi Iaſ.latè in
l.ſi non ſpeciali,colum.fi.C.de teſtam.Cum
igitur ſit difficile videre de nocte, & vt plu-
rimum res ignoretur, videtur quòd mino-
res probationes ſufficiant , et ſimus in re-
gula ſupra tradita. Ad quod facit quod etiã
reſpectu eorum quæ fiunt in domo ſumus
in regula vt ſupra dixi, in præcedenti quæ-
ſtione, & ſi dicis ſi teſtes reprobãtur tãquã
non potuerint videre,quomodo dici poteſt
quod teſtis aliàs inhabili credatur,cum nec
credatur habili qui non potuit videre? Dic
quòd vbi luna non lucebat , nec aderat lu-
men , & teſtes dicant ſe vidiſſe, reprobandi
erunt naturaliter,& eo in caſu nullam peni
tus fidem faciunt, vt per Iaſ.in d.l.ſi nõ ſpe-
ciali, colum fi.& in l.non minorem.ad fi.C.
de tranſact. & melius quam alibi per Fel.in
cap.ſicut col.3.verſi.2.extra, de re iud.& ibi
oſtendit quomodo teſtes deponẽtes de eo
quod viderunt de nocte probẽt.omnino vi
de niſi dicerent ſe cognouiſſe vocẽ quam
notam habebant, vt per eos, & in hoc caſu
dicit Soccin. in conſi.54.in 3 uolum.colum.
173 1. & 2. ꝙ † vnus teſtis omni exceptione
maior facit indicium ad torturam, quia eſt
teſtis directè de maleficio , vt per eũ, & idẽ
Iaſ.in dictis locis loquendo per verbum,for
te,in d.l.ſi non ſpeciali.ſimpliciter tamen in
d.l.ſi non minorem. & loquendo in plurali
in ambobus locis, ſed parcant mihi,quia ne
gari nõ poteſt quin talibus aliqualiter fides
diminuatur,vt etiam dicit Felin.in d.c.ſicut
allegãdo Ang. ergo requiritur alia conie-
ctura,iuxta ea quę ſupra dixi,ꝑ dicta Sal.ma
ximè in l.fin.C.de accuſ. circa fin.& eodem

modo dico de teſtibus, qui depoſuerunt de
viſu cum luna luceret, qui nō videntur om
nino ītegri, & inuulnerabiles ſicut dicit Fel.
vbi ſupra. habet enim luna radios lugubres
& ſol claros. Inſtit. de lega. in princip. in ver
bo, lucubratione. & ita Bal. in cap. 1. §. por-
rò, quę fuit prima cauſa benef. amit. & Cor.
in d. l. ſi non ſpeciali. colum. 2. verſ. & adde.
Fateor quòd concludunt in ciuilibus, & vbi
ciuiliter agatur, non ad torquendū, & dam
nandum, vt per præfatos maximè Felin.
poſt Alex. per eum allegatum, & hoc vbi
aliàs ſint idonei teſtes. Cæterum ſi eſſent ſo
cij criminis vel aliter īhabiles nō ideo plus
admitterētur, quia delictum eſſet de nocte
factum, quàm ſi de die tanquam eſſemus in
d. cap. final. de teſtibus cog. Nec hoc repe-
174 rio, bene inuenio † ꝙ facilior debet eſſe iu
dex in torquēdo ſi delicta ſint nocturna, vt
per Brun. vbi ſupra, & dicam infra in vltima
parte huius rub. quę erit immediate ſequēs,
& ita deduxi, & demonſtraui in quæſtione
proxime præcedēti, quòd in delictis noctur
175 nis, † & ſi ſint difficilis probationis tamen
non admittūtur inhabiles, iuxta d. cap. fin.
de teſtibus cog. eſt verum quòd aliquid am
plius facerent, quia concedēdum eſt, quòd
176 etiam inhabiles operetur aliquid. † vt inf.
dicā circa dicta Bar. in l. maritus, ff. de queſt.
poſt Fel. in c. cum I. & A. de re iud. col. 3. ver-
177 ſic. demum. Quæro † an furtum ſit de his,
in quibus teſtis aliàs inhabilis admittatur?
Dic & ſi vbi ciuiliter agitur admittūtur præ
ſumptiones, quia eſt difficilis probationis
furtum, nō tamen admitti vbi agitur crimi
naliter, vt per Bar. colum. & Moder. in l. ſi
qui ex argentarijs, §. prætor ait, ff. de æden.
& in l. ſi quando in fi. C. vnde vi. & hanc opi
nio. quòd non ſimus in regula cap. ſi. in vult
clare Aret. conſilio 61. maxime in fi. niſi age
retur de probando furto in facto domo vbi
uerſimiliter non poſſet haberi ſcientia prę
ter quàm à domeſticis, vel niſi procedere-
tur ciuiliter, non tamen credas etiam ſi age
retur de probādo furto in domo, quòd do-
meſtici, & cęteri ſi aliàs inhabiles ita admit-
terentur vt vnus eorū tanquam omni exce
ptione maior eſſet ad torturā ſufficiens, &
duo ad cōdemnationem, vt patet ex conſi.
Alexand. 64. columna 2. verſiculo, & etiam
dicit. volum. 1. & conſ. 11. colum. 2. volu. 1.
& dixi ſupra in articulo quādo dicatur hæc
delictū ꝙ alij nō debuerint interuenire prę
ter Domeſticos, & ſimiles, & ſatis patet ex
dictis Doctorū maximè Bal. & Sal. in l. ſciāt
cuncti. C. de proba. Quid autē in falſo? Dic
178 ꝙ † vbi detegitur falſitas dicitur potius
reuelata, quàm patefacta, l. ſi ex falſis. C. de
179 tranſact. & ibi Bald. not. Hinc † eſt quòd
eo crimine ad veritatem indagādam maxi
ma ſubtilitas eſt adhibenda l. fin. vbi Bald.
not. C. de fideiuſſ. & ideo videtur eſſe ex il-
lis delictis, et ꝙ ſimus in regula dicti cap. fi.
et ſatis hanc opinio. vult Brun. in tract. ſuo,
180 charta 12. col. 1. verſ. 3. nota. Tamen † non
reperio hoc iure cautū quamuis iudex de-
beat eſſe pronior ī hoc crimine ad torturā,
ſicut dicit Brun. vbi ſupra, quinimò in hoc
crimine latè habes quod ſolùm ad capien-
dum ſufficiunt præſumptiones, et ſuſpicio-
nes non quò ad reliqua, quia requiruntur
teſtes omni exceptione maiores, et conclu-
dentes, vt per Dec. conſi. 189. colum. 1. 2. et
in cap. porrecta, col. 1. 2. de confirm. vtil. vel
inutil. ſufficiuntq; etiam præſumptionis in
ciuilibus vbi agitur ciuiliter ꝓ eo crimine,
ut ibi, et hæc magis patebūt ſi per leges Do
ctores in l. fin. C. de ꝓbat. et quæ ſupra dixi.
An et quando requiratur teſtem eſſe omni
exceptione maiorem ad torturam. et Bald.
2. uolum. conſil. 166. et uol. 5. conſil. 79. et
Barba. conſi. 43. uolum. 1. Eſt uerum quòd
ſocius criminis admitteretur ex doctrina
Bar. in d. §. ſi in l. repet. et ſatis apertè demō
ſtrabitur hæc opinio mea infra in tit. de fal
ſis. in materia maxime c. 1. cum Ioā. de fide
inſtr. et l. 1. §. ſi quis neget, ff. quemadmo-
dum teſtam. aper. ſed magis patet ex prædi
ctis præſertim in articulo de delictis noctur
nis ſicut dixi proxime in furto, et ne deci-
181 piaris ſcias † quòd licet requirātur in ali-
quo crimine teſtes oī exceptione maiores
ad torquendum, et damnandum, nō tamē
propterea uerum eſt dicere, quòd in eo cri
mine reijciaī omnis inhabiles, ut patet ex
cōſil. Alexand. 11. uol. 1. et ſæpius dixi, et pro
182 conceſſo habui. Vidiſtis ſupra, † quòd ſo-
cius criminis in caſibus exceptis admittitur
in teſtem, et quid operetur, Nunc quæro,
an quando non admittitur, aliquid tamen
faciat, an uerò eius dictum in nulla prorſus
ſit conſideratione, dixi ſupra in materia, an

credatur

credatur teſti cõrrupto contra corrumpen
tem, vbi allegaui conſ. Fulgoſ. & Dec. quòd
nec facit indicium ad inquirendum. Credo
ſocium criminis facere indicium ad inqui-
rendum in cauſis nõ exceptis. & ita Ang. &
Rom. 1. l. & ſi certus, ff. de Sylla. & ibi Rom.
dicit hanc eſſe opinionem cõem, & ita etiã
per Auguſt. de Ariminen. vbi alia allegat ad
Ang. in gl. mag. ſuper verſ. quęro an parti-
ceps criminis. & hoc ſatis ſentit Iaſ. in l. 1. §.
ſi tibi indiciũ col. 2. ff. de cond. ob turp. cau.
qui dicit non facere indicium ad torturam
pro confeſſo, habens clarè ꝙ ſaltem faciat
ad inquirendum, & ꝙ non careat omni fi-
de, tam ipſe quàm etiam quilibet alius inha
bilis ad confuſionem fundamenti Fulgo. &
Dec. in conſ. 189. qui ſe fundant ſuper hoc,
vide Fel. omnino in c. cum I. & A. col. 3. verſ.
demum extra, de re iud. & ita ſeruatur, ꝙ ſu
per dicto talium formantur inquiſitiones,
& ita etiam latè hanc opinio. defendi ſupra
in materia inquiſitionis in articulo an cor-
rupto credatur contra corrumpentem ad
inquiſitionem vbi omnino vide, & ibi mul-
ta dixi, quæ hic non refero, & econtra. Reli-
183 qua † in materia ſocij criminis vide per Sa
licet. & alios in l. quoniam liberi. C. de teſti.
vbi eſt materia, & ibi omnino uide maxi-
mè quis dicatur ſocius criminis. Et adde
184 † ꝙ quò ad repellendum a teſtimonio idẽ
dicimus in eo qui laborat eodem vitio quo
laborat is pro quo eſt dicturus teſtimoniũ.
Feli. in c. perſonas. circa princip. extra, de te-
ſtibus uide etiam in materia in apoſtil. ad
Angel. in uerbo, fama. circa quæſt. an parti-
ceps criminis ſit idoneus teſtis, & per Hipp.
in l. 2. §. diuus Antonius, ff. de quæſt. & in l.
de minore, § tormenta, col. penul. ff. eod. ti.
Non omitto etiam ꝙ glo. in l. qui vltimo, ff.
185 de pœn. dicit † ꝙ ſocius criminis & ſi non
ſit in aliquo ex caſibus exceptis quando ta-
men eſt in articulo mortis, & perſeuerat,
tunc eſt in caſu in quo poteſt interrogari:
ita glo. fin. ibi Bar. tamen d. l. repet. §. 1. non
vult ibi eſſe hac ratione aliquod ſpeciale, &
Salic. in l. fin. colum. penul. etiam reprobat,
& dicit opin. glo. eſſe falſam, vide etiam Bar
tol. in l. maritus, ff. de quæſt. & Bald. in l. ſer-
uos, C. de teſtibus, qui volunt ut faciat qua-
lequale indicium, & ſic nolunt ut adſit ali-
quod ſpeciale, quia quilibet infamis hoc o-
peratur. ut per Feli. in d. c. cum I. & A. col. 3.
de re iud. & per Bar. in d. l. ſi maritus. & dixi
ſupra in materia inquiſitionis de damnato
186 infam. & † ꝙ hic articulus mortis non ſit
in multa cõſideratione, uide tex. in l. ſi quis
in graui, §. ſi quis moriens, ff. ad Syllania. &
quæ ibi dicũtur. & gl. in l. 2. C. de calumniat.
vbi dicit ꝙ facit dictum morientis uilẽ præ-
187 ſumptionem. Eſt † igitur abſurdum con-
ſtituere differentiam inter damnatum non
captum, & captum, & certè illa diſputatio
de qua in l. C. de ſum. Trin. & fide cathe. an
non credatur infam. tarò haberet effectum
ubi fieret hæc differentia, quia ſemper uel
ut plurimum tales ſunt capti, nam ſi banni-
ti ſint, iudices debent eos retinere, niſi ue-
niant obtenta ſecuritate, & ideo dixit Bald.
in ti. de pac. conſtan. in uerbo, uaſalli ueſtri.
188 in fine. ꝙ nec teſti † inimico in articulo
mortis creditur, quod eſt mirabile, cum in
eo actu ſit præſumendum, ut non ſit imme
mor animę. Et ad horum confirmationem
dico ꝙ imò minus videtur credendum illi,
qui dixit in articulo mortis, quàm alteri, ꝑ
text. in l. hac conſultiſſima. §. cum humana
fragilitas, C. qui teſt. fac. poſſ. ubi Imperator
dicit eo in actu memoria, & intellectum lã-
gueſcere, & ideo dixit glo. in c. 1. in ti. Epiſc.
vel Abb. in uſib. feud. quod exiſtens in arti-
culo mortis efficitur mutus, & alibi qui in
extremis laborat, non omnino dicitur uiuus,
nec mortuus, in l. qui duos. ff. de manumiſ.
teſtamen. cum igitur in te debeat eſſe me-
moria, & ſcientia l. quidam tabularum, ff.
de furtis, non mirum ſi ei non creditur, uel
ſaltem ſi plus ei non eſt credendum. An
189 † & quando tamen ei credatur nõ loquor
de damnato, ſed de inhabili quando eſt cõ-
ſtitutus in articulo mortis, uide Bald. in d.
§. cum humana fragilitas. & Barb. in c. quo-
niam. ut lite non conteſtata, columna 3. et
190 adde † ꝙ eo quia detineatur quis repelli-
tur a teſtimonio, ut l. 3. §. lege Iulian. ff. de
teſtibus. Dixi igitur teſtimonium conſti-
tuti in articulo mortis non habere ali-
191 quod ſpeciale, ſed pone † ꝙ ferat teſtimo
nium in carcere ante condemnationem,
uel poſt, et dum eſt in articulo mortis re-
uocet ſub patibulo; Dic primæ depoſitio-
nis ſecundum ſtatutum noſtrum in crimi-
nalibus, uel illius ſenſum nullam eſſe ha-

bendā rationem ubi reuocatio ſeruata forma illius ſtatuti cum notario, & iuſſu iudicis facta fuerit, & ſic iudicialiter, ſed ſi reuocet extra iudicialiter nihil eſt, ut per Fel. in c.cum in tua.de teſtibus, uerſ. tertia concluſio.& Iaſ.in l.iuſiurandum, quod ex conuentione, §.procurator, col.8. uerſic.tertiò principaliter limita, ff.de iureiu. vbi vide.& memor ſum ꝙ quidam inhumanus cognomento Mombrier prefectus loratiorum capitanei iuſtitię non patiebatur, ut damnati qn̄ docebātur ad ſupplicium, uel in ipſo actu, reuocarent eorū dicta, nec patiebatur vt aliquis eos alloqueret̄, & ideo poſtea dū fieret quærimonia de hoc vidi ſanciri, vt in carceribus poſt confeſſionem erratorum factā, ſacerdoti, & poſteaq̄ reo mors notificata fuerat interrogaretur an perſeueraret

192 in ſua confeſſione, nec putes† ſi ſequatur perſeuerantia tunc magis eſſe credēdū quā velint leges, ſed ideo fit vt magis quieſcat animus, & maximè ſtante dubitatione quę oritur ex d. gl. in l. qui ultimo. quæ in hoc habet effectū uel vt melius loquar habuit quia dedit fortè materiam ſtatuto prælle gato, & practicæ mittendi notarium cum damnato ad uidendum ſi perſeuerat. Quid in ſocio itineris dic ſi reuocauit ad animū iniuriam, quæ ſibi ēt facta uidetur, nō eſſe idoneum, aliàs eſſe. ita Bald. & Salic. in d. l. quoniam liberi. in fi. & ita intellige Cępol. conſ.32.col.3. qui ſimpliciter dicit non eſſe idoneum. Eſſet hic etiam quærendum de materia l. maritus, ff.de quæſt. vbi Bar. late

193 de teſtibus inhabilibus qui† nō debuerūt examinari, an examinati faciāt indiciū ſaltem qualequale. in qua vide Fel. vt dixi qui facit regulā, & fallentias in d.c.cum I. & A. col. 3. & in cap. cum electi. de accuſ. & de infami in ſpecie, uide in l. 1. C.de ſum.Tri. & fide Cath. per Bal. & alios Fel. in c. ſi ſint. col.2.de teſti.& ibi Aret. col.3. Cæp. conſil. 66.col.2. in fi. & dixi latè, ſupra in materia inquiſitionis. & Bar. in d. l. maritus. uult ꝙ poſtea examinatus faciat qualequale indicium, & conſequenter indicium ad inquirēdum, ut ſupra dixi in materia inquiſitionis. De domeſtico Bar. uult eum qui non debuit examinari propter reuerētiam nullum indicium facere, de quo uide Felin. in cap. de cetero de teſtibus, col. 2. & in cap. in literis. de teſtibus. circa fin. uerſic. ſecundo nota. Cuma. conſ.68. col. 2. de minore uide etiam in materia inquiſitionis. & omnino ultra Bar. d.l. maritus. qui uult ut faciat qualequale indicium, Bal. in l. ſeruos, C. de teſtibus, Bar. in d. l. de minore. in princ. ff. de quæſt. gl. in l. 3. §. lex Iulia. ff. de teſtibus & in l. teſtimonium, ff. de teſtibus, Brun. char.6. col. fi. ī tractatu ſuo, & ꝑ Hippo. in d. l. de minore. in princ. & eſt in char. 39. col.3. in fi. & ibi vult dictū impuberis ſufficere ad inquirendum, vide etiā Are. in gl. comparent dicti inquiſiti, & negarunt totum, col.2. & ibi in apoſtill. De mulier quæ etiam facit qualequale indicium, ſecūdùm Bar. in l. maritus. vide Imol. in l. qui teſtamento, §. mulier, circa fin. ff. de teſta. Alex. conſ.11. col. 2. & 4. & conſ. 64. & 65. in pri. volum. 1. & Socci. conſ. 54. volum. 3. De inimico vide vltra, Bar. vbi ſupra, quæ dixi ſupra in materia inquiſitionis, & Fel. in dicto cap cum I. & A. col. 4. de re iud. Et quid in eo qui uti periurus repellitur, an ſi examinetur faciat indicium? vide Felin. in cap. ſicut, col.2. de teſtibus, in vlt. notab. & Aret. ibidem, col.3. & dixi pariter ſupra in materia inquiſitionis, & dum Bart. in d.l. maritus. ponit de eo qui fuit examinatus parte non citata, adde Felin. in cap. cauſam, quæ de teſtibus, colum. 4. circa fin. vbi limitat Bar. in cap. 2. de teſtibus, & uide omnino Flor. ad Bar. in d.l. maritus, & in l. 3. in fine. princ & in § lege Iul. ff. de teſtibus, & adde teſtes examinatus poſt dicicita teſtificata facere indicium. Felin. in cap. fraternitatis, col.7. de teſtibus. in princ. & vide ad prædicta etiam Alexan. in 4. vol. conſ. 125. Put. char.88. colum. 2. & 3. & Brun. in ſuo tract. ſuo late, & alibi ſæpe. Circa vltimam partem qui ſint caſus in quibus minus legitimis indicijs exiſtētibus quis poſſit torque-

195 ri, †Dic verum eſſe in his delictis quæ ſui natura non poſſunt probari, niſi per certum genus hominum, iuxta ea quæ dixi ſupra, tunc admitti in teſtes eos, qui aliàs non eſſent admiſſi, ut illi de capitulo, & de domo, & ſimilium, & ita deuenitur ad torturam cū minus legitimis indicijs, hoc reſpectu in his caſibus, declarando tamen, vt ſupra declaraui, iuncta aliqua alia præſumptione, iuxtà dicta Salic. in l. fin. circa fin.

C.de

C.de accuſat.& ſimiliter in crimine læſe ma
196 ieſtatis† in quo admittunt teſtes, & ſocij
criminis, vt per Bal.in l. quoniam liberi. C.
de teſtibus.& Mar.Lauden.in tit. de crimi-
ne læſe maieſtatis.in tract. de princi.& ali-
ter inhabiles præter inimicos, cap.per tuas
de ſimon.Bar.in l. quæſtionibus, ff.ad leg.
Iul.maieſt.& Felin.in dicto cap.per tuas.in
5.notab.hac ratione poteſt dici quod cum
197 minus legitimis iudicijs,&c.Eſt tamē† ve
rum vnum teſtem etiam de re ipſa deponē
tem ad hoc, vt ſufficiat ad torturam debe-
re eſſe omni exceptione maiorē, vt per Ale-
xand.in dicto conſi.11.volum.1. & dixi ſu-
pra ſæpius etiam alias autoritates allegan
do,& probatur in gl.in l.ſi quis alicui.C.ad
legem Iul. maieſt. & ita ibi Doct. maxime
Angel.quē omnino, vide quia in hoc aper
tiſſimè loquitur.Et aduerte, quia non dico
id quod plerique aſſerunt quod debeant
præcedere indicia in hoc crimine, ut per
Hippol.in d.l.de minore.in princ. Sed dico
198 †debere eſſe ſufficiētia ſicut in cęteris, vt
apparet ex dicto conſil.Alexan. & in glo.&
Doct.in d.l.ſi quis alicui.patet etiam, quia
in extrauag.ad reprimen.ſunt remiſſę mul
tæ ſolennitates in hoc crimine, non tamen
ſunt remiſſæ quæ concernunt defenſionē
vt ſēties repetit Bar.ibi,& licèt requiratur
vt teſtis ſit omni exceptione maior, tamen
vnus inhabilis cū alia pręſumptione, quæ
ſuppleret illam inhabilitatem, ſufficeret, li-
cet alias ſecus,& ita in effectu res redigitur
ad id quod ſatis eſt, & facit quod magis in
hoc crimine læſæ maieſtatis ſunt dandæ
199 defenſiones quam in alio, † & minus eſt
credendum principi circa ſuppletionē defe
ctuum proceſſus quàm in alijs delictis, nō
ita atrocibus.ita probat tex.in clem. paſto
ralis, de re iud.colum.fi.verſic.nec prædicta
ſuppletio, & ibi Doctor. communiter no-
tant, vt etiam per Anchar.conſilio 277.co-
200 lum.final.eſt tamen verum† quòd vbi ſu
mus in delictis ſecretis.vt coniurationibus
falſitatibus,& ſimilibus, tunc iudex poteſt
animabus arbitrari eſſe deueniendum ad
torturam, quàm in alijs.ita Brun.in tracta-
tu ſuo, char.12.colum.1.uerſic.3.nota poſt
Bald.vbi vide in l.2.C.de epiſc.aud.Alex.in
l.fi.ff.de q. in gl. quæ incipit, adde qđ dixit
Bar.circa fin.& conſ.62.colum. 3. uolu. 3.
& Curt.conſ.15.col.7.& loquuntur in cri-
mine falſi Alex.& Curt.ponitque Alex.ca-
dem exempla quæ ponit Bald.in d.l. 3.quo
ad delicta occulta,& quę ſint vidiſtis ſupra
in genere,& in ſpecie quò ad aliqua, & cū
hæc materia ſit multum arbitraria, quia
certa lex nō datur, poterit, vt dixi. iudex ar
bitrari magis audacter in his caſibus deue
niendo ad tormēta quam in alijs atque ita
ſi in his, vt ita dicam, deficeret indicium ali
qua ex parte iudex propterea non eſſet re-
præhendendus.Ita ego declaro hanc mate
riam. Nolo tamen omittere vnum caſum
201 †in quo propter crudelitatē criminis lex
etiam ad condemnandum contenta eſt, nō
ſolùm confeſſione, ſiue conuictione per te
ſtes de re ipſa, & omni exceptione maio-
res, ſed ēt probabilibus argumentis, vt in
mandatoribus homicidiorum propter lu-
crum, iuxta ca.pro humani. de homicid. in
6.ita eſt tex. ibi, qui clare loquitur, quē, &
ſi Fel.in c afferte, de pręſumptio.in 3. limit.
intelligat iuxta terminos iuris, in alijs deli-
ctis.iuxta l.ſciant cuncti. C. de proba. Ta-
men communis opinio videtur hæc, quam
tenet Are.in c.3.loco.de probatio. Aug.de
Arim.in verbo, fama publica. Peruſ. & Ge-
mi.in d.c.pro humani.& Dec.in conſ. 189.
col.2.& 3.vbi vide, & ita Bald. in l. ſciant
202 cuncti.allegata.Et† ideo multò fortius ad
tormenta deueniendum eſt etiam quòd in
dicia non eſſent ita nitida ſolùm ex ſuſpitio
nibus, nedum præſumptionibus, quādo ta
men ſunt veriſimiles, & dixi ſupra in mate
ria conuictionis circa d.l.ſciant cuncti. Nō
omitto etiam quod Afflictus latiſſimè po-
nit materiam torturè in titu.de pace iurā.
firm.§.iniuria punitur.in 4.notab. & ibi de
203 infinitis indicijs ad torturam, & †an quis
poſſit conuenire vt ſubijciatur torturæ, vi-
de Dec.l.nemo videtur fraudare. de regul.
iur.& ita remanet hæc ſeptima pars benè
vt arbitror, dotata.

Tit. de Tortura.

SVMMAE.

1 *Tortura materia, & modi ubi, & per quos tractentur.*

2 *Tortus dicitur vbi adeſt tormentum, & dolor corporis.*

3 *Confeſſio metu tormentorum facta, licet eſſet inualida, tamen confeſſus non diceretur propriè tortus.*

4 *Confeſſus metu tormentorum dicitur quando quis eſt ligatus ad torturam cum minis torquẽdi eum, vel etiam ſi non eſſet ligatus, tamen eſſet ante tormenta, & minæ inferrentur torquendi, ſecus ſi eſſet extra locum tormentorum in loco vbi fiunt ſolum examina, etiam quod minæ torquendi eſſent illatæ.*

5 *Terror leuis quando dicatur inferri.*

6 *Terrendi reum mandatum habens poteſt eum eleuare.*

7 *Terror leuis dicitur quandoquis conductus in locum tormentorum ſine minis confeſſus eſt.*

8 *Confeſſus metu tormentorum non dicitur qui conductus ſolum ad locum tormentorum confeſſus eſt, licet index non ſoleret ad illum locum conducere, niſi eos quos torquere vellet.*

9 *Conſuetudo examinandi reos in loco tormentorum conducere, niſi eos quos torquere vallet.*

10 *Terror conſiſtit in verberibus ferula illatis, & qui non poſſunt torqueri, poſſunt tamen illa interdum cædi.*

11 *Quæſtio non eſt quolibet tormentum cum dolore.*

12 *Tortura grauior eſt, quam vtriuſque manus abſciſſio.*

13 *Igne ſæpe torquentur rei,*

14 *Tormentum propriè dicitur magnus dolor corporis, & magna afflictio.*

15 *Tortura leuis non dicitur tortura.*

16 *Tortura eſt leuis, grauis, & grauiſſima.*

17 *Tortus leuiter poteſt repeti.*

18 *Confeſſus metu aſperteris tortura licet non poſſis tortus, niſi leuiter. tamen dicitur metu tormentorum confeſſus.*

19 *Torqueri non poſſunt, tamen verbis, & vultu terreri poſſunt.*

20 *Senes decrepiti, & milites, qui torqueri non poſſunt, nec etiam ferula cædi poſſunt.*

21 *Clerici ferula cædi poſſunt, & ita torquentur.*

22 *Confeſſio metu tormentorũ extorta dicitur quando quis in loco torturæ ſpoliatus fuit ſine vinculis, & minis.*

23 *Confeſſio an metu tormentorum facta dicatur non poteſt certa doctrina dari propter varietatem perſonarum, quarum aliquæ debilis animi ſint, aliæ non.*

24 *Confeſſus ſi dicet ſe metu tormentorum confeſſum, & tamen non appareat de terrore illato, an præſumatur pro eo remiſſiuè.*

25 *Confeſſio quando dicatur metu tormentorum facta, par quos tractetur remiſſiue.*

26 *Inchoari ſicut non poteſt à tormentis ita nec ab eo actu per quem quis tortus dicatur.*

27 *Tortura debet fieri moderate.*

28 *Torquens indebite, & de facto ſine indicijs, vel illis purgatis, præſumitur doloſe torſiſſe, & ſi ſequatur mors ex tortura punitur pœna homicidij.*

29 *Torquens præcedentibus indicijs, ſed non ſufficientibus, uel excedens modum per ignorantiã punitur pro modo culpæ, & in dubio culpa præſumitur, niſi dolus appareat.*

30 *Torquens ut debuit ita ut nec culpa, nec dolus interuenerit non punitur aliqua pœna licet mors ſequatur.*

31 *Tortura indebite illata ex qua non ſequitur mors, irroget indici pœnam extraordinariam.*

32 *Torquens omnino de facto animo tortum occidendi punitur pœna capitis.*

33 *Torquens indebite ita ut debilitatio ex tortura ſequatur, tenetur ad damna, & intereſſe ultra alijs pœnas.*

34 *Tortura quando adhibetur a iudice, ut priuato, & quando iuriſdictio ſe ad id non extendit, licet iudex torqueat ut iudex, quomodo puniatur.*

35 *Iudex indebite torquens quomodo puniatur.*

36 *Iudex quam circunſpectus eſſe debeat in torquendo, ut potius minus faciat quam plus.*

37 *Tortura quomodo probetur.*

38 *Tortura quomodo præſumatur.*

39 *Tortus quando in tormentis uidetur dormire, quæ uia ſit adhibenda ut fateatur.*

40 *Torquens reum, non debet uti inſtrumento inſolita ad torquendum.*

41 *Incantationes quæ fieri dicuntur tortis, ut fateantur, uel ut taceant.*

42 *Tortura repeti non debet contra reum, niſi quando non fuit, ut per erat tortus, uel noua indicia ſuperuenerunt, & quomodo intelligatur.*

43 *Tortura repeti poteſt quando confeſſus reuocauit confeſſionem dum ducitur ad acta.*

44 *Torqueri non ſolet quis vltra trinam vocem.*

45 *Torqueri non debent niſi duo, vel tres teſtes, quando plures ſunt, qui præſumuntur tacere veritatem.*

46 *Tortura refrenanda eſt.*

47 *Tortura repeti non poteſt ex ſuccedentibus nouis indicijs, quando variatur a præcedenti dicto etiam circa idem.*

48 *Tortura repeti poteſt etiam ſi iudex dimiſerit tortum ſine proteſtatione; ſed ſatis eſt ex actis apparere, quod non fuerit, uti debebat tortus.*

49 *Confeſſionem reuocans, allegando errorem, admittitur probato errore.*

50 *Confeſſus aſſerens ſe metu tormentorum confeſſum, an audiatur ſine alia tortura, quia ita pręſumitur ex defectu indiciorum, vel aliter?*

OCTAVO ſequitur videre
de ipſa tortura poſtquã vi-
dimus neceſſaria præambu
la ad eam, & in primis uide
Bru. in tract. ſuo, char. 5. co.
1 3. & multis ſeq. † vbi quæ-
rit quid ſit quæſtio, & quid contineatur ap
pellatione quæſtionis, & plura alia ad tor-
turam pertinẽtia, ad quæ etiam vide Ang.
in glo. fama publi. verſ. nunc videamus ad
torturam. & Gand. in tit. de quæſt. & torm.
& Hippol. in tract. de quæſtionibus, & u. de
in loco ordinario non ſolum de ipſa tortu
ra, ſed etiam de præcedentibus torturã, &
ſequentibus, Doctores; maximè Ioã. And.
& Abb. in c. cum in contemplatione, extra,
de verb. ſignific. vbi paucis ponitur mate-
ria, & ordine ſuo. Non omitto autem,
quod in toto titul. ff. de quæſtio. non inue-
nitur lex quæ dicat, quid ſit quæſtio, ſiue
quis dicatur tortus, nec in C. eodem titulo
præter l. decuriones, vbi tamen nihil dicit,
niſi de ipſis inſtrumentis torquendi, & rõ
eſt, quia etiam lippis, et tonſoribus patent
hæc magis tamen illis qui ſuo malo fato ex
2 periuntur † requiritur enim tormẽtum, et
dolor corporis, vt uides, ꝙ ad alium finem
explicat Iureconſultus in l. itẽ apud Labeo
nem, in §. quæſtionem, ff. de iniur. et l. 1. in
§. quæſtione, ff. ad Syllan. et ubi utrunque
nõ adſit non dicitur propriè tortus, quod
nota ad ſtatutum noſtrum, quo cauet, ut
incertis caſibus tantum quis poſſit torque
ri, et vtrunque adeſſe dicitur, cum quis in
carcerem detruditur cũ negatione alimen
torum, d. §. quæſtione. vbi Alber. et Ang. et
Gand. in tit. de tormen. column. 6. et alij in
multis locis. Attamen Bar. in d. §. diuus, in
hoc utitur verbo, videtur. quod denotat fi
ctionem, l. mercis appellatione, de uerb. ſi-
gni. ſed cautius eſt locutus Gand. et ita pro
bat text. in d. §. quæſt. in uerbo, continebi-
tur, et etiam apparet ex eo, quod ĩteruenit
inſtrumentum carceris cum negatione ci-
bi, et potus, quod non ſolum eſt torquere
iuxta l. quæſt. modum, de quæſtio. ſed ẽt ne
care iuxta l. vel necare, de liber. agno. ex his
3 habes † quod et ſi quis fateatur formidine
tormentorum, non dicitur propriè tortus
Fateor quod in effectu, quo ad inualidita-
tem confeſſionis põt dici confeſſio expꝛ̃ſſa
metu tormentorum, et ideo Bart. in l. 1. §.
diuus, ff. de quæſt, quando interuenit tor-
tura, et adhibita ſunt tormenta, vult ut tũc
4 dicatur factum in tormentis. Quando † ve
ro interuenit terror, quærit ſi bene uides,
an dicatur facta confeſſio metu tormento
rum? et tenet dici in uincto ad torturam,
cum minis torquendi eum, et ſi bene uides
etiam uult hoc idem procedere quamuis
non eſſet uinctus, ſed tantum poſitus ante
tormenta cũ minis torquendi. et idẽ Gand.
in titu. de quæſt. et torm. col. 6. uerſ. dictum
eſt ſupra ibi, ſed quod dixi uerius puto vult
igitur Bart. quod quando non eſt uinctus
ante tormenta, nec ẽt ibi poſitus, ſed ex-
tra locũ tormentorũ, puta alibi ubi fieri
ſolent examina, ꝙ tũc nec eſſet tortus, nec
5 uideretur dixiſſe metu tormentorũ, † ſed
fuiſſet leuis terror non habendus in conſi-
deratione de quo loquitur dict. §. quæſtio-
ne. et ita etiam Gand. ubi ſupra, et ponde-
ra, quod dico illum eſſe leuem terrorem,
ut ſcias te bene gerere, quando habes in
mandatis, ut leuem terrorem incutias, ſed
6 ſi committeretur † ut terreres abſque uer-
bo leuiter, uel leui, etiam potes uincere, et
minari, non autem eleuare, niſi ſcires,
quod ſenſus committentis eſſet, ut etiam
eleuaretur, prout eſt ſenſus ſemper in ta-
libus mandatis Senatus. eleuare enim eſt
torquere, quia ponitur in tormentis cum
dolore corporis. Item aduerte, dum

dixi

7 dixi † ꝙ leuis error eſt, quando extra locũ
torturæ fiunt minę torquendi, quia ex prę
dictis habes, ꝙ vbi etiam eſſemus in loco
torturæ, tñ ſine minis diceretur leuis ter-
ror. & ita expreſsè. Angel. in d. §. quæſt. Sed
8 † pone ꝙ iudex habeat locum in quo facit
examina, & locum ſeparatũ vbi adſint tor-
mẽta, & non ſoleat quempiam conducere
ad locũ tormentorũ, niſi ẽt velit torquere
eum, an quod fatetur in loco dicatur factũ
metu tormentorum, vide in terminis Cep.
conſi. 40. col. pen. verſ. ſed plus dici poſſet.
ſentientem non dici, tamen dubitari pôt,
ſtante dictam conſuetudine iuncta regula,
ꝙ plus eſt facere, quam pronũciare, l. ſi tñ,
§. ci, ff. de ædil. edic. Ego tamen teneo opin.
Cæpol. quia reus ignorat dictam conſuetu
dinem, & ſi ſcit, nec tamen terretur verbis,
videtur potius, ꝙ ſit leuis terror, quam ali-
ter, vbi tamen iudex terrere voluit, quia ẽt
9 potuiſſet iudex hoc incautè facere, † & an
valeat illa conſuetudo examinandi reos in
loco tormentorum quando non ſunt in ca
ſu torturæ, vide ibi Cæpol. tenentem vale-
re. char. 2. colum 1. verſ. circa ſeptimum, &
column. ſeq. & ita intelligis, quæ dixi ſupra
ad hoc de terrore circa finem 6. quæſt. Nõ
10 credas † tamen terrorem ſolum conſiſte-
re in verbis, quia interdum etiam conſiſtit
in verberibus ferula illatis, l. 1. §. impubes,
ff. ad Syll. vbi eſt text. clarus. & ideo illi qui
non poſſunt torqueri, terreri tamẽ poſſunt
hoc modo, ut dixi in d. 6. quæſt. principali,
11 vbi uide. Et † ideo nec quodlibet tormentũ
cum dolore corporis dicitur quæſtio. Hinc
12 eſt † quod grauior eſt tortura quam vtriuſ-
que manus abſciſſio, §. fin. in Auth. ut nul-
li iud. & pati torturam eſt ſupremas angu-
ſtias ſuſtinere, ut uidemus, & audimus, de
his tormentis loquitur totus ti. de quæſti.
Sic etiam loquuntur Docto. quod maximè
patet dum congerunt inſtrumenta, & mo-
dos torquendi, quia nihil horum eſt leue,
13 imò crudeliſſimum, † & ideo ẽt igne ſæpe
rei torquentur, de quo tormẽto per gl. in
l. ædictum, ff. de quæſt. ibi igne defaticati,
quæ dicunt, ipſa veritas videtur eſſe, & vi-
de per Ioan. Andr. in nouella, in cap. cũ in
contemplatione, extra de regul. iur. vbi di-
14 cit † tormentum propriè dici magnum do
lorem corporis, & magnam afflictionẽ, &
ſequitur Catal. in tractat. ſuo ſynd. char. 11.
col. 3. verſ. & aduerte, & Bal. in l. 2. C. quor.
15 appel. non recip. col. 1. & ideo † vult vt le-
uis tortura non dicatur tortura ſicut ẽt le-
uis febricula non dicitur febris: quia, ut di-
xi, tormentũ parit magnum dolorem cor-
poris, ſiue magnam afflictionem. & ſequit
Catal. ubi ſupra, & alibi ſæpe Doc. & ex his
declaro id, quod primò dixi, torturam eſſe
quando adeſt tormentum, & dolor corpo-
16 ris, & † ideo dicimus, quod datur leuis tor-
tura, grauis, & grauiſſima. Bal. in conſil. 77.
vol. 3. attamen leuis tortura non habet, vt
17 vides, pro tortura, † & ideo poteſt repeti le
uiter tortus, vt dicã infra, iuxta dicta Bart.
in l. unius, §. reus, ff. de quæſtio. Si tamen
18 † quis fateret metu aſperioris torturæ, &
ſi in eo caſu adhuc nõ poſſet dici tortus, ni
ſi leuiter: tñ confeſſio diceretur facta me-
tu tormentorum per prædicta. Et quia dixi
ſupra in 6. quæſt. principali, ꝙ perſonę quę
19 non poſſunt torqueri, ut milites, † decre-
pit, & impuberes, poſſunt tñ terreri poſt
Bal. in l. 2. C. quor. appel. non recip. & de ter
rore qui fit per verba, & vultũ nõ dubito.
20 Quæro modo, † an ſicut impuberes poſſũt
ferula cædi. hoc idem etiam procedat ĩ his
alijs, maximè in militibus, de impubere ex
loquitur in l. 1. §. impubes. quam ſupra alle
gaui, & ille text. videtur illud determinare
in pueris ẽt ex quadam obſeruantia, & iõ
aliud videtur in maioribus, maximè in eis
qui propter dignitatem torqueri non poſ-
ſunt. Nec obſtat Bal. in d. l. 2. quo. app. non
recip. colu. 1. quia loquitur de terrore vul-
tus, & uerborum duntaxat, quod patet ex
eius ratione, quam ponit, quod omni caſu
iudex dum examinat debet ſe oſtẽdere ter
ribilem reis. quem Bal. ita ſentientem ſeq-
tur Catal. vbi ſupra, & alij allegati per me
in d. 6. q. prin. ſupra, & ibi dicta ſic intellige.
Et ideo Doctores dum loquuntur de iis im
puberibus, qui non poſſunt torqueri, ad-
dunt ꝙ tamen terreri poſſunt, dum uero lo
quuntur de alijs, maximè, qui propter di-
gnitatẽ non poſſunt torqueri, non ponunt
hanc declarationem, & ratio militans in
pueris, quare ferula terreãtur, quę eſt, quo
niam illam metuunt propter ſenſum non
perfectum, ceſſat in alijs maioribus, maxi-
21 mè ſenibus. Verùm inuenio † ꝙ clerici ita
tor-

torquentur. vt per Abb. Ioan. And. in d. c. cũ
in contemplatione de reg. iur. & dixi ſupra
non ſemel. Sic igitur intelligis quando pro-
priè dicatur quæſtio, uel tormentum. quan
do dicatur leuis terror, & quando ſit terror
ſimpliciter, qui etiam conſiſtit in verberi-
bus, & quando quis dicatur tortus impro
priè, & confeſſus metu tormentorũ: omiſi
tamen vnum caſum qui ſupra dictis maxi-
22 mè † conuenit, quando in loco torturæ ſpo
liatur quis ſine vinculis, & minis, & in hoc
vide Bar. in l. nouiſſimi, ff. quod cum falſ.
tut. dicentẽ ꝙ confeſſio quæ ab eo fit, dici
tur extorta metu tormentorum, & ita cre-
do, quia ſi quando non eſt vinctus in loco
torturæ cum minis dicitur fateri metu tor-
turæ, multò fortius vbi ſpoliatus eſt in eo
loco per dictam regulam quod plus eſt fa-
cere, quàm pronunciare, quam ſupra alle-
gaui, & hic caſus eſt multò fortior illo ad
quem allegaui dictã regulam & in quo te-
nui oppoſitum, quia hic ad actũ ſpoliatio-
nis deuentũ eſt qui eſt proximus torturæ,
ibi non & Bar. ibi ſequitur Ang. in verbo,
fama publica. in materia torturæ. in verſi-
culo, poſtquam. & vltra prædicta hæc opi-
nio cõprobatur, quia ratio Bart. in dicto.
§. diuus. quod ſufficit terror, nõ minus mi
litat hoc caſu qñ reus eſt ante pedes tortu-
ræ, & iam eſt ſpoliatus, ſicut in alijs caſibus
Bar. in d. §. primo. & credo quòd qui ali-
ter dicet non rectè ſentiet, & facit ꝙ idem
operatur probabilis ſuſpitio tormẽtorũ ꝙ
ipſa illatio per dictam l. nouiſſime. vbi ita
notat. Din. & ſequitur poſt alios Alex. cõſi.
23 100. col. 3. vol. 3 Non poteſt † tamen in hac
materia dari certa doctrina, quia fieri põt,
vt qui conducitur ad locum torturæ ſit ita
debilis animi, vt omnino dicẽdum ſit, ꝙ cõ
feſſio quę in eo actu fit dicatur facta metu
torturæ, Et aduerte, quia prædicta proce-
24 dunt † quando apparet de terrore, ſed ſi nõ
paret, & reus alleget quòd metu torturę in
ferẽdæ dixit, uel quod fuit illata, & propter
eam confeſſus fuit, tunc ingredimur aliam
materiam quam latè ſupra poſui in titulo
de confeſſis, poſt Aret. in ca. dilecti, col. pen.
de accuſationibus. An quando non erant
indicia contra aliquem præſumatur pro
eo, ſi hoc alleget vide ibi, Reliqua in hac
25 materia, † quãdo, ſcilicet confeſſio dicatur
facta metu tormentorum, ſiue in tormen-
tis, vide in dicto §. diuus. maximè per Alex.
& Angel. in dicto uerbo, fama. in eo uerſic.
poſtquam. & ibidem etiam per Auguſt. de
Arim. qui allegat multa cõſilia in materia,
vide etiã Puteum in tract. ſuo ſyndic. char-
ta pen. in ultimo uerſi. & Commen. in con
ſilio 157. colum. 2. uerſi. fin. vbi quomodo,
& quando confeſſio carcerati ſibi præiudi-
cet, vel cenſeatur facta, ut euitet carceres
uel tormenta. Et per Soc. conſi. 263. ubi qñ
fit confeſſio ſtatim poſt ipſa tormenta, &
quando confeſſio fit ex interuallo poſt tor
menta, ante tamen quàm receſſerit tortus
è carceribus. uide Bar. & Alexan. ibi in l. pe-
nulti. ff. de quæſtionibus. & dicam infra in
q. 6. quærit ſequẽs. Ex prædictis igitur ſcias
26 † ſicut non eſt incipiendum à tormentis, l.
1. in prin. ff. de quæſtionibus. ita nec ab eo
actu, per quem dicitur quis tortus. vel habe
tur pro torto, vt etiam latè per Hippol. in
d. l. 1. in principio. in 10. colum. quod quan
17 do ſit dixi, & † quia tortura debet fieri mo
deratè, l. quæſtionis modum, & l. de mino-
re, §. tortura, ff. de quæſtionibus. Ideo quæ
28 ro † quæ pœna ſit iudicis, qui indebitè tor-
quet? & dic, aut ſequi mortem, aut non
primo caſu punitur pœna l. Corneliæ. de
ſicarijs. & ſic homicidij, ſi omnino indebitè &
de facto ſine indicijs uel cũ indicijs purga-
tis torſit, l. 1. in prin. & §. 1. & l. lege Corne-
lia. in prin. ff. de ſicarijs. intelligendo tamen
ſi doloſè fecit, vt in dictis iuribus, & præſu-
mitur dolus, vbi omnino ad eam deuenit
de facto, l. 1. C. de ſicarijs. & notatur in l. do-
lum. C. de dol. quia facit, vt quilibet priua-
tus, recipiat, ergo quod fecit, l. 5. C. de epiſ.
aud. Si vero non omnino indebitè, & de fa-
cto, torſit, quia quædã indicia pcedebant,
29 licet non ſufficientia, uel ſi erant † ſufficien
tia interuenit exceſſus per ignorantiam, &
tunc pro modo culpæ punitur dicta l. lege
Cornelia, §. primo, & l. 1. §. ſed ſi clauam. ff.
eo. tit. de ſicarijs, & culpa in dubio præſu-
mitur, vt per Salicetum, & alios communi
ter in l. Gracchus, C. de adulte. Vbi tamen
appareret de dolo, teneretur pariter de ho-
micidio, l. 1. C. de emendat. ſeruor. & l. pri-
ma, C. de emendat. propinq. & Salicetum
in dicta l. Gracchus. & alibi communi-
ter. Et ſi nec dolus nec culpa interuenit,
quia

30 quia † fecit iudex quidq̃d debuit, talis mors
non habetur in conſideratione, ſecūdum
Bar. ab omnibus approbatum in l. quæſtio-
nis modum, ff. de quæſtio. & in dubio, ita
præſumitur, vt per Ang. in verbo, fam. pub.
q. 8. & ibi per Aug. de Arim. Secundo caſu,
31 † quando mors non ſequitur ex indebita
tortura, tamen de facto torſit, tunc Docto-
res multùm variant. Aliqui tenent ſimili
ſupplicio eſſe afficiendum, videlicet ut, &c.
ipſe debeat torqueri. Aliquam pœna capi-
tis, & aliqui extraordinariè pro motu, &
arbitrio iudicis. Dic veritatem eſſe, vt non
debeat pariter torqueri. Ita latè Dec. in l. 1.
in prin. ff. quod quiſ. iuris. Sed an puniatur
pœna capitis, vel non, vide in repert. Hip-
pol. in l. quæſtionis modum, ff. de quæſtio.
qui dicit eſſe cōem, vt puniatur pœna capi-
tis, credo vt imò veniat puniendus pœna
extraordinaria, quia ita expreſsè tenēt Bal.
in rubr. C. de pœna iud. qui malè iud. & Sal.
in l. fi. C. eodem titu. Iaſon. & Alex. in d. l. 1.
ff. quod quiſque iuris. in prin. Et hanc opi-
nionem ſentiunt Doctores in præcedenti
articulo, dum formant quæſtionem quan-
do moritur. Et plus facit, ꝙ pœna leg. Cor
neliæ non irrogatur niſi ei, qui dedit cām
morti, vel habuit animū occidendi, ut per
totum illum titulum, qui etiā loquitur in
his, qui ſunt in magiſtratu, dicta l. 1. in prin.
& dicta l. lege Cornelia, in prin. Non obſtat
l. decuriones. C. de quæſtionib. quia loqui-
tur in eo, qui ratione qualitatis ſuæ non po
terat torqueri. Et eſt caſus ſpecialis, quid-
quid ibi velit. Bal. Fateor, vt dixi, ſi cōſtaret,
32 ꝙ animo † occidendi illum torſit, ꝙ tunc
teneretur pœna capitis, Qui caſus poſſet
contingere ex aliqua inimicitia interceden
te cū iudice, vel corruptione eius, & magni
tudine torturæ. Loquor, vt uides, vbi oino
de facto fit tortura, ſed ſi præcedētibus in-
dicijs non legitimis, vel cum exceſſu, vbi ēt
præcedant legitima tunc ſi mors ſequatur,
arbitrariè punitur, ſicut ſupra concluſum
eſt, & ſi non ſequatur, pro modo culpæ mi-
tius tamen ex quo mors non eſt ſecuta. Et
hic eſt caſus qui frequentius ceteris con-
33 tingit, & † ſi ſequitur debilitatio, ultra alias
pœnas tenetur iudex ad omnia damna ex-
pēſas, & intereſſe, ut de ſe patet, & per Bru.
in ſuo tractatu, char. 9. colu. 2. verſ. ſed po-
ne. Reliqua vide ibi char. 8. col. 2. & ſequen-
34 tibus, & char. 11. col. 4. vbi ēt † qñ iudex tor-
quet, vt priuatus, & qñ vt iudex, tñ non ſe
extendit iuriſditio ad hoc iuxta notata in l.
imperium, ff. de iuriſd. omnium iudi. & qñ
torquet, vt ſedetur tumultus populi, & q̃d
in illis militibus, vel potius latronibus, qui
torquent pauperes perſonas ad extorquen
dum pecunias? Vide Sal. in l. ſi quis ab ho-
ſtibus, in fi. C. de capt. & poſt lim. reuerſ. &
dixi ſupra in materia capturæ. Vide etiam
35 ad prædicta † de iudice indebitè torquēte,
Homod. in trac. ſuo ſynd. char. 8. col. 1. verſ.
quod autem Fel. in c. qualiter, §. ad corrigē-
dum, col. 4. de accuſ. & in c. cum non ab ho-
mine, col. fi. de iud. Ang. in verbo, fama. q. 7.
& 8. & ibi in apoſtillis. Angel. in l. Iulia. ff. ad
leg. Iul. de vi pub. & Catal. in tracta. ſynd. q.
36 54. Per ſupradicta † tñ iudex multum conſi
deratè deueniens ad quæſtiones, habendo
ea ſemper præ oculis. Nec etiam obliuiſca
ris verborum Auguſt. de ciuitate Dei, libr.
19. c. 6. ſub rubr. de errore humanorum iu-
diciorum, cum veritas latet, qui inter cete-
ra dicit, Cum quæritur vtrum reus ſit no-
cens cruciatur, & innocens, & luit pro in-
certo ſceleſtiſſimas pœnas, non quia id cō-
miſiſſe detegitur, ſed quia non cōmiſiſſe ne-
ſcitur, ac per hoc ignorantia iudicis, id eſt
neſcientia facti, eſt calamitas innocentis.
Sed quod intolerabilius eſt, magiſque plan
gendum, rigandumq; ſi fieri poſſet, fonti-
bus lacrymarum, cum propterea iudex tor
quet accuſatum, nè occidat neſciens inno-
centem, fit per ignorantiæ, & neſciētiæ mi-
ſeriam, vt & tortum, & innocētem occidat,
quem, nè innocentem occideret, torſerat.
Sed ſecundum eum ibi circa finē hæc non
37 facit iudex † voluntate nocendi, ſed neceſſi-
tate neſciendi, ac etiam neceſſitate iudican
di, vnde ſi iudex piè ſapit, clamat ad Deum.
De neceſſitatibus meis erue me. Tutius igi
tur eſt minus, quam plus facere. Succeſsiuè
38 quærendum eſſet, † quomodo probetur
tortura, & quomodo præſumatur. Et cir-
ca primum vide Hippol. in l. 1. §. diuus Se-
uerus, columna prima, & in l. de minore, §.
plurimum, columna 14. de quæſtionibus.
Alexan. in conſi. 98. column. pen. uolum. 2.
Put. in tracta. ſyndi. charta 80. columna 2.
Catald. in tractatu ſynd. char. 15. colum. 1.

Homod.

Homod.in ſuo tractatu ſynd.char. 12.colu. ſequenti,& ſequẽtibus. & alios in locis, de quib.ſupra maximè Brun. Circa ſcđm vide eundem Brun.in eo tractatu, chart. 9. col. 2.in fin.& princip.ſequentis.Alexan.3.vol. conſil.52.col.fina.& per Felin.& Aret.in c. cum dilecti.de accuſat. & dixi ſupra in materia confeſſionis Bart.l.de pupillo, §.ſi qs ipſi prætori.colu. 3.ff. de oper. noui nun. Put.in tract.vbi ſupra,char.85.colum. 3. & omnino Iaſ.in l.interpoſitas. C. de tranſac.

39 Quæro etiam † quando rei videntur dormire in tormentis, quæ via ſit adhibenda, vt fateãtur? Et in primis eſt conſiderandũ an adſit aliquis defectus è latere interrogatoris, quia non fuerit facta omnis diligens inquiſitio circa interrogatoria, iuxta ea, q̃ ponit Put.in ſuo tract.char.82.char. ſi uerſic.& aduertendum. Deinde ſunt cõſiderãda omnia inſtrumẽta ad torquẽdum, vt eo vtatur iudex, quod magis videtur aptum; de quibus per Hippol. ſanè egregiũ tortorem, in d.l.1.in pri.ff.de quæſt. Aduertat tamen, nè vnquam † utatur inſtrumento in ſolito: quia ſi ſequeretur mors, faceret iudex litẽ ſuam, iuxta not.per Bal. in l.1.C.de emend.ſeruor.& Angel.in l. nemo carcerẽ. C.de exact.tri in libro 10. Salic. & alios in dicta l. Gracchus. C. de adulter. Item ſunt videnda dicta Put.in ſuo tractatu ſyndicat. char.84.col.3.in verbo. tortura grauior.& char.ſeq.in verſ.de repetitione, col.2.& ecõtra, ibi etiam ponit modos, quibus obdurescãt corda reorum, nè fateãtur, ibi vide. Ta

40 men, nè vnquam † utatur inſtrumento in ſolito: quia ſi ſequeretur mors, faceret iudex litẽ ſuam

41 cco † mille incantationes, quas uſu multorum didici circa vtrunque, tam vt fateant, quàm vt taceant, quia prohibitæ ſunt. Sũt etiam videnda dicta Bruni in char. 10.col. fi.in verſic.ſextò principaliter quæro.dum loquitur de variatione inſtrumentorum. Vltimò quærendum eſt de repetitione tor

42 turæ, † an, & quando poſſit tortus iterum repeti in tortura: qui articulus eſt tritus & in eo ſemper recurritur ad Bar in l.unius §.ius, ff. de quæſt. Salic. & Doctores in l. 2. C. de cuſtod. & exhib. reor. Angel.Aret.in uerbo, fama, ubi latiſſimè per eum, & in apoſtillis, & ad repertorium Hippol.in l. repeti.ff.de quæſtion. Summa hæc, eſt tam ſecundùm iuris diſpoſitionem, quàm ſecũdùm practicam, quòd non eſt licita repetitio in tortura, niſi quando nõ fuit uti debebat, tortus, vel noua indicia ſuperuenerũt; & id, quod nõ fuit vti debebat tortus, duobus modis poteſt contingere, vel conſiderata magnitudine indiciorum, ſuper quib. fuit tortus: uel ẽt quando erant æqualia, tamen iudex uidẽs q non timebat torturam, illum dimiſit animo cum repetẽdi, & cum tali proteſtatione. Quod uerò dictum eſt, quando noua indicia ſuperuenerunt, procedit in nouis indicijs differẽtibus a primis ſpecie, & ſubſtãtia, non ſi eadem coadiuuarentur teſtibus, limitando tamẽ ut infra proximè. Et hæc ſunt ſecundùm ea, q̃ dicunt magis cõmuniter Doct. vbi ſupra, ſolùm uidet dubitari p autoritatẽ Salic. in d.l. 2. ad fin. & Alex. conſil. 5. uolum. 1.

43 Quando † tortus confeſſus reuocat confeſſionem, dũ ducitur ad acta pro ratificatione, iuxta ea quæ dicam in ſequenti, & nona quæſtione princip. An aliis indicijs poſſit repeti tortura? Communis tamen opinio etiam hoc caſu eſt, uti repeti poſſit, prout dicit Bar.in l.unius, §.reus.in fi. ff.de quæſt. ut ibi per Doct. per fundamentum Bal. in l.in bonæ fidei, col.3. C. de reb. cred. per Alexand.in d.§.reus.& in l. 1. §. diuus. in apoſtill. ac in omnem caſum per fundamentum uariationis, quod ſufficit ad torturam, ut declarat Put.in tract.ſynd. char.91. col.fin.uerſic.uiſo de repetitione.& ita practicatur ubique abſq; ulla hęſitatione. Imò perſeuerando in tortura, ut prius dixerat, & perſeuerãdo etiam in ſua uariatione extra torturam, uideo repeti tormẽta ſępius, dicũt latrunculatores, q toties poſſunt torquere, quoties uariant. Nũquam † tamen

44 uidi torqueri ultra trinã uicem, niſi a carnificibus. Quod etiam ſatis defenditur ex cumulatis in repertorio Hippol.in d. l. repet. Et facit quod dicam in decima quæſt. circa

45 torturam teſtium, † quando multi, & multi teſtes, qui præſumuntur ſcire ueritatẽ, iuxta l.unius, §.teſtes, ff. de quæſt.& not. p Bald. in l. presbyteri. C. de epiſcop. & cler. illam tacent. Nam eo caſu non omnes torquentur, ſed duo uel tres, quia tortura eſt refrenanda. Bald.in l.data opera. C. quia accuſat. non poſſunt. & in l. quoties. C. de

46 naufrag. lib.10. Ex † qua opinione etiã poteſt limitari, id quod ſupra dixi, ſuccedentibus

tibus nouis indicijs ita demum poſſe repeti torturam, ſi differunt a primis ſpecie, uel ſubſtantia, ut non habeat locum qđ uariatur a præcedenti dicto, etiam circa idem,
47 & hoc, † tanquam hoc indicium uariationis, quod ex ore proprio procedit, ſit cæte-
48 tis potentius. Non omitto tñ, † ꝙ & iudices dum uolunt reum repetere, eum dimittunt cum proteſtatione, ut ſupra, tñ etiam ſine ea repetere poſſunt in caſibus, de q̃b. ſupra. Quia ex Doctoribus ſupra allegatis nõ apparet talem proteſtatione eſſe neceſſariam, ſed ſatis eſt, imò etiam magis ut ex actis appareat non fuiſſe, uti dicebat, tor-
49 tum. Non etiam † omitto, nè erres in terminis, vbi reuocans allegaret errorẽ, tunc nullam eſſe difficultatẽ, quin audiretur de monſtrato errore, quia nec repelleretur cõtra ſpontaneam confeſſionem, ſi ita allegaret. Et nos non loquimur hoc caſu, ſed ubi quis dicit. Quidquid dixit, fuit per metum tormentorum. Et an etiam aliquando
50 † audiatur ſine alia tortura, quando illud dicit, & quaſi ita præſumatur ex defectu indiciorum, uel aliter? Vide Aret. in c. cum dilecti. de accuſationibus, col. pe. & fina. vbi etiam Felin. & dixi ſupra latè in materia confeſſionis ſpontaneę, & per Alex. in l. qui in aliena, §. Celſus, ff. de acq. hæred. ad Bar. ac in lectu. Et facit tex. in l. 1. §. ſi quis vltrò. ff. de quæſt. imò eſt principalior textus in materia.

Tit. de Confeſſus per torturam, ac effectu torturæ.

SVMMAE.

1 *Confeſſio metu tormentorum facta, vbi legitima indicia præcedebant cum perſeuerantia ſufficit ad ſententiam condemnatoriam.*

2 *Confeſſio in tortura præcedente confeſſione extraiudiciali, ſufficit abſque alia perſeuerantia, licèt id cas non vidiſſe ſeruari in practica.*

3 *Confeſſio in tortura, uel cum perſeuerantia uel cum alio adminiculo ſufficit ad ueritatem.*

4 *Probationes duæ ſemiplenæ eiuſdem generis cõiunguntur in criminalibus.*

5 *Iudex puniens confeſſum in tortura abſque alia perſeuerantia non debet excuſandus in ſyndicatu.*

6 *Confeſſio in tormentis non præcedentibus indicijs emanans nihil ualet, licèt in ea reus perſeuerauerit, & iudex habere arbitrium, & ſuperueniſſent indicia.*

7 *Perſeuerantia, quæ requiritur in cõfeſſione rei, requiritur etiam in dicto teſtis.*

8 *Confeſſio ſine tortura ſiue dolo iudicis extorta, ſi præcedebant, nihil ualet, etiam ſi mille perſeuerantiæ interueniſſent.*

9 *Promiſſio liberationis ſeu impunitatis facta reo a principe, uel a iudice, habita licẽtia a principe, ſi fateretur delictum, omnino eſt ſeruanda.*

10 *Contractus cum principe, facti ſunt omnes bonæ fidei.*

11 *Promiſſio impunitatis facta reo a iudice, ſi confiteretur delictum non ualet.*

12 *Confeſſio rei eſt ualida ſiue iudex prius illi dixerit, ut narret ueritatem, quia nihil mali ſibi eueniet, ſiue dixerit ꝙ liberabitur, ſi ultra non proceſſit doloſè agendo.*

13 *Confeſſus præcedente promiſſione impunitatis per iudicem facta ſi poſtea reuocet confeſſionem, & dicat ſe confeſſum propter promiſſionem illam iudicis, poteſt torqueri, ſed moderatè.*

14 *Perſeuerantia in confeſſione præcedente promiſſione impunitatis à iudice facta debet eſſe ſine repetitione eiuſdem promiſſionis, imo admonito confeſſo, ꝙ nulla ſit habita ratio talis promiſſionis ad hoc ut ualeat.*

15 *Confeſſus non præcedentibus indicijs, ſed præcedente promiſſione impunitatis a iudice facta, ſi reuocauerit confeſſionem mitius torqueri debet.*

16 *Confeſſio præcedente promiſſione impunitatis facta per iudicem qui inſtet ut fateatur, quia non ſit alius modus euadendi, dicitur extorta dolo malo.*

17 *Confeſſio per torturam extorta præcedentibus legitimis indicijs ſi reuocetur, tortura ſequitur ſi non præcedebant indicia, & reuocetur, nulla eſt: vbi uerò perſeueretur non præcedentibus indicijs nihil operatur præcedentibus ſufficit ad plenam fidem niſi appareret cõfeſſum perſeueraſſe ſub ſpe promiſſionis impunitatis.*

18 Con-

18 *Confeſſio ſub promiſſione impunitatis emanans in quaperſeueretur, ſi appareat quòd ſub ſpe illius promiſſionis non ſequatur perſeuerantia ualet.*

19 *Impunitatis non conceditur a lege ei qui reuelet ſocios, uel latrones regulariter.*

20 *Promiſſio indemnitatis a parte facta reo ſi reuelet ſocios, & rem explicet, quomodo ſe habuerit tenet quò ad intereſſe partis.*

21 *Confeſſio dolo, & artibus, iudicis extorta, ſecuta poſtea reuocatione, potens eſt ad torturam, ſicut confeſſio tormentis extorta, & poſtea reuocata.*

22 *Confeſſio quando non eſt omnino nitida, & clara ſequitur potius tortura, quàm aliter.*

23 *Contumax licet ex forma ſtatuti Mediolani habeatur pro conuicto, & confeſſo, ſi tamen deueniat ad manus iudicis, & res ex qualitate indiciorum non ſit omnino clara, non damnatur ſed torquetur.*

24 *Ducis Ludouici dictum, Si reus eſt damnatus propter contumaciam, non morietur.*

25 *Confeſſio debet eſſe inuulnerabilis, ſicut debet eſſe inuulnerabile indicium, quod ſufficiat ad torturam.*

26 *Torturæ effectus eſt, quòd per eam purgantur indicia.*

27 *Tortura fidem addit teſti crimine notato, & etiam inimico capitali ad inquiſitionem formandam.*

28 *Deferens reum etiam cum indiciis non conſequitur præmium à ſtatuto præfixum probanti maleficium ſi reus fateatur propter torturam.*

NON ò, quia vidimus de ipſa
tortura, quæ fit ut habeatur
veritas per confeſſionē, poſt
quam non poteſt reus conuinci,
ideo operæprecium
eſt uidere de ipſa confeſſione, quæ in tormentis
fit, quēadmodum etiā ſupra viſum
fuit de confeſſione ſponte facta in titulo
ſpeciali. Eoquoniā materia nota eſt, & tractata
p Doctores ad ſaturitatē, ideo paucis
me expedio, & in primis vide Bart. in l. 1. §.
diuus Seuerus, ff. de queſt. vbi ponit de hac
1 confeſſione † facta in tormentis, ſiue metu
tormentorum in effectu, accommodando
exempla ad eas, & concludendo, ꝙ cū perſeuerantia
poſtea talis cōfeſſio ſufficiat ad
ſententiam & aliter non, & loquitur vbi tamen
ante torturam præcedebant indicia legitima,
& ibi in fine. Et concluſionem hāc
latiſſimè exornat, & approbat Iaſ. poſt alios
in l. q in aliena. §. Celſus, col. 5. ff. de acq.
hæred. ubi uide. Et quando dicatur confeſſio
facta per tormenta, uel metu tormētorum,
uide in quæſtione præcedenti a principio
ad finem, ut ſcias an abſq; perſeuerantia
2 ſufficiat ad ſententiam, † quando ēt præcedente
confeſſione extraiudiciali quis in
tortura fatetur, non uidetur, ꝙ tunc requiratur
alia perſeuerantia. Put. char. 81. col. fi.
verſi. quia. communiter: & eſt glo. in l. capite
quinto. ff. de adult. quam ad hoc allegat,
& ſequitur Iaſ. in l. magiſtratibus colu. 2. ff.
de iuriſ. om. iud. & ſequitur Fel. in c. olim.
de reſcrip. in uerſiculo, octauò fallit. poſt
Tind. in ſuo dialogo, ad quam opinionem
omnino eſt videndus Bald. in l. fin. columna
3 1. C. de probationibus cum † concludit
confeſſionem in tortura, uel cum perſeuerantia,
uel cum alio adminiculo ad ueritatem
ſufficere. Et facit eam ad hanc opinionem,
4 † quòd duæ ſemiplenæ probationes
eiuſdem generis coniunguntur in criminalibus
ad plenam fidem, licet ſecus ſit;
quando ſunt diuerſi generis, quidquid ſit
in ciuilibus, vt notatur in l. admonendi, ff.
de iureiurando. ex quibus iudex, qui abſque
5 † alia perſeuantia talem confeſſum
puniret, uideretur omnino excuſandus in
ſyndicatu, arbitraret tamē cum male facturum,
quia agitur de uita hominis, quo caſu
requiruntur probationes luce meridiana
clariores, l. ſciant cuncti, C. de probationibus,
& negari non poteſt, quin aliquid
dubij apud iudicem prudentem remaneat,
Nam prima eſt extraiudicialis, quæ poteſt
eſſe facta glorioſè, alia in tortura, quæ potuis
fieri ob metum torturæ, item vna eſt
ſpontanea, alia in tortura, & conſequenter
probatio dicitur præſumpta, & magis
diuerſi generis, quam eiuſdem, et ideo nunquam
opiniones has uidi ſeruari in practica.
6 Si † uerò indicia non præcedebant, ꝙ
ſine eis ſaltem legitimis fuit tortus, tunc
nullum fieri debet fundamentum de ea cōfeſſionis
extorta in tormentis, licèt perſeuerata.
Ita latè Iaſon. in dicto §. Celſus,

per textum in l.pen.ſecundùm vnam lectu
ram,vt ibi not.Bar. ff.de quæſt. & procedit
hæc concluſio, ꝙ iudex haberet arbitrium
& dato, quòd poſtea ſuperuenirēt indicia.
Ita Dec.vt paucis agam, in cap.at ſi clerici.
in pri.colum.1. verſ. 8. limitatur. de iudic.
7 ubi uide.Amplia autem † primam conclu-
ſionem,& requiratur perſeuerantia,etiam
ꝙ præcedant indicia, vt procedant non ſo-
lùm in reo,ſed etiam in teſte:quia teſtis, q
poteſt torqueri,iuxta l.ex libero. ff.de quæ
ſtio.& ibi Bart. totus debet perſeuerare in
ſuo dicto,aliter de eo non fit fundamētū:
Bar.in d.l.penult.ff. de quæſt. Soc. conſil.
253.colum.2.per Ang.in l.fin.column.2.C.
de quæſt. & dicam in quæſt. 10. principa-
li,quę ſequetur,vbi de tortura teſtium ver
8 ba faciā.Adde tamen† & valde notabiliter
ambabus concluſionibus,tam quando prę
cedētibus indicijs ſequitur confeſſio in tor
tura, quàm etiam quando ſine indicijs, ꝙ
non ſolùm procedunt in confeſſionibus in
tortura extortis.ſed etiam dolo iudicis:q2
ſi præcedebant indicia,requiritur perſeue-
rantia:ſi non præcedebant , centum perſe-
uerantiæ nihil vident̄ prodeſſe: Imol.ſi illū
conſideras,conſil.109. dat exemplum in ca
ſu,ſuper quo conſuluit; quando reus prius
negauit:deinde confeſſus eſt, iudice ſibi di-
cēte, vt lateretur,quia promittebat libera-
tionem:nec aliter erat modus,quo liberari
poſſet.Et in idem reincidit Put.in ſuo trac.
char.92.verſ.ſequitur quæſtio quotidiana.
& Hippol.in repertorio ſuo ſingulàri 201.
& in l. 1.quæſtioni.in fin. ff.de quæſtio &
quia materia hæc eſt admodum vtilis , &
malè declarata,ideo dic duplicem eſſe quæ
ſtionem.Prima ,an promiſſio liberationis
quę fit reo,ſi fatetur delictum,ualeat,& ſit
9 ſeruanda . Secunda, † an ſaltem confeſſio
nulla reddatur,an uerò teneat ? Circa pri-
mam dic, quando princeps promittit reo
impunitatē , ſi fatetur delictum, uel iudex
ipſe nomine principis , habita licentia ita
promittendi à principe , talem promiſſio-
nē eſſe ſeruandam,& hoc per tex. in epiſto-
la,inter claras,C. de ſum. Trini. vbi.inquit
tex.nihil eſſe qđ magis prefulgeat in prin-
cipe,quàm recta fides.Hinc.eſt,ꝙ princeps
tenetur.ſeruare fidem hoſti,nec licet ſibi al
legare illud Virgilianum , Dolus an uir-
tus, &c. vt notatur in l. conuentionum, ff.
de pact.& in l.1.nō fuit,ff.de dol. Facit tex.
in cap. decet. de reg. iur. in 6. Facit etiam
10 † ꝙ omnes contractus facti cum principe
hn̄t naturā bonæ fidei,quia in principe ma
ximè debet exuberare bona fides. Bald. in
tit.de pace Cōſtan.in uerbo. ſupra uero. &
Iaſ.in l.cum fundus.in 2.col.ff.ſi cert pet.&
ideo etiam pactum nudum corā principe
habet executionē paratā.Alex in l.iuriſgen
tium,§.ſed cum nuda prope fin.ff. de pact.
Item in ore principis firmior eſſe debet ue
ritas,quia eſt Deus,& lex animata in terris.
Curt.conſ 66.col.6.& ita ſemper uideo ſer
uari non obſtat, ꝙ iudex pōt fingere,ut ue
ritatem eruat.l.de minore,§.plurimum. &
ibi Bart.& Doct ff.de quæſt. quia aliud ar-
bitror in principe cui non conueniunt fi-
ctione,per prædicta,maximè qn̄ non utitur
uerbis generalibus tantùm, ſed promittit
impunitatem, Non obſtat exemplum, qđ
adducunt Doct. Alex. Ponufici tertij , cui
cum quidam epiſcopus ſecretò confeſſus
fuiſſet ſe epiſcopatum ſimoniacè adeptum
fuiſſe,promiſit illi ueniam,& impunitatem,
ſi factum publicè fateretur:quo ſecuto; eun
dem poſtea epiſcopatu priuauit. Quod exē-
plum refert Fel. in c. afferte. extra , de præ-
ſump.& in c.accedēs, 2.ut lite non conteſte
& Dec.in l.ea eſt natura,ff.de reg.iur. et ali-
bi ſæpe,et eſt fundatum ſuper gl.in cap. do-
minus noſter. 23.quæſt. 2.et in cap.cupien-
tes . in pri.in uerbo, malignātium . de ele-
ctio. in 6. quia gloſſę illæ indigēt multilo-
quio,ut dicit Felinus,ubi ſupra . Propterea
non merebatur eo caſu fatuus ille epiſco-
pus,ut ſibi promiſſio obſeruaretur, quia cū
uideret iam principem ſcire , ex quo rem ei
ſecretò dixerat,& tamen non acquieſcere,
ſe uelle ut illud publicè fateretur coram eo,
et in cōcilio, non debuit niſi credere id fie-
ri ut deciperetur, unde ſuccedit regula, ꝙ
uolenti , et ſcienti non fit dolus , neq; iniu-
ria iuncta regula l.quod te, ff.ſi cert. petat.
quæ paria facit, ꝙ quis ſciat, uel ſcire de-
11 beat. in iudice uerò † fateor promiſſio-
nem non tenere,quia nec etiam poteſt pro
mittere,licet, ſit publica perſona, l. ius pu-
blicum , ff. de pactis . vbi Iaſon in ſpecie
ampliat etiam in publica perſona. Perti-
net enim hæc impunitatis promiſſio ad ſo-

lum.

lum principem, imò ad ſupremum, l. rele-
gati, ff. de pœnis. & dicam infra ſub rubriça
de remed. ex ſola clementia principis. Et
ideo neceſſario eſt annectenda ſecũda quę-
12 ſtio, † An confeſſio taliter expreſſa valeat,
ad hoc, vt ſi reus non poſſit ſe tueri vigore
promiſſionis, ſaltem poſſit ſe defendere vi
gore nullitatis dictæ confeſſionis? Et dic in
hac quæſtione regulariter talem confeſſio
nem debere exiſtimari validam ſecundum
Doctores magis communiter, & hoc ſine
dubio, quando iudex dixit, Narra veritatẽ,
quia tamen nihil mali eueniet tibi, iuxta in
dicto §. plurimum, & Bart. ibi. Sed ſi etiam
promittit, quòd liberabitur, ad hoc magis
communis eſt, valere, quando vltra dolosè
agendo non procedit, vide Dec. & apoſtill.
ibi in dicta l. eſt natura. & cognoſces quod
tenet confeſſio etiam in hoc vltimo caſu,
& ratio potiſſima eſt, quia iudex etiam ita
potuit fingere ad veritatem eruendam, iux
ta notata in d. §. plurimum. Et ideo hic çade
re non deberet diſtinctio, de qua in ſequen
ti caſu, quando vlterius procedit iudex do-
losè agendo, an perſeueret poſtea vel non,
quia habetur pro pura, & ſpontanea cõfeſ-
ſione, iuxta ea, quæ dixi ſupra in titulo de
confeſſis, in 1. quæſt. Tutius tamen eſt, ut
dicamus requiri perſeuerantiam, & eſt ex
mente Doctorum, & cum ratione, quia ne
gari non poteſt, quin confeſſio hæc ſit obũ
brata, & non clara, ſicut Sol, vti requiritur,
l. ſciant cuncti, C. de probationibus. Hinc
eſt, ꝙ etiam dubitatur, an ſit neceſſaria per
ſeuerantia in oĩno pura, & ſpontanea con-
feſſione, vt dixi in dicta prima quæſtione.
13 Et ideo ſi is, † qui præcedente impunitate
promiſſione falſus eſt, reuocet poſtea con
feſſionem, dicendo, Veritas aliter ſe habet,
& confeſſus ſui propter promiſſionem, de-
ueniendum erit ad torturam, iuxta nota-
ta per Bal. in l. in bonæ fidei, C. de rebus cre
di. & in l. fin. C. de prob. tortura tamen hæc
deberet eſſe moderata, non dico minus, q̃
ſat eſt, ſed non ita grauis, nec toties repeti-
ta, prout fuit his diebus præteritis contra
quendam notarium Biumenſem, qui in ta
li caſu exiſtens, & reuocans, fuit trina vice
vicariis temporibus crudeliſſimè tortus,
contra oẽm humanitatem, & not. in l. repe.
§. 1. ff. de q. & quæ dixi in proxima q. princi-
pali. Aduertendum tamen eſt ſummopere,
14 † quia dicta perſeuerantia debet fieri ceſ-
ſante repetitione ꝓmiſſionis, & nulla eius
habita rõne, & poſtquam reo ſignificatum
erit, ꝙ non habebitur aliqua rõ dictæ pro-
miſſionis, aliter eſſet error nouiſſimus pe-
ior priore, & militante eadem rõne in per-
ſeuerantia, quæ militabat in confeſſione
principali, non poſſet ſuper ea fieri, funda-
mentum, ſic ut dicimus in confeſſione tor-
mentis expreſſa, ut no. Bar. in l. 1. § diuus Se
uerus, ff. de quæſt. & per Doctor. in d. §. Cel-
15 ſus. Eſt ẽt aduertendum, † ꝙ ſi talem con-
feſſionem non præceſſiſſent aliqua indicia
adhuc res in fauorem reuocantis redderet̃
clarior, & tortura ſaltem deberet eſſe mi-
tior, per ea quæ dixi ſupra ſub dicta rub. de
confeſſis. circa fi. vbi latè poſui, quãdo con-
feſſus abſque indicijs reuocat ſub funda-
mento metus illati, uel inferendi, quę ĩ for-
tioribus terminis ſunt adiumento reo. Si
vero ulterius procedit iudex inſtando vt fa
16 teatur, & quod † alias non eſt modus eua-
dendi, tunc confeſſio extorta dolo, dicitur
& malo dolo, ut conſuluit Imol. in d. conſi.
109 & ſine perſeuerantia, quia ſequatur re
uocatio, ſuper ea non põt fieri fundamen-
tum, vt per præfatos Doctor. quibus adde
ꝙ nullum prorſus fieri põt fundamentum
ẽt ad torturam, quia robur ſolum oritur ſe-
cuta ratificatione ex ea. Nam prima cõfeſ-
ſio fuit iniuſta, iuxta fundamenta Imolæ in
dicto conſilio, & iõ nõ ſecuta ratificatione
corruit omne fundamentum. Et ſuper hoc
17 caſu principali conſuluit Imo. Hinc eſt, † ꝙ
in confeſſione extorta per torturam præcę
dentibus legitimis indiciis, quia oritur ſe-
miplena probatio, vt millies dixi ſupra, ſi ſę
quatur reuocatio ſequitur etiam tortura
ex indiciis præcedentibus, ꝙ ſi legitima nõ
præcedebant, corruit penitus dicta confeſ-
ſio, ut dixi, Sed vbi reus perſeueret in con-
feſſione, ut ſupra, per iudicem extorta, tũc
ſi non p̄cedebant indicia, Imo. ſentit, ꝙ ni-
hil operet̃ illa perſeuerãtia ſicut in ſecũda
cõcluſione, quã ſupra feci de cõfeſſione in
tormẽtis extorta, p̄cedẽtibus uero indiciis
legitimis ſentit Imola, ꝙ ſufficiat ad plenã
fidẽ. Et in hoc ſecundo caſu, q̃ſi pręcedebãt
indicia, perſeuerãtia tollit omnẽ maculã, et
ſufficit talis cõfeſſio ad cõdẽnandũ. Aduer-

tendo tamen ſemper ad modum, quo fuit interrogatus, ut ſit talis, q reus non poſſit dici inter ſpem, et metum, ſicut dixi. Et ita Imò clare ſentit in d. conſ. Ceterum ſi quo quomodo eſſe dubium, an ſub ſpe pmiſſionis etiã fecerit ratificationem, nullo modo vellem, ut illa ſufficeret ad condemnandũ, quia ſuper confeſſione prima dolo extorta non poteſt fieri fundamentum, ut dixi, ſicut poteſt fieri ſuper extorta per quęſtionẽ præcedentibus legitimis indicijs, toto tit. ff. & C. de quęſt. et dixi ſupra. In primo uero caſu, quando nulla pręcedebant indicia, uidetur q Imola non bene ſentiat, dum tenet, ut dixi, q adhuc ſuper ea nõ poſſit fie-
18 ri fundamentum. Nam † militat eadem ratio hoc caſu, ſicut in præcedenti, loquor ſemp, ut dixi, qñ ex uerbis interrogationis iudicis, & reſponſionis rei, non poſſumus probabiliter dubitare, q perſeueret ſub ſpe promiſſionis, & timore. Neq; obſtat æquiparatio, quam facit Imola de confeſſione per torturam extorta, ad hanc, de qua agimus, quia in confeſſione torturæ militat timor iniuſtitiæ, qñ ſine indicijs, & cõtra ius torſit. In hac uerò uolo, q ex qualitate interrogationis, & reſponſionis ceſſet omnis timor. Sic ego declaro hanc materiã, ĩ qua infiniti Doct. loquuntur, tranſeuntes tamẽ inconſiderate per uerba, et fundamenta generalia. Et hæc adde ad ea, quæ dixi ſupra iſtamet materia, in rub. de examinibus reorum, uerſus fin. vbi ferè eam ſimilis alijs.
19 Et an lex † ipſa concedat impunitatem ſocio criminis, vel non ſocio, qui reuelet ſocios, vel latrones? Dicam infra in tit. de remed. ex ſola clem. princip. &c. Et concluſio eſt non concedere, l. 1. §. cum quis latrones, ff. de queſt. Fallit in caſu, l. non omnes, §. fin. ff. de re mili. ut per Bar. in d. §. cum quis
20 latrones. Et prædictis potes inferre † nullũ videri dubium, quin teneat promiſſio, quã pars facit uni ex iuribus de cõſeruando cũ indemnem, ſi reuelet ſocios, & quomodò feres habuerit, loquor tamen quò ad intereſſe ipſius partis, quia reſpectu iuris publici ex prædictis reſultat clara concluſio non ualere eius promiſſionem. hæc tñ pendent a notatis l. tranſigere, C. de tranſact. & pa-
21 riter ex prædictis collige, † quòd ſicut confeſſio in tormentis ſecuta negatione eſt potens ad reiterandam torturam: ita etiam confeſſio extorta dolo, & artibus pdictis ſecuta negatione, & reuocatione, diſtinguẽdo, tamen ut ſupra dixi, quòd facit offuſca-
22 tio confeſſionis, quando † enim omnino non eſt nitida, & clara, per eam potius reus eſt torquendus, quàm aliter, & hoc patet ex his, quæ dixi ſupra in d. tit. de confeſſis, dum loquor de confeſſione qualificata, Occidi, ſed feci ad mei defenſionẽ, in uerſic. 6. & ultimò aduerte, ubi uolo, quòd talis ad mortem non poſſit damnari, ſed torqueri, poſt Bal. in l. 1 C. de conf. col. 11. & alios, ut ibi: & patet etiam ex his, quæ ibi dico in articulo, Quando confeſſus reuocat alia ratione, quam erroris, puta, metus. & nulla penitus præcedebant indicia etiam ad capiendum. in verſic. eſt uerum. ubi teneo talem confeſsionem ſolùm ſufficere ad torturam, patetq; ex textu in l. 1. §. ſi qs ultro, ff. de quæſt. & ex his, quæ dicit Aret. in cap. cum dilecti. colum. pen. de accuſ. & quæ dixi ubi ſupra circa fi. Ex quibus colliges, quòd vbi confeſsio aliquatenus offuſcatur, ſiue eliditur, tũc eligitur tortura. patet que hæc concluſio ex his, quæ aſcribit Claud. in l. ut uim, ff de iuſtit. & iure. circa dicta Bar. in l. non ſolũ, §. ſed ut probari, ff. de op. noui nunc. maximè, col. 32 & ſequenti. Et hæc mirum in modum confirmantur
23 a practica. † qua utimur. in Senatu quò ad damnandum ex contumacia uigore ſtatuti, quòd contumax habeatur pro confeſſo, & conuicto, quia ſi talis deuenit ad manus iudicis, & ex qualitate indiciorum res omnino non ſit clara, non damnatur, ſed torquetur. Quæ practica tamen non caret autoritate, quia eam tenet Ang. in tractatu ſuo in uerbo, Caium Sempronij. col. 1. Et fundamentum eſt, quia eſt damnatus propter contumaciam, & non propter delictũ, iuxta not. per Bar. in l. ſi ideo. in prin. ff. de euict. Et eandem opinionem tenet Marianus Soccin. in cap. qualiter, el ſecõdo. de accuſationibus. in articulo 11. principali in 21. quæſtione, vbi dicit opinionem hanc eſſe multùm æquam. & quòd aliter non obſeruaret, nec obſeruandum conſuleret, quia agitur de magno præiudicio, licèt de iuris rigore poſſit aliter dici, & dicam infra in tit. quid admittant banniti, in illo ar-

ticulo

titulo, an facta recognitione poſſit illico
24 de eis ſupplicitiū ſumi: †et ita etiamobſerua
batur tẽpore ducis Ludouici, qui ſemper
dicebat, Non morietur, ſi eſt dãnatus pro
pter cõtumaciam. Si igitur offuſcatio hoc
facit quò ad cõfeſſum uigore ſtatuti, et dã
natum, multò magis quo ad ſolum confeſ
ſum, et in ſumma dicendum eſt, ſicut dixi-
mus ſupra, in 2. principali q. in hac mate-
25 ria torturæ de indicio ad torturam, †q̃ ſi-
cut illud debet eſſe uulnerabile, ita confeſ-
ſio debet eſſe inuulnerabilis. allegauit Bal.
in conſil. 259. in 1. volum. Sequitur modò,
vt de 2. parte rubricę aliquid dicamus, ſci-
licet de alijs effectibus torturæ. Non confeſ-
ſio, quæ ex tortura prouenit, eſt principalis
effectus, & ad hoc etiã deuenitur ad eã to-
to titulo. ff. & C. de quæſt. Cuius loco ſi ſe-
quatur negatio, ſiue in negatione pſeuerã
26 tia †ſequitur alius effectus torturæ, quòd
purgantur indicia, & nõ ſolùm indicia, ſed
etiam ipſa probatio l. edictum diui Aug. &
ibi Alber. ff. de quæſt. & dixi ſupra in 6. q.
princip. ad finẽ. ubi loquor de proteſtatio
ne, quam faceret ſolẽt iudices, dum torque
re volunt exiſtẽte plena probatione, fortè
vt manifeſtent ſocios, & mandatores, iux-
ta latè dicta ſupra per me in 7. quæſt. princ.
in uerſ. ſequendo materiam rubricæ. Et ſic
vide duos effectus torturæ. Alius eſt effe-
27 ctus q̃ † teſti crimine notato propter tor-
turam additur fides, l. ob carmen §. ſi ea
rei conditio, ff. de teſtibus, & §. licet, in Au-
then. de teſtibus, Ares in l. qui teſtimonio,
§. quæcunque, col. 2. ff. de teſtam. & ideo e-
tiam inimico capitali cum tortura uidetur
credendum ad formãdam inquiſitionem,
vt dixi ſupra in materia inquiſitionis, in
verſic. quęro quid inimico capitali. vbi ta-
men reprobaui hanc opinionem. & dixi
etiam ſupra in dicta 7. quæſtio. princ. dum
loquor de ſocio criminis, an faciat fidem,
in verſiculo, iuxta prædicta. ubi omnino
vide. Et ideo teſti vario creditur quo ad de
poſita in tortura. Bar. l. ſi poſtulauerit, §.
ſed & ſi negauerit, ff. de adult. Ang. in l. fin.
col. 1. & 2. C. de quæſtio. & dicam in 10.
quæſt. quæ ſequetur, vbi latè de hoc tracta
bo, quia frequens eſt queſtio, videlicet, an
magis in teſte ſit danda fides dicto in tor-
turam, quàm extra torturam. Et an pre-
28 mium †conſequi debeat, qui alicuius no-
men cum indicijs detulit, ex quibus ille po
ſitus ad torturam faſſus eſt maleficium,
ſtante ſtatuto, quòd det præmium proban
ti illud maleficium? Dic conſequi non de-
bere: quia, & ſi ſecuta ſit confeſſio, & pro-
batio, tamen magis prouenit ex inquiſitio
ne iudici, quàm partis. Ita Brun. in tractatu
ſuo, char. 11. verſ. 9. nota 10. poſt. Bald. per
eũ allegatum, Quod perpetuò tene mẽti.

Tit. de Tortura teſtium.

S V M M AE.

1 *Torqueri non debent teſtes, niſi prius præcedãt indicia contra reum.*

2 *Torqueri non poteſt teſtis liber homo, etiam ſi uilis ſit, niſi uacillet, uel præſumatur ſcire id quod negat.*

3 *Teſtis liber homo, ſed crimine notatus, uel alias infamis infamia iuris, uel facti, admittitur in teſtem cum tormentis tamen.*

4 *Teſtis liber homo vacillans etiam ſi in dignitate, uel nobilitate, uel officio ſeculari eſſet poſitus torqueri poteſt.*

5 *Clericus torqueri poteſt ſicut quilibet alius.*

6 *Presbyter teſtis, et uarius torqueri poteſt etiam ſi non præcedat fama.*

7 *Torqueri non poſſunt in dignitate exiſtentes, ſiue uti rei ſiue uti teſtes examinentur.*

8 *Torqueri quando non poſſit teſtis liber homo.*

9 *Teſtis uilis qui non citatus ſe ingerit ad dicendum teſtimonium, ſuſpectus eſt, & torqueri poteſt.*

10 *Teſtis conuictus de mendacio ex dicto alterius dignioris licèt ſolius, poteſt torqueri.*

11 *Torqueri poſſunt domeſtici negantes fuiſſe furtum, uel ſcire quis fecerit.*

12 *Vacillare teſtis dicitur non ſolùm quando in iudicio modò unum, modò aliud dicit, ſed etiam quando in iudicio deuiat ab eo, quòd extra iudicium, dixerat, & torqueri poteſt.*

13 *Teſtis uacillans non torquetur, niſi etiam dicat ſe facto interfuiſſe.*

14 *Torqueri non poteſt teſtis liber homo uacillans in cauſa ciuili.*

15 *Serui poſſunt torqueri tam in cauſa ciuili, quam criminali, & quando tam contra do-*

minum, quam contra extraneum torqueri poſſint.

16 *Teſtis varius, contrarius, vacillans qui dicatur.*

17 *Teſtis vacillans non ſolùm teſtimonium reddit nullum, ſed etiam ipſe punitur.*

18 *Teſtimonia quæ dicantur falſa, diuerſa, aduerſa vel contraria.*

19 *Teſtium varius vel contrarius poteſt torqueri.*

20 *Teſtis varij dictum vltimum in tormentis præualet.*

21 *Tortura repeti poteſt, quando quis dicit vnum, poſtea repetitus dicit aliud, & repetitur tortura, toties quoties variat.*

22 *Variare quando dicatur quis.*

23 *Teſtis non dicitur varius ſi incontinenti ſe corrigat, allegando inſtam cauſam erroris, & ita iudici videatur.*

24 *Teſti debet iteratò legi dictum ſuum, poſtquam depoſuerit, & per talem lectionem tollitur error.*

25 *Teſtis correctioni incontinenti facta non ſtatur, ſed iudex debet modum correctionis attendere.*

26 *Teſtis incontinenti dicitur ſe corrigere, quando nondum exiuit conſpectum iudicij, & quando exiuit, ſed nondum eſt partem allocutus, niſi aliud qualitas perſonæ ſuadeat.*

27 *Varius teſtis dicitur, quando varietas eſt in facto principali, non ſi ſit in acceſſorijs.*

28 *Teſti vario in acceſſorijs diminuitur de fide.*

29 *Teſti ſuſpecto ſuper impertinentibus interrogato, quod tunc licet, fides non totum tollitur ſi variat.*

30 *Teſtis non ſuſpectus interrogatus circa non eſſentialia, licèt variet, non tamen poteſt torqueri.*

31 *Teſtis falſitatem admittens in non ſubſtantialibus quomodo puniatur.*

32 *Varius non dicitur teſtis, quando in modico eſt contradictio.*

33 *Teſtis falſus deponens ſuper pertinentibus ad cauſam punitur, aliàs non.*

34 *Teſtis ſemel examinatus, ſi iterum examinari velit, quid agere debeat, ne contrarietatem incidat.*

35 *Teſtis ſi hincinde ſint contrarij, & pares, nemo punitur de falſo.*

36 *Teſtes inſtrumentarij ſi contradicunt inſtrumento, & notario, punitur notarius de falſo.*

37 *Teſtis varius ſi torqueatur, cui dicto ſit ſtandum, & ſi variatum pluries per eum fuerit remiſſiue.*

38 *Copia indiciorum dari debet teſti, ut diſputetur, an ſit torquendus ſit, quæſtio ſit. An ſeruus uel liber ſit.*

39 *Indiciorum copiæ dari non debet teſti, vbi dubium ſit, an uarius mendax, uel contrarius ſit, an non.*

40 *Torqueri non poteſt crimine notatus, ſi refriceretur in dubium, an torquendus ſit, ubi qualitas criminis non tangit cauſam, ubi uero tangit, tunc abſque diſputatione eſt torquendus.*

41 *Teſtes torqueri non poſſunt, ubi plenè probant licet qualitas adſint, quæ alias illos torqueri facerent.*

42 *Teſtes non debent torqueri, ubi aliqua bona ratio naturalis eos excuſat.*

43 *Torqueri quis non debet, ubi alias plenè conſtat de delicto.*

DECIMO eſt videndū de tor
tura teſtium, & licèt ordo vel
let, vt viſo de tortura rei mō
poneremus de tortura acto-
ris, attamē quia hic teſtiū eſt
magis utilis, & frequens ideo prius de ea ui
deamus, & poſt eam 11. & vltim. de tortura
actoris dicetur, quam paucis expediam. Et
1 primò eſt ſciendum † non eſſe deueniēdum
ad torturam teſtiū, de qua infra, niſi prius
pręcedant indicia contra reum Caſus eſt in
l.1.in prin.ff.de quæſt.& ibi Bar. expreſſe cir
ca fi. notat, & dicit tenendum eſſe menti, &
ſequitur Brun.in tract.ſuo tor.char.6.col.3.
verſi.dixi etiā Bar. quod multùm nota con
tra eccleſiaſticos iudices in terris eccleſiæ,
qui etiam ſine indicijs contra reos imme-
diatè torquent teſtes. Eſt verum, ꝙ ſi pro te
ſtibus examinandi iam confeſſi eſſent aliqđ
delictū ? tunc reperirentur caſus quib. poſ-
ſent interrogari contra alios, de quibus caſi
bus dixi ſupra in hac materia 7.q.prīa in ver.
ſequendo capita huius quæſt. principalis. Se
2 cundo eſt ſciendum liberum † hominē non
torqueri, cum vt teſtis examinatur, niſi va-
cillet, uel præſumatur ſcire id quod negat,
& ꝙ perſona ſit uilis, Ita Bar. in l. ex libero,
3 ff.de quæſt. Et circa regulam adde, † ꝙ Bar.
dum loquitur de deportato, & vult ut non

torquetur, ſentit liberum hominem etiã crimine notatũ non torqueri. Contrarium tamen probat tex. in l. ob carmẽ, §. ſi ea rei conditio, ff. de teſtibus, qui vult, ut perſona crimine notata vt admittatur ad perhibendum teſtimonium, admitti ſolùm debeat cum tortura. Quam concluſionem pro indubitata poſui ſupra. in 7. quæſt. in princ. uerſic. iuxta prædicta. tractando materiam ſocii criminis, an faciat interdum indiciorũ. Pro concordia, Aret. in c. teſtimonium. col. 7. extra, de teſt. dicit, ꝙ aliquę perſonę ſunt viles, & inhoneſtæ ob qualitatem criminis, vt ſunt pugnantes ad beſtias, hiſtriones, ioculatores, & ſimiles, & eis ſine tormentis non creditur. Et de his loquitur q. §. ſi ea rei conditio. Aliquæ verò ſunt perſonæ, quæ quamuis ſint turpes propter aliquod crimẽ ſunt turpes ratione communis ſtatus, & eorum exercitij, & tunc vbi admittuntur, ſiue tortura admittuntur. & ita procedũt dicta Bar. in l. ex libero, & hanc ſuam opin. fundat in l. diuus, §. fi. ff. de quæſtio. vbi eſt caſus clarus, Deportatũ, qui pro teſte producitur, & qui eſt infamis infamia iuris, & facti, non debere torqueri, iuncta d. l. ob carmen, §. ſi ea rei conditio, qui tex. loquitur in arenario, & ſimilibus. In contrarium tamẽ eſt gl. in l. 3. §. lege Iulia in verſ. palam, ff. de teſti. quæ vult ut turpes non admittantur ſine tormentis, & loquitur generaliter, ſic etiam gl. in ca. per tuas. in uerb. adminicula, extra, de ſimo. ſic Alex. in cõſil. 81. col. 2. vol 1. verſ. quinimò. & Cæp. conſ. 61. col. 2. verſi. præterea. & aptius Alex. in d. l. ex libro. vbi oĩno vide, q̃a expreſſe loquit̃ de infamibus, & iuris, & facti infamia & de crimine notatis. & Fulg. conſi. 173. col. 1. qui loquitur in ſocio criminis, & hæc eſt cõmunis opi. quod per te ipſum videre potes ex autoritatibus Doctorum allegatis hic, & ſuper. in 7. q. d. verſi. & alijs per eos citatis. Et ideo quotidie video ſub hoc fundamento poni ad tortura ſocios criminis, & infames, in caſibus, in quibus ad teſtimonium admittuntur concurrentibus tamen ijs, quæ faciunt eos idoneos ad torturam. iuxta late ſupra tradita in d. 7. q. & quę dicit tex. in capit. in fidei. de hæret. in 6. & tex. & gloſ. in d. c. per tuas. de ſimo. ne tortura inepte inferret, contra l. 1. C. de iur. cal. & l. §. ſi quis dicatur, ff. de quæſt. vbi Bar. Et ideo uide pro confirmatione Flo. in d. l. 3. §. lege Iulia. ſuper d. glo. in uerbo, palam, qui expreſſe vult infamem infamia facti conſtito tamen de facto admitti, ſed cum tormentis: Sic etiam Doctores. dum volunt infamem infamia iuris in ſubſidium admitti, dicunt cũ tortura, ut per Iaſ. in l. 1. in prima lectura. C. de ſum. Trin. col. pen. & vide omnino Bar. in d. l. 1. C. de ſum. Trin. col. 5. qui clare tenent infamẽ infamia iuris nullo caſu ſine tormẽtis admitti, & ad hoc adducunt tex. in d. §. ſi ea rei conditio qui conuenit, quia loquit̃ in infami infamia iuris. De infami autem infamia facti nõ vult ut paſſim torquatur, ſed ita demum, quando eſt ualde vilis, & ignotus. Et conſequenter reſultat clara concluſio, quòd non ſolùm arenarij, & ſimiles, q̃ ex illo exercitio ſunt infames, torquentur, ſed etiam alij infames propter condẽnationẽ alicuius criminis, iuxta l. 1. ff. de infam. Sic ẽt alij crimine notati infames infamia facti torquẽtur. Nõ obſtat te. in l. diuus, §. fi. quia noluit ille tex. aliud dicere. niſi hoc ſolùm, ꝙ cum talis deportatus nõ admiſerit libertatem, ſed ciuitatẽ tm̃, de eo uti de ſeruo nõ ẽ quæſtio habẽda, quia ſuperius in eadem l. locutos fuerat de quæſtione habenda à ſeruis. In ceteris igitur, i. circunſcripta dubitatione, an vti ſeruus in quæſtionibus eſſet habendus lex relinquit eum ſub lege loquente de alijs infamibus. Facit regula l. qui teſtimonio. in prin. ff. de teſtam. & tex. in ca. 1. in fi. de ætat. & qualit. Et ꝙ ſit verum textum illum ita loqui, apparet quia ſimul dubitat de ſtatu liberis. Aduertendum tm̃ puto, ꝙ ſæpe, imò quaſi ſemper, ſumus extra has difficultates, q̃a prius negant, poſtea fatentur, vel aliter uariant: quo caſu poſtea ſumus non in regula in qua laboramus, ſed in fallentijs, de quibus modò dicemus. Regulã igitur ſic declaratã, liberum hominem pro teſte examinatum nõ torqueri, limita. Primò, per ea quę dicta ſunt, non procedere in eo, qui eſt crimine notatus, quod ſine dubio procedit in infami ex natura delicti, procedit etiã in infami propter condẽnationem, ut demonſtraui, procedit etiam infami de facto, & crimine notato ſimpliciter, ſecundùm magis communẽ opinionem, licet Bar. addat,

ſi tamen ſit villis admodum, in d. l. 1. C. de
ſum. Trin. & fide cathol. Procedit etiam nõ
ſolũ in teſte, ſed etiam in accuſatore, vt di-
cã in duodecima & vltima parte huius tra-
4 ctatus. Secundò limita † vt nõ procedat, ubi
teſtis vacillaret, d. l. ex libero. in prin. Quæ li
mitatio procedit, etiam ſi ſit poſitus in di-
gnitate vel nobilitate, vel alio officio ſęcu-
lari. Ita Bar. in d. l. ex libero. q. dicit, ꝙ preſ-
byter etiã examinatus vt teſtis, & vacillans
torqueri non poteſt. allegat l. presbyteri. C.
de epiſcop. & cler. vbi eſt caſus. Et loquitur
Bart. in presbytero non in clerico, de quo
5 clerico eſt tex. in d. l. qui † vult ita torqueri;
ſicut quemlibet alium. & d. l. presbyteri. eſt
canonizata. 6 q. vlt. in c. presbyteri. el pri-
mo. Non ſeruatur tñ hæc lex in eo, quod
prohibet præsbyteros vacillantes torqueri
de iure canonico ſecundùm gl. in eo c. & cõ
6 munis eſt contra Bart. quod † clericus etiã
presbyter torqueri poteſt, vt dicit Abb. in
ca. cum in contemplatione. de reg. iur. & lo
quitur Abb. non ſolùm in presbyteris, qui
de ſeipſis interrogãtur, ſed etiam de ijs, qui
vti teſtes contra alios examinantur, vt pa-
tet in verſi. 5. iunctis ijs, quę dicit in verſic.
& ex prædictis. & vide Sal. in d. l. præsbyte-
ri. qui dicit priuilegium pręsbyteri eſſe, vt
non facile torqueatur & ita loqui illam le-
gem, ſed ſi tamen contra eum militent ma
gna indicia, poteſt torq̃ri. cap. 1. de depoſ.
& hæc eſt optima concordia, quæ cõprob a
tur ex dicto Abb. in d. c. cum in contempla
tione dum vult tamẽ non torqueri, niſi fa-
ma præcedente, quod ſequitur Alex. in l. fi.
ff. de quæſt. ad Bart. ſuper verbo. tenamus
dicens etiam ita communiter teneri in d. c.
1. prout eſſe verum conſtat ex repertorio
Hipp. in l. penul. col. fin. ff. de quæſt. etiã ꝙ
adeſſent talia indicia. Et hæc adde ad ea, quę
dixi ſupra latè de hoc, & alijs in dignitate
conſtitutis, in 6 q. prin. in verſ. circa ſecun-
dam. & ad Marian. Soc. in c. qualiter, el ſecõ
do, in 11. art. q. 95. & vide et late Put. in tra
ctatu ſynd. char. 60. col. 1. ubi tandem dicit
clericos, & presbyteros in caſibus à iure
permiſſis torqueri ſcd̄m obſeruantiam, ad-
dens ſe vidiſſe tales tortos pro ueneno da-
to conſanguineis, & quia corpora ſepulta
exhumauerant, & ueſtibus, cũ quibus fue-
rant ſepulta, ſpoliauerãt, ac annulis, ut per

eum. Et nota omnino ſcd̄m prædicta, quod
presbiter uarius torquetur, ita demum ſi ẽt
præcedat fama contra eum, de quo dubito,
quia quod dicitur de fama, accõmodatur,
qñ in ſeipſum torquetur ſuſpectus alicuius
criminis. & ita loquitur tex. in c. 1. de depoſ.
& Doctores ibi, ſed ſi examinatur teſtis, &
fit uarius, neſcio quæ fama in hoc caſu de-
bet præcedere. Arbitror tñ fuiſſe mentem
Doctorum loqui generaliter, & ſic etiã ꝙ
uti teſtis examinetur, ut patet in dicto Sal.
ubi ſupra. Et dictum Abb. qđ allegaẽ, eſt ge
7 nerale, † quod nõ reperit clericos poſſet tor
queri niſi ſint infames. De poſitis uerò in
dignitate uide latè ſupra in d. 6. q. vbi plenè
dixi, & per Modernos in leg. centurio. ff. de
uulg. & pup. & concluſio eſt ibi non poſſe
torqueri, ſed tamen Bar. in l. ex libero. ſu-
pra allegata, uidetur declarare hanc conclu
ſionem, ut non poſſint torqueri, quando
examinantur uti rei, ſecus ſi uti teſtes, quia
tunc uult ut nulla habita ratione ad digni-
tatem, ſi vacillant, non aũt ex alia cã, tor-
queantur, per l. nullum. C. de teſtib. & Bar.
ſequitur Brun. in ſuo tract. char. 76. colum.
2. & Hippol. in ſuo repertorio in d. l. ex libe
ro reprobato tamen Bar. in officiali, qui nõ
poteſt conueniri, ut per eum Abb. nota. in
c. cum in contemplatione. vult, ſi bene ui-
des, quod non torqueanẽ etiã uti teſtes, in
uerſi. quinto, iuncto uerſi. ex prædictis. ma
ximè ibi, dum dicit, tñ dixi de liberis conſti
tutis in militia, uel dignitate. Per quæ uer-
ba clarè, & apertè vult non torqueri tales,
etiã uti teſtes, dato ꝙ uarięt. & idem aper-
tè Ioan. And. & alij canoniſtæ. Nec obſtat
tex. allegatus per Bar. in l. nullum. C. de te-
ſtib. qui loquiẽ quò ad pœnam, à qua nul-
la dignitas cũ excuſare habet & ita Bald.
Sal. & communiter Doctores illum tex. ibi
intelligunt. Sal. in l. fi. col. 2. C. de q. tenẽt p̄-
ciſè opinionẽ Bar. ut uacillans torquatur,
non obſtante dignitate aliqua, non tamen
alia ex cauſa loquendo in teſte etiam ꝙ cõ
uinceretur, de mendacio, ſicut proprie lo-
quitur. Bar. & cõſiderate admodũ uidetur
loqui. Alber. not. in rubr. C. eod. titul. de q.
ſimpliciter vult, non torqueri, diſtinguen-
do poſtea in alijs non conſtitutis in digni-
tate an uacillent uel non, ſicut faciunt Ca-
noniſtæ in d. cap. cum in contemplatione.

Idem

Idem tenet Azon. in ſumma de quæſtio. in prin. Idem Gand. in titu. de quæſt. & tort. in 1. col. vbi dicit, ut teſtis uacillans torqueatur, poſtea excipit intra cæteros poſitos in dignitate, & ideo dicat Bart. quidquid velit, & qui illum inaduertenter ſequuntur, maximè Salic. in d. l. fi. Veritas, & communis opinio Doctorum eſt, nullo caſu poſſe torqueri pſonas in dignitate exiſtentes ſiue uti rei, ſiue uti teſtes examinētur. niſi in criminibus exceptis. &, ut dixi tex. per Bar. allegatus in d. l. nullum loquitur, quo ad pœnam, & ideo in cæteris remanent leges illeſæ. Et hæc adde ad ea, quæ ſupra dixi in d. 6. q. in verſic. circa ſecundum. Et per hæc remanet inſulſa dubitatio Hippol. in d. l. ex libero. qui conatur oſtendere contra Bart. officialem torqueri non poſſe in caſu uariationis, nam p p dignitatem ſuam indiſtinctè torqueri non pōt. Nunc poſt quam explicitum eſt, quid iuris ſit quo ad crimine notatos, & cōſtitutos in dignitate. uidendum eſt etiam de aliis liberis hominibus,

8 † an & quando, dum examinantur uti teſtes, ſint torquendi, & Bart. in d. l. ex libero, concludit admitti ſine tortura, non ſolū ſi ſint diuites, & bonæ opinionis, ſed etiam ſi ſint homines uiles, licet uilib. non adhibeatur tanta fides Excipit tamen tres caſus, in quibus uult poſſe eos torqueri. Primus eſt, ſi vacillant: Secundus ſi conuincantur de mendacio, & has duas fallentias ponit, qñ perſonæ ſunt diuites, & honeſtæ, addit tertiam, quando perſona eſt uilis, videlicet, quando ſponte accedit ad dicendum teſtimonium, ut notatur per eum, & cum Bar. clarè tenet Marian. Soccin. in c. qualiter, & quando, el ſecondo, in 11. ar. q. 95. de accuſat. ubi uide, & Sal. in d. l. fi. C. de quæſt. col. 2. & alij cōiter, vt ſupra. Et circa tertiam, ut ordine retrogrado procedamus. dic quem

9 liber, † qui ultro ſe ingerit non citatus ad dicendum teſtimonium facere ſe ſuſpectū, ut ponit Iaſ. in l. prætor ait, la prima, in 1. not. ff. de iureiur. ergo magis uilis perſona, & ita hoc modo reſultat indicium, ꝙ requiritur etiam ante torturam teſtis, iuxta dictum Bar. in l. 1. in prin. circa fi. ff. ad quæſt.

10 Circa vero ſecundam, quando † conuincit de mendacio, exempū eſt in eo, qui negat interfuiſſe facto, & conuincitur per text. in vnius. §. iudex. ff. de quæſt. Nam præſumitur cum hoc ſuo mendacio velle occultare ueritatem, & ita poteſt torqueri, & ſufficit ſi conuincatur ab uno ſolo in hoc caſu, ſi ſit dignus. Ita Bar. in d. §. iudex de quo mēdacio (quod ſupra poſui inter indicia ad torturam in 3. q. prin. col. 2.) ibi uide, quia diſtinxi circa modum probandi illud, an loquamur contra reum, an cōtra teſtem, & cum ratione, ut ibi late. Et adde, quod ſæpe contingit hæc limitatio an illis delictis, quę cōmittuntur à uiris manu promptis, quia etiam quod committātur in platea ad præſentiam populi, tamen cum maxima difficultate poteſt haberi ueritas, non audentibus hominibus ueritatē deponere ob metū illorum. Et ideo iudex ubi uidet, & ſcit talem teſtem interfuiſſe, qui tamen negat aliquid uidiſſe, poteſt eū torquere non poſſet tamen torquere oēs, qui interfuerunt, ſed duos uel tres, ſecundum Alex. poſt Bal. in d. l. ex libero. Brun. & alios cōiter, ubi ſu

11 pra. Hinc eſt etiam, † ꝙ quando ſit furtum, uel aliud maleficium, in domo, quoniam qui in domo habitant, uerisimiliter fecerunt, uel ſaltem ſciunt à quo factum fuerit, ipſis negantibus poteſt aduerſus eos iudex deuenire ad tormenta, ut traditur in l. dominus horreorum, in princip. ff. loca, ut ibi per Bal. & Bar. Put. in tract. ſuo, char. 84. & idem quo ad eos, qui dum frequentabant, Ale. in 1. uol. conſi. 51. col. 5. & uide ad hæc Iaſ. in l. ſi quando, C. unde ui 6. columna 8. circa finem, & intellige quemadmodum declarat Bald. in d. l. dominus horreorum, & in l. 1. C. loc. & Iaſ. in l. in actionibus, colu.

12 penul. ff. de lit. iur. Circa primam, † quādo teſtis uacillat pone exemplum, non ſolùm quando in iudicio uacillat, modo unum, modo aliud dicendo in eodem iudicio, ſed etiam quando deuiat in iudicio ab eo, qđ dixerat extra iudicium. Ita Alexandr. in conſil. 63. volumi. 1. ubi eſt uidendum, & Cæpol. conſ. 1. col. 1. & 2. non dico prout dicit Barto. ꝙ hoc caſu puniatur de falſo, in l. eos ad fi. ff. de falſ. ſed poſſe uti uacillantem torqueri, nam reprobatur Bar. ī d. l. eos, q̄ talis non pōt de falſo puniri, ut per Doct. c. cū in tua, de teſt. Ale. cōſ. 154 col. pen. in 6. uol. & per Tin ubi omnino uide in trac. de teſti. in 4. c. & per Dec. in c. per tuas, col. fiu.

13 extra, de prob. & aduertendum eſt, † quia non uidetur ſufficere vacillatio niſi etiam teſtis fateatur interfuiſſe. Ita gl. in leg. vnius §. teſtes, ff. de quæſt. Io. And. & Ab. in c. cum in contemplatione. de reg. Iur. & Alexan. in d. conſ. 93. de quo dubitari poſſet, quia Bar. in d. l. ex libero ſimpliciter dicit vacillantem torqueri, & item quando conuincitur de mendacio, in hoc ſecundo caſu intelligens tex in l. vnius, §. teſtes, ff. de queſt. per quem gl. ibi aſſerit id, quod dixi. Sic etiam intelligunt multi alij ſecuti Bar. ubi ſupra propter quæ uerba de facili unuſquiſque ita credere poſſet, & opinari hanc eſſe opin. communem. Nihilominus arbitror ueriorem opinionem eſſe gl. in d. §. teſtes. ut non ſufficiat ſimplex uacillatio, niſi etiam dicat de facto interfuiſſe, moueor per text. in d. §. teſtes. qui factus eſt ad hoc, & quia Doct. communiter in d. c. cum in contemplatione ita uolunt, ſic etiam Docto. relati per Alexand. in d. conſi. 63. maximè Cyn. in l. fi. C. de quæſt. qui omnino uidendus eſt, & ipſemet Alex. in eo conſi. Moueor q. etiã, quia nõ reperio gl. in d. §. teſtes. eſſe ab aliquo reprobatam; ita ut nec Bart. ibi quidquam pungat eam, imò reperio Alber. ibi clarè dicentem, ꝙ dicta duo requiruntur, & reuera non uidetur ꝙ aliqua ex parte debeat haberi in conſideratione uacillatio, niſi ille interfuerit in facto, quia eo caſu poteſt exiſtimari, ꝙ ueritatem uelit occultare, non autem quando nõ interfuit, ut de ſe patet, & non ſine ratione ego dixi. Et dicunt Doct. quod ipſe hoc debeat teſtari, quia ubi alij hoc aſſerant, ipſo negante, tunc ſine dubio eſt torquendus ratione mendacij, ſecundùm Bar. & communiter Doctores ſupra claros, dantes etiam hunc ſenſum ad d. §. teſtes, qui etſi non multum conueniat, tamen in ſe verus eſt, ut maximè patet ex his, quæ dixi ſupra in 3. q. prin. in 2. colum. loquendo de indicio, quod reſultat è mendacio, & alijs paulo ante dictis. Item aduertendum eſt prædicta procedere in cauſa criminali, † in cauſa uero ciui-

14 li teſtes etiam uacillantes non torquentur. Ita probat tex. in l. diuus, in fin. ff. de q. iuncto. pri. tex. qui aliud vult quò ad ſeruos. & ita Barto. in d. l. diuus. Si tamen eſſent uiles, & uacillarent, poſſent torqueri. Ita Cyn. in l. fin. C. de quæſt. refert, & ſequitur Iaſ. in l. imperium. in 13. col. verſ. ſed aduerte, ff. de iuriſd. omn. iu. & ita de liberis teſtibus dixi.

15 De † ſeruis uerò, an, & quando poſſint torqueri tam contra extraneum, quàm dominum præſentem, uel præteritum, uide Ab. & alios in d. c. cum in contemplatione. de reg. iur. & Sal. in l. fi. col. 2. & in l. interrogari, C. de quæſt. Ang. in 1. C. de quæſt. & Alber. in eodem titu. in rubrica, & alibi ſæpe. nec ſit differentia, an ſimus in criminalibus vel ciuilibus d. l. diuus. in princ. quia genus eorum admodum ſordidum eſt, ut dicit Ang. in d. l. 1. & Doctores ubi ſupra. Verùm quia, ut uides liberi vacillantes, in criminalibus, & in ciuilibus torquentur. Vbi tamen in ciuilibus ſint etiam uiles operæprecium eſt aliqua dicere ad ueram intelligentiã huius termini uacillationis, & an differat uariatione, & contrarietate. In quo breuiter

16 dic differre, † quia teſtis dicitur uarius, cum nulla cauſa aſſignata dicit cõtrarium eius, quod primo dixerat. capi. dilectus. extra, de temp. ordin. Contrarius uero eſt, cum dicit duo, quæ ſimul eſſe non poſſunt, ſi primo dixerat contractum fuiſſe Romæ die tali celebratum, poſtea dicit ſe illo die fuiſſe Narbonæ. Sed uacillans dicitur, qui timendo, & dubitando uariè loquitur, leg. eos, ff. de

17 fal. & in l. 2. cum ſimilibus. ff. de teſt. & † teſtimonium talis non ſolum non ualet, uerùm etiam ipſe punitur. l. nullum, C. de teſtibus. Hanc declarationem tradit Spe. in ti. de teſte, §. 1. uerſ. item quod teſtes ſunt varij. ut eſt ultra Spec. de vacillante gl. expreſſa in c. ſi teſtes, §. in uerbo, uacillant, 4. queſtio. 3. quam allega, & ſequitur Alber. in d. leg. ex libero, & ultra Specul. etiam expreſſe ita declarat Innoc. in cap. præterea. in fin. de teſt. cog. qui dum loquitur de uacillante, & dicit illum eſſe, qui dubitando loquitur. Subdens etiam item, & qui uariè loquitur, uoluit ſimul utrunque iungere, ſicut facit Specul. & ſequitur Specul. & Innocentium

18 Barto. in d. l. eos. & † quæ dicantur diuerſa teſtimonia, & quæ falſa, & quæ aduerſa, & contraria, ponit idem Bar. in d. l. eos. colu. pen. uide etiam in tract. Cald. char. 51. & omnino uide Tind. tract. ſuo ſolenni de uarietate teſtium. in 13. char. col. 8. ubi ponit primo, quæ dicantur falſa teſtimonia, & quæ non et hoc in cap. incip. tranſeamus. 2. in ca. ſeq.

ſeq. quod incipit, uaria. ponit quæ dicantur
uaria. aduerſa, uel contraria. Ex quibus ſequi
tur dum Bar. clarè uult in d. l. ex libero, &
Abb. & Doctores in d. ca. cum in contēpla-
19 tione. de reg. iur. ut teſtis † etiam uilis non
torqueatur, ſi ſit liber, niſi uacillet, hoc pro
cedere in ipſa uacillatione, nō autem quan
do ſimpliciter eſt contrarius, uel uarius, &
ideo etiam l. nullum. C. de teſtib. quæ uult
teſtem poſſe torqueri, & puniri ſi falſitate
non caret, intelligitur à Doctorib. procede
re in uacillante. uide ibi Cin. & alios, & quod
ſolùm ſi vacillat teſtis ſit torquendus, etiā
ſentit Alexan. conſi. 63. uolum. 1. Nā in pri-
mis facit regulam quod teſtis uacillans poteſt
torqueri, poſtea oſtendit eum, qui primò
unum dixit extra iudicium, poſtea contra-
rium in iudicio eſſe in caſu vacillationis, &
aliter non eſſe torquendum. Contrarium
tamen, ſcilicet ut teſtes uarij, & contrarij
ſint torquendi, ſentit. Bar. in d. l. eos, verſic.
& ideo pro declaratione. & in l. 1. §. quæſtio
ni, ff. de quæſtionib. & in l. ſi poſtulauerit.
§. ſed ſi negauerit, ff. de adulterijs. imò nihil
20 uidetur magis † notum, quàm ut ſubijcia-
tur tormentis teſtis varians, & qui ſibi ipſi
ſit contrarius, & tunc ſtatur ultimo dicto
in tormentis, ſecundùm Bar. in locis proxi
mè allegatis, & Doctores in ca. cum in tua
extra, de teſtibus. maximè Fel. colum. pen.
21 & ideo † dicimus quando quis in tortura
unū aſſerit, poſtea repetitus dicit aliud, poſ
ſe repeti torturam, imò toties quoties ita
uariat, per dicta Bar. in l. unius, §. reus. in fi.
de quæſtionib. & melius, & magis ad rē in
l. de minore, §. plurimum, col. 1. ff. de quæ-
ſtionibus. Ange. conſ. 23. & per Ange. Are.
in gl. in verbo. fama. in materia torturæ. in
9. quæſt. & Pur. in tract. ſyndic. in char. 91.
col. fin. uerſic. uiſo de repetitione. ubi omni
no uide. ad cōfirmationem primæ opinio
nis quod teſtis debeat uacillare, adduco tex. in
d. l. ex libero. & quòd aliter torqueri non
poſſit, tenet Soccin. in conſi. 243. colum. 2.
uerſic præterea. & Bald. in l. presbyteri, col.
2. in princ. C. de epiſc. & cler. Bar. & Docto-
res in d. l. ex libero. & Abb. & Doctores. in
cap. cum in contemplatione. & de reg. iur.
& puto eſſe ueritatem ipſam. ut requiratur
uacillatio. quia lex, ex libero, & Doctores
ibi, & in d. c. cum in contemplatione. non
poſſunt euitari. & Bar. etiā ita uult in d. §.
plurimum, ſi bene uides Tamen Doctores
quò ad hunc effectum torturę habent pro
uacillante omnem qui uariat, modò vnū,
modū contrarium dicendo, Hoc elicio ex
dictis Bar. in d. l. eos. in d. uerſicul. & in d. §.
quæſtioni. ac. in d. §. ſed, & ſi negauerit. &
ex dictis Doct. in d. c. cū in tua. & amplius
hoc elicito ex dicto conſil. Alex. 63. in prin.
quia conſuluit quem dici uacillātem ex eo
ſolo quòd primò extra iudiciū vnum dixit,
poſtea in iudicio contrarium. qui tamē nō
dicitur vacillans ſecundùm diffinitionem
de qua ſupra, imò licèt etiam nō diceretur
vacillans, ſed ſolùm uarius, & cōtrarius, ta-
men deberet torqueri, vt latè conſuluit, ſin
terminis Cæpol. conſi. 61. colum. 1. & 2. vbi
omnino eſt uidēdum, & ita practicatur, &
hæc non ſunt conſideratur in repertorio
Hippol. in fin. 303. qui etſi ita clare uelit, ta
men locutus eſt oculis clauſis. Et ad decla-
22 rationem prædictorum ſcias † quòd teſtis
non dicitur uariare qui repetitus addit di-
cto ſuo, Dec. conſil. 100. col. 5. nec etiam il-
le qui primò dixit quòd omnes, poſtea quod
maior pars. Dec. ibidem, col. pen. circa. prin.
& quid de eo qui primò aſſerit unū ut certus
poſtea in alia depoſitione dicat quòd
non erat benè certus, nec habebat bonam
memoriam, vide Fel. in c. ſi autem, col. 2. in
prin. de reſcrip. & Paul. de Caſt. in leg. dolo.
C. de dolo. & ibidem Alex. ac Alex. omnino
in l. 2. col. 3. ff. quo quiſque iur. & econtra
quando quis primò dixit neſcire, poſtea ſci
re. Vide Bar. & Alex. in l. qui bona, §. ſi quis
ſtipulatus, ff. de dam. infec. & ibi an apoſtil-
lis impreſſis, et quid in eo qui primò dixit
ſcire, poſtea credere. Areti. conſi. 44. col. fi.
Felin. et Aret. in ca. quoties. extra de teſti. et
Iaſ. in rubr. ff. de iureiur. et omnino uide
Trind. in d. trac. de veritate teſtium. in di
ctis uerſic. char. 13 vbi latè quando dicātur
falſa teſtimonia, varia, & aduerſa, & quādo
non, ac etiam char. 2. col. 3. uerſ. narrabam,
vbi quærit quid quādo proximè dicit, Cre-
eo poſtea per uerbū ueritatis. & in uerſic.
ſeq. qui incipit ſequentē. ubi quid quādo pri
mò dixit, mihi uidetur, ſecundo per uerbū
affirmatiuum, & uerſic. ſequen. qui incipit
poſt hæc de teſte qui primò dicit dubitādo,
poſtea affirmando, et ſeq. de teſte qui pri-

mo

mo dicit neſcire poſtea ſcire, ac ſeq. de eo g. dixit primò non recordor, & ſecunda vice, ſcio vel recordor, & de alijs, vt ibi eſt factus tractatus ille ad hoc. & Doctor eſt ſolemnis, vnde ad eum ſemper recurre in hac materia variationis teſtiũ. Non tamen eſt omit-
23 tendum, † teſtem non dici varium ſi incontinenti ſe corrigat allegando iuſtam cauſã erroris, & correctionis, & ita iudici uideatur, vt per Bar. in d.l. eos. col. 2. verſic. item oppono. & refert, & ſequitur Aret. in c. per tuas col. 3. extra, de teſti. vbi declarat procedere in variatione non in additione, & ſuppletione, contra hoc dictum Barto. adduco eundem Bar. in l. quidquid aſtringendæ, ff. de verb. oblig. circa fi. verſ. fateor tamẽ. vbi vult ſimpliciter quòd in teſte licita ſit variatio antequam primum dictum habeat pro perfecto. & ita Firm. in verbo, teſtium repetitio. verſic. 9. & 10. vbi omnino vide quod eſt antequam teſtis fuerit a iudice dimiſſus vt dicit præfatus Firmian. poſt Bal. per eum allegatum in l. lecta. ff. ſi certum petat. Et ad hoc poſſet allegari notabile dictum Bal. in l. fi. C. plus vale. quod agi. vbi per illum text.
24 dicit † quod poſtquam teſtes depoſuerunt debet iterato eis legi eorum dictum, vt per lectionem depoſitio compleatur, & tollatur error, & ſequitur Felin. in c. per tuas, colum. penu. de teſtibus. quam practicam obſeruari vidi a maximo Doctore D. Hieronymo Caſtellioneo, unde Bar. in d.l. eos. eſſet intelligendus poſt dimiſſionem, antequam cum parte eſſet locutus. Credo opinionem Bar. in d.l. eos eſſe veram ſimpliciter, ꝙ, & dum examinatur, & poſt ante dimiſſionem non ſit licita variatio, niſi iuxta modum per eum traditum in d.l. eos, & ideo Innocen. in
25 c. præterea de teſti. cog. dicit. † quòd quando teſtis incontinenti ſe corrigit non ſtatur correctioni ſimpliciter, ſed debet iudex attendere modum correctionis, & refert, & ſequitur Fel. ibi, col. fin. in princ. & ſic loquitur, & in ipſo actu, & poſt antequam fuerit dimiſſus, & uide omnino Abb. in eo. c. præterea. in vlt notab. in verſi. dicit tamen multùm notabiliter hic Innoc. vbi dicit poſt Innocẽ. iudicem debere diligenter attendere modum, & cauſam correctionis, cum dilecti extra de accuſatio. & niſi cognoſcat eum poſſe probabiliter ſe corrigere, incidit in ſuſpicionem, & vacillationem, ff. de teſtib. l. in teſtibus, & per d. c. cum dilecti. & cum hoc dicto conformi dicto Bar. in d.l. eos. etiam Abb. ibi, & Doctores volunt ut incontinen
26 ti dicitur † & quando nondum exiuit conſpectum iudicis, & antequam allocutus fuerit partem. niſi aliud velit qualitas perſonæ & nemini dubium eſt ꝙ ẽt incontinenti dicitur, & imò multùm magis dum teſtis examinatur atque ita uidetur præciſè loq. tex. in d. c. præterea. ſi illum benè vides, & omni caſu quo dicitur incontinenti, volunt Doctores vt procedat dictum Innocen. & Bar. in dicta lege eos. etiam latè ſequitur Tind. in ſuo tractatu char. a. verſic. alteram exceptionẽ, vbi proſequitur poſtea illud per 3. colum. nec Firm. dicit contrarium, ſi benè vides, quamuis de eius autoritate, & dictis per modum repertorij parum eſſet curandum. Nec obſtat practica Bal. in dicta lege fina. C. plus uale. quod agitur, quia conuenit cum declaratione Bar. in d.l. eos, & dicã etiam infra in rubric. de oppoſit. contra teſtes. Non obſtat dictum Bar. in d.l. quidquid aſtringendæ, quia ſolùm dicit ꝙ poteſt uariare in ipſo actu, ſed an etiam requiratur allegatio correctionis, nullum verbum, & ideo debet conuenire cum hoc alio dicto communiter approbato, & uide omnino Are. in dicta lege, quidquid aſtringẽdæ, qui col. 2. diſputando an Bar. ibi benè loquatur, inquit communiter ſolet dici admitti correctionem quouſque non tranſiuit tempus quo potuit loqui cum parte, & tunc ſine dubio ſecundùm communem ſententiam debet allegari cauſa correctionis. aliàs vti varius eſt puniendus, l. eos. cum ſimilibus, ff. de fal. & de prædictis an & quando dicatur varius, & poſſit teſtis ſe corrigere, vide quę dicam in materia falſi circa articulũ, quòd falſitas debet concludere & eſſe inexcuſabilis. & in rubrica de public. proceſſ. circa fin.
27 ubi latiſſimè. Item † non eſt uarius, niſi quando eſt uarietas in facto principali, ſecus ſi ſit in quibuſdam acceſſorijs Bar. in dicta lege eos. uerſ. pro huiuſmodi. Abb. poſt Innocen. in c. fraternitatis. de hęr. Iaſ. in leg. 1. §. in apoſtillis nouis, ff. de oper. noui nunciatio. & alibi ſæpe, & non ſolùm procedit in teſte ſibiipſi contrario, ſicut loquitur Barto. ſed etiam in duobus ſibi contrarijs,

Dec.

Dec.conſil.100.col.3.circa fin.& ſeq.Dimi-
28 nuitur † tamen teſti de fide.Dec.conſ.105.
col.6. qui allegat. Bald.et Soci.et quando te
29 ſtis eſt ſuſpectus † quo caſu licet ſuper im-
pertinentibus eum interrogare, quin imò
debet iudex eum inuoluere, ſi poteſt, ut per
Dec.in c.licet cauſam, col.5.uerſ.8.nota.ex-
tra de prob. ut fides penitus tollatur. Alex.
conſil.154.col.2.in fin.uol.5. et Soci.conſil.
98.circa fi.col.1. loquitur tamen Bar.in d.l.
eos. quò ad puniendum de falſo, non quò
ad torquẽdum, imò tales interrogationes
fiunt, & admittuntur in teſtibus ſuſpectis,
vt demum via torturę veritas aperiatur, vn
de vbi non ſumus in teſte ſuſpecto, ſed ta-
30 men in eo † qui interrogatus circa non eſ-
ſentialia variat, credo talem variationẽ nõ
ſufficere ad torturam, quia Bart. in ead.l.
eos dicit non eſſe varium, & ſic ceſſat iudi-
cium, ſine quo torqueri non poteſt. Bar.in
l.1.ad finem principij, ff.de quæſtio. & dixi
ſupra, & clarius, hoc vult Tind.in dicto ſuo
tract.de uarietate teſtiũ.char.13.verſ.varia.
col.3.in illa charta, vbi dicit talem varieta-
tem minime nocere debere teſti, vel facere
teſtem varium, adeoquòd iura de teſtibus
varijs loquentia nõ habent locũ hoc caſu,
31 & vide omnino in hac materia teſtis † qui
falſitatem admiſit in non ſubſtantialibus.
Iaſ.in l.2.col.6.C.de bono.poſſ.ſecund.tab.
& ibi etiam habes quomodo puniatur ta-
lis, & quando dicatur impertinẽs, & nihil fa
cere ad cauſam id quo falſitatẽ interſerit,
in quo vltimo concludit ſatis eſſe quòd ali-
quo modo faciat ad cauſam. pro quo eſt tex.
in c. qm̃. & ibi Bal. not. & ſequitur Fel. ibi
col.1.extra, de teſtibus. & ſubdit Iaſ. in d.l.
32 2.adhuc † non dici varium ſi in modico eſt
contradictio. Videtur tñ ſi teſtis iurauit di-
cere varietatem ſup facto principali, & ap-
pendicimus, quod tũc aliud ſit, & dubium mo
uet.Iaſ. vbi ſuprà, qui ẽt ſentit quod ſemper te-
ſtis ita iuret, & plus vltra noo procedit, ſed
ad hoc vide Bal. in rub. de cõtr.inueſt. col.
2. & in l.ſi ex falſis col.fin. C. de tranſact. &
Arét. in c. noſtra. de teſtib. col 2. dicam in
rub.de oppoſitionibus contra teſtes. In prę
ſentia tamen mihi communis videtur cum
33 dictis Bar.in d.l. quod † aut deſponit falſum in
his quæ pertinẽt ad cauſã, aut non, vt ſupra
retuli, & vltra Iaſ. in dictis locis etiam idem
ponit Iaſ.in l.ſi duo patroni.§. idem Iul. co-
lum.fin. ff. de iureiu. in uerſ.& circa prædi-
cta in l.1. in prin.col. 10.ff. de offic.eius. &
Fel. in d.c. fraternitatis.de hære. col. fin. In
his locis apparebit hanc eſſe communem
opinionem, & ita etiam obſeruatur. Nõ ta-
men eſt omittenda cautio Bar. in d.l. eos per
quam teſtis poteſt effugere hos inexplica
34 biles modos: † nam cum iterum examina-
tur poteſt dicere, dico ſicut alias deſpoſui, &
ſi iudex noluit admittere hanc reſponſionẽ,
ſed uelit, ut rem narret, poteſt dicere, Lega-
tis mihi dictum meum, & tunc iudex debet
legere, & ſubdit Bar. quòd tametſi iudex
ſibi legat dictum ſuum, tñ ad abundantem
cautelam debet teſtis dicere, quòd ſi appa-
ret ſe prius aliter dixiſſe, ex nunc corrigit di
ctum ſuum ſecundum, & ſe refert ad pri-
mum, cum eo tempore melius recordare-
tur, & ſatis incontinenti dicitur, & cũ cau-
ſa ſe corrigere, iuxta dicta ſupra, facit, quod quã
me refero ad aliquam ſcripturam, ſi in refe-
rente aliquid reperitur quod non ſit in re-
lato non attenditur, ſed tantum conſidera-
tur relatum, & illud tantum dicitur dictũ,
vt per Decium latè conſi.63.col.4 & in te-
ſte eſt conſilio Alex. 56.col.2. volu.2. & ali-
bi ut in repertorio Hippol. in d.l. eos. & de
teſte uario uide Alciat. in tractu præſum-
ptionem. reg.2. præſumptione 29. & præ-
ſumptione 31. Erat etiam animus aliqua
dicere ad declarationem ultimi dicti Bar.in
dicta l.eos. dum uult ut illa lex eos. proce-
dat in eodem teſte, qui ſibijpſi contradicit,
non in diuerſi teſtibus ſibi inuicem con-
trariantibus, qui ſunt redigendi ad concor-
diam, ſentiens clarè teſtem ſibi contrarium
non redigi ad concordiam, ſed puniri de fal
ſo, ſed nè idem ſæpius repetam te reijcio
circa dictam materiam teſtium ad rubricã
de qua ſupra ſæpe mentionem feci, uide ta
men in præſentia Alexand. & Iaſon. in l.
duobus, §. fin. ff. de iureiurand. qui dicunt,
35 † quando teſtes hinc inde ſunt contrarij
neminem puniri de falſo, & infert Iaſon.
quod teſtes inſtrumentarij vbi contradi-
cant notario, & inſtrumento, nec ipſi pro-
pter notarium, nec notarius propter te-
ſtes potuerunt puniri de falſo, qui tamen
loquuntur vbi pares contra pares, aliàs in
actu non reiterabili plures, & digniores
uincunt

vincunt, & victi remanẽt falſi, ita loquitur Bald. in dicto §.fi.& traditur in c.ex literis, de prob. & in c. licèt cauſam, eodem titulo de probationibus, & expreſsè Aret.in cõſi lio 13. char. 3. columna 2. & ita intellige eundem Aret. conſi. 71. colum. pen. dum audacter videtur velle in duobus ſibijnuicem contradicentibus, vt vterq; puniatur de falſo, & ita ſe habere communem opinionem loquendo in eodẽ actu, ita vt concordare non poſſint, quia vel noluit credere aliud quàm quod neutri credatur, & detur materia iudici intelligendi, an alter uel ambo dicant falſum uel malè loquantur. &
36 dum Iaſ. etiam poſuit exemplum† de teſtibus inſtrumẽtarijs contra notarium, & de notario contra teſtes, ſomniauit, quia imò notarius punitur de falſo, iuxta latè dicta in c.cum Ioannes. de fide inſtrumẽto. & in leg 2. §. ſi quis neget, ff. quemadmodum teſtam.aperian. & in leg. in exercendis. C. fide inſtrum. De eodem teſte an poſſit fieri concordia, ponit Felin.in ca.cum tu.in prima concluſione. de teſtibus. & dicã de omnibus in dicto tit.de oppoſitionibus contra teſtes, & de exemplo ſomniato Iaſ. dicam in tit. de falſ. & ibi amplectar falſi materiã non ſolùm notariorum, ſed etiam partis, & teſtium inſtrumentariorum, & aliorum quorumcunque. Hic etiam caderet mate-
37 ria† quando teſtis eſt uarius, & torquetur, cui dicto ſi ſtandum, diſtinguendo tres caſus, quis aut ſumus in eodem iudicio, aut in diuerſis, aut quis in iudicio dicit contrarium eius quod dixit extra iudicium, ut facit Bartol.in dicta l. eos, ſed dicam in materia teſtiũ ſub dicta rubrica, de oppoſitionibus contra teſtes, & ibi forte dicam quid quando uariauit quis ſæpius, ut fecit notarius de Biumio in cauſa cuiuſdã falſitatis, qui uno die dixit unum, alio die contrariũ, & ſequenti rurſus eſt ad primum dictum, & alio de affirmauit ſecundum, ſic uariando etiam in alijs examinibus ſequentibus, & cũ tortura, an nulli dicto credatur, ſiue ſtetur, attentis tot uariationibus, & uacillationibus, an uerò illi ſtetur dicto, qđ uidet coadiuuatũ aliqua ueriſimilitudine, iuxta conſiliũ Soc. 253. & quæ ponit Tind. in dicto ſuo tractatu de dicto magis ueriſimili. In præſentia tñ uide in hac materia Feli. in ca. cum in tua. de teſtibus, ubi facit regulã cũ fallentijs. & Aret. in c.ſicut nobis. de teſtibus. Dec. in cõſi. 189. col. 5. & Tind. in tract. ſuo, in 3. parte principali char. 12. & ſequẽtibus, ubi reaſſumit dicta Bart. in l. eos. Vltimo quæro quando teſtis qui uti uacillans uel uarius uel aliter ſuſpectus torqueri de-
38 bet, ut dixi,† An ſi petat copiam indiciorũ ſibi ſit decernẽda ante, quàm torqueatur. Dic copiam indiciorum dari, ut diſputetur ſuper ea l. cuſtodias ubi gl. & Doctores, ff. de public. iudic. & ideo ſi eſt quis torquendus, ubi ſit ſeruus, & ubi ſit liber ſi non ſit torquendus, iuxta l.ex libero. & diuus. ff. de quæſitionibus prius hæc exceptio an ſit liber uel ſeruus examinanda erit dicta l.cuſtodias. cum ibi notatis. & eſt tex. in d. l. ſi quis ne quæſtio. & in l. 1. §. ſi quis dicatur, ff. de quæſtionibus. Aret. in c.ex parte, col.
39 6. extra, de teſtibus. Sed† ſi eſt torquendus ex aliquo indicio, qđ reſultet ex dictis, quę cauſam principalem tangant, iuxta dictum Bart. in l. 1 ad finem principij, ff. de quæſtionibus. quia ſit mendax, iuxta l. unius, §. teſtes. ff. de quæſtionibus, uel uacillens, iuxta l.ex libero, ff. de quæſtio. ſiue uarius uel cõtrarius, iuxta late dicta ſupra, & tunc licet hoc ſit diſcutiendum, tamen ſolùm iudici hoc committitur abſque aduocatis. ita declarat Bart. in d.l. unius, §. teſtes, ubi omnino eſt uidẽdum, & ſequitur Brun. in tractatu ſuo char. 6. col. 3. & nemo quẽ uiderim contradicit nõ uideo tamen quomodo bene probetur intentio Bar. qui ad hoc allegat tex. in dicto §. teſtes, l. is cui. eodem tit. §. ſi uero ignoti. in Authen. de teſtibus, & l. nullum. C. de teſtibus quæ leges, & aliæ ad idem, et ſi dicant teſtem in ſuis caſibus eſſe torquendũ, non tamen illud dicunt ubi ſit dubiũ ſuper indicio abſque diſputatione, commiſſo ſolum negocio iudici, et ideo uidet ꝙ ſimus hoc caſu in teſte ſicut in reo, et utrique ſi dãda copia indiciorum iuxta notata in l. unius, §. cognitorum, ff. de q. et in dicta lege cuſtodias, et quæ dicit Bartol. in l. fi. ad finem, ff. de quæſtionibus. Video tamen ſeruari opinionem Bartoli, quando teſtis eſt uarius, uel teſtes ſunt uarij, ſiue cõtrarij, et ſic indicium oritur ex dicto ſuo mei. Non tamen ſemper qñ eſt mendax ex dicto uel dictis aliorũ, quia tũc ſi petit, datur

datur copia, uerumtamē placet indiſtinctè opinio Bartoli, quæ eſt, ut totum onus, an ſit mendax, vel non, an ſit uarius, uel non, ſiue uacillet relinquatū indici, nè detur materia differēdo, & diſputando palam, et cū aduocatis, et cauſidicis inſtruendi teſtes, et veritati nebulas offundendi, et ſatis hoc etiam colligitur ex iuribus per Bar. allegatis, ſi illa diligenti oculo uides, et ex mille delictis nocumentū, ubi admitteretur hęc diſputatio, et daretur copia inditiorum cōtra teſtes remanerent impunita, cōtra l. ita uulneratus, ff. ad legem Aquiliam. quæ lex etſi eſt vulgatiſſima, tamē rō eius quæ eſt, ut multa pro communi vtilitatę ſint recepta contra ſtrictum ius, ſatis, imò plurimū facit, ad hoc etiam accommodātur aliquæ rationes ad denegandam copiam indiciorum adductæ per Alex. conſ. 65. vol. 1. & de copia indiciorum danda reo, uel non ante torturam dixi in 4. q. princ. ſupra, & ſecun-
40 dū prędicta ubi quis, eſt torquendus † quia crimine notatus ſit, aut hæc qualitas nihil ad cauſam attinet, vt puta ſi dicatur quòd eſt arenarius uel aliter infamis, & ſuper ea diſputandum eſt etiam aperto Marte ubi de hoc dubitetur; aut tangit cauſam, quia ſit uarius iuxta ea quæ dicit Cæpol. in dicto conſ. 61. col. 2. & tunc ſecus, & ideo ſi fateatur ſe eſſe ſocium criminis abſq; alia diſputatione, ſuper hoc erit torquendus, ubi aliàs ſit in caſu, iuxta d. Sal. in l. fi. C. de accuſat. Vltimo tamē eſt ſcundum in hac
41 materia torturæ teſtium. † ꝙ etiam ſi adſint qualitates quæ aliàs faciant, ut teſtes torqueantur; nihilominus ubi plenè probantur non ſunt torquendi, ſed ſequendi,
42 Bald. uol. 5. conſi. 38. Item † iudex debet à tortura abſtinere ubi aliqua bona ratio naturalis excuſat teſtem, Bald. uol. 1. conſi.
43 101. col. 1. in fi. & etiam adde ꝙ † vbi plenè conſtat de delicto, non eſt procedēdum ad torturam, Bar. conſ. 111. col. 4. in princip.

Tit. de Tortura accuſatoris.

SVMMAE.

1 *Accuſator, licet de iure in carceres ponatur ſicut accuſatus, ſecus tamen eſt de conſuetudine.*

2 *Accuſator interdum aliquis eſſe poteſt qui non poteſt eſſe teſtis.*

3 *Accuſatoris l. & teſtis ordo pari paſſu ambulat.*

4 *Accuſatus abſque aliis indiciis in carcerem conÿcitur, niſi eſſet crimen in accuſatione pro quo dimittendus eſſet præſtita fideiuſſione.*

5 *Accuſatio non procedi, niſi poſtquam conſtiterit de delicto.*

6 *Accuſatori creditur.*

7 *Accuſator crimine notatus non admittitur ſine tortura.*

8 *Accuſator torqueri poteſt omni caſu quo poſſit contra eum procedi, uel ad pœnam talionis, uel actione iniuriarum, uel de falſa accuſatione.*

9 *Accuſator vilis, & ignobilis, & nulla indicia, uel probationes oſtendens ad uerificationem accuſationis, in caſibus tamen quibus contra eū proceditur, torqueri poteſt.*

10 *Copia proceſſus dari debet accuſatori petenti ſicut, & accuſato datur.*

VNDECIMA, & vltima pars hæc erit de tortura accuſatoris poſtquā vidimus de tortura rei, ac teſtiū, ut nihil ꝑ uiribus meis omittatur, & hęc ultimo loco relicta fuit, uti minus uſitata. Ad cuius cogni-
1 tionē ſcias, † accuſatorē ita poni in carceres ſicut accuſatū. Caſus eſt ī l. fi. & ibi Bar. & Doct. notāt, C. de accuſ. & hoc ꝗa ita tractatū de periculo vitę ſuę, ſicut & accuſati, ꝓpter pœnā talionis, ut ibi, ꝗ tū hodie ceſſat ex cōſuetudine, ſcd̄m Bar. in l. pen. §. ad crimē, col. 1. in fi. ff. de pub. iudic. Angel. de Malefic. in gl. nec nō ad querelā, ubi latiſſimè materia accuſationis in uerſiculo 4. requirit. & Marian. Soc. in c. ueniēs. char. 2.
2 col. 2. de accuſat. Scies etiā † ꝙ & ſi interdum poſſit eſſe accuſator aliquis, qui non poſſet teſtimonium perhibere. l. 2. ff. de accuſat. iuncta, l. 3. princ. ff. de teſti. et per gl. in §. conſequens inſtitu. de ſuſpect. tutor. Tamen adeo multi ob diuerſas qualitates reddentes eos ſuſpectos repelluntur ab accuſando, exemplo teſtiū in quibus debet eſſe ſincera, & fidelis uox, iuxta d. l. 3. cum ſimilibus ut per Ang. Aret. in d. gloſ. Gand. in tracta. ſuo, in princip. et Spec. in titul. accuſ.

accuſ. §. 2. ut meritò poſſumus dicere, ſicut dicit Spec. in d. §. 2. qui incipit, tertio. in verſic. & nota q accuſatoris ordo, ubi conclu-
3 dit ordinē ſaccuſatoris, & teſtis pari paſſu ambulare, & clarè apparet in pluribus cap. 3. q. 5. c. 1. & ſucceſſiuè in immediatè ſequētibus, maximè in cap. accuſatores. dum dicit inoffenſus igitur accuſatorum, & teſtiū affectus eſt, & non ſuſpectus. & ad idē etiā ſunt iura. allegata per Specul. & per Sal. in l. 2. C. qui accuſa. non poſſ. vbi omnino eſt videndum. tractatur enim de maiori periculo in accuſatore quàm in teſte, propter dictam pœnam talionis, ut per eum. Vnde, & tertiò ſciendum eſt, ac notan-
4 dum † abſque alijs indicijs accuſatum in carceres conijci, niſi tamen eſſet crimē pro quo dimittendus eſſet præſtita fideiuſſione, ita probatur in d. l. fi. C. de accuſat. & ita clare ſentit, & uult Specula. qui melius ſcripſit in hac materia quàm alius, in tit. de accuſat. §. 1. col. 3. uerſ. & nota q accuſatus & col. ſeq. uerſ. cum autem, & ſequentibus iuncto uer. & deinde, col. 6. ubi poſtea, vult, ut aſſumantur indicia, & fiant probationes & probatoria tex. cum ibi not. in l. 1. ff. de cuſtod. & exhib. reor. & in l. 1. C. eod. titu. & patet hoc eſſe uerum, quia ſi ex debilibus indicijs, imò ſola ſuſpitione quando proceditur ad querelas noſtri temporis, ſiue ex officio quis detinetur, ut dixi ſub rub. de captura. ergo multò magis id fiet præcedēte accuſatione, in qua admittenda, magna conſideratio habetur, maximè qualis ſit accuſator, & an ſit ſuſpectus uel non, & ita etiam Gand. poſt Azo. in tract. ſuo, in titu. quid ſit agendū reo præſente, col. 3. in uerſic. & eo ipſo quòd quis accuſatur, & ideo
5 † etiam non procedit accuſatio, nec admittitur, niſi conſtito de delicto, per ea quæ dixi ſupra, ī prima parte de delicto, & ita expreſſè Gand. in tit. qualiter fiat accuſatio, col. 1. uerſ. idem ut dictum eſt. Ex his non mirum eſt ſi tex. in cap. illi qui d. quæſt. 6. dicit q nonnullæ perſonæ ſuſpectæ, quæ aliàs repellerentur ab accuſando Epiſcopū in criminib. exceptis. iuxta cap. per tuas. de
6 ſimonia. cum ſimilib. admittuntur † & eis creditur cū tortura tñ. Nam etiam accuſatoribus creditur, ut uidiſti, & dicit etiam clarè tex. in c. accuſatoribus. 3. q. 3. verū, ut

7 ſupra in 10. q. principali, late dixi, † teſti crimine notato non creditur ſine tortura, ita nec accuſatori, & ſic intelligas hunc textū, quem etiam ita intelligit Innoc. in cap. cum in contemplatione. de reg. iur. in fi. et Ioan. And. ibidem quos uide, quia ſic in effectu uolunt dicere dum de tortura accuſatoris loquuntur, hunc tamē intellectū non pōt recipere l. ſi q s alicui, C. ad leg. Iul. maieſt. ubi etiam habes accuſatorem, ſicut accuſatum torqueri, quia loquitur in omni accuſatorem etiam crimine non notato, ſed dic ibi eſſe ſpeciale, ut poſtquam contra reum adſunt indicia illius criminis, et tortus in negatiua perſeuerat, tunc ipſe accuſator ēt ad fraudem detegendam, ex quo poſſet colludere cum accuſato pariter torqueatur, ut ibi declarat Salic. et quem tex. allegat gl. 15. q. 6. in ſumma. ubi omnino uide, quia ponit de tortura rei, et teſtium, et ſubdit ēt accuſatorem interdum torqueri, et alle. d. l. ſi quis alicui. Ego uerò dicerem quò ad
8 torturam accuſatoris † q omni caſu quo poteſt procedi contra accuſatorē, uel ad pœnam talionis propter calumniam, uel actione iniuriarum, uel de falſa accuſatione. iuxta dicta Bart. in leg. ſi quis obrepſerit, ff. de falſis. et Bal. in l. ubicunque, C. de ſer. fug. et quæ dixi ſupra, ſub tit. de accuſat. et notata per Alexand. conſ. 11. vol. 1. Socc. conſ. 118. col. penul. et uult. Bar. in l. athletas, §. calūniator, ff. de his qui notan. infam. Felin. in c. 2. de calum. et Angel. Aretin. in ſuo tract. in uerbo, necnon ad querelam, etiam tunc deueniri poſſit ad quæſtiones, ſeruatis his quæ ſeruantur contra reum, per tex. et ibi not. in l. fi. C. de accuſatio. quia etiam dum proceditur actione iniuriarū, uel de falſa accuſatione ex l. Remia contra accuſatorem, reus, eſt placet ēt ſummopere quod dicit Put. in ſuo tract. ſynd. in ultima chart. uerſ. quidam quilatè loquitur de tortura accu-
9 ſatorum. et concludit † accuſatorem ſi ſit uilis, et ignobilis et nulla indicia uel probationes oſtendat ad uerificandam accuſationem inſtitutam, torquendū eſſe. quod ego intelligo ubi procedatur aduerſus eū ſuper falſa accuſatione data querela p accuſatū, iuxta l. Remiā; ut dicit Bar. in l. fi. C. accuſ. iuxta, ut dixi notata ī l. ſi q s obrepſerit & ī l. ubicū q; uel ex officio ubi ſic pcedi poſſit

vel ſi eſſemus in caſu.leg.ſi quis alicui, vel etiam ſi procederetur de iniuria, vel etiã ad pœnã, talionis vbi poſſit procedi, & non eſſet plenè conuictus, & ſic omnia intelliguntur, & cum fundamentis, non omittendo, ꝙ etiam accuſator aliàs inhabilis propter eius vitam non admittitur ſine tortura ſicut ſupra dixi. Abſoluta materia tortu
10 re. quia confeſſo, vel conuicto etiam nõ publicato proceſſu ad ſe defendẽdũ datur copia proceſſus, l. vnius, §. cognitiuum, ff. de quæſt. & l. 1. §. ſi quis vltro eodem tit. & & dixi ſupra in titulo de confeſſis. & illi cõtra quem adſunt indicia datur copia indiciorum, ut dixi ſupra in hac materia torturæ, in 4. q prin. & eodem modo, & in conſequentiam etiam in dictis caſibus datur copia omnium accuſatori, ſi illam habere uoluerit, ad impugnandum per prædicta, & per regulam, quòd in iudicis eſt, ſeruanda æqualitas, l. fi. C. de fruct. & lit. expẽſ. & leg. pen. C. de temp. in integ. reſtit. pet. & regulã, in iudicijs. de reg. iur. in 6. ſecundùm primũ exemplum gl. ibi, & regulã, non debet actori. de reg. iur. gl. fi. in c. ex tenore. de teſtibus maximè, quia ſumus in medio cauſæ, iuxta gl. in c. cũ ad ſedem. de reſtit. ſpol. & quia actor dicitur reus dum reſpõdet exceptioni, l. 1. ff. de excep. habetur in c. 1. de prob. & in l. fi. C. de æden. & per Fel. in proœmio Decretal. Alex. & Moder. in l. 1. §. ſi procurator, ff. ſi quis ius dic. non obtemp. text. & ibi Dec. num. 14. l. 2. C. de æden. ubi uide. Ideo non ab re erit, ſed admodum utile hic aliqua ſubijcere concernentia modum, tan ſe defendendi, quàm ipſam defenſionem pro ueritate impugnandi.

Tit. de Defenſionibus reorum & de defenſionum imp[...]ationibus.

SVMMA[...]

1 *Confeſſio cõſiderari in primis debet à defenſore, an dolo, uel propter pollicitationem fuerit extorta, ut poſſit reuocari.*

2 *Confeſſio rei, ſi ſit qualificata, debet capitulari, & probari qualitas.*

3 *Qualitas in confeſſione addita probari poteſt per unum teſtem, vt elidat probationem, quæ relantis.*

4 *Confeſſus reus ſimpliciter poteſt tamen ex interuallo ſe excuſare, & vbi generalitas iuramentis excuſationem non admitteret poteſt reuocare docendo errorem, & licèt non reuocaſſet, ſed negaſſet ſimpliciter, tamen probando innocentiam admitteretur.*

5 *Confeſſio metu extorta reuocari poteſt per confeſſum, & an tortura ſufficiat ad probandum metum ubi deficerent teſtes.*

6 *Confeſſio in tormentis prolata etiam præcedentibus indicijs poteſt reuocari conſtito de errore, & metu ſeuerioris torturæ.*

7 *Conuictus per teſtes capitulare debet contrarium, & probare per teſtes vt ſe defendat, & ſtabitur, uel pluribus numero, uel dignioribus.*

8 *Iudex poteſt magis credere teſtibus actoris, quàm rei, dum tamen exprimat cauſam in actis nè teneatur in ſyndicatu.*

9 *Rei teſtibus magis adhærere iudex iuſtus debet, quàm actoris, etiam ſi teſtes actoris plus in aliquo præualeant teſtibus rei.*

10 *Probatio rei imperfecta directè contraria probationi actoris nihil operatur, ſecus ſi tendat ad probandum quid diuerſum, ut quod ad defenſionem homicidium factum ſit, uel quòd mortuus ſit ex malo regimine uulneratus.*

11 *Rei probatio imperfecta, & tendens ad probandum quid diuerſum à probatione actoris offuſcat probationem actoris, ita vt poſſit reus torqueri non damnari.*

12 *Probatio dubia ex parte rei ſufficit ad illius defenſionem*

13 *Probatio debet eſſe concludens etiam in materia fauorabili.*

14 *Directè capitulare quando quis dicatur, uel indirectè.*

15 *Teſtes rei uolentis probare directè ſe non feciſſe delictum, debent remouere actum à ſenſu non ſenſum ab actu.*

16 *Negans aliquid magni momenti factum in aliquo loco, quia dicat ſe fuiſſe præſentem in eo loco, & non uidiſſe fieri id quod ueriſimiliter eſt ſibi notum, dicitur ſufficienter probaſſe etiam ſi non addat rationem quod fieri non potuiſſet quin ipſe uidiſſet.*

17 *Negatiua ut rectè probetur reſtringi debet ad certum locum, & tempus.*

18 Negatiua ubi ſit multùm reſtricta ad tempus repellitur.
19 Negatiua debet reſtringi ad breue tempus per teſtem, aliter eſt ſuſpectus de falſo.
20 Negans aliquid factum eſſe à certis menſibus citra, dicitur de nimis vago tempore deponere, niſi natura actus de quo teſtis deponit aliud ſuaderet.
21 Negatiua poteſt. & implicitè, & explicitè proferri, & ſemper dicemur eſſe in negatiua, nec refert, quod etiam affirmatiuè proferatur.
22 Negatiuæ quando ſenſibus corporeis probari poſſunt ſatis eſt illas ſimpliciter proferre, niſi teſtis interrogaretur de ratione.
23 Depoſitio facta ſuper negatiua iuncta affirmatiua ex qua negatiua percipi poteſt ſenſu corporis & de neceſſitate concludit, ualet, ac ſi ſuper mera affirmatiua deponeretur.
24 Teſtes deponere uolentes aliquem tali die non fuiſſe in tali loco, ſed alibi, debent deponere: quod continuè per id totum tempus fuit in illo alio loco, alioquin non concluderent niſi diſtantia loci tanta eſſet, ut ſufficeret dicere illum fuiſſe in tali loco.
25 Diuus Ambroſius eodem mane, & fuit Mediolani, & Romæ ſacrum celebrauit.
26 Teſtes de hora deponentes, ut quòd aliquis tali hora erat alibi, debent diligenter interrogari, quomodo recordentur de illa hora, & quomodo ſciunt quòd eſſet talis hora.
27 Teſtis deponens quòd aliquis erat tali hora, uel circa in aliquo loco non concludit, niſi abſque dubio in depoſitione comprehenderet tempus delicti.
28 Circa particula denotat modicum ante, & modicum poſt arbitrio iudicis.
29 Teſtis deponens accuſatum alibi fuiſſe, concludit etiam ſi non interrogatus rationem non reddat.
30 Teſtis deponens Titium feciſſe ad ſui defenſionem homicidium quod commiſit, abſque alia ratione concludit.
31 Teſtibus ſuper negatiua loco, & tempore coarctata deponentibus non minus creditur, quàm deponentibus ſuper affirmatiua.
32 Teſtibus rei ſuper negatiua coarctata deponentibus in dubio magis creditur, quam teſtibus accuſatoris ſuper affirmatiua deponentibus.
33 Negatiua per quam falſitas actus indirectè probatur.
34 Teſtes ſuper negatiua non coarctata loco, & tempore deponentes ſunt ſuſpecti, non tamen puniuntur de falſo niſi in duobus caſibus.
35 Falſitas debet ex neceſſitate concludere.
36 Teſtis deponens ſuper negatiua non coarctata etiam ſi oſtendatur mendacium in aliquo, uel ſi deponat quòd quis ſemper poſſedit per aliquid tempus, & probetur aliqua parte illius temporis non poſſediſſe, non punitur de falſo.
37 Pars quæ ſe fundat in negatiua non coarctata redditur ſuſpecta
38 Reus non confeſſus, nec conuictus, ſed qui ſolum indicia contra ſe habet in defenſione debet elidere indicia.
39 Ignorantia excuſat reum, ſiue confeſſum, ſiue conuictum ſiue indicia contra ſe habeat à pœnâ delicti, & etiam à pœna in quam incideret, quia contraueniſſet voluntati teſtatoris, niſi pœna tertiæ perſonæ applicaretur ex diſpoſitione teſtantis.
40 Ignorantia quæ habet culpam non excuſat à pœna.
41 Dolus quando præſumatur, uel non
42 Modi probandi contra præſumptionem doli.
43 Hæreticus quis ſit propriè.
44 Hæretica uerba cõſiderandum eſt quomodo ſint prolata, quò ad euitandum pœnam ignis.
45 Hæreticorum fautoribus, & defenſoribus poſſunt imponi, pœnitentia omiſſa, pœna ordinaria.
46 Teſtes crimine notati admittuntur ad accuſationem, non autem ad defenſionem in crimine hæreſis.
47 Hæreticus quis præſumitur potius quàm aliter ad pœnitentiam iniungendam.
48 Rebellionis crimen ut quis dicatur commiſiſſe neceſſe eſt [illegible] fuerit infidelis principi cui eſt ſubditus in iis, quæ pertinent ad rempublicã, & imperium.
49 Rebellionis crimen non incurrit non ſubditus committens contra perſonam, & dominium alicuius principis, ſed tamen hoſtis fit.
50 Hoſtis poteſt impunè occidi.
51 Bannitus poteſt impunè offendi.
52 Filius poteſt impunè occidere patrem hoſtem.
53 Hoſtis captus ſeruandus eſt, & non occidendus.

54 Hoſtis

54 *Hoſtis ductus intra præſidia non poteſt occidi.*

55 *Exploratores hoſtium quare ſuſpendantur.*

56 *Hoſtis captus poteſt occidi, & rebus ſpoliari in caſu aliās licitè ante declarationem.*

57 *Hoſtis poteſt offendi in territorio principis, cuius erat hoſtis, non autem extra territorium.*

58 *Hoſtis ſupremi domini non poteſt offendi per ipſum dominum, nec ſuos in terris in feudatis alicui non omnimoda autoritate, & omnimeda ſeparatione ab imperio, ut eſt Dux Medielani, ſed poteſt a feudatario petere, ut ei licentiam det è terris ſuis, & ſi non diſceſſerit poterit offendi.*

59 *Feudatarius a domino requiſitus ſi hoſtibus domini licentiam non dederit è ſuo territorio poteſt priuari feudo.*

60 *Rebellis ante declarationem non poteſt impune occidi quando non eſſet periculum in mora, ſecus in transfuga, & quando ſubeſt periculum in mora.*

61 *Hæreticus non poteſt impune occidi ante declarationem.*

62 *Occidens rebellem ante declarationem in quo non ſubeſſet periculum propter moram, an excuſaretur ob deciſionem Bart.*

63 *Aſſaßinus non poteſt impune occidi, niſi præcedat declaratio.*

64 *Occidi qui poſſint impune.*

65 *Occidi an poſſit in foro conſcientiæ ille, quem ſtatutum permittit impune occidi.*

66 *Occidere qui poteſt aliquem per ſe, non poteſt per alium.*

67 *Homicidium caſu factum ſine aliqua culpa eſt impunitum.*

68 *Homicidium caſu commiſſum, interueniente aliqua culpa punitur pro modo culpæ pœna pecuniaria uel exilio.*

69 *Falſum ſine dolo non punitur l. Cornelia, & in dubio error præſumitur.*

70 *Falſitas non nocibilis, uel quæ neceſſario non ſit falſitas, non eſt punibilis pœna ordinaria, licet eſſet doloſa.*

71 *Furtum non committitur ſine animo furandi, & quælibet iuſta ratio, & bona fides etiam ex temerarijs cauſis orta a furto, & rapina excuſat.*

72 *Dolus non præſumitur, licet quis errauerit in iure, & in quibus caſibus non habeat locum regula.*

IN primis ſi eſt cõfeſſus reus
1 † debet eius cauſidicus uel aduocat⁹ aduertere, an cõfeſſio fuerit extorta dolo, ꝓp aliquam pollicitationẽ ita, ut indigeat reuocatione, iuxta conſi. Imo. 109. dixi de hac cõfeſſione ſub rub. ſupra de examinib. reor. ver. ſcias ẽt, & in materia tort. in 9. q. princ. vbi vide, quia inſtruens re quõ valida ſit, uel
2 non talis confeſſio. Secundo: † ſi confeſſio non eſt ſimplex, ſed qualificata, quia dixerit, Feci, ſed ad meã defenſionem, qm̃ reus põt damnari vel torqueri, ſuper ea confeſſione debet capitulare, & probare, ſi tamen ita veritas ſe habeat dictam qualitatẽ, aliter poterit reus damnari ex tali confeſſione citra mortem tñ, & torqueri, ut dixi ſup. rubr. de confeſ. in uerſiculo 2. intellige quibus adde Dec in l. ut uim, ff. de iuſtit. & iur. qui tñ ex quo ſequitur Soc. in l. non utiq;, ff. de exće. remanet damnatus quemadmo
3 dum etiam damnaui Soc. ibi, † & ſufficeret vnus teſtis in probanda defenſione ad elidendam plenam probationem homicidij, quia non eſt probatio contraria probationi quærelantis, ſiue curiæ, uti declarat Anchar. conſilio 28 5. colum. fin. & dixi ſub rubri. de conuictis. ſupra circa fin. ubi uide, & ſecundum ea quæ ibi dixi, ita etiam hic loquor, & repeto, & dicam etiam paulò infra in defenſione quam conuictus facere
4 debet. Tertio debet aduertere, † ꝙ quanuis confeſſio ſit ſimplex a principio, tamen ex interuallo poteſt confeſſionem excuſare, & dicere ſe feciſſe ad defenſionem per cap. cum dilecti, de accuſat & ubi non liceret ratione iuramenti ampii, quod feciſſet reus, poſſet ſaltem reuocare. Aretin. in d. c. & dixi in d. rubr. verſic. ſecunda concluſio. & tunc deberet docere errorem ſecũdum gloſſ. in capitu. Romana, §. ſi autem de appel. in 6. Aretin. in dicto capit. cum delicti, columna penult. & fin. & in fine dicit, quod hæc eſt communis, dixi late ſupra d. verſic. ſecunda concluſio, & licet erraret reus in non euocando, quia ſimpliciter negaret id, quod faſſus fuerat, tamen ubi admitteretur ad probandam innocentiam per teſtes, abſolueretur illa patefacta. Aretin. in cap. ex tenore, de teſti. in 5. notab. dixi vbi

Q 2 ſupra

ſupra, in verſic.& dum dixi ſupra. Quarto
5 debet aduertere, † an inductus aliquo me-
tu illato, vel inferendo confeſſionem feciſ-
ſet reus, quia etiam tunc poſſet illam reuo
care allegato metu, iuxta text. in l. 1. §. ſi qs
vltro, ff. de quæſt. dixi latè ſupra in ver. poſ
ſet etiam confeſſus. vbi vide, & ibi an tortu
ra ſufficiat caſu quo teſtes deſint ad probã
dum talem metum, an vero requiratur ꝓ-
batio per teſtes, vide ibi multisque alijs ad
uerſionibus, & modis confeſſio rei enerua
tur vt patet in eo. tit. per totum, & in mate
ria torturæ, in 9. quæſt. princip. paulo ante
fin. & non minus ex ibi dictis ſcies quomo-
do impugnetur reus, & offendatur q̃ quo-
modo defendi poſſit, & protegi, quia mate
riam totam amplexus ſum, & cõſequenter
tã partes accuſatoris, quã accuſati, & rei.
6 Et † hæc quando ex ipſa ſcriptura uidetur
confeſſio ſpontanea, ſi vero uidetur ſecuta
propter quæſtiones, tunc ad ſuſtinendam
eam, & eam deſtruendam ſunt uidenda ſu
praſcripta in materia torturæ in 9. q. princ.
& ultra ea nõ dubito quin facta reuocatio-
ne talis confeſſionis in tortura factę, ẽt prę
cedentibus legitimis indicijs conſtito de er
rore, & metu ſæuerioris torturæ, quã con-
grueret, reus debeat abſolui arguendo a
fortiori a confeſſione ſpontanea ad extor-
tam. Nam tortura debet eſſe moderata, &
immoderata iuxta qualitatem indiciorũ,
vt late dixi in 8. q. prin. in materia torturæ,
& ideo ſi probaretur metus maioris, & illi-
citæ torturæ, idem dicendum putarem qđ
ſupra in confeſſione, quæ apparet ſponta-
7 nea. Secundo † ſi reus cognoſcat ſe teſtibus
conuictum, & ſic aduerſum ſe plenè proba
tum, iuxta l. qui ſnĩam. C. de pœn. & latè ſu-
pra tradita in tit. de conuictis. & ſit innocẽs
debet directè capitulare contrariũ, & pro-
bare pro viribus intentionem ſuam, & ſta-
bitur poſtea teſtibus ſuis, ſi erunt dignio-
res, & ueriſimiliora deponẽt, ſiue ẽt ſi erũt
plures numero, ca. in noſtra, de teſti. ubi ẽt
gl. & Doct. alias ſtabit̃ teſtibus accuſatoris
ſiue actoris dignioribus, & ueriſimiliora
deponentibus ẽt contra reum loquor etiã
in cauſa criminali, ita explicitè Felin. in d. c.
cum in noſtra, colu. 2. uerſ. & pondera. &
ubi adſit paritas in dubio iudicandum eſt
pro reo præualentibus eius teſtibus ſecun
dum gloſ. in d. c. in noſtra. & Doct. ibidem.
8 Eſt tamen in facultate iudicis † etiam ma-
gis credere teſtibus actoris exprimẽdo cau
ſam maioris crudelitatis in actis, aliter poſ-
ſet moleſtari in ſyndicatu, ita Feli. in d. c. in
noſtra, & Dec. in cap. ex literis, col. 2. uerſic.
3. nota. extra de proba. imò amplius etiam
quod in aliquo teſtes actoris præualeant
adhuc pro reo iudicandum eſt per glo. no-
tab. in cap. clerici, 81. diſtinct. ubi duo laici
9 † qui deponunt ad fauorem rei præferun-
tur duobus clericis qui ſtabant pro accuſa-
tore, & ſic qualitas clericatus non tolli reo
prærogatiuam abſolutionis. & ita Abb. in
d. c. ex literis, & in c. ad noſtram, eod. tit. de
prob. & alibi ſæpe, & in effectu. licet Areti.
ibi in d. c. ex literis diſcrepet, tamen in cau-
ſa criminali Dec. hanc opi. ſuſtinet propter
præſumptionem, l. merito, ff. pro ſoc. quod
in dubio quis non præſumitur deliquiſſe,
& ita ẽt loquitur præciſe dicta glo. & Abb.
in cap. cum P. circa fin. de accuſat. et dicam
infra in tit. de fauoribus defenſionis. eſt ta-
men ut dixi in facultate iudicis magis cre-
dere teſtibus actoris, ſi vult, allegata cauſa
in actis, et ex hoc omnia ſuſtinentur, ſed in
dubio ubi non magis inclinet in unam par
tem, quam in alia procedet regula, uerum
ubi atrocitas delicti, qualitas accuſati, et
natura teſtium faciant eum inclinare pro
accuſatore, illi adhærebit, et habebit rõnẽ
non ſolum eius teſtiũ ubi excedant, ſed ẽt
ubi non excedant teſtes accuſati, loquor in
iudice iuſto, ſi uerò ſit iniuſtus ut multi ſæ-
pe reperiuntur, hæc concluſio Doctorũ,
quod res ſit ei arbitraria, non ſolum non
ſuſtinet omnia, imò ea damnat, et detur-
10 bat. Sed pone † quod reus nõ plene probet
intentionem ſuam, an aliquid tamen ope-
retur hęc imperfecta probatio? Dic nõ ope
rari, ubi una probatio ſit directe alteri con
traria, ſecus ſi probatio rei tendat ad pro-
bandũ, quid diuerſum, puta, probato ho-
micidio contra accuſatorẽ, reus probet per
unicum teſtẽ feciſſe ad ſui defenſionẽ, uel
mortuum eſſe illum ex malo regimine, ita
Bart. et cõiter Docto. in l. admonendi, ff. de
iureiu. col. pen. uerſ. quid ſi actor. et ita ma-
gis expreſſe in terminis conſuluit Anchar.
conſi. 285. col. 6. quem ad hoc ẽt proxime
allegaui, et dixi ſup. ti. de conuictis, col. fin.

ubi

11 vbi vide. Non tamen † dico ꝙ plenè probe-
tur defenſio, ita ut ex ea ꝓbatione ſit reus
abſolucus, ſed dico ꝙ conuictio remanet
taliter offuſcata vt non poſſit damnari, & ſi
ego eſſem iudex torquerem eum; quia ne-
gari non poteſt, quin remaneat pars proba-
tionis homicidij ſimpliciter aduerſus eum.
Et pro confirmatione huius concluſionis
ſumptæ ex doctrina Bar. in d. l. admonendi.
& conſ. Anchar. vbi ſupra, omnino ſunt vi
denda, & conſideranda dicta Bar. in l. nō ſo
lum, §. ſed ut probari, ff. de oper. no. nuncia.
maximè in poſterioribus exemplis. Ex qui
12 bus elicitur concluſio † ꝙ ad defendendum
reum conuictum etiam probatio dubia ex
parte rei, & non plenè concludens ſufficit,
& ideo etiam creditur teſtibus conſangui-
neis, imò fratribus ad defenſionē, ut infra
dicam ſub dicta rubr. de fauoribus defenſio
nis, & ad hæc etiam ſunt videnda latè dicta
per Claud. in repetitio. l. vt vim, ff. de iuſt. &
iur. circa dicta Bar. in d. §. ſed ut probari &
Iaſ. in d. §. & alibi ſæpe. & aliquid dixi ſupra
in tit. de cōuictis. circa dicta Bart. in d. §. ſed
ut probari. quæ notabilia ualde ſunt, & mi
randa. Eſt tamen aduertendum ad id quod
dicit Dec. poſt Alex. in l. non hoc. C. unde le
git. col. 2. uerſic. & ſupradicta dum allegat
13 Alex. quod † etiā in materia fauorabili pro
batio debet eſſe concludens, & ad ea quæ
ponit idē Dec. in ca. in perſentia. de prob.
in 10. & 11. notab. circa dicta Bar. ī dicto §.
ſed vt probari. Cadit hic quæſtio, ſi reus alle
gat non commiſiſſe delictū quomodo hāc
negatiuā probabit? & dic, aut directè uult
oſtendere, quod eo tempore, & loco qui-
bus dicūt teſtes eum commiſiſſe delictum
illud non fecit, aut indirectè probando fal-
ſitatē teſtium, qui cōtra ſe depoſuerūt per
abſentiam ſuam à loco commiſſi delicti,
tunc temporis quo deponunt teſtes eum
vidiſſe, iuxta l. optimam. C. de contrahend.
& com. ſtipul. §. item uerborum. I. Aſtitu. de
inuti. ſtipu. & c. ex tenore. de teſtibus, & gl.
14 notab. declarantem quando † dicatur dire-
ctè capitulare, & indirectè. in cle. 2. de teſti.
15 in verbo, indirectè. Primo caſu dic, † quòd
teſtes debent remouere actum à ſenſu, nōn
ſenſum, ab actu, quia debent dicere ꝙ illa
die, & hora qua dicitur fuiſſe factum teſta-
mentum, vel quid aliud in tali loco nō fuit
factum, quia ibi fuerunt præſentes, & non
potuiſſet fieri quin vidiſſent, & audiuiſſent,
ut ita non ſufficeret ſi dicerent quod nō vi
derunt, nec audiuerunt illud fieri, quia non
remouerent actum à ſenſu, ſed ſenſum ab
actu, & ſic non concluderent ex quo ipſis
non animaduertentibus fieri potuiſſet, &
ita declarant Baldus, & Paulus de Caſtr. in
l. ſecunda. C. de bon. poſſ. ſecun. tab. vbi om
nino uide. & Bald. in d. l. optimam. & etiam
non interrogati teſtes, debent modo quo
ſupradictum eſt deponere; quia uera ratio
teſtis negatiuam deponentis eſt illa quam
dixi, uidelicet quòd nō potuiſſet fieri quin
vidiſſent, & audiuiſſent, ut per Dec. in c. 3.
loco. de probat colum. 5. & conſi. 101. col.
pen. & in d. l. 2. ad fin. Alex. in l. 1. col 1. ff. ſi
quis ius dicen. non obtemp. Recipit tamen,
16 hæc concluſio declarationem † ut etiā ſuffi
ciat ſimplex negatio abſque dicta ratione
ſuper eo quod ueriſimile eſt deponenti no
tum, quia tunc ſufficit eum fuiſſe præſen-
tē, & nō vidiſſe fieri, ita notabiliter Aret. in
d. c. 3. loco per illum tex. & ſequitur Dec. in
d. l. 2. ſequitur etiam Fel. in dicto cap. tertio
loco, colum. 3. alia allegans, & re ipſa etiā
idem Dec. & ideò ſi deponerent negatiuè
aliqui Senatores de re qua in Senatu facta
diceretur, eis crederetur ſine hac ratione,
loquēdo tamen de re magni ponderis, non
ſi eſſet parui momenti, quia & ſi ueniūt ad
Senatum pro omnibus quæ ibi fiunt, tamē
ſæpe accidit ut non omnes ad ea animū ad
uertāt quæ parum referunt, & ita in re ma
gni ponderis loquuntur Aret. & alij & tex.
ipſe in d. c. 3. loco. Et quia in exemplo da-
17 to negatiua † reſtringitur ad certum locū
& tempus, dic ꝙ aliter nō concludit teſtis
per rationē de qua ſupra, ex quo actus non
remouetur a ſenſu, ſed cum dicta reſtrictio
ne cō cludit, & dicitur tunc per ſenſum cor
poris teſtificari id ſuper quo deponit, quo
caſu valet depoſitio eius, & ita Bald. & Do
ctores in l. actor. C. de probatio. vnde etiam
18 dicunt Doctores ꝙ † ſi negatiua non eſſet
multum reſtricta quo ad tempus adhuc re
pelleretur teſtificatio, quia etiam ſi dice-
rent à menſe citra talis non poſſedit, nec
aliter poſſet eſſe quin vidiſſemus, tamen
non concluderent, quia ſaltē tempore quo
dormiuerunt non uiderunt, & ita Bart. in l.

1.§. hoc interdicto. verſ. vlterius quæro, ff.
de itin. actuque priua. & Bal. in d.l. actor. co-
lum. c. & ſeq. Alex. conſ. 43. col. 2. verſic. 3. &
col. 4 verſic. quartus vero. & explicite dicit
Bald. in d. l. actor. tempus vnius menſis eſſe
nimis vagum, & ad hoc etiam vide Alexã.
conſi. 141. col. 5. verſ. dictus Paulus. volu. 1.
19 qui dicit † teſtem qui ſe non reſtringit de-
ponens ſuper negatiua ad breue tempus eſ-
ſe ſuſpectum de falſo, eſt verum quod hoc
etiam limitatus per Arc. in d.c. 3. loco. vt da
20 to q dicant à certis † menſibus citra, prout
neceſſario intelligit Arc. ibi textum loquen
tem, abſque tempore, eorum depoſitio ua-
let, quia loquuntur de actu, qui non fit om
ni tempore, & omni loco, & quo tempore
fit etiam ſit ſigno precedente, & ideo ſi be-
ne conſideras etiam dicitur ſatis coarctata
loco, & tempore. Nam ſi dicunt à menſe ci-
tra non fuiſſe factus contractus inter talem,
& talem, eſt nimis vagum hoc dictum, ſed
ſi dicant loquendo de his, quæ fiunt in con-
ſilio nos ſemper ab aliquibus menſibus ci-
tra fuimus in conſilio, & nunquam fuit tale
quid geſtum, certe non dicitur vagum tem
pus habita ratione ad hoc quod in omni
parte dici, & noctis non fiunt talia, ſed ſolũ
quando fit congregatio quæ etiam fit ſolẽ-
niter, & ideo illi qui ſic depoſuerunt ſuper
negatiua, & qui non erant ex capitulo in d.
c. cum in Eccleſia Sutrina fuerunt reiecti, vt
21 ibi in text. & non refert ad hoc, † vt ſimus
præciſe in materia meræ negatiuæ, an im-
plicitè proferatur, puta, q electio tantũ ſpe
ctat ad illos, & conſequenter non ad alios;
an explicitè, q electio non ſpectat ad alios.
tex. eſt in d.c. cum eccleſia Sutrina. Barto. &
Alex. in l. 2. in prin. ff. ſi quis ius dic. non obt.
Itẽ etiam non refert q negatiua affirmati-
uè proferatur, puta fuit Titius, qui exonera
uit tormentum nõ autem Sempronius. Bal.
in d. l. actor. col. pen. & Fel. in c. quoniã con-
tra. de prob. col. 1. Et ideo vtroque caſu re-
quiritur reſtrictio de qua ſupra, & ratio ali-
ter non concludit, quia nõ cadit in ſenſum,
22 vt ſupra dixi. Sunt † tamẽ aliquæ negatiuæ,
quæ percipi poſſunt ſenſibus corporeis, pu-
ta ſi dicerem, Non fuit citatus perſonaliter
Bal. in d.c. 3. loco in prin. & tex. ubi Bald. no.
in l. nec is, ff. de acq. hær. & Cur. in tracta. de
teſtib. in 2. q. & ideo ſatis eſt dicere, non fui
citatus, niſi vlterius interrogaretur de ra-
tione, iuxta l. ſolum, C. de teſtib. cum ibi no-
tatis. Reliqua in materia negatiuæ, vide per
Abb. in cap. bone, el primo, de electio. ubi
gl. pinguis in materia, & per Cur. in d. tract.
23 q. 2. 24. 25. & 26. & nota † omnino quando
fit depoſitio non ſolùm ſuper negatiua, ſed
etiam ſuper affirmatiua ex qua affirmatiua
percipi poteſt negatiua per ſenſum corpo-
ris, & de neceſſitate concludit, tunc valet
depoſitio, ac ſi ſuper mera affirmatiua de-
poneretur, vt per Abb. in d. ca. cum eccleſia
Sutrina. col. 5. & Alexan. in d. l. 1. colum. 1. &
2. ff. ſi quis ius dic. non obt. & ponunt exem-
plum quando deponitur Titium nunquam
poſſ. diſſe in decẽ annis, ſed poſſediſſe ſem-
per Sempronium in illis 10. annis. Aliud
exemplum habes quando tractaretur de
probando, quod in Senatu fuit factum, &
aliqui Senatores deponerent non fuiſſe fa-
ctum, & quoties fuit habitus ſermo de hoc
tempore quo dicitur, ipſos ſemper interfuiſ-
ſe, & ſemper Senatum contradixiſſe. tex. in
c. tertio loco de prob. & ibi Dec. colum. 2. in
5. notab. Aut reus vult probare negatiuam
24 in directè, puta, q † tali die non fuit in eo lo
co, ubi per ipſum fuiſſe commiſſum deli-
ctum eo die teſtes accuſatoris depoſuerãt,
ſed q alibi fuit, & tunc ut ſui teſtes conclu-
dant, debent dicere q continue per id tem-
pus totum de quo depoſuerunt teſtes accu
ſatoris, ipſe fuit in alio loco. ita Ioã. And. &
reliqui in cap. ex tenore. de teſtib. & re ipſa
Bal. in d. l. optimam. ſuper verbo, dic. & pro-
bat tex. in gl. in §. in item verborum. Inſtit.
de inutil. ſtipul. alioquin non concluderent
vt de ſe patet, quia potuiſſet ire, & redire, &
tamen ſolùm procedit, ubi locus in quo di-
cit ſe fuiſſe parum abeſſet, ita ut potuiſſet
ire, & redire, nam ſi tantùm diſtabat, ut fieri
nullo modo poſſit quod ibi eſſet, & delictũ
etiam commiſerit, vbi teſtes accuſatoris de-
ponunt factum fuiſſe, tunc ſatis eſſet ſi dice
rent q tali die in eo loco reperiebatur, &
ita vltra quod pateat ad ſenſum, declarat
Alberic. in l. optimam, C. de contrahen. &
commit. ſtip. & hoc niſi fieret miraculum,
25 ſicut † fecit diuus Ambroſius, qui uno, & eo
dem mane. & Mediolani, & Romæ ſacrum
celebrauit ſecundum Bald. in d. l. optimam.
& quando teſtes deponũt de hora, puta, ho

ra prima noctis; eſt multùm aduertendum
ad interrogationem teſtium ad defenſionē
26 deponentium, † quòd illa hora erant alibi,
quomodo præciſe recordētur de illa hora,
& quomodo ſciant, ꝙ erat prima, & nō pri
27 ma cum dimidia vel vlterior, & ideo † etiā
ſi dicerent tales teſtes, ꝙ hora prima noctis
vel circa erant alibi non concluderent per
deciſionem Ant. de Butr. in c. fi. de deſpon.
ſa. impub. & conſ. Corn. 179. col. fin. vol. 4.
28 quia denotat † dicto, circa, modicum ante
& modicum poſt, arbitrio iudicis. Alex. in l.
& ſi poſt tres, ff. ſi quis caut. & conſ. 88. col.
6. vol. 5. poſſent tamen adhuc teſtes ſic lo-
quentes concludere comprehendendo abſ
que dubio tempus commiſſi homicidij pu-
ta, ſi dicerent quòd ab hora prima, vel circa
vſque ad horam ſextā; uel circa vbi loque-
rentur teſtes accuſatoris, de hora tertia &
hęc per ea quę ponit Iaſ. in d. l. & ſi poſt tres
colum. 4. & Dec. in ca. in præſentia. de prob.
29 verſic. 4. limitatur. Sed † an hi teſtes indi
recte probantes intentionem rei debeant
aſſignare rationem etiam non interrogati,
ſicut dictum eſt de his qui directè illā pro-
bant, videlicet, quòd ibi ſtetit continuè, ita
vt nunquam receſſerit nec recedere potuiſ-
ſet, &c. vel ꝙ ibi ſtetit continuè, & homici-
dium non commiſit nec committere po-
tuiſſet, &c. & certe videtur non debere aſſi-
gnare hanc rationem. quia hæc affirmati-
ua quòd erat alibi, habet in ſe hoc conſe-
quens neceſſarium, ꝙ non erat in loco ubi
depoſuerūt aduerſarij, & ita percipi poteſt
negatiua, & concludenter probatur, ut de-
clarat Alexan in dicta l. 1. colum. 2. ff. ſi quis
ius dicen. non obtemp. & ita in terminis vi
detur velle Bald. in dicta l. optimam. dum
vult ut quando directè vult probare nega-
tiuā, debeat dicere, vt dixi ſupra, nec aliter
potuiſſet eſſe, &c. ſed quando indirectè per
abſentiam, tunc aliud non requirit niſi ut
probetur pręſentia in alio loco, & eſt ex mē
te aliorum ibi, Felin. tñ videtur uelle con-
trarium poſt alios Doctores in dicto c. ex
tenore. Tamen re vera puto ꝙ mens Do-
ctorum fuerit in eod. cap. ex tenore. dū uo-
lunt ut debeat addi illa ratio ꝙ aliter non
potuiſſet, &c. loqui quando deponunt dire
ctè contra teſtes accuſatoris; nam etiā infe-
tur ad illud, non aūt ꝙ ſufficit probare
pręſentiā in tali loco, quia ſatis eſt, ut depo
nat ſemper ibi ſtetiſſe, & patet nōne incon
uincibili. Nā ſequitur neceſſariò quòd ali-
bi non potuerunt eſſe, iuxta dicta Alexā. in
d. l. 1. ff. ſi quis ius dic. non obtemp. & ſatis
comprehenditur hęc conſideratio ex dictis
Ant. de Butr. in dicto ca. ex tenore. vbi æqui
parat, uel ꝙ teſtis dicat, nec aliter potuiſ-
ſet eſſe, quin uidiſſem; aut adiuiſſem, uel
quòd tale quid deponat, ex quo idem reſul
tet ex neceſſitate, & hæc eſt veritas; & Do-
ctores ibi hūc ſenſum habuerunt; licet uer
ba Felin. ibi aliquantum ſint implicata, &
30 maximè hoc dicendum eſt, † quia etiam ſa
tis eſt, quòd teſtis deponat per hæc uerba.
Titius homicidium quod fecit, fecit ad ſui
defenſionem abſque alia ratione. Bald. in l.
ſolam, C. de teſtibus. poſt Bart. conſi. 108.
quidam Maciolus, & Bald. in l. multis, C. de
liber. cau. quæ concluſio eſt notabilis, quod
ualet dictum teſtis qui deponit ad defenſio
nem ſine ratione quando nō eſt interroga
tus, ad quā adde Bald. 3. uol. conſi. 387. poſt
princ. & Corn. notabiliter primo uol. conſi.
162. col 2. & eod. uolum. conſi. 204. colum.
31 tertia. Vidimus † quomodo debeant depo
nere teſtes ſuper negatiua, ſed expedit ſcire
an magis credatur affirmantibus, quā plu-
ribus negantibus, prout aſſerit gl. in l. diē
proferre. §. ſi plures, ff. de arbitr. quæ allega-
tur quòd magis creditur duobus affirmāti-
bus quàm decem negantibus, & dic non
magis credi paucioribus affirmantibus qñ
eſt coarctata loco, & tempore, ex quo pa-
rem uim habent iſti, ſicut ſuper affirmati-
ua deponentes, ita conſideraui Iaſ. in l. ut
uim, col. 5. ff. de iuſt. & iure, & in rubr. ff.
31 de iureiur. col. penult. imò † magis etiam
hoc caſu creditur teſtibus negantibus, dato
quod teſtes accuſatoris in aliquo excedant
gloſſ. eſt notab. in capit. clerici. 81. diſtinct.
Dec. in l. fauorabiliores, ff. de reg. iur. & in
cap. ex literis. de probat. Aret. in l. hæredes
palam. in princ. ff. de teſtam. & in l. 1. §. fin.
in 4. colum. ff. de uerb. obl. & hæc in dubio,
quia poſſet ex cauſa iudex adhuc minus
credere teſtibus rei, ut dixi ſupra uerſ. ſecun
dò ſi reus cognoſcat. uide ibi. Alium nota-
33 bilem modum † & exquiſitum probandi
falſitatem actus indirecte habes in textu d.
c. tertio loco. ut ſi dicatur quod in ſenatu à

tanto tempore citra non fuit expeditum
quoddam negocium, & Senatores adducti
in teſtes deponant, ſe per id tempus ſemper
fuiſſe in Senatu, & quoties habitus fuit ſer-
mo de illo negocio, ſemper Senatum con-
tradixiſſe, & ita Dec. ibi in 5. notab. Tetigi
de teſtibus deponentibus negatiuam. Ad-
34 uerte, † quia ſi deponant meram negatiuã
non coarctatam loco, & tempore, aliqui Do
ctores dicunt quo puniuntur de falſo, vt
Ange. & Fulgoſ. & ꝙ ideo debent præcaue-
re ſicut ab igne, nè ſic deponant. Hos refert
Iaſ. in l. 1. in prin. col. 4. ff. ſi quis ius dicen. nõ
obtemp. Concludit tamen ꝙ quamuis ſint
ſuſpecti non puniuntur de falſo, & hæc eſt
communis. vt latè tenet Alex. in 2. l. ff. quòd
quiſque iur. qui tamen concludit quod ex-
tra ordinem puniuntur de falſo. Primus eſt
quando ſcientes ita deponerent contra ve-
ritatem ſecundum Alexã. in d. l. 2. Secundus
quando deponerent ſuper mera negatiua
omnino improbabili, puta, quando eſſet ca-
pitulatum abſolutè ꝙ Titius nunquam de-
liquit, vel contraxit, quia ſine dubio abeſt
ſcientia quę requiritur in teſte, ut dicit Bal.
in l. actor, de probat. in prima ſpecie negati
uę, & ita Abb. in c. cum eccleſia Sutrina de
cau. poſſ. & propric. colum. 6. verſicu. & cre-
do, ſecus ſi deponerent ſuper negatiua pro-
babili, ſcilicet; coarctata loco, & tempore,
deponendo tamen merè negatiuam, quia
35 etiam tunc tueri ſe poſſent. Nam † falſitas
debet ex neceſſitate concludere, ut not. in l.
iuriſgentium, §. quod ferè, ff de pac. ita Ab.
vbi ſupra, & aduerte, quia uolunt Doctor.
36 quod † hoc caſu non ſolum non incidant in
falſum, alio non demonſtrato in contrariũ,
ſed nec etiam ſi oſtendatur mendacium ali
qua in re. Exemplum, quando dicunt ꝙ per
decem annos, vel annum integrum Titius
nunquam poſſedit, quia & ſi probetur con-
trarium quò ad aliquod tempus, tamẽ non
ſunt falſi, niſi ſcienter contra veritatem ita
depoſuiſſent, vt dixi, imò amplius ſi affirma
tiuè deponunt, quod ſemper poſſedit per di
ctum tempus, tamen ſi oſtendatur per ali-
quod tempus non poſſediſſe, excuſantur à
falſo: Bar. in l. 1. colum. 5. ff. ſoluto matrimo.
Fel. late in procemio Decret. in verb. rex pa-
cificus. & Tind. in ſuo dialogo de contrarie-
tate teſtium, in 13. char. verſi. tranſeamus,

colum. 2. qui fortius dicit, quod etiam ſi te-
poſuerint, ꝙ nec præterijt hora, quin Titius
poſſederit; tamen non incidunt in falſum
probato contrario quò ad aliquod tempus,
ſunt tales teſtes ſuſpecti multum, & ego ſi
eſſem iudex, ponerem eos ad torturam po-
37 tius, quàm extraordinariè punire, ſic † etiã
pars, quæ ſe fundat in negatiua non coar-
ctata loco, & tempore ſuſpecta eſt, & eſt v-
nus modus, per quem iudex cognoſcit, ꝙ
debet eam repellere tanquam calumnioſè
excipientem, Alexan. conſil. 65. colum. 3. vo
lum 1. Tertiò, ſi reus cognoſcit ſe non eſſe
confeſſum, uel conuictum iuxta caſus præ-
38 cedentes, † ſed tantummodo indicia cõtra
ipſum adeſſe, tunc ad ea eneruanda, vbi nõ
poſſet oſtendere crimen non commiſſum
iuxta præcedentia, recurrat ad modus eli-
dẽdi indicia, quos ſupra tradidi in materia
39 torturæ in 5. q. prin. Quarto, ſiue † confeſ-
ſus, ſiue conuictus ſit, ſiue indicia contra ſe
habeat, eſt aduertendum, an ignoranter de
lictum commiſerit, vel ſcienter, quia igno-
rantia excuſat à pœna, & delicto ca. cogno-
ſcentes. de conſt. c. 2. eodem in 6. l. Methodo-
rum, ff. de pœn. & latè Dec. in d. c. cognoſcen
tes. in 1. lectura colum. 4. & in 2. lect. colu. 1.
& ibidem Feli. & alij, Bar. in l. ſemper, §. hoc
interdictum, ff. quod vi aut clam. & in l. La-
beo. ff. ſi quis teſt. li. eſſe iuſ. iuc. & latè Alex.
ibi in appoſtillis, inverſ. & tacit. adeo excuſat,
vt non incidat in pœnam, ſi contraueniat
uoluntati teſtatoris, puta, ſi præcepit ſuo hę-
redi, ut domum ſuam magnam non aliena
ret, aliter ꝙ perueniret in hoſpitale, iuxta l.
vnicam. C. de his quæ pœn. no. & §. fi. Inſtit.
de lega. Ita ſentit Alex. in terminis in conſi.
57. col. 1. vol. 2. & conſil. 138. col. pen. volu. 1.
Sic Alber. in d. l. vnica, col. pen. & ideo Bald.
per illum tex. in c. 1. de controuer. int. do. &
empt. in vſibus feud. dicit in omni alienatio
ne procedere, vt ignorans non incidat in
pęnam. In contrarium uidetur facere quod
decidit Alex. in l. Marcel. § res quæ. in 4. limi
tatione, ad Treb. iuxta l. fi. §. fin. ff. de lega. 2.
maximè iuncto conſilio Pauli de Caſtr. ibi
per eum allegato, qui expreſſè loquitur. &
quod decipit Iaſ. in 2. lectur. in §. diu. in l. filius
familias, ff. de legat. 1. in 2. concluſione, vbi
eſt uidendum. Sed dic, ꝙ in caſu Alexand. &
Iaſ. non erat propriè pœna, ex quo applica-
batur

batur tertiæ perſonæ fauore ipſius, Prædi-
cta uero procedunt, quando eſt propriè pœ
na, quia applicatur in odium contrafacien-
tis iuxta uerba Soc. in l. pœnam. in princ. ff.
de his quæ pœn. no. & quando ſit, ꝙ fauore
tertij applicetur illi, uide in dicto §. diui in
tex. & per Paul. de Caſt. ex cuius dictis eris
40 clarus. Eſt tamen aduertendum, † an igno-
rantia habeat culpam, uel non, ut in d. cap.
cognoſcentes. maximè per Dec. poſt alios,
& quando ſequatur dolus, vel etiã culpa
ſufficiat, uide Bart. in l. 1. §. non autem, ff. ſi
quis teſt. lib. eſſe iuſ. fue. & Doct. in d. ca. co-
gnoſcentes. Alexan. in dicto §. non autem
& alibi ſæpe. Eſt materia, quæ etiam tangi-
tur in l. 1. ff. de legibus, vbi etiam vide Iaſ.
& ibi ponitur etiam de ignorante, & quan-
do eſt in culpa, & quando eſt ſine culpa, &
41 quomodo probetur dolus, uel præſumat̃,
vel non præſummatur, vide tex. in l. dolum.
C. de dol. & gl. quæ ponit exemplum Hiſpa-
norum, qui dabant uinum quaſi aquam ru
beo mixtum inuitatis ad prandium, ut ine-
briarentur, & inebriati poſtea pro eis fide-
iuberent, ad demonſtrandis inſidias perſpi-
cuas, de quibus tex. & uide omnino doctri-
nam Bart. ad hoc, quando præſumatur, &
quando non, ibidem in d. l. dolum, & Alex.
conſil. 103. col. pen. vol. 1. tex. in c. 1. de præ-
ſump. ubi Abb. & alij. & no. per Gand. in tit.
42 de homic. col. fi. in vlt. quæſt. vbi † de modis
probandi contra præſumptionem doli, &
ponit Cæp. conſil. 31. col. pen. verſ. 10. & vlt.
vbi eſt uidendum in hac materia, & Cępol.
conſ. 24. colum. fin. vbi quando quis ſpontè
confeſſus eſt, & omnino uide Feli. in c. ſing.
circa fi. de homic. de præſumptione doli, &
contraria contra dolum, & per Dec. conſ. 9.
colu. 1. uide etiam Iaſ. in l. ſi quis cum aliter.
col. 3. de uerb. oblig. & dicam infra in mate-
ria homicidij, & dixi etiam ſupra in materia
inquiſitionis, declarando uerba, inquiſitio-
nis ſcienter, & doloſè. Et vltimo ad defenſio
nem reorum, & econtra eſt aduertendum.
in quo genere delicti ſimus. Nam ſi ſumus
in crimine hæreſis, in primis eſt conſideran
43 dum, † an ſit propriè hæreſis, quia propriè
ille eſt hæreticus, qui aliter ſentit de articu-
lis fidei, & ſacramentis eccleſię, quàm Ro-
mana eccleſia. Abb. in c. firmiſſimè. de hær.
44 & omni in caſu eſt conſiderandũ, † an uer-
ba hæretica prolata, quæ nullam in ſe habẽ
excuſationem, ſint prolata, ludendo uel ir
condè, vel ex magna ſimplicitate, & hoc
quo ad euitandam pęnam ignis, de qua pe
Abb. & Docto. in c. ad abolendam. de hære.
Sic Imol. in cle. 2. col. pen. ſuper gl. in uer. il
45 licitè. de hęr. ibi † ꝙ etiam defenſoribus, e
fautoribus hæreticorum, non tamen hære
ticis, omiſſa pœna ordinaria, poſſunt impo
ni per eorum iudices pœnitentiæ, ut paupe
ribus ex bonis ſuis aliquid dent, uel aliud
opus pietatis faciant. Eſt quoque conſide-
randum in eo crimine hæreſis quales teſtes
ſint quærendi, tam ad offenſionem. quam
46 pro defenſione. Nam † ad offenſionem ad-
mittuntur teſtes etiam in criminibus nota-
ti. c. in fidei. in fi. de hær. in 6. ad defenſionẽ
vero non admittuntur, c. filij. in fi. de hær. in
6. licet contrarium uideretur dicendũ per
terminos vulgatiſſimos. Sed hoc procedit
propter immanitatem criminis, iuxta re-
gulam. l. ſi hominem, ff. mand. et ideo etſi
præſumptione iuris quis non præſumatur
deliquiſſe. l. merito, ff. pro ſocio. tamen quis
47 † præſumitur hæreticus potius quam aliter
quo ad pęnam iniungendam, ut habetur
in c. accuſatus, in prin. de hær. in 6. Infinita-
que alia concernentia tam offenſionẽ, quã
defenſionem hæretici habebis infra in ti. de
hæret. quem ſubijciam ad perfectam decla-
rationem, et inſtructionem defenſionis, &
offenſionis, in qua ſumus. Et pariter ad eun
dem finem ponam multa de crimine rebel-
lionis, de crimine homicidij, falſi, furti, & di
uerſorum aliorum delictorum magis fre-
quentium ea ſaparatim collocando ſub ſuis
rub. Si ſumus in crimine rebellionis, & dica-
tur. Talis fuit infidelis ſuo principi, & ſuis
iuxta l. 1. cũ pluribus ſeq. ff. ad leg. Iul. maie.
et l. quiſquis. cod. tit. C. Eſt conſiderandum,
48 † an illa infidelitas, ſiue inobedientia fuerit
commiſſa in his, quę pertinent ad remp. et
imperium, ad hoc Bart. in extrauag. qui ſint
rebelles. in uerſi. rebellando. in princ. et not.
And. de Iſer. in ti. quæ ſint regaliæ. in §. et cõ
mittentiũ crimen læſæ maieſt. col. 6. ver. and
maduertendũ eſt. et ideo decidit ꝙ ſimplici
ter occidere, uel offendere aliquã a cõſiliis,
uel aſſiſtẽtẽ lateri principis non eſt incidere
in l. quiſq̃s. C. ad leg. Iul. maieſt. Sed requirit̃,
ut id ſit factum, ut offendatur dominium,
vel

vel perſona principis. Eſt ét conſiderandũ,
49 † an ſuſpectus huius criminis ſit ſubditus
principi offenſo. quia non ſubditus non incidit in tale crimen. cleme. paſtor. vulgatiſſi
ma ad hoc de re iudic. eſt uerum, ꝙ etſi nõ
incidat in dictum crimen, tamen fit hoſtis,
ut per Bald. in l. 2. C. de vind. li. & hoſtes
poſſunt impune interfici, l. 3. §. transfugas.
ff. de ſic. Hinc eſt, ꝙ uidemus exploratores
ét aliarum nationum non ſubiectarũ furcis
ſuſpendi. Quomodo iñ intelligatur hoc, ꝙ
dictum eſt de ſubiectione, & non ſubiectio
ne, & an clericus dicatur omnino non ſubie
ctus, qui committit tale crimen cõtra dñm
ſuæ ciuitatis, & an qui ſolùm ſortitur forũ
ratione originis, nedum etiam ratione domicilij dicatur ad hunc effectum ſubditus,
dicam infra in materia ſua. Si ſumus in cri-
50 mine homicidij, eſt aduertendum † an occi
ſus potuerit impunè interfici, nuta, ut dictũ
eſt, ſi erat hoſtis. Et ad hoc ultra d. §. transfu
51 gas, eſt uidendum, dum Doc. debent † banni
tum poſſe impune offendi, quia id uolunt
ratione ſtatuti illud permittentis, & indicẽ
tis bellum bannitis, ac eos facientis hoſtes,
ut per Bald. in l. 1. C. de hær. Inſti. & Fel. in ca.
quæ in eccleſiarum. in 2. colum. de conſtitu.
ponunt Bart. & Doc. in l. ut uim, ff. de iuſtit.
52 et iure, et † adeo licitum eſt hoſtem interfi
cere, ut etiam liceat filio patrem hoſtem oc
cidere, l. minime. ff. de relig. et ſumpt. fun. et
gloſ. in c. fortitudo. 23. q. 3 ubi tamen hoſtis
53 eſſet † captus, ſeruandus eſſet, et non occi-
dendus, Bart. in d. §. transfugas. ubi idẽ dicit
de bannito capto, prout etiam latè per Feli.
ubi ſupra. et in c. cum iuramento ad fin. de
54 homic. et † ideo ẽt hoſtem iam ductum in-
tra præſidia non licet occidere, ut per Ang.
Are. in §. ſerui, Inſti. de iure perſo. et ad hæc
uide Doc. in d. §. transfugas. Et per hæc ui-
55 des etiam rationem, quare † exploratores
hoſtium ſuſpendatur, & ſi dicas ea, quæ dixi
proximè circa captos ſeruandos, potius fa-
cere in contrarium, Reſpondeo ꝙ illa pro-
cedunt quoad priuatum, non quo ad iuſti-
tiam, maximè propter periculum tam præ-
ui officij, ſicut dicimus in transfuga, ut de-
56 clarat Bar. in d. l. ut uim. col. 1. et † poteſt ho
ſtis etiam offendi, et occidi in caſu alias li-
cito ante declarationem, ut patebit infra,
57 dum idẽ dicam de rebelle, pariter, et † mul-
to fortius poteſt ſpoliari, et priuari rebus
ſuis, intra territorium tamen illius princi-
pis, contra quem hoſtiliter ſe gerit, alibi nõ
quia tunc dominium alterius principis præ
bet ei ſeculatorem hæc latè per Soc. in l. 1. in
prin. colum. 2. ff. de acquir. poſſ. quo ad terri
58 torium tamen † principis, cuius erat hoſtis,
adhuc homicidium, & ſpoliatio ſunt impu-
nita, dixi ſupra in tit. de for. compe. Sed q́d
dicimus de territorio dicti principis, contra
quem exercentur hoſtilia, infeudato tamẽ
alteri cum omnimoda ſeparatione ab impe
rio principis, & omnimoda autoritate. ita
vt talis feudatarius habeat iura imperij in
ſuo dñio. & ſe exerceat in cognitione oĩum
cauſarum primarum, ſecundarũ, & vltima-
rum, & teipſa ſit talis, quem Doctor. dicant
eſſe in dñio ſuo non ſolum parem Cæſari,
ſed ét maiorem Cæſare ipſo, ut de duce Me
diolani traditur, & dicam infra in crimine
rebellionis, an talis hoſtis ſit ſecurus in ter-
ris dicti feudatarij, ita ut ſupremus domi-
nus non poſſit immediatè, abſque requiſi-
tione feudatarij, in illum inijcere manum.
Ad hanc difficultatẽ in primis conſideran-
da ſunt uerba Bal. in d. l. 1. C. de hær. Inſtitu.
dum tractat ad quæ loca ſe extendat ban-
num, & ibi vult quod quoties à lege impe-
ratoria ſecutum eſt bannum, et diffidatio
perſonæ, prout de hoſte facit lex d. §. tranſ-
fugas. talis per totum imperium põt impu-
nè offendi. et eſt text. clarus in d. §. transfu-
gas. et ſic uidetur, ꝙ talis non ſit ſecurus. q̃a
imperator retinet ius ſuperioris, et dñium
directum in dictis locis infeudatis, ſed econ
tra uidetur, ꝙ ſit ſecurus, quia extra territo
rium talis, ſecurus eſt, ut per Soc. ubi ſupra.
in d. l. 1 in prin. ff. de acq. poſſ. et feudatarius
ipſe eſt dominus territorij, quia terret ipſe,
et non Cæſar, et omnimodam iuriſditionẽ
exerce, Et ideo Doct. Moder ni Iaſ. et Dec. in
l. fi. ff. de iur. omnium iudic. faciunt hanc cõ
cluſionem, ꝙ bannitus qui extra territoriũ
non poteſt impune offendi, non poſſit etiã
in territorio loci exempti. ideſt in loco, in
quo iuriſdictio eſt abdicata ab ordinario,
et in quo ordinarius iuriſdictionem exer-
cere non poteſt. Vt uidetur deciſio in for-
tioribus terminis, quia tamen ordinarius,
quamuis exercere non poſſit iuriſdictio-
nem, remanet tamen pleno iure dominus,

quod

quod non eſt in caſu quæſt.noſtræ. Si eſſe-
mus in terris fœderatis,eſſet recurrendum
ad l.non dubito,ff.de capt.& Bar.ibi,& Bar.
in l.cunctos populos,in ii.quæſt. prin.circa
princ.C.de ſum.Trin.& fide Cathol. & Iaſ.
in d.l.fi.in 15.limit. & poſtremò ad formã
fœderis,iuxta c.porro.de priuil.& cap. 1. de
duo.ſtat.à c.inueſt.in vſib.feud. Sed in pſen
tia placet vt dicamus ꝙ dominus ſuperior
non pōt per ſe, & ſuos immediatè hoſtem
in loco,vbi ſupra offendere, licèt feudata-
rius ipſe requiſitus,talis teneatur licẽtiam
dare non dico eũm occidere vel deprædã-
ri. Et ꝙ dominus ipſe non poſſit offendere,
cõſtat ex abdicatione,& ſeparatione impe
rij.q̃ ipſemet fecit per l. fina. ff de iur.om.
iudic.iunctus ijs,quę dicũt ibi Mod.ſicut di
xi. Quòd verò feudatarius etiã non poſſit
eos deprædari, vel occidere, niſi prius eis
diffidatis,vbi nõ recederent patet,q̃a ſepa-
ratio q territorij fecit eos ſecuros,& præbuit
eis ſecuritatem. Fateor,vt dixi,ꝙ feudata-
59 rius† ipſe requiſitus maximè à ſuo ſuperio
re,illi tenetũ licẽtiã dare, & vbi non exeque
retur,poſſet priuari feudo,c.1.uerſ.ſed nec
alia in tit.quę fuit prima cau.benef.amit.&
per Bald.in proœmio.Feud.in ver.dixi quin
to.& ſi eſſet ſubditus feudatarius,poſſet ad
uerſus eum procedi de rebellione, l. 3. in
princ.ibi,qui re opē hoſti tradiderit, ff.ad
60 l.Iul.maieſt. Erit etiam aduertendum, † an
occiſus rebellis eſſet, quia rebellem etiam
non declaratum licet occidere Barto.in ex
traug.qui ſine rebelles, in verſ. rebellan-
do colum. 2. Anch.conſ.277.viſa diligenter
col. 3. & vlt. Alexand.conſil. 103. columna
vlt.vol.1. Curt.conſ.59.dux Philippus.verſ.
accedo ad quartum.& Alexandr.in l. 1. co-
lum.penult.C. de hære. Inſtit. & ſi licet oc-
cidere, multo magis ſpoliare, ut in dictis
locis. Et quamuis Doctores præallegati
ita velint, quòd etiam abſque declaratio-
ne hoc liceat. Tamen ego ualde dubito,
61 † quia in crimine hæreſis; quod eſt gra-
uius requiritur declaratiò, etiam, quo ad
hanc excuſationem facti. Ita Gemin.&
Francus,& alij communiter in ca.præſiden-
tes.de hæret.in 6.& etiam alijs rationibus,
vt infra dicam in crimine hæreſis, dum lo-
quar de pœna hæreticorum; & infra pro-
ximè. Non obſtat tex.in l.3.§.transfugas

quia ille tex.non ſimpliciter loquitur de re
belle,ſed de transfuga.vnde dicit Bar.in d.
l.vt vim,col.1.ꝙ ille caſus eſt ſpecialiſſimus
propter timorem reuelationis ſecretorũ,
& Bar.ſequuntur ibi alij. Et hanc conſidera
tionem etiã habuit Bar. in d. extrag. in ver
bo, rebellando, col.3. dum vult ut ſufficia-
declarare poſt mortē,quia allegat,l.de pu-
pillo,§.toties,ff.de op.noui nun. quæ alle-
gatur ad hoc, quod recedimus à regulis iu
ris,quando periculum eſt in mora, ſentiens
clarè,ꝙ propter tale periculum reuelatio-
nis ſecretorũ,licet occidere; et iō ſi eſſem
in caſu in quo nō eſſet talis timor, ut q̃ſi
ceſſaſſet bellum,vel ſuſpicio eius, uel aliter
eſſet neceſſaria declaratio. Et credo, quòd
Bar et eum ſequentes aliam mentem non
habuerint. Et facit ad hanc opi.optimè tex.
in l.ſi quis filio exhæredato, § hi autem, ff.
de iniuſto,rup. ubi permittitur iudici exe-
qui ſententiam ſuam criminalem pendēte
appellatione, etiam quæ non recipiat per
eum,ex iuſta cauſa, quando periculũ erat
in mora, dato ꝙ alias debuiſſet ſcribere
prius ſuperiori,et expectare reſpōſum. Po-
62 ne tamen, † ꝙ quis occiderit rebellem,
contra quem non militaret talis timor,cō-
fiſcus autoritate Bar.et eum ſequentiũ, an
eſſet excuſatus,iuxta gl.in l.Titio.in gl.ma
iori ad fi. ff. de conditio. et demonſtrat. et
nota per Fel.in ca.cum contingat.in 1.col.
de reſcrip.cogit. Aduertatur etiam,an occi
ſus eſſet hæreticus,quia hæreticum licet oc
cidere uti diffidatum apud omnes gentes,
Auth.Cazaros, C.de hær. Gemin. et alij in
cap.præſidentes. de hæret. in 6. Verùm re-
quiritur declaratio præcedens, ut ibi per
Doctores,et dixi ſupra, et dicam loco ſuo.
63 Si † etiam eſſet aſſaſinus,licuiſſet eum oc-
cidere,ca.1.de homicid.in 6. quia ſummus
Pontifex ibi aſſaſſinos diffidat in omni po-
pulo,pręcedente tamen declaratione,ut di
xi ſupra in ti. de foro comp. ubi multa alia
addidi circa hoc genus nefandorum homĩ
64 num. Sunt etiam multi alij quos † lege
permittente licet occidere, de quibus per
Angel.ubi uide,in conſilio 14.colu.2. circa
fin.de bannitis,qui poſſunt impunè offen-
di uigore ſtatuti,uide infra in tit.quid amit
tant banniti,et quia etiam pax ſæpe eſt cau-
ſa remiſſionis delicti, uel ex ſtatuto, uel

ex

ex aliqua gratia generali, ideo non incon-
gruum eſſet hic de pace aliqua dicere. Ve-
rùm quia ſum poſiturus titulum de reme-
dijs ex ſola clemen. princ. &c. in quo tracta
bo de gratijs, quæ à bonis principibus non
cōceduntur abſque remiſſione partis. Ideo
magi aperte ſub eo tit. & ſeq. hanc mate-
riam ponam, ibi vide. Gratia vitæ ſuſtinen-
dæ etiam priuato licet occidere, l. vt uim,
ff. de iuſt. & iure & latè dicam infra in tit. de
hom. imò gratia rerum l. 1. C. unde ui. dicā
vbi ſupra. Ac gratia honoris, l. 1. §. itē diuus
ff. de ſicar. in primo reſponſo. Etiam licet pa
tri occidere adulterum cum filia repertū,
e marito quò ad mitigationē pœnę, d. §.
item diuus, l. ſi adulterium, §. Imperatores,
& in l. nec in ea. cū l. ſeq. ff. de adul. Hippol.
in ſuo repertorio in l. parte vel marito, ff.
65 de quæſt. Et † an iſtis hoc idem liceat in fo-
ro conſcientiæ, vide dicto repertorio, ac Fel.
in c. quæ in eccleſiarum. in col. incip. & hāc
limitationem, extra, de cōſtit. Et permiſſio
ne etiam ſtatutorū noſtrorū in alijs caſib.
permittitur homicidium. Eſt tamen ſcien-
66 dum † tales non poſſe hoc facere per alios,
quia ipſis ſolis tantū promittit, vel cum ſo
cijs ad hoc adhibitis. Iaſ. latè in l. 1. §. fi. col.
2. & ſeq. ff. de oper. noui nunt. & ibi habes
quòd etiam ſocij tunc impunè occidunt.
67 Homicidium † caſu factum ſine tamen ali-
qua culpa etiā eſt impunitum l. abſentem
in fin. ff. de pœn. c. lator. extra, de homic. vbi
Cardin. & Fel. per cæteris Bar. in l. reſpicien
dum, §. delinquunt, ff. de pœn. & dicitur ſi-
ne culpa prorſus, quando a principio fit a-
ctus licitè, & lege permittente, quia poſtea
non refert, ſi ſequatur mors, ad excluſionē
totius pœnæ. Angel. in l. contrahit, ff. ad le.
Iul. maieſt. & Dec. in conſilio 9. in fine. Et
optimè facit deciſio Bar. in l. quæſtionis,
la prima, ff. de quæſt. eſt uerum, quòd in
hoc iudex debet eſſe multū circonſpectus,
conſiderando tamen illo actu licito eſſet
admixta aliqua culpa, quàm conſideratio-
nem etiā habuit Angel. ubi ſupra. Si verò
68 † interueniret culpa; tunc puniretur pro
modo culpæ, etiam criminaliter pœna pe-
cuniaria, uel ad exilium, ut in dicto §. delin
quunt. per Bartol. in l. 1. ff. de leg. et alibi ſæ
pe. et ita ſeruatur, et paucis ab hinc diebus
fuit ſeruatum in ſenatore, q̃ a fuit mulcta-
tus pœna ducentorum aureorum, & dicam
in materia homicidij. Si fuimus in crimi-
ne falſi, in primis eſt conſiderandum, an
69 † doloſè geſtum fuerit id, de quo arguitur,
quia ſine dolo non eſt falſum comprehen-
ſum in lege Cornelia de falſis, l. 1. in princ.
ff. de falſ. et l. quid ſit falſum, ff. de falſis, et
ibi Bar. et Cæpol. conſil. 12. col. 3. et in du-
bio præſumitur error, l. quoties, §. 1. ff. hæ-
red. inſtitut. et ibi Bar. notat. Secundò eſt
70 conſiderādum, † an falſitas ſit nocibilis, da
to q̃ ſit doloſa, quia aliter non punitur, ſal-
tē pœna ordinaria legis Corneliæ, l. damus
cum ibi not. C. de falſis. Item eſt conſideran
dum, an falſitas ex neceſſitate concludat,
q̃ a ſi fieri poteſt, ut nō ſit falſitas, nō eſt fal
ſitas. Nam poſſibili ueritate in eſſe poſita,
nulla ſequitur neceſſario falſitas. Bal. c. 1. §.
notandum. de not. feud. gl. in l. iuriſgētium,
§. quòd ferè, ff. de pactis. et ibi Iaſ. latè, et e-
71 go dicam latiſſimè in materia falſi, ſi ſu-
mus in furto, cōſiderandum eſt, † utrū ani-
mo furādi factū ſit id, de quo quęritur, q̃ a
maleficia ex propoſito, et uoluntate delin
quentis diſtinguuntur, ut ſi interuenit rei
amotio, non animo furandi, non dicitur
furtū, l. q̃ iniuriæ, in prin. et l. uerū, ff. de fur
tis intelligendo tñ d. l. qui iniuriæ, ut nota-
biliter p̄ Alex. in conſ. 103. uol. 1. col. 5. uer.
3. non obſtat. et uerſ. ſeq. et uide omnino
tex. in §. 1. Inſt. ui bon. rap. ubi licèt quis il-
licitè capiat, ſi tamen non animo furādi, nō
committit furtum, et l. ſi quis uxori, §. ſi q̃s
aſinum. in fi. ff. de furt. et Alex. conſil. 135.
col. 4. uol. 1. et an requiratur ut animus fu-
randi interuenerit à principio, an etiā ſuffi
ciat, ut superueniat? uide l. Pomponius, ff.
de acq. rer. dom. et ad excludendum, an ali-
qua ratione iuſta, uel iniuſta motus fuerit,
quia tūc ceſſat dolus, l. igitur. §. 1. ff. de libe.
cau. qui tex. ſemper allegatur. q̃ bona fides
etiam quę prouenit ex iniuſtis, et temera-
rijs cauſis. excuſat a dolo. Et ita Bal. in l. 1. ad
fin. C. ubi c. ſtat. per gl. ibi. Et commētatur
hanc regulā latè Parpal. in l. ſi quis maior.
in 6. q. C. de tranſ. ubi ponit quomodo pra
ctic entur, et intelligi debeat, intelligēdo ta
men hanc regulam, q̃ quælibet cauſa, etc.
ut per Aret. conſ. 80. col. 2. in princ. et Alex.
ubi eſt uidēdum, conſ. 103. col. 3. uolum. 3.
Quæ conſiderationes etiam applicantur,

& militāt in rapina, ut dicam loco ſuo latè.
et ita conſiderãdo cetera delicta, & recur-
rẽdo ad ea, quæ particulariter circa ea dicã
inuenientur, & defenſiones, et offenſiones.
Et ultimo ſciendum eſt, cum dolus ſit ani-
ma pœnę, vt dicam infra in materia homi-
32 cidij, † ꝙ non præſumitur quis in dolo, li-
cèt errauerit in iure. l. ſi quis id, quod cũ ſi
milibus, ubi Alex. ff. de iuriſd. omn. iud. niſi
tamen ius reſiſteret actui, quia tunc præſu
mitur dolus. Bar. in l. ſed ſi l. §. ſcire autem,
ff. de petit. hæred. et Fel. in cap. de 4. de præ
ſump. col. 10. Et quando dicatur lex reſiſte
re ponit Bar. in l. cum lex. ff. de fidei. et Bal.
in l. non dubium. C. de leg. col. pen. ubi alij
itẽ præſumitur in dolo, ubi errat in iure na
turali, uel quaſi. Ang. in l. ex conſenſu, §. fin.
ff. de app. vbi Commenſ. et Imol. et idem ſi
in iure ciuili notorio, vt per Iaſ. et Dec. in l.
uenia, C. de in ius uoc. Ale. in d. l. ſi quis id,
qđ et ſecundùm hęc intellige regulam ꝙ q̃
libet cauſa, d. l. igitur §. 1. ff. de lib. cau. quõ
probetur iſte error, vide Bar. in l. nõ fateri,
ff. de confeſſis. Curt. conſ. 71. col. 9.

Tit. de Hæreticis.

SVMMAE.

1 *Hereticus quis dicatur.*

2 *Teſtes in probando crimine hæreſis qui admit-tantur.*

3 *Teſtes, qui admittuntur ad probandum crimen hæreſis non admitterentur ad defenſionem hæretici.*

4 *Duo teſtes integri, licèt in crimine hæreſis ſufficerent, non tamen ſufficerent duo criminibus notati, & ex illis, qui alias ſolent admitti ad probandum tale crimen.*

5 *Probationes leuiores ſufficiunt in crimine hæreſis, dummodò per duos teſtes conteſtes talis probatio probetur.*

6 *Leuis, & modica præſumptio ſufficit ad procedẽdum contra hæreticum per accuſationem denũciationem, uel inquiſitionem.*

7 *Proceditur contra hæreticum ſummariè ſimpliciter, ſicut in crimine læſæ maieſt.*

8 *Publicatio teſtium in crimine hæreſis non fit ubi immineat periculum.*

9 *Copia indiciorum, aut defenſio deneganda non eſt ei, qui hæreſis arguitur.*

10 *Iudex ſecularis non poteſt ſe intromittere in proceſſu de crimine hæreſis, niſi quò ad exequendum ſibi commiſſa ab ordinario, & inquiſitore.*

11 *Officium inquirendi contra hæreticos ſpectabat ad epiſcopum, antequam inuentum eſſet officiũ inquiſitorum.*

12 *Inquiſitor. & epiſcopus poſſunt in aliquibus diuiſim procedere, in aliquibus omnino ſimul debent procedere in crimine hæreſis.*

13 *Secularis princeps non poteſt ſe intromittere de crimine hæreſis, niſi ex tali crimine ſequeretur perturbatio dominij, ut hodie in ijs, qui Lutheri ſectam ſequuntur, quia poſſet dare ſuum iudicem, qui de perturbatione cognoſceret.*

14 *Secularis princeps non poteſt ſe impedire de perſonis eccleſiaſticis, niſi adiuuando eccleſiaſticũ iudicem.*

15 *Hæreticus quomodo damnetur facto proceſſu cõtra eum.*

16 *Hæreticus punitur pœna ignis corporalis, & cõfiſcatione bonorum.*

17 *Hæreticus non punitur pœna mortis, ſi abiurauerit hæreſim, ſed deponitur, & perpetuo in carceribus detinetur, uel iubetur ire per mundum toto tempore uitæ, & etiam remanet confiſcatio bonorum.*

18 *Hæreticus, qui abiurauit, an poſſit ad triremes tranſmitti.*

19 *Hæreſis inquiſitus ſi facta abiuratione reincidat in hæreſim, reincidit etiam in ſuas pœnas abſque ſpe ueniæ, & degradatus traditur curiæ ſeculari.*

20 *Abiurans hæreſim euitat pœnam mortis, non ſolum ſi abiurauerit ante condemnationem, ſed etiam ſi poſt.*

21 *Leuiter ſuſpecto de hæreſi, leuiter indicenda eſt purgatio.*

22 *Contumax in ſuſcipienda purgatione excommunicatur, & ſi in excommunicatione per annum maneat, iudicatur ut hæreticus.*

23 *Purgationem ſuſcipiens, & in ea deficiens, ut relapſus ſubiacet pœnæ hæretici.*

24 *Relapſus quis dicatur.*

25 *Suſpectus leuiter de hæreſi, ſi ſuſcepta purgatione incidat in hæreſim, non ſubiacet pœnis ordinarijs, ſed alijs, licèt grauibus.*

26 *Hæretici bona habentur pro confeſſatis abſq; alis ſententiis priuante eum, ſed ſecuta tantum declaratione.*

27 *Hæreticus habetur pro excommunicato.*

28 *Sententia priuans hæreticum non requiritur ad hoc vt executio fieri poſſit contra perſonam ipſius, & bona, ſed ſufficit declaratio.*

29 *Aſſaſſinus poteſt impune offendi, ſecuta tamen declaratione.*

30 *Sententia declaratoria poteſt ferri contra hæreticum mortuum, & pœna tranſibit in hæredes.*

31 *Mortuus non poteſt damnari crimine læſæ maieſtatis.*

32 *Tempus, intra quod poſſit contra hæredem hæretici procedi.*

33 *Heretici bona propter quaſdam conſtitutiones Pontificias applicantur partim iudici ſeculari, partim epiſcopo, & inquiſitori, partim eccleſiæ Romanæ, licèt per canones applicarentur fiſco principis, cui ſubditus erat hæreticus.*

34 *Bona hæretici quæ applicantur domino ſeculari in terris infeudatis, non applicantur primo domino ſed feudatario.*

35 *Pœnæ hæreticorum non poſſunt per iudicem ſecularem mutari ad quem tranſmittitur ſententia ſeu effectus ſententiæ, ut executioni mittatur.*

36 *Pœna hæretici poteſt etiam eſſe pecuniaria.*

37 *Pœna vltimi ſupplicij hæreticis imponitur tam per legem ciuilem, quàm canonicum & conſuetudinem.*

38 *Hæreſis materia per quos tractetur.*

39 *Libri hæreticorum non poſſunt penes ſe teneri.*

QVONIAM promiſſorum memor ſum, & ea intendo ꝑ viribus exequi, ideo ad verã cognitionẽ, qualiter reus defendi, & eius defenſio impugnari poſſit, tractare aggrediar de ſingulis delictis. Et primò accipiã materiã hereſis. Sciendũ eſt au
1 tem,†ꝙ & ſi multis, & multis modis quis dicit̃ hereticus, vt per gl. in c. firmiſſimè. extra, de heret. & in l.2.C.eodẽ.& ꝑ Hoſtiẽ. in ſumma de here.& ꝑ omnes Doctores, maximè Canoniſtas in locis ſuis, & Feudiſtas,
maxime Aluarot. & afflict. in tit. de ſtat. & conſuet. contra liber. eccleſ. &c. & Federi. de Senis, qui eſt videndus in conſi. 253. & Vital. in tractatu ſuo malefic. ſub rub. de hære. & alibi ſæpe. Tñ propriè, & ſtrincte quis dicitur hæreticus duobus caſibus tantum, videlicet quãdo ſentit aliter de articulis fidei, quàm Romana eccleſia. 24. q. 1. in c. hęc ex fides. & qñ malè ſentit de ſacramentis eccleſiæ. c. ad abolendam in princ. de hære. ita Abb. poſt alios cõmuniter in d. c. promiſſimè, & ſequitur Dec. conſi. 151. col. 2. vol. 1. & Felin. in rub. de hæret. vbi tamen dicit, ꝙ ad hoc ut poſſit exiſtimari propriè hæreticus in dictis caſibus, debet eſſe prinax in ſua opinione, dũ corrigitur. & ibi ponitur quid de ſortilegio, vel dante pocula amatoria cum inuocatione dęmonum, quid de ce
1 lebrante diuinum miſſæ ſacrum hoſtia nõ conſecrata. Secundò, ſi vis ſcire quæ probationes ſufficiãt in crimine hęreſis, vide tex.
2 in c. in fidei. de hęret. in 6 qui†dicit admitti excõmunicatos participes, & ſocios criminis. ita tamen vt ex numero teſtiũ, & qualitate perſonarum tam deponẽtium, quàm earum, contra quas deponunt, ac alijs circunſtantijs, deponẽtes falſa dicere nõ præſumuntur, & ideo teſti inimico capitali inimicitia non crederetur in hoc crimine. Feder. dicto conſi. 252. circa finem. & Bar. in l. in quæſtionibus, ff. ad legem Iul. maieſt.
3 Non†admittũtur tamen tales teſtes ad defenſionem, licèt totum contrarium videretur, dicendum, caſus eſt in c. filij in fi. de hæ
4 re. in 6. Nec† quo teſtes ex his etiam ſufficiunt ad probandum hoc crimen, caſus eſt in d. c. fidei licet ex regula ſufficiãt. Ita Are. de vtroque ĩ c. fi. in fi. extra, de teſtibus hoc modo ad concordiam reducens in hoc vltimo opiniones, quia aliqui volũt, vt requirantur ſaltem tres, & aliqui, vt ſufficiant duo, vt per Gemin. in c. ut officium, §. uerum. de hær. in 6. Et facit ad hoc ut ſufficiãt duo integri teſtes etiam in hoc crimine, ꝙ ad damnandum ſummum Pontificem in quolibet crimine duo ſufficiunt, ut dixi ſu
5 pra in tit. de conuictis. col. 1. Addo, ꝙ†leuiores probationes requiruntur in hoc crimine quàm in alio. Ita Gemin. in d. §. verum & Ioan. And. in nouella ibidem, & ita Anton. de Butr. in c. excommunicamus, el primo,

mo, in ſi. de hęret. Arch. in d. ca. in fidei & in
dicto c. officium. Et fundamentum eſt in l.
2. C. de hæret. vbi dicit, ꝙ leue argumentũ
ſufficit ad conuincendum hæreticum. Sed
procedit ille textus quò ad inducendam ſu
ſpitionẽ, per quam ſequitur purgatio, iux-
ta text. in d. cap. excommunicamus, el pri-
mo, in §. qui autem inuenti. in gl. in ca. lite-
ras. de præſump. & in effectu Abb. Imol.
Ant. de Butr. & communiter Doctores dã
tes etiam alias ſolutiones ad dictum tex. ſic
etiam Fel. in dicto c. literas, col. pen. volunt
tamen ꝙ illud leue argumentum, ſiue leue
indicium quod ſufficit, probetur per duos
teſtes, conteſtes, iuxta gl. in l. fin. C. fam. her
ciſc. & non ſufficiant ſingulares, vide in di-
ctis locis, maximè in dicto cap. vt officium.
per Gemin. & Ioan. Andr. in nouella. Nõ po
teſt tamen negari, iudicio meo, quin mino
res probationes ſufficiant in hoc crimine
per d. cap. in fidei. qui text. ſi eſſet factus ad
ſolam ſuſpitionem inducendam, parũ no-
bis prodeſſet, & Doctores ibi eum intelli-
gunt quò ad plenam fidem criminis, &
Aret. in d. c. fin. quod etiam patet, quia prę
ſumptio violentia ſufficit ad condemnan-
dum, quæ aliàs non ſufficit, text. eſt. in c. cũ
contumacia. de hære. in 6. & ibi in gl. & Fel.
in cap. ſicut de ſimo. vbi vide. Sic etiam in
crimine læſæ maieſtatis admittuntur crimi
ne notari paſſim. tex. in cap. licèt Heli. & ibi
Abb. col. 2. in penult. notabili, extra. de ſi
mo. & Abb. in ca. per tuas, col. 1. in 2. nota-
bili, extra eodem. & Bar. in l. in quęſtioni-
bus, ff. ad legem Iul. maieſt. & dicam infra
in tit. de crimine læſæ maieſtatis, & an ſuffi
ciant, ad condemnandum, ſicut alij duo in
tegri teſtes, ex prædictis videtur eos ſuffice
re. Sed cõtra per legem, ſciant cuncti, C. de
probat. iunctis dictis per Alex. in conſil. 11.
col. 1. & 2. volum. 2. vbi dicit, quòd tamen
non ſunt in hoc crimine integri teſtes. Ego
in præſentia credo, quòd ſufficiant, concur
rẽtibus his, de quibus in dicto cap. in fidei.
iunctis præcedentibus pro hac parte. Et ad
prædicta vide etiam Imol. in clemen. 2 col.
pen. de hęretic. vbi vult, quòd vnus teſtis,
& fama non ſufficiant ad plenam fidem.
Sed nõ diſcrepat, quia me reduco ad d. ca.
in fidei. qui etiam contentus non eſt hac
probatione. Sed quomodo procedendum:
6 eſt in crimine hæreſis? Dic † ex leui, & modi
ca præſumptione poſſe procedi contra ali-
quem vti hæreticum. ita probat tex. in c. ac
cuſatus. in princ. de hære. in 6. & ibi no. per
Modernos, & Abb. in c. literas. de præſump.
in verbo, vehementi. dicit, ꝙ leue argumẽ
tum, iuxta d. l. 2. C. de hære. ſufficit ad inqui
rendum de hæreſi. & procedi poteſt non ſo
lùm per accuſationem, uerùm etiã per de-
nunciationem, & inquiſitionem. capi. licèt
Heli. iuncto c. ſeq. & c. qualiter, & quãdo, el
ſecondo, de accuſ. Eſt uerum, ꝙ non requi-
ritur, ut procedant inquiſitionẽ omnino il
le clamor, & infamia de quibus in dictis ca-
pitulis. Sed leuis, & modica præſumptio ſuf
ficit, per prædicta. Et hæc adde ad ea, quæ
7 dixi ſupra in tit. de inquiſitione. Et † procedi
tur quomodocunque, uel per accuſationẽ,
uel ut ſupra, ſummariè ſimpliciter, &c. pro
ut etiam in crimine læſæ maieſtatis, iuxta
tex. in extrauag. ad reprimendam. text. eſt
in ca. fi. de hær. in 6. & talis ita ſuſpectus in
carceres conijcitur, et interdum ponitur in
compedibus, uel etiam committitur cuſto
diæ fideiuſſoris, quando crimẽ hæreſis eſt
graue, ut in cler. 1. de hæret. & in c. ut inqui
ſitionis. et ibi per Arch. de hære. in 6. et dũ
examinantur teſtes, ultra iudicem, et nota
rium debẽt interuenire duę religioſæ, et di-
ſcretæ perſonæ, ꝑpter pondus criminis, tex.
eſt in d. cap. ut officium, §. uerum. Eſt etiam
8 aduertendum, † ut dicta teſtium, et accuſa-
torum non publicentur, ubi ex hoc eis im-
mineat periculum, ut in d. ca. fin. de hære. in
9 6. non † tamen eſt neganda copia indicio
rum. tradit Bal. in conſ. 95. uolumin. 1. et di
xi ſupra in materia torturæ in 4. q. princip.
Nec etiam defenſio, dato quòd poſſit pro-
cedi ſimpliciter de plano, &c. ut habes per
totum commentarium Bar. ad d. extrauag.
ad reprimendum. ſi benè uides, et aliàs dixi
et hoc etiam ponderaui. Non poteſt autem
10 in proceſſu † huius criminis ſe intromit-
tere ſęcularis iudex, nec princeps ſæcularis,
ſed tantùm eccleſiaſticus, quia crimen hæ-
reſis, eſt crimen mere eccleſiaſticum. Ca-
ſus eſt in cap. ut inquiſitionis. de hęre. in 6.
et ibi dicitur, ꝙ tantum ſe intromittit in
exequendo ea, quæ ſibi iniunguntur ab or
dinatio. et inquiſito, aliquin eſt ipſo iure
excommunicatus. hæc eſt materia ca. cum

ſit

ſi t generale, vbi Abb. & alij, de for. comp. Et
11 † antequam eſſet inuẽtum officium inqui
ſitoris, ad epiſcopos ſpectabat hoc onus in
quirendi, & puniendi hæreticos. c. ad abolẽ
dam. in fi. de hære. & c. excommunicamus,
el primo, §. fin. eod. titul. Sed hoc tempore
12 † ſi in eodẽ loco adſit epiſcopus, & inqui-
ſitor, ſimul ꝓcedere poſſunt, & diuiſim ẽt
niſi quò ad ardua, vt ad torturam, & ſentẽ
tiam, quia ſimul debẽt expedire, de hoc eſt
tex. in cle. 1. de hære. vbi ponuntur primò
quinque, quæ vnus ſine altero pôt, & de-
inde tria, quæ vterque debet ſimul expedi-
re, & vide Anan. ad hæc in d. §. fin. Et quia
dixi, ꝙ crimen hæreſis eſt merè eccleſiaſti-
13 cum, & † ꝙ princeps ſæcularis nullo modo
poteſt ſe de eo intromittere, Scias ꝙ dum
ſuperioribus diebus incidiſſet ſermo in Se-
natu de modo puniendi eos, qui Lutheri ſe
ctam ſequuntur, quia ex tali exceſſu proue
niunt perturbationes dominij, ut uidimus
in diuerſis regionibus dixi ego ꝙ ratione
huius ꝑturbationis Senatus poterat dare
iudices, & adducebam dicta per Bart. in l.
diuus, ff. de ſic. quando quis notatus com-
mittit vnum delictum, & incidit in aliud, ꝙ
de vtroque punitur. Concludendo, ꝙ de hę
reſi iudex eccleſiaſticus debet procedere, de
ſeditione verò, & perturbatione ſæcularis:
Adducebam etiam notata per Abb. in c. cũ
14 terra, de elec. vbi † quamuis princeps ſæcula
ris non poſſit ſe intromittere in electione
ad aliquod beneficium, tamen poteſt ejice
re talem electum uti ſuſpectum è dominio
ſuo. Quę deciſio obſeruata fuit ſæpe per Se
natum noſtrum contra religioſas perſonas
ſeditioſas, & malæ vitæ. & placuit hæc mea
conſideratio. Ego tamen veritati hoc caſu
aſſentio, quam puto eſſe in contrariũ, quia
vnũ non pôt ab altero ſeparari, & ideo nõ
debet princeps ſęcularis ſe intromittere, ni
ſi adiuuando eccleſiaſticum, per prædicta,
facto proceſſu per inquiſitorem, vel epiſco
pũ, vel vtrunq; ſimul. conſiderandũ eſt ẽt,
15 † an conſtet de criminè plenè per teſtes,
vel confeſſionem; quia tunc ſi pertinaciter
perſeueraret in hæreſi, damnatur, tex. eſt in
ca. ad abolendam. in prin. de hære. & 2. q. 1.
ca. nos in quẽquam. ad cuius hæreſis con-
demnationẽ interuenire debet conſilium
peritorum, ca. fin. de hęr. in 6. Damnatusq;
traditur curiæ ſæculari puniendus debita
animaduerſione, ca. excommunicamus, el
primo, §. 1. & c. excõmunicamus, el ſecũdo,
16 § 1. de hær. facta prius degradatione, † quò
ad clericos, vt in dictis iuribus, & pœna hu-
ius dãnati eſt ignis corporalis, & publica-
tio omnium bonorum, de pœna ignis cor-
poralis habes per Abb. Fel. & Doctores cõ-
muniter in d. c. ad abolendã de publicatio-
ne bonorum habes ibidẽ in tex. & in dictis
iuribus. in cap. vergentis eod. tit. & in c. cum
17 ſecundũ. de hær. in 6. & † deuenitur ad hanc
pœnam mortis, niſi ſe purgauerint, abiura
tione facta de hæreſi, quia tũc euitatur d. c.
ad abolendam. in princip. non euitatur tñ
pœna depoſitionis, & perpetui carceris, d.
c. excommunicauimus. el ſecondo, §. ſi quis
autem. eod. tit. pôt etiã imponi alia pœna,
puta vt omni vitæ ſuæ tempore per orbem
incidat, vt fit interdum, quę tamen pœna
pôt mitigari hodie, c. vt commiſſi, §. necnõ
de hær. in 6. & cõuerti in pœnã pecuniariã,
18 vt notatur in d. §. & alibi ſæpe. An † aũt poſ-
ſit qui hæreſim abiurauit, maxime clericus,
tranſmitti ad triremes? Videtur non poſſe,
quia facile ſequitur mors, quæ pœna eſt re
probata ſecundùm Canones, hinc eſt, ꝙ ẽt
reprobatꝰ pœna ferrearũ cauearum, vt per
Fel. in c. qualiter. §. ad corrigendos, nu. 24.
de accuſ. ſed dic ꝙ ſine dubio hæc pœna ca-
uearũ dicitur reprobata, qñ ex ea veriſimi-
liter ſequeretur mors, vt qñ ibi poneretur
perpetuò, vel etiam ad tẽpus, & non coope
riretꝰ die nec noctu, maxime tempore hye-
mis, aliàs ſi ad tempus, & moderate non vi
deretur reprobata, & idẽ de triremibus, &
ideo etiam pœna perpetui carceris pro hoc
crimine nõ eſt reiecta, vt ubi ſupra, niſi ibi
poneretur, & victus ſufficiens non daretur.
Et ita vidi ſeruari Cremonę, nec etiam re-
cuperat bona per dictam abiurationẽ, niſi
recuperaret ex ca. vergentis. de hær. & ibi la
te Fel. col. 1. & 2. qui tandem ita ſe firmat
ex dicto textu, & alijs, maxime ex regula
19 id quod noſtrum eſt, ff. de reg. iur. Si † tamẽ
reincidat in hæreſim, tunc etiam reincidat
in ſuas pœnas, abſque ſpe veniæ, & datur
curiæ ſęculari, degradatione facta. ca. ſuper
eodem de hære. in 6. & eodem cap. accuſa-
tus. & c. ad abolendam, § illos quoque. Et
20 id quod dico de abiuratione, † etiam proce
dit

dit ſecuta condemnatione, uide Dec. in ca. at ſi clerici. in princi p extra, de iud. dum loquitur de delictis degradatione dignis, in verſicu. ad tertium. Sunt enim in hoc variæ opiniones, ut per Abb. in cap. excommunicauimus de hæret. & Abb. in hoc ſe firmat ibi, col. 3. & ita ſeruatur, & cauſa uarietatis Doctorum eſt, quia tex. in d. c. ad abolendã. dicit. ꝙ continuo poſt quã fuerit deprehenſus debet eum pœnitere, tamen ſic, ut dixi, concluditur, & ſeruatur. & licet etiam text. in eodem cap. ad abolendam. dicat ꝙ ſpontè debet venire, tamen intelligitur ibi etiam
21 quod ſit uocatus. Hec procedũt, † ubi quis conuictus uel confeſſus eſſet de hæreſi. Cæ-
22 terum † ſi tantum remanet leuiter ſuſpectus, tunc indicenda eſſe purgatio, & ubi eſſet contumax in illa ſuſcipienda, excommunicaretur, in qua excommunicatione ſi perſeueraret per annum, iudicaretur vti hæreticus. tex. eſt in d. c. excommunicauimus, el
23 primo, §. qui autem inuenti. Si † verò ſuſciperet purgationẽ, & deficeret in purgatione, eſſet cenſendus vti hæreticus, et ſubiaceret pœnæ hæretici. d. c. ad abolendam, §. qui uerò inuenti et declarat Abb. in d. c. excommunicauimus. iudicat enim relapſus, ſicut in præcedenti caſu, quando eſſet confeſſus, vel conuictus, et reincideret in hæreſim. Et
24 † quando quis dicatur relapſus uide tex. et ibi no. in c. cum verò. in princ. de hære. in 6. Cald. in conſi. 2. in titu. de hær. & de intellectu d. tex et eorum, quę notantur ibi, uide eundem Cald in eo. tit. conſi. 5. et Dec. conſ. 137. col. 3. et in his locis apparet, ꝙ non dicitur relapſus, qui pœnitentiam ſibi iniunctã poſt abiuratam hæreſim non impleuit. In quo vltimo dixit mihi ſeruari contrarium inquiſitor ciuitatis noſtræ Mediolani, qui hoc idem atteſtatus eſt etiam eſſe de iure, et nihil ualere rationem Dec. Aduerte tamẽ, dum dixi ſuſpectum ſuſcepta purgatio-
25 ne, † ſi incidat in hereſim, dici relapſum, et ſubiacere pœnis, de quibus ſupra. ꝙ hoc nõ procedit, qñ ſuſpicio fuit leuis, quia tũc nõ ſubiacet pœnis ordinarĳs, ſed alĳs pœnis, licet grauibus, tex. eſt in c. accuſatus, in fi. pri. de heret. in 6. et in illo tex. eſt clarum, quod etiam ſolum ſuſpectus debet abiurare hereſim, et quia dixi, ꝙ damnatur hereticus etiã
26 in confiſcatione bonorum, Dic † hodie bona hæretici haberi pro confiſcatis, et non eſt neceſſaria alia ſententia priuans eũ, ſed tantum declaratio. tex. eſt in d. c. cum ſecun-
27 dum. de hær. in 6. Sic † etiam hæreticus habetur pro excommunicato. tex. eſt in ca. excommunicamus, el primo, in prin. et in c ex communicamus, el ſecondo, in prin. et in d. c. ad abolendam in prin. Quò ad pœnã perſonalem aliud non uidetur immutatum, et
28 ſic uidetur † requiri priuatio per ſententiã. ad hoc ut executio fieri poſſit contra perſonam, iuxta reg. generalem, l ſi confeſſus, ff. de cuſt. et exhi. reor. non ſic eſt in perſona rebellis, quia habetur pro rebelle abſque alia ſententia priuante eum, tex. eſt in extra uagan. qui ſint rebelles, et hoc aſſumptum meum uidetur oſtendi in d. c. cũ ſecundum. quod ſolùm de bonis loquitur. Veritas tamen eſt, ut idem ſit quo ad perſonam ut habeatur pro damnato, et ſit diffidatus apud omnes gentes, Auth. Gazaros. C. de hær. cũ declaratione tñ, iuxta d. c. cum ſecundũ. ita Franc. et alĳ communiter in c. præſidentes. de hære. in 6. uolentes ut quilibet priuatus poſſit ideo hæreticum occidere, declaratũ tamen, & loquuntur Doct. in occiſione, et
29 ſpoliatione bonorum, † et idem eſt dicendum in aſſaſſino, ut poſſit impunè occidi, præuia declaratione. Alex. conſil. 166. vol. 7. et dixi ſupra in tit. de foro compet. et idem in offendente cardinalem, iuxta c. felicis. in 6. de pœn. in quo tex. etiam talis diffidatur, et tñ requiritur declaratio, ut ibi per Gemi. col. 3. verſi. et idem uidetur in pœna diffidationis. et idem quod Gemin. tenens ẽt communiter ibi Doc ut apparet ex dictis Franchi. In rebelle uerò Bart. in uer. rebellando. in extrauag. qui ſint rebelles, vult ut poſſit occidi, et deinde patefieri rebellio, et declarari, et uidetur communis opi. cum Bart. ut dixi ſupra ſub rubr. de defenſ. reor. et deſen. impug. & dicam in tit. de crim. læſæ maieſt. qui immediatè ſubĳcietur, contra quod tñ eſt tex. in d. c. felicis. ubi offendens cardinalẽ punitur ut reus criminis læſæ maieſt. & amplius etiã diffidatus eſt, & tñ quo ad oſtenſionem facti requiritur declaratio, ut dixi, & ꝓpterea fortè Bar. in aduertẽter locutus fuit, & cæteri, qui ſecuti ſint eum. Ad hęc ẽt facit dictum c. pro humani. cum declaratione, de qua ſupra, ꝙ eo etiam in caſu requiritur

ritur declaratio. Et magis etiam facit quod dictum eſt de hæretico, arguendo de maiori delicto hæreſis, & ſic in Deum, ad hoc crimen læſæ maieſt. in hominem, defendi tamen poteſt, & Doctores, eum ſequentes, ut dixi ſupra ſub rub. de defenſ. reor. & c. inuer. erit etiam aduertendum, an occiſus rebel-
30 lis eſſet. vbi uide, omnino. Sed † an ſit neceſſarium, ut declaratio contra hæreticum ſequatur ante mortem hæretici? Videtur eſſe neceſſaria, & quod aliter pœna non tranſeat in heredes, & ex dictis per Iaſ. in l. 3. §. quod autem ait. ubi omnino uide, ff. quod quiſque iur. allegat. d. c. cum tantum. & tex. & Bar. in l. eius qui delatorem, ff. de iure fiſ. & alia, ut per eum. Sed dic contrariũ, ꝙ poteſt fieri declaratio etiam poſt mortem, declarando tali tp̃e commiſſum delictum, ex qua ſequatur confiſcatio bonorum à die cõmiſſi delicti. d. c. cum ſecundum. cum ibi no. & ratio, quia poteſt fieri poſt mortem, eſt, quia de crimine poteſt fieri poſt mortem, ſicut ante, ſecundum Ang. in l. pen. C. ad leg. Iul. maieſt. glo. in ſumma 24. q. 2. & in capi. neque. 88. diſt. tex. & ibi Doc. in c. ſi quis epiſcopus. extra, de hæret. c. accuſatus, §. in eo. de hære. in 6. Mar. in tract. de princ. in tit. ne fiſ. concluſ. 257. & tex. in l. Manichæos, C. de hær. & late Fel. in c. cum nobis colum. 4. & 5. extra de præſcri. & alibi ſæpe, & ita declarat Abb. in c. vergentis. verſic. & aduerte. extra, hæret. & in c. cum nobis. & ſatis patet in c. 2. præſc. in 6. Super quo tex. ſe fundat Abb. vn-
31 de † cum in crimine læſe maieſt. non poſſit procedi contra mortuum, niſi in caſu, l. fin. ff. ad l. Iul. maieſta. quamuis bona ipſo iure ſint confiſcata, tamen poſt mortem nõ poteſt probari crimen, & ſucceſſiue declarari. Ita Dec. in conſil. 410. & loquitur in fortioribus terminis, quia loquitur in caſu decreti, per quod bona rebellis erant ipſo iure cõfiſcata, etiam abſque declaratione, & tamẽ vult, ut non poſſit dicta declaratio legis, ubi ſit probãdum delictum poſt mortem, quia non erat in caſu d. l. fi. ff. ad l. Iul. maieſtat. & dicit Dec. ibi. ꝙ hoc eſt clarum. Vt tamen bene intelligas hęc uide quæ dicam infra. in titu. de ſenten. in uerſi. ſententiæ materiam
32 ſequendo. & ad ea te reijcio. Sed † infra quãtum tempus poſſit procedi poſt mortem contra hęredes hæretici, uide in capit. 2. de præſcr. in 6. & per Felin. in d. cap. cum nobis. de præſcrip. colum. 4. & ſequen. Scias etiam
33 etiam † quod bona hæretici pertinent in terris Pontificis ad eius fiſcum, & in terris Imperatoris ad fiſcum Imperatoris, & ſic de alijs principibus ſæcularibus. ca. vergẽtis. de hæret. Hodie tamen per quaſdam conſtitutiones Pontificias diuidunrur in tres partes; vna eſt iudicis ſæcularis, alia officialiũ, ideſt epiſcopi, & inquiſitoris, tertia reſeruatur eccleſiæ Romanæ pro tuitione officij, ut dicunt Doctores in d. c. cum ſecundum. ubi uide. & Anchar. in conſi. 15. colu. 4. Dixit tamen mihi inquiſitor hæreſis, quod nihil pertinet ad epiſcopum, & quod de hoc eſt extrauagans Bonifacij, nec principi ſęculari, niſi ſuſcipiat onus militum, & aliarum impenſarum perniciem talium ſceleſtorũ.
34 Et adde, ꝙ † ſtante conſuetudine, uel conſtitutione, ut aliqua pars ſit dominij temporalis, ſi aliqua bona ſint in loco infeudato in dominio Mediolani, uel Subaudiæ, talia bona non applicabuntur primo domino, & ſic duci, ſed feudatario. Ita Mart. in tract. de princ. in tit. de fiſ. o. concluſ. 24. ubi
35 uide. Adde etiam, † ꝙ pœnæ hæreticorum tranſmiſſo proceſſu a iudicib. eccleſiaſticis cum ſententia (licèt tamen ſeruetur, ut ſola ſententia tranſmittatur, imò ſolus effectus ſententiæ) ad officiales ſæculares, ut exequantur, & hæreticos comburant non poſſunt per eos officiales laicos, nec principem ſæcularem mutari contra Bar. in l. diuus, ff. de cuſt. re. & l. nam, & magiſtratibus, ff. de iur. om. iudic. Iſta eſt communis opin. in d. l. nam, et magiſtratib. et in c. ad abolendã. ut ibi per Fel. in fi. Et fundamentum eſt in c. vt inquiſitionis. de hæret. in 6. ubi diſponitur, ꝙ ſecularis nullo mõ poſſit ſe intromittere ſub pœna excommunicationis, propter ꝙ neſcio quo modo potuerit ſtatui, ut omnes cauſæ hæreticorũ referantur ad Senatũ noſtrum, prout ſtatutum fuit, et circa dictam mutationem pœnæ cõis eſt, ut dixi, ꝙ non poſſit fieri, ut apparet ex dictis Mar. in ca. cũ ſit generale de for. comp. quidquid ibidem voluerit D. Ant. de But. et Barb. Adde quo-
36 que. † ꝙ quamuis ex regula non ſit alia pœna hæretici, quam pęna ultimi ſupplicij, tamen etiã quandoque imponi poteſt pœna pecuniaria, ut per Imol. in clem. 2. colu. penult.

nult.ſuper gl.in uerſ.illicite,ubi uide,de hæ
ret. quod tamen non uidetur faciēdum ad
tollēdam ſuſpitionem, in quam incurreret
37 inquiſitor.Item adde,quòd † in pœna ulti-
mi ſupplicij imponenda regulariter hæreti
co conuenit lex ciuilis,diuina,canonica, &
conſuetudo, & modus eſt per ignem. Ita
Abb.in c.ad abolendam. & ꝙ ſit de iure ci-
uili pœna ultimi ſupplici.eſt tex.in l.quicun
que ad fi.C.de hær.cum diſtinct.tamen, ut
ibi,& ita gl.in cap.excommunicamus, el ſe
condo,in prin.de hæret. Aliaſque pęnas iu
ris ciuilis ponit tex.in l.Arriani.& per totū.
C.eod quæ leges ciuiles, & oēs leges condi
tæ contra hæreticos in fauorem fidei ſunt
approbatæ a Pontifice, c. inquiſitionis, de
hæ.in 6.Hoſ.& Abb.in c.excōicamus, el pri
mo,col.3.Ad fi. extra de hær. Reliqua uide
38 † in directorio inquiſitionis, in malleo hæ
reticorum, in lucerna inquiſitionis, in Sil-
ueſtrina.& in Tabiena, ac in alijs autorita-
tibus ſuper hoc crimine æditis. Et quia tūc
apparent multæ ſectæ hæreticorum in Ger
mania,quot fuerint ante,ponit text.in c.fi.
39 24.q.3.† Et caue ſemper,ut non legas,nec
teneas penes te libros damnatos de hære-
ſi.l.damnato,C.de hæret. & uide de hæret.
qui ſint,& qūo puniantur,per Ioan. Bern.
in ſua practica canonica criminali,c. 106.

Tit. de Crimine læſæ maieſtatis.

SVMMAE.

1 *Læſæ maieſtatis crimen incurrit, qui cōtra rempublicam Romanorum, uel eius ſecuritatem aliquid committit.*

2 *Læſæ maieſtatis crimen quis incurrat, & eius capita.*

3 *Adulterium committens cum uxore Cæſaris, vel Regis non incidit in crimen læſæ maieſtatis.*

4 *Furtum faciens principi non incidit in crimen læſæ maieſtatis.*

5 *Committens contra perſonam principis, vel aſtantis lateri eius, incidit in l. quiſquis, C. ad l. Iul. maieſt.*

6 *Capita legis Italiæ maieſtatis multa ſunt.*

7 *Lex Cornelia de ſicar. & de falſ. habet multa capita.*

8 *Leges quæ puniebant offendētem perſonam principis, uel aſtantis lateri eius ante l. quiſquis. C. ad l. Iul. maieſt.*

9 *Occidens magiſtratum principis non aſſiſtentem lateri eius non incidit in l. quiſquis, C. ad l. Iul. maieſt.*

10 *Committere aduerſus ſecuritatem populi Rom. dicitur, qui frangit ſecuritatem hoſti conceſſam & incidit in crimen læſæ maieſtatis, uel etiam qui in dedecus, & offenſionem principis, alicui rumpit ſecuritatem.*

11 *Offendens fœderatum principi in excidium reipublicæ incidit in crimen læſæ maieſtat. commiſſum in principem.*

22 *Literas mittens ad hoſtes in damnum reipub. incidit in crimen læſæ maieſt.*

13 *Tranſiens ad hoſtes in damnum reipublicæ incidit in crimen læſæ maieſt.*

14 *Offendens magiſtratum ex iniuria priuata habet excuſationem a crimine læſæ maieſt.*

15 *Læſæ maieſt. crimen committit, qui non obedit principi in damnum prouinciæ, ſecus ſi in damnum aduerſarij.*

16 *Læſæ maieſtatis reus non eſt, qui curauit ut obſides populo Romano dati aufugerent nè teſtimonium contra ſe dicerent.*

17 *Seditionem concitans alia ratione, quam ad turbationem prouinciæ, non incidit in crimen læſæ maieſtatis, ſed punitur tanquam ſeditioſus*

18 *Tumultus populi ut ſedetur, iudex poteſt accelerare executionem, licet ea de cauſa non poſſit procedere ad condemnationem.*

19 *Seditio dicitur quaſi ſeorſum itio.*

20 *Lex prima, ad Iul. maieſtatis, an habeat locum in faciente contra aliam ciuitatem, quam Romanam.*

21 *Pœna congregatis gentem qualis ſit.*

22 *Arma domo tenentes præterquam ad uſum uenationis tenentur l. Iulia, de ui publica.*

23 *Vniri, & congregari poſſunt gentes ad defenſionem.*

24 *Decretum Mediolani puniens uniones, & congregationes, intelligitur de unionibus ſimpliciter, niſi probetur quod ad bonum finem factæ ſint.*

25 *Vnio præſumitur facta contra rempublicam, & non ratione priuati commodi, niſi appareat de cauſa, quæ reſpiciat priuatum commodum, & conueniat qualitas perſonæ.*

26 *Vnionis eſſentia requirit caput, & locum, in quo facta ſit.*

27 *Vnio ad malum fiem præſumitur facta, quando erat cum armis, vel incontinenti poſt ſecutum eſt malum.*

28 *Sequens actus oſtendit qualis fuerit animus a principio.*

29 *Decretum Mediolani de vnione, licet imponat pœnam corporalem, tamen non ſolet ex ſola vnione imponi.*

30 *Fœdus per ducem Mediolani feudatarium Cæſaris cum principibus Italiæ, & hoſtibus extra Italiam exiſtente Cæſaris exercitu in Italia factum propter illicitas oppreſſiones, & ad defenſionem non facit eum incidere in crimen læſæ maieſtatis, nec ut poſſit feudo priuari.*

31 *Falſum ſcribens in tabulis publicis in damnum reipubl. vel principis tenetur crimine læſæ maieſtat.*

32 *Vxor rebellis tenetur ſequi virum, nec efficitur rebellis.*

33 *Hoſtilia opera exercens aduerſus principem, tenetur crimine læſæ maieſtatis, licet ſecus ſi non obedit officialibus.*

34 *Læſæ maieſtatis crimen incurrit occupans terram, caſtrum principis, vel hoſtibus mittens pecunias, & aliis caſibus.*

35 *Læſæ maieſtatis crimen quando quis in dubio incurrat, & videatur quid factum in damnum reipublicæ.*

36 *Legatum principis occidens ſubditus illius, ad quem miſſus eſt, tenetur lege Iulia maieſtatis ſi in damnum domini ſui occidat, ſecus ſi ratione priuata, idem ſi legatum principis ſui occidat.*

37 *Tabellarium principis occidens, ut ablatis literis arcana hoſtibus propalentur, incurrit crimen læſæ maieſtatis.*

38 *Occidens hominem, quo princeps vteretur in rebus publicis adhoc, ut princeps eo careat incidit in crimen læſæ maieſtatis.*

39 *Læſæ maieſt crimen incurrit, qui ſe pro comite aut duce contra voluntatem principis geſſit.*

40 *Lex quiſquis. C ad l. Iul. maieſt habet locum non ſolum quando coniuratio initur cum hoſtibus contra princip m, ſed etiam quando per ſubditos inter ſe contra eum.*

41 *Lex, quiſquis. C. a l l. Iul. maieſtat. habet locum etiam in machinatione contra principem facta ex cauſa inimicitiæ priuatæ.*

42 *Offendens ſubditum principis, vel ſecretarium, an incidat in l. quiſquis.*

43 *Machinatio ſola tractatus uel conſilium contra principem inita faciunt locum, l. quiſquis, C. ad l Iul. maieſtatis, licet tractatus non ſufficiat caſum l. primæ, ad legem Iuliam maieſtatis.*

44 *Tractatus ſolus contra principem ſufficit, ut quis incidat in l. primam, ad l. Iul. maieſtat. cum ſeq.*

45 *Patriam oppugnans, an incidat in crimen læſæ maieſt.*

46 *Pœnitentia, an habeat locum in crimine læſæ maieſt. & in caſu l quiſquis?*

47 *Sciens aliquem moliri aliquid contra principem ſi particeps non ſit coniurationis, quamuis non reuelauerit, non tamen incidit in leg. quiſquis, nec in caput lege Iul. Maieſtatis, niſi coniuratio contra patriam ſuam fieret, vel eſſemus in caſu Bart.*

48 *Sciens coniurationem fieri contra patriam abſque eo, quod participet, & non reuelans incidit in lege quiſquis. ſi probetur, aliter non.*

49 *Audiens in platea coniurationem fieri contra principem, uel patriam, nec reuelans, licet non puniretur pœna, l. quiſquis tamen mereretur maximam reprehenſionem.*

50 *Coniurationem fiendam contra principem, uel priuatum non reuelans quid perd t remiſſiuè.*

51 *Lex, quiſquis, C. ad l Iul maieſtatis ultra Imperatorem locum etiam habet in alio principe, qui non recognoſcat ſuperiorem, ſecus ſi recognoſcat, quia eſt ſimplex crimen læſæ maieſtatis.*

52 *Rebellio an committatur contra feudatarium per ſubditum ſuum, & an puniatur filij committentis.*

53 *Feudatarius Mediolani non cognoſcit de delicto ſubditi contra ſe commiſſo, nec vbi agitur de re, quæ ſit in facto proprio.*

54 *Dux Mediolani, licet recognoſcat Cæſarem, tamen in dominio ſuo eſt ſicut Imperator in ſuo imperio.*

55 *Dux eo ipſo quod eſt dux, habet plenitudinem poteſtatis.*

56 *Lex, quiſquis C. ad l. Iul maieſt. habet locum in duce Mediolani, imò decreta ſunt Mediolani grauius etiam punientia, quam dicta lege quiſquis.*

57 *Memoria defuncti damnari poteſt ſolum quando quis animatur hoſtili animo contra principem, vel rempublicam Romanam.*

58 *Memoria defuncti an damnari poſſit, quando contra aliam rempublicam, quam Romanam hoſtilem animum geſſit.*

59 *Memoria eius, qui ſecreto contra principis perſonam ſolum eſt machinatus, damnatur.*

60 *Cardinalis perſona quando offenditur, vel Papæ, quæ pœna locum habeat.*

61 *Eximens è manibus familiæ confeſſum, vel damnatum punitur lege Iulia maieſtatis, ſed Mediolani adſunt ordines particulares, quo ad eximentem confeſſum, tam ex cauſa ciuili, quam criminali.*

62 *Pœna legis Iuliæ maieſtatis in aliquo crimine appoſita non facit, ut quis dicatur crimen læſæ maieſtatis incurriſſe, ſed ſi opera rebellionis faciat.*

63 *Pœna nimis exceſſiua non valet.*

64 *Occidens captum a familia incidit in crimen læſæ maieſt.*

65 *Turbari pacificus ſtatus quando dicatur.*

66 *Rebellis ciuitas non dicitur quæ habet territorium liberum, ſi non expellat rebelles alterius ciuitatis, poſſet tamen rebellis ſibi puniri ſi aliquid contra aliam ciuitatem machinaretur.*

67 *Rebellis an differat unus ab alio, & quæ ſit utilitas in hac cognitione.*

68 *Rebellare idem eſt quod reſiſtere, & non obedire.*

69 *Machinari quis dicatur.*

70 *Deficere dicitur omnis, qui crimen læſæ maieſtatis committit.*

71 *Læſæ maieſtatis reus ipſo iure ius ciuile amittit.*

72 *Sententia declaratoria requiritur ante apprehenſionem bonorum in crimine læſæ maieſtatis.*

73 *Confiſcatio in crimine læſæ maieſtatis ipſo iure non fit de iure, ſed tantum interdicitur adminiſtratio, & propterea requiritur declaratio.*

74 *Rebellans principi ſuo ipſo iure eſt rebellis, licet ſecus ſit in homicida.*

75 *Decreta, & ſtatuta licet diſponant, ut bona committentis crimen læſæ maieſtatis ipſo iure ſint publicata, tamen requiritur ſententia declaratoria, alias fiſcus non poteſt manum apponere.*

76 *Læſæ maieſtatis crimen conſtare debet in vita rebellis, nec ſufficit ut poſt mortem de eo conſtet, niſi quando memoria damnari poteſt, etiã quod decreta velint bona ipſo iure publicata eſſe in tali crimine.*

77 *Rebellis notorius poteſt impune occidi ante declarationem.*

78 *Transfuga poteſt impune occidi ante declarationem.*

79 *Rebellis amittit iuriſdictiones.*

80 *Læſæ maieſtatis crimen non incurrit, niſi ſubditus.*

81 *Rebellis non poteſt eſſe niſi ſubditus, licet hoſtis poſſit ex qualibet gente.*

82 *Rebellis dici non poteſt, qui ad hoſtes ſe contulit, quando hoſtes territorium, in quo talis erit incola, occupauerant.*

83 *Poſſeſſor iuriſditionis cognoſcit, non princeps legitimatus poſſeſſione priuatus, & quaſi poſſeſſor iuriſpatronatus præſentat, non proprietarius.*

84 *Occidens aliquem uti rebellem ducis Mediolani, quia opus aliquod rebellionis contra eum è dominio eiectum feciſſet, impune non occidit.*

85 *Pœnæ delictorum ſunt fructus iuriſditionis, qui ſpectant poſſeſſori.*

86 *Clericus non poteſt committere crimen læſæ maieſtatis contra dominium ſæcularem, cui ratione domicilij eſt ſubiectus.*

87 *Clericus dicitur non ſubditus domino temporali.*

88 *Clerici dicuntur eſſe ſub protectione domini temporalis, nec poſſunt dici forenſis.*

89 *Fæderatus non poteſt crimen læſæ maieſtatis, contra ſimul fæderatum, qui non eſt ſuus princeps committere.*

90 *Hoſtis non poteſt dici fæderatus.*

91 *Adhærentes ducibus Mediolani debent a Cæſare defendi, ad quem obſinitam generationem deuolutum eſt dominum Mediolani; & ita defenſi fuerunt.*

92 *Fædera, capitulationes, & adhærentiæ Pontificis, & Cæſaris obligant ſucceſſores.*

93 *Bannitus, licet quo ad fauorem ſuum deſinat eſſe ciuis, tamen quo ad odium remanet ſubditus, & committit crimen rebellionis.*

94 *Bannitus dicitur hoſtis ciuitatis.*

95 *Subditus ratione originis ſolum, dicitur ita ſubditus ut ſi committat crimen rebelionis dicatur rebellis.*

96 Domicilij ius eſt potentius, quam originis.

97 Subditus propriè non dicitur, qui non ſuſtinet onera in loco cum alijs.

98 Subditus dicitur feudatarius, non ſolum, qui domicilium trahit in loco immediatè principi ſubiecto, ſed etiam qui trahit in loco infeudato, ad hoc ut dicatur commiſſum crimen rebellionis contra dominum.

99 Rebellionis crimen contra primum dominum non committit ſubditus feudatarij, quando id agit, ut feudatarium ſolum offendat, ſecus ſi contra utrunque committat, ut ambos offendat.

100 Superiori ius cenſetur reſeruatum a ſupremo domino in priuilegijs conceſſionis feudi.

101 Adhærentia quis non tribuit iuriſdictionem, ſed defenſionem a via facti conſequitur.

102 Subditus feudatarij videtur ſubditus primi domini.

103 Dominus ſupremus ordinariè, & regulariter habet iuriſditionem in ſubditos feudatarij in ſecundis cauſis.

104 Dominus ſupremus, & eius delegatus poteſt citare in terris feudatarij ratione iuris ſuperioris, quod retinet.

105 Rebellium ſubditorum feudatario, & committentium contra primum dominum bona applicantur ſecundum formam priuilegij.

106 Feudatarius qui eſt ſubditus concedentis feudum ſolum ratione iuramenti fidelitatis præſtiti non dicitur committere crimen rebellionis contra concedentem.

107 Rebellio committitur per ſubditum contra terminum, qui eſt in quaſi poſſeſſione & exercitio iuriſditionis, licet nondum illi iurauerit fidelitatem.

108 Occidens officialem Papæ, ſiue ſit ſubditus Papæ, ſiue Cæſaris incidit in crimen læſæ maieſtatis.

109 Pontifex ſaltem habitu habet iuriſditionem in terris imperij.

110 Pontifex, vel eius delegatus, poteſt immediatè citare in terris imperij.

111 Teſtis in crimine læſæ maieſtatis, quilibet admittitur, niſi ſit inimicus.

112 Teſtis inhabilis admittitur ad probandum in crimine læſæ maieſtatis, quando deponit ſuper delicto, ſecus ſi ſuper adminiculo deponat.

113 Statutum tollens probationes excludit ſolum directas, non indirectas.

114 Teſtes vnius idonei ſuffi ciunt tam ad defenſionem indirectam, quam ad directam.

115 Teſtes minus idonei ſufficiunt ad probandum adminiculum, quando tale eſt adminiculum ſine quo delictum patere non poſſit.

116 Inquiſitio in crimine læſæ maieſtatis non debet formari, ex eo quod quis ſit ſuſpectus principi, vel quia deſcenderit ex progenie quæ malè auderet.

117 Teſtes ſingulares ſufficiunt in probanda tractatum contra principem, & patriam.

118 Rebelles perdunt ea, quæ ſunt iuris ciuilis ipſo iure, & quæ ex priuilegijs, & conſuetudinibus priuilegiatis proueniunt, & an priuetur obligationibus & promiſſionibus fidelitatem, & an perdant quæ ſunt iuris canonici, & quid in bannitis qui perdunt.

119 Rebellis poteſt impune occidi, quia hoſtis eſt.

120 Hoſtis nomen eſt generale.

121 Rebellis poteſt ut captiuus detineri, & ab eo talea exigi, & libertate donari, quando bellum iuſtum eſt, ſecus quando via iuſtitiæ proceditur, quia tunc poſſunt a principe puniri.

122 Talea in captiuis ſucceſſit loco ſeruitutis.

122 Hoſtes non rebelles de iure fiunt ſerui, & ius poſtliminij habent, licet non ſeruetur, ſed quo ad res tantum fient ſerui.

124 Talea non debet eſſe nimis exceſſiua, nec captiui exceſſiuè tractari.

125 Talea imponi captiuis non deberet, niſi in bello iuſto, ſed malè hoc ſeruatur.

126 Vna ſubditorum non poſſunt capi, quando indicitur bellum alicui principi, ſecus ſi ciuitati uti rebelli.

127 Captiuus relaxatus ſub fide reuertendi cum talea, vel quod ſemper erit captiuus ſuus tenetur reuerti de conſuetudine, ſiue bellum ſit iuſtum ſiue iniuſtum.

128 Captiuus dimiſſus ſub fide reuertendi ſine alio pacto, reuerſus non poterit incarcerari.

129 Bellum inferens illicitum tenetur de omnibus damnis, & homicidijs ſecutis ex latere aduerſarij cui bellum eſt illatum.

130 Bona rebellis impune capi poſſunt, & fiunt capientis, niſi capiens ingreſſus eſſet rem, quæ eſſet de iure ciuili, quia illa effecta iam erat principis.

131 Pœna rebellis, & eius qui in crimen læſæ maieſtatis incidit, eſt quod capite puniatur.

tur ciuiliter ſtatim à die commiſſi delicti, pœna capitis naturaliter à die condemnationis, & ſententiæ declaratoriæ.

132 *Ciuitas, vel vniuerſitas ob rebellionem non poteſt aratro ſubijci, niſi ſecuta declaratione principis.*

133 *Confiſcatio bonorum in crimine læſæ maieſtatis non ſequitur ipſo iure, ſed poſt ſententiam.*

134 *Legitima perditur per filios maſculos in crimine læſæ maieſtatis, & rebellionis, ſed filiæ dotari debent de iure communi.*

135 *Legitima reſeruatur filijs in crimine læſæ maieſtatis per ſtatutum Mediolani, ſecus in reliquo dominio propter decreta diſponentia, ut intelligatur reſeruata, niſi in crimine læſæ maieſtatis.*

136 *Condemnatus in contumaciam rebellione ita priuatur legitima ex forma decretum Mediolanenſis dominij, ſicut ſi comparens eſſet condemnatus.*

137 *Rebellum filij relictum, legatum, vel hæreditas an acquiratur fiſco.*

138 *Legitima danda eſt filio rebellis nato, & concepto poſt bannum.*

139 *Clauſula, ſub pœna indignationis, quàm vim habeat.*

140 *Rebellis non dicitur quis, licet ſit punitus pœna rebellionis.*

141 *Iuſpatronatus an ueniat in confiſcatione bonorum ex cauſa rebellionis.*

142 *Feuda an veniant in confiſcatione bonorum ex cauſa rebellionis.*

143 *Feudum eccleſiaſticum an ueniat in confiſcatione bonorum ob rebellionem contra ſecularem principem commiſſam.*

144 *Vulnerans uel occidens prælatum cadit à feudo quod habet ab eccleſia.*

145 *Materia criminis læſæ maieſtatis per quem tractetur.*

1 IN † crimen læſæ maieſtatis incidit quãaliquid comittit contra rempublicam Romanorũ, uel aduerſus eius ſecuritatem. text. eſt in l. 1. in princip. ff. ad l. Iul. maie.

2 † Et quę ſint capita huius criminis, & qui caſus in quibus quis dicatur cõmiſiſſe hoc crimen, habes clarè in d. l. 1. 2. 3. 4. & ideo Ang. de Aret. in gloſ. Che hai tradito la patria. in princ. dicit in effectu quòd ſi uis intelligere qñ quis committat crimẽ læſæ maieſtatis? debes uidere dictas quatuor leges, ſic etiam clare ſentit Bar. in extrauag. ad reprimendũ. in uerbo. in quocũque crimine & Imol. in clem. paſtoralis, colum. 4. uerſic. & alias. de re iud. & alibi ſæpe. ſic etiã Andr. de Iſer. & clarius in §. item ſi fidelis. colum. 3. & 4. quibus mod. feud. amit. Inferens ex

3 hoc † quòd adulterium committens cum uxore Cæſaris uel regis non incidit in hoc crimen, ſubdens tamen hęc verba, Cauere ſapientis eſt à talibus, quia potentes quibus pares eſſe nõ poſſumus l. 3. ff. de alie. iudic. non ſeruant in hoc fines modeſtiæ, & ideo timeri debet quod de facto fit, l. nec timorẽ, ff. quod metus cau. & ſequuntur ibi alij communiter, & idem Io. Andr. in titu. quæ ſit regalia. in uerbo, & bona committentiũ

4 crimen lęſæ maieſtatis. col. 5. & facit † ꝙ etiã furto ſubtrahens aliquid principi, non incidit in hoc crimen Bart. in extrauag. qui ſint rebelles. in uerbo, rebellis. qui & ſi loquatur in furto modicæ rei. tamen ſentit ut idẽ ſit quando de re alicuius ponderis fieret, & bene, quia aliter eſſet contra tex. in d. l. 1. in diffinitione. Furtum tamen eſt magis graue, quando fit principi. Cæpol. conſil. 40. &

5 aduertendum eſt, † ꝙ dicta capita omnia loquuntur quando ut dixi committutur contra rempublicam Romanorũ, uel ſecuritatem eius. Aliquando etiam, & principalius committitur cõtra perſonam ipſius principis, & tunc non loquuntur dictæ leges, nec capita earũ, ſed lex quiſquis. quæ procedit quãdo committitur in perſonã principis, & aſſiſtentium lateri eius, ſic etiam facit te. & in c. fęlicis. de pœn. in ſexto. quando quid tentatur contra perſonã Cardinalis, & ille tex. ex dicta lege quiſquis natus eſt, & dicẽdum eſt, vt inquit Cæpol. conſi. 80. colum. 1. quòd vnum eſt caput vnus criminis. quãdo committitur aduerſus principem, adde, & aſtantem lateri eius. dicta lege, quiſquis.

6 Alia † uerò ſunt multa capita quæ enumerantur in leg. 1. 2. 3. & 4. ff. eod. & melius ut dixi. Soccin. in conſil. 275. columna ſecunda. qui ait plura eſſe capita criminis læſæ maieſtatis. Vnum quando committitur contra principem, & aſtantẽ lateri eius aliud quando committitur contra rempu-

blicam Romanam de quo in d. l. 1. ff. eod.
voluit etiam allegare tres ſequẽtes, in quo
ſecundo capite non habent locum pœnæ
d.l.quiſquis. Nam, & ſi ſint plura duobus,
ut uides, & clarè ſentit. Dec. conſilio 410. al
legato col. penul. tamen rediguntur ad hæc
7 duo. Adde, quòd † pariter lex Cornelia, de ſi
carijs habet multa capita. leg. eiuſdẽ. in pri.
ff. de ſic. ut dicam in rubr. immediatè ſequẽ
ti de homicid. & idem dicam de lege. Corne
8 lia, de falſis, & nè erres ſcias † quòd licèt ex
prædictis uideatur quòd lex, quiſquis. ſit il
la ſola quæ puniat uenientes contra perſo
nam principis. tamen ante erat lex quę hoc
puniebat, ſcilicet lex fin. ff. eod. quæ declarā
bat dictas quatuor leges, erat etiā lex quæ
uidebatur punire occidentes eos qui aſſiſtē
bāt lateri principis, ſcilicet lex prima in uer
bo, occidantur, ff. eod. eſt uerùm quòd lex,
quiſquis. loquitur quando fit ſola conſura
tio, ut in tex. & ponderat ibi gloſſ. parua;
& Alex. conſil. 13. col. 2. uol. 6. & auget pœ
nam, ſed lex fin. loquitur quando palam,
animatus uenit contra principem. Item
non excedit regularem pœnam capitis, &
confiſcationis bonorum, ut infra dicam,
niſi quatenus uult ut morte non extingua
tur crimẽ, ſicut nec lex tranſgreditur pęnā
eius qui occidit magiſtratum, iuxta d. le. 1.
9 Quod ultimùm † ut talis occidens magiſtra
tum non incurrat pœnas d. leg. quiſquis.
etiam ampliat notabiliter Sali in ead. l. col.
1. uerſic quero tertio quando conſiliarius,
ſiue aſſiſtẽs lateri principis, miſſus eſſet in
aliquam ciuitatem, uel prouinciam, ut ibi
magiſtratum gereret, quia uerum eſt dice
re quòd non occiditur aſſiſtẽs lateri princi
pis dato quòd nomine ſit talis, & ideo cum
ex conſiliarijs Cęſaris in dominio Mediola
ni eligatur ſingulo biēnio, unus pro prętio
re Cremonæ, pœna d. l. quiſquis. non habē
ret locum quo ad ipſum. Aduerte tamen,
10 † quia non eſt crimen læſę maieſtatis, niſi
quando committitur aduerſus populū Ro
manum, uel ſecuritatem eius, & ſic in dam
num populi Rom. uel aduerſus eius ſecuri
tatem, d. l. 1. in princip. quòd fit ſecundùm
primam expoſitionem gloſſ. ſuper uerbo,
ſecuritatem, quando dediſſet populus Ro-
manus ſecuritatem alicui, & ſibi rumpere-
tur intelligendo non de ſecuritatibus, quæ
quotidie dantur ſubditis, & etiam amicis,
nè poſſint moleſtari ex cauſa criminali, vel
ciuili, ſed dx his, quę dantur hoſtibus, nam
ſi rumpantur offenditur qui fecit & fit dā-
num ipſi principi, & eius ſecuritati, vt expe
rientia docet. & ideo Bar. in d. l. 1. no. ex illo
tex. circa hoc quod etiam hoſti eſt ſeruan-
da fides. hæc declaratio magis patebit, ex
infra dicendis. Crederem tamen quocunque
caſu quo quis in dedecus; & offenſionem
principis offenderet habentes ſecuritatem
q incideret in tale crimen, vt infra pate-
bit. De quibus ſecuritatibus, & ſalutis cōdu
ctibus, vide Mart. Lauden. in tractatu, in ti.
de crimine læſæ maieſtatis, in verſi. ſexto.
Imol. conſi. 33. & per Vital. in tract. clauſu.
in 17. char. in 2. col. & pluribus ſequ. & dica
infra in tit. de remed. ex ſola clementia prin
cipali. &c. Et ſecundùm aliam oppoſitionẽ
11 gloſſ. ſi † populus Romanus, uel princeps
contraxiſſet ſocietatem uel fœdus cum ali
qua ciuitate inimica, & hoſte, & offendat
aliquis ex dicta ciuitate fæderata incidit of
fendens in hoc crimen, & vide Bar. in extra
uag. in verbo, rebellando, col. 1. uerſi. quid
ſi aliquis homo. dum dicit q Henricus Im-
perator rectè iudicaſſet contra regem Ro-
bertum, ſi eum condemnaſſet de crimine
læſæ maieſtatis, in ſummum Pontificem,
per quandam conſequentiam ratione ip-
ſius Imperatoris, q erat fidelis, fœderatus,
& coronatus à Papa, per d. l. 1. & glo. ibi in-
telligit tamen, hoc Ang. in d. l. 1. in verſi. &
hoc puto uerum. quando offenditur in ex-
cidium reipublicę; quia durum eſſet, vt pro
pter aliam iniuriam incideret quis in tātū
crimẽ eſt, veriſſima declaratio, quæ pariter
declarat præcedẽtem caſum, quia etſi in di
cto caſu offenderetur princeps, & dominiū
eius, tamen ſi in excidium reipublicæ id fa-
ctum nō eſſet, ſed ex aliqua prouocatione,
non rectè diceretur incidiſſe in hoc crimẽ,
12 Scias etiam † crimen læſæ maieſtatis com-
mitti quando mittuntur literæ, uel nuncij
ad hoſtes. d. l. 1. & ibi Bar. & alij not. ſed in-
telligitur quando fit in damnū reipublicę.
ita tex. in d. l. 1. Vital. in tract. ſuo, in titu. de
13 crimine læſæ maieſtatis, & ſic † vult ſtatu-
tum noſtrū Mediolani, ſi illud uides, & ma
gis incidet qui ad hoſtes iret. Cępolla conſi
lio 17. columna 7. & ita intelliguntur om-

nea

nes alij caſus, ſiue capita de quibus i dictis legibus, ut apparet ex eiſdem. Eſt uerum
14 quod † aliqui poſſunt habere excuſationē, vt prædicti. & quando offenditur magiſtratus, quia illud etiam fieri poteſt ex iniuria priuata, ut declarat Felin. in c. 1. colum. fin. de offic. deleg. eſt tex. in extrauagā. qui ſint rebelles, dum de officialibus loquitur, & Bart. ibi, in verbo, rebellando. in princip. & Bart. vbi omnino vide in l. hoſtes, de capt. colum. 3. uerſ. circa prædicta. per Bald. in ca. 1. in 3. col. de offic. deleg. in cap. ſicut, el tertio, colum. penult. de iureiur. & Abb. in ca. ſane, col. penul. ff. de off. deleg. & Alexan. in l quamuis. in fin. ff. de in ius uocan. ubi ponit ſi detur alapa officiali ex eius uoluntate, an dicatur facta iniuria principi? Et quādo occiditur aſſiſtēs lateri principis poteſt excuſari, ut dicit And. de Iſer. in tit. quę ſint regalia. in uerbo; & committentium crimē læſæ maieſtatis; col. 6. in verſic. aduertendū eſt, et Paris de Put. in tract. ſyndic. in rub. de exceſſibus cōſiliariorum in fine, ſecus Iſer
15 niā, ubi ſupra. Et quando quis † non obedit principi, ut declarat Bar. in d. verbo, rebellando. in pri. ubi omnino uide, et ſequitur dicto Bar. ibi Anchar. in clemen. paſtoralis. in 8. notab. de re iud. Alex. in d. conſil. 13. colum. 2. uerſic. ſimiliter, uol 6. Et quando qs
16 † dat operam, ut obſides populi Romani aufugiant, iuxta d. l. cum id poſſit fieri; ut forte non teſtificētur aduerſus, eum uel alia ratione priuatam utilitatem concernen
17 te. Et † quando concitatur ſeditio, iuxta d. l. 1. quia potuit fieri multis de cauſis, & alia ratione, quàm in damnum prouinciæ, l. ſi quis ingenuam, §. in ciuilibus, ff. de capt. Bald. in conſil. 459. colum. 2. Barto. in dicto uerbo, rebellando. circa princip. Ang. in l. 2. C. de ſeditio. Salic. l. 1. C. eodem. Alexand. conſil. 111. colum. fin. in prin. Nellus in tractatu bannitorū. in prima parte, ſecūdi temporis, quæſtio. 16. & Deci. in dicto cōſilio 410. colum. penult. in fin. & gloſſ. in l. 3. in uerbo, concitauerit. ff. eod. & tunc non tranſgreditur crimen ſeditionis de quo in toto titulo, C. de ſeditio. & in l. capitalium, §. ſolent, ff. de pœnis. cuius pœna eſt furcarum uel deportationis in inſulam, quò ad autores ſeditionis, l. ſi quis aliquid, §. autores, ff. de pœn. uel alia minor pœna, iuxta qualitatē rei. ut in l. 1. C. de ſeditio. cum ibi notatis. & in dicto §. ſolent. & per Alexa. in conſil. 111. colum. fin. uolum. 1. Sed potuit etiam ſeditio cōcitari ad turbationem pro uinciæ, & tunc eſt crimē læſæ maieſtatis, d. l. 1. ff. eod. Exemplum eſt quando quis pcurrit ciuitatem turbulenter acclamando, Arma arma, ut in d. le. o capitalium, §. ſolent. Bal. in leg. obſeruare, §. nunquam, de off. pro conſul. & lega. & Barb. conſi. 61. uolu. 2. colum. 8. uerſ. capio alium articulum. Ad
18 de † q̄ ad ſedandum tumultum, licèt iudex nō poſſit procedere ad condēnatione corporalem, leg. decurionum. C. de pę. & l. ſi priuatus, ff. qui, & a quibus tamen executio accelerari poteſt etiā pendente dilatione. Roman. ſingul. 383. licet, iudex. Hippol. in ſuo repertorio, in leg. penul. columu. penult. uerſ. ſcitem nota etiā, ff. de ſicarijs. ubi uide tex. & tex. in le. non ex ſingulis, ff. de.
19 regulis iur. ubi Decius. Et dicitur ſeditio quaſi ſeorſum itio, q̄a in diuerſum uadūt, & alios trahūt, vt notat Geminian. poſt Archidiac. & Ioan. And. in ca. decet, colum 2. verſic. quero qualiter fiat ſeditio, de immunita. eccleſ. in 6. notab. Archid. in c. ſeditionis. 46. diſtinctione. Et quādo congregātur
20 gentes, † iuxta d. l. 1. Bar. ibi facit differētiā inter ciuitatem Romæ, & aliam, & Angel. Aretin. in gloſſ. Che hai tradito la patria. &
21 † qualis ſit pœna ſimpliciter congregantis gentem; vide leg. denunciamus. C. de his qui ad eccleſ. confugiūt. & in tit. de ui publi.
22 ca, ff. & C. imò punit titulus ille † tenentes arma in domo, præter uſum venationis uel itineris, ut in l. 1. ibi, & per Abb. in cap. cum dilectus in 2. columu. extra de ordin. cogni. & ex conſil. Alexand. 111. volum. 1. & dicit gloſſ. in l. 3. §. cum igitur. in uerbo, incontinenti. ibi ſed q̄d ſi in villis, & ibi pro amicis
23 ff. de ui, & ui arma. quòd † gratia defenſionis licitum eſt congregare gentes, & tex. in l. 3. §. ſi quis non homines, ff. ui bon. rapt. & uide Barto. in l. hoſtes, ff. de ca. ubi dicit, quòd priuato licet facere congregationē gētium, & pugnare cum alijs pro defenſionē rei ſuę, de quo per Innocen. in capitul. olim. in pen. colum. de reſtit. ſpol. et Paul. de Caſtr. conſil. 197. colum. 5. Nos Mediolani habemus decreta punientia uniones, et cōgregationes, et licèt ſimpliciter loquatur,

ſiue-

ſiue ad bonum,ſiue ad malum finem fiant, tamen obſeruantur tantum quando ad malum finem,& eſt conſilium.Bal.319.volu.2. aliter decretum contineret abſurdum contra leg.nam,& abſurdum,ff.de oper. libert. leg.ſi ſic.verſ.aut ſi ſic volumus,ff.de verbo. oblig.A ex.conſi.125.volu.5 circa fi.uel dic
24 melius † φ decretum loquitur in dubio, uidelicet vt non ſit licitum alicui ſub qualibet cauſa quam alleget facere vnionem, quia poſſet vnum dicere,& aliud exequi,& ſic in dubio præſumitur quod ad malum finē cōgregauerit,alleget quidquid voluerit,tamē ſi probet bonum finem, decretum vult ut non puniatur pœna ibi impoſita.& ita,pœmium decreti oſtendit,iuxta l.fi.ff.de hære. inſti.& c.quoniam contra.de proba.& in dubio ēt eſt præſumptio contra facientē vnionem,quia eſt de genere delicti.l.dolum. C. de dolo.l.1.C.de ſicat.imò præſumitur in de
25 terius † φ ſint factæ contra remp.& non ratione priuati commodi, niſi appareat de cā quæ reſpiciat priuatum commodū vt inimicitia, & niſi qualitas perſonæ repugnet, Bald.conſil.261.uolum.2.& vide etiam per Bal.conſi.425.vol.5. & omnino conſilio 59. uolum.1.ubi multa de ſeditione,& an ſit crimen læſæ maieſt. & omnino conſ.459. uol. 2.& Alex.in d.l.ſi quis ingenuam,§. in ciuilibus,ff.de cap. & de hac vnione vide omni-
26 no Alex.conſ.vlt. uol.2.ubi dicit quod † ad eius eſſentiam requiritur etiam ut habeat ſuum ducem, & quod in certo loco facta
27 fuerit congregatio.Adde etiam † quod præſumitur ad malum finē facta quando erant cum armis, ut per Iaſ. in §.ex maleficijs. Inſtitu.de actio.col.antepenul.uel quando incontinenti ſecutum eſt malum,quia præſumitur ad illud ordinata. Alexan. in d.conſil.
28 col.2.in fin. Actus † enim ſequens oſtendit qualis fuerit animus a principio. Bal.in leg. quicunque,col.penul. C.de ſer.fugit.& in l. multum intereſt.C.ſi quis alterius vel ſibi. Alex.conſil.103.col.5.verſic.præterea,volu. 1.& Nell.in trac.bannitor.in 3.parte 2.temporis q.24. Cæpol. conſil.31.col.3. & Alexā. conſi.1.col.pen.in fin.vol.3.in his locis inuenies bene comprobatā dictā regulam. Scias
29 tamen † φ licet per prædicta decreta iudex poſſit imponere pœnam corporalem,tā illā nunquam uidi imponi, ex ſola vnione alio
30 malo nō ſecuto.Et qñ dux Mediolani † ſeu datarius, & ſubditus Cæſari,exercitu ſuæ maieſtatis Cęſareę exiſtente in Italia, fœdus iniret cum alijs principibus Italiæ, & extra Italiam cum hoſtibus,iuxta dicta Bar. in extraua.qui ſint rebelles.in uerbo,occultè, non ſemper incideret in crimen læſæ maieſtatis,quia potuiſſet id fieri ad defenſionē propter illicitas oppreſſiones,licet enim talia fœdera ſint reprobata, etiā quando ad bonum finem videntur facta c.1.§.conuenticulas. de pac. firm.,& ſi fiant cum inimicis poſſint tales vaſalli ſeudo priuari, ſecūdum gl.in c.1.§.1. quibus mod.feud.amit.tamen niſi fiant in præiudicium,& in perniciē domini.& eius prouinciæ non propterea inciditur in crimen læſæ maieſtatis, imò nec tales poſſunt priuari feudo.gl.in cap.1.porrò, quæ ſit pri.cau.benef.amit. & Curt.in tract. ſuo feud.in 4.parte prin.verſic.is.& cognoſcitur ex ſignis, & ex eo φ poſtea ſequitur, an in perniciem domini tale fœdus initum fuerit.tex.& ibi Bar.in uerbo, occultè.in ex
31 trauag.qui ſint rebelles.Eſt † quando ſcribitur falſum in tabulis publicis, iuxta l.2.ff.c. quia potuit fieri alia ratione, ut in gl. ibi, & ideo in dictis caſibus,& alijs qui poſſunt habere excuſationem,& ſic qui potuerūt fieri alia ratione quàm in damnū reip.uel principis,oportet ad hoc, ut ſit crimen læſæ maieſtatis,quod aduerſus populū R. vel ſecuritatem eius commiſſum fuerit, et ſic eo animo ut læderetur populus Romanus,vel reſpub.Romanorū,ita eſt text.in d.l.1. millies
12 allegata.Et † quando vxor ſequitur. virum rebellem excuſatur, quamuis ex regula fauendo hoſti,et rebelli quis efficiatur rebellis,l.3.ff.eod.titu. De qua materia, an vxor efficiatur rebellis ſequendo virum, & an teneatur illum bannitum uel rebellem ſequi, dicam latè infra, in titulo de publicatione bonorum dum tractabo de dote, in qua nō ſit præiudiciū mulieri bānito uiro,& bonis publicatis,& ibi uidebis,φ ſequi virū tenetur.& ſi ſequitur nō efficitur rebellis.de qua re,quæſtio cōtingit in uxore illuſtris D.Hieronymi Moroni tempore regis Gallorum.

Aliqui etiam non poſſunt habere aliquā excuſationem; quia commiſſum crimen fuerit aduerſus populum Romanum, uel
13 rempublicam Romanam, vt † quando quis

quis exercet opera merè hoſtilia transferē do ſe ad hoſtes, & ſimul bellum gerēdo, & aliter iuxta tex. in dicta extrauag. qui ſint rebelles. iuncta declaratione Bar. ibi, in verbo, rebellando. in prin. dum ponderat text. ſimpliciter velle quem eſſe rebellem qui facit opera hoſtilia aduerſus principem & nō ſimpliciter quando non obedit officialibus Imperatoris.

34 Et† quando occuparetur ciuitas, vel caſtrū, uel illud tenetur non reſtituēdo principi, iuxta dicta l. 1. ibi, loca occupentur, & ibi, aut arcem tenuerit, in l e. 3. vel hoſtibus mitterentur pecuniæ, equi, & tormēta, iuxta dictam legem primā, & quādo daretur opera, ut ciuitas ſubdita efficeretē rebellis, & alia fierent de quibus in dictis quatuor legibus, & in his caſibus ineptū eſſet diſtinguere ut ſupra in alijs, & ideo duobus ver bis iure conſultus in d. l. 1. in dicta diffinitione ſe expedit determinando per illā omnia ſequentia. Ad prædicta facit quod dicit Fel. in c. cum vigeſimum, col. 1. ad fin. in princ. ſeq. de offic. deleg. vbi dicit ſi ſtatutum diſponat, vt qui loquitur cum exule incurrat pœnā rebellionis, intelligi, vbi alloquatur in damnum reip. uide etiam Card. in c. felicis. de pœn. in 7. qui conſiderat ad quem fi-

35 nem fiat. Et† an in dubio uideatur factum in damnum reip. Dic eſſe conſiderandum, an eſſet cauſa cōcernens priuatam intereſſe, & ſecundùm illam eſſet præſumendum, alias in deterius, & ſic contra rempublicā niſi qualitas perſonæ repugnaret. Bal. in cō ſi. 262. uol 2. quod conſi. etiam ſupra allegaui in materia unionis, & cōgregationis gētium, & mala cōiectura etiam eſſet ad præſumendū in deterius ſi pater eius fuiſſet diuerſarum partiū ſtudioſus ſiue rebellis cōtra ſuum principē, quia etiam idem præſumitur de filio. Ang. in l. ſi fugitiui. C. de ſer. fug & Bar. conſi. 34. in 2. uol. char. pen. col

36 1. Quæro† an occidere legatum ſit crimē læſæ maieſt. Fel. in d. cap 1. col. fin. de offic. deleg. tenet eſſe, poſt Bald. ibi, quia dicitur offendi dominus eius, & quia habet ſecuritatē a principe. Ego dicerem φ quantùm ad principem ad quem miſſus eſt, puta, ſi ſit legatus Cæſaris ad Venetos, ſubditus Venetorum, non dicitur incurriſſe crimen læſæ maieſt. dominij Veneti, ex quo nō habet legatus ſecuritatem ab ipſis Venetis, ſed a in regentium, vt declarat Bar. in d. l. 1. ff. eodē, & quidquid ſit diſtinguendum eſſet ut ſupra, an in damnū dominij Veneti, uel alia ratione priuata factum eſſe, quo uero ad ſuum principem vbi ſubditus miſſētis talē occideret, an tunc incideret in crimen læſæ maieſt. Bal. tenet incidere, & Fel. in d. cap. 1. puto tamen φ hoc non ſit verum ſimpliciter, niſi quatenus comprehendatur in aliquo ex capitibus dictarum quatuor legū, vt puta, ſi hoc modo auxilium præſtaretur hoſti, & ad hūc finem fieret, ad quod eſt uidendus Iſer. ubi ſupra, col. 7. Et vide etiam Dec. in c. ſane, el ſecondo, de off. del. Et ea-

37 dem quæſtio poſſet contingere† quādo occideretur Tabellarius principis, ut ſæpe uidi fieri, ad hoc ut ablatis literis arcana principis hoſti propalarētur, nā ſine dubio eſſet crimen læſæ maieſt. comprehenſum in l. 1. circa fi. ff. eodem, & ad hæc uide Rom. conſ.

38 365. in fi. Et quando† occideretur quilibet homo principis, cuius opera ipſe princeps vteretur in reb. prouinciæ ſuæ ad hoc, vt careret princeps tali viro, idem dicerem, vt ēt per Iſer. vbi ſupra. Nam hoc eſſet cōtra publicam utilitatem, & proſperitatem Imperij, iux. d. l. 1. in princ. & in extrauag. qui ſint rebelles. & ceſſant tali qualitate in viro, uō magis eſſet crimen læſæ maieſt. quamus ēt dicatur offendi princeps, quàm ſi occideretur coquus eius, vel mula, aut quid ſimile.

39 Et† an qui gerit produce vel comite contra uolūtatem ſuperioris ſui, puta, imperatoris, ſit rebellis, dic eſſe. Caſus eſt in l. 3. circa fi. ff. eo & Bar. in trac. tyrāniæ, col. 6. ver.

40 ſed inquam. ubi uide. Quæro † ēt an dicta lex. quiſquis. ſolū procedat quādo initur factio cū Barbaris, & hoſtib. ut uidetur loqui an uerò ēt quando ſubditi coniurant, vt fecit. Ioā. Andr. Lāpugnanus qui occidit Galeatium Sfortiam Ducē Mediolani. Iſer. vbi ſupra col 6. tandem tenet φ procedat etiā φ inter ſeipſos ineant factionem. Pro qua opi. facit tex. in c. 1. de hom. in 6. iuncta declaratione Doc. ibi illæ, videlicet φ eſt magis uera, φ etſi loquatur de faciente occidi per infideles, tamē habeat locum generaliter quomodocunque ſequatur homicidū per pecuniā, & ita ſentio, quia Bar. & Doct. ibi abſolutè tenent φ oēs conſpirantes in necem

necem principis ſint comprehenſi in caſu il
lius legis. Decretum quoque noſtrum Me-
diolani tollit hanc difficultatem. Et an con
41 ſideretur quò ad perſonã principis, † utrũ
fiat machinatio ex priuata inimicitia, an in
damnum reip. Credo ꝙ quò ad perſonam
principis nõ ſit aliqua excuſatio, & ꝙ abſo
lutè talis in l. quiſquis. ſit comprehenſus, tũ
quia Doct. ibi non diſtinguunt, tum ex uer
bis Bar. in d. extrauag. in uerbo rebellando,
circa prin. qui uidetur decidere caſum, & ad
de ad id quod dixi de offendẽte quemlibet
ſubditum prin. Alex. ad Bar. in l. hoſtes, ff. de
capt. & poſt lim. reuer. iuxta uerſi. Bar. Circa
42 prædicta quæro † quid ubi etiam loquitur
de offendente aliquem partiũ principis, &
quãdo offenderetur Secretarius ponit Iſer.
43 vbi ſupra. Sola † machinatio cõtra principẽ
vel dominium eius etiam facit quem inci-
dere in di ctũ crimen, ut per Bar. in d. extra.
qui ſint rebelles. in uerbo, machinãtur. imò
ſola ſcientia ſufficit, ubi id quod ſcitur non
reuelatur, ut probatur in d. l. quiſquis. ponit
Bar. in l. utrum, ff. ad legem Iul. de parricid.
& dicam de hoc paulò infra, & ꝙ ſolus tra-
ctatus, ſiue machinatio ſufficiat, ꝓbat tex.
in d. l. quiſquis, ubi etiam habes ꝙ ſolũ cõ
ſilium ſufficit, & ita Sal. & Doct. ibi, & l. 1.
ff. eod. & ibi Ang. ĩ uerſi. ſequitur notabile.
& eſt uidẽdus omnino tex. in l. 3. in ultimis
verbis, ff eo ibi quidquid eorum quę ſupra
ſcripta ſunt facere curauerit, regulariter cõ
tra l. 3. §. fi. ff. quod quiſque iuris. Tamẽ pro
prius accedendo ad pęnam d. l. quiſquis. præ
dicta ſunt uerisſima q; ſolus tractatus ſuffi-
cit, & multò magis cætera de quib. ſupra, nã
tractare, eſt incipere loqui, ſecũdum Bal. &
Sal. in l. multum intereſt. C. ſi quis alteri uel
ſibi Dec. conſi. 105. col. 5. uer. modò diſcur-
rendo, & conſi. 11. col. 2. quòd ſufficiat ſo-
lus tract. in caſu d. l. quiſquis. eſt text. ibi a-
pertus, & omnes ibi not. & ita loquitur Bal.
conſi. 133. vol. 4. dum vult vt ſolus trac. qui
conſiſtit in eo ꝙ quis ſolùm os aperiat, &
incipiat loqui ſufficiat, quia allegat d. l. quiſ-
quis. & tex. in §. per cõtrarium. Inteſt. de hæ
red. quæ ab inteſt defer. qui text. nihil facit,
ſed melius facit tex. iuncta gloſſ. in §. publ.
uerbo moliri. Inſtit. de publ. iud. & ꝙ ſolus
trac. ſufficiat, & ſolùm ꝓcedat in caſu leg.
quiſquis. & non in aliis capitibus, ſatis aper
tè decidunt Doctores in d. l. quiſquis, ponde
rantes quòd in illo text. ſolus tractatus ſuf-
ficiat, & ita ſentientes cõtrarium in alijs ca
pitibus, ſed apertius Sal. ibi ĩ primo notabi-
li, iuncto uer ſic. oppono ſecundo. in eadem
col. vbi omnino uide, & vult ꝙ etiam non
requiratur, ut deueniatur ad ſacramẽtum,
iuxta illam leg. & cap. fin. de teſtibus cogẽ.
Hæc opinio ſatis clarè patet in d. l. 1. & trib.
ſequentibus, ff. eo. ubi ſi benè uides non cõ
peries quod ſolus tractatus ſufficiat, ſed
conſilium, ut in d. l. 1. quæ tamen ſecuto ef
fectu loqui uidetur, niſi quod l. 3. in illo tit.
in fin. dicit hæc uerba præciſa, quidquid eo
rũ quæ ſupra ſcripta ſunt facere curauerit,
in ꝗbus uerbis ſolus tractatus excluditur,
ſed includitur ſolum conſilium, & ſola ordi
natio. De machinatione nulli dubiũ ꝙ com
prehenditur in d. l. quiſquis. per prædicta,
& etiam in dictis legibus, ut patet in diffini
tione criminis læſæ maieſtatis. & in d. l. 3. in
fin. & hoc ſatis probat Bartol. in extrauag.
qui ſint rebelles. in uerbo, machinatur, quã
uis talis non dicatur rebellis niſi tranſeat in
inobedientiam, & reſiſtentiam, ut ibi decla
44 rat Bar. in fin. Aduerte tamen dum † con-
cludo ſolùm tractatum non ſufficere, ut ꝗs
incidat in capita de ꝗbus in dictis quatuor
legibus, quia in oppoſitum uidetur deciſio
Ang. in d. l. 1. in uerbo, ſequitur in tex. qui
dicit ſuper uerbo. occidat, optimum argu
mentum, quod ex ſolo conſilio, & tractatu
occidẽdi poteſtatem Bononiæ inciditur in
maieſtatem, quãtùm ad pœnam mortis ꝗa
oppugnare patriam, & eius magiſtratũ nõ
diſtat à crimine maieſtatis, iuxta l. fallaci-
ter. & gl. ibi. C. de abolit. ſentiẽs clarè, ꝙ ubi
nõ eſſet ꝑtor Bononiæ, uel alterius ciuita
tis, ſed Romanæ, uel principis ſolus tracta-
tus ſufficeret, & ſolũ cõſiliũ, & dixit de po-
45 teſtate Bononiæ, quia eſt dubiũ † an oppu-
gnans patriam incidat in crimen læſæ maie
ſtatis, ut paulo ante dixi. dixit idem Ang. &
dicã infra, & ponit Soc. conſil. 275. col. 1. &
2. Sed dic ꝙ Ang. & non loquitur de tracta
tu, ut accepi ſupra in propria ſignificatione
quãdo fit ſermo de re, ſed ꝓ cõcluſione, &
conſilio initio inter plures de occidẽdo præ
torie, quia etiam ſic loquitur tex. præciſe
ex quo illud elicit, & vult in effectu quod
quamuis ſit factus talis tractatus, & conſi-
lium

lium occidendi non prætorem urbis uti lo-
quitur tex. ſed Bononiæ uel alterius ciuita-
tis, tamen ſaltem tenetur pœna capitis, ſed
an ēt ulteriore pœna ſicut tenetur incidens
in uerum crimen læſæ maieſtatis, dicā infra
in quæſtione præcipua, in articu. quando
occiditur inferior a principe, uel offenditur
ciuitas ſuperiorem recognoſces, ſiue pa-
tria ſua, iuxta d.l. fallaciter. & notata ibi. An
46 † locus ſit pœnitentiæ in hoc crimine læſæ
maieſtatis. Dic in terminis l. quiſquis in con
iurationibus quæ fiunt aduerſus perſonam
principum, uel Senatorum, & aſſiſtentium
lateri eius, quòd ubi in exordio ipſius con-
iurationis quis reuelat arcanum, nō ſolùm
illi parcitur, ſed præmium dat, ſi uerò inita
factione reuelat, ante tamen ſecutum faci-
nus, tūc parcitur ita dicit tex. in d.l. quiſq̄s.
in fi. & ibi Sal. not. Ex quo infertur ꝙ in alijs
capitibus criminis læſæ maieſtatis locus eſt
pœnitentiæ, a fortiori quod eſt uerum reue
lando, ſed vbi non reuelat, & tamen pœnitet
vide gl. in l. qui ea mēte, ff. de furt. & eſt ma
teria l. quamuis, ff. de in ius uocan. ubi eſt
uidendus Alexā. & uide ēt Gem. in cap. pro
47 humani, §. fi. de homic. in 5. Sciens † abſque
participatione aliquē ſtruere, & moliri ali
quid contra principē, uel republicam, & nō
reuelans an incidat in hoc crimen, in termi
nis l. quiſquis. uidetur eū incidere per uer.
id quod. & etiam quando non reuelatur cō
iuratio facta contra ciuitatem, & patriam
ſuam. ita Bar. in l. utrum, ff. de partic. & in l.
1. §. occiſorū, ff. ad Syllan. & uide omnino
Bar. in d.l. utrum. ubi ponit alios caſus in
quibus ex ſola ſcientia quis tenetur abſque
participatione, ſed non credo ꝙ in omni ca
pite læſæ maieſtatis procedat hoc dictū Bar.
ſi modo ſit ſeruandum, niſi in illo caſu infer
retur ad perniciē ſuæ patriæ, uel niſi aliter
incideremus in caſu Bar. ubi ſupra, quicq̄d
48 † Doctores inaduertenter dicant generali
ter loquentes in crimine læſæ maieſtatis.
Intelligitur tamen etiam hoc quando pro-
bari poteſt, aliter non. ita Aretin. in gloſſ.
Che hai tradito la patria. Felin in cap. de
cetero. ad fi. de re iud. & in cap. quantæ de
ſent. excōm. Dec. in reg. culpa caret. de reg.
iur. & in cap. 1. de off. del. Clau. in l. ut uim,
ff. de iuſ. & iur. col. 46. verſic. ſed ſuccedit. &
duobus ſeq. loquor de iure, in practica in

non obtineres, quando ſecutum eſſet faci-
nus, quia diceretur, ſi reuelaſſes prohibuiſ
ſem, imò nec etiam ante, & nullo ſecuto ef
fectu uidi Bar. Ferar. ciuem Mediol. tempo
re Gallorum hac ratione i fruſtra diuiſum.
49 Et uerum † ꝙ etiam Doct. omni in caſu lo-
quuntur de eo qui ſit, ſed pone quòd tantū
audiuerit, puta, fuit ſibi dictum in platea ꝙ
aliquis uult portam ciuitatis hoſti aperire,
non credo talem incidere in tantam pœnā
ſi non reuelat, reualere tamen debet, aliàs
meretur maximam repræhenſionem, & q̄d
in coniunctis an teneantur ſicut cæteri, ut
de Alex. in d.l. utrū. Ang. Aret. ubi ſupra, &
cæteros ſupra allegatos, ac Sal. in d.l. quiſq̄s
q̄dquid ſit de iure nō credo ꝙ de facto eua
derent, & ſi mihi contingeret caſus, ꝙ filius
meus, uel frater mihi reuelaret aliquā cōiu
rationē. omni uia inducerem eos, ut mecū
reuelarent. quod ubi obtinere non poſſem
confeſtim fugam arriperem, monitis illis,
ut abſtinerent, aliter quòd a me manifeſta
50 rentur, & in hac materia † quando quis te-
neatur reuelare coniurationē. uel aliud de
lictum committēdū contra principem, uel
priuatum, & quid in filio contra patrem, &
econtra, & quid perdatur ubi non fiat, uide
Affl. in tit. quę ſit prim. cauſ. benef. amit. §.
p̄terea ſi uaſallus. col. 1. & ſeq. ubi latiſſimè.
51 Quęro an † lex quiſquis. & pœnæ eius ha-
beant locū nō ſolùm in Imperatore, & eius
Senatoribus, & aſſiſtentibus lateri eius, ſed
ēt in alio principe nō recognoſcente, uel re-
cognoſcente ſuperiorē. Breuiter quamuis
Socc. conſil. 275. teneat ut non habeat locū
in alio principe, quam in Imperatore, etiā
quod non recognoſcat ſuperiorem, tamen
communis uidetur in contrarium, ut ſi nō
recognoſcit habeat locū, ſi recognoſcit cri-
men ſit læſæ maieſtatis ſimpliciter. ita Sa-
lic. in dicta l. quiſquis. Lauden. in tract. de
princip. in primo verſ. Angel. in uerbo. Che
hai tradito la patria. Felin. in cap. cum nō li-
ceat, colum. 7. de præſcript. Alexan. conſil.
13. vol. 9. vbi conſuluit, ꝙ in recognoſcēte
ſuperiorem committitur crimen læſæ maie
ſtatis, ſed non ſeq̄tur pœna l. quiſquis. ean-
dem opinio. quòd in non recognoſcēte ha-
beat locum l. quiſquis. ſatis vult Alex. in d.
l. quiſquis. & ita uidetur tenendum, quid-
quid uelit Socc. ubi ſupra, & Paul. de Caſtr.

in

in l.3. C.de epiſc.aud.& maximè quia ita de conſuetudine atteſtatur Cepol.con.17.col.5.& Ang.in gl.qui iudex vidēs quod inquiſiti non comparent, col.7.& Paul.de Caſtr. ubi ſupra. Magna tamen eſt autoritas Soci. quia loquitur cum fundamentis,& Pau.de Caſtr.cum quibus etiā in effectu tenet Dec. conſi.410. col.pen. loquendo in terminis l. fi.ff.eo.& maximè quia etiam ſic tenet Bar. in extrauag.qui ſint rebelles in verbo,rebellando. in uerſic. ſed an hęc conſtitutio. vbi Bart. decidit ꝙ illa extrauagans quæ loquitur de Cęſare, nō habet locum in alio rege vel principe, ſiue habeat iuriſditionē à Cæſare,ſiue lōga preſcriptione,& ſic loqui videtur de his qui nō recognoſcunt ipsū Cæſarem,ſi caſus contingeret ſub principe offenſo omnino ſeruaretur ꝙ haberet locū l. quiſquis. ſi verò caſus diſputaretur extra dominiū illius principis ī loco tuto,puta,in curia Cæſaris,uel dicto dominio recuperato poſtea a Cæſare,ſiue aliter ad eū deuoluto,arbitror quod ſeruaretur.vt nō haberet locum,& idē dico de l. fi. ff. eod. & de dicta extrauaganti qui ſint rebelles. quidq̄d etiā de ea dicat Cor.conſi.96.vol.4.vbi ore aperto dicit, quòd etiam procedit in alio quàm Cæſare, etiam ſuperiorem cognoſcente.Et

52 † quòd inferiore habeat locum ſaltem rebellio, habes Cor.vbi ſupra,colum.2. Alex. in d.conſi.13. Lucam de Penna in lege contra rempublicam. C. de re militar.lib. 12. Calcan. conſi.61.colum.2.in fin.& Anchar. conſil. 161. & ita etiam committeretur rebellio.cōtra feudatarios per ſuos ſubditos, imò ipſi eſſent iudices,ut per Alexand in d. conſil.loquor de iure. verum de cōſuetudine Senatus noſter nō patitur, vt procedāt in tali caſu, nec in alio facto proprio. Quantùm tamen ad rebellionem contra feudatarium,

53 † an dicatur rebellio, uide omnino Afflict. in titu. quæ ſint regalia.in uerſic.& bona committentium crimen lęſæ maieſtatis. char.3.verſic.ex quibus infertur.qui decidit, quòd ſi ille feudatarius nō habet mærum, nec mixtum imperium quòd non incidit in crimen læſæ maieſtatis, aliàs ſecus, vbi tamen feudatarij perſona offendatur, iuxta d.l. quiſquis. & l.1.ff. eodem. ibi quo quis magiſtratus populi Romani, nec tamen filij hoc caſu punientur, vide ibi omnino, & tenet Afflic. ꝙ ſi rebellio tanquam offenſa ſit perſona principis recogniti a dicto feudatario, non habito reſpectu ad perſonam ſuam,con tra deciſionem Bar.in verbo,rebellando.in ver.ſed an hæc cōſtitutio.

54 Dux † Mediolani recognouit Cæſarem (quidquid dicat Alexan.conſi.30.volum.5. q.a, & ſi inueſtiens eſſet perſona infirma, & inueſtitus maxima, eſt tamen ſemper inueſtiens maior inueſtito,& dominus eius, ita rubrica,& nigrum in tit.de controuer.inueſtit.inter domi.& vaſa. & in tit.de noua for. fideli.in fi.& Iaſ. in prælud.feud.char.2.col. 1.) Et tamen in dominio ſuo eſt ſicut Imperator in ſuo Imperio. Pau.de Caſt.con.226. in fin. Angel. conſil.193.in cauſa accuſationis. conſi. 1. Cur.Iunior in tract feud.char. 17.colum.1. Soc.conſi.3.col.6. & Iaſ.in l.ex hoc iure. col. 4. ff. de iuſt.& iur. & ratio eſt duplex,ut ꝑ Paul.de Caſtr.in dicto cōſi. ſed prima eius ratio cōfunditur per Felin.in c. quæ in eccleſiarum.de conſtitu.propter cōſil. Anchara.327.colum.4.ad quam confuſionem per Fel.allegatur Abb.vt ibi, idem tamen tenet Fel.in c.cum nobis, colum 3. de præſcrip.& idem latè Iacobinus de ſancto Grorgio in tract.feud.in 1.char.colu.1. & late ſic conſuluit Corn.conſil.200.col.1.

55 & eò ipſo† quod eſt dux habet plenitudinē poteſtatis, etiam quòd ſuperiorē recognoſcat, & reuocare in dubium poteſtatem ducum, eſt reuangare mūdū,ut verbis Baldi vtar, q̄ de Barnaboue vicecomite aliàs Mediolanenſus Dominij principe loquitur cōſil.83.recolo me conſuluiſſe, & conſil. 223. quæ conſilia allegat Cornel. vbi ſupra. Et ideo dū in ſuperiori quæſtioni, dixi, quòd

56 † in recognoſcente ſuperiorem non habet locum lex. quiſquis. tallit in ducibus Mediolani,& ſimilibus,uerùm quidquid ſit de iure, de conſuetudine, & de facto faciunt hoc ſeruari, & plerunque habent decreta etiam grauius diſponentia, quàm lex. quiſquis. vt nos Mediolani habemus decretum Ducis Philippi etiam puniens uſque ad quartum gradum, tranſuerſales, ſuper quo decreto conſuluit Decius conſilio 64. in morte Ducis Galeazij Sfortiæ qui occiſus fuit à Ioan. Andrea Lampugnano, & nonnulis alijs in eccleſia Sancti Stephani huius ciuitatis Mediolani in die

ipſo

ipſo ſancti Stephani,& ibi habet quod va-
57 let tali decretum. Quæro † an lex fi. ff. eodē
(quæ uult vt memoria defuncti poſſit dā
nari in hoc crimine quando quis animatur
hoſtili animo contra principem.vel rempu
blicam,& non alio caſu,& idem diſponitur
in leg.penul.& fi.C.eodem) procedat ſolū
in Imperatore,vel etiam alio principe ma-
ximè ſuperiorem recognoſcenter,in hoc vi
de breuiter Dec. in conſi.410.col.pen.& fi.
qui conſuluit quòd in duce Mediolani non
habet locum, quia recognoſcit ſuperiorē,
ſicut etiam in recognoſcente ſuperiorē di-
xit Alex.conſil.13.vol.6.colū.2.Et amplius
vult Dec.vt etiā non habeat locum in non
recognoſcēte ſuperiorem. ſed ſolùm in Im
peratore.Tamen tene in omnibus, ut ſu-
pra dixi,in verſic.quæro an l.quiſquis.& in
uerſ.ſequenti dux Mediolani. & licèt Ioan.
Fab.in §.publica.Inſtitu. de publ. iud. dicat
quòd hodie ampliatur.d.l.fi.ff. eodē per l.
pen.& fi.C.eodem nihilominus uerum nō
eſt ſi benè uides,contradicit alijs Doctori-
bus,qui redigunt rem ad dictos ſuos caſus
de quibus ſupra,ut etiam per Ange.conſil.
223 caſus talis eſt, & in apoſtil. an Ang.in
gl.qui index uidens ꝙ inquiſiti non compa
rent,& in ſua cōtumacia perſiſtunt, & per
Doct.in §.per contrarium.Inſt de hær.quæ
ab inteſta.de fer.& cui ſupra. Eſt uerum ꝙ
iudex debet diligenter conſiderare an etiā
ſit in altero ex dictis caſibus, ut etiam pon
derat Dec.ubi ſupra, ubi uide,id eſt,an ue-
rū ſit ꝙ quis fuerit animatus contra ipſum
principem,uel rēpublicā, quę uerba decla-
rantur per glo.in §.publica.Inſtit. de publ.
iud. quæ dicit animatus,id eſt,nixus ad ma
lum,iuncto conſil.Dec.ubi ſupra, qui dicit
cōtra principem,id eſt,perſonam principis
latè concludendo quòd hęc qualitas debet
eſſe probata,et ſatis hoc idem dicit Ang.in
d.conſi.223.ubi dicit quòd fieri nō poteſt,
ut extra hos duos caſus memoria poſſit dā
nari,referendo primum, quando quis ani
matur aduerſus ipſum Cæſarem: inſipidè
igitur dicūt aliqui generaliter quòd in om
ni crimine læſæ maieſtatis quando quis ue
nit contra dominium principis, memoria
poteſt damnari. Non ſolùm procedit quan
do contra perſonā principis, uel rempubli
cam Romanam,ſed an etiam procedat illa
58 lex fin.quando † quis animatur hoſtili ani-
mo contra aliam rempublicam, puta, Ge-
nuenſem,vel Venetam,vel Florentinā,vel
principem nō recognoſcentem ſuperiorē,
dic vt dixi in dicto verſ.quæro an lex,quiſ-
quis.& ſequēti dux Mediolani, & ſatis cre-
derem quòd quis veniret contra perſonam
principis,quādo eſſet in exercitu hoſtium
contra exercitum ſui principis in quo eſſet
perſona principis,vel eſſet in dicto exerci-
tu hoſtiū ad obſidionē ciuitatis,in qua re-
periretur ipſe princeps, non obſtante ꝙ
tales fortè non dicerētur eſſe in caſu ſtatu-
ti,ſi quis fecerit inſultum contra perſonam
principis,&c.per ea quæ dixi ſupra in tit.de
inquiſitione.ver.quare opponātur illa ver
ba mouendo ſe de loco ad locum,& facien
do inſultum poſt quandam deciſionē Bal.
ibi allegatam in vſib feud.quia verificātur
illa verba, quod nititur contra ipſum prin-
cipem ad malum,ſed dubitatio mihi oritur
59 nō leuis, An † ille qui ſolum ſecretò machi
natur contra perſonam principis,iuxta d.l.
quiſquis.incidat etiam in d.l. fi. ff.eodē, &
in legibus penult.& fin.C.eodem, & pone
exemplum fortius,quando ſolus tractatus
interueniſſet,& certè videtur, vt non inci-
dat,quia illa verba animatus fuerit contra
principem,videntur ſignificare vt ſaltē ad
aliquem actum proximum deuentum fue
rit,dum vellet exequi,Credo cōtrarium in
præſentia,& ad hoc induco Angel.in dicto
conſilio 223.qui vult quòd ſola machina-
tio faciat vt ſimus in dicta l.fi.& ad hoc vi-
detur textus in terminis in §.publica. Inſt.
de publ.iudic.& reliqua in hac materia, vi-
de in apoſtill.vbi ſupra,ad Angel.Aretin.&
per alios ſupra allegatos.
60 Dixi quid iuris ſit † quando offenditur
perſona principis,modo quæro quando of
fenditur Cardinalis,in hoc vide textum ter
ribilem in capitul.felicis. de pœnis in 6.ex
quo poteſt intelligi quid à fortiori ſit dicē
dum quādo offenditur ſummus Pontifex,
& uide etiam Aret. conſilio 164.columna
ſeptima,& penul.& Calder.conſilio ult. de
61 accuſat. Quæro etiam quando † eximitur
è manibus familiæ confeſſus, uel damna-
tus, iuxta l. 3.ff. eodem ad leg.Iuliam ma-
ieſt. uide ibi Bart.& Alexand. Iaſon. in lege
prima,§.primo,colum. fin.ff. ſi quis ius di
cen.

cen.non obtemp.vbi limitat.& in §.pœnales,colu.17.verſic.Aduerte tamen, vbi dubitat.inſtitu.de actio. & in l.ſed eximendi, §.1.ff.ne quis eum qui.Nellus in tract.bannitor.in 4.parte 2. temporis q. 29. & ſuper hoc in dominio Mediolani habemus ordines particulares in quolibet exemplo à manibus familiæ ex cauſa tam ciuili quàm cri
62 minali.Licèt† quis mulctetur pœna criminis læſæ maieſt.vel rebellionis, non tamen proptèrea dicitur incurriſſe crimē læſæ maieſtatis,vel rebellionis.quia talem nō facit illa comminatio,ſed opera, vt in dictis quatuor,legibus,ff.eodem, & in extrauan.qui
63 ſint rebelles. Sed nec videtur † ꝙ talis pœna vt nimis exceſſiua valeat , iuxta dicta Bar in tract.bannitor,col.penult. circa fin. verſic.item quid ſi iudex.& dixi ſupra quo modo procedatur per præcepta ſub pœna confeſſi,& conuicti criminis,Ad quod etiā vide Rom.cōſ.59 in Chriſti nomine , amē. vbi dicit ꝙ poteſt princeps facere edictum ad hoc,vt ciuitas repleatur hominibus , & ciuibus ſuis,ꝙ omnes reuertantur ad ciuitatem ſuam ſub pœna mortis , & confiſcationis bonorum,& nō ſolum princeps hoc facere poteſt,ſed etiā Vicarius eius, eſt verum ꝗ loquitur in principe , uel habente ab eo autoritatem , & quemadmodum,vt dixi,opera rebellionis faciunt, quem rebellem;& bona pęna,vel comminatio pœnæ. ita etiam non omnis qui principi aduerſatur dicitur tale crimē cōmittere , niſi opus rebellionis faciat, vt aliquando dixi ſupra, & declarat Dec.conſil.410.in fi. poſt Bald. conſi.309.quæritur vtrum ſi.vol.1. Quan-
64 do † quis occidit aliquem captum à familia.Bartol.in l.3.§.transfugas,ff.de ſicar. dicit ꝙ eſt crimen læſæ maieſtatis.& Felin. in c.iuramento.extra,de homicid.& in c.quæ in eccleſiarum,col.2. de conſtitut. Et quia habemus Mediolani ſtatuta de turbātibus
65 pacificum ſtatum,Quero†quis dicatur turbare pacificum ſtatum,& quando ſtatus dicatur pacificus,vide Barb.conſil.71.colu.8. verſ.capio alium articulum. volum.2. & dicit inter alia. ꝙ tunc turbatur quando clauduntur apothecę,& deuenitur ad arma, vt factū fuit his annis proximè pręteritis noſtro malo fato in hac ciuitate Mediolani contra exercitū qui victor poſtea nos miſerandum in modum oppreſſit , & ad extremam vſque calamitatem redegit. Ciuitas
66 non expellens rebelles alterius ciuitatis, an dicatur rebellis, & an teneantur illos vrbe expellere,vide Bald.5.vol.conſi. 407. in fi.& ibi dicit non teneri ſi habet territoriū liberum,niſi machinarentur aliquid cōtra aliam ciuitatem,quia tunc ibi poſſent puniri ratione delicti,ſunt enim aliqui populi liberi,& ſpāchi,aliqui non, vt ibi , & per Bar. in leg.non dubito,ff.de capt.& Bald.4. vol. conſi.400.colum.penul.Bald.3.vol. conſil. 159.colum.penul.

Supra poſitum fuit an,& quādo quis in crimen læſæ maieſtatis incidat, nunc eſt
67† videndum,quando quis dicatur rebellis, & an ſit differentia inter vnum,& aliud, & vtilitas videtur eſſe,quia ſi vnum differt ab altero,& non ſit rebellis omnis ille qui incidit in crimen læſæ maieſtatis , ſequitur , ꝙ dum dicimus rebellis eſt ipſo iure, non intelligemus,niſi de eo,qui verè erit rebellis, & cæteri qui aliter committūt crimen læſæ maieſtatis,non erunt ipſo iure damnati, & ita extrauag.qui ſint rebelles,quæ dicit , ꝙ ipſo iure ſunt rebelles,erit pręcipua in caſu rebellium & ita etiā l amiſſione,§. qui deficiunt,ff.de capi.dimi.ad cuius declarationē facta eſt dicta extrauagans,nam §.qui deficiunt ſolùm loquitur in his quos dicta extrauagans appellat rebelles , iuxta notata per Bar.in dicta extrauag.in uerbo, tenore.
68 Breuiter dic† ꝙ rebellare idem eſt quod reſiſtere,& non obedire, ut declarat. Bart. in dicta extrauag. in dicto uerbo , tenore. Alexand.conſilio 103.columna 2.verſi.prætera in 2.volum.& Angel.in l.2. §. fi. ff.de iud.& exempla reſiſtentiæ tam faciendo q̄ non obediendo,ponit Bar.in dicto uerbo , tenore.& ſequitur dicta ibi Barto. Anchar. in clement. paſtoralis. de re iudic. & ideo cum etiam quis incurrat crimen læſę maieſtatis , aliter vt poteſt videri in dictis quatuor legibus differentia uidetur parere, & differentiam ſentit eſſe Bar.ibi in verbo, rebellando.in verſic.quid ſi aliquis homo de terris eccleſiæ.in fi.illius articu. dum dicit, & hoc de crimine læſæ maieſt. An autem ſit rebellis. ubi clarè facit differentiam , & clarius differentiam facit Bart. in dicta extrauag.in uerbo, machinantur. in fin. quia declarat

69 declarat † quis dicatur machinari, in quo
conſiſtit crimen læſæ maieſt. l. quiſquis, mil
lies allegata, & dixi ſupra, & tamen dicit, ꝙ
ſi ultra machinationem tranſit in inobediē
tiam, & reſiſtentiā dicitur rebellis, ſed licèt
ita ſit, quòd rebellio conſiſtat in reſiſtēdo,
70 & non obediēdo; † tamen deficere dicitur
omnis qui crimē læſæ maieſtatis cōmittit,
& ideo in omni capite eius habet locum d.
§. qui deficiunt. uerùm quando cōtra per-
ſonā principis tentatur habent præter alia
locum pœnæ l. quiſquis. ita declarat Alexā.
in d. l. quiſquis. ſuper gl. hoc dictum, & ideo
etiam Anch. in dicta clem. paſtoralis. colū.
7. uerſ. quæro uidetis. quærit quę pœnę im-
ponantur committēti crimen lęſæ maieſta
tis, & dicit inter cæteras quòd perdunt ea,
quę ſunt iuris ciuilis. allegat l. amiſſione, §.
qui deficiūt. & ſępe ita alibi repenies quòd,
§. qui deficiūt. allegabitur cum generaliter
de pœna criminis lęſę maieſtatis loquimur
ſecundùm ius antiquum, & re uera in om-
ni exēplo poſito in dictis quatuor legibus,
ff. eo. ad crimen læſæ maieſt. conueniunt
verba dicti, §. qui deficiunt. declarando, ut
ſupra, in primo declaraui, quando fit in dā
num, & perniciem principis, & eius domi-
nij, quia verum eſt, quòd deficiunt, & in ho
ſtium numero ſe ponunt animo ſaltem, ut
infra dicam, & ipſo iure amittunt ciuilita-
tem, ut ubi, unde dū dicta extrauagā. dicit
quòd rebellis dicitur ipſo iure, bene dicit e-
tiam ſecundùm dictum §. qui deficiunt. Ad
dit tamen, quòd ille text. qui ſolùm loqui-
tur de faciente etiam procedat in non faciē
te quando nō obedit. Addit quoque quòd
hoc procedat etiā ſi occulte rebellet, quod
non dicebatur in illo textu, & etiam, quan-
do quis eſſet fidelis dominio Imperatoris,
tamen non uellet obedire perſonæ ipſius
Imperatoris. ita Bart. in dicto uerbo, teno-
re. in in uerbo, declaramus, ī uerbo, decerni
mus, & in uerbo, pronunciamus. & ſequi-
tur Anchar. ubi ſupra, colum. 2. & Corn. in
conſ. 96. colum. 1. & 2. uolum. 4. uidetur ta-
men, ꝙ in ſolo tractatu contra perſonam
principis. & ſola ſcientia, & machinatione
de quibus in d. l. quiſquis. non poſſint ac-
cōmodari uerba dicti §. qui deficiunt. imo
nec tunc erant diſpoſita vt uides, & ita po-
teſt defendi quod dicit Bartol. in dicto ver-
bo, machinantur. & prædicta opinio ſatis
patet in extrauag. antecedēti ad reprimen
dum, ubi Imperator modo utitur his uer-
bis crimine læſæ maieſtatis, modo rebellio
ne, & hæc cōueniunt etiam communi uſui
loquendi, quia appellamus rebelles omnes
eos qui commiſerint crimen læſæ maieſta-
tis. Eſt verum, ꝙ prius in iure ciuili hoc
nomen non erat inuentū, ut declarat Bar.
in dicto uerbo, tenore. & Dec. in conſi. 606.
col. 2. & per Andr. in d. clem. paſtoralis, & a-
libi ſæpe, ſed inuentū eſt per d. extrauagan.
ac extrauag. præcedentem ad reprimendū,
ſed poteſt etiam dicere, ꝙ imo rebellis ſo-
lùm ille eſt proprie loquendo, qui reſiſtit,
& non obedit, ut declarat Bart. ubi ſupra, &
nemo diſcrepat, & Dec. in dicto conſil. 606.
colum. 2. & in cap. ſane, in quarto notab. el
ſecondo. de offic. deleg. ita ut etiā proprie
non ſit rebellis ille, qui ſubditus eſt, & cum
ſubditis corpore moratur, animo autem
cum hoſtibus nunciando eis arcana, ut de-
clarat Bart. in uerbo, rebellis. in d. extraua.
qui ſint rebelles. & communiter quod non
poteſt dici rebellis, qui ſimpliciter incidit in
crimen læſæ maieſtatis. Ponamus enim,
quod quis mittat amico ſuo rebelli, uel ho
ſti pecuniam, quo caſu incidit in crimen lę
ſæ maieſtatis, l. 4. ff. eo. certe iſte non pote
rit dici reſiſtere, ſiue non obedire, & conſe-
quenter non erit rebellis, & ſic de multis a-
lijs exemplis. Quæſtio hæc vbi abſolute in
criminis lęſe maieſtatis, & rebellionis nō ſe
quæretur ipſo iure priuatio, eſſet profecto
de lana caprina, ꝓut tenet Paul. de Caſt. in
conſ. 32. omiſſo ordine in fin. & ſequitur
Dec. in d. cap. ſane. el ſecondo in d. 4. notab.
ſed cum hoc ſit falſum, quia non requiritur
ſententia, ut in dicta extrauag. & per Dec.
in dicto conſil. 606. & Corn. in conſil. 96.
vol. 4. & hoc uidetur præcipue, locum ha-
bere in rebelle, uel deficiente, id eſt eo qui
expreſſe ponit ſe cum hoſtibus gerendo ſe
pro hoſte dubitatio non eſt fatua. Con-
cludo igitur, ꝙ rebellis ſolùm eſt ille qui
reſiſtit uel non obedit, & aliter non dici-
tur rebellis ſecundùm prædicta, & ita inci-
dat uis uocabuli, & ita declarat clare text.
in d. extrauag. qui ſint rebelles. ubi nō ſuffi
cit quod opera hoſtilia faciant, ſed etiā de
bent rebellare. ita eſt tex. apertus ibi, & in

æternum aliter dici non poteſt, ſed dico quid quid ſenſerit Bartol. in dicto uerbo, tenore,
71 & in dicto uerbo, rebellis, quòd † tamen in eſſe ctu habita ratione ad animum, omnis qui incurrit crimen læſæ maieſtatis dicitur deficere, & ita ius ciuile ipſo iure amittet, & ſic loquitur Alex. in d. l. quiſquis, & Anch. in d. cle. poſtoralis, ubi ſupra, & conſequenter omni caſu uerum eſt quòd ipſo iure dicitur rebellis, uel reus criminis læſæ maieſtatis, & ita etiam erit in eo qui committit tractatũ ſolum, & ut in dicta l. quiſquis. Eſt uerum
72 † quòd requiritur declaratio ante apprehenſionem cap. cum ſecundùm (quòd fortius loquitur de rebellionem in Deũ) de hæret. in 6. & per Fel. in cap. Rodulphus, in uerſ. ſed declaratoria. de reſcript. probo ſecundum opi. Bart. ubi ſupra, qui dicit quòd dicta extraua g. eſt declaratoria iuris antiqui, quia ex hoc ſequitur quòd ſumus præcisè in regula, quando quis ipſo iure incurrit pœnã, quia tunc habet locum declaratio, ut dixi. & idẽ in tribus caſibus additis de quibus ſupra, & in uerbo tenore. quia additio regulatur ſecundum ſuum principale. regul. acceſſoriũ. de reg. iur. in 6. Confiſcatio uerò bonorum non fit ipſo iure, quia bona ſunt non iuris ciuilis, ſed gentium. vnde Bart. in uerbo, rebellando. col. 2. verſ. ſed puto dicit, quòd iudex debet ſententiã ferre vt ſequatur bonorum confiſcatio, & hoc etiam ponderat
73 Alex. conſ. 13. col. 2. vol. 6. & † quòd in crimine læſæ maieſtatis non fiat ipſo iure confiſcatio, ſed dũtaxat interdicatur adminiſtratio, docet Bald. in l. 1. col. 2. C. ne ex del. def. Bar. in l. Imperator, ff. de iure fiſci. eſt text. in l. pen. & fin. C. ad l. Iul. maieſtatis, & l. donationes in concubinam. in fin. ff. de don. Bar. in l. poſt contractum. col. pen. ff. de donat. Salic. Bald. Ang. Alber. & Doct. in d. l. fin. & per Ang. in §. placet. colum. 4 verſic 4. contrahens, ubi uide. Inſtit. de exceptio. & hoc quod quidam aduertẽter dixerint gloſſ. Gem. in lo. And. & Canoniſtæ in d. cap. ſecundum. & per Hæc Corn. in conſil. millies allegato 96.
74 colum. 4. qui latè tenet † quod rebellans principi ſuo, ipſo iure eſt rebellis, & bona confiſcantur fortè non benè loquitur, nam dum uult ut ſit rebellis benè dicit ut dixi, licèt regulariter ſit contrarium, quia non dicimus homicidam niſi declaratum, l. 1. §. ſi quis dicatur, ff. de queſtio. ubi Marſil. in ſuo repertorio, & dum vult & pro claro præſuponit, ut etiam ipſo iure ſequatur confiſcatio bonorum non benè loquitur, in eundẽ errorem etiam incidit Dec. in d. conſi. 410.
75 colum 2. Eſt uerùm † quòd ſtatuta, & decreta ſæuientia in omnibus locis contra cõmittens crimen læſæ maieſtatis tollunt hanc difficultatem, quia uolunt expreſſè ut ipſo iure ſint publicata bona, quæ ſunt ſeruanda, ut eſt tex. cũ gl. in d. §. qui deficiunt, in fin. & ibi Doct. quibus ſtatutis, & decretis etiã ſtantibus adhuc requiritur declaratio, aliter fiſcus nõ poteſt apponere manũ d. cap cum ſecundùm. & per Felin. in d. cap. Rodulphus in uerſic. ſed declaratoria, de reſcrip. ubi latiſſimè de dicta materia declaratoriæ. De qua etiam ſuper decreto noſtro Mediolani generali et diſponente in omni delicto in quo uenit confiſcatio bonorum ſecũdùm ordines noſtros, ut à die commiſſi criminis ipſo iure ſint publicata bona, uide Cur. conſilio 59. & Alexan. conſil. 6. col. fin. uol. 3. & Cur. conſilio 30. & eſt paruum conſil. Eſt tamen aduertendum in hoc cri-
76 mine læſæ maieſ. † dato quòd bona eſſent ipſo iure publicata propter decretum ducis, quòd tamen de crimine debet conſtare in uita rebellis, non autem ſufficit, ut poſt mortem hoc fiat, niſi in caſibus in quibus memoria poteſt dãnari. Dec. dicto conſ. 410. colum. penul. & ita etiam ſentit in crimine læſæ maieſtatis Card. in conſil. 128. col. 1. in princ. ſequitur eſt uerum quòd Card. loquitur ſecundùm ius commune, quo bona ipſo iure non ſunt publicata in crimine læſæ maieſtatis ſentiens contrarium, ubi aliter eſſet tamen hoc etiã caſu dico idem, quia etiam decreta noſtra uolunt ut quidquid ſi reſpectu bonorum, perſona ipſa debeat damnari, & ut latè dicã infra in tit. de pœn. uerſic. pœnæ delictorũ, in tit. de ſententijs. verſi. ſententiæ ad quæ loca te reijcio, ibi enim ponam quid in crimine læſæ maieſt. & quid in alijs delictis, in quibus ſequitur publicatio bonorum vi decretorũ noſtrorum ipſo iure. & decidit hãc queſt. Cur. in d. conſi. 59. dux Philippus.
77 Eſt etiam aduertendum † dato quod bona non ſint ipſo iure publicata, quod tñ, quia rebellis a lege habetur pro hoſte. d. §. qui deficiunt, poteſt occidi à quolibet priuato d. §. tran-

§. transfugas, ff. de ſicar. & l. proditores, ff. de re milit. etiam ante declarationem ſicut hoſtis, & deprædari ſicut hoſtis, & captiuus fieri, ſicut ſentenus, ita Bar in uerbo, rebellando, col. 2. & ita tam priuatus quam fiſcus iure priuati, & ſicut quilibet alius poſſunt occupare bona, iuxta dictum Bart. in l. ... in fi. C. de hæred. inſt. & ꝙ priuato liceat occidere etiam ante declarationem, uide quę dixi ſupra in tit. de defenſio. reor. & defen. impug. in uer citt etiam aduertendum, an occitus rebellis eſſet, & in tit. de hær. in uerſic. facto proceſſu. dum tracto de pœna hæretici, & profecto ita uidetur concludẽdum
78 ſicut ibi dixi, † ꝙ in ſolo trãsfuga procedat propter timorem reuelationis arcanorũ, uel quando militat idem timor, tamẽ Bar. uidetur abſolutè dicere ꝙ rebellis poſſit impune occidi, allegando tex. loquẽtes de trãſfugis, quaſi ſentiat ꝙ rebellis, animo ſi trãſfuga, iuxta dicta Bar. in dicta extrau. in uerbo rebellis, quia cum pro hoſtibus habeantur debent poſſe impune occidi, etiam ante declarationem, militante ratione eiuſdẽ timoris. Eſt uerum ꝙ ſaltem qñ amplius hoſtilia non fierent, & ceſſaſſet ſuſpitio belli, & ille talis remaneret non purgatus eo caſu uidetur non poſſet occidi, & uide omnino Alb. in 4. parte ſtatutorum, qõ. 93. duo ſunt ſtatuta, vbi decidit ſtante ſtatuto, ꝙ dans uulnus cum armis ipſo facto ſit bãnitus, & alio ꝙ bannitus poſſit impune occidi, ꝙ occidens eum qui cum armis uulnerauerit, etiam ante declarationem eſt abſoluendus. ſequitur Fel. in d. c. Rodulphus, ver ſic. ſed an declaratoria, colum. 3. uerſ. ſecundum prædicta. Fel. tamen vult illud dictum procedere quando notorium erat eũ vulneraſſe, & ideo facit contra Bar. qui loquitur in rebello occulto, unde dic quod Barr. in rebelle bene loquitur, declarando ut dixi, & iuxta ea quæ ſupra dixi, quod rebellis amittat ea quæ ſunt iuris ciu. quærit Bart. in verbo rebellando, col. 2. verſ. item quid
79 in iuriſditionibus. An † etiam ipſo iure amittat iuriſditionem tanquam ſit iuriſditio de iure ciuili, & dubium facit, quia Imperator expreſsè priuauit propter rebellionem regem Robertum etiam iuriſditionibus, ut clement. paſtoralis, de re iudica. quaſi ſentiret hoc eſſe neceſſarium. Tamen Bar. concludit non eſſe neceſſarium, & reſpondet ad dictam clem. duobus modis notabiliter ut per eum & ſequitur Anchar. ibi in 9. notabili. ubi etiam uide de alijs dictis Bar. in dicto uerbo, rebellando.
80 Et q̃a ſupra late dixi, an † & quãdo quis incidat in crimen, læſæ maieſtatis, & quando dicatur rebellis, ſcias quod ſemper pro conceſſo habui illum eſſe ſubditum, quia nõ ſubditus non poteſt incidere in tale crimen, nec rebellis eſſe. Caſus eſt in dicta cle. paſtoralis, de re iud. Laud. ĩ tract. de princi. in titu. de crimine læſæ maieſtatis, uerſicu. 34. & Bal. in l. 2. C. de falſ. monet. ibi tex. dicit, quòd falſificatis monetam principis eſt reus læſæ maieſtatis illius principis, & Bal. ibi dicit uerũ eſſe. ſi eſt ſubditus, aliter non ſequitur Alex. in d. l. quiſquis, C. eodem, & uide etiam notabiliter Bald. in l. nihil. quæ
81 eſt, l. 2. C. de uind. liber. col. qui dicit, † nemi nem poſſe fieri rebellem, niſi ſubditus ſit, ſed hoſtes poſſunt eſſe de qualibet gẽte, allegat notata in l. hoſtes, ff. de capt. & uide omnino Car. in d. clement. paſtoralis, in uerbo, rurſus. in 2. notabili. & Bar. omnino in extrauag. qui ſint rebelles. in uerbo, tenore. in fin. & Fel. in cap. 1. de offic. deleg. colu. 2. ver. confirma hoc. & Alex. in dicta l. 1. ff. ad legẽ Iul. maieſt. Et per quem, & qualiter, & quando, uide per Soc. conſ. 22. inc. ſequẽdo ordinem. uide etiam Old. in conſil. 43. incipien. quæritur utrũ, col. 3. ubi optimè oſtẽ
82 dit rationem, † quare qui non eſt ſubditus, non poteſt committere hoc crimen. Hinc eſt, ꝙ dum diebus præteritis multi delati eſſent huius criminis læſæ maieſtatis, quia ſe contulerant ad hoſtes tempore quo Admiraltus Imperator exercitus Chriſtianiſſimi regis Gallorum obſidebat ciuitatem Mediolani, fuerunt omnes liberati, quia prędictus capitaneus factus fuerat poſſeſſor eorũ locorum, quorum incolæ erant hi, qui arguebantur, & conſequenter deſiderã eſſe ſubditi, quia quo ad exercendam iuriſditionem de proprietate iuriſditionis non eſt diſputandum, cum exercitiũ, lex, & canon cõcedant poſſeſſoribus, ſecundum Baldi in rubr. C. de fruc. & lit. expen. & ſic ſi etiã princeps legitimus deſinat poſſidere, ciuitate occupata ab hoſtibus, nõ poteſt cognoſcere. Ita et uidemus, quòd ſi patronus habet

ius, & alius non, ſed habet quaſi poſſeſſio-
83 nem iuris patronatus,† quod officium præ
ſentandi ſpectat poſſeſſori, & non proprie-
tario, vt per Abb. in c. cum eccleſia. de cau.
poſ. & prop. col. fi. verſic. ſed quid ſi nec ta-
lis fructus præſentationis iã factæ debet re-
ſtitui proprietario, qui dicitur conſumma-
tus, facta præſentatione. Inno. in cap. in lite
ris. in prin. de reſt. ſpol. & vide Abb. conſ. 54.
col. 2. & quæ habentur per eundem in c. cõ-
ſultationib. de iure pat. & ꝙ ea, quæ ad iu-
riſditionem attinent, non conferantur niſi
per exiſtentiam in quaſi poſſeſſione iuriſ-
ditionis, latè ponit D. Ant. de Roſel. in trac.
de poteſt. Papæ, & Impera. de concilijs. cha.
5. col. 2. & ſeq. Et ex prædictis ſequitur vnũ
84 maximè ſingulare, ꝙ † ſi q̃s occidat aliquẽ
vt rebellem ducis Mediolani, quia opus ali
quod rebellionis contra eũ ducem electũ è
prouincia Mediolanenſi cõmiſiſſet, non be-
ne occidit, quia vere c. ſ. ꝙ non erat rebellis
per prædicta, & conſequẽter ceſſat dictum
Bar. in extrau. qui ſint rebel. in ver. rebellan
85 do, col. 2 & 3. Et facit † ꝙ pœnæ delictorum
ſunt fructus iuriſditionis, vt no. in l. fi. ff. ſo.
mat. inter alias pœnas, illa eſt, ꝙ rebellis ef-
ficitur. hæc Bart. vbi ſupra, ſed a poſſeſſore
ſolum percipiuntur fructus, vt de ſe patet:
ergo, &c. tamen magis præcedentia vrgent.
Sequitur etiam ex concluſione prædicta,
86 † vt non ſubditus non committat crimen
rebellionis, unde clericus non cõmittit hoc
crimen contra dominum ſuum laicũ, quia
non eſt ei ſubditus, cap. per venerabilem, de
elec. & c. cum non ab homine, de iudi. & ita
late tenet Barb. conſi. 24. colu. 1. & pluribus
ſeq. uol. 3. Auch. in d. cle. paſtoralis, de re iu-
dic. § rurſus, & ita non publicabuntur eius
bona uigore legum, & decretorum diſpo-
nentium, ut in hoc crimine læſæ maieſta-
tis bona publicentur. Et in terminis habes
Abb. in c. cum laici, de iure pat. ꝙ l. quiſquis
C. ad l. Iul. maieſt. non comprehendit cleri-
cos. & idem quod in conſil. tenet Barbat. in
c. at ſi clerici, ad fin. princ. de iud. Abb. uero
ibidem ad fi. prin. ſentit aliter, ꝙ imo com-
mittat hoc crimen, ſed vult, ut eccleſiaſti-
cus ſit iudex, qui etiam quod incorrigibi-
lis non ſit, cum tradat curiæ ſæculari, prout
in alijs atrociſſimis delictis idem dicit. Et eſt
opinio fauorabilis, vt delicta nõ remaneãt
punita, ſecundùm Decium ibi. Communis
tamen eſt in contrariũ, ut ibi per eum, & in
terminis noſtris eſt tex. in c. felicis, de pœn.
in 6. & ſic ẽt ꝙ delictum ſit attrociſſimum,
& ex qualitate ipſius grauetur, tamen iu-
dex eſt eccleſiaſticus, ẽt ſecundum Abb. &
non traditur curiæ ſæculari, imo habet lo-
cum dictum, c. cum non ab homine, an ſit
incorrigibilis, vel nõ. Et in terminis eſt tex.
in c. de Liguribus. 23. qõ. 5. vbi loquitur de
quibuſdam epiſcopis, qui verticem erige-
bant contra ſummum Põtificem, & tamen
non degradabantur, niſi eſſent incorrigibi
les, & in hoc caſu nulli dubiũ ꝙ eſt crimen
læſæ maieſ. ſed difficultas eſt in caſu, de quo
eſt quæſtio, quando clericus cõmittit aliás
crimen rebellionis contra laicũ dominum,
an ſit crimen læſæ maieſtatis? Et v. ſ. non eſ-
ſe, ſecundum Barb. quia non eſt ſubditus.
Tamen pro Abb. facit, q. cle. paſtoralis, §.
denique ponderat præcipue, quod habeat
domicilium. Et ideo in quæſtione noſtra,
licet non ſit ſubditus ratione fori, tamen
propter domicilium eſt ſubditus ratione
fidelitatis, ita ut non poſſit dici omnino
non ſubditus. Et hanc opinionem uidetur
tenere Alexa. in d. l. quiſquis, dum attingit
quæſtionem, an clericus committens cri-
men læſæ maieſtatis, amittat beneficium,
uel poſſit priuari. & diſtinguit, an com-
mittat in dominum laicum, vel eccleſia-
ſticum. Et idem Bal. conſi. 133. uolumine
4. & ibi dicit, quod eſt priuatus ipſo iure be
neficio, tamen non aperit an loquatur de
rebellione in dominum laicum, niſi etiam
ſint verba Bal. illa, quæ ſunt ante conſiliũ.
Et facit etiam notabiliter conſil. Oldra. 17.
ubi late dicit, ꝙ ratione bonorum, maxi-
me emphyteuticorum, quæ tenet clericus
a domino laico, dicitur quis ſubiectus do-
mino laico, & ideo ipſe cognoſcet, uel ſaltẽ
bona ad eum ſpectabunt, licet cognoſcat
epiſcopus, & ibi in fi. vult, ꝙ ubi eccleſiaſti-
cus condemnat clericũ priuando eum bo-
nis, bona non eccleſiaſtica pertinent ad do-
minum laicum. Ad quod ultimum faciunt
no. per Bar. in l. cunctos populos, C. de ſum.
Trin. quando fiſcus, & iuriſditiones ſunt ſe
paratæ, ut ibi, & in dicto conſi. 17. Si cleri-
cus delinquit in una diœceſi, & in alia ha-
bet beneficium, quis ſit iudex? Ego omnib.
conſi-

conſideratis teneo, ꝙ clericus non poſſit committere crimen læſæ maieſtatis, quia penitus eſt abdicata iuriſditio à domino laico, ita vt nec Imperator poſſit cognoſcere, licèt conſeeretur, d. c. per venerabilem. et d. ca. cum non ab homine. iudex tamen ſuus poterit eum punire ſecundum qualitatem rei. ut in c. 1. et 2. de off. ord. ad quæ vide omnino Ioan. Bernar. Hiſp. in ſua pra-
87 ctica canon. cap. 110. Et ꝙ † clerici dicatur non ſubditi, apertè dicit Bald. in l. de quib. in uerſic. ſextò quæritur, ff. de leg. Vidi tamen aliquando iudices ſæculares condemnare clericos, et epiſcopos ob tale crimen, imò, memini ꝙ eodem tempore ob maximam ſæuitiam ſenatoris, qui amplius non eſt ſenator, clericus poſitus in carceribus præ nimia tortura in eis extremum diem obijt, in maximum præiudicium animæ ipſius, et aliorum iudiciũ. et beneficia, et epiſcopatus talium poſſidebantur per domi-
88 num laicum, licèt † tamen clerici ſingulares non dicantur ſubditi, tamen generaliter eccleſia, quæ eſt in territorio domini laici, dicitur eſſe ſub illius protectione? et ideo quod fit in eccleſia. non dicitur fieri extra territorium domini laici. Bald. in l. plerique ff. de in ius uoc. et Bar. in d. l. cunctos populos. et hac ratione dicũtur largo modo ſubditi, ſicut eos ſubditos appellat Anch. conſi. 60 incip. iſta quæſt. eſt parum dubia. Et ideo etiam clerici hac ratione nõ dicuntur forenſes, Paul. de Caſt. conſi. 296. ad primum, col. 1. Et ideo gaudent ſtatutis fauorabilibus concedentibus fauorem in priuilegium, vt latè per Dec. conſil. 114. col. 2. verſic. ſed tamen. Sequitur ex prædi-
89 cta regula, † ꝙ non ſubditus non committit rebellionem, vt fœderatus, & qui adhæret, non poſſit dici incidiſſe in hoc crimen, quia fœderatus nihilominus remanet liber, & non eſt ſub iuriſditione fœderati. tex. eſt in l. non dubito, ff. de capt. & idem eſt in adhærente, c. ad Apoſtolicæ. cum ibi not. de re iud. in 6. & qui ſint fœderati, & qui adhærentes, vide Felin. in rub. de treuga & pace. col. 5. in c. olim, col. 3. & ſequen. extra, de accuſat. & per Iacob. de ſancto Georgio in tracta. ſuo feudorũ. & in gl. de adhærentibus, & fœderatis, & per Mar. Laudan tractatu de princip. in tit. de confœderatis. & alibi ſæpe. In hoc tñ eſt aduertendũ ad formam fœderis. & quemadmodum adhęreant, quia etiã poſſet eſſe tranſlata iuriſditio, vt tandem ad eam ſe redigit Dec. in l. fi. ff. de iuriſdit. om. iud. nam ibi per Iaſ. col. penult. allegantur plura, ex quibus multùm iuris acquiritur in iſtis locis fœderatis, & quæ adhærent, & ibi uide. & Dec. hæc confirmat col. 3. & addit videndã tamen eſſe formam contractuum, & capi-
90 titulorum. Eſt verũ, † ꝙ etiam ſimpliciter tales non poſſunt dici hoſtes. Ita Bart. in d. l. non dubito. in fin. quòd perpetuo nota. In quo tamen vide quę dicam infra, dum ponam de pœna rebellium, col. 2. loquor tamen quo ad rebellionem principis fœderati, non quo ad rebellionem ſui principis cum eo fœderati, iuxta not. per Barto. in verbo, rebellando. col. 1. & princip. ſeq. Et quia fit mentio de adhęrentibus, hodie
91 dubitatum fuit in Senatu, vtrum † Cæſar, ad quem ob extinctam prolem ducum Mediolani deuolutum eſt hoc dominium, teneatur defendere ab oppreſſionibus (iuxta formam, qua adhęrent) vaſallos ſuos, qui quo tempore prouincia erat penes duces, facti erant eis adhęrentes? Dicebatur non teneri de neceſſitate, quia ſoluitur ſtatus, & reuertitur ad Cęſarem liber ab omni obligatione contracta per ipſos duces, c. 1. §. præterea ſi quis maior. & §. calidus. de prohib. feu. alien. per Feder. & late per Iacob. de ſancto Georgio in gl. qui quidem inueſtiti pręſtiterunt iuramentum fidelitatis, char. 28. col. 3. & per Aluarot. in c. 1. §. qui ergo. circa finẽ, & tex. ibi de inueſtit. de re aliena facta. & per Fel. in cap. quę in eccleſiarum. de conſtit. col. 21. Et hæc non obſtantibus his, quę dixit Fel. in c. 1. de probat. in
92 prima col. de contractibus † ſummi Pontificis. & Cæſaris, quos dicit obligare ſucceſſores, loquendo in terminis capitulationũ cum fœderatis, & adhęrentibus initiarum. Et facit etiam ꝙ quaſi in terminis conſuluit. Rom. conſi. 417. col. fin. Concluſum tamen fuit eſſe decens, & laudabile. ut Cæſar illos ꝓtegar, ſicut ẽt laudatus fuit ſummus Põtifex in d. c. ad apoſtolicę. ꝙ habuerit rationem ſuorũ adhærentium Non obſtat, quòd ineptum ſit, ut vaſallus Cæſaris ſibi fœdere iungatur uel adhæreat, quia

hoc nõ fit Cæſari vti ſupremo domino,ſed vti principi huius dominij, qđ dominium ſicut in cæteris omnibus retinuit formam, quam ſeruabant duces,& quo ad officia,& priuilegia,& alia per duces conceſſa, ita cõuenit,ut retineat etiam quo ad hos adhærentes.Concludendo etiam eſſe vtile huic dominio,vt adſint tales fœderati, & adhærentes,contra quos ius ſuperioris adeſt,vt apparet in dictis locis, maximè in d.l. non dubito, addendo ꝙ bonum eſſet, vt Domini Gonzaghæ, & alij feudatarij Cęſaris adhærerent huic dominio, & Imperatori, tanquam domino huius prouinciç, & oẽs poſtmodum dixerũt ſtultum fuiſſe dubitare an Cæſar dominus huius prouinciæ,& eius vices gerentes debeãt tales protegere vt adhærentes.Et fuit etiam dictum,quòd ſuperioribus diebus, dũ eueniſſet caſus in Dominis Mileſimi loci Montisferrati, adhærentibus,vt ſupra,quos opprimere volebat Marchio Montisferrati, vices gerens Cæſaris eos tutatus eſt, & conſequenter ꝙ iam quæſtio erat deciſa. Videtur etiam ꝙ inferri poſſit ex regula,vt non ſubditus nõ
93 committat rebellionẽ, ꝙ bannitus † non poſſit poſtea committere hoc crimẽ, & cõſequenter,ꝙ Manfredus Pallauicinus, quidum bannitus eſſe venit cõtra hoc dominium, non fuerit rebellis: & tamen ea de cauſa fuit diuiſus in fruſtra tẽpore Chriſtianiſſimi regis Gallorum: vti rebellis. Nam bannitus habetur pro peregrino, foreñ,& penitus extraneo,l.tutelas,in fi. ff. de ca. diminut.& Paul. de Caſt. conſi.30. in Chriſti nomine,omiſſo.& Alex.conſil.75.column. antepenul.uerſic.& cum,uol. 1. Item ban-
94 nitus †dicitur hoſtis ciuitatis,ſecundũ Bar. in extrauag.qui ſint rebelles. in verbo, rebellando,col.fi.in tract.de ban. & in l.amiſſione,§.qui deficiunt,ff.de c.dim.Sed aliud eſt quòd quis ſit hoſtis, aliud quòd ſit rebellis,ut dixi ſupra.Tene tamen cõtrariũ, quando ante bannum ſortiebatur forum ratione domicilij,uel originis, quia adhuc remanſit ſubditus in ſui odium, & retinet forũ.Alex.in l.eius qui,§.Celſus,ff.ad municip.ſicut nec deſinit eſſe ciuis ciuis in ſui odium. Nell.in tractatu bannit. in prima parti ſecundi temporis, q.5.& ſequen.ubi clare dicit in prin. quod ſubditus remanet. allegat l.reſcripto.§. fi. ff. de mu. et honor. Rom.conſil. 73. Mar. Laud.in tractatu de fiſco,cõcluſ.60.& 226.& vide omnino Bartol.in dicto tract.bann.colum.2.uerſic.reſtat.Nellum ubi ſupra , Alexandr. in dicto conſi .Bald.& alios in l.1.C. de hær. Inſtit. Imò Bart.in dicto tractatu, ſiue diſputatione appellat bannitum rebellem, ut etiam per Bartol.ubi ſupra,in quibus locis etiam eum appellat transfugam, quod idem eſt. In quo tamen uide Nellum in prima parte ſecundi temporis,q.4.Corn.1.volu.conſil. 104 col.2. Alexan.1.vol.conſi.23.col. 6. & ſeq.& cõſi.26 col. 1. & in 2.uol. conſi 115. col. 2.et ſeq.& 3.uol.cõſ. 88. col. 5. & Alex. in d.l. 1.C.de hær.Inſt. & in l.ex facto, §.ex facto.ff.ad Trebel.Bal.2.uol.conſi.61.col. fi.Et quia ſupra clarè pro conceſſo habui ꝙ
95 ꝙ†non tm̃ poſſit eſſe rebellis, qui ſortitur forum ratione domicilij,ſed etiã ille qui ſolùm ſortitur forum ratione originis. Quæro an hoc ſit uerum? Dubium facit, quia qui ſortitur forum ratione originis ſolùm, non dicitur propriè ſubditus, gl. eſt in cle. 1.de foro compet.in ver.ſubditos. quæ dicit propriè ſubditum eſſe,qui ſortitur forũ ratione domicilij,& eſt communis opinio ſecundùm Dec.in c.tertio de appell.colum. 1.uerſ.2.not. quę communis procedit, ut ſit propriè ſubditus, qui ſortitur forum ratione domicilij, etiam quò ad forum originis,nedum quo ad forũ delicti.Ita Alex.in l.cum quædam puella.col.3.ff.de iuriſdictione omnium ind.& in l.aſſumpt.§. filius, ff.
96 ad municipal.poſt Bar.ibi. & ideo†potentius eſt ius domicilij, quàm originis.Bald. & Salicet.in l.ſi arrogator, ff.de adoptionibus.& ibi Iaſon charta penul.colu. 1. uerſ. ſecundo principaliter. Et hæc quidquid dicat Abbas in c. propoſuiſti de foro competen. in notab. facit ad prædicta, quòd qui
97 †non ſuſtinet onera in loco cum alijs, non dicitur proprie ibi ſubditus Bal.conſi.445. col.1. circa fin. & ſequen. uol. 4. et hoc per fi.ff.ad municipalem tenet tamen ꝙ etiã qui ſolum ſortitur forum ratione originis, dicitur adeo ſubditus, ut ſi committat opus rebellionis, dicatur rebellis. Ita probat textus, ſi benè uides in dicta clementina paſtoralis, uerſiculo, ruſus, & ideo gloſſa, ibi in ſpecie notat ex illo textu in

uerbo

verbo originē. hæc verba not.pro foro ori-
ginis ſentiens expreſſè, ꝙ illud ſolùm forū
ſufficiat.Et ita eſt ex mente Cardinal.& An
char.ibi,& Alberi.in l.quiſquis. ad ſin.C. ad
leg.Iul.maieſ. ſi benè vides.Et pondera etiā
98 in d.§.ruiſus.& ante ꝙ † non ſolùm ille di-
citur ſubditus ad hunc effectum qui ſortitē
forum ratione domicilij in loco immediatè
principi ſubiecto ſed ēt in loco ab ipſo prin
cipe infeudato, & ibi uidebatur contrariū,
ex quo locus non erat amplius iuriſditio-
nis ſuæ,ſed id fortè procedit,quia etiam ibi
originē ante infeudationē traxerat. loquit̄
tñ tex.in ipſo feudatario, qui immediatum
dñm habebat eum,à quo feudum tenebat,
qui ab alio conueniri non poterat quam a
ſuo dño, quemadmodum contigit in duce
Mediolani.qui arguebatur crimine rebellio
nis a Cæſare,à quo fuerat inueſtitus de hoc
dominio; & non refricabantur in dubium,
an rebellis eſſe poſſet, cū domicilium hēret
in Mediolanenſi dominio, & non in impe-
rio Cæſari immediatè ſubiecto, imò nec
ex eo quod originarius dicti dominij non
fuiſſet ante infeudationem ſed ex eo ſolū,
ꝙ habitaret in ciuitate Mediolani, vbi pa-
ter,& auus originem traxerant procedeba-
tur ad probationes ſuper crimine,& pro cō
conſtanti habebatur, domiciliū ſolum ſuffi
cere abſq; origine maiorum ſuorum,prout
vult tex.in d.clem.paſtoralis. in verſ.deniq;.
& ēt vt dixi in §. rurſus. Sed qui in priuato,
99 †qui in loco dicti feudatarij ſit ſubditus vel
ratione domicilij,vel originis, an poſſit cō-
mittere crimen contra primum dominum
feudatarij ſui dominum? Hæc quæſtio fuit
his diebus in Caſalenſibus, qui arma ſump-
ſerunt contra ducem Mantuę infeudatum
a Cæſare de Dominio Montisferrati,ac con
tra officiales, & duces militum Cęſaris im-
pertinentibus ad dominium illud, & impe-
rium, iuxta text.in extrauag.qui ſint rebel-
les. circa fin. & quæſiuit a me præſes noſtri
Senatus,an incurriſſent rebellionem, maxi
mè aduerſus Cæſarem, cui reſpondi, videri
eos non incurriſſe, quia quo ad eum primū
dominum ſubditus feudatarij eſt liber.
Quibus verbis in ſimili vtitur Bar. in extra-
uagan. qui ſint rebelles. in verbo rebellan-
do,colum.1.verſicul. quid ſi aliquis.ibi, nec
eum tenetur reueri, ſed quò ad eum liber
eſt, vnde dominus ſupremus non poteſt co
gnoſcere de cauſis inter eos ſaltem primis
Bal.in l.2.quæſt.43. ff. de rerum diuiſ.Ioan.
Fab.Inſti.de Attil.tut.§.fin.Cur.iun. in trac.
feu.conſi.2.colum.1.& 2 vnde homo meus
non eſt homo domini mei.Bar.in l.ſi quis à
liberis.§.ſi quis a libertis.ff.de lib.agnoſc.&
non poteſt cogi ab eo,ad infidelitatem ſibi
præſtandum, ut per Iacob.de ſancto Geor-
gio in tract.de homag.poſt tractatū de feu.
colum.pen. Fel.late in c.quæ in eccleſiarum
de conſt.colum.21. verſic.ſexta declaratio.
Contra tamen dicendum videbatur,eos re-
belles effectos fuiſſe, cum nō ſit abdicatum
ius omne ſuperioris, ſiue, vt ita dicam, ſu-
perioritas omnis a ſupremo domino, quæ
etiam reſeruari ſolet in priuilegijs. ſecundū
Martin.Laud.in cap.1.colum.fi.qua vaſal.iu
rare fidel.deb.& Prępoſitum ibidem, quod
100 ipſe etiam atteſtor. & † vbi non fieret re-
ſeruatio, intelligeretur tamen reſeruata
Ang.in l.1.§.fin.ff.de officio eius.& Præpoſ.
in tit.de cap.qui cur.vend.colum.7. niſi con
ceſſio eſſet facta eccleſiæ Romanę, ut ibi,
quia res de facili reuertitur ad naturā ſuā,
imò quando expreſſè omne ius ſuperioris
abdicatum eſſet quia princeps donaſſet do-
minum pleno iure, & omnem a ſe abdicare
iuriſdictionem, nihil valeret, vt per Iaſ.in
pręlu.feu.col.166.& ſeq.Alex.conſ.24.colu.
fi.uol.5. & in l.filio, quem pater.colum.15.
ff.de liber.& poſth.& uide Bal.in tit.de con-
trou.inueſti.§.ſi in vlt.quęſt.qui dicit, ꝙ tñ
dominus habet aliquod ius contra vaſallū
vaſalli mei. In hac quęſtione eſt videndus
Bartol. in extrauagan. qui ſint rebelles. in
verbo,rebellando,colum.1 & 2.in quæſtio.
quid ſi aliquis homo de terris eccleſiæ. vbi
format quęſtionem de homine ex locis Pa-
pæ fœderati cum Imperatore committen-
te rebellionem contra Imperatorem, &
vult propter dictum fœdus, & ſecuritatem
exiſtentem inter eos, quia Papa habet Cæ-
ſarem fœderatum, & fidelem, ut dicatur
committere crimen læſę maieſtatis in Pa-
pam, non in Imperatorem. Ex qua de-
ciſione videtur concludendum in quæſtio.
noſtra, ꝙ etſi offenſus eſt principaliter pri-
mus dominus,tamen rebellio dicitur com-
miſſa contra ſuum immediatum dominū,
eſt notabilis determinatio, tamen non vi-

detur facere ad caſum noſtrum, quia in illa quæſtione homo ille non erat quoquomodo ſubiectus Imperatori, ſed hic aliter per prædicta, imò ſi talis offenſus adhęſiſſet pri
101 mo domino, idem eſſet, quia † adhærẽdo non tribuit iuriſdictionem, ſed à via facti deſenſionem conſequitur, vt per Alexan. conſil. 13. colum. 5. volum. 6. In hac igitur quæſtione, in qua admittitur ſubiecto reſpectu primi domini, non mirum ſi Ancharanus conſ. 161. viſo diligenter tenore pro abſoluto habet, quod ſubditus feudatario poteſt committere hoc crimen cõtra primum dominum, & ideo vult vt ipſe primus dominus poſſit remittere offenſionem ſibi factã non feudatario. Contra tamen hanc opinionem videtur tex. in d. §. illud in tit. de prohibit. feu. alienat per Federi. vbi ſi feudatarius ſecundus offenderit primum dominũ, feudum perueniet ad dominum ſuum non offenſum, quia offenſio dicitur facta domino ſuo, propter amicitiam, quam habet cum ſuo autore primo domino, vt ibi per Bald. & doctores. Sed nihil obſtat, quia ibi nulla erat ſubiectio, niſi reſpectu ſeruitutis feudi, & ideo facit pro deciſione Bart. in d q. quid ſi aliquis homo, de qua dixi ſupra, ſed magis pro opinione, ꝙ ſit rebellis primi domini, loquendo in terminis alicuius ex dominio Mediolaneñſi, vel Montisferrati infeudatis ducibus ſuis, qui opus rebellionis cõmittat contra Cæſarem, vel eius officiales, ſiue exercitum in his quæ pertinent ad rem publicam, iuxta dictum tex. in extrauagan. qui ſint rebelles. in fine vide Bald. in tit. de pace Conſtan. §. fin. qui incipit, hæc ſunt notabilia. in princ. qui dicit, quod homo meus non eſt homo domini mei, niſi ego aliàs habeam iuriſdictionem generalem. Quod etiam adaptari poteſt in homine alicuius feudatarij ducis Mediolani offendente ducem ipſum habentem iuriſdictionem generalem in toto dominio, & ideo non mirum ſi abſque dubio officiales ducum Mediolani ſemper proceſſerunt de rebellione aduerſus ſuos ſubditos non ſolum immediatos, verùm etiam mediatos, & cum his conſiderationibus Moronus vir armis togatq; clariſſimus ſubditus immediate duci Mediolani, qui arguebatur, quod molitus eſſet multa in perniciem exercitus Cæſarei, iuſſu Cæſaris fuit captus, & nunquam audiui, ꝙ ſe excuſaret, quia non eſſet ſubditus, ſed potius an ubi adfuiſſet mandatum ducis, vt ita faceret, tale mandatum eum excuſaſſet, iuxta deciſionem Bald. in c. 1. §. iniuria. & §. fin. de pace iuram. firman. & regulam, l. non videtur, la tertia, § qui iuſſu, ff. de reg. iur. in qua materia eſt uidendum repertorium Marſil. in l. 2. in prin. colum. penul. & ti. ff. de ſicar. & dicam infra in materia mandati ad delicta. Concludo ſic, quod ſi ſubditus vaſallo committit rebellionem contra ipſum vaſallum, animo ut ſolum eum offendat, licet etiam ſequatur turbatio prouinciæ, in qua primus dominus habet directum dominium, & ciuilem poſſeſſionem, tamen non eſt rebellio contra primum dominum. Ita Bart. in dicta extrauag. in verbo, rebellando. col. 1. verſic. ſed an hęc conſtitutio. qui clarè concludit quod non habet locum illa extrauag. in caſu iſto, & vult, ꝙ ſi etiam primus dominus eſſet Cæſar, tamen rebellio non eſſet in primũ dominum per tex. in l ſi quis ingenuã, §. in ciuilibus, ff. de capt. & ad hoc Bald. conſil. 459. volum. 2. & Bar. & ſequitur Barbat. conſi. 70. volum. 4. in litera x. Dec. conſ. 410. in fin. dicit tamen in dicto verſ. ſed an hæc conſtitutio. quod poſſet puniri ex commiſſis in ſuum immediatum dominum, ſecundùm legem antiquam, ſed ſi committat rebellionem contra vtrunque, ad finem ut priuetur ambo utili, & directo, dicitur committi rebellio contra vtrunque, ut clare ſentit Anch. in conſil. 6. pro hac opinione adduco Bar. in d. verſic. ſed an hæc conſtitutio. dũ ponderat quòd committitur rebellio contra dominum exercentem iuriſdictionem a ſe, & non propter alium, quando principaliter illum uoluit offendere, & idem ſi committeret contra eum primum dominum ſolùm. Hinc videmus, ꝙ etiam ſola origo, dato quòd originarius habitet in alio dominio, facit quem ad hunc effectum ſubditum, vt dixi, ad hoc allegando text. in d. clemen. paſtoralis, §. denique, ubi ſolùm ponderatur, quod domicilium ſit in terra infeudata, & ita concluſi præfato præſidi, qui opinionem meam ſecutus eſt. Et aduertendum eſt, cum ſola dubitationem
102 in hac quæſtione faciat, † quia non uidetur iſte primo domino ſubiectus, quod

hoc

hoc fundamentum non videtur bonum, ex quo tales homines ſentientes ſe opprimi à domino ſuo, quotidie confugiunt ad ſupremum dominum, & iure quidem. c. tranſmiſſa. de foro comp. c. ex tenore. eodem tit. c. ad apoſtolicæ. de re iud. in 6. c. cæterum. de iud. c. 1. in fi. de mil. vaſal. qui cont. eſt, & c. irrefragabili. de offic. ordin. Item ſupremus
103 dominus † ex ordine, & regula habet iuriſdictionem in ſecundis cauſis; vt per Curt. conſi. 2. col. 1. & 2. poſt tractat. Feud. & Ioã. Fab. §. fi. Inſti. de Atil. tut. & Bal. in l. 2 q. 43. ff. de rer. diuiſor. & ratione iuris ſuperioris,
104 † quod tenet in terris infeudatis, poteſt ipſe, & eius delegatus in eis immediatè citare. Aret. conſ. 258. colum. 2. Et eadem rõne ſummus Pontifex, à quo imperium pẽdet, in terris imperij Bart. in extrauag. ad reprimendum. in verbo, per ædictum. colu. 2. & Are. in d. conſi. & patet hæc opinio in extrauag. qui ſint rebel. iunctis ibi notatis ꝑ Bar. dum ponit exemplum in machinantibus contra Cæſarem, & aliter tractantibus contra eum, quando principes Italię cum exercitu veniunt contra Cæſarem, non dubitãs Bart. quin omnes venientes aduerſus eum, Mantuani, & Mediolanenſes, & alij aliorum locorum infeudatorum ſint rebelles. Sed
105 cui applicantur bona, quæ † confiſcantur ex rebellione commiſſa contra primum dominum? Dic attendendam eſſe formam priuilegij, vt per Alex. conſil. 13. colum. 3. & 4. volu. 6 & ad hoc vide tex. in d. §. 1. in titu. de prohib. feudi alien. per Feder. de quo ſupra, & dicam in materia confiſcationis bonorum, in ſecunda parte principali pręſentis operis: hic enim ſumus in prima, in qua ſolum de perſonis quæritur. Proſequẽdo materiam, quod non ſubditus non committit rebellionem, Dic etiam ex quo ſequi, vt
106 † feudatarius dato ꝙ iuret fidelitatem domino ſuo, iuxta antiquam, & nouam formam fidelitatis, ſine quo iuramento non conſueuit fieri infeudatio, & propterea dicitur à fide feudum, §. fi. in tit. per quos fiat inueſtit. & c. ſeq. quod præcedere debeat, & ſequen. qualiter iurare debeat vaſallus domino fidelitatẽ. & ſeq. de forma fidelitatis, ſequẽ. de noua forma fidelitatis. Tamen ſi non ſit ſubditus aliter, quam ratione dicti iuramenti, non cõmittit hoc crimen. d. 150. paſtoralis, §. rurſus, & §. denique. & ita declaro Soc. conſi. 272. col. pen. verſi. ſecundo. dum dicit, feudatarius dicitur ſubditus, nã eſt ſubditus ratione feudi ſolum, ut poſſit agi ad priuationem feudi, non aliter. Et ita declarat Card. in d. clem. paſtoralis, in d. verſic. denique. col. pen. verſ. ſeptimo quæro. & alij communiter ibi. & probatur hoc, ꝙ requiratur fidelitas, & ſubiectio in extrauag.
107 qui ſint rebelles. Sed † quia ſubditus etiam iurat fidelitatem domino ſuo, ſicut vaſallus inueſtienti, vt per Bar. in extrauag. ad reprimendum in prin. in ver. totius fidelitatis. & Alber. in dictionario in verbo, fideles. & per Iacob. de ſancto Georgio in tractatu ſuo, feudali, in gl. qui quidem inueſtiti præſtiterunt iuramentum fidelitatis, & Imperator etiam iurat ſummo Pontifici. clemen. 1. de iureiur. & c. tibi domino 64. diſtinct. & alibi ſępe. Quæro. ante iuramentum fidelitatis ſubditus poſſit committere crimẽ rebellionis? Video obſeruari, ut uideatur committere, eo ipſo ꝙ princeps eſt in poſſeſſione dominij illius, quam poſſeſſionem non acquirit, eo ꝙ faciat fateri homines eſſe ſuos & iurare ſibi fidelitatem, ſed per exercitium iuriſdictionis. Ita declarat notabiliter Innocen. in cap. 2. de capel. monach. Bal. in l. nec ſi uolens, C. de lib. cau. & in l. 2. C. de ſerui. & aqua. char. 3. column. fin. vbi eſt videndum. Vnde etiam iuramentum fidelitatis præſtitum feudatario non facit quem rebellem, ut dixi. Ex quibus tamen actibus probetur iuriſdictio, & eius quaſi poſſeſſio, vide infra in materia turbatæ poſſeſſionis ſub rub. de pluribus uiolentijs, remiſſiuè tamẽ. Quæ
108 ro ſicut † occidens officialem Cæſaris incidit in extrauagã. qui ſint rebelles, an etiam idem ſit, vbi occidat officialem Papæ? Barr. in ver. rebellando, colum. 1. decidit idem eſſe, & ſequitur Alexan. in conſil. 13. colum. 2. volum. 6. Sed Bart. non bene ſe explicat, et ideo dic, ꝙ aut quærimus de ſubdito eccleſiæ, & tunc nulli dubium, iudicio meo quod eſt crimen læſæ maieſtatis verſus ſummum Pontificem, intelligẽdo, ꝙ occiderit, vt perturbaret dominium Papę, iuxta ea quæ dixi ſupra in princip. et comprehenſus iſte caſus in dicta l. quiſquis. quę eſt canonizata 5. quæſtione 2. cap. ſi qui militibus. iuxta glo. in capitul. fœlicis. & ibi Doctores, de pœnis. in 6.

in 6. & in d. extraua. qui ſint rebelles. quas
leges ciuiles non dedignātur imitari ſacri
canones, c. 1. & 2. de oper. novi nuncia. eſt
textus in c. fęlicis, de pœ. in 6. ſi bene uides,
ſed non eſt crimen læſæ maieſtatis quo ad
Imperatorem, cui non eſt ſubiectus, etiam
ꝙ occidiſſet ipſum Imperatorem, d. clem.
paſtoralis, vbi eſt caſus, aut loquimur de ſu
biecto Imperatori offendente ſummū Pō-
tificem, vel ſuos, iuxta d. extrauagā. & d. l.
quiſquis, & vſ crimen læſæ maieſt. quo ad
109 Papam, cui † ſubiacet imperio ſubditus
ſaltem habitu, quia habitu iuriſditionē ha-
bet Papa in imperio, ꝙ a Papa pendet, ut
concludunt cōiter Doct. in capit. nouit, de
iudic. & hæc videtur fuiſſe opinio Barto. in
dicta extrauag. in verbo, rebellando. dicen
tis, ꝙ incidit talis in illam legem, q̄a offen-
dit proſperitatem imperij, quod eſt Impe-
ratoris, dum allegat dictum c. 1. de operis
no. nunc. Et ob tale ius ſuperioris, quod ha
bet ſummus Pontifex in imperio, ut dixi
110 ſupra, pōt ipſe immediate † citare, vel eius
delegatus in terris imperii, vt Bar. in extra-
uag. ad reprimendū in uerbo, per ędictum.
& per Areti. & ubi ſupra conſ. 158. colu. 2.
Viſum eſt ſupra, quando quis incidat in cri
men læſæ maieſtatis, & quis dicatur rebel-
lis, & an omnis poſſint cōmittere crimen
læſæ maieſtatis. Succeſſiuè eſt videndum
quomodo probeť crimen hoc, & qui teſtes
admittantur, & breuiter dicendum eſt,
111 † ꝙ omnis teſtis admittitur, niſi ſit inimi-
cus, l. in quæſtionibus, & l. famoſi, ff. ad l.
Iul. maieſt. conſi. 317. in quæſtione vertēte,
co. 8. nam in hoc crimine omnium teſtium
exæquata eſt conditio l. de minore, in prin.
ff. de qō. & ibi An. dicit adhibitam fuiſſe fi-
dem uni mulieri, quæ atteſtata eſt de con-
iuratione Catilinæ, & quo ad inquirendū
ſufficit ſola ſuſpicio, vt ēt dicimus in crimi-
ne hæreſis, ſicut dixi ſupra in materia inqui
ſitionis, vbi latiſſimè quale indiciū requira
tur ad inquirendū, ad hoc allegans Ant. de
But. in c. cū oporteat, de accuſ. & Areti. ibi
& ut dixi latius ſupra in crimine hæreſis in
ver. ſecundo ſi uis ſcire, ubi etiam dixi, quę
probationes requirātur ad conuincendū.
Quo vero ad torturam poſui latè ſupra in
materia torturæ, in uerſ. circa ult. partem,
in 7. q. princ. ubi omnino uide, ita ꝙ nihil
amplius uidetur ſupereſſe ad dicendum in
præſenti quæſtione, tamen non omitto. ꝙ
Barto. notabiliter dixit in d. l. in quæſtioni-
112 bus. † ꝙ tunc admittuntur teſtes inhabi-
les ad probandum hoc crimen, quando de
ponunt ſuper ipſo delicto, ſecus ſi depo-
nant ſuper adminiculis ad delictum. Idem
Bal. in Auth. ſi dicatur, col. pen. & Sal. circa
finem, C. de teſti. & ideo Dec. in conſ. 189.
col. 2. verſ. præterea, tenuit ꝙ text. in c. 1. de
homic. in 6. qui vuult ut mādatum ad aſſaſ
ſinamentum probetur argumentis, ſolum
procedat in teſtibus deponentibus ſuper
ipſo mandato, quod immediatè reſpicit ho
micidium, non ſuper adminiculi, & ſic non
haberet locum ratione mandat, quod non
fuiſſet immediata cauſa homicidij, quod
eſt magnū uerbum, & allegat prædictas au
113 toritates. Facit, † ꝙ ſi ſtatutum tollit pro
bationes, nō excludit tamen indirectas, ſed
ſolum directas. Fel. in c. nouit, de iud. col. 6.
& econtra ad id, quod dicit Bar. ī d. l. in quę
ſtionibus etiam facit, ꝙ in probando ipſo
delicto, ſiue eius indicijs requiritur, ut ſi
omni ex parte maior, ſecus autem quo ad
indicia remota ipſius delicti, quia ſit pro-
batio per argumenta, & adminicula. Bru.
in trac. de ind. & tor. char. 1. col. 2. in fi. & di
xi in materia torturæ. Et ex hac dec. Barto.
comprobata, ut uides, ēt mihi uiſum fuit
aliquando inferre, ꝙ quamuis teſtes ad de
fenſionem ſufficiant, licet non integri, ut
Mod. in l. vt uim, ff. de iuſti. & iur. & dixi ſæ-
114 pæ, ıń † hoc procedere debeat in proban-
da defenſione directa non indirecta, & ita
gn̄aliter dum tractatur de defendendo ali-
quo in quolibet delicto, quia ſufficiunt te
ſtes etiam minus idonei, ut per Anan. cōſ.
59. col. 2. poſt Spe. & Put. in tract. ſuo ſyndi.
char. 93. col. 1. quæ incipit, ubi dixit, uer. &
addas, & uide omno Dec. in c. 1. de appel. col.
pen. uerſ. 6. & ult. qui dicit iuxta ſtatutum,
quod delictum poſſit probari per famam,
quod hoc debet procedere in probando di
rectè ipſum delictum, non in adminiculis
ad delictum probandum, quia tunc requiri
debet plena probatio, & multa allegat. Bre
uiter quo ad hanc illationem, ut in proba-
tione indirecta ad defenſionem non ſuffi-
ciunt, ſicut indirecta minus idonei, Dico ꝙ
nihil ad rem facit doctrina Bartol. quia lo-
quitur

quitur Bar. ad offenſionẽ, & tex. in ca. per,
tuas, allegatus per eũ. Illatio verò procedit
in defenſione, cuius fauore abſolutè Docto
res dicunt, ꝙ ſufficiunt minus idonei, imò
de credulitate, vt per Dec. in d. l. vt vim, &
Bar. etiam in dicto ſuo ad offenſionem reci
pit declarationem, quando illud adminicu
lum eſſet tale, ſine quo delictum patere nõ
115 poſſet. † quia etiam tunc ſufficiunt teſtes
minus idonei. Ita declarat Felin. in d. c. per
tuas, in 5. nota. Et placet hæc opinio ratio-
ne, de qua ibi per Fel. Obſeruari etiã uideo
quando teſtes recipiuntur ad defenſionem
indirectam puta, ut probetur inimicitia te-
ſtium ad offenſionem, uel abſentia à loco,
ꝙ tales, etiam ſi ſint minus idonei, pro ido
neis admittuntur, & quia dixi ſupra, ꝙ ſu-
ſpitio ſufficit ad inquirendum in hoc crimi
116 ne, Sciaſ ꝙ † vbi quis eſt ſuſpectus princi-
pi ſuo, & capitur ab hoſtibus principis, ori-
tur ſuſpitio contra eum ne doloſè fecerit ſe
capi. Ange. in l. pen. vbi omnino vide. C. de
capt. & ibi etiam quando deſcendit ex pro-
genie, quæ malè aduceret, cum illis tñ ſuſpi
tionibus non eſſet inquiſitio formanda, ſed
inquirendum plus ultra. Nõ omitto etiam
in hac materia probationis iſtius criminis,
117 quod † in probando tractatu contra prin
cipem vel patriam, licèt videantur ſufficere
teſtes ſingulares, tanquam reſultet proba-
tio ex diuerſitate actuum, ut per Anch. con-
ſi. 277. colu. 3. verſic. quoddam eſt factum.
Bal. in l. 1. qui nu tute Aib. in l. iuſtam. C. de
probat. Ange. conſi. 270. colum. 3. quædam
D. Margarita. Tamen non eſt quid ſingula
re hoc caſu, cum in quolibet materia in pro
bando quid in genere hoc ſufficiat, ut per
glo. in l. ob carmen, §. fin. in ver. aſſiſtit. ff.
de teſti. & Felin. c. licèt ex quadam, extra, de
teſtibus. Nunc videamus. de pœna rebel-
118 lium, & † ſequendo veſtigia Bar. in uerb.
rebellando, col. 2. dic, ꝙ quædam eſt pœna
quę infligitur ipſo iure, ꝗa perdũt omnia,
quę ſunt iuris ciuilis, l. amiſſione, §. qui defi
ciunt, ff. de cap. di. Et quod de rebellibus di
co, idem dico de his, qui in aliquod crimen
læſæ maieſtatis, incidunt iuxta l. 1. 2. 3. & 4.
ff. eodem. Ita Alex. in l. quiſquis. C. ad legem
Iuliam maieſt. & ideo Anch. in clem. paſto-
ralis, col. 7. ver. quæro videatis. quærit quæ:
pœnę imponantur cõmittenti crimen læſę
maieſtatis. & dicit inter cæteras pœnas, ꝙ
perdunt ea, quæ iuris ciuilis ſunt, & vt latè
ſupra dixi in uer. ſupra poſitum fuit, vbi ui-
de. Ex his miratur Bal. i dicta extrau. in uer
bo, rebellando. quare Imperator in ſenten
tia lata contra regem Robertum expreſsè
eũ priuauerit iuriſdictionibus, quæ iuris ci-
uilis ſunt, uide eum, & alios in d. cle. paſtora
lis. Hac ratione etiam priuantur tales priui
legijs, & conſuetudinibus priuilegiatis. Bal.
in tit. de pace Conſtan. in uerbo, habetis, c.
29. & ideo Veneti ob rebellionẽ etiam pri-
uati eſſent priuilegio quo poſſident Vene-
tias, Bal. in c. ſicut. de iureiur. Mart. in trac.
ſuo de princ. in fine de crimine læſæ maie-
ſtatis, c. 51. Et quærit Bar. in extrauag. an ẽt
priuentur obligationibus eis factis, & quid
in promiſſionibus fidelitatis, quærit quoq;
multum conſiderare, an ſicut priuantur iu
re ciuili, ita etiam priuentur iure canonico,
conſiderando, quòd aliquando ius illud eſt
ſupra ius ciuile, aliquando infra ius ciuile,
& aliquando eſt æquale, ibi uide, & in d. cle.
paſtoralis, Et ſequitur ex prædictis, ꝙ etiã
banniti, contra quos ſtatuta ciuitatum bel
lum incidant, tanquam hoſtes ſint, & rebel
les ciuitatis ſuæ, perdunt ea, quæ iuris ciui-
lis ſunt, id eſt, ſuarum ciuitatum, non autẽ
quæ ſunt iuris communis. Sic Bar. ubi ſu-
pra, & dicã infra in materia bannitorum,
eſt materia l. 1. C. de hæret. Inſti. vbi Alex. &
Iaſ. & per Alex. in l. ex facto, §. ex facto, ff. ad
Treb. & quia quæ dicuntur de bannitis in
dictis locis, applicantur ad præſentem ma-
teriam, ideo vide quæ latè ponam, vbi ſu-
pra, requiritur iñ declaratio, vt dixi ſupra in
de uerſic. ſupra poſitum fuit. Alia eſt pœna,
quę non imponitur ipſo iure, ſed imponi
119 põt à quolibet homine, † quia poſſunt
impune occidi, l. 3. §. transfugas, ff. de ſicar.
Sic Bar. ubi ſupra quæ pęna quomodo in-
telligatur, uide quæ dixi ſupra ſub rub. de
defen. reor. & defen. impu. in ver. erit ẽt ad-
uertendum, & in rubr. de hæret. in verſic. in
rebelle no. Bar. communis eſt, poſſe occidi,
vt vides in his locis, eſt tamen dubia ex his,
quæ dixi, niſi velis ꝙ ſicut in transfuga. nõ
eſt dubium propter periculum reuelatio-
nis, ita etiam in quolibet alio rebelle, & reo
criminis læſæ maieſtatis, ꝗa in effectu talis
quolibet tempore animo moratur cũ ho-

ſtibus

ſtibus, & militat timor reuelationis arcanorum. Et pro communi facit, quia text. in d.§. tranſfugas. dicit, tranſfugas, ut hoſtes licet interficere, habens pro abſoluto, ꝙ hoſtes liceat occidere, ſicut etiam latè dixi ſub d.rubr. de defen.reor. &c. verſ. ſi ſumus ī crimine homicidij Sed omnis, qui committit rebellionem, uel crimen læſæ maieſtatis, facit opus hoſtile, & eſt hoſtis ergo &c. ꝙ ſit hoſtis prẹter hoc, ꝙ de ſe pateat vide Bart. in extrauag. qui ſint rebelles, ī uerbo, teno-
120 re. in fi. ubi vult vt hoc nomen, hoſtis, † ſit nomen generale, non autem non rebellis, ſentiens clare quod hoſtile facinus rebellionis i ſit, & ꝙ omnis rebellis ſit hoſtis, Sic etiam Bal. in l.2.C.de vin. liber. toll qđ fundamentum multùm me mouet pro communi. Et ex prædictis ſequitur, ꝙ ſi non eſſet rebellis, nec hoſtis, qui opus hoſtile fecit, non poſſet occidi, exemplum in fœderato, in quem non cadit rebellio, quia nō eſt ſubditus, l. non dubito, ff de capti. nec nomen hoſtis, quia prorſus forenſis nō eſt, & ideo dicit Bar. in d.l. non dubito. quòd contra talem nō procederetur vti hoſtem, ſed iure ordinario, prout fieret contra quemlibet, qui in eo dominio delinqueret. Sed dubito, ex quo qualitas fœderis magis grauat peccatum, ut de ſe patet. Alia etiam eſt pœna, quæ à quolibet homine poteſt eis
121 imponi, † quia poſſunt capiſſin detineri. vti ſerui, l transfugas, ff. de acq. rer. do. Sic
122 Bar. ubi ſupra. Ex hoc ſequitur, ꝙ † cū pecunia dicta, quam taleam vocant, ſucceſſerit loco ſeruitutis. ut per Salic. in l. ſi ab hoſtibus. in fi.C.de capt. Bar. in l. hoſtes. in fin. ff. de capt. talis pecunia erit militum, & poterunt dicere principi; qui rebellem vellet punire, noſter eſt, & noſtra eſt talea, volumus eum in libertatem uindicare, & ita ſeruabatur in ciuitate Laudis Pompeię, anno 1528. in rebellib. ducis Mediolani captis ab eius militibus, quia per milites extorta talea dimittebātur, Ad quæ uide omnino D. Ant. de But. in c. olim, el ſecondo, verſic. ad quartū. extra, de reſt. ſpol. & Ange. Aret. in §. ſerui. Inſt. de iure perſo. & Aret. in l. qui à latronib. ff. de teſtam. intelligo tamen quādo procederetur more bellico, ita etiam ꝙ bellum eſſet iuſtum, iuxta no. per D. Anto. & alios, ubi ſupra. non quando procedere-

tur pro executione iuſtitiæ aduerſus rebelles, quia ſeruaretur modus traditus per ipſum principem, iuxta notata per D. Ant. de Butr. vbi ſupra, & dixi latè de his, & alijs circa hoc ſupra in tit. de captura. ver. iuxta prędicta quero. vbi omnino uide, quia ī facto contigit, quo tempore Philippus Strozza Florentinus fuit captus à duce Florentiæ, quia milites eum uolebant, vel ſaltem à duce talem, quam feciſſet, ſed dux opponebat, ꝙ erat rebellis ſuus, & quid ſecutū fuerit, neſcio, vnū ſcio, ꝙ Strozza ipſe gladio ſibiipſi mortē conſciuit in carcere, certior prius factus, ꝙ dux volebat vt moreretur. Ex his ſatis habes, quid fiat captis hoſtibus
123 non rebellibus, † quia efficiuntur ſerui, ſequuntur iura captiuitatis, & habet locū poſtliminium. Bar. d.l. hoſtes, ff. de capt. co. 3. & vlt. cum cōſideratione tamen, quomodo ſit indictum bellum, ſed non obſeruatur ſecundùm eum, vt Chriſtiani capti à Chriſtianis efficiantur ſerui, ſed tantummodo locum habet quò ad res, l. ſi quid in bello, ff. eo. tit. vbi Alexān. de quo etiam dixi, vbi ſupra, in materia capturæ, & talibus captis imponitur talea vt dixi, & ponit Bal. in l nam, & ſeruus. ff. de negoc geſtis. per il lum tex. principalem in materia, vbi eſt vi-
124 dendum, Et talea † non debet eſſe nimis, exceſſiua, nec captiui, debent nimium tractari exceſſiuè, ſecundum prædictos, & quia ſecundum Doctores, vbi ſupra, bellum etiam debet eſſe iuſtum, ad cognoſcendum hoc uide in l. ex hoc iure, ff. de iuſtitia, & iure. Aretin. in l. 1. & 2. in prin. ff de acq. poſſ. & in d.l. qui à latronibus, ff. de teſtamen. Barbat. conſi. 138. in primo vol. & Aret. in conſi. 14. qui dicit, quòd in dubio præſumitur iniuſtum, male tamen ſerua-
125 tur, vt † talea imponatur tātum bello iuſto, ſecundum Ana. conſi. 11. circa primū, & ſecundū omnes vſq; ad cerdones noſtro malo fato, nec ſeruatur quòd talea ſit moderata, quia maiores quas poſſunt etiam adhibitis omnibus generibus tormentorū extorquent taleas. De latrunculis tamen loquor, non de nobilibus, & bonis militibus, & latrunculos eos omnes appello, qui talia audēt, ſiue bellum ſit iuſtum, ſiue iniuſtū.
126 Et ſcias etiam, † ꝙ ubi inciditur bellum alicui, licet ipſe, & bona eius poſſint capi, & etiam

etiam milites eius, non tamen perſonę, nec
bona ſubditorum. Ant. in d. cap. olim, colu.
6. uerſi. ſed eſt dubium imò amplius videtũ
uelle, ꝙ ſubditi qui quandoque fuerunt
in caſtris, & deinde domũ reuerſi ſunt, nõ
poſſint moleſtari quo ad perſonam, nec ẽt
quo ad bona. Facit quia ciuitas capta nũ ef
ficitur ſerua, ſed ſubdita, & ciues retinẽt bo
na Iacob. de Beluiſ. ĩ Auth. de hære. & Falc.
Bar. in l. diuus, ff. de iure fiſci Bal. in rub. de
tregua, & pace. Laud. in tractatu de prin. in
titul. de bello in uerſi. 21. ubi uide. Si tamen
indiceretur bellũ ipſi ciuitati, quia eſſet re-
bellis, iuxta notata per Bar. in l. aut facta in
fin. ff. de pęn. aliud eſſet, ut per Bar. in dicto
uerb. rebellando, quem uide col. fin. nã tũc
cuilibet priuato licet in ea ciuitate, & eius
territorio capere, depredari, & cõburere,
ut ibi ubi omnino uide, de his, & alijs circa
pœnã ciuitatis rebellis, nõ rebellis, q̃ capia
127 tur. Quid ſi † captus fuit dimiſſus data fide
redeũdi cum talea, uel ſimilitis perpetuo
captiuus remaneat, an teneatũ reuerti? uide
Bar. in l. conuentionũ, ff. de pac. ubi dicit, ꝙ
hoſti a priuato non eſt ſeruanda fides. Ia-
ſon tamen ibi dicit poſt Fulgoſ. quòd armi
geri noſtri ſeruant contrarium. & uide la-
tius Parid. de Put. de re mil. & Duel. chart.
42. col. fin. cum ſequen. ubi in effectu dicit,
quod ſi bellum eſt illicitum, non tenetur
ſeruare, licet conſuetudo ſit in contrariũ.,
ſi licitum, tenetur, & poſtremo dicit, quòd
quidquid ſit de iure, tenetur reuerti ex ge-
nerali conſuetudine, aliter notatur ut pro
ditor, & multa ei fiunt opprobrioſa, & ſic
in effectu ſeutit cum Fug. & Iaſone. Eſt ue-
128 rum, † ꝙ ſi reuertatur, cum fuiſſet di-
miſſus ſub fide redeundi abſque alio pacto
non poterit amplius in carcerem compingi,
quia ſemel data fuit libertas, ſecus ſi fuit di
miſſus, ut reuertatur, & ſit eius captiuus.
Ita Paris, ubi ſupra, char. 83. colum. 1. cap. 1.
129 Adde ad præmiſſa, † ꝙ ſi bellum eſt il-
licitum, tenetur inferens de omni damno
ſecuto, & de omnibus homicidijs ſecutis ẽt
ex latere aduerſarij, l. quoniã multo facino
ra. C. ad legem Iul. de ui publica. Bart. in di-
cta l. hoſtes, col. 2. in ultimis uerbis, & Bal.
in rub. C. qđ metus cauſ. colu. 6. Doctores
in c. ſicut dignum. de homic. & per Fel. in c.
1. col. 13. de cõſtitu. & per Bar. in l. ſi quis ad
ſe fundum, col. 1. circa finem. C. ad legẽ Iu-
liam de ui public. & Innoc. in cap. fin. quod
metus cauſa. propter quod ex te ipſo potes
cõijcere, quo in diſcrimine uerſentur ani-
mæ horũ principũ. Redeũdo ad poteſtatẽ,
quam habent priuati contra rebelles, dic
130 † ſi poſſunt eos occidere, multo magis eo
rũ res capere. Sic Bar. ubi ſupra, in dicto ver
bo, rebellando. et nemo negat hanc conſe-
quentiã. Sed aduerte tamen, ꝙ ſi quis ingre
deretur poſſeſſionem alicuius iuriſditionis
poſſeſſæ per rebellẽ, vel alterius rei, quæ eſ
ſet de iure ciuili, tunc q̃a rebellis iã his erat
exutus, et priuatus, ꝑ amiſſionem ipſo iu-
re omniũ, quæ ſunt iuris ciuilis, d. §. qui de
ficiunt. hæc non efficerentur capientis, cũ
ante eſſent facta principis. Ita Bar. ibi col. fi.
in uer. item an iuriſditio erit priuati capien
tis. Eſt uerum, ꝙ fiſcus nõ potuiſſet manũ
apponere ad ea ante declarationem, c. cum
ſecundùm. de hæreticis in 6. Tamen nec ob
hoc ſequitur quin eſſent facta principis, ſe-
cus eſt in his, quæ fiunt occupantis. q̃a tũc
priuatus non cedit fiſco, iuxta notata per
Doct. communiter in l. 1. C. de hæred. In-
ſtit. circa d. Bar. ibi, in fine. Alia eſt pœna
31 rebellis, §. ſiue eius, qui in crimen † læſæ
maieſt. incidit quod capite punitũ. Ita Bar.
vbi ſupra in d. uer. rebellando. colu. 2. uerſi.
tertia pœna. et l. 3. ff. eod. et clarius in l. quiſ
quis. C. eod. quæ lex loquitur in omni capi-
te, et in §. publica autem iudicia. Inſt. de pu
blic. iudic. vbi fortius tex. dicit hæc verba,
cuius pœna animæ amiſſione ſuſtinet. per
quæ uerba aliqui fatui, ſecundùm Ioan. Fa
bri ibi, arbitrantur damnatos ad mortem
eſſe damnatos in anima, quod riduculum
eſt. cap. cum te de pœnitent. et eodem tit.
cap. 1. in clem. et ideo cum quis ipſo iure ſit
rebellis. ut in dicta extrauagan. et in d. §.
qui deficiunt. poteſt peti, ut declaretur ta-
lem eſſe rebellem, ſicut e contra, ipſe poteſt
etiam ciuiliter petere declarari ſe non eſſe
rebellem, et hoc ut capite puniatur uel nõ
moleſtetur. Sic uoluit loqui Barto. aliàs ob
ſcurus. et hæc quo ad pœnam capitis ciui-
lis ſine dubio procedunt, d. §. qui deficiũt.
in ncto c. cum ſecũndùm, de hæret. in 6. Sed
quo ad pœnam naturalem capitis, et confi
ſcationem bonorum dubito, quia ſicut re-
quiritur condemnatio eius, qui commiſit

rebel-

rebellionem, vt ſequatur cõfiſcatio bono-
rum, vt dixit Bar. in dicto loco, & explicitè
Alex. conſi. 13. col. 2. vol. 6. idem videtur di
cendum quoad pœnam capitis naturalis,
imò multo magis, vt de ſe patet, & effe-
ctus erit iſte, quia ratione pęnæ ciuilis ſecu
ta declaratione etiam fructus erunt fiſci, vſ
que a die commiſſi delicti, iuxta ea quæ no
tat Fel. in c. Rodulphus. de reſcr. in uerb. de
clinatoria. Sed quo ad pęnas capitis natura
lis, & confiſcationis bonorum erunt a die
ſententiæ cõdemnatoriæ, niſi aliter eſſet di
cendum virtute aliquorum Decretorum,
prout ſunt in hoc dominio, etiã in genere
quo ad omnia alia delicta, pro quib. ex for
ma decretorum uenit confiſcatio bonorũ,
& profecto diſpoſitum fuit, ut quis ſit defi
ciens ipſo iure, & rebellis, non ad aliũ finẽ
niſi ut perdat ciuilia, ut ꝑ Bar. in dicto uer-
bo, ex tenore. in uerbo rebellãdo. & in d. §.
qui deficiũt. Ille ergo eo ipſo ꝙ eſt rebellis,
amittit, & ſecuta declaratione apparet ſic
eſſe, & fuiſſe a die commiſſi delicti, ſi nõ ſe
quitur pęna capitis naturalis, nec bonorũ
confiſcatio, niſi fiat cõdemnatio, & tunc a
die condẽnationis, ut dictum eſt. Addo prę
132 dictis. † ꝙ ciuitas ſiue alia vniuerſitas non
poteſt ſubijci aratro ob rebellionem, niſi p̃
cedẽte declaratione principis. Ita Bar. in d.
uerbo, rebellãdo. in fi. & ſequitur Afflic. ubi
ſupra in 31. & vlt. ſpeciali in hoc crimine. Di
133 xi, igitur, † ꝙ vltra pęnã, imò pœnas capi-
tales ẽt fit confiſcatio bonorum, loquẽdo
in omni capite criminis lęſę maieſt. de quo
eſt tex. in l. pen. & fi. C. eo. & in d. l. quiſquis.
& ponit Affl. in d. uer. & bona committen
tium crimen læſæ maieſt. in prin. & dico ꝙ
fit, quia non ſequitur ipſo iure, Alex. conſi.
134 13. col. 2. uol. 6. Vnde ſuccedit q̃ſtio. † q̃d
iuris ſit quo ad legitimam, an reſeruetur fi
lijs, an uerò priuetur etiam ea? Et breuiter
dic loquendo in omni capite, & ſiue ſimus
in l. quiſquis, C. eodem ſiue in legibus, ff.
eodem. priuari etiam legitima, l. eorum, ff.
eodem iuncta l. fin. C. eodem, in quibus nõ
ſeruentur niſi iura libertorum. Et ita Alex.
conſi. 13. col. 3. uol. 9. Card. in clem. paſtora
lis. ad finẽ principij, de re iudicata. & Mart.
Laud. in tract. de princ. in tit. de crimine læ
ſæ maieſtatis, colum. 2. circa fin. ubi allegat
Card. ubi ſupra, & Ioan. de Lign. & hoc in
filijs maſculis. In fœminis uero aliter eſt,
quia debent dotari, d. l. quiſquis, §. ad filias.
Ang. conſi. 207. & Laudẽ. ubi, cap. 2. &
ita etiam Afflict. ubi ſupra 3. col. non alle-
gans prædicta, ſed alia, & ſubdens ꝙ hoc
fuit benè ſeruatum per regem Ferdinãdũ,
qui honorificè matrimonio collocauit fi-
lias principis Roſani, qui notoriè commiſe
rat crimen lęſæ maieſtatis contra ipſum.
Et ex his ſępe uidi dubitari, q̃d fieri debeat
in hoc dominio, in quo adeſt decretũ quo
135 ad legitimam, † quando bona confiſcent̃,
ut illa ſemper intelligatur reſeruata, niſi in
crimine lęſę maieſtatis, ĩ quo crimine uult
ut ſeruentur decreta, & ordines ubi adſint,
ſin minus ius commune. Verùm re benè
conſiderata, cum reperiam ſtatutũm in cri
minalibus confirmatũ per principes inter
alia ſtatuta, ꝙ etiã in hoc crimine rebellio
nis reſeruatur legitima filijs, cẽſeo ꝙ reſer
uetur in hoc diſtrictu, imò i omni loco do
minij, vbi ſimilia ſtatuta reperiantur, quia
omnia noſtra facimus, quibus autoritatẽ
noſtram impartimur, l. 1. §. omnia. n. noſtra
C. de veteri iure enucle. Eſt uerum, ꝙ dubi
to quo ad bona extra territorium ſtatuen
tium, in quo nõ adſit tale ſtatutum, per no
tata à Bar. in l. 1. C. de ſummã Trin. & fide
cathol. & Alex. in l. 1. col. 1. C. de hær. inſt. in
verſ. & ideo tener. Veruntamen in tali caſu
ſaltem darem alimenta, niſi preciſè eſſe-
mus in caſu dictæ l. quiſquis. Et aduertas,
136 † ꝙ etiam ſi quis ſit condemnatus in con
tumaciam pro rebellione, ꝙ nihilominus
legitima eſt dicendũ, vt dictũ eſt loquor
in hoc dominio, non obſtante dicto Bar. in
l. cum filius. ff. de verborum obl. & quę latè
dicũtur in illa materia p. Fel. in c. cũ Bertth.
col. 10. & ſeq. de re iud. Et fundamentum
eſt, quia etiam decretum prædictum lo-
quitur de contumaciter cõdemnatis, & ta-
men vult ut filij habeant, & non habeant le
137 gitimam, ſicut dixi. Quæro † an in caſu di
ctæ l. quiſquis. quando defertur hæreditas,
vel legatum filijs rebellium, acquiratur fi-
ſco, qui auferat ut ab indignis, an debeat̃
uenientibus ab inteſtato? Vide Salic. in d. l.
quiſquis. uer. filijs uero. col. fin. verſi. quæ-
ro 5. qui multum ſubtiliter loquitur, &
diſtinguit inter ſucceſſionem ab inteſtato,
& ſucceſſionem ex teſtamento. Et refert, &
ſequitur

ſequitur Soci.conſi.275.verſic.3.principali-
ter,qui tamen non aduertit ad tex. in l.1.C.
de hæred.inſtit.iuncta communi,ibi contra
gl.quę offendit Salic. magna tamen eſt au-
138 toritas Salic. & Socin. Dixi quòd † ſecun
dùm ſtatuta Mediolani,legitima reſeruatur
filijs in hoc crimine. Quæro. quando filius
natus. & conceptus eſt poſt bannum,an ip-
ſi detur hæc legitima? Bar.tenet dari, in l.1.
ff.de bonis dam. ſed ratio Bar.nihil valet,vt
per Alex.in l.ex facto,§.ex facto.in 2.notabi
li,ff.ad Treb. eſt alia ratio,ſecundùm Alex.
quòd dicuntur naſci ex alio homine. & ita
Bart. met. & ſic infertur,quòd non habent
legitimam, & ita Bar.ibi in verſic. oppono,
qui eſt in vtero,& magis explicitè Bald.in l.
quando quis,C.de bon.dam.& Alber.in d.l.
1.ff.de bon. damn. & ita refert tenere Dyn.
Iac.& Old.& ſic hæc videtur verior,& com
munior.Prædicti tamen omnes loquuntur
in filijs poſt deportationem natis, nos poſt
bannum, & bannitus non ita cenſetur no-
uus homo, ex quo non perdit iura commu
nia,ſicut deportatus,ideo Bart.in d.l.ex fa-
cto.ad finem, vult vt ille textus non pro-
cedat in bannito,ratione de qua proximè,
& quòd tales faciant deficere conditionem
& dicit ibi Imola, q forte hæc opinio vide-
tur verior; & opinionem Bartol. ſequitur
ibi Alexan. colum. penul & fin. Quam vim
139 habeant hæc verba, † ſub pœna indigna-
tionis. Vide Bartol. in dicta extrauagan-
ti,qui ſint rebelles in fine, Iaſon,in l.1.co-
lumna 2. ff. ſi quis ius dicenti non obtemp.
& Dec.in cap cam te. extra, de reſcri. Licèt
140 quis ſi punitus pœna rebellionis, † non
tamen dicitur rebellis, quia rebellem non
faciunt verba, ſed opera in extrauaganti,
qui ſint rebelles. & in dictis quatuor legi-
bus, ff.eodem, ſed an valeat hæc pœna, vt
puta, quando dicitur quòd omnes reuer-
tantur ſub pœna rebellionis,vide Bartol. in
tractatu bannitorum, columna penultima
circa fin.verſic. item quid ſi iudex, & omni-
no Roman. conſilio 59.in Chriſti nomine,
amen.

141 An † in confiſcatione bonorum in hoc
crimine ueniat ius patronatus? Vide Iaſ.
in l.ſi non fortem,§. libertus,ff. de condict.
indebiti,in dicta colum.10. Abb.in capit.ex
142 literis, de iure patrono. Ex † quid in feu-
do? Vide Laud.in tit.de crimine læſæ maie-
ſtatis, quæſt.15. & 34. & per Alexand.in l.ſi
finita,§ ſi de vectigalibus,ff de damno inte
cto. Et in preſentia ſanè placet diſtinctio,
vtrum committatur in perſonam vel non,
vt latè conſuluit Dec in conſil.605. vbi om-
nino uide, & dicam infra in 2.parte tracta.
circa liquidationem bonorum confiſcato-
rum,ubi cadit propriè hæc quęſtio, Ex quo
iudices ipſi maleficiorum ſimpliciter in ſen
tentia dicunt, quod etiam confiſcantur bo-
na. Et fuit diſtinctio Sal.in l.2.C.de liberis,
eorum liberis. Quid in feudo eccleſiæ
143 † commiſſa rebellione contra principem
ſecularem? Vide Laud.in titul.vbi ſupra,
ſupra,quęſt.33.& titul.de fiſco,quęſt.3 ubi
etiam aliud ponit,de quo per Card.in clem.
1.in verbo,inquiſitoribus,de hære.quęſt.7.
Alex.ubi ſupra,col.23.& ſeq.& D.Ant.con-
ſilio 61.& Felin. plene in ca.quantæ.colum.
ſecunda,in fine,de Iudæis.& uide Anchara-
nus in hac materia conſilio 110. Et adde,
144 † quòd vulnerans prelatum,uel clericum,
uel occidens, cadit è feudo, quod habet ab
eccleſia cap.in quibuſdam. vbi Abb. de pœ-
nis.Bar.conſi.61.ad fi. Cętera in hoc crimi-
145 ne † uide per Afflictum in titu.quæ ſint re
galia.in uerbo,& bona committentium cri
men læſæ maieſtatis. ubi enumerat omnia
ſpecialia huius criminis, & ponit oēs cau-
ſas, quibus quis incidere dicitur in hoc cri-
men, & in ſubſtantia facit tractatum huius
criminis; multa tamen omittendo, & non
conſiderando,ut ſupra uidere licet.

Tit. de Homicidio.

SVMMAE.

1 *Homicida punitur non ſolum qui proprijs manibus occiderit, ſed etiam qui cauſam dederit homicidio.*

2 *Homicidio cauſam dans non comprehenditur in ſtatuto Mediolani puniente homicidam.*

3 *Inſultus cum vulnere animo occidendi facit quē homicidam de iure, etiam ſi non ſequatur effectus.*

4 *Affectus homicidij non punitur, niſi effectus ſequatur ex conſuetudine Italiæ.*

5 *Abor-*

5 *Abortum dolo procurans punitur pœna mortis, ſiue mater ſit, ſiue tertius.*

6 *Homicidij pœna in ſtatutis Mediolani non punitur qui abortum procurauerit*

7 *Infante expones ante domum alicuius, ut moriatur, tenetur lege Corn. de ſicar.*

8 *Infantem exponens ante fores hoſpitalis, ut ſuſcipiatur ab eius præfectis ſi moriatur, vel a lupis lanietur, punitur extraordinariè.*

9 *Sterilitatem poculis procurans, uel ne mulier cõcipiat quomodo puniatur.*

10 *Statutum loquens generaliter ſi quis occiderit, non habet locum niſi ſecuto homicidio.*

11 *Venenum dans, ut eum cui datur interimat, non punitur niſi ſecuto homicidio.*

12 *Statutum puniens capite vendificos habet locum ſecuto homicidio non aliter.*

13 *Venenum quæ parauerat concubitori ſuo, ut eũ interimeret quare capite mulctata ſit, licèt ſecutus non eſſet effectus.*

14 *Veneni propinatio non ſolum habet in ſe animum occidendi deliberatiſſimum, ſed etiam proditionem.*

15 *Affectus committendi homicidij deductus ad actum licèt non ſequatur effectus punitur Mediolani per decreta.*

16 *Venenum emens, licet non dederit, iure communi punitur ad mortem.*

17 *Amatorium poculum dans ſine dolo, damnatur in metallum, niſi ſequatur mors, quia tunc eſt pœna vltimi ſupplicij.*

18 *Incantationibus, & diuinationibus operam dantes, quæ pœna puniantur.*

19 *Incantationes, & experimenta, quæ fiunt ad furta inuenienda, non ſufficiunt ad torturam.*

20 *Vulnerans ita ut ſequatur homicidium, non tenetur, niſi dolus interuenerit, & animum occidendi habuerit.*

21 *Vulnerans aliquem non mortifere, ſed vulneratum mortifere ab alio, dicitur præſtitiſſe auxilium mortifere vulneranti, & punitur de homicidio ſtantibus etiam decretis Mediolani.*

22 *Aſſiſtens cum armis dicitur præſtare auxilium licèt non vtatur illis, imò etiam ſi ea depoſuerit, dum tamen ſub cuſtodia ſua habeat, & aſtet ad finem præſtandi auxilium.*

23 *Inquiſitio de auxilio quomodo, & quando ſit formanda.*

24 *Vulnerans aliquem non mortiferè, ſiue vulnerauerit antequam ab alio mortifere vulneraretur, ſiue poſt, tenetur de vulnere tantum, non etiam de auxilio, niſi appareat quod ſe collegit cũ alijs ad alios coadiuuandos, ſecus ſi agatur lege Aquilia ciuiliter.*

25 *Homicidio quis præſumitur aſtare, uel ire cum homicida fortuito, non ſcienter niſi aliæ coniecturæ ſint in contrarium.*

26 *Homicidij pœna abſoluuntur omnes qui aſtiterunt homicidio, quando occiſus vnico vulnere interfectus eſt, vel etiam multa ſunt vulnera ſed plures ſunt qui vulnerare potuerunt, non a pœna pecuniaria.*

27 *Homicidij pœna abſoluuntur omnes, quando vulnera occiſi tot ſunt, quot ſunt qui interuenerunt homicidio licet teneantur ciuiliter.*

28 *Torqueri poſſunt omnes, ſed ſuſpectus in primis, quando tot ſunt vulnera occiſo illata quot ſunt qui interuenerunt.*

29 *Indicium ad torturam in criminalibus facit illud quod in ciuilibus facit probationem.*

30 *Teſtes contrarij dant materiam iudici inquirendi contra alterutrum, non ut ambo torqueantur.*

31 *Inquiſitio dum quotidie formatur, quando plures interuenerunt homicidio, ſed neſcitur cuius ictu occiſus perierit, cur non tribuatur homicidium, alij pro auxiliatoribus ponantur.*

32 *Sententia contra plures, qui homicidio interuenerunt, & neſcitur cuius ictu ille perierit, debet ferri æqualiter, ubi par pœna eſt imponenda, ubi uerò diſpar eſt pœna, condemnantur omnes pœna pecuniaria.*

33 *Auxilium præſtans quod det cauſam delicto, tenetur eadem pœne, qua maleficium committens, & quid ſtante decreto Mediolani, & quid quando neſcitur cuius ictu defunctus perierit.*

34 *Auxilium præſtans poſt homicidium delinquenti, punitur Mediolani pœna exilij, uel pecuniaria, niſi nimis atrox eſſet delictum.*

35 *Auxilium præſtans poſt delictum, quæ pœna iure communi puniatur.*

36 *Animus eſt eſſentia peccati, & eo ſublato omnis actus eſt indeferens.*

37 *Armorum qualitas aptorum ad occidendum facit præſumi animum occidendi inferientis.*

38 *Ani-*

38 *Animus occidendi præſumitur in feriente quando percutitur caput, & ſit percuſſio eo deteriori modo quo fieri poteſt, etiam ſi inſtrumentum non ſit aptum ad occidendum.*

39 *Cap. ſignificaſti, de homicid. quomodo intelligatur.*

40 *Animus occidendi non præſumitur, etiam ſi percuſſio fiat in capite, niſi fieret circa cerebrum.*

41 *Faciei, & capitis eminentiæ.*

42 *Faciem alicuius vitro, cultela, vel nummo incidens quomodo puniatur.*

43 *Senatus Mediolani non tenetur ſeruare ſtatuta etiam ſi a principe ſint approbata.*

44 *Animus occidendi cognoſcitur, ſiue in rixa, ſiue extra rixam, & punitur lege Cornelia de ſicar.*

45 *Animus deliberatus occidendi præſumitur in laruatis, qui baculo, uel ſacco lapidibus pleno aliquem percutiunt.*

46 *Probandi onus incumbit percuſſo, quod percutiens animo occidendi illum percuſſerit.*

47 *Coniecturæ ex quibus ceſſat animus occidendi.*

48 *Affinis præſumitur caſu, & culpa occiſus.*

49 *Decretum Mediolani punit animum deliberatum occidendi etiam ſi non ſecutus ſit effectus homicidij.*

50 *Deliberatè quis inſultare dicitur, quando adictum præmeditatus eſt.*

51 *Deliberatio animi ceſſat interueniente rixa.*

52 *Teſtes ſuper querela de animo deliberato formata deponenti debens clarè rixam excludere, quia animus deliberatus non præſumitur.*

53 *Deliberatè, vel ex propoſito factum non differt.*

54 *Deliberatio eſt quædam mediatio, & interuallum ad actum.*

55 *Animus deliberatus vulnerandi, & non occidendi quomodo cognoſcatur.*

56 *Animus deliberatus interuenire dicitur, etiam ſi rixa interueniat quando quis rixam affectat vt ad homicidium deueniat.*

57 *Vox eſt mentis euidentiſſimum argumentum, & vbi ſunt verba non egemus interpretes.*

58 *Animus deliberatus non eſt quando id quod fit non erat cogitatum tempore actus, ſiue prouocatio facta ſit ab offenſo, ſiue à tertio.*

59 *Prouocatus homicida quacunque prouocatione, ſiue offenſi, ſiue tertij debet initius puniri, quia illa animum deliberatum excludit.*

60 *Item continere maius eſt, quam miracula facere.*

61 *Deliberatio quomodo a iudice ſit conſideranda.*

62 *Ira dicitur quid factum, quando intra triginta dies a die ceptæ iracundia actum eſt.*

63 *Homicidium quando dicatur tractatum.*

64 *Iteratio vulnerum inducit animum deliberatum.*

65 *Inimicus obuiam factus inimico, & illum occidens, præſumitur animo deliberato illum occidiſſe.*

66 *Homicidium nulla culpa, ſed caſu tantum commiſſum non punitur.*

67 *Culpa quando ceſſare dicatur.*

68 *Delictum culpa commiſſum punitur extra ordinem criminaliter pro modo culpæ.*

69 *Culpa leuiſſima punitur criminaliter in ſubſidium quando non habet delinquens, unde ſatisfaciat.*

70 *Leuiſſima culpa damnum inferens non peccat in foro conſcientiæ.*

71 *Delictum unius qualitatis uolens committere, & alind committens tenetur de culpa pro commiſſo, niſi inſtrumentum quo delictum committitur aptum eſſet ad homicidium.*

72 *Mandatum ad vulnerandum facit quem teneri de homicidio, ſecus ſi ſit ad cedendum baculo, vel addandum colaphum.*

73 *Occidens unum uolens alium occidere, an teneatur pœna ordinaria, vel extraordinaria?*

74 *Delictum committens eſt in dolo non ſolum quo ad delictum, quod principaliter intendebat facere, ſed etiam quo ad ea quæ directo tendebat principale delictum, etiam ſtante ſtatuto ſi quis al. quem occiderit.*

75 *Delictum committens contra eum, qui caſu ſuper uenit, vel erat a latere, punitur extraordinariè, uel princeps conſulitur.*

76 *Princeps etiam de honeſtate non tenetur ſeruare ſtatuta.*

77 *Delinquere uolens circa unam rem, & delinquens circa aliam quomodo puniatur.*

78 *Homicidium factum ab eo qui non eſt in ſano ſenſu, ut ab ebrio, furioſo, & dormiente quo modo puniatur.*

79 Minor, vel pupillus delinquens, quomodo puniatur.

80 Occidens bannitum reſtitutum, ſed in albo adhuc exiſtentem, vel habentem ſecuritatem, an puniatur, & quomodo.

81 Occidere impune alium quis poſſit, & quando.

82 Homicidium ad neceſſariam defenſionem factum eſt impunitum, & licet eam præſumptiuè probare.

83 Homicidium pro defenſione neceſſaria contra iniuriam perſonalem eſt impunitum, & verè probandum eſt, quod aliter non poterat euadere.

84 Mandans dari colaphum ſecuto homicidio non tenetur de homicidio, ſecus ſi mandaretur inferri vulnus.

85 Homicidium ad defenſionem ſuorum, & etiam extranei interdum eſt impunitum, & etiam pro defenſione honoris ſui.

86 Iniuria uerbis, affectus non poteſt verbis, & minus facto iniuriam referre, niſi reſpondendo ſecundum ueritatem mentiris.

87 Iniuria verbis affectus non poteſt ex interuallo reſpondere, mentiris.

88 Inſultu probato probata eſt neceſſaria defenſio, & etiam ſi probatum ſit, quod quis ſe præparauerat ad inſultum.

89 Occidens præſumitur in dubio impetum feciſſe contra occiſum, niſi tanta diſparitas fuerit, ut iudici uideatur eſſe alienum a ſana mente, ut occidens prius inſultauerit.

90 Prouocatio per occiſum facta non ſufficit, vt præſumatur in dubio contra eum, ita ut occidens fecerit ad defenſionem neceſſariam.

91 Prouocatus ſe defendens ſine moderamine inculpatæ tutelæ mitius punitur.

92 Excedens moderamen inculpatæ tutelæ ſe defendendo tenetur pœna vltimi ſupplicij ſi potuit cogitare, quod homicidium ſequeretur.

93 Illicitæ rei operam dans tenetur de ſecutis ex ea ſi veriſimiliter potuit præcogitari, quæ ſecuta ſunt.

94 Corrigentes perſonæ, quæ tenentur ſolum de exceſſu, quæ ſint.

95 Homicidium eſt impunitum, quando princeps vel potens aliquis mandat priuato, vt occidat aliquem, alioquin quod occidet eum, & eſſet ſolitus talis princeps exequi minas.

96 Homicidium eſt impunitum quando princeps mandat iudici per uerba, quibus uia iuris agere videatur, vt exequatur ſententiam corporalem iniuſtam, ſi reſcribit principi, & deinde expectat per triginta dies.

97 Iudex debet potius renunciare officio, quam exequi ſententiam iniuſtam.

98 Iudex duobus, an mandatum principis, ut exequatur ſententiam corporalem ſit iuſtum, vel iniuſtum excuſatur, ſi exequatur quando conditio perſonæ contra quam executio fieri debet erat mala, alias debet reſcribere.

99 Iudex rei innocentiam agnoſcens debet reſcribere principi.

100 Lex ſi uindicari, C de pœn. materia.

101 Cauſa iuſta præſumitur principe.

102 Duci belli parendum omnino eſt etiam ſi iuſſus non parendo melius faceret.

103 Occidi impune poteſt a familia, qui non permiſit ſe capi.

104 Occidi impune quibus caſibus quis poſſit.

105 Indicia ad cognoſcendum, quod quis fuerit homicida, ut ſanguinis fluxus de vulnere occiſi.

106 Infans quomodo cognoſcatur, an fuerit a nutrice ſuffocatus?

107 Homicidij pœna olim erat deportatio, & confiſcatio bonorum.

108 Conſiliarius homicida non poteſt occidi inconſulto principe.

109 Homicida tam iure humano, quam diuino mori debet.

110 Statutum uel conſuetudo ut pœnæ homicidij ſit pecuniaria, an ualeat?

111 Conſuetudo ut quis poſſit occidere occiſorem patris, vel conſanguinei non ualet.

112 Pœna minuitur vel commutatur conſulto principe, quando lapſum eſt decennium a die commiſſi, delicti uel ſi puniendus eſt valde diſciplinatus.

113 Homicida ita punitur ſi occidat hominem malæ conditionis ſicut ſi hominem bonæ, licèt interdum maior ſit pœna propter qualitatem occiſi.

114 Confiſcatio bonorum iure communi ceſſat punita morte homicida, nec per decreta Mediolani inducitur, niſi quando quis damnatur in contumaciam, licèt officiales tam indiſtinctè irrogent & malè.

105 Mortuus an præſumatur deceſſiſſe ex malo regimine vel ex vulnere, & an vulnus ſi mortale ſtatur iudicio medicorum?

116 Vulne-

116 *Vulneratus ſi intra paucos dies decedat præſumitur ex vulnere deceſſiſſe, niſi probetur negligentia.*
117 *Vulneratus præſumitur ex vulnere deceſſiſſe quando certum eſt vulnus eſſe mortale.*
118 *Homicidij materia vbi per Afflictum latiſſimè ponatur.*

POENA legis Corneliæ, de ſicariis, quæ multa capita habet, vt in l. 1. in prin ff. de ſicarijs, & patet in multis ſequen. eodem ti. & in §. item lex Corn. Inſtit. de publ. iu-
1 dic. Principaliter punitur homicida. † & non
ſolùm qui propriis manibus occidit, ſed, &
qui cauſam dat homicidio, l. nihil intereſt,
ff. eod. Quod an comprehendatur in ſtatuto dicente, ſi quis, occiderit. &c. uide Alexã.
in 2. vol. conſ. 139. col. 3. & ſeq. & ſine dubio
2 † non comprehenditur in ſtatuto Mediolani diſponente ꝙ ille eſt homicida qui propriis manibus occidit, & nõ ſolùm punitur
ſi ſequatur homicidiũ, ſed etiam ſi non ſequátur, l. diuus Adrianus, ff. eodem, & ideo
3 † ſolus inſultus cum vulnere animo occidẽ
di ſufficit, d. l. i. §. diuus, ff. eo. imò ſi vulnere,
l. is qui cum telo, C. de ſic. quod eſt verũ ubi
animus deliberatus eſt, ſed ſi non eſt deliberatus non videtur ꝙ ſufficiat. vt per Io. Fab.
in d. §. item lex Cornel. in contrarium uidetur text. in ea l. diuus Adrianus. & communis mens Doctorum in eadem l. is qui cum
telo. Quæſtio hoc eſt parui fructus, quia ſe-
4 cundum ſtatuta † & conſuetudines Italiæ nõ
punitur affectus homicidii, niſi homicidio
ſecuto, ut per Bar. in d. §. diuus, quem alij ſequuntur infra relati, & ſi ſtatutum eſſet ut
ſolus affectus ſufficeret, poſſet prætor mitigare pœnam, Bal. & Salic. in d. l. is qui cum
telo. quod tamen non patiuntur principes
qui volunt ſibi reſeruari ea, quæ gratiã continent, uel ſapiunt. & væ illi prætori in dominio Mediolani qui hoc tentaret.
5 ¶ Mulier † tamen quæ ſibi dolo malo curauerit abortum facere, non videtur teneri
d. l. Cornelia. ſed in exilium damnanda, l. ſi
mulierum, ff. de ſicariis, & l. diuus, ff. de extraordin. crimi. etiam ꝙ partus eſſet animatus, iuxta dicta Barto. in d. l. diuus. & aliorum, ut per Alex. in l. quod dicitur, ff. de liberis, & poſthumis. Nec diſtinctio Fel. videtur conuenire in cap. ſicut, lo ultimo extra, de homicid. quod aut data opera percutitur mulier; & ſequitur pœna mortis, aut non, & ſolùm eſt pœna exilii, quia in oppoſitum eſt tex. in d. l. ſi mulierẽ. & in l diuus, ſic loquitur Alexã. vbi ſupra, qui eos textus allegat, & alios, & quia ſine dolo quis non incidit in leg. Corneliam, de ſicariis l. in lege Cornelia, ff. eodem. & loquuntur prædicta non ſolùm quò ad matrem ipſam, ſed etiã quò ad alium qui prægnantem percutiat loquendo tamen quando adeſt dolus, ſed ſi abſit, tunc loquitur dictum c. ſicut. quod vult ut clericus, qui dedit cauſam abortioni, remoueatur ab officio altaris ſi erat animatus, ſic etiam loquitur tex. in leg. ſi quis aliquid, §. qui abortionis, ff. de pœnis. qui uult ut qui ſine dolo dedit populum prægnanti amoris cauſa, quod tamẽ erat abortionis, puniatur citra mortẽ, contra tamen prædicta, eſt tex. in d. §. qui abortionis. qui uult, & fortius, ut etiam ſine dolo ſecuto abortu teneatur quis pœna mortis. ſequitur Anan. conſil. 1. & ſi intelligatur ſecundùm Cœpollam. conſil. 36. & ſequ. nulli dubium quòd ſaltem dolo exiſtente ſequitur pœna mortis, non ſolum ſecuto effectu, iuxta illũ textum, ſed etiam non ſecuto effectu, iuxta terminos dictæ legis Corneliæ. & rem ipsã, uide tex. in l. 3. §. uerſic. ſed ex Senatuſconſulto. ff. eo. & ꝙ ubi adeſt dolus quis incidat in l. Corn. de ſicariis. habes apertiſſimè Barbat. conſil. 23. uol. 2. in uer. capio nunc ſecũdum tex. cum gl. in l. pe. C. eo. & ſequuntur ibi Bal. & Ang quos ſequitur Fel. ubi ſupra, & qui Fel etiam allegat Alber. ad hoc. Veri-
6 tas iudicio meo, uidetur hæc eſſe † ut ſtatutum loquens de homine occiſo, uel homicidio, non cõprehendat hunc caſum per fundamentum Alexand. & Baldi, quem ſequitur Alex. ipſe, ſed iure communi magis cõmunis uidetur eſſe, ut pœna ſit ultimi ſupplicii qñ adeſt dolus, quæ opinio eſt contra dictas leges ſi mulierem. & diuus. Non obſtat, §. qui abortionis. quia loquitur in caſu præcipuo, quando datur poculum propter malum exemplum, ẽt ꝙ non detur animo occidendi. ſic ẽt loquitur dictus uerſic. ſed ex Senatuſconſulto, qui idem dicit quãdo datur poculum gratia conceptionis, eſt

alius caſus de iure communi comprehen-
ſus in ſtatuto de homicidio, quando pecu-
nia patratur ſcelus, hoc Bart. in l. diuus. vn
de ſi caſus eueniat defende amicũ, quia di-
cat lex, quicquid velit ad mortem damnari
nõ poterit ex alio ſtatuto quod nos hic Me
diolani habemus, per quod nemo punitur
corporali pœna, niſi lege municipali cauea
7 tur. Quæro quid iuris ſit quo ad † eos qui in
fantes abijciunt exponendo eos ante fores
alicuius hoſpitalis, vt ſæpe ſit ad hoc ab
eius pfectis ſuſcipiantur, vel exponẽdo eos
alicubi, vt moriãtur. Et quid de ſuffocãtib.
partum, uide tex. gl. & Bar. in l. necare, ff. de
liber. agnoſcen & Anan. conſi. 1. col. pen. in
fine. & placet opinio, vt teneãtur lege Cor
nelia, ſecũdùm Bar. ibi, & Anan. ubi ſupra,
8 præterquam in caſu hoſpitalis, † licèt etiã
ſæpe lupi eos comedãt, uel ſues, quia uerũ
eſt, quòd non eſt animus occidendi, & non
multis ab hinc diebus quendam Senatus
puniuit extraordinariè, & eſt glo. quam ſe-
quuntur Doctores in l. 2. C. de infantibus
expoſitis liberis. Sed quid dicendum eſt de
9 his, † qui dant pocula ad inducendum ſte-
rilitatem, uel aliter faciunt nè mulier conci
piat, uide tex. in capitu. ſi aliquis, extra, de
homic. de quibus, & alijs etiam uide in re-
pertor. Hippol. in d. l. mulierem, ff. de ſicar.
Dixi quod ſecundùm ſtatuta, & conſuetu-
dines Italiæ, quidquid uelit, ius commune,
non punitur animus occidendi, niſi ſecuto
homicidio, allegaui Bart. in d. §. diuus. Ad.
de Alex. conſi. 15. colum. 3. uol. 1. & 2. uol.
conſi. 139. col. 3. Cæpollam conſi. vl. ad fina.
primæ col. t. Iaſ. in l. 1. §. ff quod quiſque iu
ris., & Felin. in cap. 1. de præſumptioni
10 bus. & in tractatu de conatu. Addo † quòd
etiam ſtatutum non clarè loquens, ſed uer
bis generalibus, ſi quis occiderit, etiam de-
bet intelligi homicidio ſecuto. Bart. in d. §.
diuus. Dec. in d. l. 1. §. fin. in fin. & Felin. in
d. capit. 1. de præſumptionibus. in 8. fallen.
11 & alibi ſæpe. Sequitur igitur † quod etiam
dãs uenenum alicui, ut occidat, homicidio
no ſecuto, licèt iure communi teneatur
de homicid. l. 1. §. preterea. & l. 3. in princip.
ff. de ſica. Tamen non tenetur in effectu ex
12 dicta generali cõſuetudine. ſic in ſpecie † in
ſuo repertorio. Marſil. in d. l. 3. in princ. &
Cæpolla in eo conſi. ult. ubi addit. quod ſtã
te ſtatuto ut uenefici capitè puniantur ta-
mẽ intelligitur ſecuto homicidio, ſecũdùm
concluſionem quam proximè feci, allegan
13 do Barto. Dec. & Felin. Heri tamen † Sena-
tus condemnauit ad mortem concubinam
magiſtri Petri Antonij Raudenſis, quæ de-
derat uenenum in medicamẽtis, & ferculis
ipſi Petro Antonio, ut eũ morti traderet,
licèt homicidium non ſit ſecutum. Cauſa
huius Senatuſconſulti fuit hæc ut domini
redderentur ſecuri a ſeruis, iuxta l. 1. in
princ. ff ad Sylla. & ex arbitrio quòd habet
princeps in pœnis, iuxta ea quæ dicam in-
fra in tit. de pœn. quia conſuetudo puuien-
di tantummodo effectum ſolum, faciebat
dubitationem, ſed in hoc dominio Medio-
lani animus occidẽdi deliberatus punitur,
iuxta d. l. is qui cum telo. ita vult decretum
14 Et † dans uenenum non ſolùm habet ani-
mum occidendi deliberatiſſimum, uerùm
etiam proditor eſt ut de ſe patet, & not.
Bald. conſi. 210. in 4. uol. & Doctores, ubi
ſupra. Hinc plus eſt hominem ueneno oc-
cidere quàm gladio, l. 1. C. de malef. & ma-
them. & hoc eſt ex mente omnium Docto-
rum, ut ſi d. l. is qui cum telo. ſeruetur, etiã
habeat locum ius commune in hoc caſu, ut
per Bal. in 3. uol. conſi. 443. et Cæpolla ubi
15 ſupra. Et † q ſolus effectus ad homicidium
deductus ad actũ, in hoc dominio ſufficiat,
patet non ſolum ex allegato decreto puniẽ
te ſolum animum deliberatum occidendi,
ſed etiam ex alio, decreto, de mãdante ſine
rixa homicidiũ committi; q punit ad mor
tem etiam homicidio non ſecuto, et non ſo
lum ex eo decreto punitur mandans, ſed ẽt
ex alio mandatarios non ſecuto effectu, ac
etiam patet in eo qui dicit teſtimoniũ, fal
ſum ut innocens dãnetur ad mortem, iux-
ta l. 1. §. præterea. ff. de ſicar. quia morte pu
nitur etiam non ſecuta condemnatione in
nocentis, et profectò, ſi delictum de quo ſu
pra, et ſimilia non ita ſeuerè caſtigarentur,
pauci eſſent ſalui in ſuis domibus proprijs,
ab inſidijs ſeruorum, et domeſticorum ſuo
rum ſuorum; et vltra prædicta quo ad pœ-
nam iuris communis, uide Bar. in l. 1. in fi.
ff. de patric. qui loquitur de eo, q ſolũ emit
16 uenenũ, † licèt nõ dederit, et uult ut puniat
ad mortẽ, et tex. in l. ſi qs aliquid, §. q abor
17 tionis, ff. de pœnis. q diſponit, ut ẽt † dãs po

lum amatorium ſine dolo, quia res eſt ma-
li exempli, damnetur ad metallũ, & ut ibi.
& rõ eſt, quia in effectu eſt venenatũ, ut de-
clarat Sal. in l. 1. colum. 2. C. de ſicar. hic uide
mus ex tali poculo homines effici demen-
tes, & ſtupidos, & exſiccari. & ſæpe ad mor-
tem redigi, & ſi ſequitur mors imponit pe-
nam ultimi ſupplicij, ut ibi. Ad quod uide
Anan. in conſil. 1. colum. 2. in fin. & omni-
no vide Salic. in l. 1. C. de malef. & mat. poſt
Bar. in ea. l. q etiam loquitur de ſolo emen-
te Felin. in c. . de præſumptio. in 5. fall. vbi
longa eſt apoſtilla impreſſa, in qua etiã de-
ciditur hæc quæſtio, In hoc dominio quan
do tollitur, l. is qui cum telo. & Felin. in tra-
cta. quando conatus puniatur, columna 3.
18 in fi. Quomodo puniantur, † qui incanta-
tionibus, diuinationibus ſiue ſortilegijs o-
peram dant. vide l. nullus. C. de malefic. &
mathemat. vbi imponitur pœna concrema
tionis de iure vero canonico eſt pœna fuſti
gationis, ſi ſit uilis, alias perpetui carceris,
c. contra ſacrilegos 26. q. 5. & Rom. ſing. in-
cip. tu ſcis. vide tamen Exod. 22. cap. vbi di-
citur, Mathematicos non patieris ſuper ter
ram uiuere, & habetur ẽt Leui. de iſtis in-
cantationib. 70. cap. & per Ang. in l. verbũ,
C. de infamibus, vbi ponit de iſtis experi-
19 mentis, † quæ fiunt ad furta inuenienda, ut
non valeãt ad torturam, ut etiam per Bru.
in trac. ſuo tort. & alibi ſæpe. & vide ẽt Fe-
lin. in c. ſignificaſti, el ſecondo, de homic. in
princ. ubi dicit notabiliter contra malefi-
cos qui ad expedienda maleficia, uel incan-
tationes committunt furtũ in euchariſtia
vel rebus ſacris, quia iſtos lex ciuilis grauiſ-
ſimè punit, tradens eos igni, vel beſtijs arbi
trio iudicis, & omnino in hac materia uide
Azo. in ſumma. C. de malefi. & mathem. &
extra, de ſortilegijs, & Hoſt. & Spec. in locis
ſuis, & Alb. C. eodem. vbi melius quã alius
20 ibi. Dixi teneri l. Cornel. de ſicarij † qui ſo-
lum vulnerauit animo occidendi, & magis
tenetur, qui etiam occidit, ſed tamẽ nõ ſem-
per tenetur ea lege etiã ſecuto homicidio,
niſi fuerit in dolo, & habuerit animum oc-
cidendi, l. 1. §. diuus, ff eodem, & l. diuus, ff.
eod. ſicut nec tenetur qui vulnerauit ſolũ
niſi, vt dixi, habuerit animum occidendi.
dicto §. diuus, ex quo ſequitur id, quod di-
cit tex. in l. fi. ff. de ſicarijs. Quod ubi in rixa
plures percutiunt, non omnes tenentur de
homicidio, ſed ictus uniuſcuiuſque cõtem
plari oportet, ut qui percuſſerunt animo
occidendi teneantur iſta lege, alij vero qui
non habuerunt eum animum teneantur ſo
lum de vulnere. Iuxta quam legem quæro,
21 † adeſt ſtatutum, ut non puniatur quis de
homicidio etiam ſi habuerit animum occi
dendi, niſi ſecuto homicidio, ubi animus
non ſit deliberatus ſecundum decretũ hu-
ius dominij, & in rixa unus perijt multis
vulneribus affectus, & incertum eſt quis in
tulerit vulnus mortale, & qui alia non læta
lia intulerunt iuxta præciſè dictam. l. fi. quę
loquitur in caſu claro, prout etiam ex gloſ.
manifeſte apparet, quæ ideo quęrit quid iu
ris qñ ſumus incerti, an vulnerãtes poſſint
puniri de homicidio pœna mortis, vr̃ poſſe
propter auxilium præſtitum lætaliter uul-
nerato, iuxta l. nihil intereſt, ff. de ſicariis. et
decreta punientia pariter auxiliũ præſtan-
tes, ſicut principales, et ideo videmus quo-
tidie formari inquiſitiones de homicidio
contra homicidã, et de auxilio cõtra alios,
in contrario vr̃ tex. in d. l. fi. qui vult, ut qui
habuerunt animũ occidendi, puniantur pę
na leg. Corneliæ, de ſicar. et alij non, et ideo
etiam ſi uidemus animum nõ ſufficere, iux
ta ſtatutũ, uel conſuetudinem, ẽt uulnerãs
animo occidendi, tenetur ſolum de vulne-
re, et tñ dat auxilium mortifere vulneran-
ti, ſed vide Bar. in d. l. fi. verſi. tamen aduer-
te, qui declarat tex. ut loquatur quo ad de-
lictum principale, ſe quo ad auxilium dicit
vulnerantem ſolum poſſe puniri, tanquam
præſtiterit auxilium homicidæ aſſiſtẽdo ei
ad maleficium committendum, ex hoc in-
ſtruens iudices ad formandas inquiſitio-
22 nes. Breuiter veritas eſt, † quod morti-
fere vulnerantes dicentur præſtitiſſe auxi-
lium mortifere uulneranti, cum imo ſolũ
armis aſſiſtentes dicantur, præſtitiſſe auxi-
lium, licet non utantur armis, ut per Iaſon.
in leg. cum proponas, colum. 2. C. de trãſac.
vbi etiam hoc idem dicit eſſe, dato quod
arma depoſuiſſet, intelligendo tamen ſi ad-
huc erant ſub eorum cuſtodia, ut loquitur
Alexan. allegatus per eum in tertio uolu-
mine, in ultimo conſilio, et hæc etiam per
Cæpol. conſil. 34. columna 4 et alibi ſæ-
pe, intellige tamen ſi ibi aderant, ut auxi-

lium pręſtarent, & ut habilius homicidium committi poſſet, aliàs non. ita Aret. in uerbo, & dicto maleficio ſemper aſtitit. col. fin. verſ. & aduertas. Fel. in c. ſicut dignum. de homic. col. 3. uerſicu. & adde, & ita loquitur decretum noſtrum Mediolani puniēs auxiliatores, de quo dicam infra, quia dicit ſi adſi aſſiſtebāt & ita Anch. conſ. 217. col. fi. vbi eſt videndum. Et verum quòd etiam hoc poteſt cōtineere in rixa, quia in eo actu potuiſſent etiam ſe colligere ſimul, vt alter alteri daret auxilium. ita ſentit Anchar. vbi ſupra, & explicitè hoc dicit Albert. in d. leg. fin. colum. 2. verbo. D. Cin. de Matarellis, ſed an ibi eſſent vt homicidium cōmitteretur colligitur ex cōiecturis, vt habetur in d. c. ſicut dignū. & per Auguſt. de Arim ad Angel. in glo. dictus. And. auxiliator, & in gl. dicto maleficio ſemper aſtitit, & quæ ſint coniecturæ dicam infra, in verſiculo, quæro qua pœna puniatur auxilium præſtatus. & ex prędictis, & dicendis in dicta quæſtione ſcies formare inquiſitionem de auxilio.

23 Nam concurrentibus qualitatibus † quę faciunt, vt de auxilio, quis puniatur, de quibus proximè dixi, formāda eſt de auxilio ſicut vult Bart. & omnes, & modū ultra Bar. in d. l. fi. vide per eundem in l. qui ſeruo, §. ſi duo, ff. de fur. & Cæpol. conſi. 1. & Bar. in l. omnes. C. de agric. et cenſi. lib. 12. Et qualitates in effectu ſunt, ꝙ ibi eſſent auxiliatores ad finem homicidii, vt dixi, ſed ſi nō cōcurrāt, quia appareat, quòd fuerit mæra rixa, et quod. unus non cogitauit de alio, tūc ſolùm eſt formanda contra homicidam de homicidio, et contra alio de eorum ictibus d. l. fi. in dubio quādo neſcitur, an dederint auxilium ſcienter, videtur quia eſt præſum pro ꝙ caſu ibi eſsent ut ponit Fehn. in d. ca. ſicut dignū. qđ ſit ſolū formāda cōtra homicidam, contra uerò alios ſit ſupercedēdum, donec ex diſcutione inquiſiti de homicidio uel aliter appauerit an fuerit auxiliū cooperatiuum uel ne, et tunc ueritate comperta fiat quod ius requirit, et quomodo tales auxilliatores ſint damnandi dicam in quæſtio ſingulari paulò infra. Eſt tamen aduertēdū

24 quòd † Barto. d. l. fi. colum. 3. dum loquitur de pęna pręſtantibus auixlium, ponit duos caſus. Primus eſt quando qui prius uulnerauerit mortiferè uulnerit, alijs etiam poſtea uulnerantibus, & hoc caſu hēt ꝓ abſoluto ut alij teneantur pœna l. Corneliæ, non pro auxilio, ſed ꝓ homicidio, ꝑ l. qua actione, §. ſi quis ſeruum ignotum, ff. ad legem Aquil. & l. itē uulneratus. in pri. ff. eodē, & ſic quòd omnes, & primus, & alij teneātur eadem pœna. Secundus caſus eſt quādo qui primò vulnerarūt, non mortiferè vulnerarunt, ſecuto poſtea ꝑ alium vulnere mortali, & hoc caſu vult vt procedat d. l. fin. vt dictus vniuſcuiuſque, &c. niſi ꝙ primi poſſunt puniri de auxilio, & ita uidentur mirada prædicta, dum concludo ꝙ Bar. loquitur nimis generaliter, ut ſecūdū eū ſaltē paſſim puniantur eadem pœna, etiam qui non lætalia intulerunt, quando fuerunt poſteriores eo; qui intulit uulnus mortale, & ratio eſt ſecundùm Bar. quia illud uulnus quod per ſe non eſt mortale in homine ſano, in iā uulnerato, & debilitato efficitur mortale, imò amplius uidetur ut ſolum iſti teneantur, & non primus, ut uidet de hoc eſſe tex. clarus in l. item Mela. §. Celſus, ff. ad legem Aquil. hinc Andr. de Iſer in ca. 1. quibus modis feud. amit. dicit non eſſe delictum dimittere dominum feudi mortiferè uulneratū, ſed eſt homicidium illum examinare, & datur exemplum ſerui, qui cōtodit Saul regē uulneratum mortaliter, ut ſcribitur 2. Regum, quem occidit Dauit, eo quia miſerat manum in domibum ſuū, quia etiam erat unctus domini. ut refert Opizo. in repetitio leg. filius familias. §. diui. char. t 5. colū. 2. ff. de legat. 1. Veritas tamen eſt quòd omnes teneantur quando tamen ut dixi conſtat ꝙ primus lætaliter uulnerauit, per d. l. ita uulneratus. ita l. Iaſo. latè in l. ſi ab hoſtibus, §. fin. ff. ſol. matr. Non obſtant notata per Bartol. quia tex. per eum allegati loquuntur quò ad l. Aquil. & ſic quādo agitur ciuiliter quo caſu quis eſt præſumptionibus damnatur, ſed in caſu l. Corneliæ, de ſicar. procedit dicta l. fin. quæ dicit ictus uniuſcuiuſq; cōtemplari oportet, & iſta eſt ueritas uicūque ſit, bene conſidera ſecundum ſolutionem Alexandr. ibi. qui dicit quòd etiam illa iura non loquuntur quando uulnera non erant lætalia, & quæ conſuluit Cæpol. conſilio 42. columna. prima & final. ubi uide, & ita remanet defenſa concluſio, quod qui non mortiferè uulnerauerit,

ſolùm tenetur de vulnere ſtante ſtatuto; vt ſupra,ſiue primus, ſiue ſecundus fuerit, & non tenetur de auxilio, niſi appareat ꝙ ſe ſaltem collegerit eo tpe cum alijs ad alios coadiuuandos, & tunc de auxilio tenetur plus,& minus,iuxta decretum noſtrum,ſecundùm qualitatem auxilij, de quo,i.quomodo ſit conſiderandum auxilium . dicam infra in quæſtio.qua pęna puniatur præſtās auxilium, quando verò ante ſe collegiſsēt, tunc res non habet difficultatem, tum propter decretum noſtrum puniens ſolum animum deliberatum,tum etiam ſtante cōſuetudine,vel ſtatuto ꝙ ſolus effectus puniat, quia tunc vnuſquiſque videtur dediſſe auxilium alteri,vt per Fel.in c.ſignificaſti de homicid. & tex.& ibi notata per eundem in di
25 cto c.ſicut.Dixi ſupra,† quod in dubio quis præſumitur affuiſſe homicidio, vel iuiſſe cū homicida fortuito non ſcienter. Adde vltra Felin.& Angel.vbi ſupra. Vital. in tit. de inſult.col.pen.verſiculo.ſed pone quæſtionē. Are.in ç.tertio lo :o.de probat.colum.5.verſic.fateór tamen. ex aliquibus tamen coniecturis præſumitur aliter, & vna eſt quando vulnerans, uel aſſiſtens poſtea comitatur delinquentem.Felin.in d.cap.ſicut dignum colum.2. datur enim intelligi ex actu ſequēti qualis fuerit animus à principio. l. Pomponius.in fi.ff. de acquir.rer.dom.Nellus in tracta bannitor,in 3.parte ſecundi temporis q.24.& Dec.conſi.105. colu.5.ſimiliter ſi illud prius dixiſſet,iuxta glo.in l.Fulcinius, §.quid ſit autem. in verbo, animus,ff.quib. ex cauſ.in poſſeſ.eatur.& ibi Bar.& omnino ad hoc uide Anch. in dicto conſil.217. circa has coniecturas, & aduerte, quia loquor quando rixa præceſſit, tunc enim requirun tur coniecturæ. Rixa uerò non præcedente eſt aliud niſi appareat,ꝙ quamuis in unum fuiſſet collecti, quod tamen ad aliud erant collecti, ut Angel.in dicta leg.fin. & de hoc eſt tex. in leg. quoniam multa facinora. C. ad l.Iul. de ui publ.ubi qui autor fuit uiolētiæ inferendę tenetur etiam de eo quod ſnō fecit,alij uerò non,ſed tātummodo de uiolentia ad quam iuerunt, non autem de homicidio, de quo nihil ſciebant,ut ibi ꝑ Bar. & Salicet.& Paul.de Caſt.quem uide conſilio 192.cauſa in incarceratorum, colum.2. Adde circa materiam,an & quando quis ꝑſumatur aſtare ſcienter,an caſu. Caccialup. in tract de debitore ſuſpecto de fuga, col.3.
26 ubi uide.Sed pone† ꝙ neſciatur homicida, unico uulnere duntaxat exiſtente mortifero,quis iuris?uide glo.in d.l.fin. & quæ latè ibi dicit Bartol.referens gl.contrarias,& tādem tenens omnes damnari. Communis eſt,omnes abſolui à pœna l.Cornel. de ſicarijs.non à pœna pecuniaria, vt per Alex.in dicto conſil.15.uolum.1.& conſil.46.uol 4. & conſil.14.colum.2.uolum.3.& planè procedit hæc communis quando unicum eſt uulnus, & etiam quando plura. ſed tamen qui potuerunt uulnerare ſunt plures uulneribus,quia omnes abſoluuntur propter incertitudinem,& ita etiam Fel.in c.ſignifica-
27 ſti.de homic. el ſecondo. Verùm † quando ſunt tot uulnera quot ij, qui homicidio interuenerūt,tūc articulus eſt magis dubius, ex quo conſtat omnino omnes deliquiſſe. uel deliquere potuiſſe,ueritas tamē eſt oēs abſolui a pœna l Corneliæ,& teneri tātum ciuiliter,ut per Alexan. in d.conſi.15.& fuit opinio Gand.in tit.de homicidiarijs.colu.5. & latè Dec.in l.fauorabiliores, colum. 2.de
28 reg.iur.qui ſubdit† ꝙ tamen ille qui reperitur malè audere inter illos qui homicidio interuenerunt,poteſt ad ueritatem eruendam torqueri,allegat Sal.l.fi.colum.pe.uer. quæro, an ſufficiat. in fine q.C. de quæſtio. ſed certe Sal.loquitur quando ſolùm apparet unum ex plurib.deliquiſſe,ſed non conſtat quis deliquerit,ut in quæſtione formata per Docto. in d.ca.ſignificaſti. quando in domo ſunt quatuor, & per unū ex eis proijcitur lapis,qui hominem occidi, de quęſtione etiam per Alex.in conſi.50.uol.1.colu.3. uer. ad prædictorum confirmationem, uel etiam quādo vnicum reperitur vulnus aut etiam plura,uerum pauciora rixantibus,qa tunc eſt præſumendum contra hominē malæ uocis, ſed quando omnes deliquerūt nō loquitur iudicio meo Sal.& eo caſu uidetur abſolutè dicendum, omnes eſſe torquendos, incipiendo tamen a magis ſuſpecto, iuxta notata in repertorio Hippol. in l.1.in princip.ff.de quæſtio.& ad hoc etiam indu-
29 co † quod omnes poſſunt condemnari ciuiliter, ut dixi iuxta dictum Barto. in l.fi.ff. de in litem iuran. ut quod facit probationem in ciuilib. faciat indicium ſaltē ad tor-

turam in criminalibus, ꝙ adde his quæ ſu-
pra dixi in materia torturæ in 3. quæſtio.
principali.in verſiculo,aliud indiciũ, vt ſu-
pra uidetur eſſe in homicidio, quãdo repe
riuntur plures in vna domo,& exemplum
quæſtionis Doctorum in d. ca. ſignificaſti.
quando vnus ex pluribus in domo exiſten
tib proiecit,placet omnino, aliud vero nõ
prorſus, quia etiam ꝙ rixantes non uulne-
rauerint,ſaltem omnes rixati fuerũt uenĩẽ
do ad arma,actum uetitum exercẽtes,& ta
lem actum ex quo potuit eſſe illatum uul-
nus à quocunque ex eis.
30 Et ideo in ſimili etiam † quando unus te
ſtis eſt alteri contrarius,non dicunt Docto
res ꝙ ambo torqueantur, ſed ꝙ datur
materia iudici inquirendi cõtra alterutrũ,
ut per Iaſon poſt Bald.ibi in d.l.duobus, §.
fin.ff.de iuretur.& Alex.conſi.34.col.3.ver
ſic.ut probatur ex his,vol.3.& ratio,eſt,q̃a
non conſtat ambos deliquiſſe, uerùm tor-
queri poſſet ille qui malè audiret per prædi
31 cta.Ex his apparet † ꝙ nõ eſt ſine fundamẽ
to inquiſitio,quę quotidie formatur a iudi
cibus in cauſa homicidij cõmiſſi in rixa à
pluribus quando neſcitur cuius ictu uul-
neratus perierit,dũ vnus ponitur pro ho-
micida,& alij pro auxiliatoribus ſecuti pra
cticam quam Ang.in d.l.fin. in fi.dicit fieri
per iudices maleficiorũ,quia ſi poſſunt tor
queri multo magis inquiri, & loquitur An
ge.etiam in caſu fortiori,quando vnicũ ap
parebat vulnus, & in caſu quo dixerat oẽs
fore abſoluendos,& practica hæc eſt bona,
quando pœna eſt par auxilij,& delicti prin
cipalis,ex quo errari omnino nõ põt,ſed v-
bi eſt diſpar pena,ut ĩ hoc dominio Medio
lani,in quo adeſt decretũ de quo infra di-
cã,diſponẽs,vt auxiliũ debeat eſſe coopera
tiuum: veruntamen eſſe in arbitrio iudicis
penam imponere vſq; ad mortem incluſi-
uè debet iudex ꝓræciſe ſcire,cui adſcribat ĩ
inquiſitione auxilium,& cui delictum prin
cipale,aliàs errat,& facit contra conſciẽtiã
ſecundùm Ang.in d.l. fi. Sed difficultas eſt
32 ſtante iſta practica † quæ dicitur contra cõ
ſcientiam quid facit iudex tẽpore prolatio
nis ſententiæ,in hoc dicerem ſi iudex erra
uit in procedendo,& inquirendo non debe
re errare in ſententia,iuxta notata in l.1.in
prin.ff.de iuriſd. omnium iudicum. & ubi
par pœna eſt imponenda,imponat conſide
rando etiam decretum allegatum, an caſus
mereatur arbitrium uſque ad mortem in-
cluſiuè,ubi vero ſit aliter,omnes ſunt dam
nandi propter incertitudinem,pecuniaria
pœna,iuxta communem concluſionem de
qua ſupra.non conſideratis uerbis inquiſi
tionis,alteri homicidium adſcribentis,& al
teri auxilium,& ſi iudex a ſe hæc nõ poteſt
faciat autoritate Senatus,uel principis, ut
fit quotidie Mediolani, quãdo iudices in fi
ne proceſſuum criminalium referunt ſtatũ
cauſæ Senatui, iuxta ordines huius dñij.
33 Quæro † qua pœna puniatur præſtans au-
xilium? eſt neceſſaria quæſtio ad prædicta,
uide Bartol.in l.is qui opem,ff.de fur.plenè
Socc.conſi.88.col.3.& ſeq.Cæpol.conſi. 7.
col.2.circa fin.& ſeq.& conſil. 34.col. 5.&
ſeq.Ang.in glo dicto maleficio ſemper aſti
tit.col.2.& ibi in addit.& omnino Sali. in l.
unica.C.de rapt.uirg.in uer quero ad decla
rationem prædictorum.ubi per tres col. &
conſideratè quidem Fel.in c.ſicut dignum.
de homic.col.2.uerſic.modò aduerte. & in
cap.1.colum.antepen.de off.de leg.uerſi.li-
mita primo.Et in effectu ex diuerſitate iu-
rium hoc caſu communis ſit concluſio te-
neri eadem pœna, ſi illud auxilium dediti
cauſam delicto aliàs non,& hoc per tex. in
d.cap.ſicut dignum,§.illi autem.de homic.
uide in dictis locis,maximè in conſil. Cæp.
& Soc.quæ concluſio procedit etiam in au-
xilio remoto,quãdo ut dixi, dedit cauſam
ſcienter homicidio,ut per Socc.in d. conſi.
& non conſideratur an ſit proximum auxi
lium,uel remotũ,ſicut quidam uoluerunt,
ſed ut dixi an dederit cauſam homicidio,
uel dederit etiam cooperatiuè auxiliũ, ſed
nõ fuerit cauſa,ut in dictis locis, in quibus
etiam maxime per Soc.col.5.dantur aliqua
exempla quando auxilium dicatur dediſſe
cauſam,& ideo decretum de quo ſupra ſæ-
pe mentionem feci de præſtante auxilium
homicide,uult pœnam eſſe arbitrariam iu
dici uſque ad mortem incluſiuè non ſolùm
quando præſtatur auxilium ſecuto homi-
cidio ad beneficium homicidæ, uerum-
etiam quando ante,& ex hoc decreto con-
ſtat nedum de iure communi, quòd par
non eſt pœna delicti principalis, & auxi
lij,atque ideo quando non conſtat, cuius

ictu perierit, qui in rixa occiſus eſt ſalua cõ ſcientia, ſecundùm Ang. in l. ſi in fine. ff. de ſicar. Iudices non poſſunt formare inquiſitionem adſcribendo vni homicidium, & alijs auxilium, de quo dixi ſupra latè, verum tamen vbi formẽt docui ſupra, quomodo tẽpore ſentẽtiæ iudices debeant ſi gerere, ſed qñ conſtat, tunc formanda eſt inquiſitio cõtra illum de homicidio, & alios de auxilio uel quando conſtat quòd auxilium fuit ſcienter ad homicidiũ, uel etiam in dubio vt veritas ſic perquiratur, & tũc puniri debent prout ſupra dixi ſecundùm qualitatem auxilij. intellige tamẽ quòd qui dedit cauſam homicidio punitur eadem pena, niſi qualitas plus in vno adſit quam in alio Bar. in d. l. is qui opẽ. & Doct. ubi ſupra, & Fel. in d. c. ſicut dignum & in ca. 4. de offic. deleg. & quando aſſiſtentia maxime cũ ermis, dicatur punibilis, dic ꝙ in dubio, quia præſumitur quis caſu aſſuiſſe, nõ eſt punibilis, ſed tamẽ eſt cõiecturis poteſt patere aliter ſecundùm Fel. in cap. ſicut dignum columm. 3. & Aug. de Arim. in gl. & dict. And. armatus in 1. addit. & coniecturæ ſunt iſtæ quando cauſa aſtãtis committitur homicidium, & aſtans delinquentẽ ibi conduxit, & cum eo receſſit, & multo magis ſi in actu ipſemet aſtans oſtenderet lætitiam tanquã cauſa honoris ſui conſeruandi illud eſſet factum, quæ omnia in caſu arduo, quẽ nunc habeo in facto, militant, et tamen multi, vel imperitia vel dolo conantur uelle tue

34 ri aſtantem. Dixi ſupra, † ꝙ decretum noſtrum etiam punit illos, qui præſtant auxilium poſt homicidium, & punit pari modo ſicut præſtantes auxilium ante, verùm practica eſt in hac parte, quãdo poſt homicidium præſtatur auxiliũ, ut pœna ſit auxilij, uel pecuniaria. Sic iudicauit Senatus in cauſa Balſami reprobato arbitrio ducis, q arbitratus fuerat in ære, & uita; loquor ex regula, quia poſſet eſſe tale auxiliũ, & in caſu tã atroci maximè, vt euaderet, ꝙ turpe eſſet non arbitrari ẽt in vltimo ſupplicio, in nouis ordinibus eſt alteratum dictũ de

35 cretum. De iure † quæ pœna imponatur præſtantibus auxilium poſt delictum, vide in locis ſupra allegatis, in quibus etiam uide alia infinita de auxilio ad quęlibet delicta, & principaliter de præſtante auxilium poſt delictum, vide Bar. in l. furti. §. ope. ff. de fur. & in l. furtum, ff. eo. Aret. in gl. & dicto maleficio ſemper aſtitit. col. 5. & Cępol. conſ. 28. col. 2. & in locis vbi ſupra. Et quia animus occidẽdi facit teneri, & non teneri, vbi non adſit pœna ordinaria, l. 1. §. diuus. & l. diuus, ff. de ſicar. & facit regula, l. qui in

36 iurię. in pri. ff. de furtis, & hinc † eſt ꝙ dicitur eſſe animus de eſſentia peccati, & quod ſi tollatur de medio voluntas omnis actus eſt indifferens Bal. conſ. 267. colum. 1. uol. 1. & conſ. 492. & 3. vol. conſ. 99. in fine, & Soc. cõſil. 148. col. 3. circa finem. Ideo neceſſarium eſt uidere; quomodo cognoſcatur animus occidẽdi, & quando non adſit, in quo ne bis idem repetam, vide quæ dixi ſupra in materia inquiſitionis, dũ declaraui, quare in inquiſitione apponantur hęc, ſeu ſimilia verba, armatus vno enſe, ſeu pugione, & quare etiam ponatur alia uerba, ſciẽ

37 ter, & doloſè in quibus locis † dixi quòd ex qualitate armorum ad occidẽdum aptorũ, & non aptorum communiter deprehenditur talis animus per d. l. 1. §. diuus. & dictũ cap. ſignificaſti. in fine, de homicid. conſiderando tamen non ſolùm inſtrumenta, ſed loca percuſſionum, & locorum loca, & an iteratio ictus fieri potuerit, quibus addo, ꝙ etiam, quòd quis habeat ſolum animum vulnerandi, tamen ſi occidat tenetur de homicidio, vt dicam infra hoc eodẽ tit. allegando maximè Bald. & Salic. in leg. cũ mandati. C. mand. in fin. Aduerte etiam dũ textus in dicto §. diuus. & Bart. ibi loquuntur de gladio, ꝙ ſi uolunt loqui de enſe uel pugione res patet, ſed ſi loquũtur de gladio paruo quo utimur ad panem incidendum uidetur textus non procedere, q a ex eo licèt poſſit ſe qui homicidium, non tamen illo principaliter vtimur ad occidendum. ſicut etiam dicimus de claua, & cucuma, vel baculo, nam ex iſtis etiam poteſt ſe qui homicidium, & tamen dicta ratione pſumitur abeſſe talis animus, ſic conſuluit Aretin. conſi. 80. col. 3. 4. ubi eſt uidendum. In hoc tamen iudex debet eſſe bene occulatus, nè fraudulenter quis tali gladio utetetur.

38 Item † aduerte dum uolunt Doctores, ut ex inſtrumentis, non communiter aptis ad occidendum non præſumatur animus occidendi

occidendi, ſed tamen percutiatur caput p̄ſumatur, ꝙ hoc intelligo vbi cum inſtrumento percutitur eo deteriori modo quo fieri poteſt, aliàs credo ceſſare animū, exēplum patet in eo qui habet haſtam cū ferro, & tamē percutit cum haſtili etiā caput, quia ſi habuiſſet animum occidendi percuſſiſſet cum ferro, et punctim, ita vult omnino gl. in d. §. diuus. in verbo, percuſſerit. et expreſſius Bar. ibi, qui dum loquitur de haſta cū ferro ſine diſtinctione loci, tenet ꝙ ſi ꝑcutit ſine ferro abeſt animus, Dum verò loquitur de baculo cui ferrum annexū non eſt, tunc diſtinguit aliud eſſe quando ſuper capite, & aliud quando ſuper alia parte corporis ſit percuſſio, ad quod faciunt quæ dixi in loco ubi ſupra, de eo qui habet enſem, & tamen percutit cum fuſte, vel baculo, & ideo inaduertēter locutus eſt Ang. qui refert Barto. dicere contrarium in glo. ſcienter in vlt. col. ad finem.

Nec in dicto cap. ſignificaſti, vbi ſupra, verſi. limita hæc omnia eſt alterius ſententiæ, quia loquitur de baculo, vel alio leui inſtrumēto, vt etiam loquitur Ang. quem ipſe allegat, & facit ratio Angel in l. is qui cum telo, & ita in facto ſuſtinui pro domino Galeazio Rizolo Placentino, licēt tamen mihi maximè aduerſaretur dictū Angel. Arct. vbi ſupra, & ad hanc quæſtionem etiam vide Aretin. in dicto conſilio, vbi potius recitando, tenet hanc opinionem. & Aretin. in conſi. 147. colum. penult. & ibi allegat Salic in leg. prima de ſicar. ubi uide quem ſic intelligo incipiendo a qualitate percutientes non incipiendo ab alia qualitate affinitatis, quia ſi incipiamus a qualitate affinitatis non ſolùm erit ſufficiēs, quia, percuſſerit ſic, ſed etiā requiritur affinitas
39 uel amicitia. Aduerte quoque† ad textum in dicto cap. ſignificaſti. in fine dum ponit duas coniecturas, ex quibus præſumitur animus, qualitatem ſcilicet inſtrumenti, quod non eſt leuem, & non ſolet inferre leuem plagam, loquendo in ligone, & qualitatem loci percuſſi. & ſic uult ꝙ licēt inſtrumētum non ſit ex illis quibus communiter homines utuntur ad occidendum, tamen ſi cum illo fiat percuſſio, etiam infra caput præſumitur animus, ſi inſtrumentum ſit admodum graue, & hoc quia eſt aptum ad occidendum, & ideo dum textus in ſecūda parte loquitur de percuſſione capitis, loquitur de baculo, uel alio. leui inſtrumento, & exemplum poteſt poni in ualido fuſte, uel lapide magno, & uide omnino q̄ ponit Felinus in d. c. ſignificaſti. & ma
40 ximè dum dicit ꝙ nec indifferenter† quando percuſſio fit in capite pręſumitur animus, niſi quādo fit circa cerebrum, quia experientia ſecundùm eum uidemus ꝙ percuſſiones quæ fiunt in facie non ſunt mortales, circa quam conſiderationem, eſſet tamen ualde aduertendum quomodo uoluit percutere, quia ſæpe contigit ut quis intendat vnum agēte, & aliud faciat, & circa emi
41 nentias capitis, & faciei, †vide ibi Fel. & in cap. cum non liceat. col. 1. de præſcript. & nota omnino textum in l. ſi quis in metallum, C. de pœnis. qui dicit quòd homo habet faciem figuratam ad figuram cœleſtis pulchritudinis, & propterea vult, & ibi glo. notat, ut nemo debeat bullari in fronte, & eadem ratione quādo caſus cōtingit in Se
42 natu noſtro de ijs, qui†cum nitro, cultello, uel nummo incidunt facies mulierum, forte recuſantium eis morem gerere, vel aliorum amoribus obſequētium, quamuis ſtatuta ordinariè pro ſimilibus non imponāt pęnam corporalem, ſed pecuniariam, & le
43 uem. Attamen Senatus† qui non ſeruat ſtatuta, nec ſeruare tenetur, ēt de honeſtate tametſi fuerint approbata ab eo, vel a principe, ut ſupra dixi, allegando dominum Rochum in tractatu conſuetudi. fol. 34. col. 1. cogit tales, ut perſonaliter ueniant in iudicium, & ſe conſtituant, perinde ac ſi ingereretur pœna ſanguinis, nec eos dimitti patitur, abſque pœna acri, niſi tamen ſuccederet remiſſio partis, hoc eſt regulare. Nō o
44 mitto ēt† quòd prædictæ conſiderationes, an cum baculo, lapide, vel haſta ſine ferro fiat percuſſio, locum habent ubi in rixa fit percuſſio, quo caſu etiam conſideratur animus occidendi, & habet locum lex Cornelia, qualitate rixæ non attenta, vt oſtendit Bart. in l. fin. in tertia oppoſitione, ff. de ſicar. Alexand. conſil. 15. uolumine primo. columna ſecunda, uerſic. ſed præmiſſis. & probat textus clarus, & gloſſ. ibi in dicta l. fin. ff. de ſicarijs. Aretin. conſil. 80. column. prima Felin. in cap. cum text. colum. 4. de

te iudic.Sed ſi non ſumus iu rixa uidetur ꝙ
omni caſu ſit animus occidēdi in dubio, &
ita uidetur expreſſè uelle Bar.in d.§.diuus.
in fi.dū dicit,debemus enim prius inſpice-
re propoſitum,& tunc paſſum uult, ut pu-
niatur leg.Cornelia,de ſicar.poſtea dicit ꝙ
ſi in rixa tunc eſt diſtinguendum,an cumba
culo,&c.ſed certè hoc uerum nō eſt, & ſen
ſus Bar.fuit,ſi percutiens habuit animū oc
cidēdi,& ita propoſuit, quod quomodocū
que percutiat,uel baculo,uel aliter,uel ſu-
per capite,uel infra puniatur,l.Cornelia,de
ſicarijs.quia in claris nō eſt opus coniectu-
ris,ſed ſi non cōſtat de propoſito,& animo
occidēdi,tunc diſtinguitur,ut dicit ibi Bar.
quo ad cognoſcendum animum,& ita uult
gl.in dicto §.diuus.in uerbo,percuſſerit. re
lata ad tex.& dicitur conſtare de animo, &
propoſito extra rixam,etiam quando illud
uoce exprimeret dicendo, Nunc ades, non
equidē effugies,uel quid ſimile,uel ex mul
titudine percuſſionum,iuxta ea quę dicam
45 paulo infra,& item † quando rem carniſ-
priuij,latuari portant baculos ferratos ad
aliquem percutiendum, uel cum ſaccis ple
nis lapidibus, nam licèt percutiant à capi-
te infra ſine rixa præſumitur non ſolū ſim
plex animus,ſed deliberatus,maximè oc-
currente quantitate percuſſionum, & ini-
micitia. Et quia dixi ſi quis percutit cū ha-
ſtili cum poſſet ferro percutere, quòd non
prǽſumitur animus, eſt utile ſcire cui incū
bat onus probandi, an percutienti, quòd
potuit ferro percutere,& non percuſſit,an
percuſſo, quod percutiens non potuit niſi
46 eo modo percutere,& videtur † quòd incū
bat hoc onus percutienti, quia in delictis
præſumptio eſt contra delinquenti leg. 1.
C.de ſicarijs.Bart in l.Aurelius,§.idē quæ-
ſijt, ff. de liber.leg. Credo quòd incumbat
percuſſo,quia minus malum præſumitur,
ut per Alexand.in 3.uol.conſ.115.circa me
dium.& Aret.& conſil.31.colum.penul.Et
47 ex † quibus coniecturis ceſſat animus occi
dendi,ultra prædicta, uide quæ dixi ſupra
ſub rubr.de confeſſio.reorum,&c. uerſiculo
4.ſiue confeſſus,& regulam Iaſ.in l.1.ff. de
48 leg.quòd homicidium † factum ab affine
præſumitur caſu, & culpa eueniſſe, ad quod
eſt uidendus Aretin.conſi. 147. & de mate
ria etiam ſupra dixi in materia inquiſitio-
nis.uerſ ſecundò quæro,quare apponātur
illa uerba ſcienter,& doloſè, uide etiā Fe-
lin.in ca.fi.in fin. de homic. & Aret.conſil.
80.col.penult. & ult. & decem prǽſumptio
nes Cepol.conſi.31.Solus animus occiden
di nō ſecuto effectu homicidij,ut ſæpius di
xi,ſufficit de iure,ut quis puniatur.l.Corne
lia de ſicar.non de cōſuetudine,nec per ſta
tuta ubique uigentia.In hoc tamen domi-
nio Mediolani adeſt laudabile decretū Du
49 cum noſtrorum ꝙ † ſi talis animus fuo-
rit deliberatus punitur ille ad mortem,vna
etiam cum auxiliatoribus,unde vidēdū eſt
quomodo cognoſcatur talis deliberatio,vt
hac cognitione habita minus uexentur ſu-
ſpecti huius delicti q̄ fieri poſſit, quia video
quotidie formari inquiſitiones de animo
deliberato, abſque eo ꝙ de tali qualitate
50 appareat,& † dic ꝙ dicitur deliberatè quia
inſultare,quādo præmediatus fuerat actū
ad differentiam actus qui ſit in rixa, & im-
petu quodam. Tollunt enim rixam, & me
tu inſtantis periculi conſilium deliberan-
di,Bal.in c.1.§.ſi quis vero.de pace tenend.
Alex.conſi.109.col.4.verſi.& id quod not.
Bal.in 1.uol.& dixit Bald.in leg.de vim, ff.
de iuſt & iur. quod concitatus ex impetu
animi non deliberat. ex his in hac ciuitate
Mediolani,& dominio. in ore etiam cerdo
51 num eſt, † ꝙ ſi rixa interuenit ceſſat delibe
ratio,alias præſumitur.& ita Anch. notabi
liter conſi.217.col.3.ubi quomodo præſu-
matur,vel excludatur.
52 Nec ſufficit † ꝙ teſtes dicant, talis inſulta-
uit Petrum,nil dicto de rixa, quia debent il
lam clarè excludere, ex quo eſt qualitas re-
quiſita à decreto. Et in dubio etiam,ut di-
xi ſupra,circa animum occidendi præſumit
minus delictum,& adeo qualitas hæc à de-
creto requiſita debet oſtendi,ut etiam ſi na-
turaliter ineſſet non prǽſumeretur niſi pro
baretur.Cæpolla conſ.58.col.3.et ita nō ob
ſtat quod dicit Bald. in proem. Digeſtorū,
uerſ.hæc autem.omnia.ad fin. quia loquit
ſolum in animo,non in animo deliberato
requiſito à ſtatuto,uel decreto.
53 † Nec fit differentia inter factum ex pro-
poſito,et deliberatè,ut patet in l. reſpicien
dum.l.§.delinquunt. et ibi Bart. et Docto.
ff.de pœna apparetque per Bal. in leg. da-
ta opera, C. qui accuſ.non poſſ. & per An-
gel.

gel. in uerbo, f cu inſultũ, in quæſtione de
54 ebrio. ad fin. Verbum enim deliberare † eſt
quædam meditatio, & quoddam interual-
lũ ad actum, quia poſtea in animo deſtina
tus, & deliberatus ſequtur, ꝺolo titu. ff. & C.
de iure deliber. Bald. in l. potuit in 6. quæ-
ſtio. C. de iur. delib. & in l. cũ antiquioribus
columna. 1. C. eod. titu. & per ea quę ponit
55 Ang. in uerbo, apenſatè. Poteſt tamen † eſſe
animus deliberatus, vel dandi unũ uulnus,
vel faciendi cicatricem, & non occidendi, ꝙ
deprehenditur ex qualitate inimicitiæ, loci
inſultus, & poteſtate quam habuit vulne-
rans ad ictus iterãdos, & aliter ex modo ꝑ
cutiendi, quod cũ in animo conſiſtat, ueri
ficatur ex præſumptionibus, & circunſtan-
tijs, ex armorũ qualitate, & ex modo quo
facta fuit percuſſio, argumento eorũ quæ
dicũtur in d. l. 1. C. de ſicarijs. & in dicta leg.
1. § diuus, ff. de ſicarijs. & in d. ca. ſignifica-
56 ſti. Poteſt etiã interuenire rixa, † & tamen
animus deliberatus, ut in eo qui illam affe-
ctat, ad finem deueniendi ad homicidium,
iuxta leg. 1. et, q. data opera, ff. ex quib. cau.
maior. & ideo iudex debet in hoc eſſe valde
cautus, & conſiderare naturam uerborum
talis prouocantis, & poſſet poni exemplũ
de eo qui uiſo inimico ei dixit, Sceleſte hic
ades, minãdo, & ſimilia, uel ſic, Euagina en
ſem ſi uir es. & euaginando ſtatim, ſi etiã di
57 ceret uiſo inimico ſtati, occide occide, † ab
ſque dubio nõ excluderetur præſumptio
animi deliberati, quia uox eſt mentis eui-
dentiſſimum argumentũ, & ubi habemus
ſonũ verborum nõ egemus interprete, l.
Labeo in fi. ff. de ſuppellect. legat. Iaſ. in l. 3.
co lu. 2. C. de liberis pręterit. ſed ſi uerba nõ
ſunt plane deſtinata ad id quod ſecutũ fuit,
ceſſat animus deliberatus, quia in ſumma nõ
58 eſt animus deliberatus, quãdo id † quod fit
nõ erat cogitatum tempore actus, ſed pro
ceſſit ex uerbis, uel factis tunc ortis, nec re
fert an offenſus prouocauerit, uel tertius,
hoc apparet ex dicto §. deliquũt. & ex his
quæ dixi, ac ex dicto Roman. in leg. cũ mu-
lier, ff. ſoluto matr. colun. 23. verſiculo, ad-
uerte tamẽ. numero 66. ſequtur Felin. in di-
cto capit. dilecti filij, colũ. ant. penultima.
59 in fine ubi dicit, † quod iudex põt homici-
dã prouocatum etiã mitius punire, dato ꝙ
fuerit prouocatus facto tertij, et ideo ſi ui-
deo fratrem meum rixantem cum alio uel
amicum, uel etiam ignotum, & [illegible] de
fenſionis proximi, nullis dictis uerbis aliu
inſultem, et occidam, nõ puniar pœna ordi
naria, licet errauerim, et minus pœna decer
ti memorati, quia non eſt animus delibera
tus ante, imò tunc ſuperuenit, et fuit actus
impetu factus, et ita Bald. in l. raptores. in ſe
cundo notab. C. de epiſcop. et cleric. et Salic.
in leg. Gracchus, C. de adulterijs. Bald. in l.
prima in repetitio. C. unde vi columna pe
nultima. Claud. in leg. ut uim colum. a
4. ff. de iuſtit. & iure & Alexandr. conſilio
76. columna 20. uolumine ſecundo, & Fe
lin. in capitul. Petrus columna ſecunda, de
homicid. Ad quæ tamen multum debet ad
uertere iudex conſiderando inimicitias in-
ter talem, & occiſum, & omnes circunſtan
tias facti, & non ſolum prouocatio etiam
tertij, animum deliberatum excludit, ſed
quælibet alia, pone enim quod impatiens,
& iracũdus ceſpitet, & pede lapidem feriat,
& ita prouocatus nullis dictis verbis uulne
ret aliquem apud eum aſtantem, quia forti
de eo ridere cœperit, nõ eſſet animus deli-
60 beratus, ſed impetu quodã. Eſt enim [illegible]
ſilius iram continere, quam [illegible]
re, ſecundum Gregorium [illegible]
& dicit Auicen. quod homines [illegible]
nõ ſunt homines integri, de qui [illegible] p [illegible]
in tractat de re milit. & duel. c. a r. 4. colũ-
na ultima, circa medium & facit quod di
cit Bald. in capitul. 1. § 1. in fin. de pace iura
men. firm. Homo intenſo dolore, uel timo-
re permotus non eſt in plenitudine intelle-
ctus. Aduertendum tamen eſt, dum dixi
61 † ꝙ deliberatio requirit interuallum, quia
in hoc iudex debet eſſe multum circunſpe-
ctus, pone enim quod prouocatus ex homi-
cidio ſocij mei incontinenti curram poſt ho
micidam qui ſe retrahat in domum muni-
ta, egoq; cum amicis faciam [illegible], et
ingredar ad uindicandam necem ſocij, &
duret obſidio hæc ad domum, & pugna,
ſiue prælium, uſque in diem ſequentem,
uel alios dies, & tandem ingrediar, & illum
occidam, ceſſat deliberatio, quia non di-
uerti ad extraneos actus, et omni momen
to durabat, et creſcebat calor, ad quod
vide text. in l. quo calore, ff. de reg. iur.
62 et ibi Dec. formantem quæſtionem † infra

quan-

quantum tempus poſſit dici quòd delinquens ita à principio ſucenſus adhuc dicatur ea ita delictum commiſiſſe dicens hoc etiam dici poſſe infra triginta dies, et ita Senatus noſter habuit pro uero annis adhinc circiter duobus in cã quorũdam Laudenſium, et in his caſibus quando potiſſimè põderatur, an calor iracundæ duraret tempore delicti, et in terminis decreti noſtri ſuper ſtatuto Bergomenſi quòd ſimiliter punit animum deliberatum occidendi, inuenio Albericum in tractatu ſuo ſtatuto
63 rum in 3. parte, q. 64. q. dicit † ꝙ dicitur homicidium tractatum. quando præceſſit cõſilium deliberatio, et tractatus allegat multi iura poſtea arguit in contrarium: concludẽdo tamẽ prout uidit determinat Bergomi vt homicidium dicatur tractatũ, ſi tractatus præceſſit. Itẽ ex qualitate, & modo homicidij, & multitudine, & magnitudine vulnerum, & ſi inimicitiæ præceſſerant, dicens quòd ex his, & ſimilibus præſumitur deliberatũ. Item ſi fiat de nocte, uel in via publica, vel nimis præcedentibus ab eo qui ſolebat exequi quod minabatur, & dum dicit, ex multitudine vulnerũ. adde gl. in ca. ſi
64 quis iratus 2. q. 3. quæ vult † ꝙ iteratio inducat animum deliberatum, & illam glo. & Bal. i hoc propoſito refert, & ſequitur Fel. in c. ſicut ex literis, col. 2. de iureiuran. & loquitur Albe. in dubio quãdo nulla apparet rixa uel prouocatio, quia tunc eius cõſiderationes procedunt, & ſic habes ꝙ, & ſi teſtes ſuper indicijs nihil dicant de rixa, tamẽ poteſt eſſe præſumptio animi deliberati, ex cõſiderationibus Alberici, quod not. ad id quod dixi ſupra, ver. nec ſufficiat ꝙ teſtes dicant, &c. vbi uoluit ut præſumatur animus ſine deliberatione, quãdo ſimpliciter teſtes dicunt ꝙ inſultauit nil dicto de rixa, quia præſumitur minus delictum, ſic ẽt intellige quod dixi ante dictum uerſic. nec ſufficit ꝙ in ore etiam cerdonum eſt, ut ſi rixa interuenit ceſſet deliberatio, aliàs ſi non interuenit præſumatur: Nam datur alius caſus, quando non apparet utrum interuenerit, uel ne, quia tunc ambulando per conſiderationes Alberic. poteſt præſumi animus deliberatus, quibus ceſſantibus præſumetur minus delictum, & ſæpe uidi
65 dubitari † quando inimicus incidit ex improuiſo in inimicum, & illuc occidit nil dicto, an præſumatur animus deliberatus? & uidetur non eſſe pręſumendum, ex quo nõ præceſſit deliberatio. ſed uiſo inimico ſtatim in illum impetum fecit, tamẽ ſeruatur contrarium, ex quo iam erant inimici, & pręſumptio eſt ꝙ haberet ante animum ita faciendi quãdocunque data fuiſſet occaſio & maximè ex uulnerũ qualitate poſtea ſecutorum, & in effectu habitis in conſideratione conſiderationibus Alberic. Tu igitur aduocate fiſci es inſtructus, an, & quando cõcedere debeas iudicibus rerum criminalium, ut forment inquiſitionem de animo deliberato, iuxta decretum ducis Ludouici diſponens tales inquiſitiones formari non debere, niſi de cõſenſu unius ex aduocatis fiſcalibus. Pariter etiam datur cognitio, an & quando princeps in dominio noſtro, qui nunquam concedit gratia homicidiorum animo deliberato patratorum, illas cõcedere debeat. Item datur cognitio quo ad puniendum, quia poteſt imponi maior pœna his qui deliberatè committũt, quàm alijs. Bal. in conſi. 387. in 3. uol. ſecundùm impreſſionem veterem, & Alex. in rub. ff. ad leg. Iul. pecul. iuxta etiam notata per Fel. in c. cum directi. de except. Animo occidendi
66 ceſſante, † aut nulla culpa interuenit, ſed ex puro et mœro caſu homicidium accidit, et tunc nulla pęna eſt imponẽda, l. abſentem in fi. ff. de pęnis. Bar. in l. reſpiciendum, §. delinquũt. ff. de pen. ubi Alber. declarat ibi ad hoc eſſe tex. et tex. in ca. lator. ubi Doctores de homicid. glo. in c. 2. de conſt. et in l. 1. ff.
67 de leg. et † quãdo ceſſet prorſus culpa uide Cardinalem. et Felin. in dicto c. ator, et Doctores in prædictis locis, et nouiſſimè Decium conſi 9. Dixi ſupra de defenſionibus reorum, uerſicu. homicidium caſu factum aut culpa interuenit, et tunc quamuis etiã ſit lata culpa quæ dolo comparatur leg. quod Nerua, ff. depoſiti tamen non punitur, l. Cornelia de ſicar. l. in lege Cornelia. ff. de ſicar. de qua lata culpa uide Iaſon in l. actionibus, ff. de in lit. iurand. et Hippol. in reperto. in d. l. in lege Cornelia, et in l. de minore in prin. col. 6. et duabus ſequen. ff. de quæſt. et in dictis locis, et mille alijs ponitur quòd qui eſt in lata culpa regulariter non punitur corporali pęna. Et quòd

68 † ſtatuta etiam punientia corporaliter nõ
verificantur in eo qui eſt in lata culpa, &
ideo ſi non puniuntur corporaliter qui in
lata culpa exiſtunt, minus qui ſunt in leui,
& leuiſſima, & quomodo puniantur iſti rei
culpe dicit Bar. in dicto §. delinquunt, ꝙ pu
niuntur criminaliter extra ordinem, appro
batus in dicto c. 3. de conſtitutio, & in dicta
l. 1. & puniuntur pro modo culpę ſecũdùm
eius magnitudinem, conſiderando an ſit la
ta, leuis, vel leuiſſima. Aduertendo tamen
69 † ꝙ qui eſt in leuiſſima culpa punitur cri-
minaliter in ſubſidium, quando non habet
vnde ſatisfaciat, vt not. Abb. in d. cap. 2. de
clarando ut per Sal. in l. 1. in fine. C. de ſicar.
70 & Dec. in d. c. 2. & etiam ꝙ in † foro conſciẽ
tiæ non peccat qui infert damnum ex euiſ
ſima culpa, dicit Innoc. ſingulariter. in cap.
ſicut dignum, de homic. Abb. in dicto cap.
2. & vide etiam circa materiam talium ho-
micidorum Cæpol. conſil. 42. colum. 3. in
fi. & ſeq. & conſil. ſeq. col. 2. & ſeq. & conſi.
ſeq. colum. 1. & Dec. in regula l. fere, ff. de
reg. iur. in fin. Ex prædictis deciditur quæſt.
71 † quando ille qui voluit vnum delictum cõ
mittere, cõmittit aliud. quamuis enim fue
rit in dolo quo ad delictum, quod nſi com
miſit ratione eius quod commiſit, in culpa
eſt, & conſequenter non tenetur pœna ſta-
tuti, nec pœna l. Corneliæ, quæ requirit do
lum. & ita in conſilio Cæp. 35. 36. & 37. &
loquuntur illa conſilia in terminis cap. fin.
de homi. in 6. quando ex mandato dato ali
cui ad vulnerandum, & non ad occidendũ
mandatarius ita uulnerauit vt occiderit vo
lens, vt dixi, ꝙ teneatur mãdatarius de ho-
micid. propter culpam, & ſic extra ordinẽ,
& fundamentum principale eſt in d. capit.
fin. vbi tex. videtur factus ad hoc, & dicit ta
lem eſſe in culpa. Teneo contrarium caſu
quo inſtrumentum cum quo vulnus illatũ
fuit, eſſe ad occidendum aptum, vt enſis,
vel haſta, & ita ipſe Cæpolla conſuluit, in
conſilio 34. & conſilio ſequen. columna pe
nult. in fin. quia etiam ꝙ habuerit ſolum a-
nimum vulnerandi, tamen cum haberet
inſtrumentum aptum ad hoc perinde eſt
ac ſi haberet animum occidendi, vt in ter-
minis deciduut Bal. & Sali. in l. cum manda
ti. circa fi. C. mand. & in effectu etiam non
poteſt dici, quin habuerit animam occiden
di, accipiendo tale inſtrumentum, ſciens ꝙ
certo, & deſtinato modo vulnus dari non
poteſt. & ſi aliter diceremus, res eſſet peſſi-
mi exẽpli. & infinita homicidia remanerẽt
72 impunita, † mandans eadẽ ratione tenetur
de homicidio, licèt dederit mandatum ſo-
lum ad vulnerandum, cum homicidium cõ
ueniat cum mandato, ſecundùm dictam cõ
ſiderationem, ſecus ſi mandatum eſſet ad
percutiendum baculo, uel ad dandum ala-
pam, ſicut in hoc vltimo loquitur dictum c.
fi. vide, & ita comperies. Et ita in effectu col
ligitur ex dictis Iaſon. in l. 1. C. de ſerui fugi.
colum. 6. verſi. tertio ego limito, & Alex. in
l. ſi quis mihi bona, §. ſi quis mandauerit, ff.
de acquir. hæred. Ex his patet ſolutio ad di
ctum c. fi. & illos conſulẽtes errare. Decidi
73 tur etiam alia quæſtio † de eo, qui voluit
vnum vulnerare; & aliũ vulnerauit, & occi
dit, quòd non tenetur pœna ordinaria l.
Cornelię de ſicar. ex quo non fuit in dolo,
ſed culpa, cum nũquam de eo cogitauerit.
Barto. tamen videtur dicere cõtrarium, ex
quo dabat operam rei illicitæ, ut l. reſpiciẽ
dum, §. delinquunt. in fin. ff. de pœn. Sed ui
de Iaſ. in l. 1. ff. de legi. qui concludit colum.
3. verſi. quid autem, eſſe in culpa ſolùm, &
puniri extra ordinẽ, & allegat Ang. & Flo-
rian. vt per eum, ſubdens, & hæc opinio eſt
tenenda, quia in dubijs opinionibus ſem-
per in delictis mitior pars eſt tenenda l. in-
terpretatione & l. ſanctio legum, ff. de pẹn.
Ego tamen puto, ſi quis in genere haberet
animum occidendi aliquem, ꝙ ſecuto ho-
micidio teneretur, licèt occidiſſet, quem of
fendere non putabat. Et hoc reiectis his
apicibus iuris per Iaſ. adductis, quia ſuffi-
cit, quòd adſit animus occidẽdi in genere,
quamuis ſit erratum in corpore, vt in ter-
minis eſt deciſio Bal. in l. ſi quis non dicam
rapere, colum. penul. C. de epiſ. & cleric. &
allegat Ioan. Andr. in regula, cum quis in
ius. in Mercur. Quam deciſionem poſt au-
toritatem Ang. & Florian. de quibus ſupra,
allegat in contrarium idem Iaſ. in l. ſi per er
rorem, colum. 4. verſicul. in gloſ. in verbo,
ff. de iuriſdict. omnium iudi. Et dum allegat
hanc deciſionem, dicit ꝙ fortè melius lo-
quitur, quàm Angel. & Florian. Et verum
quod Iaſon. dicit, ꝙ cum deciſionibus An-
gel. & Flor. ſemel defendit vnum a magno
diſcrimine

diſcrimine, de quibus uerbis ſi cauſa fuit
apud iudices doctos, & iuſtos, quod raro
euenit, curarem multùm. Concludendo ta
mē arbitror, quod ſi caſus eueniret, in quo
homicida conſiderate procedendo non po
tuiſſet à principio cogitare, quod poſtea ſe
cutum fuit, tunc extraordinariè puniēdus
eſſet, ſecus autem ubi de hoc in genere ſal
tem cogitaſſet, perinde eſt, ac ſi habuiſſet
animum offendendi occiſum ibi exiſtentē,
per id quod dixi in proxima quęſtione poſt
Bal. & Salic. in d. l. cum mandati. poſt quam
delictum, quod patrare uolebat homicidia,
aperte tendebat in id, quod ſecutum fuit,
Ceterum ſi non tendebat, dicetur caſu ma
gis quàm aliter homicidium ſecutum. Ad
hæc etiam induco Bart. in l. diuus in fin. ff.
de ſicar. qui concludit in quæſtione, quādo
74 quis delinquit † etiam incidendo in aliam
delicti ſpeciem, quo aut delictū, quod prin
cipaliter fit, tendit ad illum finem delicti ſe
cuti, & tenetur de illo, aliter nō allegat īter
cetera leg quoniam multa facinora, C. ad l.
Iul. de vi publ. Quod dictum Bart ſic intelli
git Aret. conſil. 34. in fine. eſt verum, quòd
Aret. conſil. 147. colum. penul. aliter dicit, ꝙ
imo talis eſt in culpa quo ad delictum ſe-
cutum, tamen allegat capit. final. de homic.
in 6. Ad quod patet reſponſum, ut ſupra di
xi. Item allegat quod in terminis dictæ l.
quoniam multa facinora, qui uim intulit
fuit in culpa quo ad homicidia, ſecundum
Salic. & alios ibi, & quod ideo non tenetur
lege Cornelia de ſicarijs, ut ibi ꝑ eos, quod
eſt uerum, habita ratione ad delictum, qđ
principaliter intendebat facere, ſed propte
rea non ſequitur, quin etiam quo ad ſubſe
cuta fuerit in dolo ſaltē in genere, ex quo
tantum primum delictum tendebat ad ea,
quis enim poteſt excuſare à dolo inuaden-
tem cum exercitu in caſtrum alterius quo
ad homicidia, quę ithincinde ſequūtur? cer
te nemo. & ideo concluſio eſt, quando ſu-
mus in caſu l. quoniam multa facinora, uel
ſimili, in quo ad primum delictum tendit
ad ea, quæ ſequuntur, quod faciens dicitur
quo ad omnia in dolo, in dolo tamen prin
cipaliter quo ad delictum quod facere intē
debat, & ſucceſſiue quo ad alia, ad quæ dire
cte tendebat principale delictum, & ita ſta-
tutum puniens homicidas comprehendat

tales ſicut lex Cornelia. Non dico tamen
ob hoc, quod in terminis l. quoniam mul-
ta facinora homicidia lege Cornelia de ſica
rijs puniantur. quia principaliter non age
batur illud, cum attendatur id, quod
principale agitur, l. verum, ff. de furtis,
& propterea Aretin. in dicto conſilio habet
pro abſolutio id, quod dicit benè Cæpolla
in conſilio 34. column. penul. in fine, & ſe-
quenti clarè ſentit hoc dicens quòd ex quo
ille, qui fuit uulneratus, non erat ibi. puni-
tur occidens pœna extraordinaria. Cæte-
rùm ſi ibi fuiſſet cum alijs, & ſic principale
delictum ad illud tetendiſſet, maxima eſſet
dubitatio. Hæc tamen difficultas ceſſaret in
hoc dominio, ubi adeſſet animus delibera-
tus occidendi, qui ſufficit ſecundùm decre
tum ducis, ut ſæpæ dictum eſt. Hęc uera
puto ſine dubio ſtante conſuetudine ſo-
lum, quòd affectus puniatur, niſi ſequatur
effectus, de qua ſupra, quia effectus adeſt,
& ſic eſt ſatisfactum conſuetudini. Item
adeſt animus, & ſic eſt ſatisfactum legi, iux
ta dictum §. diuns. Sed ſtante ſtatuto diſpo
nente, ſi quis aliquem occiderit, dubium fa
cit, quod dolus requiritur quo ad effectū,
quia intelligitur, ut ſupra dixi, ſi quis ali-
quem doloſe occiderit. Et deciſio Bald. in
dicta l. ſi quis non dicam rapere, columna
penultima, dum dicit ſatis eſſe, quod adſit
animus in genere, licet ſit erratum in cor-
pore, nō videtur poſſe conuenire cum uer
bis ſtatuti, ſcilicet ubi ſolùm adſit conſuetu
do. Arbitror tamen, quod quemadmodum
is, qui occidit, cum ſolùm haberet animū
uulnerandi, tenetur de homicidio, ex quo
uulnera non infliguntur, prout animo
deſtinatum fuerit, & ita eſt, ac ſi habuiſſet
animum occidendi, ut in ſuperiore quęſtio
ne concluſi, ita enim hoc caſu idem ſit,
poſtquam fecit ictum, qui etiam tendebat
ad illum finem, arguendo de perſona ad
res, iuxta leg. vnum, ff. ſi certum petatur,
quia ſicut uulnera non dantur ex perpendi
culo, ut ita dicam, & menſura, ita nec ictus
ſemper eos tangunt, contra quos dirigitur
baliſta. Et ad hanc opinionem vide etiam
Claud. in l. ut uim, ff. de iuſtitia, & iur. in
materia excuſſus col. 39. uerſic. ſed conclu-
ſionem prædictam. & colum. ſequen. uerſi
culo, quantum ad ſecundum. ubi determi-

nat

nat poſt Ale. in dicto conſilio 34. in fine, quod excedens tenetur pœna ordinaria, quãdo fuit autor rixæ, & initium factum uoluntariæ tendebat re ipſa ad id, quod ſecutum
75 fuit. † quia præſumitur in dolo. Imò etiã ualde dubito de alio caſu. Quando ictus non tendebat ad eum finem, ut puta, quando caſu aliud ſuperuenit exiens è ianua, uel quando erat à latere, ex quo de animo conſtat, & quò ad effectum maius eſt delictum in perſonam illius, à quo nullam unquam recepit iniuriam, quàm fuiſſet in perſonã inimici, fortè ex cauſa legitima. Attamen ſum cum opinione mitiori, hoc caſu, quia dolus, nec directè, nec indirectè poteſt accõmodari ad id, quod ſecutum eſt. Si tamẽ eſſem iudex, ipſe conſulerem principem, &
76 ſtuderem eius autoritati, † qui nõ tenetur ſeruare ſtatuta, etiã de honeſtate ut per dominum Roch. in tract. conſuet. char. 34. col. 3. in pri. uitalis, qui ut dixi, magis deliquit, capite puniretur. quod etiam docent iura, ut in l. 1. §. ſi quis ultra, ff. de quæ. l. diui fratres, ff. de pœnis, l. moris, §. iſte fere, cum ſimilibus, ff. eodẽ. Et quod dico de principe, idem dico de Senatu noſtro, qui in hoc habet ex erectione Senatus eandem autoritatẽ, nõ tamẽ in cæteris, iuxta l. quominus, ff. de flum. & l. non ambigitur, ff. de legib.

77 Dixi de eo, † qui uoluit facere unum delictum, & aliud commiſit, eandem perſonã, quàm in aliam. Quæ quæſtio etiam cadit circa res, quia aliquando quis uult certo modo delinquere circa rem, & circa eandem rem magis delinquit, uel uult delinquere circa unam rem, & delinquit etiam circa alias res, de quibus uide Bartol. in d. l. diuus, ff. de ſicarijs, & per Bald. in d. l. ſi quis non dicam rapere, & Alexã. in d. l. diuus, & per Felin. in cap. quia uero. de ſententia excommunicationis. Succeſſiuè hic eſſet uidendum † de homicidijs factis a perſonis, quæ non ſunt in ſano ſenſu, puta a dormientibus. de quo uide Bart. in l. penul. ff. ad l. Pomp. de parricid. Iaſ. in d. l. ff. de legibus, & in l. ut uim. colum. 5. ff. de iuſtitia & iure. in l. 1. §. 1. colum. 3. ff. de acquirenda poſſeſſione. Vel ab ebrio, de quo uide Barto. in d. l. reſpiciendum §. delinquunt, ff. de pœnis. & in repertorio Hippolyti in l. 1. ff. de ſicarijs. columna 6. & 7. vbi etiam
79 de dormiente, & furioſo. Et quid † quando delictum communiter per minores, maximè pupillos, doli tamen capaces? In quo vide Iaſonem in l. more. in tertio notabili. ff. de acquir. hæred. & l. pupillum, ff. de reg. iur. vbi vide Decium. & in l. ferè in omnibus. ff. eodem titu. de regul. iur. & ibi dicit, quod tamen pœna debet mitigari. & ibi habes quid in minoribus 25. annis, an etiã pęnam mitigetur, & quid in ſenio cõfectis; & nos Mediolani habemus ſtatutum, quod minor quatuordecim annis corporaliter non poſſit puniri, de quo dixi ſupra circa decretum quando res habet originem a contractu. Eſſetque videndum de illo, qui occidit
80 † bannitum reſtitutum adhuc in albo exiſtentem, qui potius videtur eſſe in culpa, quam in dolo, de quo dicam infra in materia præcipua bannitorum, tamen in præſentia vide Iaſ. in l. ſi creditoris, C. de fideicom. Et ſimiliter eſſet uidendum de eo, qui occidit bannitum minus legitimè ignoranter. De quo et dicam in dicta materia, tamen modo vide Bar. in l. fin. ff. de adult. & Felin. in c. quæ in eccleſiarum de conſtitutionibus, columna ſecunda, verſic. quintus caſus. Et quid in occidente bannitum, qui habebat ſecuritatem, de quo modò uide Bartol. in l. ſi finita, §. morte column. 12. ff. de damno infecto. & ibi Iaſ. omnino. Item eſſet videndum, quid quando ſæcularis exulare iuſſit clericum ignoranter, & ita bannitus occidatur. Quæ quæſtio pendet ab ea, quando minus legitimè bannum datum eſt. de qua vide Iaſ. in l. ſecunda, columna 9 verſic. iuxta hoc quæritur, ff. ſi quis in ius vocan. Ceſſat ergo pœna legis Corneliæ in homicidio culpa commiſſo, & nulla penitus pœna imponitur, quando homicidium eſt caſu ſecutum, & in quibus alijs caſibus, qui impunè occidat, dixi ſupra de defenſionibus reorum. in verſic. ſumus in crimine homicidij. ibi de hoſte, rebelle, hæretico, aſſaſſino, & alijs, an tales impunè occidere liceat. Adde licere occidere eum qui
81 † vult ſibi vel ſuis vi ſtuprum inferre, l. prima, §. fin. ff. de ſicarijs. Gand. in titulo de pœn. reorum. columna prima. Sic etiam patri licet occidere adulterum filiæ rupiæ, inuentum cum ea in adulterio. leg. patri cum duobus ſequentibus, ff. de adulter.

ter. & ibi etiam de marito, ut ei liceat vxo
rem occidere, & adulterium inuentos in a-
dulterio, non tamen ad omnem excuſatio
nem: parentibus etiã, & in alijs licet occide
raptores, l.vnica, §.1.C.de rap. virginum.
Et quid in patre, qui inuenit ſtupratorẽ cũ
filia? Vide abbatẽ, qui tenet impunè poſſe
occidere, in cap.veniens.el ſecõdo colum.
fin. de ſententia excomm. Ang.Aret.in uer
bo, Che hai adulterata. in uerſic. 7. requi-
ritur. tenet contrariũ, cui credo per tex.in
d. §. fina. in l.1 ff. de ſicarijs. Et ratio eſt ui-
denda in text. in l. iſti quidem.ff.quòd me-
tus cauſa. & in hac materia vltra Ang.in di
cto uerbo. Che hai adulterata.vide Felin.in
cap.3.de ſent. excom.col.1.& in repertorio
Hippol.in patre, uel marito, ff.de quęſtioni
bus. Et ſcias etiam adeſſe ſtatutum Medio-
lani ſub rubrica de homicidis, per quod ma-
teria hęc eſt ampliata, ut liceat occidere tã
viro inuentum cum uxore, quàm patri in-
uentum cum filia, & filio inuentum cum
matre, & fratri cum ſorore: nec per illud re
quiritur violentia, nec coitus ipſe, ſed ſolũ,
ut de nocte, & in actu turpi inuẽti fuerint.
Et loquitur ſtatutum quo ad omnẽ impu-
32 nitatem. Licet † etiam occidere ad ſui pro
priam defenſionem, l ut uim, ff.de iuſtit.&
iure cum ſimilibus. In qua materia facio
concluſionem, quòd & ſi requiratur ut ho
micida ad hoc caſu ut ſi omnino tutus, il-
lud fecerit ad ſui neceſſariã defenſione, ut
notatur in d.l.ut uim.& in l.1.C.unde ui ta
mẽ ſufficit talem neceſſariã defenſionẽ pro
bare præſumptiue, & ideo ſufficit, vt teſtes
dicãt, Titius inſultauit Caium cum armis,
& Caius eum occidit. Sic Bartol. in l.ſed ſi
quocunque, in principio, ff.ad l. Aquiliam.
Eſt uerum.quòd Bart.vult, ut teſtes dicant,
quòd ſtatim Caius poſt inſultum occidit.
Et ita referunt eum ſimpliciter, & ſequun-
tur Doctores, ut Decius in dicta l. ut uim.
num 10.& Felin.in cap.ſignificaſti, el ſecon
do, de homicidio. columna penultima. ta-
men etiam ſine uerbo ſtatim ſequitur pro-
batio talis, quæ ſufficit, ut colligitur ex do-
ctrina Bartol. in l.non ſolum, §. ſciendum,
ff. de operis noui nunciatione. Et ita ibi
ponderat Alexander in fine, & Claud.in di
cta l.ut uim. charta 7. in principio, qui ta-
men declarando dicit, quòd quamuis te-
ſtes aſſerant ſtatim poſt inſultum, &c. Ta
men ſatis eſt, ſi oſtendant, quòd eo tempo
re, quo Caius percuſſit, & occidit, præceſſit
inſultus. quod eſt valde notandum. Et ad-
33 uertendum eſt, † quòd non tantùm eſt om
nino homicidia tutus, ſi imminebat pericu
lium vitæ, ſed etiam ſi imminebat pericu-
lum alterius iniurię perſonalis. Ita declarat
Bartolus, ubi eſt uidendum, in dicta leg.1.
columna ſecunda. C. vnde vi. & hoc eo quia
id licet pro defenſione rerum. ut in dicta le
ge prima. & in dicta leg. ut uim. ergo magis
pro iniuria perſonali. Et latè hanc conclu-
ſionem ſequitur Iaſ.in dicta l. vt uim colum
na 2. & latius Dec. ibidem columna 6. Re-
quiritur tamen ut probetur uerè, & nõ prę
ſumptiuè, quòd aliter non poteram effuge
re iniuriam perſonalem, & tunc ſum tutus,
aliter non; niſi inſultaret pugnis, probarem
quę me ita diſparem eſſe, ut plus inſultans
poſſet pugnis. quam ego armis, quia tunc
ſufficeret prę ſumpta, ſicut ſupra cõcluſi ge
neraliter loquendo. Ita Bald. omnino viden
dus eſt in repetione dictæ l.primæ.C. unde
vi ver. ſed pone, quidam inſultum fecit cõ-
tra me ſine aliquo genere armorũ, volens
mihi infringere colaphũ manua uacua, &c.
& ſequitur Alexand. in conſilio 79. colũna
2. verſicu. & ne ſtemus. volum. 1. Requiri-
tur etiã ad hoc, ut procedat ſupradicta con
cluſio, ut liceat occidere ad euitãdam iniu
riam perſonalẽ, quòd ex tali iniuria perſo-
nali inferri poſſit ad periculũ mortis, ut in
cap.fin. de homic.in 6. aliter ſecus uidetur,
quia pro leui iniuria perſonali, non licet oc
cidere, quia non eſſet defenſio moderata.
Ita mirabiliter tenet Dec.in dicta l. ut uim
columna 9. per dictum cap.final. ſecundum
eius opinionẽ nõ eſſet uerum id, quod pro
ximè dixi occidente volentem dare cola-
phum quia ex eo non infertur ad homici-
dum, ſicuti infertur ex vulnere. per Iaſon.
in l.1.C.de ſeruis fugit. Cæpol.in conſil.33.
colum.2. & col. fin. & conſ.ſeq. colum.4. &
conſil.35. & tribus ſequẽtibus, in iſtis locis
comperies.
34 Quòd † mandans dari colaphum ſecu-
to homicidio non tenetur de eo, ſecus ſi
mãdaret dari vulnus ſolũm, quia ex uulne
re poteſt inferri ad mortem, ut dixi ſupra,
Et ideo dico, quòd Decius malè loquitur,

& contra cõem opinionem, quæ procedit in qualibet iniuria perſonali maiori qualibet iniuria in bonis. In hoc tamen ex mente Doctorum eſt aduertẽdum per iudices, ad qualitatem perſonæ, cui iniuria erat inferenda, iuſta l. in ſeruorum, in §. fi. ff. de pę-
85 nis. Adde, † quod non ſolum licet occidere ad defenſionem ſuæ perſonæ, & ſuorum, ſed etiam extranei, ut per Doctores in d. l. vt uim. imo etiam pro defenſione rerũ extranei, vide latiſſime per Doct. ibi, maximè Claudia. Et ibi etiam quid iuris ſit, quando poſſeſſio eſſet iniuſta. Sic etiam ratione
86 honoris licet occidere, † & ideo inſultatus quamuis poſſit omnino tutus aufugere, tamen quia fuga eſt ignominioſa, non tenetur, & ei licitum eſt inſultantem occidere, & hæc eſt cõis opinio, ut in dicta l. ut uim non licet tñ ob ſola verba iniurioſa, alio verbo iniurioſo, & minus facto iniuriantem afficere, niſi reſpondendo ſecundum veritatem, Mentiris, quia aliter eſſet vindicta. Hæc, & alia per Claud. in d. l. verſicu. an pro conſeruatione honoris, & in verſicul. ſeq. item iuxta hanc. vbi vide, quia oculatius uidit, quam Decius. Et ex his taceant homines militares, qui arbitrantur ſe poſſe referre quamlibet iniuriam eis illatam non ſolũ facto, ſed etiam hoc ſolo verbo. Mentiris, colaphum, vel vulnus inferendo. Et quid ſit
87 affectus verbo iniurioſo dicat, † Mentiris, ex interuallo, an liceat? Credo non licere, quia hoc conceditur ratione defenſionis, quia ex interuallo non eſt licita, dicta l. vt vim. quod facit cõtra magnum virum, qui affectus verbo iniurioſo ex interuallo ſuper charta affixa locis publicis ſcripſit quod aduerſarius mentiebatur. Quare vereor, ne quid mali iubente principe patiatur, ex quo præſertim controuerſia eorum, iam erat introducta coram ipſo principe, qui curabat ſedare eam, & etiam quia ordine huius dominij talia uetant, atque alia, ex quibus ſequi poſſit duellum, & etiam, quia viſum fuit ſeditioſum, quod in urbe hac coram principe id poſitum fuerit pro roſtris
88 ſine licentia ipſius principis. Dixi † quod probato inſultu contra me ſatis conſtat de defenſione neceſſaria, & idem dico, ſi quis ſe præparabat ad inſultum contra me. Bal. in leg. ſi. locati, in antiqua lectura, & in l. prima, C. vnde vi, columna nona, in ſeptima qõn. ubi ita dicit etiam quo ad defenſionem rerum, & ſequitur Claud. in dicta l. vt uim, columna 20. circa medium, & Iaſ. ibidem. colum. 2.
89 Sed quid in dubio, † quando nõ apparet quis primo euag. nauerit, vel quis primo ſe præparauerit ad inſultum, & unus aliũ occidit, & dicat homicida, quod fecit ad ſui defenſionem, an ita ſit præſumẽdum, ſaltem vbi occidens erat diſpar ualde, tam ratione perſonæ, quam armorum, & aliarũ circunſtantiarum. Nam in dubio præſumptio eſſet contra occidentem, l. 1. C. de ſicar. & in l. ſi non conuitij. C. de iniur. Item oſtendens non præſumitur defenſor. Bald. in cap. 1. in prin. in 3. colum. uer. uitam ſuam defendendo in tit. de pace ten. & alibi, & Cæpol. conſil. 28. colu. 2. In ſumma uide Cæp. in conſi. 29. ubi multas coniecturas adducit, ex quibus in dubio præſumptio eſt pro occidẽte. ſic etiam Ale. conſi. 14. colum. penult. & vlt. in 3. volum. & fert, & ſequitur Fel. in cap. ſi, dilecti filij, colu. penul. verſic. voluit etiam Ale. extra, de excep. & res eo redigitur, ꝙ ſi iudici ex corũ diſparitate conditione uideatur quod ſit alienam a ſana mẽte putare quod occidens prius inſultauerit, tunc preſumendum eſt, quidquid factum fuerit, prouenſſe ob neceſſariam defenſionem, alias ſecus, per reg. dictæ l. 1. et d. l. ſi non cõuitij. et no. per Bar. in l. dolum, C. de dolo. Explicitè tamen ſi uis uidere ex quibus circunſtantijs homicida præſumatur feciſſe ad neceſſariã defenſionem, uide in tract. præſum. pt. Alci. reg. 3. præſumptione 39. numer. 6. ubi latè.
90 Et † an in caſu proximo ſufficiat prouocatio, ut præſumatur in dubio contra occiſum primo prouocantem, uide Cæp. in dicto conſi. 29. colum. 2. et 3. et in effectu dicit, non ſufficere. Sed ut proximè concluſi, multis conſideratis, ſic etiam ſentit Capol. quia regula eſt, ꝙ non licet contra prouocantem uerbis uenire ad facta, ut dixi ſupra poſt Claud. in d. l. ut uim, col. 36. et Felin. in d. cap. dilecti filij, colum. 6. Dixi ſupra, quod ſi quis occidit ad ſui neceſſariam defenſionem, uel ad euitandam aliquam iniuriam perſonalem omnino eſt tutus. Sed pone,
91 † quod non ſit neceſſaria defenſio, quia interueniat exceſſus, dum ſe defendit quia occi-

occiderit inſultantem iam fugientem vel etiam in ipſo actu rixe feriendo enſe, cum ille pugnis inſultaret, uel cum poſſet euitare iniuriam perſonalem, uoluit tamen vulnerare, uel aliter, ita ut non ſit defenſio cum moderatione inculpatæ tutelæ, iuxta d.l.1. C. unde ui. cum ibi notatis, an puniatur pena ultimi ſupplicij, an mitius? Dic q; punitur mitius, etiam ſi dolo commiſerit. Ita Iaſon latè in d.l. ut uim, col.2.& 3.& Felin. in cap. ſignificaſti, el ſecondo, uerſi. tertia concluſio. de homicid. vbi ponit plures declarationes. & ibi etiam quando exceditur modus in rerum defenſione. Dec. tamē in dicta l. ut uim, num.8. allegat aliqua contra hanc cōmunem concluſionem, & deinde componit opiniones. Quòd ſi habet animum occidendi, ut quia percuſſit cum gladio, teneatur pœna ordinaria, aliàs ſecus, allegat l.1.§ diuus, ff. de ſicar. Quæ declaratio, bona eius venia, eſt contra communē, & mentem Doctorum, qui loquuntur ſemper, quando offendens habet animum occidendi, ut tamen ſe defendat: & uolunt, q; ſi non excedit, ſit ſecutus ab omni pœna, ſi excedit, mitius teneatur. Nec obſtat textus in d.§. diuus. quia nō loquitur in excedente, ſed in percutiente ſimpliciter, unde tamen Clau. in d.l. ut uim, col.37. uerſi. ſed qa. qui latè tractat hanc materiam exceſſus, & tandē tenet opinionē Decij, q; quādo dolo quis excedit, tenetur in totum, per ea maximè quę dicunt Cyn. & Salic. in l. Gracchus. C. de adulter. de iudice, qui torquendo quem immoderate, & doloſe tenetur de homicidio, quos etiam allegat Decius. Sed reſponſio eſt clara, quia Cyn. & Salic. bene loquuntur in illo caſu, quando iudex torquendo dolo ſe excedit, ex quo non prouocatus id facit, ſed ex mera malignitate, uerùm in hoc caſu quis prouocatus facit excedēdo tamen. Et propterea ceſſat hæc conſideratio. Et ideo Claud. ad hoc animaduertens dicit, q; poſſet poni caſus in materia noſtra, in quo teneretur in totum, quādo debilis pugno percuteret uirum robuſtum, qui cum non eſſet multùm iracundus, gladio eum occidi ſine anima magna perturbatione, maxime ſi pcedebat inimicitia, uel aliæ coniecturæ adeſſent animi doloſi, iuxta l. dolum. cū gl. C. de dolo. Quod exemplum non admitto in dubio, quia quamuis ſin inimicus illius, ſi tamen eum occidam prouocatus ab eò, dicor hoc prouocationem facere, imò magis prouocor, quādo eſt mihi inimicus, & licet non ſin natura iracundus, tamē fio repente præcedente iniuria. Eſt verum, q; poſſet eſſe tanta patientia in homine, ut nō aliter iudex poſſet iudicare, quàm quòd fecerit non iracūdia prouocatus, ſed ex mera animi malignitate, quod raro contingere pōt. niſi reuiuiſceret Iob. Nō omitto tamē
92 in hac materia exceſſus, quod ſi talis † excedens fuit autor rixæ, tenetur ad omnem pœnam, ſi tamē uerisimiliter potuit cogitare, quod poſſet ſequi id, quod ſecutū fuit. Ita Aretin. conſilio 34. col. fina. & Claud. ubi ſupra, colum. 40. & ita uidetur intelligendus idem Aret. conſi'io 147 colum. penul. qui aliàs uidetur, uelle oppoſitum. Nam qui
93 dat † operam rei illicitæ, & plus delinquit, quàm intendebat, tenetetur de ſecutis, ſi id uerisimiliter debuit ſequi. Sic Aretin. in dicto conſil. per doctrinā Bar. in l. diuus. in fine, ff. de ſicarijs. Et ita eſt intelligenda concluſio, quam facit Iaſon. in l.1. ff. de leg. de illo, qui dat operam rei illicitæ, plus deliquit, ut teneatur, ſi tamen uerſimiliter, &c. Et quia in hac materia exceſſus incidit ſepe uidere de perſonis exiſtentibus
94 ſub correctione alterius, † quia corrigētes ſolùm tenentur de exceſſu, & non de toto delicto, iuxta text. & notata ibi per Decium in primo notabili, in cap.3. de appel. & in l.2.§. dominorum, ff. de his qui ſunt ſui uel alieni iuris. Ideo quæ ſint tales perſonæ, & de hac materia uide Dec. in d.l. ut uim, num.21. & Claud. colum.7. uerſi. in ea gloſ. ubi uide. & ibi etiam habes, an liceat interdum talibus exiſtentibus ſub obedientia alterius, quando coercentur, & reprehenduntur, reſiſtere, & ſe defendere. Licet
95 etiam occidere eum, quem princeps, † iubet occidi debere, ſic Gandin. in rubric. de pœnis reorum, colum. pen. ubi enumerat infinitos alios caſus, in quibus homicidia ſunt impunita, uel minus punita. Et circa hunc caſum, quando præceſſit iuſſus principis, dic quod aut iubet priuato ſic fieri aliter quod occideret cū, & tūc mandatarius eſt prorſus excuſatus ab homicidio, ſi exequatur, per regulam traditam in l. is damnum,

§.eius vero, ff.de regul. iuris. cuius regulæ verba ſunt hęc, Eius nulla eſt culpa, cui neceſſe eſt parere. Ex qua Dec. ibi infert ad caſum noſtrum, loquendo non ſolùm in principe, ſed in quolibet potente, ꝙ allegat Bal. & alios in terminis, quod tamen intelligo, quādo verſimiliter debuit mādatarius dubitare, de vita ſua, aliter qſi eſſet ſolitus ſic minari, nec tamen exequi minas, non eſſet excuſatus, iuxta notata per Abb. & Ioan. Andr. in cap. fin. qui cle. vel vouen. per Alexan. conſil. 16. col. pen. 3. uol. Anchar. conſi. 300. viſa ſupra dicta facti narratione. vbi loquitur de precepto domini Ochoni, ꝙ erat dominus Parmæ, & Ange. conſilio 215. thema tale propoſitum eſt, col. fin. & latè in c. ſi. de appel. & in regula, in omnibus cauſis, de regul. iur. & vtrobique per Dec. quando præceptum iudicis, vel regis; inducat iuſtū metum. Et facit ꝙ Bald. fundat ſe in neceſſitate, & pariter Dec. quæ ceſſat, hoc ca-
96 ſu. Aut † iubet per ea verba quibus non de facto, ſed via iuris agere videatur, vt ſi ſcribat officiali, ꝙ exequatur aliquam ſententiam condemnantē reum, uel ſuſpendi, ſeu mori faciat, & in hoc vide Felin. in cap. conſanguinei, de re iud. col. 1. in fi. & prin. ſeq. qui dicit, ꝙ iudex vbi videt ſententiam corporalem iniuſtam, ſic enim loquor, debet differre executionem, & cōſulere principem: ſubdens, ꝙ ſi princeps conſultus reſcribat ſententiam omnino exequendam, tunc obediēdum eſt, allegat Bar. in l. a diuo Pio. §. ſententiam Romæ, col. 2. ff. de re iud. Put. & Imol. in cap. 1. de offic. ordin. addendo etiam quo modo in conſciētia poſſit ſe tueri, quod fit ſecundùm Theologos, vbi muneri, quod habet, per eum renūcietur.
97 Et, ne erres, † ſcias quòd diſputant, an iudex, quando videt ſententiam corporalem iniuſtam, debeat illā exequi, aut quid facere debeat, & hæc non eſt quæſtio noſtra, ex quo non agitur adhuc de mandato, & iuſſu principis, ſed eſt quęſtio, quæ ponitur per Felin. principaliter in dicto cap. conſanguinei. & Hippol. in ſuo repertorio in l. 1. §. ſi quis ultro. ubi eſt textus principalis de hoc articulo, ff. de quæſt. & per Dec. in regula, & ſi nihil ff. de regu. iuris. & alibi ſepe per Doctores. Alia eſt quæſtio, quādo princeps iniuſtè mandat, ſicut propoſui, & in hoc caſu vide tex. in l. ſi uindicari. C. de pœnis. qui in terminis dicit, ꝙ debet iudex differre uſque ad triginta dies, & poſtea eſt excuſatus obediendo, qui textus eſt canonizatus in c. cum apud 11. quæſtio. 3. & ſic ēt in conſcientia eſt excuſatur: & dicta intra dictos triginta dies, ſi emaneat ſecūda iuſſio, licitè adhuc facit, c. ſi quādo. de reſcript. Cæpol. cautel. 7. & Iaſ. in l. puniri. C. ſi cōtra ius uel utili. public. & bonus textus eſt in cap. miniſter. 23. q. 5. & in c. precedēti. & ad hoc, ꝙ debeat reſiſtere iudex quātū poteſt, & ꝙ poſtea non peccat, uide Angel. in d. l. ſi uindicari. & alij ſequuntur. Si tamen iudex eſ-
98 ſet dubius, an iuſtè, ue iniuſtè illud mandaret, mādatū excuſaret. Sic intelligo Cyn. in l. reſcripta. C. ſi contra ius uel utilit. publ. qui dicit, ꝙ, ſi princeps mandat officiali, ut aliquem ſuſpendat, ſine peccato id fit per officialem: quod dictum latè tenet Feli. in cap. quæ in eccleſiarum. de conſtit. colum. 18. uerſic. limita. 9. & text. in dicta l. ſi vindicari. hoc clarè ſentit, & glo. in d. c. cum apud. & Alexand. in l. debitoribus in 3. columna, ff. de re iudic. ubi etiam Iaſon. Et ad hanc opinionem etiam uide Curt. in conſilio 49 in 21. colum. ubi loquitur etiam in quæſtione noſtra, & quando non apparet, ꝙ in principe deſit cauſa, ſed ſummus in dubio. Intelligo tamen hanc cōcluſionem, quando iudex ipſe benè conſiderando qualitatem perſonæ, & cetera omnia, magis inclinat ut mādatum ſit iuſtum, quam aliter & hoc per textum in dicto cap. ſi quando. de reſcriptis. quem benè vide. aliter arbitror, ꝙ debeat reſcribere, uel differre, iuxta dict. c. ſi quando, & d. l. ſi uindicari. & debet inclinare, quòd mandatum ſit iuſtum, quando eſt inſtructus, uirum eſſe malè cōditionis, & manu promptum; ſi uerò eſt integer uitæ, & nullo modo poteſt ſibi in mentem venire, vt mereatur mortem, debet inclinare animum ſuum, ꝙ mandatum ſit iniuſtum. Et hæc colligo ex dictis Fel. in d. cap. quæ in eccleſiarum in verſicu. quinta declaratio. & in verſicu. recipit. Ex prædictis fortè nō malè egit dux Galeatius Sfortia, quia ſuſpendi fecit prætorem Variſij, eo quia non fecerat ſtatim ſuſpendi quēdam hominem quē dux ipſe iuſſerat ei, ut ſuſpicietēdi faceret. Et vide ad prędicta omni

no Alexand. in l. a diuo Pio, col. ult. uerſicu.
99 ult. Ang. ff. de re iudic. dicentem † quòd ue
ritas uidetur in foro conſcientiæ, quãdo iu
dex uidet mandatum iniuſtum, ut ſcribat
principe ſuper innocẽtia, & ubi princeps ni
hil reſcribat, poteſt exequi, imò tenet̃, ſecũ
dùm eum. Sed Alex. non loquitur in termi
nis quæſtionis noſtræ, quando mandat prin
ceps, ſed quando a ſe ipſo uidet ſententiam
iniuſtam, & ſic ſecundùm materiam dictę l.
primæ, §. fin. ff. de quæſtionibus. & nor. per
in dicto c. cõſanguinei. & Dec. ubi ſupra. De
100 ipſa † tamen quæſtione, & l. ſi uindicari. ui
de in dicto repertorio Hippol. in dicto §. ſi
quis ultro, char. penultima, in ſecunda fal-
lentia. & in repertorio Felin. in uerbo prin
ceps. & Dec. in dicto c. ſi quando, columna
ſecunda, de reſcrip. Et quia etiam in gloſſ. l.
ſi relegati, ff. de pœnis. quæ uult, quod cau-
101 ſa † præſumatur in principe, circa dictam
gloſſam uide Doctores in dicto c. quæ in ec
cleſiarũ. de cõſtitutionibus, Soc. conſ. 244.
columna penul. in fin. & Iaſ. in fin. teſtamen
ta. C. de teſtamen. ubi facit regulã & fallẽ.
& Curt. in dicto conſilio 49 in ultima char
ta primæ partis, in ſecunda fallentia. & om
nino eundem in conſil. antecedenti, colum.
ult. ubi ſi agitur de crimine, nõ præſumitur
cauſa in principe. Quod ultimum corrobo
rat id, quod proximè dixi, ut iudex nõ ſim-
pliciter quando eſt dubius, debeat exequi,
ſed ulterius conſiderare qualitatem perſo-
næ, & negocij, & inclinare animum ſuum,
102 ut rerum conditio requirit. Adde, † quod
licet non ſit parendum præcepto principis
iniuſto, tamen eſt parendum duci belli, da
to quòd non parendo rem optimè gerat
mandatarius, aliàs ei imponitur pœna ca-
pitis, l. ſecunda, §. in bello, ff. de re milit.
quod apud Romanos ſeruauit Paphyrius
Dictator cõtra Fabium, ut refert Valerius
Maximus in cap. de militari diſciplina, libro
ſecũdo. & Flor. in l. 3. §. ſed ſi quis, ff. finiũ re
gund. Vide etiam circa dictã l. ſi uindicari.
Put. in tractatu ſyndic. char. 89. col. penul.
uerſic. mandauit. & ſeq. & in repertorio eiuſ
dem Hippol. in l. 1. in prin. col. penul. & ult.
ff. de ſicar. Impunè etiam occiditur a fami-
103 lia, † qui non permiſit ſe capi. l. 3. C. de his
qui ad eccleſ. confug. de quo dixi ſupra ſub
rubrica de captura, uerſic. & quando occidi
104 tur. Reliquos caſus vide, † vt dixi, per Gãd.
in tit. de pœnis reorum, colum. penultima,
& fin. & per Afflict. in titu. de pace tene. in
§. ſi quis hominem. vbi omnino vide. Quo-
modo autem inueniri poſsit homicida, per
cutre indicia tradita per Doctores ad pręſu
mendum quòd quis fecerit homicidium,
quæ lõgum eſſet enarrare, & de quibus vbi
que per Doctores, maximè in materia tor-
turæ, in qua materia uide etiam quæ ipſe di
105 xi. Non omitto tamẽ breuiter quæ † circa
hoc in indiuiduo poſui ſub rubrica de delin
quente, & plura ſingularia, quòd q̃s fuerit
homicida, tradita ꝑ Afflic. in tit. de pace iu-
ramento firman. §. iniuria punitur. in quar-
to notabili, ubi omnino uide, & inter cæte-
ra numero 62. dicit, quod ſanguis fluens è
uulnere hominis occiſi in pręſentia aſpiciẽ
tis corpus, & nõ fluens poſt eius receſſum,
magnum, & ſufficiẽs indicium eſt, experien
106 tia omniũ magiſtra. Cui addo, † quòd ad
cognoſcendum an infans fuerit ſuffocatus
a nutrice forte dormiente ſomno ꝓfundo
uel a ſolis linteaminibus aut aliter ſine cul-
pa nutricis, uel alterius fęminę, datur iſte in
fans in gremio fœminæ, & ubi cadauer ibi
poſitum emittit ex nare uel ore ſanguinẽ,
magnũ, & ſufficiẽs eſt indicium, quod fue-
rit ab eo ſuffocatus, ubi nõ emittat ſangui-
nem, ceſſat præſumptio culpæ contra eam,
& ſemp uſu compertum eſt quòd exit ſan
guis, ubi ipſa fuerit, aliter nõ, & hoc experi
mẽtũ uidit uxor mea fieri in duab. puellis
filiab. D. Herculis uicecomitis ſororij mei,
quarũ altera fuerat ſuffocata a nutrice, et al
tera a ſolis linteaminibus, & cum primum
ſuffocata a nutrice fuit in eius gremio, ſta-
tim emiſit ſanguinem ex nare. Altera uero
gremio alterius mulieris ſuſpectę, & alia-
rum etiam, nullum emiſit, & compertũ eſt,
quòd hæc erat ueritas. Quò uero ad pro-
bandum ipſum homicidium, nihil ſingula
re inuenio, niſi homicidium tranſiret in cri
men rebellionis, quo caſu quę probationes
ſufficiant, dixi ſupra ſub rubrica de hęret.
& ſub rubrica de crimine læſæ maieſtatis,
uel niſi homicidium fieret per aſſasſinamẽ-
tum. quo caſu argumentum etiam demon
ſtratur quò ad plenam fidem, c. 1. de homi
cid. in texto de quo dixi ſupra latè ſub rub.
de conuictis. Sed circa defenſionem in hoc

ſtandum eſt certo, iuxta regulam, quòd in claris non eſt opus coniecturis, l. cõtinuus, §. cum ita, ff. de uerb. oblig. Subdens, quòd in hoc ſcilicet, an præſumatur mortuus ex uulnere, ſecundùm quęſtionẽ propoſitam. uel ex negligentia, & circa cognitionẽ percuſſionum an ſint mortiferæ uel nõ, ſtatur medicis, etiam uni ſoli, ſi plures non adſint, iuxta cap. propoſuiſti. de probatio. Ex quib. uerbis colligo ueritatem negocii, quæ in effectu eſt, ꝙ iudex inſtruit animum ſuum a iudicio medicornm in arte peritorum. ad quod allegat Barto. tex. in l. ſi ſemel, C. de re mil. lib. 12. & alias leges, ac tex. in terminis, in cap. ſignificaſti. el ſecondo. de homic. ubi Doct. notant, & ponit Alex. conſil. 148. colum. 1. uolum. 1. & in l. ab hoſtibus. column. 4. in princip. ff. ſol. matr. Præpoſit. in capit. ſi qua pœna. 50. diſt. Cæpol. conſil. 41. colum. 5. conſil. 18 & 62. per totum. Et ita practica ſeruat, quòd an ſint uulnera mortalia, uel non, & an deceſſerit ex malo regimine, ſtatur iudicio medicorum. Et in effectu ita etiam eſt, quando poſtquã ſurrexit, & ambulauit, uel quando poſt interuallum deceſſit, quia totum relinquitur iudicio medicorum. Et ita explicitè in hoc ultimo Soc. poſt alios in conſilio 178. columna 2. uerſiculo.

116 circa primum. & ſi infra † paucos dies decedit, tunc regula eſt, ꝙ præſumitur deceſſiſſe ex uulnere, niſi probaretur negligẽtia, quæ in dubio non præſumitur, ut ibi ꝑ Soc. & clarius in hoc per Fel. in ca. presbiterorũ. de homic. ubi uide, ſed probata negligentia aliud eſt, ut ſupradictos Doct. omnia tamẽ, ut dixi relinquũtur iudicio medicorum, ut etiã in tractatu Bart. ſi ſuus eſt, de percuſſ. ex quibus moritur quis ex interuallo, col. 1. Si medici tamen interuenerunt in curatione uulnerati, alias adhuc pro percuſſore iudicandum eſt. Sic Felin. ubi ſupra, & Soc. in dicto conſil. Et aduerte, quia loquor quan-

117 do ſumus in dubio, † an uulnus eſſet letale, uel non, quia alias ſtaremus certo, ut dixi. Reliqua uide per Alex. in conſil. 109. colum. 5. uolum. 1. Anchar. conſil. 285. colu. 3. Bald. conſi. 136. uolumi. 2. & conſil. 237. & 325. eodem uolumin. & Cuman. 134. & per Bar. in dicto tract. & per Ang. Are. in opere ſuo in gl. & interuallo ex dictis uulneribus mortuus fuit.

118 Alia † multa in materia homicidii, & quaſi per modum tract. ponit Afflict. in tit. de pace iuram. firm. §. iniuria punitur. in 4. notab. uide, & uide etiam eundem in tit. de pace tenen. §. ſi quis hominem. ubi ponit caſus, in quibus non liceat, & liceat occidere, & ſucceſſiuè de occidente aliquem in duello, & de materia ipſa duelli.

Tit. de Mandato ad homicidium, conſilio, & inſtigatione.

SVMMAE.

1 *Homicidium multipliciter dicitur.*
2 *Mandans propriè non dicitur homicida.*
3 *Mandans; & mandatarius ſimiliter puniuntur per decretum Mediolani.*
4 *Mandatum homicidij quomodo poſſit reuocari per decretum Mediolani.*
5 *Ratificans homicidium commiſſum non comprehenditur in decreto Mediolani contra mandantem homicidium.*
6 *Mandatum ad homicidium quando dicatur reuocatum de iure communi.*
7 *Mandans fieri homicidium, an comprehendatur in ſtatuto loquente de homicida.*
8 *Ratificans an comprehendatur in ſtatuto loquente de homicida, conceſſo quod ſtatutum comprehendat mandantem.*
9 *Statutum loquens in caſu uero comprehendit & fictum, quando ſtatutum loquitur ſecundùm, vel præter ius commune.*
10 *Mandans inferri vulnus ſecuto homicidio tenetur de homicidio ſecus ſi mandet dari colaphũ, uel baculo quem percuti.*
11 *Mandatarius tenetur ſicut mandans.*
12 *Mandatarius excuſatur, quando mandatum eſt de genere permiſſorum.*
13 *Mandans fieri aſſaſſinamentum tenetur de homicidio etiam non ſecuto effectu.*
14 *Aſſaſini dicuntur, qui onus ſuſcipiunt aliquem occidendi, data pecunia, aut alia re, uel promiſſione facta.*
15 *Promiſſio nuda alicuius rei, vt homicidium committeretur, vel quæ ſpeciem haberet commodati, non ſufficit, vt dicatur mandatum aſſaſſinamentum*

16 *Aſſaſinamentum committitur, ſine homicidium mandetur fieri per certum genus perſonarum ſine per quemlibet,*

17 *Aſſaſſinus qui in aliquo loco homicidium commiſerit, vbi poſsit puniri.*

18 *Mandans, & mandatarius homicidij an ſint ſub eodem iudice conueniendi?*

19 *Bannitus pro aſſaſſinamento poteſt offendi extra territorium quando coram ſuo iudice poſt argumenta probabilia ſecuta eſſet declaratio.*

20 *Bannum cum indicijs, quæ fuiſſent ſufficientia ad inquiſitionem, non ſatis eſt, ſed requiritur teſtes idoneos parte citata legitimè examinatos eſſe, & probata veriſimilia argumenta in aſſaſſinamento, vt poſſit offendi.*

21 *Sententia requiritur ad hoc, vt aſſaſſinus poſſit impunè offendi, & an ſufficiat confeſſio?*

22 *Aſſaſſinamentum requirit vt Chriſtianus fuerit occiſus, & hæc qualitas probari debet.*

23 *Aſſaſſinamentum, licèt requirat vt pecunia factum, ſit tamen non eſt neceſſe, vt mandatiū ſit.*

24 *Conſilium pro reuerendiſſimo epiſcopo Papienſi Romæ detento.*

25 *Iniuria non ſolet inde naſci, vnde iura procedunt.*

26 *Conſtitutio voluntaria eius, qui delicti arguitur, præſtat argumentum innocentiæ.*

27 *Natura abhorret illud, quod uitam adimit.*

28 *Confeſſio non præcedentibus indicijs emanans extorta dicitur.*

29 *Eccleſia in dominio ſuo mandat etiam reos ſanguinis defendi.*

30 *Teſtis non ſtatim eſt torquendus, ſed prius examinandus.*

31 *Tortura ſæpius in teſte repetenda non eſt.*

32 *Tortura indebitè adhibenda eſt.*

33 *Tortura indebitè data, ſicut, & detentio, facit vt ſequentia nulla ſint.*

34 *Metus durare dicitur durante ſemper eadem detentione.*

35 *Aſſaſſinamentum requirit vt pecunia carnifici data ſit ad immediatum finem interficiendi.*

36 *Aſſaſſinamenti pœna non punitur quis, niſi ſecuto effectu, vel ſaltem facto inſultu.*

37 *Teſtis dictum contra mandantem non valet, niſi expreſsè contra mandatarium deponat.*

38 *Inimicitia ſatis probatur, ſi ſubdit cauſa, & ſuſpicio in genere.*

39 *Mandatum non præſumitur, etiam ſi domeſticus, vel conuictus mihi occidat inimicum meum.*

40 *Metus iuſtiſſimus non veniendi ad examen eſt, quando uenientes iniuſtiſſimè tractati fuerunt.*

41 *Dolus, & iudicis contemptus requiritur ad hoc, vt quis puniatur, quia examini ſe ſubtraxerit.*

42 *Epiſcopi Papiæ innocentia quot inſtrumentis probata fuerit*

43 *Producta omnia cenſentur quæ exhibita fuerunt, licèt ea iudex noluerit acceptare.*

44 *Indicium contra reum tollitur per aliud, quod ſit in eius fauorem.*

45 *Fama mala in ſpecie tollitur per probationem bonæ famæ in ſpecie.*

46 *Mandatarius qui dicit feciſſe homicidium motu proprio, non ex commiſſione alicuius, non excuſat mandantem, quando conſtat de mandato, maximè ſtante decreto Mediolani.*

47 *Homicida non excuſatur, ſi dicat ſe de mandato alicuius feciſſe*

48 *Mandatum quando dicatur homicidium, & quæ ſint verba apta ad mandatum.*

49 *verba ad delictum expreſſe tendere debent, vt mandatum dicatur præceſſiſſe, alias in meliorem partem præſumitur.*

50 *Mandatum præceſſiſſe dicatur ad homicidium, ſi dominus dixit famulo, Fac vt ſentiam aliquid noui, &c. ſi præceſſit inimicitia capitalis, licèt homicidium non ſit incontinenti ſecutum.*

51 *Mandatum ad homicidium non præſumitur etiam ſi famulus meus, vel filius, vel conſanguineus occidat inimicum meum*

52 *Delictum à filio, vel famulo factum in re concernenti patrem, præſumitur voluntate eius factum*

43 *Conſilium in dubio præſumitur potius, quam mandatum, quando dñs dixit famulo in an rem, &c & inimici erant pariter famulus, & dominus cum interfecto.*

54 *Mandatum, quod reus confeſſus fuit non poteſt poſtea per declarationem verborum eiuſdem excludi.*

55 *Confeſſus mandatum ſecundum legis interpretationem, non poteſt poſtea illud declarare ita vt deſtruatur.*

56 *Declarans nihil dicitur de nouo inducere.*

57 *Mandans non poteſt puniri, quando de mandato*

dato per ſolam confeſſionem conſtat, ſiue ſecutus fuerit effectus ſiue non, niſi mandatarius atteſtaretur de mandato.

58 *Mandati materia vbi per aſſlictum tractetur.*

59 *Conſilium dans alieni vt faciat maleficium qui aliter non erat facturus, tenetur pari pœna cum faciente. niſi reuocaſſet conſilium, & notificaſſet vtrique reuocationem.*

60 *Conſilium datum alicui in dubio bonum præſumitur.*

61 *Conſilium, perſuaſio, inſtigatio, inſtructio, & inflammatio idem ſunt; & in quolibet verba tantùm interueniunt, & ad utilitatem facientis.*

62 *Inquiſitio formata de conſilio procedit, etiam ſi probetur perſuaſio uel inflammatio.*

63 *Inflammationis verbo pro conſilio, & inſtructione utuntur Doctores.*

64 *Perſuaſus quod alias non fuiſſet facturus, probatur coniecturis.*

65 *Statutum puniens præſtantem auxilium alicui ad certum actum non comprehendit conſilium dantem, uel inflammantem: ſecus ſi ſimpliciter auxilium præſtantem.*

66 *Conſilium dans dicitur largè opem præſtare.*

67 *Aduocatus poteſt patronari ad obtinendam iuſtitiam, & gratiam prohibito.*

68 *Conſilium, & perſuaſio largè dicuntur auxilium.*

69 *Auxilium præſtantis ad homicidium uel ad alia delicta materia ubi tractetur.*

DIXI de homicida, & quia
ét qui mandat fieri homici
diũ, dat cauſã homicidio,
iuxta l.nihil intereſt, ff.de ſi
ca. & ꝓpterea dicit̃ homi-
cida, vt ponit Bal.vol.1.cõſ.
1 52.declarãs † homicidã dici pluribus mo-
dis. Ideo in hac materia homicida, aliqua di
cam de mãdãte fieri homicidiũ. Et primò
ſcias, ꝙ talis mãdãs eſt plus quẽ homicida,
quia delinquit in ſe, & in aliũ quẽ corrũpit
qua ratione, & ſi dicatur princeps delicti,
tñ ꝓpriè nõ eſt homicida, ſed per interpre
tationem, propriè verò eſt homicida, qui
proprijs manibus cõmittit homicidiũ, &
2 hac† de cã mãds, quẽ proximè dixit delicti
principem, dicitur acceſſorius, & ſanguinẽ
fundẽs dicit̃ principalis, & ideo faciẽs.ꝑ ſe
ſubſiſtit, ſed mãdãs non l.his, qui rẽ, §. ſi tu
Titiũ, ff.de fur. Hinc ſi procedatur contra
mãdãtẽ, prius debet conſtare de mãdata-
rio, vt dixi ſupra ſub rubrica de delicto, i-
mò amplius ſi teſtes deponant de mandan
te, nihil probant, niſi ẽt deponant de homi
cida in ſpecie. Hæc in dicto conſil. 52. & in
conſil.159.col.2.in fi. & principio ſeq. vol.
1. & latè dixi in dicto titulo de delicto, ob
tereijcio. Secundo ſcias, ꝙ decretum huius
3 dominij, per quòd mandans† punitur etiã
non ſecuto effectu, et ſimiliter mandata-
rius. Loquitur etiã in alijs delictis, et vult
4 tamen, † quòd mandans poſſit reuocare
mandatum, dando formam, quomodo id
facere poſſit. De iure uerò aut eſt ſecutum
maleficium, aut non: primo caſu tenetur
mandans, ſicut faciens l non ſolum cum ſi-
milibus, §.ſi mãdato meo, ff.de iniurijs, u-
bi Bart. ampliſſimè in hac materia, aut nõ
eſt ſecutum, et tunc punitur extra ordinẽ,
5 vt ibi col.1. Et ſic† decretum, cum ſit cõtra
ius, non comprehendet ratificãtem, per id
quod dicam in uerſiculo, quartò quęritur,
6 et iure communi, an† quãdo dicatur reuo
catum mandatum, ſiue durare, vide Iaſo-
nem in §.ſequens.columna ſexta. de Acto.
Aret.in l.Titio.§.idem reſpõdent, ff.de uer
bo oblig. Cæpol.caute.la ultima. Alexandr.
ad Barto.in l.is qui.§.unde quæritur, ff.de
manumiſſionibus. et in l. qui in aliena, §.
is, qui putauit, ff. de acquirenda hered. et
in l poſt dotem. circa lecturam Dyni. ff.
7 ſoluto matrimonio. Tertiò ſcias, quòd
quæritur, an mandans fieri homicidium
comprehendatur in ſtatuto loquẽte de ho
micida? In quo articulo uide Iaſonem
in l.ſi quis id, quod. ff. de iuriſdictio. om-
nium iudicium. columna 9. et Iaſon. in l.
ſi is, qui pro emptore. charta 24. ff. de uſu
cap. Felin. in cap. mulieres. columna ſe-
cunda, de ſenten. excommunicat. et in cap.
nonnulli, in princip. columna 21. de re-
ſcript. et Dec. nouiſſimè in regula, is dam-
num dat. ff de regulis iuris. ubi ponit regu
lam, et fallentias, et dicam infra in titulo,
de pœnis. Quartò quæritur, an ubi
8 mandans comprehendatur in ſtatuto de
homicida, pari modo ſit dicendum, ſi ſe-
quatur ratificatio eius, cuius nomine fa-
ctum eſt? In quo articulo uide Aretin. in

conſilio

conſilio antepenult. & Dec. nouiſſimè in re gula, ſemper qui non prohibet, de reg. iur. vbi amplè loquitur. & dum dicit, ꝙ ratificatio æquiparatur mandato, etiam ꝙ requiratur ſpeciale mandatum. Adde id eſſe, ẽt quod requiratur ſpecialiſsimum mandatũ, cap. I. ad fi. de deſponſa. impub. in 6. vbi Petruſin. notat. Et an decretum, de quo ſupra, puniens mandantem etiam comprehendat ratificantem, difficultas pendet a

9 quæſtione. vtrũ † lex vel ſtatutum loquens in caſu vero comprehendat fictum. Sed concluſio eſt, quod comprehendit, ſi ſtatutum loquitur ſecundum, vel præter ius commune, alias ſecus Alexan. conſ. 82. col. 2. & 3. verſic. ſed fideicommiſſarius, & verſic. vnde ſuccedunt, volumin. I. & in l. I. §. de illo, colum. I. ff. ad Trebell. Quinto eſt ui-

10 dendum, † quando mandatarius excedit fines mandati, an mandans teneatur? vide tex. in cap. fin. de homicid. in 6. Et concluſio eſt, ſicut ſæpe dixi, quod ſi mandatur dari vulnus, ita ut non occidatur, quia in vulneribus inferendis adhiberi certus modus, & menſura non põt, tenetur mandans ẽt de eo, in quo mãdatarius exceſſit, ſecus ſi mandatur dari colaphus, vel percuſſio cum baculo. Felin. in cap. vniuerſitati, columna. I. de ſent exc. & Iaſ. in l. I. C. de ſeru. fugi. col. 6. & per Cæpol. conſilio 34. Nec curo de eo, qđ poſtea dicit Cæpol. in conſil. ſequentibus, quia hæc eſt communis. Sexto eſt uiden-

11 dum, † an mandatarius, qui ita teneatur, ſicut mandans, l. non ideo minus. C. de accuſ. & d. §. ſi mandato, in l. non ſolum, aliquo caſu excuſetur propter mandatum? In hoc uide Dec. in regula, is damnum, §. eius vero, ff. de regul. iur. vltra quem uide, quæ ſupra dixi, quando princeps, uel potens, mandat alicui, ut aliquem occidat. & per Ang. in gl. Sempronium mandatorem, verſ. 4. quæro.

12 Et unus caſus eſt, in quo † mandatarius eſt excuſatus, quando ſumus in his, quæ ſint de genere permiſſorum, ut quando conducitur operarius ad incidenda ligna, & bona fide incidit, credens fundum eſſe conducentis, glo. in l. rem, §. tignum, ff. de rei vendicat. ubi Bartol. & Bald. & eſt communis opinio, ut per Alexand. in l. de pupillo, §. nunciatione, ff. de oper. noui nunciatione, ubi etiam uide Iaſon. columna. final. qui dicit, quod glo. in d. §. tignum, eſt ab omnib approbata. Ad quod etiam uide Alex. conſil. 36. uolum. I. ubi etiam limitat, & Bal. I. uolum. conſi 344. ubi in fin. dicit, quod nec mandans tenetur, ſi indubitanter locum illum non expreſſit, & alia uide circa dictam gl. per Doctores in dicto §. nunciationem.

13 Septimò eſt ſciendum, † quod mandans fieri homicidium per aſſaſsinamentum, tenetur etiam effectu non ſecuto, quidquid ſit in alia materia, iuxta id quod dixi ſupra in uerſi. 2. ſcias. Caſus eſt in cap. I. de homicid. in 6. & hoc propter enormitatem criminis,

14 ut ibi in tex. & dicuntur aſſaſsini, † quãdo interuenit pecunia, ut in eo textu. & Gemi. ibi not. & Bart. in l. Cicero, ff. de pœn. & per Bal. conſi. 283. uolu. 5. Alex. in l. I. §. hæc autem acti. ff. de eo per quem fac. erit, & Bal. I. uol. conſi 98. uolum. 2. conſi. 256. Et nos Mediolani habemus de hoc ſtatutũ idem etiam diſponens, ubi interuenit promiſſio, & ut dixi, requiritur quod pecunia interueniat, ſic ubi ſupra, & dicit Ang. in l. qui ſepulchra, ff. de ſepul. uiol. & ſunt proprie aſſaſsini illi, qui corrupti pecunia hoc, faciũt. & ita vult ſecundum eum, l. non ſolum, §. ſi mandato, ff de iniur. dum loquitur de conducente, & ideo Bart. ibi, uerſicu. uenio ad conductorem ponit differentiam interim andantem, & cõductorem, & uult, ut conductor ſit ille, qui pecunia ſuſcipit onus a te occidendi aliquem, & dicit, ꝙ grauius tales puniũtur, & dñr aſſaſsini, &, ut dixi, ſemper loquitur de pecunia. Eſt uerum, quod non uidetur differentia, an actu detur, an ſolum promittatur. Et ita explicitè Salic. ubi uide in l. non ideo minus ad fi. C. de accuſ. quia uerum eſt dicere, ꝙ propter pecuniam fit, & ſtatutũ, quod addit de promiſſione, non intendit tollere hanc difficultatem, ſed augere ius commune, ut etiam, ꝙ promiſſio ſit facta de alia re, puta, equo, idẽ ſit. Et ita Bald. in d. conſil. 388. uolum. 5. quod eſt repetitum in I. conſilio 98. & ibi etiam uide quibus uerbis fiat promiſſio,

15 † quia nõ ſufficeret nuda promiſſio, & quæ ſpeciem haberet commodati, ſubdens, ꝙ cap. I. de homic. in 6. habet locum, ſicut loquitur ſine alia extenſione, ex quo eſt odioſiſſimum, eandem opin. quòd non referat, an pecunia ſit data, uel ꝓmiſſa, clare tenet

Aret.

Aret.in conſilio 164.charta 5. colu.1.uerſ.
& ibi etiam habes, ꝙ cap.1. eſt odioſum,
& non extendendũ vltra verba eius. Et me
lius, quam alibi, hoc Corn. in conſ.249.col.
2.colum.1.vbi vide. & licèt dubitetur an di
16 cto cap.1. loquatur † ſolum in his, qui com
mittunt homicidia certis generibus perſo
narũ, & nõ indifferenter per omnes, tamẽ
communis eſt opinio, vt abſolutè loquat̃,
vt per Imol. Gemin. & alios in dicto cap. 1.
quidquid teneat Are.in conſi.164.colum-
na 16. ſecutus Archid. & Ioan. Andr. dicen-
tes tamẽ illud eſſe, niſi aliter ſe haberet cõ
ſuetudo, prout ſe habet in cõtrarium, & ꝙ
generaliter loquatur, ſentiũt Doctores, vbi
ſupra, & Bar.in l.non ſolo ſolum, §. ſi mãda
to, ff. de iniur columna penutima, & Ang.
in gloſſ. Sempronium mandatorem. in prin
cip. & Angel. in d.conſi.colu.fi. & ſentit Sa-
li.cet.in l.non ideo minus, colum.fi.C.de ac
cuſ. & Bald.in d.conſi.98. & vbi ſupra. & vi
de Signor.conſil. 211.colum. 2.circa fin. &
Corn.1.volum.conſi.239.col.3. in princ. &
in dictis locis ponitur, ꝙ etiam mandans
non ſecuto homicidio tenetur pœna ordi-
naria, ut etiam Felin.in tract.colum. 3.in
fine, & penult.in fin. & Gemin.d. cap. §. ſa-
cri, verſi.glo.in verbo, mãdauerit. & Corn.
1.volum.conſi.202.Corn. omnino in præ-
allegato conſ.249. Aug. etiam tenet eandẽ
opinionem conſil.14.colum.fin. Contrariũ
autem vult idem Ang. poſt Dynd.in l. etiã
apud Labeonẽ, §. ſi curtauerit, ff. de iniur.
quem ſequitur Aug. de Arim. in verbo. Sẽ-
pronium mandatorem, colum.4. & res eſt
expedita. quando ſaltem deuentum eſt ad
actum inſultus, vel vulnerum, vt vbi ſupra,
17 maximè in dictis conſilijs. An † autem aſ-
ſaſſinus poſſit ubique puniri. & an. & quan
do liceat eum impunè occidere, & ſiue in
vno loco, ſiue in alio. & quid quando quis
eſt bannitus pro aſſaſſinamento, an etiam
extra territorium poſſit puniri? uide de his
omnibus ſupra in rubrica de foro cõpetẽ.
Et quando quis extra dominium exiſtens
mãdat homicidiũ fieri in dominio, in quo
loco ſit procedendum uide? ſub dicta rubri
ca, uerſic. ſed pone ꝙ habuit principium.
poſt Marian. in cap. propoſuiſti. de foro cõ
petẽ. & de ſimilibus quęſtionibus per Affl.
in titu. de pace iuramẽ. firman. § iniuria pu
18 nitur. in 4.not. Et † an mandans, & mãda
tarius ſint conueniendi ſub eodem iudice?
uide etiã ſub eadem rubr. uerſic. ſed q̃d in
mandante. Et circa dictam quæſtionem de
19 bannito pro aſſaſſinamento, † an poſſit of-
fendi extra territorium? Videtur poſſe, p c.
1.de homicid. allegatũ toties, quod proce-
dit clarè, ubi conſtitiſſet corã ſuo iudice de
delicto per argumenta ſaltem probabilia,
ſuper ea probatione fuiſſet declaratum. Ita
omnes in dicto cap.1. Sed difficultas eſt, an
20 † bannum dicat vt declaratio talis, ut ſuffi
ciat vna cum indicijs quæ fuiſſent ſufficien
tia ad inquiſitionem, & non ultra. Credo
non dici, quia Docto.in d.cap.1.volũt duo.
Primum, ut ſaltem ſint probabilia agumen
ta ꝙ intelligi uidetur in probatione facta
per teſtes qui plenè atteſtentur de aſſaſſi-
namento, & qui ſint idonei teſtes, licèt mi-
nus legitimè examinati lite nõ conteſtata,
& ſine partis citatione, habita tamen ratio
ne ad perſonam diffamatam, & ad alias cir
cunſtantias. Gemin.in dicto cap.1.§.fina.co
lum.4. & poſt Hoſtien. per eum allegatum.
& ideo Alexan.conſi. 166.colu.fi.uolum.7.
uult ut ſocio criminis non credatur per re
gulas communes in hoc aſſaſſinamẽti deli
cto, ſed ueritas eſt, ꝙ intelligitur probatũ
legitimè quando citata parte, & per teſtes
idoneos etiã ſunt probata indicia, & argu-
mẽta ita probabilia, & ueriſimilia ſicut re-
quirit dictum cap. ita eſt ex mente Docto-
rum ibi, & in ſpecie. Dec. conſilio 189.col.
2. Nam ibi primo diſputat, an ſuſpitio
falſitatis habeatur pro plena probatione,
eo quia tractatur de materia falſi. Secũdo,
diſputat an habeatur pro bona probatione
tanquam ſirmus in aſſaſſinamento, & ſic in
cap.1.de homic. in 6. & quia non eſt in ca-
ſu, ideo vult non haberi, ſentiens clarè id
ꝙ dixi, ad hoc induco text.in l.2.C. de hæ-
ret. vbi habetur quòd leue argumentum
ſufficit ad damnandum hæreticum. Et ta-
men illud leue argumẽtum debet probari
integrè ſicut quodlibet alium delictum, ut
Felin.in cap. literas, columna penultima de
præſumpt. & ibi alij communiter. Fateor
ꝙ etiam per teſtes aliàs idoneos exami-
natos non citata parte propter periculum,
& deponentes non ſuper argumẽtis nec in
dicijs, ſed ſuper ipſo mandato, reſultaret p-
batio

batio,conſiderata tamē qualitate ſuſpecti, quia poſſet eſſe talis ꝙ etiam nō crederet, iuxta c.in fidei.de hæret.in 6. & non eſt ve tum ꝙ in hoc crimine ſocius criminis repellatur,ſicut ſentit Alex.in d.conſi.ut late per Ang.de malefic. in verbo, Sempronium mandatorē,col. 2. & latius ibi per Auguſt. de Arim.& potius Alex. in d. con. uoluit illam probationem impugnare,eo ꝙ erat ſolus ille mandatarius quàm aliter, licèt allegat dictas regulas communes, vide tamen Fel.circa dicta Hoſtiē.& Gemin.in d.c. 2. in 5. limitatio de teſtibus. vbi reprobat, ſed tamen non ſatisfacit cum conſideratione quam proximè feci,ut ſit differentia an tractetur de probando indicio, & tunc requiratur plena probatio, an de probando crimine ipſo,& tunc ſi deponat de re omni ꝑſtent argumentum, &c. Sed plus eſt ꝙ uoluit Felin.in 6.limitat.in d.cap.2.de teſtibus dum declarat ꝙ duobus concurrentibus procedant dicta Hoſtien. & Gemin. aliter non,quod raro contingit. ita ꝙ in effectu ſumus in regula d.cap. 2.

21 Secundo requiritur, † ꝙ per ſententiam appareat probatum eſſe delictum, ut per eum, & dixi ſupra in titu.de foro competenti,& ibi allegauit Alexand. dicentem, ꝙ hæc eſt communis opin.in d.cap.vnico, in conſi.166.col.fi.vol.7. & uero dicit ꝙ eſt communis.vt per Peruſi. in eodem ca. col. 3.& Gemin.ibi in §.ſacri.col.4 & 5.& ita tene,licet Ange.de Aretin.in verbo. Sempronium mādatorem in princip.aliter teneat. Ang.tamen in conſi.14. ſentit clarè ꝙ ſufficiat confeſſio, cogita quo ad hoc ultimū. Et difficultas hæc pendet ab intellectu, l. ſi confeſſus,ff.de cuſtod.& exhib.reor. quæ vult.ut confeſſus non habeatur pro iudicato, vtrum etiam procedit in declaratoria vide ibi,& in cap cum ſecundum,de hæret. & per Felin.in cap. Rodulphus. de reſcript. in verbo, declaratoria Addo ꝙ tamen lo-
22 quitur d.cap. quando† occiditur Chriſtianus,& ita oportet capitulare, & probare, ſic Doct.in eod.cap.& Felin.in cap. auditis. de præſcript.colu.pen. poſt med. & Corn. 1.uol.conſi.202.col.fin.& d. conſi. 249.co-
23 lum.2.poſt med.& col.4.Adde etiā† quòd & ſi occidentes pecunia dicantur aſſaſini ſecūdùm glo.& omnes in d.cap.vnico. Tamen,d.c.1.non uidetur loqui niſi in mandante.& ita Aretin.in d.conſi.anrepen. aſſignat tamen rationem quam ſupra dixi eſſe contra communem, & dicendum eſt abſolutè,quòd uoluerit Pontifex punire etiā, immo multo magis proprijs manibus aſſaſſinamentum committentes,et ita Bat.in l. non ſolùm,§.ſi mandato,col.3. ff. de iniur. Sal.in l.nō ideo minus,in fi.C.de accuſ. Angel.conſ.14.maximè,col.fin.et ſatis probatur in d.c.unico.dum etiam punit ea pœna receptantes tales, et fautores dictorū aſſaſſinamentorum,et ideo ut dixi,magis ipſos aſſaſſinos,et ita ſeruarem. Et in hac materia aſſaſſinamentorum,uide Dec. cōſ.189.
24 col.2.et 3.Et†quia principaliter in materia aſſaſſinamēti requiſitus pro reuerēdiſſ. D.epiſcopo Papienſi detento in ciuitate Romæ non ita pridē conſului. Ideo non ab re fuerit ad declarationem præcedentiū,& materiæ ſubijcere dictum cōſilium in quo tamē multa not.vidētur in materia mādati ſimpliciter ad homicidiū, & qñ reus dat operam, vt teſtes edocti,de negocio ſe ſubtrahant a deponendo,& quid operetur bona fama ad elidenda indicia, & in materia
25 torturæ teſtium.Cum non† ſoleant naſci iniuriæ vnde iura procedunt,c.nonnulli. in prin de reſcrip.c.qualiter, & qñ, el primo, in prin.de accuſ. & l. meminerint, C. inde vi. incredibile exiſtimo ſic proceſſum fuiſſe, prout tñ apparet factū in cauſa detētionis Reuerendiſſimi epiſcopi Papieñſi.qui nō fugiens captus eſt,ſed vocatus vltro ſe obtulit hilari fronte nihil ſiniſtri cogitans,q̃a
26 innocens erat atq; illico detentus fuit, † q̃ conſtitutio voluntaria pręſtat argumentū innocentiæ.& de hoc ultra autoritatē Veron.in conſ.31.inter illas decem cōiecturas de quibus per eum patet unicuique prudē
27 ti,cum†natura abhorreat illud quod vitā adimit,teſte Anch.conſi.23.& Barbar.conſil.70.col.2.& ſeq.uol 4.nec poſtea examinatus fuit epiſcopus, niſi poſt diem quadrageſimum,ex quo conijcio,quod tempore retentionis, & ante nihil erat aduerſus eum, quo caſu quidquid inde ſequitur,
28 malè,& perperam factum dicitur, ita †vt etiam eius confeſſio,ſic ſecuta eſſet,diceretur extorta, Alexand.ad Barto. in l. qui in aliena, §.Celſus, ff. de acquiren.hæred. &

conſi.

conſil. 52. circa fin. volum. 3. & quod nihil tunc adeſſet, ſed expoſt ſuperuenerit, eo ẽt manifeſtus colligitur, quia iam elapſo mul to tempore poſtquam in carcerem conie- ctus eſt in ciuitate Parmæ ad examen te- ſtium deuentum eſt ſuper crimine mãdati ad homicidium in perſonam Alex. ex comi tibus Lãgulchi, & mortis inde ſecutæ, & quo ordine. Nam fuit primò capitaneus Al fonſus fune cum ferro pedibus annexo a- cerrimè tortus à ſummo uſque ad imũ, & tertia uice eleuatus ante quã interrogare- tur. Deinde iudices non memores eius qđ dixit Anch. in d. conſi. 23. dũ inuehitur con tra iudices maleficiorum, qui anhelant ad condemnationẽ, quãdo via inquiſitionis
29 procedunt maximè in dominio eccleſię† q̃ mandat etiam reos ſanguinis, defendi, cap. reos 23. q. 5. & c. inter, de immunit. eccl. cœ- perunt epiſcopũ interrogare de dicto ſcele re. Reperitur ne qualiſcũque eſſet perſona, & qualecunque eſſet crimen de quo tracta retur, quod hoc fieri debuerit? certe non. Nã quamuis teſtis interdum poſſit torque ri, & etiam de alijs interrogari, iuxta l. ex li bero. & Bar. ibi, ff. de quæſtionibus. Prius ta
30 men† debet examinari, quia forte ſine tor tura interroganti ſatiſfacet, & tale quid de ponet, vt cum examine aliorũ per eum no minãdorum ceſſare poſſet omnis tortura, quo in caſu teſtes non ſunt torquendi, ſed ſequendi Bald. in conſi. 385. in 5. & hoc Bar to. etiam ſentit in d. l. ex libero. & tex. in l. hoc carmen, §. ſi ea rei cõditio. ff. de teſtib. Hoc etiam patet quia examinandæ ſunt ex ceptiones aduerſus criminibus notatos an te torturã caſus eſt in l. 1. §. ſi quis dicatur. & ibi Bar. ff. de queſt. & ita ſeruat vniuerſis mundus. Eſt aliud etiam ex quo apparet minus iure id factum fuiſſe, quia licet ſint tales teſtes, qui torqueri poſſint, tamẽ pri⁹ præcedere debent indicia contra reum an- tequam teſtes torqueantur. Caſus eſt in l. 1. in princip. & ibi Barto. not. & exiſtimat notandum, ff. de quæſt. imò amplius idẽ Alfonſus in quinque examinibus vltra præ cedens, in quo tam atrox tortura interue- nit, repetitus ſemper tormentis effectus
31 fuit, †quod etiam non fit nec fieri debet, ſi tortura debita fuiſſet a principio, ut not. i l. repeti. ff. de queſt. & maximè in teſte ĩ quo etiam Doctores diſputant quo ad unicam torturã in d. l. ex libero. & ſi dicatur in pro- ximo, examine, omiſit q̃ veriſimiliter ſcie- bat, iuxta notata per Bal. in l. presbyteri. C. de epiſc. & cleric. & in l. præſcriptione. C. ſi contra ius. & in cap. 1. de crim. falſi. Dico q̧ hęc ſuſpitio militare videbatur in primo e- xamine in quo fuit tortus, vt dixi acerri- mè, & ideo ſatis fuit de illa tortura, imò ni mis in teſte qui ad cõualidandũ dictũ ſuũ, ſolet etiam torqueri leuiter, & maximè q̧ a amplius repeti non poterat, non ſuperue- niẽtibus indicijs alterius qualitatis, & ſub- ſtãtiæ, l. vnius, §. reus. ff. de q̃ſtionibus Sali. & doct. in l. 2. C. de cuſtod. reorum, Accedat
32 †moderamen quod eſt in tortura adhiben dum per l. quæſtionis modum. cum ſimili- bus, ff. de queſtionibus, & per id quod egre giè dixit Bald. circa torturam refrenandam ĩ l. data opera. C. qui accuſ. nõ poſſ. & alibi, ex his dicendum eſt quòd quamuis Alfon- ſus aggrauet epiſcopum in ſecundo, ſexto,
33 & ultimo examine, tamẽ† nullã penitus fi dẽ faciat, & præter retentionem indebitã, quæ operaretur ut ſequentia eſſent nulla, etiam hoc operatur tortura indebita. l. 1. C. de quæſtionibus præterea Alfonſus iſte re peritur ĩ pluribus varietatibus, & ita nihil ei creditur, vltra hoc q̧ punitur de falſo. l. eos, ff. de falſis, l. qui varia, ff. de teſtamen. & Felin. in capit. cum in iua. de teſtibus. o- mitto multas qualitates eum repellentes maximè infamiæ propter crimen rebellio- nis, quod eum ſine ſententia declarat rebel lem, ut in extrauag. qui ſint rebelles. cum præſertim repertus fuerit in flagrãti crimi ne, iuxta l. ictus fuſtium. cum ibi nota. ff. de infamibus. eſt etiam particeps criminis, quia faſſus eſt ſe fuiſſe nuncium ad delictũ patrandum, iuxta l. quoniam liberi. C. de te ſtibus cum ſimilibus. Non obſtat, quòd ſimus in materia aſſaſſinamenti. quia hoc primò negatur, ut infra oſtendã. Secundo, poſſet procedere quando ſola hæc macula militaret, ſed hic militant aliæ plures, ergo nihil faciat. Non obſtat quòd coram alio iudice in ſeptimo examine ratificauerit ſe- cundum examen, & in vltimo idem coram alio Romæ, quia ob hoc non tollitur tortu ra indebitè data a principio quæ operatur
34 † ut eo Alfonſo ſemper ſub eodẽ imperio ĩ carcere

carcere toteto durauerit idem metus, per notata a Bal.in l,2.C. quod met. cau. & ad hoc videatur ſi placet conſil. Dec. 468. & conſi. eiuſdem 498. in quibus loquitur de illis qui primo a duce metu ſe recognoue-rant,et ſucceſſiuè nulla ui apparente ab alijs omnibus in dominio ſucceſſoribus, & tamen conſuluit Dec.ꝙ eadẽ cauſa metus durabat, iuxta notata per Bald. in d.l.2.& hæc maximè procedũt in caſu iſto, tum qa a principio Romæ epiſcopus ſe ſponte offerens fuit detruſus in carcerem, & deinde intra quadraginta dies nũquam examinatus,& vt ſupra, tũ quia in vltimo examine Alfonſi cõtra eũ fuit ſexies repetitã tortura contra ius,& pium. Addo ad rẽ maximè ꝙ etiam dictum huius hominis, quãdo uerum eſſet,non continet aſſaſſinamentum, vt tam in prædictis quàm circa reliqua poſſit induci aliquod ſpeciale propter criminis immanitatẽ,iuxta l.Cicero.ff. de pœnis, l.nõ ſolùm,§.ſi mãdato,ff. de iniur. et vtrobique Bar.et iuxta c.1.de homic.in 6. quia dum loquitur de quatuor nummis aureis dandis Ioanni, ut Alexãdrum interficeret, apparet ꝙ dati non fuerunt ad hunc immediatum finem, ſed tantummodo vt ſuper hoſpitio commoraretur, donec interficiendi Alexãdrum ſe ſe offerret occaſio, & textus in dicto ca.1.& quotquot Doctores

35 de hoc loquuntur,ſemper dicũt† aſſaſſinamentum eſſe quãdo datur pecunia carnifici ad finem vt homicidiũ faciat, nõ obſtat ꝙ interuenerit promiſſio,ꝙ ei nũquam defuiſſet,quia pars non fuit præſens, ſed fuit quędam nuda pollicitatio in eius abſentia, quę nec etiam fuit per Ioannem acceptata qui arbitratus eſt, quòd epiſcopus iocaretur ſecum,ſic Alfonſus, & de hoc eſt deciſio Bald. in terminis, in conſilio 383.in 5. repetito in primo conſilio 98. Addo quòd etiam verbis generalibus dixit quod ei nõ defuiſſet, quæ verba non ſunt obligatoria etiam ſtipulatione interueniente, & ideo nõ habẽtur in cõſideratione, ut notatur in l.1.§.ſi quæſita,ff.de verborum oblig.& nõ fuit etiã explicitè facta promiſſio pecunię, prout volunt,iuxta textum in d. ca. 1. Doctores loquentes de pecunia data, vel promiſſa,ut Salic.in l. non ideo minus, ad fin. C.de accuſ. text. in d. l. Cicero. & in d. §.ſi mandato.& Corn.clarè,volumin. 1. conſil. 249.col.2. & ubi præciſè non ſumus in terminis dicti cap.ceſſat illa rigida diſpoſitio contra aſſaſſinos,ut not.in d.ca.& in ſpecie Bald.in d.conſi.& Corn.in allegato conſi.& Aretin.ins conſi:164.charta penultima.nõ curo etiã de promiſſione vxoris dandæ Alfonſo,quia text.& Doctores loquuntur de pecunia dãda interfectori quod nõ eſt hoc caſu,Item non eſt explicitè promiſſio pecuniæ.Itẽ eſt quædam promiſſio alterius rei etiam non deponens ad volũtate promittẽtis,quæ etiam non apparet ꝙ fuerit acceptata per Alfonſum,vt pote inaniter dicta, iuxta l.obligationum,§.fin.ff.de actio,& obligatio.Non prætereo ad intellectum prædictorũ,quod ſi etiam eſſemus in caſu ſpeciali in quo ſocius criminis admitterentur, vt in crimine lęſæ maieſtatis, tamen nõ ſufficeret ad torturam, Alexan.pulchrè conſi. 11.volumine primo.quod tamen eſt ſuperfluum poſt quàm tot offendiculis in totũ corruit dictum Alfonſi. Ad prædicta dũ di

36 co †quod etiam Alfonſi dictum non cõtinet aſſaſſinamentum,eſt aduertendum, ꝙ ex quo non ſecutum fuit homicidium opera dicti Alfonſi,nec Ioannis,ideo etiam nõ ſumus in illo c.quod loquitur ſaltem quando inſultus factus fuit. ad hoc videatẽ text. in dicto capit. in quo non habetur ꝙ ſolum mandatum ſufficiat, ſed dicitur etiam ꝙ non ſecutus fuerit effectus homicidij. & ita Angel. Dyn.in l.item apud Labeonem. §.ſi curauerit,ff de iniurijs. & Auguſtinus de Arimino in verbo, Sempronium mandatorem, columna 4. & per Corn.primo volumine, conſil. 202 & etiam in alio de quo ſupra, ex quibus omnibus ſumus extra difficultatem, an teſtes ſine citatione partis in aſſaſſinamento examinati probẽt iuxta notanda verba Gemin.& Hoſtien. in d.c.in §.1. loquuntur tamen vbi aliàs ſint idonei,quia dubitatur quo ad vnum, in ceteris exiſtimatur adeſſe omnis habilitas, l. qui in teſtamento. in prin. ff. de teſtamen. & in capit. 1. in fin. de ætat. & qualit. Sed ꝙ plus eſt Gemin. & Hoſtien. reprobantur, & quoquomodo ſit, ita declarantur ꝙ nullam offenſionem faciant, ad hoc videatur Felin. in cap 2. in 5. & 6.limitatione de teſtibus. Nec coadiuuatur dictum huius

huius Alfonſi eo quia aliqui deponant de quadam lite, quæ inter eos fuiſſe dicitur, & neſcio quibuſdam precibus porrectis in ſenatu Mediolani, per Alexandrū cōtra hunc reuerendiſſimum Epiſcopum, & ex fama, & equis Epiſcopi cognitis ſub interfectorib. inter quos dicitur quod erat vnus ex eius ſeruis, & ꝙ fuerit captus quidam puer Epiſcopi die patrati homicidij, & ꝙ neſcio qui familiares Epī abſtulerint barbas quaſdam quibus aſpectus faciesque immutatur ante, cuidam Antonio, & vltimo ꝙ opera cōſanguineorum, & agentium pro Epiſcopo, Bernardinus, & nonnulli alij, qui de crimine deberēt eſſe edocti ſe abſentes fecerunt, quia aduertendum eſt, ꝙ ceſſante prorſus dicto Alfonſi, vti ceſſat, non video quomodo, ex prędictis de mandato poſſit procedi, ex quo in primis in eodem proceſſu dēt cōſtare certiſſimè de ipſis mandatarijs, non. n.

37 † valet depoſitio teſtis contra mandātem, niſi etiam deponat contra mandatarium, l. is qui rem, §. ſi tu Titium. ff. de furtis. vbi Bart. not. Bald. conſilio 259. volum. 1. ad finem. 2. & column. & ſequen. & conſil. 52. volum. 1. Alexand. conſil. 14. col. 1. in 3 vo u. & conſil. 1 5. vol. 1. & alibi ſæpe per Doctores, & ſemper Doctores diſputantes de pœna imponenda mandanti propter mandatū pro conceſſo habent, quòd de mandatario non eſſet dubitatio, quin ipſe rem patraſſet, ad hoc videantur Bald. & Moderni in l. 1. C. de ſeruis fugit. & in l. ſi quis mihi bona, §. pater Scio, ff. de acqu. hæred. nè ex eo ꝙ unus cognouerit ſeruū Epiſcopi ſuper venatione, & aliqui alij deponāt de auditu quò ad alios ſeruos cognitos ſuper veneratione, dicitur conſtare id ꝙ dicunt, & minus quòd illi certè homicidium fecerint, & hæc vltra quod nec ſuper inimicitia, nec ſuper aliis de quibus ſupra poteſt fieri fundamētum, nam præter qualitates repellentes teſtes quæ multæ ſunt uti proponitur de inimicitia non conſtat, licet deponant de quadam lite, & precibus porrectis contra Epiſcopum, quia ob hoc aliter non conſtito quòd magni momenti cauſa eſſet, non oritur capitale odium, ut per Fel. in cap. cum oporteat, de accuſatio. & alibi. ꝙ ſolum capitale odium in hoc caſu ponderant Bald. & alij ad conijciendum mandatum. in d. l. 1. & in d. §. pater Scio. & merito quidem, quia ex leui lite potius eſt præſumendū contrarium, & ſi dicatur preces erant iniurioſæ, cuius exemplum reperitur, dico ꝙ nullibi conſtat ꝙ ſit exemplum illius, nec etiam creditus fratri interfecti quòd illud inuenerit in ſcripturis fratris cui inſenſus eſt ob ſuſpicionē homicidij ipſius fratris, vltra hoc quòd eſt pars. Nec obſtat ab hoc ꝙ frater, imò fratres, & vxor fecerit fidem ꝙ non ſuſpicantur,

38 † quia ſatis eſt ad fundamentum inimicitiæ quòd ſubſit cauſa, ſuſpitio in genere. Felin. in d. capi. cum oporteat. & Dec. in l. 1. §. præterea, ff. de queſtio. Fama etiam nihil obſtat, quia dicunt teſtes ortam eſſe ex cauſa dictarum precum, & pueri inuēti illa die, vt ſupra, quia ſuper dictis precibus non poteſt fieri fundamentū, niſi attenta fide fratris dicti interfecti, & ita habet originem a maleuolis ſicut ſupra proximè deduxi, cap. qualiter, & quando, el ſecondo, in princ. de accuſ. cum vulgaribus, & minus obſtat origo cōfeſſionis pueri, qui metu nè interficeretur, dixit ꝙ erat puer epiſcopi, vt apparet in proceſſu. Ceſſante igitur actu, ſuper quo iacet baſis famæ in hoc propoſito, nihil penitus obſtat quod de fama dicitur Bart. in l. de minore §. plurimum. in 3. & 4. q. quæſt. ff. de quæſtio. & per Aret. conſil. 72. & hoc vltra ea quæ ſunt contraria famæ de quibus vltimò dicam, ad elidendam etiam omnem ſuſpicionem. Super aliis autem, ſcilicet ꝙ inter interfectores habentes equos epiſcopi etiam adeſſet unus ex famulis eius, & ut ſupra, non poteſt iuridicum fundamentum fieri, & hic tollo etiam aliter fundamētum

39 odij, & inimicitię. Nam † ex eo quòd famulus meus occidat inimicum meum uel filius meus, uel conſanguineus, non propterea præſumitur mandatum, tex. eſt cum glo. in cap. cum ad ſedem. de reſtitutio. ſpoliator. in uerbo, interdictum. & in l. 3. §. cum igitur uerſicul. nam cum familia, ff. de ui armata, Bald. conſil. 383. columna finali, uolumine quinto. Alxan. conſilio 59. & ita ſentiunt Bald. & alii in d. l. 1. & Doctores in dicta l. ſi quis mihi bona, dum plura requirunt debere interuenire. Accedat ſecundum propoſita, quòd unus ex famulis epiſcopi habebat capitalem inimicitiam cum interfecto, & ideo etiam quod immediatè aliquid

aliquid appareret de mandato, iuxta termi
nos quæſtionum formatarum in d. l. 1. de
ſer. fug. & in dicto §. pater Scio. adhuc exclu
deretur mandatum, & potius præſumere-
tur conſilium. Sic Bal. & Doctor. in d. l. 1. &
Brun. in tract. torturæ charta 4. col. 2. & ali
bi ſæpæ, verùm cum non ſimus in talibus
caſibus, imò ſimus longe diſtantes, non po
teſt fieri fundamentum alicuius delicti ad-
uerſus epiſcopum, ſed ꝙ ipſe famulus à ſe-
ipſo fecerit aſſociatus etiam alijs conſeruis
inter quos ſolet eſſe maxima amicitia, qui
alij conſerui etiam potuerunt id peragere,
ſine ſcientia domini, fortè etiam cogitãtes
rem gratam facere dominio quod ſæpiſſi-
me euenit in his partibus.

Supereſt ut tollam fundamẽtum ſubtra
ctionis examinis Bernardi, & nonnullorũ
aliorum, in qua difficultate non expedit re
currere ad c. peruenit, el primo, de teſtibus
cogen. & not. per Doct. ibi maximè allega-
tos per Feli. Nam teſtes iſti ſi non uenerunt
hactenus, vt examine ſe ſubijcerent, nec ad
huc veniunt, cõſtat de iuſtiſſima cauſa, quę
eſt ne tam impiè tractẽtur, ut tractatus fuit
Alfonſus, ſi proteſtãtur ipſi, & ſic etiam cre
dendum eſt, quia ut dixi de cauſa cõſtat, iux
ta not. in l. quędam mulier, ff. de rei uend. &
40 † quòd hæc cauſa in ſpecie inducat iuſtiſſi-
mum metum, uideatur, Bar. in l. de pupillo,
§. ſi quis ipſi prætori, ff. de oper. noui nũt. &
in l. interpoſitas ubi etiam Bald. & alij, C. de
tranſact. & ad hoc ut ſimus in caſu quando
quis ſeipſum, ut alios ſubtrahens à deponẽ
41 do incidat in pęnas iuris † requiritur dolus,
& expreſſus iudicis cõtemptus, l. 3. in prin.
ff. de crimen. ſtellio, & per Alexan. in l. argẽ
tatius, §. cum autem, colum. 1. & ſequen. ff.
de æden. & maximè ita credendum eſt, ut
ſupra, quia etiam dictus Bernardinus ex ea
dem cauſa ſic tortus fuit, & ita meritò ueri
ficatur in ipſo uulgatiſſimum illud prouer-
bium, Canis aqua feruenti ſemiuſtus ti-
met etiam frigidam literæ etiam quas fate
tur epiſcopus per eum ſcriptas fratri, circa
abſentiam aliquorum ex eius famulis fun-
datę ſuper indebitis cruciatibus dicti Alfon
ſi, & aliorum, quia ut dixi apparet quam in
iuſte tractatus fuerit, et de cauſa nihil of-
ficiunt. Et aduertendum eſt, quod etiam re
uerendiſſimus epiſcopus debuit cogitare,
non tantum ſuper ſalute amicorum ſuorũ,
ſed etiam, & in primis ſuper ſua ipſiuſmet,
contra quem ex indebitis torturis, & acer-
bis cruciatibus potuiſſent extorqueri præ-
ter veritatem aliqua à dictis familiaribus,
quæ cauſam immortalem feciſſent, vt ipſe
42 etiam dicit in examine. Nõ omitto † ad eli-
dendam omnem ſuſpicionem, & tollẽdam
omnem infamiam adeſſe inſtrumẽtũ fidei
oppidi Roxaſachi ſuper cuius territorio aſ-
ſeritur pattatum homicidium, ꝙ nõ fuit fa
ma in illo loco cõtra epiſcopum de homi
cidio Alexãdri, ſed ꝙ fuerit interfectus ab
alijs ſuis inimicis, extare etiam proteſtatio
nem eorum, qui eſſent offenſi, deponẽtiũ
nũquam tale quid ſuſpicatus de epiſcopo,
quare etiam inſtrumentum ciuitatis Pa-
piæ. cum literis ad ſummum Pontificem, in
quibus fit atteſtatio de bona fama epiſco-
pi & qđ nunquam fuit fama contra ipſum
de hoc crimine, extat etiam fides capitanei
iuſtitię generalis in toto dominio Mediola
nenſi, quemadmodum diligẽti opera vſus
eſt ſuper morte dicti Alexandri mãdato il-
luſtriſſimi ducis, & nihil cõperit, quinimò
vidit ꝙ p̄fatus illuſtriſſimus dux poſt mor
tem Alexandri epiſcopũ benigne ſuſcepit,
& tractauit, extat fides etiam cleri papien-
ſis de bona fama epi, & de his omnibus ex
tant inſtrumenta publica, & factæ eſſent fi
des in iudicio corã iudice inueſtigante con
tra epiſcopum ſed recuſauit illas recipere,
prout de dicta recuſatione extant duo in-
ſtrumẽta apud acta, & ita perinde eſt, ac ſi
43 omnia † in iudicio facta eſſent poſtquã iu-
dex noluit acceptare, vt c. ſi iuſtus metus.
de appell. Si igitur, & de contraria fama in
ſpecie, ꝙ ipſe deliquit, & de bona fama, eo
44 modo apparet, ut dictũ eſt † nõne ẽt ſi qđ
indiciũ reſultaret ex obiectis cõtra epiſco-
pum tolleretur, & qui aliàs eſſet torquen-
dus non torqueretur. Bar. in l. 1. §. penult.
ff. de re milit. Bal. in l. fin. col. fin. C. de pro-
bat. Alex. conſi. 14. colum. 13. uol. 3. Bart. &
Moderni in l. de minore, §. plurimum, ff. de
quæſtio. Nam oritur talis opinio, quòd per
eam tollitur, vel eliditur indicium, non ſo-
lum per bonam famam, ſed etiam per aliũ
indicium ad fauorem rei. Iaſ. in l. 1. ad fi. C.
commun. de leg. & indicium maximũ pro
epiſcopo colligitᷣ ex fide capitanei de qua
ſupra.

45 ſupra. Et aduertendum eſt † quod cum bona fama etiam ſit in ſpecie, quod nō deliquerit in hoc caſu, etiam tollitur mala fama in ſpecie iuxta ea quæ dicit Alex. conſil. 70. in 1. uol. & conſil. 62. colum. 2. uolum. 3. & alibi ſæpe. Hæc uolui dixiſſe, ut ſi ſingula quando penitus ſunt inualida nō coniungātur, ut not. in l. admonendi, ff. de iureiur. Attamē ſi modo aliquid amaritudinis reſideret, ſiue de iure, ſiue extra ius in pectore iudicum cum his ultimis omnia ſileant. Laus Deo, & uide ſemper circa ſpecialia in aſſaſſinamento Ioan. Bernar. Hiſp. in ſua canonica practica criminali c. 91. qui tamen non guſtauit perfectè materiam. Octauò eſſet quærendum
46 † an mandatarius excuſet mandantem, dicens quod motu proprio fecit, & non de mandato alicuius, & uidetur nō excuſare per regulam l. quoniam liberi, C. de teſtibus. ubi uide Bald. in 1. colum. qui ex ea dicit, quòd ſi ſunt quattuor ſocij in rixa, & tres delictū fateātur, & excuſēt quartum nihil ualet excuſatio militātibus indicijs aduerſus eum, & ita Bald. in terminis in cap. 1. §. iniuria, colum. penul. uerſic. quæro ſi Titius. de pace iur. firm. qui dicit, quod teſtimoniū delinquētis nihil ualet ſic ut dixi, & quod præſumptio eſt contra mandantem nō exiſtentibus probabilibus coniecturis, in contrarium ſequitur Alexand. in l. final. ff. de quæſtio. in apoſtilla. incip. eruent ueritatē, & poſt eum Marſil. in l. 1. §. diuus Antoninus, ff. de quæſt. Sed aduerte nè erres, quod aut nullo modo cōſtat de mandato, & tunc ſuperflua eſt quæſtio, aut conſtat, & dubitatio eſt pulchra, quia ſimul conuenit quòd mandauerim, & quod tamen mandatarius fecerit ad ſui ipſius vindictam, Dicendum tamen eſt, ut dixi, & maximè quia conſtito de mandato ſaltem per indicia uidetur in dubio factum eius executione, ut dixit Bal. ubi ſupra, & facit glo. in l. quædā mulier, ff. de rei uendit. oportet in hoc iudicem eſſe circunſpectum, & benè cōſiderare quomodo caſus acciderit, & an interuenerit rixa in actu homicidij, & an fuerit cōuerſatio poſt mādatū inter homicidam, & occiſum. Ceſſat tamen hæc cōſideratio per decretum noſtrum de quo ſupra puniens ſolum mandatum. Quid uerò
47 † ſi occidens diceret quòd mandatum talis fecit an ſibi credatur, & uidetur non eſſe credendum ex eiſdem fundamentis, & vide Hippol. in dicto §. diuus Antoninus. ubi ad hoc allegat conſilium Bald. & alia, & ad quæſtionem principalem an mandatarius excuſet mādantem, uide ultra Bald. & alios ubi ſupra, Vero. cautel. 76. uidimus quamplures, & in conſilio 61. poſt reditum, columna 1. Nonò omittendum non uidetur
48 † quomodo cognoſci poſſit mandatum, & quomodo oriatur in quo articulo uide Bartol. in l. non ſolùm, §. mandato, ff. de iniur. in 1. queſt. ubi dicit, quod conſideratur ſubſtantia uerborum, & non ſonus, & proptereà licèt non dicatur mando, ſed proferantur talia uerba ex quibus æquipollens reſultet, tamen dicitur mandatum, & bene dicit. Hinc Bart. in l. ſi quis mihi bona, §. pater Seio, ff. de acquiren. hæred. decidit quod cum quidam nobilis, qui receperat iniuriam, dixiſſet famulo ſuo, nunquā redeas domū, niſi ſentiā aliqd de hoc negocio, & poſtea famulus occidiſſet illum iniuriantem, quoniam ex illis uerbis reſultabat mandatum, illi nobili fuit amputatum caput. ſequitur Alexan. in conſilio 127. colum. 2. uolum. 4. & conſilio ſeq. in fin. & latè prædictam concluſionem, quod omnia uerba ſufficiunt ad hoc, ut ſit mandatum, ſequitur Angel. Aret. cū duabus gl. una antiqua, & altera recentiori in uerbo: Sempronium mandatorē in primis uerbis. & ibidem in quæſt. 21. & ibi latè in apoſtillis, imò non ſolùm ex uerbis reſultat mandatum, ſed etiam nō interuenerunt uerba ſaltem quę fuerint audita, iuxta dictū Bald. vulgatū in l. 1. C. de ſer. fugit. de illo qui poſuit os ad aurem famuli, qui famulus poſtea incontinenti occidit eius inimicum, quod dictum latè ornat, & declarat Iaſon. ibi ad hanc quæſtionē. uide omnino Bald. in d. l. 1. ubi poſtea quam dixit quòd mandatum fit per uerba Imperatiui modi, ſubdit quod etiā oritur in eo qui rogando optat fieri de aliqua re uindictam, & etiam in eo qui ponit os ad aurem, &c. ſicut proximè dixi, hāc cōcluſionem benè probat tex. in dicto §. pater Seio ubi dicitur quod iuſſus probatur per quæcunque uerba etiam enunciatiua, & ideo Bar. ibi decidit per illū §. queſtionē de qua ibi, & quam retuli ſupra, quando nobilis dixit famulo, nunquam redeas domum. &c. & ita Iaſon. in dicto §. quem legit pro verſiculo

culo in §.ſed quid ſi mandauit,colum. pen.
uerſic.pondera. allegat etiam Anan.cōſilio
56.colum.3.Ad hoc etiam ponderant text.
Doct. ubi ſupra, in cap.ex literis.& ibi Abb.
ad hoc in ſpecie not.de exceſſi.prælat.

49 Aduerte† tamen,ꝙ uerba debent expreſ
sè tendere ad delictum,alias fieret interpre
tatio in meliorem partem , ita Alex.in cōſ.
præaleg.127.col.3.in prin.& melius conſil.
ſeq.colum.1.& ſeq.& reſpondet ad deciſio-
nem famuli cui dicit Dominus, Fac ut ſen-
tiam aliquid noui,&c.quòd iniuria præce-
dens parit talem præſumptionem qua ceſ-
ſante nullo modo fieret talis mādati inter-
pretatio, & ita uoluit dicere Bald. in d.l. 1.
verſiculo,& nota.C.de ſer.fugit.qui dicit ꝙ
quando cōſilium poteſt ueriſimiliter ſe ha-
bere ad bonum & malum fit interpretatio
in bonam partem, quod dictum Iaſ.ibi late
oſtendit verum eſſe, colu. Nam per uerbū,
veriſimiliter Bal.uoluit dicere ꝙ & ſi uerba
poſſint quoquomodo interp̄tari,ut nō con
tineant malum, tamen ſi illud non eſt veri
ſimile, ſed potius eſt ueriſimile malū , fieri
debet interpretatio in malū,& niſi ita dice-
remus deſtrueretur omnino deciſio ſupra
relata de famulo,tam in exēplo eius domi-
nus dixit , Fac quòd ſentiā aliquid noui de
tali negocio,quàm in alio quādo dominus
poſuit os ad aurem famuli , & ita intellige
gloſ.& quę ibi dicit Bal.in l.ob hęc uerba,ff.
de infantibus. Nam fateor quòd qui horta
tur, nō mandat,& ſic de ſimilibus, quia in-
ter iſta eſt differentia,vt omnes ſciunt , ſed
tamē ex præcedentibus,& ſequentibus , &
natura rei aliud eſt coniiciendū, nō habita
aliqua ratione verborum quemadmodum
dixi,& dicit Bar.in d.leg.nō ſolum,§ ſi mā-
dato.Et hoc eſt quòd Bald.tandem dixit in
d.l.1.C.de ſer.fug.Nam poſtquam de man-
dato latè locutus eſt,& quid ſit mandatum,
& quomodo oritur,& ſimiliter de conſilio
ſubdit in uerſic.ex perſonis.Ex p̄ſonis deni
que, cauſis,& moribus,ac animoſitate lo-
quētium dicta penſemus , & hęc eſt ultima
ueriorque proculdubio ſentētia,Et ita etiā
uerificatur id quod dixi de illlo ꝗ optabat,
ut ſe ulciſcerentur . quod adhuc mandatū
oritur intelligēdo ex qualitate perſonarū,
cauſarum exiſtentium,morum, & efficacia
uerborum. Ex hac declaratione potes deci-
50 dere omnes caſus,& † apparet quod omni
no eſt uera deciſio de famulo,cui nobilis di
xit , ſi tamē pręceſſit inimicitia capitalis cū
ipſo domino,& eſt cōmunis opin.declaran
do tamen eam, ut per Iaſ.in d l.1. C. de ſer.
fugit. ueruntamen illa quinta declaratio ꝙ
nō ſolùm capitalis inimicitia debeat pręce
dere,ſed etiā ſequi debeat homicidiū incō-
tinenti,eſt contra communem opinionem
Doctorum,& quod Iaſ.maledicat,patet ꝗa
Bald.quem principaliter ponderat in d.l 1.
C.de ſer.fugit.non loquitur,de domino qui
dixit,ut ſupra,ſed de domino qui poſuit os
ad aurem, inter quæ magna eſt differentia
ut uides. Primum enim inducit fortiorem
præſumptionem quam ſecundum , & ideo
nō mirum ſi requiritur in hoc ſecundo exē
plo alia pręſumptio,ut ſcilicet in continen
ti ſecutū fuerit, & ſi dicas Bal. allegat Bar.
ergo intelligit Bar.ſicut ipſe dicit.Reſpōdeo
ꝙ dum allegat Bart.in d.l.ſi quis mihi bona
illū voluit allegare in fortioribus terminis,
ſed dū allegauit in dicto §. ſi ntutri. uoluit
ibi Bar.intelligere ſicut dicebāt, ſic etiā re-
ſpondeo ad conſil. Anan. 63. colum. 3. vnū
eſt quod patet manifeſta ratio diuerſitatis,
inter vnum caſum, & alium,& omnes cum
Bart.tranſeunt in d.§.pater Seio,& Angel.
Aretin.in dicto uerbo, Sempronium māda
torem.in 22.quęſt.Si tamen inimicitia erat
& cum domino,& famulo reſultat cōſiliū,
ſecundùm Bald. in d.l 1.C.de ſer.fugit.& la-
te Brun.in tra.ſuo torturæ,char.4.colum.2.
ubi uide,& ita uoluit dicere Bar.in d.§.ſi uē
tri,& omnes qui Bar.ibi ſequuntur,ut facit
Hippol. in l. ſtatuliber. col.3.ff.de quæſt. &
Alex.ibi allegatus.Felin.in cap. ſicut dignū
de homicid.colu.penul. uerſic.3. Ang. in d.
l.ſi uentri,& Felin.in cap. 1.de off.deleg.ubi
pariter tractat materiam quā tractat in di-
cto cap.ſicut dignum.

51 Ex prædictis etiam uides ex † eo quod fa
mulus meus occidat meum inimicum, uel
filius,uel conſanguineus propterea nō prę
ſumi mandatum,ſed alia requiri. & de hoc
eſt tex. cum gl.in c.cum ad ſedem.de reſtit.
ſpoliator. in uerbo,interdictum,& in l.3.§.
cum igitur, uerſic.nam cum familia , ff.de
ui,& ui arma.Bald.conſil.383. column.ult.
uolum.5.Anan.in d.conſi.59.& omnes ubi
ſupra,dum ponūt dicta exempla dominꝰ,ꝗ

dicit

dicit famulo, Fac vt ſentiam, &c. vel qui po
ſuit os, &c. & ita Bald. præciſe in d.l.1.C.de
ſer.fug.ver.ex perſonis denique, vbi allegat
d.c. cum ad ſedem. In contrarium videtur
facere text.in cap.conſtitutus, el tertio, de
teſtibus, & quod not.Bar.in l.1.§.fi.ff.quod
vi aut clam, & in l. de pupillo, §. ſi quis ipſi
prætori, in 10.quæſtio.ff.de oper.no. nunc.
52 In iſtis locis habes, † quod delictum factũ
a filio, vel ſeruo in re concernente intereſ-
ſe patris uel domini præſumitur factum vo
luntate patris, vel domini, & ſatis dicere-
tur uoluntate patris, vel domini factum,
quando eſſet ad uindictam iniuriæ illatæ
patri, vel dño, ſed hæc loquuntur in cauſa
ciuili, & quo ad præiudicium ciuile, tamen
ego facio hanc illationem, ꝙ ubi eſſet talis
præſumptio, quæ ſufficeret ad condemnan
dum ciuiliter, ſufficeret in criminali ad tor
turam, ſecundum Bar.in l.fi.in fi.ff. de in lit.
iur. & ideo quando adeſſet aliqua alia præ-
ſumptio, etiam ꝙ non eſſet tam uiolenta,
vt in dictis exemplis, res non hƀet difficul-
tatem, quia cum dicta alia præſumptione,
ſine dubio præſumeretur mãdatum in ma-
teria ciuili, vt per Ale.in conſi.69.colum.2.
verſi.fortificantur, vol.2. Igitur in cauſa cri
minali oriretur, tunc indubitatam indiciũ
ad torturam. Aduerte, tñ dum dixi ſupra, ꝙ
53 quando cum vtroque eſt inimicitia † quod
præſumitur conſilium in caſu dubio, videli
cet, quando ſecreto dixit ad aurem, &c. q̃a
illud intelligitur, niſi inimicitia eſſet acceſ-
ſoriè in famulo ex inimicitia contracta cũ
dño, aliter fatua eſſet deciſio, & ideo Bald.
in d.l.1.dicit quando pariter eſſent inimici,
& ſecus quando diſpari modo, puta maior
eſſet in uno, quam alio, vel quando princi
paliter cum uno, & acceſſoriè cũ alio. Sed
54 pone † ꝙ reus dicat verum eſt, ꝙ dixi, &c.
vel prout dicunt teſtes in effectu fatendo
mãdatũ, iuxta dicta ſupra, an poſſit poſtea
declarare dictũ ſuũ, ita vt in effectu exclu-
dat mandatũ, & uidetur non poſſe, quia
reus nõ poteſt perimere confeſſionem ſuã
c.cum dilecti, de accuſ. vbi Felin. poſt alios,
Bal.in l.2.C.de cuſt. & exhib. reo. in fiu. Sic
etiam Bal.in Auth.ſed nouo iure, uer. item
quid ſi confitetur. C.de ſer.fugit. ubi Bald.
vult ut verba ambigua reus confeſſus poſ-
ſit declarare, clara non ut ibi per eum, ſeſt
materia, l.ſi quis intentione ambigua, ff.de
iud.de qua per Ale.in l.diuortio, in princ. &
alibi ſæpe, ff.ſol.mat. & ibi etiam Alex. latè
dicit, ꝙ non poteſt recedere a recto ſenſu,
vt ibi, ſed difficultas eſt qñ lex interpretatẽ
mandatum ſecũdum terminos ſupra decla
55 ratos, † an poſſit ipſe in eo caſu interpreta-
ri deſtruendo ſenſum præſumptum a lege.
Nam ſi diceret erraui, uolo probare contra
riũ, audiretur ẽt ꝙ expreſsè confeſſus fuiſ-
ſet homicidium, ſed hæc eſt alia materia,
vt declarat Fel.in d.c.cum dilecti, in 11. no-
tab. vbi uide, Credo non poſſe, & quod pa-
ria ſint, vel quod quis explicitè confeſſus
velit perimere confeſſionem, vel implicitè
ſecundum terminos ſupra allegatos, ita ut
reſultet confeſſio delicti, & tamẽ poſtea ex
tra omnem veriſimilitudinem velit expo-
nendo tollere oẽm ſenſum illorũ verborũ.
Ad hoc adduco Bal. in terminis ſi bene ui-
des in d.l.1.C.de ſeru.fug. in dicto verſic. &
not. ꝙ conſilium ubi uult, ut ille qui dat cõ
ſilium quod veriſimiliter poteſt interpre-
tari in bonam partem, poſſit illud in bonã
partem interpretari. Igitur nõ vult, ut hoc
omni caſu, liceat, ſed tantum quando ueri-
ſimiliter cadit interpretatio boni, ſed quan
do interpretatio eſt non ueriſimilis, & nul-
lus eſt qui non diceret, talia verba indicare
expreſſam confeſſionem delicti, ſi admittatẽ
hęc interpretatio dr̃ omnimoda peręptio,
& extinctio confeſſionis improbata per di-
ctum c.cũ dilecti. & ea quæ ſupra dixi, alias
ſequeretur quod prædictæ omnes deciſio-
nes eliderẽtur, quia ſemper reus inuenien-
do aliquam expoſitionem euaderet. Nã ut
dixi nõ requiritur aliqua probatio, ſed tñ
quærimus an ſimplici verbo poſſit reus ex-
ponere ſuum dictũ quod eſſet ridiculum,
& vbi poſſet declarare ſeipſum, crederẽ, ut
56 etiam ex interuallo poſſet, † quia qui decla
rat, nihil de nouo inducit, l. hæredes palã,
§.ſi quis poſt.ff. de teſtam. c. paſtoralis, §.1.
& ibi Abb. de appella. Sic etiam in teſte ſe-
cundum Bartol.in l. prima, columna 2.ff.ſi
cert.peti. Felin.in c.cum olim, de re iudica.
colum.3. & in cap. licet cauſam, column.12.
extra, de probatio. facit l.actorum, & ibi gl.
57 & Docto.ff. de re iudica. Sed pone † quod
de mandato per ſolam confeſſionem man-
dantis conſtet an poterit puniri, videẽ non

poſſe,per ea quę poſui ſupra,ſub.rubr.1.de
delicto. & hoc non uidetur habere difficul
tatem ubi de ſolo mandato nõ ſecuto effe-
ctu tractetur.Cæterum ſit ſecutus effectus
de quo conſtet eſt maius dubium , & tan-
tò magis, quia ſecuto effectu non tenetur
mandans propter mandatum , ſed propter
delictum ſecutum, & ideo etiam debet ap-
poni locus, & tempus delicti conſumati,ſe
cundùm Bar.in d.§.ſi mandato,uerſi.quæ-
ro unde oritur obligatio.& Ang. Aret. ubi
ſupra. Tamen concludo non teneri ex quo
propter mandatum tenetur,ut per Bart.&
Ang.ubi ſupra, ſi tamen mandatarius atte
ſtaretur de mandato, arbitrarer quòd licèt
alias nõ credatur ei contra mandantem,ta-
men quò ad ipſum delictum probatio eſſet
ſufficiens,& hoc per ea ad quæ etiã me redi
go in illa materia delicti , & ſatis de ſe hoc
applaudit auribus,cuiuſq; recte ſentientis,
maximè quia talia mãdata fiunt ſecretò,&
de eis non põt cõſtare per inſpectionem,ſi
58 cut de homine occiſo:Aliqua alia† in mate
ria mandati uide per Afflig.in tit.de pace iu
ram.firm.in §.iniuria punitur in 4 notabil.
Quæro quid iuris ſit in conſulente fieri
delictum,uide Bal.primò vol.conſi.250.co
lum.2.Bal.notabiliter in 4.col.conſ.287.&
Bal. no.5.uol.conſi.382.col.2.& ſeq. Alex.
cõſi.103.col.8.in 1.uol.& Bar. in l.in furti,
§.ope,ff.de fur. & uide regu.& fallẽtias per
Feli.in c. ſicut dignum.col.3.de homicid.&
in c.1.de off.deleg.& communis concluſio
59 eſt ſecundùm eum† quòd tenetur piari pę
na ſicut faciens , ſi abſque eo conſilio non
erat facturus,alias non tenetur eadem pœ
na , ſed punitur mitius & hoc niſi reuocaſ-
ſet dictum conſilium, & reuocationẽ noti
ficaſſet tam illi contra quem factũ fuit con
ſilium quam ei cui dedit , ut per Fel.ubi ſu
pra, qui etiã multas alias limitationes po-
nit,etiam quid ratione damni dati ex conſi
lio, an conſulens teneatur ad eius reſtitu-
tionẽ,& quando,& quid in Doctoribus ma
lè conſulentibus,& conſiliariis principum,
vide etiam apoſtillam ad Ang.circa 22.q.in
qua ponit materiam perſuadentis,ubi alle
gantur alia conſilia ſed melius quam alibi,
& copioſius,& magis conſideratè ponit no
uiſſimè Dec. in reg. conſilij non fraudulen
ti.de regu.iur.in 2.col.maximè uerſic.2.re-
gula non habet locum in delictis , ubi dicit
communem eſſe illam quã ſupra dixi poſt
Felin.& ita intelligit,& declarat Bar.in d.§.
ſi mandato,uerſ.quæro,vtrum in perſuadẽ
te.qui indiſtinctè tenet , vt conſulens,uel p
ſuadens,teneatur, ſiue faciens aliàs eſſet fa
cturus,ſiue nõ : uult enim ut procedat eius
dictum quò ad eandem pœnam,ſi aliàs fa-
cturus non erat , ſed mitius teneri, ubi etiã
facturus fuiſſet,& ſubdit in col.ſeq.uerſi.&
ad prædicta in dubio præſumi,aliàs nõ fuiſ
ſe facturum,niſi coniecturę aliud oſtendãt.
Deinde ponit alia , & multa notanda in hac
60 materia conſilii,&† quòd conſilium debet
eſſe malum,& ita debet conſtare,quia in du
bio præſumeretur bonum , & quòd cõſiliũ
debet præcedere delictum, & quando quis
dicatur præbere conſilium , & quòd ef-
fectus delicti debet eſſe ſecutus , & poſt-
quam ibi tantus doctor nouiſſimè appo-
ſuit in hoc articulo manum aliud non di-
co nec audeo dicere; & aduerte,quia nõ vi-
detur fieri differentia inter conſilium,& p
ſuaſionem, & ita expreſsè Bart.in d.§.ſi mã
dato,col.1.ibi iſtud non dicitur mandatum
ſed dicitur perſuaſio ſiue conſilium. ubi de
61 clarat † ꝙ conſilium ſiue perſuaſio eſt quã
do perſuaſio, uel conſilium datur alicui ad
eius perſuaſi utilitatem,ut per eum,& ideo
Bart. etiam in d. §. non attingit aliam ſpe-
cificam quæſtionem de conſulente , ſed in
uerſi.quæro utrum in perſuadente, quærit
de perſuadente , & ibi ſimul miſcet conſiliũ
& perſuaſionem.& ideo Doct.illam doctri-
nam Bar.ibi etiam allegant in conſilio , li-
cèt loquatur de perſuaſione,ut per Dec.ubi
ſupra , in d.uerſi.3.regula quem uerſi. uide
uſque ad alium uerſic.ſeq.incip.ſed dictum
Bar. Sic etiam Bar.ibidem in uerſi.quæro
an puniatur ibi perſuadens ſeu dans con-
ſilium,& in uerſicu. ſequ.ubi quærit quare
iſta perſuaſio, & iſtud conſilium non poſſit
reuocari ita ut ſufficiat ſimplex reuocatio
ut per eum,ſed quid plura? nonne Barto.in
d.§.ſi mandato in fi. in ult.quæſt.quærit in
ſpecie quæ ſit differentia inter conſilium ,
perſuaſionem,inſtigationem , & inſtructio
nem , et dicit nullam eſſe differentiam , et
ꝙ omni caſu res conſiſtit in uerbis , et ad
utilitatem facientis. Et propterea. poteſt di
ci cõſilium,uel perſuaſio,uel inſtructio,uel
inſtiga-

inſtigatio, & Bartol. ibi refert, & ſequitur Alex. conſi. 128. colum. 1. uolum. 4. & Ang. in d. gl. Sempronium mandatorem, colum. final. in fin. nec tn hoc eſt hæſitandũ, quia Bart. allegat text. expreſſum in l eg. in furti, §. conſilium, ff. de furt. ſed quidquid etiam poſſit eſſe in modo inueniendi, tamen q. in quolibet tenditur ad unũ finem, & in quolibet tantum verba interueniunt, & ad utilitatem facientis reſultat eadem iuris diſpoſitio, & hoc ſine dubio uolunt Bar. & com-
62 muniter Doct. † & inquiſitio ſuſtinetur ſi ſit ratione unius, & probetur aliud, quia illud aliud eſt idem in effectu, ſecus ſi eſſet de mandato, q ſi gratia mandantis, & probetur conſilium, vel perſuaſio, uel inſti-
63 gatio, † vel inflammatio, quo uocabulo inflammationis etiam vtuntur Doct. pro ſimili aliis prædictis, ut Angel. in conſilio 22. columna 2. quod conſi. vide omnino in hac materia, quia ibi ponit quis ſit perſuaſor, & quis mandator, & quis ordinator ſiue autor rei. Item ponit quod non conſiſtit differentia in uerbis quo ad cognitionem unius ab altero, ſed tantum in ſubiecta materia, quia etiam ſi præcipiatur illa ad utilitatem ſuam, & ſibi mandetur, tñ erit perſuaſio, ut ẽt per Bar. in d. §. ſi mandato. in princ. facit lex. ſi olei. C. loca. & l. ſi uno. in princ. ff. loca. & quod inquiſitio de inſtigatione, etiam procedat in perſuaſione, cõſilio, inflammatione, & ſimilibus, non ſic in mãdato, oſtendit Bal. in l hæc uerba, ff. de his, qui notant. infam. & Ale. in d. conſi. 128. col. 1. & in conſi. 127. col. 2. eod. uol. & Angel. vbi ſupra, & Ale. conſi. 69. in 1. vol. & facit regula l. habebat, ff. de inſt. & quod ea omnia quæ dicũt Docto. in conſilio etiam habeant locum in perſuadente, & inflammatore, uide text. in d. c. ſicut dignũ, verſi. qui uero animũ regis inflammarunt, extra, de homic. Nã ille tex. loquitur de perſuaſione, & inſtigatione, & tamen Fel. ibi, & Doc. not. illum text. in cõſ. & ſuper eo conſilio poſtea ſe extendunt, unde in hac materia perſuaſionis ibi oĩno vide, & ubi ſupra, & quia dixi ſupra q pro-
64 batur ex coniecturis † q perſuaſus alias nõ fuiſſet facturus, quæ ſint iſtæ coniecturæ, uide in Doctorib. allegatis per Dec. ubi ſupra, in d. reg. col. 3. verſic. & ad prædicta, & egregiè notabiliter per Ang. in d. conſ. col. ult. ubi dicit, quod præfationes maleficij hoc oſtendunt.

65 Quæro, † an ſtatutum puniens præſtantes auxilium, uel opem, puniat iſtos conſulentes, uel inſtigãtes, ſiue inflammatores? Eſt neceſſaria qõ, & uĩ non purè, quia impropriè eſt auxilium, licet auxilium ſit. ita Bar. expreſſe in d. l. in furti. §. ope. ff. de furt.
66 in fi. & ibi eſt locus principalis, † qñ quis dicatur præſtare auxilium, & ibi an patrocinando pro aliquo dicatur præſtari auxiliũ, vel mutuando pecunias, & an petendo gratiã, & alia modis, ut ibi per eum? & ultimo quærit utrũ ille, qui dat conſilium præſtet opem, & uĩ præſtare largè, nõ ſtrictè, & ita probant iura quæ allegat, l. l. ſæpe, §. fina. ff. de uerb. ſign. & text. ibi, tamen ex doctrina Bar. in d. §. ope. col. 1 colligitur pulcra declaratio, ut ſcilicet ſtatutum puniens auxilium non comprehendat dãtem cõſilium, quando ſtatutum punit auxiliantem tũc certi actus. vt ſi dicat, quicũque dederit auxilium ad committendum homicidiũ, uel aliud delictum, nam hoc caſu requiritur, ut illud auxilium ſit propriè auxilium, ſecus ſi punit auxiliantem non ratione certi actus, ut adſunt ſtatuta quod non præſtet auxilium bannitis, quia tũc talia ſtatuta habent locum in quolibet iuuamine, pecuniarum mutuatarum, & aſſociationis, et conſilii, et ſic habes in terminis iſtam deciſionẽ ibi per Bart. atque ita ſi ſtatutũ puniat auxilium dantem occidenti ad homicidium, non comprehendet dantem conſilium, ita Bar. ibi, et Bart. ibi refert, et ſequitur Ange. in gloſſ. Andræam auxiliatore, col. 1. in fi. et prin. ſequẽ. et ibi late maximè in apoſtillis.

67 Quod † aduocatus, et cauſidicus poſſunt patrocinari pro bannitis pro obtinenda iuſtitia, & gratia, quia officium aduocãdi eſt
68 publicum. Et † quod conſilium ſiue perſuaſio ſit late, et large auxiliũ, vide late, et per fundamenta iuris Salic. in l unica, C. de rap. uirgin. in uerſic. ex ſexta parte, et eſt prima quæſtio quã tangit ibi, et in effectu fundat ſe ſuper iuribus Bart. et hanc opin. etiam tenet Ang. in glo. dicto maleficio ſemper aſſiſtir. col. penul. uerſi. an autẽ quis perſuadẽs. et ibi uide in apoſtillis, alias autoritates. Nec d. Bart. in l. qui ſeruo, §. fin. in fi. obſtãt, dũ dicit quòd ſi in inquiſitione dicitur de

conſilio punitur de auxilio, licèt non ſit dictum, vt habilius prædicta poſſent committi, quia non vult propter hoc, vt propriè cõſilium ſit auxilium ipſi homicidio. Et licèt velit vt puniatur, non vult ut puniatur de auxilio verè, ſed de conſilio ſi interuenit. Et tũ verum eſt, quòd erit punitus de auxilio ſaltem largè, vt late per Cæpol. conſil. 3. col. pen. & vlt. & Ang. in d. gl. dicto maleficio ſemper aſtitit. col. 2. verſ. aduertas tamen.

69 De præſtantibus auxilium † ad homicidia, & alia delicta tempore delicti, & poſt, ponit Felin. in d. cap. ſicut dignum. colum. 2. de homic. & in d. capit. 1. de off. deleg. col. antepenul. & dixi ſupra tit. præcedẽti. verſi. quæro qua pœna. late declarando etiam decretum huius dominij in hac materia conditum, quod tamen poſtea reformatum fuit.

Tit. de Furtis.

SVMMAE.

1 *Auaritia eſt radix omnium malorum.*

2 *Furtum quomodo probetur.*

3 *Palam, & bona fide rem accipiens non dicitur furtum committere.*

4 *Fur dicitur qui palàm furatur, ſed non dicitur manifeſtus niſi ſecuta poſt eum apprehenſione, vel acclamatione.*

5 *Rapina committitur quando vis adhibetur, vel rapiens paratus eſt vim adhibere.*

6 *Furtum non committitur quando quis rapit rem quam putat ſibi debitam, licèt puniatur quia propria autoritate facit.*

7 *Furtum non committitur quando quis non habuit animum furandi.*

8 *Furandi animus præſumitur fuiſſe in dubio vbi non appareat cauſa in contrarium.*

9 *Furtum an committatur quando res capitur quæ reperitur in platea, vel habet pro derelicta, vel quamuis fateantur furto ſubtraxiſſe cum tamen ſua eſſet.*

10 *Fur an liberetur quando dominus rei ſubtractæ venit ad iudicium, & dicit factum fuiſſe volente?*

11 *Confeſſio quòd res fuerit ſublata ſe volente facta reo abſente an illi proſit?*

12 *Iuſta cauſa credulitatis, quòd res ſit ſua, an excuſet a furto?*

13 *Concluſio in actione furti qualis eſſe debeat.*

14 *Furti accuſatio an procedat non expreſſis rebus, & quid ſi exprimatur æſtimatio rei?*

14 *Furta alibi commiſſa, & punita grauant etiam commiſſa.*

16 *Statutum vt quis pro tribus furtis ſuſpendatur qualiter intelligatur, & quando dicantur tria furta.*

17 *Confeſſus feciſſe plura furta diuerſis temporibus intelligitur continuatis.*

18 *Fur Lugdunenſis Mediolani repertus cum rebus ſubtractis, poteſt Mediolani puniri.*

19 *Iudex maleficiorum poteſt cognoſcere de rebus ſubtractis in conſequentiam.*

20 *Legatus captus, & ſpoliatus in itinere an recuperet damna a principe eum mittente?*

21 *Furtum rei hæreditariæ dicitur furtum largo modo, non propriè.*

22 *Furtum dicitur rei mobilis, non autem immobilis.*

23 *Statutum loquens in furto habet locum tam in crimine expilatæ hæreditatis, quam rerum amotarum.*

24 *Furta domeſtica quomodo puniantur, & quod in furto domeſtico paruo vel magno.*

25 *Statutum de furto alterans pœnam iuris communis non habet locum in furto domeſtico licèt aliter ſit ſeruatum*

26 *Furti domeſtici iterati cauſa quomodo proceditur.*

27 *Furti domeſtici magni cauſa contra vxorem vel filium agi non poteſt, licèt iudex per inquiſitionem procedere poſſit, & eos punire.*

28 *Suſpendi an quis poſſit pro tribus furtis domeſticis?*

29 *Statutum dicens, Si quis fur an comprehendat fœminam.*

30 *Furtis pœna iure digeſtorum erat dupli vel quadrupli, & parti applicabatur, de iure C. & Authent. eſt criminalis, & fiſco applicatur.*

31 *Pœna corporalis in fure nec iure digeſtorum nec Authent. erat inuenta.*

32 *Pœna furti, & Mediolani, & alibi per ſtatuta eſt impoſita.*

33 *Fur famoſus quis, & quomodo puniatur per ſtatutum Mediolani*

34 *Fur deprehenſus antequam incipiat contrectare punitur extraordinariè.*

35 *Fur famoſus, & latro famoſus differunt?*

36 *Fur famoſus dicitur ex eo ſolum quòd ſit damnatus de furto uel rapina, & ſic poſt ſententiam.*

37 *Agi poteſt criminaliter, & ciuiliter pro quolibet delicto, & priuato, & publico.*

38 *Delictorum tam publicorum, quàm priuatorum materia.*

39 *Fur pecuniæ principis uel rerum eccleſiæ aut religioſarum tenetur l. Iul. peculatus.*

40 *Abigens quis.*

41 *Pœna l. Iuliæ de reſiduis tenetur qui retinet id quod ſupereſt illi ex pecunia ad uſum publicum deſtinata.*

42 *Plagiarius dicitur ſubtrahens ſeruos uel filios ſeruorum.*

43 *Fur ſi dicat quòd accepit animo reſtituendi an excuſetur?*

44 *Fur dicitur qui ſubtrahit non ſolum domino, ſed etiam ei qui habet ſimplicem detentationem.*

45 *Depoſitarius per negationem ſolam rei depoſitæ dicitur furtum committere.*

46 *Contrectatio rei ſiue uerè, ex interpretatione fiat, committere furtum.*

47 *Furti excuſari non poteſt uel ſaltem magnam præſumptionem contra ſe habet qui primò negauit depoſitum, & poſtea dicit ſe non contrectaſſe animo furandi.*

48 *Furtum uel fur quomodo inueniatur.*

49 *Fur licèt patiatur pœnam furti, ut quia fuſtigetur, tamen non dimittitur niſi rem ſubtractam reſtituat.*

50 *Furto ſubtractam rem emens, licèt regulariter debeat ſine precio eam reſtituere, tamen aliqui ſunt caſus quib. debet debere precium.*

51 *Emens rem ab hoſtibus per eos ſubtractam quando poſſit eam ſine precio habere ſecundùm decreta Mediolani.*

52 *Furtum propter neceſſitatem quando ſit licitum.*

53 *Furto ſubtrahens inſtrumentum comprehenditur in ſtatuto dicente, Si quis furtum fecerit rei aſcendentis.*

54 *Furto ſubtrahens teſtamentum incidit in falſum.*

55 *Furto per famulum commiſſo tenetur dominus quando deliquit in officio ſibi per eum commiſſo, ſecus ſi extra illud deliquerit.*

56 *Dominus per exhibitionem famuli qui furtum commiſerit liberatur ſi exerceat officium publicum, ſecus ſi priuatum ut campo.*

57 *Officialis in principio officij promittens communicati pro debitis per eius familiam contrahendis, & ſi poſt ea proclamari faciat, ut nemo cum eis contrahat non liberatur.*

58 *Pax facta per offenſum an impediat quominus fiſcus poſſit procedere etiam in furto de iure communi, licèt propter ſtatutum Mediolani non poſſit?*

59 *Furtum non dicitur publicum crimine etiam ſi quis furcis pro illo ſuſpendatur.*

60 *Furtum enorme dicitur etiam ſi ſit medium quando tamen ex eo tumultus ſequeretur.*

61 *Pax ſicut prodeſt in ſecundo furto ex forma ſtatuti Mediolani, ita etiam in primo ex conſuetudine.*

62 *Furti præſumptio an oriatur contra camponem quando hippopera depoſita fuit apud eum & reſtituitur reſignata.*

63 *Fur quomodo inueniatur. & de indicijs contra furem.*

64 *Furto facti uicini poſſunt torqueri ſi ſuſpitio eſt contra eos, & male audeant.*

65 *Furtum confeſſus poteſt interrogari de alijs furtis etiam in tortura.*

66 *Furtum an poſſit probari per probationes minus idoneas ex aliqua ſpeciali?*

67 *Furtorum materia ubi, & per quos tractetur.*

68 *Furta aliqua legum conditoribus ſpeciali animaduerſione digna uiſa ſunt, & propterea etiam tituli particulares de illis facti ſunt.*

FREQVENS eſt hæc materia furtorũ ꝑꝑ effrenatã † auaritiã q̃ eſt radix omniũ malorũ, §. cõſiderauimus. col. 3. in Authẽ. ut iud. ſine quoque ſuffrag. c. bonorũ. 40. diſt. in proœmio decretal. ſed q̃a eſt uulgatiſſimũ, ideo ſine ordine addẽdo iã dictis rẽ ipſam ꝑcurrã, & qm̃ de furto in primis cõſtare, debet, ut dixi in principio operis. Practica eſt ut querela partis hoc ſolùm demõſtrat † iure ſũ dat modus ꝓbandi furtũ per dicta Bart. in leg. ſi quis ex argentarijs, §. prætor ait, ff. de ædendo. ubi Bartol. non loquitur de indicijs contra furem, ſed de probando

 bando

bando ipſo furto, nam ibi quis ſe defendebat per amiſſionem rei, dicendo, ꝙ erat ſibi ſubtracta, nec habebat neceſſe probare cõtra furem, ſed tantùm fuiſſe ſibi rẽ ſubtractam, & ſic factũ furtum, & ponit aliquos modos, qui propriè tendunt ad probationem furti, & delicti in genere, & inter eos quando famulus aufugit, quia fuga in genere etiam alterius qui non ſit famulus, facit indicium contra furem, ut dixi ſupra in materia torturæ, & ideo caſus fugæ famuli non fuit poſitus ad alium finẽ niſi ad oſtendendum non ſolùm delinquẽtem, ſed etiã delictum quę ſimul oſtẽdit, licèt non ita ſit in alijs modis ibi dictis, & eandem conſiderationem etiam habuit Bar. in l. ſi quando. in fin. C. unde ui. Nam ibi non tractabatur puniendo fure, ſed alio propter ipſum delictum, & ideo tradit modum probandi furtũ, & propriè illa exẽpla tẽdunt ad hoc non ad indicium cõtra furem, & aduerte, quia etiam Bar. in dicto §. prętor ait. ſentit ut deberet conſtare de rebus, ibi ſi uero probat rem, &c. ita etiam Bar. in dicta l. ſi quãdo. in fin. non tamen requiritur probatio quãtitatis explicitè, ſed ſufficit iuramentum ſecũdum materiam dicta leg. ſi quando. & cap. fin. quod met. cau. niſi quando contra tertium, & per Bar. in dicta leg. ſi quando, colum. final. & alios ibidem. & in d. cap. fin. Iure tamen hæc probatio delicti non ſufficit in criminalibus, ubi poſſit haberi plenior probatio, ut dixi in eo principio operis. Et adde ꝙ dicit Iaſ. in d. §. pretor ait. quod per acclamationem. Da à ladri. non probatur furtum. Et quia furtum a furuo, id eſt, nigro, dicitur propterea ꝙ clam, & obſcurè, & plerunque noctu fit. & dicitur contrectatio fraudulenta, &c. ut in leg. 1. in princip. & §. fin. ff. de furt. ideo ſcias † ꝙ qui
3 palàm, & bona fide accipit, & non animo contrectandi, in hoc crimen non incidit, Bald. in 4. uol. conſil. 472. & 5. uolu. conſilio 89. circa fin. & quando dicatur palàm fieri, & quando occultè, uide Fel. in cap. conſuluit de offic. delega. in uerbo, occultum, colum. fin. & in cap. porrò. de ſenten. excom. in uerbo, item inſtrumentum occultè. circa finẽ. & tex. in leg. ſi. ff. de ritu. nupt. qui dicit minorem ſuſpitionem reſultare quãdo fit palàm, quàm quando fit occultè. per Barb. cõſil. 47. colum. 15. in 1. volum. & eodem volum. conſil. 45. colum. 8. videtur tamen poſſe fieri furtum palàm. leg. 2. & tribus ſequẽtibus, ff. de fur. & per Iaſ. in l. 1. in princip. colum. 3. ff. de acquir. poſſeſſ. quæ concluſio magis oſtenditur ex diffinione furti, quàm ex dictis quatuor legibus, & not. in capit. 1. de præſumptionibus. Niſi vt dixi etiam bona fide fieret, & † quòd aliquis ſit fur, licèt
4 palàm furetur, & omnibus videntibus, quãuis nõ poſſit dici manifeſtus, niſi ſecuta deprehenſione, uel acclamatione poſt eũ dicit Bart. in l. ſi uendidero. §. cum rapt. ff. de furtis, & patet quia etiam in rapina, quę, ut dixi, ex ſui natura fit apertè, id eſt furtum, Inſtit. ui bonorum raptorum. in princip. & per hos terminos ambulat Bar. ubi ſupra.
5 Rapina † uero fit ex ſui natura palàm, & ui, & etiam ſine ui, ubi tamen eam committẽtes ſint parati uim inferre. Ale. conſ. 103. col. 3. uol. 1. Et quãdo fit furtum gratia credití ſui, an talis puniatur de furto, & an poſſit ſe excuſare, ex cõtractu præcedẽti, a quo habuit originẽ, maximè ſtante decreto Mediolani, quando res habet originẽ a contractu, ꝙ non poſſit procedi criminaliter, uide Cæpol. conſi. 26. col. 3. & ſeq. & eſt illud uulgatum cõſilium Beneuenutæ, & per Rom. conſi. 144. & dic. ut ſupra dixi ſuper decreto quando res habet originem a cõtractu. Nõ
6 enim eſt furtum † quando quis rapit rem, quam putat ſibi debitam, inſtitut. ui bon. rapt. §. quia tamen. punitur tamẽ quia propria autoritate, facit ut ibi, §. ſeq. eſt tex. in l. penul. & fin. C. ad legem Iul. de ui pub. & priu. ubi dicitur ꝙ punitur illa lege, & ut dixi, uide ubi ſupra. & maximè an poſſit procedi criminaliter ſtãte allegato decreto. Et conſilium allegatum Beneuenutæ eſt etiã inter conſilia Alexandri in 1. uolum. conſi-
7 lio 135. Et adde, † quòd quãdo quis non capit animo furãdi, non committit furtum, etſi illicitè facit, per tex. in leg. ſi quis uxori. §. ſi quis aſinam, ff. de fur. & Alexan. in dicto conſilio, colum. 4. & Rom. conſil. 150. & ubi ſumus in dubio an habuerit animũ furandi, uel non, ut quãdo furatur rem cõmunẽ, tunc præſumitur feciſſe ratione partis ſuæ tantum, & ſic nõ eſt furtum, textus eſt uulgatiſſimus in leg. merito, ff. pro ſocio, ſed ſi cõſtat contrarium, eſt furtũ, l. ſi ſocius

eius communis rei, ff. de furtis. & ita Alex. conſil. 137. colum. penul. & ult. uolum. 4. Vltra quem circa dictam l. ſi ſocius cōmunis rei. vide ibi Bar. & Angel. Inſt. de obl. quę ex delicto naſcuntur. §. 1. columna 1. Animus
8 † igitur furandi requiritur, qui præſumitur, vbi non appareat cauſa in cōtrarium, iuxta notata in l. dolum. C. de dolo. & in l. 1. C. de ſicar. ſed an requiratur vt a principio fuerit, an ē ſufficiat vt ſuperueniat? vide i hoc caſum leg. in l. Pōponius. in fine, ff. de acq.
9 rerum dom. Quando † reperitur res in platea, & capitur, an ſit furtū? uide, l. falſus, §. qui alienum, ff. de furtis. & ibi Bar. & Felin. in ca. cum dilecti, colum. 8. de accuſat. uerſiculo. in gl. in uerbo, dilapidationē. Et quid in re, quę habetur pro derelicta? uide Rom. conſilio 360. Et an poſſit dici furtum in re, quā quis fateatur furto ſubtraxiſſe ubi appareat. ꝙ ſua eſſet? uide Rom. conſi. 113. Et
10 quid † quando dominus rei ſubtractæ dicit factum eo uolente, an fur liberetur? uide Barto. in l. inter omnes, §. recte, ff. de furt. Felin. in ca. nulli, colum. 2. uerſicu. item inquantum, de accuſ. Alexan. in 2. uolumine,
11 conſilio 24. colum. 7. Et † an talis confeſſio facta reo abſente proſit ſibi? uide Alex. in dicto conſilio, columna penul. & uide Felin. in cap. 1. de præſumpt. colum. fin. Et ge-
12 neraliter † an iuſta cauſa credulitatis, ꝙ res eſſet ſua, uel quaſi putaret dominū permiſſurum, excuſet a furto: uide Bar. in dicto §. recte. & Bal. in 4. uolum. conſi. 345. & Aret. in cap. 1. colum. 3. de accuſ. ubi tenet cōtra Bar. & Felin. in cap. inquiſitionis, §. quæſiui fi. uolum. 3. de accuſ. & in ca. 2. col. 2. uerſ. in ea glo. de calum. & Iaſ. in l. quidam cū filium, ff. de uerborum obligatio. Qualiter
13 † concludi debeat in actione furti, uide Angel. Aretin. in uerbo, ueſtem cœleſtem, &
14 ubi ſupra. An † procedat accuſatio furti, non expreſſis uerbis, & quid ſi exprimatur æſtimatio, & non res, et quid ſi dicatur tātæ æſtimationis, ſaluo errore calculi? uide Bald. 2. uolum. conſilio 238. columna 4. & qualis hoc caſu debeat eſſe probatio precij ipſius rei furto ſubtractæ. & qualiter exprimi debeat precium in inquiſitione, & an ēt debeat in ſpecie poni, ꝙ ille, cui factum eſt furtū, eſſet dominus rei illius? vide Soc. cō-
15 ſil. 1. Furta † alibi commiſſa, & punita an grauēt quę hic commiſſa fuerint? vide Bar. to. in l. ſi cui, §. fi. in fi. ff. de accuſ. Barbat. in c. poſtulaſti. in 31. colum. & in ca. fi. de for. compet. Iaſ. in leg. ſi idem cum eodem, colum. 1. ff. de iur. omn. iud. Aret. tamen dubitat de deciſione Bar. vbi ſupra; per illū textum in fi. qui tex. tamen non uidetur benè probare eius intentionem, quia non eſt bona conſequētia. Talis debet legitima pœne puniri propter ultimum delictum, ergo nō grauatur propter pręcedentia delicta, quia ſi conceditur delictum grauatum, licèt imponatur grauior pęna, tñ illa cenſetur legitima, quia nihil eſt quod repugnet, cū delictum etiam ſit grauatum, & uide Fel. in ca. ſicut, colum. 2. de teſt. uide etiam Are. in dicta glo. ueſtem cęleſtem, col. 3. Bal. quinto, uol. conſilio 348. & Aret. omnino, conſilio 164. colum. 2. Rom. ſingu. conſilio 236. col.
16 1. & 2. Statutum, † ut pro tribus furtis quis ſit ſuſpēdēdus, quomodo debeat intelligi, & qualiter dicātur tria furta? uide Bal. quinto. uoluminē, conſilio 247. & conſi. 348. & not. Socc. conſilio 33. columna 4. uerſus final. Hoc ſtatutum eſt hic Mediolani, & ferè in omni parte, & an unū magnum ęquiparetur tribus? uide Iaſon. in l. 1. C. de precibus Imperat. offer. & in l. cum ſeruus,
17 C. de condi. cau. data. Et † quando fur fateē feciſſe plura furta diuerſis temporibus, intelligitur continuatis, ita ut non cenſeātur plura furta. Iaſ. in leg. fructus ff. ſoluto ma-
18 trimonio. Quæro, † ſi fur Ludunenſis reperiatur cū re Lugduni ſubtracta in hac ciuitate Mediolani, an poſſit hic puniri? uide Bartol. in leg. ſi dominium, ff. de furt. qui tenet poſſe. Articulus eſſet difficillimus. Affl. dicit eſſe communem cū Bart. in §. iniuria: punitur. notabili tertio de pace iuramento firmā. ubi Afflictus ferè facit tractatum in hic materia furtorum, & Firmiā. in uerbo, fur contrectans. dicit, quòd opinio Bartol. ſeruetur in uſu, ueritas tamē eſt cōtra Bar. vt colligo ex ampliſſimis dictis per Aug. de Arim. ad Aret. in gloſſ. ueſtem cœleſtem, qui copioſius loquitur quàm alius, quē uiderim i hoc articulo, immo hodie communis eſt contra Bart. ut etiam atteſtatur Cæpol. qui, ſequitur eandem opinionem in cōſil. 56. col pe. & fi. & ita feci diuerſis ciuibus ſeruari in Senatu. Et hanc opinionem etiam ſequi-

ſequitur Alex.in d.l.ſi dominium.addens,
ꝙ tamen poſſet puniri crimine ſtelliona-
tus,tanquam cælans rem alienam, Qui ta-
mẽ ſequeretur opin.Bar. excuſati eſſent in
ſyndicatu, vt uolunt Doct.ubi ſupra. Et cõ
tra Bar.etiam tenet Hippol. ſuo reper. l. fi.
19 ff.de iur.omn.iud.ad fin. An† iudex malefi
ciorum poſſit cognoſcere de rebus ſubtra-
ctis in cõſequentiã? Dic poſſe,licèt nõ prin
cipaliter.leg.interdũ,§. qui furẽ. & ibi Bar.
ff.de fur.Iaſ.in l.1.§.1.col.3. ff.de offi. eius.
Fel.in c.cum oporteat. col. pen. in prin. de
accu. & in c.poſtulaſti.de Iudæis.& Ang.in
d.gl.col.7.et Bar.conſi. 107. et Paul.conſil.
346.in nouis, in princ. et ibi in additioni-
bus ad Ang.et vide ẽt Soc.conſi.62.circa fi.
20 Et an legatus captus,et † ſpoliatus in itiue
re recuperet damna a domino eũ mittẽte?
Vide Bar. in l.ſi ſeruus,§.quòd uero, ff. de
fur.Felin.in ca.fin.de teſtibus.col.2. et Lau
denſ.in tract.de princ.tit.de leg.concluſio-
21 ne 6.An rei†hæreditariæ committatur fur
tum? Dic non committi. l. hæreditariæ,
ff.de furtis. et ibi Bartol. ponit rationem,
aliam ponit Iaſ. in l. 1. colum. 3. C. de ſer-
uis fug.et aliam Aret. inſtit. de obligatio-
nib. quæ ex quaſi delicto naſcuntur. §.1.co
lum.2. ubi impugnat rationem Bartol. eſt
enim crimen expilatę hæreditatis,toto tit.
ff.& C.de crimine expilatę hæreditatis. &
dicitur furtum largo modo, & appellatur
furtum magis improbum ad differentiam
furti ſimplicis, ſed rapina eſt improbiſſi-
mum. glo. eſt notabilis, quam Bartol. ibi
multum cõmmendat,in l.ſi te.in gloſſ. 2.in
22 fine. C. de infamibus. Et † cadit furtum
in re mobili, non in immobili. Iaſon. in l.
rem,quæ nobis, ff. de acquirenda poſſeſſ.
numero 6.& 17.& in l.naturaliter,§. nihil
commune. eodem titulo, numero 6. Et
23 †an ſtatutum loquens de furto habeat lo-
cum in hoc crimine, & in crimine rerum
amotarum. Vide Angel.in d. gl. colum fin.
verſicu.& prædicta non procedant.& ibi in
apoſtil.& licèt diuerſitatem horum termi-
norum interdum allegauerim ad defenſio
nem,tamen nunquam fui auditus. pro fu-
ribus. uide conſil. Cæpol. 72. in contra-
rium vide Cæpol. conſil. 67. col. 2. qui ta-
men nihil facit,ſi benè uides, utcunque ſit,
iudices non currant has ſubtilitatis, poſt-
quam maiore ſunt delicta: Sciunt etiam
eſſet,ſi tractaremus,an rapina comprehen
deretur in ſtatuto de furto loquente,iuxta
notata per Iaſonem in l. rem, quæ nobis.
colum. 1.ff.de acq.poſſeſſ.& per Ripam ibi
dem,dicam tamen in ii. de pœn.infra. An
24 †furta domeſtica puniantur,ſicut alia? ui-
de tex.in l.reſpiciendum,§. furta domeſti-
ca,ff.de pœnis. vbi pro leuioribus non po-
teſt agi criminaliter,ſed in furto magno eſt
aliud,vt ibi,& per Cæpol.& conſi.26.& An
25 gel.in d.gl.& † ſtatutũ de furto Alterans pę
nã iuris cõis non habet locũ in furto dome
ſtico etiã magno.Cępol.cõſ.ult.col.ult. Qđ
Senatus ſuperiori anno non ſeruauit,dicẽs
grauiora eſſe hæc delicta propter fidẽ quæ
habetur talibus perſonis ab eorũ dominis,
26 de iure†poteſt etiam procedi pro tali fur-
to iterata.Bal.& ibi Alexan.in l. apud anti-
quos.in fin.C.de fur.Et limitatus etiam vt
per Bar.in l.ſi quis vxori.in princ.ff. de fur.
& alijs modis,vt per Ang.in gl.in termino.
defenſionis,col.9.& ibi tangit limitationẽ
Bal.ſupra proximè relatam in le. apud anti
quos,& Ang.in §.ſi autẽ. Inſtit. de hæred.
qualit.& differ.& Cæpol.conſil.2. & conſil.
81.col.ſi.& in Authen.ſed nouo iure.col.fi.
10.& fi.C.de ſer.fug.& 16.& ſeq.col. Barb.
conſi.11.colu. 7.ad fin. uol. 2.& conſil.19
col.19.uolu. 2.& Cæpol.conſi.26.colum.3.
& uide Alexan.conſil.135.colum.3. Sed ta-
27 men aduerte,quia† ſunt multæ perſonæ,
contra quas etiam pro magno furto do-
meſtico non poteſt agi furti,ut quando u-
xor furatur conſtante matrimonio, uel fi-
lius patri, uel ſeruus domino. l. 1. ff.rer.a-
mot.& l.ſerui,& filij.in prin.ff.de fur.tñ iu-
dex ipſe poteſt procedere per inquiſitionẽ
& eos punire.Bart.in d.l.1.Ang.in §.his,qui
de oblig.quæ ex dicto naſcuntur. Et de fur
to uxoris facto marito. uide etiam Anch.
28 conſ.409.& Ange.ubi ſupra,col.fin.Et†an
pro tribus furtis domeſticis quis ſit ſuſpen
diẽdus? Vide Bald.in l.pen.in fin.ff. de fur.
29 Alex.conſi.110.uol. 2. in fin. Et † an ſtatu-
tum loquens per hæc verba, Si quis fur,
comprehendat fœminam? Vide Alex.con-
30 ſil. 135. col.4.uol. 1.Et ſcias, ꝙ † pro furto
imponitur ſine dubio, ſecundum iura Co-
dicis,& nouiſſima,pęna criminalis, ut i tit.
C.de fur.& in Authen.ſed nouo iure, C.de
ſer.

ſer.ſug. Sed ſecundum iura Deſtigorum re
peritur pœna dupli, uel quadrupli, quæ nō
applicatur fiſco, ſed parti: quia ad id agitur
ciuiliter, §. ex maleficiis, et §. omnes. cum
ſeq. Inſtit. de act. et omne id pœna eſt, quia
non ineſt rei perſecutio. d. §. ex maleficijs.
ubi Iaſon. not. quem uide, et eſt primum
not. Ang. tamen in gl. ueſtem cęleſtem. col.
2. dicit, quod imponitur pęna criminalis. al
legat l. fin. ff. de fur. unde dicit pro quolibet
delicto poſſe agi ciuiliter, et criminaliter,
ibi, et idem Bartol. in l. fin. ff. de pri. del. Sed
intellige d. l. fin. in pœna pecuniaria applicā
da fiſco, nè etiam contradicat Authen. ſed
31 nouo iure. ſecundùm quàm † pœna corpo-
ralis non erat inuenta iure Digeſt. et ita Ro
man. conſil. 152. incip. præſens conſultatio.
vide tamen latius de materia in d. Authen.
maximè per Cępol. et in apoſt. ad Ang. in d.
32 glo. colum. 2. Et quia ſtatuta † hic, et alibi in
hac materia furtorum, quę ut dixi in princi
pio, ſunt frequentia, clarè loquuntur de pę
nis furtum, ideo non inſiſto ulterius: Si ta-
men aues hæc ſcire, uide ultra Cæpol. ubi
ſupra. Iaſ in l. cum ſeruus. col. penul. et fi. ff.
de condict. ob cau. et ibi quid etiam de fure
famoſo, de quo per Alexan. conſil. 108. col.
1. uol. 4. Fulg. conſil. 139. col. 3. et plenius cō
ſil. 157. Aluar. omnino §. 1. ff. pub. latro. de
pace ten. ubi etiam Affl. et uide Bald. 2. uol.
conſ. 82. et dixi ſupra in materia inquiſitio
nis dū de fama, et infamia locutus ſum, et
33 ibi ēt declaraui. quomodo † intelligatur ſta
tutum noſtrum diſponens ut famoſi latro
nes furcis ſuſpendatur, et quid ſit proban-
dum ad hoc ut quis comprehendatur in eo
ſtatuto, ibi etiam dixi, an ſola infamia in ge
nere ſit ſufficiens ad iuſtificandam ſenten
tiam illorum, qui ita facile diiudicāt, quòd
talis, ex quo eſt ualde diffamatus, tranſmit-
34 tendus ſit ad triremes. Adeo † quòd fur
depræhenſus, antequam incipat contrecta-
re, punitur extraordinariè, ut per Iaſ. in l.
poſſideri, §. ſi rem, ff. de acq. poſſ. Addo etiā.
35 † quòd differentia eſt fures famoſos, et la
trones famoſos, ut per Iaſon. in §. ex malefi
36 ciis. colum. 1. Inſt. de actio. Et † dicuntur
famoſi ex eo ſolum, quòd ſunt damnati
de furto uel rapina poſt ſententiam Alber.
in l. ſacrilegii. §. ſi quis, ff. ad Iul. pecul. illa
tamen regula Ang. eſt omnino notab.
37 † ꝙ pro quolibet delicto poteſt agi crimina
liter, & ciuiliter, & quādo eſt publicum cri
men, & quando eſt priuatum, pro qua eſt
textus melior aliis ī l. licitatio. §. quod illici
38 tè, ff. de pub. De qua etiam † materia tam
priuatorum delictorum quam publicorū,
uide etiam per eundem Ang. in gl. necnon
ad quærelam uerſ. quæro an quilibet poſſit
de crimine accuſare & dixi ſupra ſub rubr.
quomodo procedatur per actionem in deli
ctis. in princ. & in fin. Adde ad pęnam furis.
39 quòd † qui furatur pecuniam principis, vel
res ecclſia, ut calices, uel res religioſas, ut or
namenta ſepulchrorum, incidit in l. Iul. pe-
cul. & capitalem, §. lex Iulia peculatus. Inſt.
de pub. iud. & ſubtrahēte pecuniam princi
pis, uel rei publicę. uide Cępol. conſil. 40. &
de ſubtrahēte res ſacras. dicam infra i rub.
40 de ſacrileg. Adde etiam, † ꝙ fur, qui furatur
pecudes è paſcuis, non ſolùm eſt fur, ſed
abigeus, & punitur etiā capitali pœna. l. 1.
in prin. & §. quanquam. & §. ſeq. ff. de abi.
& de hoc uide in tit. ff. & C. eodem. Ille
41 etiam, qui † ex pecunia eroganda in uſum
publicū retinetia ad uſum proprium, quod
ſupereſt, incidit in crimē de reſiduis, & ma-
ximam pœnam patitur, §. ſunt præterea,
Inſtit. de publ. iud. quod ſæpe contirgit in
quęſtoribus militum, propter facillitatem
fraudum, quæ committi poſſunt, quando
recenſentur milites, ut ſtipendia illis exſol-
42 uantur. Et † de ſubtrahente ſeruos vel fi-
lios aliorum uide in tit. de plagiarijs, quos
ſic lex appellat, ut infra dicam. Quando
43 † fur dicit Accepi animo reſtituendi, quid
iuris ſit? vide Cæpol. conſil. 40. dicitur au-
tem in diffinitione furti, ꝙ eſt contrectatio
rei alienæ, &c. Et licèt de iure ſufficiat, ꝙ
44 † agens furti habeat dominum, uel poſ-
ſeſſionem, uel uſumfructum, uel detenta-
tionem ut per Hoſtien. in ſumma de fur. &
Azo. ſimiliter in ſumma ſua ſuper articu-
lo cui detur actio. & Aret. in d. gl. col. 7. &
probat text. in l. cuius. & l. ſeq. ff. de fur. Ta-
men ſcias, ꝙ qui detinet uel detenta, dicitur
etiam habere dominium, ut ſubtiliter po-
nit Bartol. in l. ſi quis ui. §. differentia. ff. de
acq poſ. & ita ſuſtineret ꝓprietas genitiui,
rei alienæ, iuxta nota. in rubr. ff. de oper.
no. nunc. Et dicitur in diffinitione, quod
45 † furtum eſt contrectatio, &c. id eſt, mo-

tio de loco ad locũ, ex hoc inferri uidetur ꝙ licèt depoſitarius ſimpliciter neget depoſitum, tamen quia non fit contrectatio, inficiando non committit furtum, l. inficiando. in prin. ff. de furt. & ideo cautela eſt ad effugiendam hanc difficultatẽ, ut deponẽs probet rem depoſitam, fuiſſet poſitã in tali loco, & deinde imploret officium iudicis ad perquirendum an fuerit amota res. Sed tamen dic, ꝙ per ſolam negationem rei depoſitæ, & petitæ interuertitur poſſeſſio, & interuenit cõtrectatio, & oritur conſequẽter furtũ. iſte eſt text. in terminis in l. Pomp. in fin. ff. de acq. rer. dom. & ita latè Alexan. ponderans hunc tex. in l. 3. §. ſi rem, colum. 1. & princ. ſeq. ff. de acq. poſ. & ad l. inficiando. eſt reſpondendum, uel ꝙ tãtùm habuit in animo depoſitarius negationẽ, uel etiã ꝙ negauit non petita re, ut etiam dicit glo. in d. l. Pomponius, & ita ẽt uoluit dicere Par. de Put. in tract. ſuo char. 91. col. 3. uerſic. an in cauſa pecuniaria, ubi in col. ſeq. ĩ prin. dicit expreſse, quod negans depoſitum cõmittit furtum. Et uide etiam Alex. in l. rem, quæ nobis, ff. de acquir. poſſeſ. & per Iaſ. ibi
46 & in d. §. ſi rem, & † non refert, an cõtrectatio fiat uerè, uel ex interpretatione, l. falſus. §. ſi is, ff. de furtis. Angel. in gl. ubi ſupra, cautela tamen prædicta tollit omnes difficulta-
47 tes. Excuſans ſe, † quod non contrectauit animo furãdi, ſi tamẽ prius negaſſet depoſitum, non audiretur, uel ſaltem eſſet magna præſumptio contra eum, ut per Cępol. conſ. 16. colum. 3. in fin. uerſic. item quod fuerit, quod not. ad id, quod dixi in uerſic. & quid quãdo dominus, & in uerſi. et generaliter, an iuſta cauſa, et ĩ uerſiculo, et quã-
48 do fit furtum gratia crediti. Modum † inueniẽdi furtum, et furem quando ſuſpicor, ꝙ res ſubtracta ſit ĩ domo alicuius, uide in repertorio Hippol. in l. 1. in princip. char. 3. colum. 1. ff. de queſt. eſt per Firmian. in uerbo, furtum, circa fin. et Iacob. de ſancto Georgio in leg. requirendi. C. de ſer. fug. Fur
49 † licet patiatur pœnam furti, et fuſtigetur, tamen non dimittitur e carceribus, niſi facta reſtitutione, uel ſolutione. Bald. in l. quod euitandi, in fine. C. de cõdic. ob turp. cauſ. et 2. uolum. conſil. 497. et dixi ſupra de carcerato ſub fideiuſſore dimittendo.
50 Licet † emens rem furtiuam teneatur illã reſtituere ſine precio, l. 2. cum ſimilibus C. de furt. tamen fallit, quando illam emit animo reſtituendi domino, et ut gereret negotium eius, facta de hoc proteſtatione. Cæp. poſt Hoſtien. cautel. 25. ſi quis emit, ubi dat etiam aliam limitationem, quando quis emit a latrunculis uel hoſtibus, quia hoc caſu etiam debet dari precium l. mulier in opus, ff. de cap. Et dictam cautelam Cæpol. ſequitur Iaſon. in l. ſi precium, C. de ꝓc. ſed eam non puto ueram in prima parte, dum loquitur de proteſtatione, quia cũ tali proteſtatione eſſet auferre liberam reiuẽdicationem, quę domino competit, contra reg. id quod noſtrũ eſt, ff. de reg. iur. imo arguit proteſtatio hæc dolum in emptore, qui pręſumitur ex coniecturis, ſecũdùm gl. et Bar. in l ciuilem, C. de fur. quia uidetur nimia diligẽtia, qua vſus eſt emptor, iuxta gloſ. in l. ſi quis ſub conditione, ff. de cond. inſtit. et tunc emptor tenetur furti, d. l. in ciuilem, et ſi aliter diceremus, eſſet aperta uia euitãdi euictiones, Et facit regula, cum quid uno modo prohibetur. etc. ff. de regul. iuris. Sed quamuis ſit uera Cæpollæ opinio, tamen debuit eſſe facta publice talis ꝓteſtatio, ita ipſe dicit per textum in cap. ut noſtrum, §. fin. de electio. et le. non exiſtimo, ff. de admiſt. tut. Iſta duo iura allegat Hoſtien. ex quibus Hoſtien. mens fuit ut talis proteſtatio debeat publicari ſollenniter. Illud. n. eſt publicum, quod omnibus patet, text. et ibi Bar. in l. 1. §. pen. ff. de ſuſpec. tut. et dicitur publicum quaſi populice, Fel. in cap. exceptionem, col. pen. de excе. et ibi conſtituit differentiam inter uerbum, palàm, et publice, quia palam dicitur fieri, quod fit coram duobus, uel tribus, non autem publice, et in hoc conſiſtit tota uis deciſionis Hoſtien. quam non bene guſtauit Cæpo. et ad hoc adduco text. apertum in l. falſus, §. qui alienum, ff. de fur. ubi loquitur de illo qui inuenit rem, quam ſcit non eſſe derelictam, et dicit, quod ſi uult euitare ſuſpitionem furti, debet poteſtari ſe facere ut reſtituat et intelligitur per cridas, et proclamata. Ita glo. in cap. quia fruſta. et de vſu. et Felin. in ca. cum dilecti colum. 8. de accuſat. Aliam notab. limitationem ponit Afflict. ad cautelam Cæp. et dictum Hoſt. in §. receptatoribus, colum. 2. de pace iuram. firm.

firm. vbi vide omnino. Et circa iſtos empto
res reorum ſubtractarum adeſt decretū in
51 hoc dominio Mediolani diſponens, † quòd
quando quis emit ab hoſtibus, qui rē reti-
nuerunt per unam noctem, repeti non po-
teſt res ipſa, ſed ſi a ſubdito ignoranter repe
ti pōt, ſed reſtituto precio, niſi dolosè em-
pta fuerit, quo caſu debet reſtitui etiā ſine
precio. Et vide Alciat. in tract. p̄ſump. reg.
3. præſump. 29. num. 2. vbi pariter tenet cō
tra dictam cautelam Cæpol. & ibi latè, an,
& quādo emens teneatur ad precium. Pro
52 pter neceſſitatem † licitum eſt furtum, non
fornicatio, text. & ibi gl. in c. 3. de fur. & fa
cit tex. in l. 2. §. cū eadem, ff. ad leg. Rod. de
iactu. cumulat ad hoc multa ſimilia Fel. in
c. querelam. in pen. & vlt. col. de iureiur. &
in c. cum acceſſiſſent, col. 9. de cōſt. & Iaſ. in
l. principalibus col. 3. ff. ſi cer. pet. & ſicut
magna neceſſitas, operatur, ita magna vtili
tas, Fel. in c. cū ſuper. in prin. de teſt. cog. Sta
53 tutum, ſi quis † furtum fecerit rei aſcenden
tis, &c. an comprehendat eum, qui furatur
inſtrumentum? non dubito quin eum cō
prehēdat, l. qui tabulas. in prin. & per totū
cum quinque ſequē. & in l. eum, qui emit,
§. fin. ff. de furt. quæ iura iūge cum l. 1. ff. de
fur. ibi, rei alienæ, ex his eſt furtū, et in his
legibus etiam non habetur cōſideratio ad
materiam, id eſt, ad chartam ſeu membra-
54 nam, ſed ad intereſſe partis: † imo etiam ta
lis incurrit in falſum ſi eſt inſtrum. teſtamē
ti, l. Paul. vbi Bar. ff. de falſ. non habita ratio
ne chartæ, ſed intereſſe partis. & vide Iaſ.
in l. ſub prętextu. C. de tranſac. num. 6. Fur
55 tum † ſi fiat a famulo, an dominus teneat?
Vide Bar. ī l. 1. §. familię, ff. de pub. & ſic de
alijs delictis, ubi dicit, ꝙ aut in officio, in
quo eſt præpoſitus, illud facit, & tenet do
minus, aut extra officium, & non tenetur,
vbi ſubdit, ꝙ tamē dominus liberatur per
famuli exhibitionē, & declarat quomodo
probetur quem eſſe famulum, & etiam ꝙ
eſſet præpoſitus alicui officio, in qua mate
ria vide latiſſimè Fel. in c. Petrus, extra, de
56 homicid. & ibi inter cætera dicitur, † quòd
per exhibitionem benè liberantur domini
habentes officium publicum, non priuatū,
prout eſſent nautę, & tabernarij, quia tales
non liberarentur hoc modo, ſed eſſet in ele
ctione paſſi damnum, contra quem vellet

experiri, & ſatis etiam hoc vult Bar. ubi ſu-
pra quia id quod dicit de exhibitione, pō-
nit ad limitationem officialium qui tenen
tur pro familia, ſed liberantur per eius ex-
hibitionē, & ultra Felin. in d. ca. uide in hac
materia eundem in ca. nulli. cap. penult. de
accuſat. Rom. conſ. 15. Barbat. conſilio 18.
col. 3. ſequen. uolum. 2. Roman. conſ. 338.
in ſecundo dubio, & ſequ. Imol. conſilio 51.
in fi. Alexa. in l. 1. ff. ne quis eum, qui Mart.
in tractatu de princip. tit. de milite. cōcluſ.
fin. Roman, conſ. 433. in fi. Ang. conſ. 237.
Anan. conſilio 2. column. 1. et 2. et conſil.
218. in fine. et conſi. 385. vbi p'ene Soc. con
ſilio 144. colu. 2. Corn. 1. uolum. conſil. 40.
colum. 1, in fi. et ſequen. et colum. penult.
et ſequen. et uide quæ dicam infra in titulo
furti aduerſus nautas, caupones, ſtabula-
rios.

57 Quæro, quid ſi officialis † promittat in
principio officij communicati pro debitis
contrahendi per eius familiam, poſtea pro
clamari faciat, ut nemo cō trahat cum eis,
an excuſetur? Videtur Soc. tenentē non ex
58 cuſari, conſil. 107. col. fina. Et † quia Me-
diolani habemus ſtatutū, quo cauetur, vt
pax eximat furem a pęna ſecundi furti qđ
ēt ex interpretatione in primo furto proce
dit, ut infra dicā, Quæro quid operetur de
iure pax in furtis, et alijs delictis? Ad quod
uide gloſ. Bart. et Doct. in l. trāſigere. C. de
tranſactio. Nā licitum eſt tranſigere uel pa
ciſci regulariter in omni crimine, tā priua-
to, q̄ publico, ubi ingeritur pœna ſangui-
nis, d. l. trāſigere. quæ trāſactio operatur in
ter alia, ut acuſator amplius non audiatur uo
lens iterū accuſare de eodem crimine, ſecū
dùm Bar. in l. ſi maritus, § ſi negauerit, ff.
de adulter. Auditur tn̄ alius ex noto proceſ
ſu, et ſimiliter iudex ipſe denuo pōt inqui-
rere. Ita Iaſ. in d. l. tranſigere. in primo nota
bili. et Fel. in c de his, col. 1. uerſ. ſecundo li-
mita de accuſat. vnde effectus trāſactionis
licitę eſt, ꝙ retardant proceſſus. Et hæc, ꝙ
alius poſſit iterū accuſare, & pariter iudex
inquirere, ꝓcedunt in criminalibus publi-
cis, in quibus quilibet admittitur ad accu-
ſandum. Inſt. de publ. iud. in pri. In priuatis
verò, in quibus nemo accuſat, niſi ille, cu-
ius intereſt ꝓ ſua iniuria, l. 3. ff. de priua. de
lictis, & l. 3. §. is, ff. de ſepulc. viol. & la-
tè.

re Matian. vbi omnino eſt videndum circa crimina publica, & priuata in capit. ueniēs char. 3. col. 3. & ſequ. de accuſ. non expedit hoc tractare, quia, vt dictum eſt, alij nō ad mittuntur, & vbi non ingeritur pœna ſanguinis in publicis criminibus, clarum eſt, ꝙ non liceat trāſigere, d. l. transfigere. in priuatis vero pœna ſanguinis non ingerentibus an liceat transfigere, diſtinguit, ꝙ ſi agatur ciuiliter, valet pactum, vel transactio, ſecus ſi criminaliter, Iacob Butrig. tenet ꝙ etiam ſi agatur criminaliter, valet, & præiudicat omnibus etiam iudici inquirenti, quando eſt permiſſum per ſtatutum, ꝙ de quolibet delicto poſſit inquiri, vt eſt hic Mediolani, adducens inter cætera ꝙ eſt in facultate partis in criminibus priuatis facere, vt crimē non cōmittatur, vt ſi iniuriam nō reuocet ad animum. Et in furto, ſi non adſit voluntas contradicendi, quia furtum eſt contrectatio rei alienæ inuito domino. Ad qđ facit leg. inter omnes. §. de furtis. Item adducit, ꝙ crimen publicum infert iniuriam cuilibet, ideo nō eſt licita remiſſio, ſed priuatum ipſi ſoli, cui infertur iniuria, merito debet poſſe remittere. Et alia etiā adducit, Bar. vero tenet contrarium, vt non valeat talis remiſſio, & loquitur, quando pœna applicatur fiſco, & opinio Bar. eſt etiam gl. in d. l. tranſigere. & communis, vnde nec præiudicabit ipſimet remittenti, & idem, ſi pœna eſt corporalis, non ſanguinolenta, vt ibi per Salic. in 8. quæſt. vbi omnino vide. Et ſi occurrat caſus, recurre ad eum, a quo etiā Doctores non diſcrepant communiter. Ad de quando tranſactio non tenet, ꝙ tunc licèt ſi regula, vt ipſe non repellatur, tamen fallit in crimine adulterij, vt per Bar. in d. §. ſi negauerit, verſi. 4. eſt videndum. & Felin. in c. de his, colum. 2. uer. 2. fallit. de accuſ. & in c. licèt in beato, colum. fin. eodem titulo. Item adde prædictis, ꝙ etſi in priuatis delictis quilibet non poſſit accuſare, ſicut dixi. Tamen ubi pœna eſt applicanda fiſco, quilibet poteſt. gloſ. in rubr. ff. de pop. actio. & ibi Bar. & per Auguſt. de Arim. ad gl. Aret. in uerbo, necnon ad quærelam, in uerſicu. quæro an quilibet. Et aduerte, quia quòd decidit Bartol. in l. ſi tranſigere uidelicet, quod in priuatis delictis remiſſio nihil ualeat, & non impediatur proceſſus, nec per eum, nec per iudicem, quominus poſſit inquirere, etiam clarè decidit Barto. in l. 1. §. vſque adeo in 1. quæſt. ff. de iniur. qui Bart. loquitur non ſolùm in pœna pecuniaria applicanda fiſco, ſed etiam quo ad pœnam corporalem, dum dicit, ſecus quo ad uindictam publicam, & clarius Ang. Aret. in glo. contra voluntatem dicti Titij, & loquitur Bar. preciſè in priuatis delictis, quia loquitur in iniuria. & idem tenet Barb. conſi. 66. vol. 1. quod eſt tenendum mēti, quia quamvis in pœna pecuniaria hoc de plano procedat, eo ꝙ quolibet poteſt accuſare, tamē in corporali, ſicut non licet alteri accuſare, ita nec iudici inquirere, quia inde inquirendo ſuccedit in locum partis, non tamen partis cui facta eſt iniuria, ſecūdùm Bar. in l. inter omne, §. rectè, uerſic. iuxta hoc quæro in fine, ff. de furtis, & in l. 2. §. ſi publico, uerſi. ulterius quero, cum inquiſitione, ff. de adult. Et ex prædictis etiam apparet deciſio quæſtionis, quando fur arguitur furti, & uenit dominus rei dicēs furtum factum fuiſſe ex ſua uoluntate, ꝙ tamē non creditur ei, nec ob hoc fit præiudicium publico, ideſt, fiſco, nec quominus puniatur corporaliter, niſi apparet id qđ dicit fuiſſe uerū ex alijs coniecturis. ita Bar. in d. l. inter omnes, §. rectè. in quæſtione proximè allegata. & opinio Bar. eſt communis, ſecundùm Feli. in c. nulli, col. 2. uer. item inquantum. de accuſa. per Felin. in cap. 1. colum. fina. de præſump. & Alexan. ubi uide, conſi 23. uol. 2. col. 7. & cōſi. 1. uol. 3. col. 7. in fin. & ſeq. & aperias oculos, ꝙ ideo Barto. in d. l. 1. §. non uſque adeo, decidit in priuato delicto pacem non impedire, quo minus iudex poſſit inquirere, quia loquitur ſtante ſtatuto, vel conſuetudine, vt pro omni delicto poſſit procedi per inquiſitionem, aliàs peſſimè loqueretur. Et ad hoc omnino vide Barto. in d. §. ſi publico in d. uerſi. in publ. co. rex eſt expedita, vt dixi, ad quòd eſt gloſſ. in l. 2. ff. ad Syllan. quam allegat Aretin. in dicta gloſſ. contra uoluntatem dicti Titij. ſentiens ut loquatur in publicis criminibus. & licèt Bart. loquatur in dicto §. non uſque adeo. in iniuria, tamen etiam poteſt verificari in publicis, quia ex iniuria etiam naſcuntur publica delicta ut declarat Barto. in dicta l. transfigere, colum. fin. & dicam infra in tit.

de

de damno dato, & Bar. in d.§.rectè,dũ vult vt iudex inquirat,non obſtante remiſſione partis,loquitur ſtante conſuetudine,vel ſtatuto,vt pro omni delicto poſſit procedi per inquiſitionem.Et quid operetur,ꝙ pars offenſa non ſolùm in furtis, ſed etiam in raptu mulieris, & vulneribus excuſet? Vide Alexan.conſi.24.colum.7. volum.2.& alibi ſæpe. Et adde,quod in furtis in hac ciuitate ex forma ſtatuti non poteſt procedi ex officio, & ita pax ſuperueniens impedit abſolutè omnem vlteriorem proceſſum,& ita ſeruatur. Et adde, ꝙ etſi pro furto, vel furtis
59 quis ſit ſuſpendendus,† tamen propter hoc non efficitur publicum crimen,ita vt quilibet ex populo admittatur ad accuſandum. Iaſ.in l.cum ſeruus, num.4.ff. de condit. ob
60 cauſam.† Dicitur tamen furtum enorme, etſi eſſet modicum, quãdo ex eo tumultus, & publicæ quietis perturbatio ſequeretur, per Iaſ. vbi ſupra. Et de pace dicam infra in tit.de remedijs,ex ſola clem.princ. & ca.ſeq. Non omitto tamen ſtatutum noſtrum de
61 pœna furis, dum vult † pacem prodeſſe loqui de ſecundo furto,& propterea in Senatu fuit dubitatum, an pax prodeſſet quò ad primum, & ſuper hoc quæſitũ fuit diligenter a notarijs de ſtyllo, & inuentum, quòd etiam in practica obſeruabitur, quòd pax tollebat primum, & ita Senatus ordinauit in furtum eſſe ſeruandum.Quando hippo-
62 pera, † quam valiſiam vulgo vocant,apud cauponem,vel alium deponitur, & reſtituitur reſignata, an ſit præſumptio contra depoſitarium,& an poſſit iurari contra eum? Vide Bar.in l.in actionibus, col.fi. vbi Alex. & Iaſ.ff. de in litem iur. Et quia ſupra dixi,
63 † quomodo furtum oſtendatur, in primis verbis huius tituli, modò quæro quomodo demonſtretur fur,qua in re percurre indicia contra furem,de quibus dixi ſupra in tit.de delinquente. ponit Bar. in l.fi.ff.de q. ubi etiam de indicijs aliorum delictorũ, & uide etiam ſupra in tract.torturæ, in 3.q.ſt. prin. dum diſcuſſi,quale indicium ſit,quando reperitur furtiua penes aliquem. Et ꝙ dixi ſupra in materia fuit.verſic.modum inueniendi furtum,& furem.Nec etiam obliuiſcaris eorum, quæ dicit Iaſ.in l.in actionibus, ff. de in litem iur., numero 40. quod
64 † furto facto, ſi eſt ſuſpitio contra vicinos poſſunt torqueri, ſine malè audeant, & in l.ſi quando nu.39.C.unde ui.Neque pariter
65 ſis immemor, quòd † confeſſus fuit.i. poteſt interrogari de alijs furtis etiam in tortura,& etiam quando eſt poſitus ad torturam cum indicijs ad unum furtum. ut per Ang.in dicta gl. ueſtem cœleſtem, ad fin. & Dec.in c.3.loco,in fi.de probat.& dixi ſupra in materia, quod tamen procedit ſecũdum conſuetudinem, non de iure, ut per Alexã. conſi.52.col.1.uerſic.nec poteſt aggredi:uolum.3.& qui ſint torquendi pro furtis inueniendis,uide infra in tit.furti aduerſu. nautas,caupones,ſtabularios,& dixi in materia
66 torturæ. Vltimò quæro,an† in furtis ſit aliquid ſpeciale circa probationem, ita ut etiã alias minus idoneę probationes, vel minus idonei teſtes admittantur? Vide ad hoc in materia torturæ ſupra in 7.q.prin. maximè in uerſic.quæro an furtum ſit de his,in quibus teſtis aliis inhabilis admittatur. Reli-
66 qua in materia furtorum, † & de prædictis uide per Ang.Are.in di.gl.in uerbo,ueſtem cœleſtem. cum additionibus ibi, & in §. ex maleficiis.colum.1.2.& 3. Inſti.de act. Affli. ubi ſupra in §. iniuria punitur.in 3.nota. de pace iur.firm.& per Vital.in tit. de furibus, latronibus, & robatoribus,in tit de furtis, robariis,& latrociniis, & Iaſ.in §.ex malef. col.1.2. ubi etiam de furibus, & latronibus famoſis.& in repertorio repertorii Hippol. ubi plura.Dixi de furtis in genere,prout & in genere loquuntur leges,ſub titu.de furt.
68 Verùm † quia ſicuti aliqua furta uiſa ſunt legum conditoribus ſpeciali animaduerſione digna,& ita facti ſunt ti.ſeparati,adiectis etiam grauioribus pœnis, ut commemoraui ſupra in uer.& ſcias,quod pro furto.in fi. & patet.in titu.de tigno iniuncto, & in alio furto aduerſus nautas, & in alio,ſi fam.fur. feciſſe dicatur.Ideo etiam de furtis in ſpecie (breuibus tamen) loquar.

Tit.de Rapinis.

SVMMAE.

1 *Pœna rapientis aliquam rem eſt quadrupli infra infra annum, ſimpli poſt annum, ſi actum ſit ciuiliter.*

2 Raptor

2 Raptor non tenetur vi bonorum raptorum, niſi dolo rapuerit.

3 Raptorum ſocietatem congregans tenetur, & pro damno quod ipſe dedit, & pro damno per alios dato.

4 Raptor coadunatus tenetur pro damno à ſe dato in quadruplum infra annum, in ſimplum poſt annum, in foro contentioſo quò ad conſcientiam remittitur ad Canoniſtas.

5 Plures delinquentes ſimul an teneantur inſolidum; vel quilibet pro eo quod deliquit?

6 Furti agi non poteſt, niſi res aſportetur.

7 Vi bonorum raptorum agi poteſt, etiam quod res non aſportetur ſi tamen damnum ſit hominibus ad illud coadunatis.

8 Rapta ſi cui per vim res fuerit, poterit agere criminaliter.

9 Rapinam committens punitur Mediolani ex forme ſtatutorum, & non in quadruplum.

10 Rapiens per vim poteſt etiam conueniri actione iniuriarum.

11 Latrones publici, & viarum inſeſſores quomodo puniantur.

12 Rapina an ſit publicum crimen, vel priuatum?

13 Publica crimina, vel priuata quæ ſint, & quomodo cognoſcantur.

14 Publicum, & priuatum crimen poteſt ex vno delicto naſci.

15 Receptatores furum, vel latronum qu... pœna puniantur, tam iure communi, quam per ſtatuta, & decreta Mediolani.

16 Receptator furis, vel latronis non punitur, niſi ſcienter receperit.

17 Scientia in eo, qui receptat furem, vel latronem, quomodo probetur.

18 Receptator, vel occultans quando teneatur, quis propriè dicatur receptator.

19 Furtiuam rem receptans, an puniatur de furto?

20 Receptator coactus non tenetur.

21 Receptator non punitur, niſi ſcienter, & doloſè receptarit.

22 Receptator ciuis ſui ſed banniti in ciuitate Metropolitana diſtante vltra duas dietas nō punitur. ſecus ſi non diſtet vltra duas dietas, & hoc quamuis in ciuitate originis, vel domicilij non ſit publicatum bannum.

23 Notorium toti ciuitati dicitur, vbi aliquid pro roſtris in loco publico eſt propoſitum.

24 Notorium in tota prouincia dicitur, quod publicè in Metropolitana ciuitate factum ſit.

25 In ſcientia probatur probata abſentia à loco, & ciuitate.

26 Ciuis præſumitur morari in ciuitate ſua.

27 Vicina loca dicuntur, quæ non diſtant vltra duas dietas.

28 Bannum vt liget, ſufficit in locis ominentioribus ciuitatis publicetur.

29 Decretum ducis Ludouici, quod bannum ad hoc vt noceat, debeat eſſe poſitum in loco publice ſolitæ habitationis.

30 Scientia banni, quæ prouenit ex fama licèt ſit ſufficiens ad pœnam in receptatore, tamen poteſt eſt gratia minui.

31 Fama banni eſt præſumptiua probatio contra receptatorem.

32 Ignorantiam allegans eius, quod eſt notorium, dicitur eſſe in lata culpa.

33 Receptatoris materia vbi tractetur.

34 Caupo receptans bannitum ita tenetur ſicut quilibet alius.

35 Receptatorum materia ubi per Afflictum.

36 Iuramentum defertur contra raptorem, & furē præuia iudicis taxatione ſuper quantitate rerum ſubtractarum, quando difficultas eſt probationis.

37 Difficultas probandi rem ſubtractam eſt, quando res non extat.

38 Lex ſi quando. C. vnde ui habet locum contra illum, qui conuenitur de auxilio, & fauore.

39 Damnum emergens, & lucrum ceſſans conſideratur in delictis.

40 Intereſſe in delictis probatur per iuramentum.

41 Intereſſe in delicti debetur a die commiſſi delicti.

42 Citari an debeat pars in delatione iuramenti, & taxatione in delictis?

43 Iuramentum, de quo in l. ſi quando. C. vnde ui. non poteſt refrænari, uel taxar per iudicem.

44 Iuramentum, de quo in l. ſi quando. C. vnde ui. nō poteſt deferri Iudæ contra Chriſtianum.

45 Sententia lata de lato iuramento ſecundum l. ſi quando, non poteſt retractari prætextu inſtrumentorum de nouo repertorum.

46 Iurari poteſt contra iudicem qui iniuſtè raptorem abſoluit quando dolus, & difficultas probationis ſubeſt, ſicut poteſt contra capientem.

46 Hæres furis, & raptoris non tenetur de delicto defuncti, niſi lis cum defuncto conteſtata fuiſſet, vel aliquid ad eum perueniſſet, licet competat hæredi eius, qui rapinam, uel furtum paſſus eſt.

Quando

QVANDO † alicui in uia rapit bos, uel alia res, poteſt. is agere ciuiliter ui bonorũ raptorum, ad quadrulpũ infra annum, & ad ſimplum poſt, Inſtitut. ui bonorum raptorum. & de actio. §. ex maleficiis, & §. omnes, & in tit. ff. & C. ui bonorum raptorum, & illa pœna quadrupli, in qua ineſt res ipſa, applicatur parti, ut in dictis iuribus ꝙ pariter, quia nõ diceretur agi ciuiliter, ſed criminaliter, ut per Bar. in leg. prętor ait. in
2 princ. ff. de ſepul. viol. & † in l. agraria, ff. de ter. not. Et licèt agatur ciuiliter in requiritur dolus, aliter ceſſat hęc actio bonorũ raptorum, §. quia tamẽ. Inſt. ui bonorũ raptorũ, & in l. 2. in pluribus locis, ff. eodem, & ideo Alex. in cõſilio 603. volum. 1. ubi melius loquitur de his rapinis, & de hoc remedio ui bonorũ raptorũ quàm alibi, & ui omnino eſt vidẽdũ, conatur oſtẽdere, ꝙ ille raptor, de quo ibi, non fecerat id, pro quo agebatur, animo cõmittẽdi rapinã, ſed uolẽs uti iure ſuo, & deinde etiã nititur demõſtrare, ꝙ quia erat minor, & miles excuſabatur a dolo, ut per eũ, tandẽ concludendo ꝙ fuit in dolo, & ideo tenebatur actione ui bonorum raptorum in quadruplum. uide etiam de hoc remedio Bald. 5. uolum. cõſil. 88. circa fin. & per Rom. conſil. 144. & 150. & per Ang. cum additio. in gl. ueſtem cœleſtẽ, & ferè per omnes tractatus aliorum Doctorũ, & plenè per eundem Ang. Aret. in d. §. ex maleficiis. ubi omnino uide Iaſ. ad prædicta, & alia in tertio notab. & in penultima char. columna 2. & ſeq. & ibi colum. 1. probabiliter ualde diſputat, an furtũ ſit maius delictũ, quã rapina, quę ſcire expedit ꝑ ꝑſtatuta facientia de altero tantùm mentionẽ.
3 Et † quia dux, & autor, qui coadunauit ſocietatem ad rapiendum, tenetur & pro damno, quod ipſe dedit, & pro damno aliorũ, & coadunatus ſolùm tenetur pro damno, quòd ipſe dedit, ut per Barto. in l. quoniam. C. ad leg. Iul. de ui publ. & Alexand. in dicto, conſilio 103. uolum. 1. columna. 2. Adde,
4 † quòd ſi coadunatus ſolùm tenetur pro boue, quẽ abſtulit, tenetur in quadruplum uel in ſimplum, ſecundum diſtinctionẽm, ꝙ aut infra annum, aut poſt annum, loquor in foro contentioſo; quò uerò ad conſcientiam uide Innoc. & Canoniſtas in cap. ſicut dignum, de homici. & plenius de hac
5 materia. Quando † plures delinquunt, an inſolidum teneãtur, an quilibet pro eo qđ abſtulit, uel furto ſubtraxit, uel damnũ dedit? Dicam infra in tit. de pœnis, ubi propriè cadit: & modò uide Alexã. in dicto cõſilio 103. columna 2. traditur etiam in l. ſi quis id, quod, ff. de iuriſdictio. omniũ iudic. Et nè
6 ignores terminos, ſcias, ꝙ licèt † furtum ſit quando contrectatur res aliena, & aliter nõ adeo quòd ſi daretur dãnum, nec tamẽ aliquid aſportaretur, nõ poſſet agi de furto. l. qui iniuriæ. in princ. ff. de fur. & l. uerum.
7 ff. eo tamen † agi ui bonorum raptorum ad quadruplum, uel ſimplum modo, quo dixi ſupra. Si tamen ui datum ſit, & hominibus coadunatis ad illud, ita in l. 2. §. homines, & §. ſi quis, & per totum, ff. ui bonorum raptorum, & per gl. in d. l. 2. in prima gloſ. quæ ponit tria capita, quæ habet tit. ille, quæ capita, & eorum differentias declarat, & in ſecundo, & tertio capite, quando quid raptum eſt cum turba, iuxta l. prætor ait, la ſeconda, §. primo, & quando ſine turba hominibus coadunatis, iuxta iura ſupra allegata, uenit damnum, in primo uero capite non. ut in dicta gloſſa. Poteſt etiam is,
8 † cui per uim bos, uel alia res in uia rapta fuerit, agere criminaliter, quia eſt caſus cõprehenſus in tit. ff. & C. ad leg. Iul. de ui publica, & priuata, & ita omnes dicunt, & non habet dubitationem, ſi uides leges dictorum titulorũ, & eſt textus, ubi ampliſſimè Bar. in l. 2. § 1. ff. de ui bonorum raptorum. Ad quod reſpicientes ſtatuẽtes noſtri in cri-
9 minalibus † poſuerunt ſub rubrica de pœna committentium robariam, uel ſachum extra ciuitatem, et terras, et domos, et ſub rubrica ſequenti, de robaria, et ſacho commiſſo in domibus habitatis magnam pœnam talibus rapinis, et tunc delinquentes non puniũtur in quadruplum, iuxta terminos actionis ui bonorum raptorum, ſed in ſimplum in conſequentiam pœnæ criminalis, iuxta tit. de ui publica, et priuata. et notatur in l interdum, §. qui furem fur, ſed an puniatur inſolidum, reſeruo dicẽdum in ti-
10 tulo de pœnis. Item † poteſt agi iniuriarum, ut per Alexan. in dicto conſilio 103. columna 4. uolumine 1. Et de raptori-

11 bus † publicis, ſiue latronibus publicis, qui
per uim res in uiis publicis auferunt, uide
text. in l. capitalium, §. famoſos. de pœn. &
per Iaſ. in §. ex maleficijs, col. 1. Inſt. de actio.
12 Et † an rapina ſint publicum uel priuatum
13 crimen. Et † quæ ſint publica uel priuata
crimina, et quomodo cognoſcãtur? uide ſu
pra ſub rub. quomodo procedatur per actio-
nem in delictis, in 1. colum. Quibus addo,
14 † quod ex uno delicto naſci poteſt crimen
priuatum, et etiam publicum, patet in §. li-
berum Inſtit. ad legem Aquil. et in l. prętor
edixit, §. 1. de iniur. et forte hæc eſt ratio,
quare etiam titul. ui bon. rapt. ponatur in
15 lib. 47. Diſtegorũ nõ omitto tria † pertinen
tia ad rapinas, et furta: Primum, qua pœna
puniantur receptatores furum, latronũ, et
ſimilium, in hoc non recurras ad Bart. in l.
in furti, §. ope. ff. de furt. quando præſtatur
auxilium poſt delictũ, quia loquitur pro ad
euadendum, ſed ad tit. de recepta. loquentẽ
generaliter, et ſtatuta ac decreta ciuitatũ,
prout ſtatutum eſt hic de receptatoribus
ſcienter furtorum, robariarum, uel famoſo
16 ſum latronum, et † decretum ducum con-
tra receptantes bannitos, et eis auxiliũ præ
ſtante. Sed aduerte, quia talia ſtatuta, et de-
creta dicunt ſcienter: et ſi ita non dicerent,
ſic intelligerentur, d. l. 1. §. 1. et ibi gloſſ. et
Bar. ff. de recep. nec poſſet ſequi condemna
tio, niſi inquiſitio ita diceret, ut ibi, et per
Felin. ubi uide, in c. cũ uigeſimum, colum.
1. de offic. deleg. et per Ang. Aret. in glo. di-
cto maleficio ſemper aſtitit. ubi ponitur
17 hęc materia, col. 5. et ſeq. et uide omnino, †
quod debet probari ſcientia, et quod præſu
mitur ignorantia, et qualiter probetur ſciẽ
tia. Aretin. cõſilio 22. et Felin. in cap. cogno
ſcẽtes, col. pen. de cõſtit. et Nell. in tractatu
bannit. in 3. par. 2. temporis, ubi fere facit.
18 tractatum in hac materia. Et † qualiter, et
quãdo teneatur receptator uel occultans,
et quis proprie dicatur receptator, Vltra
prędicta quo ad pœnam uide Bald. 1. uolũ.
conſilio 250. colum. 3. et ſequen. late 5. uo-
lum. conſil. 482. colum. 3 et ſequen. et Gãd.
in tit. de furibus, et latronibus. colum. 6. uer.
19 ſic. et intelligas. Et † an receptator rei fur-
tiuæ dicatur proprie fur, et puniri poſſit de
furto. Vide l. eos. C. de fur. Angel. Aretin. in
uerbo, ueſtem cœleſtem, colum. 5. et in eius.
apoſtil. et Bald. 5. uolum. conſil. 48. et non
20 † tenetur receptas coactè. Aretin. in d. gloſ.
et dicto maleficio ſemper aſtitit. et ibi in a-
poſtillis. et per Socc. conſi. 262. colu. penul.
21 Et quia † tota uis in hac materia conſiſtit
in oſtendenda ſcientia, cum receptare in ſe
non ſit delictum, quo caſu dolus, et ſciẽtia
debet oſtendi, iuxta doctrinam Bartol. in l.
dolum. C. de dolo. Ideo ſubijcio quæſtionẽ,
22 quàm habui de facto, † quo tempore ciui-
tas Placentiæ poſſidebatur per regem Gal
liæ, Placentinus fuit bannitus in ciuitate
Mediolani, et in ea in albo poſitus, quo ca-
ſu in ciuitate Mediolani non uidetur dubitan
dum quia ſcientia ſit ex hoc ipſo iure oſten
ſa, ut per Aret. in dicto, conſi. 22. et Nel. et
Doctores, ubi ſupra. Sed an idẽ ſit in ciuita
te Placentiæ, ut etiam ibi receptator non
poſſit allegare ignorãtiam? et uidetur eſſe
in probabili ignorantia, quia etiam in ciui
tate Mediolani, ubi eſt bannitus, non uide
tur ꝙ quis poſſit puniri de receptatione, ni
23 ſi in eo uico ciuitatis, ubi receptatur, ſit † no-
toriũ. Ita Bar. in dicta l. 1. §. 1. uerſi. ſed qua-
liter probabitur. ſed loquitur, ubi in illa ci-
uitate non eſt poſitus pro roſtris in loco pu-
blico, quo caſu tũc dicitur notorium toti ci
uitati, iuxta l. ſed etſi pupillus, §. de quo pa
lam, ff. de Inſtitor. et Doctor. ubi ſupra. Sed
ubi nuntius allatus eſt in uico, in quo erat.
Nos uero loquimur ubi inducitur noto-
rium in tota ciuitate, ponendo nomen bã
niti, ut ſupra dixi, quo caſu res non habet
difficultatem quo ad illam ciuitatem, ſed
quo ad alias ciuitates. Iſta eſt quæſtio uo
ſtra. Et uide pro declaratione uerborum
Bart. in dicta l. 1. §. 1. Felin. in d. cap. cogno-
ſcentes, colum. ult. et ibi Dec. in fine, ubi di-
cunt, quod bannum ad hoc ut liget, debet
ire per totam ciuitatem, niſi ſit publicatũ
in locis eminentioribus, quia tunc illam ex
hoc ſolo ligat, ſed an liget aliam, recurre ad
materiã d. c. cognoſcentes, et tex. in Auth.
ut factę nouæ conſtitutiones, et l. fin. de de-
24 cret. ab ord. fac. An † publicatio legis fie-
ri debeat in qualibet ciuitate, ad hoc ut di-
catur unaquæque ciuitas ſcire? Et cõcludit
ꝙ in qualibet ciuitate Metropolitana de-
bet fieri, ut innoteſcat oĩ prouinciæ, per tex.
in Auth. allegato, habetur in d. c. cognoſcẽ
tes. in c. 1. de poſtul. prælat. et alibi ſæpe. et

ſic ſi ſi in ciuitate Mediolani, ſufficit etiam quò ad alias ciuitate dominij Mediolani tamen uidetur quòd nullo modo Placentinus
25 poſſit puniri, quia † ad ꝓbandam inſcientiã ſufficit probare abſcentiam a loco, & ciuitate texieſt. & ibi Bal. in l. plane, ff. de excuſ. tutor. & in cap. cum in tua. quod eſt cap. fi. qui matri. accuſ. poſſ. vbi ponitur plures modos ꝓbandi iſtam inſcientiam, & ignorantiam. Et ponit Rom. conſi. 59. ad diſcutiendum. in fi. & Dec. in c. 2. in 1. lectura, in ultima, col. de conſtit. Et ideo ſi ciuitas Placentiæ ſatis diſtat, ut eſt notiſſimum, a ciuitate Mediolani, nonne apparet iſta abſentia? Et in forma
26 oſtenditur hoc modo, quia † ciuis præſumitur eſſe, et manere in ſua ciuitate, l. cum quidam, la grande, in fi. ff. de legat. 2. et Bar. in l. is poteſt. ubi etiam Alex. col. 4. ff. de acq. hæred. Et in d. l. is poteſt, Bar. tradit hanc materiam, quando præſumatur ſcientia, et quando oſtendatur, ne præſumatur inſciẽtia. et ibi Alex. et Iaſ. et Aret. conſil. 103. Et ideo ciuis Placentinus, qui arguitur de receptione Placẽtini, banniti Mediolani, poteſt dicere, Præſumptio eſt, quòd ego tẽpore banni, et ſucceſſiuè eſſem in ciuitate mea Placentina, & ideo ſum in iuſta ignorãtia. Niſi dicas, ꝙ Doctores, Bar. & alij loquuntur quando ciuitas eſt multùm remota, ſecus ſi ſatis propinqua, iuxta cap. quoſdam. & in c. quanto, de præſump. & Bar. & Doct. in d. l. is poteſt. & Aretin. vbi ſupra, in d. conſi. 103. columna 8. & per Roma. in dicto, conſilio 59. & dicit gloſſ. in cap. felicis in verbo, vicinorum. de
27 pœnis. in ſexto, quòd † dicuntur vicina loca, quando non ſi diſtant vltra duas dietas, tradunt Doctores, maximè Moderni. in dicto cap. 2. de conſtitut. & in dicto ca. quoſdam. de præſumpt. & ſic Placentia non diceretur remota, immo uicina, quæ non diſtat niſi quadraginta miliaribus, & ſic non excedit duas dietas, l. 3. ff. ſi quis caution. Tertiò
28 obſtare videtur, † quòd imò non poſſit puniri dictus receptator ex probabili ignorantia, quia dicunt Doctores, vt per Dec. in cap. 2. in prima lectura, in vltima col. ad fi. quod ad hoc vt bannum liget, requiritur ut toti ciuitati innoteſcat, ſufficit tamen ut in locis eminentioribus public. tur Si igitur iſta ſolemnitas debet interuenire, ut liget ciuitatem. Cui dubium, quòd extra dictam ciuitatem non debet ligare, niſi dicas, quòd non loquuntur de ciuitate Metropolitana, dum ſentiunt id, quod dixi, quia tunc ſi publicatio ſit facta in Metropolitana, ſufficit quò ad alias ciuitates, nec ullo pacto hoc negant Doctores. Et certè iſta diſputatio tolleretur, ſi ſeruaretur decretũ impreſſum ducis Ludouicis ſub tit. de criminibus, ueſicu. itẽ decernimus, & ſancimus. ubi dicit inter
29 cætera, † quòd bannum ultra hoc ꝙ debeat publicari in loco publico ſolito, & ibi poni in albo, quod etiam debet poni nomen banniti, & banni titulus in loco ſolitæ habitationis, ſed hoc non obſeruaretur, & ſi obſeruaretur in caſu noſtro, Placentinus ciuis Placentię eſſet excuſatus, ubi in ciuitate ipſa, in qua eſſet ſolitus habitare, non eſſet ſeruata hæc forma, ſeruaretur tamen in Senatu ꝙ talis receptator eſt excuſatus, ſaltem pœna ordinaria, quia negari non poteſt, quin ſit præſumptiua probatio, & ideo corporaliter nemo poteſt puniri, ut ſupra ſepius dixi imò in ciuitate, ubi eſt bannitus, ſi ibi ſit fama, quòd ſit bãnitus, quo caſu nemo excuſatur, ut per Bar. in d. l. 1. §. 1. & Doctores ubi ſupra, poſt glo. & Bar. in d. §. 1. non uidetur ꝙ poſſit puniri ordinarie, c. illud. de cle. excõ.
40 ubi dicit, ꝙ quando † de ſcientia conſtat per famam. eſt licita cauſa minuendi pœnam. & illum textum allegat Fel. in ca. cum contingat. de officii delega. colum. 3. in principio. non tamen dicit, ꝙ iudex cogatur imò ſentit eum mereri eandem pœnam, ſed quòd ex gratia poteſt ei minui, & glo. & textus in dicta l. 1. §. 1. de receptator. ſentiunt clarè, quod ſcientia probata ex iſta præſumptione, quia fit notorium, uel adſit fama in ciuitat, ſit ſufficiens ad condemnandum omni pœna legis, & ſtatuti, & ſic quando in albo poſitum bannum. Et ita allegat Felin. in dicto ca. cum contingat, col. 2. de offic. deleg. ubi dicit, & ad incurrendam pœnam ſufficiat ſcientia per famam. Allegat gloſſ. & Bar. ubi ſupra, & Bar. clarè in l. omnes. C. de agricol. & cenſi. lib. 11. Et ponunt Nellus & Doctores, ubi ſupra, & ita etiam per Hippol. in ſuo repertorio. in l. de minore, § plurimum, co. um. fi. ff. de queſt. Ego tamen non damnarem eos pœna corporali, ſi mihi caſus contingeret, ubi accuſati uel inquiſiti di-
31 cerent, † quòd ignorabant eum eſſe dam-

narum, & bannitum, quia negari non po-
teſt, quin ſit præſumptiua probatio, & licet
præſumptio iuris, tamē non eſt iuris, & de
iure, l. ſi qui adulterij, C. de adulter. & quòd
ſit præſumptiua probatio apparet ex infi-
nitis allegatis per Iaſ. in l. ſi per errorem. co
lum. 3. ff. de iuriſditione omnium iud. ubi la
tè cumulat ad illam regulā de præſumpta
ſcientia, quæ oritur ex notorio. Et probo, ꝙ
etiam hoc eſt expreſsè è mente Bar. & Do-
ctorum, qui illam ſequuntur. Nam Bart. in
l. omnes, C. de agric. & cēſi. libro 11. dicit cla
32 rè, & nitidè, ꝙ † quando eſt notoriū, eſt in
lata culpa. ſi dicat quod ignorabat, ſi igitur
eſt in lata culpa non poteſt puniri pœna cor
porali, l. in lege Cornelia, ff. ad legē Corne.
33 de ſicarijs. In reliqs † uide in hac materia re
ceptatoria in locis, ubi ſupra, maximè p An
gel. & apoſtillas ad eum, & Socc. in conſilio
262. col. pen. uer. uoluiſſem uidere, ubi dicit,
quòd aliud eſt receptaſſe, aliud receptatum
tenuiſſe. quod nihil aliud eſt dicere. quàm ꝙ
quis punitur, ſi receptat ſcilicet ſcienter, nō
ſi tenet aliquem receptatum ignoranter. Itē
uide in apoſtillis Alexan. in d. l. 1. & 3. ff. de
34 recept. maximè dum dicit, † quòd caupo
non tenetur, qui cibum, & potum præbet
bannito. Allegat l. Seiæ, §. idem quæſit,
ff. de fundo inſtruc. & hoc eſſet maximum
priuilegium, quod haberent caupones, quo
rum genus tamen eſt improbum, & ideo
prodita ſunt multa remedia contra eos, ut
l. 1. ff. nautæ, caupon. ſtabularij. Et ideo ui-
de Barto. in d. l. omnes. qui poſtquam dixit
caupones excuſari, quando receptant ban-
nitos, qui tamen erant eis ignoti penitus,
concludit idem eſſe in omnibus alijs, & ꝙ
omnis ille, & caupo. & alius, qui penitus
ignotum hoſpitatur, etiam quòd ſi bānitus
non tenetur, & ideo ſi benè conſideras,
Bart. ibi uult omnino quòd pariter teneat
caupo ſicut alius, quando ſcienter receptat
& idem per Nel. ubi ſupra in tertia parte ſe
cundi temporis, quæſtione 20. & ita teneo.
35 Alia multa † & not. in materia horum rece
ptatorum ponit Afflict. in §. receptatoribus
in titu. de pace iuram. firm. ubi uide. Secun-
36 dum eſt, † ꝙ lex, ſi quando, C. unde ui. cōce
dit his, quibus rapina facta eſt, iurandi facul
tatem ſuper quantitatem rerum ablatarū.
& c. ſi. extra, quod metus cauſa. ſimile iu-
mentum cōcedit paſſis uim compulſiuam,
& pariter in odiū furis, cōſtito de furto ſta-
tur ſacramento damnum paſſi ſuper rebus
furto ſubtractis, Ita Doctores communi-
ter in dictis locis, & ita omni die practica-
tur. Non tamen ſimpliciter poteſt iurari in
terminis dictorum iurium, ſed præuia taxa-
tione iudicis, d. l. ſi quando. qui conſiderare
habet qualitatem perſonæ paſſæ damnum
an diues ſit uel non, & an ſit uerisſimile, ꝙ in
in eo loco tot res haberet, Ita gl. in d. l. ſi quā
do. in uerbo, qualitate. & Doctores ibidem,
& requiritur difficultas probationis, ut ibi-
dem in gl. & per Doctores, quia ſi damnum
poſſet leuiter probari, ceſſaret iuramentū.
Et difficultas plurimum militat in direptori
bus alicuius caſtri, ubi ſunt infinita ad eius
munitionem, ad quæ etiam homo non ad-
uertit. Sed tamen nota perpetuò unum, per
37 quod quaſi ſemper uerum erit, † quòd ade
rit difficultas probationum, quando res ad
oculum non poteſt oſtendi, ut quia ſit perē
pta, uel quia non extet. Barto. ſingulariter
in l. in actionibus, ff. de in litem iur. in princ.
col. ultima ubi Iaſ. col. .. in fin. verſ. in ea glo.
& eſt communis opinio, licèt hoc apud me
ſit mirabile. Et an procedat dicta l. ſi quan-
do. contra illum qui conuenitur de auxi-
38 lio, & fauore, videtur non procedere. † per
id, quod notat Bar. in l. 1. ff. quando ex fa-
cto tutor. & id quod dicunt Barto. & Do-
ctores in quæſtione de villa, in d. l. ſi quan-
do. & in d. capit. fina. Veritas eſt in contra-
riū, & ita ſuperioribus diebus fuit determi-
natum, quia etiam iſte cōuenitur ex ꝓprio
delicto, & non alterius. Item quia l. ſi quan-
do non loquitur contra principalem tan-
tum, imò ſolùm conſiderat raptum, & inua
ſionem rerum. Item quia diſpoſitio eſt limi
tatoria, & ita ex quo ratio eadem eſt, fit ex-
tenſi iuxta communem doctrinam Bart.
& Doctorum in l. ſi conſtante. in 9. quæſt.
primæ partis principalis. ff. ſol. matr. et hic
etiam dolus militat, et difficultas probatio-
nis, hinc Docto. in d. l. ſi quando, volunt vt
etiam in contractibus militet dicta lex, do-
lo interueniente vt ibi per Iaſ. colum. pen.
et Bar. in l. in actionibus. ad fin. ff. de in li-
tem iuran. et apparet ex dictis Alexan. cōſi.
39 103. vol. 1. Habui etiam in facto, † an ſicut
... iuro quò ad res perditas, & ... rū æſti-

matio

mationem, ita etiam ſtatur quò ad damna.
Exemplum, Fuerūt mihi ablatæ oues, dico
quòd ſi nō fuiſſent ablatæ; perperiſſent tot
agnos, uel dico, quòd propter aliquod furtū
oportuit me ſub uſuris accipere plures pe-
cunias pro ſuſtentatione familiæ. Et nō eſt
dubitandum, ꝙ habetur ratio damni emer
genris in delictis, l. Iulian. contra prin. & l.
idem quæ in omnibus, ff. de actio. empti. &
Barto. in l. unica. C. de ſent. quæ pro eo ꝙ
intereſt, colum. 7. uerſ. hoc præmiſſo. ubi ui-
de omnino. Et dictam l. unicam interpreta-
tus eſt Dec. ſed quò ad lucrum, & ſic intereſ
ſe lucri ceſſantis aliud eſt, ut per Bar. colum.
8. uerſic. uenio ad ultimam partem. Quan-
do tamen habeatur ratio lucri ceſſantis, ui
de Bar. ubi ſupra, & Dec. & Iaſ. in l. 3. §. fi. ff.
de eo quod certo loco, & Felin c. cum uene
rabilis in 2. colum. extra de except. & com-
muniter Canoniſtas in cap. fi. de uſur. ubi
cōcludunt, q̄d duob. concurrentib. habetur
ratio ſcilicet, quòd ſi ſolitus mercari, & ꝙ
lucrum eſſet quaſi certum, & de damno e-
mergenti nō eſt dubitandum quia caſus le-
gis apertus in cap. grauit. de reſtit. ſpol. ibi,
quò ad plenariam reſtitutionem: imo dubi
tatur etiam, an ueniat pœna dupli, uel qua-
drupli, vt per Bar. vbi ſupra, colum. 9. verſic.
quæro iuxta prædicta: Tamen aduerte, q a
prius debet cōſtare de intereſſe. hoc ſentiūt
omnes, & Alex. in cōſil. 141. colum. 1. vol. 3.
40 & ideo dubium eſt, † an hoc caſu propter
odium delinquentis, & difficultatem pba-
tionis ſtetur iuramento damnum paſſi. Et
in terminis, ꝙ in caſu noſtro quò ad dam-
na fructus, & intereſſe ſtetur, iuramento
iuxta l. ſi quando eſt conſi. Bald. ſolēne 119.
colum. 2. & 3. volum. 2. & ita Bar. in d. l. uni-
ca, columna penul. uerſi. modò reſtat uide-
re ubi tradit modum probandi intereſſe, &
regulariter probatur per teſtes, tam parte
inſtante, quam ex officio, & per cōiecturas
ut ibi per eum dicentem, ꝙ fallit in dolo-
ſo, & delinquente, in quo ſufficit iuramen
tum, per d. l. ſi quando. & cap. fi. quod met.
cau. & ita Abb. ibidem, colum. 2. uerſi. 2. in-
fere. & Gand. in tit. de uariis quęſt. columna
ult. & uide etiam Spe. in tit. de fructibus; &
intereſſe contra uiol. & delin. §. uiſo. colu. fi.
& ita ſentiunt Doctores in eis locis, maxi-
mè Iaſ. in col. penul. uerſic. extra autem ca-
ſus prædictos. ubi quærit an extra caſus præ
dictos intereſſe probetur ſolo iuramento,
& uide quomodo probetur intereſſe etiam
Iaſ. in l. argentarius, §. cum autem, ff. de edē
do. Et in hac ciuitate Mediolani uigore ſta-
tuti ſtatur ſacramento uſque ad certā ſum-
mam in omnibus caſibus in quibus poteſt
peti intereſſe de iure canonico. Nec in hac
41 materia eſt diſputandum † a quo tempore
debeatur intereſſe; cum delinquens ſem-
per dicatur in mora; l. in re furtiua, §. fin. cū
ſimilibus, ff. de condic. furt. & ita nō ſumus
in l. uideamus, ff. de uſuris; & in l. ſi filius, §.
1. ff. de uerborum oblig. & in l. ex diuerſo, ff.
de re iud. & circa d. l. ſi quādo, uide omnino
Alex. in conſ. 103. col. 3. uolu. 1. ubi dicit, ꝙ
procedit dicta lex, etiam ꝙ in damno nulla
interuenerit violentia, & ꝙ eſt cōmmunis,
42 ſicut dixi ſupra in principio. Et † an ſit citan
da pars in delatione iuramenti, & in taxa-
tione iuramenti; uide in dictis locis, & per
Iaſ. in l. admonendi. in pe. col. & ſeq. in repe.
ff. de iureiur. Et pro declaratione d. l. ſi quan
do, uide Calcan. conſi. 92. poſt medium. Et
43 † iuramentum, de quo in d. l. ſi quādo, nul
lo modo poteſt taxari, nec refrænari per iu-
dicem, ſed ſtandum eſt iuramēto ſimplici-
ter. Ita ſingulariter Ang. in §. oportet, in Au
then. de iud. in 1. glo. uide in ſimili Iaſ in d. l.
admonendi. in 4. col. ubi ēt per Alex. & per
eundem Alex. in l. uideamus, §. fi. ff. de in lit.
iur. Et an poſſit probari contra iuramentū
d. l. ſi quando; uide Abb. in ca. cum dilectus,
col. antep. de ord. cogn. & Iaſ. in d. l. ſi quan-
do, & uide etiam ad d. l. ſi quando Bal. 2. uo
lum. conſi. 322. col. 2. & 3. uolum. conſil. 35.
44 Et † an iuramentum, de quo in d. l. poſſit de
ferri Iudæo cōtra Chriſtianum, Imola tenet
non poſſe. conſ. 2. & Iaſ. in repet. dictæ l. ad-
monitione, fol. 26. in 1. col. & ita ſuſtinui in
quadam cauſa Iudæi, quam mouerat cōtra
Petrum Antonium Saccum Papienſem. Et
45 an ſententia † lata de laco iuramento ſecun
dùm formā d. l. poſſit retractari per inſtru-
menta, de nouo reperta? Fuit tenet non poſ-
ſe in cap. ſuborta, de re iud. col. pen. uerſicu.
fallit 5. & in cap. propoſuiſti, columna 2. de
prob. Quæro, iudex corruptus pecunia ma
lè iudicat, atq; ita ut uulgo dicimus, per ba
ratariam abſoluendo cōdemnandos, fortè
46 bonorum inuaſores, an contra eum † iure-

tur, ſicuti iurari potuiſſet cõtra dictos inua ſores, & uidetur poſſe iurari, concurrẽtibus illis duobus requiſitis, dificultate probatio nis, & dolo, qui interuenit, ꝑpter corruptelam, ſiue barataiam, quę ſine dolo committitur. Ita probatur ex dictis Bart. in quæſtione de uilla in d.l. ſi quando ubi loquitur de tertio, & tamen uult, quod ſi interuenit dolus, deferatur iuramentum, & eſt æqua opinio, q̃a niſi feciſſet iniuſtitiam, ttim paſ ſus habuiſſet beneficium iurandi. Et ita in Senatu Regio fuit iudicatum contra Praeto rem Comi, & eius fideiuſſores, qui uolebat ſe excuſare per dictam deciſionem Bart. de uilla, et per tex. et ibi Bar. in d.l. 1. ff. quan do ex facto tut. ſed non potuerunt, q̃a erãt fideiuſſores de iudicato ſoluẽdo, iuxta nota ta per Bart. in l. cum filius, ff. de uerb. oblig. et uide circa d.l. Bald. 2. uolum. conſil. 119. colum. 3. et non habet locum ubi uide de damno conſtat per ſolam contumaciam. Felin. in cap. cum Bertoldus. co'um. 10. de re iud. et uide etiam circa d.l. Rom. conſilio 76. colum. 1. et Corn. 1. uolum. conſilio 123. co-
47 lum. penul. Tertium † eſt quod actio ui bonorum raptorum, et furti datur hæredi eius qui rapinam, uel furtum paſſus eſt, ſicut ipſi paſſo furtum, uel rapinam, et non datur ſic contra heredem furis, uel raptoris, niſi quando litiam erat conteſtata contra defunctum, uel quatenus res peruenit ad he redem, tex. eſt in §. non omnes Inſtitut. de perpet. et temp. actio. ubi eſt materia, & ad Angel. Aret. ibi recurritur, et ponit Dec. in pupullum, §. in hæredes, ff. de reg. iur. et uide etiam omnino Decium in reg. toties, ff. de reg. iur. eſt materia an morte extinguat̃ de lictum, in qua ſit reg. cum falentijs, ut per Dec. et Ang in dictis locis, et Firm. in tract. de gabellis in 4. lib. columna penultima, et fin. et per Ang. Aretin. in tractu maleficio rum, in gloſſ. qui iudex uidens quod inquiſiti non comparent, columna 7. et omnino uide Aretin. in leg. quia a la tronibus, §. primo, columna quinta, ff. de teſta. & dicã forte aliquid in tit. de pœnis.

Tit. de Pluribus violentijs.

SVMMAE.

1 *Violentia multis modis committitur.*
2 *Vis expulſiua punitur ciuiliter interdicto, unde vi, criminaliter, l. Iul. de vi publica, vel priuata.*
3 *Vis compulſiua ciuiliter punitur actione, quod met. cau. criminaliter l. Iuliæ de vi publica.*
4 *Vis turbatiua ciuiliter parit interdictum uti poſſidetis, criminaliter actionem legis Iuliæ de vi publica.*
5 *Interdictum unde vi intentans, & ſi agens ciuiliter ſatis eſt ſi probet ſe poſſediſſe, vel fuiſſe ſpoliatum, & aduerſarium nunc poſſidere ſecus ſi criminaliter agatur, quia debet conſtare de ſpolio.*
6 *Excuſationes, quæ proſunt in ciuili iudicio circa vim expulſiuam, multo magis proſunt in iudicio criminali.*
7 *Incontinenti fieri quandoque dicitur quod fit vſque ad decem annos.*
8 *Spoliatus poteſt furtiuè, & per proditionem ſuũ recuperare, uel alienum inuadere donec ſuum conſequatur quando requiſita ſuperiore non potuit iuſtitiam conſequi.*
9 *Spoliatus poteſt quandocunque turbare, vt ſuũ recuperet, licet ſpoliare non poſſit niſi incontinenti.*
10 *Ciuilem poſſeſſionem retinens poteſt quandocunque recuperare naturalem in qua eras quando ſpoliator naturalem inuaſit, ſecus naturalis fuiſſet penes alium.*
11 *Turbare ciuilem dicitur, & habentem directum dominium, qui emphyteutam expellit, & non vult dominium recognoſcere, ſecus ſi uelit recognoſcere.*
12 *Ciuilis poſſeſſio quanto tempore duret, ut poſſit recuperari naturalis.*
13 *Poſſeſſio recuperari poteſt per vim quando iuſtitia haberi non poteſt, uel furtiue fit uel grauamen infertur a ſuperiore, vel mora periculum allatura eſſet.*
14 *Copia iudicis quando dicatur non poſſe haberi.*
15 *Spoliatus recuperans ex interuallo poſſeſſionem an perdat interdictum unde vi, & remedium, l. ſi quis in tantum?*
16 *Vi deiectus quando quis dicatur, ut deijciens criminaliter poſſit puniri.*

17 Recu-

17 *Recuperare qui poteſt per ſe an poſſit per alium, & an tale ius poſſit cedi.*

18 *Spolium purgatur, nec iudex poteſt criminaliter agere ſi ſpoliatus conuenit cum ſpoliatore. & renunciauit ille omne ius ſuum.*

19 *ſpoliatus an poſſit ſimul ciuiliter, & criminaliter agere?*

20 *Pendente iudicio criminali ex officio iudicis intentato an pars poſſit ciuiliter agere?*

21 *Ciuiliter an agi poſſit ab vna parte, & criminaliter ab alia ex eodem facto?*

22 *Cumulari an poſſit ciuilis, & criminalis actio ſi non opponatur a parte?*

23 *Actio ciuilis ad vindictam an tollat criminalẽ.*

24 *Acta, & ſententia in iudicio ciuilis an faciant fidem in criminali?*

25 *Sententia lata in iudicio ciuili deſcendente ex violentia an faciant fidem in criminali vel econtra?*

26 *Exceptio ſpolij alterius rei impedit iudicium ciuile per actorem intentatum, donec exceptio ſpolij ſit probata, ſecus ſi eſſet exceptio ſpolij eiuſdem rei.*

27 *Spolium ultimum purgari debet.*

28 *Spoliator agens cui opponitur ſpoliatio per modum exceptionis non auditur, niſi reſtituat rem ablatam, licèt non cogitur per iudicem reſtituere,*

29 *Spolium ſi non opponatur per reum excipiendo ſed reus agat reconueniendo ſuper vtroque ſpolio proceditur.*

30 *ſpoliationis exceptio impedit proceſſum.*

31 *Spolij exceptio a tertio facti quando agitur criminaliter a iudice admittitur, & prodeſt, ſecus ſi ciuiliter agatur quia ſolum actoris ſpolium admittitur.*

32 *Interdictum vnde ui competit non ſolùm ad reſtitutionem rei ablatæ ſed etiam ad damna, & expenſas.*

33 *Interdictum vnde ui competit etiam, quod qui venerunt, vt ſpoliarent poſſeſſionem non abſtinuerint, ſed damna tantùm intulerint.*

34 *Spolium non dicitur purgatum per ſpoliatorem, niſi reſtitutio facta ſit vſque ad obolum.*

35 *Spoliatus a tertio & agens contra eum ad quem res peruenit qui contra illum agit petitorio pro eadem re, debet ante omnia reſtitui, & petitorium ſuſpenditur ſecus ſi agatur pro alia re, quia tunc non ſuſpenditur petitorium, niſi contra ſpoliatorem.*

36 *Reſtitutio, verbum, denotat plenariam reſtitutionem, quò ad omnem commoditatem.*

37 *Spoliator non tenetur directè interdicto unde vi, nec l. Iul. de Si publ. uel priu. vbi dolus non interuenit, licèt competant alia remedia ad recuperandam poſſeſſionem.*

38 *Vi eiectus dicitur quis pluribus modis.*

39 *Spoliator tenetur ſaltem vt illi interdicto unde vi, & l. Iulia de vi pub. proprium rerum in corporalium*

40 *Interdicti vnde vi materia, & reintegranda poſſeſſionis ubi tractetur.*

41 *Turbatus in poſſeſſione, quàm iniuſtè poſſidet obtinet.*

42 *Turbatus in poſſeſſione, quam iniuſtè poſſidet obtinet contra extraneum turbantem ſecus contra eum à quo poſſeſſionem habet, ſiue ſit actor ſiue reus.*

43 *Violenter expulſus è poſſeſſionem reſtituendus eſt etiam quòd eius poſſeſſio vitioſa eſſet.*

44 *Turbans in poſſeſſione aliquem defenditur, vel quia accuſator non probauerit ſibi incumbentia, vel quia non dolo turbauerit, vel quia res habeat originem a contractu.*

45 *Turbator poſſeſſionis poteſt allegare rem habere originem a contractu, etiam ſi prætendat ſe poſſidere.*

46 *Poſſeſſio ſola ſapit naturam contractus.*

47 *Poſſeſſio penes quem eſſe debeat, quando duo contendunt ſe poſſidere.*

48 *Turbator violentus poteſt conueniri criminaliter Mediolani propter ſtatutum, licèt de iure communi ſit contrauerſia.*

49 *Turbator violentus tenetur, ſi dolus interuenit ſtante ſtatuto Mediolani, licèt iure communi ſufficiat lata culpa.*

50 *Turbator punitur, ſiue turbatio fiat in rebus corporalibus, ſiue incorporalibus, vt iuriſdictionis.*

51 *Iuriſditio, vel eius quaſi poſſeſſio quomodo probetur.*

52 *Protectioni alicuius ſe ſubmittens, non dicitur illius ſubditus.*

53 *Iuriſditionis quaſi poſſeſſio probatur ex iuramento fidelitatis & quando quis confeſſus eſt ſe eſſe ex hominibus illius qui allegat iuriſdictionem, niſi alius fuiſſet in poſſeſſione*

54 *Iuriſdictionis quaſi poſſeſſio quomodo probetur.*

55 *Turbatæ poſſeſſionis damnari poteſt ille, cuius coloni cum plauſtro iuerunt per fundũ meum ad nemus ſuum incidendum, licèt multis vi-*

cibus inerint per quinque annos quando illis vicibus reclamatum fuit.

56 Turbator poſſeſſionis excipiens, q. via erat publica quomodo id probet.

57 Statutum Mediolani puniens turbantem in poſſeſſionem habet in locum in quaſi poſſeſſione, licèt ſit pœnale.

58 Violenter aliquid faciens in meo, vel a me poſſeſſo, licèt prohibitus, vel ſciens ſe prohibitum iri, tenetur quod ui aut clam.

59 Violentiarum quot ſint ſpecies.

60 Teſtes dicentes, q. homines communitatis iuerunt per talem locum, vel inciderunt ligna in tali nemore, licèt non probent, quia non deponunt de mandato communitatis, tamen ſi longo tempore iuerunt probant.

61 Carcer priuatus quando dicatur committi.

62 Carcerem priuatum non committit qui tenet mulierem incluſam gratia libidinis.

63 Violentia, quæ committitur in adulterio, ſtupro vel alio coitu pœna capitis iure communi punitur.

64 Statutum Mediolani punit pœna capitis adulteria, & ſtupra violenta cum muliere honeſta. ſed ſi ſit inhoneſta relinquitur diſpoſitioni iuris communis.

65 inhoneſtas mulieris probatur per accuſatum de violento coitu, licèt qualitas honeſtatis requiratur a ſtatuto Mediolani, & ſic probari deberet ab accuſante, & qua ratione id fiat.

66 Complices delicti probare poſſunt inhoneſtatem mulieris per eam ſtupratæ, & quando non.

67 Meretrix dicitur, quæ uiginti tria millia hominum admiſit.

68 Peccare facile in corpus ſuum præſumitur muliter pauperculæ, item quæ mercimonijs præ eſt, & quæ matrem habuit incontinentem.

69 Raptus non præſumitur in muliere, quæ aliàs fuit cognita.

70 Inhoneſtas non poteſt probari in muliere, quando dubitabat cum patre, vel matre, vel alijs in decreto Mediolani annumeratis.

71 Coitus cum meretrice violenter punitur ex forma decreti Mediolani pœna capitis arbitrio iudicis.

72 Armorum portatio an puniatur, & an prætor poſſit facere proclama, ut ea portans torqueatur, & multa circa portationem armorum per quos tractentur.

73 Vis in dubio præſumitur priuata.

74 Violentia, & actus vi factus quomodo differant.

75 Violentiæ licitæ non eſt licitum reſiſtere.

76 Copula Carnalis quomodo probetur, & præſumatur.

77 Tormenti genus quòd ſit laqueo ferro in collum iniecto.

78 Metus per cruciatum adſtringendo genitalia ſolitus a latronibus inferri.

79 Metus annullat matrimonium ipſo iure.

80 Metus minor requiritur in timido.

81 Metus verborum ſufficit ſicut ipſe cruciatus.

82 Metus oſtenditur iudicis arbitrio.

83 Metus probatur potentia hominis, ac eius conſuetudine, & facti qualitate.

84 Metus etiam conſideratur armis non interuenientibus in deprehenſo cum puella.

85 Probationes clariores requiruntur ad metum ſi adſit præſumptio contra illum, qui allegat metum.

86 Probationes luce meridiana clariores requiruntur ſicut in criminalibus ſi præſumptio iuris contra metum militet.

87 Metus probatio quando preſumptio eſt in contrarium fit per tres idoneos teſtes, uel duos omnino excellentes.

88 Clericorum genus audax lege Dei defenditur.

89 Metus non præſumitur in loco ubi eſt princeps.

90 Dolus non præſumitur vbi eſt princeps

91 Metus, aut dolus non præſumitur in præſentia iudicis.

92 Dolus, & metus non præſumuntur in præſentia propinquorum.

93 Metus præſumptio non cadit ubi eſt copia honeſtarum perſonarum.

94 Teſtis deponens ſuper non veriſimili non probat, niſi aſſignet rationem etiam non interrogatus.

95 Metus quomodo purgetur.

96 Metu periurij quando ſoluitur ſolutio non purgat.

97 Iuramentum in contractu meticuloſo non valet ſicut nec contractus.

98 Clauſula quod ſponte non metu etiam iurata nõ valet metu interueniente.

99 Meticuloſus actus non ratificatur per actum ſequentem quando adeſt cauſa non conſentiendi.

100 *Metus principis in nobile ut ſe rrecognoſcat de feudo, non purgatur per recognitiones ſubſecutas. & ſeruitia ad quæ tenetur vaſallus erga dominum.*

101 *Donotarij eſt facultas ſe recognoſcere titulo feudi de re donata erga principem.*

102 *Donatus attenditur ſecutis etiam inueſtituris per impreſſionem in re donata.*

103 *Meticuloſus actus ex non contradictione poſt ceſſitum metum quomodo ratificetur, & quanto tempore.*

104 *Carceris priuati metus comprehēditur in l. Iul. de ui pub.*

105 *Metus an præſumatur in contract. lib. factis cum detentis.*

106 *Inquirere poteſt iudex pro intereſſe fiſci, licèt metu purgato.*

107 *Metus reſcindit contractum, quando eſt proximè cauſa ipſius, etiam ſi cum tertio contrahatur.*

108 *Metus reuerentialis quando purgetur.*

109 *Metus actus interueniens, an ſicut metus reuerentialis purgetur præſentia iudicis, & propinquorum?*

110 *Statutum an ualeat præſumens contractum etiam iuratum metu, uel dolo factum.*

111 *Metus accuſationis criminis alicuius, & ſic metus iuſtitiæ, an reſcindat actum?*

112 *Metus iuſtitiæ uel ut fieret delicti remiſſio pecunia data, aut promiſſa an repeti poſſit.*

113 *Ciuilis, & criminalis actio ſimul intentari non poſſunt, & quomodo intelligatur.*

114 *Carceratus ſimpliciter dimiſſus uidetur abſolutus rebus ſtantibus, prout ſtant.*

115 *Abſoluto reo rebus ſtantibus, quando idem accuſator poſſit proſequi eandem accuſationem.*

116 *Ratificatio non facit ut actus ratificatus plus cōtineat.*

117 *Acta facta in uno iudicio an fidem faciant in alio?*

118 *Acta facta in uno iudicio ciuiliter an eo non mutato, fidem faciant quo ad puniendum criminaliter.*

1 IN primis ſcias, † multis modis cōmitti uiolētiā ſiue uī: gl. ī l. 1. C. qđ met. cau. & plenior ī l. extat ff. qđ met. cau. Et ī pcedēti tit. locuti ſumus de uiolētia ablatiua, ſed qđ
2 in expulſiua? † ut quando quis expellitur ē
poſſeſſione caſtri, uel domus, uel alterius
rei immobilis, & dic cōpetere ciuiliter agē
do interdictū unde ui, de quo uide p Ang.
Aret. latiſſimè in §. quadrupli, Inſt. de act. ad
quem ſemper recurre tāquam ad tractatū
in materia. Criminaliter uerò agitur ſicut
ſupra dixi l. Iulia de ui pub. vel priuat. l. ſi qs
ad ſe fundū, C. ad l. Iul. de ui pub. uel priua.
§. recuperandum. Inſt. de interdict. & l. 1. §.
ne quid qui eſt §. 2. in illa l. ff. de ui, & ui ar
ma. & l. ſi de poſſeſſione. C. unde ui. & pro-
pterea etiam ſtatutum noſtrū in crimina-
libus de pęna committentis, uel committē
facientis ſpoliationē in re immobili acriter
punit tales criminaliter. De compulſiua
3 † uero uiolentia, iuxta dicta glo. in d. l. 1. C.
quod met. cau. & in d. l. extat, ff. eodem. agē
tur ciuiliter actione, q met. cau. iuxta ſuos
titu. & ponit per modū tract. de ea actione
Ang. in d. §. quadrupli. & Vital. ī ſuo tracta.
clau. char. 65. col. 1 & duabus ſeq. & Dec. no
uiſſimè in regula in omnibus cauſis, p fa-
cto, ff. de regul. iur. Criminaliter uerò dicto
remedio de ui public. uel priuat. uide in his
legibus, quia ita comperies, & ideo etiā ſta-
tuta noſtra animaduertūt in tales ſub rub.
de pœna illius, qui per metū fecerit aliquē
redimere, & in ſtatutis præcedentibus, &
ubi ceſſarent non deficit lex. De ui turbati
4 ua † pro qua ciuiliter agendo cōpetit inter-
dictum uti poſſidetis uide ampliſſimè per
eundem Angel. Aret. in d. §. quadrupl. de a-
ctio. Pract. Papien. in forma libelli pro tur-
ba. poſseſs. maxime ſuper uerbo, hodie. te-
net, & poſſidet. & Alafr. qui etiam tractat
materiam præcedētem interdicti unde ui.
Oriā. in tract. de cau. poſſ. & proprietate, ui
per tex. col. con. petit etiam iudicium cri-
minale, ex l. Iul. de ui pub. & priu. ita Ol-
dra. & Alberic. in l. in eadem l. ff. ad l. Iul. de
ui publica. Alex. in l. 1. ff. ad l. Iul. de ui pu-
blica. & Barto. in l. qui cœtu, §. ſi de ui. eo.
tit. quòd tamen intelligo ubi fit turbatio,
ui, iuxta tex. in l. 1. §. eſt igitur hoc interdi-
ctum, ff. uti poſſide. quia etiam poteſt fieri
turbatio ſine ui ſolo uerbo, & aliter ut no-
tabiliter, declarat Felin. in cap. modos tur-
bationis poſſeſſionis in cap. licet cauſam,
de prob. col. 9. uerſicu. not. 12 & ponit Bal.
in quæſt. accuſatus, de ui turbatiua. colu. 2.

&

& ideo nō immeritò etiam ſtatuta noſtra imponunt pœnā criminalem iſtis turbatoribus, quæ quotidie obſeruātur, de hoc tñ
5 infra dicam, et apertius. Et† circa interdictū unde ui, nō omitto ꝙ ille qui vult in eo obtinerē, uidetur ut debeat ꝓbare, ꝙ quando fuit ſpoliatus poſſidebat, l. 1. §. interdictū, ff. de ui, & ui arma. & ita tenet Inno. ī c. qualiter, & quando. el ſecondo, de accuſ. ad qđ ēt allegatur gloſſ. in ca. conſultatio, de off. deleg. ſed tamē non eſt neceſſe, quia ſufficit probare ꝙ ſemel poſſidebat, quo caſu ſemper præſumitur poſſediſſe, & ſic ſatis adhuc dicitur probaſſe ꝙ tēpore ſpoliationis poſſidebat ꝓſumptiuè, & ratio eſt, quia poſſeſſio fuit acquiſita animo corpore, & retenta ſaltem animo: eſt enim neceſſe, ꝙ ad poſſeſſionis amiſſionē interuenerit mutatio uoluntatis, quæ eſt facti, & facta non præſumuntur, & ita Innoc. in ca. ad audiētiam de homicid. Abb. in c. cum ad ſedē. de reſtitu. ſpoliato. & in c. accedētibus. de priuileg. ubi tñ dicit ꝙ debet allegari ſemper poſſediſſe, ſic etiam Alexand. facit hanc cōcluſionem conſil. 133. in primo. & conſil. 6. in ſecundo. & conſ. 80. in ſecundo. Are. cōſ. 78. incip. excellēs domine collateraneæ, vbi dicit non eſſe neceſſariam allegationem, & iſtam opinionem voluit etiam gl. in d. c. cōſultatio. idem clarè vult Abb. in c. cū eccleſia Sutrina. in 3. col. de cau. poſſ. & ꝓprieta. ſic ergo ſatis eſt probare ꝙ ſemel poſſedi, immo amplius ſatis eſt probare me fuiſſe ſpoliatū, q̄a ſtatim præſumor fuiſſe in poſſeſſione, ſecundùm glo. in c. Pontificis. 7. q. 1. licet contrarium teneat gl. in d. c. cum eccleſia Sutrina in uerbo, uocen. & concluſionem principalem ꝙ ſatis ſic probare me ſemel poſſediſſe. & nunc eſſe penes te poſſeſſionem ad probandum ſpolium, etiā tenet Soc. in l. rem quę nobis, ff. de acquir. poſſ. ubi ampliſſime de remedio reintegrandæ magis fauorabili. Hæc quo ad iudiciū ciuile in quo ſufficit hæc præſumptiua ꝓbatio ſpolij, non quo ad criminale, quia opotet clarè conſtare de ſpolio, l. ſciant cūcti. C. de probat, iunctis notatis in c. afferte mihi gladium. de præſump. Excuſationes† tamē ſuf-
6 ficiētes in ciuili iudicio interdicti, unde ui multò magis erunt ualidæ in criminali, in quo iudicio criminali etiam cauſæ iniuſtæ, & adumbratæ ſufficiūt, iuxta reg. l. ſi igitur ff. de liber. cau. & dicta latè ſupra, circa declarationem decreti, q̄ñ habet originem à contractu, & ideo ſi accuſatus dicat ꝙ incōtinenti recuperauit poſſeſſionem, qua ipſe fuerat ſpoliatus repellit accuſatorē. l. 3. §.
7 cū igitur, ff. de ui, & ui arma. & † dicitur cōtinenti etiam infra decem annos, ſi tamen animum habuit ſemper recuperandi faciē do debita præparamenta. Iaſ. in l. clam poſſidere, §. qui ad nondinas, col. 8. & idem Soc. ibi, col. 2. ff. de acquir. poſ. Alex. in l. ſi de eo, §. ſi fortè. ff. de acqu. poſſ. Fel. in c. 1. de iud. col. 6. in fi. & ſeq. Are. In d. §. quadrupli. 17.
8 col. Si etiam† dicat accuſatus ꝙ id fecit, q̄a requiſito ſuperiore nō potuit conſequi iuſtitiā maximè ſi fecit furtiuè, & ſine tumultu auditur, Paul. de Caſt. conſil. 35. colu 3. imò furtiuè, & per proditionē abſolutè licēt, & non tantùm ſuum, ſed etiam aliud donec habeat ſuum à ſuperiore loco ſui ſi bi adiudicetur, Bald. in repet. l. 2. C. de ſeru. & a qua, col. 22. verſic. ſed nunquid per furtum, & verſic. ſeq et Fel in d. c. 1. de iud. col. 6 in fin. et vide omnino Cæp. conſ. 26. col 1.
9 et 2 licet etiam ſpoliato † et incontinenti, et ſemper turbare, licēt non poſſit recuperare, niſi incontinenti Bart in lege 1. §. fin. ff. uti poſſid. in 1. col. Angel. in dicto §. quadrup. colum. 17. et Alex. conſi. 36. colum. 3.
10 volu. 1. Item† ratione ciuilis retentę, licet quandocunque recuperare naturalem, q̄a dicitur continuare ſuam poſſeſſionem, & tollere id per quod ſua poſſeſſio perturbatur, quod ſemper licet, lege ſi in rem, §. qui ad ianuam. ff. quod vi aut clam. et lege quēadmodum, § 1. ff. ad legem Aquiliam, ita Barto. in lege 1. §. interdictum, colum. 2. ff: vti poſſid. vbi omnino vide, et ita Alexan. conſi. 5. in 3. colum. volum. 3. Aretin. conſil. 21. in fi. et plenè et ſubtiliter Are. in dicta l. clam poſſidere, §. qui nundinas, ff. de acquirenda poſſeſſ. vbi etiam Alexa. col. 2. et ſeq. Alexand. in lege naturaliter, §. nihil commune colum. 10. ff. de acqiur. poſſ. vbi ſequitur Bar. in d. §. interdictum. et eſt communis ſecundùm Alex. in lege quemadmodū ff. de acqui. poſſ. Sed aduerte, quia hæc concluſio, ꝓcedit, quando ciuili, et naturali exiſtente penes aliquem qui recedit, alius clā ingreditur poſſeſſionē ſed quid ſi locus ci-

uilis erat in aliquo, et naturalis penes aliū qui defendit alio ingrediēte in ipſam natu
12 ralem. An habens † ciuilem poſſit eum repellere ubi turbatorem ſuæ ciuilis? Dic non poſſe, quia illa naturalis non dependebat à ciuili, et per ſe cōſiſtebat, & hoc ille uelit habentem ciuilem, & dominum directū recognoſcere in dominū, ſed ſi nolit dicitur turbare ciuilē, & ſic poteſt recuperari, ita not. Bar. in l. 2. §. quod ait prætor, verſ. ſed hic dubitandum, ff. uti poſſid. qui tamen uult ꝙ in naturali feudatarij & emphiteutæ, etiā quod non dicat, Nolo te recognoſcere, ſed ſimpliciter expellat, eo ipſo dicitur turbare, uide ibi omnino, & tene ī memoria perpetuò gloſſ. in leg. indebiti. §. ſed ſi nummi. quam Bart. in eo. §. ſed ſi nummi. in fin. ſequitur, ff. de cond. indeb. quæ vult, ut ſi tertius appellat emphyteutam, uel uaſallū de poſſeſſione ſua naturali, & dominus uelit cōtra eū agere rei uendicatione uel interdicto unde ui, poterit ipſe ei opponere, Tua nō intereſt, ex quò durat utile, & hoc donec durет ipſum utile, quæ eſt cōmuniter approbata, ut ibi per Alex. & Iaſ. & Soccin. in lege 2. ff. de excep. rei iud. & uide omnino Soccin. d. leg. 2. ad finem quia dicit ꝙ ſi tertius ſpoliator vult dominū recognoſcere, & ſoluere canonem, ceſſat turbatio, nā fateor ſicut dic t Bart. in d. §. ꝙ ait prætor, ꝙ eò ipſo turbatur dominus, tamen ceſſat ſi paratus eſt ſe recognoſcere, & ſoluere ſic compono hanc contrarietatem. Et quanto
12 † tempore duret ciuilis, ita ut poſſit naturalis recuperari, uide plenè Alex. in d. l. ſi de eo. §. ſi forte, ff. de acquir. poſſeſſ. & Soccin. conſ. 94. col. 4. & conſil. 99. col. penul. Dixi
13 † quod incontinenti licèt recuperare poſſeſſionem rei ſuæ declarando quomodo intelligatur eſſe incontinenti, dixi etiam alios caſus in quibus hoc licèt propria autoritate, ut quando non poteſt conſequi iuſtitiam, uel quando fit furtiuè, & propter ciuilem, quæ turbatur. Addo quando non poteſt haberi copia iudicis, quod etiam tūc licet. Barto. in l. ſi alius. §. belliſſimè, ff. quod ui aut clam, & exemplum ponit in illis ciuitatibus quæ non recognoſcunt ſuperiorem. ſi una occupat per uim bona alterius, quia tunc iudicis non eſt copia. Item licet propter enorme damnum quod ſpoliatus pateretur Bart. in d. §. belliſſimè. in fin. & quando copia iudicis haberi non poteſt vide Alex. in l. de pupillo, §. ſi quis ipſi prætori, ff. de oper. noui nuntia. in fin. pen. col. & in ult. col. & conſi. 9. col. pen. uol. 1. Barto. in l. hoſtes, ff. de cap. in 2. col. D. Mart. in trac. de prin. tit. de bello, q. 5. Sigr or. conſi. 75. colum. 6. ubi idem dicit, quando uerisimiliter non poſſum conſequi ius meum uia iuris, vel iudicij, licet etiam quando grauamen infertur a ſuperiore Barto. cōſil. 105. Iſern. in proœm. feud. col. 5. in fin & licèt etiam ubi mora eſſe periculum allatura. Ancharan. conſil. 278. circa penul. colū. & ad prædicta vide Abb. in c. cōquerente, col. 2. in princ. de reſtit. ſpol. Pau. de Caſt. in l. ex hoc iure, ff. de iuſtitia. & iure, colum. 2. in princip. Et
14 † quomodo dicatur non haberi copia ſuperioris, uide Bar. in tract. repreſ. in 5. q. 2. quæſtionis principalis. quando ſpoliatus ex interuallo recuperat poſſeſſionem ſuam?
15 † an perdat beneficium interdicti unde ui, & beneficij leg. ſi quis in tātam, C. unde ui. & an perdat ius accuſandi criminaliter ſpoliatorem ſuum? vide Bar. in l. qui poſſeſſionem, ff. de ui, & ui arma. Alex. in 3. uol. cōſi. 6. colum. 5. Paul. de Caſt. conſi. 35. col 2. & ſeq. & Abb. in c. fin. col. 4. de ord. cogn. Bald. in l. ſi quis ad ſe fundum, C. ad legem Iul. de ui publ. col. fina. & ibi Bar. col. 3. circa fin.
16 Quando † quis dicatur ui deiectus vide Bar. notabiliter in leg. ſequitur, §. ſi fundum. ff. de uſucap. & in l. 1. §. ſiue autem, ff. de ui, & ui arma. quem tex. uide omnino, & omnino Bald. in l. 1. in fin. C. quod metus cauſa. Abb. conſi. 23. in 2. uol. ubi loquitur de eo qui ſolutionem denegat, & Felin. in c. licet cau. de proba. col. 6. in fin. & ſeq. & notabilem modum ponit Abb. in c. olim, el primo, in 4. col. de reſtit. ſpolia. quando colonus, tradeſet uerè, & realiter poſſeſſionem alteri, iuxta l. fin. C. de acquiren. poſſ. & l. quamuis. §. 1. ff. de acquirend. poſſeſ. qui tamen dicit, ꝙ ſi eſt ſpoliatio largo modo eſt conſiderādum quo ad puniēdum criminaliter, & idē de aliis caſibus in quibus largè dicitur ſpolium. Non enim punitur criminaliter, niſi ille qui uerè uim infert, ut in titu. ff. & C. de ui publica, & priuata, immo Bald. addit quòd debet eſſe atrox uis, ad hoc, ut propter eam poſſit procedi criminaliter

in conſ. 177. circa fin. uol. 3. de quo uult. loco in hac materia interdicti unde ui, dicã ubi
17 uide. An qui † poteſt recuperare ꝑ ſe poſſit per alium, & an tale ius poſſit cedi alteri? ui de Bar. in l. cum fundum. in prin. ff. de ui, & ui arma. Felin. in cap. ad noſtrã. & de prob. colum. 2. Rom. conſ. 484. & Bal. not. 3. uol. conſ. 436. col. pen. Bar. & Alex. in l. 1. §. uſufructuarius autem, ff. de oper. no. nunt.
18 Pone † quòd committẽs ſpolium, & qui poteſt ſicut dixi accuſari criminaliter ſe cõuenit cum ſpoliato, & obtinet ab eo ꝙ ius omne ſibi renunciat, quo caſu in profanis quidquid ſit, in beneficialibus ſpolium purgatur ſecũdùm Abb. in cap. ſolicitè. de reſti. ſpol. Alex. in conſ. 93. uol. 5. & Socc. in l. rẽ quę nobis, col. penul. uerſ. poſtremò, ff. de acq. poſſeſſ. An nihilominus ꝓ intereſſe fiſci inſtãte ipſo fiſco poſſit iudex procedere criminaliter? uidetur eũ poſſe per ea quę dixi ſupra ſub rubr. & furtis. in uerſic. propter pacem. & in tit. de accuſatio. In contrarium credo ſe habere ueritatem, quia ſic tollitur crimen, & purgatur, ut dixi ſicut dicimus quãdo ſequitur matrimonium poſt raptũ, iuxta ca. fin. de raptor. & quę dicam infra in tit. de raptu mulierum. & in hoc dominio ceſſaret hac difficultas propter ſtatutũ numerans caſus in quibus nõ obſtante parte, iudex poſſit procedere, & auferens facultatem in aliis, inter quos non eſt præſens caſus.
19 Quia † dixi ꝙ agitur ciuiliter poſt ſpoliũ inter dicto unde ui, & etiã criminaliter, quæro an ſimul utrũque remediũ poſſit intentari, Dic non poſſe, d. l. ſi quis ad ſe fundum. & ibi Bar. col. 1. & ſi uis in genere ſcire, an ciuilis actio, & criminalis ſimul intentari poſſint, & an una electa faciat aliam ceſſare & quomodo uide in l. 1. Bart. & alios, C. quando ciuil. act. crim. prę iud. & Ang. Aret. in gl. necnon ad quærelam, uerſ. queritur ſi actũ fuerit, col. illa, & ſequen. & eſt in char.
20 17. & eadem char. colum. 3. An † pendente criminali iudicio per officium iudicis tantùm poſſit pars intentare ciuilem ad ſuum intereſſe? et de materia uide Bald. in l. Lucius. in 5. notab. ff. de infam. ubi ponit quãdo criminalis ſuſpendat ciuilem, et late Abb. 2. uolum. conſil. 16. et Anchar. conſilio 61 Alber. in l. ſatis aperte, ff. de falſis. Et ex
21 eodem facto † an poſſit agi ciuiliter ab una parte, et criminaliter ab alia, uide Bar. cõſil.
22. 115. Et † an poſſit cumulari ciuilis, et criminalis maximè ſi non opponatur, uide Cuman. conſi. 42. in fin. et uide circa materiã Alex. in l. 2. §. 1. ĩ 1. apoſtilla. ver. adde tamẽ. ff. ui bonor. raptor. & omnino Bart. in d. §. 1. ubi eſt locus ordinarius, et ibi habes q d in actis etiam in uno iudicio an faciant fidem in alio, et quid in ſententia, et omnino uide Bald. in l. 1. et 2. C. de appell. ubi dicit quòd quando ſummariè poteſt procedi, utraque poteſt cumulari, et uide omnino Bartol. in l. prætor ædixit, §. 1. ff. de iniur. ubi actio
23 † ciuilis ad uindictam tollit accuſationem criminis publici, et dixi ſupra in titul. quomodo procedatur per actionẽ in delictis. in in fin. allegando vltra Bart. Ang ibidem, et Cæpol. conſilio 56. ubi eſt uidendum, et de his omnibus uide etiam quæ dicam ad fin.
24 præſentis tituli. An probationes † et acta in iſtis iudiciis ciuilis deſcendentibus ex uiolentia, & crimine faciant fidem quando poſtea agitur criminaliter. Concluſio eſt non facere, Bar. in l. 2. §. 1. ff. ui bonor. rapt. Abb. & Doct. in cap. at ſi clerici. ĩ princ. de iud. ubi uide Felin. & Dec ponentes fallentias. Felin. in cap. 1. colũ. 3. de except. loquuntur tamen Bart. & Doct. quò ad probationem in condemnando non in abſoluendo. Itẽ ecõtra dicunt Bart. & Doctores ſecus eſſe, quia in criminàli acta, & probationes faciũt fidẽ in ciuili ceſſante ratione præcedentis cõcluſionis. quæ eſt, ꝙ probationes debent eſſe luce meridiana clariores, l. ſciant cuncti, C. de probat.
25 Quid in ſententia † an lata in his iudiciis faciat fidem dum criminaliter agitur, uide Bar. in d. §. 1. in l. 2. ff. ui bonor rapt. & Felin. in cap. de his, col. 3. uerſ. 6. limit. de accuſ. & in cap. aduerſario, col. 4. uerſ. ſoleo ſequi. de except. & per Iaſ. in l. admonendi, in 9. char. in ult. colum. in repetit. ff. de iur. iur.
26 Quando agitur ciuiliter † uel criminaliter contra aliquem qui excipit dicens, Tu ſpoliaſti me domo, non teneor tibi reſpondere, an bene excipiat, & iudicium ciuile, uel criminale ſileat? uide text. ĩ cap. 2. de ord. cognit. qui dicit ſilere, & ſemper allegatur, ꝙ exceptio ſpoliationis impedit actorem agentem mutuo, uel alia actione, donec ſit probata exceptio ſpolii, qui text, etiam loquitur

quitur de agente interdicto, vnde vi. ita
Dec. in conſil. 200. vol. 1. poſt Abb. in c. bo-
næ; col. pen. de appellat. loquendo tamen
in exceptione ſpolij alterius rei, quia eo ca
ſu auditur, & differt iudiciū principale acto
ris, ut etiam dicit tex. in cap. fi. de ord. cogn.
dum vult vt conuentus non audiatur, niſi
27 ſuper alia quæſtione ſpoliationis,† quia ſu
per ſpoliatione ante facta eiuſdē rei nō au-
ditur, ex quo vltimum ſpolium purgandū
eſt, §. recuperandæ. Inſt. de interdict. l. ſed ſi
ui armata, ff. de ui, & ui arma. gl. & Bar. in l.
1. §. qui autē a me. vi eodem tit. D. Ant. in c.
in literis. de reſtit. ſpol. in tertia oppſit. & in
c. fi. de ord. cogn. Are. in d. §. quadrupli, col.
13. & Pract. Papien. in forma libelli. ſpol. poſ
ſeſ. in verbo, tantæ, & poſſeſſæ & Alex. cōſ.
6. col. 4 vol. 3 Et ꝑ intellectu d. c. 2. de ord.
28 cogn. Scias † quod ſi eſt probata ſpoliatio-
in modū exceptionis, actor qui ſpoliauit
non tenetur reſtituere, tamē non auditur
niſi reſtituat, & ita cogitur per indirectum
ad reſtituendum. ſic uoluit dicere textus in
§. ſed quoniam. & in §. rerum. Scias etiam
29 † ſi non opponit reus, in terminis loquor
dicti c. 2. ſed agit reconueniēdo ſuper alio
ſpolio; quod ſuper vtroque proceditur ut
30 in eo cap. & uide † quòd exceptio ſpoliatio
nis impediat proceſſum. Soc. conſi. 1. co-
lum. 3 & duabus ſeq & ſcias, ꝙ dicto cap.
2. loquitur quādo reus opponit cōtra agē
31 tem de ſpolio facto per eum. Sed † ſi oppo
nat de ſpolio tertij dicens, Domine iudex
ſpoliatus ſui omnibus bonis meis, vel ma-
iori parte bonorum meorum, ſum nudus
non poſſum contendere; etiā probata tali
exceptione infra quindecim dies ſibi datos
a iudice, debet audiri. iſte eſt ſolemnis tex.
in cap. frequens. in prin. de reſt. ſpol. in 6. &
Bar. in d. l. ſi quis ad ſe fundum in fin. loqui
tur tamen Bar. & text. preciſè quando agi
tur criminaliter, quia tunc reus ſicut dixi
pōt impedire proceſſum excipiēdo de ſpo
lio, ſed ſi agitur ciuiliter, nihil operat̄ hæc
exceptio niſi ratione ſpolij facti ab ipſo
actore, iuxta d. c. 2. & cap. fin. de ord. cogn.
& quæ ſupra dixi per illa iura. Etiam ſcias
32 † quòd non ſolùm agitur interdicto unde
ui ad reſtitutionem poſſeſſionis, ſed etiam
ad damna, fructus, & expēſas, tex. eſt in d.
l. ſi quis ad ſe fundum. & ibi [illegible] col. 2. &
2. l. 1. §. qui aūt vi deiectus eſt, & §. ſeq̄ q in
cipit, ſi fundus, & §. nō ſolum, ff. de vi, & ui
armata, & c. quamuis. de reſt. ſpol. Et hoc ꝓ
33 cedit † dato quod qui venerūt vt ſpoliarēt
non ſpoliauerint, ſed ſolum damna intule
rint, tex. eſt expreſſus in d. c. 1. quē uide. in
telligendo tamē ut per D. de Rota in tit. de
reſt. ſpol. deciſ. 156. incip. non ſufficit ꝓba-
re, vbi vide. Et his diebus ꝓximè p̄teritis in
cauſa ardua inter Pontificem, & Cęſarē, ad
fauorem Cęſaris contra Pontificem, & Pla
centiam, quæ nō priuauerat nos poſſeſſio
ne, ſed volens priuare damna intulerat, ſic
dixi allegādo d. c. & omnes admirati ſunt.
ita Angel. in d. l. ſi quis ad ſe fundum, col. 1.
34 ubi etiam vide Salic. col. pen. & † nō dicitur
purgatum ſpolium ſi non integrè uſq; ad
unū obulū ſit facta reſtitutio. ſic probat.
text. in d. l. ſi quis ad ſe fundum. loquendo
etiam in ſolis damnis. & Abb. clare in c. fi.
col. 1. de ord. cogn. & in c. accedens. 2 vt lit.
non conteſt. ꝙ nota perpetuo propter fa-
uores datos ſpoliatis. Et ꝙ debeat fieri ple
naria reſtitutio tex. eſt in c. grauis. de reſt.
ſpol. & in l. 1. q aūt, ff. de vi, & vi arma. & po
nit Soc. conſ. 12. col. 5. ver. . vbi vide. allega
tur etiam ad hoc tex in l. ſi q̄s ad ſe fundū.
vbi Bar. & alij, C. ad l. Iul. de vi publ. & ita
generaliter loquēdo reperies hāc cōcluſio
nem in mille locis, & in præſentia, vide Iaſ.
conſ. 172 ſequendo commiſſionem, col. 1.
vol. 4. eſt tex. ꝙ ſpoliator debet plenè reſti-
tui in c. reintegranda. 1. q. 3. maximè in ver-
bo, funditus. & in c. ſeq. & in ca. eiectis. & in
ca. ſi epiſcopus, & in cap. cùm eccleſia. 2 q.
35 3. quæ iura uide; & aduerte, † quia hæc con
cluſio eſt clara contra ſpoliatorem, contra
quem cōpetere poteſt interdictū vnde ui,
& ita loquitur ca. grauis, & in effectu; c. ac-
cedens. 2. vt lit. nō conteſt. vbi eſt tex. ꝙ uxor
diuerterat a uiro cū ſpoliādo poſſeſſione
maritali, & uult tex. ut nō audiat̄ in petito
rio, niſi facta plenaria reſtitutione, & ita
ibi not. Abb. ſed cōtra aliū ad quem perue-
niſſet res, iuxta cap. ſæpe, de reſt. ſpol. & d. c.
reintegranda. hoc opus hic labor eſt. bene
fateor ſi ago talibus remedijs ꝙ nō poteſt
opponi de dominio, & differtur cognitio
hæc. Et iſta eſt communis etiam contra
bonæ fidei poſſeſſorem, in l. rem quæ no-
bis. ff. de acq. poſ. maximè ꝑ Iaſ. ibi, colu.

&

& per Rip.in c. cũ ad ſedem. de reſt. ſpolia.
ſed ſi agatur cõtra me in petitorio ante fa
ctam reſtitutionem perſectè, nõ uidetur ꝙ
poſſim illud petitorium ſuſpendere excipiẽ
do fui ſpoliatus a tali, & res in re peruenit
& plenè nõ reſtituiſti, per ea quæ ponit la-
tè, & Doctè Abb. omnino videndus in c. 2.
col. 2. de ord. cogn. reprobato Ant. de Butr.
Calp. ut ibi Teneo contrarium in hoc caſu,
loquẽdo in eadem re qua fuerã ſpoliatus.
Abb. enim ibi, & ſi uideatur loqui generali
ter, tamen conſidera ꝙ ſolum loquitur in
caſu c. fi. de ord. cogn. qui uult ut ſi agam
reintegranda contra me, non admittat cũ
curſus alterius cauſę, niſi alterius ſpoliatio
nis nã loquitur ſi agam, & agere poſſim in
terdicto unde ui, & ſic contra ſpoliatorẽ, lo
quitur etiã in terminis d. c. 2. & c. frequẽs.
eodem tit. in 6. quando agitur cõtra me de
re alia, & ego excipio de ſpolio, quia nõ ſu
ſpenditur, niſi contra ſpoliatorem, uide be
ne Abb. q̃a ſic loquitur, & maximè in fi. dũ
dicit, cõcludo nec etiam in petitorio, in ea
dẽ re poteſt agi qua ego ſum ſpoliatus, q̃a
deficit actio, id eſt rei uendicatio in eo qui
poſſidet. ca. examinata. de iud. & ita nõ eſt
uériſimile ut loquatur hoc caſu, maximè
q̃a nihil loquitur de plenaria reſtitutione,
quo in caſu poſſet aliquando agi ſolùm ad
reſtitutionẽ, & conſequenter loquitur in
eo caſu quo nõ poſſet agere, & uide Soc. in
d. conſi. 12. col. 5. uer. 2. & facit regula quòd
ſpoliatus reſtituendus eſt plenariè ante-
quam audiatur ſuper dominio, & loquit̃
propriè hoc caſu quando agitur in petito-
rio contra ſpoliarum, & ſpoliatus excipit,
ut ſuſpẽdat, & loquitur in terminis capitu.
reintegranda. quia inter alia iura illum
text. pro principali allegat, et facit quia ſi
exceptio dominij non repellit, multò mi-
nus actio. text. eſt in d. ca. 2. de ordin. cogn.
et ibi Anto. de Butr. et omnes, & aduerte,
quia etſi ex prædictis ſatis aliqueat ꝙ hoc
priuilegium ſuſpenſiuum detur ſpoliato
non in odium ſpoliatoris, ſed fauore reſti-
tutionis non retardandæ, et ſic cauſæ, et di
ctis remedis, maximè remedio cap. reinte-
granda. quo caſu procedit ſine dubio opi-
nio, mea ut dicit Soccin. omnino uidendus
in d. l. rem quæ nobis. in fi 6. quæſt. tamen
etiã de ſe patet, et ſatis in d. l. 1. in princip.

in uerſ. et enim. cum gl. ff. de ui, et ui arma.
vbi apparet datum eſſe, ut poſtponatur co
gnitio dominij in priuilegiũ interdicti in-
de ui, ad facilitandam reſtitutionem, et ſic
cauſę, atque ita omni remedio per id quòd
dicit Socc. ibidem, ſed in alia re ut in termi
nis c. 2. et c. frequens, et c. fi. de ord. cogn. in
qua dico loqui Abb. in d. c. 2. fortè adhuc cõ
munis opinio eſt contra Abb. & contra eũ
latè tenet Gemin. ĩ d. c. reintegrãda. & Imo.
in d. c. de ord. cogni. Calder. & Ant. de Butr.
vt ibi per Abb. & licèt multi tenuerunt ꝓ
eo variarunt, ut per Abbatem met. & Gem.
ubi ſupra, nec curo de capella Tholoſana
q. 483. ubi uide, q̃ tenet contrarium, & ibi
latiſſimè in apoſtillis diſputauit iſte articu-
lus. & melius quàm alibi, nam contra Abb.
eſt tex. in d. c. cum eccleſia 2. q. 3. ubi tex. nõ
loquitur de eiecto, ſed ſolùm q̃ñ res ſuæ,
non ſua ſponte detinetur. Item quando agi
tur ciuiliter contra eum, quia dicit non de
bet aliquid ille, & tamen uult ut omnia ei
reintegrãda ſint, & Abb. in d. c. 2. de ord. co
gn. qui tenet illam opinionẽ iuxta clem. 1.
de cau. poſſ. & propriet. & ca. paſtoralis. de
cauſa poſſ. & proprieta. ſe corrigit facien-
do expreſſam mentionem de his quæ dixe
rat in c. 2. & in c. fi. de ord. cogn. Eſt tamen
difficile recedere ab opinione Abb. quia
eam ſequuntur Gemin. Francus, Ioann. &
Anch. in d. ca. frequens. et Bald. in additioni
bus ad Spec. in tit. de petito. et capella Tho
loſona ubi ſupra, et ita uidetur cõmmunis
opinio. Eſt etiam æqua ut dicitur in apo-
ſtillis ad dictam deciſionem ubi uide. Et
quamuis res id præcedenti dubio mea qui
dem ſententia ſit abſque aliqua difficulta-
te, tamen Senatus contrarium iudicauit,
quia ubi agatur in petitorio, ut ſupra ceſ-
ſat fauor reſtitutionis fiendæ ſpoliato, qui
facit ut excipiens de dominio non audia-
tur ante reſtitutionem. Et ita militante ſo-
lum odio ſpoliatoris, non habet locum ex-
ceptio contra eum ad quem peruenit res,
iuxta ca. reintegranda, et iura ſupra allega
ta. Alia etiam ratione mouebantur non-
nulli propter deciſionem Abb. quam dice
bant eſſe communem in d. c. frequens. nõ
aduertẽtes ꝙ ibi Doctores loquũtur in ca-
ſu. d. cap. ſi equens. declarando illum text.
Non aduertentes etiam quòd deciſio ca-
pellæ

pellæ Tholoſanæ, ſic etiam loquitur, & in
terminis c.fin. de ord. cogn. Non aduerten-
tes poſtremò, ꝙ omnes alii ꝑ Abb. loquũ-
tur clare ſic, & nulli in caſu noſtro, & ita ēt
ſi calumniando diceretur Abb. loquitur ge-
neraliter, tamē alli j præcipuo in caſu loquũ
37 tur. Ad prædicta adde † ꝙ ſolùm uerbũ, re-
ſtituo. denotat plenariam reſtitutionē quò
ad omnem commoditatem. Iaſ. in l. Gallus,
§. & quid ſi tantum, ff. de lib. & poſt. in col.
ubi eſt numerus 68. verſ. item adde. d. Abb.
Poſtremò nè decipiaris, ſcias uideri dicēdũ
non requiri dolum in hoc interdicto vnde
37 vi. Nec † etiam cum pro tali uiolentia expul
ſione agitur criminaliter, quia, & ſi res ſit
mea, & eſſet a me ante poſſeſſa, ſed fuerim
ſpoliatus ex interuallo, ſi ui illã recupero,
teneor vtrũque remedio ciuiliter, & crimi-
naliter, l. ſi quis ad ſe fundũ ſupra allegata l.
& l. qui cœtu, §. ſi de ui. ff. eo. l. tit. & pulchre
leges penul. & fin. ff. ad legē Iul. de ui publ.
Sed in contrariũ eſt tex. in l. 1. ff. de ui, & ui
arma. §. hoc interdictum, uerſi. ad ſolã autē
atrocem uim. & ibi gl. exponit quando uis
dolo fit cum armis uel ſine armis, & ſupra,
allegaui Bal. cõſil. 167. circa finem, uolum.
3. qui dicit ꝙ ſola vis atrox ſufficit ad crimi-
naliter agendum. Bart. tamē latè, & notabi-
liter in l. ſequitur, §. ſi fundùm, ff. de uſucap.
ubi omnino eſt uidendum, concluſit tran-
ſeundo per cõtraria, quòd uidetur uiolēta
poſſeſſio etiam ſine dolo quò ad terminos.
interdicti unde ui, & poſſeſſionis recuperã-
dæ, & inter alia exempla illud ponit, Quan
do quis ſpoliauit autoritate iudicis, iuxta
latè tradita per Doct. in cap. cõquerente, de
reſtit. ſpoliat. per Felin. In cap. eccleſia ſancte
Mariæ. de conſt. colum. 13. & in capitu. dile-
ctus filius, colum. 1. & 2. de reſcrip. & in cap.
cum cauſa, colum. 1. de off. deleg. & alibi ſæ
pe per Doctores, maximè in conſilijs. Sed.
aduertendũ eſt quòd, & ſi poſſeſſio ablata,
& proprietas fuerit, & ſit ſpoliatoris, tamē
uim intulit, & dolo uim intulit, & ita om-
nia conueniũt. Verùm ſi talis putabat ſibi li
cere, iuxta notata per Alex. in cõſil. 103. uo-
lum. 1. ceſſat lex Iulia de ui publica, & priua-
ta, ſed non ceſſant aliæ leges quæ nolunt ut
quis quoquomodo ſibi dicat ius ꝓpria au-
toritate, & ita loquitur text. in §. quia tamē.
Inſtit. ui bonor. raptor. Et hoc colligo, ex
gloſſ. etiam quæ eſt clara ſicut Sol. in l. 1. §.
ne quid autem, in uerbo conſtitutionibus,
ff. de ui, & ui arm. & aduerte quia etiam di
rectum interdictum unde ui, no datur niſi
ut ſupra dixi pro atroci uiolētia, & dolo cõ-
miſſa, licèt ſuccuratur remedio reſtitutio-
nis poſſeſſionis etiã ceſſante atroci uiolen-
tia, vbi tamē poſſit dici ꝙ uiolētia interue
nerit, iuxta ea q̃ dixi ſupra in uerſiculo quã
38 do quis dicatur ui deiectus, † quia pluribus
modis quis dicitur ui deiectus, etiã non in
terueniente atroci uiolentia, ut ibi dixi, &
ita defenditur Bartol. Aduerte, tamen,
39 quia etiam pro uiolenta recuperatione iu
riſditionis, & aliorum incorporaliũ datur
interdictum unde ui, ſaltem utile Bart. in l.
1. §. unde ui, ff. de ui. & ui armata. & Soc. cõ-
ſil. 287. colum. penul. & pariter non dubito
quin poſſit agi ex dicta lege de ui publ. &
priu. quæ uim conſiderat, & non rem acce-
ptam. Ideo ſolum præparamentum uiolen
tiæ conſiderat prohibendo teneri arma in
domo, l. 1. ff. ad legem Iul. de ui publ. & ibi
Bar. ad finē principii, imò in agro, ut ibi in
tex. & per Abb. notabiliter in c. cũ dilectus,
col. 2. de ord. cognit. ubi omnino uide de
hac uel publica uel priuata. Cetera in hac
40 † materia ĩterdicti uñ ui, & reintegrationis
poſſeſsionis, maximè an & quando poſſit
opponi exceptio dominii, uide per Alex. in
l. naturaliter, §. nihil cõmune, ff de acquir.
poſſeſſ. et per Firm. in uerbo, ſpoliatus, & ꝑ
Doct. ſupra allegatos, & alibi ſæpe. & Cor-
ſet. in ſuo tractatu, ubi ad regulam, quòd
ſpoliatus ante omnia, etc. ponit quinqua-
ginta limitationes. Dixi ſatis, et fortè nimiũ
de ui expulſiua. Circa uerò uim turbatiuam
pro qua etiam agitur criminaliter, ſicut ta-
men dicam infra; Scias uerum materiæ in
41 hoc conſiſtere, † quòd ſi iuſtè poſſideo, et
turbor, obtineo, ſi iniuſtè obtineo cõtra ex
traneum a quo nullam cauſam habeo, ſed.
contra eum a quo habeo iniuſtè poſſeſſio-
nem, ui, clam, uel precario, nõ obtineo. Pri-
mam partem quòd obtineo ſi iuſtè poſſi-
deo habes in l. 1. ff. uti poſſide. Secun-
42 dam partem † quando iniuſtè, quòd ea
poſſeſsio mihi non prodeſt aduerſus eam a
quo habeo cauſam, ſed duntaxat aduerſus
extraneum habes in dicta l. 1. §. fin. ers. ſe-
quen. et in l. 1. §. C. eod. uti poſſide. et ideo
proſe-

proſequendo hos terminos dicit tex.in l.fi.
ff.de acquiren:poſſ.hæc pauca uerba,aduer-
ſus extraneos vitioſa poſſeſſio prodeſſe ſo-
let, & ſit ſequitur contrarium quòd nõ pro
deſt aduerſus eos, à quibus habetur vitio-
sè, & facit ꝙ proſit aduerſus extraneos il-
lud vulgatũ,quò ad te liberas ædes habeo.
l.loci.§.competit,ff.ſi ſerui.vindice. Si ergo
intelligis quid uelit dicere ꝙ ſemper habe-
tur in oĩe,ſi poſſides vitioſè poſſides,nec ti
bi debet prodeſſet uitioſa poſſeſſio,& pro-
cedũt prædicta nõ ſolum in actore,ſed ẽt in
reo.gl fin.in l.clam poſſidere,§.qui ad nun-
dinas.ibi, ſed an nomine naturalis ubi Bar.
& Doctor.de acquirẽ.poſſeſ.& Bar.in l.1.§.
in terdictũ,colum.1.verſ.quæritur gloſ.ff.vti
poſſid.& Bar.clare in l.unica.C. vti poſſide.
43 Non ſic eſt in violentia expulſiua,†quia nõ
curamus de vitio poſſeſſionis,& prędo etiã
manutenendus eſt in poſſeſſione ſua, vt ap
paret ex his.quæ ſupra dixi,& eſt.tex.in cap.
in literis.de reſtitut.ſpolia.& quotidie defe
runtur querelæ criminales contra turbato
res poſſeſſionũ, & proceditur criminaliter
ſicut ſupra dixi probata poſſeſſione, & tur-
44 batione,†quę tamen turbatio ſit uiolẽta ſi-
cut dixi ſupra.Et defenſio à dictis quæ telis
re ipſa ad hoc redigitur ſi accuſator nõ pro
bauit ſibi neceſſaria, vel etiam ſi probauit,
ſed turbans non fuit in dolo,iuxta ea quæ
dixi ſupra,ad finem uiolentiæ expulſiue re
digitur etiam ad decretum noſtrum, quòd
non procedatur criminaliter quãdo res ha
bet originem á contractu , vel ſapit naturã
contractus, iuxta ea quæ dixi commentan-
do dictum decretum ſupra in tit.de decreto
45 Mediolani, &c. Aduertendo , † quòd hæc
allegatio decreti ſemper fieri poteſt quan-
do etiam accuſatus de ui turbatiua præten
dit ſe poſſidere , iuxta latè tradita per Do-
ctor. de duobus conten:ſe poſſidere.maxi-
mè per Dec. in c. licèt cauſam de probat.
46 quia † poſſeſſio ſola ſapit naturam contra-
ctus.Bald:in c.quæ telam.de electio. & dixi
47 circa dictum decretum.Sed † quis interim
debeat manere in poſſeſſione vtriuſque cõ
tendẽtibus ſe eſſe in poſſeſſione tradit Pau.
de Caſtr.conſil. 6.in 1.& 2.colum.& Bal in
l.ordinarii, colum.4.C. de rei uend.Et dum
48 † dico abſolutè poſſe agi criminaliter pro
vi turbatiuá,ad hoc clare procedit ſtãte ſta
tuto noſtro ſup hoc, ſed de iure communi
Bart. tenet contrariũ expreſsè poſt Iacob.
de Arena.in l.iniuriatũ,§.ſi quis.ff. de iniu.
& ſecundùm Alexan.ibi,opinio Bartol. eſt
communis, de quo tamen ego miror quan
do interuenit violentia aperta circa turba-
tionẽ,& dicit Bar.in l.fi.in fin.1.colum.ff.de
priua.deli.quòd clarum eſt poſſe agi crimi
naliter pro damno dato per vim,& Alexan.
ibi addit quòd pro damno dato vi aut clam
poteſt agi criminaliter,aliter ut Bar.in d.§.
ſi quis,& iuxta tit.de extraord.crim.vtcun-
que ſit p ſtatutum res eſt clara, & dicto ſta-
49 tuto ſtante † quòd loquitur in perſonã re-
quiritur dolus , iuxta diſtinctionẽ Bar. in l.
1.§.1.ff. ſi quis teſtamẽ.liber eſſe iuſſus fue
rit . Sed iure communi forti ſufficeret la-
ta culpa.agendo prout agi poteſt, ut ponit
50 Alexan.in d.§. ſi quis.Et agitur † pro turba
ta poſſeſſione,non ſolum quando turbatur
poſſeſſio rerum corporalium, ſed etiã quã
do turbatur poſſeſſio iurium,& iuriſditio-
num,d.§.ſi quis,vbi Bar.not. & ſicut dixi ſu
pra circa vim expulſiuam,& ita clare ſtatu-
tum præallegatum puniens vim turbati-
51 uam uel inquietatiuam.Et quomodo † pro
betur quaſi poſſeſſio iuriſditionis, vide In-
noc.in cap.2. de capel. monac. Bald. in l.2.
char.3 colum.fin.C:de ſeruit.& aqua . Soc
cin.conſil. 187. vbi oſtendit latiſſimè quo-
modo ꝓbetur iuriſditio , & quaſi poſſeſſio
eius.Felin.in cap.auditis.de præſumptio.co
52 lum.5.verſic.cæterum. Et † quando quis
ſe ſubmittit protectioni alicuius, an dica-
tur ſuus ſubiectus? vide Soccin.cõſil.84.co
lum.4. verſic. præterea. vbi tenet non dici.
53 Et quid ſi præſtetur † iuramentum alicui,
vel quis fateatur quòd ſit ex eius homini-
bus,an ob hoc dicatur in quaſi poſſeſſione
iuriſditionis.Bald.in d.l.2. vbi ſupra , tenet
hoc ſufficere niſi alius fuiſſet in poſſeſſio-
ne,char.3 colum.fi uerſic ſed quid ſi. & ibi
54 etiam † quod per bannum probatur poſſeſ-
ſio, & quomodo probetur quaſi poſſeſſio
iuriſditionis,uide Iaſ.in l.3.in princ.colum.
penult. & ult.ff.de acquir.poſſ.in lectu no-
ua.Paul. de I.cazat. in c. in literis.de reſtit.
ſpol.col.5. & vide ad prædictam materiam
Soc.conſi.74.col.2.& 112.col.fi.et omnino
vide Marian.Soc. in hac materia , vbi nihil
omiſit. in c.cum cõtingat. de foro cõpet.

Et

55 Et† pro dilucidatione proceſſus criminalis in hac materia ſubiicio queſtionem quã habuit in facto, Accuſo aliquem quod fuit cũ plauſtro per fundum meum de poſſeſſione turbata, probo requiſita, opponit accuſatus quod licuit ſibi, quia fuit multis uicibus in anno, iuxta text.in l.1. quem uide, §.hoc interdicto, ff. de iti.actuq; priu. Reſpondeo ego, quod ob hoc nõ probat de triginta vicibus, nec ꝙ ſemper iuerit in uno anno, iuxta d.tex. Ad ꝙ ultimũ replicat ſibi ſatis eſſe quod triginta uicibus ẽt iuerit in quinque annis, quia itũ fuit gratia nemoris incidẽdi, iuxta l.diuortio, §.quod in anno, ff. ſolu. mat. Dico etiã quod non probat accuſatus ſe iuiſſe me ſciente, & patiente. Verùm reſpondet, quod hoc requiritur ad poſſeſſionẽ non ad facultatẽ eundi ad hoc, ut cõpetat interdictum de itinere, ſecundum Bart. in d.§.verſic.quero ulterius, utrũ habeam in quo ibi eſt uidendus. et item dico quod accuſatus deducit quaſi poſſeſſionẽ, nõ illã facultatem, iuxta l. qui habeat, ff.de inſt. liẽ quod accuſatus nõ probat quod iure ſeruitutis, tamẽ reſpondet hoc nõ procedere in probanda facultate, quod non eſt verũ ut declarat Barto.in d.§.verſic.uenio ad ſequẽtem. Item inſiſto non probat accuſatus, ꝙ non ui nec clam, &c. vt ponit Alex conſilio fin.vol.1. ſed reſpondet quod in dubio hoc præſumitur, ſe eſt error vt declarat Bart.in d.§.verſi. alterius quæro qualiter probabitur, & loquitur etiam Bar. quãdo quis vult tantum ſe fundare ſuper vſu, & ſic non poteſt dici, quod loquatur quo ad quaſi poſſeſſionem, & requiſita dicti interdicti de itinere ponit Vero.in ti.de ſeru.itin. verſ.vltimo principaliter. Dicit etiam accuſatus, ꝙ fuerunt coloni ſui ſuo nomine. Reſpondeo ego quod ſibi tamen acquiſiuerunt poſſeſſionem, ſine mandato vel ratificatione, quę ratificatio etiam debet ſequi re adhuc poſſeſſa per colonum. Rota dec. 150. Alexand. conſi. 110.vol.1.col.2.tex. & ibi Bartol.in l. 1.§.is cuius, cum gl.ff.de iti.actu. Ale. in d.l. quod meo.in prin.in 3.col.ff.de acqu. poſſ. Replicat accuſatus quod teſtes etiam deponunt de mandato, iuxta conſi.Alex.88.col. 2.vol.5. in qua materia etiam vide Alexan. conſ.200.col.3.vol.2.ubi diſtinguit, & quę dicam paulo infra, in verſ.adde prædictis, ꝙ ſæpe. Dicit etiã accuſatus, quod iuit me ſciẽte, quia me colono ſciente. Reſpondeo id non ſufficere per dicta Bart.in l. ſi publicanus, §.de uictigalibus, ff. de pub. Negat etiam accuſatus dolum interueniſſe. Ego vero dico ſufficeret latam culpam, quod tñ falſum eſt, ut ſupra apparet ex conſideratione facta de ſtatuto quod requirit dolũ. Et ideo ſi requiritur dolus dicit accuſatus, licet non ſit probata poſſeſſio, uel quaſi, licèt ẽt non ſit probata facultas, ut in eo. § dicitur per triginta uices, & per illas circunſtãtias.de quibus ibi ꝑ Bar. Tñ uerũ eſt ꝙ multoties ante iui, & conſequenter ex eo deber oriri aliqua cauſa ſufficiẽs ad me excuſandum à dolo, ut ponit Bart.in d.§.1. ſi quis teſtamen.lib. Reſpondeo, quòd illis uicibus qui iuerat contradictum fuerat, & ita ceſſabat bona fides, l. 1. §. quid ſi ui & ſeq.ff qđ ui aut clam. & ita iudex acquie-
66 uit. Sed pone† qđ reus excipiendo non dicat ſe eſſe in poſſeſſione eũdi, uel ꝙ habeat iter, uel uiam per præſcriptionem, ut etiã loquitur Bar.in d.§.ſed dicat quod illa erat uia publica, qũo debeat hoc probare? uide tex.in l.1.§.uiam publicam, ff. ne quid in lo. pub.& Cep.in tit.de ſerui.uiæ col.2.in uerſ.
57 & nota ſingulariter. Addo † ad ſtatutum ꝑdictũ de puniẽdo turbantem in poſſeſſione ꝙ etſi ſit pœnale, tñ etiam habet locum in quaſi poſſeſſione. Iaſ.in l.ſi is qui temporali, §.item ſi iurauero in 5.notab.ff.de iure
58 iur. Circa uero uiolentiã† quando aliqd facis in meo, uel a me poſſeſſo ꝓhibitus, uel ſciens te prohibendum, quę inducit remedium quod ui aut clam, de quo uide Bar.& Alex.col.2.in l. 1. §.nũciatio, ff. de ope. no. nũ. quomodo ſit ꝓcedẽdũ criminaliter, patet ex ꝑdictis, & qũo practicetur ciuiliter, patet in d.§.nũcia. & in toto titu. quod ui aut clam. & ſexta uiolẽtia de qua in d.gl.1. C. qđ met.cau. & de aliis de quibus in l.extat, ff. quod met. cau. uide in locis ſuis, &
59 quot† ſint ſpecies uiolẽtiarum, etiam uide Iaſ.in l.ſi qñ, C.unde ui. in pri. Ab.in c.ad audientiam, & in c.ſacris quot met.cau. quòd Alex.in l.Pomponius, §.cũ qs.colum. 10.ff. de acq.poſſ.Dec.in reg. quo tutela, § ui fa-
60 ctũ, ff.de re iud. Adde prædictis† quod ſępe materia turbationis poſſeſſionis cõtingit ĩ cõitatibus, quę prætendunt ſe eſſe in poſſeſſione

ſeſſione memoris, vel aliquorum paſcuorum,& ideo ſcias,licet teſtes eius dicant,ꝙ uiderunt homines illius cõmunitatis incidere ligna,& facere ſtramina non probãt, quia debent dicere quòd mandato cõmunitatis iuerunt.Cæp.in tract.ſerui.in tit.de iure paſcen.col.8.Corn.conſil.46.col.3.Cuma.conſil.158.col.ult.uide tamen quãdo longo tempore iuiſſent illi de cõmunitate. Dec.conſ.221.poſt Paul. de Caſt. & Ang.in l.ſicut.§.ſi quid, ff.quod cuiuſque uni.ꝗ ca caſu tenet contrariũ,vide quæ dixi ſupra, uerſi. & pro dilucidatione. infinitas alias uiolentias ponit l.Iul.de ui publicis,& priuat.uide in legibus illius tit.& ſimiliter ſtatuta noſtra criminalia ꝑ ea ꝗ,& in d.legi.& precipuè in tit.de priu.carc.etiã punitur cõ 61 mittens priuatum carcerem. Et †quãdo dicatur priuatus carcer,uide Bart.in l. capite quinto,ff.de adul.cui adde Dec.extẽdentẽ dicta Barto.conſilo 100. colu. 5. Adde etiã 62 †quòd ſi quis tenet incluſam meretricem gratia libidinis non committit priuatũ carcerem.Sal.in l.unica.col.1. C. de rapt. virg. 63 ſub d.legib.Non omitto†quòd etiã coitus uiolentia quæ committitur in ſtupro, adulterio,& alio coitu cũ mulieribus, uel maribus,l.in eadem,§.eadem,ff.ad l.Iul.de ui publi.quæ lex etſi loquatur de ſtupro,tñ uoluit loqui de oĩ coitu,qui alias excluderet adulterium,inceſtum,& ſcarilegium,ꝗ ſunt maiora eſt ẽt pœna capitis naturalis ex alia lege propter ſtruprum uiolentũ,ut eſt tex.notab.ubi omnino uide Bar.in l. 1 §.ꝗ puero,ff.de extraor.crim. & infra dicã ſub tit.de coitu damnato,& punibili dũ loquar 64 de ſtupro.Hinc†ſtatuentes noſtri in criminalibus puniuit adulteria,& ſtrupta violẽta pœna capitis, loquuntur tamen de muliere honeſta,& ideo quo ad mulierẽ in honeſtam haberet locum diſpoſitio iuris cõmunis uerba cuius ſtatuti ſunt hæc, Si quis per uim rapuerit mulierem honeſtã, & ipſam adulterauerit, ſeu ſtuprauerit capite puniatur, ſi ero nõ ꝑ uim rapuerit nec ꝑ uim adulterauerit,nec ſtuprauerit,ſed alio quouis modo mulierem,dum nõ ſit meretrix famoſa,ſiue publica ſtuprauerit,puniatur in libris cen um tertiolorum. Recito quia contingit ſæpe dubitare,ut infra uide 65 bis de uerbis eius,& ideo † qui uolunt tueri accuſatos de uiolento coitu a pœna ſtatuti,ſemper dicunt quod mulier erat inhoneſta,& licèt partes accuſatoris uel fiſci eſſent probare qualitatẽ ſtatuti in hoc,ideſt. honeſtatẽ,iuxta dicta Bar.in l.1.§.ſi ꝗs neget.col.penul.uerſi.ideo debẽt eſſe aduocati, ff. quemadmodũ teſt. aper. Practica tñ eſt in contrariũ,quia accuſati ſemper capitulãt inhoneſtatem ſub eo fundamẽto ꝙ quilibet præſumitur honeſtus,l.merito, ff. ꝓ ſocio.& ita Cæpol.conſ.58. in fi.qui ideo 66 ibi†dicit ꝙ per complices delicti,etiam poteſt probari iſta inhoneſtas, quia ex latere fiſci honeſtas non eſt probata, niſi per præſumptionẽ,d.l.merito.quę uerba ſunt not. Addo tamen quòd fortè hæc probatio nõ procederet vbi iſti complices atteſtarẽtur de coitu punibili,iuxta conſ.Alexã. 157. in prin.col.5.& facit circa probationẽ inho-67 neſtatis,glo.in c.vidua.24.diſt. quæ † dicit meretricem eſſe illam quæ admiſit vltra uigintimillia hominum,de quo uide Albe.in dictionar ſuo,in verbo, meretrix, & Bald. cõſ.465.col.2.vol.4.& Gem.c.38.poſt med. Facit etiam ad d. probationem inhoneſta-68 tis,†ꝙ paupercula mulier pſumitur facilè in corpus ſuũ peccare,l.pẽn.C. de ſpect. lib.11.Itẽ malè pſumitur de muliere quæ mercimonijs publicis præeſt. Eſt de alijs ꝗ habentur in l.humilem. C. de inceſt.nupt. præſumitur etiam incõtinens cuius mater incontinens,fuit,vel pater.56.diſt. ꝑ totũ, & per Ioan.And.in c. ſemel malus de reg. 69 iur.in 6.Item†nõn pſumitur raptus,quãdo aliàs cognita fuit mulier.Paul.de Caſt. ĩ conſil.303.viſo dicto ſtatuto,& per Marſil. in repet ſuo.l.maritus,col.fi.ff.de quæſt.Di cã latius in materia raptus ubi vide. Et qa iuſtæ,& iniuſtæ ſępe probationes inhoneſtatis redebant impunita hęc maleficia tã nefanda. Ideo factũ fuit decretũ per Chriſtianiſ.Regẽ,& aliud latius per ducẽ Franciſcum II. per quę inhoneſtas non poterat 70 probari.& †probata non releuabat quando mulier habitabat cum patre uel matre, & alijs multis de quibus in eis,& in fin de-71 creti ducis etiã†talis coitus in meretrices punitur etiam vltimo ſupplicio arbitrio iudicis,continetur etiam ſub d.legibus.portatio armorum,vt dixi ſupra. Et an prætor 72 poſſit proclamari facere, † vt portans arma

ma poſſit torqueri, uide Parid. char. 61. col. vlt. & in quibus caſibus ſit licita portatio armorũ, uide ibid. char. 89. col. ult. & ſequ. vbi de aliis, & per Doct. in c. 1. §. ſi quis ruſticus, de pace tenen. maximè Affl. qui qua ſi facit tract. tirca portionẽ armorum. Addo
73 † quod in dubio dum de ui loquimur pręſu
74 mitur priuata, & † differentiam eſſe inter
75 violentiam, & actum ui factum. Et ꝙ † vbi violentia, eſt licita, licitum nõ eſt reſiſtere, ponit Dec. i reg. hoc iure, ff. de reg. iur. Et ad
76 prædicta etiam expedit ſcire quo † modo ꝓbeſ copula carnalis, in quo uide tex. ad hoc factum in c. propterea, de teſt. ubi uide de omnino, & tex. in c. literis, de præſump. ubi quãdo ſolus cum ſola, & nudus cum nuda uiſi ſunt, ſufficit, & latè Dec. conſil. 557. col. 2. intelligo tamẽ inter potentes iuris præſumpti. ita Abb. & Butr. in d. c. preterea. ſi bene vides, naturalis enim præſumptio tollit ꝑſumptionẽ iuris, l. diuus, ff. de reſtit. in int. & eſt gloſ. in ca. ſi quis acceperit, 33. q. 1. & Hoſtien. in c. cõtinebatur. de deſpon. impuber. in uerbo, firmauerit, & dixi ſupra in tit. de delicto. ad fin. Et quia ſupra in principio huius tit. colum. 1. dixi de vi compulſiua, nõ ab re fuerit aliqua exẽpla ſubiicere, quæ nõ
77 ita pridem in tacto euenerũt, † & in primis ponã illud Zaffaroni Mediolanenſis, cuius collo impoſitus fuit à quibuſdam mercatorib. Vicẽtinis qui ab eo ſe deceptos, & omni ſubſtantia ſpoliatos aſſerebant, laqueus ferreus in Germania mira arte conſtructus ad nocendum, & clauſus modo ita ſubtili, ut nemo artifex, in hac ingenioſiſſima Mediolani ciuitate, in qua mira ſunt omnia, repertus fuerit aptus ad eum diſſoluendum, & ꝑ mercatores poſita fuit ſcriptura manibus Zaffaroni in qua monebatur, ſi uolebat liberari, mitteret in ciuitatẽ Vicentinam, ſex mille nummos aureos in talem locum ubi reperiſſet clauem quia laqueus diſſolueretur Zaffaronus iñ pręter opinionẽ illorũ, qui quærebant eũ afficere cruciatu, et pecunias extorquere, non autem occidere, infra tres horas extremũ diem obiit, eo quia laqueus collum arctius premebat. Hoc idẽ contigit quidam mercatori in ciuitate Genuæ qui decoxerat non fortunæ uitio, ſed paupertatis ſimulatione, ut ad eius librum creditores etiã inuiti cum eo de creditis trã ſigerent. Iſti caſus ſunt comprehenſi, ut dixi in l. Iul. de ui public. et priua. vt ff. eod. titulo l. qui cœtu, in princ. et in ſpecie de iniiciente in collum laqueũ iam dictum, uel quid ſimile, ad cruciandũ, ut fiat extorſio, eſt tex. ibid. in l. Iul. la ſeconda. ibi, aut quid in collum iniecerit, ut torqueretur, ex quo tex. conclude quod nihil fit quod prius factum nõ fuerit, et tenentur etiam de homicidio ſecuto præter opinionem illi Vicentini, ut dicam paulò infra, et eſt materia l. diuus. ubi Bar. ff. de ſicar. et dixi ſupra loco
78 ſuo i materia homicidii. Aliud † exemplum habes in militibus, ſiue, ut melius loquar, latronibus: qui mille modis homines captiuos cruciant, maximè adſtringendo genitalia, vt pecunias extorqueãt ad mortẽ et eos deducendo de quo, et eius pęnis uide per Salic. in l. ſi ab hoſtibus. C. de capti. et dixi ſupra in tit. de capt. Aliud exemplũ pono in caſu qui diebus proxime præteritis contigiſſe dicitur in iuuene, ut dicitur, deprehenſo una nocte in lecto cũ puella a fratribus puellæ, qui eũ armis et minis coegerũt ad cõtrahendũ matrimonium cum puella. Nam omnem obligationẽ extra contractũ matrimonii lex reſcindit. d. l ꝗ cętu. in prin.
79 † & matrimonium ipſum reddit nullũ ipſo iure, ita ut cum alia poſſit libere matrimoniũ contrahere, cap. ſignificauit, & ibi Abb. not. de eo, qui duxit in matri. & Abb. in cap. cum locũ. deſponſal. & matr. & licet plena ſecuritas interuenire debeat in matrimo-
80 nio d. cap. cum locũ, tamẽ † hoc caſu requiritur metus mortis, uel cruciatus corporis, cap. ueniens, quod ſequitur d. cap. cum locum, & ibi Abb. conſideratur tamen qualitas perſonæ, an ſit timida, licet nõ interuenerit tantus metus Dec. in regula, in omnibus cauſis, de reg. iuris, & ĩ cap. ſi iuſtus metus, de appel. & in cap. cauſam matrimonii, col. 1. de offic. delegati. Et quãdo interuenit cruciatus ipſe, res nullam habet difficultatem, l. interpoſita. C. de tranſactio. quando
81 † vero interuenit metus, cruciatus, & uerberũ adhuc idẽ Bald. in d. l. interpoſitas, circa fi. & Alex. apertè ita conſuluit conſil. 43. col. 3. uerſic. ſecundum, uol. 4. & eſt text. in l. continet. in fi. ff. quod met cau. & dũ Alex. in d. l. interpoſitas, notat requiri metũ mortis, clarè etiam loquitur de metu verberũ,

non de ipſis verberibus, & eſt veritas ipſa, & non ſolum minæ mortis inferendæ, vel corporis cruciandi, hunc metũ oſtendunt, ſed ẽt alio circunſtantiæ, & ideo totũ hoc
82 † relinquitur arbitrio iudicis; glo. & Bal. in d.l. interpoſitas. Alex. in d. conſi. colum. 3. & ibi vide Corn. conſ. 41. uol. 2. & vide omnino Dec. in dicta reg. in omnibus cauſis, ver. venio ad ſecundum, & ibi habes, qđ ex indicijs, & præſumptionibus iudex arbitrať an interuenerit, & in apoſtilla ibi apparet
83 ẽt, † quod verificatur probando potentiã, & malam conſuetudinem hominis, ex qualitate ẽt facti non apparentibus aliter minis nec ex alio actu extrinſeco de violentia ipſa, actus dr̃ factus metu mortis, ut in caſu
84 de quo ſupra. In quo † etſi non appareret de minis, nec de aliqua violentia, nec de aliquibus armis præſentibus, tñ ſi fuit factũ matrimonium in actu, quo fuit deprehenſus cum puella, dr̃ factum metu mortis inferendæ de facto. Caſus eſt in l. nec timorẽ, ff. quod metu cauſa in ver. proinde, la ſecunda, quem rex. omnino pot. Et armis, & minis interuenientibus non minus iure optimo fratres puellæ eſſent plectendi vel ui publica, vel priuata, quam iuuenis de ſtupro, ſi tñ virgo erat, d.l. qui cœtu in princip. & d. l. lege Iulia, cum ſimilibus. Dixi, quod ex præſumptionibus, & qualitate facti præſu-
85 mitur metus. Addo, † ꝙ vbi prēſumptio eſt contra illum, qui allegat metum rõne loci, vtputa, quia illatus dicatur in ciuitate Mediolani, vel in alijs ciuitatibus eius dominij, in quibus Senatus ſeuere procedit contra facinoroſos, & gubernaculũ iuſtitiæ tenet rectum, vel militet præſumptio alia rõne, tunc requirũtur clariores probationes, l. non eſt veriſimili, in princip. ff. quod met. cau. & ibi Bart. ex quo habes notare, quod quamuis ſimus in materia difficilis probationis, vbi alias coniecturæ ſufficiunt, ut in hac materia, ſicut dixi ſupra, & per Corn. conſi. 68. in præſenti qõ. Si tamen militet,
86 præſumptio iuris in cõtrarium, † requiruntur probationes luce meridiana clariores, ſicut in criminalibus. Quam concluſionem ẽt ponit Bar. in l. ſciendum, col. penul. circa prin. ubi allegat d.l. non eſt ueriſimile, ff. de verb. obli. eſt tex. in l. ſi extraneus, ff. de con dict. ob cau. Alc. poſt glo. in l. tranſactionẽ, quæ dominij, C. de tranſac. & conſi. 131. in caſu prædicto, col. 2. volu. 3. Abb. conſ. 11. in 2. col. Abb. & Fel. in c. quia veriſimile. de p̄ſum Doct. in d.l. ſi extraneus, & Alex. conſi. 99. vol. 3. circa fi. Et facit dictum Spec. in tit.
87 de prob. §. fi. verſ. not. vltim. vbi dicit, † ꝙ tali caſu debet probatio fieri per tres idoneos teſtes, vel duos omnino excellentes. Et licet dederim exemplũ, in quo iuris præſumptio eſt contra allegantem metum, qñ actus puta contractus eſſet celebratus in ciuitate, vt ſupra, tamen ẽt ratione perſonæ talis præſumptio militat, vt in clerico, qui diceret feciſſe metu, iuxta glo. de non alie. aut permut. in §. œconomum, in verbo, de-
88 generari, quæ dicit, † ꝙ genus clericorum audax debet eſſe, cum defendatur lege Dei quæ dicit, Nolite tangere Chriſtos meos, ideſt ſacerdotes, vnde ſecuti ſunt ex hoc §. ſanctæ. Inſt. de rer. diuiſ. & multo magis mi
89 litat in principe, quia vbi † in loco eſt princeps, non præſumitur metus, l. 1. & ibi Bald.
90 C. de his qui per me iud. Item non † præſumitur dolus, ubi eſt princeps. Bal. in l. reſcripta, col. 3. C. de precib. Imper. offer. Alc. vo-
91 lu. 4. cõſi. 54. col. 2. Item † nec dolus nec metus præſumitur in præſentia iudicis, Bar. in l. 1. C. de præd. cur. lib. 10. Bal. in l. pacta no-
92 uiſſima. C. de pact. In quo † & qñ interuenit præſentia propinquorum, vide Iaſ. in §. quadrupli. Inſtit. de actio. & Dec. in d. reg. Doctores in l. tranſactionem. C. de tranſac. Paul. de Caſt. omnino conſi. 275. Alciat. in tract. præſumpt. char. 378. 380. nec præſentia cuiuslibet iudicis facit ceſſare metum, vt per Iaſ. in tit. qui feu. dar. poſſ. colu. 3. Ad-
93 do † ꝙ vbi eſt copia honeſtarũ perſonarũ, ibi non cadit præſumptio metus. Ang. in l. quæro, §. ſeruum, ff. de ædil. edictn. Et facit
94 etiam, † quod ſi teſtis deponat ſuper nõ veriſimili, non probat, niſi aſſignet etiã non interrogatus rationem, c. ſuper hoc. de renunciat. & ibi D. Ant. & Aret. in c. tertio loco, colum. 3. verſic. pro quo facit, de proba.
95 Et quomodo † purgetur metus ponit Decius in dicta regula in omnibus. Addo, ꝙ
96 † ſolutio facta ceſſante metu, iuxta l. 2. C. quod metus cau. non purgat, quando ille ſoluit metu periurij in contractu adhibiti, ſecundum Bar. & alios, in dicta l. 2. & Iaſo. in leg. ſi ob turpem, ff. de cond. ob turp. cau.

vbi

ubi latè de metu loquitur in tertia limita-
tione, quãdo actãte ſtatuto ſoluitur, & de
actato a iuraméto ponit in ſpecie Aretin.
97 conſ.14.col.penul.verſ.ſed reſtat.& † iura-
mentum in ipſo contractu interueniens nõ
ualet, ſicut nec ualet contractus ipſe, ut ibi
char.penul.& fin. Nec obſtat clauſula, quod
98 † ſponte, & non metu, etiam ꝙ eſſet iurata,
99 ut per Aretin.ibidem. Et † ad hoc oſtenden-
dum quando adeſt cauſa nõ conſentiendi,
quod nõ dicatur quis conſentire, & ratifica
re. Formo quæſtionem, quam habui in fa-
100 cto, † Quidam in feudum accepit caſtrũ
ſuum a principe per metum, deinde ei inſer
uiuit, & fuit fidelis ac bonus vaſallus iuxta
iuramentum fidelitatis, de quo in tit. de for
ma fidelit. & ſequen. de noua fort. fidelit. &
iuxta tit. ĩ quibus cauſis amit. feud. in fin. in
ueſtiturasq; accepit, ſiue mortuo domino
infra annum, ſiue fuerit ſucceſſor uaſalli in
fra aliũ annũ, iuxta textum. quæ ſuer. cauſ.
benef. amit. §. 1. & 2. dicebam, quòd per ea
non approbauerat contractum feudi metu
factum per prædicta, nèc ponderabat quod
cauſa metus duraſſet, quinimò dicebat, ꝙ
etſi ceſſaſſet, tamen nõ uidebatur conceſſiſ
ſe, ſed ea feciſſe, ut minus ſibi obeſſet, & ne
perderet feudum, & quòd ita loquũtur Bar
tol. & Alexan. in d.l.2. Nam uolunt, ut ſolu-
tio ex interuallo tollat metum, niſi duret
cauſa metus, deinde quod etſi ceſſet, ſi nõ
ſequatur approbatio, ubi poſſit alia conie-
ctura capi, & cauſa conſiderari. Aderat
etiam aliud in caſu, de quo ſupra, quod feu
datarius uolens de feudo in filiam fœminã
diſponere, impetrauerat conceſſionem a
principe, ad quam reſpondebam idẽ in effe
ctu, & preciſè dicebam, quod ita fecerat, nè
dominus inſiſtens, quod eſſet uerè feudũ,
& legitimè contractũ, ipſum feudo priuaſ-
ſet. Eſt uerum, quòd Paulus de Caſtro in d.
l.2. dicit, quòd cauſa debet eſſe probabilis,
nec quieſcit animus quòd eſſet probabilis.
ex quo ſecutæ erant plures recognitiones,
non ſolum ſub duce Philippo, qui metum
intulerat, ſed etiam ſub aliis Sfortianis du-
cibus, et ſucceſſiuè ſub rege Gallorum,
conuerto me tamen ad cauſam metus,
quæ durabat ſub omnibus, quod tollit om-
nem difficultatem, et maximè ſub rege, qui
non tollerasset allegari ducem Philippum,
non fuiſſe uerum ducem, et metum intuliſ
ſe, quia prætendebat ipſe neſcio quod ius in
domino Mediolani ex perſona Valẽtinæ ſo
roris ducis Philippi, propter obitum ipſius
ducis abſque filiis maſculis. Et ad fauorem
Pallauicinorũ, qui donati erant pleno iure
ab Imperatoribus, tamen metu ſe recogno
uerant à ducis Sfortianis tituli feudi in for-
ma, Et ſucceſſiuè fecerãt cum omnibus du-
cibus, quæ ſolent feudatarij facere cũm do
minis ſuis, ut per ea nõ diceretur purgatus
metus conſuluit Decius latè conſ.468. et cõ
ſi.498. ubi uide. Et dicebam in ea quæſtione
quod etſi hincinde aliqua dici poſſent pro-
babiliter, tamen erat capienda cõiectura, ꝙ
ideo ſe recognouerãt, et alia ut ſupra, fece-
rant, ne etiam feudũ ipſum ponerẽt in ma-
gno diſcrimine, et ſic amitterent non ſolũ
plenum ius, ſed etiam utile, redeundo iterũ
ad notata per Bart. Alex. et Paulũ de Caſt.
101 in d.l.2. Et aduerte, † quia in donatione eſt
facultatis donatarij ſe recognoſcere in feu-
dum, et ita ſeruitutem imponere in re ſua,
quia rea quilibet eſt moderator, et arbiter,
etiam in abutendo, iuribus uulgaribus, ſed
in feudo attenditur prima inueſtitura, ut p
Curtiũ Iun. in tractatu feud. char. 19. colũ.
102 2. uer. 7. et alibi ſæpe. Aduerte etiã, † quia
in donatione, ſecuto poſtea cõtractu feuda
li, per impreſſionem etiã attenditur dona-
tio, et nõ inueſtitura, nec ſequentes, ut per
Iaco. in tract. ſuo feud. char. 41. colum. 1 uer
ſicu. item in materia. et Dec. ubi ſupra. Dixi
103 quomodo purgetur metus, Quæro † quo
modo ratificetur actus meticuloſus ex non
contradictione perſeuerando poſt ceſſatũ
metum, et quantum tempus requiratur, ui
de Abb. in cap. 1. quod metus cauſa, colum.
fin. Et in effectu tempus illud eſt iudici ar-
bitrarium, ut ibi per Alexã. conſi. 47. et 48.
volum. 4. et Corn. conſi. 41. in 2. uolum. et ui
di reſcindi in Senatu uẽditiones metu, et p
impreſſionem extortas, poſt quas etiam ſe
cutæ erant liberationes, et cridæ de bonis,
quibus nõ contradixerat extortus, quia du
rabat timor, ne in manus impii iterũ cade-
ret. Ad quod faciat tex. in l.1. §. ſi quis ultro,
ff. de quæſtio. quia aderat cauſa, quare non
contradicebat, quæ erat, ut dixi ne iterum
caderet in manus uiri illius, iuxta dicta ſu-
pra poſt Bartol. Alexãd. et alios in dicta l.2.

C.quod met.cau.& dicta Bar. in l.ſecũda,§.
ſi quid tamẽ.ff.quod ui aut clam.& ea,quæ
ponit Bald.in ſuo diuino conſilio ſchiſma-
tis.Non alienũ eſſet ab hac materia loq. de
104 crimine priuati carceris,†quod cõprehen
ditur in dicta l.Iulia.de ui publ.& priu.ſi ui-
des illas leges,ſed quia dixi in materia cap-
turæ,ideo conſulto nunc prætermittã, ope
105 ræ precium etiam†eſſet loqui de contra-
ctibus factis cum detentis,iuxta l.qui in car
cerem,ff.quod metus cauſ.Sed,ut me expe-
diam cito,uide Barto.ibi,& not. in l.qui a la
tronibus,maximè per Aretin.ff. de teſta. Si
gnorol.cõſi.176 Cuman.conſil.157.Fulgo.
conſi.5 colum.4.circa fin.& conſil.176.Cu-
ma.conſil.168.colum.3.Abb.in c.accedens.
de procu. & in cap. 2. ꝙ metus, cau. & Are-
ti.conſi.14.colum.14.in fi.& ſeq.Curt.cõſi.
137.colum.1.2.& alibi ſæpe.Et ſemper not.
106 † quod etſi purgaretur metus,tamen pro
intereſſe fiſci poſſet iudex inquirere de cri-
mine, iuxta iã dicta per me in titu.ſupra,
de furtis.ubi oĩno uide, & uide etiam ſicũ
107 tertio contrahatur,† quando metus eſt ꝓ
xima cauſa contractus,quę dixi ſupra in tit.
de captura.Diximus metum purgari preſen
108 tia iudicis & propinquorum,quod†clarũ
eſt in metu reuerentiali.& ita loquũtur Do
ctor.in d.l.tranſactionem,ut ibi per Rimin.
& Iaſo. ſic etiam Iaſ. in dicto §. quadrupl.
char.ultima columna t.Sed in metu ipſo a-
109 ctu interueniẽte aliud uidetur,quia†ſi in
ferentur minæ,& uerbera,illa tollerent prę
ſumptionem iudicis,& propinquorũ, quia
in claris,& c.l.continuus,§.cũ ita,ff.de uer-
borum oblig.immò etiam metus reuerẽtialis
non ceſſat,quando contraheretur cũ tryan
no quia militat maior præſumptio , ut per
eos in dicta l.tranſactionem.Faciunt tamen
dicta Dec.in contrarium in dicta reg.in om
nibus cauſis,colum.2.uerſi. & in uta.Iuridi
cè tamen loquendo uerum eſt, ꝙ hæc præ-
ſentia nihil operatẽ, ubi appareret ex maio-
ribus probationibus , & co iecturis metũ
interueniſſe,iuxta dicta ſupra,& ideo ſecũ-
dum Dec.præſentia tollit metum,ſi etiã cõ
currãt plures teſtes,qui deponãt de libera
uoluntate, & de matrimonio metu cõtra-
cto,uide Ale.in conſi.47.uol.4.& cõſi.præce
denti, Dec.219.& conſ 690. Corneum cõſi.
41.uol.2.& de metu reuerẽtiali,maximè in
matrimonio, uide Dec. in c.cauſam matri-
moni. de off. delega.& Iaſ.in d § quadrupl.
110 An ualeat ſtatutum † præſumens contra-
ctum etiam iuratũ metu uel dolo factum
fuiſſe, Bar. tenet ualere,& tolli iuramentũ,
in l.omnes populi,col.10.ff.de iuſt. & iure.
Alex. in 6.uol. conſil. 196. col.2. Bal uol.3.
conſ.487.& uol.4.conſil.483.& conſil. 213.
in 2.uol.Iaſ.in auth.ſacramenta puberum,
colum.fi.Caſi aduer. ven.qui tamẽ peſſimè
allegat conſilia,& dicũt plerique Doctores
illuſtres ita ſeruari,ut referr Corneum . in
d.authẽ. licet ipſe aliter teneat ,prout ẽt fa-
cit Caccialup.in d.l.omnes populi.Satis etiã
ſequitur Dec.cõſi.532.in fine , licèt dicat ꝙ
poſſent dici multa ſup hoc.Imol.in d.capit.
cum contingat,de iureiur.tenet contrariũ,
& ſequitur Felin.in cap.2.col.11.de ſponſal.
qui dicit communiter teneri diſtinctionem
Imol.ibi,& uix aliter in practica poſſet ſuſti
neri.Eſt tamẽ aduertendum quòd q.loqui-
tur,ubi ſtatutum præſumit ſuper cõtractu,
ſed ſi præſumeret ſuper iuramẽto,ut eſt ſta
tutum Romæ,ſuper quo non ita pridem cõ
ſuluimus D. Strondatus doctor admodum
excellens,nunc q; meretiſſimus Cardinalis,
& ego, in cauſa maxima,tunc res eſſet cla-
ra,ꝙ non ualere ſtatutum Abb.in cap.eccle
ſia S.Mariæ, de cõſtitutionibus,uerſic.7.ca
ſus, quod tamẽ non conſiderauit Dec. in d.
conſil. Eſt tamen aduertẽdum , an ſeruetur
de facto,& an ſit confirmatum per Pontifi-
cem,iuxta cõſilium Aret.8.& alibi ſæpe. Ad
do quæſtionẽ quotidianam in materia me
111 tus,Mulier quædam†renunciauerat iuri-
bus ſuis dotalibus in manibus fratris , quia
frater minabatur uelle eam accuſare de cri
mine capitali,& apparebat,quod hac cauſa
renunciauerat,unde petebat reſciſſionẽ trã
ſactionis ſuperinde factę,quęro an rectè pe
teret? de hoc eſt caſus in l. accuſationis. C.
quod metus cauſa,quæ clarè uult,ut timor
accuſationis factæ,uel fiendæ non faciat a-
ctionem quod metus cauſa competere ad
reſcindendum contractum , & ratio eſt,quia
timor a iuſtitia ꝓuenit,ex quo pendet om-
ne periculum a iudice , de quo lex confidit
ut declarat Paul.de Caſtr. ibi , in principio,
uſque ad uerſiculum , quid ſi accuſatio , &
in eo uerſiculo,quid ſi accuſatio, etiam am
pliat Paulus de Caſtro , ut procedat , dato
quòd

quod accuſatio eſſet iniuſta, ſiue calumnioſa, vt puta, quia crimen non cōmiſiſſet mulier, vel non potuiſſet procedi, uerū tamen vult, vt ſi accuſatio eſſet calumnioſa, datū poſſit repeti, per leg. in ſumma, in princip. ff. de cond. indeb. vbi caſus, qui tamē loquitur de manifeſta calumnia. Item procedit hoc, dato ꝙ tranſactio ſit facta in caſu licito, iuxta l. tranſigere, C. de tranſact. ita glo. in leg. ſi quidem, C. de contrah. & committ. ſtip. & glo. in d. l. accuſationis. & alibi. Et an

112 † & qñ pecunia data uel dimiſſa cā tranſactionis timore, vt ſupra, ſiue ut fieret remiſſio alicuius delicti, poſſit repeti. Vide Sal. in l. tranſigere, in penult. q. C. de tranſa. qui vult ponens quæſtionem in reo promittente, non in dante, ut poſſit accuſator petere promiſſa, ubi licitè facta fuerit trāſactio. Quod qñ ſit, eſt caſus ibi in d. l. tranſigere ergo magis dicendum eſt non poſſe à reo repeti, dicit tamen Salic. quod nihilominus accuſator incidit in pœnam Turpiliani, & turpiter facit deſiſtendo, per dictā legem, ſi quidem, cum gloſſ. C. ad Turpillianum. Nam in eo textu ponitur primo caſus, ſecundum quem non poteſt repeti datum, ſiue poteſt agi ad promiſſum; deinde alius, ſecundum quem poteſt repeti datū: & gloſſ. intelligit primum caſum, quando tranſactio, facta eſt in caſu licito: Secundum uero, quando eſt facta in caſu illicito: Sic etiam quando ſumus in caſu non licitæ tranſactionis, accuſator, qui pecunias hoc de cauſa accepit, punitur l. Imperatores, ff. de iure fiſci, alias ſecus, ut notatī in d. l. trāſigere, & uide ad hoc omnino gloſ. in dicta l. accuſationis, quæ in effectu vult; ſi ſumus in caſu licitæ tranſactionis, & accuſatio nō ſit calumnioſa, ut pecunia non poſſit repeti, niſi accuſator contraueniret tranſactioni, quia nihilominus non deſiſteret a procedendo contra eum. Vide etiam Barto in l. athletas, §. fina. ff. de his qui notantur infam. qui voluit ita loqui; quia allegat gloſ. in dicta l. accuſationis; et re ipſa. Bartolus voluit dicere, quod qui dat pecunias, ne quis proſequatur crimen contra eum, omni caſu infamis efficitur, et illicitè facit, non tñ poteſt repeti datum. Allegat dicta gloſſ. in dicta l. accuſationis, et hoc eſt, quod uoluit dicere Salicet. in dicta penultima quæſtione in leg. tranſigere. Vbi tamen quis pecuniam acciperet ad ſolam emendationē iniuriæ, non illicite acciperet, ſecundum Bal. in lege ſi. ff. de condictione ob turpem cauſam. Verum ſupradicta intelligo, quando accipitur, vel generaliter, ut deſiſtatur ab accuſatione, uel propter remiſſionem odii, et indignationis. Et uide ēt ad prædicta l. 4. in prin. §. ſi tibi ff. de condi. ob turpem cau. Dixi etiam ſupra remiſſiue, quando quis egit ciuiliter interdicto unde ui, uel alio remedio, an deſignat poſſe agere criminali-

113 ter, Et an † et quando ſimul vtraque uia poſſit intentari? In qua materia dic regulā eſſe, vt ſimul non poſſint intentari principaliter, imò una electa per oſtenſum, ſuperſedere habet in alia, de hoc eſt text. in l. vnica, C. quando ciuil. actio crimi. præiudicet, l. interdictum, ff. de publ. iudic. et in l. ſecunda, §. primo, ff. ui bonorum rapt. et ſi aliter pars faciat, et iudex, non abſoluto primo iudicio, determinet ſecundum intētatum, poteſt appellari, l. prima, C. de appell. ubi eſt videndus Bal. Et ſuperſedere habet, qui intentauit primo iudicium ciuilē, vel criminale, donec illud ſit terminatum. l. damus, C. de fal. et dicta l. prima, C. de appel. nec ſufficit, vt ſit lata ſententia, niſi etiam illa tranſiuiſſet in rem iudicatam. Ita ſentiunt omnes, et patet ratione, quia ratio prædictę regulæ eſt, ſecundum Bar. in dicta l. ſecunda, §. primo, col. 2. et Docto. in d. l. unica. et per Imo. in d l. interdū, quia poteſt ſequi abſolutio, quæ pareret exceptionem rei iudicatæ 11
in alio iudicio, à quo propterea ſupſedet. Quæ ratio concludit quādo uirtus ſententiæ pendet per appellationem. Imò Ang. in l. ꝙ Senatus, ff. de iniurijs, ſentit non tantum condemnationem, quæ tranſiuerit in rem iudicatam, ſed exactionem. Bar. etiam & omnes in dicto §. primo loquūtur quando primum iudicium eſt finitū. Et notabilis quæſtio nūc pendet in hac materia. Egit 1
quis de falſo cōtra ſuū negociorum geſtorem, & quidem criminaliter, & indiciis præcedentibus, illum fecit in carceres cōijci, et examinari, deinde uitio probationū, quæ debent eſſe clariſſimæ, iuxta l. ſciant cūcti, C. de proba. ciuiliter illum fecit cōdemnari ob præſumptiones, iuxta no. in l. iubemus, C. de prob. & quæ dixi ſupra ſub rubri. quo-

modo procedatur per actionem in delictis.
circa ſi, quod tamen nõ potuit facere, quia
ſententia debet eſſe conformis libello, niſi
fuiſſet princeps, vel Senatus, c. licèt Heli. &
ibi Feli. de ſimon. reſeruato tamen iure fi-
ſco agendi criminaliter, & parte accuſante
emologante ſententiam, condemnato ve-
ro appellante: Modo quæritur, an etiã com
petat ius accuſandi criminaliter damnatũ,
& clarum eſt non competere in terminis
quæſtionis propoſitæ, ex quo adhuc ciuilis
pendet per appellationem, ſicut dixi, niſi
paratus eſſet renũciare dictæ ſentẽtiæ: Tũc
non viderem, quare non poſſem proſequi
primam accuſationem, vel ſecundã institue
re, ſi ẽ. proſequeretur appellationẽ, & ſuc-
cumberet, ita vt abſolueretur reus, an adhuc
poſſit criminalis intẽtari in hoc recurre ad
Bar. in d. §. 1. & Doctores vbi ſupra. An ſnĩa
ciuilis feratur ſuper facto, & nõ poſſet, aut
quia non eſt probatum, & poſſet, ut ibi ple
nius per Bar. & alios, vbi ſupra. Si vero obti
neret, & remaneret damnatus reus, an poſ-
ſet adhuc criminaliter agere? hoc opus, hic
labor eſt. Videtur quòd poſſet ex dictis Bar
tol in d. §. primo, dum concludit paſſim, ꝙ
ſi ciuiliter damnatur, põt criminaliter agi
contra eum, & ita etiam Doctores in d. l.
vnica. ſecus ſi abſoluitur, quia diſtinguitur,
vt ſupra. Sed contra videtur non poſſe, qa
egit prius criminaliter, & dum iudex, parte
inſtante, tranſit ad ciuile iudiciũ, videtur ab
ſoluere à criminali reum vitio probationũ
114 quemadmodum dicimus, quando † in car
cerem poſitus dimittitur, quia videtur ab-
ſolui, rebus ſtantibus, prout ſtant, iuxta ea
quæ dicam infra ſub titu. de ſententijs, ver-
ſicu. abſolutio, numer. 64. Et conſequenter
tunc ſumus in caſu, an de eodem delicto ſæ
pius quæri poſſit, maximè inſtante eodem
accuſatore, de quo infra dicam in dicto ver
ſicu. abſolutio. Et practica eſt in hoc domi-
115 nio Mediolani, † vt poſſit idem accuſator
proſequi eandem accuſationem, non ex ue
teribus indicijs, ſed ex nouis, & ſuperueniẽ
tibus. In caſu tamen propoſito, ex quo pro-
pter emologationem ſententiæ, in qua ſo-
lum ius fiſco uidetur reſeruatum, accuſa-
tor acquieuiſſe uidetur condemnationi ci-
uili, potius inclinatem, vt non poſſet pro-
ſequi amplius criminaliter cauſam, niſi di-
cas quòd acquieuit in his quæ directè erant
in ſententia, videlicet, cõdemnationi ciuili,
& reſeruationi fiſci, non autem quin poſſet
rediret ad criminalem ex indicijs ſupueniẽ
tibus, quod erat remedium ſibi à lege, ſiue
conſuetudine datum, & intelligebatur ac-
quieſcere rebus ſtantibus uti ſtabant, aliter
non, quia nec aliter diſponebat ſententia in
terpretata eo modo, quo dixi. Nam ratifi-
116 catio † non facit vt actus ratificatus plus
contineat. Soc. conſi. 159. colum. penul. circa
finem, & ſequen. & ubi ſententia fuiſſet re-
uocata, quia reus abſolutus fuiſſet, & conſe
quenter ubi actus emologationis uanus re
ditus eſſet abſque dubio, ſicut etiã ſupra di
xi, poſſet criminalem intentare, ſiue proſeq
ex nouis tamen indicijs, quia renunciatio,
quam uidetur feciſſe, nõ habuiſſet effectũ,
per leg. ſi iure, ff. de lega. 3. per quem textũ
ita dicunt generaliter loquendo Imo. & Ro
ma. in l. naturaliter, §. nihil commune, ff. de
acquiren. poſſeſ. clari ibi per Iaſo. colũ. 10.
Et quia pro cõceſſo poſui, quòd ſit in facul
tate actoris eligere ciuilem, uel criminalẽ
à principio, Dic quantum ad hoc, quòd ſi
ciuile actione uelit agere ad rem familiarẽ,
id eſt ad intereſſe priuatum, uerum eſt ꝙ
poſui, & omnes ita dicunt. Sed ſi agere in-
tendat ciuiliter ad uindictam, ut in actione
iniuriarum, quando quis dicit, Aeſtimo in-
iuriam mihi illatã mille aureis, iuxta dicta
Barto. in l. prætor edixit, §. primo, ff. de iniu
rijs. Tunc eſt dubium an poſſit eligere talẽ
modum agendi, ex quo paratur magnum
præiudicium fiſco, cum ſententia, ſiue ab-
ſolutoria, ſiue cõdemnatoria poſtea faciat
præiudicium in uno iudicio criminali, ex
quo utroque modo agitur ad eundem finẽ
unde Ang. in dicta l. unica. tenuit iudicẽ de
bere impedire actorem eligentem ciuilẽ ad
uindictã allegans dictum. §. primo. in l. præ
tor edixit. Tamen Barto. aliter tenet in di-
cta l. 2. §. ait prætor, colum. fina. ff. ut bonor.
rapto. & in dicta l. prætor edixit. §. primo, &
Ang. in l. quod Senatus, ff. de iniur. & in
dicto §. primo qui illum textum intelligũt
continere ſingularem caſum, quando po-
teſt agi ad uindictam ciuiliter, & etiam lege
Cornelia de ſicarijs, nè homicidia remaneãt
impunita. Nec tamen textus in dicto §. pri-
mo, uult ut paſſus iniuriam nõ poſſit elige

 re

re ciuilem ad vindictam. Sed ſi eligit, vult
vt p̃tor non debeat illud pmittere, et ſic o-
mni caſu uidetur licere agenti eligere. Vn
dē cautio eſt ad fiſcum fraudandum, ut ita
fiat, quod prætor non impediat agentē. Sic-
que vbi ſumus in lege Cornelia de ſicarijs,
vel in alijs delictis fieri poterit electio a-
ctionis ad vindictā. Et ad hæc vide omnino
Sal. in l. 3. C. ad legē Aquil. & Cæp. cautela
56. Et aduerte, quia Salic. in d. l. 3. videt̄ hūc
ſingularem caſum reſtringere ad hominē
occiſum, & conſequenter dum dicimus,
ne legi Corneliæ de ſicarijs fiat præiudiciū
quod hoc ſit intelligendum nō in omni ca
pite ipſius legis Corneliæ, ſed ſolum vbi de
occiſo loquitur Bar. vero, & Ang. abſolute
intelliguntur in omni capite legis Corne-
liæ, & hæc eſt verior opinio, quia text. in di
cto §. 1. ponit tria exempla legis Corneliæ.
Primum, in homine occiſo, ſecundum, in
homine venenato, vt occideretur, tertium
in homine percuſſo in capite, & ita gloſ. ibi
explicat, procedit tamen hæc materia, ut ſi-
mul non poſſit intentari actio ciuilis, & ac
cuſatio, quando hoc ab eodem fieri uellet,
& ita ſemper locutus ſum, ſecus ſi a diuer-
ſis. Sal. in d. l. 3. & ideo ēt iudice inquirente
poteſt pars offenſa agere pro ſuo intereſſe
ciuiliter. Sic Bald. in l. 1. C. de appell. Ang. de
malefic. in gl. necnon ad querelam. ver ſicu
lo, quæritur hic etiam, & habetur in additio-
nibus ibidē. Nec obliuiſcaris, quod etſi quā
do agitur ciuiliter, & ſequit̄ abſolutio, tunc
fit aut non fit præiudicium criminali actio
ni ſecundum modum, quo reus cōdemna-
tus eſt, vt tradit Bar. in d. §. 1. l. 3. vi bon. ra-
ptorum. Tamen quando ſequitur condem
natio, ſemper illa fauet accuſationi. Sal. in
d. l. 3. & Bar. in dicto §. 1. col. 3. ibi, ſi vero ſe-
quitur ſententia condēnatoria. Et an acta
117 †facta in vno iudicio faciant fidem in a-
lio? Dic acta facta in cauſa ciuili non facere
fidem in criminali. Bart. in d. §. 1. quia, ſecū
dum cū probationes in criminalibus requi
runtur luce, & c. l. fin. C. de probationibus,
quæ regula procedit etiā in ſententia, quæ
quamuis faciat notorium cap. fin. de coha-
bitat. clerici. tamen eius virtute non poſ-
ſet quis puniri. Ita Abb. in cap. at ſi cleric.
de iudic. in princ. & Innoc. in capit. qualiter,
& quando, el ſecondo, & accuſ. ad fin. verſi.
reſpondeo ad obiectum, dicens quod facit
notorium quo ad illum actum, ſuper quo
lata eſt, faciunt tamen indicium ad torturā
Ang. in l. 3. ſi quis dolo. ff. de tab. exhibit. Sic
ſentit Bar. in d. §. 1. dū allegat l. capite quin
to, & Abb. in eo loco allegando d. l. ſi quis
dolo. Sed non procedit hæc concluſio in cō
feſſione, ita communiter tenetur, vt dicit
Aret. in d. c. qualiter, & quando licet Socc.
conſ. 8. teneat oppo. quam opinionem Soc.
etiam videtur tenere Bar. in l. 1. ff. de offic.
procon. Et facit fidem confeſſio in alio iu-
dicio criminali, licet ſi facta in iudicio ſum-
mario. Fel in cap. cauſam, el primo, de teſti
bus, & etiam quod ſit facta incidēter, Are.
in dicto cap. at ſi cler. ad fin. & etiam Abba.
vbi omnino. Vide, in cap. 2. in 3. col. de con
feſ. & Felin. in cap. 1. in quarta col. de excep.
niſi eſſet ficta, quia tūc nec in iudicio ſum-
mario, nec plenario, nec principaliter facit
in iudicio criminali fidem. Bart. in l. eius q
delatorem, ad fin ff. iure fiſci. Roman. ſingu
lari incipien. ſi confeſſus. 7. charta, & p Mo
der. in l. 2. C. de æden. Secūdo, principalis cō
cluſio nō procedit, vbi oriretur infamia ex
prima ſentētia, quia hoc caſu poſſet iudex
in alio iudicio punire hunc infamem quali
bet in re, qua puniri quis ſolet ratione infa
miæ, puta, eum repellādo a teſtimonio, iu-
xta cap. teſtimonium de teſt. & priuādo eū
dignitate, iuxta l. 2. C. de dign. lib. 12. & l. iu
dices, eodē tit. ita Abb. in d. c. at ſi clerici, &
ratio eſt, quia infamia ſequitur infamem,
ſicut lepra leproſum, ſic etiam excommuni
catio ſequitur excōmunicatū, vt licet alio
proficiſcatur, nihilominus debeat euitari,
capit. ad reprimendum de offic. ord. Tertio
p̃dicta concluſio non procederet, vbi ferre
tur ſententia abſolutoria. Ita Barto in d. §.
1. in quo vide Abbat. diſtinguentem in ca.
de his, de accuſat. Quarto prædicta conclu
ſio non procedit econtrario, quando ſen-
tentia eſſet prolata in criminali. Ita Bart. in
dicto §. 1. qui ita uidetur velle, non conſide
rata diſtinctione, an ad eundem finem uel
alium Dec. in l. 2. C. de æden. colum. pen. te
net cum eadem diſtinctione, an ad eūdem
finem, & faciunt fidem, alias non, & oſten
dit ſic uelle Bartol. in d. §. 1. Alexand. uero,
& Iaſ in d. l. 2. uolunt ut aliud non ſit conſi
derandum, niſi an cauſa ita ſe habeat ad a-

liam

ſiam, ut ſententia lata in una faciat fidem in alia. Sic etiam Fel. in cap. cauſam quæ. col. 2. de proh. uerſ. declara. 3. Quinto prædicta concluſio non procedit quo ad imponẽdam pœnitentiam Ita Abb. in d. c. at ſi clerici. col. 1. & idem etiam D. Anton. de But. in quo uide Felin. in cap. cauſam. el primo, de teſtib. col. 7. Vltimo poſſet limitari à ceſſante ratione, quãdo in iudicio ciuili eſſent factæ liquidiſſimæ probationes, & adhibita eã diligentia, quæ adhiberi ſolet in criminibus. Et prædicta locum habent, qñ quæri-
118 mus, ſan acta facta in iudicio ciuili, faciãt fidem in ſecundo criminali, & e contra. Sed quid in eodem iudicio, puta agitur ciuiliter pro crimine, fiunt probationes, iudex uult poſtea punire reum criminaliter, non mutato iudici, in cauſis, in quibus poteſt, ut ſi ſit princeps, qui non habet rationem regulę c. licet Heli. de ſim. An poſſit ex iiſdem probationibus, & in iudice priuato, qui tenetur ſeruara regulã d. c. licet Heli. Abb. tenet idẽ ac ſi eſſemus in alio iudicio, tum ex ratione l. ſciant cuncti. C. de prob. tum quia iudex non poteſt ferre ſententiam d. ca. licet Hel. & idẽ in confeſſione c 1. de excep. uide Dec. Fel. & Aret. in d. c. at ſi clerici & Fel. in d. c. licet Hel. & Fel. in c. 1. de accuſ. ad fi.

Tit. de Raptu mulieris.

S V M M AE.

1 *Raptus mulieris acrius per legem punitur, quam alia uiolantia priuata, vel publica, & qua pæna raptor punitur.*

2 *Rapiens monialem, uel ſolum tentans qua pæna puniatur iure communi, & cum ea rem habeat, per decreta Mediolani pæna, capitis punitur.*

3 *Raptus requirit amotionem de loco ad locum.*

4 *Raptus, & uiolentia in muliere eadem pæna punitur per decreta Mediolani.*

5 *Rapiens mulierem punitur pæna ſtatu Mediolani, ſi vim illi intulerit, ſecus ſi uolentem rapuerit licet uim parentibus intulerit.*

6 *Rapiens mulierem uolentem non punitur corporali pæna Mediolani.*

7 *Rapiens mulierem volentem præſumitur eam ſolicitaſſe donis, & artibus, & licet negatiuam probaret ſcilicet non ſolicitaſſe, & propterea puniri non poſſet lege vel ſtatuto, tamen caſtigandus eſſet.*

8 *Rapiens per vim mulierem, licet vi non ſtuprauerit, vel etiam probauerit libertatem, quod poterat ire, & quod aperta erant oſtia, tamen comprehenditur in ſtatuto Mediolani punientẽ raptorem, & ſtupratorem, licet ad impetrandam gratiam talis probati prodeſſet.*

9 *Inhoneſtas quomodo probetur in muliere.*

10 *Rapiens per vim, vel ſtuprans mulierem, quæ adulterium, uel ſtuprum iam cõmiſiſſet, caute, & non meretricio more, punitur pæna capitis per ſtatutum Mediolani.*

11 *Meretrix quomodo cognoſcatur, & quæ ſint ſigna.*

12 *Adulterium quomodo probetur.*

13 *Adulterij præludia quæ ſint.*

14 *Raptus de iure communi punitur pæna mortis ſecundum communem opinionem.*

15 *Rapi dicitur mulier de iure communi etiam volens, licet qui donis eam ſolicitauerit, non punietur pæna ſtatuti Mediolani de rapiente mulierem.*

16 *Violentia dicitur illata mulieri etiam uolenti, et conſenſus extortus dicitur.*

17 *Rapiens mulierem gratia contrahendi matrimonij, non libidinis, ut quia præceſſerat tractatus, non uidetur poſſe puniri, nec pæna iuris communis, nec ſtatuti.*

18 *Matrimonium cum raptore contractum ita demum ualet, & tollit pænam iuris ciuilis ſi rapta parentibus fuerit, reſtituta. & vna cum parentibus conſentiat matrimonio.*

19 *Raptus cauſa criminalis non ſuſpenditur, donec per iudicem eccleſiaſticum fuerit cognitum ſuper cauſa matrimonij.*

20 *Raptus licitus eſt, quando matrimonium præceſſit.*

21 *Raptori, & raptæ creditur quod ante matrimonium contraxerint, niſi ſigna in contrarium appareant.*

22 *Raptus materia per quem tradatur.*

QVIA propter immanitatem, & frequentiam eorum, qui mulieres rapiunt, lex non fuit contenta ſæueritate poſita in titulis, ad legem Iu-
1 lius de ui. public. & priuatis. Sed ſtatutum ualde

ualde eos puniendo ædidit legem præci-
puam. §. item lex Iulia, ubi uide, Inſtitu.
de publ.iud. Ideo principaliter de ea mate-
ria aliqua dicam, uide ante omnia l. unicā.
C. de rap.uir. ubi Imperator ſeuere multū
punit raptores quamlibet fœminarū, niſi
ſint meretrices, præſertim diſponēs, ut poſ
ſint interfici inuenti in ipſa rapina a parēti
bus, & earum cōſanguineis, bona amittāt,
quæ eis fœminis applicentur, & nō poſſint
raptores contrahere matrimonium cū eis
& imponit magnam pœnam parentibus re
mittentibus iniuriam, uide etiam. §. ſin au
tem per uim. Inſt. de pub.iud. & l. raptores
uirginum, C. de epiſco. & cle. propter quam
non fuit ſuperflua d. l. unica, ob multa, quæ
addit. ut etiam in gloſſ. d. l. unicę, uide etiā
2 † quo ad raptores monialium, l. ſi quis non
dicam rapere C. de epiſ. & cle. ubi etiam pu
nitur ſolus conatus, & de coitu monialis di
cam infra, maxime quia in hoc dominio
habemus decretū puniēs pœna capitis ha-
bentes rem cum monialibus, propter quod
tempore Chriſtianiſſimi regis uidi quēdā,
laqueo ſuſpendi. Et ne terminos ignores,
3 † dic quod raptus requirit amotionem de
loco ad locum Bald. in l. ſed eximendi, in
princ. ubi Alex. ff. ne quis eum qui Paul. de
Caſt. in d. l. raptores uirginum, ubi allegat.
Gand. & A. b. in d. l. unica ad fi. & Comenſ.
conſil 95. Vnde ſi fit uiolentia in lecto, ubi
4 reperitur, non eſt raptus; ſed † uiolentia in
mulierem, quæ punitur iure communi, ut
ſupra dixi, l. Iulia de ui publica uel priuata,
uel ſecūdum ſtatuta, quę cōmuniter diſpo
nunt circa hoc, & ex ſtatuto noſtro eadem
eſt pęna raptus, et talis uiolentię. Ad quod
5 ſtatutum aduerte, † quia dicit. Si quis per
uim rapuerit mulierem honeſtam, et licet
uerbum, rapere, nō poſſit uerificari niſi cū
ui d. l. ſed eximēdi. ubi Alex. tamē adhuc di
cit ſtatutum. Per uim rapuerit, atque ita ut
aliquid operetur, debet denotare, ut etiam
ipſa uiolentia extrinſecus neceſſaria ſit, nō
ſolum contra ipſam mulierem, ſed et con-
tra parentes, iuxta tex. in d. l. unica, col. ult.
uerſic. & huic pęnæ, & d. l. raptores, quæ uo
lunt ut etiam raptus committatur uiolēter
mulieres. Et hæc uidetur ueritas etiā ex pro-
prio ſignificatu uerbi, rapere, qđ ita intelli
gi debet in ſtatuto, ut Paul. de Caſt. in præall

minis in d. l. ſed eximendi. Et magis hoc eſt
dicendum propter uerbū, per uim. Et ſcias
quod raptus cōmittitur quo ad ipſam mu-
lierem, & quo ad parētes ſimul, ut in eis le
gibus, & item quo ad parentes tantum, ut
in eiſdem, & quo ad ipſam mulierem tātū
c. de raptoribus. 36. quæſt. 1. Et hanc cōſide
rationē etiam habuit Matheſilanus nota.
98. Et ideo ſi fiat quo ad eam tantum, res
non habet difficultatem, quia congruunt
uerba ſtatuti. Si etiam quo ad utrunque,
res eſt minus dubia, ſed ſi quo ad parentes
tantum, uolente ipſa, ſuaſionibus, & donis,
& ut in dictis legibus, hoc opus, hic labor
eſt. Et cum non ſit proprie mulierē rapere,
ut dicunt Doctores, ut ſupra, ſtatutum nō
comprehendit hunc caſum. Et eſt deciſio
clara Paul. de Caſtro, & Ang. in dicta le. ſed
6 eximendi. Sequitur ex hoc, † quod ſi adſit
ſtatutum, prout habemus hic Mediolani,
ut nemo puniatur corporaliter, niſi lege mu-
nicipali caueatur qđ ſtante uoluntate mu-
lieris nō poterit puniri corporali pęna, ſed
7 alia arbitraria, & ita uideo ſeruari. Et † quā
do mulier non ducitur artibus, imo ſua li-
bera uoluntate, & hoc poſſet oſtendi, licet
ſit difficile, uidetur omnino quod quāuis
parētes fuerint reſiſtētes, nihilominus iſte
raptus puniri non poſſit ex lege, & multo
minus ex ſtatuto. Et ita Bald. in d. l. unica. in
uerbo, alterius oppono. C. de raptu uirgi-
nū. Et hoc caſu ceſſare uidetur ratio dictæ
legis unicæ. Sed difficile eſſet probare hanc
negatiuā, qđ non habuerit dona, & qđ nō
fuerit ſolicitata, niſi per confeſſionē ſuam
iuxta gloſ. in l. penultima. C. de fideiuſſori-
bus, cui forte ſtaretur niſi eſſet pſumptio
in contrarium, ut dicunt Doctores circa di
ctam gloſſam, & dicam infra. Vide quādā
apoſtillam impreſſam ad Bald. ad dictam
uerſiculo alterius oppono, quæ impugnat
Baldus eo maxime, quia lex uidetur præſu-
meres artes, & ſuaſiones, ut in dictis legib⁹
& conſequenter etiam nō crederetur ei, &
huius ego ſum ſententię, imo amplius di-
co, quòd quamuis eſſem certus mulierem
nullis ſuaſionibus, inuitus tamen paren-
tibus receſſiſſe e domo cum amatore, ni-
hilominus illum caſtigarem acri pœna ex-
traordinarie ſecundum qualitatem do-
mus, & familie talium parentum. Et cir-

ex dictum ſtatutum puniens, ut dixi raptū
8 & violentiam mulierū, aducrte † quia vult
duo, ut rapta ſit per uim, & ſtuprata, vel ſal
tem vt ſit vi ſtuprata. Sed operæpreciū eſt
perquirere, an ēt illud ſtuprum debeat eſſe
violentum, ita vt ſi non ſit uiolentum, non
ſimus in caſu ſtatuti punientis raptum, &
uī quod etiam debeat interuenire uis, q̄a
copula, & ibi, & ipſam adulterauerit, vel
ſtuprauerit, licet non repetat & per vim, tñ
repetit tacitè qualitatis præcedētes l. Seio,
§. Caio ff. de fundo inſtructo. Alc. 5. volum.
conſi. 170 col. pen. circa principium. Idem
ſuadet alternatiua, uel in ſecūda parte ibi,
vel etiam per uim adulterauit, uel ſtuprauerit,
cuius natura eſt ſic declarare primā
partem, l. 1. ff. de reb. dubiis, & per Iaſon. in
l. 4. §. Cato, in 1. col. & ſeq. ff. de verb. oblig.
Idem denotat implicatiua, etiam, ibi, uel
etiam per uim adulterauit, ut per Areti. no
tabiliter, conſi. 168. col. pen. & ita ſemel uidi
ferri ſnīam cum iſtis ſubtilitatibus, quæ
nullius ſunt momenti, quia donec eſt ſub
poteſtate raptoris, cēſ ei illata uis etiam in
copula, per notata in l. 2. C. quod met. cauſa,
& ita Barb. conſi. 71. col. 1. 2. & pluribus
ſequentibus, uol. 1. & Caccialup. in l. ſi qua
illuſtris, charta 35. col. 3. C. ad Orficianum,
niſi in caſu, ut ibi per eum. Facit l. nouiſſimè,
ff. quod falſo authen. tutor. & ita habuit
pro conſtanti ſtatutum, vnde oporteret
probare, quod etſi erat penes eum tem
pore copulæ, tamen libertatem habebat
eundi, & redeūdi quo vellet, ianua, & oſtijs
patentibus, & in domo commorabatur,
non ſecus ac ſi fuiſſet eius uxor propria.
Aduerte tamen, quia ſtatutum eſt contra
ius commune, quo ſolus raptus ſufficit ſine
copula, dicta leg. unica, & dicta l. raptores,
& ideo ſtatutum debet intelligi de copula
etiam ſine ui, ut minus lædat ius commune,
ut per Fel. in c. cauſam quæ, in verſi.
ad illud brocardicum, extra de reſcript. &
ſum in hac opinione ex hoc fundamento,
videlicet, quod ēt probata libertate ante
copulam, & tempore cōpulæ, tamen caſus
ſit comprehenſus in dicto ſtatuto, verum
tamē eſt, quod poſſet multum iuuare probatio
libertatis, ſaltem ut facilius gratia a
9 principe obtineretur. Quæro † circa ſtatutum
prædictum, dum dicit, Si quis rapuerit
mulierem honeſtam. Quando mulier
dicatur inhoneſta? In hoc vide quę dixi
ſupra immediatè ante hunc titulum, de
raptu mul. ultra quæ uide Bal. 4. uolu. conſilio
206. vbi dicit, quod etiam eſt inhoneſta,
& non caſta, ex ſola turpi conuictione,
etiam ſine copula, & uide Ang. de Areti. in
ſuo teſtam. in materia quando relinquitur
legatum uxori, donec caſtè, & honeſtè vixerit,
vbi multa, & Albe. in dictionario ſuo
in verbo, caſtè, & in verbo, caſtitas, & Ang.
in l. 2. C. quan. mul. tut. offic. & ibi etiam de
verbo pudicè, & Bar. in l. mulier, §. cū proponeretur,
ff. ad Treb. & Cuman. conſi. 22.
circa fin. omnino Ang. in §. cum igitur, In
Authen. de non elig. ſecun. nub. & Bart. in l.
fi. C. de ind. vide Bal. Alb. in verbo, honeſta
perſona, & in uerbo, honor. per totum tit.
extra, de vita, & hone. cler. Sed tamen licet
inhoneſtas generet varijs modis, uidetur
10 † quod in caſu noſtro tantum intelligatur
ſtatutum loqui de inhoneſtate meretricia,
quia in fin. dicit, dum non ſit meretrix, &
ita videtur tex. in materia noſtra, iuncta gl.
in d. l. unica, ibi uirgines honeſtarum, quæ
dicit, ſecus eſt in meretrice. Sic Pau. de Caſ.
in d. l. raptores, in 1. q. vbi etiam diſtinguit?
ſecundum quam diſtinctionem nō ſemper
raptus meretricis eſt extra modos prædictatum
legum. Bal. Alber. & alii cōmuniter
in d. l. unica, ubi uide, & Gand. in titu. de aliquibus
quæſtio. uariis, colum. 2 & ita non
ſufficeret ad inhoneſtatem probādam quo
ad terminos noſtros ſtuprum, uel adulterium,
uel inceſtus, ſed quod eſſet meretrix.
In contrarium tamen eſt in terminis conſi.
Paul. de Caſt. 303. incip. viſo dicto ſtatuto,
vbi præciſè loquitur in ſtatuto, ſicut eſt noſtrum
de verbo ad verbum, & tamen cōſulit,
quod quia prius permiſerat ſe ſtuprari,
non commiſſus eſt raptus, de quo in ſtatuto,
per l. ſtuprum, in fin. ff. de ritu nupt. &
illud conſi. etiam allegat in ſuo reper. Hippol.
in l. maritus colum. penult. ff. de qō Alciat.
in tract. præſump. reg. 2. præſump. 9. nu.
2. Et profecto conſideratio ſupra facta verborum
ſtatuti in fine, dum non ſit meretrix,
nihil ad rem facere uidetur, quia loquitur
ſtatutum ibi circa alium caſum,
quando cognoſcitur ſine ui qualibet mulier
præter meretricem, quo caſu vult ha-
beat

habeat locum quædam pena pecuniaria, & ſic etiam quod paſſa fuiſſet ſtuprum uel adulterium, qua non eſt tanti momenti dicta pœna, quemadmodum ſi imponeretur pena capitis, ut in primo caſu, & propterea nō mirum ſi in primo caſu illa honeſtas ita intelligitur ut mulier non ſit contaminata uoluntariè prius. Tamen gl. ordi. in dicta l. vnica. & Inſtitu. de publ. iudi. & Doct. ibi eas ſequentes faciunt me multum dubitare ad hiberem hoc temperamentū. quod etſi probatum eſſet ſtuprum, uel vis, ut ſupra, ſi tamen cautè illud factum eſſet, & non more meretricio, nec publicè, & mulier in numero honeſtarum haberetur, tūc talis raptus eſſet punibilis ultimo ſupplicio, & comprehenſus in ſtatuto aliter ſeruarem deciſionē Pau. de Caſtro. uidelicet caſu quo mulier facinus, quod commiſiſſe diceretur, ſine uerecundia feciſſet, & impudica haberetur, quia dici poſſet, quod arti meretriciæ initiū dediſſet, etſi abſolute diceremus, ſecundum Paul. de Caſtr. res eſſet malę conſequentię, quia iamiā omnis mulier poſſet apparere inhoneſta, & ita ſequi frequentiſſimus raptus, & uiolētia ī mulieres, duobus teſtibus dicētibus cognouiſſe eā, iuxta modū per me traditū ſupra inhoneſtatis probādę per cōſil. Cæpol. 58. in fin. & hoc eſt ēt ex mente decreti, de quo ſupra, dum etiā vult poſſe puniri raptus in meretrices ultimo ſupplicio. Et ita dū ī Senatu habitus fui ſ ferreo de hoc nunquā audiui fieri fundamentum ſuper tali inhoneſtate, ſicut ponderat Paul. de Caſt. ſed ſuper patētibus malis moribus denotantibus meretriciā uitam. Et ita eſt intelligendum ſtatutū noſtrū, ut clauſula in fine referatur ad omnia propter dictam glo. & Docto. ubi ſupra, & alia generalia, uel melius ut referantur ad proxima. Verū tamen quod in prima parte non excludat̄ diſpoſitio iuris communis. Nec obſtat, ꝙ interat aliud in prima parte, quia id fateor quo eſſet meretrix famoſa, uel publica, ſicut loquitur hęc extrema pars aliter nō. Ita intelligo Paul. de Caſtr. & Afflict. in titu. quę ſint regalia in uerbo, condemnatorum, co. 3. uerſicu. ſed an raptus. ubi ultra Paul. allegat Albe. de Roſa. Super modo tamen probandi inhoneſtatē mulieris circa dictum ſtatutum ad tollēdas multas difficultates fuere edita dicta duo decreta regis, & ducis, de quibus ſupra mentione feci immediatè ante hanc materiam raptus mulieris. Quæ etiam

11 † dicatur meretrix, ultra ſupradicta, & quæ probēt mulierum eſſe meretricem, uide Bald. in l. neque natales. C. de probat. ubi dicit, quod cognoſcitur per ſigna, & in l. 2. C. de colluſ. deteg. & l. non ignorat. C. qui accu. non poſſ. Barto. in l. cap. 5. ubi Alexād. ff. de adult. Abb. in cap. præterea, columna ſi. in fi. de teſtibus, ubi Felin. colū. 2. Alexād. uol. 5. conſi. 156. colum. fin. in fi. Bald. in 2. uolumi. cōſi. 445. colū. 1. uolum. 3. cōſi. 299. & notabiliter Lapus alleg. 54. ubi uide omnino. Et in dictis locis etiā habes,

12 † quomodo probetur adulterium. de quo etiā uide Aret. in dicto ca. propterea. & Ana. in c. maritis, colūna penulti. extra, de adulte. & quæ

13 † ſint preludia adulterii, uide gloſ. in l. quod ait lex, ff. de adulter. Nota, dū ſupra dixi, raptum de iure

14 † communi puniri pęna mortis, quamuis non ſit ſecuta copula carnalis, quia in cōtrarium eſt deciſio Anan. in capi. cum cauſa. in fin. extra, de raptor. & Cæpol. ultra alios per eum allegatos cōſi. 57. col. 2. Nihilominus uerior videtur ſupradicta opinio, ut per Doct. in d. l. raptores. & in dicta l. unica, & probatur in dicta met l. raptores. Et dū in Co. Petro Scotto Placētino caſus iſte contigiſſet, & allegarem ego Anan. & Cæpol. ubi ſupra, pro ipſo Comite, Iaſon, qui fuit in eo caſu requiſitus, conſulēdo dixit, ꝙ cōmunis erat in contrariū. Sed hæc diſputatio, ut dixi, ceſſat ꝑ ſtatutū noſtrū.

15 Nota etiā, dum dixi, † quod de iure cōmuni etiam rapi dicitur mulier uolēs. Nam ad hoc tex. in d. l. unica. uerſic. & huic pœnæ, allegat mirabilem rationē, & quæ cōcludit, quod etiā uiolentia dicitur fieri, dū quis pertrahit animū mulieris ad uotum ſuum donis & ſolicitationibus, & ideo dixit Ange. in Authen. de lœnoc. in fi. quod mulier, quæ inducitur ad adulteriū, dato ſibi auro, licet cōtenta fuerit, tamen inuita habetur, & ille, qui aurū dedit, ſecundum Angel. punitur pœna ſtatuti, quæ imponitur adulterium cōmitenti cum muliere inuita. Et facit l. 1. §. perſuadere, ff. de ſer. corrup. refert, & ſequitur Deci. conſil. 170. columna 2. in princip. & ideo etiā comprehēderetur is in noſtro ſtatuto, quod etiā punit nō ſolum

rapien-

rapientem per vim,ſed etiam adulteriuę ui committentem. Mali tamē mores hodierni plus poſſent quā ius in hoc caſu, & facerēt vt hoc obtineri nō poſſet. Et ut etiā uerū fatear, hoc eſt falſum, per ea quæ ſupra dixi circa dictum ſtatutum, allegādo Pau. & Ange. in l. ſed eximendi, ff. ne quis eum qui. Et facit l. 4. ff. de ui, & ui arma. §. hoc īterdictū, verſi. ad ſolam autem atrocē uim. & quod dixit Bald. 3. uolum. conſi. 177. circa fi. quòd uim tantū atrocem criminaliter punimus. Et ſi aliter diceremus, poſſet rapito puniri uniuerſus ferè mundus. Et facit ad rem ualde, quòd talis uoluntas coacta ſine uiolentia, dicitur aliqua uiolentia, non uiolētia ipſa. text. eſt in l. prima, §. fin. & ibi Barto. ſic de clarat, ff. de extraord. crim. & ibide Rip. etiā in l. rem quę nobis, columna 1. ff. de acquir. poſſeſ. dū ſequitur Paul. de Caſtr. in dicta l. ſed eximendi. Sequendo principale propoſitum uide Doctō. in cap. cū cauſa. de rapto. ubi Abb. colum. 2. uer. in gl. 2. declarat text. in d. l. unica. in dicto uerſi. & huic pœnæ, di-
16 cens, † quod quantumcūque puella conſentiat raptui, ſi uiolentia infertur parētibus, raptus cōmittitur, allegat etiam c. de raptoribus, 36. q. 6. & dicit hoc ꝓcedere, (& ī hoc conſiſtit uirtus ſuæ declarationis) etiam ꝙ parētes ignorauerint, uel non fuiſſent ſuperſtites, quia mulier nō poteſt ſe commitere raptui, nec mēbra ſua exponere, l. liber homo. ff. ad leg. Aquil. Item dicit, quòd puella ſemper pręſumitur coacta, & decepta, unde ille conſenſus dicitur extortus. Et hęc ēt fuit conſideratio d. l. unicæ. Hęc adde ad ea, quæ dixi ſupra circa hanc uoluntatē mulieris. Intellige tamen, quod raptus eſt punibilis iuxta ius cōmune ac ſtatutum preallega-
17 tum, ubi fit gratia libidinis, ſecus † ſi fit gratia matrimonii quia prius præceſſerit tractatus matrimonii, quo in caſu uidetur fieri gratia matrimonii, iuxta no. in l. multū interest. C. ſi quis alt. uel ſibi. per Bald. & Salice. & de hoc, quod ubi præceſſit iſtæ tractatur, & allegetur gratia matrimonii eſſe cōmiſſum raptū, euitet pœna raptus, eſt text. in ca. cū cauſa allegato ſæpe, extra, de rapt. & loquitur text. quādo eā iam deſponſauerat, & quādo interuenit uoluntas mulieris in ipſo raptu, & quādo ſecutū poſtea fuit matrimoniū. Tamē ſuper hoc ultimo text. non ſe fundat, ſed ſuper ſponſalibus, & uoluntate mulieris. Nec Docto. cōmuniter in eo cap. faciunt fundamentum ſuper hoc, & fundamentum, quod facit de matrimonio text. facit ad finem reuocādi illam è monaſterio. eſt uerum, quod ubi ſequitur matrimonium, hoc ſolū facit dubitare Doct. an tollatur pęna raptus, ut dicā, et uide Paul. de Caſt. in dicta l. raptores. in uer itē quæro an habeat locum in ſponſ. ubi dicit, quod in ea propter tractatum matrimonii, & uoluntatem eius non habet locum dicta pęna. ſed ſi tantum aderat tractatus ſine uoluntate, quia ipſa, nō obſtātibus ſponſalibus aſſerebat ne ſe ingredi monaſterium, eſt difficultas, & remittit ſe Paul. ut per cū, de quo ultimo latiſſimè uide per Barb. cōſil. 71. uolu. 2. colum. 13. & uſque ad 7. incluſiue, ubi cōcludit, quod requiritur tractatus prius, & cōſenſus mulieris, & ſine eius cōſenſu nihil ꝓſunt tractatus, & ſponſalia. De quo ultimo vide Corn. uolū. 2. conſi. 80. & ideo in hoc corrigitur ius ciuile, ſcilicet l. unica. C. de rapt. vir. uerſicu. quibus cōnumerauimus, quæ uult, ut nec liceat rapere ſponſam, niſi dicas ꝙ text. ib. loquitur ipſa nolēte, ſed nō ſatisfacit, quia poſtea tex. colūna ſequenti in fin. dicit, quòd etiam conſentientibus mulieribus dicitur raptus, loquendo de illis, de quibus locutus fuerat, & ſic potius corrigitur in hoc ius ciuile, & de eo, quod ſupra dixi dubitare Doctor. quādo poſt raptū ſequitur matrimoniū, an ſit uerè matrimoniū, & tollatur pęna raptus, uide tex. dicta l. unicæ, colum. 2 ubi dicit, quod non poteſt contrahi matrimonium, & contractū nihil ualet, & ſic iure ciuili res eſt clara, quod matrimonium non debet haberi in aliqua conſideratione, ſed de iure canonico matrimoniū tenet. c. fi. & d. cap. cū cauſa de rapt. Sed intellige hoc, ſicut dicit tex. Si prius diſtenſio poſtea trāſeat in conſenſum. ita d. c. fi. ꝙ
18 uide, & diligenter, & ideo donec † permaneat ſub poteſtate raptoris, nō uideo quomodo poſſit dici matrimoniū, niſi uiolentū qā durat eadē ratio metus iuxta l. 2. C. qđ metus cau. & ideo Paul. de Caſt. in d. l. raptores, verſic. itē quæro ſi raptor, concludit in hoc attendi ius canonicū, quod potuit mitigare pęnā, & quod matrimoniū omnē pœnam tollit, ſi tamē rapta, & parētes cōſenſerint,

rint, ſubdens, ꝙ ita cõſuluit, & propter conſilium ſuum exemit unum a morte, &, Pau. de Caſt. ideo requirit cõſenſum parentum vt ſic ceſſet omnis præſumptio metus, vt latius declarat Barb. in d. conſi. 71. in verſ. capio modo alia duo ſequentia, vſque ad fin. ita intelligens tex. d. c. fin. dum dicit, ꝙ debet prius diſſenſus tranſire in cõſenſum, & debent etiam interuenire legitimæ perſonæ. Sed ẽt aliud vult, Barba. ad hoc, vt dicatur diſſenſus tranſiuiſſe in conſenſum ꝙ etiam prius fuerit reſtituta puella parentibus vel ſuis, & reintegrata priſtinæ libertati, & ideo hoc caſu poſtea matrimoniũ cũ conſenſu parentũ eſt verum, & ſine aliquo metu, & propterea non immerito nobilis quidã huius ciuitatis amiſit nobiliſſimam ex primaria familia præfatæ ciuitatis, & diuitem multũ, quia poſtquam fuit reſtituta, dixit feciſſe metu, & ꝙ etiam requirat̃ conſenſus parentum, vt matrimoniũ ſequtum tollat pœnam, vide Capol. conſi. 57. p totum maximè fi. Et dum his diebus præteritis quidam ſe uellet defendere a pœna raptus pp matrimonium poſtea verè ſecutũ eleuatus fuit articulus, an prius hoc eſſet
19 † cognoſcendũ, & terminandum per eccleſiaſticũ, iuxta no. in l. Titia maxime p Ale. ff. sol mat. Tñ in Senatu fuit concluſum fieri non debere, & ꝙ capitaneus, iuſtitiæ in cauſa procederet, quia ex proceſſu coram eo facto ac qualitate uiri, qui erat ad omne fa inus audax, & dicto mulieres, quæ pſeuerabat in negatiua, ꝙ non conſenſerat, & alijs, apparebat de calumnia raptoris, quo caſu tunc non erat ſuperſedendũ pp cauſam matrimonialem, ut per Alc. in d. l. Titia. Dicebatur etiam pro fiſco, ꝙ regula, de qua ibi per Alex. non procedit, quando in cauſa criminali incidit iſta matrimonialis, quia non eſt ſuperſedendum, allegando Bald in l. quoties. C. de iudic. qui dicit ita ex conſuetudine ſeruari, & Ang. Aret. in uer-
20 bo, che hai adulterat. Et ſcias, † ꝙ licet circa ſponſalia præcedentia dubitetur, ut uides. Tamen qñ præceſſit matrimonium, tunc omni iure eſt licitus raptus Baldus. & Doct. in d. l. vnica, & d. l. raptores, & iõ ſuccedit pulchra diſputatio, & neceſſaria, An
21 tenelatur † rapto, & raptæ, quod antea contraxerant matrimonium, glo. in l. pen. C. de fideiuſſ. in verbo, hoc confeſſus, vult ut credatur, quam ſequitur Ang. in dicta glo. che hai adulterato, colum. 7. verſic. pone quod quidam iuuenis. poſt Bald. & alios ibi per eum relatos, niſi ſigna in contrarium appareant, ut quia inuenta ſit plorans, vnde in ſtupro ſimplici in dubio prodeſſet iſta proteſtatio, non in rapina mulieris, ipſa diſſentiente, & clamante, vt latè per Barb vbi ſu-
22 pra, † & Cæpol conſi. 57. & apoſtil. ad Ange. vbi etiam allegatur Alc. in conſilijs. In reliquis in hac materia raptus uide per repertoria, maximè in repertorio Hippol. in d. l. vnica, C. de raptu. virg.

Tit. de Coitu damnato, & punibili.

S V M M AE.

1 *Coitus a lege damnatus, & punibilis, & coitus a lege ſimpliciter non approbatus.*

2 *Coitus cum maſculo uel cum fœmina, per quem ſequitur adulterium cum inceſtu, vel nefario coitis. punitur pœna mortis iure canonico, licet iure ciuili pœna ſit detruſionis in monaſterium, quando eſt cum fœmina.*

3 *Tranſigere non licet in cauſa adulterij.*

4 *Inceſtus, qui fit ſine colore matrimonij punitur ſicut adulterium. ſi uero ſub colore matrimonij fiat, punitur varijs modis.*

5 *Inceſtus fit inter coniunctos ex linea tranſuerſali, at nefarius coitus inter aſcendentes, & deſcendentes.*

6 *Coitus nefarius punitur ſicut inceſtus.*

7 *Pater rem habens cum filia morte punitur, uel igno, vel furcis.*

8 *Coitus cum moniali profeſſa punitur morte.*

9 *Coitus cum moniali appellatur nefarius.*

10 *Coitus ſacerdotis, vel conſtituti in ſacris cum virgine, nupta, vidua, conſanguinea, vel cum ſoluta, qualiter puniatur.*

11 *Coitus an ſit accuſabilis, & punibilis circa ſuaſiones, conſideratur ſecundum leges ciuiles non canonicas.*

12 *Coitus epiſcopi vel religioſi cum muliere, dummodo non ſit uidua, honeſta, virgo, nupta, uel conſanguinea, non eſt damnabilis, & punibilis, ita vt filius ex ea natus dicatur adulterinus, & priuetur ſucceſſione.*

13 Mulier

13 Mulier Laica rem habens cum conſtituto in ſacris, an poſſit puniri a iudice ſæculari, vel ab eccleſiaſtico?

14 Coitus quando ſit punibilis iure ciuili, vel canonico, & qua pœnæ.

15 Coitus mulieris ſolutæ cum presbytero, qui alias eſſet ſimplex fornicatio, an ſit ſacrilegium punibile etiam a iudice ſæculari, & tollat ſucceſſionem.

16 Coitus ſolutæ cum presbytero eſt ſimplex fornicatio non punibilis in aliquo foro ſæculari non eccleſiaſtico.

17 Coitus presbyteri cum muliere, ex quo iure ciuili adulterium vel ſtuprum committeretur, punitur in vtroque foro, & iudex laicus punit habentem rem cum moniali.

18 Concubinæ clericorum ſecretæ puniendæ ſunt per eccleſiaſticum iudicem, publicæ vero, & notoriæ etiam per ſæcularem.

19 Stupri violenti pœna eſt mors naturalis, non violenti eſt varia ſecundum diuerſitatem qualitatis perſonæ.

20 Iudæus miſcens ſe Chriſtianæ mulieri punitur ſtupri, vel adulterij, ſecundum qualitatem delicti, vel pœna ſtatuti ſuper eo diſponentis, vel etiam augeri poſſet pœna, quando qualitas adeſſet delictum aggrauans.

21 Iudæus rem habens cum Chriſtiana malæ vitæ ita vt non eſſet adulterium, vel ſtuprum punitur pœna arbitraria in pecunia, ſed quando eſſet qualificatum delictum, poſſet augeri etiã pœna ſtatuti attenta, vel iteratione delicti, vel publica peccandi occaſione inde prouenientе.

22 Coitus vxorati cum concubina ſoluta in domo cum uxore retenta eſt accuſabilis, & punibilis.

23 Coitus uxorati cum concubina ſoluta extra domum habitante dicitur proprie ſtuprum, & adulterium largè, niſi eſſet meretrix, uel fuiſſet, & eſſe deſijſſet, quia tunc nec ſtuprum eſſet.

24 Coitus uxorati cum meretrice nupta, uel quæ fuerit meretrix, & eſſe deſijſſet, dicitur adulterium.

25 Coitus uxorati cum ſoluta, quæ eſt vilis perſona, ut ſerua propria, uel quæ fuit meretrix, vel miniſtra cauponis non dicitur ſtuprum, niſi retineretur ut concubina.

26 Bononienſes tenent ſeruas pro concubinis.

27 Coitus uxorati cum ancilla aliena libera, quam probaretur eſſe honeſtam ex perſona ſua, & domine, dicitur ſtuprum, licet uilis eſſet.

28 Coitus uxorati cum ancilla propria non eſt ſtuprum, nec punitur.

29 Ancillæ, & ſeruæ ſunt meretrices.

30 Coitus vxorati cum concubina ſoluta, & uili, ex qua filius naſcatur, dicitur damnatus & punibilis, quando concubina ſciebat illum eſſe vxoratum, ſecus ſi ignoraſſet, quod præſumitur in dubio.

31 Coitus cum concubina alterius legitima, uel etiã cum ea, quæ retinetur libidinis gratia, non ut legitima concubina, eſt ſtuprum, & accuſabile, niſi illa ſæpius cum alijs ſe commiſceret.

32 Coitus ſine vi cum ſoluta, quæ non ſit meretrix famoſa uel publica, licet ſit uilis, & cognitia fuerit ab eo, punitur criminaliter per ſtatutum Mediolani, ſed conſuetudine non ſeruatur, niſi quo ad ſoluendam dotem ſecundũ ius canonicum.

33 Non vſus ſufficit ad interpretationem legis, licet ad abrogationem requiratur etiam actus contrarius.

34 Concubinas plures tenens accuſari non põt, ſicut & qui vxorem, & concubinam domi retinet.

35 Stuprum vnicũ commiſſum dicitur, quando virgo ſtuprata tanto tẽpore retinetur ad vſum carnalem, ut non ex primo coitu, ſed ex ulterioribus filius naſcatur, niſi ea in ueram concubinam accepta eſſet, quia tunc ſtuprum tollitur.

36 Stuprum non dicitur commiſſum, quando quis ad virginem violatam ex interuallo reuertitur & multo minus quando poſt violationem vilis, & famula effecta eſt.

37 Coitus damnati, & accuſabiles vbi enumerentur.

38 Succeſſio ab inteſtato non habet locum in nato ex damnato, & accuſabili coitu lege municipali, nõ diuina, & canonica.

39 Coitus punibilis in matre tantum priuat ſucceſſione ab inteſtato natum ex ea.

40 Officialis rem habens cum carcerata, grauiter punitur etiam ſi eſſet meretrix.

41 Coitus, cum commatre etiam in officiali, & tutoris cum pupilla, quomodo puniatur, & quando tutor cum pupilla contraxit matrimonium, quæ pœna ſit punitus Mediolani.

42 Stuprum etiam voluntarium in muliere non eſt impunitum.

43 Adulterium per quos accuſetur, & de materia adulterij.

44 *Adulterium, vel fornicatio denigare totam familiam.*

45 *Caſtitas maior requiritur in muliere, quam in viro.*

46 *Adulterium magis affligit virum, quàm filij.*

47 *Carnalia delicta quomodo differant.*

48 *Adulterium ſæpius cum vna, & eadem committens an puniatur vna pœna vel plurib.*

49 *Adultera filia, vel vxor quando poſſit a patre, vel marito occidi.*

50 *Occidi non poteſt dominus a vaſallo quando cum vxore eius deprehenſus eſt, licèt dominus poſſit vaſſallum occidere deprehenſum cum vxore ſua.*

51 *Filius natus ex adultera dicitur filius viri, nec matris confeſſio illi nocet, & an habeat locum ſi adultera non habitaret cum viro?*

52 *Occidere filiam, vel vxorem an liceat patri, vel marito in foro conſcientia, licèt ex ſtatuto id permitteretur.*

53 *Accuſans aliquem ut capite puniatur, an in foro conſcientiæ ſit tutus.*

54 *Adultera perdit dotem, donationem propter nuptias, & bona paraphrenalia.*

55 *Vidua ſtuprum committens, an perdat dotem.*

56 *Adultera quando non perdat dotem.*

57 *Adulterij præparatoria quando faciant vxorem priuari dote.*

58 *Adulteraſſe aliquam, vel cum ea iacuiſſe pariaſunt.*

59 *Adulterium quomodo probetur.*

60 *Hæredes mariti an poſſint de adulterio opponere maximè quando maritus in vita conqueſtus eſt?*

61 *Statutum Mediolani minuens pœnam iuris communis in adulterio perpetrato non violenter, an comprehendat adulterium cum inceſtu, vt euitetur pœna mortis.*

62 *Adulterij materia per quos clarè tractetur.*

63 *Stupri materia malè practicatur Mediolani, & per quos clare tractetur*

64 *Stuprum in puerum ſine vi & in puellam vi interueniente, licèt per l. Iuliam de vi, non puniatur pœna capitali, tamen alia lege puniatur ea pœna.*

65 *Vnum factum interdum plurib. legibus punitur.*

66 *Stuprum violentum dicitur etiam ſi non interuenit omnino violentia ſed interpellatio & perſuaſio tantùm licèt quo ad pœnam ſtatuti Mediolani ſecus ſit.*

67 *Stuprator virginis nondum viri potentis probata deflorationes, & vi punitur capite, & ſi uis non interuenerit, in metallum damnatur, vel relegatur, vel in exilium mittitur ſecundum qualitatem perſonæ*

68 *Stuprator virginis doli non capacis, vt quæ ſextum vel ſeptimum annum agat punitur pœna capitis, & dicitur uis interueniſſe, ſi vero tentauerit ſolum, nec ſtuprum perfecerit mitius punitur.*

69 *Viripotens virgo quando dicatur.*

70 *Virginem tentans, & oſculum rapiens vel aliter non perfecto flagitio punitur citra mortem.*

71 *Inceſtus ſub colore matrimonij commiſſo, vel ſine colore, vel ſecuto matrimonio quomodo puniatur.*

72 *Inceſtuoſus non eſt ſalutandus nec oſculandus.*

73 *Inceſtum committere dicitur, qui cognoſcit affinem vxoris ſuæ licet ſecus ſi cognoſceret affinem concubinæ ſuæ.*

74 *Coitus illicitus licèt impediat matrimonium non tamen inducit pœnam inceſtus.*

75 *Inceſtus nefarius inter aſcendentes, & deſcendentes.*

76 *Concubinatus an ſit iure ciuili reprobatus habito reſpectu ad ius canonicum.*

77 *Filius præſumitur naturalis potius quã ſpurius.*

78 *Vxores duas vel plures ducens punitur pœna ſtupri & fuſtigatur Mediolani iuſſu Senatus, & de gratia quam Carollus Galliarum rex fecit condemnato, qui quatuor vxores duxerat ob lepidum reſponſum.*

79 *Monialem cognoſcens, ſiue virgo fuerit, ſiue alias cognita punitur pœna capitis naturalis.*

80 *Coitus nefarius dicitur, qui eſt cum ſacrata, vel ſacrato*

81 *Decretum puniens pœna capitis habentem rem cum moniali, intelligitur de pœna capitis naturalis, & Mediolani id exprimit decretum.*

82 *Pœnæ interpretatio ſit in deterius quoties agitur de grauiſſimo delicto.*

1 ALIQVI coitus ſtà lege ſunt ſunt damnati, & puniuntur, aliqui etiã ſimpliciter a lege non approbantur. Bart. in ſi. in 1. col. quem uide ad declarationem terminorũ, ff. de his quibus, ut indign. & adulterium

non eſt dubitandum, quin ſit punibile. Nã
2 † in maſculo eſt pœna mortis, §. item lex.
Inſt. de pub. iudic. & in l. trãſigere. ubi Iaſo.
no. C. de tranſactio. In fœmina eſt pœna de
truſionis in monaſteriũ. authen. ſed hodie.
C. de adul. Caccialup. in l. ſi qua illuſtris. ubi
materia ad Orfic. char. 2 colum. 2. & ibi
ponit quid de iure canonico, & ꝙ etiã in fœ
mina ſit pœna mortis ubi commiſerit adul
terium cum inceſtu, uel nefario coitu, & a-
deo lex abhorret adulterium propter ho-
3 norẽ matrimonij cui multùm fauet, † ut ẽt
uelit non eſſe licitam tranſactionẽ, d. l. tran
ſigere. & ibi Iaſon. etiam not. De inceſtu e-
4 tiam nõ eſt dubitandum, † punitur etenim
ſicut adulterium quãdo fit inter ſolutos, &
ſine colore matrimonij, ſi uero cum colore
matrimonij, tunc uarijs modis punitur, ut
in ead. colum. per Caccialup. Et ſimiliter
5 † non eſt dubitandum de coitu nefario. Nã
inceſtus fit inter coniunctos ex linea tranſ
uerſali, nefarius uero coitus inter aſcendẽ-
tes, & deſcendentes, ut in Authe. de inceſt.
nupt. & §. ergo non omnes. Inſtit. de nupt.
6 & habetur 35. quæſt. 3. de inceſt. Et † punitũ
hic nefarius coitus ſicut inceſtus, & aliquã
do parentes propter coitum habitum cum
eorum filiabus fuerunt igne combuſti, uel
furcis ſuſpenſi iuſſu Senatus. non eſt etiam
8 dubitandum † de coitu cum moniali ꝓfeſ-
ſa, quia punitur pœna capitis naturalis, l. ſi
quis non dicam rapere. C. de epiſc. & cler. &
de hoc habemus decretum, prout infra di
cam, & appellatur etiam nefarius coitus
9 † cum moniali. Caccialup. ibi, char. 1. colu.
10 ult. in fin. Quomodo † autem puniatur ſa-
cerdotes, uel conſtituti in ſacris, uel mona
chi profeſſi habentes rem cum mulieribus. ui
de in c. at ſi clerici. in princ. de iudic. Nã quã
do cognoſcunt nuptam uel uirginẽ res pa
ter, ut dicam infra, & idem quando conſan
guineã, ſed dubium eſt quando habent rẽ
cum ſoluta nõ uirgine, et ea cum qua altàs
dicitur ſimplex fornicatio, & tũc cõmunis
eſt ꝙ clericus ſimplicem committit fornica
tionẽ, & non patitur depoſitionem, ut per
Fel. in d. c. et alios Moderniores, et Abb. ibi
dẽ Fallit in epiſcopo, fallit in religioſo, & in
fornicatione cõmiſſa cum filia ſpirituali, q̃
& dicitur quãdo eſt ex eius parochia, ut in
d. c. per Moderniores, et Abb. in c. ſi. ad ſi. de
purg. canon. Fallit in ea q̃ occaſionem pec-
cãdi alijs præbet ut ibi Abb. et doct. dicũt.
11 et dũ dixi de uirgine, adde idem † de uidua
honeſta tamen ut ibidem. et aduertendum
eſt, ꝙ ſi circa ſucceſſiones conſideretur an coi
tus ſit accuſabilis, & punibilis, tũ hoc con-
ſideratur ſecũdum leges, id eſt, an leges pu
niant, non ſecundùm ius canonicũ. ita Soc.
in l. Gallus, §. quod ſi is col. fi. ff. de lib. & po
ſth. & ideo, & ſi hoc commertium ſecundũ
leges ſit improbatum l. cum qui ꝓbabilẽ.
C. de epiſc. & cler. nihilominus nõ uidetur
punitum, & nunquam vidi has concubinas
presbiterorũ puniri in foro noſtro. Et ideo
12 † et in præſentia ſentio, niſi talis eſſet con-
ſanguinea nupta, virgo, uel vidua honeſta
non videretur ponẽdus hic coitus inter dã
natos, & punibiles, ẽt in epiſcopo, & religio
ſo, ut dixi in fallẽtijs, loquor quo ad effectũ
ſucceſſionis, & ad hoc etiã uide Caccialup.
in d. l. char. 1. col. ult. dum tractat an filij iſto
rũ ſint adulterini, uel ſacrilegi. & magis in
clinat non eſſe, uide ad hãc dubitationem,
13 id eſt, an † mulier laica commiſcens ſe cum
cõſtituto in ſacris poſſit puniri p iudicẽ ſœ
cularem, Anch. diſtinguente conſ. 197. col.
2. & ſeq. & Feder. conſ. 167. ubi etiã an poſ-
ſit puniri a iudice eccleſiaſtico, & uide Fel.
in ca. cum ſit generale. de foro comp. & ibi
14 dem Fel. col. 7. uerſus fi. & † quando coitus
ſit punibili iure ciuili, vide Soc. conſ. 148. co
lum. 2. & ſeq. & Cuman. plenè conſil. 154.
ubi etiam quid de iure canonico, & qua pę
15 na, & Feder. ubi ſupra uult, ut † ex ſola forni
catione cũ presbitero non ſequatur aliqua
pœna in perſonam mulieris a ſœculari iudi
ce, & idem etiam not. ualde uult Anchar. in
d. conſil. 197. niſi eſſet concubina notoria
presbyteri propter publicam offenſionẽ,
& ut ibi Aret. in c. cum ſit generale. de foro
comp. tenet abſolutè, ut mulier rem habẽs
cum ſacerdote nõ poſſit puniri a iudice ſę
culari. & ita Felin. ubi ſupra, in fin. & Gemi
nian. ut refert Felin. in d. c. cum contingat,
colum 8. ubi uide, Felin. uidetur tãdem uel
le ut ſi utriuſque fori, & clarius hanc opin.
tenet Marian. ibi col. 8. habens pro abſolu-
to ꝙ committat talis fornicatrix ſacrile-
gium, & ita quòd ratione ſacrilegii etiã iu-
dex ſœcularis poſſit punire, & conſequen-
ter coitus etiam ſimpliciter in ſoluta non
hone-

honeſta erit damnatus, accuſabilis, & puni
bilis iure ciuili, & ita ceſſabit ſucceſſio, ſicut
dicam infra, vide etiam Caccialup. in dicta
l. char. 4. col. fin. verſic. & dictus ſupra adde,
quærentem an presbyteri facientes, vt ſupra
dicãtur committere ſimplicem fornicatio
nem, an etiam adulterium, ſacrilegium, &
inceſtum, & in monacho profitente caſtita
tem non dubitat quin omnia committat.
quo ad presbyteros tenet contrarium. Et
vult eſſe ſimplicem fornicationem, & oſtẽ
dit hanc eſſe cõem. Deinde ſubdit tales co
cubinas clericorũ poſſe puniri per iudicem
eccleſiaſticum de ſacrilegio, quia commit-
tunt ſacrilegium, iuxta not. in d. c. cum con
16 tingat. ibi vide eum. Breuiter ita cẽſeo † ꝙ
qñ committitur hoc crimen luxuriæ per
presbyterum cum ſoluta cũ qua non com-
mittitur ſtuprum, & ideo oritur ſolũ forni
cario ſecundum communem, niſi in limita
tionibus ſupra expreſſis, caſus iſte non ſit
punibilis iure ciuili ẽt quo ad perſonã fœ-
minæ, & conſequenter ſit ſuperfluũ dubi-
tare, an etiam hoc crimen ſit de foro ſęcu-
lari, iuxta not. in dicto capit. cum ſit gene-
rale. eſt verum quod ſecũdum opinionem
illorum, qui tenentes contra cõem volunt
vt imo oriatur ſacrilegium, quod q. ſucce-
deret, ſed vt dixi eſt contra cõem. Aut vero
17 † committitur ſtuprum etiam iure ciuili,
vel adulterium, vel inceſtus, vel ſimilia, &
tunc eſt de vtroque foro, & vtraque lex, &
ciuilis, & canonica punit, ita Marian. vbi ſu
pra, & idem credo in limitationibus ſupra
datis ad dictã cõem. Et ideo videmus quoti
die laicos habentes rem cum monialibus
puniri a ſæcularibus, licet fecerint delictũ
in eccleſiaſticam, contra gloſ. in cap. eos, 32.
diſtinct. ſuper qua ſe fundant tenentes, ꝙ
iſta crimina cum eccleſiaſticis ſint mere ec
cleſiaſtica, & dum Abb. in capitu. vt clerico-
18 rum, de vita, & honeſtat. clericor. dicit † ꝙ
concubinæ clericorum ſunt puniendæ per
eccleſiaſticum, in rel igo de ſecretis, & non
de patentibus. De ſtupro etiam non eſt du
19 bitandum. Nam pœna † ſtupri ſi interue-
niat violentia, eſt mors naturalis, §. itẽ lex
Iulia. Inſtitu. de publ. iudic. not. in l. prima,
& ibi Barto. ff. de extraordi. crim ſi non in-
teruenia t. & perſona ſtuprans non ſit abie-
cta, & vilis, eſt confiſcatio dimidiæ partis
bonorũ, ſi vero ſit uilis vel infamis de iure
vel de facto, tunc cum relegatione põt fu-
ſtigari, §. ſed, & eadem lege Iulia. Inſtitu. de
publ. iudic. Hæc Caccialup. dicta char. 2. col.
3. De coitu in maſculos minus eſt dubitan-
dum, l. cum vir nubit in fœminas viris por-
recturas. C. de adult. & quæ ſit pœna de iu-
re canonico ſtupri, vide Caccialup. d. char.
20 columna vltima. Ibi † etiam vide de Iudæo
commiſcente ſe cum Chriſtiana, & ſi eſt ſtu
prum non eſt dubitandum, quia punitur
de ſtupro, Si adulterium pro adulterio, &
ſic de ſimilibus, imo grauius, quia qualitas
Iudaica grauat ex conuerſatione capitu. in
nonnullis, extra de Iudæis idem dico ſi ad-
ſit ſtatutũ in ciuitate puniens talem coitũ,
ꝙ pœna ſtatuti eſt puniendus. Nam ſicut al
ligatur iure Romano. l. in Dec. C. de Iudęis,
Abb in capitulo primo, de conſtitu. colum.
tertia, quod tamen intelligitur ceſſante. l.
Moſaica, et ibi per Feli. ita ſtatuto, l. omnes
populi. ff. de iuſt. & iur. Sic Alexand. conſil.
9. volum. 6. & conſi. 13. vol. 7. Barb. conſil.
73. vol. 4. & alibi ſæpe, poſſet tamen augeri
pœnam ſicut etiam in Chriſtiana quando
adderetur qualitas aggrauans, iuxta not. in
l. quid ergo, §. pęnam grauior, ff. de his, qui
not inf. Tamen ceſſante nomine adulterij,
21 & ſtupri, quia † eſſet coitus cum muliere
malæ vitæ res eſſet arbitraria in pecunia.
ita Docto. vbi ſupra, & maximè Old. in con
ſil. vlt. vbi tamen dicit quod cuidam in tali
caſu fuerunt abſciſſa virilia, & ideo ſi eſſem
iudex, & eſſet adulterium vel ſtuprum, q̃a
dicuntur qualificata delicta ratione perſo-
næ Iudei. iuxta notata per Abb. in dicto ca-
pit. at ſi clerici, ad fi. princip. de iud. aggraua
rem pœnam ſtatuti, vel iuris cõis, iuxta no
ta. per Abb. in dicto capit facit. l. ad beſtias.
ff. de pœn. & ridiculum eſſet aliter dicere,
quod tanto magis eſt dicendum, quando
non ſemel tantum, ſed ſæpe, & ſæpius, & pa
lam, & non modico tempore Iudeus ſimul
vixiſſet cum ea, & ſecum ſe geſſiſſet, prout
facit vir cũ vxore propter maximã peccan
22 di occaſionem quam aliis præbet. Et † quid
de coitu vxorati cum cõcubina, an ſit repro
bitus, accuſabilis, & punibilis, vide Caccia-
lup. ibidem char 3. columna. 1. qui conclu-
dit eſſe, loquitur tamen quando eam tenet
pro concubina, & ſic in domo cum vxore,

ita loquitur l.1.C.de cōcub. ſic Matheſ. qui
allegatur per Caccialup.ſic Ang. in §.nouiſ
ſime.Inſt.ad Orfi.& ideo Dec.qui aliter lo-
quitur in conſi. 306. inaduertenter loqtur
& ita iudicauit Senatus me referente.Cęte
23 rum† vbi ad eam accederet extra domū, vt
ſæpe amatores ad amicas ſuas accedere ſo
lent, tunc eſſet ſtuprum ſi cōcubuiſſent qua
litates ſtupri, iuxta l.inter liberas, §.1.ff.de
adult.Caccialup.dicta car.3.colu.12.& ma-
gis ſeq.in verſi. item eſſet abſurdiſſimū. &
colu ſeq.in verſic.colligo. & ita Dec. quem
bene vide in d.conſi.306. & Soccin.conſil.
148.colum.3.verſic.u.intelligendus tamen
eſt, & ita eſſet coitus accuſabilis, & punibi-
lis, loquor ne erres quando vxoratus ha-
bet rem cum ſoluta iuxta l.1 C. de adulter.
quo caſu non eſt adulteriū l.1.C.de adulte.
ſaltem propriè, vt per Caccialup. in d.l. ch.
36.col.1.verſi.colligo.ſed eſt ſtuprū, ut ibi,
& col.præcedentibus, niſi eſſet meretrix ſe-
cundum gl.in l.ſi ea quæ. C.de adulte.licet
24 Doct ibi dubitent quo ad adulterium,† qñ
talis meretrix eſſet nupta, & in l.ſi vxor.in
prin.ff.de adulte.& in l.quæ adulteriū, C.de
adult. imo ſi fuit meretrix, & amplius non
ſit, tñ adhuc ſtuprum non eſt. Salic.in d.l.ſi
ea quo vero ad adulterium qñ erat nupta
dixi dubitari per Doc.& placet opi. Salic.in
d.l.ſi ea. quod matrimoniū facit eſſe adul-
terium, ſi eo tpe meretriciam artem non
exercebat, et ſequitur Iaſ. in l.ad egregias.
col.pen.in fi.et princ.ſeq.ff. de iureiuran.et
fuit opin.glo.et Bar.in d.l.ſi vxor.quam ſe-
quitur Pau.de Caſt.conſi.283.col.1. Sed ad
25 rem redeundo,† quando vxoratus cogno-
ſcit ſolutam, quamuis ſit ſtuprū, vt dixi, ta-
men etiam ſæpe ceſſat, et coitus non eſt ac
cuſabilis, et punibilis pp vilitatem perſo-
næ mulieris.ita Soc.in d.conſi. 148.in verſ.
intelligendus tñ eſt. et verſic.3.et per Cac-
cialup.in d.l.char.2.col.3. verſic.ſtuprū au-
tem.ibi ponit quādo ſit ſtuprum, et quan-
do ceſſet, et ponit q ceſſat quando ſunt vi-
les famulæ uel ſimiles quaſi uulgares, vili-
tas tñ hæc non conſideratur quando eam
teneret pro concubina. Caccial. char.4.col.
1.uerſ.idem puto.alleg.Soc.ad illud, quod
ceſſat ſtuprum propter uilitatem perſonę.
l.quæ adulterium.C.de adul. quæ loquitur
in miniſtra cauponis, quia ut plurimū ſunt
meretrices, et omnibus hoſpitantibus mo
rem gerunt.item alleg.Bart. in l.ſi vxor. ad
fi.princ.ff.de adul.qui loquitur in muliere,
quæ fuit meretrix, quia etſi nūc non ſit, ta-
men ſtuprum nō committitur propter uili
tatem perſonæ, ſic et Salicet. in l.ſi ea. C.de
adul. allegat etiam Ange.in d.l.ſi uxor.qui
loquitur de iſtis qui rem hñt cum ſeruis,
26 † quas Bononienſes tenent pro cōcubinis.
et ita loquuntur ubi erāt uiles, quia erāt pro
ſtitutæ ſicut loquitur Bart. et dictæ leges,
27 ſed ſi non apparet † q eſſet proſtituta, licet
eſſet uilis conditionis, et forte ancilla, an
tunc pp illam uilitatem ceſſet ſtuprū, cer-
te hoc non vr mihi reſſe ex mente Docto-
rum, et ideo uide Caccialup.c.4.columm.1.
ubi quærit de uxorato cognoſcente ancil-
lam ſolutam, et tandem cōcludit ſtuprum
eſſe in ancilla aliena, nulla habita rōne il-
28 lius uilitatis famulatus. Eſt uerū † q aliter
tenet in propria ancilla dicens, non ſuperſi-
re legem, quæ damnet criminaliter dñm
etiam uxoratum cognoſcentem ancillam
propriam, et q ita conſuluit Socin.et Bald.
de Bertoinis.ſed dic quod Socin. quem uo
luit allegare in d. conſil. loquitur in ſerua
propria, in qua non cadit ſtuprum, l.inter li
beras, in princ.ff.de adulter.et habetur in l.
ſerui.C. de adul. et ita etiam ille Bertolinis
in ſuo conſilio, q ponitur poſt illud in eo-
dem caſu, et ideo in ancilla libera, quare
non debemus dicere, q committatur ſtu-
prum? Si caſus mihi eueniret non me mul-
tum fundarem ſuper his conſiderationib.
et hoc propter uilitatem perſonæ, et pote-
ſtatem dñi, et id quod communiter faciūt
tales mulierculæ, iuxta ea quę ſupra latè di
xi in tit. præcedenti ad probandam inhone
ſtatem mulierum, et quæ ponit Corn. in d.
29 l.ſi qua illuſtris.ubi dicit † quod ancillæ, et
famulę ſunt meretrices, et ideo capitulatē
de honeſtate mulieris, deducendo illam,
tum ob mores ſuos, tum ob mores domi
næ ſuæ, et aliter, et tunc res redderetur
ualde dubia, placerent in eo caſu mihi meę
conſiderationes. Aduerte dum dixi ſupra
30 † quod uxoratus habens filium ex ſoluta
concubina, habet ex coitu damnato, et
punibili etiam, quod perſona eſſet uilis,
& in qua non caderet ſtuprum, quia intel-
ligitur ubi ſciret mulier illum eſſe uxo-
ratum

ratum, aliàs nõ ita Caccialup. ch. 3. col. 4. ad
fin. & in prin. & præſumitur iuſta ignoran-
tia. 34. q. 2. c. in lectum. c. 1. de eo qui dux.
in matr. gl. in l. mariti. § penul. ff. de adul. ui
de etiam ad prædicta dum locutus ſum de
coitu cum mulieribus uilibus, & ſolutis,
Caccialup. ch. 2. col. 1. ubi circa fin. format
31 quæſtionem, quando quis † cognoſcit con
cubinam legitimam alterius, uel illegitimã
ut ſunt iſtæ ancillæ quas multi tenent libi-
dini cauſa nõ vt concubinas, prout etiam
non ſunt, & in primo caſu coitus eſt accuſa
bilis ſine dubio. Secundo caſu etiam idem
tenet, niſi eſſent admodũ uiles, & quæ licet
non cum omnibus, tamen ſaltem cum ali-
quibus ſe commiſcerẽt, & loquitur in non
legitimis concubinis, ex quibus patet ꝙ ui
litas conſideratur propter uitiũ corporis,
immò amplius ꝙ etiam non ſufficit talis
vilitas quandocunque ubi tanquam cõcu-
bina alterius ſe hẽt, licet nõ ſit ꝓpriè cõcu-
bina, quod eſt notandum. Sed ſemper ad-
32 uertendum eſt, quia † Mediolani habe-
mus ſtatutum quod ſupra recitaui ad literã
de pœna rapienti mulierum honeſtam, per
quod etiã ſine ui punitur criminaliter hñs
rem cum muliere ſoluta, dummodo nõ ſit
meretrix famoſa uel publica per ꝙ uiden-
tur tolli omnia prædicta, de uilibus, & aliis
ſolutis etiam cognitis ab aliquibus, ſed dic
illud ſtatutum non ſeruari ſaltem quo ad
ſtuprum impropriè, prout nos loquimur,
imo nec vnquam uidi aliquem puniri pro
ſtupro proprio, niſi ad ſoluendam mulieri
dotem, iuxta depoſitionem iuris canonici,
quod nõ conſideratur in hac materia. Soc.
in l. Gallus. § quid ſi is, col. fin. ff. de lib. & po-
ſth. & dũ interrogaſſem notarios crimina-
lium in hac vrbe Mediolani de obſeruantia
allegati ſtatuti reſponderũt quod de anno
1536. quidã fuit dãnatus de adulterio, iux-
ta dictum ſtatutum a officium capitanei iu-
ſtitiæ. Addo quod vxor Io. Petri. de Meda
ẽt ibidem fuit damnata de adulterio, de ſtu
pro proprio. Dixerunt quod aliquando de
lata fuit quærela ad officium capitanei ſtu-
pri cõmiſſi in perſonam filię cuiuſdam car
cani, & non fuiſſe ad damnationem deuen-
tum. De ſtupro uero large, quod commit-
titur cum qualibet muliere etiam inhone-
ſta, l. ſtuprum, ff. de ritu nupt. Dixerunt. Si
deferret quęrela de hoc nobis admodum res
noua uideret, & ex his dico, quod ſtatutũ
hoc intelligendũ eſt de ſtupro proprie, &
exceptione eſſe minus aptã, ut in ſimili di-
cit Io. Fab. in §. item lex Iulia de adulter. de
publ. iudic. & ita eſſe interpretatum ex nõ
uſu, q. non uſus ſufficit etiã ꝙ nõ ſi ſecutus
actus contrarius ſtatuto, quia non ſumus
in abrogatione legis, iuxta dicta Fel. in c. 1.
33 de treuga, & pace, ſed † in interpretatione
legis, in qua ſatis eſt dicere homines, ita di-
cunt Bar. Labeo. in fin. ff. de ſupel. leg. & li-
cent non ita dicerent cum nõ utantur, nec
unquam uſi fuerint, & quotidie contingãt
tales coitus, ſatis dicere dicuntur, & hoc in
Senatu iſtis diebus in cauſa ſucceſſionis
quę uertebatur inter ſupremũ cancellariũ,
& quoſdam de Portis habitũ fuit pro uero.
34 Et quando † quis tenet duas concubinas,
vel plures, nõ eſt coitus ille accuſabilis. Bar.
in l. fi. ver. quęro an ſuccedat, ff. de his quib.
ut indign. & ſequitur Alex. conſ. 175. col. fi.
uol. 5. quidquid uelit Ang. Aret. inſtit. ad
Orfic. §. quod uulgo. & Dec. poſt Matheſil.
cõſil. 306. col. pen. ſiue fi, & ideo uidetur ꝙ
ẽt vxoratus tenens unicam cõcubinã in do
mo iuxta l. 1. C. de concub. non committat
delictum punibile, & accuſabile, cuius con-
trarium ſupra concluſi, quia magis eſt abho
minabile tenere duas cõcubinas, q̃ habere
vxorem, & tenere concubinam. ut reperies
in materia, ſi uolueris laborem ſuſcipere.
35 Nõ † omitto ẽt quod ſi per aliquem ſtupra
tur uirgo, cũ qua poſtea rem habere perſe-
ueret, & tãto tẽpore, ut non ex primo coi-
tu per quẽ ſtuprum cõmiſſum fuit cõcipia
tur filius, ſed ex ulterioribus, tamẽ omnes
illi coitus habebuntur pro uno, & pro ſtu-
36 pro † niſi eam in ueram concubinam acce-
piſſet. quia tunc tollitur ſtuprum, ita l. ſtu-
prũ, ff. de adult. & l. in concubinatu, ff. de cõ
cub. ſecus tamen ſi ex interuallo, ſtupro cõ
miſſo, ad uomitum cum ea reuerſus eſſet,
per deciſionẽ Bar. in l. nunquam plura, col.
penult. uerſ. uenio ad aliquas quæſtiones.
ff. de priu. del. & per ea quæ dicit Bald. in l.
vbicunque. C. de ſer. fug. & ita eſt intelli-
gendus Io. Fab. qui dubitat in d. §. item lex
Iul. de adul. & minus eſſet ſtuprum, conſi-
derato principio quando interim mulier eſ
ſet facta uilis, & famula, iuxta dicta ſupra

& no. per Cor. in d. l. ſi quia illuſtris, col. 1.
& per alios ibidem. Reliquos caſus damna-
37 ti † coitus, & accuſabiles, uide per Alexan.
in l. ſi adulterium cum inceſtu. in prin. ff. de
adult. & in l. ſi uxor. in princ. ff. eo. & per An
gel. cum eius additio. in uerbo, che ha adul
terato la mia donna. & in d. l. ſi qua illuſtris.
& per tract. in materia legitimationum, &
ſucceſſionum, nam in materia ſucceſſionū
ſequitur hoc, quod ſi coitus eſt damnatus
accuſabilis. & punibilis, l. temporali. non di
38 co diuina uel canonica, Filii † non ſucce-
dunt ab inteſtato aliqua in re patri, nec ma
tri, nec aſcendentibus, nec econtra, ut per
Bart. in d. l. fin. col. 1. & Doct. in l. ſi qua il-
luſtris. maximè, Caccialup. ch. 7. col. 2. uerſ.
ſexta concluſio. & per Soc. in d. §. qđ ſi is.
in fin. in l. Gallus. & pondera Bart. in d. l. fin.
39 velle † quod ſufficiat ut mater poſſit puni
ri lege ſæculari, quod dico ꝓpter ea quæ di
xi ſupra de concubitu clericorum, & religio
40 ſarum perſonarum. Et uide † de pœna offi-
cialis coeuntis cū muliere exiſtēte in carce
ribus. Put. in tract. ſyndic. ch. 13. col. 3. uerſic.
adulterium. & in ſeq. col. ubi uult grauiter
puniri etiam ſi eſſet meretrix, & ibi etiā po
41 nit † de coitu cum comatre, maximè quan
do officialis illā cognoſcit, & hoc exemplo
tutoris ſtuprantis pupillam quā habet ſub
protectione, iuxta gloſ. Inſtit. de public. iud.
in §. item lex Iulia. de adulter. ut ibi per Io.
Fab. quam uide, & ſunt pauci dies quod Se
natus quendam tutorem qui matrimoniū
contraxerat cū pupilla fecit poni ad cathe-
nā, & fuſtighari. Non omitto circa prædi-
cta quod ſecundum Afflic in tit. quæ ſint
regalia. in uerbo, condemnatorū, col. 1. ſtu-
42 prum † uoluntariū in muliere eſt impuni-
tum, qui dicit quod dictū Angel. Aret. huic
contrarium eſt falſum, & ibi etiam uerum
eſſet nihilominus, ſi uirgo uoluntariè ſtu-
prata non detulit querelam intra annos
quinque, cuius temporis præſcriptio tollit
ſtuprum ſecundum gl. Inſtit. de pub. iud. §.
itē lex Iulia. de adult. in gl. fi. coitus dicetur
impunibilis, quò ad ſucceſſionem, quia at
tenditur tempus mortis matris, ſed corruit
hoc dictum, quia illud Angel. eſt uerum, ut
apparet ex dictis Caccialup. ubi ſupra, dum
ponit ſtruprum, ibi tamen Afflic. tradit cau
telā ꝙ ſtrupro nō obſtāte ſuccedat ibi uide.

43 Succeſſiuè circa materiā adulterii, † quo
modo, & per quem uel quos intendatur ac
cuſatio, & eiꝰ defenſio, & ampliſſimè de ma
teria, uide ꝑ Aret. in gl. ubi ſupra, per Rom.
conſil. 167. & notabiliter per Bar. in conſil.
113. Dec. in cap. at ſi clerici, §. 1. col. 1. de iu
dic. & Feder conſil. 167. Dec. etiam ponit
multa in materia, in tit. de reg. iur. & Iaſon.
ſimiliter in lecturis ſuis, perquire in eorum
repertoriis ne fruſtra chartas occupem. Ad-
do ꝙ Rom. dicit conſil. 451. col. 2. & Bal. 3.
44 uol. conſ. 537. col. 2. quod † adulterium ſiue
fornicatio totam cognationē denigrat. Ad
45 do ēt † ꝙ maior caſtitas requiritur in mu-
liere quàm in uiris Gul. Cin. & Ang. in l. ſi fi-
liā. C. de inoff. teſta. Alex. 2 uol. conſ. 24. col.
13. & Alber. in dictionario ſuo, in uerbo, ca
46 ſtitas. Itē adulterium † maiori dolore affli-
git uirum, q̄ mors filii, Bal. 5 uol. conſ. 177.
& ideo non mirum ſi in rubr. ff. de adulter.
Bar. dicit ꝙ crimē adulterij eſt grauius aliis
delictis; quia omne crimen committitur ex
tra corpus, fornicatio uerò in corpus, ut ꝑ
eum, ſed loquitur reſpectu aliorum quę ad
47 uenerem non attinent. Verum † reſpectu
venereorum quātum differat unū ab alio,
uide tex. in l. inter ſtuprum, ff. de uerbo. ſi-
gnif. & not. in c. at ſi clerici. §. 1. maximè per
Dec. de iudic. Adde Geneſ. 26. cap. ubi dici-
tur quod q̄ tetigerit hominus huius uxorē
morte moriatur. & Geneſ. 16. cap. ubi Sarra
cum filios habere nō poſſet, dixit Abrahā
ut coiret cum ancilla ſua. Idem fecit Ra-
chel. quæ eadem ratione, idē dixit, Iacob, &
idem Lia, Geneſ. 30. cap. & tamen in hoc
nec Abraham, nec Iacob, peccauit. 32.
quæſt. 4. cap. recurrat. Item Leuit. cap. 16.
Si quis mœchatus fuerit cum uxore alte-
rius, & adulterium perpetrauerit, morte
moriatur, & mœchus, & adultera. Vide
Bart. conſil. 222. ubi quando ſtatutum po-
48 nit pœnam pro adulterio, & † quis ſæpius
cum una cōmiſit adulterium an puniatur
49 una pœna uel pluribus, & † quando liceat
occidere patri uel uiro, filiam uel uxorem
repertas in adulterio, uide Felin. in cap. 3.
colum prima uerſ. quando licitū ſit de ſen-
ten. excom. Angel. Aret. in d. gl. cū additio
nibus. & dixi ſupra in materia homicidii.
50 Quibus addo † quod dominus non po-
teſt occidi a uaſallo, qui eum repetit cum
uxore

vxore ſua adulterium committentem, ecõ
tra vaſallus põt occidi à domino. Affli.
deciſio. 265. colum. 3. verſic. ſeptima fallē
51 tia. Addo q † licèt probetur vxorem com-
miſiſſe adulterium viro habitante cum ea,
tamē filius qui naſcitur præſumitur filius
mariti, l. miles, §. defuncto, ff. de adulte. per
Hippol. in repertorio ſuo, in l. prima, §. 1. ff.
de quæſtio. col. vltima. vbi dicit q non ad-
mittitur probatio in contrarium, nec ma-
tris confeſſio nocet filio, & hoc etiam q ex
tra domum mariti cohabitaſſet, ut per Bar
bat. conſilio 58. colum. 2. uolum. 2. & Abb.
qui aliter tenet, de probatio. in capitul. per
tuas. uide Dec. in dicto capitul. per tuas, co
lumna 2. ubi diſtinguit quatuor caſus, &
52 † an in foro conſcientiæ liceat patri occide
re filiam repertā in adulterio, uel marito,
ubi liceret ei ex uirtute alicuius ſtatuti, uti
fas eſt in hac ciuitate, uide Fel. in capit. q in
eccleſiarum. de conſtitut. in 3 & 4. colu. &
53 ſimiliter poteſt quæri † de illis qui aliquem
accuſant, ut cum faciant capite puniri. Itē
uide in repertorio Hippol. in l. patre uel ma
rito, colum. prima, & ſequen. ff. de quæſtio.
54 Non omitto † q mulier propter adulteriū
etiam amittit dotem, & donationem pro-
pter nuptias, l. conſenſu. C. de repud. Item
perdit bona paraphernalia, gloſſ. in capit.
plerūque de dona inter uirum, & uxor. Et
55 † quid de uidua, uide Paul. de Caſtr. cõſilio
121. reuocatur in dubium. Iaſ. in l. 2. in 2. co
lum. ff. ſolut. matr. Alexan. in l. cum mulier,
ff. ſolut. matrim. & de conſil. Paulus. de Ca-
ſtro uide Dec. in capitul. paſtoralis. in pen.
colum. de iud. & uide in apoſtillis ad Felin.
in eo cap. poſt Felin. & in apoſtillis ad Abb.
ad d. cap. plerunque. & uide limitationē ad
d. c. plerunque. in reperto. Hippol. in d. l. pa
tre uel marito, colum. 3. & ſequē. uidelicet
56 quādo † maritus tenet. & ipſe concubinā,
uel frequenter adulterium cõmittit. & de
hac materia uide latiſſimè Ripam in rubr.
extra, de iud. & ponit Iaſ. in rubr. C. de iud.
uide ēt Dec. in rub. C. de æden. col. 1. ubi de
clarat, quomodo intelligatur dictum Bald.
57 q † præparatoria adulterij faciunt priuari.
uxorem dote ſicut adulterium. uide ēt de
materiam in repert. Hippol. in l. unica. C de
58 rapt. uirg. Addo † q aliquam adulteraſſe,
uel cum ea iacuiſſe paria ſunt. Alex. in conſ.

59 77. numer. 3. uolum. 7. & per † quæ probe
adulterium, uide Alex. conſ. 189. num. 1. uo
60 lum. 6. Et † an hæredes mariti poſſunt op-
ponere de adulterio, maximè qñ maritus
conqueſtus fuit in uita. Alexa. eod. uolum.
conſi. 189. per totum, ubi uide etiam alia.
61 Et † an ſtatutum noſtrū de eo qui cogno-
ſcit mulierē per uim uel ſine ui, ſtuprando,
uel adulterando dum minuit pœnam iuris
communis, ui non interueniente, cõprehē
62 dat adulterium cum ceſtu † ita ut euitetr
pœna mortis. uide Corn. uolum. 4. cõſi. 19.
& uide omnino Hoſtiē. & Azo. in eorū ſum
mis, qui clarè, & magno ordine ponunt ma
teriam adulterij. Succeſſiuè etiam multa eſ
62 ſent dicenda in materia ſtupri, tamē † quia
in hac ciuitate malè practicatur pęna eius,
tam iuris communis quā ſtatuti, ut ſupra
latè dixi. Ideo te reiicio ultra ea quæ ponū
tur per Are. in d. gloſſ. cum eius additionib.
ad Afflic. in tit. quæ ſint regalia, in uerbo,
cõdēnatorū. ubi ampliſſimè. Non omitto
tamen ultra cum q adeſt tex. in l. in eadem,
§. eadem lege, ff. ad legem Iul. de ui publi-
64 ca. qui dicit † q ſtuprum cõmiſſum in pue-
rum, uel fœminam punitur pœna illius le-
gis, quæ in ſe non eſt capitalis, & tamē pro
ſtupro in puerum ſine ui imponitur pœna
capitaliſſima, l. cum uir, C. de adulter. & in
puellam ui, eſt pariter pœna capitalis, l. 1.
§. fi. ff. de extraordin. crimin. in quem tex.
uide, quia pulcherrimus eſt, ſed dic q lex
Iulia de ui pub. ſolùm habuit rationem ad
uim, & nõ ad flagitiū ui cõmiſſum, uel dic
65 non † eſſe mirū q ex uno facto quis incidat
in plures leges, & plura delicta. l. nunquam
plura, ff. de priua. delict. & melius per Bar.
in l. ſi adulteriū cū inceſtu. in princ. colum.
2. ff. de adult. & in l. 2. §. unde queritur, ff. de
publ. ubi eſt locus ordinarius, & dicā infra
66 in tit. de pœnis. Et aduerte, † quia etiā quo
ad puniendum capitali pœna ſtuprum uio
lentum, iuxta d. §. fi. non eſt neceſſaria tota
omnino uis, ſiue uiolentia, imo ſufficit ali-
qua uiolētia ēt per ſolā interpellationē, &
ſuaſionē, caſus eſt in dicto §. fi. & ibi Bart.
no. iuxta tex. ēt d. l. unica. C. de rapt. uirg. &
in l. raptores. C. de epiſ. & cler. in fi. & ponit
in apoſtil. Ang. in d. gl. che me hai adulte
rato. char. 5. uerſ. ſed aduerte. eſt uerū q ar
bitrarer hęc nõ ſufficere ſtāte ſtatuto no-

ſtro puniente ſtupratorē vi capitaliter, per
ea q̄ dixi ſupra circa dictum ſtatutū, & licet
etiam multę ſubtilitates ad hoc adduci poſ
ſent, tamen in practica non obtinerētur, &
ſi obtinerentur omne ſtuprum eſſet violē
tum, & ſtatutum noſtrum eſſet eluſoriū in
diſtinctione quam facit. Non omitto etiam
ſecundum quæſtionem quam habui in fa-
67 cto. † qua pęna teneatur ſtuprator virginis
nondum uiripotentis, vbi probaretur de-
floratio q̄ non fuit probata in caſu quē de
facto habui & propter quod ſecuta fuit ab
ſolutio. Ioā. Fab. in §. itē lex Iulia de adult.
colum. 2. in fin. de public. iud. dicit ꝙ ex cō
ſuetudine talis ſuſpenditur. idem Bald. in
d. l. raptores. in fi. & ad hoc facit d. l. 1. in fin.
ff. de extraordin. cognitio. cū declaratione
de qua ſupra, ꝙ ibi interuenit aliqua vio-
lentia, prout etiā intelligit Caccialup. in d.
l. ſi qua illuſtris, char. 2. colu. 3. Sed ſi nulla
uis interuenit hēt locum, l. ſi quis aliqd,
§. qui non pū, ff. de pœnis, allegata per Bal.
ibi quem uide, & non eſt pœna mortis glo.
l. ſi ſeruos ſeruum, § ſi o?iuā ad legē Aquil.
& ibi Florā. Et ſi in viripotente, ſtuprum
punitur, capite qn̄ interuenerit uis, vt uult
Bald. & Bar. & ita concludit Caccialup. ubi
ſupra, magis hoc proced t in nondum uiri
potēte, & ideo Vital. nō bene dixit in titu.
de raptor. ubi intelligit text. in §. qui nōdū
qui raptoribus, & non bene. Nam ubi inter
uenit uiolentia res patet ꝙ tenetur pœna
capitis, ut dixi ſupra, quidquid dixerit Cō
men in conſil. 95. & Gandi. per eum allega
tus, qui dicunt ꝙ ubi committitur ſtuprū
ui, ſuccedit pœna ſtupri ſimplicis, ſcilicet
publicati quis bonorum, & iuxta §. item
lex Iulia. de adulterijs. Dicūt enim expreſsè
contra caſum in d. §. item lex Iuliæ de adul
terijs qui loquitur in ſtupro ſine ui, & con
tra iſtos etiam uide diſtinctionem Ang. in
d. gl. uerſicul. quæro quæ ſit pœnæ ſtupri.
ubi Aug. de Arim. conatur tueri Comē. Et
68 ex his dico † ꝙ ſi ſit impubes, tamen habuit
conſenſum, quia erat doli capax, procedit
diſtinctio de ui, & ſine ui, ſed ſi non ſit doli
capax, & ſit in ſexto, uel ſeptimo anno ut
erat caſus quem in facto habui, non poteſt
dici ſine ui, quia conſenſus non adeſt, &
natura repugnat, quòd in talem perſo-
nā id tētet, & tunc paſſim poſſet capite pu

niri perfecto flagitio, ſed non perfecto mi-
tior deberet eſſe pœna, d. l. 1. in fi & Comē.
ubi ſupra, & uide omnino Bal. in d. l. rapto
res, colum. 1. in fi. & prin. ſequen. ubi in effe
ctu reducit ad magnam facilitatem hāc ꝓ
bationem uiolentię in illa diſtinctione, An
præceſſerit uoluntas mulieris, quia eſſet a-
more capta uel non, & ut in effectu dixi ſu
pra poſt Bar. declarando. d. §. fin. & uide ēt
de intellectu. d. l. 1. in fin. Doctor. maximè
Alber. & Bald. in d. l. vnica. in fi. C. de rapt.
uir. & in d. l. raptores, & ubi ſupra, per Ang.
Arē. & Alexand. uol. 7. conſil. 65. uolum. 1.
69 Et † quando virgo dicatur uiripotens. ui-
ripotens. uide tex. inſtit. de nupt. in princ. &
in ca. puberes. de ſponſal. Ex prædictis etiā
70 habens deciſum caſum † quando aliquis ui
tentat uirginem rapiendo oſculum uel ali
ter, ꝙ non perfecto flagitio punitur pœna
citra mortem, ſ. deportationis, iuxta d. §. i.
in l. 1. de extraord. crim. & maximè ita dicē
dum eſt in hac ciuitate ubi adeſt ſtatutum
ꝙ nullus puniatur corporaliter, &c. cum
ceſſet ſtatutum, uel decretum ſuper hoc, &
dicā de hac quæſtione infra in tit. de extra-
ord. crim ubi uide. De materia inceſtu quo
71 modo puniatur † quādo committitur ſine
colore matrimonij, & quando ſub colore
matrimonij, & quando excuſatio ſequatur
matrimonio interueniente, uide late Bart.
in dicta leg. ſi adulterium cum inceſtu. et
Ang. Are. in dicta gloſſ. char. penul. colu. 3.
ſequen. et ibi reaſſumuntur omnia dicta
Bar et dixi de intellectu dict. l. ſi adulteriū.
ſupra ſuper decreto, quando delictū habet
originem à contractu, et uide qualiter pu-
niatur inceſtus, Bald. 5. uolum. conſ. 429. et
Sal. in dicta l. ſi qua illuſtris. et quādo com
mittitur ſub colore matrimonij. uide An-
char. conſilio 392. et Signor. conſil. 25. ubi
ponit de cōtrahente matrimonium in gra
du prohibito à iure canonico, et alias per-
miſſo de iure ciuili, an puniatur de inceſtu.
Et de inceſtu ſub colore matrimonij, uide
Afflic. in tit. quę ſint regula. in uerbo. cōtra
72 hentium inceſtas nuptias. Et adde † ꝙ iſti
exercentes inceſtuoſum coitum nō ſunt o-
ſculandi, nec ſalutandi. cap. inceſtuoſi. 25.
q. 8. uide etiā amplè de hac materia. in d. l.
ſi qua illuſtris. per Caccialup. char. 2. col. 2.
et c. 1. et 2. de eo qui cogn. conſang. ux. ſuæ.

et ibi

73 & ibi Abb. Et inceſtuoſus coitus etiam † ſi cognoſco affinem vxoris meæ, ſed ſi cognoſco affinem eius cum qua rem habueram, puta ſororem, licet per illicitum coitū eſſet contracta affinitas, non tamen ſequitur pœ
74 na inceſtus iuris ciuilis, † ſed cum ea prohibeor contrahere matrimonium d.c.1 & ita Anch. in d. conſi. 392. videtur prima facie. vbi concludit eſſe neceſſarium vt matrimonium verum præceſſerit, & vide etiam ad prædicta Bar. in l.ſi.ff. de adulte. & Socin. in conſi. 12. col. fi. & Cuma. vbi ſupra cōſi. 54.
75 Et de † inceſtu neſario inter aſcendentes, & deſcendentes, vide Cap. conſi. 69. De cōcu-
76 binatu † an ſit reprobatus de iure ciuili habito reſpectu ad ius canonicum, quod ius ciuile ſequitur in materia peccati, vide Caccialup. in d.l. ſi qua illuſtris. & Areti. in c. cū ſi generale, in fi. de foro compe. & per omnes tractatus legitimationum. Et ſcias in
77 materia concubinatus † quod filius præſumitur naturalis, & non ſpurius. ita Bald. in conſil. 448. in 3. q. in 1. volu. & ſic natus ex non damnato coitu. & vide de concubinarijs maximè clericis per Ioan. Bernar. Hiſp. in practica criminali canonica, c. 23. Quęro
78 † in quam pœnam incidat habens duas uxores, & dic quòd in pœnam ſtupri. l. eum qui duas. vbi gl. & Salic. C. de adult. Are. vbi ſupra, & Caccialup. vbi ſupra, & ita conſuluit Ale. in conſi. 165. col. 1. vol. 7. Senatus tamen noſter aliquando tales fecit fuſtigari, & ſemel, & ſæpius, prout etiam de pluribus arguebantur in vicinijs vbi habitant vxores, & memor ſum intellexiſſe a Præpoſito Tholoſano Senatore regio. quēadmodum contigerat in Gallia caſus in hac materia ſatis facetus, ducebatur enim ad locū ſupplicij condemnatus, eo quod matrimonium contraxiſſet cum quatuor mulieribus, & incidit in regem Carolum, qui iuſſit illum ad ſe vocari, petijtq; cauſam cōdemnationis, quam ei breuiter expoſuit, tuncque rex ad eum. An tu quatuor vxores accepiſti, & ego rex ſum vnicam habeo, nec plures reperirem, et illa etiam mihi ſatis ſuperq; eſt, cui reus illico reſpondit, Decreueram ego ēt vnicam hr̄e, bonam tamen, at cum primā duxiſſem, malā ſum expertus, ppea ſecundum accepi, quam cum primæ ſimilem inueniſſem accepi tertiam, & eadem rōne quartam duxi, cæteris lōge peiorem, quare omnino ſtatueram a ducendis vxorib. nō ceſſare donec vnam inueniſſem quæ bona eſſet. quo lepido reſponſo per regem audito, ſtatim ei gratiam liberè coceſ-
79 ſit. Coitus cum † moniali, vt ſupra dixi, ēt nefarius dr̄, & pro eo imponitur pœna capitis naturalis, l. ſi quis non dicam rapere. C. de epiſc. & cleri. quæ lex ēt ſolū loquitur in delicto tentato, vt ibi ēt Sali. Pau. de Caſ. & Alb tenent quidquid ſentiat Bal. & velit Cyn. ibi, & probat tex. in c. ſi quis rapuerit. 27. q. 1. dum æquiparat raptores, et coeuntes, et tentantes, et ſumptus eſt a §. ſi quis rapuerit. in Auth. de ſan. epiſco. Sed quæro modo, an qn̄ monacha non eſſet virgo, uti loquuntur leges, et Docto. idem eſſet dicendum, committunt, n. ſe interdum cum alijs, licet moniales ſint, maximè cum presbiteris, et religioſis perſonis, tex. et Docto. vt dixi, loquentes de ſacratiſſimis virginibus dubitationem faciunt, quæ dubitatio tñ videtur tolli per tex. in c. ſi quis rapuerit, ſupra allegato, et cap. ſi quis epiſcopus, et capit. ſi quam monachorum. vbi ſupra. Item adulter plectitur pœna mortis naturalis, et ſimiliter inceſtuoſus, et iſte de quo agimus eſt talis gl. in c. virginib. 27. q. 1. et Abb. in cap. at ſi clerici, de iudic. in princip. colum. 13. Nec impudicitia in hoc obſtat, niſi quando meretrix nupta pateretur adulterium, non quando nō eſt meretrix, etiam quod non ſit honeſta, ſic text. in l. quæ adulteriū. C. de adult. et dixi ſupra, et licet eſſemus in meretrice, et ceſſaret adulterium nō ceſſaret inceſtus, Salic. in d.l. ea quæ. et Caccialup. in l. ſi qua illuſtris. char. 2. columna prima, qui inceſtus, vt dixi committitur etiam iuxta glo. in dicta cap. virginibus, imo amplius non ſolum ſumus in inceſtu, ſed ēt in neceſ
80 ſario coitu, qui † eſt quādo cum ſacrata, vel ſacrato, vt per Caccialup. ibidem. Quo caſu ſine aliqua diſtinctione punitur grauiore pœna, et de hoc eſt caſus expreſſus, ſi bene vides, in dicto capitu. ſi quis rapuerit. Hinc
81 † decretum noſtrum (quia nouum factū fuit his diebus proximè præteritis illud declarans) quod punit habentem rem cum moniali pœna capitis, intelligitur de pęna naturali, et ſic ſecundum ius commune. ita Felin. in c. qualiter, el ſecondo, columna pe

vult.de accuſatio.qui etiam allegat Mariā. ſic etiam Ang.Aret.in verbo,& caput à ſpatulis colum.9.& imo.in l. 2.ff. de publ.iud.

8 2 Item† cum ag tur de grauiſſimo delicto interpratatio fit in deterius. Abb.in c.at ſi cler. ad.ſi.principij.de iud.& operabitē hoc decretum propter ſtatutū exiſtens,vt nullus puniatur pœna corporali,niſi lege muncipali caueatur,quod dico propter opinionem Riminaldi in l.tranſigere,col.4.C.de tranſact. & ideo Doctores relati ibi ꝑ Iaſo.in articu. quomodo intelligamus pœnam capitalem, quorum aliqui ſequuntur regulam , quod intelligitur de exilio,licèt ponant exemplū in ſtatuto ſuper homicidio,vel falſa moneta, in quibus criminibus venit de iure pęna mortis naturalis , inaduertenter loquunē , cōfirmatur opinio mea,quia decretum ędi tum fuit propter atrocitatem delicti , vt in procem.patet,igitur noluit diminuere pœnam iuris communis l.legat inutiliter,ff.de leg.1.ſed ſi vt dixi iure communi etiam ex ſola tentatione imponi videtur pœna capitis naturalis,vt dixi,& indicat verbum feriatur in d.l.ſi quis nō dicam rapere.& vult gl. ibi ſuꝑ verbo capita. multò magis fuit hoc intētionis principis in eo decreto , & ita in cauſa Referēdarij Papiæ,hoc mane in Sēnatu fuit cōcluſum.emanauit tñ poſtea,tunc decretum nouum tollens difficultatē.& diſponens vt habens rem cum moniali plectatur pęna capitis naturalis,vult tamen decretum vt ſit profeſſa , ſicut etiam uult ius cōmune ſecundum Caccialup.in d.l. ſi qua illuſtris.& paret,quia proprie religioſi ſunt , qui profitentur,tria,caſtitatem,obediētiā, & paupertatē , Abb.in c.dilecta. de maiori. & obed.patet etiam , quia diſpoſitio merè odioſa loquens de monacho non habet locum in conuerſis.Abb.in cap.non dubium. de ſenten.excomm.

Tit. de Stupro deteſtabili in maſculis.

S V M M AE.

1 Stuprum in maſculos quam ſit vitium deteſtabile,& quot delicta in ſe contineat.

2 Stuprum in maſculos committens,an poſſit facere teſtamentum.

3 Stupri in maſculos commiſſi non habetur ratio poſt mortem delinquentis quò ad procedendū contra eum , etiam ſtante decreto ut bona ipſo iure ſint confiſcata.

4 Sodomiticum vitium habuit originem a mulieribus .

5 Stuprum in maſculos committens non debet per aliquem defendi.

6 Sodomiticum uitium tentatum erga uxorem,an ſit ſufficiens cauſa thori ſeparandi.

7 Stuprum paſſus facit indicium ad torturam, ſcilicet contra ſtuprantem.

1 QVAM † ſit uitium hoc abominabile, oſtendit primò lex, cum uir.C.de Adulter. quę erubeſcentes hac de re uerba facere, adeo obſcurè loquitur , ut uix intelligi poſſit, & deinde deſcendendo ad impoſitionem pœnę his uerbis ſæueriſſimis utitur,iubemus inſurgere leges, armarique iura gladio ultore vt exquiſitis pęnis ſubdantur infames qui ſunt, & qui futuri ſunt rei.Secundò hoc oſtendunt uerba Bar.ibidem.qui dicit,ꝙ illa lex non conſueuit legi, quia de ea loqui non eſt honeſtum. Eſt enim luxuria ferina nō humana ſecundùm Philoſophū , Secundo Ethicorum , quem refert ſanctus Thomas in 4. ſententiarum. diſtin.61. q.1. artic.4. poſt med. & in hoc peccato deordinatur ordinatio Dei, & naturæ ca.adulteri. & cap.flagitia.32.q 7.& in eo capit. flagitia dicitur , ꝙ ſocietas qui cum Deo eſſe nobis debet , uiolatur cum natura cuius ipſe eſt autor libidinis peruerſitas polluitur, & adeo eſt abominabile,ut etiam apud gentiles eſſet deteſtabile, dicto c.flagitia. & maius eſt hoc peccatum quam cū propria matre peccare.d.c.adulterij. Hinc eſt quod dicit tex. in c.offerebat . eadem cauſa , & quęſtione . Quod Loth obtulit ſtuprandas ſuas filias , ut deteſtandū hoc peccatū in alijs impediret , legitur ꝙ propter hoc crimen ita Dei uenit in filios diffidentiæ.c.clerici. de exceſ. prælat.quia non ſic homines fecit Deus, ut ſe illo uterentur modo d.c.flagitia,& dicto capit.clerici.& hoc uitium , ut ait Auguſtinus in ſermonibus ſuis de Sodo. & Gomor.

eſt

eſt illa turpitudo quam immundiciam Apo
ſtolus vocat, dicens, quòd ab immūdicia, &
miſeria angeli fugiunt, & dæmones oculos
claudunt. & vide conſilium Anaſtaſij Plati
quòd eſt ultimum inter conſilia Barb. in 1.
uolum. ubi multa dicit de abhominatione
hac, & quòd tranſcendit inceſtum, & omne
crimen carnis, dicto cap. adulterij. & ca. uſus
eadem cauſa. & quæſtione. & tandem con-
2 cludit † quòd teſtamentum talis nō ualet,
licèt moriatur non damnatus per notata è
Bal. in l. 1. C. ne ex delict. defun. ſequit̃ Dec.
in l. ſi qua mulier. colum. 3. C. de ſecū. nupt.
& ibi ſecundùm Soc. non eſt propriè uitiū
hoc cum muliere, quod tamen reprobat, ſe
quitur etiā Platum Alciatus in l. inter ſtu-
prum, ff. de uerborum ſignif. Contrariū ui-
detur tenere Anto. de Butr. conſil. 58. & Fir-
mia. poſt Spec. in uerbo, Sodomita. & intel
ligo quòd fuit iudicatum contrariū eius ꝗ
conſuluit Domi. Anaſtaſius, & quod hoc ēt
obijciebatur teſtamento comitis Vitaliani,
ſed tamen non fuit obtentum, ſunt enim
quædā crimina in quibus poſt mortē pro-
cedi etiam poteſt, ſecundùm decretum no-
ſtrū ducis Ludouici impreſſum in titul. de
3 ord. proced. in criminibus, & præter illa † nul
lo caſu poteſt, ut notum eſt, & ideo etiam
ſtā e decreto, ut bona ipſo iure ſint publica
ta, prout adeſt in hoc dominio poſt mortē,
de hoc quæri non poteſt, propter dictū de
cretum. & de iure, ut per Curt. conſil. 60. &
per ea qu. dixi ſupra in crimine læſæ maie-
ſtatis, in hoc articulo, an poſt morte poſſit
rebellis damnari ſtāte tex. quod rebellis ſit
quis ipſo iure, extrauag. qui ſint rebelles, &
ita circa publicationem bonorum obtinui
temporis regis pro bonis Do. Baptiſtę Saba
dini D. cit etiam Auguſt. ubi ſupra quod
adeo hoc ſcelus abominabile eſt, ut ſanctus
Ioſeph poſthabito honore domus, & amo-
re ſanguinis ſuos fratres incuſare patri, nō
timuerit de hoc peſſimo crimine, ꝙ ultra
eum habetur Geneſ. 37. capit. & 18. Item ſe-
cundùm Ang. ubi ſupra, uxor Loth conuer
ſa fuit in ſtatuam ſalis, quia Sodomitis non
4 procurauit reſiſtere, & ſubdit † quòd princi-
pium tanti criminis in illis ciuitatibus, quæ
igne Dei conſumptæ ſunt, ortum eſt à mu-
lieribus, & homines poſt modum, ipſæ do-
cuere, unde exclamat cōtra eas dicēs, o mu-

lieres luxurię matres. nonne ſufficiebat uo
bis primum homines decepiſſe, initium tñ
huius morbi fuit ante diluuiū propter qđ,
& propter idolatriam Deus deſtruxit homi
nem, ſic diuus Ambroſius exponēdo epiſto
lam primam Pauli ad Rom, dum dicit, Nā
fœminæ eorum mutauerunt naturalem u-
ſum, in eum uſum qui eſt contra naturam,
ſimiliter maſculi relicto naturali uſu fœmi-
næ exarſerunt in deſiderijs ſuis inuicē, uide
etiam Barb. cōſi. ſuo immediatè ante dictū
conſilium Plati, ubi ad hæc multa dicit, &
inter cetera quod Deus propter huiuſmodi
delictum adducit peſtes humano generi, tē.
peſtates, & afflictiones. allegat Authē ut nō
luxur. contra natur. & alia. & deinde ibidē.
& colum. ſequ. ponit multa ſpecialia in hoc
5 crimine, & inter cetera dicit, † quod poſſet
dari beſtijs comedendus, & quod nemo ꝓ
talibus debet pręſtare patrocinium, & con-
6 ſuluit principaliter Barb. ibi. An † debeat fie
ri ſeparatio inter uirū, & uxorem, q̃a mari-
tus uoluerit eam inducere ad illud uitiū cō
mittendū, & de multiplici modo peccādi
cōtra naturam, uide per Ang. de Arim. ſuꝑ
gloſ. prædicta. che me ahi adulterato la don
na mia. Propter etiam criminis immanita-
7 tem ſtrupum paſſus † facit iudiciū ad tortu
ram, ut tenui in materia torturę, & quomo
do in hoc uitio cōſtet de delicto, dixi in tit.
de delicto. & per hęc ſit finis his coitibus ne
fandiſſimis.

Tit. de Falſis.

S V M M A E.

1 *Falſitas inſtrumenti continentis teſtamentum, vel contractum per quot teſtes probetur, & an eſſe debeant omni exceptione maiores?*

2 *Falſitas inſtrumenti, uel verius ſuſpitio reſultat ſi unus teſtis contradicat inſtrumento, ſiue dicat ſe non interfuiſſe, ſiue rem aliter fuiſſe geſtam, & ibi ponitur ratio, & nu. 9. 25. 27.*

3 *Falſitas, vel ſuſpitio teſtamenti an reſultet, ſi teſtis unus dicat ſe non vidiſſe teſtatorem in facie ſtante ſtatuto ut teſtes cognoſcere debeāt teſtatorē? & vide quod habeatur nu. 93.*

4 Fal-

4 Falſitas, vel ſuſpitio inſtrumenti an reſultet, ſi teſtis vnius dicat ſe non intellexiſſe quod agebatur? & latius, nu. 9. 10 11. & 49.

5 Suſpitio in materia falſitatis, an habeatur pro plena probatione in ciuilibus? nu. 13. 14. 79. & in tit. de partu ſuppoſito, nu. 32.

6 Suſpitio etiam magna non tollit fidem inſtrumẽto, niſi vitium ſit viſibile, & nu. 14.

7 Suſpitio inſtrumenti prouenit etiam ex qualitate perſonæ conficientis illud, & ex qualitate perſonæ quæ illud producit.

8 Inſtrumentum publicum, vel ſcriptura priuata, ſi negetur cui incumbat onus probandi.

9 Inſtrumentum redditur nullum, ſi teſtis inſtrumentarius directè ipſi inſtrumento contradicat, & quid, ſi dicat, Interfui, ſed non intellexi.

10 Falſitas inſtrumenti non præſumitur, ſi dicant teſtes ſe non intellexiſſe, ſcilicet quò ad conuincendum notarium de falſo, ſed potius præſumitur error, & nu. 13.

11 Teſtes ſi dicant ſe non recordari, an minuant fidem teſtamenti?

12 Falſitas inſtrumenti non reſultat ex eo ꝙ notarius qui de illo fuit rogatus, afferat ipſum eſſe falſum, nu. 95. 98. 99.

13 Falſitas inſtrumenti an probetur per teſtes qui deponunt cum iuramento, an verò etiam ſine iuramento?

14 Suſpitio falſi an habeatur pro falſitate in criminalibus, & quid ſi de crimine agatur ciuiliter?

15 Falſitas, vel ſuſpitio quæ reſultat ex vno teſte, qui contradicit inſtrumento, requiritur vt teſtis ſit ex neceſſarijs, & ibi ponitur ratio.

16 Notarius, & teſtis ſi contradicant cui magis ſit credendum, ſiue ciuiliter agatur ſiue criminaliter, & nu 17. 33.

17 Probationem faciens in ciuilibus, ſufficit ad torturam in criminalibus.

18 Notarius, & teſtis ſi inuicem contradicant, neuter punitur de falſo, vide quod habetur nume. 42.

19 Teſtis vnus ſi contradicat alteri, neuter punitur de falſo.

20 Teſtes multi ſi contradicant æquè multis nullus eorum punitur de falſo.

21 Teſtes aliqui ſi contradicant alijs teſtibus, non incidunt in falſum ſi actus ſit reiterabilis.

22 Teſtis unus ſi contradicat duobus, vel pluribus an puniatur de falſo?

23 Teſtes qui dixerunt contra Suſannam, an puniti fuerint, quia propriè dixerint falſum?

24 Teſtis vnus ſi contradicat alijs, an omnes poſſint torqueri?

25 Teſtis vnus ex neceſſarijs quomodo reddat inſtrumentum ſuſpectum?

26 Teſtis vnus ex deſcriptis in priuata ſcriptura ſi contradicat ſcripturæ, an reddat illam ſuſpectam?

27 Teſtis vnus inſtrumentarius ſi contradicat, an per coniecturas, & alia adminicula poſſit eludi talis contradictio? & nu. 30.

28 Teſtis vnus contra notarium an ſit ſufficiens ad inquirendum?

29 Suſpitio proueniens ex contradictione vnius teſtis an ſit ſufficiens cauſa ad detentionem perſonalem?

30 Suſpitio proueniens ex contradictione vnius teſtis inſtrumentarij, quibus modis euacuari, & nume. 31.

31 Teſtes coadiuuantes inſtrumentum ſi tot ſint quot ſunt teſtes impugnantes, ſuſtinetur inſtrumentum.

32 Falſitas inſtrumenti reſultat ſi duo teſtes inſtrumentarij contradicunt inſtrumento directè, vel per indirectum.

33 Notarij fides maior eſt, quàm vnius teſtis.

34 Inſtrumentum, ve, ſaltem contractus in eo deſcriptus, ſuſtinetur ſi duo teſtes deponant de ipſo contractu, licèt teſtes centum dicant ſe non interfuiſſe.

35 Inſtrumentum an reprobetur per teſtes verbis merè negatiuis vtentes, & quot modis id poſſit contingere?

36 Teſtes uolentes probare negatiuam quomodo debeant deponere.

37 Teſtis vnus deponens pro inſtrumento, cum fide notarij, an euacuet depoſitionem duorum teſtium, qui dicunt aduerſus inſtrumentum.

38 Teſtes plures an requirantur ad voluntatem probandam, uel reprobandam, quam ad ſolennitatem? & nu. 48.

39 Inſtrumentum per quot teſtes ſuperuacuos reprobetur.

40 Notarius ad hoc vt poſſit puniri de falſo quot, & quales teſtes eſſe debeant, qui contradicunt inſtrumento, & nu. 43.

41 Notarius an ſemper poſſit puniri de falſo, vbicunque inſtrumentum cenſetur falſum.

42 Nota-

42 Notarius, & teſtis inuicem contradicentes, ſi torqueantur, & vterque perſeueret in dicto ſuo, cui eis magis ſit credendum, & ſupra num.18.

43 Teſtes reprobantes inſtrumentum an eſſe debeant omni exceptione maiores? & num.47.& ſuper nu.14.

44 Teſtes an ſit neceſſe vt ſint rogati in contractibus, vel in teſtamentis?

45 Teſtis qui fuit rogatus à teſtatore, an poſſit poſt ea repelli propter aliquam exceptionem? & nume 46.47.

46 Teſtes rogati per teſtatorem, vel per contrahentes an poſſint repelli per notarium ſi ſint inhabiles?

47 Teſtes reprobantes inſtrumentum, quando requiruntur omni exceptione maiores. an opus ſit, vt probetur talis qualitas.

48 Teſtamentum cui contradicunt duo teſtes ex ſeptem illis qui ſunt in eo deſcripti an poſſit ſuſtineri, in vim codicillorum, vel alterius vltimæ voluntatis.

49 Falſitas inſtrumenti requirit, vt teſtes, ex neceſſitate concludant, & præſertim in tempore, nume.50.

50 Et conſtare debet quod ſint illimet, qui ſunt in inſtrumento deſcripti, & nu.130.

52 Teſtes a linuantes inſtrumentum debent neceſſario concludere.

53 Inſtrumentum an poſſit reprobari de falſo ſtante ſtatuto, vt nulla probatio admittatur contra inſtrumentum.

54 Teſtamentum an reddatur falſum ſi notarius ſcripſerit quòd teſtator ore proprio nominauit hæredem ſcriptum, & tamen id non fuerit verum, ſed duntaxat teſtator illum inſtiterit ad interrogationem notarij. cum multis num. ſequentibus, vſque ad nume.68. Et late hic tractatur de intellectu ſtatuti Mediolanenſis diſponentis, vt teſtatur ipſemet nominare debeat hæredem.

55 Falſum, ſeu falſitas quid ſit. Vide etiam quod habetur in tit. de his qui ſibi aſcrib.in prin.

56 Notarius præſumitur potius erraſſe, quam dolum commiſiſſe. Et quomodo id procedat, vide nume.68.

57 Notarius an poſſit torqueri propter mendacium, ſcilicet in pertinentibus ad inſtrumentum, ſi ipſe quo interrogauit.

58 Notarij perſona an ſit bonæ, vel malæ vocis, eſt multum conſideranda.

59 Notarius an præſumatur ſcire leges, præſertim vulgatas.

60 Notarius, qui recedit ab eo, quod ſolitus eſt facere, cenſetur ſuſpectus. Vide etiam nu.64.

61 Notarius an poſſit puniri ſi in teſtamento aliquid non ſcribendum ſcripſit, cum tamen conſtat de mente teſtatoris, & de ipſa rei veritate, & teſtamentum ſuſtinetur.

62 Tex.in l.iubemus in fi.C. de teſtam.quomodo intelligatur.

63 Falſum committitur, & ſcribendo, & loquendo, & tacendo, & nu.135.

64 Notarius qui peruertit conſuetudinem ſuam, an cenſeatur ſuſpectus de falſo, ſi ordo non erat de ſubſtantia.

65 Notarius qui primò negauit, deinde conuictus dicit ſe feciſſe ex errore an poſſit torqueri.

66 Negans maleficium, deinde conuictus, dicens feciſſe ad ſui defenſionem, an ſit audiendus.

67 Falſitas inſtrumenti præſumitur, ſi notarius omittat ſolennitatem, & nu.75.

68 Notarium præſumi potius errare, quàm dolo facere, non ita indiſtinctè eſt intelligendum.

69 Notarius an incidat in falſum, ſi teſtamentum redigat in publicam formam præter voluntatem teſtatoris.

70 Notarius non poteſt omittere, quæ ponẽda ſunt de iure, vel de facto, vel ex conſuetudine.

71 Notarius omittens in inſtrumento aliquid quod noceat parti, tenetur de damnis, & intereſſe.

72 Falſi crimen eſt grauiſſimum, & famam, ac ſtatum hominis multum vituperat.

73 Confirmatio etiam cum clauſula Ex certa ſcientia, non tollit vitium falſitatis.

74 Sententia lata prætextu falſorum inſtrumentorum, poteſt quandocunque retractari.

75 Notarius omittens formam, & ſolennitatem teſtamenti incidit in falſum, & nu.67.

76 Falſitas non tollitur mutua compenſatione.

77 Inquiſitio ſuper crimine falſitatis an requirat appoſitionem loci temporis.

78 Probatio admittitur in cauſa falſitatis, etiam poſt publicatas atteſtationes ſuper capitulis recto contrarijs.

79 Suſpitio falſi habeatur pro falſo? Et latius ſupra, nu.5.13.14.

80 Statutum committens arbitrio iudicis pœnam falſitatis in ære, vel in perſona intelligitur de falſo propriè, & ibi ponit quomodo dicatur falſum propriè.

81 Falſi-

81 *Falſificans ſcripturam priuatam an puniatur de falſo.*

82 *Scribens aliquem debitorem, cum non ſit, an tenetur pœna falſi.*

83 *Falſum non punitur ſi non nocet, neque poteſt nocere. Limita ut nu. 8 ...*

84 *Falſum an puniatur ſi commiſſum ſit in ſcriptura quæ non plenè probet.*

85 *Falſum punitur quando pœna ſtellionatus.*

86 *Pœna ſtellionatus an ſit pecuniaria, uel relegationis.*

87 *Falſum quod punitur per ſtatuta, & decreta an etiam verificetur in falſo commiſſo circa priuatam ſcripturam.*

88 *Teſtis an puniatur de falſo ſi eius dictum non valuit.*

89 *Falſum an puniatur, ſi commiſſum ſit circa diſpoſitionem aliquam de iure inualidam, licet validum ſit inſtrumentum, in quo talis diſpoſitio continetur.*

90 *Notarius an puniatur de falſo commiſſo in inſtrumento, quod eſt nullum ratione omiſſæ ſolemnitatis.*

91 *Notarius, & accuſator, an ambo ſint torquendi ſi ſtante diuerſitate inter protocollum & exemplar, vnuſquiſque habeat teſtes pro ſua intentione.*

92 *Notarius uel hæres inſtitutus, an puniatur de falſo, quando pars aduerſa aſſerit quod tempore confecti teſtamenti teſtator iam erat mortuus.*

93 *Notarius an puniatur de falſo, ſi fatetur ſe non vidiſſe teſtatórem in facie? Vide quod habetur ſupra num. 2.*

94 *Notarius non debet ſcribere niſi ea, quæ uidit, & cognouit.*

95 *Notarius ſi fateatur inſtrumentum eſſe falſum, an eius dictum noceat parti? & nu. 98. 99. & ſupra nu. 12.*

96 *Iudices duo ſi dicant ſe corruptos pecunia, protuliſſe ſententiam an noceant parti.*

97 *Confeſſio ficta, non nocet alteri.*

98 *Notarij duo ſi dicant inſtrumentum eſſe falſum, an præiudicent parti, ſi iam expletum eſt inſtrumentum.*

99 *Notarius uel teſtis, uel iudex, dicentes ſe commiſiſſe falſum an præiudicent parti, ſi ... dicant extraiudicialiter & quid ſi dicat in iudicio.*

100 *Notarius a ... ſi ſciens recipiat ſcripturam quæ aliquid plus continet, quam debeat continere, an puniendus ſit de falſo, an uero is qui eam defert.*

101 *Notarius aſſerens in teſtamento aliquem fuiſſe ſanæ mentis, cum non ſit, an dicatur falſarius.*

102 *Teſtis deponens extra iudicium non poteſt puniri de falſo.*

103 *Iudices omnes coram quibus committitur falſum, an poſſint punire de falſo.*

104 *Falſi pœna extraordinaria punitus adhuc poterit puniri pœna ordinaria, & ea pœna extraordinaria poterit eſſe colaphus*

105 *Falſi an poſſint accuſari teſtes falſum deponentes pendente cauſa in qua depoſuerunt, an uero expectandus ſit finis eius.*

106 *Falſum ſi teſtis committat coram latrunculatore, tam ipſe iudex quam alius ordinarius competens poterit contra eum procedere, & locus erit præuentioni.*

107 *Falſum ſi dicat coram eccleſiaſtico teſtis Laicus in cauſa eccleſiaſtica, poterit puniri à iudice Laico pœna ordinaria.*

108 *Falſi crimen commiſſum in re eccleſiaſtica, puta in literis apoſtolicis eſt mixtum.*

109 *Interrogationes, an quis uelit uti teſtibus productis, uel inſtrumentis fieri non poſſunt coram iudice eccleſiaſtico, quando tractatur de periculo falſi.*

110 *Clericus committens falſum coram laico iudice, non efficitur ex foro laici ſecundum cõmunem.*

111 *Falſi teſtis iudicium an ſuſpendat cauſam, in qua examinatus fuit?*

112 *Vendens rem duobus an incidat in falſum.*

113 *Aſcribens ſibi aliquid in teſtamento, an incidat in pœnam falſi? & infra in titu. de his quid ſibi aſcrib. num. 5.*

114 *Hæres ſcribens teſtamentum, & tradens illud notario, qui de eo rogatur, non incidit in falſum, & infra in ti. de his, qui ſibi aſcrib. n. 4*

115 *Falſitas inſtrumenti poteſt puniri ex triplici capite.*

116 *Producens inſtrumentum falſum an poſſit inde abſtinere impunè ab eius uſu, & idem ibi ponitur de producente teſtes, & nu. 131*

117 *Teſtis deponens falſum ſuper facto proprio præſumitur ſcienter deponere. Vide etiam quod habetur num. 134.*

118 *Statutum Mediolani diſponens, ut incertis caſibus quis non teneatur reſpondere, an uelit uti teſtibus, non procedit quando ſcienter depoſuerunt falſum & num. 152.*

119 *Interrogatus, an uelit uti teſtibus uel inſtrumentis,*

ſtrumentis, an poſſit reſpondere cautè aliquo modo? Latius num. 155. 156. cum. ſeq.

120 Procurator ſi producat falſos teſtes, an dominus teneatur?

121 Capitula ſi contineant falſum, an poſſit quis impunè abſtinere ab vſu teſtium? Vide etiam quod habetur num. 154.

122 Falſum dicere, & falsò dicere, differunt.

123 Interrogatus vtrum velit vti, an poſſit reſpondere ſe velle vti ſi appareat verum? & n. 355.

124 Vti teſtibus, vel inſtrumento, & teſte, vel inſtrumenta ſolùm oſtendere, multùm differunt in materia falſi.

125 Teſtium dictis an quis poſſit vti in vna parte & aliam omittere?

126 Producens falſum inſtrumentum præſumitur autor falſitatis.

127 Interrogatus ſi reſpondeat ſe non velle vti, an tunc poſſit fiſcus nihilominus vti, ſcilicet inſtrumentis, vel teſtibus? Vide etiam quod habetur num. 162.

128 Iuramenti delatio non admittitur in criminalibus ad præiudicium fiſci.

129 Notarius, vel aduocatus, vel procurator, qui inſtrumenta vnius patris oſtendat alteri, vel teſtes non publicatos, tenetur de falſo.

130 Medici, vel obſtetrices, & alij periti, ſi non fideliter referant, an teneantur de falſo.

131 Doctorem vel notarium ſe aſſerens, cum non ſit, tenetur de falſo.

132 Allegans leges abrogatas, vel ſtatuta an teneatur de falſo.

133 Veritate poſſibili in eſſe poſita, nunc ſequitur neceſſario falſitas.

134 Falſitas debet ex neceſſitate concludere. Supra num. 49. 50.

135 Teſtis an incidat in falſum, ſi prius dixit ſe neſcire, vel non recordari, deinde dicat contrarium?

136 Teſtis, qui prius dixit ſe credere, deinde non credere, an incidat in falſum?

137 Teſtis, qui iuſta credulitate ductus dixit aliquid falſum, excuſatur à falſo.

138 Teſtis dicens falſum in cauſa capitali, tenetur l. Cornelia de ſicarijs, & num. 169.

139 Falſum committitur etiam tacendo veritatem & an hoc procedat in ſtatuto puniente teſtem dicentem falſum teſtimonium? & ſupra num. 63.

140 Teſtis multum refert an iurauerit meram veritatem dicere, an vero iurauerit ſimpliciter ad interrogatam reſpondere.

141 Teſtis, qui non iurauit, an puniatur de falſo ſi dicat falſum.

142 Teſtis dicens teſtimonium corruptus pecunia an puniatur de falſo, licèt verum dixerit. & num. 198.

143 Producens teſtem, & pecunia eum corrumpens tenetur de falſo.

144 Teſtis falſus quibus pœnis puniatur.

145 Falſi crimen an poſſit intentari poſt viginti annos.

146 Teſtis dicens falſum ſuper generalibus quomodo puniatur, & num. 148. 149.

147 Falſus in vno an ſit falſus in omnibus.

148 Teſtis, qui mentitur ſuper generalibus, quare non incidat propriè in falſum.

149 Agi poteſt ciuiliter, & criminaliter pro quolibet delicto tam priuato, quam publico.

150 Falſitas emergens in aliquo iudicio ciuili, vel criminali, an impediat proceſſum ſuper negocio principali.

151 Falſitatis exceptio non impediat exceptionem ſententiæ.

152 Nobilem ſe faciens, vt conſequitur aliquam dignitatem, cum tamen ſit ignobilis, incidit in falſum.

153 Probatio teſtes falſos quot modis poſſit conſtare id ſcienter feciſſe, & ſupra num. 118.

154 Producens capitulum falſum ſuper facto, quod veriſimiliter non poteſt ignorare, tenetur de falſo, licèt poſtea dicat ſe nolle vti teſtibus productis. Vide etiam quod habetur ſupra num. 113. 121.

155 Interrogatus nunquid velit vti dictis teſtium, an poſſit reſpondere ſe velle uti, quatenus appareat eos verum dixiſſe, & ſupra numero 123.

156 Clauſula declarando, intelligendo, concordando, diſtinguendo, limitando, & ſupplendo, qua vtuntur reſpondentes ſe velle vti dictis teſtium quomodo intelligatur.

157 Subſtantialia an eſſe dicantur ea omnia, quæ ſunt neceſſaria, vel è conuerſo.

158 Poſitionibus poteſt dari reſponſio, non ſimplex quando etiam non ſimplex fuit interrogatio.

159 Teſtes ſi dixerint falſum circa extranea an faciant incidere in falſum illum, qui dixit in diſtincte ſe uelle eis uti, & ſupra num. 146.

160 Iuramentum eſt quid indiuiduum, quod pro parte tantùm non poteſt acceptari.

161 Teſti

161 *Teſtibus, quibus aliquis dixit verè, vel fictè per ſtatutum ſe nolle vti, an tamen poſſit poſtea vt in cauſa criminali, vel vti ad reprobandum teſtes partis aduerſæ.*

162 *Teſtibus, quibus; producens dixit ſe nolle vti, an poſſit alias vti? & ſupra.nu 127.*

163 *Teſtis ſubtrahens ſe à dicendo teſtimonio, qua pœna puniatur.*

164 *Teſtes ſi quis ſubtrahat. nè dicant teſtimonium quæ pœna puniatur.*

165 *Teſtes ſubtrahens in criminalibus, an poſſit propter hoc torqueri, tanquam ſit ſufficiens indicium?*

166 *Occultans veritatem ſubtrahendo inſtrumenta, vel quid ſimile faciendo quomodo poſſit puniri.*

167 *Comburens inſtrumenta an poſſit torqueri?*

168 *Teſtis, qui recepit pecuniam, vt diceret teſtimonium ſecundùm veritatem, an teneatur de falſo? & ſupra nu.132.*

166 *Teſtis, ſi deponat falſum in cauſa publici criminis, & capitali, quomodo puniatur, & ſupra, nu.129.*

170 *Teſtis qui dixit ſe ſciere id, quod tamen aliter, non ſciebat, niſi quia audiuerat ab homine famæ, non tenetur de falſo.*

171 *Stipendiarij recipientes ſalarium pro pluribus equis, vel militibus, quam habeant, tenetur de falſo.*

172 *Ratificatio falſi mandati an tollat crimen falſi.*

173 *Procurator, qui ſe aſſerit procuratorem, cum non ſit falſus eſt.*

174 *Pœna falſi procuratoris eſt extraordinaria.*

175 *Pœna qua puniatur, qui ſcribit canonicos conſenſiſſe, cum non conſenſerint.*

1 QVAERO in materia falſi, † quot teſtes reprobet inſtrumentum contractus, vel teſtamenti, & an requiratur ut ſint omni exceptione maiores, & quō intelligatur, materia hæc tractatur in l.1.§. ſi quis neget, ff. quemadmodum teſtamẽ aperian. per Bar. Imol. & alios, & in capitul. cū Ioannes. de fide inſtrumen. per Felin. præcipuè ad quem ſemper recurritur Materia eſt confuſa, attamẽ reddam eam, vt opinor, ſatis claram. Prima concluſio ſit hæc, Vnus
2 † teſtis contradicens inſtrumento, reddit illud ſuſpectum adeo ut fidem nō faciat, tex. & in gloſ. in d.§. ſi quis neget. ubi Bar. col.1. & 3. & Imol. col.1. & ſequen & alij ibi, & in d. cap. cum Ioannes. & loquitur text. quādo teſtis negat ſigilum, ſiue dicit, nō interſui. Teſtes enim omnes debẽt ſigillare teſtamẽtum iure communi, Inſtitut. de teſtamẽ. in prin. & ideo ſi unus negat ſigillaſſe, deficit ſolenpitas, & conſequenter teſtamentū eſt nullum. & iſta eſt ratio Bartol. cōmuniter Doctorem, & quòd hæc ſit ratio, quando unus ſolus contradicit, quòd teſtamẽto nō detur fides ex defectu ſolennitatis, ponit Felin. poſt Imo. in dicto cap. cum Ioannes, columna antepenultima, uerſicu. hāc ampliationem, & Soc. in cōſil. 229. colum 3. Secus ergo uidetur, quādo teſtis dicet rem aliter geſtam, quia ceſſare uidetẽ dicta ratio. Sed dic eſſe idē in utroq; caſu, ut per Imol. poſt Calderin. in d. cap. colum. 6. uerſic. ſecūdo caſu. & ibi, quādo eſt ex neceſſarijs teſtibus in inſtrumento, prout loquor, Nō refert an neget ſe præſentem fuiſſe, an uero. dicat rem aliter geſtam, licèt tamen, ſecundùm Imol. ibi, multa poſſent dici, & idē Felin. in dicto capitul. cum Ioannes. ubi oſtendit etiam uerum eſſe teſtamentū remanere, ſine ſolennitate, quando dicitur rem aliter geſtam, & uerè dicit, q̄a appoſitus fuit ꝑ teſte ad narrata in teſtamẽto, igitur ſi aliter dicit. ceſſat eius teſtimonium, Sic etiam Socin. in dicto conſil. 229. columna tertia. Et ad declara-
3 tionem huius primę concluſionis, ſcias † ꝙ cum extet ſtatutum ciuitate Mediolani, ut omnes teſtes, uel maior pars, debeāt eſſe noti, & cognitores teſtatoris, & in teſtamẽto quodam notarius dixiſſet, præſentibus teſtibus notis, & cognitoribus. & unus examinatus in iudicio dixiſſet nō potuiſſet uidere teſtatorem, quia habebat faciē ſub linteaminibus, non propterea uidebatur teſtamentum reddi ſuſpectum, quia alij, qui mortui reperiebantur, forte erāt noti. & cognoſcebant teſtatorem, & ſic non deficiebat ex neceſſitate ſolennitas, quia ut dictum eſt, ſtatutum requirit, non omnes, ſed maiorem partem. Attamen ueritas uidetur in contrariū, quod imo deficit ſolennitas, & corruit teſtamentum, quia ultra illam ſolennitatem requiſitam a ſtatuto, ut teſtes cognoſcere debeant teſtatorem, etiam aliud requiritur à lege. l. ſi non ſpeciali. & l. ſi

vnus.

unus.C.de teſtamentis, ut teſtes debeãt ui
dere teſtatorem,& in hoc oẽs ſunt neceſſa-
rij, alioquin cæcus poſſet eſſe teſtis ,quod
eſſet ridiculum. Vnde cum dixerit quòd nõ
tantùm non cognoui, ſed etiam non uidit,
dubium non uidetur, quin deficiat ſolenni
tas , & ita factus arbiter inter magnificum
dominum Barbauariam ex una tenentem
aliam opinionem, & magnificos D.Porrũ,
& Arrigonũ,omnes Senatores, & viros ex
celſos , ita reſpondit acquieſcente prædicto
domino Barbauaria,unde non tantùm dici
tur contradicere teſtis inſtrumento,quãdo
negat ſigillum,& quãdo negat ſe fuiſſe pręſentem,& quando dicit aliter rem geſtã, ut
ſupra dixi,& dicunt omnes, ſed etiam quan
do dicit . Fui præſens , ſed teſtatorem non
cognoui, & hoc caſu quò ad ſolennitatem ,
talis cognitio eſt neceſſaria,quia uerum eſt,
quòd deficit in effectu ille teſtis, & cõſequẽ
ter ſolennitas:quia, ut dicunt Doctores aſ-
ſignantes,cur unius cõtradictio eneruet fi-
dẽ,ratio illa eſt, qui adhibentur teſtes in te
ſtamento , ut ſolenne reddant inſtrumen
tum, & per eos detur fides : & ideo uidetur
4 vt eodẽ modo ſit dicendũ,quando † inſtru-
mẽtum dicit, Præſentibus teſtibus, & intel-
ligẽtibus. & vnus interrogatus ſi intellexit,
reſpondeat non intellexiſſe. & ita clarè ſen-
tit Dec. in conſi 101. char. 76. column. 1.
vbi uide. Et fortè in fortioribus terminis
hoc idem uidetur dicendum , quando ſim-
pliciter notarius diceret, Præſentibus teſti-
bus,ſiue uerbo,intelligẽtibus,ex quo intel-
ligentia uidetur neceſſariò ſubaudienda, ſe
cundùm Paul.de Caſt.in cõſilio 214. ad pri-
mum quęſitum breuiter dicendũ uidetur ,
& Bar.in l.diem proferre,§.ſi coram,ff.de ar
bitr.Iaſ. in l.2. §. fin.colum.antepen. ff. ſolu
to matrim. & Aret.in §.item uerborum,co
lumn.2.Inſt.de inutil.ſtipulatio. Et plus ui
detur idem dicendum in caſu principali , de
quo ſupra , quando teſtis dicit, Non uidi te
ſtatorem . Cum enim notarius teſtes adhi
buerit, tanquam uidiſſent , & intellexiſſet,
ſi deinde dicant ſe non uidiſſe teſtatorẽ , re
mouetur ſolẽnitas, & ſi quiſpiam uellet op
ponere , quòd his caſibus nõ ſimus in teſte
cõtradicent inſtrumento, & in §. ſi quis ne
get.& ubi ſupra, ſaltem negari poſſe non vi
detur quin ſimus in materia , l.iubemus,C.
de probationibus , ꝙ ſcripturis ſuſpectis fi-
des non eſt adhibenda,quia ſuſpitio in ma-
5 teria falſitatis habetur † in ciuilibus pro ple
na probatione , ut concludit Dec. conſilio
189.colum.1.& in cap.porrecta.in 3.notabi
li,de confirmatione utili uel inutili.& alle-
gat Alex.conſi.77.uol. 1. colum. penult. &
Ioan.de Anan. conſil.49. dubium de quo
6 quæritur.& alia,ut per eum . Sed dic , † qđ
non omnis ſuſpitio tollit fidem inſtrumen
to,imò nec magna ſuſpitio , niſi uitium ſit
uiſibile,iuxta c.inter dilectus,de fide inſtru.
colum.3. & cap. ex literis.eodem tit. & tex.
in l. fin.C. de edicto diui Adriani tollen. &
gl. ibi in uerbo uitiatum. Et iſta eſt deciſio
Innoc. in cap.1. extra , de fide inſtrum. co-
lum.penul.in uerbo , obiicies ubi ita decla-
rat,l.iubemus, C.de proba.& ſequitur aper
te Abba.ibidem, col.pen.uerſ.ulterius.& ẽt
alii ibi cum eo tranſeunt , & miror qđ Dec.
non aduerterit ad hanc deciſionem, quę ta
men nõ erat in loco remoto. Et dicta Inno.
ſequitur Paul. de Caſtr.in d.l. iubemus. ubi
uide,quia dicit ſuſpectum eſſe inſtrumentũ
in terminis illius legis , quæ non admitit eo
in caſu fidem ſibi dari , qñ peccat in ſui for-
ma u: quia abraſum eſt in loco ſuſpecto,iux
ta notata in l.ſi unus , C.de teſta. & in l. fin.
C.de edicto diui Adriani tollen.uel quia nõ
contindt conſuetam formã , uel ſolennita
tem,l.iubemus. in fin.C. de teſtamen. Item
7 dicit,† ꝙ redditur ſuſpectum ex perſona cõ
ſcientis illud , ut ſi conſueuit facere falſa in
ſtrumenta . Cui ultimo addo gloſſ. in l. ſi
quis ex argentariis.§.cogentur , ff.de ędendo. ubi uide Doctores , & Bald. conſilio
402.uolumine 5.ubi , quid ſi notarius eſt in
infamis. Et uide ad confirmationem horũ
Bar.not.in l.1.C.de iuram.calumn. ubi not.
8 contingit , † quando negatur inſtrumen-
tum,cui incumbat probatio , & dicit,quòd
aut negatur ſcriptura priuata, & producẽti
incumbit probatio , & idem ſi negetur exẽ
plari inſtrumenti,ſecus ſi producitur inſtru
mentum publicum authenticum, quia tũc
ſtatur inſtrumento,niſi probetur aliud,niſi
eſſet aliqua ſuſpitio , uel quia abraſum eſ-
ſet, uel ratione perſonæ producentis , quæ
eſſet aſſueta facere ſimilia. per notata in di
cta lege ſi quis ex argentariis. ubi omni-
no uide Bartol. qui dicit , quòd licèt non

ualeat inſtrumentum , uti inſtrumentũ lo-
quendo, in terminis gloſſæ, quando perſo-
na eſt ſuſpecta , tñ illud inſtrumentum ſu-
mit effectum ex ſubſcriptionibus teſtium
non in uim inſtrumenti, ſed in uim ꝓbatio
nis ex inſtrumento reſultantis , de qua ma-
teria vide Iaſonem ibi. vide adhoc vltimũ,
quando perſona notarij eſt ſolita conficere
inſtrumenta falſa, vel producens eſt ſolitus
ſaltem tales ſcripturas ſuſpectas ꝓducere ,
& quæ reddant inſtrumentũ ſuſpectum , &
quid poſſit opponi contra inſtrumẽta publi
ca. Abb. in d. l. iubemus . & Fulg. in l. 2. ff. de
fide inſtrum. Contra prædictam meam opi-
nionem obſtat maximè quod dicunt doct.
in hac materia, §. ſi quis neget, & cap. cum
9 Ioannes , ꝙ † ad hoc vt teſtis inſtrumenta-
rius reddat inſtrumentum nullum cõtradi-
cendo inſtrumẽto, eſt neceſſe, vt directè cõ-
tradicat ipſi inſtrumento, vel dicendo, Non
interfui. uel, Interfui, ſed ita non fuit dictũ ,
ut per Felin. in d. cap. cum Ioan. colum. ante
penul. & per Doct. in d. §. ſi quis neget. Sed
teſtis. qui dicit, Interfui, ſed non intellexi ,
non directè uidetur cõtradicere, imò nõ ſo-
lùm quando unus , ſed etiam quãdo plures
teſtes inſtrumentarij ſic dicunt, pręſumitur
error ad excuſandum notarium, ſecundùm
Paul. de Ca. in l. 1. C. de errore aduo. Et ſi ali
ter diceremus, infinita inſtrumẽta deſtrue-
rentur, quia ut plurimum teſtes non aduer
tunt, notario tamen exiſtẽte in bona fama,
ſi tamen omnes dicerent non intellexiſſe, o-
riretur ſuſpicio cõtra notariũ, quę fortè eſ-
ſet ſufficiens cum aliqua alia coniectura ad
torturam. Et ex his idem dico , quando te-
ſtis, uel aliqui teſtes dicunt, non uidiſti teſta
torem, quia ob hoc non contradicũt magis
directè, quàm quando dicunt, Fuimus præ-
ſentes, ſed nõ intelleximus, & licèt utroque
caſu præſentia inducere uideatur intelligẽ-
tiam, & uiſum, ut etiam in uiſu dicit Bal. in
d. l. ſi non ſpeciali. in 2. colum. C. de teſtam.
qui propter hoc dicit , teſtes, qui non uide
runt debere cauere, nè aſſerant etiã ſe fuiſ-
ſe præſentes, tamen non contradicitur dire-
ctè. Aſſerit enim notarius duo, præſentiam
teſtium , & rem ita geſtam , Si alterum
10 horum negetur, ſumus in regula, Si † uerò
negetur intelligentia , uel uiſus, nõ cõtradi
citur directè, imò notarius excuſatur uti er

rore fecit. niſi tamẽ eſſemus in caſu, de quo
ſupra. Non quieſcit adhuc animus , quam
uis prædicta uideantur plana , quia dato ,
quòd notarius excuſetur a falſo, tamen ue-
rum eſt deficere ſolennitatem, quia ſi ſeptẽ
teſtes requirũtur, qui uiderint, & intellexe
rint, & unus non uiderit nec intellexerit nõ
ne eſt idẽ, ac ſi loco eius interueniſſet lapis?
ergo deficit ſolennitas, & magis hoc dicen-
dum eſt quando plures eſſent: Adhibentur
enim teſtes in inſtrumento , ut ei fides per
eos habeatur, §. ſi uero. in Authent. de fide
inſtrum. Bart. in d. §. ſi quis neget colum. 2.
uerſiculo , præterea. Fateor , quòd Docto.
in dicto §. ſi quis neget. & in cap. cum Ioan-
nes. dant exemplum, quando cõtradicit , ut
ſupra, directè, ſed tamen uidetur, ut in hoc
caſu militet eadem ratio, quod deficit ſolẽ-
nitas. corroboro dubitationem per tex-
tum in l. hæredes palam. in princip. ff. de te-
ſtament. ibi enim textus uult , ut in teſta-
mento teſtes debeant palam intelligere no
minationem hæredis. Et dicit text. quòd
ſi teſtes deponant non intellexiſſe, deficit ſo
lennitas, niſi ſolennis numerus teſtium di-
cat audiuiſſe. Et ita illum textum notant
11 omnes ibi. Fateor, † quòd ſi dicant non
recordari, nõ offendunt teſtamentum Bar-
tol. in dicto §. ſi quis neget column. penult.
in uerbo , quæro quid ſi teſtes. & Felin. in
dicto capit. cum Ioannes , columna penul.
uerſiculo ex prædictis ampliationibus.
Si uerò dicant, Recordamur, quod eramus
præſentes, & non intelleximus talem nomi
nationem , uel non uidimus teſtatoris fa-
ciem , iuxta dictam l. ſi non ſpeciali. certè
uidetur ſolennitatem deficere, niſi adiuue-
tur , iuxta l. iubemus . & l. hæredes palam ,
quæ uidetur in termini , poteſt dici, quòd
quando teſtis eſt uocatus ad teſtimonium,
& ita ſcribitur pro teſte, ſi poſtea interroga
tus affirmet ſe interfuiſſe pro teſte, & non
intellexiſſe, non deficit ſolennitas, quia iſti
non creditur, ſicut creditur, quando dicit ,
Non interfui. & quando dicit , Res non
fuit ſic geſta. quia primo caſu ſeipſum no-
tat, non alijs caſibus, hæc argumento l. quo
niã liberi. C. de teſtibus. Et ideo ſi notarius
12 † etiam dicat falſum eſſe inſtrumentum ,
quod ipſe rogauit, non creditur ad annullã
dum inſtrumentum Paul. de Caſtro , in
l. Seia,

l.Seia,ff.ad Velleian.& Iaſ.in l.iuſiurandũ, quod ex conuentione,§.procurator, colu. antepe.ff.de iureiũ.Sed ſi dicat, ꝙ non fuerit vocatus pro teſte, verum ꝙ præſens fuit ſed non intellexit, tunc deficit ſolennitas, vbi eſt teſtis ex numero, text. eſt in l.hǣdes palam,in prin.in uerſicu. & ſi teſtes plures. vbi Bart. & alij notant,ff. de teſtam.& tunc plures etiam magis nocerent, & hoc ſine dubio, non obſtante dubitatione Iaſ. in dicto §.procurat.dum videtur velle, ut duo iudices eneruent fidē inſtrumenti, nō duo
13 teſtes, quia † ibi loquitur de teſtibus, qui depoſuerant prius cum iuramento, poſtea reuocarent dictũ ſuũ, hic de his, de quorũ primo dicto nihil apparet, nec tacitè, nec expreſſe, Quo caſu ſecundum prædicta & unus ſolus neceſſarius facit ceſſare ſolennitatem. Quinimo in præcedenti caſu, quando tacitè prius viſus eſt teſtificari, adhuc videtur, quod duobus magis ſit credendum, quam in caſu Iaſ. quia in ſuo caſu cum iuramento depoſuerat expreſſe, hic ſine iuramento tacitè. eſt verum. ꝙ quãtum ad conuincendum notarium de falſo, potius præſumeretur error, vt dixi, niſi oēs ita deponerent. Ex prædictis liquet, qñ unus teſtis dicitur contradicere teſtamento, ita ut ei tollatur fides, & ēt quando dicatur ſuſpecta ſcriptura, dato ꝙ non appareat vitium in ea, quia tametſi non appareat ex ſcriptura, tamen ſi appareat deficere ſolēnitatem per examē teſtium, deficit fides inſtrumenti. Sic declaro Inn.in d.ca. 1.de fide inſtru.& Abb.ibi,& Pau. de Caſt.in d.l.iubemus, et Doct. vbi ſupra, & ad prædicta uide Bal. in l.ſi non ſpeciali,col. 1.C. de teſtam. dum dicit, Caueant teſtes, ubi non viderint, ne deponant ſe fuiſſe præſentes. inferens clare, ſi poſtea dicant contrariũ, vel appareat contrariũ, ꝙ ſunt in diſcrimine, & ideo nō mirum, ſi poſtea non creditur eis dicentibus contrariũ, & quod falſum depoſuerint. Vñ dum ſupra dixi, quod deficit ſolennitas, ſi ex neceſſarijs dicat. Non audiui, non uidi bene dixi. vbi ſumus in caſu, in quo ei credatur. Et ubi non ſumus in caſu, ut quando ſunt inter duas depoſitiones cõtrarias forte duo probant, ex conſiderationibus ſupra adductis, diuerſum faciendo caſum Iaſ. ab iſtis terminis. Vides igitur ex præmiſſis maledici, quod ſuſpicio falſi in ciuilibus habetur pro veritate, & annullat inſtrumentũ, niſi ſimus in ſuſpitione viſibili, iuxta d.Innoc.in d.capitu. 1.de fide inſtrũ. & Pau. de Caſtr.& aliorũ in l.iubemus, C. de probat. & Innocen.in d.capit. 1.ibi ſequuntur Abb. Hoſt.Ant.de Butrio, & alij Doct.ut dixi. Et aduerte, quia originale dictum ī hac materia, quod facit difficultatē eſt Archid. in capitu.memoriã. 19.diſtinct. dum dicit quod
14 † in crimine falſi eſt ſpeciale, ut ſuſpitio habeatur pro faſitate, quod dictum Dec. & Alexand.per eũ allegatus intelligunt in criminalibus in procedēdo, & in ciuilibus ſed certè nec Archidiac. dicit quòd ſuſpitio habeatur pro ueritate, niſi ſecundùm l. iubemus, C.de probat.& conſequenter quando uitium eſt uiſibile, qua ita procedit lex. Nec Dec.nec Alexand.dicunt, quod ſola ſuſpitio in genere loquendo, reddat inſtrumentum nullum, ſed ſequuntur Archidiac qui loquitur ſecundùm l.iubemus.& ſi aliter diceret, eſſe contra gloſſ. cōmuniter approbatam in l.iurisgentiũ, §.quod fere, ff.de pact. niſi quando apparens eſt ſuſpitio. Intellige tamen quò ad impugnandum inſtrumentũ: Sed ut aliter ageretur de aliqua falſitate, ciuiliter tamē, ut de partu ſuppoſito, iuxta l. 1.C.de falſ. tunc præſumptiones ſufficerent per ea, quæ tradit generaliter loquendo in omni materia Iaſon.in l.ſi quis ex argentarijs, §. prætor ait, colum. 3. ff.de ædendo.& loquitur iuxta dicta Bar.ibi in furto, & alijs clandeſtinis. & Iaſon. in l. de pupillo, §.ſi quis ipſi prætori, ff.de oper. noui nunciat, & in l. in illa, ff. de verborum obligatio. & Hippol. in rubr. de probat. ampliſſ. & uide omnino infra in titul. de partu ſuppoſito. vbi late, quod falſitas ciuiliter agendo probetur coniecturis, & præſumptionibus, maximè in fin. Concluſionem ſupra
15 factam, ut unus teſtis † contradicens inſtrumento reddat illud ſuſpectum, ita ut fidem non faciat, intellige, ſicut dixi quando eſt ex neceſſarijs, aliàs non. Ita Bar. & alij in d.§.ſi quis negat.poſt gloſſ.final.ibi, quia hoc caſu remanet, ſicut dixi, ſine ſolennitate dubia, unde quando non requiritur alia ſolennitas, ut in actis, tunc ma-
16 gis † ſtatur ſcripturæ, & tabellioni, quàm teſti, niſi quò ad criminale iudicium, quia

poſitionibus, quæ inuicem fiunt, uel aliter
in diſcuſſione rei, eſſe uarios, et vacillare,
vel trepidare, iuxta l. de minore. §. tortura.
ff. de quęſtionibus nec forte Bal. in d. l. te-
ſtiū col. 5. C. de teſtibus quē ſupra allegaui
ad hoc, ꝙ poſſunt ingri, aliter voluit loqui
dicēdo ꝙ datur materia iudici ad inquiren
25 dum iſ. per viam torturæ. Et aduerte, † quia
cōcluſio ſupra facta, quod vnus teſtis ex ne
ceſſariis reddit inſtrumētum ſuſpectū, pro
cedit in inſtrumento, quod innititur pro-
priis viribus, iuxta l. cū precibus. C. de pro-
batio. ſcilicet confecto a notario. Nam tale
inſtrumētū, etiā quod omnes teſtes eſſent
mortui, valeret propter autoritatē notarii,
ſecūdùm gloſſam, et Doctores in l. 2. ff. quē
madmodū teſtamen. aperian. & Iaſ. in l. 2.
colum. 2. verſicul. capio gloſ. C. de bonorū
26 poſſeſſio. ſecun. tabul. vbi latè, & † in tali in
ſtrumento vnus ſolus inſtrumētarius con-
tradicens reddit tantùm inſtrumentum ſu
ſpectum, ſed in alia ſcriptura priuata, quæ
ſumit uires ex recognitione teſtium, unus
ſolus facit vt non probet. Ita eſt tex. in di-
cto §. ſi quis neget. ſecundùm unum intellē
ctum, vt ibi per Imo. colum. 2. & in dicto ca
pit. cum Ioannes. colum. 6. verſicu. tu autem
in hoc membro, & ſi ſunt mortui. ſcriptura
remanet nuda, & non probat. gloſſ. in l. 1. &
2. de teſtamen. & Fulgoſ. conſil. 79. colum.
penultima. & vltim. & ī dicto cōſilio habes
27 notabiliter circa caſum, quādo † Vnus te-
ſtis neceſſarius cōtradixit, quomodo ex ad
miniculis adhuc ſuſtineatur. Nam ibi nota
rius erat vir legalis, qui deponebat pro in-
ſtrumento, & erat lapſum tempus viginti
annorū à die, quo confectum erat, & teſtes
erāt mortui omnes excepto vno cōtradi-
cente, vnde quia impugnans poſt tantum
tēpus videbatur conſultò expectaſſe, vt alii
morerētur, nè veritas detegeretur, & quia
teſtis de facto alieno, non videbatur veriſi-
militer retinuiſſe in memoriam, quæ depo
nebat, cōſuluit Fulgoſ. pro teſtamento, nō
obſtāte cōtradictione teſtis neceſſarii. Itē
unus teſtis neceſſarius reddit tātùm inſtru
mentū ſuſpectum, nec illud reprobat, niſi
tamē probaretur ꝙ dicit, quia tūc penitus
reprobatur. Ita Imol. in dicto §. ſi quis ne-
get. colū. 4. Felin. in dict. capitul. cum Ioan-
nes. colūna antepenultima, verſ. ampliatur.

tiò. Et quò ad materiam criminalem quæ
28 ro primò, † an vnus teſtis ſufficiat ad inqui
rendum contra notarium, de quo vide Iaſo
nem in l. duobus. §. fi. in fin. poſt Bald. ff. de
iureiurād. ubi dicit, quod datur materia iu
dici ad inquirendum, ſed Iaſ. non ſe firmat.
Item nō dicit ad formandam inquiſitionē,
vt ſuperius dixi. Item non loquitur in in-
ſtrumento, quod requirat teſtiū ſolennita
tem, ſed in actis, tamē quod detur materia
iudici ueritatem inueſtigandi, & ad exami-
na aliorum teſtiū deueniendi, nō dico for-
mandi inquiſitionē, tenet Imol. in dicto §.
columna. 2. verſicul. fateor. & loquitur etiā
ſi vera eſſet opinio, quod vnus teſtis non e-
neruaret fidem inſtrumenti. Et in eiſdem
terminis idē Imol. poſt Cald. in dicto capit.
colū. 6 verſic. primo caſu. & ideo Bald. in l.
in exercēdis. colum. penultim. in fi. C. de fi-
de inſtrū. dicit, quòd aut nō ſtatur ſcriptu
ræ, aut inquiritur veritas. & uide latè Comē.
diſputantem hoc, de quo quæro in conſilio
135. ad primum. & ibi allegat Innoc. quod
ſufficit ad inquirendum, poſtea aliter tenet
colum. vltim. verſi. nec obſtat dictum Inno
cē. vbi reſpondet quod loquitur quò ad ef-
fectum ciuilem, & dicit etiā quod loquitur
quò ad criminalem, non tamen quò ad for
mandam inquiſitionem ſpecialem, ſed quò
ad deueniendum ad ſpecialem. Sed reſpon
de melius quod Innocen. loquitur in plura
li, quando plures contradicunt, ſed tamē li
cet Innoc. nihil faciat, Comēſis tenet quòd
vnus teſtis maximè inſtrumentarius, ſuffi-
cit ad inquirēdum, & loquitur fortius, etiā
quod eſſet præter numerum requiſitū, ut
in colūna penultima verſicul. præterea cū
conſtet. & circa fin. uerſicul. ſed poſito, quia
etiam ſola fama ſufficit, ut ibi columna ſe-
cunda, uerſic. ſi enim fama publica ſufficit.
quod fundamentum non reprobat, vbi te-
ſtis arguit falſitatem doloſam, ita ut non
poſſit excuſari errorem. Cęterùm ſi ſic poſſet
excuſari, fatetur Comenſis colūna penulti
ma, in uerſi. nec obſtat, quod dicebatur, ꝙ
præſumeretur error, per regulā Bartol. in
l. quoties. veſicul. ſed ſi non in corpore. ff. de
hęred. inſtitu. & ſi nō ſufficeret hoc caſu ad
inquirendum, ſed ſufficeret vbi deponeret
de falſitate inexcuſabili, tamen ibi decidit
contrarium, & propter bonam famam no

tarii,& quia non eſt inſtrumentarius,& q̃a
alius adiuuabat, & quia ille teſtis patieba-
tur exceptionem, qui cõtradicebat, & quia
præteritũ erat diuturnũ tẽpus, eſt ꝑfecto
pulchrum conſilium in hac materia. Vnũ
29 tamen videtur clarum. † ꝙ talis ſuſpitio cõ
tracta ex cõtradictione ſolius teſtis quę ta
men nõ oritur, niſi ſit ex neceſſariis, ut ſu-
pra dixi, ſufficit ad capiendũ. ita probat cla-
rè tex. in l. iubemus. C. de prob. Vidimus igi
tur quid operetur cõtradictio vnius, uidea
30 mus etiam † quomodo eneruetur iſta ſuſpi
tio, q̃a Doctores ſupra dicunt, quòd debet
coadiuuari inſtrumentũ, & quod tunc ceſ-
ſat ſuſpitio, allegant dictam l. iubemus. ſed
difficultas eſt intelligere, quis ſit modus
coadiuuãdi, & vbi teſti eſt ſuperuacaneus,
inſtrumentũ ſatis eſt coadiuuatum per ſe,
quia reſtat ſufficiens numerus, ſed tamen
quãdo nõ ſunt mortui, debent examinare
ad indagandã veritatem, ut dixi ſupra poſt
Imol. in d. cap. colum. 6. verſic. 1. caſu. Sed ſi
eſt neceſſarius, debet coadiuuari, uel per te
ſtes deſcriptos, uel per alios etiã nõ roga-
tos: ꝙ eſt notabile. Ita Bald. in d. l. in exer-
cendis. col. vlt. Tamen non dicit Bald. per
quot teſtes, & qualiter deponere debeant,
In hoc articulo notabili, vide Salic. ibi colũ.
penul. verſicul. quæro quinto. & ibi dicit
idẽ quod Bald. itẽ ponit quos teſtes debeãt
eſſe coadiuuantes, & quomodo deponere
debeãt, & quo ad numerũ coadiuuantiũ in
31 verſicul. & ideo, column. fi. dicit, † quod ſi
tot ſunt coadiuuantes, quot impugnãtes,
præualet inſtrumentum propter autorita-
tẽ notarii, dicta l. in exercẽdis, ſi etiã coadiu
uantes ſunt plures, adhuc res clarior reddi
tur. & ſi pares ſunt, adhuc idẽ, quia una con
fundit aliam, & remanet inſtrumentũ ſine
labe, & cui perinde ſtandum eſt, ac ſi non
eſſe appoſitum, ita notabiliter ibi, & egre-
giè. Sed ſi impugnantes ſunt plures, quam
coadiuuantes, vacillaret inſtrumentum, ut
ibi, quia hoc caſu cõfunditur autoritas no-
tarii, quæ non remanet confuſa, ubi toti-
dem ſunt ex utraque parte. & uide notabi-
liter Imol. in dicto §. columna 3. verſiculo
ſecundò principaliter adde. ubi poſt Angel.
ſimiliter concludit, conſiderando tamen
alia, an teſtes pauciores coadiuuantes, ſint
digniores, & magis ueridici, quàm plures
impugnantes, ut tunc magis credatur pau-
cioribus coadiuuãtibus. iuxta not. in l. hoc
carmen. § final. ff. de teſtibus, & in capit. in
noſtra. de teſtibus. Reducendo tamen rem
ex mente Angel. ibi, multum ad arbitrium
iudicis, qui conſideret dignitatem, autori-
tatem teſtium, & veriſimiliora, iuxta not.
in dictis locis. Et ex iſtis habes, quod ſi unus
ſolus cõtradicit, etiã unus ſolus coadiuuat,
nã vnus ſolus contradicens inducit ſuſpi-
tionẽ, quæ etiam tollitur ex alio, quia una
tollit aliam l. diuus. ff. de in integ. reſtitut. ta
men Innocen. videtur uelle contrariũ in di
cto c. colum. 2. verſiculo veruntamen ſi per
duos. ibi videtur velle, quod requirantur
hoc caſu duo uel tres. Sed veritas eſt, quam
dixi, & Innocen. poteſt intelligi in ſcriptura
priuata teſtamenti, quia tunc vnus ſolus fa
cit teſtamẽtũ nullum, ut ſupra dixi, & ideo
requiritur plena probatio in oppoſitum.
32 † Quæro quando duo inſtrumentarii con
tradicunt? Dic breuiter, ſiue directè contra
tenorẽ, ſiue indirecte quòd nõ fuerunt præ
ſentes, inſtrumẽtum remanere falſum. Ita
Bald. in dicto §. colum. penultim. verſi. quid
ſi duo. & verſi. quęro quid ſi teſtes. & Imol.
ibi colum. 2. verſi. ſecũdo principaliter? vbi
idem & Fel. in d. cap. cũ Ioan. & hoc niſi coa
diuuetur, ſecũdùm Doct. ubi ſupra, & coa-
diuuantes debent eſſe totidem ut uel plu-
res, ut ſupra dixi, & dicũtur & eſſe plures ſi
vnus tãtùm adiuuaret, exiſtẽtibus duobus
impugnantib. quia cum teſte adiuuante cõ
33 currit fides notarii, † quæ habet maiorem
vim, quam vnus teſtis. Ita Imol. in d. cap. cũ
Ioan. colum. penul. & Alex. conſil. 93 colũ.
penultim. in fin. volum. 5. & Dec. conſi. 101.
colum. fin. & ſequitur etiam Fel. in d. capitu.
cũ Ioan. char. 4. colum. 2. verſicu. 4. declara.
ubi etiam allegat Abb. ibi, ſed credo, quod
loquantur iſti patres, ubi notarius expreſ-
sè examinatus adiuuat, iuxta ea quę dixi
ſup. in verſ. vidimus igitur. Itẽ dicit Fel. poſt
Imo. ꝙ ſolus notarius examinatus nõ ſuffi-
ceret cõtra vnũ, ut ibi per eum. Sed aduer-
34 te, † quia ſi impugnantes eſſent centum e-
tiam deſcripti in inſtrumento, & dicerent
ſe non interfuiſſe, non tamen deſtruerẽt in
ſtrumentum duobus atteſtantibus de actu
rei, quia ſaltem probarent contractum, li-
cet inſtrumentum remanere falſum. Ita In

nocen.

nocen.in d.c.col. 2. verſic. ſi autem plures. ſic in hoc caſu plures impugnantes nō pręferuntur.

35 & ita limita prædicta. Et † alio caſu etiam maior numerus impugnantium non confundit inſtrumētum, quando ſimpliciter impugnat vtendo verbis merè negatiuis, ſecus ſi negarent dicendo ſe nō interfuiſſe, vel narrādo rem, quomodo fuit, & negando inſtrumentum, quia tūc cōcluſio ſupra facta procederet, ꝙ maior numerus vinceretur, ſed in caſu præmiſſo, quando ſimpliciter negarent, crederetur magis duobus affirmātibus, quam alijs multis negantibus. Ita D.Ant.in d.c.char.2 colu. vlti. verſicu. ſi vero inſtr.in a duobus. & ibi, quia fortè non fuerunt aduertentes, vt ſæpe cōtingit, ſed quando narrāt ſeriem facti, apparet, ꝙ aduerterūt, & ideo tunc maior numerus attenditur. Et iſta Fel. in d.c. in verſ. ſed hanc limitationem, nec eſt differentia tunc inter teſtes affirmantes, & negantes,

36 † vnde debent deponere aliter eſſe nō potuiſſe, quin ipſi audiuiſſent, ſecundum glo. & clarius Ang. in §. hīc nobis, in ſi in Auth. de hæred.& Falc. Ale. conſi.42.col.4. vol.1. & Dec.in conſi.101.colu. 2.& Bal. in l.fin.in ſi.C.de bonorum poſſeſſio. ſecund. tabu. & Fel.in d.c.cum Ioan.verſi.5.declara.& Cor. omnino conſi.261. col.5. volu.4. vbi etiam dicit; quod non probat teſtis dicens aliqd non lectum fuiſſe in inſtrumento, quia propinquus erat teſtatori, & attentus ad eius verba nihil audiuit, & propterea certo credit nihil dictum fuiſſe, & quod ſi alij audiuiſſent, etiam ipſe audiuiſſet. Vide tamen de modo probandi negatiuam, Feli.in c.in noſtra, de teſtib.col.2.& Arct.& Felin. in c. 3.loco, de prob.& per Soc. conſi. 226. colu. 3.circa ſi. & ibi facit differentiam inter negatiuam facti proprij, & negatiuā facti alieni, & vide Areti. omnino in cap. in noſtra, extra, de teſtibus, & in cap.cum cauſam eodem tit.& Aret.in l.hæredes palam.in prin. col.2.verſi.ſecundo arguit, ff. de teſtam. & dixi ſupra latè de probatione negatiuæ in tit.de defenſionibus reorum, & defen. im-

37 pug. Vides igitur, † quod duo impugnātes reprobant inſtrumentum, & duo adiuuantes ſuſtinent, imo vnus cum fide notarij, & hoc clare procedit, vbi duo ſufficiunt in illo actu, æternum ſi quinque vel ſeptem vt in codicillis uel teſtamento, hoc opus, hic labor eſt, & breuiter credo, quòd debeant eſſe tot numero. quod ſufficiunt in illo actu, & ſi ſunt in minori numero, quòd nō ſufficiāt. Ita Fel.in d.cap.col. ult. uerſi. 3. intelligo, ubi dicit ita uelle Innoc. & alios ibi, & dicit Fel. hoc procedere, quando uoluntatis

38 eſt quæſtio, † quia duo uel plures cōtradicētes dicunt non ſic actum, nam requiruntur ſeptē uel quinque ad probandam uoluntatem, ſecus ſi tanta ſolennitas eſt in controuerſia, quia duo dicūt ſe non fuiſſe præſentes, nam tunc alij duo contrarium dicētes ſufficiunt l.2.C. de ſecun. tabu. quæ opinio non videtur poſſe ſuſtineri, quia ſupra diximus poſt Salic.in d.l.in exercendis. & I.nol. in d.§.ſi quis neget, column.3. poſt Angel. per eum allegatum, quod quando tot ſunt adiuuantes, quot impugnantes, ſuſtinetur inſtrumentum. Pro deciſione dico, quòd quando alter alterum non deſtruit procedit opinio Felini, quia ſaltem quo ad probandū actum ſiue voluntatem requiritur in numero ſufficienti ad actū, ſed quando inuicem repugnant, & voluntas eſt illa, quæ in dubium refricatur, et requiruntur in numero ſufficienti, ſicut dicit Feli. ſed tamen totidem adiuuantes excuſant a falſo. Ita concilio Doctores, qui videbantur eſſe contrarij, & ita Soc.in termin.conſi. 28. in tertio volum.colum.1. Et ſi uoluntas non ponatur in controuerſia, ſed tantum agatur de ſolennitate, quia duo dicant, Non fuimus præſentes, procedit liquido, ꝙ dicit Feli.in d.col.fi.uerſi.3. Et hanc opinionem Felini ſequitur Cyn. in d.l. in exercendis. et Paul.de Caſtr. conſi. 207 ſecundum antiq. impreſſionem. et ita tene, licet dominus Franc.Curtius Senator, et præceptor meus eſſet in alia opinione in Senatu, et allegabat pro ſe ad ſuſtinendū teſtamentum, l.ſi pars, ff.de inoffic. teſta. et l. lege Iulia ff. de manumiſ. et Bar.in d.§.ſi quis neget, colū. penult. verſic. quid ſi teſtes dicant, quæ nihil faciūt ad cauſam, et alia opinio eſt communis, imo nemo contradicit, ſi bene conſideras, quia poſſunt Imola, Salicetus, et Angelus loqui vel in contractu, vel quo ad euitandū falſum, et ideo opinio diſtinguētis eſt tenenda, iuribus vulgaribus. Sed iā dū dixi, ꝙ ſolennitas probatur per duos te-

ſtes quomodo intelligatur uide in dicta l.
2.altas non intelligeres. Dixi ſupra, quòd
vnus tantùm ex neceſſarijs ſufficit ad red-
39 dendū inſtrumentū ſuſpectum, ſecus † ſi ſit
ſuperuacuus. Sed pone ꝙ duo uel plures
ſint ſuperuacui, uidetur dicendum omni
no inſtrumentum reprobari, et ita Felin. in
d.c. cum Ioannes. charta pen. colum. 2. in fi.
uerſi. amplia primo, et col. 3. uerſicu. am-
plia ſecūdo. Sed contrarium dicit Bart. in l.
cū tabulę. ff. de ſecund. tabul. ubi dicit, ꝙ
imo remanente ſufficienti numero, rema-
net ualidum inſtrumētum, et ita Dec. cōſi.
101. colum. 2. verſi. 3. conſiderandum eſt.
vbi allegat Alex in conſ. 93. uol. 5. col. vlt. et
alios ut ibi. Sed intelligo, quū alij omnes
coadiuuant, et ſunt in numero ſufficienti,
aliter remaneret falſum inſtrumentū, ſicut
ſupra dixi. et ita Felin. in d. ca. in uerſic. am-
plia primo. et uerſ. amplio ſecundo, et Bar.
in d. §. ſi quis neget uerſ. quæro quid ſi duo
ex teſtibus aſſumptis. Vidiſtis igitur, quòd
duo impugnatus reprobant. teſtamētum,
40 ſed † faciant ut notarius poſſit puniri de fal
ſo? Et primo quæro de duobus deſcriptis,
in inſtrumento, qui tantum negent ſe pſen
tes fuiſſe, quia in caſu iſto erunt ſufficien-
tes, fortius erunt quando deponent nō ſic
actum. Et in hac poſitione caſus, cōmunis
eſt concluſio, non eſſe ſingulares, ſed eſſe
cōteſtes, ut in d. ca. per Fel. char. penul. co-
lum. 3. uerſi. ſecundo limita et conſequen-
ter videtur, quod inſtrumentum ſi falſum.
Et ita Bar. tenet eſſe falſum, in d. §. colum.
3. uerſ. quæro quid ſi duo ex teſtibus. et co
lum. 1. uerſi. ad cuius declarationem. ibi, et
ſi volo probare inſtrumētū eſſe falſum, et
Imo. in d. §. col. 3. poſt Ange. per l. optimū.
C. de contrahēda, et committen. ſtipul. et
ita tene, inſtrumētū remanere falſum, licèt
Felin. innuat in dicto cap. charta penul. col.
3. verſic. ſecundo limita. deficere tantùm
in ſ. ſ. noitate, unde, ut dixi, ſi ita deponen-
tes reddunt falſum inſtrumentum, multo
magis quàndo deponunt non ita actum,
ſed an ſufficiant tales teſtes inſtrumentarij
ad condemnandum de falſo, quando ſunt
duo tantùm, Dubium mihi facit, quod Fe
lin. in dicto capit. in penul. charta, colum. 2.
in teſtibus non deſcriptis tenet poſt Salic.
quòd requirātur tres aut quatuor, et duos
ſufficiant ad torturam. et ita aliter ſentit in
deſcriptis, ut imo duo ſufficiant, et ſic etiā
ſentit in ſecunda materia de teſtibus deſcri
ptis, vt duo ſufficiant, vt ibi, amplia ſecūdo.
Et probat concluſio ſupra facta, ꝙ rema-
41 net inſtrumentum falſum. Nam ſi eſt † fal-
ſum, quid aliud eſt, niſi ꝙ notarius pu-
niri pōt de falſo? Et ita hos terminos oſten
dit Soccin conſi. 28. col. 5. uerſi. omnino ui-
de Salic. tamen in d. l. in exercendis, in uerſ.
quæro iuxta quæſtionem præcendentem.
idem concludit in fi. quæſtionis. idem etiā
concludit in teſtibus inſtrumētarijs, ut tres
ad minus requiratur quo ad pœnam falſi,
& ad torturam duo, & ita omnes concilia.
Non recedas ab opinione Sal. quæ in termi
nis loquitur. Nam notarius plurimæ fidei
eſt, & ideo duo non dilucidant ita rē, vt ad
pœnam falſi poſſit deueniri iuxta l. fi. C. de
prob. Et facit quod dixi ſupra in materia
defenſionis, & offenſionis, iuxta dictā l. fin.
quando reus conuictus ex duobus teſtibus
habet vnum teſtem pro ſe, ꝙ non poteſt
puniri. Sed tamen videtur, qui imo vnus ſo-
lus ſufficiat ad torturam, etiam redundās
in numero requiſito. Ita Bald. conſi. 166. in
2. uolum. repetito in 5. volum. conſi. 79. &
41 ibi dicit, ꝙ † notarius, & teſtis debent tor-
queri, & ambobus perſeuerantibus magis
creditur tabellioni. Iſtud dictum non vide-
tur verū, quia notarius habet vim duorū
teſtium d. l. in exercēdis. & Doct. ubi ſupra,
in d. §. & in d. capit. & licèt ſit probatio præ
ſumptiua, & quę miraculi inſtar habet, vt
per Felin. in d. ca. in verſic. prima concluſio.
tamen habet vim ſaltem unius integri, &
ideo unus non facit indicium contra altū,
ſecundùm Bal. & Alex. in l. duobus. §. fin. ff.
de iureiurando. Item aliter ſe habet cōmu-
nis, ut uidiſtis. Nota tamen aliqua multum
43 utilia. Primo † teſtes debere eſſe omni exce
ptione maiores. quando tractatur ut per
eos reprobetur inſtrumentum. Ita Felin. in
d. cap. cum Ioannes, charta penul. colum. 2.
uerſicu. 5. & loquitur in teſtibus non inſtru
mentarij, ſic etiam dicit Bart. in d. §. ſi quis
neget. & ſimiliter loquitur in non inſtru-
mentarijs. Sic etiam Bald. & Doctores in
iis non exercendis. C. de fide inſtrumen.
& ratio diuerſitatis poteſt eſſe, quia in in-
ſtrumentarijs teſtes uidentur approbari
a con-

a contrahentibus, & teſtatore, & ideo con-
tra eos nihil debet poſſe obiici, per gloſſ. in
§. licet, in uerbo, ſuppliciis, in Authẽt. de te
44 ſtibus. Et licèt † in contractibus nõ ſit neceſ
ſe ut teſtes ſint rogati, ſecus in teſtamentis,
ut eſt text. in Auth. rogati. C. de teſti. & in l.
hac conſultiſſimà, in princ. ubi Iaſ. col. 1. C.
de teſtam. & Iaſ. in l. 1. col. pen. C. eodem tit.
45 de teſtam. Tamen loquor, ubi † in contra-
ctibus rogãtur quod poteſt fieri. Sed aduer
tendum eſt, quod in teſtamentis quamuis
teſtis rogetur a teſtatore, non tamen hoc
operatur, quin poſſit repelli, etiam ſi quali
tas ineſſet tẽpore teſtamenti. & tunc nota
eſſet, propter maximum timorẽ falſitatũ,
vt notabiliter declarat Aret. i l. qui teſtamẽ
to, §. quæcũque circa fin. ff. de teſtamen. &
fuit etiam hæc opinio Iaſon. in d. l. 1 in vlt.
opin. C. de teſt. Sed in cõtractibus cadit hęc
dubitatio, vbi teſtes rogatus fuit. Eſt verum
quòd etiã fuit opinio Innoc. & Ant. de But.
in cap. ex literis. de in integ. reſtit. quod ta-
men nõ tollatur niſi inhabilitas reſpectu ſo
lennitatis cõtractus, ſed non tollatur reſpe-
ctu probationis, vbi refricaretur in dubiũ
cõtractus, & contingeret eos examinari, &
quæ opinio ſeruaretur in practica, ut dicit
Aret. in d. §. quæcunque colum. 2. vbi etiam
ad hoc ponderat optimum tex. in d. §. licet.
& quæ opinio maximè eſſet ſeruanda, quã
do ageretur ad pœnam falſi. Tamen euidẽ
tia rationis, vt etiam dicit Aret. patitur diſti
ctionem, de qua ibi, quæ in effectu eſt vt tol
latur inhabilitas tunc exiſtens. Et nota, vt
etiam ſentiunt Doctores in d. l. 1. qui nõ cu
rant ne diſtinctione Innocen. & Ant. illos
tamen non allegantes. Sed quidquid ſit,
46 difficultas tamen hæc † quia rogatus teſtis
fuerit, non videtur cadere quò ad notariũ,
ſed tantùm quò ad partes, quia notarius
poſſet opponere de inhabilitate, nõ obſtan
te quod rogatus teſtis fuiſſet, ita Alex. cõſ.
79. volum. 1. & Cæpol. conſil. 23. colum. 4.
quidquid dixerit Curtius conſil. 55. colum.
3. vbi aliter tenet, & inaduertenter. Sciẽ-
dum tamen eſt, quòd ſupradicta procedunt
vbi inhabilitas eſt in perſona, puta, quia eſ
ſet infamis, uel domeſticos, non autem ſi in
dicto quando examinatur, quia vltra hoc,
quòd eſt qualitas ſuperueniẽs, a qua nemo
dubitat, etiam tangit dictum, & eo caſu Do-
ctores omnes nolunt, ut dicta gloſſ. in uer-
bo ſuppliciis, procedat, ſi illos videre volue
ris allegatos in locis, vbi ſupra, item, vt dixi,
ceſſat in teſtamentis, item in contractibus,
etiam quò ad probandum. In practica ſerua
retur opin. Innoc. & Butr. maximè, vt dixi,
quò ab puniendum, & facit ad cõcluſionẽ,
quòd non procedat in teſtamentis. l. nemo
poteſt, ff. de legat. 1. & ita nõ decipieris à Fe
lino, & alliis, qui vñr, ut dixi. aliter ſentit ſcĩ
47 licet, † quod in inſtrumentariis non ſit ne-
ceſſe ut ſint omni exceptione maiores. Et
an quando, i. neceſſe, pariter etiam ſit ne-
ceſſarium, ut probetur iſta qualitas, quòd
ſint omni exceptione maiores. uide Aret. in
cap. cum cauſa, el primo, col. 7. de teſt. Curt.
conſil. 55. col. 4. Alex. 1 uolum. conſil. 82, co-
lum. 3. Barb. conſil. 32. column. antepenult.
uol. 1. Cæpol. conſilio. 58. colu. 3. Soc conſil.
274. colum. antepenult. Corn. conſilio 232.
colum. 4. uolum. 1. Decium conſil. 37. col.
4. in fine, & conſilio 101. Barb. conſilio 45.
in 3. colum. eodem uolum. & conſil. 47. col.
12. uolum. 1. & conſil. 54. in 4. colum. eodẽ
uolum. & Imol. omnino poſt Barb. in d. §. ſi
quis neget. Secundò aduerte, dum ſupra di
48 xi, ſi † in teſtamento requiruntur ſeptem te-
ſtes, & duo cõtradicunt, quòd coadiuuãtes
debet eſſe ſeptẽ, iuxta opinionem Feli. poſt
Innoc. & alios in d. c. colum. fin. in uerſi. 3.
quia etiam quinque ſufficiunt. ut teſtamen
tum ualeat in uim codicilli, uirtute clauſu-
læ codicillaris, vel etiam ut teſtamentũ va-
leat in uim teſtamenti ſine ſcriptura, ſiãte
ſtatuto, quod etiã ſine ſcriptura poſſit fie-
ri, cum quinque teſtibus, vel etiam, in vim
teſtamenti, in quo uenientes ab inteſtato
ſunt inſtituti. quo caſu, quinque ſufficiunt;
l. hac conſultiſſima, §. ſi quis autem, C. de te
ſtam. & iſta opinio ſatis ſeipſam oſtẽdit ex
natura rei, quia in talibus caſibus quinque
ſufficiunt. Sed vide Socin. in conſil. 28. uo-
lum. 2. column. 3. ubi late. Et an dictus §. ſi
quis autem, habeat locum, ſi aliqui, & non
omnes ſunt inſtituti ex venientibus ab inte
ſtato? Vide Corn. & ibi, & Cuman. omnino,
& Aret. in l. ſi filius, ff. de liber. & poſthu-
mis. Socin. omnino conſil. 229. colum. 3.
verſic. nec huic. ubi tenet omnes debere eſ
ſe inſtitutos. S. etiam tenet Cum. & ad hoc
facit ratio, quòd ideo ſufficiunt quinque,
quia

quia res reducitur ad ius commune,& cau
ſam inteſtati. Bar.in l.omnes populi,col 12.
verſ.iuxta prædicta,ff.de iuſt.et iur.& Fel.in c.
cum acceſſiſſent, col. 3.de conſtit. & Dec.in
col.3.in fin.verſ.non habet.Vbi igitur vnus
eſt excluſus,non reducitur res ad ius cōmu
ne nec ad cām inteſtati,& de iſto §.uide Ro.
conſi 316.& Alexan.conſi.14 ..verſi.poſtre
mo non obſtat.in 2.volumine,& Bar.in l.ſi
ex duobus,§.ſi prius.in fine,ff de cōtratab.
& Alexand.in dicto §.ſi quis autem.& Ale-
xand.in d.l.ſi filius,colum.3 Tertiò nota,
49 † quòd ad hoc ut teſtes reprobent inſtru-
mentum, debent neceſſariò cōcludere eſſe
falſum, ſecundùm gloſſ. in l. iuris gentiu.§.
quod ferè.ff.de pact.ubi Iaſ.l.ec.in terminis
in iſta materia in dicto cōſi 101. colum.1.&
ideo Dec.ibi non habet rationem aliquorū
teſtium non inſtrumentariorum, qui depo
nebāt nihil intellexiſſe de cōtentis in inſtru
mento,quia dicit ipſe, quod nō erant ex ro
gatis,& poſitis in eo, unde licèt ipſi non ad
uerterint, ſufficit ut alii deſcripſit audiue-
rint.Et aduerto, quia Dec expreſsè ſentit,ꝙ
ſi illi teſtes fuiſſent inſtrumentarii,& ex ro
gatis in inſtrumento,ſatis eſſet,ſi dixiſſent,
Non audiuimus ad deſtruendum dictum in
ſtrumentum, in quo dic, ut ſupra dixi, in
prima concluſione, ubi latiſſimè. Si etiam
50 † teſtes expreſsè loquantur de tempore in
ſtrumenti præſumuntur loqui de alio actu.
Ità Abb. in cap. tertio loco,colum.2.in no-
tabilibus, de probat. Dec. vbi ſupra colu. 2.
& Felin. in d. cap.colum.2.verſic.2. Sic etiā
51 oportet,† ut appareat eſſe illoſmet, q ſunt
in inſtrumento deſcripti.alias hoc non con
ſtito,ſi dicāt nō interfuiſſe,nihil eſſet. Abb.
& Felin.ubi ſupra, colum.fin.& Dec.ubi ſu-
52 pra.Et idem de adiuuātibus,† quia debent
neceſſariò adiuuare,q a poteſt eſſe ſic actū,
& non ſic confectum, & hæc Sal. in l. in
exercendis,columnn.penult in fin.de fide in
ſtrum.& Fel.in d.cap.colum.fin. & dicam la
tius infra in verſi. adde etiā in iſta materia
circa d.gloſſ.§.quod ferè.& eius materia.Et
53 ſupra dicta procedunt.† quando poteſt pro
bari contra inſtrumentum, ſed ſi non po-
teſt probari, puta, dicit ſtatutum, non poſ-
ſit probari contra inſtrumentum, niſi per
aliam ſcripturam,uel non admittatur pro-
batio, niſi per aliam ſcripturam, tunc quo-
modo poſſit probari,& quę exceptio poſſit
opponi,vide Fel.in d.ca.cum Ioannes. in 3.
char. colum.vlt. verſic.prima concluſio. &
ſeq.Circa prædicta etiam quæro de quęſtio
54 ne notabili,† Tuſcis teſtatorem debere ore
proprio nominare hęredē, aliter teſtamen-
tum eſſe nullum,l.iubemus.C.de teſtamen.
l.hęredes palam.in princip.ubi gloſſ. & Bar.
ff.de teſtamen.& ita ſtatutum noſtrum Me
diolani. Pone modo;quod notarius ſcribat
teſtamentum, & ſic etiam nomen hæredis,
& legat illud teſtatori, interrogando eū,ut
fit, Si placet ita facere, & ipſe reſpondeat
placere, & in ipſo inſtrumento teſtamenti
contineatur qualiter ipſe teſtator ore pro-
prio nominauit eum, quem tamen aliter
non nominauit, niſi modo quo ſupra, an
dicatur falſarius? Et videtur dici, quia fal-
ſum eſt immutatio ueritatis, ſecundùm
Azonem in ſumma in titu.de falſis.& Hoſt.
55 in ſumma extra, de crim. falſi.ſed † iſta eſt
immutatio ueritatis, quia non eſt verum,
quod ore proprio teſtatoris ſit nominatus,
ſed ſolùm ſcriptus per notarium, & deinde
ratificatus per teſtatorem. Verùm aduerte
ad duo. Primò,an ſimus in caſu, in quo te-
ſtamentum ſuſtineretur modo quo ſupra.
An etiam ſimus in caſu,in quo nō poſſet ſu
ſtineri.Nam communis eſt concluſio, quod
licet lex ita loquatur, ut ore ꝓprio nomen
hæredis ſit nominandum,tamen teſtamen
tum modo quo ſupra valeat, ita commu-
nem eſſe atteſtatur Iaſ. in d.l.iubemus, col.
pen.& ubi examinat hunc articulū. & Soc.
in 3. volum.conſi.92.in 3.charta,col.1.& ſe
quen.in eod.vol.conſi.28.col.penul.& in 2.
conſ.230.col.4.& 5.& ita etiam eſſet tenen
dum ſtante ſtatuto noſtro, & ſtatutū ſatis
operatur in reliquis, & ita fuit iudicatum
per D. Gregorium Panigarolam ex vene-
rando noſtro collegio, ſicuti habeo à uiro
probo, & Doctore optimo D.Ioanne Niua.
Sed limitatur uno modo, vt non valeat,
quando articulate loqui teſtator non poſ-
ſet, ſecundùm omnes in dictis locis,de qui
bus ſupra. Item limitatur vt non valeat,
quando Notarius à ſemetipſo illud ſcripſit
abſq; conſenſus teſtatoris, maximè quando
erat turbatus ualde ob infirmitatem, ut per
Iaſ.in d.l. iubemus.& Corn.ibidem,unde di
co ſi ſumus in caſu,in quo teſtamentum ſu-
ſtinetur,

ſtinetur,non eſt dubitandum,quod nõ po
teſt puniri de falſo ex actu non falſo,immo
ualido,quia non dicitur immutatio verita
tis,ſed ſi ſumus in caſu, in quo teſtamen-
tum nihil ualeret,uidetur tunc immutatio
ueritatis, quia non eſt uerum hoc caſu ip-
ſum teſtatorem illum nominaſſe,ſed ita di
xiſſe notarium,ut teſtamentum quod non
ualebat,ſortiretur effectum,& hoc ſine du
bio procederet,quãdo cõſtaret ipſum no
tarium ſciuiſſe cõcluſiones iuris, de quibus
ſupra. Et ꝙ requirebatur expreſſa nomina
tio, qua facta non fuit ſed nihilominus ſic
fuit ſcriptum.Verũm in dubio præſumptio
56 uidetur pro notario,† ut notarius potius er
rore quàm malitioſè illud fecerit, per reg.
Barto.in l.quoties,§.ſed ſi.ff.de hæred.inſt.
quæ eſt, quòd ſi unum fuit dictum per con
trahentes,& aliud ſcriptum per notarium,
nõ præſumitur doloſè, imò errore factum,
niſi ex alijs circunſtãtijs aliud apparet,ſecũ-
dùm Bart.in dicto §.ſed ſi non. quæ circun-
ſtãtiæ inter cæteras uidentur illæ, quas pau
lo ante dixi,quando apparet de ſcientia il-
lius,& quod tamen ita ſcripſit, licèt non ex
preſſum fuerit nomen per teſtatorem, ad
quam reg. ꝙ in dubio præſumitur error in
notario. uide ultra late ſupra congeſta in
iſta materia falſitatis in princ. Dec. in l. ſi li-
brarius,in fi.ff.de reg.iur. ubi allegat multa
conſilia,& ibi etiam in apoſtillis multæ aliæ
autoritates allegantur. Quid dicendum in
57 dubio † an præſumatur falſitas uel non? Pu
tarem ſi examinatus notarius diceret ſuiſſe
ore proprio nominatum hęredem à teſtato
re,& appareret contrarium, ꝙ ex hoc men-
dacio argui poſſet falſitas;capit. literas, de
præſumpt.& l. unius, §. uide §. ff. de quæ.et
poſſet poni ad torturam, iuxta dictum Bar.
in l.fin.colum.2.ff.de quæſt. et per Felin.in
d.cap.literas,colum.2.et Alexand.conſi 77.
uolum.3.et Roma.conſ.8.et Anchar.conſil.
288.et alibi ſæpe.Sed ſi examinatus fatere-
tur ingenuè rem,prout dixi,quòd ipſe ſcri-
pſit, et teſtator reſpondit ad interrogatio-
nem eius ſibi placere,approbando illud,ſed
quòd tamen errore ita ſcripſit cogitans idẽ
eſſe, hoc opus, hic labor eſt. Et licèt pro
notario præſumatur, ut dixi, tamen dicit
Bald.in d.l.quoties.ubi ſupra, ff.de hær. in-
ſtitu.quod contra notarium debet præſumi
ratione ſui officij, in quo debet eſſe diligẽs
per ea, quæ habentur in l. ſi quis ex argenta
rijs.§.1.ff.de æden.& vt ibi. Sed tamen ve-
rior eſt ſententia,ſecundùm Bal. & Imol. in
58 dicta l.quoties. ꝙ conſideranda † eſt quali-
tas perſonæ, quia ſi aliàs fuit bonus, præſu-
mitur pro eo,ſi verò malus,eſt præſumptio
ꝙ illud doloſè fecerit, per not.in d. l. ſi quis
ex argentarijs,§.2.& in l.iubemus. C.de ꝓb.
& in l.non omnes, §. à Barbaricis, ff. de re
mil. & maximè quando aliàs fuiſſet malus,
59 ſuſpicarer contra eum,† quoniam notarius
præſumitur ſcire leges,præſertim vulgatas,
ſecũdùm Ang.in d.l.iubemus, C.de teſtam.
& maximè illas, quæ reſpiciunt ſuum offi-
cium,& quæ dant formam actui, quem con
fecit,ſecundùm Pau.de Caſt.ibidem. Turpe
enim eſt cuique ignorare id, quod eſt ex
ſuo officio,& in quo quotidie uerſatur, ſe-
cũdum Cin.& Sal.ibidem.unde dicit ibi tex.
in d.l.iubemus, in fin.vbi vide, ꝙ ſi omitta-
tur aliqua ſolennitas,vel forma,de qua ibi,
potius præſumitur falſitas,quàm iuris igno
rantia, & ideo punitur de falſo, & eſt præ-
ſumptio iuris,& de iure contra notarium,
vt ibi in tex.& Doctor.ita not.maxime Cor.
ibi.quem vide colum.1.in fin.& princip.ſeq.
& ideo tollit illud, quod ſupra dixi, ad quę
etiam vide Imol.in l.2.§.in fundo,ff.de hęr.
inſtit.vbi dicit, ꝙ notarius præſumitur lite-
ratus,non illiteratus. & hoc ſine dubio pro-
cedit, quod probata ſcientia concluſionum
iuris in notario, contra eum eſſet ſuſpitio.
Iſta igitur eſt concluſio,ſi examinatus nota
rius dicat ipſum teſtatorẽ ore proprio, &c.
& conuincatur de mendacio,pręſumitur fal
ſitas,ſi uero veritatem dicat allegando erro
rem,ſi aliàs fuit malus,nõ creditur, & actus
& teſtamentum corruit, ſi bonus creditur.
Sed tamen hoc vlt. adhuc ſimpliciter nõ exi
ſtimo verum.Pone enim, quod probaretur
60 in iudicio,† ꝙ iſte notarius alia fecit inſtru
mẽta teſtamenti,& ſemper cum vulgari ſer
mone ea legeret,faciebat vt teſtator ore ꝓ
prio nominarent hæredem, vt quaſi omnes
in hac ciuitate facere cõſueuerũt,certe hoc
caſu etiam ſuſpicarer contra eum, qui ex cõ
ſuetudine ſua ſolebat operari, ut teſtator
ore proprio,&c.et in hoc caſu id non fecit,
qui enim recedit à ſolito, ſuſpectus eſt gloſ.
in l.4.ff.de condit.inſtitut.Item conſuetudo

pa-

do patrisfam. attendenda eſt.l.certi conditio.§. quoniam.ubi Modern.latiſſimè.ff.ſi certum petat.& hoc eſt quod dicit Bar.in d. l.quoties.in §.ſed ſi non ibi, niſi ex alijs circunſtantijs, aliud appareat quarum exemplum poni pōt ſicut dixi ſupra poſt Bal. & Imol.ibi,& quando aliàs fuit malus, & etiā quādo cōſueuit interpretari illā uerba ore proprio ad literā,& augetur,ſuſpitio, quia loquor,ut ſupradixi in caſibus in quibus teſtamentum nō valet, vt quando balbutiens eſt teſtator, vel notarius ſine eius commiſſione illud ſcripſit, & ut ſupra,i quibus caſibus plurimùm laborat ſuſpitio contra nota-
61 rium. Nam † quando teſtamentum eſt ualidum, eſto quod notarius malè fecerit ſcribendo ſic, quia tamē cōſtat de ueritate, & mēte teſtatoris valet,& ei nihil adſcribitur, ſed quando eſt inualidum nō conſtat de veritate,quia in balbutiente ſemper remanet mens dubia. & præſumptio falſitatis. Item etiam quando ipſe notarius abſque cōmiſ-
62 ſione illud ſcripſit ſed tamē aduertas,† quia tex.in d. l. iubemus in fina.uidetur ponere gladium ad radicem,diſponēs puniri de falſo notarium talem,ita ut non poſſet cōtrarium probari. Corrigitur tam longe diſputatio? Sed dic, quòd illa lex loquitur in omittente ſolennitatem teſtamenti, uel formam ibi traditam. Nos loquimur in ſcribente illud quod non eſt,quod tamen uide-
63 batur æquipollens. Nam † pluribus modis cōmittitur falſum, & ſcribendo,& loquendo, & tacendo,& ut late per Hoſti. in ſumma huius titul.de falſis. in §. qualiter committatur.per totum,& per Hippo.in repert.ſuo.in rubric.ff. de falſ.colum.3.verſicul. modo.ſed licet ita loquatur tex.præciſè,tamen uidetur etiam omnino decidere quæſtionem. Nam ſi in omittendo eſt pœnā falſi propter præſumptionem iuris,& de iure quòd ſit in dolo notarius,ut ibi eſt tex.in terminis,multo magis eſt pœna falſi, quando ore proprio nō eſt nominatus hæres, & tamen notarius ſcripſit nominatum fuiſſe, nam hoc caſu eſt uerè,& propriè falſum,& priore caſu eſt præſumptum, ꝗnimò aduertas quia ſecundum opinionem Ricar. Malū & Bald. ille tex.in dicta l.iubemus. tantùm loquitur in hoc caſu, uidelicet quando non interuenit forma,uel ſolennitas,ſed tamen notarius expreſſit eā interueniſſe, ſed quia iſte intellectus nō congruit literæ, & etiam quia res non haberet dubium communiter intelligetur in notario omittēte,ut per Alexan ibi colum.2.verſ.& intelligit qui ita atteſtatur, quam opinionem etiam ſequitur Corn.ibi. Apparet igitur,quod in faciēte,& ſcribente illud quod nō eſt,res procedit abſque minore dubio, quàm ſi omittaē ſolū, & vide omnino Corn.ibi,colum.2.q dicit, quòd in ſe eſt uerus īntellectus,Ricar.& Bal. & ideo eſt dicendum,in quæſtione noſtra,ꝙ notarius in caſibus in quibus Doctores concludunt debere exprimi nomē à teſtatore, ſi id non fit, & tamen notarius ita eſſe atteſtetur puniatur de falſo,& de hoc uideē deciſio Bal.in l.ſi poſt diuiſionem.C.de iur.& fac.ignor.colum.2.in uerſic.tertio caſu. ubi dicit, quòd quādo notarius ſcribit teſtamētum de eo quod eſt ſibi prohibitum, ꝓpterea quòd ueritas poſſet de facili mutari,uel in ueritate errari, tunc iſtud inſtrumentū habetur pro falſo, & dat Bal.exemplum,ut ſi ſcribat nomen hæredis,quod teſtator nō uoce,ſed nutu declarauerat,ut dicta l.iubemus, colum.2.in uerbo, tamen eſt uerum quod Bald. ponit exemplum quando nutu teſtator declarat quem uelit hæredē ſibi eſſe, ſed idem eſt quando aliter id facit,& nō exprimit ore proprio nomē,ut in dicta l.iubemus.& licet in caſu quæſtionis noſtræ cōmuniter ualeat teſtamentum, tamen in aliquibus caſibus nō ualet, ut ſupra dixi, & in illis uerum eſt quod non eſt ſeruata forma, & ideo nō ualet teſtamentum, & notarius punitur de falſo,ſed tamen ſubtiliter aduerte, quamuis hæc opinio in dubio ſuſtineri poſſit,ut ſit præſumptio falſi,& per dictum Bald.& Alexand. & quia dictus intellectus non reprobatur ad tex eo quod non ſit uerus, tamē quo ad ſe excuſandum,minus cadit error in dicta l. iubemus in fin. & ſic in omittente quàm in ſcribente,loquor in caſu noſtræ quæſtionis,quia ſi ſolennitas,uel forma non interuenit, uel interuenit & notarius illam omiſerit, uidetur ſine dubio illud feciſſe doloſè, & ex certa ſcientia. Turpe enim eſt ignorare id quod eſt ex ſuo officio, ut ſupra. Ideo hoc caſu texe. uult ut error non poſſit allegari. ſed in ſcribente quo teſtator nominauit, licet tantum ratificauerit,

tificauerit, poteſt cadere probabilis error,
quia poteſt dicere poſtquam teſtator con-
tentus erat, & apparebat de eius voluntate
putabam, ꝙ idem eſſet, ac ſi ipſemet nomi-
naſſet, vt patet ad ſenſum, & ideo ſi allege-
tur error, dic ut ſupra dixi, aut fuit malus,
& tunc malè contra eum præſumitur, aut
bonus, & tunc aduertendum eſt, vt dixi ad
conſuetudinem notarij, quia ſtante, vt ſu-
pra præſumo malũ, licet tamen ex alijs con
iecturis poſſit probari cõtrarium. Et fádeo
ad cõſ. Anch. 287. in Chriſti nomine Amen,
tria principaliter, vbi dicit, ꝙ quando no-
tarius peruertit ſuum conſuetum, nõ pro-
64 pterea eſt ſuſpectus de falſo, † quando ille
ordo non erat de ſubſtãtia, nam in caſu no
ſtro erat de ſubſtantia, ſed tñ poteſt proba-
ri contrarium, quando faciendo id euenit
non quando omittendo, vnde ſi allegetur
error res remanet clara ex prædicta diſtin-
ctione, ſed qñ non allegatur error, imo di-
citur ꝙ teſtator ore aperto nominauit hæ-
redem, & ꝙ ipſe ſcripſit ſicut teſtator dixit,
& poſtea apparet contrarium ex teſtibus
inſtrumentarij, vel alijs, dixi ſupra, ꝙ pro-
pter hoc mẽdacium ponitur ad torturam,
ſed clarius dic, & notabilius, quod ſi perſe-
ueret in hac opin. affirmando ſe ſcripſiſſe,
ſicut dixit, eſt falſarius, quia apparet vtri-
de, ꝙ ſciebat qualis eſſet forma, & illã omi-
ſit, ſed tamen ſcripſit interueniſſe, loquor
vt ſæpius dixi, quando teſtamentum nõ va-
let ſecundum limitationes ſupra allegatas,
vel etiam in terminis ſtatuti noſtri, quia nõ
decido vtrum cõis procedat ſtante dicto
ſtatuto, licet ſupra dixerim ita fuiſſe iudica
tum. Verum eſt enim quod notarius ſcri-
pſit illud quod non interuenit, & quæ ſcri-
ptura facit ex nullo validum, & ex nigro al
bum, & ideo non requiritur tortura, quæ
non datur, niſi in ſubſidiũ. Verum ſi uidens
65 ſe conuictum diceret † ꝙ errore ita fecit in
caſu in quo hoc poſſet, iuxta quæſt. Gandi.
in tit. de defenſa reo. facien. colu. pen. verſi.
ſed pone, & per Fel. in c. paſtoralis, colum. 5.
de excep. & in cap. cum dilecti, column. 5. de
accuſ. & per Bal. & Doctores in Auth. con-
tra qui propriam, C. de non numerata pec.
66 de illo † qui ſimpliciter negauit maleficiũ,
poſtea cõuictus dixit feciſſe ad ſui defenſio
nem, vtrum audiatur? Hoc caſu ego habe-
rem eum pro conuicto, niſi elideret parum
per illam probationem cõtra eum reſultan
tem, quo in caſu eum torquerem ad eruen
dam veritatem, ſed ſi aliter non elideretur
de ſubtilitate iuris poſſit condemnari per
notata per Bal. in l. bonæ fidei. C. de reb. cre.
& in l. fin. C. de prob. tamen ſi eſſem iudex,
cum agatur de vita hominis potius pone-
rem eum ad torturam, vt intelligeretur an
doloſè illud feciſſet, uel non, & vide omni-
no in præcedenti artic. Corn. in conſi. 161.
volum. 4. colu. 1. & 7. & ſeq. verſic. nec obſt.
67 nam ibi facit concluſionem, † quod ſi nota-
rius omittat ſolennitatem in teſtamento
præſumitur falſum inſtrumentum, & ideo
cum debuerit eſſe nominatum ore ꝓprio
hæredis nomen, & hoc non ſit factum, no-
tarius puniri debet de falſo, & hoc col. 1. po-
ſtea in col. 7. & ſequen. ſuſtinet hoc, quia
communis eſt concluſio, quod teſtamen-
tum valeat ex approbatione teſtatoris, qui
prius rogaſſet. vult igitur quod ſi ceſſaret
iſta cõis, vt in caſu limitationum, vel in ca
ſu ſtatuti, noſtri, vbi illud tolleret ius cõe
omnino incurreret in falſum, quod eſt cla-
rum in omittente, ſed vbi notarius ſcribe-
re id quod non eſt, etiam ſecundum Bald.
in d. l. ſi poſt diuiſionem, eſt idem, imo vt
multo magis ita dicendum, vt ſuperius de-
duxi arguendo de præſumpto ad verũ fal-
ſum, tamen dic, vt ſupra dixi. Sed aduerte,
quod hoc clare videtur procedere in termi
nis ſtatuti noſtri, poſito quod illud tollat
ius commune, & hoc propter maximũ du-
biũ articuli, ſed ubi eſſemus in terminis fal
lentiarum, quia eſſet balbutiens, vel teſta-
tor prius non rogaſſet notariũ, & maximè
ſi teſtator erat multum grauatus, eſſet ma
gna ſuſpitio contra quemlibet notariũ ma
ximè per deciſion. Bal. in d. l. ſi poſt diuiſio-
nem quæ in hoc propoſito mirabiliter fa-
cit, ſi benè aduertis, & ideo plus mali adhuc
eſſet contra notariũ, ſi probaretur conſue-
tudo, de qua ſupra, & idem ꝙ Corne. dicit
Ale. conſi. 73. colum. 2. volumin. 1. Sed dic
vt dixi ſupra, vide etiam infra in verſi. ſcias
etiam, quod notarius qui confecit inſtru-
mentum minus ſolenne, &c. Et quia di-
68 xi † quod in notario præſumitur error, de
hac regula, & concluſione quæ multũ red-
dit notarios audaces in falſitatibus com-
mitten-

mittēdis, uide Iaſ. in l. errore. colum. 2. C. de
teſtamē. Felin. in cap. ex literis, de fide inſtr.
colum. 2. verſic. tertia concluſio. Barb. in re-
perto. rub. de fide inſtrumē. colum. 3. Iaſ. in
l. qui accuſare. colu. 1. C. de æden. & in l. ſin-
gularia. poſt Bart. in 1. q. ff. ſi cert. pet. & om-
nino Soc. conſ. 277. colum. 1. & 2. An nota-
69 rius† ſi pręter teſtatoris mentem teſtamen
tum in publicam formā redegerit poſſit ar
gui de falſo, uid. Alex. in conſil. 74. in 1. uol.
viſo teſtam. ubi alia multa adducit in mate
ria falſitatis notariorum. & Paul. de Caſtr. in
conſ. 421. viſo, & examinato. colum. 1. verſi.
ſed in caſu noſtro. in 2. uol. ubi dicit nō eſſe
70 in arbitrio notarij omittere illa, † q̄ neceſ-
ſario ſunt ponenda, vel de iure, uel de facto,
uel ex cōſuetudine, ſicut nec in arbitrio par
tium, quominus omiſſa uitient per glo. in c.
de cauſis. de officio deleg. l. 1. §. 1. ff. de feriis.
71 Et† ſi notarius omittat aliquid in inſtrumē
to quod noceat parti, tenetur de damnis, &
intereſſe, & de damnis ſtatur iuramēto par
tis. primum probatur per tex. in l. fi. C. de ma
giſt. conuenien. & ibi Bart. & alij. Secundum
dicit Alex. poſt Bald. in l. qui accuſare. C. de
æden. quod tamē procedit ſi notarius dolo
sè illud omiſit, ſed ſi culpa, intereſſe dēt ple
nè probari, ſecundum Bald. in l. fi. in penult.
colum. C. de æden. in quibus uide Iaſ. &
ſcribētes in d. l. errore. colum. 1. & 2. C. de te
72 ſtam. Et† in hoc crimine falſi, quod eſt gra-
uiſſimum, & quod magis quàm aliud crimē
uituperat famam, & ſtatutū hominis, ut di
xit Paul. de Caſt. conſil. 151. uidetur dicēdū.
poſt prin. multa ſunt ſpecialia, ut per Hipp.
in ſuo reperto. in rub. ff. de falſis. colu. 3. &
73 ſeq. Et dum dicit iter cetera, † quod licèt cō
firmatio operetur ſupplementum uitij exi-
ſtentis in confirmato, tamen ſi priuilegium
confirmatum etiam cum clauſula. Ex certa
ſcientia, reperitur falſum nihil operatur, &
non tollit falſitatem, allegando Abb. Felin.
& alios de quibus ibi, colu 4. uerſic. & facit
etiam. uide quæ dicam infra in materia con
firmationis priuilegiorum ſub lit. de princi
74 pe. & adde aliud ſpeciale, q† ſententia lata
prætextu falſorum inſtrumentorum quan
docunque retractatur oſtenſa falſitate in-
ſtrumentorum, etiam abſque eo q appelle
tur uel appellatum ſit. l. fin. C. ſi ex falſ. in-
ſtrum. quod tamen procedit in falſo pro-
prie, & expreſsè, quia notàrius appoſuiſſet
illud q non erat dictū; non in præſumpto,
etiam tali pręſumptione quę eſſet iuris, &
de iure, iuxta l. iubemur in fin. C. de teſtam,
75 ubi eſt tex. q† ſi notarius omittit formam,
& ſolēnitatem teſtamenti, de qua ibi, tene-
tur pœna falſi; tanquā dolosè egerit, ita vt
non poſſet allegari error, quia eſt præſum-
ptio iuris, & de iure, ut ibi omnes Doctores
notant. Nam hoc in caſu quando eſſet præ
ſumpta falſitas; non poſſet reuocari ſenten
tia, ſiue tranſactio prętextu iſtrumenti ta-
lis, quia omiſſa eſſet forma uel ſolennitas;
ita Bar. egregie l. ſi poſt. C. de iur. & fact. ign.
vbi omnino uide. & Alexan. in d. l. iubemus,
columna ſecunda, verſicul. & circa, & ſequi
tur Alexan. conſil. 73. columna ſecunda, uo
lum. 1. Eſt aliud ſpeciale ſecundum Hippol.
76 quod mutua † compenſatione non tollitur
hoc crimē, imò utrunque punitur, cui addo
Fel. in cap. dilecti filij. extra, de excep. ubi ui
77 de. Eſt aliud† quòd non requiritur apposi-
tio loci, & temporis in inquiſitione, ſed te-
nui cōtrariū ſupra in materia inquiſitionis
poſt Aret. per l. libellorum. ff. de accuſat. ubi
etiam tex. loquitur de adulterio, & ſic de cri
mine ſecreto, & tamē requiritur talis ſolen-
78 nitas, ut ibi. Item eſt aliud † quòd licet pu
blicatis atteſtationibus non liceat probare
ſuper directo contrarijs capitulis. Authen.
qui ſemel. C. de prob. & capit. fraternitatis.
de teſti. Tamē agendo de falſo poteſt ita de
duci, & probari quemadmodum etiam nō
obſtāte re iudicata poteſt agi. l. 1. C. ſi ex fal
ſiſ. inſtrum. ita Dec. in capi. cauſam de pro-
bat. char. antepenulti. columna tertia, ubi
uide, dicam infra in materia publicationis
teſtium, circa princip. & ad eum locū te re-
79 iicio. Aliud eſt ſpeciale † quòd ſuſpitio fal-
ſi habetur pro ueritate cōtra l. abſentem. ff.
de pœn. Hippol. ubi ſupra. colum. 3. uerſic.
adde etiam prędictis. quòd in criminalibus
quomodo intelligatur, ponit Dec. cōſ. 186.
in 1. colum. & in c. porrecta de cōfir. util. uel
inuti. & in ciuilib. dixi ſupra latiſſimè in prī
80 cip. huius materię. Statutum noſtrū † Me-
diolani quod incipit. Falſum committens,
& diſponit quod ubi lex municipalis non
punit falſum, illud puniri debeat in ære
uel in perſona arbitrio iudicis, intelligi-
tur de falſo propriè per quod quis incidit in

aliquod

aliquod caput l. Corneliæ de falſis. Barto. in
l. quid ſit falſum. ff. de falſis. Cæpol. conſ. 22.
colum. 3. & conſi. 24. colum. 2. & Alexand.
81 conſ. 73. colum. 3. uolum. 1. Falſificans † ſcri
pturam priuatam an puniatur de falſo, dic
puniri, l. 1. §. qui in rationibus. ff. de falſis. l. ſi
quis decurio. l. qui ueluti. & l. damus. C. eo.
82 & ideo Ang. in d. l. qui ueluti. vult † vt etiã
ſi in ſchedula mea faciam te debitorem te-
neat pœna falſi. gl. tamen communiter ap-
83 probata in d. l. damus. uult † ut talis ſcriptu
ra debeat eſſe apta ad nocendum quomo-
do, & ideo Bar. ibi decidit, ꝙ ſaltem debet
facere indicium, idẽ in §. qui in rationibus.
& in l. ſi quis legatum. colu. 2. de falſis. exẽ-
plum ponit quando talis ſcriptura eſſet ap
ta ad faciendam de ea comparationem, ut
qñ habet tres teſtes. unde Paul. de Caſtrũ.
in l. fi. in fi. C. de fide inſtrumen. requirit ſub
ſcriptionem trium teſtium in tali ſcriptu-
ra priuata falſificata ad hoc ut ſit falſum, &
non ſolùm conſideratur actuale damnum,
id eſt, quod re uera noceat, ſed etiam quod
habitu, & potentia poſſit nocere, ſecũdùm
Cald. in l. ſi falſos. C. de fal. ſequitur Socin.
conſi. 104. columna 1. per quod non uideo
quomodo in exemplo ſchedulæ de quo ſu
pra poſſit uerificari iſta concluſio bene poſ
ſet uerificari in apocha, literis, & libro ra-
tionũ, & in alia ſcriptura ſubſcripta tribus
teſtibus, ut loquuntur dictæ leges ſi illas
uides. De apocha, literis, & libro quòd ſint
apta ad nocendum habes in l. admonendi.
per Bartol. & alios, de iureiuran. de ſcriptu
ra ſubſcripta tribus teſtibus, habes ẽt in di-
cta glo. l. damus: & in l. comparatione. C. de
fide inſtrum. Nõ etiam poſſet uerificari fal
ſitas nocibilis, ſi tertius faciat ſcripturã fal-
ſam, in qua Titius donet cauſa mortis an-
84 cillæ ſuæ p̃diũ, quæ ſcriptura † ſit ſubſcripta
per quinque teſtes, qui dicant eum eſſe fal-
ſam, quia talis ſcriptura ex ſe non probat,
nec facit iudicium, & tota uis conſiſtit in te
ſtibus probantibus dictam donationẽ, iux
ta dicta Bar. in d. l. admonendi, colum. ante
penul. Aliud eſſet in ſcripturis priuatis, q̃
aliam ſolennitatẽ non requiritur, ut in præ
dictis, quia uel nocẽt re uera, uel ſunt aptæ
ad nocendum modo quo ſupra, ponitur
85 † tamen talis pœna ſtellionatus. Soci. in d.
conſ. in fi. & conſ. 42. & conſ. 186. Anch. cõſ.
23. col. 2. Salic. in l. 1. col. pe. C. de ſepul. uio
la. quidquid teneat Paul. de Caſt. conſ. 161.
86 col. 1. & pœna † hæc eſt pecuniaria, ſecun-
dùm Soc. in d. conſil. 104. poſt Gand. & Au-
guſt. de Arim. in uerbo, falſario, ſed uidet
ꝙ ſit relegationis l. fin. cum alijs. in d. tit. ff.
de crim. ſtelliona. Tamen ex §. ſolent in l.
3. cod. tit. de crim. ſtellio. non imponitur ne
87 ceſſario pœna relegationis, & aduerte, † q a
cum ſtatuta ac ordines locorum recipiant
interpretationem à iure communi. l. 2. C.
de noxal. cum ſimilibus, ſi puniunt falſum
in ſcripturis, etiam intelliguntur de priua-
tis, quæ tamen nocent, ſiue ad nocendũ ap
tæ ſunt, quod procedit multo magis quã
do ſtatutum nominaret, non ſcripturã ſim
pliciter, ſed aliquam ſcripturã, prout facit
88 decretũ noſtrum Mediolani. Teſtis an † pu
niatur de falſo ſi doloſè falſum, dixit, &
eius depoſitio nulla eſt, uel non nocet. Hip
pol. in l. 1. §. præterea, colu. 4. ff. de quæſtio.
latè concludit extraordinariè puniri, arbi-
tror eſſe recurrendum ad deciſionem Bar.
in l. ſi quis legatum, colum. 1. uerſicul. iux-
ta hoc quæro ff. de falſis, ubi quãdo eſt fal
ſus. & dictum eſt nullum, diſtinguit utrum
teſtis habeat ſuam formam, uel non, ut pri
mo caſu puniatur. ſecũdo non, ſed difficul
tas eſt quando dicatur habere formam. Itẽ
Barto. non declarat, an ordinariè uel extra
ordinariè puniatur, unde uide Bald. in l. iuſ
iurandi. ad fin. C. de teſtibus, qui utranque
dubitationem decidit, loquitur Bar. & Bal.
quando dictum teſtis eſt nullum, in quo
ſemper uide ibi, ſed quando non eſt nocibi
le abſolutè ſentio cum Hippol. p ea quæ al
legat, & ſecundum iſta declaro. Fel. in capi-
tul. 1. de præſumpt. uerſi. primo fallit. Quæ-
89 ro † quando promiſſio uel legatum eſſet in
ualida, uel quodlibet aliud in inſtrumento
contentũ, puta, ſi donaretur uel legaretur
concubinæ quæ eſſet nupta, & ſic coitus eſ
ſet punibilis, quo caſu non ualet donatio
uel legatũ, ut per Iaſ. in l. miles. ita in fi. prin
cipij. ff. de re iudi. a. Dic breuiter puniri no
tarium de falſo, quia notarius fecit quan-
tum in eo fuit, ut res haberet effectũ, & in
eo quod erat officij ſui non defecit, q a ap
poſuit omnem ſolennitatem requiſitam
90 in tali inſtrumento, ſicut ſi in dicta ſo-
lennitate defeciſſet, & ex hac ratione in-
ſtru

iuxta cap. 2. de teſtib. et verè confeſſi eſſent,
ſecus ſi ficté, ut contingit in hoc caſu in quo
ut dixi, alter contumax, et conſequenter ha
bitus pro confeſſio, et conuicto fuit damna
97 tus, † quia ficta confeſſio non nocet alteri,
iuxta dictum Bart. in l. eius qui delatorem.
ff. de iure fiſci. & prędicta clara ſunt, ſi illi no
tarij ita atteſtarentur nondum expleto in-
ſtrumento teſtamenti, prout intellexit hoc
dictum Iaſ. in dicto §. procurator. Cæterum
ſi expleto & iure acquiſito parti, ita atteſta-
98 rentur, † tunc maius dubium uideretur per
tex. in capitu. ſicut in fin. de teſtibus. ubi nõ
creditur pluribus teſtibus dicentibus ſe fuiſ
ſe corruptos ad infrigendam ſententiam ſu
per dicto eorum latam. Iaſ. tamen idem etiã
tenet ubi ſupra, quæ opinio omnino eſſet
ſeruanda in caſu quem nunc habeo in fa-
cto, quia etiam alij duo teſtes comprobant
dictum notariorum, adſuntque multæ aliæ
99 coniecturæ ad idem. Et aduerte ulterius † quod
Doctores ſupra loquuntur in notario, uel
teſte, uel iudice qui extraiudicialiter, puta,
in articulo mortis moti conſcientia dicerẽt
confeciſſe, uel dixiſſe, uel protuliſſe falſum
inſtrumentum, falſum teſtimonium, et fal-
ſam ſententiam propter pecuniam, & ideo
non mirum ſi nõ infringitur dictum inſtru
mentum, vel ſententia, & ita etiam præcisè
tex. loquitur in ea ſicut. de teſtibus. & ideo
ſi in iudicio hoc aſſerant, & citata parte, cui
dubium quin ſit credendum magis ipſis quam
alijs, iuxta cap. fina. de teſtibus cogen. & quod
ibi dicit Felin. Eſt verum quòd etiam prædi
cti Doctores & tex. in dicto capitul. ſicut lo-
quuntur, quò ad intereſſe partis tantùm. Et
ideo ſi tractaretur de pœna ex eorum dicto
alicui imponendo aliter eſſet, & tunc recur-
reretur ad vim teſtium, & l. ſciant cũcti. C. de
probat. & conſideraretur, an eſſent ſocij cri
minis vel varij, & an alias paterentur exce-
ptiones. Non etiam obliuiſcaris eorum, quę
dicit Bart. in lege, ſi quis obrepſerit. ff. de fal
100 ſis, quando † defertur ſcienter ſchedula no
tario ad illam ponendam in actis, quæ con
tinet aliquid plus quam debeat, & ſic falſum
quia dicit quòd non tenetur ille quaſi fece-
rit falſum cum non ponat in actis, ſed nota-
rius qui nec ipſe tenetur, quia bona fide fa-
cit, ſed dicit Barto. quod tenetur deferens ſche
dulam eo quòd obrepſit Pręſidi falſum per
d. l. ſi quis obrepſerit. ſecus ſi faciat illam ſcri
bi à notario, & ſcienter aliquid omittat eſt
pulchra determinatio, & ſæpe occurrit. circa
quam vide Imol. conſi. 104. & Bar. conſ. 199.
& Bald. notabiliter in rubr. C. res inter alios
acta. colum. fina. in fin. Non omitto etiam
101 † ſi notarius quid falſum aſſerat in inſtru-
mento à ſeipſo, & non rogatus, ut ſæpe fa-
cit maxime in teſtamentis, dum dicit talis
ſanæ mentis, iuxta notata per Bald in l. 2. ff.
de teſtamen. & in rubr. C. de fide inſtrum. co
lum. 4. per Aret. in d. l. 2. col. 1. & 2. non pro-
pterea eſt falſarius, quia facit ut priuata per-
ſona, & non vt notarius, ita Bald. in l. is uer
bis. colum. 2. in princ. ubi uide. C. de teſtam.
milit. Alexand. in d. l. ſi quis obſerit. in gloſ.
quæ incipit, quædam pars. & Felin in cap. ſi
cautio col. 17. verſic. & vnum perpetuò no-
ta. de fide inſtrumen. & latiſſimè Cor. in 4.
volum. conſil. 261. vbi vide. & eſt hoc dictũ
maioris momenti quàm dictum Bald. in l.
vnica. C. de confeſ. columm. 10. verſicul. hoc
breuiter. vbi dicit in hoc caſu quod ſi furor
erat laſens excuſatur, aliter ſecus videtur di-
core, cuius contrarium tene propter prædi-
ctas autoritates. & rationem, niſi dicas quòd
loquitur quò ad crimen ſtellionatus, & hoc
poteſt perpendere ex dictis Bald. in l. iuſiu-
randi. in fin. C. de teſtibus. Et ad principalem
concluſionem vide etiam Tintarid. in ſuo
dialogo de contrarietate teſtium, in illa quæ
ſtione quando teſtis dicit ſine cauſa, & po-
ſtea contrarium cum cauſa an puniatur de
falſo? char. 4. columm. 3. & fin. & ſequen. col.
ubi tenet in caſu de quo agimus non incide
re in falſum. Facit etiam quòd dicit Bart. in
l. ſi quis legatum. ff. de falſi. in quæſtio. de te-
ſte. qui dixit non iuratus, uel alio modo nul-
102 liter, † quia in effectu vult, ut ſi non depo-
ſuerit in forma iudicij non teneatur, & fa-
cit communis concluſio quæ habetur con-
tra dictum Bart. in l. eos in fina. ff. de falſis.
quòd depoſitionis extra iudicium non habe
tur ratio, quo ad hoc ut ſi falſus. Cum igi-
tur à pari procedant teſtis, & notarius, ut
per Soc. conſil. 143. col. 3. ergo, &c placet ta-
men illa opinio, ut teneatur pœna ſtellio-
193 natus. An quilibet † iudex coram quo
committatur falſitas poſſit punire de falſo,
vide Bart. tenentem non poſſe in l. diuus. ff.
de falſis. niſi aliàs eſſet latrunculator, contra

rium videtur tenere. idem Bart. in l. nullum.
C. de teſtibus. Tamen non eſt contrarius,
quia loquitur de pœna extraordinaria, &
uult tamen quòd iudex competens poſſit
cum punire o.d nari, & ita intellige Bar. in
l. hoc iure. §. aqua. ff. de aqua quotid. & æ-
ſtiua. in l. penult. C. ſi aduer. lib. & ita Fulg.
in l. 1. §. qui mandatum. ff. de offic. eius. &
Angel. in l. quærela. in ult. col. C. de falſ. &
ita probat text. in d. l. diuus. & ita Abb. in
capit. 1. ad fin. de crim. falſ. In delegato uerò
aliter tenet, & eſt communis opinio Do-
ctorum ibi. Et in delegato latiſſimè Iaſ. in
d. §. qui mandatum. col. penul. & fin. idem
tenet quod dixi in ordinario, & non allegat
Abb. hanc opin. in ordinario, tenet Aret. in c.
cum literis. de teſti. colum. 3. ubi etiam ad-
dit, & ita Felin. column. 2. quod punitur
ſine proceſſu extraordinariè, quod voluit
etiam gloſ. in dicto cap. 1. & communiter Do
ctor. ibi, & ita intellige Anch. conſil. 172. col.
fi. alios qui ſequuntur; Bar. in d. l. diuus. & eſt
opinio gloſ. in d. l. nullum, quam ibi ſequi-
tur Barto. & ita etiam intellige Aret. in dicto
verbo, falſario. colum. 6. verſiculo quæro an
104 quilibet. Et aduertendum eſt, † quia Doct.
communiter volunt, ut etiam punitus tali
pœna extraordinaria, adhuc poſſit accuſari
pœna ordinaria. l. Corneliȩ de falſis. & ſi ita
non eſſet frequenter nimium fierent falſita-
tes teſtium, quia illius pœnæ extraordinariæ
exemplum ponitur in colapho, ſecundùm
Ioan. And. Ant. de Butr. & communiter alios
105 in dicto c. 1. Sed an † finita dumtaxat inſtan-
tia, in qua ſunt examinati teſtes poſſint ac-
cuſari, an verò, & iam illa pendentes? prima
facie uidetur dicendum, vt finita inſtãtia tan
tùm liceat, prout explicitè gloſſ. dicit in ca. 1.
& multi alij iam ibi quam alibi, tamen ad-
uertendum eſt, quia illud dicitur habita ra-
tione ad pœnam extraordinariam, quæ non
niſi pendente iudicio ex officio, etiam poteſt
imponi, vt declarat Abb. in dicto cap. 1. col. 2.
quia in ordinaria, & finita lite poſt imponi
intentata accuſatione, tunc & ante, ita opti-
mè vult Abb. ibi, vbi vide cum diligentia,
quia ſic inuenies. Et cui dubium quin etiam
pendente iudicio ciuili poſſit accuſari teſtis
de falſo? & ideo diſputatur, an durãte diſcuſ-
ſione falſitatis ſit ſuperſedendum in ciuili, vt
dicam paulò infra; poteſt igitur accuſari, &
pendente iudicio ſicuti mox dicã, & eo fini-
to ad retractionẽ ſententiæ, iuxta tit. ſi ex falſ.
inſtrum. C. & not. in l. diuus. ff. de re iudic. Sic
ergo qñ iudex coram quo examinatur, non
eſt latrunculator, & ita nõ habet merum, &
mixtum imperiũ, ſolũ punit extraordinariè
cum colapho, de quo ſupra, ad pęnam vero
ordinariã ex nouo proceſſu procedit Capita
neus iuſtitiæ, vel alius officialis rerũ crimi-
nalium. Et ſi ipſe eſt latrunculator, poterit
etiam ipſe procedere ad pęnam ordinariã.
106 ita Abb. & Doct. in d. cap. 1. Et † ſi tñ iudex
corãquo examinatur teſtis, & falſum dicit,
quàm alius, ſint iudices competentes in cri
minalibus, vt prætor, & capitaneus iuſtitiæ
in hac ciuitate Mediolani, uterque poteſt ꝓ
cedere. ita Bald. in d. l. nullum. uerſiculo, &
non ſolum iudex. ubi uide. & ideo erit locus
præuentioni, iuxta nota ſupra in titu. de fo-
ro competen. in materia præuentionis. Ex
prædictis habes quòd pœna illa extraordina
ria non tollit ordinariam, contrarium tenet
Barto. in d. l. nullum. per l. Senatus. ff. de ac-
cuſ. Bald. vero ibidem hoc tenet quando nõ
fuit punitus integra pœna, & hæc opin. Bal.
eſt approbata communiter ibi, & in d. capit.
1. de crimin. fal. ubi ultra alios. uide Anan.
colum. 3. uerſicul. ſed poteſt dubitari. & ibi
pro ratione dicit unum pro hac communi,
quòd agitur de diuerſis delictis, & ideo pœ
na unius non tollit aliud, & quòd agatur
de diuerſis delictis, & ſit ſeparatum delictum
id de quo in l. nullum. a delicto criminis fal
ſi, de quo in d. l. Cornelia de falſis. oſtendit
ipſe, & ponit quatuor differentias, & quan-
do tractaretur de pœna impoſita à iudice
eccleſiaſtico, an illa debere eſſe contentus
iudex ſęcularis, Eſt ſine dubio dicendum nõ
debere nec econtra, Felin. in capit. ſuper his.
in 13. limita. de accuſ. Et ex prædictis habes
clarè decisum id, de quo nunc dubitatur
107 in Senatu. An † teſtis laicus qui dixit fal-
ſum in cauſa matrimoniali, coram eccleſia-
ſtico poſſit puniri ordinariè ad pœnam fal-
ſi a capitaneo iuſtitiæ, quia poteſt puniri, &
cauſa matrimoniali, finita, & pendente per
prædicta, & maximè, quia iudex eccleſiaſti-
cus non uult cognoſcere de dicta falſitate,
nec poteſt iuxta capi. ſententiam ſanguinis,
nè cler. uel monac. nec etiam uult punire ex
tra ordinem, quo caſu ceſſant omnia. Nec

obſtat

obſtat quod iudex cauſę principalis, ſcilicet
iudex eccleſiaſticus ſit iudex cauſæ inciden
tis. l. quoties. C. de iud. quia non efficitur
iudex cauſæ falſitatis, niſi quo ad extraordi
nariè puniendum, ſicut dictum eſt per not.
in d. cap. 1. & in d. l. nullum. Si eſſet ordina-
rius puta epiſcopus, fateor quod & ipſe poſ
ſet procedere ad ordinariam pœnam, ſecun
dùm ius canonicum, ſed cum ſit delegatus
firma remanent, & ſolida quæ ſupra dicta
ſunt, & idem etiam procederet, ſi eſſet ordi
narius non habens merum, & mixtū Impe
rium. Et ideo hoc mane ita fuit ſtabilitum,
ut ſcilicet dictus teſtis falſus puniatur pęna
falſi à capitaneo iuſtitiæ. Et retulit reueren
diſſimus Domi. epiſcopus Nouarienſis in
ſuo caſu Romæ pariter fuiſſe ſeruatum, quia
cum quidam in cauſa beneficiali agens con
tra eū ad beneficii priuationem adduxiſſet
quatuor teſtes falſo deponentes, quod mā
dauerat fieri quoddam homicidiū, & ipſe
eos coram gubernatore urbis accuſaſſet de
falſo, & falſitatem detexiſſet, omnes fuerūt
infami pęna ab eo puniti. Sic etiam ſæpiſſi
mè in hac ciuitate fuit ſeruatum, & ſeruari
debet, quia aliter malè conſultum eſſet bo-
108 no publico. & † ad prędicta facit, quia cri-
men falſi cōmiſſum in re eccleſiaſtica, puta,
in literis Apoſtolicis crimen mixtum, quod po
teſt puniri à iudice eccleſiaſtico, & ſęculari.
ita Abb. & Docto. in capit. cū ſit generale.
de foro cōpetēti, & per Anan. in cap. ad falſa
109 riorū. de crim. falſi. Scias autē † quod ubi etiā
ſæcularis non poſſet cognoſcere, nihilomi-
nus poſſet interrogare, puta, ſi pars vult u-
ti teſtibus coram eccleſiaſtico examinatos.
ita Bald. l. ubicunque. C. de interrog. actio.
Iaſ. d. l. quoties. colum. 2. Et hæc not. quia ip
ſe iudex eccleſiaſticus non vult admittere
has interrogationes, timens ne fiat irregu
laris. iuxta capit. ſententiam ſanguinis. nè
cle. vel mona. Eſt tamen aduertendū ad prę
110 dicta † quod etſi teſtis laicus efficiatur ex
foro iudicis laici qui eū examinat, quo ad
pœnam extraordinarie imponendā, tamē
clericus non efficitur. iſta eſt communis
opinio in locis de quibus ſupra, & ita atte-
ſtatur Ioan. Bernard. Hiſpanus in ſua practi
ca criminali canonica. cap. 87. ad fin. pro quo
etiam uide deciſ. Neapol. 230. quæ adhæret
111 huic opinioni. Et † quia dixi ſupra teſtem
poſſe accuſari de falſo pendente iudicio, &
eſſe dubium an ſuſpendatur iudicium prin
cipale in hoc uide Bald. in l. ſi quis teſtibus.
colum. pen. C. de teſtibus. Alex. in l. 2. §. 1. in
1. apoſtil. ff. ui bonor. raptor. Salic. in l. ſi do
cueris. C. de falſis. & ante eos Cin. in l. 1. col.
pen. & ult. C. qui accuſ. non poſſ. Et concluſ-
ſio eſt ut differatū, & licet res ſit inter alios,
ſcilicet inter reum uel actorē, & teſtes & nō
inter ipſas partes, quo caſu non uidetur, ut
acta in eo iudicio faciant fidē in primo con
tra producētem, iuxta notata per Bart. per
illum tex. in l. Lucius ff. de his qui notan. in
fam. Tamen reddunt dubiam probationē,
ex quo non poteſt ſequi condēnatio. ita Sa
lic. not. in dict. l. ſi docuerit. ī fin. & ſequitur
Barb. conſil. 43. uolum. 1. column. 8. Et licet
Salic. loquatur in accuſato accuſante teſtes,
tamen idem uidetur quando tertius accuſa
ret, puta, frater, uel coniūctus accuſati, nā
militat eadem ratio. & Cyn. etiā in d. l. 1. in
quæſt. quā format, iuxta quam uerba facit
Salic. atque alii, apertè loquitur, ſiue accu-
ſet pars, ſiue tertius, ſi tamen alias dicta te-
ſtiū nō nocerēt illi contra quem eſſent pro
ducta, ut quia repleti eſſent maculis, uel uo
tiſimilia non deponerent, uel aliter non
probarent. Non uideo quare eſſet diffe-
rendum, quia fruſta expectatur tempus,
cuius euentus nō operetur. l. aliquando in
fin. ff. ad Velleian. & ideo cū ratione loquū
tur Doctores in accuſato teſtibus cōuicto,
& ita etiā in fortioribus terminis eſt deciſ.
Neapol. 229. ubi latiſſimè de hac quęſtione
dum concludit, quando deciſio cauſæ non
pendet à falſificatis dilucidatione nō ſuper
ſeder., ſi etiam accuſatio teſtium eſſet facta
coram alio iudice, maximè per fiſcū, uel ter
tium, & pars cōtra quam fuiſſent examina
ti acquieſceret, ut cauſa finem acciperet. et
non dilucidata falſitate ſecundùm actio, &
probata in cauſa nō uideo quare eſſet diffe
rendum, quia Doctores loquūtur, ſiue ſal-
tem expreſsè ſentiunt, ut procedat dicta cō
cluſio ad fauorem conuicti, niſi dicas quod
tamen oportet partem ita eſſe contentam,
ut etiam renunciaret omni maculæ falſita-
tis, aliàs militarent rationes Salicet. pro ſua
opinione Et hoc ubi ex actis cōſtaret, quod
cauſa falſitatis pendent, alias poſſet iudex
cauſæ, inſtante eo, cōtra quē producti ſunt

teſte ignorantiã prætendere, & determina
re cauſam ſecundùm allegata, & probata.
112 Quando † vendens rem duobus incidat in
falſum, iuxta l. qui duobus. ff. de falſis. uide
ibi per Hippol. & per Aret. in gloſ. in uerbo,
falſitio. colum. 8. & in apoſtillis nouis, & no
uiſſimis & Cuma. conſil. 173. colum. 2. in fi.
Et quid ſi hoc facit procurator vel ſyndicus
an incidat in hanc pœnam? vide Ang. in cõ
ſil. 43. & quid in muliere vendente duobus,
& quid ſi vendatur ſecundo ſcienti primã
venditionem, & quid ſi primus poſtea rati
ficauerit, uide Bald. 2. volum. conſil. 240. Et
adde quod ſi eadem res uendatur à duobus
repræſentantibus eandem perſonam nõ in
curritur pœna, de qua hic Signorol. conſilio
207. & ſi vendatur dimidia pro indiuiſo po
ſtea aliqua pars in ſpecie, tunc videtur inci-
dere in falſum, quia primus emptor in qua
libet minima parte habet partem l. Meuius.
§. duobus. & ibi Bar. ff. de leg. 2. Bar. in l. 2. C.
quomodo, & quan. quar. pars deb. lib. 11. &
in l. 2. §. incerti. ff. de acquiren. poſſeſ. & ita
videtur benè probare tex. in l. ſi conſenſerit.
§. fin. ff. qui potio. in pigno. habe. Tamen cõ
ſidera, quòd licèt reperiatur deceptio re ip-
ſa, iuxta l. qui cum aliter. ff. de verborũ obli
gatio. tamen non fuit in dolo ex propoſito
venditor, quia eſt præſumendum quod ex
quo ſciebat ſe habere dimidiam non conſi
derata ſubtilitate dicto §. duob. crediderit
ſe poſſe uendere particulam alterius dimi-
diæ etiã in ſpecie, vbi tamen hoc allegetur,
iuxta text. in l. ſi adulterium cum inceſtu. §.
idem Pollioni. ff. de adulter. Nam quælibet
cauſa excuſat à dolo, & licèt in dubio ſit præ
ſumptio cõtra eum, iuxta doctrinam Ang.
in l. plagii. C. ad l. Iulian. de plagia & dixi ſu-
pra circa decretum, quãdo res habet origi
nem à contractu, tamen cum iuramẽto, &
datis aliquibus præſumptionibus procedit
quod dixi, & præſumptio eſt ut nõ ſit in do-
lo, quia propter hoc nõ cõſequitur duplex
precium eiuſdem rei, ut cõſiderat text. in l.
113 qui duobus, & † quod etiam ille qui ſibi ali
quid adſcripit in teſtamento incidat in pœ
nam falſi, eſt tex. in l. prima. §. ex illa quo-
què. ff. de falſis. Adde Bald. 5. uolu. cõſil. 92.
Cuman. conſil. 78. columna ſecunda, & Sa-
lic. in l. 1. C. de his qui ſibi adſcrib. colum. 3.
114 in fi. Et † quãdo hæres ſcribit teſtamentũ,
& illud tradit notario à quo rogatur vide
Bart. in d. §. ex illa. & Alex. in 3. volumi. con
ſil. 50. & uide quæ not Fulg. conſil. 124. col.
2. & Roman. conſil. 145. verſus finem. & in
115 apoſtil. Angel. & Angelus met. Scias † eriã
quod pro inſtrumento falſo poteſt quis pu
niri ex triplici capite, quia fieri fecerit, & quia
illo vſus fuerit ſcienter. primis duobus mo
dis quis punitur pena l. Corneli, iuxta l. pri
ma, §. fin. ff de falſis. Tertiò caſu non puni-
tur ordinariè, ſed relegatione ad tẽpus. ita
Salic. in l. ſi uteris. colũna tertia, in princip.
C. de fide inſtrum. & dicit, quod hæc eſt cõ-
munis opinio. & ita intelligis Bald. in l iube
mus. § ſane. colum. fin. in uerſicu. extra quæ
ro. C. de ſacroſan. eccleſ. allegat gloſ. quæ ta
men dicit aliter in producente literas prin-
cipis, & ita etiam gloſ. in d. l. ſi uteris. & ubi-
que, ut dixit ibi Salic. & uide latè apoſtillas
ad Abb. in cap. præſentiũ. de teſtibus. Tamẽ
per ſtatutum noſtrũ in criminalibus impo
nitur eadẽ pœna illi, qui ſcienter producit
falſum inſtrumentũ, uel teſtes ſcienter. Sed
116 aduerte, † quia differẽtia eſt inter primos
duos caſus, & iſtum, quia in primis caſibus
non prodeſt abſtinere ab uſu, in iſto autem
prodeſt. l. ſi falſos. C. de fal. & ibi per Barto.
& Docto. in l. diuus. ff. de falſ. & poteſt pro-
ducens abſtinere vſque ad ſententiam, ut
habetur in dicta l. ſi falſos. Et ideo vt tolla-
tur hæc facultas interrogatur ſtatim facta
publicatione, ſi vult vti teſtibus, ut per Bar
tol. in dicta l. diuus. vbi vide, & maximè in-
terrogatur, quia ſtatutũ noſtrũ dicit quod
ſi aliter de ſcientia non conſtat, poſt quã fue
rit interrogatus ſi uoluerit uti, & reſponde
rit velle, dicitur eo ipſo de ſcientia cõſtare,
& ſic ſtatutum videtur dare hanc practicã;
maximè vt tollatur onus probandi ſcien-
tiam, & de qua etiam poteſt conſtare ali-
117 ter, vt etiam ſenſit ſtatutum. Et † in du-
bio præſumitur quando ſcriptura eſt ſuper
facto proprio, ut not. per Aret. & Fel. ubi ui
de omnino de iſta materia. & in d. cap. præ-
118 ſentium. & hoc not. in caſu † in quo pro-
ducens non teneatur reſpondere, iuxta ſta-
tuta noſtra Mediolani in ciuilibus in qui-
bus cauetur, ut aliquibus caſibus non te-
neatur reſpondere, quia nihilominus tene
tur ſi aliter conſtat quod ſcienter vſus fue-
rit. Et aduerte, quia nec ſemper producens
eſt

eſt inexcuſatus ſi perſeueret, Vſque ad ſententiam, quia ſi veriſimiliter non ſciat, non tenetur, ut in facto alieno, ut p Docto. ubi
119 ſupra. Et † modum reſpondendi quando quis interrogatur, ne faciat ſe ſuſpectum q falſum commiſerit, ponit Bald. in l. fin. in fi. C. ſi ex falſ. inſtrumen. & debet etiã reſpondere clarè, & apertè, vt ponunt Doct. ubi ſupra, & Bald. conſil. 58. in 5. lib. ſecundùm antiquam impreſſionem, vbi tenet quòd ſi dicit velle vti in paſſibus, & punctis, &c. quod eſt perinde ac ſi nihil reſpõderet, & ponit ẽt ſtatutum noſtrum in ciuilibus, Item modũ interrogandi uide per Aret. & Felin. vbi ſupra, & ultra prædicta in hac materia, vide Ang. in d. l. in verbo falſario colum. penulti. & ibi in apoſtilis, & gloſ. & Bart. & Doct. in l. 3. C. de fide inſtrumen. Ang. in §. appellantur. Inſtitut. de excep. colum. 3. verſicu. & eſt
120 ſciendum. Et † quando procurator producit falſos teſtes, an dominus teneatur? vide Paul. de Caſt. in l. ſi quis iniquũ §. ſi procurator. ff. q quiſque iur. Et ſi quis vtitur ſcienter per alium, an teneatur pœna ſtatuti de vſu, vide Rom. cõſil. 106. & Alexan. in d.
121 l. ſi falſos. Et † quãdo capitulũ eſt falſum, an abſtinẽs hoc caſu ſit excuſatus? vide Bar. tenentem non eſſe, in d. l. diuus. ff. de falſis. Angel. de Aret. in dicto verbo, falſario latè, & notabiliter diſtinguentẽ, Aret. & Fel. in d.
122 c. præſentium. Et † vbi capitulum eſt verum, & teſtes falſi, dicuntur illi dicere falſo, non falſum, & extra ordinem puniũtur. Felin. in cap. fraternitatis in fin. de hæret. poſt Anchar. ibi per eum allegatum. Soc. cõſilio 103. circa fi. & conſi. ſeq. & Bald. conſil. 304.
123 uolumin. 1. Et † an quis poſſit reſpondere ſe uelle uti ſi appareat teſtes verum dixiſſe? vide Bartol. in d. l. diuus. & Aret. & Felin. vbi ſupra, & dicam infra latiſſimè ſub iſta rubrica. Et profectò credo quòd illa diſputatio ceſſet per ſtatuta noſtra quibus cauetur, vt clarè, & nitidè debeat reſpõderi, per quę ſtatuta etiam datur terminus ad deliberandũ, quo caſu ceſſat difficultas ſi dicatur non eſt certus, & vide Lap. allegatio. 119. & Fulgoſ. conſil. 177. & not. etiam ad intellectum ſta-
124 tuti, † quòd aliud eſt oſtendere, aliud eſt vti. Bald. in l. eo quod à multis, ad fin. C. ſi
125 cer. petat. Item nota † quòd per ſtatuta noſtra cautum eſt, ut etiam quis poſſit reſpondere velle uti in parte, dummodo clarè reſpõdeat pro qua, & ſic ſeruatur, in quam diſto teſte quis poteſt uti ĩ una parte in alia non ſubaudiendo etiam unum uerbum, & declarãdo illam partem, dummodo apertè
126 & clarè loquatur. Itẽ nota † quod ille qui producit inſtrumẽtum falſum præſumitur illud feciſſe, uel fieri feciſſe, d. l. maiorem. & ibi Bal. Alex. conſ. 77. colũ. 3. uolu. 1. & Anan. in c. ad falſariorũ, colum. 5. de crim. falſi. niſi oſtẽdat à quo habuit, uel quis fieri fecit, ut
127 in dictis iuribus, & locis. Et † an ſi dicatur nolo uti, ſi ſcus ipſe poſſit uti, uidetur poſſe, & quòd hoc decidat Bart. in quæſt. quę incipit, iudex maleficiorum, colũ. 3. in princ. & colũ. fin. & facit quod licet accuſator renunciet teſtibus, non ualet, quia uidetur concludere cum accuſato, & quia non debet poſſe præiudicare fiſco. Aret. in cap. cũ uenisſent, de teſtibus colũ. 4. uerſic. 3. utrum. & Felin. ibidẽ colum. 3. Et ideo nec ualet delatio iu-
128 ramenti, † quam facit accuſator reo ſuper crimine, quò ad præiudicium fiſci, l. ſ. in l. ait, prætor. la prima. in princ. colum. 5. uerſic. 3. pœne ff. de iureiuran. Iudex tamen ubi uideret nõ adeſſe concluſionem, & teſtes de falſo ſuſpectos malè faceret, ſi per eos uexaret
129 partẽ. Tenetur † pœna falſi notarius, uel aduocatus, uel cauſidicus qui inſtrumenta unius partis oſtendit alteri, l. 1. §. is qui. ubi Bar. ff. de falſ. Ang. Aret. ubi ſupra, in uerbo falſario, & dicam infra in tit. de præuaric. Et
130 † quid ſi teſtes non publicatos, uide Fel. in cap. pen. de teſtibus, colũ. 7. circa fi. Et quid de Medicis, & obſtetricibus qui nõ fideliter referunt, uide Fel. in ca. propoſuiſti. colũ. 4. de prob. & eo. titu. cap. quoniam cõtra. col. 24. & Iaſ. in rubr. ff. de iureiur. & Dec. in d. ca.
131 propoſuiſti. Ille, † qui ſe faciat Doctorẽ, & non eſt, tenetur de falſo. l. eos. §. fin. ubi Bar. ff. de falſ. & uide Alex. cõſi. 50. uolumin. 3. & Felin. in capitul. 3. loco. de probat. & idẽ in notario qui uti notarius cõficit inſtrumenta, & non eſt, quia tenetur pœna falſi. ſecus ſi erat, & fuit depoſitus. Felin. in capi. ſuper literis, de reſcipt. columna 18. Sic etiam qui non merebatur dignitatem propter uilem eius conditionem, & tamẽ tacita uilitate illam tanquam nobilis impetrauit, punitur pœna falſi, ita in l. unica. C. ad l. Viſcel. quam uide, & licet illa lex ſit correcta in caſu ſuo

ſecundùm not. ibi, tamen non eſt correcta
ratio legis, ſuper qua eſt fundata. l. eos.§.
132 ſi.quæ non eſt correcta. Quæro † de eo,
qui allegat lege, abrogatas, & ſtatuta, an
ſit falſarius? vide Bar.in l.ſi.ff.de falſis. & Fe
li.plenè in c.1.de conſt.col.5.& in c.frater-
133 nitatis,in prin.de hæret. Adde † ēt in hac
materia falſi quo ad excuſandum a falſita-
te vnam notab. concluſionem, quod poſſibili
veritate in eſſe poſita, nulla ſequitur ne-
ceſſaria falſitas.ita Bal.in c.1.in §.notandū
de no.feud.refert,& ſequitur Ale.in l. quid
tùm,in §.ſi arbiter.ff. de arbit. Ad quod eſt
gl.in l.iuriſgentium,§.quod ferè, ff. de pac.
& ibi Iaſon.latè de qua dixi ſupra. Et ideo
134 † ſufficit, vt quis habeat aliquam pręſum
ptionem pro ſe ad excuſandum a falſo.Bal.
in l.fin.col.12.circa med. C. de ædicto diui
135 Adr.toll. Et † conſuetudo ēt excuſat a fal-
ſitate Cæpol.conſ.13.in antepe. colu. vnde
etiam teſtis defenditur qui primo dixit ne-
ſcire vel non recordari, & poſtea dixit ſcire
vel recordari, vt per Alex.vbi ſupra intelli-
gendo,vt per Aret.conſ.71.col.2. eſt mate-
ria Bart.Ale.& Doc. in l.qui bona,§. ſi quis
ſtipulatus,vbi vide Ale.colum.2.ff.de dam.
infec. Similiter econtra, ſi primo dicat ſci-
re vel recordari, poſtea neſcire vel non re-
cordari, defenditur ut per Aret. in c. cum
cauſa,col.2. de teſti. niſi tamen eſſet nimiū
euidens contrarietas, per notata a Bal. in j.
conſti.C.§.quibus,& vide etiam Iaſ. in l.ait
prætor,la prima,§.iurari,colu. penultima,
& vltim.ff. de iureiuran. & Dec.conſi.100.
colum.3.& Ale. in l. ſtipulatio habere lice-
re,§.hæc quoque,col.2.ff. de verb. obligat.
& Bald.in l.1.colum. pen. C. de confeſſ. vbi
136 † quod quis primò dixit credere, poſtea nō
credere, non eſt periurus, & ſemel habui
in facto, quod teſtis primo narrauit rē aſ-
ſerendo ita eſſe, poſtea in repetitione for-
tè videns ſe conuinci, dixit credere, quod ita
eſſet,& vſque ſit falſus per dictum Paulum.
de Caſtr.in l.dolo,C.de dolo, vbi ſi quis aſ-
ſerat illud de quo non eſt certus præſumi-
tur in dolo. Videtur.n.poſtea ita dicere ſub
ornatus,vt per Fel.in c.præterea,col.fin.de
teſti.cog. Dolus.n.probatur ex coniecturis.
d.l.dolo.ſed tamen uide Aret.conſi.44.col.
vlt.vbi dicit, quod ſi teſtis dicat primo ſci-
re,poſtea credere,nō eſt falſus, quia etiam
credere poſſumus id quod ſcimus, eſt ma-
teria capitul.quoties,extra, de teſtibus, &
conſil.Aret.procedit in dubio, vnde quan-
do expreſsè apparet in ſecundo dicto, quod te
ſtis non habebat certitudinem in primo.
res eſt admodum clara quod ſit falſus, ſed
in dubio fateor non eſſe falſum, maximè per
dictum Bart. in l. de ætate,char.2.colum.1.
verſic.ſed quid.ff.de minor. & Bald. in l.da-
ta opera.C.qui accuſ.nō poſ. qui allegatur
a Moder.in locis vbi ſupra, tamen circa di-
ctum Pau.de Caſt.in d.l.dolo.vide Feli.in c.
ſi autem,col.1.de reſcr.& Ale. in l. dolum,
C.de dolo,& in l.2.colum.3. ff. quod quiſq;
iur.& de prædictis etiam ſuprà dixi in mate
ria torturæ teſtium,& dicam infra ſub rub.
137 de publ.proceſſus circa fin. Et † ad hæc ēt
adde quoad excuſandum quem a falſo, quod
licet teſtis in rei veritate ſit falſus, tamen
ſi iuſta credulitate illud falſum dixit, excu-
ſatur a falſo,vt per Hippo.in rubr ff. de falſ.
col.1.& 2.Ex iſtis habes quod falſitas debet
neceſſario concludere, quod procedit, vbi
agitur ad pœnam, ſecus ſi agatur ad reſciſ-
ſionem Inſtrumenti. Iaſ. in l. licet Impera-
tor,ff.de legat.1.& in l.ſi quis ex argētarijs.
§. prætor ait, ff. de ædend. Item adde quod
138 † dicens falſum teſtimonium in cauſa ca-
pitali punitur,l.Cornelia de ſicar.l.1.§.præ-
terea,ff.de ſicar.& ibi per Hippol. quem vi-
de,qui præter alia dicit, quod hoc ad offenſio-
nem procedit, non ad defenſionem, quia
tunc tm̄ de periurio punitur. Et facit quod
minus peccat delinquens defendendo, quā
offendendo ſecundum Bal.in conſi.515. in
fin.uolum.5. ſecundum impreſſionem Me-
diolani,& quibus modis teſtis dicat, vel di-
cere poſſit falſum teſtimonium, uide Bald.
ſolenniter,& aliter non intelliges in l. data
opera,C.qui accuſ.non poſſ.colu.7.vbi per
139 plures colum. Adde † etiam quod ita com
mittitur falſum tacendo ſicut dicendo, c.ri.
de crim. fa. & præſcriptionem, C. ſi contra
ius,ſed an comprehendatur teſtis tacens ve
ritatem in ſtatuto puniente, dicentem fal-
ſum teſtimoniū? Eſt pulcher articulus,quia
ſi non comprehenditur non punitur pœna
corporali propter aliud ſtatutum, quod nul-
lus puniatur pœna corporali, niſi lege mu-
nicipali caueatur, & videtur quod qui tacet
veritatem dicat falſum, & ſic comprehēda-
tur

tur in ſtatuto capit. cum dilecti. extra de ac-
cuſ. in verſic. quia vero iuncto verſ. cum ſe-
cundùm. Tamen hoc eſt propter verbum
plenam ibi poſitum in iuramēto, vt gl. ibi, in
verbo, plenam. ſecus ſi iuramentum tātùm
eſſet hoc modo, Iuro dicere. veritatē, ut ſit
hic Mediolani, & non aliter, tunc non debet
admiſcere falſitatem, vt gl. ibi, in uerbo, me
ram. Tamen ſi tacet uerum, non dicitur fal
ſum dicere, etiam ꝙ meram iuret dicere ve
ritatem. ita gloſ. ibi, in uerbo, meram. iun-
cta dicta alia gloſ. in uerbo, plenam unde ui
deo obſeruari in Senatu ut minus puniatur,
& non, ſecundùm rigorē ſtatuti, facit quod
dicit Bartol. in l. ea quæ. ff. de contrahend.
emptio. ubi ait quod tacens ueritatem puni
tur tanquam falſus. & ſic impropriè. Tamen
aduerte, ꝙ tex. in d. cap. cum dilecti. loqui-
tur in parte quæ tenetur reſpondere ſicuti
promiſit, & iurauit. Non in teſte cuius offi-
cium eſt ueritatem dicere, & plenam ueritα
tem, ſecundùm gl. in l. Lucius, ff. de his qui
notan. infam. Bald. in ca. fraternitatis, in fin.
de teſtibus, unde Imol. in cap. ſuper literis.
de reſcrip. reprobat Abb. in cap. 1. de crimin.
falſ. & D. Ant. de Butr. in eodem ca. ſuper li-
140 teris, qui ſciebant differentiam † quando
teſtis tacuit ueritatē, an iuraſſet mo... quo
in d. cap. cum dilecti, plenam & meram ueri
tatem dicere, & tunc volunt ut ſi falſarius,
an ad interrogata reſpondere, & tunc ſecus,
quia dicit Imol. quod imo in teſte ſemper
hoc procedit quod debet dicere plenam ue-
ritatem, & ſic ēt ꝙ iuraſſet ad interrogata
reſpondere, ſi doloſè tacet ueritatem debet
puniri, & ita tenet Felin. in capitu. 1. de teſt.
cog. colum. 1. & allegat etiam Anan. in d. ca.
1. de crim. falſi. per Imol. & adducit Felin. ra
tionem, quia forma iuramenti non eſt illa
quæ faciat teſtem incidere in falſum, ut per
eum, adde Bartol. in l. ſi quis legatum, col. 2.
& ſeq. ff. de falſis. ubi teſtis qui non iurauit
etiam punitur de falſo. imo diligētius aduer
141 te, §. quia † nec Abb. in d. ca. 1. nec D. Anto.
in d. cap. ſuper literis. nec Iaſ. eos referens in
d. l. præſcr. in 3. limit. faciunt differentiam in
teſte, an iuret dicere ueritatem plenā an ſim
pliciter iuret, et ideo ſaltem iſto caſu quan-
do iurat dicere ueritatem ſimpliciter ui-
detur tenendum in teſte, quòd tacendo
ueritatem committat falſum. Sed aduer-
te, quia nulli dubium quin hoc caſu falſum
committatur, quia hoc etiam tenēt qui ſen
tiunt cōtra Imol. ſcilicet Iaſon. Abb. & Butr.
Item etiam quando tantum ad interrogata
iurat reſpōdere ſecundùm veram opinion.
Imol. Anan. & Felin. imo etiam quando nō
iurat vt vides, ſed tamen non videntur dice
re falſum, etiam ꝙ iuraſſent teſtes plenam
veritatem dicere. Nam fateor ꝙ plenam nō
dicunt, ubi tacent veritatem, ita loquitur
gloſſ. ibi, ſed non valet conſequentia igitur
falſum dicunt, quia non eſt verum quod di-
cant, ſed omittunt. Sed dic ꝙ ex quo teſtis
dixit cum iuramento velle dicere plenam
veritatem, ſi aliter facit, quia omittat ali-
qua, dicitur falſum dicere non omittendo ſo
lùm, ſed iuncto eius dicto, quia dixit velle
vnū facere, & aliud fecit, & ſic dixit falſum,
& tenendo cum Imol. Anan. & Felin. ſi ſim-
pliciter iurat non dicit falſum, & minus quā
do dicit velle reſpondere ad interrogata, nā
fateor ꝙ punitur, & in hoc cum eis teneo ꝙ
eſt falſarius, quia perfectè debuit dicere,
ſed tamen non dixit falſum, benè omiſit il-
lud quod non erat officij ſui omittere, ta-
men non verificatur, vt dixerit falſum te-
ſtimonium, & ideo practica conuenit cū le-
ge, & pro hac opinione quando aliud nō ha
beremus ſtringit quod Bartol. ſupra & alij.
Doct. dicunt, ut in d. l. præſcriptione, & Hip-
pol. in ſuo repert. in l. 1. §. ſed & ſi quis, ff. de
falſis. & Doct. vbi ſupra, qui tractantes hanc
materiam ſemper per verba impropria vo-
142 lunt ut ſit falſarius. Teſtis † dicens teſti-
monium pecunia, uel ex promiſſione, etiam
ut uerum dicat, an ſit falſus? vide l. 1. in prin.
& ibi in d. repert. ff. de falſis. Abb. in cap. 1.
de teſtibus. Salic. in l. ſi quis teſtibus, colum.
fin. C. de teſtibus, & Bald. in cap. fin. in 3. co-
lum. de appell. vbi fit differentia, an pecunia
fuerit data palam, uel ſecreto, et quando ali
ter non poterat habere teſtimonium, vt ibi
qui etiam loquitur in iudice. et uide Felin.
in cap. licet cauſam. colum. 4. circa fin. et ſeq.
de probat. et ibi Aretin. colum. 5. et in 12. no
tab. et colum. 18. et ſeq. et Fel. in c. pen. col.
2. de teſtibus cogen. et in cap. fin. col. 2. eodē
143 ubi dicitur † ꝙ corrumpens teſtem puni-
tur eadem pœna qua punitur teſtis falſus, et
144 † quibus pœnis poſſit puniri falſus teſtis,
ultra dicta in d. repertor. in §. præterea

l.1.ff.de ſicarijs.uide notabiliter Fel. & Aret.
in capit.ſicut in 3. notab. de eſtibus. Adde
145 prædictis † q falſum tollitur uiginti annis,
l.querelam.C.de falſis. de cuius materia di
xi ſupra,ſub rub quomodo procedatur per
actionem in delict 5,& dum tetigi an currat
ignoranti commiſſam falſitatem, dic tē pen
dere à quęſt. Bar.in l. Labeo. ff. ſi quis teſta-
men.lib.eſſe ius.fue.ubi an ignorantia ſit à
pœna excuſa.ſ.ita conſeruet ius alicui,& ob
his quæ latiſſime dixit ibi Alex.etiam in l.fi.
ubi uide.C.de dol.& uide de hoc conſi.Paul.
de Caſtr.183.uolum.2.& iure canon.crim.
præſcr.non tolluntur,ut per Dec.in ca.licet
cauſam.char.4.colum.3.uerſi. poſtremo no
tandum.de prob.ubi uide,& per Doct.in ca.
146 uenerabilis.de excep.Teſtis † dicēs falſum
teſtimonium ſuper generalibus punitur ex
traordinariè.Iacob.But.in l.Lucius.ff.de in-
fam.Ang.in conſi.194.uiſis proceſſibus cau
ſæ.in fin.colum.2.Hippol.in l.1.§.præterea.
ff.de ſicar.colum.6.Iaſ.in l.ſi duo patroni. §.
idem Iulian.ff.de iureiur.colum.fin.& in l.1.
colum.10.& ſeq.ff.de offic.eius.Bart.in 2.le-
ctura.& ibi Iaſ.in l.ſi ex falſis.C. de tranſact.
147 Eſt materia, † an falſus in uno ſit falſus in
omnibus.& communis eſt eſſe ita Gand. in
tit.de falſis.colum.5.uerſic.quæſt.utilis. Ale
xand.in l.1.§.ſi quis ſimpliciter.ff.de uerbo-
rum oblig.& in conſi.45.colum.2.uolum.2.
& eodem uolum.conſil.134.colum.3. quod
procedit quādo dixit falſum ſuper negotio
uel ad negocium pertinentibus,tunc eſt piu
rius,ita Bal.in l.ſi ex falſis. & ibi Alexan.dicit
communem eſſe cum Bal.ibi,& procedit ēt,
ſiue ſcienter committat falſum, ſiue ignorā
ter Innoc.in c.fraternitatis.de heret.Alex.in
d.conſil.45. quod ultimum intellige ut per
Alex.in d.l.ſi ex falſis.in ult.col.uerſ.in quan
tum. & dicit q quando teſtis ſcit ſibi non
liquere,tūc eſt falſus,ſecus ubi probabiliter
ignoraret,ut in facto antiquo,& hoc modo
rem intelligis Item dicitur aliquid pertine-
re quando quomodo facit ad cauſam Areti.
conſil.71.colum.2.uerſic.2. Iſta concluſio li
mitatur quando circa omnino impertinen-
tia eſſet falſus, quia propter hoc non eſt in
alijs falſus.Bald.in d.l.ſi ex falſis.in fin.Aret.
in d.conſil.colum.2.& conſil.60.uerſic.non
obſtat quòd & Alex.conſil.88.col.5.colu.6.
Sed tamē ſi iuraſſet dicere ueritatem ſuper

omnib.de quibus eſſet interrogatus nō pro
baret ſuper omnibus.ita Bald.in rubrica de
controuer.inueſt.Fel.in d.cap.fraternitatis.
& Cur.in tract.de teſtibus. uerſic. 5. conclu-
148 ſio.Eraducere, † quòd ratio ; quare ſi quis
mentitur ſuper generalibus non incidat in
falſum, ita ut puniatur pęna propriè.l.Cor.
neliæ ſed extraordinariè pœna ſtellionatus,
eſt,quia nō eſt periurus,nā iurauit dicere ue-
ritatē ſuper negocio,ſed hoc nō eſt de nego
cio,nec de pertinētibus ad negociū, licet ſit
ſi pertinentibus ad fidē,& cōſequēter no eſt
falſarius,meritò non punitur pęna falſi: ta-
men quia mentitur ,punitur extra ordinē.
Hoc modo eſt fundata deciſio Iacob. Butr.
quando mentitur, & ubi eſt talis attinentia,
quæ repellat omnino teſtē,non creditur ei,
non ratione periurij,quia non eſt periurus,
ſed ratione illius attinentiæ,ita loquitur, &
loqui uult.Cæpol.in conſil. 3. colum. 2. qui
ſimpliciter dicit hoc caſu,q non creditur , li
cēt contrarium ſentiat Doctor.dicentes, fal
ſus in uno non eſt falſus in alijs,quando eſt
falſus ſuper aliquo incidenti non pertinen-
ti.Et de uarietate teſtium etiam ruſticorū,
& idiotarum,uide Alcia.in tractat.præſum-
ptio.reg.31.& quomodo poſſit declarare
ſe,idē in eo tractatu reg. 2. pſumptione 29.
149 Scias † quoque q ſicut pro quolibet deli-
cto tam priuato,quàm publico poteſt agi,
& ciuiliter,& criminaliter,ut dixi ſupra in ti
tul.quomodo procedatur per actionem. in
delictis.in princip.& in fi.ita in hoc crimine
falſi, imo pro hac reg.quo ad delictū publi-
cum in genere allegatur text. qui loquitur
in crimine falſi in l.quę nomine. ff. de falſis.
& per illum tex.ſic generaliter not. Bart.ibi,
& ita poterit agi contra teſtes falſos etiā ci-
uiliter actione in factum per illum tex.& po
nit Dec.in cap.licet cauſam. de probat.char.
penultim.colum.1.in fin.uerſic.2.dum dici-
tur . Subdit tamen conſideratè multùm,
quòd procedit hoc,ubi apparet de intereſſe
agentis, aliàs contra teſtes falſos agi nō po
teſt,ſecundùm Ancharan.conſil.23.uiſa in-
quiſitionem in 2.dubio.et eſt actio in factū,
quæ datur pro omni crimine publico.Bart.
in l.datur in princip.ff.ad legem Iulian.pec.
150 Falſitas † quando emergit in aliquo iudi-
cio ciuili,uel etiam criminali, puta, quan-
do obijcitur teſtes, eſſe falſos , an impediat
procedi

procedi ſuper negocio principali, donec ſit determinatum ſuper falſitate, in effectu cõcluſio eſt impedire, ſi animo calumniandi non opponitur, et ad hoc an calumnioſe opponatur, vel non quotidie animaduertit Senatus faciendo videri indicia falſitatis ab aliquo fiſcali, vel ſtatuendo breuem terminũ accuſatori ad illa examinanda, et dictam cõcluſionem facit Alexã. in l. prætor ait, §. hoc edicto. in 1. apoſtilla, ff. vi bon. rapt. et latius Barb. vbi omnino vide in conſil. 43. col. 7.
151 8. et ſequ. volu. 1. et ibi ponit † quando opponitur exceptio falſitatis contra ſententiam an impediat executionem eius. de quo vide Felin. in cap. de cetero, de re iud. columna 3. vbi late, et not. et vide etiam Felin. in capit. quærenti. de offic. de leg. colum. 2. in verſic. ſunt certi caſus, vbi in ſententia criminali loquitur, et ponit in ultimo caſu quando accuſantur teſtes de falſo, et vide omnino ca. accepimus. de fide inſtrum. ibi eſt tex. quòd ſi ſententia ſit obtẽta vigore falſi inſtrumẽti, tamen interim ſtatur ſententiæ donec ſit cognitum, & ibi Felin. in ſummario, & columna 3. allegat Bald. in l. final. C. ſi ex falſis inſtrumentis, columna 3. verſiculo vltimo. quæ concluſio tamen non diſcrepat à prædictis, ſi rectè intelligatur. Falſum etiam
152 † committitur quando qui propter vilitatem non meretur dignitatem, ſe facit nobilem, & ideo conſequitur illam, & hoc eſt quod diſponit lex Viſcellia. vt C. ad legem Viſcelliam, leg. vnica. dixi ſupra in verſic. ille qui ſe facit Doctorem, & non eſt, iuxta l. eos, §. final. ff. de falſis. Tetigi ſupra in verſicul. ſcias etiam, quod pro inſtrumento falſo, & de vſu falſorum teſtium, per d[...]as, vel tres
153 columnas, & ibi inter cætera dixi, † quod poteſt conſtare de ſcientia producentis falſos teſtes aliter quam per practicam ſtatuti noſtri interrogandi producentẽ, an uelit uti teſtibus, etiam ex mente dicti ſtatuti, quod eſt valde notandum, maximè quia non ſemper admittitur interrogatio, ut ibi dixi. Sed qui ſint modi probandi ſcientiam traditur per Aret. & Felin. in cap. preſentiam. de teſti. Et producẽs excuſatur, & ſe liberat dicẽdo nolle uti, vt ibidem dixi per l. ſi falſos. C. de falſ. & notata per Bart. & Doct. in l. diuus. ff. de fal. Felin. tamen, & Arc. vbi ſupra, declarando Bart. in d. l. ſi falſos. dicunt in effectu, quod
154 † ſi omnino clarum eſt, quod producens ſcienter produxerit falſum capitulum, putà in facto proprio ita recenti, vel eius naturæ, vt nullo modo poſſit cogitari ignorantia, tunc ſi inducat teſtes ad deponendum ſuper eo, qui ex neceſſitate falſum dicunt, & quidem producente ſciente, ſi bene rem cõſideras, hoc caſu non vti eis, nihil prodeſt, quia talis tenetur vt falſi machinator, iuxta d. l. ſi falſos. & ita præciſè loquitur Bart. in d. l. ſi falſos. & adeo clare, vt interprete non egeat. & ita etiam Bart. in l. 3. in fin. C. de fide inſtrum. Sed ſi eſt præſumptio ignorantiæ pro producente, vt ſi ſumus in facto alieno uel proprio in caſu, in quo præſumitur ignorantia, tunc non uti prodeſt quia ſine dolo falſum non committitur, Aut vero producens falſum capitulum producit illud in caſu, quo poteſt eſſe, & non eſſe, quòd ſcriberit illud falſum eſſe, ut in facto proprio ſed non tali, in quo non poſſit cadere error, vt ſæpe numero contingit, Tunc etſi regula ſit contra eum, tamẽ ſi interrogatur, an uelit uti, & ipſe reſpondeat non uelle, allegando quod errauit in capituli confectione, excuſatur, ſed ſi non allegat errorem, non excuſatur, nec etiam excuſatur, ſi perſeueret, utendo uſque ad finem. & nec excuſatur, ſi ipſe abſque interrogatione dixerit ſe nolle uti, ſecũdùm Aret. ibi qui tamen utitur uerbo, fortè. Et uolunt Aretin. & Felin. ibi, quod Bald. ita intelligatur in l. final. in fin. C. ſi ex falſ. inſtrum. qui loquitur in producente falſum articulum, & tamen ſi non utatur, prodeſt. qui Bald. certe loquitur in eo, qui erat in bona fide, tamẽ poteſt intelligi ſecundùm prædictas conſiderationes, & aperte conuenit cum Bart. qui loquitur in caſu claro falſitatis, quando ſcienter producit falſos teſtes, quod eſt, quando ſcienter producit falſum articulum, ut dixi, ſunt enim correlatiua, & Baldus aperuit ibi oculos Felin. & Aretin. qui tamen ex inſpectione ſolius Bartol. ſtatus aperiebantur. Dixi etiam in dicto verſi-
155 culo, † ſcias etiam, ſtatutum in effectu tollere illam reſponſionem, quam ſæpe facit interrogatus, ſi uult uti teſtibus, quæ eſt, quod intendit uti, quatenus appareant vera dicta aliàs non, de iure, concludit Felin. in dicto capitu. præſentium. in uerſiculo tertia concluſio. per Aretin. ibi, qui clarius,

&

& apertius loquitur, admitti hanc reſponſionem, tamen ad inſtantiam interrogantis poteſt ei ſtatuti terminus præciſè reſpondendum, & tunc etiam ſecundùm Aret. admittitur cũ dicta proteſtatione, ſi veriſimiliter non potuit eſſe edoctus de veritate Et licèt hæc diſputatio. vt dixi, ceſſet ſtante ſtatuto Mediolani, tamen obſeruatio videtur admittere, vt interogatus poſſit reſpõdere ſe velle vti teſtibus in cõcernentibus ipſum negocium, & fidem teſtium, & ſubditur in dicta reſpõſione ſecundùm practicã, quòd in reliquis non facientibus ad cauſam ceditur eorum vſui. Sed aduerte, quia etiam abſque dicto ſtatuto videtur quòd imo clarè, & ſine ſubterfugio debeat reſpondere. Ita Bar. in l. diuus, ff de fal. qui dicit quòd ſtatuto termino ipſi interrogato ad reſpõdẽdũ, debet ille reſpondere clarè, & nitidè abſque aliqua poteſtatione. Eſt verum, quòd Aret. & Felin. aliter dicunt vbi veriſimiliter non potuit eſſe edoctus, regulariter tamẽ ita & ipſi volũt. Aduerte etiam, quia ſolus Aret. hoc vult, quando eſt ſtatutus terminus, vt adhuc ſi veriſimiliter nõ eſt inſtructus, &c. vnde quando eſt ſtatutus terminus, habes Barr. qui preciſè loquitur, quem ſequitur Salic. in l. ſi falſo. C. de falſ. Eſt verum, quod Salic. ibi intelligit hãc opinionem Bar. quãdo iã eſſet inſtructus interrogatus de falſitate, vel eius culpa non eſſe, vt quia non audiuit aduocatos, & cauſidicos, & Bart. etiã ſequit. Angel. Aret. in verbo, falſario, col. antepen. verſ. & ſcias vbi intelligit Bar. & Salic. ꝙ dato termino clarè, & apertè debet fieri reſponſio, & benè intelligit, & ita etiã dicit D. Anton. de But. in cap. impntari. de fide inſtr. Et eſt cõmunis opinio, quod ſtatuto termino debet clarè reſpõdere, & Bald. in l. ſi aduerſarius, C. de fide inſtrum. in fine, q. vult talem proteſtationem prodeſſe, non loquitur ſtatuto termino, & ſic cõuenit cum alijs, ſolùm diſcrepat Specul. in titul. de inſtrum. ædit. §. videndum, verſ. ſi velit. allegatus per Aret. in d. cap. preſentium. Sic igitur vides quod etiam de iure communi debet ſtatuto termino reſponderi clarè abſque cõditione, & alia adiectione ſecundùm magis communem, Et ita etiam Bald. in conſi. 96. vol. 1 ſecundùm impreſſionem Mediolani, ubi loquitur de eo qui reſpõdet uelle uti in paſſibus, & punctis pro eo facientibus, & nõ aliter, & dicit quod nihil reſpõdet. & ita refert Ang. de Arim. ad Ang. ubi ſupra, i d. gl. falſario. corruptè tamen, ſed rectè illud refert Cępol. cautel. 53 incip. cõmuniter ĩ cauſis. Ergo ſtante ſtatuto, ut ſupra, quod clarè debeat reſponderi, res non habet difficultatem, attamen, ut dictum eſt, uſus uidet approbare prædictam reſponſionem in cõcernentibus ſubſtãtiam negocij, & fidẽ teſtis quia ſatis poteſt dici clara reſponſio. Sic

156 etiã ſi dicatur, † declarando, intelligẽdo, concordando, diſtinguendo, limitando, & ſupplẽdo eorum dicta, ex natura, & qualitate facti antiqui, & qualitate perſonarũ, Nã omnes uel pro maiori parte ſunt ruſtici, q. depoſuerũt, uidetur clara reſpõſio, quę iſtę ſunt conſiderationes iuris. quod eſt certũ, l. ornamẽtorum. ff. de auro, & arg. leg. & eodem modo, quando dicitur, & uti etiam intendunt cum additionibus, ſuppletionibus limitationibus, intelligentijs, & concordãtijs, quę in iure quomodolibet fiũt, & fieri poſſunt circa iſtos teſtes, & capitula, tã pro cõcordia teſtium, quam aliter, ſetis dicitur clara reſponſio, quia ius eſt certum, quod concordat, limitat, intelligit, ſupplet, d. l. ornamentorum. & ultra fundamẽtum, d. l. ornamentorum. ad ſuſtinendas in iure dictas reſpõſiones, addo, quod interrogatio dicit ut reſpõdeat, an uelit uti in toto, uel in parte, & in qua parte, & ita etiam ſtatutum permitti ut reſpondeat in parte. Ideo cum eæ reſponſiones tendant ad partẽ quia dicunt in concernentibus, ſubſtantiam, & admittuntur. Eſt uerum, quod unum uerbum poſitum in quadam reſpontione, quã nunc habeo in facto, reddit difficultatem, quia dicit in concernentibus ſubſtantiã ne

157 ceſſariam, niſi dicas ꝙ omne in quod † eſt ex ſubſtantia, dicitur neceſſarium. Et quæ ſint ex neceſſarijs in teſte, penit Iaſ. in l. 2. C. de ſecun. tab. & in l. admonendi, char. 20. in 1. columna, ff. de iureiur. Et quid ſit ex concernentibus ſubſtantiam negocij, & fidem teſtium, uide Bal. in rubrica de contro uer. inueſtit. & dum dixi. quod ideo reſponſio ſic admittitur ratione partis in effectu, quia etiam interrogatio in parte admittit ſimilem reſponſionem. Facit quod dicit Bart. & alij poſt eum in l. 1. in princip. columna

lumna 2.ff. de vulg.& pub. ꝙ etſi reſponſio
ad poſitionem debeat eſſe ſimplex, tamen
158 ſi interrogatio † continet ſermonem du-
plicem, talis etiã admittitur reſponſio. Fa-
cit etiam ad ſuſtinendum talem reſponſio
nẽ, ꝙ ſatis clarè dicor reſpondere, ſi reſpon
deo, Volo vti in ſubſtantialibus, & vt ſupra
relatũ eſt quia neque conditionaliter reſpõ
detur, puta ſi dicerem. Volo uti, ſi apparε-
bunt veri, aliter nõ neque dupliciter, puta
in eodem exemplo, & notabiliter per Bar.
& alios in d.l.1. ff. de vulg. & pub. maximè
per Alex. & Iaſ. Sed dicor ſimpliciter, & cla
re reſpondere, quia dico, Volo vti in hac
parte, & in alia non. Nec curãdum eſt, quod
aliquis ignarus, & rudis neſciat intelligere
reſponſionem, quia ſatis eſt, ꝙ expertus, &
ſciens illam intelligat, & hoc eſt, quod vo-
luit ſtatutũ noſtrum, diſponens vt clarè de
beat reſpondere, an in toto uel pro parte,
& ſic non conditionaliter, vel dupliciter.
Suſtinetur igitur hęc practica etiam de iu-
re. Et ad confirmationem prædictæ opi-
159 nionis, adde ꝙ † ſi quis reſpondere clare
velle vti ſine dictis uerbis, de quibus ſupra,
& tamen teſtis depoſuiſſet falſum circa ex
tranea, non teneretur, ſecundùm Bar. in l.
eos, col 2. ff. de Falſis, & Iaſ. in d.l.2. C. de
ſec. tab. & in l. pen. C. de tranſact. igitur ex-
preſſit id, quod tacitè inerat dicendo, volo
vti in ſubſtantialibus. Et vidi etiam, ꝙ dum
D. Azo. Landrianus doctor admirandi col-
legii Mediolanenſis tuliſſet ſententiã non
habita ratione teſtium, quibus pars reſpon
derat uelle vti in concernentibus ſubſtan-
tiam negocii tantùm fuit commiſſum Ab-
baribus notariorum, & D. Cęſari Guaſcho,
vt viderent an mereretur illa ſententia re-
tractationem. Erat enim lata in cauſa cri-
darum, quo caſu prohibita eſt appellatio,
& dum in ſenatu retuliſſent, narrarunt dif-
ficultatem, quæ erat, ꝙ iuramentum erat
indiuiduum & ꝙ pars non poterat reſpon,
dere velle vti in parte, non ad quod reſpon
debatur vt ſupra, ꝙ ſtatutum hoc admit-
tebat, & ita interrogatio erat facta vt ſu-
pra dictum eſt, & tandẽ retulerunt, quod v-
ti nulla erat retractanda. Vidi etiam aliam
reſponſionem in alia materia, quæ eſt ſimi-
lis ſupradictæ, & in qua etiam adeſt verbũ.
ſubſtantiam neceſſariam. Etiam vidi duas
alias, in quibus non eſt verbum, neceſſaria.
Et breuiter ſine verbo, neceſſaria, res vide
tur planè procedere, cum illo uerbo inſur-
gunt difficultates tamen adhuc ſuſtinetur,
vt vides, circa alia verba, videlicet ſupplen-
do, limitando ſecundùm ius qualitatem fa-
cti, & perſonarum non fit difficultas. Nec
huic᷑ concluſioni obſtat communis opi-
nio, de qua ſupra dixi, quia loquitur in ca-
ſu, in quo reſponſio erat conditionalis, &
perplexa, quo caſu res eſt clariſſima; vtcun-
que ſit, adhuc Aret. reſpondendo tenendo
eam opinionẽ. Non obſtat conſilium Bald.
96. vol. 1. quia nimium generaliter loquit̃,
ſcilicet in facientibus ad victoriã, non aũt
magis præciſè in concernentibus ſubſtan-
tiã, & fidem, quæ ad victoriam proſunt. Ta
men multùm vrget dictum Bald. maximè
in reſponſione quam nunc habeo in facto,
quia etſi dicat in concernentibus ſubſtan-
tiã, tamen declarat ſe, ꝙ voluit dicere in cõ
cernentibus victoriã, dum poſtea dicit in cę
teris uerò quæ non concernũt ſubſtantiã,
ſiue victoriam, &c. vnde eſt neceſſe reſpõde
re, ꝙ illud conſilium non militat ſtante ſta
tuto noſtro, per quod admittitur reſpõſio
pro parte, quo caſu admittitur etiam iſta
reſponſio, ſed in caſu Baldi non admittit̃,
quia interrogatio fuit facta quò ad totum.
160 Igitur † quia iuramẽtum eſt indiuiduũ,
non poteſt acceptari in parte non, quod
autem iuramentum ſit indiuiduum, dicũt
Bar. & Doct. in l. ſi ex falſis. C. de tranſact.
& Fel. poſt alios in c. fraternitatis, de teſti-
bus. Sed alia eſt reſponſio, quia in dicto
Bald. reſponſio erat, ꝙ volebat vti in pun-
ctis fauorabilibus, ſiue facientibus in eius
fauorem, in aliis non quæ reſponſio erat
omnino quod volebat uti ꝓ ſe, non autem
contra ſe. Et ideo non immeritò ſic non
valet, quia in actis iudicii, prout ſunt depo
ſitiones teſtium, quis non poteſt dicere,
Volo vti, quatenus concernat meum fauo
rem, ſecundùm Bald. in l. 1. C. vt quæ de-
ſunt aduoc. & Felin. in cap. cum venerabi-
lis, colum. 5. & 6. in quinto caſu, de excep.
Sed in caſu noſtro eſt aliud, quia ſi bene ui
des, non ita dicitur, ſed in effectu, dicitur
quatenus concernat ſubſtantiam, & ſub-
ſtantialia ſunt ea, quæ ad victoriam per
tinent, & ſic noluit dicere, quatenus ſunt

pro

pro me, ſed circa ipſam ſubſtantiam, uel cir
caipſam victoriam cauſæ, non pro ſe, ſed
in gñe pro utroque., vnde non differt ab il-
la ſimplici reſponſione, quatenus cõcernãt
ſubſtantiã, quæ toleratur ſecundũ practi-
cã, & de iure ſuſtinetur, ut dixi Non.n.con-
fert ad victoriã id, quod non facit ad cãm
& ſine dubio nunquam fuit mens talis re-
ſpondentis velle dicere, quatenus ſint ad
victoriã ſuam, vel quatenus cõcernant ſuũ
fauorem. Sic etiam admittitur illa reſpon-
ſio, quatenus appareant vera, ſed quate-
nus appareant falſa, non ſecundum Aret.
& Feli. in d.c. præſentium. verſ. tertia con-
clutio, & ſupra dixi declarando, vt ibi. Et ſe-
cundùm ſtatutum noſtrum Mediolani, de
quo ſupra, ſi reſpondeus clare nõ diceretur
reſpondiſſe, haberetur acſi dixiſſet. Nolo
161 vti. Sed rurſus quæro, an † in cauſa crimina-
li poſſet facere fundamentum ſuper eis ipſe
met eo modo reſpondens, puta, ad arguen-
dos teſtes aduerſæ partis de falſo, & par-
tem producentem illos de vſu falſorum te-
ſtium, vr̃ non poſſe, dicta l. ſi aduerſarius,
C. de fide inſtrumen. & ita videtur velle
Bar. in d.l. diuus, dũ dicit quod nolens uti,
nunquam amplius poteſt uti. Fateor, ſi ad-
hibeatur modus in reſpondeo, iuxta di
cta Bald. in d.l. fin. in fin. C. ſi ex falſi. inſtru.
quod euitatur ſuſpitio falſi. ſed tamen non
ſit proptereа, vt unquam credatur, & ita Sa
lic. & Bald apertè in d. l. ſi aduerſarius. qui
uolens, ꝙ proteſtatio facit, ut non ſit ſuſpi
tio, falſi, in eo, ſed non fit ꝙ credatur, ſi di-
xit nolle uti, negãs falſitatem. Et item ſen-
tit Gand. in tit. de falſa colum. 2. verſiculo,
& nota etiam, vbi dicit, quòd talis ſcriptu-
ra penitus caret uiribus, per d.l. ſi aduerſa-
rius, & ita credo, quod nunquam ille poſ-
ſit vti, quia cum videatur ipſemet fateri il-
lud non eſſe verum, ſed falſum, quomodo
debet eo vti poſſe, vel in illo iudicio, vel in
alio? verùm vbi illud non eſſet reuocatum
in dubium, quia ſine interrogatione renun
ciat uſui, vel ẽt cum interrogatione, quę ta
men non dicebat, ꝙ vellet arguere de falſo
vbi, &c. Tunc licèt in illo iudicio non poſ-
ſit uti, in alio tamen poſſet. Et ita clarè Bar.
iuris lucerna, in dicta l. ſi aduerſarius. Ad in
ſtantiam tamen fiſci hoc poſſe fieri, ſcd̃m
Bart. in quæſtione, Iudex maleficiorũ, col.
3. in prin. & in fin. quæſtio, & dixi ſupra in
dicto verſi. ſcias etiam ꝙ pro inſtrumento
falſo, &c. Dixi ſupra, quando pars non vult
162 vti teſtibus, † an fiſcus ipſe poſſit vti illis,
ſed quid de eius aduerſario, an poſſit ſuper
illis facere fundamentum? Dic ut per Sal.
in l. ſi quis teſtibus, C. de teſtibus, colum. 3.
verſ. quæro 2. & per. Fel. in c. de teſtibus,
colum. fin. extra, de teſtibus, & dicam infra
in titul. de publicat. teſtium. Quæro,
163 † quando teſtis ſe ſubtrahit a perhiben-
do teſtimonio, quia pœna puniatur, & an in
cidat in falſum? Dic puniri crimine ſtellio
natus criminaliter, & ciuiliter teneri parti
actione de dolo Bald. in l. presbyteri, col.
pen. C. de epiſc. & cler. verſ. quid in eo, &
hoc quia adhuc non aſſumpſit officium te-
ſtificandi, ſecus ſi iam aſſumpſiſſet ſiue iu-
raſſet, ſiue non. Sic colligo ex dictis Iaſon.
in l. præſcriptione, col. 2. C. ſi contra ius vel
vtil. publ. & clarius ex dictis Alexandri tan
gentis rem magis apertè in l. Argentarius,
§. cum autem, col. 1. & ſeq. ff. de æden. &
ideo dum Bar. etiã dicit in l. Paul. per illum
tex. ff. de falſis. quod quando quis aliquid
facit, vt occultet veritatẽ, incidit in falſũ,
quantùm ad præſentem caſum, ſic, vt dixi,
intellige, & ideo ſi poſtquã depoſuit parte
non citata, & citatus ad repetendũ ſe ſub
trahit. nulli dubium, & incidit in falſum.
Et hanc opinionem; quod qui ſe ſubtrahit,
ne dicat teſtimonium, non incidit in falſũ,
tenet etiam Tindar. in tractatu ſuo contra-
rietatis teſtium, ch. 4. col. 1. vbi allegat gl. no
tabilem de hoc & Bal. in l. data opera. col.
2. C. qui accuſare non poſſ. & uide omnino
Bar. in l. 1. §. 1. qui incipit, ſed & ſi quis, ff de
falſis. qui vult, vt ſi tñ teſtes accepiſſet pe-
cuniã nè diceret, eo caſu eſſet falſus, & ideo
dat cautelã, quãdo non vult cõparere, q̃d
facere habeat iudex, Senatus tamẽ, ẽt ſi te-
ſtes nõ aſſumpſerint officiũ teſtificandi, iu-
bet illos citari ſub pœna falſi, & ita condem
nantur; q̃d non exiſtimo iuridicum. Nam
ꝓpter contumaciam eſt recurrendum ad l.
vnicam, ff. ſi quis ius dicenti nõ obtemper.
ꝓpter delictum verò non eſt pœna falſita-
tis, ut dixi. Et quid de eo, per quem fit ut te
164 ſtes occultentur, † an ipſe incidat in fal-
ſum? Dic nõ incidere ex prędictis. Et facit
in fortioribus terminis quod decidit Ale-
xand.

xand. in l.3. ff. de his qui ſi mortem conſe. q̃ñ reus per mendacium reſpondet cum iuramento inquiſitioni, quod tamen non eſt falſus, & q̃ iſte non incidat in falſum, patet quia principalis ſcilicet teſtis non incidit, vt dixi, ergo nec mãdans, l. ſi is qui rem, §. ſi tu ſtrium, & ibi Bar. ff. de iur. & ita Bal. in cap. peruenit, el primo, de teſtibus cogend. qui dicit non reperiri lege cautum, vt puniatur pœna falſi, ſed tanquam cõtemptor iudicis debet mulctari, & ſequitur Feli. ibi, & ibi vide, An etiam amittat cauſam. Et concluſio eſt non amittere, vbi alias oſtendat ſe ius fouere, licet ſit præſumptio contra eũ. Sic Feli. ibi poſt alios. & hæc mala præſumptio ſumitur ex l. ſi de poſſeſſione, C. de probat. per quem text. ibi Bald. & Doct. notant, q̃ qui ſubtrahit inſtrumentum, præſumitur hẽre malam cauſam, & idem probatur in c. peruenit allegato, quem uide. Et ad p̃dicta vide omnino Abb. conſideratiſſimè loquentem, & quem ſequitur etiam Feli. ibi in cap. cum cauſam, col. antep. de teſtibus, verſicu. quæro, quia tex. mandat, ubi diſtinguit, an ſimus in cauſa ciuili, an criminali, & in criminali vult, vt ſi pars ſubtrahat, vel ſubtrahi faciat teſtes illos corrumpendo, uel cum eis ſimulatam, aut de induſtria inimicitiã contrahendo tales teſtes habeãtur pro productis. & loquitur quãdo clarum eſt, quod pars ſubtrahit, vel ſubtrahi fecit. Cæterum ſi eſt tantum præſumptio, tunc ſecus, per regulam, l. ſciant cuncti, C. de pub. Non vult tamen, etiam ſi ſit clarum, quod propterea amittatur cauſa, immo nec in ciuili vult, ut perdatur ex hoc crimine, ut ibi in primo membro, licet velit, vt habeatur pro producto, etiam ſi non ſit clarum ipſum ſubtraxiſſe, ut ibi notatur per eum. Et ex præ-
165 dictis ſequitur, quod † ſi unus teſtis in criminalibus ſubtrahatur a reo, vel eius opera, erit ſufficiens indicium ad torturam contra eum, ubi tamen alias eſſet omni exceptione maior, & ſic intelligas quod dixi ſupra, ſubtractionem hanc facere præſumptionem contra eum. Et quod teſtes habeantur pro productis in caſibus, de quibus ſupra, tenet etiam Felin. in dicto capit. peruenit, el primo, per gloſſ. in dicto capit. cum cauſam, in uerbo, compellas, an qui contradicunt, ut Ioann. Andr. & alij, ante Abb. quos refert Felin. idem tamen in effectu uolunt, ſaltem adito iuramento ſecundum quam opinionem in criminalib. omnino non eſſet uerum, quod dixi, ut unus teſtis omni exceptione maior alias ſufficeret ad torturam, ſed requireret̃ aliquod aliud adminiculum. Et huius ultimæ opinionis ſum, q̃ ſi ſubtrahatur a reo teſtis etiam omni exceptione maior, tamen ſine aliquo ad minículo non poſſet reus torqueri, quia negari nõ põt, quin propter nõ examen aliq̃d deſit, puta, quia non plenè depoſuiſſet, & quod pars ſubtrahens poſſet puniri extra ordinem, dicit Abb. in d.c. Reliqua in ma-
166 teria eorum, qui † cœlant ueritatem, uel ſubtrahendo inſtrumenta, uel comburendo, uide in d.l. Paul. de falſ. per Fel. in c. ſicut de re iud colum. 7. & in c. actepimus, col. 4. de fide inſtru. & in c. cum olim, el ſecondo, de off. deleg per Anch. conſi. 72. in 1. char. Anan. conſi. 12. ubi etiam quid de occulta te acta. Bal. quarto uol. conſi. 323. ubi etiã,
167 † an comburens poſſit torqueri, & uide gl & Ang. in l. inſtium. C. ad exhib. Et quid de eo, qui deleuit, uide Bald. 2. uolu. conſil. 310 & Ale. in l. qui accuſare, C. de æden. Te-
168 ſtis, † qui habuit pecuniam, ut teſtificaretur ſecundum ueritatem tenetur pœna falſi. l. 1. in prin. C. ibi gl. & Bar. ff. de falſis. Iaſ. in l. 2. quam legit pro prima, col. 1. ff. de cõdi ob turpem cau ubi ẽt dicit hoc procedere in ſtatuto puniente teſtes falſos, q.a proprie falſi ſunt, ut per eũ, & ideo neſcio q̃d dicat Dec. in conſi. 89. columna 6. uerſicu. item dicitur, ubi tenet communem opinionem eſſe, ut non ſequatur, eſt corruptus teſtis, ergo falſum depoſuit, allegando Ioan. Andr. & Doctores. in capitu. licet cauſam, de probat. ſubdens quòd licet teneatur de falſo, hoc tamen eſt, quia iurauit, quod non prece nec precio, &c. iuxta gloſ. in capi. fraternitatis, de teſtibus. Eſt uerum quod etiam Bartol. animaduertit ad hoc, in d.l. 1. in princ. dum dicit, quod Innocen. in capit. licet cauſam, tenet contrarium, ſed quod intelligitur, ut loquatur ſecundum notata in l. diuus, ff. de re iud. qui Bartol. in dicta l. diuus, uerſic. quæro quid ſi propono. tenet idem quod in dicta l. j. imo magis clarè, quia non ſolum dicit, quod teſtis punitur de falſo, ſed q̃ falſum committit, licet Innoc.

noc.dicat contrarium in d.cap.licèt cauſam. ſuſtinet tamen dictum Innoc.quando teſtis corruptus eſt aliter quàm pecunia. Credo opinionem Bart.procedere ante ſententiā, ſed poſt,quo ad retractandum illam,non,vt per Oria.in cap.quoniam contra falſam . in uerbo,teſtium.de probat.colum. 25. & per Fel.in d.c.licèt cauſam,columna quinta,uer ſic.9.not.& in 18. colum.in uerſi. 2. concluſio.abſolutè tamen quo ad ipſum teſtem pu niendum non dubito quin ſit uerè falſus,& procedant dicto Iaſ.in d.l. 2. Sed hoc locum non habet,ubi palam daretur pecunię. Bal. in cap.fi.de appe l.et Dec. ubi ſupra in dicto conſilio,et uide etiam ad prædicta Iaſon. in
169 dicta l.diuus. Et aduerte,† quia ſi deponat falſum in cauſa publici criminis , et capitali , tenetur eadem pœna , ſicut in alia cauſa pœna falſi.Sal.in l.2. C. de rebus creditis , & probatur in l.1.in.§.1.ff.de ſicar.iuncta d.l.1. in princip.ff. de falſ. et uide omnino gloſ. in d.§.1.quæ ponderat,ut tex.loquatur in crimine publico,et capitali,et aliter nō habeat locum textus.Ang.tamē ibi ſimpliciter per illum textum loquitur in cauſa capitali, ſed plus etiam Doctores loquuntur in cauſa criminali,ut Iaſ.in l.ſi legibus,ad fin.C.ſi con tra ius uel util.publi.ubi multas autoritates allegat ad hoc, quòd teſtis dicens falſum in cauſa criminali puniatur eadem pœna . Et eaſdem etiam autoritates allegat idem Iaſ. in l.diuus,ff.de re iud.et Alexand.in d.l.1.ff. de ſicar.§.1.Sed dicant quidquid uelint Doctores inaduertētes,tu tene qđ dicit Sal. ut loquatur ille tex. in publico crimine,et capi tali,ut ponderat gloſſ.ibidem,et ita clarè,et cum pulchra diſtinctione Alber.in dicto §. 1.qui ponit quando eſt falſus teſtis, et in cā criminis publici capitalis , et non capitalis , & in cauſa ciuili,et in cōtractibus, et de per iuris etiam dicam infra in titulo ad hoc præ cipuo. Vnum tamen non ignores , quod ſi teſtis diceret falſum teſtimonium in crimine publico,et capitali,non ut innocentē ſuf focaret,ſed ſolum accipiēdo pecunias,ut ta men uerum diceret,iuxta dicta in præcedēti uerſiculo,tunc non puniretur pœna de ſi car.ſed pœna falſi,ſic patet in dicto §.1 et in l.1.in princip.ff.de falſis,et hoc clariſſimum eſt,quia lex Cornelia ſicar.animaduertit cō tra homicidas dico homicidas , uel gladio , uel teſtimonio , uel iniqua ſententia iudicis,qui uendat iuſtitiam pecunia, ut in d.§. 1.et ibi Angel. quem uide. Non omitto ,
170 † quòd teſtis,qui dicit ſcire id,quod audiuit ab homine bonæ famæ non poteſt de falſo puniri.Iaſon.in l. 1.ff. de eo per quem erit.& in l.non ſolùm,§.mortè, ff. de operis noui nunciat.column. 5. & vide omnino in hac materia falſi, quādo quis incidat in fal ſum.Alberic. in rubrica ff. eodem , de falſa. vbi attingit omnes caſus remiſſiuè, & in fi-
171 ne dicit,quòd † milites recipientes ſtipendia pro pluribus equis,vel militibus,quàm habeant , incurrunt pœnam falſi . Quod volui commemorare , quia caſus frequens eſt,& dum non ita pridem de hoc accuſatus fuiſſet magnus vir apud Cæſarem,comperto ꝙ accuſatio fuerat calumnioſè,accuſator ille morte mulctatus fuit. Si falſum man-
172 datum vel † ſyndicatum faciat notarius , & illud ratificet dominus , vel vniuerſitas , an liberetur notarius à crimine falſi ? Vide Luc.de Penna notabiliter declarantem . & diſtinguentem in lege prima.C. vt nemo ad ſuum patrocin. lib. 11.columna antepenultima,verſiculo,quid ſi procurator etiam
173 † qui falſo ſe aſſerit procuratorem,cū non ſit,falſus eſt,l.ſi procurator falſo. ff. de condict.ob cauſ.& not.in capitulo ex parte decani.de reſcrip.& punitur hæc falſitas extra-
174 ordinariè iuxta † qualitatem rei. Bonif. in titul.de falſis, columna ſecunda. Et an ratificatio tollat hoc delictum ? vide Lucam ubi ſupra,& Bald.in l.falſus, columna ſecun da,C.de furt.Iaſon.in l.licet.colum. final. C. de procur.Felin.in cap.nonnulli , §. ſunt , & alij de reſcript.columna 3.uerſi.amplia 5.|& columna ſequen.ibi enim tangit articulum, quando quis impetrat à principe nomine meo,qui non dedi aliquod mādatum, vtrū ratificatio tollat crimen,& uult , ut etſi Bal. diſtinguat in dicta l.falſus.an impetratio ſit facta a principe uel inferiore , nihilominus paſſim ualida redantur,quæ geſta fuerint ꝑ talem procuratorem , ſecundum communem opinionem,ſic ibi in eadem colum.tertia , & ſequent. circa fin.& idem etiam per Felin.numero 44.ponitur quando quis nomine capituli mittit literas Papæ , cum tamen non conſenſerit maior pars capituli,quia pęna puniatur,& qua pęna puniatur

qui

175 qui † ſcribit canonicos conſenſiſſe ſi non conſenſerint, & in effectu vult, ut pœna nō ſit ordinaria falſi, ſed extraordinaria, vide ibi omnino.

Tit. de His, qui ſibi a ſcribunt in teſtamento.

SVMMAE.

1 *Falſum, & quaſi falſum quid inter ſe differant. Vide etiam quod habetur ſupra in tit. de Falſis, nu. 55. 80.*

2 *Titulus de his qui ſibi aſcribunt, an habeat locū non ſolum in teſtamentis in ſcriptis, ſed etiam in nuncupatiuis.*

3 *Falſitas, de qua in hoc titulo, non habet locū niſi ſcriptura ſit talis, quæ faciat fidem.*

4 *Hæres inſtitutus ſcribens teſtamentum manu propria, & tradens illud notario, qui illud rogat, non incidit in falſum. Et ſupra titulo de Falſis, nu. 110.*

5 *Aſcribens ſibi aliquid in teſtamento, quando incidat in falſum. Et ſupra in titu. de Falſis. num. 113.*

6 *Falſitas non committitur, ſi ab initio ſcriptura non faciebat fidem, licet poſtea conualidetur.*

DIxi † ſupra in titulo præcedēti de falſo proprie, de quo per Bar. in l. quid ſit falſum. ff. eodem, & in l. nec exemplum. C. eodem. Curtius conſil. 55.
1 col. 5. & dixi ſupra in verſic. item adde † qđ ſtatutum noſtrum Mediolani. Verū etiam, quia habemus quaſi falſum, in quo, nō eſt immutatio veritatis cum dolo, tamen propter malum exemplum punitur pœna falſi. Ideo de hoc etiam dicam, ſed vnico verbo, hoc. n. quaſi falſum committitur, quando quis ſibi aſcribit relictum in teſtamēto, & punitur per Senatuſconſultum Libonianum, de quo in ſecunda parte rubricæ. ff. de Falſis. & in l. Senatuſconſultum. C. de his, qui ſibi in teſtamento aſcribunt. Sic declarat Alberic. in rub. ff. de Falſis. in prin. & patet in lege diuus. in princip. ff. eodem. ibi ac commiſiſſet in l. Cornelia. & melius in dict. lege Senatuſconſulto, & vide Salic. in d. l. 1. In primis verbis, qui dicit hanc prohibitionem feciſſe Senatuſconſultum, ut euiten-
2 tur falſitates. Et aduerte, quia † loquuntur leges de teſtamento in ſcriptis, quòd ſumit vires a ſcriptura ipſa, & cuius effectū ignorant teſtes, quia tunc facile ſcribēs poſſet falſum committere, & ſibi aſcribere contra voluntatem teſtatores. Et ideo Doctores dubitant, an idem ſit in teſtamento nūcupatiuo, quia tunc ſit palam & coram te-
3 ſtibus, † tamen communis eſt opinio, vt ſit idem propter facilem obliuionem teſtium in l. 1. §. ex illa, ff. de falſ. loquuntur tamen,
4 quando ſcriptura facit fidem. Et ideo † ſi hęres manu ſuam ſcribi teſtamentum, & eum tradit notario, qui illud rogat, non incidit in falſum. conſilio 50. de quo per Bald. 5. volumine conſilio 93. & Cuman. conſil. 78. columna 2. Salic. & alios in d. l. 1. C. de his,
5 qui ſibi aſcrib. Et breuiter, † ſi vis ſcire, an & quando notarius ſibi aſcribens, vel alius incidat in hanc pœnam, & quando non, ac etiam quando quod ſibi relictum eſt, debeatur, & quando excuſetur, vide Angel. & Albe. in dicta lege prima, & ſemper ponde-
6 ratur, quod ſcriptura † faceret fidē. adeo ut ſi etiam à principio non feciſſet fidem. & tamen poſtea ex alia ſtatuto ſuperueniente faceret, cedaret pœna hæc, Bart. in dicto §. ex illa verſiculo quæro hæres. Angel. & alij communiter in dicta lege prima. Circa hoc tamen vt ſcriptura debeat a ſe facere fidem, ad hoc ut poſſit committi pœna, vide Roman. conſilio. 18. verſus fin. & Fulg. conſilio 124. columna ſecunda, & uide in prædicta materia dictam legem primam. §. ad teſtamenta. cum duobus §§. ſequentibus. & leg. ſi quis legatum ſibi aſcripſerit. ff. codē, & leg. Senatus pœnam. ff. eodem, & dicta lege diuus. per totum. l. filius emancipatus. per totum. ff. eodem & in alijs multis legibus dicti titu adeo ut non mirum ab eo Senatuſconſultum Libonianо continet ſecundam partem tit. de falſis.

Tit.

Tit. de His, qui prohibent aliquem teſtari.

SVMMAE.

1 *Prohibens aliquem teſtari, qua pœna puniatur & num. 2.*

2 *Prohibitio teſtandi, & metus illatus, vel coacto quomodo probentur latè, & num. 6.*

3 *Prohibens aliquem teſtari quomodo conueniatur, an ciuiliter, an verè criminaliter.*

4 *Hæres inſtitutus per metum, an perdat hæreditatem indiſtinctè, etiam ſi ipſe ignorauerit metum?*

5 *Teſtamentum metu factum, an ipſo iure valeat?*

6 *Prohibens aliquem teſtari per indirectum puta clamando, an ſit puniendus? & ſupra numero 2.*

VIDETVR quòd ꝓhibens aliquẽ teſtari, ſit puniẽdus pęna falſi tanq̃ ueritatis occultator, iuxta l. Paulus, ff. de fal. & l. præſcriptione. cũ ibi notatis, C. ſi contra ius, 1 uel util. pub. Quod † tamen declaratur ex his, quę dixi ſupra in titul. de falſis. in ea materia, quando teſtis ſe ſubtrahit a deponendo. & ueritas eſt eum puniri criminaliter ſed pęna eſt extraordinaria, determinanda iudicis arbitrio, l. 1. cum gl. ubi Bar. Alex. et alij communiter, C. ſi quis aliquem teſtam. prohib. Aduertendo tñ an interueniat uis publica, uel priuata, quia tunc pœna eſt certa. l. qui dolo. §. fin. ff. ad leg. Iul. de ui publi. & l. 1. ff. ad leg. Iul. de ui priui. Ita Alexan. in d. l. 1. ubi uult ut procedat tantùm d. l. 1. in- 2 teruenientc ſolo metu. Et † quomodo probetur prohibitio teſtandi, uide Corn. conſilio 84 colum. 1. uſque in fin. uolum. 1. & in eodem caſu in eodem uolumi. conſilio 56. maximè in fin. Et caſus eſt clarus quando impeditur notarius ingredi, uel teſtes. Itẽ quando impeditur, nè aliud neceſſariũ interueniat. Item caſus eſt clarus, quando immediatè impeditur ipſe teſtator nè teſtetᷣ, quia oritur metus, ſicut declarat Barto. in l. fin. ff. ſi quis aliq. teſt. prohi. in primo caſu. Et ita Corn. in d. conſi. 57. in fin. Sed quando verba non diriguntur ad hoc in eorum ſenſu, ſed fit tantus clamor uerſus teſtatorem, illum fortè increpando, ut non ſequatur teſtamẽtũ hoc opus, hic labor eſt. Et dicerem, vbi clarum eſſet, quod ad finem perturbãdi, & teſtamẽtum impediendi ꝓferetur, ſatis talis diceretᷣ impediuiſſe. Verũ in dubio, vbi maxime eſſemus in quarto, & vltimo caſu Bart. in d. l. fin. diceᷣẽ pro teſtamẽto. l. ſi pars. cum ſimilibus, ff. de inof. teſtam. intelligendo quod dixi, quando eſt clarum fieri ad finem turbandi, Si tamen etiam clarum eſt quod teſtator uolebat teſtari l. 1. in prin. ff. eo. & Bar. in d. l. fi. uerſ. quæro qualiter imo nulla ꝓhibitio habetur in cõſideratione, ſi hoc non cõſtat. Et ideo conſuluit Corn. in d. conſ. 84. colum. 1. & per totũ, ꝙ etſi remoueantur notarij, & teſtes, tamẽ nihil eſt ſi non conſtabat, ꝙ uellet ille teſtari, & ibi erat uocatus notarius, ſed nõ apparebat ꝙ a teſtatore, nec notarius atteſtabatᷣ, ꝙ teſtator aliquid ſibi dixiſſet. Et dicit etiã Corn. in eo conſilio, ꝙ uenientes ab inteſtato, ſi inſtãt cõtra alios inſtituendos, nec infirmum turbent, malè non faciunt, imo bonum opus: adeo ꝙ nec in culpa ſunt, nedũ in dolo, & ꝙ poſſunt etiam infirmum a teſtãdo remouere, l. fin. ff. C. eo. tit. ut ibi notabiliter per eum. Et uide etiam quid ſi probãdum contra eum, qui teſtari prohibuit. Iaſ. in conſil. 31. uolum. 1. col. 1. uerſic. nũquid ſit probata ꝓhibitio confectionis teſtamẽti. Et in eo, qui vult probare ꝙ talis fuit coactè inſtitutus, res de plano procedit, ut debeat probare talem metum incuſſum, ſicut dicit Bar. in d. l. fi. in 1. col. uerſ. quæro, quæ coactio. & ita propriè Bart. loquitur hoc caſu, quãdo hæres fuit metu inſtitutus. Et ad probandum metum recurre ad Iaſ. in l. Iter poſitas. C. de tranſact. & Dec in regula, in omnibus ff. de reg. iur. & Alex. conſilio 40. quoniam uolum. 4. & ſufficiunt coniecturæ, ut ibi. In eo uero, qui uult probare ꝓhibitionem, ſufficit probare impedimentum, l. ſi ſcriptis, ff. de his quibus, ut indig. & in l. 2. C. ſi quis aliquem, &c. Et exemplum eſt, quando quis nõ patitur ut ingrediatur notarius uel teſtes, uel aliud neceſſarium non interueniat, iuxta ea, quę modo dixi, vel quãdo expelluntur e cubili notarius, vel teſtes, ſecundùm Bald. in l. teſtamenti. C. de inofficio. teſtamen. Et magis,

quan-

quando prohibitio fit directè contra infirmum, iuxta Bartol. in d. verſic. quæro, quæ coactio. Eſt etiam, vt ſupra dixi, aliud probandum, quod vellet teſtari, in princip. ff. ſi quis aliquem, &c. & ideo rubrica etiā di cit. Si quis aliquem teſtari prohibuerit. & hoc non apparente vedixi, ceſſat omnis violentia quo ad materiam iſtam, ut ponit Corn. vbi ſupra. & hæc quo ad fiſcum, quò verò ad partem læſam, eſt neceſſe ut probet, quod volebat teſtari, & quod volebat eum inſtituere. Bartol. in d. l. final. colum. 1. quod etiam replicat Bartol. infra per verbum, conſtaret, ſic Bald. etiam loquitur C. eo. per verbū conſtaret. & replicat ſæp. us. Hoc ponderat etiam Cornel. in l. 1. C. ſi quis aliquem. & vide omnino Soc. in 3. volum. conſil. 105. vbi dicit, ꝙ teſtes debent concludere de prohibitione tempore teſtamenti, & quando facturus erat teſtamentum, quod tunc prohibebatur, aliter non probant, de quo eſt text. in l. 1. in prin. ff. ſi quis aliquem. Item, multa alia in eo conſil. ad materiam dicuntur, & in conſilio Cornei 209. in 2. volum. vbi pulchrè, & latiſſimè.
3 Et aduerte, † dum Bar. reducit ad practicam hanc materiam in d. l. fin. colum. 1. & 2. & dicit, quod primò prohibens accuſandus eſt criminaliter, & puniendus poſtea ciuiliter per fiſcum, agendū eſt petitione hęreditatis ꝙ ſententia criminalis habeat effectum publicandorum bonorum. Nam hoc intelligitur, vbi fiſcus agere poſt criminaliter. Sed pone, quod non poſſit vigore alicuius ſtatuti, an eo caſu poſſit agi ciuiliter. Videtur non poſſe quia Bar. vult. vt prius ſit agendum criminaliter. Dic contrarium, vt per Alexā. in conſ. 172. volum. 5. & ſatis probat textus in l. 1. C. vbi cauſæ fiſc. in fin. quem allegat ad hoc Alexan. in eo conſ. Practica etiā illa procedit quo ad fiſcum, quia nō agit ad bona, niſi prius agat contra perſonam uſq; ad ſententiam, ſed quo ad læſum, qui non fuit inſtitutus uel qui non potuit inſtitui, qui poteſt agere etiam ad duplum, ut per Bar. in d. l. fi. col. 1. verſ. ſin aūt, & col. 2. verſic. ita intelligas. & col. 4. verſic. hoc ſemper intelligas, quid prohibet, quin poſſit ipſe agere ciuiliter ad ſua dāna cōtra prohibentem? probādo prohibitionem, & ꝙ volebat eū inſtituere, iuxta d. l. 1. in prin. ff. ſi quis aliquem. & Bar. col. 4. in d. l. final. verſ. quæro qualiter. Et nulli dubium eſt, ꝙ etiā poteſt ficut fiſcus agere criminaliter, iuxta notata in d. l. 1. C. eod. & in cōſequentiā ad damna, iuxta l. interdum, §. qui furē, ff. de furtis, & hoc etia n ipſe poſſit agere ad crimen. ſatis probat tex. in d. l. 1. iuncta declaratione Bar. ibi item poteſt intelligi. quem ſequitur Corn. ibi. Sed tamen aduerte, quia etſi Bar. ponat, ꝙ abſoluto, imò expreſsè uelit in d. l. fin. quod termini, l. in cognitione. ff. ad Syllan. ſint pars noſtris, & ſic ꝙ in materia noſtra, ſicut ibi, prius ſit agendum criminaliter Tamen non videtur ad rem, quia ibi igitur ad bona ob aliud factum principale, merito prius de principali debet cōſtare ita procedit d. l. in cognitione. quæ loquitur de confiſcatione cōtra hęredem prouenięte a facto principali occiſorū & ita loquitur d. l. 1. C. vbi cauſa fiſc. In materia vero noſtra agitur, & eſt agendū, & ciuiliter, & criminaliter contra eūdem, ideo etiā fiſcus debet poſſe agere ciuiliter ſine hoc ordine, & pariter pars lęſa. Fateor, ꝙ fauorabilibus eſt fiſco, & pati primò criminaliter agere, vt de ſe patet, & ita optimè declarat Alex. ſi eū bene vides. in d. cōſ. 172. vol. 5. verſ. comprobātur. Addo, ꝙ hāc difficultatē mouet Corn. in d. cōſi. 209. uol. 2. & col. 4. firmat meā opinionem. tamen in col. fin. tenet, ꝙ Bar. in d. l. fin. & Doct. loquantur de ordine neceſſario, nihil tamē allegat, & ideo mihi magis placet opinio mea. Non omitto cōmunem opinionē eſſe,
4 † ꝙ aliquis inſtitutus metu alterius. perdit hæreditatē, iuxta ſecundum caſum Bart. in d. l. fi. & ita Bart. ibi, & ſic atteſtatur Alex. C. eodem. in illis legibus, quas omnes pro vna legit. Sic apparet ex dictis Barto. in l. 2. C. eodem & Corn. ibi in l. 1. quam legit cum ſecunda in fine, & uide Iaſon. ibi, qui hāc opinionē intelligit vbi inſtitutus erat volens, vel ſciens, non in ignorante. Alii non ſi diſtinguunt, ſed ſimpliciter dicunt, ꝙ etiam in tertio inſtituto habet locum edictum. Et ratio eſt, quia quando metus eſt cauſa immediata acquiſitionis illius etiam militat in ignorante. Addo etiam, quod † te-
5 ſtamentum ſic metu factum mero iure ualet vt latiſſimè per Aret. in l. 1. columna 1. ff. de teſtamen. vbi eſt materia. Adde etiam

lege.§.de partu.ff.de falſ.idem eſt etiam in crimine adulterij, quia eſt publicum, & tamen accuſatio nõ competit niſi viro, & cõiunctis.l.quamuis C.de adulterijs: ex qbus colligi poteſt quòd non valet conſequẽtia. Quilibet non poteſt accuſare,ergo non eſt publicum,ſicut etiam ecõtra non valet cõſequẽtia, Quilibet poteſt accuſare,ergo eſt publicum. & ita declarat Bart. in l.1.in vlt. q.ff.de publ.iud. Addo quoque quod ꝑ ſtatutum quartum huius ciuitatis in criminalibus ponens omnes caſus in quibus ex officio procedi poteſt, inter quos eſt caſus falſi,ſiue falſitatis ſub verbo ,falſatios. poſſet etiã ex officio nulla parte inſtante procedi, licèt ſecus in adulterio ,de quo eo ſtatuta nulla eſt facta mentio,& ideo mulier quædã quæ renunciauit iuribus dotalibus, per inſtrumẽtũ trãſactionis in manibus fratris, & nũc petit tranſactio ẽ reſcindi , quia allegat ſe feciſſe metu fratris,qui dicebat vbi ita nõ feciſſet, velle eam accuſare de partu ſuppoſito,quod crimen reuera cõmiſerat, malè petit cum metus fuerit iuſtitiæ,l.accuſationis.C.ꝙ met.cau. & ibi Paul. de Caſtr. in pri°.& ſi dicatur quod ante tranſactionẽ erat remiſſa iniuria ab eis ad ques attinebat res,quo caſu ſaltẽ remiſſum debet poſſe repeti,ex quo accuſatio comminata erat calumnioſa,iuxta l.in ſumma.in princ.ff.de cond.ind gloſ.in d.l. accuſationis. & in l. ſi quidẽ.C.de contrahen.& concip.ſtipul.Reſpondetur quod illa remiſſio non impedie bat fiſcum poſſe inſtate iudicẽ,ut ex officio pro intereſſe publico, & fiſci procederet,& ipſe iudex potuiſſet procedere ex officio per dictum ſtatutum,quod non ſolum enumerat crimina publica in quibus ex officio poteſt procedi,ſed etiã infinita priuata delicta,vt ex eo legi poteſt,& ſine illo ſtatuto malè res fiſci,& iuſtitia gubernarentur. Et dum dixi quod ſtatutum noſtrum comprehendit falſarios,& conſequenter etiam crimen partus ſuppoſiti hoc ſatis eſt clarũ,eo quia crimẽ hoc,eſt crimẽ falſi,& ex comprehenſis in capitibus, l. Corneliæ de falſis. vt eſt tex.in d.l. 1.C.de Falſis & in aliis legibus ſupra i prin.allegatis iunctis quæ dicit Bar. in l. q d fit falſum.ff. de falſis. & quia ẽt dixi quod eſt crimen publicũ huic nõ obſtat ꝙ ſecundùm ſtatuta noſtra eſt alterata pœna in omni falſitate præterquam in caſibus expreſſis per ſtatuta,iuxta ſtatutum,quod incipit. Falſum committens,quia hæc alteratio pęna non facit quin ſit publicum,ſecundùm Bart.in d.l.1.colum.penult.& princip. ſequen.ff.de publ.iud.& Fulg.conſil.72.colum.2.& quòd in crimine partus ſuppoſiti iudex poſſit ex officio ꝓcedere, dato quod certis perſonis ſit cõceſſum accuſare. tenet Ange.i.falſi.in fine.C.de falſis.motus bonis rationibus. & ita eſt etiam in crimine adulterij, vt ibi, & aduerte qa in multis delictis in quibus paſſim,omnibus nõ licet accuſare.iuxta titu.q.accuſat.non poſ.& nota per Aret.in gloſ.necnon ad quærelam, tamen iudicit it.et inquirere ſecundùm regulas traditas per Bar.in l.2.§.ſi publico.ff.de adulte

39 rijs. eſt † verũ quod circa hęc communiter per ſtatuta , & conſuetudines prouidetur, quę dant modum,quando ex officio,& per inquiſitionem poſſit procedi, & in quibus non , ut in hac ciuitate Mediolani, & illi ad quos ſpectaret hæreditas,ſi reciperent ſatiſfactionem ſimpliciter à matre propalantæ pattum abſque alia remiſsione,amplius eis non pateret ius accuſandi, ſicut,& in quolibet alio publico delicto,de priuato non eſt dubium,ex quo facile poſſet mulier pęnam euadere , quia aliàs non poterit accuſare, nec fortè iudex inquiret.ita Angel.in l.vnica.colũ.ſi.C.quan.ciuit.act.præiud.crim.ꝙ nunquam obliuiſcaris.

Tit. de Falſa moneta.

SVMMAE.

1 *Monetarum falſarum excuſſores , & eis præſtantes auxilium,vel eas expendenses , quia pęna puniantur .*

2 *Moneta dicitur falſa etiam ſi in ſe ſit bona , ſed fiat a non habente autoritatem .*

3 *Monetam falſam expendens an excuſetur , ſi doceat a quo eam habueris .*

4 *Monetæ appellatione in ſtatutis non uenit minimæ .*

5 *Alchimiſta an peccet ?*

6 *Monetam falſam ſui principis , vel alterius falſifi-*

14 *Probationis concludentes requiruntur, vbi agitur criminaliter, etiam ſi agatur de crimine falſi, vel ſimile.*

15 *Mulier excedens quadraginta annos, an poſſit concipere.*

16 *Simulatio alicuius actus quomodo probetur, & quod in probando ſimulationem requiratur cauſa propter quam veriſimiliter fiat ſimulatio.*

17 *Confeſſio facta cum aliqua qualitate poteſt acceptari reiecta qualitate ſi is qui confitetur, habeat præſumptionem iuris contra ſe.*

18 *Teſtium dictis an magis credatur, ſi deponunt cum tortura, quam ſine tortura.*

19 *Teſtibus varijs, & qui non fuerunt torti nulla eſt adhibenda fides.*

20 *Fama ſola, an ſufficiens probatio in ijs, quæ ſunt probationis difficilis.*

21 *Fama ad hoc ut probet, an neceſſe ſit, vt habuerit originem ante litem motam.*

22 *Mari dicenti aliquem non eſſe filium ſuum, an ſit credendum.*

23 *Acta in uno iudicio non nocet in alio, ſi etiam ſententia non nocet.*

24 *Poſſeſſio feudi ſtare debet apud dominum ſuperiorem cum diſputatur de cauſa ſtatus, ſeu de qualitate perſonæ alicuius vaſalli.*

25 *Poſſeſſio vitioſa non operatur, vt poſſidens habeat fundatam intentionem.*

26 *Notorium non requirit aliquem ordinem iudiciorum, & poteſt quis etiam ſine ſententia priuari poſſeſſione.*

27 *Filiatio an probetur ex eo, quod quis fuerit a parentibus tractatus ut filius, ſcilicet in iudicio petitorio? Et vide quod habetur ſupra numero 9. 11.*

28 *Dominium probatur per poſſeſſionem, quando tractatur de eo incidenter.*

29 *Exceptio dominij, an poſſit opponi contra remedium reintegranda.*

30 *Filium aliquem eſſe, vel non poteſt etiam oſtendi per præſumptiones, & num. 12.*

31 *Præſumptiones an ſufficiant in ijs, quæ ſint difficilis probationis, quando agitur ciuiliter, & num. 13. 14.*

32 *Præſumptiones an ſufficiant in crimine falſi, quando agitur ciuiliter, & num. 13. 14.*

33 *Præſumptiones quæ admittantur in his, quæ ſunt difficilis probationis qualis eſſe debeant.*

34 *Præſumptio legis, & præſumptio hominis quid ſint, & quomodo inter ſe differant.*

35 *Dolus quomodo probetur.*

36 *Præſumptiones ſingulæ debent probari ſaltem per duos teſtes.*

37 *Iudex vel Senatus, quando iudicare debet ſecundum conſcientiam ſuam, an poſſit attendere etiam conſcientiam ſuam informatam dum eſſet in minoribus.*

38 *Partus ſuppoſiti crimen, licet publicam accuſationem non habeat, ſicut nec adulterium, tamen crimen publicum eſt ſicut adulterium, & ſecundum ſtatuta Mediolani in eo crimine ex officio abſque partis inſtantia procedi poteſt, imo etiam de iure communi, vt ibi.*

39 *Accuſandi ius tollitur ex receptione ſatisfactionis ſimpliciter ſine remiſſione, etiam in crimine publico, ne dum in priuato.*

QVAESTIO maxima nunc pendet partus ſuppoſiti inter comitem Hieronymum Ruſcā ex parte vna, & comitem Franchinum Ruſcam ex alia. Et breuiter in facto res ita ſe habet, Deceſſit comes Hercules Ruſca, qui etſi eſſet naturalis, tamen fuerat legitimatus et ad feuda deficiente prole legitima, relicto dicto comite Franchino legitimo, & naturali ac relictis comitib. Eleutherio, & Galeacio fratribus ipſius Herculis legitimis et naturalibus. Deinde deceſſit Galeatius ſine liberis maſculis, et ita oīa feudalia bona, et alia peruenerunt in comitē Eleutherium, deceſſit deinde is comes Eleutherius. Verum prætendit præfatus Franchinus, ꝙ ad fraudandū eū adhuc minorē, magnifica D. Eleonora Corrigia uxor præfati comitis Eleutherij cū ſcientia, et conſenſu præfati Eleutherij finxerit ſe grauidam, et ſuppoſuerit ſibi dictum Hieronymū. Econtra prætēdit ipſe Hieronymus, ſiue comes Hieronymus, ſe eſſe filium verum comitis Eleutherij, & Eleonoræ iugalium. Eo quia bona relicta per eū comitem Eleutheriū, in quem, ut dixi, oia peruenerant maximè feudalia ſunt maximi precij. Ideo ſuper hoc partu ſuppoſito acerrime diſceptatū hactenus fuit, et adhuc diſceptatur. Et primo criminaliter inſtante contra ipſam D. Æleonorā matrē factus fuit maximus proceſſus, ac cōtra cōplices. Eſt † enim crimē hoc crimē fal-
1

ſi, & capitale, text. eſt in l. 1. C. de falſ. & l. cũ ſuppoſiti, C. eo. tit. l. 1. § fi. l. qui falſam, §. 1. & l. lege, §. 1. ff. de falſ. & ĩ d. l. qui falſam, §. j.
2 hanc crimen † hoc non tollit annis viginti, iuxta l. querelam, C. de falſ. imo nullo
3 tempore, vt ibi. Item † habes quod etiam ſi mater, quæ fecit delictum, deceſſerit, tamẽ non extinguitur delictum, cõtra reg. quod morte delinquentis extinguitur delictum, l. defuncto, ff. de publ. iud. Hippol. ibi dicit, ꝙ eſt ſpeciale, prout alij plures caſus, vt in glo. in d. l. defuncto, & alibi ſæpe, & pro eo eſt Alber. in rubr. ff. de falſ. circa fin. 1. colu. in verſic. de accuſatione. Errant tamen, q̃a nullibi hoc reperitur, & loq̃tur, d. §. 1. quo ad puniendos complices, & ita gloſ. ibi declarat, & vide de partu ſuppoſito, quæ ibi ponuntur in repert. Hippo. & quia tex. in d. l. 1. C. de falſ. dicit, quod ſi obijciatur hoc cri
4 men matri, hæc quæſtio, † an debet differri in tempus pubertatis pueri, quia cũ cauſa ſit capitalis, non eſt veriſimile eã non defenſuram, & glo. ibi dicit, quod ſi ſequatur ſententia pro vel contra matrem, non prodeſt, nec nocet partui, & Bar. ibi eam ſequi
5 tur. Vt hæc intelligas † ſcire debes, quod ex quo mortuo patre, relictis filijs impuberibus agnati, qui eos defendere deberent, cu ſant eos priuare ſucceſſione, & mouent q̃õnes aduerſus eos, quod non ſunt filij, vt in dicto tit. de Carb. edict. ff. & C. & quia in ea ætate nõ poſſunt ſe defendere, ſtatuit Carbonianum edictum vt differatur hæc quæſtio, donec efficiantur puberes, & ponãtur in poſſeſſione, interim ex eo edicto, vt poſſint ſe tueri. Iaſ. poſt alios in rubr. C. de Carbo. edic. colum. 1. Et hanc rationem vide in d. l. 1. §. fin. ff. de Carb. edic. Requiruntur tamen, vt præſumptiuè ex ſummaria cognitione appareat eos eſſe filios. Iaſon ibidem. alias ſi mouens quæſtionem probaret clarè eos non eſſe filios, denegaretur ei Carbonianum edictum, & quod ſufficiat præſumptiua, & qualiſqualis fides filiationis tenet Iaſon in l. 1. col. 3. C. eod. verſic. & propterea, & ibi quis petat beneficium Carbon. edicti, & ita differatur quæſtio, & deinde differat apprehenſionem poſſeſſionis veniente pubertate, & ſuſtinebit partes actoris, & ſibi erit neceſſe oſtendere ſe eſſe filium. Caſus eſt in l. quæritur, ff. de Carb. edic. Si vero apprehendit poſſeſſionem veniente pubertate, an tunc fungantur officio rei, vt ſit neceſſe mouenti quæſtionem oſtendere illũ non eſſe filium, vide text. not. in l. de bonis, § poſt. ff. de Carb. edi. & competit Carboniaanum edictum, non ſolum q̃n mouetur q̃õ ab agnatis, ſed etiam quando a fiſco, vt fuit in quæſtione, de qua ſupra, Ruſcatum, tex. eſt in d. l. 1. §. ſed ſi quis, verſic. quod et ſi q̃a incepit criminaliter vexare matrem, & procedebatur per capturas, & torturam iuxta qualitatem criminis, ipſo Hieron. dicente ſe eſſe in quaſi poſſeſſione filiationis, & petente differri quæſtionem in tẽpus pubertatis, & interea confirmari in poſſeſſione, & non ſolum beneficium edicti Carboniani locum habet, q̃n quis petit mitti in poſſeſſionem, ſed ẽt quando iam immiſſus, iuxta l. fi. C. de edi. diui Adr. tol. vel decretũ contINuãdi hæredes in poſſeſſione defuncti, iuxta l. cum hæredes, & ibi per Modernos. ff. de acquir. poſſ. petit ſe confirmari, mota ſibi quæſtione ſtatus, l. 1. C. de Carb. edi. & competit etiam pro bonis feudalib. Iaſ. & Dec. in rubr. C. eod. & ideo in q. præmiſſa, dum ageretur criminaliter contra matrem, & complices, Hieronymus in effectu perſeuerauerit in poſſeſſione. Eſt verum, ꝙ relato proceſſu in Curia Chriſtianiſſimi regis tũc tenẽtis dñium Mediolani, per p̃ſidem Tholoſ. num iudicem cauſæ ita viſum fuit partum ſuppoſitum omnino ex patre patere, vt poſſeſſio bonorũ fuerit poſita in ſequeſtrũ
6 apud regiam cameram, & † cum fuerit ſequeſtrũ, & non diffinitiua ſñia nõ fuit tranſlata poſſeſſio in regem, & camerã, ſed remanſit apud comitem Hieronymum. Bartol. in l. intereſſe, ff. de acquiren. poſſeſſion. et ſi etiam fuit tranſlata, iuxta id, quod dicit idem Bar. in d. l. intereſſe, non tamen ſequeſtrum tranſtulit uim poſſeſſionis, adeo vt qui fuit poſſeſſor in effectu, non ſit, & tranſtulerit onus probandi in aduerſarium ut notant Docto. in cap. primo, & ſecundo, de ſequẽ. poſſ. & fruct. vbi per Abb. & Abb. in capitul. examinata, ubi eſt locus, extra, de iudiciis, & ideo cum mortua matre, cauſa, quæ per multos annos ſopita remanſerat, iterum fuerit ſuſcitata, & nunc pendet ciuiliter inter præfatos comites Franchinum, & Hieronymum, onus erit comitis

Franc.

Franchini contra comitem Hieronimum in
effectu reum, oſtendere partum eſſe ſuppo
ſitum, ex quo id, quod ſuit iudicatum p re-
gem, nõ nocet partui ſuppoſito, iuxta gl. et
Bar. in d. l. 3. C. de falſis. et conſequẽter nec a-
cta. Bar. in l. 3. ff. iudicatũ ſolui. et infra latius
dicã, et ita capitulauit, et conatur oſtende-
7 re. Et ſi ſequeſtrum fuiſſet ſentẽtia diffiniti
ua, & ita iudicatum fuiſſet, partum eſſe ſup
poſitum in iudicio criminali, an eſſet proba
tio probata contra filium, ita vt non eſſet
opus vlteriori diſputatione gloſſ. & Bar. vbi
ſupra, dicunt non facere fide contra filium.
Sic gl. in d. l. 1. §. fin. ff. eod. Textus tamẽ in
d. §. fin. videtur expreſſus in oppoſitũ. & ita
Salic. tenet per illum textum in d. l. 1. Opinio
nem Bartol. & gloſ. ſequitur Ant. de Butr. in
cap. pen. in verſic. ſextus caſus de re iud. & di
cit, q non nocet filio quo ad abdicanda bo-
na ab eo, & ita intelligit glo. & Barto. & Cin.
in d. l. 1. C. de falſis. & fatis in ſimili hanc opi
nionem tenet Alex. in l. ſæpe. ff. de re iudica
ta. in 28. colum. in verſicul. ex his infertur,
vbi latè diſputat, An ſentẽtia inter patrem,
& matrem quo ad matrimonium, vtrum le
gitimum eſſet, noceat filijs, & concludit nõ
nocere. Et aduerte, quia D. Ant. vult, quod
ſi eſt in poſſeſſione filius impubes, ſententia
cõtra matrẽ non aufert bona, ſi nõ eſt, ſen-
tit nocere ei. hoc intellige, ut noceat quõ ad
hoc, vt poſtea habeat neceſſe plenè oſtende
re ſe eſſe filiũ. & ita Cin. in d. l. 1. in 2. quæſt.
Et q ſimpliciter ſententia talis non præiudi
cet, poſt argumẽta hinc inde tenet Cin. in d.
l. 1. & idem, quod tenet Cin. in d. l. 1. C. eo. vt
noceat quo ad transferendum onus, &c.
Dicit Alber. in d. l. 1. Eſt verum, quod tamen
nec Cin. ibi nec Alber. ſe firmant, eos tamen
ſequitur Iaſon ibi, columna penultim. ver-
ſicul. in ſecunda, & allegat etiam ibi Fulg. di
cens aliter non poſſe euitari text. in d. §. fin.
Eſt pulchra concluſio, & concordia, vt dica-
mus q ſi filius eſt in poſſeſſione, propter
hoc non auferuntur ei bona, ſi non eſt, non
ſufficit præſumptio filiationis, de qua ſupra,
& in l. 3. § cauſæ, ff. de Carboniano edicto.
ſed requiritur plena probatio, & ideo dum
text. in d. §. final. dicit quod tunc actiones hę
reditariæ denegantur, & q perinde eſt, ac-
ſi non eſſet ſcriptus hæres, intelligit hoc mo
do, ut licèt ſit ſcriptus, & ita in poſſeſſione

filiationis, tamẽ non auditur niſi plenè, & c.
& tanto magis ſentio contra. Salic. in d. l. 1.
C. de falſis. quia contrarium tenet idem Sal.
in d. l. 1. C. de Carbon. vbi uult abſolutè, vt
non noceat. Dum conferrem quæſtionem
cum D. Franciſco Sfordato Senatore, & Do 2
ctore maximo, nunc que mei illuſtriſſimo Cardi
nali, ambo deuenimus infraſcriptam ſenten
tiam, q ſententia contra matrem non no-
ceat filio. Sic Bartol. & gl. uolunt quo ad ple
num præiudicium, ſed quo ad Carbonianã
bonorum poſſeſſionem noceat, vt ſi non eſt
in poſſeſſione, non ſit ponẽdus ex quo calu-
mnioſe petit. Et ſi eſt in poſſeſſione, & petat
ſe cõfirmari iuxta dictam l. 1. C. de Carbon.
quod adhuc non confirmetur. Salic. in d. l. 1. 1
C. de falſis. ubi uide, in fin. & uide ad hoc tex
tum, & ibi Barto. in l. 1. §. ſi cui. ff. de uentre
inſpi. cuſtodiẽdoque partu. Dixi, q capitu-
lauit comes Franchinus, & ut intelligat que
8 madmodum res ſe haberet, ſcias, quod co
mes Hieronymus capitulauerat comitem
Eleutherium, & comitiſſimã Eleonorã fuiſ-
ſe legitimos iugales, ad hoc ut magis ipſe p
ſumeretur filius ab eis tractatus pro filio le
gitimo, tam in eorum teſtamentis, in qbus
hæres fuerat inſtitutus, quàm aliter. Item
quòd anno M. D. X V I I. effecta fue-
rat prægnans ipſa comitiſſa, & quod habe-
bat uentrem durum, quòd ceſſabat mẽſtrua
eo tempore, & alia patiebatur. quæ accide-
re ſolent prægnantibus, quòd de anno
M. D. X V I I I. pepererit ipſum comitem
Hieronimũ, cum eſſent in ſuburbano, quod
longius aberat mille paſſibus ab hac ciuitate
Mediolani, quòd comitiſſa habebat lac in
mammilis, paſſa fuit febrem tunc, & alia ſi-
gna incommodæ ualetudinis, quòd præfati
iugales tenebãt eum comitem Hieronymũ
pro eorum filio legitimo, & pro tali ab alijs
tenebatur, q fama fuit a die natiuitatis uſ
que ad litem inchoatam, quod eſſet talis, &
poſtremo quod præfati uir, & exor erant
bonæ uocis, conditionis, & famæ. Capitu-
lauit igitur comes Franchinus in effectu,
q comitiſſa finxit, et ſimulauit ſe grauidam
ſuper imponendo uentri aliquid, quo ſic
appareret, quòd infantem alterius ſibi ſup-
poſuit, quod ſimulatè, et fraudulenter
tractatus fuit ab eis, pro filio, et denique to
tum contrarium eius, quod capitulaue-

ſat aduerſarios, & vtrinque examinati fue
re infiniti teſtes. Et ſi verum dicerent teſtes
comitis Hieronymi, ceſſaret omnis dubita-
tio, an eſſet partus ſuppoſitus, q̃a ſtãte vera
prægnatione, & magis vero partu, & qđ emi
9 ſerit lac, cui dubium † quod eſſet determi-
nandum cum verum filium eſſe, imo ſolus
tractatus transferi onus probandi in aduer
ſarium. Bar. in l. non nudis. C. de probationi
bus. Dec. in conſil. 54. & per Doctores, maxi-
mè Felin. in c. per tuas de probationibus.
Sed tamen an concludant, vel verum dixe-
rint, an primis cõſideretur in ſpecie, quomo
do probetur mulierem eſſe prægnãtẽ quod
ponit tex in l. 1. ff. de ventre inſpiciẽ. in prin.
10 & verſicul. hoc interdictum. vbi † vult, vt
multæ requiratur obſtetrices fidei, & artis
approbatæ, quæ mulierem etiam nudam, &
ſimul inſpiciant, atque ita debent eſſe conte
ſtes. quod etiam ad alium finẽ dicitur quia
ſi vna dicat, Eſt grauida. poteſt alia dicere
contrarium. Veruntamen quando re di-
ſcuſſa, prægnantem eſſe concludunt, magis
eſt credendum; & in effectu eſt potius deli-
beratio quædam facta in conſilio iſtarum
obſtetricum, quàm dictum teſtium, ut etiã
inferunt ibidem Doctores maximè Alber.
nec mirum, ſi tot requiruntur, quia iudiciũ
obſtetricum eſt fallax. c. nec aliqua. 27. q. 1.
& Aret. conſilio. 143. verſic. venio ad quar-
tum. & bene probatur in d. l. 1. in princip. de
ventre inſpiciendum uult, ut ſi illæ obſtetri
ces reperiantur erraſſe, poſſit agi contra ui
rum de calumnia. Item facilius eſſet eas de
cipere, ubi obſtetrices non eſſent, ſed aliæ
mulieres, maximè quando illa, quæ ſe præ-
gnantem aſſereret, potens eſſet, & fœminæ
uiles ſint per ſe potes conſiderare, quia non
audent ſimiles perſonæ plus ultra tangere,
uel manu progredi, quam uelit matrona,
Et ſi dicis, quod ille text. procedit, quo ad ef
fectũ, ut habeant locum edictum de uentre
in poſſeſ. mittendo ut per gl. & Doctores in
l. edictum. cod. tit. non autem propterea im
peditur, quin poſſit aliter per teſtes pbare
quis mulierem eſſe grauidam, admitto il-
lud dici ad eum finem. Tamen eſt aduertẽ
dum, quia ex ſolennitate aliquid requiri-
tur ex parte mulieris, ut eſt, quod debeat de
nunciare bis ad finem inſpiciendi, & tertio
ad finem cuſtodiendi, & quarto ad finem
videndi eam parere. Alia eſt ſolennitas fa-
ctis denunciationibus, vt certo ſciatur an eſ
ſet prægnans vere, quam lex tradidit, vt co-
gnoſcatur veritas in re, in qua de facili poſ
fieri fraus, prima tendit ad illum finẽ ſolum
illius edicti. ſed ſecunda in genere quomo-
do ſit credendum quod eſſet prægnas, & ſal
tem negari non poteſt, quin etſi aliter poſſit
teſtibus probari, tamen teſtes debeant eſſe
periti in arte, integri, ſine ſuſpitione, & cõte
ſtes, & ideo dum multi in hoc caſu conclu-
dunt fuiſſe prægnantem ea ratione, quia vi-
derunt, & tetigerunt ventrem durum, & tu
mefactum, cum tamen multæ ex aliqua in-
firmitate ſic habeant quæ non ſunt prægnã
tes. Et cum etiam teſtes talı viſu, & tactu
corpore tecto veſte, vel etiam interula, non
conſiderarint, ꝙ melior potuit aliquo ſuper
impoſito reddere uentrem ſuum tumidio-
rem apparet eos eſſe male expertos & te-
merarie iudicare, & nihil eis credendum eſ
ſe. Quod eo maximè dicendum eſt, quia
etiam unus teſtis deponit quodam die vi-
diſſe decidere culcitram quandam paruã ei
comitiſſæ, quo tempore aſſerebat ſe graui-
dam, & deponit etiam ipſam comitiſſam ve
ritam me teſtis aduertiſſet, eum reſpexiſſe
toruis oculis. Ex iſtis igitur tametſi aliquæ mu
lieres depoſuiſſent dum tetigerunt ſenſiſſet
puerum in utero, non crederem eis; ceſſan
te perina, & ſtante, quod tactus factus fuit
ſupra ueſtes, & maximè, quia ſi matrona uo
luit fingere ſe grauidam, potuit etiam tunc
trahendo ſpiritum mouere uentrem, & ita
mouendo dicere mulieri tangenti, Sentis!
& eam inducere ad credulitatem, & minus
eſſet credendum, quando iſte tactus eſſet fa
ctus inſtante ipſa matrona, & minus etiam
quando appareret ex proceſſu fuiſſe ſollicitã
circa hoc ſcilicet ut tangeretur: quia in eſſe
ctu quod obijcitur eſt, nihil aliud eſt quam
quod finxerit, & ſimulauerit ſe grauidam.
Et conſequenter eſt a cautis, & prudentibus
credendum ꝙ dum uolebat tangi, etiam
tunc paraſſet artes ad inducendum tan-
gentes ut crederent. Ex iſtis etiam di-
co quatenus fieret fundamentum quod pa-
ter, & mater tractaſſent eum pro filio, &
conſequenter diceretur, ꝙ eſſet præſu-
mendus filius, donec probatum eſſet cõtra
rium, ut dixi ſupra, ꝙ inepte fieret, quia

ad

ad augendam fidem figmento, quod eſſet
filius, ſic erat faciendum, & aliter ſimulatio
fuiſſet admodũ inſipide tecta, & nihil aliud
eſſet dicendũ quod crederetur ſuſpectis de
11 fraude, & dolo. Et ad hæc accedit † ꝙ hic
agitur principaliter de filiatione, & conſe-
quenter non operatur tractatus. Bartol.
in d.l. non nudis. in lectura, non impreſſa.
Iaſon. in d.l. neque profeſſio, C. de teſtamen
tis. Alciat. in tractatu de præſumpt. reg. 3.
præſumptione 38. verſic. dicit tamen Bald.
Addo inſequendo prædictam conſideratio
nem, ut nõ ſit credendum parentibus circa
tractatum filiationis, ꝙ etiã teſtibus dicen-
tibus. Audiui a comitiſſa, ꝙ erat grauida,
ac etiam a comite, & uidi ꝙ tanquã grauì-
da ex comite lamentabatur, quia dolore,
vel alio malo affectu eſſet, nõ eſt credendũ,
tum quia de auditu loquuntur: tum etiam
quia in his in quibus creditur debent audi
uiſſe non a ſuſpectis, ſed ab hominibus bo-
næ qualitatis caſus in cap. licèt ex quadam.
de teſtibus & ibi dicitur, ꝙ etiam debent il
lud audiuiſſe ante litem motam quod no-
ta. Et ſi dicas ſupra dictã concluſionem,
ut non credatur parentibus in eo quod
concernit filiationem, eſſet cõtra notata in
in d.l. nõ nudis. C. de probationibus. vbi, vt
dixi, ſolus tractatus ſufficit ad faciendũ, vt
in effectu conſequatur tanquam filius id
quod conſequitur filius, & contra notata
maximè per Felin. in d.c. per tuas. de proba
tionibus, & in l. filium diffinimus. ff. de his
qui ſunt ſui, uel alien. iur. & Alciat. ubi ſu-
pra, Reſpondeo me loqui, ubi ipſi paren-
tes principaliter arguuntur de ſuppoſitio-
ne partus, & conſequẽter principaliter tra-
ctatur de filiatione, nam tunc non creditur
& hoc per ea quæ modò dixi poſt Barto. Ia
12 ſon, & Alciat. Item loquor † ubi etiam non
principaliter tractatur de filiatione, ſed in
conſequentiam de crimine partus ſuppoſi-
ti obiecto parentibus, militantibus maiori-
bus præſumptionibus, vt ſit ſuppoſitus
quàm quod ſit filius, quia vna præſumptio
maximè maior tollit aliam, l. diuus ff. de in
integr. reſtitut. & Bald. in l. non ignorat.
columna 2. C. qui accuſare non poſſunt.
Et quòd præſumptio maior tollat hunc tra
ctatum in ſpecie, patet quia ſententia con
tra matrem in hoc crimine ſaltem facit
tantum præſumptionẽ quod nõ ſit filius.
vt tollat præſumptionem filiationis quæ ori
tur ex filiationis quaſi poſſeſſione, & ſic ex
tractatu filiationis, & conſequẽter impedit
Carb. bonorum poſſeſſionem, ſicut dixi ſu-
pra circa principiũ huius materiæ poſt Sal.
in l. 1. C. de falſis. & facit ſicut ibi dixi. l. 1. §.
ſi cui. & quod ibi dixi. ff. de uentre inſpicien
do, cuſtodiendoque partu. & ita volui di-
cere paulò ſupra, imo ſola confeſſio matris
plenum præiudiciũ facit filio. iuncta cum
fama, uel aliis præſumptionibus, ſecundũ
Bal. in dicta l. filium diffinimus. in prima le
ctura, circa med. & dicam infra. Et ita uide-
tur eſſe in quæſtione prædicta, quia comi-
tiſſa iſta fuerat ſterilis uſque ad annũ æta-
tis ſuæ quadrageſimumprimum, & cũ eſſet
magna matrona habitans Mediolani, ubi
eſt mira copia rerum, uoluit tamen eo die
ſero, quo dixit peperiſſe recedere in rheda,
& ire ad ſuburbanũ diſtans vltra miliare à
ciuitate, & nõ præparatis obſtetricibus, nec
aliis ornamentis circa puerperium, quod
admodũ mirũ videtur; maximè, quia erat
in horrido menſe Ianuarii, receſſit & aſſo-
ciata duabus duntaxat ancillis, cũ tamen ſo
leret ſecum multò plures ducere, poſtea
fuit ad illud ſuburbanum conductũ quædã
obſtetrix dum comitiſſa diceret, ſe parere
velle vilis multum, & abiecta habitans ad
quoddam Molendinum, quæ tamen non
superuenit dũ pareret, ſed infante exiſten-
te inter eius femora, dicente matrona, ſe
tunc cũ peperiſſe. Additur etiam, quod co-
mes ipſe erat infirmus multum, & podagra
laborans, & quod comitiſſa etiam ante di-
xerat ſenſiſſe dolores partus, propter quod
minus eſt credendum, ut uoluerit ſe, expo-
nendo tanto periculo ponere in Rheda, &
nulla re præparata accedere ad locum ſoli-
tarium ad pariendum, præſertim cum eſſet
matrona delicatiſſima, ditiſſima, iam æta-
te prouecta, & primipara. Accedat etiam,
quod præter ancillas quas domi reliquit, p
ximi etiam matrem dimiſit. Et ut ſe ab
his excuſaret dixit ſe iuiſſe animo redeun-
di vocatam à marito, qui ægrotabat. quæ
excuſatio non videtur admittenda, eo quia
ſecum duxit in rheda lectum, & lecti operi
menium. Accedat quoque quod ex dua-
bus ancillis quas ſecum duxit unam remi-

at ſtatim retenta chariore, & de qua magis conſiderare ſolebat. Adducitur alia coniectura quod è latere comitiſſe probatum eſt, ipſam laboraſſe ex doloribus ſpatio duarum horarum, & partum ſteriſſe orto capita ſpatio mediæ horę, & tamen non fuerunt timetium uocatæ aliæ obſtetrices peritæ, quę pô tuiſſent uocari, & venire in tanto temporis ſpatio ẽt ex quauis parte remota Mediolani, ſed ſolùm fuit uocata quædam mulıercula de qua ſupra vicina uiridario, quę adeo ſe ſtinauit, vt caligas nõ poſuerit quo accederet celerius. & tamen, vt ſupra dictum fuit, non venit niſi nato puero, & ꝓpter has cõiecturas, & ſuſpitiones, & infinita alia quæ oriuntur ex proceſſu, & de quibus infra, Poſſeſſio feudorũ fuit ſequeſtrata apud regiã cameram: qua propter ſi pro cõceſſo habeatur deficere probationem ueritatis à latere comitis Hieronymi, prout habetur, tum ex conſiderationibus præmiſſis, tũ quia quò ad partum ipſum, Diamanta, & alia muliercula ſolæ de eo deponũt, & ſunt directo cõtrariæ in multis quæ ſubſtantiã rei tangũt, & quò ad hæc conuincuntur de falſo, qui de eo deponunt ex dictomet comitiſſæ, & alij, Sicque militãte ſolùm pro comite Hieronymo tractatu filiationis qui nihil prodeſt, quia agitur principaliter de ea, uel quia agit de partu ſuppoſito pro quo tot ſuſpitiones, & præſumptiones adſunt, ita ut propter eas tãdem etiam fuerit per ſententiã repoſita poſſeſſio penès cameram, ut dixi. quę repoſito, ut etiam dictum eſt facit præſumptionem contra filium, uidetur poſſe iudicari, & quidem recto iudicio partum fuiſſe ſuppoſitũ. Ad quod demonſtrandum iure medio. Di-

13 co, † q̃ in probandis ſimulatis actibus, & fraudulentis ſufficit probatio per præſumptiones. & coniecturas. ita Bartol. in l. poſt contractum. colum. 1. 2. & 3. ff. de donationibus, & Iaſon. in l. cum eadem columna ſecunda, poſt Paulum de Caſtrum. in dubbus conſilijs, & alia infinita. C. de transf. Item in crimine falſi in ſpecie, ubi ciuiliter agitur, & in quolibet alio crimine difficili ad probandum ſufficit talis probatio, ita Bartol. in l. ſi quis argentarijs. §. & an hæredi. ff. de edendo. Ibi Iaſon. amplè. Dec. conſi. 189. columna prima & ſecunda, & in cap. porrecta. de confirmatione utili, uel inutili. & eſt text. quaſi in terminis loquens de ſuppoſitione partus, in capit. afferte, extra. de præſumptionibus. ubi agebatur de filio mortuo cuiuſdam mulieris, ſuppoſito per eam, alteri mulieri à qua ſuum ſubtraxerat, & ſic agebatur de partu nõ ſibi ſuppoſito, ſed alteri, propterea locutus ſum per uerbum, quaſi quia non loquimur de partu ſibi ſuppoſito, quod idem in eſt quò ad effectum. Item agebatur de crimine furti, quod trãſit in crimen abigeatus, f. de ſubtractione hominis, iuxta ca. 1. de furtis. & dicam infra in tit. de abigeis. Et quia ciuiliter agebatur in iſtis criminibus difficilis probationis; Salomon, & per eum ſummus Pontifex iudicatunt ex ſola præſumptione, & ideo magis vbi militaſſent infinitę, ut in caſu iſto, iudi-

14 caſſent. Vbi uerò † agitur criminaliter etiã in crimine falſi, & furti requiruntur probationes concludentes. iuxta. l. ſciant cũcti. de probationibus. ita gl. ordinaria, & ibi Doc. in l. iuris gentiũ. §. quod fere. ff. de pact. Dec. ubi ſupra, & capit. literas. de præſumptioni, & quod ſufficiant præſumptiones, ualidæ tamen, ad declarandum quem non eſſe filium talis, eſt conſilium Fulgoſ. 213. ubi uide, & ibi columna penultima circa medium.

15 etiam dicit, † q̃ ſi mulier excedit annos quadraginta, quod etſi concipere poſſit, tamen non præſumitur, quia frigeſcit ſemen. & ibi etiam dicit, quod ceſſat præſumptio filiationis quæ oritur ex contractu, concurrentibus præſumptionibus in contrarium de quibus ibi, & ſcias quod non conſideratur in hac materia quod potuerit mulier concipere, ſed an uerìſimiliter conceperit, ita ſolenniter Socin. conſi. 73. column. 1. & 2. in 3. uolumine. Eſt materia l. Gallus, in princip. ff. de liberis, & poſthumis, Et aduertendum eſt circa dicta Barto. in d. l. poſt contractum, quo ad probandam ſimulationem, & in conſilio 66. & 68. dum concludi-

16 tur † quod tempore ſimulationis debet ſub eſſe cauſa, quare id fiat, ad hoc ut operetur præſumptiones, ut ponit Aretin. cõſilio 85. colum. 4. & conſi. 60. in tertio dubio. Alexan. conſi. 57. uolum. 5. quod hoc caſu militabat euidens cauſa, quę erat nè feuda decedentibus comitibus, ſine filijs maſculis, tranſirent ad fiſcũ, prout uerìſimiliter timor erat in eis, eo q̃ conſtituti reperiebantur ꝓpter

ætatem

ætatem, infirmitatem, & longam ſterilitatē
in eo vitæ ſtatu, vt ferè non ſupereſſet ſpes,
tunc & minus in futurum ſuſcipiendæ pro-
lis, imo amplius apparet ex proceſſu, qđ ti-
mor iſte inuaſerat eos, quia eo tempore co
mes fecerāt compoſiti preces per aduocatū
ſuum porrigendas Chriſtianiſſimo regi, vt
gratioſe legum diſpenſaret, quod de feudis
diſponere poſſet deficientibus ſibi filijs ī eos
quos elegiſſet, voluitque etiam comes dare
operā, ut Iacobus Triultius uir illuſtris, &
maximæ apud præfatum regē auctoritatis,
poſſet emitte bona ſua feudalia. Addo. ꝙ
non ſolum conſtat de cauſa, & quod habe
ret comes vnde timeret, imo cōſtat de deli
cto, quia quo die fuit dictū comitiſſam pe
periſſe, qui fuit dies decimus Ianuarij.
M. D. X V I I I. vnus infans natus ex qua-
dam Viſina fuit ſtatim, ut natus fuerit tra-
ditus in ciſta nobili cuidā, cuius frater adeo
erat amicitiā coniunctus cum comitiſſa, ut
nihil magis, & fuit traditus per horam. uel
circa antequā pareret comitiſſa. quę hora
continet ſolum tempus quo potuiſſet irī à
domo matris dicti pueri ad aliud ſuburba
nū de quo ſupra. & licet dictus nobilis qui
cōfitetur habuiſſe dictum puerū illa die, &
hora excuſet ſe, quod alia cauſa illū accepe
rit. Tamen non creditur ſibi illā excuſatio-
nem alleganti, ad ſe exonerandum, ex quo
fuiſſet particeps criminis ſuppoſiti partus,
& cōſequēter incidiſſet in crimē falſi, iuxta
17 dicta l. i. cum ſimi. C. de fal. Et † quod
non credat ei confitenti cum qualitate ex-
cuſante, allego dictum Bart. vulgarum in l.
Aurelius § idem quęſiuit. ff. de lib. leg. vbi
uult, ut ſi quis cōfiteatur cum qualitate, ta
meſi acceptanda ſit regulariter confeſſio
cum qualitate, nihilominus ſi confitens ha
beat præſumptionem iuris contra ſe poſſit
acceptari, quod cōfitetur, reiecta qualitate.
Quod autem præſumeretur contra eum li-
18 quet ex prædictis, nec quidquā facit † quod
tortus perſeuerauerit in excuſatione, quo
ad tertium, quia magis ſtatur dicto ſine tor
tura quam cum tortura, quando interroga
tur de ſe, & de alio. Bart. in l. 1. §. qui quæ-
ſtione. ff. de actio. Item fuit minus legitimè
tortus cōſideratis indicijs, & qualitate deli
cti, & quod plus eſt nō animaduerſum fuit
in eum de crimine plagiarij, de quo ſaltem
erat cōfeſſus, iuxta capit. 1. de furtis & toto
titulo. ff. & C. de crimin. plag. quamuis mu-
lier quædam paupercula quæ interuenerat
in emptione dicti infantis fuerit fuſtigata,
iuxta illud.

Dat veniam coruis, vexat cenſura colum
bas.

Et vltra prædicta inferuntur etiam aliæ præ
ſumptiones, quod eſſet partus ſuppoſitus ex
contradictatibus infamis teſtium ij ſius co
mitis inter unum, & alium, ac indicijs met
18 eorum. Et additur † quod cum iudices habe
rent amplam autoritatem procedēdi, ſerua
ta, & non ſeruata, formas iuris, & ſtatutorū
& teſtes manifeſtè uarios nō torſerint imo
ſtatim dimiſerint non poteſt ſuper eis fieri
fundamētum, ut not. in l. ex libero. ff. de
quæſtionibus, & in l. ob carmen. § ſi ea ſci
conditio. ff. de teſtibus. & facit gloſ. in l. i. u
cius. ff. de his qui notātur infamia, Nō omit
titur etiam quod fama probatur vehemen
20 tiſſima quod erat partus ſuppoſitus, † &
ſufficit ſola fama in his, quæ ſūt difficilis ꝓ-
bationis, vt per Iaſonem in l. ſi quis, ex arge
tarijs. § an uero hæred. ff. de ædēdo, & in di
cta l. cum ea, columna tina. C. de tranſactio
nibus. & alibi ſæpe. Reſpondetur tamen ad
21 hoc teſtes nō dicere † quod habuerit ortum
ante litem motam, quo caſu non habetur
in conſideratione ſecundum Abb. in capi. li
cèt ex quadā. col. 2. de teſt. ſed dic quod etſi
Abb. id dicat tamē veritas eſt, quod poteſt
oriri fama quæ habeat omne robur famæ,
& tempore maleficij, & poſtea etiam ex in-
teruallo poſt litem motam quando manife
ſtatur aliquid ex quo populus deducitur in
opinionem, ſecus ſi ſolum fundamētum fa
mę eſſet in perſonis à quibus auditam eſſet
pone enim quod res ſit facta ſecretè, & poſt
quàm incepit iudex indagare, propalatum
eſt aliquid in facto, ut ſcilicet in caſu iſto ꝙ
eodē die partus ſuppoſiti fuerit infans em-
ptus, qui tunc etiam erat natus, et emptus
à familiari matris, & ut ſupra; certè ſi oria-
tur fama ab hoc actu, uel alio etiam fama
idonea eſt itē Bar. ī l. de minore. §. plurimū
in 4. q. ff. de quęſt & Aret. not. in d. c. licèt ex
quadam. & alibi ſæpe; & cum iſte actus, &
alij produxerint hāc famam creditur. & vt-
cunque ſit etiam ante litem motam habuit
initium, ut apparet ex proceſſu. Vnum eſt
quod

21 quòd † videtur tollere omnes amaritudines, quia videtur probatum Comitiſſam, & Diamantam confeſſas fuiſſe quòd erat partus ſuppoſitus, nec dicatur nec ſtari dicto matris quòd talis non ſit filius ſecundùm Bart. in l. diffinimus, ff. de his q ſunt ſui vel alien. iur. & not. in d. ca. per. tuas de prob. & maximè quia non conſtat eum iudicialiter dixiſſe nam reſpondetur quòd iunctis prædictis alijs cõiecturis ſtãdum eſt ita Alciat. in terminis in ſuo tract. præſumptio. in reg. 3.37. præſumt. numer. 9. & colum. ſequen. & vide Bald. in d. l. filium diffinimus. ubi vult quòd dictum matris cũ fama ſufficiat nec eſt curandum quod dictum matris eſſet extraiudicialiter prolatum, quia de hoc non curant doctores in d. l. filium loquentes quando extraiudicialiter id aſſerit, & tamen de ſolo dicto matris, hic vero etiã adeſſe dicitur dictum Diamantæ. Non obſtat quod comitiſſa nominauerit eum filiũ in fine dierum ſuorum in teſtamẽto in quo ẽt cum inſtituit, & ita quod magis eſt ſtandũ dicto primo, & ultimo quàm medio, maximè extraiudiciali, quia reſpondetur ſolùm colligi ex proceſſu in quo apparet ꝙ quando detexit partũ ſuppoſitum fuiſſe in ſuo chirographo rogauit D. Vicecomitem ſui ſtudioſiſſimum, vt dictum chirographum, & confeſſionem Diamantæ nemini reuelaret, prærerquã Chriſtianiſſimo regi, & hoc ob honorem ſuum, & multorum nobilium qui depoſuerant in cauſa pro ea, nè ſic eos perderet, vnde cum vellet comitiſſa hæc ſecretò agi cum rege, nõ mirum ſi poſtea voluit perſeuerare in primo, negatis, & quòd confeſſa fuerit vltra hoc quod plenè cõſtat, etiam demonſtrat effectus ſecutus priuationis cõmodi poſſeſſionis bonorũ feudaliũ. Item demõſtratur, quia ex proceſſu cõſtat quod poſtquam intellexit regẽ noluiſſe ratam habere quandam conuentionem factã cum D. Vicecomite timens ipſa nè propter confeſſionem per eam factam caperetur, & puniri cum iam eſſet detecta, aufugit à ciuitate Mediolani. Addo aliam rationẽ quare inſtituerit filium, & ſic perſeuerauerit, quia pro partu ſuppoſito videtur quod poſſit procedi cõtra memoriam defuncti, vt dixi ſupra, licèt ego raprobauerim, & ideo potuit veriſimiliter timerè nè ꝓcederetur, ipſa

23 ſa mortua. Et ſi dicat omnes † Hieronymus quod factum fuit contra matrem meam, mihi non nocet, niſi quo ad priuationem beneficij Carboniani, ut ſupra dixi in princ. & ſi non nocet ſententia, nec acta, iuxta notata per Bart. in l. 2 ff. iudicat. ſolui. & in l. ſi mater, §. item ſi in rem, ff. de exceptio. rei iudic. Alexandr. conſil. 141. in 7. volum. & Roman. conſil. 111 in 2. column. & per Dec. in l. 2. C. de æden. & conſequenter nec confeſſio facta in illo proceſſu, nec teſtes. Cũ igitur omne fundamentum è latere comitis Frãchini ſit ſuper dicta ordinatione, & teſtibus in illo iudicio criminali examinatis cõtra matrem ad oſtendendum partũ ſuppoſitum eſſe ſequitur vt nihil ſit pro eo in hoc iudicio quod nunc agitur ciuiliter inter ipſum comitem Hieronimum, & Franchinũ ſi nihil, ergo cum comes Hieronymus ſit in poſſeſſione quia ſequeſtrum non priuauit cum poſſeſſione, vt dixi ſupra, circa princip. debet abſolui ꝑ regulam l. qui accuſare, C. de ędendo. & l. fin. C. de rei vend. vbi dicitur quod poſſidens etiam vitiosè non debet repelli niſi ab eo qui fundauit ſuam intentionem, & faciunt notabiliter circa hoc dicta ꝑ Decium in d. l. qui accuſare. Ad hoc reſpõdet, quod ſi eſſet ſequeſtrũ, res eſſet dubia an eſſet priuatus poſſeſſione, q̄a ſequeſtrũ non fuit uoluntarium, iuxta doctrinam Bart. in dict. leg. intereſſe. ff. de acquirẽd. poſſeſſio & Abb. in d. capitul. examinata de iudicijs, ubi etiã Felin. & Aretin. & per Iaſon. in l. ſi fideiuſſor, §. fina. qui ſatiſdare cogantur. ꝑ Abb. in capitul. 2. de ſequeſtratio, poſſeſſio. & fructum & Curt. in tractatu ſuo de ſequeſtris. ſed non fuit ſequeſtrum, verum mera priuatio poſſeſſionis, nec de ſeque-
24 ſtro verbũ aliquod, † ſed quod rex ordinauit poſſeſsionem eſſe reducendam ad manum regiam, & ſic ad dominum apud quẽ ſtare debet poſſeſſio, donec diſputat̃ cauſa ſtatus, iuxta glo. in capitu. 1. ſi de feud. fuer. controuerſ. inter. domi. & agna. in princip. vbi gloſſ. vult, vt ſi oriatur mortuo vaſallo quæſtio ſtatus inter dñm, & agnatum vaſalli, quia dominus neget eũ ſuccedere poſſe, tunc debeat poſseſſio ſtare penes dominũ, & loquit̃ in feudalibus. In alijs verò, iuxta l. final. C. de edicto diui Adrian. tollen. vult contrarium. & Affl. ibi latè hanc opi. tenet,

ſcilicet

ſcilicet quod non ſufficiat aliqua probatio
filiationis, nec eius quaſi poſſeſſio, iuxta cõ
ſilium Dec. 54. 272. 152. colu. 2. Sed debeat
plenè probari filiatio, ſic et vult gloſ. ibi ſi
intelligatur, quia dum mentionem facit l.
ſi. C. de edict. diui Adr. toll. loquitur de in-
ſtituto. & ſic de exiſtente in quaſi poſſeſſio
ne filiationis, ſi de filio intelligamus, & ta-
men vult, ut aliud ſit eo caſu. Et licet hæc
opinio poſſet habere difficultatem propter
opinionem Doct. relatorum per Afflict. ibi,
tamen in hoc caſu nullam habet, quia qua-
ſi poſſeſſio deſcendit ex tractatu facto a pa
tre, & matre, quibus crimẽ hoc imputatur,
& ſuſpectiſſimis, imo conuicta matre per
25 confeſſionem, vt ſupra dixi, & facit ꝙ † vi-
tioſa poſſeſſio nõ operatur, vt qui in ea eſt
habeat fundatam intentionem. text. eſt vbi
Bal. & alij in l. vis eius. C. de prob. & Bald. in
l. 1. C. de ord. cogn. vbi vide hĩ in l. ſi prius,
ff. de ope. nou. nunc. quare igitur rex nõ de-
buit priuare puerũ poſſeſſione rerum feu-
dalium? Addo quod tractatus iſte ortus à
patre, & matre oritur ab his qui nullo mo-
do poſſunt diſponere de rebus feudalibus,
iuxta tex. in c. 1 § 1. de ſucceſ. feu. ergo non
eſt eis credendum, alias per indirectũ diſpo
nere poſſent de re feudali. Sic ceſſat oppo-
ſitio, quia apparet, quod rex priuauit eum
poſſeſſione, & iure quidem, & conſequen-
ter ceſſat, d. l. ſi. C. de rei vend. Et vlterius in
ſiſto, ꝙ rex priuare iure debuerit eũ poſſeſ-
ſione, prout priuauit, quia fundamentum
poſſeſſionis ſuis ſuper eo, ꝙ mater nutrix
dixerit eũ filium, & ſuper tractatu parẽtũ,
& patefactum fuerat, & ꝙ proueniebat a
parentibus ſuſpectiſſimis anhelantibus ad
prouidendum ne bona reuerterentur in ca
meram, & ita declarat in ſpecie Corn. in cõ
ſil. 245. colum. penul. & fin. vbi vide, volu. 2.
Item patefactum fuerat ex dicto matris,
Diamantæ, & alijs infinitis, de quibus ſupra
tollentibus omnem præſumptionem, ſi quæ
erat pro filio, imo facientibus rẽ notoriam
quo caſu etiam ſic ex abrupto potuit priua
26 ri poſſeſſione. † quia in notorijs aliquis or-
do non eſt attẽdendus, vt dixi ſupra ſub ru-
bri. quõ procedatur in crimine notorio, &
poteſt etiam ſine ſentẽtia ſpriuari quis poſ-
ſeſſione, cap. ſi conſtiterit, vbi Abb. de accu.
Si igitur ita iure fieri debuit, cur nõ eſt præ
ſumendum ita facere voluiſſe? & maximè
quia rex etiam interpoſuit in eo ſuam ab-
ſolutam autoritatem, quod fuiſſet ineptũ,
ſi ſolum gratia cuſtodiæ poſuiſſet poſſeſſio
nem penes cameram. Ceſſat igitur aſſum-
ptum, ꝙ actore non probante contra poſ-
ſeſſorem, &c. Sed vbi etiam adeſſet poſſeſ-
ſio penes eum, cum appareat, tũ ex proceſ-
ſu nouo inter eos, tum ex proceſſu crimina
li inter matrem & fiſcum, ꝙ non eſt filius,
debet obtinere Franchinus, quia apparet
nullũ ius competere Hieronymo, maximè
coram Senatu, qui iudicat, vt Deus, & qui
non debet attendere ad illam ſubtilitatem,
ꝙ magna pars fundamenti, vt non ſit filius
appareat ex proceſſu criminali, non cũ co
facto, & ſic res inter alios acta ſit. Et aduer-
tatur quod comes Franchinus habet funda
tam intentionem ex eo quod eſt filius co-
mitis Herculis legitimati, & habilitati a pri
cipe, & ideo ſi comes Hieronymus nõ pro-
bet verè ſe filium debet ſuccumbere, & re-
ſtituere poſſeſſionẽ bonorũ ſi eam habet.
ita in terminis Ang. in l. liberorũ, in prin. ff.
de infam. vbi omnino vide, ſed hoc nõ pro-
bauit, quinimo comes Frãchinus probauit
contrarium ergo, &c. Et licet tractatus iſte
27 nõ eſſet ſuſpectus, tamen † adhuc non poſ-
ſet obtinere deficiente probatione filiatio-
nis, non dico ex eo, ꝙ principaliter tracte-
tur de filiatione, quia fortè non eſt verum,
quicquid dixerim ſupra, ſed ex eo quia ſu-
mus in deciſione petitorij, quo caſu non
ſufficit, ſic omnes in l. non ignorat. C. qui
accuſ. non poſ. Bal. in duobus locis. ſic Iaſ.
in l. neque propoſito. Dec. conſil. 321. co-
lumna quarta. Sic alij relati per Alci. in tra-
ctat. præſump. reg. 3. præſumptione 38 nu-
mero ſexto, & ſeq. vbi oſtendit, quod Dec.
in conſil. 54. malè dicit, qui tenet oppoſi-
tum, & dicit communem eſſe in contrariũ,
allegando tamen in terminis ſolum Anto.
de But. non tamen me firmo in hac opinio
ne Alcia. quod in deciſione petitorij nõ ſuf
ficiat tractatus, quando tractatus eſt niti-
dus, & non agitur de crimine, vel commo-
28 do ipſorum parentum, † quia immo ſuf-
ficit quando incidit de dominio tractari,
iuxta dicta Bartol. in l. quidam in ſuo. ff. de
conſtit. inſtit. & credo, quod in practica præ
ualeret hæc opinio. Pro opinione tamen

Alci. optimè facit quod dixit Bar. in l. 1. quorum bonorum colum. 2. circa fi. ubi dicit ꝙ in petitione hereditatis requiruntur veræ, & liquidæ probationes, in interdicto vero poſſeſſionis de quo ibi ſufficiunt præſumptiuæ, & faciunt dicta per Bar. in extrauagan. ad reprimendū. in verbo, ſummariè. vt cunque ſit in caſu iſto citatur optimè conſilio Dec. 54. qui loquitur quando ſaliè apparebat quod erat filius matris, & ideo tūc ſufficere debet probatio tractatus propter probationis difficultatē, ſed nos loquimur quando etiā dubium erat de matre, Or. do tīm iſte in hoc iudicio, Comes Hieronymus agit remedio reintegrandæ, quia petit cōtra cameram ſibi reſtitui poſſeſſionem, vel cōmoditatē eius, tertius ſe opponit, ſcilicet comes Franchinus, & opponit de dominio ſuo vigore priuilegiorū ſuorū tanquā quod ſit filius comitis Herculis, & ſic
29 agnatus proximior, † ꝙ dominium, & ius potuit opponi contra remediū reintegrandæ, l. bona fides. ff. depoſi. & in falſ. fin. Alexā. in l naturaliter. x. nihil commune. ff. de acquirē. poſſe. vbi ait quod tertius auditur, allegans dominiuū ſuum cōtra apertē remedio reintegrandę Reſpondet comes Hieronymus ꝙ ipſe eſt filius qui excludit agnatos, replicat comes Frāchinus nō eſſe verū ꝙ ſit filius, & ideo ſuper hac filiatione incidenter contenditur, & crederē in practica eſſet ſeruandū, vt ſolus tractatus deberet ſufficere ipſi comiti Hieronymo, quicquid dicat Alciat. & credo quod ita ſemper fuerit ſeruatū, ſed cum iſte tractatus ſit ſuſpe-
30 ctus, & † milites tot præſumptiones cōtra filiationē pōt ſane iudicari ipſum non eſſe filiū, ad ꝙ oſtendendū ſufficiunt præſumptiones, et nor. in l. filium diffinimus. ff. de his q̄ ſunt ſui vel alien. iur. & Cornel. in dicto cōſilio 245. colūna final. volumine primo, & hoc non habet difficultatē, cū nō tractetur quo ad comitē Hieronymum de crimine, nec criminaliter, nec ciuiliter q̄ errare nō potuit, & ideo fatuū eſt ingredi illam
31 difficultatē, An † in crimine difficilis probationis ſufficiant præſumptiones quādo ciuiliter agitur. In qua tamen verum eſt quod ſufficiunt p ea quę dixi ſupra dum allegaui Bartol. in l. ſi quis ex argētariis. §. primo, ff. de eden. & cap. afferte, de prçſump. & Alcia.

Addo quod hæc eſt ratio, quare etiam adulteriam probetur coniecturis, ciuiliter agendo, ſecundum Bartol. in l. capit. §. ff. de adul ter. et Felin. in cap. it. præterea, de teſtibus, Ad hæc etiam Bartol. et Doct. in l. poſt cōtractum. ff. de donatio. et ubi uolunt ut præſumptionis iudicetur talem alienatione factam fuiſſe in fraudem, et tamen agi etiam poteſt criminaliter ob crimen ſtellionatus, ut in illo titul. de crim. ſtellio. et dixi ſupra hoc, eodē titul. Addo quoque quod metus punitur criminaliter per titul. de l. Iulia. de vi publ. et priu. et dixi ſupra in tit. de pluribus violentiis, et tamen coniecturis probatur. Bartol. in l. de pupillo. §. ſi quis ipſi prætori. ff. de noui oper. nūc. Bartol. et Doctor. in l interpoſitas. C. de tranſact. et in crimine
32 falſi, quod † ſufficiant præſumptiones, quādo ciuiliter agitur late concludit Dec. conſ. 189. colum. 1. et primo ſequen. ubi ad hoc allegat plura cōſi. Alexand. et aliorū. Eſt uerum ꝙ ubi agitur de falſitate inſtrumēti ſuſpitiones debent oriri ex inſpectione inſtrumenti, ut declaraui ſupra in crimine falſi, circa pri per notata à Paulum de Caſtr. in l. iubemus. C. de prob. Abb. et Innocen. in ca. 1. de fide inſtrument. ſed ubi non agitur de falſitate inſtrumenti ſuſpitiones, et præſumptiones ſufficiunt. ſic uult Dec. qui loquitur in falſitate teſtium in dicto cōſil. ſic etiā uoluit Alexād. et alii ibi relati, imò ubi agitur criminaliter uidetur idem dicendū per allegata à Dec. pro prima opinione, quam ad hoc approbat Feli in cap. afferte. de præſumptio. uerſi. 3. limita. et ad hoc etiā uide Bal. in l. presbyteri. C. de epiſcop. et cler. in penultim. colū. ubi loquitur de falſitate teſtis, et dicit quòd iudex loquendo in criminalibus debet ſe temperare in pęna, et illam non aggrauare, quia ſuſpitio ſolum militabat, clarè uolens, ut omnem pœnam imponere debeat, ubi militent claræ præſumptiones, et hanc deciſionem ſequitur idem Felin. in dicto cap. afferte. colū. 1. Non recedo tamen ab opinione Decii, quòd quando agitur criminaliter non ſufficiunt, niſi tamen ſecundùm terminos l. fina. ff. de probatio. quādo præſumptione eſſent indubitatæ, vel præſumptiones eſſent approbatæ à lege, ſecundū ea quæ ponit Felin. in dicto cap. afferte. uerſic. ſed iſta limita, uel etiā uioleniſſimę.

iuxta

iuxta quæ ponit Felin. ibi, verſicul. quarto
limita vel etiam quando eſſet violentiæ mi-
tigata pęna, iuxta ea quæ ponit Abb.not.in
d.c.afferte & Fel.in verſicu.not.quarto.imo
ex quo eſt crimen difficilis probationis, mi-
nor præſumptio in hoc delicto debet exiſti-
mari violenta, tametſi ita non fiat in alijs, &
uide latè dixi ſupra in tit.de coniectis.de iſtis
33 præſumptionibus. Dixi quòd † in probando
actu difficilis probationis ſi agatur ciuiliter
ſufficiunt præſumptiones, ſiue criminaliter
agi poſſet, ſiue non. Sed hic quæro an iſtæ
præſumptiones debeant eſſe approbatæ à le-
ge. & videtur debere per glo.in l.abſentem,
ff.de pœn. Bald. in l. ciues, C. de appellat. &
in l.licèt.in prin.ff.de legat.1.& ibi Alexand.
34 & latius Iaſ. Sed † dic contrarium: nam alia
eſt præſumptio legis, alia hominis, vt decla-
rat nota. Abb.in capitul.accedens, colum.2.
de accuſatio. & Bald.not. & conſideratè ad-
modum in l. ea quidem, col. 2. C. de accuſ.
præſumptio legis eſt quando lex præſumit
ſic eſſe, vt quod contractus ſit vſurarius, ſi
interuenit pactum de retrouendendo, & ad-
ſit modicitas precij, & perſona ſit ſolita fœ-
nerari, iuxta c.ad noſtram.de empt. & vend.
& tunc talis præſumptio dicitur liquidiſſi-
ma probatio, & non ſolùm præſumptio, ſed
etiam qualibet coniectura approbata à le-
ge facit liquidiſſimam probationem ſic lo-
quuntur not.in d.l.licet Imperator. Præſum
ptio vero hominis eſt quando iudex ſuſpi-
catur ex diuerſis actibus ita eſſe, & tunc lex
non requirit hanc approbationem legis &
ita Felin.in dicto capit. afferte mihi gladiũ.
vbi loquitur de præſumptione hominis. Et
ſi conſideres quę dicuntur à Doctoribus al-
legatis ſupra, circa actus ſimulatos, & frau-
dulentos, cui dubium quòd ipſi non requi-
runt, vt omnis præſumptio ſit approbata à
lege, ſed ſolùm cõſiderant id quod dicit tex.
35 in l.dolum. C.de dolo. ꝙ † dolus cognoſci-
tus ex inſidijs perſpicuis. & in capitul. de re-
nuncia.in 6.vbi idem. & vide gloſſ. in l. do-
lum dum ponit exemplum Hiſpanarum,
qui ebrios reddiderunt mercatores ad per-
petrandũ dolum, quod exemplum inducit
præſumptionem hominis non legis, & ideo
Alexand.conſil.58.ad fin.volu.2.dicit, quod
ad probandum dolum ſufficiunt coniectu-
ræ quæ probatio arbitrio iudicis commit-
titur, ſic etiam Soccin.conſ.91.colum.4.vo-
lum.4.percurrit plures coniecturas ex qui-
bus probatur dolus, quæ tamen non ſunt à
iure approbatæ, & dicit Cor. in conſil. 178.
colum.5.volu. 2. quod coniectura extrinſe-
ca facit præſumi dolum, & ut ibi. Et ad hæc
facit tex.in d.cap.2.de renunciationibus, in
6. & Dec.conſilio. 245. Eſt tamen aduerten-
36 dum, † ꝙ de his præſumptionibus ſaltem
conſtet per duos teſtes pro vnaquaque ea-
rum, iuxta gloſſ.in l.fina.C.famil.erciſcun. &
not.in l.admonendi, ff.de iureiur. & dixi ſu-
pra in materia torturæ latiſſimè. Et in hoc
caſu etiã aduertatur ad ea quæ voluit Abb.
& Felin.in d.cap.afferte.vbi dicunt. ꝙ etiam
ex præſumptionibus extra proceſſum, Iudex
poteſt informare animum ſuum ad ſenten-
tiam. Item aduertatur dum dixi, quòd de-
bet conſtare per duos teſtes de vnaquaque
præſumptione, quia quo ad indicium eſt ve-
rum, ſecus quo ad præſumptionem, quæ
etiam poteſt oriri ab uno ſolo, & manifeſtã
differentiam inter præſumptionem, & indi-
cium facit gl.in l.2.ff.de excuſ.tutor.in prin.
in verbo, legitimis. & Bald. in dicta l.ea qui-
37 dem, colu.2. Item aduertatur † quòd ſi iſtæ
coniecturæ ponuntur in arbitrio cuiuslibet
iudicis, multo magis debent poni arbitrio
principis, vel Senatus, qui iudicant ex con-
ſcientia ſua. Bart.in l.1.in fine. C.vt quæ de-
ſunt aduo.etiam quòd de ea re ſciẽtiam ha-
berent antequam dignitates ſuas conſeque-
rentur, Dec.in conſilio 463. ad finem. Hæc
quæ poſſunt adduci in hoc caſu, & cũ hæc,
& alia eſſent reuoluta longo tempore in Se-
natu; Tandem deuenit in eam opinionem
Senatus, vt partus eſſe ſuppoſitus, & ita iu-
dicauit. Et ad id quod dixi principem, uel
Senatum iudicare, ex conſcientia ſua etiam
quod ſcientiam haberent ante adeptas di-
gnitates, Adde quòd ſuperioribus menſi-
bus ſummus Pontifex Paulus III. damna-
uit magnum virum, quaſi mandaſſet fieri
homicidium, qui id ei Pontifici dum Car-
dinalis eſſet faſſus fuerat, & eum priuauit
ampliſſimo ſacerdotio, & magnis redditi-
bus. Addo etiam circa partum ſuppoſitum
38 † ꝙ hoc eſt crimen publicum, licèt pu-
blicam accuſationem non contineat, ſed
tantùm accuſatio ſpectet parentibus, & his
de quorum intereſſe agitur. text. eſt in d. l.
lege,

circa dicta Bart.in d.l.fin.verſ. quęro qualiter probabitur prohibitio,ſi impediatur notarius,vel teſtis introire,quod Sal.c.C.eo addit,vel ſi impediatur aliud requiſitum a ſtatuto, vt teſtamentum valeat. quod nota.

6 Sed pone,† ꝙ nihil horum prohibeatur, tamen quia deſiderabat, vt non fieret teſtamentum clamabat contra teſtatorem,increpando eum, An propterea non ſecuto teſtamento ſimus in edicto, de quo in dictis legibus? Videtur vt non ſimus, quia debet interuenire timor mortis,vel cruciatus corporis,vel talis timor reuerentialis, quia pareret reſtitutionem in integrum, vt declarat Bar.in d.l.verſ.quæro quæ coactio. Tamen quod dicit Bar.non quadrat, niſi ſecundùm terminos Bar.ibi, qui cogitur in eo, qui inſtitueret, tunc quilibet metus non ſufficit. Sed vbi loquatur, quando prohibetur teſtari, vel mutare teſtamentum, tunc modus eſt ille quem dicit Bar.in d.uerſ.quęro qualiter,prohibendo notarium ingredi, vel teſtes,vbi tamen nihil deficeret, & omnia eſſent parata coram valente teſtari,tamen nolēs ut teſtaretur directè prohiberet dicēdo, Nolo vt teſteris, vel tanto contra eum non clamaret, vt perturbatus deſiſteret, crederem idem,quia prohibet voluntatem teſtatoris,quæ eſt magis neceſſaria,vt in diffinitione teſtamenti patet in l. 1. ff. de teſtam. & eſt hoc magis proximum actui, quam impedimētum ingreſſus notarij, vel teſtiū. Satis eſt enim, quod uel directè vel indirectè quis impediatur, quod probat tex. in l. 2.C.eodem.& in l.ſi ſcriptis,ff.de his,quibus ut indignis.& dic vt dixi ſupra in prin.in uerſic.& dicerem, & de materia uide etiā Soc. in conſilio 55. col.2. circa medium. Butrig. conſil.78. Anchar. conſilio 339. maxima colum.3.uerſic.ad hoc,ubi dicit, ꝙ duo teſtes ſufficiunt in probāda prohibitione, & Corn. & Butrig.vbi ſupra.

Tit. de Mutatione nominis.

S V M M AE.

1 *Nomen licet unicuique ſibi mutare dummodo id fiat circa fraudem.*

1 MVTATIO nominis ī fraudē, ut ſæpe faciunt falſi teſtes, & criminibus notati nè detegant pęna falſi punit, ꝗ fraude ceſſante, ceſsāt l.1.C. de mutatione nominis, et l. falſi nominis, ff.de falſis,& ibi Bar.Soc.conſ. 62.col.3.verſ.ad ultimā.Fel.in ſalu.990.col. 15.uerſ.3.cōcluſio.et omnino quo ad mutationē nominis ac agnationis ſuę, et aſſumptionē alterius, maximè teſtatoris, uide per Guliel.Benedictū,in ca.Rainutius. extra,dę teſta.ſuper uerbo,Rainutius de Chera. numero 47.ut multis,et multis ſequen.

Tit. de Partu ſuppoſito.

S V M M AE.

1 *Partus ſuppoſiti crimen, eſt crimen falſi, & capitale.*

2 *Crimen partus ſuppoſitum tollatur tempore uiginti annorum.*

3 *Crimen partus ſuppoſiti, an poſſit tractari poſt mortem delinquentis?*

4 *Crimen partus ſuppoſiti, an differendum ſit in tempus pubertatis.*

5 *Carbonianum edictum quid ſit, & in quibus caſibus, & quomodo procedat latè.*

6 *Sequeſtrum an, & quando transferat poſſeſſionem? & num.23.*

7 *Sententia diffinitiua de partu ſuppoſito contra matrem, quando actum fuit criminaliter, an præiudicium facit filio, & num.12.*

8 *Partum non fuiſſe ſuppoſitum, ſed eum eſſe verum & legitimum partum quomodo probetur, & num. 9.*

9 *Filiatio an probetur ex tractatu, ut ſaltem transferat probandi in aduerſarium, & num. 11.22. 27.*

10 *Ventrem eſſe prægnantem quomodo probetur.*

11 *Filiatio probetur per aſſertionem parentem & num.22.*

12 *Præſumptiones multùm ſunt inſpicienda in materia probanda filiationis, & nu.30.*

13 *Probatio per præſumptiones, & coniecturas admittitur in crimine falſi, cum agitur ciuiliter, & in quocunque alio crimine difficilis probationis, & num.31.32.33.*

14 Pro-

falſificans ... incidat in crimen læſæ maieſtatis.

7 Indicium ad torturam eſt reperire inſtrumenta ad cudendam falſam monetam in domo alicui, ius etiam non demonſtrata ſcientia domini.

8 Torqueri debent plures fratres in eadem dom exiſtentes in qua reperta eſſent inſtrumenta a monetam ſi eſſent malæ uitæ.

9 Monetam tondentes, & tangentes cum fero, vel minuentes cum aquis & ſimili modo, qua pœna puniantur.

QVIA excuſſor falſæ monetę incidit in l. Corneliā de falſis, l. qui falſam, ff. de falſis. ideo hic neceſſario eſſet tractandum de materia falſæ monetæ. Verū quia plene habetur in reper. Hippol. in d. l. qui falſā, in princ. in antepenul. char. col. 1. & ſequen. & per Afflict. in titu. quæ ſint regalia. in verbo, monetę in quibus locis habetur amplius tractatus in materia, Ideo paucis ero cōtentus, & circa pœnam tam cudentium, q̄ expendentium, & tondentium, etiam bonas monetas, & auxilium præſtantium talibus delinquentibus, arbitror quòd in quolibet dominio ſuper inde ſint ædita ſtatuta, & decreta clara, prout & in hoc dominio adſunt ideo nō eſt opus alia diſputatio
1 ne. Concremantur † enim ſecundùm decreta noſtra excuſſores falſarum monetarum, & eis præſtantes auxilium, & idem, pendentibus falſas monetas, ſed in tondentibus eſt alia pena, quò tamen ad expentes, & ſi in ꝓcedēdo fiat indagatio, iuxta qualitatem pœnæ, tamen poſtea in fine uolentibus ipſi componitur res pecunia, uel alia pena non corporali, & uide in materia Cępol. in conſilio 78. vbi confirmat dicta Bartol. in dicta lege qui falſam, quòd licet moneta † in ſe fiat bona, ſi tamen non ſit ab habente autoritatem, dicitur falſa, & adulterina, & alia dicit, ut per eum etiam quando expenditur falſa moneta, iuxta mirabilem diſtinctionem Bartol. in l. lege Cornelia, ff. de falſ. an pecunia talis ſit plumbea, vel alterius generis, in qua materia maxime expendentis omnino uide Barbat. in tertio uolumine conſilio 51. column. 5. & ſequen. ubi ponit quomodo debeant eſſe nummi,
3 & de ſcientia expendentis, † & quando talis docet à quo pecunias habuerit, nam tūc ſecundùm eum eſt excuſatus per deciſionē Angel. poſt Iacob. Butr. in l. maiorem. C. de falſis, Sed credo eum malè dicere ſtantibus ſtatutis, & decretis de quibus ſupra, nam fateor eum excuſari ab illa præſumptione, ꝙ non fecerit fidei, ſed non excuſatur ab vſu, quem ſolum ſtatutum conſiderauit, ut colligitur clarè ex dictis Salic. in dicta lege maiorem. & probatur in l. ſi falſos. eodem titulo, & alibi ſępe, & ita quotidie practicatur, In materia etiam uide Alexan. conſil. 104. columna ſecunda, uolumine primo, ubi te-
4 net † ꝙ ſtatutum loquens in moneta non habeat locum in minima, licèt Cœpol. ubi ſupra loquatur in eadē moneta, per quod conſilium non ita pridem exemi à morte duos, qui in uiridario magno caſtri portæ
5 Iouis cudebant quadrante. De † alchimiſtis an peccet? vide Abb. in cap. ſecundo, de ſortilegis poſt Oldr. per eum allegatum, & in apoſtillis ad eum, uide etiā in materia Cœp. conſil. 17. columna quinta, uerſicu. &
6 idem vult Bald. ubi dicit, † quod falſificans monetam ſui principis incidit in crimen læſę maieſtatis, ſecus ſi extranei, q̄a eius ſubditus non eſt, allegat text. in l. ſi quis nummos. & ibi Bald. C. de falſa mone. Adde ad materiam Alb. de Roſ. in dictionario ſuo, in verbo, moneta. ubi inter alia dicit quod illi triginta nummi argentei quibus proditus fuit dominus noſter, fuerunt primę pecuniæ quę fuerint in mundo cōfectę, de quo
7 ſto veritatu. Scias autem † quod reperire inſtrumenta ad cudendam monetam apta in domo alicuius, eſt indicium ad torturam in homine malæ famæ. ut per Hipp. in dicta l. qui falſam. in colum. antepe. & penultima vbi uide, ſed ſecundum decreta noſtra antiqua erat pœna mortis, verum ex nouis cōſtitutionibus imponitur pœna confiſcationis bonorum, & alia etiam corporalis arbitrio Senatus, qua pęna contentæ fuerūt dictæ nouæ conſtitutiones, quia in effectu licèt antequam ęderentur abſolutè eſſet pœna mortis, tamen illa nemo unquam affici ſolebat, ſed res componebatur. Aduertendū tamen eſt ad hos noſtros ordines, quia loquuntur vbi quia habuerit in domo ſua q̄. inſtrumenta, quę uerba denotat ſniam,

vt

vt de ſe patet, prout etiam dicimus in receptatore, quod tenetur eadem pœna quaſi ſcienter receptat. Nec quis dicitur receptare niſi ſcienter l.1.& ibi no.ff.de recept. & ideo nõ demonſtrata ſcientia, nec etiam ignorantia ſequendo ius commune, deueniendũ eſſet
8 ad torturam, iuxta dicta per Hipp. Et † ſi plures fratres habitarent in eadem domo omnes torquerem, ſi omnes eſſent malæ vitæ, vel eum ſolum qui malè audiret, aliàs nullum, & minus damnarem, quia minus apparet de ſcientia quàm ſi vnus ſolus eſſet, & hæc conſideratio haec fuit habita in Senatu Et vide omnino Salic. in l.1.2.& 3.C.eo.
9 & ibi ponit de † excuſſoribus tondentibus, & tangentibus iam formatam, vt in malis aurificibus, & campſoribus, & dicit ibi quod cũ aquis aliqui minuunt pecunias, & ponit de pœnis earum, vide etiam Ang. in verbo, falſario. colum.6. verſic. quæro an ille qui expẽdit. & ibi in additionibus nouis, & nouiſſimis. vide etiam Vitali. in tit. de pœna falſæ monetę. ubi ponit ſpecialia in hac materia, reliqua vide per Affl. vbi ſupra, & dicã infra dum tractabo de regalijs, & eorũ materia.

Tit. de Incendiarijs.

S V M M AE.

1 *Incendiarij qua pœna puniantur.*

1 POENA † incendiarij eſt capitalis, uide Bar. latè diſtinguentem tamen in l.1.ff.de offic. præfecti vigil. Albe. in lege fin. tit. de incendio, ruina, naufragio, & Doct. maximè Salic. in lege data. C. qui accuſ. nõ poſſunt. & ibi etiam in omnibus caſibus conſiderat quid iuris ſit quò ad emendationẽ damni, & punitur etiam incendiarius in capitulis l. Corn. de ſicarijs. l.1. in pri. ff. de ſicarijs. & ibi ampliſſimè in repertorio. Hippol. in vltim. char. columna prima, & duabus ſequentibus, & de hac materia uide etiã Angel. Are. in verbo, incendiario. & in additionibus, & hic Mediolani habemus ſtatutum tales puniens.

Tit. de Damno dato.

S V M M AE.

1 *Damnum dare cenſetur eſſe maleficium.*
2 *Percuſſus, vel aliter iniuria affectus ab aliquo poteſt agere ciuiliter & criminaliter.*
3 *Inciſores vitium qua pœna puniantur.*
4 *Damnum arboris inciſæ, vel domus dirutæ quomodo conſideretur.*
5 *Statutum vt villa teneatur pro damno dato in territorio ſuo quomodo intelligatur.*
6 *Cuſtodes an poſſit torqueri pro eruenda veritate damni dati, vel furti commiſſi.*
7 *Domini an teneantur ex delicto ſuorum familiarum.*
8 *Repræſalijs conceſſis ex facto ſuo ſi alius fuerit captus, poteſt repetere omne damnum, quod paſſus eſt, & ibi limitat duobus modis.*
9 *Statutum loquens de damno an habeat locum in furto? & ſupra tit. de captura, nu.43.*
10 *Damnum ſi det animal in meo prato, & illud inueniam, an poſſim de iure retinere.*

1 QVIA † damnum dare eſt ẽt maleficium, l. ex maleficio, ff. de act. & oblig. & Inſti. de obl. quę ex delict. naſcun. in pri. Ideo ẽt non ſunt prętereũda duo uerba ad cognitionẽ materiæ. vide titulum ff. ſi quadrup. paup. feciſſe dica. De noxalibus ad legem Aquiliã. in tit. ff. de his qui eiecerunt vel effuderunt. in quibus de damno dato ab animalibus, & damno dato, tam à ſeruis quàm liberis perſonis, & tam in ſeruos quam liberas pſonas, & bruta animalia, & alia, non omittendo tamen quod vbi interuenit furtum ceſſat Aquilia. l. ſi ſeruus. §. ſi quis. de manumiſſ. & §. ſi quis oliuam, ff. ad leg. Aquiliam. & per Iaſ. in l. ſi familia, col.2. ff. de iuriſ. omnium iudic. & ibi ſi ſit homicidium etiam quod habeat locũ l. Cornelia, de ſicarijs l. ex morte. C. eodem. & §. liberum. Inſtitut. de lege Aquilia. erit tñ Aquiliæ locus non ſolum ſi fiat homicidiũ ſerui, ſed ẽt ſi liberæ pſonę, & hoc ad dãna non ad corporis æſtimationẽ, l. qua actione. in pri. & §. ſi quis in colluctatione. vbi gl. ff. eo. & Flor. liber homo, in pri. ff. eo. & per Azo. in ſum. C. eo. col.3. Eſt

quoque videndus titu. de iniurijs, tanquam ſatis pertinens ad præſentem materiam, & propterea Specul. ſimul. de iniurijs, & damno dato tractauit, vbi omnino vide, quod ante etiam ſeccerat ſummus Pontifex in ut. de iniur. & damno dato. ubi vide capitula bi euia ſu nota ſub d. rub. per quæ comprehenduntur omnes ſpecies damni, & volens Abb. in paucis declarare terminos in ca. 1. ſub dicta rub. de iniur. & damno dato. in fi. dum text.
2 prouidet † percuſſo, circa repetitionem impēſarum factarum in medicis, & operarum deperditarum, quærit an alio remedio talis percuſſus, & iniuria affectus agere poſſit, quā egerat in illo tex. ad meram damnum per l. Aqui. & reſpondet Abb. et poſſe agere actione iniuriarum criminaliter ad pœnam arbitrariam applicandam fiſco, & ciuiliter æſtimata iniuria per iuramentum taxatione præmiſſa, ad pœnam ſibi applicādam, quæ verba docent multùm materiam, vide etiā tex. in §. ex maleficijs. Inſtitutio. de actio. & Doctores ibi declarantes prędictos titulos, ſum pta occaſione, quod dictus §. loquatur de actione l. Aquil. & maxime ibi uide ad terminum declarationem Ioannem, de Plat & Aretinum. vide etiam Vital. in tractatu ſuo, in tit. de damno dato. vbi materiam proſequitur per 5. col. integras, & multa in materia damni dati. vide per Iaſon. & vt paucis me expediam in ſuo reperi. in verbo damnum. & alibi ſæpe, & Mediolani ſtatuta præcipua habemus formam dantia, & pœnam imponentia in rebus damnorum datorum, adeſtque etiam officium damnorum, datorum, & quia damna data ut plurimùm verſantur in arboribus, ideo facio finem. uide tamen circa damna arborum præcipuum titul. ff. arbo. furtim cæſar. ubi in l. 1. dicitur, quòd arbores cæſæ furtim comprehenduntur quo ad pœnam non ſolùm, in l. duodecim tabularum, per illum titulum, ſed etiam in
3 l. Aquilia. & l. 2. dicitur, quòd † qui uites cæciderint, tanquam latrones puniendi ſunt, addens gloſ. quod latrones furcis ſuſpenduntur, & deinde beſtijs ſubijciuntur. tex. tamē etiam loquitur de alijs arboribus, ſed maius delictum legislatori uidetur in vitibus, hæc tamen pęna uidetur mirabilis Albericū de Roſ. ibi unum eſt quod ſecundùm ſtatuta de damno dato pœna eſt pecuniaria in generale loquendo de qualibet arbore, eſt uerū quod Senatus quo ad hos inciſores uitium obſeruat ut proceſſus fiat in carcere, ac ſi ageretur de pœna ſanguinis, & pœnā imponit grauiorem pœna ſtatutaria, & uide Bartol. in l. facienda, ff. de arb. furt. cęſa. qui dicit per
4 illum text. quod † damnum, non eſt totum precium arboris inciſæ, uel domus dirutæ, ſed illud quod ſuper eſt deducto precio rei, & materiæ, de quo uide omnino. Alexand. in l. ſingulis. C. de pact. pri. libr. 11. & uide in l. cum prætor, §. final. ff. de dam. infec. & adde tex. con ſimilem. in l. ſi duo in fin. ff. uti poſſi. & Bartol. in ſimili, in l. precia rerum. ad legem falcid. Vnum tamen multum practica-
5 bile in hac materia eſt, † quomodo intelligatur ſtatutum quod ubique uiget, ut uilla teneatur pro damnis datis in territorio ſuo, in qua materia uide quæ ampliſſimè dixi ſupra, ſub tit. de captura, & de iure, an dominus territorij teneatur de damno dato in ſuo territorio, & quid de uilla, & qualiter probetur damnum, & qualiter ſit imponenda collecta pro ſolutione condemnationis quæ ſequeretur, & an quilibet teneatur in ſolidum. uide Bartol. in l. ne quid. ff. de in-
6 cend. ruina naufrag. Et † quando in loco fuit datum damnum, uel furtum factum, An hi quibus cuſtodia credita erat, poſſint torqueri, uide notabiliter Cæpol. qui tenet poſſe, conſi. 18. colum. 6. & in effectu de iure ſic uidetur dici debere, quòd ſi communitas ſciuit, & prohibere potuit teneatur, aliter non. Bart. ibi, & Angel. Iacob. de Belu. in §. quoniam uero. in Authen. ut nulli iud. D. Ant. Abb. & Imol. in ca. 1. de reſtit. ſpolia. Dec. ubi uide, & quem ſequor in reg. culpa caret. colum. 2. in prin. ff. de reg. iur. & uide de uilla an teneatur, &c. loquēdo de iure Bald. l. ſi quis in hoc genus circa fin. C. de epiſc. & cler. Bal. 4. uol. conſil. 44 c. poſt prin. Signorol. conſ. 144. colum. 2. plene Cuman. conſil. 151. col. 1. & 2. et Corn. 1. uol. conſil. 123. colu. 2. et dum Bart. in d. l. ne quid. dicit quod uniuerſitas dicitur ſcit è delictū, quando eſt factum palam, Adde Angel. in l. 3. C. de noxa. et Roma. conſ. 7. columm. 2. et ſequ. et Barbat. conſil. 17. in 2. uolum. ubi etiam ponit quando dicatur factum occultum. Item dum Bartol. quærit quando uilla teneatur, utrum quilibet teneatur inſolidū. Ad-

de notabiliter, Bald. in l. 1. C. de cond. furt.
& 4. vol. conſi. 329. & dum Bar. in prin. ibi di
7 cit, ꝙ † domini non tenentur ex delicto ſuo-
rum familiarium, niſi quando delinquitur
in miniſterio in quo eorum opera vtebatur
dominus. Dic vt dixi ſupra in tit. de furtis.
Adde Iaſ. in l. age cum Gemin. column. 1. C.
de tranſac. & Fel. in c. cum ordinem. uolu. 3.
de reſcrip. Scias ẽt in hac materia damni, ꝙ
qui cauſam damni dat damnum dediſſe ui-
detur, & ideo tenetur ad damnũ, l. qui occi-
dit. §. in hac. ff. ad l. Aquil. & c. ſi. in ſi. de iniu-
rijs. & damno dato. & gl. notabilis atq; opti-
ma. quę allegat multos tex. in utranque par
8 tem in c. ſicut, de teſtib. Et † ideo captus pro
repręſalijs conceſſis eſt facto alterius poteſt
repetere illud quod ſoluit ab eo cuius cauſa
repræſaliæ ſunt conceſſæ. Bar. in l. 2. §. item
ſi in facto, ff. de uerborũ obligatio. ubi Ale-
xand. & hoc eſt verum quando iuſtæ fuerũt
conceſſæ, ſed ſi iniuſtæ, & tunc idem ſi non
procurauit, ut non concederentur, ſed ſi ꝓ
curauit, & monuit nõ poteſt uexari, ſic Soc
cin. in d. §. item ſi in facto. col. 3. Eſt alius ca-
ſus quando non interuenit factum, ſed ne-
gligentia eius cuius facto fuerunt conceſſæ.
Et in hoc communis eſt, ſi non fuit procura
tum, ut ſupra ꝙ teneatur. uide Soc ubi
ſupra. Et quid iuris, quando in rebus condu
ctoris datur damnum propter inimicitias lo
catoris, uide textum in l. ſi merces, §. culpa,
ff. locati. Alex. in d. l. 2. §. item ſi in facto. &
Aretinum ibidem Corn. conſil. 12. colu. 4 &
conſi. 28. uol. 2. & Alex. in 6. uol. conſi. 84. &
dicam in 2. parte tracta. in materia remiſſio
num quæ ſiunt conductoribus. Et quid dif-
9 ferant damno a furto. Et an † ſtatutum lo-
quens de damno puta, quòd, credatur dam
num paſſo, etiam habeat locum in damno
dato, cum aſportatione rei, & ſic in furto,
uide clarè Iaſonem, ut paucis agam in l. ſi
familia, col. 2. ff. de iuriſditione omnium iu
dicium. & uide Hoſtien. in materia damni in
tit. de damno dato. in ſumma poſt alium ti-
tulum, de iniuris. & damno dato. Scias
10 etiam † quod animale inuentum in meo
prato, non poſſum retinere, ſi ſcio cuius, ſi
aliàs ſecus, donec ſim ſatisfactus. Bartol. ra-
tis. de incend. rui. naufr. & in l. hoc amplius,
§. de his, ff. de damno infecto. Spec. in tit.
de actionibus. §. 1. uerſicul. ſed pone inue-
nio. de quo etiam per Abb. in cap. ſi læſerit
de iniurijs, et damno dato, et communiter
tenetur a Doct. ſicut dixi. Verùm ſtatutis lo
corum, ut plurimum contrarium diſponi-
tur, uia retinetur donec ſequatur ſatisfactio.

Tit. de Iniurijs.

SVMMAE.

1 *Iniuriarum agi poteſt tam ciuiliter quàm crimi-
naliter, & nu. 12.*
2 *Iniuriæ illatæ æſtimatio quomodo ſit facienda.*
3 *Iniuria an cenſetur committi per conuitium,
cuius patefactio concernit bonum publicum, vel
ſi conuitium qualecunque ſit, contineat verita-
tem.*
4 *Aduocato, uel iudici an poſſit obijci conuitium
quatenus poſcit vtilitas cauſæ.*
5 *Iniuria an cenſeatur, committi, ſi unus ex duobus
exiſtentib in cubili, uel domo principis, & im-
prudenter contendentib. dicat alteri, ꝙ nun-
quam dicit uerum, & alteri poſtea ex interual-
lo, & extra atrium principis mentiatur il-
lum.*
6 *Iniuria ſemper cenſetur minor ex parte illius. qui
eſt prouocatus.*
7 *Iniuria apud talos non cenſetur committi ſi dica
tur, Tu mentiris.*
8 *Iniuria inuicem inter duos illatæ, an tollatur
per compenſationem, maximè quando non appa
ret quis inceperit.*
9 *Duellum an ſit licitum propter iniuriam illa-
tam.*
10 *Iniurioſa uerba, quæ dicantur.*
11 *Iniuriæ an cenſeatur committi per id quod ſit ex
præcepto iudicis.*
12 *Ingiuriæ agi poteſt criminaliter, & ciuilli-
ter, & agitur ciuiliter duob. modis, & an
ſententia lata in uno iudicio præiudicet in
alio.*
13 *Iniuriarum actio an requirat dolum, & quæ cau
ſa excuſet a tali dolo.*
14 *iniuria non ſit uiolenti. Et hoc niſi de fraude aga-
tur, nu. 19.*
15 *Iniuria aboletur diſſimulatione.*
16 *Iniuriæ an poſſit remitti in teſtamento, uel ali-
ter in abſentia partis.*
17 *Iniuria ſi ſit remiſſa an deinde poſſit pro ea agi
criminaliter.*

18 *Iniu-*

18 *Iniuria quando principio ſit volenti, ceſſat etiam fiſco ius agendi, ſecus quando ſuperuenit remiſſio.*

20 *Iniuriam paſſus ſi dicat voluntate ſua ſibi factã iniuriam an ei credatur?*

21 *Iniuriarum actione an teneatur qui excipiendo in iudicio opponit crimen contra partem uel teſtes.*

22 *Iniuriam qui inferte ſi reuocet eam dicendo feciſſe calore iracundiæ ceſſet actio iniuriarum.*

23 *Iniuriarum actio quanto tempore duret.*

24 *Anni uiginti quibus excluditur ius agendi criminaliter contra maleficium iuxta l. querelam incipiant a die ſcientiæ, an uero ſint continuus.*

25 *Tempus in dubio eſt continuum.*

26 *Tempus quando ſit utile initio ſui, & poſtea continuum.*

27 *Præſcriptione tutus criminali iudicio an poſſit uexari ex confeſſione ſua.*

28 *Præſcriptio in criminalibus quomodo interrumpatur.*

29 *Delictum quando continuetur ultra tempus præſcriptionis.*

30 *Iniuriæ pœna eſt arbitraria ſed an iudex uſque ad mortem poſſit arbitrari.*

31 *Iniuria crimen poſſit ex officio vendicari.*

32 *Iniuria licèt ſit crimen priuatum tamen quilibet poteſt agere ad pœnam pecuniariam fiſco applicandam.*

33 *Iniuria ſi fiat clerico, famulo, uel ſimilibus, an competat epiſcopo, domino, uel ſimilib.*

34 *Iniuria principem afficiens quomodo puniatur.*

35 *Decretum Mediolanenſis interpretatio, quo puniatur afficiens doctorem iniuria.*

36 *Repræſaliæ an poſſint extendi contra perſonas eccleſiaſticas, quando ab ipſis prouenit iniuria.*

37 *Repræſaliæ an poſſint per Senatum Mediolanicõcedi contra clericos ob iniuſtitiam factam Mediolanenſi a ſummo Pontifice.*

38 *Iniuria, quæ ſit officiali in ſyndicatu accuſando eum iniuſte, punitur aliquando pœna mortis. Et an idem procedat durante officio? numer.39.*

IN hac materia quę vt dixi ſupra in præcedenti titulo multùm attinẽt ad materiam damnorum datorum, adeo ut Bartol. dubitauerit, an eſſet differentia inter legis Aquilię, & actionem iniuriarum, in l. prætor edixit. §. 1. in fin. ff. de iniur. habemus ſtatutum in criminalibus de pœna facientis iniuriam dicto, facto, vel ſcripto, diſponens ut quicunq; fecerit iniuria alicui perſonæ dicto, facto, uel ſcripto, puniatur arbitrio iudicis ſecũdùm qualitatem iniuriæ, perſonarum, loci, & temporis procedẽdo ſummariè, & cum ſacramento iniuriati cum unico teſte idoneo, & fide digno. De iure pro
1 iniuria † agitur tam ciuiliter quam criminaliter, §. in ſumma. Inſtit. de iniur. l. prætor
2 edixit, §. 1. & l. fin. ff. de iniur. Si † ciuiliter agitur, æſtimatur iniuria, §. pœna. Inſtit. eodẽ. & d. §. in ſumma. quę æſtimatio poteſt habere relationem, uel ad lucrum, uel ad damnum, quia uel poſſumus dicere, Nollem eſſe lucratus tantum, & talem iniuriam pati. uel poſſumus dicere, Vellem potius tantum amiſiſſe, & talem iniuriam nihil illatam non fuiſſe. Iaſon, vt paucis agam. Inſtit. de actio. in princ. columna 8. in uerſi. in eadem gloſ. ibi. licet. Et an fieri debeat hæc ęſtimatio in iniuriæ interueniente iuramento partis, an arbitrio iudicis, Et quid ſi eſt facta probatio æſtimationis iniuriæ, vide copioſè per Soc. conſ. 146. uiſo proceſſu. uerſi. circa quartam, & ultimam quæſtionem. cum ſequen. uerſ. & ibi in effectu redigit rem ad arbitriũ iudicis, quod abſolutè debet ſequi probata per teſtes circa eſtimationem iniurię, ubi plenè probent, & ſi non plenè, poteſt defere iuramentum parti in ſupplementum probationis, & probatione ceſſante, uult ut per iuramentum partis faciat fieri probationem moderamine tamen adhibito per eum, uel a ſeipſo taxando ex officio conſideratis circunſtantijs. & uide de forma libelli, & æſtimationis iniuriæ, & an ſit exprimenda certa quantitas Felin. in capitul. cum te. columna penult. de re iud. & dictum ſtatutum noſtrum puniens iniurioſum non ſe extendit ad patrem, qui filium, nec ad maritum, quia uxorem iniuria afficiant. Aretin. conſil. 131. et de materia uide omnino Fel. in d. cap. cum te. colum. pen. et in locis allegatis ſupra in tit. de inquiſit. dum declaro, quare in inquiſitione apponantur verba contumelioſa. Agitur etiam, ut dixi, criminaliter, et tunc pœna extraordinaria, applicanda fiſco imponitur. d. §. in ſumma. et

3 l.fin.ff.eodem tit. Et quid quando † aliquis dixit alteri conuitium cuius patefactio cõcerneret bonum publicum, an ſi verum diceret, teneatur actione iniuriarum? Exemplum, ſi dicatur alicui, Tu fuiſti condemnatus de falſo, & virgis cæſus, vel es ſpurius, quia intereſt reipublicæ, vt infamia illius manifeſtetur, nè admittatur ad teſtimonium, & nè ſpurius admittatur ad dignitates, text. in l. eum, qui nocentem. in prin ff. eodẽ, innuit nõ teneri actione iniuriarum, vbi conuitium ſit uerum. Bart. ibi nihil determinat, uide Fel. in ca. dilecti. col. 8. extra, de excep. Et de alio iniuriam dicente, qui verũ dicat an propterea eximatur ab actione iniuriarum? Dic non eximi, quia ad hoc ut eximatur quis, quando verum dicit etiã requiritur, ut illud non dicat animo conuitii, & in dubio præſumitur animo conuitii dixiſſe, l. ſi non conuitii, C. de iniur. ita Abb. in d. c. cum te. col. fina. per textum in l. 2. C. de officio rectoris. ibi, nam ſi ueræ voces ſint, nec ad libidinem effuſę, ideo puniẽdi eſſent multi, qui hoc tẽpore obloquuntur de officialibus, tametſi verum dicerẽt, quia animo peruerſo loquuntur, & vt iniuria afficiant, ac diffament. Et hanc concluſionẽ etiam facit Fel. ibi, qui limitat quando quis conuitium uerum dicit in iudicio, quia tunc non tenetur, & idem Rom. conſ. 96. col. 2. Secundò fallit dicta concluſio, qñ etiam extra iudicium verum dicit cum cauſa, quia non tenetur, quælibet enim cauſa etiam iniuſta excuſat ab animo conuitii inferendi. l. item apud Labeonem, §. ſi quis Aſtrologus, ff. de iniur. & ibi gloſſ. parua in verbo, ſi quis, & eſt regula generalis in omni materia, quod cauſa etiam iniuſta facit vt abſit animus committendi delictum, l. igitur. ff. de liber. cauſa. Unde nõ immeritò dixit tex. in l. quiſquis, C. de poſtul. & ibi gl.
4 in verbo, utilitas. Aduocatum † poſſe obijcere conuitia in alteram partem, quantum poſtulat vtilitas cauſæ, & uide quod ibi dicit gloſſ. Unde etiam ſi iudex tulit ſententiam falſam, uel iniuſtam contra me, poſſum ire ad iudicẽ ſuperiorem, & illud ei enarrare, ad hoc ut ille alter caſtigetur, & nõ teneor iniuriarum, quia non facio animo iniuriæ inferendæ, ſed vt puniatur, & eius pœna tranſeat in exemplum cęteris ita notabiliter Rom. conſi. ut ſupra, colum. 2. vbi omnino vide, & res eſt clara, quando exprimo, ut puniatur. Item etiam quando dicerem, ut retractaretur ſententia, & nihil dicerem de pœna, tunc enim apparet etiã de cauſa, & eſſemus in terminis Roma. ibi. Sed pone, ꝙ tantùm referam uitium ſententiæ, an pręſumatur cauſa? Videtur non præſumi, per d. l. ſi non conuitii. & ibi Bal. ſed contrarium uidetur, quia a diut ſuperiorem, & coram eo conuitiũ dixi, & ideo non uideor alia cauſa, niſi ut caſtigetur. Et iſtam declarationem ſequitur, quãdo cum cauſa, Abb. ubi ſupra, non tamen ita clarè, nec allegat. §. ſi quis Aſtrologus. & facit etiam optimè tex. in l. illud. §. fin. & l. ſequenti ff. de iniur. vbi licèt factum ſit malum tñ quia fit ſine animo iniuriæ, non tenetur faciens iniuriarum, quando verò factum eſt ſine cauſa cõuitium, tenetur etiam ſi ſit uerum, per illũ tex. & ita Rom. ibi latè colum. 3. Et aduerte ad caſum Romani, ſuper quo conſuluit, nam in precibus reus partem uel iudicem iniuriis affecerat, & hoc ut facilius conſequeretur quæ petierat. & ideo cõſuluit Romanus id factum fuiſſe ex cauſa, & ꝙ ceſſabat animus iniuriæ. Nec obſtat l. C. de famoſ. libel. vbi dicitur, ꝙ ſi ẽt quis uerũ dicat in famoſo libello, tñ tenetur. & ita Rom. & omnes. ubi ſupra. Sed dic ꝙ adire iudicem, & petere iuſtitiam, non eſt facere famoſum libellum, licet porrigat preces, uel accuſet ut in d. l. ubi caſus ad literam. In reliquis uide Fel. in d. c. cum te ad finem. Sed aduerte, quia, ut uides, qñ in iudicio quis obijcit, licet ſit verum ibi, non teneatur, quia videtur facere animo ſe defendendi. & ita Doctores in l. fin. ff. quod quiſque iur. tamen debet probari illud eſſe verum. Ita ibi Alex. et loquuntur Doctores, quando quis obijcit in iudicio teſti, ꝙ eſt infamis crimine notatus, etc. Iaſon tamen refert Doctores tenere contrarium, ſed credo ꝙ erret, et, ut dixi, ꝙ debeat probari, tenet Abb. et Roman. vbi ſupra. Iſtam opinionem tenet etiã Fel. vbi eſt videndum, in d. c. cum te. ubi facit regulam, ꝙ veritas conuitii nõ eximit quẽ ab iniuria, et poſt dicit fallit in iudicio, et limitatio debet eſſe de regula. Ita etiam tenet Fel. in cap. 1. in fine, de except. et ibi allegat ita tenere Bald. et Alexand. in d. l. fin. et

ſic

Et contra Iaſ.qui allegat Doct. tenere oppoſitum, & vide omnino in d. c. fin. & ita etiam tenet Felin. in c. delicti in 6. col. de exceptio. in uerbo primo dummodo dicês, Mentiris, dicat uerum, & ibi allegat multa, & facit quod vult Alexand. conſil. 11. uol. 1. col. 2. vbi dicit, ꝙ accuſans aliú de aliquo crimine, & non probans poteſt conueniri iniuriarum actione. l. imita tamen quod dictum eſt, ut quando quis obiicit alicui in iudicio, ꝙ eſt, &c. Si non probet teneatur non procedere, ſi fuiſſet deceptus à teſtibus, q. promiſiſſent ei dicere ueritatem, uel fuiſſet impeditus potentia aduerſarii, vel etiam alia iuſta cauſa non poſset probari. Ita Ang. Aret.in tractatu malef.in gl. neenon ad quęrelam.col. 2. ubi allegat Ang. & Ioan. And. & ſequitur Felin.in d.ca. 1. de excepr. in fin. Sed contra prædicta uidetur obſtare, quia ego non teneor actione iniuriarum, ſi non habui animum iniuriam faciendi, l. quod reip. cum ſimilibus, ff. de iniuriis & cauſa non ſolum iuſta facit, ut non habeam talē animum, ſed et iniuſta, ut dixi, per optima iura. & tenet Ro ubi ſupra, col 3. Ergo non debet conſiderari, an ſit uerum uel non, uel an probem, uel non: quia ſatis debet eſſe, ꝙ non habui animum faciendi iniuriam. Sicut etiam non conſideratur an bonum, uel malum faciam, vel dicam, quando non habui animum faciendi iniuriam, d. §. ſi quis Aſtrologus. & d. l. illud §. fin. & l. ſeq. Facit pro hac opinione, quia maior eſt intentia facti, quàm uerbi, ut per Aretin. not conſilio 34. colum. 1. & ſeq. Sed ſi ſit factū licèt illud factum ſit omnino reprobatum, tamen faciens non tenetur, per leges ſupra allegatas, ergo &c. Et ideo forte Iaſ. in d.l.fin. dicit ueritatem, niſi dicas, ꝙ licèt cauſa aliqua faciat præſumi, ut non animo, &c. tamen quando poſtea contingit, & apparet non eſſe uerum, illa præſumptio tollitur per iſtam aliam preſumptionem. ſiue per ueritatem. l. diuus. ff. de integr. reſtit. tamen non ſatis facit, quia ut dixi, ſiue benè, ſiue malè agam, non teneor iniuriarum, quando aderat cauſa etiam iniuſta inurię non faciendæ, & de iſta materia uide omnino Soci. plenè conſilio 118. incip. uiſis naratis punctis. verſic. ſed huic non obſtantibus, & conſilio 146. circa prin. in 6. colum. Vide etiam quod dicit Alexand. ad d. l. cum, qui nocētem ff. de iniur. Communis eſt, ꝙ teneatur, ſi in probatione deficit, etiam facta proteſtatione, ꝙ non dicit animo conuitii, ut ex ſupra allegatis oſtenditur, & ad hoc omnino uide Socin. in d. conſil. 118. & ibi no. An unus teſtis excuſet, & an excuſetur, ſi probet, licèt teſtes reprobētur, & alia circa excuſationem. Aduerte tamen, cum dixi, quòd quando libellus porrigitur in iudicio, nō eſt libellus diffamatorius? & allegaui d. l. unicam. C. de lib. famoſ. quia hoc non eſt uerum, ut patet ibi in tex. & gloſ. niſi per ſolennem accuſationem aliquis uoluerit inſtare corā iudice, ut ille puniatur, ut ibi in gl. & ꝙ hoc caſu ſi probet, non puniatur, ponit Abb. in c. fin. de iniur. Sed certè credo ꝙ ubi in iudicio quis porrigat etiam libellum continentem diffamationem, adhuc nō puniatur, ita intelligunt Abb. & Doct. d. l. unica. in d. c. cum te: quia in primo mēbro quādo ſumus in iudicio, non ponunt de libello diffamatorio, ſed in ſecundo mēbro, quādo extra iudicium, benè dicunt, quòd quis propter talem libellum punitur etiam, quòd probet eſſe uerum, ita etiam Rom. in d. conſil. nec reperio aliquem contradicentem, uolunt ergo, quod ubi in iudicio, quis uel agendo uel excipiendo etiam in libello dicat conuitium, non teneatur probando eſſe uerum, quia id facit utendo iure ſuo. Ita etiam tenet Ang. in d. l. unicā dum dicit, niſi prodet ꝙ deduxit in l. bello deducto in iudicio, et iſta uidetur intentio iurium. Tamen in contrarium eſt directè text. in d. l. un ca, ibi ore proprio. ubi dicit, ꝙ ſi non vult incidere in illam legem, debet in iudicio ore ꝓprio profiteri nomen rei. Sed poteſt dici ꝙ quando uado ad iudicem, & accuſo aliquē uel quærelam defero dicendo, ꝙ commiſit, homicidium, hoc facio, ut delicta puniātur, vel cauſa alicuius iuris mei conſeruandi, unde quia dicor utitur e meo, nō teneor, ut in iuribus allegatis per Doct. in concluſione de iudicio, et ita procedat quod dicit Abb. in d. c. fin. de iniuriis. & quod dicunt Rom. ubi ſupra, et Doc. in d. c. cum te. Sed certè text. ibi ore proprio, multùm obſtat, et conſidera, an preces porectas principi dicendo ſententiam iniuſtam, et petendo remedium, ſimus in iudicio, iuxta l. item apud

Labeonem, §. ſi quis libello, ff. de iniur. & d. per Abb. in cap. examinata, col. 2. de iud.
5 Si † in cubili, uel domo principis duobus imprudenter contendentibus, & non conſiderantibus in quo loco ſint ſuper cauſa, & lite, quã inuicem hñt, alter dicat alteri, ꝙ nũquam dicit verum; altero respondente ex interuallo extra atrium principis, ꝙ mentitur an vterque ſit puniendus, ſi demus etiam, ꝙ qui dicit alteri, quòd nunquam dicit verum, poſtea reuocet illã qualitatem, nunquam. Et quo ad primum dicebat quidam non exiguę autoritatis, hanc eſſe atrocem iniuriam, conſiderato loco, cui non eſt habitus reſpectus, iuxta §. atrox. Inſtit. de iniur. & l. prætor edixit, §. atrocem, ff. eo, & cõſequenter illum eſſe plectendum, iuxta l. fi. ff. de iniur. diſtinguentem in hoc inter honeſtas, & humiles perſonas, & benedicebat habita ratione ad perſonam affecti iniuria, qui egiſſet actione iniuriarum, vt pote magis propter locum illatæ ſibi iniuriæ, & ita loquuntur iura per eum allegat, & l. quæ omnia, §. 1. ff. de procur. & ſic quo ad actionem iniuriarum competẽtem illi, cui conuitium dictum ſit, ſed quo ad iniuriam principis læſi ob non præſtitam ei condignam reuerentiam, quam ille ponderaſe videbatur, minus videbatur bene conſideraſſe dicta iura, quia tunc, etiam ſi deſiſteret is agere, qui iniuria affectus fuerat, quamuis pro iniuria remiſſa fiſcus non poſſet agere, ratione iniuriæ principis, poteſt tamen ille plecti pœna aliqua arbitraria, eo ꝙ inceperit ſaltem in crimen ſtellionatus. Ad quod facit text. in l. 1. C. de domeſ. & protect. libr. 12. ibi pœna enim ſacrilegij ſimilis erit, ſi his honorificentia non deferatur qui contingere noſtram purpuram digni æſtimati ſunt. Et dicit tex. in eo lib. in tit. de ſilent. in l. 1. quòd princeps adorandus eſt. quod glo. ibi põderans dicit, princeps adorandus, alij ſalutandi, & l. primicerium, C. de fabric. lib. 11. Et euaginantes arma in præſentia vel domo principis uidi ſæpius puniri acriter. Et in dominio noſtro ad ſunt ordines, ſimiliter intellexi, ꝙ quidã acriter fuit caſtigatus tẽpore ducis Galeatij Sfortiæ, eo ꝙ in eius præſentia pepediſſet, riſu deinde poſt crepitum ſubſecuto. Et memor ſum etiam legiſſe, ꝙ habita fuit magna cõſideratio per Senatum Romanum, eius amplitudinis neglectæ, dum quidam orator ante ora patrum verba faciens, nimis altè oſcitaſſet, & propterea quodã modo viſus fuiſſet Senatum ipſum contemnere; qua propter niſi aduocatus iureiurando affirmaſſet ſe laborare morbo, ex quo grauior illa oſcitatio proueniret, magna pœna fuiſſet mulctatus. Eſt tamen ponderandum ſiue loquamur de iniuria contra priuatum
6 ſiue contra principem, ꝙ † qui prouocatus illatam inſulit, minus eſt puniendus, vt per Dec. in regula, quidquid calore, ff. de reg. iur. & Fel in cap. dilecti. colum. 6. ubi ampliſſime extra, de excep. Item eſt aduertendum,
7 † ꝙ ſecundùm Italos ille, qui alteri dicit, Verum non dicis, non intendit dicere. Tu mẽtiris; quidquid ſit ſecundùm Gallos: tamen eſt iniuria, vt patet ex declaratione verbi, cõuitium, ſiue verbi, Contumelioſum, in locis vt infra, & latiſſimè per Afflic. in tit. de pace iuram. firmã. §. iniuria punitur, & vbi etiam multa in materia. Item eſt aduertendum, an retractatio, quæ fuit facta in caſu ſupraſcripto illius verbi nũquam, legitimè facta fuerit, ita ut fuerit notificata parti, vt l. ſi non conuitij. vbi Ang. C. de iniur. & Felin. in dicto cap. dilecti. colum. fin. vbi omnino vide. Quo ad ſecundum, dato, ꝙ potuiſſet dicere incontinenti, ſecundùm veritatem tamen, Tu mentiris: quia hoc non erat conuitiari, ſed negare quod eſſet mendax, vt notat Fel. in dicto cap. dilecti. colum. 6. Claud. Iaſon. & Dec. in l. vt vim. ff. de iuſtitia, & iure, non tamen interuallo licuit, quia incontinenti tantùm licet iniuriam repellare, l. 3. §. igitur, ff. de ui, & vi armata. & dicta l. vt vim. & hoc colligitur ex ratione Doctorum ad dictum, de quo paulo ſupra, ꝙ poſſit reſponderi, Tu mentiris, & non per aliud conuitium.
8 Et non omitto in hac materia, ꝙ † duobus ſe inuicem verbis iniurioſis afficientibus, licèt vterque puniatur, & compenſatione nõ tollatur delictum: Tamen quando non apparet quis incœperit, vel quando ſimul ambo incœperint, vterque eſt abſoluendus. Felin. in dicto cap. dilecti, colu. fin. Secus ſi contendiſſent armis, ut ibi. Hæc tamen ſint dicta circa actionem iniuriarum ſecundùm terminos legales, non circa honorem quem tantum ponderant milites, & nobiles, maximè noſtri temporis, in quo re-

curre

curre ad tractatum de duello, & materiam
9 † in locis vulgatiſs. traditam, & qua pœna
puniatur prouocans quem ad duellum, &
acceptans; & qua pœna puniatur victus in
duello, & alia infinita de duello, uide per
Affl. in §. ſi quis hominem, de pac. tenen. in
tract. de duello, maximè in tractatu Alciat.
10 Et † quod dicatur uerbũ iniurioſum, uide
Bar. in l. item apud, § ait prætor, ff. de iniur.
& Roman. conſi. 378. Bartol. conſilio 108.
Anan. conſi. 44. & Socin. in dicto conſi. 146.
colum. 1. & 2. omnino Afflic. ubi ſupra. Et
quando dicitur alicui, Tu mentiris. Bartol.
vbi ſupra. Bald. 5. volum. conſi. 358. colum.
2. & ſequ. Et quando additur, Saluo hono-
11 re tuo. Socin. conſi. 118. colum. 4. Et † quan
do quid fit ex præcepto iudicis, an cadat in
iniuriam? Dic non cadere, l. iniuriarum, §.
is qui iure, ff. eodem Cæpol. cautela 54. &
189. & plenè Fulgo conſi. 149 column. 3. &
conſequenti, & Cæpol. conſi. 71 col. 4. Ad-
uerte tamen, dum ſupra dixi, q actione in-
iuriarum agitur ciuiliter, facta æſtimatione
12 & ut ſupra, † quia etiam ſic agendo ciuili-
ter aliquando agitur ad vindictam publi-
cam, aliquando ad rem familiarem, ex quo
ſequitur quod ſententia in iudicio ciuili ad
vindictã præiudicat poſtea accuſationi cri-
minali. Hæc per Bar. notabiliter, & Ang. ibi
in d. l. prætor edixit, §. 1. ff. eodem Alc. con-
ſi. 211. viſis, col. 2. vol. 2. Dec. in cap. de cau-
ſis, col. pen. de off. deleg. & dixi ſupra ſub ru
bric. Quomodo procedatur per actionem
in delictis, & q ideo ſic ad uindictam non
debet agi nolente iudice, ubi fit præiudi-
cium legi Corneliæ de ſicarijs. Quod ultra
ibi dicta ſequitur Angel. in l. 1. C. ubi cauſæ
13 fiſcal. Et † an in actione iniuriarum requi-
ratur dolus, & quæ cauſa excuſet a tali do-
lo, uel actione iniuriarum? Vide Cæp. cõſil.
71. col. 4. & ſeq. & Bal. conſi. 287. uolum. 5.
14 Et † qñ fit iniuria uolenti, non eſt iniuria l.
1. §. uſque adeo, de iniur. & l. nemo frauda-
re uidetur, de regul. iur. Si tamen quis pa-
teretur ſe percuti ſine cauſa, agere poſſet
iniuriarum, argumento, l. liber homo, ſ. la
prima, ad leg. Aquil. & per Bart. diſtinguen
tem in dicto §. uſque adeo, & Alex. l. quam-
uis, colu. 2. ubi etiam Bart. ff. de in ius uoc.
15 Aboletur † etiam diſſimulatione hęc actio
iniuriarũ, & ideo qui iniuria affectus fuit,
uel debet ſtatim dicere, Reuoco iniuriam
ad animum, uel remanere iratus, text. &
gloſſ. not. §. fin. Inſtitu. de iniur. & not. il-
16 lam gloſſ. quæ uult, ut † poſſit fieri in teſta
mento, & ſic in abſentia partis. quod non
eſt uerum in foro iudiciali. Imo l. 4. §. Ca-
to. de uerborum oblig. & Alc. in l. pro hæ-
rede, §. fin. colum. penul. de acqu. hære. ubi
uide omnino, & ſentit d. glo. q etiam remiſ
ſio tacita ſacerdoti in confeſſione ſufficiat,
in quo etiam errat, ut per Iaſ. l. ſi tibi, §. de
17 pact. quem omnino uide. † quando remit-
titur iniuria alicui, adhuc poſſit ille accuſa-
ri criminaliter, uel a iudice inquiri, quo ad
pœnam fiſco applicandam? Bar. tenet poſ-
ſe in dicto §. uſque adeo. & Barb. conſil. 66.
18 uolum. 1. Sed hoc non procedit, † quando
a principio iniuria facta eſſet uolenti, quia
tunc ceſſaret actio quo ad omnes, ſecundũ
Bart. in d. §. uſque adeo, & Salic. quem uide
in l. ſi non conuicij, C. de iniur. colum. fina.
uerſic. quæro ad declarationem. Dico, qñ
a principio eſſet illata ex conſenſu eius, qui
iniuriam paſſus eſſet, & conſenſus duraret
tempore iniuriæ, ſecus ſi amplius non du-
raret, exemplum ponitur in ruſtico, qui
conuenit cum nobili, ut ſi amplius eum re
perit in uinea ſua, uerberet, quia tempore
uerberum ſine dubio ceſſabat uolũtas. Sic
etiam Bar. & Salic. ubi ſupra, & per Ang. de
Maleſic. in tract. ſuo in glo contra uolunta-
tem dicti Titij, & per Barb. conſi. 66. uolu.
1. & per Alc. d. l. quamuis, col. 2. & an ualeat
talis conuentio, ultra Barto. ubi ſupra, uide
Fel. cap. contingit, il primo, in primo nota-
bili. de ſenten. excommu. & Dec. in regula,
nemo fraudare, de regulis iuris. Et ex præ-
dictis an a principio interuenerit conſen-
ſus, uel ex poſt, ut primo caſu tollatur iniu-
ria, etiam ad damnum fiſci, apparet non be
ne ponderaſſe Dec. dicta Bart. in dicto §. uſ-
que adeo, in regula, nemo fraudare uide-
tur in fin. maximè dum contra eã opponit
dicens, q ex quo uidetur remiſſa iniuria,
non uidetur, ut etiam Reipublicę ius aliqđ
quæratur, quia Bar. loquitur quando ſuper
uenit remiſſio, & uide omnino in hac ma-
teria Dec. in d. reg. nemo fraudare, quæ al-
19 legatur, quod † uolenti non fit iniuria, qui
eam limitat, niſi agatur de frauda. Addo
ego exemplum ad eam limitationem in

pulchro caſu, qui his diebus contingit, Di-
xit quidam ad ſocium, dum eſſent in tabe
tria diuerſoria, Niſi te digito auriculari ele
uauero à terra, ſi te ligatum proſternas, vo
lo perdere prandium, & ſi te eleuauero, tu
perdes decem ſolidos. Cui ſocius conſentit.
Vnde cũ ille alligaſſet funiculo teſtes pro-
ſtrati in terra, & per funiculum ad eum di-
gitum allegatum traheret in altum, & tra-
ctus præ dolore teſticulorum ſe tolleret à
terra, dixit is, qui dolũ fecerat Vici. Et quia
iniuria hæc facta fuit in cõſentientem frau
de, quam vides, non mirũ ſi iſte poſtea in-
fra decem horas, fuit occiſus ab eo, cui in-
20 iuriam fecerat. Quæro, † an credatur ei, cui
iniuria facta eſt, dicenti, De voluntate mea
mihi dedit ille colaphũ; vel verbum iniu-
rioſum dixit contra me? Vide Salic. in d. l. ſi
non conuitij, col. fin. & ibi tenet credi cum
ſuo iuro, etiam ad præiudiciũ fiſci. In quo
tamen dic, vt in ſimili voluit Bar. qui cõſi-
derat ius locutus eſt in l. inter oẽs, §. recte,
21 ff. de furtis. Quæro, † an ſi quis in iudicio
excipiendo opponat crimen contra partẽ,
vel teſtes, & non probat, an teneatur actio-
ne iniuriarum? Et materia. l. fina. ff. quod
quiſque iur. vbi Iaſ. & Dec. poſt alios. Com
munis eſt teneri, limitando tamen vt ibi p
eos, & late in additionibus ad deciſionem
22 Tholoſanã 409. Quando † qui intulit iniu
riam, reuocat eam, & dicit feciſſe calore ira
cundiæ, an ceſſet actio iniuriarum. Deciſio
Tholoſana de qua ſupra 409. dicit non exi
mi ab actione iniuriarum in additionibus
ibi additur Sali. in d. l. ſi non cõuitij, colu. 2.
verſic. oppono, quod dicta, qui concludit,
ſi palam publicè, & ſtatim reuocet, quaſi eſ
ſe ſatisfactũ, & leuiter eſſe puniẽdum, alias
ſi perſeueret, grauius puniri debere, etiam
ſi poſtea reuocauerit. Et licet contrarium
velit Felin. in cap. dilecti filij, de excep. ad fi-
nem, vbi allegat etiam Angel. & Lanfranc.
Orian. in cap. quoniam contra de probatio
nibus, §. confeſſiones, tamen magis placet
opinio, de qua in ea deciſione, per rationes
ibi adductas, & deinde diſtinctio Salic. quam
etiam non vidit Dec. in l. quod calore, ff. de
reg. iur. qui poſt Luc. de Penn. vult, vt poſ-
ſit reuocari infra triginta dies. Ang. etiam
in l. ſi non conuitij, quẽm allegat Feli. nihil
dicit in libro meo. Et in Senatu hæc opi-

nio Salic. demulſit aures omnium in caſu
23 arduo. Quæro, † quanto tpe duret actio in
iuriarum. Dic anno, l. ſi non conuitij. C. de
iniurijs, & Salic. ibi dicit annum iſtum eſſe
continuum, ita vt currat etiam ignoranti,
de quo poteſt exemplum poni, quando in-
iuria eſſet facta in abſentia iuxta dicta ſu-
24 pra. Et † quid in caſu, l. querelam, C. de fal-
ſis, an illi viginti anni, de quibus ibi, currãt
ignoranti. Eſt quæſtio ardua, Senatus quo-
tidie ſentit currere, dum abſolutè liberat
delinquentes lapſis viginti annis. Bart. in l.
ſi. ff. ſi quis teſtam. lib. eſſe iuſſus fuerit for-
mat quæſtionem in crimine falſi, quod fit
occultè (vt videri poteſt) & quod remanet
occultum aliquando per viginti annos, &
vltro: & relinquit indeciſam. Alexa. late ibi
ponit Pau. de Caſtr. conſil. 17. incipiente, po
teſtas, diſtinguit notabiliter; & in effectu
facit etiam ſoler crimen falſi, & alia. Veri-
tas videtur illa, quam ſeruat Senatus, vt col
ligitur ex dictis Alexandri, vbi omnino vi-
de in l. fina. C. de dolo, & ſic vt currat igno-
ranti. Et loquitur Alexander etiam in crimi-
ne falſi, vt apparet ex allegatis per eum, ma
ximè quia erat Bar. in d. l. fin. qui loquitur,
vt dixi in crimine falſi, & videtur omni ma-
teria, an tempus currat ignoranti. Bal. Sa-
lice. & Alex. in l. quandiu, C. qui admitti. &
ibi Dec. remiſſiuè. & omnino aduertas ad
fundamenta Salice. in d. l. ſi non conuitij in
actione iniuriarum, quod ſumus in pœna-
25 libus, & † quod in dubio tempus eſt conti
nuum, de quo vltimo eſt gloſſa penult. in
l. 1. ff. de diuer. tempor. præſcription. & po-
nit Orian. in capitul. quoniam contra, in
verſic. declarationes, colum. 3. de probationi-
26 bus. & alibi ſæpe. † Et quando in alijs ma-
terijs tempus initio ſubſit vtile, & ex poſt
continuum, vide Fel. in capit. quærenti, co-
lumna 1. de offi. deleg. & Dec. conſil. 36. Et
27 an † ex confeſſione rei, qui eſt in tuto pro-
pter lapſum temporis poſſit procedi. Vide
Alexandr. in d. l. final. C. de dolo. & ibi etiam
habes, an competat reſtitutio in integrum
ex capite ignorantiæ, de quo etiam per
Iaſon. in leg. quidam. C. qui admitti. Et
28 † quomodo interrumpatur præſcriptio in
criminalibus? Vide Fel. in capitul. illud. co-
lumna 6. de præſcrip. & Iaſ. in §. pœnales.
Inſtitu. de actionibus, columna penultim.

Et

29 Et † qñ delictum continuatur vltra tem-
pus præſcriptionis, vide Anchar. conſilio 4.
Bar. & Doct. in l. eum, qui in popularibus.
ff. de iureiur. Butrig. in ca. 2. de conſanguin.
& affinit. & Ang. in l. inficiando, §. infans. ff.
30 de furtis. Quæro, † an pro iniuria poſſit iu-
dex uſque ad mortem naturalem arbitrari,
quoad pœnam pec n, & circa ſuſpē
ſionem, uel priuatio cii, res nullam
habet dubitationē, qu o qualitate per-
ſonarum, & iniuriæ poteſt altera ex illis im
poni l. 6. ff. de iniuriis. Sed difficultas eſt ra-
tione pœnę mortis. & in hoc recurrendum
ad glo. in §. in ſumma. Inſtitu. de iniur. quæ
eſt tria. & quotidie allegatur pro parte af-
firmatiua, ut poſſit imponi, & propriè lo-
quitur tex. in crimine iniuriarum, Et ex di-
ctis ibi per Aret. ueritas videtur eſſe. ut ibi
ſit iniuria enormis, poſſit extendi arbitriū
vſque ad mortem incluſiuè. Iaſ. in genere lo
quendo in l. etſi legibus. C. ſi contra ius, uel
vtilitatem pub. tenet aliter, dicens quòd in
iudicādo opinio contra gloſſam d. §. in ſum
ma, obſeruaretur, in effectu puto, quando
iniuria eſſet enormis, & quæ in facto conſi
ſteret, non in ſolo verbo, quod de plano ſu
ſtineretur etiam in practica, vt poſſet im po
ni pœna mortis, vt quando prætori, uel ali-
ter magno officiali daretur colaphus, uel
aliter verberaretur, iuxta d. Bal. in capit. pri
mo, §. iniuria. de pace iuramen. firm. & ita
Felin. & clarius Dec. in cap. ex literis. de con
ſti. alias. Pro famoſo etiam libello punitur
quis capitali pœna, l. 1. C. de famoſ. lib. &
pro iniuria etiam verbo dicta in officialem
tempore ſyndicatus. §. ex diuerſo. & ibi glo.
in Authen. ut iudices ſine quoquo ſuffrag.
& dixi ſupra proximè. Eſt tamen aduerten-
dum, quod in hac ciuitate Mediolani non
imponeretur pœna mortis vigore ſtatuti
dicentis, ut ſupra, quòd quicunque fecerit
iniuriam, dicto, facto, vel ſcripto, puniatur
arbitrio iudicis ſecūdum qualitatē iniuriæ,
perſonarum, loci, et temporis, procedendo
ſummariè, et cum ſacramento iniuriati, cū
vnico teſte idoneo, et fide digno. per quę ul
tima uerba, ſtatutum nunquam voluit lo-
qui de pęna mortis, imò nec corporali, q̃a
abſurdum nimis fuiſſet vt cum vno teſte
quis capite truncaretur, vel alia pęna corpo
rali afficeretur imponeretur tamen à Princi
pe uel Senatu, qui ſtatuta, et leges, maximè
in pœnis, tranſgrediuntur. Et vide ad prædi
cta infra in titul. de pœnis, verſiculo, quarta
declaratio. quem tamen Dec. ibi mordet.
31 An † ex officio pro iniuria poſſit agi? Vide-
tur non poſſe, quia eſt crimen priuatum, in
quo non agitur niſi parte inſtante, dicto §.
in ſumma, et ibi Angel. Aret. notabilis eſt
textus in l. iniuriarum actio, C. de iniuriis.
eſt uerum, quod ſi ex ea iniuria natum eſſet
crimen, iuxta l. prætor edixit. §. 1. de iniuriis.
et ex eo ageretur, prout agi poteſt, dicto §.
primo aliud eſſet. Dic quòd ad pœnam
32 † pecuniarium fiſco applicandam quilibet
poteſt agere, et ex officio poteſt procedi, iux
ta gloſſam in rubrica, ff. de popul. actio. Et
idem quādo ex conſuetudine pro quolibet
delicto etiam priuato poteſt agi ex officio.
quò ad pęnam corporalem, hæc habes latiſ
ſimè per me in titulo de furt. verſiculo. et
quia Mediolani. et idem quando iniuria eſ-
ſet remiſſa ab eo, cui facta eſt. Bart. in l. pri-
ma. §. uſque adeo. ff. de iniuriis. Et recurre
in hoc ad dicta per me in dicto verſiculo, et
ſupra hoc eodem tit. verſi. et an in actione
iniuriarum, et videbis an ea fuerint conſide
rata ab Afflicto. qui tangit quæſtionem. in
§. iniuria. col. 2. et ita non expedit ingredi
materiam. quādo iniuria uideatur remiſſa
iuxta §. fin. Inſtit. de iniuriis et dicta per me
ſupra, et Affl. in dicto. §. iniuria. columna pe
nult. et fin. niſi quò ad actionem competen
33 tem illi, cui facta eſt iniuria. Et † ſi fiat in-
iuria clerico, famulo, vaſallo, uel ſubdito,
an actio iniuriarum competet epiſcopo,
domino, vel principi, Bart. in l. 1. §. fina. de
iniur. tenet non competere, niſi agatur cri-
minaliter pro intereſſe ſuo. vide Mart. in
tractatu de princi. in 1. rubr. concluſio 264.
Felin. in capit. licèt cauſam. colum. 8. in ult.
notabili, de probat. Oldrad. conſilio 206.
colum. 3. Aret. in cap. illa præpoſitorum. de
accuſ. colum. 3. Et ſi fiat monacho, vel re-
ligioſo, vide Aret. conſil. 159. circa fin. Et ſi
fiat vni ex agnatione, non tamen actio cō-
petit illis, qui ſunt eiuſdem agnationis.
Aret. in cap. de cætero de teſtibus ad finem.
Bart. in l. lex Cornel. in princip. ff. de iniuriis.
34 Iniuria principem afficiens. † an teneatur
ſicuti teneretur, ſi afficeret aliū? In hoc eſt
l. unica. C. ſi quis Imper. maledix. quæ ſecun
dum

dùm verum intellectum vult, vt iudex non puniat, ſed quærat an conuitium dixerit. quo cognito iudex refert principi, & ipſe iudicat an ex leuitate vel iniuria dixerit, & dimittitur abſolutè. ſi ex leuitate verba illa protulit, ſi verò ex iniuria, uel parcit, prout communiter faciunt boni principes, uel punit æſtimando iniuriam, iuxta terminos materiæ, & aliquando contra terminos, & non ſunt multi dies, ꝙ modum prædictum ſeruauit Senatus, me audito, cum quidam in Marchionem vaſti huius dominii æquiſſimum moderatorem conuitium potuiſſet.

35 Non omitto etiam, quod Doctores† noſtri uenerandi collegij obtinuerunt decretum particulare imponens pœnam pecuniariã, & corporalem iis, à quibus iniuria afficiantur, quòd uidi ſeruari. Sic etiam cauſidici aliud decretum ſpeciale quò ad ipſos obtinuerunt. Et adde etiam adeſſe ſtatutum in criminalibus puniens afficientes iniuria prætorem Mediolani, & eius familiam, & circa dictum decretum puniens inferentes iniuriam Doctoribus collegii, Nunc cadit quæſtio, An quidam, qui dixit Doctori Sgãberiono Gambirono, & in abſentia eius, ſit in caſu decreti? Duplex eſt dubitatio, prima, quia Doctor ille erat tibiarum miræ longitudinis, ſecunda, quia non erat præſens. Quò ad primam quæſtionem tenetur, etſi dixerit uerum. Bart. in l. eum, qui innocentem. in princip. ff. de iniur. & ubi ſupra. Circa ſecundam pariter eſt deciſio Saliceti, ut etiam in abſentia ſit iniuria, & habeat locum ſtatutum puniẽs proferentẽ iniuriã in doctorem. Salic. in l. unica. C. ſi quis imperat. maledix. Circa tamen hanc dubitationem uidetur decretum noſtrum loqui in præſentia, quia vult ut credatur doctori cũ vno teſte fide digno. Sed nihil hoc obſtat, quia non excluditur alia probatio, ſi affectus iniuria uoluerit ĩ ſe aſſumere onus, ex quo decretum concernit fauorem eius, iuxta regulã l. qđ fauore. C. de legib. niſi dicas, ꝙ tamen licet intelligere hanc fuiſſe intentionem, & maximè quia decretum dicit, Si quis non prouocatus, quod intelligitur de prouocatione in eo actu, aliàs redderetur decretum eluſorium, ſi benè cõſideras. Et ubi aliter diceremus, qꝛ iniuria illata doctori in abſentia incurreretur pœna decreti, nihil magis apud iudices ageretur, quã de huiuſmodi cauſis. Fateor quòd poſſit agi actione iniuriarum. l. item apud L. abonẽ. §. conuitium. ff. de iniur. vbi caſus ad literam, ſed non ad penã decreti. Et facit, quòd in priuilegiis, in quibus nõ ſumus, fit ſtricta interpretatio. bar. in l. 1. in fi. C. de iuris, & facti ignorãt. Et hoc mane, me adducente hoc Senatus ſic interpretatus fuit decretũ ꝙ ſcilicet loquatur de conuitio dicto præſente doctore. Quæ opinio eſt optima quia quotidie contingit, ut in domibus, & per plateas multa de doctoribus abſentibus detrahendi cauſa maledicè contumelioſeque dicantur. Fuit etiam dictum, hoc decretum loqui, quando dicitur conuitiũ doctori circa aduocationis exercitium, & hoc clarè dicit decretum. Vltimò eſſet tractandum de repræſaliis, quæ in effectu inferunt iniuria vna, pro iniuria facta alteri, & quæ materia ideo ponitur in tit. de iniu. & dam. da. & de his vide Bart. in tracta. repræſal. & Doctor. in d. c. 1. maximè Io. de Canibus repetentẽ illum tex. & Io. de Lig. in tract. de bello, & re-

36 præſal. Et nunc habeo in facto, †an repræſaliæ, quæ ſunt prohibitæ contra perſonas eccleſiaſticas, & eorum bona d. c. 1. ſint licitæ, vbi iniuria prouenit à perſonis eccleſiaſticis. Io. de Canib. dicit non eſſe licitas, & ita tenent Canoniſtæ quidquid dicat Bart. in ſuo tract. Ioan. de Lig. in ſuo tract. c. 137. dicit uanam eſſe dubitationem, & non eſſe licitas etiam in eo in caſu. & ita Franch. poſt Archi. reprobato Ancha. in d. c. 1. col. penu. Bar. etiam in d. tract. quamuis teneat contrarium tamen ſubſcribit ſententiæ Canoniſtarum. Et ideo hæc opinio, ut d. cap. 1. abſolutè procedat, eſt cõis. Et quõ ſint licitæ repræſaliæ, breuibus poſuit Cornel. 2. vol. conſi. 160. col. 2. & in conſil. 62. in 3. vol. & conſ. 177. in 4. vol. & in quæſtione propoſita. qñ à clericis denegat̃ iuſtitia. Aduerte qꝛ Doctores dubitant, an iudex eccleſiaſticus poſſit cõtra clericũ cõcedere repreſalias, cũ non poſſit adiri ſuperior ſuus, qꝛ fortè ſit ſchiſmaticus, ſed an laicus poſſit, nemo dubitat, qꝛ ſæcularis nullã habet poteſtatem contra clericũ. c. 2. de foro cõpet. vide Io. de Canib. & Frãc. ubi ſupra, qꝛ ſic inuenies, & hoc aĩaduertit Io. de Lig. quẽ vide. Vnde in qõne. quæ eſt in facto, cũ tractetur, an Se-

37 natus † poſſit concedere repræſalias contra clericos ob iniuſtitiam factã Romæ a ſummo Pontifice, ceſſat omnis dubitatio. Et tamen durum, vt aliqua ratione indemnitati noſtræ non conſulatur. Non omitto in
38 hac materia iniuriarũ, † q̃ & ſi regulariter pœna iniuriarum agendo criminaliter ſit extraordinaria, iuxta iura ſupra allegata, tamen quando iniuria fit officiali, qui eſt in ſyndicatu accuſando eum, quòd ſit tyrannus, & iuſtitiam vænalem habeat, & ſimilia & nõ probatur, tenetur talis pœna mortis. §. ex diuerſo & ibi glo. in Auth. vt iud. ſine quoquo ſuffrag. & Put. in tract. ſynd. char.
41 v. ex ſi iniuria officialis, & hæc pœna imponitur eo ipſo, q̃ non probet ſaltem ſemi plenè, vt per Put. vbi ſupra poſt Ang. in l. itẽ apud §. ſi quis libellos. ff. de iniur. & de inſerente iniuriam magiſtratui, & offic alibus, vide ibi per Paridem omnino, & hoc remedium agendi ad iniuriam eſt tutius, & pinguius prouidet, quàm ſi ageretur de calumnia, ad ſimilitudinem ſupplicij, ſi eſſet crimen publicum, quòd eſſet obiectum vel ad pœnam extraordinariam, ſi aliud crimen, iuxta l. fi. C. de accuſa. & l. & in priuatis. ff. ad Turpil. ita notabiliter Soc. conſil. 118. colu.
39 penul. & fi. vbi vide. Non tamen † putes hãc eandem pœnã imponi, ſi officiales exercens ſuum officium iniuria afficiatur, quia text. in d. §. ex diuerſo, ideo loquitur in ſyndicatu, quoniam paruo furio crudeliſſimè ſæuit contra officialem, & ideo uiſum eſt etiam conueniens, ut econtra ſæuiatur contra accuſatores, & eum iniuria afficientes in ſyndicatu. Quapropter etiam doct. qui ponũt exemplum, quãdo colapho percutitur prætor, ut tunc ſit pœna capitalis, inferunt expreſsè, q̃ ſi ſolùm afficeretur uerbo iniurio ſo, non eſſet pœna mortis, loquentes Doct. non quando percutitur in ſyndicatu, ſed durante officio. Et latè de materia iniuriarũ. vide per Luc. de Pen. in l. 2. C. de pec. l. 12. & per Parid. in d. charta verſ. ſi contra.

Tit. de Sacrilegijs.

S V M M AE.

1 *Sacrilegium quomodo committatur tam de iure ciuili, quam canonico.*
2 *Monumentorum ornamenta furari an ſit ſacrilegium.*
3 *Sacrilegium committitur, etiam ſi maculentur imagines ſacratiſſimæ virginis Mariæ.*
4 *Statutum puniens furtum, an comprehendat ſacrilegium.*
5 *Sacrilegij appellatione in ſtatutis an intelligatur ſacrilegium ſecundum ius ciuile, vel ſecundum ius canonicum.*
6 *Sacrilegus qua pœna puniatur.*
7 *Sacrilegij crimen eſt mixtum, ideoque poteſt in vtroque foro puniri.*

1 SACRILEGIVM cõmittitur † de iure ciuili, qñ res eſt ſacra, & auferiur è loco ſacro, ſed de iure canonico ſufficit, vel rem eſſe ſacrã. vel auferri loco ſacro. Sic gl. in l. ſi nondum, C. de fur. & ibi Bald. & communiter Docto. & gloſ. & communiter Docto. poſt Bar. in l. diuos. ff. ad l. Iul. pec. loquor de rebu s ſubtractis, qui etiã alijs modis committitur ſacrilegium, vt ſi quis clericum verberet vel religioſam perſonam, vel rem habeat cum moniali, uel uiolentur immunitates eccleſiæ, ut notabiliter per Bald. ubi ſupra, in d. l. ſi nondum quem uide. Et
2 † an ſpoliare, ſiue furari ornamenta monumentorum ſit ſacrilegium? gloſſ. Inſtitu. de publi. iudic. in §. lex Iulia pec. ſentit eſſe, in uerbo, religioſam uolens ut ornamenta ſepulchrorum dicantur religioſa, iuxta tit. de reli. & ſumpt. fu. Credo contrarium, quià ſepulchra ipſa non dicuntur religioſa, niſi autoritate Pontificis ſint conſtituta. c. ad hæc. de reli. domib. Et iura ciuilia aliter dicentia correcta ſunt. Fel. in c. quanto. in fin. de iudi. Si igitur religioſa nõ ſunt ſepulchra, minus res illæ tanquam dicatæ rei religioſæ, dicuntur religioſæ, iuxta tex. & not. in d. l. ſi nondum, & de his uide Rip. in l. 1 ff. de interdic. col. 1. & uide omnino quando dicatur ſacrilegum, Fir. in verbo, ſacrilegium dicitur. vbi
3 latiſſimè, & ponit q̃ maculantes † imaginẽ ſacratiſſimæ uirginis Mariæ ſacrilegiũ com
4 mittunt. Et † ſi ſtatutum imponit pœnam pro furto, multò magis habet locum in ſacrilegio, quia quod pluris eſt, utique tanti eſt. l. cum fur. ff. de in li. iuran. & ad hoc uide omnino Bald. in l. de his. C. eod. de fur. uolentem

centem ſtatuta loquentia de furtis habere
locum in furtis maioribus, & ideo haberet
locũ in expilatore hæreditatis, quia impro-
bius furtum cõmittitur, quàm ſimpliciter
furando. Item in rapina. prout dixi ſupra in
tit. de capt. circa declarationẽ ſtatuti, vt vil-
la teneatur pro damno dato in territorio
5 ſuo. & in tit. de fur. Et † ſi ſtatutum faceret
mentionem de ſacrilegio, an deberet intelli
gi de ſacrilegio ſecundum ius canonicum,
vel ſecundùm ius ciuile? Cõmunis eſt in d.
l. ſi nondum. vt ſtatutum laico R. intelliga-
tur ſecundùm ius ciuile, & ſtatutum epiſco
pi ſecundùm ius canonicum, & dr̃ ſacrile-
gium crimen publicum, l. ſi quis in hoc ge-
nus. & ibi Bal. not. C. de crim. ſacr. ubique
etiam ſacrilegi capi poſſunt, & remittendi
ſunt ad loca commiſſi delicti. Bal. in conſil.
124. vol. 2. ſecundùm antiquam impreſſio-
nem de iure loquor, ſed conſuetudo obſtat,
6 vt ibi etiam per Bal. & † punitur ſacrilegijs p̃
l. Iul. pecul. vt in d. §. lex. Iul. pecul. & ff. ad
l. Iul. pec. & pœna ſacrilegorum eſt pœna
capitis, l. ſacrilegij. in prin. ff. eod. & licèt lex
Iul. §. mandatis. dicat extra ordinem puni-
ri, tamen hoc intelligitur ſecundũ l. ſacrile-
gij pœnam. in prin. ff. eo. quæ dicit pœnam
ſacrilegij debere eſſe pro qualitate perſonæ
proq; rei conditione, & temporis, & ætatis,
& ſexus, ſubdens, & ſcio multos etiam ad
beſtias damnaſſe ſacrilegos, nonnullos e-
tiam viuos exuſſiſſe, alios vero in furcas ſu-
ſpendiſſe, & reliqua, vt ibi. Si tamen vera, eſ
ſet opinio cuiuſdam furis, qui in ciuitatem
Aſtenſem tanquam magnus nobilis, ſtipa-
tus multis famulis, non item pridẽ venerat
& multas eccleſias ſpoliauerat furtim cali-
cibus, & alijs ornamentis precioſis, poſtea
captus, & confeſſus ſuùm de furtis in eccle
ſias commiſſis, interrogatus cur tot furta
contra eccleſias commiſiſſet, & non contra
priuatas perſonas. Reſpondit, quia Deus
non eget talibus, ideo exiſtimaui hoc mo-
do minus delinquere, quàm ſi talia patraſ-
ſem contra priuatas perſonas, lex non adeo
ſeuera fuiſſet contra hos homines ſceleſtos,
& q̃a vera non fuit eius opinio, ipſe ſuper
furcis altiſſimis cum tota caterua furum,
quam habebat, fuit laqueo ſuſpẽſus. In reli-
quis de crim. ſacr. vide Hoſt. & Azo in ſum-
mis ſuis, & Alb. in dictionario ſuo in verſ. ſa
crilegium. Et facit Vital. etiam tit. de hoc de
7 licto. & † crimen hoc eſt mixtum, & punitur
tam per iudicem laicum. quàm eccleſiaſt.
cum Abb. & Docto. in cap. cum ſit genera-
le de foro competenti, & vide de ſacrileg.
etiam late Gemin. in cap. felicis. in prin. col.
fin. de pœn. in 5.

Tit. de Lege Iulia peculatus, & de reſiduis.

SVMMAE.

1 *Capitanei militum ſeu eorum quæſtores con-
uertentes in uſum proprium pecuniam dan-
dam militibus, incidunt in crimen de reſi-
duis.*

IN hanc legem incidit ſubtra-
hẽs pecunia in principis, &
quo ad pœnam ſit differẽtia,
an eſſet commixta cum fi-
ſco tempore furti, an nõ, &
item ſit differẽtia, quando
quis ſurripit pecuniam alicuius ciuitatis,
vel communis, quia tunc non incidit l. Iu-
liam. pecul. ſed in l. Iul. de reſiduis. Hęc breui
ter per Cæpo. conſi. 40. col. 6. verſ. & breui-
ter. In qua materia vide vltra Doc. in locis
ſuis Hoſt. & Azo. in ſum. ſuis & quando ali-
1 quid † ſupereſt ex pecunia, erogãda in uſum
publicum, ut ſæpe contingit in quęſtoribus
militum, & ad uſum proprium retinetur, in
cidtur in hoc crimen de reſiduis, vt eodem
tit. ff. ad l. Iul. pec. & in §. ſunt præterea. vbi vi
de gloſſ. et Doc. Inſt. de publ. iud. & quia hæc
furta ſunt acriora ſimplicibus furtis, ideo
ſtatuta punientia furta etiam comprehen-
dent hæc, ſicut dixi in tit. præcedenti. Dicam
tamen in tit. de pœnis.

Tit. de Sortilegijs, & mathematicis.

SVMMAE.

1 *Sorte aliquid ſis dirimere an ſit prohibitum.*
2 *Aſtrologia an ſit prohibita.*
3 *Diuinationis ſpecies quot ſint.*

VIDI

VIDE in tit. de ſortileg. ex-
tra, vbi in primo cap. prohi-
bentur ſortilegia, pro fur-
tis inueniendis, vel diuina
tionibus faciendis, & in ſe-
cundo imponitur, pœna
presbytero qui per inſpectionem Aſtrola-
bij furta requirit, & in tertio prohibet per
ſortes fieri debere electiones, vide Hoſt. in
ſum. & Spec. breuibus in ti. de ſortile. & po
ſui ſupra ſub rubr. de homic. de pœnis eorũ
& de alijs, & non eſt talis, qui, quod per ma
gicas artes contractũ fuerat, ſoluit l. j. C. de
1 mal. & mat. vbi Bart. no. † & de electione ꝑ
ſortes, & de alijs quæſtionibus ſorte dirι-
mendis, an hoc liceat vide Docto. in c. licet
cauſam, de pro. maxmè Dec. colu. penult. &
in effectu, licet ipſe dicat aliter, communis
eſt, ut ſi ſit quæſtio facti, non liceat, ſecus
2 ſi ſit iuris. Addo ẽt, ꝙ † Aſtrologia eſt pro-
hibita, §. item ſi quis Aſtrologus. in latem
apud. ff. de iniur. not. 26. q. 2. §. his itaque.
& ea. cau q. 4. in c. igitur, & ratio eſt, quia
conſiſtit in iudicando futura, & ſolius Dei
eſt futura præſcire, cap. 1. 25. q. 5. cum alijs
allegatis per Dec. vbi uide in cap. nouit, de
3 iudic. in 1. not. Et † quotſint ſpecies diui-
nandi, & an aliqua ſit licita, & quæ ſit pœ-
na committenti illicitas, vide Vital. in tra-
ctatu ſuo, in tit. de ſortileg. & mathemat. &
inde ẽt de dubio ſorte dirimendo. Felin. in
cap. capitulum, col. fi. de reſcript. & qui ſint
ſortilegi, & quomodo puniantur, & de
materia ſortilegiorum latè, & per quinde-
cim fol. per Paul. Grillan. in tract. de ſortile
gijs. & per Ioan. Bern. Hiſpanum in ſua
practica criminali, cap. 100.

Tit. de Seditioſis.

SVMMAE.

1 *Seditioſi quæ dicantur remiſſiuè.*

DIXI de ſeditioſis ſupra, ſub
rubr. de crim. læſæ maieſt. in
verſic. & quando concitatur
ſeditio cum verſi. ſeq. qui in-
cip. adde, ꝙ ad ſedandum tu-
multum, & alio ver. incip. adde quoq; dum
1 dixi, ꝙ ſeditio. Adde ad ultra dicta ibi † ꝙ
qui dicantur ſeditioſi, & de eorum pœna
ponit Gem. in c. decet. in 2. col. de immu. ec
cl. in 6. Et quia ſæpe in cauſa eſt, ut populus
tumultuet, dum audit aliquod nuncium
contrarium principi ſuo ſibi infeſto, pro-
pter quod ſumma cum diligentia poſtea
quæritur autor dicti tumultus, & de eo ſo-
let fieri exemplaris animaduerſio, ideo ca-
ue ſicut ab igne, quando audis talia nuncia
ri, ne ſis primus, imo nec quintus in eis pro
palandis, nec cum amicis, nec cum alijs, &
experto crede mihi.

Tit. de Vnionibus, & colligationibus.

SVMMAE.

1 *Vniones, & congregationes cum armis facta, quæ pœna puniantur.*

2 *Armatos homines congregatos in domo detinens quæ pœna puniatur.*

3 *Adhærentes, & fœderati, & qui partes principum ſequuntur, vel ciuitatum, comprehenduntur in fœdere inter ipſos principes vel ciuitates facto.*

4 *Mercatores, & artifices an poſſint facere conuentionem inter ſe, vt merces ſuæ vendantur tanto precio, & non minori.*

5 *Collegi Doctorum non poteſt facere ſtatutum in grauamen ſcholarium, qui proximè Doctores futuri ſunt.*

6 *Mercatores pannorum ſtatuentes, vt cimatores non accedant cum volentibus emere, an dicantur facere monopolium?*

7 *Statutum, vt quis non admittatur in collegium Doctorum, niſi ſit natus in ciuitate, vel territorio, debet ſtricte intelligi, & dictio territorium, eſt latè interpretanda.*

8 *Monopolium iuratum an valeat, & alia de materia monopolij? & ſupra nu. 5. 6 7.*

9 *Collegia quæ dicantur approbata.*

10 *Subditi an poſſint conueniri de defendendo aliquo ex vniuerſitate ab iniuria ſuperiori.*

IN hoc dominio plura decreta edita fuere contra illos, qui faciunt vniones, de quibus decretis, & de unionibus dixi ſub rubrica de crimine læſæ maieſtatis, in verſi.

1 verſi.adde quoque,dum dixi.et de iure†cõmuni quomodo puniatur qui faciũt uniones, et congregationes cum armis,uide Alex. conſi. 3. uol.1. col.fi. ubi in effectu uult ut puniantur pœna mortis, quando ſine factæ ad eos malos effectus, de quib.ibi ſcilicet ut irrueretur in eccleſiã,et ad præiudicium alicuius, ut fieret tumultus in popu-
2 lo, et pro deponẽdo pretore,† et puniũtur etiam lege Iul.de ui.publ.qui tenuerunt homines armatos in domo uel extra.l.fi. C.ad l.Iul. de ui.pub.uel pri.et l.3.in princi.ff.eo. et l.quis illicitum. ubi Bart. no.de coll.illic. quas leges hodie allegaui cõtra quendam, qui uolebat ſe eximere a pœna unionis im poſita per decretum, quod punit eum,qui congregauit gẽtes armatas,dicens ipſe,Nõ cõgregaui,ſed retinui illas in domo in quã uenerant ad me uiſendum, quia reſpondi ego, non euitabis tamen.l.3.in prin.ff.ad l. Iul. de ui pub. et l.fi.C.eo quæ dicunt,ſicut dixi, et quot homines faciant uniones, et quomodo intelligantur decreta, Si quis cõgregauerit uel unierit gentem, uide Bar.et ibi Alex.in l.prætor,la ſeconda.in prin.ff.ui bon.rapt.et Sal.in l.unica.C.de abig.et quomodo puniantur colligationes. et coniurationes, uide in ſtatutis noſtris criminalib. ſub pœna facientis ſocietatem iuramentũ, uel ligam improbam,et ſub rub.de inuitamentis.et ſuperiobus annis in ciuitate Cremonę fuit æditum decretum ſuper hoc,qa in ea ciuitate quotidie tales ſocietatis, & colligationes.fiebãt, portantibus etiã ſingulis ſocietatibus. ſingula ſigna,& tũc quędã magna colligatio allegabatur, quæ gerebat plumam albam, & finis colligationis erat,ut ſi cõtigiſſet unum ex eis offendi alii oẽs eius,ſocietatis deberẽt accurrere, & ſic tyrannidem exercerent, quæ ſocietates, & colligationes,ſiue coniurationes prohibentur a legibus,vt toto tit.ff.de coll.illic.ex legib.cuius tit.habes regulam prohibentem collegia,ſiue colligationes,quod idẽ eſt, ut oſtendit Bar.in l,fina.in eo.tit.de colleg illic.col.2.in fi.ibi,oĩa alia collegia,& omnes aliæ ſectæ,& colligationes ſunt prohibitæ. Et hanc regulam etiam facit Affli. vbi ampliſſimè ponit hanc materiam in tit. de pace.iur.firm.in §.conuenticulas, in l.col. ubi poſtea ponit,& quãdo ſint licitæ, & quãdo permiſſæ,iuxta notata per Bar.in d.l.fi.ubi omnino vide, & quando illicitæ, & ponit idem col.pen in fi.& pri.ſeq.de pœna taliũ.
3 Et quia† quando fiunt fœdera inter principes,& ciuitates,et cõprehenduntur adhærẽtes, ibi habes de his, deq; illis, qui partes eorum ſequuntur, & quid ſit fœdus ſiue liga,ut Doct.uocat,de quib.et dixi ſup. ſub rub.de cri.læſæ maieſt. Et facit tract. Mart.
4 † Lau.Et una conuenticula, & coniuratio eſt ualde illicita,& pernicioſa reip. quæ fit a mercatorib.et artificib.circa merces ſuas, ut non poſſint vendi, puta carnes,piſces,& aromata minoris.l.unica.C.de monop.ubi Bald.et alii,uel ut certę perſonę poſſint tantùm illã artẽ.exercere, et ꝙ quidã doceantur,quidam nõ,et quod unus incępit,alius non perficiat.Bar.in d.l.fi.col.4. ver. quæro ſuper.quib.ff. de colleg.illic.circa quæ uide Fel. in c. cum omnis.col.6.uer.4. eſt aduertiendum.de conſtit.et col.8.et ver.et quod
5 vniuerſitas.Addo†ꝙ collegium doctorum non poteſt aliquid ſtatuere in grauamen ſcholarium,quia Doctores proximè futuri ſunt.Fel.in d.c.ex literis de conſtitutio. col.
6 1.Et†an dicantur monopolium,ſi mercatores pannorum ſtatuant,ut ementes nõ poſſint ſecum ducere tonſores laneorum pannorum ad uidendum ipſos pannos? Vide Anch.conſi.166.et an tales mercatores poſſint cogi ad vendendũ? Anch.ibi,col.3. An
7 poſſit induci conſuetudo, ut † venditores pannorum admittant dictos tenores ad uidendum pannos? Anch ibi col.fin.Statutũ quod quis non poſſit admitti in collegiũ, Doctorum niſi natus in ciuitate, uel territorio, cum ſapiat monopolium, eſt ſtrictè interpretandum, & verbum, Territorium eſt late accipiendum.Bald.2.vol.conſil.183.& de dicto ſtatuto vide Fel.in c. Rodolphus.col.9. de reſc. Statutum ut non liceat ire ad alia molendina, ſapit monopolium:Soc.cõſi.272.col.4.Et de materia monopolii uide ꝑ Innoc.in cap.ſignificaſti. de appell.et in d.c.cum omnes.et in c.cũ acceſ-
8 ſiſſent.de conſtitutionib.Et†an valeat monopolium iuratum? Vide Bar.in l. ſi quis ad declinandum.C.de epiſcopis,et clericis. ſi quis conueniat cum uno, ut non vendat alios pannos, quàm ſuos, an ſint monopolium? Bal.tenet non eſſe vol.1.conſ.446.

Et

9 Et quæ † collegia dicantur approbata, Vide
latè, & notabiliter Fely.in cap. accedentes
col.1. & 2.de præſcriptionibus, & Cald. de
his, quę fiunt à prælatis, conſil. 5.col. 2. Ad-
de non eſse admittendam petitionem exé-
ptionis, ita ut ſeparentur membra à capite
puta. ut tinctores non ſint ex collegio artis
lanæ, ſed faciant collegium per ſe, niſi con-
currat aliqua urgens cauſa Fel.in c.cũ non
liceat. in princip.de præſcriptionibus. An
10 † ſubditi poſſint conuenire de defendendo
aliquo ex uniuerſitate ab iniuria, quę ei in
ferri dubitaretur per ſuperiorem? Vide Pe
ruſin.in c.conſtitutus.§.1.circa finẽ, de uer
bo.ſign.li. 6. Et pœna monopolli eſt confi-
ſcatio bonorum, & perpetuum exiliũ, d.l.
vnica.malè tamen ſeruatur hæc materia, &
ꝓpter hoc hodie in qualibet artę id, quod
precij eſt decem; venditur quatuordecim.
Adde etiam, ꝙ quamuis conſpiratio acci-
piatur in malam partem, imò in deteriorẽ,
tamen etiam poteſt fieri ad bonum finem
Felin.c. cum I. & A.de re iud.col.5. & tunc
potius dicitur concordia, quàm conſpira-
tio, vt per Fel.in cap.exhibita.col.2.de iud.
& ibi ponit differentiam inter conſpiratio-
nem, coniurationem, & conuenticulam.

Tit. de Blaſphemijs.

QVOTIDIE clamantibus
publicis concionatoribus
cõtra blaſphemus, & ſupe
rioribus illos acerrimè nõ
punientes, fiunt decreta ſę
uera contra blaſphemos,
& plura nos habemus vetera, & noua. Ta-
men poſtea malè ſeruantur, & quia dixi
de hac materia latiſſimè ſub tit.de inquiſi-
tione dum declaraui, quare in inquiſitio-
ne dicantur verba contumelioſa ad illum
locum te reijcio.

Tit. de Periuris.

S V M M AE.

1 *Periurus an puniatur pœna ab hominibus im-*
ponenda, & quomodo, & in quibus caſibus.
2 *Periurus an dicatur is, qui iurat credere, vel*
non credere id cuius contrarium poſtea re-
peritur.
3 *Periurij pœna non punitur reus accuſatus de*
crimine reſpondens inquiſitioni cum iuramen
to contra veritatem.
4 *Mendacium, quod fit ad ſalutem alicuius, an*
ſit peccatum mortale, & an puniatur pœna
hominum.
5 *Periurum non committitur ſine dolo.*

1 CRVDENT † multi periu-
ros in foro ciuili ſolum Deũ
habere vltorem, & aliam pœ
nam in hoc mundo eis non
irrogari, per l.2. C. de rebus
cre. Sed in contrarium eſt text.in l. de per-
iurio, ff.de cri. ſtellionat. Barto. ibi mouet
difficultatem, & dicit procedere illum tex.
de periurio, quando iurauit aliquo non
deferente, vt aliũ deciperet. & l. 2 quando
iurauit aliquo deferente ad litis deciſio-
nem; & ideo ſtatuta noſtra hic Mediolani
tali falſum deieranti imponunt pęnam cri
minalem, vide breuiter in hoc articulo, an
& quando periurus puniatur, pulcherimã,
& conſideratiſſimam diſtinctionem Salic.
in d.l.2.& in teſte falſum deierante.ibi vult,
ut in cauſa publici iudicij, & capitali, ſimili-
tudine ſupplicii puniatẽ.l.1.§.1.& ibi gloſſ.
ff.ad legem Corneliam de ſica. In alia verò
cauſa teneatur pœna falſi.l.1. circa princi-
pium. ff. de falſis. In principali verò per-
ſona, tenet deierantem falſum deliberatè
per iuramentum litis deciſiuum ſolũ Deũ
habere vltorem, per aliud verò iuramen-
tum prolatum ad deceptionem alicuius,
puniri crimine ſtellionatus conueniens
cum Bar. vbi ſupra, & loquitur in iuramẽ-
to ſuper præterito, ſuper futuro autem
punitur eis pœna l.ſi quis maior.C.de trãſa
ctionibus. vt ibi latius per eum, & de varis
pœnis; & grauitate periurij, vide Soc.conſi.
7.col.penult.Ad dicta Salice. vide omnino
Angel.poſt gloſſ.in Authen.ſed non ſolum
fideiuſſores, &c.circa medium.colum.5.vbi
à Salic.deuiat, pulchrè Angel.in l. Lucius.
§ 1.ff. de iud.colum. 2. & in l. fina. cira fin.
ff.qui ſatiſd.cogen.Bald.in l.ſi cum patruo.
C.commun utriuſque iud.Ioann.Petrum
in titu.de pac.& tranſact.in vult.gloſſ.circa
fin.Bald.5. uolum.conſil.299. & an dicatur
periuris

2 periurus † qui iurat credere vel non crede-
re illud, quod poſtea eſſet probatum? Vide
Bal in l. 2. §. quod obſeruaui. C. de iuramen.
3 calum. Addo notabiliter, † quod reus, & ſic
perſonas principalis, accuſatus de aliquo cri
mine, & inquiſitus reſpondens inquiſitio-
ni cum iuramento contra veritatem nō pu
nitur de periurio. Ita Alexand. ad Bart. in l.
1. ff. de bon. eorum, qui ante ſenten. mortẽ
ſibi conſ. per dicta Barto. ibi Reperio apo-
ſtillam ad Abb. in c. 1. de teſt. cogen. in qua
allegatur dictum Alexan. & dicitur paucos
illud ſcire. & licèt talis peccet, vt dicit Abb.
& ſequitur Felin. in d. cap. cum P. de teſti-
bus cogend. colum. 2. verſi. & inquantum.
attamen in foro contentioſo non punitur,
& ita practicatur. Ad quod etiam vide Put.
in tract. ſynd. char. 82. colum 2. vbi ad diem
allegat Andr. de Iſernia. Et facit gloſs. nota-
bilis in cap. ne quis arbitretur. 22. quæſt. 2.
4 quæ vult, vt mendacium benignitatis, † qđ
fit ad ſalutem alicuius, non ſit peccatum
mortale, & loquitur in parte, vide tamen
Bald. in l. & ſi legibus. C. ſi contra ius vel vti
lia. public. Fateor, quod torquetur propter
mendacium, Sed aliter, vt dixi, nō punitur,
& quod ſit verum paret, quia reus poteſt
vti pluribus defenſionibus, vt ſupra latè di
xi ſub rubr. de confeſſis. Cætera circa periu
res uide ſupra in tit. de inquiſitione, ſuper
declaratione uerborū iniurioſa, & contu-
5 melioſa, ubi latè. Non † eſt tamen periurus
quis ſine dolo. Bald. in l. obſeruares. §. profi
ciſci. colum. 3. ff. de officio proconſul. & leg.
Iaſon. in d. l. ſi quis maior in prima colum.
& plenius in l. qui iuraſse. in prin. ff. de iure
iur. Et ideo difficultas in materia, l. ſi quis
maior excuſat à periurio, Iaſon vbi ſupra,
& Alexand. conſil. 92. uolum. 1. colum. pe-
nult. & ult. ponit Parpal. in d. l. ſi quis ma-
ior, in octauo notabili, limitatione 4. &
Dec. conſil. 452. Cauſa tamen, quæ allega-
tur ad dolum excludendum, & ſic periu-
rium, debet probari fuiſse ſibi notam, & ſe
motum fuiſse ex illa, quia ſibi fuerat di-
ctum ſe poſse ita facere. Alexand. cōſi. 103.
colum. penult. uolum. 1. & Dec. in d. conſi.
colum. 2. in fin. ubi omnino. uide in mate-
ria dicta l. ſi quis maior. & de periuris uide
in practica canonica Ioan. Bernar. Hiſpan.
cap. 86

Tit. de Plagiarijs.

SVMMAE.

1 *Plagiarij qui ſint, & qua pœna puniantur.*

1 QVI † ſint plagiarij, habes in titu ff. & C. de plagiarijs. & in § eſt, & iter publ. Inſti. de pub. iud. per Spec. in tit. de accuſ. verſ. nunc Hoſt. & Azo. in ſūmis ſuis, & c. primo extra, de furtis, & in effectu qui vẽdunt ſeruos uel filios alteri, & qui donāt liberas perſonas, & qui illa furantur incidūt in crimen plagij, vbi tñ fiat ad hoc ut eis tollatur libertas, hinc dicitur, ꝙ non eſt plagium, quando inter Cardinales uel magnos viros donantur pumiliones, ſeu nani, vel cantores, & famuli optimi, quia ad eum finẽ non fit, ut eis tollatur libertas, vt per Bar. l. ff. eodem, & ibi in l. non ſtatim §. fin. dicit, quod uidit quendam damnari de hoc crimine, qui ſubtraxerat iuuenem quendam. Ego etiam vidi tempore Gallorum quandam obſtetricem, cuius opera venditus fuerat infans, fuſtigari, & poni ad cathenam, non tamen punito emptore. & vide etiam omnino Salycet. C. de Plag. & dicit Alexand. in conſi. 15. colum. 2. volum 1. circa c. afferte mihi gladium. de præſumpt. quod loquitur de muliere illa, quæ ſurripuit filium alterius mulieris, ꝙ vbi Salomō de hoc habuiſſet veram probationem, & non præſumptam, iuſtè condemnaſſet eam ad mortem per dictū tit. de Plag. Et nos Mediolani. etiā habemus ſtatutum capitali pœna puniens plagiarios, excuſantur tamen, iuxta glo. in l. Plagij 2. C. de plag. quando putarunt eſſe ſuos, vt etiam in titulo ſequen. dicam de Abigeis, & vide Alber. in d. l. Plagij. & quæ dicam infra in d. tit. de Abigeis.

Tit. de Abigeis.

SVMMAE.

1 *Abigei, qui ſint, & de materia remiſſiuè.*
2 *Abigens non dicitur qui credebat ſe habere aliquod ius in proprietate an modum ab actore.*

ABIGEI.

1 ABIGEI illi ſunt qui ſurantur armenta ex paſcuis, & quos acrius caſtigat lex, quàm ſimplices fures, vt et diximus de plagiarijs, de crimine peculatus, ſacrilegij, & de reſiduis, vide lege prima, in princip. ff. de abigeis, & quot oues, & pecora debeat qui ſurripere ad hoc, vt ſi abigeus, vide, l. fin. ff. eodem, & gloſſa in l. vnica, C. eodem, & ibi omnino, Sal. cet. & not. omnino in hac materia text. in d. l. 1. ff. de abigeis. in §. fina. Ex
2 quo habes, quod vbi † abigeus controuerſiam feciſſet de proprietate animalium abactorum, criminaliter contra eum nõ eſſe procedendum, ſi tamen color abigeatus quæſitus non eſſet, ſed verè putaſſet animalia ſua iuſtis eſſe rationibus ductus, vel non iuſtis quomodocunque ſua credidiſſet, vt ibi in gloſ. & in leg. plagijs ſecunda, C. de plagiarijs, ſed difficultas eſt, an hæc exceptio, ſiue cauſa poſſet oſtendi extra carceres, dicam infra in titulo de reis non requirendis, &c. In hac tamen ciuitate, & dominio ceſſaret hæc difficultas propter decretum, quod quando res habet originem a contractu, non poteſt procedi criminaliter, volens inſuper vt allegatio contractus poſſit oſtendi extra carceres interueniente fideiuſſore de reuertendo ad carceres, ſi probatio deficiat, & vt dixi ſuper declaratione dicti decreti, etiam de dicto §. finali, vide de hac materia Azo. in ſumma. & legem vnicam de abigeis. quæ eſt canonizata quarta quæſtio. quarta cap. item abacti, alias eſt ſub §. aliquando, & de materia uide Salicet. in dicta lege vnica, vbi melius quàm alibi.

Tit. de Effractoribus carcerum.

SVMMAE.

1 *Effractores carcerum qua pœna puniantur, & quid de conſpiratoribus, qui nondum rem ad effectum deduxerint.*

2 *Fractura carceris aggrauat delictum.*

1 EFFRACTORES carcerũ † puniuntur pœna capitis, l. j. in prin. ff. de effracto. carc. Conſpiratores vero nondum effectu ſecuto ſolũ habentur pro confeſſis & conuictis, l. in eos, ff. de cuſtod. & exhib. reor. & ibi Ange. not. & ita Alberi. ibi re bene conſiderata, ut dixi ſupra in rubri. de carcere. verſic. quæro qua pœna. ubi omnino vide, & procedit hæc pœna capitis etiam in detento cauſa debiti publici, vel priuati, quia ſolum conſideratur violatio loci publici qui dicitur ſacer, non cauſa detentionis, ut per Commeſ. conſi. 105. ubi omnino vide in fi. quod probatur in d. l. in eos, vbi non conſideratur cauſa, adeo vt ſi eſſet innocens, tamen puniretur iuxta d. l. j.
2 Addo † quod iſta fractura aggrauat delictum, ut declarat Alex. conſi. 135. volum. 1. & Cæpol. conſi. 26. circa fin. & quæ pœna imponatur aufugienti è carcere, dixi ut ſupra ſub titul. de carcere, & omnino uide in materia Cuman. vbi ſupra. Addo etiam quòd ubi fractus eſt carcer, uel tractatur de frangendo, tunc procedunt prædicta etiam ſi ſit innocens, d. l. in eos, ſi tamen iuſtè fuit detentus cum legitimis indicijs, iuxta dictum Bartol. in l. vis eius, C. de probatio. & l. in eos loquitur quando poſtea inueniuntur innocentes, et licet Iaſ. in l. admonendi, ff. de iureiur. in repet. char. 18. colum 1. clare uelit eum haberi pro confeſſo, et conuicto, ſi effracto carcere fugiat, tamen ueritas de iure eſt, quam dixi, quod hoc ſolum procedit in conſpiratoribus adhuc non ſecuto effectu.

Tit. de Præuaricatoribus, calumniatoribus, & tergiuerſatoribus.

SVMMAE.

1 *Præuaricatores qui ſint.*

2 *Procuratores & aduocati aliquando incidunt in crimen præuaricationis.*

3 *Præuaricationis crimen poteſt ſæpius in iudicium deduci.*

4 *Præuaricatio quomodo.*

5 *Aduocatus adeptus iuribus primis partis, cui permiſerat præſtare patrocinium, an ſi deinde eam relinquat, & pro alia parte patrocinetur incidat in crimen præuaricationis.*

6 *Sententia lata aduocato præuaricante, an ſit nulla.*

7 *Calumniatores qui dicantur. Et ibi ponit de ſyndico communitatis, qui pro offuſcanda veritate nominat teſtes ad defenſionem, qui nominandi eſſent ad offenſionem.*

8 *Calumniatoris pœna quæ ſit.*

9 *Inſtigator quomodo differat a calumniatore.*

10 *Tergiuerſator quis ſit.*

11 *Accuſator quando a principio fuit in bona fide, quæ poſtea ceſſauit, an ſit in calumnia.*

12 *Accuſatoris calumniam, quæ qualitas excu-ſet.*

13 *Accuſatores falſi quot modis puniantur.*

1 PRAEVARICATIORES † ſunt,
qui cum aduerſa parte colludunt,
quod frequentius ab accuſatoribus
fit, qui ſubornati uera crimina abſcondũt,
& diuerſam partem addiuuant prodita cau
ſa, l. 1. §. præuaricatorem, ff. ad Turpill. l. 1.
ff. eod. gloſſ. in rubr, C. ad Senatuſcon. Turpil.
& hoc eſt quod habetur in capit. 1. & 2.
de calum. & pœna horum eſt extraordinaria.
l. 2. & l. pen. ff. eod. & ita Doctor. vbique
maximè in rubric. extra. de calumn. Et non
2 † minus cauſidici incidunt in hoc crimen,
quam aduocati. l. 1. in fin. ff. eod. iuncta reg.
l. 3. ff. de crim. ſtellio. Iaſon. in rub. C. de pro
cur. Ideo memini uidiſſe cauſidicum quendam
in hac ciuitate mulctarum ob crimen
præuaricationis exilio ad tempus, & publicatione
bonorum. Eſt tex. clarus etiam qui
dicantur præuaricatores in l. athletas. §. itẽ
præuaricator, ff. de his qui notan. infa. qui
etiam uult tales infamiam incurrere, nec
de hoc crimine erubuit Demoſthenes ſeipſum
accuſare, dum interrogaſſet. quẽdam
aliũ aduocatũ, quàm mercedem accepiſſet
ut cauſam diceret, & riſo accepto, ꝙ talem
eum ipſe dixit, Plus accepi ego ut tacerem.
ſcribitur quoque apud Aulum Gellium in
eodẽ loco legatos è Mileto Athenas veniſſe
cã, reipublicè, aduocatosq; pro mileſijs
uerba feciſſe, & Demoſthenẽ Mileſiorum
aduocatis acriter reſpõdiſſe, & re in poſterum
diem prolata, legatos ad Demoſthenẽ
veniſſe, eumq; pecuniã ab ipſis petiiſſe, &
quantũ petierat habuiſſe, & poſtridie cum
res cœpta agi denuo eſſet, Demoſthenem la
na multa collo circunuoluta ad populum
prodiſſe, dixiſſe ſe anginam pati, & ita contra
Mileſios loqui nõ poſſe, tunc ex populo
vnum exclamaſſe, non anginam, ſed argentanginã
pati, & tribus modis poteſt proce
di de hoc crimine, ut declarat Bart. in d. §.
3 præuicatores. Ex † quib. modis apparet ꝙ
etſi de delicto ſepius quæri non poſſit. l. fin.
cui. §. eiſdem. ff. de accuſat. attamen vbi cognoſcitur
præuaricatio, iterum quæri põt.
& refert Felin. in cap. de his. in 8. fallen. de ac
4 cuſ. gloſſ. & Bar. in d. §. eiſdem, & † quomodo
probetur præuaricatio vide Bart. in d. §.
præuaricatorem uolentem, ſi iudex videat
accuſatorẽ conuerſari cum reo hoc facere
ſufficiens indicium, ut ſi præuaricator.
niſi tamẽ perſona accuſatoris eſſet integr.
Felin. in d. c. de his. in d. verſic. octauo limita.
& ſequitur dicta Bart. ibi Anan. in d. rubr.
5 de calum. Quærit Bar. † in d. l. 1. ff. eo. Aduo
catus promiſerat præſtare patrocinium in
quadã cauſa, & acceperat pecuniã, & ita vi
derat omnia inſtrumenta partis, demũ trã
ſtulit ſed ſe ad aliã partẽ, cui reuelauit oĩa
ſecreta primę partis, & illã iuuit, licèt foue
ret iuſtitiam, & iuuit etiam facto pacto de
quota litis, & fuit cum ea parte ſecunda co
rã iudice palam, & tandem ſententiam obtinuit,
fuit dubitatum, an iſte commiſiſſet
crimen falſi, vel pręuaricationis? Bartol. cõ
ſuluit non incuriſſe crimen præuaricationis?
ſed falſi, & ſequuntur alij Doctores,
communiter, licet Anan. vbi ſupra etiam
conſideratè teneat vtrunque crimen cõmiſiſſe,
placeat ſentẽtia Bar. quia verba diffinitionis,
pręuaricationis benè cõcludũt eius
intentionẽ. vt excludatur præuaricatio, &
incurrat falsũ, ſic etiam placet Alciat. in l.
præuaricatores. ff. de verbo. ſignific. qui ad
dit ꝙ tamen non incurreret etiam pœnam
falſi, quãdo omni quęſtione in iure exiſten
te duntaxat aduocatus ſuſcepiſſet iuſtiorẽ
cauſam, reſtituto tamẽ honorario, quod
habuiſſet a prima parte, quæ conſideratio
etiam ſi iuridica dici poſſit, tamẽ eſt pericu
6 loſa, nè offendam honorem uiri. Et an ſen
tentia

tentia lata aduocato præuaricante eſt nulla
vel retractanda ope reſtitutionis, uide in l. 1.
C. de aduoc. diuer. iud. per Put. in tract. ſuo,
in 5. char. in tit. de exceſſ. aduoc. & cōmunis
eſt ope reſtitutionis retractari. Anan. in ca.
1. col. 4. extra, de calum. probat tex. in l. vni-
ca. C. de ſenten. contra fiſc. latis lib. 10. & ita
per Alex. & Iaſon. in l. Imperatores. ff. de re
iud. Dixi de prævaricatoribus. Calumniato-
7 res vero ij ſunt † qui falſa crimina ſcienter in
tendunt. l. 1. §. calumniatori. ff. ad Turpil. eſt
materia. Bart. in l. 1. in princ. ff. eo. & in §. ca-
lumniator. in l. athletas. ff. de infam. & latè
hanc materiam ponit Fel. in tit. extra. de ca-
lum. maximæ in ca. 2. & dixi ſupra ſub rubr.
de accuſa. in verſ. 5. quæro. ubi vide omnino,
& ita ſeruatur. Et adde illis ꝙ ſi ſyndicus for
tè ad inſtructionem captioli procuratoris,
iuxta caut. Cæpol 6. incip. in cauſa crimina
li. verſic. potes etiam dum debet nominare
teſtes ad offenſionem, nominet ad defenſio
nem, vt veritas offuſcetur, puniri debet de
præuaricatione Bart. in d. §. calumniator &
Put. char. 77. verſ. ſyndicus. Et quia ad effu-
giendum in hoc periculum deſcrebatur no
tificatio ſine nomine querelātis, ideo Sena
tus decreto illas vetuit. Et quia quis excuſa
tur à calumnia ex diuerſis cauſis, & in mul-
tis caſibus, ut per gl. & Doct. in d. §. calumnia
tor. & per Fel. in d. c. 2. Scias ꝙ ſi tamen appa
ret de vera calumnia non excuſatur Bart. in
l. Senatus. §. eos. ff. ad Turpil. Are. conſil. 80.
8 colum. 4. Item † ſcias pœnam calumniatoris
in effectu eſſe arbitrariam, conſiderato ꝙ
pœna ſimilitudinis ſupplicij ceſſat de cōſue
tudine, vt declaraui ſupra in titul. de accuſ.
Aduerte tamen, ꝙ in hoc domino nemo pu
nitur de calumnia, eo ſolùm ꝙ defecerit in
probationibus. iuxta communem opinio-
nem de qua in d. §. calumniator, & in dicto
ca. ſecundo, ſed ſolùm punitur in expenſis,
& damnis, & ad hoc vt puniatur pœna ca-
lumniatoris extraordinariè requiritur ꝓba
tio concludens de calūnia, & falſa accuſatio
ne iuxta ea quæ declaraui in d. tit. de accuſ.
vbi vide. Cautela eſt per quam calumniator
non effugiet pœnam condignam, vt reus
agat actione iniuriarum, & obtinebit agens
etiam criminaliter, eo ꝙ calumniator nō ꝓ
bauerit iniuriam. Soc. conſil. 218. volu. pen.
& ultim. & per Put. in tractatu. ſyndicatus,
char. 41. verſic. iniuria officialis, vbi omnino
vide, & per iſtos terminos hodie aduocatus
quidam qui calumnioſè querelam detule-
rat cōtra Prætorē, quem poſtea declaratum
eſt bene iuſteq; ſe geſſiſſe, fuit banitus a do-
9 minio Mediolani. Et † quod dico de calūnia-
tore idē procedit in inſtigatore, & pluribus
modis quis dicitur inſtigator, vt in l. 1. §. in-
cidit. ff. ad Turpil. & ne decipiaris in termi-
nis vide Spec. colum in tit. de calumn. & in
10 tit. de calum. ff. & C. Tergiuerſator † eſt ille,
qui propria autoritate deſiſtit ab accuſatio-
ne d. l. 1. §. 1. ff. ad Turpil. Requiritur enim
vt abolitionem impetrent accuſatores. d. l.
1. §. ſi quis autem. & in tit. de abolitio. & de
generali abolitione, uide Bar. in dictis locis,
& alijs in tit. ad Turpil. & materiā abolitio-
nis ponit Ang. Are. in gloſſ. necnon ad que-
relam. char. 15. col. 2. & duabus ſequentib.
& ibi in apoſtil. & vide omnino qn̄ liceat de
ſiſtere ab accuſatione Fel. in c. licet in beato.
colum. fi. de accuſat. Alex. in l. edita. col. 3. C.
de æden. & in rubr. C. de in ius voc. & not.
quod nō ſolum de crimine Turpiliani, & ca
lumniæ tenetur falſus accuſator, ſed oēs in-
ſtigantes Bar. in l. 1. §. pen. ff. ad Turpil. Ang.
notabiliter in l. ob hæc verba. ff. de his qui
not. infam. & in l. Senatus. §. an ad eos. ff. ad
Turpil. & Bal. in Authen. generaliter. colu.
8. C. de epiſco. cleri. Ang. in d. glo. necnon ad
querelam char. 5. colum. 1. Hippol. in l. pa-
tre, uel marito. ff. de quæſt. Bald. in l. eum
quem temere ff. de iud. circa fin. vbi Alberi.
& Bald. & Ang. in l. qui crimen. C. qui accu-
ſat. non poſſ. Abb. in conſil. 78. colum. pen.
circa fin. & ſeq. & in iſtis locis etiam ponitur
de condemnatione expenſarum cōtra iſtos
inſtigatores, circa quam materiam condem
nationis expenſarum, not. non requiri calū-
niam ad condemandum in impenſis, ſed ſuf
ficere temeritatem. ita Bartol. & Doctores
in l. eum quem temere. ff. de iud. & ubi ſu-
pra per Doctor. & ideo licèt Bartol. in l. 1
in princip. colum. fina. ff. ad Turpil. in quæ
11 ſtione, † quando quis à principio habuit
cauſam litigandi, & ex poſt ceſſauit aperto
proceſſu formet quæſtionem in manifeſtè
calumniante a principio, & quæ calumnia
aperta poſtea ceſſet, tamen etiā idem eſt in
temerario a principio, & ſecundum ſenſum
Bartol. vt patet in præcedentibus, & maxi-

mè in quæſtione proxima. Et not. quæſtio illa quam ibi ponit Bart. quandò quis ab initio habuit iuſtam cauſam, & quæ ex poſt ceſſauit, in qua concludit, vt ſi potuit pro libito deſiſtere dicatur ſtatim in calumnia ſi non deſiſtit, ſed ſi non potuit deſiſtere niſi impetrata abolitione, etiam idem cõcludit, ſi illam non quæſiuit, & idem Felin. in d. c. 2. de calum. poſt Anchar. & idem eſt in ciuilibus. l. ſi quis inficiatus. ff. depoſi. ubi Bat. & concluſio quod iuſta cauſa excuſat ab impenſis procedat in reo, in actore autẽ ſiue accuſatore requiritur non ſolùm iuſta cã, ſed euidens ita ut non potuerit per cunctari cõtrarium, unde nõ eſt opus poſtea quærere an ex poſt ſuperuenerit mala fides, Bartol. in l. qui in alterius. & ibi Dec. in fin. ff. de reg. iur. Et hodie in Senatu Corneus quod ab initio nõ erat in euidenti bona fide, ſe nõnullum habebat colorem, cũ expoſt uoluerit detecta falſitate ſuorum teſtium perſeuerare, fuit dãnatus in impenſis a temeritate citra, nõ quia ipſe ſubornaſſet teſtes, quo caſu nulla fuiſſet difficultas, ſed quia erant falſi. Et
12 † quando fama, uel indiciem, uel cauſa apparens uel qualitas perſonæ excuſet a calumnia, uide Felin. in d. c. 2. Vidiſtis quid ue-
13 lit lex contra falſos accuſatores, addo † alia remedia fuiſſe prodita contra eos, de quibus per Alexan. conſil. 11. colum. 2. in fin. & ſeq. uol. 1. Anchar. conſil. 182. ubi etiam habes an cauſa iuſta excuſet accuſatorem de quo ult. Cep. ponit notabiliter conſi. 71. col. 4. citra fin. & ſeq. ubi etiam quid de iniuſta. Et quid ſi calumniator clericus utatur calũnia coram iudice ſeculari, uide Feder. plene conſil. 93. Et an accuſator poſſit renuntiare productioni teſtium, vide Aretin. in cap. cũ veniſſent, de teſtibus. colum. 5. & ibidẽ Fel. colum. 2. in fin. & ſeq. & Breuiter cognitionem temeritatis accuſatorum, ponit Felin. in d. rubr. de calum. vbi ponit diffinitionem prædictorum terminorum, pœnas eorum, & quomodo detegatur colluſio eorum, & in fin. quòd calumniatur dicitur ſycophanta, referens caſum illus qui opponebat ſeruo quòd comederat ficus, & data ambobus aqua calida, accuſans illos euomuit, & inde dictus eſt ſycophanta, & uide de calumniatoribus ominno Ioan. Beruad. in ſua practica canonica criminali, cap. 59. & dum dicitur quod indicia excuſant à calumnia accuſatorem, vt decidit Ang. in l. vacantia. in 6. q. de bon. vacan. lib. 10. hoc procedit quoad excuſandum iudicem non accuſatorem, vt per Alciat. in tract. præſumptionem. reg. 3. præſum. 44. nu. 11. & 12.

Tit. de Furti aduerſus nautas caupones, ſtabularios.

SVMMAE.

1 *Hoſpitis ſeu cauponis familia ſi in ludo aliquem decipiat an hoſpes teneatur.*
2 *Hoſpitis familia ſi vulneret aliquem, an hoſpes teneatur.*
3 *Famuli hoſpitum non poſſunt indiſtinctè torqueri, vt inueniatur furtum commiſſum in hoſpitio.*
4 *Hoſpes an teneatur ſi qui hoſpitatur dicat aliquid fuiſſe ſubtractum ex hippopera ſiue valiſia.*
5 *Hoſpes an teneatur pro re amiſſa quando conſignata fuit clauis cubilis illi qui hoſpitabatur.*
6 *Famuli nobilium, & aliorum ſi delinquant an domini teneantur.*

PRo furto commiſſo in caupona, naui, & ſtabulo, tenentur domini eorum, ſi commiſſum ſit per aliquem cuius opera utuntur, ut in l. vnica. ff. de furt. aduer. nau. & in §. fina. Inſtit. de obligatio. quæ ex quaſi delict. naſcun. Specul. in titu. de fur. colum. 3 & ſequentibus. & per Azo. in ſum. Inſtitut. de obligat. quæ ex quaſi delic. naſcun. ubi de intellectu. titu. nau. caup. ſtabul. qui continet eandem materiam, ſed ſi ſit commiſſum per ipſos dominos tenentur ipſi actione furti, vt not. in d. l. vnica. in prin. per gl. & Bar. & ubi ſupra, & licèt titulus. præallegatus aduerſus nautas loquatur in furtis, tamen idem eſt ſi aliter dolus committatur,
1 exemplum, quando hoſpites † alea ludentes deciperentur in hoſpitio, ab aliquo ex familia cauponis, vt communiter ſolet fieri. tex. eſt i d. §. fi. de obliga. q. ex quaſi delic. naſcun.
2 Attamen procedit hoc † quando delictum,

& damnum, vel dolus committitur in re-
bus, ſecus ſi contra perſonam, puta, ſi famu-
lus, vt ſupra, vulnerat et aliquem, Anan. con
ſil. 2. vbi omnino vide. & in additio. Bolog.
ibidem, vide tamen Iaſ. in l. in actionibus
colum. fi. ff. de in lit. iuran. qui opponit, & pla
cet diſtinctio Alciat. in tracta. præſumpt. in
3. reg. præſumpt. 40. verſic. ſed nunquid ſi ta
lis vulnerat. volentis vt ſi fit in hoſpitio te-
neatur, dum vulneratus cõfidit in cuſtodia
hoſpitis, aliàs non vt per eum, & de hac ma
teria vide multa vtilia quæ breuiter ponit
3 Ang. in d. §. final. & not. quòd † quando fit
furtum in caupona, iudex habet poteſtatẽ
vt inueniat furem, vel fures, torquendi fa-
miliares domus, & alios qui erant in ea, &
quidem ſummatim. ita Bartol. in d. l. vnica.
§ 1. in fin. de quo vide omnino Put. in tract.
ſyndic. char. 84. colum. 2 cap. licèt alias dica-
tur vbi dicit referẽdo Bart. vbi ſupra, quod
eis torquẽdo ſint dandæ defenſiones plena
riæ, tñ in furtis quæ committuntur in hoſpi
tijs iudex habet poteſtatem torquendi per-
ſonas recitatas per Bartol. procedẽdo ſuper
hoc ſummatim, & ad idem allegat Bart. in l.
dominus horreorũ. ff. locati. Etiam ſubdens
quòd ſæpe torquentur familiares cauponum,
quia ſunt viles, & ſubdẽs generaliter loquẽ
do de furtis commiſſis in domo, familia-
res, & illos de domo malæ famæ poſſe tor-
queri, & quòd cõcubinæ torquentur & nõ vxo
4 res, & de his dixi in materia torturæ. Et † qñ
hoſpes dedit cauponi hipperam, quam
vulgo valiſiam appellamus, uel quid aliud
cuſtodiendum, & in mane dicit aliquid ſibi
ſubtractum ab ea, an teneatur caupo. Bar.
in l. in actionibus. ff. de in lit. iurand. vult
quando datur hippopera clauſa vel ſigilla-
ta cauponi, ſi caupo nolit reſtituere, uel re-
ſtituat reſignatam, & qui conſignauit aſſe-
rat plura ſubtracta, caupone negante eo tũc
ſtari debere iuramento eius cuius erat hip-
popera. Bartol. uero in d. §. in l. 1. ff. de furti
aduer. naut. tenet contrarium. quia uult
quòd ad hoc, ut ei qui aliquid ſe habuiſſe
aſſerit in illa hippopera, quæ reperta eſt re-
ſignata deferatur iuramentum, non ſuffi-
ciat hippoperam fuiſſe reſtitutam reſigna-
tam, ſed debere eum probare fuiſſe obſigna
tam. & furto ſubtractas res fuiſſe, & dolo il
lius aduerſos quem iurat in litem. Et pro
hac opinione allegat l. ſi quando. C. unde ui.
& cap. ſi in q. meta cau. Sed quomodo ſuccurra-
tur huic qui amiſit res ſuas, dicit Bar. in d. §.
quòd poterit implorare officium iudicis, ut ca-
piantur illi ex domo hoſpitis, & ponantur
in tormentis, & de rebus ſubtractis interro-
gentur. hãc ſententiam tenuit Pau. de Caſt.
in d. l. in actionibus. ſequens. Bart. in d. §. 1.
hoc idem Alexan. in d. l. in actionibus. dicens
hanc ſententiam eſſe magis æquam, & eſt
glo. in l. ſemper hoc interdicto. ff. de itin. a-
ctuq; priua. & clarè patet in iuribus allega-
tis per Bart. quòd requiritur dolus eius contra
quem iuratur, dummodo tamen Bart. uult ut de-
beat probari iſte dolus. In hoc non puto be
nè dicere, quia ſatis præſumitur ex eo quòd eã
reſtituit, reſignatam, ut eſt text. expreſſus in
l. 1. §. ſi res ff. depoſi. & dicitur eſſe in dolo
per præſumptionem iuris, quæ eſt liquidiſ-
ſima probatio l. dolus ff. mandati. & ſi et po
tuerit reſignari per alium, tamen præſum-
ptio eſt contra cauponem in cuius manibus
data eſt hippopera, & ei incumbit onus pro
bandi contrarium. ita Bald. in lect. antiqua.
Rom. & Salic. in d. l. in actionib. & ita etiam
tenuerunt Imol. Ioan. And. Anton. de Butr.
Bald. & Anchar. in d. l. Imol. & Abb. in cle-
men. 1. quæ uero de relig. domib. Bald. in
rubr. C. depoſi. in 1. q. ubi dicit hoc procede-
re, quando illa hippopera erat ita clauſa, &
ſigillata, vt per ſe aperiri non poſſet, ſic e-
tiam Bartol. Bald. Alb. & Salic. in d. l. ſi quan-
do. Not. tamen quòd gloſſ. in l. 1 §. fin. ff. naut.
cau. ſtab. quæ uult ut conſignans hippope-
ram hoſpiti, debeat eidem notificare om-
nia quæ in ea ſunt, ab omnibus reprobatur,
nè detur occaſio hoſpiti furandi, requi-
ritur autem, ut ei dicat, Conſigno tibi uali-
ſiam meam clauſam, ut de ea habeas cuſto-
diam eſt doctrina Bald. in l. 1. C. loca. Et no.
5 quòd nunquam † hoſpes tenetur de re amiſ-
ſa in hoſpitio quando conſignauit tibi cla-
uem cubilis, uel quando habebas famulum
uel alium ex tuis ad cuſtodiam ipſius, uel
quando eſſes in prandio, & haberes res
tuas in menſa. uel alibi penes te Bald. in
rubr. C. depoſi. Et ſi conſignaſti famulo ho-
ſpitis rem aliquam quæ fuit amiſſa, an ho-
ſpes ipſe teneatur? uide Roma. in l. 2. ff. de
publi. & ad hanc quæſtionem de hippopera et
uide Aret. in d. §. fina. Inſtit. de oblig. quæ ex

quaſi delict. naſcun. uide Imol. conſil. 2. & Anchar.conſi. 288. ad fin. Et concluſionem de hippopera reperio dici communem per Iaſ.in d.l.in actionibus,qui etiam tractat ali qua de quibus modo dixi, & non uideram, quia lectura eius nondum erat impreſſa.Dixi de familia cauponum, & aliorum de qui-
6 bus ſupra, ſed† quid in delicto famulorũ nobilium,& aliorum? uide per Fel. in cap.Petrus extra, de homic. & dixi ſupra in tit. de furtis.

Tit. Si familia furtum feciſſe dicatur.

SVMMAE.

1 *Familia ſi furtum fecerit quomodo dominus liberetur.*

2 *Familia ſi furtum fecerit quando vnius pœna alios liberet.*

1 Si familia † ſeruorum meorum furtum fecerit, eſt facultatis meæ, vel dare omnem familiã pro noxa, vel ſoluere eã pœnã, quam ſoluiſſet vnus liber, & ſic vnicã,ita in tit.ff.ſi fam.fur.feciſſe dica.in l.1.in prin.& ita ſoluendo pro vno ſeruo, etiã ſi eſſent mille alij, non ſolũ ipſe dominus liberatur,ut in eod.tit. Sed et ipſi ſerui qui tñ non indigent hac liberatione,cũ tractemus vti ſit pœna furti pecuniaria, quæ non cadit in ſeruũ l.hos accuſare.§.omnibus.ff. de accuſ.niſi ex pmiſſione domini, vel quatenus alius vellet pro eo ſoluere,ut p Bar.in d.§.omnibus.& declarat Bar.in d.l.1.in prin.circa fi. Hanc tñ concluſionẽ vt dominus liberetur vnica pœna vel ſolutione, limita ſex modis, ut per Iaſon. in l. ſi familia in 3.notab. ff. de iuriſd.omn.iudic.vbi omnino vide, & dum
2 Iaſon. in 6.limita. dubitat † quando agitur ad vindictam publicam, an punito vnus alius liberet, quia communis eſt non liberare, nẽ delicta tranſeant impunita. Dic communem loqui ſicut loquitur Bartol. in d. l. ſi fam.fur.fecis. dica. quando agitur ad pœnam pecuniariam,ſiue parti,ſiue fiſco applicandam, ſed ſi agatur ad corporalem eſſet ineptum, ut vnius punito alios liberaret. In reliquis vide tex.& Doct.ibi, in d. l. ſi familia,& quando multi tubent alicui,vt maleficium committat, omnes tenentur inſolidum, vt per Barto.in d.l.1.§ 1.in fin.& per Doct.in d.l.ſi familia.

Tit. Arborum furtim caſarum.

SVMMAE.

1 *Maleficium an cenſeatur vnum vel plura, quando uno ictu inferuntur multa vulnera, puta ſi quis percutiat cum bidente uel forfice.*

2 *Tex.in l ſi quis intentione.ff. de iud.an procedat in criminalibus.*

Dixi de hac materia arborum furtim cæſarum,in tit.de damno.vbi vide,ſed addo φ omnino notanda l.ſi gemina ff. eo. tit quæ declarat quando dicatur vna arbor vel plures, ſi arbor eſt gemina propter ſtatuta facta ſuper damnis datis dicent a,vt pro ſingula arbore ſoluatur tantũ, & hinc Bar.legum magiſter in ea lege infert
1 ad materiam. Quãdo†ex parte inferẽtis maleficiũm eſt vnus actus,& ex parte recipientis reſultant plures, vtrum teneatur inferẽs vna pœna quemadmodũ vna vice intulit, uel pluribus queadmodũ plura offenſus accepit, & exemplũ eſt qñ quis percuitit cum bidente uel forfice de qua materia uide Fel. in c.ſicut dignum.col.pen.de homic. & Bal. uol.3.conſ.154.& uol.4.conſ 443. Et quãdo accuſator dicit ſe percuſiſſe aliquem plurib. percuſſionibus, de quot intelligatur, uide Bart ibi in fin & Ang. in §.fin. Inſtit. de iur. perſ.& in tract.ſuo,ĩ uerbo,pluribus,& pluribus percuſſionibus,& Moderni in l.1.circa
2 glo.unicam. ff.de leg. 1. Et†ex hoc dicto uidetur limitari lex, ſi quis intentione ambigua ff.de iud. ut non procedat in criminalibus.Tamen in contrariũ eſt ueritas, ut colligitur ex no.per Alexan l.diuortio.in prin.4. colum.uerſic.& ex huiuſmodi.ff. ſol. matri.

&

& uide Roma. conſil. 301. colum. 2. & Doct. in d. l. 1. & quid ſit dicere ſæpiſſimè, uide gl. in c. ſi quis erga 2 quæſt. 7. & Imol. 101. columna 1.

Tit. de tigno iniuncto.

S V M M AE.

1 *Tignum ædibus, uel uineis iniunctum ſi quis euellat puniatur ſiue furtiuum eſſet ſiue alienum.*
2 *Tignum alienum ædibus, uel uineis ſuis iniungens quinque actionibus tenetur, et an una tollat aliam.*

1 NON † permittit lex duodecim tabularum, aliquem ſoluere, uel uēdicare tignum furtiuum ædibus, uel uineis iniunctum; uidelicet omnem materiā ex qua ædificiū cōſtat, & pertinentem ad neceſſaria uineæ, nè edificia diruantur, uel turbentur culturæ uinearum, quod facit contra exportantes propria autoritate palos uinearum quibus alligatæ ſunt, & ligna ac trabes quæ tectum ſuſtinent ſub excuſatione quod eis furto ſubtracta fuiſſent, & arbitrarer tales non poſſe excuſari, quominus criminaliter poſſet procedi contra eos, nō obſtāte decreto noſtro, ut non procedatur criminaliter quando res habet originem a contractu, per ea quæ dixi ſuper, circa declaratione dicti decreti, & loquitur dictus titulus quādo tignum erat furtiuum, & hoc ex uerbis legis duodecim tabularū, ſed per extenſionem ſufficit eſſe alienū, ad hoc ut procedat dictus titulus, & ad hoc ut puniatur euellens, ſic gl. & Bar. ibi in d. l. 1.
2 Prouidit † tamen lex aduerſus eū, qui cōuincitur iniunxiſſe ædibus, uel uineis tignum alienum per quinque actiones, ut declarat Bar. in l. 1. ff. eod. Sed an una actio tollatur per aliam, uide notabiliter Bar. in l. 2. ff. eod. Azo. in titu. de oblig. quæ ex quaſi delict. naſcun. colum. 2. & per Bartol. in l. 1. in §. unde quæritur. ff. de publi. & dicam infra in materia pœn. & practicam dicti tituli de tigno iniuncto, uide per Specul. in titul. de conſecratione eccleſiæ uel altaris. uerſic. & quid.

Tit. de Termino moto.

S V M M AE.

1 *Terminos agrorum amouens quæ pœna puniatur & quam formam debeat ſeruare iudex in conſtituendis terminis.*

1 QVAE † ſit pęna amouentis terminos, & quā formā ſeruare habeat iudex in ponēdis terminis, uide Fely. in c. quia iudicante, col. 2 de pręſcrip. & omnino uide Cy. in l. 1. C. de accuſat. & ibi dicitur, q ſcienter amouens gratia occupandi confines, corporali pęna punitur, arbitrio iudicis ſecundū qualitatem rei, & perſonæ, quod arbitrium uſque ad mortē potuiſſet arbitrari iudex in caſu qui meis diebus contingit de quodā, qui adeo tyrannico uiuebat, ut quadā nocte auſus fuerit in hac ciuitate Mediolani immutare in omnibus. & per omnia faciē cuiuſdam cameræ, quę erat uicini ſui, & adiacebat domui ipſius, & quam uicinus ſine controuerſia poſſidebat: fecit ergo aperiri hoſtium per quod pateret aditus è domo ſua in cameram illam, & obturari illud per quod ingrediebatur vicinus, & equos induxit in eum locum, vt eo uteretur pro equorum ſtabulo, & adeo immutauit priſtinam ſpeciem, & formam cameræ illius, ut quilibet ignarus, quomodo ante id tēpus ſe haberet utraque domus facile iudicaturus eſſet dictam cameram, non vero domino, ſed uſurpatori ſpectare propterea ex qualitatē illius, & non ſolum termini, ſed etiam domus immutatæ arbitriū debuiſſet eſſe, ut dixi, ad mortem. Debent enim, homines eſſe continenti terminis ſuis c. tanta negocia. 6. diſtin. & alibi dicitur, non egrediaris terminos antiquos, quos poſuerunt patres antiqui c. 1. de ſpecul. lacus etiam, & ſtagna, & prouinciæ habent terminos ſuos, ut latè per Alber. in rubr. ff. de termino moto.

Tit. de Crimine ſtellionatus.

S V M M AE.

1 *Stellionatus crimen quando committatur.*

 2 Lateran-

2 *Lacerantes literas ſui aduerſarij in præſentia iudicis, quomodo puniantur.*
3 *Probationes ſi quis ſubtrahat in aliqua cauſa, quomod puniatur.*
4 *Actio dolo ciuilis datur in ſubſidium.*
5 *Vendens, ſeu alio modo alienans rem pignoratam, an incidat in crimen ſtellionatus?*
6 *Emens in platea frumentum cariori precio ficte & ad eum finem vt alij ſic emant, incidit in crimen ſtellionatus.*
7 *Periurus an incidat in crimen ſtellionatus?*
8 *Stellionatus crimen admittit pœnitentiam?*

1 VBICVNQVE † deficit titulus criminis nominatus
vel innominatus, & tamen
aliquid dolo factum ſit, illi
crimen ſtellionatus obiicimus. l. 3. §. ſtellionatum. &
§. ubicunque. ff. de crim. ſtellio. & quod dico
nominatus, vel innominatus patebit infra,
titu. 1. vbi vide, dum pono differentiã inter
hunc titulum, & ſequentem. Et de crimine
ſtellionatus quando cõmittatur, uide Bald.
conſ. 14. & ſequen. vol. 1. & Feder. cõſil. 255.
& pœna eſt arbitraria, vt notabiliter dicit
Cuman. conſi. 42. circa fin. ubi uide. Adde
Bart. in l. 1. §. 1. in fin. ff. ſi quis ius dic. nõ ob
tẽp qui loquendo in extraneis à iudicio turbãtibus iuriſditionẽ iudicis, dicit, quòd putat iudicẽ poſſe illos punire crimine ſtellio
natus, quod habet locũ ubi deficit nomen
delicti, ſicut uide etiam Abb. in capitulo
fina. in fin. extra de reſcrip. qui vult vbi abutentes reſcripto apoſtolico poſſint puniri
crimine ſtellio. quia delictum nõ ſumit ſibi
nomen aliquod in ſpecie, iuxta totum titul.
de crim. ſtellio. qui titul. eſt etiã in C. Sicut
2 etiam † lacerans literas aduerſarij parenter,
& violenter in preſentia iudicis, poſſunt puniri ab eo iudice, ſic Felin. poſt Ioan. And. &
Hoſtien. colum. 5. in princ. in c. ſicut de re iu
dic. portantes etiam triſte nuncium doloſè
alicui non ſolùm tenentur ad intereſſe. l. 1.
& ibi Ange. not. ff. de eo per quem fact. erit.
3 Verũ & poſſent puniri hoc titulo. Itẽ † ſub
trahentes probationes, & ſubtrahentes ſe,
ne deponant puniuntur non pœna falſi, ſed
hoc titu. vide quę dixi in tit. de falſ. vbi latè,
de hoc, eſt materia c. peruenit. il primo. de te
ſtibus cog. ubi Feli. & Alexan. in l. ſi quis ex
4 argentarus. §. cogentur. ff. de æden. Et † ſcias
quod ſicut actio de dolo ciuilis datur in ſub
ſidium, quando non eſt prouiſum de alia
actione, ut in titul. ff. & C. de dolo. & ita cõ
miſſo furto in quo ineſt dolus, non datur
actio de dolo, quia prouiſum eſt de actione
furti ciuili, pariter adiuuenta eſt accuſatio
criminalis ꝓ dolo ex crimine ſtellionatus,
quãdo nõ eſt prouiſum de alio proprio nomine delicti, & ita in l. 3. verſicul. ꝙ enim. ff.
eo. & ibi glo. clara, iuncto. §. 1. in l. 1. ff. de do
lo, & ibi in gloſ. vbi vide, & ita plane Cyn.
C. de crim. ſtellio. Et exẽpla huius criminis
ultra præmiſſa de quibus per Bar. & Abb.
5 vbi ſupra, poni pñt ſi † re in pignoratã ven
das vel permutes, vel inſolutũ des, niſi fuiſ
ſet adde modicũ obligata, ita ut poſſet utri
que ſatisfieri, vel ſi impoſturã facias, id eſt,
6 preciũ imponas alicui rei, puta † quãdo vadis in plateã, & promittis de tritico plus de
bito, vt alij eo pretio emant, vel aliter facis
aliquã promiſſionẽ vltra debitũ in alterius
detrimentũ, ut in d. l. 3. §. 1. & § item ſi quis.
& ibi Barr. quem uide, quia utiliter admodum ſiccè arãdo loquitur, & verè, & ideo
etiam ſi licitetis maiori precio, ut noceas
tertio incidis in hoc crimen. Alexand. in l.
ſi tẽpora. C. de fide inſtrum. libr. 10. & notabiliter Roman. in ſingulari char. 36. in 4. co-
7 lum. In † hoc crimen etiam incidit qui com
mittit periurum l. 1. ff. eod. & ita qui ponũt
ad proclama bona, iuxta ordines Mediola
ni, & iurant contra ueritatem ſe poſſidere,
ut diſponunt dicti ordines, incidunt in hoc
crimen, de quibus periuris dixi ſub rubr. de
periuris. & pariter quamuis poſſideant, ꝗ
dicunt velle vendere intra annum, & non
vendunt incidunt in hoc crimen, niſi ordo
vel conſuetudo repugnet, ut repugnat in
8 hac ciuitate. Nota tamen † ꝙ in hoc crimine
locus eſt pœnitentiæ, quia ſiquis ſatisfaciat
læſo, vlterius criminaliter aduerſus eũ non
quæretur l. 1. C. eodem, & ibi latè Saly. an in
eo delicto, & alijs locus ſit pœnitentiæ, &
per Alex. in l. quamuis. in prin. ff. de in ius
uoc. & in d. l. qui ea mẽte. & arbitriũ iudicis
põt verſari, in expellendo. Hebræum è loco
ubi morabať, ſi ibi dolũ latẽ cõmiſiſſet. Cumã. d. cõl. 45. ĩ fi. & de pena uide in d. l. 3. in
fin. Mot. ẽt ꝙ dolus ꝗ parit hoc crimẽ debet

eſſe

eſſe commiſſus in faciendo, ſecus ſi in omittendo. ita notabiliter Albe. in d. l. 4. In reliquis uide Doctor. in dictis locis, & Bal. in l. 2. C. de mutileg. lib. 12. & uide etiam ſupra in tit. de fal. in uerſic. quæro an falſificans ſcripturam priuatam, &c.

Tit. de Extraordinarijs criminibus.

SVMMAE.

1 *Titulus de crimine ſtellionatus quomodo differat à titulo de extraordinarijs criminibus.*
2 *Conatus an puniatur ſi effectus non ſit ſecutus?*
3 *Oſculum inferens virgini inuita an ſit puniendus vltimo ſupplicio.*
4 *Falſificantes ſal, vel frumentum, vel vinum, & ſimilia immiſcendo ſcilicet alias res, quomodo puniantur.*
5 *Frumentum ſimiles fruges non licet emere in maxima quantitate, ſcilicet cauſa deinde vendendi, & num. 8.*
6 *Vicarius prouiſionem idem eſt, quod præfectus vrbis.*
7 *Vendere frumentum an poſſint cogi homines locupletes, maximè tempore penuriæ, & minus iuſto precio?*
8 *Pondera adulterina, ſeu ſtateras falſas tenens quomodo puniatur.*
9 *Citantes debitores ſuos in uallem Ioſaphat poſt eorum mortem, & ſimilibus ſuperſtitioſis actibus ad terrorem vtentes, quomodo puniantur.*

SVNT inter crimina aliqua ordinaria, ut adulterium, ſtuprum, homicidium, & ſimilia, aliqua extraordinaria nõ habentia nomen aliquod, congeſta in titu. ff. de extraor. cri. & quæ extra ordinem puniuntur, non tamen propter hoc dicta extraordinaria, quia etiam multa ſunt ordinaria, quæ extra ordinem puniuntur, vt apparet in legibus eorum, & hoc expreſſè dicit Specul. in tit. de accuſat. verſic. nunc formæ aliquæ. ubi uide, ſed, ut dixi, eo quod nomen clarum, & proprium non habeant, iuxta primam opinio. Azo.
in rubr. ff. de extraor. crim. dum dicit ſupra
de priuatis, & nominatis criminibus, nunc
de innominatis de quib. innominatis deli-
ctis ponit Bar. in l. ſi familia, ff. de iuriſd. om.
1 iud. Et ſi dicis † quid differt a tit. de crimin.
ſtellio. iuxta ea quæ dixi ſupra in eod. titu.
declarando crimẽ ſtellionatus. Reſpõdeo,
quod ille titulus loquitur de dolo commiſſo,
ſi aliud crimen nõ ſit quod obijciatur, quã
dolus ipſe, l. 3. §. ſtellionatum, ff. de cri. ſtel-
lio. tit. vero de extraordinarijs criminibus
loquitur quando crimen adeſt, quod obijci po-
teſt, licet nomen proprium non habeat, nã
quis dubitat quin ſollicitanti vxorem alte-
rius obijci poſſit delictum? & ſimiliter de-
turpanti veſtimenta alicuius, & ſordes pro
ijcienti in puteum alterius, & perſuadendi
ſtuprum puero, vel mulieri? iuxta l. j. a prin
cip. ad fin. & alias leges d. tit. & hæc declara
tio magis placet, quam id quod uoluit dice
re Accurſ. poſt Rogierium in d. rubr. de ex-
traor. crim. in 2. continuatione, & maximè
quia etſi Bar. & alij ſimpliciter trãſeant, tñ
inculcantur in ea opin. aliquæ ineptiæ, quæ
ſubſiſtere non poſſunt, nam pro conceſſo
hẽ, imo clare dicitur ibi, quod ex publicis iu
dicis ordinaria pœna ſolum irrogatur, &
hoc non eſt verum, ut dixi poſt Spec. ꝓpꝓea
etiam pro conceſſo habetur quod actio ci-
uilis non competat ex publico iudicio, qđ
eſt falſum, vt ſupra latè dixi in rub. quomo
do procedatur per actionem in delictis.
Præterea neſcio quæ verba inculcat Accur.
quæ nunquam ab eo intellecta fuerunt.
Sequendo ordinem legum ſub d. titu. dum
2 tex. in l. 1. in princ. loquitur † de ijs, qui co-
nantur delicta patrare. Aduerte, quia hæc
eſt materia, an conatus punitur tanquam
ſi effectus eſſet ſecutus, in qua materia Fel.
fecit tract. uulgatum quando conatus puniatur.
& ideo ad illum te reijcio, & ponit ẽt Feli.
in cap. conſulere, in fi. quod quiſque iur. &
reg. eſt quod nemo incurrit pęnam, niſi de
lictum fuerit conſumatũ, ſed dantur fallen
tiæ, ut per Iaſ. & alios, in l. 1. §. fina. ff. quod
quiſque iur. Sed tamen an qui nõ perfecit,
ſaltem extraordinariè puniatur, iuxta d. l. 1.
in prin. vide in dicto tract. & in l. ſi quis non
dicam rapere. C. de epiſc. & cler. & Alex. ibi,
& in l. qui ea mente, ff. de fur. Hic eſt deter-
3 minanda quæſtio, an † rapiens oſculum vir-

gini inuitæ ſit puniendus ultimo ſupplicio? hac quæſtionem laté ponit Afflict. deciſio. 276. & tenet tandem puniendum eſſe pęna extraordinaria, & hoc per gl. in d. l. 1. in pri. quæ clarè vult, ut qui peruenit ad oſcula cũ nupta, puniatur iuxta d. l. 1. pęna extraordinaria, licet Bart. ibi ſit in contraria opinione. Credo quod Afflict. non benè aperuerit oculos, quia gloſſ. in eadẽ l. 1. loquitur quãdo oſculum fit ſine ui, ſed quando cum ui, tũc ſumus in quæſtione noſtra, & tunc ſuccedit tex. in d. l. 1. §. 1. qui loquitur intentãte puella ad ſtuprum cum aliqua ui, & uult ſi non perficit delictum, ut ſequatur pęna deportationis, & ſic pęna ordinaria. loco cuius, quia in uſu non eſt poſſet iſte perpetuo damnari ad triremes, et ſi gloſſ. in d. l. 1. in princip. ſenſiſſet uim interueniſſe, non ita leuiter pertranſiſſet, et memor ſum magnũ Iacobũ Triuu tium uices gerentẽ regis Gallorũ in hoc dominio, ſecuri percuti iuſſiſſe Gallũ qui rapuerat oſculum dominæ Suſannæ Triuultiæ mulieri nuptæ. Et de materia an conatus puniatur, uide etiã in ea deciſione, et ita nec prima, nec ſecũda opinio Affl. eſſet uera, quia prima eſt, ut ſit pœna ultimi ſupplicii, ſecunda ut ſit extraordinaria. Eſt uerum quod ceſſante ui omnino placet opinio Afflicti, ut extraordinariè puniatur. Reperio, quod hanc quæſtionem etiã allegando Afflict. determinat quemadmodum facit Afflict. Dec. in l. ſi fugitiui, col. 3. C. de ſer. fug. tamen et ipſe ſecutus eſt eundẽ errorem, et de materia conatus, tam de iure cõmuni quã ſtatutorũ, uide omnino Dec. in d. l. ſi fugitiui. poſt gloſſ. ibi, col. 3. et 4. Et dum in d. l. 1. §. qui puero. dicitur quod ſtuprum tentatum in puero, uel puella uocetur deportationem, perfectum uero capitis abſciſſionem. Dic hoc uideri mirũ, cũ in puella pro ſtupro ſit pœna bonorũ, §. item lex Iulia. de adulterijs. Inſtit. de publ. iudic. Bart. in d. §. qui puero. dicit conciliãdo contraria, quòd i eodẽ §. interuenit aliqua uiolentia, Tu tene, ut dixi ſupra in titu. de coitu damnato. Et circa, l. ſub prætextu religionis eod. titu. quę lex prohibet cętus illicitos etiam tentari. Dic ut ſupra dixi in titul. de unionibus, et colligationibus. Circa uerò l. diuus Seuerus, quæ caſtigat mulierem data opera abortum facientem dixi latiſſimè ſupra in tit. de homic. Reliquum eſt, ut aliquid dicam circa, l. annonam. eodẽ titulo. Nam lex illa ponit de committentibus contra annonam, id eſt uictualia, ſic enim intelligitur verbũ annonam. ut ibi per Alberic. & Ang. & Alber in dictionario ſuo, in verbo, annona. quamuis etiam annona poſſit cõtinere fęnum, & paleam, ut per Fulg. ubi

4 vide, cõſil. 166. quod ſit † illam corrumpendo, vt faciunt vendẽtes ſal, qui immiſcent albos lapillos, & vendentes triticum qui immiſcẽt auenam, aut aliã ſpeciem, vel triticum corruptum, & uendentes vinũ Creticũ, qui immiſcent aliam uini ſpeciem, aut aromatarij, qui aromata corrũpũt, & dãt, ut uulgo dici ſolet, Quid pro quo, & uẽdentes oleũ qui immiſcẽt aquam, omnes enim iſti extraordinariè puniũtur, quia ſunt mercimonij falſificatores ita melius quã altus. Ang. in d. l. qui ſubdit, quod fiſcus tamẽ habet priuilegium, ut cum bonis licitè poſſit immiſcere ſpecies ſuas uetuſtate corruptas. quas ſine magno dãno uendere non poſſet, niſi ita faceret l. 1. C. de cond. in pub. hor. libr. 10. quę eſt ſingularis ad hoc ſecun

5 dum eum. Punit † etiam illa lex annona, maximam frumentorum copiã undique coacervãtes, ut poſtea carius uendere poſſint, & ita non licet emere fruges, triticũ, ſiliginem, & ſimilia in menſura copioſa, ut iterum poſtea uendantur. & licèt ſecundũ prędicta lex non puniret emptores, & uenditores aliarũ mercium, quę non cõtinẽtur ſub nomine annonæ, & ſic victualium? Tamen punirentur crimine ſtellionatus, nec in hoc multis agam, quia ubique ſunt ordines punientes omnes abſque alia diſtinctione, ſic etiam in uictualibus loquitur text. in l. 1. in §. cura carnis. ff. de off. præfect. urb. & in hac ciuitate Mediolani adſunt præfecti annonæ, qui ſolùm curam habent rei frumentariæ, & curã rei frumentariæ, & cæterorum, tam

6 uictualium, † quàm quantuncunque mercium habet, præfectus urbis, quem Vicarium prouiſionum appellamus, & in iure reperitur, quod etiam ultra præfectum urbis, ad quem ſpectabat onus in genere, nè quid quam committeretur contra annonam, & alia etiam adderat præfectus annonæ, l. 1. C. de apparit. præfecti annonæ. libr. 12. An

7 † homines locupletes poſſint cogi ad uendendum

dendum teſtamentũ ſuum, maximè certo precio? Bar. in d.l. annonã. vult ut cogantur vendere, & ſi nõ parent poſſint puniri, uide Bart. in d.§. cura carnis. qui vult vt tempore penuriæ quis cogatur vendere minus iuſto precio, & ea ceſſante cogatur vendere iuſto precio, res quæ ſunt ad communem vſum hominum, vt carnes, triticum, & ſimilia. vide Alex. conſ. 160. col. 1. vol. 3. & conſil. 118. col. 2. volu. 3. Et an communitas poſſit ſtatuere precium frumentis, uide Bar. in l. ſi. ff. ad leg. Iulian. de annon. Onerant annonam
8 †etiam ſtateræ adulterinæ. d.l. §. ſi. habetur in l. arbitrio, §. de eodem, ff. de dolo. vbi glo. ponit vnam diſtinctionem de ponderib. valde pulchram, & melius, & plenius quam alibi ſecundùm Bar. ibi uide Alber. ibi, & Abb. in cap. 2. de empt. & vendit. & Alex. & Bart. in d.§. de eo. Et de his qui emunt fruges, & frumenta, ut iterum vendant, uide Lauren. de Rodulphis in tra. vſurarum. vbi latè, Solent etiam puniri pœna capitis, qui lapides ponunt in prædijs iudicio futuros, i. vt iudicetur, quòd ſi quis eum agrum coluiſſet malo leto periturus eſſet inſidijs eorũ qui tales lapides poſuiſſent, ſic in l. ſaccularij. §.
9 ſunt quædam. eodem tit. poſt †poteſt inferri ad eos qui à quibuſdam annis citra inuenerunt neſcio quam formam citandi illos quos exiſtimãt ſuos debitores, licet nõ poſſit debitum probari in vallẽ Ioſaphat, cũ tot & tantis verbis inferentibus terrorem, niſi fiat ſolutio, ut non ſolum homines leues, ſed ẽt animo fortes ubi non ſoluerent ẽt in debitum faciliter poſſent mortẽ timere, & ad hoc eſt melior tex. in l. ſi quis aliqd, ff. de pœnis. qui ſic ait, ſi quis aliquid fecerit, quo leues hominum animi ſuperſtitione diuini nominis terreantur, Iubes diuus Marcus in inſulã relegari. quã illationẽ ſæpe admiſit Senatus in his caſtigandis. Et iõ memini fuiſſe punitos quoſdam ciues Cremonæ, qui ſanguine nocte aſperſerant muros domuum dictæ ciuitatis, intra & extra domos in mille locis & deinde dicebant, & ad ita dicendum ſuadebant, ꝙ factum erat hoc prodigioſè, propter ſæuitiã militum principis hoſpitantium in ea ciuitate, & quia malè tractabantur ab eo principe. De pęna tamen an ſit capitalis, rõne capitis naturalis, an aliter, dic ut in gloſſ. in d.l. ſi quis aliquid.

& ſequitur Ang. in d.l. ſaccularij, §. ſunt quędam. Et nota, ꝙ cum hoc delictum ordinaria pęna capitis puniatur, ſequitur id quod ſupra dixi, ꝙ non ſumpſit nomen iſte titulus de extraordinarijs criminibus ab eo ꝙ extraordinariam pœnam contineat. Ponuntur, & alia multa crimina extraordinaria in d.l. ſaccularij. quæ eſt longa, & quæ nõ indigent declaratione, & additur aliud in lege ſi. per te uide, quia clara ſunt, & vulgata.

Tit. de Ambitioſis.

SVMMAE.

1 *Officia, & dignitates conferri debent propter virtutes, & merita, non autem cauſa pecuniarum. & nu. 3. 5.*
2 *Dignitatem an liceat petere, quæ non habet annexam iuriſdictionem.*
3 *Officium an liceat emere, ſi non habet iuriſdictionem.*
4 *Sacerdoti an liceat accipere pecuniam pro ſacro celebrando, & huiuſmodi.*
5 *Dignitates, & officia dari debent fugientibus ea, & non deſiderantibus.*
6 *Officialis in initio ſuo officij tenetur iurare ſe nõ dediſſe neque promiſiſſe pecuniam.*
7 *Officij confirmationem an liceat petere.*
8 *Officialis ſoluens pecuniam pro adminiſtratione patitur triplicem pœnam.*

AMBITIOSOS caſtigat lex Iulia de ambitu pœna infamiæ, & aureorum centum, uide ff. & C. ad l. Iul. de ambitu. Et aduerte, quia non tantum emere officia ambitioſum, uerum etiam ſolum petere. text. eſt in l. unica, ff. ad legem Iulian. de ambitu, & licet textus ſentiat contrarium in l. Barbatius, ff. de offic. prætor. vbi ille prætor petierat præturam, tamen ſolutio eſt, ut ibi in glo. quam uide in verbo, deſignatus. quòd prætor ille præturam petierat Romæ, ubi ceſſat, per textum apertum in dicta lege 1. in princip. Intelligit tamen Bartol. ibi hoc
1 de Roma † quando princeps adeſt Romæ propter bonam præſumptionem quam lex habet

habet de eo, ut non cauſa pecuniarũ, ſed ſo-
lũ benè merentibus propter eorum uirtu-
tes officia conferebat, prout verè faciebat
Dux Frãciſcus Sfortia, qui in hoc præcipuè
laudandus eſt gl. etiam in d.l. Barbarius. po-
nit in ſecunda ſolutione aliã declarationẽ,
vt ſi Romæ non ſimus, tamen liceat pete
re, ſi fiat palam, & publicè, & ſequitur Bar.
ibi, & quod dico de principe qui Romæ re-
peritur, Scias hoc dici ad differentiam alio-
rũ ex eius conſilio, uel ex ſuis, cum quibus
non licet. Bar in d.l. prima, in princ. & alij, &
in l. Barbarius. & in l vnica. C. eodem. & iõ
Salic. in d.l. unica. dum non facit differentiã
inter principem Romanum, & populum,
quando habebat poteſtatem legis conden
dæ, & creãdi magiſtratus, dicit ꝙ aliud fuiſ-
ſet in aliquibus de conſilio qui, ut ſinguli
alia feciſſent. Itẽ quod dico de principe Ro
mano uel populo Romano, idem dico de
alio principe nõ recognoſcente ſuperiorẽ,
ut ſentiunt clarè Salic. Alber. & alij in d.l.
unica. C. & ff. & hoc poſſet comprobari ex
communi concluſione Doctorum, de qua
in l. hoſtes. ff. de captiuis, & poſtli. reuerſis.
de principe non recognoſcente ſuperiorẽ,
& habetur in l. quiſquis. C. ad leg. Iuliã ma-
ieſtat. & dixi ſupra ſub rub. de crimine læſæ
2 maieſtatis. Quod verò † dico ab alio infe
riore non licere petere clam, ſed apertè, Sa-
lic. reprobat in d.l. unica. & abſolutè uult vt
liceat petere dignitatem non habentem iu
riſdictionem annexam, imò precio, ſed nõ
liceat petere habentẽ iuriſdictionem anne-
xam per dicta l. unicam: cui nõ poteſt reſpõ
dere niſi ſomniando, & ita Alberic. ibi. & in
dicta l. Barbarius. & ita tene, licèt Iaſ. ibi du-
3 bitet. Sed † an liceat precio emere officiũ
habens iuriſdictionem annexam, & ſic offi
cium adminiſtrationis iuſtitiæ, Breuiter hęc
eſt alia materia, & ideo nõ eſt dicendum, ut
liceat Romę, nec ab imperatore, imo Docto
res ut Bartol. in dicta l. Barbarius. clare uo-
lunt non liceat paſſim, & Alberic. & Salicet.
in dicta l. unica. qui Salicet. dicit, quòd etſi
poſſit princeps non recognoſcens ſuperio-
rem de eius potentia abſoluta, tamen non
eſt honeſtate cõgrua, quia dicitur uendere
iuſtitiam, & ſatis hanc opinionem uult Bar.
in d l. unica, ff. eo. imo ipſe Papa, vel Impera
tor ſi pecunia faciant ſe eligi, dicuntur in-
cidere in hanc legem de ambitu. ita Fran-
ciſcus poſt Hoſtienſem in c. 1. in princ. de ho-
mic. in 6. certa uide in d. legibus maximè p
Sal. ad quem ſemper recurre, quia magis cõ
ſideratè loquitur quàm aliquis alius. Et an
4 † liceat ſacerdoti pro ſacro celebrando, uel
pro confeſſione, vel eucharistia, uel concio
natori pro concione, & ſic de ſimilibus in
ſpiritualibus loquendo accipere pecunias,
uide Alber. in rubr. C. de ambitioſis. & Ioã.
de Sylua. in tract. de epiſ. in 1. parte in 7. q.
prin. colum. 10. & 11 & multa de ambitio-
ſis uide per Alber. in rubr & in dictionario
5 ſuo, in uerbo, ambitioſa. Et adde † quod di-
gnitates fugientibus, et nõ deſiderantibus
conferendæ ſunt ca. in ſcripturis. 8. quæſtio.
1. ui de bonum tex. & ſolennem in c. officij.
6 de electio. & ibi Abb Et † tenetur officialis
in principio officij ſui iurare, ꝙ non dedit,
neque dabit, nec promiſit, nec promittet
quidquam pro officio. Homodeus in tract.
ſynd. char. 5. col. 3. in princ. quod non ſerua-
mus nos, & uide etiam per eum, col. 2. uerſ.
7 vlterius. ubi † loquitur de illo qui obtinuit
confirmationem officij precio, de quo vlti-
mo an ſit licitum repetere officium, id eſt,
facere ſibi confirmari officium, & quando
ualeat talis cõfirmatio, eſt tex. in d.l. vnica.
C. ad l. Iul. de amb. & ibi Doctores maximè
Salic. ubi uide. Et quando liceat petere ho-
nores, uide Bar. etiam in l. uniuerſi. C. de le-
gi. lib. 10. et poſtremo no. text. omnino in d.
l. 1. in prin. ff. eod. qui vult ut condemnatus
de ambitu reſtituatur aduerſus ſententiã,
ſi alium qui inciderit in illud crimen cõuin
cant, et dicit Bar. ibi hoc facere pro multis
qui aliquo infamiæ genere publicè affecti
ſunt, qui ſe poſſunt eximere conuincendo
alium de eodem delicto dicam infra in titu
lo, de remedijs ex ſola clementia principis.
Et quia in d.l. 1. in prin. ff. eodem. dicitur, ꝙ
princeps confert officia, et dignitates dic de
hoc etiam eſſe textum, ubi uide Afflic. in §.
iudices. in 1. colum. de pace iuramento fir-
manda. et not. omnino gloſſ. in d.l. Barba-
rius. vult ut electio ſimoniaca teneat ipſo
iure, in quo uide Iaſonem ibi. et intelligo ꝙ
Papa Iulius cum uniuerſo conſiſtorio Car-
dinalium fecit conſtitutionem, ut electio
Papæ per pecuniam, et ſimoniam ſit ipſo
iure nulla, quod ſi uerum eſſet, in contro-
uerſia

uerſa poneretur mundus. Dixi quod non licet officiali emere officium iuſtitiæ. Adde
8 †quòd abſolutè dans aurum, ut adminiſtrationem accipiat, patitur pœnam confiſcationis, exilij, & in corpus uerberum, & ſupplicij. §. ſi quis autem. præter hoc Authent. ut iudices ſine quoquo ſuffragio.

Tit. de lege Iulia de annona.

LEx hæc prouidet nè quid detrimenti patiatur annona, ut ſ. fraus in ea non cõmittatur, & nè oneretur, de qua latè dixi ſupra ſub titu. de extraord. crim. in uerſic. reſtat. quæ fraus conſiſtit in eo quod aliqua res immunda, uel quid ſimile in frumentis immiſcetur, & fit carior dum mercatores faciunt magnos aceruos frumentorum, ad que, ut dixi, prouider lex. Nos uerò in hoc dominio tempore penuriæ ad hoc, ut annona non patiatur detrimentum, principaliter prouidemus ne ducatur extra dñium, cũ impoſitione pęnæ ultimi ſupplicij, & cõfiſcationis bonorum contrafacientibus. Eſt uerum quod etiam ceſſante penuria durat hic rigor, quod eſt malum, & peſſimum.

Tit. de Vi publica, & priuata.

SVMMAE.

1 *Nobiles in caſtris, & uillis habitantes qui cogunt ruſticos ad operas indebitas, quomodo puniantur.*
2 *Tyranni qui proprie dicantur,*
3 *Tyrannis quomodo probetur.*
4 *Vectigalia noua impenens præſumitur inferre vim.*
5 *Vis priuata in dubio intelligetur ubi ſit mentio de vi.*

HVNC titulum declaraui in effectu ſupra in tit. de rapinis. & in titul. de pluribus uiolentiis. tractando de ui ablatiua, expulſiua, compulſiua, & de alijs, iuxta gloſſ. in l. 1. C. quod met. cau. & in l. extat. ff. quod met. cau. Sed adde quod, qui exercent tyrã-
1 nidem in patria ſua, ut ſæpe † faciunt nobiles, qui extra ciuitatẽ in caſtris, & villis habitant, cogẽdo ruſticos ad vecturas, & operas minimo, vel nullo precio terrendo homines conuerſando cum his, qui malæ conditionis ſunt, vt nil niſi ad eorum libitum fiat, non permittendo, vt iuſtitię locus ſit, verberando homines, & verberari faciendo, vbi ſtatim non obediant, & in effectu, vt paucis agam, redigendo homines in ſeruitutem. hi puniuntur. de l. Iulian. de vi publi & priua. vide in tit. ff. ad l. Iulian. de vi publi. in l. fi. in l. penul. in pri. & per totum, & in titu ſeq. ff & C. eod. titu. cuius pœna eſt depottatio. Inſti. de publ. iud. § item lex. & cõſequenter amiſſio eorum quæ ſunt iuris ciuilis. Ciuriſditionum & dignitatum, ita Bar. in tracta. tyran. colum. antepen. Hos homines mirum immodum perſequebatur Dux Franciſcus II. Sfortia, qui pati non poterat, ut aliquis auderet ultra quam oportet quantumcunque magnus, in hoc imitando dominium Venetorum, & benè, quia ſi populi pacificè, & cum maxima animi quiete viuunt, & adeo ipſi duci erat odio hoc hominum genus, ut non poſſet tollerare allegari perhorreſcentiã, & potentiam alicuius iuxta cap. ſtatutum, §. cum vero, de reſcrip. in 6. quod etiam ſępe obſeruat Senatus noſter, per decretum tamen in hoc dominio poteſt allegari, ſi probatio perhorreſcentię debet fieri teſtibus non iuramento, iuxta d. §. cum vero. Non tamen ꝙ licèt tales nobiles ſint puniendi, iuxta ſingula per eos commiſſa, conſiderando an interuenerit uis publica, vel priuata, ꝙ cognoſcitur ſi uis armata interuenerit, uel ſine armis factum ſit, iuxta totum tit. ff. de ui, & ui arma. Salice. in rubr. C. ad l. Iul. de vi publi. & priuata. Azo. in ſumma ſua, ac omnes loquentes de illa, vi, & in primis gl. in gl. in l. hoc iure. in pri. ff. de reg. iur. & conſiderando an etiã interuenerit homicidium ex tali vi, vel aliud delictum, iuxta l. quoniã multa facinora. C. ad l. Iul. de vi publ. & priuata. Non tamen dicũtur propriè tyranni, vt declarat Bar. in tractat. de tyran. colum. ſecunda. verſiculo eadem ratione dico, ꝙ in villis. qui in effe-
2 ctu vult, vt † tyrannus ſit ille qui iuriſdictionem exercet. vel abſque titulo, vel etiã

cum tit. exercendo tamen actus tyrannicos
vel cum ti. vſato, vt late per eũ, & pertinet
proprie ad officiũ præſidis. ne humiliores à
talibus potentioribus opprimantur, l. illici-
tas, §. potentiores. ff. de offic. præſid. aliter te
nent non aduertentes ad hoc in ſyndicatu.
Hoinod. in tract. ſynd. char. 10. colu. 3. verſ.
item tenetur ſi nõ. & quia Bar. in dicto trac.
de tyrã. colum. 6. verſic. 9. quæro. decidit, vt
barones, comites, duces, & Marchiones, qui
habent titulũ, ſed exercitio ſunt tyrãni, ſint
deponendi à ſuperiore, & quia incidũt in l.
Iuli. de vi publ. ſint deportandi, & conſequẽ
ter amittãt quæ ſunt iuris ciuilis, & ſucceſſi
ue vt infames amittãt dignitates, & iuriſdi-
ctiones. Aduerto ad duo, primo, quòd ta-
men Bart. ſentit quod ſit probata tyrannis,
3 quæ † ꝓbatio fit principaliter quãdo demõ
ſtratur quòd tenebat populum ſuum in di-
uiſione, ſubditos depauperabat, ac affige-
bat in pſonis, & rebus vt immediate ante d.
9. q. ipſe Bar. declarar, ita cõcludẽdo in vlti.
verbis. Arbitror tamen, quòd ſufficiat alte-
rum horũ duorũ, vel affligere ſubditos in
perſona, & rebus, iuxta §. illud. in Authẽ. de
mand. princ cum gloſ. vel tenere populũ in
diuiſione. Non loquor, quando vnico actu
ita fecit, ſed quando ſic facere ſolitus eſt, &
ad hoc vltimum moueor ex iis, quę egregie
ponit Bartol. ĩ eo. tractat. in fin. verſi. & præ
dicta vera, dũ dicit, quòd debet eſſe afflicta
maior pars populi, & non ſufficere, vt aliq
infeſti grauati fuerint. Quę deciſio eſt me-
moriæ mittenda. Et magis moueor, quia
ſi bene vides Bar. maxime in d. 9. quæſt. dũ
ad arguendam tyrannidem dat exemplum
de impoſitione noui vectigalis loquitur in
plurali, nouas exactiones, & noua vectiga-
lis. Itẽ dum ponit exemplum, quãdo tenet
in diuiſione ciuitatem, vel dominium, dicit
declarando illud, quia iudicia non patiũt fie
ri, vt oportet. Sic etiam loquitur, dum pau-
lò ante ponit, q̃ ſint actus tyrannici, & ma-
gis etiam patet ex etymologia tyranni, &
eius definitione, de q̃bus per Bar. in princ.
illius tractatus. Et facit optime etiam id, qđ
vult Bartol. in dicta columna fin. ĩ verſic. &
prædicta vera. dum dicit, quòd quando præ
ualet publica vtilitas vtilitati ꝓpriæ. ꝓpter
hoc quis non dicitur tyrannus, & quod ma-
gis diuinum eſſet, quam humanũ ſi illi qui
principatum obtinet, nullo modo propriũ
commodum reſpicerent, & quod ſicut raro
reperitur vnus homo omni ex parte ſanus,
ita raro reperit aliquod regimen, in quo ab
ſolute ad bonum publicum attendatur. Et
hæc opiniũ eſt ex mente omnium dum for-
mant quæſtionem, Quando dux vel comes
tyrannice tractat populũ ſuum, & tex. in §.
quicunque aduocatiam ſuam. de pace tenẽ
da. & ſi omnes actus tyrannicos ſ... nõ ne
gõ quin ſit magis tyrannus, tamẽ adhuc ty
rannus eſt, ſi vnum genus tyrannidis exer-
cet. Secundo Bart. in d. 9. q. loquitur etiam
aliter non probata vi cum armis vel ſine ar
mis. quia in tyranno exercente hæc mala, &
ſic ĩ principe, Marchione, & ſimilibus, vt lo
quitur Bartol. præſumitur vis, & quidẽ pu-
blica, eo quòd arma ſemꝑ habet parata, &
ſubditi ſibi obediãt, & hoc eſt, quod voluit
dicere Bar. in dicta 9. quæſtione. Et ideo eo
4 † ipſo quòd imponit noua vectigalia, præ-
ſumitur uis in tali perſona, & quidẽ publi-
ca, vti ipſe determinat, cum mandatum re-
gium, & ſuperiores inducat iuſtum metũ,
quando tyrannice ſolitus erat tractare non
obtemperantes ſuis præceptis, ſicut quãdo
præceſſiſſent minæ. Ita Abb. poſt Io. Andr
in capitul. inſinuante. q. clerici vel vouen. e
Alexan. conſilio 16. columna penultima, vo
lumine tertio, ceſſante tamen hoc ſolito, id
eſt de eo non apparente, ſicut dixi, non arbi
traret ui illud factam eſſe, per dicta Abb. Io.
Andr. & Alexand. vbi ſupra, utcunque ſit, ta
men imponens noua uectigalia grauiſſime
punitur, etiam circa uim publicam, l. fina. C.
uectigal. noua impo. nõ poſſ. etſi rapiat bo-
na alicuius vi cum armis, uel ſine armis, re-
pta in domo, in qua nemo aderat, licet iue
rit animo uim inferendi. tamen dicitur ſim
plex rapina. non autem uis publica, nec pri
uata, gloſ. & Bartol. aperte in l. infamẽ. ff. de
publ. iud. & ibi Angel. & Imol. Sed aliquo ſu
uento eſt uis publica, uel priuata, ut ibi, & l
tertia, §. primo. ff. ui bonorum raptorũ. V
detur tamẽ refragari, tex. in l. nec intereſt in
fin. C. ad leg. Iulian. de ui publ. uel priuata
ſed tamen concordat, ſi bene uides. Et ſciat
omnem uim eſſe publicã, uel priua. dicta l
5 hoc iure, in pri. ff. de regulis iuris. & ubi d
ui dicit, intelligitur de priuata. Dec. in dict
l. hoc iure. & pęna uiolentiæ priuat. eſt eti

infa-

infamia,l.1.ff.ad leg.Iul.de ui priua.& conſequenter amiſſio totius honoris,& dignitatis & iuriſdictionis, iuxta d.Bar.in d.tract.tyran.in 9.q.in fi.Item eſt relegatio Salic.in l.quoniam multa,col.1.C.eod.tit. & cetera in hac materia uide per Ang. & per Docto.in §.item lex Iul.de ui Inſtit. de publi.iudic. Angel.Arc.in glo.uno ſtoccho ferreo, & in gl.dictus Andr.armatus.

Tit.de officialibus corruptis pecunia, iniuſtèque iudicantibus.

SVMMAE.

1 Iudex corruptus pecunia. iniuſtitiam faciens, committit baratariam. Et quid ſi corruptus pecunia fecerit iuſtitiam, vbi ſupra, & nume.2.

2 Barataria vnde dicta ſit, & quod modis iudex accipiens pecuniam incidat in eam, & nume.4. cum ſequen.

3 Iudex an licitè poſſit accipere munera, & an eſculenta, vel poculenta.

4 Iudex accipiens pecuniam poſt ſententiam latam an incidat in baratariam, & ſententia dicatur venalis.

5 Iudices an poſſint accipere ſalarium, vel ſportulas.

6 Baratariam ſeu extorſionem committens, qua pœna puniantur.

7 Iudex, qui corruptus pecunia punit innocentem vel quid aliud illicitum facit, qua pœna puniatur, vbi latè de hoc vſque ad nu.17.

8 Pœnam vnam eligere ex multis, an ſit in arbitrio iudicis.

9 Pœna impoſita per legem poſt errorem, an tollat pœnam legis antiquioris.

10 Pœnæ multæ ſi pro eodem delicto imponantur an vna tollat aliam quò ad originem, vel ſaltē quò ad executionem.

11 Iudex malè iudicans dolosè, non autem propter pecuniam, quomodo puniatur.

12 Iudex, quid dolosè negligit facere iuſtitiam, punitur etiam criminaliter.

13 Iudex apertè contemnens legem quomodo puniatur.

14 Barataria, & dolus iudicis quomodo probentur.

15 Barataria ſi committatur opera alicuius, an ille ſit idoneus teſtis.

16 Officialis fugiens tempore ſyndicatus, habet præſumptionem contra ſe, & ſtatur ſacramento partis.

17 Iudex denegans audientiam præſumitur in dolo.

18 Iudicis qualitas, vita, & mores debent conſiderari, cum tractatur, an quid per ſordes fecerit vel dolum.

19 Iudex in dubio præſumitur iudicaſſe ex imperitia, & non ex dolo.

20 Syndicator poteſt detinere omnes officiales prætoris ad inueniendum Baratarias, & tenetur præter eos exhibere vnam cum alijs ex ſua familia.

21 Iudex, qui in procedendo non ſeruat ſeruanda præſumitur in dolo.

22 Iudex malè iudicans ex imperitia ad quid teneatur, & an in eo conſideretur culpa lata, leuis, vel leuiſſima.

23 Iudex, qui peccauit ex imperitia, tenetur ſolum inquantum facere poteſt.

24 Iudex ita facit litem ſuam negligendo, & denegando iuſtitiam, ſicut faciendo iniuſtitiam, & ibi ponitur ad quid teneatur.

25 Negligentia in iudice quomodo probetur.

26 Officialis non eſt puniendus de qualibet negligentia, ſed de ea tantum, quæ eſt dolo proxima.

27 Aſſeſſoris conſilium an excuſet prætorem, & num.31.

38 iudex an excuſetur, ſi ſecutus ſit conſilium ſapientis.

29 Prætor an excuſetur, ſi aufugiat uir probus, & regalis, qui promiſerat ſe non receſſurum.

30 Aſſeſſores, qui ſint, & ad quid teneantur.

31 Cuſtodes carcerum lorarij, & alij ex familia iudicis ſi delinquant quomodo puniatur.

32 Syndicator, qui facit proclama de querelis dandis intra certum tempus, non debet audire querelantes poſt illud tempus.

33 Abſolutus ſemel an iterum poſſit accuſari ab eo qui fuit ignorans.

34 Prætor, & quilibet iudex poteſt conueniri pro barataria etiam durante officio.

35 Syndicatores nō debent aſſumere informationes paſſim ab omnibus.

36 Inquiri poteſt non ſolùm contra certam perſonam, ſed etiam contra collegium, vel vniuerſitatem.

37 Maledicentes, ſeu obloquentes de officialibus debent

debent grauiter puniri, & qũo, & ibi etiam ponit de quærelantibus officiales, & non probantibus ſuam quærelam, qũo puniatur.

1 IN hac materia, quç eſt per ſe tam ampla, vt Homodeus qui ſuo tẽpore neminẽ habuit magis practicũ, ſecundum Brunum in tract. ſuo, ch. 8. col. ult. circa mediũ, de ea amplũ tractatum fecerit, vt Cataldus de Cõpagnis, qui fuit uir practicus multũ, & qui exercuit vltra ſeptuaginta. ſecũdum Soc. conſil. 24. col. 3. in fin. vbi extollit hominẽ, alium tractatũ fecerit, ut denique inter alios, & ante omnes Par. de Put. Doctor copioſiſſimus opus illud ſyndicatus tam admirandũ ſine ordine tñ ſine ordine tamen ædiderit. Contẽtus ero aliquibus cõcluſionibus magis vlterioribus, nè deportẽ dicta aliorũ, & nè lectorẽ confundam. Prima con-
1 cluſio erit hæc, ꝙ † ſi iudex corruptus pecunia iniuſtitiã fecerit, vel iuſtũ omiſerit, dicitur crimẽ illud cõmittere, ꝙ vulgus, baratariam vocat, & acriter puniendus eſt, & hæc concluſio ponitur per Azo. in ſumma ſua, Homod. in tract. ſui ſyndic. in verbo, barataria. ch. 10. col. fi. & Homod. in ſuo tract. ch. 10. col. fin. verſi. ſydicãtur. Et res nõ habet difficultatẽ, qñ, ut dixi facit iniuſtitiã, & maximè quãdo ad id datur pecunia. Sed dubito quãdo facit ꝙ facere, debet iudex, an tamẽ dicatur cõmittere barataria, & videtur nõ cõmittere, ſi benè videantur Doctores, ubi ſupra præſertim Azo. in cõtrariũ videntur multa iura. ff. ad legem Iul. repet. maximè, l. 3. quæ incipit, lege Iulia. quæ ſolum requirit ut detur pecunia iudici, ut aliquid faciat, vel nõ faciat, l. eadẽ in pri. & §. lege Iulia & l. lex Iulia. quæ ſolũ requirit, ut iudex pecuniã accipiat, ut faciat, uel nõ faciat. Ratio legũ eſt; quia iudices debent cõtenti eſſe ſtipendio ſuo publico, & priuatis gratis miniſtrare iuſtitiã. Hanc rationẽ ponit ad prædicta tex. in d. l. eadẽ. §. lege Iulia. Fateor ꝙ ſi datur pecunia, ut fiat quid iniuſtum, iſte caſus etiã cõprehenderetur multò magis ſub hoc nomine baratariæ, & ſub cenſura dicti tit. ff. ad leg. Iul. repet. ut ibi in dicta l. lex Iulia. §. fi. qui incip. quid enim ſi ob hominem necandũ nihilominus tamẽ videtur etiam compræhẽdi prædicti, quãdo ſimpliciter ut fiat, uel nõ fiat, abſque eo quod addatur aliquid iniuſti, & conuenit etiam ratio, quare vulgus appellet hoc crimen ſub hoc nomi-
2 ne baratariç quæ † eſt, ſecundum Homo. & alios, de quibus infra ſtatim, quia fit quoddam paratũ pecuniç cum iuſtitia, ad hoc uide Bald. in cõſi. 21. vol. 5. ubi dicit, ꝙ barataria cõſiſtit in corruptione iudicis, & ſic non habita ratione magis iuſtitiam, quàm iniuſtitiam fecerit, eſt verum ꝙ allegat, l. de eodẽ, quæ eſt fin. C. de pœn. iud. qui male iud. quæ loquitur in iudice corrupto, qui perperã, & ſic malè iudicauit. vnde contrariũ probat ad idem, quod requiratur ut ſit crimen baratariæ, quod detur pecunia vt aliquid mali fiat. uide Paul. de Caſt. conſi. 152. incip. videndum eſt primo poſito, quod præfatus Titius, ad quem ſemper recurritur ad intelligendũ quid ſit propriè barataria, ubi clare cõſuluit, quod tunc eſt propriè barataria, cũ officialis pecunia corruptus aliquid facit, uel nõ facit intelligẽdo male, ut poſtea ſe declarat in fine illius art. Tamẽ aduertẽdum eſt, ꝙ Paul. de Caſt. allegat tit. de calũ. ff. & Authentic. & ſed nouo iure. C. de pçn. iud. qui male iud. & titu. de calum. ut ibi clare in l. 1. quàm uide loquitur qñ datur, ut negociũ fiat, vel non fiat per calumniã. Eſt verum, ꝙ Authen. ſed nouo iure. loquitur, quando ſimpliciter datur pecunia iudici, & iudex accipit. Allegat pariter iſta iura ad diffinitionẽ baratariæ, Anch. conſi. 272. col. 3. quemadmodũ facit Paul. de Caſtr. Quid tenendũ. Dic, quãdo datur ut fiat, vel nõ fiat iniuſtè, & ita fit iniuſtè, nulla eſt difficultas, quia ſimus in titu. ad leg. Iul. repet. & in crimine vulgo appellato barataria. ſic titu. de calum. & tex. in d. §. lex Iulia. §. qd enim. & ita Azo. in ſumma. & Paul. de Caſt. in d. conſil. & vniuerſi Doct. & ita clare gl. in l. 1. ff. ad l. Iul. repe. in uer. acceperit. & in d. l. eadẽ, §. l. Iulia. in uer. legendum. Quãdo ẽt ſimpliciter datur pecunia à parte iudici alio non dicto, ex quadam diffidẽtia iuris, quam dans habet, etiam iudex quomodocunque iudicet, dicitur committere baratariam dict. l. 1. & d. Authen. ſed nouo iure. quæ ſic loquitur. Quod ſit vera hæc concluſio, ponderat ad diffinitionẽ baratariæ Paul. de Caſt. & Ancbar. allegare dicta iura, quæ ſic præciſè loquuntur, & ideo magis procedit hæc

concl.

concluſio, quando ultro dicitur, Dō vt iudices, etiam ſi nō dicatur, vt male, vel benè iudices, vt patet ex prædictis. Sic pateſt caſus, quando datur vt benè iudicet, & iſte caſus et continet barattariam, tex. eſt in l. 2. §. ſed etſi dedi ff. de cond. ob turb. cau. iniuncta gl. magna circa fin. ibi, ſed hodie. & ibi omnino vide Paul. de Caſtr. conſiderantem dictos tres caſus, & quando datur vt feratur iniuſta ſententia, & quando vt feratur iuſta, & quando ſimpliciter datur, & omni caſu iudex punitur, & idem ſentit Homod. ubi ſupra. & ſi benè conſideras, ſiue fiat iniuſtitia propter aurum, ſiue iuſtitia, dummodo fiat propter aurum permutatio eſt, & baratum & iudex dicitur mercator iuſtitiæ, l. omnes, C. ad l. Iul. rep. & ſatis præſumitur propter aurum facta. etiam ſi ſimpliciter datum ſit iuxta d. l. 1. de pœn. iud. qui malè iud. quando poſtea ſequitur ſententia, quæ tamen multò ante potuerat ſequi, & ad hoc ſatisfacit multum diffinito barattariæ data per Ang. de Peruſ. in ſuo tract. paruo ſynd. dum allegat d. l. omnes in col. 1. & quod dixi præſumi datā ſententiam cōtemplatione auri prius dati, in hoc conſideranda eſt qualitas perſonæ, iuxta text. in l. fin. in fin. ff. de act. & oblig. & ita Bald. in l. venales. C. quando prou. non eſt nec. Nota ex prædictis non licere iudici-
3 bus † accipere munera, quia officium ſuum tenentur gratis exercere, alias incidunt in leg. Iul. rep. in hoc articulo, quando munus aliquid liceat poſſit accipi. Breuiter dic, officialem ſub nomine officij a nullo recipere poſſe, ſed ſi recipit ab aliquo vel ab amico, qui vult ſibi donare, licitè poteſt accipere uſque ad centum aureos, omnibus computatis, niſi ſint conſanguinei uſque ad ſextum gradum, a quibus poteſt accipere vſque in infinitum. hæc probatur in l. 1. & in l. eadem lege. in fin. ff. ad leg. Iul. rep. & utrobiq; Alberic. & Alb. in l. 1. C. eo. Et aduerte, quia non dico, quod nō poſſit extorquere, ſicut diſtinxi, ſed non poſſe accipere ſponte dantibus. Nam extorquere indiſtinctè non licet, & punitur ita faciens pœna quadrupli, & ut ſupra l. 1. C. eo. Et hinc eſt, quod inter ceteras pœnas, quibus plectuntur iudices, etiam ponitur pœna concuſſionis, vt in gloſſ. in l. Iul. quæ eſt 4. ff. ad leg. Iul. repet. de qua concuſſione etiam infra dicemus unum uerbum.

Aduerte quoque quia eſculenta, & poculenta iudices accipere poſſunt, & non comprehenduntur ſub prohibitione d. l. ea lege. nec propterea iudices dicuntur habere immundas manus, iuxta latè cumulata per Hippol. circa hanc immundiciem iudicum, in ſing. 190. quod incip. iudices tex. eſt in l ſolent. §. fin. de off. proc. & leg. Vel tamen non debent iſta eſculenta, & poculenta excedere centum aureos in anno. glo. eſt notabilis in cap. non liceat 11. q. 3. al egat d. l. ea. in fin. & refert & ſequitur Iaſ. in l. iuriſgentium, §. prætor ait. colum. 1. ff. de pact. verſ. 2. not. & quia illa gloſ. loquitur in delegato, & non in iudice ordinario, eſt aduertendum, quod etiā ſic loquendo, benè, & conſideratè loquitur. Nam in ordinario iudice, ſecūdùm veriorem opinionem, quando habet ſufficiens ſalarium non eſt licita iſta acceptio Xeniorum. Sic Alexan. vt paucis agam, in conſil. 20 1. colu. antepen. uol. 1. In delegato vero eſt licita. §. inſuper. in c. ſtatutum. de reſcrip. in 6. & ibi Doctores. gloſſ. in c. cum ab omni. de vita. & honeſtate cler. & ibi Doct. & ita Alexā. in d. conſilio licèt tamen ſint prohibita in ordinario, ſecūdùm Alex. quę opinio eſt honeſtior ſecundùm Alber in d. §. fin. ſ. officio pro cōſul. Tamen quid min mum poteſt accipi, vt par vnum phaſianorum, & amplioram vini Cretici, accipiendo amphoram tamen ſecundùm vſum loquendi. Ita Bald. in d. §. fi. vt etiam per cauponum, ſecundùm Alex. in d. conſil. Et ſi uis ſcire quæ dicantur eſculenta, & poculenta, prout ſcire debes, ne ex iis putares poſſe accipi vinum in quantitate, caſeus, fœnum, auenam, & ſimilia, quæ edātur, uide Alexan. in d. conſil. qui dicit illa eſſe, quæ ſunt corruptibilia. & periura, & quæ paucis diebus conſumi poſſunt, eſt gloſſ in d. §. in ſuper quæ vult, quod hoc ut paucis diebus poſſint conſumi, conſideretur habita ratione ad qualitatem iudicis accipientis, & ſuam ſolitam impenſam, ac qualitatem dantis, & in effectu eſt hæc paucitas dierum, ſecundùm gloſſ. ibi arbitraria iudici. Scias
4 etiam: quod ſi pecuniaria † ſit data iudici poſt ſententiam, quod propter hoc non dicitur ſententia uenalis, nec iudex punitur de barattaria. Hippol. ut paucis agam, in ſingulari vbi ſupra 190. allegat Anchar. conſil. 272. colum. pen. qui ſic conſuluit, & Fel. refe-

rentem, & ſequentem, in c.tua nos, col. fin. de ſimo. Aduerte tamen, quia iudex, qui ſic facit, eſt dignus reprenſione, & illicitè capit. Ita Anch. in d.conſ. quod ultimum ut ſit illicitum, ita et contineat peccatum, non arbitror verum, quia ēt ille poſſet donare omnia bona ſua. & ita glo. in cap. ſtatutum. §. ſi quid autem de reſcrip. in 6. in uer. remiſſione. Et in indiuiduo hanc quæſtionem formatam ſic latè decidit Gemin. in d.c. ſtatutū. ſuper gl. in uerbo, recipere. in §. inſuper. & fortibus, & cōcludentibus rationibus, ſic etiam ſuper ea gl. Peruſ. loquor ſemper uti ēt loquuntur Gemin. & Peruſ. quando ſine peccato, & fraude id fit, ſed ex mœra liberalitate, aliter iudex non eſſet excuſatus. Nec in hoc dñio decretum de ſportulis prohibitis cōtinet caſum poſt latam ſententiā, ſed ſolūm ut dum pertractantur cauſæ, etiam non accipiant. & ſic nec à ſponte dantibus prout etiam eſt de iure, dicto cap. ſtatutum in d.§. inſuper. & gl. ponderant in eo uerbo, recipere, & Gem. ibidem, & in dubio præſumitur fraus, niſi ex circunſtantijs, & qualitate perſonarum appareat de bona mente. Ita Martin. in trac. de officialibus dominatorū,

5 cōcluſione 81, vbi vide. De ſalarijs † & ſportulis ſententiarum, an & quando liceat iudicibus tā ordinarijs, quàm delegatis accipere? Vide Abb. in dicto capit. cum ab omni, colum. 4. de uita, & honeſt. cler. & latius ibi Imo. qui diſputat, & tandem in ordinario concludit debere ex contentum ſalario, qđ ſatis deprehenditur ex eo, quod etiam non poteſt accipere eſculenta, & poculenta, quā do habet competens ſalarium, ſicut dixi. In delegatis verò eſt aliter, ſecundum Abb. & Imo. ubi ſupra, & patet in dictis glo. Et in hoc dominio sūt ſtatuta, & ordines clara circa hæc, & in ſpecie habemus decretum de prohibitis ſportulis, de quo feci ſupra mentionē, quod non crederē ſeruari ab ijs, qui paruo tpe efficerent ditiſſimi, iuxta d. Bald. in l. 1. C. de hæred. uel actio. uend. Non omitto tamen, ꝙ quamuis ſit præcauendum à ſordibus, & conueniat iudices eſſe immobiles, ut columnas in cuſtodiēda integritate ſua, & nè ſe flectant contra l. §. ſi quis. in Authen. de trien. & ſemiſ. & 3. quæſt. nona, cap. reuera. attamē quādo licitè lucrari poſſunt, ſi non accipiunt, dicuntur ſibimet ipſis iniu-

diari. ſic text. probat in l. 1. §. confertur, ff. de coll. bonor. & apud Cicer. in orat. quam habuit contra Verrem, ſic dicit, Improbi ſunt qui aurum contra iuſtitiam cogunt, ſtulti, qui quod iudicatū eſt, licere prætermittūt, & quia delegatus licitè accipit ſalarium, or dinarius verò nō, dubitatum fuit an qui habet commiſſionem iuſtitiam exercendi in certo genere cauſarum, dicatur ordinarius uel delegatus? In quo dic, ꝙ ſi habet a ſtatuto, vel lege, dicitur ordinarius, ſi a principe, delegatus. & ita Abb. in c. cæterū. de iudic. & Cur. Iunior in 7. parte trac. feud. q. 8. & per Alex. in rub. ff. de offic. eius. Qua pœ-

6 na † puniatur committens baratariā, & extorſionē. In hoc uide tex. in l. lex Iulia, §. hodie, ff. ad leg. Iul. repet. qui dicit puniri exilio, uel durius iuxta qualitatē rei, Subdēs,

7 ꝙ † ſi iudex necaret innocentem ꝑ pecunias, uel uerum, qui non debuerat puniri, capite puniendus eſſet, uel in inſulam relegandus. & ad hoc ēt eſt tex. in l. in lege Cornelia. in princip. & in l. 1. §. 1. ff. de ſicar. & in l. prima, C. ad l. Iulia. maieſtatis. & facit optimè textus loquens in aſſaſſinis, ideſt, his q̄ propter pecuniam occidunt homines, in c. pro human. de homicid. in 6. uide etiā textum in Auth. ut iud. ſine quoquo ſuffrag. in §. ſi quis autem. ubi dicitur, ꝙ ſuſtinet talis iudex cruciatus corporis, pœnam exilij, & confiſcationem bonorum. Eſt alius textus hos ſceleſtos iudices puniens. in Authē. ſed nouo iure, C. de pœna iud. qui malè iud. qui dicit, ꝙ ſi delinquit in cauſa ciuili, patiē pœnā tripli dati, & promiſſi dupli, ac priuationem dignitatis, Si uerò delinquit in cā criminali, confiſcatis omnibus bonis, in exilium mittitur, ponderando quòd ideo non repetit pœnā priuationis dignitatis, quia ꝓpter exilium ſatis dicitur priuatus. Alium tex. habes in l. iudices, C. de dignit. libr. duodecimo, qui dicit, ut iudices, qui ſe furtis, et ſceleribus maculaſſe conuicti fuerint, ablatis dignitatū inſignibus et honore exuti, inter peſſimos, et plebeios habeantur, nec ſibi poſt hac de eo honore blandiātur, quo ſeipſos indignos iudicauerunt. Alium verò habes in l. prima, C. ad l. Iulian. repetun. quòd tales puniantur in quadruplum eius, quod extorſerint, quod totum, ut dicitur ibi in glo. et per Doctor. applicatur, fiſco,

fiſco, quando turpiter datur alias pro parte, fiſco, & pro alia ei, qui ſoluit, Quid concludendum? Paris de Put. in ſuo tract. non aduertens ad tot iura dicit char. 10. col. fin. verſ. ſyndicantur. ꝙ pro delicto baratariæ iudex tenetur actione ciuili, & publica accuſatione in quadruplũ pro eo, ꝙ ipſe extorſit, & eius familia, l. 1. C. ad l. Iul. rep. ſentiens ꝙ iudicium criminale tendat ad quadruplũ, & ciuile ad merum damnũ, ſed neſcit quid dicat Homod. in ſuo tract. ch. 10. col. fi. ver. quæ autem ſit pœna iudicis committentis baratariam, conſideratius loquitur, & dicit, ꝙ iure antiquo pœna arbitraria pro qualitate delicti, & quantitate cauſæ, & erat pœna falſi, l. 1. §. qui iudicem, ff. de falſis. Item incidit in edictum de calumniatoribus, l. 1. ff. de cal. Item ſi quid extorſit per concuſſionem, tenetur pœna concuſſionis, l. 1. ff. de cõcuſſ. Item tenetur condictione ex lege, vt in Auth. ſcriptũ exemplar. & in Auth. ut iud. ſine quoquo ſuffra. §. hæc omnia, & §. hodie, ſecundum eũ reducitur ad pœnam d. Auth. ſed nouo iure. Veruntamen non ſatisfacit, & primo, quia neminem reperio, qui non dicat hodie & talem incidere in falſum, vbi tamen ſit in caſu d. l. §. 1. ff. de falſ. Item gloſſ. in d. l. 1. & Doct. ibi clarè volunt, vt hoc etiam tempore locum habeat pœna, d. §. hodie, atque ita ſit arbitraria, & neminem alium reperio, qui dicat hodie reduci pœnam ad dictam Auth. ſed nouo iure. Et de pœna quadrupli Homod. nihil dicit Azo. vero in ſumma ſua dicit rectius, ꝙ datur ciuilis actio in factum vel condictio ex lege, ac ducatur publica accuſatio. Actio datur ad quadruplum, iuxta dictam l. j. C. ad leg. Iul. repet. quòd quadruplum datur fiſco, ſecundum diſtinctionem gl. in d. l. 1. & Doct. ibi, & accuſatio publica ſicuti ſentit ad aliam pœnam, & declarando paulò infra, aliam pœnam eſſe exilii, uel capitis, vel deportationis, iuxta dictum §. hodie. Et cum Azo. fuerit maximè excellens Doctor, adeo, vt in noſtrum venerandum collegium nemo coopte͏tur, niſi habeat ultra corpus iuris ciuilis, ſummam Azonis, Arbitror eũ ueritatem dixiſſe, & ꝙ non ſit verum, vt dicta Auth. ſed nouo iure, corrigat tot iura, & maximè quia loquitur quando ſimpliciter datur pecunia. In hac opinione etiam eſt Ang. in l. omnes, C. ad leg. Iul. repetun. qui tamen clarius, & magis conſideratè loquitur, dicens ꝙ ciuiliter conuentus ad vindictam tenetur in quadruplum, criminaliter vero cõuentus pro barataria, & extorſione commiſſa in cauſa criminali capitali, debet puniri pœna capitis, vel deportationis, in pecuniaria vero criminali, & ciuili cã relegandus eſt d. §. hodie quem §. ego non puto eſſe correctum per dictam Auth. Sed ideo arbitror in ea Auth. imponi aliam pœnam, quia non ſimpliciter loquitur de extorquente, ſed de accipiente a ſponte dantibus. Textus etiam, de quo ſupra, ut iud. ſine quoquo ſuffra. loquitur de certis generibus officialium, & non paſſim de omnibus, vt apparet in tit. ſequen. in Authen. hæc aũt omnia. Nec tex. in d. l. iudices, C. de dignit. lib. 12. diſcrepat a præd. ctã opinione, quia ſi relegatur, exuitur a dignitate, nec amplius reneretur ad dignitatem. Non quieſcit tamẽ animus, & ideo vlterius cogitando ſuper hac difficili materia, eſt aduertendũ, ꝙ quatenus eſt barataria ſimpliciter, & iniuſtitia facta pecunia punitur uarrè, & iuxta dictum §. hodie, & dictam Authen. & dictam l. iudices. vbi uide Plateam. Sed tñ in effectu nõ poteſt imponi niſi una pęna, tex. eſt in l. Senatus, ff. de accuſat. Nec propter hoc dico, quod una lex tollat aliã, quia quo ad originem tenetur omnibus legibus, ſed dico quo ad executionem, vnam tollere aliam, ſic intelligitur dicta l. Senatus. vt ibi declarat Bar. in primo exemplo, quatenus uero rem ipſam ulterius conſiderando uidetur iudicem teneri pœna falſi, pœna concuſſoris, pęna calumniatoris, & ut habetur in gl. de quib. ſupra, & melius quam alibi per Azon in ſumma, C. de pęn. iudic. qui male iudi. An tunc una lex tollat aliã? Dic quod ſi reperiatur eum teneri pęna falſi, tamen falſum non committitur, & ita etiam ſi teneatur lege Cornel. de falſis, non tamen falſarius eſt, & conſequenter una tollit aliam, ſicut modo dixi, quia reſultat unum crimen ſolum, licet diuerſis legibus puniatur. Ita Bar. in terminis, in d. l. Senatus, colum. 2. verſi. u. 3. & poteſt. & ibi apparet, hoc exemplum ad illum text. eſſe optimum, quod fuit glo. ibi, & ita dico quo ad alias leges punientes crimen Barata-

ſiæ.Reſtat mihi difficultas,quia punitur pę
nā concuſſoris, videtur.n. eſſe delictum ſe-
paratū, ex quo in effectu nō punitur ea pę-
na,niſi interueniat concuſſio,& vr quod ex
vtroque delicto ſit puniendus , vt declarat
Bar.in d.l.Senatus. verſi. ſi vero reſultabāt
duo crimina. in effectu igitur non interue-
niente concuſſione una pœna ſufficit, & il-
la eſt eligenda,quæ magis,vel minus punit
iuxta qualitatem delicti,& perſonarū , arg.
d.§. hodie , ſicut ēt apparet eſſe ex mentę
cōiter Doctorum,& nunquam eſt omitten,
dā pœna concuſſionis , vbi interuenit ipſa
concuſſio, quemadmodum etiam ſentiunt
8 Doctores, & † licèt ſit in arbitrio iudicis eli-
gere,quam malit, quando plures leges pu-
niunt,l.quoties,ff.de actio. & obligationi-
bus, tamē iudex debet inſtrui in ea deligen-
da,ſicut ego proximè te inſtruxi. Ex his ap-
paret non eſſe pertractādum difficultatem.
9 An vna lex† poſterior imponens unam pœ-
nam tollat aliam,iuxta dictam l.quoties. &
notata per Bar.in l.1.ff.vi bono.rapt.& Fel.,
in c.ꝙ olim,vbi eſt videndum,de Iudæis,&
Marian.in c.veniens,de accuſationib. char.
193 colum.2,quia illa materia eſt , quando
iūs cōe imponit pœnam , & ſuperuenit lex.
ſtatuaria imponens aliam , an tollat ſtatu-
tum ius cōe. Nos vero loquimur , quando
concurrunt diuerſæ leges pœnas diuerſas
imponentes,circa idem delictum , quo ca-
10 ſu † una non tollit aliam quo ad originem,
d.l.quoties . Secus autem quo ad executio-
nem,d.l.Senatus. Non omitto tamen vide-
ri etiam in hoc articulo indiuiduo , ꝙ om-
nes leges concurrat, & una lex magis noua
non tollat aliam , ſed omnes pœnæ poſte-
riores veniant accumulatiuè ad alias per
text. in c. cum æterni, in verbo, ſciturus , &
ibi gl.& Doct. maximè Peruſ.notant. de re
iud.in 6.per quem textū , & notata ibi non
uidetur Bart.vbi ſuprà, rectè dixiſſe , niſi di-
cas Bartol.loqui quo ad originem, nō quo
ad executionem.ſicut,& ipſe dicit. Et in pri-
uatione officij in præſens,& in futurū om-
nes concordant , iuxta dictam l.iudices . &
alia,de quibus ſupra , & in quadruplo pari-
ter , iuxta dicta ſupra . In alijs vero pœnis
exilij , mortis naturalis, vel confiſcationis
bonorum ſecūdum naturam delicti quem-
admodum etiam fuit conſideratum in ſyn-
dicatu facto annis ſuperioribus vniuerſi Se-
natus, & fiſcalium in ciuitate Aquarū Sex-
tiarum in prouincia ut commemoraui ſu-
pra in rubr. de carcerato fideiuſſ. commit.
ubi uide. Addo', ꝙ rex Perſarum fecit quen-
dam iudicem corruptum excotiari , & ad
terrorem aliorum affixit tabernaculo ſe-
dis . Sic referunt Ioan. And. & Doctores in
c.cum æterni,§.ſi quis autem. Et circa qua-
drupli pœnam,an tota ſit fiſci, uide gloſ. &
Doctores in l.1.C.ad l.Iuliam repetund. &
in lege datur, ff. eodem , & ibi per gloſſ. &
Bar.ponitur, An ſemper actio', quæ dat ad
quadruplum,ſit ad quadruplum , an etiam
ad ſimplum ſolū,& cui applicetur quadru-
plum,& an detur contra prætorem, vel ca-
pitaneum pro extorſionæ familiæ,& an de-
tur contra hæredes officialiū, & uide Ang.
in d.l.1. An cuilibet ex populo cōpetat ius
agēdi ad quadruplum , & uide ēt circa illud
cui applicetur, Bar.in d.Auth. ſed nouo iu-
re,uerſu.ſed quæris,& Cępol.caut.253. legi,
11 mus hodie.Secunda eſt concluſio , † ꝙ ma-
lè iudicans dolosè, non tñ pecunia tenetur
ad omne intereſſe parti læſæ, & infamis ef-
ficitur.l.fi. C. de pœna iudic. & l.filius,§. iu-
dex,ff.de iudicijs . et ſtatutum noſtrū , uule
ēt,ut teneatur ad quadruplum eius,in quo
læſerit , ſed an ēt poſſit criminaliter contra
iſtum iudicem, Dic ubi iudicaſſet in necem
hominis teneretur lege Cornel. de ſicarijs ,
etiam quod non interueniſſet barataria ,
ſed dolus,aliter d.l.in lege Corn.in princ.et
12 l.§.1.ff.ad legem Corn.de ſicar.imo † iudex
qui dolosè negligit facere iuſtitiam , punitr
criminaliter , ut in Authent. ut differ. iud.
poſt princip.et Alexand.in l.4.§. in eum,ff.
de dam. infec. dicit etiam gloſſ. inſtitut. de
oblig.quę ex quaſi delic.naſc. in princip. et
tunc qñ dolus , interuenit, tenetur iudex
ex maleficio , et non ex quaſi maleficio , et
efficitur infamis . Ad hoc etiā uide quę po-
nit Salic. in dicta l.fin. C. de pœn. iud. dum
punit criminaliter eos,qui ſuſpendūt homi-
nem non ſuſpendendum, et qui torquent,
loquendo quando dolosè fit, etiam ſine pe-
cunia . In ciuili tamen ſententia non repe-
rio aliam pœnam , quam infamiæ, quæ ta-
men eſt maxima , quia non poſſet eſſe te-
ſtis nec iudex, nec habere aliā dignitatem ,
ut nota in capit.cum æterni. de re iudicata.

in

13 in 6.poſſet tamen † iudex ita contemnere legem etiam in ciuili, vt puniretur pœna falſi, l.§.t ff.de falſ. Secundùm vero ius canonicum, quæ ſit pœna huius criminaliter agendo. vide dictum tex. in c. cum æterni. qui eſt
14 ſæuerior d.l.fina.C.de pœna iud. Sed † videamus quomodo ꝓbetur barataria, & dolus iudicis, recurre ad generalia, videlicet, ad d. l.ſciant cuncti.cum materia.C.de probat. & quæ dixi ſupra ſub tit.de conuictis.& in ſpecie, dic ꝙ probationes contra officialis debent eſſe euidentes, cum pro eis multùm ꝓſumatur.Bald.in d.l.obſeruare.§.proficiſci. 11.q.ff.de offi.proconſ.& leg. & ſequuntur Doctores in ſuis tractatibus, non tamen benè ſe expediunt. Sed verior ſententia eſt hæc quòd ubi agitur criminaliter, ſumus in terminis, de quibus in d. ſciant cuncti. ubi uerò agitur ciuiliter, ſufficiunt coniecturæ iuxta l. dolum.cum materia. C.de dolo. & quæ dixi ſupra in delictis, quæ ſunt difficilis probationis, quando ciuiliter agitur, in tit.de partu ſuppoſito, maxime circa fina.& quod ſit difficilis probationis hoc crimen, dicit, & oſtendit Bart.in l.qui ea mente.colum.fi.ff. de furt.Hæc concluſio patet, ſi conſideras, quæ dixi ſub dicto tit. de cõuictis.& in titu. de hæret. & ſeq. de crimine læſæ maieſtatis. & facit optimè gloſſ.& communis concluſio ibi in l iuriſgentium.§. quod ferè.ff. de pact. quòd etiã in crimine falſi, quando criminaliter agitur (licèt ſit difficilis probationis, iuxta l. ubi. C. de falſ.& l. ſi ex falſis in verba, reuelato.& quod dicit Bald.ꝑ illum tex.ibi, C.de tranſact.& crimen ſit horrendum ut notatur in rubr. extra, de falſis.) tamen non ſufficiunt præſumptiònes etiam uiolentiæ, ſed debent eſſe concludentes, ut etiam latè dixi ſupra in tit. de falſ. Et ex iſtis
15 facile potes te inſtruere, quid † fidei faciant hi, quorum opera exercetur barataria, de quibus per Homod.ubi ſupra, & Catald.in ſuo tractatu, ch.15.col.1.uerſi.addo, ꝙ ſi officialis. Et addo, quòd probato dolo, ſcilicet iudicem iniquè feciſſe criminaliter, uel ciuiliter prout probandũ eſt, poſtea ſtari poterit quo ad quantitatem intereſſe ſacramento damnum paſſi. iuxta l.ſi quando. C.unde ui.ut dixi ſupra in titu. de furt. circa fi.& ita Homod. ubi ſupra. Sic etiam potes eſſe inſtructus, ubi eſſet probãda tortura, quia aliqs diceret, Tortus fui, & iudex negaret, de quo tamen per Homod. ubi ſupra. Sunt tn. conſideranda prædicta, etiam ſi ſit difficilis probationis, an agatur criminaliter, uel ciui
16 liter. Et † quando officialis aufugit à ſyndicatu .quòd ſtetur ſacramẽto partis. uide Doctores in l.admonendi.ff.de iureiur.in materia fugæ, maximè per Iaſ. & Iaſ. in l. 1. C. ut omnes iud. tam ciuili, quàm mil. Et adde,
17 quod † iudex denegans audientiam præſumitur in dolo. Alexãd. in l. 4.§. in eum.ff. de dam.inf. & Felin.in c. excommunicauimus.
18 col.4.de hæret. Idem adde, † quòd ex qualitate perſonæ iudicis præſumitur, & non prę ſumit per ſordes feciſſe, quod iniquè fecit, ſecundùm Bal.in l.uænales, C. quã.prouoc. non eſt nec. Ad quam concluſionem conferunt quæ dixi ſub titul.de inquiſitione, ubĩ habes quid operetur mala fama, & quę dixĩ ſupra in tit. de falſ.circa illud dictum Barto. ꝙ notarius præſumitur errare, & non dolo falſum commiſiſſe, de quo in l.quoties.§. 1.
19 ff.de hæred. inſtituen. In dubio † tamẽ prę ſumitur ex imperitia iudicaſſe, & non dolo sè.Bald in d. §. proficiſci in 29.quæſt. Iaſ. in l.1.C.ut oẽs iud.tam ciuili.quã mil. quem uide, maximè dum dicit hanc eſſe optimam concluſionem pro iudicibus, qui tenentur tantùm pro dolo, quia in hoc ultimo ſomniando loquitur.& contra omnes, ut patebit ex infra dicendis in ſequenti tertia concluſione & vide quando iudex malè audit, & ſolitus eſt extorquere, qđ operetur hæc aduerſus eum ſiniſtra opinio. latiſſimè per Put.in ſuo tractatu, charta 80.capitu.qui ſe mel.colum.1.2.& 3.& ibi in effectu uult, ut etiam creditur minus idoneus in hoc crimine, quando iudex malè audit. Sed intelligę, prout ſupra breuiter concluſi, quod aut criminaliter proceditur, & requiruntur probationes claræ, iuxta dict.l.ſciant cuncti.aut ciuiliter, & tunc recurrendum eſt ad formã probationum, quæ requiruntur in talibus delictis occultis, de qua dixi in pluribus lo-
20 cis. Et adde, quòd ſyndicator † poteſt detinere facere tempore ſyndicatus omnes officiales prætoris ad ueniendum baratarias, & tenetur prętor exhibere milites, notarios, & alios, quos ſecum duxit, de quibus ſit querela, l. nullus. C. de officio aſſeſſor. & Bald. in d.§.proficiſci.in fin.& Put.char.8.colum.

1.in princip.Item adde de concernentia pro
21 bationis malè geſtorum per officiales, † ꝙ
ſi officialis in procedendo non ſeruet ſeruã-
da,puta,quia admittat defenſiones ſuſpecti
criminis capitalis ſine conſtitutione,præſu-
mitur in dolo,& per ſordes oia feciſſe.argu
mento l.tutor qui repertorium, ff.de admi
niſtr.tuto.& ad hoc vide Homod. in loco,
ubi ſupra,cha.6.colum.2.uerſic.conclude.&
Parid.char.45.colum.2. uerſicul. pro iudice
22 præſumitur. Tertia eſt concluſio † quòd iu-
dex malè iudicans ex imperitia, tenetur in
quantum uideatur iudicanti, inſtitut.de ob
ligatio. quæ ex quaſi delicto naſcun.in prin
cip.& l.fin.ff.de extraordinar.cog. cum ſimi
libus. etſi eſt lata culpa, poteſt ſibi æquum
videri, vt teneatur in ueralitis æſtimatione,
quia æquiparatur dolo,iuribus uulgatibus.
Sed ſi non eſt in lata, quia quamuis malè
iudicauerit, tamen erant pro eo opiniones
in illo articulo, tunc poteſt videri ſibi ęquũ
ut aliquando teneatur in damnato partis
ſimplici, & aliquando in nihilo. Sic in effe-
ctu concluditur in prædictis tractatibus.ui-
de Bald.in l.mancipia.C. de ſeruis fugit.gl.
inſtitution.de obligat quæ ex quaſi delicto.
in princip.Paris,charta.55. columna. 3.verſi-
cul.contra magiſtratum. Homod in charta.
89.& eſt communis mens Doctorum in d.
l.fina. C.de pœna iud.Bald.Præpoſ.& Afflic.
in §.iudices.de pace iuramen.firman.vbi A
flict. qui facit tractum in hac materia, & f
Homod. ubi ſupra conſiderat in modo pu-
niendi culpam,an ſit lata,leuis,& leuiſſima.
Et uult pro leui, & leuiſſima criminaliter
non puniri,licèt Bald.in d.§.iudices.ſentiat,
quòd pro leui puniatur criminaliter, pro la
ta autem habet illud pro abſoluto, ſed quo
modo puniatur criminaliter, vide Parid.ubi
ſupra,chart.55.columna.fina.& Bald.colum.
2. & Doctores in l.fina. C. de pœna iud. qui
malè iud. In qua tamen materia recurre ad
generalia, an criminaliter pro culpa leui, &
leuiſſima in omni crimine quis poſſit puni
ri. Quam materiam uide in capitul.cogno
ſcentes. de conſtitut. maximè per Dec.& in
l.1.ff.de legibus. & dixi ſupra in titul. de ho
micid. Et ulterius declarando, quòd iudex
malè iudicans ex imperitia teneatur inquã
tum fuerit uiſum iudicanti, iuxta tamẽ mo
dò dicta. Scias, quòd ſi dicta ſententia ini-
qua,eſt nulla,non eſt conueniens, ut iudex
condemnetur in omni litis æſtimatione,
quia nõ fuit in cauſa,ut amitteretur lis, ſed
in damnis, quæ intulit propter impen[illegible],
quæ fiunt ad detegendam nullitate[illegible]
Bart.in ſua diſputatione, iudex per imperi-
tiam.Sed ſi ſententia ualida eſt, & non fuit
appellatum licet potuerit appellari,tamẽ te
netur ad omne litis intereſſe, prout tamen
iudici æquum uidetur.Bart.in dicta diſputa
tione,& ſi fuit confirmata ſententia.Barto.
vult in dicta diſputatione, ut nõ teneatur,
licet contrariũ velint Innoc.& Ang.qui illũ
ſequitur,in l.4.§.fi.ff.de damno infecto Et ſi
obtinet in cauſa appellationis, non tenetur
iudex ad omne intereſſe litis, quia repara-
tũ.eſt per ſecundum ſententiam, tenetur ta
men,ſi quod datur intereſſe propter expen
ſas,& cætera damna,ut Bart.in dicta diſpu-
tatione,Si verò appellatio eſt deſerta, & iu-
dex nõ detulit appellationi,tenetur ad om-
ne intereſſe. Barto.in d.diſputatione,& ali-
bi ſæpe.Sed ſi detulit, tenetur ad expenſas,
& cætera damna Bar.ubi ſupra,& alibi.Et ſi
pendet appellatio. Bar. tenet ut poſſit con-
ueniri ad expenſas,& cætera damna extrin-
ſeca,ĩ d.diſputatione, & Bal. in l.nouiſſime,
§.Põponius,ff.qđ falſo tutore. Sic Corn.bre
uiter in conſi. 315. col fi. uol.3. Et aduerte,
quia loquor quãdo ex imperitia malè iudi-
cauit, quia ſi eſſet in dolo iuxta concluſio-
nem ſecundã præcedentẽ, teneretũ ad uerã
litis æſtimationem, & hoc eſt æquum ſem-
per l.fi. C.de pęna iudicis. & Bar. ubi ſupra.
Itẽ aduerte,dũ uolo, ꝙ quando ex imperi-
tia ut teneatur ad verã litis æſtimationem:
quia tunc eſt conſiderandum ſecundũ præ-
dicta,an dixerit contra legem apertè,an ue-
rò eſſent opiniones hinc inde & uide Dec.
in l.prima §.hæc autem uerba, ff.quod quiſ
que iuris. quando ſententia eſt nulla, ubi
dicit quod tenetur ad expẽſas ſolùm, niſi
fuerit in dolo, quia tunc tenetur ad om-
nem litis æſtimationem, ſecundùm prædi-
cta. uide etiam Alexand. in l.4. §.in eum. in
fine, ff.de damno infecto. ubi vult, ut
23 † iudex, qui peccauit ex imperitia, non te-
neatur inſolidum, ſed inquantum facere
poteſt. & quod ideo ſi non eſt ſoluendo,
non detrudantur in carcerem, ſecus ſi dolo
iudicauiſſet, quod nota. Quarta eſt conclu-

ſio,

24 ſio, quod iudex ſita facit litem ſuã negligẽdo, & denegãdo facere iuſtitiam, ſicut faciẽdo iniuſtitiam. gl. in ca. excommunicamus, in verbo, neglexerit. de hæret. probat tex. in l. argentarius, §. fi. ubi Iaſon. not. ff. de ædendo. in 4. not. & ideo Bal & Iaſ. poſt eum ibi, dicit, ꝙ vidit damnatum quendam iudicẽ, qui accuſationem ſibi porrectam accepit, ſed noluit examinare teſtes productos, ad idem vide l. ſi quis in conſcribendo. vbi Dec. not. in 6. notab. C. de pactis, & ibi dicit, propter negligentiam magnam tamen, nõ paruam iudicem poſſe priuari officio. Et ſenſus huius concluſionis, ꝙ iudex facit litẽ ſuam negligendo, eſt iſte, Quod tenetur inquantum iudici videtur æquum, & ſic interdum ad omnem litis æſtimationem, interdum ad merum intereſſe, & interdum ad nihilum, ſecundùm declarata ſupra in præcedenti cõcluſione, & licèt ſit dubitatio, an ſimpliciter ad intereſſe partis teneatur negligens actio ne ciuili in factum, an teneatur in quantum iudici, &c. iuxta dictum textum Inſtitu. de obligatio. quę ex quaſi delicto naſcun. & in l. fi. ff. de extraordinar. cogn. & Barto. velit non hanc, ſed præcedentem opinionem in dicta. l. fi. circa finem. Tamen magis placet opinio contra Bartol. quam etiam tenent Alexan. in dicta l. 4. §. in eum columna ſecunda, & Felin. in dicto c. excommunicamus, columna quarta, de hæreticis. & ideo dicendum eſt, ſi doloſè neglexit teneri ad verã litis ęſtimationem, ſi per imperitiam inquantum fuerit viſum indicanti, & ita Alexa. vbi ſupra, per l. ſi filius, §. primo, ff. de iudicijs. & deciſionem Specular. in titu. de diſputationibus, & allegationibus, §. fin. verſic. ſed quid ſi nolit. qui Speculator ita præciſè vult, & neſcio quid dicat Felinus in hoc, vbi ſupra, dũ referendo Speculator. ait non tamẽ teneri, quando doloſè neglexit, ad omnem litem, eſt verum, ꝙ loquuntur. Alexan. & Felin. nõ in dolo aperto, in quo bene verum eſt, ꝙ tenetur ad omnem litem, dicto §. primo, ſed in præſumptio in dubio reſultante contra denegante iuſtitiam. & Specula. loquitur in dolo vero, quod tamẽ ex indicijs redditum ſit clarum, iuxta l. dolum. C. de dolo. & videtur tutior opinio, ut teneatur talis non faciens, & negligens in dubio, ad ſolam damnum uide tamen Bald. in l. fin. quando. C. de teſtibus, & Homod. vbi ſupra, char. 6. col. 2. verſic. conclude ergo. Et intellige quæ dico. vbi non reperitur lex, quæ expreſſum aliud remedium concedat, quia tunc procedant quæ dixi, ſed ſi reperitur, vti in multis, tunc ſtatur illis certis remedijs, Sic Bar. in dicta l. fi. Fel. & Alex. in locis vbi ſupra, & per Alex. in d. l. fin. maximè in vltima apoſtilla. Et vltra remedia ciuilia contra negligẽtem, & iuſtitiam denegantem, etiam competit criminale remedium, Sic Bar. in dicta l. fina. Alex. & Felin. vbi ſupra, & poteſt etiam priuari officio, ſicut dixi, ut etiam per Alexan. & Feli. vbi ſupra. Cætera in hac materia iudicis negligentis, & quando dicatur negligens, uide per Homod. in dicto tract. char. 5. colu. 3. et pluribus ſequentibus, maximè in char. ſequ.
25 colum. 2. verſic. & ſi quæris † qualiter probetur negligentia, vbi concludit, eo ipſo quòd probatur delictum notoriũ fuiſſe, uel fuiſſe denuntiatum iudici, cum teſtibus, vel indicijs, et proceſſum nõ fuiſſe probari negligẽtiam, ſecus in clandeſtinis, in ciuilibus autẽ eo ipſo ꝙ probatur requiſitio, & cauſa ſit inſtructa, et non fuerit debito tempore terminata, probari negligentiam iudicis, niſi probet iuſtũ impedimentũ, et Mediolani habemus ordinem cõtra iudices non terminãtes cauſas tẽporibus limitatis, per quod incurrunt pœnam multorum ſcutorum. Vbi tamen pars è latere ſuo fecerit facienda, maximè circa oblationẽ ſalarij, et uide Afflict. in d. §. iudices in titu. de pace iuram. firman. Catald. in ſuo tract. char. 1. uerſ. adde quòd ſi datur libellus. columna ſecunda, & verſic. adde ꝙ ſi iudex. ubi ponit an iudex negligens in crimine capitali teneatur perſonaliter venire ad iudicium, tanquam ingeratur pœna ſanguinis, quemadmodũ dicimus, ꝗñ agitur de crimine baratariæ, iuxta dictum Bald. in dicto § proficiſci. in nona quęſtio. in quo etiam vide Homod. char. 6. columna ſecunda, uerſic. vlterius qua pęna. et columna ſequen. et ibi enumerantur caſus, in quibus iudex negligens punitur capitali pęna, et eadem char. colum. 3. ver. adde an aſſeſſores, & char. 2. colum. 2. in duobus locis. & char. 29. ſecundùm numerum cum præcedẽ. tractat. colu. 2. Ang. de Peruſ in ſuo tract. parno. uide etiã ampliſſimè Put. in ſuo trac. char. 54. col. 1. in uerbo, negligẽtia, cum nouẽ columinis

minis ſequentibus. Item vide de iudice ne-
gligente iuſtitiã facere. Bal. 5. vol. conſ. 369.
Fulgoſ. conſ. 162. col. fi. tex. & Bal. in l. 2. C. de
com. & merc. & Doc. in l fina. C. vt intra cer.
temp. & Alexan. in dicta l. fin. ff. de extraord.
26 cog. Et nota omnino, † ꝙ pro omni negli-
gentia non proceditur contra officialem,
ſed tantum pro ea, quæ eſt dolo proxima, &
ſic quando eſt in lata culpa, non autem pro
leuiſſima culpa, nec etiã pro culpa leui, quid
quid dixerit Homod. in hoc de leui culpa, v-
bi ſupra Sic obſeruat conſuetudo, & ita atte
ſtantur omnes. De iure aliter eſt pro omni
culpa ſecundùm etiam omnes. Aduerte igi
tur ad ſupra dicta, quia ferè non poteſt con
tingere caſus, quo ad malè geſta ꝑ iudices,
ſine neglecta, tam in criminali, quàm in ciui
li, qui ſub his quatuor cõcluſionibus decidi
non poſſit. Pertractant tamen Doctores ma
ximè in ſæpe allegatis tract. infinitas quęſtio
nes in ſpecie, quas nõ ab re eſt ſcire: vt non
deſit autoritas ſimul cum ratione, quæ po-
nuntur etiam in rubric. & in l. fina. C. de pœ-
na iud. qui malè iud. & in locis vbi ſupra, ma
ximè per Alexand. remiſſiue, vbi omnino vi
de in d. l. fi. ff. de extraord. cognit. in omnib.
27 apoſtillis. Quæro † etiam an excuſetur præ-
tor, qui malè fecit ex conſilio aſſeſſoris, vide
Dec. in l. iuris igno. C. qui admit. qui tenet
excuſari, ſi aſſeſſor habebat inſtrumẽtũ Do-
ctoratus, approbationis factę in ſtudio gene
rali, niſi tamen per ſe iura ſcire teneretur,
28 puta, qñ, & ipſe eſſet doctor. Et † ideo iudex,
qui ſecutus eſt cõſilium ſapientis, non excu-
ſatur, ſi malè iudicauit, ſecundùm Bartol. in
l. ſi conuenerit. ff. de re iud. vide ibi per Do-
ctores, & ibi etiam, an conſilium vnius do-
ctoris magnæ exiſtimationis excuſet. & per
Felin. in cap. cum contingat. colum. 3. de reſcr.
29 & ibi etiam ponit, quod prætor, qui † credi-
dit legali homini, ꝙ non aufugiſſet è præto
rio, & qui tamen fugit, non tenetur in ſyn-
dicatu. Vide etiam Decium in l. 2. ff. quod
quiſque iur. ad hoc principale, an prætor ex
30 cuſetur propter aſſeſſorem. Et † ad hoc, an ꝑ
tor excuſetur propter conſiliũ aſſeſſoris, &
de malè geſtis per aſſeſſorẽ, & qui ſint aſſeſ-
ſores, & ad quid teneatur aſſeſſor, & de mul
tis alijs in materia aſſeſſorũ, vide Parid. Pu.
in dicto ſuo tractat. char. 18. colum. 2. verſic.
aſſeſſor. & ſex ſequentibus, & etiam in alijs
tractatibus. de quibus ſupra, & eundem Pa-
rid. char. 24. colu. 2. verſ. conſilium, & ſequẽ
tibus. Et quando prætor participat de dolo
aſſeſſoris, vide Iaſ. in l. 1. C. vt omnes iudic. tã
31 ciu. quam milit. in fi. Et † de delictis cuſtodũ
carcerum, vide eundem Parid. char. 1. colu.
1. verſ. an poteſtas. & octo ſequentibus. Itẽ
de delictis lorariorũ vide char. 21. columna
fi. & alibi per Homod. char. 6. in fal. 2. & ſeq.
vbi etiam de cuſtode, de quo etiam cuſtode
carceris ſupra dixi ſub rubric. de carcere. &
in iſtis locis etiam videbis de notariorum ne
gligentia, & ſyndicatu. Et ſciẽdum eſt, quod
prætor tenetur pro delicto familiæ, vt per
Bar. in l. 1. §. familiæ, ff. de pub. & Dec. in d. l.
2. ff. qđ quiſque iuris. & dixi ſupra in tit. de
fur. Et pro abſolutione eſſet aliquid dicẽdũ
de modo procedẽdi, verùm quia de hoc tra
ctatus nimis apertè loquuntur, & notarij ẽt
hoc ſciunt. ideo conſulto pręterm ittam. Nõ
32 omitto tamen, ꝙ ſi ſindicator † facit procla-
ma, vt qui uoluerit querelas deferre, ueniat
intra certos dies aliàs non audietur, prout
moris eſt. Si quis ueniat poſt tempus. non
auditur. & querela eſt nulla. Bald. in dicto §.
proficiſci. in 3. q. Marian. Socin. in tract. cita.
in 37. ar. in 3. effectu peremptorij, & per Bal.
in d. §. in 4. quæſt. & amplius etiam in ꝓpria
patria non poterit conueniri. Bal. & Mariã.
ubi ſupra, & loquuntur Marian. & Bal. etiã
nõ ſecuta abſolutione, ſed ſecuta abſolutio
ne. ita etiam tenet Alex. in l. 2. ff. ad leg. Iulia.
repet. ſequitur Put. in tract. char. 8. colum. 3.
uerſ. officialis. Homod. in ſuo tracta. char. 11.
colum. 3. uerſi. & prædicta. Ego ſum in hac
opinione, ſiue ſit ſecuta abſolutio, ſiue nõ,
quia eſt communis, quidquid uelit glo. in d.
l. ſecunda, ad fin. & Bartol. ibi. Qui tamen
defendi poſſunt quo ad contractus, & deli-
cta extra officium de quibus non fuit cogni
tum nec deciſum, tamen uide tex. in l. ſi cui,
33 § ijſdem, ff. de accuſ. ubi dicit, † ꝙ ſemel abſo
lutus poteſt iterum accuſari ab eo, qui fuit
ignorans, & proſequitur ſuam, uel ſuorum
iniuriarum, & probatur ignorantia iura-
mento. Felin. in capitul. de his de accuſa. in
verſicu. 9. Tamen cum fiunt proclamata, ne
ſcio uidere, quomodo poſſit allegari igno-
rantia uide tamen omnino, cum fiunt pro-
clamata, text. in capitul. fin. extra, qui matri.
accuſ. poſſ. qui text. adhuc admittit omnes

qui erant impediti legitimo impedimẽto. Item quomodo probetur ignorantia a loco, in quo ẽt fiunt proclamata, uide Bar. in l. is poteſt, ff. de hær. inſtitu. vbi ponit, quod
34 † ẽt prætor poteſt conueniri pro baratraria & furtis, durãte officio non expectato tpe ſyndicatus. & hæc eſt cõis in l. 2. ff. de in ius vocan. ut ibi per Iaſ. facientem regulam, & fallentias. Dum dixi, ſiue ſecuta abſolutione, ſiue non, in propria patria non poſſe iterum conueniri, ſecundum cõem. Adde quod hoc procedit, quando officialis erat extra patriam officialis, & ibi fuerant facta proclamata. Cæterum ſi in patria erat officialis, non video quare in patria non poſſit conueniri poſt dies quinquaginta, & iudicari vltra dies uiginti, non obſtante l. unica, C. ut omnes iudic. tam ciuil. quam milit. quæ nõ loquitur hoc caſu, in quo debet habere locum ius regulare, ſcilicet l. quærela. C. de fal. & l. properandum, in prin. C. de iu
35 dic. Cogita. Non eſt ẽt omittendũ, † quando delegati a ſuperiore circa ſyndicatũ officialis, vel officialium perquiriunt pariter ab omnibus, de eorum uita ac geſtis, ꝙ male faciunt, & non me mores eorũ, quę ſummus Pontifex dicit in c. cum oporteat in c. qualiter. il ſecondo. & in c fi. de accuſat. Ex quibus iuribus apparet, ꝙ etſi princeps cõmittat alicui, ut inquirat contra aliquos, prout dictum eſt, tamen non facile debet proſilire ad inquirendum cõtra officiales; qui exercẽdo officium ſuum ſunt ſicut ſcopus ad ſagittam, & qui, dum corrigunt, & caſtigant nulla habita ratione perſonarum multorum odia incurrunt. ſic in d. c. qualiter, & quando. Sed in primis de fama eorũ eſt quærendum, non a ſuſpectis perſonis, nec ab his qui non zelo iuſtitiæ, ſed timore ſæueritatis talium officialium deponũt, & fama mala probata, poſtea inquiritur de veritate criminum obiectorũ, & ubi etiam aliquis dediſſet libellum diffamatoriũ, non iudiciario more, ſed ſolum ad diffamandũ ex quo nulla eſſet ſecuta, infamia, pp quã vlterius eſſet inueſtigandum de ueritate. ita eſt tex. in c. de inquiſitionis. §. tertiæ de accuſat. & ibi Abb. no. & cęteri. Et ſimiliter ubi multi, maximè nullius exiſtimationis, & malè audientes detuliſſent aliqua mala, etiam ex eorum dictis non deberet ultro procedi ad inquirendum de criminibus in ſpecie, d. c. cum oporteat. ubi Aret. in j. col. Et ubi detur libellus diffamatorius, ut ſup. eſt petendum, ut ſtatuatur terminus tali ad uerificandum maledicta, quibus nõ probatis, eſt capitali pœna plectendus, iuxta ea q̃ dicuntur in l. j. C. de famoſ. lib. & 5. q. 1. per totum ubi eſt uidendum de hac practica.
36 Et ſciendum eſt, † ꝙ non ſolum poteſt inquiri in certam perſonam, ſed ẽt in collegium, uel uniuerſitatem, & ubi præceſſit in dictum, uel diffamatio, ꝙ cõicato conſilio aliquid fecerit. fit inquiſitio ſpecialis, quo ad perſonas, & delicta, & ſequi ex ea poteſt condemnatio, ut oẽs põnunt in tract. ſynd. & in ſpecie Doct. in cap. ad petitionem. ubi Abb. & alij de accuſ. Et talem inquiſitionẽ fecit Do. Rolus Florentinus in ciuitate Veronæ, quando inquiſiuit conuentum, & fratres ſancti Franciſci, eo quod auaritia interfecerant quendam Cremonenſem eorũ hoſpitem, cum repetiſſet omnes culpabiles numero quinquaginta, & fertur ꝙ deambulando dicebat. Quid facies Roſe: ſuſpendes ne illos? in magno numero ſunt, & ſtatim addebat, Quãuis plures ſint oẽs tamen delinquerunt. Et tandem omnes ſuſpendi iuſſit ab olitore eorum minus culpabili, q ſolum pallium interfecti receperat poſt homicid. hæc per Marian. Socin. in dicto capit. qualiter. il ſecondo, in 2. artic. prin. Et quia tetigi de obloquentibus, contra magiſtra-
37 tus. Dic † ꝙ ſicut ſæuerè contra officiales proceditur pp iniuſtitiam, ita qui iniuſtè obloquuntur de eis, debent grauiter puniri, adeo ut officialis qui poſtea bonus declaratur, poſſit agendo ad iniuriam, facere, ut illi plectantur pœna mortis tãquam homicidæ parentum. §. ex aduerſo. & ibi gloſſ. in Auth. ut iudices ſine quoque ſuffra. & non probare eſt ueriticatio, ꝙ ad iniuriam querelauerit, ẽt criminaliter agendo, ut per Socin. 118. columna penultima, & final. & Vul. in tract. ſuo, char. 41. capitu. iniuria officialis: ubi omnino uide. & licet pœna regulariter iniuriarum ſit extraordinaria. l. fin. ff. de iniur. tamen propter malum exemplũ, pœna in hoc caſu eſt capitalis. Eſt etiam capitalis agendo de calumnia iuxta, l. fina. C. de accuſ. & l. prima, ff. ad Turpil. & not. in cap. 2. de calum. Et ſufficit pſumptiua probatio,

batio, ſ. quia nō probatur, gl. in l. athletas. §. calumniniator. ff. de infam. tamen quia ceſſat de conſuetudinis pęna ſimilitudinis ſupplicij, poteſt agi iniuriarū, imò in hoc iudicio iniuriarū facilius obtineri poteſt, ut per Soc ubi ſupra. Et aduerte, quia non loquor de famoſo libello, qui affigatur ualuis, uel parietibus, nam tunc paſſim eſt pœna capitalis etiā contra nō officialē. l. 1. C. de famo. libel. Sed loquor de libello iudiciario: quia ſi nō probatur, procedunt prędicta, iuxta ea quæ dixi ſupra in tit. de iniur. Et heri qui dā aduocatus, qui fuerit inſtigator ut plures querela cōtra bonū officialē porrigerentur, et nō probauerat eas, iuſſus eſt exulare perpetuò à dominio, et damnatus fuit in omnib. impenſis, et intereſſe.

Tit. de Publicatione proceſſus teſtium.

S V M M AE.

1 *Publicatio proceſſus an ſit neceſſaria ad hoc ſententia valeat.*

2 *Publicatio proceſſus an requiratur ante torturam, & quomodo non publicatio proceſſu detur copia indiciorum.*

3 *Teſtes an poſſint recipi ad defenſionem, vel ad offenſionem poſt publicatum proceſſum?*

4 *Teſtes an poſſint recipi poſt publicatum proceſſum, fingendo, quòd iudex illos examinet ex officio ſuo?*

5 *Teſtes an poſſint publicato proceſſu examinari ſuper articulis directè contrarijs?*

6 *Teſtes partis aduerſæ an poſſint reprobari de falſo, ſaltem indirectè poſt publicatum proceſſum, quando etiam cum falſitas obijcitur corruttela?*

7 *Teſtium falſitas quomodo poſſit oſtendi publicato proceſſu, ſi agitur criminaliter ad puniendum, & nō ad retractandam ſententiam.*

8 *Teſtes in cauſa criminali an poſſint examinari poſt concluſionem in cauſa?*

9 *Concluſio in cauſa an habeat locum in criminalibus?*

10 *Teſtium perſonas quando liceat poſt publicationem reprobare ſi prius proteſtatum.*

11 *Teſtis an poſſit repelli in cauſa appellationis non fuit repulſus in prima cauſa?*

12 *Iudex an poſſit ex officio repellere teſtem inhabilem? & in tit. ſeq nu. 64.*

13 *Teſtis, quem proteſtatus ſum me reprobaturum, non probat, ſi poſtea dicat aliquid pro me & ibi etiam ponitur quomodo tacitè videatur approbari perſona teſt. s.*

14 *Teſtis productus per me in una cauſa, an poſſit per me reprobari in alia.*

15 *Teſtis dictum an poſſit pro parte tantum acceptari.*

16 *Teſtium dicta poſſunt reprobari ab ipſemet producente, & quæ ſit ratio.*

17 *Teſtibus per me productis an pars aduerſa poſſit uti me non vtente.*

18 *Teſtes producti an poſſint interrogari ad inſtantiam partis aduerſæ incontinenti, uel ex interuallo.*

19 *Teſtis idem an poſſit ab eadem parte iterum produci ſuper alijs capitulis.*

20 *Teſtibus adhibitis ex conſenſu partium, an poſſit aliquid opponi*

21 *Teſtis, qui non debuit examinari, non facit fidem nec indicium, dummodo iudex reſeruauerit exceptiones partium*

22 *Teſtes examinati an iterum poſſint repeti ſuper eiſdem capitulis ſaltem ex officio iudicis.*

23 *Iudex non interrogans teſtes ubi poſſet interrogare an malè faciat, & an ab eo poſſit appellari.*

24 *Teſtis quomodo dicatur ambiguus ad hoc ut poſſit repeti.*

25 *Teſtis ſicut poteſt repeti ad declarandum, an etiam poſſit repeti, ut aliquid addat.*

26 *Teſtes poſſunt repeti etiam ad inſtantiam partis, & publicato proceſſu, quando non fuerint interrogati ſuper omnibus capitulis, uel interrogatorijs.*

27 *Teſtis an poſſit repeti inuitus.*

28 *Teſtis ſponte ſua an poſſit reuerti, ut addat, uel ut ſe corrigat incontinenti, uel ex interuallo.*

29 *Teſti an licitum ſit uariare, antequam recedat à iudice.*

30 *Teſtis varians ante finitum examen an poſſit torqueri.*

31 *Teſtibus examinatis debet legi depoſitio ſua, ut eam melius confirment, antequam recedant à iudice.*

32 *Teſtis an licitum ſit incontinenti ſe corrigere, vel variare.*

33 *Teſtis poſſit ex internallo ſe corrigere? & num.36.*
34 *Teſtis an poſſit ex internallo addere?*
35 *Teſtis, qui prius depoſuit ſe tantum ſcire, &c. & p[?] ea de[?]it abſolutè verum eſſe, &c. & probet: & quid econuerſo, ſi primo dixit ſe ſcire, poſtea neſcire?*
36 *Teſtis ex internallo ſe corrigens an puniatur de falſo? & ſupra. nu.33.*
37 *Teſtis non punitur de falſo, ubi fieri poteſt, ut non adſit dolus.*
38 *Teſtibus examinatis, & poſtea mortuis, ſi quis eorum depoſitionibus uſus fuerit, non poteſt argui de falſo, quia falſitas oſtendi non poteſt, cum teſtes non poſſint amplius torqueri.*

DIXI ſupra in undecima, &
vltima parte torturæ, ꝙ
ante torturam datur copia
indiciorum, & deinde ſub
rubr. ſeq. de defenſionibus
reorum, & defenſionũ im-
pugnationibus, modum tradidi defenſio-
nis, & offenſionis, ad cuius pleniorem de-
clarationẽ ẽt ſubieci titulos ſingulares om
nium ferè delictorum, breuiter eorũ ma-
teriam pertractando, Aliud igitur non ſu-
pereſt poſt factas defenſiones, & offenſio-
nes, & abſoluta vtrinque omnia teſtiũ exa-
1 mina, niſi vt † deueniam ad publicationem
proceſſus, quæ neceſſaria eſt ad hoc, vt ſen-
tentia re ipſe valeat, licet ſine ea non ſit ip-
ſo iure nulla. hæc eſt communis opinio, ut
per Felin. in c. licet cauſam, de probat. colu.
17. verſic. fallit ſecundo, & latius in cap. cũ
I, & A, columna 1. & 2. de re iud. & Aret. in
capit. cauſam quæ. columna. 1. de teſtibus.
2 Sed quæro, † an etiam iſta publicatio pro-
ceſſus requiratur ante torturam. Bal. in l.
milites, C. de quæſtio. tenet requiri. & ita
Brun. char. 9. colum. fi. & ſeq. in ſuo tracta.
torturæ. Et text. ſecundum vnam lecturam
in l. 2. C. de ædendo, ut ibi per Bart. in ſecun
da lectura. Et practica eſt, quod publicatur
proceſſus, & datur copia iudiciorum, aliter
tolleretur rei defenſio, vt ibi per Brun. &
reus poteſt elidere indicia, & reprobare cõ
trarijs probationibus, ut per Brun. ubi ſup.
& clarius char. 8. colum. verſicu. ſed licet, &
dum dixi ſupra in vndecima parte torturę,
& vltima, ꝙ etiam non publicato proceſſu
datur copia indiciorũ intellexi ratione ſo-
lennitatis, quæ ſit in publicatione proceſ-
ſus, iuxta gloſ. & not. in l. geſta, C. de re iud.
quia ſine alia citatione partis datur ipſa co
3 pia. An † publicato proceſſu et ſolenniter,
vt tandem ſit poſt probationes hinc inde
factas, ſuper capitulis utriuſque partis, poſ-
ſint examinari teſtes ad defenſionem, & of
fenſionem. cõis eſt ſententia quando parte
inſtante proceditur, ad defenſionẽ non poſ
ſe examinari, ut per Aret. in c. cum clamor.,
colu. 2. de teſtibus tenetur tamen iudex ex,
officio, et in caſu quo ad inſtantiam partis,
proceditur, quærere defenſiones etiam per
examen teſtium poſt publicationem. Aret.
conſilio 147. col. 3. & ideo concludendum
eſt, vt ad offenſionem non poſſit etiam ex
officio, ubi ut dixi, ſimus in caſu quo proce-
ditur ad inſtantiam partis. Aret. in c. frater-
nitatis, col. 9. uerſic. item in cauſa crimina-
li. Bal. in l. presbyteri, col. 2. uerſic. iuxta pri-
mam, C. de epi c. & cleric. & conſi. 276. in 1.
uol. col. pen. circa fin. et ſequenti, ſecundum
impreſſionem Brixienſem. Felyn. in d. cap.
cum clamor, colum. pen. uerſi. ſecunda con
cluſio. et Ange. Aret. ubi infra. Et aduerte,
quod articulum hunc quo ad teſtes exami
nandos ad defenſionẽ lata diſputauit Are.
in d. c. fraternitatis. et ibi tenuit, ꝙ publica-
tio non obſtet parte inſtante, ſed ut dixi
Aret. in d. c. cum clamor. aliter tenet. Dicẽſ,
quod latè articulum diſputauit in d. c. fra-
ternitatis. Sed quod cõis eſt in contrarium.
et bene loquitur quidquid dicat Fel. in d. c.
cum clamor. et Ang. in glo. qui iudex dictũ
proceſſum publicauit. et in gloſ. qui iudex
ſtatuit terminum ad opponendum contra
proceſſum, col. 2. in fi. et prin. ſeq. et in glo.
comparent dicti inquiſiti. et negauerũt to
tum, col. fin. et Saly. per eum non allegatus
in l. fin. colum. penult. C. de quæſtionibus.
Aduerte etiam dum dixi, non eſſe teſtes et
ex officio examinandos ad offenſionẽ, ubi
parte inſtante proceditur, nam loquuntur
Doctores ibi pars eſt uoluntaria, ſecus ſi ne-
ceſſaria. Item limitant hanc concluſionem,
ut non procedat quando iudex uidit reum
ſuſpectũ de colluſionem. Cui aliam limita-
tionem addo, quãdo uidet partẽ eſſe negli
gentem. Bar. in q. iudex maleficiorũ Bald.
in d. l. presbyteri, et in l. 2. C. de abolitionib.

per

per Feli.& Aret.in c.quia Gu.de iudicijs, &
procedit hæc limitatio,ſiue ad defenſionē,
ſiue ad offenſionem agatur, ſecundum Do
ctores ſupra,& nota quod Hoſtienſ.& Abb.
& alij communiter in d.c. cum clamor. vo-
lunt,ꝙ etiam ſi iudex ex puro officio proce
dat, tamen ubi uidet reus, quod malitioſè
procedit.poteſt appellare,ſed tamē limita,
ut per Felin.in d.capi.cum clamor.col. fina.
verſ.& in prędictis.& an ſit idem,ꝙ pars pe
tat,& nominet, ut illos iudex examinet an
tantummodo ſciat quos voluerit iudex exa
minare,uide Paulum de Caſtr facientē dif-
ferentiam.in conſil.246.in 1.uolum.ubi di-
4 cit,†ꝙ licet ſciat,nihilominus iudex ex offi
cio poteſt examinare,ubi alias ueritas ha-
beri nō poſſet, videtur tamen hoc pendere
à captione.Bal in l.fi.in fi.principij.C.de ap
pellat.ubi dicit, ſe dare nouum modū per
quē ſemper poterunt produci teſtes publi-
catis atteſtationibus, ut ſcilicet qui hoc fa
cere intendit iudici det nomina teſtiū,& ſe
abſentē faciat, poſteaque iudex ex officio
illos examinet, ſed hoc reprobat Rom. &
poſt eū Fel.qui eū refert in d.capi. fraterni
tatis. colu.8.nec curo de repertorio Hipp.
in quo aliter tenet in l.1.§.final.colum.2.&
5 ſequen.ff.de quæſt. Vide igitur† non poſſe
ad defenſionē,minusque ad offenſionē exa
minari teſtes poſt publicationem teſtiū ſu
per capitulis utriuſque partis, ſed an poſ-
ſint examinari ſuper articulis directè cōtra
rijs,& dic idem per clementinam ſecundā,
ubi gloſſ.notabilis, in uerbo,indirectè, de
teſtibus.& eſt cōmunis Doctorum ſenten-
tia ibi,quæ tamen non habet locū quando
articuli eſſent indirectè contrarij, iuxta l.
optimum.C.de contrahend.& commit.ſti-
pul.Eſt tamen aduertendū, quod ſi pars cō
tra quā producta fuerant capitula ex inſpe
ctione eorū potuit inſtrui ad contra capitu
landū ante publicationē, tunc ceſſaret hæc
cōclusio, ſed ſi inſtrui non potuit, & teſtis
ſuper eis examinatus depoſuit de loco, &
tempore,quòd non erat expreſſum in capi
tulus generaliter cōpoſitis, tunc concluſio
militaret.ita comuniter Doct.in d.clem. 2.
maximè Barb.quid.clemen.legit cū rubr.il
lius tit.& ita atteſtatur Marian.capitul.fra-
6 ternitatis.de teſtibus.in 9.q princip. Et†ſu-
mus in materia utrū falſitas teſtiū diuerſæ
partis poſſit oſtendi,& cōcluſio eſt, ut dire
ctè non poſſit, ſecus autem indirectè,ſicut
tamen dixi rectè etiam poteſt oſtendi quan
do ultra falſitatē etiam obijcitur teſtes cor
7 ruptos fuiſſe,†ex quo cenſetur nouū capi-
tulum,ita Maria.ubi ſupra,in 8.q. in prima
limitatione.& ponit etiam alias duas limi-
tationes,& hanc cōmunē cum his, & alijs
limitationibus ponit Feli.in capit.licet cau
ſam.nu.24.& ſeq.col.13. extra de probatio.
Sed ſi obijciatur ſola falſitas, hoc opus hic
labor eſt, & Marian.circa dictā 8.q. mouet
difficultatem,& ſe reijcit ad cap.cū cauſam
de prob.& cap.cum venerabilis.de except.
eſt materia illorum capitulorum in quibus
not. quod etiam ſententia quæ tranſiuit in
rem iudicatam, reuocatur prætextu falſo-
rū teſtium, & ideo Felin.in eo.capi.cū cau-
ſam.tangit difficultatem in prima cōcluſio
ne,& oſtēdit,quod ſola falſitas nō ſufficit,
quando nō obijcitur corruptela, allegat
Bar.Abb.Imol Paul. de Caſtr.Ant.de Butr.
& Ioan.Andr.& ita dicit eſſe intelligendos.
Specu.& Archid qui ſimpliciter loquūtur,
& ſuper quibus Dec.ſe fundans in cap.cum
cauſam.tenet eſſe ſpecialem crimine falſita
tis, ut timor ſubordinationis nō habeatur
in conſideratione, ut per eum,ſed dicit cō-
tra communem, vt etiam apparet ex dictis
Ale.in 1.colu. & Imol.ibi in l.diuus.ff.de re
iud.& incipit verſiculus Alexan. item fallit
vbicunque.Fateor quod ſi ageretur crimi-
naliter ad puniendum,et non ad retractan
dam ſententiam,iuxta latè dicta per Alexa
et Imol. maximè, colum.6.uerſi.itē aduer-
te.et dicta per Felin.in d.ca.licet cauſam.in
15.colum. vbi ponit modos quibus poteſt
agi prętextu falſorum teſtium,ſicut etiā ſit
in d.l.diuus. tunc publicatio non obſtaret,
per ea quæ ponit Bar.in d.Authe qui ſemel
verſicul.quęro an alia inſtantia.C.de poba.
ſecus ſi ageretur criminaliter,& incidenter
ad reſciſſionem ſententiæ, iuxta not. per
Imol.in d.col.6.verſicu.item aduerte,quod
tamen etiam non tranſit ſine dubitatione
per dicta Bart.in d.q.quęro an in alia inſtan
tia.Item ſi ageretur ſolùm contra teſtes ut
punirētur,ceſſaret difficultas,quia res inter
alios acta, etc.ceſſaret etiam quando ex of-
ficio iudex procederet,iuxta ca.cū clamor.
et hoc eadem ratione, et caſus clarus eſt

pro communi, quando agitur ciuiliter ad
reſciſſionẽ ſententiæ, dico clarius ſecũdum
Doctores cõmuniter, tamẽ adhuc ergo du
bito propter generalia uerba rubricę, & le-
gũ. C. ſi ex falſis inſtrumentis, & capitulo-
rũ, cũ cauſam, & cũ uenerabilis. & d.l. diuus
dicere autem, non loquuntur ſupra dicta
quando publicatus erat proceſſus, eſt metũ
ſomniũ, quod nunquã fuit in conſideratio
8 ne legum An† poſt concluſionem in cauſa
in criminalibus poſſint examinari teſtes, &
acta fieri, uide, quomodo concludatur in
cauſa text. in c. cum dilectus. de fide inſtru-
mento. & Felin. ibi omnino, & in effectu
poſt concluſionem in cauſa nõ licet exami
nare teſtes imò eſt præcluſa oĩs probatio
& per inſtrumenta d. c. cum dilectus. licet
aliud ſit in inſtrumentis de nouo repertis,
ut per Iaſ. in repertit. d. l. admonendi. char. ul
tima. col. 1. verſi. confirmo. iuncta char. 7.
vol. 3. verſ. retenta. & nõ licet etiã poſt con-
cluſionem in cauſa examinare teſtes con-
tra perſonas teſtiũ, imò nec poſt ſolam pu-
blicatſonẽ teſtiũ, niſi ſecundum formam c.
præſentium de teſtibus. In Senatu tñ uideo
facile concedi, ut contra perſonas poſſint
examinari ẽt poſt emanatũ perẽptorium,
& cauſã quare etiã contra perſonas de iure
non poſſint examinari teſtes, illa eſt, quia
ut dixi, cõcluſio in cauſa pręcludit omne ge
nus probationis, ut latè per Felin. in d. cap.
cũ dilectus qui oſtendit. adeo præcludi os
partibus per concluſionem in cauſa, ut qua
ſi æquiparetur ſententię, & magis hoc im-
pedit nẽ quid poſtea fiat quam publicatio
teſtiũ, ut patet in d. capit. cum dilectus, &
patet, quia tot limitationes non dantur per
Doctores quãdo eſt concluſum in cauſa ad
iterum examinandum, prout dantur quan
do eſt publicatus proceſſus, ut in cap. cum
ueniſſent per Doctores de teſtibus. & per
Alexan. in l. iubemus. C. de iud. ubi uide col.
2. vſque ad finem, & ibi concludit, ſicut ſu-
pra dixi, quod quãdo concluſum eſt in cau-
ſa, pręcluditur omnis uia vlteriori proba-
9 tioni. Et ne erres, ſcias, † quod in criminali-
bus non concluditur in cauſa, ut per Felin.
in d. cap. cum dilectus. colu. 2. & Aret. in gl.
iudex ſtatuit terminum ad opponendũ con
tra proceſſum, col. 2. in fin. & ſeq. quia non
põt reus renunciare defenſionibus, ut per
Doctores in d. c. & in l. iubemus allegata, &
Mediolani ex conſuetudine non concludi-
tur in cauſa etiam ciuili. Si igitur in crimina
li, non concluditur in cauſa, nihil impedit
quin poſſint teſtes examinari, etiam ſuper
cõtrarijs capitulis, niſi obſtet publicatio te
ſtium, quo caſu dicendum eſt, ut ſupra dixi,
& minus impedit quominus poſſint exami
nari teſtes cõtra perſonas teſtium, niſi etiã
obſtet publicatio, qua etiam non attenta
poſſunt examinari ſecundùm formã dicti
capituli, pręſentiam. de teſtibus. Et circa di-
10 ctum capitulum, præſentiam dicit † quòd ſi
proteſtatur contra perſonas teſtium ante
publicationem, uidelicet quo tẽporo pars
citatur ad uidendum iurare teſtes, iuxta ca.
2. de teſtibus. & l. ſi quando. C. eo. tunc non
obſtante publicatione poteſt probare con-
tra eorũ perſonas, uide Felin. ibi, qui ponit
ſex fallentias percurrendo, & limitando di-
cta Saliceti in hac materia in l. ſi quis teſtib.
vide etiam Areti. in d. capitul. præſentiũ, &
Signorol. conſi. 79. Et procedit etiam quod
pars contra quam fuit productus teſtis, po
ſtea uellet allegare teſtẽ corruptum, ut no
tabiliter per Felin. in cap. licet cauſam. de
probationib. colu. 4. circa finem, & ſeq. in 9.
notab. vbi etiam uide colum. 14. & ſequen-
10 ti verſicu. tertia concluſio, & † an qui nõ op
poſuit contra teſtem in prima cauſa, poſſit
poſtea opponere in cauſa apellationis, ui-
de Aretin. in cap. ex parte. colu. 9. & ſequẽ.
de teſtibus. & in cap. ſicut. eod. tit. colum. 4.
circa principium. & ubi pars non fuit prote
12 ſtata, An † iudex ipſe ex officio poſſit repel-
lere teſtem inhabilẽ, uide Sali. in d. l. ſi quis
teſtibus. Felyn. in d. capitul. pręſentium. col.
2. & in ca. intimauit. colu. pen. circa finem,
& ſequen. extra, de teſtibus. & in capit. teſti
monium. eodem titu. colu. 2. & ibi Aretin.
colum. octaua Alexandr. in l. 3. in princip. ff.
de teſtibus. colum. 3. & 5. volum. conſi. 152.
columna 5. circa princip. ubi ponit aliquos
caſus in quibus poteſt opponi etiam ſine
proteſtatione, et omnino Angel. cõſi. 295.
colum. 2. et in d. capit. 2. per Felin. extra, de
teſtibus, columna octaua circa fin. Et ad-
13 de † quod facta dicta proteſtatione per me
ſi tales teſtes poſtea aliquid pro me depo-
nerent non ſtaretur eis ad mei fauorẽ Are
tin. in d. capit. præſentium. in ultim. notab.

&

& ibi Felin.colum.2.& latius per Felin.in d.
capi.pręſentium,colum.pen.ver in gl.fi.vbi
regulam ponit,& fallentias circa hoc,& ibi
per Aret.in vlt.char.& per Felin.notabiliter
in cap.capitulum.de reſcripit.colum.14.ver
ſicul.demum. in fin Item adde,quod ſicut
ego contra teſtē debeo proteſtari,aliter ui-
deor illum approbare.d.cap.præſentium.ita
ſi egomet produco teſtem uideor illum ap
probare,nec poſſum poſtea improbare,d.l.
ſi quis teſtibus. ubi per Doct. maximè per
Salic.Alexan.conſi.66.col.pen.vol.1.per Fe-
lin.in cap.veniens,el primo,de teſtibus,co-
lum. fin. circa princip.Angel.in Authen.at
qui ſemel.colum.2.de prob.Et quid de iudi
ce quē approbaui in iudicē an poſſim eum
reprobare,ſi cōtra me in eadē cauſa produ
catur in teſtem? uide Aret. in capi. dilecti.
de teſtibus,colu.penul. circa fin. & ſequen.
14 †Et ſi in vna cauſa produxit teſtem,& idem
in alia producatur per alterum contra me,
an poſſim eū reprobare, uide Salic. ubi ſu-
pra,colum.2.Aret.in d.c.pręſentiū , colum.
4.& Felin.ibi colum.3. Et quando produco
teſtem, an poſſim allegare eius inſtabilita-
tē,uide omnino Bal.in c.cum dilectū. colu.
vlt.de conſuetudi.ubi ponit practicam,qua
liter quis poſſit dicto teſtis ſe iuuare ꝓ par
15 te,& pro parte nō acceptare,& † an ex capi
te inimicitiæ poſſim teſtē reprobare, ultra
Sal.ubi ſupra,& alios uide Bald volumin.5.
cōſilio.41.colum.2. circa fin. Et procedunt
16 hæc quò ad perſonas teſtium,ſed † dictum
eorū poteſt quidem reprobari ab ipſomet
producente tanquam falſum. Salic.in d.l.ſi
quis teſtibus,verſicul.4.quęro.ad fin.& An
ton.de Butr. in capitul.cum uenerabilis.co
lumna 5.verſic.oppono. extra , de excep &
ratio eſt quia producens ſibi contra illud
non potuit prouidere. ita Salicet. & Dom.
Anto. vbi ſupra , nec cenſetur approbans
perſonam teſtis approbare eius dicta, ſiue
teſt.ficāda per eū ita nor,Salic.in d.l.ſi quis
teſtibus.colūna 2.Angel.ubi uide in Auth.
at qui ſemel,columm.2.C. de prob. Alexan.
cōſil.66.col.pen.uolum. 1. & Felin. inc.ve-
niens,el primo,de teſtibus,colum.fin.poſt
17 princip.Quid uerò † ſi producens non uelit
uti dicto teſtis,quem produxit, an poſſit al-
tera pars illum producere? vide Felin.in ca.
de teſtibus,columna.fin.extra,de teſtibus.&
per Bald. in l. 1. §. beſtias , ff. de poſtul. Pa-
norm.in d.capitul.pręſentium in princ.col.
4.& ibi Felin.colu.3. & Aretin. conſil. 141.
18 circa mediū.& † an teſte producto per unā
partem,poſſit altera pars petere,ut interro
getur pro ſe ſuper eodem capitul.uel ſuper
alio diuerſo, & quid ex interuallo , & quid
ēt ſi talis pars cōtra quā fit productio,eſſet
per lapſum terminum excluſa a productio-
ne teſtiū,uide Aret.in d.c.de teſtibus.in ul-
tim.chart. & Felin. ibi columna final. Et an
19 † idem teſtis poſſit ab eadem parte ite-
rum produci ſuper alijs capitulis.Signorol.
20 tenet poſſe conſi.43.colum.2.Et an † poſſit
opponi teſtibus adhibitis in aliquo actu ex
conſenſu partium,uide Fel.in cap.exhibita,
column.2.de iudicijs. Cœpol. plenè cautela
294.Alexa.notabiliter conſilio 70. uolum.
1.ubi limitat ꝓcedere quo ad illos qui eos
rogarunt pro teſtibus. Idem Cæpol. conſil.
21.colu.4.Dixi de proteſtatione quæ iuuat
partem,ut poſſit poſt publicationē proba-
21 re contra perſonas Addo autē † quia multi
teſtes non debent examinari,qui tamē exa
minantur,quod reſeruatio quā faceret iu-
dex de nō præiudicando exceptionibus cō
tra eos militantibus.operaretur uti perin-
de eſſet,ac ſi nullū factum fuiſſet examen.
Aretin.in capitul.ex parte,columna 6.de te
ſtibus.Felin.in capit.cum dilecti.de accuſat.
colum.9.& in d.capit.ex parte columna an-
tepenul. ubi uide in fin. & ſic etiā ubi dicti
teſtes aliàs nō facerent indicium qualequa
le,nec hoc caſu examinati illud facerent, et
uide etiam Felin.in capitu.teſtimonium co
lum.5.in fi de teſtibus.et cadet hæc conclu
ſio magis ſub tit.ſeq.de oppoſitio.contra te
ſtes. Sicut facta publicatione propter timo
rem ſubornationis noui teſtes prohibētur
produci.dicto capit. fraternitatis. et Auth.
22 at qui ſemel.C.de probation.ita teſtes † exa
minati nō repetuntur ſuper eiſdem capitu-
lis cap.per tuas.extra,de teſtibus,cum gl.1.
Felin.ibi,in uerſicu. 2.cōcluſio.ubi uide.eſt
pulchra materia,et concluſio eſt hæc, qꝰ ēt
ubi proceditur inſtante parte,tamen iudex
ex officio poteſt iterū interrogare teſtem,
quia forte obſcurè depoſuit.ita Felin.ibi,et
gl.ibidē quam uide,quia his hoc repetit,et
gl.in §.illud. in Authen. de teſtibus. quā ſe
quitur Bar.in Authent. at qui ſemel, C. de

prob.

prob.in fin.hanc glo.ſequitur Imol.in dicto capit.per tuas.ſæpius repetēdo. & ita etiam glo.in cap cum clamor de teſtibus,& ibi latius Feli.colum. 1.qui poſt Docto. per eum allegatos clarè loquitur,& in criminalibus, & in ciuilibus quando proceditur inter partes,& ita clarè Are.in dicto capit.per tuas.ꝙ nunquam dubitat, niſi quando eſt repetendus inſtante parte.Et aduerte ad gl.in d.cap. cum clamor.dum dicit,ꝙ iudex præcipue in illo tex.in quo proceditur ex mœro officio poteſt interrogare,clarè idē volens quando inſtante parte, & vide omnino illam gl. ponentem rationem dubitādi,& decidendi. & ita Marian.in c.fraternitatis.in 34. fallen.de
23 teſtibus.Et aduerte,†quia primo eſt quæſtio dum ad cognitionem prædictorū, an iudex ſi non faciat,malè dicatur facere,& poſſit appellari, vide Felin.in d.c.per tuas.colum.fin. verſic. item in quantum.qui videtur dicere, quod malè facit, & ſi appellatur quòd ſupplet iudex ad quem,loquitur tamen in dubitatione inſurgente ex actis, & vide Aret. in dicto cap.cum clamor.colum.1. in 2. notab. ub. dicit,quòd iudex poteſt,& non cogitur, & ita communiter tenent Docto.eſt verum ꝙ ſimpliciter loquitur non facta difficultate quomodo procedatur ambiguitas.Secun
24 do aduerte,† quomodo exemplum detur ꝙ teſtis ſit ambiguus,de quo vide tex.in d, ca.cum clamor.qui loquitur in tali ambiguitate, quæ nullo modo poſſit intelligi, & ita not.Are.ibi,in d.2.notab.& ita videntur plures Doctores tenere qui ſunt reprobati à Fel.& alijs per eum allegatis in d.c. cum clamor.col.fin.verſic.vlt. ſcias. vbi vide ſufficit enim quælibet ambiguitas,vt ibi,& datur ēt exemplum quo ad aſſignandam rationem dicti ſui,quia hoc etiam pertinet ad hanc declarationem glo.in d.§.illud.& Bar.in l.repetit.in princip.ff.de quæſt.& Sali.in Auth.at uiq ſemel.C.de probat.colum. 5. Et ſi vides
25 †quòd ex officio idem repetuntur ad declarandum.Sed an vt addant,uide Felin.in d.c. cum clamor,column.2.poſt Lapum, & Do. Ant.& Are.ibidem,colum.1 in 2. notab. an vero ad inſtātiam partis iudex poſſit repetere, loquor ſemper publicatis atteſtationibus,ſaltem ad declarandum. Dic communē eſſe vt non poſſit,& ſic minus ad addendū, & corrigendum. Aretin.in dicto c.per tuas.

in diuerſis locis ita atteſtatꝰ, vnus eſt caſus
26 †in quo iidē teſtes poſſunt repeti ad inſtantiam partis publicatis teſtibus, quādo non fuerūt īterrogati ſuper omnibus capitulis, vel ſuper interrogatorijs, & hoc etiam ꝙ ſub vi verborum capitula continerent plura,quia ſuper omnib. eſt interrogandus, ēt quæ in uirtute verborum continerentur,vt in exēplo eius qui capitulat præſcriptionē. Abb.in d.c.per tuas. Et aduerte, quia ſi fuit interrogatus,atque ita reſpondit, ut etiam fieri debuiſſet alia interrogatio, illa non facta,non dicitur aliquid omiſſum, quia ſatis eſt,ꝙ ſuper omnibus capitulis, & capitulatis fuerit interrogatus,eſt verum ꝙ ſi dubiè reſpondit,tūc ſumus in alia materia,de qua ſupra an repeti debeat ad declarandū dictū ſuum,& minus adhuc diceretur omiſſum,ſi etiam iudex alterius interrogaſſet de cauſa ſcientiæ,& adhuc aptè non reſpondiſſet. Et adde ꝙ Tindar.in hac materia,in ſuo dialogo.lib.1.cap.9.col.2.uerſ.item probatur qui fuit Doctor ſolēnis.& ſubtilis,ut per Iaſ.in l. magiſtratib.col.2.in fin.ff.& per Dec.in cap.
27 per tuas,col.ult.de probatio.dicit te† iudicē,qui inſtaris,ut repetas teſtem, debere eſſe contentum primo dicto,ut not. gl.in c. literas,extra,de præſumptio. nec debere teſtem repetere eo nolente, niſi fortè dictum eius ſit obſcurum,uel aliud præſenſeris non aliter perueniſſe ad eius notitiam ex meliori forte recordatione,quibus caſibus pōt iudex teſtem repetere ex officio,ut,ibi, quem uide.Et aduerte,quia ſunt duæ materiæ ſe-
28 paratę. Prima†an iudex poſſit repetere dictū teſtis ut addat,uel declaret,& de hoc locuti ſumus. Secunda an poſſit ipſe teſtis reuerti,vt addat,uel ſe corrigat,& hęc ſecūda materia traditur in cap. præterea. de teſtibus cog.& dicit Bar.in d.l.repetit. qui attingit hunc ultimum articulum, ꝙ ſi teſtis reuertitur ſuo motu incontinenti,auditur,et poteſt ſeipſum corrigere, ſecus ſi ex interuallo allegat d.capitul.præterea.et not.in d. §.quia uero in Auth.de teſtibus dic ut ibi in dicto capitul præterea.et uide Bar. in l. eos. ff.de falſis.columna 2.ubi dicit, quòd teſtis ſe incontinenti poteſt corrigere quando iuſtam cauſam erroris allegat,alias uti varius punitur de falſo,et Aretin. ſequitur Barto. præciſe,et clarè in dicto cap. per tuas.de teſtibus,

Bibus,colu. 3. ubi ponit not. declarationē quā omnino uide ſi uis hæc intelligere,uide tamē Bar.in l. quidquid aſtringendæ.ff. de uerbo. oblig. circa fi.uerſi.fateor tamē. vbi uult ſimpliciter q̄ in teſte licita ſit va
29 riatio† antequā primū dictum habeatur pro perfecto.& idem uult glo.in d.c prete rea.vbi ait,q̄ dicitur incontinenti quando quis nondum receſſit a iudice, & tunc admittit variatio,nec eſt neceſſe dicere, Reuoco, ſed uidet intelligedus Bar.ſicut dici nō dum examine,& nōdū perfecto, ſed iſto facto etiam incōtinenti non poteſt,niſi reuocet,& etiā cauſam alleget,& ita uidetur diſtinguere, & declarare Firm. in uerſ. teſtiū repetitio.in 9 c.& duobus ſequenti-
30 bus,ubi omnino uide. Et†ubi nondum eſſet finitū examē, & uariaret ſimpliciter abſque eo quod ipſe ſe uideiur corrigere,ad hunc crede cū debere ioi queri, ad perſpiciendū i quo dicto uellet pſiſtere,& ita intelligere potes Bar.in l. de minore.§.1.in 3.col. ff.de q. lic puniret uti uarius per d.l.
31 eos. Et idō† nō ſemel uidi ſolennes iurecōſultos ſtatim facto teſtis examine,ei diſpoſitionē quam fecerat legere,& eū inter rogare an ita dixiſſet,q̄ ſi aliqd ſe dixiſſe negaſſet, uel aliud dicere uoluiſſe affirmaſſet,dictū eius accōmodabāt,prout ultimo loco aſſeruerat, ſed ubi receſſiſſet ab eis, vel licentiam habuiſſet, & poſtea uellet ſe corrigere nō admittebant,niſi reuocaret, & allegaret cām erroris ſui, & hanc practicā acceperunt á Bal.in l.fi.C.plus uale, qđ agi ubi per illum tex. dicit ibi, q̄ poſt quā teſtis depoſuit debet iterum ei legi dictū ſuum,ut per lectionem compleatur, & error ſi quis in ſcribendo remoueatur,& refert,& ſequitur Felin c.per tuas.col.penu. de teſtib.uide tamen omnino quæ allegat Alex. in d.l.quidquid aſtringendæ col.ult. ibi remiſſiuē loquitur in teſte. Item uide Inno.c. in d.c. præterea de teſtibus cogen.
32 qui dicit, quando † teſtis incontinenti ſe corrigit,non ſtari correctioni ſimpliciter, ſed bene iudicem attendere modum correctionis, & refert, & ſequitur Felin.ibi, col. ultima in princip. & hoc dictum cōfirmat dictum Bart.in d.l.eos. imo uidetur generalius loqui,vt licèt nōdū receſſiſſet à iudice,tamen adhuc reuocatio paſſim non admittatur, ſed attēdi debeat quomodo loquatur,& quomodo reuocet, & hoc credo uerius quidquid ſentiat Firm. quem ſupra allegaui,& in effectu nō credo differentiam eſſe, an nōdum ſit finitum examē, vel eo abſoluto incontinenti ueniat, id eſt antequā ſit allocutus partem ſecundum communē interpretationem, ut atteſtatur Imol. in d. c.præterea, & ibi Fel. Nā omni caſu dicitur variatio, ubi non reuocet, & procedit lex, eos.Si uerò reuocat debet audiri,ſed iudex debet aduertere ad cauſam reuocationis,utrum ſit conſona, uel ne, & ubi minimè ſibi pbabilis eſſe uideat erit uarius poterit puniri,& ita etiam latè,& notabiliter,& ſubtiliter Tind.in ſuo tractatu de teſtibus. char.2. c.4.incip. Alteram exceptionem,ubi uult nō licere teſti ſe corrigere niſi incontinenti allegando d.c.præterea deinde ſe limitat. ut hoc etiam incontinenti non liceat, niſi iuſta cauſa erroris allegetur,& iudici etiā iuſta uideatur ſecundum Bart. ubi ſupra, & q̄ iudex ſi vult repetere poteſt quādocunque, iuxta c. cum clamor.& Doctor. ibi, & ita etiā ſupra declaraui, poſtea in fi. dicit notabiliter qđ vbi teſtis licitè ſe corrigit,nō punitur de falſo, quia non meretur pœnam qui facit lege permittēte.l Gracchus.C. de adult.uide igitur, quòd tantum vult ut incontinenti ſit licitā correctio,& q̄ tamē debeat allegari cau
33 ſa erroris,& † ideo, dum dicit incontinenti debere fieri correctionem,loquitur etiam ante perfectum examen, niſi dicas quòd tunc non dicitur incontinenti fieri, ſed in ipſo actu, prout conſiderauit Barto. in d. l. quidquid aſtringendæ,& Firm.ubi ſupra,tamen plus placet,ut dixi,alia opinio,& uidetur meliori ratione fundata, & prædicta procedunt,ubi teſtis incontinenti corrigit, ſed ex interuallo non eſt licita propter timorem ſubornationis, uide tamen circa hoc plures declarationes, & limitationes per Tind. ubi ſupra, & per Felin. & alios in
34 d.cap.præterea, licita† tamen eſt additio ex interuallo ubi unum dictum ſimul cum altero ſe habere poteſt; ut quia primo dixit neſcire,poſtea dicit ſcire, uel primò non recordari,poſtea recordari.ita Bartol. Ang. & Moder cōiter in l. qui bona. §. ſi quis ſtipulatus. ff. de dāno infecto. ubi uide omnino Alexand.& Felin.& Doct.in d.cap.præterea,&

per

per Hippolytum in l. ex libero, ff. de q. col.
pe. & melius quàm alibi per Tindar. in d. tra
ctat. in 3. char. cap. 8. incip. recenſebam. col. 1.
35 & ſequen. Et † ibi etiam, quādo primo loco
dixit ſe tātum ſcire, vel tantum verum eſſe,
an ēt eo caſu poſtea audiatur, ſi dicat aliqd
aliud verum eſſe, & ſe melius recordari, &
Doctores ubi ſupra in §. ſi quid ſtipulatus,
& in d. c. præterea. loquuntur quod ad pro-
bandum, quo caſu conſideratio debet eſſe,
an locutus fuerit cum parte, uel nō, ut per
Doctor. ubi ſupra, ſed quo ad puniēdum de
falſo, dic eum nō puniri, niſi primò dixiſſet,
ſed tantū ſcire, vel tantū verum eſſe, vt ibi
per Tindari, col. vlt. verſic. eſt tractandū vel
niſi dixiſſet ſe neſcire id quod veriſimiliter
ſcire debebat, et in quo nō erat licita igno
rantia, ut not. per Aret. conſ. 71. col. 2. cuius
dictū in dicto conſ. maximè attenditur in
practica. Et uerū eſt, quod qui addit niſi ali
ter appareat contrarietas nō dicitur falſus,
ut per Dec. conſilio 100. col. 5. ubi allegat
gl. Et qd ecōtra quādo primo teſtis dicit ſci
re poſtea neſcire, uide Aret. in c. cum cauſa.
de teſtibus, col. 2 ubi diſputat præcedētem
articulū, qn̄ incipit à vegetatiua, poſtea an-
nectit etiā hunc, & in eo allegat Bar. & Bal.
ut per eū, quos tn̄ intelligit in dubio, vbi
aliquo modo pōt fieri concordia, ſed ubi
eſt nota contrarietas, tunc teſtis punitur
uti falſus, per id quod voluit Bal. in §. qbus
in prima conſti. C. & ita propriè loqtur Bar.
Allegatus per Are. in dicta lege. de ætate,
colu. 5. & vide ēt de hoc vlt. Iaſ. in lege ait
prætor, la prima, §. iurari, col. pe. & ult. ff. de
iureiur. & Alex. in l. ſtipulatio habere lice-
re, §. hæc quoque, col. 2. ff. de verb. oblig. &
uide omnino Bal. in l. 1. col. penul. C. de con
fei. ubi tenet, vt nō ſit periurus, qui primò
dicit credere, poſtea nō credere, de quo ēt
latiſſimè p Tind. in 2. ch. col. 3. ca. 1. narrabā,
& cap. 6. & ſequē. ubi ponit ſimilē quæſtio-
36 nem, ꝙ autē ſupra dictū eſt, ut, teſtis † ex in
teruallo nō poſſit ſe corrigere, intelligas
quo ad hoc, ut ſecundū dictū nō tollat pri-
mū, quia ſtatur primo ſed tn̄ illud debilitat,
ut per Felin. in dicto cap. præterea. qui dicit,
quod ex tali dicto, non pōt iurari in ſupple
mentū probationis, ſed tn̄ non punitur de
falſo vti varius, & licet prima facie Alex. ui
deat̄ uelle ut imò puniat̄, in l. q bona, §. ſi qs
ſtipulatus; ff. de damno infecto tamē expreſ
ſe illud non affirmat, nec etiam Bar. in dicta
l. eos. in ſecunda oppoſitione hoc dixit, licèt
reſpiciendo ad pauca, ita velle uideatur, eſt
37 uerū † quod præſumitur ſubornatus. d. c.
preterea. & ibi Docto. tamen non ſequitur,
ergo falſus. nam fieri poteſt, ut non doloſe
ſe corrigat. igitur nō eſt falſus. Bal. in c. 1. §.
notandū. & not. feud. Alex. in l. quid tamē,
§. ſi arbiter, ff. de arbitrijs. nec falſitas eſt
niſi cōcludens gl. & Doct. in l. iuriſgentiū,
38 §. ꝙ ſere, ff. de pact. poſſet † fortè talis teſtis
torqueri, & ideo his diebus proximè præte
ritis cū teſtis, qui ita arguebatur eſſe mor-
tuus, & vexaretur producens ratione uſus,
dicebā male uexari, quia non conſtabat te-
ſtem eſſe falſum, nec conſtare poterat, cum
torqueri non poſſet, & ſecundū prędicta in
telligo Tindar, in 4. ca. in fi. qui aliter ſentit.

Tit. de oppoſitionibus contra teſtes.

SVMMAE.

1. *Teſtis in eadem depoſitione contrarius an probet, maximè in tortura, ubi etiam diſtingui tur an teſtis ſolùm deponat contra tertium, an vero etiam contra ſeipſum?*
2. *Teſtis uarius an puniatur de falſo?*
3. *Teſtis deponens contrarium eius quod dixit ex tra iudicium an probet, & an puniatur de falſo, & an poſſit torqueri.*
4. *Teſtis dictum extraiudiciale an probet, ſi deponens ſit conſtitutus in articulo mortis, & quid de illis qui in patibulo morituri reuocant quæ dixerunt.*
5. *Teſtis dicens uno modo in iudicio, & aliud in alio quomodo probet, & an puniatur de falſo.*
6. *Teſtis dictum in una cauſa facit fidem contra eundem met in alia.*
7. *Teſtis contrarietas non nocet parti ſi ſit talis qui non debuit examinari.*
8. *Teſtis qui ſemel depoſuit poteſt petere ut ſibi legatur dictum ſuum, & ad illud ſe referre.*

9 *Teſtes plures ſi ſint contrarij qui ex ijs præferantur, & num. 10. & 13.*

10 *Teſtis unus ſi contradicat alteri uel plures pluribus quomodo fiat concordia, uel quomodo præferantur, & num. 11.*

11 *Teſtes inuicem contrarij an puniantur de falſo, ſi poſſunt aliquo modo concordes eſſe, & an probent ſi ſine maximè difficultate non poteſt fieri concordia?*

12 *Teſtium contrariorum in criminalibus an fiat concordia, ut probent.*

13 *Teſtes plures ſi contradicant æque pluribus, vel paucioribus quomodo poſſit fieri concordia, ut euitetur periurium, & falſitas, & quid ſi non poteſt fieri concordia, & ſupra num. 9. & 10.*

14 *Teſtes digniores uincunt alios in probatione, non autem ut minus digni puniantur de falſo.*

15 *Teſtes plures, pares numero, & cæteris qualitatibus ſi inuicem contradicant non probant.*

16 *Teſtes eiuſdem qualitatis ſi inuicem contradicant, an poſſint inquiri & torqueri.*

17 *Teſtis unus ſi ſit contrarius alteri an uterque puniatur de falſo veluti teſtes producti contra Suſannam.*

18 *Teſtis qui in tortura perſeuerauit in eius dicto, & poſtea adhuc uariat, an ſit etiam audiendus.*

19 *Teſtis infamis, uel ſocius criminis, uel periurus, uel bannitis, vel detentibus tempore examinis quomodo repellatur.*

20 *Teſtis an poſſit deponere de his, quæ uidit dum eſſet minor.*

21 *Teſtis qui depoſuit ſpe impunitatis ſibi promiſſæ, an probet?*

22 *Teſtis in uno falſus an reprobetur in omnib. præſertim cum dixit falſum in non attinentibus?*

23 *Teſtis dictum nihil valet, quando notarius illud non ſcripſit, ſed retulit, ſed ad dictum alterius teſtis.*

24 *Teſtes deponentes per eundem ſermonem, an probent.*

25 *Teſtis qui nimis apertè deponit in fauorem vnius partis, uel præcipitanter, uel nimium cito vel nimium tarde, an probet.*

26 *Teſtes an poſſint examinari a notario, maximè quando ſunt examinandi extra territorium.*

27 *Notarius an poſſint eſſe rogatus de mandato ſibi facto per iudicem, ut poſſit recipere teſtes.*

28 *Teſtes non publicati an probent.*

29 *Teſtes non citati, ſed qui a ſeipſis, vel ad petitionem partis ſe obtulerunt an probent.*

30 *Teſtis an præſumatur citatus, uel productus parte.*

31 *Teſtis an poſſint inſtrui a parte, & nu. 50.*

32 *Teſtes quomodo, & quando poſſint examinari ad æternam rei memoriam.*

33 *Teſtes deponentes extra terminum an probent, & quid ſi iurauerunt in termino.*

34 *Teſtes examinati parte non citata, an probent etiam in cauſis in quibus omittitur ſolennitas iuris.*

35 *Statutum, uel conſuetudo ut in examine teſtiũ pars non citetur, an ualeat.*

36 *Teſtis an poſſit examinari parte non citata, vbi proceditur per informationes.*

37 *Teſtis iurare debet etiam præſente parte, quæ eos produxit.*

38 *Teſtis non rogatus an probet, ſcilicet in caſibus quibus de iure debet rogari.*

39 *Teſtes ſingulares an probent, & an in dubio præſumantur eſſe conteſtes, & an dicantur ſingulares, ſi uiderunt per rimulam unus poſt aliũ, & num. 70. & ſeq.*

40 *Teſtis non deponens de loco, & tempore an probet, & quomodo probetur tempus.*

41 *Teſtis deponens ſuper inquiſitione contenta in ea uera eſſe, non uidetur deponere de loco, & tempore, & quõ hoc, & ſimilia intelligantur.*

42 *Teſtis de auditu, an probet, & quõ deponere.*

43 *Teſtis de credulitate, an probet, & quid ſi deponat per uerbum uidetur, & per uerbum pro certo credere.*

44 *Statutum ut credatur teſti deponenti de credulitate, an ualeat, & an teſtis de credulitate poſſit puniri pœna falſi, uel alia.*

45 *Teſtis non bene concludes non probat.*

46 *Teſtis dicens alium fuiſſe præſentem non probat illius ſcientiam.*

47 *Teſtes an probent ſi dicant ſe uidiſſe in ijs quæ conſiſtunt in guſtu, uel auditu?*

48 *Teſtis an probet ſi dicat ſe uidiſſe, cum tamen eſſet de nocte.*

49 *Teſtis an probet ſi deponat ſuper eo, quod iurauerat non reuelare.*

50 *Teſtis inſtructus a parte, an probet, maximè ſi pars dedit ei ſchedolam ſupra num. 31.*

51 *Teſtis periurus, homicida, & infamis, an probet, & an princeps poſſit concedere, ut ei credatur, & an teſtis, cui obijcitur crimen poſſit aſſumere defenſionem.*

52 *Teſtis inimicus an probet?*

53 *Teſtis ſocius criminis an probet, maximè quando tale crimen poteſt aliquo non iuſtificari?*

54 *Teſtis qui laborat eodem morbo repellitur. Et ibi fit mentio de ſtatuto Mediolani ſuper dicta ſocij criminis.*

55 *Teſtis agnatus non probat, quo ad iniuriam factam agnato. Et ibi remiſſiuè ponitur de aduocato procuratore, & ſolicitatore.*

57 *Teſtis qui tractat de ſe exonerando probat, ſi ſit ex ijs qui ſolent aliquid portare, puta vinum vel frumentum, & uiuunt ea arte.*

58 *Proxeneta an probet, maximè contra officialem? & num. 128.*

59 *Probationes contra officialem debent eſſe euidentes, niſi fortè aufugiat.*

60 *Teſtis ex vniuerſitate an probet, & an ſtatutum Mediolani ſuper hoc diſponens poſſit allegari in criminalibus?*

61 *Teſtes parentes, uel liberi non probant, & quid ſi ſint ſpirituales, vel ſi ſit per cauſa propenſa voluntatis, & quid in filio emancipato, & in ſpurio, & in priuigno, vitrico, compatre, ſocero, nuru, genero, viro, & vxore. Et de fratre, num 65. & 109.*

62 *Affinitas tranſuerſalis an repellat teſtem, & an affinis probet in cauſa criminali, & frater pro fratre, & an qualitas repellens teſtem ſi probata eo ipſo quod teſtis eam fatetur*

63 *Teſtis non tenetur reſpondere interrogationi, per quam detegatur ſua turpitudo.*

64 *Teſtis dicens ſe inimicum an credatur?*

65 *Teſtis an poſſit repelli parte non opponente? Et ſupra in titulo præcedenti.*

66 *Teſtimonium dicere multi ſunt, qui non poſſunt cogi.*

67 *Teſtis non cogitur contra ſeipſum deponere.*

68 *Teſtis an præſumantur inuitè depoſuiſſe.*

69 *Teſtis qui eſt ſubditus an probet, & nu. 99.*

70 *Teſtis unicus an robet, & an princeps poſſit hoc concedere.*

71 *Teſtis unicus an probet ſi deponat de eo, quod ipſemet fecit.*

72 *Teſtis unicus probat homicidium fuiſſe factum ad ſui defenſionem quando probatio accuſatoris non eſt contraria.*

73 *Teſtis an teneatur reddere rationem dicti ſui, & quomodo dicatur ſufficiens ratio.*

74 *Iuriſditio quomodo probetur per teſtes.*

75 *Teſtis dicta referenda ſunt ad factum, & non ad ius.*

76 *Teſtis an probet ſi dicat ſe uidiſſe mutari pecuniam, ſed non recordari quanta fuerit.*

77 *Teſtis quomodo probet tenorem ſententiæ, uel inſtrumenti.*

78 *Teſtis dicens aliquem poſſediſſe, ſciente aduerſario, debet reddere rationem etiam non interrogatus.*

79 *Teſtis ratio ſatis eſt ſi concludat a veriſimili, vel a communiter accidentibus.*

80 *Teſtis deponens homicidium fuiſſe factum ſui defenſionem, quomodo probet.*

81 *Teſtis examinatus a iudice incompetenti, vel teſtis non iuratus an probet.*

82 *Teſtis an debeat iurare in cauſa qua remittitur omnis ſolennitas iuris.*

83 *Teſtis debet iurare ſuper ſcriptura, & an poſſit iurare ſuper reliquijs ſanctorum, vel alio modo*

84 *Teſtes an præſumantur iuraſſe ſi in actis dicatur talis teſtis iuratus.*

85 *Teſtis an poſſit ſe referre ad illud quod dixit in alia cauſa?*

86 *Teſtis qui iterum examinatur an debeat iterum iurare.*

87 *Teſtis an poſſit deponere per procuratorem?*

88 *Teſtes plures debent examinari ſinguli ſeparatim.*

89 *Teſtis non iuratus ſi deponat falſum quomodo puniatur.*

90 *Teſtis quomodo probet ſuper negatiua.*

91 *Teſtis laicus an ſit idoneus contra clericum?*

92 *Teſtes qui ſunt religioſi, an probent, ſi non habuerunt conſenſum ſui ſuperioris.*

93 *Teſtes domeſtici quomodo probent, & qui dicantur domeſtici, & in tit ſeq. nu 4.*

94 *Teſtes deponentes non veriſimilia non probat, quia ſunt ſuſpecti de falſo.*

95 *Teſtis dicens non recordari, id quod veriſimiliter recordatur punitur de falſo.*

96 *Veriſimilia quæ nam ſint.*

97 *Teſtes in cauſa matrimoniali debent eſſe omni exceptione maiores.*

98 *Teſtis qui non debuit examinari ſi pars ultro nihil omnino probet, debet prius contra eam proteſtari.*

99 *Teſtis ſubditus an ſit pro domino idoneus teſtis?*

100 *Teſtis pro domino an poſſit eſſe uaſallus ſuus.*

101 *Teſtes an ſint idonei parentes, & liberis in cauſa matrimoniali.*

102 *Teſtis amicus an ſit idoneus teſtis pro amico?*

103 Teſtibus an credatur eſt in arbitrio iudicis.
104 Teſtes qui non ſint idonei.
105 Teſtis an poſſit eſſe affinis pro affine, & ſupra num.62.
106 Teſtis an poſſit eſſe filius pro patre, & econtra, & quid in alijs deſcendentibus.
107 Teſtis an poſſit eſſe uxor pro uiro, & an familiaris, & domeſticus.
108 Teſtis an poſſit eſſe filius naturalis pro patre.
109 Teſtis an poſſit eſſe tranſuerſalis pro alio tranſuerſali, & præſertim fratre pro fratre, & ſupra num.62.
110 Teſtis conſanguineus uſque ad quem gradum non poſſit eſſe teſtis.
111 Teſtis an poſſit compelli, ut pro fratre ad defenſionem deponat.
112 Teſtis poteſt eſſe frater contra fratrem ſi uelit.
113 Vſurarius quomodo probetur.
114 Teſtis an poſſit eſſe tutor pro pupillo, uel prælatus pro ſua eccleſia.
115 Teſtis an poſſit eſſe famulus tutoris.
116 Teſtis poteſt eſſe pro monaſterio ſuo famulus Abbatis, vel antiquus colonus.
117 Teſtis an poſſit eſſe procurator uel aduocatus, etiam in cauſa appellationis, & quid deſiit eſſe.
118 Teſtis an poſſit eſſe officialis qui deſiint eſſe officialis.
119 Teſtis an poſſit eſſe ſolicitator cauſæ.
120 Teſtis non eſt idoneus quando ei poteſt aſcribi laus, vel uituperium, & ſupra nu 58.
121 Teſtis an poſſit eſſe qui fuit iudex, & arbiter in ea cauſa.
122 Teſtes an poſſint eſſe relator, & inſtructor.
123 Teſtis an poſſit eſſe creditor.
124 Teſtis an poſſit eſſe qui habet commodum in conſequentiam.
125 Teſtis ſi interrogatus reſpondit ſe non habere commodum intelligitur principaliter.
126 Teſtis qui in cauſa uniuerſitatis reſpōdit ſe non habere commodum.
127 Teſtis quomodo dicatur habere commodum.
128 Teſtes an ſint idonei ſictabiles deponentes ſe tantum dediſſe tutor.
129 Teſtis an ſit idoneus proxeneta.
130 Proxeneta quis ſit.
131 Teſtes an poſſint eſſe negociorum geſtores, & famul.
132 Teſtibus ſunt ſoluendæ impenſæ quas fecerunt eundo, & redeundo, & ſtando, & quid de operibus quas amiſerunt.
133 Teſtibus an ſit ſoluendum, quod amiſerunt ſi in itineribus ſpoliarentur.
134 Teſtes ubi mittuntur ad examinandum ſolui debet merces notario, & iudici.
135 Teſtes producens ſi eſt pauper, an ſibi per partem, uel iudicem ſint ſubminiſtrandæ expenſæ.
136 Teſtis poteſt interrogari an ſit liber, vel ſeruus, vel inimicus.
137 Teſtis ſuſpectus poteſt interrogari etiam de his, quæ ad rem non pertinent.
138 Teſtes de falſo ſuſpecti ſunt interrogandi diligenter de omnibus circumſtantijs.
139 Teſtis falſus tenetur de falſo, & etiam de omni delicto inde ſecuto.
140 Teſtis cuius depoſitio fecit, ut quis indebitè morte afficeretur, vel abſolueretur, tenetur de homicidio.
141 Teſtes in factis arduis debent examinari coram honeſtis perſonis.
142 Teſtem falſum coram delegato deponentem, an delegatus ipſe poſſit punire.
143 Teſtem clericum qui ſit falſus an iudex ſæcularis, coram quo depoſuit, poſſit punire.
144 Teſtis ſuperior ſi deponat coram inferiorem falſum an ab eo poſſit puniri.
145 Teſtis uacillatio quomodo per notarium ſit ſcribenda.
146 Teſtis ſi nolit dicere veritatem, niſi data pecunia, an liceat illi dare ad hoc, vt dicat.
147 Iudici dans pecuniam, ut ferat ſententiam, an bene, & licitè det.
148 Pœnam meretur, qui rem faciat non malo animo, ſi ſit mali exempli.
149 Teſtis, qui aſſerit coram amicis ſuis ſe falſum dixiſſe, an poſſit pecunia induci ad illud propalandum.
150 Teſtis ſi pecuniam accipit, ut non deponat qua pœna teneatur.
151 Teſtis, qui pecuniam accipit, ut uerum dicat an comprehendatur in ſtatuto puniente falſum teſtem, uel producentem falſum teſtem.
152 Teſtibus duobus fide dignis magis creditur, quam mille ſceleſtis.

PVBLICATO proceſſu diſcurrendum eſt, an teſtes patiantur aliquam exceptionem, & repellantur, ut omnes ſciunt, et ponit Ang. Areti. in gl. qui iudex

dex ſtatuit terminũ ad opponendũ contra proceſſum. vbi poſt materiã publicationis proceſſus, ſubdit de maculis repellẽtib. ipſos teſtes,& quia principaliter cõſiderant
1 varietates teſtium,ideo ſatis ꝙ teſtis,† qui in eadẽ depoſitione dicit contraria nõ probat,l.qui falſa,vel varia,ff.de teſtib.col.pen. & ponit tres fallentias quarũ prima eſt quã do ſecũdum dictum in tormentis depoſuiſſet,quia Doct.concludunt quod illud attenditur,ergo probat.Secunda eſt quando primum dictum protuliſſet calore iracundiæ. Tertia verò quando ſecundum animo corrigendi primum,iuxta c.prætereà de teſtib. nam dũmodo probet, uel in primo dicto, uel in ſecũdo,uere, dicitur regulam locum non habere. Et quantum ad tertiam quomodo, ſcilicet intelligatur c.præterea. uide quæ dixi latiſſimè in præcedenti rub.& quę poſui etiam in materia torturæ teſtium. Quò uerò ad primam,ut ſtetur ſecundo dicto,quod teſtis depoſuiſſet in tormẽtis,ultra Bar.in l.eos.ff.de falſ.eſt etiam doctrina Bar.in l. ſi poſtulauerit, §. ſed et ſi negauerit,ff.de adult.et uide Ang.in l.fi.C.de quæſtio.col.1.2.et Soc.plenè,et conſideratè admodũ loquentẽ,in conſi.253.col.2.ubi tamen dicit eſſe conſiderandum an tempore depoſitionis factæ per teſtem in tormentis fuerit citata pars,et an primum fuerit magis uerisſimile uel tortura ſit legitimè data, ut etiam per Ang.in d.l.fin et circa illud ꝙ citari pars debeat,Dic non ſeruari ex conſuetudine,eſt etiam conſiderandũ an teſtis ſolum deponat uti teſtis contra tertium , an etiã in ſe uti pars,et in alium uti teſtis, quia hoc caſu magis creditur primo dicto ſine tormẽtis.Bartol.in l.1.§.quæſtio. ff. de quæſt.Are.conſil.61.colum.1.ad fi. et in c. cum in tua.colum.5.de teſtib.et Dec. cõſil. 189.Rarò tamen obtinere putui,ut hæc de claratio à iudicibus admitteretur ꝙ aliquã do cuenit, quia ad lucrum attẽtiores etiãt, aliquando etiam propter eorum nimiam ignorantiã.Debet etiam conſiderare iudex an teſtis poſt publicationem,uel ante dicat cõtrarium eius,ꝙ à principio depoſuiſſet, quia ſi nõdum publicato proceſſu hoc eueniat,pcedit regula ſupra dicta, ſi uero poſt publicationẽ, tunc magis ſtat primo dicto ꝑpter timorẽ ſubornationis, ita Bar.in d.§. ſed & ſi negauerit. Tamen ceſſare iſta ſuſpitio,vbi teſtis nullo modo potuiſſet loqui cũ parte, quod tamen his tẽpibus difficillimum eſſet ſcire ꝑp facile mecor corruptionem cuſtodum carcerum.Circa autem ſecundam fallentiam, quã primum dictum protuliſſet calore iracundiæ,quoniam hoc pendet a regula,l.quod calore,ff.de reg.iu. vide ibi Dec.& Fel.in c. ſicut ex literis .in 1. col.& ſeq de iureiur.& in c.cum te, col 4.de re iud.& per Iaſ.in l. ſi filiam tuam , colu.2. & ſeq.C.de inoffi.teſta. Et aduerte, quia locutus ſum de varietate quo ad credendũ , vel non credendum, ſed quo ad falſum , an
2 † teſtis uarius de falſo puniatur, regula eſt eum puniri debere,l.eos.ff. de falſis, & d.l. qui falſa,& uaria, & Fel. in d.c. cum in tua, in pen.col.in d.uerſ.1.concl. & Tind. in ſuo tract.in 1. char.colu.3.c. 2.incip.omnis ubi cũ nonnullis ſequentibus ponit plures fallentias, quæ tendunt ad præcedentẽ re-
3 gulam,quo ad credulitatem . Teſtis † etiã, qui deponit contrarium eius,quod dixerat extra iudicium probat, & attenditur dictũ iudicio.Felin.in d.c. cum in tua. in uerſic.2. concluſio.& in uerſ.4. concluſio. ubi dicit, quod quãuis primum dictum ſit extra iudicium.nihilominus cõis eſt , vt præualeat ſecundum,& ipſi credatur. Non tamen negari poteſt quin diminuatur de fide,ut per Doct.in d.c.Alc.conſi.81. uolu.3.col.antep. & Aret in conſi 71.ubi dicit, quod omnes Doct.in c.cum cauſam, de teſtibus tenent, quod debilitatur fides , & non punitur de falſo ,ſecundum magis communem opini. quidquid dicat Bar.in d.l. eos, ut per Felin. in d.cap.cum in tua,et Dec.in cap per tuas, de prob.colum pen.in fin. et ſeq. qui ponit tantum quatuor caſus in quibus defendit Bart.non tamen allegat Felin.in cap. frater nitatis, col.7.de teſtibus . Abb.in cap. cum eccleſia Sutrina.de cau.poſſ. et propr.colu. 2.nec Aret in d.conſi.71.colum.4. uerſicu. ſed eſt dubium de fratre.nec Barto. conſil. 86.ubi uide nec Alexan.in d.conſi.81 uolu. 3.colum.antepenul.licet tamen non poſſit puniri de falſo torqueri tamen poteſt , ut per Alex.conſi.63.in 1. uolum. et hoc operatur uacillatio , ut dixi ſupra , in materia torturæ teſtium . In reliquis uide Tindar. in dicto ſuo dialogo, char. 5. colum. tertia,

lib.2.cap.1.verſi.variantium. ubi hanc materiam diuidit in plures partes, & plura capitula conſiderando omnia, ut ēt facit in materia de qua proximè diximus: nam per ſeptem char. loquitur quando dictum extraiudiciale eſt cōtrarium dicto in iudicio, & dum Doct. ubi ſupra uolunt, ut quando dictum extraiudiciale eſt cum iuramento qui tunc reperitur inter duo iuramenta cōtraria, puniatur de falſo, quæ opinio fuit Ant. de Butr. & Abb. in d. c. cum in tua, de teſt. & Ale. conſi. 154. colu pen. 1. uolum.
4 Dic ꝙ ita vidi ſeruari, & † adeo uerum eſt non ſtari dicto extra iudicium, ut ſi etiam conſtitutus eſſet in articulo mortis non ſtaretur, ut per Felin. vbi ſupra, de quo dixi in materia torturæ teſtium, vbi ēt poſui de illis qui in patibulo reuocant, quæ dixerunt, & ibi feci mentionem de ſtatuto Mediolani circa hoc diſponente, & poſui ēt an magis credatur conſtituto in articulo mortis, quam ſi eius periculū non immineret, de quo ēt in repert. Hipp. in l. 1. §. præterea, co
5 lu. 2. ff. de quæſt. Teſtis † ſi uariat in uno iudicio ab eo, ꝙ in alio dixerat, ſecundum dictum non ualet, ſed primum. ita latè Fel. in d. cap. cum in tua, uerſi. ſecunda concluſio, vbi tamen uult, ut quo ad eum puniatꝰ de falſo, quod ultimum explicitè dixit Bart. in d. l. eos, verſic. aut profer. uaria, & hoc eſt, ꝙ etiam dixit idem Bart. in d. l. eos in 1. oppoſi. dicens, ꝙ tertiū reſponſum illius legis loquitur, qn̄ uariat inter diuerſas perſonas in diuerſis cauſis, ſeu inſtantijs. Quod no-
6 tabile iudicat, quia licet † acta facta in una cā non faciant fidem in alia inter diuerſas perſonas, ut no. in l. is apud quē. C. de ædē. tn̄ dicta unius teſtis in una cā faciunt fidē contra eūdemmet teſtem deponentem in alia, quod ſecundum eum, tenet Innocen. in c. ueniens de teſtibus, & ſequitur Ale. in d. l. is apud quem, col. 7. & in d. l. eos. debilitatur tamen quo ad probationem primū dictum, ut per Fel. in d. c. cum tua, ubi uide, & per Dec. late conſi. 189. colum. 3. ubi dicit hanc eſſe cōem. In qua materia uideſ latiſſimè Tind. char. 12. colum. 1. in 3. parte, verſ. ſequens eſt. & uide Bald. 1. uol. conſi. 101. col. 2. qui dicit, quod quando teſtis deponit contraria in diuerſis depoſitionibus præſumitur ꝙ in ſecūda fuerit ſubornatus, vide ēt cap. ſicut nobis, de teſtibus & Aret. ibi. Cætera in hac materia ueritatis teſtium, uide ſupra in tit. de tortura teſtiū
7 & † qn̄ teſtis non debuit examinari, hoc caſu contrarietas nocet parti Bart. conſi. 92.
8 colum. penult. & Tind. ubi ſupra, & † ad effugiendas difficultates cōtrarietatis, teſtes in ſecundo examine dicere debent. Dico prout alias dixi, & iudex vel ut loquantur, ſubdant ipſi. Legatis mihi dictum meū, & iudex tenebitur legere, ita Bart. in d. l. eos, verſi. quæro pro declaratione, de quo per Fel. in c. inter ceteras, col. 2. de re iudic. & in repert. Hipp. in l. ex libero, ff. de quæſtio. in prin. col. 2. & ſeq. ſubdit Bart. quod ēt ſi iudex legat dictum, tamen ad cautelam teſtis debet addere, ꝙ ſi appareret aliter hoc loco dixiſſe, ſe redigit ad primum dictū quo tempore melius recordabatur. uide ēt de hoc Ale. in d. l. eos. Non eſt tn̄ omittēdum vnum, ꝙ dixit Bar. in d. l. eos, in fi. uidelicet
9 † quod procedit d. l. ubi eſt contrarietas in dicto unius met teſtis, ſecus ſi inter plures, quia tunc procedit l. ob carmen. cum materia. ff. de teſtib. ut ſi ſint aliqui digniores ꝑferantur alijs, quibus contradicunt, etiam ſi pauciores ſint, vbi uero ſint æquales in dignitate, uel unus non ſit dignior altero præferantur plures, & data omniū paritate quia oēs ſint æquales quo ad oīa præferantur teſtes rei. ita hr̄ ibi, & per gl. in c. noſtra, de teſtib. & præferuntur teſtes rei ēt minus digni data paritate numeri, tantus eſt fauor ipſius rei, ut per Fel. in c. cum P. Mancoнella. in fin. de accuſat. & Abb. licet Abb. uideatur ſentire contrarium in d. c. in noſtra dixi ſupra, de defen. reor. & c. ubi uide. ſic declara, & ſupple Bar. in d. l. eos. ne declara
10 Bar. hoc modo, qn̄ † unus contradicit alteri, vel plures pluribus ut fiat concordia ſi fieri pōt, & ita procedit c. cum tu. cū materia. de teſtibus, ſed ſi eſt tanta diſcordia, ut nō poſſint ſimul conuenire, tunc procedit qđ ſupra dictum eſt, ut ſtetur dignioribus, uel pluribus, & ita Fel. declarat in d. c. in noſtra in 1 col. in prin. in uerſi. cōſiſtit, et Bar. met. in d. l. eos in fi. et hæc concordia etiam fit in unomet teſte, ubi fieri poteſt, quidquid dicat Bar. in d. l. eos qui præſupponit non ita fieri in unomet teſte, imo eū non ſolū, nō probare, uerū etiam puniri de falſo, & ueritas

ritas eſt contra Bart. ut per Fel. in d. ca. cum tu. col. 1. verſicul. prima concluſio. ubi concludit quòd etiam ut probet, fit concordia in dicto vniuſmet teſtis uario, tamen Bart. in d. l. eos in fi. defendi poteſt, uoluit enim dicere ꝙ in pluibus, ſi poteſt fieri concordia fit, & ſi non poteſt ſtatur dignioribus. ſecus autem in unomet teſte qui dixerit uaria. & contraria, quia ſi concordia fieri non poſſit, omnino punietur de falſo, quod in pluribus non euenit, propter materiam d. l. ob carmen. & c. in noſtra. aliter Bar. dixiſſet rem nimis mirabilem, & contra id quod ipſemet tenet in pluribus locis, ut in l. 1. in princi. ff. de oper. noui nun. & alibi ſæpe. & licet Alexan. in d. l. 1. dicat ſe putare ueriorem opin. ut pu-
11 niatur de falſo, tamen † oſtendit communẽ eſſe in contrarium, quia fit concordia, ſi fieri poteſt, quo caſu non punitur de falſo, & hec concordia non tamen fit, ut teſtis probet ſecundùm communem opin. de qua per Alex. ubi uide conſi. 20. vol. 4. col. 2. uerſi. nec iſtis obſtat, & clarè apparet etiam per Alexan. ubi locus eſt optimus in l. inter ſtipulantem. §. 1. col. 3. verſ. potes ſic concludere. ff. de uerb. obl. quidquid ipſe colum. ſeq. dicat, & hanc communem ita declaro, ut quoties ſine maxima difficultate fieri non poſſit iſta concordia, non fiat, niſi ut euitetur falſum, ſed ubi non fieret ſumma cum difficultate, etiam tolleraretur, ut probaret, quia in effectu nõ dicitur contrarietas, & ita procedunt quæ notabiliter circa hunc articulum dicit Felin. in d. cap. cum tu. col. 1. uerſic. prima concluſio. & adducta in contrarium per Alex. ubi ſupra, & ita procedit Alexa. conſil. 133. col. 2. in princ. volum. 1. vbi uide, & conſil. 195. uolumine ſecundo, colum. 4. verſic. nec obſtat. & ita late, & ſolẽniter Aret. vbi uide in d. c. cũ tu. ubi tandem poſt hanc opin. dicit, fatendum tamen eſt in arbitrio iudicis eſſe quanta fides ſit adhibenda huic teſti, & etiam utrum omnino ſit adhibenda, qui iudex debebit conſiderare non ſolùm qualitatem perſonæ, ſed etiam communem uſum loquendi, & utrum difficulter an facilè contrarietas poſſit ad concordiam redigi, & utrum teſtis incontinenti ſibi contradicat, an verò poſt plura capitula, quo caſu uериſimilior eſſet cõtradictio ſecundum eum, quæ uerba ſunt notanda, & in hoc etiam Felin. ibi eum ſequi-
12 tur, & ita tenet. Et † an ea quæ dicta ſunt circa hanc concordiam ut probent teſtes, ꝓcedant etiam in materia noſtra criminali, uide omnino Fel. in d. c. cum tu. col. pen. uerſi. ſed pulchrè dubita ultra alios, ſi igitur uides, quid iuris ſit, qñ unus teſtis ſibimet eſt contrarius, & quando unus alteri cõtradicit, uel plures pluribus, circa quod aduerte,
13 † quod aut plures contradicunt pluribus, ſeu paucioribus, aut æqualibus. primo caſu plures uincunt pauciores, ut dixi, tamen ſi fieri poteſt concordia ea fit, ut euitetur periurum pauciorum, ut non probent, quia ut probent non erit neceſſariũ, ut de ſe patet, & fuit cõſideratio. Iaſon. in l. 2. §. creditum. ff. ſi cert. pet. & Fel. in d. c. cum tu. col. 2. uerſicul. tertia concluſio. & per Alexan. d. §. 1. ſit tamen hæc concordia, ſi fieri poteſt, & ſi nõ poteſt ac manifeſta adſit contrarietas inter eos plures uincũt pauciores de periurio, & falſitate, & quotidie video puniri eos de falſo, & qui uellet dicere contrariũ ſine iudicio loqueretur, & ita uoluit gloſſ. ſi eam benè uides. in c. cum contingat, in 1. gloſſ. ad fi. de offic. delega. & Bald. in 1. conſtit. C. in §. quibus. colum. 2. ubi uide. & glo. in c. nihilominus. 3. q. 9. & Aret. in conſil. 13. col. 10. per Bald. cõſi. 101. uol. 1. col. 1. ſecũdùm impreſſionem moderniorem. Fateor quidẽ ſi ſint
14 pares licet aliqui ſint digniores ꝙ † digniores uincunt alios, quòd probandum, nõ autem ut alij minus digni teneantur de falſo, & ita uoluit dicere Bart. in d. l. eos. in fin. & Alex. conſi. 179. col. ult. uol. 2. alias nemo puniretur de falſo, ſi plures non uincerent pauciores, & uide omnino Tindar. ĩ fin. dialogi ſui chart. ult. uerſic. eſt quoq; nouiſſimè. ubi cõmẽtaria ſcribit ſuper dictis Bar. in d. l. eos, & nõ diſcrepat ab hac mea opinione, & refert mente Bar. in d. uerſ. fi. ut loquatur quo ad concordiã faciendã, ſentiens cum uno teſte non fieri, ſecus autem cum nõ concordatur pluribus, & ideo ſequitur prout ſupra dixi, ut ſi talis ſit contrarietas, cuius nõ poſſit fieri concordia, puniatur de falſo conuictus & ita etiã intellige Ang. in gl. in uerbo, falſario. col. ult. uerſi. quid ſi ſunt plures teſtes. & Cæpol. conſi. 61. col. 1. & 2. & licèt ita res ſe habeat, ut plures uincant pauciores etiã de falſo, tamen peſſimè ſe gerunt iudices maleficiorum, qui delato ad eos examine teſtiũ

in cauſa ciuili examinatorum inuicem contrariorum, alia diſcuſſione non facta falſitatis pauciorum, faciunt tam partẽ producentem quàm teſtes detineri, nam reſpectu producentis prius debet conſtare de delicto. & ſic de falſitate ipſorum teſtium, iuxta dicta ſupra, i 1. rubr. de delicto. & ubi obijceretur uſus falſi inſtrumenti ſatis eſſet quòd alius fuiſſet condemnatus de falſo propter illud inſtrumentum, l. ſi veteris, C. de fide inſtr. ubi ſententia lata contra unum ꝙ inſtrumentũ ſit falſum, facit ut illo utens poſſit accuſari, & deinde ex indicijs, & probationibus conuinci, & quomodo in hoc caſu ſit deueniendũ ad cognitionem falſitatis teſtium dicã infra, reſpectum uerò ipſorũ teſtium nõ eſt illico iudicandum pauciores eſſe falſos, ſed indicijs, & allis probationibus ſunt conuincendi, & debet iudex dicta eorum benè rimari, ut ſi fieri poſſit cõcordia fiat, quò ad hoc nè dicantur falſi, iuxta not. in d. ca. cum tu. & ubi ſupra. Et ubi ex lectura eorũ quę depoſita ſint, comprehendat fieri nõ poſſe, illos iterum coram ſe hebeat, & examinet, & præſentibus cõtradicentibus interroget & ſi omnibus factis ſe tuẽtur, ſiue tueri poſſint, die ut ſupra, ſin minus, quia ſint directè contrarij ad ulteriora contra eos deueniat, quo facto cõtra producentem poterit etiã procedere tantũ de falſo, ſi ſint examinati ſuper capitulo falſo, & tali ut neceſſe ſit dicere ꝙ ſcienter illos examinari fecerit, iuxta ea quæ dixi ſupra 1 tit. de falſis, verſi. ſi ſciens ſupra, uel de uſu, data ſcientia, iuxta ea quę dixi in eod. tit. de falſis, uerſicul. ſcias etiam. & ad hæc uide omnino nota. per Bar. in l. Lucius. ff. de infam. & ſatis conoſcere potes ex his quæ per me ſupra dicta ſunt, quam incautè faciant iudices qui præcipitãter ſimul omnes capiunt. & etiam ſeparatim, ſine cõſideratione prædictorum. Secundo uerò ca-

15 ſu quando † plures, puta duo contradicunt alijs duobus, & ſic æqualiter. tunc ſtatur dignioribus, ut dictũ eſt, uel habẽtibus alias qualitates de quibus in d. c. in noſtra. ubi uero quò ad omnia ſint æquales, una probatio uincit aliam, & neutri creditur, loquor ubi concordes eſſe non poſſunt, & idem quando unus contradicit alteri tantùm, & non poteſt fieri concordia, nam tunc etiam neutri creditur. hoc probo per ea quæ dicit Bart. in d. l. de minore. §. plurimum, colu. 6. uerſi. quæro quid ſi. ff. de q. & traditur in ca. ex literis. de probatio. & in c. licèt cauſam in fin. eodem tit. & per Aret. in d. conſil. 13. col. 10. & ita Bald in l. duobus. §. fin. ubi uide

16 Alex. & Iaſ. ff. de iureiur. poſſent † tamen fortè omnes inquiri, ut per Iaſ. ibi poſt Bald. Item propter incertitudinẽ, licet plures nõ poſſent cõdemnari, poſſunt tamen torqueri. Ange. in uerbo, fama publica, uerſic. quid autem ſi ſint quinque. nam certum eſt alterum eorum commiſiſſe delictum, & ideo omnes torquentur, & loquitur etiã in pluribus quàm ſint duo, & per Salice. in l. fin. in ult. col. uerſi. quæro an ſufficiat. C. de quæſt. dixi ſupra i materia torturę. & quod dixi dari materiam iudici contra uniũque inquirẽdi, ſequitur Alex. cõſi. 34 colum. 4 uerſic. ut probatur ex his, uol. 3. Sed aduerte, quia imo

17 uidetur, ut quando † unus teſtis eſt contrarius alteri uterque puniatur de falſo, ſicut fuit factũ quò ad duos ſenes qui teſtificati ſunt contra Suſannam quorum alter dicebat ſub ficu commiſſum adulterium, alter ſub alia arbore, & uterque fuit condẽnatus de falſo. Et ita Aret. uidetur tenere in conſi. 71. col. 4. qui ſubdit, & quamuis hoc poſſet eſſe dubitabile, quia par probatio uidetur ſe confundere, iuxta tradita per Bart. in d. l. de minore. §. tormenta, tamen communis doctrina omniũ uidetur eſſe, ut dixi, ſed intellige Aret. ut uoluerit dicere quò ad hoc, ne alicui credatur, non autem ut uterque de falſo puniatur. & ita etiam loquitur Alexa. adducens idem exemplum Suſannæ in conſilio 124. col. 1. in fin. volum. 2. ubi uide, & gl. in l. teſtium. C. de teſt. & Bald. uolum. 3. cõſilio 2 in fin. & eodem uolu. conſilio 150. circa finem Et ſi Aret. Aliter intellexit, malè locutus eſt, quis Doctores tenent contrarium. Benè faciunt quæ ponit Alexan. conſilio 15. uolumine 1. & Felin. in capitul. ſignificaſti. columna 3. de homic. Quinimò dum ſupra dixi, quod omnes fortè poſſunt inquiri, tutius eſt intelligere Doctor. prout in tali caſu uideo obſeruari, quòd datur materia iudici ad inquirẽdum ueritatem, ut deinde deueniatur ad iuris remedia, uidelicet capturam, inquiſitionem, & alia. Dixi ſupra, quod teſtis varius punitur de falſo,

18 ſed † ſi uariatur in tortura, requiritur perſeuerantia,

uerantia, iuxta dicta Tind. in char. prima, verſi. dicebam cap. 3. & capit. ſequenti, in fi. tunc confeſſio ratificata ſpontanea dicitur, iuxta notata in l. ſi quis ex aliena, §. Celſ. de acq. hæred. aliter autem non punitur de falſo. Quid modo, ſi poſt perſeuerantiam iterum uariet, & dicat verum non eſſe quod dixit in tormentis, & quod ratificauit, prout fecit quidā notarius de Biumio, de quo, ſupra in materia torturæ teſtium, feci mētionem. Hoc caſu, quia plenè dicitur probatum contra teſtem, debet ei dari terminis ad ſe defendendum, & ſi oſtendat ita eſſe ſicut nouiſſimè dixit, forte iuuatur. quia falſitas nō dicitur, quæ iuuatur primordio veritatis, l. cum filius, §. hæres meus. ubi Bar. ff. de lega. 2. aliàs condemnatur, iuxta tradita per Bal. in l. in bonæ fidei. C. de rebus credit. Obijci-
19 tur etiam teſti, † ꝙ eſt infamis, vel ſocius criminis, vel periurus, vel bannitus, & ꝙ erat detentus tempore examinis, uel ꝙ licèt ſit habilis, & in caſu, in quo aliàs potuerit examinari, tamen non fuit tortus de quibus omnibus vide infra nu. 51. & ſupra in tit. de inquiſitione, ubi etiam dixi, ꝙ non creditur teſti, quando non fuit interrogatus ſuper generalibus, & de ſocio criminis etiam latè dixi in titu. de indicijs, & conſideratio, &c. uerſiculo ſequendo capita rubricæ, ubi etiā in ſpecie poſui, an mandatarius ſit idoneus teſtis contra mandantem, & quòd utcunq; ſit, tortura requiritur quo ad crimine notatos. ibi etiam habes. an credatur teſti dicenti ſe fuiſſe inſtigatum, uel corruptum ab aliquo, & de teſtibus inhabilibus, qui non debuerunt examinari. iuxta materiam, l. maritus, ff. de quæſtionibus, uide etiā ibi in uerſiculo, eſſet hic etiam quærendum. ubi, & de imſamibus, & domeſticis, & minoribus, mulieribus, & inimicis, et de ſocio itineris ibi etiam uidę ante dictum uerſiculū eſſet hic
20 quærendum. An † autem maior poſſit teſtificari de his, quæ uidit in pupillari ætate, uide Felin. in capitul. cum nobis, column. 4. circa fin de præſcrip. & in capitul. auditis. in 3. column. & ſequen. de præſcrip. & eſt materia, utrum inſpiciatur tempus depoſitionis, an aliud, de qua Bart. et Doctores in l. 1. §. ſi ſeruus, ff. de quæſtionibus, ubi Hippol. columna quarta, et in l. 1. §. idem Nunio in fide. ff. de quæſtio. ubi in ſpecie de maiore. &c. Opponi etiam poteſt teſti, ꝙ
21 † quidquid dixit, ab eo factum eſt promiſſa ſibi impunitate. & eſt caſus quotidianus, quia teſtis debet dicere ſincerè, & nō ſpe alicuius emolumēti, ca. quoties. de teſtibus, l. ſi quis. in fin. C. de teſtibus, & l. 1. §. 1. et ibi gloſ. in fortioribus terminis in uerbo. aduocationē, ff de falſis. et probat tex. in l. non omnes, §. fi. ff. de re milit ubi textus loquitur in caſu, in quo quis detegendo ſocium criminis conſequitur ueniam, et tamen uult ut, id qđ dicit, ꝓbare debeat. Et, ut fructuoſa ſit hęc cōcluſio, dic eam procedere, ubi ſumus in fallentijs à regula, quod ſocius criminis non eſt idoneus teſtis. Cæterùm ſi ſimus in regula, res nō habet dubitationē loquor tamen ubi teſtis ē ſeipſum accuſat, et minus dubitationis habet, ſi ſeipſum obtulit, ſicut in dicto §. fin. et dicam paulo infra de eo ꝙ ſe offert ſponte. Iſte enim, qui teſtificatur facta ſibi promiſſione impunitatis corruptus dicitur, et non creditur ei, ut dixi, et per Salicet. in l. ſi quis teſtibus, columna. penultim. uerſiculo quæro quinto ubi ponit, quando prece corruptus fuit, et quando poſſit allegari iſta corruptela, uide Salic ubi ſupra, columna fin. et Fel. in cap. licèt cauſam. de probat colum. 4. et ſequen. in 9. notabili, et columna 17. et ſequen. uerſicul. tertio concluſio.
22 Item † opponitur contra teſtem, quod ex quo dixit falſum in una re, dicitur falſus in omnibus, et ſic nihil ei creditur, iuxta notata per Fel. in cap. fraternitatis, de hæret. columna ultima, uerſicul. tertio concluſio. ubi ponit regulam, & quatuor fallentias, & ultima eſt, quando dixit falſum in non attinentibus ad rem, vel ſuper aliquo incidenti, puta, ſuper generalibus, de qua fallentia latè dixi ſupra in titulo de falſ. quando teſtis dixit falſum ſuper generalibus. Etiam oppo-
23 nitur, quòd dictum teſtis nihil valet, quia notarius retulit ſe ad dictum alterius, dicendo, Deponit ſicut dixit præcedens. Iaſon. in l. prima, in fin. C. ſi aduer. lib. Benedictus cōſilio. 114. Iaſon. in l. ſi pœnæ cauſa, §. ſi putem, ff. de condict. indeb. et uide infra numer. 84. Item opponitur contra teſtes, qđ
24 † loquuntur per unum eundemque præmeditatum ſermonem, l. 3. §. ideo, ff. de teſtibus. ubi Bartol. dicit, quod ideo faciās, ut dictum eorum ſit ſcriptum diuerſis uerbis,

ſed

ſed ſit idem in effectu.de quo vide per Iaſ.in l.2.C.de ſecundis tab.Fel.in cap.ex tenore.in 2.colum.in tertio notabili,de teſtibus,& in cap.cum cauſam.in 13.colum. in verſ.2. limi ta.eodem tit.& in c.cum in tua. in 2.colum. de teſtibus, & vide omnino Curtium in tra ctatu ſuo teſtium,in 14.concluſione, vbi limitat nõ procedere in teſtibus bonę famę, & adſunt infinita conſilia Alexand. & aliorum circa hoc, quæ conſulto à me prætermittuntur.
25 Item opponitur †, quòd teſtis eſt nimium animoſus. quia loquitur audacter ad omnem ſatisfactionem partis, & ꝙ ideo eſt ſuſpectus.Soc.conſ.129.col. 4.circa finem.Dec.conſil. 100.char.penul.colum. 2. ad finem Barb.conſ.47.1.volum.colum.12. Card.conſ.119.colum.1 ubi de teſte pręcipitanter reſpondente,& per Felin.in cap.cum cauſam colum.12.in fi.de teſtibus.ubi quando teſtis nimium cito reſpondet,vel nimium tardè,& per Alexã. in l.1.in prin. ff.de falſis. ad finem primæ apoſtillæ in verſ.& adde.Itẽ
26 opponitur contra teſtes, † ꝙ fuerunt examinati non à iudice.ſed à notario, iuxta l.iudices.& Authen.apud eloquentiſſimum.C. de fide inſtrum.& in effectu in criminalibus hęc eſt cõcluſio,vt iudex a ſeipſo debeat examinare,non autem hoc alij committere, di cta authen.apud eloquentiſſimum. hanc regulam ponit Felin.in c.cum cauſam.de teſtibus.columnã antepen. & limitat varijs modis,& inter cæt.ros quando teſtes eſſent in alieno territorio,quia tunc ſcribũtur literæ ſubſidiales ad hoc iudici illius territorij,& licèt iudex cauſæ non examinet eo caſu, tñ ſatis eſt,vt examen fiat per alium iudicem, q etiã debet ponere vacillationes,trepidationes, & vultus qualitatem. Et circa hoc vltimum vide Fel.in capitul.quoniam cõtra.de probat.char.penul.colum.3.verſic.5. quæro & columna ſeq.ad quem locum te reijcit. & Bald.in l.presbyteri,C.de epiſc. & cler. Bart. principaliter in l.de minore,§.plurimum,columna prima,& ſeq.ff.de quæſt. vbi Hippol. ample in ſuo repertorio de hac materia, dicit Bald.in dicta Authen. ꝙ conſuetudo ſic obſeruat & ita Orian.in dicto cap.quoniam contra.in verbo,teſtium,colu.3. non fit tamen indiſtinctè commiſſio hæc iudici alterius territorij,ſed habenti merum,& mixtũ imperium.Bald.in cap primò,de teſtibus con gend.& Fel.ibi in quo tamen ſtandum eſſet conſuetudini,l.3.§.fina.ff.de teſtibus.& per Bald.& Felin.in d.cap.1.Si tamen ipſe iudex eſſem,conarer pro viribus per literas ſubſidiales, uel ex autoritate Senatus, vbi eſſemus ſub eodem Principe,vt teſtes ad me venirẽt.Et ita monet Orian. vbi ſupra, & hæc vbi teſtes ſunt extra iuriſditionem. In iuriſditione uero ipſe iudex debet examinare,niſi tñ eſſet multum honorabilis, & teſtes nõ tenerentur,uel non poſſent uenire, iuxta c. 2.de iud.in 6.Sic eſt ex mente Doct.ut ꝑ Fel. in dicto cap.cauſam quæ.& Salic. in d.auth. apud eloquentiſſimum.& Abb.in dicto cap. cauſam quæ.& Ang de Are.in dicta glo.qui iudex ſtatuit terminum ad opponendũ contra proceſſum, colum. 2.& ſic non ex cauſa ſimpliciter ut in ciuilibus intra iuriſditionẽ ſit commiſſio notario, ut uolunt Doctores ubi ſupra,ſed ex cauſa neceſſaria, & uide ẽt de hac materia Iaſon.in l.ad egregias. in ſecunda columna,in ſecũda limitatione, ff.de iureiur.& quid in cauſis matrimonialibus, uide Lap.alleg.46.Et quid quando de crimine agitur ciuiliter,vide Fel.& Are. in capitulo tertio,circa princip.de teſtibus,Bal.1.uolum.conſilio 296.& 4.uolum.conſ.481. columna tertia, & penultima, in fine. & Ge-
27 min.in dicto capitu.2.Et† an notarius poſſit eſſe rogatus de mandato,quod ſibi facit iudex ut recipiat teſtes,uide Fel.in cap.primo de teſtibus,columñ.antepe ultima, & ſeq. & uide omnino circa principale, an iudex poſſit committere examen teſtium Fel. in c. licèt cauſam.columna tertia,de probat.in 5. notab.ubi ponit an idem ſit recipere teſtes, & examinare,& an commiſſa receptione intelligatur commiſſum examen, & an cõmiſſio examine ſuper cauſa principali intelligatur etiã cõmiſſum ſuper capitulis reprobatorijs teſtium. Ex prædictis uides quantum erretur ad officium capitanei iuſtitiæ,apud quod fiunt commiſſiones quotidie notarijs ad examinandum teſtes, etiam intra iuriſditionem ciuitatis Mediolani, quantuncunque capitaneus habeat iuriſdictionem in toto dominio, imo nec iudicibus deberet facere tales commiſſiones,intra iuriſdictionem, ſecũdum prędicta,loquor citcunſcripta ob-
28 ſeruantia,& cõſuetudine.Item† opponitur contra teſtes, quòd non fuerunt publicati, & ita

& ita quod non probant, l. ſolam. C. de teſtibus Aretin. in capit. per tuas. de teſtibus, columna fin. vbi etiam quid ſi teſtes ſint mortui, & dixi ſupra in rubr. præcedenti, de pu
29 blicatione proceſſus. Itē† quod teſtes non fuerunt citati, ſed ſeipſos obtulerunt Salic. in l. ſi quando, colum. vltim. C. de teſtibus. & vbi teſtes non eſt omnino integer, ſi ſe prorſus offert, efficitur omnino non integer. Are. in l. qui teſtamento, §. quicunque, columna penul. ff. de teſtam. & quādo teſtis ſe ipſum obtulit, vide Felin. in cap. 2. de teſtibus. col 7, & Aret. in cap. ueniens, el ſecūdo, de teſtibus, & ibi Feli. columna penul. Item
30† q̄ pars ipſos obtulit ſine citatione iudicis. Sali in l. teſtium, columna fi. C. de teſtibus, & in hac materia uide Felin. in cap. 2. de teſti. columna 8. & ſequen. & ibi, an præſumatur citatus uel productus à parte. de quo ēt per Aret. in c. 1. de teſtibus, & Fel. in capit. tuis ad fin. de teſtibus. Et adde quæ dicit Aret in cap. conſtitutis, el primo, in 3. nota.
31 de teſtibus. Item† quod pars teſtes introduxit, in quo vide Fel. in ca. præterea. de teſti. cogen. & Bal. in cap. fin. in 3. columna de appella. & dicam latius infra in alia oppoſitio
32 ne, num. 50. Item† quod teſtes ſunt examinati ad æternā rei memoriā ſine iuſta cauſa, ꝑpter quā ita examinarentur: Doctores, maximè Salic. in l. ſed ſi quis. C. de teſtibus. ubi ponit quæ ſint iuſtę cauſæ. Alexand. ſecundo uolumine conſilio 201. colūna pen. & fin. & in quibus caſibus poſſit fieri hoc examen, tam ratione actoris, quàm rei, uide Fel. in c. ſignificauit, de teſtibus. verſi. prima concluſio. & verſ ſecunda concluſio. & de hac materia uide ēt per Aret. ibi, & in c. Albericus columna quarta, de teſtibu. in q̄bus locis habes quomodo debeat fieri citatio, & an citatio autore fiat prǫiudiciū ſucceſſori ſingulari, ponit Aret. in dicto cap. ſignificaſti. col. 6. & 8. & an q̄n fuit factū tale examen. citato aduerſario, & contumace, poſſit fieri oppoſitio cōtra perſonas teſtiū, uide Fel. ibidē columna ſecunda, ubi etiam ponit an tales teſtes debuerint publicari, & & an talis publicatio obſit, ſicut in alia materia, uide Aret. in capi. fraternitatis, de teſtibus, col. 1 circa fi. & col. 7. circa fi. & ſeq. & in hoc dominio habemus decretū dans formā, quādo teſtes examinādi ſunt ad ętermam rei memoriam. Item opponitur, quod
33† teſtes depoſuerunt extra terminum. c. pręſentium, §. teſtes. de teſti. in 6. & per Aret. in cap. quoniam contra. de probat. columna 8. & 10. & in cap. fraternitatis, colum. 14. de teſtib. Felin. in cap. licet cauſam. de prob. in 4. char. colum. 1. & 2 vbi ponit, an ſufficiat teſtes iurare in termino, de quo, etiam ibi per Aret. colum. 11. & ſeq. et per Aret. et Feli. in c. ſignificauit, colu. 4. de teſtibus in 4. nota-
34 bili. Item quod† teſtes ſunt examinati non citata parte, l. ſi quādo. C. de teſtibus, & c. 2. de teſtibus quod procedit etiā ſi teſtes examinentur extraordinariè. Fel. in cap. ſignificauit, colum. 2. in ultim. not. et ibi Are. in tertio notab. de teſtibus, et ubi citatio remittitur, debet tamen actus poſtea intimari parti. Fel. in ca. dilecti. colum. 2. circa finem, de iudicijs, et ubi cauſa cōmittitur omni iuris ſolennitate omiſſa, debet tamē citari pars, nec poſſet mitti etiam per principem. Abb. 1. uolu. conſ. 46. et caſus, in quibus requiritur. et in quibus non, uide per Fel. et Aret.
35 in d. c. 2. et ualet ſtatutum†uel conſuetudo, ut in examine teſtium nō citetur pars, Alc. conſi. 65. columna penultima, et fi. uol. 1. et vnum caſum in quo non requiritur, ponit Alc. conſil. 130. volumi. 1. vbi eſt talis teſtis, cuius dicto debet neceſſario ſtari alium ponit Fel. in capit. quoniam frequenter. ut lite nō conteſt. num. 7. et ſeq. ubi actor propter potentiam aduerſarij nō auderet eum conuenire, in quo uide etiā Fel. in d. cap. 2. in 6. limit. an tamē tales teſtes faciant indicium, vide Felin. in cap. 2. Et ad declarationē dicti teſtis nō requiritur citatio. Roman. conſ. 481. columna fi. Quid ſi mandatur iudici, ut ſi inſtruat, an requiratur in aſſumenda infirmatione, uide Maria. in tract. de priuileg. rubrica de officiali dominorum, cōcluſione 3. Et
36 adde, †quod nō ſolùm debet citari pars ad videndum iurare teſtes, ſed etiā debet eſſe pręſens pars producens, Signoro. conſ. 249.
37 columna ſecunda. Et† de citatione ad quoſcunque actus ſingulis diebus, & horis, quę fit per iudices maleficiorū reis facto examine, uide Fel. in cap licet cauſam, colu. 15. in fin. et de probationibus, et in dicto ca. 2. Op
38 ponitur etiam, †quod teſtes non ſunt rogati iuxta textū in l. rogati. ff. §. de teſtibus in quo uide Alexa. in 3. uolum. conſ. 33. col. 2.

& 4.in princip. & 6.& ſeq. Alex in l.hac con ſultiſſima. in fin.principij.C.de teſta. Et an teſtes ſuper matrimonio deponẽtes debeãt eſſe rogati uide Areti.notabiliter cõſil. 13.
39 colum.4.5 Item † quod teſtes nõ ſunt con teſtes,ſed ſingulares,atque ita nõ probant, l.qui ſententiam.C.de pœn.cum mille vulg. præſumuntur tamen conteſtes in dubio,ut per Iaſ.in l.2.C. de ſe.tab.colum.5.& de ma teria teſtium ſingularium, uide Caccialup. Iaſ.& alios in l.admonendi,ff.de iureiuran. & Docto.in cap.licet cauſam.de prob.& an ſint conteſtes,ſi deponant,quod omnes ui derunt per rimulam, unus poſt aliũ, & ſic de ſimilibus quæſtionibus,uide Aret.in ca. præterea.de teſtibus.colum.2.& ſeq.& Baſ. in l.teſtium.col.fin.C.de teſtibus, & Docto res in d.l.admonendi.& uide quę dicã infra de teſtibus ſingularibus, nume.70.Item op
40 ponitur,quod nõ deponunt † de loco, & tẽ pore, iuxta notata per gloſ. & Doctores in d.l.teſtium.& non attenditur varietas tẽpo ris, ubi tempus non eſt ex ſubſtantia.Imol. conſil.102.colum.2.& an, & quando teſtis debeat deponere de loco vel tempore,uide Fel.in c.cum cauſam,el primo.extra, de te ſtibus,& in c. ex tenore. eodẽ titu. & prob. teſtis.de tempore, ſi dicat ſibi ita uideri. Alex.volum.5.conſ.54.colum. pẽn. & cõſil. 149.colum.2.uol.1.& quid ſi utatur verbo, forſitan. uide D Anton. in conſ.45.colum. 2.Ang.conſ.3.colum.2. & conſil.25.colu.3. Qualis probatio requiratur ad probãdum tempus, uide Bald. uolu.4.conſ.181.& ſeq. & dicunt omnes,quod tempus difficile reti netur in memoria,& ponit Salicet.in d l.te ſtium,& Feli.in d.c.cum cauſam, col. 13.de teſtibus. ubi ſe limitat,niſi ſit dies inſignis, & ideo Bald.in l.cũ re.C. de probationibus dicit,quod tempus probatur per coniectu ras, & an uarietas in tempore reddat te ſtimonia minus idonea,uide Alex.cõſil.73.
41 col.2.in 1.uolum Et † licet in inquiſitione contineatur locus,& tẽpus, & teſtes ſuper ea examinati dicant cõtenta in inquiſitione eſſe vera,tamen nõ videntur probare de lo co,& tẽpore,niſi expreſſè de eis verba fa ciant,Bar.l.1.ff.de aleatoribus.Et hoc in cri minalibus,non in ciuilibus. ut per Alexan. cõſil.100.col.3.in fi.uolu.1. et dixi ſupra in materia inquiſitionis,et ponit Fel.d.c.cum cauſam,colum.12.de teſtibus ubi dicit, ꝙ ſi teſtis deponendo expreſſit locum,et tẽpus, & interrogatus de cauſa ſcientiæ, illã reddi dit ſine loco,& tẽpore,probat, quia repete re ſubintelligitur.ibi etiam habes,quod ma gis tenetur deponere de loco quã de tẽpo re,quia hoc minus retinetur memoriæ,quã
42 illud. Item opponitur, quod † teſtes depo nunt de auditu,iuxta gloſ.in l.2.§. idem La beo, ff. de aqua plu. arcen.limita tamen,ut per Alex.conſ.87.in hac cauſa.in 2. volumi. Item declara, quod teſtis de auditu ſaltẽ fa cit indicium, quo transfertur onus probã di in aduerſarium.Alex.conſ.77.in cauſa ac cuſationis.in 1.vol. Item declara, ut quãdo admittitur debeat dicere ſe audiuiſſe ante litẽ motam. Roma.ſingulari 860.eſt bonus tex. in cap licet eſt quadam.de teſtibus.ubi Are.in 3.notab.Alex.in 2.uol.conſ.75. col. fin.Item declara,quod licet admittatur, in terdũ tamen eſt debilis probatio,& ideo ſa cit proſternitur.Commen.conſ.77. uide in hac materia Felin.in cap. tam literis, de te ſtibus,et Doctores in l.2.ff.ſi certũ peta ui de Socin.conſ.295.col.1.ubi dicit, ꝙ teſtis de auditu,& credulitate facit præſumptio nẽ,iuxta id,quod dixi poſt Alex.conſ. 77.& an teneatur deponere a quibus audiuit,ui de Aret.cõſil.73. in ultima char. & in dicto cap.licet ex quadã,col.5.& conſi.103.col.2. et Alexan.conſ.82.uolum.1.colu. 2. ubi po nit quando teſtes de auditu dicantur conte ſtes,et de eo,qui dicit audiuiſſe tenui parie te aut cortina intermedia,uide Feli. in cap. præterea,columna fin.de teſtibus. Aret. in c.cũ cauſam.uel princip.de teſtibus, colum na penult.et fin.Et adde,quod nunquã pro bat teſtis de auditu,niſi adijciat ſe ita crede re.Bened. conſil. 156.col. 2. Corn.conſ.62. uol.1.col.8.et ſeq.ubi an idẽ ſit ſi deponunt
43 de fama. Item opponitur,† quod deponũt de credulitate,in quo uide Alexan. in l. 2.§. idem Labeo.ff.de aqua plu.arcen.Soci.not. conſi.146.columna quarta,ubi dicit ualere talem depoſitionem in materia, quæ ſenſu corporis percipi, et expreſſe cognoſci non poſſit,et uide,Cæp.cõſilio 32.colũna ſexta, et ſequen.Corn.uolumi.1.conſilio 162.co lum.3.plene,et not.per Iaſ.in rub.ff.de iure iur.& per Socin.cõſi.143.Item opponitur, quod teſtis deponit per verbum, videtur,

vel

vel iudicio ſuo, in quo vide not. Alex. conſi.
74. colum. 2. & plene conſil. 109. colum. 2. &
ſeq. & pulchrius in vltim. char. d. conſil. in 1.
vol. & in 2. conſil. 10. col. penul. & conſil. 24.
colum. 6. in fin. & ſeq. & conſi. 166. colum. 5
Aretin. conſil. 46. colum. 3. Item opponitur,
ꝙ dixerunt teſtes ſe pro certo credere. Alex-
xan 4. volum conſi. 80. & quid ſi dicat teſtis
ſe illud credere, quod prius affirmauerat;
an deſtruatur eius dictum, uide not. Are. cõ
ſil. 44. col. fin. Et ad prædicta omnia videlicet
quando teſtis deponit de auditu, de creduli
tate, de iudicio ſuo, & vt ſup. vide Aret. &
Fel. in c. quoties. de teſtibus. Cor. 1. vol. in d.
conſi. 62. colum. 3. & probat teſtis de creduli
tate, ad defenſionem Alex. conſi. 79. circa fi-
nem, & conſi. 109. colum. antepenul. vol. ij.
44 Fel. in d. cap. quoties. colum. penult. Et † non
valet ſtatutum, vt credatur teſti tantùm de
credulitate deponenti Alexan. in l. ſi nõ ſpe
ciali. col. 2. in princ. in fin. C. de teſta. Et an te
ſtis de credulitate poſſet de falſo puniri, vel
alia pœna, vide Felin. in cap. propoſuiſti. col.
45 4. in fi. de probation. Item opponitur, † ꝙ
teſtis non bene concludit cap. in præſentia.
46 de proba. l. non hoc. C. vnde leg. & † ideo nõ
attenditur dictum teſtis deponentis alium
fuiſſe præſentem, quia non concludit eius
ſcientiam, vt per Alex. in primo volu. conſil.
5. col. pen. & 2. vol. conſil. 178. col. 1. & alibi
ſæpe. & per Fel. in ca. cum cauſam. el primo,
de teſt. colu. 9. verſi. 2. declara. & in prælud.
Decretal. col. 6. & ſequen. & in cap. ſuper eo-
dem. de teſti. cog. col. 2. aliter eſt, quando te
ſtis loquitur de ſua præſentia, vt per Docto
res vbi ſupra, & per Are. conſi. 83. colum. 6.
& licèt non dicat teſtis ſe fuiſſe præſentem,
nec vidiſſe, ſi tamen aliquid afferat fuiſſe fa-
ctum, vel dictum, intelligetur tacitè eum
fuiſſe præſentem, & oritur probatio per ſen
ſum corporalis ipſius teſtis Fel. in cap. ter-
tio loco. colum. 2. de proba. & in d. cap. cum
cauſam. el primo. de teſtib. col. 9. verſi. 2. no.
47 & verſi. 3. not. ubi limitat. Et † an teſtis pro-
bet, ſi dicat ſe vidiſſe ea quæ in guſtu, uel au
ditu conſiſtunt. Fel. in d. c. cum cauſam. col.
6. Are. ibi col. 5. & Fel. in ca. pen. in 5. notab.
de probat. Et ſi teſtis dicat, ꝙ talis erat præ-
ſens, & ille neget, an ſint cõtrarij, uide Alex.
conſ. 70. col. 7. conſi. 73. col. 2. in 1. uolum. &
3. in 3. conſil. 34. colum. 3. Item opponitur,
48 quod † teſtes dixerunt ſe uidiſſe, cum tamen
eſſet de nocte, in quo uide Fel. not. in cap. ſi-
cut. de re iud. col. 4. circa fin. & ſequen. uerſi.
ſecunda declaratio. & in cap. cum cauſam. el
primo. de teſtibus. colu 7. uerſic. & propter.
49 Item opponitur, quòd † non eſt credendum
teſti, quia iurauerat illud non reuelare. Sali-
cet. in l. nullum. col. pen C. de teſti. Fel. in cap.
intimauit. de teſtibus. col. 3. Aret. in cap. cõ-
ſtitutis. el primo. col fi. de teſti. & Fel. in ca.
fin. de teſtibus cog. col. 2. in princip. & iurat
teſtis dictum ſuum non reuelare, donec pu
blicabitur. Felin. in ca. fraternitatis. col. pen.
de teſtibus, & Flor. in l. qui falſa. ff. de teſti-
50 bus. Opponitur etiam, † ꝙ fuit primo inſtru
ctus a parte, de quo uide Fel. in cap. prætе-
rea. col. fina. de teſtibus cog. & ibi habes, ꝙ
teſtis, qui fuit inſtructus ad ueritatem dicẽ-
dam, data ſibi ſchedula inſtruente ob hoc,
alio non conſiſto, ſubornatus non dicitur.
Et quid ſi uariaret circa ipſam ſchedulam,
uide Fel. in cap. licèt cauſam, char 5. col. fin.
in fin. de prob. Orian. in cap. quoniam con-
tra de prob. in uerbo, teſtium, colum 5. &
Bald. in l. fina. colum. penul. C. ſi ex falſ. inſtru
men. uide ſupra uerſic. item quod pars. nu.
31. Etiam opponitur, ꝙ in præſentia partis
primo dixit illud, quod erat dicturus in iu-
dicio, uerum hæc oppoſitio non obſtat, ut
per Felin. in cap. fin. col. 2. de teſtibus cogen.
51 Item opponitur, quod † teſtis eſt periurus,
homicida. & infamis. cap. teſtimonium, de
teſtibus. Fel in cap. ex parte. colum. 2. notabi
li quinto extra, de teſtib Are. & Felin. in ca.
ſicut nobis. de teſtib. Bart. in l. teſtium. §. l. Iu
lia. & ibi Alexã. de teſtibus, cap. quoniam
contra. col. 76. de probatio. Fel. cap. 2. colu.
pen. de except. Iaſ. in l. cunctos populos. in
prima, ſecunda lectura. C. de ſumma Trinit.
& fide cath Barb. conſil. 3. colum. 1. uolum.
2. & dixi ſupra in materia inquiſitionis, &
hoc eodem tit. nu. 19. An Papa uel Impera-
tor poſſint concedere, ut credatur periuro,
uel crimine notato, vide Felin in d. cap. teſti
monium. col. 7. & ſequen. et an teſtis cui o-
bijcitur nota criminis, poſſit ipſe aſſumere
defenſionem, et probare ſe falſo inſimula-
tum fuiſſe, uide ibi colum. fi. Et adde, quod
cum exceptio contra teſtes ſit odioſa. lapſo
termino, excipiens non auditur etiam ex
iuſta cauſa ut per Aretin. in capitul. penult.

de

de teſtibus. colum. 11. Opponitur etiam,
52 †quod eſt inimicus, de quo dixi ſupra in mate-
ria inquiſitionis, & non creditur teſti inimi
co in aliquo crimine. Bart. in l. in quæſtioni
bus. ff. ad legem Iul. maieſt. tex. eſt in ca. per
tuas. de ſimon. ibi Fel. & Feder. conſil. 252.
circa fi. ubi loquitur in crimine hæreſis. Et
de hac materia, an, & quando teſtis inimi
cus repellatur, uide Feli. in cap. quoties. de
teſtibus. col. 2. & in cap. cum ſuper de offi.
deleg. colum. 1. & 2. & in ca. cum oporteat,
colum. 4. & ſeq. de accuſat. & in capi. cum
I. & A. colum. 4. de teſti. & alibi ſæpe per Do
ctores. & in repertorio Hippol. in l. 1. §. præ
53 terea. ff. de quæſt. Item opponitur, †quòd
eſt ſocius criminis, & quod ideo non proba. l.
quoniã liberi. cum ſimilibus. C. de teſtibus
de quo etiã dixi in materia inquiſitionis, &
torturæ & ubi quis fatetur aliquid, quod pri-
ma fronte crimen eſt, tamen aliquo modo
poteſt iure factũ demonſtrari, talis omni-
no non repellitur, ſed ei diminuitur de fide,
Aret. in c. cum à nobis de teſtibus. colum. 6.
& ibi Fel. colum penultima. Et adde, quòd
54 †ſicut repellitur ſocius criminis, ita etiam
ille qui eodẽ morbo laborat, quo is, pro quo
dicturus eſt teſtimonium. ca. perſona. ubi
Fel. in princip. de teſtibus. Addo etiam, quod
Mediolani habemus ſtatutum in criminali
bus dans modũ qualiter poſtea ſuper dicto
ſocij criminis poſſit procedi, quod ſtatutũ nõ
fuit factũ iudicio meo, ut ſeruata illa for-
ma omnis ſocius criminis admitteretur, &
propterea ſemper uideo diſputari, an ſimus
in fallẽtijs, iuxta l. fi. C. de accuſat. ſed tantũ
modo ut nihil penitus operetur dictũ ſocij
criminis, niſi perſeueret modo ibi tradito.
55 Opponitur etiam, †quod teſtis tractat de com
modo ſuo, & quaſi in cauſa propria teſtifi-
catur, & ad ſui utilitatem, iuxta l. omnib. cũ
ibi notatis, C. de teſtibus. uide Iaſ. in l. quo-
ties. col. fi. C. de iudic. Felin. in cap. inſuper.
de teſtib. columna penultima, & fi. Et quid
de ipſius cauſæ ſtudioſo, uide Iaſ. in l. ne in
arbitris. C. de arbit. in fine. Et quid de depo
nentibus contra uſurarium, affirmantibus
ſe accepiſſe ſub uſuris, præſertim ſi dicãt,
quòd, non intendunt conſequi aliquod
cõmodum, vide Felin. in cap. veniens el pri
mo. col. penul. & in cap. perſonas de teſti-
bus. Et quid de habente ſimilẽ causã. Aret.
diſtinguit. conſil. 82. col. 3. & ponit Felin. in
56 capit. perſonas, de teſtibus. Et quid †quoties
iniuria eſt facta vni de agnatione, quo ca-
ſu cenſetur aliis facta, an illi poſſint eſſe te-
ſtes? Dici nõ poſſe, ut per Alex. 2. uolum. cõſ.
24. colum. 8. Et quòd ſocius itineris nõ ſit
teſtis idoneus, quando reuocauit ad animum
iniuriam factã ſocio, dixi ſupra in materia
inquiſitionis, & ponit Capol. conſil. 12. co-
lum. 4. & Salic. & Bald. in l. quoniam liberi.
C. de teſtibus, & vide Dec. cõſi. 100. colum.
penult. verſicul. poſtremò. & vide omnino
Aret. in dicto capitul. inſuper. col. 6. & ſeq.
& Aret. in cap. cum à nobis eodem tit. col.
penul. in fin. & ſeq. & in dicta l. in omnibus.
& in locis ſupra allegatis reperies quid iuris
ſit, quò ad aduocatum, cauſidicum, ſolicita
torem, iudicem uel arbitrium, relationẽ, &
inſtructorem, quando etiam deſierũt eſſe
tales. Itẽ quid de proxeneta, & negociorũ
geſtoribus, & famulis, de quibus omnibus
etiam aliquid dicam infra, hoc eod. titu. &
quomodo quis dicatur percipere commo-
dum, uide in dictis locis, & ſi uis, ut credatur
ijs, de quorum commodo tractatur, uide
Bar. in l. deferre ff. de iure fiſci. & Felin. in c.
57 perſonas. extra de teſtibus. & nota, † quòd
quamuis non credatur teſti, qui tractat de
ſe exonerando, tamen hoc non procedit
quò ad illos, qui dicerẽt ſe portaſſe aliquod
vinum, vel frumenta ſibi lata à me, quãdo
ſoliti eſſent viuere ex hac arte portitoris,
ſiue baiuli, ut per Prac. Papienſ. in forma op-
poſitionis cõtra teſtes poſt publicationẽ,
in gl. in facto eorum. col. ul. uerſi. deinde quæ-
ro. & hanc deciſionem Doc. collegij noſtri
58 ſemper in ore habent. Et † an credatur proxe-
netæ ſiue teſti, qui deponat iudicẽ corru-
piſſe, & ad eum pecunias detuliſſe, uidetur
nullam eſſe fidem adhibendam, quia pro-
xeneta, ut apparet in locis ſupra allegatis,
& quia tractat de ſe exonerando, & quia
59 eſt ſocius criminis, & maximè † quia pro-
bationes contra officialem, debent eſſe eui
dentes. Bal. in l. obſeruare. §. proficiſci. col.
5. in 10. quæſt. ff. de offi. proconſulis, & leg.
& ratio eſt, quia præſumitur pro iudice, vt
per Bal. ibi, & ideo non mirum, ſi requiri-
tur probatio euidens. l. fin. & ibi notatur,
ff. quod met. cauſa. & Barto. in l. ſciendum.
colum. penult. ff. de uerb. obl. Sequitur, l'a-
tis.

tis de Put. in tractatu ſuo, char. 80. colum. 2. circa fi. Aliud dicerem, ſi fugeret officialis, & ita intelligo Ang. in tract. ſuo paruo ſyndicatus, quia ſic loquitur id quod allegat, & ita per Iaſ. in l. admonendi. char. 18. col. 2. ff. de iureiur. & vide not. Homod. circa hoc in tractatu ſuo, char. 12. col. 2 verſi. negata, & col. ſequen. ad quę te reijcio. Sis tamen memor hæc delicta, quæ corrumpendo iudicē committuntur occultè fieri, hinc eſt, ꝙ conceditur veniali alicui, quia ea in lucem proferat. Bar. not. in l. qui ea mente, colum. vlt. verſ. vlt. ff. de furtis. de hoc tamen vide Dec. conſ. 189. & tex. in c. ſicut nobis. de teſtibus in fi. & quo ad quæſtionem, an credatur illi, qui dixit pecunias ad iudicem detuliſſe, non recedas ab opinione Homodei, vbi ſupra. Iſtē opponi pōt, † ꝙ teſtis eſt ex vniuerſitate. in hoc vide Fel. in c. tertio loco. colu. 2. de probat. & in repertorio Hippol. l. 1. §. ſeruus municipium. ff. de quæſtionibus. & Fel. in ca. inſuper. maximè colum. 4. de teſtibus, & Cur. in tract. ſuo teſtium, in tertia concluſione. Iaſ. in l. patrem odoptiuum. colu. pe. & vlt. ff. de in ius voc. & quia hoc genus probationis ſæpe diſcutitur in proceſſibus turbatę poſſeſſionis, quando cōmunitates inuicē litigant ſuper poſſeſſione mentiū, vel vicinalium, quia dicunt habere ius paſculādi, & eſſe in poſſeſſione, ideo dixi ſupra aliqua notāda de hac ꝓbatione in tit. de plur. violen. loquēdo de crimine turbatæ poſſeſſionis. Et Mediolani habemus ſtatutū an credatē teſti de vniuerſitate, quod quamuis ſit poſitum in vol. ſtatutorum ciuilium, tamen pōt allegari ad cauſas criminales. Bartol. in l inter accuſatorem. colum. 2. verſic. quæro vtrum. ff. de publ. iudic. & Are. conſilio 109. Item opponitur, † quod teſtes ſunt parētes, vel liberi, iuxta l. parentes. C. de teſtibus, & vide quando pater teſtificatur ꝓ filio, vel econtra. Flor. in l. teſtis idoneus. ff. de teſtibus. Et adde, ꝙ qui leuauit aliquē è ſacro fonte, teſtis eſt idoneus pro leuato. Flor. vbi ſupra, Bal. & Sal. in d. l. parentes. vbi vide de multis alijs, & vbi eſt per cā ſtudij, & propenſæ voluntatis, parentes, & affines ſunt idonei teſtes. Flor. vbi ſupra, & Are. in c. ſuper eodem. el ſecondo. column. penult. de teſtibus, & vide Flor. ubi ſupra, an pater poſſit eſſe teſtis pro filio emācipato, & q̃d

60

61

in filio ſpurio pro parte, & an priuignus ꝓ uitrico, uide Bal. 5. uolum. conſi. 352. in fin. & quid in compatre, ſocero, & nuru. Fel. in c. in literis, ad finē, de teſtibus, Ang. conſil. 128. ubi ēt quid in uiro pro uxore, & de genero uide Anch. conſ. 63. colum. 3. Et adde,

62 ꝙ affinitas † tranſuerſales non repellit, ſed diminuit de fide eorum. Ang. conſi. 194. columna ſecūda, & ſeq. ubi ēt quid ſi interrogatus neget ſe affinem, & adde quod affinis non repellitur in cā ciuili ēt deſcendēte ex crimine, dummodo ſit tale. quod non inferat iniuriam teſti producto. Alexan. in 2. uol. conſil. 110. ante fi. An etiam frater pro fratre poſſit eſſe teſtis uide Are. i d. c. ſuper eo. el ſecondo, de teſtibus. columna penult. & quando eſt rogatus a partibus, uel a teſtatore. Alex. conſ. 70. col. 2. vol. 1. Cæp. cōſ. 21. col. 4. & uide regulam, & fallentias de ſtatre pro alio fratre deponente, per Felin. in d. c. in literis. de teſtibus, colum. ult. Et ad de quod ubi conſanguineus uel alius non integer ſe offert, omnino repellitur. Are. in ca. ueniens. el ſecondo. de teſtib. columna fi. & in ca. cum in tua. colum. 2. eo. Item adde quo ad qualitatem repellētem ipſum teſtē, ſatis eſſe, ſi teſtis eam fateatur. Bart. in l. de cē. ff. de uerborū oblig. & Sal. in Auth. ſi dicatur. in fi. C. de teſtibus, qui diſputat, & tādem dicit hanc eſſe communem practicā, ut interrogentur teſtes, ſi ſint amici uel inimici, ſi coniuncti, diuites uel pauperes. & ponit Fel. in c. cum cauſam circa fin. de teſti

63 bus. ubi tandem dicit, † quod non tenentur rńdere interrogationi, per quā ſua turpitudo detegatur, puta, an infames ſint, uel excommunicati, de quo per Alex. & Iaſ. in l. ſi duo patroni. §. idem Iulianus. colu. fin. ff. de iureiuran. & uide tex. principalē in materia in c. inquiſitionis. §. tertiæ dubitationis, de

64 accuſ. ubi quærit textus, an credatur † teſti dicenti ſe inimicum eius contra quē producitur, & dicit credēdū eſſe, niſi dcat in ſtaudem. & ultra alios Doctor. ubi uide Marian. qui conſiderat tres caſus, primus eſt, quando ante iuramentum illud dicit, & tunc iudex debet eum repellere, niſi in fraudem id afferat, ubi tamen concludat de capitali inimicitia, in quo ultimo aliter ibi tenet Aretin. Secundus, quando poſt iuramentum, & tunc non creditur, ſiue in fraudem,

ſiue

ſiue non, quia ſi uerum dicit eſt inimicus, ſi
falſum, periurus. Tertius caſus eſt, quando
poſt depoſitionem illud aſſerit, puta ſuper ge
neralibus vel aliter, & tunc aut incontinēti
id facit, & creditur, aut ex interuallo, & non
creditur, ſed ſtatur primo dicto, quòd per-
65 petuò nota. Et an requiratur †oppoſitio par
tis ad hoc, ut repellatur, uide Aret. in l. q. te-
ſtamento. §. quæcunque. colum. 3. verſi 5. ff.
de teſtamēt. & quando nō interrogatur, ſed
vltrò dicit ſe infamē, vel inimicum, uide Iaſ.
in d. §. idē Iulianus. col. fi. vbi tenet nihil va
lere. Et de materia principali, an frater ꝓ fra
tre poſſit eſſe teſtis, uide regulam, & fallen-
tias. quas ponit Iaſ. in repet. l. admonendi. ff.
de iureiur. char. 18. in 3. & 4. column. & uide
ad hæc latè, & notabiliter Fel. in c. cū oppor
teat, de accuſat. colum. 2. & ſeq. & in cap. lite
ris col. 2. & ſeq. de præſum. & ſuppletur di-
ctū talis ꝑ aliū integrū, vt in dictis locis. Ad
defenſionem tamē admittuntur prędicti ēt
fratres. Aret. in c. de cætero. col. pen. verſ. fi.
de teſtib. & ibi Fel. col. pen. in d. ca. literis. col.
4. Alc. conſ. 5. col. 3. & conſ. 93. col. 3. ī uol. 1.
& conſil 14. col. 14. in 2. & conſ. 110. ante fi.
in 2. & alibi ſæpe per Doctores. vide tamen
Cæpol. col 4. in conſil. 21. ubi dicit, quòd di-
minuitur eis de fide. & uide quæ dicā infra
hoc eodem tit. nu. 109. & ſequen. Et qua sūt
66 †mulíæ perſonæ, quæ inuitæ non coguntur
dicere teſtimonium, iuxta l. lege. Iul. ff. de te
ſtib. de hoc uide doctores. maximè Salice. in
d. l. parētes. in repertorio Hippol. in l. diuus
colum. 3. ff. de quęſt. & in l. de minore. §. tor
menta. ff. eod. col. fi. & Fel. in c. 1. col. 2. de te-
ſti. cogen. & quādo dicatur teſtis deponere
inuitus, uide Salic. in d. l. parētes. & Fel. in c.
dilectorum. circa medium, de teſti. cogēdis.
Et ſi non cogitur inuitus deponere contra
67 alium, †multo minus cogetur contra ſeip-
ſum, Bal. conſ. 227. uol. 5. in ſubſidium tamē
coguntur in caſu d. l. lege Iulia. ut per Areti.
conſil. 143. colum. 12. Iaſ. in d. l. cunctos po-
pulos, in repet. Paduana, colum. fi. & per Bal.
Nouellum trac. de dote, in 9. parte, ſpeciali 11.
68 Et an †non præſumatur inuiti depoſuiſſe, an
uo... uide Bar. in Authen. presbyteros ī
fin. C. de epiſc. & cler. contra quem tenet Flo
rian. d. l. lege Iulia. & uide Felin. in capit. dile
ctorum. circa medium, de teſtibus cog. & in
capitul. 1. & 2. colum. 3. de teſtibus. Item
69 opponitur teſti, †q eſt ſubditus, de quo ui-
de Sal. in l. nos teſtes, C. de teſti. Matt. in tract.
de princ. tit. 1. conclu. 900. ubi dicit, quod ex
cōſuetudine poteſt eſſe teſtis pro dominio,
uide Fel. omnino in c. accedens. el primo. ut
lite non cont. col. 3. Aret. col. 2. & Fel. col. 2.
in cap. in literis, de teſtibus. ubi diſtingunt,
& de hoc dicam infra latius num. 99. Poteſt
70 etiam opponi, †quod eſt unicus teſtis, quia
uox unius uox nullius. l. iuſiurandi. C. de te-
ſtib. uide tamen multas fal entias per Fel. in
c. ueniens. el primo. de teſtib. col. pen. & in fi.
& in c. licet uniuerſis. in fin. de teſtibus, & Pa
pa non poſſe concedere, ut unico crederet.
Fel. in cap. conſtitutus. colum. 3. de reſcrip.
Tamē contrarium tenet Fel. in d. c. ueniēs.
circa fin. & Aret. & Fel. in c. cum a nobis. de
teſti. & uide omnino Aret. in cap. nuper. col.
2. de teſti. & ibi Fel. & Soc. in conſi. 266. col.
2. partes tamen poſſunt cōuenire, ut uni cre
datur. Aret. in c. propoſuiſti. de probat. col. 1.
& ſeq. & c. quoniam contra col. 5. de probat.
& in c. nuper. eo. tit. & Soc. ubi ſupra col. 12.
& quādo tractatur de periculo animæ, an
uni credat, uide Imol. conſil. 91. col. 3. & quā
do nulli fit pricipaliter præiudicium, ſed cō
modo alicui. ut improbando clericatū, uide
Iaſon. in l. reſcript. col. 3. in princ. C. de preci.
Imp. offer. Et an credatur ſoli pęnitentiario
in iis, quę ſpectant officio, uide Cald. in tit.
de teſtib. conſil. 2. Et addo q ſtatutum po-
teſt diſponere, ut ſtetur extraiudiciali infor
mationi teſtium. Roman. conſil. 20. & Fel.
cap. 2. in 3. colum. de probat. Scias tamen,
71 quòd †ſi unicus teſtis deponat de facto pro
prio non interueniēte ſua ipſius utilitate, fa
cit plenam probationem. Ita Dec. poſt Paul.
de Caſt. conſil. 59. col. 2. & idem uult etiam
Sal. ut per Alex. l. 2. §. ſi abſens. col. 3. ff. ſi ex
noxa. cau. agat ubi tamen Alex. tenet oppo
ſitum, & dicit Iaſ. in lectura l. admonendi.
num. 94. & ſeq. de iureiur. quod doctores ab
legati per Alex. ubi ſupra, contra hanc opi-
nionem Caſtren. non loquuntur in indiui-
dui duo. & q ſolus Alexan. reprehendit Pau.
de Caſt. dicit tamē, quod ipſe nunquam uo
luit conſulere pro opinionē Caſtren. cōtra
quam mouetur aliquibus rationibus. Ego
pariter teneo contra Caſtren. per deciſionē
Bal. in l. ſeruos. C. de teſtib. qui uult allegan
do iura ſuper quibus eſt fundata hæc opi-
nio,

rio, ut talis teſtis facit indiciū ad torturā, & nō efficacem probationem, q nullus eſt teſtis, qui ſufficiat ad condemnationem, & hanc deciſionem refert, & ſequitur Felin. in cap. cum dilecti. colum. penult. de accuſ. et Brun. in tract. torturę, charta 2. colum. 1. 2. & ideo Dec. conſilio 33. in cauſa accuſatio nis. colum 5. dicit quod talis teſtis eſt maio ris fidei, quàm ſi de facto proprio nō depo neret, & ita oſtendūt iura Bal. in d. l. ſeruos uide etiam de hoc articulo Iaſ. in l. cum fi lius. in princ. colum. pen. & ult. de uerbor. oblig. ubi limitat. Non omitto ēt q unicus
72 †teſtis probat reū feciſſe ad ſui defenſionē, quādo probatio accuſatoris non eſt contra ria, ſed ſimul ſe habere poteſt, & ideo ſolus etiā probat uulneratum deceſſiſſe ex malo regimine Anch. conſil. 185. colum. fi. & dixi ſupra in 111. de defenſio. reorū. & defenſio. impugna. num. 3. & 10. Itē opponitur, quod
73 †teſtes non reddunt cauſam eorum qu di xerunt, quia ratio teſtis eſt illa, quę ampliat uel reſtringit dictū ſuum. Alex. uol. 2. cōſil. 20. col. pen. & conſil. 24. col. 10. & conſi. 84. col. fin. & 5. uol. conſi. 120. col. 3. Bald. uol. 4. conſil. 218. in princ. Soc. conſil. 42. col. fin. Et adde, quod licet teſtis non teneatur red dere rationem dicti ſui, niſi interrogatus: ta men plus creditur teſti rationem reddenti, quam ſi illam non aſſignet. Bald. in l. presby teri. colum. fi. C. de epiſc. & cleric. Alex. in 2. uol. conſil. 56. col. 5. circa fin & conſil. 147. circa primam col. Felin. in cap. cum cauſam. col. 2. extra eodem, & multa ad rem in hac materia uide per Bald. in d. l. presbyteri. Et quid ſi teſtis interrogatus de cauſa, uel de alia recuſat reſpondere, an probet, uide Gemin. in capit. 2. in princ. de teſtibus. in 6. col. pe. Itē quid ſi reſpōdet ſe neſcire, puta, interrogatus, q d ſit poſſeſſio uel aſpectus, uide Bar. in l. de ætate. ff. de minoribus. col. 8. Felin. in cap. cum in col. 2. de teſtibus. Ale. in l. ſtipulatio. §. hoc quoq; ff. de uerbo. obl. Alex. conſil. 136. col. 10. circa fin. conſil. 141. colum. 8. in fin. uol. 1. 2 conſi. 45. col. penult. & uol. 4. conſil. 115. colum. 2. Felin. in ca. cū contingat. de reſcript. colum. 4. uerſic. 3. con cluſio. Alex. uolum. 5. conſil. 150. col. 6. & cō ſil. 159. circa fin. Item adde, quod quando iu dex procedit ſup inquiſitione, debet inter rogare teſtē de cauſa ſciētię, alias dictū eius non probat. Bald. uol. 3. conſi. 77. verſus fin. Item adde, quod ad defenſionē ualet dictis teſtis, etiam ſi nō interrogatus nullam aſſi gnet rationē, uel aſſignet ueriſimilem, Bal. uol. 3. conſ. 287. poſt principium. & no. or. 1. uol. conſil. 162. colum. 2. & ſequen. Salic. in l. teſtium. col. 7. in fi. C. de teſtibus, & in l. ſolam. col. fin. C. de teſtibus. Corn. 1. uol. con ſil. 204. colum. 3. Et adde etiam, quod ex re gula, teſtis non tenetur reddē rationem di cti ſui, niſi ſit interrogatus, ut per Felin qui ponit regulam, & fallentias in cap. cum cau ſam, extra de teſti. col. 1. & 2. ubi etiā decla rat, quando dicatur teſtis eſſe interrogatus de ratione, & quando dicatur eam dediſſe. Et quid iuris ſit, ſi teſtis interrogatus eā nō reddat. Et quid ſi iudex omittat interroga re, maximè quādo pars dedit ſua interroga toria, & ibi etiam uide Aret. col. 4. Fel. in ca. per tuas. eodem tit. col. 2. & ſeq. ubi etiam Aret. col. 5. & uide omnino Iaſ. in l. cū hi. §. uult igitur. ff. de tranſact. ubi plenè, & Oria. in cap. quoniā contra. de probat. in uerbo te ſtium. col. 3. q. 13. & de teſte, qui interroga tus non reddit rationem dicti ſui, uide Bal. uol. 4. cōſi. 228. circa prin. & uide Bal. uol. 4. conſilio 181. quando deponit circa ea, quæ in intellectu conſiſtunt, uide etiā Alex. in 2. vol. conſil. 147. col. 2. & Felin. in d. cap. cum cauſam. & Bal. not. in 4 uol conſil. 164. circa fin. Soc. conſ. 141. col. 2. & uide etiam in hac materia Ale. cōſi. 136. col. 6. ubi dicit, quod teſtis non probat aſſerens rem eſſe feuda lem, niſi reddat rationem etiā non interro gatus, & uide ēt Alex. in 3. uol. conſilio 2. colum. 2. & 5. uol. conſil. 28. colum. 6. Et quādo deponit circa ea, quæ ſunt iuris, quo caſu uidetur aſſumere officiū iudicis, uide Barto. in l. 1. C. de uſur. et ibi Salic. colum. 3. et ſeq. et Cępol. conſil. 32. col. 6. Corn. uol. 1. conſilio 204. col. 3. Et quando quid conſi ſtit in intellectu, ſed facile percipi poteſt, ua let dictum teſtis etiam ſine ratione, ut per Soc. conſilio 143. colum. 3. verſus finem, et conſilio 172. colum. 2. et uide etiam Bald. uol. 5. conſil. 20. colum. fin. Et quando depo nit teſtis de iis, quæ in intellectu cōſiſtunt, et in iure, uide Aret. conſil. 38. colu. penul. Felin. in dicto cap. cum cauſam, el primo. col. 3. Bald. conſil. 323. circa fin. et conſil. 45. uol. 4. Soc. conſil. 42. col. 2. et conſilio 143.

col.2 Et qualiter intelligitur depoſitio teſtis dicentis quē promiſiſſe,& quid ſi dicat, tali præſente & acceptante, an probetur ſtipulatio, uide not. Anch. tenentē non probari, conſ 332.col.pen. Alexā.in l. ſciendum.ff. de verb.obl.col.4.Fel.in cap.ſicut de re iud. col.fin.& egregie Soc.conſi.253 col.3.circa fin.& ſeq. Et quando teſtis uult probare ſtipulationem, quam rationē debeat aſſignare, uide Alex. 2.uol.conſil.10.col.antep.Fel. in cap.cum contingat.de reſcript.col.4.Soc.
74 conſil.253.col.4.Et quando † teſtis deponit ſuper iuriſditione, uide Bal.conſ.288.col.2. circa fin.Corn.1.uol.conſ.222.col.3.& dicit Bald.in d.conſ.20.uol.5. ꝙ teſtis, qui habet ſcientiam iuris,& facti, probat etiā ea, quæ
75 iuris ſunt. Et † adde etiam, ꝙ in dubio verba teſtis ſunt referenda ad factū,& non ad ius, ut not.Soc.conſ.146.colu.1. Et quando ratio teſtis eſt eadē cum dicto, ꝙ non ualeat, tenet Bart.in l.fin.ff.de off.Cæſ.Bald.in l.nō omnium.C.de leg.& conſilio 136.colum.7.
76 & Soc. dicto conſilio 42. col. 2. Et † quando teſtis dicit, uidi mutuari Titio pecuniā ſi non recordatur quāta fuerit, an probet, uide Bartol. in l.admonendi. ff. de iureiurando charta penultima, uerſiculo, quæro quid ſi teſtis deficiat,& not.Felin in cap.cū clamor.de teſtibus, poſt principi.& pendet ab intellectu gloſſæ, in l.Lucius.ff de his qui notan.infam.quando teſtis nō perfectè ſcit factū,& aliquando dixi ſupra,& uide repetentes in dicta l.admonēdi: maximè Caccia
77 lup. Et † ad probandū tenorem ſententię, debet teſtis dicere, ꝙ audiuit illā legi, & publicati. Alex. in 3.uolum. cōſilio 70.colu.4. Aret.in cap.Albe.de teſtibus, columna 1.Et an ſit bona ratio teſtis loquentis de inſtrumēto, ſi dicat, Scio, quia illud legi, uide Feli. in prælud.Decret. colum.6.& ſeq. & ibi etiā an ſit bona ratio, Scio, quia præſens eam. Et ad probādum, quem furioſum an ſit red denda ratio, uide Alexan.2.volum.conſilio 84.columnā 8. ſequen.Alexand. in l.furioſum, circa fin.C.qui teſtam.fac. poſſ. Socin.
78 Felin. ubi ſupra, & alios. Et † ſi teſtis dicit quē poſſediſſe, ſciente aduerſario, debet reddere rationem etiam non interrogatus. Bald.in rubr.de controuer.inueſt.columna penultima, pariter ſi dicat quem poſſediſſe nomine alterius, Corn.1 uolu. conſilio 92. colum.fin. & eodem modo ſi dicat quid factum ſine licentia alterius, Corn.1.uolumine, conſi.89.columna penultima. Et pariter etiam ſi dicat quem feciſſe aliquid nomine alterius, Corn.1.vol.conſilio 170.colum.2. in fi. Et in probanda negligentia, & diligentia, neceſſarium eſt, ut reddatur ratio, Are. conſilio.38.colnm. fin. Aret.in dicto cap.cū cauſam, colum.6.Alexan.in l.precia rerum. ff.ad leg.Fal.columna penultim. Bal.5. uol. conſilio 98.Corn.1.uolum.cōſilio 186.col. 2.Sed aduerte, quod licet ſimus in caſu, in quo teſtis teneatur reddere rationē etiam non interrogatus, tamen hoc non procedet, ſi ita deponat, ut veriſimile ſit, quod per eum dicitur facile ſibi cognitū eſſe. Ita not.Fel.in cap.tertio loco, columna 2.de ꝓbat.& ibi Aret.colum.2.et Fel.in dicto cap. cum cauſam, columna 4.et ibi Aret.col.6.et not.Corn.1.uol.conſil.162.colum.2.et conſilio 204.colu.3. Et an ſit bona ratio, Scio, quia uicinus, uide latè Fel.in cap.literis, de præſumptio. Alexan. in l.1.in prin. colu.11. & ſequen.ff.ſi cer.petat.ubi multa ſcribit de
79 ratione teſtium. Et † adde ſatis eſſe, ut ratio teſtis concludat veriſimili, uel a communiter accidentibus. Soc.conſil 86.colum.4.Et de teſte deponēte ſuper dominio, uide Cor. 1.uol. conſilio 110.col.2. et Paul. de Caſtr. in l.ſolum, circa fin.C.de teſti. Et q d de eo, qui deponit ſuꝑ præſcriptione, vide Alexa. in dicto conſilio 136.columna 9.et Docto. ubi ſupra. Et quid de teſte, qui vult deponere de ſimulatione cōtractus, uel quod quis fideiuſſerit, uide Alexan.5.volum.conſi.28. columna 5.in fin.ſeq. Et quid de teſte deponente contra inſtrumentum, uide Felin. dicto capit.tertio loco, colum.3.in fin.et ibi Aret.colum.3.et in dicto cap. cum cauſam, colum.7. Item adde, quod aliquando teſtis tenetur reddere rationē rationis. Bal.5.uolum. conſilio 69.col.2. Adde etiam, quod ſi teſtis deponat de fama ſufficit ratio, q a uicinus. Aretin.conſilio.103.colum.8. Item adde, quod ſi res poteſt recipi per duplicem ſenſum, teſtis tenetur reddere rationē etiā non interrogatus, ut ſciat iudex de quo ſenſu deponat. Aret.in ca.licet ex quadā extra
80 eodem tit.colum.4. n 10.not. Quid † ſi teſtis deponat aliquem commiſiſſe homicidium ad ſui defenſionem, et reddat ratio-

rem, qui uidit, an probet? Bar. dicit proba-
re; conſi. 110. Idem tenet Corn. 1. uol. conſi.
304. columna 3. Poteſt etiam opponi, ꝙ te-
81 ſtis †fuit examinatus à iudice incõpetente,
Paul. de Caſtr. conſil. 50. col. 4. & conſil. 74.
col. 4. Item, ꝙ non iurauit, l. iuſiurãdi, C. de
teſti. quod limita vt per Bar. in l. admonen-
di. ff. de iureiur. in pen. char. verſic. quid ſi re
periuntur. Et caſus in quibus creditur teſti
non iurato, vide per Felin. in cap. tuis. extra
eod. titu. de teſtibus colum. 2. & ibi an taci-
tè poſſit remitti iuramentum teſtium, & vi
de ẽt Are. colum. 2. Et an requiratur cõſen-
ſus iudicis, vide ibi, & per Are. in ca. nuper,
eo. tit. de teſti. colum. 1. in fin. & ſequen. Itẽ
vide an ſit de ſubſtantia iuramentum, per
Fel. in d. c. tuis. in 3. not. & Are. in d. c. nuper.
82 Et †an ille, cui eſt remiſſa omnis ſolennitas
iuris, poſſit credere teſti non iurato, vide
Imol. Roman. & Bart. in l. filius familias. ff.
de donat. Fel. ĩ c. dilecti, de iud. col. fi. Anch.
in clemen. ſæpe in uerbo. ſign. col. pen. Fel. in
cap. 1. de conſtit. colum. 20 & ſeq. Aret. in c.
2. de teſti. colum. 13. poſt medium Fel. in d.
c. & Are. in d. c. nuper. Rom conſi. 20. & ui-
de etiam, an iuramẽtum poſſit remitti per
partes, Fel. in cap. cum dilecti. de reſcrip. col.
12. poſt medium. & ibi colu. 9. dicit, ꝙ ſi de-
poſitio præcederet iuramentum, non vale
ret. Et an Papa uel Imperator poſſit conce-
dere ut credatur teſti non iurato, vide Fel.
qui tenet nõ poſſe, in c. cõſtitutis. de reſcri.
colum. 8. poſt medium. Et an perſonis ſum
mæ dignitatis credatur ſine iuramento, ut
ſunt cardinales, vide Alex. ĩ 2. uol. cõſ. 178.
circa tertiam. col. Fel. in d. c. tuis. in 1. notabi
83 li. Et adde, †ꝙ teſtis debet iurare ſuper Euã
gelijs, & tangere manu, nõ pede, nec cubi-
to. & iurare per ſeipſum, non alium, & ſi iu
raret nuda uoce ſine tactu, dictum eſſet nul
lum. Fel. in c. fraternitatis. col. pen. de teſtib.
Et an poſſit iurare ſuper reliquiis ſanctorũ,
uel ſuper anima, non tangendo ſcripturas,
uide latè Are. in d. c. tuis. col. 6. & ſequen. &
ibi Fel. col. 3. & Are. in d. c. nuper. col. 2. ubi
ſubdit ꝙ eſt ſpeciale in epiſcopo, ut non te
neatur tangere ſcripturam, quando iurat,
& uide Abb 2. uolu . conſil. 47. circa prin-
cip. quñ quis iurat nuda uoce ſine tactu. Et
ſi teſtis primo dicit, poſtea iurat, non ualet
depoſitio, ut per Felin. in cap. fraternitatis.
colu. 1. & ibi Aret, colum. 2. & in ca. de teſti
bus extra de teſtib. colum. 5. & ibi Fel. col. 3.
Iaſ. in repetitione l. admonendi. char. 24. de
iureiur. Et ſi iudex examinauit teſtem ſine
iuramento, cum eſſet requiſitus, ut ei iura-
mentum deferret, qualiter ſuccurratur pro
ducenti, uide Are. in dicto cap. tuis. col. 8. in
84 fi. & ibi Fel. col. fi. Et ſi †in actis dicatur talis
teſtis iuratus, an præſumatur eum ſolenni
ter iuraſſe, uide Fel. in dicto cap. fraternita-
tis, col. fi. Alex. in l. ſciendum. ff. de uerborũ
oblig. colu. 17. circa princ. Are. late in dicto
cap. tuis, colum. 3. & ſequen. ubi etiam Fel.
columna penul. Flor. in l. lege Iulia. ff. de pa
ctis. Are. in dicto cap. nuper, colum. 2. de te
ſtibus, extra. Et an teſtis poſſit iurare per ꝓ
curatorem. uide Are. in cap. licet ex quadã
colum. 4. in fin. & ſeq. in 8. notabili, et ibidẽ
latius Fel. colu. 1. et 2. de teſtibus. An teſtis
poſſit dare depoſitionem ſuam in ſcriptis,
uide Are. in dicto cap. de teſtibus. extra eo-
dem col. 5. et ibi Fel. colum. penul. ubi limi-
85 tat. Et †an teſtis, qui in alia cauſa depoſuit ſu
per eodem articulo poſſit dicere, Depono
ꝓut aliàs dixi, uide Aret. in c. cum in tua. ex
tra eodem colum. 3. et ſequ. et ibi Fel. colu.
1. et 2. ubi limitat. Alex. conſi. 133. colum. 6.
et 2. uolum. conſil. 56. col. 3. Paul. conſi. 207.
colum. 1. & 2. Corn. 1. uolum. conſil. 56. co-
lum. 2. poſt prin. et 3. poſt medium, et colu.
86 fi. An †autem ille, qui iterum examinatur,
debeat denuo iurare, uide Aret. in dicto c.
fraternitatis, colu. 2. Fel. in dicto capit. per
tuas, circa fin. ubi diſtinguit. Ang. in §. quia
uero in Auth. de teſtibus, colu. 7. circa me-
dium. Fel. in c. præſentata, col. 2. de teſtibus,
& in cap. præterea, de teſtibus cog. colu. 1.
in fin. et ſeq. Et an teſtis ſimpliciter iurãdo
intelligatur iurare, ꝙ articulos productos
tantùm, an etiã quo ad vniuerſam cauſam.
uide Felin. in dicto cap. de teſtibus, eodẽ tit.
de teſtibus, col. 3. et fin. et Aret. in cap. per
tuas. in 2. notab. de teſtibus, et uide omni-
no Hippol. in l. de minore. §. plurimũ. ff. de
87 q. An †teſtis poſſit deponere per. procura-
torẽ, uel ſcripturã, et an ualeat dictu teſtis ĩ
referentis ad aliam ſuam depoſitionem, ui-
de Salicet. in dicta l. iuſiurandi uerſiculo,
ſed iuxta hoc, circa fin. Cæpol. cautela 251.
qui allegat Angel. in l. legata inutiliter. ff. de
lega. primo. Facit quod not. Alex. conſilio

45.colum.4. circa fin. & uide ad hæc Socin. conſil. 149. colum. penultim. Quid ſi teſtis dicat. Depono quò ad omnia, quemadmodum facit talis, uide Fel. in ca. cum in tua. co lumna ſecunda, extra eodem ubi & habes, ꝙd ſi notarius ſcripto extenſe dicto unius teſtis, ſubdat poſtea, Talis dixit ut primus, de quo ſupra dixi uerſic. & opponitur, ꝙ dictum. num. 23. Nec ualerent depoſitiones plurium teſtium, qui ſimul, & ſemel exami
88 rentur, ſed †debet quilibet examinari ſeorſum ab aliis Aret. in 3. not. & Fel. circa fi. in
89 c. uenerabili. de teſtib. Et †ſi teſtis depoſuit falſum iuratus. qualiter puniaſ, vide Bal. & Sal. circa fin. in d. l. iuſiurandi. Are. in c. tuis. colum. 5. extra eod. Fel. in c. de teſtibus. col. penul. Orian. in cap. quoniam contra. de ꝓbat. in uerbo, teſtiũ, colum. 16. & Fel. in ca. c. depræſump. & Iaſ. in l. qui per ſalutem. co lumna 2. ff. de iureiur. & dixi ſupra in tit. de
90 falſis. Opponitur etiam, †quòd teſtes depo nunt ſuper negatiua, quòd magis creditur duobus affirmantibus, quàm mille negãtibus, per glo. in l. dič proferre. §. ſi plures. ff. de arbitr. quę gloſ. quomodo intelligaſ, dixi abundè ſupra de defenſionibus reor. & c. verſ. uidimus quomodo. Opponiſ quoque, quòd teſtes deponunt meram negatiuã nõ coarctatam loco, & tempore, & ideo nõ ſolùm non probant, quia talis negatiua ꝓbari non poteſt, verum etiam puniunť de falſo. In qua materia uide ubi ſupra in dicto verſic. uidimus quomodo. & ib. latè dixi de materia teſtium deponentium ſuꝑ negatiua maxime in hac materia criminali. Item opponitur, ꝙ teſtes non ſufficiunt ad condemnandum: quia in criminalibus probationes ad condemnandum debẽt eſſe luce meridiana clariores. l. ſciant cuncti. C. de ꝓbat. Circa quam materiam uide quæ latiſsimè dixi ſupra ſub rubrica de conuict. & de hæret. & de crimine læſæ maieſtatis, uide etiam quæ probationes ſufficiant ad aſſaſſinamentum ſupra titul. de mandato ad homicidium. Item opponitur, quod confeſſio quam fecit reus, nõ eſt efficax, quia metu torturæ illatæ, uel inferendæ, uel errore facta eſt, ut latiſſimè ſupra dixi ſub rubri. de confeſſis. Item opponitur, quòd laicus
91 †non eſt idoneus teſtis contra clericum ꝓpter generalem inimicitiam, quæ inter eos intercedit, iuxta capitu. laicus 2. quæſt. 7. Ita Abb. in capi. de cætero. de teſtibus, ubi uide; an tamen faciat indicium. Alexan. in l. maritus. ff. de quæſt. dicit facere, & ſentit ad torturam. & Abb. i d. cap. hoc expreſſè tenet, & licèt Aret. impugnet, nihilominus Feli. ſuſtinet, ex cuius uerbis tamen, dum rationem Aret. deſtruit, ſatis apparet eũ non eſſe omni exceptione maiorẽ, ſi bene uides. Quod etiam patet, quia ſaltem militat illa inimicitia generalis, quam dixi, & hoc oſtẽdit Alex. in d. l. maritus. dum dicit, negari tamẽ non poteſt, quin faciat aliquod indiciũ, & uide etiam Alex. in conſil. 64. uolum. 1. col. penul. Neſcio tamen quomodo ſuſtinetur hoc in practica, quò ad me non curarem ut magis clericus eſſet, quã laicus. De iure uerò quid econtra in clerico cõtra laicum deponente, uide in dicto capitul. de cætero. Et veritas eſt, quòd in cauſa ſanguinis nõ admittitur, etiam ꝙ aliter ueritas haberi non poſſet, & fieret proteſtatio, quam ſolent facere, iuxta ca. de homicid. in 6. idemque in criminali iudicio, ubi aliter ageretur ad uindictam, etiã cum dicta proteſtatione. ita Felin. colum. 2. ibi. & hęc uidetur ueritas, ut nõ ſit differentia, an ad uindictam citra pœnam ſanguinis agatur, an ad ſanguinem, ut per Doctores maximè Peruſ. in d. cap. 2. de homic. in 6. ubi tamen poſſunt clerici eſſe teſtes, intelligitur ex prouidentia epiſcopi, qui uel eos examinet, uel faciat examinari, & eorum dicta tradat iudici ſæculari. cap. quanquam. & ibi Anchar. declarat. 14. q. 2. poteſt etiam dare licẽtiam iudici cauſæ ſæculari, ut illos examinet, ut per Archidiac. ubi ſupra, qui ſecundum hoc ultimum intelligit text. in cap. teſtimonium 11. quæſt. & ꝰ in capit. nullius ex eccleſiaſtico 22. quæſt. 5. & ibi eſt gloſſa expreſſa. Et hanc practicam uideo quotidie obſeruari, dum eueniunt caſu clerico fit præceptum a ſuo iudice eccleſiaſtico, ut deponat coram tali laico, & forma iurandi manu poſita ſupra pectus tollitur in dicto cap. nullus, & uide omnino Abbat. in hac materia, in capit. primo, de iuramentis calum. columna antepenultima, & etiam in c. cum nuncius columna 2. de teſtib. ubi uide Felin. & Aretin. ne arbitreris tamen quod eccleſiaſticus poſſit dare licentiam iudici laico, ut cogat clericum ad teſtificandum, cap.

ſi diligẽti de foro competen. Felin. et Aret. dicto cap. cum nuncius. et hoc ubi nolit clericus ſponte teſtificari, ſed ſi ſponte uelit, di ctum eius ualet. Abb et cõmuniter Doctores in dicto cap. cum nuncius ubi tamen dubitant de religioſo. Et uide etiam ad prædicta Alex. in conſi. 65. colum. 2. in 7. uolum. & de religioſo dicam num. ſeq. Et quia ſunt multi, qui non deberent examinari, & tamẽ examinari faciunt indiciũ, iuxta materiam d. l. ſi maritus, Adde, quod hoc nõ procedit, ubi a principio fuiſſet oppoſitum a parte, ut non deberet fieri examen taliũ teſtium, Are. in cap. ex parte Adę. in 5. char. de teſtib. Felin. in cap. dilecti in penul. colum. de accuſationibus. & Hippol. in l. 1. §. diuus Antoninus. colum. 2. ff. de quæſtionibus, & dixi ſu-

92 pra. Item opponitur, † q religioſi ſunt, & depoſuere ſine cõſenſu eorũ ſuperioris, de quo uide Abb. & apoſtillas ad eum, & Doctores. ubi ſupra, ultra quos uide etiam in primis gloſſ. in Auth. de monach. in §. cogitandũ. ubi tenet, quod monachus poteſt eſſe teſtis. Sed Abb. in cap. cum nuncius tenet religioſos, & clericos ſęculares ſine licentia, ſuperioris eorum, coram iudice ſęculari nõ debere teſtificari, tamen eorũ dicta tenere, & ibi uide Are. & Felin. qui hanc opinionẽ, ut ualeat ſine licentia, tenent quo ad clericum fœculare, non autem quo ad religioſum, qui non habet uelle aut nolle. Et dicit ibi Aret. quod cõmuniter ſeruatur hęc opinio in clerico fœculari, & de religioſo allegat in terminis. Bald. in l. quoniam liberi. C. de teſtibus in princ. Et hanc opinionem, quod religioſi dictum ſine licentia ſuperioris non ualeat, ponit latè Soc. & tenet conſi. 27. colum. ultima, in 1. uolum. ubi allegat. Bald. ubi ſupra, & Bart. & Specul. & reſpondet ad gloſ. in d. §. cogitandum, ut procedat in teſtibus adhibitis in inſtrumentis. Et ad confirmationem uide Card. conſilio 97. ubi ita conſuluit in teſtamento. Et hoc ego habui in facto in teſtamento facto ultra Montes, in quo erant deſcripti ſeptem teſtes, omnes ordinis minoris, & refert. & ſequitur Felin. in dicto capit. cum nuncius. Item

93 etiã opponitur † quod ſunt domeſtici iuxta l. etiam. C. de teſtibus, & qui dicantur domeſtici, ponit notabiliter Aretin. col. 1. & 2. Felin. colum. 2. in cap. in literis. de teſti. ubi etiam plene per eos habes quando repellantur, & admittantur, & per Alex. conſil. 5. colum. 5. & conſ. 93. colum. 4. verſ. fallar quo ad defenſam, uol. 1. Item fallit in iis, qui nõ poſſunt facile ſciri, niſi ab eis, qui etiam hoc caſu prefer untur aliis. Franc. Aret. conſi. 13. colum. 11. & conſil. 61. colum. 1. ubi omnino uide, & quod de iis, quæ fiunt in domo, magis credatur domeſticis, imo non credatur aliis, niſi in ſubſidium, tenent Are. in 3. notabili, & Felin. in 2. in cap. quoties. de teſti. Aret. in d. cum nuncius. eod. tit. col. 3. & Aretin. in dicto ca. in literis. eod. tit. col. 4. & ibi Felin. col. 3. & prædicta uide Felin. etiã in c. inſuper. col. 2. circa fin. de teſtibus. Et quid quãdo ꝓceditur per inquiſitionẽ vide Cuman. conſil. 27. de quo etiam Fulgoſ. conſil. 188. vide etiã Aret. ad prædictam materiã. in c. cũ in tua. de teſti col. 2. circa fin. & Imo. conſil. 35. col. 6. in prin. et omnino Soc. conſil. 17. col. 1 & 2. ubi diſtinguit, & uide etiã qui dicãtur domeſtici. Alex. conſil. 32. & cõſil. 78. col. 4. & in 2. uol. conſil. 24. col. 14. & 4. uol. conſil. 89. col. fin. & conſil. 112. col. 6. Felin. in cap. inſuper. col. fin. de teſtibus, & in c. 1. ſinuante. de offic. deleg. col. 2. ubi etiam qui dicãtur familiares. & uide Alex. 5. uolu. cõſil. 150. col. 6. poſt princ. Et an ſint idonei teſtes, uide Bald. conſil. 10. col. 1. in fi. et ſeq. & de familiaribus, an poſſint eſſe teſtes, uide Felin. in d. c. in literis. & Rom. conſi. 420. circa med. Quid uerò ſi tẽpore depoſitionis non eſt amplius domeſticus, uide Aret. in d. c. in literis. col. penult. & fin. & Fel. col. 4. verſic. fallit quinto. Alexã. conſi. 5. col. 6. & conſil. 93. colum. 5. uolu. 1. & attenditur in teſte conditio temporis quo teſtificatur. Mod. in l. 1. C. de teſtam. Et an uir, & uxor dicãtur domeſtici ad hoc ut repellantur, uide Felin. in dicto cap. in literis. colum. 4. verſic. fallit quartò. & ibi Aret. colum. antepen. in fin. Alex. 5. uol. conſil. 156. col. 4. in princip. & Anchar. conſil. 247. colum. ij. Socin. in di

94 cto conſil. 17. colum. pen. Teſtes † etiam deponentes non veriſimilia, nõ probant, quintmo ſunt de falſo ſuſpecti. ita Abb. in capit. quia veriſimile. de præſumptio. Dec conſilio 684. in fin. conſi. 596. num. 8. conſilio 94. col. ij. verſic. ij. in dictis teſtium, & conſilio. 315. num. 8. Aret. in cap. tertio loco, extra, de probatio. colum. 3. & Felin. in dicto cap.

quia veriſimile, colum.ij.quæ concluſio ad
95 eo uera eſt,ut etiam teſtis†dicens nõ recor
dari id ꝙ ueriſimiliter recordetur de falſo
puniatur.Bald. in l.presbyteri in 4. nota.C.
de epiſc.et cler.et Iaſ.in l.præſcriptione,col.
3.C.ſi cõtra ius vel uti.pub. quod ultimum
multo magis ꝓcederet ſi circa alia quę me-
miniſſe minus deberet teſtificaretur. Et
96 †non ueriſimilia ſunt ea,quæ deuiant natu
rali curſu,ut ꝙ puer ſit aptus ad coeundum
cap.ij.de frig.et malefic.Item non ueriſimi
lia ſunt ea quæ deuiant a iure communi,ut
per Felin. in c.licet cauſam,uerſ.nota 10.de
prob. poſt Innoc.in cap. auditis.de pęſcrip.
ut quãdo qs deponit impuberem cum Ber
ta rem habuiſſe,quia præſumptio impoten
tiæ eſt in eodem ca.ij.et Gemin.in conſ.24.
colum.3.Non veriſimile etiam illud eſt quã
do deponerẽt teſtes uidiſſe aliquem hoſtio
thalami aperto coire cum muliere,cum ſo-
leat fieri ita in abſcondito, ut ẽt publicę me
retrices, et lenones clauſo hoſtio, et feneſ-
ſtris non patiantur ſi uideri. Et quia hæc
exempla nõ ueriſimilitudinis tangunt cau
ſas matrimoniales. Ideo dic multo minus
97 iſtis teſtibus eſſe credendum quãdo†depo
nerent in cauſa matrimoniali, in qua teſtes
debent carere omni ſuſpitione, ſicut in cri
minalibus.et ideo etiam debent eſſe&r omni
ni exceptione maiores. Alexan. conſ. 143.
quãdo abunde volu.2. et Dec. latiſſimè ubi
omnino eſt uidendũ in conſi.133.colum.2.
num. 3. 4. et in illo conſilio pertractantur
ſingulæ qualitates repellentes teſtes de qui
bus, ibi et primò, quòd affines,et conſan-
guinei repellantur. Item domeſtici, et alij
multi. Aduertendo ſemper prout et ipſe di
98 cit, quod † fiat proteſtatio antequam exa
minetur,ut non examinetur ob uitia quæ
patiuntur, quia tunc perinde eſt, ac ſi non
eſſent examinati,ex quo examinari non de
buerunt, ut etiam dixi ſupra. Et ſi tales te-
99 ſtes† qui non ueriſimilia deponerent ſubie
cti eſſent ratione iuriſditionis, pauperesq;
et nihil habentes abſque dubio tollerentur
omnes fides,quia licet ſit cõmunis opinio,
ut ſubditus poſſit teſtificari pro rege et prin
cipe ſuo in l.eos teſtes,C.de teſtibus.ut etiã
appareat ex dictis, et Felin.et Aretin.in ca.
ex literis extra de teſtibus.Alexan.conſilio
88. columna 4. volum. 5. et hoc atteſtatur
Floria.in l.idonei,ff.de teſt. & alibi ſępe per
Doctor. Tamen eſt aduertendum, quod
cum illa qualitate paupertatis omnis tolli-
tur fides, ita Rom.conſi.382.colu.2.& dicit
Bald.conſ.420.circa fin.uol.1.quod eſt repe-
titum in 3. uolum. conſil. 468. & 5. uolum.
cõſil.445.arbitrarium eſſe iudici an ſubditi
ſint idonei teſtes,quia ſi ſint bonæ famę,&
ueriſimilia deponant,maximè dictum eorũ
corroboretur alijs teſtibus tunc creditur,ſi
uerò ipſo ſolum deponerent,& male audi-
rent, uel appareret contra eos alia ſuſpitio
nõ crederetur,& dum dicunt Doct.conſide
rari qualitatem domini, an ſit eius naturę,
ut debuerit metũ inferre ſubditis, ut ꝑ Fel.
& Aretin.& alios ubi ſupra,ẽt in hoc uerſa
tur arbitrium iudicis ex mente Doctorum.
& expreſsè ita tenet Roman. in d. conſilio.
382. Et eſt aduertendum ꝙ quæſtio in d.l.
eos teſtes.formatur in rege,uel dominio u-
nius prouinciæ concludendo illa potiſſima
ratione teſtes eſſe idoneus, q̃a alias nõ poſ
ſent probare factũ de quo ageretur,& ideo
ſi dominus alicuius uillæ, uel municipij
uellet probare per ſubditos ſuo factũ in a-
lia iuriſditione,ut eſt caſus,qui nunc occur
rit in ciuitate ampliſſima Mediolani, & in
domo ubi cõplures ſerui habitabant,& con
ſeruabantur infiniti nobiles, atq; alię perſo
nę,nihil cõmune habentes cũ domino,ſine
dubio talibus ſubiectis non crederetur ex
mẽte omnium,& ſi quiſpiam in hoc dubita
ret et eſſet ſiue iudicio, ad ꝙ ẽt adduco ſimi
le nã ille de domo ſunt idonei teſtes in ijs-
quæ fiunt in domo, non iis de quibus ali,
poſſunt eſſe magis edocti, ut in locis uulga
ribus. Additur in caſu qui hoc tẽpore contij
git matrem domini quæ ẽſt ipſius tutrix et
gubernatrix depoſuiſſe etiã pro filio, quæ
qualitas fecit, ut ſit ueriſimile eam omni
uia induxiſſe ſuo ſubditos, ut cũ ea conſor-
100 me teſtimonium perhiberent. Et † an
uaſallus pro domino ſi teſtis idoneus, ui-
de Bald.in d. conſilio 420. col.pen. in fin.et
ſeq.3.uolum.conſilio. 468. col.ij. poſt med.
Flor.in d.l.idonei.Bald.in l. libertorum. ubi
eſt uidendum,C.de teſti.omnino Dec. in c.
inſuper.in fin.de teſtibus. Et quia dixi ſub-
ditum eſſe teſtem idoneum pro domino,in
tellige quo ad hoc, ut non repellatur, non
autem quin ſit ſuſpectus, et quin ei dimi-

nuatur

nuatur de fide, quia non euitat ſuſpitionẽ timoris, uel amoris, ut per Alb.l.idonei de teſtibus. & hanc eandem concluſionem facit Corn.conſ.123.colum.fin.uol.1. Parentes, & liberi tan in cauſa matrimonij ſint
101 idonei teſte, vide Aret.in c.ſuper eodẽ, il ſecondo. de teſtibus, colum.5.& conſilio 13. columna 7.& ſeq.& colum.14.& ſeq.& Fel. in d. ca. ſuper eodem col. 14. Opponiẽ quo
102 que,& ſæpenumero contra teſtem † quod eſt amicus producẽtis in qua dubitatione Sal.in d.l.eos teſtes. C. de teſtibus dicit hoc eſſe arbitrarium iudici qui debet conſiderare qualitates perſonarũ, & cauſas amicitiæ, & an iuſtis legibus regatur uel ne, ita limitã do l.ſciendum, ff. de uſu quæ probar eũ admitti, in quo uide Aret.conſil.71.columna 5.in fi. ubi dicit amicum non eſſe omni exceptione maiorem. Alexand.5. uolumine conſilio 88.columna 4.& conſil.154.colum na penul.poſt princ. conſil.156.col.6.vol.1. Rom.conſ.420. colum.2.Alexand. conſilio 78.colum.3.volumin.1. Felin.in c.quoties, colum.2.de teſtibus. Bal.volum.1. conſilio 444.in fi.& communiter dicitur, ſi ſit magna amicitia repelli teſtem, alias ſi ſit parua detrahi de fide. ita Alex.in l.teſtiũ, col.5. ff. de teſtibus. vbi vide, atque ideo res conſiſtit in arbitrio iudicis, ſicut ſupra dictũ eſt, verum tamen eſt quod Bal. in d.l.eos. dicit quamuis ſit arbitrarium iudici, tamen iudicem debet arbitrari amicitiam non repellere teſtem quod dictum referr, & ſequitur Alex.in d.conſil.88.col.4. tamen poſtea uenit in hanc ſententiam, vt ſi eſſet talis amicitia quę verſimiliter indiceret corruptelã non admitteretur, & ideo in effectu tenet opin.Salic.in d.l.eos.quæ eſt communis, ut per Alex.in l.teſtium, qui dicit id quod proximè dixi, nolens aliud diccere quam hoc ipſum de quo ẽt vide Feli. in c.cum oporteat. colum.3.in prin. de accuſ. & quæ dicam infra in verſic.affinis. Et iuxta hoc arbitrium
103 † dico regulam eſſe ut relinquatur arbitrio iudicis, vtrum credatur tali teſti, uel teſtibus d l.teſtium.§.ideo, & ibi Bar & Doct. not.circa quod uide omnino Dec.conſ.94. in caſu ad me tranſmiſſo, col.1.in fin.Ioan. Bap.de S.Seuer.in l admon.col.29.ff. de iureiur.& omnino Bar. in l Lucius, ff. de inſa.
104 Et † ſi uis videre pulchrum locũ vbi enumerantur cõplures in quibus cõtingit dubitari an ſint idonei teſtes uide Alexand.in d.l. teſt.ubi ſupra,& dum quærit de colono, uel mercenario, uide Sal.in l.quoniam liberi, col.pen.& fin.C.de teſt. Aret.conſilio 13. col. 10. & ſeq. Socin. conſ.228. col.3.& concluſio uidetur, ut ſit idoneus, niſi ex eo quod teſtificatus eſt, ſit percepturus commodũ.
105 Affinis poteſt eſſe teſtis † pro affine, quia non reperitur prohibitum, eſt tamen ſuſpectus,& ei diminuitur de fide. Alex.cõſil 18. colum.2.uol.1.ubi loquitur de uxore fratris mei,& Alex.conſ.13.uol.1.col. penul.& cõſil.122. col.2.uerſ.nec obſtat, uol.ij. ubi loquitur de marito ſororis meæ, nã leuis macula facit ut teſtes nõ ſint omnino integri, Alexand.cõſilio 32 uolu. 1.facit gl in §.cogitandũ in Authẽ. de monachis, quæ uult, ut licèt monachus poſſit teſtificari pro monacho, tamen ei diminuatur de fide tanquã amico, innuendo amicitiam etiam non magnam diminuere de fide, licèt Bart.in l. admonendi, colum.6.in fin.& princ. ſeq. dicat debere eſſe magna amicitia coniunctum. Dixi de amico paulò ſupra, & hanc quæſtionem an affinis poſſit teſtificari, Ponit late Iaſ.in d.l.admonendi, char. 18. colum.13. ad idem quod affinis non afferat plenã probationem, vide Ang.conſi.261 unde ex prędictis apparet Iaſ.in d.l.admonendi non benè dixiſſe affine eſſe ſuſpectos quando ſunt aſcendentes, uel deſcendẽtes, ſecus ſi ſint tranſuerſales, nec Ang. quem allegat Iaſ.in d.conſi.199.col. 2.dicit id ad quod allegaẽ à Iaſ.Dicit quidem affinitatem repelle aſcẽdentes pro deſcendentibus, quod admitto, quia ſocer habetur pro patre, & gener pro filio, gl.in l.teſtis, ff.de teſtibus, ſed alios affines fateor non repelli, tamen diminuiẽ eis de fide, & quod ſocer pro genero non poſſit eſſe teſtis, hoc dicit Bart.in l.qui teſtamẽto, §.quęcunque.uerſicu.quæro in ſocer.de teſtam.& prædicta clarè procedunt in ciuili; et ita loquitur Iaſon.ubi ſupra, ſed quid in criminali cauſa, an affinis poſſit eſſe teſtis pro alio affine etiam collaterali? dic nõ poſſe 3.quæſtio.5.abſens, il ſecondo, et probat ibi quemlibet ſuſpectum repelli in cã criminali, hoc etiam patet in cap.accuſatores. 3.q.& ita Are.in d, §.quęcunque, col.3. uerſi. 5.ad præmiſſa. Et Specul.in titu.de teſte, §.

a.uerſic.ſed nunquid frater.ubi allegat d.ca. abſens. nec dicas hoc procedere tantùm in aſcendẽtibus, & deſcendentibus, quia hoc modo non eſſet differẽtia inter cauſam ci uilem, & criminalem.Item iura prædicta ſe fundãt ſuper ſuſpitione quę cadit etiam in collaterali, ut uides,& ita Alex.cõſi 24.col. 6. uerſic. non obſtat quod ipſemet. uolũ. 2. & hæc cõfirmat multùm quæ dicit Alex. in l.lex Cornelia.in princip.ff.de iniur.& Iaſ.i l. de pupillo, §.ſi quis ipſi prętori.ff.de operis nou.nunc.colum.8.& ſeq.maximè illud qđ dicit Bal.in l.1.C. ſi qua præd.pot.ꝙ iniuria facta uni ex familia cenſetur facta omnibus & ob hoc Alexan.i d.l.lex Cornelia.infert ad materiam teſtium,nõ eſt ergo mirum ſi affinis etiã in collateralis in criminalibus repellitur à teſtificando, & uide etiã Alex.ĩ d. § quæcunque.in apoſtil. quæ incip. quid in fratre dum allegat Guliel de Cun. Et hoc ꝙ affinis ĩ criminali nihil probet,dicit Alexan. conſil.179.colum. 2.uolum.2.uerſic. 5.allegat.d.cap.abſens & uide tam quo ad ciuile quam criminale iudicium Orian.in ca.quoniam cõtra.de prob.in uerbo teſtẽ, char.4.

106 colum:2.uerſic.capito itaque.Et†an filius poſſit eſſe teſtis pro parte,& ecõtra,& quid de aliis aſcẽdentibus,& deſcendentibus,uide Inſtit.de grad. in princ.per Doct.Are.in dicto §.quæcunque.Doct in d.cap.in literis.

107 de teſtib.ubi Fel.Et†an uxor pro uiro. An

108 †familiaris ſeu domeſticus,& an filij naturales,& ſpurij poſſint eſſe teſtes ꝓ parte dixi ſupra numer. 60. uerſicul. item opponit ꝙ teſtes ſunt parentes, & ponit Felin. in capitul.cũ oporteat.de accuſat. Orian.in dicto ca.quoniam cõtra, de probat,in uerbo, teſtium in 4.char.in ſecumda colũna in fin. & ſequen.ubi omnino uide, an parentes ꝓ liberis, & econtra poſſit eſſe teſtes.& ubi

109 et iam habes†quid de tranſuerſalibus, in quibus tranſuerſalibus,dic quod frater pro fratre poſt eſſe teſtis in ciuilibus, gloſ. eſt ordina.in l.parentes quam quilibet allegat. C.de teſtamen. & licèt illa gloſſa loquaĩ an cõtra fratrem,tamen eſt idem, ac ſi diceret an pro fratre, & Doctores allegantes illam uolunt hanc conſequentiam, poteſt eſſe cõtra fratrem,ergo,& pro fratre.quę cõſequẽtia patet,quia teſtiſiura dicere ueritatẽ pro utraque parte 5.quæſti.nona, capitulo hoc tamur. & ideo ſi adducitur contra fratrem,poterit etiã deponere pro eo,unde in criminali cauſa ſicut non poteſt cogi cõtra fratrem,ergo nec pro fratre,Azo in ſumma de teſtibus.columna quarta ubi uide,Hanc regulam ut frater admittatur, licèt ei dimi nuatur de fide, facit Iaſ.in dict.l.admonẽdi. 18.char.3.columna & eam limitat. uide eũ omnino, & Imo.in dicto §.quæcũque.ad fi. qui dicit eſſe arbitrarium iudici dare quã fidem uelit,conſiderata qualitate cauſæ,& ꝑſonæ,quod idem dicit Abb.in cap. literis.colum.2.de præſumptionibus: Si ergo admittitur frater pro fratre multò magis alii con ſanguinei, ſed an frater cogatur teſtificari cõtra fratrem in cauſa ciuili,uidetur nõ poſſe cogi,vt eſt gloſ.in l.lege Iulia.ff.de teſtibus, quæ illam legẽ etiã intelligit in ciuili. Specul.mouet hanc quæſtionẽ, in titulo, de teſte.§.teſtiũ.uerſic. ſed nũquid. ubi uide, & videtur uelle, ut poſſit cogi.Abb.tenet contra eum in d.cap. literas cum Abb. tenet Bar. in dicto §.quęcũque.idẽ Alex.conſ.18. uolumine primo, columna ſecunda.in fi.& loquitur Bartol. in dicto §. quæcũque in ciuilibus. & ſi non cogitur in cauſa ciuili contra fratrẽ deponere,ergo nec pro eo, cõſequentiam facit Azo ubi ſupra,ſicuti dixi.Et tenet Proc. & doctores Inſtitut. de grad. in princip. & ideo datur conſilium,ut per eos, ſed an omnes illę perſonę, de qbus in dict. l.Iulia.& quas clarius receſet Axo vbi ſupr. columna 2.& tex.4.quæſtio.3. cap. ſi teſtes. §.ſi lege Iulia. ſi uelint poſſint eſſe teſtes ꝓ aliis ibi enumeratis, in hoc dic ut ꝑ Bar.in dicto §.quęcunque.& Alexand.in dicto cõſilio 18.uolumine primo, columna ſecũda. Dixi quid iuris ſit in ciuilibus. Modò quæro quid in criminalibus. Et nõ eſt dubium perſonas de quibus in dicta l.lege Iulia. nõ poſſe cogi contra illus, de quibus ibi. Nec ẽt poſſe ſi uelint,quia iniuria facta uni, &c. ſic Bartol. in dicto §.quęcunque.& in dicta lex Cornelia. Alexand. conſilio 24.colu. 6. uolumin. 2.conſi. 115. in 1.colum.uolu.4. Fel.in dicto cap. literas de præſũptionibus. Barb. conſi.20. colu. 14. uolumin.2.Socin. conſil. 223. colũ. fin.in prin.Aret.in cap.de cetero ad finem de teſtibus.Alexã.cõſil.70. colum.3.uolum.1.cõſil.5.uolumin. primo, col.3. ubi omnino uide,& cõſi.122.uolum.

110 1.conſilio 212.vol.2.Sed vſque ad† quem gradum non admittitur conſanguineus ꝓ conſanguineo.Bar.in d.§.quæcunque.dicit vſque ad gradum, de quo in d.l.lege Iulia. ſic vſque ad ſextum.Abb.in d.capit.literas, column.2.dicit attendi qualitatem propen ſæ voluntatis ſecundùm conſuetudinẽ patriæ,quæ opinio placet,conueniunt tamen inter ſe Barto. & Abb. in hoc vt repellãtur vſque ad ſecundum gradum incluſiuè, & hoc tenent omnes in locis ſupra allegatis, hanc tamen concluſionem negatiuã,vt nõ poſſint eſſe teſtes in criminalibus,limita,vt latè per Fel.in d.capitul.cum oporteat, colum.3.verſic.modo aduerte & colum.ſeq. in defectum tamen aliorum duo fratres cõtra alium accuſatum à fratre,& multo magis duo conſanguinei facerent indicium ad torturam Abb.in d.capitu literas,column. 4.verſicu.in ſecundo caſu quod ego nõ obſeruarem niſi maximè mihi probata eſſet qualitas eorum.Vides repelli quando volẽtes dicũt teſtimonium, ſunt etiam caſus in quibus nõ repelluntur,vt quãdo ad defenſionem fratris teſtificãtur,vt per Fel.ubi ſu
111 pra.Sed† an iſtis caſibus poſſint compelli? Abb.tenet poſſe in d.capit.literas. quia lex Iulia loquitur contra fratrem,ſed errat per conſequentiam quam ſupra feci poſt Azo. & ꝓ Azo.eſt opin.Specul.quã allegat Abb. in practica tamen eſſet opinio dura, quia vbi iudex uideret eum eſſe idoneum teſtẽ,
112 illum cogeret,& ex hac rõne infero,† qđ frater qui poteſt eſſe teſtis pro fratre ad defenſionem,etiam poteſt ad offenſionẽ volens,& ita Abb.in d.capitul.literas.verſiculo,aut quæritur nunquid volens, quod tamen limitat niſi ſe offerre contra fratrem, quia tunc eſſet ſuſpectus,& circa conſequẽtiam,quam feci,ꝙ teſtis debet iurare, & deponere ꝓ vtraque parte,eſt tex.& ibi Abb. not.in capitu.2.de teſtibus,colum.2.& glo. clara in Authen.ſed iudex.C. de epiſc. & cleri.Bald.in Authen.presbyteri,C.de epiſc.& cler.Orian.ubi ſupra, column. 1.& vide de fratre reg.& ſallentias,etiam per Fel.in c.
113 in literis de teſtibus. Vſurarius† quomodo probetur,vide Alex. conſ. 72. colum. 7. vol.1,conſi.173.in ij.vol.circa 6. col. Fel. in cap.ueniens.de teſtibus,el primo,col. pen. circa med.& in cap.perſonas,eod.tit.Bal. 5. vol.conſi.361.circa fin. Anan.in cap.cum in diœceſi.col.2.de vſu. & Fulgoſ.conſil. 134.
114 col. 2. poſt med.An† tutor poſſit eſſe teſtis pro pupillo,vel prælatus pro ſua eccleſia,vide Rom.cõſ. 20.poſt med.Bar. in l.q
115 teſtamento.in princ.ff.de teſtam Et† quid de famulo tutoris Bal. tenet poſſe teſtificari cõdi 414.circa fi.Et de prælato,vide Are. in ca.inſuper,col. 1.& ſequen. de teſtibus, & ibi etiam Fel.qui loquitur etiam de canonico in cauſa ſuæ præbẽdæ,& Flor.in l.ideo
116 nei,ff.de teſtibus.Addo † famulum abbatis, vel antiquum colonum poſſe eſſe teſtẽ pro monaſterio.Bal.1.vol.conſil.444. circa
117 fin. An†procurator,uel aduocatus poſſit eſſe,teſtis, uide Sal.in l. omnibus. C. de teſtib.col.4.cui adde, ꝙ nec in cauſa appellationis põt eſſe teſtis.Alex. 2. volum. conſil. 153.colum.3. poteſt tamen eſſe ſi tempore depoſitionis nõ erat,licèt factus poſtea fuerit.Roma.conſ.180.circa fin. Et quid de eo qui deſijt eſſe. Bal.3.vol.conſi.152.circa fi.
118 Et† de eo, qui deſijt eſſe aduocatus, vide Sal.in d.l.omnibus, & de eo qui deſijt eſſe officialis.vide Cuman.conſ.69.circa med.&
119 vide ſupra nu.54.De† ſolicitatore cauſæ, uide Alex.conſil.78.colum.5.volumine 1.& 5.conſil.135.colum.3.& conſilio ſeq.colu. 1.conſi.64.in 3.uolum.col.pen. Imol.conſil. 135.col.fin.Rom. late conſilio 420. Angel. conſil.233. columna 2. & ſequen. Quando
120 † poteſt aſcribi laus, vel uituperium teſti rõne eius de quo deponit,nõ eſt idoneus. Alex.2.uol.conſil. 85.col. pen. & 3.uolum. conſi.70.vol.pen.Et ad prædicta uide Aret. in c.inſuper de teſtibus.colum.6.& ſeq. Fel. in c.cum à nobis.col.pen.in fin.& ſeq. eodẽ
121 tit.Et vterque ponit,† an iudex, uel arbitẽr qui iudicauit poſſit eſſe teſtis in ea cau-
122 ſa.Et† an relator, & inſtructor. Et de iudicibus uide Corn.in conſilio 63.uolumin.1. columna 2. & conſilio 67.colum. 4. Credi-
123 tor † licèt ſua interſit habere debitorem diuitem,tamen non prohibetur eſſe teſtis in cauſa debitoris ſui.& Alexan.in l. 1. C.de procur.colum.11.& conſilio 78.column.3. uolu.1.ubi multos caſus enumerat, in quibus teſtis habet commodum in cõſequentiam,& in eis non prohibentur eſſe teſtes, alium caſum ponit Alex.conſ 170.in 1.uol. column.3.& conſilio 173.circa 6.columna

uol.

124 uolumin.1.& † uide not. de his qui habẽt commodum in conſequentiam Ioan.Fabr. in §.legatarijs,colum.fin.de teſtam.Alex. 2.uolum.conſi. 175.colum.4.& in l.ſi quis ita ſcripſerit,ff.de rebus dub.Areti.cõſ.82.
125 colum.3.Et † ſi interrogetur teſtis an habeat commodum,& reſpondeat non habere,intelligitur principaliter.Alexan.uol.3. conſi.1.col.penult.Bar.in repet.l.ex quacũque in 5.col.ff.ſi quis in ius uoc nõ ier.ubi ponit de teſte,qui in cauſa uniuerſitatis
126 reſpondet ſicut dixi,& † uide Fel.in c.in ſuper,de teſtibus col.pen. & uide ad hęc oĩa. Iaſ.in l.quoties, col.fi.C.de iud.Are. ultra
127 in d.c.inſuper.Et † quomodo dicatur quis habere commodũ ex eo quod teſtificatus eſt, uide Sal. in l.omnibus. C.de teſtibus, col fin.Imol.conſi.58.Abb.omnino conſi. 81.uolu.ij.col.ij.Rom.conſi 186.poſt med. Bar.conſi.150.col.3.Anan. conſilio 52.col. ij.Bal.uol.3.conſi.293.colum.fin.Cuman. conſil.68.colum.ij.& conſi ſeq.Fulg.conſi. 7.colum.3.& conſi.161.in prin.ubi not.loquitur,uide Corn.1.uol.conſi.145.colum.
128 ij.& in his locis habes † an ad probandum quem uſurarium credatur illis qui dicunt mutuo accepiſſe pecunias ſub uſuris,& an credatur ſit habilibus ꝙ tantùm dederint tutori,& uide etiam ſupra num.54.De pro
129 xeneta † an ſit idoneus teſtis.uide Salic.in d.l.manibus col.pen.Fel.in ca.cum à nobis. in fin.de teſtib.Alex.5.uol.cõſilio 150.col. ij.circa fin & conſilio 153.colum. 3.in fin. & ſeq.& conſil.ſeq.colum.ij.uol.1.Are.in c. inſuper,colum.pen.de teſtibus.Fel.in c.dilectorum col.1 de teſtibus.cogẽ.Are.& Fel. in cap.ueniens,il ſecondo,de teſtibus,Bal. uolumine ſecundo,conſ.469.ubi etiam po
130 nit † quis dicatur proxeneta.Gom.in ca.1. teſtibus,colum.1.lib.6.not.Bal.4.uolumi. conſilio 570.ubi ponit, quot modis dicatᷣ proxeneta,de quo etiam Cor.uol.1.cõſ.63. colum.3.circa fin.& ſequen.Cuma.cõſ.68.
131 col.2.Negociorum geſtores † uel famuli apotecæ,an poſſint eſſe teſtes, uide Bald. ij. uol. conſilio 50. & de alijs famulis,uide
132 Roman.conſi.420.circa med. Teſti † debent ſolui impenſæ quas fecit,eundo,ſtando,& redeundo, & vectura equi ſi ſit talis qualitatis.Sali.in l.quoniam liberi, colu.1. C.de teſtibus,an uero ſibi ſatisfieri debeat
133 pro operibus quas amittit. Et † quid ſi in itinere ſpolietur, an ſibi debeat ſatisfieri,& quantũ,& qualiter,uide Fel. in c. primo,de teſtibus.ad quæ oĩa uide Flor. in l. 3.§.Sabino, ff de teſtibus.ubi etiam dicit,
134 ꝙ debet ſolui merces dierum, & pariter ui debet iudici,& notario ſi mittuntur examinãdos teſtes.Et ſi producens eſt pauper
135 † an pars,uel iudex, teneantur ſubministrare expenſas,vide Are.in c.ſi qui teſtiũ, de teſtibus,columa.3.& ſeq. & ibidem Fel.
136 colum.3.Teſtis poteſt interrogari, † an ſit liber uel ſeruus,& inimicus alterius partiũ ſecundùm Salic.in Authen.ſi dicatur in fi. C.de teſtibus.& Fel.in cap.cum cauſam, il
137 primo,de teſtibus,colum.10.Et † ſi eſt ſuſpectus poteſt interrogari de qualitate ueſtium,& orma hominum,& ſimilibus. Fel. ubi ſup.col. 11. Et an poſſit interrogari de turpitudine ſua,uide Alexan.in l.ſi duo, §. idem Iulianus,col.fi.ff.de iureiuran.Flor.in
138 l.3.circa fi.princ.ff.de teſtibus. Et † adde, ꝙ ubi probabiliter poteſt dubitari de falſitate teſtium,debent teſtes diligenter interrogari de omnibus circunſtantijs ſecundùm Imol.conſilio 135.colu.fin. Teſtis qui
139 falſum depoſuit teneatur † nõ ſolùm de tal ſo, ſed etiam de omni delicto exinde ſecu
140 to,& ideo † ſi quis ex falſo dicto,ſuit capite punitus, tenetur teſtis de homicidio, imo tenetur etiam,ſi reus fuerit abſolutus. Are.& Fel.in capitul.ſicut in 3.notab.de te
141 ſtibus.Teſtes † in factis arduis debẽt examinari coram fide dignis perſonis.Sal. in l. nullum,col.prima, C.de teſtibus. Fel.in ca. quoniam contra,de prob.colum.7 in prin.
142 Falſum teſtem † coram delegato deponẽtem,an ipſe delegatus poſſit punire? uide in dicta l.nullum,per Sal.circa fi. & Ancharan.omnino conſilio 172 columna tertia, & fin.ubi limitat.Teſtem falſum qui ſit cle
143 ricus,an † iudex ſæcularis coram quo depoſuerit punire poſſit,uide Abb.in c.uerũ, de foro competenti,col.6.& ſequẽ.& ibidẽ Felin.colum.2.& ſeq Are.& Fel.in cap.tam
144 literis de teſtibus.An † inferior poſſit punire ſuperiorẽ falſum coram eo deponentẽ, vide Aret.in capitulo dilecto,de teſtibus,co
145 lumna penultima. Si teſtis uacillat, † & iudex committit notario, ut talẽ uacillatio nẽ ſcribat,quomodo debeat ſcribere, uide Salic.

Salic.in d.l.nullum,colum.3. Fel.in ca.quo-
niam contra,de prob.colum.25.circa fin.&
146 ſeq.Teſtis † ſit ſit edoctus de ueritate, &
nolit eã dicere,niſi detur pecunia an poſſit
dari licitè, & ſine pœna,uidetur non poſſe,
quia ipſe ſe eſt falſarius accipiens pecuniã
ẽt vt uerũ dicat,gl.in l.1.in princ.& ibi Bart.
ff.de falſ.& Imol.in l.diuus.ff.de re iud.& ra
tio eſt,quia non debet deponere prece, nec
precio,ſed ſecundum meram ueritatem,ut
dixi ſupra nu.21.Et ideo pariter uidetur ac
cipiens teneri eò,q a induxerit ad deponen
dum falſum,per tex.in d.l.1.in princ.in uer
ſicul.coniecerit,ꝙ exponitur,id eſt procu-
rauerit,& pro hac opi. uidetur caſus in l. 2.
§.ſed hic quoque, cum gloſſ.maximè.ff.de
147 cond.ob turp.cau.qui tex.uult †ꝙ dans pe
cuniam iudici,ut ferat ſententiam iuſtè,cri
men committit,& ideo ubi Bar.& Doct.uo
lunt ut perdat cauſam, ſolũ eſt diſputatio,
an etiam perdat pecuniam,& non poſſit re
petere,in quo Bar.ibi uult, ut per eam per-
dat hodie, & alibi etiã ita tenet,ſic etiã Sal.
& Paul.de Caſt. ibidem,tamen ueritas uide
tur eſſe in contrarium,ut imò etiam hodie
poſſit condici pecunia, ut per Alex. & Iaſo.
ibidem. Concluſio eſt ergo quòd quia non
uerſatur turpitudo ex parte dãtis,ut proba
tur in l.3.in prin.eodem titulo de cõdic. ob
turpem cauſam, iuncto dicto verſiculo,ſed
hic quoq́,in d.l.2.nõ dicitur graue crimen,
ita ut etiam pecunia non poſſit reperi, ta-
men crimen dicitur ex quo res eſt mali exẽ-
pli, ut declarat Paul. de Caſt.in d.l.2. Eſt ue-
rum quòd ſi palam daretur hæc pecunia ad
hoc quemadmodum dixi, ut uerum dicere
tur,uel iuſtè ferretur ſentẽtia,nõ diceretur
commiſſum aliquod crimen , nec diceretur
corruptela , ſed cautela,& redemptio uexa
tionis.ita Archid.11.q.3.c.q. rectè,ſequitur
Bald.in ca.fi.col.2.de appell.& ideo dicit, ꝙ
ſis cautus,quando iudex non uult facere ti
bi iuſtitiam ſine ſimonia,ut eis des pecuniã
corã duobus teſtibus,& tabillione alioquin
abſtineas,& eodem, modo eſt licitũ inſtrue
re teſtes non ſecreto , ſed palam ad uerum
deponẽdum ſic Bald.ibidem,et ſi promitto
indemnitatem iudici ubi iudicet, non licitè
facio, ut per Iaſ.in dict.l.2.§.1.ff. de condic.
ob turpem cauſam , et ratio , eſt quia ſapit
corruptelam, ut ibi per Iaſ.Ex prædictis ha-
148 bes†quod licet quis Inductus honeſta cau
ſa,ut ueritati ſit locus,et quòd ſuum eſt,cõ
ſequatur aliquid faciat ,ſi res tamen ſit mali
exempli aliquod crimen comittit, et puniẽ
dus eſt, ita ꝓbat dicta l.2.et 1 et ibi,ut dixi,
Paul.de Caſt.explicat.Et ad cõfirmationem
ut hoc ſit leue crimen , et non puniatur pœ
na falſi, uide latè Dec.in conſil.189.colum.
7.num.11.in verſic.item dicitur,in uerſicu.
inſuper,ubi uult in primis , ut quãuis in te
ſte pe. unia corrupto ad hoc,ut uerum teſti
ficetur,dicatur corruptela interueniſſe, nõ
tamen interueneriſt falſitas,et dicit hanc cõ
munem opin.in capi.licet cauſam, de prob.
vult tamẽ teſtem teneri de falſo, ſi pecuniã
accipit,nõ autem dantem, deinde declaran
do Bald.in d.ca.fi.tenet eum loqui ad hoc,
ut ualeat ſententia, uel non ualeat, non au
tem ut dans puniatur de falſo quando appa
ret factum eſſe, ut ueritatem deponeret,et
quidquid ſi uult, ut hæc ſuſpitio, quod po-
tius dixerit ob pecuniã falſum,ſit ſolum ad
inquirẽdam ueritatem, uult etiam Dec. ibi
in princi.allegati verſiculi,ut ideo teneatur
de falſo teſtis , quia præſumitur falſitatẽ di
149 xiſſe.Cæterum†ſi ex qualitate dicti,et per
ſonæ appareret potius eum uerum dixiſſe.
non teneretur, quod benè not.Et procedit
prædicta quæſtio in eo qui aliquem ante-
quam depoſuiſſet induxerit. Cæterũ ſi iam
depoſuerat,et teſtis ipſe falſus fuerit amico
ſuo falſitatem dixiſſe,tamẽ nolit propalare
in iud cio, poterit indi pecunia ad illam in
iudicio manifeſtãdam,tex. uidetur mihi ad
hoc in lege quarta,§.ſi tibi indicium,in fin.
ff.de condict.ob turp.cauſ.ubi ait poſſe dari
pecuniam,etiam participi criminis,ut deli-
ctũ indicet,quia licèt ipſe turpiter accipiat,
ex quo gratis illud debuerat facere,et conſe
quenter dixerit Bart.ibi quod facto procla-
mate , ut ſi quis detegiſſet delictum quod-
dam,haberet certum pręmium,formariam
exercens particeps criminis qui illud propa
lauit fuit ſuſpenſus , tamen qui dedit ſine
crimine dedit , et quando oriretur ſiniſtra
opinio primi dicti , talis teſtis ex natura
eius, et qualitate dicti ſine dubio hanc opi-
nionẽ ſequerer , uel ubi aliter adiuuaretur
falſitas primi dicti ſui,et hoc ꝑ dicta ſupra
proximè poſt Dec. Et ſine dubio etiam pro
cederet quando palam fieret promiſſio,iux

ſa prædicta. Attamen etiam in ſimplici ca-
ſus poſitione, idem cenſeo, quia iã propa-
lauerat falſum dixiſſe, cui credit, maximè
contra ſeipſum, c. literas. de præſumpt. Nã
in claris non eſt opus, coniecturis, & ceſſat
falſum ueritate habitã, iuxta conſiderata
per Dec. in conſi. Dubito tñ de hac q̃ſtia, an
quis nondum teſtificatus fuerit, uel iã de-
poſuerit, quia ẽt primo caſu delinquit, &
tenetur crimine ſtellionatus qui ſe ſubtra-
hit a teſtificando, ut dixi in tit. de fal. num.
163. & ita ẽt eſſemus in d. §. ſi tibi iudiciũ.
Niſi dicas ꝙ qui nondum teſtificatus eſt,
& dixit nolle teſtificari, poteſt tñ teſtifican
do purgare quod dixit, ſeſe nolle depone-
re, ſecus q̃ñ iam commiſit falſum. Item pri
mo caſu non datur pecunia ad crimen ma-
nifeſtandum, ſed ad ueritatem dicendam,
ſecundo caſu ſecus eſt, & uide quæ dixi in
eo. tit. de falſ. num. 168. uerſic. teſtis qui ha-
buit pecuniam, & nu. 142. in eodem titu de
falſis, uerſic. teſtis dicens teſtimonium pe-
cunia, & uide omnino Dec. in cap. 1. de te-
ſtibus, colum. 1. ubi per optima fundamen-
ta concludit, ꝙ teſtis qui uerũ depoſuit ẽt
data ſit pecunia, non tenetur de falſo, licet
incurrat aliquod crimen, & ideo minus te-
netur dans pecuniam, & in caſu de quo ſu
pra proximè quando iam depoſuerat, &
fatetur ſe falſum dixiſſe, res eſt ſine dubio,
quia dubium eſt quando non cõſtat, an ve
rum uel falſum dixerit, & in dubio præſu-
mitur falſum dixiſſe propter pecuniam, ut
per Dec. vbi ſupra. Sed ſi conſtat falſum di-
xiſſe, atque ita ſm dictum eſſe uerum, cui
dubium quin dans ſit extra omne pericu-
lum? & minus dubij eſſet q̃ñ non eſſet pars
quæ promitteret, ſed amicus teſtis ad eum
iuuãdum poſtquam audiuiſſet falſum de-
150 poſuiſſe. Et quid ſi † accipiat teſtis pecu-
niam, ut non deponat, uide latiſſimè Dec.
in d. c. 1. col. 2. Colligendo prædicta ſit con-
cluſio, ꝙ ſi datur pecunia teſti, ut uerũ di-
cat, & ſequatur teſtimoniũ teſtis dr̃ falſa-
rius, & dans pariter vr̃ eſſe in eadẽ pœna,
per dicta l. 1. in prin. in uerbo cõiecerit. Tñ
dixi reſpectu dantis eſſe leue crimen, infe-
rendo clarè eũ non teneri pœna falſi per di
cta l. 2. ff. de cond. ob tur. cau. qui tamẽ text.
loquitur in iudice, & non in teſte, & ꝙ non
teneatur de falſo, habes Dec. in d. conſ. nec
obſtat d. l. 1. in princ. quia loquitur quando
dedi, ut diceret falſum, non ut uerũ depo-
151 neret. Et † ſtatutum dicat producentem
falſum teſtimonium teneri tali pœna, in-
cludit talem teſtem Iaſ. in d. l. poſt Paul. de
Caſ. & alibi ſæpe, & hoc quia uerum eſt, ꝙ
produxit falſum teſtem, ſecus ſi diceret, ꝙ
procurans, ut teſtis falſum dicat, iuxta d. l. 1.
in prin. Non credo tamen ſtatutum noſtrũ
puniens eadem pœna falſi producentem
falſum teſtem uoluiſſe loqui, iuxta ius cõe
quia aliter non conſtito de falſitate teſtis
dixit propter pecuniam ſolicitatus, ut ue-
rum diceret, nec uidi unquã talem teſtem
puniri, nec eum producẽtem. Ex prædictis
ſequitur alia concluſio, ꝙ teſtis, ut ſupra,
non dicitur falſus niſi in dubio, ſed ubi cõ-
ſtet dixiſſe uerum, non eſt falſus, licet cri-
mine non careat. In dubio non eſt falſus,
hanc concluſionem. limita tamen, ut per
Hippol. in d. l. 2. in prin. col. fi. Colligitur ẽt
alia concluſio quod hæc quæſtio eſt extra
difficultatem, ſi apparet dixiſſe falſum, &
pecunia procuraſſe, ut ueritatem diceret,
152 ſiue ut illud diceret in iudicio. Adde † ꝙ
magis creditur duobus teſtib. fide dignis,
quam centum uilibus ſceleſtis, Iacobus de
ſancto Georgio in l. maiore, ff. de pactis. in
prima lectura, in 1. num.

Tit. de Fauoribus defen-ſionis.

S V M M AE.

1. *Iudex debet eſſe promptior ad abſoluendum in criminalibus, quam ad condemnandum, & tunc cenſetur dignus maiori honore.*
2. *Defenſio eſt longè magis fauorabilis, quam offenſio, & de hoc ponuntur multa exempla, ſeu multi effectus.*
3. *Sententia in dubio debet interpretari pro reo.*
4. *Teſtis domeſticus, an probet defenſionem, Et de teſte domeſtico, uide etiam in titulo præcedenti, num. 93.*
5. *Defenſionem exceptio nunquam cenſetur excluſa.*

6 *Iudex non ſolùm poteſt defendere reum, ſed etiã id debet facere nemine inſtante.*

7 *Principium delicti, ſi fuerit licitum, & finis ſit illicitus, uel econtra, quod licitum eſt at tendimus.*

8 *Abſens an poſſit de iure communi condemnari Et tit. ſeq. num. 1. 2.*

9 *Vulnus ſi ſit datum ab uno ex multis, ſed ille ignoretur, an omnes ſint puniendi, uel abſoluendi.*

10 *Vulnerati excuſatio magis prodeſt ad defenſionem, quam eius accuſatio ſeu criminatio ad offenſionem.*

11 *Suſpenſus laqueo qui ſtatim illo rupto cadit in terram an ſit liberandus.*

12 *Iudex an poſſit fauore reo.*

13 *Fama bona praualet famæ malæ, fauore defenſionis.*

14 *Abſolutio an cenſeatur prohibita, ſi prohibita ſit condemnati.*

EX prædicta ſatis demoſtratur defenſionis, & offenſionis modus in omni ferè delicto, tñ quia defenſionis argumẽta magis ſpecialiter, & benignius nobis à legũlatoribus fuere cõceſſa, q̃ offenſionis, quibus multùm egẽt aduocati defenſores eum qui delicti arguuntur, ideo aliqua hic ſubijciam ad meram defenſionẽ attinentia, imo infinita ſolùm habentia locum fauore defenſionis, & nõ cõmunia. Et in primis ſciendũ eſt, † ꝙ iudex nõ de
1 bet eſſe manu promptus in puniendo, ſed prius oĩa cautè cõſiderare, qđ enim incaute factũ eſt, cautè euitandũ eſt, c. 1. & fi. de ſacra, non reiter. nec debet facile ſe mouere Iudex, nec literis in detrimentũ alterius fidẽ adhibere. c. inquiſ. §. 1. extra, de accuſ. ſed ſecundum iuris ordinẽ procedere, & ueritatẽ iquirere, & rectè poſtea iudicare, ut not. per Ioã. Fab. in rub. inſtit. de publ. iud. ubi dicit ꝙ cũ dolore iudex trahi debet ad pœnã infligendã, & inuitus. 23. q. 5. quaſi per totum maximè in c. miles. & in ca. cum miniſter. Et ſi iudex gloriatur in morte hominis ſicut nonnulli faciũt noſtra tempeſtate, homicida eſt, ubi aliàs miniſter Dei dicitur, vt per Ioan. Fab. ubi ſupra, & Ang. ibi, & uera iuſtitia habet cõpaſſione, vt ait Gregor. 45. diſtinct. ca. vera iuſtitia. refert Arc. in conſi. 164. colum. pe. in fin. & vide etiam Vital. in princip. ſui operis malef. ubi egregiè admodum ponit ea, quę iudici incumbunt qñ iudicat, dicens inter cætera, ꝙ in dubio potius contra fiſcum quam contra perſonam priuatam pronunciare, l. Arrianus, ff. de actio. & obligatio. & l. non puto. ff. de iure fiſci. de qua tamen l. non puto. uide Alexand. in l. 1. ff. ſolu. matr. & Dec. ĩ reg. in ambiguis pro dote, ff. de reg. iur. & idem quod d. l. Arrianus. vult etiam tex. in c. domino guerra, §. promptiores. in tit. hic finitur lex Corad. & inci. conſuet. regni. & capitul. ex literis. de probat. & dicit Paul. de Caſt. cõſ. 291. viſa inquiſitione in 3. vol. in fin. quod curia maiorem honorem adipiſcitur ex abſolutione ꝙ ex condẽnatione, hinc Petr. de Anchar. conſi. 23. inuehitur contra iudices maleficiorum, qui anhelant ad condemnationem, quando uia inquiſitionis procedunt, & ideo ad rem valde Bald. conſil. 515. in fi. uol. 5. ſecundùm impreſſionem Mediolani, dicit, ꝙ iuſtius peccatur in abſoluendo, q̃
2 in condemnando Et † ꝙ defenſio ſit magis fauorabilis, quàm offenſio ſatis appatet, quia eccleſia mandat etiam reos ſanguinis defendi. capit. reos. 23. q. 5. & in cap. inter. de immun. eccle. & ideo aduocatus eccleſiaſticus non efficitur irregularis defendendo reum ſanguinis, iuxta. capit. ſententiã ſanguinis. nẽ clerici, uel monachi. ut ꝑ Marian. Soc. in capitul. ad audientiam. char. 236. ſecundùm totum volumen. colum. ult. extra, de homic. & vide tex. & ibi glo. in ca. clerici. 81. diſtin. quæ dicit, ꝙ adeo debemus fauere defenſioni, & liberationi, ut ſi duo clerici deponant, me deliquiſſe tali die, & loco, & duo laici contrarium aſſerant, ſtabitur dicto teſtium laicorum, licèt laici ſint inferiores, & pulchrè dixit Innoc in cap. dudum. el ſecondo. de electio. ꝙ ſi producũtur teſtes contra clericum, qui probent quòd alienabat eccleſiaſtica ſub anno cenſu recipiendo pecuniam, intelligitur de temporalibus, non de ſpiritualibus, ad hoc ut euitetur crimen ſimoniæ, & hęc ſequitur Barb. in conſil. 52. uolum. 3. in fin. Item uide, l. fi. ff. de ferijs. ubi in capitalibus reo tres, actori duæ dantur dilationes, & ideo licèt in medio iudicio pariter faueatur utrique. l. de die. in princ.

apoſtil. magna quæ incip. Item aduerte, colum. 2. ad fi. et ſequen. et alibi ſępe. et Dec. in cap. quoniam contra. de probatio. colum. 2. in 3. not. et ibi dicit, quod etiam ſi appareat poſt confeſſionem, et ſentẽtiam de innocẽtia alicuius, eſt ſuccurrendũ eſt, ut eſt tex. in l. 1. §. ſi quis. ult. ff. de quæſt. et ibi Bart. et in l. diui fratres, ff. de pœn. et late Hippol. in ſingul. 59. incip. innocẽtibus iura fauent. Item etiam parte inſtante ad defenſionẽ publicatis atteſtationibus poſſunt recipi teſtes, nõ ad offenſionem. ita Fel. in ca. cum clamo. de teſtibus, & dixi ſupra in rub. de publ. proceſ-
6 ſus. & teſtium. Item† iudex nõ ſolum poteſt defendere reum, uerum etiã debet nemine etiam inſtante. l. & ſi non defendantur, ff. de pœn. Barto. in l. fin. columna tertia, ff. de fer. Anan. d. con. 59. colum. 2. & Aret. conſ. 147. colum. 3. in fin. & late dicam infra. titul. De literis pri. bannit. admit. &c. in illo articulo, An princeps teneatur concedere literas ad nouas defenſiones. Item ad propoſitum ne obliuiſcaris vulgatæ regulæ, quod in dubio iudex debet eligere mitiorẽ pęnã, l. interpretationem. cũ ſimil. ff. de pœn. glo. in ca. ſicut dicunt dignum. de homicid. Fel. in c. tranſlato, columna penultima & vltima, de teſti. & ibi latè, an diſpoſitio pęnalis extendatur, & Iaſ. in l. fi. ff. de in ius vocan. & in §. ex maleficijs. Inſtit. de actio. char. 3. columna pe. & in §. tripli. colu. 3. eodem titu. & l. diuortio. in 3. colum. in prin. ff. ſolut. matr. in repertorio Hippol. in l. ſi quis viduam. columna pen. et ult. ff. de quęſtionibus, et Barb. in conſil. 11. volum. 1. et Ang. in glo. veſtem cęleſtem. columna fi. et ibi in additionibus. Adde etiam
7 fauore rei, et defenſionis† ꝙ ſi principium eſt licitũ, et finis illicitus uel econtra, attendimus id quod eſt licitũ, ſiue ſit principium ſiue finis. Bartol. in l. quod ait lex, §. ꝙ ait lex, ff. de adul. et ideo etiam videtur quod ſi ſatellites proſequantur quẽ extra eccleſiam vſque in eccleſiam, quod nõ poſſit ille capi, quia attendimus, uel finẽ, uel principium, quando uel finis, uel principiũ magis fauet denfenſioni, et reo, et ita tene in hoc articulo, quidquid etiam ſit in alia materia, quia qñ principium eſt in uno territorio, ꝙ finis in alio ſemper attendemus finem, l. quis ſit fugitiuus. §. Cecilius, ff. de ædil. edict. et Alc. conſil. 75. uolum. 3. in terminis. Iaſ. in l. pleri que, ff. de in ius uoc. ubi tamen allegat Bal. pro, et contra. Sed tamen ita tener, et huius etiam ergo ſum ſententię, et ita ſeruari, quidquid uideatur uelle Alex. cõſi. 24. uolumin. 2. colum. 10. Fyn. per eum allegatum. Et in hoc artic. an attendatur vel principiũ, uide Alcia. reg. 2. præſump. 32. num. 2. Item
8 adde† quòd licet abſens de iure cõmuni nõ poſſit condemnari, l. abſentem, ff. de pœn. et l. abſentem, C. de accuſat. tamen poterit abſolui conſtito de innocentia. Anton. de But. poſt Ioan. And. in cap. ueniens, columna prima, de accuſ. et ſequitur Veronen. caut. 41. licet inuitus, colu. fin. in princip. imò nõ ſolum poteſt, ſed debet, ut ſupra dixi. Itẽ adde, ꝙ tantum poteſt uis defenſionis, ut etiã rei, et nocentes propter eã abſoluantur d. l. abſentem. ubi tex. tradit regulam, quod melius eſt nocẽtem abſoluere quam innocen-
9 tem condemnare. Et† ideo ſi plures percuſſerint, et uulnerauerint in rixa aliquem, et adſit tantum unicum vulnus mortale quo caſu de homicidio ſolum punitur illud inferens, l. fi. ff. de ſicarijs. omnes abſoluuntur à pœna corporali, nè etiam innocens cõdemnetur per d. l. abſentem. & latè per Alexan. conſ. 15. volum. 1. Anch. conſil. 217. nos Bartholomæus Boman. conſil 401. eod. preſupoſito. Cuman. conſil. 133. uiſis. et Alex. conſil. 14 uolum. 3. quidquid dicat Bart. in d. l. ſi in rixa. torqueri tamen poſſunt ſi delictum incertum ſit. Salic. in l. fin. C. de quæſt. colũna fin. uerſ. idem dico. ubi tamen dicit quod hoc in caſu, ille poteſt torqueri, qui eſt alias malæ famæ, et ita intellige Ang. in tractatu maleſi. in glo. fama. verſiculo quid autem ſi ſunt quinque. et Hippol. in l. 1. ad fin. principij, ff. de quæſtionibus, qui ſimpliciter dicit ꝙ poſſunt oẽs torqueri, quod nota, et dixi
10 ſupra, in titulo de homicid. Itẽ adde† quod excuſatio uulnerati plus operatur quò ad defenſionẽ, quam criminatio quo ad offenſionem, Bal. in l. prima, ad fi. princ. C. comm. delega. et ibi Iaſ. in l. prima, in princ. colũna ſecunda. ff. de eo per quem fact. erit. et Alex. in conſi. 24. uolum. 2. colum. 5. et conſil. 14. colu. 1. et ſeq. uol. 3. et in his locis habes de criminatione morientis, iuxta l. ſi quis in graui, §. 1. ff. ad Syllan. et de excuſatione iuxta d. Bald. in d. l. 1. ad fi. princ. C. commu. de lega. et de dictis morientium, uide Alciat. in tract.

Tit.de Reis requirendis, & abſentibus damnandis.

S V M M AE.

1 *Abſentis perſona de iure communi, an poſſit cō demnari, & quid de eius bonis? & uide in tit. proceden.num.8.*

2 *Abſentis ſeu contumacis perſona, an poſſit condemnari uigore ſtatutorum.*

3 *Appellari an poſſit a banno, & an contumax ueniens ante ſententiam ſit audiendus? & tit. ſeq.num.4.*

DIxi ſupra de captis, ſiue ue niētibus ad iudiciū. uerùm quia inquiſiti citati, iuxta practicā, de qua Ang. in gl. iudex commiſit ꝙ Caius ꝑ dictus, & alij inquiſiti citarētur in prin. ſæpenumero non comparēt, & conceſſa cōtra eos captura detineri non poſſunt, & tūc cōtra eos abſentes ꝓcedit, ideo uidendū eſt qūo de iure contra tales ꝓcedi poſſit, & quid ſeruetur, & perſtringēdo rem ſi de iure loquamur, Dic ꝙ bona talis annotātur, & ipſa annotatio ſibi intimatur, quo facto, ſi infra annū cōparet recuperat bona annotata q̄ iā nō erant effecta fiſci, ſed deſcripta, & in loco tuto repoſita non cōpetat termino dicti anni amplius non audit, quo ad ea bona annotata, ſed illa confiſcantur, ipſe uero auditur quo ad perſonam perpetuo, l.1. & per totū tit. ff.C.de requi.reis. & l.abſentē. C. de accuſ. & Doctores ubique, Gand. quid ſit agendū reo abſente, & contumace. Ang. in glo. qui iudex uidens ꝙ inquiſiti non cōparent, & in ſua contumacia perſiſtūt, & alibi ſępe, & qbus citationibus, & notificationibus ꝓcedatur circa dictā annotationē, dixi in tit. de citationibus. Et

1 †quod perſona ipſius abſentis non poſſit damnari, ſed tātum annotari bona, eſt ēt tex. vulgatiſſimus in d. l. abſentem. & in l.abſentem. C.de pœn. niſi a relegatione infra ut dictis iuribus, & rō eſt, qa lex abhorret, ut ex præſumptionibus qs damnetur, dicta l. abſentem de pœnis, & ideo dux Ludouicus Sfortia dicebat, Nolo ut quis moriatur propter contumaciā, intelligendo de bānitis de quibus in ſpecie dicam infra tit. quid animitant banniti, num. 6. & de litteris bannitum admittentibus, & ad finem, & ita etiam Senatus noſter obſeruat niſi ex lectura proceſſus tuta omnino reddatur eius conſcientia, quod bānitus delictū patrauerit, & in caſu dubio potius in eā uenit ſententiam, ut torqueatur, & interdum ob maximam debilitatem indiciorum abſoluat præcedente gratia, vt denuo ſententiam uitæ, ut dicam loco ſuo, uellet tamen antequam propter debilitatem indiciorum ſine tortura bannitum abſolueret, ut ille demonſtret quare permiſerit ſe banniri. Et de forma annotationis bonorum imprimis, & ante alios omnino uide Bar. ī l. 1. in prin. ff. de requirendis reis. & Alexan. ibi. Et ſequēdo propoſitum noſtrum de iure eſſet uidēdum, an caſus reperiatur in quo abſens poſſit damnari, nō tamen deueniri ad annotationē bonorū, in quo articulo breuiter dic quòd a relegatione infra uocatus poteſt damnari, etiam ante litem conteſtatam. Bartol. in d. l. abſentem, ff. de pœnis, & in l inter accuſatorē, ff. de public. iudic. & ibi cēt habeat contradicentem. tamen hęc opinio eſt verior, & cōmunior. A relegatione uerò ſupra, & lite nō conteſtata ſine dubio non poteſt damnari. dicta l. abſentē. pri. & in l.prima, ff.de requiren.reis. Fallit in caſu l.nè diu. C.de pœn. & in caſu, l. lege Corn. §. & quid hoc crimen, ff.de ſicariis. & in crimine læſæ maieſtatis, ut in extrauaganti Henrici Imperatoris, ut per Maria. in capit. ueniens. de accuſatio. char. 197. columna fin. & columna ſequen. verſiculo 15. & ideo fit annotatio modo, quo dixi, ut etiam per Marian in cap. qualiter, el ſecondo. in 11. articul. quæſtio. 74. de accuſatio. ubi uide, ſi potes, quia nondum eſt impreſſum opus illud, quod eſt ampliſſimum in materia criminali. Tamen communis eſt, ut etiam lite conteſtata adhuc non poſſit damnari, ut ibi per Marian. & hæc de iure ciuili ꝓcedunt, iure uerò canonico quid poſſit fieri reo contumace, uide, ibi per Marian. Circa uerò obſeruantiam quid fiendum reo contumace, Dic ſecundum Bartol. in dicta l. 1. ff.de requiren. reis. in princip. ad finē quod

2 †propter ſtatuta ciuitatum Italiæ contumax

max habetur pro cõfeſſo, & amplius de crimine nõ auditur, & allegat ſemetipſum in l. diuus. ff. de cuſtod. & exhib. reor. in uerſic. ulterius nos uideris ubi eſt omnino uidendũ quia dicit, quod iure cõmuni, cõparẽte quãdocunque contumace, debet audiri ex integro, ſed ſecundùm ſtatuta Italię cõtumaces, & banniti habentur pro cõfeſſis, & ſententia fertur in eos uti in cõfeſſos, & iõ illis captis, non eſt opus nouo proceſſu, ſed ſola executio ſufficit conſtito eum eſſe q in banno deſcriptus reperitur. Et dicit ita ſæpius obſeruaſſe & non ſolum Bart. loquitur quando ſententia eſt inappellabilis ex forma decretorum, uti eſt in hoc dominio, uel quando eſt appellabilis, & non fuit appella
3 tum, † ſi demus a banno poſſe appellari ſecundũ Paul. de Caſtr. conſilio 141. uol. 1. in princ. Verùm etiam quando eſt appellabilis, & ſupereſt appellandi tẽpus, quærit an tunc executione ſit ſuperſedẽdum, ut in gl. 1. nil no. appell. pend. in pri. quod intelligit, ubi uelit appellare, & ſic audiri, ſed ſi nollet appellare, & uellet directè audiri ex integro, ſicut audit annotatos, quolibet tẽpore non admitteretur, & hoc eſt quod intendit dicere Bart. q uoluit tollere appellationẽ ſecuto bãno, nec loqui in caſu indubitato, quãdo ex forma ordinum uel iuris ſublata eſt ulterior cauſæ cognitio, ſed iuxta illum text. qui uult aut annotatus ꝑpetuò audiatur ex integro quò ad perſonam, uult autẽ ſecus eſſe in bannito ſtãte ſtatuto, ut cõtumax habeatur pro confeſſo. quia tunc ſi ſit damnatus ex fundamento fictæ confeſſionis, amplius nõ auditur, quod, ut dixi, intellexit quando directè ac ſi cõtumax nõ fuiſſet, uellet probare, nam ante ſentẽtiã poſt publicatas atteſtationes, & poſtquam concluſum eſt in cauſa auditur, non poteſt ſententiam, quia iudex tũc functus ex officio, ut habetur in l. 1. §. ſi quis ultro. per Bartol. ff. de quęſtionibus, & eodem titulo in l. unus, §. cognitiurum. Si igitur uelit audiri, debet uel appellare, uel aliis ut remediis quibus contra ſententiam, & bannum agi poteſt, & de quibus infra uerba faciam.

Tit. de Bannitis.

SVMMAE.

1 *Bannum quid ſit.*
2 *Bannum an fieri poſſit propriè in præſentes.*
3 *Bannum, an cenſeatur ſententia interlocutoria, uel diffinitiua.*
4 *Bannitus, ſi compareat ante ſententiam, an ſit audiendus, & ſupra tit. praeced. num. 3.*

HIC tractare expedit materiã bannitorũ, in qua Nellus doctor clariſſimus ſolẽniſſimũ, & ordinatiſſimũ, atq; oĩ ex parte abſolutiſſimũ tractatũ ædidit, ut inq̃t Mar. Soc. in c. qualiter el ſecõdo. in 12. art. prin. in uer. quo ad primũ. de accuſ. & dicit Bar. Soc. eiꝰ filius in cõſi. 150. col. 6. circa fi. q fuit doctor magnæ ſciẽtiæ. Recurre igitur ad eũ, vbi in hac materia contingat dubitari attñ & ipſa aliqua ſubijctã, & in primis
1 ſcias † quid ſi bannũ, de quo uide Bal. in l. 1. C. de hęrdib. inſti. qui dicit, q eſt eiecto a bono publico, iſtar excõicationis, q̃ eiicit extra cõionem eccleſiæ. ut ibi latè, & notabiliter per eum, & melius, & conſideratius per Nel. in ſuo tract. in 1. parte 2. temp. q. 3. ubi latè poni quid ſit bãnum, & unde dicatur, & infinita alia, cõcludendo quò ad propoſitum bannitorum noſtri temporis, de quibus ipſe loquitur, ut etiã dicit in 1. parte 1. temporis, quæſtio. 1. colum. 2. uerſic. de his ultimis, & de quibus ego ẽt tractaturus ſum, quòd eſt quædam iudicialis ſententia pœnalis lata in abſentem contumacem uirtute ſtatuti, loquendo de ſtatuto quod in criminalibus contra abſentes poſſit ad diffinitiuam perueniri, & quòd tales non comparentes habeantur pro cõfeſſis, quod ſta-
2 tutum ubique in effectu uiget, & † quia ẽt bannum fit in præſentes ob delictum, ut ꝑ Nellum in dicta 1. quæſt. & Bald. in dicta lege prima. ubi uide, & quotidie a Senatu noſtro fieri uideamus, quia præſentes perpetuo mulctat exilio, uel ad annum ſolum, iuxta caſuum qualitatem, Dubium oritur an bannum, de quo modo dixi, uigore dicti ſtatuti, quod fit pręcedente inquiſitione,

ac, uel accuſatione delicti, & quod fit ꝑpter
contumaciam dicatur bannũ pro crimine,
& ſic bannitus dicatur ꝑ crimine bannitus.
Et Bald. in cap. teſtimonium. de teſtibus, co
lumna fi. & ibi Fel. colum. 9 in princ. tenent
non dici bannitum crimine niſi ſtatutũ hoc
expreſsè velit, in quo tamen uide Bal. conſi
lio 192. volum. 2. & ſeq. conſil. 89. columna
fi. & dixi in materia inquiſitionis in illo arti
culo, An bannitus poſſit eſſe teſtis, quia ſta
tutũ uult, ut bannitus de maleficio non poſ
3 ſit eſſe teſtis. Scias etiam † quod bannum di
citur quædã ſententia interlocutoria, & po
teſt reuocari, ut per Aret. in gloſ. qui iudex,
uidens ꝙ inquiſiti non comparent, et ma
ximè Soc. in loco ubi ſupra, in d. l. 1. art. prin.
et Bald. in dicta l. prima, C. de hæredibus, in
ſtit. colum. 6. ubi omnino uide, ſed intellige
quando expectatur alia ſententia diffinitiua
poſt bãnum, quemadmodum uult ſtatutũ
noſtrũ, per quod in primis datur primum
bannũ hac lege, ut ſi uenerit infra octo dies
intelligatur ab eo liber. Deinde fertur ſen
tentia diffinitiua cõtra talem cõtumacem,
quæ dicitur ſecundùm bannum, ſecus ſi nõ
expectaretur alia ſententia. Ita Marian. ubi
ſupra, uerſi. ſed quæro circa prædicta. et Bal.
in d. l. 1. ſi bene vides, maximè in verſiculo,
et intelligo. et Doct. in l. 2. C. qui teſtamen.
facere non poſſunt. et Are. in l. eius qui. §. is
cui, ff. de teſtamen. et de ſe pater, et ſecun
dum ſtatutum, de quo loquitur Nellus, ubi
ſupra, in dicta prima quæſtione, quãdoque
bannum eſt ſententia diffinitiua, ſicut etiam
loquitur Cæpola cõſil. 64. columna quar
ta, verſicul. præterea. Et ſecundum prædi
cta intellige Alexan. conſil. 90. colu. 2. uolu
min. primò, ubi quod banni ſententia eſt in
terlocutoria, quia intelligitur ſicut dixi, & ua
let hæc interlocutoria cõtra minorem inde
ſenſum, & habetur talis pro confeſſo, & nõ
valeret ultimum bannum. Ita Nell. in 1. par
te 1. temporis, in 1. charta, in ſecunda fallen
tia, in uerſi. primò igitur quæro. Viſo quid
ſit bannum, & quod aliquando eſt interlo
cutoria ſentẽtia aliquando diffinitiua, quæ
4 ro † ſi poſitus in primo banno cõparet ante
ſentẽtiam poſt terminum primi banni, iux
ta terminos, & ſtatuta, de quibus ſupra, an
ſit purgata mora, quemadmodum ſi com
paruiſſet in termino octo dierum? Vide
Nell. in 3. parte primi temporis, quæſtione
octaua, ubi tenet idem eſſe. Ita etiam Ma
rian. Socin. ubi ſupra, verſi. & eſt aduerten
dum omnino, qui dicit, quod bannum da
tum ratione contumaciæ, reuocatur, cũ pri
mum citatus comparet, & poſt terminum
banni vſquequo ſententia profertur, ſub
dens tamen quod terminus non currit, niſi
notificationis perſonaliter factæ, vel ad do
mum, ut per eum. Et hæc procedunt, quo
ad hoc, vt damnari non poſſit: non autem
quin poſſint torqueri iuxta dictum Bald. in
d. l. 1. C. de hæred. inſtit. de quo dixi in mate
ria torturæ & qui Bal. in d. l. 1. loquitur quã
do poſt terminum comparet, quidquid re
ferat Bru. in ſuo tractat. & Marſil. de quibus
in ea materia in 6. quæſt. princ. & uide om
nino quando quis comparet ante ſenten
tiam poſt terminum primi banni. Paulo de
Caſt. in conſi. 33. ſuper primo quæſito uide
tur facere dubium, col. 1 & 3. & in apoſtilla
ad Aret. in gl. qui iudex uidens, quod inqui
ſiti non comparent, colu. 2. & Bald in l. 2. §.
quid. ſi actor. C. de iuram. calum. Et conclu
ſio eſt, quemadmodum ſupra dixi.

Tit. Bannire qui poſſint.

SVMMAE.

1 *Bannire qui iudices poſſint, & ibi ponuntur multæ quæſtiones remiſſiuè.*

1 QVI † iudices poſſint bannire, vide
Nell. in ſuo tract. banni. in 2. parte
1. temporis. vbi undecim quæſtio
nes ponit, quarum diſcuſſionem, in breui
bus agam, conſulto prætermittens, vnum
tantũmodo te admonitum velim, ut quo
ad ſecundam videas Felin. in c. cum ordinẽ,
de reſcr. & eſt quatuor ſeq. quæ dixi ſupra ti
tu. de fur. & ad ſeptimam, & octauam quæ
lautiſſimè ſcripta fuerunt a me titu. de foro
comp. Sed ad nonam, dum quærit an iudex
poſſit bannire ſibi aut familiæ ſuæ iniuriam
inferentem, vide Iaſ. in l. qui iuriſditioni,

colum.3.verſic.1.fallit, ff. de iuriſd. om.iudic.& quid ſi officialis offendat alium, uide Barto.in l.ſi quis,§. ſi quos, ff. de pœn.& ibi quid ſi inter eos de familia ſit cõtrouerſia, de quo etiam uide Aret.in tract. ſuo,malef. char.4.col.fin. in apoſtil. & Nel.ubi ſupra,& ibi etiam ponit, quod ſi iudex non recognoſcat ſuperiorem poteſt indiſtinctè cognoſcere,& punire, quia princeps ita diligit ſingulos,ſicut fiſcum, ſecundum Oldra.conſi. 269.de quo ultimo vide Fel.in c.cum veniſſent,de iud.col.3.& Iaſ.in l. eſt receptũ, col. 1.ff.de iur.om.iud.vbi regulam ponit cũ ſuis fallẽtijs,& Iac.de S.Georg. in tract. ſuo feu. char.5.col.1.& Dec.in d.cap. cum ueniſſent. Dum autem Nell poſtremo quærit in effectu ſi iudex ſpecialis quo ad aliquod delicti genus creatur,puta, contra rebelles,aut cudentes falſas pecunias, An nihilominus ordinarius illius loci poſſit reos dictorum criminum inquirere, & bannire, vide de hac quæſt.Imo.& Fel.in cap.paſtoralis, de offic. ord.Aret.in l.quod in rerum, §. ſi quis poſt teſtamentum,ff.de lega.1.& latius per Dec. conſi.3.conſideratis omnibus.& dixi ſupra, in d.tit.de foro compet.

Tit. Bannire qui poſsint.

S V M M AE.

1 *Vniuerſitas an poſſit banniri, & quomodo poſſit puniri, & qualiter uniuerſitas probetur deliquiſſe.*

2 *Vniuerſitate punita, an poſſit formari inquiſitio contra ſingulares perſonas.*

3 *Minor an poſſit banniri.*

4 *Forenſis habitans in hoc dominio an poſſit banniri pro crimine commiſſo extra dominium, & an poſſit inquiri.*

5 *Clericus an poſſit banniri a iudice ſeculari.*

TRACTATVRVS, an omnes bãnire liceat? Quæro in primis, 1 † an vniuerſitas poſſit bãniri, & certè poteſt delinquere, quod quomodo cognoſcatur, an ſcilicet vniuerſitas deliquerint, vel fuerint ſingulares perſonæ, ponit Bar.in l.aut facta,§. nonnunquam,ff.de pœn.Dec.conſ.221.col. 1.Iaſon in l.ciuitas,col.2.ff.ſi cer.pet. Et cõis opinio eſt, quod ad hoc, vt uniuerſitas dicatur deliquiſſe, non ſufficeret, etiam ſi omnes iuiſſent ad delinquendũ, ſed requiritur deliberatum conſilium prius, ut per Doc. ubi ſupra,& per Fel.in c. dilectus, il ſecondo,in vlt.col.de ſimo.& in c.cum omnes, de conſtitu.& ſufficeret etiam ratificatio,ut in eiſdem locis,& ad hoc uide Feli.in d. c. cũ omnes,col.19.verſi.pro quibus, & Areti. conſ. 164.colu.17.circa fin.& ſeq. & qualiter probetur ratio, vide Aret.conſ.42.col.fin.Alex. conſi.88.col.pen.in 5.uol.& conſ. 227. circa fi.pr.col.& conſi.171.col fi.circa fi. vol 1. & qualiter probetur ſcientia communitatis, uide Bal.1.uol.conſi.283.aut 128.& 5.volu. conſi.314.in fin. & quæ ſit pœna rebellis ciuitatis,uide Bartol.ubi ſupra,verſ.hoc præmiſſo quæro, & in extrauag. ad reprimendum,in uerbo,rebellando, circa fin. & Doctores, ubi ſupra. Et uide terribilem ſententiam non ita pridem ab inuictiſſimo Cæſare Carolo V. pronunciatam, contra oppidũ Ganies in Flandria propter eius rebellionẽ, ex qua iuris diſpoſitionem, & obſeruantiã in hac materia abundè cognoſces, et forn. ã citandi uniuerſitatem ponit Bar. in extrau. ad reprimendum,in uerbo citatum,et Nel. in tractatu ſuo, 1.par.1.temp. qõ. 5. et ponit Marian in tractat.citat.in 20.art. in 2. quæſtio. Et poteſt diuitas comparere per ſyndicum, Alexand.in d.§. nonnunquam, et Marian.in cap.ueniens,de accuſan.in 4.q. prin. verſic.ſed quæro iuxta prædicta, et ibi recitat à Doctoribus dici, quod admittitur ſyndicus, quia alias uniuerſitas non poſſet ſe defendere,cũ ſit corpus fictum, et inanimatum, continens in ſe infantes, furioſos, et ſimiles,qui non poſſunt eſſe in iudicio, uide ibi omnino, et ſufficit confeſſio ſyndici ad condemnandũ uniuerſitatem,Dec. in d. conſilio 221.et an poſſit uniuerſitas pro homicidio,et rapina capite puniri, ſtante ſtatuto imponente pœnam capitis? Dic non poſſe, ſed pœnam mutari Marian. ubi ſupra et Bartol. in dict.§. d.uerſ. hoc præmiſſo. et Docto.ubi ſupra, imò amplius Bar. ibi uult, ut ſi etiam imponenda eſſet pœna pecuniaria ſoluenda per collectam, tamen non

contri-

contribuerent, qui nõ deliquiſſent. In crimi ne uerò rebellionis aliud eſt ut ibi per Bar.
2 Et an punita uniuerſitate poſsit formari inquiſitio contra ſingulares perſonas, uide Bar. in pen. q. ubi ſupra Abb. in d. ca. dilectus de ſimo circa fi. vbi etiam Ioan. de Anan. co. 10. & Ale. in d. §. nõnunquã, de hac materia uide etiam Fel. in c. cum te. colum. 9. & ſeq. de teſcr. Ang. plenè, conſilio 165. Bald. not. conſil 283. volum. 1. Aret. conſ. 113. circa fi. Ang. conſil. 196. Oldr. conſil. 66. & cõſil. 115. Gand. in opere malefic. rubr. 118. Alexa. ad Bar. in d. §. nonnunquam. Ex his colligo, ꝙ poteſt banniri, ſicut ſingularis perſona. & ita Nel. explicitè, ubi ſupra, et quotidie uideo formari inquiſitiones cõtra uniuerſitates de receptione bannitorum, et eas mulctari pœna ſtatuti contra uniuerſitates bannitos receptantes. Tamẽ bannum hoc non erit eiecto à ciuitate, ſicut ſupra dixi, ſed mulcta iuxta terminos, de quibus per Nell. in 1. parte ſecundi temporis, quæſt. 3. Et an poſſit banniri eijciẽdo omnem populum extra ciuitatem. Et cõſideranda natura delicti, iuxta dicta Bart. in dicto uerſiculo, hoc præmiſſo. Et pro homicidio atque alijs delictis, ex quibus non debet quis pro alio puniri non poſſet, per ea, quæ declarat Bart. ſecus autem pro crimine læſæ maieſtatis, ut ibi. Aduerte tamen, ubi uelis bannire uniuerſitatem uigore ſtatuti, ꝙ contumax habeatur pro confeſſo, an eo in caſu ſtatutũ comprehendat uniuerſitatem? Et difficultatem hãc tollit Imperator in dicta extrauag. ad reprimendum. in crimine læſæ maieſta. ubi cum dat facultatem procedendi contra abſentes, loquitur expreſsè etiã contra uniuerſitates, & collegia. Minor † an poſſit bãniri, maximè nõ dato curatore iuxta l. clarum. C. de Authen. præſt, uide Nell. in prima parte primi temporis, quæſtio. prima & Bartol. in extrauag. ad reprimendum. in verbo, conditionis, & ibi dicitur, ꝙ dummodo ſit in ea ætate in qua poſſit cadere delictum damnari poterit, uide ſupra in materia homicidij, in uerſiculo, & quid quando delictum committitur per minores. numero 79. Et in genere qui poſſint banniri, vide Nellum, ubi ſupra, & Doctores concludunt præſentes poſſe damnari, abſentes
4 vero banniri. An † incola huius domini poſ-

ſit hic bãniri pro crimine patrato extra dominium? Vide Barr. in l. cunctos populos, C. de ſum. Trinita. & fide Cathol. char. pen. verſic. item quæro, quid ſi. ubi per duas colum. proſequitur hunc articulum, & nõ eſt dubium, quin uia accuſationis liceat, ſed difficultas eſt, an poſſit inq̃ri, dixi ſub rubr. de inquiſitione, & ibi concluſi poſſe etiam inquiri tam de iure, quàm ſecundũ conſuetudinẽ, quidquid dixerit Hippo. in l. fi. ff. de
5 iuriſd. om. iud. An clericus † poſſit banniri a iudice ſæculari? Dic non poſſe propter regulam, quam feci modò, quia iudex ſæcularis non habet imperium in clericos. ca. cum non ab homine. de iud. cum vulgarib. Dixi latè ſub rubric. de foro competenti, & ſub rubrica de crimine læſæ maieſtatis, & ad hoc in maiorib. terminis, uide omnino Bar. in extrauag. ad reprimendum. in uerbo, conditionis. ubi dicit, defectu poteſtatis ſub uerbis quantuncunque generalibus nõ includi clericum, niſi tractaretur de priuatione feudi, quia quo ad feudum, quod habet a Cęſare, illi ſubijcitur, cap. cęterum. de iud. & loquor de omni clerico, etiam quod eſſet epiſcopus, & cardinalis, ut not in d. c. cęterum. quod nunc habeo in facto, quia Senatus mihi cauſam commiſit in cardinalem, & laicũ ſuper feudo huius dominij, & cardinalis nollet hic litigare, ſed Romę quod obtinere non poterit de iure. Et quid ſi clericus non incedens in habitu bannitur a iudice ſęculari, an bannum ſit nullum, & an poſſit talis impune offendi, & an bannitus poſsit iterũ banniri dicam infra in materia nullitatis bãni, ubi uide. Princeps ſæcularis † quando
9 habetur clericum ſibi ſuſpectum, & hoc poteſt probabiliter oſtendere, dato quod ſit ei conceſſa aliqua eccleſia per Papam poteſt illum non admittere, & eijcere. Abb. in cap. colum. fin. verſiculo, item poteſt in fin. de elect. & ibi dicit, ꝙ non tenetur admittere prælatum, de quo non poſsit confidere, nè forte panderet aduerſario ſecreta prouinciæ. & idẽ Abb. in cap. cum terra col. 2. de elect. Innoc. in cap. ſuper his col. pen. de accuſat. & dicit Abb. in d. ca. 1. quod clericus electus poteſt eijci, quando populus eum odit, & eſt periculum ſcãdali, ſed loquitur re permutationis nomine ei data, & ab eius ſuperiore, & ſequitur Rom. ſing. 296. & Fel. in c. 2.

in verſ. 10. de præſcrip. & dum dixit licere principi non admittere, & eijcere, intelligo cum licentia Papæ, alias non. Bal. & Doc. in cap. 1. §. ſi clericus, de pace tenen. in uſibus feudorum. Qua propter neſcio qua auctoritate clerici ſub prætextu, quod monialium amoribus, operam dent, & facinoroſi ſint, banniatur, autoritate ſola ſuperioris ſæcularis, & è dominio eijciantur.

Tit. Banniti quid amittant.

S V M M AE.

1 *Banniti an poſſit licitè occidi ſtante ſtatuto, ut impunè poſſint offendi, ſi occiduntur proditoriè, & quid ſi interficiantur ad vindictam?*
2 *Bannitus, qui erat toleratus, an poſſit impune occidi, & quomodo probetur tolerantia; & quid ſi in fraudē fuit bannitus, ut occideretur.*
3 *Bannitus non legitimè, an poſſit impune occidi, & quia ſi habuerit ſecuritatem, & multas ſimiles quæſtiones?*
4 *Bannitum occidens, cum tamen ignoraret eum eſſe bannitum, an excuſetur.*
5 *Bannitus an poſſit impune occidi in alio territorio?*
6 *Bannitus an poſſit impune occidi in eccleſia.*
7 *Bannitus poteſt impune occidere alium bannitum?*
8 *Banniti a lege an poſſint impune offendi*
9 *Bannito an poſſint auferri veſtes, & cetera bona.*
10 *Bannitus qui amittat.*
11 *Condemnati ad mortem, ſi præſentes ſint, an amittant bona, tam de iure communi, quam ex forma ſtatutorum.*
12 *Bannitus an efficiatur ſeruus pœna, & nu. 16.*
13 *Bannitus an poſſit facere teſtamentum.*
14 *Bannitus an poſſit alijs ſuccedere, tam in territorio, quam extra.*
15 *Bannitus an poſſit cedere ius ſuum alij.*
16 *Ceſſio iuris fideicommiſſi an poſſit fieri per bannitum uel per alium.*
17 *Mortuo bannito habente bona, an fiſcus ei ſuccedat.*
18 *Banniti ſi capiantur, an poſſint abſque alio proceſſu capite puniri. Et an probandum ſit eum eſſe illum met, qui eſt bannitus.*
19 *Contumacia, an probet delictum, maximè ſtante ſtatuto.*
20 *Bannitus ſi poſtea capiatur, an ſit audiendus, volens probare innocentiam ſuam.*
21 *Receptatores bannitorum quomodo puniantur.*

BANNITI quod incommodum, & detrimentum capiant, uide Nell. in 2. & 3. tempore. & ibi latiſſimè cõſiderat, quid iure communi patiantur, & quid ſecundum ſtatuta ciuitatum. Nam ubique adſunt ſtatuta, ut poſſint impunè offendi, & non audiantur eorum querelæ, atque alia ad eorum damnum, & perniciem, tanquam ædita contra hoſtes ciuitatis. Et quia in primis de perſonis quærendum eſt, quarum iactura longè maior eſt, quam bonorum, l. in ſeruorum, in fi. ff. de pœn. ideo dicã aliquid circa ſtatuta, ut banniti poſſint offendi. Et
1 primo ſcias, quod non † uidetur habere locum, quando proditoriè occiduntur Ange. per illum tex. in l. fi. C. de delat. in apoſtil. ad Bar. & Cœp. conſ. 34. ſi unquam. colu. 3. Sed hanc limitationem reprobat D. Roch. Cur. in tract. conſue. in 13. col. uerſic. ult. infert. Abbas hic. ad quod uide Barb. conſ. 48. col. 3. in 2. uolum. & ita ſeruatur. Secundo, non uidetur procedere, quãdo homicidium fit per aſſaſſinamentum, iuxta cap. 1. homicid. in 6. Sed eſt error, quia non loquitur tex. ibi in hoſtibus, immo ſtatuta fere ubique dant præmium occidenti, atq; ita uidetur facere ſpe præmij, Barb. plene in dicto conſilio, colum. antepenult. & conſequenter fiunt hęc homicidia precio dato a publico, & ita etiã Nell. in ſecũda parte ſecũdi temporis quæſtio. 12. poſt Alb. de Roſ. & ita ſeruatur. Datur, & alia limitatio, ut non procedãt ſtatuta quando ratione uindictæ fit homicidiũ, ut per Fel. in c. quæ in eccleſiarum, de conſtitut. ubi locus in uerſ. 9. et ultimus caſus. Sic Curt. ubi ſupra, & refert ita uelle Doct. allegatos per Felin. in d. cap. et ipſum Felinummet, ſed errat, quia Fel. non dicit hoc, ſed ꝙ ſtatutum non ualeret, ubi fieret ob uindictæ ſtudium. Roch. tamen allegat Bal. in contrarium, quidquid ſit de iure, hoc etiã caſu obſeruatur, ut homicidium ſit impunitum. Alia allegatur fallentia, quando

banni

2 †bannitus erat toleratus. Felin. in d. capitu.
quæ in eccleſiarum. allegat Salic. in l. nullus.
C. de iudæ. adde Iaſ. in l. omnes populi, ff.
de iuſtit. & iure, & Alexan. conſ. 1. vol. 2. col.
fin. Et modum probandi tolerantiam hãc
ponit Sal. in l. ſi duo, ff. de acquir. hæred. ui-
delicet ſi probetur, quòd palàm, & notoriè cõ
uerſabatur per plateas, & vicos ciuitatis, &
habebatur pro liberato, ut per eum. Sed ta
men propter nimiam frequentiam banni-
torum uidi inter eum fieri ordines, & tam
tolerati, quàm non tolerati poſſent impu-
nè occidi, uide etiam ordinem tollentẽ pe-
nitus tolerantiam, Quorum vigore, tolerã
tia non obſtante, occiſores equitis Beccha
riæ, qui bãnitus erat, & toleratiſſimus, fue
runt à Senatu liberati, de quo articulo &
dicam infra. Per nouas uero cõſtitutiones
datur modus, quo probetur tolerantia. Eſt
etiam alius caſus, in quo non licet occidere
bannitũ, quando quis faceret in fraudẽ ali
quem banniri. ut eũ occideret Anch. conſ.
419. col. 1. & an talis facultas poſſit alteri de
mandari, vide Fel. in c. ad noſtram. col. 2. de
prob. Alium caſum ponit Feli. & alij multi,
ubi ſupra, & Felin. in c. ex tranſmiſſa, col. 2.
3 de præſc. quãdo † qui occiſus eſt, non legiti
mè bãnitus reperitur, quod intellige, ſi ſcien
ter occidatur non bannitus. Bar. in l. penu.
ff. de adult. Secus ſi ignoranter, quia tũc de
dolo non punitur, & res eſt abſque difficul
tate, vt non puniatur pœn. ordinaria homi
cidij, quando ignorabat. Alex. conſ. 77. vol.
3. & Nell. in 1. parte 2. temp. Sed dubiũ eſt
an ſaltem extraordinaria puniri debeat ꝓ
pter culpã, iuxta opi. Bar. in d. l. pen. Salic. in
l. cum qui duas. C. de adul. tenet, quòd dictum
Bar. procedat, ubi poteſt apparere ex inſpe
ctione bãni de eius nullitate, aliàs in dubio
prorſus abſoluitur, & ita Cor. conſ. 17. col.
2. uol. 1. & Alexan. latè conſi. 65. uol. 3. maxi
me, colu. 3. & ita in effectu. Nel. vbi ſupra,
dicens, quòd loquitur Bart. ubi poteſt aſcribi
culpa occidenti, vt quando publicè diceba
tur bãnum eſſe nullum, ſecus ſi nulla culpa
ei poteſt imputari, quia eſſent lapſa tem-
pora ad appellandum, conſiderando tamẽ
an culpa eſſet lata, uel leuis, & puniẽdo pro
modo culpæ. Et vide etiam Cœp. conſi. 41.
ad fin. & conſi. 6. col. penu. & Paul. de Caſtr.
conſi. 193. colum. 4. & omnino Iaſ. in l. 4. §.
condemnatum, ff. de re iud. colu. 7. & benè
facit conſi. Paul. de Caſt. 321. vbi dicit, quòd oc-
cidens bannitum habentem ſecuritatem
excuſatur, eo quia ignorãtia erat ſatis pro
babilis, ſecus ſi non fuiſſet probabilis, vt q à
bannitus, ſibi de ſecuritate proteſtatus eſ-
ſet. & ita Dec. in regul. qui cũ alio, ff. de reg.
iur. colum. 1. verſi. 2. & verſi. ſeq. & Iaſ. clari
rius in l. ſi non ſolùm, §. morte, ff. de ope.
noui nunciat. char. 6. col. 1. verſi. ſecũda cõ
cluſio, & loquitur Iaſ. poſt Paul. de Caſtr.
quando bannitus proteſtatus eſſet ſimpli-
citer de ſecuritate, nam tunc eſſet in culpa,
& puniretur pro culpa, ſecus ſi & oſtendiſ-
ſet ei ſecuritatem, nã tunc puniendus eſſet
pœna ordinaria, & ita declarat Bar. in d. §. ſi
morte, uide etiam Paul. de Caſt. in l. ſi duo.
in fin. ff. de acqui. hæred. & ibi in apoſtillis.
& Fel. in c. cum M. de conſtitut. colu. 23. ubi
etiam Ripa. Ang. conſi. 287. & Nel. in 2. par
te ſecundi temporis, quæſt. 15. & Cor. 1. uol.
conſil. 104. 175. Quid vero ſi occidatur bã
nitus reſtitutus, nondum in cancellatus.
Hoc pluries uidi, in facto, & obſeruari, ut
homicida nõ puniatur, ſi pro roſtris de bã
no apparebat abſque alia litura. In quo ar-
ticulo vide Iaſ. in d. l. 4. § idem natum, ff. de
re iudic. ubi tenet puniri pro culpa, quia ſal
tem debuit rem inueſtigare. Veritas eſt in
contrariũ, vt per eundem Iaſon. qui princi
paliter diſputat articulũ in l. ſi creditoris,
C. de fideicommiſ. & ibi oſtendit hanc eſſe
communem opinione niſi ex diſpoſitione
ſtatuti quilibet eſſet reſtituendus, quod con-
tingit, quãdo per capitula fœderis diſponitur
vt omnes rebelles reſtituantur, & magis ſi
dicatur nullam eſſe habenda rationem ta-
lis bãni, vel niſi in archiuo publico eſſet in
ſtrumẽtũ ſolutionis banni, quia etiam tũc
diceretur i culpa. Et ex hac cõmuni Docto
rum opinione infertur, quòd ex quo toleran
tia banni inducit quandam diſpoſitionem
ſuperioris, vt videatur remiſiſſe bannum
iuxta not. in capit. cum iam dudum. de pre
bendis, & in c. quia circa de cõſang. & affin.
Si non erat ſecuta litura, tolerarur, videtur
impunè interfectus. Sed dic, quòd ex quo illa
tolerantia, & conſequenter illa tacita re-
miſſio erat notoria, nõ uidetur excuſatus,
& ita Salic. non allegando hoc fundamẽtũ
in l. nullus, C. de Iudæis. Alexand. conſi. 1. co

 lum.

ſum ff.vol.2.& Iaſ.in d.l.ſi creditoris.in 3. limitatione,& ibi dicit,ꝙ Ioan. de Ana.atteſtatur ita Bononiæ vidiſſe ſeruari.& ſequitur Iaſ.in l.ubi peccatum.C.de tranſact. Fel.ubi ſupra,in d.c. quæ in eccleſiarum.& & Dec.conſi.337.& alibi ſæpe. Quid ſi clericus bānitus à ſæculari,occidatur ab aliquo ignorāte eū eſſe clericū.Vide Iaſ.in l.2.col. 9.uerſi.iuxta hoc q̄rit,ff.ſi quis in ius uoc. non ierit.ubi not.loquitur,& ſatis apparet deciſio ex præmiſſis. ſucceſſiuè quæro, an qui indebitè reſtitutus eſt, licitè tamē occidatur. Exemplum contigit his diebus proximè præteritis, quia facta generali remiſſione per principem,ita tñ vt homicida exhiberet pacem habitam ab offenſis in termino ſtatuto,& nō eſſet animus deliberatus, homicida comparuit in termino cum pace minus legitima, & homicidium ei cōmiſſum fuerat deliberatę, tamen iudex eū admiſit,& ex albo deleuit,poſtea vero fuit occiſus, & dic ꝙ licitè occidi potuit. Ita Alexan.conſi.114.in 1.volum. Cæpol.conſ. 7.& Nell.in 1.parte tertia temporis,quęſt. 9.& Marſil.in l.1.colum.7.ff.de ſicar. Sed ſi caſus iſte eueniret facta reſtitutione ꝑ principem,& ſecuta confirmatione,quæ requirit ex ordinibus noſtris à Senatu,quā uulgo appellamus interinationem, quia cōfirmatio eſſet minus legitimè facta, puta, ſine pace, vetantibus bonis conſuetudinibus huius dominij,ac ēt ordinibus, eſſet quæſtio ardua, propterea ꝙ non refricatur in dubium autoritas ſenatus, & in præſentia huius eſſem ſententię,vt ſi gratia fuiſſet obrepta procederet concluſio ſupra facta,q̄a tali caſu deberet Senatus ipſe, inſtante parte vel fiſco, reuocare ſuū decretū. Si vero ſcienter ita volens reſtitutionē admiſiſſet, motus aliqua cauſa,quę ſibi viſa eſſet rationabilis,tunc aliter putarē, quia eo caſu nō reuocaret Senatus, nec reuocare deberet, per regul.decer.de reg.iur.in 6.& maximè quia princeps etiam ſine pace poſt concedere gratiā de iure homicidæ,vt dicā infra in tit.de remedijs ex ſola clem. princ. Vidi hunc caſum in facto,quo tempore Comes Alexander Taurellus occiſus fuit à Comite Ludouico eius fratre. Nā Comes Alex. erat bannitus,ſed habebat gratiā approbatam à ſenatu cum vitio pacis, non q̄a pax non adeſſet,ſed quoniam erat minus legitima,& ſic vitium leuius erat hoc caſu, quā in exēplo proximè poſito,in quo nulla pax aderat, An vero pendente quęſtione nullitatis banni licitū ſit occidere,vide Barto.& ſcrib.in l.3.§.ſi ſeruus,ff.de acquir.hęr.Iaſ.ī d.§.condemnatum ad fin.& Doct.ſupra in
4 multis locis.Et ſcias in hac materia,ꝙ †occidens bannitum ignoranter eſt etiā excuſatus,Corn.in d.conſi.17.colum.3.in princ. uolum.1. Non omitto tamen, quod dixit Bald.in l.decutiones.C.ex qui. cauſ.infa.itrog.ꝙ licèt talis homicidia non puniatur, tamen eſt infamis, & refert Marſ.in d.l.1. ff.de ſicar.& ideo Felin.in d.capi. quæ in eccleſiarum.colum.5.dicit,ꝙ licèt ſi tollerabile,non tamen eſt laudabile, & ideo peccat in foro conſcientiæ, ut etiam in d.l.1 ff. de ſicar. Quod videtur verum, q̄n fit ſtudio effundendi ſanguinem humanum, uel propter uindictam,vt per Nell.in 2.part.2. temp.q.11.de quo uide Felin.in d.cap.quæ in eccleſiarum.col.2.circa fi. & ſeq. Sed q̄d
5 iuris,†quando occiditur bānitus in alio dominio nel territorio,iuxta l.fina. de iuriſdictio omn iud.uide Iaſon.in l.omnes populi,ff.de iuſtit.& iure.qui tenet ibi puniri,ꝑinde ac ſi non eſſet bannitus.& latiſſimè uide de multis quæſtionibus circa hoc occurrentibus per Nell.in 2.parte 2.temp.q.56. & duabus ſequen.& quæſt.11.ad fin.uerſi. puto tamen.uide etiam in d.l.fin. ff.de iuriſd.omn. iud. Et ſi uis uidere plures alios caſus,in quibus dictum ſtatutum ꝙ bannitus poſſit impune offendi, non habeat locum,uide Nell.in d.2.par.2.temporis, in 7. quæſt.& ſex ſeq.& quæſtio.15 & 25.& 26. quæſt.ubi ponit not. caſum illius, qui occidit Caium pro Sempronio Petri bānito, putans ꝙ Caius eſſet Sempronius Petri bānitus.& quæſt.46.ponit an mulier bannita poſſit adulterari, de quo etiam per Alex. in additio.in l.non ſolum.§ 1.ff.de iniur.columna fina. Et ſi bannitus captus occidatur, puniendus eſt homicida. iuxta dicta Bar.in l.5.§.transfugas, ff de ſicar. de quo uide Nell.in d.2.parte 2.temporis,quęſtio. 27.& 28. Si tamen erat dimiſſus dato fideiuſſore,non dicebatur in carcere, ut per Angel in l. qui in carcere. ff. ꝙ met. cauſa. & uide ſupra in titul.de carcere,in fin. ubi

dico

dico aliud eſſe, ſi pr̃ carceratus fuiſſet dimiſſus relicto filio pro obſide in carcere.
6 Quæro, bannitus† quis eſt à ciuitate, & dominio Mediolani, & occiditur in eccleſia extra dominium Mediolanenſe, an poſſit in hac ciuitate puniri? Videtur non poſſe, per ea, quę ſupra dixi poſt Iaſ. & Nel. cõtra uero uidetur, ꝙ donec permanet in eccleſia, habeat quandam ſecuritatem, iuxta c. reos ſanguinis. 22. q. 5. & in c. inter alia. de immun. eccl. & conſequenter homicidium dicitur illicitum, per textum notab. in l. lex Iulian. §. fi. ff. ad leg. Iuliã repet. & qđ dicit Pau. de Caſt. in l. ſi quis filio exhęredato, §. ſi qui. ff. de iniuſto, rupto. per illum tex. ubi uult, ꝙ ſit homicida. qui nocẽtem occidit, qñ aliquo tẽpore debuit eſſe ſecurus. Sed contrariam tenet Nel. ẽt qñ occideretur in eccleſia in territorio bannientis, in 2. parte 2. temporis, q. 58. Et ſi dicas, ſaltẽ eſt ſacrilegium, quo caſu illicitè fecit. Dic non eſſe ſacrilegium, ut habes per Azon. in titu. C. de crim. ſacrileg. & ibi Sal. in rubr. & Hoſtien. in rubr. extra. de crim. ſacrileg poſt rubr. de fur. Item ſtatutum tollens pœnam homicidij, tollit omne delictum, quod ſit etiam ſecuto homicidio, ut apparet ex tractatu materiæ in locis, ubi ſupra, & ita ſeruatũ fuit
7 his diebus in Senatu. Sed† an bannitus poſſit occidere alium bannitum impune, ſtãte ſtatuto, vt quis poſſit bannitum impunè offendere? Videtur non poſſe, quia priuatẽ beneficio ſtatutorum, ut not. in l. prima, C. de hæred. Inſti. Contrarium eſt dicẽdũ, quia ſtatutum illud eſt fundatum in iure publico & ita determinat Anchar. in c. canonicum ſtatuta. col. 63. vbi examinat quæſtio. de conſt. bannitus ẽt auditur excipiendo, & defendendo ſicut excommunicatus, iuxta not. in cap. decernimus. extra, de iud. & ita etiam Fel. in c. dilecti, de excep. & ita fuit determinatum in Senatu ad defenſionem Rubei de Vicheria hoc mane, & bene, ex pdictis, & ẽt quia ſtatutum fundatũ in iure publico ẽt cõprehendit inhabiles. ita determinant Docto. in l. ſi filiusfamilias. ff. ſi cert. pet. inferẽdo ad multas notab. qſt. pſertim ꝙ ſtatutum dans præmio feudũ capienti maleficum, etiam comprehẽdit incapacem ad feudum, & ſi dat feudum, etiam comprehendit forenſem qui nõ poterat acquirere immobilia in territoria. Et ſi ſtatutum diſponit, ut quilibet poſſit accuſare, ẽt comprehẽdit inhabiles. Hæc per Iaſon. in dicta l. ſi filius familias. qui tamen uult in caſibus de quibus ſupra, ut ſi talis inhabilis eſſet ſocius criminis non acquireret. Et ſecundũm hanc concluſionẽ etiam bannitus agẽdo audiretur, nedum excipiendo. Aduertẽdum tamẽ eſt, quod dicta concluſio Doctorũ in ea l. ſi filiusfamilias pcederet, ubi ſtatutum loqueretur in perſonã, dicens, Quilibet offendens bannitum ſit immunis. & c. nam tunc eſſemus in dubitatione, an etiã inhabilis includeretur: non autem pcedit, ubi loqueretur in rem, prout facit, dicẽdo, quòd bannitus poſſit impunè offendi, quia hoc caſu nõ eſt quærendum de perſona offendentis, ſed de ipſo effectu, quòd impunitus factus eſt vi ſtatuti, iuxta not. in l. cunctos populos. C. de ſum. Tri. & fide Cathol. de quo actu impunito nõ magis eſt puniẽdus bannitus, quàm ſi diceret ſtatutum, Offenſio banniti ſit impunita. & hæc veritas.
8 An† bãniti à lege poſſunt impunè offendi. vide Ang. conſil. 14. columna pen. in prin. & an abſolutè banniti poſſint impunè offendi de iure cõmuni ceſſantibus ſtatutis? Vide Cæpol. conſ. 8. colum. 3. in prinip. Nel. in 1. par. 2. temporis, quæſt. 4. & quando quis eſt diffidatus, iuxta c. 1. de homic. i 6. uide Bar. in l. ex facto, §. ex facto, ff. ad Treb. & Bal. 2. uol. cõſil. 61. col. fi. & qualis cõdemnatio requiratur, quãdo nemo põt impunè offendi, niſi ſit bannitus ex maleficio. propter qđ capite, atq; bonis mulctari debeat, uide Signor. conſil. 175. Et an idem ſit, ut ſtatutum pmittat licitè offendi, uel impunè offendi, vide notabiliter Paul. de Caſtr. cõſilio 194. Et ſi poteſt impunè occidi, magis vulnerari. Alex. in 2. uol. cõſil. 24. colũ. fin. maximè
9 †verò poterunt ueſtes, & bona auferri, eo ſcilicet uiuente, non poſt mortem Felin. in d. c. quę in eccleſiarum. colum. 5. & per Paul. de Caſtr. conſil. 33. colum. fi. Et quòd bãnitum, qui poteſt impunè offendi, tam fiſcus quàm quæuis priuata perſona poſſit etiam deprædari, uide Bar. in l. 1. in fi. C. de hered. inſtituen. & ibi Iaſon & Alexan. & Cur. ubi eſt uidendus in conſilio 59. incipien. Dux Philippus Maria. & dicam infra verſiculo, dixi an liceat bannito teſtari. Et quando

ſtatutum

ſtatutum permittit licitè offendi, an etiam permittat licitè occidi, uide Bald. 3. uolum. conſil. 441. in ſecundo dubio. Cæpol. plenè conſil. 5. colum. 2. & ſeq. Nell. in 2. parte 2. temporis, quęſt. 7. Fel. in d. cap. quæ in eccleſiarum. col. 5. Alex. in l. in ſuis, ff. de liber. & poſthum. col. 1. & 2. Ang. conſ. 287. circa finem. Bar. conſil. 188. circa princip. Bald. 3. uol. cōſil. 44. in 2. dubio. & Corn. not. 1. uolum. conſil. 57. Et adde quod ualet ſtatutum. ut bannitis non fiat iuſtitia. Bald. in 1. colum. 3. C. ſi non a cōpetet. iud. quod ui detur reprehendere Alex. in l. cum mulier, colum. 2. ff. ſoluto matr. Tamen poteſt defendi Bal. quia denegatur iuſtitia durāte tantummodo tempore banni ut colligitur ex verbis Nell. in 3. parte 2. temporis, quęſt. 1. ante fin. Et de ſtatuto, quòd poſſit impunè offendi bannitus, & an ualeat uide Nell. in 1. parte 2. temp. q. 1. in 2. parte 2. temporis, queſtio. 8. & ſequen. Cor. 1. uol. 17. conſil. col. 2. circa princip. & ſeq. circa fin. & uide ultra Felin. in d. c. quæ in eccleſiarum, etiam Marſil. in d. l. 1. ff. de ſicar. Dec. in l. 2. colum. 1. C. qui teſtam. facere non poſſ. & in cap. quę in eccleſiarū. de cōſtitut. ſæpe allegato. Et de ſtatuto, quod ei non fiat iuſtitia, uide etiā Nellum in 1. parte 2. temporis, quæſt. 2. & Angel. in l. ſi nō ſpeciali in lectura antiqua, C. de teſtam. & Fel. in cap. dilecti filii, de excep. colum. 6. in princip. & ualet ſtatutum, quòd capiens bannitum ſit eius dominus, Fel. in cap. cū omnes, col. 2. de conſtit. Hæc

10 diximus, locum habet † quò ad offenſionem perſonę ac bonorum bannitiſ, modò uideamus qui iuris ſit circa amiſſionem bonorum, uidelicet, quid amittat bannitus ſecuto bāno, & dic quòd olim ex deportatione ſequebatur tacitè dubitatio bonorum. l. deportatorum, C. de pœn. Non. ſic ex relegatione, niſi hoc clarè contineretur in ſententia dicta l. deportatorum. ſimiliter olim ſequebatur tacitè publicatio bonorum. ubi admittebatur libertas, uel ciuitas, uel imponebatur pœna mortis naturalis, l. 1. ff. de bon. damn. ubi gloſſ. Bartol. & Doct. Reſeruatur tamen certa portio filiis, ut ibi in textu. & ideo Bartol. in fin. ibi quærit, quid de filiis quæſitis poſt publicationem. de quo ultimo dixi ſupra in materia criminis læſæ maieſtatis. Et bonorum publicatio, quæ tacitè ſequebatur, ceſſat hodie per Auth. bona damnatorum. C. de bonis damn. quę militat ſuperſtitibus perſonis, de quibus ibi, ſecus autē illis ceſſantibus, vide d. Authē. Vbi uero tacitè non fiebat conſiſcatio, ſed per ſententiam expreſsè cōfiſcantē bona, non militat d. Authen. ſed iura remanēt in correcta. Hæc eſt communis opinio in d. l. 1. ff. de bon. damn. ut atteſtatur Bar. ibi, & ī l. eius q. §. ſi cui. ff. de teſta. ubi Imol. & Arc. ita atteſtatur, & Ange. Arc. in gl. & eius bona publicamus, cum apoſtil. ad eundem. Et ex his idem videtur inferendum eſſe ad bānitos, quia ex forma ſtatutorum, licèt iure cōmuni abſentes nō poſſint damnari, l. abſentem, ff. de pęnis. poſſunt condemnari etiā ad mortem, & ſic videntur redacti inſtar dānatorum de iure communi. Doctores iſti tenent contrarium, vt Nell. in tract. ſuo in 1. parte 2. tēporis, quæſt. 11. ubi uide omnino Alexan. in l. 2. C. qui teſta. facere nō poſſ. & Arc. in d. §. ſi cui. col. antepenul. verſicul. quærendum eſt nunquid bannitus, vbi omnino vide. Limitat tamen Arc. hāc opinionem vbi adeſſet ſtatutum, quòd bannitus poſſit impunè offendi, quæ opinio videtur cōtra mentem Doctorum. ſ. Bald. in l. 1. C. de hæred. inſtituendis. char. ult. col. 1. & 2. & ī l. Gallus, §. & quid ſi tantùm, ff. de liberis, & poſthum. colu. 4. quem ſequuntur alij, cum Bal. loquatur, quando bannitus amittit ciuitatem, & conſequenter quando impunè poteſt offendi, vt declarat Bar. in §. qui deficiūt, in l. amiſſione, ff. de capitis diminutione. & alibi ſæpe, unde vide diligenter Bart. in l. tutelas, §. fi. ff. de capitis diminutione. & in d. §. qui deficiunt, co. ttt. Et ſine dubio nihil obſtat, quia tex. in d. l. 2. ff. de capit. dimin. & in d. §. fin. in l. tutelas. loquitur in deportato non in bannito, qui etſi amittat ciuitatem in caſu, quo poteſt impunè offendi, tamen non amittit bona. quia ſententia lata extra ordinē per fictiones, & præſumptiones, & ſic non debet vltra extendi quā verba velint, niſi ſtatutum diſponeret aliter, & nominatim quidem, ut ponderant Doctores, in dict. l. 1. poſt Bal. ibi. C. qui teſtament. facere non poſſ. nec Bar. in eodem § fina. dum loquitur de ademptione bonorum, & circa Authen. bona damnatorū. intelligit de bannito, ſed iuxta textum, de deportato,

portato, & dũ poſtea loquitur de bannito
aliter dicit. & hæc eſt veritas. Et facit ꝙ ban
num non ſe extendat ultra uerba l. eius qui
declaratorẽ. in prin. & ibi Bar. ff. de iur. fiſ. &
quod dicit in l. cũ filius in prin. ff. de verbo
11 rũ obligat. Et quid † ſi præſens damnati fue
rint ad mortem, non iure communi, quia
tunc res eſt clara, iuxta ea, quę dixi in princi
pio huius quæſtionis, ſed ex forma ſtatuto-
rum condemnantium aliquem ad mortem
naturalem, vel ciuilẽ, in caſibus, in quibus
aliter eſt diſpoſitum de iure cõmuni, an ſe
quatur tacitè publicatio bonorum iuxta di
cta ſupra, & ita habeat locum d. Auth. bona
damnatorum. vt fiſcus ſuccedat abſoluiè, ſe
cundum iura antiqua, & ſecũdùm d. Auth.
ſaltem ceſſantibus illis, de quibus ibi in tex-
tu. Dic quod quidquid teneat Alexand. in
dicta l. 2. Moder. Ferrar. & Dec. ibidem, tamẽ
alio opinio contra fiſcũ eſt communior, ſi
bene ponderas autoritates pro hac opinio-
ne, de quibus in apoſtillis ad Angelus Aret.
in verbo, & eius bona publicamus, & in di-
ctá l. 2. ſic atteſtatur etiã Corn. in dicta l. 2.
columna prima, & ideo recedat ẽt ab aula
opinio Aret. in d. §. ſi cui, columna antepen.
verſ. ſed relinquitur. ex cuius dictis etiã ap-
paret eius opinionem eſſe contra cõmunẽ,
& procedit hęc communis, dato quod ſtatu
tum alteraret pœnam in crimine publico, ſi
vides Bal. & Doctores ſequentes hãc opinio
nem communẽ. Et ideo etiam taceat Aret.
in d. § ſi cui. & ad hanc opinionem commu-
nem uide Afflic. in tit. de pace tenen. in §. ſi
quis hominem. in 11. notabil. colu. 1. & 2.
12 Et † quando bannitus ſeruus pœnę dicatur,
vide in locis ubi ſupra, maximè Aret. in d. §.
ſi cui. in penult. colum. ibi. Sed relinquitur
pulchra dubitatio, & ibi dicit, quod cõmu-
nior eſt opinio, ut ſit ſeruus pœnæ, quando
in poteſtatem venit contra Imol. ibi, & ita
etiam per Corn. in conſ. 55. uolum. 2. colu.
antepenultima, verſic. quærẽdum eſt, & no.
omnino, quod licèt bãnitus nõ amittat bo-
na, quæ ſecundum communem Doctorum
opinionem non amittunt etiam uere dãna
tus, ut dixi, tñ nõ eſt opinio, quod poſtquã
eſt capitis & ſic effectus ſeruus pœnæ effici-
tur inteſtabilis, ut per Corn. ubi ſupra. Item
no. ad declarationem prędictorum, ꝙ quan
do ſtatutum dicit, ut banniti in cõtumaciã
perdant bona, tunc dubium non eſt, quin
perdant, & ceſſat quæſtio prædicta. Sic Nel.
in d. q. 11. & Doct. in d. q. 11. & Doctores in
dicta l. 2. maximè Corn. ubi dicit quod quã-
do ſpecialiter ſtatutum diſponit circa hoc,
tunc illud ſeruandũ, aliter ſuccedit quęſtio
nõ repugnantibus tamen ſtatutis, & Auth.
bona damnatorum. Et dum dixi, ꝙ banni-
tus poſtquam eſt captus, efficitur inteſtabi
13 lis, Adde † quod ante capturã potuit facere
teſtamentum ſecundùm tamẽ ius commu-
ne, nõ ſecũdum ius ciuitatis, & ſtatuta eius.
Ita Corn. ubi ſupra. Barr. in d. §. ſi cui, & in l.
amiſſione, §. deficiunt, ff. de capitu. Nel. in 1.
par. 2. temp. q. 5. 21. & ibi dicit, quod cõmuni-
ter ita tenetur, & benè quidẽ, ut apparet ex
dictis Ale. in l. ex facto. §. ex fact. ff. ad Treb.
colũna penultima, & fin. & ibi in genere lo
quẽdo de omni iure teſtandi, atque alio, te
net bannitos amittere tantùm iura ſuę ciui
tatis, non autem iura communia etiam re-
ſpectu ſuæ ciuitatis, id eſt, bonorum exiſten
tium in ciuitate, & territorio eius, & licet
Imol. & Paul. de Caſt. relati ibi velint in hoc
ultimo contrarium, tamen opinio Alexan.
videtur cõmunis, ut apparet ex his, quę ibi
dicit, & communẽ eſſe atteſtatur. Nel. in 1.
par. 2. temp. q. 5. Corn. conſil. 55. uolumin. 2.
ubi omnino uide: & ideo nõ eſt curandum
de alia opinione, quã tamen ſequitur Iaſ. in
l. prima, C. de hæt. inſtitu. & Alex. conſil. 75.
uolumin. 1. Dixi an liceat bannito teſtari, &
14 quando, Nunc quæro † an bannitus poſſit
ſuccedere? dic communem opinionem Do-
ctorum eſſe, ut poſſit de iure communi etiã
reſpectu territorij ciuitatis, à qua bannitus
eſt, nõ obſtante, ſtatuto, quod bannitus poſ
ſit impunè offendi. Ita Alexand. dicit in l. 1.
C. de hæred. inſt. & conſilio 26. uolu. 1. Nel.
in 1. par. 2. temp. q. 5. & 20. & Alexand. in eo
conſ. dicit, quod ab hac opinione non eſt re
cedendum in iudicando. Ita etiam latius te
net idẽ Alexan. in l. ex facto, §. ex facto, ff. ad
Trebel. & ibi dicit, quod non obſtante alle
gato ſtatuto eſt capax iuris cõmunis in te-
rritorio, non autem ſi ſtatutum aliquid am-
plius uellet; diceret, Sint extra protectio
nem communis. Sic etiam Alexand. præci-
sè in d. l. 1. & Nellus, ubi ſupra dicit etiam
quod hęc eſt communis opinio, & hęc com
munis procedit clare quo ad iura cõmunia
reſpectu

reſpectu ciuitatis,puta,ſi is, cui ſucceditur,
mortuus eſſet in ciuitate bãni. Et ita loqui-
tur Imo.in l.ex facto,§.ex facto,ff ad Trebi
& in l.Gallus,§.ille caſus,ff.de libe. & poſth.
& Ale.& Nel. ubi ſupra. Sed ſi loquamur de
bonis territorij etiam dicta cõi ſtante quo
ad ius ipſius ciuitatis, adhuc uidetur aliud
eſſe dicendum, & quod bannitus ſit exclu-
ſus ab illis bonis etiam de iure cõi, ita Ale.
conſi.76.in 5.colum. vol.1. & Iaſ. in d.l.1.C.
de hæred.inſtit.& Ale.conſi.23.uol.1.colu.
pen.Tamen teneo cõem, etiam quo ad bo-
na,quia fundamentum cõis eſt,vt ſtatutum
poſſit quidem tollere ius cõe, ſed non tol-
lat diſponendo, vt poſſit bannitus impunè
offendi, licet propter illud quilibet poſſit
eum deprædari. Quod fundamentum ẽt
militat, quando bona ſunt in territorio, vt
de ſe patet, & ideo Iaſ. in d.l.1.qui tenet, ꝙ
ſit incapax,quando bona ſunt in territorio,
pro ſua opinione allegat tam eos, qui lo-
quuntur de ipſo iure ſuccedendi tantum,
quam etiam eos, qui loquũtur reſpectu bo
norum,& ita, ſi bene conſideras fundamen
ta unius articuli,militant in alio. Et cõis, ſi
eſt cõis,loquitur, quando hæreditas defer-
tur in ea ciuitate, & bona etiam ſunt in ea,
vel eius territorio. Sed ſi eſſent extra terri-
torium,fortè etiam ſtatutum non poſſet il-
la afficere,quamuis uellet, iuxta notata, in
l.1.C.de ſumma Trinit.& fide Catholi.& ita
Ale. in d.l.1. colum.pen.verſic. & ideo tene-
tur. Et vt reddaris certus hanc opinionem
ita generaliter loqui, vide Alex. dicto conſ.
75 ubi dum vult, quod reſpectu bonorum
perdatur ius cõe, non poteſt illam opinio-
nem ſuſtinere,niſi ſtãte ſtatuto, de quo ibi,
quod bannitus eſſe, excluſus ab omni actu
legitimo,& ita loquitur Paul. de Caſt conſ.
212.uolum.2.cõſulendo quod reſpectu,bo-
norum territorij bannitus ſit incapax,quia
loquitur ſtantibus ſtatutis, per quæ banni-
tus non poterat petere in effectu. Et licet
Paul.de Caſt.in dicta l.prima, loquatur ma-
gis generaliter, tamen ita debet intelligi,
quia dicit ſe ſæpius conſuluiſſe, ideo cum
conſilia, ita loquantur, ſic intellige. Si igi-
tur ſtatutum diceret, tantummodo poſſint
offendi, liceret eis petere, licet poſtea poſ-
ſent ſpoliari. Et quidquid ſit, non eſt cu-
randum de opinione Paul.de Caſtr. in dicta
l.1.quia habet contra ſe communem,ut di-
cit Corn.conſil.55.uolumine ſecundo, lo-
quitur igitur communis, ut dixi quando
tantum adeſt ſtatutum, ut poſſint impunè
offendi,ut uides,& ꝑ Dec.in l.ut vim, ff.de
iuſti.& iure columna antepenultima,ubi ci
tat plures idem tenentes.& Corn. conſi.29.
volumine 2.ubi dicit, quod decidẽdo ab ea
opinione uti communi non eſt recedendũ,
Sed quid ſi ſtatutum dicat, ut nõ admittan
tur ad petitionem ſui iuris,an dicãtur extra
protectionem, ita ut ſint hoc caſu excluſi à
iure communi,ſicut in ſtatuto,quod ſint ex
cluſi ab omni actu legitimo, iuxta conſilio
Alexand.75.& ſicut in ſtatuto,quod ſint po
ſiti extra protectionem communis,iuxta di
cta Alex. in dicta l.prima,& in d.§.ex facto.
poſt Bald. per eum allegatum. Secundùm
quæ ſtatuta etiam ius commune amittunt,
& certe non dicuntur excluſi ab omni actu
legitimo, quia ſaltem poſſunt ſe defendere
excipiẽdo. Bar.in l.libertus,& ibi Iaſ. & alii.
ff.de in ius vocan.Item nõ ſunt extra prote
ctionem communis,quia poſſunt ſaltem ſe
protegere excipiendo,tamen uidẽtur exclu
ſi ab omni facultate ſibi quomodocunque
ſpectante,uel iure cõmuni, uel alter, & ſic
ſtatutum hoc uidetur factum ad hoc,ut tol
latur omnis præſens dubitatio quę eſt, an
ſaltẽ iure communi poſſint uti,quia deci-
dit,ut nõ admittantur ad petitionem ſui iu
ris, ſentiens quod poſſint habere ius , ſed
non uult ut illud petere poſſint, nec aliter
ſcirem exemplum ponere,niſi iuxta caſum,
quem habeo in facto. Nam de iure commu
ni aperta fuit hæreditas bannito,ſed huius
iuris per dictum ſtatutum eſt incapax, ta-
men aduerte, quando dicitur, Sint extra
protectionem communis, quia tunc banni
tus non poteſt agere,nec ſe defendere,neu
tro enim caſu eſſet extra protectionẽ. Sic
etiam quando ſtatutum diceret, quod ſint
excluſi ab omni actu legitimo. Nam etiam
tunc ſe defendere non poſſet,ſed ſi dicatur,
Non poſſit petere ius ſuum,ubi eſſet in poſ
ſeſſione,poſſet ſe tueri excipiendo. Ad ef-
fugiendas autem has difficultates, captio
15 eſt, † ut bannitus ius ſuum cedat alteri,
quia tunc non petet ipſe, nec alius ad ſui
vtilitatem, nec ipſe protegetur, nec ob hoc
conſequetur aliquod ius legitimum, & ex-
ceptio,

exceptio, quæ obſtabat cedenti, non obſta-
bit ceſſionario, ſi erit ex cauſa oneroſa ceſ-
ſionarius, ſecūdùm cōmunem opinionem,
ut atteſtatur Alexā. in l. ſi cum doté.§.ſi pa
tri, ff.ſol.matr.et ita Nell.poſt diſcuſſas om-
nium opiniones in ſuo trac. in 1. par.2.tēp.
q.74.ad fin.Poterunt igitur filij D.Ioan.Cle
mētis Strangæ ceſſionarij patris banniti age
re ad fideicommiſſum ceſſum ipſis patrem,
poſtquam apertum fuerit, et contra tertios
poſſeſſores rei uendicatione, ſi rei uendica-
tio competebat patri, prout cōpetebat etiā
ſine reſtitutione fideicōmiſſi, in caſibus l.
penult.§. cum autem. et ibi not. C. ad Tre-
bel.Si tamē fuit ceſſa ex inſtrumento ceſſio
nis, et hoc non obſtante, quòd text. dicat fi-
deicommiſſum cedi nō poſſe.l. mulier.§.ex
aſſe.ff.de iure dot.quia ille text. procedat in
16 ipſo iure fideicōmiſſi.Sed † hoc caſu ceſſum
eſt dominium iam quęſitum per alienatio-
nem, iuxta gloſſ. in dicto §. cum autem. in
princip.& ita declarat Fulgoſ.in eo.§.ex aſ-
ſe. Item petere poterunt contra ipſos hære
des in bonis nondum alienatis ex iure ceſ-
ſo, ſicut potuiſſet petere bannitus, ſi non
fuiſſet bānitus, quia exceptio, obſtat ceden
ti, &c. & hoc etiam non obſtante, quod fi-
deicommiſſum cedi nō poſſit, quia etſi hoc
caſu ſimus in iure fideicommiſſi, & ſic eſſet
reſponſio Fulgoſ. ad dictum §.ex aſſe.tamē
habemus aliam limitationem, & declaratio
nem, quā ponunt in terminis Angel. Imol.
& Alexā.in l.apud Iulian nı.§.utrum, ff.ad
Treb.quæ eſt, quod ceſsionarius, quādo pe
tit uti procurator in rem ſuam fieri reſtitu
tionem cedēti ad utilitatem ſuam, rectè pe
tit, Si enim peteret uti ſimplex procurator
non admitteretur, & exceptio, quæ obſta-
bat cedenti, obſtaret huic. Paul.de Caſt.in l.
qui ſtipendia.C.de procur.& ibi ſequuntur
Mod. Sed ſi petat uti procurator in rē ſuam
ad utilitatē ceſsionarij, hoc caſu tollitur dif
ficultas Paul. de Caſt.in d.l.qui ſtipendia.&
Doctorum ibi. Sed dic in hoc caſu non tolli
difficultatē, quia etſi declaratio ſit uera, ta-
men in ceſsionario banniti ſtante dicto ſta-
tuto, ut bannitus nō admittatur ad petitio
nem ſui iuris, ceſsionarius non poteſt age-
re, quia aut uult intentare directas nomine
cedentis, & non poteſt, quia militat difficul
tas Pauli de Caſt. quòd exceptio, quę obſtat
cedenti. obſtat huic, aut uult intentare uti-
les, & adhuc non poteſt, niſi intentet, ut ce-
dēti reſtituat, licet ad utilitatem ſuam, quo
caſu reſultat eadem difficultas in effectu,
quia nec ipſe bannitus ad petitionem ſui iu-
ris, ergo nec alter pro eo. & uide Iaſon. in
d.l. qui ſtipendia Nec obſtat communis
opinio d.§.ſi patri. quod exceptio, quæ ob-
ſtat bannito cedenti, ut non audiatur, non
obſtet ceſsionario ex cauſa oneroſa, quia lo
quitur, dum uult intentare utiles, ut res ſibi
reſtituatur, ſecus ſi ut reſtituatur cedenti,
uel per utiles, uel ꝑ directas, per ea quæ di-
cuntur in d.l. qui ſtipendia. Et ſi hæredes
dicant, Bona, quæ habemus. retinere uolu-
mus. quia licuit, & licet bannitum depræ-
dari non ſolùm à fiſco, ſed etiam à quoli-
bet priuato, iuxta not. per Bart. in dict.l.
1.in fin.C.de hær.Inſtit.& Alexan. & Iaſ.ibi,
ergo magis liceat retinere. Dic quod funda
mentum procederet, ubi D.Ioan.Clemens
agnouiſſet fideicommiſſum, quia tunc fui-
ſent bona banniti, iuxta conſil.Dec.442.&
Nell. in indiuiduo in 1. par. 2. temp. q 30.
Sed antequam recipiſſet, bona non dice-
bantur ſua, ut in dictis locis. Verum ubi
recepit in eo actu ceſsit filijs ſuis, qui etiam
poſsidebant ea bona iure fideicommiſsi, &
ita non agitur de bonis banniti, nec de bo-
nis, quæ unquam fuerunt banniti, nec agi-
tur de damno banniti, unde tollitur dictū
Bart. in dict.l.1. Eſt tamen aduertendum,
quod imò bannitus, etiam ſi non recipiat
fideicommiſſariam hęreditatem uidetur ef
fectus dominus ex dictis Barto.& aliorum
in leg.cum filio.ff. de leg.2. in illo articulo,
an fideicommiſſum nō receptum tranſmit
tatur ad hæredes, & ibi concludit tranſmit-
ti. Item eſt aduertendum, an recipiſſet fi-
deicommiſſum ante ceſsionem, quia tunc,
ut etiam demonſtraui res eſſet clara, quod
banniti fuiſſent effectu bona, & conſequen
ter poſſent hæredes retinere. Et de banni-
tis à Papa, & Cæſare, an perdant iura com-
munia, & ſtatutorum, & patriam poteſta-
tem, & quid in bannitis noſtri temporis, &
an perdat iura communia ſuæ ciuitatis, ui-
de omnino Rip. in leg. ex facto ad Trebell.
17 Et † mortuo bannito habente bona, quo-
rum eſt capax iure gentium in acquirendo,
fiſcus ſibi ſuccedat, uidetur poſſe ſuccede-

re,

re,per textū in terminis in l. deportati. quæ
eſt l.2.de bon.proſcr. Credo iure communi
ſibi poſſe ſuccedi & ita determinaui in ma-
teria publicationis bonorum,in uerſi. & an
18 maritus habeat hæredē.Dixi ſupra, † quod
bāniti ut capiūtur,fiunt ſerui pœnę,allegan
do Aret.in l.eius qui.§.is cui ff.de teſtam.co
lum penult.& Cor.conſilio 55.colum. ante
penul.uolum.2. Et ratio eſt, quia tunc tan-
dem ſunt afficiendi ultimo ſupplicio, iuxta
l.qui ultimo.ff. de pœn. Et ideo operæ pre-
cium eſt ſcire, An ſtatim abſque alio proceſ
ſu ſint capite puniēdi,quid fiendum, in hoc
uide Bar.in l.diuus.ff.de cuſt.& exhib. reor.
qui clarè,et apertè uult,ut ſi bannitus capia
tur, ſtante ſtatuto, quod contumax habea-
tur pro confeſſo,non ſit opus alio proceſſu
ſed ſola executione,ubi appareat capitū il-
lumet eſſe, qui in banno reperitur, & ideo
dicit,ut iudex faciat captū confiteri, quod
ille eſt,de quo in banno, & tūc exequatur.
Sic etiam in effectu uult Bart.in l.1.in princ.
ff de req.reis. Non tamen uidetur neceſſe
quod præſupponit Bar. in dicta l. diuus. ut
etiam confiteatur ſe illū eſſe, de quo in ban
no, ſed ſatis uidetur,ut non appareat alium
eſſe eiuſdē nominis,quo deſcribitur in ban
no.Sic Alexand. in dicta l. diuus, & Feln.in
capitul. cum Ioann. columna 2. de fide in-
ſtrumen.alter tenet Felin.in cap auditis.co-
lumna 10.de præſcript. & Nell.in 2.parte 2.
temp.queſtio.34. & idem quod Bart. tenet
idem Bar.in l inter ſtipulantem.§ ſtichum.
ff.de uerb.obli.& in l.demonſtratio falſa. ff.
de cond.& demonſ.Et breuiter ueritas eſt,
quòd debet fateri ſe illum eſſe, q maleficij
arguitur,& tunc ſit executio,ubi tamen ap
pareat fuiſſe citatū perſonaliter, uel ad do-
mum habitationis ipſius banniti alter ban
num eſſet nullum. ita Alexan.in dicto §.Sti
chum. & clarius Iaſ. ibi in ultimis verbis. &
Nell.ubi ſupra, & in 3. parte primi tēporis,
quæſtio.ulti.quia tamē dicit ſolere rectoris
ex communi obſeruantia facere,ut banniti
confiteantur ſe delictum commiſiſſe. Quæ
res licet omnem difficultatē tollat tamen
eſt de indubitabili, & etiam plena pericu-
lo, quia ex tortura ſequitur purgatio om-
nium,& quarumcunque probationum,iux
ta dictum Alberi.in l.edictum diui Auguſt.
ff.de quæſtio. & eſt contra communem o-
pinionē Doctorum. Eſt uerùm, quod Nel.
ſolus hoc nō dicit,quia habet Angel.Areti.
ſententē ut quamuis cōſtet illum eundem
eſſe,de quo in banno, tamē ex quo propter
contumaciam damnatus eſt, iudices debēt
eum ponere ad torturam, ut fateatur etiā
delictum. Sic Angel. in gloſ. Caium Sem-
pronij,columna 1.ſic etiam Marian.d capi-
tul qualiter,& quando de accuſ.in 11.artic.
princ.q.21.Et hęc opinio ſeruatur à Senatu
noſtro, qui oculatiſſimus eſt, ubi ex inſpe-
ctione indiciorum non iudicat eū omnino
deliquiſſe.Cæterum ubi uidet, uel ſua pror
ſus ſibi conſcientia ſatisfacit, bannitum om
nino deliquiſſe,iubet eum puniri, ſententiā-
que ipſam(quamuis lata ſit in contumaciā)
19 executioni demādari,quia† cōtumacia pro
bat delictum uigore ſtatuti,ſaltem cōtra ip
ſum, quicquid ſit contra alium iuxta nota
tiſſime per Felin.in c.cum Bertholdus.char.
2.colum.4.de re iudic.& alibi ſæpe. & ita ap
paret reſponſum ad fundamentum Angel.
Areti.in d.gloſ.& Mar.Soc.in d.ca.qualiter.
Et aduerte,dum cōcludo. quod nō ſit alius
proceſſus capto bannito, ſed ſola executio,
20 quia ex hoc ſequitur neceſſario, ꝙ † ſi uel-
let probare innocentiam ſuam, captus non
eſſet audiēdus.& ita clarè Bar.in dicta . pri
ma,in princip.ff.de req.reis.& iure quidem,
ſtante ſtatuto, uel decreto,ut ſententia cri-
minalis non poſſit amplius uideri per ali-
quod remedium appellationis, nullitatis,
uel aliter, ut in effectu nos Mediolani ha-
bemus. Et ideo quando banniti præſuppo-
nunt iniquitatem banni, uel nullitatem,re-
currunt ad clementiam principis ſub funda
mento tamen iuſtitiæ, & impetrant ut ite-
rum cognoſcatur, iuxta l. diui fratres. ff.de
pœn.& leg.1.§.ſi quis ultro.ff.de quæſtio.&
dicam infra de dicta conceſſione ad nouas
defenſiones aduerſus has ſententias crimi-
nales, & ita intelligas, quæ late diſputan-
tur in leg.2.C. qui teſtam. fac.non poſſ. An
bannitus captus uolens oſtendere innocen
tiam ſuam audiatur. Nam poſt ſententiam.
quæ tranſiuit in rem iudicatam,eſt ridiculū
dicere, quod quæſtio loquatur,loquitur er
go ante ſententiam,uel etiam poſt, ſecundū
ius commune pendente appellatione,& ui
de ad dictam quæſtionem ibi Angel.Iaſon.
& Dec. & Marſil. in d.l.1.§.ſi quis ultro co-
lumna

lumna pe. & vlt. & ſingulari ſuo 27. Vidi-
mus ſupra qualiter banniti puniantur, &
quid amittāt, ſupereſt modo ut videamus
21 †in q̃ pœnam incidant eorum receptato-
res, de quo late dixi ſupra in tit. de rapin. Et
quia ſi abeſt ſcientia, non puniuntur, ibi ēt
demonſtraui, quomodo probetur ſcientia.
Et quoniam propter tolerantiam excuſan
tur, uide quæ ſupra dixi circa tolerantiam,
& quomodo probetur hoc eodem ti. nu. 2.
3. Non igitur ſuper his vlterius inſiſtam.
Sed ad ſupradicta loca te reijcio, ibi uide.

Titul. de Remedijs contra bannum.

SVMMAE.

1 *Bannum patitur omnes illas exceptiones, quas patitur ſententia.*
2 *Sententia corpus affligens, an tranſeat in iudicatum.*
3 *Reſtitutio in integrũ eſt duplex, ſcilicet de re cõmuni, & ex mera gratia principis.*
4 *Sententia proueniens ex ficta confeſſione propter contumaciam, nunquam tranſit in iudicium.*

QVAERO quomodo banni
ti euadent, ſi capti ultimo
ſupplicio affici poſſunt ſi-
ne proceſſu? Dic quod de
1 iure †oĩa remedia, quæ cõ-
petũt contra ſententiã, poſ
ſunt etiam opponi contra bannũ. Anchar.
conſi. 7. col. pen. circa fi. & quibus remedijs
agi poſſit contra ſententiã, uide breuiter
Hoſt. in ſumma de ſentẽ. & re iud. uer. quo
remedio. & in ſpecie cõpluribus remedijs
agi põt aduerſus bannum, uidelicet appel
lationis, nullitatis, reſtitutionis in integrũ,
& uia ſupplicationis recurrendo ad princi
pẽ vel Senatum. Nel. in tract. ſuo 4. parte 1.
tẽp. à 1. q̃ſt. uſque ad ſeptimã. Et q̃a tres pri
mi modi, q̃ ſunt ordinarij, reijciũtur ab or
dinibus, & conſuetudine huius dominij, i-
deo, nè innocẽs dãneẽ, recurri ſolet ad prin
cipem vel Senatũ, vt ēt dixi ſupra, & aliq̃ñ
narrat̃, q̃ inique ille condẽnatus fuit, aliq̃ñ
nulliter, nõ nũquã vtroque mõ petẽdo li-
cẽtiã. vt poſſit ſe defendere. Et Senatus ip-
ſe dat literas iudicibus, vt nõ obſtãte ban-
no, & ſententia ſupplicantẽ audiant, & ad-
mittãt ad demonſtrandam innocẽtiã ſuã,
quas literas non appellamus, literas ad no
uas defenſiones, & ita demonſtrata inno-
cẽtia abſoluũtur, aliàs executioni mittitur
bannũ, & de dictis remedijs ordinarijs ap-
pellationum, nullitatũ, & reſtitutionũ in
integrũ dicã loco ſuo, poſtquã de ſentẽtijs
verba fecero. De remedio autẽ extraordi-
nario, cũ ad principẽ vel Senatũ confugi-
mus, ſicut dixi, vide Afflic. in titulo q̃ ſunt
regal. in princ. nu. 17. qui dicit, quòd etiam
ceſſante remedio ordinario, & ſic poſtquã
tranſiuere in rem iudicatã princeps appo-
nit manum ad ſententias criminales. Qui-
2 nimo dubitatur, †an ſententiã corpus affli
gens poſſit tranſire in rem iudicatam, quia
nemo eſt dominus membrorum ſuorũ. l. li
ber homo, ff. ad leg. Aquil. vt per Felin. qui
tamen oſtendit tranſire in rem iudicatã, in
ca. de his de accuſ. & in capi. conſanguinei.
de re iudic. vbi eſt videndum. Dicit tamen
Felin. q̃ quamuis poſſit tranſire in rem iu-
dicatam, & tranſeat non interpoſita appel
latione in termino decem dierum, tamẽ iu
dex vbi appareat de innocẽtia condẽnati,
non debet ſententiam exequi, ſed cõſulere
principem, & qui poſtea prouidet, iuxta di
cta leg. prima. §. fina ff. de quæſtio. & l. diui
fratres. ff. de pę. ſicut & prouidere poteſt, vt
dixi poſt Afflict. vbi ſupra. Abſolutoria ve-
ro quin poſſit tranſire in rẽ iudicatam, &
tranſeat, non eſt dubium, vt apparet à ceſ-
ſante ratione, dicta leg. liber homo. Et ſcias
3 ad declarationẽ prædictorum † duplex eſſe
remedium reſtitutionis in integrum, alte-
rum, quod competit ordinariè ratione mi-
noris ętatis, vel ex clauſula generali. Si qua
mihi iuſta cauſa videbitur. Et hoc poteſt
impetrari (de iure loquendo) à iudice. Alte
rum vero, quando illud non competit, ſed
requiritur mera gratia, vt ſtante ſtatuto
vel ordine, quòd ſententia criminalis ſta-
tim mittatur executioni, ſublato omni re-
medio iuris, vel quando non appellatum
fuit in termino decem dierum à die ſen-
tentiæ, & tunc recurritur ad principem,
qui

qui illud concedit, d. §. ſi quis ultro. & d. l. di ui fratres, & in c. 2. de purg. vulg. & ita Bar. & Alber. in d. §. ſi quis vltro, vbi uide Et cõceſſio hæc non tamen eſt mera gratia, ſed gratia iuſtitiæ, cum princeps eam cõcedat, ubi conſtet de innocentia, ut per Ang. & Sal. in l. fi. C. de ſen. paſſ. Et quia præſuppoſui, ꝙ de iure lapſis decem diebus non poſſit per iudicẽ apponi manus ad ſententiã criminalem. Dic eſſe caſus, in quibus etiã iudices poſſunt manum apponere, quos ponit Fel. in d. c. conſanguinei, & inter cæteros ille eſt, qñ quis damnatus eſſet uigore ſtatuti, quod contumax habeatur pro confeſſo, tanquam ſit condemnatus ex probatione

4 priuilegiata, † quo caſu ſententia nũquã tranſit in rẽ iudicatã, uide ẽt alios caſus per Iaſ. in repet. l. admonendi. ff. de iur. char. 3. col. 1. verſ. cõfirmo, ubi ponit unũ, alios ibidẽ char. 5. col. 3. & per Dec. in reg. & ſi nihil. de reg. iur. Tñ caſus ille, qñ quis damnatus eſt uigore ſtatuti, ꝙ contumax habeatur pro confeſſo, nõ uidetur uetus, ut apparet ex dictis Nel. in quarta parte r. tẽp. q. 1. & ibi dicit, ꝙ imo ſi ſtatutum ulterius procedere uelit, ut habeatur pro confeſſo, & cõuicto, ẽt non poterit appellari. & ita præſupponit Bal. in l. ita demũ. C. de proc. in ult. quæſt. & Doct. qui circa dictam quæſt. loquuntur. & latè ita ſentit Aret. in gl. pręſente Caio, & appellante, col. 3. & ſic opinio Fel. q̃ ẽt fuit Are. in d. c. de his reddi tur periculoſa ſecundùm ordines noſtros. Clara res eſt, quod neque in hoc caſu, neque in alijs poſsũt iudices apponere manũ.

Tit. de Literis principis bannitum admittentibus ad nouas defenſiones.

SVMMAE.

1 *Literæ ad nouas defenſiones nihil operantur quo ad intereſſe tertij.*

2 *Literæ gratiæ ex iuſtitiæ operantur, ut quod in iuſtitia abſtulit, reſtituat iuſtitia.*

3 *Literæ ad nouas defenſiones debent concedi per principes.*

4 *Iudices debent ſponte ſua defendere innocentiam accuſati.*

5 *Bannito, cui conceſſa eſt noua defenſio, uel quan do pendet appellatio à ſententia banni, an incumbat onus probandi, an uero fiſco.*

De literis bannitũ admittentibus ad nouas defenſiones, quas vides eſſe admodũ neceſſarias in hoc dominio, ex quo ceſſant remedia iuris ordinaria, breuiter tractaturos pauca, ſcire te uelim, & primo ꝙ ſi impetrãtur poſt annũ condemnationis dãtur quo ad perſonã tñ, non quo ad bona, ante uero quo ad utrunque ita obſeruatur, & ẽt cauetur ordin bus huius dominij, & habet ẽt fundamentum ex l. 1. ff. de requi. reis. Secundò,

1 † ſcias ꝙ hæ literæ non habent locum quo ad intereſſe partis, exemplum. Iudex furẽ ſuſpendi iuſſit, ſiue fuſtigari, condemnauitque etiã ad reſtitutionẽ rerũ ablatarũ, iuxta l. interdũ §. qui furem, ff. de fur. ſi fur iſte iure admittatẽ ad nouas defenſiones, & doceat innocentiã ſuã, non tollitur condẽnatio rerũ. qđ uidetur procedere eo, quia princeps ſine cã non pôt tollere ius quæſitum tertio per rem iudicatã, materiam c. quæ in eccleſiarũ. de conſtit. & l. fi. C. ſi contra ius, uel utilitatem publica, & in dubio minus uidetur, ita uelle facere iuxta l. 2. §. merito. ff. ne quid in loco publico, & not. in l. fi. ff. de conſtitut. prin. & ad hoc uide gl. & ibi Bal. & Doct. in l. uenia. C. de in ius uoc. In contrarium tñ facit, ꝙ princeps modo quo diximus, non remittit ſimpliciter q̃dquã, nec pęnã, nec intereſſe partis, prout lo

2 quuntur allegata, ſed concedit gratiam † ex iuſtitia, ut ſi eſt innocens non dãnetur non obſtante ſententia, & bãno, & talis gratiæ natura eſt, ut q̃dquid abſtulit iniuſtitia, reſtituat iuſtitia, Sal. & Angel. in dicta l. fina. C. de ſenten. paſſ. ergo uidetur, ꝙ etiam hæ literæ quo ad intereſſe partis debeant operari etiã ex mẽte principis, qui poteſt cum cauſa tollere ius tertij, ut per Alex. & Iaſ. in l. uenia. & per Felin. in dicto c. quæ in eccleſiarum. & in ca. ad audientiam. el ſecondo. colum. 4. de reſcr. & ibi dicitur, quãdo princeps poſſit tollere ius poſitiuũ, nec refert

etiam

etiam ꝙ non dicat princeps ; Non obſtante
ſententia quæ tranſiuit in rem iudicatam ,
iuxta conſi. Alc. 95. volu. 2. quia notorium
eſt bannum eſſe rem iudicatam . Et ſi iuris
diſpoſitionem attendamus hæc opin. uide-
tur uerior , tamen ſeruatur contrarium , &
fortè ui alterius ordinis huius dominij , ꝙ
princeps nunquam intelligitur uoluiſſe de-
rogare iuri tertij, niſi in ſpecie eſſet deroga-
tum illi ordini, ſeruatur etiam ꝙ tales literę
non conceduntur in pœnis pecuniarijs, qđ
iniquum eſt, quia gratiæ, ut dixi, ſunt iuſti-
tia, vnde tpe Gallorum quamuis etiam hæ
literæ non concederētur quo ad bona poſt
annum , tamen quando poſtea de innocen
tia clarè apparebat etiam re ipſa fiebat re-
ſtitutio bonorum , vel uia donationis , uel
modica pecuniarū quantitate titulo tran-
ſactionis habita, quod ēt clarius mox appa-
rebit, poſtea autem in nouis conſtitutioni-
bus diſpoſitum eſt , ut etiam condemnatus
pęna pecuniaria poſſit admitti ad nouas de
fenſiones . Senatus tamen hoc caſu maiore
cum difficultate concedit, quam in condem
3 nationibus corporalibus . Tertiò ſcias † ꝙ
princeps tenetur concedere has literas no
uæ defenſionis, quia alias ſæpe contingeret
vt innocens mereretur, cum multi in exiliū
mittantur iniuria iudicum , & odio inimi-
corum eos perſequentium, multi etiam pe
cunias non habentes propter egeſtatem ſi-
ſtere non audent in iudicio , nè in carceri-
bus marceſcant , ꝙ autem princeps tenea-
tur, vide Bart. in l.pen.§.ad crimen, ff. de pu
bli.iud.col.3.uerſi.ſed primo quæro.ubi de-
cidit quod iudex quando poteſt condemna
re abſentem , debet quærere defenſionem
ſuam allegat l.& ſi non defendatur, ff.de pę.
& l.prima.§ fin.ff.de quæſtio.quæ lex loqui
tur poſt ſententiam quæ tranſiuit in rem iu
dicatam, & in maioribus terminis, quia nos
de principe agimus , ibi de iudice, qui mi-
nus poteſt . Ad idem uide Bartol. in l.fin.ff.
de fer.colum.3.uerſi.tertio glo. dum alle.
d.§ fi.& Bart in conſi. 100. a D. Cino, colu.
3.in princ. ubi circa dict. leges loquitur per
uerbum, debet , & Aret. conſil.147. colum.
3.uerſic.illud autem eſt indubitatum . & fa-
cit quod exceptio defenſionis , nunquam
intelligitur excluſa a ſtatuto. Bal. in l.ædita.
in repet. Paduanā in penu.colu. C. de æden.

Dec.in reg.& ſi nihil.de regul.iur. & ibi dicit
quod quamuis ſtatutum uelit , ut contu-
max damnetur , tamen ſi ſit innocens non
debet damnari, & ad demonſtrādum exclu
ſam non intelligi defenſionem, non obſtan
te banno, quod tranſiuit in rem iudicatam ,
iudex ubi uidet innocentiam debet ſcribe-
re principi qui habet poteſtatē contra rem
iudicatam, d.§ fin.& d.l.diui fratres, & prin
ceps tenetur concedere , ut poſſit oſtende-
re innocentiam ſuam , ubi de ea non appa-
reat , Eſt uerum quod ſi calumnioſè peten-
tur hæ literæ denegabuntur , an autem ca-
lumnioſè petantur apparet ex inſpectione
proceſſus, & qualitate rei , & perſonarum .
4 Addo † quod præſes Martianus uir pruden
tiſſimus, & doctiſſimus concedebat tales li-
teras etiam non petentibus reis, quādo co-
gnoſcebat ab eis non peti ꝑꝑ inopiam , &
egeſtam, iuxta d.l.& ſi non defendantur , &
Bar.ubi ſupra, maximè in d l.fin.ff.de ferijs,
colum.3. ubi etiam loquitur parte non pe-
tente, ad quam l.& ſi non defendantur , vi-
de Cæpol. cautel. 108. quod admittatur in
criminalibus , & caute. 332. quod in cauſa
criminali Bart.conſi.7. Comenſ. conſil. 134.
columna 3.Cæpol.conſi.29. colum 6. Bart.
in l.abſentem, ff. de pœn. column.4. Paul.de
Caſtr.conſi.23. ſuper primo. in ſecunda co-
lum.& conſi.207.ſuper primo , in 3. colum.
Cæpol.conſi 41.licet inuitus, colum. 3. cir-
ca princ. & ex his quæ dicuntur a prædictis
Doctorib.d.l.& ſi non defendantur , & eius
omnem materiam optimè percipies . Quar
5 to eſt † quærendum an talibus literis cōceſ-
ſis , ſiue (loquendo de iure cōmuni) pen-
dente appellatione a ſententia bāni incum-
bat onus probandi innocentiam bānito, an
fiſco ? eſt quæſtio neceſſarijſſima trita iń ,
quamuis non bene intellecta . Bal. in d.l.ita
demum.C.de procura. dicit bannito onus
probādi incumbere, & fiſcum habere inten
tionem fundatam, ſequitur Cæpol. conſil.
64.in artic. Paul.de Caſtr.conſilio 34.ſuper
primo quæſito, uidetur facere dubium co-
lumna 1. alter tamen tenet idem Paul. de
Caſtr. conſilio. 141.uiſa quadam inquiſitio-
ne.colum. prima. in prima parte. & Nell.in
4.parte primi temporis.quæſt.2 quę uide,
quia benè caſum pertractat more ſuo, & in
effectu uult, ſi appellatū fuit ad diffinitiua,

tali appellatione quæ etiam ſuſpẽdat interlocutoriam ſuper contumacia, reſolutũ eſſe omne id quod pronunciatum eſt ſimulque etiam confeſſionem ipſam, & incumbere onus probandi fiſco, ſed ſi nõ eſt ſuſpenſa interlocutoria per appellationem a diffinitiua, quia cum poſſet appellari nõ fuit appellatum, tũc vult fiſcum habere intentionem fundatam, & onus incumbere inquiſito, & bannito, niſi oſtenderet iuſtã ſibi fuiſſe cauſam non cõparendi, obtenta reſtitutione in integrum aduerſus dictam interlocutoriam allegatur etiam ĩ hoc articu. Anchar. conſi. 273. Sed nihil facit pariterque Felin. ad hoc allegatur in cap. ex literis. col. 9. de conſtitut. qui tamen nihil decidit cum Bald. in d. l. ita demum. tenet Paul. de Caſtr. in l. 2. §. quod ſi actor. C. de iuram. calumn. Sed aliter tenet idem Bald. in dicta l. omnes populi. ff. de iuſt. & iur. Arbitror ego veritatem eſſe fiſcus, non habeat fundatam intentionem quando bannitus appellauit ea appellatione quæ etiam ſuſpendat pronunciatum ſuper contumacia, ſicut conſiderauit Nell. vbi ſupra, quia fateor quod appellatio non tollat probationem, iuxta rationem Bal. in dicta l. ita demum. Sed quando probatio oritur ex cõtumacia, quæ nullius momenti eſt, niſi ſuper ea pronuncietur, & ab ea in effectu poſſit appellari, & ſit appellatum. Tunc ſumus in regula, quod res in eo ſtatu eſt in quo erat ante, iuxta reg. dicta l. ita demũ, & ita teneo, & Nel. & Pau. de Caſ. in dicto conſil. 141. etiam dicunt ita uidiſſe cõſultum, nec facio in hoc artic. fundamentum ſuper autoritate Bald. & Pau. de Caſtr. quia fuerunt contrarij, vnde cum in hoc dominio non appelletur a ſententia criminali, nec diffinitiua, nec interlocutoria, ſtat virtus confeſſionis, quæ aliud non expoſtulat, niſi ipſam executionem, iuxta dicta Bartol. in l. nouus, ff. de cuſtod. & exhib. reor. & quæ ſupra dixi circa illa. Eſt verum, ꝙ Senatus admittit vt dixi, bannitum ad nouas defenſiones, vt poſſit ſe defendere, non obſtante ſententia, & banno, ſed ſi uerba hæc conſiderentur ceſſat difficultas, quia per ea non tollit Senatus cõfeſſionem, ſed ſolum permittit, vt poſſit ſe defendere, & ita ſeruatur. & ſemper dicimus hoc caſu impetrata reſtitutione, ut poſſit ſe defendere, fiſcũ habere fundatam intentionem. Eſt verum, ꝙ iudices referunt Senatui ſtatum cauſæ, & Senatus ipſe exequitur confeſſionem, ſi ex qualitate indiciorum tutam habet cõſcientiam ſuam, quod bãnitus deliquerit, & non exequitur, ſi aliter uidet, & aliquãdo etiam, & ut plurimũ iubet torqueri ad ueritatem eruendam, ut etiam alias dixi, tit. de requir. reis, & abſen. dam. nu. 1. quod in dubio fieri bonum eſt, quia negari non poteſt, quin damnatus ſit ex contumacia, non autem ex delicto, ut dixi ſupra tit. de inquiſi. num. 54. & de bannitis, nu. 2. hæ literæ admittentes ad nouas defenſiones qua ratione fuerint adinuentæ, & quibus iuris fundamentis nitantur, vide quæ dicã infra, in tit. de remed. iuris contra ſenten. in tertio modo de ſupplic aduerſ. ſenten. & melius in tit. de querel. contra ſenten. ubi omnino uide.

Tit. de Banni nullitate.

SVMMAE.

1 *Banniri, an qui poſſit non præcedente citatione.*

2 *Bannitus poteſt capite puniri poſt triginta annos pariterque etiam poteſt ſemper dici de nullitate banni*

3 *Statutum ut contumax habeatur pro conuicto, an ualeat quomodo intelligatur.*

4 *Confeſſio ficta proueniens ex contumacia, intelligitur eſſe facta etiam reſpectu qualitatum.*

5 *Bannum cenſetur nullum, ſi bannitus non tenebatur ab initio ſuſcipere iudicium.*

6 *Bannum cenſetur nullum, ſi probetur, quod locus non erat tutus.*

7 *Bannum an ualeat, ſi bannitus habebat præſumptionem pro ſe, uel ſi iud ci non conſtet illum non deliquiſſe.*

8 *Bannum an ſit nullum ſi erratum ſit in nomine delinquentis.*

9 *Bannitus an poſſit iterum banniri, & an poſſit legitimè citari.*

10 *Securitas an poſſit concedi per iudices.*

11 *Banniri an quis poſſit in duobus locis pro eodem delicto.*

ADVERTENDVM eſt, ꝙ procedere mult reſpectu rei non accuſatoris lite conteſtata. Dicit tamen non admitti procuratorem ſi relegatio fiat ad certũ locum. char. 7. col.
2. uerſ. ſit ergo concluſio. vbi cõmunẽ hanc
eſſe opin. aſſerit, idem ſi imponatur pœna
1 ꝑpetuę carceris. d. char. verſ. 12. Quinta † eſt
concluſio ꝙ nõ interuenire procurator ꝓ-
pter qualitatem pęnæ, vt ſupra, quamuis ſi
mus in caſibus in quibus abſens poſſit dam
nari, vt in crimine læſæ maieſt. iuxta extra-
uag. Henrici qũo in crimine læſæ maieſt. ꝓ
ced. Item in crimine hereſis, iuxta c. cum cõ
tumacia. de heret. in 6. in alijs caſibus de qui
bus in d. §. ad crimẽ. & ꝑ Marian. char. 7. col.
fi. & ſeq. non tñ poterit interuenire procu-
rator. hæc eſt opin. Barto. in dicto §. ad cri-
men. & in l. ſeruum quoque. §. publicè. ff. de
procur. & in extrauag. Henrici prædicta in
verbo, neglexerit. Eſt verum ꝙ videtur ob-
ſtare tex. in dicto §. publice, ſed loquitur nõ
de procuratore, ſed de quolibet, alioqui po
teſt ad iudicium venire, & oſtendere inno-
centiam vocati non venientis, quemadmo
dum etiam iudex ipſe quærit, & quęrere de
bet à ſemetipſo de innocẽtia rei, & licèt ip-
ſeſe non defendat. l. & ſi non defendantur.
ff. de pœ. ita reſpondet Bar. in dictis locis, &
2 dubium nõ eſt quin † poſſit quilibet inſtrue
re iudicem non innocentia accuſati etiã ab
ſentis, ut late Corn. conſi. 204. circa princip.
vbi vide, & Cæpol. conſi. 41. colum. 2. & 3.
& ibi dicit ꝙ non ſolum iudex poteſt eum
qui uelit demonſtrare de innocentia admit
tere, imo debet ita vt non poſſit eum repel
lere, etiam ſub fundamento ꝙ potius ſit ha
biturus veritatem à uocato, iuxta l. fina. C.
de procur. & quæ dixi ſupra in 2. concluſ. &
dicta Bar. in d. §. publicè. circa fin. quia ſecũ
dùm Cæpol. conſideratè loquentem illud
procedat in caſu in quo procurator inter-
uenit, & interuenire poteſt, non in tali de-
fenſore. Eandem principalem concluſionẽ
facit. Cæpol. conſi. 46. colum. 3. & in pleriſq;
alijs conſilijs in quibus etiam tenet, ꝙ pro-
curator admittitur, nedum defenſor, quan
do abſens damnari poteſt, vt in eo conſ. 46.
& conſil. 73. col. 3. & ad hanc opin. Et quia
fundamentum iſtius fictæ cõfeſſionis orit
3 à ſtatuto, † quod contumax habeatur pro
confeſſio, & cõuicto, Ideo de eo ſtatuto vi
de Iaſon. poſt Bald. in dicta l. 2. § fin. de iu-
ramen. calum. & valet ta. ſtatutum Nel. in
eo tract. in 1. fol. colum. 3. Aretin. conſ. 147.
in princ. vbi dicit eſſe contrarius commune.
& idem etiam Felin. in cap. nullus. in fin. de
præſcrip. vbi propterea infert eſſe ſtrictè in
terpretãdum, & non habet locum dictum
ſtatutum ad beneficiũ, doloſi accuſatoris,
Anchar. conſilio 409. colum. 1. Et cõfeſſio
4 † ficta quæ oritur ex cõtumacia ꝑ tale ſta
tutum facta etiã intelligitur reſpectu qua-
litatem. Are. in eo conſ. col. 1. Anch. in d. cõ
ſil. col. pen. in fi. & Ang. conſ. 146. col. fin. in
princip. dicta confeſſio ficta non egreditur
perſonam condemnati, Bar. & ſcrib. in l. cũ
filius in princip. ff. de verb. obl. & contra ve
ram confeſſionem non poteſt probari con
trarium, niſi reuocetur, contra fictam ſe-
cus Aretinus conſi. 147. vbi vide. Nullitas
5 † etiam banni poteſt oſtendi, quando de-
monſtratur ꝙ ſi affuiſſet non tenebatur ſu
ſcipere iudicium, ita Bartol. in l. 3. ff. de iu-
dic. & loquitur etiam in bãno quod eſt ſen
tentia diffinitiua, iuxta dicta ſupra, in prin.
huius materiæ, vt etiam explicat Marſil. in
ſingul. 72. Eſt tamen verum quod in hoc
dominio, non admitteretur niſi ex conceſ-
ſione principis, vel Senatus, ut dixi ſupra,
& dictum Bart. ſequitur Auguſt. ad Angel.
Aretinus. in glo. Caium Sempronij, verſi-
culo tu autem. in hac materia. Bald. in leg.
generaliter. columna 2. verſiculo per hoc
ſoluitur quæſtio. C. de epiſco. & cleric. & de
hoc vide Nell. in ſecunda parte primi tem-
poris. uerſiculo, ſed quæro ſecundo, eſt
materia l. ſi qs ex aliena. ff. de iudic. de qua
per Dec. in capitul. ſi duobus. de appellat.
columna 2. & Iaſon. in l. 2. ff. ſi quis in ius
vocan. non ier. colum. 2. & Felin. in ca. cum
ordinem. columna 5. de reſcript. Nullitas
6 † etiam oſtenditur demonſtrando quòd lo
cus non erat tutus. vbi citabatur, iuxta cle-
ment. paſtoralis. de re iudic. & conſilio Cu-
man. 146. Simon Elias. & ibi etiam idem
dicit quando oſtenditur ꝙ non habitabat
vbi fuit citatus, & ſemper aduerte, an fue-
rit ſpreta comparitio alicuius excuſatoris
qui ad iudicium ueniſſet allegando ali-
quod impedimentum infirmantis, abſen-

tiæ, vel aliud, quia etiam hoc caſu vel bannum nullum eſt, vel ope reſtitutionis in integrum annullatur, iuxta l. quæſitum. ff. de re iudic. & q͞d dicit Bar. ibi, & not. Nel. vbi ſupra, quæſt. 5. & Aretin. conſil. 137. colum. 3. circa fin. Dicam tit. ſequen. & vide quando quis tenetur comparere. Bal. 5. volum. conſil. 245. eſt etiam aduertendum ꝙ interdum non poteſt procedi contra aliquē propter lapſum temporis, iuxta l. querelam. C. de falſ. vel quia conſtat ꝙ vocatus non deliquit, vel quia ſtatutum præſumit eū non deliquiſſe, & tunc ſi nihilominus procedat, & vocatus non veniat, an ſit bannum nullum, vide Bar. not. in l. abſentem. ff. de pœn. verſi. 4. & ibi dicit ꝙ ſi conſtat non deliquiſſe, bannum eſt nullum, aliàs ficta confeſſio operatur, vt veniat puniendus non obſtante præſumptione, & præſcriptione. Et † quā-

7 do quis patitur ſe poni in banno qui habebat præſumptionem pro ſe, quòd valeat bannum, vide Roman. conſil. 15. Felin. in capitul. quoniam contra. colum. 15. de prob. verſi. amplia. & in capit. quāto. colum. 2. de præſumpt. & in ca. conſanguinei. de re iud. Item quando conſtat iudici vocatum non deliquiſſe, quod tunc nihil valeat, poni etiā Cæpol. conſi. 41. colum. penult. & Iaſ. in d. l. 2. §. fin. C. de iuram. colum. & Cæpol. conſil. 64. colum. 3. Are. in c. de his. colum. 2. in 2. & 3. limitat. de accuſat. & in omnibus cōcluſionibus Bar. in d. l. abſentem conuenit idē Bar. conſ. 100. & Nell. in 6. quæſt. vbi ſupra. Et an requiratur accuſatio contumaciæ, ad hoc, vt ſit contumax qui non venit ad iudicium. Concluſio eſt non requiri, & ita ſeruatur, licèt tamen cautius ſit ea accuſare, vt per Nell. ibi in 10. quæſtio. de quo Anchar. conſilio 96. & Paul. de Caſtr. conſilio 33. colum. 3. Nel. etiam vbi ſupra quærit an requiratur declaratoria, & vult requiri. ad quod vide Paul. in dicto cōſilio. vbi plenè, & not.

8 Non † omitto etiam circa hanc materiam nullitatis banni quæſtionem quam Nell. ponit vltimo loco vbi ſupra ſi iudex format inquiſitionem contra Petrum Ioan. de populo ſancti Laurentij & in illo populo non erat Petrus Ioan. ſed Petrus Martini, vel erant duo Petri Ioann. & ſic fecit citationes, & bannum dedit, an dari potuerit, & an valeat bānum. Bar. dicit valere ſi conſtat de corpore, quem Bar. ibi Nel. refert in duobus locis. De qua quæſtione vltra Nell. vide Marian. Soc. in tract. citatio. in 20. art. principali. quæſt. 9. Felin. in cap. auditis. col. 1. de præſcrip. verſi. induco Bar. & Aret. in verbo, Caium Sempronij, colum. 1. & dixi ſupra in tit. quid admittant bāniti, verſi.

9 dixi ſupra quod banniti. Quæro etiam † in hac materia nullitatis banni, an bannitus poſſit iterum banniri, & videtur non poſſe, quia citatur ad locum non tutum, iuxta dicta ſupra, & l. 2. §. penult. in fin. ff. ſi quis autio. & not. in l. de ætate. ff. ad Trebel. & cōſequenter deficit contumatia, vide Nell. in Tract. bannit in 1. parte 1. temporis. quæſt. 3. vbi dicit, ꝙ cōmuniter Doct. determināt contrarium, vt bannitus poſſit iterum bāniri, & ad rationem ſupradictam reſpōdet quod ſua ipſius culpa locus nō eſt ſibi tutus, & ideo de hoc non habetur ratio, reſpōdet etiam ad multa alia quæ faciūt in oppoſitum. Mihi tamen magis placet contraria opinio, vt ſine ſecuritate non teneatur cōparere, quam tenet poſt lōgam diſputationem Marian. Soc. in tract. citatio. 5. art. principali in 26. quæſt. & ita Ang. in diſputatione quæ incipit, quæſtio Bononienſis. ſentit Bar. in l. is qui reus. ff. de publ. iudic. colum. penult. & fin. Felin. in ca. cùm R. canonicus. col. 2. de offic. deleg. & in cap. accedens. 2. vt lit. non conteſt. col. 9. verſi. 9. concluſio. dū in effectu ſe reijcit ad Ioan. Andr. qui ita tenet, vt latè per Nell. & Marian. vbi ſupra, vide etiam in hac materia Cæpol. cōſilio 39. columna prima & 5. & Felin. in cap. ita quorundam. colum. fin. verſi. & ex iſtis Iudæis, & Bart. & Doctor. in l. de pupillo. §. ſi pluribus. ff. de oper. nou. nūc. Et ita tenui ſupra

10 in tract. citatio. & ibi etiam dixi † ꝙ a iudice non poteſt concedi iſta ſecuritas cū ſit damnato, ꝙ ad ſolum principem pertinet, l. relegati, ff. de pœn. Secus ſi petatur ab inquiſito pro alio delicto iudici incognito. Senatus tamen noſter cōcedit has ſecuritates etiam pro alijs delictis, pro quibus adhuc damnatus non eſt, & Cremonæ prætor ipſe concedit. Aduertendum tamen eſt quòd hæc ſecuritas non ſemper excuſat. nam ſi haberet inimicos potentes in eo loco certè non ſufficeret ſecuritas, vt per Marian. Socin. in 18. articul. principali. in

li.in 5.quæſt. ad fin. loquor vbi poſtea citatur pro alio delicto, ſed pro eodem res eſt clara, quod de eodem delicto ſæpius quæri nõ debet, l.licet, §.pen. ff.de naut.caup.ſtab.
11 niſi ſimus in diuerſis dominijs, quia † tunc ſi bannitur pro homicidio in loco delicti, & poterit banniri in loco originis uel domicilij pro eodem homicidio, ita Nell.ubi ſupra verſi.aduertendum. & Barto.in l. ſepulchri. verſic. circa ſecundum, ff. de ſepul. viol.ubi dicit ſe ſæpius iudicaſſe, & conſuluiſſe. Et ratio huius ſententiæ illa eſt, quia dicit propterea non poteſt fuiſſe punitum bis, nec debet contumacia ſua ſibi prodeſſe, vt per Fel.in cap.cum ſit, col 2. in prin. de appella. & in cap.cum M.de conſt. colum. 14. verſic. extra gloſ. materia eſt pulchra, maximè ſi quæratur, an poſſint denuo banniri; quando primum bannum eſſet iam executioni mandatum, vel contineret minorem pœnam quam imponi poſſet in alio loco, vel quando gratia remiſſum eſſet, ſed omnem hanc materiã cõſulto prætermittam, quia latè ea dixi ſupra in tit. de foro compet. ubi etiam quæſiui, an iudex loquendo tam in diuerſis dominijs, quam in eodem, poſſit exequi ſententiam alterius, ſine eius requiſitione. Et quid fieri debeat quando iudex qui tulit ſententiam non requiritur iudicem qui cœpit bannitum, ad eum igitur locum te reijcio.

Tit. An in criminalibus iudicijs, quis poßit pro abſente interuenire.

SVMMAE.

1 Procurator ſiue excuſationem proponens in cauſa criminali, an ſit admittendus, tam ex parte rei quam accuſatoris.

2 Procurator poteſt aliquando repelli per iudicem vbi vides principalem eſſe magis aptum ad habendam ueritatem cauſæ.

3 Citari nemo debet regulariter, ut perſonaliter veniat.

4 Procurator an ſemper ſit admittendus, ubi pro delicto imponitur pœna pecuniaria.

5 Procurator an ſit admittendus, ubi pœna eſt mixta, partim corporalis, partim pecuniaria, & quid ſi dubium ſit quæ pœna ſit imponenda, & quid in pœna relegationis uel banni.

6 Procurator an ſit admittendus in caſibus quibus abſens poteſt damnari.

7 Inſtructor cauſæ pro innocentia accuſati, an ſit quilibet admittendus.

8 Inſtructor cauſæ an poſſit repelli per iudicem, & an inſtructor poſſit dare capitula, uel alia facere, quæ faceret procurator, & quando inſtructor interuenit, an tamen reus cenſeatur contumax.

9 Procurator an poſſit interuenire pro ijs, qui in carceribus detinentur.

10 Excuſationem proponens an ſit admittendus allegando impedimentum citati.

11 Excuſans an ſit admittendus ſi opponat de incompetentia iudicis uel accuſatoris.

12 Procurator an admittatur allegando uocatum non poſſe venire propter inimicitias.

13 Procurator an admittatur opponendo exceptionem mixtam, ſcilicet quæ reſpicit merita cauſæ, & proceſſum.

14 Statutum nunquam cenſetur tollere exceptionem notoriam, & quilibet admittitur ad opponendum de ineptitudine inquiſitionis.

15 Iudex non debet condemnare contumacem, quem uides non eſſe culpabilem.

16 Procurator an admittatur in criminalibus allegando exceptionem merè dilatoriam.

17 Procurator datus a lege, an poſſit interuenire in cauſa criminali, puta, dominus pro ſeruo, pater pro filio, vxor pro uiro, princeps pro ſubdito, epiſcopus pro clericis, ciuitas pro ciue.

VISO quid ſequatur tam de iure cõi, quam ſecundũ ſtatuta cõiter ubi reus ad iudicem non veniat, & ſucceſſiue de banno, & bannitis, incidimus in aliam difficilem
1 materiam, An † procurator poſſit in iudicio interuenire pro talis abſente, ſiue ſaltem excuſationem allegans de quibus ambobus loquitur text. in l.penul.§.ad crimẽ. ff.de publ. iud. Eſt materia quam latè ponit Bar.ibi, & Marian.latiſſimè in c.veniens. de accuſa. Fel.in c.meminimus.col.4.de accuſa. & Aret.in d.capit.ueniens. reperit etiam dicto §. ad crimen. D. Bened. de Plombino.

Item habemus tract.de excuſatore, magis tamē ordinatē, atque melius q̄ cæteri locutus eſt in hac materia Marian.vbi ſupra: ſed tot verbis vtitur vt ſtomachū moueat, ideo ad cognitionem præſentis materię nihil mihi magis expedire videtur quā eleuare concluſiones eius, aliqua, vbi opus ſit addendo. Prima igitur eſt concluſio, vt quamuis text.in dicto §.ad crimē loquitur in crimine publico, prohibēdo nē procurator interueniat tā ex parte accuſatoris, quā rei: tamen ſecundum communem opin: idem ſit in crimine priuato, vt vult glo.in d.§.ad crimen.ita atteſtatur Mariā.in eo cap.char. 2.column.fin.& char.ſequen.col.1. & 2. & ibi refert Ang.& Ant.de Butr.dicētes in iudicādo, & conſulendo non eſſe recedēdum ab hac opin. Eſt verum quod conſideretur qualitas pęnæ, quia ſi eſt pecuniaria admittitur, ſecus autē ſi eſt corporalis, vt ibi per eum. Nec fit diſtinctio an pęna pecuniaria imponatur iure communi, an ſecundum ſtatutum alterato ipſo iure communi, ſecūdum quod imponeretur pœna corporalis, quia nō attenditur origo delicti, ſed pœna ipſa. Marian.ibi char.3.colum.2.& 3.vbi dicit hanc eſſe communem, & hoc vltimum eſt planū ex parte rei, ſed ex parte accuſatoris diſtinguit in hoc caſu q̄do ſtatuto mutauit pęnam corporis afflictiuā in pecuniariam, vt per eū, char.3.colum.fin.uerſic.ſed aduertendum.& colum.ſeq.uen.uerſiculo ſed concludendo. Secunda eſt concluſio,

2 † ut etiam in caſibus in quibus admittitur procurator, Iudex tamen poſſit eum non admittere uocando perſonā principalis tā quā legaliorum, niſi probaretur dominū impeditum eſſe, vel non probaret ꝙ eſſet legalior, ita in l.fin.C. de pcur.& Mariā. in char.3.colum.fin.uerſic.2.fallit. idem Aul. text. in c. 1. de iud. in 6.vide Iaſ. in d. l. fin. poſt alios.& Mariā.i tract.citat.i 15. queſt. in 20.artic.princ.vbi ponit regulā, & octo fallentias, & poſtremo ꝙ vbi quis legitimè citatur vt veniat perſonaliter, & eſt impeditus, non ſufficit ſi mittat procuratorē, ſed debent mittere vnicum qui excutiones ꝓponat, & adde quod ex quo regulariter quis nō debet citari, vt perſonaliter ve-

3 niat ꝑ d.l.& d.cap.1.in † citatione debet exprimi cauſa, ſicut dicimus in quolibet alio actu contra ius, ut per Iaſ.latè in d l.fin. & Dec.in cap.conſuluit.el primo.colum.2. de appel.& Iaſ. dicit quod etiā procedit d. l.fin.& in cauſa ciuili, licèt tñ differat quo ad quendam effectum a cauſa criminali, ut ibi, & uide omnino ad cognitionē huius ſecundæ concluſionis quæ dicam in 5. cōcluſio.in hac materia. Et an quādo ꝓ delicto appoſita eſt pęna pecuniaria iudex ſemper teneat admittere procuratorē, vide notabiliter Anchar.conſi.273.& Signorol.cōſi.2.

4 colum.3. Tertia eſt concluſio, † quòd adeo verum eſt, regulariter loquēdo, ꝓcuratorē quādo agitur de pęna pecuniaria poſſe interuenire, ut hoc ēt locum habeat, tametſi imponeretur pœna priuationis omnium bonorū, imo etiā ſi vltra hanc pœnam imponeretur pœna infamiæ. Marian.char.4. col.1.verſic.ſed quæro iuxta. Quarta eſt cō-

5 cluſio inſequendo prædicta, † quod ſi pęna non eſt ſimpliciter pecuniaria, nec quæ ſimpliciter corpus affligat, ſed mixta nō admittitur procurator, vt ibi, char.4.col.3.diſtinguēdo tamen in colum. fin. & ſequen.tres caſus. Primus eſt quando pœna corporalis eſt in obligatione, & pecuniaria in ſolutione, puta ꝓ delicto amputet pes, ſi nō ſoluerit decem infra ſex dies. Secundus quando pœna pecuniaria eſt in obligatione, vt ſoluat decem quis ꝓ tali delicto, & ſi &c. Tertius, quando ſimul imponit pœna pecuniaria, & qua corpus affligat, vel alternatiuè, ſoluat centum, aut plectatur tribus ictibus funis, vti eſt ordo quem nos habemus contra prohibentes executiones, vide ibi, quia oſtendit etiam modum quo procurator interuenire poterit, non obſtāte ꝙ fieri poſſit, vt de pęna corporali agatur, iuxta nota. per Bar.in l.3.ff.de cuſtod.reor.& dixi ſupra ſua rub.de carcerato ſub fideiu. dimit. & in effectu remedium eſt nō depoſitū, nec fideiuſſio, quia tempore condemnationis fideiuſſor poſſet eſſe nō ſoluendo, & depoſitū amiſſum, ſed ſolutio fieri debet fiſco ſub cōditione, iuxta not.per Bario.vbi ſupra. Et hoc remedium in primis caſibus procedit, ſed in tertio quando pœna eſt alternatiua, tunc diſtinguit Maria.an ſit electio iudicis partis, vt ibi not.char.5.col.2.verſ.6.quęro, & alia ſatis vtilia ponit char.ſeq.& in cœteris dicit ꝙ procurator admittitur quamuis im-

imponẽda ſit pena relegationis, vide char. 6. colum. 1. vbi de communi atteſtatur q̃d procedere vult reſpectu rei non accuſatoris lite conteſtata. Dicit tamen non admitti procuratorem ſi relegatio fiat ad certũ locum. char. 7. col. 2. verſicu ſit ergo concluſio. vbi communem hanc eſſe opin. aſſerit, idem ſi imponatur pena perpetui carceris.
6 d. char verſi. 12. Quinta † eſt concluſio q̃ nõ interueniat procurator propter qualitatẽ pęne, vt ſupra, quamuis ſimus in caſibus in quibus abſens poſſit dãnari, vt in crimine leſę maieſt. iuxta extrauag. Henrici quomodo in crimine leſę maieſt. proced. Item in crimine hæreſis, iuxta cap. cum cõtumacia. de hære. in 6. in alijs caſibus de quibus in d. §. ad crimen. & per Marian. char. 7. colum. fi. & ſeq. non tamen poterit interuenire ꝓcurator. hæc eſt opin. Barto. in dicto §. ad crimen. & in l. ſeruum quoque. §. publice ff. de procur. & in extrauag. Henrici prædicta in verbo, neglexerit. Eſt uerum q̃ videtur obſtare tex. in dicto §. publice, ſed loquitur non de procuratore, ſed de quolibet, alioqui poteſt ad iudicium venire. & oſtendere innocentiam uocati non uenientis, quemadmodum ẽt iudex ipſe quęrit, & quærere debet à ſemetipſo de innocẽtia rei, & licèt ipſe ſe non defendat l. & ſi non defendantur. ff. de pœna. ita reſpondet Bar. in dictis locis, &
7 dubiũ non eſt quin † poſſit quilibet inſtruere iudicem pro innocentia accuſati etiã abſentis, vt late Corn conſi. 194. uol. 1. colu. 2 & eod. volum. conſilio 204. circa princip. vbi uide, & Cæpol. conſil. 41. colum. 2. & 3. & ibi dicit quod non ſolum iudex põt eũ, qui velit demõſtrare de innocẽtia admittere, imo debet ita ut non poſſit eum repellere, etiam ſub fundamento q̃ potius ſit habiturus ueritatem à uocato, iuxta l. fin. C. de procur. & quę dixi ſupra in 2. concluſ. & dicta Bar. in d. §. publicè. circa fin. quia ſecundùm Cæpol. conſideratè loquentem illud procedat in caſu in quo procurator interuenit, & interuenire poteſt, non in tali defenſore. Eandem principalem concluſionẽ facit Cæpol conſ. 46. col. 3. & in pleriſq; alijs conſilijs in quibus etiam tenet, quòd procurator admittitur, nedum defenſor, q̃n abſens damnari poteſt, ut in eo cõſ. 46. & cõſ. 73. col. 3. & ad hanc opin. & ad dicta
8 Cæpol. in d. conſil. 41. q̃ † iudex etiam non poſſit repellere inſtructorem ſub fundamẽto q̃ melius habiturus ſit ueritatem à reo, uide Corn. vol. 3. conſ. 12. col. 1. verſ. ſicut dato tamen, & col. fi. verſi. nec iam dictis retragatur, & ibi etiam col. 3. verſ. nec prædictis obſtat. notabiliter declarat quomodo intelligatur hæc concluſio q̃ quilibet poſſit inſtruere, & oſtẽdere de innocentia. Nam in conſil. 194. & 204. ſupra allegatis uidebatur voluiſſe, q̃ etiã talis poſſet dare capitula, & facere examinari teſtes ſuper eis q̃d uidebatur contra mẽtem Bar. & ſeq. eum, q̃ ſolùm loquebatur de inſtructione, ſed Cor. in d. verſ. nec prædictis obſtat, dicit q̃ non poteſt producere capitula, nec facere examinari teſtes, quia poſſet hoc modo nocere reo quæ nõ facit, vt procurator non admittatur, ſecundùm Doctor. qui tenent eũ non poſſe admitti, ſed debet teſtes nominare iudici, & requirere vt ad cognoſcendam innocentiã vocati debeat eos examinare, & ꝑfectò benè dicit, & ſecundùm mẽtem Bar. & Doct. & ſi caſus mihi contingeret, audirem talem ita loquentem non obſtantibus quibuſcũq; ordinibus, ſtatutis, & obſeruationibus huius dominij. Nã ſtatuta vt q̃s perſonaliter debeat cõparere, & nõ admitti per procuratorem, & obſeruantia de hoc nihil obſtant, loquuntur enim q̃n uocatus vult comparere per alium ſed tertius de quo loquimur uenit ad iudicium à ſeipſo ad inſtruendũ tantum, & ideo quemadmodum iudex ipſe per ſe ẽt debet de innocentia quęrere, & teſtes quos ſcit non ignaros ueritatis examinare, ita nunc debet audire, niſi tñ legitimè ſuſpicaretur q̃ ad eum ueniſſet fraudulẽter colluſione facta, cum citato uel eius affinibus, ad hoc ut examinarent̃ teſtes ſuſpecti, & malè de negocio edocti: Et hanc cõcluſionem in genere firmat Dec. in reg. in eo. §. nemo. ff. de reg. iur. & alleg. Corn. ẽt in 3. uol. conſ. 274. & alia de q̃bus ibi, & ita vult etiã Dec. conſi. 429. colu. 1. & 2. qui tamẽ aliter tenet in caſu ſtatuti Florentiæ quo expreſſe cauetur, ut inquiſitus debeat, perſonaliter ſe conſtituere, et non audiri aliquis pro eo, ſiue mandatum habeat, ſiue non. In practica tamẽ Mediolani hęc opinio uidetetur dura quo ad inſtructorẽ, igitur res eſt ſine difficultate intelli-

gendo,ut dixi, ſed an procurator in talibus caſibus admittatur, Imol. in dicto §. ad crimen, tenet admittẽdum eſſe contra Barto. & dicit quod eſt communis opin. quã opin. tenet Corn. ubi ſupra,& Cępol. in dictis cõſil. & alijs, quæ opinio ſaltem procedit cum moderatione Mariani de qua in d. cap. char. 8. colum. 3. 4. uerſicul. & ex prædictis. Et aduerte dum Corn. etiam in dictis conſilijs dicit quod licet inſtructor ueniat ad iudiciũ, nihilominus reus eſt contumax, ſed probatio innocẽtiæ tollit illam contumaciã, quia Aret. in conſilio 147. ponit hanc concluſionem, ut quamuis contra ueram confeſſionem nemo audiatur niſi illam reuocauerit, in ficta tamen ſatis ſit contrarium oſtendere. Sexta eſt concluſio † quod pro eo qui in carceribus detinetur poteſt interuenire procurator ad omnes actus cũ mãdato ſpecifico, præterquam ad ſentẽtiam, ita Barto. in dicto §. ad crimẽ. & eſt communis, ut per Marian. in quæſtio. 18. licet tamen prudentius. ſecundum eum faciat iudex ſi compellat poſitum in carceribus litem conteſtari, & reſpõdere, quod iudices obſeruant, quia non permittunt procuratorem litem conteſtari, nec facere alios actus, maximè tendentes ad ueritatem indagandam, & de iure nõ ſolum pro carcerato poteſt interuenire, ſicut dixi, uerùm etiam ſi non ſit carceratus quando eſt præſens, & ponitur in uinculis, ut aliquando contingit ſaltem de facto, ita Marian. in precedente quæſtio. ſcilicet 18. Eſt verum quod uſu receptum eſt ſicut dixi, quando poſitus in carceribus, & uide ad prædicta Anan. conſilio 1. colum. 1. Alexan. conſi. 116. volum. 2. & Felin. in d. c. meminimus. in 7. concluſio. de accuſ. & quidquid dicat Alex. ueritas eſt, ut dixi. Septima eſt concluſio † quod ſi proponens excuſationem alleget impedimentum neceſſarium, ut infirmitatis, uel quia uocatus in carceribus detineatur uel longiſſime abſit, ita ut nullam citationis habere poſſit notitiam, & offerat ſe probaturum impedimẽtum, & iudex ſurdas aures præbeat procedẽdo ad ulteriora, & non uenientem banniendo, ulterior proceſſus, & bannum erit nullum, uel reſcindetur remedio reſtitutionis in integrũ, ita Marian. char. 10. colum. fin. uerſi. item quęro. & verſi. & iuxta prædicta. & eadem char. col. 2. verſi. & aduerte. uide quę dicã in ſeq. concluſio. Octaua eſt concluſio † quod ſi uocatus excuſatur, quia iudex ſit excommunicatus, vel non competens, uel accuſator infamis, aut excommunicatus, uel aliter illegitimus excuſans auditur cum mandato, ut per Marian. d. char. 10. colum. 2. & 3. quicquid ipſe diſtinguat, ut ibi habes, quod etiã ſine mandato auditur, quando talis exceptio pateret ex actis, & circa præcedẽtem concluſionem quando allegatur impedimentum neceſſarium, uide omnino Bart. in l. quæſitum. ff. de re iud. & ibi Doctor. & in extrauag. Henrici in uerbo, neglexerit. & in d. §. publicè, & in d. §. ad crimen. uerſic. quæro, & intro. ubi latius quàm alibi diſtinguendo excuſationes facti, de quibus in præcedenti cõcluſione ab excuſationibus iuris, de quibus in hac. Et cõcluſio eſt actuſationibus facti, quod excuſans debet offerre ſe probaturũ impedimentum, & iudex debet ſibi ſtatuere terminum ad illud probandum, alias proceſſus eſt nullus, probato impedimento in cauſa nullitatis, & ſi non offert ſe probaturum ualet ſententia, tamẽ in cauſa appellationis, uel reſtitutionis in integrum, quæ impetratur propter iuſtã abſentiam reuocatur. ita Bar. ubi ſupra, Nell. in 3. parte t. tẽporis, q. 5. Marian. in tract. citatio. in 5. ar. fol. 9. uerſi. 18. generaliter quæro. & in d. cap. ueniens. ubi ſupra. Et talis qui excuſat in materia criminali nõ tenetur, ſicut dixi, ſatiſdare, ut latè concludit Dec. in reg. in eodem §. nemo. ff. de reg. iur. Quò uerò ad excuſationes iuris. concluſio eſt ſicut dixi, & fuit Bart. in dicto §. ad crimen. Nona eſt concluſio † quod procurator admittitur ad allegãdum, quod citatus habet capitales inimicitias in loco ad quem fuit citatus, & eſt communis opin. ut ibi in d. 10. char. col. 1. uerſi. circa primum. ubi etiã habes an ſine mandato admittatur, & ſecuritas tollat excuſationem timoris. Decima † eſt concluſio quod ſi ad proceſſum impediendum opponatur exceptio tangẽs crimẽ quæ mixta appellatur, quia poteſt opponi ad crimen, & etiã ad proceſſum, ut per omnes in d. §. ad crimen. maximè Imol. & Maria. in d. ca. ut eſt exceptio præſcriptionis cõtra crimen, iuxta l. quærelam. C. de falſ. quæ poteſt opponi etiam ad proceſſum ſecundũ omnes in capitul. paſtoralis. de exceptio. uel

exceptio ꝙ occiſus potuit impunè offendi ſtante lege, vel ſtatuto id permittēte, vt declarat Bar. in l. ſi ſeruus. C. de his qui ad eccleſ. confug. & Alex. in l. 2. C. vt nemi. priua. vel exceptio litis finitæ quia ſemel fuiſſet abſolutus, vel condemnatus, vel punitus ꝓ eo crimine, vt per Mariā. ch. 11. col. 3. & per Bart. in l. ſi ff. pro ſuo. & in l. cum quæritur, ff. iud. ſolui. & per Maria. in c. 1. de lit. cōteſt. tunc ſi talis exceptio notoria eſt, poteſt allegari per procuratorem, quia etiā iudex à ſe ipſo debet repellere accuſatorē, hæc eſt opi. Bar. in d. §. ad crimen. verſ. quęro procurator: & eſt communis, vt dicit Are. in d. c. veniens. col. 4. Nell. in 2. parte 2. temporis, q. 14. & ita Alex. tenet, in d. l. 2. col. 2. Imol. in d. §. char. 5. colu. 3. & ſequen. & in 3. colum. verſ. 6. fallit. & per Iaſ. in l. ubi pactum. C. de tranſact. & procedit hæc opin. tametſi ſtatutum extaret, vt ſuſpectus criminis nō admitteretur ad allegandum aliquā exceptione niſi perſonaliter ad iudicium venire,
14 imo ēt ſi ſtatutum tolleret defenſionē, loquendo quando notoria eſt exceptio, ut ꝑ Aret. in d. ca. col. 8. verſic conſequenter, & dixi latè ſub rubr. de carcerato fideiuſſor. dimit. num. 16. Et vide in tracta. de verbis Gem. in pen. uerſic. Et notoriè dicitur conſtare quādo ex actis apparet, ut dicūt Imo. in d. 3 char. d. uerſicu. 6. fallit. & Docto. ubi ſupra, & loquuntur nō ſolùm in maleficio non punibili, uerùm etiam quādo ex actis cōſtat de innocētia, puta, ex ipſamet inquiſitione, vt per Imol. vbi ſupra. Ad qđ uide Barto. in l. ſi adulterium cum inceſtu, §. idē Pollioni ff. de adulter. & Rot. in 3 decil. incip. de libelli oblatione in fin. & nota. & ꝑ Dec. in l. cum quid mutuum, colum. penul. ff. ſi cert. pet. Et melius facit quod dicitur ꝑ Bald 2 uolum. conſ. 238. colum. 2. & 3. uol. conſi. 325. colum. 1. poſt med. Quod quilibet pōt diſputare ſuper ineptitudine inquiſitionis, & procurator, & alius, ut per eum, facit etiā quod in fortioribus terminis dicit Barto. in l. abſentem, ff. de pœn. uerſic. 4. ibi, quādoque liquet iudici quem non cō-
15 miſiſſe delictum, ubi † ait contumacem ēt non debere dānari, ſi iudici conſtet non eſſe culpabilem. Idem Cæpol. conſi 41. colu. penult. Iaſ. in l. 2. C. de iur. calum. Cæpol. cōſil. 64. colum. 3. & Aret. in cap. de his. in 2. colu. in 2. & 3. limit. de accuſ. ex quo uidetͬ inferendum abſolutè ꝙ non ſolum in exceptione mixta oppoſita ad ꝓceſſum hæc cōcluſio procedat uerùm etiam in merè ꝑemptoria, puta, ſi dicatur illum non cōmiſiſſe crimē, quod etiā explicitè uoluit Imola in d. §. in 5. char. colu. 3 uerſic. 2. caſu. Eſt uerum ꝙ uidetur contra intentionē Bar. & aliorum in d. §. & c. ex prædictis apparet ceſſare hanc concluſionē quando exceptio mixta nō eſt notoria, ut latè declaraui ſub dicta rubr. de carcerato fideiuſ. dimit. Item
16 † apparet procuratorem, tunc admitti, qñ eſſet exceptio merè dilatoria, l. 1. §. uſus de proc. puta, ꝙ non tenetur uenire ad iudicium, quia iudex eſt excōmunicatus, ut ca. ad probādum. de re iud. uel quia accuſator non poteſt accuſare, ut l. qui iudicio. & l. ꝗ accuſare, ff. de accuſat. uel quia iurauit non accuſare, uel renunciauit accuſationi eo caſu quo pōt, ut l. ſi maritus, §. ſi negauerit, ff. de adult. non enim hęc exceptiones tangunt crimen, ſed tunc repellitur ꝓcurator qñ tangunt crimen d. §. ad crimē. & ita omnes, ubi ſupra. Eſt uerum ꝙ exceptio tangens crimen quæ poſſit opponi ad proceſſum, & ei opponatur, ſi ſit notoria admittitur, ſi uero eſt dubia, dixi non admitti, ſed quādo hæc exceptio dubia ſeorſum examinaretur a crimine, puta, a iudice corā quo aliud nō diſputaretur forte ex ordine principis, uel Senatus, tunc uideretur procuratorē poſſe admitti, per l. prima, & l. pſes. C. ad legem Flauiam, de plag. tñ ueritas eſt in cōtrarium, ut adhuc procurator no admittatur, quia licèt quęſtio ſeparatim examinetur a crimine, tamen tendit ad excludēdū crimē ſiue ad deciſionem criminis, ſed qđ dixi in oppoſitum procedit quando examineretur ad alium, quàm ad deciſionē criminis, ita Bar. in d. §. in colu. penultima, uerſ. quæro quid ſi iſta exceptio dubia. Vndeci-
17 ma eſt concluſio, † ꝙ dominus pro ſeruo, pater ꝓ filio, uxor pro viro. & pariter Abb. ꝓ monacho epiſcopus ꝓ clerico, princeps pro ſuo ſubdito, ciuitas pro ciue, & ſimiles poſſunt pro intereſſe ꝓprio (nō dico defenſorio nomine uocatorum, quia tūc ſupra ſcripta attenduntur) ad iudicium venire, & defendere, & hęc eſt cōmunis omnium opinio, ut per Mariā. chai. 12. colum. 3. & 4. ubi uide,

vide, & ibi ponit etiam quid in conſorte, ſic Cæp.conſ.46.col.2. & ſi iudex tales non admiſerit, facit litem ſuam. Cæpol.conſi. 5 5.colu 5.& conſ.48. in princ. & conſ.56. & idem in alijs conſilijs. & admittuntur ad plenam defenſionem, vt Cæpol.in d.conſ. 46.col.2. Ad idem Fel.in c.illa præpoſitorum, colu.3. de accuſat. & non ſolum tales, imo quilibet tertius poteſt ad iudicium uenire, ut dixi in 5.concluſ. In hoc tamen dominio nõ ſeruaretur hæc opinio, verum ubi ſeruaretur, ſuccederet alia notabilis quæſtio, An poſſint tales interpretari, & reuocare confeſſionem reorum, de qua uide Marian.chart.12. col.3. Vltimo pro 12.concl. Scias Marian.in fi. ubi ſupra ponere regulam negatiuam, q procurator repellitur in criminalibus cum 12.fallentijs. ad quas ſemper recurre.

Tit. de pœnis.

SVMMAE.

1 *Pœna unius delinquentis an liberet alios, quid reſpectu intereſſe partis læſæ?*

2 *Delinquentes plures circa unum, & eundem actum, puta depopulationem caſtri, quomodo teneantur, etiam ſi inæqualiter deliquerunt.*

3 *Delinquentes plures ſi comittentur aliquem conductorem, ſeu ducem quomodo teneantur.*

4 *Conſilium dantes, vt fiat delictum tenentur, quilibet eorum in ſolidum.*

5 *Delicta plura ſi quis committat unico ictu an plures pœnas mereatur? & num. 7. in fi.*

6 *Pœnæ quæ pro eodem delicto imponuntur per diuerſas leges an ſe inuicem impediant?*

7 *Delictum an ſit vnum, vel multa quomodo cognoſcatur?*

8 *Pœna, an poſſit minui per iudicem maximè propter excellentiam artificis, vel profeſſoris? Et ab poſſit mutari poſt latam ſententiam, numero 9.*

9 *Statutum non admittens in collegium doctorem forenſem non includit doctorem eminentis ſcientiæ.*

10 *Capitaneus iuſtitiæ, uel prætor Mediolani, an poſſint pœnam mutare, & quid de alijs iudicibus, maximè propter magnam probitatem hominis qui incidit in delictum?*

11 *Iudex ſi exprimat in ſententia maiorem pœnam quam deberet, an ſententia prorſus uitietur.*

12 *Statuta pœnalia an cenſeantur fauorabiliora, & per conſequens extendenda?*

13 *Diſpoſitio pœnalis, quomodo interpretetur, uel extendatur ex ſignificatione verborum, vel ex eadem ratione.*

14 *Mandans fieri delictum, an comprehendatur ſub ſtatuto puniente eum qui fecerit, & numero 15.*

15 *Mandans fieri delictum, cenſetur plus delinquere quam mandatarius.*

16 *Pœna capitalis an comprehendat mortem, maximè in atrociſſimis delictis.*

17 *Pœnæ electio an pertineat ad iudicem, vel ad reum, ſiue ſit pœna pecuniaria, ſiue corporalis, & num. 24.*

18 *Delinquens extra territorium, an puniendus ſit ſecundum ſtatuta loci delicti, vel originis, uel domicilij, vel ſecundum ius commune, & nume. 19.*

19 *Iudex originis, an poſſit punire ſubditum delinquentem extra territorium ſuum?*

20 *Delictum punibile ex iure communi, & delictum punibile ex ſtatuto quod uiget ferè in omni loco æquiparantur.*

21 *Delictum ſi habuit principium in uno territorio, & finem in alio per quem iudicem puniatur, & quomodo dicatur præuenire.*

22 *Pœna cui debeatur ſi commiſſum ſit delictum vltimo die mei ſemeſtris, & poſtea alio die fiat condemnatio.*

23 *Pœnam a iure non determinatam, cenſeri commiſſam arbitrio iudicis, quomodo procedat, & an a tali arbitrio poſſit appellari, & numero 24.*

24 *Iudex non poteſt arbitrari pœnam uſque ad mortem incluſiuè, quando delictum non fuit conſummatum, & an arbitrium iudicis extendatur ad publicationem bonorum?*

25 *Pœna publicationis bonorum, & aliæ pœnæ, vel miſtæ, an applicentur feudatario, uel ſupremo domino, & titulo de bonorum publicatione, nume. 63.*

26 *Feudatarius an poſſit ſtatuere contra ius cõe.*

27 *Princeps an poſſit aliquid ſtatuere in terris feudatarij.*

28 *Bonorum publicatio facta ob crimen læſæ maieſtatis commiſſum contra ſupremum dominum, an ſit feudatarij.*

29 *Vaſallus*

29 *Vaſallus ſi committat crimen læſæ maieſtatis, cui bona applicentur.*

30 *Pœna regulariter applicatur fiſco, & non parti, & quid in pœna appoſita in contractu.*

31 *Pœna publicationis bonorum, vel alia ſimilis, an pertineat ad tyrannum, uel ad alium principem, qui ſaltem ſit in bona fide.*

32 *Pœnæ dicuntur fructus iuriſditionis.*

33 *Feudum uacans propter generationem finitam, an cenſetur eſſe ex fructibus iuriſditionis, adeo vt applicetur principi poſſidenti bona fide.*

34 *Pœna delictorum an tranſeant contra hæredes, & an contra tertios poſſeſſores.*

35 *Pœna quæ imponitur ipſo iure, an licitè poſſit retineri in foro conſcientiæ.*

36 *Pœna mortis quibus caſibus imponatur.*

37 *Pœna an ſit imponenda ſecundum tempus delicti, vel ſecundum tempus ſententiæ.*

38 *Clericus factus poſt commiſſum delictum an poſſit puniri à iudice ſæculari ſaltem in bonis, & generaliter quando ſæcularis poſſit punire clericum.*

39 *Statutum vt quis puniatur in ære, & perſona, quomodo intelligatur.*

40 *Pœna quomodo dicatur capitalis, vel corporalis, ita ut qui committendus non ſit fideiuſſoribus.*

41 *Litigioſi vitium quomodo putatur, & quomodo committatur, & an pendente lite ſuper feudo poſſit princeps inueſtire.*

42 *Litigioſi vitium nihil operatur quo ad extraneos, & an eccleſia incurrat vitium litigioſi.*

43 *Pœna alienantis rem immobilem in non ſubditis eſt maxima ſecundum ord. dominij Mediol. & qui ferè adſunt ubique ideo de eis latè.*

44 *Statuti materia, ut nullus puniatur pœna corporali, niſi lege Municipali caueatur, per quos tractetur.*

45 *Delictum reperitur pro quo nulla pœna imponitur.*

46 *Pœnæ an pace tollantur.*

47 *Princeps non poteſt præcipere vaſallis ſuis pœna priuationis feudi, niſi in re feudum concernente.*

48 *Pœnas, & mulctas ſi plures domini, an quilibet poſſit imponere ad ſui libitum.*

49 *Statuere an poſſint plures dominī, licet non ſit maior pars.*

50 *Iudex habet latiores habenas in pœnis quæ parti non applicantur.*

51 *Pœna indignationis principis quæ ſit.*

52 *Pœna ſeditioſi quæ ſit.*

SVPEREST, poſteaquam quomodo procedendū ſit cognouimus, & materiā ipſorū criminū, & quam pęnam mereantur, ut tandem deueniamus ad ſententiā, & eius materię cognitionē: verum cū de pęnis ipſis aliqua reſpicientia non ſolū delicta, de quibus diximus, ſed omnia alia quæ infinita ſunt ad dicendum superſint, & ea quidē neceſſaria ſint in proferenda ipſa ſententia, ideo nō ab re uidetur aliqua etiam de pœnis hoc loco dicere.

1 Qñ † plures furantur, vel rapiunt aliquam rē, vel aliter delinquūt omnes tenētur inſolidū quò ad pœnam criminalē, ita ut pœna unius non liberet alios. tex. eſt in l. ſi quis id ꝙ in fin. & ſeq. ff. de iuriſdict. omnium iudicū, & Doctor. in cap. ſicut dignum. maximè Anan. qui explicate loquitur, ex tra, de homic. ad quod faciunt, quæ dicam infra nume. 5. Quando ex unico facto oriuntur duo delicta, quod quantum ſit ad uindictam publicam omnes tenētur re ipſa inſolidum, ut per Barto. in l. prima, ff. ui bonorum raptor. & l. prima, §. unde quæritur. dū loquitur de tertia regula, ff. de publ. & hæc cōcluſio procedit etiam quò ad pœnam debitam parti. quia adhuc omnes tenentur inſolidum, & pęna unius non liberat alios. tex. eſt in l. prima, ubi omnes, C. de cond. furt. Fallit tamen quando plures tenerentur ex quaſi delicto, vt in uilla quæ non cæpiſſet maleficum, & quæ ideo eſſet obligata uigore ſtatuti ad dandū decem, quia etſi omnes ſint obligati inſolidū ad ea decem, tamen ſolutio unius ex dictis decem liberat alios, ita Doctor. in dictis locis maximè Felin. in dicto capitulo ſicut dignum. Item fallit in pluribus officialibus, ut per Bartol. in l. fina. ff. de ſicar. columna ſecunda, & Doctor. in dicta l. ſi quis id quod idem fallit, ut per Florian. in l. item Mella. §. ſi plures, ff. ad leg. Aquil. & Albe. in dicta l. ſi quis id quod. ubi omnino vide, q̄a melius loq̄tur, & latius quam alius legum doctor ibi, vel alibi quem uiderim. Quò verò ad rem ipſam, & damnum quamuis omnes teneantur inſolidum, tamen ſolutio unius liberat alios d. l. 1. & ideo ſi pœna dupli, uel quadrupli cōtineat ſimplū. & ſic intereſſe partis, & fiat per vnū reſtitutio, alij liberantur quò ad intereſſe partis, non quò

ad

ad pœnam.text.eſt in d.l.item Mella.§.2.ibi. cũ ſit pœna.& longiſſima glo.ibi,quæ vult & Doct.eam ſequuntur,& Gand.in tit.de pœn.colu.9.ex qua declaratione habes q͂d ſit dicendum in actione furti, quæ ſimplũ non cõtinet,& in actione vi bon.rapt. quæ ſimplum continet, §.ex maleficijs.Inſtit.de actio. Hoc tamen quòd ſolutio vnius liberet alios quò ad intereſſe partis,non habet locum quãdo incipit ab æſtimatione, quia adhuc agit ad rem in qua eſt dominium,vt per Flor.vbi ſupra.Salic.& Doct.in d.l.j. C.

2 de cond. furt. Sed quid † ſi plures currant tumultuario modo ad diripiẽdum caſtrũ, vel domum,an omnes teneantur inſolidũ, & q̃ho & an pœna vel reſtitutio unius liberet alios,& dic, quòd ſi æquè principaliter currant, ita vt unus non ſit auxilio alteri, ſed omnes feſtinent propter ſuum intereſſe,tunc quilibet tenetur de eo,quod ipſe fecit,non autem de eo quod fecerunt alij, & ad hoc adduco tex.in l.ſin.ff.de ſicar.dũ dicit,ictus vniuſcuiuſq; contẽplari debemus, & quod ibi dicit Bart.col.2.in hoc art.quãdo pares delinquunt,an omnes teneantur inſolidum, dum dicit quod quãdo inæqualiter delinquunt quilibet tenetur de eo ꝙ fecit,allegat etiam l.itẽ Mella. §. ſi plures, ff. ad l. Aquil.Fateor ꝙ vnuſquiſque teneť ad pœnã ſecundùm diſpoſitionem ſtatuti ſuperinde diſponẽtis,vel iuris communis, iuxta tit. vi bon. rapt. & tit.ad l. Iul. de ui pub.vel priu.quò ad portionẽ ſuã,ſed dico ꝙ nõ teneť reſpectu ſociorum, nec quò ad pœnã, nec quò ad intereſſe partis, omnes igitur in effectu capitali ſupplicio efficienť, ſi erunt comprehenſi in tali pœna a ſtatuto puniente rapinam cõſiderata rapina ſingulorum, ſed quò ad reſtitutionem, etiã idẽ eſt,quia quilibet teneť de facto ſuo, niſi tamen dan num vnius diſcerni non poſſet a damno alterius, vt quaſi ſemp euenit, ita Innoc.& communiter Doct.in d.c.ſicut dignum.vbi eſt materia,& Alex.cõſilio 103. vol.1.col. 5. & loquitur Doct. etiam quan

3 do nullus dux aderat.Sed † ſi non currant tumultuario modo,ſed cõmittenť aliquẽ, tũc quo ad ducem res eſt clara.quod tenetur de omni pœna,crimine, & damno aliorũ l.quoniã multa facinora,C.ad l.Iul.de ui publ. & l.2.§.ſi quis non homines.ff.ui bonot.rapt.& utrobique Bar.alij uero nõ tenentur niſi de damno quod quiſque dedit, ita Bart.in dictis locis, & Innoc.& Doctor. ubi ſupra,intelligendo tamẽ ut ſuperius dixi, quod tenentur criminaliter, & ciuiliter pro factis eorum ſolùm,& Bar.ubi ſupra ſequitur Alexan.in dicto conſilio. Et ſine difficultate,hoc caſu,& multo magis quando dux non adeſt, quilibet tenetur inſolidũ ſi nõ poteſt diſcerni damnũ unius a damno alterius.Eſt uerum quod ſolutio unius liberat alium quo ad intereſſe, nõ autem quo ad pœnam,iuxta d.l.item Mella.§.1.& gloſſ. ibi,& dicta in præcedenti quæſt. Et tamen aduertendum quãdo raptim omnes currerent, quod ſi tãtum unus eſſet doloſè auxilio alteri tenetur non ſolum de eo quod ipſe ſurripuiſſet,ſed etiam de auxilio alteri præſtito.iuxta l.is qui opem.& l. in actione.§.ope.ff.de furt.& not.in d.l. final. per Bar.& alios, & quæ dixi in hac materia, ſupra in tit.de homic.Quãdo in rixa q̃s a pluribus occidiť.Nec obſtat quod Bart.in d.§. ſi quis non homines.ꝙ ſequentes eum,ubi ſupra.clare ſentiant,& dicant non teneri tales,niſi de eo quod ipſi fecerunt,licet dederint auxilium alijs, quia loquitur quando non ad eum finem auxilium dederint, ſed caſu iuxta dicta ubi ſupra in tit.de homic. Itẽ eſt aduertendum quando aſſociarẽt ducẽ,ut eſſent illi auxilio ad opus, cuius gratia ibat,quamuis nõ teneanť pro delictis ſociorum,niſi ut modo dixi, an tamen teneãtur uti auxiliatores ducis ꝓ delictis per eũ commiſſis.Et in hoc dicerẽ, quod reſpectu rapinę commiſſæ per ducem tenenť, iuxta d.l.is qui opẽ.& §. ope.ſecus autẽ reſpectu aliorum delictorum commiſſorum per eũ q̃ nõ iuerunt,ut eſſent auxilio ad alia delicta pertractanda.l.non ſolũ.ff.de iniur. & item furti.§.ope.ff.de furt.& Salic.in d.l.quoniã multa facinora.colum. 6. uerſic. quęro extra.C.ad l.Iul.de ui pub.& multo minus tenerentur de auxilio, quo ad ſocios alia delicta committens, præter propoſitum principales ducis. Sed ſuccedit quæſtio, aliquis pluribus comitatus uadit ad depopulandum caſtrum, clarum eſt, illum teneri de omni depopulatione etiam facta per ſocios. dicta l. quoniam multa. Socij uero an ſimiliter teneatur non ſolùm de

rapina

rapina facta per eorum ducem, ſed etiam per alios ſocios, modo dixi non teneri pro alijs delictis, ratione quorum non intendebant auxiliari, ſed reſpectu rapinæ intendebant auxiliari. Eſt verum, quod illi nō fecerunt, & ideo etiam ceſſat auxilium, quod venit in conſequentiam, et quod non poteſt conſiſtere ſine principali, l. is qui rem, §. ſi tu Titium, ff. de furt. cum ibi not. vnde non immerito dicitur per Doct. ꝙ tenetur pro eo ſolum quod peruenit in eos. In hoc dominio ſecundum ordines noſtros tales puniremus de vnione, iuxta rubr. ſupra de vnionibus, et quia commiſiſſent vim publicā, iuxta dicta ſub rubr. de vi publ. & priu. & ita Bar. in d. l. qm̄ multa. in uerbo, alij autē homines. ſi eſſemus in homicidio, ad qđ omnes propoſito illud cōmittendi fuiſſent omnes tenerentur, iuxta tit. ff. & C. de ſicar. & not. per Bar. in l. fin. ff. de ſicar. Vides igi-
4 tur † ꝙ iſti ſimul coadunati tenentur ſolum in effectu de eo ꝙ ipſi fecerunt. et quatenus auxilium doloſè per eos alicui præſtitum eſſet, ad certum delictum, ſed cur diuerſum in his qui cōſilium dederunt, vt iretur ad depopulandum caſtrum, nam tenentur in totum pro omni rapina, ut not. Innoc. et Doct. in d. c. ſicut dignum. dic rōnem eſſe, quia cōſiliū euagatur ad omnia damna, auxilium nō, ita Innoc. Anan. et cæteri communiter in d. c. Cętera maximè circa dictum auxilium, vide per Inno. & Doc. in d. c. ſicut dignum vbi facit differentiam, an auxilium ſit ad ipſam rapinam, an adiuuandum ducem eorum, diſſuadendo tamen rapinam, & vt ibi, qui etiam latiſſimè loquitur quid in foro conſcientiæ, & vide et in materia Alex. in d. §. ſi quis non homines. & Ang. in verbo, Andræā auxiliatorē, verſi. quæro an Caio. ubi latiſſimè tam per eum, quā per Ang de Arim. Et de conſulto re qūo puniatur, uide Felin. etiam in c. 1. de offi. deleg. & in dicto ca. ſicut dignum. Dixi quando plures delinquūt quomodo teneā-
5 tur, Nunc † quæro quando unico ictu committit unus plura delicta, uel delictū ſolū, qđ punitur pluribus legibus diuerſimodè. An pluribus pœnis puniat. quo ad primū, uide tex. in leg. 1. ff. vi bon. rapt. de committente rapinam qui etiam dicitur cōmittere furtum, & dicit iureconſultus, ꝙ ſi punitur pro furto, etiam poteſt puniri pro rapina in eo in quo pœna excedit, & ideo Bart. no. ex illo tex. ꝙ quando duo delicta ex eodē facto deſcendentia. ſe habent, ut genus, & ſpecies, pœnę tolluntur inuicē quatenus concurrunt, & non ultra, Eſt uerum ꝙ uult dictam l. & reg. procedere tantùm, quando actiones perſequuntur rem familiarem, ſecus ſi utraque tendat ad uindictam publicā, quia tunc una abſolutę tollit aliam, ſic etiā in l. 1. §. unde quæritur. i uerſic. tertia regula. ff. de publ. & ſequit Alex. conſi. 103. in 4. uolū. 1. Item non procedit regula d. l. ut dixi, quando ſe habent vt genus, & ſpecies, ſecus ſi, ut diuerſa, & ut excedētia, & exceſſa, ita Bar. in d. l. 1 §. unde quæritur. & uide latius in hoc art. quādo plura delicta ſequuntur ex eodem facto, Azo. i ti. de obl. quę ex quaſi delict. naſc. col. 2. & Bart. in l. 1. & 2. ff. de tigno iniuncto. & remiſſiones Felin. datas i ca. qđ olim. in uerbo, in gl. 2. de Iudęis. & Fel. in cap. ſicut dignū. col. pen. de homicid. & dixi ſupra ſub rubr. arb. furt. cęſar. ubi
6 uide. Quò ad ſecundum, quando † cōmittitur unico actu delictum unicū quod punitur pluribus legibus diuerſimode, ut in crimine quod uulgus baratariam uocat, iuxta ea quæ dixi ſupra in tit. de officialib. corrup. pec. & c. uer. qua pęna puniatur. An puniat omnibus legibus, an una ſola ſufficiat, vnica tantū imponi poſſit. vide Bart. in l. ſi Senatus, ff. de accuſ. q in effectu redigit rē ad hoc, an ſit vnicum delictum. & eo caſu uult, vt una lex non tollat aliā, ſecus ſi oriātur diuerſa, de quo dixi ſupra in titu. de offic. corrupt. pec. &c. in verſic. nō quieſcit tū animus, & addo Alciat. in tract. presūpt. reg. 2. præſump. 28. numer. 9. In quo art. tamen quādo quis punitur pluribus legibus an vna lex deroget alteri, et maximè in ſtatuto, an derogare intelligatur iuri cōmuni, vide Bar. in l. 1. ff. vi bon. rapt. Fel. in c. qđ olim. de Iudæis Marranan c. ueniens. de accuſ. char. 193. ſecundùm totum uolūer abſolutè admodum. et uerè per Dec. in c. de cauſis. de offi. deleg. col. antep. uerſi. in fi. gl. ubi oſtendit uerām eſſe opin. ut in dubio ſtatutum tollat pœnā iuris cōmunis. Et an punitus vna lege poſſit alia lege puniri, & ſic militent oēs pœnæ, loquendo qñ una lex non tollit aliā, uide Felin. d. c. qđ olim. ubi

ponit

ponitreg.& fallen.& Dec.in d.ca. de cauſis,
col.pen.uerſic.ſubſequenter.Abb.quęrit,&
concludit puniri non poſſe, ſi tendunt ad
vindictam publicā, ſecus ſi reſpiciunt com
modum priuatū, & ibi etiam ponit a pu-
nitus per iudicem eccleſiaſticum poſſit etiā
puniri per laicum,& hæc quādo unico actu
plura committuntur delicta, uel incidit
quis in plures leges, ſed quando facta ſunt
plura, & plures tit. criminis & plura crimi-
na, tunc nō eſt dubiū quòd una electa alia
non tollitur, leg.nunquam plura,ff.de prin
cip. delict. ubi Bart. & Bar. in leg. 1.§.unde
quæritur, ff.de publ.unde operæ preciū eſt
7 uidere,quando † plura dicantur delicta,ſiue
unicum. Et quomodo cognoſcatur an ſit
una iniuria,uel plures.Eſt materia Bar.in d.
l.nunquam plura. & etiam uide Bart.conſi.
108.& Bal.4.uol. conſi.36. & Salic.in l.ſi nō
cōuitii,colum.2.in fi.C.de iniur.in his locis
etiam habes quomodo delicta confundan
tur, & ſi quis cognouit ſæpius mulierē an
ſit vnum delictum,uel plura ratione ſtatuti
puniētes adulterium in certa ſumma, uide
Bart. conſilio 222. Et ſi ſtatutum mandat,
ut præſtans auxiliū malefico puniatur cer
ta pęna, & ſi quis prȩſtet auxilium quatuor
hominibus aliquā occidentibus an punia-
tur pro uno auxilio, uel pluribus, uide Bar.
conſi.233.Ang.Aret.in gloſſ. Andr.auxilia-
torem. uerſiculo, quæro an Caio,colum.3.
Adde quòd continuatio delicti nō inducit
diuerſa delicta. ſed unum continuatum, &
quid de eo, qui plura intulit uulnera eodē
contextu in eundem,uide plenè Feder.cōſ.
7.col.pen.in fi.& ſeq.Quid ſi populum quis
concitet ad ſeditionem, & ſimul homicidiū
committat,an confundantur, uel de utroq;
puniatur, Vide Bal.2.uol.cōſ.459.Quid de
committente homicidium, & rapinam con
tra eum,cum quo ſecreta pacem,an incur-
rat duas pœnas. uide Bal 4. uol.conſil. 537.
Quomodo etiam dicātur plura furta,uide
notabiliter Bald.5.uol.conſil. 247.& conſil.
348.& Soc.conſil.33.uol.4.ubi dicit, quòd
plura furta non dicuntur, ſed unum tātū,
quando facta ſunt continuato tempore, &
vide Cæpo.cōſi.77.poſt prin.& qui pro du-
cit plures falſos teſtes,uel falſa inſtrumēta,
ad eundem finem, an committat unum de
lictum,uel plura,uide Cæp.conſi. 78. col.fi.

Et an inſultus confundatur cū vulnere, po
nit Bar.in d.l.nunquam plura, col.4.verſi.
iuxta hoc quæro,& Aret.conſil.10.col.pen.
vbi dicit, quòd quādo inſultus & uulnus fa
cta ſunt in diuerſis territoriis,tunc nunquā
cōfunduntur. Et quid ſi quis percutiatur in
utroque oculo,uel in manu, & brachio, an
dicatur unum uulnus,uel plura, uel unum
delictum,uel plura,uide Angel.conſil.190.
col.1.& 2.& Bald.5.uol.conſi.484. Et quid
ſi ſint tres perſonę uno ictu,an puniā-
tur pro una uel pluribus,maximè ſtāte ſta
tuto,uide Bald.2.uol. conſi.351. & quando
quis infert plura uulnera contra unum, ex
quibus ſequitur homicidium, An una pęna
imponatur tātùm.Bar.in lege nunquā plu-
ra uult unū tantùm imponi debere, decla-
rādo ut ibi,& per Soc. omnino videndum
conſi.62. col.2. & ſeq. Et quid ſi eſt forma-
ta inquiſitio de uulnere mortifero,an ſecu
ta morte poſſit ſequi condēnatio, uide Bal.
4.uol.conſi.43. Et ad prędicta uide Bal.in l.
ſi filiusfamilias,ff.de iuriſdit.om.iud. Ang.
de malefic.in uerbo,fecit inſultum, colu.2.
8 Eſt † in arbitrio iudicis grauiori pęna, quā
leges uelint,vel leuiori,reum ex cauſa con-
demnare,l.quid ergo,§.pœna grauior .ubi
glo.Bar.& alij,ff.de his, qui no.infa.& l.etſi
ſæuerior, C. ex qui. cau.infa.irrog. & quæ
ſunt qualitates cōſiderandę,ut augeri poſ-
ſint,ſiue diminui pęnæ, docet tex. in l. aut
facta.vſque ad fi. ff.de pœn. & ponit cauſas
ſeptem ſine conſideratione dicti tex.Felin.
ubi latiſſimè de hac materia in c. qualiter,
§.ad corrigendum,col.6.& ſeq.de accuſ. &
uide Alex.etiā in d.l.etſi ſæuerior. & ætas,
ſiue quis ſit iuuenis ualde, ſiue admodum
ſenex,eſt iuſta cauſa minuendi pœnam, vt
per Dec.in l.ferè in omnibus,ff.de regu.iu.
Maxima etiā peritia in aliquo artifice, uel
profeſſore literarum,eſt iuſta cauſa.l.ad be
ſtias,ff.de pœn. Et facit l.ſed, & reprobari.
in uerbo, ualde tamen diſciplinatos.de ex-
cu.tuto.& ideo Hoſt.in cap.de cauſis.de of.
deleg.dixit,quòd ubi ueniret,abſcindenda
lingua,uel manus,ex aliqua lege,vel ſtatu
to,propter aliquod delictū. Si egregius o-
rator,uel poeta,uel pictor tale delictū cō-
miſiſſet, non deberet pictori abſcindi ma-
nus neque poetę,uel oratori lingua.ad qđ
conferunt dicta Barb.in rubr.de reb. eccle.

non

non alien.colum.3.ubiloquitur de ſtatuto,
9 †quod forenſis non poſſit ingredi collegiũ,
vt non habeat locum in aliquo eminentis
ſcientiæ, & ibi habes eminentia ſcientiæ.
Adde, ꝙ hæc concluſio procedit in ſenten-
tia ipſa, nõ poſt, quia tunc requiritur remiſ
ſio principis. Dec. in §.1. in columna 1. in c.
at ſi clerici. de iud. & Felin. poſt Inn. in d. §. ad
corrigendos. Item ſine dubio procedit in
principe, in quo omnis pœna eſt arbitraria,
ſecundùm Bal. in l. 1. in 8. colum. ver. opponi
tur ultim. C. de ſum. Tri. & fide cath. & Fel.
vbi ſupra, ver. circa quartum. & Afflict. in ti.
quæ ſint regalia, in princ. nu. 65. & adeo eſt
arbitraria, ut etiam poſſit animum ſuum ad
puniendum, & abſoluendum informare, &
iudicare ex his, quæ vidit, & audiuit dum eſ
ſet minori ſtatu conſtitutus, ut dixi ſub ru-
bric. de par. ſuppo in fin. procedit etiam ſine
dubio in iudicibus maioribus, qui, ſecundũ
Paul. de Caſt. in Auth. hodie. C. de iud. ij ſunt
in hoc caſu, qui ſunt perpetui, ut epiſcopi,
10 marchiones, & ſimiles. Et † ſic etiam capi-
taneus iuſtitię in hoc dominio, qui erat per
petuus, & habet amplam autoritatem, ſed
dubium eſt quò ad inferiores, ut prætores,
Iaſ. in d. auct. dubitat, & allegat pro, & con
tra, & non benè ſe explicat. Iaſ. in l. cum ſer-
uus, colum. fin. Idem facit. Iaſ. etiam in § ex
maleficijs, colu. 2. Inſtit. de actio. & ibi uide
tur tenere ut non procedat in prætoribus
terrarũ, nec alijs inferioribus, prout ẽt hoc
idem potius quàm aliter ſentit in locis ubi
ſupra. Reperio Dec. in c. de cauſis, columna
penultima, & fi. de off. deleg. tangẽtem arti
culum, & dicentem, ac oſtendentem, quod
cõmunis opinio eſt, ut ſolum, procedat in
maioribus magiſtratibus, & inferentem, ꝙ
etſi in delegato inferioris nõ procedit regu
la, tamen locũ habet in delegato principis,
vide ibi, & ita intellige dicta Fel in dicto ca.
qualiter. §. ad corrigẽdos. dum de delegato
in hoc caſu loquitur. Aduerte tamen, quia
vult Iaſ. in d. l. cum ſeruus, quod hæc conclu
ſio, ut poſſit pœna mutari, procedat ſolum
in cauſis arduis ſtatutum reipublicæ concer
nentibus. & idem Iaſ. in d. §. ex maleficijs. ẽt
allegat Rom. ad hoc, ꝙ nemo poteſt face-
re hãc mutationem, niſi conſulto principe.
Sed hoc ultimum nõ puto uerum, et eſt cõ
tra communẽ, et d. §. pęna grauior. et l. etſi

ſęuerior. Primũ etiam falſum eſt, ut patet,
ſi cõſideres cauſas, de quibus per Fel. et De
cio. ubi ſupra, per quas poteſt pęna mutari.
Eſt verum, quod in hoc dominio non ꝑmit
teret princeps, vel ſenatus, ut fieret talis mu
tatio, niſi eo cõſulto. Sed ſupra locutus ſum
de iure, et ſcias hãc mutationem nõ ſolum
cõtra leges fieri, verùm etiam contra ſtatu
ta, ſecundum communem opin. ut per Dec.
vbi ſupra, colum. fin. et vide etiam ad prędi
ctam materiam Iaſ. in l. nõ ſolum, §. mor te,
ff. de oper. nou. nunc. colũm. 21. ver. quinta
concluſio. et Fel in ca. 1. de conſt. col. 12. ver.
fallit ſeptimo. Et addo, quod ꝓpter magnã
probitatẽ hominis receditur à regulis iu-
ris, ut per Fel. in c. ſuper his, colu. fi. de accu.
et per Iaſ. in l. iubemus, C. de iud. colum. 2. et
ſeq. Eſt tamẽ uidendus Dec. in c. poſtremo,
in fi. de appel. Idem propter dignitatem, et
nobilitatem, ut per Fel. in cap. paſtoralis. de
11 offic. deleg. Non omitto etiam, quod † inter
dum iudex cogitur minuere pœnam, ut pu
ta, quando fieret propter ætatem, uel quia
ceſſaret dolus, uel etiã interueniret intereſ
ſe publicum. Interdum etiam poteſt, ſed nõ
cogitur iudex, puta, quando uult punire cõ
natum ſolum ſine effectu. Ita Dec. ut paucis
agam, in l. ſi fugitiui, colum. 4. C. de ſer. fugit
poſt Alex. in d. l. etſi ſæuerior, colu. fi. Sal. in
l. is qui cum telo, colum. pen. C. de ſic. Bal. et
Are. in d. l. ſi fugitiui. et de materia d. §. pęna
grauior. et d. l. etſi ſæuerior. uide omnino per
Dec. in dicta l. ſi fugitiui, colum. 5. Addo, ꝙ
etſi homicidia prouocatus puniatur pœna
ordinaria, tamen ẽt iudex poteſt imponere
minorẽ ordinaria. ut dixi ſub rub. de homi.
Addo etiam, quod ſi iudex excederet in pœ
na, quia condemnaret in decem, quem de-
buiſſet in quinque condemnare, tamen ua-
let cõdemnatio in quinque, ſecus ſi excede-
ret in mu cta, ut per Are. in gl. dictum Sem
pronium in trecentum libris, &c. colum. 4.
ver. & aduertas. & in additionibus ibi Statu
12 ta pœnalia † an ſint fauorabilia, & conſequẽ
ter extendenda, an uero reſtringenda, uide
Barto. in l. quemadmodum, C. de agi. et cen
ſib. lib 11. vbi dicit, quod licet lex pęnalis, &
odioſa non extendatur extra ſignificatum
ſuum proprium, l. cum quidam, ff. de lib. &
poſt. et c. odia. de reg. iur. in 6. Tñ ubi extẽſio
tendit ad fauorem reipub. ita debemus eam
exten-

extendere,ſicut legem fauorabilem,et ideo
cum pertineat ad fauorē reip. punire male-
ficia,ad hoc ut prouincia purgetur malis ho-
minibus,l.longius,ff. de off.præſ.pęna ſtatu
ti punientis facientē maleficium,tenebitur
fierifaciens, et ita debet extendi ſtatutū, l.
ſi quis id quod cum ſim.ff.de iur.omn.iudi.
Ex quibus verbis in primis colligo unā con
cluſionem adeo ueram,ut diſputatione nō
13 egeat, quod † ſi lex pœnalis ex proprietate
verborum contineat rem minoris odii, et
maioris, quo caſu uidebatur dicendū, ut
deberet ſolum comprehendere ex benigna
interpretatione materię rem minoris odij,
iuxta reg.l.ſi pręſes,ff.de pę.et reg.in pęn.de
re.iur.in 6. tñ comprehendit utrunque, ex
quo proprietas uerborū hoc ſignificat,l.nō
aliter.de leg.3.cū ibi not. Et ad hoc eſt tex.
et ibi ſolius Aret.not.in l.cū lege.ff.de teſta,
ubi uide,et Dec.ubi ſupra. Secundo colligo
aliam concluſionem, quod regulariter di-
ſpoſitio pœnalis non extenditur tanquam
odioſa extra proprium ſignificatum,ex ea-
dem ratione,niſi quādo continet fauorem
reip.in puniendis maleficijs.Et hanc conclu
ſionem ſequitur Do.Roch.Cur.in tract.con
ſuet. char.17. colum.fin.poſt alios per eum
relatos.et ibi etiam ponit alios caſus,in qui
bus fit extenſio. Sic etiam Dec.ubi omni-
no eſt uidendum, in reg. factum ſuum.§.in
pœnalibus.ff. de reg.iur.ubi facit regulā ne
gatiuam,quod nō fit extenſio,cum ſeptem
limit.et in 4. ſequitur hanc. Et in quæſtio.
14 Bar.in dicta l.quemadmodum. An † ſtatu-
tum puniens facientem delictum, compre-
hendat fierifacientem,uide Alexa.in l.1.in
princ.colum.4.ff.de uerborū obligatio.ubi
dicit communem eſſe,ut non comprehēda
tur fierifaciens,quando ſtatutum loquitur
in perſonam,quia fictè dicitur facere,quod
fit communis,dicit Iaſon.in l.is,qui pro em
ptore.ff.de uſucap.char.21.colum.3.verſic.
prædicta inducit Barto.ubi latiſſime de hac
quæſt.quod ſit uera opinio,oſtendit paucis
Dec.in reg. is damnum dat. de regulis iuris
Eſt tamen limitanda,primò,ut non proce-
dat,quando ſic redderetur ſtatutum eluſo-
rium,quia deficeret pena iuris communis,
ſecundum Alexand.in dicta l.1.Item in ciui
tate hac Mediolani ſine dubio non haberet
locum,quia ultra quod ſtatutum loquatur
in perſonam, adeſt aliud ſtatutū diſponēs,
ut nullus puniatur pœna corporali,niſi lege
municipali caueatur,ut per Iaſo. in dicta l.
is,qui pro emptore.ver.limita iſtā quæſt.&
ſimiliter in alijs locis,ubi ſimilia adeſſent ſta
tuta. Adeſtque aliud ſtatutum, quod pror-
ſus tollit difficultatem,diſponens,quod ho
micidia intelligatur, qui proprijs manibus
15 fecerit homicidiū, Et aduertendum, † quod,
etiā ex maiori ratione non licet extendere
ſtatutum in hac materia. Nam magis de-
linquit mandās quàm mandatarius, ut per.
Iaſon.& Dec.ubi ſupra, tamen non fi exten
ſio extra proprium ſignificatū. Et ideo D.
Roc.ubi ſupra aliter ſentiens nō bene dicit,
& conſequēter ſtatutum loquens in furto,
non debet habere locum in rapina vel crimi
ne expilatæ hæreditatis, quæ ſunt maiora,
de quibus dixi ſupra in tit. de fur. verſ.& an
ſtatutū,& in tit.de ſacrileg.ac in tit. de lege
Iul.pecul. Attamē teneo contrarium in rapto
re,quia in rapina ineſt propriè furtū, iuxta
dicta l.cum lege.apparet ex tex.Inſtit.ui bo
norum raptor.in princi.Item in ſacrilegio,
qui furetur res ſacras, iuxta not.per me ſu-
pra in tit.de ſacrileg.In crimine uerò expila
tæ hæreditatis ſentio cum Cępol.conſil.72.
col.2.& 3. qui contrarium tenet, quia non
cōmittitur furtū proprie.& vide de hac ma
teria Angel.& additionē ibi,in gloſ. veſtem
cœleſtem.columna final.Marſ.in l.ſi quis vi
duam. columna penultima, & ultima co-
lumna.de conſti.Iaſ.in §. ex maleficiis.Inſti.
de actio.cha.3.columna prima,& in §.tripl.
columna tertia, eodem tit. Et an ſtatutum
minuens pœnam iuris communis,puta,im
ponens pro adulterio pœnam pecuniariā,
etiam comprehendat adulterium cum ince
ſtu,uide Corn.conſilio 19 uolum.4.Et quia
dixi,quod quando uerba ex proprio ſignifi
catu ſunt apta ad comprehendendum non
ſolum hunc caſum,ſed etiam alium, uerun-
que comprehēdunt, aduertēdum eſt, quod
ſi ex duobus,quæ poſſunt comprehendi, al
terum ſit eligendum, ita ut utrunque non
poſſit eligi, tunc quod mitius eſt eligetur,
Aret.in dicta l.cum lege.& ideo ſi fiat men-
tio de ui,intelligetur de priuata, & non de
publica, ut ſit mitior pœna, l. præſes, ff. de
pœn.Dec.in reg.hoc iure.ff.de reg.iur.Item
16 ſi lex, vel ſtatutum † imponet pœnam capi-
talem,

talem, nõ intelligitur de pœna capitis naturalis, ſed exilij, d. l. præſes. & l. interpretatione, ff. eodem ita Cano. in c. 5. ſuper gl. 1. de iureiur. & Iaſ. vt paucis agam, in l. diuortio. in prin. col. 3. ff. ſol. mat. & in l. tranſigere, C. de tranſact. ponit in hoc Felin. regulã, & fallentias, in c. qualiter, & quando §. ad corrigen. ſos. de accuſ. & doctius ibi per Arct. quem vide. Non procedit tamen hæc concluſio in atrociſſimis delictis, quia fit interpretatio in deteriorem partem, per dictum Abb. in c. at ſi clerici, in vltim. verbis principij, de iud. Et facit ad hoc, quando eo in caſu recedimus a regulis iuris, per d. Innoc. in c. 1. de conſt. vbi Fel. col. 12. & dixi ſupra in art. prin. præcedente, & generaliter mitior pœna ſemper eſt eligenda, gl. in c. de cauſis. in verbo, certa. de off. deleg. vbi Dec. in cap. cœteras, col. penu. verſi. 10. & ita reſtrictio. de reſcrip. & ibi etiam ex hoc refert, quod
17 † in dubio reus, & non iudex, debet eligere pœnã alternatiuè poſitam, in pœnis pecuniarijs tñ non corporalibus, vt per Dec. ibi col. um. 4. ve. ſ. ſubſequenter. ad fin. & per Dec. latè in l. ſi fugitiui, C. de ſer. fug. & ad prædicta omnino vide Alciat. in tract. præſump. in reg. 3. præſump. 45. quę eſt vltima.
18 Quando † quis delinquit extra territoriũ, an puniatur ſecundum ſtatuta loci, vbi deliquit, an ſecundum ſtatuta patriæ, an iure communi, vide Barto. in l. cunctos populos, C. de ſum. Trin. verſi. 2. quæro, quid de delictis diſtinguentem, quod ſi eſt delictũ de iure communi, punitur ſecundum ſtatuta loci, vbi deliquit, alias non, niſi fuerit ſciens, declarando etiam qualiter præſumatur ſciens, Iaſon. ibi, in 1. lectur. tangit chartã 3. columna 3. verſiculo 2. quæſtio. principeſt, iuta in delictis. & concludit, quando eſt delictum de iure communi, ſicut dicit Bartol. ſi tamen fuerit ſciens aliter punitur ſecundum ius commune, dicens, quod eſt opinio melior, quam il. 2, quod paſſim attendantur ſtatuta loci delicti, quam ponderat fuiſſe Bar. ibi, & oſtendit quod etiam eſt communior, & ſubdit quod in iudicando non eſt recedendum ab hac opin. Iaſon. etiam tãgit in ſecunda lectura. in verſiculo ſecunda principalis quæſt. Bart. & in effectu idem concludit. Vide etiam Fel. in ca. licet, columna 6. verſic. dum dicitur de foro competenti, vbi dicit communem opinionem illam eſſe quam tenet Abb. ibi, & Abb. ibi tenet, quod põt iudex delicti eum punire ſecundũ ſtatuta ſua, niſi fuiſſet ignorãs. Eſt igitur dicendum, ꝙ data ignorantia ceſſant ſtatuta loci delicti, ſed non ceſſante iuxta modos traditos per Barr. & Doctor. in l. cunctos populos. poteſt iudex delicti talẽ punire ſecundum ſtatuta ſua, poteſt etiam eum punire ſecundum ſtatuta loci domicilij, niſi ſecundum Fel. in vtroq; loco imponeretur pœna a ſtatuto ipſo iure, quia tunc attenduntur ſtatuta loci delicti præciſè, & eandem opinionem tenet Marian. Soc. in c. poſtulati. char. 3. columna 3. verſiculo, quo ad quartam principalem art. de foro competenti. ubi loquitur ſimiliter ſicut Abb. ꝑ verbum, poteſt ſentiens clarè, ꝙ etiam poteſt puniri ſecundum ſtatuta domicilij, niſi in caſu, de quo ſupra. & Mariã. ibi latius, & cõſideratius loquitur quàm alius, complectendo diuerſos caſus. vide etiam in hoc ar
19 ti. ponẽdo caſum in iudice originis. an debeat † punire ſubditum delinquentẽ extra territorium ſecundum ſtatuta ſua, vel ſtatuta loci delicti. Alex. in conſ. ſuo 111. vol. 1. colum. 3. vbi dicit communem eſſe, quod ſtatutum non comprehendat ſuum ſubditum delinquẽtem extra territorium, & ita quod iudex domicilij debet eũ punire iure communi, ſi non apparet de pœna ſtatuti illius loci, Concludo igitur ex prædictis ſecũdum mentẽ communiter Doctorum ꝙ regulariter attenduntur ſtatuta loci delicti, quando non poterat reus ea ignorare, & quia poſſit iudex loci delicti punire ſecundum ſtatuta ſua, res non habet difficultatem, Sed an etiam ſit facultas ſuæ punire ſecundum ſtatura ciuitatis delinquentis? In hoc Alexan. diſcrepat a Felin. & Marian. & articulus pendet, an ſtatutum pœnale comprehendat ſubditos delinquẽtes extra territorium, de quo ſtatuto tam in hoc caſu, quam in alijs, an extendat uires ſuas extra territorium, vide Barto. in dicta lege cũctos populos. verſiculo, octauo circa ſtatuta punitiua, & vltra Alexand. in dicto cõſilio 111. quem uide omnino, uide etiam Signorol. conſilio 89. columna ſecunda, & Cornel. 1. vo umine conſilio 152. columna ſecunda ſinem. & Roch. in capit. fin. dicto con-

conſuet. & vide etiam de hac materia Fel. in d.cap.2. conſtitut. columna 2.verſiculo, tertia concluſio.& Caccialup. ac alios in d. 20 l.cunctos populos.Non omitto† quod Doctores ubi ſupra diſtinguenteis,an ſit delictũ de iure communi,vel non, uolũt tñ vt licèt ſit delictum ſolũ ex diſpoſitione ſtatuti, nihilominus ſi cõmuniter adſit tale ſtatutum in omni loco(ponendo exemplum in ſtatuto vel Decreto prohibẽre frumẽta extrahi extra dominium)idem ſit, ac ſi illud eſſet prohibitum iure cõmuni.Hoc autem decretum,vt frumenta non cõducantur extra dominiũ,ualde terribile eſt ĩ hoc dominio, quia imponit pœnam ultimi ſupplicij,& publicationis bonorum, & quamuis uideatur continere utilitatem publicã, ut ſcilicet annona detrimentum non patiatur,& nè ſequatur charitas frumentorum. Tamen ſi practicam attendamus, continet auaritiã,quia finis eſt, ut pro quolibet ſacco frumentorum ſoluatur uectig. omni enim tempore conceduntur licentiæ, ut frumenta extra dominium conducantur cum ſolutione allegati uectigalis. Quæ res,& penuriam auget. & nobiles dimittit inanes, ego quotidie clamo contra hoc. Quando
21 †delictum habuit principium in vno territorio,& ſortitur finẽ in alio,quis iudex poſſint punire,uide Marian.in ca.propoſuiſti. de foro competẽti,& quæ dixi ſupra in tit. de foro competenti,ubi etiã habes quomodo iudex dicatur præuenire alium iudicem ita ut ſolus præueniens poſſit punire.& qñ quis eſt punitus, uel ſoluit pœnam in uno territorio an adhuc poſſit puniri in alio,& an iudex poſſit exequi ſententiam alterius, & infinita alia ibi dixi de competentia, & incompetentia iudicis in hac materia, quæ omnia tendunt ad demonſtrandum, quis iudex punire poſſit, & ſic ad materiã
22 noſtram pœnarum. Si uero† ſit commiſſum delictum ultimo die mei ſemeſtris, & in alio ſemeſtri fiat condemnatio, cui pœna debeatur;Eſt materia, quæ ponitur per Alexand.in l.diuortio, §.ſi uir. columna fi. ff.ſol.matri. ubi dicit, quod in ſimplicibus emptoribus fructuum communis eſt opinio.ut ad primum emptorem pertineant, quam opinionem,etſi acriter mordeat, tñ quam admittit,ubi tẽpore primi emptoris ſaltẽ formata eſſet inquiſitio, & deinde diſtinguendo concludit,quod ſi loquamur de his, quibus data eſſet adminiſtratio iuriſdictionis; tunc ſecundo inquirenti datur pœna,quæ ex induſtria acquiritur,q̃ opinio ex diuino iudicio tãti viri, quemes ſuperioribus diebus habita fuit in cõſideratione à Senatu,eleuata difficultate,an pœna delictorum commiſſorum ante emptas iuriſdictiones in hoc dominio, in quo multæ ſub Cæſare emptæ fuerunt, ipſorũ emptorum eſſent,an fiſci. Nam ordinauit Senatus,vt ſi erat ſub Cæſare formata ſaltem inquiſitio,fiſci Cæſarei eſſent,alias empto
23 rũ. Pœna†vbi non determinata a iure,cõmittitur arbitrio iudicis,l.1.expilatores,ff. de effract.Dec.in l.ſi fugitiui, colu. 5.circa fin.C.de ſeru.fug.& Dec.latè in cap.de cauſis,colu.2.de off.deleg.et ibi ponit quomodo debeat iudex arbitrari, dicens,quod cõſuetudo attenditur,uel illa ceſſante a ſimili ad ſimilia procedit, & quòd etiam arbitrium extenditur vſque ad mortem,per gl. in §.in ſumma.Inſtit.de iniur. de quo vltimo vide Dec.in c.ex literis.de conſtit. poſt Fel.ubi,qui facit regulam ſecundùm gloſ.in d.§.in ſumma & poſtea limitat pluribus modis.Iaſ.in l.etſi legibus, C.ſi contra ius vel util.pub. & Dec.conſil. 100.col.pen.in fi.& ſeq. Vult tamẽ Dec.in d.cap.de cauſis, col.2.ꝙ hoc arbitrium non debeat declarari in principio officij, ſed tempore pœnæ imponẽdæ.ut per eum. Hæc tamen diſputatio ceſſat in principe,in quo omnis pœna eſt arbitraria,ut dixi ſupra in verſi.eſt in arbitrio,& quando pœna eſt commiſſa arbitrio iudicis,& iudex arbitratur,an poſſit appellari,vide Fel.ĩ c.inter ceteras de reſcrip. col.pen.& Alexan.in l.1.ff.de reg.2.ad fi.& dum dixi, ꝙ arbitratur iudex a ſimili pœnam,ceſſante conſuetudine. Adde quod ſi ſtatutum vel lex dicat. vt imponatur pœna certa,vel alia in genere, nõ imponetur maior pœna expreſſa,ſed ſimilis glo.in l.ſi fugitiui,C.de ſer.fug.Bart.in l.quidam relegatus,in princip.ff.de reb.dub. et Fel.i. in cap.
24 ſedes,col.fin.de reſcrip.Addo etiam,ꝙ†qñ delictum non fuit perfectum, non poteſt iudex arbitrari uſque ad mortem. Flor.in l.item ſi obſtetrix.circa fin.ff.ad leg. Aquil. et Dec.in d.l.ſi fugitiui,colum.4. Et quando

do pœna eſt alternatiua. An, & quando electio competat iudici uel reo, uide præter alios Dec. qui hanc materiam latè ponit in ca. inter cæteras. de reſcrip. & ī d. l. ſi fugitiui. Et an habens arbitrium, iuxta d. §. effractores, ſiue l. etſi ſeuerior, C. de infam. & l. quid ergo, §. pœna grauior, C. de infam. & quæ dixi ſupra uerſ. eſt in arbitrio. poſſit etiā cōfiſcare bona. Dic id poſſe magiſtratus, qui in ſumma poteſtate ſunt, alios nō, ut ꝑ Doc. ī l. uni, C. ne ſine iuſſu princip. & Ang. Aret. in gloſ. & eius bona publicamus. colum 7. uerſicul. quæro quis iudicium, & per Iaſ. in l. 2. C. qui teſt. face. non poſſ, col. fin. & in l. etſi legibus, ubi de d. §. expilatores loquit̄, C. ſi cōtra ius uel util. publ. & Felin. in d. ca. ex literis. de cōſtitu. & qui ſin tales iudices. uide ibi, & per Bart. in leg. 1. in princip. ff. quod quiſque iur. Quæ diſputatio ceſſat in hoc dominio, in quo nemo, quantumcunque latam habeat facultatem procedendi, & determinandi, poteſt bona publicare, in
25 conſulto Senatu. An † publicatio bonorum, & aliæ pœnæ, & mulctæ applicentur feudatario, an ſupremo domino? In effectu dic hæc pendere à priuilegijs, an clarè loquantur, uel ſint translata omnia regalia, iux. text. quæ ſunt regalia, quē uide, uel etiam ſit translatum merum, & mixtum imperium, quia tunc etiam confiſcationes eorum ſunt, nedum aliæ pœnæ, & mulctæ, & quæ ex ſola conceſſione iuriſditionis ad eos ꝑtinent. Lucas de Pen. in l. 1. colum. 8. uerſi. ſecundò quæritur, an cōceſſo mero, & mixto imꝑio, C. de priu. ſch. lib. 12. Mart. Laud. ī cap. 1. colum. n. fin. uerſi. ex qua doctrina. ubi etiam Præpoſ. col. fi. qual. uaſal. iur. debeat fidel. ubi uolunt, ꝙ cōfiſcatio ſit maioris domini, quando ſibi reſeruauit ius maioris dominij, ergo à cōtrario, & c. Guid. Pap. cōſilio 76. ī terra alicuius. Hoc eſt etiam ex mente Aluar. in capitul. 1. §. ſi quis aliquem. de pace tenen. colum 3. & ibi Præpoſ. et Iſer. qui dicunt, quòd pœnæ, et mulctæ ſunt feudatarij, ſed bona applicantur ſupremo dominio. intelligendo tamen, ſecundū prędicta, niſi ex conceſſione aliter appareret, ut etiam per Bald. in cōſilio 306. & ſeq. uolu. 4. Alex. conſi. 31. uol, 1. col. 3. & Bart. in l. cunctos populos, colum. penul. verſicul. illæ ergo ciuitates. et dū Aluar. dicit, niſi etiam appareat contrariū ex iuriſditione, intelligit, ſicut dixi modò, ꝙ etiam venit publicatio bonorum, quando merū, et mixtum imperiū eſt translatum. et hoc vult Bar. in l. imperiū, ff. de iuriſd. omnium iud. colum. 4. verſ. quæro extra cum duabus præcedentibus. Alexand. conſ. 13. uolum. 6. Anch. cōſ. 161. de quo uide Iaſ. l. l. imperiū, colum. 4. uerſ. circa quartam partē. & col. ſequen. uer. ex hoc ultra. & uide Iacob. de Sā. Georg. in ſua inueſtitu. in gloſſ. cū mero, & mixto imperio, colum. 2. uerſ. ſed an pęnę. & uerſ. ſed an. Hęc intelligo ſine dubio, quando ex ordine principis, vel legeante in feudationē imponebat publicatio bonorum, vel alia pęna, quia ꝑ infeudationē ponitur vaſallus in locū principis, in his quę dix, & per ea verba, de quibus dixi. Sed ſi poſtquā vaſallus inueſtitus eſt, princeps faceret proclama, uel decretum puniens uti delictū, quòd antea licebat, uel maiorē pœnā addens, an eo in caſu, ubi committeretur delictum illud ꝑ ſubditum feudatario, de quo ipſe cognoſceret ex priuilegijs ſuis, nō uetante aliquo ordine principis, prout uetat in hoc domino ordo maioris magiſtratus, poſſet iudex feudatarij cognoſcere, & ſibi applicare pęnā. Crederē poſſe eodē modo ex quo ī feudatario eſt iuriſditio, merū, & mixtū imperiū, à quo naſcunt̄ in illo loco pęnæ, quæ ſunt fructus iuriſditionis, meri, & mixti imꝑij, iuxta not. i l. final. ff. ſoluto matrimonio, & ſi principes uoluit ſuā nouā legem publicari eo in loco, nec in eo habere locum, ſumus extra difficultatē, quia lege non militante, etiam non militat pœna. Sed ſi uoluit, ut illi locus eſſet, prout vult ſempre, ut quietè uiuatur in toto dominio, quod maximè patet, quia cum referunt̄ cauſæ crimnales feudatariorum ī ſenatu, mandat Senatus prætoribus eorū, ut delinquentes, & contrauenientes dictis nouis ordinibus, puniant pœna ipſorum ordinum. Non video quare etiam pœna ſicut cognitio nō debeat eſſe feudatarij. Et facit, quod quidquid plantatur et ſerit̄ cedit ſolo, §. et ex diuerſo. Inſt. de rer. diuiſ. ꝑ Alex. et Iaſ. ī l. 1. §. nunc videamus, ff. de oper. noui nunc. et ideo etiā quod ſeminat princeps (vt ita dixerim) in mero imperio, et iuriſditione alterius, eſt domini iuriſditionis,

Mm 2 et

prietate ſit admodũ difficile, lex & canon
exercitia concedunt poſſeſſoribus, & ſecũ-
33 dũ Bald.in rubr.C.de fru.& lit.exp. An† in-
ter hos fructus iuriſditionales ad ſit feudũ,
qñ aperitur domino propter generationẽ
finitam, & conſequenter ſi aperiatur tẽpo
re tyrãni, ita poſſit diſponere de eo feudo,
ſicut verus dominus, & duret alienatio ſub
iuſto domino, id eſt, eo qui poſtea præſup-
ponat ſe iuſtũ, vide Alb.in rub. C. de fruct.
& lit.expen.qui per infinita fundamẽta te-
net, nõ eſſe ex fructibus iuriſditionis. Et idẽ
Imol.per verbum, forte, in d.l.fin.ff.ſolut.
matr. Faciunt dicta per Cuma.in conſi. 65.
dum vult, ꝙ vtile ſit pars directi, & ita non
valebit alienatio, d.l.decernimus.& ꝑ Dec.
34 in d.conſi.191. Pœnæ† delictorum non trã
ſeunt contra hæredes, l.1.ff.de pri.deli.l.pu
pillum, § in hæredes, ff.de reg.iur. & § non
omnes. Inſtit.de perp.& tẽp.act. vbi eſt om
nino videndum, & ibi in §.pœnales dicitur.
ꝙ lite conteſt.tranſeunt, ſicut & in l. vnica,
C.ne ex del.def.tranſeunt tamen etiam lite
non conteſt. quatenus ex delicto defuncti
in hæredem perueniſſet, d.l.vnica.l.ſicut pœ
na.ff.de regul.iur.& dicto §. non omnes. &
vide Dec.tam in dicta leg. ſicut pœna quam
in dict.§.in hæredes. in quo, §.in hæredes re
digit materiam ad reg.& fallentias. Et com
munis eſt concluſio, ꝙ hæres delinquentis
tenetur ſolùm lite non conteſt. quatenus
ad eum peruenit, dato quòd inuentarium
non fecerit. Idem quòd bona delinquentis
ſint tacitè hypothecata. non ſolùm quãdo
ſunt pœnes, hæredem, verùm etiam ſi eſ-
ſent pœnes quemlibet tertium. Ita Fan.in
tract.de pig.in 4.memb.2.partis, verſic. no-
nus caſus.vbi vide. Et inter cæteros caſus,
qui ponuntur pro limitatione ad dictam re
gulam, ꝙ pœnæ delictorum non tranſeunt
in hæredes, ille eſt, quando ipſe iure impo-
nitur pœna, quia tunc talis pœna afficit hæ
redem, & eſt opinio certiſſima, vt oſtendit
Iaſ.in l.3.§.quod autem, ff.quod quiſq; iur.
Eſt verum, ꝙ ſecundum Iaſon.ibi, antẽ mor
tem requiritur declaratio, aliter non tran-
ſit. Sic etiam ibi videtur uelle Dec.ut ſit ne
ceſſaria declaratio ante mortem, & ita in
confiſcatione bonorum, in terminis decre
ti noſtri, quòd à die delicti commiſſi intelli
gantur ipſo iure cõfiſcata bona, Conſuluit
Curt.Sen.conſilio 60. dux Philippus. vbi re
fert Dominos Ambroſium Opizonem, &
Petrum Graſſum aliter concluſiſſe, ex eo ꝙ
decreta dicebant, quòd à die commiſſi cri-
minis ipſo iure eſſent publicata. Sed pon-
derat Curt.quòd etſi decreta ita velint, ta-
men etiam volunt, vt debeant, qui crimi-
nis arguuntur, de eo prius condemnari, &
ſine hac qualitate non procedat cõfiſcatio
bonorum, & conſilium illud fuit æditũ ad
Opizone, & Graſſo in gratiam ducis Ludo
uici, volentis ſuſtinere ſententiam latam
per Nicolaum Ma.ateſtam, qui publicaue-
rat bona cuiuſdam mortui, trãſmiſſa inqui
ſitione ad ſepulchrum. De qua re, & alijs ſi
milibus infinitis erubeſcens dux ipſe ad cla
mores populi aliud decretum ædidit. vt cõ-
tra mortuum non poſſet procedi, niſi in cri
mine læſæ maieſta. & alijs permiſſis à iure
communi, quo decreto ſtante, ceſſat alia iu
ris concluſio, quod vbi reus confeſſus mo
ritur, poſſunt poſtmodum confiſcari, iuxta
nor.per Bal.in d.l.vnica, C.ne ex deli.defun.
& videtur communis opinio, vt per Cur. in
d.conſilio 60. qui tamen aliter dicit in con-
feſſione ficta. Nam per allegatum decre-
tum mortuo eo quandocunque ante ſen-
tentiam amplius non fit verbum, & ubi
etiam ſtante eo decreto eſſet difficultas, ad
huc idem obtinetur ex fundamẽtis Curt.in
d.conſilio, quòd niſi ſit lata ſententia, mor-
te extinguitur crimẽ, & ita obtinui ego, dũ
ageretur de bonis Dom. Baptiſtæ Sabadini.
Extra decreta, an pœna ademptionis bono
rum tranſeat in hæredes. Dic abſolute, ꝙ ſi
imponitur ipſo iure tranſit, ſed ubi non im
ponitur ipſo iure, fit diſtinctio in publicis
delictis, an vno tẽpore, uel alio moriatur.
Nam ſi ante ſententiam decedat, res eſt
clara, quod non tranſit.leg. ex iudiciorum,
ff.de accuſat. ſi poſt pendente appellatio-
ne, uel intra tempus ad appellandum, uide
Ange.in l.unica, C.ne ex del.def. column. 2.
Aretin.in gloſ.qui iudex uidens, quòd in-
quiſiti non comparent. & in eis locis habes
etiam quid in priuatis delictis. Et not. om-
nino, quòd etſi mors tollat pœnam, tamen
poteſt hæres defuncti pro fama, & honore
eius inſtare, ut declaret ſuper eo crimine.
Roman. in ſingul. in 17. charta in 4. co-
lum. Item not. illud, ꝙ ſi conſtat confeſſio-

ae, vel teſtibus, de delicto, & eſſe in cauſa concluſum, pœna tranſit in hæredes, tamẽ in hoc dominio non ſeruatur, ratione, quã dixi, et vide etiam quando pœna tranſeat in hæredes. Ant. de Butr. conſilio 58. vide etiam omnino in hac materia Abb. in ca. fi. de ſepul. Et dum dixi, ꝙ requiritur declaratio ante mortem, ſecundum Iaſ. & Dec. dic communem eſſe in contrarium, vt dicã infra in tit. de ſent. in vei ſic. ſententię materiã
35 ſequẽdo. Vides ergo† qui ſit effectus, quod pœna imponatur ipſo iure: Alius ẽt ex hoc ſequitur, quod tunc non licitè retinetur talis pœna in foro conſcientiæ. Ita Fel. in d. c. 1. de conſtit. col. 2. & 3. ibi facit regulam, in cõtrarium, & eam primo ita limitat, & late Dec. in reg. quod a quoque, ff. de reg. iur. vbi in fi. dicit, quod tamẽ hæc cõcluſio pendet ab eo, an lex imponens talem pœnam ipſo iure ſit iuſta, de quo articulo ſunt vidẽda dicta in d. capit. 1. de conſtit. Si vis ſcire quæ pœnæ imponantur de iure canonico, vide Abb. in c. cum nõ ab homine. in 6. col. de iudic. & inter alias iudex poteſt imponere pœnam ſeruitutis. ca. ita quorundam. de iud. & Cæp. conſilio 73. colum. 1. vbi loquitur de multiplici ſpecie pęnarum tam iuris canonici, quam ciuilis, & Abb. in capit. 1. de pœn. Vide etiam de pœnis iuris ciuilis, & canonici. Ioã. de Lignano in tract. de cẽſ. eccl. in 1. colum. & quot ſint genera pęnarum de iure ciuili, & quot de iure canonico, vide Feli. in d. cap. qualiter, §. ad corrigendos. de accuſ. & uide omnino Alber. in dictionario ſuo in uerb. pœna. vbi percurrit ſingulas pęnas ſingulorum delictorum. Et caſus in qui
36 bus† imponitur pœna mortis, vide per Bal. in l. data opera. C. qui accuſ. non poſſ. columna 4. vbi etiam quot modis committa
37 tur delictum. Et an† attendatur tempus cõmiſſi delicti in imponenda pœna, an ſententiæ, vide l. 1. ff. de pœn. quæ dicit, quod attẽditur tempus delicti, & ibi Bartol. Sali. notabiliter in l. leges, & conſtitutiones, C. de leg. & Felin. in cap. fin. in primo not. de ſent. excom. ubi infert, quòd minor delinquens maior factus, punitur ut minor, & late Iaſon. in l. penul. ff. ſi ex nox. cau. aga. Aretin. in gloſ. dictum Sempronium intercentum libris, colum. 3. & adde ibi. Et quia regula eſt, quod attenditur tempus delicti,

38 quæritur per Bart. in d. l. 1. an† factus clericus poſt delictum puniatur a iudice ſæculari, uel eccleſiaſtico? Et uidetur puniendũ eſſe a iudice ſęculari, attendendo tempus delicti. Tamen Bartol. poſt Dyn. vult contrarium, niſi in fraudem eſſet factus clericus. Eſt uerum, quod tunc determinat uideri factum in fraudem, quando iam erat accuſatus, uel ſuſpectus criminis, ut ibi, uel, ut per Marſil. in l. ſtatuliber, ff. de quæſtio. quando factus fuit clericus incontinenti delicto patrato. Addit Bart. in d. l. 1. modum qualiter iudex ſæcularis poterit punire clericũ, uidelicet per degradationem factam ab epiſcopo ſuo, de qua degradatione, quando fiat, ponit Abb. in ca. at ſi clerici. in prin. colum. 14. uerſ. ad ſecundũ. de iud. de qua uide tex. in ca. 2. de pœn. in 6. Item addit Bar. in d. l. 1. quod poſt inchoatum proceſſum, uel latã ſententiam, ſi laicus efficiatur clericus, licèt ſ non proſit ſibi clericatus quo ad executionem faciendã in rebus, prodeſt tamen quo ad perſonam, quia non poterit capi, & detineri in carceribus, uel capite puniri; cũ perſona clerici, omnino ſit exempta a manu iudicis ſæcularis, & hæc eſt communis opinio, in cap. 1. extra, de oblig. ad rat. & de hac materia uide Iaſ. in l. cum quædam puella, colu. 3. ff. de iur. omn. iud. & Dec. ibi ad fin. Felin. in cap. eccleſia S. Mariæ. colum 44. uerſiculo 15. quæro de conſtitut. Cæpol. conſi. 11. colum. 4. Alexand. conſi. 89. in 3. uolum. col. pen. Cæpol. conſi. 40. col. 10. & conſilio 68. & alibi ſæpe per Doctores. & uide omnino D. Ant. de Butr. in d. ca. 1. & ideo his diebus proximè præteritis, dum quidam criminis argueretur, pro quo erat imponẽda pęna pecuniaria, & factus eſſet monachus in fraudem, nihilominus fuit condemnatus a iudice ſęculari, & facta executio in bonis, & dixi ſupra in tit. de foro competenti in articulo, an iudex ſęcularis poſſit punire clericũ. Et quo ad eius patrimonium, uide Bar. in dicta l. 1. colum. penu. ibi Domini Ioan. Andr. & Oldr. conſilio 17. columna 9. & cõſilio 13. & 83. columna 1. & Felin. in dicto cap. eccleſia ſanctę Mariæ. in quarta columna, et ibi dicit, quòd gaudet in re patrimoniali priuilegio clericali in caſibus a iure expreſſis, alias non, et Oldr. conſilio 133. an
39 epiſcopus. Quęro† quando ſtatutum dicit,

vt puniatur in ære, & pſona, quomodo intelligitur. vide Ang. cõſi. 219. colum. 1. circa fin. & Bald. uolum. 2. cõſi. 262. col. 1. in fi. & ſeq. ubi etiam ponit, ſi ſtatutum addat arbitrio principis, qualiter arbitrari debeat Bal. conſi. 130. col. 2. uol. 4. Signo. cõſ. 170. col. 6. circa fin. & ſeq. & de dicta pœna, æris, & pſonæ. uide i ca. 2. de ma. & obed. Bald. & Ang. in l. 1. in fin. C. ne l. ſine iud. ſe uind. & Alex. in l. lex Corn. ff. de uulg. & pup. Et quãdo

40 † pœna dicatur capitalis, uel corporalis, ita ut quis nõ ſit diminuẽdus fideiuſſoribus uide per Felin. in capitul. qualiter, ii ſecõdo §. ad corrigendos, columna. 3. de accuſat. & in apoſtil. ad Abb. in capit. afferte. in apoſtil. magna, de pſump. p Dec. in l. magiſtrati bus, ff de iur. omn. iud. ubi habes, quod pœna corporalis pluribus modis dicit, & dixi ſupra ſub rubr. de carcer. fid. commit. & amplißime inuenies hanc materiam poſitam per Mar. in capit. ueniens. de accuſat. Nam ibi cadit pariter, ut intelligat, an magis in una cauſa, quam in alia quis admittendus ſit per procuratorem. Et an, & quãdo pœna pecuniaria cõuertatur in corporalẽ, data ſoluendi impotentia, uide Mar. ã. ubi ſupra. & Abb. in capitul. Odoardus, colum. 1. de ſolut. Et quæ pœna imponatur rumpenti confinia, uide text. & Barto. ibi l. aut damnum, §. quiſque, ff. de pœn. & Laud. in tract. de principe, conſilio 527. Pœn. corporalis eſt maior qualibet pecuniaria, l. in ſeruorũ §. in perſonis, ff. de pœn. quod limita ut ibi per Alexand. & Bar. in l. prima, §. fi. ff. eodẽ & uide D. Præpoſi. in cap. deniq; columna ſecũda, diſtinctione 4. & in ſimili aliquid p Felin. in cap. 1. de teſtibus, & uide omnino Soc. cõſ. 153. col. pen. An grauiori pœna puniatur homo uilis, quã poſitus in dignitate, uide l quædã. & ibi Bar. ff. de pœna. Cur. in conſ. Federicorũ, colum. 25. Felin. latè i 1 cap. cum quidam. de iureiur. col. 2. & ſeq. et in c. paſtoralis. i princip. de off. deleg. et Cæpol. notabiliter cõſilio 40. col. 5. Pœna au euitetur propter multitudinem delinquẽtium, uidẽ tex. in l. aut facta §. fin. ff. de pœ. Fel. in cap. delictus, col. 2. uerſ. in glo 3. de ſimon. Pœna ſubleuatur ob antiquitatem delicti l. ſi diuino, ff. de pœn. dixi ſutra ſub rubr. quomodo procedatur per actionem. circa materiam l. quærelam, C. de falſis: Aliquando tamen etiam antiquitas delicti aggrauat, unde Bart. i d. l. ſi diuino. An pœna ſit illa, quæ reddat magis graue vnũ delictum, quàm aliud, vide Dec. col. 65. col. 2. & ibi, au ſit maior pœna furcarum, quam capitis, quæ pro homicidio imponitur. An pœna egrediatur ſuos autores, vide Dec. cõ

41 ſilio 64. in princip. Pœna vitij litigioſi eſt, quod alienatio nulla redditur, & ambo cõtrahẽtes, puta, venditor, & emptor puniũtur pœna pecuniaria dãda fiſco, quia preciũ amittit emptor, & venditor tantundẽ, & datur ab vtroque fiſco. Quò verò ad rem proceditur in lite ſicut prius, & hæc locum habent, quanto ſcienter contraxerũt, aliàs, diſtinguit, vt per Abb. latè, & doctè capitu. eccleſia, el primo, ut lite pend. colũ. 5. vbi dicit quod hæc pœna interdum etiã dupli eſt, & alios effectus opera crimen litigioſi & ibi etiam, colum. præcedenti oſtẽdit quo modo cõmittatur vitium litigioſi. Hæc etiã remiſſiuè habes per Dec. in ca. 1. de cõfirm. util. uel inutil. colum. 3 & ibi etiam ponit, quãdo eſt quæſtio tantũ ſuper poſſeſſorio, an contrahatur hoc uitium, & in effectu tenet contrahi, quo ad ipſam poſſeſſionem, non quo ad proprietatem, quæ nihil commune habet cum poſſeſſione, & adeo nulla eſt alienatio rei litigioſæ, vt etiam eius cõfirmatio ſit nulla & quia dixi, quod durãte lite cõtractus eſt nullus. ex hoc infert Bald. in capi. quæ in eccleſiarum. de conſt. col. 7. verſi. an in priuatione feudi. quod pẽdente quæſt feudi inter ducem, & tertium, nõ poteſt dux ipſe inueſtire aliũ, donec ſit deciſa lis. Et hæc quæſtio nunc contigit hoc tempore in facto quo ad feudum Luini, de quo dux Franciſcus inueſtiuit equitẽ Puſterlã, unde allegatur, quod talis inueſtitura fuit nulla, ratione allegata. Tamẽ reſpondetur in hoc caſu fundamentum non militare, cũ penderet quæſtio, quia fiſcus prætendebat ad ſe feudum deuolutum eſſe ob finitã generationem. quod dubio procul apparuit, atque ita videtur quod nõ nocuerit alienationi pendẽtia litis, per ea quæ dicit Imol. poſt Compoſtel. in capit. cum M. Ferrarienſis. de conſtitut. charta 5. columna 2. uerſiculo, & per prædicta etiam dixi Compoſtel. ubi latiſſimè de uitio litigioſi, & ibi uult q ſi uerè uacat beneficium, ſuper quo

erat quæſtio inter epiſcopum,& alium,col latio per eum facta,etiam ante deciſionem litis ualida dicitur. Et ratio ad fauorē equi tis poteſt eſſe,quia in tali caſu feudum ipſo iure dicitur reuerſum,& acquiſitum princi pi,iuxta not.per Præpoſ.in titu. quib. mod. feud.amit.in princip.colum.1.& 2. ubi enu merat caſus, in quibus requiritē ſententia, in quibus ipſo iure reuertitē feudum; & in ter cæteros enumerat duos ad propoſitū noſtrum, unus eſt,quando quis priuatur, quia inhabilis fit pſona.Secundus, quando ob finitam generationē,& ideo declaratio poſtea ſecuta trahit effectū uſque à princi pio, iuxta not.per Felin.in cap.Rodulphus. in uerbo, declaratoria.maximè dum loqui tur de fructibus medii temporis, de rekri-ptis. & nos ſumus hoc caſu in materia iuris ſuperuen e t s, an conualidet iam facta ab initio inualida,iuxta not.per Bart.in l.cum uir.colum fin.ff.de uſucap. Bart.in l.non po teſt ff.de iud & in l.duobus, colum.penult. ff.de excep.rei iudic.& Abb.in capit.fin.col. penul.ut lite pend.Item dici poteſt ad fauo rem equitis , quòd in communi domino non cadit hoc uitium litigioſi, quādo cōce dit priuilegium lite pēdente, ſi poſtea appa ret, quòd reuera bene cōceſſit.Abb.in d.ca pitul.fin.colum.2.uerſic.quò ad ſecundùm. ubi omnino uide . Et de materia uitii liti gioſi uide ultra pdicta Bald. 5.uol.cōſ.505. circa fi.text.in cle.2.ut lite pēd & ibi Card. in 5.oppoſ. & Imol.ibid.col.1.ac Anch. col. 1.& 2.ubi uide.& etiam uide Bald.3. uolu.
42 conſi.332.in fi.Et nota omnino,ꝙ † hoc ui tium operatur quò ad litigantes, non quò ad extraneos.Angel in Aut hen.de litig.cir ca princ.& Cæp.conſi.60.ubi uide,& alias li mitationes etiā uide per Cępoll. caus. 272. incip.res litigioſa.& dum dixi,quòd perem pta inſtantia nō durat.Add.Alexa.in l.2. C. de æden.col.9.& Felin.in capit.cauſam quę de teſtib.col.fi. An ubi intentatur officium iudicis res efficiat litigioſa,uide Bald.1.uo lum. cōſil.40.col. 1.& 2. & Bart.in d.l.1.ubi omnino,& in primis uide in hac materia,ff. de litig.Addo, quòd etiam uitium litigioſi incurrit eccleſia.Abb.2.uol.cōſil.3. col. 17. Abb.in d.ca.eccleſia, el primo,ut lite pēd.& Gem.in c.2.ut lite pend.col.2.& ſeq.quid in alienatione facta cōtra iuramentū, an detē eadē actio contra acquirentem, uide Imol. in cap.cum contingat,de iureiuran.colū.8. & in iudicijs diuiſorijs uniuerſalibus reis efficiē litigioſa, Taur.cau.59.incipit, ſcias. & quò ad pœnam uitij litigioſi.propter quā expedit hic loqui de hac materia,uide text. in l fin.C.de litig. quem melius,ꝙ alibi de clarat Abb. in dicto capitulo eccleſia ubi
43 omnino uide. Pena alienantis † rem immo bilem in non ſubditum,ſecundùm ordines huius dominij eſt amiſſionis rei, uel precij eiuſdem,quæ in fiſcū perueniunt,& nullus redditē cōtractus, ut plenius in eo ordine, de quo dicā infra in titul.de principe,uerſi. principes etiā noſtri ordinauerunt.qui or do ualet quò ad laicos. Sic Bartol. & com muniter Doctor.in l.filius familias, §.diui. ff.de le.1 Nō quò ad eccleſiaſticas perſonas, ſecundùm Barto.& communiter Doctores ibidem. Quod clarè procedit, quādo ordo exprimit eccleſiaſticas perſonas, p cap. ec cleſia ſanctæ Mariæ. qd in fortioribus ter minis loquitur, de cōſtit. Sed ſi ſimpliciter diſponeret, ut facit noſter ordo,ꝙd in non ſubd.tum, &c. Communis eſt,ſicut dixi,ut adhuc non comprehendat eccleſiaſticas p ſonas, ſicut r.ecialias expreſsè poteſt cōpre hēdere Hæc eſt mens Bartol.clare in dicto §. diui.qui ita loquitur,& non quando ex preſſe. Sic ēt Doctores ibi ſequentes eum, clarius Fel.in d. c.eccleſia ſanctæ Mariæ.ver ſicul.uonò quæro,mouens quęſtionem, an ſtatutū ſimpliciter prohibens in non ſubdi tum,&c.comprehendat clericum.In hac ta men ciuitate, & dominio Mediolani ſerua tur, ut quādo clericus vult acquirere,impe tret a Senatu licentiam . Nunquam uidi tamen acquiſitionem aliquam abſque con ceſſione factam infringi. Et aduerte, quia ordo uidetur concernere perſonè,ibi,colle giis,uniuerſitatibus,& omnibus,&c.inter dictum eſt,nō autem rem prout concerne ret ſi diceret, res in territorio exiſtentes, &c. Et differentia eſt,quia primo caſu quā do loquitur in perſonam,non uidetur com prehendere foreſem habentē bona in ter ritorio, per l. 1. in fin.ff.de tut. & cur.da. ab his,& not.p Bartol.in l.cūctos populos. col.9.uerſ.ſed circa dubitat.C.de ſum.Trin. ubi facis regulam,ꝙ ſtatuta nō poſſunt cir ca perſonā non ſubditam aliquid diſpone-

re, nec legitimando eam, nec eā inhabilitando. Quam regulam ubi colligit Iaſ. in 1. lect. num. 41. & in 2. num. 86. alia etiam allegans. Tamen puto contrarium, ut imò etiam cōprehēdat forenſem, quia loquitur ordo reſpectu rerū in territorio exiſtentiū, & ideo rebus conſideratis, ſuper quibus fuit intentio ſtatuentium diſponendi, ſuper eis potuerunt diſponere etiam contra non ſubditos, l. reſcripto. §. fi. ff. de muneribus, & honor. Alexā. conſil. 44. in 5. uolum. & ita Fel. in d. c. eccleſia S. Mariæ. verſic. quintus, & vltimus caſus. Sic etiam ordo ut non poſſit res alienari, afficit rem, vbicunque fiat etiam extra territoriū Bar. in d. l. cunctos. colum. 12. ver. aut ſtatutum eſt prohibitiuum, & Soc. conſilio 176. colu. 4. Sed quid ſi non ſubditus ex conceſſione principis rem acquiſiuerit, an poſtea poterit eā alienare, vetante ordine, an uero requiratur noua conceſſio, dubium facit, quia res effecta alienabilis perpetuò remanet alienabilis, l. pater filium. §. quindecim. ff. de lega. 3. Attamen dicitur ſubiectus ordini, ex quo loquitur ratione rerū in territorio exiſtentiū, & habita ratione ad res, ſicut dixi ſuperius, quo caſu ordo dicitur in rem, & non in perſonam, & ita nō procedit dicto §. quindecim. ita Bart. ibi, & clarius in l. pe to, § fratre, ff. de leg. 3. verſicul. venio ad quartā. Itē §. quindecim. loquitur, quādo fit alienatio in caſu permiſſo, non ex conceſſione principis in caſu prohibito, procedit etiā ille, §. vbi prohibitio eſt facta limitatè, ut ꝙ nō alienet partem ſuam. quia tunc partem ſocij acquiſitam poterit alienare, ſecus ſi ab ſolute res prohibeatur alienari, ut in ordine noſtro, quia tunc etiā perſiſtit prohibitio. Dec. cōſilio 88. in fine. Et pro cōfirmatione prædictorū ſcias tunc dici factā eſſe in rem prohibitionem, & non in perſonam quādo adeſt cauſa, ut res conſeruetur in aliqua familia, uel in ſubditis. Ita Bartol. in dicta l. peto. §. fratre, verſicul. uenio ad quartam. cuius modi eſt in noſtro ordine, ut colligitur ex antiquo decreto, inſtar cuius ſuperioribus annis fuit æditus præmiſſus ordo. Et circa dictū ordinē, uel ſtatutum, ut bona non poſſint alienari in nō ſubditum, uide quę late dix infra in titulo de principe. Non omitto tñ, dum ordo dicit, ut in non ſubditū nō poſſit fieri alienatio, quod dubitatio poteſt oriri, an dicatur non ſubditus, qui ſolum ratione originis eſt ſubditus, & alibi domiciliū habet, nā res eſſet clara, ſi loqueretur de ſubdito, quia intelligeretur ex propria ſignificatione de ſubdito ratione domicilij habitationis, ſecundum Alexan. in l. cū quædam puella colum. 3. ff. de iuriſd. omnium iudic. Abb. in ca. propoſuiſti. in 1. & ult. not. de foro competen. & Dec. in c. char. 8. columna fi. de iud. Sed cum loquatur de non ſubdito, uidetur ut verba uelint, ꝙ aliqua ratione nō ſi ſubditus, & conſequenter nec ratione originis, cuius ratione poteſt dici ſubditus, l. prima & per totū. C. de orig. lib. 12. & Abb. in 1. no. in d. cap. cū propoſuiſti. Et ad hoc adduco, ꝙ perſonæ eccleſiaſticæ, licet non ſint ſubditæ ſæculari, tñ ex quo aliqua ratione ſuſtinēt cum laicis onera, nō poſſunt numerari inter perſonas nō ſubiectas iuriſditioni. Ancharan. conſil. 60. Iſta quæſtio eſt parum dubia, & eadē ratione dicit Paul. de Caſtrū non eſſe numerandos inter forenſes cōſilio 296. ad primum. columna prima. Nam ſuſtinēt onera ſpiritualia in loco, & Deus ob eorum orationes, & diuina miniſteria conſeruat ciuitates, & loca. Et ex his, atque alijs, dū de ſtatuto Mediolani loquitur, ut qui non obediunt ſtatutis Mediolani, ab eis ſint extortes. Dec. conſuluit conſilio 114. illud ſtatutū non cōprehendere clericos, nec perſonas eccleſiaſticas, quod autem originarij ſuſtineant onera temporailia cum alijs ꝙ plus eſt, ac eā poſſint conueniri, ſaltē ubi reperiatur, patet in dicta l. prima, C. de orig. & alibi ſępe. & per Bar. in l. aſſumptio. §. filius. col. 2. ad fi. ff. ad munici. Pondero etiam ad idem, quod ordo in fine dicit tales non ſubditos nō poſſe ſuccedere, & tñ ſuccederent originarij ſolū, ut not. in l. ſi arrogator. maxime per Bald. & Iaſ. ff. de adopt. & not. in l. cunctos populos. C. de ſum. Trin. et licet Bald. in l. de quibus. verſiculo ſexto quæritur. ff. de legat. dicat appellatione nō ſubditorū uenire clericos, tamen hoc nihil obſtat, ex quo ipſi quamuis ſuſtineant onera ſpiritualia non tamen ſuſtinent onera temporalia, nec poſſunt conueniri, ſicut originarij, prout dixi, nec mens principis unquam fuit, velle ſuos originarios declarare non ſubditos, qui etiam ſecūdum dicta ſupra etſi proprie ſubditi non ſint, tamen non ſunt numerandi

di inter non ſubditos. Et ad hæc etiam vi-
de, quæ dixi infra in ti. de principe, declaran
do quis propriè ſit municeps, & ciuis, & qa
dixi ſupra proximè differentiam eſſe, an di-
cat lex, vel ordo, ſubditus affirmatiuè, vel
negatiuè, non ſubditus, quia hoc ſecundo
caſu vt ſenſus eſſe, ut nulla ratione ſit ſubdi
tus, ad hoc adduco regulam; φ negatiua p̄-
poſita verbo, pōt, inducit neceſſitatem præ
ciſam, & tollit oēm potentiam. glo. in d. c. 1.
de reg. iur. in 6. & Iaſon, ut paucis agam, in
l. Gallus, in prin. nu. 16. & nu. 17. ff. de lib. &
poſthum. In contrarium tamen facit, φ in
materia pœnali, & quæ reſtringenda eſt,
ſubditus propriè accipitur. Abb. ſupra, &
in clem. 1. de for. compet. & ita ſeruat Sena-
tus, vt in ſolum originarium non poſſit fie
ri alienatio, Si tamen originarius eſſe offi-
cialis extra dominiū, vt Simoneta, qui erat
Romæ inter auditores Rotæ, poſteaq; ob
excellentes perſpectasq; virtutes factus eſt
Cardinalis, & Biragus, qui in præſentiarū
eſt officialis Taurini, non diceretur mutaſ-
ſe domiciliū, & ita non eſſet in caſu decreti.
Quapropter prædictis hac ratione Senatus
indulſit, ſiue, ut melius loquar, declarauit
44 ipſos poſſe emere. Qñ † adeſt ſtatutum in
hac ciuitate, & fere vbiq;, ut pœna corpo-
rali nullus puniatur, niſi lege municipali ca
ueatur. de hoc ſtatuto, uide Alex. conſi. 75.
col. 1. in 3. uolu. & conſi. 135. in ulti. col. in 1.
45 & Bal. in 5. uol. conſi. 384. Adeſt † delictum
pro quo etiam nulla pœna imponitur. l. pri
ma, §. diuus tamen. & ibi Ang. not. ff. de ſe-
pul. uiol. Pœnales leges etiam habent locū
in rebus eccleſiaſticis, c. eccleſia, il primo,
vbi Abb. not. ut lite penden. & cap. 1. & 2. de
ope. noui. nunc. ubi etiam per Doctores.
46 Pœnæ † an pace tollantur, uide l. tráſigere.
& ibi not. C. de tranſact. & ſtante ſtatuto, φ
pax tollat delictum, uti in hac ciuitate adeſt
in furtis, & inſultibus, & alijs emergunt infi
nitę quęſtiones, de quibus per Nel. in 5. par.
11. temporis, vbi ponit 23. quæſtio. Marian.
Soc. in c. qualiter, & quando, in 15. articu.
prin. q. 62. verſic. quid autem, ubi plene, &
dicam ſub rub. de grat. ſiue remiſſionib. de
lictorum, ad quas boni princeps non deue-
niunt, niſi habita pace ab offenſis. Ideo ad
47 eum locum te reijcio. Adde † quod domi-
nus non poteſt præcipere uaſallis ſuis ſubdi
tis, ſub pœna priuationis feudi, φ ab eo te-
nent, niſi occaſione rei concernentis feudū
ut ſi præcipiat, ut ſe recognoſcant, uel præ
ſtent fidelitatem. Iaco. de S. Georg. in l. uni-
ca, §. hoc autem iudicium, colu. fi. ff. ſi quis
48 ius dic. non obtemper. An † domini haben
tes merum, & mixtum imperium poſſint
ſinguli ad ſui libitum imponere mulctas, &
pœnas ad eorum utilitatem, an vero ſimul
iudicare debeant, uide Bar. in l. ſi uni ex plu
ribus, col. 2. ff. de re iudi. & per Canoniſtas,
maxime Abb. & Dec. in c. prudentiam, de
49 offi. delega. Et † ex pluribus dominis aliqui
poſſint ſtatuere, quamuis non ſit maior
pars, vide Soc. conſil. 277. column. 2. & ſeq.
50 Iudex † habet latiores habenas in pœnis,
quæ parti non applicantur, ut per Iacob. de
S. Georg. in l. fina. ff. ſi ex nox. cau. agatur. nu
51 me 2. Pœna † indignationis principis quæ
ſit. uide Barr. in extrauag. qui ſint rebelles,
in antepen. gloſ. Iaſ. in l. 1. col. 2. ff ſi quis ius
dicen. non obtemper. & Iacobin. omnino
in ſua inueſtitura in charta 5. colum. 2. in 9.
52 ſpeciali principis. Pœna † eius, qui in ciuita
te turbulenter, & ſeditioſè ſe gerit, illa eſt
quod a quolibet iudice expelli debet è ciui-
tate, l. capitalium, §. ſolet, ff. de pœ l. ſi quis
aliquid, §. auctores, eod. tit. l. 1. §. fi. ff. de of-
fi. præſid. & Bar. in tract. tyranni, char. 3. co-
lum. 1. in princ. Alia ad pœnas pertinentia
uide per Gand. in ſuo opere, tit. de pœn. &
Affl. in tit. quæ ſint regalia. verbo, pœnarū.
ubi fere facit tractatum de hoc, et in tit. de
pace iuram. firm. §. iniuria punitur. Modo
ſupereſt, ut de pœna publicationis bono-
rum aliqua etiam dicamus.

Tit. de Benorum publicatione.

SVMMAE.

1 *Publicatio bonorum quando imponatur de iure communi, & quando de iure municipali.*

2 *Legitima quomodo computetur inter multos fratres, vel ſorores, quorum aliqui ſint incapaces. Et hic late traditur an dos ſuccedat loco legitimæ, uel ſit ut æs alienum.*

3 *Statutum Mediolani excludens fœminas dotatas.*

tatas, an operetur, ut tales filiæ non faciant partem ceteris in legitima?

4 *Legitima an poſſit peti in pecunia, uel in corporibus hæreditarijs, & quomodo.*

5 *Feudum, & emphyteuſis, an imputantur, in legitima?*

6 *Legitima conſideratur ſecundum tempus mortis, etiam ſi ſit mors ciuilis.*

7 *Legitima poteſt peti una cum fructibus perceptis.*

8 *Legitima an reſeruetur filijs, in crimine læſæ maieſtatis, & an alimenta?*

9 *Fiſcus an teneatur ad dotandas filias ex bonis publicatis?*

10 *Bona delinquentium, an applicentur fiſco, quando extat notabilis numerus filiorum?*

11 *Fiſcus ex bonis publicatis, an teneatur ſatiſfacere creditoribus? & nu. 22. 23. 24. 25.*

12 *Donatarius bonorum publicatorum, an teneatur ad onera?*

13 *Fiſcus in bonis publicatis, an habeatur loco hæredis? & num. 21.*

14 *Publicatio bonorum, an etiam comprehendat obligationes conditionales, actiuas, uel paſſiuas ex contractibus, uel ultimis uoluntatibus?*

15 *Publicatio, an comprehendat iura futura? Et ibi etiam tractatur de iure conſequendi feudum, uel fideicommiſſum? de quo etiam uide num. 18. cum ſeq. & num. 27.*

16 *Fiſcus non conſequitur ea, quæ tranſire non poſſunt in hæredes extraneos.*

17 *Ius deliberandi, an tranſeat in fiſcum, & an tranſeat querela non præparata & an ius dicendi nullum. & ius petendi ſupplementum legitimæ? & infra num. 74.*

18 *Ius ſuccedendi ex ſubſtitutione, an tranſeat in fiſcum, & quid de iure ſuccedendi in feudo, ſcilicet in futurum ſupra, & nu. 15.*

19 *Feudum an tranſeat in fiſcum, ſiue ſit feudum ex facto, & prouidentia concedentis, ſiue ſit hæreditarium, & num. 30. 53. 54.*

20 *Feudum aliquando eſt hæreditarium, licet non poſſit tranſire niſi in filios, & deſcendentes.*

21 *Fiſcus non eſt hæres proprie, & ibi ponuntur effectus reſultantes. num. 13.*

22 *Fiſcus an teneatur ſatiſfacere creditoribus quando delinquentes retinet adhuc bona in alio territorio, & nu. 11.*

23 *Fiſcus in bonis publicatis, & in bonis uacantibus non tenetur ultra uires hæreditarias.*

24 *Fiſcus non cogitur ſequi inſtantiam inchoatam per delinquentem, ſed poteſt adire proprios iudices.*

25 *Fiſco acquiruntur bona ex publicatione, ipſo iure abſque additione hæreditatis.*

26 *Fiſco an acquirantur poſſeſſio ipſo iure abſque apprehenſione.*

27 *Fiſco an debeantur bona delinquentis, quæ ob uenerunt poſt publicationem, & num 15.*

28 *Cautela an dari poſſit, ut acquiſita poſt publicationem non tranſeant in fiſcum? & infra num. 43.*

29 *Bannitus an poſſit ante publicationem renunciare iuri adeundi hæreditatem, in præiudicium fiſci?*

30 *Bona delinquentis an tranſeant in fiſcum ſi delinquens fuerit prius exhæredatus a patre ſub conditione. Si delinqueret, & ibi latè an pater poſſit prohibere, ne bona tranſeant in fiſcum, & num. 2.*

31 *Bona an tranſeant in fiſcum, ſi fuerint donata ſub conditione, ut euaneſceret donatio commiſſo delicto, & num. 41.*

32 *Pater an poſſit exhæredare filium ſub conditione, Si commiſerit tale delictum. & nu. 30.*

33 *Incapax an poſſit inſtitui ſub conditione, Si fiat capax.*

34 *Bona prohibita expreſſè alienari, uel prohibita tacitè ſcilicet per fideicommiſſum, an tranſeant in fiſcum, & infra num. 41. 42.*

35 *Mors ciuilis an æquiparetur naturali, maximè in donationibus cauſa mortis, & huiuſmodi contractibus, & num. 37. 40.*

36 *Donatio in cauſa mortis, uel inter uirum, & uxorem an poſſit reuocari per ipſum donantem ſi ſit mortuus ciuiliter.*

37 *Donatio, quæ eſt confirmanda per mortem, an tranſeat in fiſcum, ſi donans ſit bannitus, & eius bona ſint publicata.*

38 *Donatio inter uiuos facta ſine fraude, an tranſeat in fiſcum poſt condemnationem ipſius donantis.*

39 *Filijs alicuius condemnati nulla portio bonorum debetur, ſi concepti ſint poſt condemnationem.*

40 *Mors ciuilis an & quando æquiparetur morti naturali, & num. 35. 37.*

41 *Bona ſimpliciter prohibita alienari an tranſeant in fiſcum, ſi non appareat alia perſona, in cuius fauorem facta ſit prohibitio. n. 34.*

42 *Bona prohibita alienari non ſimpliciter, ſed extra familiam an tranſeant in fiſcum.*

43 *Fiſcus*

43 *Fiſcus an aliqua ratione poſſit excludi a bonis alicuius deportari, vel banniti? & ſupra numero* 29.30.31.32.34.& 62.

44 *Decretum Mediolanenſe diſponens, ut a die delicti commiſſi intelligantur bona publicata ipſo iure, & facto quomodo intelligatur, numero* 44.& 79.

45 *Donatio facta in fraudem fiſci, an cognoſcatur ex eo quod facta ſit de omnibus bonis, & quid ſi ſit uenditio, & an teneatur fiſcus reſtituere precium emptori?*

46 *Donatio facta coniunctæ perſonæ, an cenſeatur facta in fraudem fiſci, & quomodo hoc intelligatur.*

47 *Venditio facta coniunctæ perſonæ, an cenſeatur factæ in fraudem fiſci.*

48 *Venditio, vel donatio, an cenſeatur in fraudem fiſci ſi donator, vel uenditor perſeueret in poſſeſſione. & num.* 49.

49 *Dotes mulierum quæ petuntur ex bonis uirorum publicatis, an patiantur exceptionem ſimulationis, & quid de augmentis dotium?*

50 *Simulatio contractus quomodo probetur.*

51 *Donatio vel uenditio, quæ fit clam, an cenſeatur facta in fraudem fiſci, & quid ſi donatio facta ſit paulo ante delictum, & quid ſi facta ſit ſub conditione, ſi contingat bona mea publicari.*

52 *Donatio cauſa mortis, & donatio inter uirum, & uxorem, an poſſit uideri facta in fraudem fiſci?*

53 *Feudum, an comprehendatur in publicatione bonorum, & ſupra num.* 19.& 20.

54 *Feudum quod eſt tranſitorium ad heredes extraneos, an comprehendatur in publicatione? & ſupra num.* 15.

55 *Feudum an applicetur fiſco, vel agnatis quando delictum non reſpicit perſonam domini? & num.* 56.57.& 58.

56 *Probatio facta propter contumaciam non egreditur perſonam contumacis.*

57 *Offenſio ſeu iniuria, quomodo dicatur facta domino ad hoc, vt feudum acquiratur ipſi domino.*

58 *Feudum an indiſtincte acquiratur fiſco excluſis agnatis, in crimine læſæ maieſt.*

59 *Donationes Principis quæ ex ordinibus dominij Mediolani tranſire non ſolent in extraneos, an comprehendantur in publicatione bonorum.*

60 *Emphyteuſis eccleſiaſtica, an comprehendatur in publicatione bonorum.*

61 *Solennitates requiſitæ ad emphyteuſim eccleſiaſticam quæ fiat, & an præſumantur interueniſſe ex antiquitate temporis. Et ibi mandatum quando præſumatur, & multa ad declarationem clauſulæ, & quibus dederit? numer.* 61.*ad finem.*

62 *Publicatio, an comprehendat bona alterius territorij, & quid ſtante decreto Mediolanenſi. & num.* 63.64 & 65.

63 *Feudatarij an poſſint agere contra ſuos ſubditos & publicare eorum bona ſi commiſerint rebellionem contra ipſoſmet feudatarios, & ſupra in tit. de pœnis, num.* 18. & *ſeq.*

64 *Clericus qui deliquit in una diæceſi, & in alia habet beneficium, per quem iudicem poſſit puniri.*

65 *Iudex unius territorij, an poſſit formare nouum proceſſum contra eum, qui ſortitur ibi forum, ſi talis iam fuit condemnatus propter delictum in alio territorio.*

66 *Publicatio bonorum, an comprehendat etiam bona futura, & ſupra num.* 15.

67 *Bannitus, an habeat hæredem in bonis poſtea quæſitis?*

68 *Peculium filij familias delinquentis, an comprehendatur in publicatione bonorum, & quid econuerſo ſi pater ipſe delinquant, & nu.* 71.

69 *Bannitus noſtri temporis, an æquiparetur deportato.*

70 *Rebellis an dicatur is tantum qui conuictus eſt de rebellione, an etiam is, qui citatus ſub pœna rebellionis non uenit ad iudicium.*

71 *Peculium aduentitium, profectitium, uel caſtrenſe, an comprehendatur in publicatione, & num.* 68.

72 *Alimenta an comprehendantur in publicatione bonorum, donec uiuit legatarius cui debentur.*

73 *Dos an comprehendatur in publicatione bonorum uxoris, & quid è conuerſo, quando publicantur bona ipſius uiri.*

74 *Ius adeundi hæreditatem, an comprehendatur in publicatione bonorum, & ſupra num.* 17.

75 *Vxor an teneatur ſequi maritum bannitum, & an propter hoc dicatur rebellis, & an teneatur ſequi maritum excommunicatum, & quid econuerſo.*

76 *Publicatio bonorum in dominio Mediolanenſi cenſetur fieri a die commiſſi criminis, licet poſtea requiratur declaratio, ideoque alienationes factæ, etiam ante condemnationem non valent.*

77 *Fiſcus aufert bona alienata per delinquentes, a quolibet poſſeſſore etiam non reſtituto precio, niſi precium, vel quid aliud reperiretur in bonis illius cui publicata fuerunt.*
78 *Præſcriptio an habeat locum contra fiſcum?*
79 *Decretum Mediolanenſe faciens mentionem de publicatione in caſibus iuris communis, an ſolum comprehendat caſus exceptos per Authenticam, bona damnatorum.*
80 *Publicatio an ſolum comprehendat bona exiſtentia tempore commiſſi delicti, an uero tempore ſententiæ, ſtante decreto Mediolani.*
81 *Fiſco, an de iure communi acquiratur aliquod ius ſuper bonis delinquentis a die commiſſio delicti.*
82 *Fiſcus, an ex ſuo contractu habeat tacitam hypothecam, & quid ſi ſit lata ſententia in delictis, & an econuerſo contrahens cum fiſco habeat tacitam hypothecam.*

1 POENA † publicationis bonorum de iure cõi, hoc ẽt tpe imponitur, ſicut olim fiebat ceſſantibus perſonis, de quibus Auth. bona dãnatorũ. C. de bonis damnat. & ferè ſemper ẽm ſtatuta, & ordines locorum ad quæ recurrendum eſt, ut dicit Bar. in l. 1. ff. de bon. damnat. imo ẽm conſuetudinem bona damnatorum publicãtur, ut per Old. conſi. 17. col. 2. in prin. & quamuis Ang. penè faciat tractatum in hac materia in uerbo, & eius bona publicamus, ubi per ſex colum. ut dicit Fel. in c. cum nobis, col. pen. ad fi. de præſcr. & pariter Afflict. in tit. quæ ſint regalia. in verbo, condemnatorum. & Do. Franciſcus de Parma, qui fuit in quæſtorib. noſtris reddituum extraordinarium in tractatu ſuo, in tit. de priuil. fiſci in 2. par. in verſiculo ſupereſt igitur, vbi enumerat 49. caſus, in quibus bona publicantur. Tamen nõ ab re mihi uidetur aliqua etiam dicere non tacta in dictis locis, uel non apprimè diſcuſſa. Et primo ſcias, quod Authentic. bona damnatorum, ſolum corrigit caſus publicationis bonorum quando tacitè venit ſecuta condemnatione perſonæ, non quando principaliter, quos omnes caſus ſimul enumerat dictus Parmenſis, vbi ſupra, & eſt communis opin. ut atteſtatur Areti. in l. is cui. col. 2. ff. de teſtamen. quæ tamen opinio eſt periculoſa, ſecundum eum, tamen ex diſpoſitione ordinum noſtrorum, et cõmuniter aliorũ ac conſuetudinis, ut dixi, reducitur hæc materia bonorum confiſcandorum ad ius priſtinum quo bona confiſcabantur, et ideo etiam ſicut antiquæ leges reſeruabant filijs certam portionẽ, iuxta dicta l. 1. ff. de bon. damna. ita ordines reſeruant legitimã. Item ſicut fiſcus tenebatur ad debita confiſcati, l. 2. C. ad leg. Iul. de ui publ. cum ſimilibus, ita etiam hoc tempore ex diſpoſitione dictorum ordinum, & dum reſeruat legitimam, habes unum quòd non tranſit in fiſcum nõ tranſeunt, ut ius conditionale, ius adeundi hæreditatẽ, feudum, emphyteuſis eccleſiaſtica, peculia filiorum, & alia de quibus infra dicam. Et circa legitimam †

2 occurrunt multa dicenda, & in primis uideamus de quæſtione quæ quotidie contingit. Pater habet quinque filios, inter quos eſt filia excluſa à ſtatuto, uel filius excluſus, quia eſt exhæredatus, uel profeſſus. Nunquid tamen dicta filia, uel filius comprehendantur in numero filiorum, ut pater cenſeatur habere quinque filios, & legitima ſit dimidia hæreditatis, An uerò tantum cenſeantur quatuor, & ſic legitima ſit triens, iuxta Authen. nouiſſima. C. de inoffic. teſtamen. & quãdo talis filius eſt protſus incapax, puta, quia ſi ordinis fratrum minorem. Communis eſt concluſio, ut non faciat patrem, & ſic legitima eſt tantum triens, & filij inutiles nõ cõprehenduntur in numero, ita atteſtatur Iaſon. in l. plane. §. ſi duabus. ff. de leg. 1. & in l. huiuſmodi. §. ſi Titio. Sic ẽt quãdo pater habet et duos filios, & unũ iuſta de cauſa exhæredaſſet, & aliũ in re ſingulari inſtituiſſet extraneo hærede generaliter inſtituto, talis filius non faceret patrem. & ſic legitima integre eſſet alterius in re ſingulari inſtituti, & conſequenter eſſet locus iuris accreſcendi, & ita in hoc caſu ẽt Iaſon. ubi ſupra atteſtatur eſſe cõmunẽ, uerum quando ex forma ſtatuti filia dotata excluditur, quia nõ eſt penitus excluſa, aliud uidetur, ut per Socin. in conſilio ſuo poſito poſt titul. de except. ff. & Angel. conſilio 29. punctus talis eſt. Bald. in l. unica. in ſexta quæſtio. in fin. C. quando non pet. part. Bald. Angel. & Moderat. in dicto §. ſi duobus. Paul. de Caſtr. conſilio

cõſilio 253.ſuper quo puncto,& plene con
ſil.ſeq.colu.penultim.uerſi. prædicta in ſuc-
ceſſione matris.Soc.conſi.150.char.3.col.3.
videatur tamẽ Cor.conſi. 5. Nam ſtatutum
in fauorem filiorum factũ eſt, ideo operari
debet in eorũ fauorem.ſ.ut maſculi habeãt
dimidiam hæreditatis, & illud ſupplemen-
tum legitimæ ipſarum fœminarum, cuius
partem habuerunt ratione dotis accreſcere
debet ipſis maſculis,ut uolunt Doct.in locis
allegatis, & Florian. in l.plane §. ſi duobus.
de leg.1. & ita in magna hęreditate allega-
bat doctiſſimus uir Dominus. Ioa.Andręas
Alciatus.Tamen magis conſiderate, dic,ut
per Aret.in d.§. ſi duobus. ubi concludit, ꝙ
hęc materia pendet ab articulo,utrum dos
ſuccedat loco legitimæ. an ſit ut æs alienũ,
primo caſu uerũ eſt quod mulier ſuccedit,
& ſic facit partem,& comprehẽditur in nu
mero, ad hoc ut ſit dimidia qñ ſunt quin-
que,& ſit minus tertia,quando nõ excedũt
quatuor. & vere dicit quòd res pendet ab
hac difficultate,quare Soc.in d. cõſilio poſt
tit.de except.in 2.& 3.opin.uult quando eſt
tertia, quòd tota tertia ſit filiorum, & hoc
quia loquitur in caſu, quo ſtatutũ excludit
filiam a ſucceſſione,& pręcedit,ut dotetur.
Nam quia filia hoc caſu non ſuccedit, imo
dotem habet uti legatum, uel æs alienum,
concludit quod perſona ſua nihilo plus ha-
betur in conſideratione, quam ſi eſſet mor
tua,& Doctor.ibi allegati per Soc. in prima
opinione loquuntur in caſu quod dos ſucce
dit loco legitimæ, quia tunc ſi ſit tertia, eſt
diminuta perinde ac ſi ipſa filia haberet ſuã
integram partem,& ideo Iaſ. in locis ubi ſu
pra dum dicit, quod ſecũdum communem
filia non facit partem, & quod tota tertia
eſt maſculorum, & item non eſt dimidia
quãdo ſunt quinque,loquitur in omnimo-
da excluſione. ſed quãdo eſt excluſa à ſtatu
to, non dico ſimpliciter,quia idem eſſet,ſed
ubi dotetur, tunc quia dos ſuccedit loco le
gitimæ,& non eſt penitus excluſa, eſt alius
caſus,& uidetur quãdo ſunt tres filij.& una
filia,quia legitima eſt triens, ꝙ portio ma-
ſculorum ſit tantò minor, quantò ſit filia
habuiſſet ſuam integram partem, ſecun-
dum Imol.& Bald.ubi ita præciſe loquitur,
& ſecundum alios allegatos per Socin. ubi
ſupra, in prima opinione. Item uidetur
quod ſi ſunt quatuor filij, & una fœmina,
quod ſit ſemis,& hoc non habet difficulta-
tem,ut per Aret.ubi ſupra,& Curt.in d.con
ſilio 5.in prima opinione,imo amplius uide
tur quod etiam ſemis non ſit integer,& por
tio ſeminę non accreſcat maſculis,ita oſten
dit eſſe communem Curt.in d.conſil.in pri-
ma opinio quando in terminis ſtatuti Pa-
piæ,quo filia non prorſus excluſa niſi dote
tur, & ubi non dotetur uult ſtatutum,
quod interim habeat uſumfructũ, & dicit
Curt.in fin.quod hæc eſt pura ueritas. Con
trarium tamẽ quod imò accreſcat maſculis
& quòd non tantùm ſit ſemis,ſed etiam au
geatur legitima maſculorum ex portione le
gitimæ deficiente ipſi filiæ, atque ita quod
habeat locum ius accreſcendi tenent Bald.
Ang.& Aret.in l.unica.in ultimis. uerbis.C.
quando non per. part. & dicit Bald. in con-
ſilio 377.in 3.uolum.quod Bartol.ita in uo
ce tenebat in l.pater filium. ff.de inoffi.teſt.
Paul.de Caſtr.conſilio 230. quod eſt 286.in
primo. ubi ſed expreſsè aſſerit,& in l. huiuſ
modi §.ſi Titio.ff.de leg.1.Bal.Paul.& Cor.
in l.ſi defunctus.C.de ſuis,& legit.Fab. in d.
Authen.nouiſſima.in 5.colum q.20. ubi di-
cit ita conſuluiſſe.Ant.de Roſellis. Nel. Ioa.
de Eugubio. Philip.de Cor. & alios, ut ibi.
& ita Ang.in l.unica.§.1.C.de cad.tolle. ubi
dicit ſe ita ſæpius conſuluiſſe. eandẽ ſenten
tiam per octo fundamenta tenet Roma. in
d.l.unica chart. vltima.C.quando non petr.
part.& dicit ſe ita conſuluiſſe, & plures Do-
ctores ſubſcripſiſſe. Idem Comen. in leg.re
coniuncti. ff. de lega.3.colum. ulti.ubi dicit
Fulg ita diſputando concluſiſſe, & ibi uult
quod quando dos debetur iure ſucceſſio-
nis facit pinguiorem partem maſculorum,
& reſpondet ad regulam, quod in coniun-
ctis in diſpoſitione legali non habet locum
ius accreſcendi.leg.& Proculo.ff.de vſufuct.
dicit enim quod maſculi non habent iure
accreſcendi, ſed iure non decreſendi, quia
à principio uocantur, una cum fœminis
ad totum,ita ut quanto minus habeant fœ-
minæ accipiatur ab ipſis, licet etiam aliter
reſpondeat Roma.in d.l.unica.Eandem ſen
tentiam videtur tenuiſſe Alex. conſ. 30. ad
fi.14. ubi dicit ſe nõ ponere pro cõſtãti illã
tertiã opinionẽ,unde vr inclinaſſe in ſecun
dã.& Cor.conſ.197.uol.4. & adſunt ad hoc
plura

plura cōſilia. Corn. quę perquire in repertorio, in uerbo legitima. unde dicebant aliqui, quod opinio prima. Cur. in d. conſ. 5. eſt penitus reprobata, & ꝙ Doctores allegati per eum tenent contrarium, ſcilicet Bal. & Arc. in d. l. unica. quando non pet. par. Pau. de Caſtrum. in d. conſi. 251. Comen. in cōſilio 35. ſtāte ſtatuto Vicentiæ, & Sal. in d. §. in prin. & dicebant, & benè, quod illi Doctores qui loquuntur de filia exhæredata, uel penitus excluſa nō faciunt ad propoſitum, ut etiam declarat gaul. in d. conſil. unde hoc modo ſi filia nō habet iure ſucceſſionis, nō facit partē. & ueluti mortua eſt, ſed ſi iure ſucceſſionis facit partem, ad utilitatē maſculorum, quia portio deficiens accreſcit maſculis. Et eſt cōmunis opinio, ut in legitima habeat locū ius accreſcendi. Iaſ. in d. l. re coniuncti de lega. 3. cha. 193. columna 1. & pluribus ſequētibus. uide etiam Socinum in hac materia, conſilio 75. in tertio uolu. Deciſum fuit in terminis ſtatuti Papiæ, quod ſit ſemis, tū quia dos ſuccedit loco legitimæ, & quia dictum ſtatutū Papiæ expreſſe dicit, ut mulieres in capillis exiſtentes faciāt partē. Ita deciſum fuit quod habeat locum ius accreſcēdi, & ſic quòd legitima eſſet pinguior effecta ex portione legitimæ deficientis filiæ, vel filiabus, & hoc potiſſimè, quia hæc portio aufertur filiab. à ſtatuto fauore filiorū, igitur illis debet accreſcere per l. ſi defunctus. C. de ſuis. & legiti. per quod fundamentū apparet reſpōſio ad §. ſi Titio. in l. huiuſmodi. & ad mille ſimilia iura in quibus probatur, qui facit partem, illam non facit ad utilitatem ſocij, & hanc opinionē exiſtimarunt eſſe veritatem ipſam, & ſecundū cōmunem ſentētiam clariſſimi Doctores domini Frācîſcus Lampugnanus, Hercules Vicecomes, Marcus Barbauaria, & Iacobus Lanrus gubernantes redditus extraordinarios huius dominij, & propterea ita fuit iudicatum, & fuit quæſtio hæc in filijs Do. Ioan. Stephani Ricij. Et quia expedit ſcire, An, & quādo dos ſuccedat loco legitimæ, communis opinio eſt, ut non ſuccedat. q̄n ſtatutum priuat, & mandat dotari, ſecus ſi uelit eas eſſe excluſas ſi dotentur, ut per Dec. in cōſilio 15. columna prima, & ſecunda, et alibi ſæpe.

3 Circa uerò † ſtatutum Mediolani excludens fœminis dotatas quidquid ſit in iure obſeruatur quod fœminæ non faciant partem, nec comprehenduntur in numero, et deducunt in primis dotem, ut æs alienum, et ex reſiduo legitima debetur filio uel filijs. maſculis integrè, ac ſi fœminę non eſſent in rerū natura, et fuit opin. Angel. in l. Papinianus. §. vnde ſi quis. per gloſ. ſecunda ibi, et ēt Bal. ibi. ff. de inoffic. teſtame. et conſ. 299. punctus talis eſt, ſtatuto ciuitatis Cortonę, & in l. Papinianus. §. quoniam autem quarta. ad fin. ff. de inoffic. teſtamen. Commen. & Paulū de Caſtrum, ut per Iaſ. in l. huiuſmodi. §. ſi Titio. & Mæuio. ff. de lega. primo, &

4 licet iſte articulus ſit diſputabilis. † Tamen Socin. in dicto ſuo conſilio poſt titulo ff. de excep. relatis infinitis opinionibus tenentibus iſtam partem, Dicit quòd ſi iudicandum ſibi eſſet de iure teneret hanc opinionem pluribus autoritatibus munitam, & ita etiam fuit obſeruatum in præfato magiſtratu. Et circa materiam legitimæ nota etiam quod filius ſi ſit inſtitutus pro legitima in certa quantitate, poterit dicere, Nolo quantitatem, ſed in corporibus hæreditarijs. l. ſancinus. §. repletionem. & ibi Doctor. C. de inoffic. teſtamen. Imol. poſt Bartol. & alios in l. ſuus quoque ad fin. princip. C. de inoffic. teſtamen. Et not. magis ad propoſitum quod filius nō poterit dicere fiſco. Volo legitimam in qualibet re, ſed debebit habere in una, uel duabus, prout conuenit cū hærede, ſine fiſco. & ſi concordiæ locus eſſe non poterit, debebit habere in una re, uel duabus arbitrio iudicis. ita Imol. ubi ſupra. quē vide, & eſt cōmunis opinio, ut oſtēdit Iaſon. in l. filium quem habentē. C. familia erciſcun. verſiculo tangit etiam Bald. hic, & Dec. in conſilio octuageſimoptimo, columna fina. & ibi limitat non procedere, quādo res in ſpeciale alicui legata fuiſſet, relictis in hæreditate tot bonis, ut legitima ſolui poſſet, & ita Iaſon. ubi ſupra, & in dicto §. repletionem. ubi alio modo limitat. Aliud

5 etiam nota, † quòd in hac legitima non imputantur bona, feudalia, & emphyteutica non hęreditaria. Nam ea euincuntur emanibus fiſci per perſonas nominatas in Inueſtituris, iuxta not. per Bartol. & Alexan. poſt alios in l. ſi finita. §. ſi de uectigalibus. ff. de dam. infect. & dicam loco ſuo infra, & licet filius ſit qui euincat, tamen adhuc habet legitimam

gitimam integram, non imputatis iſtis bonis in ea, ita gloſ. & Angel quem uide in l. ſi patroni. ff. ad Trebel. & Iaſ. in l. quoniã nouella, colum. 2. C. de inoff. teſtam. & allegat duo conſilia Alex. pro hac opinione dicens ꝙ Alexa. in dicta l. ſi patroni, videtur diſſentire ab hac opin. ſed quòd eam conſulendo tenet, & uere dicit quod Alexand. in dicta l. aliter tenet in colum. 4. uerſicul. & hęc opinio videtur vera, & dicta Alex. ſequitur Iacob. de S. Georg. in ſuo tract. feud. in gl. & cũ pacto quod de ipſo feudo poſſint ipſi uaſalli inueſtiri diſponere. colũna antepen. verſ. formo uobis pulchram quęſtionem, tenendo tamẽ opin. Alex. in lect. limita eã ut per ipſummet Alex. & dictum Iacobi, eſt materia l. in quartã. ff. ad leg. Fal. ubi uide Picum

6 repetentem. Nota e† quod in legitima conſideratur tempus mortis, & ſecundũ facultates quæ eo tempore reperiuntur, debet le legitima. leg. cum quæritur. C. de inoff. teſt. Authen. nouiſſima. C. eodẽ titu Et quando quis damnatur, & bona publicantur cõſideratur tempus mortis ciuilis, quæ hoc caſu idẽ operatur quod naturalis, & ſic æquiparatur ipſi morti naturali ſecundum concluſionem Bartol. in l. 4. C. de his qui ven. ætat. imp. & in l. cum pater. §. hæreditatem. ff. de leg. 2. & in lege Statu̓is. §. Cornelio ſelici. ff. de iure fiſci. & per Doctores lege Gallus. §. & quid ſi tãtum ff. de liber. & poſthum. ubi Iaſ. columna ſecunda. & Felin. in capitul. licet vndique. columna prima. de offic. delegat. & alibi ſæpe, & quod etiã hoc caſu cõſideretur tempus damnationis, eſt textus in lege pri. ff. de bon. damnat. cum alijs in gloſ. ibi allegatis, quatenus uolunt quod facta damnatione portio reſeruatur filijs, ſed tamen ſecundum decretum noſtrum non ita eſt, quia licet bona ipſo iure ſint publicata à die cõmiſſi criminis, ut eo decreto. Tamẽ nõ dicitur perſona damnata, niſi damnetur per ſententiam, ut dixi ſupra titul. præcedenti. Cum dictũ decretum tantũ loquatur de bonis & tunc quando ipſo iure bona intelliguntur publicata, reſeruatur legitima, atque ita inſpicitur illud tẽpus non autẽ tempus ſententiæ, reſeruatur enim legitima ea quã ipſo iure bona publicãtur, & ſic qualitas adiecta verbo intelligitur ſecundũ tempus verbi. l. in delictis §. ſi extraneus. ff. de noxal. & ita Alexand. in ſimili in l. lex Cornelia, columna prima, ad fin. & ſequen. ff. de vulga. & pupil. licet igitur poſtea augerentur facultates, nihilominus quò ad eas attendere

7 mus illud tempus. Item † nota ꝙ legitima debetur ſine dilatione. l. quoniam in priori bus cum ſimilibus. C. de inoffic. teſtamen. atque ita debetur unà cũ fructibus perceptis, l. Papinianus. §. unde ſi quis. ff. de inoff. teſt. ibi, cum debitã portionem, & eius fructus habere poſſit, & in fin. ibi, cum facile poſſit debitam portionem, eiusque fructus colligere medio tempore, & ita latè per Cornelium in quarto, conſilio 265. columna ſecunda, & ſicut percepti fructus reſtituuntur ijs, quibus debetur legitima ſic etiã percepti ab eis quibus debentur non imputantur in legitima, ſecundùm Bald. & alios in l. ſimus in § repletionem. C. de inoffic. teſt. ubi ad hoc uide Iaſon. & late in l. in quartã. per repetẽtes. ff. ad leg. Falcid. ad quæ facit ꝙ filius debet habere legitimam ſuam, non ſolum in proprietate, ſed etiã in uſufructu per dicta l. quoniam in prioribus, & ibi gl. ad hoc ſuper uerbo, grauamen, & ita Iaſon. in Authen. nouiſſima. char. penultima colũna, ſecundo uerſiculo concludit. C. de inoff. teſtamen. Alexand. conſilio 57. uolumine tertio, et per repetentes in §. Titia. colũ. 60. et

8 ſeq. ff. de leg. 2. An legitima † in crimine læſæ maieſtat. reſeruetur filijs, certum eſt non reſeruari in primo capitul. huius criminis, iuxta l. quiſquis. C. ad l. Iulian. maieſtat. ſed dubium eſt in alijs capitibus. et uidetur eã debere reſeruari, quia in eo crimine iura remanent intacta circa bonorum publicationẽ Authentic. bona damnatorũ. C. de bon. damn. & ſic l. prima, et l. fin. de bon. damna. per quas filius aliqua reſeruatio fit de bonis patris damnati. et quæ generaliter loquuntur remanere videntur intactæ hanc quæſtio. poſui ſupra ſub rubric. de crimine læſę maieſtat. circa fin. verſic. dixi igitur. ubi concluſi ꝙ non reſeruatur in aliquo capite, ibi etiam habes quid in alimentis, et quid in hoc dominio ſtantibus ſtatutis, et decretis, quæ uidentur facere difficultatẽ, et quo

9 ad † filias non eſt dubitandum quin fiſcus ad eas dotandas teneatur etiam in feudo reuerſo ad dominum, et ſecuta publicatione ex proditione contra principem, ut per

Afflict.

Aſſlict. quæ ſit prima cau.benef.amit.§.præterea ſi vaſallus.in verſic.gl.3. nu.8. vbi vide, & q̄ dixi ſub rubr.de crimine læſæ maie
10 ſta.vbi ſupra. Et aduerte,† q̄ non tamen legitima eſt reſeruata filijs, imo vniuerſum patrimoniū quando damnatus reliquiſſet magnum numerū filiorū per tex.notabilē in l.cum ratio.§.ſi plures.ff.de bon.damn. Reddit enim hæc materia, vt dixi, bonorū publicandorum attentis ordinibus,& conſuetudine locorū publicādi bona ad ius antiquū, quo bona publicantur, & ideo ſicut ius antiquum recipiebat dictā interpretationem, ita ēt ordines noſtri maxima quia ſunt exorbitantes, vnde dicto §.ſi plures.q̄ videbatur factus inanis per Authēti. bona damnatorum. poſſet afferre magnā vtilitatē, eſt pulchra limitatio ſi poſſet ſuſtineri, poſſet tamē inclinare ſaltem animū principis ad cōcedenda dicta bona filijs, alia circa legitima. vide per Nell.in prima parte ſe
11 cundi temp.q.33.& ſeq. An † fiſcus teneat ſatisfacere creditoribus, dic de iure cōmuni bonis publicatis fiſcū teneri per text. in l.ſi marito. in princip. ff. ſolut. matr. & ibi Alexan.not.q̄ ad illū ad quē tranſeunt bona, trāſit onus æris alieni. Quod non ſemper eſt verum, imo ſi legatur pars bonorū intelligitur de ducto ære alieno. l.ſi q̄s ſeruum.§.fin.cū l.ſeq. vbi Bar.& alij. ff. de leg. 2. Vnde bona dicuntur a beando, eo q̄ nos beatos faciant. l.bonorum. ff. de verbo. ſignific. Tamen in fiſco res eſt clara, q̄ tenetur eo, quia bona in eū peruenerūt ad onera hęreditaria, licèt etiam non ſit heres, dicta l.ſi marito, & l. 2.C.ad l. Iul. de ui publ.
12 Sic etiam † ſi princeps cōcedit alicui bona alicuius tenet donatarius ad onera, caſus eſt legis in l.princeps.ff. de uerb. ſignifi. & ibi omnino vide Bart.in genere ponentē, an incommoda, & iura paſſiua ſequatur eū in quem peruenerunt bona, vel pars bonorum, & alibi per eum, & alios relatos per Alexād.in d.l.ſi marito, colum.2.verſic. itē no.& non ſolum in fiſcum, imo in quemlibet alium in quē perueniūt omnia bona ex diſpoſitione legis trāſeūt debita, & credita. Bartol.in d.l.princeps.& in l.non intelli-
13 gitur.§.cum ex cauſa.ff.de iur.fiſ. Nō † tamen fiſcus eſt hæres propriè, ſed habet loco hæredis, d.§. cum ex cauſa.& ibi Bar. & d.l.2.quod etiam oſtendit Soc cōſil.46.col. 5.in fin.& prin.ſeq.& Iaſ.in l.ex facto.§.Iulianus in 2.notab.ff.de vulg.& pupil.Bad.5. uol.cōſi.284.col.2.& notabiliter Aret.in l. ſi quis mihi bona in §.ſeruus municipiū, col.4.ff.de acq.hęred. & ibi, col.fi. dicit, q̄ licèt non ſit propriè hæres, tamē eſt ꝓpriè ſucceſſor, & uide omnino Ioā.de Plat.in l.i. in princip. C.de bon.uacan.lib.10 ubi dicit, quod non eſt hæres propriè, quia ſuccedit potius bonis quā perſonæ qnado bona cōfiſcantur. Non tamen quò ad omnia habetur loco hęredis Barto. in l. inter eos.§.fin. ff.de fideiuſ.& patet ſecundum eū in l.quo
14 ties.ad fin.ff.de nouat. ubi† obligatio paſſiua conditionalis non tranſit in fiſcū, & eſt communis opinio, ſecundum Iaſ.in l.ſi q̄s arbitratu, in vlt.col.ff.de uerbo.oblig.ſic ēt Soc.in d.l.ſi quis arbitratu, quamuis ſit opinio quæ nō conueniat ſenſui, quia hoc modo creditor ſine facto ſuo deteriorē faciat conditionem ſuam. Item fiſc s hoc modo non utitur iure priuati contra l.ius noſtrū. ff.de reg.iur.& l.fiſcus cum ſimilibus.ff.de iure fiſci. ꝓpter quas rationes multi tenēt contrarium. Sed actiones actiuę cōditionales tranſeunt quidem in fiſcū, ut per dictos Moder.in d.l.ſi quis arbitratu.& Aretin.cōſil.110.in tertio dubio.diſtingendo tamen in hoc ultimo quo ad obligationes actiuas conditionales, An ultima uoluntate, an in contractibus, quia primo caſu non trāſeūt in fiſcum ſicut nec in extraneum hęredē, ſecūdo caſu ſecus per gloſ.in l.nā ad ea.ff. de cōdit.& demonſt. & ita tenēt Doct.ut Alexan.in d.l.ſi marito, col. 1.& 2.& in l.3.§.illud.ff..q̄ quiſque iur. ubi omnino. eſt uidēdū in hac materia, & Felin.in cap.ad liberādū, colum.1.de Iudæis.& in his locis appa-
15 ret concluſio uera, quod† iura futura non ueniūt ī fiſcū.l.ſi tibi mādauero.§.is cuius. ff.mād. Barto.in d.l.1.ad fin.ff.de bon.dam. Alexā.in l.ex facto, §.Iulianus.colum.2.de uulg.et pupil.et in conſil.15.ad fin.uol.ſed iura futura quæ habent originē a præterito actiua in fiſcum quidē tranſeūt, et quādo fiſcus, uel ratione delicti, uel alteri⁹ ſucceſſionis dicat hæres uerus, uide quæ dicā infra in tit.de bon.uacā. Vnde alias dubitabam, an ſi bona filij uaſalli publicētur intelligatur etiam ius illud conſequendi feudū,

ex forma inueſtituræ, poſt mortem patris
confiſcatum, loquor vbi feudum veniat in
confiſcatione, quia regulariter non venit
vt per Doct. maximè Alex. in l. ſi finita. §. ſi
de vectigalibus. ff. de dam. infect. & infra di
cam in ſpecie, & videtur ius illud confiſcari
poſſe, q̃a eſt conditionale futurũ actiuũ, &
probabile ſicut dicimus in ſpe fidei cõmiſſi
ſecundum Bart. in l. is poteſt. ff. de acq. hæ-
red. col. 3. verſic. ſed ſi eſſet. quæ dicta Bart.
ibi ſequitur Alex. conſil. 94. col. penul. 1. vo
lum. eſt enim ius probabile per ſtipulatio-
nẽ factam a patre, uel aſcendẽte, ſiue cõceſ
ſionem principis, iuxta l. quod dicitur. ff. de
verb. obliga. & ideo etiam requiritur con-
ſenſus illius cui eſt debita talis ſpes in alie-
natione, c. 1. de aliena. feud. pater. & patet
in illo articulo. An vaſallus poſſit diſpone-
re de re feudali in præiudicium agnatorũ,
& illorum in quos debet tranſire ex diſpoſi
tione inueſtituræ, vel prouidentia legali, iu
xta c. 1. de ſucceſ. feud. Sed dic quod ius fi-
deicommiſſum nõ tranſit in fiſcum, licèt ſit
prohabile, quia venit ex ultima uoluntate
per dicta gl. in dicta l. nam, & ea. ff. de con-
dit. & demonſtr. & concluſionem quæ per
eam fit a Doctoribus, ut per Alex. in d. l. ſi
marito. ff. ſolut. matr. & in l. 3. §. illud. ff. qđ
quiſque iur. Item non tranſit in fiſcum, q̃a
decedẽte fideicommiſſario ante cõditionis
euentũ, ius nõ trãſmittitur in hæredẽ. l. hæ
res meus in prin. ff. de condit. & demõſtr. &
l. in cautæ. §. Pomponius. cum gloſſ. ff. de mi
nor. Alexand. in l. fin. in fin. C. de leg. & in cõ
ſilio 36. colum. 3. uerſic. cõfirmantur prędi
cta uolũ. 3. glo. ordinaria in l. hæredis mei.
§. cum ita ff. ad Trebell. & loquitur Alexan.
in dicto cõſilio in omni ſpe ſubſtitutionis.
16 Si igitur † non tranſit in hæredẽ, ergo nec
in fiſcum, imo ex hoc ſolum quod nõ poſ-
ſet tranſire in extraneũ hæredem, non po
terit trãſire in fiſcum. gloſſ. & ibi Barto. &
Bald. in l. 1. C. de bon. liber. Alexã. conſil. 23.
uol. 1. & in d. l. ſi marito & miles in l. ſi finita
§ ſi de uectigalibus. ff. de dam. infect. ſic ẽt
in iure adeundi, hoc modo diſtinguitur, ꝙ,
aut poteſt tranſire in extraneum hęredem
aut non, primo caſu tranſit fiſcum, ſe-
cundo ſecus, ut per Alexã. Aretin. & Iaſon.
in l. ſi quis mihi bona. §. ſi quis planè. ff. de
acquir. hæred. quiquid dicat Nel. in prima
par. 2. temporis. quæſt. 30. & Dec. in d. § il
lud. qui non uidit Doct. in d. §. ſi q̃s planè,
17 & idem Dec. conſilio 438. Et ideo † etiam
ius deliberandi, iuxta l. cum antiquioribus,
C. de iur. de lib. trãſit in fiſcum. Bald. in d. §.
ſi quis planè. & per illũ Parm. in dicto tract.
de priuil. fiſc char. 2. colum. 1. ſic etiam filio
exhæredato cum cauſa, quęręla nõ præpara
to non trãſit in extraneum. l. ſcimus. §. fin.
C. de inoff. teſtam. Igitur nec tranſit in fiſcũ
ſecundũ dictos terminos & quid de iure di
cendi nullum. Bald. in d. l. ſi qua pęna. ff. de
his, qui ſunt ſui uel alien. iur. tenet nõ trãſi
re in fiſcum, ſed loquitur ubi per mortẽ pa
tris nondũ erat radicatũ in filio, ſed ſi mor
tuo patre, filius pręteritus moreretur eſſet
alia conſideratio habenda, & Bald. in d. l. ſi
qua pœna. ſequitur Fabian. in Authẽ. nouiſ
ſima. colum. 8. C. de inoff. teſtam. Aret. in d.
§. ſi quis planè. in ultimus uerbis. Iaſon. in l.
filius qui patri. colũ. 3. uerſic. 7. l. mira. ff. de
liber. & poſthum. ſed loquitur, ut dixi, ubi
filius bannit̃ uiuo patre, qui illũ pręterijt,
uide Bald. in l. filio p̃terito. in fin. ff. de iniu
ſto rupto. et Imol. in antepen. char. colũ. 2. q̃
effectu conſiderant terminos prædictos, &
ſic uolũt, quod ubi filius pręteritus eſt ſuꝰ
etiam tranſmittatur ad fiſcum, quia tranſ-
mittit ad quemlibet extraneũ, iuxta l. apud
hoſtes. C. de ſuis, & legit. in l. unica. C. de his
qui ante aper. tab. & ita Bald. in l. ſi a primo.
ff. de liber. & poſthu. & ibi latè Iaſon. & quò
ad bonorum poſſeſſionem contra tabulas
eſt idem. l. 1. C. de bon. libert. & ita Bald. &
dicta duo remedia, uidelicet ius dicẽdi nul-
lum, & bonorum poſſeſſio contra tabulas
procedũt a pari l. 1. in princ. et §. 1. ff. de bõ.
poſſeſſ. contra tab. Iaſ. in l. filiæ dotem, col.
pen. C. de collat. eſt text. in l. 3. §. acquirere.
ff. de bon. poſſeſſ. Soc. cõſilio 177. columna
3. et an ius dicendi nullum tranſmittat̃, ui-
de Iaſon. in l. ſi rogatus, colum. 5. ff. de adop.
et in l. ſi a primo, in primo notabili. ff. de li-
ber. et poſthu. et in l. ſi quis poſthumos, §.
ſin. ff. de liber. et poſthu. Picus in l. emãcipa
ta, ad fin. ff. de liber. et poſthum. in q̃bus lo
cis habes quod tranſmittitur, et quid in iu-
re petendi ſupplementum legitimæ, iuxta
l. omnino. C. de inoff. teſt. Dic eſſe uidenda
nota. in dicta l. ſcimus, §. fina. C. de inoff.
teſtamen. An ille text. procedat in hoc iure
dicta

dicta l. omninò. Et ſcias quòd non expirat
quinquennio hoc ius, ſicut quærela, ſecun-
dùm communem opinio. in l. ſi quis filium,
per Iaſ. col. 2 C. de inoffic. teſtam. Sed durat
triginta annis, ut ibi, & fundamenta de qui
bus in illo articulo etiam faciunt ad hanc
18 quæſtionem. Redeundo ad † fundamentum
iuris ſuccedendi ex ſubſtitutione quod non
tranſit in fiſcum ubi moriatur ſubſtitutus
antequã eueniat caſus, per tex. in l. ex facto.
§. Iulianus. ff. de uulg. & pupilla. & ibi Imol.
& Alex. & loquitur tex. in ſubſtitutione pu-
pillari, ſed idẽ eſt in fideicommiſſaria ratio-
ne, de qua ſupra. Ex his apparet deciſa quæ-
ſtio noſtra de iure feudali, & ſpe competen
te agnato, ſiue filio antequã ſit ei apertum
ius. Nã regulariter loquendo, ut dixi, in pri.
nec feudum radicatum poſt mortem vaſalli
tranſit, quia nõ poteſt tranſire in extraneos
ut concludunt communiter Doctores, ut
per Alexa. in dicto § ſi de uectigalibus, & di
cã infra loco ſuo, & ideo minus debet tran-
19 ſire ſpes, & ius nondũ apertum, ſed † proce-
dit dicta cõcluſio communis in feudo regu
lari, quod uenit ex facto, & prouidẽtia con-
cedentis, nõ in feudo hæreditario, quod ac-
quiritur hæredi, quia ſit hæres iuxta termi-
nos Andreæ de Iſer. In capi. primo, in princ.
& in §. hoc quoque, de ſucceſ. feud. & in cap.
primo, in titulo qui ſucceſ. ten. & per Alexa.
conſilio 10. põderatis in 4. colum. in 3. uol.
& in conſilio 55 perſpectis, in 5. col. eodem
uolumine, & quando eſt hæreditarium ꝙ
ueniat in confiſcatione bonorũ, dicit Cur.
in conſilio 5. poſt tract. feud. col. 7. poſt Ro.
Imol & Alex. in dicta l. ſi finita, §. ſi de uecti
galibus, ff. de dam. infect. nõ tamen loquun
tur Doctores ſimpliciter in feudo hæredita
rio, quia eſſet error expreſſus, ſed in feudo
hęreditario quod poteſt tranſire etiã in ex-
traneos hæredes, iuxta c. feudum, ſi de feud.
fuer. cõtrouer. inter domi. & agnatos, & in
capit. 1. de feud. non hab. prop. nat. feu. Nam
20 † aliquando feudum etiam non poteſt tran
ſire, niſi in filios, & deſcendentes. Si tamen
ſint hæredes, ut de ſe patet, et hoc caſu non
eſt ſimpliciter hæreditarium, nec poſſet trã
ſire in fiſcum, quia non poſſet tranſire in ex
traneos hæredes, ꝑ gl. in dicta l. 1. C. de bon.
liber. et hos terminos habes plene per Curt.
in tract. ſuo feud. in prima parte, charta 8.
columna 2. 3. et per Iaſon. in prælud feud.
Quare ad propoſitum ſi ſumus in fallentia,
quod feudum ſit omnino hęreditariũ, quia
ſimpliciter quilibet extraneus ſit capax, prò
ut raro contingit, quęſtio noſtra uidetur ha
bere parum dubitationis quia non uenit in
confiſcationem bonorum, ex quo de illa re
iudicatur, ut de qualibet alia re hęreditaria,
unde in bonis patris cum filius uiuo patre
non habeat ſpem probabilem, nec poſſit ali
quid petere l. 1. §. igitur. ff. de collat. bon.
Bar. in l. filius, la prima, ff. ſolut. matrim. Do-
ctor. in Authen. nouiſſima, C. de inoffic. teſt.
Ideo ius illud quod non habet, non poteſt
etiã trãſmittere in fiſcum. Nam ita demum
in fiſcum tranſmittitur ius, quando eſt ius,
& probabile, ut per Alex. in dicto §. illud, &
in dicta leg. ſi marito. Sed ſi eſt hęreditariũ
non ſimpliciter, quia in extraneos non poſ-
ſit trãſire, nec iſte caſus habet dubitationẽ,
quia non tranſit per dicta gloſſ. in l. 1. C. de
bon. liber. Quando uerò eſt regulare feudũ
ex mera prouidentia concedentis, tunc ſinę
dubio nõ tranſit, quia in extraneo tranſire
non poteſt, ut per Doctores in dicto §. ſi de
vectigalibus. Et ex hac quæſtione intelligis
infinitos terminos, quos alias non intelle-
xiſſes, & qui tibi poterunt centies ſuccurre-
re, An tamen quando feudum poteſt tran-
ſire in extraneos abſolute, ueniat tũc in bo
norum confiſcatione, au ſolum commodi-
tas, uide quę dicam infra in articulo princi-
pali. An bona feudalia ueniant in con-
21 fiſcatione bonorum. Et quia dixi, † quod
fiſcus non eſt hæres propriè, poſtea etiam
demonſtrando hoc uerum eſſe ex leg. quo-
ties. in fin. ff. de nouat. ultra ea quæ ſupra di
xi, Adde aliam rationem, quod hæres tene
tur ſatisfacere paſſim omnibus creditori-
bus ubique, quia generaliter ſuccedit ubi-
que locorum in Authentic. de iureiurand. à
mor. præſt. in prin. Fiſcus verò, non, quia ge
neraliter, non ſuccedit, ut per Bart. in leg.
cunctos populos, columna fina. C. de ſum.
Trinita. & fide catholic. & dici ſupra late de
22 dictis Bartol. & ibi, & ideo † diſputatur ſi in
uno loco publicantur bona, ex forma ſtatu
torum, ita quod alibi ita non publicantur,
& condemnatus habeat creditores tam in
eo loco quam alibi, an ipſe debitor te-
neatur ad ſolutionem debitorũ, an ipſe fi-

 ſcus?

ſcus? de quo latè Imol.conſi.37. col. 7.9. & 23 ſeq. Addo † etiam aliam rationem ad demõſtrandum fiſcũ non eſſe propriè hæredem, quia ſiue ſuccedat, alicui ex delicto, ſiue q̃a bona vacantia differantur ad eum, nõ obligatur ultra uires hæreditarias, text. eſt in l. eius qui. §. ſi cui ibi. aut ſi non videatur lucroſa. ff. de teſtam. & ibi per Doctot. Iaſ. latè in l. fi. colu. 1. C. de iure delib. & dicam infra 24 in ti. de bon. vacan. Addo † aliam rõnem, ꝙ in fiſcum non transfertur inſtantia inchoata per delinquẽtem, ſed perit, & fiſcus habet ſuos proprios iudices, ita eſt tex. in l. ſi conſtante, §. fi. ff. ſolut. matr. in hæredem autem tranſiret, l. ſi eũ hominem, ff. de fide iuſſ. cum ſimilibus, & uide late Doctor. in in d. §. fi. de quo dicam infra in titu. de fiſco 25 & priuilegijs eius. Addo etiam † aliam rationem, ꝙ bona acquiruntur fiſco ex publicatione alicuius delicti, ſiue additione hæreditatis, quando publicatio fit ipſo iure, uel per ſententiam, ita Bar. in d. §. an bona, in l. 1. ff. de iure fiſci. Cuman. conſi. 31. circa fi. Sed tamen additione ſecuta, ubi requiritur, ſi bona non ſunt ſoluendo, non quæritur hæreditas, ut dixi, & per Bar. in dicto §. an bona. Et an dominium per ſñiam iudicis regulariter transferatur in omni materia, vide tex. & ibi gl. & Doct. in §. fi. Inſti. de offic. iud. & Pract. Papien. in forma libelli actiones realis in uerſiculo, iure dominij. ad 26 finem. Sed † an poſſeſſio in ipſum fiſcum transferatur, paribus terminis, credo non transferri per l. cum hæredes, in princ. ff. de acquir. hære. ubi licet hæres adita hæreditate dominium acquirat, nõ tamen acquirit poſſeſſionem, & ideo licet ſæpiſſime, dominium transferatur ſine traditione. Tamen poſſeſſio non transfertur, glo. in l. cũ duobus, §. idem reſpondit, ff. pro ſocio, & per Ale. in l. ſi mora, col. 2. ff. ſolu. matri. & ibi allegat gloſſ. in l. commiſſa, ff. de publ. dicentem, quod licet ipſo iure dominium tranſeat in fiſcum, tamen non tranſit poſſeſſio ſine apprehenſione, & ita Lauden. in tit. de fiſco, verſiculo 63. & ad propoſitum ualde etiam facit alia gloſſ. quam allegat Alex. in l. fin. C. de ſacroſan. eccl. & etiam dicit Alex. vbi ſupra quod hæc regula, ut licet dominium transferatur, &c. fallit tamen in caſu. l. raptores. ſecundum Bar. ibi. C. de ſacroſ. eccleſ. & ultra Ale. ad hæc vide Iaſ. in d. l. fi. colum. antepen. in fin. & prin. ſeq. C. de ſacroſ. eccleſ. Sed per decretum noſtrum eſt ſublata hæc difficultas, quia non tantum diſponit, ut ipſo iure ſint publicata bona, ſed ẽt ut ſint apprehenſa ipſo iure, licet aliter verè, & actu non fuerunt apprehenſa, vel per ignorantiam, vel negligentiam, vel impotentia officialium, uel aliter, quæ poſſeſſio, quia facto legis, ſiue decreti acquiritur, dicitur ciuiliſſima, ut per Iaſ. in l. 1. in princ. ff. de acq. poſ. col. 15. & in l. ſi is qui pro emptore, ff. de vſucap. per quod decretum diſponens, ut poſſeſſio ipſo iure acquiſita ſit, ẽt tollitur alia difficultas, an decretũ noſtrum ut poſſeſſio defuncti continuetur in hæredem, habeat locum in fiſco. Succeſſiuè proſequendo materiam bonorum, quæ non 27 tranſeunt in fiſcum, † quæro, Pater habet filium, qui eo uiuo bãnitur, poſtea decedit pater, an bona patris acquirantur fiſco, uel cui? & idem põt quæri in alijs bannitis, adhuc non delata hæreditate fratris, vel alterius conſanguinei, & breuiter dic, non acquiri, quia ſunt bona, quæ obueniunt poſt publicationem, quæ non acquirũtur fiſco, vt dixi ſupra, & per Iaſ. ubi uide in l. ſi ſtipulatus fuerim, §. cum ſtipulamur, colu. 3. ff. de verb. oblig. & eſt deciſio Bar. in ſpecie, in l. ſi qua pœna, ff. de his qui ſunt ſui, vel alie. iur. Ale. conſilio 75. in princ. Paul. de Caſtr. conſilio 32. & Bal. conſilio 24. in 2. & ibi habes, quod quantum ſit ad fiſcum res non habet dubium, & latè Curt. conſil. 59. dux Philippus. maximè in 10. columna, verſicu. venio ad ſecundum, et per Aretin. in dicta glo. et eius bona publicamus, columna 3. et ibi in apoſtillis, et ſi ſit condemnatus uti rebellis, iuxta l. quiſquis. C. ad l. Iul. maieſtatis. ipſe etiam non ſuccedit, quia incapax, ut ibi, et per Bal. ubi ſupra, ad quod uide omnino Anchar. conſil. 287. uerſiculo, prætere a aduertendum eſt. ſi uero ſit condemnatus ex alio crimine, tunc an ipſe ſuccedat diſtinguitur iuxta milies allegata in l. 1. C. de hæred. Inſti. Eſt verum, ꝙ ubi ſit capax, tam fiſcus, quam quilibet priuatus poteſt auferre, iuxta dictum Bar. in d. l. 1. in fin. Cur. ubi ſupra. Iaſ. et Ale. in d. l. 1. Vides igitur, ꝙ officialis qui filiumfamilias cõdemnat uiuente patre, non bene agit cãm fiſci, quia hoc

modo

modo portionis ſibi poſtea obueniẽtis, vel paternæ vel alterius, remanet fiſcus priua
28 tus. Cautio † igitur eſt, vt differat dicta condemnatio poſt mortem patris, vel alterius, & hoc modo ipſo condemnato bona trãſibunt in fiſcum adita hereditate, & non adita ius ſuccedendi tranſibit, vt dixi ſupra in verſ. vnde aliâs dubitabã poſt Bal. & Doct. in l. ſi quis bona §. ſi quis planè. ff. de acquiren. hæred & Nel. in prima parte ſecũdi tẽporis. q. 30. Sed tñ datur remedium per D.
29 Nel. vbi ſupra, in fin. Quod † banniẽdus ante publicationem renunciet iuri adeundi cum conſenſu illius ad quem eo re, udiante, deuoluitur, de quo fiſcus conqueri non poteſt. l. qui autem in prin. ff. de his, quæ in fraud. credito. ita dicit Nel. Addo, ꝙ iuri adeundi poteſt renunciari toto tit. C. de repud. hæred. & ex hoc etiam apparet facultatem adeundi non dici ius quærendum, ſed quæſitum, quia ſi eſſet ius quærendum nõ poſſet illi renũciari. l. ſi ita ſcriptum. §. ſi ſub conditione. ff. de leg. 2. Et ex hoc ſequi videtur ꝙ captio. Nel. non ſit bona, quia fundata eſt ſuper hoc quòd in iure quærendo nõ poſſit allegari fraus creditorum, nec fiſci, Nam ſi eſt ius quæſitũ, poteſt allegari. Sed dic, quòd imo text. in d. l. qui autem loquitur in termin s in hæreditate nondum adita, quæ poteſt repudiari abſque eo ꝙ poſſit, allegari fraus creditorum vel fiſci, ubi aliâs poſſet allegari, & eſt textus notabilis. Sunt enim diuerſa lucrum quærere, & dãnum pati, ita colligitur in illo text. & per Alexand. conſil. 193. column. 2. verſic. quinimo. uolum. 2. & l. non amplius. in princ. ff. de leg. 1. & in l. Proculus. ff. de damn. infect. & Iaſ. in l. quominus. ff. de fluminibus. ch. 3. column. vltim. & fin. & per Barb. in l. cum acutiſſimi. colum. 156. & ſeq. de fideicom. & in l. 1. §. ſtipulanti. ff. de uerbo. oblig. colum. 4 Paul. de Caſt. conſil. 11. column. 1. in fin. & ſeq. Barb. in 1. uolum. conſilio 40. colum. 6. Felin. in ca. quæ in eccleſiarum. de conſtitutio. colum. 19. Panorm. conſilio 31. colum. 1. Alexan in l. præſes. C. de tranſact. & Anchar. quem omnino vide, conſi. 100. col. penul. & fin. vbi diſtinguit, et conſ. 170. col. pen. et fin. Socin. conſ. 198. col. 1. Corn. 1. uol. conſi. 32. col. pen. et in fin. et ſeq. Hoc tamen pendet ab intellectu l. liberto & tuaginta. ff. de bon. libert. de quo ponit Alexã. conſi. 114. colum. 3. et Bar. et ibi late Iaſ. in l. ſi mihi. et tibi. in prin. ff. de legat. 1. et idem Iaſ. in §. ſi qu. s in fraudem. Inſtitu. de actio. char. 30. colu. 2. et Card. conſilio 89. Rom. conſi. 184. et Feder. conſilio 9. Dom. Anto. conſ. 8 Sed tamen vlterius indagãdo in ſpecie. uide tex. qui uidetur factus ad hoc, in l. in fraudem. in princip. ff. de iure fiſci. qui dicit, ꝙ etiam in quærendis fraus fit fiſco, ſed tamen contrarium uidetur uelle alius tex. qui uidetur conuenire cum regula l. qui autem. in l. cũ quidã. ff. de iure fiſci. Conclude ſecundùm Bar. in d. l. in fraudem, quod in debitore fiſci ꝓcedit in dicta l. in fraudem. ut ſi iã eſt debitor, in fraudẽ non debeat nõ lucrari, & ideo in dicta l. cũ quidã aliud eſt, quia loquitur in reo forte accuſato, nõ adhuc cõdẽnato, et ſic qui adhuc nõ põt dici debitor ideo põt non acquirere, et ſcias ꝙ prędictam cautionẽ pro fiſco in differenda condẽnatione ſępenumero habebat in ore uir ille tam excelſi ingenij tempeſtate noſtra. Hieronymus Moronus, qui ex intellectu ſibi à natura dato, magis ſciebat leges, et earum mentẽ ſine ſtudio, q̃ alius iurecõſultus licèt doctiſſimus bene ſtudendo. Sed
30 contra dictam † cautelam alia eſt uia, ut pater antequam moriatur exhæredet filium cum cauſa, iuxta Authen. non licet. C. de liber. præteri. et cauſa legitima eſſet ſi ueniſſent contra patriam, uel forte etiam ſi occidiſſet hominem, quia ſunt cauſæ etiam maiores illis quatuordecim, de q̃bus in dicta Authen. non licet. et in Authentic. ut cũ de appellat. cognoſcan. Et aduerte, quia nos Mediolani habemus decretũ ducis Ludouici impugnantes exhæredationes filiorũ quas faciũt patres caſu quo cõtingat filios delictum committere, ex quo ueniat publicatio bonorum, ſed dictũ decretum loquitur, ut uides quando delictum eſt committendum, ut tollatur occaſio delinquendi. Ego autem ubi iam commiſiſſet, et hæc cõſideratio habita fuit in iudicãdo à magiſtratu his diebus proximè præteritis in quadã cauſa nobilium de Brippio ciuium Mediolanneſium. Et licèt aliqui uelint, ut decretum tãtummodo habeat locum, ſi id pater fecit in fraudem, ut quia de proximo eſſet committendum delictum, tamen hoc mihi

non videtur rationabile, nec dici debet factū in fraudem a patre ſi filius paruo interiecto ſpacio delictum committat, quia fateor q̄ qui iam deliquit, vel cogitat delinquere non pōt libere diſponere de rebus ſuis,& ita loquitur lex poſt contractum,& materia , ff.de donatio. Sed patet qui non deliquit, nec cogitauit delinquere , & qui habet liberam in rebus ſuis facultatem diſponendi,l.ſed,& ſi lege,§.conſuluit, ff. de petit.hære. l.non vſque adeo. ff. ſi a paren. quis fuer.manumiſ.ibi , quia iniquum eſt ingenuis hominibus non eſſe liberam rerum ſuarum alienationem, & per Iaſ. in §. item ſi quis in fraudem.in 1.colu. & princ. ſeq.Inſti.de actio.& in l.ſi rogator.in 2.no tab.ff.de adoptio. quare(de iure loquēdo) nō debet diſponere de rebus ſuis exhæredādo cū cā approbata a lege abſq; eo ,qđ poſſit ei imputari qđ fecerit in fraudē, unde videmus q̄ ēt pater qui non cogitauit delinquere, pōt ,phibere ne bona trāſeant in fiſcū Imperator,ff.de fideicommiſ.liber. Alex.conſ.23.in 1. vol. & ſic eſt differentia an diſponens ſit ille qui deliquit,uel cogitauit delinquere,& tunc fraus eſt habenda in conſideratione.An vero diſponens habuerit rationem delicti qđ per filios ſuos com-
31 mitti poſſet,& tunc ſecus. Vnde † etiam ſi dono tibi bona ubi contingat illa publicati non valet in effectu.Bar.in d.l.poſt contractum.col.3.verſiculo ſextus , & ultimus. & hoc quia uideor cogitaſſe velle committerē aliquod delictū, & hoc eſt qđ uoluit dicere Bar.ibi dū allegat l.ult.cū ibi not.ff.de ſtipulat.ſeruor.quia gl.dicit quod ille filius familias , qui ſtipulatus eſt caſu quo eſſet ſui iuris,p̄ſumitur doloſè feciſſe,idem probat tex.in l.ſumma.etiā allegatus per Bar. in d.uerſiculo,& ibi uide Paul.de Caſtr.Sed tibi donarem hac lege , ut ſi contingeret , quod eſſes bannitus,& tua bona publicarentur donatio nihil ualeret,imo bona ad me reuerterentur,uel in alium tranſirent,ualeret donatio,quia in diſponente eſt mera facultas diſponēdi etiam uſque ad mortē, nec inhabilitas donatarij,ſuperueniens repugnare poteſt uolūtati, & facultati diſponentis,& hęc ſunt uera,ſi bene conſideres, atque ita uides deciſum caſum quando iā eſſet commiſſum delictum, ut decretū nō habeat locum,quod loquitur in delicto cōmittendo , minusq; eo caſu ius commune ob fraudem infringit diſpoſitionem Item uides deciſum alium caſum , quando delictum de proximo committitur per filium , ut etiam iure communi diſpoſitio ſuſtineatur , & longe magis quando poſt multum tempus committeretur , eſt uerum qđ in his duobus ultimis caſibus decretū obſtat, licèt,ut dixi,aliqui uelint ut tantùm loquatur,ubi pōt conijci fraus,& malè ut demonſtraui.Et pone exemplum in his duobus ultimis caſibus,quando pater exhæredaret filium conditione, ſi committatur tale deli-
32 ctum.Eſt uerum,†quod aliquando audiui contra hanc exhæredationem moueri difficultates . Prima eſt,quod exhæredatio eſt ſub cōditione contra l.3.§.purè,ff de liber. & poſth.Secunda,q̄ hæreditas non pōt dari uſque ad diē certum,uel incertum,§.hæredes.Inſti.de hæred. Inſtitut.& l.hæreditas.de hæred.inſtitut. Sed facilis eſt reſponſio,quia loquor quando in teſtamento eſt inſtitutus filius , & ſi contingat eum committere delictum, tunc hæreditas ad fratrē perueniat,uel alium,& ſic ceſſat fundamētum præteritionis,ſuper quo eſt fundatus, §.purè.ut ibi per Barto. & Doctor. in dicto §.purè.& item ceſſat fundamentum,§.hæres,& l.hæreditas.quia poſt illud tempus, alius eſt ſubſtitutus,& non decedit pro parte teſtatus,& pro parte inteſtatus,ut in dictis iuribus,& in l.miles ita ,in princ.cum ibi not.ff.de teſtam.milit.Quare potius eſt dicendum,quod ſimus in materia l.unicæ. C.de his, quæ pœn.nom. quam in materia exhæredationis,quia exhæredatio fit abſq; eo quod quis ſit hæres aliquo tempore,& ita loquitur dict.§.purè,& §.aliud quoque capitulum.ut eum de appellat. et cognoſc. & materia exhæredationis.

Sed ī caſib⁹ noſtro primo pater inſtituit ſimpliciter,poſtea dicit ſi cōtingat,q̄ filius meus inſtitutus cōmittat delictum,uel cogitet ex quo ueniat publicatio bonorū ſubſtituo alium.uel in alium transferatur , & ſic in pœnam hæredis,uult ut perueniat in alium,quæ eſt materia propriè dictę legis , & hoc caſu non deſinit filius ipſo iure eſſe hæres , quia fieri non poteſt , ut qui ſemel fuit hæres,deſinat eſſe hæres ,l.et ſi ſine §.

ſed

ſed quod Papinianus,ff.de minoribus, glo.
in l.in ſubſtitutione,ff.de vulg. & pupill.ſed
deſiuit eſſe in effectu quia tenebitur iure fi
deicommiſſi reſtituere hæreditatem ſecun
dofita declarat Bar.in l. paterfamilias teſta
mento,ff.de hæredib. Inſtit. ubi uide Doct.
& Bar.& Doctor.in l.uxorem,§.hæres,ff.de
leg.3.& Iaſon.in d.l.vnica.de his, quæ pœnæ
nomine.in verſic.ſecundus modus.Cũ igi-
tur ſit fideicommiſſum . & ſic grauamen.l.
cohæredi.§.cum filiæ,ff.de vulg. & pupill.d.
legitima confiſcatur,quod non fieret,ſi eſ-
ſet vera exhæredatio, prout eſſet ſi delictũ
iam commiſſum fuiſſet tpe teſtamenti pa-
tris , & ob eam cauſam pater eum exhære-
daſſet:Nam tunc ceſſat, quod qui ſemel eſt
hæres,&c.& tunc alius eſt hæres directè, &
a ſeipſo , & ſi uis ſcire in caſu præmiſſo, qñ
hæreditas poſt tempus in alium trãsfertur,
an iure fideicommiſſi, an directè transfera
tur, & quæ ſit utilitas , uide Socin. omnino
conſi.14.colum.3.uerſi., & col. ſeq.incipit
33 ſequendo ordinem . Et † an incapax poſſit
inſtitui ſi efficiatur capax , uide text. in l. in
tempus,ff.de hered.inſti. & ibi per Doctor.
Firm.in uerbo,bãnitus ſuccedit in 3.§. Are.
conſi 143.colum.6.& Aret.in §. hæres , col.
1.Inſtit.de hæred. inſtit. & uide Doct. in l.ſi
quis hæres inſtituatur, ff. de hæredibus in-
ſtit.& Bar.in l.1.§.ſi filius,de legat.3. Ale. in
l.apud Iulianum,§.fin.colum 2.ff. de legat.
1. & in his locis habes . An bannitus poſſit
inſtitui ſi eximatur a banno , vel ſpurius ſi
legitimetur , & quia pẽdet a regula d.l.tem
pus.vide latè Fel.in cap. cum dilectus , de ac
cuſat. & uide etiam regulam.l. quod ab ini
tio,ff.de reg.iur. & ibi Dec. & breuiter Bal.
in l.eam quam.C.de fideicommiſ. charta 4.
verſi.quæro nunquid.in eo quod relinqui-
tur ſpurio tenet non ualere,quod relictum
ſit ſpurio ubi capax efficiatur . Sed Bartol.
contrarium tenet in l.prima,§.ſi filius.ff.de
legat.3.ibi fallit in l.tempus . & ita quod ua
leat,& legatum,& inſtitutio vult Bal.Ang.
& Imo.in l.ſi quis inſtituatur hæres,in prin
cip.ff.de hæredib inſti.& Ange. in dicta l. in
tempus.Alex.in l apud Iulianum,§. fin. co-
lum.2.ff. de legat.1. & licet ſi materia bro-
carda , d.l. tempus . Tamen hæc eſt opinio
magis communis in hoc articulo . ut dicit
Dec. in conſilio 176. colum.5. & latè Alex.
in l.Gallus.§.inſtituens , col.1.ff. de liber. &
poſthum.ubi eſt locus ordinarius, & ibi ui-
34 de . Eſt ẽt † alia uia per quam quilibet põt
impedire , ne bona ſuo ullo modo , et tpe
poſſint in fiſcum tranſire,prohibendo , ex-
preſsè alienationem bonorũ ſuorum cum
cauſa tamẽ, quia aliter prohibitio nihil ua-
leret,l.filiusfamilias,§.diui.ff.de lega.1. vn-
de quotidie uidemus exhiberi teſtamenta,
in quibus teſtatores prohibuerunt bona ſuà
alienari, ut conſeruentur in agnatione , &
familia.Nam talis prohibitio impedit ne di
cta bona in fiſcũ tranſeant, l. Imperator,ff.
de fideicommiſ.liber.et ibi Bart. not.et latè
Alc.conſi.33 in 1.uol.Iaſ.in l.fi.§.ſed noſtra.
colum.1. in 1. notabili. C. communia dele-
gat.Opiz.in d.§.diui,colum 2. et vult aliud
eſſe ſi factum ponatur ei in perſona teſta-
toris , quia iam commiſiſſet delictum qñ fa
cit prohibitionem ibi uide, quod ultimum
dicit tex.ibi , et hæc ẽt faciunt ad ea quæ ſu-
pra dixi,eſt materia Barto.in l. poſt contra-
ctum,col.3.uerſi.ultimus caſus,ff.de dona-
tio. dum facit diſtinctiam , An per diſpo-
nentem eſſet commiſſum , vel committen-
dum delictũ, an per ſucceſſores , ſed ad tria
aduertendum eſt,circa hanc prohibitionẽ.
In primis , ꝙ ſi non eſſet expreſſa prohibi-
tio,ſed ſimplex fideicommiſſum , alienatio
interim uia delicti in fiſcum ualeret , ſicut
etiam ualeret interim uia contractus , l.fin.
§.ſin autem,C.commu. de leg. Alexan.in di
cto conſilio,et Iaſon.vbi ſupra,ſed euenien
te poſtea cõditione fiſcus tenetur reſtitue
re fideicommiſſario hæreditatem.Ita quod
non uerificatur conditio fideicõmiſſi per
mortem ciuilem,ſcilicet per bannũ,ſed per
mortem naturalem.Caſus eſt in l.ſtatutis,
§.Corn.ff.de iure fiſci ,et in l.ex facto , §. ex
facto,ff. ad Trebell. Ad quorum intellectũ
uide etiam Bald. primo uolumine conſilio
280.et conſilio 248. columna ſecunda . Et
35 mors ciuilis † an æquiparetur naturali ,
uidiſtis non æquiparari in caſu de quo mo
do dixi , et idem poteſt quæri in donatione
cauſa mortis, ubi donans banniretur,quæ
donatio morte ualida redditur ſicut lega-
tum , ut per Alexan.l.et Iaſon. in l.non om
nis , ff. ſi cert. peta. ff. idem in donatione
inter uirum,et uxorem, quæ morte confir
matur,l.3.et multis ſequ.C de donat. inter

uir,& uxor. & l.2.C.de dote cau.nō numer.
Et concluſio eſt, quod quando militat eadē
ratio in ciuili, prout in naturali,& repręſen
tatur idem effectus in ciuili, ſicut in natura
li,æquiparantur,alias non.Felin.in cap.licet
undique.colum.prima.uerſic.gloſſ.magna.
& col.ſeq.de offic.deleg.quæ concluſio pro
cedit etiam in materia correctoria,& odio-
ſa,ut ibi per eundem,ex qua cōcluſione ſta-
tim dicitur euenire conditio,ſi decedat ſine
liberis per ingreſſum religionis pęnitus in
capacis,ut in ſpecie. Alexand.in conſilio 13.
in 3.uolumine.Soc.conſil. 92. in primis col.
& ita tene in hoc ultimo, quidquid dicat
Feli.in d.cap.licet. colum.2.qui certe in hoc
errat, & dicit contra communē.Infero etiā
ex dicta concluſione, quod in damnato in
metallum etiam uerificatur ſupradicta con
cluſio cum protſus ſit extinctus,ut per Ale-
xand.in l. ex facto.§. ex facto. ff. ad Trebel.
& ibi etiam idem dicit de eo qui ingreditur
religionem mendicantiū, ut in exemplo de
quo ſupra,donationis cauſa mortis,an mor
te ciuili confirmetur, uide l. ſi aliquis. ff. de
dona.cau.mort.ubi dicit quod non ſolū nō
cōfirmatur,imo infirmatur, & ita non ęqui
paratur mors ciuilis naturali, & conſequen
ter fiſcus nihil petere poteſt. ad idem l. cum
hic ſtatus.§.ſi maritus uxori.in fi.ff.de dona
tio.inter uir.& uxor.ubi condemn tione re
uocatur,& ita Bar.in dicta l. poſt contractū.
colum.4.verſiculo,& prædicta uera.Angel.
in l.res uxoris. C.de don.inter vir.& uxor.&
alibi ſæpe in gloſſ. & Doctoribus. Non
36 †ita eſt donatione inter uirum, & uxorem.
nam hæc remanet in pendenti,& maritus li
cet deportatus habet ius reuocandi & expe
ctatur naturalis mors quo tempore ſi perſe
uerauerit ualet in effectu,aliter nō,& eſt po
ſtea fiſci,l. res quæ legata.C.de donatio. in-
ter.uir.& uxor.in fin.ubi diſtinguit notabili
ter,quæ tamē lex recipit limitationem quā
do ſumus in caſibus in quibus propter im-
manitatem criminis memoria hominis po-
teſt damnari, de quibus per gloſſ. in §. per
contrarium. Inſtit. de hæred. quæ ab inteſt.
dete. quia ſecuta damnatione iſtis caſibus
reuocatur dicto, §.ſi maritus uxori.Bartol.
in dicta l.poſt contractum.columna quarta.
Angel.ubi ſupra, & per Imol.in dicta l.poſt
contractum.latè, ubi etiā ponit quid in do
natione facta a patre filio in poteſtate, lo-
quor ubi donatio coniugalis eſt inter uiuos
ſed ſi eſt cauſa mortis,an cōfirmetur morte
ciuili,& an ipſe poſſit contra defendere bo-
na,uide l. ſed ſi mors.ff.de dona.inter uir.&
uxor.ubi dicit, quod confirmatur deporta-
tione,ſubdens,Ita tamen ut nō admittatur
licentia uiro eam reuocandi, quia,& mors
eius eſt expectanda,ſed corruptus eſt text.&
verbū illud admittatur, uult dicere adima-
tur,& ſic ſenſus eſt,ꝙ uir nō obſtante con-
demnatione habet ius reuocandi uſque ad
mortem naturalem, & ſequitur Bald. nota
biliter in l.penult.colūna 8.uerſiculo quęro
quidam timens.de exce.rei iud.Iaſon. in l.ſi
ſtipulatus fuerim. §. cum ſtipulamur. col.3.
ff.de uerbo.oblig.& loquitur ille text. ſe u-
tu traditione, ut per Iaſon.ubi ſupra,ꝙ no-
ta,ut ſcias euadere illam l. & ſic conformis
donationi coniugali inter uiuos, in quo ēt
tex.in d.l. tex.uxoris. uult duret donatio,&
uir retineat ius confirmandi, & ita cōmuni
ter Doct.in d.l.poſt contractum.Sed duplex
eſt confirmatio,una quæ operatur transla-
tionem dominij reuocabilem,alia quę eam
operatur abſque facultate reuocandi, ita
text.in d.l.ſed ſi mors ut ibi Bald. ponderat,
& uide circa prædicta omnino Salic.in d.l.ſi
poſt hac.col.3. & 4. C. de bon. proſcript. &
Opiz.in l.filiusfamilias.§. diui.in 1.colūna,
37 & ſequen.ff.de leg. 1. & uidetur mirum,†ꝙ
ius reuocādi donationem cauſa mortis nō
tranſeat in fiſcum, in quem tranſeunt om-
nia iura etiam conditionalia, ut per Ale-
xan.in l.ſi marito.in prin.ff.ſolu.matr.& Iaſ.
in l.ſi quis arbitratu. colu.fin. ff. de verbor.
obliga.Sed dic quod non tranſit in hęredē
ius reuocandi,& Pœnitendi. l.cū hic ſtatus,
§.ait ratio.& §.pœnitentiam.ff.de.donat.in
ter vir.& uxor.Sic donatio propter ingratū
animum nō reuocatur per hæredes donato
ris l.prima,in fi.C.de reuoc.dona. per Curt.
in tract.feud.char.52.colūna 1.2.& ſequen.
Similiter ius reuocandi abſtenſionem non
tranſit in hęredes Alexand.in l.qui ſe patris.
C.unde lib.colu.16.& ibi Iaſ.& in l.quia po-
terat.ff.ad Trebel. Hæc pendent à regula
quod priuilegium perſonale non tranſit ad
hæredes.l.1.vbi Docto.ff.de manda.princip.
Dec.in reg.in omnibus caſibus id obſerua-
tur.ff.de regu.iur.ergo nec in fiſcum,ut per
Alex.

Alex.in d.l.ſi marito, & conſi. 23. volum.1. eſt glo.in l.1.C.de bon.lib. Item non tranſit in fiſcum illud ius reuocandi,imo remanet in deportato,& bannito, quia poſſet iterũ donare,& contrahere, quia contractus eſt iuriſgentium,l.ſi ubi mãdauero,§.is cuius, ff.manda.ergo poterit etiam reuocare. Iaſ. in Authen. ſi qua mulier, col.7. circa med. C.de ſacroſ.eccl.in illo arti. An ſi quis ante ingreſſum monaſterij teſtetur, poſtea ingrediatur, & profiteatur an poſſit reuocare teſtamentum,& uidebatur poſſe, per d. l.ſed ſi mors,& ita Bar. & cõiter Doct. in d. l.rex uxoris. Tamen Mediolanenſes decidunt contrarium, ut ibi per Iaſon. qui reſpondet ad dict.l.ſed ſi mors, tenendo contrarium, eſt tñ friuola ſolutio, quia fateor quod deinde poſt confiſcationem, & condemnationẽ condemnatus poteſt contrahere,ſed tamen in ipſa confiſcatione venit omne ius competens ipſi confiſcato,etiam quod ſit iure gentium, vt eſt dominium, igitur ſibi amplius non debet competere. uides igitur in prædictis legibus loquendo de donatione cauſa mortis, & donatione coniugali, ꝙ mors ciuilis, & naturalis non æquipatantur,quia non eſt eadem ratio in vtraque morte quo ad effectũ de quo agitur.& per d,l.ſed ſi mors.etiam infertur, ꝙ ſi donatur in caſu,l.ſi unquam,C. de reuoc. don.moriatur ciuiliter, poſtea habeat filium,reuocatur donatio eodem modo, & conſequenter ipſe bannitus acquiret donationem, non fiſcus per d.l.ſi res uxoris, in fi.& d.l.ſed ſi mors,& per regulam, d.§. is, cuius.tamen ratio Iaſon. ſupra adducta facit,quod imo non reuocetur,quia dicta reuocatio non deſcendit ab homine, ſicut aliæ reuocationes,de quibus ſupra, ex qua ratione admittitur in eo bannito reuocatio,ſed deſcendit a lege, ex d.l.ſi unquã. & ſic ex diſpoſitione ciuili. Non mirum ſi ſibi bãnito non competit, qui eſt priuatus omni iure ciuili,ut not.in d.l.ex facto, §. ex facto per Ale.col.fi.poſt Bar. & alibi ſæpe.ve-
38 ritas uidetur,†quod hæc donatio, quæ eſt inter uiuos, & quæ ideo re ipſa ualet ſtatim,niſi eſſet factam fraudem, dicta.l.poſt contractum cum ibi not. non tranſeat in fiſcum facta condemnatione donatoris, & hoc non habet difficultatem, quia non eſt in bonis cõdemnati, ſed ſuſcepto filio poſt condemnationem etiam concepto, adhuc dicta donatio videtur remanere valida, q̃a donator nouus homo eſt hoc caſu, & ſic non videtur verum,ꝙ ſuperuenit donatori filius,ſuſcepto vero filio ante condemnationem, vel ſaltem concepto ante condemnationem,& poſtea nato,reuocatur donatio,quia non eſt hoc caſu nouus homo, & uerum eſt, ꝙ donatori ſuperuenit filius, iuxta d.l.ſi unquam. & ſic fiſcus habet ius in iſtis bonis.Iſte eſt text. in d. l. ex facto,§. ex facto, & res non habet difficultatem, q̃n ante condemnationem natus erat,quia tunc iam erat reuocata. & ſic in fiſcũ tranſiuit,ſed ſi tantum erat in utero donatione adhuc exiſtente in bonis donatarij, non uidetur,ꝙ tranſiuerit in fiſcum, in quem tantum tranſeunt bona confiſcata,& hæc ſunt bona donatarij, tamen ſpes erat probabilis.Item exiſtens in utero quo ad reuocationem habetur pro nato, quia licet tractetur de acquirendo fiſco, tamen etiã acquiritur ipſi poſthumo, cũ certa portio reſeruetur filijs,ẽt condemnatio patre, & aliq̃n tota.l.1.cum ibi not.ff.de bon.dam.& l. fin. C.de bon.dam.& Bart.not.in d.§. ex facto. in uerſi.oppono, qui eſt in utero, quæ ratio non videtur procedere primo caſu,
39 † quando etiam ſunt concepti poſt cõdemnationem, quia tunc nulla portio debetur filio,d.l.1.ff.de bon. dam. A contrario ſenſu, maxime procedit hæc opinio, quia l.ſi vnquam eſt fundata ſuper præſumpta voluntate donantis, qui non cogitauit hr̃e filios fauore ipſorũ quos non intẽdebat priuare,vbi hr̃et.Ita d.l.ſi unquam,Bar. in l.Titia,l.a ſeconda,§.Imperator,ff.de lega.2. Et ideo cum ẽt tractetur de fauore eorũ in caſu reuocationis, ut uides, non mirũ ſi poſthumus hr̃ pro nato,et reſcindit donationem,& ideo dr̃ eſſe donatio in bonis donatoris ſtatim,adeo ꝙ poſſet uindicari, Bart. in §.Imperat.uerſi.quærit gl.an iſta,& ſaltẽ remanebit in pendenti dñium, quod ſic trã ſiuit in fiſcum,per no.in d.l.marito. in prin. Tamen aduerte, quia licet ſint nati,& cõcepti poſt condemnationem, nihilominus ſi condemnatio eſt bannum, quod quotidie nõ faciamus de dictis filijs, deber hr̃i ratio dictorum filiorum,& i caſu d.§. ex facto faciunt,

ciunt deficere conditionem fideicommiſſi, quia non æquiparantur deportatis ex quo amittunt tantùm ea, quæ ſunt ſuæ ciuitatis banniti, non ea quæ ſunt iuris communis. Bar. not. in d. §. ex facto in vlt. quæſt. vbi vide, & ſequitur Alexã. ibi in ult. not. & latius col. pen. Sic euado text. in d. §. ex facto. quia verum eſt, ꝙ ſuperuenit filius, & ſumus in caſu, l. ſi unquã. quòd reſcinditur, & beneficium erit fiſci quia tranſibit in fiſcum. ex iure conditionali reſultante ex tacita diſpoſitione donantis, qui donauit, ſi non ſuperuenirent filij, quod ius tranſiuit in fiſcũ, facta condemnatione. per notata in d. l. ſi narito. & ubi ſupra, & per Alex. in l. 3. §. illud quoq; ff. quod quiſquis iur. Laud. in tit. de crim. læſe maieſt. no. 35. Alex. conſi. 15. ad fin. & conſilio 23. col. 2. uol. 1. Et ſi dicis. Hoc ius non tranſiuit in fiſcũ, quia diſpoſitio. l. ſi unquã procedit ex tacita diſpoſitione donatoris ad beneficiũ filiorum, & hic non tractatur de aliquo fauore filiorum, quia ſi ſunt nati, & cõcepti poſt cõdemnationẽ, nihil habẽt, d. l. 1. A contrario ſenſu reſpondeo, ut ibi reſpondet notabiliter Bar. in d. l. 1. col. fina. in pen. q. in uerbo, quid de filius quæſitis poſt publicationem, quod imo filij etiam concepti poſt condemnationem hodie ſunt legitimi, non obſtante deportatione, & ſic debẽt habere partem ſuam in bonis patris damnati, iuxta diſtinctionem d. l. 1. cum ibi notatis. Et conſequẽter cum etiam militet fauor filiorum reuocatur, donatio ad fauorem filiorum, & fiſci, & quia ſecũdum decreta noſtra filijs reſeruatur legitima. Idem dico, quod donatio eſt fiſci, unde omni caſu, & quando natus eſt filius ante condemnationem, & quando ante, tantummodo conceptus, & quando poſt natus, & cõceptus eſt, fiſci eſt donatio, & uides reſponſum ad d. §. ex facto, ſaltem loquendo in bannitis, ſecundum id, quod dixi ſupra tenere Bart. ibi. & Alexand. & opinionem Bart. in d. q. fin. An bannitus equiparetur deportato, tenet Bal. etiam in 2. uo. conſi. 61. colum. fi. & eſt communis, ſecũdum Angel. de Aretin in §. cum autem. Inſtitu quibus mod. iris patriæ poteſta. ſol. & per Doctores in l. 1. C. de hær. inſtitu. Nec ingrediaris materiam dict. l. ſed ſi mors. & l. ſi res uxoris. an ſibi bannito competat illud ius, quia eſt acquiſitio ciuilis. Quæ ratio tamen non ualet, cum, ut dixi, etiam ſit capax corũ quę veniunt iure ciuili, & cõmuni, Sed melior ratio eſt, quod ineptũ eſt ingredi materiam reg. l. ſi tibi man dauero §. is, cuius. ff. mand. cum non ſit acquiſitum ex cauſa poſtea proueniente, ſed quæ præteritum reſpicit, & erat ius formatum ſaltem ſub conditione, quod tranſiuit in fiſcum, & intelligo, quod dum caſus contigiſſet, ita fuit iudicatum a magiſtratu, aſſiſtente pro fiſco domino Philippo Vicecomite Iurecõſulto docto, & practico multum in rebus fiſci, uidelicet, quod fiſcus in caſu quæſt. noſtræ d. l. ſi vnquam, habeat ius in dictis bonis donatis, & hæc opinio etiam nõ caret autoritate, quia expreſsè Bart. eam tenet in d. l. fin. col. fin. in quæſt. quid de filijs quæſitis. ubi allegat d. l. ſi unquam. etiam quando filij naſcuntur poſt condemnationem, & etiam cõcipiuntur, & uult, quod tales filij habeant partem ſuam in rebus damnati, & loquitur in terminis d. l. ſed ſi vnquã. Non obſtat dictæ deciſioni d. l. ſed ſi mors. & l. ſi res uxoris. ubi illud ius reuocandi nõ tranſit in fiſcũ, imò remanet in deportato: nã illud accedit, quia ius ipſum reuocandi, & pœnitendi eſt datum donatori, ita quod etiam non tranſit in hæredẽ, ut ſupra dixi. & ideo non tranſit in aliam perſonam, nec in fiſcum. Item ibi ſecuta erat traditio in caſu noſtro ſecus. quod non placet, quia imo in caſu, d. l. ſi vnquam. præſupponitur quod
40 eſſet ſecuta. In cæteris, †an, & quando mors ciuilis operetur eoſdem effectus, quos naturalis. uide Socin. poſt Imol. et alios in l. Gallus. §. et quid ſi tantùm. ff. de liber. et poſth. vbi materia principalis. Præpoſ. in ca. 2. in 2. notab. de maior. et ob. et in ca. licet. in 2. no. de offic. deleg. Felin in cap. qualiter. el ſecondo. §. ad corrigendos. column. fin. de accuſ. Corn. 1. uol. conſi. 249. col. 2. in fin. et col. 4. circa fin. et ſeq. ubi etiam ponit quod in ſtatutis. Alex. in 1. uol. conſil. 138. col. 1. et 2. circa fin. et ſequentibus et in l. ſi deceſſerit. col. 2. ff. qui ſatiſd. cog. et an dicatur mors naturalis, ſi quis interficiatur, uide Bald. 4. uol. cõſi. 8. et ibi dicitur mortuus Dei iudicio interfectus, ut etiam per Felin. in c. fi. de homicid. Bal. in c. 1. in col. 2. quib. mod. feu. amit. et in tit. de pace t. onſt. §. hoc q̃d nos. col. 3. Et qualiter q̃s probẽt mortuus, dixi ſupra in materiam

materiam delicti, & vide etiã plenè Corſ. 1. vol. conſil. 10. & vide de prędictis Albe. in dictionario ſuo, in verbo, mors omnia, & in verbo, mortuus Nõ omitto tamē ꝙ ſi quis bãniretur tãquam rebellis, in primo capite rebellionis diceretur mortuus mundo quò ad omnes effectus, l. quiſquis. C. ad l. Iul. maieſt. Bald. conſil. 24. volum. 2. ſecundùm impreſſionem antiquam, & ita ſecuto tali bãno poſt hãc mortem ciuilem ſtatim filij ad petendũ admitterẽtur, quòd poſſent petere poſt mortem naturalē, & ideo domino Vicecomite ſic facto rebelle, rectè eius filię petierunt æquari in dote, iuxta ſtatutũ, ꝙ aſcēdēs nõ poſſit deteriores facere ſtirpes, quin poſt mortē eius ſint æquales, & licèt tali caſu filiæ priuentur dote, tamen hoc ꝓcedit in dote conſtituēda, non cõſtituta, ut in d. l. q̃ſquis. gl. & Doctor. Sed redeũdo ad rem, videlicet ad ea quæ dicebam, animaduertēda eſſe in quæſtione, an & quãdo per prohibitionem alienandi impediant̄ bona in fiſcum trãſire, de qua ſupra, verſiculo eſt etiam alia uia. Secundo aduerte, † ꝙ quan-
41 do alienatio ē prohibita fa ore ipſius ꝓhibiti, tunc non videtur prohibita, & ſic quocunque caſu bona videntur trãſire in fiſcũ. ita Bar. in l. ſi quis in tantam. columna ante penultima, ver. quęro an dominus. C. vnde vi. quæ dicta Bar. ſequitur Soc. cõſ. 261. col. 16. Aret. conſil. 14. Opiz. in d. §. diui. colũ. 3. in verſ. ex prædictis. legitur quãdo fit ꝓhibitio à patre uſque ad certam ætatem filij, intra illud tempus non valet alienatio, nec etiam ratione legitimæ, quia ꝓhibitio eſt facta fauore ꝓhibiti. Ita Iaſ. in l. filiusfamilias. §. diui, columna fi. in fi. ff. de leg. j. Pic. in l. in quartam colum. 48. ff. ad leg. Falc. Opiz. in d. §. diui. Et fuit uarietas in hoc īter Paul. de Caſtr. qui eſt huius opinionis, & Aret. q̃ contrarium tenet conſil. 19. Tamen cõmunis eſt cum Paulo, ut nõ ualet alienatio ēt quò ad legitimam. Quare ſi quis delinqueret, & ſequeretur bonorum cõfiſcatio, quo caſu dicitur alienare d. l. Imperatore. etiam legitima non ueniet in cõfiſcatione. Tamē doctrina Bar. videt̄ velle cõtra in dicta l. ſi quis in tantam. quòd quãdo prohibito eſt tantum facta fauore prohibiti delinquẽdo amittitur talis fauor, & trãſit etiam legitima, & omne aliud. Quam deciſionē etiam ſequit̄ Alex. in d. conſi. 23. col. 3. verſ. 4. Sed dic quod Bar. loquitur in minore, q̃ eſt prohibitus alienare de iure communi fauor ipſius tantùm, & ideo delinquendo amitti talem fauorem. Sed aliud eſt in alia ꝓhibito à teſtatore, etiam fauore minoris ętatis, q̃a Bartolus met vult vt nihil ualet talis prohibitio, quando tantum cõcernit fauorē merũ minoris, ita Bart. in d. §. diui. columna 2. uer. oppono. extra gl. C. de uſuc. pro empt. & ante, & poſt. & in l. Titio. in prin. ff. de cõdi. & demoſtr. & licèt ēt in hoc eſſent opiniones, ut infra dicã, tamen Bartol. in d. l. ſi quis tantam. aliter noluit loqui, quàm in minore prohibito à lege ob merum fauorē eius, quia ſi uellet loqui in caſu, quem nũc diſputamus, diceret contrarium eius quod ipſe tenet in d. §. diu. & in d. l. ſi Titio. Nam ſentit ipſe, quòd prohibitio etiã in minore, ut ſupra nihil ualet; niſi adſit fauor alterius. Et ideo hoc caſu Bar. uult in d. l. ſi q̃s in tãtã. quod in muliere, cuius bona ſunt cõfiſcata, non confiſcetur dos, quia tractat̄ de fauore alterius. Sic etiam in caſu noſtro, quãdo eſt facta prohibitio fauore minoris ætatis, ita ut ualeat, ſecundum eum, uult non tranſire in fiſcum. Et ſic uides quod Bar. in dicta l. ſi quis in tãtam. ſuper quo fit principale fundamentum ad fauorē fiſci, uult contrarium, cõiungendo quę ibi dicit cum dictis eiuſdem alibi. & idem quod Bar. in dicta l. ſi quis in tantã. dicit Bartol. in l. ſi finita. §. ſi de uectigalibus. ff. damn. infec. columna fi. qui etiam ita loquitur, & licèt cõmunis opinio ſit ualeat fauore minoris ætatis, uel quia ſit minus induſtrius, ut tenet Imol. in dicto §. diui. & Pau. conſi. 131. in 1. & in conſil. 77. in eodem, & Aret. cõſilio 19. in 2. dub. ad fin. & Doctores in §. ſi Titio. magis cõmuniter. & Iaſ. in dicto §. dui. coli 4. uerſic. capie gloſ. non tñ ualet, niſi ſit perſona, in quã res peruenire debeat ſi fiat cõtrauentio. Ita Paulum de Caſt. in d. cõſilio 77. uiſis, & conſiderans. columna ſecunda, uerſ. nec obſtat, l. prima, de his, quæ pę. not. Sic igitur ubi tãtum adeſt fauor ætatis, abſque alio fauore, uel abſq; alia ratione alterius perſonæ, in quam, &c. Sentio cũ Bart. in d. l. ſi quis in tantam quod in fiſcum omnia perueniunt, quia non ualet prohibitio, ſed ubi adeſt uel illa perſona, in quam, &c.

uel

uel alius fauor, tunc ſecus. quia ualere etiã
in præiudicium fiſci. Et licèt Docto. ubi ſu-
pra, uelint quòd etiam legitima prohibita
ſit, quando fauore ætatis prohibenẽ tamẽ
loquitur, ubi principaliter ſit in fauorem
prohibit, additio tamẽ aliquo alio fauore,
& hoc modo declarãdo, cõſideratio, & fun
damnetũ Bar. in d l. ſi quis in tantam. & in
d. §. ſi de uectigalibus, colũ. fin. benè proce
dit, quia etiã non negatur quando uoleret
prohibitio in minore ſolo fauore minoris,
ꝙ bona publicarenẽ, & delinquẽdo ꝑdere-
tur talis fauor. Sed dicimus, quòd niſi teſta
tor etiam conſideraſſet aliquo modo, ſaltẽ
ſecundariò fauorem alterius, nõ ualeret ta
lis prohibitio, & ita fuit iudicatũ in magi-
ſtratu, & habeas, quando occurrit talis ca
ſus, ſẽp ante oculos, an teſtator cõſideraue
rit fauorem alterius, quia tũc ſemꝑ erit ue
rum, quòd potius Bartol. ubi ſupra, vult bo
na non poſſe confiſcari, quòd ſine dubio ꝓ
cedit à legitima ſupra, Verùm reſpectu le
gitimæ aliter videẽ dicendũ, cũ dedicatur
de ea omne grauamen, niſi ſit appoſitũ fa-
uore prohibit, tamẽ etiã ualet, quãdo prin
cipaliter fit fauore filij ꝓhibiti. & ita Paul.
de Caſtr. in cõſilio ſupra allegato. ſuꝑ quod
fit omne fundamentum legitimæ, quod ſe
quuntur magis communiter Doctor, ut ꝑ
Iaſ. in d. §. diui Ptc. & Opiz. ubi ſupra, &
ita fuit iudicatũ etiam in eademmet cauſa.
42 Aduerte ad id, † quod dixi prohibitionem
alienãdi impedire nè res trãſeat in fiſcũ, q̃a
hoc videẽ in terminis illius quæſtionis quę
quotidie contingit, non eſſe verum. Nam
quotidie videmus, quod bona sũt ꝓhibita
alienari extra familiam, & ſic ꝓhibitio eſt
reſpectu certi generis, & hoc caſu dicẽdũ fi
ſcũ debere ſuccedere, quia legitimus ſucceſ
ſor non prohibetur, licèt ſit extraneus Ita
Bar. in l. peto, §. fratre, ff. de leg. 2. & in l. ſi
ita quis, §. ea lege, ff. de uerborũ obli. ergo
nec fiſcus. Et hoc fundamentũ aliqñ ſine
alia autoritate fecit me dubitare, & nõ ui-
debam rationem practicæ, ſecundùm quã
quotidie fiſcus repellitur, & ſemper allegaẽ
conſilio Alexand. 23. in 1. uolũ. & reſt. & ibi
Bartol. in l. Imperator, ff. de fideicõ lib. Ta-
mẽ reuoluendo chartas inueni Imol. ita te
nentem in l. ſi finita §. ſi de uectigalibus. co
lũna 1. ff. de damn. inf. in quæſt. de emphy-
teuſi priuati, quæ licèt nõ poſſit tranſire in
potentiorem, & ſic in certũ genus perſona
rum, tamẽ tranſit in fiſcum, qui eſt legiti-
mus ſucceſſor Alexand. uerò ibi colũ. 19.
tenet cõtrarium, quia eſt alienatio uolũta
ria. & Bartol. in d. §. fratre. loquiẽ de aliena
tione neceſſaria per mortem, ut per eũ. Ve
rior tamẽ uideẽ opinio Imolæ. ut patet, in
emphyteuſi eccleſię, quæ eſt prohibita alie
nari in potentiorẽ, uel eccleſiã & ſic modo
quo ſupra, & tamen ingrediendo monaſte
rium, illud ſuccedit, quia iure legitimo. ita
Bar. in dicto §. ea lege. circa fin. & illa opin.
verior, ut ibi ꝑ Iaſ. reprobata ratione Alex.
& ita etiam Alex. in apoſtillis ad Bar. in Au
then. ingreſſi, C. de ſacroſan. eccl. ex iſtis ſu
perplex us. Tamen in contrarium eſt conſi
lium Alex. allegatum quod loquiẽ in pro-
hibitionẽ reſpectu certi generis ꝑſonarum,
& illud ſequuntur magis cõmuniter Do-
ctores. Sed in puncto iuris alia opinio poſ
ſet optimè ſuſtineri. Eſt tamen caſus ſine
dubitatione, quando nõ tantùm eſſet pro-
hibitio, ne bona alienentur extra familiã,
ſed etiã adeſſent alia uerba facientia fidei-
commiſſum ſimpliciter, puta, quia uolo bo
na ꝑmanere in familia, uel alia uerba fidei
commiſſum ſimplex inducentia. Nam tunc
non ſolum ſi contrauenïatur, habet locũ fi
deicommiſſum, ſed etiam in caſu legitimæ
ſucceſſionis, quia ſolũ illi de agnatione ſuc
cedũt. Alex. in l. qui Romæ, § cohæredes, ff.
de uerborum oblig. Dec. conſil 23. Soc. con
ſil. 227. & 247. column. 10. verſiculo, poſtre
mò eſt ampla materia, & oĩno uide Soc.
in d. §. cohæredes. ubi melius, quàm álibi, in
43 hoc ultimo articulo. Alia etiã uia eſt, † qua
deportati, & ſimiles fiſcum decipiant. Cum
enim acquirere poſſint poſt plublicationẽ,
ſecundùm Bartol. in l. prima, colũna fin. ff.
de bon. dam. & ſupra late dixi, & tamẽ hæ-
redem habere nõ poſſint, l. 2. C. de bon. pro
ſcrip. Ad hoc ut fiſcus bona eorum nõ ha
beat poſt mortem, poterunt ea alienare an
te obitum uia contractus. Ita Bal. in l. eius
qui, §. ſi cui. ff. de teſtam. Sed uide ibi Aret.
in t. not. dicentem, quod non haberet effe
ctum, ubi poſſet conijci fraus puta, quia tẽ
pore contractus grauiter ęgrotaret, ut ibi
per eũ. Addo etiam uiam, quòd bona donẽ
tur amico ante delictũ, uel uendanẽ ſimu

latè,

late,ut in l. poſt contractum.ff.de donat.& ibi plene de hac materia. Et ſcias,ꝙ ante delictũ ualẽt contractus, & alienationes,quia etiam poſt illud ualent,loquor de iure com muni,& regulariter, quia aliqua ſunt delicta, quibus cõmiſſis interdicitur adminiſtratio, uel ipſo iure publicata ſunt bona. hæc cõcluſio probatur in dict.l. poſt contra ctum a fortiori tamen ſi fauorem fiunt in futuræ pęnæ metu,in effectu non ualent & reuocãtur, ut per Bar.ibi col.1.& communi ter ſcrib. Non eſt tamen ſine dubio hæc con cluſio, ut quãdo ante delictũ facta eſt alienatio, reuocetur ſi in fraudem, quia iura loquũtur in reo,& ſic poſt delictum,& tunc habet adminiſtrationem reus regulariter, l. aufertur.§.in reatu.ff.de iure fiſci. Tamen ſi conijceretur fraus, reuocatur.& ita d.l.poſt contractum.cum ſimilibus. Nos verò loqui mur ante delictum,& tunc videtur iniquũ, ꝙ donatio reuocetur,uel alius contractus, cũ nemo debeat decipi autoritate publica, l.vnica.C.de his qui veniam ætat.impe. Tamen communis opinio eſt hæc, ut per Moder.ibide,|ſcilicet Pic.cha. 11.col. ult. & ſeq.

44 Sed aduerte ad aliqua, & primò,† ꝙ cũ habeamus decretum,ut à dte delicti commiſſi intelligantur ipſo iure publicata bona, alienationes poſtea factę reuocãtur Bart. in d. l.poſt contractum,& annullantur ſecũdum dictum decretũ, de quo in ſpecie aliqua di cam infra, tangendo multa de virtute illorum uerborum, quod a die commiſſi criminis, &c. & ſpero, quod non multis abhinc diebus faciam reformari dictum decretum. Secundo aduerte, quod circa donationes nos Mediolani habemus decretũ in ſpecie, ut non ualeat,quando delictum infra biennium ſequitur,& ſeruatur.|Tertiò aduerte, quod licet iſtæ alienationes de iure ualeãt, tamẽ ubi conijcitur fraus,annullantur in effectu,l.in fraudem.in princip.ff.de iure fiſci, & l.ſi aliquis.ff.de dona.cauſa mort.& Bart. in d.l.poſt cõtractum.|colum. 1.& ex ſex cau ſis ibi explicatis per Bar.cõijcitur hæc fraus, de quibus etiam per Dec. conſi. 236. col. 1.

45 & 2. Prima eſt coniectura, quando † donauit,uel uendidit omnia bona,quæ præſumitur fraus,etiam ſi ex interuallo ſequatur delictum, ita tamen quod adſit tempore alienationis cauſa, ex qua delictum poſtea ſecutum fuit. ita notabiliter Bart. colu.1.& opinio Bart. communiter tenetur,ut ibi per Picum,char.2.col.2.uerſi.quar.& char. ſequẽ. colum.1. verſi. quint.debet tamen fiſcus reſtituere precium emptori, quãdo reuocat, licet aliud ſit in creditore, hæc eſt communis,vt etiam ibi per Picum,char.3 col.2 uerſicul.3. Sed tamen poteſt oriri alia præſumptio in contrarium,ut licet ſit omnium bonorum alienatio, tamen nõ ſit facta in fraudem, ut quando alienans non occultaret preciũ,imò illud daret mutuo, & precium eſſet honeſtum. Ita Imol.& Rom.ibi, & Pic. char.3.col.2.verſic.limita. Item quando fieret pro cauſa neceſſaria,ut pro dotãdis filia bus,uel ſimilibus,ut ibidem in uerſi.2.limi-

46 ta. Secunda eſt coniectura.† quando donat coniunctæ perſonæ, & licet Imol. & Romanus eam mordeant.tamen tenetur in practi ca,nec ipſi audent etiã à Bart.recedere,ut ibi per Picum,qui ita dicit,ſequitur Bal.in l. ſi quis poſt hac.C. de bonis præſcriptorũ,& Mar.in tractatu de princip.in tit.de fiſco,cõ cluſione 244.loquuntur tamen in cõiuncta perſona,|cui imperari poterat,quod tamen nõ probatur in text. per eos allegato in l.da ta. C. de donat.niſi uoluerit loqui de tam coniunctis,ut veriſimile ſit quod ab eis om nia pro arbitrio obtineãtur,ut probat text. in d.l.ibi,inter neceſſarias cõiunctiſſimasq; perſonas.& ibi, cũ igitur, nęc liberos quidẽ ac parentes, et eundem text. etiam allegat Bart. quem etiam ſequitur Vital. in tractatu clauſul.char.61.in tit.de fraude. col. ulti. in fin.et ſeq. et Rom.conſilio 438. hæc mater. tamen Cuman.conſi.155.col.2.non exiſtimat hanc præſumptionem ſanguinis per ſe ſufficere, ſed illam adducit ad coadiuuandas alias, et uere ita uidetur dicẽdũ, ut probatur in l.ſi gener.ff.de his quibus ut indig. cum gloſ. ubi habes,quod maritus non poterat relinquere uxori,quia non erat capax, ſed inſtituto hærede ſocero, propter hoc non inducitur ſuſpicio taciti fideicommiſſi, et tamen aderat proximitas ualde magna, et cauſa. Hanc opinionem etiam ſequitur Alexand. in dict. l. poſt contractum. poſt Imo.et Rom.qui contradicendo,et animi ſententiam expreſsè non explicando,ſat s uidentur tenere contra Bart.Nec Roma. alterius opinionis eſt in dicto conſilio 478.

Et

Et ad hæc facit.l.ſi quis poſt hac,in princi.et in §.ſi quid etiam. C.de bonis proſcript. ubi donatio facta ante delictum uxori, et filio emancipato ualet, niſi dicas quod non ſub erat cauſa, ſicut dicit Bart in d.l.poſt contra ctum,in d.l.2.præſump.Et hanc opinionem, ut hæc præſumptio non ſufficiat, tenet Dec. in d.conſil 236.col.2. Articulus non eſt pla nus,in quo etiam uide Paul.conſil.65. Ang. conſi.48.colum.1.Bart.conſi.294. colum. 1. Bald.uolum.1.conſi.70.col.2.Eſt tamen ma gnum uerbum Pici, qui dicit,quod tenetur in practica dictum Bart.Fuit enim Picus uir ſollennis,et præceptor meus. Et quales cau ſæ, & coniecturæ debeant eſſe in caſu dictæ l.ad hoc ut præſumatur tacitum fideicom miſſum,& ſic applicetur fiſco,iuxta leg.non intelligitur.§.tacite,& §.ſeq.& in princip.& alibi in d.l. habes per Sal.in l.etiam,col.pen. & ult.C.ad leg.Falcid. & unum modum po nit Barto.in d.l.ſi gener.quãdo poſtea reſti tueret.ſequitur Rom.in d.conſ.478.& Bart. in l.1.in princip. ff. de iure fiſc.&per Iaſ.in l. ex facto,§.Iulianus,ff.de uulg.& pupil. qui tex.eſt pulcher in hac materia,& dicã infra in titulo de cauſ. quibus ob indign. bona acq.fiſc.ubi uide.

47 Et† quod dictum eſt de do natione, dicitur etiam de venditione alicu ius rei facta coniunctæ perſonæ , ſed tamen requiritur, ut emptor ſit particeps fraudis, quæ fraus in dubio præſumitur in coniun ctis,& amicis.Ita Bart.in d.l.poſt contractũ, col.2.et ibi Pic.verſic.vlt.dum Bart.unde ui des,quod hęc cõiunctio ſanguinis nocet,et operatur, ut actus infringatur, quia alias nõ infringeretur, Alij quãdo operatur con trariũ,ut actus, qui alias eſſet ſuſpectus,u a leat,et tollatur ſuſpitio,et ideo exiſtant ſta tuta,quod nõ valeat contractatus mulierũ ſine conſenſu ſuorum conſanguineorũ, uel maritorum , ut per Iaſ.in l.1.C. unde uir. & uxor. & in l.pactum quod dotali, col. ult.C. de coll. & alibi ſæpe , & alibi plenè habes de dictis ſtatutis,Sed ratio diuerſitatis eſt,quia in materia noſtra tractatur de fauore ſan guinis , & perſonæ coniunctæ , ſed in dictis ſtatutis, & materia eorũ tractatur de fauo re tertię perſonę,& ita Bal.in d.l.ſi quis poſt hac,C.de bon.proſc.uide tamen limitatio nẽ,quã ponit Ang.in dicta lege, ſi quis poſt hac,colum.3.quando donato,ex quadã ne ceſſitate, ut ex cauſa dotis,uel pro redẽptio ne perſonę,& de alijs effectibus,quos opera tur ſanguis,uide per Felin. in capit.cum quĩ dam.col.pen.& vlt.de iureiur. Tertia coniec

48 tura fraudis,ſi† poſt donationem,uel uen ditionem,donator uel uenditor perſeuerat in poſſeſſione,quia talis donatio,ſiue uendi tio,etiam ante delictũ facta cenſetur ſimu lata,non dicto facta in fraudẽ, prout in aliis duabus præſumptionibus.bar.in d.l.poſt cõ tractum,colum.2. 3. Et eſt magna differen tia,an ſit ſimulata vẽditio,uel facta in frau dẽ,quia ſimulata nulla eſt,ſed facta in frau dem valida,& requiruntur actiones,quę eã reuocent, uide Bar.ibi.Vltra quam differen tiam eſt alia, quia ſi alienans abſolueretur, poſſet ipſemet uenire contra factum pro prium,et allegare ſimulatione , ſecus ſi uel let dicere de fraud.Bar.ibid.colum.3.uerſic. ſed an uenditor,et ſolus fiſcus , uel alius , in cuius fraudem facta eſt alienatio,illã poteſt reuocare. Bartol. ibidem,cum quo cæteri tranſeunt.Ad quorum declarationem uide Ang.Are.Inſti.de excep. in princi.in 7. char. col.2.fol. 285.Alex.conſi.57.colum.2. verſi. 2.pręſuppono,uol.5.Alex.in l.tranſactione, col... ubi Iaſ.C.de tranſact. & in 3.uol.cõſil. 3 col.1.2.Aret.cõſi.65.col.fi. vbi diſtinguit, & dicit non uideri dictum Bar.iuridicũ. Ta men idem Aret.tenet cum Bart.conſi.77.co lum.3.in princip.Cæp. in tract. de ſimulatis contractibus,col.3.in fine, & col. 5. per Be nedict. conſi. 144. col. 2. Cor.uol.1.conſilio 135. colum.4.circa fin.per Iaſ.poſt Bart.in l. iuſiurandum,quod ex conuentione, colum. pen.ff.de iureiur. & ut terminos intelligas, uide Bar.in cõſil. Petrus Nicolæ 65. & Dec. in l.imaginaria, ff. de reg.iur Et quia in hac materia ſæpe cõtigit diſputari apud procu

49 ratores fiſci,petentibus† mulieribus dotes in bonis uirorũ ſuorũ publicatis, An ſint ſi mulatæ continẽtes in effectu donationem, & factæ in fraudem legis prohibentis dona tionem inter uirum,& uxorem ex quo non apparet de uera numeratione, ſed ſola con feſſione,niſi adſit inſinuatio uel iuramẽtũ, Ideo uide in hoc Socin.in l.j. ff. ſolut.matr. Campeg.in tractatu de dote,q.72.Bald.No uel.in 10.parte,uerſ.cõſtante matrimonio, per Iaſ.in §.fuerat. Inſtitut. de act. & Fel. in c.ſi caut.de fide inſtru.& quidquid ſit de iu

re

re in ciuitate Mediolani ſeruatur, ꝙ valent tales dotes, de quarũ confeſſione ſolùm apparet. Contingit etiam & multo magis diſputari, in augmẽtis dotium. Ideo vide Bal. Nouel. in d. tract. charta 76. verſic. 8. priuil. Campeg. vbi ſupra q. 61. 64. 75. Dec. cõſilio 96. & per Soc. conſi. 65. uerſic. 10. probatur. Et concluſio videtur, quod requiritur vera traditio, & adhuc non p̃iudicat futuris creditoribus, ſi adſit pręſumptio fraudis. In ciuitate tñ Mediolani idem ſeruatur quod dixi de dote per confeſſionem ſolam apparente, licèt augmenta hæc ſint magis ſuſpecta iuxta not. per Are. conſilio 86. maximè col. 3. & de iure loquendo in ipſa dote, non numerata, ſed confeſſa. Magis communis videtur illa, non valet talis dotis, tanquam ſit donatio, niſi adſit inſinuatio, uel iuramentum. Et intelligitur hęc coniectura tertia, q̃ñ venditor remanſit in poſſeſſione, vbi tẽpore venditionis militaſſet cã inimicitiarum ſicut dicit Bar. in alijs præſumptionibus, & ita clarè Bart. in uerſ. 4 caſus. ibi. & ſemper intellige. Nam dictio, ſemper, ſignificat idem quod omni caſu. Alber. in dictionario ſuo in uerbo, ſemper, & Rom. conſilio 407. & ita uoluit Bar. loqui circa omnes præſumptiones, quidquid dixerit, dubitat iuè tamẽ, Picus in d. l. in uerſ 4 limita. ut ait, quod nemo alius aduertit ad hanc difficultatẽ. Sed cum bona uenia, nemo dubitat, quomodo. n. uis ut ex ſola retẽtione poſſeſſionis præſumat̃ ſimulatio, etiam ſecuta ex interuallo confiſcatione. ſi tunc nõ militabat aliqua cauſa, ex qua deberet timere confiſcationem? Cum etiam de iure emptori ſit ſuccurſum ad cõſequendã poſſeſſionem contra uenditorẽ intra triginta annos, ut per Aret. Inſti. de except. in princ. in 7. charta colum. 2. & ita Alexan. in d. conſilio 57. & Iaſon. in cõſilio 75. colum. 4. & conſilio. 160. in 3. dubio, & ita tenet̃ in practica, Bartol. tamen in dicta l. poſt contractum. limitat prædictam concluſionem. Quando uenditor retinuit ſibi uſufructum quia præſumitur retinuiſſe poſſeſſionem. Nec poſſumus dicere, quod emptor iactet ſuum ex quo tantum emit proprietatẽ, ut ut per Bartol. ibi, & Pic. ibi quẽ omnino uide, quia declarat hoc procedere quando tãtum interuenit preciũ proprietatis ſecus ſi utriuſque quia tunc emptor iactaret ſuũ, ut per eum, & Bartol. ſequitur Cornel. cõſilio 135. columna 4. ad fin. uolum. 1 Item limitat idem Bart. quando apparet alia cõiectura in contrarium, quare non tradita fuiſſet poſſeſſio, ut quia incontinenti emptor fuiſſet mortuus, uel ſe abſentẽ feciſſet delicto hærede minore. Et etiam dicit Bart. ꝙ cõſtitutum, & ficta traditio non tollit præſumptionẽ fraudis, ut per eum. Circa quæ omnia uide, ſi uis plenè inſtrui, Barb. conſilio 53. col. 12. uolum. 2. & conſilio 28. col. 7. uolum. 1. Panor. in conſilio 50. in fin. ubi limitat dicta Bar. Ang. cõſi. 160. circa med. Cæpol. in d. tract. ſimulatio. Bart. in l. Celſ. in pen. col. ff. de uſucap. Alex. conſil. 212. in prin. uolumine 2. Roman. conſi. 304. Imol.
50 conſ. 55. Et† de probanda ſimulatione contractus uide l. pacta nouiſſima. C. de pa. Rom. conſil. 246. clariſſime aſſeſſor, in 1. columna, ubi oĩno, uide Are. conſ. 160. longa eſt conſultatio col. 6. in fi. Paul. conſ. 331. p̃ſuppoſitis his, de quibus ſupra Bal. cõſilio 438. an poſſeſſio longo tempore. uol. 5. ubi benè loquitur. Soc. conſ. 264. uiſis inſtrumẽto donationis, col. 2. ubi uide de intellectu, §. ſuperuacuum. uide Millium in reperto. in uerbo, ſimulatio. ubi limitat. d. §. & ibi uide omnino Rom. conſil. 5. uiſo puncto. circa fi. Alex. conſi. 28. uol. 5. in cauſa, & lite, colum. 4. uerſi. modo, & ibi uide, quia uult ut ſi allegetur fictio in fraudem facta, nõ ſufficiat conſtitutum, ſecus ſi allegetur ſimulatio. & omnino uide Paul. de Caſtr. uol. 2. conſil. 21. ad primum. & in his ultimis duobus locis ponitur etiam, quando ſtatutum uult, ut ſi uenditor ſteterit in poſſeſſione certo tẽpore poſt uẽditionẽ, præſumatur uenditio ſimulata, an habeat locum in uenditione cõditionali, uel in diẽ, uide ẽt Anch. conſilio 258. & Bald. conſi. 70. in 1. & ibi habes quanto tempore neceſſarium ſit emptorẽ debere pati, &c. ꝙ quando eſt præſumptio fraudis ꝙ conſtitutum non operetur, uide Bar. in l. nemo poteſt de legat. 1. colum. 3. Alexa. in l. emptor contra, de aqua plu. arc. Rom. in d. conſ. 246. Soc. conſil. 65. col. 7. in fin. Bald. in l. emptione, circa fi. C. plus ual. quod agitur, ubi etiam Sal. col. fi. Cum. cõſ. 155. col. 2. Fulg. conſ. 42. poſt med. Et uide ẽt in hac materia Bened. in conſ. 144. col. 2.

Quar-

51 Quarta eſt coniectura, quādo donatio fit clam, ſi tamen adſit cauſa, & idem in venditione ſi tamen emptor fuerit fraudis particeps. Bart. in dicta l. poſt contractum. Addo eſſe uidendum Rom. conſi. 54. in 2. colum. Barb. cōſil. 47. in 15. colum. in 1. & conſil. 45. in 8. col. in 1. vol. Quinta eſt cōiectura, ſi in continenti ſequatur delictum, exiſtente tamen cauſa, quæ præſumitur, vt per Bart. & Pic. vbi ſupra. Sed ſi clarè conſtet de inopinata cā ſuperueniente poſt actum, aliud eſſet, vt p Bar. ibidē, ad quod uide Pic. q mul ta allegat in hac materia, vt quādo actus in continenti ſequitur, præſumitur factus cō templatione præcedentis immeditè inimicitiæ, vel paulo antecedentis. Actus enim, qui ſequitur, non multo poſt declarat præcedentem. l. ſi ventri. §. ſi. ff. priui. cred. l. ſed Iulianus. §. ſed ſi filius ff. ad Maced. & c. otti cij. de elect. & Bar. in hac præſumptione ſequitur Ang. conſ. 48. quidam Frāciſcus. circa quam vide Doct. in d. l. ſi poſt hac. maximè Sal. Iaſon. in §. item ſi quis in fraudem. col. 7. & ſeq. Inſtit. de actio. & per Cæpol. in tract. ſimulatio in 26. præſumpt. col. 2. Cōmunis eſt cum Bart. Sexta eſt præſumptio, quando donat quis ſub cōditione, ſi cōtingat bona ſua confiſcari, circa quam vide q̄ ſupra dixi in verſ. & ſcias quod prædictam cautelam pro fiſco, & licèt Sal. reprobet alias præſumptiones, Bart. tamen tenet iſtā. Sed credo, quod magis Bar. inuitatur fundamento præſumptionis fraudis, vt dixi ſupra in dicto uerſ. & probant iura Bar. quam regulę, ꝙ res conferatur in tempus illicitū, l. qđ ſponſę. C. de donat. ante nupt. q.dq.d dicāt Bal. & Sal. in d. l. ſi q̄s poſthac. q̄a dicta reg. habet multos modos, ut per Fel. in ca. cum dilectus. de accuſat. & Iaſ. in rub. C. qui teſta. fac. non poſ. Tamen uide tex. fortem, qui probat contrarium, dum dicit donationem in cauſa deportationis ualere In l. ſed ſi mors. in princip. in uerſ. & aliàs placet. ff. de dolo. īter uir. & uxor. cogita, & uide Bal. ibi omnino. Et circa hanc præſumptionem non inconueniēs eſſet ſequi de decreto noſtro, ꝙ pater non poſſit exhęredare filium, ubi commi ttat delictum, de quo dixi ſupra in d. uerſ. Sūt, & aliæ quinque præſumptiones, ex quibus præſumitur fraus, ut per Pic. ibi. uerſ. ut igitur. col. 2. & ſic ſunt undecim, & de dictis pſu mptionibus Bart. uide Dec. conſ. 525. & melius per eundem Dec. ut ſuperius dixi, in conſi. 236. colum. 1. & 2. ubi omnino uide. Et prædicta procedunt in cō

52 tractibus inter uiuos, ſed in donationibus cauſa mortis, uel inter uirum, & uxorem, q̄ ſapit eandem naturam, ſi ſunt factæ cōcurrētibus ſuſpitionibus, de quibus ſupra, idē dicendum eſt, ſed illis ceſſantibus, adhuc reuocantur, & non reuocantur, ſecuto bāno, ſicut infra dicā. In his enim donationibus. huius naturæ leges rem aliter conſiderant. Nam donatio inter uirum, & uxorem ſecuta deportatione ſiue banno non reuocat, imo potius cōfirmatur, l. res q̄. C. de do. int. uir. & uxor. qui tex. loquitur in ſimplici donatione. Idem eſt in donatione inter uirū, & uxorem cauſa mortis. Caſus eſt in l. ſed etſi mors in princip. ff. de don. per Iaſon. in l. ſi ſtipulatus fuerim. §. cū ſtipulamur, col. 4. ff. de verb. oblig Atque ita tu, qui uis impedire confiſcationem bonorum tuorum, dones uxori tuæ, quia ſecuto banno, & bonorum confiſcatione, non tranſit ius reuocandi in fiſcum, imo donatio confirmatur, ut uides, Sic in bonis conceſſis filio in poteſtate quæ poſſunt ad libitum reuocari, q̄a non publicantur illa potentia, atque ita cō fiſcatis bonis patris, de eis nihil tranſit in fiſcum, ſic in donatione facta filio in poteſtate, ut habetur in l. ſi filius. C. de bo. ꝓſcr. Limitatur iñ hæc concluſio, q̄n poſt mortē defuncti memoria damnaretur, quia tunc reuocatur, l. cū hic ſtatus, §. ſi maritus, ff. de dona. inter uir. & uxor. Barto. in d. l. poſt contractum. colum. 4. & in dicta l. res quæ. Rom. in d. l. poſt contractum. uerſ. ſeptimo adde. & Sal. in l. ſi quis poſthac. colum. 3. C. de bon. ꝓſcr. & ſupra dixi. Et ideo infertur ad augmenta dotium, ꝙ ſi ſunt donationes, iuxta nota. in l. ſi diuortio. ff. de uerbo. oblig. & uiri poſſunt cōdēnari; ac poſt mortem condēnantur, nihil ualeat, & licèt Bar. & Doct. dicant vbi poſſit condemnari, tamen tex. in d. §. ſi maritus loquitur ubi moritur maritus, & condemnatur. cogita. Interim igitur uxor ſtaret in poſſeſſione. Secundo limitatur hæc concluſio, ut dixi, quando adeſt aliqua ſuſpitio fraudis, quia ſicut aliæ reuocantur, ita iſtæ, ut per Barto. in dicta l. poſt contractum. colum. 4. uerſic.

præ-

prædicta. & licèt Bar. loquatur, vbi iam præceſſit delictum, tamen eſt idem in vtroque caſu. Eſt uerum, quod maior ratio militat, quando poſt delictum fit donatio uxori, quia propter coniunctionem præſumitur fraus, & non ſolùm militabat cã, ex qua ſequitur delictum, ſcilicet inimicitiæ, imo iam erat ſecutum delictum. Tamen, vt dixi, idem eſt, ſi ante fiat concurrente cauſa, & una ex præſumptionibus, de quibus uidiſtis ſupra, & ſic paſſim reuocatur donatio poſt crimen facta uxori, uel filio in poteſtate, ubi alias fuiſſet ualida. Imol. in d. l. poſt contractum, & gl. in d. l. ſi quis poſthac. quæ uidetur uelle contrarium, loquitur in donatione valida, ſcilicet facta propter nuptias, uel exiſtẽte confirmatione principis, vt per Pic. in dicta l. poſt contractũ. uer. ut igitur. col. 15. in prin. In donatione uero cauſa mortis talis donatio ſecuto banno nunquam ualebit, ſiue fiat ante crimen, ſiue poſt, ſiue bona fide, ſiue non, l. ſi aliquis, ff. de do. cau. mor. Bar. in d. l. poſt contractũ, col. 4. uer. & prædicta. & Sal. in d. l. ſi quis poſthac. & uide circa dicta l. res quæ. C. de dona. inter vir. & uxor. & l. ſed etſi mors. & l. cum hic ſtatus, §. ſi maritus. quæ late ſupra dixi ĩ art. An mors ciuilis æquiparetur naturali, in uerſ. eſt etiã alia d. Proſequendo materiam eorum, quæ ueniũt uel nõ ueniũt in bonorũ cõfiſcatio-
53 ne, quæro an bonis uaſalli publicatis bona feudalia comprehendantur publicatione bonorum? In quo ſciendum eſt, quod ſunt multæ cauſæ, ex quibus uaſallus priuatur feudo, ut in cap. 1. quæ fuit pri. cau. benefi. amit. uſque ad fin. & quando iniuria tangit dominum, applicatur domino, aliter tranſit in agnatos. §. denique. in eo capitul. nõ loquor quando dominus habet iuriſditionem in uaſallum. ſed quando eſt priuandus ex cauſis, quibus feudo priuatur. hanc materiam explicat Cur. in tract. feu. in quinta parte princip. in 1. 2. & 3. q. & alijs uſque ad fi. Sed ſi dominus, cui uaſallus ſubiectus eſſet contra eum ferret ſententiam capitalẽ, unà cum confiſcatione bonorum, ratione homicidij, uel alterius delicti, an hoc caſu feudum publicetur, uel trãsferatur in agnatos? Concluſio eſt, quod priuatur feudo, & illud uadit ad agnatos, non autem applicatur fiſco, ut per Bart. & Alexand. in l. ſi finita. §. ſi de uectigalibus. ff. de dam. infect. char. 3. uolum. ultim. & pluribus ſequentib. Quæ dicta proſequitur Iacob. in tract. feud. in gl. diſtique uaſalli promiſerunt non committere felloniam. col. penul. & ult. unde ſi fiſcus talia bona apprehendit, dicitur de facto occupare. Paul. de Caſtr. conſilio 154. col. 2. circa præſentem caſum, & ita commoditas eĩ nõ tranſit in fiſcum, donec uiuit uaſallus, quemadmodum multi uoluerũt, niſi tamen in extraneum hæredem, feudum tranſire poſſet, Alexan. in d. §. ſi de uectigalibus. in uerſi. item adde hic, ubi refert Ro. & Imol. ita tenere, ut ibi latius per eum. Quæ dicta Alex. ſequitur Cur. Iun. in cõſ. 4. colum. 7. & 8. ſentiens tamen, quòd feudum perpetuo tranſeat in fiſcum, quãdo eſt trãſitorium in extraneum hæredem. Et cõcluſio principalis, quod feudum non ueniat in cõfiſcatione bonorum, etiam quo ad commoditatem, fuit Bar. in d. §. ſi de uectigalibus. & reſpondet ad l. ſtatus. §. Cornelio. ff. de iure fiſci. cui innitebantur tenentes cõtrarium, & benefacit, quod fructus feudi pertinent ad eum, ad quem pertinent prædia. Bal. in cap. an agnatus, uel filius. in fin. col. & in l. 1. in 40. q. ff. de rer. diuiſio. & opinionem Bar. tenet Aluar. in d. §. denique. concluſione 35. & 12. Alex. conſi. 23. col. 3. uol. 1. Dec. conſi. 252. colum. pen. & eſt communis, ut atteſtatur Alex. in d. §. ſi de uectigalibus. colum. 12. uerſ. item addit hic. quam ſequitur Dec. in dicto conſilio col. pen. & hoc etiam atteſtatur Rom. in d. § ſi de uectigalibus, quod dicit multum eſſe tenendum mẽti. Aug. de Arim. in gl. in uerbo, & eius bona publicamus in 3. char. in uerſ. fi. & ita etiam atteſtatur Iacob. de S. Georg. in dicta gl. col pen. & conſi. Alex. 23. allegatum, eſt errore duplicatum in conſilio 88. idem tenet Alex. conſi. 103. uidetur prima conſideratione. colum. fi. uol. 1. & conſ. 89. utrũ emphyteuſis, colum. 1. uerſi. idem uidemus in feudo. uol. 4. & ſunt infiniti Doct. idẽ tenẽtes, ſed nõ expedit eos referre, quia hæc eſt opinio cõmunis, ut dixi, & ita ſeruatur in magiſtratu, commoditas igitur etiam non tranſit in fiſcum. Contrarium tamen tenet Affl. in d. §. denique. colum. 2. & in capit. 1. column. 3. ſi uaſal. feu. pr. u. Albet. de Roſ. in tertia parte ſtatutorum, q. 16. uẽ quæro ſi uaſal-

tum, ſiue antiquum applicatur domino, ut
ibidem in 1. colum. illius quintæ partis, de
quibus dictis Curt. & eorũ ueritate aliqua
dicam paulò infra. Aduerte tamen, quòd ſi
in contumaciam uigore ſtatutorum, ut con
tumaces habeantur pro confeſſis, & conui
ctis feudatarius dãnaretur nõ noceret hoc
56 filijs uel agnatis, cum † probatio facta pro-
pter contumaciam nõ egrediatur perſonã
contumacis, uulgata l. eius qui delatorem.
ff. de iure fiſc. ubi Bart & Bart in l. cũ filius.
in princip. ff. de uerb. oblig. ubi omnino ui-
de nam dicit inter cætera, ꝙ ſententia, quæ
reſpicit fiſci utilitatem, facit præiudicium
etiam illi, contra quem in conſequentiã res
ipſa tenderet, etiam quod nõ fuerit citatus,
per l. 1. C. ubi cau. fiſc. & per Alexan. in cõſi.
30. col. ult. in 6. uolũ. ubi loquitur de mate-
ria feudali, tamen non facit præiudiciũ, ubi
lata ſit in contumaciam, ut ibi per Bar. & cõ
muniter alij ſequuntur. Aduerte etiã, quia
Alc. in d. §. ſi de uectigalibus loquitur in bã
nito, & tamen non ſolum dicit, quod uaſal-
lus delinquens punitur, ſed etiã agnati, ubi
in dominum fit iniuria, uel quãdo feudum
eſt nouum. & ſic cõtra prędicta. Sed reſpon
deo altero de duobus modis, uel quod inad
uertenter loquitur, uel quod uerius puto,
loquitur in bannito ob delictum, quia põt
quis banniri propter delictũ, licet ut pluri-
mum banna fiant in contumaciam, hoc pa-
tet ex dictis Bald. in l. 1. C. de hæt. inſti. & di-
xi ſupra in tit. de bannit. Aduerte etiã quod
prædicta concluſio, ut nõ fiat prę iudicium
agnatis, quando delinquens in contumaciã
cõdemnatur, procedit etiam, ut in illo pro-
ceſſu eſſent examinati teſtes, qui deponc-
rent de ipſo delicto, nã adhuc in contuma-
tiam diceretur cõdemnatus, quia nõ citata
parte ſunt examinati. qui effectus etſi tolla
tur, quia citata parte repetantur, tñ eſt idẽ
quia non lite conteſtata ſunt examinati Ita
nota, & egregie Socin. in d. l. cũ filius. in fi.
de uerb. obl. Et quòd in criminalib. ſequira
tur litis cõteſtatio, dicit Bart. in l. is, q. eus,
57 ff. de pu. ind. Dixi, † quod ſi fit offenſio in do
minũ, applicatur domino alijs remotis, ſed
quomodo intelligemus, quod in dominum
ſit facta offenſio? quia omni caſu, quo ſequi
poteſt priuatio, dicit̃ offendi dominus, pa-
tet in tit. quę fuit. pri. cau ben. amit & quib.
mod. feud. amit. Sed dic offenſionẽ fieri in
dominum. iuxta d. §. denique. quando prin-
cipaliter offenditur ipſe dominus, ſecundũ
Bal. ibi, & ſecundum Aluar. ibidem, peccare
tur in dominũ, ſi uaſallus eum uerberaret,
uel ut eius uerbis utar, cucurbitaret, iuxta
§. porro. in d. tit. quæ fuit pri. cau. ben. amit.
& tex. in d. tit. qui mod. feu. amit. §. 1. & pau
lo infra Aluar. in uerſicu. nota regulã. dicit,
nota ex iſto caſu, ꝙ quando principaliter,
offenditur dominus, &c. & ſic prout Bald. &
hæc eſt ueritas, per tex. in d. §. denique. qui
dicit, quod etiam ſi occidatur frater, non di
citur in dominũ, &c. & breuiter in hoc arti
culo uide late Alexand. in d. l. ſi finita §. ſi de
uectigalibus, char. 1. colu. ultim. ff. de dam.
inf. & ibi uult, ꝙ ſi frater occiditur princi-
paliter in iniuriam domini, dicitur in domi
num. & ex ratione Bartol. ibi per Alexand.
allegata, dum citat leg. 1. §. fin. cum l. ſeq ff.
de iniur. habes, quòd idem eſt, ſi fiat offen
ſio famulo in iniuriam principaliter domi-
ni, iuncto eo, quod dicit Bart. in d. §. fin. in
l. 1. ff. de iniur. ubi quærit de iniuria facta fa
mulo principaliter in iniuriam domini. Ad
uerte tamen, quia ſunt caſus, in quibus in-
iuria non uidetur in dominum facta princi
paliter, & tamẽ priuantur deſcendentes. &
agnati, & in domininũ dicitur fieri, ut quã
do rem haberet quis cum uxore domini, ſe
cũdum Aluar. ubi ſupra, & Bal. in c. 1. ſi uaſ.
feu. pri. Nã talis facit principaliter, ut ſatiſ
faciat libidini ſuæ. l. uerum, ff. de fur. & non
in iniuriam domini, & quando non peteret
inueſtituram infra annum, & quãdo in prę
lio dominum ſolum dimiſiſſet, & nõ uellet
comitari Imperatorem ad ſuſcipiendũ co-
ronam, ſecundum Bald. in d. ca. 1. fin. uaſal.
feud. priu. colu. 2. Alex. conſi. 30. uol 1. col.
6. verſi. nec obſtat quod notat. Bal. & ideo di
cendum eſt in hac materia, quod tũc omni
no ad dominum reuertitur excluſis omni-
bus alijs, quãdo in perſonam fit offenſio, ut
in d. §. deniq; et in illis caſib. de quib. ſupra,
ob magnitudinẽ delicti, quomodocunque,
fiat, uel in perſonã, uel aliter. Et ſic exemplã
proximè adducta nõ dicemus cõprehendi
ſub tex. in d. §. denique. ſed ſub legibus, quę
illa ꝑbãt, et ui ualde enormia annectunt,
nec ꝑ hoc cadit reg. tex. in d. §. deniq; quin
oĩ caſu, quo ĩ dominũ fit iniuria, habeat lo

cum diſpoſitin d.§.Secus, eſt quādo fit alie natio ſine conſenſu domini, iuxta d.§. deni que.in fi.quia intelligitur deficientib. agna tis, ſecundū Doct.ibi Alex.ubi ſupra. Eſt alius caſus, in quo ſine dubio qu libet uaſal lus priuatur, quando nō ſeruatur conditio. appoſita inueſtitur a patet, quia quando in perſonam fit offenſio, ideo omnes priuan tur, quia uidetur datum feudum ſub illa cō ditione, ut declarat Cur.in d.5.parte, col.2. & ideo Bar. in l.eum, qui.ff.de interd.& rele.æquiparat, uel quod in dominū peccet, uel contra conuenta. Ad pdicta aduerte dū dixi.quod in dominum facta dicitur offenſio, iuxta d.§.denique ſi in famulum fiat in iniuriam domini, quia uerum eſt, q in dominum fit. Et ita loquūtur prædicta, ut tun tamen non dicitur eſſe ex cauſis, de quibus in eo §.qui loquitur de culpis proprijs per quas priuatur quis feudo, de quibus in illo tit.maximè in d.§ porro.ſed hæc in famulū non eſt expreſſa, nec eſt ſimilis, ut apparet in 38.cauſa, per Curt.in 4.parte trac.ubi ſolū eſt homicidiū in fratrem uaſalli Videor
58 ſupra dicere, quod † etiam in crimine læſæ maieſt.delictum debet eſſe factum in domi num per vaſallū, ad hoc ut applicetur fiſco, ſed tamen uidetur, quod paſſim in crimine læſæ maieſt. domino applicetur excluſis agnatis, & hoc primò uidetur deciſum p Socin.conſ.266.char.5.col.1.verſic.poſtremo non omitto.poſt quendam præclarum Doctorem. ut per eū. Et ad hoc ſatis militat ratio, quare ubi fit offenſio in dominum, feu dum reuertitur ad eum, quæ eſt quoniā uidetur tacite ineſſe cōditio inueſtitura uſq; a principio, quod ſi hoc cōtingat, ceſſet omnibus talis inueſtitura, ut per Curt.in d.7. parte, col.2. Nam etiā uidetur ineſſe conditio, quod erit fidelis domino, & non rebellis, quando enim nō eſt ſubditus, tūc colo rate fit differentia inter defenſionem tu dominum & aliter, Sed quando eſt ſubditus, non uidetur minus offenderet dominum, quam ſi non ſit ſubditus, & con mittat in perſonam & maximè quia crimen rebelliō nis non ſequitur. niſi quando fit in iniuriā domini, ſicut dixi ſupra late in ti.de crimi. læſæ maieſt et ſic uidetur in dominū offen ſio, quemadmodum loquitur §.deniq; Nā nō requiritur, ut delictum ſit in perſonam dominiſed in dominum.In contrarium tamen uide Sal.in d.l.2. C.de lib. & eor.li ubi in crimine læſæ maieſt.diſtinguit, an in perſonam, uel dominum cōmittatur. Tan en affl in tit.quæ ſint regalia.in uerbo, & bona committentium crimen læſæ maieſt.ubi in prima columna tenet abſolute, q pro crimine rebellionis priuantur filij, & ēt agnati ſaltem in uita delinquentis, non facta diſtintione, an in perſonam, uel dominm.tu tamen tene cum Salic. Et ad dicta proxime in contrarium reſpōde ut paulò ſupra dixi de famulo. Et ad hanc opin. etiam faciunt ea, quæ dicit Dec.in dicto conſilio 60. col. pen. Adde etiam ad ea, quę dixi ſupra num. 55.quod feudum in filios trāſit, etiā quod eſſet nouum, quidquid dicat Curt.ubi ſupra.& hoc tenet Bart.in l.eum qui, ff.de interd.& releg. & Alex. conſ. 19. col.4. uol.5. ubi dicit, quod hęc eſt communis opinio, & Iacob.in gl.dictiq; uaſalli promiſerunt nō committere feloniam. char. fin.colu.1. Sic etiā dum Curt.dicit, q in antiquo, quando non eſt offenſa in dominum tranſit ad agnatos, ſentiens q ſint excluſi filij intelligitur niſi ſit pro ſe, & filijs.Alex.in d.§.ſi de uectigalibus.colum.12. verſic. adde etiā ſecundum Imol. Si igitur uis excluſos etiam filios eſſe, requiritur ut ſit offenſio in dominum, uel econtra conuentionem inueſtituræ. Et aduerte ad prędicta quia in feudo nouo etiam contrahendo uel teſtando pater non præiudicat filijs, quando pro ſe, & filijs eſt feudum conceſſum. Et quia Curt. non loquitur expreſse, quando feudum eſt pro ſe, & filijs, intelligi poteſt ſecundum hanc diſtinctionem, quia dum poſtea tractatus an delictum patris noceat filijs, Sequitur Aretin. & Docto. in l. apud Iulianum. §. ſi quis alicui ff.de leg.1.Videtur tamen prædicta concluſio, ut pater delinquendo non præiudicet filijs, intelligenda niſi feudum eſſet precio habitum, ut per Aretin.in d.§.ſi quis alicui.ad fin.& hoc eſt ſecundum mentem Curt.in d.tract. quia in delictis ſequitur dicta ibi. Sed non eſt uerum, quia quęſtio ibi eſt, quando uult pater præiudicare etiam in præiudicium filiorum, non autem quando ſimpliciter renunciat, quia intelligitur quo ad ipſum, non quo ad filios & ita etiam explicite Aret.in d.§.in fin. ſed delin

quende

quēdo ſimpliciter alienat. l. Imperator, ff. de fid. lib. & non quo ad prǽiudicium filiorum.
59 Quæro, an donationes principis, quæ ex ordinibus huius dominii Mediolenēſis nō poſſunt tranſire in extraneas perſonas, comprehendantur in bonorum publicationem? Dic non comprehēdi, per d. reg. l. 1. C. de bon. lib. cum ibi not. per Docto. maximè per Bald. quæ eſt, ut ſi res non ſit tranſitoria ad extraneos hæredes, etiam non tranſeat in fiſcum. Et ita referente ſummi iudicii uiro magnifico D. Franciſco Taberna tunc fiſcali, & nūc ſupremo cancellario in hoc dominio ordinauit magiſtratus ſuper publicatione domini Hectoris Vicecomitis. Et aduertēdū eſt, ꝙ dicti ordines prohibētes alienationes donationum principis in extraneas perſonas, nō dicūt, ut ſecuta alienatione reuertatur ad fiſcum, ſed ſolum apponunt pœnam nullitatis, ergo ſequitur prædicta coucluſio, quia delinquēdo uaſallus dicitur alienare l. Imperator. ubi Barto. not. ff. de fide. lib. non ita ordinauit Imperator quò ad emphyteutam, & quia diſponit propter alienationem emphyteuſis, & feudum reuertatur ad dominum l. fi. C. de iure emphyt. cap. 1. colum. 2. de ꝓh. feu. alie. per Lot. & in cap. imperialem, de proh. alie. feu. per Fed. & nō ſunt multi dies, quod vidi propter tales alienationes non imponi aliam pœnam, quam nullitatis contractus, & ita obſeruatur. Et ad hoc, quod ubi ſolum imponitur pœna nullitatis fiſcus nihil prætendere poſſit, ſecus ſi dicatur, qđ reuertatur ad dominum, vide Aluar. in c. 1. §. ſi quis fecerit. colum. 2. uerſ. quæro ab extra. quo temp. mil. Quæro an emphyteuſis
60 eccleſiaſtica trāſeat in fiſcum, uide tex. in §. ſi uero contigerit, in Auth. de alie. & emp. ꝗ dicit tranſire, ſed poſſe reuocari infra biennium, attamen quādo poteſt tranſire in extraneos, arbitror quòd etiam tranſeat in fiſcum, nec amplius reuocari poſſit, quando autem tranſeat in extraneos hæredes, uide de Alexan. in l. etiam, ſol. matr. Dec. in capi in præſentia, de prob. & in conſil. 171. col. 1. 2. & quando adeſt omnis ſolennitas, quæ requiritur in alienatione, tunc tranſit ſecundum ueram opin. vt per Alexan. & Dec. vbi ſupra. Si tamen appareat, quod hęc fuerit intentio contrahentium, ut prout eſt, quando poſtea adeſt clauſula, quibus dederit. Dec. in d. conſilio, & Curt. Iun. in conſil. 4. & quod hoc caſu tranſeat in fiſcum, ita vt reuocari non poſſit, tenet Cur. in d. conſil. column. 2. iuncta, col. 7. in fin. & ſeq. Nec Bart. in l. ſi finita, §. ſi de vectig. vult contrarium, dum diſtinguit inter emphiteuſim priuati, & eccleſiæ, quia ſentit reg. eſſe, ut emphyteuſis eccleſiaſtica non poſſit tranſire in extraneū, nec eſt dicendum, quod alia fuerit mēs Bar. cum ubique ipſe teneat, quod nec poſſit agi expreſsè ut poſſit tranſire, ut refert Alexan. in d. l. etiam, & ita reſpondeo ad alios Doct. ſequentes Bar. in dicto §. ſi de uectigalibus. nec Alexand. in dicto §. uult aliter in hoc articulo dum allegat Doct. in l. inſulam, ff. ſol. mat. ſic diſtinguentes, quam diſtinctionem alter non impugnat, licèt ingrediatur aliā difficultatem, an dicto §. ſi uero cōtigerit. loquatur in qualibet eccleſia dicens communiter teneri, quod in qualibet procedet, & ita etiam quod tranſeat in fiſcum, ita ut reuocari non poſſit, quando interuenit ſolennitas rei eccleſiaſticæ, tenet latè Soc. conſilio 266. colum. 10. ubi uide, & etiam Barbat. conſilio 63. columna 4 uolumine 1. dum uult dici nō debere, ut perpetuo tranſeat in extraneos, quia hoc modo amplius non rediret in eccleſiam, & ſimiliter ſi tranſiret in fiſcum, uult ergo clarè, quod ſi quando trāſiret, ita tranſiret, ut reuocari non poſſet, & ita Bald. qui uidetur ponere gladium ad radicem, in Authen. ingreſſi. columna 6. C. de ſacroſan. eccleſ. dicens, quod ideo eccleſia poteſt reuocare infra biennium in caſu dicto §. ſi uero contigerit quia emphiteuſis non tranſit niſi ad filios, & propterea non tranſit in eccleſiam, nec in fiſcū, ut reuocari non poſſit, ſecus ſi aliter actum ſit, ſcilicet ut tranſeat in extraneos, nec aliter poteſt dici, quia tempore dicto §. ſi uero contigerit. nondum erat ſancitum, ut poſſet emphyteuſis eccleſiaſtica concedi, ita ut tranſiret in extraneos, quod poſtea fuit diſpoſitum in §. licentiam. eodem titulo. Nec ad hoc obſtat textus in eodem titulo ante dicto §. ſi uero contigerit. ſcilicet textus in §. emphyteuſis. ibi alijs duobus deinceps heredibus. quia intelligitur de deſcendentibus, ut ibi per Bartol. Angel. & alios, & probatur in §. emphyteuſis. in Authentic. de non. alie. & Socin. expreſsè aſſerit in di-

cto conſilio 266. Et ſi dicas ꝙ text. in d. §. ſi uero contingerit. clarè loquatur, quòd potuerit tranſire in fiſcum. ſed ꝙ potuerit ita ſire in fiſcum, ſed quod non poſſit reuocari, Reſpondeo hoc eſſe, quia iam erat ordinatum in tit. de non alie. & in tit. ut de cet. non fiant. com. quod poſſit fieri commutatio in imperialem domum. Item erat ordinatum, ut in aliam eccleſiam poſſet peruenire, ut in d. §. illud in d. tit. ut de cet. non fiant com. & ideo uidebatur, quod etiam deberet imperialis domus, & alia eccleſia, & ciuitas habere hoc priuilegium, tamen diſponitur ut in text. & ita teneo quod emphyteuſis eccleſiaſtica in hoc caſu tranſeat in fiſcum, ita vt reuocari non poſſit. Tamen me facit dubitare, quod Alexand. in d. §. ſi de uectig. non ita diſtinguit, qui tamen non ignorauit etiam tranſire in extraneos quando cum ſolennitate. & ſimiliter Imol. tenet ſimpliciter opin. Bartol. in cap. ex parte, colum. 13. de feud. & tamen ipſe alibi tenet, ꝙ quando ſolennitates interuenerunt tranſit in extraneos. & c. potuit. extra, loc. ut per Alexand. in l. etiam, ff. ſol. matr. ſimiliter infiniti Doct. ſequuntur Bar. relati per Curt. in conſil. 59. colum. 4. & colum. vlt. in verſic. eſt quoque verum. qui non faciunt hanc diſtinctionem, ex quo ual de dubito. Nec aliter tex. in d. §. ſi vero contigerit. videtur probare, cũ loquatur proprie hoc caſu, quando in extraneos poteſt tranſire, nec aliter ſaperet, niſi diceres, vt modo dixi. & ita poteſt intelligi Alexan. qui ſimpliciter dicit, ꝙ emphyteuſis eccleſiaſtica quando poteſt tranſire extraneos, etiam tranſit in fiſcum, in conſil. 87. in 4. volum. in princ. verum emphyteuſis eccleſiaſtica. Alexand. conſilio 23. volum. 1. colum. 2. in fin. vt tamen infra biennium reuocari. Tamen iure verior videtur opin. Socin. Curt. Iun. & Bal. & ita fuit iudicatum contra monaſterium monialium S. Redegundæ Mediolani. Pro opin. fiſci etiam uide Soc. 121. in 3. uolum. 4. colum. uerſ. & ideo propter hoc. Sed tamen aduerte, an adſit prohibitio alienandi in inueſtitura, quia tunc non tranſiret in fiſcum l. Imperator. ff. de fideic. lib. Alexan. conſi. 23. uolum. 1. Et ſcias, quod in cauſa ſanctæ Redegundæ, in qua fuit iudicatum circa meliorament a, in ſpecie aderat pactum, ut nõ poſſent legari, nec aliter alienari, niſi ut infra, & infra dabatur modus alienãdi per uenditionem facta denunciatione, non tamen in potentiorem, & uia permutationis, & ſic uidebatur, quod non potuiſſet tranſire in fiſcũ, d. l. Imperator. maximè quia exceptio firmat regulam, &c. & dictum pactum circa melioramenta erat poſitum, quia circa utile dominiũ erat prouiſum per ius commune. Sed in melioramẽtis, aliud eſt, quia uendi poſſunt ſine conſenſu domini, ut per Iaſ. in l. fin. in 2. not. C. de iure emphyt. & hoc pactum alienãdi eſt ſimplex non reſpectu certi generis perſonarum, quia ſimpliciter dicitur, ut nõ poſſit alienare, & licet aliquibus caſibus poſſit alienari, & in tales non, & ſic uidebatur, ꝙ in fiſcum deberent poſſe tranſire, qui titulo uniuerſali ſuccedit, ſecundùm Bartol. l. ſi ita quis § ea lege, ff. de uerb. oblig. & in l. pacto. §. hatre. ff. de leg. 2. dum in contractu dicit, quod ſi prohibitio eſt ſimpliciter concepta, trãſfertur titulo uniuerſali. l. quædam, ff. de acquir. rer. dom. & l. 1. ff. de fun. dotali. quæ iura faciunt, licèt ratio Bar. non conueniat. & ita in caſu noſtro ſine dubio uidebatur dicendum, quia exceptio licèt firmet regulam, tñ illam adhuc declarat, ut habetur in locis ſuis. Igitur ita intelligitur regula, unde titulo uniuerſali aliud eſt, & ita, ut dixi, fuit iudicatum, & licèt eſſet prohibitio reſpectu certi generis perſonarum, tamen etiam in fiſcum erant tranſitoria hæc melioramenta, quia non prohibetur hæres legitimis, ut per Barto. ubi ſupra, & in ſpecie Imol. qui de fiſco loquitur in dicto § ſi de uectigalibus. columna 1. licet Alexan. ibi colum. 16. reprobet. ſed opin. Alexand. non eſt bona. patet in emphyteuſi eccleſiaſtica, quæ tranſit per ingreſſum monaſterij, in ipſum monaſteriũ, ita ut amplius reuocari non poſſit quia monaſterium ſuccedit iure legitimo. Ita Barto. in dicto §. ea lege. circa fin. & ibi Iaſon. & tamen non adeſt neceſſitas, de qua per Alex. in d. §. ſi de uectigalibus. Item aduerte,

61 †quod ſæpe in his inueſtituris inueniens abbatem, uel abbatiſſam illas feciſſe nomine ſuo, & uti ſyndicos conuentus, etiam addendo, de quo ſyndicatu rogatus fui, ego notarius, uel alius fuit rogatus, & de ſyndicatu aliter non apparet, & ſimiliter non inuenies fuiſſe adhibitas ſolennitates requiſitas in alienatione rei eccleſiaſticę in ipſa inueſtitu-

ta

ra, nec aliter, imo nec ſaltem in eis inueſtituris enunciatas. Inuenies quoque, quod etſi talis emphyteuſis. ſit conceſſa cũ clauſula. Etiam quibus dederit, tñ etiam in eadẽ inueſtitura erit pactũ, ut non poſſit alienari quouis modo in aliquem, niſi cũ conſenſu dñi, quę ſingula turbare ſolent prędicta omnia, quia mandatum non præſumitur etiam curſu mille annorum, ſecundũ Bald. cõiter approbatum in l. 2. C. ſi ex falſ. inſtr. quia etiam ſolennitas qñ non eſt enunciata non vř præſumi, ex antiquitate tpis, iuxta conſ. Dec. 36. colum. 3. & quia virtus clauſulæ, & quibus dederit. videtur ſublata ex dicto pacto, quod non poſſit alienari, ut ſupra, niſi cum conſenſu dominij, & redacta res ad ius cõe, iuxta conſil. Dec. 171. & Cur. Iun. 130. Tamen ad hæc patet reſponſio, & quo ad mandatum, vide Dec. in dicto conſil. 306. column. 4. vbi multis fundamentis oſtendit, quod quando mandatum enunciatur ſicut dixi, & ſumus in antiquis ceſſat dictum Bal. in d. l. 2. Sed tamen eius fundamenta parum valent, eo excepto, dum dicit, quod ex coniecturis, etiam probatur mandatum, allegando Bald. in l. 1. C. de re. alien. & magis ad hoc deducendo, ꝙ præſumitur mandatum in caſu, quo veriſimile non eſſet quem accedere ſine mandato, iuxta ea quæ dicit Fel. in c. ſicut de re iud. quod fundamentum militat in abbate, maximè religionis S. Benedicti, in quo non poteſt capi coniectura, ut uoluerit ſe ſyndicum atteſtari, ſi non eſſet, iuxta ea quæ habentur in materia teſtiũ ſingularium in l. admonẽdi, ff. de iureiur. & idem Cur. Sen. conſi. 76. colnm. 1. 2. 3. & 4. Et ultra illa fundamenta eſt aliud meo iudicio, quod conuinci non poteſt, qñ poſtea fuiſſet ſemper perſeueratum per abbatem, & monaſterium, & emphyteutas, ſolue tibus emphyteutis tanquam dominis ipſius utilis penſionem abbati, & monaſterio uti dñis directi, per tex. in l. ſi filius. C. de petit. hæreditat. ubi ſi filius adeat hæreditatem, & non appareat de iuſſu patris, & eius mandato, lõginquitas tpis cũ poſſeſſione filij ſciente patre, quæ actu correſpondet, facit præſumi mandatum, & ita Dec. in d. conſ. 36. col. 3. & maxime quia dicta lex loquitur de decem annis, nos etiã de centum. Quo ad ſolennitates nõ enunciatas, dic ꝙ quidquid dicat Dec. in dicto conſi. 36. colum. 3. cõis eſt in contrarium, ꝙ præſumuntur Dec. conſil. 341. nu. 13. & melius conſi. 419. nu. 13. & melius etiam per Feli. in d. c. ſicut, de re iud. char. pen. colu. 5. verſi. 7. ubi eſt videndum, vide etiam Soc. conſ. 15. Ad vlt. quod clauſula, & quib. dederit. ſit redacta ad ius cõe, dic, quod ex ea clauſula omnis libertas alienandi, videtur data, & ſic etiam ſine licentia, & in extraneos, iuxta c. 1. de feu. non hab. prop. natu. feud & Iaſ. in l. ſi. C. de iure emphyt. & ideo licet ſit reſtricta quo ad licentiam, non tamen uidetur reſtricta, quominus poſſit in extraneos trãſire, quinimo illa clauſula, Et quibus dederit affirmatiuè, plata, includit etiam ut titulo uniuerſali poſſit fieri alienatio. Bar. in d. l. ſi ita quis. § Seia cauit, pactum poſtea negatiue prolatum nũc includit quominus titulo uniuerſali poſſit fieri alienatio, iuxta dicta Bar. in d. § Seia cauit. & licet adſint uerba uniuerſalia, ꝙ nõ poſſit alienari quouis modo, quo caſu etiã uidetur incluſa hæredis inſtitutio, ſecundum Aret. in l. ventre, colum. 12. ff. de acquiren. hered. & Dec. conſi. 23. Tamen hæ deciſiones procedunt, quando ſolum adeſt prohibitio alienandi, ſecus quando præmittitur regula omnem concedens libertatem alienandi, quæ nihil operaretur, ſi ei continerci talem uniuerſalem alienationem cõtra reg. c. ſi papa, de priui. in 6. & in l. ſi quando
62 in princ. ff. de leg. 1. Quæro† quando publicantur bona, an publicentur bona alterius territorij, uide Nell. in 1. parte 2. tẽporis, q. 16. Bart. in l. cunctos populos, columna penultima, & fin. C. de ſumma Trinit. & fide Cathò. Aret. in dicta gloſ. & eius bona publicamus. Parm. in tract. in loco, ubi ſupra. Imol. in l. ex facto. column. penult. ff. de hæred. inſtit. & opi. Bart. in d. l. cunctos populos. eſt cõis, quod ſi iuriſdictiones ſunt ſeparatæ, ſed fiſcus eſt unus, ſi publicatio fit iure cõi, extenditur ad alia loca, ſi vero iure proprio loci ſecus, etiam quod in illo alio loco adeſſet ſimile ius, ſiue ſtatutum, ſi uero ſit ſecundum unum decretum a principe factum, militans in utroque loco, tunc extenditur, ſed quando fiſcus etiam eſt ſeparatus, tunc quia ceſſat id quod dixi, ſcilicet quod una conſtitutio, vel decretum

poſsit in omni loco militare, ſimpliciter eſt dicendum, quod ſi iure ſpeciali fit confiſcatio ſe non extendit, ſecus ſi iure communi, ſed quid in hac ciuitate fieret confiſcatio, iuxta decretum quod etiam militat Placentiæ, ubi tamen fiſcus etiam eſt ſeparatus, quia nunc eo ſubditione ſummi Pontificis, nota bilis eſt quæſtio. & credo quod nõ fiat extẽſio, quia decretum etſi obſeruetur Placentiæ, non tamen obſeruatur autoritate noſtra, ſed Pontificis, & ſic decretũ hic eſt ius ſpeciale quò ad nos, & ius ſpeciale quo ad Placentinos, & not. quod adeſt decretum in hoc dominio, quo diſponitur, ut ſi ſubditus uaſalli delinquat extra territoriu feudatarij, bona eius nõ applicantur feudatario, ſed duci, quo decreto ſtante fuit dubitatũ heri, quid iuris ſit quando homo uaſalli delinquit in territorio feudatarij, & habet bona in territorio alterius feudatarij. De bonis quę habet ubi delinquit, non eſt difficultas quin ſint illius feudatarij, ſed dubiũ eſt reſpectu bonorũ exiſtentium in territorio alterius feudatarij, quia quò ad illud delictum dicitur factũ extra territoriũ, feudatarij, & conſequenter ex ui dicti decreti bona ſunt applicanda domino ſupremo, & lecto eo decreto in ſenatu dictum fuit, quod etiã hic caſus comprehenditur in eo, & quod bona ſunt fiſci ſupremi. Et quia uidebatur admodum decretũ illud præiudicare feudatarijs, ideo fuit reformatum, & ſancitum, quòd quando delictum committitur per ſubditũ uaſalli in territorio alterius feudatarij, uel extra dominium. modo nõ ſit caſus cuius cognitio ſpectet ſupremo domino ui alterius decreti de maiore magiſtratu uigentis in hoc dñio, & de quo ſupra in tit. de foro competenti confiſcatio ſit feudatarij, Et an pęnæ, & confiſcationes ſint feudatarij, uel ſupremi dominij, dixi ſupra late ſub tit. de pęnis. poſt Præpoſ. Iſer. & alios in titu. de pace tenend. in princip. & D. Mart. Laud. in
63 tract. de prin. concl. 24. Et quid † ſi committatur rebellio per ſubditum feudatarij contra ipſum feudatariũ, an poterit officialis feudatarij procedere, & ſibi bona confiſcare? Dic, quod poterit, ut latè, & notabiliter per Alex. conſ. 13. uol. 6. col. 3. verſi. 6. & uerſi. ex prædictis, & hoc quamuis committendo crimen læſæ maieſt. contra feudatarium, etiã committatur contra Pontificem, uel Imperatorẽ, quibus eſſet reſeruatum ius ſuperioris. Anchar. conſ. 160. uiſo diligẽter tenore. Eſt verũ quod in hoc dominio procederet iudex domini primi uigore allegati decreti de maiore magiſtratu, & conſequenter confiſcatio eſſet ſua uigore alterius decreti, & conſuetudinis Succeſſiue circa dicta Bar. in d. l. cunctos populos, an publicatio trahatur ad bona alterius territorij, uide Imol. conſil. 3 . col. 7. & cũ tribus ſeq. & ibi habes quando alia bona alterius territorij non ſunt publicata, an teneantur ipſa uel fiſcus debitoribus, & per Aret. conſi. 10. & Abb. conſi. 86. Soc. conſi. 101. D. Ant. conſ. 58. 61 Bal. uol. 4. conſil. 37. 341. vbi etiam de bonis mobilibus, & uide etiam in hac materia Veron. cõſilio 17. col. 10. & Oldr. conſi. 17. ubi tenet,
64 quòd † clerico delinquente, bona p[illegible] na nõ eccleſiaſtica pertinent ad dominum laicũ, in cuius territorio ſita ſunt, & ibi ẽt quid ſi delinquit in una diœceſi, & in alia habet beneficiũ, cuius loci iudex procedet, & qs exequetur. eſt uidendus etiam Bald. in hac materia de pace tenẽ. col. 3. Alex. 4. uolum. conſi. 109. uol. 1. conſi. 16. Doct. in cap. cum ſecundum, de hæret. in 6. & in ca. poſtulaſti. de foro competẽti maximè Buirig. & Soc. in ult. q. ubi tamẽ principaliter diſputat, an ſententia ſuper priuatione beneficij extendatur ad beneficia alibi ſita, & Alex. late cõ ſil. 31. uol. 1. & quid in condemnato ob contumaciam, an operetur talis condemnatio, quo ad bona alibi ſita, uide Felin. in cap. Rodulphus, columna 10. maximè in verſic. 7. limitatur, de reſcript. & Marian. in d. ult. q. Et aduerte, quãdo publicatio ex natura ſciẽtiæ nõ ſequitur in bonis alterius territorij,
65 † tamen in effectu fieri poteſt, ubi in illo alio territorio condemnatus ſortitur forũ puta, ratione domicilij, quia poterit fieri nouus proceſſus ibi, & noua condemnatio, quod forte poſſet contingere in præſentia malo fato magnæ mulieris quæ ſortitur forum in ciuitate Caſalis Montisferrati ratione domicilij, & originis, & nunc detinetur in ciuitate Mediolani, & precium habet ſeptuaginta mille ſcutorum in eo domi-
66 nio Montisferrati. Item quæritur † an etiam in bonorum confiſcatione, ueniant bona præſentia, & futura, & dic non uenire futura,

futura, ut per Bart. in l. 1. in fin. ff. de bonor. dam. gloſſ. in l. nam ad ea. ff. de condit. & demonſtr. Nell. in dicta prima parte 2. temporis, q. 18. dixi ſupra, & omnino uide Iaſ. in l. ſi ita ſtipulatus, §. cum ſtipulamur, colu. 3. ff. de verbo. oblig. Et an intelligatur de futuris in hoc dominio a tempore commiſſi delicti, iuxta decretum noſtrum, quo cauetur vt a die commiſſi delicti ipſo iure ſint bona confiſcata. An à tpe ſententiæ quæ fertur a iudice. dicam infra hoc eodem ti. verſi. quæro iuxta decretum de notabili quæſt. de iure cõi attenditur tempus ſententiæ, tex. eſt clarus ſicut ſol. in l. eius qui, §. is cui. ibi, tũc habuit, ff. de teſt. & ibi Aret. not. & ita clarè Bar. alij ſupra allegati. ſed difficultatem in hoc dominio facit allegatum decretum, & vbi non veniient bona acquiſita poſt delictum captio eſt ad hoc ne poſtea occupétur per fiſcum uel alium, iuxta dictum Bar. in l. 1. in fin. C. de hæred. inſt. quod transferãtur

67 in alium. Et † an bannitus habeat hæredem in bonis, poſtea quæſitis. uidetur non habere per l. 2. C. de bon. dam. & per not. ab Are. in l. is cui, in 1. colum. quæ omnino uide, ff. de teſtam. ubi docet cautelam, per quam in fiſcum nou tranſibunt. Credo contrarium ſi accipis rationem dicta. l. 2. quam adducit Bal. in dicta l. is cui. & iungis communem concluſionem Doctorum in l. 1. C. de hære. inſtit. ubi ponũt, quid perdat bãnitus, & ita Bar. in dicta l. is cui. & alij ibidem, & Ange. 2. iunctis his quæ dicit in dicta l. 1. & concluſio eſt, quod poteſt habere hæredem de iure cõi non ſtatutorum, ſecundum communem regulam traditam in d. l. 1. & alibi ſæpe.

68 An † bannito filiofam. & bonis publicatis, comprehendatur in publicatione peculium quod habet Bar. in l. ſi finita. §. ſi de vectigalibus, ff. de dam. infect. tenet non venire, ſiue ſit profectitium, ſiue caſtrenſe, ſiue aduentitiũ, ſed Nell. in 1. parte 2. temporis, q. 21. tenet cum Bar. in peculio profectitio, & aduẽtitio. ſecus in caſtrẽſi, de quo uide Alex. in d. §. ſi de vectigalibus, ubi etiam habes, an publicatis bonis patris intelligatur publicatum peculium profectitium filij, dicam infra de omnibus. Et an publicatis bonis patris intelligatur publicatus vſusfructus, quem pater habet in peculio aduentitio, & ſimiliter quando publicãtur bona alterius vſufructuarij, uide Nell. in dicta prima parte ſecundi temporis, quæſt. 27. & in dicto §. ſi de vectigalibus, ut per Alexand. columna 23. & ſeq. Et in hac ultima quæſt. te ipſum inſtruas, uide Bart. in l. 1. C. de hæred inſtit. & ibi Doct. in artic. An † bannitus

69 noſtri temporis æquiparetur deportato, & communis eſt, quod perdat ea, quæ ſunt ſuæ ciuitatis, non iura cõmunia, quando poteſt impune offendi, & fuit opin. Bar. ubi que, & quòd ſit communis uide Moder. in dicta l. 1. & Alex. in l. ex facto. §. ex facto, col. pen. & fin. ff. ad Treb. & ideo ſaltem patitur mediam capitis diminutionem, per quã tollitur ciuitas. Inſtit. de capitu. dim. & ſic vſusfructus finitur. Ideo id quod non habet nõ tranſmittit in fiſcum, & ita vſumfructum alterius quam patris, & quod diſtinctio hæc fieri debeat, dicit clare Bald. in l. correptionẽ, colũna final. C. de vſufruc. uerſicul. quæro hic nunquid per bannum. In patre uero tantũ cõſideratur, an perdatur patria poteſtas, ut per Alexan. in dicto §. ſi de uectigalibus, poſt Salicet. & ſic bannum quod fit ſecundum ſtatuta ciuitatis non perditur, quia eſt de iure Romanorum ſecundum communem opin. ut per Alex. in l. ſi cum dotẽ. §. ſi patri. ff. ſol. matr. & ſic uenit in publicatione, ſed quando perditur conſolidatur cum proprietate, & non publicatur, ſed tamen perditur quo ad ea quæ ſunt ĩ iuriſditione bannientis. Iaſ. in dicta lege 1. colum. vltim C. de hęred. inſtit. & licet Alex. in lect. teneat ſimpliciter communem, ut imò retineat iura communia etiam pro bonis in iuriſditione exiſtentibus, tamen conſulendo tenet hoc, ut per Iaſ. ibi, in dicto §. ſi patri. in l. ſi cum dotẽ, ff. ſol. matr. & alibi de banno Imperiali. Contrarium tamen conſuluit Corn. conſ. 55. uol. 2. ubi diſputat plene, An bannitus etiã ad mortem, & qui poteſt impune offendi, amittat patriam poteſtatem, & tenet non amittere, quia eſt de iure Romanorum, dicere, quod fuit opin. Bar. & communis, & idem Corn. in dicta l. 1. C. de hæred. inſtit. uidi tamẽ ſeruari opin. Alex. in cõſilio ut imo perdat quo ad bona in territorio, & hoc in bannito pro homicidio, uel alio delicto citra crimẽ rebellionis, ſed ſi eſſet declaratus rebellis uidetur quod tunc ſine dubiò perdiderit iura Romanorum l. amiſſione. §.

qui

qui deficiunt.ff.de capit.dimi.Bartol.expreſſe in extrauagan.qui ſunt rebelles.in uerbo, rebellando,column.2.dicens,quod rebellis perdit iura Romanorũ, ut ibi, ſed intellige ſi ſit damnatur ab Imperatore, uel poteſtatem ab eo habẽte in uniuerſo dominio Cęſaris,alias ſi dux,uel rex talem damnaret,iura tantum eorum dominij perderet,& ſimiliter ſi uices gerens Imperatoris in uno dominio tantum condemnaret,idem eſſet ita Bartol.in dict.§.qui deficiunt,ubi uide,& in quæſ. ſua ſtatuto ciuitatis Lucanæ, & per Alexand.in d.§.ſi patri,& in l.1.C.de hæred. Inſtit.& in d.§. ex facto militat enim ratio Doctorum,quod etiam uices gerens nõ poteſt extendere uires, extra loca ſua,quæ ratio etiam allegatur in officiali Imperatoris, ſed officiali loci ſolius, ut in l.relegatorum, in princip.ff.de pœnis.& Bart.in d.q.colum. 4 verſic. præterea deportatus.Non inficior aliud, eſſe ubi ex poteſtate attributa aliud poſſet,l.1.§.deportatos.ff.de'eg.3. ubi Bart. & de autoritate horũ qui uices alterius gerunt,uide Mart.in tract.feud.in capi.Imperialẽ.de prohib.feud. aliena. per Federic.in princip.columnn. 2.& Iacob. de S. Georgio in uerbo, uicarius perpetuus. & Iaſon. in l. conuentionum. colum.2. verſic.3. de pac. Angel.in tract.malefic.in uerbo, fama, colum. 2. Sic igitur, ſic condemnatus etiam ab eo,qui uices gerit Imperatoris in ſolo dominio,non perdit iura communia,nec dicitur ſubiectus banno Imperiali, de quo loquuntur Doct.ut Bart.& alij, ubi ſupra, & hoc niſi condemnaretur ſecundum legem communem, iuxta text. qui tradit modum in extraua.ad reprimen.quomodo in crim. læſæ maieſt. proced. Nam hoc caſu etiam amitteret iura communia,& ſic patriam poteſtatem,aliter non, & ita etiam Anch.cõſi. 289.in uerſi.præterea.ubi loquitur in rebelle,ſed tamen ita deberet eſſe condemnatio, ut diceretur rebellis, & ſic uerificarent ut uerba tex.in d.§.qui deficiũt.& in d. uerbo, rebellãdo.& uide in d. extra quomodo pro
70 ce.in crim.lęſæ maieſt.Quare† ſi ſimpliciter eſſet citatus, ut ueniret ſub pœna rebellionis,nõ aliter adhibita cognitione delicti rebellionis,& ita ex inobediẽtia mulctaretur pęna rebellionis,iuxta gloſſ.in l.1.C.dẽ.mulctam.& Bart.in d.q.in 4.columm. verſi.præ terea fama, non poſſet dici rebellis. Bart.in l.cum filius. ad fi. ff.de uerb. obl.Felin.in c. cum Barth. colum.7. ubi latiſſime. de renũdic. unde cautio eſt, ut aſſumantur aliquæ informationes de delicto,& procedatur iuxta formam in d.extrauag. traditam. Et licet in alio delicto non poſſit procedi contra cõtumacem niſi ex forma ſtatutorum,l.abſentem.ff. de pœn. Tamen in hoc eſt ſpeciale, itaque procedendo ſeruata forma de qua ibi,perditur patria poteſtas, ſecus ſi ſeruata forma ſtatutorum, & decretorum,uel conſuetudinis loci per predicta. Dixi quod condemnatus pœna rebellionis non eſt propterea rebellis,& bene dixi,quia opera rebellionis requirũtur,ut in extrauag. q. ſint rebelles, & alibi ſæpe, dixi ſupra late in materia rebellionis.Et ideo tenui q̃ talis non amittat iura communia, quia non poteſt dici rebellis. Item non poteſt dici hoſtis Imperij, iuxta §. qui deficiunt. ſed hæc illatio non uidetur bona, quia licet non ſit rebellis, tamen mulctatus eſt pœna rebellionis, quæ eſt veram ut priuetur iure communi, ut dixi,igitur,&c.Et ad hoc facit quod Cor. in d.conſilio 55.uolumine 2.& in l.1. C.de hæred. Inſtitu. ſuſtinendo quod etiam intra territorium non amittat iura communia, dicit quod licet iudicetur hoſtis à ſtatuto quod poſſit impune occidi, tamen expreſsè non tollit iura communia, & ciuilia, & ideo non plus bannum operatur, quam uerba uelint. unde ſi expreſſe tolleret iura communia,uult etiam Corn. quod illis eſſent ſublata reſpectu territorij, & in propoſito cum clare ſit impoſita pœna rebellionis, licet non ſit rebellis, tamen amittit iura communia intra ciuitatem, & ita intelligo pro abſoluto haberi in magiſtratu extraordinario, eſt enim perinde ac ſi iudex pro uno delicto imponeret pęnam alterius delicti, qui tamen haberet de hoc poteſtatem,ſed tamen adhuc credo quod talis non perdat iura ciuilia, quia Bar.in extrauagan. in uerbo rebellando. loquitur de rebelle Imperij, & allegat text. in §. qui deficiunt. qui loquitur in eo qui iudicatus eſt hoſtis à Senatu Rom. ſcilicet Imperij, ſed hoſtis ciuitatis,uel unius dominij non amittit iura Romanorũ, ut dixi ſupra. Et ad alias quæ
71 ſtiones † de peculio aduẽtitio, profecti-

tio

tio,& caſtrenſi,an comprehédantur in publicatione filij, Dic de profectitio nullā eſſe difficultatem quod non comprehendit in dicto §. ſi de vectigalibus, etiā q̄d filius habuiſſet a patre expreſſam prætem donā di,& diſſipandi,ut per Alex.ibi, col.23.uerſic.item adde. De aduētitio difficultas eſt, quo ad proprietatem,quia, cum ſit filij,uf ꝙ tranſeat in fiſcum, tamen ēt Doc. concludunt contra fiſcum, ut per Alexan. in d.§. col 18.verſic.item inquantum,& columna ſequente. De caſtrenſi etiam communis eſt,ut non tranſeat in fiſcum, quidquid velit Nell.ubi ſupra, & Ang.in l.ſi filius. ff.de dam.infect. & primò hæc opinio fuit gl. in l.1.ff.de bon.dam.& Bar.ibi, & in d.§. ſi de vectigalibus. Alexan. etiam ſequitur in eo §.columna 23. in prin.ibi,cum quo ēt ego tranſeo, & communiter Doc. ut per eum, & hæ ēt concluſiones probantur ex allegatis per Aug.de Arim.ad gl.Ang. Et eius bona publicamus.ad quæſt.Ang.q̄d ſi filiusfamilias dānatur,& magis ex deciſione Tholoſ.220.& in longa addit. illi impreſſa, ubi omnino uide. De uſufructu bonorū aduentitiorū, an publicatis bonis patris publicētur,& quid de alio uſufructu dixi, & an ueniat in cōfiſcatione bonorum patris peculium profectitium concluſio eſt ſecundum magis cōem opin.in d. §.quod ſi ex damnatione pater nō perdi patriam poteſtatem, quam habet in filium,peculium non tranſit in fiſcum,alias tranſir, ut per Alex. in d. § ſi de uectigalibus.colum.19. uerſic. item inquantum ubi tamē pluribus modis limitat,& quando perdat patriam poteſtatem pater dixi ſupra proximè, & uidi ſeruari p̄dictas cōcluſiones pro procuratores fiſci.

72 Sed quid in alimentis † an comprehendatꝰ in bonorū publicatione donec uiuit legatarius. nam morte illa extinguūtur. l. cum hi.§.modus.ff.de tranſact.ſed bannitus adhuc uiuit,& comedit,& ſic fiſcus debet interim gaudere.l.Statius.§.Corn. ff. de iur. fiſc.Dic,non comprehendendi.l. legatū. ff. de c.dim. Bald.in l. corruptionem. col. ult. C.de uſufru.& tex.in l.is cui.& ibi Barto. ff. de alimen.& cib.leg.Nell.in prima parte,ſecundi temporis,quæſtio.34.& quæſtio.36. & Salice.in l.ſi ademptis. C. de ſenten.paſſ. & ita fuit iudicatum his diebus proximè p̄teritis.Eſt enim legatum conditionale, iō non tranſit in fiſcum, ut per Alexand. in l. ſi marito.ff.ſol.mat.& ideo cautus aduocatus debet bene animaduertere,an ſit legatum uſuſfructus,vel alimentorum. ſiue an ſit promiſſio uſuſtructus uel alimentorū, quia primo caſu tranſit in fiſcum, ut ſupra in præced.queſtio ſecundo caſu nō,in quo articulo an ſit uſuſtructus,vel ius alimētorū,uide Bar.in l.fundi Trebatii, ff.de uſufr. leg.Aret.cōſil.40.col.2.& 3.Soc.conſil.131. col.2.& 3.Bened. conſil. 63. col. fin. Corn. 1.uol.conſil.248.col.2.Soc.cōſil.10.col.2. Corn.conſil.223.t.uol.pen.& omnino tex. & ibi Bar.& ſcrib.in l.cum hi. §.ſi in annos, ff.de tranſact.& Corn.3.uol.conſ.22.col.4. uerſic.6.Ang.& Doc.in d.l.cum hi.§.ſi uni. ff.de tranſactio. Quæro an † emphyteuſis

73 eccleſiaſtica tranſeat in fiſcum, uide tex.in §.ſi uero cōtigerit, in Auth.de alie.& emp. qui dicit trāſire,ſed poſſe reuocari infra biēnium, attamen quando poteſt tranſire in extraneos,arbitror quòd etiam tranſeat in fiſcum,nec amplius reuocari poſſit,quādo autem tranſeat in extraneos heredes,uide de Alexan.in l.etiam,ſol.matr. Dec.in ca. in præſentia,de prob.& in conſi.171. col.1. 2.& quando adeſt omnis ſolennitas, quæ requiritur in alienatione, tunc tranſit ſecūdum ueram opin.ut per Alexan.& Dec.ubi ſupra.Si tamen appareat, quod hæc fuerit intentio contrahentium,ut prout eſt, quā do poſtea adeſt clauſula, quibus dederit. Dec.in d.conſi.& Cur.Iun.in conſi.4. & q̄d hoc caſu tranſeat in fiſcum,ita ut reuocari non poſſit, tenet Curt.in d.conſi.colum. 2. iuncta,col.9.in fin.& ſeq. Nec Bar.in l. ſi finita,§.ſi de uectig.uult contrarium, dū diſtinguit inter emphiteuſim priuati, & eccleſiæ,quia ſentit reg.eſſe, vt emphyteuſis eccleſiaſtica non poſſit trāſire in extraneū,

74 nec eſt dicēdū, † quod alia fuerit mēs Bar. cū ubique ipſe teneat, quod nec poſſit agi expreſsè ut poſſit tranſire, ut refert Alex. in d.l.etiā, & ita reſpondeo ad alios Doct. ſequētes Bart.in dicto §. ſi de uectigalibus. nec Alexand.in dicto §.uult aliter in hoc articulo dū allegat Doct.in l. inſulam, ff.ſol. mat. ſic diſtinguentes, quam diſtinctionē aliter non impugnat, licèt ingrediatur aliā difficultatem, an dicto §.ſi uero cōtigerit,

ſupra

ſupra dixi, quod vxor poteſt repetere dotẽ à fiſco viro bannito, & publicatis bonis,
75 Quæro †an hoc idem ſit, quando ipſa ſimiliter ſecuta eſt virum bãnitum, qui fortè iuit ad hoſtes. Dubium eſt, quia & ipſa rebellis videtur iuxta l. 1. & 4. ff. ad l. Iul. maieſt. Difficultas reſidet in hoc art. An vxor poſſit ſequi virum, vel teneatur in qua quęſtio. vide Imol in rubr. ff. ſol. mat. & in l. ſi cum dotẽ. §. ſi marito, ff. ſol matr. & ibi dicit non teneri, ſi ob culpam vir bannitus ſit uel miſſus in exilium ſequitur Alex. in l. Mæuia. §. fi. ff. de ãnu. leg. & Bal. in l. ſi cum dotem, §. ſi maritus, ff. ſol. matr. & ibi etiam Angel. qui dicit, quod uxor non debet ſequi uirum bannitũ, vel exemplum per diuerſos lares. Item etiã Nell. in tract. bannit. in 1. parte 2. temporis, q. 44. in fi. niſi moraretur in certo loco, & ibi ita cõmodè poſſet morari ſicut in proprio, per l. ſicut, in fi. ff. de oper. liber. cum alijs ibi alleg. facit l. Mæuia in dicto §. final. & cum Imol. multum accuratè loquatur, & uideatur hæc opin. etiam magis communis, non uidetur recedendum ab ea iuribus uulgaribus, tamen gloſ. in cap. 1. qui ma. accuſ. non poſſ. ſuper qua ſe fundat Imol turbat me relata ad text. q loquitur de eo qui receſſit ob homicidium commiſſum, & ſic ob culpam ſuam timore mortis, tamen, & nihilominus uult, quod uxor teneatur eum ſequi niſi ſit uagabũdus, & eam gloſ. ibi Abb alij ſequũtur, & communiter fateor quod gl. ſimpliciter loquendo, & non referendo eam ad tex. uidetur uelle id quod dicit Imol. ſed rectè eã intelligendo, eſt ibi concluſio in oppoſitum, ſatis etiam hanc concluſionem probat gl. 1. in c unaquęque 13. q. 2. dum dicit quod tenetur eum ſequi ad carceres, arguendo ad id quod cõmuniter cõtingit, ut nemo mittatur in carcerem niſi ex culpa ſua, ſic etiam optimè probat gl. quam omnino uide in ca. 1. de coniug. lepro. ubi uult, ꝙ uir tantum teneatur ſequi uxore recedentem ex cauſa iuſta, ſed econtra paſſim. & indiſtinctè uxor tenetur ſequi uirum niſi ſit uagabundus, & facit pro hac opin. ꝙ uxor debet ſequi inſortunium uiri. l ſi cum dotem, §. ſin autem, ff. ſol. matr. Addo quod ſtatuta ciuitatis, & leges ſœculares non poſſunt uim matrimonij ſoluere, cum ſit iuris diuini. D. Frãc. de Albe. de Are. in l. 2. ff. de recept. & ideo uxor bãniti, & excommunicati conſeruabitur cum eo marito, licèt ſit hoſtis ciuitatis, ut not. per Nel. ubi omnino uide in 3. parte 2 tẽporis, q 22. non obſtante ſtatuto puniente præſtãtes auxilium bannito, ut ibi, Sic etiam Alb. in l. 1. C. de repud. ubi refert Nel. ubi ſupra, & Spec. in tit. de dot. poſt diuor. reſtit. uerſ. q d ſi uir eſt in banno. Item uxor alere tenetur eum l. mutus §. manente, ff. de iur dot. Cæpol. ubi ſupra, col. 54. qui etiam ſatis uult ꝙ proximè dicebam, quia loquitur in bãnito, & dicit, quod uxor tenetur eũ ſequi, & Ancha. in dicto cap. 1. ma accuſ. poſſ. magis expreſsè, & facit etiam quod uiro excommunicato uxor tenetur debitum reddere, ca. quoniam multos 11. q. 3. Item uxor cum uiro excommunicato cohabitare tenetur, ca. inter alia de ſent. excom. Et de excommunicato ad bannitum ualet argumentum, capit. 1. in pri. hic finit lex Conrad. & ſatis etiam hanc partem, ita decidit Spec. ubi ſupra, in tit. de dot. poſt diuor. reſtit. §. formatis, in uerſiculo quid ſi uxor eſt in banno. in 5. colum. ubi uide Naſcitur. n. hoc ex neceſſitate quæ ſequitur ut uotum impleat debitum reddat, & liberos habeat cũ ſint ſocij diuinæ, & humanæ domus, & duo in carne una, iuxta l. aduerſus. C. de crim. expil. hęred. Et ita adhęrendo iuri canonico, uidetur potius ita eſſe tenendũ tractatur. n. de ui matrimonij, circa quod leges ſœculares non attenduntur, ca. eccleſia S. Mariæ, & ibi not. de conſtit. & per Alex. in l. ẽt, col. 2. ff. ſol. matr. quocunque ſit unum eſt abſque aliqua difficultate, quòd omnis diſputatio, eſt an teneatur uolente uiro, eum ſequi, ſed quin ipſa poſſit nemini eſt dubium abſque eo ꝙ poſſit argui dediſſe auxilium hoſti, ſicut etiam dicimus in uxore receptante uirum bannitum uoluntarie, quæ non tenetur, ut not. in l. C. de recepr. et per Nell. ubi ſupra in d. 3. parte ſecundi tẽporis, quæſtio. 22. ubi omnino uide, et ad hoc facit l. prima, ibi dolo malo, ff. ad leg. Iul. maieſtatis, et regula, quod quælibet cauſa excuſat a dolo l. ſi igitur, ff. de liber. cau. §. primo, et ita fuit concluſum aliquando in magiſtratu, et obtentum. Non omitto in hac materia publicationis bono-
76 rum, †quod ex ordine noſtro antiquo, prout etiam ſupra pluries commemoraui, Cauetur; ut bona quando publicantur pro aliquo

aliquo delicto ſint ipſo iure publicata a die commiſſi criminis, ex quo ſequitur, vt alienationes poſtea factæ, etiam ante condemnationem nihil valeant in effectu. Bartol. in l. poſt cōtractum, col. 4 ff. de dona. gl. & Doc. in cap. cum ſecundum, de hæret. in 6. & hoc licet etiam acquirens ſit in bona fide, vt p Bar. & Doct. vbi ſupra imò ex dicto ordine nulli reddūtur omnes cōtractus diſtractus & inſtrumenta ſuper bonis delinquētis, & uide Pic. in d. l. poſt contractum verſic. circa ſecūdum tempus, qui dubitata an decretā valeat, & dicit credere quod non ſeruaretē loquendo de tēpore regis, & quod Bregontius Botta qui pręerat extraordinarijs redditibus tēpore Ducis Ludouici voluit illo uti ampliat l'ic. dictā cōcluſionē, vt non valeant alienationes etiam bona fide, ꝓcedere in eo cui tantum eſſet interdicta adminiſtratio, ut in crim. læſæ maieſt. allegat Aug. de Arim. ut per eum, cōtrarium tenet poſt Iacob. de Aret. conſideratè multum Alber. in l. meminiſſe. C. ad legē Iul. maieſt. & idē Angel. ibi. etiam vide Bald. Requiritur iā declaratio reſpectu bonorum d. cap. cum ſecundum, & ſententia contra perſonam et uiuente delinquente ſtante et decreto noſtro, ut dixi ſupra ſup. tit. præced. de pen. in uerbo pœnæ delictorum. Secūdo intellige niſi bona fides oriatur ex pacto publico, pura principis uel officialis, qui tuliſſet ſententiam abſoluentē, quia licet poſtea detectū crimen eſſet, & ſecuta condemnatio, tamē alienatio medio tēpore facta deberet haberi rata nemo enim debet decipi autoritate publicę ſcripturæ. l. Gracchus. cū ſimilibus C. de adult. & maximè quiā talis ſententia in hac ciuitate tranſit in rem iudicatam, quia non poteſt appellari, nec de nullitate dici, & ſic facit de albo nigrū l. res iudicata. ff. de regul. iur. et ita fuit iudicatum in magiſtratu quodam extraordinario ad fauorem nonullorum qui contraxerant cum quibuſdam Mediolanenſibus antea abſolutis, ſed qui poſt ipſam abſolutionem, & cōtractus factos detecta ueritate criminis per literas principis fue-
77 rāt cōdemnati. Tertio intellige,† quod poteſt fieri euictio de talibus bonis a quolibet poſſeſſore etiam bonæ fidei, nullo dato ꝓ̄cio per qualecunque manus tranſierint, niſi tamē precium, uel aliud loco precij eſſet in bonis illius cui publicata fuerunt, ita gl. in d. cap. cum ſecūdum, in uerbo, ipſo iure. & ibi Gemin. Ioan. Andr. & Moder. & ita Bar. in l. ſi debitor. ff. de his, quæ in fraud. cre. in fin. ubi uult quod quādo quis non habuit poteſtatem alienandi, ut quando ipſo iure publicata erāt bona, uel erat interdicta adminiſtratio, ſi alienauit poteſt res alienata reuocari nullo dato precio niſi eſſet cōuerſa in utilitatem debitoris, ſiue cōfiſcati, quia tūc debet reſtituere precium, nè habeat rē, & precium, ſed ubi habuit poteſtatē alienandi, ut ante delictum. l. poſt cōtractum. ff. de dona. ſi tamen alienatio eſt facta in fraudē tunc et ſit reuocatio abſque precio, ſi ipſe emptor particeps fuit fraudis, alias ſecus, ut ibi, qui tamē loquitur in creditore, nos autem in fiſco qui tractat de lucro quęrendo, quo caſu uidetur ipſum debere reſtituere precium emptori, dato quod particeps fraudis fuerit, & ita Imol. in d. l. poſt cōtractū col. 1. & p Iaſ. in §. ſi quis in fraudē. uel uide, Inſt. de act. & aduerte nè te decipiat quod dixi, fiſcū euincere, uel cum precio, uel ſine, etiam ſi emptor non fuerit particeps fraudis, quia uolo expreſsè dicere, quod poteſt euinci, & tamen Bart. in d. l. poſt contractum. col. 2. uult contrarium, quando emptor eſt in bona fide per l. ait prætor. §. ſi quis particeps. ff. de his, quæ in fraud. cred. ſed dic quod. Bart. in d. l. ſi debitor. loquitur in caſu l. 1. §. ſi quis in fraudem. ff. ſi quis in fraudem patro. Quarto intellige niſi alienatio eēt neceſſaria, quando delinquens aliud non habet, & uult alienare pro alimentis neceſſarijs, & ut aduocatos, & ſcriptura ſibi paret ad cauſę defenſionem. ita Saliceto in l. ſi poſt hac, colum. penult. C. de bon. dam. C. licet Bar. ſentiat contrarium, in d. l. poſt contractum. colum. penul. uerſic. ſecūdum tempus. iuncto uerſicul. ſeq. Nihilominus Pic. ſequitē opin. Salic. ibi in uerſicu. 2. principaliter & adducit bonū ſimile, intellige tamen hāc neceſſitatem quando alienatio fit, ut dixi, pro uictu, & defenſione cauſæ, non pro dotāda filia, ut per Pic. ubi ſupra in uerſiculo 3. principaliter. Conſidera tamen quando
78 caſus euenit, † an poſſit contra fiſcum allegari aliqua præſcriptio. Et in hoc articulo præſcriptionis contra fiſcum cōcludo, quod aut bona confiſcata, adhuc non ſunt

unita,

iure. in illa quæſt. qualiter lex retrahatt, & propterea non uidetur dubium tendẽdam nõ eſſe ſententiam iudicis, quæ nõ poteſt dici ſententia faciens confiſcationẽ, ſed declarans iam factam, & cõſequenter bona acquiſita inter confiſcationẽ iuris, & ſentẽtiam non euenire, & ita latè præſupponit Curt. in conſil. 60. aliàs eſt conſi. 59. dux Philippus, ibi Benedictus cõmiſſio delicto ante bannum deceſſit, ſed tamen ante pater ejus deceſſerat, poſtea poſt mortem ipſius Benedicti fuit damnatus, & poſito ꝙ ualuerit illa ſententia poſt mortem lata, quæro an illa bona patris, acquiſita poſt delictũ ante ſententiam tranſiuerint in confiſcationem? & concludit non tranſiuiſſe. char. 3. colum. 2. uerſi. & antequam, habens pro claro quod confiſcatio fuerit facta tempore delicti, ſicut diſponit decretum, ideo ſequitur illam regulam cõmunem, quãm dixi, quod bona poſtea quæſita non ueniunt in confiſcatione. Et quia conſuluerant cõtrarium põderabant aliqua uerba decreti ad demõſtrandum quod imo bona futura uenirent in cõfiſcatione, Ipſe Curt. ad hæc latè reſpõdet. charta ult. colum. 1. uerſic. ad ultimum. & col. ſeq in cõtrarium autem quod ãt ẽ datur ſententia iudicis, & non iuris, dicit decreti quæ fit ipſo iure tempore delicti, facit quia decretũ conditum eſt fauore fiſci, igitur, & c. l. qđ fauore. C. de leg. Felin. latè in c. dilectus filius. in 2. in 8. concluſ. de reſcr. & in cap. cauſam quæ. el ſecondo. & in capi. fin. de iudic. & tacit etiam, quod decretum hoc æditum eſt, propter alienationes, ut patet in eius proœmio, iuxta l. fin ff. de hæred. Inſtit. igiť quo ad eas uidetur tantùm operari, per regulam leg. age cum Gemin. C. de tranſact. Hęc opinio uideť mihi uerior ſtante hoc decreto maximè rigido, quod nõ tẽdit niſi adimplendum, & non ad euacuandum, & maxime quia in uerſicul. decernentes quo ad modum procedendi contra delinquentes, uult ut publicentur res eorum, & ſic etiam quæ erant, & reperiebantur in eorum dominio tempore ſententiæ, & ex his apparet reſponſio ad fundamenta adducta ꝓ alia parte, nec hæc diſcutit Curt. imo licẽt. uideantur in narratione facti. colum. 2. uerſicu. 3. præſuppono. præciſè tangere difficultatem, tamen poſtea chat. 3. colum. 2. reſpondendo cõtrarium ſentit, quod iam fuerit ille filiusfamilias bannitus, quando bona partis eis obuenerunt, & ſic diſputat caſum clarum de iure cõi, quando poſt confiſcationem, &c. ita abſque controuerſia ſeruatu, & ad id quod dixi ſupra, quod ſententia dicitur declaratio, & ita trahitur retro, rñderi põt non eſſe verum, vt dixi ſup. tit de pœnis. in uerſiculo pœnæ delictorũ non tranſeunt contra hæredes. Verum, quia decretũ dicit ipſo iure ſint publicata

81 bona, quæro † an licẽt de iure nõ ita ſit. An tamen commiſſo delicto aliquod ius quęritur fiſco? & uidetur quæri per glo. in leg. reſcript. in princ. ff. de pac. ubi dicit quod pœna eſt quaſi debita fiſco, eo ipſo quod commiſſum eſt delictum, & not. Bart. in l. fin. ff. de iniur. & ibi dicit quod quo ad pœnã quæ infertur alicui ob delictum, quis dicitur largo modo obligatus per glo. in d. l. reſcriptũ. nõ autem ſtricto, quia infertur officio iudicis, ut ibi, & per Iaſ. in leg. j. colum. 5. circa mea. ff. de iuriſdic. omn. iudic. & ita Alexan. in l. diuortio. §. ſi fundum. colum. ult. ff. ſolut. matr. in uerſicu. aut commodum. Veritas eſt, & communis opinio, quod in delictis fiſcus non habet bona delinquẽtis obligata, ſiue hypothecata, quia ſi illa haberet obligata, poſſet hypothecaria auocare omnia bona alienata, quod non eſt verum niſi in caſu decreti, vel in caſibus de quibus

82 ſupra. Fateor quod † fiſcus ex ſuo cõtractu habet tacitam hypothecam l. aufertur. §. fiſcus. ff. de iur. fiſci. vbi gloſ & Bartol. in l. 1. & 2. C. in quib. cau. pign. uel hyp. tac. contr. & eodem modo ſi incideret in cõtractum delictum, ut ibi, et per Pic. in d. l. poſt contractum. ff. de don. poſt Bar. tangentem hoc in colum. ult. verſicu. circa prædicta. et ubi uide Pic. in uer. in 1. q. ubi etiam dicit ꝙ in actione perſonali. fiſcus non utitur priuilegio cõtra creditores, et etiam ꝙ lata ſentẽtia in delictis oritur tacita hypotheca, et uide etiam Bart. in l. 1. §. ſeruus. ff. ad Sylla. ubi ait quod creditores præferuntur in pœnis fiſcalibus. circa quòd uide Veron. cautel. 216. aliàs, 160. incip. nota cautelam qui ſequitur Bart. ubi ſupra cum limitatione. uide etiã Firm. in uerbo, domus. colum. 4. uerſi. domus homicidæ. et ibi ponit quid iuris ſit, ſi uxori bona ſint pro dote hypothecata, et quid

in præiudicium vſufructuarij pro delicto proprietarij, ubi vide. Et an in pœnis fiſcus habeat tacitam hypothecam, vt ſupra, vide Fan. in tract. pig. in 2. par. in 4. membro, numero 11. vbi latiſſime. Et circa priuilegium tacitæ hypothecæ quod habet fiſcus ex ſuo contractu, quæro an econtra priuatus ſecū contrahens ſimiliter illud habeat? ſi nō habet, contractus claudicat, ſicut facit contractus minoris ſine autoritate curatoris. l. Iulianus. §. ſi à pupillo, & §. ſi quis à colludente. ff. de actio. empt. gloſſ. not. in l. 1. ff. de reſcind. vend. & ſicut facit iudicium cum ipſo minore. l. penul. ff. quæ ſenten. ſine appell. reſcin. & l. non eo minus. C. de proc. ſi etiā habet tacitam hypothecam non claudicat, & ſeruatur æqualitas. prout ſeruari debet. l. petendæ. C. de temp. in integ. reſt. pet. & ideo ſi actor impetrauit à iudice, vt reus citaretur perſonaliter, etiam ipſe tenetur cō parere perſonaliter, vt late per Mariā. Soc. in tract. citat. in 20. art. in 35. q. in verbo, octauo fallit in 2. columna, & eſt noua quæſtio. ſecundùm eum. ſcilicèt ſit deſerta appellatio, ſit ñ is contra quem appellatum eſt, impetrauit reſcriptum, vt confirmaretꝰ ſententia, appellans poteſt proſequi appellationem, ut per Dec. vbi uide in cap. perſonas in pen. col. ff. de appellat. Cogita.

Titulo Debitores an delinquenti ſoluere poſſint in præiudicium fiſci, maximè ſi numeratio non interueniat?

S V M M AE.

1 Solutiones an fieri poſſint delinquentibus per ſuos debitoris, maximè cauſa alimentorum.
2 Solutio an poſſit rectè fieri illi, qui paulo poſt ſolutionem committit delictum.
3 Solutiones quæ non fiunt uero creditori, ſed fiſco, uel alicui tyranno, an liberent debitores, & quomodo probetur metu, uel coacte id factum eſſe. & quid ſi debitor fuerit prius in mora.
4 Debitores alicuius banniti ſoluentes ipſi bannito, quando reus itur ad patriam occupando prouinciam, an liberentur.
5 Exactores conſtituti per tyrannos, an teneatur de pecunijs exactis.
6 Debitores ſoluentes ante diem, an poſſint moleſtari a ſucceſſore & num. 8.
7 Fructus quomodo ſint diuidendi moriente uſufructuario, vel extincto feudo, & quid in fructibus benefici & num. 9.
8 Debitor puta colonus, uel conductor ſoluens ante tempus, an poſſit moleſtari à ſucceſſore in feudo, uel uſufructu, uel præbenda? & ſupra num. 6.
9 Colonus rei feudalis ſoluens an tempus, an poſſit moleſtari per fiſcum, quando feudum comprehenditur in confiſcatione, & nu. 7.
10 Confeſſiones quæ reperiuntur factæ inter delinquentes, & eorum maſſarios, an præiudicent fiſco, & ibi ponitur quomodo cognoſcantur confeſſiones factæ in fraudem, & nu. 6.

DICTUM eſt, ꝙ alienationes, & contractus facti à die delicti commiſſi citra, nihil valent, ſtante decreto noſtro, uꝰ à die commiſſi delicti ipſo iure ſint publicata bona, uel etiam ſine decreto, qñ de iure ſunt ipſo iure publicata bona, vel interdicta eſt admi-
1 niſtratio. Nunc quæro an iſtis delinquentibus poſſit debitū ſolui, & an ipſi alijs poſſint ſoluere, uide ad hoc text. in l. fi. C. ad leg. Iul. maieſt. ubi dicit, ꝙ delinquēti in crimine læſæ maieſtatis, nō rectè ꝑ debitorē ſoluitur, & hoc niſi fieret ſolutio occaſione alimentorū ſuorū, uel ſcripturarū, cā defenſionis ſuæ, ſecūdum Imol in dicta l. poſt contractum. regulariter contra, uidelicet qñ non eſt interdicta adminiſtratio, uel ipſo iure bona non ſunt publicata. l. reo. ff. de ſol. & ibi gloſſ. allegat alios tex. idē dicētes, aliāque tal. etiā, ſed ipſi delinquētes ēt, ꝙ ſit interdicta adminiſtratio, uel ipſo iure ſint publicata bona, poſſunt ſoluere ueris creditoribus q̃a ſi reus nō ſolueret, fiſcus ad quē bona cū onere trāſeunt teneretꝰ ipſe ſatisfacere. l. debitori. cum gloſ. ff. de fideiuſſ. unde etiam datio in ſolutum, ualet in his caſibus, & omnibus alijs in q̃bus donatio ob præſumptionem fraudis, non ualeret, niſi tñ rē multo maioris precij, pro paruo debito dederit, quia uſque ad debitum ua-

let, abinde ſupra nõ, & reuocatur. ita Bar. in d. l. poſt contractũ, col. ult. uerſ. quæro in caſibus. oportet tamen ſecundum Bart. ibi ꝙ de debito conſtet aliter quam per confeſſionem, alias ſi per confeſſionem, tantum debitor fateretur, ſecus eſſet l. 1. § quod ſi in lite. ff. de his, quæ in frau. patro. & ad hoc ultimũ, adde tex. notab. in l. ſi poſthac in princ. in uerſic. dos ẽt. C. de bon. proſcript. ubi eſt tex. expreſſus, quod ſi de debito tantũ conſtet per confeſſionem, non nocet fiſco dicta confeſſio, ſed eſt neceſſe, ut cõſtet de numeratione, & ideo uide ibi no. Angel. ſi igitur fiſcus ſuccedit alieni delinquenti, nõ tenetur fiſcus habere rationẽ confeſſionum, in quibus nõ apparet de uera numeratione, & ita ibi Ang. qui tamen declarat, & bene, ubi paulò ante delictum factæ fuerint, alias ſi omnis fraus ceſſaret et ualerent, & ita intelligit illũ text. Dixi ꝙ quando ipſo iure bona ſunt publicata, non recte debitor ſoluit tali delinquenti. per l. fin. C. ad l. Iul. maieſt. quæ lex probat a fortiori quia loquitur ubi tantũ interdictũ eſt bonorũ adminiſtratio, niſi ratione alimentorũ, & ſcripturarũ, & defenſionis cauſæ, ut per Barto. in d. l. poſt contractum, col. penul. uerſ. quędam ſunt delicta,
2 & Imol. ibi. Adde not. ꝙ † ſi quis adhuc non commiſit crimen. tamen proximè commiſſurus eſt, non eſt idem, ac ſi iam eſſet cõmiſſum, & ſoluens ei liberatur, quia adhuc bona non ſunt publicata, nec eſt interdicta adminiſtratio, unde etiã coloni qui ſoluerunt Bentiuolis, quo tẽpore uexabãtur, & proxime erãt repellandi a ciuitate Bononię, ꝓut poſtea euenit nõ fuerũt in culpa. ita Ancharan. cõſilio 287 tria principaliter, & hoc obſeruauit magiſtratus, quando tempore ſolutionis, iam dies uenerat, & idem ſi nondum uenerat, ubi non potuit conijci fraus. Quæ
3 ro etiam † an hę ſolutiones ualeant, quando non ſunt factę verò creditori, ſe aut fiſco qui ſucceſſit in locum locatoris, uel alterius creditoris, aut tyranno, qui uult omni uia, comparare pecunias, & an tales debitores ſint liberati uenientes poſtea creditores? in hoc breuiter dic ſecundùm diſtinctionem Bartol. in l. creditor, ff. de ſolut. quod quando bona ſunt publicata, recte fiſco ſuccedẽti loco illius ſoluitur, loquitur tñ Barto. ubi publicatio eſt iuſta, ſi uero bona nõ ſunt publicata, tamen tyrannus exigit meũm creditum, adhuc idem, ſi in iniuriã meam, & non debitoris id fecit, ubi tamen coactè ſolutio facta eſt, non enim debitor repente ſoluere debuit, ita Bartol. in d. l. creditor, & ad oſtendendum, quod coactè ſoluerit, ſufficit ut factum fuerit præceptũ ſpeciale uel generale ab illo tyrãno, qui potuit inferre uim & metum. ita Bartol. ibi & in his omnibus eſt cõmunis opin. cum Bartol. ut per Dec. ubi omnino uide, ut paucis agamus in conſilio ſuo 25. col. 1. 2. 3 Et quia Bart. vult debitorem liberari, quando publicatio eſt iuſta, & fiſco ſoluit, hoc extẽde etiam quod fuiſſet in mora debitor quia hęredi ſuccedit, uerum quãdo ponderatur mora ad damnum debitoris illud eſt in caſu ſecundo, quãdo confiſcatio eſt iniuſta, & fit exactio in odium creditoris ut dicam infra verſiculo aduerte, & uide ad probãdum dictum meum Felin. in c. fin. in fin. extra, de re iudic. Iaſon. in l. quadrupli. Inſtit. de act. colum. 11. Feli. in cap. 1. colu. 8. de ſpon. & in cap. cum Marian. colum. 12. verſicul. ad idem de conſtit. in cap. dilectus, el ſecondo. in ult. notab. de ſimo. & alibi ſępe per Doct. maximę conſulen. & cõmunis eſt opinio. quã dixi, ut ſolum mandatum ſufficiat, tamen bonum eſt, ut etiam expectetur alia comminnatio, uel detruſio in carceribus, ut omnino tollatur omnis ſuſpitio, & q̃a dixi Bar. loqui in confiſcatione iuſta, etiã ſi alias fuiſſet falſa in pręiudicium creditorũ, ut notabiliter per Dec. in d. conſilio 25. columna ſecunda ubi uide. Aduerte tamen dum dixi debitorem liberari quando fit exactio in iniuriam creditoris, quod hoc nõ procedit ſi debitor fuit in mora ſoluẽdi, quia tunc illa mora præponderat, ita Angel. in dicta l. creditor, ff. de ſol. Subdens tamen uerba infraſcripta. Argumentum tamen eſt contra, quia non fuit mora ordinata ad illum caſum l. ſi utenda. §. idem iuris, ff. ad l. Rod. tamen dic moram eſſe præponderandam, ut etiam tenet Imol. in d. l. ſi debitor, & Barb. eum ſequitur in conſilio 27. col. 3. in 3. parte, & ita obſeruatum fuit. Item debitor liberatur ſi poteſt imputari aliqua culpa creditori, alias non. Nã Barto. & Docto. allegant. §. culpæ, & ille. §. ita intelligitur, ut ibi in gloſſ. & ideo quando creditor bannitus fuiſſet abſque ſua ſcientia, quia eſſet

abſens, & nulla notitia ad ipſum deuenire
potuiſſet, ſoluens nõ eſſet liberatus ita Nel.
in trac. in 1. par. 3. temp. quæſt. 22. colu. 2. eſt
materia l. 2. §. item ſi in facto. ff. de uerb. obl.
quando quis ſoluit facto alterius, an damnũ
ſit ſoluentis tantum an etiam illud poſſit re
petere, nam quando præcedit aliquod factũ
tertij ex cuius facto ſoluit, iuxta l. nã & Ser-
uus. ff. de neg. geſt. licèt hoc caſu damnum
regulariter non ſit ſoluentis, ut per Doctor.
in d. §. maxime Alex. & Soc. tamen ſi oſten-
ditur diligentia illius tertij, nõ tenetur ter-
tius, ſed damnũ eſt ſoluentis, & multò ma-
gis hoc procedit, quãdo nullum factũ inter
uenit, & appareat de diligentia tertij, ut ple
nè habes in d. §. maximè per Soc. in ſecundo
caſu. In caſu autem Bar. in d. l. ſi creditor. in-
teruenit factum tertij, quia receſſit, & ideo
aliter nõ probata diligẽtia damnũ eſt ipſius
tertij, ueiũ in caſu Domi. Renati Triuultij
à quo Dux in ciuitate Laudis Pompeę pecu
niãs expreſſit, quas debeat D. Catharinæ de
Roma habitatrici Mediolani, quia nõ receſ-
ſerat ipſa ex ea ciuitate, damnum eſt Domi.
Renati. quia hic nõ interuenit factum, cum
ſolũ ſteterit, & perſeuerauerit ubi erat, Nec
ipſa ſciuit quod uoluntas Ducis eſſet, ut re-
cederet, & utcunque ſit, fecit quidquid po-
tuit ut recederet, & ideo omnino eſt dãnũ
Do. Renati. l. ſi per imprudẽtiam. ff. de euic.
Item aduerte, quod prędicta nõ procedunt
ſi exprimatur debitum ab aliquo priuato ẽt
in iniuriã creditoris, quia tunc debitor non
liberaretur per rationẽ l. ſecunda, in fi. cum
l. ſequen. ff. ſi quis cautio. ita Bartol. in dicta
4 l. ſi debitor. quod facit ad quæſtionem, † quã
do extorres, ſiue banniti reuertuntur ad pa-
triam, occupata per eos prouincia, & expri-
munt pecunias à ſuis fictualibus, poſtea re-
cędũt, & fiſcus iterum uult cogere dictos fi-
ctabiles, quia uidetur quod hoc poſſit, cum
à priuato, & nõ tyranno, ſiue Republica ex-
preſſæ pecuniæ fuerint, ſed hic contrarium,
quod imo liberati ſunt. nõ obſtat l. ſecunda,
§. fin. ff. ſi quis caut. qui ratio illius tex. ceſ-
ſat, quę eſt quod debitor habet actionẽ con
tra priuatum, ut ibi & per Cuman conſ. 185.
columna tertia, & maximè procedit hęc cõ
cluſio, quia ſecum contraxit qui ſoluit, quo
caſu liberatur, etiã ſi locator fuiſſet prædo.
l. ſi urbana. ff. de cond. indeb. Barto. in tract.
de tyran. columna quinta, in princ. imo non
poteſt dici priuatus ſicut loquitur Barto. &
Doctor. & tex. in dicta l. ſecunda, §. fin. quia
iſti extorres erãt potentes, ut auctoritate iu
dicis cogerent eum ad ſoluendum, maxime
quia in tali caſu non deſunt, qui occupato-
rum partes ſequantur, & eis faueant quo ad
omne auxilium executionem, & ad hanc cõ
ſiderationẽ uide Cuman. ubi ſupra, colum-
na tertia, & Bar. in dicto tract. de tyran. ibi,
ſi autẽ poteſt ei metum, &c. Nec facio diffe-
rentiam an habeat ipſe iuriſdictionem, uel
opera iuſtitię, ex contractu initio cum ficta
bile, poſſit facere, & faciat ut dicit Cuman.
qui ita loquitur, & maximè, procedit hęc cõ
cluſio, quia quando occupator iterũ acqui-
rit prouinciam in integrum reſtituit omnes
extorres qui ſecũ exulabant, ad omnia ſua
bona, & iura, quo caſu fictabiles ipſi omni-
no, tunc tenebantur ſoluere ei, nec credo
quod requiratur coactio, ut dicitur de tyran-
no, qui exprimit præcedente ordinatione,
& quia hic ſoluitur miniſterio iuſtitiæ, & il
li cum quo contraxit, nec eſſet conueniens
dicere, ꝙ non debuerit ſoluere ei, ſub funda
mento quod regnans eſſet tyrannus, quia
loco reſponſionis ſine dubio mortem acce-
piſſet, ſed quando ante tempus ſoluunt, &
poſtea eueniente tempore promiſſionis, al
ter dominus reperitur quid iuris ſit, dicam
infra, & uide omnino per Barto. in dicto tra
ctat. de tyran. columna quarta & quinta, &
not. omnino quod ibi dicit verſicu. ex præ-
5 dictis. exactores, & † alios cõſtitutos ab iſtis
tyrannis, qui pec niias exigunt, & poſtea ex
pendunt eas ad mandatum tyranni, uel ipſi
tyrãno tradũt, eſſe liberatos, & memini me
uidiſſe gratiam regis Francorum per quam
liberabat eos qui nomine, Ducis Maximilia
ni, exegerant pecunias, ita ut nihil remanſiſ
ſet pœnes eos, quod ut uides, etiam erat de
iure, & ad prædicta adde, quod licèt non
fiat remiſſio mercedis, in rebus ſeparatis à
ſolo. l. damnum. C. loca. Tamẽ ſi fuerũt abla
tæ per tales extorres uti dominos rerũ ſua-
rum, & locatores prædij dictorũ fructuum,
fiſcus ſeruauit, ut eſſet habenda ratio, & be
nè, & ad hæc faciunt, quæ dicit Dec. in dicto
conſilio 25. columna ſecunda, quando de-
bitor ſoluit reipub. ſub prætextu, ꝙ eſſet
domina uera ratione confiſcationis, nam li
cet

ret confiſcatio eſſet falſa, tamen non fuit in culpa qui ſoluit. & uide Paul. de Caſtr. quem ipſe allegat, & alia, ut per eũ. & ad prędicta uide omnino in dicta l. ſi urbana, & primo Bart. poſtea multas illationes ibi relatas per Iaſon. col. 2. 3. & 4. & ibi habes quid de ſoluẽte iniuſto domino cum quo non contraxit, ſed bona fide, credẽs eum verũ dominum, & quid de ſoluente iniuſto cum quo cõtraxit, & mala fide ſciens eum breui tempore eſſe deponendum, & quid de ſoluente iniuſto, qui tantum erat in poſſeſſione illius rei pro qua ſoluebatur, & ut ibi per eum, ad quod ultimam iuuat ſcire, an princeps amittat poſſeſſionem prouincię propter rebellionem, de quo uide Bal. in l. male agitur. C. de præſcrip. 30. ann. & Alex. in l. decernimus. C. de ſacroſan. eccl. Quęro etiam in hac mate-
6 ria ſolutionum, † utrum coloni, & debitores qui tenentur in diem, ſi ſoluendo ante diẽ, & exiſtente altero domino, dies ueniat, ſint liberati, loquor ubi interuenit vero numeratio, quia ſi tantum facta eſt confeſſio, eſt altius art. ſuper quo dubitari poteſt quamuis ante tempus non ſoluatur. & dic liberatos eſſe, quia tempus eſt datũ gratia debitoris l. quod in diem. ff. de ſolut. l. 1. in princip. ff. de cond. & demon. cum ſimil. & ibi not. & in l. qui Romę. in princip. ff. de uerb. oblig. & per Alexand. in l. diuortio. ff. ſolut. matrim. columna 6. verſiculo, iuxta hoc quæro. & ſicut alius heres uel uniuerſalis ſucceſſor nõ poſſet infringere dictam ſolutionẽ, ita nec fiſcus qui in ius priuati ſuccedit. l. non intelligitur. §. ſi poſteriori. ff. de iut. fiſc. & l. fiſcus. eodem tit. cum ſimil. habetur in leg. ſi conſtante. §. fin. maxime per Rom. ff. ſolut. matrim. ſic etiam quando dignitas transfertur per ſucceſſionẽ, ut in regibus, ducibus, marchionibus, & ſimilibus, ſucceſſor tenetur ſtare his quæ fecit ille cui ſucceſſit. Nõ ita quãdo ius electione transfertur, ut in Imperio, Pontificia dignitate, ut per Iaſ. in l. 1. columna 3. ff. de conſtitut. princip. Aduerte tamẽ, an hę confeſſiones & ſolutiones ſint factæ tempore multum ſuſpecto, quando creditores iam poſitis calcaribus de fuga cogitabãt quia tũc res eſt periculoſa per not. in l. poſt contractum. ff. de dona. imo ſuper hoc extat ordinatio illius tam excellentis ingenij Hieronymi Moroni qui pro arbitrio tempore Ducis Franciſci II. omnia adminiſtrabat, quæ licèt generaliter loquatur tamen ita fuit obſeruata, quod ſi uidebantur factæ in fraudem earum nulla habebatur ratio, ſi etiam nõ poterat conijci fraus admittebãtur, ſed tamẽ iterũ cogebatur ille ad ſoluẽdũ, datis ſibi tot ex bonis domini in ſolutũ. Non obſtat quòd dixi ſupra in verſic. adde non quòd ſi quis nu. 2. loquendo de Bentiuolis poſt Anchar. cõſilio 287. incip. tria principaliter, quia loquit̃ Anchar. in creditis quorũ iã dies ſolutionis venerat. Nos in illis quæ in diẽ ſunt, tantẽ arbitror neceſſe eſſe, ut etiam colonus particeps fraudis fuerit, quia nõ agit cauſã lucratiuã iuxta text. in leg. ait prætor. §. ſi quis particeps: ff. de his quæ in fraud. cred. & not. per Bart. in dicta leg. poſt contractum. colum. 2. & in §. item ſi quis in fraudem. Inſtitut. de actio. & ideo cũ in dubio non præſumatur fraus maximè in colono qui ignorat cõſiliũ domini, nõ videt̃ ut poſſit reſcindi ſolutio, erat enim debitor licèt in diem leg. 1. in fin. ff. quando dies vſu legat. ced. & potuit renũciare fauori ſuo, leg. ſi quis in conſcribendo. C. de pact. & dixi ſupra, in princip. quęſtio. Iuuigilant. n. creditores ad ſuũ conſequendum, & ideo ſi debitor vni creditori ſoluat, & nõ alij, ualet ſoluit leg. in ſumma. in princip. ff. de pecun. & uidemus etiam quonde ipſummet fiſcũ cogere colonos ad ſolutionem ante tẽpus. Tamen ad hoc ultimum patet reſponſio, quia princeps ex cauſa poteſt ante diẽ exigere. leg. 1. C. de cond. ex leg. ſed ad ppoſitum opinionis meę etiam uidemus quod intruſo poteſt fieri ſolutio, ita tamen quod ignorante fiat, ut dixi ſupra per l. ſi vrbana. cũ ibi not. ff. de cõd. indeb. & maximè tollitur ſuſpitio in colono quãdo apparet de uera numeratione. facit ad pdicta tex. in leg. aufertur. §. in reatu. ff. de iut. fiſ. qui dicit quod etiam ei qui in reatu eſt cõſtitutus rectè ſoluitur bona fide ſoluẽdo, ergo multo magis ante delictum etiã paulo ante, ad id facit l. reo. ff. de ſolut. Sed loquuntur dict. leges ubi credita ſunt pura, & ad pdictam diſtinctionem, & declarationem, ut non habeatur ratio quando conijcitur fraus coloni, benè, & eleganter facit, quod proſpectus futurorũ quamuis pertineat

ad ſapientem virum, tamen non afficit dā-
no nō cogitantem, niſi ex præſenti ſtatu de
buerit cogitare, uerba ſunt Bal. in leg. ędē,
colum. 4. verſ. quæro de quibus uſibus. C. lo
cati. allegat l. ſi quis domū, §. 1. ff. loca. quā
uide, & l. ſed & ſi quis, ff. ſi quis caut. & ſi di
cas ſi re uera datæ fuerūt pecuniæ, etiā pau
lò ante delictū, cur nō debet haberi ratioꝰ
cum uideamus confeſſionem, tunc demū
non nocere fiſco quādo paulò ante delictū
facta eſt, ſi numeratio non interuenit dicta
l. ſi poſthac. in uerbo dotalium, & ibi Ange.
C. de bon. ꝓſcrip. & ſi uera numeratio inter
ueniſſet noceret, ut ibi in tex. iuncta Ang.
declaratione, & dicā in ſequē. quæſt. & pri-
ma facie hoc fundamētū fecit me ualde du
bitare, ſed dic quod loquitur de cōfeſſione
pecuniarū receptarū ad obligandum, nos
de co feſſione rerū receptarum ad liberan
dum debitum in diem, quod nō poterat exi
gi ante, nolent debitore, ideo maior præſū
ptio inſurgit cum appareat, ꝙ fuerit ſolu-
tum ante à colono, q̲ uerиſimiliter ſciebat
ſtatutum & conditionem domini. Do tñ
conſiliū, ut ſi omnino appareat de ſolutio-
ne, licèt non habeatur rata, & iterum pecu
niæ exigantur, tamen fiſcus faciat ut colo-
nus non ſit in damno, uel damno ei tot ex
bonis domini inſolutum, uel aliter eis ſatis
faciendo ſuper aliis pecuniis quarum dies
ſolutionis nōdū uenerit, nec ad hoc ſom-
nians moueor, nā Bar. in dicta l. poſt cōtra-
ctū col. 2. dicit, ꝙ uenditio uti in fraudem
facta reſcinditur ſi etiam emptor particeps
fuit fraudis, ſed tamen communis eſt, ut fi-
ſcus etſi reſcindat, tamen ſoluta precium
poſtquam de lucro tractat, non ita in credi
tore reuocante alienata in fraudem, ita ibi
cōmuniter Doct. quidquid dixerit Bart. in
l. debitor. ff. de his, q̲ in fraud. cred. & quid-
quid dicatur in §. item ſi quis. Inſt. de actio.
ut ſupra dixi. Et hæc procedunt in fiſco qui
ſucceſſit propter publicationem, & qui ſuc-
cedit in ius priuati, & tenetur ſeruare, q̲ fe
7 cit ipſe priuatus, cui ſucceſſit, ſecus † ſi res
tenetur ad eūm morte uſufructuarij, ut q̲a
uſufructus eſſet alterius proprietas fuiſſet
principis, ſiue fiſci, uel aliis modis quibus
uſufructus finitur, §. finitur. Inſti. de uſufru
ctu uel etiā quia princeps fuerit dominus
directi, & utile eſſet conſolidatū cum dite-
cto propter cōfiſcationem uel aliter. Et de
vſufructuario quādo moritur, ſine dubio
fructus anni ſecūdi ſūt proprietarij, & nō
hæredū vſufructuarij. Item primi anni, ſe-
cundū diſtinctionem l. defuncta, ff. de vſu-
fruct. quæ loquiꝰ in republica vſufructua-
ria, & dicit ꝙ fructus primi anni collecti
tempore vitæ ſunt ſui, licèt dies penſionis
nōdū venerit, & ſecundùm l. potes deter-
minare caſū. de quo uide Feder. cōſil. 120.
column. 2. & Cum. conſilio 170. colu. 2.
circa fin. Sic etiā in feudatario, quādo feu
dū aperitur domino directi, fructus anni
ſequētis, ſcilicet ſecūdi anni, ſine dubio
nō ſunt ſui, nec potuiſſet feudatarius face
re præiudiciū quò ad ſm annū, nec alios
domino directi, quò ad primū annū diui
duntur fructus ſecundum conſuetudinē,
quæ eſt in capitul. 1. §. his cōſequenter, in
ti. hic fin. lex Corr. ubi ſi aperiatꝰ ante Ca.
lendas Martias feudū, omnes fructus ſūt
domini, aliàs ſi poſt vſque ad Auguſtū ſūt
hæredis feudatarij, & ꝑ Alexād. in l. d. uor
tio colum. 2. ff. ſol matr. ubi dicit, quod cō
munis eſt opinio. ut ſeruetꝰ diſtinctio præ
dicta, & ibi Iaſ. in princip. colu 3. ubi ponit
etiā quando deberetur penſio loco fru-
ctuum, quem Iaſ. etiam ibi uide colum. 8.
uerſi ꝓ clara intelligentia. Et idē eſt dicen
dum in frutibus beneficiorum, nā cleri-
cus facit illos fructus ſuos inſtar fructua
rij. ut ꝑ gloſſ. in ca. præſenti de off. ord. in
6. & per Alexā. in d l. diuortio colu. 2. ubi
ponit cōem eſſe in hoc vlt. caſu, ſecūdùm
diſtinct. d. gl. Et aduerte in cauſis prędictis,
8 † quando cōductor ſoluit ante tempus, &
aperiꝰ poſtea feudum, uel uſufructus, uel
præbenda, tranſit in alium, ꝙ ſi feudata-
rius, uel uſufructuarius eſt ſoluēdo, reſti
tuit q̄ habuit, ubi fructus nō ſunt feudata
rij, uel uſufructuarij, uel alterius presbyte
ri, ſi uero nō eſt ſoluēdo, teneꝰ cōductor,
cui imputādū eſt, ꝙ ſoluerit, ꝑ l. ſi quis do
mū, §. 1. ff. loc. ita Archi. 12. q. 2. cap. aliena
res circa fin. & Ang. in notabili conſil. 245.
col. 7. verſi. dicit tamē Gofredus, & facit gl.
in c. fi. ne præl. vic. ſuas. Aduerte tamē, qđ
9 dixi de feudo, clarè procederet, qñ † ape
riꝰ feudū aliter quàm ob publicationē,
ſed ſi aperireꝰ uia publicationis, quia po-
tuiſſet in ea comprehēdi, iuxta conſiliū
Curt.

Curt.4.poſt tract.feud.referendo me tamẽ ad ea,quæ dixi in ſpecie circa hoc ſupra tit. præced.tunc credo idem dicendum, quod in alijs rebus hæreditarijs.Nã hoc caſu non põt fiſcus dicere colono, Tu non debebas ſoluere, nam ſuccedit fiſcus in ius priuati, & ut ſupra dixi,in alijs bonis, in quibus fiſcus ſucceſſit. Sic et qñ feudum ſui natura non venit in confiſcatione tamen acquiritur dominio,quia uenit cõtra eum vaſallus,iuxta c.t.denique.quę ſit cau.ben amit. poſito,ꝙ confiſcentur bona ipſius feudatarij,& fiſcus velit ei ſuccedere. Nam licet iura feudalia non tranſeant iure confiſcationis quia non tranſeunt in extraneum, ſed veniant in dominium ex tacita cõditione, quã videtur feciſſe ipſe dominus tempore cõceſſionis,nè in eum delinqueret, vt not. in d.§.denique.& per Alex in l.ſi finita.§.ſi de vectigalibus colum.10.ff. de dam.inf. tñ poſtquam in reliquis bonis uoluit eſſe uniuerſalis ſucceſſor, non debet poſſe contrauenire,vt per Rom.cõſ.35.& Imol.in c.potuit,extra loc.& Iaſ.in l.2. de iure emph.in pe.& ult.char.Cogita, q̃ a nõ reperio Doct. in d.§.his conſequenter.tangentes hunc ar.

10 Quæro ẽt ꝗ an confeſſiones, quæ quotidie deſeruntꝰ ꝑ̃ fectis redituum factę ꝑ eos quorum bona confiſcata fuerunt, colonis ſuis, uel alijs in quibus non apparet de uera numeratione,præiudicẽt fiſco,qui poſtea ſucceſſit tali confitenti. Iſte articulus pendet à materia Authent.ſed iam neceſſe. C.de do. an.nup.ubi Bar.uult,ꝙ non præiudicẽt creditoribus etiam futuris, ubi adſit aliqua ſuſpicio fraudis,ergo nec fiſco,quia ęquiparãtur ut plurimũ,ut in l.1. C. de iure fiſ li 10. cum ibi not.& per Barto.in d.l.poſt contractum.col.2.& ita Bar in d.Auth. ſed iam neceſſe.& Bald.in l.ſi quis poſthac.iuxta text. ibi in verſi.corporaliter.C.de bon. dam.& ille tex.hoc clarè probat, data tamen ſuſpitione,vt quia paulo ante delictũ factæ fuerint declarat ibi Ang.poſt gl.& ita intellige Paul.de Caſt.conſ.82.uiſis hꝭ,quę ſuperius allegantur.col...& 2.ſecundũ antiquam impreſſionem,& Rom.conſ.445.circa fi. Et ſigna fraudis ponit Alex.conſ.142.col.2.uol. 5.& Iaſ.in §.item ſi quis in fraudem. Inſtit. de act. Sed tamen prædicta procedunt.uide licet tex.in dict.l.ſi q̃s poſthac.& in d.Auth. Doct.ſupra allegat in confeſſione ab obligandum.Nos loquimur in confeſſione colonorum,& debitorum ad liberandum, in qua apparet de cauſa,quare ſoluitur, & q̃dem ueram,& ꝙ ſit diuerſa ratio, patet in l.in contractibus.§ ſuper cæteris.C.de non num.pec. Item quando confeſſio per ſe nõ eſt efficax tunc efficitur,quando aliquæ cõiecturæ ꝓ ea militãt.Bal.in l.1.C de pri.dot. Bal.Nouel.in 4.lim.in 10.par.& Fel. in ca.ſi caut.de fide inſtr.in uerſ. fallit tertio. Item qñ precedit promiſsio, & ſequitur confeſſio,p̃ſumitur uera d. l. in contractib. §. ſed qm̃ Fel.ubi ſupra,char.pe uer.fallit quarto. & Bal.Nouel.in duo.par.in uer.ſeptimo fallit.Item confeſsio tutoris, & ſimilis perſonæ nocet ſucceſſori, quando ad liberandũ tendit,non quando ad obligandũ,ut ꝑ Iaſ. in l.2.§.creditum.ff ſi cer.pet. col. 4. In quo atticulo,etiam uide Fel. in c.ſi col. pen.uer. generaliter autem.et col.ſeq.extra,de præſcrip. Breuiter teneo in caſu noſtro ꝙ præiudicet,quia Doct.ſupra allegat in hoc art. ita dicunt, et ſi præiudicant quo ad obligãdum,multo magis quo ad liberandum,niſi adſint ſigna fraudis, & ad hoc uide Dec. in conſ.184 col.fi.in fi.et ibi habes, ꝙ contra talem confeſsionem hæres nõ põt uenire, iuxta l.cum à matre.C.de rei uend. non ita in cõfeſsione tutoris,et ꝓcuratoris. niſi in poſſe fraus conijci, quia tunc poſſet cõtra eam uenire uniuerſalis ſucceſſor,ut ꝑ Cur. conſi.1.in ult.col.et per not.in d.l. poſt contractum,et in d.§.ſi quis in fraudem. Eſt uerum,ꝙ difficilius poteſt fraus conijci.quando confeſsio tendit ad liberandum ex cauſa præambula, nam una præſumptio tollit aliam.l.diuus.ff.de in int. reſt et ideo deberet fortior præſumptio adeſſe hoc caſu, q̃ ſi tenderet ad obligandum, aliàs eſt ſtandum ipſi confeſsioni,et ita teue.

Tit. de Proclamate, quod fit bonis publicatis.

SVMMAE.

1 *Publicati an comprehendat bona quorum ſola detentio erat apud delinquentem.*

2 *Deſcri-*

2 *Deſcriptio bonorum eius, qui criminis arguitur quomodo fieri debeat & num 8.*

3 *Cridæ an preiudicent quò ad res quæ non erant delinquentis, & tamen fuerunt deſcriptæ tanquam ſuæ.*

4 *Cridæ an præiudicent quò ad ea quæ non erant delinquentis ſi non fuerunt deſcripta, & maximè ſtante decreto Mediolani, ut non apprehenſum habeatur pro apprehenſo.*

5 *Cridæ an præiudicent ignorantibus.*

6 *Bona fides requiritur etiam in præſcriptione ſtatuaria.*

7 *Cridæ an comprehendant hæreditatem tertij, in qua tamen delinquens gerebat ſe pro hærede, ſed non apprehenderat poſſeſſionem corporum hæreditariorum.*

8 *Deſcriptio bonorum fit aliquando per fiſcum ad hoc ſolùm, ne bona tranſeant in ſiniſtrum, & quomodo, & quando hoc fiat.*

9 *Cridæ ſeu proclamationes quo tempore fieri debeant per fiſcum.*

10 *Publicatio comprehendit etiam in recuperandi poſſeſſionem, ſi quod erat apud delinquentem.*

11 *Cridæ an præiudicent fideicommiſſarijs, & cæteris habentibus ius conditionale ſi non contradicant, & an præiudicent ijs, qui poſtea naſcuntur, & an præiudicent emptori in caſu euictionis.*

12 *Cridæ an præiudicent hæreditati iacenti, & mulieribus in dote, & pupillis, & alijs abſentibus.*

13 *Cridæ factæ non bene ſeruata forma ſunt ipſo iure nullæ.*

14 *Probatio an admittatur poſt terminum, cum tendit ſolum ad confirmationem eorum, quæ producta ſunt intermino.*

15 *Bannitus uel alius condemnatus, & priuatus bonis & deinde reſtitutus, an teneatur creditoribus, ſi ipſi non contradixerunt cridis, & num. 16.*

16 *Præſcriptio an penitus tollat actionem an vero ſolùm reddat inefficacem.*

17 *Cridæ an præiudicent illis, qui non contradixerunt. ſed tamen uenerunt ſtatim ab initio, cum bona fuerunt per fiſcum apprehenſa.*

18 *Cridæ an lapſo termino excludant omne genus probationum, & etiam iuramentum.*

19 *Cridarum terminus reſpicit id ſolùm quod petitur, non autem qualitates exteriores, puta ſi quis uellet probare abſentiam.*

20 *Cridæ an præiudicent creditoribus, qui non contradixerunt eo quia condemnatio erat nulla ut ſi facta ſit a iudice laico contra delinquentem clericum.*

21 *Cridis an ſit legitimus contradictor pater pro filijs.*

22 *Cridis an poſſit contradicere mater pro filijs, uel etiam pro ſua dote, ſi non habeat tutelam uel curam.*

23 *Cridæ præiudicant etiam creditori clerico, ſi non contradixit.*

AD intelligentiam eorum, quæ hoc loco dicenda ſunt, ſcias in hoc dominio extare decretũ ut non ſolũ bona rei ſint ipſo iure cõfiſcata, uerùm etiam habeãtur pro apprehẽſis ubi apprehẽſio per officiales eſſet omiſſa, uult tñ uere fieri debere deſcriptionem, & apprehẽſionẽ bonorũ ipſius rei, ſed ut dixi, qđ omiſſum apprehẽdi habeatur pro apprehenſo. Decretum etiam diſponit, ut ſecuta per ſententiam condemnatione aduerſus reum, bona publicata proclamentur in hunc modum, quod quilibet qui prendit ſe creditorem, uel ius aliquod habere in bonis relictis per condemnatum, & apprehenſis uere aut perfectionem ipſius decreti, teneatur infra certos menſes cõparere, & cõtradicere, quibus elapſis, et cõtradictione nõ facta, fingantur oẽs nullum ius habere in bonis talis condemnati. Ad cuius decreti intelligen-
1 tiam primo ſcias. quod † etſi dictum decretum uelle uideatur, ut in cõfiſcatione non ueniãt niſi bona propria cõdẽnati, quod idẽ etiam uidetur uelle text. in l. 1. ff. de bon. dam. et alibi. Tñ abſolutè eſt dicendũ, quod ſi etiam ſola detentatio eſſet in cõdemnato, tñ ius detentationis trãſit in fiſcũ, et multo magis hoc idẽ dicendũ eſt de poſſeſſione, in quibus poſſeſſione, et detẽtatione eſt etiam quoddã dominium, ſecundùm Bar. et Doct. in l. ſi quis ui. §. differentia. ff. de acquir. poſſeſ. Qua ratione l. fin. C. de edicto diui Adr. toll. uolens ut hæres mutatur in poſſeſſionem earum rerum, quæ fuerant defuncti, procedit etiam in ſola poſſeſſione, et in detentione, ut ibi in gl. in uerb. fuerunt. et Bart. eam expreſſè ſequitur, et abſolutè eſt dicendum, quod fiſcus ſuccedit in omni iure eius, cui bona

confi-

confiſcata fuerunt, quia eſt inſtar hæredis
tex. in l. 2. C. ad l. Iul. de ui publ. & per Alc.
in l. ſi matri. in prin. ff. ſol. matr. & quomo-
do poſſit eſſe iu. in aliquibus rebus apud
condemnatum, licet non eſſet dominus,
docet tex. in l. rem quæ nobis, ff. de acq. rer.
do. & gl. notabilis ibi, & l. bonorum, §. in bo
nis. ff. de verb. ſig. & melius quã alibi tex. in
§. ſi. quem omnino uide Inſtit. ui bon. rapt.
2 Ex his inſtruitur ille, qui † a procuratorib.
fiſci, & alijs a iudicibus mittitur, ut faciat
deſcriptionem bonorũ eius, qui criminis
arguitur. ita ut errare non poſſit in modo
deſcriptionis, quam facere velit, quia debet
deſcribere res, & iura, prout erant penes ſu
ſpectum, ideſt, ſi ſolum erat detentator, pu
ta, conductor, vel depoſitarius, iuxta l. licet
§. 1. ff. depoſiti, & l. rei, ff. commod. debet de-
ſcribere rem pro conducta uel depoſita, &
non tanquam eius ſit pleno iure, ſi ſolum
ẽt habebat utile dominium, uel directum,
debet deſcribere rem, prout ſe habet, & ſic
de ſimilibus, & facit l. forma, ff. de cenſi. in
prin. & melius l. fin. C. de bon. uac. lib. 10. &
effectus eſt, quia ſi poſtea bona illius po-
nuntur ad proclama iuxta dictũ decretum,
& quæ ponit Odof. ad proclamationib. bo-
norum uacantium, quæ fieri debent per fi-
ſcum in d. l. fi. & in l. prohibitum, C. de iure
fiſci. eod. lib. 10. Per non contradictionem
nõ firmabitur res pleno iure apud fiſcum,
ſed poſita fuit ad proclama. Nam ſi ſolum
utile fuit deſcriptum, & ſic poſitum ad pro
clama, firmabitur utile, ſi ſolum directum,
idem in directo, ſi ſola detentatio fuerit de
ſcripta, firmabitur ius detinendi. Admitto,
3 † ꝙ ſi deſcribens rem, in qua is, cuius bona
confiſcata fuerunt, habuiſſet detentionem
ſolam, deſcripſiſſet eã pro re propria illius.
ignorans ꝙ eſſet res conducta, eo caſu cri-
dæ, quæ pleno iure rem proclamaſſent, præ
iudicarent locatori, & de hoc extat ordo no-
uus in hoc dñio. Quare, ut dixi eſt aduertẽ-
dum, ut deſcriptio fiat ſecundum qualita-
tes rerum, & iurium. Sed oritur dubitatio,
4 † an talis res conducta non deſcriberetur,
ſed præmitteretur, an præiudicarent loca-
tori, & dñio? Et videntur præiudicare, quia
decretum, vt dixi, fingit ꝙ non apprehen-
ſum habeatur pro apprehenſio. Sed dic cõ-
trarium, quia etſi pro apprehenſa habeatur
res conducta, iuxta diſpoſitionem dicti de-
creti, iſi habetur pro apprehenſa ſicut eſt,
& non amplius, ſicque detentatio habetur
pro apprehenſa, & non ultra. Eſſet. n. nimis
abſurdum, ſi diceremus decretum, dum fin
git contra ius cõe leg. cum hæredes. in prin
cip. ff. de acq. poſſ. eſſe veram concluſionem
factam per Alex. in l. ſi mora, col. 2. ff. ſolut.
matr. ut poſſeſſio non transferatur, niſi per
apprehenſionem, uel alium actum, iuxta l.
quod meo. in princi. ff. de acq poſſeſ. pariter
etiam fingere, vt una res eſſet alia, & quod
non ſolum aſinus deberet haberi pro ap-
prehenſo, verum etiam deberet haberi, ac
ſi equus apprehenſus fuiſſet, quod minus
eſt dicendum, quia lex non fingit, vbi ori-
tur iniquitas ita fingendo l. nec vilem, ff.
ex quibus cauſis maior. & notatur maximè
per Aret. in d. l. cum hæredes, §. 1. ff. de acq.
poſſeſ. Vſucapio enim, & præſcriptio, quæ
poſtea oritur ita fingendo ex diſpoſitione
cridarum eſt impium, & iniquiſſimum præ
ſidium, ut per Iaſ. in l. ſi is qui pro emptore.
char. 7. col. 1. uerſic. ſecundum rationem, ff.
de uſucapio. Et hæc clara exiſtimo in termi
nis, ſicut dixi. Sed pone, quod ſuſpectus cri
minis rem poſſidebat, & bona fide, putans
eſſe ſuam, iuxta totum tit. ff. de publ. & nul
la fiat deſcriptio talis rei, An cridæ hoc caſu
præiudicent dño. Arbitror præiudicare, q̃a
hr̃ pro apprehenſa, ſicut erat apud illum,
cuius bona confiſcata fuerunt, & cõſequen
ter cridæ p̃iudicant dño, non minus, quam
ſi eſſet facta deſcriptio dictæ rei, deſcriben
do eã inter res illius, cõtra quem ſecuta eſt
confiſcatio, ex pręſumptione, quę maximè
oritur ex poſſeſſione, per quã præſumitur
dominiũ. l. 2. C. de prob. & notatur per Bar.
in l. a diuo Pio, §. ſi ſuper rebus. colu. 2. ff. de
re iud. & not. per Doctor. maximè per Cin.
in l. ob maritorum, C. ne uxor pro marito.
Sed difficultas eſt, quando qui criminis ar-
guitur, eſt in mala fide, iuxta l. bonæ fidei
emptor, ff. de verb. ſig. & quæ ibi not. maxi-
mè per Alciat. An hoc caſu, ſi nõ fiat deſcri
ptio talis rei, cridæ præiudicent domino.
Et ſecundum prædicta videtur dicendum
non præiudicare, quia licet decretũ dicat,
vt res non apprehenſa, habeatur pro appre
henſa, tamen non videtur comprehende-
re talia bona, quæ iniquè, & contra ius per

illum tenebantur. Ad hoc accommoda hoc fundamentum, quod in confiſcatione non tranſeunt, niſi bona illius, cuius confiſcantur, & hoc nõ dicebatur eſſe in eius bonis, tex.eſt in d.l.bonorũ,§ in bonis.ff. de verb. ſign. vbi dicit, ꝙ quæ poſſidemus iniuſtè, & cum mala fide non ſunt in bonis noſtris. Cridæ et iuxta diſpoſitionem dicti decreti non vocant, niſi illos, qui prætendunt hře ius in bonis confiſcatis, ergo non comprehenditur hic caſus. Fateor ꝙ ſi ignoranter eſſent apprehenſa hæc bona, tanquam eſſent in bonis, & dñio illius, cui confiſcata fuerunt, cridæ præiudicarent dñio, uel ſaltem ita obſcuraretur de facto, Sed nõ facta apprehenſione, quemadmodũ ille, qui tenebat per centum annos, non præſcripſiſſet, iuxta c.fi.de præſc. ita nec fiſcus, tãetſi quo ad eũ hřentur pro apprehenſis, nã per fictã apprehenſionem non poſſet dici eũ aliqđ hic, niſi quod reperiebatur apud eum, cuius bona publicata fuerunt, & quemadmodum ab eo poſſidebatur, & unico uerbo uolo dicere, ꝙ fictio decreti non fingit hoc caſu, quod bona non dicuntur in bonis eius, cui confiſcata fuerunt, ſed tantum fingit, qñ bona ſunt in bonis confiſcatis, & hoc verum eſſe oſtendit decretum ipſum, dum vult vt bona rei confiſcentur, & deinde ꝙ illa habeantur pro apprehenſis, non ergo habentur pro confiſcatis ea, quæ non ſunt in bonis eius, non dico in dominio, ſed in bonis, prout declaraui ſupra, & ſi aliter diceremus, eſſet fingere contra æquitatẽ, ut ſic ſequeretur præſcriptio, quæ alias ſequi non deberet, iuxta dicta Odof. in l. fi. colu. antep & princ.ſeq. C. de bo. uac. lib. 10. ubi
5 vult, ꝙ † non facta apprehenſione cridę nõ præiudicent ignoranti, imo ẽt eſſet contra ipſummet decretũ, ergo hæc fictio tãtum introducitur in bonis eius, cui confiſcata fuerunt, non in aliis, & cui dubium, quod magiſtratus ſuſtuliſſet è deſcriptione bona talia, ubi ſciuiſſet, ergo nec debet pati, ut id, ꝙ non feciſſet, ſiue non toleraſſet, debeat hři pro facto. Et ex his apparet, quod etiam eſt peſſima practica, ut propter cridas, res, quæ illius non ſunt, qui criminis arguitur, ſed ab eo tamen bona fide poſſidentur, nõ deſcriptę habeantur pro deſcriptis, ſumpta ab eo rigido decreto. Sed uelle etiam cõtra decretum, ut locũ habeat in non bonis, eſſet uelle contra omnem ſenſum, & contra reg. quod fictio plus non operatur, qua veritas. l. ſi triennio. ff. de ea. lib. cum ſimi. Et ad
6 prędicta facit † quod etiam bona fides requiritur in præſcriptione ſtatutaria. Abb. 2 uol. conſil. 17. colum. 5. & per Doct. in cap. fin. de præſcr. & in capitu ſi diligenti, eodẽ tit. Sed
7 pono quæſt. quã habui in facto, Titius † frater defuncti gerebat ſe pro hærede alienando, & exigendo credita, confiſcantur bona eius propria, & duntaxat apprehenduntur à fiſco, omiſſis (qua ratione neſcitur) bonis hæreditarijs, bona Titij ponuntur ad proclama uerus hæres teſtamẽtarius nõ contradicit. Quęro an cridæ excludant eũ à iuribus hæreditatis? Et uidentur excludere, quia talẽ habuit hoc ius, quod putabat ſe hæredẽ, gerendo ſe, ut dixi, ergo illud tranſiuit in fiſcũ qua propter debuit contradicere. Credo indubitanter contrariũ, quia in Titio non erat dominium, ꝙ erat in uero hærede, qui adiuerat hæreditatem, iuxta l. cũ hæredes. in princ. ff. de acq. poſ. & in leg. haud. facta. in prin ff. ad Treb. nec poſſeſſio corporũ, quia nulla interuenit apprehenſio. iuxta leg. 1. in princ. ff. de acq. poſ. & in d. l. cum hæredes. & per uenditiones dictorum bonorum, quamuis intelligeretur hæreditatem adiuiſſe, iuxta not. in l. gerit. ff. de acq. hær. nõ tamẽ diceretur apprehendiſſe poſſeſſionem, ut patet lippis, & tonſorib. Nec etiam ita ſe gerendo, ut ſupra dicitur acquiſiuiſſe quaſi poſſeſſionẽ iuris hæreditarij, ut dicit gloſſ. & ibi Bar. & omnes in l. 1. C. de vſu. pro hęr. & maxime quia in quaſi poſſeſſione rerum incorporalium requireretur ſcientia, & patientia ueri hęredis, & domini. l. quoties. C. de ſer. & aqua. et not. in l. 3. in princ. ff. de acq. poſſ. ergo ille ſuus error, dum putaret ſe hæredẽ, nulla in re ſibi proderat, nec prodeſſe poterat. glo. eſt in c. conſultationibus de iure pa. in gloſſ. fin. et tex. ibi. ita uult, et Abb. ibi, et Abb. in cap. nihil. de elec. ubi eſt uidendũ. et dato quòd etiam fuiſſet in hac quaſi poſſeſ. tamẽ ſi erat in mala fide, nihil ſibi prodeſſe poterat, et nihil dicebatur habere in bonis. Abb. in dictis locis, et ita non potuit tranſire in fiſcum quod non erat pœnes illum, et res magis eſt clara, quia fiſcus nihil apprehẽdit, atque ita cedunt prædicta, et quod nihil

dicatur

dicatur habere in bonis, qui ſic credẽdo eſt in mala fide prædicatur ab omnibus in l. decernimus, C. de ſacroſ. eccl. & in l. Barbarius Philip. ff. de offi prætor. Item quod non habeatur in aliqua cõſideratione titulus puta tiuus, ubi quis non eſt in quaſi poſſeſsione illius iuris, & quod ſit indubitatus caſus, dicunt Abb Imol. Bart. & cæteri in d. c. nihil, & uolunt quod etiam eo in caſu non ſolum alienationes non ualeant, ſed nec debitores potuerint ſoluere, & ideo cum ratione hęreditatis non poſſit dici in poſſeſsione nec quaſi, ut dixi, per gloſſ. in d. l. 1. ff. pro hæred. quam ibi Bart. not. & expreſsè approbat, & not. ibi per Paul. de Caſtr. quem uide, & ubi poſſet dici, cũ hoc ceſſet deficiente ſciẽtia, & patientia domini, ut dici, & ponũt omnes in hac materia, in d. c. nihil. & Bart. in l. 3. §. hoc interdicto. ff. de itin. act uque pri. merito nõ ualent quæ per eũ geſta fuerunt, quia omne ius deficit in eo. Et in ſpecie ſi uis, ſcire quando quis poſſideat pro hærede, uide tex. in l. regulariter, ff. de pet. her & gloſ. ibi, & in effectu tex. uult quod poſſidere pro hęrede non conſiſtat in actibus, quibus adiretur hæreditas, ſed in his, quibus apprehendi tur poſſeſsio rerum, & iurium hæreditatis. Conclude igitur, ꝙ ſi uolumus in hac poſſeſsione, uel quaſi, cõſiderare geſta circa hæreditatem, prout geſtum fuit abſque apprehenſione corporũ hęreditariorum tũc non datur poſſeſsio, nec da ri poteſt. Si etiam uolumus conſiderare poſſeſsionẽ corporum, hæc non fuit facta, ergo omni caſu nullum ius erat penes eum, propterea nihil trãſiuit in fiſcum, & de hoc titulo putatiuo pro hęrede uide Iaſ. in l. 1. C. de inoffi. teſt. col. 1. Et ſcias ad confirmationem prędictorũ, quod titulus iſte non dicitur titulus caſus eſt in l. hæreditatem. C. in quibus cauſis ceſſ. longi temp. præſcr. & in d. l. regulariter. eſt gloſ. clara, Nec habetur in aliqua conſideratione, niſi quatenus poſſidet aliquã rem hęreditariã. ut apparet in prędictis. Vnde cũ ẽt decretum uelit ut nõ apprehenſum habeatur pro apprehenſo, non militat, quia no entis nullæ ſunt qualitates, l. decẽ, ff. de uerb. obl. Sed aduerte diligentius, & uerius, quamuis quis gerẽdo ſe ꝓ hærede in actibus, quibus uerus hæres adiret hæreditatẽ, & nõ apprehenderet non poſsideret corpora hæreditaria, nec etiam hæreditatem, quæ nõ poteſt poſsideri ſicut dixi, tamẽ eſſet in quaſi poſſeſsione ſe gerendi pro hęrede, iuxta ea quę ponit tex. in l. pro herede, ff. de acq. hęr. & ĩõ tũc poteſt dici aliquod ius in eo, iuxta nota ta in cap. nihil. & in cã. conſultationibus. Eſt uerũ, quod requireretur in hoc ſcientia, & patientia domini iuxta terminos uulgares, & propterea perſeuero, quod nihil trãſit in fiſcum, quia quod non eſt, &c. Et in effectu in terminis quæſtionis noſtræ de eo, qui ſe gerit pro hęrede abſque apprehẽſione corporũ hæreditariorum, ꝙ non poſsit dici ius eſſe penes eũ, apparet ex l. hæreditatem. C. in quib. cauſ. ceſ. longi temp. pręſcript. & gloſſ. ibi. Nam ille titulus pro hęrede non eſt titulus, ita text. ibi, qui alias non concederet petitionem hæreditatis dati contra illũ, ſicut cõcedit, ut per Iaſ. ubi ſupra. Tamẽ ubi poſſidet corpora hæreditaria ex iuſta cauſa, aliud eſt ubi in gl. Itẽ debitores hæreditarij rectè ſoluunt tali, niſi ſit quieta poſſeſsio bonorum. Paul. de Caſt. in l. ſi debitor. ff. de pet. hęr. & ſatis patet hoc meum aſſumptum ex d. gloſſ. Bart. & Paul. de Caſtr. in d. l. 1. ff. pro hær. Fateor, quod ſi gerere ſe pro tali conſiſteret in eo iure, ꝙ eſſet poſſeſſor uel quaſi, tunc ſufficere illa quaſi poſſeſsio, per d. gl. in d. capi. conſultationibus. Sed cum in hac quæſtione conſiſtat ſolum in corporibus, bonorum poſſeſſio debet eſſe in bonis ipſis. & ita me audiato in Senatu, & quidẽ ſępius ſuper hoc quia tuleram ſententiam contra fiſcum, quã aliqui doctiſsimi uiri impugnare nitebantur? Senatus declarauit decernẽdo meã ſententiã eſſe executioni mittẽdã, nemine contradicẽte.
8 Secundò ſcias,† quod quando pro delicto bona publicantur, & adeſt ſuſpitio cõtra aliquem, quod deliquerit, ſtatim fit deſcripto ꝑ officiales ad id electos omnium bonorum delinquẽtis, modo cuiuſdam inuẽtarij, nè bona tranſeãt in ſiniſtrum, non autem ut turbetur ſuſpectus in poſſeſſione ſua. De qua deſcriptione uide tex. in l. fi. ff. de requir. reis & ibi omnino Bart. & d. l. fin. C. de bo. uacan. & Bart. ibi, & Bar. in leg. defenſionis facultas. C. de iure fiſci. Et ſequeſtratio talium rerum, quæ deſcribuntur lite pendente eſt prohibita, ut in dictis iuribus. Decretum tamen noſtrũ, de quo ſupra, illam permittit, & uult ut fiat penes

nes communia, quinimò quod habeatur
pro facta, Vult tamen ut per dictam ſeque-
ſtrationem non fiat preiudicium dominio,
& poſſeſſori. Alia eſt deſcriptio, & apprehen
6 ſio poſſeſſionis, † quę fit poſt cognitionem,
& ſententiam, de qua Bart. in d.l. defenſio-
nis facultas. & in d.l. fin. & ſecundum dictū
decretum noſtrum lata ſententia fiunt alle
gatæ proclamationes, ſecundum verò ius
commune uidetur quod fieri debeat, facta
prima deſcriptione, ad hoc ut ſi quiſpiā ve-
lit ſe opponere confiſcationi, uel aliter, &c.
ita Odofred. ubi ſupra, ſed non eſt ita de iu-
re. Nam primo inquiruntur bona, & deſcri-
buntur, & tunc proclamantur, ſi uacantia
præſumuntur, ut ſi quis hæres comparear,
& oſtendat, & nemine comparente, uerum
eſt, quod ille deceſſit ſine hęrede, & fit locus
fiſco, iuxta leg. 1. et 3. C. de bon. uacan. et ita
uoluit loqui Odofred. et clarius Plat. in d.l.
fi. et eſt deciſio Bar. in l. ſi ſancimus. §. cū au-
tem. C. ad Treb. et ſequitur affl. in tit. quæ
ſint regalia in uerbo, bona uacantia, col. 2.
et tunc nemine comparente fiſcus bona ap
prehendit. Sed tamen ſciendum eſt, quod
quamuis ſit lata ſententia, nō tamen ſtatim
à fiſco capiuntur, niſi ex nouo iuſſu princi-
pis, d.l. prohibitum. et Plat. ibi, et in d.l. fin.
col. 3. Secundum verò decretum noſtrum
commiſſo delicto non ſolum bona haben-
tur pro confiſcatis, ſed etiam pro deſcriptis,
ut dixi, ac etiā pro unitis fiſco, et de effectu
unionis dixi ſupra in tit. de bonor. pub. dum
tetigi de pręſcriptione bonorum confiſcato
rum, et apparet in dictis iuribus. Cum pri-
mum igitur eſt factus locus fiſco, et in effe
ctu bona ſunt ei adiudicata, et apprehenſa.
tunc ad hoc ut liquidentur dicta bona, fiūt
proclamationes, ut ſi quis prætendat ius ha
bere, agat in termino, ut ſupra, et hoc in exe
cutione ordinis decreti, qui ordo ſumptus
eſt ex l. diffamari. C. de ing. et manumiſſ. per
quā l. diffamari. in effectu actor cogitur, et
ex practica, quæ ex ea ſumitur, iuxta d. Bald.
ibi colum. fi. dum loquitur de ſcholari, q uo
lens recedere a publico gymnaſio, poteſt fie
ri facere proclama, ut ſi quiſpiā prætendat
habere credita contra ipſum, compareat in
termino, etc. et not per d.l. diffamari. Angel.
Aret. in ſtit. de ex... in rubr. col. 22. verſic.
2. tallit. A... capitul. ſi quis contra cleri

cum de foro compet. Fel. in cap. uenerabilis,
colum. 3. de except. et Nat. in repet. clem. ſæ-
pe de uerb. ſignific. colū. 33. et duabus ſeq.
et ibi omino uide circa d.l. diffamari. Et ſi ec
dicta ſint, dum ordo cogit ad agendum in
certo termino, dum uero excludit quemli-
bet non contradicentem in eo termino, ſu
mitur illud ex l. ſi eo tempore. C. de rem.
pigno. et ex eo, quod not. Bart. ibi, et de hoc
etiam per Doct. ubi ſupra circa d.l. diffama-
ri. et de hac proclamatione loquitur Odo-
fred. in d.l. fi. col. antep. in fin. et princip. ſeq.
ubi, uult quod cridæ non præiudicent credi
tori ignoranti, quando nondum facta erat
apprehenſio, et quod dixi de bonis uacanti
bus, idem eſt, quando ex delicto bona tranſ-
ſeunt in fiſcū, quia primo fit deſcriptio, iux-
ta d.l. fi. ff. de requir. reis deinde quęritur an
deliquerit, et declarato eum deliquiſſe, bo-
na apprehenduntur, et hæc patent in tex. et
gl. principali ibi, quę incipit, pendente, in
d.l. defenſionis facultas. C. de iure fiſci. Ad-
10 uertendum, tamē eſt, † quod etſi dominiū
uel poſſeſſio impediant publicationem ſiue
unionem ut per Alex. in d.l. ſi marito in princip.
ff. ſol. mat. Ius tamen recuperandi poſſeſſio-
nem, ſi quod erat in delinquente, quemad-
modum omne aliud ius, ut dixi ſupra, tran-
ſit in fiſcum. l. 2. C. ad leg. Iul. de ui pub. Nam
actio ipſa dicitur eſſe in bonis condemnati,
ut de ſe patet. Item tametſi impediatur cōfi
ſcatio ſiue unio rei ipſius, attamen factis
proclamationibus debet fieri contradictio
per habentes ius ſecūdum ſupradicta. Item
eſt aduertēdum, q niſi decretum, de quo ſu
pra, fingeret apprehēſionē poſſeſſionis, non
procederet pręſcriptio cridarū, nō quia ſine
poſſeſſione non procedat pręſcriptio. l. ſine
poſſeſſione, ff. de uſuc. Cum ſecundum alle-
gatum ordinem ſatis ſit habere dominium
et ius, ad hoc ut fiat præiudicium habenti
aliquod ius in eo, ſed quia cridæ tanquā ri-
gidæ habent hanc interpretationem, ut niſi
fiat apprehenſio, nō præiudicent, ſaltē igno
rāti, ut dixi ſupra velle Odofred. in d.l. fi. col.
antepe. in fi. et prin. ſeq et ideo decretū ani
maduertens ad hoc ordinat ut etiam nō ap
prehenſa habeantur pro apprehenſis. Et ad
de q cridæ in effectu uia quadā pręſcriptio
nis auferunt dñiū à dominio, ſcdm Bart.
in l. rem quæ nobis in fi. ff. de acquir. poſſ. Et

† an

11 † an teneatur contradicere talibus ꝓclamationibus habens ius fideicommiſſi, cuius dies nondum uenerit, uel aliud ius cōditionale. Decretum in effectu uult, ut teneatur cōtradicere in uerbis, de q̄bus ſupra ibi, q libet prętendens ius aliquod. & ita Iaſ. poſt Cuman. & alios in l. ſi ſtipulatus fuerim, §. ſtipulamur, ff. de uerb. oblig. Et facit, quòd ius fideicōmiſſi dicitur ius aliquod, & recipit æſtimationē Batto. in l. is poteſt, col. 3. ff. de acq. hæred. Alexand. conſil. 94. col. pe. uol 1. & conſil. 5. col. 2. in 7. & uide Alexād. in d. l. is poteſt. reſpondentem ad Bart. q ali bi uidetur aliter loqui. Nec obſtant notata per Bart. in l. cum Titio, ff. ad leg. Falc. ut ꝑ Alexan. in l. Falcid. nō habetur. ff. ad leg. Falcid. & licèt ſint aliqua uerba decreti noſtri, quę uideantur refragari, tamen etiā patet reſponſio ſi illa benè uides, & ita obſeruat. Sed aduerte, quia licèt fiat pręiudiciū proximioribus natis, tamen ſi poſt naſcant alii a teſtatore uocari, illi petere poſſunt, q a qui nondum erant nati, nō comprehendū tur in cridis. Si uerba cridarū uides, nec cul pa uiuentur pręiudicat ſequentibus regulariter. Batt. in l. cum, qui, ff. de interd. & releg. & ita fuit iudicatū a magiſtratu, nec ex pectatur mors naturalis non contradicētis, ideo ſtatim aperitur uia, ita q fiſcus medio tempore nihil habet. Alexan. in d. l. cum, q in apoſt. non tranſeunt Bald. conſilio 284. uol. 1. & eſt tex. in l. adoptiuum. in fin. C. de in ius uoc. Sic etiam Bart. in d. l. eum quia vult ut ſtatim aperiatur uia non expectata morte patris, nec dicit quod fiſcus teneat, donec uiuit, & ita obtinui. Et qđ dixi de iure fideicōmiſſ. idem in credītu cōditionali ex contractu, quia etiam dicitur ius aliqđ, iuxta gl. in cle. prima, de foro cōpetenti, & Iaſon. in d. §. cum ſtipulamur. Et creditor, cui ſub cōditione debetur, eſt creditor, l. is cui, ff. de act. & oblig. Et ſi ſpes fideicōmiſſi, ut ſupra, dicitur ius aliquod, multò magis ſpes crediti cōditionalis, & quia militat ratio petendę cautionis, qđ ſolū ponderat Bartol. in d. l. is poteſt, & ex quo vult, quod ſit alicuius ęſtimationis, & quia etiam fit tranſmiſſio, & quia ratione Falcidiæ debitum deducitur, ut per gl. in d. l. is cui. & ita ſeruatur non obſtantibus quibuſdam conſiderationibus nonnullorum uerborū decreti, quæ aliquando fuerūt factæ in oppoſitum, & nihil ualent. Sed quid in iure, qđ habet emptor contra uenditorē, caſu quo euincat res empta; Dic practicā eſſe, quòd tenet contradicere cridis, de quibus ſupra, quæ fiunt iuxta formam dicti decreti. Et facit, quia uenditor tenetur emptori etiā ex natura cōtractus de euictione, ſi illa ſequatur, l. ex empt. in prin. ff. de act. empt. & ſic emptor in pręſens, facto cō tractu habet ius ſaltem aliquod, licèt ſi conditionale. Et

12 † per quæ uerba comprehendant iura conditionalia, uide Barr. in l. qui Romæ, §. duo fratres, in 6. quęſt. ff. de uerb. oblig. & Aret. conſil. 6. col 4. Et an tempus cridarum, de quibus ſupra ſiue proclamationum curiat hæreditati iacenti, uide Cuma. in l. 1. §. ult. ff. de acq. poſſ. Iaſ. in l. ſi is qui pro emptore. in ult. notab. ff. de uſuc. Et quando quis nō ſe opponit cridis, an poſſit poſtea propria autoritate ingredi prout potuiſſet quādo nō eſſent factæ uide Alex. in l. quemadmodū in 1. col. ff. de acquir. poſſ. & in libro me moralium. char. 162 Item uide Bald. conſilio 16. ſiue 162. in 1. parte, ubi ponit an pręiudicēt mulieri in dote, & ī præfato lib. memoralium eadem char. & ſecundùm dictū decretum præiudicant mulieribus in dote, pupillis, & alijs etiā abſentibus, etiam denegato beneficio reſtitutionis in integrū, nō tamen tollitur beneficium nullitatis, ut ſtatim dicā, & uide etiam ad ſimiles ordines cridarū Rom. conſil. 53. uiſis themate. Eſt tamē ſemper aduertendum ꝑ creditores,

13 quibus obijcit lapſus cridarum, † an fuerit benè ſeruata forma ipſarum cridum, quia aliter cridę eſſent nullę, iuxta latè no. per Alex. in l. 1. ff. de lib. & poſth. & maximè circa citationes, earumq; relationes. Nam ſi fieri deberent ꝓclamationes in loco bonorum, ac etiā in loco habitationis, ut hic Mediolani fit, una omiſſa cridæ eſſent nullæ. Alexan. in d. l. 1. col. pen. & nullitas non eſt ſublata per dictum decretum. Sequendo materiam cridarum ad declarationē allegari decreti quo cauetur, ut lapſo termino cridarum nulla admittitur probatio,

14 Quero, † quidam producit confeſſionem in termino ſuſpectam quia paulò ante delictum facta erat, iuxta l. & ſi poſthac. in princip. C. de bon. proſcript. & nihil opponitur

nitur per fiſcũ in termino, uerùm uiſis ſcri
pturis fiſcus dicit, qđ eſt ſuſpecta. An actor
poterit probare, non eſſe ſuſpectã poſt ter
minum? Videtur non poſſe ex allegato de
creto, maximè quia eſt exceptio ex facto re
ſultans ex ipſa confeſſione, quæ debui cõſi
derari per actorem. Dic contrarium, quod
etiã ſi reus alleget exceptionem, quę oria
tur ex iuris præſumptione, adhuc actor po
teſt probare poſt terminũ. Ita Arct. in l. ſed
etſi de ſua colum. 4. verſic. poteſt ff. de acq.
hær. & fiſcus ſaltẽ debuit opponere, & alle
gare ante, l. ſi adulteriũ cum inceſtu, §. idẽ
reſcripſerũt, ff. de adult. Et ideo ſi ante nõ
oppoſuit actor, nihil debuit oſtendere. Di
co etiam, quòd poſt terminum poteſt ad
conſumationẽ inualidi adduci aliquid, qđ
alias non poſſet. Felin. in cap. licèt cauſam.
char. 4. uerſicu. limita decimo. dicit, quod
poſt terminũ & ad declarationem poteſt
aliquid probari, malè tamen in practica po
teſt ſuſtineri, niſi ex conceſſione Senatus,
nec tñ omni caſu loquor, ſed ubi eſt pro-
bandum per teſtes, quia ad probãdum per
inſtrumenta paſſim omnis admittitur ſal-
tem concedente principe, uel Senatu. Etiã
ſcias quod licet quis ſit excluſus, quia non
contradixerit cridis, tamen fiſcus hic ſer-
uat, quod ſi ália bona extant poſt confiſca
tionem quæſita, quæ in confiſcatione non
ueniunt, ut ſcis, ſatisfaciat creditoribus cõ
demnati in illis bonis, quæ ad cridas poſita
non fuerunt. Aduerte tàmen, quia fiſcus
quando bona publicantur, ſolus tenetur li-
berato debitore. l. ſi tutore. C. đ ſen. paſ. An
ge. ĩ l. ſi debitor. ad fi. 1. col. C. eo. liberatẽ igi
tur debitor, & fiſcus ſubintrat, qui eo iure
tenetur, quo tenebat priuatus, & ideo li
cet bona poſtea quęrantur tamen nõ quę-
runtur per obligatum priuato, qui iam eſt
exemptus, imo quęruntur per hominẽ no-
uum, qui nihil amplius negocij habet cum
creditorib⁹ ſuis, niſi reſtitueretur ad bona,
quia tũc etiam reſtitueretur ad obligatio
nes, paſſiuas. d. l. ſi tutor. & ubi ſupra. & cõ
ſequenter nec ipſe acquirẽs debet poſſe co
gi, nec fiſcus, quia nõ fuit contradictũ. Sed
dici quod cride tunc erant tantũmodo re-
ſpectu illorum bonorũ ut dixi, igitur ope-
rantur tantùm effectũ quo d illa per regu
lam, ut dixi dict. l. age cum Gem. & ideo re-
maneret fiſcus obligatus non reſpectu bono
rũm poſitorum ad proclama, ſed reſpectu
aliorum poſtea quęſitorum, ubi etiam po
ſtea illa tranſiuerunt in fiſcum ex alio deli-
cto, & ita fuit obſeruatum in cauſa filiorũ.
Petri de Foppa Mediolanenſis Sed hic oritẽ
15 dubitatio, an bonis † poſitis ad cridas, & nõ
facta p creditorem cõtradictione, ſi ſequa
tur poſteà recuperatio bonorum adhuc te
neatẽ debitoribus ſuis, uide Angel. in l. ſi de
bitore. qui dicit, quod quãdo quis reſtitui
tur, etiam tenetur primis creditoribus, qa
actio non fuit extincta, imo erat uiua, ſed
pęnes fiſcum. Igitẽ reſtitutis bonis, & actio
paſſiua reſtituitur. Et iõ infero in caſu no-
ſtro, quod ex quo actio extincta fuit, quia
non fuit contradictũ, amplius non tene-
tur fiſcus, nec debitor, c i bona iam libera
ta reſtituuntur. Addo pro confirmatione
oĩno Bal. in l. 1. C. qui non poſ. ad li. perue.
in prin. uerſ. pone dãnato ad perpetua uin
cula. ubi in dãnato reſtituto quo ad recu-
perationẽ amiſſorũ cõſiderat, an eſsẽt fun
ditus amiſſa uel nõ p reg. l. qui res, §. arcã,
ff. de ſol. Itẽ addo poſtliminium, qđ æqui-
paratur reſtõni, & econtra, vt eſt tex. in l. ſi
quis filiorũ quatenus, ff. de iniuſt. rup. non
tñ integrare quod prorſus extinctũ fuit,
uidelicet uſucapionẽ. quæ erat fundata in
poſſeſſione, quæ qdẽ poſſeſsio amiſſa fuit
funditus per capturã, ut eſt tex. in l. is, qui
pro emptore. ff. de uſuc. & ibi Iaſ. in euidẽ-
tialib. ff. de uſuc. & in l. in bello. §. facta de
cap. Imo hoc fundamẽtũ eſt à fortiori, qa
poſtliminiũ eſt, tã potẽtius ad præterita,
quã reſtitutio in integrum, ut per Docto-
res in d. §. quatenus maximè Imo. His ta-
men non obſtantibus teneo contrarium,
qa reſtitutio hoc modo reſtitueret ad cõ-
moda, & non ad incõmoda contra eius na
turã. l. 1. C. de reput. quę fiunt in integr. re
ſti tu. facit l. fin. C. de cõd. & regula, ſecũdũ
naturã. de reg. iuris. & eſt text. expreſſus in
dicta l. ſi debitor. vbi facta reſtitutione ban
niti tenetur prioribus creditoribus. Non
16 obſtat, † quod ex diſpoſitione cridatum
poſtea actio ſit prorſus extincta, quia pri-
mò hoc negatur per concluſionem cõmu-
nem, quæ habet, quod ex præſcriptione in
efficax redditur actio, non tamen omnino
extinguitur, & ideo ope exceptionis debet
excludi,

excludi, ſecundùm Bart. & Bald. in l. fin. C. ex quibus cauſ. maior. & Felin. qui aggregat quaſi omnia, in cap. ad aures. colu. 1 de præſcr. Tamen in hoc aduertendum eſt ad decretum cridarum, in quo dicitur, quod tales perſonæ, quæ non contradixerunt, fingũtur nullum ius habere, quia per verba omnis actio funditus uidetur extincta. Nã licèt in præſcriptione legali prædicta procedant, vt non extinguatur prorſus actio, ut dixi, tamen in præſcriptione ſtatutorum uidetur aliud, qñ ſtatutum uel decretum diſponit, ut quis debeat petere, uel comparere certo termino, uel aliter fingatur nullum ius habere. Ita Bal. & Ang. in l. bene à Zenone. C. de quadriennij præſcr & Fel. in d. cap. ad aures, colum. 2. uerſ. limita etiam, & Bart. in l. omnes populi, colum. 8. uerſ. ecce alia, ff. de iuſtit. & iure, & ibi Bart. facit differentiam, an ſtatutum inducẽs præſcriptionem dicat ſimpliciter. Qui non petierit, cadat à iure ſuo, an dicat, Fingatur nullum ius habere, uel fingatur contractus ſimulatus, & hoc ſecundo caſu ualet ſtatutum inducens talem præſcriptionem. Tñ reuera nec Bar. dicit uerum, quod ualeat, nec dictum Bart. uerum exiſtimatur, quia hoc modo cum apparatu uerborum poſſet ſtatutum inducere præſcriptionem cum mala fide, & tollere etiam naturalem obligationem, & reprobatur, ut per Fel. in in c. fi. de præſcr. col. 3. uerſ. ſed tene oppoſitum eſt uerum, quod col. ſeq. uerſ. 6. defendit Bar. in caſu, de quo in decreto noſtro, quando præcederet monitio dicens, qđ omnes creditores certo termino cõpareãt, aliter, &c. & dicit, ꝙ tunc ualet ſtatutum, & tollitur omnis obligatio, ſed reprobatur poſtea, quia reuera naturalis obligatio non poteſt tolli ut per eum, & benè dicit ut appatet in deciſionibus ibi allegatis col. præced. ubi ſupra in d. uerſ. ſed tene. Vnde uides optime reſponſum ad oppoſitionem, & concluſum, quod nec in terminis decreti funditus eſt extincta actio, & conſequenter tenetur bannitus liberatus primis creditoribus, iuxta d. l. ſi debitor, & leg. princeps, ff. de uerb. ſignifi. & gl. ibi, & Nel. in trac. bannit. in 1. parte 3. tẽporis, q. 20. quæritur 1. & not. per Alex. in l. ſi marito, in prin. col. 2. ad fi. ff. ſol. matr. Pro confirmatione in caſu, quem nunc habeo in facto, adduco, ꝙ quia bannitus fuit reſtitutus reſtitutione pleniſsima, omnes effectus ſecuti ex banno, cenſentur ſublati & ideo recuperat etiam bona & alienata. Ita Car. in c. quia diligẽter, de elect. & Fel. in c. quæ in eccleſiarũ, de cõſt. col. 8. uerſ. per iſtam, & lati⁹ in c. inter quatuor col. ult. ubi uide, & in c. ſuper, eodẽ de offic. del. col. 2. & ĩ c. 4. de teſtib. col. 2. & Alex. & Iaſ. in l. Gallus. § & quid ſi tãtum, ff. de lib. & poſth. Et aduerte, quia fauore pacis facta fuit dicta reſtitutio generalis, igitur debet latiſſimè interpretari, per Bald. notabiliter in ti. de pace Conſt. §. hoc quod nos, col. 2. 3. ubi amplius uoluit Bal. qđ imo ſola pax ſecuta habeat uim huius plenè reſtitutionis, & ſic recuperationis bonorũ, dicens ẽt, quod ſublato bello tollitur omnis eius effectus ſecutus propter bellum, quæ uerba ponunt gladium ad radicem, & maximè in caſu noſtro, ubi non ſolum eſt ſecuta pax, imo pleniſſima reſtitutio, & ex hac pacis poteſt princeps ius alterius tollere, ut ꝑ Fel. in c. quæ in eccleſiarum. de conſtit. & Iaſ. in l. uenia. C. de in ius uoc. & in d. §. et quid ſi tantùm. Et ex his ſentio, quod teneatur bannitus primis creditoribus, etiam quod omnis actio eſſet funditus ſublata. Et facit ad ꝓ dicta, quod qñ tollitur ſtatutum, intelligitur etiam ſublatus omnis effectus inde ſecutus, quando id pleniſſimè fiat, ut per Abb. in d. c. quæ in eccleſiarum, in 4. notab. de cõſti. & per Fel. in c. fi. eodem tit. col. 3. Et certè ſi aliter diceremus, eſſet ſumma iniquitas, et talis bannitus ex ſuo delicto cõſequeretur utilitatem, contra l. itaque fullo. in princ. ff. Moder. in l. 1. §. cum quis latrones, ff. de q.
17 colu. 1 et ſequ. Pone etiam, †quod bonis ꝑ fiſcum apprehẽſis, et nondum poſitis ad cridas ueniat creditor, et petat, et iuret ſeruando formam decreti, deinde bonis poſitis ad cridas, eis ulterius non contradicat, et labãtur tempora, an ſit excluſus? Eſt notabilis quæſtio, et memor ſum, ꝙ ſuper hoc fuit petita diſpenſatio à Senatu per quaſdam mulieres de Ronchadelis Cremonenſes, et fuit obtenta, et aliqui Senatores erant opinionis, ut non eſſet neceſſaria diſpenſatio, et quòd de iure iſtæ mulieres non eſſent uocatæ, cum iam eſſent in iudicio pręſentes, quia iam comparuerunt, allegabant Bald. in Authentic. ſi omnes. C. ſi minor ſe ab hæred. abſtin. columna 1. et 2. eſt text. in l. 2. de in ius

ius vocan.& Iaſ.in l.1. eo. tit. qui facit regulam, & fallentias. Ego qui tūc eram in Senatu, dicebam oppoſitum pro fiſco, quia decretum ponit certam formam, vt citentur creditores, & qui in termino debent comparere, & iura producere, &c. & ad hoc eſt vna fallentia Iaſ. vbi ſupra, in 2. limitat. Sed tamē contra videtur, ꝙ non requiratur citatio talis perſonæ, ita probat decretum ſol. 368. in lib. meo, verſi. ꝙ quilibet ibi comparere. ergo non loquitur de præſente, & eo, qui iam comparuit. Sed aduerte, quia l.2. & Bald. & materia loquitur, quando quis eſt præſens iudicio, ita ꝙ non ſufficit, ſi habet litem cum fiſco, & ſit abſens à præſentia iudicis. Nec Doct. allegati per Iaſ. in d.l.1. volunt, ut ſi habeat litem cum fiſco, & ſit extra locum iudicij, etiam ſi ſit in ciuitate, dicatur præſens, & hæc eſt ueritas, atque ita etiam conſideratio uerborum decreti nihil facit, & ideo requiritur diſpenſatio. Sed ex alio capite uidetur de iure ita eſſe dicēdum, quia decretum fundatum eſt ſuper negligentia. Et iſte fuit diligentiſſimus, qui etiam præuenit. Item

18 quero, † ſi contradicens intendit aliquid probare per iuramentum, ut intereſſe ſtante ſtatuto noſtro, ꝙ probetur intereſſe per iuramentum uſque ad certam quantitatem, uel etiam, quando in ſupplementum probationis iuratur, iuxta l. admonendi. ff. de iureiur. an in termino debeat iurare, alias ſit excluſus, uide Iaſ. in l. non erit §. dato. ff. de iure. iur. & ibi habens, quòd ſi ſit precluſa uia omni probationi, non poteſt poſtea deferri iuramentum, licèt non ſit ſpecies probationis, ut ibi, & per Iaſ. in l. ſi quando. C. unde ui. col.1 & intelligo, ꝙ ita obſeruatur, & benè, quia decretum dicit, Nulla admittatur probatio, & requiritur iuramentū in ſpecie, ita ut non ſufficeret iuramētum calumniæ, quod opponitur in omni cōtradictione, nec aliud iuramentum implicitum, per id quod dicit Bald. in c. quæ in eccleſiarum. de conſt. & refert ibi Bald. in char. 25. uerſic. & intelli

19 gas. ita etiam feci ſeruari. Volo etiā † ut nō ignores terminum cridarum dari reſpectu eius, ꝙ quis petit, ſecus ſi uellet probare ſe abſentem fuiſſe, uel aliam qualitatem, per quam concederetur longius tempus ad contradicendum. In argumētum adduco deciſ. Spec. in tit. de procur. §. 1. uerſicu. ſed quid ſi receptum erat. Refert. & ſequitur Alex. in conſil. 78. col. 2. uol. 5. & ita obſeruatur, & fuit obſeruatum in cauſa dominæ Luciæ de Bontomeis uxoris quondam Comitis Lanzaloti. Dicunt enim cridæ, ꝙ abſens poſſit contradicere in termino ſex menſium, & probare in eo termino, igitur ſatis eſt, ꝙ quandocunque oſtendam, ꝙ eſſem abſens, dummodo contradicam, & probem tempore ſex menſium ius meum. Et ita hodie in Senatu declaratum fuit decretū pro domino Ioſeph Cribello. Vide tamen nouum decre-

20 tum, ubi de hoc eſt diſpoſitū. Eſt † alia quæſtio, quam in facto habui, Clericus à laico eſt condemnatus, ut quotidie accidit hoc tēpore, quo omnia peruertuntur, & bona clerici ſunt poſita ad proclama, creditores non contradicūt. quid iuris? Magiſtratus dicit ſe eſſe merum executorem, & nō eſſe uidendum ab eo de ualiditate condemnationis, ſed tantummodo procedendum ſuper contradictione, & ꝙ licèt condemnatio ſit nulla, tū cridæ ſunt ualidæ, ſed ſunt meræ nugæ, quia decretum de bonis condemnatorum loquitur, & ſic de ualide, & iuſtè condemnatis, l.4. §. condēnatum. ff. de re iudic. & decretum etiam dat modum procedendi contra perſonam, & deueniendi ad cōdemnationē, & ſic loquitur de laicis ſubditis, quia clericos nec tacitè nec expreſsè comprehendere poteſt. c. eccleſia S. Mariæ. de conſt. Poſtea declarato modo procedendi reſpectu perſonæ, etiam ponit quomodo liquidāda ſint bona, & ſic ſemper ſucceſsiuè loquitur de illis, qui condemnari potuerunt. Et ideo ſi cridæ non comprehendunt hunc caſum, cur neceſſaria eſt contradictio? Eſt uerum, ꝙ apud dominos quęſtores procuratores Cæſaris, uel Ducis nō tractatur de perſona. ſed tantùm de bonis, l.1. C. ubi cauſæ fiſcal. & ideo recurrendum eſt ad principium pro noua cognitione talis ſententiæ, quia ſententiæ criminales in hoc dominio non retractantur aliquo remedio ordinario, niſi ex autoritate, Senatus uel principis. Et declarato talem ſententiam nullam mereri executionem, magiſtratus poterit declarare cri

21 das non ualere, nec tenere. Quæro † an pater nomine filiorum ſit legitimus contradictor? Dic eſſe, quando eſt legitimus adminiſtrator. l.1. C. de bonis mater. ubi text. dicit, quòd

quod ita agunt,ita conueniuntur, atq; ita
reputantur,ac ſi perfectè dñi eſſent, & di-
citur legitimus adminiſtrator, qñ habet u-
ſumfructum in illis bonis,alias non, vt per
Soc.conſ.33.col.1.& conſi.34.colu.v.fin. &
Ale.ubi uide in l.neque,ff.de in ius uoc.glo.
& Ang.in Auth.excipitur.C.de bon.quæ li-
ber.quare fiſci patronus,quando pater con
tradicit uti legitimus adminiſtrator, diligẽ
ter uideat, an ſit caſus, in quo ipſe habet v-
ſumfructum,uel non,iuxta authen. excipi-
tur cum duabus ſequentibus,C.de bo. quæ
liber.Aret.conſi.72.col.3.Bal.5.uolu.conſi.
168.& 5.conſi.3 4.in l.fi.§.fi.C.de bo. quæ
liberis.& per Bal.3.uol.conſ.55. Cuma.con
ſilio 82.Corn.1.uol. conſi. 146. colu.1.& 3.
& per Bal.Nouel.in tract.de dote,in 6. par-
te,in 8.priuil.& in 6.in 33.ſpeciali. Quæro,
22 † mater nomine ſuo contradicit pro do-
te,& nomine filiorum uti mater, & cõiun-
cta perſona occaſione legitimæ,opponitur
per fiſcum. quod non habebat tutelã, uel
curam, An filij ſint priuati legitima? & re-
uera ſemper contradicitur occaſiõe legiti
mæ. Dubium tñ facit, quia decretum vult
bona publicari excepta legitima, & ſic non
uidetur neceſſaria cõtradictio,Sed hoc mo
do etiam creditor non teneretur contradi
cere,quia decretum etiam excipit ius ſuũ.
vnde eſt contradicendum. Tamen in caſu
pręmiſſo Senatus deberet diſpenſare,atten
to ꝙ ſaltem contradictum eſt in ſpe per cõ
iunctam perſonam, & dum hodie diſputa-
tus eſſet hic caſus, fuit ſtabilitum diſpenſa-
tionem fieri debere, facto tñ prius uerbo
cum illuſtriſſimo duce, & conceſſo a duce,
ita diſpenſatum fuit.Adde,quod mater, &
auia non ſunt legitimæ adminiſtratrices fi
liorum.Ale.in 3.uol.conſi.77.in princ. Ad-
23 uerte etiam, † quod ubi creditor ſit cleri-
cus,tenetur contradicere, quia non citan-
tur,ſed ſimpliciter vocantur,ſi prætendant
aliquod ius habere,ut per Bald. in l.conſul-
ta diualia,C. de teſtam. & Feli. in cap.
cum inter,colum.7.de re iudi. &
per Marian. Socin. vbi
ponit regulam,
& fallen-
tias
in capitulo primo, de fore
compet.

Tit. de Alimentis præſtandis vxori, atque filijs ex bonis publicatis.

S V M M AE.

1 *Alimenta,& expenſæ litis debent præſtari uxori,& filijs,qui contradicunt cridis pendente dilatione ad proferendam ſententiam.*

2 *Expenſæ litis,& uictus an debeant præſtari actori inopi.ſi reus eſt diues?*

3 *Fiſcus tenetur ad alimenta, ad quæ tenebatur maritus,& pater erga uxorem,& filios.*

4 *Alendi onus tranſit in hæredes.*

5 *Legitima reſeruatur filijs ſecuta publicatione, quod an,& quomodo procedat in tenuibus facultatibus in quibus legitima non præberet per tres dies alimenta, & num.6.*

6 *Alimenta intelliguntur multo magis reſeruata per decretum reſeruans legitimam.*

7 *Alimenta nullo modo poſſunt tolli per ſtatutum quidquid ſit in legitima.*

8 *Iudex pronus eſſe non debet ad tranſmittendas in fiſcum leues partas, & publicationes, ſed ex illis poteſt cubile aptare.*

9 *Iuſtus nimis eſſe noli.*

10 *Sanguinem elicit, qui nimis emungit.*

11 *Alimentorum iuri non poteſt renunciari etiam cum iuramento.*

12 *Alimentorum ratione poteſt legari, tametſi generaliter nihil poſſit legari.*

13 *Alimentorum priuilegia.*

14 *Alimenta quæ poſſit petere filius.*

15 *Alimenta quando debentur uiro uxori.*

16 *Legatum alimentorum factum uxori, vel famulo, donec morabitur in domo, quid ſibi velit.*

SEquendo declarationem alle
gati decreti, dum dicitur in
eo, quod elapſis ſex menſib.
datis ad contradicendũ, in-
fra alios duos menſes. Magi
1 ſtratus debet iudicare.Dic, † ꝙ ex hac dila-
tione, filijs contradicentibus ratione legi-
timæ,vel uxoribus pro earum dotibus pro-
uidendum eſt interim, & donec fuerit iudi
catũ de alimentis,per l.qui filium, ff. vbi pu
pil.educ.deb. vbi ẽt vide Bal. & per Alex in
l.alimenta,in vlt.quæſ. C. de nego.geſtis, &
Bal.

Bald.in l.qui ſine,col. 2.C.de bon.quæ lib.facit l.inſtituta.§.de inofficioſo,ff.de inoff.teſtam. ubi tex.dicit, q filius pupillus litigans ſuper hæreditate patris,interim debet habere alimenta, & l.2.C.de Carbon.edict.cum glo.fin ubi ſimiliter filius impubes, cui mouetur quæſtio ſtatus, & hæreditatis partis, habet alimenta, donec permanet in pupilatiætate, ad idē tex. in l. 1. C. de alim. pup. præſt. cū ijs, quos ad idē allegat glo.facit ēt tex.qui quotidie allegatur in l. fin.C.de ord. cogn.ubi ēt aduerſario dantur ultra alimenta,expenſę litis,ex quo glo.ibi dicit, q ſi ſubditus agat cōtra prælatū, interim debet ali, & allegat multa iura ſimilia. Sic ēt quando vxor litigat cum uiro,quia interim hebebit expenſas, ut per Fel.in ca ex parte,de accuſ. ad fin.Sic etiam quando litigatur inter patrem, & filiū ſuper alimentis,filius interim debet ali.l.ſi neget,& ibi Bar.ff.de lib.agnoſ. & in caſu contradictionū,de quibus agitur, non eſt dubitandum,quin facta cōtradictione,& cognito legitimam,uel dotē ei debitā eſſe,interim donec fiat liquidatio,debeātur alimenta, & ita loquuntur d.l qui filium,& not.ibi per Bart. & Bald.& in dicta per Alexand.in d.l.alimenta, & per Bald.in l.qui ſine.Sed ubi adhuc eſſet dubitatio etiam poſt terminum, q poſſet fieri liquidatio, donec cauſa ſit deciſa,loquuntur d.§ ſi de inofficioſo in l.ſi Inſtituta.ff.de inoffi.teſt & l.2.C.de ord.cogen. & l.2.C.de Carb edict.cū alijs ſupra allegatis & in gloſſ.in d.l.fin.& uide tex. in leg.Imperatores,ff.de tut.& rat.diſtra.ab his,qui probat clare, quod ſi ago cōtra debitorē,uel poſſeſſorē,quamuis ſim pauper,& reus diues,non tamen propterea mihi debētur expenſę litis & ita Bald.illum tex.not.& Bar.ibi poſt gloſſ.opponit d.l.ſi Inſtit. & ſoluit dicens illam legem procedere fauore alimētorū,& ratione proximitatis, quia filius vel nepos agebat, & ratione pręſumptionis,quā habebat dictus agens ex ſententia iā obtenta in ſui fauorem, Opponit etiam ibi Bart.in l.fina.C. de ordin. cog. poſt gloſſ. & ibi primo ſoluit, q quæſtio erat de bonis, ex quibus agens vincere debebat,& uicerat in cauſa principali.Secundo, q erat quæſtio ſtatus, & bonorum omnium, nec habebat vnde ſe poſſet alere. Tertio, reſpondet, q ibi erat præſumptio ꝓ agēte ratione poſſeſſionis, vel quaſi libertatis,ex quibus ſolutionibus potes facere regulam negatiuam,

2 q † reus etiam diues non debet agenti inopi præbere alimenta,nec expēſas litis. Quæ regula probatur optimè ī d.l.Imperatores, fallit ratione alimentorum, concurrentib. illis,de quibus modo dixi circa d.l. ſi inſtituta Fallit etiam circa utrunque, tam alimenta,quam litis expenſas, in tribus alijs caſib. de quibus in dictis tribus ſolutionibus.Sed tū ſecunda fallentia non procedit, niſi adſit præſumptio pro agente, & probatur in l.qui de inoffi.ff.de inof.teſtam. & ita Aret. in c.ſi qui teſt um, extra, de teſtib. column. pen.ubi omnino vide, Sic ēt intelligo quod ſupra dixi,de viro,& uxore, & præſumptio eſt pro agente, ſi iam habuit ſuiam, ut per Areti.ubi ſupra. Item ſi iam ex teſtibus apparet ita eſſe,licet adhuc iudicatum nō ſit, vt per Are.& Fel.in c.ſignificauerunt,ſuper glo.in uerb.liquecat.de teſtibus, & uide omnino d.l.fi. C. de ord. cog. ubi iam lata erat ſententia, & ſeruūs erat in quaſi poſſeſſione libertatis,cui præſtabantur alimenta, & expenſæ litis. & ſic Aret. loquitur bene, & optimè. Dixi ſupra, filijs petentibus legitimā,& uxore dotem,interim eſſe danda alimēta,ſed ſi uxor nullam habet dotem, quo caſu ali debet a uiro, & uiri hæredib. iuxta

3 diſpoſitionem ſtatuti Mediolani,quare † ēt fiſcus id facere non debet, qui tenetur ad onera,ad quæ tenebatur is.cuius bona con fiſcata fuerunt.l.2.C.ad l.Iul. de ui publi. & princ.& per Ale.in l.ſi marito,in prin.ff. ſol. matr.& idem de alijs. qui ab eo alendi erāt,

4 onus, † quorū tranſit in hæredes, iuxta l. ſi quis a liberis.§.item reſcriptū,ff.de lib.agn.

5 Et quia † donec iudices declarent legitimā filijs deberi,iuxta diſpoſitionē decreti eam publicatis bonis reſeruantē, interim ꝑſtant alimenta. Quæro, quid ſi bona publicata ſint modici momenti,ita ut ēt non ſufficiāt ad medietatem alimentorū,an eo caſu cōcedentur filijs omnia bona, uel ſolum quid minimū pro legitima, relictis filijs in ſumma egeſtate? Dic magiſtratū, qui manus habet ligatas,ita crudeliter ſe gerere, ut ſæpe tam filios, quam filias perdat,& fame miſeri intereant. Et interdū audiui ſenatum dicentē eſſe honeſtum, ut fieret ordo in contrarium ſiue declaratio, ut decretum,dum

ſolum

trarium ſiue declaratio, vt decretum, dum ſolũ reſeruat legitimã, intelligatur in illis caſibus, in quibus legitima eſt ſufficiens ad alendum aliter omnia erogentur, & credo
6 ꝙ ita fiet. Credo† quoque decretum reſeruans legitimam multo magis reſeruare ali
7 menta, quæ magis debita ſunt, & †quæ nullo modo poſſunt tolli per ſtatutũ, quidquid ſit in legitima, ut per Cy. in l. ſancimus. C. de nupt. & Bal. in l. cũ leg. C. de epiſco. & cleri. in l. fi. §. ipſum autem. C. de bon. quę liber. facit ẽt optimè, l. diuus. maximè in fi. ff. de bonor. dam. quæ lex vult, vt panicularia, id eſt leuia quædam, de quibus ibi, non veniãt in publicatione, & licèt etiam aliqua ueniant,
8 tamen in leuibus condemnationibus† non debet iudex eſſe pronus ad illas tranſmittẽdas in fiſcum, modo in ſuum non cõuertat vſum, alioquin illos appellat iudices nimię iuſtitiæ. & ideo Barto. ibi colligit, ꝙ ex talibus leuibus publicationibus etiam iudex poteſt aptare cubile, & ſatisfacere nuncijs euntibus pro maleficio inueniendo. Alber. etiam ibi dicit, quod nimia diligentia in iudice reptæhenditur, loquendo in terminis
9 noſtris, unde dicitẽ, Noli† eſſe nimis iuſtus. capi. porrò. §. Salomon. de pœn. diſt. 1. & q.
10 †nimis emungit, elicit ſanguinem, capitu.
11 denique. 4. diſtinct. Non omitto etiã † iuri alimentorum non poſſe renunciare etiam cum iuramento. Bal. in l. peccatum. in quæſt.
12 fina. C. de coll. Etſi etiam† generaliter nihil poteſt legari, tamẽ poteſt legari ratione alimẽtorum, l. ſeruos. ff. de ali. & cib. leg. Cum. conſil. 30. Abb. conſil. 27. column. fin. 5. uolum. Barb. conſi. 12. colum. 7. ad fin. uolu. 1. Alexan. in l. 1. colum. 8. ff. de leg. 1. & ibidem Are. colum. 8. uerſi. extra glo. & Card. conſi.
13 66. colum. 2. Et†, de priuilegijs alimentorũ vide Cre. conſil. 30. colum. 1. & 2. & per Frã. Tigri. in l. de alimentis. C. de trãſact. Et quæ
14 †alimenta poſſit petere filius, uide tex. in l. ſi q̃s à liberis. §. ſed ſi filius. ff. de liber. agno. qui dicit, Iudices pro modo facultatum iubebunt illum ali, ita ut non habeat aliunde unde ſe alat. In quo uide Bar. in l. ſi libertis. §. manumiſſis. ff. de ali. & cib. leg. Alex. conſ. 72. colum. 4. & ſequen. volum. 5. Anan. conſil. 54. Alexan. & Iaſo. in l. de alimentis, C. de tranſact. ubi etiam ponit quando debentur ex teſtamento iure actionis, de quo etiã vide Bal. 2. uol. conſilio 235. & 4. vo'um. conſ.
15 481. Et in uxore, quando † ei debeantur à viro, uide in deciſ. Neap. 152. num. 5. Et quãdo ab hæredibus mariti, uide Dec. in d. l. de alimentis, & an ſit conſiderandum an operata fuerit viro, uel nõ, uide Alex. in l. diuor
16 tio, in prin. col. 9. ff. ſolu. matr. Et† quid cõtineat legatum alimentorum factum uxori, vel famulo, donec morabitur in domo, uide Alexan. uolum. 3. conſ. 4. colum. 1. & Bar. in l. Titio. §. Titio in fi. ff. de condi. & demõſtr. Aley. conſi. 100. colum. 1. uolumn. 1. & Benedi. conſi. 128. circa fin. Scias autem heri ordinatum fuiſſe per Senatum, prout ſupra fieri debere cenſebam.

Tit. de Donationibus inſolutum, quæ fiunt creditoribus fiſc ex bonis publicatis.

S V M M AE.

1 *Datio inſolutum creditoribus ex bonis publicatis uitiatur, res ſit maiors precij quam ſit debitum.*

ET quia lata ſententia per dominos q̃ſtores dant tot bona in ſolutũ creditorib' dic,
1 ꝙ uitiat† datio in ſolutũ ſi reperiatẽ rẽ plus ualere, q̃ ſit debitũ, ẽt quo ad minimũ quadrãtẽ. Bar. & Docto. communiter in l. ſi non ſorte. §. ſi cẽtũ. ff. de cõd. indebi. ſi uero in hoc nõ ſit error, ſed tãtũ in æſtimatione q̃ ſit exceſſiua, ualet uſq; ad quãtitatem cõcurrẽtẽ, abinde ſupra reperitur, ut ibi, maximè per Iaſ. habet tamen creditor facultatẽ retinendi ſoluendo ſupra plus, iuxta l. fi. colum. 2. C. de iur. dom. impe. ad quam Alex. Paul. de Caſtr. in d. §. ſi centum, ſe reijciũt. Conſidera tñ ꝙ decretum uelle uř, ut imò poſt quam eſt facta talis datio in ſolutũ, debeat prorſus in effectu ualere, prouidẽdo, put prouidet tali errori, & cõcedẽdo, ut fiſc' poſſit reuocare, & redimere alia bona infra biennium, ex quo etiam dici põt, ꝙ minus

ualebant, ſicut dicimus de pacto retrouendendi in cap. ad noſtram per Abb. de empt. & uen. & alibi ſæpe.

Tit. Quomodo ſuccurratur fiſco quando quis contra eum falſi; ſiue ſimulatis artibus ſententiam obtinet.

SVMMAE.

1 *Sententia abſoluens delinquentem lata ob dolum, quomodo reſcindatur.*

Quia tamen in ſæpe allegato decreto circa modũ liquidandi bona publicata, dicitur quod ſi quocunque tẽpore per fiſcum detegatur ſentẽtiam fuiſſe obtẽtã ex falſis, uel ſimulatis contractibus, nulla habeatur rõ

1 dictæ ſententiæ. Eſt aduertendum, quod hoc ẽt non deuiat a iure, quia qñ dolus interuenit, & ſic ceſſet regulare remedium reſtitutionis in integrũ fiſco l. vnicam. C. de ſent. aduer. fiſc. lat. & l. Imperatores, ff. de re iud. Tamen non ceſſat hoc caſu etiã perpetuo remedium reſcindendi eam per gl. fi. d. l. Imperatores ubi Iaſ. & gl. & Doct. in d. l. unica. in uerbo, fraus. Veruntamen ſi à procuratoribus fiſci ferretur ſententia in fauorem alicuius mulieris pro eius dote, q̃ in effectu uideretur ſimulata, qa facta eſſet immediatè ante delictum, iuxta not. in l. poſt contractum, ff. de dona. & eſſet ſolum conſcripta non numerata, iuxta tex. in l. ſi poſt hac. in prin. & ibi Ang. C. de bonis proſcr. tunc ſi dictæ qualitates fuiſſent oppoſitæ per fiſcũ, & nihilominus declaratum fuiſſet ad fauorẽ mulieris, ceſſante præuaricatione, & dolo iudicis, & fiſci patroni non poſſet retractari dicta ſententia, niſi aliter ſuperueniret detectio ſimulationis, ita loquitur decretum, ſi bene uides, ſic etiam uult diſpoſitio iuris cõmunis, ut patet ex his quæ infra dicam ſub titu. ſi ex falſo inſtrumen. uel teſtibus iudicatum erit, circa princ. & hoc probat tex. in l. 1. in fi. C. ſi ex falſis inſtr. Decreuerã hoc in loco attingere de cauſis quibus ob dignitatem bona fiſco obueniunt & ſuc ceſſiue ẽt qñ fiſco non deferuntur, ſed ſuccedunt alij, qui alias ſucceſſiſſent, & ſimiliter de bonis uacantibus quæ tranſeunt in fiſcum, qñ alius non reperitur hæres, l. 1. & 3. C. de bon. uacan. libro 10. de quibus omnibus, & alijs modis quærendi bona fiſco, ponit tex. in l. 1. in princ. ff. de iur. fiſci. uerũ ſatius exiſtimaui ea nunc prætermittere quia tametſi in his caſibus tractetur de bonis in fiſcũ perueniendis, & ſic uideatur ſatis congruere cõtinuatio ad materiã confiſcationis bonorum ex delicto, de qua proximè dixi. Tñ principale propoſitum fuit: in præſentia tractare de pœn. ob delicta imponendis. Ad hoc nè iudices errent in proferendo criminalibus ſententijs, ut dixi ſupra, in primis uerbis huius materiæ pœnatum, ſed ſi agatur per fiſcum contra hæredes indignos ad recuperationem hæreditatis propter indignationẽ agitur ciuiliter petitione hæreditatis ſecundùm Bar. in dicta l. 1. in princ. ff. de iure fiſci. & nota. in l. prima. C. de his quibus ut in dign. & ſimiliter ſi agatur ad recuperationem bonorum uacantium agitur ciuiliter, licèt per inquiſitionem ſpeciali fauore fiſci, l. fi. & ibi Ioan. de Plat. in 3. notab. C. de bonor. uacan. Dicam tamen de his loco ſuo in materia regalium.

Tit. de Sententia.

SVMMAE.

1 *Defenſiones ex communi obſeruantia dantur reis confeſſis, uel conuictis antequam damnentur.*

2 *Citatio unica non ſufficit, quando fit ut deueniatur ad ſententiam diffinitiuam, uel interlocutoriam alicuius momẽti, ſed trina, requiritur, ſecus ſi fiat ad uidendum iurare teſtes, uel publicari proceſſum, uel ſimilia.*

3 *Citatio trina requiritur ex regula in citatione iudiciali in extraiudiciali uero ſeu monitione unica ſufficit.*

4 *Citatio ubi trina requiritur ſufficit ut iudex unam faciat pro tribus cum terminis omnium trium tam in criminalibus quàm in ciuilibus.*

5 *Citatio*

5 *Citatio vbi trina requiritur ſufficit, ut iudex ſemel partem moneat, uel nuncius in præſentia iudicis.*

6 *Citatio prima in criminalibus debet continere triginta dies.*

7 *Proceſſus in criminalibus fit ſicut fit in ciuilibus.*

8 *Citatio in criminalibus cum termino triginta dierum datur ad componendos mœſtos penates.*

9 *Citatio quæ fit ad reſpondendum inquiſitionibus debet continere triginta dies, quia fit ut deueniatur ad annotationem bonorum, & ad condemnationem.*

10 *Citationes omnes in criminalibus licet de iure ſecundum communem opinionem debeant habere triginta dies, tamen ſeruantur ſtatuta, & maximè Mediolani quæ aliter diſponunt.*

11 *Peremptorij forma qualis ſit.*

12 *Peremptorium ſpeciale non requiritur in criminalibus quando reus eſt præſens, & iudex fecit ſibi dari licentiam procedendi eo citato, & non citato, ſed ſufficit citatio generalis, ut compareat ſingulis diebus, & horis.*

13 *Citatio generalis reſcinditur per appellationem ab ea interpoſitam, quando iudex non fecit ſibi dari licentiam procedendi citato, & non citato reo.*

14 *Citatio peremptoria requiritur in criminalibus quando reus eſt abſens, & ſufficit una pro omnibus.*

15 *Sententia in criminalibus ferenda eſt per iudicem in præſentia rei, quando reus eſt præſens.*

16 *Peremptorium in criminibus, quando non requiratur, & per quæ uerba intelligatur ſublata citatio.*

17 *Citari debet non ſolum accuſator, & reus in criminalibus, ſed etiam fiſcus, & ſyndicus eius & aduocatus, alius ſententia eis non præiudicat.*

18 *Sententia in criminalibus nulla eſt, niſi aduocatus fiſci præſens ſit, & tit. ſi aduerſus rem iud. & cautum n. & tit. de fiſco, num. 23.*

19 *Citari an debeat procurator fiſci in cauſa appellationis qui ſunt index.*

20 *Citari debet offenſus etiam quando iudex proceſſit per inquiſitionem ex puro officio, & vult abſoluere, alias ei non fieret præiudicium.*

21 *Vicarius uel aſſeſſor prætoris, vel alterius habentis merum, & mixtum imperium non habet ius iudicandi, ſed tantum cognoſcendi in criminalibus, nec etiam prætore abſente, quo ad ultimum ſupplicium, & membri debilitationem.*

22 *Vices gerens prætoris a principe illi ſuffectus omnia poteſt, quæ ipſe prætor.*

23 *Vices gerens prætoris a principe illi ſubſtitutus maiorem autoritatem habet, quam ſubſtitutus a prætore etiam habente autoritatem in principio officij ſubſtituendi alium.*

24 *Aſſeſſor, ſeu uicarius prætoris non poteſt iudicare in cauſa pecuniaria, niſi ex delegatione cauſarum, in criminali vero nullo modo quando prætor præſens eſt, quando vero abſens, vel mortuus eſt, vſque ad ultimum ſupplicium, vel membri debilitationem excluſiue poteſt.*

25 *Prætor non poteſt iudicare in criminalibus ſine conſenſu, & deliberatione iudicis ſui, uel iudicum, ut res maturius procedat.*

26 *Prætor non debet cogere iudices ad ſibi conſentientium quo ad condemnationem, uel abſolutionem.*

27 *Iudices maleficiorum debent reſiſtere prætore, & proteſtari contra eum, quando uidens fieri iniuſtitiam, alias ex taciturnitate tenentur in ſyndicatu.*

28 *Notarij vel præfecti uigilum non tenentur contradicere prætori.*

29 *Aſſeſſores non accipiuntur ut iudicent, ſed ut inſtruant prætores.*

30 *Aſſeſſor non poteſt eſſe, qui non poteſt eſſe conſiliarius, & de aſſeſſoribus multa.*

31 *Aſſeſſor non poteſt eſſe iudex, & ſtatutum loquens de aſſeſſore non habet locum in iudice.*

32 *Præfecti vigilum, & executores, licet non teneantur contradicere prætori, nec poteſtari, debent tamen abſtinere ab executione iniuſta.*

33 *Iudex maleficiorum qui tenetur ex taciturnitate, quando prætor iniuſte facit, non tenetur tamen appellare.*

34 *Sententia debet ferri non ſolum a prætore, ſed etiam a iudice cum eo, vbi iudex poteſt iudicare, & ſi inquiſitio formata eſt ſub examinatione iudicis.*

35 *Sententiam an ferri debeat ad ſolitum tribunalis?*

36 *Cauſæ expreſſio non requiritur in ſententia regulariter, & ubi requiritur, non tamen ſententia eſt nulla ſi non exprimatur.*

37 *Summæ coacervata ex varijs condemnationibus delictorum non faciunt, ut quis comprehendatur in ſtatuto pœnali loquente de ſumma integra.*

38 *Sententia an poſſit in ſe continere clauſulam ſoluentem, vel corrigentem condemnationem vel abſolutionem factam.*

39 *Sententia quæ tranſiuit in iudicatum non poteſt ex parte, nec ex toto retractari a iudice, & an poſſit index ſibi in ſententia reſeruare facultatem mutandi?*

40 *Sententia in qua pars pœnæ applicari debet accuſatori, uel delatori, pars fiſco, ita concipi debet, ut omnia applicentur fiſco, a quo poſtea accuſator, vel delator partem accipi.*

41 *Iudex ſolus non poteſt dare præmium accuſatori, niſi cum participatione principis, & Mediolani Senatus.*

42 *Soluens priuato pœnam illi applicatam in præmium accuſationis liberatur non obſtante contradictione fiſci.*

43 *Sententia ſi condemnat duabus pœnis, & ſecunda ſit in ſubſidium primæ, an ſit nulla, & an ſecunda dicatur pœna delicti, uel contumaciæ?*

44 *Sententia in qua ſecunda pœna in ſubſidium primæ eſt corporalis, an dicatur corporalis.*

45 *Iudex condemnans reum pœna pecuniaria, quã ſi non ſolueris infra decem dies luat in corpus, poteſt lapſis decem diebus adhuc executionem facere in bonis damnati.*

46 *Sententia aliquando fertur ab homine, aliquando a lege, & quibus caſibus.*

47 *Hæres ſicut tenetur ex ſententia ab homine lata contra defunctum, ita etiam quando pœna ipſo iure infligitur delinquenti a iure, etiam ſi ſecuta non eſſet declaratio ante mortem delinquentis.*

48 *Publicatio bonorum non fit ipſo iure in crimine læſæ maieſtatis.*

49 *Hæres rebellis defuncti non moleſtatur in bonis, niſi prius contra defunctum lata fuiſſet ſententia ante eius mortem.*

50 *Declaratio an requiratur quando princeps dixerit in reſcripto aliquem priuatum eſſe?*

51 *Verbum, careat, uel cadat, an intelligantur ipſo iure?*

52 *Declaratio an ſequatur procedendo vlterius.*

53 *Citatio an requiratur in declaratione.*

54 *Declaratio quid differat a ſententia.*

55 *Declaratio an requiratur in decreto Mediolani diſponente, ut commiſſo delicto bona ſint applicata fiſco.*

56 *Sententia, & notorium æquiparantur, quo ad probandum, non quo ad diſponendum, & puniendum.*

57 *Notorium debet probari in actis parte citata.*

58 *Notoria inexcuſabilia non requirunt citationem, nec declarationem, ſecus in notorijs excuſabilibus.*

59 *Decretum Mediolani ut famoſis, & publicis delinquentibus, qui morti traduntur ſine ſententia, etiam ſint confiſcata bona, quando ſit rationabile.*

60 *Dimiſſus è carceribus non cenſetur tacitè abſolutus, ſed dimiſſus tanquam innocens, & ideo non eſt iterum detrudendus in carceres, niſi ſuperuenientibus alijs inditijs.*

61 *Dimitti ſtatim debet qui criminis arguitur ſaltem præſtita fideiuſſione, ubi apparet de innocentia, non autem retineri uſque ad ſententiam.*

62 *Cuſtodiendus ita diligenter non eſt, qui in caſu abſolutionis, ſicut in condemnandus eſt.*

63 *Dimitti debet accuſator poſitus in carceribus, vbi apparet de eius innocentia.*

54 *Abſolutus, vel condemnatus ex ſententia non debet amplius moleſtari occaſione eiuſdem delicti.*

65 *Abſolutus rebus ſtantibus, prout ſtant, quod quotidie fit Mediolani, niſi clare conſtet de innocentia, poteſt moleſtari ſuperuenientibus indicijs.*

66 *Abſolutio facta rebus ſtantibus, prout ſtant, an ſit diffinitiua, vel interlocutoria ſententia.*

67 *Accuſatus, accuſatore non probante, diffinitiuè eſt abſoluendus.*

68 *Abolitio dari debet quando contra reum erant vehementia indicia, & tortus noluit fateri, non autem abſoluendus eſt.*

69 *Tortus qui noluit fateri, abſoluendus tunc eſt non excedant metam.*

70 *Conuictus ſi torqueatur, & neget, an ſit abſoluendus, & de proteſtatione, quam faciunt officiales conuictum torquentes, & quando pecuniaria pœna conuictus poſſit condemnari.*

71 *Officialis torquens conuictum ſi propter incuriam vel ignorantiam omittat proteſtationem abſoluendus eſt reus ſtantibus rebus, prout ſtant.*

72 *Abſolutio rebus ſtantibus, prout ſtant, ſit ſemper quando non apparet clare de innocentia rei.*

73 *Abſolutio diffinitiue non ſit, quando accuſatus habet præſumptionem iuris contra ſe.*

74 *Dilatio dari debet a iudice actori, ſiue accuſatori ad probandum, aliter non poteſt verè dici, quod non probauerit, & quod ideo reus ſit abſoluendus.*

75 *Iuramentum purgationis, quando a reo præſtandum ſit actore non probante, quod Mediolani non eſt in uſu.*

76 *Abſolutus diffinitiue in cauſa criminali criminaliter mota, quia non probatum ſit delictum non poteſt iterum de eodem crimine accuſari.*

77 *Abſolutus quia non probatum fuerit crimen in cauſa ciuiliter mota, uel quia non commiſſum ſit crimen, an habeat exceptionem rei iudicatæ, & quid quando ciuiliter actum ſit ad uindictam publicam?*

78 *Sententia an uideatur in dubio lata, quia non probatum.*

79 *Sepius de eodem delicto quæri non debet, quando ſemel ad publicam uindictam actum eſt, & iam ſi impoſita ſit minor pœna, quam ſit pœna loci delicti.*

80 *Officialis a ſyndicatu ſemel abſolutus, quia nemo uenit ad querelandum, an poſſit iterum accuſari ad inſtantiam damnum paſſi.*

81 *Abſolutus ex officio citato eo, cui facta eſt iniuria ad contradicendum, non poterit iterum ab eodem accuſari per inquiſitionem.*

82 *Abſolutus formata contra eum inquiſitione poterit iterum inquiri.*

83 *Probationes factæ in cauſa ciuili, an proſint in criminali, vel econuerſo.*

84 *Sententia maiorem pœnam continens, quam eſſe deberet, ualet, licet ab ea appellari poſſit.*

85 *Sententia quando poſſit differri etiam reſpectu uenientium, propter contumaces non uenientes, & quando non.*

86 *Sententia lata contra principalem, an præiudicet danti auxilium, & in multis caſibus quando lata contra unum alteri præiudicet.*

87 *Acta nocent illi, cui præiudicat ſententia.*

88 *Sententiæ capitalis forma qualis.*

89 *Condemnatus pœna capitali quid amittat, & quando efficitur infamis infamia iuris, & facti.*

90 *Infamia facti quos effectus producat.*

91 *Infamia an naſcatur, cognoſcitur conſiderata cauſa ex qua agitur, non ad quem finem, nec ad quam pœnam, nec utrum ciuiliter, vel criminaliter agatur.*

92 *Infamia iuris quæ ſit, & quæ facti.*

93 *Teſtamentum facere non poteſt condemnatus ad mortem, vel in amiſſionem ciuitatis, uel libertatis, & factum irritatur, ſecus ſi ſententia ſolam famam lædat, & de multis alijs caſibus.*

94 *Condemnatus ad mortem, an poſſit ad pias cauſas teſtari, vel pro reſtitutione male ablatorum.*

95 *Condemnatus ad perpetuos carceres, an poſſit teſtari, & quid de damnato iniuſtè.*

96 *Condemnatus pœna pecuniaria, ita ut ea non ſoluta corporali puniatur, an poſſit teſtari.*

97 *Bannitus, & ſeruus pœnæ an ſit inteſtabilis.*

98 *Condemnatus pœna capitis non conſueta, an fiat inteſtabilis.*

99 *Sententia an poſſit ferri per iudicem maleficiorum ultimo menſe ſui regiminis, quando adeſt ſtatutum, ut non poſſit eo menſe abſoluere, vel condemnare.*

100 *Occidens Peruſinum extra territorium Peruſii, an debeat pœna ordinaria puniri, uel alia quando ſtatutum extat Peruſii, ut occidens forenſem puniatur in certis libris.*

101 *Sententiæ imponens ſimpliciter pœnam capitalem, an intelligatur de pœna capitis naturalis vel exilij.*

102 *Sententia damnant clericum pœna capitis intelligitur ut prius fiat degradato, & poſtea mori tradatur.*

103 *Sententia contra defunctum lata eſt nulla, ſed contra memoriam defuncti ualet.*

104 *Sententia contra ſeruum lata eſt nulla.*

105 *Morte delictum extinguitur, ita ut nec ſententia contra mortuum lata ualet, nec contra viuum lata mitti poſſit executioni contra mortuum.*

106 *Sententia ex inſtantia contra uiuum ceptæ contra hæredem lata ualet, & etiam executio ſententiæ.*

107 *Sententia contra procuratorem ex litis conteſtatione dominum litis effectum, mortuo domino ferri poteſt, licet Mediolani prius diſcutiendum ſit quis ſit hæres, & ad illum tranſmittendum ſit peremptorium propter ſtatutum diſponens, ut citatio peremptoria ad principalem tranſmittatur.*

108 *Inſtantia in cauſa criminali eſt biennalis, in ciuili trienali. & Me.. ..... ordines qui tamen non ſeruantur.*

109 *Cognoſci de delicto poteſt uſque ad uiginti annos.*

110 *Statutum ut iudex non poſſit de delicto commiſſo cognoſcere poſt ſex menſes, non habet locũ quando poſtea de eo conſtaret per confeſſionem & an tempus ſex menſium ſit a die ſcientiæ, vel continuum.*

111 *Damnatus pœna pecuniaria pro crimine non habet quadrimeſtre.*

112 *Damnatus corporali pœnam nullam habet dilationem niſi in quibuſdam caſibus.*

113 *Capi an poſſit condemnatus pendente dilatione quatuor menſium, ut det fideiuſſorem, & quid in damnato pœna pecuniaria ad tempus.*

114 *Sententia in loco delicti lata, an mittatur executioni in loco domicilij, & quod unus iudex poſſit implorare auxilium alterius pro executione ſententiæ ſuæ.*

115 *Executor ſententiæ cuius proceſſus factus eſt ſub iudice incompetente non tenetur ſtare illi ſententiæ, nec proceſſui, & ſi a competenti factus eſt, & quando requirantur literæ ſubſidiales, & quando non.*

NIhil omiſſi quod ſciã eorum quæ iudices cognoſcere debent, ne in ſententijs ferendis errare poſſint. Nec mireris, quod hunc titulum immediate non præcedat titulus de defenſionibus dandis reis confeſſis, vel conuictis, nequam damnentur, quæ
1 † defenſiones ex cõi obſeruantia, ac de iure ẽt dantur l. vnius, §. cognitũrum, ff. de qõ. & de quibus latè Marian. Soc. in c. qualiter, & quando, in 11. principali art. queſt. 92. de accuſ. quia dixi latè ſupra de confeſſis, colu. 1. & 2. ubi uide, & Marian. ubi ſupra. Et licet etiam ſub titulo ſpeciali ſupra tractauerim de citationibus, non tamen quæ ad peremptoriam citationem attinent bene explicaui, quare pro intelligentia ſcire debes, ꝙ
2 † ſunt infinitæ leges, quæ dicunt non ſufficere unicam citationem, ſed r qrt tres, ut in lege conſentaneum. Auth. qui ſemel, & l. tres denũciationes, C. quomodo, & quando iudic. l. de unoquoque, §. 1. ff. de re iudi. l. contumacia, ff. eod. titulo l. ad peremptorium cum multis legibus ſequentibus. ff. de iud. & cap. ex literis, de conſt. Videmus tamẽ quod unica ſufficit, ut in citatione, quæ tranſmittitur ad reſpõdendum inquiſitioni, vel qñ quis citaretur ad uidendum iurare teſtes, vel ad publicationem proceſſus, vt patet in l. ſi quando. C. de teſtibus, & ſecundum cõem obſeruantiam ſumma hæc eſt, quod ſi ſit citatio, ut deueniatur ad ſententiam diffinitiuam, vel etiam interlocutoriam alicuius momenti, ut quia erat ꝓferenda abſolutio ab obſeruatione iudicij, vel quis mittẽdus in poſſeſſionem ex ſecundo, vel ẽt ex primo decreto, & ſimilibus, tũc requirũtur tres, iuxta iura ſupra allegata, ſed ſi fit citatio ad uidendũ iurare teſtes, vel publicari proceſſum, uel ſimilẽ actum fieri, tunc ſufficit unica, ita declarat Innoc. in c. ad petitionem, extra de accuſ. Ange. in l. ad peremptorium, ff. de iud. Bartol. in d. l. conſentaneum, col. 3. in prin. & in l. ſi finita, §. Iulian. col. 4. de dam. inſec. & Ale. in d. l. de unoquoqne, §. 1. ubi omnino uide. Et re-
3 gula eſt † in citatione iudiciali, non loquendo magis in peremptoria ad audiendũ ſententiam, quam in alia, quod citatio debet eſſe trina. ita Fel. in d. cap. ex literis, de cõſti. colum. 4. uerſ. in gl. 1. In citatione uero extraiudiciali, ſiue monitione, regula eſt in cõtrarium, ꝙ ſufficit unica, ut Fel. in eo cap. ex literis, ubi ſupra, qui ad hoc ultimum ponit ampliationes, & limitationes. Diſputãt au-
4 tem Doct. † an ubi requiritur trina, ſufficiat vna pro omnibus cum termino oĩum triũ, & cõcluſio eſt ſufficere, modo exprimatur, quod ſit una pro tribus, ut per Fel. in capit. conſuluit, de officio deleg. colu. 4. uerſicu. in eadem glo. & Feli. ibi vult in uerſicul. 4. fallit, quod etiam hæc regula procedat in criminalibus, ſecundum magis cõem opin. quidquid dixerit Cyn. in l. 1. C. de req. reis. Fallit tamen in diuerſis caſibus, vt habetur in d. c. conſuluit, & per Ale. in d. l. contuma-
5 cia. Et ſcias, quod † ſecundum magis communem concluſionem ſi requiritur trina, ſufficit tamen, ut iudex moneat ſemel partem, quia habet uim dictarum trium, ſiue peremptorij, qđ idem eſt d. l. ad peremptorum, imo ſufficit ꝙ nũtius in præſentia iudicis moneat, vt per Dec. in d. c. cõſuluit, col. 7. verſ. 2. principaliter ex gl. Scias etiam, ꝙ

† prima

6 †prima citatio quæ requiritur in criminali
7 bus.(Nam prout videmus,ita†requirūtur
tres in criminalibus,ſicut in ciuilibus, & ꝓ
ceditur in criminalibus ſicut in ciuilibus,
vt dixi titu. de citatio.in princ.declarando
tñ,prout ſupra proximè declaraui,an cita-
tio fiat pro actu grauis præiudicij uel le-
uis)debet cōtinere dies 30.l.2.C.de exhib.
reis.& dixi in dicto tit.de citatio,col.1.& 2.
& hoc nullo habito reſpectu ad quem finē,
8 & ꝓut dixi,niſi†quod datur ad componen
dos mœſtos pœnates,ita declaro quæ dixi
in dicto tit.& dum ſupra dixi quòd ſuffice-
re videtur unica,quando fit ad reſponden-
9 dum inquiſitioni,non eſt uerum, quia†illa
tanquam prima debet continere 30.dies,
& maxime,quia fit ad hoc ut deueniatur tā
quam contra cōtumacem ad annotationē
bonorum,iuxta ius commune,quo in caſu
requiritur trina ſiue peremptorium, ſecun
dum Innocen.Ang.& Doct vbi ſupra, ſiue
ad bannū etiam ultimum,& ſic ad condem
nationem iuxta terminos declaratos ſupra
10 in tit.de bannitis.An†autem cæteræ etiam
debeant pariter continere ſingulę alios 30.
dies.Dixi in eo.tit.de citati.& ultra ibi dicta
vide latiſſimè de hoc Marian.in d.tract. cita
tio in 27.art.princ.in 8. quæſtio. & ibi dicit
ꝙ opinio,ut ſingulæ habeant 30.dies eſt cō
munis,tendunt enim ad annotationem ſi-
ue condemnationem, quo in caſu omnes
concludunt requiri trinam,ut proximè di-
xi.In hoc tñ eſt ſeruanda forma ſtatutorū,
& practicæ quæ in hoc dominio aliter ſe ha
11 bet.De forma autem† talis peremptorij ui
de latiſſimè eundem Mariā.in d.art.27. q̄ſt.
7.& tandem redigit rem ad ſtatuta, & ob-
ſeruantiam. Non omitto ꝙ in his cauſis cri
12 minalibus† quando reus eſt præſens iudex
facit ſibi dari licentiam,procedendi citato,
& non citato ipſo reo, & tunc eum monet
comparitiurum ſingulis diebus, & horis,e-
tiā uſque ad ſententiam incluſiuè, per quæ
ceſſat poſtea dictum peremptorium ſpecia
le,& modo quo ſupra.Ita not.Maria. in 11.
art.prin.in cap.qualiter.in 90.quæſtio. ubi
omnino uide,de accuſ.& in eo art.quæſtio.
97.& Ang.in gl.qui iudex commiſit præco
ni quod banniat.& in gl.qui iudex monuit
eos ſingulis diebus,& horis,& ſine dicta li-
centia præambula non ualet talis monitio
13 in effectu,q a † ꝑ appellationē reſcindit̄ ſe-
cundum magis communem opin.ut ꝑ Ma-
rian.in art.20.princip.in quæſt. 16. in tract.
cit.materia huius citationis generalis poni
tur per Doct in l.qui ante Calendas, ff. de
14 verbo.oblig.Et quādo eſt abſens†an requi
ratur peremptoriu.n,dixi in d.tit.citatio.&
non eſt dubium quin requiratur,& trina ci
tatio,uel una pro omnibus ad ſententiā,ut
15 dixi ſupra,& ideo† eſt neceſſarium perem
ptorium,ut etiam quando eſt ferenda ſen-
tentia,& reus pręſens eſt,iudex illam ferre
debeat ad eius præſentiam,ſic Ang.in l.pe.
§.ad crimen.ff. de public. iudic. & Bald.in l.
reos.C.de accuſ.qui etiam atteſtatur ita ſer
uare vniuerſum orbem,& refert, & ſequi-
tur Ang.in d.gl.qui iudex commiſit præco-
ni.ad fin. & dixi ſupra in eo titu. de citatio.
16 Sunt tamen caſus in criminalibus † in qui-
bus non requiritur peremptorium, vt per
Marian.in dicto art. 11.quæſtio. 12. ad fin.
ꝙ procedit ex ui commiſſionis, de quo ta-
men,ideſt per quæ uerba intelligatur ſubla
ta citatio,uide Soc.conſi 264.colum. ante-
penul.& dixi ſupra in tit.de banni nullitate.
Et nè ignores qui ſint citandi in his caſibus
17 criminalibus.Scias† ꝙ citantur tam accuſa
tor q̄ reus ſicut in ciuilibus actor,& reus ci
tari debet l.ſi accuſatoribus,C.de accuſ.ubi
glo.& Docto.& in l.inter accuſatorem. ubi
Bartol.& alij,ff.de public. iudic. & hoc niſi
data ſit licentia,& facta dicta monitio,ut ſu
pra.Bald.in dicta l.ſi accuſatoribus.Et an fi-
ſcus ſit citandus ubi tractatur de eius pœ-
na,uel de uindicta publica.Dic breuiter hāc
eſſe communem concluſionem in iure, ut
omnes,qui ſunt in cauſa,& cum quibus eſt
lis conteſtata cita di ſint aliàs ſententia eſt
nulla,quo autem ad alios ſententia non eſt
nulla, ſed non præiudicat ijs, de quorum
intereſſe principaliter tractatur.hæc eſt cō
munis concluſio in l. de unoquoque. in
princ.ff.de re iudic.& Marian.Soc.in tracta.
citatio in 5.art.princ.uerſi.igitur, colum.1.
18 imo † non tantum fiſcus eſt citandus, ſed
ſyndicus eius,ſiue aduocatus,iuxta conſue
tudinē huius dominij,uerum etiam requi-
ritur ut aduocatus ſit præſens.aliter ſenten
tia eſt nulla.l.ſi.C.de aduoc.fiſc.l.3.§.diuus.
& l.ſi fiſcus alicui.ff.de iur. fiſc. & per Ioan.
de Plato.in l.unica.C.de ſentent.aduer.fiſ.

19 lat. & in ſpetie † q̃ tam fiſcus quàm offenſus ſit citandus, dicit Bal. per illum text. in l. fi. C. de bon. uacan. lib. 10. et ibi Ang. Et an in cauſa appellationis procurator fiſci qui fuit iudex ſit citandus, uide Bar. in l. 1. §. fin.
20 ff. ad Turpil. Et † ſi procedit iudex ꝑ inquiſitionẽ ex puro officio, et uelit abſoluere, debet abſoluẽdus primo curare, ut citetur offenſus ad hoc ut ei poſtea fiat præiudiciũ quod alias nõ fieret. Ang. in gl. et ibi caput a ſpatulis ſeparetur. col. 1. His ſic præmiſſis deſcendam nunc ad materiam ip ſius ſentẽ
21 tiæ. Q uero † an uicarius prætoris, uel alterius habentis merum, et mixtum imperiũ poſſit ferre ſententias, an prętor ipſe teneatur illas ferre, uide Ang in gl. hęc eſt quędã ſententia qui in eſſectu uult. ut uicarius, ſiue aſſeſſor nullam habeat iuriſditionem in iudicando, ſed tantum in cognoſcendo, l. 1. C. de aſſeſſor. ſed mortuo, uel abſente prætore, uult ut poſſit etiam iudicare quo ad oĩa, præterquam quo ad ultimum ſupplicium, et membri debilitationem per gl. in l. 2. C. de offic. eius. quam ita intelligit. Limi
22 tat tamen † quãdo eſſet ſuffectus a ſuperiore loco mortui, uel abſentis q̃a eo caſu põt etiam in dictis caſibus iudicare, et dicit in effectu q̃ aſſeſſor dum iudicat, prout uidemus ab eo fieri quotidie, hoc euenit ex delegatione ſibi facta per iudicẽ in principio officij, loquor in cauſis quæ delegari poſſunt iuxta l. 1. ff. de offic. eius. D. Aug. de Arimi. ibi exclamat contra Ang. et Moder. in d. l. 1 quod errarunt, et non uiderũt multa peregrina in hac quæſtio. et q̃ communis eſt opinio cum dicta glo. in d. l. 2. quæ loquitur in ſuffectis à ſuperiore, et conſequẽter, q̃ tales omnia poſſunt præterquam punire ultimo ſupplicio, et mutilatione membri. Breuiter hæc opinio mihi uidetur abſurda, ut ſi ſuperior in locũ mortui, uel abſentis alium conſtituat, ille nõ poſſit ita exercere omne imperium ſicut poterat ꝑtor ipſe uiuens, uel præſens, et ſi aliud nõ haberemus q̃ hanc rationem naturalem, ſufficere deberet iũcto eo q̃ etiã uidemus quotidie ita fieri, et obſeruari, iuxta l. cum rõ. in prin. ff. de bon. damna. in hac tamẽ opin. eſt ꝑciſe Bar. quem ibi ſequuntur Docto. in d. l. prima, de offic. eius in prin. colum. 2. uerſ. oppono. et uidetur etiam ad literam hoc dicere, ſic intelligens d. l. 2. & concludens, q̃ his caſibus nõ ſumus in materia uicarij, uel uices gerentis ipſius prętoris, ſed q̃ eſt iudex ordinarius ſicut erat prætor ipſe, allegat gl. hoc expreſſe dicentem in l. ne quid quam. §. ubi decretum. in fi. gl. magne. de offi. proconſ. & hoc caſu ceſſat illa diſputatio, de qua per Alex. in rubri. de offic. eius. An vicarius dicatur habere iuriſditionem ordinariam quia loquitur, quando eſt conſtitutus ab ipſo prætore, quamuis tamen ſi ipſe prætor cõſtituat, nõ dicatur ordinarius, ut ibi in ſua diſtinctione, ſequitur Alb in l. placet. C. de ped. iud. & Cyn. per eum relatus idẽ Catald. in tract ſynd. c. 182. allegant Bal. ut per eum, & hunc in fi. allegat Auguſtinus met ita ut ſeipſum inuoluat, & ita quamuis communiter Doct. intelligant dicta gl. in d. l. 2. in ſuffectis à ſuperiore, & approbent illam gl. quæ eſt prima, & quæ facit regulam affirmatiuam, quemadmodũ ipſe facio, non tñ approbant limitationes de quibus in ultima gl. unde apparet reſpõſum ad exclamationes per Aug. factas, hãc opinionem ſentit etiam Dec. in dicta l. 1. in prin. char. penul. colum. 1. dum loquẽdo de uices gerẽtibus loquitur de ijs qui facti sũt à prætoribus, uel principalibus ipſius qui cauſas imperij delegare nõ poſſunt, & hæc opinio eo magis mihi ſatisfacit, q̃a Mar. Soci. in dicto art. 11. in c. qualiter, in quęſtio. 98. tangit articulum per me propoſitum, & concludit in uerſi. aduerte tamen, quòd ij locumtenentes, uel uices gerentes creati à principe, uel ſuperiore omnia poſſunt in q̃buſcunque caſibus, quæ poſſunt ipſi principales, & dicit hoc ſẽtire gl. & ita tenere Barto. in dicta l. 1. & ſcias quòd ultra prædictos hanc quæſt. tangit. Put. de ſynd. char. 78. colum. 2. loquitur tamen quando talis ſubſtitutus eſſet factus ab ipſo prætore, q̃ à principio habuit facultatem ſubſtituendi unde non mirum ſi tandem tenet aliam opi. q̃a
23 † eſt differentia, an ipſe princeps illum loco alterius ponat, an det etiam facultatem ꝑtori in principio officij, quia intelligitur, prout etiam Put. dicit ciuili modo, & prout ius intelligit, ut per eum. Conceſſionis etiã uerba hãc difficultatem tollent. Hęc autem locum habent, quo ad uices gerentes, ſed
24 de uicarijs, & aſſeſſoribus prætorum † breuiter

uiter uide Marian. ubi ſupra diſtinguentē
quòd in ſententia pecuniaria nō poſſunt e-
tiam iudicare niſi ex delegatione cauſarū,
ſicut dixi In ſententia uero corporali,ſi prę
tor eſt præſēs vult ut nullo modo ei liceat,
ſi abſens omnia poſſit quę prætor,niſi in di
ctis duobus,& caſibus,& hoc cōtra reū prę
ſentem ſed contra contumacem tūc poteſt
etiam condemnare uerbo tamen pęna ulti
mi ſupplicij,& ſic etiam in hoc conuenit cū
Ang.Aret.de quo etiā per Ange.in d.l.2.C.
de pœn. & per Aug. ubi ſupra. Sic igit̃ uidi-
ſtis quā iuriſditionem habeant vicarijs prę
torum, ſucceſſiuè quia in prętorum ſenten
25 tijs † dicit̃, De cōſenſu, & deliberatione iu
dicis,uel iudicū, quęrit Aret.in uerſicu.de
cōſenſu,quare hęc practica fuerit inducta,
& breuiter dicit qđ ratio eſt, ut maturius
res procedāt preſertim cum de hominis ui
26 ta tractet̃. Addens † quòd tamen prætores
non debent cogere eos iudices ad cōſentiē
dū condemnationi uel abſolutioni indebi
tæ,quod ſi ſecus faciāt greuiter tenet̃. Sub-
27 dens etiam † quòd ubi iudices vidēt fieri
iniuſtitiā debent reſiſtere quātum poſſunt
& proteſtari contra prætores, quia etiā ex
ſola taciturnitate teneatur in ſyndicatu, ut
per eū. Nā prætores ipſi vt diximus in ꝑ-
cedēti quæſtione. poſſunt ſententias ferre,
uerūtamen debent id facere prędicta ratio
ne cum conſilio iudicum ſuorum, ut ꝑ An
ge.& Marian.in d.9 8.quæſtio.colum.2.ubi
ad eam præſertim rationem ornatam ꝙ
agatur de uita hominis multa adducit. Ite
ſequitur omnia alia quæ ꝑ Angel.dicentur
aliquibus additis, ultimo dicendo etiā cū
28 ipſo Ang quod tamē† notarij, & præfecti
uigilum non tenent̃ ipſi cōtradicere, ſicut
tenentur vicarij, & iudices.Breuiter igit̃ ſi
vis bene guſtare prædictas cōcluſiones, &
maiori cū ratione, uide Deci.in rubr. ff. de
29 offic.aſſeſſ.ubi dicit,quòd † aſſeſſores acci-
piuntur non ut iudicent,ſed ut inſtruant p̄
tores, qui interdum imperiti ſunt, & ꝙ ꝓ
priè officium aſſeſſoris eſt conſilium dare,
30 unde qui† non poteſt eſſe conſiliarius etiā
non poteſt aſſeſſor, & aſſeſſor teneatur de
iniuſtitia prætoris proteſtetur, ut ſupra,
allegat ad hoc ultimum ſicut prędicti Barr.
in tract.repræſal.in 6.quæſt.p.in. Prætere
Veronen. caute.214. ſi poteſtates terrarū.

& Put.in tract.ſynd.in 23.char.in uerbo,po
teſtas,qui uult ſententiam. Aliæ etiam dicit
de aſſeſſoribus ꝙ uidē. Et de ſyndicatu quo
ad prætorem, & aſſeſſorem dixi ſupra ſub
rubr.de offic. corrup.pec. iniuſtique iudic.
materia l.2.qđ quiſque iur. ubi Iaſ.& Dec.
31 Addo prædictis† ꝙ aſſeſſor non poteſt eſſe
iudex,& largo modo dicūtur iudices aſſeſ
ſores, & ſtatutum de aſſeſſore nō habet lo
cum in iudice, vt per Dec.in l.1.ff.de offic.aſ
ſeſſo. Sunt tñ oīno videnda verba Marian.
ubi ſupra, dum de præfectis uigilum,& exe
32 cutionibus loquitur, quia † cōſilium dat vt
quamuis non teneantur reſiſtere, nec pro-
teſtari,tamē abſtineat ab iniuſtitia exequē
33 da. Item loquendo de iudicibus † qui tenea
tur tacendo, dicit ꝙ tamen non tenentur
appellare, & ſubdunt tam Ang. ꝙ Marian.
34 ꝙ † non ſolum prætor, debet eſſe ille qui fe-
rat ſentētiam, ſed etiam iudex cum eo, ubi
inquiſitio eſſet formata ſub examine iudi-
cis, intelligendo tamen ubi poſſet etiam ip
ſe ſententiam ferre ſecundum prædicta. De
alijs quæſtionibus circa ſententias, ſcilicet,
35 † an ferendæ ſint ſemper in loco maiorum
ſuorum ad ſolitum iuris tribunal,& an cau
ſa ſit exprimenda in ſententijs, uide Ang.&
Marian. ubi ſupra, quorum dictis nihil ad-
dendum puto, quia de prima quæſtione ha
bes Iaſ. paucis ſe explicantem in l.ius pluri
36 bus,in 1.col.ff.de iuſt.& iur. De ſecunda † au
tem in cā ſit exprimenda in ſententia uide
Alex.in l.properandum.§.illo.C.de iud.ubi
facit regulam, ut non requiratur expreſſio
cauſæ,deinde concludit ꝙ ubi requirit̃ non
tamen ita requiritur, ut ſententia reddatur
nulla, illa non expreſſa, ſed non producūt̃
aliqui effectus, qui alias naſcerentur, & ſic
diſputatio huius quæ. non redditur multū
neceſſaria. Si quis cōdemnatus eſt in pluri
bus pecuniarum quantitatibus ex diuerſis
37 delictis † quæ oēs ſummam faciant librarū
centū,& ſtatuto caueatur, ut cōdemnatus
in libris centum, poſſit impune offendi, an
talis poterit impunè offendi. Dic nō poſſe,
ut per Bar.in l. ubi fideiuſſor. ff. de ſolu. &
Iaſ. in l. ſi idē cū eodē, in princip. columun.1.
38 ff.de iuriſdict.omnium iudic. Et † quādo iu
dex in ſentētia poſſit apponere clauſam re-
ſoluentem, uel corrigentem cōdēnationes
vel abſolutiones iam factas non tango, qa
eſt

eſt materia Bar. ubi Alexan. plenè in l. iudex poſteaquã. ff. de re iud. & ponit Abb. in conſil. 73. col. 2. & fin. et Cardi. conſi. 29. colum. 2. in fi. Et an poſſit in ſententia ſibi reſeruare facultatem mutandi, uide Anch. conſi. 209. colum. 9. in fin. & ſequen. & hoc unum uerũ
39 eſt, quod † rem iudicatam non poteſt iudex prorſus, uel ex parte ſuam ſententiam retractare ſiue in ciuili, ſiue in criminali. Abb. cõſilio 92. colum. 2. circa fin. eſt materia, ut dixi d. l. iudex poſteaquam, & uide etiam ultra Aret. in gloſſ. ſaluo ſemper, & reſeruato Marian. in cap. qualiter, el primo de accuſat. ubi per 7. colum. & in ca. qualiter, el ſecondo, in
40 11. art. ubi loquitur de ſententia. Si ſit † pœna pecuniaria danda fiſco pro parte, & pro parte accuſatori, uel delatori debet in ſententia dici, Condẽno in decem applicanda fiſco, quia pars poſtea ſuam partẽ capit a fiſco l. 1. C. de uend. red. fiſc. cũ priua. lib. 10. & Barto. ibi, & Barto. in l. dicitur. §. Senatus. ff. de iure fiſci. & ita Ang. in glo. dandis, & ſoluendis generari camerario, & ſequitur Matthæ. no. 71. ſecundum Augu. de Arim. ad Ange. ubi ſupra, & in dicto §. Senatus. Bart. etiã uult notabiliter ſecundum Areti. ubi ſupra,
41 quod iudex † ſolus abſque autoritate ſuperioris poſſit dare præmium accuſatori ex cõdemnatione facienda, cauſa inueniendi maleficium, uel delinquẽtem occultum. Quod uideretur magnũ Senatui noſtro, qui uult vt ferè omnia in criminalibus maximè talia cum eo participentur, ſed neque etiã Bart. aliquid de hoc dicit in d. §. ut etiam animaduertit Aug. de Arim. Breuiter in hoc ultimo dic ſecundum Ang. Are. in uerbo, fama pub. in materia capturę, in 13. q. quòd nõ poteſt iudex facere ſine conſenſu ſuperioris, & ita concludit Deci. in l. 1. in princ. ad literam 17. ff. quod quiſque iur. qui tamen limitat ubi eſſet modica impenſa, ultra quem intellige, & declara hanc materiam, ut latè diſtinguit Ang. ubi omnino uide in d. l. 1. in princ. col. 2. cuius uerba ſunt hæc, Vidi de facto Peruſij infinitis uicibus in habente poteſtatẽ condemnatum legum contra rebelles, an poſſint conſtituere ſalaria officialibus, & famulis eorum, ſed redeundo ad principalem articulum, cum pęna partim danda eſt fiſco, partim accuſatori uel delatori, aliud in præſentia nõ occurrit addẽdum, niſi quod hoc expedit priuato, ut facilius cõſequatur pecunias ope fiſci, qui habet promptiorem uiã
42 ad exigendum, poſſet † tamen, & ipſi priuato ſolui, & ſoluens liberaretur non obſtãte cõtradictione fiſci, hæc Barto. in d. l. 1. C. de uend. rei. fiſ. ubi uide. Tangunt etiã Doct.
43 in hac materia ſentẽtiæ, & quando † iudex condẽnat duabus pœnis, & ſecunda eſt in ſubſidium primæ, puta, Cõdemno in decẽ, quæ ſi non ſoluerit infra menſem ſoluat uiginti, ſiue quæ ſi nõ ſoluerit luat in corpus, uel ſit bannitus ad tempus uel ꝑpetuò, an ualeat hæc ſententia, & an ſecunda pęna dicatur pęna delicti, an contumaciæ propter nota in l. 1. ff. de in lit. iur. de fideiuſſore q non teneẽ niſi ad pœnam delicti, non ad pęnam contumaciæ, niſi obſtaret magna uis uerborum fideiuſſionis Et an talis ſentẽtia
44 † pęna quando in ſubſidium eſt corporalis dicatur corporalis, ita ut damnatus nõ poſſit dimitti fideiuſſoribus, an uerò pecuniaria, uide Ang. in gl. quas ſi nõ ſoluerit infra decẽ dies, ſoluat cũ quarto pluri, & Aug. de Arim. ibi. In qua materia uide, Bar. in l. 2. ff. de pub. iud. col. 2. & 3. Cepol. conſil. 16. & Mar. Soc. in c. ueniẽs, de accuſ. in 5. char. col.
45 2. & ſe. Et † an poſſit iudex nõ facta ſolutione infra dictũ menſem adhuc omiſſa pęna corporali exequi in bonis dãnati, Bar. in ult. eum poſte. in l. cum duobus, §. idẽ reſpon. ſocius. ff. ꝓ ſocio. de quo uide Fel. in c. inter cæteras. col. 2. de reſcr. uerſic. dictas Alex. in l. ita ſtipulatus. col. ult. ff. de uer. obl. Cremẽ. ſingu. 100. Abb. cõſ. 6. in 5. in 2. dubio. in 2. volum. Cœpol. in d. conſi. 16. facit qđ uult Ale. in l. inſulam. §. fi. ff. ſolu. matr. & Docto. ubi ſupra, & uide etiã ad prædicta, & alia ſimilia Aret. in d. gl. & in gl. quas ſi nõ ſoluerit infra decem dies amputetur ſibi manus dextera Sẽtentiæ materiam proſequendo,
46 ſcias † ꝙ ſententia aliquando fertur ab homine. & de hac dixi hactenus, aliquãdo ſerẽ à lege diſponente, vt quis ipſo iure incurrat pœnam, & de hac habes multos caſus in ca. cum ſecũdum. de hæreti. in 6. ibi enim uult pricipaliter, ut bona hæretici ſint ipſo iure publicata, & refert multos alios caſus in quibus lex ita diſponit inferẽdo ex eis multo magis ad cauſã hæreſis, & de alijs caſibus inuenies in locis infra allegandis Et ſciẽdũ
47 eſt † quòd ſicut lata ſententia ab homine tenetur

tenetur hæres quemadmodum etiam tene tur ex-cõtractu defuncti, quia repræſentãt perſonam defuncti, l.cum a matre, C.de rei vend.& in Auth.de iureiur.a mort.præſt.in princ.ita quando pęna imponitur a iure, ut per Bartol. in l.4.§.quod autem, ff.quod quiſque iuris,& ita omnes ibi ſentiunt, licet Iaſ.teneat contrarium ex quo requiritur declaratio, iuxta d.cap.cum ſecundum,& con ſequenter non ſecuta declaratione cõtra ip ſum defunctum hæres non tenetur per tex. & ibi Bart.in uerſic.2.not.in l.eius qui delatorẽ,in principio ff.de iure fiſc. & licet Dec. in d.§.quod autem, non ſatis uideatur diſſentire a Iaſone contra morem ſuum. Attamẽ arbitror Iaſ.errare,quia præter id quod dicat contra alios omnes, vt etiam aduertit Parpal.in repet.l. ſi quis maior, C.de trãſac. verſic.6.quæritur, ubi uide,non etiam bene ponderat textus in d.leg.eius qui delatorem,qui nõ loquitur in propoſito nõ enim procedit eo caſu quo quis ipſo iure cõdemnatur, uti nos loquimur,ſed quãdo quis habetur pro confeſſo,& conuicto. Et ideo Bar. in d.uerſ.2.dum nota quod hæc uerba, habeatur pro confeſſo,non intelliguntur ipſo iure,ſed requiritur ſentẽtia,uult clare quod ſi ipſo iure intelligerentur nõ requireretur alia declaratio, & ꝓ hac opinione uide Im. in l.quia latronibus,§.1.colum.3. ff. de teſt. vbi uult quod quando bona confiſcãtur ipſo facto,uel ipſo iure,non tamen fit actu executio niſi præcedat declaratio per d.c. cũ ſecundum,nec vult vt fiat ante mortẽ, ſed quando quis habetur pro confeſſo,& cõuicto, & hoc caſu uult ut requiratur declaratio ante mortẽ, & ita intelligit d.l. eius qui delatorem. Hęc opinio ẽt eſt ex mente Dec. in reg.pupillum,§.in hæredes,ff.de reg.iur. ubi facta regula quod morte delictũ, & pęna extinguuntur l.defuncto,ff.de publ.iud. & l.fi.C.ſi reus uel accuſator mor. fuer. ponit.5.lim.ſecunda eſt abſolute quando pęna eſt ipſo iure, & facto impoſita, quia tũc trãſit ad hæredem,& allegat Bart.ubi ſupra, & in l. 1.ff.de priuil.deb.per l.Caius.ff.ad Sylla. & alios ut per eum, eſt etiam ex mente Fel. in c.Rodulphus, in uerbo, declaratoria, de reſcrip.& in c.pręterea,col.1 & 2.de ſponſ.& in c.cum nõ ab homine,col.4.& ſeq. de iud. dũ exclamat requiri declarationẽ, quando pęna imponitur ipſo iure quo ad executionẽ facti, quia nunquã dicit ꝙ ante mortem requiratur declaratio, ꝙ uerbum ubi fuiſſet neceſſarium, profecto ſumma incuria,& nimis indiligenter omiſiſſet. Hoc idem uult Bald.in d.l unica,C.ne ex del. defunc.,col.2. & 4.in princi.i uerſic.ſed dubitatur,ubi uult quod ideo pœna in d.l. eius qui delatorem, non tranſeat in hæredes,quia non erat ſecuta cõdemnatio iudicis,ne legis,& ideo uult ut ſi lex ipſo iure damnet, tunc tranſeat, & dum in d.2.colum. allegat cap. 1. de homic. in 6.& Authen.de inceſt.nup.in princi.uult idẽ,& quod ſufficiat hæc ſententia legis. ponit Bar.in l. ex iud. verſic.quæro pone. ff de. accuſat.& quo magis ubique perquiruntur Doct.eo magis ita reperitur,ut dixi. Et in crimine læſæ maieſt. communis eſt opinio, ut

48 bona † non publicentur ipſo iure, quidquid dicant gl.& Doct.in d.c.cum ſecundum,per l.pe.§.fi. C.ad l.Iul. maieſt. & l. fi. & l. donationes in concubinum, in fin.ff.de donatio, & Bart. expreſſe in l.poſt contractum.colu. pen.ubi Imol.& Rom.ff.de donat.& dixi ſupra ſub tit.de crim.læſæ maieſtæ. Nec unquã

49 audiui † dari aliquam moleſtiam bonis rebellium mortuorum,niſi lata ſententia ante mortẽ, uel poſtea damnata memoria defuncti in caſibus a iure promiſſis. in homicidijs vero,& alijs delictis, in quibus iure noſtrorum decretorum, & ſtatutorum fit con fiſcatio ipſo iure, etiam hæredes non moleſtantur, ex quo decreta met clare præſupponunt,ut prius debeat ſequi condemnatio in perſonam, ordo etiam quidam Ducis Ludouici obſtat, ut ſupra dixi, in titulo de pœnis, verſiculo pœnæ delictorum, dum commemoraui D.Ambroſium Opizonum,& quẽdam alium Docto.in gratiam Ducis Ludouici aliter conſuluiſſe. Et prædictis addens

50 q̃ro † in caſibus in quibus requiritur ſentẽtia, ſi tamẽ princeps in reſcripto dicat, quem priuatum, utrum intelligatur quo ad poteſtatem priuandi, an etiam ut nulla alia requiratur ſententia, de hoc uide notabiliter Fel.cap.cauſam quę,colũna 6.de reſcrip.

51 & † quid de uerbis, Careat, uel Cadat. An intelligatur ipſo iure, uide Fel.in ca. ex tenore colu.antepen.extra, de reſcript. & pleniſſime Fel.in d.cap.Rodulphus, ubi ſupra,& in c.pręterea, col.2.verſic. 2.not. & col. ſeq.de. ſponſ.

ſponſ.Abb.2.uol.conſi.18.colum.2.Paul.de Caſ.conſil.33.col.3.& Ang omnino colum.
52 255.colum.fin.Et †an ſequatur dicta declaratio procedendo ulterius,uide Moder.in l.
53 ſi quis nec quæſt.col.1.ff.de quæſt.Et †an in tali declaratione requiratur citatio, uide ultra Fel.in c.cap.Rodulphus, & ubi ſupra,& cap.cum non ab homine,colum.5. de iudic. Mar.Soc.in 7.art.prin.tract.citatio, in 31.caſu.Vide etiam de hac materia late per Ang. & in apoſtil.ibi,in gloſſ.qui iudex uidens,ꝙ
54 inquiſiti non comparent.Et †quid differat hęc declaratio a ſententia,uide in capi.1.ad conſtit.char.3.colum.fin.uerbo,non obſtat etiam, & uide etiam circa decretum noſtrũ
55 uel ſimilia,ut† bona commiſſo delicto ſint applicata fiſco,An eo caſu requiratur decla
56 ratio.Cur. conſilio 30. Sententia,†& notorium æquiparantur l. emptorem,in prin.de actione emptione.& c.final.de coniug.cler. quod eſt uerum , quo ad probandum , non quo ad diſponẽdum. Angel.in libertas.§.1. ff.de ſtatu lib.Baldus in l.ictus fuſtium.ff.de infam. & Baldus in l. 1.columm.1. ff.de cur. furioſ.& ideo licet prelatus notorie ſit notatus crimine,non tamen depoſitus intelligitur niſi ſecuta ſententia, Bald. in l.cum fratrem.col.3.C.de his quibus ut indig. atque ita æquirantur quo ad manifeſtandum , & declarandum,non quo ad diſponendum,& puniendum,et hoc clare patet,nam confeſſio facit notorium, d.c.fin.de coniug.cle. & tamen qui crimen confeſſus eſt debet damnari.l.ſi confeſſus. ff. de cuſto. reor. & uide omnino Iaſ.in l. ſi uero. §. qui pro ei quali-
57 tate.ff.qui ſatiſd. cogn.ubi dicit† quod notorium debet probari in actis parte citata.
58 Item nota†quod ex notorijs aliqua ſunt excuſabilia,aliqua nõ,ut not.per Are.in cõſil.antep.col.9.uerſ. uenio ad ſecundum , & quãdo ſunt inexcuſabilia,et nulla tergiuerſatione celari poſſunt, tunc nec requiritur, citatio,nec declaratio per ſententiã,et ideo ubi quis publice eſſet factus rebellis Cęſaris aperte pugnando contra eum,uel caſtrũ cuius cuſtodia ſibi credita fuiſſet palam retinẽdo nomine inimici ipſius Cæſaris,ut aliquã do contingit.tũc perinde eſſet,ac ſi lata fuiſſe ſententia ante eius obitum,et eius bona poſſunt quãdocunque retineri oſtento tali notorio,ſine aliqua ſententia, ita decidit in ſpecie Iſer.in tit.quo temp.mil.§.ſancimus, el ſecundo,et ſatis apparet ex prædictis, et ex dicto cõſilio.Areti. ſi bene uides , et ex autoritatibus ad hoc allegatis ſupra in tit. quomodo procedatur in crimine notorio ad fi.et Dec.hoc aperte tenet in c.peruenit, de appell. ubi dicit quod ita limitatur c.cũ ſecũdũ , de hæret.in 6.et ꝙ in notarijs clare non requiratur ſententia. ſed ſola executio tenet gloſ. et Bar. in d.l. ictus fuſtium. ff.de infam.et late Brun conſil.19.colu. 2. et ſeq. ubi uide . Et ex hac ratione ordinatũ eſt in
59 hoc dominio,†ut illis qui ut i famoſi, et publici delinquẽtes morti traduntur ſine ſententia etiam ſint confiſcata bona in caſibus tamen ubi alias ſecuta ſententia ueniſſet publicatio bonorum,de quo ordine aliquando dubitaui,imo adhuc dubito,utrum ſi intelligatur ſecundũ notorium inexcuſabile ſa-
60 tis recte procedit.Sentẽtiæ uim† an habeat ſimplex relaxatio, ita ut amplius non ſit ex eadem cauſa moleſtandus, iuxta regulã,ꝙ ſæpius de eodem delicto quæri non debet l. licet.§ fin. ff. naut. caup. ſtab. et l.ſi cui.§.iiſdem. ff. de accuſat. Anan.in conſil.17.col.fi. verſic.præterea ſubdit hæc uerba. quod ex quo ſemel fuit inquiſitus , et miſſus , et ſic quodam modo tacito abſolutus, æquum uidetur, ut iterum inquiri non poſſit per regulam d.§ fin.et Bart.in d.§ iiſdem. Alex.uero magis conſiderate locutus eſt in cõſ.179. col.pen.uel 2.incip In cauſa Angelorũ Hebræorum , dum dicit quod dicta relaxatio ſimplex facta cauſa cognita , arguit abſque
61 ſẽtentiã, quia†quoties apparet de innocentia eius,qui criminis arguitur nõ debet retineri in carceribus uſque ad ſententiam,imo incontinenti dimittendus eſt,poſtea fertur ſententia,allegat tex.in l.2.C.de exhib.reor. & Bald.ibi. Addo Rom.ſing.504.accuſatus, & aduertendum eſt quod etiam tex. non requirit fideiuſſionem,tamen tutius eſt illã habere,& ita ſeruari uidemus quod præſtatur fideiuſſio.Alex.igitur,& etiã in effectu Anan.ſi bene conſideras,& Rom. uolũt ut non cenſeatur tacite abſolutus,ſed dimiſſus tanquam innocens, iuxta terminos d.l.2. & conſequenter oritur hic effectus quod non eſt iterũ in carceribus conijciendus niſi ſuperuenientibus alijs indicijs,& ita ſeruaẽ. Addo
62 † prædictis ꝙ nõ ita eſt cuſtodiendus,q eſt

in

in caſu abſolutionis,ſicut qui eſt condemnā dus,gl.in l.ſi pecuniam.§.fin.in uerbo,carere,ff.de cond.ob cauſ ubi uide Doct. Addo
63 † quod quæ dicta ſunt de accuſato, ut ſit ad mittendus quando apparet de innocentia, etiam procedunt in accuſatore poſito in carceribus. Ange.in d.l.2.& Ang.Aret.in tract. malefic.char.9.col.3. ad fin. & idem quod ꝑ Alexan.dicitur in d.conſi.ponit etiam Alex. in l.1.ff.de cuſtod.& exhiben.reor.in apoſtil la quæ incipit, debeat ſolui. Abſolutus
64 † igitur ex ſententia,ut dixi non debet amplius moleſtari pro eodem delicto,hoc idē, & multo magis patet in condemnatio,ut ꝑ Aret.conſil.58. circa ſecundum dubiū, ubi ponit regu.& fallen.& per Fel.in c.de his,extra,de accuſ. ubi omnino uide, & unam declarationem habes ex materia immediate ꝑcedenti, quando ſimpliciter eſt dimiſſus e carceribus,quia adhuc ſuperuenientibus in dicijs poteſt moleſtari, quod multo magis
65 procedit quādo † iudex expreſſe interloquitur eum dimittendo, rebus ſtantibus,prout ſtant,prout hic Mediolani,& in uniuerſo dominio fieri ſemper conſueuit,niſi quādo clare conſtat de innocentia rei,quia tūc abſol-
66 uitur diffinitiue. Et † an talis ſententia ſit diffinitiua,uel interlocutoria,uide omnino Bart.in l.Titia.ff.de accuſat.& Felin.in rubr.
67 de re iudicata extra. De iure tamen † accuſatus accuſatore non probante debet abſol. ui diffinitiue,text.eſt in lege quia accuſare, C.de ædendis,& Doct.ibi not.Fel.in capitulo aduerſario,columna 2. de except. Si tamē iudex habet indicia contra reū uehemētia,
68 licet † tortus noluerit fateri, non debet eū abſoluere, ſed debet dari abolitio hoc eſt circūduci proceſſus,uel abſolui in prima inſtantia,ita Salic.in l. ea quidem, C. de accuſ. & in l.ſi qui adulteri, C.de adulterij, & in l. quiſquis.C.ad l.Iul maieſt.& refert,& ſequitur Alexand.in l.unius,§.reus, in uerb. nec confitetur, ff. de quæſtio. Per quod dictum ita declara regul.dictæ l.qui accuſare,& quę dicit Bartolus in l.fin.in 1.colum.ff.de quęſt.
69 ut,ſcilicet † tortus ſit abſoluendus ſi indicia non excedebant metam,& ita loquitur Bartolus ibi,ſed ſi erant uehementia, procedāt
70 dicta Alexand. Et † quando conuictus torqueretur adhuc uidetur quod multo minus ſit abſoluendus,ſecundum prędicta,& ita Paris in tract.ſynd.char.93. colum. 3. in princ Paul.de Caſt.in l.ſi quis in hoc genus, C. de epiſc.& cler. Alber.in rubr.C.de quęſt.col.2. verſic.eſt etiam notandum, ſit etiam Rom. in l.1.§.hoc reſcriptum colum. ultim. ff. de quæſt. Reperio ſolum Cæpol.tenere contrarium in cōſilio 32.columna 8.qui ſequitur Alber. in l. ædictum diui Aug. de quæſt. & ideo dicitur ꝙ ſolent iudices proteſtari, ut per eum, & ꝙ hæc eſt communis obſeruantia,uult tamen Cępol.ut tormenta debeant eſſe in tanta quantitate,ut ſi ſublata omnis probatio, alias poſſet iudex eum non abſoluere,ſed pecuniaria pœna damnare, uideo ſeruari in tali caſu ꝙ ſit proteſtatio ſecundū modum Cæpol.& deinde ratione probationum concludentium ſuper quibus etiā nō interrogatur,& ſic ceſſant omnes difficultates.
71 Et † ſi,ex iniuria officialis, uel ingorātis ſuper his de quibus conuictus eſt ſine proteſtatione torqueretur, & uehementer fieret poſtea abſolutio proceſſus,idest abſoluere-
72 tur † rebus ſtantibus,prout ſtant ſicut dixi, & eodē modo uideo obſeruari omni caſu, quo clare nō apparet de innocentia,& uide etiā de hac materia Moder. in l.repeti. ff. de quæſt.colum.pen. & uide etiam ad prædictam obſeruantiam, quæ ponit Iaſ. in d l. q accuſare, dum dicit, quod fallit illa regula,
73 † quādo contra reum eſt pręſumptio iuris. Vide etiā circa dictam regul.l.qui accuſare omnino Peruſi.in cap.dilecto,de appel. col. 361.uerſi.aliquando. & tertio,qui dicit, qđ
74 † debet tamen dari dilatio actori ad probandum,aliter uere dici non poteſt,quod indici liqueat de cauſa,nec quod actor,ſiue accuſator nō probauerit,& uide etiam de dicta regula Moder.in l.reus, §.in ea.ff. de quæſt.Et
75 an † & quando reus actore non probante debeat ſe purgare antequā abſoluatur, ſcilicet per iuramētum,uide Ang.Aretin.in gl. in uerbo,ſallario,colu.penult.circa fin.& in additionib.ibi,& Anan.in c. ad falſorum,de crim.fal.col.4.ad fin. & ſeq. De quo iuramēto purgationis in criminalibus,uide Iaſ.in l. ait prætor. la prima, in princ.columna 4. ff. de iureiur.non inſiſto,quia non ſeruatur a-
76 pud nos. Quæro, quis † eſt abſolutus,quia non fuit probatū,quo caſu etiam erit ſententia diffinitiua,ut per Bar.in l.admonendi, ff. de iure iur.in 1.q. An tūc etiā pcedet d.regu.

ut ſæpius quæri non debeat, atque ita non poſſit iterū accuſari, uel inquiri, & uidetur procedere quia non minus tunc obſtat exceptio rei iudicatæ, quam ſi eſt lata ſententia circa ius. Ita Iaſ. in d. l. admonendi. in repet. in 9. char. in ult. col. reprobato Rom. ibi. Et Fel. not. in d. c. aduerſario, col. 2. de except. in verſ. ſed in dub. ... quoque ubi fertur ſententia
77 † accuſatum abſoluens in cauſa criminali mota criminaliter, ubi uero fertur in cauſa ciuiliter mota ſuper crimine, tunc an pariat exceptionem rei iudicatæ contra eundem, vel alium, ponit not. Bar. in l. 2. ff. ui bon. rap. ubi uide, quia in hoc caſu ſit differentia, an quis ſit abſolutus, quia non probatum, an quia non ſit commiſſum crimen, nam ſecundo caſu obſtat exceptio ſecundum communem opin. ut per Soc. in l. qui agnitis, colu. 2. ff. de excep. & idem etiā vult Bart. ibi quādo agebatur ad uindictam publicam, quod poteſt fieri etiam ciuiliter agendo, ut declarat Bar. in l. prætor edixit, §. 1. ff. de iniuriā. & & ibi Ang. & Cæp. cautela 65. & dixi ſupra in tit. quomodo proced. per act. in delic. in
78 † fina. an in dubio uideatur lata ſententia, quia nō probatum, uide Are. in l. ex duobus colu. 6. ff. de duobus reis, & omnino per Fel.
79 in d. c. aduerſario, col. 2. Et † adde quod regula, ut de eodem delicto ſæpius quæri non debeat procedit etiam ſi impoſita eſſet minor pœna loci delicti, quia tamen adhuc non poterit iterum inquiri, uel accuſari. Aret. cōſil. 58. circa ſecundum dubium, ita tamē quod in primo iudicio ageretur ad uindictam publicam, ut ibi, & per Fel. in d. c. de his, de accuſ. ad quam ampliationem uide quæ dixi ſupra in ſtit. de foro competenti, quia aliter nō bene intelligeres. Quæro circa prædicta, ſi
80 † officiales à ſyndicatu abſoluuntur, quia in termino proclamatis nemo uenerit ad quærelandum, an poſtea ad inſtantiam eius qui damnum paſſus eſt, poterit iterū accuſari, dixi ſupra in tit. de officialibus corrupt. pecu
81 niaria, &c. Adde etiam † modum per quem abſolutio proderit abſolutio, tameſi facta ex officio per inquiſitionem etiam ſuperueniente eo. cui facta eſt iniur. cui regulariter l. ſi cui. §. idem, de accuſ. & ibi Bar. & per Fely. in d. c. de his, uidelicet ſi citatur iniuriatus ad contradicendum, &c. Are. in gl. & ibi caputa ſpatulis amputetur, colu. 1. quod ſem-

per ſeruatur hic. Non omitto ... quod
82 † ſemel abſolutus ... quia ...
dum ... crum inquiſ...
d. cap. de his, & ... Are. in c. cum ...
83 lum. 2. de te... Et † ... probationes factæ in una cauſ... uel criminalis faciat ... in alia, uide Bar. in d. l. 2. ff. ui bo. ... rap. Decian ... 2. ... materia. C. de ædē. co. ſpec. & Iaſ. etiam ibi idem, & Fel. in cauſa quæ, colum. 2. de prob. ... declara 3. Sentē
84 tia † ualet etiam ſi maiorem penā cōtineat quā deberet, uidelicet in eo in quo debuit ferri, & ideo opus eſt appellare. Dixi ſupra in tit. de pæ. ... eſt ... arbitrio iudicis, & c. ad
85 ſi Sententiā † non differri propter abſentes, quando unus ex inquiſitis uenit ad iudiciū, & maximè ſi quando eſt opus conſtitutione, ſe conſtituit ne marceſcat in carceribus. Bar. in l. nō ... ff. de iud. ubi idem re... et Angel. & Angel. in l. 1. C. ſi aduer. rem iudic. colum. 2. qui tamen nolunt ut nec differri debeat, quin terminetur contra contumaces propter præſentes, quia ſumma eſt, ut propter unū non debeat alter differri, & ita etiam Angelus in gl. d. Sempr. in tre... lib. &c. col. 4. & in apoſt. ibi, & faciunt ... in capit. cum inter vos de re iudi. & per Abb. in cap. 1. de ſequeſtr. poſſeſſione, & fruct. & tangunt Bartolus etiam, & pleriqüe alij in l. de unoquoque, de re iudicata ex quibus vides quod practica noſtra, ut donec ... damnati contumaces, res præſenti ... ſi ... non accipiat, nō uidetur iuridica, ſed aduerte, nam aut confeſſus, uel damnatus, nō punitur, ſed executio retardatur donec ... fuerit an cōtumaces venire voluerint ad iudicium, expectando ſententiam, & bannum contra eos, & tunc practica eſt inhoneſta, & contra Doctores, de quibus ſupra, & ita loquitur preciſè Ang. ubi ſupra, & maxime ut deiur honeſta, quia ratio practicæ eſt, vt uideatur, an ex diſpoſitione confeſſi cū poſtea comparentibus, & negantibus inuicē facta, poſſit erui veritas, & tamen tali experimento, raro aut nunquā negans trahitur in ſententiam affirmantis, ſed quilibet perſeuerat in ſuo dicto, & ſæpe ex hac dilatione aliud maximum inconueniens ſequitur, quod cōfeſſus, uel cōuictus etiam de grauiſſimo delicto euadit, uel fuga corruptis cuſtodibus, uel aliter, quandoque ēt ope aliqua illicita

ſuper.

ſuperioribus ad quod faciunt ea, quæ dicã infra ſub tit. de executione ſententiæ. Aut uero qui in carcere detinetur eſt abſoluẽdus, ſed differtur abſolutio propter cõtumaces, ne illos poſtea ſubornet, & ut ueritas poſtea magis elucescat omnibus pſentibus, & tũc aut eſt abſoluẽdus, q̃a plenè oſtẽdit innocentiam ſuam, & procedit dicta cõmunis opinio Doct. aut quia non probatũ eſt & tunc cenſerem iudicem bene facere differendo aliquãtulum abſolutionem, & hoc etiã eſt intentionis Doct. de quibus ſupra, nõ enim tenetur iudex, iuxta dictas leges, ſed poteſt, & ſenſus eſt, ut debeat, ubi conſtet de crimine, uel de innocentia, aliter ex iuſta cauſa poteſt ſupſedere, Dãnato prin-
86 cipali† an intelligatur dãnatus, dãna qui auxiliũ præſtitit, & quid ſi damnetur mandatarius, an intelligatur damnatus mãdans, & quid etiam quando damnatur producens falſos teſtes, an ipſi teſtes intelligantur damnati, & quid ſi notarius qui confecit inſtrumentum falſum damnetur, an fiant piudicium illi, in cuius beneficium eſt factũ. Hęc omnia ponit Aret. in glo. & ibi caput à ſpatulis amputet, col. 4. & ſeq. & uide omnino Bar. in hac materia in l. Lucius, ff. de infam. & Alex. in l. ſæpe, ff. de re iud. colũ. 11. & ibi habes, an ſententia condemnans, uel abſoluens unum noceat, uel proſit alteri, ubi amplißimè. Item an acta contra inſtrumentũ de falſo ſuſpectum præiudicent teſtibus in inſtrumento deſcriptis poſtea cõuentis ſu-
87 per falſitate. Et an acta † ſuper falſitate teſtium præiudicent producenti, ponit Feli. in cap. cũ Ioannes. de fide inſtrumen. chapen. colum. 2. & adde quòd ſi nocet ſententia, etiam nocent acta, & econtra, ut ꝑ Iaſ. in l. ſi is qui tẽporali, §. ſi cum de hære dita-
88 te ff. de iureiur. nume. 3. Sententiæ† capitalis formam, quando damnãdus eſt pſens, & quãdo eſt abſens, & nõ comparet, ponit idẽ Ang. in d. gl. colum. 6. uerſi. & quod hic
89 dicitur. Damnati † pœna capitali quid amittant, lõgum eſſet omnia differere, Quò ad bõna dixi ſupra ſub tit. de pub. bon. & ſupra ſub tit. bãniti quid amittant, & damnati & efficiuntur infames. l. 1. ff. de his qui notan. infam. Non tamen omnes damnati, ſed pro criminibus de quibus ibi, in eadem l. qui tamen ſi ſunt damnati ex contumacia, uel inquiſitione, an pari modo reddãtur infames, vide Aret. in glo. d. Sempr. in trecentũ libr. condemnauit, col. 2. & ſeq. & hoc quo ad infamiam iuris, ſed quo ad infamiã facti ſuffi cit etiam accuſat. cap. omnipotens. de accuſ.
90 quæ infamia † facti quos effectus producat, uide Are. in l. qui à latronibus 10. col 1. & ſequen. ff. de teſta. & conſideratur, ut dixi, ex quo crimine agatur, iuxta d. l. 1. ad cogno-
91 ſcẽdũ ſi ſequitur infamia, non † autẽ ad quẽ finẽ agatur, an ad pęnam, uel rem, nec utrũ ciuiliter, uel criminaliter agatur, l. infame. de pub. iud. & ibi Barto. ex quo Iaſo. neſciuit quid diceret in l. certi condictio, colu 8. ff. ſi cert. peta. & quod conſideretur cauſa, & nõ pœna, uide ' ictus fuſtium, ff. de inf. & Rom. ſingu. 579. incip. in prin. huius quinterni. Et
92 quòd ſit conſideranda † cauſa quæ infamiã irroget, & quæ ſit infamia iuris, & facti. ponit Aret. in §. ex quibuſdam. in 3. col. Inſtitu. de pœn. temere litig. ponunt omnes in l. cũctos populos, C. de ſum. Trinit. & fide Cath. & uide Iaſo. ubi ſupra de aliquibus, an infament, uel non. Dixi de materia, & effectibus bonæ, & malæ famæ in tit. de inquiſit. dum tractaui, quæ ſint indicia ad inquirendũ Et
93 † an damnati ad mortem poſſint facere teſtamentum, & an factum etiã ante inquiſitionẽ irritetur, uide tex. in l. eius. §. ſi cui, ff. de teſt. ubi dicit, quod damnatio impedit fieri, & iam factum rumpit ſi uitam, uel ciuitatem, uel libertatem tollat, ſecus ſi ſolam famam lædat. & ibi uide Bart. & Docto. ponit Bal. 1. uol. conſ. 382. 408. col. 1. ubi habes, ꝙ ſi appellatione pẽdente fuerit capitali ſup-
94 plicio affectus, & an † ad pias cauſas poſſit teſtari, uide Ale. 5. uol. cõſi. 182. Bal. 1. uol. cõſil. 448. colũ. 1. circa medium, & de omnibus Bal. 3. uol. conſi. 244. ubi etiam ponit an te-
95 ſtari poſſit pro reſtitutione ablatorũ, † an dãnatus an perpetuos carceres poſſit teſtari, uide Bal. 1. uol. conſi. 445. Quid in damnato iniuſtè, & nulliter, uide Bal. 2. uolu. conſi.
96 433. Quid † in damnato pœna pecuniaria, qua non ſoluta in termino, poſſit corporali pœna puniri, uide Signorol. conſi. 184. & la-
97 te de hac materia. Et quid † in banniti, an eodem modo ſint inteſtabiles, & teriui pœnæ, uide Are. in gl. & ibi, caput à ſpatulis ſeparetur. col. 6. uerſi. & bene not & in apoſtillis latiſſimè, & dixi ſupra in titu. banniti, quid amit-

98 amittant. Et † qñ imponitur pœna capitis
inconſueta, puta ut proijciatur ab una fene
ſtra, an efficiatur ille inteſtabilis, uide Aret.
in d.gl.col.10.verſi. & bene aduertas tu iu-
dex.ubi etiam in apoſtillis. Sententia aliqua
99 † an poſſit per iudicem maleficiorum ferri
vltimo menſe ſui regiminis ſtante ſtatuto,
ut tunc non posſit abſoluere uel condemna
re, uide eundem Aret. in d.glo.col.9. uerſic.
100 quæro quid ſi ſtatuto. Et ſi ſit ſtatutū † ꝙ
occidens Peruſij forenſem puniatur in cer-
tis libris, prout intelligo eſſe in caſtro Gof-
fredi dñorum Gonzagharum. Si Peruſinus
alibi occidatur, an debeat occidens puniri
eadem pœna, & non ordinaria, uide Barr. in
l. prima, in princ. ff. quod quiſque iur. & An-
gel. in dicta gl. colu. 20. verſic. quæro Peru-
ſij. ubi etiam in apoſtil. & Dec. in dicta l 1. co
101 lum. pen. & fin. Sententia ſi † imponat pe
nam capitalem ſimpliciter, an intelligatur
de pœna capitis naturalis, vel exilij, uide
Are. in dicta gl. colum. 11. verſic. quid ſi ſtatu-
tum. Dixi latè ſupra ſub tit. de pœn. ubi te
reijcio, & ponit Ang. ubi ſupra, etiam circa
102 hoc, † ꝙ ſi clericus eſſet damnatus pœna
capitis, intelligendo de naturali, nihilomi-
nus intelligeretur primo, ꝙ deberet degra-
dari, & ſucceſſiuè morti tradi, & ingreditur
materiam degradationis, de qua ēt dixi ſu-
103 pra in tit. de foro compet. Sententia † lata
contra mortuum eſt ipſo iure nulla. l. pe. ff.
quæ ſen. ſine app. reſcri. Cæpol. conſi. 17. col.
3. & conſi. 23. colum. 2. Et ideo etiam ſi uel-
les condemnare memoriam defuncti caſib.
in quibus poteſt fieri, cōdemnes ipſam me-
moriam, non defunctum, & ad hoc eſt con
ſil. Cæpol. 17. quod uide. Hinc eſt, ꝙ cum
ſeruus habeatur pro mortuo, l. quod atti-
104 net, ff. de reg. iur. Sententia contra eū † la-
ta eſt nulla. l. ſeruus. C. de iud. & Iaſ. ibi de-
105 clarat. Addo † quod etiam morte extin-
guitur delictum, & pœna eius l. defuncto.
ff. de pub. iud. l. in Senatus, §. ſi propter mor
tem, ff. de Turp. & l. fi. C. ſi re. vel accu. mor.
fue. & ideo ēt ceſſat accuſatio contra mor-
tuum, ut per Dec. in l. pupillum, §. in hære-
des, col. 1. ff. de reg. iu. imo ſententia contra
viuum poſtea, nō mittitur executioni con
tra mortuum. Dec. ibi. Sed tamen aduerten
dum eſt, quia ratio ut ſententia nō valeat
contra mortuum, nō eſt, quia morte extin
guatur crimē, nam hoc modo in multis ca-
ſibus ualeret, & tamē nunquam ualet d. l.
pen. Sed eſt quoniam ita placuit legiſlatori
106 bus. Itē eſt aduertendum, quòd † etſi cō
tra mortuum nō ualeat ſententia, ualet ta-
men contra hæredē, ex eadem inſtantia ꝓ-
ſequendo illā contra eum, quia cenſetur ea
dem perſona cū defuncto. l. ſi eum. ff. de fi-
deiuſſ. l. ſeruus. ff. de his qui not. infa. & l. ſi
infra. C. de reſtitu. in integr. facta tñ liqui-
datione prius, quòd eſſet hæres, & proſe-
quendo, & diffiniendo contra eū, non con
tra mortuū, quia aliter nihil ualeret talis
proſecutione nec ſnīa Pau. de Caſt. in d. l. ſi
eū uerſi. aduerte tñ. & Dec. in c. quia Cu. de
iud. col. pen. uerſic. ſecundus caſus. loquor
ubi poſſit agi contra hęredes, iuxta dictam
regulam l. pupillum. §. in hæredes. & quæ
ibi notantur per Dec. Eſt ēt aduertendum,
107 quòd † fertur ſentētia mortuo domino,
quando procurator in lite iam erat effe-
ctus dominus litis, tex. eſt in l. nulla. C. de
procurator. & ibi Iaſ. in fi. Sic intelligit d. l.
pen. ff. quæ ſent. ſine appel. reſcin. Eſt verū,
ꝙ in hac ciuitate, in qua peremptoriū eēt
tranſmittendū domino, ita ut non ſuffice-
ret illud trāſmittere procuratori, ita diſpo
nente lege municipali, eſſet neceſſe liqui-
dare prius q̃s eſſet hæres, & illi deinde trāſ
mittere perēptoriū, poſtea cauſam finire
cōtra procuratorē, iuxta d. l. nulla. & ꝙ ibi
declarat Iaſ. & uide etiam Alex. in l. in ſum-
108 ma col. 2. uer. ult. ff. de re iud Snīa † in cri-
minalibus habet inſtantiam biennalem, in
ciuilibus triēnalem. l. properandū. in prin.
C. de iud. & l. fi. C. ut infra certū temp. cau.
crim. terminentur. Supèr hoc tñ nos ha-
bemus quoſdam ordines, qui tamen nō ſer
uanē. Hoc quo ad tempus inſtantiæ. Quo
109 vero ad tēpus cognoſcendi, dic † ex regu
la de delicto poſſe cognoſci infra uiginti
annos l. q̃relā. C. de falſo, de quo late dixi
110 ſup. rub. accuſat. nu. 30. Et † ſtante ſtatuto,
ut iudex non poſſit cognoſcere iā cōmiſ-
ſo delicto, poſt ſex menſes, poterit tamen
cognoſcere, ubi de eo conſtet per cōfeſſio
nē partis. Alexan in l. fin. colum. fi. C. de do
lo. & ibi etiam ponit, An hoc ſtatutū intel
ligatur à die ſcientiæ, an uero tēpus ſit cō
tinuū, & maximè quādo puniretē iudex, ſi
111 non procederet. † Damnatus etiā pœna
pecunia

pecuniaria pro crimine in termino ſoluẽdi
non habet quadrimeſtre, quod datur alijs,
damnatis miſerationis gratia, iuxta gl.fi.in
l.ſi debitori.ff.de iudicijs, & eſt communis
opinio, ſecundum Iaſ.in l.ſi debitoribus.col.
pen.& fin.ff.de re iud.ſed potius tempus eſt
arbitrarium, ut per eum poſt Alex. Sic
111 etiam † in condemnatione corporali nul-
la datur dilatio, niſi in certis caſibus.de qui
bus per Iaſ. in ead.l.col. penult. & Felin. in
113 cap.quærenti.de offic.de leg. Et † penden
te dilatione dictorum quatuor menſium,
An poſſit condemnatus capi, ad hoc ut præ
ſtet fideiuſſiones? Dic poſſe, ita Bar. in d.l.
ſi debitori, Sed an idem ſit in damnato pro
crimine ad dandam pecuniam certo tem
pore? Videtur etiam idem eſſe, quãdo illud
tempus datur à iudice miſerationis gratia,
ut poſſit pecunias perquirere, ſic arbitrãdo
tempus ſolutionis, iuxta dicta proximè, ſe-
cus ſi daretur ex natura obligationis, per ea
quæ ponit Felin. in cap. quod ad conſulta-
tionem. colum. 6. de re iud. Et hæc etiam
adde his, quæ poſui in tit.de captura, in quæ
ſtio. An inquiſitus citatus ad reſponden-
dum inquiſitionis temino trium dierum,
illo tempore pendente poſſit capi. Non ta-
men capitur, ſi eſſet manifeſtè diues, ut per
Iaſ.in d.l.debitoribus, num 14. niſi bona eſ-
ſent extra territorium. Bart. in leg. 1. C. de
princip.agen.in reb.lib.12.Ang.in l exigere.
ff.de iud.& uide de prędictis etiam Felin. in
dicto cap.quærenti, columna 2.Aretin. cõſi
lio 132.colum.fin.Alexan. in dicta l.debito
ribus.& Barb.in cap.quærenti, colum.2.Sen
114 tentia † lata in loco delicti an mittatur exe
cutioni in loco domicilij ad petitionẽ eius,
qui ſententiam protulit. Et an etiam quan-
do per vnum iudicẽ imploratur auxilium
alterius, ſit parendum maximè abſque alia
cauſæ cognitione. Primo dic, quod vnus
iudex poteſt implorare auxilium alterius, &
ille tenetur parere l.a diuo Pio. §. ſententiã
Romæ, & ibi omnes.ff.de re iudicata, cap.1.
de offic.ord.l.properandum.§. ſi.autẽ reus,
C.de iud.ubi Iaſon facit regulã, quod debet
fieri petitio, alias non tenetur parere cũ am
pliationibus, & limitationibus, ut per eum,
& aliquando etiam poteſt is, à quo petita
fuit ſentẽtiæ executio, ex integro cognoſce
re l.magiſtratibus, ff.de iuriſdict.omn. iudi.

& magis per Dec.ibidem ad fin. Et quando
delictum eſt mere eccleſiaſticum, debet exe
qui alio non quæſito, ut ibi per omnes, &
latiſſimè dixi, tam in ciuilibus, quam in cri-
minalibus, ſupra in tit. de foro competẽti,
ponit Ang. Aret. in gloſſ.& ibi, caput à ſpa-
tulis ſeparetur.verſiculo, quæro an ſenten-
tia corporalis. & ibi habes, an etiam ſine li-
teris fiat executio, & quia materia eſt inuo-
luta, ut potes colligere ex his, quæ per me
dicta latè fuerunt, ubi ſupra. Ideo conclude
ex omnium dictis, quod unus caſus clarus
115 eſt, quando † proceſſus eſt factus à iudice
incompetente, quia alter, à quo petitur exe
cutio, nõ tenetur ſtare illi proceſſu, nec ſen-
tentię l.diuus ff. de cuſtodi & exhib. reorũ,
& cap.at ſi clerici.in princip.de iudic.Si uerò
factus eſt a iudice competente, tunc an re-
quirantur literæ ſubſidiales, an autem poſ-
ſit fieri executio ſine literis, uide Ang.in di
cta gloſſ. & Iaſ. in dicto §.ſin autem reus.&
ubi poteſt fieri ſine his literis, uel nõ poteſt
niſi cũ interuentu literarũ, & interueniunt
tunc ſi ſententia eſt lata ſecundum ſtatuta
ciuitatis illius, qui ſententiam protulit, &
non militãt in loco, ubi eſt reus, nunquam
poteſt ille exequi, iuxta l.fin.ff.de iur.omn.
iud.& ita Iaſ.in dicto §.ſin autem reus. ubi
omnino vide.Loquor, quando ſtatuta reſpi-
ciunt pęnam, non ordinem iudiciis, iuxta la
tè in hac mater. tradita per Cuman. conſil.
140.ubi omnino uide. Sed ſi eſt lata confor-
mis diſpoſitioni ſtatutorũ loci ubi eſt reus,
vel iuris cõmunis, tunc adhuc fit executio,
ſecundum Dec.in l. magiſtratibus in fin. ff.
de iure.omn. iud. niſi quando minus eſſet
punitus, ut per eum, & ſecundum Imol.in c.
1.de offic. ord. & alios cõmuniter in d. leg.
magiſtratibus. fit nouus proceſſus a iudice,
qui poteſt cognoſcere. per §.ſi verò crimẽ.
in Authen.de ſanct.epiſc.Sed ſentio cũ Dec.
qui declarat hanc communem, & ad hoc d.
§.ſi uerò crimen. quem vide, quia loquitur
ſecũdum Dec.quidquid dix crim, ubi ſupra.
Et tamen tenendum, quod quamuis ſit exe
quenda ſententia, tamen ſit prius adhiben-
da aliqua cognitio circa executionem, & ut
dixi vbi ſupra, circa iniam in cauſa ciuili. Et
ita cõcludo, & quia lata ſententia quæritur
eius reſciſſio, ideo quibus modis hoc fiat in
fra ſubijciam.

Tit. Si ex falſis inſtrumentis, vel teſtibus iudicatum erit.

S V M M AE.

1 *Sententia ex falſis atteſtationibus, vel inſtrumentis lata, quæ tranſiuit in iudicatum retractari poteſt vſque ad uiginti annos.*

2 *Sententia ex falſis inſtrumentis lata ſi cognitum fuit de falſitate in eo iudicio, retractari non poteſt in alio, ſecus ſi non fuiſſet cognitum.*

3 *Falſi agi non poteſt ex ſola aſpectione teſtium, vel inſtrumentorum, propter quæ lata fuerit ſententia, ſed ex alijs probationibus coadiuuantibus.*

4 *Sententia capitalis fundata ſuper falſis teſtibus licet forte ſi nulla, tamen retractatur uia reſtitutionis in integrum.*

5 *Condemnatus ex ſententia lata prætextu falſorum teſtium, vel inſtrumentum, poteſt iudiciũ criminale intentare contra producentem falſos teſtes, & in conſequentiam petere reſcindi ſententiam intra quadriennium.*

6 *Falſi agi poteſt in aliquibus caſibus uſque ad centum annos.*

7 *Falſi agi poteſt ciuiliter ad intereſſe, actione in factum uſque ad triginta annos.*

8 *Condemnatus poteſt excipere contra petentem executionem ſententiæ, habita tamen prius reſtit. in integ. uſque ad quadriennium.*

9 *Reſtitutio in integrum, quæ petitur ab excipiente contra ſententiam, competit de iure ſcripto, non ex gratia principis.*

10 *Reſtitutio competens de iure ſcripto differt a reſtitutione, quæ conceditur ex gratia a principe.*

11 *Literas petens a principe, ut admittatur ad nouas defenſiones, debet maximè in precibus apponere ſe uelle probare teſtes fuiſſe falſos, ſi tamen id uerum ſit.*

12 *Condemnatus, qui vult probare falſitatem teſtiũ poteſt directè id facere, ſi velit etiam probare eos corruptos fuiſſe, tametſi teſtes ſint publici, ſi vero falſitatem tantum probare intendat, tantummodo indirectè id poteſt.*

1 Contra † ſententiam agitur, &
illa retractatur, quamuis
tranſiuerit in rem iudicatã,
ſi lata ſit ex falſis atteſtatio-
nibus uel inſtrumentis per
querelam falſi infra viginti
annos, iuxta l. querela. C. de falſis ita diſponit
totus in ti. C. ſi ex falſ. inſtr. Non obſtat tex.
in l. fi. i fi. C. de fi. inſtr. ubi in iudicio fue-
rat productum inſtrumentũ, & contra illud
oppoſitum quod eſſet ratum, vel aliter de falſo
ſuſpectum, iuxta l. iubemus. C. de proba. cũ
ibi no. per Pau. de Caſt. poſt inno. in c. 1 de
fi. inſtru. & ita petitũ, vt nulla & fides dare-
tur, & deinde ſuper eo vti fidẽ faciente lata
fuerat ſententia. Et ibi fine dicitur, amplius
audiendũ nõ eſſe opponentem iterum falſi
tatẽ illius inſtrumenti, vt tandẽ cauſæ finẽ
ſuum habeant. Nam loquitur ille text. ubi
2 † in primo iudicio fuit cognitum, tũc de cri
mine, ſed ſi non fuit cognitum, tunc de eo
poteſt agi principaliter, & ita ſententia retra
ctari, ut per Bar. in l. 1. C. ſi ex fal. inſtrum. re
quiritur tamen ut ſi cognitum in primo iu
dicio, ad eundem finem, aliàs nihil eſſet. Sic
Bart. ibi, & eſt regulis generalis, quod ſi ex
cipio ad unum finem, & ſuccumbo, poſ-
ſum poſtea principaliter agere ad alium fi-
nem. Bar. in l. qui Romæ §. duo fratres. colu.
3. verſ. ſ. oppono ad fi. ff. de verb. obl. Are. in
§. item ſi in iudicio. colum. antepenultim. de
excep. verſic. ſecundus articulus. ad fin. Dec.
conſil. 96. colum. 1. Soc. conſi. 274. col. pe-
nult. & ita in quæſtione noſtra Gand. in titu.
quan. per excep. cog. colum. 2. verſic. ſed po-
ne. Eſt tamen aduertendum loquendo ad
3 terminos noſtros, † quod ex ſola aſpectione
primum teſtium, uel inſtrumentorũ nõ po
teſt etiã principaliter agi de crimine, ſed ex
alijs probationibus coadiuuãtibus, ita Bal.
Sal. & Paul. de Caſt. in d. l. fin. C. de fide inſtr.
Et hæc eſt alia ſolutio ad dictam legem, quę
mihi placet ratione, de qua in illo tex. ut tã-
dem cauſæ habeant finem ſuum. Et hanc ra
tionem his diebus proximè prętеritis allega
ui contra fiſcales, qui uolebant ſubuertere
ſententiam à me latam ciuiliter ſub prætex-
tu quod teſtamẽtum quoddam ſuper quo erat
fundata ſententia, falſum eſſet, non addu
centes aliam ſuſpitionem falſitatis, quam
quod illud teſtamentum in ſui aſpectione,
videretur ſuſpectum, & de qua ſuſpitione per
me fuerat cognitum, dicebam ego, Si habe
rẽt alias probationes, extrinſecus audiẽdos
eſſe, alias non. Contra quod tamen facit quod
fiſcus non interuenerat in iudicio ciuili, per
ea, quę dixi ſupra ſub tit. quomodo procedа
tur per excep. ad fi. Non tamen in cauſis cri

minalibus

minalibus ſæpe cõtinget, vt huic cõcluſio-
ni locus ſit, quia iudices maleficiorũ ubi ui
dẽt teſtes in principali cauſa ſuſpectos, ſunt
proni ad quærendum, & inquirendũ, an ve
rũ uel falsũ dixeriut, & ęque principaliter:
ita ut poſtea ceſſet concluſio ſupra facta,
quia cognitum fuerit ad eundem finẽ, ſicut
ſupra dixi, & ſicut probat tex. in dicta l. 1. in
fin. Si tamen caſus contingeret, fieret retra-
ctatio, imo fortè nulla eſſet ſententia, ſecun
dũ Bald. in addition. Specul. in tit. de execu.
rei iudic. colum. 4. ubi dicit, quod ſententia
4 † capitalis fundata ſuper falſis teſtibus eſt
fortè nulla, ꝑ l. ſi quis obrepſerit. in verbo,
nihil agitur. ff. de fals. tamen ſecundum eũ
poteſt dici, ut tũc etiam ſit neceſſaria retra-
ctatio uia reſtitutionis in integrũ, argumẽ-
to. l. 1 §. quis ultro. ff. de quæſt. Et pro de-
5 claratione huius materiæ. ſcias † quod quan
do caſus contingit, poteſt oppreſſus ſibi cõ
ſulere diuerſis remedijs. & primo põt inten
tare, ut dixi, iudiciũ criminale cõtra produ-
centem falſos teſtes, quod ut dixi, facere
poteſt infra viginti annos. iuxta dicta l. quę
6 rela. † & in nonnullis caſibus vſque ad cen-
tum annos, ut nor. Specul. de ſenten. prola.
§. fin. Canoniſtę in c. licet cauſam. de probat.
& Alexand. in l. diuus. ff. de re iudic. colũna.
penultim. in fin. & quod poſſit intentare iu-
dicium criminale, eſt text. in d. l. diuus. & ibi
Bart. in fin. not. & ceteri etiam, & in conſe-
quentium poteſt etiã petere reſcindi ſenten
tiam, non principaliter, argumento l. inter-
dum. §. qui furem. ff. de furtis, ita Alex. in di
cta l. diuus. in 2. colum. verſic. vltim. nota. &
idẽ ibi Iaſ. & Felin. in dicto cap. licet cauſã.
colum. 21. ibi latè, quod tamen intellige, vt
locum habeat infra quadriennium, nõ poſt.
ita Alexan. in d. verſicu. quod nota. Secundo
7 poteſt † intentare iudicium ciuile, ideſt, age
re ciuiliter ꝓ crimine falſi ad intereſſe actio
ne in factum perpetuò, hoc eſt, vſque ad tri
ginta annos. Tertiò, poteſt petere reſtitu-
tionem in integrum aduerſus ſentiam, d. l.
diuus. & hoc infra quadriennium. per l. fin.
C. de tẽporibus in integ. reſtitut. pet. Quar-
8 to, † poteſt excipere contra petentẽ execu-
tionem ſententiæ, vel agentem iudicati. l. iu
dicati. C. ſi ex fals. inſtr. Hæc Bartol. in dicta l.
diuus, column. fin. Sed difficultas eſt, an hęc
exceptio competat etiã ſine aliqua reſtitu
tione in integrũ, & ſic perpetuo, iuxta reg.
l. pure. § fin. ff. de doli except. an ſolum prius
habita in integrum reſtitutione, & ſic infra
quadriennium. Et in hoc dic communem
opinionem Doctorum eſſe, ut ſolum cõpe
tet habita prius reſtitutione in integrũ in-
fra quadrienniũ, ut atteſtatur Iaſon. in d. l.
diuus. colum. penult. circa fin. Et ſcias etiã,
9 vt quæ dico intelligas, quod † reſtitutio in
integrum, de qua loquimur, non eſt reſtitu
tio in integrum ex gratia principis, iuxta l.
diui fratres, ff. de pęnis, & l. 1. §. ſi quis vltro.
ff. de quæſtionibus, ſed ex iure ſcripto ex
clauſula generali. Si qua mihi iuſta cauſa ui-
debatur, iuxta l. 1. in fi. ff. ex quibus cauſis
maiores, ita cõmuniter Doctores in dicta
10 leg. diuus. Et † quæ ſit differẽtia inter hanc,
& illã, patet ex dicto §. ſi quis vltro. iuncta
gloſ. & dictis per Bart. Alber. & alios ibi. Nã
hæc cõceditur ab ipſomet pręſide, qui tulit
ſententiam. Alia verò ex gratia à principe,
ut ibi. Et ſi haberemus ordines ſiue conſue-
tudinem, prout hic habemus, ut ad ſenten-
tiam criminalem nullo modo poſſit per eũ,
qui iudicauit, apponi manus, ita opus eſ-
11 ſet recurrere ad principem, † quemadmodũ
quòtidie fit dum impetrantur literæ ad no-
uas defenſiones pro dãnatis, & princeps eſ-
ſet difficilis in cõcedendo, ſicuti ſemper eſt,
quando videt per teſtes bene fundatam ſen
tentiam, tunc caute agendo, dicendum eſſet
in precibus, Si tamẽ ita verum ſit, teſtes sũt
falſi, & probare intendimus falſitatẽ teſtiũ
quia facile eo caſu impetratur noua cauſæ
cognitio per prædicta, dum dixi, quod licet
tranſiuerit in rem iudicatam, non excluden
tur hæc remedia etiam iure ordinario. Non
12 omitto tamen, † quod victus, qui uult pro
bare, falſitatem teſtiũ, hoc poteſt facere di
recte, ſi etiam velit probare corruptos fuiſ-
ſe, alias ſolum per indirectum, & hoc poſt
publicationem teſtium. Ita declarat Alex. in
dicta l. diuus. colum. 1. verſi. item fallit ubi-
cunque. & Doctores communiter in d. capi
tul. licet cauſam, & dixi ſupra ſub titu. de pu
blic. teſtium. ubi omnino uide, quia res eſt
valde vtilis, & per me ſatis viſa. In reliquis
in hac materia vide Felin. in dicto capit. licet
cauſam maximè in 21. colum. & per Docto-
res in ca. cum venerabilis. de exceptio. ac in
d. l. diuus.

Tit. Si aduerſus rem iudicatam reſtitutio poſtuletur.

SVMMAE.

1 *Sententia ex reſtitutione in integrum reſcindi poteſt.*

2 *Reſtitutio in integrum aduerſus ſententiam quibus competat.*

3 *Reſtitutio in integrum aduerſus ſententiam, & reſtitutio aduerſus lapſum temporis ad appellandum quomodo differant.*

4 *Reſtitutionem petens aduerſus ſententiam, debet ſummariè oſtendere de læſione, alias non conceditur ei reſtitutio, & poſtea debet plenè oſtendere læſionem.*

5 *Reſtitutio aduerſus ſententiam conceditur, etiam fiſco.*

6 *Sententia contra fiſcum lata, quando dicatur nulla, & quando ualeat, ſed retractetur.*

7 *Reſtitutio aduerſus ſententiam, etiam in cauſa criminali, datur fiſco, non ſolum propter inſtrumenta de nouo reperta, ſed etiam propter teſtes nouiter repertes, licet in priuato ſit ſecus.*

8 *Reſtitutio aduerſus ſententiam propter iura nouiter reperta, datur priuato ex gratia principis, non ſolum in ſententia corpus affligente, ſed quæ etiam honore priuet.*

9 *Reſtitutio aduerſus ſententiam abſoluẽtem quæ datur fiſco ob iura nouiter reperta, competit ex gratia principis, nõ autem a iudice dari poteſt.*

10 *Sententia per iudicem reſcindi poteſt, quando lata fuit interueniente præuaricatione.*

11 *Abſolutus propter colluſionem, vel præuaricationem poteſt iterum accuſari.*

12 *Colluſio, vel præuaricatio ex quibus ſignis oſtendatur.*

13 *Fraus, vel dolus, ſi interuenit in ſententia, perpetuo ſuccurritur condemnato.*

14 *Fiſcales cauſæ non dicuntur, ubi tractatur principaliter de crimine, & perſona delinquentis, ſed vbi tractatur principaliter de bonis delinquentis.*

15 *Princeps eſt abſoluta poteſtate poteſt iubere, vt iterum cognoſcatur de ſententia abſolutoria ab aliquo crimine, non autem ex ordinaria poteſtate, id poteſt.*

16 *Reſcriptum principis concedens nouam cognitionem aduerſus ſententiam, non ualet, niſi derogetur ſententia, & dicatur. Etiam ſi tranſiuerit in iudicatum.*

17 *Reſtitutio aduerſus ſententiam, etiam in cauſa ciuili, non competit fiſco, quia potuit appellare.*

18 *Reſtitutio aduerſus contractum ſolemniter celebratum non competit fiſco.*

19 *Reſtitutio aduerſus, contractus non competit principi, quando ipſemet contraxit.*

20 *Reſtitutio aduerſus contractum competit ciuitati, uel uniuerſitati, quando regitur per adminiſtratores, ſecus ſi ſeipſam regat.*

21 *Iudicium criminale non ualet aduerſus minorem ſine tutoris, vel curatoris autoritate.*

22 *Minor an reſtituatur aduerſus delictum.*

23 *Reſtitutio competit minori aduerſus confeſſionem ſuam.*

24 *Reſtitutio integrum non tollitur per uerba generalia, & multum ampla.*

25 *Reſtitutio in integrum duplex eſt, quædam a iudice conceditur, quædam a principe, a quo partim id fit ex gratia partim ex iuſtitia*

26 *Reſtitutio in integrum ita datur reipublica ſicut fiſco, qui in hoc non differunt.*

27 *Reſtitutio aduerſus ſententiam peti poteſt, quoties inſurgit æquitas, ne quis locupletetur cum aliena iactura.*

28 *Sententia criminalis poſtquam tranſiuit in iudicatum, quibus caſibus retractari poſſit ab ipſomet iudice, abſque eo, quod princeps cõſulatur.*

1 COntra † ſententia agitur & remedio reſtitutionis in integrum, l. cum & minores, & per totum titulum. C. ſi aduer. rem iud. c. ſciſcitata, de in integ. reſti. & in cap. 1. de in integrum reſti. in 6. & hoc etiam contra ſententiam principis locum habet, non tamen ex omni cauſa l. minor autem magiſtratus. in princ. ubi Bart. ff. de minoribus, & capitu. cum ex literis, de in integrum re-
2 ſtitu. vbi Abbas, & alij, & † competit minoribus, & eccleſiæ, ut in dictis iuribus, ac etiam maioribus ex aliqua iuſta cauſa, l. 1. in fin. ff. ex quibus cauſis maiores in integrum reſt. Bar. & Doct. in l. cum ſi ius, §. in hac. ff. de verb. obl. Bar. in l. qui duos colum. 2. ff. de rebus dub. Aretin. conſi. 15. in fin. &
3 alibi ſæpe. Et eſt differentia, † an quis reſtituatur aduerſus ſententiam, an aduerſus tempus lapſum ad appellãdũ. Nam primo caſu perinde eſt, ac ſi ſententia lata nõ eſſet

& ita

& ita nullo tempore accipit fomentum, & robur. Secundo caſu debet appellare termino decem dierũ, & proſequi tempore anni uel biennij, alias cõfirmaretur. Item primo caſu ſufficit oſtendere læſionem, ſecũdo requiritur ut oſtendatur iniquitas. ita Imol. in ca. fin. col. fin. de reſtit. in integr. Et quando
4 † quis petit reſtitutionem aduerſus ſententiam, debet ſummariè oſtendere læſionem, ad hoc ut audiatur in ipſa cauſa reſtitutionis petitæ, & ita auditur, aliàs repellitur, & qñ auditur, debet poſtea plene oſtẽdere læſionem, & ita conſequitur reſtitutionem in integrum. Ita Imol. in d. c. cum ex literis. col. pen. de reſtitu. in integ. Et eſt communis opinio in l. nã, poſtea. §. ſi minor, ff. de iureiur.
5 ut ibi per Alexan. & Iaſ. Competit etiam † reſtitutio in integrũ fiſco aduerſus ſententiã. l. vnica, C. de ſent. aduer. fiſc. latis retract. Ad
6 uertendum tamen † quod aliquando ſententia contra fiſcum lata eſt nulla ipſo iure, utputa ſi aduocatus fiſci erat abſens, iuxta ea, quæ dixi ſupra in ti. de ſent. uel ſi precio lata fuit iuxta l. uenales. C. quando prouoca nõ eſt neceſſ. Aliquãdo autem eſt ualida, ſed tamen deficit in hoc, quod gratia uel ambitione lata eſt, uel omiſſum fuit aliquod inſtrumentum. iuxta l. Imperatores. ff. de re iudic. quando eſt nulla, ceſſat tractatio, quando vero eſt ualida, ſed adeſt uitium, ſicut dixi, tunc fiſcus reſtituitur infra quadriennium, iuxta l. fin C. de tempo. in integ. reſt. pet. Hęc eſt communis opinio in d. l. vnica, & in d. l. Imperatores. Et quod dico fiſcũ reſtitui aduerſus ſententiam per inſtrumenta nouiter
7 reperta, procedit † etiã ſi teſtes poſtea inueniantur, per ea quæ dicit Iaſ. in d. l. Imperatores. col. pen. verſi. 5. ultra Bart. Quò ad priuatum autẽ aliud eſt, quia non reſtituitur per nouas probationes, d. l. Imperatores, quod procedit etiam in ſentẽtia criminali, in qua
8 † tamen damnato ſuccurritur per aliam reſtitutionem in integrum, quæ procedit ex gratia principis, tex. eſt in l. diui fratres. ff. de pœn. quæ lex habet locum etiam in ſententia, quæ honore priuet, uel alia ſuper crimine, ſecundum Abb. in capi. conſanguinei, ad fi. de re iud. & Iaſon. in d. l. Imperatores. col. 1. Videntur tamen eſſe exponenda illa uerba, uel alia ſu℘ crimine, ſcilicet corpus affligente, q̃a in pœna pecuniaria uidetur aliud ubi non fuerit appellatum, l. 3. C. de re iudic. & ita uidetur loqui Abba. in dicto cap. conſanguinei, licet aliquantulum obſcure loquatur. Et hanc expoſitionum colligo tum ex dicta, l. 3. tum ex allegatis per Fe. in dicto cap. ubi loquitur una cum alijs Doctoribus per eum allegatis de ſententia corporali retractã da ſolo beneficio principis. Sed obſtat deciſio Barto. in d. §. fina. in l. 1. ff. de quęſtionibus ibi, item nota ad aliud, ubi dicit idem in ſententia pecuniaria applicata communi.
9 Sed quæro, † ſicut damnatus non reſtituitur, niſi ex mera gratia principis, iuxta l. diui. ff. de pœn. & l. fina. §. ſi quis ultro. ff. de quæſtio. & quod dicit Barto. utrobique. An ita etiam fiſcus lata ſententia abſoluente in cauſa criminali non reſtituatur, niſi ex mera gratia principis, & non à iudice mei, qui eam tulit, iuxta dicta Barto. in d. §. fina. ubi uide, & certè uidetur reſtituendum eſſe, per d. l. unicam. C. de ſenten. aduer. fiſcum latis, dũ abſolutè dicit, quod fiſcus in cauſis ſuis reſtituitur, loquẽdo in plurali per uerbum, cauſas. In cõtrarium uidetur tex. in d. l. diui. dum abſolutè dicit, quod iudex non poteſt mutare ſuas ſententias latas in cauſis criminalibus, niſi quando reus damnatur, per reſtitutionem tamen in integrũ à ſola clemẽtia principis, ex quibus verbis etiam in caſu abſolutionis denegatur reſtitutio, quę fit à principe, & ponderandum eſt, quod tempore dictę legis ſequebatur confiſcatio bonorũ, iuxta l. 1. & quę ibi dicuntur per Bar. ff. de bon. dã. & ſic tractabatur de intereſſe fiſci, & tamẽ abſolute dicitur quod iudex in tali caſu non poteſt apponere manum, & huius ego ſum ſententiæ, maximè quia de hoc ęſt deciſio in terminis Odofre. in d. l. vnica. ſu℘ verbo, cauſas, in 1. colum. Et licet uideretur contrarium, quia etiam dicitur cauſa fiſci, quando non tantum agitur cauſa pecuniaria ſolum, uel bonorum, ſed etiam pœna capitalis, & in conſequentiam confiſcationis bonorum, l. 1. in princ. ff. de iure fiſci cũ glo. fin. ibi. Tamen l. diui. prob. hanc opini. & per illam etiam Ale. & Iaſo in d. l. Imperatores, dicunt, quod illa lex procedit etiam in criminalibus, ſicut dixi, habes etiam deciſionẽ Odofre. lex etiam fauet deciſioni, l. fauorabiliores. ff. de reg. iuris. Quare merito tenenda hæc eſt opinio, loquor tñ, ſicut allegatur

d.l.diui.per Doct.in d.l.Imperatores.quando petitur reſtitutio in integrū per inſtru
menta noua,uel,ut melius loquar, per te-
10 ſtes poſtea repertos.Sed† ſi alia ratione fie
ret,puta preuaricationis.uel fraudis, iuxta
d.l.unicam in 2. parte. Dico ꝙ procedit d. l.
unica.& quod ibi dicitur, ut ſcilicet tali ca-
ſu ſuccurratur læſo, hoc enim non eſt im-
mutatum, igitur manere debet. l. præcipi-
mus,in fi.C.de appel.Et quando interuenit
præuaricatio,vide textum in l.1.C.de aduo
11 catis diuerſorum iud.vbi dicit,ꝙ†etiam iu
dex poteſt reſcindere ſuam ſententiam latā
interueniente preuaricatione. Ad idem gl.
not.& Doct.ibi in l.1.C.ſenten.reſcind.non
poſſe.& Fel.in c.de his in 8.limit. de accuſa.
ubi firmat concluſionem, ꝙ abſolutus pꝑ
colluſionem, uel præuaricationem iterum
12 pōt accuſari,& ibi etiam†ponit ſigna oſten
dentia colluſionem,ſiue preuaricationem,
13 & quando†interuenerit fraus uel dolus, ꝙ
perpetuo ſuccurratur,eſt gl.fi in d.l. Impe-
ratores.ff.de re iud.& ibi Iaſ.col.fi.& Doct.
in d.l.unica.in uerbo,fraus.Concluſionem,
quam ſupra feci, ut ceſſante præuaricatio-
no,vel dolo, non competat remedium fi-
ſco reſtitutionis in integrum ob omiſſas ꝓ
bationes,ſatis oſtendit d.l.unica.dum dicit
cauſas, in quibus contra fiſcum iudicatum
eſt,intelligendo ꝙ uoluerit loqui de cauſis
14 fiſcalibus,quæ†nō ſunt, ubi tractetur prin
cipaliter de crimine, & perſona delinquen-
tis,ēt ſi tractatur de intereſſe fiſci,ſed ſunt,
ubi principaliter tractatur de bon.l.1.C.u-
bi cauſæ fiſcal. Et ideo non immerito dixit
Odofr.ubi ſupra,in d.l. ꝙ loquitur de ciuili
bus.Accedant dicta Bar.in l.1.§.fi.ff.ad Tur
pill.dum concludit, quòd etſi in ſententia
criminali applicata ſit pœna fiſco,tamen cā
appellationis debet terminari inter accuſa
torem,& accuſatum, non aliter citato ſyn-
dico fiſci, qui ſyndicus poſtea eſt citandus,
cum cauſa agitur principaliter ipſorum bo
norum inter fiſcum,& priuatum,iuxta, d.
l.1.C.ubi cauſæ fiſc. Et licet poſſet opponi,
ꝙ publicæ intereſt, ut delicta puniantur. l.
ita uulneratus.ff.ad leg.Aquil. & conſequē
ter,ꝙ ex hoc capite debet competere reſti-
tutio in integrum d.l.Imperatores. in fi &
l.reſpubl.C.de integr.reſtitut.Tamen ſolu-
tio patet ex d.l.diui. ubi abſolutè ſententia
in cauſa criminali non poteſt immutari à
iudice,qui eam tulit,propter probationes
poſtea repertas, niſi in damnato autore in
principe, & ꝙ hæc opinio ſit uera,patet ex
no.per Docto.in illo arti.An ſemel abſolu
tus poſſit iterum accuſari,de quo in l.ſi cui.
§.hiſdem.ff.de accuſationibus,& per Fel.in
d cap.de his, de accuſatio. in quibus locis
Doctores nolunt ut ſuccurratur,quādo po
ſtea aliæ inueniuntur probationes,& ſi alı-
ter diceremus,ferè omnes ſentētię abſoluē
tes infringerentur. Ex quibus omnibus ne-
ſcio quomodo poſſet ſuſtineri noua cogni
tio ſententiæ abſolutoriæ latæ in fauorem
Medetarum,qui occidiſſe patruum arguc-
bantur, ex qua poſtmodum ſecuta fuit ſen
tentia cōdemnatoria, & bona eorum fuerunt
donata diuerſis perſonis. Illa enim noua
cauſæ cognitio fuit a nulla, propter literas
principis,ſub prætextu,ꝙ competeret fiſco
reſtitutio in integrum,quod eſt falſum, ut
vides. ad quæ etiam uide quæ dixi ſupra in
tit.de ſententijs,in verſicu. Et quādo
15 in ſententia Eſt†uerum ꝙ ubi princeps ex
ſua abſoluta poteſtate reſcriberet, ut nouū
ut fieret ſententia abſolutoria alicuius
delicti,maximè talis, prout fuit homicidium
commiſſum, ut præſupponitur per cas Me
detas in perſonam eorum patrui,a ſe electo ꝓ
prio,noctis tempore,ſub iuramento, ne ta
tum facinus remaneret impunitum cōtra
ius publicum,d.l.ita vulneratus,fortè uale-
rent dictæ literæ,per notata in l.fi.C.ſi con
tra ius,uel util.publ.& in c.quæ in eccleſia-
rum,de conſtitut. cum prætertim princeps
habeat magnam poteſtatem in criminalibus
vt dixi ſupra, in tit.de pœna verſic.eſt in ar
bitrio,& apparet ex d.l.fi.§.ſi quis ulti.o. cū
pluribus legibus ibi in gl.allegatis. ff. de q-
ſtio.& magis ex l.relegati, in fi.ff.de pęn.&
ex his,quę dixit Afflict.in tit.quę ſint regal.
in princ.colum.2.uerſicu. ſolus princeps,
ſed ex ordinaria poteſtate hoc facere non
pōt,ut habetur in l.fi.C.ſententiam reſcin-
di non poſſe.& apparet ex notatis per Ia-
ſon. in l. cauſas uel lites. C. de tranſaction.
in quęſtione,de qua ibi per eum,in uerſicu
16 lo iuxta prædicta. Et†ideo reſcriptum non
ualet concedens,ut iterum cauſa cognoſca
tur, niſi derogetur ipſi ſententiæ, & dica-
tur etiā quæ tranſiuit in rem iudicatam,
ut

ut ibi per eum Iaſ. in 1. colum. & alibi ſępe. Vide tamen quæ dicam titulo ſequenti in tertio modo tractandi ſententiam, ubi intēdo ulterius conſiderare quod dixi de ſuprema autoritate principis in ſentētijs criminalibus abſolutorijs. Quapp benè animaduertendo ad omnia, fiſcus, quando caſus cōtingit, nō eſt ſine remedio, ſiue interueniat ſuaſione, uel fraus, ſiue non, uel ex poteſtate ſuprema principis, ſi uerum eſt qđ dixi, de iure priuati, probādo aliquod impedimentum propter quod nō potuit teſtes repertos inducere, uel examinari facere, iuxta notata in dicta l. Imperatores. Nō ſunt tamen omittenda duo ad prædicta. Primum,

17 quod † etiam in cauſa ciuili fiſcus nō ſemper habet remediū reſtitutionis in integrū aduerſus ſententiā, quinimo ſufficit, ut poterit appellare, uel legitimè, & rectè, omnia proceſſerunt. Ita Barto. & omnes in dic. l. unica p textum in l. illud. ff. de appllatio. Ad

18 quā concluſionem addo quod † etiam fiſco nō datur reſtitutio in integrum aduerſus contractum, qui fuerit ſolenniter celebratus, pcedentibus debitis ſub haſtationibus, & iuſto precio, ſi ex noua cauſa ſupueniat … læſio, ſecūdum Alber. de Roſ. in l. eſſi … §. quæſitum. ff. de minor. & Afflict. deciſ. Neap. 340. ubi uide omnino. Se

19 cūdum … eſt, † quod tunc demū conceditur reſtitutio in integrum fiſco, quando p adminiſtratores agitatus iudicium, uel cōtractus, & ſi ipſemet princeps cauſā ageret ſiue contraheret, ceſſaret reſtitutio in integrū, ſecundùm Nicol. de Neap in d. l. unica. C. de ſententijs aduer. fiſcum lat. Et ad

20 hoc uide † quæ dicuntur in quęſtione uillę, uel caſtri, an eis competat reſtitutio in integrum, nam ciuitati Romæ competit. l. reſpon. C. quibus ex cauſis maior. Idem in alijs ciuitatibus, ſecundum communem opinionem, ut per Dec. conſi. 4.. colum. fin. Diſputāt autem Bar. & alij, quid in caſtro, uel uilla, & cōmunis eſt cum Bar. in d. l. reſp. quod ſi regit̃ per adminiſtratores, concedēda ſit, alias ſecus, ſi per ſeipſam. Soc. conſil. 190. col. 2. Ro. cōſ. 423 col. 2. & Calcan. conſ.

21 53. columna 2 Non † eſſet etiam hoc loco omittenda materia . clarū. C. de autorita. præſtā. quæ lex dicit quod in criminalibus non ualet iudicium contra minorē ſine tu

22 toris aut curatoris autoritate, Et † an minor reſtituatur aduerſus confeſſionē ſuā, & an reſtituatur aduerſus delictum. Sed uide de his Hipp. in prin, uerſ. Octauo requiritur, ff. de quæſtione, & melius in l. de minore. in prin. col. pen. & fi. ff. eodem tit. Et communis eſt concluſio, ut in his, quæ fiunt ad ordinem iudicij procedat d. l. clarum, & dicēdum ſit, ſicut etiam dicimus in ciuilibus, iuxta l. ſi curatorem habemus, C. de in integrum reſtitution. In his uero, quæ pertinet ad inquiſitionem ueritatis, ualeat ſine curatore iudicium, & ita non requiratur præſentia tutoris uel curatoris, quando minor

23 torquetur. Reſtituitur † tamē aduerſus cōfeſſionem ſuam etiam aliter nō oſtenſo errore, quando reperitur confeſſus, & nō apparet aliter probatum crimen, ut per Iaſ. in l. nam, & poſtea §. fi. minor. col. ſecunda, ff. de iureiurando. Quod uero aduerſus delictum non reſtituatur, habes totum titulū Cod. ne aduer. delict. & textus in l. auxiliū; ff. de mino. & omnino Alex. conſi. 103. col. ſexta uolum. 1. ubi uidendum eſt, diſtingit enim īter dolum merum, & præſumptum. Eſt etiam in hac materia reſtitutionis in in

24 tegrum ſciendum, per quæ † uerba tolli intelligantur remedium reſtitutionis in integrum, de quo uide gl. in l. poſtquam liti. C. de pac. quæ uult ut uerba generalia non includant illud, quam Aretinus in conſi. 161. columna 4. ſequitur etiā quod uerba eſſent multum ampla, ut ibi Ad id Peruſ. in cap. dilecto, de appel. colum. 365 uerſ. de appellationibus. Et loquitur quando ſtatutum dicit, ut recurri non poſſit, quod tā non tollatur reſtitutio in integrum, ad quæ ēt uide Baldus conſilio 236. ſtatuto ciuitatis, in 1. uolumine Bartolus in l. 2. C. de temp. appellat. & omnino Soc. in conſili. 299. & Decan d. l. poſtquam liti. ubi ponit an ſublata nullitate intelligatur ſublata reſtitutio in inte

25 grū. Et eſt ſciendū, qđ duplex eſt reſtitutio in integrum, Prima, quæ cōceditur a lege ſcripta minoribus, maioribus ex cauſa, fiſco, & reip. & ut ſupra, & conceditur ab eo; iudice, qui iudicauit l. in cauſæ. §. fi. ff. de minoribus, Nec dicitur ſuſpectus ex rōne, q̃ allegat nota tex. in l. perfecti, ubi uide, ff. de minoribus. Secunda eſt, quæ conceditur a ſolo principe, iuxta d. l. 1. §. ſi. ff. de quæſtio.

& l. diuifratres, ff. de pœn. & conceditur ex
gratia principis, ut in dictis iuribus, & Bar.
in d. §. fi. & hæc ſecunda aliquando concedi-
tur ex mera gratia, vti loquitur totus titul.
C. de ſent. paſſ. & l. 1. §. deinde adiecit. ff. de
poſtul. & Fel. in c. cum te de re iud. Aliquan
do etiam conceditur ex iuſtitia, nè iniuſtè
quis moriatur, & ita loquitur d. §. fin. & d. l.
diui. & dicam infra in titu. de remedijs iuſti
tiæ contra ſentētiam ex conceſſione princi-
pis, & in tit. ſeq. de remedijs ex ſola clemen.
principis contra ſentētiam. Nec eſt omitten
26 dum ad declarationem præmiſſorum, † q
non ſit differentia in hac materia inter tēp.
& fiſcum, ita ut glo. Paul. de Caſtr. & alij in
d. l. Imperatores, quæ vult ut reip. competat
reſtitutio in integrum, illam inducant ut de
clarent per. l. 1. C. de ſenten. aduer. fiſc. latis,
& licet ſit differentia, ut per te ipſum cōſide
rare potes, & eſt text. in l. in fraudē, §. neque
ff. de iure fiſc. tamen æquiparantur in hoc p
omnes in dicta l. Imperatores, & in d. l. vni-
ca. dū allegant tex. in l. 1. ff. de appellat. & nō
omitto, cum ſimus in materia retractionis
27 ſententiæ via reſtitutionis in integrum, † q
ubi poſt latam ſentētiam inſurgit æquitas,
nè quis locupletetur cū aliena iactura, po-
teſt contrauenire ſententiæ. Ang. in l. tullo.
ff. de cod. ſine cau. reſtitutione in integrum
petita, ſecundum Bar. in d. l. vnica. C. de ſent.
28 aduerſ. fiſcum latis. Poſtremò ſcias † tres eſ
ſe caſus, in quibus ſententia criminalis poſt
quam tranſiuit in rem iudicatam, poteſt re
tractari ab ipſomet iudice, abſque eò quod
princeps conſulatur, quos refert Aret. in ca
pit. de his, de accuſatio. & Felin. in capit. con
ſanguinei, de re iud. ad finem. Alios. uide p
Iaſon. in l. admonendi. ff. de iureiuran. in re-
petitione. char. 3. colum. 1. verſic. confirmo,
ubi unum ponit, quando condemnatus de
facto fuit admiſſus ad nouas defenſiones
parte non opponēte. Alios multos ponit in
ea repetitione, char. 5. colum. 2. Et inter cæte
ros quādo abſolutus poſtea fateretur ſe de-
lictum commiſiſſe. Et uide etiā ad prædicta
Dec. in regula, & ſi nihil. ff. de reg. iur. & vi-
de etiā in hac materia Ang. in d. l. 1. C. ſent.
reſci. nō poſſe. & in l. ſub ſpecie. C. de re iud.
& Bart. in l. ſub prætextu. C. de tranſactioni-
bus, & ibi gloſſ.

Tit. de Supplicationibus aduerſus rem iudicatam.

SVMMAE.

1 *Sententia, a qua non poteſt appellari propter ſupremam dignitatem eius, qui iudicauit, poteſt retractari uia ſupplicationis, ſecus ſi cauſa ipſa ſit inappellabilis, quia tunc ſupplicans incidit in pœnam.*

2 *Sententiæ, quæ in iudicatum tranſiuit, noua cognitio non debet, niſi ex magna cauſa concedi.*

3 *Literæ ad nouas defenſiones, & ut ſententia denuo cognoſcatur, quæ quotidie Mediolani conceduntur, quando, & quomodo concedantur.*

4 *Supplicare contra ſententiam non licet, niſi poſtea appareat de innocentia apud eundemmet iudicem, uel niſi inuentæ eſſent probationes quæ prius inuentæ non fuiſſent, & literæ concedi non debent, niſi cum clauſula, non obſtante ſententia.*

5 *Cauſa magna, & iuſta concedendi literas ad nouas defenſiones eſt illa quando ex actis conſtat de innocentia damnati, & quid de cauſa, quia damnatus ſit in contumaciam, vel quia ex ordinibus Mediolani ſublata ſit appellatio a ſententijs criminalibus.*

6 *Annotatus infra annum auditur, licet damnatus non poſſit aliquo remedio agere contra ſententiam criminalem.*

7 *Princeps licet habeat poteſtatem retractandi ſententiam, tamen hoc eſt verum, quo ad tollendam, uel mutandam pœnam, non quo ad damnandum iam abſolutum.*

8 *Cauſa iuſta retractandi ſententiam etiam ex abſoluta poteſtate illa non eſt, quod reipublicæ interſit delicta punire.*

9 *Delicti magnitudo eſt cauſa ſufficiens, ut concedantur literæ ad retractandam ſententiam abſolutoriam.*

10 *Supplicatio intra decem dies a die latæ ſententiæ criminalis, admittitur non ex gratia, ſed de iure, niſi ſtatutum, uel decretum obſtet, prout Mediolani obſtat, licet poſt decem dies indiſtinctè non admittatur, niſi ex gratia.*

11 *Supplicatio ex regula non intelligitur ſublata, licet ex ſtatuto ſit ſublata appellatio.*

12 *Literæ committentes, ut de ſententia iterum cognoſcatur, quæ in iudicatum tranſiuerit, interdum dicuntur literæ iuſtitiæ, ſed ex clementia obtentæ.*

13 *Sententiæ nouæ cognitio obtenta intra decem dies, ex quo læſa fuit dicitur, remedium extraordinarium, & ex gratia impetratum Mediolani propter decretum.*

1 Etiam quis auditur † contra ſententiam uia ſupplicationis, l. ſi quis aduerſus. & Authent. quæ ſupplicatio. C. de precib. Imper. offer. & eſt glo. in d. l. 1. C. ſenten. reſcindi non poſſe. Quod tamen intellige, vbi ceſſat remedium appellationis propter ſupremam dignitatē eius, qui iudicauit, ſecus ubi cauſa non eſt appellabilis, vel quando ſumus in caſibus, in quibus ceſſat appellatio, ut per Innoc. & Canoniſtas, in c. ex literis, de in integrum reſtitutione, & Iaſ. in d. Auth. in 5. notabili. Et ideo cum in cauſa criminali non poſſit appellari ex ordinibus noſtris, etiam nō licet ſupplicare ſententia lata, pariter etiā non licet, quando ſententia tranſiuit in rem iudic. & ſi fiat, ſupplicans incidit in pœnam, l. fin. C. ut lite pend. & l. fi. C. de errore aduoc. & uide Iaſ. in d. l. fin in 5. notabili, ut lit. pendente qui allegat. Bal. dicentem, quod poſt quam ſententia trāſiuit in rem iudicatam, impoſſibile eſt poſtea ſupplicare, niſi princeps, reſcriberet cum clauſula, Non obſtante. Et ſubdit poſt Innocen. & Baldus, quod in vanum dicitur impetratum, quidquid dicitur contra ſententiam, quæ tranſiuit in rem iudcatam, refertque Paul. de Caſtr. dicentem hoc facere contra illos, qui poſt latam ſententiam Venetias proficiſcuntur,
2 & ſupplicant, † vt iterum cauſa videatur, non obſtante, quod lapſum ſit tempus ad appellandum, Nam non debet hoc conce-
3 di, niſi ex magna cauſa. Ex his † videtur demonſtrari rō, quare concedantur literæ ad nouas defenſiones bannitis noſtris. Supplicant n. ſe iniuſtè damnatos, & petūt, vt ſententia denuo uideatur. Nam de iure non licet etiam ſupplicare, vt uides, & ubi ſupplicatur, nihil debet cōcedi, niſi ex magna cauſa, & magna cauſa uidetur, qn̄ quis ſupplicat ſe nō deliquiſſe, & paratus eſt hoc oſtēdere in carceribus. Et propterea literæ cōceduntur, ut ipſo conſtituto coram illo met iudice, qui cum dānauit, eius defenſiones admittantur non obſtante ſententia, & ban
4 no. Et quod dico † non licere etiam ſupplicare procedit, niſi poſtea appareat de innocentia ſua apud iudicem, qui tulit ſn̄iam, quia mentitus eſſet contra ſeipſum, uel niſi repertæ eſſent probationes prius nō inuentæ, hoc habes ex l. 1. §. fin. ff. de quæſt. & in l. diui fratres, in prin. ff de pœn. Extra vero dictos caſus remanet firma regula ut, non liceat ſupplicare, & ſi ſupplicetur, non debeat aliquid concedi, niſi magna ex cauſa, & cum clauſula. Non obſtante, &c. & ita
5 concedi ſolent ſub hac forma. Non † eſſet tn̄ magna cauſa, nec iuſta concedendi, ut res iterum videretur, niſi adijceretur cum damnatum eſſe pp contumaciam, Quo in caſu etiam fuit opinio Doctorū, ut ſolum bannitus poſſit torqueri, vt not. ſupra ſub tit. banniti quid amittant, & hoc patet in d. § fi. & in d. l. diui fratres, & dixi ſupra, iſtis iunctis vr̄ oriri magna cauſa admittendæ nouæ defenſionis, cū præſertim etiam per ordines noſtros ſublata ſit appellatio, & omne aliud remedium contra ſn̄ias criminales, ut plurimum, tamen hæ literæ fundantur in dictis caſibus, qn̄ apparet poſtea de innocentia, & ut ſupra, & ita nihil refert vt ſit propter cōtumaciam bannitus. Extra tamen hos caſus, iuxta dictum, §. fi. & l. diui fratres, adhuc cōceduntur hæ literę ex cauſa innocentiæ, quæ allegatur, iūctis præmiſſis. Et omnino aduertendum eſt, quod d §. fi. & d. l. diui loquuntur, quando poſtea apparet de innocentia, ut dicam infra in ti. de remedijs iuſtitiæ contra ſn̄iam ex conceſſione principis, circa fi. vbi vide. Et ſi iniuſte damnatus eſt, & conſtat ex actis, tūc multo magis conceduntur dictæ literæ, cū nec deficiat remediū ordinarium, iuxta ea, quæ dicam ubi ſupra, & licet deficiat, tamē ex obſeruantia ſaltē non deficit, quin recurratur ad principem, ut ibi dicam. Et paucis agendo, ſcias quod vera ratio generaliter loquēdo literarum ad nouas defenſiones, quæ quotidie a Senatu impetrantur cōtra ſententias in contumaciam latas in cauſis criminalibus, eſt illa, quam poſui infra in ti. de querela cōtra ſententiam. Nec ad prædicta-

dictarum literarum conceſſionem aliquid
facit l.1.ff.de req.reis, quia illa lex loquitur
6 in annotatis, non in damnatis. Primi † au
diuntur diſpoſitione illius, l. infra annum.
Secundi nō, lata ſententia, poſtquam ex or
dinibus eſt pręcluſa omnis appellatio, & om
ne aliud remedium, & cum lata ſentētia ab
ſolutoria ceſſet ratio de qua ſupra, ut am-
plius de ea cognoſcatur, non uideo quare
princeps nō debeat accuſatores, uel fiſcum
quærentes, & iterum cauſa cognoſcatur, re
pellere. Et ad hoc facit d. l. diui. ſi benè ui-
des, quę tantum admittit remedium princi
pis gratia damnati. Et licet princeps habeat
poteſtatem in criminalibus, ut dixi in præce
7 denti tit. maximè allegando Affl. Tñ † hoc
procedit quo ad tollendam, vel mutandum
pœnam, non quò ad damnandum iam ab-
ſolutū, perquire leges, quę uerba faciunt de
remedio principis, & comperies eas ita lo-
qui. Nam l. relegati. in fin. ff. de pœn. quam
allegat Affl. ita loquitur, pariter etiam d. §.
in fin. & d. l. diui & ſic etiam loquitur, l. mo-
ris, §. iſtæ feræ, & l. aut damnum, §. fin. ff. de
pœn. & l. 1. §. deinde adiecit, uerſ. de qua, ff.
de poſtul. Et ubi cauſa hęc, quod intereſt rei
8 publicæ, ut † delicta puniātur, magna eſſet,
ita ut princeps deberet concedere nouā rei
cognitionem ex ſua abſoluta poteſtate, ſem
per concederetur, & omnes ſententię abſolu
torię retractarentur. Magna tamē cauſa poſ
9 ſet † eſſe commiſſi facinoris magnitudo, &
prout conſiderauit iureſconſ. in alio propoſi
to in l ſi quis filio exhærede, §. hi autem om
nes. ff. de iniuſt. rub. Et ſi aliter diceremus, tā
perempta eſſet reg. ut eodem delicto ſępius
quæri non debeat, & ideo qui regulam ipsā
declarant, ut Fel. & Aret in cap. de his. de ac
cuſ. nihil dicunt de hoc remedio, & ſatis cō
probant dicta per me ſupra in præcedēti ſi.
ad fi. & ſecundum prædicta intellige quæ di
cunt Doctor. dum uolūt, ut princeps poſſit
committere, quod res iudicata iterum
cognoſcatur, quia ius quæſitum ſit iure
ciuili, ut Dec. in regul. res iudicata, ff. de reg.
10 iur. Dixi † quod non licet etiam ſupplicare,
quando ſententia tranſiuit in rem iudicatā
prout dicitur tranſire ex forma ſtatutorū
diſponentium, ut non poſſit appellari. Sed
id intelligo elapſis decem diebus, & ſic tem
pore ad appellandum, nā eo caſu non licet
ſupplicare, niſi ex gratia, et ita procedunt
prædicta. Sed ſi ſumus in territorio decem
11 dierum, † quamuis ſit ſublata ex ſtatuto
appellatio, non tamen intelligitur ſublata
ſupplicatio. Ita Bal. in l. fi. ad fin. C. de temp.
ad appell. & ibid. Sal. & dicam latè in ſexto
modo de querela contra ſenten. ad finem,
& eo caſu dicatur remediū iuris, & ex gra-
tia, niſi quatenus repugnet decretū, prout
noſtrum repugnat, ut dicam ibi. Et cōclu-
ſio eſt, quod ſi iure communi ſententia tran
ſiuit in rem iudicatam, noua cognitio dici-
tur obtineri ex gratia, iuxta d. § ſi uero quis
vltrò. Seu ſi propter ſtatutum tollens appel
12 lationem, tunc † quia non intelligitur ſu-
blata ſupplicatio, ut dixi, ſi ſumus intra de-
cem dies, non dicitur impetrari ex gratia,
niſi ordo repugnaret, ſi extra illos decem
dies iuxta Auth. quæ ſupplicatio. C. de pre
cib. Imper. offeren. dicitur impetrari ex cle
mentia. Sunt tamen literæ impetratę ex cle
13 mentia, ſed remediū † hoc etiam intra de-
cem dies dicitur extraordinarium, & ſecun
dum decretum noſtrum dicitur ſemper ex
gratia concedi, ut dicam ibi ſupra.

Tit. de Appellationibus.

SVMMAE.

1 *Appellari poteſt a ſententia lata in cauſa crimi-
nali, etiam in crimine læſæ maieſt. ſicut a ſen-
tentia in ciuili lata.*
2 *Appellari a ſententia in crimine læſæ maieſta-
tis lata poteſt, quando quis fuiſſet dux alicuius
factionis.*
3 *Appellare a ſententia in cauſa criminali lata,
quibus caſibus non liceat.*
4 *Executioni mitti non debet ſententia condemna-
toria contra delinquentem, niſi post decem
dies, intra quos etiam tertius poteſt appellare.*
5 *Sententia criminalis condemnatoria tranſit in
iudicatum poſt decem dies.*
6 *Sententia criminalis quando nunquam tranſeat
in iudicatum.*
7 *Appellatio a ſententia criminali ferè in omni-
bus locis prohibetur per ſtatuta.*
8 *Appellari poteſt a ſententia partim criminali
partim ciuili, etiam ſtante ſtatuto, ut a ſenten
tia criminali non appelletur.*

9 *Crimi-*

9 *Criminalis, cauſa tota dicitur, quādo pœna principaliter appl[icatur] fiſco, & in conſequentiam venit intereſſe partis ſicut econtra.*

10 *Appellatio a principali prohibita cenſetur etiam prohibita ab acceſſorijs.*

11 *Appellatio prohibita in delictis non intelligitur prohibita ab incidenti, & emergenti.*

12 *Appellatio prohibita a ſententia criminali per ſtatuta non prohibetur ubi appareat de euidenti iniquitate.*

13 *Appellatio prohibita per ſtatuta in certis criminibus, an intelligatur prohibita in alijs?*

14 *Appellatio prohibita fauore cauſæ, an poſſit interponi ſi in oppoſitum pronuncietur?*

15 *Appellatio ſimpliciter interpoſita a ſententia, an intelligatur non ſolum interpoſita a cauſa diffinitiua, ſed etiam ab interlocutoria.*

16 *Appellatio ut leturrete[...] quando ſtatutū mandat procedi ſine lite. & ſtatim, & ex officio.*

17 *Appellari, an poſſit ſtante ſtatuto vt condemnatus pro percuſſione non appellet, ſi ex eo, quod non ſit plenè par[...]um primæ condemnationis ſubſequatur alia?*

18 *Appellatio an intelligatur prohibita, quando ſtatutum negat audientiam, & defenſionem?*

19 *Appellatio, & reſtitutio in integrum dicuntur ſublata, quando ſtatutum dicit, Neque ſub prætextu quodam altero.*

20 *Statuta, quæ tollunt appellationem, ſunt ſtrictè interpretanda.*

21 *Appellatio non excluditur, ubi caſus clarè non deciditur in ſtatuto.*

22 *Appellatio in dubio eſt permiſſa, vbi regulariter eſt præmiſſa, alias ſecus.*

23 *Dies decem non ſunt expectandi, ubi cauſa non eſt appellabilis.*

24 *Executio ſententiæ fieri non debet, etiam vbi iudici non uideatur admittenda eſſe appellatio, ſed ſcribendum eſt ſuperiori, niſi periculum eſſet in mora.*

25 *Executio non debet concedi ex magnitudine delicti, ubi cauſa eſt appellabilis, niſi concurrant alia extrinſecus, quæ inducant periculum.*

26 *Iudex differens executionem ſententiæ in cauſa inappellabilis, non præiudicat ſibi, quominus poſſit poſtea exequi ſententiam.*

27 *Appellare non poteſt confeſſus, & conuictus, ſimul de crimine, tam de iure canonico, quam ciuili, niſi alleget cauſam probabilem.*

28 *Appellare an poſſit hæres contra quam agitur ex confeſſione defuncti.*

29 *Executio ſententiæ retardari non debet, ubi iudex uidet tertium appellare ſolum, ut differat.*

1 REſcinditur † ſententia ope ap
pellationis, de qua in toto ti
tu ff. & C. de appel. & de ſen
tētia criminali, quod ab ea,
ſicut à ciuili appelletur, ha-
bes tex. in litigatoribus. C.
de appella. l. non tantum, ff. eod. & l. addi-
tos, C. de epiſco. audi. & in capi. cum ſit Ro-
man. de appella. & ibi Dec. 101. & procedit
hæc regula etiam in crimine læſæ maieſta-
tis, ut ibi per Deci. ſecundum gloſſ. quam
ibi defendit Areti. ubi omnino uide in l. Pan
tonius, §. rei perduellionis, de acqui. hæred.
Hanc eandem opininionem late tenet Aug.
de Arim. ad Ange. quia erat in alia opinio-
ne, in glo. in verbo, præſente Caio, & appel
lante, colum. 4 Et hæc opinio eſt uerior,
2 quia non reperitur, † quod lex dicat in cri-
mine læſæ maieſtatis nō poſſe appellari, niſi
vno caſu, quando quis alicuius factionis
dux fuiſſet, id eſt proditionis, l. conſtitutio-
nes, ff. de appell. quæ lex etiam non dicit il-
lud in ſola proditione aduerſum principē,
iuxta l. quiſquis, C. ad l. Iulia. maieſta. ſed in
omni proditione. Ita barto. & communiter
ſcrib. in dicta l. conſtitutione, & qui aliter di
xerunt, ut Alex. in Apoſt. l. ad Bar. in l. ſi quis
filio exhæredato, §. hi autem omnes, ff. de in
iuſt. rup. Aug. Aret. in dicta gl. & in d. l. con
ſtitutiones. Roma. in §. rei perduellionis.
Ioan. Andr. & Archid. in ca. felicis, colum. 4.
de pœn. in 6. incautè locuti ſicut, quod ap-
paret ex d. cto fundam ēto, & reſponſis Aug.
de Arim. ad ea, quæ dixit Aret. ubi ſupra. Et
3 † qui ſint caſus, in quibus non licet appella-
re in criminalibus, uide omnino Alexan. in
dicto §. hi autem omnes. & in d. l. conſtitut.
Pract. Papien. in forma appellationis à ſentē
tia diffinitiua, col. 4. verſi. fallit hęc regula, &
per Hippol. in l. unica. cha. 9. C. de rapt. uirg.
& Ange. Aret. in l. non tantum, colum. pen.
verſic. 2 habes, & plene in d. glo. Et ex prędi-
4 ctis, vides, † ꝙ ſtatim ex regula loquendo ſen
tentia condemnatoria contra delinquētem
mitti non debet executioni, ſed expectandi
ſunt decē dies, qui dantur ad appellādū, quo
tēpe poteſt tā ipſe, ꝗ quilibet tertius appel.
late pro eo, l. non tātum. & ibi Bar. ff. de app.

Bart.

Bar.omnino videndus in l.qui vlt. ad fi.ff.de pœn.& latè Fel.in c.quærenti.col.2.de offi. deleg.in verbo,in eadem gl.ibi, in crimina libus.ubi dicit,ꝙ eſt communis opinio,po nit tamen duodecim fallentias,in quibus, uel differtur,uel etiam aufertur executio, uide ibi omnino,& idem quod Fel.in d. ca. quo ad principale ponit etiã Fel.in c.2.col. 1.& 2.de re iud.Item ex prædictis habes,ꝙ
5 tranſit† in rem iudicatam per lapſum decẽ dierum ſententia criminalis condemnato- ria, ſit ut ciuilis, uidebatur tamen dicendũ contrarium,per regulã, l.liber homo ff ad l.Aqu.Sed ſic eſt,ut per Fel.in c. de his.col. 1.in prin.de accuſ.& in c.cõſanguinei de re
6 iud. Sunt † tamen caſus in quibus nunquã tranſit in rem iudicatam ut per Fel. in d.ca. conſanguinei. Dixi ſupra in ſecundo mo- do,quo agitur aduerſus ſententiam,petita
7 in integrum reſtitutione,† ad fi. Statuta ta men cauent ferè in omnibus locis, ut à ſen tentia criminali non poſſit appellari, Quæ ſtatuta an ualeant,uide Fel.in d.c.quærenti col.2.Cæp.conſi.4.Ang.conſi.187. & Aret. in d.gl.& ſtante eorum firmitudine, Quæ-
8 ro† quãdo ſententia continet criminalẽ, & ciuilem pœnam,quia partim pertinet ad fi ſcum,& partim ad priuatum. An hoc caſu poſſit appellari? Et uidetur poſſe, quia ca- ſus eſt mixtus. & non ſimplex, & in mate- ria exorbitanti,& odioſa, vti nunc ſumus, ſtatutum loquẽs in caſu ſimplici, non com prehendit mixtum.Doctor.in l.1. ff.de uer- bo.oblig.& ita Alex.in rubr.C. de iud Ang. conſi.256. in contrarium ꝙ imo tota dicatẽ criminalis, ex quo magis potens trahit ad ſe minus potens,iuxta l.cum quæritur.ff.de ſtat.ho.& conſequenter non poſſit appella ri,tenet Pap.i ſot.lib.quo agit de rub. poſſ. col.2.& Alex.ſibi contrarius in cõſ.82.vol. 1.ad fi.& ꝙ tota ſit criminalis,tenet Arc.in c.cum in tua in 1. not. de teſtib. Ego primã opin.ſequor,ut poſſit appellari non obſtan te allegato ſtatuto propter dictum funda- mentum,ut in materia exorbitanti,& odio ſa,&c.Secus ſi ſolum eſſet exorbitans, ſed fauorabilis,Sic concluditur communiter in d. 2.& ita concordatur Alex.ſi bene uides eum. Nec etiam uerum eſt ꝙ tota cenſeatẽ criminalis.ut per eundẽ Arc.in c.teſtimo- nia,in 2.not.de teſt.& uide Iaſ.in d.rubr.ꝙ dicit, ꝙ hæc eſt communis opinio, & hanc opi.etiam tenet Alex.in l.3 ff.de ſep.uiol.Si
9 tamen fiſco† uenit aliquid applicandum in conſequentiam,aliud uidetur, quia tũc to ta uidetur ciuilis. Hanc cõſiderationem ha buit Bal.in 3.uol.conſi.226. ſecundum im- preſſionem Mediolani,ubi omnino uide,ſi cut etiam tota uidetur criminalis, quando in conſequentiam uenit intereſſe partis. l. mixtum.§.qui furium ff.de furt.ubi Bar.iũ cto tex.in l.ſolemus. §.latiſcularores.ff. de furt.de quo vltimo uide Cor. 1. uol.conſil.
10 91.col.12.& facit,ꝙ† ubi prohibetur appel latio à principali,etiam intelligitur prohi- bita ab acceſſorijs,& impenſis. Alex.in l.pa tris,& filij.ff.de uulg.& pup colum.2. poſt Imo.Item facit dictum Bar.in l.ſolent,ff.de
11 alim.& cibar.leg.Scias tamen† ꝙ ubi prohi betur appellatio in delictis non intelligitẽ prohibita ab incidenti,& emergenti.Bar.in l.arbitrio in primis uerbis.ff qui ſatiſd.cog.
12 in rub.ff.de re iud.&† circa ſtatuta, ut non poſſit appellari à ſententia criminali, uide Cur.conſ.59.dux Phil.ubi loquendo de de- creto Mediolani,dicit ꝙ tantum poteſt ap- pellari,ubi appareat de euidẽti iniquitate. Itẽ uide Bar.in l.2.C.quor. appel. nõ recip.
13 ubi ponit,quando† lex uel ſtatutum prohi- bet appellationem in certis criminibus,q d iuris ſit in alijs. Ad quod uide Dec. in conſ. 49.præſtantiſſimus doctor.Bar.conſ.165.in cip.in q.Ang.cõſ.107.Iacob,& Lucas, Aug. de Arim. ad Ang.in d. glo. in additionibus
14 q̃ incipit, Caius. Et quid † ubi gratia cauſæ ꝓhibetẽ appellatio,ſi in oppoſitum pronun ciet̃,an poſſit appellari,uide Fel.in c. dilecti filius,el ſecondo de reſcrip.col.4. uerſus fi- nem.Marian.in tract.de alim.col.pen.Et an
15 †intelligatẽ nõ ſolum de cã diffinitiua, ſed etiam interlocutoria, uide in rubr.ff.de re iudic.& Ang.Are. in l.creditor.§. iuſſus. ff. de appel.Fel.c.cauſam,col.pe.de reſcr.Dec.
16 l.ſi q̃s in cõſcribẽdo,col.fi.C.de pac.Et † q̃n ſtatutum mãdat procedi ſine lite,& ſtatim, & ex officio ꝙ uideatur reiecta appellatio. tenet Bald.uol.1.conſi.330.circa fi.Et ſtãte
17 ſtatuto† ut condemnatus pro percuſſione non appellet, ſi ex eo ꝙ nõ ſit plenè paritũ primæ condemnationi ſubſequatur alia,an poſſit appellari,uide plene Bar.cõſi.101.Si
18 †ſtatutum negat audientiã ad defenſionẽ,

an intelligatur prohibere appellationem ut
19 de Veron.conſ.4.col.-.Quando dicitur † ne
que ſub prætextu quodã altero, dicitur ſub
latum omne remedium etiam reſtitutionis
in integrum, ut per Bar.in l.nemo, C.de tẽp.
appell.et Soc.conſi.199.uide Dec.in l.ſi quis
in conſcribendo, colum. fin. C.de pact. qui
20 dicit quod † talia ſtatuta ſunt ſtrictè inter-
pretanda, ad quod ultimum allegat etiã ſe
ipſum conſ.49.uide etiam in materia appel
lationis multa per Parid.de Put.in ſuo tract.
ch.14.in uerbo, appellatio, et ubi caſus clarè
21 non deciditur in ſtatuto, dic quod † non ex
cluditur appellatio, q̃a hæc eſt regula, quod
ſi non reperitur prohibita, intelligitur per-
miſſa.glo.fi.in fin.in l.qui reſtituere, ff.de
22 rei vẽdic. & in dubio † eſt permiſſa, ubi regu
lariter eſt permiſſa, alias ſecus, Dec.conſ.28.
23 in fin. Et nota in hac † materia q̃ in q̃ ſi cauſa
nõ appellabilis, tunc nõ ſunt expectandi de
cem dies, iuxta ea quæ dixi ſupra, quãdo e
24 rò eſt appellabilis † & iudici non uidetur ap
pellationem eſſe admittẽdam, debet ſcribe
re ſuperiori, & expectare reſponſum, & non
pro ſilire ad executionẽ, alias punitur eadẽ
pœna, ſi tamen periculum eſſet in mora ubi
differetur poſſet exequi, deinde ſcribere, ut
p tex.in d.§.hi autẽ omnes. ubi uide Paulus
de Caſtro & ponit de hoc ultimo quãdo pe
riculum eſt in mora. Fel.in capi.2.de re iud.
col.2. & licet loquatur text.in d.§.hi autem
omnes.in manifeſto latrone, et in ſeditio-
ſo, nõ tamen loquitur in caſibus in d.l.cõſti
tutiones, et ſic in caſibus in quibus nõ licet
appellare, quia illa loquitur in inſignibus
latronibus, et in principe ſeditionis. Et ſcien
25 dũ eſt, † quod ex magnitudine delicti non
conceditur talis executio in caſibus in qui-
bus appellati poteſt, ſed ubi cõcurrit extrin
ſecus alia cauſa quæ inducat periculũ ſi dif-
feratur, ut tumultus populi qui iuuat quo
ad hoc, nõ quo ad ſententiã, ut per Fel.in d.
c.2.& Aret.qui ita declarat in l.Pantonius,
§.rei per duellionis, colum.1.ff.de acquiren.
hæred. Dixi quando iudex non detulit ap-
pellationi in caſu permiſſo quid facere de-
beat, & concluſi cauendum ſibi eſſe nè exe-
26 quatur ſententiam, Nunc Quæro † quid in
caſu prohibitio, ut in crimine hereſis, capi-
tu. ut inquiſitionis, de hæret.in 6.& in alijs
de quibus ſupra. Si ei deferatur ſibi ita liget
manus, ut non poſſit poſtea exequi ſenten
tiam, & uidetur non poſſe per cap.cum ap-
pellationibus friuolis, de appellat.in 6.Veri
tas tamen eſt in contrarium, quia tali facto
ſuo nõ potuit præiudicare reipublicæ, cuius
intereſt, vt delicta iam atrocita, pro ſunt ea,
in quibus prohibetur appellatio, cito puniã
tur, & facit l.cum reis.C.de penulti. Hæc eſt
opinio Angel. Imol. & Aret.in d.l.conſti-
tutiones, ff.de appel. Inter cęteros caſus in
quibus nõ poteſt appellari, eſt unus, qui ſe
27 accomodat omnib. criminibus, † quando
reus eſt confeſſus, & conuictus ſimul l.2.C.
quorum appellat.non recip.ita Dec.ibi com
muniter, & Ang.Aret.in d.l non tantum.co
lumn.penultim circa fin. De iure canonico
ſolum confeſſus non appellat. in capit.cum
ſit Romana, §.ſine autem poſt ſententiam,
de appel.in 6. vt per Ange. Aret.in l.credi-
tor.§.iuſſus, col.5.6. & ſeq.ff.de appel. Si ta-
men uidetur iudici à quo appellantem con
feſſum, & cõuictum, habere iuſtam cauſam
appellandi deberet ſuperſedere ab executio
ne & poſſunt conſiderari plures iuſtę cauſę,
vt per Angel.Aret.in d.§.iuſſus. ubi ſupra,
ſed magis tamẽ cõmunis opinio illa eſt in c.
ſpeciali.§.porrò.de appel.ut ibi per Abba.&
Dec.quod nõ ſit differentia inter ius ciuile,
& canonicum, & ſi ſolum confeſſus non al-
leget in appellatione cauſam probabilẽ cõ
tra confeſſionem, nullo iure audiatur, tan-
quam ueniat contra notorium, alias ſecus.
Et quod etiam confeſſus, & conuictus au-
diatur allegando cauſam, uide late Dec. ibi
dem in 1.notab. & colum.2.verſ.in fin.gl.&
28 Dec.etiam ibi quærit, & ſoluit, an † heres ap
pellare poſſit ſi contra cũ agatur ex confeſ-
ſione defuncti. Cætera, & circa d.l.non tan-
tum, & circa l.ſi quis filio exhæredato.§.hi
autem omnes, & circa alia uide per Aret.in
d.glo. vide etiã in hac materia Mar. Soc. in
capit.qualiter.el ſecundo.in art 11.quæſtio.
99.de accuſ.ubi per quatuor colum. non o-
mitto tamen circa d.l.non tantum, quod ſi
29 iudex † præſumet tertium appellare, ſolum
ut differat executionem ob hoc nõ deberet
illam retardare. Abb.in cap. ſuper eod. ad
fin.de offic.deleg. faciunt quæ ponit Fel.in
capit.de cętero, column.3.de re iud.& in ca.
licet cauſam, column. 3.de prob.& ibidem.
in 6.notabili.

Tit.de

Tit. de Nullitate aduerſus ſententiam.

S V M M AE.

1 *Sententia impugnatur etiam uia nullitatis.*
2 *Appellatione ſimpliciter interpoſita etiam deuo lúitur cauſa nullitatis.*
3 *Sententia nulla a qua appelletur non confirmatur lapſu fatalium.*
4 *Executio ſententiæ criminalis, quæ continet pœnam irretractabilem, non fit pendente iudicio nullitatis, etiam ſi nullitas requireret altiorem indaginem, niſi euidenter appareat de calumnia.*
5 *Executio ſententiæ quando impeditur, impeditur etiam ne bannitus poſſit occidi.*
6 *Nullitas ſententiæ criminalis, ex quibus cauſis poſſit apparere.*
7 *Nullitates ſententiæ per quem ponantur.*
8 *Statutum prohibens nullitatem, non tamen omnes nullitates excludit.*
9 *Nullitas maximè euidens non prohibetur, ubi prohibetur appellatio.*
10 *Nullitatis exceptio poteſt opponi etiam contra tres ſententias, ubi pœna mortis, uel alia corporalis imponitur.*

1 IVre etiam † contra ſententiã
agitũ uia nullitatis, ut not. in
l. 1. C. ſent. reſc. nõ poſ. & per
Pract. Papiẽſem, in forma ſẽ
tentiæ diffinitiuæ, colu. 2. &
hoc largo modo, q a qđ nul
lũ eſt impugnari nõ põt c. ad diſſoluẽdũ, de
deſpõ. impub. & l. nã, & ſi ſub cõditione, §.
poſt defectũ, ff. de iniuſt. rupt. Hinc eſt qđ
ẽt appellaĩ a ſentẽtia nulla l. ſi expreſſim, ff.
2 de appel. † imo appellatione iterpoſita ſim
pliciter ẽt deuoluiĩ nullitas, ut not. in d. l. ſi
3 expreſſim. & in c. dilecto. de appel. nõ † tñ ſi
appelleĩ à ſẽtẽtia nulla cõfirmaĩ lapſu fata
hũ d. l. ſi expreſſim. Et pẽdẽte nullitate a ſen
4 tentia criminali non fit eius executio, † quę
contineat pœnã irrettactabilem, etiã ſi req
reret cognitio nullitatis altiorem indaginẽ
ut eſt opinio communis quemadmodũ at-
teſtatur Iaſon ibi, in l. 3. §. ſi ſeruus, ff. de ac-
quir. poſ. aliàs diſtinguitur, an requirat al-
tiorem indaginem, uel non, ut habetur in l.
4. §. condemnatum, ff. de re iud. Si tamen
euidenter appareret de calũnia fieret exe-
cutio, vt in d. §. ſi ſeruus, p Doc. & per Aug.
de Arim. ad gloſ. pręſente Caio, & appellã
5 te, verſ. ſin autem non appellauit, & † ſicut
nõ fit executio à iudice, ita etiam bannitus
non poſſet interim occid , vt communiter
cõcluditur in d. §. ſi ſeruus, quia in hoc fun
6 gitur officio iudicis, vt ibi. Et † nulllitas ſen-
tentiæ criminalis poteſt apparere ex pluri
bus cauſis, & primo qñ nõ cõſtito de de-
licto fuiſſet captus inquiſitus, iuxta d. Gãd.
quod non conſtito de delicto, quidquid ſu-
peredificatur eſt nullum in tit. de præſũpt.
uerſ. vnum tamen nota, ſecundò quãdo in
quiſitio eſſet inepta, quòd pluribus modis
cõtingere poteſt, vt ſupra latè dixi in tit. de
inquiſit. Tertio, quando vitium eſſet in iu
riſditione inquirentis, vt dixi ſupra tit. de
for. cõpeten. Quarto, qñ deficeret citatio
vt dixi ſupra ſub titul. de citatio. Quintò,
quando ſententia eſſet lata non data deſen
ſione, vt per Hipp. in l. vnius §. cognitum,
colum. 9. verſ. nũc reu rtor, ff. de queſtiõe.
Itẽ quando apparet ex actis de notoria ini-
quitate cap. inter cæteras, cũ ibi not. de re
7 iudicata. & † ſi vis plura ſcire, vide ſupra in ti
tul. de banni nullitate, vbi latè. Item vide
Pract. Papien. in forma ſententiæ diffini-
tiuæ, colum. 2. vbi ponit per ſeptem, colu.
infinitas nulitates, uide etiã quando ſentẽ
tia ſit nulla Spec. plenè in tit. de ſenten. §. iu-
ſta per totum. & in tit. de appel. §. 2. ver. 18.
& in l. prolatam, C. de ſenten. quæ vero p-
tineat ad remediũ nullitatis, vide per doct.
in d. l. ſi exp̃ſſim. in d. capit. dilecto. maximè
8 per Peruſ. ibi dicit, † quòd ſtatutum prohi
bens nullitatem, non tamẽ excludit omnes
nullitates, ut in quæſt. l. 1. & pluribus quæ-
ſtionib. ſeq. ponit alias q̃ſtiones circa dictũ
9 ſtatutum. Et † vbi prohibetur appellatio,
nõ prohibetur nullitas maxime euidens, vt
per Cur. conſ. 59. dux Philippus, colum. 8. &
per Hipp in l. vnica, C. de rap. virg. char. 10.
colũ. 1. & Dec. in l. fin. col. penult. C. de ed. c.
diui Adrian. tollen. vbi vide. Et uide quod
10 † vbi pœna mortis imponitur, vel alia cor-
poralis, ſemp̃ poteſt opponi exceptio nulli
tatis, etiam contra tres ſententias, vt p An
ge. Aret. in §. appellantur, Inſt. de excep. co.
12. verſ. vlt. mo.

Tit. de Querela contra ſententiam .

S V M M AE.

1 *Querela poteſt intentari contra ſententiam , & peti eius reuocatio coram eodem iudice, quando non competit remedium nullitatis .*

2 *Querela remedium eſt extraordinarium , nullitatis ordinarium .*

3 *Querela non poteſt intentari contra ſententiam quando appellatio ab ea prohibetur, ratione excellentia perſonæ .*

4 *Appellatio remouetur a ſententijs per Senatum Mediolani latis .*

5 *Appellari ubi non poteſt mixta conſideratione perſona, & cauſa poteſt tamen ſupplicari .*

6 *Miſſio in poſſeſſionem hæredis facta per iudicem non citata parte reuocatur ab eodem iudice , ſi pars poſtea contradicat, & quotidie Mediolani ſeruatur .*

7 *Appellatione per ſtatutum prohibita, non intelligitur prohibita ſupplicatio , & quia recurri poſſit ad ſuperiorem , quo caſu non deductum poteſt deduci, & non probatum probari .*

8 *Querelandi remedium ubi , & per quos tractetur .*

9 *Appellatione prohibita , non cenſetur prohibita querela .*

10 *Appellatio, & querela ſunt diuerſa .*

11 *Querelare prohibitus , non eſt prohibitus dicere de nullitate .*

12 *Querela per ſtatutum prohibita, an intelligatur prohibita appellatio, & ius dicendi de nullitate ?*

13 *Querela nomen eſt generale , & latius , quam verbum appellare , & comprehendit e iam accuſationem .*

1 COntra † ſententiam iure agi poteſt alia querela, iuxta dictum Pau. de Caſt. in l. fin. C. de edi. diui Adr. toll. numer. 16. dum not. gloſſ. ibi uelle , quod vbi non poteſt appellari , poteſt tamen querela porrigi coram codē iudice , & peti reuocatio ſentētiæ, & loquitur Pau. de Caſ.
2 quando ſententia non eſt nulla, quia † competere tunc remediū nullitatis ordinariū , quod faceret ceſſare hoc querelæ extraordinarium, ut ibi eū declarat Dec. & defendit ab Alexan. vide Dec. ibi in uerſ. & poſt ſeſſio. Paul. de Caſt. circa colum. penu. Subdens tamen Dec. quòd ſecundum Doct. comm uni
3 ter non procedit d. Pau. de Caſt. qñ † prohibetur appellatio ratione cauſæ, ſecus ſi pro
4 pter excellentiā perſonæ, ut † in Senatu noſtro à quo ob uirorū , & ordinis amplitudinem nō appellatur, iuxta Authen. quæ ſupplicatio. & l. preceden. C. de precibus Imper. offer. non faciens differentiam inter ſupplicationem , & quærelam, & licèt poſtea conetur adhunc Deci. defendere Paul. de Caſtr. ut regulariter qñ eſt prohibita appellatio ratione cauſæ , non tamen ſi prohibita querela, ſiue appellatio ad eundem iudicē. Tamē communis eſt in contrarium. Et ita apparet ex his , q̄ ſupra dixi in materia ſupplicationis, ad quæ prædicta adde, & maximè quod ponit Deci. ubi ſupra dum dicit ,
5 quòd etiam , ubi nō poteſt † appellari mixta conſideratione perſonæ, & cauſæ tamē poteſt ſupplicari , quod no. allegat Imol. conſi. 142. Non omitto tamen in caſu, l. fin. C. de edict. diui Adri. tol. & eius quod dicit Paul. de Caſtr. quod quotidie in hac ciuitate Mediolani ſeruatur d. Paul. de Caſtr. q̄a
6 iudices abſque citatione partis ponunt in poſſeſſione hæredem, poſtea apparente qui contradicat non citato, & petente reuocationem fit reuocatio ab eodem iudice. Eſt uerum quòd non eſt hoc remedium extra ordinarium quærelæ differens ab alijs , ſed remediū nullitatis, quod deduci poteſt coram eodem iudice , ſi eſt ordinarius , quia poteſt cognoſcere de ſua nullitate l. abſēte. C. de accuſat. l. ſi ut proponis , & l. ſi præſes quaſi deſertam. cum ibi not. C. quomodo, & quando iud. & quo remedio competēte ceſſat omne aliud remedium extraordinarium , iuxta declarationē Alexan. in dicta l. fina. Non omitto etiā quòd quidquid ſit
7 de iure de cōmuni, quo † prohibita ſupplicatio quando prohibetur ratione cauſæ, iure ſtatutorum eſt aliud , quia ſi prohibetur appellatio per ſtatutum non prohibetur quin recurri poſſit ad ſuperiorem, ita Baldi in l. fi. ad fi. C. de temp. app. & ibi Sal. & Salic. in l. fi. circa vlt. col. C. de ſentē. & interlocut omnium iudi. Alexan. cōſi. 88. uol. 4. Imol. cōſi. 145. uiſis ac diligenter, col. 2. & 5. & cōſil. ſeq. quod incipit, in cauſa Nauis. & ibi in col.

col.5.in verſi.& ideo cum ſimilib. dicit hoc amplius quod in ea cauſa ſi recurratur ad ſuperiorem poterit illud quod non fuit ꝓbatum probari, & non deductum deduci, & in caſu ſtatuti prohibentis appellationē, ꝙ non intelligatur prohibitum quin recurri poſſit ad ſuperiorē habet pro abſoluto. Dec.in d.l.fi.col.pen.uer. ulterius.quinimo ibi tētat idē ſuſtinere prohibita appellatio ne iure communi,quod non placet,& hoc etiā Imol.non uult.in l.ex conſenſu, §. fi.ff. de appe'.& ſuper hac concluſione fundatur etiā practica noſtra literarum ad nouas de fenſiones,quæ impetrātur poſt ſententias criminales à Senatu,quia licèt ſit prohibita appellatio,& omne aliud remedium,nō tñ intelligitur prohibitum,quin ad ſuperiorē liceat recurrere,prout etiam magis apertè dicitur per Hipp.in d.l.unica, chart.10. col. 2.C.de rap.uirg.uel ſi.nolo etiam. quinimo decretū nouiſſimū in ſpecie hoc reſeruat. Eſt uerū quod ſi ſupplicaretur intra tēpus ad appellādum remedium diceretur meræ iuſtitiæ,circūſcripto tamē decreto noſtro, quo ſtante adhuc non ſimpliciter princeps tenetur concedere,ut cauſa iterum cognoſcatur,& hoc ꝑ tex.in d.Auth. quæ ſupplicatio,C.de ꝑcib.imper.offe.ſed poſt tps ad appellandum dicitur ex gratia concedi, iuxta
8 §.ſi quis ultro.in l.1.ff. de quæſt. &†qđ no. ibi Bar. In reliquis de remedio quærelandi uide Abb.in c.querelam.de procur.& Alex. in d.l.fin.C.de edic.diui Adrian. tollend. Et circa prædictam concluſionem,quod ꝓhibita appellatione,non ſit prohibita ſuppli-
9 catio. Adde†quod nec etiam eſt prohibita querela,ut latè oſtendit.Fel. ubi eſt vidēdū in ca.paſtor.colum.pen.uerſi. cōſiderat ter tio.de offic.ord.& in cap.querelam,colum.
10 4.de iureiu.& ibi dicit,quod† ſunt diuerſa appellatio,& querela,& uno prohibito alterum non cenſentur prohib tum. Item ꝓ
11 hibitus querelare, non eſt prohibitur dicere de nullitate.ut per Bal.2.uol.cōſilio 187.
12 circa fi.et quod †ſtatutum prohibens omnem querelam intelligatur prohibere appellationem,et ius dicendi de nullitate, tenet Bal.5.uol.conſi.272.col.2.circa prin. Et
13 nomen†querela eſt nomen generale comprehendens omne genus quærelandi. Bal. 1 uol.conſi.335.col.2.Signor.conſi.220.ad fin.& conſi.252.colum. 1.Cuman.conſ.42. & eſt magis latum verbum quærelare,quā appellare. Are.conſil.75. col. 8. & comprehendit etiam accuſationem. Cæpol. conſil. 63.colum.2.

Tit. de via facti, & denunciationis euangelicæ contra ſententiam.

SVMMAE.

1 *Executio ſententiæ iniuſtæ impediri poteſt uia facti, quando iudex uult illam exequi, & damnum irrogandum eſt irreparabile.*

2 *Sententia, quæ in iudicatum tranſiuit, poteſt impediri uia denunciationis euangelicæ. quando eſt iniuſta, & uictor ſcit iniuſtam eſſe, ſeque eſſe in peccato.*

1 Contra † ſententiam quis etiā ſe tuetur uia facti,qñ eſt iniuſta, & iudex uult eā exequi, damnumque irrogādum eſt irreparabile. Abb. in c.ſi quādo de offic.deleg.et Dec.ibi latè,et Dec.in l. ut uim,ff.de iuſt.et iur.Similiter contra ſen
2 tentiam† quæ etiam tranſiuit in rem iudicatam utimur uia denunciationis euangelicæ,qñ eſt iniuſta,et ſcit victor iniuſtam eſſe,ſeq; in peccato eſſe,ita Abb.in ca. nouit. de iud.contra Bar.in extrauag. ad reprimēdum in uerbo,denunciationem opin.tamē Bar.uidetur cōmunis,ut dicit Dec.ibi, col. 5.quem tamen uide.Hæc ſunt omnia remedia iuris,quibus contra ſententiam uti poſſumus,ſed quoniā ex gratia principis, etiā reſcinditur, ideo operæ precium exiſtimaui,de hoc etiam aliqua ſubijcere.

Tit. de Remedijs iuſtitiæ contra ſententiam ex conceſſione principis.

SVMMAE.

1 *Sententia quæ in indicatum tranſiuit non poteſt retractari regulariter ab ipſo iudice, in* angendi,

augendæ, uel minuendæ pœna. niſi cum autoritate principis, ubi conſtaret de innocentia condemnati.

2 *Sententia quæ in iudicatum tranſiuerit, quibus caſibus retractari poſſit ab ipſomet iudice, quando ordines loci non obſtant.*

3 *Reſtitutio à principe conceſſa uia iuſtitiæ plenius prouidet quam reſtitutio minori competens fauore ætatis.*

4 *Reſtitutio à principe ex iuſtitia facta dicitur remedium extraordinarium, ſiue ſpeciale.*

5 *Donatarius à quo bona euincerentur uia reſtitutionis ex iuſtitia non poſſet de euictione agere, ubi alias poſſet.*

6 *Emptor a quo euincerentur, bona uia reſtitutionis ex iuſtitia poſſet agere de euictione.*

7 *Reſtitutio ex iuſtitia dicitur fieri quando præceſſit ſententia iuſtè lata & ſeruatis ſeruandis, poſtea uero appareat de innocentia ſecus ſi ex proceſſu de innocentia appareret & appareret ſententiam tyrannicè latam fuiſſe, uel nullam, aut euidenter iniquam eſſe.*

8 *Sententia tyrannice lata non meretur nomen ſententiæ.*

9 *Appellari poteſt a ſententia criminali etiã ſtante decreto Mediolani, quando tempore ſententiæ ex actis apparebat de aperta iniuſtitia.*

10 *Statutum, uel decretum tollens appellationem, & nullitatem, non intelligitur extollere, quando ſententia dolo ſit lata eſt.*

11 *Ordinario remedio nullitatis dicitur prouiſum quando Senatus ordinat, ut non habeatur ratio ſententiæ criminalis, ex uitio citationis nullæ & etiam ſi cauſam nullitatis committat iudici tulit ſententiam.*

12 *Supplicationis, & querelæ remedium dicitur extraordinarium quando deficit appellatio.*

13 *Supplicatio ex conſuetudine Mediolani habet uim appellationis.*

14 *Appellare dicitur qui arripit iter ad principem.*

15 *Literis ad nouas defenſiones banniso conceſſis, quando hæres poſſit uti.*

Dixi de remedijs iuris contra ſententiam, uidendũ modò eſt an illis ceſſantibus, ſuperſit aliud remedium, ſaltem autoritate principis, quod tamen non pendeat ab eius clementia, ſed a iuſtitia, & breuiter dic adeſſe, quãdo conſtat poſt ſententiam innocentem condemnatum fuiſſe, nam poſt quam illa tranſiuit in rem iudicatam, vel per lapſum temporis ad appellandum, vel ex diſpoſitione ſtatutorũ, quæ velint vt non poſſit appellari, licèt amplius ad eã manus apponi non poſ-
1 ſit, vt notatũ eſt, iudexq; ſententiæ, † ea lata no poſſit amplius ſe intromittere, in minuenda, vel augenda pęna lacta. §. de ampliãda. ff. de re iudicata, nihilominus ex autoritate principis cõſtito expreſſe de innocentia, poteſt iudex ipſe qui ſententiam tulit prouidere, de hoc ex text. in l. 1. §. ſiquis vltro, ff. de quæſt. & ibi glo. Bar. & Doct. &
2 in l. diui. ff. de pen. In aliquibus † tamen caſibus etiã ſolus iudex hoc poteſt niſi uetarent ſtatuta locorũ, ut per Fel. in c. conſanguinei, col. fi. extra, de re iudi. & dixi ſupra in titulo ſi aduerſus rem iudicatam reſtitutio poſtuletur, circa fin. & faciunt, ad hæc quæ dicit Dec. in c. at ſi clerici. §. 1. col. 2. in principio extra, de iudic. cum uult quod iudex in ſententia poſſit augere, vel minuere pœnam ex cauſa non poſt ſententiam, ſed epiſcopus ſuperior hoc poſſit diſpenſando. Aduertendum tamen eſt, an id faciat ſuperior uia iuſtitiæ, an ex mere gratia, iuxta l. fi. imo totum titulum. C. de ſenten. paſſ. Et
3 † ſcias quod plenius prouidet reſtitutio principis, quæ fit uia iuſtitiæ, quã reſtitutio quæ fit gratia minoris ætatis. ita Iaſon. in Gallus. §. & quid ſi tantum, nu. 73. ff. de liber. & poſthumo. & ibi ponit de reſtitutione hac principis, quæ fit ex iuſtitia poſt Nell. per eum allegatum, & ultra eum uide Ang. in d. l. fi. C. de ſenten. paſſis, & Salic. ibidem ad
4 finem. Scias etiam † quod hæc reſtitutio quæ fit ratione iuſtitiæ dicitur remedium extraordinarium, ſiue ſpeciale, ſicut etiam remedium reſtitutionis in integrum, quæ competit minori, vt not. in l. minor 25. annis. ff. de euict. & eſt tex. in l. in cauſa, la ſeconda, in princip. ff. de minoribus. Quo fit.
5 † ut donatarius cui hoc modo euincerentur bona, iuxta dicta per Iaſon ubi ſupra, non poſſet agere de euictione, loquitur ubi alias poſſet agere, iuxta not. per Barto. in l. Ariſt. & Labeo. ff. de donatio. & per Iaſ. in l. Iulian. §. 1. ff. de uerb. obl. & hoc per tex. ſecundũ unum intellectum in l. qui res. §. diue. ſin. ff. de ſolut. Aliud in emptore cui hoc remedium euincerentur bona empta di

cta lege, minor, vigintiquinque annis. ff. de euictio. & gloſſ. ibi, & Salic. clarè hoc oſten-
6 dunt in ratione poſita, quare † emptor poſſit his caſibus agere de euictione, & qñ ex mæra gratia ſequeretur talis euictio, res nõ haberet difficultatem; quod nõ poſſet agi l. Lucius. ff. de euictionibus. Eſt tamen aduertendum ne erretur in terminis q̃
7 tunc dicitur reſtitutio ex † iuſtitia quando ſentẽtia fit iuridice, puta præcedentibus indicijs quis torquet, & tortus fatetur, & ita ſeruatis ſeruandis damnatur. Nam hoc caſu ſi poſtea apparet de innocentia fit reſtitutio propter iuſtitiam, & uere eſt reſtitutio ſiue gratia, ſed tamen ex iuſtitia d. §. fin. in l. 1. & d. l. diui. ſed ſi ſententia eſſet tyrãnicè lata, & ex proceſſu per quod appareret eum eſſet innocentem, condemnatumque animo doloſo, vt bonis proprijs ſpoliaret, eo caſu non eſſemus in d. §. ſi. imo talis tanquam ſpoliatus eſſet via ordinaria qñcũq; poſſet intentare remedium reintegrandi ſe ad poſſeſſionem bonorum ſuorũ, iuxta no. in ca. conquerenti. de reſt. ſpol. & per Doct. in l. iuſte poſſidet. ff. de acquirend. poſſeſſio. & Soc. conſi 12. colum. 3. & recurre in hoc ad l. decernimus. C. de ſacroſa. eccleſ. & trac. tyrannicæ Bar. & idem cẽſerem generaliter quando ſententia eſſet nulla, uel euidenter iniqua, & quãdo eſt nulla, qua proceſſus fuit nullus, & inordinatus, quod eo caſu competat tale remedium, dicunt Abb. & Socinus. ubi ſupra, & idem dicit Socinus ibi quando etiam eſt nulla defectu iuriſdictionis, qñ uero eſſet iniqua euidenti iniquitate quæ ex actis appareret tunc idem eſſet, ut probatur ex prædictis, iuncta ca. inter cæteras, cum ibi not. maxime per Fel. in 3. cõcluſio, de re iud. & quod ubi tyrannicè lata eſt, nõ regina uirtutum, ſed iniuſtitia dominante, vt fuit illa quã Hẽricus Imperator tulit contra regem Robertũ, de qua in clem. paſtora
8 lis, de re iud. Talis † ſententia non habeatur quoquomodo in cõſideratione, ita etiã ut non mereatur nomẽ ſententiæ, eſt tex. in d. clem. paſtor. & ſi dicas hæc procedere iure cõmuni, ſed ſtante decreto noſtro quod à ſententia criminali non liceat appellare, vel reclamare, ſed ſolum ſit recurrendũ ad principem, tũc omne id quod obtinetur dici poſſit obtentum per remedium extraordinarium. Reſpondeo, quod ubi de innocentia apparet poſt ſñiam, tunc procedit d. §. fi. & d. l. diui. & ita ponderat Fel. in c. conſanguinei. de re iud. col. 1. & magis colum. 1. S[illegible]
9 quando † conſtabat tempore ſententiæ ex actis de iniuſtitia aperta eo caſu decretum non obſtat quinpoſſit appellari, ita latè in terminis Curt. Sen. cõſi. 59. dux Philippus. col. 8. verſic. licet, & quãuis aliter obſeruetur, quia recurritur ad principem, uel Senatum, non propterea immutatur ſubſtantia rei, ſolum forma, quia hoc mõ iuſtitia declaratur, uel dic, quod etſi princeps, uel Senatus uelint ut ad eos recurratur in hoc, tñ non fit contra naturã remediorũ, quia appellatur a iudicibus noſtris rerum criminalium ad Senatũ, quia alius ordo non eſt intermedius, l. Imperatores. ff. de appel. Et ſi Senatus remittat cauſam cognoſcendã eidem iudici, hoc quidem vr̃ extraordinarium contra l. iudex poſteaquam. ff. de re iud. Si uero retinet, & cognoſcit fungitur
10 in hoc officio iudicis appellationis. Et † decretum tollens appellationẽ, & nullitatẽ, non tollit, quãdo doloſè ſententia lata eſt, quia perpetuò ſuccurritur, iuxta gl. in l. Imperatores, & ibi Iaſ. in fi. ff. de re iud. & ut ſupra, & per Cur. ubi ſupra in d. conſi. 59. dux Philippus, col 8. & 9. & per Peruſ. ubi omnino eſt uidendum in cap. dilecto. in 52. col.
11 extra, de appel. Quare † poſtquam ad Senatum quis confugit quærelans in ſententia criminali adeſſe uitiũ citationis, ſi Senatus ipſe cognoſcit, declaratq; nullam habendã eſſe rõnem dictæ ſententiæ, dicitur id facere remedio ordinario nullitatis, & nõ fundando me in uerbis, ſed in rebus, vlterius dico, quãuis Senatus cãm nullitatis non ſublatam a decreto declarando, ut dixi cõmittat alteri, etiam iudici qui iudicauit, tñ ſi declaret ſuper nullitate dicitur declarati remedio ordinario, ex quo ut dictũ eſt decretum non tollit iuxta latè not. ſupra, ma-
12 xime per Peruſ. in dicto concluſio 2. Et † de remedijs ſupplicationis, & querelæ, quod ſint extraordinaria ponit Dec. in lege fina. C. de edic. diui Adr. toll. char. fin. colum. 1. verſiculi non tamen gloſſ. ſed intelligo qñ deficit appellatio, iuxta Authen. quæ ſupplicatio. C. de precib. imper. offer. & ſi dicatur, appellatio fit coram iudice qui tulit ſenten-

ſententiã l. 1. ff. quis, & a quo appell. & cle.
3. de appell. ergo ſi pars cõdẽnata omiſſo
iudice, qui tulit ſententiã coram principe
conqueratur, dicitur uenire uia extraordi
naria. Reſpondeo hoc nihil eſſe attenta cõ
13 ſuetudine, quæ eſt Mediolani, † ut ſupplica
tio habeat vim appellationis, & ita ſem-
per concedit Senatus, ſi in tempore appel-
14 landi ſupplicatur, & de iure, an † iter arripe
re ad principem ſit appellare, uide Iaſon. in
l. de pupillo. §. ſi quis ipſi prętori, col. fin. ff.
de oper. no. nuntiatio. & Imo. conſ. 14. co
lum. 2. & hæc opin. maximè procedit, quã-
do ipſe princeps, vel Senatus retinet cãm,
& iudicat, omiſſa conſuetudine committẽ
di eam iudici qui iudicauit, ut patet ex prę
dictis, & certè uideretur mirum, quod con
demnatus ex ſententia doloſè lata, ad hoc
ut priuaretur, & ſpoliaretur bonis ſuis, nõ
haberet beneficium remediorem reſtituẽ-
tium poſſeſſionem, ſicut habet qui eſt ſpo-
liatus, Non loco caderet materia literarum
ad nouas defenſiones contra banna quæ
quotidie conceduntur a Senatu bannitis,
& quę fundantur in d. l. 1. & in d. l. diui fra-
tres, ſed quia latè dixi ſupra in tit. banniti
quid amittant, & in tit. de remed. cõtra bã
num, ubi ſpecialiter ſupertus loquor, & ẽt
ſupra in ti. ſupplicatio. aduer. ſenten. col. 1.
& 2. & ideo ibi uide, unum tantummodo
15 addidiſſe ſufficiat, † ſi conceſſis dictis literis,
& nondum præſentatis, tñ nondum elapſo
tempore pręſentandi illar, moriatur banni
tus. Vtrũ hæres pro ſuo intereſſe, fortè p̃ p̃
confiſcationem, poſſit eas præſentare, &
innocentiam docere, nam mortuo banni-
to non conceduntur ſecundum conſuetu-
dinem. Dic quod ſiue uelimus tales literas
eſſe reſcriptũ, ſiue priuilegiũ tanquã cõtra
decreta tollentia appellationẽ, hæres uni-
uerſalis poterit eis pro ſuo intereſſe, vti,
ita Abb. cõiter Doc. in reſcriptis in ca. ſigni
ficauit, de reſcrip. & in c. quia de iud. & lo-
quitur re integra, & ante pręſentationem.
& in principio idem quia literæ hæ ſunt q̃-
dam in integrum reſtitutio quę tametſi ſit
priuilegiũ, tamẽ tranſit in hæredem, l. nõ
ſolum, ff. de in integ. reſtitur. Item priuile-
gium quod eſt priuilegium, quia cõtra ius
ſpeciale, ut eſt hoc tranſit in hæredes, cap.
olim tibi, & ibi Abb. in 3. notab. verborum
ſignific. & Dec. id reg. in omnibus caſibus
id obſeruatur, colum. 1. & 3. de reg. iuris,
non tamen morte tollitur crimen, etiam
reſpectum confiſcationis quæ tacitè uenit,
iuxta l. 2. & 3. C. ſi pen. appel. reus mor. ſuc.
quia illæ leges, loquuntur de appellatione,
quę prorſus ſuſpendit pronunciatum. Nos
de his literis quæ non elidunt quoquomo
do condemnationem, ſed tantum permit-
tunt, ut poſſit contrarium probari, ut de-
claraui in tit. de remediis contra bannum,
dum loquor de literis iſtis. Contigit hodie
hic caſus in Senatu & uidebatur mihi con-
cludendum ſicut dixi tum de iure, tum ex
æquitate, & conſcientia, Cum princeps ſal
ua conſcientia non poſſit talia bona retine
re contra hęredem, qui paratus ſit oſten-
dere innocentiam defuncti, tamen rigore
iuris conditio illa literarum, ipſe ſe conſti
tuente, & cap. non poteſt in hærede conue
nire, & ſic reliquum nihil eſt propter defe-
ctum conditionis. Quapropter ſi præſenta
tum fuiſſet reſcriptum, & facta conſtitu-
tio, purificata eſſet conditio, & reliquum
quod potuiſſet defunctus probare contra
bannum, militaret etiam quo ad hæredẽ,
qui eſt eadẽ perſona, ſiue cenſetur, & tunc
utcunque ſit literæ perpetuaſſent iuxta no
tata in d. c. ſignificauerit.

Tit. de Remedijs ex ſola clemẽtia prin cipis contra ſententiam.

S V M M AE.

1 *Gratia conceſſa per verbum Gratia, uel uerbũ, Indulgeo, trahitur ad perſonam tantum non autem ad bona niſi ante conceſſionem de inno centia condemnati conſtitiſſet.*

2 *Gratiam concedere, & rebannire eſt reſti tuere.*

3 *Reſtitutio uia iuſtitiæ trahitur etiam ad bona alienata, tametſi per uerbum, indulgeo, con ceſſa ſit.*

4 *Priuilegia fiſco damnoſa debent ad minus præ iudicium fiſci reſtringi.*

5 *Gratiæ uerba dubia intepretanda ſunt large ut reſtitutionis uim habeant.*

6 *Reſtitutio bannitorum latiſſimam recipit inter pretationem.*

17 *Gratia facta a principe Mediolani intelligitur ſolum facta quo ad perſonam, quia conſuetudo eſt vt ita fiat.*

8 *Interpretatio a [illegible] fit in qualibet diſpoſitione.*

9 *Verbum indulgeo, & verbum, reſtituo, quid ſignificent.*

10 *Reſtituo tantum reſtituit, quantum ablatum fuit.*

11 *Reſtitutio a principe ex gratia facta non trahitur ad bona alienata, nec ad fructus per acquirentem perceptos, nec per fiſcum.*

12 *Reſtitutio a principe facta trahitur etiam ad alienata, quando princeps [illegible] voluit, ſcilicet quando fauore pacis reſtituit rebelles, & extores ſui dominij.*

13 *Reſtitutio facta a principe ex gratia non trahitur ad non acquiſita nec ad condemnationes feudatarijs acquiſitas.*

14 *Reſtitutio rebellibus facta non trahitur, niſi ad rebelles [illegible].*

15 *Teſtamentum a rebelle factum, non conualeſcit conceſſa reſtitutione, poſt mortem, ſecus ſi eo viuo, vel facta reſtitutione bonorum, poſt mortem.*

19. *Reſtitutus a principe, an intelligatur quo ad feudalia, vel ad emphyteuſim reſtitutus?*

17 *Retractatio actus, a principe facta non trahitur ad praeiudicium tertij, nec declaratio actus [illegible] ab eo facta.*

18 *Reſtitutus poſt damnationem de falſo, an poſſit iterum in teſtem admitti.*

19 *Cancellatus e banno, vel reſtitutus, an intelligatur reſtitutus quo ad [illegible] famam.*

20 *Recipere ad plenitudinem gratiae quid ſit.*

21 *Reſtitutio principis, idem operatur, quod fictio poſtliminij, vt omnia in priſtino [illegible] ſint.*

22 *Reſtitutus tenetur [illegible] creditoribus ſatiſfacere, etiam ſi bona tempore publicationis [illegible] fiſco [illegible] ad cridas per procuratorem fiſci, & [illegible] contradixiſſet.*

23 *Princeps poteſt omnem poenam tam corporalem, quam pecuniariam remittere, pariterque bona abſque conſenſu, & remiſſione partis, tam commendatorum offenſi, quam etiam ipſiuſmet offenſi.*

24 *Gratia Mediolani non conceditur, nec approbatur a Senatu, niſi adſit remiſſio partis, & hoc ex laudabili conſuetudine ipſius dominij.*

25 *Princeps poteſt commutare poenam ex corporali in pecuniariam, uel ex una in aliam, licet Mediolani id non fiat, niſi adſit pax, praeterquam in pecuniarijs condemnationibus, in quibus quotidie fiunt compoſitiones.*

26 *Pax [illegible] requiritur, non [illegible] perſonae [illegible] rebus*

27 *Partium eſt offenſio abſolutè licet non ſit [illegible] in perſonam.*

28 *Remiſſionem non dicitur conſecutus fur qui vult ſatiſfacere, niſi paſſus fuerit eam expreſſe, vel tacitè remittat.*

29 *Gratiam petens non dicitur fateri delictum, [illegible] iudex [illegible] dicere volentis [illegible] quod [illegible] delictum, [illegible] tamen Mediolani gratiam [illegible] tenetur fateri delictum cum [illegible] ante ſententiam.*

30 *Transigens reus an videatur fateri [illegible].*

31 *Generalis abolitio, ſeu [illegible] ad quae trahatur, & an ad eos qui [illegible].*

32 *De euenti complices, ſeu [illegible], quando parcatur.*

33 *Gratiam petens debet exprimere [illegible] omnibus qualitatibus, licet non teneatur exprimere delicta ſeparata.*

34 *Gratiam petens tenetur ea exprimere, quae ſi non exprimantur, de iure apparet, quod princeps gratiam, uel non conceſſiſſet, [illegible].*

25 *Gratiam petens non modo non tenetur exprimere delicta ſeparata, ſed nec ſimilia, quae [illegible] de eis iam gratiam habuiſſet.*

36 *Gratia a Senatu Mediolani approbata, non poteſt in [illegible] reuocari etiam praetextu ſubreptionis, niſi in approbatione interuenerit [illegible], aut praeuaricatio in aduocato fiſci, uel ſententia vendita fuiſſet, vel ordo in approbatione [illegible] non ſeruatus, vel praetextu falſa [illegible] inſtrumentorum facta eſſet.*

37 *[illegible] impune [illegible], qui gratiam [illegible] impetrauit.*

38 *Gratia conceſſa ei, qui damnatus de rebellione primus fuerat, [illegible], & princeps, & Senatus ignorabat [illegible].*

39 *Princeps debet eſſe mitis erga ſubditos [illegible] verſus rebelles.*

40 *Secundum priuilegium tollit [illegible] ſubreptionem.*

41 *Gratia non eſt indiſtinctè a principe concedenda, ſed tantum matura cogitatione.*

42 *Gratia ſi Mediolani a principe concederetur ſine pace eſſet res monſtruoſa, & Senatus*

eam

non approbaret ſed dimitteret è carceribus impetrantem uel iterum examinaret, vel torqueret &c.

43 *Gratiam Mediolani impetrans, quare debeat ſe conſtituere, dum petitur approbatio.*

44 *Senatus Mediolani poteſt abſoluere, mitigare pœnas, mandare, ut non procedatur, uel econtra prout illi conueniens vſum fuerit, quoties, uel æquitas ſcripta, uel etiam non ſcripta id ſuadet.*

45 *Melius eſt regi à iuſto rege, quam lege ſcripta.*

46 *Senatus Mediolani non facit gratias, ſed cauet ut a iuſtitiæ, & gratiæ reſeruantur principi.*

47 *Gratia licet habita pace ſoleat a principe concedi tamen impetrans in approbatione gratiæ iubetur à Senatu exulare per annum a die commiſſi homicidij, ſi gratia id non continet, & licet quandoque ſenatus remittat tale exilium, quando homicidium fuit ſine dolo, tamen id non facit in ſcriptis, ſed tolerando eum*

48 *Gratia licèt non ſoleat per principem Mediolani concedi de homicidio facto animo meditato, & præparato, tamen id quandoque facit ex cauſa rempublicam concernente habita tamen pace ab offenſis.*

49 *Gratia a principibus Mediolani ſolet concedi pro multeribus præparato animo illatis. habita tamen pace, licèt Senatus in approbatione ſoleat addere aliquam pœnam, ubi videt aperte delictum meditatum, & præparatum fuiſſe.*

50 *Gratia pro homicidio cogitatio interdum conceſſa eſt ad ſedandum unum populum.*

51 *Gratia non poteſt concedi per feudatarios dominij Mediolanenſis ſuis ſubditi, niſi quo ad bona, & pœnam quæ ipſis applicaretur niſi verba inueſtituræ eſſent adeo ampla, ut illis omnis gratia permitteretur.*

52 *Multitudo delinquentium facit, ut princeps facilius remittat.*

53 *Gratia ſuper publicatione bonorum unius dominij facta non trahitur ad bona in alieno dominio ſita.*

54 *Gratia ad hoc ut ualeat non requirit ſcripturam ſed approbationem tantum?*

55 *Gratia a principe facta nemo in effectu petitur, niſi illam oſtendat ſcriptam, & abſolutam.*

56 *Gratia tanquam de homicidio in rixa facto impetrato ante ſententiam, non facit quominus perfici debeat proceſſus, & ſtantibus probationibus, & in dubio præſumetur minus delictum.*

57 *Impunitas promiſſa reo ſi fateretur, an per iudicem ſit ſeruanda?*

58 *Securitas poteſt indiſtinctè concedi per principem, & per iudicem pro ueritate habenda quando quis non eſt bannitus, ſecus ſi ſit bannitus.*

59 *Securitas an poſſit per principem concedi uſque ad centum annos, quando non poteſt concedi gratia.*

60 *Securitas indiſtinctè conceditur per Senatum inquiſitis de aliquo delicto, uel uocatis, ſecus quando non uocantur, ſed ſponte ſe offerunt.*

61 *Neceſſario facienti actum magis ſuccurritur, quam facienti ex uoluntate.*

62 *Securitas, materia per quem tractetur.*

63 *Securitatem habens, donec durant induciæ, cenſetur habere etiam ſecuritatem donec poſſit ruptis inducijs recedere à loco non tuto.*

64 *Contra banni tempus quod dicatur.*

65 *Carcer non debet aliquem excuſare ex ſuo delicto.*

66 *Securitas ſimpliciter conceſſa an intelligatur data reſpectu maleficiorum, an reſpectu ciuilium debitorum tantùm?*

67 *Securitas conceſſa Titio cum equis decem, & totidem perſonis, & rebus ſuis, an intelligatur conceſſa uxori ſi uxor eat cum rebus, & non Titius.*

68 *Securitas data non obſtantibus delictis reſpicientibus ſtatum, & bonorum principis, & non obſtante aliquo banno, vel condemnatione an trahatur ad crimina, de quibus non erat cognitum.*

69 *Securitas data per principem debet ſeruari, etiam ſi verba poſſent variè interpretari.*

70 *Securitas data pro maioribus delictis extenditur etiam ad minora, & copulatiua accipitur pro diſiunctiua.*

71 *Renunciatio facta ſecuritati tam impetrata quam impetranda an ualeat?*

1 SI † princeps concedit gratiam damnato, ſub hoc uerbo, Gratia, trahitur ad perſonam perſonæ, non ad bona, ſicut ſi per verbum, Indulgeo, gratiam faceret, iuxta l. 2. & alias multas, §. de ſenten. paſſ.

 niſi

niſi tamen conſtito prius de iuſtitia iuxta l. 2.§ ſi quis ultro, ff.de quæſtio.gratiam faceret,quia tunc cum innocens nullam debeat pati, pœnam,cauſa innocentiæ adiecta effectum debet habere reſtitutionis,quę reſtitutio trahitur ad bona l.1. & multis alijs.C.de ſenten.paſſ.ut per Salic.ubi eſt uidendum in l.fi.circa fi.C.de ſent.paſſ.& licet Barto.uelit abſolutè,ut hæc conceſſio gratiæ ſit in effectu reſtitutio in d.l.fin.ad fin.& in dicto §.ſi quis ultro.in l.1.ff.de quęſt.ex hoc inferens,
2 †quod etiam rebannire ſit in in effectu reſtituere,& ſic etiam ad bona,tamen opinio Salic.eſt multum iuridica,quia fundamentum Bar.eſt ſuper d.§.ſi quis ultro.ad quem text. Sal.reſpōdet,quòd imò illud procedit, quia gratia concedebatur ratione innocentiæ,& ideo id reſtituendum eſt,quod abſtulit iniuſtitia,ſecundum Ang.in d.l.fin.col.3. verſic.
3 & prædicta,Hinc eſt †quod quamuis reſtitutio etiā non trahatur ad bona iam alienata ut dicam infra,ſi tamen ſit uia iuſtitię,trahitur etiam ad illa.Cum ait in l.Gallus §.& quid ſi tantum.ff.de lib.& poſthum.Nel. in tract. ban.in 1.parte 3. temp.q. 11.in fi.& ſequitur Iaſ.in d.§.& quid ſi tantum.73.ubi addit, ꝙ reſtitutio quæ fit ex iuſtitia pinguius prouidet per l ſi quis minor,§. Scæuola.ff.de minor.& ideo quamuis etiā gratia fieret per verbum, Indulgeo, quod in ſolam pœnam perſonæ continet,ut dixi. Attamen ratione cauſæ innocētiæ deberet ab ea regi,& bona comprehendere per reg.l. ſi olei cū uulga. C.loca adducit etiam Salic.fundamenta ſuā opin.plurimum comprobantia, maximè,ꝙ
4 †priuilegia fiſco damnoſa reſtringuntur ad minus fiſci pręiudicium, ut eſt tex.ultra cū, & ibi Iaſ.in l.nec damnoſa.C.de precibus imper.offer.& ſecūdùm hanc opin.regulariter facere gratiam,& rebānire,eſt ſolum indulgere,quam opinionem etiam tenet Cyn.in d.l.fin.& Bald.in l.ſi ademptis.C.de ſenten. paſſ.Communis tamen eſt, cum Bart.in d.l.
5 fin.in fin.& in d.§.ſi quis ultro, † quòd hæc verba,& alia dubia interpretētur late & habeāt reſtitutionis uim,ut per Iaſ.in l. fi.col. 4.de mand. princi.& hanc opin. etiam tenet Nel.in tract.ban.in 1.parte 3.temporis.in q. 4.uide tamen in apoſtil.longa ad Bald.in ti. de pace Conſtan.colū.2.ad literam B, & ibi etiam ponit de uerbo, gratia quo ad alia in beneficijs loquor, non in priuilegijs, uel reſcriptis,ex quo tolluntur fundamenta Sali. & fundatur intentio Bar.& cōmunis iuncta d.l.fin.ff.de conſt tu.princ. & dicit Barto. expreſſe in d.l.fi colum pen. & ſequitur Iaſ.in d.l.fin.colum 4.verſic. perpetuò nota.quod
6 in † reſtitutione bannitorū debet fieri latiſſima interpretatio. Eſt tamen aduertendū
7 quod † ubi princeps non ſoleret facere gratiam niſi ratione perſonę,prout in principe noſtro uidemus,ceſſare difficultas, quia intelligeretur princeps ſecūdum uſum ſuum
8 feciſſe,q a omnis diſpoſitio† capit interpretationem à ſolito Innoc.in ca.olim.in princ. de uerb.ſignific.Iaſo.latè l.certi cōditio.§.ſi nummos.colum.3. & ſeq.ff.ſi cert pet.& uide omnino quid ſignificet uerbū, indulgeo
9 & quid uerbū † reſtitutio.& alia de quibus ſupra.Sal.in d.l.fin colum.pen.& fin. Nel.in d.quæſt.4.& alibi ſæpe,et nota ꝙ ſemper re
10 ſtitutio † tantum reſtituit quātum id abſtulit aduerſus quod reſtitutio petitur,ita Bar.
11 in d.l.fin.col.3.C.de ſenten.paſſ. et ideo †nō dicitur quis reſtitutus niſi conſecutus fuerit plenam reſtitutionem,ut latè Deci.in reg.in condemnatione.§.cū uerbum, reſtituas ff. de regu.iur.non tamen in præiudiciū tertij trahitur.ca.quamuis, de reſcrip.in 6.gloſ.in l.Gallus.§.quid ſi tantum. ff.de lib.& poſth. et ideo non trahitur ad iam alienata per fiſcum, ſecundùm Bart. et cōmuniter Doct. in d.§.et quid ſi tantum,et Fel.in capi. inter quatuor col.pen.et fi. de maior.et obed.niſi ut dixi,fieret uia iuſtitiæ,et in pluribus alijs caſibus,de quibus ibi per Alex.Iaſo.et alios Mod.Item reſtitutio etiam non trahitur ad fructus perceptos per fiſcū, de rebus adhuc non alienatis, & minus de alienandis,ut eſt communis concluſio in d. §. & quid ſi tantum.licet non poſſit ſuſtineri per tex.in d.§. cum uerbum, & l. uideamus, l.2.§. interdum.ff. de uſu et aduertit Dec.in d.§. cum uerbum, & Nel.etiam ibi per eum allegatus,& Iaſ in d.l.fin.col.4.& Iaſ in d. §. et quid ſi tantum. num.64.quem uide,& quem ipſe ſequor,et dicit Nel.ita uidiſſe iudicari.Et inter alios caſus in quibus trahitur reſtitutio etiam ad
12 alienata † unus eſt quando princeps gratia pacis reſtituit rebelles,et extorres ſui dominij uti factū fuit in fœdere Bononienſi inito inter Cæſarem, et ducem Franciſcum Sfortiam

ctam anno M.D.XXIX. in ciuitate Bono-
niæ, cuius fœderis cognitor, & executor
ego ſum. quia etiã in eius capitulis ſtabi
liẽdis interueni. ſic Alexã. & Iaſo. in d. §. & q d
ſi tantũ. intelligendo tamẽ, quòd clarè nõ
fuerit princeps derogare tertio, alias nõ ꝓ
cedit hæc limitatio, ut aduertit Nel. in tra
cta bann. in 1. parte 3. tẽp. q. 11. & Iaſ. in d. §.
& q d ſi tantũ, nu. 83. Dixi latè ſupra ſub tit.
quomodo procedatur per actio. in delictis,
circa fin. & ibi dedi alias declarationes ad
hãc fallentiã, & cõcluſi etiã non cõprehẽ
13 di clericos. Et nota † quòd quemadmodum
non trahit regulariter ad iam alienata miſ
ſa per eum, ita, imò multo minus trahitur
ad non acquiſita exemplum ſi hæreditas, q̃
non capaci obueniſſet, ſuiſſet acquiſita ab
alio ueniente ab inteſtato, iuxta no. in l. 1.
de hæred inſti. ita Bar. in d. l. ſi. colum. 4 ubi
clarè dicit, q reſtitutio non trahitur aduer
ſus non quæſita, allegat gl. in d. §. & quid ſi
tantum, in fi. maximè ſecundum eum, quia
reſtitutio non fingitur retro, & hæc com-
munis opin. Bar. & ſcrib. in d. §. & quid ſi tã
tum in quæſtio. de legitimato poſt mortẽ
patris, dum concluditur q non aufert ac-
quiſitam hæreditatem uenientem ab inte-
ſtato, quæ ſibi ob incapacitatẽ quæſita non
fuit. Item ex eo quod non trahitur ad præ
iudicium tertij etiam infero q non trahit
ad condemnationes feudatarijs acquiſitas.
& ita Anch. conſi. 160. in 1. dubio. Afflict. in
tit. quæ ſint regalia, in uerbo, & bona com
mittentium crimen læſæ maieſtatis, uerſic.
item iuxta boc, num. 127. Non etiam uidẽ
14 trahi † reſtitutio facta rebellibus, niſi ad ui
uos, ita ut ij, quæ hæredes eorum fuiſſent
nõ reſtituantur ad bona, & hoc quia dũ di
cunt capitula rebellens vel extorres, nõ cõ
prehendunt iam mortuos, qui non ſunt ta
les, ex quo mors omnia ſoluit. §. deinceps.
in Authen de nup. & non entis nullæ ſunt
qualitates. l. decẽ. ff. de uerb. obli. cum ſimi.
Hic eſt q uerba reſtitutionis de qua in d. cõ
ſi. 160. in 2. dubio expreſſe cõprehendebant
mortuos. Seruaui tamen contrarium circa
capitula fœderis Bononienſis de quibus ſu
pra, etiã permittente Senatu ex mente iñ
potius, quàm ex uerbis eorum per quos fa
cta fuerant ponderando rationem, ut dicã
infra, dum in ſpecie loquar de capitulis q̃
15 fiunt finito bello inter principes. † Nec etiã
teſtamentũ tamen reconualeſcit. Ita Anch.
in d. conſi. in 2. dubio, niſi reſtitutio eſſet fa
cta uiuo, quia conualeſceret eius teſtamen
tum, ut ibi. Item ſecus ſi bona talium rebel
lium poſt mortem etiam fuiſſent reſtituta,
ut per Bal. in conſilio 242. uolu. 1. & in con
ſil. 408. cætera uide in d. §. & quid ſi tantũ,
& in d. l. ſi. Præterea uide Afflict. in tit. hic fi
nit lex Fede. in principio. in 6. notab. per 5.
col. Nel. in tract bannit. in 1. parte 3. tempo
ris, ubi de multis q. in l. uenia. C. de in ius uo
can. Fel. in c. fi. colu. 4. de conſtit. & in c. quæ
in eccleſiarum, de conſtit. col. 10. circa prin.
& in c. ſuper eodem, de off. delega. col. 2. Et
16 † an intelligatur reſtitutus etiã ad feudalia,
uide Bal. in d. c. 1. col. fi. & ibi Affle. Flor. in
l. loci. § ſi cui. ff. ſi ſerui. uend. & quid de em-
phyteuſi, uide Abb. 2. uol. conſi. 94. col. 4 in
fi. & ſeq. Ieci. in c. 1. col 2. de uaſal &c. vbi no.
loquitur, uide etiã an trahatur quo ad ter-
tium, Fel. in c. at ſi clerici. §. 1. de iud. colum.
7. circa fin. & ſeq. Bal. uol. 4. conſi. 32. col. 3.
17 Soc. conſi. 2. col. penult. Adde q † retracta
tio alicuius actus facta per principem, etiã
q declaret eum nullum, non tamen opera-
tur in præiudiciũ tertij, vt per Soc. in conſi.
266. col. antepe. & uide de hãc materia reſti
tutionis. Ang. omnino conſ. 187. Bal. uol. 2.
conſi. 145. col. 2. Signorol conſi. 132. col. 2.
Laud. in titu. de pace. col. 6. uide etiam om-
nino Alex. ad d. l. ſi in addit. quæ incipit, ꝓ
declaratione. maxime in fin. An autem ille
18 † qui fuit de falſo damnatus ob falſum teſti
monium, & deinde reſtitutus poſſit iterũ
admitti in teſtem, uide Alex. uolum. 2. conſ.
34 col. 4. in fi. & Fel. in cap. ex literis. col. 4.
19 de conſtit. & † an reſtitutus, uel cancellatus
è banno ſimpliciter intelligatur reſtitutus
ad famam, uide Alex. in 2. uol. conſi. 111. Et
20 quid ſit aliquem recipere ad plenitudinem
gratiæ, uide Bal. in tit. de pace Conſtan. col.
21 1. Adde † q reſtitutio idem operatur quod
fictio poſtlim. in l. ſi quis filio, §. penul. ff. de
iniuſto rupto. & ius poſtlimin. 1. facit quòd
oĩa ſunt in primo ſtatu. l. poſtliminij. i prin.
ff. de capt. & renaſci facit illud qđ extinctũ
fuit penitus. dicta. l. ſi quis filio. §. ſed ſi pa-
ter. Pau. de Caſt. in d. §. & q d ſi tantũ. col. pe.
22 Ex hoc infero † quòd ſi bona poſt ſenten-
tiam ſunt poſita à procuratore Cæſaris ad

proclama, & nemo contradixit creditorũ,
taſta reſtitutione, nihilominus tenetur re-
ſtitutus creditoribus iuxta l.ſi debitor,C.de
ſent.paſſ.dixi ſupra in iii.de bon. publi. uide
tñ oīn niuo pro deciſione huius queſtionis,
quæ dicit Ang.in d.l.ſi debitor, dũ facit diſ-
ferentiam, an pœnitius ſit ius extinctũ, vel
non.Ex prædictis, maxime ex multis legib.
de quibus in tit.C.de ſent.paſſ. quæ uolunt
ſine diſtinctione, quod ſi princeps indulget
alicui remittat ei omnem pœnam corpora-
lem,& ſi reſtituit omnia remittitur, colligo,
quod † eſt in manu principis omnis pęna,
23 quia poteſt, prout vult, remittere non ſolũ
bona,& pœnam pecuniariam, ſed etiã cor-
poralem abſque conſenſu, & pace offenſæ
partis,& ad hoc facit l.relegati, ff. de pœ. in
fi.cum gl.& ita late Andr.de Iſern.in ti.quæ
ſint regalia. in verbo, bona committentiũ
cum læſa maieſt. in t. column. & ſequen.&
Affl.ibid.uerſi.quærit hic And. numer.122.
concludentes in effectu etiam in foro con
ſcientiæ,& ex autoritate S.Thomę, ꝙ quan
tum ad intereſſe partis pecuniariũ hoc non
licet, niſi ex cauſa publicæ utilitatis, iuxta
not.in l. venia. C. de in ius uoc. & quæ dixi
ſupra, ſed quo ad intereſſe publicum pôt,
& loquuntur in coniuncto offenſi,ſed in ip
ſo offenſo aliter,puta,in eo qui non occitus
fuiſſet,ſed vulneratus, quia tunc non vide-
tur poſſe ſtante contradictione ipſius, Ni-
hilominus adhuc dicunt, ꝙ ſi princeps hoc
caſu remittit, ualet remiſſio abſque partis
conſenſu, quia arbitrandum eſt illud eue-
niſſe per miſſione Dei, cũ pp peccata Deus
permittat fieri contra ius, ut patet Oſeæ. c.
8.& Prouerb.8.c.ut per eos. Addo pdictis,
ꝙ ſi ualet remiſſio quo ad bona, quæ etiam
fuerũt ablata in pœnam homicidij, eodem
modo debet ualere, quo ad pęnam corpo-
ralem, quia, illa regula, ꝙ publicæ interest
delicta puniri, non magis loquitur de una
pęna, quam alia.Item addo, ꝙ nunquam in
d.l.fi.C. de ſen.paſſ. & in d.§.& quid ſi tan-
tum, ſit difficultas utrum ualeãt hę gratię,
niſi quando tractatur de præiudicio tertij,
& ſemper exemplum ponunt huius præiu-
dicij in bonis alienatis in tertiũ, ſiue in pœ-
na acquiſita parti, & ſic in intereſſe pecu-
niario,& his meis conſiderationibus, quæ
ponunt gladium ad radicem non utuntur
Iſer.& Affl. & idem ꝙ princeps ſit liber in
remittendo, quo ad pęnam corporalem ne
dum pecuniariam ad reſpectu te, tenet Iaſ.
in d.l.uenia,C.de in ius vocan.ubi expreſſe,
& probat tex.etiam in l.reſcripta,in fi.& ibi
Bald.C.de precib.imp.offerend.Ex laudabi
24 li iſti conſuetudine † in hoc excelſo domi-
nio Mediolani,ubi maximè iuſtitia viget, ꝓ
pter integritatem Senatus nõ conceditũ gra
tia alicui, niſi adſit pax offenſæ partis,& idẽ
atteſtatur Paris de Pu.in ſuo tract.ſynd.fie
ri per leges ibi,char.30.in uerbo compoſi-
tio col. 1. & ſi concederetur, Senatus non
approbaret, prout eſt eius in poteſtate oẽs
approbare, uel improbare,ita permittenti
bus principibus noſtris.Hinc poſt preſentẽ
titulum ſubijciam rubricam de pace,& eius
materiam tractabo.Addit Iſer.ubi ſupra.&
25 pariter Affl.num.158.quod † multo magis
princeps poteſt commutare pęnam in aliã,
& corporalem in pecuniariã. ... neq; hoc
permittitur in hoc dominio ſine pace, niſi
in pœnis pecuniarijs in quibus iura compo
ſitionis ſine parte pœna redigitur ad mino
rem ſummam, de quibus cõpoſitionibus,
& remiſſionibus quæ fiunt per principes,
& iudices, uide Parid.de Pu. in tract. ſynd.
char. 3.in uerſ. cõpoſitio ibi per plures col.
26 Et non ſolum † ſtante allegata conſuetudi-
ne, ut requiratur pax, neceſſaria eſt in deli-
ctis factis in offenſam perſonæ, ut in homi
cidijs,& in ſimilibus,ſed etiam in delictis.q̃
fiunt in rebus. ut in furto,& rapinis hæc eſt
practica ſemper obſeruata ĩ hoc dominio,
27 & licèt furtum non ſit offenſio in perſonã,
eſt tamen offenſio abſolutè, Bar. l.licitatio,
§.quod illicite, ff.de publi.in duobus locis,
& ita requiritur pax ſi dicat ſtatutum, uel
conſuetudo, ut non remittatur delictum, ſi
28 ne offenſio ſine pace, Nec ſufficit.† vt fur
uelit ſatisfacere,quia hoc non eſt conſequi
remiſſionem, niſi expreſſe, uel tacite paſſus
remittat.Differunt enim inter ſe remittere
iniuriam,& conſequi ſatisfactionem, ut p
Iaſ.in l.1.ff.de pact.colum.3.& in l.ſi ... §.
quędam, ff.co.titu.Hinc eſt ꝙ ſtatuta dicũt
& ut furta tollantur pace, non autem ſatis
29 factione. Et an † qui petit gratiam uideatur
fateri crimen? Dic non uideri. Alexã.in l.1.
in princip.columna 3.ff. de oper. no.nunc.
Alex.& Iaſ.in l decem, ff.de uerbo. obligat.

Fel.

Fel. in c. literas, colu. 4. de præſcrip. & uide Alex. conſ. 4. col. 4. uerſi. nec etiam obſtat. ubi uult, quod iſ e q ſe ſubmittit miſericordiæ iudicis non uidetur fateri falſũ, ut poſſit damnari, & quod iudex niſi ei concedat gratiam, debet eum reponere in ſtatu priore. Idem Afſl. in tit. ſi de feud. fuer. controu. inter dom. & agna. in §. naturales in 4. notabil. & ibi etiam dicit, quod impetrata indulgentia non põt iudex dicere ei, qui illa uult uti, Fatearis prius delictum, alias nõ uteris, uide ibi omnino, & eundem in ti. quæ ſint regalia in Verbo, & bona committentium crim. læſ. maieſt. uerſ. an autem delinquens num. 14. In ordinibus tamen noſtris, cauetur, ut impetrans gratiam, debeat fateri crimen, & cum qualitatibus ſuis, & hoc ante ſententiam ad hoc, ut cõfiſcari poſſunt bona illius ex ea confeſſione, uult tamen ordo, ut ſi non obtineat gratiam, ſuper ea nõ poſſit fieri fundamentu, ſicut proximè dixi poſt Alex. conſi. 70. in 1. uol. Et memor ſum quod tempore conditi ordinis contra dixi quantũ potui nè fieret, quia adhuc nimis eſt confiſcare bona per ſententiam, & tempore regis quando gratia concedebatur, trahebatur ſolum ad bona expreſſe confi-

30 ſcata. An autẽ † transigendo uideatur reus fateri delictum, uide Iaſ. in l. transigere, col. 1. C. de tranſact. & in fi. Et ut hoc euitetur ſolẽt fieri paces notario ſtipulanti, ut ibi not. Ad

31 † quæ delicta non trahatur generalis abolutio ſiue remiſſio delictorum, uide Bal. in 3. C. de epiſ. audien. Ang. in rub. C. de generali aboli. Augu. ad Ang. in uerbo, necnon ad querelã, in materia abolitionis, & Bald. 1. uol. conſ. 305. & ibi ẽt an trahatur ad eos qui ſunt in carceribus, col. 1. in fi. uide etiã

32 tex. & ibi Bar. in l. Lucius, ff. ad Turp. An † delinquenti prodenti alios qui in eadem cã ſint, parcatur, uide tex. in l. 1. §. cum quis latrones, ff. de quæſt. qui uult ut impunitatẽ non conſequatur, ſed Bar. dicit aliter, quãdo ſponte compareret confitendo delictũ, & prodendo alios plures, quæ non concurrebant in caſu illius tex. & ſi uis uidere caſus, in quibus parcitur delinquentibus prodenti. ſocios, uide tex. in l. 1. in uerbo, quale ge, damnatos, ff. ad l. Iul. de ambit. & gl. ibi, & Doct. Itẽ uide Alber. in l. q ſqs. C. ad l. Iul.

33 maieſt. Qui petit grãm, † licet nõ teneaẽ de iure fateri ſe del nquentem, tamẽ debet exprimere non ſolum delictum pro quo illã petit, ſed omnes qualitates eius, aliter ubi ſubreptitia nil. il ualet Iaſ. in l. nec damnoſa. C. de precib. imper. offer. ubi allegat conſil. Alex. & alia. Adde aliud conſ. Alex. 114. in 1. uol. & omnino Rom. conſ. 449. & Ancar. cõſil. 160. col. 4. et ibi dicit quod debet exprimi quis fuerit autor criminis, non tamẽ eſt neceſſe exprimere alia del cta ſeparata Fel. in c. poſtulaſti. col. 3. uerbo, dec arat etiam notabiliter, extra, de reſcrip. ubi dicit poſt

34 Aegidium Belameram, q † non omnia tacita quorũ expreſſio potuiſſet monere principem ad negandum gratiam, uitiant eam, ſed ea ſolum de quibus reperitur iure cautum quod eis expreſſi gratiam non cõceſſiſſet, & ideo ſi dixiſſent in ſupplicatione ſe crimine notatum, uerisimile eſſet qđ Papa fuiſſet difficilior in concedendo, et tñ tacere hoc nõ nocet, q a ualet gratia a facta criminibus notatis, et ibi per eum, eſt mirabilis declaratio ad illum text. et ponit ẽt Soc. cõſ. 13. pſens cõſultatio, col. 2. uerſ. 2. princ. col. 8. uerſ. nũc uero ſupereſt, ubi uide, et ad id qđ dixi poſt Iaſ. in d. l. nec damnoſa, uide etiã latè Fel. in d. c. poſtul. col. 4. imo nõ ſolũ

35 † nõ eſt neceſſe exprimere alia delicta ſeparata, ſed nec etiã ſimilia niſi habuiſſet gratiam de eis, per d. Guliel. de C un. in l. 3. C. de epiſcop. audien. quod nõ ualet ſecunda gratia ſecũdi homicidij tacita prima, ſentiens clarè qđ ſi prima gratia nõ ad fuiſſet, ualuiſſet, ſecũda, et q ſequunẽ magnificãt illud dictũ, vt Iaſ. in d. l. nec dãnoſa, et Fel. in d. c. poſtulaſti, col. 4. qui hoc expreſſe uolunt, et hæc clara ſunt, quando ſolæ adſunt ſuſpitiones, ſed ego loquor etiã ubi crimina patẽt, quæ dixiſſe uolui, quia multa ſæpenumero dicuntur quæ tandẽ falſa reperiuntur, et commemorat Plinius, quod Cato fuit quater, et quadragies accuſatus de diuerſis delictis capitalibus, et tamen ſemper fuit reper

36 tus innocens. Quero iuxta hęc ſi † approbata gratia per Senatũ, poſtea apparet de ſubreptione, an liceat recedere ab ea, ſi poſtea iterũ qrere an fuerit ſubreptitia in alijs ſententijs Senatus non licet. Nec fiſcus etiã poteſt petere reſtitutionẽ in integrũ, l. 1. ſi qs vltro, ff. de quæſt. et l. diui fratres, ff. de pen. et ita declaratur, l. unica, C. de ſententia ad uer.

ver.fiſc.lat.lib.10.& per Odof. Et quod non
liceat appellare,imo nec petere ut res am-
plius cognoſcatur, adeſt ordo in erectione
Senatus,& de iure quod non liceat appella
re,eſt tex.in l.1.ff. qui appell.nō lice.& ideo
non uideo quare hoc idem non ſit dicēdū
in his ordinibus quæ continent gratiam eſ
ſe approbandam, maxime quia fiunt conſi
derate eo qui gratiam obtinuit, conſtitu-
to,& data gratia fiſco, ac uni Senatori, q a
omnia uidenda uident, & demum in pleno
ſenatu referunt, & tunc Senatus debita in-
ueſtigatione habita, datiſq; ſuffragijs iudi
cat,& cum approbatio ad alium finem non
fiat niſi vt videatur,an ſit ſubreptitia, & an
caſus ſit remiſſibilis, & cum ſemper hoc à
Senatu facta fuerit ordinatio, alterius non
pōt quæri.l.res iudicata.ff.de reg.iur. Eſt ve
rum,quod ſi in approbatione interueniſſet
dolus,perpetuo poſſet fiſcus petere ſibi ſuc
curri,ſicut & quilibet alius priuatus,gl.in l.
diuus,& ibi Alex.& Iaſ.in fi.ff.de re iud. Itē
ſi interueniſſet præuaricatio in aduocato,
poſſet ēt fiſcus infra quatuor annos petere
remedium via reſtitutionis in integrum,vt
habetur,in d.l.diuus,& in d.l.unica.in gl.&
per Bar.& omnes.C.de ſent.aduer. fiſ.latis.
libr.10. Si etiam ſentētia fuiſſe uenalis, qđ
non eſt præſumendam tunc fuiſſet nulla,
leg.venales,C.quando prouoc. non eſt ne-
ceſ.& ſimiliter ſi ordo datus per Senatum,
in approbatione non fuiſſet ſeruatus,l.pro
latam.C.de ſent.& interloc. omn. iud. poſ-
ſet quoque fiſcus inſurgere,ſi fuiſſet appro
bata prætextu falſæ pacis uel inſtrume 10
rum,ſiue teſtium falſorum,iuxta tit.C.ſi ex
fall.inſtrum. Ceſſantibus iſtis,& his quibus
regulariter poteſt eſſe ſuccurſum aduerſus
rem iudicatam ſupereſt remedium. Ante
37 † uero approbationem vbi ēr non fuiſſet
neceſſaria, ſubreptio reddit gratiam nul-
lam,& hoc adeo,ut is qui habuit gratiam,
poſſit impune occidi. Alex.cōſilio 114 uol.
1.& dixi ſupra in materia bannitorum, ſed
poſt approbationē procedunt prędicta. Et
hic caſus ſemel cōtigit in comite Franciſco
Maria Taurello,qui occiderat patruū,& re
periebatur defectus citationis,illius q. fece
rat pacem, & extabat ordo Regis eo tēpo-
re,ut citādus eſſet, qui pacem dicebatur fe
ciſſe, nūquam tamen fuit res deciſa, quod

ſciam, niſi dicamus qđ Deus Opt. Maxim.
eam terminauerit, ex quo ipſe etiā occiſus
fuit,iuxta illud,Homicida quod fecit expe-
38 ctet. Non omitto tamen, † ꝙ ſi gratia con-
ceſſa fuiſſet rebelli,& de rebellione dānato,
principe hoc ignorāte, & pariter fuiſſet ap
probata a Senatu, q. & ipſe ignoraret hoc
impedimentum, tunc non deberet haberi
rō gratiæ,etiam ſuperueniente gratia gene
rali rebellibus,quia tēpore cōceſſionis fuiſ
ſet collatio,nulla iuxta dicta per Bart. circa
pęnas rebellium in uerbo,rebellando,in ex
trauag.qui ſint rebell & ad hoc uide Fel. in
d.c.poſtulaſti, de reſcrip. col 3. in uerſ. ubi
ſupra. Et quod dico de hac qualitate,dico
de omni alia, quæ debuiſſet exprimi extra
ipſum delictū,puta,quod obtinuerit gratiā
alterius delicti. Nā qualitates delicti debēt
exprimi,& in hoc uerſatus cognitio Sena-
tus,extra illud non,& ideo quoties reperit
ſubreptitia extra delictum, pro quo gratia
impetratur de illa ſubreptione fieri debet
fundamentum, atque ita daclaro hanc no-
tabilem quæſtionem quæ nunc detinet Se
natum in maxima ambiguitate. Et ad quali
tatem rebelionis non expreſſam addo, qđ
ſi fuiſſet expreſſa,princeps non cōceſſiſſet,
39 quia † debet eſſe mitis erga ſubditos fide-
les,non rebelles,& hoſtes.Bal.in tit. de pa-
40 ce Conſt.in 1.col.Adde ēt prædictis † qđ ſe
cundum priuilegium tollit omnem ſubrep
tionem.Iaſ.in l.dānoſa.C.de prec.Imp.offe.
vſquequo autem poſſit opponi ſubreptio,
uide per Abb.in c.ad audien.colu.fin. de re
ſcript.Dixi ſupra, quod ſecundum laudabi
lem morem huius dominij non cōceditur
41 gratia ſine pace. Addo,† quod nec etiā cū
pace debet indiſtinctè cōcedi oībus, ſed ad
hibita cognitione, puta, qñ quis commiſit
homicidiū, an ſit ſolitus occidere, & an in
rixa,uel ex propoſito illud fecerit, nec om
nibus eadem gratia indifferenter eſt conce
denda,ca.per uenerabilem, & ibi Abb.not.
in 3.colu.qui fil.ſint leg. Alioquin ubi unū
homicidium committitur, decē fierent. Si
enim parcitur malo,fit nocumentū bono,
§.homicida in Aut. de man.prin.& regula
riter non debent crimina indulgentia ſub-
leuari.l.ſi apparitor.C.de cohor.lib.12. Fa-
teor quidem.quod poſſunt, ut dixi, ſed tñ
42 non conuenit,& in hoc dominio † eſt mon

ſtruoſum

ſtruoſum uidere gratiā conceſſam homici-
dæ animo deliberato, et teſtibus falſis ad of
fenſa in cauſa capitali. Eadem ratione etſi
princeps concederet, Senatus non approba
re. Eſt verum, quod nec exequeretur ſenten
tiam, ſed illum dimitteret extra carcerem, &
reſtitueret priſtinæ libertati, quia nemo de
bet decipi autoritate publicæ ſcripturæ, l. 1.
C. de his, qui ueniam ætatis imp. & ſi ex pro
ceſſu potius appareret homicidium animo
deliberato factum fuiſſe, quam aliter, nō ta
men clare conſtaret, & impetrans narraſſet
ſe non animo deliberato illud feciſſe, poſſet
torqueri ad ueritatem inueniendam ſine ip
ſius iniuria, niſi per alias probationes uellet
oſtendere, quæ narraſſet uera eſſe. Et ad
43 hunc finē ordo uult, † ut impetrans gratiā
ſe conſtituat, ut ſi quādoque reperietur ſub
repetitia, poſſet ſentētia executioni deman
dari, & ita uidi ſæpe fieri, & Senatus noſter
non concedit gratias, ſed princeps ipſe, licet
ante ſententiam Senatus ex ordinibus poſ-
ſit tam pro iuſtitia, quam pro æquitate, &
44 decore principis prouidere. Et ideo ſi † co-
gnoſcendum ſibi cauſæ ipſæ criminales re-
feruntur, prout fit ante ſentētiam, ꝙ quam
uis ſubtilitate iuris quis mereatur condem
nari, vel abſolui, nihilominus æquitas non
etiam ſcripta exigat contrarium, abſoluit,
mitigat, mandat non procedi, uel econtra,
ſicuti ſibi magis conuenire uidetur. Et hæc
clara ſunt, quando militat æquitas ſcripta,
ſecundum quam etiam iudices inferiores
poſſunt opponere manum, iuxta tex. in l. q d
ergo, §. pœna grauior, ff. de infam. & not. p
Fe. y. in cap. qualiter, el ſecundo, §. ad corri-
gendum, de accuſ. & late dicta ſupra in titu.
de ſenten. & dicta per Dec. in reg. ferè ff. de
reg. iur. Sed loquor etiam militante æqui-
tate non ſcripta. ſecundum quam Senatus
quotidie iudicat tam in ciuilibus, quam in
criminalibus, & bene, quia aliter non eſſet
differentia inter iudices inferiores, & Se-
natum, & ideo iuxta ſententiam Theologo
45 rum † melius eſt regia iuſto Rege, quam
lege ſcripta, quia rex iuſtus in ſingulis cau-
ſis iudicat ſecundum æquitatem, quę ſibi ui
detur, de qua Bart. in l. præſenti, in princ. C.
de his qui ad eccl. confug. Hinc Plato forma
uit rempublicam abſque lege ſcripta, ſed q̃
46 regeretur a uiris prudentibus. Facere † ta-
men debet Senatus ſupradicta magis iuſ iu
ſtitiæ, quam gratiæ. Hinc ordo ipſe dicit, ꝙ
poſſit quocunque in caſu prouidere, & gra-
tias reſeruat ſoli principi. Non omitto ta-
47 men † quod etſi habita pace regulariter cō
cedatur gratia a principibus noſtris, tamen
gratiam impetrantes pro homicidio iuben
tur in approbatione gratię a ſenatu exulare
per annum a die homicidij petrati, nō dico
ſententiæ, ſi id non contineatur in gratia &
hoc in aliquam pęnam homicidij, & quia eſ
ſet res admodū turpis, ut homicida ſangui
ne adhuc calēte deberet ambulare in po-
pulo, maximè ante conſpectum offenſorum
facit, l. cum ſupra uirentes, C. de re mil. lib.
12. Vidi tamen indulgeri in probatione gra
tiæ per Senatum, quando annus eſt quaſi
in fin. ex cauſa tamen, quando homicidium
fuit abſque magno, non tamen patenti ſcri-
ptura, ſed tolerando. Item non omitto,
48 † quod etſi princeps noſter non ſoleat con-
cedere gratias homicidij cogitati, tamē ex
cauſa remp. concernente uidi concedi, facit
l. ſi hominē, ff. mand. Nam anno 1521. exer-
citu Duci exiſtente ultra um ē Abduæ pro
recuperatione huius dominij cum tranſire
non auderet Gallis reſiſtentibus, & in hoc
tota uictoria conſiſteret, fuere aliqui, qui o-
mni timore abiecto transfretarūt, & inde-
uniuerſus exercitus ſecutus eſt, illis Dux cō
ceſſit gratiam etiā pro talibus homicidijs.
habita tamen pace, & hoc etiam eadem ra-
tione fecit obſeſſis in caſtro Portæ Iouis cū
49 ipſo Duce. Licet † tamen non ſoleat prin-
ceps cōcedere gratias pro homicidio cogi
tato, tamen pro uulneribus præparato ani-
mo illatis facere ſolet, cum pace tamē ſem-
per. Eſt verum, quod ubi in approbatione
uidetur apertus animus deliberatus, Sena-
tus etſi approbat, id tñ facit addita aliqua
pœna uel exilij ad tempus, uel pecuniaria.
50 Vidi † etiam gratias conceſſas ad ſedandum
unum populum, licet homicidia mediata,
51 & præparata fuiſſent. An feudatarij † huius
dominij Mediolani poſſint gratiam cōced:
re ſuis ſubditis? Dic non poſſe, niſi quo ad
bona, & pœnam, quæ eis applicantur, Bald.
in l. relegatis, ff. de pœ. per illum tex. Sal. in l.
cū indulgentia, C. de ſen. paſſ. Iac. de S. Geo. in
trac. feu. in 17 ſpecialitate pri. in 5. ch. & 3 gl.
cū mero, & mixto imperio, & omnimoda
iuriſd.

Iuriſ.col.2.Bal. in l.ſeruos,C.ad l.Iulia. de ui publ.ubi dicit,quod tamē Barones ſeruant contrarium,& ita etiā cauetur in ordinib. huius dominij, & tēpore Regis,quo adhuc ordines non erant editi,uidi ſuſpendi quendam ſubditum feudatarij cum gratia collo annexa,& uide in hoc articulo ad idem omnino Bar.in l.acta.§.amplianda, & ibi alios,
52 ff.de re iud.Poſſet tamen † tanta uis eſſe in ueſtiture,ut etiam permittere,feudatarijs, omnis gratia,& forte dicam infra in titu.de regal.Scias etiā quod propter multitudinem delinquentium princeps facilius remittit,Mart.in tract.de princ.in tit.de prin. con
53 cluſione 112.An† ſi in publicatione in hoc dominio comprehendantur bona alterius territorij,iuxta not.per Bart.in l.cunctos populos,ad fin.C.de ſum.Trin.poſſit princeps huius dominij concedere gratiam quo ad bona alterius dominij? Credo nō poſſe, q̄a debet remittere ſuas pœnas non alienas, ꝑ prædicta. Et ſatis decidit hoc Anth. conſil.
54 260.Ad hoc† ut ualeat gratia,non req̄ritur ſcriptura,ſed tantum ut probetur Bal.in l.ſi qua per calumniam, in fi.C. de epiſ. & cler.& in l.humanum,C. de legi,gl.& Gem.in cap. per.de reſcript.in 6.Ad idem Bal.in l.fi.C.ſē. reſcin. non poſ.in gratia tamen principis,
55 † qua in effectu nemo potitur, niſi illam oſtendere poſſit ſeipſam, et abſolutam omni ex parte,uidetur quod etiā requiratur ſcriptura,quia uidetur fieri illo actu,ut inde cōficiatur ſcriptura, ſecundum Bald.in c. 1.in 2.colu.per quos fiat inueſt. Gem. in proœ. Sexti. & Affl.in deciſ.ſuis 4 [illegible] in. ubi etiam allegat Fel. in rubr.de [illegible] quando
56 † q̄uis ante ſententiam nondum facto proceſſu impetrat gratiam homicidij, tanquā fuerit in rixa, licet præſumatur minus delictū & ſic nō animo deliberato factū l.merito,ff.de pro ſoc.& dixi ſupra in tit. de homicid.tamen non eſt talis gratia approbanda, niſi prius ad inſtantiam fiſci examinentur examinandi ſuper homicidio, & eius qualitate,& tunc in dubio eſt præſumendū,ut dixi,minus delictum,alias ſtamus certo l.cōtinuus,in princ.ff.de uerborum obligatio.Eſt uerum,quod cum fiſco incumbat hoc onus regulariter d.l.merito.illi prodeſt, ut uides, & ita feci ſæpe ſeruari.An† autem iudex teneatur ſeruare impunitatē datam reo, ſi fateretur,dixi ſupra in materia torturæ, in 6. quæſt.principio titu'. de confeſ.per tort.De
58 ſecuritatibus † an poſſint concedi per iudicem, quia de principe non eſt difficultas,ꝙ ab ipſo poſſunt concedi,l.relegati,ff.de pœn. uide Saly in l.cum indulgentia,C.de ſenten. paſſ.ubi diſtinguit,quod ſi eſt bannitus, non poteſt iudex,alias poteſt pro ueritate habenda,& dixi ſupra in tit. de citat.circa fin.& in
59 tit. de captura. Et † an poſſit concedi per principem uſque ad decem annos ſecuritas in caſu,in quo non poſſet fieri gratia, uide Nel.in 3.par.2. tempor. quæſt. 19. Et ſcias,
60 † quod Senatus paſſim concedit inquiſitis ꝓ aliquo delicto,uel aliter uocatis occaſione alicuius delicti ſecuritatem pro alijs delictis,non autem quando uocati non ſunt, ſed ſponte ſe offerunt, ut quādo nolunt ſe conſtituere pro aliqua gratia approbanda, iuxta dicta ſupra,uel conſtituere uolunt ad miſſi ad nouas defenſiones, iuxta l. 1. ff. de requir.reis, ad quam diſtinctionem facit re
61 gu.† q̄ magis ſuccurritur facienti actum ex neceſſitate, quam ex uoluntate l.item legatam,ff.de adi.leg. Adde etiam † circa materiam ſecuritatis Claud.in tractat. clauſul.in clauſula, nihil nouari ſecuritate pendente, ubi latiſſimè Signorol.cōſi. 102.& 103. Bal. conſi.400.in 1.Iaſ.in l.1.col.3.prope fin.qui ſatiſda.cog. Et in materia ſecuritatis nunc
63 pendet notabilis quæſtio, Factæ† ſunt induciæ uſque ad annos decem inter Cæſarem, & Galliarum regem, per quas ſubditi Cæſaris etiam de rebellione damnati poſſunt ſecure in patria commorari. franguntur hæ induciæ,& rebelles recedunt, vnus aūt repertus eſt,ante quam frangerentur, in carcerib.Mediolani pro delicto,quod durantibus inducijs domi commiſerat, ita ut non potuerit recedere, quæritur an poſſit puniri,& an exequenda ſit ſnīa, quę de rebellione fuerat ante inducias contra eū pronunciata?Et pro intelligētia deciſionis eſt ſciendum, ꝙ qui habet ſecuritatem, donec aliquid durct, etiam illam habet eo amplius non durante per tantum temporis ſpatiū, quo ſecure poſſit recedere, & niſi ita eſſet, non diceretur libe ſecuritatem, durante re
64 illa,& appellatur hoc vulgo † tempus contra banni : Ita Bartolus in lege vtimur,ff. de ſepul. uiolat. & in lege finali, C.de dign. lib.

lib. 12. & probatur in c. fin. de treug. & pace, & ibi [illegible] ponit F[illegible] n. & in ca. ego enim de iureiu. col. 4. in fi. & ſeq. & Bar. in l. 1. C. de nau[illegible] ul. lib. 11. & ideo uidetur hunc de quo agimus, non eſſe moleſtandum, do nec ipſo in libertate poſito nõ habeat tãtum tempus, ut poſsit recedere. In cõtrarium ſacit quod uidetur iuſtè poſitus in carceribus
65 ex ſuo delicto, & ideo † carcer nõ debet eũ excuſare, iuxta tex. cum gl. in l. 3. §. fi. ſi quis cautio. Et propterea ego ſentio, ꝙ ſi apparebit (quia a [illegible] nõ eſt abſolutus, ꝓceſſus) cum [illegible] õ deliquiſſe, dimittendus ſit, ut dixi, alias nõ, nam quo ad hoc dicetur iniuſte detentus, ſi non deliquit, quamuis precedentibus [illegible] in [illegible] captus eſſet, ut per
66 A. bet. in dicto. §. fin. Et † an ſecuritas data ſimpliciter intelligatur ẽt data reſpectu maleficiorũ, an ſolum reſpectu ciuiliũ debitorum, uide Barto. [illegible] 169. Iaſon in l. quotiens. C. de prec. Imp. offer. & Bald. in dicto
67 conſ. [illegible] Si † fuit conceſſa ſecuritas Titio cũ equis decem, & tot [illegible] perſonis, & rebus ſuis ſi mittatur vxor cũ rebus, an ſecuritas ei pro ſit, quamuis ipſe non ſit cũ uxore uel rebus? Bald. tenet prodeſſe uolum. 1. conſil.
68 409. Securitas data † non obſtantibus delictis [illegible] ſtatutum, & honorẽ principis, & non obſtante aliquo bãno uel condemnatione, an trahatur ad crimina, de quibus non erat cognitum uide Bald. in dicto
69 conſ. 409. ubi notabiliter Securitas † data ꝑ principem debet ſeruari, etiam ſi uerba poſſent uario modo interpretari, ut per Bald.
70 in d. conſil. 400. Securitas † data ꝑ maioribus criminalibus ẽt extenditur ad minora, & uerba copulatiuè prolata capiuntur etiã pro diſiunctis in hac materia Bal. ibid. Et ſi
71 quis † renunciet ſecuritati tam impetratæ, quam impetrandæ, an ualeat renũciatio, ui de Cor. conſil. 45. in 1. volum.

Tit. de Pace.

S V M M A R.

1 *Gratia non minus dicitur ſubreptitia ſi facta ſi ſine pace, quæ requiritur ex cõſuetudine, quam ſi de iure requireretur.*

2 *Pax eſt finis ſiue ſedatio diſcordiæ.*

3 *Concordia non uenit appellatione pacis, & quare.*

4 *Pax inter [illegible] induciæ appellantur.*

5 *Induciæ ſunt ſecuritas perſonis, & rebus ad tempus præſtita diſcordia nondum finita.*

6 *Subditus Cæſaris tractans de præſtando auxilio hoſti durantibus inducijs, incidit in l. primam, ad leg. Iul. maieſt.*

7 *Pax, quid ſit, & quotuplex, & qui ſint eius effectus, & multa de pace.*

8 *Pax ita haberi debet a fœmina ſicut a mare.*

9 *Pax interueniens non impedit, quominus poſſit agi a [illegible] etiam, & pro intereſſe fiſci.*

10 *Pacem faciens item iniuriam remittens non intelligeretur remittere damna.*

11 *Confeſſio peccatorum non facit ut intelligatur facta remiſſio iniuriæ.*

12 *Pax facta de uulnere, ſi ſequatur mors, an proſit?*

13 *Pax facta ab offenſo, qui poſtea moritur, non ualet.*

14 *Iniuriæ remiſſio a tutore pupilli, vel curatore facta ualet, & quando dantur curatores ad tales actus*

15 *Pax quando ab hæredibus requiritur, & defunctus non habet hæredem quid fiat.*

16 *Iniuria facta filio poteſt per patrem remitti etiam filio inuito?*

17 *Iniuria remiſſio facta ciui, clerico, uel famulo an ſpectet eccleſiæ ciuitati, uel domino, an uero ſibi?*

18 *Iniuria facta monacho debet remitti per monaſterium, non per proximiores monaci.*

19 *Iniuriam factam monacho, an poſſit prælatus remittere ſine capitulo?*

20 *Pax & iniuriæ remiſſio non poteſt fieri abſenti, niſi interueniat nuncius, epiſtole, uel notarius, uel perſona publica, quæ ſtipuletur nomine abſentis, & quando facta eſt ſacerdoti tantum.*

21 *Pax habita a proprijs filijs quando pater occidit uxorem, an poſſit, licet non habeatur pax a filijs occiſæ natis ex priore matrimonio.*

22 *Pax habita a maiori parte hæredũ ſufficit, & an ſi ſint extranei excludant ſanguine coniunctos?*

23 *Pax inducit indicium ad torturam contra reum*

24 *Pax debet fieri a monaſterio quando filius occiſi poſt mortem patris ingreſſus eſt monaſterium capax ſucceſſionis.*

25 *Iniuria*

25 *Iniuria facta monacho, uidetur facta monaſterio.*

26 *Pax habenda à Papa quando rapta fuit monialis.*

27 *Pax facta ab aliquibus offenſis cum promiſſione rati pro alijs, & præſentata in termino ſtatuto à decreto Mediolani, quod tollit delicta ſi certo termino præſentetur, ſi ſequatur ratificatio poſt terminum, non prodeſt, & quo caſu proſit.*

28 *Abſolutio in foro pœnitentiali facta pro blaſphemia an operatur pacem, ut ſibi remittatur.*

29 *Pacis materia ubi tractetur.*

30 *Iudex non debet inuigilare, ut ciues concordes reddat quando facta fuit rixa, ſed debet eos punire.*

31 *Mulier nutrix ſine conſenſu propinquorum, an poſſit pacem facere pro pupillo?*

DIxi q ſecundum conſuetudinem huius patriæ, & obſeruantiã in gratia, requiritur
1 pax, & ideo non † minus ſine dicitur obreptiria, quã ſi iure requireretur, qñ gratiam cõcederet ſimpliciter non exiſtente pace. Bal. in l. qui fauore. col. 2. C. de legib. Fel. in c. 2. in uerſi. ſtylus curiæ. extra, de reſcript. Propterea non au re fuerit de pace aliqua pertractare, neque ſolum propter prædicta, ſed etiam propter gratias, & remiſſiones delictorũ quas faciũt ſæpe ſtatuta, ut hic Mediolani in furtis, & inſultibus etiã cũ uulnere. Et primo
2 ſcias, † q pax eſt diſcordiæ finis. Hoſtien. in ſum. de treuga, & pace. in princip. ſiue ſedatio diſcordiæ, ut per Alex. in l. de fide com
3 miſſo. C. de tranſact. ubi tamen vult, q † cõcordia, quæ ſimili modo eſt ſedatio diſcordiæ, nõ ueniat appellatione pacis, quia pax denotat perpetuam remiſſionem, concordia etiam poteſt eſſe ad tempus, & propterea ſtatutum de pace non habet locum in cõcordia, ut per eum, & ita uides, quòd Hoſtien. locutus eſt optimè, dum dixit, quod
4 eſt finis diſcordiæ. Addit tamen, † quod pax etiam interdum induciæ appellantur. Et aduertendum ponit, quid ſint induciæ, dicens
5 † eſſe ſecuritatem perſonis, & rebus ad tempus præſtitam diſcordia nondum finita, quia infertur ad quæſtionem, quæ nunc ui
6 get. Nam arguuntur ſubditi Cæſaris, † q debuerint tractaſſe neſcio quid contra Cæſarem, cum rege Francorum, cum quo bello acerrimo exiſtente ſecutæ erant induciæ quæ durabant tempore tractatus & per eos dicitur, q facinus conſiſtebat in cu[...]do ad ſeruitia Regis, cum quo erat concordia, & ceſſabat bellum, & ita non ſumus in caſu l. 1. & 2. ff. ad leg. Iul. ma. q dederimus uel tractauerimus dare auxilium hoſti. Inferũt enim ex ea diffinitione induciarum, quod imo tex. erat hoſtis, & quidem propriè, licèt eſſet ſuſpenſa offenſio. Et licet durantibus inducijs non potuiſſent lædere Cæſarem, potuiſſent ijs ſinitis. Vnde quærant aliud fundamentum, & multa pulchra de pace, & concordia, uide per Rom. conſil. ultim. col. 6. poſt med. & duabus ſequẽtibus, & Alber. in dictionario in uerbo, pax. Firm. & Brixien. in uerſiculo pax. Addo. de materia inter pacem, & cõcordiam Bal Ang. & communiter Doctores in l. 1. ff. de
7 pact. Et † q.d ſit pax, & quotuplex, & qui ſint eius effectus, uide Bald. in dicta l. 1. in fi. & plenius in tit. de pace Cõſtã. in fi. & plenius
8 Rom. in dicto conſil. vltim. Scias enim † q à fœmina ita debet haberi pax, ſicut à mare, ſecundum ueram opinionem, in l. 4. §. Cato. ff. de uerborum obliga. per Fel. in c. cum
9 oporteat, colum. 5. de accuſ. Pace † interueniente de iure põt nihilominus agi ad uindictam publicam & pro intereſſe fiſci. Bart. in l. 1. §. uſque adeo ff. de iniur. Felin. in cap. nulli. colum. 2. uerſicu. item inquantum. de accuſ. & not. in l. tranſigere. C. de tranſactio
10 nibus. Quia † etiam pax fit tacitè, id eſt remiſſio iniuriæ. Si uis uidere modos. uide Iaſ. in d. l. 1. colu. 3. ff. de pact. & ibi habes, q tamen non intelliga ui remittere dãna re
11 mittens iniuriam. Et † an per confeſſionem peccatorũ intelligatur facta iniuriæ remiſſio, uide Barto. et Iaſ. in l. ſi tibi. §. quædam. ff. de pact. Et qui recipit ſatisfactionem, an videatur remittere, dixi ſupra in tit. de par
12 tu ſuppoſito in fi. Quando † fit pax pro uulnere, ſi poſtea ſequatur mors, an proſit, uide Bart. in l. dãni. §. Sabini ff. de dam. infect.
13 et ibi etiã Bar. dicit † pacem factã ab offenſo, qui poſtea moritur, non ualere, & ita ſeruat Senatus noſter, & Roma. in dicto §. Cato. dicit, q opinio Barto. eſt communis, cõtrarium tenet Nel. in tracta. bannit. in 3.

par.

par. 2. temp. q. 41. uide Crot. & Mod. in d. §.
14 Cato an poſſit † tutor vel curator remitte-
re iniuriam factũ patri pupilli. uel ipſi pupil
lo? Doct. in l. pactũ curatoris C. de pac. tenẽ.
poſſe, niſi in caſu ut ibi per Iaſ. & ita quoti-
die obſeruatur, imò dãtur curatores ſpecia
les ad hunc actum, & ualent paces. & uide
ẽt Bal. omnino in l. 1. C. de ĩ integ. reſt. min.
vbi ponit quid in pupillo cũ autoritate iu-
dicis, & quid in adulto. & ibi habes ꝙ etiã
pupillus, quãdo hẽt tutorem, dẽt interueni
15 re. Quid † quando requiritur pax hæredis,
& nõ habet heredem? Vide Nel. in tract. bã-
16 nitor. vbi ſupra. q. 40. An † pater poſſit re-
mittere iniuriam filij, eo inuito? Dic poſſe,
ſed fallit in certis caſibus, Iaſ. in l. quædã in
17 prin. ff. de pact. quã legit cũ l. pręcedẽti. † Si
fiat iniuria clerico, ciui, uel famulo, an ſibi
ſpectet remiſſio, an eccleſiæ, ciuitati, uel do
mino diſtinguitur, an fiat in iniuriã domi-
ni, uel ciuitatis, vel eccleſie, an vero ipſius,
ut per Bar. in l. 1. §. idem ait ff. de iniu. uide
Mar. in trac. de prin in 1. rub. concl. 364. Fel.
in c. licet cauſam, de prob. col. 8. in vlt. not.
18 † Are. in ca. illa presbyterorũ. col. 2. de accu.
Et ſi fiat monacho, utrũ ſibi an monaſterio
ſpectet vel proximioribus. Dic ſpectare mo
naſterio gl. ĩ c. parochianos de ſen. excom.
quę dicit ſecus in eccleſia ſęculari, & ſequi-
19 tur ibi Abb. Et † an ſolus prælatus ſine capi
tulo poſſit, vide gl. & Doct. in c. contingit in
terdũ de ſen. excõ. & Aret. in cõſil. 138. circa
fin. Feder. cõſil. 119. & conſil. 120. & Aegid.
Bellamera deciſ. 401. & ibi habes q d de mo
20 nacho facto priore. pax † non eſt adeo fauo
rabilis, ut poſſit fieri abſenti. ff de donat. &
l. q abſenti. ff. de acquirẽ. poſſ. imò debet in
teruenire nũcius, vel epiſtola, vel notarius,
vel alia perſona publica, quę ſtipuletẽ nomi-
ne abſentis, Ant. de Butr. in ca. fi. in 7. col. de
confeſ. per Alex. in l. nõ ſolũ. §. iniuriarum
actio. ff. de iniur. Tñ in contrarium uidetur
eſſe alia concluſio, quę habet, ꝙ remiſſio fa
cta ſacerdoti ualet quò ad remiſſionem in-
iuriæ, & actionis iniuriam, nedum quò ad
animi offenſionẽ quãdo apparet ita uoluiſ
ſe remittentẽ, ut per Iaſ. in d. l. ſi tibi. §. quæ
dam. ff. de pact. & ita videtur velle Bar. etiã
ꝙ in teſtamẽto abſque alijs verbis teſtator
remittat iniuriam, in d. §. iniuriam vt valeat
etiã ſine pręſentia partis, difficultas pendet
a glo. in d. §. fin. Inſtitut. de [illegible] ur. vbi primo
vult, quod non requiratur pręſentia partis.
poſtea in ver. item econtra. dicit ꝙ requiri-
tur partis præſentia, nec poteſt habere aliũ
intellectum, niſi ꝙ loquatur in foro pœni-
tentiali, in primo caſu, in ſecundo autem in
foro iudiciali. Et eſt rationi conſentanea di-
ſtinctio, quam tenet Aret. ubi omnino uide
in l. pro hærede, §. fi. ff. de acq. hæred. vbi ta-
men diſtinguit, niſi eſſet facta ſacerdoti in
foro pœnitentiæ, quia dr̃ perſona publica,
ſicut ſi eſſet notarius, & ita teneo, & eſt ex
mente magis cõiter Doct. intelligendo qñ
apparet ex verbis, ꝙ etiam remittit iniuriã,
nedum animi offenſionem. Et nota hæc, q a
ſæpe uideo in teſtamentis fieri remiſſionẽ,
nam non valent, niſi cum præſentia partis,
vel notario ſtipulante nomine abſentis ẽt
circumſcripta opinione Barto. in l. damni. §.
Sabini, ff. de dam. infec. ꝙ remiſſio offenſi
21 poſtea mortui non ualet. Quando † vxor
occiditur a viro, quæ habet filios ex eo, &
ex alio matrimonio, tamen plures ſunt ex
homicida, qui oẽs fecerunt pacem, an ſuffi-
ciat? Videtur ſufficere, quia ſatis eſt habere
pacem a maiori parte hæredum. Bar. & cõi-
ter Doc. in l. 4. §. Cato. ff de verb obl. & ma-
ximè hoc procedere uideť, ſi ex primo ma-
trimonio extat fœmina, ex ſecundo autem
mare, iuxta no. per Are. poſt Ang. in d. l. pro
hærede, §. fi. & per Barb. in apoſtolis ad Bal.
in c. 1. §. hoc aũt notandum. quem legit cũ
§. & quia uidemus, qui feu. de poſſ. in glo. in
verbo, pertineat. Dubito de hac deciſione.
Et eſt aduertendum tamẽ in hoc caſu, quam
ſi etiam ſolum ſupereſſent filij ex utroque,
an pacem viderentur feciſſe timore, ob de-
bitam reuerentiam orto, iuxta l. 1. §. quæ
onerandæ, ff. quarum rer. actio non datur,
& not. Fel. in c. nonne, col. fi. de præſump. Et
nunc in Senatu eſt hæc quæſtio pe facto, &
Senatus reddit ſe multũ difficilis in admit-
tenda tali pace habita a filijs proprijs. Ceſ-
ſaret tñ omnis difficultas, ſi propinquiores
matri occiſæ conſenſiſſent remiſſioni dicto
22 rũ filiorũ. Dixi ꝙ ſunt † plures hæredes, &
maior pars ſufficit, de quo uide Bart. & Do-
cto. in d. §. Cato. & in dicta l. pro hærede, §.
fi. vbi ẽt habes, an ſi ſint extranei, excludãt
23 ſanguine coniunctos. Ex pace † oritur iu-
dicium ad torturam contra reum. Bald. in
tit.

...de pace in ... arm. §. iniuria col. 6 ver. nẽ quæſtio: de quo dixi ſupra in materia ſpecu ra: in titu. de indic. & conſidera. &c. Quæro, 24 † ſi filius occiſi ingrediatur religionẽ ad ſuc cedẽdum capacem, iuxta Authẽ. ingreſſi. & Auth. ſi qua mulier. C. de ſac. eccleſ. ... dica tur ſuccedere in iure vindictæ patris, ita ut ad monaſteriũ ſpectet facere pacẽ, uidetur non pertinere quia pax nõ eſt quid hæredi tarium, ſed quid ſeparatum, ſecundũ Bart. in d. l. damni. §. Sabini. ff. de dã. inf. et in l. fi lius qui patri. circa fi. ff. de vulg. et pup. et in l. pro hærede. §. fi. vbi omnes. ff. de acquirẽ. hæred. Item hoc ius nõ pertinet niſi ad uin dictam ſanguinis, quæ non uidetur honeſta monaſterio, gl. in c. fraternitas 12. quæſtio. 2. Præterea facit quod monaſteriũ nõ habe tur loco hæredis nec filij, niſi in caſibus à iu re expreſſis ut habetur in ca. in præſentia, de probat. ut ibi per Dec. charta 36. col. 1. Fa 25 teor quòd † ſi fiat monacho, poſt quam in greſſus fuerit religionẽ, tunc uidetur aliter dicẽdũ, quia iniuria uidetur fieri monaſte rio, iuxta gl. in cap. parochianos, de ſent. ex cõ. et dicta ſupra in uerſi. et fiat monacho, maximè qñ non adeſt filius monachi iuxta notata latè per Dec. ubi ſupra, charta allega ta, colum. 4 ubi uide, quo in caſu res patet, tu ibi. Sed ſi iniuria illata ſit, antequã effice retur monachus, nec iniuria facta dicitur monaſterio, ut uide, nec tranſit cũ hæredi tate, quia non eſt quid hæreditariũ, nec ẽt in eo monacho remanet, qui eſt mũdo mor tuus. l. Deo nobis. C. de epiſco. & cler. Sed ad uerte, quia nõ concurrente filio offenſi, ẽt quãdo iniuria facta eſt ante, uidetur mona ſterium ſuccedere, quia tunc nõ fit difficul tas, in d. §. fina in d. l. pro hærede, quin perti neat pax hæredibus extraneis, uide ibi Do ctores, maximè Are. col. 1. Non obſtat quòd non habeatur loco hæredis, niſi in caſibus expreſſis, quia ſatis eſt expreſſum, dum lex vult, ut ſuccedat in omnibus bonis, & pluri bus. Nec obſtat, quòd non ſit honeſtũ ſicu ti dixi, per ea quæ no. in cap. ſententia ſangui nis, nẽ cler. vel monach. & in dicto c. frater 26 nitas. Eſt tamen aduertendũ, † an monaſte rium ſuccedat quo ad omnes, an uero quo 27 ad partem. Addo etiam, † quòd ſi fieret ra ptus monialis, pax eſſet contrahenda cum Papa, q̃a principaliter Deus eſt offenſus. Ita

not. ... per ... in c. ... tab. C. de rap. vir. ... pax ab ... quibus ... omnibus, tamen ... ſit promiſſio rati quò ad alios, & præſentetur in termino ſtatuto à decreto diſponente ut pax tollat delicta, dummodo in certo termi no præſentetur, deinde ſequatur ratificatio poſt terminum, an dicta pax proſit, & an ſi mus in caſu de ... ver, quod ... in ... cum inter ... primo. de ele ... & in l. proſ. ... §. põt. ff. de off. proc. & ... Senatus ... noſter nõ admiſit tales ratificationes in gratia ge nerali concella ob aduẽtu in Ducis ..., & for tè non immeritò, quia contrarium tenet idẽ Bal. in l. nec ei §. ſatiſdat. circa fin. verſicul 6. quæro. de adopt. & ſequitur Dec. in l. cõtra a ctus. de regul. iur. col. 5. & facit l. bon. ff. rem pat. hẽt. & quod determinat Bar. in l. ſi vxor. §. ſi quis uxorem. ff. de adul. dicens, quod ſi erat facta pax etiam nomine aliorum, appo ſita pœna cõtrauenienti, deinde vnus oſten datur ante factam per eum ratificationem, licet poſtea ſequatur, nõ tamen habet locũ pœna d. l. bonorum. Sequitur Alex. in l. quod meo. in prin. colum. 2. de acq. poſſ. & ita ſeruari in cauſa ... Iudæi. Addo quo 28 que, † quòd abſolutio facta in foro pœnitẽ tiali ratione blaſphemię operatur pacẽ, ut pęna ſibi remittatur, quia offenſus eſt Deus 29 duntaxat. Dec. conſ. 137. col. ... uol. 1. Ad iſtam materia pacis vide per Nel. in tract. ban. n. in 3. parte 2. temp. ubi format circa pacẽ 23. ſiue 24. q. & per Ang. Aret. in gl. compar. ... dicti inquiſiti in termino ... ubi 30 latiſſimè. Nõ omitto, q̃ † iudex non habet elaborare facta rixa inter ciues, ut eos con cordes reddat, ſed debet eos caſtigare, niſi adſit timor, ne ex ea rixa perturbatio reipu blicæ ſequatur, ut latiſſimè per Fel. in rubri ca extra, de treug. & pace. Dixi q̃ tutor ... põt remittere iniuriam pupilli. Modo quæro, 31 † ſi fœmina ſit tutrix, an ſtante ſtatuto, q̃ mulier nõ poſsit ſe obligare ſine conſenſu propinquorum requiratur etiam talis con ſenſus? Dic non requiri, quia ipſa non ſe oblig. Alc. in l. quæſitum. ff. de in ius voc. E ideo aliud eſſet, ubi ageretur ad ... mulieris, ut ibi per Alex. ... in ipſa datione tutelæ interu... intelligo obſeruari in hac ... ue rum, quod in hoc eſſet ... a

dutin.

diſtinctionem Iaſ.in l.j.§.item acquirimus. ff.de acq.poſſ.col.2.

Titul. de Reſtitutionibus, quæ fiunt a principibus finito bello ob pacem & inter ipſos factam.

S V M M AE.

1 *Reſtitutiones, quæ fiunt per princeps finito bello, dum bannitos vtrinque reſtituunt ad bona famam, & honores, ita concipiendæ ſunt, vt contineant, omnia, quæ ſunt è voluntate principum.*

2 *Reſtitutiones, quæ fiunt a principibus finito bello, in dubio proſunt non tantum rebellibus viuis, verum etiam defunctis, quo ad hoc, ut eorum teſtamenta valeant, & filij reſtituantur bona, licet melius ſit verba reſtitutionis clara ponere.*

3 *Hæres rebellis mortui poſt capitula reſtitutionis per principem bello finito facta reſtitui debet.*

4 *Reſtitutio rebellis, vt trahatur etiam ad reſciſſionem geſtorum per filios medio tempore, quomodo concipi debeant verba.*

5 *Pax omnia reſtituit quæ abſtulit bellum.*

6 *Bona rebellium tempore rebellionis alijs conceſſa facta pace ſunt reſtituenda primis dominis.*

7 *Sententiæ contra rebellem occaſionem rebellionis latæ facta pace reſcinduntur.*

8 *Bona rebellis etiam quæ Imperio ſpectarent, & tempore belli acquiſita fuerint per priuilegiũ, vel contractum a principe, reſtituuntur ſecuta pace, ſi ita dicent capitula, alias in dubio ſecus.*

9 *Rebellium bona donata a principe alicui facta pace ſemper reſtituuntur fuerunt rebelli.*

10 *Sententia rebellionis, & etiam aliæ eo tempore latæ occaſione mutui, vel depoſiti, uel ubi bona fuerunt pœnes fiſcum ſtantibus ipſis damnatis de rebellione quomodo reſcindantur facta pace.*

11 *Capitula facta Bononiæ inter Cæſarem, & Ducem Mediolani reſcindebant ſententias, & proceſſus ſecutos occaſione rebellionis.*

12 *Sententia inter extorres, & exiſtentes domi ex compromiſſo inter eos facto lata quõ ualeat.*

13 *Fictio poſtliminij reſtituit quæcunque captiuitas abſtulit.*

14 *Reſtitutio facta per illa uerba Reſtituantur ad bona ſua intelligetur etiam quo ad detentionem an natura rei.*

15 *Reſtitutio ad bona quæ quis amiſerat, uel quibus fuerat ſpoliatus, non trahitur ad bona non acquiſita, eo quia incapax eſſet uirtute condemnationis.*

16 *Deiectus cum armis quando quis dicatur.*

17 *Fructus percepti ante capitula pacis non ſolum ex bonis alienatis, ſed etiam ex non alienatis non reſtituuntur extorribus reſtitutis.*

18 *Fructus a die capitulorum citra percepti reſtituendi ſunt extorribus reſtitutis ſi capitula dicant, Ipſo iure ſint reſtituta, ſecus ſi dirigantur iudicibus, vt reſtituant, quando ſit reſtitutio ex gratia, licet Senatus Mediolani aliter iuſſerit ſeruari ex mente principum.*

19 *Fructus poſt litem conteſtatam percepti, etiam quando uerbo, capitulorum diriguntur iudicibus ſunt reſtituendi.*

20 *Pacis priuilegia, & conuentiones, principium, & fœdera per quos tractentur.*

DEcuſſis in hac materia pacis his, quæ pertinent ad reſtitutiones ſiue gratias, quas ĩ ſpecie, principes faciũt bannito, uel condẽnato, & in genere quandoque omnibus bannitis, uel condemnatis, Reuertor ad materiam aliqua dicen-
1 do de reſtitutionibus. quas † faciunt, ſæpe principes finito bello, quia reſtituunt vtrinque bannitos, & extorres ad eorum bona, famam, & honores, & dum moui plures, difficultates ſupra ex eis facile potes intelligere quomodo verba concipienda ſint, ita vt ea omnia contineant, quæ ſint è uolunta-
2 te ipſorum principum. Et ſi vis † vt non tantũ reſtitutiones uiuis proſint, ſed et rebellibus iam defunctis, ita ut etiam eorum teſtamenta ſortiantur effectum, clarifices adeo verba ut illud dicant. Eſt uerum, quod ſola ratio tranquillitatis reip. ſuper quę fundãtur forte capitula, poſſet eſſe ſufficiẽs ad hoc ut ẽt ad mortuos ſe extenderẽt, tametſi uerba hoc non diſponerent, iuxta tex. & ibi Barto. in l.pater filium, §.fundum, ff.de leg.2.& p Abb. in capitu. porro, de priuil. Nam ſi legiti

mis hæredibus, & maxime filij eſſent ſublata bona patris. Cui dubium, quod animus eorũ remaneret perturbatus? Et hac ratione ſeruam, ut fœdus Bononienſe, quod loquebatur de extorribus, et rebellibus, etiam locũ haberet in hæredibus. Quo uero ad hæredes
3 rebellium poſt capitula mortuorum, † res eſt ſine difficultate, quia remedium teſtituens etiam interdictũ vnde vi tranſit in hæredes, ut per Soc. in l. i. ę; quæ nobis. ad fi. 2.
4 ch. ff. de acq. poſſ. Et † ſi uelis ut reſtituantur omnia enim quo ad reſciſsionem geſtorũ per filios medio tempore, quod ſimplici reſtitutione non fit l. fi. C. de ſent. paſſ. et d. capitul. 1 in prin. hic finit lex Cor. et ibi Affli. in 6. notab. col. 3. clarum reddas rem ipſam, et in effectu facias quo ad hæc et alia, ut rebellio nullus unquam fuerit momenti, et perinde ſit, ac ſi orta nõ fuiſſet. Et aduerte,
5 † quia uidentur ſuperflua talia capitula finito bello, ex quo pax omne illud reſtituit, quod abſtulit bellum. Et hac ratione dicit Bal. in tit. de pace Conſtan. §. hoc quod not. quod
6 † ſi bona rebellium tẽpore rebellionis alijs ſint conceſſa facta poſtmodum pace ſunt reddenda primis dominis, ita dicit per illũ text. ibi, hoc idem aſſerit ponderando illum text. in §. ſententię quoque. ubi etiam vult,
7 † quod ſententiæ latè contra rebellem occaſione rebellionis pace facta reſcindatur, nõ aliæ, vide etiam Bald. ibidem in uerſ. poſſeſ-
8 ſiones, dum dicit, quod † poſſeſſionis, quæ poſſidebantur ante tẽpus belli, debent reſtitui poſſeſſoribus, niſi ſi tamẽ ſpectat ęẽ Imperio. Quod uerbum ſeruaui nolens reſtituere rebelles ad caſtra, & bona, quæ erãt ipſiuſmet principis, & qui acquiſiuerunt a principe, q. dĩ ebatur intruſus, & hoc ſeruaui ex mẽte ipſorummet principem. Sed reſpondeo ſupradictis. quod imo ſimpliciter ſecuta pace non reſtituuntur bona acquiſita alijs, niſi eſſent acquiſita ex ſententia ipſa. Ita declarat Aff. in d. 6. notab. col pen. ubi uide omnino. At tamẽ Affl. neſciuit quid diceret, quia Bal. clarè uult, quod fauore pacis, etiam per priuilegium, uel contractũ quæſita alijs reuocentur, non tantũ per ſententiã ipſam; & hæc eſt mera ueritas, ut apparet ex dictis doctoribus maximè Iaſ. in l. Gallus, §. & q. d ſi tãtum, ff. de lib. & poſth. in 4. limitatione declarande tamen quãdo apparet ita ve. le. capitula, alias non in dubio, ut per eundem Iaſ. in d. ver. Aduerte tamen diligenter & di
9 xi ſupra, & ita ego ſemper uidi ſeruari, † quod finito bello bona rebelliũ donata a principe ſuis fuerunt reſtituta expreſſe reſtitutis rebellibus Affl. tamen in ſe dicit ueritatem, quod bona, quæ quæruntur tertio immediatè per ſententiam facta reſtitutione etiam particulari, reſtituuntur ipſis reſtitutis, ut per Iaſ. in d. §. & quid ſi tantum, in 3. limitatione. Et dum dixi Bal. uelle in titul. de pace Conſt. in
10 uerbo, ſententiæ quoque, quod ſententiæ † latæ contra rebelles occaſione rebellionis nihil valent. Adde tamen in hoc, ut plene, & cõſiderate multum dicit Bal. ibidem, quod non tãtum ſententiæ rebellionis ſunt reſcindẽdæ facta pace, uerum etiam aliæ occaſione mutui, uel depoſiti, uel ſin. il. ubi nullus uti procurator auſus fuiſſet cõparere, iuxta clem. paſtoralis. de re iud. uel ubi bona eorũ fuiſſent pœnes fiſcum ipſis damnatis de rebellione, quia inſtantia non tranſit in fiſcum, l.
11 ſi conſtante, §. fi. ff. ſol. matr. imò † capitula facta inter Cæſarem, & Ducem noſtrum Bononię etiam reſcindebant ſententias, & proceſſus ſ cutos occaſione rebellionis, puta, obiectas à creditoribus, nõ cõtra eos, ſed fiſcum, iuxta d. §. fi. in l. ſi conſtante, dicunt. n. capitula, quod reſtituantur ad patriam, famam, honorem, & eorum bona quibuſcunque ſententijs, & proceſſibus propterea factis, id eſt factis occaſione dictę rebellionis nõ attentis, & ita interpretatus fui, & ſecutus
12 eſt Senatus. Si autẽ † lata eſſet ſnĩa inter extorres, & exiſtentes domi ex cõpromiſſo facto inter eos, uide Bal. in d. §. ſententię quo
13 que. Adde pdictis, † quod qcũque aufert captiuitas, reſtituit fictio poſtliminij. l. fi. C. de capt. & l. ſi qs forte, quæ eſt l. pe. C. eodẽ, & d. l. pen. dicit Ang. hoc eſſe utile pro extorribus, qui tpe pacis reuertuntur cũ pactis, vt eis reſtituãtur quæcunque tenebãt tpe ſuæ exactionis quia recuperabunt mobilia & immobilia; quorum habebant dominiũ & poſſeſſionem, & etiam meram detentio-
14 nem aſiniam. Et ita † licet prædicta dicant, Reſtituantur ad bona ſua, intelligetur etiam quo ad ea, quæ ſolum deſinent ex natura rei. Sic probant gl. Ang. & cõmuniter Doctores in d. l. pe. iuncto text. ibi, qui dicit, quod qui reuertuntur ab hoſtibus, recuperant.

tant res ꝓprias, & idem probatur in l. fi. C. de edi. diui Adr. tol. iuncta gloſ. q̃ extendit tex. etiam in his, quæ ſolum tenentur. Et facit, quòd etiã ratione iuris poſſeſſionis, & detentionis dicor habere dominium. Bart. in l. ſi q̃s ui. §. differentia, ff. de acquirẽ. poſſeſ.
15 Item adde, † quòd ſi dicunt capitula, Reſtituantur ad bona, quæ amiſerunt, uel q̃bus ſpoliati fuerunt, nõ recuperant bona nõ acquiſita, eo q̃a incapaces eſſent propter condemnationẽ, iuxta l. 1. C. de hæred. inſtit. & q̃ dixi ſupra poſt Bartolus, in l. finali. C. de ſenten. paſſ. & in l. Gallus, §. & quid ſi tantũ. in quæſt. de legitimato, ff. de lib. & poſthu. Ad hoc igit̃ vt comprehẽdatur hic caſus debent ita concipi, ut etiam recuperentur nõ quæſita, Et ad declarationẽ uerborũ, Quæ amiſerunt, uide tex. in c. reintegranda, 3. q. 1. ibi, & per quaſcunque iniuſtas cauſas res eccleſiæ perdidiſſe noſcuntur. cum ibi no.
16 Et ad declarationem † uerbi, Cum armis deiectus. vide l. 3. §. armis deiectum, ff. de ui
17 & ui arm. An ſtantib. † dictis capitulis pacis extorres reſtituanẽ ad fructus, nedũ ad bona? Dic non reſtituũ, ſecundũ cõem opi. nõ ſolũ ex bonis alienatis, ſed nec etiam ex nõ alienatis. Ita Ange. loquẽdo in his capitulis pacis, in d. §. & quid ſi tantum. Curt. conſil. 49. col. antep. recolendæ memoriæ dux Philippus, & licèt cõtradicant fortibus iuribus Dec. Nell. & Iaſ. ut ſupra dixi, hæc tamẽ eſt cõmunis, ut ſupra dixi circa principiũ materiæ, & hoc poſt cõfecta capitula retro, cir
18 ca. uerò eſt aduertendũ, an † dicant. Ipſo iure ſint reſtituti, & tũc ueniunt fructus etiã ante declarationẽ. Si uero uerba in capitulis directa ſint iudicibus, uelintq; ut ipſi reſtituant. Tunc q̃a inuito bannito nõ fit reſtitutio, ita demum ueniunt fructus, ſi petitur reſtitutio, ut per Bal. in l. non ſolũ in fi. ff. de in integrũ reſtit. & latè per Fel. in cap. Rodulphus. char. 7. col. fi. de reſcr. & p Cur. in d. conſi. circa decretum diſponens, q̃ iure bona ſint publicata à die delicti cõmiſſi, & Pic. in l. poſt contractum, ff. de dona circa idem. Et in caſu capitulorũ Bononiæ factorum. & de quibus ſupra quia non dicit̃ ipſo iure nõ uenirẽt fructus à die, quo facta fuerunt. Attamen in ſenatu ex mente principũ interpretata sũt dicta capitula, ut ueniãt à die, quo facta reperiuntur, & ita ſemp executus ſum, loquor in caſu reſtitutionis ex gratia, non propter iuſtitiam, ut per Cur. in d. conſi. col. pen. Et faciunt quæ ſupra dixi, loquendo in bonis iam alienatis, dum volo ad ea trahi reſtitutionem, quæ fit ope iuſti-
19 tiæ. Difficultas † tamen proxime mota in verbis directis iudici, vt reſtituat, non dicendo, ſint reſtituti ipſo iure, procedit tantum vſque ad litis conteſtationem per quam poſtea quilibet dicitur in mala fide leg. 2. ubi Bal. no. C. de fru. et lit. expen. Non omitto ta-
20 men, † quod Mar. Laud. fecit tract. de confœd. pace, et conuen. prin. vbi ponit 63. cap. ibi uide omnino, et vide Corſ. in tracta. ſuo, de poten. et excelleu. regia, dum ponit priuilegia pacis. Alia mihi non occurrunt in præſentia circa hunc modum impugnandi ſententiam uirtute gratiæ. Quare ceſſante omni remedio impugnante eam ſiue iuris, ſiue gratiæ, reliquum eſt, ut de executione ipſius ſententiæ aliqua dicamus.

Titul. de Executione ſententiæ.

SVMMAE.

1 *Executioni ſententia mitti non debet, niſi poſt decem dies, quando admittitur appellatio, alias ſecus.*

2 *Exequi iudex ſententiam non debet, ſed ſcribere principi quando cauſa eſt appellabilis & tamen ipſi uidetur ſuperſedendum, & debet expectare reſponſum, niſi periculum eſſet in mora.*

3 *Appellationem iudex facilius debet admittere, quam exequi ſententiam, ne teneatur in ſyndicatu.*

4 *Iudex tenetur lege Cornel. de ſicar. ubi ſententia eſt iniuſta, & ultimi ſupplicij, & poſſet illi de facto reſiſti.*

5 *Exequi poteſt iudex ſententiam quando cauſa eſt inappellabilis, & tamen ipſe detulit appellationi.*

6 *Sententia poſt decem dies, & non ante mittitur executioni contra reum, niſi aliud ſtatutum diſponeret.*

7 *Sententia lata contra reum præſentem Mediolani ſtatim mittitur executioni, & morti traditur,*

tur, nec de ea amplius cognoſcitur, ſecus in ſententia contra abſentem lata.

8 *Executio ſententiæ in criminalib. quibus caſibus differtur, uel prorſus aufertur.*

9 *Executioni per quem mandetur ſententia per alium iudicem confirmata, an per iudicem à quo an ad quem?*

10 *Executio quando differatur quia condemnatus eſſet obligatus reddere rationem, uel eſſet artifex eximius.*

11 *Executio ſententiæ criminalis an fiat per iudicem loci originis, an delicti?*

12 *Remiſſio in delictis an requiratur?*

13 *Exequi ſententiam alterius iudicis an teneatur iudex requiſitus ſine literis?*

14 *Punitus pœna ſtatuti locis delictis, quæ minor ſit, an poſſit puniri pœna ſtatuta domicilij in quo captus fuerit ſi maior ſit?*

15 *Bannitus captus an poſſit abſque alio proceſſu damnari, uel debeat prius patere delictum, & ipſum eſſe bannitum?*

16 *Reus damnatus ducitur per loca publica, & conſueta et interdum ad locum in quo fecit delictum quando fit executio condemnationis.*

17 *Solutio facta ab uno ex condemnatis an pariat cancellationem ſententiæ, quando pœna eſt pecuniaria?*

18 *Cadauer ſuſpendi non debet, quando mortuus eſt damnatus pendente appellatione, uel ante executionem niſi damnanda eſſe memoria licet aliquando id fiat.*

19 *Executionis ſententiæ multa, ubi dicantur.*

20 *Condemnatio an fingatur iuſtè lata, quando aliquis mortifere uulneratur, & uulnerans morti traditur, deinde uulnerati mors ſequitur.*

21 *Iudex debet eſſe ſolicitus de anima rei condemnati, & qua diligentia uti debeat.*

22 *Damnatus in metallum, aut ad triremes, poteſt reuocari per iudicem poſt decem annos, ſi fiat infirmus, uel debilis & unus ex conſanguineis, uel ſeruus loco eius ſubrogetur.*

23 *Damnato ad metallum, uel ad triremes duplicatum tempus ſi fugiat.*

24 *Damnatus ad triremes ſimpliciter, uel ad tempus non expreſſo tamen certo tempore, an in perpetuum, uel ad decennium cenſeatur damnatus.*

25 *Damnato ad triremes ſi ſubmerſus triremibus liberetur uel furcis ſcindatur dum ſuſpenditur, uel ſecuris ferire non poſſit. debet facilis princeps eſſe in concedenda gratia.*

IN hac materia executionis
ſententiæ criminalis uide
quæ dixi ſupra in quarto mo
do reſcidendi ſententiā uia
appellationis, ſub tit. de ap-
pellationibus, uidelicet ꝙ
1 ſnīa † condemnatoria nō ſtatim debet mitti
executioni, ſed ſunt expectandi decē dies ap
pellandū, iuxta ti. nil noua penden. appel. in
caſu tñ, in quo admittitur appellatio, alias
ſecus, & ꝙ ubi ſnīa eſt appellabilis, ſed iudi-
2 ci uidetur ſuperſedendū, adhuc † non debet
exequi, ſed ſcribere principi, & expectare re-
ſponſum, niſi periculum eſſet in mora, per
tex. in l. ſi quis filio exhæredato. §. hi qui. ff.
de iniuſto rupt. Quibus addo quæ dicit Ma-
rian. Soc. in c. qualiter. el ſecondo in 11. arti.
pri. in materia appellationis. in verſ. & aduer
tat iudex. de accuſ. ubi dicit iudicem debere
3 aduertere, † ut ſit facilis in admittēda appel
latione potius, quam in facienda executio-
4 ne teneatur in ſyndicatu, & † ꝙ ſi ſententia
eſſet iniuſta, & ultimi ſimplicij, tenet l. Cor-
nel. de ſicar. & poſſet tali iudici de facto reſi
ſti, & proſequēdo ēt qñ appellatio eſſet, ma
nifeſtè friuola, ꝙ aliud eſſet ut ibi per eum.
5 Dixi ēt in loco, ubi ſupra, † ꝙ ſi caſus ſit ina-
pellabilis, licet iudex deferat appellationi,
nihilominus pōt ſnīa mitti executioni, uide
ibi totum illum tit. Sed breuiter in hac
6 materia dic, † quod ſtatim lata ſententia
reus non ducitur ad ſuplicium, ſed poſt de-
cem dies, niſi ſtatutum diceret aliter, uel tol
li rei appellationē, ut dixi ſupra in materia
appellationis, & ponit clare Felin. in capit.
quærenti, colum. 2. de off. deleg. & melius
in cap. 2. de re iud. ubi dat eandem regulam,
limitando eam, quando reus eſſet confeſ-
ſus, & conuictus, uel crimen notorium, uel
quando cum confeſſione adeſſent indicia
ita ualida, ut negari non poſſet, maximè ſi
maleficium eſſet ualde atrox. Item quan-
do crimen deſideraret ſubitam ultionem,
dicendo quod licet ad ſedandum populum
non poſſit imponi pœna corporalis, iuxta
l. decurionum. C. de pœn. ſi eſt impoſi-
ta per ſententiam poteſt executio accele-
rari ex dicta cauſa, ut ibi late per eum, &
uide etiam Marian. in dicto capit. qualiter.
in dicto artic. 11. quæſt. 100. ubi latiſſimè.
7 & per quatuor. colum. Et † Mediolani lata

ſenten-

Sententia in præſentem, ſtatim condemna
tus mortui traditur, nec mirum, quia ex or
dinibus ceſſat omne remedium, quo iterũ
cognoſci poſſit, & non ſolum ordinarium,
uerumetiam extraordinarium, per literas
Senatus ad nouas defenſiones, Vt ſæpe di-
ctum fuit. Nam ſententia fertur re prius re
lata ur Senatu, & ideo amplius retractatio-
ni locus eſſe, non poteſt, non ita eſt in dam
8 nato abſente, ut ſæpe dixi. Sunt † tamen ali-
qui caſus, in quibus uel differtur executio
in criminalibus, vel prorſus aufertur. Prim⁹
eſt quñ princeps ſcribit. Suſpendas illum, iu-
xta l. ſi vindicari. C. de pen. & c. cũ apud 11.
q. 3 de quo ſupra in materia homicidij arc.
Alius quã do pater offert filium, uti aliquã
do facere cogitur, nimiũ prouocatus a peſ-
ſimis moribus ipſius filij, uel quñ ductus ad
mortem obuiam habet Card. uel propter
excellentem artẽ dãnati, & alijs multis mo
dis, de quibus per Cæp. in caut. ſuis in prin.
cautela cum, & Fel. in d. c. quæſtẽti. & Mariã.
Soc. ubi ſupra. Et an differatur et accuſatio
prius inſtituta perficiaturu, ide Sal. in l. 1. C.
qui accuſa. non poſſ. & in l. cum reis, C. de
pœn. Quærit etiam Marian. Soc. vb. ſupra,
quando iudex ad quem confirmat ſenten-
9 tiam, † quis mandabit eam executioni, an
ipſe, an iudex a quo, & quñ peritur, vt diffe-
10 ratur executio, quia † ſit obligatus redde-
re rationem alicui, vel quia ſit artifex exi-
mus, ide Ang. Are. in gl. & ibi caput a ſpa-
culis ſeparetur. quæſt. quæro aliquis eſt da-
11 mnatus, & ibi per Ang. de Ari. Et † per quos
fieri debeat executio ſententiæ criminalis,
an per iudicem loci originis, uel delicti, &
12 an requiratur remiſſio in delictis, & quan
do poſſit unus iudex exeq. ſentẽtiã alterius
13 ſine literis requirentibus Et † quando req-
rantur literæ, vide Ang. Aret. in d. glo & ibi
caput à ſpatulis. uer. quæro an ſentẽtia cor
poralis. cum apoſtilla longa Aug. de Arim.
14 & dixi ſupra in ti. de fo. com. Et † ſi punitus
ſecundùm ſtatuta loci delicti minori pena,
an poſſit puniri, ſi capiatur in loco domici
lij ſecundum ſtatuta ibi imponentia maio
rẽ penam in eo, in quo non eſt punitus, ui-
de Alb. in l. ſepulchri. ff. de ſepul. uiol. & dixi
ubi ſupra, & in ti. de nullitate banni. & om-
nino, uide, an unus iudex poſſit exequi ſen-
tentiam alterius, maxime ſi requiſitus fue-
rit, quæ dixi ſupra definitè in ult. ver. in tit.
15 de ſententijs. Et † an bannitus captus non
ſecus ac ſi pñs fuiſſet cõdemnatus, poſſit ſi
ne alio proceſſu damnari, vel debeat prius
fateri delictum, & ſe illum eſſe, vide p Ana.
in d. glo. Caium Sempr. & quæ dixi ſupra
in ti. banniti quid amittant. ubi latè, & con-
16 cludenter. Et † quando fit executio, ducitur
reus per loca publica, & conſueta, vt per
Ang. Are. in glo. Caium, quod duci debeat,
& ibi laqueo ſuſpenditur, interdum etiam
ante ædes illius, quẽ interfecit; uel ubi gra
uẽ facinus perpetrauit ad terrorem aliorũ,
vt uidi fieri ſæpe, maximè tempore regis
Galliæ Et ponit Are. in gl. uſque ad locum
17 iuſtitiæ conſuetum. Et † quando pœna eſt
pecuniaria, & plures ſunt condemnati. an
vno ſoluente debeat cancellari ſententia,
uide Ang. in gl. dante, & ſoluente. Mortuo
18 † damnato pendente appellatione, vel ante
executionem, non debet ſuſpẽdi cadauer.
Dec. in regula, l. pupillum, § in hæredes, ff.
de reg. iur. niſi memoria hominis eo caſu
eſſet damnanda, ut per Are. in glo. præſente
Caio & appellante. uerſ. quod reus moria-
tur. video tamẽ aliquando in vilibus, & pu
blicis latronibus ſeruari contrarium. Alia
19 † et circa executionem ſentẽtię pñt colligi
ſcam ex dictis per me in materia appellatio
nis q̃ ex dictis per Ang. in d. gl. maximè pre
20 ſente Caio, & appellante. Quando † aliquis
uulneratur mortifere, & vulnerans tradi-
tur morti, deinde ſequitur mors. a ſinga-
tur cõdemnatio iuſtè lata, uide Pur. ch. 25.
col. 3. ver. condemnatio. & ibi in ca. ſeq. qđ
incipit, iudex multa dicit pulcra circa exe
21 cutionem ſententiæ. uidelicet, † quod iu-
dex ante mortem dãnati debet eſſe ſolici-
tus pro ſalute eius animæ, & facere vt cõfi-
teatur peccata ſua. Accedere etiã debet no
ctu ad eum, & hortari ad patiẽtiam, & tene
re cum eo aliquẽ religioſum tota nocte, nè
tentetur à Diabolo, ponens de quodam,
cui ea nocte quæ diẽ ſupplicij precedebat,
apparuit dæmon ſibi perſuadens, ut ſeip-
22 ſum, necaret. Et tandem quod ſi † quis
damnatur ad opus metalli, poteſt reuocari
per ipſum iudicem poſt decem annos, ſi ſu
peruenit infirmitas, dummodo unus ex eõ
ſanguinitiis ſubrogetur, qui ſeruiat pro eo.
23 leg. in metallum, ff. de pen. quod † facit ut

dammati ad triremes poſſint liberari, ſi efficiantur infirmi vel debiles, dando unũ ſeruum, & ſi tales ad metallũ damnati fugiũt, duplicatur tempus, & eodẽ modo de damnatis ad triremes. per l. aut damnũ §. quiſ-
24 quis. ubi u de rex. ff. de pen. Et † ſi quis ſimpliciter damnatur, uel ad tempus, tempore non expreſſo, an intelligatur ad decenniũ,
25 vt perpetuo, utde l ſine præfinito, ff. de pę. Et not. omnino, † quod ſi damnatus ad triremes, & ſuper triremibus exiſtent, liberetur tempeſtate maris, triremibus ſubmerſis, uel ruptis, princeps debet eſſe facilis hoc caſu in concedenda illa gratia (qui nutu dei liberatus eſt) per d. l. uc. de Pe. de quo meminit Dec. in l. fauorabiliores. ff. de pœn. in fi. quando rumpitur funiculus ſuſpendẽdi per gulam, dum deijcitur, & idem, quãdo ſecutus qua caput eſt obtruncandum, nõ poteſt caput tangere, uel ferire, quia princeps tũc debet illi concedere gratiam, ſicut cõceſſit hac ratione annis proxime prçteritis, Marchio Vaſti cuidam, cui hoc contigit, ut ẽt latius ſupra dixi. Et ita cum laude atque auxilio Dei Opt. max. remanet abſolutum opus rerum crim. Sed quia multis annis in munere fiſci patroni in hoc excelſo dominio Mediolani totis uiribus elaboraui, & collegas in eo habui clariſſimos, & celeberrimos iureconſultus Simonem Boſſium, ac Io. Bapt. Specianum ob eius ingenij acumẽ in Senatus ordinem delectum, mox capitaneũ iuſtitiæ in uniuerſo Mediolanẽſi dñio creatum, & à ſecretis principis conſiliariũ. Et talium ac tantorum uirorum docta, & aſſidua conuerſatione uſus, ultra criminalia multa uidi, & didici ad principem, & prçcipue ad fiſcum pertinentia, ideo in ea materia nonnulla breuiter attingam.

Tit. de Principe, & priuilegijs eius.

SVMMAE.

1 *Princeps exponitur, ideſt. Imperator, & quis dicatur princeps, quilibet, qui habet baroniam dicitur princeps.*
2 *Baro dicitur ille, qui habet aliquam dominationem, & eſt idem quod capitaneus*
3 *Capitaneus eſt ille, qui inueſtitus eſt de qua plebe, uel parte plebis.*
4 *Barones uulgo dicuntur, qui habent aliqua regalia.*
5 *Barones quis dicatur.*
6 *Dux, uel Marchio quis dicatur.*
7 *Principatus accipitur pro nobili dominio, & merito comparando dignitati regiæ.*
8 *Principis nomen non uerificatur in tyranno, ſed in iuſto. domino, & inueſtituram habente a Cæſare, & iuſta præcipiente.*
9 *Principi quæ conueniant, & quid deceat.*
10 *Romanos tria fecerunt dominari.*
11 *Pactum nudum habet executionem paratam, ubi cauſa agitur coram principe.*
12 *Principis contractus ſunt omnes bonæ fidei.*
13 *Princeps poteſt reuocare ſuum priuilegium, etiã ſine cauſa.*
14 *Feudum, quod ſine culpa reuocari nõ poteſt per principem, tamen tunc poteſt reuocari quando per priuilegium eſt conceſſum.*
15 *Priuilegium non ſubdito conceſſum ex regula reuocari non poteſt, ſed quibus caſibus poſſit.*
16 *Principis uoluntas debet apparere, quòd uoluerit tollere priuilegium, ut per clauſulam. Non obſtante.*
17 *Variare licet etiam interdum priuato.*
18 *Inconſtantia reprobatur a principe.*
19 *Princeps debet habere unum calamum, et unam linguam.*
20 *Princeps quando reuocat quod fecit etiam motu proprio, fingitur circumuentus, nec contrarium probari poteſt.*
21 *Principis conceſſio quando per eum reuocari non poſſit.*
22 *Princeps ex poteſtate ordinaria, non poteſt uiuente patre, uel agnato auferre eius filijs quæſitũ ex inueſtitura, licèt ius illud ſit in ſpe.*
23 *Pater non poteſt filio præiudicare in feudo delinquendo, nec aliter.*
24 *Princeps legitimando ſpurium poteſt agnatos cõcludere.*
25 *Princeps plenitudine poteſtatis poteſt præiudicare quicunque.*
26 *Citari an debeat is, cui fit præiudicium, quando princeps concedit priuilegium*
27 *Reuocare an poſſit princeps priuilegium.*
28 *Princeps reuocare non poteſt priuilegium, quando eſſet donatio remuneratoria, uel feudũ emptum, uel deſtitit eſſe priuilegium.*
29 *Princeps nouus an teneatur ſeruare contractus.*

ilius ſuis prædeceſſoris.

30 *Princeps non tenetur ad debita vaſalli, quando feudum ad eum reuertitur ob finitam generationem, & quando non teneatur.*

31 *Expenſas, & ſumptus factos iure feudali, an dominus, ad quem feudum reuertitur, ſoluere teneatur.*

32 *Principi conuenit rigor iuſtitiæ.*

33 *Principis proprium eſt facere iudicium, & iuſtitiam dulcedine temperatam.*

34 *Iuſtitia ſine miſericordia vertit uerum principem in tyrannum.*

35 *Officium principis eſt deprimere malos, & ſcelera cohibere, & impios perdere, & exaltare bonos.*

36 *Principis virtus, & dignitas qualis eē debeat.*

37 *Princeps licet ſit dominus legum, tam eſt morū dominus.*

38 *Tyrannidis materia per quos tractetur.*

39 *Tyranni priuilegia, & conceſſiones cancellantur veniente iuſto domino.*

40 *Priuilegia & conceſſiones continentes bona publicata tempore tyranni, an ſuſtineantur ſub iuſto domino.*

41 *Fructus iuriſdictionis an ſit feudum, quod deuoluitur ad dominum ob finitam generationem tempore tyranni.*

42 *Feudatarius dominij Mediolanenſis exiſtens in poſſeſſione exercendi imperium contra ciues, et nobiles bona fide, ſed contra decretum facit publicationes ſuas, nec reuocari poſſunt, licèt per dominum declaretur in petitorio, quòd tales ſint comprehenſi in decreto.*

43 *Tyranni tempore geſta circa iuſtitiā, an valeāt.*

44 *Tyrannus non poteſt concedere licentiam feudatario alienandi feudum, ſed reuocantur alienata poſtea per iuſtum dominum, quando alienās deceſſit ſine prole.*

45 *Tyrannus ſi conſentiat feudatario alienanti, cuius non deficit linea in eo, in quo conſenſiſſet uerus dominus, non reuocatur alienatio per ſuccedentem verum dominum niſi acquirens ueniret ad recognoſcendam uerum dominum, vel talis eſſet, qui ab eo non deberet recognoſci.*

46 *Excommunicatus, uel bannitus dominus interim debet ab alienatione abſtinere.*

47 *Fructus percepti ab aliquo ex re donata per tyrannum notorium reſtituendi ſunt ſub uero domino, ſicut res reſtituenda eſt.*

47 *Error iuris, uel facti facit ceſſare malam fidem & ſufficit ad acquiſitionem fructuum, niſi res notoria ſit quia tunc probanda eſt ignorantia.*

49 *Conductor tyranni expulſo tyranno tenetur, ſed uero domino.*

50 *Solutio per colonum tyranno facta an noceat uero domino?*

51 *Cōtumax nō eſt, qui non uenit corā tyranno.*

52 *Leges tyranni, & decreta an teneatur uerus dominus ſeruare?*

53 *Geſta ratione publici officij ſemper valent, & tolerantur, etiamſi ab inhabili, & indigno miniſtrentur.*

54 *Confirmatio tyranni in dominio per priuilegia Cæſaris vel Pontificis an valeant.*

55 *Tyrannicè ſe exercens Comes, uel Marchio contra ſubditos ſuos, & præcedente monitione non deſiſtens ab iniuſtitia deponendus, & priuandus eſt feudo ultra alias pœnas.*

56 *Subditi poſſunt expellere dominum ſuum ſe tyrannice exercentem.*

57 *Feudatarius ſe tyrannicè exercens contra ſubditos, poteſt cogi ad uendendum alteri feudum.*

58 *Feudatarius tirannicè tractans ſubditos poteſt criminaliter accuſari ad pœnam capitis, & in conſequentiam perdet iuriſdictionem, & dignitates.*

59 *Monitio præcedere debet, ut feudatarius priuetur feudo etiam in actu momentaneo tirannicè facto.*

60 *Feudatarius, ut feudo priuari poſſit, non ſufficit quæuis angaria in ſubditos.*

61 *Feudatarius in conſequentiam priuatur dignitatibus ſi principaliter actum ſit, de ſola ui publica, & priuata, ad deportationem, & relegationem.*

62 *Pontifex poteſt deponere principes, ſi grauant ſubditos ſuos.*

63 *Principium exceſſus per quem lædi tractentur.*

64 *Conſiliarij mali non ſunt memores dicti Bald.*

65 *Officialis dictus durante officio præſumitur citatus ex bonis fiſci, uel principis.*

66 *Tirannicum regimen quando ſit, & quod peius ſit a tiranno, an a tirannis regi.*

67 *Princeps in contractibus ſuis utitur iure communi, niſi appareat aliud uelle, in priuilegijs uero transfert dominium ſine traditione.*

68 *Dominium quibus caſibus transferatur, ſine traditione.*

69 *Princeps poteſt egredi uices libelli in indicando ubi uelit, & coram eo ineptitudo libelli non nocet.*

70 *Princeps quidquid facit, facit vt Deus.*

71 *Solemnitas omnis eſt clauſula in principe.*

72 *Princeps præſumitur velle vti iure communi potius quàm ſpeciali.*

73 *Principis præſentia ſupplet omnem defectum ſolennitatis.*

74 *Princeps ſi coram eo vna cauſa eſt intentata, & alia probatur, tamẽ poteſt iudicare, quia ſolam veritatem attendit.*

75 *Principis in cauſis ita ordo ſeruandus eſt, ſicut in cauſis priuatorum.*

76 *Capitalis cauſa non po eſt agitari per procuratorem coram principe, ex poteſtate ordinaria.*

77 *Princeps poteſt iudicare ſecundùm ſuam conſcientiam, etiam ſi tunc ſolùm informatus eſſet quando in minoribus erat.*

78 *Principis verbis narratiuis creditur quãdo in eis ſe fundat.*

79 *Principi atteſtanti de fama, vel infamia alicuius, quando credatur.*

80 *Principis literis atteſtantibus aliquam eſſe bannitum, ſuper quibus poſteà ſe fundet donando bona illius non creditur.*

81 *Decretum Mediolani incipiens prouidere, volentes quòd credatur literis principis, & non valebat vti tyrannicum, & propterea ſublatum fuit.*

82 *Pœna omnis in principe eſt arbitraria per iudicem verò mutatur plus, & minus, ex cauſa tantùm.*

83 *Princeps eſt ſolutus legibus, tam per eum, quàm ab anteceſſoribus conditis, & an ſtatutis ſubiaceat etiam ex honeſtate?*

84 *Contractus facti à principe vel ciuitate, quæ poſſit condere legem habent vim legis.*

85 *Principis reſcriptum directũ vniuerſitatis, vel epiſtola inſerta inter alia decreta habent vim legis quando apparet de voluntate principis.*

86 *Empta res à principe non po eſt ab aliquo euinci, ſed datur actio contra principem infra quadriennium, licèt Mediolani ſemper intelligatur reſeruatum ius tertij, non ſolùm in conceſſionibus gratuitis, ſed etiam oneroſis, & coram quocunque iudice.*

87 *Vices gerentes principum habent eandem poteſtatem quàm principes.*

88 *Imperator per quæ verba committendo cauſas, vel regimen alicuius prouinciæ videatur etiam transferre, quæ ſibi ſoli ſunt reſeruata, et quid tribuat committendo vices ſuas, vel conſtituendo quem vicarium Imperialem.*

89 *Clauſula, Dantes vobis vices noſtras, appoſita in reſcriptis per Cæſarem vel principem nihil tribuit.*

90 *Princeps delegatus fungitur in dubio vice principis.*

91 *Principis delegatus præfertur ordinario etiam maiori in ea cauſa, & honoratur tanquã princeps, nõ tamẽ quò ad principẽ, ſed quoad alios.*

92 *Princeps committendo cum clauſula. Vices noſtras damus, etiam non transfert ea quæ ſunt ardua, licèt non ſit ex reſeruatis.*

93 *Principes infra imperatorem, vt reges, duces, vicarij Imperiales, vicarij Papæ an habeant vim Imperatoris, in ſuis regnis.*

94 *Regi ſuccedetur per quemlibet è domo regia, etiam ſi eſſet in centeſimo gradu.*

95 *Collectam pro vtilitate fiſci ſolus princeps imponere poteſt, & in quibus caſibus.*

96 *Collectam ciuitas, uel municipium non ſolum imponere poteſt, ſed etiam cogitur ſi pecunia non ſit in communi.*

97 *Emens bona in aliquo caſtro, vel villa cataſtrata ſi ſit ciuis, uel nobilis ciuitatis an teneatur ſoluere pro illis bonis cum caſtro, uel villa.*

98 *Cataſtratus pro bonis ſuis in villa uel caſtro licèt recedat, & efficiatur incola ciuitatis uel etiam ſi ſit ciuis & patiatur ſe deſcribi, tenetur ad onera cum villa.*

99 *Eccleſia ſi patiatur ſe deſcribi tenetur ad onera ſicut ex pacto expreſſo.*

100 *Emptor bonorum deſcriptorum in cataſtro villæ Mediolani tenetur ad onera imponenda per principem, propter decretum, & etiam quæ imponuntur per villam ad conſeruationem ipſorum bonorum, ſecus quo ad onera quæ imponuntur per capita, licet aliud ſit iure cõmuni.*

101 *Oneris natura attenditur non diſtributio, quæ ſit per oneratores.*

102 *Cataſtrato bona ſemper ſunt tacite obligata pro collectis tam fiſci quàm communitatum.*

103 *Hypotheca ſuccedit ubi res eſt tributaria, etiam ſi nullum cataſtrum adſit.*

104 *Hypotheca non ſolum eſt pro agro tributario ſed etiam pro uniuerſis bonis illius qui agrum habet, quæ tamen ſita ſint in territorio, in quo eſt cataſtrum non autem in bonis alibi ſitis.*

105 *Emptor rei tributariæ, & poſſeſſor tenetur ſoluere collectas non venditor deſcriptus.*

106 *Onera imponenda per principem ſoluenda ſunt per ciuem, imò etiam per exemptum emptorem bonorũ, uſque quo reformetur nouum æſtimum.*

æſtimum ex forma decretorum Mediolani.

107 Collectæ imponuntur ciui in ciuitate, vel incolæ alterius loci etiam pro bonis alibi ſitis.

108 Ciuis emens bona ruſtica catastrata tenetur ruri ſoluere, & debet ſe excuſare ne in ciuitate ſoluat, & adire ſuperiorem, non autem debet in ciuitate ſoluere.

109 Allibrari, licet quis non debeat pro eadem re in duobus locis, tamen hoc ceſſat quando onus in vno loco imponeretur ſuper æſtimo, in alio ſuper buccis, & capitibus.

110 Bona tranſeunt cum onere ſuo, etiam quando tranſeunt in principem ex contractu ſi vero propter publicationem uidetur exemptus tantum ab extraordinarijs.

111 Venditor an teneatur pro collectis impoſitis ante venditionem, ſed non ſolutis, an vero teneatur emptor, & differentia eſt, an bona emantur a fiſco, an vero a priuato?

112 Collecta non imponitur ratione iuriſdictionis, ſed cuiuſdam poteſtatis, quæ habetur in bonis territorij.

113 Collecta imponitur per locum originis pro bonis ſitis in territorio originis, non per locum incolatus, niſi princeps utriuſque loci imponeret.

114 Onera in quo loco imponantur, an domicilij, an originis propriæ, uel paternæ?

115 Allibrata bona ſi fuerint in uno loco, vel originis, vel incolatus non debent etiam in alio allibrari.

116 Onera ſolui debent per uicum, uel uillam cum caſtro, uel ciuitate, cui ſubijciuntur, & annui eis exactor in ciuitate, quando princeps imponit collectam in toto dominio, & quando vicus non eſt ſeparatus a ciuitate; & quando collectæ ſolum imponuntur capitibus alias ſecus.

117 Vectigalis quod per focos imponitur materia, vbi tractetur.

118 Ordinaria onera, vel extraordinaria, quæ ſint.

119 Vectigalia noua ſicut non poteſt princeps imponere, ita nec collectam nouam.

120 Collectas locator tenetur ſoluere non conductor, ubi partiarius eſt, aut ſoluit fictum ex fructibus, & etiam ſi ad ſolutionem pecuniarum teneatur, licet aliter ſentiat Iaſon.

121 Collecta imponi poteſt; colonis eccleſiæ proportione colonorum, & propterea monaſteria impetrarunt exceptionem in dominio Mediolani pro fructibus natis ſuper bonis ſuis, & proficuabilibus, & maſſarijs.

122 Famuli exemptorum ſunt exempti.

123 Collectas ſoluere tenetur emphyteuta priuati ſiue canon reſpondeat fructibus ſiue excedat.

124 Aeſtimum quomodo fieri debeat; & quomodo conſideranda ſicut onera incumbentia rebus in æſtimum redactis.

125 Collecta imponitur habita ratione potius ad perceptionem fructuũ, quam ad æſtimationem rei.

126 Collecta imponitur locatori, quia eſt dominus rei.

127 Collecta imponitur vſufructuario.

128 Collecta ab emphyteuta eccleſiæ non poteſt exigi a principe pro bonis eccleſiaſticis.

129 Collecta imponitur legatario, etiam ante reſtitutionem rei illi factam non hæredi.

130 Vſufructuarius tenetur ad collectas.

131 Venditio bonorum ob non ſolutas collectas facta non ſeruatis debitis ſolennitatibus reſcinditur, idem ſi allegetur vilitas pretij infra dimidiam, & idem ſi interueniat fraus, & dolus, licet utilitas ſit circa dimidiam.

132 Annata an quæ imponitur feudatarijs & ijs quibus bona donata fuerunt, an poſſeſſores bonorum ſoluere teneantur, an uero illi quibus dono data fuerunt, & multa circa decretum Annatæ.

133 Immunitas conceditur a principe non a ciuitate, vel loco.

134 Immunitas interdum poteſt concedi a ciuitate ſiue loco, ut ei qui poſſit prodeſſe reipublicæ, vel venienti de nouo ad habitandum.

135 Immunitatem princeps concedere poteſt ab omnibus oneribus etiam patrimonialibus, ſi tamẽ adſit clauſula non obſtante, & alijs in contrarium facientibus, alias non ualet.

136 Immunitatis priuilegia regulariter a iure ſunt prohibita.

137 Immunitatis conceſſio an extendantur ad futura, & an ceſſante cauſa immunitatis ceſſet immunitas, & an extendatur ad hæredes, & deſcendentes pendet a conceptione verborum?

138 Immunitas verbo, quomodo ſint concipienda.

139 Immunitas non extenditur ad tempus belli.

140 Immunitas conceſſa ab oneribus non extenditur ad onera, quæ poſtea impoſita ſunt propter bellum ſuperueniens, maxime quando neceſſitas ſuperueniens eſt valde inſolita.

141 Immunitas realis tranſit ad hæredes.

142 Immunitas ex regula non tranſit ad hæredes, niſi ex contractu ſit conceſſa, vel donatione, uel ſimus in beneficijs.

Immu-

143 *Immunitas conceſſa ex priuilegio poſteris non ſe extendit ad fœminas, nec ad natos fœminis.*
144 *Priuilegium conceſſum fœminis an extendatur ad uirgines tantum, an vero etiam ad nuptas.*
145 *Immunitas conceſſa à fœmina alicui, & poſteris intelligitur etiam de poſteris ex fœminis natis.*
146 *Immunitatis quæſtione pendente dēt cogi ad ſoluendum is, qui prætendit ſe immunem.*
147 *Conuentio pro certis oneribus facta excludit alia onera.*
148 *Onera ſoluere tenetur qui eſt in quaſi poſſeſſione ſoluendi donec ſit de iſtum in petitorio.*
149 *Immunitas an ex priuilegio ſit acquiſita, ut ex pacto quo ſibi reſeruet quis libertatem differentia eſt.*
150 *Immunitas quamuis ampla non ſe extendit ad uectigalia, niſi appareat de uolūtate principis, quia tunc & ad ordinaria, & extraordinaria extenditur etiam in hac dominio.*
151 *Verba hæc, Exempti, & non exempti ſoluant onera, quomodo intelligantur, & quòd exemptio habita ex cauſa oneroſa non comprehendatur.*
152 *Immunitas dicitur oneroſa quando ex neceſſitate conceditur, uel titulo oneroſo, ſecus ſi propter bene merita, uel dotatio facta ſit, ut remuneret.*
153 *Oneroſa immunitas conſideratur, ſi precium ad rem reſpondeat.*
154 *Immunitas an ſe extendat ad futura, & quid ſi eſſent permutata, & loco priorum ſubrogentur.*
155 *Immunitas propter duodecim liberos an ſe extēdat ad filiam, quando filia eſt nupta, & quando filij in communione uiuunt poſt mortem patris, et quid ſi unus ex duodecim moriatur mortuo patre, & quid ſi exiſtat in utero.*
156 *Immunitas per præſcriptionem quanto tempore acquiratur non ſoluendo.*
157 *Immunitatis conceſſio à communitate recognoſcente ſuperiorem facta, uel a principe recognoſcente ſuperiorem, licet non ualeat, tamen quid operetur.*
158 *Cenſus ſolutio an præſcribi poſſit.*
159 *Vectigal quod exigitur ex frumento in horreo, & uino in cellas deportato ſi per 40 annis non ſoluens priuato præſcribit libertatem contra priuatum.*
160 *Immunitas non acquiritur contra fiſcum Mediolani per aliquam præſcriptionem, niſi ſit lapſum tantum tempus cuius initij memoria non extet in contrarium.*
161 *Immunitas à tantis æquorum non acquiritur Mediolani, niſi ex priuilegio faciente mentionem talis exemptionis, uel niſi fuerit ita tādiu interpretatum, ut non ſit hominis memoria in contrarium.*
162 *Negligentia domini in non exigendo, licet proſit non ſoluenti, tamen negligentia publicani non nocet domino & non ſoluenti tantum prodeſt, adhoc ut non incidat in pœnam.*
163 *Conductor quilibet non poteſt interuertere poſſeſſionem domini.*
164 *Immunitatem quando princeps concedit, debet aliorum grauamen immuni, quantum eſt portio illius, qui immunis factus eſt reſpectu onerum per principem imponendorum, ſed reſpectu onerum per communitatem in neceſſitatib. imponendorum, non eſt approbanda.*
165 *Immunitatum priuilegia reuocanda ſunt, ſi poſtea incipiunt eſſe iniqua.*
166 *Immunitatis priuilegium admittitur ad quādo quis ſcit ſe deſcriptum in loco debitorum, & nō appellat.*
167 *Immunitas an admittatur quando quis ſoluit ſine proteſtatione conſeruationis iurium ſuorum.*
168 *Deſcriptio ſola in cataſtrato, abſq. eo q̄ quis citatus ſit ad ſoluendum onera utrum ſufficiat, an uero requiratur citatio ad ſoluendum.*
169 *Cataſtrum in ſe cōtinet, non ſolū bona ſoluētium onera, ſed ēt exemptorum, & qua ratione.*
170 *Immunitas rei an tranſeat ad emptorem.*
171 *Priuilegia an tranſeant in hæredes, & ſingulares ſucceſſores.*
172 *Exemptionis priuilegium, an cenſeatur reuocatum per generalem derogationem, et an unum priuilegium tollat aliud.*
173 *Priuilegium exemptionis, uel aliud quāto tempore tollatur.*
174 *Clerici non tenentur ad uectigalia, ſed eorum coloni pro fructibus ipſorum colonorum.*
175 *Princeps poteſt ordinare ex cauſa, ut coloni, & partiarij clericorum teneantur ſoluere non obſtante priuilegio ſicut fit in alijs exemptis, niſi priuilegia ipſorum eſſent adeo ampla, ut etiā talē caſum comprehenderet, ut puta belli.*
176 *Priuilegium eccleſiæ conceſſum a principe ſeculari an poſt per eundem tolli iam facta acquiſitione, & interuallo.*
177 *Princeps poteſt interpretari ſuum priuilegiū.*

eccle-

178 Eccleſiaſticæ perſonæ immunes ſunt, ſi bona habent, & illa colunt vel etiam ab alijs colantur, ad quos medietas fructuum pertineat immunes ſunt fructus ad eccleſiaſticas perſonas ſpectantes, & bona ad vſum eorum, & publicani ex capitulis Mediolani factis cum fiſco tenentur ea ſeruare.

179 Immunitatis materia & excuſatio à muneribus, & quis poſſit concedere immunitaté, ubi & per quos tractetur.

180 Legitimare illegitimè natos, reſtituendo eos natalibus ſolus princeps poteſt.

181 Legitimare in terris Imperij poteſt Imperator quo ad prophana tantum, Pontifex in terris eccleſiæ quo ad prophana, & ſacra.

182 Legitimare in terris Imperij quo ad prophana non poteſt Pontifex.

183 Legitimare in terris Imperij tam ipſi ſubiectis quam in feudatis poteſt Cæſar.

184 Decretum Mediolani, ut nemo poſſit impetrare priuilegium à Pontifice uel Imperatore nõ ualebat, & hodie ſublatum eſt, quod uero nullus poſſit uti priuilegijs ſine licentia principis ualet, & obſeruatur.

185 Legitimare non poteſt Cæſar quo ad feuda in terris Imperij infeudatis, ſine licẽtia ducum, & feudatariorum.

186 Imperator an poſſit à ſe abdicare ſupremum dominum infeudando, uel donando ciuitatem uel prouinciam.

187 Princeps non recognoſcens ſuperiorem ex ordinaria poteſtate quaſlibet naturali ratione motus poteſt rem alicuius auferre, ſoluto tamen prius precio.

188 Ratio naturalis multum ualet quando tractatur de poteſtate uel actu principis.

189 Cauſa non præſumitur in principe, quando tractatur ad auferendã rem meã.

190 Princeps ex plenitudine poteſtatis põt rem alicuius auferre ſine cã, etiam precio non ſoluto.

191 Cauſa requiritur etiam quando dominium acquiratur iure ciuili, quia dominium eſt de iure gentium.

192 Princeps qui plenitudine poteſtatis utitur ſine cauſa peccat.

193 Princeps in dubio non cenſetur uelle uti plenitudine poteſtatis, quando poteſt illa uti.

193 Princeps non præſumitur in dubio tollere rem meam etiam ſi cum cauſa id poſſit.

195 Clauſula ex certa ſcientia idem operatur quod de plenitudine poteſtatis.

196 Princeps licèt aliquid concedat ex plenitudine poteſtatis, non tamen ille cui conceditur habet plenitudinem poteſtatis.

197 Princeps non uidetur tollere ius tertij, etiam ſi illud ſolum eſſet in ſpe, & nu. 200. ubi latè, de iure tertij, an princeps poſſit, uel uelit illud tollere, & quomodo remittiné.

198 Princeps etiam ſine cauſa poteſt derogare iure in ſpe acquirendi ex iure ciuili, ſecus ſi ex teſto, uel ex contractu tertij quaſitum eſſet.

199 Clauſula ex certa ſcientia, & aliæ acceſſoriæ nõ operantur in his quæ ſunt facti.

200 Clauſulæ non obſtante, ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis, quid operentur.

201 Princeps uia legis generalis etiam non reſtituto precio, poteſt auferre alicui rem ſuam.

202 Principis conſtitutio contra ius gen. iuris, naturale ſine cauſa nihil ualet.

203 Princeps poteſt imponere ſeruitutem, & onus in re alterius.

204 Decretum Mediolani ne donationes principum uel feuda non poſſint in extraneos, uel fœminã alienari, nec trãſire in extraneas perſonas quodlibet editum fuit a duce Ludouico in odium Vicecomitum, & ſeruatur Mediolani.

205 Impoſſibilia cenſetur quæ pendent a uoluntate principis, niſi conſueuerint concedi.

206 Princeps debet eligere conſiliarios ſapientes & Deo deditos, prout dicitur feciſſe quendam ducem Mediolanenſem.

207 Frãciſcus Sfortia ſecundus uiros in Senatu ſuo elegit tã ſapiẽter, quã doctos, & celebres.

208 Senatorum multorum ex ſenatu Mediol. laudes.

209 Prælati eliguntur conſilijs principũ, quia ſæpe contingit, ut tractentur res eccleſiaſticæ nec propterea ſunt irregulares, quia conſentiunt his ex quib. mors indirectè ſequatur.

210 Senatus non poteſt cognoſcere de proprietate, & iure rei ſpiritualis, & eccleſiaſticæ principaliter nec incidenter.

211 Poſſeſſionis cauſa iuris ſpiritualis ſi agatur inter clericos, eſt per iudicem eccleſiaſticum cognoſcenda, niſi parentur arma ad uim inferendam contra poſſeſſorem beneficij, quia tunc etiam ſæcularis iudex cognoſceret.

212 Via facti interdicitur, & ne ſequantur publicæ perturbationes non attenduntur ferè ullæ iuris regulæ.

213 Roſcipia quæ quotidie emanant inter eccleſiaſticos, cum aliter eorum ſpolias, & diuinæ Prouideat ui a facti, & tamen ſuper ſpolio de dele-

253 *Feudalis res; ſecundum ſtatutum Mediolani non poteſt probari per teſtes, de quo ſtatuto quomodo intelligatur.*

254 *Spoliatus iuriſditione a principe reſtituendus eſt, ſi oſtendat titulum ſaltem coloratum.*

255 *Tituli demonſtratio ſicut requiritur in interdicto unde ui, ita & in remedio c. reinteg.*

256 *Princeps an habeat intentam fundatam in ſuo dominio contra feudatarium.*

257 *Feudatarius an teneatur oſtendere titulum contra dominum?*

258 *Princeps poteſt cogere vaſallum ad tradendum ſibi caſtrum, vel ciuitatem tempore belli pro defenſione directi ſui.*

259 *Vaſallus ubi uideret periculum contra dominiũ, debet denunciare domino, alias poſſet priuari, ſeu.*

360 *Vaſallus debet nominare dominum ſuum in iudicio ubi oriretur lis inter reum, & alium principem, qui ſe prætenderet dominum ſuper iuriſditionem, vel quæ penderet ab ea uè dominus priuetur poſſeſſione.*

261 *Vaſalli duo alicuius principis non poſſunt litigare de feudali coram alio principe, nec valet proceſſus, & poteſt præcipere eis dominus ſub pœna priuationis, ut deſiſtant.*

262 *Iuriſditio, vel quaſi poſſeſſio eius quomodo probetur.*

263 *Protectioni alicuius ſe ſubmittens, & obligans ſe omni anno ad donandum aliquid, ut ſaccum auenæ, non propterea efficitur ſuus ſubditus.*

264 *Iuramentum fidelitatis quando quis præſtat, vel fatetur ſe eſſe ſubditum alicuius, an propter efficiatur eius ſubditus.*

265 *Poſſeſſionem ciuitatis acquirens, intelligitur acquirere etiam poſſeſſionem locorum ſubiectorum.*

266 *Iuriſditionis quaſi poſſeſſio quibus modis probetur, & quot teſtes etiam de auditu probent.*

267 *Iuriſditio probatur plura inſtrumenta, non autem uno ſolo, & in arbitrio iudicis eſt quot eſſe debeant, & quomodo concepta verba.*

268 *Iuriſditio probari debet veras, & proprias probationes ubi reus iuſte poſſideret.*

269 *Iuriſditio quando probatur per teſtes, debent produci articuli de confinibus qui erant tempore antiquo, non qui nunc ſunt.*

270 *Medium probatur in confinibus, quando inſtrumenta ſunt, & ante, & poſt.*

271 *Confines in antiquis quomodo probentur.*

272 *Bona dicuntur eſſe ex territorio illius loci, in quo ſunt regiſtrata, & ſoluunt cenſum.*

273 *Territorium diſtrictus, & diœceſis quid ſint.*

274 *Confines quomodo uerre probentur, & quomodo quod tales res ſint intra eos.*

275 *Teſtes de confinibus deponentes etiam non interrogati, debent aſſignare rationem dicti ſui*

276 *Probatio quo ad iuriſditionem recentiorem debet eſſe uera ſed non antiquis ſufficiunt adminicula, ſi uero probandi ſint confines etiam in recentioribus præſumptiones ſufficiunt, & ſemiplenæ probationes.*

277 *Flumen quando eſt datum pro confinibus, & mutanit alueum, qui confines ſint attendendi.*

278 *Probatio per inſtrumenta eſt melior, quam quæ fit per teſtes in facti.*

279 *Iuriſditio per conſuetudinem, uel exercitium, vnius actus acquiritur in cæteris.*

280 *Alueus fluminis mutatus, quando datum eſt flumen pro termino, non immutat confines quo ad iuriſditionem præſertim ſi fines iam eſſent conſtituti, & in tit. de aquis, & fluminibus.*

281 *Princeps cognoſcit de ſecundis cauſis in terris feudatariorum ſuorum feudatarius de prim s.*

282 *Princeps non poteſt reſcribere, vt iudex qui recuſatur in terra infeudata uti ſuſpectus procedat cũ conſultore quando agitur de prima cã.*

283 *Feudatarius non poteſt ſe intromittere in ſecundis cauſis.*

284 *Appellationis cognitio non comprehenditur in generali conceſſione meri, & mixti imperij, & omnimodæ iuriſditionis, niſi nominatim exprimatur.*

285 *Primæ cauſæ cognitio impeditur in terris feudatariorum in dominio Mediolani, propter ordinem qui decernit, ut ubi petatur conſilium ſapientis committatur in ciuitate. uni de collegio.*

286 *Feudatariorum iuriſditio impeditur propter decretum maioris magiſtratus Mediolani.*

287 *Feudatarius de caſtro, vel ciuitate cum mero, & mixto imperio, & iuriſditione inueſtitus poteſt concedere leges, & ſtatuta etiam pœnalia, ſed an poſſit aliquid ſtatuere contra ius commune, vel reſcribere officiali, ut ſtatuere ſummariè, & c. quando cauſa eſt ordinaria.*

288 *Spoliator feudi non poteſt incontinenti ſpoliari, nec agi contra eum rei uendicatione per dominum directum, ubi uellet ſe recognoſcere, ſicut erat ſpoliatum, ſecus ſi nollet ſe recognoſcere, quia tunc competit domino etiam remedium*

ctum recuperandæ propria autoritate.

289 *Spoliatus princeps poſſeſſione dominium ſui poteſt etiam ex interuallo, & propria autoritate recuperare, & idem in quolibet alio, quando res perdita eſt difficilis recuperationis, & requireretur impenſa maxima, & habuerit ſemper animum recuperandi, & fecerit debita præparamenta.*

290 *Princeps non poteſt alienare ſubditos ipſis inuitis & quid de conſuetudine Mediolanenſium*

291 *Imperator ex plenitudine poteſtatis poteſt alienare ſuos ſubditos.*

292 *Priuilegium principis requirit ſcripturam ad probatione tantum, non ad hoc, ut ualeat, licet quo ad affectum requiratur, vt extendatur in ſcriptis.*

293 *Priuilegium a principe conceſſum, ſed in ſcriptis non redactum, mortuo illo principe non eſt extinctum. ſed tamen neceſſe eſt, ut ſucceſſor faciat priuilegium in ſcriptis, facta mentione de illo, ad hoc ut proſit.*

294 *Princeps poteſt propria autoritate ingredi poſſeſſionem rei feudalis, vt donata mortuo feudatario finita generatione, vel eo cui dono data eſt ſtante decreto dominij Mediolanenſis non tranſeat in extraneos vbi poſſeſſio uacat, uel extranei hæredes ſint in poſſeſſione, ſecus ſi tertius poſſeſſor, quia citandus eſſet.*

295 *Poſſeſſio etiam iniuſta non debet de facto alicui auferri, & ſi auferatur debet reſtitui.*

296 *Feudum per dominum poteſt recuperari propria autoritate, vbi vaſallus illud alienauerit irrequiſito domino, vel non præſtat obſequium.*

297 *Poſſeſſio defuncti, licet ex decreto Mediolani continuetur in hæredem, tamen tertius poſſeſſor citandus eſt, vbi res in controuerſia deducitur.*

298 *Dominus directus non poteſt expellere emphyteutam propria autoritate qui poſſeſſionem interuertiſſet, & ſuo nomine poſſidere cœpiſſet.*

299 *Comitiſſa Caiatia, quæ erat in poſſeſſione caſtri Blandrate uigore alimentorum, donec peteret dotem, & hoc durante uita filij potuit mortuo filio ſine deſcendentibus, priuari poſſeſſione illius a fiſco, & quibus rationibus.*

300 *Mulier poſt mortem mariti poteſt dicere ſe uelle ſtare in poſſeſſione uigore iurium dotalium, quid illi proſit.*

301 *Propria autoritate non poteſt priuari feudatarius a domino, quando feudum eſt reuerſum ad dominum, ob culpam etiam ſi culpa notoria eſſet.*

302 *Sequeſtrum fieri poteſt poſſeſſionis feudi per fiſcum quando decedit vaſallus etiam cum filio legitimato ſi dominus declarauerit ita uelle, nec conſtiterit de ualida legitimatione.*

303 *Renunciare poteſt feudatarius feudum in manibus domini in præiudicium filiorum, quando feudum eſt hæreditarium.*

304 *Feudum quando dicatur hæreditarium.*

305 *Feudum an poſſit peti in petitione hæreditatis.*

306 *Hæreditarium feudum non dicitur quando eſt conceſſum pro ſe, & hæredibus maſculis quo ad ipſos filios, ſecus quo ad agnatos.*

307 *Hæreditarium feudum, an ſit quando dictum eſt pro ſe filijs, & deſcendentibus, & poſtea in alijs clauſulis facta eſt mentio hæredum.*

308 *Feudum an ſit hæreditarium quando dictum eſt in priuilegio pro te, & eo, quem nominaueris ex tuis hæredibus, & ſecuta poſtea fuerit nominatio poſt teſtamentum in quo illum inſtituerat.*

309 *Feudum dicitur hæreditarium quando conceditur ſimpliciter alicui non expreſſa perſona filiorum nec aliorum.*

310 *Feudum ſi eſt hæreditarium poteſt pater filijs in eo præiudicare, ſicut in alia re hæreditaria.*

311 *Pater an poſſit filijs præiudicare in feudo, quando non eſt hæreditarium, vt quando eſt pro ſe, & filijs deſcendentibus & quid quando pecunia redemptum eſſet, uel quando gratis conceſſum.*

312 *Præiudicare nõ poteſt pater filijs in feudo, quando adeſt clauſula iure feudi paterni antiqui, & auiti, & nu. 338.*

313 *Dux Mediolani præcedere debet ducem Sabaudiæ in ſedendo, & eundo.*

314 *Præferri debet qui dignitatem habet antiquiorem, licet nouiter illi acquiſita eſſet.*

315 *Priuilegium ſecundum quando derogat primo, uel generale ſpeciali, uel ſi utrunque eſt generale, vel utrunque eſt ſpeciale, vel utrunque clauſum eſt in corpore iuris, uel alterum tantum.*

316 *Princeps præſumitur habere iura, tam particularia, quam communia, & generalia clauſa in ſcrinio pectoris pariterque deciſiones particulares in iure inſertas.*

317 *Priuilegium ad tempus conceſſum expirat ipſo iure elapſo tempore.*

318 *Priuilegium ex certa cauſa, ſiue tacita, ſiue expreſſa ceſſat ceſſante prorſus cauſa.*

319 *Priuilegium conſiſtens in facto conceſſum, non ſolum priuato, ſed etiã ciuitati tollitur decem*

annis

annis non faciendo, niſi ſit conceſſum in liberam voluntatem alicuius, quia eſt perpetuum, & quando dicatur in liberam voluntatem, conceſſum ∽.

320 *Priuilegium in non faciendo tollitur unico actu contrauen endo, niſi fieret proteſtatio in con rarium, uel per indirectum contraueniret, vt ſi priuilegio generali in una re contraueniatur, vel in pr uilegio habente tractum ſucceſſiuum ∽.*

321 *Priuilegium ſiue conſiſtat in faciendo, ſiue nonnumquam perditur quando poteſt capi aliæ coniecturæ.*

322 *Decretum Mediolani, ut conceſſiones gratuitæ, & donationes principum non tranſeant in extraneos quo ad donationes eſt contrarium iuri communi, quo ad feuda cum eo conuenit.*

323 *Oneroſæ conceſſio dicitur quando pretio æquali, vel ob factum quod habet inſtar perpetuum rei conceſſæ data res eſt, & tūc non poteſt per principem reuocari ſecus ſi ob benemerita etiam expreſſa, & grandia fiat.*

324 *Feu dum dicitur potius gratia quam titu. oneroſus, licet uaſallus ad ſeruitia teneatur.*

325 *Lucratiuus titulus ſeu quaſi, dicitur quando res magni precij paruo emitur.*

326 *Oneroſo tit. dicitur feudum conceſſum, quando princeps conuenit cum ductore exercitus nō ſubdito, ut ſibi inſeruiat pro duce exercitus ad recuperandqm dominium, vel agendum cum tot copijs militum, & quod ipſe cum infeudabit de aliquibus caſtris, & poſt ſecuta ſit infeudatio.*

327 *Oneroſa cauſa dicitur quando datur immunitas forenſi, ut ueniat habitatum in ciuitate.*

328 *Priuilegium ob merita præterita, licet grandia conceſſum, differt a priuilegio conceſſo ob futura merita.*

329 *Continuandus an ſit hæres extremus in re a principe data quando finita eſt generatio donatarij ſtante decreto Mediolani, quando agnati contradicunt aſſerentes ſe incontinenti oſtendere velle feudum eſſe, & an etiam fæmina impediant.*

330 *Tituli defectus impedit remedia poſſeſſoria.*

331 *Fiſcus finita generatione poteſt abſque citatione partis ingredi poſſeſſionem rei feudalis quando res patet.*

332 *Legitimatus filius admiſſus eſt ad ſucceſſionem feudi etiam ſtante decreto Mediolani, ut feudas non tranſeant ad extraneos, nec ad legitimatos propter uerba inueſtituræ, quæ admittebant legitimatos, & quia iam nepos legitimatus fuerat admiſſus.*

333 *Dubium iuris æquiparatur dubio facti, & etiam ſi ſit mixtum dubium iuris, & facti magis habetur pro dubio facti.*

334 *Alienatio rei donatæ a principe facta in extraneū ab eo, cui data dono eſt, nulla redditur propter decretum Mediolani non autem res tranſit in fiſcum, & ibi quid in feudo.*

335 *Tranſactio inter uaſallos de feudo facta bona fide, & ſincere, valet etiam ſine conſenſu principis, & etiam ſi acquirens feudum nullum ius alias in eo haberet.*

336 *Conſenſu principis tacitus ſufficit in qualibet alienatione feudi, ut ſi uaſallus uerus poſtea ſine prole decedat fiſcus dicatur excluſus.*

337 *Bona fide quando dicatur fieri alienatio per uaſallum ∽.*

338 *Feudum licet ſit nouum ſi tamen adſit clauſula, quod conceditur iure antiqui feudi eſſet antiquum, & ueniunt agnati, & tranſuerſales, licet quo ad decretum Mediolani hoc ceſſet, & ſupra num. 312.*

339 *Alienatio rei immobilis propter decreta Mediolani, non poteſt fieri in non ſubditum, nec perſonam eccleſiaſticam ſine conceſſione Senatus, & an ſit a iure approbatum tale decretum, & ibidem etiam quando poſſit peti reſtitutio in integrum ex capite ignorantiæ aduerſus hoc decretum ∽.*

340 *Decretum Mediolani, quod prohibet alienationem in non ſubditum non habet locum in ſucceſſione ob inteſtato, niſi decretum diceret quod non poſſit acquirere.*

341 *Mandatarius priuatus an ſit excuſatus ſi princeps illi mandet, ut aliquem occidat, & ille exequatur.*

342 *Priuilegium quid propriè.*
Reſcriptum propriè quid.
Beneficium propriè quid.

343 *Priuilegia an extinguantur cum perſona, vel tranſeant in ſingulares ſucceſſores, & an præſumatur perſonalia, aut realia.*

344 *Apoſtolicum delictum conceſſum regi Franciæ exiſtenti in poſſeſſione dominij Mediolani non habuit locum tempore ducis Franciſci, nec Caroli Impera. quia erat perſonale.*

345 *Extenſio non fit in priuilegijs de perſona ad perſonam ex eadem ratione.*

346 *Perſonalis vel realis conceſſio, quando dicatur.*

347 *Priuilegium, an tranſmittatur ad ſingularem*

ſucceſ-

ſucceſſionem, & an emptor ſit priuilegiatus, quando fiſcus uendit alteri.

348 *Confirmationes priuilegiorum, nihil noui tribuunt, niſi confirmationem, non autem extendunt id quod confirmatur.*

349 *Ratificatio non extenditur actum, ut plus contineat nec extenditur, niſi ad principalem diſpoſitionem non ad omnia enunciata.*

350 *Confirmationes quæ cotidie fiunt per Senatum inſtrumentorum ſi validæ ſint quomodo intelligatur.*

351 *Priuilegia dicentia ſicut faciebat talis, ſiue ſicut continetur in tali ſcriptura non denotant conditionem.*

352 *Sicut particula deſignat cauſam, & ponitur pro quia.*

353 *Confirmatio conditionaliter facta, ut quatenus ualidum ſit, uel quatenus iuſte poſſide operatur multos effectus.*

354 *Confirmatio in forma communi quãdo dicatur, & quando actui nullo tribuat ius.*

355 *Confirmatio quando ex certa ſcientia eſt facta, non poteſt apponi manus ad illum actum præterquam a principe confirmante, ſecus ſi ſit in forma communi.*

356 *Confirmatio ſine conditione facta, & ſine cauſa cognitione dicitur in forma communi, & nullum ius tribuit ubi actus confirmatus eſt inualidus, niſi appoſita ſint uerba ius nouum conferentia.*

357 *Confirmatio cum quibuſuis clauſulis, etiam ex certa ſcientia non prodeſt, ubi priuilegium eſt nullum uitio falſitatis.*

358 *Confirmatio cum clauſula, quatenus expediat de nouo damnus, non tollit uitium nullitatis, quando priuilegium eſt nullum, ſecus ſi clauſula ſiue tenuerit, ſiue non tenuerit.*

359 *Clauſula ſupplentes. &c. & ex certa ſcientia, non tollunt ui .um ſubreptionis.*

360 *Confirmationem producens facientem mentionem de priuilegio quando teneatur parte petente producere etiam priuilegium.*

361 *Ciuilitatis priuilegio an ciues fiant ſubiecti, gaudeantque ſtatutis, & beneficijs ciuitatum, & teneantur ad onera, & ad quæ.*

362 *Ciuis qui proprie ſit.*

363 *Municeps quis ſit.*

364 *Ciuilitas quomodo contrahatur.*

365 *Ciuis qua r. o teneatur ad detrimenta.*

366 *Ciuitas patris non obligat filios, nec alios deſcendentes, n ſi ſit accepta.*

367 *Ciuitatẽ concedere an ſit ex reſeruatis principi.*

368 *Ciuitatem an communitas poſſit concederẽ.*

369 *Ciuis quis in dubio præſumitur eſſe illius loci in quo eſt.*

370 *Ciuium plures ſunt ſpecies.*

371 *Ciuis Mediolanenſis an differat a Mediolanenſi, & ciuis Patauinus a Patauino abſque eo, quod dicatur ciuis.*

372 *Iuriſditio caſtri an poſſit exerceri per principẽ, dum alius contendit ſuper d. iuriſdit.*

373 *Vniuerſale quid ſit.*

374 *Ciuitates inter ſe contendentes de mero imperio non poſſunt interim erigere furcas.*

375 *Sententia ſuper dominio caſtri, trahitur etiam ad iuriſd. quando iuriſditio cohæret caſtro.*

376 *Princeps expellens alium pariter principem, in eodem dominio, in quo ipſe eſt princeps ſibi præiudicat quo ad dominium, & poſſeſſionem.*

377 *Princeps reſcribit appellatione remota, & an inferior poſſit idem facere.*

378 *Principis ſententia eſt inappellabilis.*

379 *Princeps non poteſt nuuo uaſallo de feudo diſponere, & mor uo uaſallo ſine prole ſi i: a diſponat inueſti.ura nii ambi ioſa ullo tpe non ualet.*

380 *Materia principis, & eius officialium, & de eius poteſtate, & ẽs de ptãte Papæ ubi tractetur.*

381 *Signa ad cognoſcendum, quæ ſint reſerua a ſoli principi.*

382 *Princeps non poteſt alienare iuriſdi. iones, & regalia quando alienatio tendit in magnam diminu.ionem dominij.*

383 *Feudum quomodo cognoſcatur a dona. ione quid differat.*

384 *Alienatio regalium etiam ſi non tenda: in magnam diminutionem dominij ſui non ualet que ad ſucceſſorem.*

1 PRinceps dicitur Imperator.
ff. de conſt. prin. per totum,
ut per Albe. in dictionario
ſuo, in uerbo, princeps ubi
etiam multis alijs modis
ſumi oſtẽdit, ſed latius quis
princeps dicatur ponit Iacob. in ſua inueſti-
tura in uerbo, princeps Pedemontium, &
dum dicit in principio quod large ſumitur
pro quolibet habere dñium, ſiue dñatione
aliqua, ſic cõphendit hñtem aliquã baro-
2 niã, declarat ꝙ oĩs ille dicit̃ baro qui hẽt ali
quã dominationẽ, & ita ipſe aliqñ iudicaui
infringendo quandam legitimationem fa-
ctam

ctam à comite Palatino, in cuius priuilegio
excipiebantur filij principum, comitum, ba
ronū. Eſt enim baro idē quod capitaneus.
Bald. in c. 1. §. marchio. col. vlti qui feud. dar.
poſſ. tex. gl. & Geminia. in ca. fundamēta. de
electionibus in 6. late Corſet. in repetitio.
ca. grandi col. 1. & 2. de ſupplenda negli. præ
lat. in 6. Paul. de Caſt. in 2. uol. cōſi. 107. & in
antiquis conſi. 231. quantum ad primū du-
bium. in 1. & 2. col. Præpoſit. in c. venerabilis
3 in antep. char. q. fil. ſint legi. Et † capitaneus
eſt ille qui eſt inueſtitus de plebe aliqua, vel
parte plebis. c. 1. §. 1. qui dicatur dux, &c. Et
quia Corſet. & Pau. de Caſt. dicunt, ꝙ in hoc
ſtatur communi uſui loquendi, uide Bal. in
4 ca. innotuit col. ult. de elect. & dicit † ꝙ uul-
gus, ſiue cōmunis uſus appellat illos qui ha
bent aliqua regalia barones, & uide de hoc
conſi. Curt. Iun. quod non erat impreſſum,
in quo conſuluit baronem, dici eū qui dici
tur capitaneus, & ſic qui eſt inueſtitus, ut
ſupra, & idem conſuluit dominus Carolus
vicecomes doctor excellens noſtri uenerā-
5 di collegij. Et quis † dicatur baro uide clare
Aluarot. in tit. de capitaneo qui curiā uen-
di, in princi. col. 2. Præpoſ. in c. 1. in prin. qui
feud. dar. poſſ. col. 2. Iaſ. ibid. colu. 8. uerſi. in
text. [illegible], per Cur. Iun. in ſuo tract. feu. cha. 6.
col. fin. verſi. ſed quia gl. Ex prædictis habes
declarationē uerbi appoſiti in ea clauſula
baronū habes ēt ex dictis per Iacob. declara
tionē quis ſit princeps. & Albe. ubi ſupra pa
riter declarationē uerbi, principum, in ea
clauſula, & uide omnino de dignitatibus
noſtri tēporis, Alcia. in tracta. de ſingul. cer
tā. ſiue de duello ca. 32. & ibi ēt habes qs di
catur baro, nec recedit à mea opinione, niſi
6 ratione conſuetudinis. Et † qui ſint duces, &
marchiones, uide Iacob. in eo tract. in 1. col.
tracta. in uerbo, ibi dux. & 2. char. in uerbo,
marchio. Non tamen credas quòd accipia-
tur nomen princeps, prout principatus eſt,
quędam dignitas regularis, ut principatus
Achaiæ, & Pedemontiū, & prout eſt princi-
patus Salernitanus, & Biſignani, & aliorū
in regno Neapol. quia eſſe nimia reſtrictio,
7 ſed accipitur † pro nobili dominatu merito
8 cōparando dignitati regiæ. Nec † tn̄ uerifi-
catur in tyrannis, quibus in Italia nūc ſyde
ra fauent, ſed in iuſtis dominis habentibus
inueſtituram à Cæſare, & iuſta pręcipiētib.

hæc in tex. & gl. nūquam tradenda obliuio
ni in clemen. 1. de baptiſmo. in uerbo, regū
& in ea gloſſ. etiam fit concluſio quā ſuprà
9 feci de barone. Et † quæ requirantur in prin
cipe, & ei conueniat, ponit Iacob. ubi ſupra,
in d. verbo, princeps. col. 1. ibi, dicamus nūc
aliquo principe, & inter cætera dicit, quod
non decet principem priuilegiū ſuum reuo
care. c. decet de regu. iur. in 6. habetur in ca.
quod dilecto. de conſa. & affin. Ad hoc ad-
do, quòd nihil magis decet principem quā
recta fides, epiſtola, inter claras, de fide
Cath. & in ore principis firmior debet eſſe
ueritas, q̄a eſt Deus, & lex animata in ter-
ris. Curt. Sen. cōſi. 66. col. 6. & ideo crimen
periurij, licet ſit graue in omni perſona, tn̄
principibus eſt grauiſſimū. Inn. in c. ad apo
10 ſtolicæ de re iudic. Et † tria fecerunt Roma-
nos dominari, ſanum conſilium in republi
ca, paupertas priuata, & dictis ſuis pertina-
citer inhærere, nō frangendo fidē, ut refert
Mart. in tit. de principe cōcluſ. 258. & in tit.
de conſiliarijs principis in concluſ. 2. imo ſi
11 agatur cauſa corā principe, pactū † nudum
executionē habet paratā. Alex. in l. iuriſgen
ti. §. ſed cum nuda. prope fi. ff. de pact. & q̄a
in principe debet exhuberare bona fides,
12 omnes † contractus qui fiunt cū eo ſint bo
næ fidei. Iaſo. in l. cum fundus. colum. 2. ff. ſi
13 cer. peta & alibi ſæpe. An tamē † poſſit reuo
care princeps ſuum priuilegiū. Iſte eſt alius
caſus. Dixi quid deceat principē, nunc quid
poſſit, in primis ad perfectam declarationē
ſunt uidenda quæ dicam infra in uerſi. prin
ceps ſolus poteſt auferre dominiū reis meę
ubi latè ſup generalibus, An, & quādo prin
ceps poſſit præiudcare tertio, deinde ad rē
ipſam uide glo. in d. capi. licet in gl. fin. quæ
vult quòd poſſit moderari, & prorſus tolle
re priuilegium ſuum, & ita probat ille tex.
dū dicit, decet, & ſic clarè determinat Bald.
in l. qui ſe patris. col. antepe. ubi omnino eſt
uidendū. C. unde liberi. ubi dicit eſſe ſpecia
le in principe, ut poſſit reuocare ſuū priuile
14 gium, etiam ſine cauſa. Et ideo vult † quòd
etſi feudum non poſſit reuocari ſine culpa.
c. 1. de feud. ſine cul. non amit. in rubri. & ni
gro. in uſib. feud. Tn̄ ſecus ſit, ubi feudū ſit
conceſſum per priuilegiū, & ꝙ poſſit prin-
ceps reuocare ſuū priuilegiū, tenet Alc. cō-
ſi. 216. uolu. 2. col. 4. verſi. 2. nam, & Fel in c.

que in eccleſiarum.de conſt.in uerſi.quinta
declaratio ibi, ſecūdo cōfirmatur. ubi dicit
quòd ſpeciale eſt ī principe, ut poſſit reuo
care ſuum priuilegium etiā ſine cauſa.Dec,
etiam in d.c. quæ in eccleſiarum, de cōſtit.
uerſi.ſic præterea.ad fi.pro hac opi. allegat
aliud cōſi.Alex. & gl.& ſequitur eandē opi,
hanc etiā opin. tenet Dec. ubi uide in capi.
nouit.de iud.in char.uerſi.2. cōcluſio prius
15 præmiſſa alia cōcluſione. Quod † ſcilicet pri
uilegium nō ſubdito conceſſum nō poteſt
reuocari cū quinq; limitationibus, de qui-
16 bus ibi.Eſt uerum † quod debet cōſtare de
uoluntate principis ꝙ uoluerit priuilegiū
tollere,& clauſula,non obſtante hoc opera
tur.Bar.in l.ſi.C.de loc. præd. ciui.libi.12.&
per Deci.conſi.391.colum.1.& 2.Eſt etiam
17 uerum † quod quamuis in alijs quā in prin
cipibus interdū liceat uariare,& facere con
trarium eius quod iam factū eſt, & promiſ
ſum,iuxta illud,Sano utitur conſilio,qui re
uocat,illud quod male fecit. c.cū ceſſante.
18 de appel.& ibi Dec.Tamen † in principe in
cōſtantia reprobatur, q̄a in principe tāquā
in fonte iuſtitia debet eſſe conſtans,uolun-
tas, & principibus cōuenit illud uerbū. Se-
mel locutus eſt Deus,& q̄d ſcripſi ſcripſi,&
19 † ideo princeps debet habere unū calamū,
& unam linguam, & non plures,quia ſcri-
ptum eſt, Quę proceſſerunt de labijs meis
non faciam irrita, unde debet eſſe immobi
lis ſicut lapis angularis,& ſicut polus in cę-
lo.ita Bal.conſi.179.pridie enim uolu.3.&
20 ideo † quando princeps reuocat ꝙ fecit ēt
motu proprio fingitur circumuētus, adeo
21 ut cōtrarium probari non poſſit.Et hęc † &
alia de reuocatione conceſſionis principis,
an ualeāt ponit Dec.in reg.nemo pōt muta
re.ff.de regu.iur. ponit etiā Deci. in conſi.
391 col 1.& 2. quæ tamen intellige ſecun-
dū prędicta.Et ꝙ dixi principem poſſe reuo
22 care priuilegium ſuum ēt ſine cauſa, † pro
cedit ſicut etiā retuli in feudo.ita Bal.in d.
l.qui ſe patris.& Ale.in d.con.116.uol.2.co.
8.uerſi.tertio confirmatur.& Brun.in cōſi.
3.maxime col.3.circa fi.& ſeq.& col.6.& cō
ſi.2.8.& 10.Et quando dñium eſt tranſlatū
in uaſallū res eſt magis dubia, quia eo caſu
quamuis ſit tranſlatū ex actu principis, &
quodam iure ciuili, tamen dominū eſt iu-
ris gentiū,& conſequenter princeps nō po

teſt illud auferre ſine cauſa, ut di[illegible]
in d. ver. princeps ſolus pōt auferre, & hoc
niſi princeps vteretur p̄ſāte abſoluta, iux a
dicta ibi,ſed q̄ñ non eſt tranſlatū dñium, ut
in filijs,vel agnatis adhuc uiuo patre, vel va
ſallo in quo fit poſſeſſio, & dñiū feudi ma-
gis procedunt prædicta, quia licet ius ſit ip-
ſis quæſitū ex prouidentia concedentis, &
dicatur diuerſa conceſſio in perſona eorū,
vt per Bar in l.1.ff.de inter.& releg.& in l.ut
iuſiur.§.ſi liber.ff. de oper. lib. & in l.ꝙ cē.ff.
de verb.obl.& in l.ſi mihi. & Titio.ff. eod.et
per Aluar.in c.1.de eo qui ſibi, & hære. ſuis.
circa fi & per Doc.in l.apud Iul.§.ſi quis alt-
cui,ff.de leg.1.& Iſer.in c.1.de ſucceſ. feu. in
prin.& §.1.& ita non poſſit p̄r eis præiudica-
re delinquendo,nec aliter, ut in dictis locis.
23 Tñ † vr̄, ꝙ princeps poſſit eis præiudicare,
ex quo dñium adhuc non eſt quaſitum eis,
et ius eſt in ſpe,per ea quæ dicam in d. verſ.
poſt Doc.in l Gall.§.et quid ſi tantum, ff. de
lib.et poſt.et in c.quæ in eccleſiarū, de cōſti.
et ad hoc Brun.in conſ.3.et in conſ.1. et a[illegible]js
poſitis in princ. conſi. Eſt tñ aduertendum,
24 † ꝙ dum legitimatur ſpurius ad excluſionē
agnatorum, et habilitatur filia ad ſimilem
excluſione, res magis de plano procedit, ꝙ
ſit p̄iudiciū agnatis, quia non eſt priuare in
ueſtitura,ſed habilitare,et tollere obſtacula
ita procedunt quæ dixit Brun. in d. conſ. et
Dec.conſi.360.colu.5.et 6. Sed q̄ñ princeps
vult priuare inueſtitura de p̄ſāte ordinaria,
non vr̄ ꝙ poſſit, ſicut nec in primo uaſallo,
ex eo,ꝙ ius eſt quæſitū,eis ſicut dixi, et hoc
eſt intentionis Doct.ſuper regula, ꝙ dñs nō
poteſt ſine culpa priuare inueſtitura vaſal-
lum,et cum tota ſua maieſtate, ut per Bald.
et Aluar.in c.1.§.ſi.qui feu. dar. poſſ. et alibi
ſæpe qui loquuntur quo ad cēs inueſtitos,
25 non † dico q̄ñ princeps vult vti plenitudi-
ne poteſtatis, quia tunc contra ſtimulū non
poſſumus calcitrare, vel q̄ñ dixiſſet potētia
noſtra regia.Arc.conſi.15.col.antep.ſed lo-
26 quor q̄ñ ſumus in dubio, † et dē poteſtate
ordinaria.Et an,et quando princeps debeat
in conceſſione priuilegij citare eum, cui fit
p̄iudiciū,uide omnino Soc cōſ.156.col.2.et ibi
oīno vide circa articulū reuocationis priui
27 legij, An † poſſit princeps illud reuocare, et
Soc.cōſ.164.col.7.uide ēt Bart. et Doct in d.
l.Gal.§.et quid ſi tñ, in illo Art. an princeps

dum

dum legitimat poſt mortem patris debeat
citare agnatos? & Cur. Iun. in conſilio 1. &
28 alibi ſæpe, & † ſi donatio eſſet remuneratoria,
uel feudū emptum, uel aliter priuilegiū
deſijſſet eſſe priuilegiū, quia tranſiuiſſet in
contractum, ceſſaret hæc facultas ordinaria
principis, reuocandi priuilegium Bal. in
d. l. qui ſe patris, ubi ſupra, & quando atten
dantur merita habetur per Iaſ. in l. ex hoc iure.
de iuſt. & iur. & dicam infra in uerſ. prin
29 cipis in manibus. Sed † an nouus princeps
teneatur ſeruare contractus ſui prædeceſſoris?
Dicūt ꝑ Iac. in d. uerſ. princeps. col. 3.
& latè ꝑ Iaſ. in l. 1. col. 3. ff. de conſt. princip.
30 Addo ꝙ † princeps non teneur ad debita
uaſalli quando feudum ad eū reuertitur,
generatione finita, uel aliter Iſer. Aluar. &
alij in c. 1. §. quid ergo, in tit. de inueſt. de re
aliena facta, & Iacob. in gl. quidē inueſtiti
præſtiterunt iuramentū fidelitatis. ch. 28.
col. 3. uer. ſed an qñ, niſi pecunia eſſet cōuerſa
in utilitatē domini, & niſi debitum fuiſſet
cōtractū circa onus feudi, vt per Iſer. &
31 alios ubi ſupra. Eſt aduertendū an † ad dominū
ꝑuenerint fructus pertinētes ad hæredes
uaſalli, uel ſumptus facti per uaſallū,
iuxta, §. his conſequenter. & §. item ſi uaſallus,
hic finit lex Corradi. Tenet. n. princeps
hoc caſu, uel pati, ut hæres auferat illos,
uel ipſe ſoluere per tex. in d. §. ſi uaſallus, ad
cuius tex. declarationē, ſcias loquendo ſecūdum
terminos communes, ꝙ qñ dominus
alias erat facturus ſūptus, ꝙ eo caſu debet
reddere impenſam ſi vult rē, ita tñ vt ſi minus
impēderit quā ſit preciū rei ꝑ eū factę,
reddatur impēſa, ſi magis preciū ipſius rei,
ita tex. in l. in fundo. ibi uſq; eo, &c. ff. de rei
vēd. & gl. clara in uerbo, plus precio, & ita
Fel. in c. cum cā, col. pe. de re iud. & Bal. in d.
l. in fundo, ubi uide, ſed nec etiam cōſideratur
æſtimatio, tametſi conueniat cum ſumptibus,
ut erat tēpore impenſæ, ſed ut cū tēpore
reſtitutionis. Iaſ. in l. domos exuſtas. ff.
de l. 1. in 3. notab. & procedit hęc concluſio
ſiue impenſa ſit utilis, ſiue etiā uoluntaria.
ut declarat Bart. in d. l. in fundo. quia ſatis
dicitur utilis in tali caſu, De neceſſaria non
cadit dubitatio. Scias etiam, ꝙ qñ dominus
eſt pauper, & pauper ualde, ſicut loquitur
d. l. in fundo, & ibi Bar. in fin. ita ut non poſſet
ſoluere tali impenſam, niſi uenderet ēt
domum, hoc caſu non tenetur reddere impenſam,
ſed permittitur poſſeſſori qui ſumptus
fecit tollere eos permittitur tamē domino
ſoluere eorum precium, ut hominū
malitijs obuietur, & procedit hæc concluſio
in impenſis utilibus ſecundum Bar. in d.
l. in fundo, col 2. ver. ſi uero erat pauperior
& in uoluntarijs ſecundum Bar. ibi, colu. 2.
verſ. ſequitur uidere. De impenſa neceſſaria
non conuenit dubitare, quia paſſim deducitur,
ut Bart. in d. l. in fundo, col. 2. ver. quæro
primo, de bonæ fid. poſſ. & ſint in dubio
loquitur in domino, alias non facturo, q̄a
in paupere loquitur. Item ſcias a contrario
ſenſu eorum quæ proximè dixi, ꝙ ſi ſumus
in utilibus, & diuite domino, qui etiam nō
eſſet alias facturus, reddit impenſam, ita
etiam gl. in d. l. in fundo. in uerbo, plus precio.
& Bar. ibi, col. 2. verſ. tunc aut dominus
erat diues. & Alb. ibidem in ſummario. Nota
etiam ex d. l. in fundo. in fi. uerſi. finge eā
quod etiam poſſeſſor deducit impenſam, ſi
dominus ſit rē diſtracturus, & tanti pluris
uēdere potuit, ſic notant oēs ibi, maximè
Albe. & intelligitur tam in utilibus, quā in
uolūtarijs ſecūdum primam concluſionē,
ita Bar. ibi col. 3. uerſ. ſequit̄ uidere de uolūtarijs.
Ex omnibus iſtis fit regula ꝙ emptor
(nā de eo loquitur tex. d. l. in fundo.) regulariter
deducit ſumptus factos ī re empta.
& loquitur hęc regula in utilibus, & multo
magis in neceſſarijs, quia nunc etiam malę
fidei poſſeſſor paſſim deducit. ut dixi, & qñ
erat diſtracturus, ut dixi, & oīno aduerte, ꝙ
loquitur hæc regula diuite dño. Pauper uero
dominis non tenet̄, ſed lex cōcedit poſſeſſori,
ut tollat declarādo, ut ſupra. Itē loquit̄
hæc regula, ut dixi, in emptore, & ſic in bonæ
fidei poſſeſſore, q̄a malæ fidei poſſeſſor
nō deducit, ēt diuite dño, impenſam utilē,
ſed ſibi ſolum conceditur facultas tollēdi, l.
domum, C. de rei uēd. & Bar. in d. l. in fundo
uerſi. uenio ad malę fidei poſſeſſorem. & ui
detur habere locū hæc regula, ſiue in ædificando,
ſiue in platādis arboribus fiat impēſi,
tex. eſt in d. l. in fundo, in prin. in uer. conſeruiſti.
iuncta gl. ſuper eo uerbo, ita ut omnia
prędicta etiā procedant in plantationē,
ſed Bart. ibi tenet contrarium colu. 1. in 2.
oppoſit. & col. 2. in fine, uerſ. quandoque ꝑ
tales, & hoc per textus in l. ſi fundi, ff. de rei

vendic. gl. tamen ſequitur Alber. ibi, col. 2. verſi. item opp. quod indiſtinctè ueritas eſt quā ponit Bar. ut non procedat d. l. in fundo, nec prædicta, ſed quod ipſe dicit, & tñ quomodo intelligatur, uide Pau. de Caſt. in 2. uol. conſil. 270. col. 2. & ſeq. ſine dubio tñ non habet locum hęc regula in impenſa facta gratia quærēdorum fructuū, quia illa tanquam neceſſaria ſemper deducitur ēt a malæfidei poſſeſſore Bart. in d. l. col. 2. uerſi. primo ergo circa expēſas, & alij oēs. & Pau. de Caſt. in eo. conſi. Nam malæfidei poſſeſſor. ut dixi ſupra, deducit impenſam neceſſariā d. l. domū, & Aret. conſi. 17. col. 12. diſputatur in quid de impēſa facta gratia cuſtodiæ arcis, ut per Bar. in l. cū queritur. §. præuijs. ff. de lega. 2. & ibi Alex. Aret. in l. fructus. ff. ſol. mat. col. 2. & in l. diuortio §. impendia, ff. eo. tit. ubi ēt Alex. Aduerte tamen, quia malę fidei poſſeſſor ſi faceret in re ædificiū de nouo, uidetetur illud donare d. l. domū, & Bar. in d. l. in fundo uerſi. venio ad malæfidei poſſeſſorē. Et ſi uis ſcire quæ ſint impenſæ neceſſariæ, quę utiles, & quę uoluntariæ vide tex. in l. impenſæ. ff. de uerb. ſignif. & ibi Alcia. & omnino Paul. de Caſt. in l. ex duobus, ff. de ne. ge. vbi vult, ut ſi fiat domus ampla, quā non feciſſet dñs, licèt melior reddatur, tamen impenſa dicitur merè uoluntaria, niſi haberet eam uenalem. Quod dixi poſſeſſorē in utilibus poſſe conſequi impenſam, prçciſè loquēdo in bonæ fidei poſſeſſore, nā in malæ fidei poſſeſſore eſt in electione dñi, &c. l. domum. Scias procedere in re non feudali, cū in re feudali, tametſi impenſa fuerit utilis in electione ſit, &c. Caſus eſt in d. §. ſi uaſallus Et quid de emphyteuta uide Iaſon. in l. C. de iur. emph. num. 28. & ſeq. & d. §. ſi uaſallus, loquitur in uoluntarijs, & utilibus ſecundū Pau. de Caſt. in d. conſi. 270. col. fi. vol. 2. & Bal. in d. §. ſi uaſallus. & quò ad voluntarias non mirum eſt, quia ius cōe etiam ita vult, ut dixi, & talis hæres uaſalli conſequitur impenſam ędificij non ruderum, quidquid dixerit Iaſ. ubi ſupra, & ita Bal. in d. §. ſi uaſallus & in auth. excipitur. C. de bon. quæ lib. & Pau. de Caſt. ubi ſupra, col. fin. & d. §. et ponit aliam differentiam interfeudum, & alia, quia in nō feudalibus non eſt alternatiuè poſitiuum obligatione, ut dñs ſoluat, uel permitrat tolli, ut in feudo dicit d. §. ſed in obligatione ſolū ponitur poſſeſſori permittatur auferre, licèt dñō etiam detur facultas ſoluendorū ruderū tex. eſt in d. l. in feudo. ſi bene uides, & in d. l. domū. in fi. & ſequiē hoc, ut in caſu. §. ſi uaſallus. præciſè tenearur dñs ſoluere, uel pati, &c. etiā ſi res fieret deterior, ſed quā do ſolum tenetur pati poſſeſſor pôt tollere, etſi deterior res fiat quàm a principio eſſet, caſus eſt in d. l. domū. in fi. & in d. l. in fundo, & probatē in tex. in c. 1. §. econtrario. de inueſti. de re alie. fac. cū his, q̄ ibi dicit Cardi. Ale. ad fi. & ita quaſi intelligis d. §. ſi uaſallus circa quę ur pfecte, eum intelligas, ſcito in primis cū loqui in bonęfidei poſſeſſore, & ideo ſi fuiſſet malæfidei haberet locū d. l. domū. & materia d. l. in fundo. Secūdò aduerte, quia procedit qñ quæſtio eſt cum dño, ſecus ſi eſſet cum uaſallo mota à tertio, quapropter licèt dux Mediolani inueſtiuerit Spiuulam de Câſtro Sarauallis, in quo ſumptus facti ſunt ab Axaretis qui in eo ius prætendebant, & cōſequenter videretē eſſe quæſtio cum dño, tñ dicitur eſſe cū Spinula, qui à duce illud non habuit ex feudo nouo, ſed uirtute antiquarū inueſtiturarū, conſequenter nunquam onus ſoluendi ſpectauit duci, ſed ipſis Spinulis, & ideo non ſumus in eo. §. ſed in d. l. domum. & in l. in fundo. quando. n. ſumus in neceſſarijs ſemper deducuntur etiā a malæfidei poſſeſſore d. l. domum, qñ uero ſumus in utilibus & ſumus extra feuda, & in bonæfidei poſſeſſore, habes tex. in d. l. in fundo. ſed in feudalibus in bonæfidei poſſeſſore habes tex. in d. §. ſi uaſallus. Si āt ſumus in malęfidei poſſeſſore extra feuda, in utilib. licet poſſeſſori auferre d. l. domū. & ī reb. feudalibus idē credo, quia ille §. ſolū loquitur in bonęfidei poſſeſſore, ſed ſi ſum⁹ in volūtarijs, & ī bonę fidei poſſeſſore extra res feudales, uide d. l. ī fundo & in effectu licitū eſt auferre. In feudalib. vero eſt ī electione domini, &c. ſi ſum⁹ malęfidei poſſeſſore de iure cōi non fit deductio d. l. domū, & idē credo ī re feudali, qa tex. in d. §. nō habēt locū niſi in bona fidei poſſeſſore, & ſecūdū prædicta apparet ſententiam qua declaratū eſt Spinulā teneri ſoluere, uel pati, &c. fuiſſe iniquā, nā non ſumus in eō §. quia quęſtio

non

non eſt cum domino, ſed in materia d.l. in fundo & d.l. domũ. & ita in utilibus nõ bene dixit, ſiue fuerũt Azareti bonæ fidei poſſeſſores, ſiue non, & maxime, quia impenſa partim etiã erat neceſſaria & partim uoluntaria, non tantum utilis, & ſcias circa hanc materiã ꝙ ſi habeo domum hypothecarã. etiam habeo hypothecam in ſumptibus factis à bonæ fidei poſſeſſore in quẽ peruenit domus, tamẽ aduocatur poſſeſſio domus, niſi ipſis ſumptibus ſolutis, quatenus pcioſior facta eſt domus. l. Pau. §. domus. ff. de pigno. & practica erit, ꝙ iudex debet ſcire cuius precij domus eſſet antequã ſumptus fierent, & deinde cuius hoc tẽpore, & ſi ob impenſam decem antiquo precio accreuerũt declaret creditorem eſſe ponẽdum poſſeſſione domus, ſolutis prius decem, in quib. facta eſt præcioſior, quæ decem cedunt utilitati poſſeſſoris, ſed precium domus ante quã ſumptus fierent cedit vtilitati creditoris. Ad materiã ẽt ſcias, ꝙ ſi faciẽs ſumptus etiã damnum intulit, ut puta capto caſtro vi bellicorũ tormentorum, muros reſtituit multis ſumptibus, eo caſu damni etiam eſt habenda ratio, & cum ſumptibus, ad ratam cõpẽſari debet, tex. eſt, & ibi Bar. in d.l. ſi negotia. ff. de neg. geſ. & ibi apparet debere ꝓbari domũ, ſi debet haberi cõſideratio ſumptũ, & per quod probẽtur ſumptus, & quõ vide Aret. conſ. 83. inc. quia multa fuerunt. in antep. col. & quando teneatur poſſeſſor cõpenſare fructus rei, in qua ſumptus facti ſunt cum ipſis ſumptibus ponit Fel. in d. c. cum cauſam col. pe. de re iu. cætera in materia, uide per Fanum in ſuo tra. de pign. in 4. membro 5. partis col. 3. ver. 10. fallit. ibi in hac materia quæ eſt vtilis ualde, cum quotidie cõtingat, facit duodecim cõcluſiones, & illas proſequitur, & nota omnino vndecimã q̃ hẽt in effectu, vt quãuis regula ſit, ꝙ poſſeſſor ita demum retinet rẽ hypothecatã, ſi ſoluit debitũ, l. quãdiu. C. de diſtrac. pign. tamen ſi fecit ſumptus, ſufficit ut ſoluat rei æſtimationem. allegat Bart. in l. 1. C. de præd. & omn. re. nauic. lib. 10. & alia, ut ibi per eum. Quæ concluſio eſt plena vtilitate, & admirãda, & eam etiã tenet Soc. conſ. 224. eleganter. col. 1. & 2. fit quando poſſeſſor eſt dominus res vĩ ſine difficultate, per tex. in d. l. 2. qui loquitur in domino. Sed difficultas eſt in ſolo poſſeſſore, & videtur idẽ quia quilibet poſſeſſor habet ius offerẽdi, l. Pau. §. j. ff qui pot. in pig. hab. tamẽ quãdo ſumptus fecit, videtur vt ſolum ſufficiat dare æſtimationem, & ita ſentit Fanus, vbi ſupra tex. tamẽ ille loquitur in domino, & ideo, cum ſit ſingularis, ſecundum omnes, non trahitur ad conſequentias, l. ꝙ uero cõtra, ff. de leg. cum vulga. Et aduertẽdum eſt, probari per illum tex. ꝙ ſi is, qui obligauit, non fuit ille idẽ, qui ſumptus fecit, ſed alius in quẽ tranſlata res eſt, licet hypotheca durct in re, non tñ in ſumptibus ipſis, & propterea illas non poteſt vendicare, ſed retinere ſoluendo æſtimationem, ſecus ſi fuiſſet ille idem, qui hypothecam contraxiſſet, & ita Iaſ. explicat in l. creditor, ff. ſi cer. peta. Item aduerte, quia non loquitur, d. l. 1. in quibus ibet minimis ſumptibus, ſed in his, quæ rem ipſam reddidiſſent ualde pulchrã. Et iõ allegatur, ꝙ ex magnitudine ædificiorũ præſumitur quis magnanimus, uide aliqua ad hoc per Corſ. in c. grãde, de ſup. neg. præl. Reuertendo ad ea, quæ conueniunt
32 principi, dic† ꝙ eo vigor iuſtitiæ, ſi eſt, vt eſſe debet, non aũt tartarus, l. prohibitũ, C. de iure fiſci. lib. 10. Sic Iacob. vbi ſupra. Ad-
33 do ꝙ† propriũ principis eſt facere iudiciũ, & iuſtitiã c. rex, & c. regũ. 23. q. 5. Tñ hæc iuſtitia dẽt eſſe dulcedine miſericordiæ tẽpe-
34 rata, c. diſciplinã 45. diſt. quia iuſtitia † ſine miſericordia uertit uerũ principẽ in tyrannũ. Et alias qualitates requiſitas in principe late ponit Corſ. in tract. de pot. reo, verſ. quæro 20. vbi oĩno uide. & in eo tract. q. q̃-
35 ro 32. ponit, ꝙ† officium eius eſt deprimere malos, & exaltare bonos, c. regũ, 23. q. 5. ac furta, & ſcelera cohibere, et impios de
36 terra perdere, ut ibi per eũ. Et † de uirtute principis. et qualis eſſe debeat, et eius dignitate, uide Brun. conſi. 12. col. ij. cum ſeq. et
37 ibi, col. 6. dicit† ꝙ licet ſit dñs legũ, non eſt dñs morũ. Loquendo de principe, et conſequenter de uero, et iuſto dño, tux. gl. in cle. 1. de bapt. cuius contrariũ eſt, ꝙ ſit iniuſtus et tyrannus, iõ hic eſſet attingẽda materia
38 tyrãnidis. Sed† quia Bar. fecit amplũ, & ordinatũ tractatũ, temerarius exiſtimaret, ſi vlterius putarẽ poſſe aliq̃d boni dicere, ibi igit vide, qs propriẽ ſit tyrannus, et an ualeãt geſta eius, & qua pęna puniat, et am-

pliſſimè per Barb.in rub.de teſt.extra char.
39 4.col.fi.& pluribus ſeq.Scias tamen,†quod
quidquid ſit in factis uia iuſtitiæ, in priuile
gijs,& conceſſionibus factis a tyranno, illo
cancellantur veniente iuſto do. d.l. decerni
40 mus.Dec.conſi.191. Et†an ſuſtineãtur ſub
iuſto dño, qñ cõtinent bona publicata tpe
tyranni,tanquam ſint fructus iuriſditionis
41 ſuæ,Et † an feudum, quod deuoluitur tpe
ſuo ob finitam generationem, ſit ex fructi-
bus iuriſditionis,uide quæ dixi ſupra in tit.
de pœn.in ver.confiſcatio. Et tyrannus, ſit
tamen ſit in bona fide, facit confiſcationes
42 ſuas,vt ibi infero, quia † ſi feudatarius hu-
ius dominij eſt in poſſeſſione exercendi im
perium contra ciues,& nobiles non obſtan
te decreto de maiore magiſtratu, & ſit in
bona fide, quod publicationes talium ſunt
ſuæ,nec reuocantur poſtea a principe, nec
reuocari poſſunt,licet,per eum apertis ocu
lis declaretur in petitorio, ꝙ iuriſditio ſpe-
ctat ſibi,& ꝙ ſunt comprehenſi in dicto de-
43 creto. Et†an ualeãt alia circa iuſtitiam præ-
ſertim,uide vltra Bar.in eo tract.& Doct.in
d.l.decernimus.Abb.in c.conſultationibus.
de iure patro.& Anch conſi.289.iſte 6. uer
44 ſi.ulterius. An † tyranni poſſint concedere
licentiam feudatario uolenti alienare feu-
dum, & debeat ſeruari ſub iuſto domino?
Vř non debere, quando in effectu eſt alie-
natio,quia alienans poſtea deceſſit ſine pro
le,iuxta ea,quæ ponit Dec. in reg. aliud eſt
alienare,in prin.ff.de regu.iur. iunctis alle-
gatis per Dec.in d.conſi. 191.colu.3. Sed ſi
non deficit linea videtur ꝙ debeat valere,
45 quia † tyrannus faciebat ex iure quodã pu-
blico,iuxta no.per Abb. in d.c. conſultatio-
nibus,col. fi. & quo ad uerum dñm non uř
reſultare intereſſe probabile, iuxta gloſ. &
Bar.in l.indebiti.§.ſed ſi nummi,in fin.ff.de
cond.indeb.& latè tradita per Soci. in l.2.ff.
de excep.rei iud.& Iaſ.in d.§. ſed ſi nummi.
Tamen reſponderi poteſt ex not.in d.l.de-
cernimus.& per Dec.in d.conſi.Nec obſtat,
ꝙ autoritate iuris publici, &c. quia imo vř
autoritate priuata, ſicut dicimus in quoli-
bet priuato conſentiente tali alienationi,
qui autoritate priuata facere videtur.Non
obſtat, ꝙ non eſſet alius, qui conſentiret,
46 quia hoc nihil eſt, ſicut dicimus, † qñ do-
minus eſt excõicatus,uel bannitus quia in-
terim debet abſtinere ab alienatione, gloſ
eſt approbata,in cap.1.in prin. hic finit lex,
& hoc maximè procederet, qñ conſenſiſſet
tyrannus in eo, in quo verus dominus non
conſenſiſſet,iuxta no.per Bar.in tract tyrã.
in 7.qõ. Ad fundamentum, ꝙ non intereſt
domini directi, dic intereſſe poſſe conſide-
rari,vel quia ille non vult ſe recognoſcere,
iuxta d.Soc.in d.§.ſed etſi nummi. in fi. uel
non comparet ad recognoſcendum, & eſt
talis,quem non ſolũ princeps non recogno
ſceret,verum ẽt eijceret è dominio ſuo,iux
ta no.in c.1.& in c.cum terra,de ele. & quæ
tradita per me fuerunt in tit. ban.,qui poſ.
dũ locutus ſum de clerico ſeditioſo, an poſ
ſit per principem ſæcularem eijci.Quod ſi-
ne dubio procederet, ubi non cõpareret
aliqui ex generatione eius. Teneo tamen
primã opi. præterquam ſi eſſemus in his ul
timis caſibus,& ita fuit ſeruatũ.Si tyrannus
47 donet rem alicuius exторris, an † quemad-
modum dño reuocatur donatio, ita dona-
tarius teneatur ad quoſcũque fructus? Vř
eum teneri per text. in d.l decernimus, ubi
lex vult,ꝙ uniuerſa reſtituantur antiquatis
funditus geſtis per tyrannum, & cõſequen
ter fieri debeat plenaria reſtitutio et reſpe
ctu fructũ iuxta c.grauis,de rer. ſpol. & di-
cta per me ſupra in materia uiolentiarũ cir
ca remediũ interdicti,unde ui, & c.reinte-
grandæ.loquor qñ quis eſt tyrannus noto-
riè, uti erat dñium Venetũ, qñ poſſidebat
Cremonã,& loquor in caſu, qui tunc con-
tingit in facto, quia donauit dñium Vene-
tũ vectigal notariorũ quod erat Marchiſi-
ni Stangæ cõitati Cremonæ. Nec dicatur,
fuit cottas in bona fide,iuxta no. per Fel. in
48 c.de 4.de pſcr. ubi † error iuris,vel facti fe-
cit ceſſare malã fidem, ꝙ ſufficit ad acquiſi
tione fructuũ, ut ibi, q̃a ꝑ rem notoriam
pſumitur mala fides, niſi probetur ignorã-
tia.c.ordinationes cũ gl.ibi,9.q.j. & ita Bar.
in trac.de tyr.co.3.ver.ſicut, in uer. quo ãt
alle.d.c.ordinatio.Pro hac opi. pondera, ꝙ
verba,quib.concellanĕ geſta per tyrannum
deſignat canonem latæ ſniæ,ibi antiquita-
tis,& infirmatis,quę ſunt præteriti tpis,iux
ta gl.ĩ l.criminali.C.de iuriſ.om. iud. et hoc
a principio rei geſtæ,per illud uerbũ,fundi
tus,ut dixi,et declarat Sal.i d.l.decernimus.
ergo ẽt fructus veniunt,iuxta ea, q̃ dixi cir-

ca

ca declarationem capitulorum, quæ fiũt ſi niſo bello circa reſtitutionem rebellium, & extortum. Ponderandum eſt etiam, ꝙ hæc reſtitutio fit via iuſtitiæ, ꝑ d.l. decernimus, & alia allegata per Dec. in d. conſ. 191. quo caſu plenaria debet fieri reſtitutio, iuxta ea, q̃ dixi ſup. in materia harum reſtitutionũ, de q̃bus in l. Gal. §. & quid ſi tantum. ff. de lib. & poſt. Et ita in caſu conceſſionis ſactæ, vt ſupra, de d. vectig. fuit iudicatum ꝑ excellentiſſimum virum D. Iacobum Philippum Saccum nunc præſidem Senatus. An
49 †conductor tyranni, expulſo tyranno, teneat̃ ei ſoluere, an domino uero? Dic nouo domino teneri, Flor. in l. ſi operas, ff. de vſu fru. Firm. in tract. gabel. in 2. parte, q. 27. eſt materia l. ſi urbana. ff. de condict. indeb. An
50 etiam † ſolutio facta per colonum tyranno noceat vero domino, uide Bart. in l. credi- tor. ff. de ſolu. & d. xi ſupra in materia publicationis bonorũ, in tit. debitores an delin-
51 quenti, &c. Et † circa hanc materiam tyrannidis, vide et Ang. in conſ. 379. optime, & uere, ubi dicit, ꝙ non dicitur ſe abſentem facere a loco, qui tẽpore tyrannidis inde receſſit, nec eſt cõtumax, qui nõ uenit corã ty-
52 ranno. Et † an verus dñs teneatur ſeruare leges, & decreta tyranni, uide Alb. in le. 2. §. exactis. ff. de orig. iur. Mar. Laud. in tract. de principe in q. 64. & Fel. in c. translato. col. 1. de conſtit. Et in hoc dominio plura decreta ſeruantur cõdita ab his, qui tyranni nũc habentur, tanquam fundata ſuper bona rõne. Et ad prædicta u: de Anch. conſ. 289. iſte 6. quod etiam allegaui ſupra. ubi dicit, q̃d
53 † illa, quę geruntur rõne publici officij, ſemper ualent, & tolerant̃ propter bonum publicum, etiam ſi ab in habili, & indigno miniſtrentur, allegat l. Barbarius. ff. de offic. pt. & l. 1. C. de teſtam. de qua et ſupra allegaui Abb. in d. c. conſultationibus, de iure Pat. Et
54 † an priuilegia Cæſaris, uel Pontificis cõfirmantia tyrannum in dominio ualeant, uide, Barb. in d. rub. de teſta. ch. 5. col. fi. & ſeq. eſt materia l. autoritatem. C. unde ui. quæ dicit, ꝙ per reſcriptũ principis uiolẽta poſſeſſio non confirmatur per quem text. ibi Bar. uult, ꝙ talis confirmatio non proſit, quin ſpoliatus ſit reſtituẽdus & ibidẽ Alex. in 4. uol. cõſ. 11. col. po. & in fi. Barb. in c. q̃ in eccleſiarũ, de cõſt. in 1. gl. in ult. ch. in fi.

antepen. de reſcr. Alex. 5. uol. conſ. 3. colum. pe. Mar. Laud. in tract. de principe, tit. 1. cõcluſ. 12. Bal. 1. uolum. conſilio 382. circa fin. & in ca. in ſi. pr. de nat. feu. Bal. 3. uol. conſi. 233. Et quia Bar. in tract. tyran. ponit qua pœna puniatur ty. annus, maxime in uer. 9. & Barb. ubi ſupra, char. 5. colum. 3. Quæro
55 † quando Dux, Comes, Marchio, q̃ habent titulum, & ſic manifeſte non ſunt tyranni, iuxta dicta per Bar. in eo tract. exercitio tamen ſunt tyranni, quia ſubditos ſuos cruciãt & affligunt, imponẽdo noua onera, & magis fauendo uni parti, quam aliæ, & non habendo rationem iuſtitiæ, an ſit deponendi, & priuandi feudo, ultra alias pęnas, qui bus puniũtur, iuxta dicta ubi ſupra? & dic priuandos eſſe, ſecundum Bar. in dicta 9. q. Iacob. de S. Georg. in tract. de feudis, & o- per. ult. ch. col. 2. & prin. ſeq. & ibi etiã dicit, ꝙ monitione non præcedente poſſent priuari, latè etiam idem tenet Iaſ. præcedente tamen trina monitione, in auth. qui rẽ col. 2. C. de ſacroſan. eccl. & in prę̃l. feu. col. 25. ibi tamen generaliter loquitur & præcedẽte monitione, & quod requirat̃ monitio, ꝑbat tex. in ca. 1. circa fin. de parte, et quod poſſint priuari, quando denegant iuſtitiã ſubditis ſuis, probatur in ca. ad apoſtolicæ. de re iud. in 6. in §. ſed ubi Gem. et alij not. Ad quod facit, quod ponitur in tract. Corſ. ex excel. reg. in 1. car. in 3. q. quod etiam ſub
56 diti poſſunt expellere ſuũ dominum ſed tyrãnice exercentem. Quod autem requirat̃ monitio Bal. de pa. ten. §. quicunque dicit, ꝓcedere, ſi culpa fuit in omittendo, ſecus ſi in faciendo, ſic etiam Przpoſ. ibi, multi alij, maximè Iaſon. ubi ſupra abſolutè tenẽt, ꝙ requiratur monitio. Et hæc ſecũda opinio eſt ipſa ueritas, patet in d. §. quicunque, ſi illum bene uides, & in d. ca. ad apoſtolicæ. §. ſed, & fuit optime Alex. & Are. ſi bene uides ĩ l. diuortio. §. ſi fundũ. ff. ſolut. matr. ex quorum dictis conſtat hanc eſſe ueram, & communem opinionem, non obſtãte et d. Inn. in c. extirpante §. quia uero, nam ita uolũt iura hęc particularia feudorum, & cõſequẽter ceſſant termini iuris cõis, de quibus per Alex. ĩ l. ita ſtipulatus, ſa grãde. ff. de uerbo. obl. col. 3 & amplius dico, ꝙ illa diſtinctio, aut omittẽdo, aut faciẽdo, nõ loquit̃ ĩ actu momẽtaneo, puta, ſi fecerit furtũ, tũc eſſet

ridiculū dicere, ꝙ debuerit præcedere monitio, ſed nos loquimur in actu ſucceſſiuo, ſicut eſt negligētia, queadmodum eſt male ſubditos tractare, ꝙ non ſolum uerificatur in vno actu, ſed in multiplicatis, & ī Senatu hæc opinio apud multos fuit in cā Intrinenſium habita uerior, quia ille Comes de quo tractabat, non fuit priuatus, ſed dūtaxat condemnatus ut reſtitueret male acquiſita, & monitus ne in futurum perſeueraret, iuxta opi. Bal. in auth. ſtatuimus, C. de epiſc. & cl. Fuit tamen inhibitum ipſi Comiti ad offenſiones euitandas, ne accederet ꝑ quinquennium ad locum, de quo quærebatur, prætorq; eius loci poneretur per eum, ſed eligeretur, & nominaretur, a principe.
57 Poſſet † ēt cogi ob tales cauſas feudatarius ad uendendum feudum alteri Rom. in l. 2. ff. ſol. mat. & Bal. in l. 2. §. dominorum, per illum tex. ff. de his, qui ſunt ſui uel alie. iuris. Ego tamen vt effugerē has difficultates, ſi
58 caſus euenerit, putarē optimum eſſe, † qđ procederetur criminaliter ad pœnā capitis & iuxta. tit. de vi pub. & pri. & alia iura ſecū dum qualitatem commiſſorum inhærēdo doc. Bar. in d. 9. q. quia in eo caſu conſequē tia pderet iuriſdictionem, & dignitates, ut ibidem, & opinio eorum, de quibus ſup. uo
59 lentium † non requiri monitionem in actu momentaneo, non eſt iuridica, qñ agit ꝑ ꝑ male geſta ad priuationem feudi, & eſt cō tra cōem, quę abſolute uult requiri monitionē in locis, ubi ſupra. Eſt iñ aduertendū,
60 † ꝙ etiam agatur ad ſolam priuationem iuriſditionis nō ſufficit omnis angaria in ſubditos, ut oſtendit Affl. ubi omnino unde in hac mā in c. licet ſi de feu. fuer. cōtr. tnt. do. & ag. col. 2. & 3 & ita in effectu uolui loqui in tit. ad l. Iul. de ui pu. & pri. ſup. ubi in hoc
61 uide. Et † in mā domini male tractantis ſubditos ſuos, ſi tamē ageretur de ſola ui pub. & priuata, ad pœnam deportationis, & relegationis, & infamiæ iuxta d. Bar. in d. 9. q. ſequeretur in cōſequētiam priuatio dignitatum, vt in ea 9. q. Sic etiam licet ꝑ uiolentijs, & extorſionibus nō priuetur dominus iur. iux. d. Affl. ubi ſup. poſt Luc. de Pen. iñ illud hēt locū, ſi principaliter ad id agat alias procedit in conſequentia, ꝙ dixi. Addo
62 ꝑdictis, † ꝙ ſummus Pont. pōt deponere omnes principes, ſi grauāt ſubditos ſuos. Mar. in tract. de principe, col. 1. & col. 7. Aliud mihi occurrit in pñia notatu dignum in
63 hac mā tyrannidis, eo excepto, † ꝙ ſi uelis ſcire quot, & quibus modis excedant tyrannidē exercēdo Imperatores, & reges, principes, barones, & conſiliarij principum, ac ēt aduocati, & milites, videas Put. in tract. ſyn. in prin. vbi pulcherrime hæc pertractat maxime dum de malis conſiliarijs uerba fa
64 cit, cui addo † ꝙ tales, ſi eſſent memores eius, quod dixit Bal in l. 1. col. 2. C. de hær. uel ac. uen. in uer. item vt officiales officio non
65 fungerentur, ait. n. Bal. ꝙ † officialis dīatus durante officio ꝑſumitur id feciſſe ex bonis fiſci, uel principe, vt not. in l. facultas, C. de iure fiſci, & ꝙ hoc cuſtodiūt tyranni, q raro officiales recedunt ab eis cum pe[illegible] nijs. Quod quomodo intelligatur, dicam
66 infra in tit. de fiſco. Et ſi uis ſcire, † qñ regimen ſit tyrannice, & an peius ſit regia tyrā no quam tyrannis. uide Bar. in tract. de regum. ciuitatis. Dixi quæ [illegible] eniant princi pi, & ſic de bono, & [illegible] principe, & quia eius contrarium eſt q iniuſtus, & tyrannus. Aliqua [illegible] ut mihi uidetur, attigi de tyranno. & [illegible] reuertor nūc ad materia[illegible] ipis, & ſubijciam aliqua notāda [illegible] principe. Et in pri
67 mis [illegible] ſex ſuo titulo transferri poſſeſſionem ſin[illegible] traditione, vt per laſ. in l. traditio[illegible]ibus, C de pac. & in l. quoties. C. de rei uend. [illegible] col. antepen. in fi. & ſeq. C. de ſacroſ. eccl. Quod intellige ī priuilegio, ſed in cōtractu cēſet vti iure cōmuni, & ſic qđ non transferat, ſi traditio non interueniat, iuxta d. l. traditionibus, trāſfert iñ ēt ex cōtractu. ſi ita apparet eū uelle. Ita Iacob in ſua inueſt. in uer. princeps, col. 2. & 3. & clarius, & cōſideratius ꝑ eundē, ch. 6. col. 2. uer. 52. ſpecialitas, ad ſi[illegible]ius ſpecialis. Et eandem opin. quod princeps videatur uti iure communi in ſuo cōtractu feudorum, & alijs cōtractib⁹ tenet Dec. ī d. l. tradition. col. 2. Secus autem in priuilegijs, ut ibi per
68 eum. Et † qui ſint caſus, in quibus ſine traditione transferatur dominiū. uide in gl. in l.
69 ſi ager. ff. de rei uen. Aliud not. qđ † principi licet egredi uires libelli, quāuis ex regula cōtrariū, ſit iuxta c. licet Hel. de ſim. ita Ant. de But. & ibi Abb. in c. cum ſuper, colum. 3. verſicu. ad hoc, quod not. extra, de confeſſ.

ubi

ubi dicit, quod ſi in cauſa beneficiali reus fateaẽ nullũ ius habere, & actor nihil probet de iure ſuo, inferior a Papa nõ poterit procedere ſuper illa inſtantia, cõtra reum confitentem, quia nihil poteſt vltra libellũ d. c. licet Heli. Sed inchoando poſtea nouã inſtantiã uia inquiſitionis, poterit confeſſum priuare ex ſua cõfeſſione, per not. in c. inquiſitionẽ, de elect. & refert, & ſequitur Iacob. in loco, ubi ſupra, char. 5. col. 1. verſ. 5. ſpecialitas, ubi ẽt allegat Bal. in l. Aemylius, circa 18. col. ff. de mino. qui dicit, quod princeps de plenitudine poteſtatis põt ſupplere circa libellũ, ex cauſis ſibi notis, quia coram principe non attenditur ineptitudo libelli, & potius attenditur cauſa, quã concluſio, ſed corã delegato a principe attenditur concluſio. Et dicit Ang. in l. oĩum. in quibuſdã lect. C. de teſta. quod licet requiratur cõcluſio in libello, tñ in principe ſufficit narratio, & in ſumma Fel. hoc idem tenet in d. c. licet Heli. in 12. limit. ad regulam illius tex. & rõ huius ſpecialis eſt, quia principes non arctantur ad obſeruantiã ſolennitatis, imo, in ipſis omnis ſolẽnitas ceſſat,
70 nã † quidquid facit princeps, facit ut Deus in auth. de here. & Fal. in pri. ergo ſola facti ueritate attenta debet iudicare, cum Deus ſit ipſa ueritas, ut no. in c. cum oẽs, de teſta quę non fallit, nec fallitur. Et ideo ubi princeps ſ. it, ueritatem non debet ire per ambages, & per conſequens oĩs ſolennitas iudiciaria uidetur ab eo excludi. Et hãc rationẽ ad prædictũ ſingulare aſſignat D. Geor. Nata. in repet. cle. ſæpe. de uerb. ſig. in uerſ. non ſit tñ col. 4. uerſ. nono fallit. Nã ibi ponit regulã iuxta d. c. licet Heli. de ſimon. & fallentias, ſicut etiam ponit Fel. in d. c. licet
71 Heli. Et latius † ꝙ in principe ſit excluſa oĩs ſolennitas, ponit idem Nata. in d. clem. in verbo, & quia, ſuper glo. in uerbo, peremptorie, in illo articulo, an ualeat ſententia principis ſi e citatione, uidetur tamen ex mẽte Doctorũ, ꝙ hoc procedat, ubi appareat principem uelle ſolam ueritatẽ ſequi omiſſo ordine, & ſolẽnitatibus iudiciariis,
72 quia † alias in dubio princeps præſumitur uelle uti iure cõi, per ea etiam, quæ dixi in præc. ſpeciali. Et ita in ſpecie declarat Dec. in leg. uinũ. ff. ſi cer. pet. col. pen. ubi primo aſſignat rationem, quam dixit, poſtea dicit procedere de plenitudine poteſtatis, & q̃ ideo debet cõſtare uoluiſſe uti plenitudine poteſtatis, quia in dubio non præſumitur, ut per eum. Et eſt declaratio in effectu Bar. in d. l. Aemilius, col. 2. ad fin. ubi uide. Et facit ad prædicta, quod adeo princeps exim
73 tur a neceſſitate ſeruãdi ſolẽnitas, vt ſ eius præſentia ſuppleat omnem defectum ſolẽnitatum, d. l. omnium & ibi not. C. de teſta.
74 Et facit etiam, ꝙ † quamuis non probetur cauſa intenta, ſed alia, tamẽ poteſt per principem iudicari, licet regulariter ſecus ſit, ut per Soc. conſ. 146. col. 7. & Alex. in l. ſi ita ſtipulatus. §. Chryſogonus. col. 6. ff. de uerbor. obli. quod ideo euenit, q̃a princeps iudicat uti Deus, & ſola ueritate attenta. Et hac eadem rõne ſufficiunt non ita exactæ probationes, ut per Dec. qui ponit utrunque in c. delicti filij col. 2. de iud. extra. Quamuis tñ coram principe conſeruetur ordo iuris, tñ
75 † in cauſis principis ita ſeruari debet, ſicut in cauſis priuatorũ. l. 1. C. de condue. & ꝓc. præd. fiſ. lib. 11. & ibi Bar. & in l. pen. C. de la. libr. 10. Iaſ. in præl. feu. nu. 50. Ad prædictis,
76 † ꝙ ex ordinaria poteſtate coram principe nõ põt agitari cauſa capitalis per ꝓcuratorem, Ang. in l ſeruum. §. publice. ff. de ꝓcu. & Mart. in tract. de principe, cõcl. 228. Prin
77 ceps † poteſt iudicare ſecundum ſuam conſcientiam. Bar. in l. 1. in fi. col. C. ut quæ deſunt aduoc. part. etiam ꝙ ſua conſcientia eſſet formata, dum in minoribus eſſet, Dec. conſi. 463. ad fi. & dixi ſupra in tit. de partu ſuppoſito, ad fin. ubi infero ad terribilẽ caſum, qui contigit his proximis diebus in ciuitate Romæ contra magnum uirum. Caueãt tñ principes, ne ſua conſcientia ſit male informata c. 1. de re iud. ĩ 6. Mar. in tract.
78 de principe, concl. 41. Creditur † uerbis narratiuis principis q̃n in eis princeps ſe fundat, cle. 1. de probat. Regulariter cõtra, quia nõ creditur verbis narratiuis legis, uel principis, gl. ordinaria in l. unica. C. quando nõ pet. part. ubi late; uide Iaſ. ch. 3. col. 3. & ſeq.
79 Et † ſi atteſtetur de fama, uel infamia alicuius aſſerendo, creditur, ſecus ſi narrando. Abb. cap cum oporteat, de accuſat. Iacob. leg. teſtium fides. §. eiuſdem quoque, de te
80 ſtibus. Sed † an credatur literis principis atteſtantibus aliquem eſſe bannitum uel rebellẽ, ſuper quibus poſtea ſe fundet donando

demando bona ſua. Decretum habebamus, diſponens vt crederet, quod incipiebat, Pro uidere volentes, ſed fuit abolitū, uti tyrannicum, in cōpilatione nouorum decretorū facta a clariſs. viro D. Franciſco Lampugnano Senatore, & me, ex autoritate Senatus, & quod in tali caſu non credatur de iure, patet, quia d. clement. non procedit in his, q̄ ſunt magni præiudicij, p ea, quæ dicit Abb. ibi circa fin. & Paul. de Caſt. conſ. 158. uiſo, & examinato, col. fi. Butr. in c. poſt ceſſionē, col. 8. verſ. 8. caſus, de probat. & Aret. in c. cū a nobis, de reſt. Dec. conſi. 198. colum. fin. et Fel. in c. quæ in eccleſiarum, de conſtit. col. 18. uerſiculo ſecundo limita. alias eſſet uia aperta principi faciendi per indirectū, qđ alias non, poſſet, contra regulam, cū quid, de reg. iur. 6. et hæc eſt potiſſima ratio Do-

81 ctorum allegatorum, et in ſpecie, † quod allegatum decretum non ualeret, conſuluit Cur. Sen. conſi. 49. memoriæ recolendæ dux Philippus, præcipuè in antepen. ch. et conſi. ſeq. char. pen. ſic ēt tempore di cti decreti obſeruabatur. Et pro concluſione negatiua ēt uide Iſer. relatum per Iacob in ſua inueſt. in gl. et dicti uaſalli pro dicti rebus feudalib. col. antep. uerſi. ſed circa p̄miſſa, et uer. inquantū, uide etiā in terminis decreti noſtri, et q̄nis propoſitæ. Decius conſi. 410. col. 3. uide tamen in contrarium Soc. conſi. 28. col. fi. in fin. uolum. 3. et conſi. 227. col. 12. et conſi. 87. col. 10. uol 3. Sed ueritas, et cōis opinio eſt præcedens, & in materia dictæ clem. uide Alex. conſ. 15. in 5. uol. & conſ. 70. col. 5. uer. præterea fortificantur, uol. 1. Feli. in d. c. cum a nobis, & in c. cum in iure. de off. del. & in c. nōnulli, §. de reſcr. col. 4. Are. conſ. antepen. col. 3. & ſeq. & Hieronimus Tortus poſt conſ. Anto. de Butr. char. 5. col. fin. & ſeq. & Fel. in capit. ad audientiam, colum. 3. & ſeq. de præſc. ubi notabiliter, & an credatur ſummo Pontifici in his, quæ facta ſunt ante ſuſceptam Pōtificiam dignitatem, uide Peruſ. in c. ad apoſtolicæ in prin. col. 2. de appel. Pœna omnis

82 † in principe eſt arbitraria, in iudice vero mutatur plus, & minus ex cā, iuxta leg. q̄d ergo, §. pœna grauior, ff de infac. ita Iac. ubi ſupra in 7. ſpeciali, & dixi late ſupra in ti. de pœn. in uer. eſt in arbitrio iudicis. Vbi habes quod etiā poſt ſniam princeps indulgendo tollit pœnā, ad quod facit tōtus tit. C. de ſe. paſ. & l. reſcripta, C. de prec Imp. offe. & ſupra late dixi in ti. de reme. ex ſola cle. con-

83 tra ſed. Princeps † eſt ſoluus legibus, l. princeps. ff. de leg. quæ lex poteſt intelligi duobus modis. aut de legibus conditis per eū, aut prædeceſſoribus ſuis Primo caſu res eſt clara, niſi de honeſtate. Et idem dico in Papa. Doct. in cap. 1. de conſ. Sed an ſubiaceat ſtatutis ciuitatis, dic non ſubiacere etiā de honeſtate. Card. conſ. 2. Fel. in d. c. 1. colu. 9. Quæ concluſio forte non procederet, qn̄ eſſent per eam confirmata, quia omnia noſtra facimus, & c. & per ea, quæ tradit Abb. in c. cum acceſſiſſent, in pe. not. eodem titu. de conſt. Secundo caſu quo ad leges prædeceſſoris, dic etiam nō ſubijci, c. innotuit. de ele. & l. ille a quo, §. tempeſtiuum, ff ad Trebell. Tamen in contrarium facit gl. fin. in c. penitentiam. 15. q. 9. quæ dicit, quod Papa peccat reuocando ea, quę bene fecerunt ſtatuta, & idem Abb. in c. quæ in eccleſiarū, de conſti. Aliqui dicunt, quod illa gl. procedit de honeſtate, & non bene, quia contrauenēs legi honeſtatis leuiter etiam nō peccat. Abb. in d. c. 1. & ideo illa glo. loquitur in principe reuocāte legē fundatam ſuper rōne naturali, aut diuina, q̄a tūc peccat. Abb. in repet. c. per tuas, col. 1. de arbit. Fel. in d. c. 1. col. 7. & in cap. ad audientiam 2. colum. 4. de reſcript. & ideo aliud eſſet, quādo eſſet

84 fundata ſuper ratione ciuili. Omnes † cōtractus facti à principe, uel ciuitate, quæ pōt legem condere, habent uim legis, & ita poſſunt allegari in ſimilibus caſibus, ſicut leges, Bar. & Iaſ. poſt alios in l. ciuitas, ff. ſi cer. pet. & idē dicit ibi Iaſ. in epiſtola, ut pet

85 eū, col. 4. Addo † idē eſſe in reſcripto, ut no. Dom. poſt Anch. 38. d. ſtinc. in c. ignorantia, per tex. in c. licet. 16. q. 3. & 2. q. 1. c. multi & loquuntur non ſolum quo ad cōprehenſos, ſed ēt quo ad alios. Sed intelligēda ſunt hæc omnia, quando apparet mentem principis eſſe, vt hæc habeantur pro legibus, puta, quando dirigeretur reſcriptum uniuerſitati, uel epiſtola, uel qn̄ infereretur inter alia decreta loquor ēt de cōtra, vt nota. Alex. in d. l. ciuitas, col. fi. Et ſequitur hāc opinionem Dec. in rub. extra, de reſcr. col. 1.

86 ubi uide, & in d. l. ciuitas. Princeps † ſi uendit rem emptor ſtatim eſt ſecurus, nec po-

teſt

teſt per dominum euinci, ſed habet actionẽ contra principẽ infra quadriennium. leg. bene à zenone. & l. omnes. C. de quadrien. præſcr. Iacob. ubi ſupra, in ea char. 5. in uerſi. 40. ſpecialitas. ponit ſex limitationes. In hac tamẽ ciuitate Mediolani, & eius dominio, nõ ſeruatur dictæ leges. Et hoc ꝓcedit propter decretum diſponens, ut nunquam intelligatur ſublatum ius tertij, in conceſſionibus, & geſtis per principem, & ita fuit ſeruatum in donatione facta illis de Manfredo bonorũ Cuſaghi referente magnifico domino Frãciſco Taberna tũc fiſcali, & tunc ſupremo Cãcellario, & non ſolum ſeruatur in conceſſionibus gratuitis ſed etiam oneroſis, & nõ ſolum in Senatu, ſed coram omni magiſtratu, fueruntq; editæ dictæ leges ad conſeruãdũ honorem principis, ceſſantibus contentionibus ſuper cõtractu ipſius inter priuatos, de quibus legib. ultra Iacob. uide Fel. in ca. quæ in eccleſiarum. de cõſti. col. 11. Iaſ. in Auth. quas actiones. col. 2. de ſacroſan. eccle. & in l. 1. in 3. not. ff. ſol. mat. Bal. 1. uolu conſi. 363. circa fi. ubi loquitur de duce Mediolani. & alibi in c. conſi. & per Barb. in ca. cæterũ col. pen. de iud. & quando princeps poſſit alienare communem rem, uide Dec. conſi. 235. in cauſa magnifici domini. colum. 2. Principiũ

87 † uices gerentes habent eandem poteſtatẽ quam principes ipſi, Iaſ. in l. conuentionum, col. 21 verſi. limita tertio. ff. de pact. per Mart. in tract. feu in c. imperialẽ. in prin. col. 2. de prohi feu. alien. per Fed. & Iacob. de S. Geor. in ſua inueſt. in gl. in uerb. uicarius ꝑpetuus. ubi uide omnino. Et de regentibus ciuitatẽ uide Ang. Are. in tract. in uer. fama pub. col. 2. Quæro autem, ſi Comes, vel Marchio. ſuſpẽ latur ab adminiſtratione, & ſubditi porrigant preces Cæſari, petantque, ut ex quo caput nõ habent, uelit aliquem eligere, qui poſſit omnia, quæ poterat comes, uel Marchio. & Cęſar reſcribat Senatui, ut ĩ his, quæ accident in eo dominio, faciat quæ conueniunt iuſtitiæ, & æquitati, an Senatus poterit non ſolum exercere iuſtitiam, uerum ẽt facere gratias delinquentibus, & remittere condẽnationes? uideretur id poſſe, ſi abſolute uoluiſſet, ut ipſius uices gereret, q̃a tunc poſſet omnia, quæ princeps, ſecundũ Bart. in l. 1. §. ſi quibus. ff. de lega. 3. & in l. 2. C. de his, qui ui. alie. geſt. poſt glo. ibi. Sed non ita

fecit Cæſar, imò, ſe reſtrinxit ad ea quæ concernunt iuſtitiam, & æquitatem: nec etiam in generali conceſſione ueniunt reſeruata principi. & quando ueniant, & per quæ uerba, uide Fel. in c. quæ in eccleſiarum. de conſti. char. 3. col. 3. verſi. 4. declaratio. & ibi dicit quòd nec uicarius imperialis habet talẽ poteſtatẽ nec rex, Marchio, Dux, & Comes, niſi aliter uis uerborum velit, vt ibi no. per eũ & ideo quod dicit Barto. in d. l. 1. de lega. 3. & ubi ſupra, & Iaſ. in l. conuentionum. col. 2. ff. de pact. reſtringitur ad exercitiũ imperij, nõ ſupra: et eſt ex mente Doct. qui in iſtis uicarijs, et uices gerẽtibus diſputant, an poſſint deportare, uel cauſas ſanguinis decidere, nã dum diſtinguũt, utrũ ſuperior alios erect, an ipſe officialis, uolentes ut primo caſu ea poſſint, ſine dubio inferunt, ꝙ licet poſſint omnia etiam imperij exercere, tamẽ nõ pñt quo ad reſeruata principi autoritatẽ habere. Et eſt aduertendũ ad q̃onem propoſitã, ꝙ dubitatio Doct. an transferãtur reſeruata principi non cadit, quando aliquis cõſtituitur officialis ad tempus, quia tunc nõ eſt hęſitandũ, an conſequatur reſeruata principi, ſed cadit, q̃ñ q̃s creatus dominus ꝑpetuus, vt eſt Rex, Dux, Comes, uel Marchio, & ideo cum Senatus non creetur Marchio, ſed dumtaxat durante ſuſpẽſione detur aliqua autoritas, ceſſat omnis dubitatio, & ſumus in difficultate, de qua ꝑ Alc. in rub. ff. de off. eius. an ſit ille, cui cõmittuntur uices alterius, ordinarius, uel delegatus, ſentiens Alc. neutro caſu, quamuis poſſit circa iuſtitiã, tñ ſupra eam nihil poſſe. Eſt etiam aduertendũ,

88 quod Fel. ubi ſupra, uult, ut † quamuis Cęſar conſtituat Ducem, uel Marchionem, et dicat ꝙ poſſit, quæ ipſe Cæſar poteſt, tamẽ debeat addere, quæ poteſt Cęſar etiam ex plenitudine poteſtatis, atque ideo non ſufficit conſtituere uices gerentem, quinimò ſentit ut requiratur dignitas regni, ducatus, uel comitatus, ꝙ tamen non affirmo, q̃ñ uerba priuilegij eſſent ampla, prout dicit Fel. ubi ſupra. Cõtra prædicta tamẽ facit deciſio Bal. in c. 2. de off. deleg. de qua per Iaſ. in l. pen. ff. de iuſtitia, & iu. ut ſi petatur rem iudicatam retractari, et princeps reſcribat, ꝙ fiat iuſtitia ſine alia clauſula, uidetur reſcribere, ut ẽt retractetur, quamuis nõ dixerit expreſſe, uel nõ adſit clauſula, Nõ obſtãte re iudicata

iuxta

iuxta,l.6.C.ſent.reſcin.nõ poſſe. & ſequitur
Sicu.ut ibi per Iaſ. qui etſi opinionem eorũ
impugnet,tamen dicit,q durum eſſet ab ea
recedere, ad quam Deci.rñdet,q principale
fundamentum eſt Bal.quia alias datio dele
gati nihil operaretur,q fundamentum cor-
ruit in caſu iſto,ut uides.Secundũ ẽt funda
mẽtum Bal.q delegatus tenet uices delegã-
tis,non obſtat,quia non procedit in reſerua
tis principi,niſi ſimpliciter illa conceſſa ſint,
vel modis de quibus per Fel.ubi ſupra,& ele
ctio ſit perpetuo duratura,non ad tẽpus, ut
in præſenti quæſtione.Et propterea non in-
telligetur Senatus habere ius,niſi quo ad ea
quæ concernunt iuſtitiam,ut ſupra dixi.Dũ
tamen hæc dubitatio fuiſſet propoſita in Se
natu nullo pręcedente ſtudio uniuerſus Se-
natus me excepto cõtrariũ aſſerebat, quod
fuit in cauſa,ut deinde prædicta cõſiderauc
rim, quæ magis atque magis confirmarunt
me in meam ſententiam,ut in pręcedenti q̃-
ſtione tollitur omnis dubitatio , quia Cęſar
ſe reſtrinxit ad iuſtitiam,& ęquitatẽ,iuxta l.
placuit, C. de iud. & dicta l penul. cũ ibi no.
ff.de iuſti.& iure.Ex prædictis habes declara
tũ id, de quo quotidie in Senatu dubitatur
quando Cæſar committit cauſam Senatui
89 ſub illis etiam uerbis,†Dantes uobis in præ
dictis uices noſtras. Nam hoc uerbum nihil
deſignat,quia exprimit illud, quod tacitè in
90 eſt,cum†delegatus principis fungatur uice
principis,c.ſane, el 2.de off.deleg.ſicque poſ
ſit omnia.quę poteſt princeps.in re commiſ
91 ſa,&†ideo etiam præfertur in ea re ordina-
rio etiã maiori, ut in d c.ſane,& honoratur
tanquam princeps in re commiſſa, nõ tamẽ
quò ad principem,ſed quo ad alios,ut decla
rat Dec.in d.c,ſane,qui infert ex hoc Regem
benefacere dum uult,ut Dux Sabaudiæ lega
tus ſuus præferatur legatis Venetorum ,&
dicitur ordinarius uel delegatus, ſecũdũ di-
ſtinctionẽ,de qua ſupra,ut per Dec. in rubr.
de off.deleg.nec eſt differentia,an dicatur ui
ces gereres,an locũ tenens.c.fin.93.diſt.ibi,
tu ſe enim ſicut locum tenens honorabitur,
loquẽdo de delegato,& d.capi. ſane an uero
dicatur uicarius,q a uicarius dicitur uices ge
rens ſ anterdum.in Auth.de mand pri. & in
alijs locis,de quibus ſupra.Et nõ uidetur du
bi dum proſequendo ſignificatum illorũ
uer orum , Dantes uobis in prædictis uices
noſtras,quin poſſit procedere ſola facti ueri
tate inſpecta,& eo modo.quo poſſet ipſe Cę
ſar,ſed quod uideatur data facultas exercen
di ea quę ſibi ſunt reſeruata nullus amplius
hoc dicat,ne ſibi obijciatur,le.Domitius La
92 beo,ff. de teſta.Et in terminis† quando Pa-
pa committit uices ſuas quo ad tales eccle-
ſias,uel in talibus locis , quòd tamen nõ in
telligatur tranſtuliſſe ea,quæ ſibi ſoli erant
reſeruata. eſt gl.expreſſa in cap.mandata.de
præſump. quæ non tantum in his , procedit
uerum etiam in non reſeruatis , quæ ardua
ſint,& ideo nõ poſſet talis committere cau-
ſam ſimpliciter de plano , &c.ut ibi declarat
notabiliter Abb.quem omnino uide.& in ca
pi.fin.de confirm.utili,uel inuiti. Quod ulti
mum etiam obſtare uidetur his , quæ dixi,
quia is non gereret quò ad omnia uices do
mini,ſi nõ poſſet procedere ſola facti &c.ſi-
ue ſummarie,&c.niſi dicas, quæ ſupra dixi,
locum habere in ipſo delegato,ut ipſe poſſit
ita procedere.Abb uero uelle,ut delegatus,
uel talis uices gerens,non poſſit alteri com
mittere cum dictis clauſulis. Et in hoc caſu
forte eſt etiã differentia inter inferiorẽ Pa-
pa, & inferiorem Cæſare,ut not.in l.omnes
populi,ff.de iuſt & iure.& dixi,q inferior Pa
pa non poteſt ita committere,inferior uero
principe ſæculari poteſt.Et uide etiã ad prę-
dicta Iacob.in ſua inueſt. in uerbo , uicarius
& quando reſeruata principi transferantur,
93 dicam infra in tit.de regalijs.Reges † an ha-
beãt uim Imperatoris in ſuis regnis,uide Fe
li.in cum non liceat.co.5.& ſeq.de reſc. Cor.
1.uolu.conſi.100.col.1.& 2.Et quid in duci
bus , & alijs principibus, uide Fel.in c. cum
nobis,col.3.de præſc.Ale. 5.vol.conſi.15.co
lum.2.circa fin.Abb.2.uolu.conſi.20.col.2.
& conſi.33.col.pen.Corn.in d.conſi.Quid in
vicarijs eccleſiæ,uide Ancha.conſil.109.col.
2.in pri.Quid in uicarijs imperialibus, uide
Cuma.conſi.153. & conſi.158.col.2.& con-
ſil.162.col.3. ubi etiam de uicarijs Papæ lo-
quitur.Et de Duce Mediolani dixi ſupra. in
ti.de crimine læſæ maieſta. de quo per Curr.
in tract.feud.char.17.col.1.2.& per Iaſ.in l.ex
hoc iure,col.4.ff.de iuſtitia,& iure,& Soc.in
ult.uolu.conſi.uol.3 6.verſi.poſtremo. Qui-
94 libet† è domo regia ſuccedit Regi , non ha-
bita ratione in quo gradu ſit,q adeo uerum
eſt,ut etiam non excludatur,ſi eſſet in cen-
teſimo

teſimo

teſimo gradu Iacob in ſua inueſtit.in uerſi.
Dux,colum.3. Alijs uero non ſucceditur,
niſi uſque ad decimum graduꝫ,iuxta,§.fi.
95 inſtitut.de gradibus,Collectam † ſolus prin
ceps imponere pōt,l.vnica,C.de ſuper in d.
lib.10.& hoc quando eſt imponēda pro vti
litate fiſci,ſecus ſi occurreret aliqua neceſ-
96 ſitas ciuitati, vel municipio,quia † ciuitas,
& municipia hoc caſu non ſolùm impone-
re poſſunt,uerum ēt coguntur, ſi pecunia
non ſit in communi, vt per Bar. & Doct.in
l.4.§.actor,ff.de re iud.non tamen abſolutè
poteſt princeps collectā imponere, ſed ce r
tis caſibus ,ut latè proſequitur Parpal. in l.
placet,C.de ſacroſ.eccl.in 3.ch.col.2.ver.itē
addatis vltra aliud notabile,& Iac.in tract.
de homag.c.in.4.colu.3. verſiculo, nūc quæ
97 ro,nunquid princeps,Quādo caſtrum † ha
bet bona cataſtrata,ſicut vicus,& aliqua ex
eis bona uenduntur ciui, vel nobili ciuita-
tis,Quæro an emptor teneatur ſoluere ꝓ
illis bonis poſitis in illo cataſtro cū caſtro,
uel illa.Hanc quæſt.uidetur determinate Ia
cob.ubi ſupra,in tract.de homag.c.4.col.
2.uerſ. ſed pone quædam.ubi ponendo exē
plum ipſomet domino terræ, cui debet col
lecta,emente ex bonis cataſtratis,dicit tan-
ti minoris ei ſoluendum eſſe, uel etiam ip-
ſum teneri cōtribuere, ut ibi latè per eum.
98 Sed tamen aduertendum eſt, ꝙ † aut qs
deſcribitur pro bonis ſuis in cataſtro,& tūc
tenetur,tametſi recedat, & efficiatur inco-
la,& ciuis ciuitatis, uel etiam iam eſſet ci-
uis,vel incola ciuitatis,ſed tamen paſſus eſ
ſet ſe deſcribi in cataſtro, quia tunc licèt ſi
forenſis,& non ſubditus,uel ex territorio il
lius loci, tamē ex quadam promiſſione o-
riente eo quia paſſus eſt ſe deſcribi,tenetur
gl.& Bar.in l.incola iam muneribus, ff.ad
municip.Bal.in l.1.§.ꝙ ſi nemo,col.3.uerſi.
ſuper tertio puncto, ff.qđ cuiuſq; vniuerſ.
& in leg.etiam,C.de execut.rei iud. & ideo
99 etiam † eccleſia hoc caſu teneretur.Salic.in
authē.ſed periculum,C.ſine cenſ. uel reliq.
& Barto in repet.l.placet.colum.6.C.de ſa-
croſan.eccle.quemadmodum teneretur ex
pacto expreſſo,ut p Iaſ.in d.l.placet,in ult.
col.in utraq; lectura.Et ad hanc opin. uide
Corn.omnino conſ.217.vol.2.col.fi.& etiā
100 prima.Aut † uero nō deſcribitur ipſe,ſed
emit ab eo,qui erat deſcriptus, & tūc uide
tur pari modo,quod propter potentiam ca
taſtri,per quā res in effectu dicunē effici tri
butariæ teneatur poſſeſſor, iuxta notata ꝑ
Bat.in l.reſcripto,§.ſciendū,ff. de muner. &
honor.dum poſtquam dixit collectam non
poſſe imponi forēſi,dat remedia,quibus ef
ficiantur res tributariæ,quia ſic trāſeunt cū
onere.Et ad hoc benè facit Bal.conſil.427.
uol.1.ſecundùm antiquas impreſſiones.Ta
men ueritas uř in contrarium, ꝙ teneatur
qui eſt deſcriptus,& non emptor,quia attē
ditur extimū, & quo modo loquař, ſed ſic
eſt,& ꝙ loquitur in perſona uenditoris, er
go,&c.Ita Dec.cōſ.285.col.2.uerſ.4. iuncta
col.1.Nec obſtāt d.Bar.in d.§.ſciendum.qa
procedunt,quando ſit ſtatutū,ut bona oīa
ſint tributaria, & ideo in hoc dominio at
tollendum hoc qđ iniquitatem continere
uidetur,adeſt ordo,ut ſi ciuis, uel exēptus
emat bona ruri cataſtrata, ſoluat onera im
ponenda per principem. Et ita ego ſenten-
tiam tuli ſecundùm hoc decretum contra
quoſdam ciues Placentinos qui emerāt bo
na ī loco Caſellarū ibi allibrata. Quo uero
ad collectas, quæ imponūtur per ipſam uil
lā decretū nihil dicit, & ideo ſumus in ter-
minis iuris. Aequum tñ uř,ut ad illa onera,
quæ ēt concernunt utilitatem,& conſerua
tionem bonorum ipſorum ciuium,tenēā-
tur ꝓ rata parte, ſaltem ex tit.ff.de C. neg.
geſt.ad alia nō.Quo autem ad onera, quæ
perſonis imponuntur,ut in ſalario ꝑtoris,
& onere ſalis,quod ſui natura datur capiti,
& buccis,In hoc dominio res nō habet dif-
ficultatem,quod non tenentur cum iurali
bus propter defectum iuriſditionis, & qa
in hoc non attenditur extimum,ut uides.
101 aduertendum eſt, † ꝙ attenditur natura
oneris quomodocunq; per oneratos diſtri
buatur,ut per Barto.in l.4.§.actor, ff.de re
iud.& Bal.in leg.etiā,ad finem.C. de execu
tio.rei iud.& quotidie obſeruatur, & ideo
ſi ſal.diſtribuatur ꝑ ruſticos ſuper extimo,
tamen hoc non eſt attendendum, quo mi-
nus remaneat uera natura oneris, & non
ſubditus non teneatur, & ſic de ſimilibus.
102 Eſt ēt aduertendum ad aliud,† ꝙ ſemper
emptor,ſiue poſſeſſor rei, quæ fuit in cata-
ſtro alterius,tenetur hypotecaria pro one-
re , ad quod lex obligauit ex eo cata-
ſtro bona cataſtrata, quia ſunt bona pro
colle-

collectis tacitè obligata.Ita Doct. in l apud
Iulianum.§.hæres.ff.de leg. 1.ut ibi per Iaſ.
quem uide. Et ſunt obligata non ſolùm ꝓ
collectis fiſci, ſed etiam communitatũ, ut
ibi,& per Fanũ in tract.de pignor.in 4.mē
bro ſecundæ partis,in toto caſu.Aduerten
do tamen ad ea,quæ dicit Dec.de excuſſio-
ne quæ primo fieri debet in dicto conſilio,
103 & reſpectu communitatis,an† adſit cata
ſtrum,quia in fiſco oritur tacita hypoteca,
eo quia res eſt tributaria etiam ſine cata-
ſtro,l.1.C. in quibus cauſis pignus taci con
trahitur,& ad ea,quæ ſcribit Bar.conſ.180.
ubi uide omnino,& ad ea,quæ ponit Bal.in
tit.de pace Conſtan.col.5.quem ſequuntur
Dec.in dicto conſ.285.& Soc.conſil.243.
col 2.& conſ.119.uerſ.10.dum loquitur,q̃n
extimum eſt certum, & perpetuum: ſecus
ſi mutabile.Non tamen loquitur Bal.habi-
to reſpectu ad extimũ,id eſt quod mutetur
de quinquennio in quinquenniũ, vt fit in
hoc dominio,ſeu fieri deberent,ſed habito
reſpectu ad modum extimi: quia uult, q̃d
ſi imponitur per ęs,& librã, & habeat ſem-
per hanc formam,ꝙ in eo caſu ſuccedat hy
104 potheca.Et etiã aduertendo,†ꝙ reſpectu
fiſci non ſolum ille aget tributarius,ꝓ quo
eſt ceſſatum hypothecatus eſt, ſed uniuer-
ſa bona illius d.l.1.C.in q̃bus cauſis pignus
tacitè contrah.& ibi Bal.clarè,& in l.1.C.ſi
propter publ.penſitat.ſed reſpectu commu
nitatis ſolum bona cataſtrata,& nõ alia ibi
ſita,ſunt hypotecata pro ceſſatione onerũ
bonorum cataſtratorum,& hoc ex defectu
poteſtatis facientis cataſtrum. Et ita pſup-
ponitur per omnes ſupra allegatos, qui nũ
quam loquitur niſi de bonis cataſtratis, &
rõ eſt,quam dixi,& hanc quęſtionem nunc
habeo in facto.Et quia dixi poſt Dec.in cõ-
105 ſil.285.uerſicu.tamen ueritas,†ꝙ emptor
non eſt conueniendus,ſed deſcriptus uẽdi
tor pro collectis,Scias ita clarè ſentire Bal.
& Salic. & poſt eos Alex,in l. ſi negocium.
C.de neg.geſtis. dum formant quæſtionẽ,
quando ego uendo rem poſitam ad cata-
ſtrum meum, & iterum donec res ponitur
ad extimum emptoris,ego ſoluo ut ibi,ſen
tiens me eſſe obligatum ad ſoluendum ꝓ-
pter extimum, donec mutetur.Sed dic, ꝙ
clarè non decidunt, quod deſcriptus obli-
gatus,imo magis contrarium, quia uolũt,

ut ſi ſoluat fortè ſatuè, ex quo onus ſpe-
ctat emptori,ab eo poſſit repetere actione
negociorum geſtorum. Et uerum. ꝙ Bald.
Salic.et Alex. aperiè uidentur determinata-
te contra Dec.ꝙ non attendatur extimum
ſed poſſeſſor ſit conueniendus in effectu,&
diſtinguere ſecundùm Dec. ꝙ aut collecta
imponitur ſecundùm extimum,& tunc at-
tenditur extimum,aliter non eſt inconue-
niẽs,quia cum imponitur collecta, ſemper
videtur imponi ſecundùm extimum,ut uo
lunt omnes. Et in iſtis terminis etiam lo-
quuntur Doctores in d.l.ſi negocium. Nec
obſtat deciſio Bar.in l. 1. C.de tract.trib.lib.
10.quia non loquitur habito reſpectu ad
poſſeſſorem,ſed ſolum ad nõ deſcriptum.
Nõ obſtat Bal.in l.1.§.ſi nemo, uerſi.ſuper
tertio ff.quod cuiuſque uniuer.quia nõ di
cit hoc etiam Ang.in l.fin.C.ſine cen.uel re
liq.non dicit,ꝙ poſſeſſor non debeat ſolue
re,ſed ꝙ non eſt ſoluẽdum habita rõne ad
quantitatem poſſeſſorum, ſed ad quanti a
tem extimi.& ita conſuluit Ant.de But.cõ
ſilio 60.& ibi licèt ſtatutum redderet clarũ
caſum ſuum,tamen idem vult de iure.Con
106 cluſio,ergo eſt,†ꝙ tenetur ciuis,uel nobi
lis c uens,ut ſupra,& ita Ant.de Butr.in di
cto conſil.60.ubi uide,Adeſtq́; decretum
in hoc dominio conforme,ꝙ ciuis imo exẽ
ptus ſoluat onera omnia impoſita, & im-
ponẽda per principem vſquequo reforme
tur extimum. quod ultimum dixit decre-
107 tum;quia†iure collectæ imponuntur ci-
ui in ciuitate, uel incolæ alterius loci pro
bonis etiam alibi ſitis,ut dicit gl.in ñ.in fi.
& Barto.in l. unica. C,de mul. & in quo lo.
lib.10.ſentiens degrauari debere in uilla,&
omnia iuxta ordinem ſuum in ciuitate redi
gi poſtea debere in cataſtro. Et aduerten-
108 dum eſt,ꝙ quando†ciuis emit bona cata
ſtrata ruri,quo caſu,vt dixi, debet ibi ſolue
re,etiam nõ poteſt ſe excuſare cum ruſticis
uillæ,ꝙ ſoluat pro omnibus bonis in ciui-
tate, & ꝙ in duobus locis q̃s grauari non
debeat pro eadẽ re,iuxta dicta gl, in dicta l.
unica.quæ eſt cõmuniter approbata ibi,&
quem ſequitur Fed.de Senis conſ.151. Soc.
conſi. 302. & Iaſ.in d.l.placet, ſed debet ſe
excuſare cum ciuitate,& recurrere ad ſupe
riores,& dicere, Sum allibratus pro tali re
rum,prouideatis ut nõ ſoluam in ciuitate,

& in hoc audiẽdus, per d.gl. Sed quod non
teneantur ſoluere iuri, hoc nec gloſſ. dicit,
nec quiſpiam alius, niſi dicat animo calum-
niandi. Ideo uolunt Doct. dum formant
quæſtionem, qñ vna res in uno loco allibra
tur, uel iud catur, quòd alibi non debeat al
librari, ciues igitur ſibi conſulant contra ci
uitatem, & non contra villam, quæ liberas
ſedes habet quo ad ciues, uide diligẽter dic.
gl. & Soc. in dicto conſ. 2. & Fede. ubi ſupra.
quia ſic comperies, & ita latæ ſunt infinitæ
ſententiæ magnorum virorum. Eſt etiam
aduertendum circa d.gl. fin. ad difficultatẽ
109 ut quis † non debeat allibrari pro eadem
re in duobus locis, q; hęc difficultas ceſſaret
ubi in uno loco imponeretur idẽ onus ſu-
per extimo, & in alio loco, puta, in ciuitate
in caſu, de quo ſupra, imponeretur buccis,
& capitibus, q; contingit nũc in onere mẽ
ſualis, quod ſoluitur in uillis ſuper extimo,
& in ciuitate ſuper carne, pane, farina, &
alijs eſitibus. Nam hoc caſu ceſſat quęſtio,
q; earũ res non extimatur in duobus locis.
Item ceſſat dubitatio, quia cũ nõ ſoluatur
in ciuitate ſuper extimo, ſed ut ſupra, non
neceſſario ſoluitur, poteſt enim recedere,
& Iur. habitare, & etiã in ciuitate cũ eo nu-
mero perſonarum, quẽ uoluerit, conſequẽ
ter non ſoluit in duobus locis niſi ex uolũ-
tate ſua. Hic ſuperioribus diebus habita cõ
ſideratione ad hoc Senatus inter ciuem Me
diolanenſem, & Cardienſem, ordinauit, ut
pro eo tempore, quo in ciuitate Mediolani
onere fuerunt impoſita ſuper extimo gene
rali facta de anno 1524. pro omnibus bonis
Mediolanenſibus ubiq; ſitis, ad eadem one-
ra non teneretur ruri, pro bonis, quæ prius
ubi erant allibrata. Verum poſtquam eadẽ
onera impoſita ſuper extimo rurali fuerũt
impoſita, prout, & nũc imponuntur in ciui
tate Mediolani Buccis, ut ſupra, ordinauit,
ſolueretur ruri, non habita conſideratione
ſolutionis eiuſdem oneris in ciuitate, q a ceſ
ſat quæſt. & gl. & inconuenies ad cõcluſio
nem ſupra factã, quod etſi quis debeat ſol-
uere in loco, ubi eſt ſubditus, tñ ſi res ſit ali
bi extimata, debet ſoluere ubi eſt extimũ.
Et quod ita ſeruet cõſuetudo, cõſuluit Bal.
in conſ. 427. uol. 1. ſecũdum impreſſionem
antiquam, & ibi dicit, quod ſtatuta com-
muniter diſponunt hoc modo: prout præal
legatũ decretum noſtrum diſponit. Et q a
dixi ſupra, q; dominus emit a priuatis bo-
na cataſtrata, tanto minus ei eſt ſoluendũ,
110 & ſic † quod in effectu bona etiam in prin-
cipem tranſeunt cum onere ſuo. De hoc,
qñ princeps ſuccedit pp publicationẽ, uel
aliter in talibus bonis, uide tex. in l. 1. & 2.
C. de priuil. do. Aug. in l. 1. q̄ leges uolunt, ut
ſit exẽptus ab extraordinarijs, ut ordinaria
vero tenetur, l. fi. C. de col. ſum fiſc. qui eſt ti
tulus immediatẽ præcedens. Et fuit factum
prædictum decretum non tantũ ad tollen-
dum dubitationem, de qua ſupra, inter me,
& Dec. Sed ad dilucidãdum, quod licet quis
ciuis ſit uel nobilis, & habitator ciuitatis,
tñ tenetur ſoluere cum ruſticis, nõ obſtã-
tibus ijs, quæ poterant allegare nobiles, &
ciues tum ex diſpoſitione aliorum decreto
rum uolentium, ut quis debeat ſoluere ubi
habitat, tum ex iuris diſpoſitione iuxta ea.
quæ ſcribit Iacob. in d. tract. de homag. cha.
fin. colu. 2. verſ. ſed pone, dum in primis op
111 ponitur ad partem negatiuam. Et † quãdo
collectę iam impoſite fuerunt, antequã bo
na venderentur, An poſſeſſor teneatur ſolus
an etiam uenditor, uide Aretin. conſil. 105.
ubi loquitur, & in tributo, et in collecta, et
Roman. conſ. 128. Et quò ad onera præteri-
ta eſt differentia inter ementem a priuato,
quia tenetur, et a fiſco, quia tunc non tene-
tur pro præteritis, l. fin. in fi. C. de fide inſtr.
iuncta l. Imperatorũ, ff. de public. Collecta
112 † nõ imponitur ratione iuriſdictionis, ſed
cuiuſdam poteſtatis, quæ habetur in bonis
territorijs. Bar. in l. omnes populi. co. 1. & 2.
ff. de iuſtitia, et iure, et ideo ẽt municipiũ,
vt ſupra dixi poteſt imponere collectas. Lo
113 cus † originis collectã imponit originario
ſuo etiam alibi habitanti pro bonis ſitis in
territorio originis. nõ locus in colatus Bar
to in l. aſſumptio. §. filius, ff. ad municipales.
et hoc, quando loca ipſa uolunt imponere
collectas ſicut etiam locut s ſum, ſecus ſi
edicto principis vtriuſque loci imponere-
tur. nã tunc attenditur locus in colatus etiã
pro bonis originis. Socinus conſilio 129.
114 colum. 1. & 2. & uide † qui locus attenda-
tur in ſubeundis muneribus, uel oneribus,
an domicilium, an origo propria, vel pater
na. Alex. 2. uol. 3. conſ. 55. col. 5. Bal. 1. uol.
cõl. 207. uol. 3. cõſ. 139. uol. 5. cõſ. 415. Ale.
conſ.

conſi. 16. col.4.in 4.uol.& Soc.ubi ſupra.Et
115 † qñ allibrata ſunt bona in loco incolatus
non debent allibrari in loco originis, nec
econtra,quia non eſt ſoluendum in duobus
locis,glo.in l.unica, C. de muneribus, & in
quo loco,lib.10.Feder.conſi.131.Soc.conſi.
302.& per Iaſ.in d.l.placet,in 1. colum. in 1.
lect.& in 2.colu.in 2.lect. & ibidem etiã per
Parpal.quod quõ intelligatur, dixi ſupra
116 Villa † tenetur de iure contribuere cum
caſtro uel ciuitate, cui ſubijcitur, tanquam
[illegible] eius iuxta l.qui ex vico.ff.ad munici.
ita Ale.in leg. [illegible], col. 3. uerſic.
& iuxta hoc quærit.Ang.ibi, ſed Imola hic
dicit,de re iud.& ita Barto.in l.ſed,& reprobari,§.fi.ff.de excuſ.tuto.Ange.in d.l.1.C.de
muner.& in quo loco. circa finem. Ex quo
ſequitur,quod ſolus exactor fiet in ciuitate
tanquam in capite, qui etiam exiget in uillis.Quod facit Lacuanos comi. & comitatũ
Laude. In contrarium eſt textus in leg. verum,C.de incol.§. 10. circa quem uide Bar.
ibi,quin effectu redigit rem quo ad habitatores vicorum ad l. unicam, C. ne ruſtic. ad
ullũ obſeq.de uoc.lib.11.& ſic quod teneantur ad collectas,quæ ſolum capitibus imponunt,non ad alias,ut ponit Barto.in l.1.col.
2.uerſi.reſpondeo,ff.ad municipal.eſt uerũ,
quod glo.in d.l. vnica, dicit quod male hæc
ſeruant ciuitates. Tamen Moderni ibi dicunt, quod iudices debent cogere ciues ad
ita ſeruandum.Et hæc opinio eſt æqua,quia
nec ciuitas contribuit cum ruralibus. Hæc
procedunt, iudicio meo, in collectis ciuitatum, ſecus ubi princeps collectam imponit
in toto dominio, vel in ciuitate cum comitatu. Nam tunc ceſſat omnis difficultas, &
ideo ſeruatur, quod hoc caſu uillæ ſeparatim ſoluunt a ciuitate. Item hęc procedunt,
quando uicus eſt vnitus cum unitate, ſecus
ſi eſſet ſeparatus ex priuilegio principis. Ad
117 quod tamen eſt aduertendum, an † ſeparatio ſit ampla etiam reſpectu bonorum, uide tamen Affli. circa prædictam difficultatẽ
in tit.quæ ſin reg.ſuper uerbo.paluſtrorum,
colu.3.uerſicu.ſed iuxta hoc,& ibi multa de
collectis,maxime his quæ imponuntur per
focos,& unus an teneatur pro alio, & an inhabiles & miſerabiles perſonæ teneantur,
& dicam etiam infra ſub titulo.de reg. Quæ
118 † ſint onera ordinaria, & quæ extraordinaria,uide Iaſ.in d.l.placet,col.[illegible] & [illegible]
& Aret.conſi.133.colu.2.& ſeq.omnino recurrendum eſt ad Sal.in l.fi.C.ſine cenſu uel
reliq.ſuper qua deciſione fundaui ſententiam latam ſuperioribus diebus in ciuitate
119 Vigleuani, Princeps † ſicut noua vectigalia imponere non poteſt, ita nec collectam
nouam.Corn.conſ.199.col.2.in fi.& ſeq.&
120 col.pe.uol.1.Quæro † an conductor ſit exẽptus a collectis, & teneatur locator uide Iaſon.in l.1.char.2.col.3.uerſ.adde etiam.in 6.
differentia,num.30.C.de iure emph.ubi loquendo de hac materia in emphyteuta priuati,& eccleſiæ etiam ponit de colono ſimplici,concludendo,ꝙ ſi ſoluit pecunias,ipſe
tenetur,niſi adſit conſuetudo in contrariũ.
Et ppea ſolent tales ſibi in inſtr̃is conſulere paciſcendo aliter,ſed ſi ſoluit fructus, ſecus eſt,& ita Soc.conſ.117.uerſ.6. uide etiã
conſ.17.uerſ.6.uide ẽt Parp.in repetitione
ſua l.placet,C.de ſacroſ.eccl.char.6.colu.3.
verſ.item dicatis ꝙ colonus.Vbi vult,ꝙ nec
poſſit colonis, ſimplicibus pro rebus, quas
colunt,imponi collecta,allegat.l.litib.§.fi.
C.de agric.& cenſi.lib.11.quam etiam alleg.
Alber.et Iaſ.ſupra,& addit Ale.conſi.35.uiſo proceſſu.in 4.uol.ꝙ nec ſtatutum poteſt
fieri,ut tenerentur,ut per Bart.in leg.ſi penes,C.de agr.& cenſ.& in l.colonos,eod.ti.
& dicit, ꝙ hanc concluſionem uult Bart.&
Ale.in l.1.C.de anno.& trib.lib.10.uidelicet
quod tales coloni etiam ſoluentes in pecunia,non teneãtur ad collectas,nec cogi poſſint,dicens generaliter, quod non ſolũ hæc
concluſio procedit in parciario,ſiue in colono,qui ſoluit de fructibus, ſed etiam ſi percipiat omnes fructus, et ſoluat mercedem,
Iaſ.uero,ubi ſupra,dicit contrarium, et allegat ipſummet Bar.in d.l.1.qui Barto.reuera
potius id dicit,ad quod Iaſ.eum allegat, qa
in tributo vult ut teneatur colonus,quãdo
in pecunia ſoluit. In collectis uero non paſſim vult, ut teneatur colonus, ſed quod ſit
conſiderandũ, an ſit ſubiectus uel ne,ut primo caſu teneatur,aliter non. Nec alia differentiã uoluit Bart. conſtituere inter unum
casũ,& aliũ, niſi an colonus eſſet ſubiectus,
uel nõ.Nec de hac cõcluſione eſt mirãdũ, ẽt
habito reſpectu ad noſtra tpa, in quibus nõ
uidemus colonos arctari,ſed dominos, nec
uidemus in extimis apponi conductoribus

prædia

prædia cõducta, ſed locatoribus, q̃a coloni
fere omnes, aut ſunt partiarij, aut ſoluunt
de fructibus pro fiſco. Sint igitur cauti, qui
conducunt nummis, ut ſi conſuetudo non ſit
pro eis; quæ, ut dixi eſt obſeruanda ſecũdũ
Bar. & Doct. ubi ſupra, ſibi prouideãt pacto
opinio tamen Parpal. uidetur ęquior, ut dñs
teneatur, & non conductor, etiam ꝙ in pe-
cunia ſoluat. Et fateor, ꝙ ratione fructuũ
ſoluitur collecta, l. ſi pendentes, §. ſi q̃d loca
ui. ubi tex. ff. de uſuf. ſuper quo ſe fundat Iaſ.
in d. l. 1. de qua ratione ponit Alex. in l. ſi ne
gocium, C. de neg. geſ. Tamen intelligo de-
ductis oneribus, ſcilicet penſione, quæ præ-
ſtaſ domino locatori ꝑ ea, quę ponit Dec.
conſil. 156. col. 1. & 2. Et ideo reperio. Alex.
in conſ. 4. in 5. uol col. 2. apertè uelle, ut con
ductor etiam, qui in pecunia ſoluit, non te
neatur ad collectas, ſecus ad tribua, ſic de-
clarando Bar. in d. l. 1. C. de anno. & trib. & al
legat Bal. ita declarantem in ea leg. & bene
dicit, quia Bal. hoc uult. Bar. profectò non
habuit hunc ſenſum. Tamẽ quia opinio eſt
æqua, & magis placet hominibus, ideo illã
ſequor, & eam tenet Io. de Pla. in d. l. 1. C de
121 agric. & cenſi. De colonis † eccleſiæ uide
Parpal. in d. l. Placet, ch. 7. col. 1. verſ. & pona
tis quartam ampliationem, ubi allegat Bar.
in d. l. ſi penes, C. de agr. & cenſi. qui uult nõ
teneri, imò Bar. dicit, quòd nec etiã poteſt
fieri ſtatutũ ſuper hoc, ut dixi ſupra, tamen
in parte coloni uidetur aliter dicendũ, quia
dominis, q̃a ſunt eccleſiaſtici, nõ põt impo
ni grauamen, ergo ipſis ſaltem debet poſſe
imponi. Quę ratio cum non militet in domi
nis priuatorum, ideo ipſis non poteſt impo
ni, & allegat Feder. in conſi. ut per eum, &
pro ueritate Bart. loquitur quo ad portio-
nẽ locatoris, non pro portione coloni. Vn-
de monaſteria noſtra obtinuerunt a duci-
bus huius dominij per omnia tẽpora priui-
legia et pro fictabilibus, & maſſarijs, vt ꝓ
bonis eccleſiæ ſint exempti, & liberi in con
ducẽdis fructibus natis in dictis bonis ubi-
que per dominiũ, quia aliter, ut uides, ſua
exemptio non ſe extenderet ad maſſarios,
122 ſed † an extendat ad famulos? Azo di-
cit ſe extendere, in l. ædita, C. de ędẽ & ita
in Senatu fuit hoc habitum ꝓ abſoluto in
cauſa illorũ de Siccis. remitto tamẽ me de
terminationis ſanctæ matris eccleſię. De
123 emphiteuta priuati † Iaſ. poſt Bald. in d. l 1.
tangit, & uult eum teneri, & quid in uaſallo
priuati ponit idem Iaſon. in uſib. feudo. ch.
3. col. 4. verſ. item pro profecta, ubi idem te
net, & ſequitur in utroq; capite in hanc opi
nionem Alex. in d. conſ. 4. uol. 5. per totũ, &
Dec. poſt alios in conſil. 285. colu. 2. Et ſi di
cas, quod in emphyteuta, qui ſoluit canonẽ
non ſolum reſpondentem fructibus, ſed ẽt
excedentem, eſt ualde inhoneſtum. Dic im
putandum eſſe tali emphyteutę qui ſibi nõ
proſpexit per pactum. De quo ultimo ta-
mẽ an pacto hoc potuerit fieri, uide text. &
Docto. ibi in l. fin. C. ſine cen. uel reli. in d. l. ſi
penes, de agr. & cenſi. Sed tamen aperias o-
culos, quia loquantur ſecundùm meos ter
minos, iuris poſſeſſor, & q̃ fructus percipit,
debet ſoluere onera. Verum ſi conſidere-
124 mus † ꝙ principes, qui onera imponunt,
habent rationem ad facultates, Ceſſant
prædictę amaritudines, quia tempore, quo
fiet æſtimũ, æſtimabantur utile dominiũ,
& hoc aſſignabitur emphyteutæ, æſtimabã
turq; dominium directum, & hoc aſſigna-
bantur dño directi, unde ceſſat inconueniẽs,
quod colonus, qui ſoluit ĩ pecunia, debeat
ſuſtinere onera; quia hoc modo nec ſuſti-
net, nec ſuſtinere debet de iure, cum nõ di-
catur eſſe inter facultates coloni premiũ
conductum ad quas facultates ſolum uult
imponens reſpicere, & facit, quia ſi collecta
eſt imponẽda per æs, & librã, ideſt, iuxta fa-
cultatem patrimonij, ſecundũ Bart. diſtin-
guentem, & Docto. in d. l. 4. §. actor. ff. de re
iudic. Cur. aliud eſt conſiderandum, præter
quam an talis habeat tantum in patrimo-
nio? Et cui dubium, quod quis tanto mi-
nus habet. quãti refert onus, ut per Dec. in
d. conſi. 156. col. 1 & ij. & de ſe patet. Tu igi-
tur, qui ſecundum hanc uoluntatẽ princi-
pis facis æſtimum, debes conſiderare æſti-
mationem rerum, ad quam conſiderandam
eſt habenda ratio onerum, quæ præſtãtur
ſuper illa re, & unicuique dandum ꝙ ſuum
eſt. Et verum, quod in æſtimationem cum
eſt animaduertendum, ut ſcias bene æſtima
re ad utilitatem, & perceptionem fructuũ,
& ita intellige Imolam in l. apud Iulianum,
§. hæres, ff. de legat. j. & Alexand. in l. reſcri-
pto, §. fin. ff. de muner. & hon. qui uolunt
125 ut collecta † potius imponatur habita ra-

tione ad fructus, quam æſtimationē rerū. Et ideo ſi domus ſit præcioſa, ex qua tamē nihil, aut parum percipiatur, etiā nō multum, ſit habenda in conſideratione, quia dicitur ſterilis, ut notat Bal. per illum textū in l.fi.§.ſin autem legata. C. de bonis, quæ liber. & uide omnino Bald. in d.l.1.C.de an
126 non, & tributis, qui dicit, ꝙ collecta imponitur locatori, quia eſt dñs rei, allegat l. neque, ff.de impenſis in rebus dotal. factis.
127 Et ideo dicit, ꝙ uſufructuarius quantum ad hoc habetur loco dñi per eum, quē ſequitur Alex.in d.conſi.4.in 5.uolum.col.2. de quo etiam infra. De emphyteuta eccle-
128 ſiæ, † utrum princeps noſter poſſit ab eo collectam exigere pro bonis eccleſiaſticis, uide Iaſ.in d.l.1. char. 2. colum. 3. & ibi tenet non poſſe, poſt Bar. per eum allegatū in l.priuatæ.C.de excuſ.muner.lib.10.& uide Parpal.in l.placet, char.7.colum.1. uerſi. moueo quæſtionem, qui idem tenet. Et ad hanc opinionem pro ratione, quam adducit Bar.allegat etiam glo.ut per eum. Hanc quæſtionem uide late, & ſubtiliter diſputatam per D.Petr.de Vbal.in tractatu ſuo col lectarum, in ult.char. colum.3. uerſic.quæritur in dubium uſque ad finem, & tandē tenet hanc partē negatiuā, ut non poſſit illo principali fundamēto, quia dominus in ſpiritualibus poteſt emphyteutæ eccleſiaſtico collectam imponere, igitur non dēt poſſe id fieri a dño temporali, Ne quis duplici onere grauetur, & quia bona eccleſiaſtica a domino temporali onere collectæ grauari nō pñt, ut late per eum, hęc uia eſt
129 tutior. An † onus ſoluendi col lectas pertineat ad hæredem, uel legatariū cōcluſio eſt hæc, ꝙ imponitur legatario, & non hæredi etiam ante traditionem. l.apud Iulianum.§.hæres.ff.de lega.1. ubi uide Bald. &
130 Alex. Quid † in uſufructuario, uide text. in l.quæro.ff.de uſufr. legato, qui dicit qđ tenetur, & ibi uide Bar. & Soc. in conſilio 236. columna 1.in fin.& conſilio 243. & conſilio 247. Roman. conſilio 230.& ſing. 21.& ſingul.26. ſub titu.de teſtamen. Aretin.in §. ſi rem ſuam, columna 2. Inſtitut. de leg.Alexand.2. uolum.conſi.206.colu. 2.in iſtis locis habes, ad quæ teneatur uſufructuarius, & etiam ſu pra dixi.
131 Quotidie † contingit ob non ſolutas collectas quò exactores caſtri, uel uillæ uēdunt bona non ſoluentium ſub haſta, & in ſtprecio, & deinde comparent qui fuerūt domini, & debitores collectarum uolētes bona recuperare, & collectas ſoluere, an audiantur, & quibus fundamentis, uide tex.in l.1.C.ſi prop.pub.penſ.uend.q. uult, ut ſi ſit uenditio ſolenniter facta non audiantur amplius, & Bal.ibi, col.2.uerſi.item poſſunt, oſtendit practicam ſeruandā per dictos exactores in uenditione talium bonorum, & nulli dubium ꝙ ſi non interuenit ſolennitas ſubhaſtationis reſcinditur talis uenditio l.1. ibi, neque ordine peracto. C.de fide inſtr.lib.10.& de ſolennitate ſubhaſtationis, uide Bar. in l.licitatio. in prin. ff.de pub.& Fab.in tract. emp. & uend.in 5. parte princip.in antepen.char.uerſi. ſequitē de ſolennitate ſubhaſtationis, ſed difficultas eſt quando ſolennitas interuenit, ſed allegatur utilitas in precio, et uidetur tex. de hoc expreſſus ꝙ reſcindatur.l.ſi quis.C. de reſcin.uend.et ibi no. Pau. de Caſt.quē omnino uide redigētem rem ipſam ad l.2. C.de reſcind. uendit. et ita Alexand. in l.ſi quis cum aliter. ff.de uerborum oblig.in articulo, an dicta lex ſecunda habeat locū in ſubhaſtatione, imò ſi īteruenerit fraus, et dolus, etiam utilitas precij circa dimidiā ſufficeret, lege ſecunda, C.de fide inſtr.et l. edicto. C.ſi aduerſus fiſcum. glo.expreſſa, et Bar.in l.ſi minori. C. de iure fiſci. et licèt d.l.1.C.ſi propter publ.penſita.loquatur in tributo, tamen idem eſt in collectis, ut per Fanum in tract. pign. in quarto membro ſecundæ partis.num.125.
132 Princeps † tempore belli in hoc dominio Mediolani uolunt annatam a feudatarijs, & donatarijs, id eſt fructus, ſiue reditus unius anni bonorum donatorum, & ita quando illam uolunt id ordinant, quia decreti. Sicque tempore multorum Principū factum fuit, & uerba decreti ſunt hęc, qui habuerunt donationis a Cæſare, necnon a retroactis principalibus teneātur, &c. & poſt ultimum decretum ſub Cæſare facta eſt declaratio, ut ſoluāt ipſi donatarij, ac eorum hęredes, non autem bonorum poſſeſſores, in quo tranſlata eſſent bona titulo onoroſo, ſecus ſi in titulo lucratio, & quia fiſcus inuenit bonorum poſſeſſores, & non omnes

nes donatarios ſaltem habiles, vellet vexare bonorũ poſſeſſores abſolute, quæritur an poſſit? dico non poſſe ſtante dicta declaratione quæ clarè obligat donatos, & eorũ hæredes, & poſſeſſores abſoluit ſicut dixi. Nec mirum eſt, ꝙ grauentur donatarij qui alienauerunt, & bona non poſſident libera tis poſſeſſoribus, quia ipſi gaudent precio, & ſic re ipſa gaudent liberalitate principis. Bona vero tp̃e decreti obligantia donatarios non fueiũt tacitè hypothecata, ex quo non erant in dñio, nec bonis debitoris, l. rẽ alienam, ff. de contrah. empt. cum gloſ. & l. quæ prædium, C. ſi aliena res pignori data ſit, & in l. qui filios, C. quæ res pign. obligari poſſunt. l. 3. & per totum, C. de priuile. fiſci, & totum titulum ex quibus cauſis pig. taci. contrah. & ponit Bar. in l. rem alienam, ff. de pign. actio. columna 2. ubi ponit practicam obtinendi in hypothecaria, quæ eſt vt in ſpeciali hypotheca probetur quod res erat in bonis debitoris tempore obligationis, in generali vero, quod fuit aliquando etiam poſt contractam obligationem, nec eſt differentia in hoc, inter expreſſam, & tacitam hypothecam, ut in dictis legib. de priuil. fiſci, & ex quibus cauſis pigno. taci. contrah. per totum, nec unquam Docto. diſputant de tacita hypotheca reſpectu tertij, niſi qñ in eum deuenit a debitore principali, ut per Aret. in conſi. 105. & Fran. in ſuo tra. de quo infra ſimiliter ẽt bona nõ erant, ante decretum annexa huic oneri, q̃a in hoc onere deficit ius cõe, & quia, ut dictum eſt, talia decreta fiunt, quando placet principibus, nec eſt aliquod decretũ quo decernatur, vt omnia bona donata ſint annexa tali oneri, nec ut ſoluant hoc onus quandocunque tempore belli, vel alterius neceſſitatis, ſicut adſunt leges de tributis, per quas nemo poſſeſſor rei tributariæ dr̃ immunis, ẽt pro præteritis, l. Imperatores, ff. de publica, & l. cũ poſſeſſor. §. fi. ff. de cenſi. & late Are. in dicto conſi. 105. & ubi ageretur de ſolutione annatæ impoſitæ ante alienationem non dubitarem, quin bona eſſent tacite hypothecata, ut per Aret. in d. conſi. ſicut dicimus ꝙ oritur tacita hypotheca fauore collectarum tributorũ, & decimarum, ut per Fan. in tract. ſuo pign. in 4. membro ſecundæ partis, nu. 125. 126. & 127. & eo caſu poſſet ſine dubio contra poſſeſſores bonorum agi, & ubi hoc onus eſſet mere reale, ſicut tributum, ſolũ in ſubſidio poſſet agi cõtra principalem, ſed ſi eſſet mixtum perſonæ impoſitum ratione bonorum, etiam æquè principaliter poſſet agi contra donatariũ, imo ſi ageretur contra poſſeſſorẽ poſſet ip ſe dicere, Conuenis primo principalẽ, Bald. in l. moſcis, in pri. ff. de iure fiſci, & Are. vbi ſupra loquor ſup generalibus qñ eſſemus in terminis tributi, & collectæ. In caſu tñ præſenti, cum onus ſit impoſitum fructib. ipſis perceptis per donatariũ, deinde alienis bonis fortè poſſet agi principaliter tam cõtra unũ, quam contra aliũ, ſicut dicimus in onere decimæ, & penſionis, iuxta conſi. Fede. de Sen. 81. laicus de prædio. & Card. in clem. de cenſib. quæſtio. 11. Et poſſeſſor qui ignorauit onus uenditore cum non admonente, fortè poſſet agere quanti minoris fuiſſet empturus rem dicta l. Imperatores, & per Aret. in eo conſi. Addo circa declarationem ſuprad. ctam, ut donatarij teneãtur & non eorũ emptores, ꝙ etſi princeps ita voluerit per legem ſuam, tñ prectum iure non ſuccedit loco feudi. Areti. in conſi. 14. col. 2. circa finem. Iaſ. in l. ſi cum ſeruum, column. pen. ff. ſi certum petatur. ubi uide. Idẽ tamen decreto ſuo declarauit dux Philippus, uolens ipſe dux, ut ſi donatarius feudatarij non ſit ſoluendo in ſubſidium teneatur feudatarius. Et hæc in præſentia ſufficiant quo ad materiam collectarum, Modo

133 aliqua dicamus † de immunitate ab oneribus quam concedit princeps non ciuitas, uel locus, ut per Bar. in l. hi qui. ff. de iur. immunitatis. Ciuitas † tñ interdum, ſiue lo

134 cus poteſt concedere, ut quando conceſſio fieret ei, qui poſſet prodeſſe reip. & venienti de nouo ad habitandum, ut per Parpal. in l. placet, col. pen. C. de ſacroſ. eccleſ. & circa hoc an ciuitas poſſit immunitatẽ concedere, vide Ale. 5. uol. conſi. 30. colũm. 3. Bart. conſi. 59. col. 2. & notabiliter Bal. ij. uol. conſi. 483. & omnino 4. uolu. conſi. 240. & nos Mediolani habemus decretũ prohibens ne

136 fiat. Princeps † aũt concedit (ut dixi) & concedere poteſt ab omnibus, etiam patrimonialibus, ita tamẽ ut adſit clauſula, quo ad patrimonialia, non obſtãte l. euacuatis, & alijs in contrariũ facientib. aliter nõ uale

ret.Bar.in d.l.hi qui verſic.quæro qualiter, Ale.conſi.101.in 1.uol. & Parpal.ubi ſupra.
136 Sunt † enim priuilegia immunitatis regulariter a iure prohibita. Anchara.conſi.261. colum.2.& conſi.304.colum.prima, & conſi.390.col.3.& oſtendit optimè hoc Albe.in rub. de immunitate, ubi facit tractatum in materia onerum,& latius, & ordinarius loquitur quam alius,ibi uide eum, char.5. col.
137 2.verſi.nunc transeamus. Conceſſio † immunitatis, an extendatur ad futura, quãdo conceditur propter infirmitatem, vel aliud impedimentum, & ſi ceſſet impedimẽtum an expiret. Et qñ conceditur ob numerum liberorum,an duret eis mortuis, & quando eſt conceſſa euntibus ad mercatum, an habeat locum dum redeñt, & an ſit excuſatus immunis factus ab his, quæ breui tempore expediuntur,& a debilibus,& leuibus, & an extendatur ad hæredes, & deſcendentes, & an comprehendantur ſub illo verbo, poſteris, & an extendantur immunitas ad tẽpus belli docet Parpal.in d. l.placet, & ibi habes
138 † qualiter uerborum conceptio eſſet apta ad tollendas omnes difficultates. Adde circa modũ concipiendi uerba ultra Cæpol.&r per eum allegatum.Mart.in tract. de principe.in tit.de priuil.concl.76.& 78.& tit.de fiſco.concl.17.& Ale. in dicto conſi. 39. col.2. volu. 1.& Soc.conſi.172.colu.5. Et dum di-
139 cit Parpal. quod † immunitas non ſe extendit ad tempus belli iuxta notatã per Alex.in l.ſi ex toto,ff.de lega. 1.Dic,quod in hoc ſcan-
140 per allegatur Dy. in dicta l. ſi ex toto, † ꝙ immunitas conceſſa ab oneribus non trahitur ad onera,quæ poſtea imponuntur propter bellum ſuperueniens, & hæc eſt opin. Dyni, licet Alex. ibi eum corruptè referat, contrarium tenet Rayn. ut ibi per Alexan. quem ſequuntur Imo.& Pau.de Caſtr.Alex. tandem tenet opinionem Dyni, ut ibi, columna 3.ſaltem quando neceſſitas ſuperueniens eſt, ualde inſolita, opinionem etiam Dyni ſimpliciter ſequitur Iaſ.in l.principalibus,columna 3.ff.ſi certum petatur, & Feli. in ca.cauſam quæ de reſcriptis,columna 11. verſiculo,quinta declaratio, & in cap. nonnulli,in 22.columna, eodem tit.de reſcript. & ibi dicit etiam, quod hæc eſt communis opinio,& uide omnino Alc. in dicto conſilio 30.columna ſecunda uerſiculo, nec etiã obſtat,& columna 4.verſic. circa ſextam, & ibi videtur ſequi opinionem Rayn. contra Dy.tamen libentius eam ſequitur, quia in caſu ſuo verba erant ampla, ita ut res non
141 hberet difficultatem. Adde † ꝙ immunitas realis tranſit ad hæredes.Bal.2.volum. conſ. 283.colum.2.Alex.in dicta l. hi qui. Nam re
142 gula eſt quod † immunitas conceſſa alicui, non ſe extendit ad hæredes,l.1.ff. de iur.immunitatis,in fi.ſi tamen eſt realis tranſit ſecundum Bald.ubi ſupra, intellige etiam d.l. 1.in fin.ſi ex priuilegio ſit conceſſa, ſecus ſi ex contractu, vel donatione,vel ſimus in beneficijs,ut per Iaſo.in leg. ſi ſic. poſt penult. q.Bar.ff de verborum oblig.Alex. conſ.160. volum.2.Firm.in uerbo, deſcendentes in repertorio.Dec conſi.468.col.penult.& etiam
143 conſi.398. Adde etiam † quod priuilegium immunitatis conceſſum poſteris,non ſe extendit ad fœminas,nec natos ex fœminis,dicta l.prima, in fi. & Iaſon. remiſſiuè in l.1.in ſlti.column.ff de conſtitu.princ. & ibi ad finem ponit de illo notabili dicto Barto. in l. quoties, C. de priuileg. ſcholar. libr. 12. An
144 † priuilegium cõceſſum etiam fœminis extendatur tantum ad fœminas uirgines, an
145 etiam ad nuptas. Et ubi a fœmina † concederetur immunitas tibi,& poſteris, intelligeretur etiam de poſteris natis ex fœminis, ut per Iaſ.in l.ſtipulatio iſta habere licere,§. hi qui ſunt,columna ſecunda, verſicu 4. de verbo. oblig. vbi allegat conſilium Anchar.
146 quod tamen reprobat.Et nota, † ꝙ pendente quæſtione ſuper immunitate, interim qui ſe prætendit immunem debet cogi ad ſoluendum Bald.1.uolum conſi.238.col.1.
147 Item nota, † quod conuentio facta pro certis oneribus excludit alia onera. Bartol.
148 conſi.59.colum.1.& 2.Nota etiam, † quod qui eſt in poſſeſſione ſoluendi, debet ſoluere donec ſit deciſum in petitorio,c.querelã. de electionibus.Iacob in tractat.de homag. char.3.col.fi.& ſeq.& per Abb. in cap. perue
149 nit. de cenſib.& differentia eſt, An † quis per priuilegium acquirat ſibi immunitatẽ, an liber per pactũ reſeruet ſibi libertatem. Bald.not.2.uol.conſi.302.& 3. uolum. con-
150 ſi.266.Scias etiã,† quod immunitas, quãuis ampla non ſe extendit ad uectigalia. Bal.5.uolum.conſi.407.col.ij.Alexand. in d. l.hi qui.in 1.apoſtilla, & Bald. in l. omnium, C.de

C.de vectigalibus. Tn ualet ſi apparet, ita
principe uoluiſſe, quia in effectu poteſt hoc
facere, ita Bald. in d.conſi. 407.& in effectu
dic, vt dixi ſupra ꝙ ualet ſi apparet eum, ſic
velle, cum clauſula non obſtante. ita Bart. in
l.euacuatis,& ibi Doctores cõiter, C. de de-
cur.lib.10.& ſeruatur in hoc dominio, vt ua
leat a quibuſcunque oneribus, & nõ ſolum
extraordinarijs, ſed etiam ordinarijs datijs,
& gabellis, ita tamen quod appareat princi-
pem, ita uoluiſſe, eſt verum quod poſtea cõ
guntur ad ſoluendum exempti, & nõ exem-
pti hoc tempore, quo turbatum eſt domi-
151 nium, & quo intelligatur hoc, † ꝙ exem-
pti, & non exempti ſoluant, vide Alex in d.
conſi. 30. volum.5.col.1.& ſequen.& ſine du
bio non intelligeretur, quando exemptio
eſſet ex cauſa oneroſa, quia etiam in ſpecie
non poſſet illam reuocare, iuxta nota. per
Bal. in l. qui ſe patris, C. unde liberi. & dicta
per me ſupra, circa principium huius tituli,
de Principe. Et quia ſaltem non eſt veriſimi-
le, vt uelit, apponere manum ad tales exem
ptiones, iuxta notata per Alex. in d. conſil.
colum.2.in fi.& princ.ſeq. dum loquitur de
quadam immunitate conceſſa in contractu
feudi, & ſic quæ erat pars contractus, & ita
ſeruatur in hoc dominio. Sed difficultas eſt,
152 † quomodo dicatur oneroſa, & in hoc dic,
ꝙ ſi princeps cõcedit ex liberalitate, quam-
uis propter benemerita, quia tamen nõ po-
terat cogi, dicatur cauſa lucratiua, & ita nul
la donatio remunerans dicitur oneroſa, ſed
ſi concedit ex neceſſitate, vel titulo onero-
ſo, dicitur oneroſa, ſic probat glo. cõiter ap-
probata in leg. ſed, & ſi leg. §. conſuluit in
verbo, obligauerunt, ff. de petitione hæred.
Bar. in l.Marius, §. duobus, colum.8. verſic.
ſecundo quæro, ff. de lega. 2. & ita ſi dicente
me in Senatu, ſuper interpretatione decre-
ti, quod conceſſio gratuita non tranſeat in
fœminas, nec extraneos, in cauſa D. Vermen
ſium contra communitatem Bobij Senatus
153 iudicauit. Eſt tamen aduertendum, † an
precium reſpondeat, iuxta notata per Ale-
xan. in l. Gallus, §. inſtituens. in fine. ff. de li-
154 beris, & poſthum. & circa illud † an ſi exten
dat immunitas ad futura, & quid ſi eſſent
permutata, & ſubrogentur loco priorum,
uide Bal. 1. uolum. conſil. 122. colum. 1. cir-
ca finem. Alexan. in l. fin. ff. de iureiurando,

& immunitate propter ſexdecim vel duo-
decim liberos, uide Alexand. in l. ſciendum,
§. fina. ff. qui ſatiſdare cogantur. & Parpal.
in d. l. placet, char. 4. colum. 3. verſicul.
ultimum caſum. & practicabilem, Iaſ. in d.
l. ſciendum, §. fina. & nos Mediolani habe
mus decretum ſuper hoc, ſuper quo conſul
uit Bald. conſi. 117. volum. 1. & licet inter-
155 dum facta ſit dubitatio. An † etiam ſe ex-
tenderet ad filiam nuptam, tamen poſtea
declaratum eſt ad eam ſe extẽdere, & quod
etiam habeat locum, uiuo patre, tametſi fi-
lij omnes tollerentur è medio, iuxta etiam
ius cõmune, ut per Dec. in regula, in omni
bus cauſis id obſeruatur. ff. de regulis iuris.
in fine. Non ita ſi unus ſolus moreretur de-
functo patre. Nec mirum quod mortuo pa
tre res ita ſtrictè procedat, quia iure cõmu-
ni ceſſat hæc exẽptio mortuo patre. Soc. cõ-
ſi. 84 col. 1. vol. 1. & dum dicit quod in com
munione uiuant. intelligitur id eſt expenſis
communibus patris, iuxta notata per Bart.
in leg. Quintus, ff. de annuis legatis. & cõſe
quenter etiam quod pater habeat in duode
na filium dicitur in cõmunione uiuere, &
ita obſeruatur, etiam ſeruatur quod in ute-
ro exiſtẽs habeatur pro nato, dummodo ſit
156 propè natiuitatẽ. Et † quãto tempore quis
acquirat præſcriptione immunitatem non
ſoluendo, uide Parpal in d. l. placet. ch. 5. col.
3. uerſi & ſi uultis uidere, eſt materia Bart.
in l. licitatio, §. earum. ff. de publ. ponit Ale
xan. in d. conſi. 30. col. 4. uolu. 5. & ibi etiam
156 dicit, quod † licèt conceſſio immunitatis
non ualeat ut quãdo à communitate reco-
gnoſcente ſuperiorem facta eſſet, uel etiã
à principe nõ recognoſcente, ſed ſine clau-
ſula, nõ obſtante, ſupra dixi, iuxta doctrinã
Bartol. in dicta lege. euacuatis. nihilominus
hæc conceſſio operatur, ut illud quod præ-
ſcribi non poterat, puta tributum, iuxta di
cta Bar. in d. §. earum præſcribatur quadra
ginta annis. quod nota. uide etiam Ale. con
ſil. 16. colum. 8. verſiculo, ex his ergo appa-
ret uolum. 5. & Bartol. conſilio 59. verſicul.
158 præterea hoc certum eſt. Et † quid in cẽſu
vide latè Felin. in cap. ad audientiam, col. 6.
in fin. cum ſequen. de præſcriptio. ubi diſtin
guit, & nos Mediolani habemus ordinem,
159 † quod inter priuatos non ſolutio uecti-
galis quod exigitur ex frumento in horrea

& uino in cellas deportato per triginta an-
nos parit libertatem amplius non ſoluēdi.
160 Quo vero ad † fiſcum nemo eſt immunis
non ſoluēdo per aliquam præſcriptionem,
niſi ſit lapſum tantum tempus cuius initij
memoria non exiſtat in contrariū, qua præ
ſcriptione etiam quæ ad iuriſditionem atti
nent acquirūtur, & hoc regulariter, Tamē
161 † in taxis equorū requiritur priuilegium
in ſpecie de exemptione, vel q priuilegium
ſit ita interpretatum tandiu, ut non ſit me-
moria hominis in contrarium, ſic in ordini
bus nouis huius dominij. Aduerte tamen
162 † quod etſi indulgentia domini in nō exi
gendo proſit, ut per Barto. in d. § earum. &
Doctores ubi ſupra, Tamen indulgētia pu
blicani non prodeſt, & conſequenter nō no
cet domino, d. §. earum prodeſt tamen, ut
quis non ſoluens non incidat in pœnam, ut
per Bar. in d. §. earū, & Firm, ubi uide, in 9.
parte principali, tract. gabel. col. 2. verſicu. ſe
cundo quæro. Bal. 2. uolu. conſil. 79. plenius
in 3. uol. conſi. 311. & uolu. 4. conſi. 256. &
Bal. 5. uol. conſi. 34. & Cuman. conſil. 9. Et
163 adde id quod † indulgentia publicani non
nocet domino, q hoc eſt regulare in quo
libet conductore, qui non poteſt interuerte
re poſſeſſionem domini ſui, leg. cum nemo.
C. locati leg. quamuis. §. 1. ff. de acqui. poſſ.
164 & le. 3. § ſi rem. & §. ſeq. col. 3. An † ſi prin-
ceps cōcedit immunitatē alicui, alij debeāt
grauari ꝓ eius portione? An uero ipſe prin
ceps debeat exonerare cōmunitatem, uide
Bar. in leg. ab omnibus. ff. de lega. 1. & Iaſ. in
leg. auus nepotis. ff. de pact. Fel. in c. acceden-
tes. col. 6. de præſcript. et ex his quæ ibi dicun-
tur præſupponitur q princeps hoc etiā poſ
ſit in præiudicium tertij. Tamen ſi ſupplice
tur per grauatos tenetur princeps reuoca-
re, uel minus grauare, per capi. ſuggeſtū. de
decim. & per ea, quæ dicit Barba conſil. 13.
in 2. uolum. & uide Alex. An poſsit, in dicto
conſi. 30. uolum. 5. Et quo tempore etiam fi
ſcalis ſemper opponebam cōtra talia priui-
legia, cū eorum peteretur approbatio a Se
natu, iuxta ordines laudabiles principum
noſtrum, ut quo ad onera principis non fie
ret approbatio, niſi prius facta grauaminis
diminutione, quo uerò ad imponenda per
communitates in neceſsitatibus ſuis nō ap-
probarētur, et ita ſētentia ſcci ſeruari. Et in
165 hac materia immunitatem ſcias quod † re
uocari priuilegia ſi poſtea incipiāt eſſe ini
qua, d. c. ſuggeſtum. Dec. in conſil. 335. & in
cap. nouit. de iud. in illo articulo. An priuile
gium conceſſum non ſubdito poſsit reuoca
ri ſi incipiat eſſe iniquum in char. 44. col. 1.
verſicul. ſecundo limita. ſupra dixi, q acqui-
ritur immunitas non ſoluendo, iuxta dicta
Bar. in d. l. licitatio. §. eadem ff. de publi. Hic
166 igitur eſt quærendū † quomodo perdatur
priuilegium exemptionis, & dic quod quā-
do ſcio me deſcriptum in libro eorū qui te-
nentur, & non appello, amitto immunita-
tem, l. 1. §. ſi quis tuto, ff. quando appella. ſit
& ibi Ange. expreſſe, quem ſequuntur Imo.
& Aret. ibi, & eſt communis opinio in d. §.
& apparet ex conſil. Alex. 101. vol. 1. colum.
penul. & dictis Iaſ. in leg. falſo. C. de diuer. re
ſcind. & in lege fina. ad fin. ff. de conſti. prin-
cip. quidquid teneat Iaſ. maxime in d. l. fin.
167 Et ſi ſoluo † ſine proteſtatione conſer-
uationis iuris mei, an perdam immunita-
tem, uide Alexan. conſilio 33. volu. 5. & con
ſil. 193. colum. penul. in 4. dubio. 2. volum.
Iaſ. in d. l. fina. & conſil. 25. in 3. vol. Iaſ. in l.
non ſolum. §. morte colum. fin. de ope. no.
nun. Alexandr. conſil. 190. colum. fina. in 2.
168 Et intellige id, q † ſi ſcio me deſcriptum,
& non appello, priuilegium amitto, prout
tex. dicit in d. §. ſi quis tutor. quādo quis vo
catur ad munus, vt quādo citatur quod ſol
uat, & ita exemplum ponit Angel. in d. §.
quem alij communiter ſequūtur, atque ita
ſufficeret ſola deſcriptio in cataſtro, ut tūc
aliqui dicunt in quæſtione quam habeo in
facto, & malè, & licet poſtea uideantur An-
ge. & Doctores requirere citationē ad oſtē-
dendam ſcientiam quod ſit deſcriptus, & ita
ſufficere videatur quod ſciam me eſſe de-
ſcriptum, tamen in deſcriptione cataſtri,
quod dixi, exiſtimo eſſe uerisſimum, quia
169 † cataſtrum non deſcribit exemptos, ut
abſolute ſoluant, ſed ut ceſſante exēptione
ſoluant, uel bonis exemptis tranſeuntibus
in alios. Et quia etiam interdum exempti
coguntur ſoluere, ut tempore belli, iuxta
dicta ſupra, & ideo ſeruatur quod ī cataſtro
ponuntur eccleſiæ, & loca pia, unde Docto
res non ponunt exemplum de cataſtro, ſed
de libro eorum qui ſoluere debent, & ſic
quando omnes deſcribuntur ut ſoluant, &
vide

vide Dec. ad prædicta in ca. cum acceſſiſſent
170 in 5. quæſt. de conſtituto. An † rei immu-
nitas tranſeat ad emptorem, vide Bar. in l.
licitatio. §. mercatores, ff. de publica. Dec.
conſi. 48. & maturè. & diligenter. & conſi.
53. col. 2. ꝙ Abb. in c. ex parte, el primo de
decimis. Alex. conſi. 301. vol. 1. colum. 4. in
fi. & 2 volum. conſi. 101. in primo dubio. &
171 4. uolum. conſi. 35. col. 7. Et † an priuile-
gia in genere loquendo extinguantur cũ
perſona uel tranſeant in hæredes, & ſingu
lares ſucceſſores, dicam infra late, verſic. ſi
172 etiam uis ſcire. An † per generalem dero
gationem intelligitur reuocatum priuile-
gium exemptionis in ſpecie alicui conceſ-
ſum, & an vnum priuilegium tollat aliud,
eſt materia Abb. & Doctor. in c. 1. de reſcri
ptis. ubi vide Fel. & Dec. & dicam infra, cir-
173 ca fi. huius tit. de principe. Et † quanto tẽ
pore priuilegium exemptionis, uel quoli-
bet aliud priuilegium tollatur ẽt infra di-
174 cam. Quæro ẽt † an clerici teneantur ad
vectigalia? in qua quæſtione dic ꝙ non te-
nentur. cap. quanquam. de cenſib. in 6. &
Barto. in l. 1. in fi. C. de mul. & in quo loco.
lib. 10. Tenetur tamẽ eorum coloni partia
rij, ꝓ fructib. eorũ colonorũ, id eſt, ꝓ par-
te eorũ, ita Federi. de Sen. conſi. 1 1 vbi v-
de, & refert, & ſequit Francus in d. capitu.
quanquã. iſtam opinio. etiam tenet Parp.
in leg. placet. C. de ſacroſanct. eccle. in 7. li-
mit. & in effectu Abb. in cap. ex parte, el pri
mo de decim. Quando priuilegium eſt da-
tum perſonæ, ſecus ſi eſſet datum rebus, &
ſequitur Soc. conſi. 297. col. 3. & de opin.
Feder. & de materia uide late Firm. in tra-
cta. de gabel. in 7. parte. & ideo in ciuitate
Mediolani vidi multa priuilegia impetrata
à religioſis perſonis concedentia immuni
tatem ab omnibus nõ ſolũ ipſis religioſis,
et eorum prædijs, ac bonis, uerumetiam
eorũ colonis, & partiarijs, & fictabilib. ſed
175 q̃ritur, An † princeps ipſe poſſit ordinare
ex cauſa (vt tẽpore belli) quòd ipſi coloni,
& partiarij de quibus ſupra, ſoluere tenean
tur nõ obſtante priuilegio ſicut fit in alijs
laicis exemptis, in no. per Din. & Ale. in l. ſi.
ex toto, ff. de lega. 1. Cred. rem eũ poſſe ꝓ
no. ibi per D. Ale. cuius opin. videtur cõmu
nis, vt dixi ſupra niſi tamen uerba immuni
tatis eſſent ita ampla, ut excluderent caſum

belli, iuxta no. per Alex. in conſi. 50. in 2. vo
lum. in 5. uolum. ubi eſt uidendum, et ita
cõtinetur in capitulis vectigalium noſtro-
rum a quibuſdam annis citra propter ma-
lam qualitatem temporum, & bella maxima
quæ uiguerunt, et adhuc urgent, quia di-
ſponitur expreſſe, ut fictabiles q. pecunia
ſoluunt, et maſſarij, qui habent immunita
tem a ducibus, teneantur ſoluere vectiga-
lia pro fructibus ſuis, donec aliud ordina-
bitur, eſt uerũ ꝙ non uidetur hoc potuiſſe
fieri, ex quo prius conceſſum non fuit co-
lonis, ſed eccleſiæ pro colonis, et conſequẽ
ter concedens non poteſt reuocare cõtra
non ſubditum, nã licet princeps ſæcularis
poſſit tollere beneficiũ ſuũ clericis, vt no.
Abb. in c. eccleſia S. Mariæ. de cõſt. col. pen.
et Dec. i. d. c. ch. 33. col. 1. et Alex. in l. ab ad-
miniſtratione in fin. C. de le. Tñ non põt
tollere qñ iã acquiſitum fuit priuilegium.
Dec. ubi ſupra, ch. 34. col. 1. verſic. non ob-
ſtat. circa fi. tamen ſolutio patet ex his quę
tradunt Ale. et Iaſ. in nõ amplius, §. 1. ff. de
leg. 1. ubi oſtendunt cõem eſſe concluſio-
176 nem ut † priuilegium cõceſſum eccleſiæ
poſſit per eundem tolli, etiam ex interual-
lo iam facta acquiſitione, cuius contrariũ
uolebat Barto. in l. priuilegia, C. de ſacro
ſanctis eccleſi. et ita in effectu Dec. in dicto
cap. eccleſia San. Mariæ, char. 34. columna
1. verſiculo, et prædicta procedunt in vlti-
ma linea. dum dicit, Pau. tamen de Caſtr.
et melius per Felyn. ibidem, char 10. col.
fin. uerſicu. duodecimo quæro. quę opinio
eo magis bona eſt, quia non tollit prorſus
priuilegium, ſed ſuſpendit, et ratione belli.
Sicque etiam talis caſus non comprehendi
tur, iuxta dictum Alexan. in d. l. ſi ex toto et
licet aliqua uerba priuilegij ſint ambigua
ſuper hoc, an etiam tempus belli compre-
177 hendatur, tamen princeps † poteſt inter-
pretari ſuum priuilegium, cap. cum uenieſ-
ſent. de ind. et hæc concluſio quò ad colo-
nos locũ habet. Quo uerò ad principales
178 perſonas eccleſiaſticas nemini dubiũ † ꝙ
ſunt immunes hoc modo videlicet, ſi ha-
bent bona, et ipſi illa colunt, uel per alios
diuidendo fructus, tunc omnes fructus ſui
gaudere debent immunitate d. cap. quam-
quam. de cenſi. in 6. et cap. non minus. ex-
tra, de immunita. eccleſ. ubi latiſſime per

Abb & alibi ſæpe, ſi uero bona non habẽt,
ſunt immunes in rebus ad uſum eorũ. ita
Firm in tract. de gab. in d. 7. parte, colum. 4.
uerſi. item uerum etiã pro rebus, ſeu fructi
bus. & ideo cũ in hoc utrum ſint ad uſum
eorum, an non, adeatur iudex laicus, ut p
Firm. ubi ſupra, d col. 4. uerſi. ſtatur autem
iuramento, nõ mirum ſi etiam in dictis ca
pitulis publicanorum datur modus, & limi
tatio in rebus pertinẽtibus ad uſum dicto-
rum religioſorũ, & ſi conſequerentur ꝙ ni
mis parcè res procederent, domini Quæſto-
res prouiderent, & ad eos hoc onus ſpecta
ret, ut dixi, & in eis capitulis dicitur expreſ
ſe ꝙ pro fructibus dictorum religioſorum,
paſſim, & abſolutè datur immunitas, pari-
terq́; ꝙ ſint immunes pro rebus ad uſum
eorum, unde cum dicta capitula fuerint uiſ
ſa in Senatu, & mihi demandata eſſet pro-
uincia illa referendi, una cum dubitationi
bus adiacẽtibus circa obſeruationem eo-
rum, ſemper fuit ordinatũ ꝙ domini Quæ
ſtores illa obſeruarent. Veruntñ cum ali-
qui ex Senatoribus eccleſiaſticis dixiſſent
ꝙ malè obſeruabantur, fuit dictum hoc do
minus Quæſtoribus, & iniunctum ꝙ illa fa
179 cerent obſeruari. Reliqua † in hac materia
immunitatum, & excuſationum muneriũ,
& quæ ſit excuſatio à muneribus, iuxta tit.
ff. de uacat. & excuſ. muner. & quis poſſit cõ
cedere immunitatem, & quibus pſonis ſit
concedenda, & ex quibus cauſis, quia, ut di
xi regulariter, ſunt prohibitæ immunita-
tes, & de effectu immunitatum, & excuſa-
tionum, uide per Alb. in d. rubri. ff. de mu-
ner. & hono. ch. 5. col. 2. verſi. nunc tranſea
mus. ubi per 12. col. proſequitur hanc ma
teriam, & per Vbal. & Parm. in tractatibus
de collectis. & Iaſ. in d. l. placet & uide l. uni
cam. C. de his qui à princip. uac. accep. lib.
180 10. & tit. ſequen. † Princeps ſolus legiti-
mat illegitimè natos reſtituendo natalib. l.
qui in prouincia. ff. de ritu nuptiar. & toto
181 ti. ff. de natal. reſt. Imperator † in terris im
perij quo ad prophana, & ſumus Pontifex
in terris eccleſiæ quo ad ea quæ ſacra, & p
phana ſunt, extra uero terras eccleſiæ, tan-
tummodo in ſacris, ita in effectu Bar. in au
thẽ. ex cõplexu. C. de inceſtis nuptijs. & ma
teria hæc, an Cæſar in terris eccleſiæ poſſit le
gitimare, & Papa in terris Imperij, quæ tra
ditur in c. per uenerabilem. q. fil. ſint legit.
182 iuxta tex. ibi, qui vult, ut † Papa non poſſit
in temporalibus, in terris Imperij legitima
re, niſi ſubſit cã maximè ardua, in quo arti
culo dic communem eſſe ꝙ ad hoc ut ua-
183 leat requiratur perſonam, & bona eſſe ex
territorio legitimantis. Corn. conſi. 1. colu.
6. uerſi. nec obſtat ꝙ ultimo in 3. uol & con
ſi. 9. col. pen. in fi. & ſequen. uolumine 4. An
char. in c. 1. de ſponſal. & conſilio 320. pri-
mum dubium. Abb. in dicto capit. per uene
rabilem. colu. 6. Rota deciſio 200. inferior
à principe Bal. in l. eam quam. C. de iure au
reor. annullor. & in conſi. 306. in 2. uolum.
impreſſo Mediolani, ubi tamen interueni-
ret conſenſus domini territorij, ualeret, p
ea, quæ dicam paulo infra, in uerſic. eſt tñ.
& aliter non, quia ſequeretur derogatio le
gum quibus non poteſt derogari in alieno
territorio ſecundum præfatos Docto. & ita
etiam Ioan. Fab. inſti. de nup. ad finem. Ful-
goſ. conſi. 33. col. 2. Cuman. conſi. 158. col.
3. Capra. conſil. 2. colum. 4. Alexand. conſil.
67. colum. fina. uolum. 1. ubi dicit, ꝙ ita ſe
habet communis opinio Curt. Seni. conſil.
74. colum. 23. eſt uerum ꝙ Cæſar. in terris
ubi habet directum, legitimat, quia perſo
na non eſt omnino non ſubdita, nec bona,
ut per Doct. ubi ſupra, & infra in dicto uer-
ſic. Eſt tñ ſciendum, retinuitq. Cæſar quan-
do infeudauit ſibi reſeruata in ſignũ ſupre
mi principis, iuxta nota. per Fely. in ca. quæ
in eccleſiarum, de cõſtitutionibus. dum tra
ctat quando princeps uideatur tranſtuliſſe
ea, quæ ſunt ſibi reſeruata, & per quæ uer-
ba. Et hęc eſt cauſa propter quam in hoc do
184 minio duces fecerunt decretum † ut ne-
mo poſſet impetrare priuilegium à Papa,
uel Imperatore ſub pęna grauiſſima, & qđ
comites Palatini etiam habito priuilegio
cum licentia non poſſint illo uti ſine licen-
tia. de quibus decretis an ualeant tanquam
ſint contra legem ſuperioris, uide Do. Fran
ciſcum Curt. Iun. in conſil. 157. & Barbat.
conſil. 58. char. 2. colum. ulti uolum. 1. & pri
mum ꝙ non poſſint impetrari priuilegia
in hoc dominio eſt ſublatum, quia unitum
eſt utile cum directo, & Cæſar eſt dominus
pleno iure. Secundum uero ꝙ impetretur
licentia, durat etiam approbante Cæſa-
re, & hoc ad finem, ne Comites Palatini
illo

illo malè vtatur, quæ ratio etiam facit illud
valere ſicut conſuluit Barba. vbi ſupra. Eſt
185 † tamen quòd quamuis Cæſar in terris
imperij etiã infeudatis poſſit legitimare,
tamen hoc non põt quo ad feuda ſine licẽ
tia ducũ, & feudatariorum quibus acqui-
runt̃ feuda ob finitas generationes, hęc eſt
cõmunis opinio doctorum, ut apparet cõ
ſil. allegato Curt. Iun. 157. licèt ipſe teneat
contrariũ; allegat Saly. Alex. & alios, & ad
Cur. Sen. conſi. 74. ch. antope. verſi. quinto
principaliter, & idem tenet Cur. Senior. cõ
ſi. 16. & Mart. Lauden. in tracta. de principe
in uerſi. 59. incipiente, conſentiẽte domino
feudi, & ad rationes Cur. Iun. apparet faci-
lis reſpõſio. & ſi uellẽ loqui vlterius in ma
teria legitimationis excirem materiam prin
cipis, quantum tamen attinet ad poteſtatẽ
Cæſaris, & Papæ, uide Martin. Lauden. in d.
tract. legitima. in 1. uolu. & ſeq. & per alios
tractatus, materia eſt trita, & quæ etiam la
tiſſimè tractatur in d. c. per uenerabilem. &
pendet quæſtio de qua ſupra in alia quęſtio
186 ne, videlicet an Imperator poſſit à ſe abdi
care ſupremum dominum donando, uel in
feudando ciuitatẽ, uel prouinciam, de qua
per Caccialup. in leg. cunctos populos, C.
de Sum. Trini. & fide Cath. col. 7. uerſic. præ
dictis adde. & quo ad terras eccleſiæ, quas
ei donauit Conſtantinus, clarum eſt ꝙ ni-
hil retinet ut ibi, & conſequenter verificat̃
prædicta concluſio, ꝙ non poſſit legitima-
re in terris eccleſiæ, & uidetur ſentire cõtra
hanc communem opinio. Brun conſ. 2. co-
lũ. 10. uerſ. conſiderari. & uer. ſeq. & cõſ. 21.
col. 8. & dum uult ꝙ princeps concurrat cũ
feudatario, & ꝙ ideo poſſit alterare ſtatum
feudatarij. ut ibi per eum, tamen fundamẽ
tum Bal. in leg. qui ſe patris, C. unde liber.
quod pro ſe allegat, nõ facit in propoſito,
quia loquit̃ quo ad iuriſditiones datas offi
cialibus. ut declarabo infra titu. de regalis.
187 Princeps † ſolus poteſt auferre dominium
rei meæ, ut Papa, uel Imperator ꝙ ſuperio-
rem non recognoſcunt, alij uero recogno-
ſcẽtes ſuperiorem hoc non poſſint, ut ſunt
duces, comites, & barones. Abba. in l. quo-
ties, C. de precib. impe. offer. refert. & ſequi
tur ibi Paul. de Caſt. in 1. col. & dicit Paul. ibi
ſe ita cõſuluiſſe Bergomi. & idẽ Bal. in l. itẽ
ſi uerberatum, §. 1. ff. de rei uend. in quo ar-
ticulo breuiter dic, ꝙ cum cauſa princeps
hoc poteſt ſoluto tamen precio, ita Iaſo. in
l. ſi in col. 1. verſiculo, ultra, C. ſi cõtrarius,
vel util. publ. Dec. in c. quę in eccleſiarum.
de conſt. ch. 3. col. fin. verſiculo, & ex iſta. &
Dec. in reg. id quod noſtrum eſt. col. 1. ff. de
regu. iur. & licet Iaſ. in d. l. fin. dicat cauſam
hanc debere concernere publicam utilita-
tẽ, & in l. quominus, ff. de flum. dicat circa
principium ꝙ hæc eſt ſola cauſa, tamen ge-
188 neralis, uidetur tenendum ꝙ † omnis ra
tio naturalis mouens principem ad ita fa-
ciendum ſit ſufficiens, ita notabiliter dicit
Abb. in ca. fin. de conſuetud. col. 2. & facit ꝙ
ratio naturalis multum ualet qñ tractatur
de poteſtate, uel actu principis, Bal. ĩ proœm.
C. & Mart. in tracta. de principe conclu. 85.
& hoc idem tenet Aret. ꝙ non requiratur
cauſa publica in l Gallus, §. & quid. colum.
189 penul. ff. de liber. & poſth. Et † cauſa non
præſumitur in principe quando tractatur
de auferenda (ut dixi) re mea, ut per Dec. in
d. cap. quæ in eccleſiarum poſt Felin. chart.
4. col. 3. uerſic. tertia concluſio. & colum. ſe-
quen. & efficax ratio eſt, quia hoc modo de
ſtrueretur allegata concluſio, ꝙ princeps
non poteſt ſine cauſa auferre rem alterius,
quæ procedit tam directè, quam per indi-
rectum, ut nota. Are. in l. 1. in prin. colum. 3.
de acquiren. poſſeſ. & licèt in oppoſitum ſit
Abb. & Alexan. tamen etiã pro hac opinio
ne res deficit autoritas ultra hos ſolẽnes ui
ros Felyn. & Dec. vt ibi per Dec. Item non
poteſt reſponderi ad rationem allegatã, &
ad hanc opin. latè uide Iaſon. in l. ſi teſtamẽ
ta, C. de teſta. ubi facit regulam, ꝙ cauſa
præſumitur in principe ſecundum com-
munem opinionem, poſtea eam limitat,
quando princeps facit contra ius gentium,
et hanc limitationem comprobat ualidis
fundamentis, ut amplius non ſit dubitan-
dum, & dicit Socy. in l. Gallus, §. & quid ſi
tantum, columna antepenul. uerſicul. circa
tertium, quòd hęc eſt communis opinio. &
Mart. in tractat. de principe. concluſio 87.
vbi allegat Raynu. & Bartol. De plenitudi-
190 ne uero poteſtatis † uidetur ꝙ princeps
poſſit hoc facere ſine cauſa. ita Iaſon. in d. l.
finali. C. ſi contra ius. in 6. limitatio. & Dec.
in d. cap. quæ in eccleſiarum, char. 4. colum.
2. uerſ. reſoluẽdo. qui tamen loquitur ſolu-

to precio per principem,ſed communis eſt
in contrarium quam tenet Abb in ca. 2. de
uoto Barb.conſ.24.clementia in 2.col. & cõ
ſi.55.utrum,et quando,in 4. uol. et ꝙ hæc
ſit communis atteſtatur Soc.conſ.264. col.
191 4.& ſequẽ.& quãdo † dominium acquiri
tur actu iuris ciuilis, quia tamẽ dominium
ipſum eſt de iure gentium, tunc etiam re-
quiritur cã ut dicit Soc.in d §.et quid ſi tan
tũ.ubi ſupra,et ita Iaſ.in d.l.fin.in 7.limita
192 tio.Et † ſcias circa hanc plenitudinem po-
teſtatis,ꝙ princeps q ea vtitur ſine cã pec-
cat.Inn.in c.innotuit.de electio. & Pars de
Puteo in tract.ſyndic.in tit.de regum. prin
cipum,et ducum excellentia,col.2.circa fi-
193 nem.Item ſcias † ꝙ in dubio princeps ea
non videtur uti, ita no.in d. cap. innotuit.
præterquam ſi actus aliter non valeret, ut
per Dec.in l.ſi donatione.C.de collatio. nu.
12.& Dec.in regula, in contrahenda. ff.de
regu.iu.num.7.intellige tamen hoc vltimũ
ubi expreſſe poteſt ea uti per prędicta,& in
dubio princeps videtur uti iure communi
per ea quæ dixi ſupra hæc eadem rubrica,
circa traditionem dominij in priuilegijs.
principis,& quando cõtractus principis ha
194 beatur ꝓ lege.Scias etiã † ꝙ quãuis prin
ceps cum cauſa poſſit tollere rẽ meam, ta-
men nõ præſumitur in dubio id uelle face-
re.Propterea procedit hoc quãdo clare ap-
paret cum ita voluiſſe facere,ut no.pleniſſi
me maxime per Iaſ.in leg.fin. ff. de conſti-
195 tut.princip.Scias etiam ꝙ † clauſula. Ex
certa ſcientia: idem operatur ꝙ ex pleni-
tudine poteſtatis,ut per Dec. conſi. 191.co
196 lum. 2. Scias quoque † ꝙ etſi princeps ali-
quid concedat ex plenitudine poteſtatis,
nõ tamẽ ille,cui conceditur habet plenitu-
dinem poteſtatis. Mar. in tractatu princi-
197 pe.concluſ.107. Et dum dixi † ꝙ princeps
non uidetur tollere ius tertij, Adde ꝙ hoc
procedit etiam ꝙ illud ius ſolum eſſet in
ſpe,ut per Fel.in cap. cum olim columm. 2.
de re iudic. & dato ꝙ de modico præiudi-
cio agatur,ut per Dec.in d.capitu. colla 9.
198 Princeps † tamen etiam ſine cauſa poteſt
derogare iuri in ſpe,ut per Socy. Alexan.&
alios in d.§.et quid ſi tantum,et Dec.conſi.
390.colum.5.ubi uide.qui tamen loquun-
tur in iure ꝗrendi de iure ciuili,ſed ſi aliud
ius quis haberet,ut fidei cõmiſſarius voca
tus,ſi heres decedat ſine liberis,qui dicitur
habere ius in ſpe probabili. Bart.in l. is po-
teſt.ff.de acquiren.hæredi. et qui non dicit
venire a lege ciuili, quia ex teſtamento ve
nit iuxta notata ꝑ Iaſ.in l.unica..quãdo nõ
pet. par. circa h obuenire. ff. de uerbo. ſi-
gnifi Aliud arbitrarer,ſi etiam ius in ſpe eſ
ſet ꝗſitum ex contractu tertij, minus diffi-
cultatis remaneret .Et circa prædicta ẽt nõ
199 ignores,ꝙ clauſula,† Ex certa ſcientia,nõ
operatur in his quæ ſunt facti, et quæ prin
ceps ignorat. Bal.in l.impetrata. C. ſenten.
reſcin.non poſſ.et Abb. in ca. paſtoralis. §.
præterea .de officio delega.ſicut neque aliç
clauſulæ acceſſoriç quidquam operantur.
Alexan.conſil. 52.& conſi 225.vol.7.Curt.
200 conſil.50.colum.51.Et † de prædictis, et
etiam quid operetur clauſula, Nõ obſtãte,
&, Ex certa ſcientia. Et de plenitudine po-
teſtatis,vide Cur.Iun.conſi.157.quod fecit
pro comite Franciſchino Ruſcha,et Socin.
omnino conſ.256.Dec. conſilio 161. colu.
1.Brun.in cõſilio 1.& pluribus ſequẽtibus.
& alib ſæpe,et quando princeps cenſeatur
præiudicare tertio per clauſulas,motu pro
prio,& ex certa ſcientia.Et an,et quãdo vo
luit præiudicare tertio,et late de iure tertij
vide Alciat. in tracta.de præſumptioni. 11.
201 regu.tertia. Princeps an † ria legis genera
lis poſſit priuare tertium re ſua, dixi eum
poſſe,etiam non reſtituto precio, ad diffe-
rentiam quãdo particulatim auſertur iux-
ta ꝓxime dicta,ita Alexandr.in lege Barba
rius.ff.de offic.prætor. & Dec.in dicto capi.
quæ in eccleſiarum. de conſtitut.charta 3.
columna finali.verſiculo, ſecundo hoc. &
ita tene quidquid dicat Iaſon. in l. Barba-
rius.columna. 8. verſicul.inuenio eſt uerũ
quòd requiritur cauſa, iuxta etiam proxi-
me dicta,& per Doctores ubi ſupra,& dicit
Innocen.in capi.quæ in eccleſiarum,quòd
202 † conſtitutio principis: contra ius natu-
rale, vel gentium, ſine cauſa nihil valet,
quẽ refert, & ſequitur Marti.in tracta. de
principe, concluſio. 286. Sed tamen non
reſtituitur precium, & ita video ſeruari, &
ſicut poſt prorſus tollere ius meum via
203 legis (vt dixi),ita, & † multo magis poſ
ſet imponere ſeruitutem, & onus in re.
Baldus.in l.nuptæ.ff.de ſenat.in princi.Nic.
de Matar. in l. qui agros. C. de omni agro
deſerto

deſerto, lib. 11. Anchar. conſ. 142. & Bal. in l.
qui ſe patris, col. penul. C. unde liber. & ideo
204 in † donationibus, principum noſtrorum
titulo donationis, vel feudi, vt memoria be-
neficiorum collatorum per principem non
amittatur per alienationem in extraneum,
vel fœminam, appoſita eſt ſeruitus uia de-
creti generalis quod obſeruatur ſicut Euan-
gelium, ut non poſſint tranſire in extraneas
perſonas, nec titulo particulari, nec uniuer-
ſali, nec alio quouis modo. Quinimo quod
ſolum filij legitimi, & naturales, & eorum
deſcendentes ſuccedere poſſint, quod in de-
cretum, fuit editum a Duce Ludouico Sfor-
tia in odium Vermenſium, ut eos priuaret
bonis feudalibus, quæ habebant, ut intelle-
xi a nonnullis, qui de hac re docti erant, &
deinde cognoui in cauſa mihi commiſſa in-
ter eos, & Bobienſes. Quæ pendent a princi-
205 pis uoluntate cenſentur † impoſſibilia niſi
ſint conſueta concedi, Dec. in regul. ea quæ,
ff. de reg. iur. in fine. & in l. quæcunque, ff. de
206 off. eius. Princeps † debet eligere conſilia-
rios ſapientes ſecundum Bartol. tract. de re-
gim. ciui. quod Mar. in tract. de principe, con
cluſ. 154. dicit feciſſe ducem Mediolani tem-
pore ſuo, qui in conſilio ſuo prudentes Do-
ctores, & viros peritiſſimos. & Deo deditos
207 elegerat. Et hoc idem † noſtra tempeſtate,
ſummo iudicio, & accurata conſideratione
obſeruauit dux noſter Franciſcus Sfortia ſe-
cundus, qui Senatum cōſtituens in eum or-
dinem delegit clariſſimos, ac eloquentiſſi-
mos Iureconſultos, & ex alijs florentiſſimis
208 ordinibus ipſa lumina, inter † quos nun-
quam ſatis laudati ſunt, Franciſcus Taber-
na nunc ſupremus cancellarius, Franciſcus
Sfrondatus, qui non ita pridem ciuitatis Se-
natum gubernacula tenebat, munere ſibi a
Carolo Quinto Imperatore demandato, po-
ſtea autem in ampliſſimum Cardinaliū col-
legium cooptatus eſt. Nec non, & Ioannes
Baptiſta Specianus, cui tam acre ingenium
ineſt, vt etiam in ſecretis conſilijs principis
omni tempore verſatus fuerit, & ſine quo
nihil ſatis conſulto uidetur agi poſſe. Præ-
terea Petrus Paulus Arrigonus ſumma pru-
dentia, ac virtute prædıtus, & in optima ra-
tione conſtans, ac fortis ad omnia ſumma
natus, omitto cæteros ingenio, doctrina, &
recta animi uoluntate præſtantes, qui oēs,
ſi de me ipſo dixerim huic celeberrimo Se-
natus ordini magnum et ſplendorem affe-
runt, cumque mirum in modū exornant, ꝙ
non minus a prudentiſſimo principe in dili-
gēdis prælatis factum viderimus. inter quos
erat Ioannes Moronus epiſcopus Mutinen-
ſis his annis proxime præteritis ob eximias
animi uirtutes Cardinalis creatus, equites
præterea, notabilitate, ingenio, multiſque
virtutibus inſignes elegit, ſed præter eos, ut
ipſiuſmet principis vtar verbis, quo munus
Senatoriæ dignitatis firmo ſemper ſubſiſte-
ret clauo, nec ventis aut fluctibus labefacta-
retur, elegit præſidem, & moderatorem ip-
ſius ordinis, defuncto alio præſide Franciſ-
co Marliano viro celeberrimo, Iacobū Phi-
lippum Saccum uirum grauitate, rerū uſu,
ac ingenij uelocitate nemini ſecundum, in
quo munere iam per quatuordecim annos,
ita laudabiliter ſe geſſit, & Senatus autorita-
tem, ac dignitatem adeo auxit, ut nō ſolum
boni, qui iuſtitiam colunt, verum etiā ma-
li, & peruerſi homines cogantur hominem
hunc venerari, & conſtanter affirmare, do-
nec conſeruabitur hoc ipſo præſide autori-
tas Senatus, ſecure in utranque autem dor-
miendum eſſe. Non poſſum tacitus ſilen-
tio præterire quod Cardinalis Tornonius
Gallus, vir præter excellentiam dignitatis
ſummæ etiam apud Chriſtianiſſimum Gal-
liarum regem exiſtimationis, palam in ci-
uitate Alexandriæ dixit, dum in Galliam ab
vrbe Romana reuerteretur, regem ſuum
nullam rem huic dominio Mediolani inui-
dere, niſi talem, ac tantum Senatū, oſten-
dens eius famam non ſolum urbes, ac vicos
regnorum ſuorum penetraſſe, verū etiam
209 cor ipſius regis. Et † quia prælatos dux
elegit, quoniam ſæpe contingit eccleſiaſti-
ca tractari, iuxta dicta Bald. in Authen. ha-
bita. C. ne fil. pro patre, & Martin. Lauden. in
tracta. ſuo, in titu. de conſil. princip. concluſ-
ſio. 30. & qui etiam vt cis locis habes non
ſunt irregulares, dato quod conſentiant ijs
ex quibus deinde indirecte ſequatur mors.
210 Ideo † quæro, an Senatus poſſit cogno-
ſcere de re ſpirituali, & eccleſiaſtica, & quo
ad ius, & proprietatem, res eſt ſine difficul-
tate, quod non poteſt, nec principaliter,
nec incidenter, cap. tuam, de ordin. cogni. &
in c. lator, qui fil. ſint legit. Abb. in capitu li-
teras,

ficialibus,& ſine dubio concludendum eſt, non potuiſſe fieri hæc, & tam eos qui cōdiderunt,quā qui ea ſeruauerūt,& ſeruant incidiſſe,et incedere in c.nouerit, etc.graue. de ſent.excō.cū ſimul. Et quo ad ſtatutum vt nemo poſſit ſe intromittere in poſſeſſione beneficiorum ſine licētia principis,quāuis Angel.conſuluerit ſtatututū valere conſil.23.nulla perſona, qa ſine eo ſtatuto Florentiæ,vbi viget,quotidie imminebant perturbationes, et pericula etiā reipublicæ ſtatum tangentia, propter potentes agnationes quæ ſunt in ea ciuitate,et propter inordinata deſideria,et ambitioſos appetitus cupientium promoueri an beneficia,et quamuis etiā vltra Angel. in hoc dominio nonnulli uelint ſe excuſare dicentes id fieri, qa aliq. ſeditioſi,et turbatores ſtatus pacis poſſent ſe intromittere,quo caſu etiam liceret eos bannire,tametſi eſſet pacifici poſſeſſores,iuxta not.per Abba. in cap. 1.et in capi. cum terra.colum.2.de electio. Tamen veritas eſt in contrarium,& eſt contra libertatē eccleſiaſticam, & incidimus in euidentem excommunicationē ſeruando tale ſtatutū, & hoc ex defectu poteſtatis,ita(ut breuiter agam)Fel.in capit. eccleſia ſanctæ Mariæ, car.10.col.ſi.verſicul.11.de conſtit.& ad no 13.per Abba in d.cap.cum terra.& cap.1.Reſponde(vt dixi)notabiliter ſupra in tit.bāniri qui poſſint,ſtatutū ne quis impetret literas, uel priuilegia apoſtolica, ꝙ, & ipſum ſit contra libertatem eccleſiaſticam, habes Lap.allegatione 82.columna 2. & ibi idem dicit de ſtatuto vſurpante iuriſdītionē,non ſolum Papæ,verum etiam aliorum inferiorum,prout eſt,quod nemo citetur ad curiā

219 Romanam. Et idem † ſi princeps ſecularis banniret epiſcopum à ſuo epiſcopatu,ꝙ facit ad ea,quę dixi ubi ſupra in articulo,An clericus a principe ſeculari poſſit banniri qñ eſt ſeditioſus, & uide Mart. in tracta. de principe cōcluſ.492.qui allegat. & ſequitur Lap.dum tenet eſſe contra libertatem eccleſiaſticam,ſi diſponatur vt nō poſſit litigari in curia Romana,& quod literæ non impetrentur in ea.curia. Eſt etiam contra libertatem eccleſiaſticam, quando cauſa cognoſcenda eſt ab eccleſiaſtico, vt ratione iuramenti,vel vſurę,vel alijs rationibus,iuxta notata per Fel.in capit.cum ſit, de foro comp. facere ut cognoſcatur à ſeculari, quia hoc modo vſurpatur iuriſditio eccleſiaſtica,iuxta allegationē Lap.ubi ſupra,& quæ modò. dicam. Et vt generaliter ſcias quę ſint cond. tra libertatem eccleſiaſticam ultra Lap vbi

220 ſupra. quem omnino uide. Scias † quòd illa dicuntur contra libertatem eccleſiaſticam quæ ſunt contra priuilegia conceſſa eccleſiæ, & clericis non ſolum à Papa, ſed etiā ab Imperatore. & principibus ſæcularibus. ita Bartol.& communiter ſcrib.in authent. caſſa.C.de ſacroſanc.eccleſ.Item ea propter quæ clerici redduntur timidiores.Bartol.& communiter ſcribentes in d. authen. Item quando ſtatuitur contra conceſſa clericis, tam de iure ciuili quam canonico.Deciſ.in capitul.eccleſia ſanctæ Mariæ,col.1.& 2.de conſtitutionibus poteſt tamen ſtatutum eſſe præiudiciale eccleſię,& tamē non erit cōtra libertatem eccleſię ſecundum Anton.in c.quę eccleſiarum,de conſtitutionibus in 5. notab.& Bald.in rubrica, de conſtitutionibus in princ. quod not. ad aperiendos ocu-

221 los tenebris inuolutus. Sed quæro † an Senatus,qui appoſuit manū ratione belli ad immunitatem colonorū monaſteriorum huius dominij ſibi conceſſam à Cæſare, diſponendo ut ſoluerent,nō obſtante immunitate,donec duraret bellum,ſit excommunicatus vti ille qui fecit contra priuilegia ſua ſiue ducum retroactorū,credo nō eſſe; qa etſi regulariter ita facere ſit cōtra libertatem eccleſiaſticam,ut dixi,tamē cum hic caſus nō ſit clare deciſus in priuilegijs ipſis, an tempore belli debeant eſſe immunes,ui detur quod ceſſet priuilegiū ex notatis per Alexan.in lege ſi ex toto.ff.de legat.1. Item ad principem concedentem in dubio pertinet interpretatio ſui priuilegij cap. cum uenissent, de iudic. Item communis eſt opi-

222 nio † vt poſſit princeps tollere ſuum priuilegium conceſſum eccleſiæ,& clericis, licet tollat poſt iam factam acquiſitionem. Et licet Bart.fuerit in alia opinione in leg.1.C. de ſacroſan.eccle. tamē communis uidetur eſſe contra Bartol. ut oſtendit Fel. in capit. eccleſia ſanctæ Mariæ, char.10. columm.fin. verſicul.12.quæro de conſtit. Alexan.& Iaſ. in l non amplius.§.1.ff.de legat.1. & Dec. etiam in d.capitu.eccleſia.in 34.char. colu. 3.in fin. poſt Paulum de Caſt. & Salic. quæ opinio

opinio in caſu noſtro omnino obſeruaretur
quia adhuc non eſt expreſsè diſpoſitum cō
trarium uel priuilegio,ſicut dixi .Itē priuile
gium quamuis factum ſit intuitu eccleſiæ,
tamen laicis, & non eccleſiæ eſt conceſſum.
Item non eſt tollere priuilegium, ſed mode
rari.Item quod fecit Senatus eſt cum cauſa
atque ita licet Iaſ.in dicto §.1. dicat ſuper ge
neralibus, quod opinio Bart. eſſet tenenda
in iudicando,& conſulendo, quia in dubijs,
opinionibus debemus fauere animæ.Tamē
hoc caſu ex præmiſſis omnino ceſſat illud
ſuum dictum,etiam ex mente ipſiuſmet,q̄
uis etiam ſit contra communē. Eſt tamē ad
uertendum nè laboretur in ęquiuoco,quod
Doctores q̇ ſunt opinionis,ut princeps poſ-
ſit ſtatuere contra priuilegia ſua, & quæ iā
ſemel conceſſit, loquuntur quando hæc da-
ta eſſent à ſtatuto, vel lege, vel cōſuetudine
quia non præſumitur eum qui dedit uoluiſ-
ſe à ſe abdicare autoritatem reuocandi ſicut
eſt ex natura legis, quia ſit, & reuocatur ad
libitum,ſed ubi agatur de conceſſione in for
ma,uia priuilegij, tunc ſi ſit facta non ſubdi
to,non poteſt abſolutè reuocari per dictum
Innocen. in dicto cap.nouit, & ita ſi abſque
cauſa tractaretur in caſu de quo ſupra, de re
uocando priuilegio clarè conceſſo eccleſiæ,
eſſem alterius opinionis, uerū poſtquā fuit
conceſſum laicis,& non apparet clarè quod
etiam uoluit concedere tempore belli,& nō
tractatur de reuocatione, ſed ſuſpenſione
ad tempus, & ex cauſa. Non uideo quare
non potuerit fieri, per ea quæ dicit Iaſ. in d.
§.1.ad fin.Et ex prædictis, nulli dubium, ꝙ
alius ordo factus a principe his diebus pro-
ximè præteritis quem Senatus obſeruat, ut
223 † non habeant effectum collationes bene
ficiorum curatorum à Pontifice factę in prę
iudicium electorum a parochis,& hominib.
terrarū,eſt contra libertatem eccleſiaſticā.
Nam quamuis bona ratione editus ſit, &
fauore animarum,tamē deficit poteſtas,iux
ta ea quæ dicit Fel.in d.c.eccleſia, charta 10.
column.fin. verſic.11.Et ideo concludendū
224 eſt, quod † nemo fauens dictis ordinibus
eſt ſecurus, imo loqueatus excōmunicatio
ne,iuxta dictum capitul.nouerit,& capitul.
graue, cum ſimilibus. Nec quis ſe defendat
propter inconuenientia quæ ſequuntur,q̇a
(ut dixi) ceſſat poteſtas, & donec reuocata
non fuerit ab habētē poteſtatem permane-
re debent.l.præcipimus, in fin.C. de appella
225 tio.Et ulterius ſi uis ſcire, an † & quando
tex.uel Cæſar,poſſit cōferre in ſuo imperio
beneficia eccleſiaſtica, & cauere ne electio
prælati fiat abſque ſuo placito.Et an ualeat
cōſuetudo ita faciendi,uide Corſet.in tract.
226 de poteſtate regia in 11.q Elegit † ēt prin-
ceps in Senatu ſuo milites q̇bus ſi contigiſ-
ſet tractari de re militari eſſet ſtandum, ut
dixit Mart. in tit. de conſil. princip. concluſ.
13.in eodem titul.omnino uide de conſilia-
rijs,ſiue ſenatoribus principis,& maximę ꝙ
debent eſſe graues, & liberi in dicēdo,ut cō
cluſ. 11. & qui abiecta priuata utilitate ad
publicam reſpiciant, ut ibi,concluſ.20.Et di
cit cōcluſ.31.quod tempore quo ipſi ſedēt,
debent ſilere alij magiſtratus quemadmo-
dum fit in hac ciuitate Mediol.
227 Princeps † ſolus concedit gratiam de-
portatis, bannitis,& aliter damnatis l. rele-
gati.ff.de pœnis,& dixi ſupra in materia gra
tiæ,ſub tit.de remedijs ex ſola clemētia prin
cipis,in uer.an feudatarij.
228 Princeps † non poteſt directum domi-
nium ꝙ habet in re conceſſa in feudum trāſ
ferre in alium ſine cōſenſu uaſalli,c.1.de ꝓ-
hib.feud.alien.p Fed.in §.præterea ducatus,
& ideo uidetur,filiū ſummi Pontificis, qui
nō ita pridem fuit inueſtitus de ciui. Noua
riæ non poſſe dicere multis nobilibus habē
tibus feuda in agro Nouarienſi,Iureti mihi
fidelitatem,quia eſtis mei uaſalli,& amplius
non eſtis uaſallis Cæſ. Et pulcher articulus,
229 an & † quando uideantur tranſlati uaſalli,
creato aliquo duce, uel marchione in hoc
dominio nunquā ubi fieti ſup. hoc difficul-
tatē,quominus dux habuerit omne ius in
uaſallos, & omnes ſe cognouerint, & idem
in dominio Sabaudiæ ꝙ qua ratione proue
niat patebit ex infra ſcriptis. Nam concluſio
230 uidetur eſſe hęc, quod cum † vniuerſitate
tranſferantur uaſalli ſine eorum cōſenſu,nō
in generali conceſſione, & minus ſi in ſpe-
cie id fiat. Dec. conſ.56.colum.2.& Alexan.
in leg. in princ.colum.fin.verſi. & ex p̄dictis.
ff.ſolut. matrim.ubi limitat,dicens quod iu
ra variè ſequuntur ante dicto.§.pręterea du
catus, ſed quod dicto §. tollit difficultatem
ob eius claritatem,& uide Alex.conſi.25.co
lum.penult. uolumine 5. verſic.tamen, qui
concludit

concludit ꝙ ſi dominus uult transferre ius quod habet una cum territorio uel curia, poteſt non attenta uolũtate vaſalli, uel ſubditi, per c. 1. §. ex eadẽ lege. de leg. Corrad. & uide Fel. in c. dilect. in uerbo, hominibus. col. 2. de maioritate. & obedientia. Nota tamen, quod in curia Mediolani domi-
231 nus † poteſt maiori uel æquali alienare ſuum directum, etiam ſine curia, ſed cum curia cuilibet dicto §. ex eadẽ lege. de qua conſuetudine Mediolani uide latiſſimè Ardizonum in ſumma quã allegat Aluarot. in dicto §. præterea ducatus. Nota etiam ꝙ
232 eo ipſo ꝙ † quis creatur rex uel princeps, Iura in uaſallos videntur translata, ut dicam infra titulo, de regal. in pri.

233 Princeps † habet fundatam intentionẽ in ſuo dominio ꝙ quodlibet caſtrum, & quilibet locus ſint ſua quo ad iuriſditionẽ. Hoſtienſis, Ioannes Andreas, Imola, & Abbas. in c. nimis de iureiurando, & Abb. conſilio 82. uolumine primo.
234 Et ideo † ſpoliatus à principe tali caſtro etiam debet iuſtificare titulum cap. ad decimas. de reſtitu. ſpoliatorum in 6. ita Anch. conſi. 31. colum. 1. & fin. & per totum Ale. in l. naturaliter. §. nihil commune. uerſi. ſexto fallit. ff. de acquiren. poſſeſ. ibi, unde ſimiliter. Bal. in l. unica. columna 3. C. ſi de mo-
235 ment. poſ. fuer. appel. Sic publicanus, † qui ſi fraudem agit, non obtinet propter quaſi poſſeſſionẽ exigẽdi, niſi titulo oſtenſo. Florian. in leg. ſicut §. ſi quæratur. ff. ſi ſeruit. vẽdi. Firmian. in tract. de gabel. in 4. par quęſt. 17. Sic qui dicit ſe eſſe exemptũ, debet oſtẽdere titulum, & ſola quaſi poſſeſſio non prodeſt. ca. cum perſonæ de priuileg. in 6. Cyn. & Bal. in l. ſolennibus. C. de fide inſtrumen. Faciunt quæ ponit Iaſo. in l. Barbarius. ff. de offic. pręfec. in quæſtio. de notario putatiuo, & in eãdem quæſtione per Fel. in c. 1. de fide inſtrumen. & ita pręſupponunt omnes in dicto c. ad decimas, maximè Francus in ſecunda columna circa finem. Non tamen quod dico procedit reſpectu tertij, ſed tantum quo ad principem. Ita gl. Doctores in c. ad decimas, de quo tamen uide Peruſi. limitarem ibi.

236 Eſt uerum, † ꝙ feudatarius eſt reſtituẽdus, ſi eſt ſpoliatus à principe alia ratione quàm iuriſditionis, abſque eo quòd oſtendat titulum. Ita loquitur Præpoſ. in capit. 1. in tit. de controuer. inter uaſal. & epiſ. quia princeps, qui uult dicere rem eſſe feudalẽ, debet probare, ut per Dec. conſil. 61. colu. 1. & 2. quia in dubio res præſumitur libera gl. in c. quanquam. de cenſi. in 6. cap. 1. de l. Corn. §. ſi fuerit, & c. uaſallus ſi feudum, ſi
237 de feudo fuer. controuer. & ſatis † probaretur quod eſſet feudalis, ſi oſtenderetur priuilegiũ principis, qui conceſſiſſet caſtrũ cum territorio, & poſſeſſionibus, dicens quibus omnibus cohæret a mane ſero, & cæt. reſpectu poſſeſſionum, quæ oſtẽderentur, poſſideri intra illas cohærentias. dato ꝙ intra illas cohærentias ex aduerſo oſtenderetur, ꝙ aliquę res eſſent priuatorum, allodiales. Et ita not. Barb. conſ. 57. colum. 6. uerſiculo nec obſtat cum allegat dictum Hoſtiẽ. uol. 4. Nam reſpectu habentis titulum eſt præſumptio, ꝙ poſſideat ex illo titulo, iuxta gloſſ. in l. quædam mulier, ff. de rei uend. & text. in l. nimis, & ibi Barto. C. de acquiren. poſſ. niſi quatenus oſtenderetur contrariũ, & reſpectu non habentium titulũ, præſumitur (vt dixi) res allodialis. Et an omne id quod eſt intra confines conceſſionis, dicatur conceſſum, uide Alexandr. conſilio 54. colum. 1. uolum. 3. & Socin. conſilio 127. colum. 2. Et procedit, quod proxime dixi, quando in ſpecie nominantur cohærentię, & bona ſunt intra illas, & ita loquitur Barbat. & idem etiam uidetur, quando ſimpliciter conceſſum eſt territorium cum poſſeſſionibus, ex ratione allegata, quidquid dicat Brun. in conſilio 1. uolumine 1. Et aliter de modo probandi, quod bona ſint feudalia, uide in repertorio conſilio. Bruni, in uerbo, allodiale, & Alciat. in tractatu præſumptio. reg. 2 præſumptio. tertia.

Aduerte tamẽ, quia Barb. in ſuo conſil. 57. non loquitur, quando cohærentiæ datę ſunt tam poſſeſſionibus, ſiue bonis, quam caſtro, ſed quando ſolùm caſtro datæ fuerunt, ſed in conceſſione dicebatur, Caſtrũ cum poſſeſſionibus, ita apparet in prima columna. in qua referũtur uerba inueſtituræ. Et loquitur etiam Barb. in caſu quo agebatur inter dominum, & emphyteutam, quorum neuter erga alterum poteſt referre quæſtionem dominij, iuxta l. ſi quis conductionis, C. loc. Et facit illud, ꝙ quãdo nõ

apparet

apparet quę bona ſint emphiteutica, oĩa emphiteutica præſumitur. Iaſ. l. 2. C. de iure emphyteu. num. 137. Et caſtrum ipſum
238 † nedum alia res quo ad muros. præſumitur liberũ, & allodiale. Iacob de ſancto Georgio in gl. de caſtro Rubei montis colum.
239 4. uerſic. item quæro † an caſtrum, & per Alciat. & alios, ubi ſupra. Si tamen eſſet vnica res, & conſtaret de parte, quod eſſet feudalis, tota præſumeretẽ feudalis. Prepoſ. in. tit. ſi feud. fuer. controuer. inter. domi. & agn. c. uaſallus. el primo. col. 2. Et ſi ageretẽ
240 de probando an omnia † bona in tali territorio ſita ſint feudalia, ſi apparet de maiori parte, reſiduum præſumitur feudale, & econtra, ſi maior pars eſt allodialis, reliquũ præſumeretur alodiale, niſi aliud obſtaret in oppoſitum. Item in capit. de controuer. inter maſc. & fœm. de benefic. & Præpoſ. in
241 eo c. Et † quando quis præſtitit ſeruitia uti vaſallus, an omnia bona ſua præſumantur feudalia, uide Iſer. ubi ſupra, & Præpoſitum in d. c. vaſallus, uide etiam Soc. ad hæc conſ. 86. col. 2. ver. tertia concluſio. Alex. cõſ. 129. col. 1. uol. 1. & Cur. Iuniorem, in tract. feud. char. 19. colum. 2. verſiculo 6. Scias autem,
242 † ꝙ licèt fundus ſit intra territoriũ meũ, tamen non præſumetur feudalis, etiam ſi ego neſciã oſtẽdere, unde habuerim. Alex. conſi. 55. in pen. dub. uol. 4. & ex communi doctrina Doctor maximè Imolæ in c. nimis, extra, de iureiuran. ubi nolunt illud,
243 † quod eſt intra fines, præſumi quo ad iuriſdictionẽ domini finiũ, nõ quo ad dñiũ, alias in dubio præſumerentẽ oĩa eſſe principis, quo ad dominum, contra regulam, ꝙ res præſumitur alodialis, nec Soc qui ſolet allegari in contrariũ conſ. 87. col. 2. uerſ. tertia concluſio obſtat huic ſententiæ, quæ loquitur de duabus cõmunitatibus cõtendẽtibus ſuper paſcuis, quæ non erant in dominio aliquorum particularium, ſed una uel altera communitas erat domina, ſi tamẽ fines eſſent dati, & territorio, & poſſeſſionibus in priuilegio conceſſis aliud eſſet, ut di
244 xi. Et † ſi uendo ius, quod habeo in aliquod caſtro, nihil operatur uenditio niſi oſtendatur per alias probationes quod ius habeã. Bart. in l. ſic. §. t. ff. de legat. 1. Et idem eſt
245 † ſi ſit dictum, Cõcedo caſtrum cum eius pertinentijs, niſi oſtendatur aliter quę ſint pertinentiæ Bar. ubi ſupra, & Brun. conſi. 1
246 colum. 1. S. † tamen ſit dictum, Cum regalis, omnia uectigalia dicũtur data, per tex. quæ ſint regaliæ, etiã ſi non ſint à iure inuenta, ſed à conſuetudine, ut ibi per uerbũ ripatica, & per Andr. Iſer. & Affl. ſuper eo verbo. & ita Soc. conſi. 7. col. 1. volu. 3. Qui
247 petit † fundum feudalem permixtum cũ allodiali fortè ex amotione terminorum, ſuccumbit, niſi ſciat clarum reddere feudalem ab allodiali, propter incertitudinem, Iac. in rub. ff. de rei uendic. num. 23. uerſic.
248 item quæro. Qui † etiam petit fundum ſibi uolum q erat cultus, niſi ſciat clarè demonſtrare, quod ſit ille, idem ſuccumbit Soc. cõſi. 89. colu. 4. in fin. & ſeq uol. 1. Oſtenditur
249 † etiam rem eſſe feudalem per inueſtituram, & ſucceſſionẽ. c. 1. §. ſi. de cog. feu. Item ſi quis eam teneat per triginta annos uti feudalem pſtando ſeruitium, c. ſi quis ꝑ 30. annos, ſi feu. fuer. contro. Item ꝑ famam in antiquis, ut ꝑ Alex. conſi. 136. col. 3. & ꝑ to
250 tũ uol. 1. & cõſ. 25. vol. 5. & ibi ponit, † an credatur uerbis narratiuis principis quod res ſit feudalis, & per Alex. d. conſ. 55. dub. pen. & Brun. conſ. 1. col. 1 Si tamen oſtenderet uaſallus, ꝙ erat ipſius, licet ignorans ſe recognouerit a dño tanquam de re ipſius domini aliud eſſet, iuxta doctr. Bart. in l ſi aliq̃ rem. uer. ulterius quæro. ff. de acq. poſ & dicta Alex. ibi, & in conſ. 29. col. ult. iu 5.
251 uol. præſumitur † tamen res feudalis, donec ꝓbet vaſallus contrarium, per l. cũ falſa. C. de iur. & facti igno. & Alex. in d. conſi. & uide omniũ in materia Cur. Iun. in trac. feud. ch. 19. col. 2. uerſi. 6 maxime in fin. Et qñ quis tenet pro feudali rem, & illam pro feudali poſſidet, an onus probãdi cõtrariũ incũbat aduerſario? Eſt materia l. ſi prius, ff. de ſuper. no nu. ubi uide Iaſ. num. 44 uerſic. 1. reg. negatiua eſt, & ponit in hac materia reg. & fallẽtias in d. l. ſi prius, nu. 40. ver.
252 quarta, & ult. Si † ædifico caſtrum in re feudali, an erit feudale, & quid de ſumptib. factis in domo feudali, uide Iac. in q. feud. nu. 13. In ciuitate Mediolani adeſt ſtatutũ,
253 ut ꝑ teſtes † nõ poſſit ꝓbari rẽ eſſe feudalẽ, & tale ſtatutum ualet, limitatẽ in plurib. modis, & inter cęteros qñ ꝑ quinq; teſtes ꝓbaretur, ꝑ l. teſtiũ, C. de teſtib. et qñ ſimul inſtrumẽtis, & teſtibus fieret probatio, ga
cit

eſt caſus mixtus, qui nõ comprehẽditur in ſtatuto, ut per Dec ut paucis agam. de prædictis omnibus in cap. ſicut conſuetudo. in verſ. poſtremo. in 2. & 6. limi. & uſque ad fi. de probat. & primam limitationem ex l. teſtium. ponit pro ſingulari Hipp. Marſi. 157. Intel. igitur tamẽ, quando teſtes eſſent idonei, & integræ opinionis, ſecundum d. l. teſtium. Tamen dum comes Camillus Somalia in cauſa contra Comites Triuulſios tempore Gallorum voluiſſet talem probationẽ facere, & in primis probare optimam qualitatem teſtium, fuit reiectus, & ita etiam in effectu ſuccedente tẽpore Cæſareo perſeueratum fuit, & quomodo intelligatur limitatio caſus mixti, uide Bart & Doct. in l. certi condictio, §. quoniam. ff. ſi cer. peta. & Dec. omnino in conſ. 11. col. 3. & ibi etiam habes valere dictum ſtatutum Mediolani, & alia circa illud. Scias autem ꝙ a menſe citra me referẽte in Senatu ordinatum eſt multa bona eſſe allodialia, & non feudalia, agnato dicẽte bona eſſe feudalia, & fœmina oppoſitũ contendente, atque ita iudicauit nulla habita ratione, ꝙ teſtes agnati de auditu, & fama publica deponerẽt bona eſſe feudalia & conceſſa primo inueſtito, & in antiquis loquerentur, & hoc quia non reddebãt rationem concludentem, cur eſſent feudalia, & illi conceſſa, prout tenentur reddere etiam non interrogati, quãdo deponunt bona eſſe feudalia, & etiam abſolute, quando deponunt de fama, & auditu. Ita Ale. in cõſ. 136. uol. 1. ubi uide, nam ibi etiam ponit omnes modos, quibus probatur rem eſſe feudalẽ, & uult, ut teſtes debeãt adducere aliquã ex eis rationibus, & loquitur in antiquis, & ita iudicãt conſilium Neapolitanũ, ut in deciſ. Neap. 277. ubi uide. Et ita intellige Ale. cõſ. 15. uol. 1. & Iaſ. in l. ſi prius. ff. de ope. no nũ. dum uolunt, ut fama probetur res feudalis. Et nulla ei fuit habita ratio in dicta ſententia, ꝙ inueſtitura diceret in genere poſt cõceſsionem caſtri cum bonis iuxta cõſ. Bri. 1. in t. col. aliter non oſtenſo ꝙ eſſent feudalia, fuit quidem habita de hoc ratio in diuerſis vectigalibus, licet in genere priuilegiũ diceret etiam cum regal. js, attẽdo quod ex ſui natura ſunt principis, & inter regalia. c. 1. q̃ ſint regalia. quod nõ eſt in alijs bonis, & poſſeſsionibus. Et licet fœmina uel parentes eius, quorũ erat hæres, fatẽrentur bona eſſe feudalia. & ita præſumerentur per l. Publ. §. fi. ff. depoſ. & l. generaliter, C. de non nu. pec. & Alc. conſi. 29. col. fi. volu. 5. tñ quia aliter oſtendebatur ea prouenîſſe a priuatis fuit iudicatũ eſſe allodialia. per l. cum talia. C. de iuris, & facti ignor. Et hoc idem tactũ fuit in regalibus oſtenſo, clare quod a priuato
254 prouenerant. Et † an teneatur ſpoliatus a principe oſtendere verum titulum, an vero ſufficiat coloratus. Credo ſufficere coloratum, arguendo uti facit Bal. in d. l. uuica. C. ſi de momen. poſſe. fue. appel. de rebus eccleſiaſticis ad eas, quæ ad iuriſditiones attinẽt, iuxta ea, quæ ſcribit Abb. in c. liter s, de reſt. ſpol. vbi et de modo adumbrandi titulum, videlicet per oſtenſionem tituli nõ habentis apparentem modũ, vel per poſſeſſionem habitam a ſuperiore, vel per longam poſſeſſionem acquiſitam ſciente ſuperiore, & nõ longam, interueniente tamen aliquo facto ſuperioris, ut per eũ, & Peruſ. in d. cap. decimas. Abb. in c. cum eccleſia Sutrina. de cau. poſſeſ. & prop. & allegatos per A ex. in §. nihil cõe, in 8 fallentia. & Fel. in c. in noſtra in
255 37. priuileg. de reſct. in prin. Et † ſicut requiritur demonſtratio tituli in interdicto, vnde ui ita uidetur in remedio redintegrandæ. quidquid dixerit Soc. l. cum quæ nobis. ff. de acq. poſſ. verſ. circa ſeptimam q̃onem, & hoc propter fundamenta Soc. in allegata pro ſua opinione, ſi bene uides, et Alc. loquitur pa ſ-
256 ſim in d. ueſi. 8. fallit, de quæſtione, † an princeps habeat fundatam intentionem in
257 ſuo dominio contra feudatarium. Et † an feudatarius contra eũm teneatur oſtendere titulum, uide latiſsimè Affl. in ut. de prohib. feudi alien. per Fed. §. illud quoque, col. 1. uerſi. ſubſequenter, cum pluribus ſequentibus. ubi omnino uide, et ego prius eu non
258 uideram. Princeps † ipſe ſuſpicationis belli poteſt cogere uaſallu, ut ſibi tradat caſtrũ, ſiue arcem uel ciuitatem pro conſeruatione directi ſui, ad eam cuſtodiendam, ſimul cũ vaſallo, et non aliquo malo ingenio. ita Bal. per illum tex. in c. 1. §. quid ergo, de nou. fid. et re. alie. fac. Angel. in l. fin. C. de litig. et late Præp. in eo. §. quid ergo, col. 2. ubi inter cętera
259 ra ei dicit, ꝙ † p.p. hoc non liberatur ipſe vaſallus a cuſtodia, et ꝙ vaſallus, ubi uidet periculũ imminens, debet illud denunciare

domino, alias poſſet priuari ſuo utili. Et iō
260 † vbi oriretur lis inter eum, & alium principem, qui ſe prætenderet dominum, & lis eſſet ſuper iuriſdictione, vel depēderet ab ea, deberet nominare dñm ſuum in iudicio, & illum monere, ne ex ea lite ſequeretur ſnīa contra ipſum vaſallum, & deinde executio, pp quam incurreret dñs periculum priuationis, ſaltem poſſeſſionis, iuxta text. cū ibi nota. per Abb. in c. cum ſuper, de re iudic. & Ale. in l. ſæpe, col. 29. & tribus ſeq. ff. de re iudi. vbi dicit cōem eſſe, q́ dñs priuaretur poſſeſſione poſt ſententiam. Non tamen cre-
261 das, q́ † ſit in facultate duorum vaſallorū principis litigare de re feudali principis coram alio principe, vti fecerūt Comites Taurelli litigantes ſuper feudo Guaſtallæ, quod eſt Cæſaris, coram Papa, & ſi litigant, non valet prorogatio, nec proceſſus. Bart. in l. 1. §. & poſt operis, ff. de oper. no. nu r. ubi uide Iaſ. & Doct in capit. ceterum, de iudic. Et hoc nē ex colluſione, quam facere poſſent, priuarent ſuum principem poſſeſſione ſua, ita Doct. ubi ſupra. Et poteſt dominus, quāprimum ſcit, q́ litigāt coram alio principe, præcipere eis ſub pœna priuationis feudi, ut deſiſtant, ſecundum Bal. & Docto. in c. 1. §. præterea, el ſecondo, colum. 5. de prohib. feud. alien. per Fed. & Doct. in d. §. poſt ope. & in d. c. cæterum. Et dum contigiſſet caſus, vt ſupra habita ſcientia poſt rem iudicatā, Dux noſter volens euitare periculum perditionis poſſeſſionis, iuxta nota. in d. c. cum ſuper. & per Ale. ubi ſupra, auditis D. Strondato, & me, miſit officialem ſuum in eum caſtrum Guaſtallæ, ad cuſtodiendum ne fie-
262 ret executio. Princeps. ſæpe † eget modo probandi iuriſditionem in tali loco, & quaſi poſſeſſionem iuriſditionis. Ideo in his uide Soc. conſi. 187. ubi per duas colu. ponit qūo probetur iuriſditio, & per duas alias, qūo probetur quaſi poſſeſſio eius. & per Feli in c. auditis, de præſcr. col. 5. uerſi. cæterū. Iaſ. in l. 3. in princ. col. pen. de acq. poſſ. in lec. noua. Pau. de Leaz. in c. in literis, de reſtitut.
263 ſpol. colu. 5. Et † quando quis ſe ſubmittit protectioni alicuius, vti fecerunt multi iuxta Variſium cum domo Vicecomitū, & alijs hac de cauſa omni anno ſe obligātes ad donandum ſaccum unum auenæ, uel quid ſimile, an propter hoc efficiatur eius ſubditus, vide Soc conſi. 84. col. 4. uerſi. præterea,
264 ubi dicit non effici. Et quando † quis præſtat iuramentum fidelitatis, vel fatetur ſe eſſe ex eius ſubditis uel hominib. vide Bald. in l. 1. char. 3. col. vlt. C. de ſeruitut. & aqua. in duobus locis. & Ale. conſi. 44. vol. 1. de ce-
265 lerrima. & Brun. conſi. 97. ad finem. Et † qñ quis acquirit poſſeſſionem ciuitatis, q́ intelligatur etiam acquirere poſſeſſionem locorum ſubiectorum, dicit Soc. conſi. 74. col. 2. uerſi. 3. probatur. Et idem conſi 311. col. fi. & Iaſ. in d. l. 3. in prin. ff. de acq. poſſeſſ.
266 Et † ſi uis uidere quæ dici poſsūt in probanda iuriſditione, et eius quaſi poſſeſſione. vide Marian. in capit. cum contingat, de foro competenti. Et inter cæteros modos vnus eſt, ſi ſumus in antiquis, quando oſtendentur inſtrumenta antiqua, quæ loquuntur de re ſita in territorio talis caſtri, quia per illa probatur rem eſſe in territorio illius caſtri, textus eſt in capitu. cum cauſam, extra de probatio. qui etiam vult, ut hoc ca ſu teſtes de auditu probent. Et hanc concluſionem latè ponit Iaſ. in l. cum aliquis, C. de iure deliberan. et Alexan. ibidem quam concluſionem ſciunt dicere omnes. Sed aduer-
267 te. quia † non ſufficit vnum inſtrumentū, ſed debent eſſe plura, in arbitrio, tamen iudicis, an debeant eſſe plura duobus, nec etiā hoc ſufficit, ſed debent eſſe enunciata illa verba, in tali territorio, a diuerſis notarijs, vel, ſi ſunt verba partis, a diuerſis partibus, alias non probarent, loquor reſpectu eiuſdem rei, quia aliter dicerentur ſingularia, et tunc, ut dixi, requiruntur plures atteſtationes. Item non ſufficeret, quod inſtrumenta loquerentur de tempore proximiori, quam attendatur probari allegandō, q́ ex his præſumitur idem fuiſſe tempore retro, ſed oportet ut ſint eiuſdem met, temporis, de quo contenditur, Hoc ultimum habes per Alex. conſi. 16. uolum. 5. colum. 1. et 4. Et ideo eadem ratione ſi loquerentur de tempore anteriori, non probarent. Cætera habes egregie, et melius quam alibi per Aret. in d. capitu. cum cauſam, ubi omnino uide. et per Soci. 194. columna penultima, et ultima, et Socin. conſilio 266. col. 5. Item
268 † ſi reus poſſideret iuſtè, non ſufficeret hæc probatio, ſed requireretur uera, et propria ſecundum communem opinionem, ut dicit

ut dicit Socc.in dicto conſil.294.col.fin.&
Are in dicto ca.cum cauſam.licet ipſe Are.
ibi impugnet.
269 Et aduertas tu, † qui uis hæc probare
per teſtes, ut articules de confinibus, prout
erant tempore antiquo, non ut ſunt in præ
ſentia, qu a ſuccumberes, ut patet ex prædi
ctis, & per Dec.in d.cap.cum cauſam, col.1.
& nunc habeo in facto hanc materiam in
cauſa, quæ uertitur inter Ducem noſtrum,
et Ducem Subaudiæ, in qua è latere Ducis
electus ſum iudex, & commiſſarius. & ideo
cum tractetur in dicta cauſa per Sabaudien
ſes de probandis cõfinibus, qui erãt tpe eu
iuſdã donationis factæ an. MCCCCXXVII.
nihil probant inſtrumẽta per eos adducta
80. annis ante confecta, nec alij temporib⁹
poſt. quia, ut dixi ex præſenti non præſumi
tur in præteritũ. nec ex futuro in præſens,
270 uel aliud tempus; niſi diceres, † q ubi cõ
currerent inſtrumenta ante, & poſt, & ni
hil eſſe in contrariũ, q probaretur mediũ
iuxta d.Sal.in l.ex perſona.in fi.C. de prob.
271 & Socin.conſi.89.col.fi. Et † omnino vide
de modo probandi confines in antiquis di
ctum tex.in c.cum cauſam. ubi uult, q per
quælibet ſigna, & adminicula probẽtur. &
Soc.in d.conſi.287. ponderando ad hæc pri
uilegia exemptionis ab oneribus, exactio
nes gabellarum priuilegia in his, quæ perti
nẽt ad dominos, ſtatuta antiqua, in quibus
272 apparebat de electione capitanei. Et † an il
la bona, de quibus cõtendebatur, eſſent re
giſtrata, & ſoluerent cenſum, quod ultimũ
etiam ſignum eſt, q ſunt ex territorio il
lius loci, ubi ſoluunt, ſecundùm gl.& Bal.in
l.3.C.de natural.liber.& gl.in §.ſi quis igit.
in Auth.quibus modis natur.effi.ſui et præ
273 ter cum uide de hoc ultimo, & † alijs ad p
bandum talia bona eſſe in territorio alicui⁹
loci, Bald.in l.data opera.col.6.uerſicul. ſu
per ſitu. C. qui accuſare non poſſ. Alexan.
conſil.23.colu.2.in princ.uolum.5.Fel.in c.
Rodulpus. colum. 10. de reſcript. ubi latè
habes quid ſit territorium, & quid diſtri
274 ctus, & diœceſis. & ſi uis ſcire, † quomodo
verè probentur fines, & q tales res ſint in
tra eos fines, uide Barto.in l.1.C.ſi unus ex
pluribus appellauerit. ubi dicit, q ſi ſunt
mutati fines, prout ſæpe mutantur, capitu
landum eſt, quòd quidquid eſt intra fines
præſentes, eſt illud, quod erat intra fines pri
mos, & ita Dec.conſi.159.col.2.& de d.Bar.
ponit Fel.in c.an tis.de præſcr.colum.18.
poſt med. & in cap. cum Ioan. de fide in
ſtrument.colum.4.& duabus ſequen. & Alex.
3.uolum.conſilio 159. colum.3. & melius,
ſi uis ſcire quomodo probentur ſitus, & cõ
fines, uide Bal.in d.l.data opera.colum.9.&
275 ſeq.& ibi inter cætera dicit, † q debent te
ſtes aſſignare rationem, etiam non interrò
gati, & ſufficit & in genere loquantur, quã
do pbatur iuriſditio in genere, & infinita
alia, & uide omnino Bal.in l.2. C. de ſeruit.
aqua. de modo probãdi poſſeſſionem iuriſ
ditionis, & illam amittẽdi, ubi etiã latè tra
ctat de quaſi poſſeſſione aliorum incorpo-
276 ralium. Et ſcias, † q ſi ageretur de proban
da iuriſditione, procederent prædicta ſine
dubio, q requiritur vera probatio in recẽ
tioribus, ſed in antiquis ſufficiunt admini
cula. Sed ſi ageretur de probandis confini
bus, tunc etiam q eſſemus in recentiori
bus; uidetur quòd ſufficiant probationes
per præſumptiones, & argumenta Ita nota
tur in l.fin.ff.finium regundor. & gl. in ca.
ſi Papa. de priuileg.in ſexto.in uerbo, proba
ta.& ſufficiunt ſemiplenæ probationes. Car
dinal.in clement. prima. in tertia oppoſi
tio.extra, de probat. & latè hæc ponit De
cius conſilio 42. columna 7. uerſiculo, his
tamen non reſiſtentibus, & conſilio 109.
colum.2. quæ uera non arbitror, niſi in pro
bandis antiquis finibus, ut clarè apparet ex
eodem Dec. in dicto cap.cum cauſam, co
277 lumna 1. Scias etiam, quòd † ubi flumen
eſſet datum pro confinibus, quia dictum eſ
ſet, ut in caſu, quem nunc habeo in facto,
quòd citra Sicidam eſſet ducis Mediolani,
ultra autem ducis Sabaudiæ, & flumen Si
cidæ mutaſſet alueum, prout a ſubditis ip
ſius ducis Mediolani mutaſſe dicitur, ita ut
vltra Sicidã dimiſerit pages atque prædia,
quæ tempore datorum confinium erant ci
tra ipſam, & ita uerum eſſe appareret ex
inſpectione loci, uel teſtibus, uel omni
bus etiam iunctis, tunc uiderentur atten
dendi fines, qui erant tempore datorum
confinium, atque ita iuriſditio in illis pa
gis, & prædijs eſſet noſtra, per regulam
leg. ſi ita, ff. de auro, & argent. legat quæ
procedit in omni materia, ut per Iaſon. in

riſditio per alluuionē, ſua tamē opinio eſt
contra communem, ut in eo etiam dicitur
maximè in caſu de quo ſupra, in quo prin-
ceps cōſtituerat primo territorio diuiſorio
281 flumen Sicidæ, Princeps † cognoſcit de ſe
cundis cauſis in terris ſuorū feudatariorū,
at feudatarij de primis Bal. in l. 2. concl. 43.
ff. de rerum diuiſione. Ioan. Fab. inſtitu. de
Atiliano tuto. §. fin. et Cur Iun. conſi. 2. in
1. & 2. col. ubi ex hoc infert, quod ſi ab ali-
282 quo ex litigantibus in loco † infeudato re
cuſatur iudex feudatarij ut ſuſpectus, non
pōt princeps dare reſcriptū, ut procedatur
cum adiuncto, uel conſultore, quia hoc mo
do manum apponeret ad primas cauſas ſibi
non ſpectantes, & turbaret in ſua iuriſditio
ne feudatarium, ut latè per eum. In ſecun-
283 dis † uerò cauſis ipſe feudatarius non po-
teſt ſe intromittere. Et ad hoc uide Iaco. in
ſua inueſtitura, & in glo. cum mœro mixto
imperio, &c. colum. 3. verſicu. ſed an ille. qui
284 dicit † quod cognitio cauſarum appella-
tionum non comprehenditur in conceſſio-
ne mœri, & mixti imperij, & commodæ iu-
riſditionis, niſi nominatim exprimat in in-
ueſtitura Et ad hoc uide latè Brun. in con-
ſi. 102. colum 1. & 2. ubi limitat, & declarat.
Et quia cognoſcit de primis cauſis feudata
285 rius, ſequitur † quod ordo diſponens in
hoc dominio, ut ſit altera pars etiam in ter
ris feudatarij, petat in prima inſtantia con-
ſilium ſapientis, cauſa committatur in ci-
uitate uni de collegio, ex contra ius. Sed
dic quod iſte ordo factus eſt ante infeuda-
tiones, ab his, qui poterant facere, & ita nō
obſtat iuxta tradita per Curt. in dicto con-
ſil. 2. colum. penult. Vide tamen Curtium
Iuniorem opponentem contra hoc, quod
imo debeat vaſallus cognoſcere de ſecun
dis cauſis, in ultima parte tractat feudor.
quæſt. 21. Sed nihil obſtat, quia in ipſum ua
ſallum non transfertur ius circa appellatio
nem, quemadmodum reſidet in principe,
286 qui uicarium conſtituit. Eſt † etiam alius
ordo in hoc dominio imminuēs iuriſditio-
nem feudatariorum etiā in primis cauſis,
& non ſolum ciuilibus, ſed etiam in crimina
libus qui appellatur ordo ſiue decretum de
maiore magiſtratu diſponēs ut inter ciues,
ſiue nobiles, & ruſticos loci infeudati non
poſſit ꝓcedere feudatarius, ſed p̄tor ciuita-
tis, de quo latiſſimè dixi ſupra in titulo, de
foro cōpetenti. & ibi habes an potuerit fie
ri. de quo ultimo uide quæ ſupra dixi in ti-
tulo, de pœnis. in uerſi. an confiſcatio bonō
287 rum. in fine. Domini † infeudati de caſtro
vel ciuitate poſſunt condere leges, & ſtatu
ta etiam pœnalia, qñ fuerunt inueſtiti non
ſolum de iuriſditione, ſed de mœro, & mix-
to imperio. Iacob. de ſancto Georgio in
gloſſa, cum mœro, & mixto imperio. co-
lum. 2. eſt materia Bart. in leg. 1. in princ.
ff. quod quiſque iuris. & in leg. omnes po-
puli. in 4. quęſtione primę quęſtionis princi
palis. ff. de iuſt. & iu. nō tamē uidetur, quod
poſſint ſtatuere contra ius communē, quia
eſſet ſtatuere, contra legem ſuperioris, ca.
quod ſuper his. & c. cum inferior. de maior.
& obedientia. Dec. in d. l. 1. in prin. ubi uide,
& Iaſon. in d. l. oēs populi. col. pen & fin. ubi
tamen limitat, niſi ex cauſa euidenti, & ne
ceſſaria hoc ſtatuerēt, per leg. ſi hominem.
ff. mandati. hęc tamē pendent a priuilegio.
Et in dictis locis etiam habes quid in alijs
magiſtratibus, & ſi contra ius non poſſunt
ſtatuere, etiam nō poſſunt reſcribere prę to
ribus, & officialibus eorum, ut procedant
ſummariè, &c. in cauſis ordinarijs, ut ꝑ eū
dem Iaſonem in d. l. omnes populi. in fine.
& ſic de ſimilibus literis concedentibus ali
quid contra ius cōmune, & propterea quo
ties Senatus intelligit talia fieri a feudata-
rijs excādeſcit, & in eos animaduertit. Puto
tamē, quo feudatarij poſſint ſtatuere con-
tra ius, ut dixi, re bene conſiderata, ſupra in
ti. de pęn. verſic. an publicatio bonorū ad fi-
288 nem. Princeps. † ubi uidet feudatarium
ſpoliatum poſſeſſione utili, non poteſt ſpo-
liare incontinenti ſpoliatorem, iuxta regu
las communes, nec agere rei vendicatione
contra illum, quia ſua non intereſt ubi ue-
lit eum recognoſcere ſpoliator, ſicut fece-
rat alius. gloſ. Bart. & Doctores in l. indebi
ti. §. ſed ſi nummi. ff. de condict. indeb. Soc.
in l. 2. ff. de excep. rei iudic. & Iaſon in di-
cto §. ſed ſi nummi. & poſui ſupra hoc eo
dem tit. ubi de tyranno loquor, & non ſine
ratione dixi, ubi uellet eum recognoſcere,
quia ſecus eſſet, ubi nollet hoc facere, etiam
negans uerum principem dominum eſſe di
recti, & exiſtimans tyrānum, qui ſe prouin
ciæ dominum aſſereret vere dominum

 eſſe.

l.1.C.de conſtitut.princip.dicit, q in priuilegijs,& officijs à principe conceſsis requiritur ſcriptura ad probationem eorum, ſentiens q ad hoc ut ualeat, non requiritur, q infert Bal.ibi, quando princeps erat aliquē notarium, vel doctorem, q requiritur ſcriptura ad probationem tamen. Et uide de hac materia Doct. in l.pactum, quod bona fide maximè Rimnaldum. C. de pactis, ubi de d.gl.in d.c.1.de cenſi. Et de priuilegijs,& officijs,& licèt loquatur ſatis obſcurè, tamē uoluit loqui ſecundum prædictam diſtinctionem. Et hæc adde ad ea, quæ dixi ſupra in materia gratiæ principum an poſsit pro
294 bari per teſtes. Princeps an poſsit, ppria autoritate ingredi poſſeſsionem rem feudalis, mortuo feudatario, finita generatione, uel mortuo eo, cui donata res eſt, iuxta decreta huius dominij diſponentia, ut non poſsint ēt donata a principe tranſire in extraneos, ſed tantum in filios,& deſcendentes legitimos uidetur non poſſe, per textū in c.licèt epiſcopus.de præbendis in 6.ubi licèt uacet beneficium ipſo iure, tamen poſſeſſio eius nō debet auferri a poſſeſſore nō citato, quia aliquod ius forſan poſſet ſibi com petere. Et hæc eſt regula iuris. q poſſeſ
295 ſio etiam iniuſta non debet de facto alicui auferri,& ſi auferatur, debet de facto reſtitui, l.ſi pacto quo pœnā.& ibi Iaſ.in 5 notabili. C.de pactis. Et aduerte, quia textus in d.c.licèt loquitur etiam q uia iudicaria fieret,& tamen uult ut requiratur citatio, cōtrarium tenet Bal.in c.quæ in eccleſiarū.de conſtitut.colum.5.uerſi.ſed ecce ubi in terminis hoc decidit,& pariter, q poſsit auferri poſſeſsio propria autoritate, & in alium feudum transferri nō citato poſſeſſore. Qd. vltimum eſt uerisſimum, ut per Rom.cōſil. 212.& Iaſ.in l.2.C. de iure emphyteut. col. 29.uerſi.item quinto adde. Sed primū non caret difficultate,& de eo dubito, ſcilicet, an poſsit priuari poſſeſsione ſua, non tranſmiſſa citatione. Verum hāc opinionem cōprobo per gloſſam in l.2.C. de iure emphyteut. quæ uult in uerbo expellere, quod dominus poſsit propria autoritate expellere emphyteutam, qui triennio ceſſet. In quo articulo licèt ſint ſex opiniones, ut ibi per Iaſ.col.52.& multis ſequentibus. Attamen hāc opinionem dicit ſuſtineri poſſe,& eſſe magis uerā,& illam defendit ab omnibus oppoſitionibus, quam ſequitur Imola, etiā q emphyteuta reſiſtere uellet,& Aret.tā in lect. quam in conſilio ut ibi per eum. Sic
296 etiam ſi uaſallus alienauit feudum irrequiſito domino, poteſt illud recuperare, ppria autoritate. Ita Bald.in capit. cæterum, columna 2.uerſiculo, pone etiam uaſallus. extra, de iudicijs. Et idem ſi non præſtat obſequium domino, ſecundum Bald. in l. n. in 22.quæſt. ff. de rerum diuiſione, quæ duo loca refert,& ſequitur Dec. in conſil. 291. colum.penult. Et multo magis hanc opinionem tenet Bald.in conſil. 301.in.1.uolu.in.1.& 2.colum.ubi conſuluit, q quando feudum reuertitur ad dominum, non ex culpa commiſſa, ſed ex ſolo curſu temporis, loquendo in eo, qui infra annum non petijt inueſtituram, tunc ſine ſententia poteſt dominus ingredi poſſeſsionem,& de feudo diſponere. Et inter alia adducit gl.in d.l.2.C. de iure emphyteut.reſpondens his, quæ cōtra opponuntur, q ſcilicet loquantur, quādo ob culpam priuatur feudatarius,& dicit ita ſeruari. Breuiter in hoc articulo dicerem, q reſpectu ipſius uaſalli, uel hæredū ſuorum extraneorum procederet hæc opinio Bald.in d.capitul. quæ in eccleſiarum, & in dicto conſilio. Sed reſpectu extranei poſſeſſoris aliud eſſe. Ad hoc allego Andr. de Iſern.ſummum Feudiſtam in titulo, quo tempore miles inueſtitur petere debeat. in capit.final.column. pen. ubi poſt Hoſtien. expreſsè dicit, q feudatario mortuo ſine hærede intelligendo ſecundum naturam feudorum, ubi adhuc alius non apprehenderit poſſeſsionem, poteſt dominus, &c. Sed illa apprehenſa per tertium, agere debet rei uendicatione. Et ita in terminis declar. Bald. Præpoſ.in titu.de feudo ſine culpa non amittendo, ad fin. in effectu dicens, q ſi uacat, procedit dictum Baldi, ſi alius poſsideat, requiritur rei uendicatio. Et ſatis intelligo uocare, quando eſt finitum tēpus in perſona uaſalli adhuc uiuentis, uel mortui ſine hærede, licèt hæredes ſui extranei ut hæredes eſſent in poſſeſsione, tanquam omnis uirtus poſſeſsionis exiſtentis apud uaſallum, uel talis hæredes, eſſet conſumpta ex apertione feudi. Nec obſtat text. in dicto capitul. licèt epiſcopus, q etiam,

poſſet uia diſpenſationis hæc poſſeſſio eſſe
non uitioſa apud uaſallum: uel tales hære-
des, quia hoc non debet haberi in conſide
ratione, l.4.ff.de fideicommiſſarijs libertati
bus.& Rom.in conſ.499.col.2.ubi uide.Ad
297 duco autem in propoſito duo.Primũ.† q
etſi poſſeſſio continuetur in hęredem vigo
re decreti noſtri contra leg. cum hæredes.
ĩ principio.ff.de acq.poſſeſsione, tñ tertius
poſſeſſor eſt citandus Ita Alex.conſ.82.col.
2.& plenius in conſi.83.volum.2.& ita ſer-
uatur, ubi res ponitur in controuerſiam in
hac ciuitate Mediolani, Secũdo adduco ad
298 propoſitũ ualde, iudicio meo, † q etſi do
minus poſſet propria autoritate expellere
emphyteutam, ut dixi, tamẽ ſi ipſe emphy
teuta iam interuertiſſet poſſeſsionem, pu-
ta, quia non poſſideret amplius uti emphy
teuta, ſed nomine ſuo uti quilibet tertius,
& dominus, eo caſu non poſſet expelli. de
hoc eſt gl.in d.l.2. C. de iure emphyteut.in
dicto, uerbo, expellere, & Iaſ.col.60.dicit, q
benè dicit, & q omnes eam ita teneñ, de-
clarando tñ ut ibi per eum. Et ſic remanet
hæc opinio quo ad tertium poſſeſſorem be
299 ne defenſa.Ex his ſequit̃ uidetur, q Co-
mitiſſa Gaiatia, quę erat in poſſeſſione tem
pore uitæ filij ſui feudatarij caſtri Biandra-
tæ, uigore alimentorũ ſibi debitorum, do-
nec peteret dotem ſuam, & quæ etiam in
ea poſſeſſione reperiebatur tẽpore obitus
filij mortui ſine deſcendentibus, potuerit
priuari poſſeſſione à fiſco: Licet.n.mater
ſuccedat filio p Tertulianũ, tñ clarò eſt nõ
eſſe capacem huius ſucceſſionis in materia
feudali, tum de iure cõi, tum ex forma de-
cretorum noſtrorum, ideo uidetur, q po-
tuerit priuari propria autoritate ſm prædi
ctam diſtinctionem.Eſt uerum, q cum ipſa
non ueniat iure ſucceſſionis, ſed uigore iu-
rium ſuorum dotalium, & ita dicat, & ſem-
per dixerat, allegãdo potuiſſe hypotecari,
& alienari uigore literarum Ducum Medio
lani, ideo uidebat̃ citanda, & non ita de fa-
cto priuanda.Sed aduerte, q imò id fieri po
tuit de facto, quia ipſamet in iudicio reinte
grandæ aduerſus fiſcum, produxit ſcriptu
ram authenticam demonſtrãtem qualiter
ipſa erat in poſſeſſione, in oĩbus, & quo ad
oĩa loco filij, ad hoc ut pciperet alimẽta do
nec peteret dotẽ, & tñ tamẽ poſt priuationẽ
poſſeſſionis, apparuit q ipſa nõ erat in poſ
ſeſſione uigore dotis, imo contra dotem,
donec peteret, eam, & q erat loco filij. Si
igitur erat, ut ipſamet dicit in poſſeſſione
loco filij, ut inde haberet alimenta, donec
peteret dotem, apparet clare de nullo iure
ipſius poſt mortem filij, quia literę.Ducum
ad hanc caſum ſe non extendunt. Dicunt
enim, Occaſione dotis, & conſequenter ap
paret in hoc iudicio reintegrandæ clarè de
nullo iure Comitiſſę, & q plus iuris ne qua
quam habebat tempore, quo ablata fuit
poſſeſſio, q̃ haberet filius uiuens, Ideo po-
tuit propria autoritate ſpoliari, ſecundum
terminos ſupradictos.ſi tamen inſtaret, di-
cẽs, q imo uti tertij poſſidens non potuit,
&c.ſecundum diſtinctionem ſupra factam
poſſet reſponderi duobus modis.Primo, q
fuit priuata tanquam eſſet hæres filij, ſed
incapax, & conſtitit in iudicio, quod erat in
poſſeſſione uti quilibet tertius, pariter etiã
cõſtitit de nullo eius iure, & utcunque ſit,
poteſt ſecundo dici fiſcum petere poſſe ſe
confirmari in poſſeſſione etiam aduerſus
remedium integrãdæ.Ita Dec.in conſ.191.
in fine.ubi allegat Paul.de Caſtr.& Aretin.
conſil.21.in ſi Corroboratur hæc opinio fi
ſci, quia antea Dux noſter tempore uitæ fi
lij ob culpam notoriam eum priuauerat
poſſeſſione, poſtea dignis rationibus eum
repoſuerat, & ſic in effectu ad bñeplacitu.
Igitur potuit quandocunque reuocare di-
ctam poſſeſſionem, & iure appellatur, Con
ceſſio precaria l.prima in principio, & per
totum.ff.& C.de preca.Fateor, q ſi tempo-
re mortis.filii, ipſa, quæ iam erat in poſſeſ-
ſione eo modo, quo dixi, declaraſset ani-
300 mum ſuum.q †ex inde uellet ſtare, & per
ſeuerare in poſſeſſione, uigore iurium do-
ralium id facere potuiſſet, iuxta dictũ Bal.
in l.penulti.C.de pignor.actione.& quæ no
tabiliter ponit Soc.conſi.131.colum.3.&
per totum.Sed hoc non fecit, igitur diceba
tur eam eſſe in poſſeſſione, ſicut ante erat,
ut per Socin.in dicta columna tertia.Tamẽ
adhuc hæc opinio eſt ſcrupuloſa, q dictum
Baldus. in dicta lege penultima poſſit ſe
accommodare adhunc caſum, ex quo
iam erat in poſſeſſione, ita ut non peteret
dotem.Et ex his infero, quòd etiam reſpe-
ctu alterius oppidi, ſcilicet, Pontis Curo-

aſ,

ni, ſicut ipſa dicebatur, uiuo filio eſſe in poſ
ſeſſione iure familiaritatis, l. q. iure familia-
ritatis. ff. de acquir. poſſeſſ. ita et ã poſt mor
tem, ex quo non apparet alter de mutatio-
ne uoluntatis, iuxta d. Soc. in dicto conſi. co
301 lu. 3. Et † quando ob culpam reuerſum eſt
feudum ipſo iure ad dominũ, an tunc poſ-
ſit propria autoritate illud accipere, uide la
te Iacob. de S. Georgio in tract. feud. in d. gl.
dictiq; vaſalli promiſerũt iuramentũ fideli-
tatis, char. 33. col. 2. & 5. & ibi tenet nõ poſ-
ſe, etiam quod notoria eſſet culpa, loquen-
do etiam in terminis Bal. in d. l. 1. ff. de rerũ
diuiſione, & in terminis Bald. in d. conſi. qñ
infra annum nõ petitur, uide latè Iacob. in
gl. qui quidẽ inueſtiti præſtiterunt iuramẽ-
tum fidelitatis. char. 4. colum. 1. & tenet cũ
Baldo, licet de eo mentionem non faciat.
302 tamẽ dominus declarauerit ita uelle, † &
quando decedit vaſallus etiam cum filio le
gitimato, donec clare conſtiterit, utrum ſit
legitimatus, ad feuda, & an ualidè ſit ad ea
legitimatus, poteſt de poſſeſſione feudi p
fiſcum fieri ſequeſtrum. Ita Affl. in ti. de pro
hib. feud. alie. per Feder. in §. illud quoque,
303 col. 10. ver. deinde quæro. Principis † in
manibus non poteſt feu datarius in prẹiudi
cium filiorum ſuorum renũciare feudum,
niſi eſſet hæreditarium, quia tunc non poſ-
ſet illud habere, niſi eſſet hæres, & hẹres nõ
poteſt uenire contra factum defuncti, &
304 † quomodo ſit hæreditarium ponit Bart.
in l. ut iuſiurandi. §. ſi liberi. col. 1. ff. de ope-
ris libertorum. & in l. ſi tibi. §. ſi pactus. ff. de
pactis: cum gl. in leg. quod dicit. in pen. co
lum. ff. de verb. oblig. & in l. nõ ſortem. § li
bertus ff. de condict. indeb. Iaſ. ibi colũ. pe
nult. & vltima habetur in l. Gallus. § etiam
& §. quidã rectè. ff. de liberis, & poſthum.
per Curt. in tract. feudor. char. 8. colu. 4.
verſi. quarto, & Iaſ. in plud. feud. char. 156.
305 verſiculo an † autẽ feudum peti poſſit in
petitione hẹreditatis, & per Bartol. & alios
in l. ſi patroni. ff. ad Treb. Et vnus caſus eſt
306 dubitabilis, an ſit † hæreditarium, quãdo
eſt cõceſſum pro ſe, & hæredibus maſculis,
quia intelligit de filijs cap. 1. §. & ſi clientu
lus, de alienat. feudi. Sed dubium eſt, an ẽt
requiratur, quòd ſint hæredes. & Decius
uoluit non requiri. conſil. 185. col. 2. Tamẽ
Brun. conſil. 24. colum. 2. cõtrarium tenea,
& Alex. conſil. 13. perſpectis. col. 2. in fine, &
3 in 5. vol & Prępoſ. Mediol. in cap. 1 col. 4. &
5. an agn. vel fil. & D. Ioan. Andr. Alexandri-
nus in dicta l. Gallus. § quidem recte. fol. 28.
colum. 4. ff. de liberis, & poſthu. ubi uide. Sed
quando ſimpliciter eſt dictum. Pro ſe; &
hẹredibus. Caſus non uidetur dubius, qui
hoc caſu etiam requiratur, ut ſint hæredes,
ut per Alex. in conſil. 19 colum. 3. in 5. uol. &
dicit eſſe communem opi. Alexan. conſil. 10.
colum. 1. uerſic. item reſponde ad dictam in-
ueſtituram. col 3. in 5. vol. Brun. in dicto con
ſil. 34. Dec. conſilio 208. colum. 2. & 5. Curt.
Sen. conſi. 82. col. 4. uerſicu ſed quid opus eſt
tot ſuffragijs. Et res eſt clara quo ad agna-
tos, ſed quò ad filios, ubi ſimpliciter eſt di-
ctum, Pro ſe, & hẹredibus, uidetur intelligi
de filijs, ita ut non ſint hæredes. Ita Iaſ. in l. ſi
non ſortem. §. ſi libertus. colum. fi. ff. de con-
dict. indeb. & alibi quod mirabiliter facit pro
Dec. in dicto conſilio 185. qui uult, quod
quando dicitur. Pro hẹredibus maſculis. in-
telligatur pro filijs, ita ut non ſint hæredes,
quia ſi quando non adeſt dictio, maſculis
hoc procedit ergo multo magis cum dictio-
ne, maſculis. Alius eſt caſus dubitabilis,
307 † quando principalis diſpoſitio, dicit. Pro
ſe, & filijs, & deſcendentibus, & poſtea in
alijs clauſulis etiam executiuis dicitur. Hæ-
redibus, vide in hoc Curt. Iuniorem conſi. 3.
Et magnum caſum nunc habeo in facto, in
308 quo Imperator dixit in priuilegio. Pro † te
& eo quem nominauaueris ex tuis hæredi-
bus, ſecuta poſtea nominatione ſtatim poſt
teſtamentum. in quo illum inſtituerat, & di-
citur, quod eſt hẹreditarium per commu-
nia, de quibus per Iaſ. in d §. libertus, & ubi
ſupra. Tamen uidetur non eſſe hæreditariũ
ex quo uerba Cẹſaris in ſola nominatione
conſiſtunt, & uerificantur, & conſequenter
viuo teſtatore, & ita non eſt hẹreditarium,
cum uiuus nõ habeat hẹredem. Ita Bar. in l.
Gallus. §. etiam. de libe. & poſth. & per Ang.
conſi. 396. & mens Cẹſaris etiam ex alijs cõ-
prehenditur, ꝙ non ſit hẹreditariũ. Sed non
decido cauſam, ex quo pendet quæſtio. Ad-
de tamen declarando, quòd eo ipſo quòd ſit
nominatio, ſtatim quæritur ius nominato,
quod non poteſt eſſe, quia ſit hæres, cum hæ
res non poſſit eſſe uiuentis. leg. 1. ubi gloſſ. &
Doctor. ff. de hæredi. uel actione uendit. &
maximè

maximè ſic eſt interpretandum, quia dixi
Cæſar in eo priuilegio, quòd ſolum infra
annum poſſet nominare, ex quo clarè colli
gitur, quod non de hærede dixit, ſed de ſuc-
ceſſore ſanguinis. Alioquin Cæſar ſaltem
reſtrinxiſſet facultatem teſtandi, quod nõ
eſt dicendum, quia fuiſſet turpe l. pactũ ꝗ
dotali, C. de pactis. Et certò etiã Cæſar, qui
omni uia quærebat ſatisfacere illi, cui cõ
ceſſit feudum, ob ſeruitia ei mirum in mo-
dum collata, ut ipſemet Cæſar atteſtatur, fe
ciſſet contrarium, quia ubi hæreditas tẽpo
re mortis ſuę fuiſſet damnoſa, vt in ea ſe
nõ inuolueret, feudo fuiſſet priuatus, & ita
nõ ſatisfeciſſet. Eſt ergo præſumendũ, qđ
voluerit ei dare feudum, licet non hæredi.
Et cum his, & alijs coniecturis etiã Dec. cõſ.
38. colum. 4. concludit in quadam clauſu
la, de qua ibi, de hærede in hæredem, qđ in
telligeretẽ de deſcendentibus, licet nõ ſint
hæredes ex cõiectura ex mente, quæ in om
nibus attenditur, & præfertur verbis, ſicut
anima præfertur corpori, iuxta gl. in cap. in
telligentia, de verborũ ſignific. & Hippol.
in l. ſi quis viduam. colum. 45. ff. de quæſt.
Bart. in l. non dubium col. 2. C. de legibus,
& Dec. in l. ſemper in ſtipulationib. ff. de re-
gulis iuris. Et quia etiam dixi ſupra, quod
clauſulæ executiuè declarant principalẽ di
ſpoſitionem, vt etiam intelligatur, qđ fi-
lij ſunt hæredes, vide in contrarium Dec. in
309 conſ. 38. col. 5. Et † ſcias in materia, qđ li
cet feudum non ſit quid hæreditarium, &
ideo nõ veniat in petitione hæreditatis. vt
per Dec. conſ 78. & eſt text. de ſucceſſione
feudi. in prin. tamẽ quãdo conceditur ſim-
pliciter alicui nõ expreſſa alia perſona, nec
filiorũ nec aliorũ, tũc tale feudũ eſt hæredi
tariũ, Ita Curt. Iun. in d. conſ. 3. col. 2. ubi ui
310 de. Et ſi hæreditarium. † an poſſit pater fi
lius præiudicare, ſicut in alia re hęredi-
taria, uide p Alex. in l. apud Iulia. §. ſi qs ali
cui. ff. de legat. 1. & in cõſ. 13. colu. 3. uolu. 5.
& per Iaſ. in l. 2. colu. fin. C. de iure emphyt.
& Iacob. de S. Georgio in tract. feud. in glo,
& unus ex dictis vaſallis refutauit feudum,
colum. 4. Nec hoc caſu opus eſt ingredi il
lam difficultatem. An confectio inuentarii
proſit filijs. quia ſi eſt hæreditariũ, cenſe-
tur idem de eo, quod de re hæreditaria, &
ideo eſt extra omne propoſitum hoc caſu in

uentarium, quod facit ne hæres, non ſit in
damno, nec lucro. l. fi. §. licentia C. de iure li
ber. ita vt ſit perinde, ac ſi non eſſet hæres,
& habeatur hæreditas ut iacens, ſecundũ
Bald. in dicta l. fin. §. computatione. in 1. op
poſitione, & in l. dibitori circa prin. C. de
pactis. & Iaſ. in dicto. §. in computatione. Et
311 quando † eſt hæreditarium, puta, quan-
do eſt p ſe, & filijs deſcendentibus, ut ſunt
ferè omnia, quod tunc non poſſit fieri ta-
lis renunciatio, patet, quia dicuntẽ duæ cõ-
ceſſiones, vna in perſonam patris, alia in p
ſonam filiorum, & conſequenter factũ pa
tris non debet nocere fil. js. Ita Dyn. Bald.
Angel. & Paul. de Caſtr. in dicto §. ſi quis ali
cui. ubi Alexand. poſt infinitas autoritates
ita tenendo dicit, qđ in feudo magis cõmu
nis uideẽ inclinare, vt pater non poſſit prę
iudicare. Sic etiã Iacob. de S. Georgio in tra
ctatu feudar. char. 3. & 4. & Alexand. cõſil.
206. colum. vlt. volum. 3. & conſ. ſeq. & con
ſil. 22. colum. 4. circa fin. volum. 5. Hæc ta-
men. concluſio eſt multum dubia, primò,
quia habemus Bald. in l. quoties. C. de ſuis,
& legit. qui dicit uaſallum in præiudicium
agnationis poſſe in manibus dñi renun
tiare feudo. Secũdò quia principale funda
mẽtum Doct. in d. §. ſi quis alicui illud eſt
quod videtur ius eis acquiſitum non autẽ
ſoli patri. quod fundamẽtum eſt communi
ter reprobatũ ſecundùm Aret. in dicto §. ſi
quis alicui, Tertiò, q a hæc quæſtio pendet
ex his, utrum quando facto meo tertius ali
quid acqrit, illud poſſim reuocare, de quo
uide regulam, & fallentias per Iaſ. in l. qui
Romæ. §. Flauius. ff. de uerb. obl. & in l. ſi ff.
de pactis. Et ꝙ hæc quæſtio ex hoc funda-
mento pendeat, dicit Imo. in d. §. ſi quis ali-
cui. Quarto, quia de hoc uidetur tex. quod
licet non poſſit fieri præiudicium agnatis,
filio tamen poteſt. cap. 1. §. hoc quoque. ubi
Bald. in 1. q. de ſucceſſione feudi. Quinto,
quia filij uidentur habere ex donatione pa
terna, ut latè per Alo. conſ. 28. col. 2. uolu. 5.
Et ideo ſi erant in poteſtate, non ualuit,
merito potuit illam reuocare. Ita hoc ar-
gumentum deducit Aret. in dicto §. ſi quis
alicui. Et has oppoſitiones in effectu facit
Aret. in eodem. §. Attamen ipſemet in uer-
bo feudum habetur gratis, idẽ tenet, uide
licet quod pater non poſſit præiudicare fi-
lijs,

lijs, quia hoc caſu ueniũt filij ex mortis cauſa capione, ex diſpoſitione non patris, ſed concedentis; ut declarat Bart. in l. ſi mihi. & Titio. ff. de uerb. oblig. & l. mortis cauſa capitur. ff. de donat. cau. mor. Sed in alio feudo non gratis conceſſo; uidelicet quia pater pecunia ſua comparaſſet feudum filio in poteſtate, aliter dicit. Concludẽdo quod poteſt præiudicare, quia filij habent ex quadã donatione patris, quæ poteſt reuocari, quãdo ſunt in poteſtate. Et idem dicit Are. ibi in fi. Quando ex forma conceſſionis appareret, quod contẽplatione patris dicta donatio facta fuiſſet a principe, puta, quando ob bene merita donaſſet, uel id aliter legitimè oſtenderetur, ita ibi egregiè per eũ. Sed tamẽ circa hoc ultimum eſt conſiderãdum, an merita eſſent nominata in genere, uel in ſpecie, quia primo caſu dicitur eſſe ſimplex donatio. Secundo remuneratoria, ut per Alex. & Doct. in l. ſi donatione. C. de collatio. & Socin. in conſi. 295. col. antepen. & ſequẽ. & loquitur Are. in feudo nouo, ſed in antiquo ſentit, quod etiam in tali feudo nõ poſſet pater præiudicare filijs. Et ideo etiam Iaſ. facit hanc differentiam in d. l. 2. C. de iure emphyt. colu. 95. ubi uide. Item in filio ſi non eſt in poteſtate, ſe redigit ad not. in d. §. Flauius. quando poſſit quis iuri alteri acquiſito præiudicare, ſi eſt quæſitum in facto ſuo, in quo ſeipſum reijcit ad conſilium ſuum, quod eſt cõſ. 53. Et quidquid ſit tandem poſt Bald. in l. qui te patris, col. 8. C. unde lib. dicit, quod ſi renunciatio patris loquitur tantum de patre, nõ nocet filijs, ſecus ſi loquatur etiam de filijs, quia tunc ſi non eſt hæres, non fit præiudicium in feudo ſi eſt hæres, & facit inuentarium, nõ fit ſibi præiudicium, ſi non facit præiudicat, ut per eum. Eſt tamen aduertendum ad tex. in cap. 1. an fil. uel agnat. poſſ. recind. feud. repud. hære. ubi eſt textus, quod uaſallus non poteſt repudiare hæreditatẽ patris & habere feudum, tamen non loquitur, quando feudum eſt conceſſum pro ſe, & filijs, ut ibi per Bal. & Doctores, maximè Præpoſ. qui ponit hanc fallentiam, & alias infinitas, de quo tamen uide Curt. Iuni. conſil. 138. & conſ. 155. Quare Aret. etiam re ipſa parũ diſcrepat ab opinione aliorum in d. §. ſi quis alicui. In reliquis uide Anchar. conſil. 75. col. 2. Bal. 5. uol. conſ. 377. Alexan. in l. ſtipulatio iſta. §. alteri. ff. de uerbo. obl. col. 3. in fi. Felin. conſ. 22. in fi. Alex. in d. §. Flauius col. 11. et uol. 5. conſ. 121. col. 3. et ſeq. Anchar. conſi. 142. col. 1. et 2. Rom. a. conſil. 35. Bald. 2. uol. conſil. 70. in princ. et circa finem. Soci. conſi. 25. col. 3. et ſeq. Iaſ. in d. l. 2. C. de iure emphyt. ubi latiſſime. Fulg. conſil. 132. col. 2. circa fin. et Paul. de Caſt. 1. uolu. conſ. 374. uiſis omnibus. colum. 2. et Deci.

312 conſ. 208. col. 3. Et † aduerte, quia quæſtio non habet dubium in feudo paterno, et auito, quod tunc non poſſit fieri præiudicium filijs, et ideo ſi in nouo feudo adeſſet clauſula, iure feudi paterni antiqui, et auiti ceſſaret hęc dubitatio, quia clauſula talis operatur, ut cenſeatur antiquum ſecundũ cõmunem opinionẽ, ut atteſtatur Curt. Inno. in tract. feud. char. 7. col. 3. Eſt uerum quod tãtum non operaretur, ut tranſiret tale feudũ in tranſuerſales, ſic diſponentibus ordinib. huius dominij, uerũ præter hoc retinet omnẽ effectum, quia limitata cauſa limitatũ producit effectum l. uge cum Gemin. C. de tran

313 ſact. Dux Mediolani † an præferatur duci Sabaudiæ in ſedendo, et eundo, uidetur ducem Sabaudiæ præferendum eſſe, quia primò fuit factus dux, quam noſter qui non habet inueſtituram a Cæſare de hoc dominio niſi a paucis annis citra, & hoc per l. 1. C. de conſulibus, lib. 12. & ibi omnes maximè per Plateam, præfertur enim qui primo adeptus eſt dignitatem parem, ut ibi. & ita latè Dec. poſt alios in l. cum quid. ff. ſi certũ petatur. & in conſi. 161. ueritas uidetur in contrarium, quia non cõſideratur perſona horum ducum, & dignitas in eis reſpectu, acquiſitionis, per ipſomet factæ, ſed cõſideratur dignitas antiquior, unde cum primo fuerit prouincia Mediolanenſis in ducatũ erecta tempore ducis Ioan. Galeatij. Vicecomitis, quam prouincia Sabaudiæ ut hiſtoriæ oſtendunt, præfertur dux Mediolani. Hæc concluſio eſt ex mente Doct. allegata per Dec. & alios, ubi ſupra, & per Fel. in rubri. de maior. & obed. & uidetur mihi deciſio in terminis. Abb. in capit. nimis, de exceſſibus prælatorum. ubi fratres prædicatores præferuntur minoribus, quia eorũ re-

314 gula fuit primo approbata. Sic † igitur conſideratur antiquitas ipſius dignitatis, non acquiſitionis in perſona eorum, qui diſputant,

tani, Hæc quæſtio nunc pendent in facto, & ſcito ꝙ non conſideratur ſanguis, nec diuitiæ vbi contenditur de pari dignitate, niſi eſſent conceſſæ eodem tpe, ut per Dec. ubi
315 ſupra. Princeps † qñ concedit ſecundũ priuilegium, an videatur derogare primo. Et an vnum priuilegium deroget alteri? Dic ꝙ ſi vnum eſt ſpeciale, & aliud generale ſpeciale derogat generali ſi generale cõtineat ius ad rem, ſecus ſi contineret ius in re, vt per Abb. in c. 1. col. 3. de reſcri. Nec refert an genus præcedat, vel ſequatur, c. abbatem, de reſcri. & no. in regula, generi. de reg iur. in 6. Si vero utrunque eſt generale, vel utrunq; ſpeciale, tunc ſecundum Abb. ſi vtrũque eſt clauſum in corpore iuris, ſecundũ tollit primum. Ratio eſt ſecundum eum, quia ita iudicamus de priuilegio in iure clauſo, quod de iure glo. in c. ut circa, §. 1. in uerbo, corporali. ibi, item priuilegium. de electionib. in 6. Fel. in d. c. 1. in 8. col. circa prin. & clarum eſt, ꝙ ius ſecundum non faciens mẽtionem de iure præcedenti tenet c. 1. de conſtit. & in 6. & ex hac deciſ. Abb. quæ probatur ab oĩbus.
316 Pondera, ꝙ † non ſolum princeps præſumitur habere iura communia, & generalia in ſcrinio pectoris, ſed etiam iura particularia, & deciſiones particulares, inſertas tamen in iure, quod eſt bene notandum ad dictum. c. 1. ſed ſi primum tantum eſt clauſum in corpore, & ſecundum non, tenet ſecundũ dummodo fiat mentio de primo clauſo, quia ſecundum Abb. ex quo primum eſt vſum dicitur eſſe ius, & ſic ſecundum priuilegium contra illud ius debet facere mentionem de illo iure, iuxta gl in c. 1. de conſtit. in 6. in verbo naſcatur. facit l. reſcr. C. de prec. Imp. offe. Breuiter in hoc. Abb. non bene dicit, & communis eſt contra eum quod ſecundum clauſum, tollit primum, licet de eo nõ faciat mentionem. & ratio eſt, quia poſtquã princeps vult ſecũdum eſſe priuilegium, quia ipſum appellat priuilegium, uel ipſum obſignat ſigillo priuilegiorum, & cum dicatur priuilegium, quia priuat legem, certè apparet, ꝙ vult tollere legem contrariam, & ſic illud aliud priuilegium contrarium, de quo ſi mentio, quia eſt inſertum, ita declarat Bal. in l. item ſi apiſti. col. 2. ff. de rer. diuiſ. & cæteri cõiter ſequuntur, & difficultas Abb. non obſtat, ut per Fel. in d. capitu. 1. colum. 8. qui dicit, vt etiam modo dicebam, quod quando priuilegium eſt inſertum, cenſetur ius, & iõ a iud priuilegium debet ualere, etiam non facta de eo mentione, quia hæc eſt cõcluſio cõis, ꝙ priuilegium ualet, licet non faciat mentionem de iure contra quod emanat, vt eſt gl. in d c. 1. in verbo naſcatur, ad fin. & late Fel. in c. nonnulli. in 2. fall 2. regulæ, de reſcr. & ſic limitatur lex, reſcripta, ut procedat in reſcripto proprio, ubi loquitur. Hæc iſti concluſio cõis contra Abb. vr̃ confundi per glo. in Auth. ſi qua in prouincia. C. ubi de crim. agi opor. ſed reſponde, ut ſubtiliter & bene per Fel. in d. cap. 1. in 8. col. in fi. ultra quem dic, quod nos loquimur, quando contra primum priuilegium inſertum emanat aliud priuilegium. concluſio glo. in d. Auth. non loquitur in alia conceſſione priuilegij, ſed in diſpoſitione derogatoria tantum, & hæc eſt propria diuerſitas, quæ eſt inter has duas concluſiones. Ratio diuerſitatis eſt, quia ſi ſecunda conceſſio eſt priuilegium, & ſic priuatiuum legis, certè potius debet tollere primum, quia etiam eſt conceſſum ad hoc, ſed diſpoſitio derogatoria non eſt conceſſa, ut tollat ius, immo ut redigat nos ad ius communes, quare non mirum ſi non tollit illud priuilegium inſertum, niſi de eo faciat mentionem in ſpecie. Sic ergo diſpoſitio derogatoria tantum, non tollit priuilegium in corpore clauſum, niſi de eo faciat mentionem, & ita omnes tenent, ut per Docto. in d. c. 1. & alibi ſæpe, & ideo apparet, ꝙ ſi primum priuilegium non eſſet clauſum, diſpoſitio derogatoria tolleret illud, licet de eo non faceret mentionem, & ita omnes Doct. & ideo peſſimè dixit Alex. in conſi. ult. in 4 uol. in fi. qui tenet oppoſitum, dicens, quod generalis abolitio primi priuilegij, ꝙ non erat inſertum, non tollit illud niſi de eo faciat ſpecialem mentionem, allegando l. 3. C. de ſilentiarijs, & decurionibus eorum, libro 12. cum glo. & alias deciſiones, & idem Alex. conſi. 205. in 1 uol. ubi ſimiliter loquitur de quodam priuilegio non inſerto, & dicit, quod illud non potuit tolli per derogationem generalem, quia non fuit facta in ſpecie mentio de eo, allegat eodem fundamenta, ſed erat. Nec obſtat text. cum glo. in d. l. 3. quia loquitur de priuilegio clauſo. Itẽ nõ obſtat regulæ generalis, quod diſpoſitio

generalis nunquam trahitur ad caſum ſpecialem ut plenè per Iaſ. in l. 1 col. 3 ff. ſolut. matr. quia procedit, quando ille caſus ſpecialis eſt clauſus in corpore iuris, alias nõ. Et aduerte, ꝙ etiam contra commuoem, vt ſecundum priuilegium non tollat primum clauſum, uidetꝰ facere, quia licet princeps, ꝗ habet notitiam primi, uideatur illud tollere, tamen ſic de facili videtur tollere ius tertij, quod quidem reſultat ex primo priuilegio l. nec auus. C. de emancipationibus. Imperor Sed dic iſtud ꝓcedere in dubio. Nos autem ſumus in caſu claro, quia princeps ſcit illud priuilegium, & conſequenter ſcit etiam ꝙ ex eo acquiſitum eſt ius priuilegiato, & ideo ſi per ſecundum priuilegium tollit primum, tollit etiam ex intentione ſua ius reſultans ex priuilegio. Et dũ Bal. in d. l. item ſi lapilli. in 2 col. dicit quod ubi fit ſecundum priuilegium, tollitur primum. Dic etiam uerum eſſe, vt tollitur ius tertij, qđ eſt notãdum. Vltimo in hoc articulo Abb. in d. c. 1. uult quod ubi ſunt duo priuilegia cõtraria non clauſa, ſiue ambo ſint ſpecialia, ſiue generalia, unum non tollit aliud, imo attenditur primum, per c. ueniens, qđ intelige etiam ſi impetrarentur hæc duo priuilegia ab eodem, nedum à diuerſis, ꝗa hoc caſu etiam ſecundum non tolleret primum, niſi eſſet de eo mentio facta. Ita proprie loquitur textus in d. c. ueniẽs. de reſcr. Item intellige, quod unum priuilegium, ſcilicet, ſecũdũ nõ tollit primũ, ẽt ſi primũ ſit generale, & contineat ius. Ad rem tex. eſt notabilis in l. 2. ff. de in integ. reſt. In reliquis uide Felinum, & Dec. in d. c. 1. Principis

317 † priuilegiũ an tẽpore tollatur? Fac inſeriptas concluſione. Prima erit, quod priuilegiũ cõceſſum ad tẽpus, ceſſat ẽ apſo tempore, ita eſt textus in l. quoties. C. de precibus Imperatori offerẽdis, ꝗ lex loquitur de ſecuritate conceſſa debitori, ut non poſſit cõueniri infra certũ tẽpus, & ſentit clare, qđ ceſſet elapſo tẽpore, quia alias illa ſecuritas non concederetur, ut in d. l. quoties. in ſecũdo caſu. Et hac concluſionem facit Abb. in c. cum acceſſiſſent in pen. col. de conſtit. vbi traditur hæc materia, & expirat ipſo iure abſq; alia declaratione c. de cauſis. de offic. deleg. & ibi Bal. ad hoc notat illum textũ, & ideo relegatus ad tẽpus poteſt finito tẽpore redire domum ſine licentia principis ſecundum Bal. in c. ex literis, de conſtitut. & multa ad hoc ultimum ponit Frãciſcus de Cremona, in ſingulari 47. conſuluimus he

318 ri. Secunda † concluſio, quod priuilegium conceſſum de certa cauſa expreſſa, uel tacita ceſſat ceſſante cauſa, ita eſt textus notabilis in c. ſuggeſtum, de decimis. ubi priuilegium decimandi conceſſum monachis certis ordinis fuit retractatum, quia poſtea multum creuerunt monaſteria illius ordinis, & Papa cõceſſerat à principio, quia erat paruum ꝑiudicium illis contra quos decimabãt, ꝓ caritatem monaſteriorũ, ad idẽ eſt textus in l. generaliter. C. de epiſcopis & clericis. & ita Panor. in d. c. cũ acceſſiſſent. cum quo alij tranſeunt. In contrarinm tñ obſtat tex. in l. 2. §. 1. ff. de excuſ. tut. Sed dic ꝙ ibi non ceſſat prorſus cauſa, & ſic non ad uerſatur directo actui, ut infra dicã ad idẽ in oppoſitũ eſt tex. in l. fi. ff. de decurionib. qui multum obſtat, nam loquitur ẽt qñ cã penitus ceſſat, ſed dic ꝙ eſt ꝓpter reliquas prioris dignitatis quæ multum operatur, ut per Fel. latè in c. quæ in eccleſiarum. nu. 81. de conſt. & uide etiam ad ſolutionem harũ difficultatum, Ioan. And. in regula, decet. de reg. iur. in 6. & Iaſ. in l. ſciendum. §. fi. ff. qui ſatiſdare cogantur, & Bal. in d. l. generaliter. & Moder. in c. cũ ceſſante de appel.

319 Tertia concluſio eſt, † ꝙ priuilegium conſiſtentes in facto tollitur nõ faciendo decẽ annis, textus eſt ſingularis in l. 1. de nund. & non ſolum procedit in priuilegio conceſſo priuato, ut in eo textu in uerbo, qui, quod denotat ueram perſonam, ut per Baldum in leg. omnes populi. ff. de iuſt. & iure. Verũ etiam ſi conceſſum ſit ciuitati, ita Bar. in d. l. 1. & communiter Doc. in l. fi. ff. de conſtitutio principum & in d. c. cum acceſſiſſent. In eccleſia tamen eſt ſecus, ut dicit Panorm. in d. capit. cum acceſſiſſent. & ſi dicatur ꝙ eccleſia, & ciuitas æquiparãtur l. fi. de ſacroſan. eccl. reſpondeo ꝙ æquiparantur in caſibus de quibus in d. l. fi. In alijs eſt magna diuerſitas, ut ibi per Iaſonẽ, ſed contra hãc cõcluſionem obſtat leg. ſi talſo. C. de diuerſis. reſcrip. ubi dicitur ꝙ reſcripta ſunt ꝑpetua. ergo ſimiliter priuilegia. Sed fide, ut ꝑ Deci. in d. c. cũ acceſſiſſent. qđ priuilegia tollũtur citius quàm reſcripta, ꝗa facilius tollitur

tur ius priuilegiorum quam commune. le.
& militis §. milita miſſus. ff. de re milita. &
hæc eſt uera ſolutio reiectis alijs, & ſic fir-
ma remanet concluſio, quod priuilegium
non faciendo decem annis tollitur, quæ ta
men concluſio non procedit quando priui
legium eſt conceſſum in liberam voluntatē
alicuius, q̃a hoc caſu eſt perpetuū, & ſic fit
differentia utrū ſit conceſſum alicui ſimpli
citer, an uerò per illa uerba ad libitum volū
tatis tuę, ita Docto. in locis ſupra allegatis,
ſed q̃a in hoc eſt uarietas inter Doct. Ideo
nè ueritatē ignores, ſcias quod aut hæc libe
ra uolūtas reſpicit tempus, aut ipſum priui
legium, ſi reſpicit tempus, procedit limita-
tio, alias ſecus, & ideo ſi dicatur, Concedi-
mus tibi tale priuilegium quādo uolueris,
uel quandocunque tibi libebit, non eſt du-
bium, quin priuilegium ſit perpetuum, q̃a
ita oſtendunt uerba, & hoc eſt ex mēte prin
cipis, ſed ſi dicatur ſi uolueris, priuilegiū ꝑꝑ
hoc non erit perpetuum, quia ſolum expri
mitur quod tacitè ineſt, & hoc nihil opera-
tur. l. 3. ff. de legatis 1. & idem eſt ſi dicatur
ad libitum uoluntatis, tuæ quia non ſecus
eſt, ac ſi dicatur ſi uolueris, nec tale uerbum
reſpicit tempus, ſed ipſum priuilegiū, & ita
arbitror, licet dominus meus Rochus de
Curte diceret tale uerbum, denotare tem-
pus, ſed malè, ut apparet. Quarta, & ultima
320 concluſio eſt, quod priuilegium † in nō fa
ciendo tollitur unico actu contrauenīēdo.
leg. commiſſoriè. C. de pactis, inter empto-
rem. & venditorem, & d. c. cum acceſſiſſent.
in fi. Nam contrauenīens etiam vnico actu
cenſetur renunciare priuilegio. Hæc conclu
ſio primò non procedit ubi fieret proteſta-
tio in contrarium, ſecūdum Bar. in l. 1. C. de
his, qui ſponte munera publica ſuſceperūt.
& ita tenent Doc. Secundò, intelligitur quā
quis contrauenīret directo alias ſecus. ita
Panor. in d. c. cum acceſſiſſent. & dicitur cō
trauenire directo quādo eſt cōceſſum vnū
priuilegium tantum & quis uenit contra il
lud, faciendo actum cōtrariū priuilegio, ut
in d. c. cum acceſſiſſent. ſed ſi eſſet conceſſū
priuilegium generale alicui, ut eſſet exem-
ptus ab omnibus oneribus, uel etiā a tribus
vel quatuor tantum, certè his caſibus con-
trauenīendo quo ad unum, non diceretur
q̃s cōtrauenire directo, & ideo ꝑꝑ hoc non

admitteret alia ſua priuilegia, vt eſt caſus
in l. uoluntariæ. C. de excuſa. tuto. qui tex. ēt
probat, ꝙ nec præiudicat ſibi in illo actu cui
contrauenit, & hoc ultimum ēt tenet Pano.
in d. c. cū acceſſiſſent. & viditur ēt cōis opi.
tamen in hoc ultimo conſidera diligenter
quid velint Doctor. Tertiò intelligitur hæc
concluſio, vt procedat in priuilegio haben-
te tractū momentaneū, ut in d. c. cū acceſſiſ-
ſent. ſed in priuilegio habente tractū ſucceſ-
ſiuum non procedit, puta, ſi habeo priui-
legium non ſoluendi collectas, vel alias exa
ctiones, quod ut uides habet tractum ſuc-
ceſſiuum ſemel ſoluendo etiam ſine prote-
ſtatione non fit mihi præiudicium, vt eſt do
ctrina Bar. in d. l. fi. in fi. de conſt. principium.
& ſequitur Ale. conſi. 193. ex themate, vol.
2. col. 3. & conſi. 109. viſis. in fi. in 3. uolu. &
plenius 33. ponderatis, in 1. vol. cætera uide
per Doct. in locis præalleg. Eſt uerum ꝙ con
tra hanc cōem obſtat l. t. 9. ſi quis tutor, q̃n
appellandum ſit. & ꝙ ibi not. Angel. ſed dic
notabiliter ꝙ ibi non interuenit unica con-
trauentio tantum, ſed generalis omnibus
futuris actibus quotquot erant, quia in lib.
ſcriptum fuerat, Titius debitor centum om
ni anno, vel quid ſimile, & nota hanc decla-
rationem, quia eſt noua. Nota ēt aliam de-
321 clarationē generalem † ꝙ ſiue priuilegiū
conſiſtat in faciendo, ſiue non, nunquā per-
ditur q̃n poteſt capi alia coniectura quam
renunciationis priuilegij ſecundum gl. in c.
pro illorum, de præbendis. et Docto. in locis
ſupra alleg. Principes noſtri Mediolanenſis
dominij ne memoria beneficiorum collato
rum per eos perderetur, decretis ſanxerunt.
322 Quod † cōceſſiones gratuitæ factæ a prin
cipibus retroactis, & quæ fierent quibuſuis
clauſulis munitæ eſſent, ad extraneas perſo
nas non tranſirent, ſed ſolum ad filios, & de
ſcendentes legitimos, & de legitimo matri-
monio natos, & naſcituros, ita ut etiā non
tranſirent ad legitimatos, niſi per ſubſe-
quens matrimoniū, ubi in donationes iam
ſortitæ nō eſſent effectū per ademptionem
ēt poſſeſſionis. Hæc decreta in donationib.
ſunt contra ius, vt per Dec. conſi. 108. col 5.
et l. unica. C. ſi libera imper. lib. 10. In feudis
vero ſatis conformia ſunt iuri cōi. toto tit.
de ſucceſſione fratrum, in uſibus feudorū.
et per Aluarot in, capit. 1. de fratribus, &c. in
prin,

principio colum.fin. Sed eſt aduertendum
323 † quod loquuntur in conceſſionibus gra-
tuitis, quare ſi fiant titulo oneroſo non pro
cedunt, & dicitur oneroſa conceſſio, quan-
do ſit cauſa precij, uel facti qđ habet inſtar
perpetuum rei conceſſio, ita Bald. notabili-
ter ualde in l. qui ſe patris. C. unde lib. col. an
tep. & ſequitur Alex. conſi. 216. col. 2. uolu.
2. & propriè loquuntur in conceſſionibus,
& priuilegijs principis, & ad effectū. An poſ
ſit poſtea ea reuocare, & uolunt non poſſe,
quando titulo oneroſo. & hęc eſt ratio, qa
etiam princeps qñ condidit decreta quæ in
effectu continent diminutionem donatio-
num, & priuilegiorum noluit loqui niſi de
gratuitis, & vult decretum, vt etiam quod
ſint factæ donationes, & cōceſſa priuilegia
ob benemerita, tamē ſint gratuitæ, & ſupe-
rioribus diebus dū comes Vitaianus uice
comes, peteret approbationē priuilegij plę
bis Brebiæ conceſſi a Carolo Impera. domi
nio noſtro pro ſe, & quibus dederit contra
dicta decreta, & peteret ſub eo fundamēto
quod ſibi conceſſum fuiſſet ob benemerita
paterna, & domus ſuę & expreſſa (ni fallor)
in priuilegio, tamen Senatus noluit appro-
bare, nam etiam legata quæ fiunt propter
merita l. nec adiecit. ff. pro ſocio. ſunt ex titu
lo lucratiuo. ſecundum Bar. in l. Næuius. §.
duobus. colum. 8. verſic. 2. quæro. ff. de lega.
2. Et fundamentum eſt, quia ille qui dat, &
qui ſolum eſt obligatus ex naturali obliga-
tione, qua benefacētibus benefacere debe
mus, ut nos loquimur, dicitur dare ex cauſa
gratioſa, & lucratiua, non autem oneroſa
vt eſt deciſio Bart. in d. §. duobus, in d. uerſ.
quæro. 2. & eſt cum ratione, quia nō potuiſ
ſet cogi, arg. leg. Titius. ff. de obſequijs li-
bertis & libertis parentibus, & patronis prę
ſtandis. Et ideo ad cognoſcendum. an ſit ti-
tulus gratioſus, ſiue lucratiuus. nō eſt recur
rendum ad materiam donationum pro re-
muneratione, de quibus in l. Aquilius. ff. de
donationib. & in l. ex hoc iure. ff. de iuſtitia,
& iure. & ubi ſupra. Sed ad hoc, an dato ꝙ ſi
int factę cauſa remunerationis, & materia
ſint grandia, & æquiualentia. An tamen di-
cantur factæ titulo oneroſo, uel lucratiuo.
de quo articulo habes deciſionem Bar. ubi
ſupra, & gloſſ. communiter approbatam, in
l. ſed & ſi lege §. conſuluit, in uerbo, obliga-
uerūt. ff. de petitio. hæreditatis, & uerba cla
ra decreti. Eſt igitur neceſſe ad hoc, ſimus
in caſu quòd præcium æquiualens numere
tur, uel fiat tale quid quod habeat inſtar rei
conceſſæ, ut dixi, & ideo in feudo, licèt illo
324 cōceſſo teneat vaſallus ad ſeruitiū. † Ta
men non eſt onus illud cum lucro cōferen
dum, & ideo dicitur potius gratia Alc. not.
in l. Gallus. §. inſtituens. in fin. ff. de liberis,
& poſthumis. ubi uide & alibi glo. dicit quā
325 do † res digna magno precio emit̃ paruo,
quod non eſt titulus oneroſus, ſed quaſi lu
cratiuus. l. apud Celſum. §. ſi quis autem uer
ſicu. ceterum. in uerbo, cauſam. ff. de doli ex
ceptione. & Bart. in dicto §. duobus, colu.
8. verſi. præterea. in quo ultimo uidēdi ſunt
Doct. in leg. ſi quis nec cauſam. ff. ſi certum,
petatur, circa regulam textus, quod attēdi-
tur id quod principaliter agitur, maximè
Moderni Senenſes, & quæ dicuntur circa l.
cum quæritur. ff. de ſtatu hominum. ſecun-
dùm quàm regulam eſt, & non eſt donatio
vel uenditio ſecundum id quod agitur, & ſi
ſumus in dubio, tunc ſeruabimus quę dicit
Alexan. in §. inſtituēs. unde in quodam pri
uilegio habito a duce Franciſco ſecūdo, prę
cedente numeratione duorum millium au
reorum nummorum, quia noluit dux ut in
eo fieret mentio precij, ſed ꝙ eſſet merum
beneficium, & gratia attenduntur uerba, &
ſecundum ſonum eorū accipietur dictum
priuilegium, & conſequēter habebitur mę
ra gratia, ſicut loquitur. Sed pone alium ca
326 ſum, † Dux conuenit cum maximo do-
ctore excitatus, & non ſubdito ſuo, ut ſibi
operam ſuam præſtaret ad recuperandum
prouinciam ſuam, & eam augendam, & cū
tot militibus, ſub promiſſione quod infeu-
dum dediſſet pro ſe, & deſcendētibus in am
pla forma nonnulla caſtra, & prout ex tunc
dedit in feudum, & promiſſa Imperator ex-
ercitus ſibi, & prouinciæ ſuæ, ut ſupra inſer
uire & poſtea non ultimò poſt promiſſa ad
impleta fuerunt ab utraque parte, an feudū
dicatur gratioſum, ita ut ſit ſubiectū dictis
decretis? & uidetur eū eſſe oneroſum, ſicut
quando conceditur priuilegium non ſubdi
to, quia dicitur tranſire in contractum, &
tenet ut contractus. Card. conſil. 147. col. fi.
Rom. conſi. 351. & Fel. in c. nou. de iud. ſed
hoc nihil eſt, quia etiam cum non ſubdito

poteſt

poteſt fieri contractus lucratiuus, ut de ſe
patet, unde melius dic, ꝙ cū hic contractus
factus fuerit ex cauſa onerosa, ꝙ etiā dici-
tur habitus titulo oneroſo, ſicut dicimus
327 quando datur immunitas forenſi, ut † ue-
niat habitatum in ciuitate, iuxta dicta Bar.
in leg. omnes populi. ff. de iuſt. & iur. in 4.
q. princ. verſi. & circa prędicta. & eſt in colu.
10. Alex. in conſi. 15. uol. 2. & Dec. in c. no
uit. de iudicijs. colum. 10. in uerſicu. quarto
fallit. & per Alex. conſi. 216. uol. 2. col. 2. in-
cip. Hec arguendi ſumus, & princeps etiam
quod ceſſemus in dubio nō uideretur ſenſiſ
ſe de tali immunitate. Alex. in dicto cōſilio
328 217. verſi. 9. Et † aliud eſt quod donet ob
merita præterita quantumcunque grandia
etiam iuxta l. ſi pater. §. 1. ff. de don. Aliud ob
futura ut ſeruiat donatarius, & ita ex his, &
alijs iudicauit Senatus, me referente iuxta
notata per Iaſ. in prælud. feud. cha. 197. ubi
eſt uidendum. Item eſt aduertendum circa
329 dicta decreta † dum uolunt ut donata nō
tranſeant in extraneos nè finita generatio
ne, hæredes extranei ſint cōtinuandi in poſ
ſeſſione, iuxta aliud decretū, quo poſſeſſio
defuncti cōtinuantur in hæreditate, & dein
de in hæredem, uel ſint inducendi in poſſeſ
ſionem, iuxta l. ſi. C. de edicto diui Adr. tol-
len. An non contradicentibus uocatis in do
natione, & breuiter uidetur quod hęc dubi
tatio cōformis ſit quęſtioni qñ in feudo de
fecit generatio maſculorum, & fęmina hæ-
res inſtitua & feudi incapax petit ſe poni
in poſſeſſionem, An audiatur, etiam contra
dicentibus agnatis uocatis in priuilegio feu-
dali. In qua quæſtio. Alex. in l. fin. C. de edi-
cto diui Adr. tollen. dicit, ꝙ fęmina mittitur
in poſſeſſionem, & quod agnati maſculi nō
ſunt legitimi contradictores, & ſequitur
Curt. Iunior in tract. feud. in 25. char. col. 1.
verſic. 21. eſt uerum quod procedit in du-
bio uerum ſi pateret feudum eſſe, & ipſam
incapacem feudi, totum contrarium eſſet,
& ita loquitur textus in c. 2 ſi de feud. fuer.
controuer. inter domi. & agn. & ita Iſern. ibi
dem, & alij communiter. ita pariter dicēdū
330 eſt in quæſtione noſtra, ad quod facit † ꝙ
notorius defectus tituli impendit dicta re-
media poſſeſſoria. Imol. conſil. 16. & idē in
exceptione quæ poteſt incontinenti proba
ri, ut not. in l. 2. C. de edicto diui Adr. tollē.
& facit etiam conſ. Bal. 161. uol. 3. in fi. Accē
331 dat, † quod fiſcus qñ res patet pro eo, pōt
abſque citatione partis finita ſine gñatio-
ne ingredi poſſeſſionem rei feudalis Bal. in
c. quę in eccleſiarum, de conſtitutionib. col.
5. verſi. ſed ecce. & Præpoſit. in c. 1. de feudo
ſine culpa non amitt. & ſicut dixi ſupra, ita
uid. ſeruari, tam in feudo, quàm in donatio
ne, & in feudo in cauſa Crotorum heri fuit
ita deciſum in Senatu. Et notabilem caſum
332 † quando eſt dubium habuit Senatus in
facto his diebus proximè præteritis, domi-
nus Angelus Simoneta ſenior inueſtitus
fuit tēpore ducis Frāciſci I. de quodā caſtro
pro ſe, & filijs, & deſcendentibus tam legiti
mus, quam legitimatis, & moriens reliquit
caſtrum nepoti ſuo legitimato etiam nato
ex filio ſuo naturali contra formam dicto
rum decretorum, quę tantū uocant deſcen
dentes legitimos, & excludunt extraneos,
fęminas, & legitimatos filios, ut ſupra di-
ctū eſt, ſed tñ fuit licitū ita facere domino
Angelo uigore ſuæ inueſtituræ, & eo nepo
te exiſtente in poſſeſſione dicti caſtra facta
fuerunt ea decreta, quæ tamen non proce-
dūt in caſu quo iā res traslata in perſonas
prohibitas habuiſſet effectū ſicut diximus.
Verum q̃a poſtea deceſſit dictus nepos, re-
licto alio filio legitimato, eſt dubiū an ſit
excluſus uigore decretorum, & uidetur eū
excluſum eſſe, quia licet diſpoſitio in perſo
nam prohibitam iam habuiſſet effectum ēt
contra regulam notoriam feudi, attamē re
manet feudum in reliquis, ex quo uocati
erant ex forma inueſtiturę, ſecus ſi ex facul
tate alienandi in extraneum deueniſſet, ut
notabiliter decidit Math. de Affl. in c. 1. §. ſi
feudum ea leg. in fine ſi de feudo fuerit cō
trouerſa inter dominum, & agnatos, & ſic
uidetur comprehendi in regula decretorū
prohibētium legitimatos ſuccedere, auge-
tur difficultas, quia decreta quo ad feuda-
lia non diſcrepant a iure communi, iuribus
vulgaribus, nō ita eſt in donationibus quæ
in omnes tranſeunt, ut dixi in principio.
Et conſequenter debent intelligi, ut ret e
ctu eorum, qui reperiebātur in poſſeſſione
tantum, haberet effectum alienatio, nō ul-
tra. In contrarium urgent uerba decreti
præſupponentia alienationes, quæ ſemel
habuiſſent effectum, perpetuò deberet ſic

himas,

firmas & illabatas. Additur, ꝙ hæc decreta
ſunt fundata ſuper ratione, ne perdatur me
moria beneficiorum per alienationes in ex
traneas perſonas, quæ rō ceſſat in hoc filio
legitimato, ex quo, & ipſe vocatus eſt ad
feudum, & venit uigore inueſtituræ, vt di-
xi, & durat feudū, ut per Affli. ubi ſupra. Se-
natus iudicauit ſecundū hanc opin. in fauo
rem dicti legitimati, qm̄ poſuit in poſſeſſio-
ne ouilarum amoto dño Hieronymo Petro
bono, contra quem agebatur remedio tein
tegrandæ, & ubi fuiſſemus in remedijs de-
creti cōtinuandi hæredem, vel mittendi eū
in poſſeſſionem, iux. d. l. fi. rōne dubii ſecun-
dum opi. de qua ſupra fuiſſet iſte continuan
dus, niſi dicas ꝙ hic ſolum uertitur dubium
de iure, iuxta l. ornamentum, ff. de auro. &
arg. leg. & l. nam, & poſtea, in prin. ff. de iure
333 iutan. Eſt † verum ꝙ magnum dubium iu-
ris æquiparatur dubio facti, ut no. in l. cum
prolatis, ff. de re iud. Item eſt aduertendum
334 † quando donatarij alienant in extraneos
contra diſpoſitionem decretorum, an deuo
luantur alienata ad fiſcum, credo non deuo
lui, quia ponunt ſolam pœnam annullatio-
nis contractus, ſicut facit textus in emphy-
teuta vendente ſine conſenſu domini, in l.
fi. C. de iure emphy. & tex. de feudo loquens
in cap. 1. in 1. & 3. col. de prohib. feu. alie. per
Lotharium. & in cap. Imper. de prohib. feu.
alien. per Feder. in §. callidis, diſtinguitur ta-
men inter feudum nouum, & antiquum;
Nam primo caſu reuertitur ad dominum,
ſecundo aperitur agnatis, vt eſt communis
opin. in c. 1. § fi. quæ ſit pri. cau. benefi. amit.
ita Cur. Iun. in tract. feud. in 5. parte princip.
col. 5. verſi. 4. princ. & Aluaro. in d. §. fina. in
19. & ſeq. concluſione, ſed in decreto non
dicitur quod tranſeat in alium, ſed ſimpli-
citer ſequitur annulatio contractus, & pon
derandum eſt, quod verba quæ nullam red-
dunt alienationem ſunt ita pinguia, ut nec
etiam ualeat alienatio in præiudicium alie-
nantis, & in effectu iſte videtur etiam ſenſus
decreti, ſcilicet ſimpliciter annullare, quia
decretum æditū fuit ob hanc ſolam rōnē,
ne pp alienationem in extraneas perſonas
perdatur memoria beneficij, & ideo ſatis
eſt, quod alienatio habeatur pro non facta,
& res remaneat alienanti, tamen obſtat, ꝙ
ipſe non videtur poſſe venire contra factū
proprium, & reuocare quod a ſe ſemel abdi
cant, leg. cum confiſcaris, C. de reuoc. don.
& vī diſtinguendum, ꝙ aut ignoranter alie
nauit, & illud ſibi reſtituendum ſit alias non,
& ita Aluar. & alij in c. ſi de feu. fuer. contr.
§. ſi vaſallus alienauerit feudum ignorans,
col. 1. ver. oppo. ꝙ imo, per nouas iā conſti-
tutiones eſt clare deciſum, ꝙ non reuerta-
tur amplius in alienantem, quod ēt me mo
nitore, & autore fuit ſancitum, & ulterius
ſcio obſeruari ſolere, vt decretum non tol-
lat, l. 1. C. ſi ſoc. liber. imperial. lib. 10. & ita
factum fuit in feudo ſalarium in nobilibus
de Bottis, & bene, quia hoc modo ſeruatur
rō decreti, de qua ſupra. Item decretū reci-
pit interpretationem a iure cōi. l. 2. C. de no
xal. & ponit Fel. in c. 1. de præſcr. col. 2. Item
335 ſcias, ꝙ † vbi fieret inter uaſallos de feudo
contendentes tranſactio ualeret, nō obſtan
te hoc decreto, & non obſtante regula tra-
dita in l. nulli, C. de tranſac. ſi iā fieret bona
fide, & ualeret ēt hoc caſu ſine principis cō-
ſenſu, ſi dimitteretur feudum illi parti, quæ
alias nullū ius hēt, nec poſtea, decedēte ve
ro uaſallo ſine prole reuerteretur ad dñm,
ſed perſeueraret penes eum. tex. eſt in c. ſi ua
ſallus de ſuo feudo. in ti. ſi de feud. fuer. con-
trouer. inter dom. & agn. & ibi And. de Iſer
colu. fin. & ſi non dimitteretur, ut ſupra, ſed
transferretur poſſeſſio in aliū etiam ualet,
modo iā interueniret cōſenſus dñi, & hoc
tametſi fortè verus vaſallus fuiſſet ſenex, &
capularis ita ut nulla, vel parua ſupereſſet
prolis ſuſcipiendæ, non obſtante ꝙ dicere-
tur conſenſum illum tacita hac qualitate
fuiſſe ſubreptitiū, quia verè non fuiſſet ſub-
reptitius, nam imputandū eſſet dño, quod
ante conſenſum non curaſſet bene intellig
re rem, ita Iſer. ubi ſupra, quē cæteri ſequun
336 tur, ꝙ adeo eſt † verum, ut tacitus conſen-
ſus ēt ſufficiat. ita Bald. in d. §. ſi vaſallus de
ſuo feudo. qui inducitur ex ſcientia, & taci-
turnitate per no. a Bar. in l. quo. n. §. 1. ff. tem
ra. habe. & hæc concluſio, ꝙ ſufficiat tacitus
conſenſus in qualibet feudi alienatione ex
preſſe fit in cap. Imper. in princ. de prohib.
feudi aliena. per Feder. & ita ſi poſtea verus
uaſallus decedat ſine prole fiſcus eſt exclu-
ſus, et ultra Iſer. ubi ſupra, habetur per Cur.
Iun. in d. tract. char. 42. colum. 1. verſiculo. 3.
principaliter. et per Iaco. in ſuo tracta. in gl

de nõ alienãdo,& in dictis locis hẽs ẽt quã
do dicatur fieri bona fide, uerũ tamen Iſer.
magis aperte prędicta declarat,& in caſu co
mitis Franchini contra fiſcum hæc a Senatu
337 habita fuerũt uera, quia q̃uamuis † eques
Puſterla poſſeſſor feudi tranſtulerit tranſa-
ctionibus titulo fundum in comitem Fran
chinum, quem alias debile ius dicebatur ha
bere, & eques poſtea deceſſerit ſine prole,
tñ fuit declaratũ tranſactionẽ ualere,& nul
338 lũ ius eſſe in fiſco, & eſſe aduertendũ,† q̃
licet feudũ non ſit antiquũ, ſed ſit nouum,
tamen ſi adſit clauſula cõcedens iure feudi
antiqui perinde eſt, ac ſi eſſet antiquum, &
ueniunt agnati, ac tranſuerſales.ita Curt.in
d.tract.ch.7.col.3.uer. Sed hic cadit pulchra
& quotidiana dubitatio.& Dec. conſ. 53.&
dixi ſupra, ſed nihilominus per decretũ ceſ-
ſat,& ita ſeruatur. De hoc tñ an, & quando
nouũ efficiatur antiquum, quãdo princeps
ita uult, uel appellat antiquum, uide Alc.in
tra præſumptionũ,reg.3.præſum.48. Princi
339 pes ẽt † noſtri ordinauerunt, ut nõ poſsit
fieri alienatio in non ſubditum,& ſeruatur
quod etiam non fit in eccleſiaſticam perſo
nam, niſi ex cõceſſione Senatus, de quo de
creto, ſiue rõne laicorum nõ ſubditorum,
ſiue eccleſiaſticarũ perſonarũ, uide Bar. in
l.filiusfamilias.§.diui.ff.de leg.3. col. 1. uerſ.
quęro an per ſtatutum ciuitatis Andr Sicu.
conſ.14.uol.3.Bal.conſ 147.in 3 uol.& con
ſil.308.uol.3.& conſ.1 3.uolu. 1. & conſil.
421.uol.5.& conſ.31 uol. . Alex.conſ. 10.
col.3.in 2.uol.Felin.in c. uenerabili.colu. 2,
de offi.deleg.Barb.in c.Raynaldus.char.58.
de teſta.col.2.Alex.2.conſ.93.col.2.& latiſſi
mè Feli.in c. eccleſia ſanctæ Mariæ de cõſti
tutionib.in 38.col.ubi diſtinguit. verſicu.9.
quæro aliquid,in ca.in præſentia,colu.7.de
probationibus. Card.conſ. 103.col.2.& con
ſi. 144.& Barb.conſi.43.col. 13.& colu.17.
uol.1.& in repet.rubricæ,de rebus eccl.non
alienan.col.4.et omnino uide Dyn.in d.§.
diui.et communis opinio eſt reſpectu forẽ-
ſium, ut ualeat ſtatutũ, et reſpectu eccleſia
ſticarũ perſonarum communis eſt, ut ſi ex-
preſsè loquat de eccleſiaſticis perſonis ſit
nullum, ſi generaliter etiã per uerba quan-
tumq; generalia non cõprehendantur, ut
per Iaſ.in d.§.diui.nu.71.& plurib.numeris.
ſeq. & licèt forenſis poſſit petere reſtõnem
in integrum aduerſus ſtatutum tanquam il
lud ignorauerit Alex.conſ.37.col.5. uerbo,
ſuadetur uol.2.Dec.conſ.1 .col.3.uerſi. ſed
tamẽ his non obſtantibus.& Iaſ. in l. quam
diu. ad fin.C. qui amitt. Tamen ex quo hoc
decretum eſt expreſsè conditum cõtra forẽ
ſes, non datur reſtitutio in integrũ. ita Ale.
conſ. 105.in 1.col. verſ.ſupereſt.uidere.in 6.
uol.et quãdoque audiui habitari, an liceat
in locis finitimis dominij, in quibus non re
peritur publicatio de eo, iuxta tex.in Auth.
vt fac.no.conſtit.et uidetur, quod etiam in
ſingulis utiliseſſet publicandum, ut per Ale
xan.conſ.181. uol.6.& conſ.73.uol.6. Tamẽ
hęc dubitatio fuit leuis exiſtimata a Senatu
quia ex antiquitate pręſumitur, iuxta not.
in cap.ſicut de re iudica.& in l.ſciendũ.ff.de
verb.oblig.maximè quia in Metropolitana
reperitur facta publicatio, non eſt tamẽ ne
ceſſaria in ullis, ſed in unaquaque ciuitate,
vt eſt tex.in d. Auth.& ibi Bar.expreſsè, nec
autoritate. Alexan illud dicum, & maximè
quia contingit caſus in maiori parte domi
nij, etiam in locis finitimis, & ſemper fuit
ſeruatum decretum. Audiui etiã dubitari,
an caſum dotis comprehendere decretum.
in hoc uide Iaſ.in d.§.diui. & alibi ſæpe. &
quicquid ſit de iure recepit hanc interpreta
tionem, ut etiam haberet locum in caſu do
tis,& ideo in nouis cõſtitutionibus hucela
te poſtea deciſum fuit,& quod etiam ſit iu-
ris, apparet ex his quæ dicam infra in tit. de
fiſco. ad finem. circa l.nõ puto, ff.de iure fi-
ſci, aduerte, quia etſi ignorans non ſit re-
ſtituendus, ut ſupra, tamen ſi aliqualiter eſ-
ſet obtemperatum ius decreti ſub colore cõ
ſuetudinis, in contrarium poſſet ſaltẽ recu-
perare forẽſis precium ſuum. Imo in clem.
1.col.3.de rebus eccleſiæ nõ alienandis. Fe-
lin.in cap.cum cauſa. nume.6. de re iudic.&
Alber. in 2. parte ſtatuit. quæſt.col.2.in pri.
340 Et † an operetur decretum, ut non ſubdi-
tus proximior non poſſit ſuccedere ab inte
ſtato,& uidetur eum poſſe ſuccedere, quia
prohibitio eſt reſpectu certi generis perſo-
narũ.Bar.in l. ſi ita quis.§.ea leg.ff.de uerb.
obl.Ale.cõſ.56. põderans verbis teſt.uol.1.
Si tñ diceret decretũ, quod forenſis poſſet
acquirere, tũc eſſent ꝓhibita hæc ſucceſſio
Bar.in l.uentre. in tertio caſu.glo.ff.de acq.
hære.& Pau.de Caſt.in d.§.ea lege. Anchar.

in c.canonum ſtatuta.de conſt.uerſ.quæro
vlterius ſtatutum peruſii,& ſequitur Barb.
ubi ſupra,in rubr.faciens ibi reg.& 17.falle
tias,& d.deciſ.refert char.2.colu.ultim.uer
ſi.4.lim.Paul.de Caſt.in d.l.uentre.Iaſ. in d.
§.diui.in 2.lect.char.pen.uerſ.limita iſtam
notab.reg.D.Fer.Loazes in repet.ibi colu.
24 uerſi.2 ſingulariter limita Aret.tamen,
& Imol.in d.l.uentre alij et tenent. Sed in
uno caſu ſaltem ueritas eſt ſine dubio, ut ēt.
prohibitus ſit proximior,ut ſupra,quando
uerba decreti ſunt admodum ampla, iuxta
ea,quę ponit Are.in d.l uentre,& in d.l.Frā
tonius.§.1.ff.de acqui.hæ.& Iaſ.in d. §.ea l.
ad fin.ex nouis aut conſtitutionibus etiam
talis proximior expreſſe prohibetur ſucce-
dere,& uide quæ dixi ſupra, circa hunc or-
341 dinē.in ti.de pœn.ad fi. Princeps † ſi iubet
priuato vt aliquē occidat, an ſit excuſatus
mandatarius ubi pareat, & an iudex cui ēt
iubetur à principe, ut ſtatim, faciat aliquē
ſuſpendi,ſit excuſatus,ſi ſtatim exequatur,
uide latè;quæ dixi circa utrunque,ſupra in
ti.de homic.in uerſ.licet etiam occidere. eſ
ſet loco tractanda materia priuilegiorum
beneficiorum,& reſcriptorū principis, nec
non conſiliorum,legatorum, officialium,
arcium præfectorum militum,& confœde
rationū principis,ſed qua de omnib. Mart.
Laud. ſeparatim tractauit in ſuo tract. de
principe. Ideo ad eū te reijcio ibi uide. ul-
tra ea quæ dixi ſupra. ut iſti terminos non
ignores, & cito inuenias principaliora in
materia ſaltē priuilegiorum beneficiorū,
& confirmationum eorum,ſi uis intellige-
342 re,quiſ ſit ꝓpriè reſcriptum. quid priui
legiū,& quid beneficiū, uide Abb. in rubr.
de reſcr.& Alex.in l.quia tale.in 1.col.ff.ſol.
343 matr.Si uis ēt ſcire,an † priuilegia extin-
guantur cū ꝑſona,uel trāſeant in heredes,
& ſingulares ſucceſſores,& an in dubio prę
ſumantur ꝑſonalia,uel realia, uide Bart. in
d.l.quia tale,& ibi Alex. & omnino Dec.in
reg.in omnibus cauſis id obſeruatur. ff. de
reg.iur.ubi ꝑ quatuor col.Et quia clara eſt
concluſio, ꝙ qñ priuilegium cōceditur cō
temp'atione ꝑſona, ita ut ꝑſona ſit cā im-
mediata priuilegij,quod tunc extinguitur
extincta ꝑſona,ut in dictis locis. Ideo am-
344 plius non ignores, quod † edictum Apo-
ſtol.Leonis Pontificis conceſſum Chriſtia-
niſſ.regi Francorum duci Mediolani,ex eo
ſolùm qđ eſſet rex Franciæ,pro ſubditis do-
minij Mediolani non trahendis ad curiam
Rom.& ut plenius in eo,non militauit illo
expulſo ſub duce Fran.Sfortia, nec militat
ſub Cæſare dño noſtro,quia cōceſſum fuit
uti in proœmio indulti dicitur ſolum, qa
ipſe Frāciſcus eſſet rex Galliarum, & licet
forte maior rō militet in Cæſare,tñ nihil
345 refert quia † non fit extenſio in priuilegijs
unius perſonæ ad aliam ex eadem rōne ſe-
cundū D. Ant.de Butr.in c. ſanè de priuile-
gijs,per illum tex.et Dec. ubi ſupra, col. 2.
uerſi.et ſicut,et quod plus eſt in d.l'tūmet,
circa finem clarè uult,ut duret tpe quo exi
ſtet ipſe Franciſcus rex Franciæ, & dux Me
diolani, et ſic tpe quo ꝑmanebit ipſe rex
dux,uide edictū,qa ita ſe declarat,et multa
346 ēt circa hoc,an † conceſſio dicatur perſo-
nalis,uel realis,ponit Dec.in conſ. 262. ubi
vide,& uide ēt in hac materia Soc.conſ. 58.
347 Et an † tranſmittatur priuilegium ad ſin-
gularem ſucceſſorem uide Bar.in l.poſt do
tem.col.pe.& fi.ff.ſolut. matr. & faciūt no.
per Bar.in l.licitatio.§.mercatores.ff de pu
blic.qñ fiſc.priuil.de quo uenerit alteri,an
& ipſe ſit priuilegiatus dixi ſupra, & ponit
348 Dec.in d.reg.col.1. Quæ † autem ſit diffe-
rentia inter priuilegia,& corū confirmatio
nes ſatis patet ſi ipſa uerba cōſiderent, qa
priuilegia de nouo tribuunt,ſecus autē cō
firmationes,quæ ſolū corroborāt ius prius
ꝗſitum,nō dico,quod extendāt,qa, & tūc
darent de nouo,ſed dico, ꝙ addunt. ſ.con-
firmationes,& ideo dicit Bal. in l. nomina-
tionis.C.de appel. ver.illud. certum eſt qđ
confirmatio non extenditur ultra actū cō
firmationis,& ita latè Dec.in rubr.extra de
confirm.utili,uel inut.uerſ.2.pro introdu-
149 ctione.Addo etiam † quod ratificatio nō
extendit actum ut plus contineat. Soc. cōſ.
249.col.pen.circa fin. & ſeq. nec extēditur
niſi ad principalem diſpoſitionem,& nō ad
omnia enunciata.Fel.in c.cum uenerabilis.
col.5.extra.de exceptio.loquor ī dubio. qa
in claris non eſt opus cōiecturis,l.cōtinuus
§.cū ita ff.de uerb.oblig.& quo ad differen
tiā inter priuilegia,& cōfirmationes. Dic ēt
350 † quod ille cōfirmationes quas quotidie
facit Senat⁹ īſtrumētorū, dū ea confirmat
ſi valida ſint, ītelligūt ſi valida ſint, & valida

de iuriſdictio.omnium iudicum. col. 6. uer-
ſic.ultra Bar, & Doct. & dicta Iaſ. abſcripſit ſi
bi quidam apoſtillator ad Abb. vel ecõtra,
ſed iudicio meo uterque decipitur. Eſt uerũ
359 † q̄ clauſulę, ſupplentes, &c. & ex certa ſciẽ
tia, non tollunt uitium ſubreptionis ſecũdũ
Abb, ut ibi dixi, & Ioan. Andr. in c. inter dile
ctos allegatus per Abb. etiam nõ ponit limi
tationem ratione ſubreptionis, quando dici
tur ſiue tenuerit, ſiue non, ſed ſolum quãdo
360 dixit, Donamus, & concedimus, Et † an
quãdo cõfirmatio facit mentionem priuile
gij teneatur producens confirmationem,
etiam parte petẽte producere priuilegium
uide Abb. in d. c. inter dilectos. & ibi Fel. col.
5. uerſi. & iuxta hæc Iaſ. in Authen. ſi quis in
aliquo col. penult. & fin. C. de ædendo. & in
d. l. more. & eſt notabilis quęſt. & in qua Iaſ.
in dicta Anthen. dicit, q̄ cũ multi ſæpius cõ
ſuluerunt, uerum aduerte, quod in terminis
Iaſ. quęſtio non uidetur habere difficultatẽ,
quia ſi princeps cõcedat mihi ex priuilegio
aliquid ſicut prædeceſſor ſuus conceſſerat,
cõfirmando, q̄ ille fecerat, adhuc ualet hoc
priuilegium, non oſtenſo alio priuilegio. ca.
Abb. & ibi gl. de uerbo ſignifica. gl. in ca. pri
uile. 3. diſtinct. & alibi ſæpe, & Roma. conſil.
336. circa medium. imò non ſolum hoc pro
cedit in priuilegio, ſed etiam in qualibet di-
ſpoſitione, ubi diſponens intẽdit diſponere,
ut per Fel. in cap. 2. col. 5. de reſcriptis, & fuit
declaratio Bartol in extrauag ad reprimen-
dum, in uerbo prout. & ponit Iaſ. in l. ſi teſta
mentum. C. de teſtamentis. Si ergo ubi con-
firmatur priuilegiũ, uel aliud, dicatur, ſicut
prout, & ſimilia, non eſt neceſſe oſtẽdere rẽ
relatã, multò minus neceſſe erit in caſu for
matæ quæſtionis, ubi ſimpliciter confirma-
tur late priuilegium, & res penes me clara
eſt. ſed debet intelligi ſecundum Iaſ. latè ibi
quando in cõfirmatione inſeritur tenor pri
mi priuilegij, alias ſecus. pro hac opinione,
adde gl. 1. quæ multum facit in ca. uenerabi
lis. de confirmatione utili, uel inutili. ubi ui-
de omnino, et Abb. ibi, pro hac opinione, ad
duco etiam quòd licèt adſint prædictæ di-
ctiones, tamen ſi tex. non eſt incertus ualet
confirmatio, etiam alio non conſtit. dato q̄
res confirmata fuiſſet nulla, et idem eſt quã
do ex certa ſcientia fit confirmatio, ut no. p
Abba. in ca. examinata. circa finem, de cõfir-
mat. utili vel inutili. & Ale. conſi. 1. in 5. uol,
61 col. 9. Princeps † concedit priuilegium ciui-
litatis in ciuitatibus dominij ſui forenſi, &
habitanti extra dominium, ſed habenti bo
na in ipſis ciuitatibus, & uult ut poſſit acq-
rere, ſuccedere, & omnia facere in ipſis ciui
tatibus ac ſi eſſet ciuis originarius, & anti-
quus ipſarum ciuitatũ, in omnibus, & quo
ad omnia, facitq; eum ex iuriſditione ipſa-
rum ciuitatum, & cum clauſula non obſtã-
tibus quibuſcũque ſtatutis, & decretis, ma-
ximè ſtatuto, vt qui non ſunt ſubditi, non
gaudeãt ſtatutis ciuitatum, quod etiam eſt
iuris cõis l. ſi. C. de ſumma Trini. & fide Ca-
tho. & decreto, ut immobilia non poſſint
alienari etiam per ultimam uoluntatem in
non ſubditos in ampla forma. Quæritur an
iſte erit ſubiectus ipſis ciuitatibus, & gau-
dere poterit beneficijs, & ſtatutis, quibus
gaudent uerè ciues, & ſit factus ſubiectus,
patet dum clarè eum facit ex iuriſditione
ciuitatum, quod ſufficit ad hoc, vt ſit ſubdi
tus, ut per Dec conſi. 273. col. 6. patet etiam
dum facit eum ciuem, & non ſecus, ac ſi eſ
ſet originarius, &c l. 1. C. de munic. & orig.
lib. 10. & in l. ciues. cum ibi not. C. de incol.
cũ ſimilibus, & hoc p abſoluto habet Alex.
in l. ſi Ruffinus col. 2. verſi. & ideo ſi poſtea
efficiatur ſubditus. C. de teſt milit. An autẽ
gaudere poſſit beneficijs, & ſtatutis, uide
Iaſ. in l. adoptionem. §. patronum. ff. de in
ius vocan. ubi tenet gaudere poſſe qñ eſt fa
ctus ciuis in omnib. & per oĩa, uel diſpoſi-
tũ, ut habeat̃ p ciui, & ſit ciuis. idem Bar. in
l. ſi maritus §. 1. ff. de adulterijs. ubi tamen
reſtrinxit hoc, qñ ciuilitas eſſet conceſſa à
cõitate ad beneficia cõitatis, non principis,
& ſequit̃ Imo. in l. ſi is emptore. ff. de uſuc.
Tamen non loquũtur vbi verè eſſet factus
ciuis, quia eo caſu ueniunt in conſequẽtiã
quælibet priuilegia, etiã principis ſic eſt ex
mente Barto. Imol. & non eſt dubium in ca
ſu ſupra poſito, quin ille forenſis ita priuile
giatus, uti narraui gaudeat omnibus ſtatu
tis, & ordinibus fauorabilibus, q̄a expreſsè
priuilegium illud dicit, Doc. uero loquunt̃
in dubio. Et an teneat̃ talis ciuis ad onera,
& ligetur ſtatutis odioſis, vide Alexan. latè
diſputantem hoc in d. l. ſi Ruffinus. qui con
cludit q̄ etiam ſi ex priuilegio ſit conceſſa
forenſi ciuilitas, tamen efficitur (vt dixi ſub

dit⁹)& conſequēter tenetur ad uectigalia, onera ciuitatis, quia nō eſt odiū, ſed ex nā rei conceſſæ, id eſt ciuilitatis, cui eſt annexum hoc onus, allegat Bal. in l. quod fauore. C. de leg. in 7. oppoſitione, & Paul. de Caſt. i l. ſi duo. ff. de acq. hæ. & ibi poſt Paul. de Caſt. dicit ꝙ qui acceptat ciuilitatē in loco, cenſetur ſe obligare oneribus loci, etiā ſi illa ignoret, & hoc poſito ꝙ ſit ſibi conceſſa ex gratia ſpeciali, & ob eius mœrum fauorem, & hanc partem ſuſtinet, licèt aliqui tenerent, aliter quando ex priuilegio eſſet conceſſa ciuilitas, quia dicebant debere intelligi quo ad fauores, & non quo ad odia. Et aduertendum non eſſe differentiam, an creatio ciuilitas dicat, habeatur pro ciue; ſiue tractetur, ut ciuis, an uero ſit ciuis, quia utroq; caſu dicitur uerè ciuis. Bar. in l. ſi is q̃ pro emptore. ff. de uſucapionibus in 3. quæſtio. prin. ad finē, & Alex. in d. l. ſi Ruffinus, col. fi. vbi omnino uide Alex. tamen ibi, in ea col. fi. facit differentiam quo ad hoc, an creatio ciuitatis dicat, ſit ciuis ſimpliciter, uel habeatur pro ciue, an dicat habeatur ꝓ ciue, ſiue ſit ciuis in omnibus, & per omnia allegat Ang. ut per eum. Addo ad cōfirmationem, quæ dicit Iaſ. in d. §. patronum, circa beneficia. eſt tñ aduertendum ꝙ quando princeps concedit priuilegium forenſi, ſicut dixi in caſus poſitione quem clareſcit princeps non eſſe habitaturum in ciuitatibus ſuis, & concedit ad eum honore afficiendum, & non onerandum, tunc etſi non ſoluit onera perſonalia, de quibus oneribus infra dicā, tñ non deſinit eſſe ille de quo in eo priuilegio, & q̃ n eo poſſit uti, iuxta dicē-
362 da infra, q̄n talis ciuis non ſoluit onera, an deſinat habere effectū ciuilitatis & ratio eſt, quia nō fit ciuis abſolutè, ſed ſcd̄ in q. d. i. quo ad commoda, fit. n. ciuis, & de iuriſdictionibus ciuitatum non abſolutè ſed quo ad effectum acquirendi, ſuccedendi, ſtatutiſque circa acquiſitionem utendi, & ideo nō ſequitur, uidem ſit, etiam quo ad ſoluenda onera, quæ fiunt ex natura ciuilitatis, cū ciuilitas ipſa, vt dictum eſt, non ſit data abſolutè, ſed quo ad quid, quo caſu non dicitˀ ꝓpriè ciuilitas ſcd̄m Bar. in d. l. ſi is qui ꝓ emptore bene ſeqtur quidē in eo ꝙ fit ciuis, & ex iuriſdictione, quo ad ſuccedēdum, & acquirendum, & ſtatutis utēdum, ut circa eo ſeruetur natura rei conceſſæ. l. maſculus ſuccedat non exiſtente fœmina, ipſa ſola exiſtē te ſuccedat ipſa, prout ſtatutum uult, & ſic de ſimilibus per regu. l. ſi duo. ff. de acq. hæred. ubi Bal. per illum textum dicit quod q̃ facit actum, dicitur ſe aſtringere legi loquēti de illo actu, & ideo Paul. de Caſt. ibi dicit, quod qui accepta ciuilitatē, uidetˀ ſe aſtringere oneribus illius ciuitatis, & hæc ſequitˀ Alex. conſi. 103. in col. 3. uol. 2. & Fel. in c. cū inter. col. 7. de exceptionib. Eſt tamē aduertendum circa prædictā ad uerba Bar. in d. l. ſi is qui pro emptore. ff. de uſu cap. dum facit differentiam quando ciuitas, iuxta a ſtatutum ſuum, creat quem ciuē; uult. n. Bart. quod ſi ciuitas obſeruat ſtatutum, & dicit quod ſit ciuis per omnia, tūc uere ſit ciuis ſicut iaſtecus, ſicque confirmat prædictas opiniones, & declarat. Et quia dixi ſupra quod tenetur etiā factus ex natura ciuilitatis ad onera, dic eum teneri ad perſonalia, & etiā mixta, quæ imponuntur ratione ſubiectionis perſonæ, non ad mœre patrimonialia, l. 1. C. de mulier. in quo loco munera ſexui cōgruentia, uel honores agnoſcant. lib. 10. l. cū neque. C. de incol. cum ibi. not. eodē li. & l. reſcripto. §. fi. ff. de muneribus, & honoribus, & quia dixi teneri ad onera etiam incognita, Adde ad hoc Alex. in d. conſi. 103. in 2. uol. circa 4. col. Fel. in c. quoniam colu. fin. de off. ord. & Alex. 2. uol. conſi. 157. col. 4. & ibi dicit etiam quod habitatio non eſt neceſſaria, ad hoc quod quis ſubire teneatˀ onera in loco etiam perſonalia, per dictam l. 1. & alia ut per eum. Et an qui onera non ſuſtinet fact⁹ ciuis, & priuilegio, & vere cuius fact⁹ iuxta pacta, gaudeat priuilegijs, & ſtatutis ciuitatis, credo non gaudere, q̄n ſtatutum dat formam, ut emat ſibi domū; uel poſſeſſionem, quia hoc ut dicitur abſque dubio ad hoc ut onera ſuſtineat, & abſolute etiam quando ſimpliciter eſt à communitate in ciuem acceptatus, & aggregatus, opinio cō. eſt. ut nō gaudeat, ita Alex. atteſtatur in rbrica. ff. ſolu. matr. & licet
363 opponat hoc procedere in municipe, qui non dicitur propriè talis, niſi ſubeat onera, l. 1. in principio. ff. ad municipales, et nō in ciue, qui et dicitur ciuis propriè quāuis nō ſuſtineat d. l. 1. & ibi Bar. expſſe. Tñ ueritas ē in contrariū, q̃a ciuis propriè non dicitur ſi

onera

onera non ſuſtineret, ut per Soc. in d. rubr.
col. 3. Et tamen uidēdus Bald. in l. ſi nō ſpe-
ciali, col. pen. C. de teſtamentis, quē volero,
& ſequitur Iaſ. in hac materia in d. l. is qui ꝓ
emptore, ubi uult contrarium, quā ſit uelox
factus ciuis in omnibus, & ꝑ omnia. Tamē
ſequitur communem quę eſt in contrarium.
Quando ciuis ex priuilegio habeatur ꝓ ue
ro ciue, uide Alex. in d. l. is qui pro empto
364 re in apoſtil. Et † quomodo cōtrahatur ci
uilitas, uide Alex. conſil. 20. col. fin. in 2. uol.
& eodem uol. conſ. præal. 157. col. 6. Fel. in c.
Rodulphus. col. 7. de reſc. Bart. in d. l. ſi. is qui
365 pro emptore. ubi uide. Et † quando ciuis re
neatur etiam ad detrimēta. Iaſ. in d. l. ſi Ruf-
finus, ubi facit regulam, & 6. fallentias, &
366 ſemper aduerte † quod ciuilitas cōceſſa pa
tri, & filijs, ſiue deſcendentibus, debet eſſe
acceptata per filios, & deſcēdētes, alioquin
non ligat eos. Anchar. conſil. 168. col. 2. & di
xi ſupra, ſub tit. de foro comperen. in mate-
ria decreti Mediolani de maiore magiſtra-
tu, ubi plura habes de ciue, ad ꝙ uide Paul.
de Caſt. in l. 1. C. de patribus qui filios ſuo
diſtraxerunt, & quando dicit̃, ꝙ debent tra
ctari in omnibus, & per omnia uti uices, ui
de Soc. conſil. 1. col. 2. de materia etiā uide
Soc. conſil 214. Bar. conſil. 62. Anan. conſil.
82. circa fi. plene Bal. 3. uol. conſil. 491. & 5.
uol. conſil. 409. Cuman. conſil. 178. colu. 3.
circa fin. & Soc. conſil. 289. col. 5. & quia di-
xi ſupra quod oporret ſuſtinere onera ad
hoc, ut ciuis ex priuilegio gaudeat priuile-
gijs ciuium uide Bru. in tract. quod extanti
bus maſculis, &c. in 6. art. quæſt. 1. col. 2. ui-
de etiā ad prædicta Barb. in le. 2. in pri. col.
367 25. ff. de uerb. obl. uide etiam † an concede
re ciuilitatem ſit ex reſeruatis principi. Et
368 † an communitas poſſit eam concedere.
Alex. in l. neque ſtipendiū. ff. de imp. in rebu.
dot. fac. & ibi ēt aliqua tractat ex prædictis.
369 Addo † etiam quod in dubio quis præſu-
mitur ciuis illius loci in quo eſt. Fel. in d. ca.
quoniam. colum. 2. in princ. de offic. ord. Et
170 † de pluri ſpecie ciuium, uide Bald. 1. uolu.
conſil. 460. col. 2. & quis dicatur proprie ci-
uis uide Soc. conſil. 129. col. 3. & ſeq. & quæ
allegaui ſupra, in tit. de foro compet. nu. 26.
371 Et † an differat ciuis Mediolanenſis, ſiue
Patauinus, & Mediolanēſis, ſiue Patauinus
abſque eo quod dicatur ciuis Patauinus, ut
de Bar. in l. prouinciales. ff. de verb. ſignifi.
multi utcū dico Perusinum intelligatur ori-
gine uel domicilio, & uide omnino Bal. in
l. ſed reprobari, in pri. ff. de excuſat. tut. Bar.
& Doct. in dicta rub. ff. ſol. matr. & in l. 1. ff.
ad municip. & cum dico de Peruſio, ſiue dē
Mediolano, intelligo ſecundum communē
vſum loquēdi, ratione originis, nō domici
lij, ſic Bar. in d. l. prouinciales. in fi. Idem Ale
xan. in 2. uol. conſ. 149. circa prin. Bar. tamē
aliter tenet in tract. quæſtio. 1. quæſt. prin-
370 cip. Princeps † ſi contendit cum alio de iu
riſditione caſtri, an interim poſſit exercere
iuriſditionē in illo caſtro, uide Bartol. in l. ſi
poſt litem. verſi. ſed quæro. ff. de except. qui
decidit non poſſe, niſi quo ad ea quæ ſunt
tempore peritura, ubi tamen bona fide iu-
dicium motum ſit, & idem ſi contra recto-
rē Eccleſiæ agatur, quia interim rector nō
poteſt exigere fructus ſecundum Ang. ibi,
Contrarium tamen quo ad rectorem tenet
Bal. in l. emptorem, colum. 2. verſi. pone, q̃
dam tāquam prælatus. C. locati. & ſequitur
Iaſ. §. præiudiciales. col. 2. de actionib. & ita
video ſeruari quādo rector eſt in poſſeſſio-
ne muneris illius exercendi. eſt materia l. ſi
vrbana. ff. de cōdi. indeb. Quo ad iuriſditio
nem quādo dominus eſſet in poſſeſſione iu
riſditionis, uideretur mihi mirum quod de-
beret ſuperſedere ab exercitio pendēte quę
ſtione ſuper iuriſditione ſatis, & hoc appa-
ret ex illa quæſtione, An quando ſeruus ex
ſeruitute, & quaſi poſſeſſione ſeruitutis in
qua eſt petit ſe liberum pronunciari, inte-
rim poſſit cogi ad præſtāda debita ſeruitia,
& gloſ. vult poſſe in l. lite. C. de liberali cau-
ſa. Nam tunc interim habetur pro ſeruo,
ſecus quando ex libertate Dominus uellet
eum in ſeruitutem vendicare, & ita intelli-
git d. l. lite. ut de l. ordinaria. in princip. ff. de
liberali cauſa & not. in §. præiudiciales. In-
ſtit. de actionibus. Bar. tamen in d. l. ſi poſt
litem, loquitur in poſſeſſore, & non reperio
contradicentes Bartolo, & ſatis Iaſ. eum ſe-
quitur in d. §. præiudiciales. colum. 2. & in q.
ſerui de ſtatu litigantis, ipſe etiam habetur
pro libero, quando ex poſſeſſione ſeruitu-
tis petit ſe declarari libertum eſſe, ita vt ceſ
ſare debeant interim obſequia debita, & in
tentari particulares lites. leg. ſeruum quo-
que. §. cum quoque. ff. de procur. & d. l.

ordinaria in gloſſ. quæ alleg. d.l. ſeruũ quo
que, & quia in effectu Bart in d.l. poſt litem
373 redigit rem ad materiam, An † iudicium
ſit ſuper uniuerſali, & tunc ceſſent quæ-
ſtiones particulares, & an ueio ſup particu-
lari, & ſecus ſit. Ideo ſi uis vſcire quid ſit uni
uerſale, ſiue inter uniuerſalia, uide Barto. in
rubr. ff. ſol. matr. circa fi. & idem quod Bart.
in d.l. ſi poſt litem. dicit idem Bar. in l. ſi quis
libertatem. ad fi. ff. de petitio. hæreditatis, &
374 facit ad opin. Bar. † quod ſi eſt contentio
inter duas ciuitates de mero imperio, non
licet alteri earum lite pendente erigere fur-
cas. Ita Bal. in l. 1. C. ut nem. liceat ſine iudi-
cis autoritate, & ſequitur Iacob. in tract. ſuo
feudor in gl. cum mœro, & mixto Imperio,
col. 1. Bar. etiam in d.l. ſi poſt litem, expreſsè
ſequitur Ang. ubi uide in d.l. ſi quis libertatẽ
§. quoties, col fi. Imol. & Paul. de Caſt. in d.l.
ſi poſt litem. Eſt tamen aduertendum, quod
loquitur Bartol. quando eſt quæſtio, quis
ſit dominus in iudicio uniuerſali, ſecus ſi do
minus haberetur ſed tamen priuatus pro-
pter aliquã culpam, ut quia ſeruus diceret
dominum eſſe nimis ſeuerum, iuxta l. ſi do-
minus, in prin. ff. de his qui ſunt ſui, uel alie-
ni iuris, uel feudatarius diceret ſibi denega-
tã inueſtituram, iuxta tex. de forma libelli.
ca. 1. in fi. & qualiter dominus proprietate
priuetur, & Bald. in ca. 1. quibus modis feud.
amit. colum. 4. Nec obſtat gl. in §. præiudi-
ciales. Inſtit. de actio. dum ad oſtendendum
quare dicantur præiudiciales, allegat ratio-
n[illegible]m Ioan. nec etiam notata per Ang. in d.l.
ſi quis [illegible] libertatem. §. quoties. col. fi. ibi, in om
nibus, quia [illegible] non negatur, licet omnes aliæ
lites ceſſent, quia [illegible] quæſtio loquatur, ſicut di
xi. Item donec pende[illegible] hæc quæſtio, remanet
dominus, ſicut, & notat[illegible]ns, qui falſi argui-
tur, interim tamẽ perſeuerat [illegible] in quaſi poſſeſ
ſione rogandi inſtrumenta. Bart. [illegible] & Docto.
in l. Barbarius. ff. de officio præſid. & [illegible]tenten
tia fertur priuata loquor quando dicitur [illegible]
eſt priuandus. Verum dubium magis poſſet
oriri quando eſſet queſtio, in qua ipſo iure
eſſet priuatus, & ſententia deberet eſſe decla
ratoria. Item eſt aduertendum, quod diffe-
rentia Bart. qui loquitur in caſtro, cui cohæ-
375 ret iuriſdictio, uerum principaliter † diſpu-
te ẽ ſuper dominio, an ſuper iuriſdictione,
uidetur erronea. Quia licet principaliter di
ſputetur ſuper dominio, tamen quando iu-
riſditio cohæret caſtro, ſi feratur ſententia ſu
per dominio, etiam uenit iuriſditio. Nam
etiam uẽdito caſtro, cui cohæret iuriſditio,
uenit ipſa iuriſdictio, ut per Iacob. in gloſ. cũ
mœro, & mixto imperio, & habetur in l. im-
perium. ff. de iuriſdictione omnium iudicũ,
& in l. 3. in prin. ff. de acquirẽd. poſſ. Princeps
376 † ſi fratrem uel alium appellat pariter prin
cipem in eodẽ dominio, in quo ipſe eſt prin
ceps, ſibi præiudicat quo ad dominum, &
poſſeſſionem reſpectu illius. Card. in ca. fin.
§. 1. de ſent. excomm. & ibi Imol. in fi. & idẽ
Card. in cap. per tuas. de probatio. Princeps
377 † ſolus reſcribit appellatione remota. in l.
1. in fin. ff. à quibus appellat. non licet. & ubi
ita reſcribit, intelligitur de friuola, capit. pa-
ſtor. in princ. cap. ut debitus. de appell. capit.
ſuper, eo de off. dele. & c. licet de off. ordina.
Sicut etiam intelligitur clauſula Recuſatio-
ne remota, ut per Iaſ. in l. apertiſſimi, col. 4.
C. de iudic. & non ſolum friuolas tollat hæc
clauſula, ſed etiam omnes alias ex legitima
cauſa interpoſitas, quando tamen cauſa nõ
reperitur in ſpecie expreſſa in iure. & hoc ut
aliquid operetur, & ideo ſolum illæ non ui-
dentur ſublatæ, quæ à iure expreſſe ſunt ap
probatæ puta. quia reperiatur expſſe cautũ,
vt ex illa cauſa liceat appellare. d.c. paſtora-
lis in princ niſi tamen diceretur, Omni ap-
pellatione remota, quia abſolute tunc om-
nis uidetur reiecta, cũ princeps poſſit tolle-
re appellationem, d.l. 1. in fin. Abb. & Dec.
in rubr. extra de appell. & per Felin. in capit.
quę in eccleſiarum. de conſtituit. in 19. colu.
verſicul. ſed hæc declaro duobus modis. Sed
aduerte, quia ſecundum Hoſt. & Doct. rela-
tos per Peruſ. in d. cap. paſtor. ad fin. princ. in
ver. 9. & ultim. quæritur cauſa, dicitur a iure
hoc caſu approbata quando in iure reperi-
tur eo caſu in ſpecie permiſſa, poſito quod
ius aliter non loquatur, quando appellatio
eſſet prohibita. Nam ex quo iura permit-
tunt appellationem, ex illa cauſa grauamen
uidetur notorium, & ſic nihil operatur clau
[illegible] Appellatione remota, imo nec clauſu-
ſula [illegible] appellatione remota, q a grauatur
la, Om[illegible] appellare, licet eſſe in reſcripto
notoriè p[illegible] remota. gl. notabilis iuncto
oĩs appellatio [illegible]ione de reſt. ſpol. Abb. in c.
tex. 1 c. ex cõqueſt[illegible] Dec. tamen ibi colu. 4.
paſt [illegible] in princ. col. pen[illegible]

tenet

tenet contra communem. Tollit tamē hæc clauſula omnem appellationem quādo eſſet appoſita ex cōuentione partium, Peruſ. in d.c.paſtor.in prin.col.4.uer.et hoc idem Fel.in cap paſtoralis. §.fi.colum.1.de off.de leg. Et quia appellatio operatur effectū, q ſuſpendit, et deuoluit, ut per Abb.in d.rub. extra.de appell. quando prohibet princeps appellationē, loqui uidetur quoad utrūq; effectum, ut per Dec.in d.rub.col.4.uerſic. 2.principaliter.et Iudex à quo non tenetur deferre appellationi, uerum tamē eſt, quod uia querelæ poterit adiri ſuperior, q poterit reuocare grauamē illatum uia querelę. Ita intelligo tex.in d.ca.paſtoralis, in prin. in uerſi.ſed ſi appellans, et ita Dec.in eo capitul.colum.4.uerſic.in 3.quæſt. Et dum dico principem ſolum poſſe reſcribere cum hac clauſula, intelligo de Cæſare, vel Pontifice, alij uero inferiores, q cognoſcunt ſuperiorem, non poſſunt ita deſcribere, uel ſtatuere, vt per Dec.in d.rub.& in d.c. paſtoralis.column.1.& 2. Et quid de inferioribus à principe, qui habent perpetuam iuriſditionē, ut ſunt Marchiones, & Duces, uide tex. in d.l.1.in fine qui vult ſatis clare ut nō poſſint. Bal.& Paul.de Caſtr. volunt oppoſitum relati per Felin in capi.1.de reſcript.colu.2. & Dec.in d.capitul. paſtoralis, columna 2. uidetur eſſe in hac opinione. Tamē Dec.in d.c.1.tenet cōtra hos per illum textum, & ita ego teneo, quod inferior a principe, qui recognoſcit ſuperiorem, non poſſit ita reſcribere. Et fundamentum eſt in concluſione communi, quæ habet, ut inferior à principe non poſſit tollere ius tertij etiam cum cā, ut per Doct.in d.ca.eccleſia S.Mariæ, de conſtitutionibus. Alexan.conſil.2.uolumn. 5. Et hanc rationem aſſignat glo. in capitu. fi.de hæret.in 6. Et de inferiore a Papa, res non habet dubium, quod non poteſt, per dictam gloſſ. Secus autem uidetur in inferiore à ſeculari. Et quod dicitur non poſſe reſcribere inferiores à principe cū hac clauſula. Appellatione remota idem dicitur de alijs clauſulis tollentibus legem ſuperioris ut eſt clauſula. Summariè, facti ſola ueritate, & ſimilitudine, ut dixi ſupra ſub hoc titul.in uerſicu.domini infeudati, & de omni effectu clauſulæ, Appellatione remota, uide per Peruſ. ubi ſupra in d.ca. paſtoralis, & ibidem per Dec. Aduerte, tamen, q etſi inferior non poſſit reſcribere cum clauſula, Appellatione remota, tamen poteſt, quando partes conſentirent tali commiſſioni. quod probo, quia poſſent partes ſolæ renūciare appellationi.l.fi. C.de tempor. appella. ergo magis iudices. Et faciunt q ſupra proximè dixi, quando ea conuentione apponitur clauſula hæc.

378 Princeps† ſi fert ſententiam, ab ea non appellatur, d.l.1.in prin.ff.ad quib.appella. non licet.& 9.q.3. cuncta per mundum, & quid de ſententia conſilij Regis Francorū, & aliorum non recognoſcentium ſuperiorem, uide Peruſ.in rub.extra, de appella. Et quid de habentibus perpetuam iuriſditionem, dato q recognoſcunt ſuperiorem, ut ſunt Comites, Duces, & Marchiones, uidetur licitam non eſſe appellationem, quia omne illud, quod ſtatuunt, habet uim cuiuſdam legis. Bal.in proœmio Digeſt.in 2.col.in l.1. ff.de off.pfecti prætorio.in fi. Paul. de Caſt. conſ.227.ſuper dubio.in fi. Abb.tamen uidetur tenere contrarium conſ.61.in 1 uol, Sed Fel. componit eos in c. q in eccleſiarū, in col.12.uerſ.49.de conſti & ita Alex.conſ. 1.col.2.vol.5.

379 Princeps† an poſſit viuo vaſallo diſponere de feudo, ita vt poſtea mortuo ipſo vaſallo, ſine prole, valeat inueſtitura, vel conualidetur. Et dic non ualere vllo tempore vti ambitioſam, niſi ille reperiretur in poſſeſſione mortuo vaſallo, uel niſi inueſtitura eſſet facta in caſu mortis vaſalli, vel q decederet ſine filijs, & deſcendentibus. Hæc & alia plenè habes per Dec. cōſ. 144.col.1.2.& deciſ.Neap.292.ubi uide, & eſt tex.de hac quæſt.in ti.quo tempore miles.§.ſi quis fecerit inueſtitura.

380 Reliqua† in materia principis uide per Martia. Laud. in tracta.de principe, ſed de eius conſiliarijs, ſenatoribus, officialibus, & militibus, ac de priuilegijs principis, & per Corſet.in tracta.de quo ſupra, de poteſtate regia, & uide breuibus de poteſtate principis, & de reſeruatis ipſi principi. Et deinde in ſpecie de reſeruatis, & poteſtate Papæ, Bald.in l.reſcripta.colum.2. uerſicul. not.ergo hic aliqua. C.de precibus Imperatori offerend.& ibi habes nouendecim capita, in quibus princeps ſolus habet poteſtatem, & infinita, in quibus Papa ſolus, uide

etiam

etiam Bald. in l. 1. C. de iure aureorum annul. ubi ponit multa, quæ permiſſa ſunt ſoli principi ꝑ excellētiam, & ample ꝑ Affl. in ti. quę ſint regalia. in prin. in uſib. feu. vbi ponit 126. caſus reſeruatos ſoli principi. Ponūt ēt Bal. & alij in l. imperium, ff. de iuriſd. om. iud. Fel. in c. cū nob. s, colu. 3. de præſcr.
381 ubi ēt †dat ſigna ad cognoſcendum, quæ ſint reſeruata ſoli principi & latius Fel. in c. quæ in eccleſ. de conſt. & ibi habes de poteſtāte principis, & papæ, tam de iure diuino, q̃ gentium, & de domino rerum noſtrarū, & de reſeruatis principi ſoli, & quando ueniant in conceſſione generali, dicā infra in titu. de regalijs. ubi uide. Omittēda tñ non eſſet dubitatio in hac materia principis,
382 †an poſſit princeps alienare iuriſditiones, & regalia, de quo uide Affl. in tit. quæ ſint regalia, in rub. in 5. q. Et concluſio eſt, q non poſſit qñ alienatio tendit in magnā diminutionē dñij ſui. Bar. ī l. ꝓhibere, §. planè, ff. q ui aut clam. Dec. conſ. 191. col. 1. Alc. omnino conſ 1. col. 5. vol. 5. Et dicàm late in d. ti. de regalijs. In præſentia tamen ſcias, q quæſtio hæc minus dubium habet in donatione, per quam transfertur omne dominiū, q̃ in feudo per quod ſolum utile trāsfertur
383 iuxta latè notata in articulo, †quō cognoſcatur feudum à donatione, de quo per Iacob. in ſua inueſtitura, ch. 8. col. 1. & 2. & Iaſ. in præludijs feudo. col. 6. & ſeq. Per donationem etiam tranſit in fœminam, quod non eſt in feudo regulariter, Dec. conſ. 207. col.
483 2. in prin. Et †an alienatio regalium, licet non tendat in magnam diminutionem, ſaltem quo ad ſucceſſorem non valeat, iuxta d. Bal in c. 1. §. amplius. de pace Conſtan. q ita uult, & eum ſequitur Fel. in c. 1. de prob. verſ. 4. & Brun. conſ. 2 col. 9. uerſ. conſiderati. & cōſ. 11. col. 8. & Affl. in d. rub. de reg. in d. 5. quæſt. dicam, & concludam in ea materia regalium, ubi omnino uide.

Titul. de Fiſco, & priuilegijs eius.

S V M M AE.

1 *Fiſcus quid ſit.*
2 *Reſpubl ſica, & fiſcus an ſint idem.*
3 *Camera ſcalis & camera, ſiue patrimonium principis ſunt idem.*
4 *Priuilegia eadem habet princeps, Auguſta, & fiſcus.*
5 *Fiſci priuilegia ubi tractentur.*
6 *Fiſci etymologia.*
7 *Ciuitas non habet fiſcum, & non quærit ſicut fiſcus n ſi haberet ex priuilegijs, uel præſcriptione cuius initij memoria non extaret, & quid de feudatarijs.*
8 *Eccleſia uniuerſalis habet fiſcum non particularis, ut epiſcopi.*
9 *Iura loquentia de ſacerdotibus, & rebus ſacris, ſatis habent locum in fiſcalibus, & republica ciuitatis.*
10 *Camera fiſcalis, & principis ſicut ſunt diuerſa, ita diuerſos habent iudices.*
11 *Reus tenetur ædere fiſco ad fundandam illius intentionem in ciuilibus, non in capitalibus, nec in criminalibus.*
12 *Subtraxiſſe præſumitur fiſco inſtrumenta ad fiſcum pertinentia, qui illa non exhibet.*
13 *Bona fiſco ſpectantia, ut inueniantur proceditur per inquiſitionem.*
14 *Bona quot modis ad fiſcum pertineant.*
15 *Delatorum officium.*
16 *Delatio fieri poteſt vſque ad uiginti annos, ſed ex ordinibus Mediolani reſtrictum eſt tempus, & qua tempus, & quare.*
17 *Defert, quis interdum alium interdum ſeipſum & quæ differentia ſit inter tales delationes.*
18 *Proceditur de facto, & ad capturam debitorum in exactionibus pro fiſco.*
19 *Literæ in forma cameræ quid pro ſint.*
20 *Feriato tempore proceditur in cauſa fiſcali.*
21 *Fiſcus reſtituitur aduerſus omiſſas probationes, allegationes, appellationes, contractus, & quod poſſit probare, licet didicita ſint teſtificata.*
22 *Fiſcus ſemper uidetur apponere pactum addictionis in diem, tam in locationibus, quam in venditionibus.*
23 *Sententia contra fiſcum lata ſine præſentia aduocati ipſius fiſci, eſt ipſo iure nulla, & nouiſſime Mediol. ordinatum eſt, vt non ſufficiat citatio ſecus ſi contra priuatum lata ſit. Et ſupra titu. de ſent. nu. 18. & tit. ſi aduerſus rem iudic. reſt. in integr. poſtuletur, num. 6.*
24 *Fiſcus ſecundus creditor præfertur primo in bonis quæſitis poſt contractum non fiſco, in bonis vero quæſitis ante præfertur primus, ſiue habuerit ſpecialem, ſiue generalem hypothecam.*

Fiſcus

25 Fiſcus an præferatur in hypotheca tacita, vel expreſſa, an uero mulier, maximè quando inſtrumenta eodem die facta ſunt, & non apparet, quod præceſſerit?

26 Hypothecata tacitè ſunt bona omnia eorum, qui cenſentur fiſco, & communitati, etiam pro collectis.

27 Bona cataſtrata poſſunt vendi pro collectis non ſolutis, & pœnis impoſitis.

28 Venditio ſi legitimè facta ſit per ſubhaſtationem non poteſt res uendita recuperari a domino ſoluente collectas.

29 Hypothecam tacitam licet fiſcus, vel communitas habeat, non tamen ſic habet ſoluens fiſco.

30 Statuta communitatum vt plurimum cauent, ut omnia bona intelligantur tacitè hypothecata pro oneribus, & an talia ſtatuta præiudicent eccleſiæ?

31 Hypothecata fiſcus habet tacite bona eius, cum quo contrahit, etiam ſi expreſſe ſibi non caueat.

32 Fiſcus habet hypothecata bona ſuorum adminiſtratorum.

33 Fiſcus poteſt exigere debita ſua etiam ante diem.

34 Fiſcus primus creditor cum hypotheca repetit ſolutum poſteriori creditori, & an priuatus creditor idem poſſit?

35 Fiſcus conuenitur, niſi in ſubſidium a creditoribus hæreditarijs, vendita per eum hæreditate, licet in priuato ſit ſecus.

36 Fiſcus non tenetur de euictione vltra ſimplum.

37 Fiſcus non poteſt uendere habita fide de precio, ſed ſolum ſoluto precio.

38 Fiſcus non poteſt alienare, niſi cum ſubhaſtatione legitime facta.

39 Fiſcus ratione partis totum alienat, etiam ſi minimam partem habeat.

40 Fiſci contractus habent uim legis.

41 Emens a fiſco tenetur ſtare colono.

42 Donatarius, vel emens a fiſco ſtatim eſt ſecurus & ſolum a domino poteſt agi contra fiſcum infra quatuor annos.

43 Fiſcus habet ſuos iudices, licet ſi actor non habita ratione fori rei, & idem inter priuatos ſi cauſa pependit a fiſco.

44 Inſtantia non tranſit in fiſcum.

45 Inſtantia an tranſeat in fiſcum in cauſa appellationis?

46 Fiſcus quando ſuccedit aliter quin ex publicatione, an utatur iure priuati quo ad inſtantiam, ita, ut non transferat in eum?

47 Appellare debitor fiſci condemnatus non poteſt ſi ſit manifeſto conuictus, & idem in debitore priuati patrimonij principis.

48 Appellari poteſt a ſententia lata ſuper publicatione bonorum hæreditatis vacantis, & quæ pertinet ad bona, quæ indignis auferuntur.

49 Fiſcus poteſt vendicare an officiali empta per eum pecunijs domini.

50 Officialis emens prædium durante officio, non præſumitur emiſſe ex pecunijs domini, niſi quando debuit ſtatim reſtituere pecunias, & non reſtituit, ſed mercatus eſt, vel debuit certo termino dare, & non dedit.

51 Fiſcus lapſo quadriennio, non poteſt poſſeſſorem moleſtare, quando hæreditas denunciata eſt illi ſpectare, ut uacans, vel indignitate, & quid in bonis veniendis ob vectigal non ſolutum.

52 Publicatio tollitur quinquennio ante deuolutionem ad fiſcum, & publicationem.

53 Decretum Mediolani vult, ut bona ſtatim ſint publicata, & unita fiſco a die commiſſi delicti.

54 Vectigalia, & angariæ tolluntur conſuetudine non ſoluendi, & præſcriptione quadraginta annorum contra fiſcum, non contra priuatum, niſi ſolueretur in recognitionem vniuerſalis dominij, quia tunc non præſcribitur vllo tempore.

55 Præſcriptio centum annorum nunquam intelligitur eſſe excluſa.

56 Subiectionis ſigna non præſcribuntur.

57 Præſcribi poſſunt taxæ equorum cenſus ſalis, dogana, & ſimilia, quia inuenta ſunt ad protegendos ſubditos, non in ſignum ſubiectionis.

58 Cenſus præſtatio non arguit ſubiectionem hodie.

59 Præſcribi licet non poſſit aliqua res, ſi tamen qui eſt in poſſeſſione turbatur, poteſt agere, & etiam expellere turbatorem.

60 Quaſi poſſeſſio plurimum prodeſt, quando ſumus in materia præſcribendarum libertatum, vel exactionem.

71 Præſcriptio contra fiſcum quanto tempore inducatur, & quæ ſcribi poſſint, vbi & per quos tractetur.

62 Præſcriptio tanti temporis, cuius initij memoria non extat in contrarium inducit veritatem, & quibus caſibus non habeat locum.

46 Onera extraordinaria non tenentur ſubire fiſcales poſſeſſiones, licet ſecus ſit in prædijs, quæ ex publicatione, vel aliter tranſeunt in fiſcum, quia tranſeunt cum onere ſuo.

Fiſcus

64 *Fiſcus non tenetur ultra uires hæreditarias.*

65 *Fiſcus tenetur ſoluere ſummariè, coram iudice ſuo ſine bello, vel ſententia, creditoribus producentibus inſtrumenta creditorum contra bona delinquentis, quæ fiſcus occupauerit.*

66 *Fiſcus non poteſt agere ad pœnam in contractu appoſitam, niſi notarius ſtipulatus ſit nomine fiſci.*

67 *Fiſco an quærantur bona ſine aditione.*

68 *Fiſcus habetur loco hæredis, & in eum trãſeunt debita, & credita.*

69 *Fiſcus Cæſaris in dominio Mediolani eſt idem cum fiſco Ducis Franciſci, licet Cæſar non ſit illius hæres, nec teneatur ad eius debita, & poteſt conſequi & retinere omnia iura, quæ potuiſſet fiſcus Ducis.*

70 *Fructus iuriſditionis nondum percepti per fiſcum Ducis Franciſci Mediolani ſpectant fiſco Cæſaris, qui in illius locum ſucceſſit.*

71 *Fiſcus an teneatur ad debita illius, cuius bona publicata fuerunt, quando bona in uno loco publicantur, & ſita in alio non cenſentur publicata, & ille habet creditores in utroque loco.*

72 *Dominium an quæratur fiſco ipſo iure ſecuto delicto?*

73 *Declaratio an requiratur, & citatio partis quando bona ipſo iure publicantur.*

74 *In dubio non errat, qui contra fiſcum iudicat, ſiue ſit dubium in iure, ſiue in facto, & quod ſi fiſcus prætendat cauſam lucratiuam, uel oneroſam.*

75 *Fiſcus, & dos comprehenduntur in ſtatuto generali, n ſi reperiatur facta exceptio per ſpeciale priuilegium.*

76 *Fiſcus non eſt priuilegiatus, niſi in ſpecie reperiatur.*

77 *Fiſcus, & dos ubi concurrunt, præfertur dos.*

78 *Priuilegia fiſci urbis, & per quos tractentur.*

79 *Fiſci in fauorem ſtatutum diſponens, ut bona per eum alienata poſſint redimi, quomodo intelligatur, & quando in dominio Mediolani poſſint redimi.*

DICTVRVS in præſentia
nonnulla de fiſco, in primis
1 † quærendum eſt, quid ſit fi
ſcus, de quo dic, quod primo
erat crumenta, & diuitijs cre
ſcentibus tranſiuit in ſaccum, & illis adhuc
magis creſcentibus tranſiuit in domũ, quæ
erarium, interdum & camera nuncupatur,
vt per Sal. in rubr. C. de priui. fiſc. & doctè
more ſuo per Alc. in l. inter publ. ſuper verbo,
fiſcus, ff. de verb. ſig. & quid ſit. & contineat
ſiue crumena ſit, ſiue camera, uide Bal.
in l. 1. C. de hær. vel act. uend. Alb. in rubri. ff.
de iure fiſc. in prin. gl. & Doct. in rubri. C. de
2 iu. fiſ. An † reſp. & fiſcus ſint idem. Dic, ut per
Ioan. de Plat. in rub. C. de iure fiſ. col. 1. & 2.
3 An † camera fiſcalis, & camera ſiue patrimonium
principis ſint idem. Dic non eſſe, vt per
Bal. in d. l. 1. col. 2. vbi uide, & Alb. ubi ſupra,
4 & Io. de Plat. in d. rub. col. 2. Hñt † tñ princeps
Auguſta, & fiſcus eadem priuil. l. fiſcus
cum in priuati. §. fi. ff. de iur. fi. Sal. in l. fi. co.
pen. C. de priuil. fiſci. gl. in d. rubr. C. de iure
fiſci. & vide oĩno Ioã. de Plat. ibi, colu. 2. Et
5 † ideo in priuilegijs fiſci etiam recurras ad
priuilegia principis, de quibus per Iaco. de
S. Georgio in ſua inueſtitura, in verbo, prin
ceps Pedemontium, col'u. 3. & ſeq. & de quibus
dixi ſatis ſub titu. præceden. de princip.
6 & † de etymologia huius uerbi, fiſcus. ui-
7 de Ioan. de Plat. ubi ſupra. An † ciuitates ha
beant fiſcum, et ſic an quemadmodum fi-
ſcus multis modis quærit, iuxta l. 1. in prin.
ff. de iure fiſ. ita, & ciuitas. Dic non habere,
niſi priuilegio, vel præſcriptione tanti tem
poris, cuius initij, & cæt. quæſiuiſſet. Ioann.
And. de Plat. ubi ſupra, colu. 3. ubi omnino
uide Fan. in tract de pigno. in 4. membro 2.
partis, verſi. item intellige, char. 43. colum.
1. & Mart. in trac. de principe, in tit. de fiſco,
concluſio. 4. et Barto. in l. 2. ff. de iure fiſci, et
in l. 1. C. de bonis uacantibus. Mart. in d. titu.
de principe, concluſio 63. ubi uide Alexan.
in conſi. 14. colum. 4. uolu. 8. et ita ſimiliter
8 eſt dicendum de feudatarijs. Quid † in eccle
ſia, an habeat fiſcum, uide Alber. in diction.
in uerbo, fiſcus. Ioan. de Plat. ubi ſupra, col.
3. Et concluſio eſt eam habere, loquẽdo de
uniuerſali eccleſia, ſed aliud in epiſcopo, ut
ibi, et per Sal. in rubr. C. eod. in fin. et Mart.
ubi ſupra, in titul. de fiſco, concluſio. 95. &
9 ſubdit Ioan. de Pla. vbi ſupra, quod † iura lo
quentia de ſacerdotibus, & rebus ſacris, ha
bent locum in fiſcalibus, et republica ciuita
tis, ut per eum. Dixi, quod camera fiſca-
10 lis, et principis ſunt diuerſa. Dic, † quod
quemadmodũ ſunt diuerſa, ita etiam diuer
ſos habent iudices, ut per Cyn. & alios in l.

procu-

procurator, C. de æden. & quæ ſit differentia inter tit. de iure fiſci, et tit de priu. l. fiſci. Dic vt gl. in d. rubr. C. de iure fiſc. & ibi per Plat. Sed deſcédendo ad priuilegia fiſci, maximũ
11 eſt ipſius priuilegium Quod † licet actor debeat eſſe inſtructus, l. ſi quando, C. de dilationibus, & proprias probationes à ſeipſo adducere, l. nimis graue, C. de teſtibus, & c. 1. de appellat in 6. Et hac ratione reus non teneatur ædere actori ad fundandam eius intẽtionem, l. 1. & ibi Doct. C. de ædendo Bartol. & Doct. in l. fi. C. eodem, tamen reus tenetur ædere fiſco actori, l. 2. §. diuus, el primo, ff. de iure fiſci. in verſi. nẽ diui fratres, loquor in ciuilibus, non autem in criminalibus, in quibus fiſco accuſatus nihil tenetur ædere. Bar. in d. §. diuus. Alex conſi 123. uſa facti narratione colum. fin. in 1. vol. et ita ſentiunt Doctores generaliter loquendo uerũtamẽ tex. in d. §. diuus, ſolum uidetur loqui de cauſa capitali. Et ita in hac opinione reſidet Dec. in c. 1 de probat. char. 2. colum. 3. uerſi. prædicta, eo preſertim fundamento quia alias ſequeretur, vt in cauſa criminali decẽ aſſiũ non ædere tot fiſco. & ſecus eſſet in ciuili cã maximi momenti. Sed certe gloſ. in d. §. diuus abſolutè uuit, ut in cauſa crim. non edatur fiſco, & clarius Bart dum loquendo de cauſa capitali, & criminali, uult generaliter, vt in cauſa criminali nõ ædatur, vide in verſ. reaſſumo, & ita comperies. Sic etiam eſt mentis omnium, & bene, quia abſolute non ſunt in criminalibus ſumendæ probationes è domo rei, l. de minore. §. tormenta. ff. de quæſtionib. quem textum etiam principaliter allegat Alex. ubi ſupra, qui enixè ſuſtinet hanc opin. Et ad inconueniens, quod adducit Dec. reſpondetur per regulam d. §. tormẽta, & hoc propter infamiam, quæ oritur ex crimine, pro quo damnatur etiam pecuniaria pœna, iuxta l. 1. & l. athletas §. final. ff. de furtis, imo etiam ſi agatur conditione furtiua. tamen grauior opinio furis, ut notatur in l. ceſſat, ff. de actionibus, & obligationibus. Cetera circa hoc ſpeciale fiſci uide per Dec. in d. capitulo 1. de probat. maximè dum ponit duas limitationes in char. 3. uerſicul. 2. 3. Et hæc adde his, quæ dixi latè ſupra ſub rubr. de exam. reorum. dum quæro, an ſemper poſſit reus interrogari. Et addo,
12 † quod qui non exhibet inſtrumenta fiſco cum poteſt. ſi probetur ea pertinere ad cauſam fiſci, præſumitur ſubtraxiſſe furto, & ꝙ illud cõtineat, quod ipſi nociturnũ erat d. l. 2. §. diuus, el primo, de quo vide Barto. ibi. verſ. ſed dubitatur. & Fel. in cap. ſicut, col. 4. ver. 4. de re iudicata. & hoc eſt aliud ſpecia-
13 le in fiſco, & non leue. Proceditur † per inquiſitione ad inueniẽdũ bona fiſco ſpectãtia, l. ſi vacantia. vbi Barto. & Ang. notabiliter, C. de bonis uacantib. lib. 10. & fit accerrima indagatio ad illa inuenienda ẽt per torturam. l. 1. C. de naturalibus liber. & Bald. in l. 1. C. de hæred. vel act. vend. Sal. in l. fi. col. fi. C. de priuil. fiſci. & ita aliquãdo uidi fieri
14 a prorocuratoribus Cæſaris. Et † quot uijs bona fiſco pertinere dicantur, ponit tex. in l. 1. in prin. ff. de iure fiſci. & patebit infra in declaratione ſigularum regalium, iuxta ti-
15 tulum, ꝙ ſint regalia. in uſibus feud. Et † Ad inuenienda talia bona etiam leges introduxerunt officium de atorum, quibus datur præmium ex delatione, l. edito, §. extat, ff. de iure fiſci, l. 1. C. de his, qui ſe deſerunt. li. 10. & gl. in rub. C. de delatoribus, li. 10. in fi
16 ne. Si tamen probant, ut ibi, & † delatio fit vſque ad viginti annos. gl. & Doct. in l. 1. §. diuus, ff. de iure fiſci. & leg. in omnibus, ff. de diuerſis, & tẽporalibus præſcriptionib. quod magis expedit utilitati fiſci, quam ut minori tẽpore fiat, prout diſponitur ex nouis ordinibus huius dominij, quibus delatoribus, ad hoc vt præmium conſequantur, præfigitur quoddam breue tempus, tamẽ princeps conſuleret delatori, ſi caſus cõtingeret, ut ante delationem uellet cõuenire cum fiſco. Et ſecundum leges non fit differentia, an ſtatim differatur. ꝙ res ad fiſcum peruenerit, an non, Tamen dicti noui ordines in his. quæ prouenium ex bonorum publicatione, maturius rem ipſam cõſiderarunt, quia volunt, vt prius inquiratur a iudice, & deſcribatur, deinde ponantur ad proclama, & denuncient certo, & determinato tempore, per eos qui illa detinent, & poſtea delatores præmium conſequan-
19 tur. Et aduertendum eſt, † quòd aliquando quis defert alium. ut loquitur totus titulus, C. de delatoribus. et maior pars legum in ti. ff. de iure fiſci, loquentium de delatoribus. Aliquando quis ſeipſum defert, et tunc loquitur lex 1. C. de his, qui ſe deferunt.

deſerunt, & lex 1. in princ. & multæ aliæ, ff. de iure fiſci. & differẽtia inter hos patet ex lectura dictarum legum. Et quia dixi, quod in rebus fiſcalibus inueniẽdis proceditur ꝑ inquiſitionem, & torturam. Addo, quod
18 † etiã in exactionibus proceditur de facto & etiam debitores detinentur, & ita Bal. in d. l. 1. C. de hæred. uel act uend. Et hæc eſt ra
19 tio, propter quam † quotidie creditores q̃runt literas a Senatu diſponẽtes, ut poſſint debitores ſuos in forma cameræ cõuenire, & idem, quod Bald. tenet etiam Salic. in l. fi. colum. fin. C. de priuil. fiſci. Si tamen eſt dubium, an ſint debitores, non proceditur ita ſummariè l. hi, qui cum fiſco. C. de cõueniendis fiſci debitoribus. libr. decimo. & ꝓ-
20 ceditur † an cauſa fiſcali etiam tempore feriato, ob neceſſitates hominum, vt Clemẽtina, ſæpe in uerbo, etiam tempore feriarũ de uerborum ſignificatio. & l. pub. C. de fe-
21 rijs. Fiſcus † an quemadmodum reſtituitur aduerſus ſentẽtiam l. unica C. de ſententijs aduerſus fiſcum latis. lib. 10. ita etiã aduerſus alia reſtituatur, puta, aduerſus omiſſas ꝓbationes, allegationes, appellationes, q̃ poſſit probare licèt dicta ſint teſtificata, & aduerſus cõtractus. Cyn. in l. reipubli. C. ex quibus cauſis maiores. latè diſputando uult non reſtitui. & refert Petr. ita tenere, dicens, ꝙ in cauſa Regis Franciæ, & regni, Petr. conſilio ſuo id approbauit. Idem etiã tenet Paul. de Caſtr. & Alber. ibi. ſed Are. dicit in dubitanter fiſcum reſtitui, in cõſ. 20. colum. fin. & not. Alb. ſibi contrarius loquẽdo in contractu, & diſtinguendo in leg. etſi ſine. §. quæſitum, ff. de minoribus, & refert, & ſequitur Affl. deciſ. 340. ubi omnino uide, & ibi habes, quod tamen non reſtituitur, quando omnia bene acta ſunt ex ſuper uenienti læſione. Item ꝙ licet res fiſci locetur pacto inſolito, quo caſu regulariter reſcinditur locatio. l. 1. C. de paſc. publ. lib. 10. Tamen ſi ueriſimiliter princeps feciſſet nõ reſcinditur, uide ibi omnino etiã circa hoc. Sed redeundo ad principale propoſitum teneant Albericus, Cynus, Petrus, & Paulus de Caſt. quidquid uelint in d. l. reſp. ego ſũ in opin. Are. fundamento. incõuincibili, q̃ non ſit differẽtia in hac materia inter tẽp. cui cõpetit reſtitutio integrum, d. l. reſp. & fiſcum, & glo. omnes in l. Imperatores, ff. de re iud. & glo. & omnes in l. unica. C. de ſententijs aduer. fiſcum latis. maximè dum allegãt. l. illud. ff. de appellatio. & propterea non immerito dixit Aret. in d. conſi. fiſcum indubitanter reſtitui. Et ad hoc etiam uide Bald. in l. fin. quorum appellationes non recipiuntur, & declarationes ac limitationes ad hanc concluſionem perquire per Alex. in l. 1. §. nunciatio, ff. de noui operis nunciatione, per Bar. & Doc. in l. nam. & poſtea §. ſi minor. ff. de iureiurando. per Fel. in capitulo fraternitatis, colu. 4 5. & fi. de teſtibus, & per Marian. ibidem. Circa prædicta tamẽ
22 habeas ante oculos, † quod fiſcus ſemper uidetur apponere pactum additionis in diẽ in ſuis uenditionibus. l. Lucius, §. idem reſpondet. lo ultimo. & ibi Bar. notabiliter, ff. de iure fiſci, quod uidetur cõtra prædicta, ſed intellige, & declaratam in uenditionibus, quàm in locationibus, ut in l. etſi inſtrumen. per Doctor. maximè Plate, C. de fide
23 inſtrumentorum. Sententia † lata contra fiſcum, ſine præſentia aduocati ipſius fiſci, eſt ipſo iure nulla, l. fi. C. de aduocatis fiſci. ſec⁹ contra priuatum. l. uelamento. C. de poſtu. dixi ſupra in tit. de ſenten. & in tit. ſi aduerſus rem iudicatam reſtitutio in integrum poſtul. Hæc tamen concluſio non ſeruatur Mediolani, quia dummodo ſit citatus, habetur pro ualida ſententia, etiam ſi non interfuerit. Addo quod in præſentia ordinatum eſt ut nihil fiat in cauſa fiſcali. ſine interuentu fiſcalis, ita ut citatio non ſufficeret non ſolum in ſententia diffinitiua, ꝓut etiam lex diſponit, ſed nec in qualibet interlocutoria. Et ſciendum eſt, quod d. l. fi. & l. uelamento. non loquuntur in ſententijs in cauſis criminalibus, quia etſi tractetur de intereſſe fiſci, in eis tamen non ſunt cauſæ fiſcales, de quibus dictæ leges loquantur, & tit. C. ubi cauſæ fiſcales, ut dixi ſupra in materia ſententiæ, ſub titu ſi aduerſus rem iudicatam reſtitutio in integrum poſtul. Pro fiſco tamen etiam citato. Iaſ. in lege furioſo. col. 1. ff. de re iud.

24 Fiſcus † ſecundus creditor præfertur primo in bonis quæſitis poſt contractũ cum fiſco. l. ſi is, qui. ff. de iure fiſci. In bonis uero quæſitis ante, præfertur primus, ſiue habuerit ꝑnalem, ſiue ſpecialem hypothecam, gl. & Bar. ibidem, Alex. conſ. 59. in 6. uol. intelli

ge

ge tñ,ut per Fan.in tract.de pigno.in 5.par. in 2.memb.nu.42.illa col.& ſeq.& ibi ẽt ponit quis debeat probare bona empta fuiſſe
25 poſt, vel ante. Fiſcus utrum † præferatur in hypotheca tacita, uel expreſſa, an mulier, maximè qñ eodem die facta ſunt, & non appareat,quod præceſſerit, uide p Fan. de pig. in 2.par.in 4.memb. nu. 108. & dicam infra
26 ſub hoc ti.uer.in dubio.† Speciale eſt fiſco, ut uniuerſa bona eorum,qui cenſentur,ſint ei tacitè hypothecata.l.1.C.in quib cau pig. vel hypoth. tacitè contrah. quæ lex etiã procedit in collectis reſpectu bonorũ cataſtratorum,quæ ſunt tacitè hypothecata pro collectis fiſco,& non ſolũ fiſco, ſed etiam communitati.ita not.in l.apud Iulianum, §. hæredes.ff.de leg.1 ut per Iaſ ubi poſt alios, & per Fan.ut breuibus agam,in 2. parte, in 4. membro,verſi.decimus caſus & ibi dicit, ꝙ
27 † talia bona cataſtrata pro collectis non ſolutis,& pœnis impoſitis nõ ſoluenti,poſſunt
28 vendi,& † ꝙ ſi venditio facta ſit per ſubhaſtationem, & legitimè, ut fieri debet, dñs non poteſt recuperare ſoluendo debitas col
29 lectas.† Et de hac tacita hypotheca propter collectas etiam ponit Dec.conſ.285. Et licet fiſcus ipſe habeat,vel cõitas ipſa, hanc tacitam hypothecam, non ſic eſt in ſoluente fiſco,vel communitati.l.ſi cum pecunia. C.de priuile.fiſci.& Rom.conſ.111.item licet, ut dixi, etiam communitates habeant hanc tacitam hypothecam in bonis cataſtratis, ta-
30 men generaliter † ſolent ſtatuta ciuitatum cauere, ut ſ.omnia bona intelligantur tacitè hypothecata pro oneribus, per quæ ſtatutã hoc poteſt induci, ut per Socin. conſi. 240. colum.1.Anch.conſi. 304.& Cræmonæ adeſt ſimile ſtatutum, quod tamen an præiudicet eccleſijs,uide Bar.in l. ſciendum,§. reſcripto ff.de muner.& honoribus,& Iaſo. &
31 Parpal.in l.placet.C.de ſacroſ.eccleſ. † Fiſcus dum contrahit,quamuis non obligentur ſibi bona ab eo, qui ſecum contrahit, tamen tacitè vñr ſibi obligata ex diſpoſitione legis l.2.C.in quib.cau.pign.uel hypot. tacitè contrah. Quod quõ intelligatur, & an idem ſit ratione pœnarum ſibi debitarum ex delicto,uide Fan.in trac.de pig.in 2.parte, in 4. membro,uerſi.quintus caſus numi.123. Ha-
32 beique † etiam fiſcus tacitam hypothecam in bonis ſuorum adminiſtratoru ẽt futuris l.ſi quis poſt.iuncta gl.in uerb.habuit.& ibi
33 Sal.C.de bo.proſcrip Fiſcus† poteſt agere, & exigere debita ſua etiã ante diẽ. l. 1.C.de cõd.ex lege. Alc.Dec.& Iaſ.in l.pecunia quã.
34 ff ſi cer.pe.Fiſcus† primus creditor cũ hypotheca repetit hypothecarijs ſolutũ poſteriori creditori.l.pecunia.C.de priu.fiſ.Econtra qñ mercator, qui decoxit conuenit cum poſterioribus creditoribus,& ſoluit, ſolutũ a fiſco poteſt repeti,ſi eſt anterior, nõ ita vẽ in creditore priuato anteriore,arg.l.pupillus, ff.quæ in fraud.cred.& ibi Bar.glo.tamẽ in d. l.pecunia.dicit idẽ in priuato, & ſequuntur Sal.& Ang.ibi,uide ibi,& Afſl.deciſ.190.cõcludentem in priuato non poſſe anteriorẽ credito auocare pecuniã talem, ſi bona fide cõſumpta fuit.de quo articulo omnino uide Bar. in d.l.pupillus.Feder.conſ.55 Bal. 1.uol.conſ.249. col.4.& conſ.432.Ang.conſil.58.in fi.& conſ.208.col.2.& ſeq.& Ant.
35 conſ. 34.col. 1. Vendita† hæreditate a fiſco herede,creditores hæreditarij cõueniũt emptorem non fiſcum,niſi in ſubſidiũ, quod ſi uendantur a priuato, conueniunt ipſum uenditorem l. 1.& ibi gl.Doct. C.de hæred. uel acti.uend.iuncta l.poſt uend.C.de pact. vbi Doct.& eſt ſpeciale hoc in fiſco nõ parui ponderis,quod ſit primũ ſpeciale in ſuis
36 venditionibus. Secundum tẽt, ꝙ† fiſcus ex cõtractu ſuo nõ tenetur de euictione vltra ſimplum,etiam ſi duplum ſit promiſſum.l. ſi procurator.in prin.ff.de iure fiſc. Tertiũ.
37 †ꝙ nõ poteſt alienare habita fide de ꝑcio, ſed ſolum ſoluto precio.d.l.ſi procurator.§.
38 fi.Quartum,†ꝙ nõ poteſt alienare, niſi ex ſubhaſtationibus.l.1.C.de fi.inſtr.& iure haſtæ fiſ.lib.10.In quo aduertẽdum eſt, an legitimè ſit facta,& cõuenienti loco,& tpe,& non datur poſtea reſtĩõ in integrũ aduerſus ipſam alienationem, ẽt ꝙ poſtea appareat cauſa læſionis. Si uero minus legitimè facta ſit,nihil ualet, nec eſt opus remedio reſtĩõnis in integrũ, ut per Alber.in l.3.§ ſi fine.§. quæſitũ.ff.de mino. & dixi ſupra in uerſ.fiſcus an quemadmodũ reſtituitur, & formã ponit ſubhaſtationis Barto. in l licitatio.in princ l.ſi.de publ. & in l.ſi rpa.C.de inſtitu.
39 lib.10. † Quintum, ꝙ fiſcus ratione partis totum alienat.l. 2. C.com.re.alie.& procedit ẽt ſi habeat fiſcus minimã partẽ rei, ut no. Fel.in c.quæ in eccleſiarum.de cõſt. col. 19 circa.

circa fin.ubi etiam dicit equum eſſe,ut prin
ceps prius requirat conſortem, quam aliū
extraneum.Et procedit hoc ſpecialē,etiam
per alium cōtractum,puta pignoris.Sal. in
d.l.2.in fi.& ibidem etiam per alios.Ioan.de
Plat.in l.1.C.de uend.rerum fiſc.cum priua
tis comm.lib. 10.& Bal.5.uol.conſi.336. in
prin.ubi etiam loquitur de locatione Fā.iu.
tract.ſuo pign.in 2.parte, 3. mēbro. nu. 36.
& ſeq.& uide de hac materia Dec. cōſ. 235.
in cau.magnifici domini,col.4.& Bal.conſi.
171.cōdemnatus fuit quidam. uolum.1.&
qua ratione totum alienat propter cōmu-
nionem,quā habet in re ea cadē,l cet ſit po
ſterior creditor in re, poterit alienare pi-
gnus,& ex pcio anterioribus creditoribus
ſatisfacere,reſiduū ipſe retinere l.res,§.1.ff.
40 de iure fiſci.Sextum † eſt priuilegiū,ut eius
contractus non tantum obtineat uim con-
tractus,ſed etiam uim legis l.Ceſar.ff.de pu
bli.Dec.poſt alios in l.ciuitas,ff.ſi cer.pet. &
in rub extra,de reſcr.& dixi ſupra in titu.de
principe, ubi declaraui quomodo intelliga
tur,& ſi tempore contractus nō erat domi
nus,ſed poſtea factus eſt, propter hoc non
pōt uenire contra factum proprium, quia
honeſtas, & æquitas non patitur, ut rem,
quā uendidit,euincat,l.1.& 2.C.& ne fiſcus
rem,quam uendidit.euincat.libro.10.Septi
41 mum eſt priuilegiū,†ut emptor fiſci tenea
tur ſtare colono,l.fi.ff.de iure fiſci,quod nō
eſt in priuato,l.emptorem.C.loc. & ibi not.
quod ſpeciale intellige. & declarata, ut per
Alc.in l.ſi filio,§.fi.col. antepen. verſi.item
fallit.ff.ſo.matr.ubi omnino uide. Octauū
42 † eſt priuilegium contra fiſcum. ut donata
rius,uel emptor,eius,ſit ſtatim ſecurus, &
ſolū a dominio poteſt agi contra fiſcum in
fra quatuor annos, l.2.C. de quadrien.præ-
ſcr.& idē eſt in exmēte a principe l.omnes,
& l.bene à Zenone.C.de quadrien.preſcrip.
quod priuilegium tamen non eſt contra fi-
ſcū,imō pro eo,& ad honorem eius, ut cō-
tractus ſit pro lege inconcuſſè ſeruatus, ut
dixit Saly.in l.1.col. fina. ubi aperit oculos
circa prædicta.C.de hære.uel act.uende qui
bus legibus dixi ſupra in tit. præced. ponit
Fel.in ca.quæ in eccleſ.col.11.de conſtit.Ia-
ſon in Authe.quas actiones, C. de ſacroſ.ec
cleſ.Iaco.de S.Georgio,in opere de feud. in
gl princeps Pedemontium.in uerbo,ſed an
princeps obligatur,colum.4. & Iaſ.in l.fina.
C.ſi aduerſus fiſcum.et Mediolani, ut etiā
dixi ubi ſupra,non ſeruantur hę leges ratio
ne,quā ibi dixi,uide omnino de dictis legi.
Bal in tract.præſcr.in 2.parte 5. patris prin.
43 in 8.q. quæ eſt ulr. Fiſcus † habet ſuos iudi-
ces,licet ſit actor nō habita ratione fori rei.
l.2.et per totum C.ubi cauſa fiſc.et l.2. C. ſi
aduerſus fiſcū et pariter inter priuatos co-
gnoſcunt iudices fiſci.ſi cauſa pependit a fi-
ſco.l.cum eorum.et ibi Bartol.ſecundum 1.
lectu.C.de ſententijs, et interlocutionibus
omnium iud.et l.cum uendente.C. ubi cau
ſa fiſc.et per Soc.declarantem quomodo in
telligatur,conſil.244.colum.1.et 2.Et ideo
ſolebant in hac ciuitate procuratores fiſci
cognoſcere inter priuatos de bonis,quę ali
quādo fuiſſent publicata, quia ſpectauerāt
fiſco,ſed decretus nouit ordinatum eſt con
trarium,et uide etiam Paul.de Caſt. in l.edi
cto.col.1.circa medium.C.ſi aduerſus fiſcū.
et Bal.in d.l.cum uendente rex.gl.et Bart.in
l.1.C.de uend.rerum fiſc.lib.11.Albe. in Au
then.ſtatuimus, C. de epiſc. et cle.tex et ibi
Ange.in l.1 C.de fide inſti.lib.10. et uide ēt
Ang.in l.cū quædam puella, ff. de iuriſdict.
om.iud.ubi uult, q preuentio iuriſditionis
non habeat locum in fiſco ſuccedente.In fi-
44 ſcum † non tranſit inſtantia:quia litiganti-
bus duobus priuatis corā iudice ordinario
ſi alterius bona cō fiſcentur.inſtantia perit,
et iudiciū ſit per iudices fiſci, licet realiter
ſit contrarium,l.ſi conſtante.§.fi.ff.ſol.mar.
et ibi Alc.Fel.in c.q a G.poſt alios, de iudi.
Et hoc etiam procedit, quando in contra-
ctum dictum eſt,quod ſtetur arbitrio ami-
corum cōium,uel talis,quia unus eorū mo
riatur,fiſcus nō.tenet ſtare tali contractui,
imo habet ēt eo caſu ſuos iudices Bar. ī l. ſi
quis arbitratu.col.ult.q.pe.ff.de uer. obl. et
45 ibi Iaſ.poſt alios. Et † an.in cauſa appellatio
nis inſtantia tranſeat in fiſcum,uide Sal. in
l.1.C.ſi pendēte appel.mors interuen.et Do
cto.in d.ca.quia G.et ubi ſupra. Et dum dix
perire inſtātiam,ſi bona alterius ex litigāti
46 bus publicentur, ſcias me † loqui in fiſco
ſuccedēte propter publicationem,ſed ſi eſt
hęres trāſit,et fiſcus utitur iure priuati. Dec.
in d.c,quia G.col.fi.ex quo ſequitur, ut qa
in hæreditate uacante eſt hæres l.vacātia.et
ibi Bar.expſſe.C.de bo.uac.lib.x.eo caſu nō
perire.

perire.Contrarium tamen,quòd fiſcus non
ſit heres,uult Bar.in rubr.ff.de acqu hæred.
& ibi idem Alex.col.fi.& in l.fina.ff.de ſolu.
poſt Ang.in quæſt.ſua Aſten. et patet in l.1.
C de bon.uacan.lib.10.in uerbo, vendican-
dus.per quem textum mouetur Alex.in d.
rubr. et conſequ\u0113ter hoc caſu n\u014D tranſit in
ſtãtia in fiſcum,et ita teneo,et opin. Bar.in
d.§.fina.vt ſit ſpeciale in fiſco , ut in cũ non
tranſeat,etiam ſi eſſet hæres.Quam opinio
nem tenet Abb.etiã in d.c.quia C. eſt com-
muniter damnata, ut per Imo.in d.§.fin.vl-
tra Dec. ubi ſupra.Et licet Ioan.de Plat.in d.
l.1.col.1. 2. velit ut hoc caſu tranſeat,quia
perſonę,et bonis ſucceditur tamẽ fundamẽ
tum eius eſt damnatum,in d.§. fi.ut ibi,ma
ximè per Imo.per d.§.fi.Senatus tamẽ,quã
do cauſa iam eſt inſtructa,ad parcendum la-
boribus,et impẽſis ſolet ordinare, ut fiſcus
remaneat corã primo iudice,et permittit vt
bona ponãtur ad proclama iuxta ordines ,
et apprehendantur à fiſco,et facta cõtradi-
ctione per eum,qui litigabat, nihilominus
ordinat,ut prim s iudex ſententiam ferat;
47 et ita uidi ſeruari ter una hebdomada. † Si
damnetur debitor fiſci,non poteſt appella-
re,ſi ſit manifeſte conuictus lege, quoniam
nonnulli. et ibi gl. Sal. et cõmuniter Doct.
C.de appellat.in l.abſtinendum. et in l.fi.C.
quorũ appellatione nõ recipiuntur.Si verò
eſſet debitor priuati , requireretur ut eſſet
conuictus,et cõfeſſus,ad ut hoc prohibere-
tur appellare.lege, obſeruare.C.quorũ ap-
pellationes non recipiuntur. et ita uides
in quo conſiſtat priuilegium fiſci, et ita ex-
preſsè Bald.in d.l.fina.Et loquor non ſolum
debitore fiſci, ſed etiam priuati patrimonij
ipſius principis,ut d.l.abſtinẽdum.& d.l.fin.
48 Sed † ſi feratur ſententia ſuper publicatio-
ne bonorum hæreditatis vacantis , & ſuper
bonis,quæ indignis auferũtur appellari po
teſt abſolute,l.lata.C de appella. & notatur
in d.l.abſtinendum. Ex ordinibus noſtris in
hoc dominio abſolutè à ſententia lata inter
fiſcum,& priuatum non ſolum non poteſt
appellari,uerũ nec ſupplicari, querelari aut
in integrum reſtitutio peti,per quod datur
facultas procuratoribus Cæſaris faciẽdi oĩa
mala, cũ nec princeps ipſe ſæpe uelit , ut ad
eum recurratur,contra Authen.quæ ſuppli
catio.C.de precibus Imperatori offerendis,
ſi iniuſtitia tamen eſſet notoria , nõ arbitra
rer procedere tales ordines, iuxta ea quę ſu
49 pra dixi ſub tit.de appell.Si † officiales aliqd
emat pro ſeipſo ex pecunijs domini,poterit
fiſcus illud omne vendicare, iuxta legem, vt
proponis.cũ ibi notatis. C. de rei vendic. Vt
per Bald.in l.ſi cum ſeruum col. 3. ff. ſi cer-
50 tum petatur. Et † præmitur emiſſe pecunia
domini, quando prædiũ illud non habebat
ante officium,ita Bal. in d.l.1.C.de hære.uel
act.uen.per gl.in l.facultas.C.de iure fiſci.li.
10.qui ſubdit à tyrãnis ſolere hoc cuſtodiri,
quia rarò permittant officiales recedere cũ
pecunis , ut idem quod Bald. ratione præ-
ſumptionis,tenet Salic.in l.fina.C de priuil.
fiſc.Et ſi uera eſſet hæc concluſio,actum eſ
ſet de omni ſubſtantia quam plurimorum,
fiſcusq; nullo negocio non mediocriter lo
cupletaretur,ſed falſiſſimam eſſe manifeſte
probatur in l.ſi defunctis. C. arbitrium tu-
telæ, Vbi tutor non præſumitur quæſiuiſſe
quæ comparuit poſt adminiſtrationem ex
reditibus pupilli,ſed ex induſtria.& ita Bar-
tol. & communiter Doct. in d.l. facultas. &
Dec.conſil.175.col.fina.& dicit Bartol. in d.
l.facultas.non præſumi pecunijs fiſci quæſi
ium,niſi liquidũ conſtet, & ſequuntur alij
communiter, ut dixi. Si tamẽ lucraretur ex
pecunijs fiſci, id eſt, ex mercatura.quã exer
cuiſſet cum pecunijs fiſci , tũc uidetur illud
lucrum ſpectare fiſco,ut notat Barto.in l.1.
C.de auri publici perſecutoribus li 10.& in
l.diu inntinie. per illum tex. C.de ſuſceptor-
ribus præpoſitis, & arcarijs libro 10. in l. 1.
C. de his , qui ex publicationibus mutuam
pecuniã accep.lib.10. Sed hoc quoque fal
ſum eſt.niſi quãdo ſtatim debuiſſet reſtitue
re pecunias & nõ reſtituit,ſed mercatus eſt
cũ illis, uel quãdo debuit tenere pecunias
ſemper paratas ad uſum publicum,at quan
do debuit certo domino dare pecunias, &
interim lucratus eſt, tunc lucrũ nõ eſt fiſci,
quod adhuc eſt notabile. Ita breuiter agã.
Dec.conſi.6.ubi omnino uide.Sit igitur cau
tus theſaurarius uel alius adminiſtrator re-
dituũ principis , ut bene reddat rationẽ re-
ceptorum,& tunc ceſſabit omnis amaritu-
do Dec.in d.conſi.6. Præterquam tamen ut
dixi quãdo mercatus eſſet cũ pecunijs fiſci,
quia aliter adhuc eſſemus in cõi,de qua ſu-
pra,ut excludatur turpis pſumptio, & eo in-

caſu ſufficere reddere bonā rationem receptorum. Et de alijs officialibus non administrantibus pecunias ceſſat dubitatio, de qb. per Io. de Plat. in d. l. facultas. ubi uide col. fi. De præſcriptionibus in rebus fiſcalibus dixi ſupra proximè in uerſic. 8. eſt priuilegiū, quod
51 † contra fiſcum uendentem rem alienā ſublato omni remedio cōtra emptorem ſolū datur actio, infra quatuor annos, ſequēdo alias præſcriptiones quadriennales, Sed præterea uide tex. in l. 1. C. de quadrien. præſcri. per quē Bart. ibi dicit, quod in omni caſu, quo denunciatur fiſco, puta, hęreditatē alicuius eſſe uocantē, uel ei ſpectare ex indignitate, & iuxta tex. in l. 1. in princ. ff. de iure fiſci. ſolum habet locū præſcriptio quatuor annorum, quia fiſcus lapſo quadriennio non poteſt moleſtare, quod procedit facta tamen denunciatione, qa antepōt fieri denunciatio, & dari moleſtia infra uiginti annos, uel decem, ſecundum quod declarat Bart. in l. omnibus. ff. de diuerſis, & tēporalibus præſcriptionibus, & acce. poſſeſ. ubi omnino uide de præſcriptionibus currētibus cōtra fiſcum, quia textus ibi dicit, quod uiginti anni currunt, quā l. Bart. ibi aſſumit pro regula, & limitat, quando bona iam eſſent unita cū fiſco, niſi in caſu l. fin. C. de ſacroſ. eccle. & in l. cum. C. de fundis rei priuatæ, & ſaltibus diuinæ domus, & de fundis patrimonialibus, l. fi. & l. penult. Item limitat in rebus uenēdis ob uectigal non ſolutum, delatis tamē, qui currit præſcriptio contra fiſcum lapſo quinquennio. l. 1. C. de uectig. nō ſolu. & ob aliam cauſam delatis, quia tūc ſufficit quadriennum. Sed ſi non fuat deūciata fiſco, tunc procedit ille textus q de uiginti annis. loquitur, niſi poſsidere quis eū tit. quo caſu ſufficiūt decem, uel uiginti anni, iuxta l. quamuis. C. de uſucapi. uide ibi omnino, & eius opinio eſt communis, ut per Are. cōſi. 103. col. 7. & per Abb. in ca. cum a nobis. col. fin. de præſcriptionibus. qui in effectu ſequitur diſtinct. Bar. ibi reprobata opin. Bar. in l. commiſſa in fi. ff. de publi. dum dicit, quod fiſcus debet uendicare intra quadrieniū, alias excluditur quando bona adhuc non erāt unita. Et quæ dicit Bart. in l. cōmiſſa. & in l. 2. C. de apoſtatis. procedunt ſecundum diſtinct. eiuſdemmet Bar. in d. l. in omnibus. quando quid commiſſum eſt propter uectigal non ſolutum, & ita loquitur Alex. conſil. 131 in fi. 5. uolu. Aduerte tamen, quia loquitur Bar. in d. l. in omnibus. in bonis fiſco deuolutis, & ideo diſtinguit, an ſint unita,
52 uel no. Sed † ſi ſumus in caſu, quo nondū deuoluta, & publicata ſint, tūc quinquennio tollitur publicatio. l. in cognitione. ad ſenatuſconſultum Syllania. & ibi Angel. & Are. in gl. & eius bona publicamus. cha. pen. col. 3. verſi. quæro, licet accuſatio, intelligendo ut ibi, & per Feli. in d. capi. cū a nobis. col. fi.
53 ubi uide. Per decretum † tamen noſtrū ceſſant hæc, quia ex eo a die cōmiſſi delicti ipſo iure ſūt publicata bona, & quod plus eſt unita, & pro unitis habēt, ita ut omnes alienatio reſcindatur, quod tamen ultimum in ordinibus noſtris nouis fuit moderatū. Præ
54 dictis adde, † quod uectigalia, & angariæ tolluntur ex conſuetudine nō ſoluendi, & præſcriptione. l. licitatio. §. earu n. ff. de publi. & tolluntur 40. annis, quando debētur fiſco, ſecus ſi priuato. l. omnes. C. de præſcrip. 30. annorū. & Bart. in d. §. earum. in uerſi. quæro quinto niſi tamē ſoluerentur in recognitione uniuerſalis domini, quia tūc nunquā oritur præſcriptio. l. cōpetit C. de præſcrip. 30. annorum. & Bart. in d. §. earum. in uerſi. oppono, quod uectigalis limitando ut per Alexand. conſil. 30. col. 4. uol. 5. & Iaſ. in l. imperium. ff. de iuriſdict. omniū iudic. col. 9. uerſicu. limita iſtam communem. Baldi & cōmuniter Doct. in d. l. cōpetit. uidelicet, niſi immunitas fuerit conceſſa per reſcriptum princeps. et non uiolata permanſerit p annos 40. etiam quod non fuiſſet ualide cōceſſa, et ideo dicit Abb. in capitu. ad audientiā. de præſcript. quod omnis ſolutio cenſus præſcribi poteſt, excepta illa, quæ fit in ſignum ſubiectionis, iuxta ca. cum non liceat. de præſcriptio. de quo ultimo uide Feli. in d. cap. cum non liceat. colum. 6. Eſt tamen aduertēdū,
55 † quod præſcriptio centum annorum nunquam intelligitur excluſa, quia tunc non dicitur præſcriptio, ſed priuilegium, iuxta gloſſ. & Doct. in capit. ſuper quibuſdam. §. preterea. de verborum ſignificatio. Et ideo quamuis decretum, diceret, uel ſtatutum, ut nulla admittatur præſcriptio, tamē hæc non dicitur excluſa, & hoc latè per Felin. in rubri. de præſcriptionibus, colum. fin. unde decretum noſtrū nouiſſimū dicit expreſsè,

quòd

φ nō admittatur præſcriptiō contra fiſcū, niſi ſit tanti temporis, cuius initij memoria nō exiſtat in cōtrarium, licet in taxis equorum dicat in ſpecie, ut nemo poſſit allegare exemptionem, niſi habeat priuilegium ſpeciale, uel priuilegiū fuerit ita interpretatū vſu tanti temporis, ut non ſit memoria hominis in contrarium. Et de decreto, quod nulla admittatur præſcriptio, uide etiā Aret. in d. cōſi. 105. col. 7. Non tamen credo, φ in caſu leg. competit, etiā ſufficiat præſcriptio temporis, cuius initij memoria non exiſtat

56 in cōtrarium, q ratio illius legis eſt, † φ tributū ſoluitur in ſignum uniuerſalis dominij, & ſic obedientiæ, & ideò Sal. ibi dicit ſigna ſubiectionis non præſcribi, ſic etiam Cyn. & alij in effectu. & Bart. in d. §. eorum, & cōſequenter dicitur præſcribi no poſſe. cap. cum liceat. eo. ti. & ſic etiā tollitur præſcriptio centum annorum. Fel. in d. rubr. & hoc ſatis uult Iaſ. in l. imperium, ff. de iuriſd. omnium in d. col. 9. verſi. limita. Et licet ſit dubitatio in his, q̃ princeps ubi reſeruauit in ſignū ſupremæ poteſtatis, utibi, tamen nō eſt difficultas in his, quæ ſtatuta ſunt in ſignum uniuerſalis ſubiectionis, ut eſt, qđ quis anima ſoluat tributum, ut eſt tex. expreſſus in c. omnis anima, extra, de cenſi.

57 Ex his ſequit̃, † φ ſi taxæ equorū, cenſus talis, doana, & ſimilia eſſent inuenta à Principe in ſignum ſubiectionis uniuerſalis p̃ſcribi non poſſent, ita vt etiam non ſufficit tēps 100. annorum, uerū potius fuerint inſtituta ad protegandum ſubditos, ceſſat p̃dicta

58 conſideratio. Et † quod præſtatio, cenſus quidquid fuerit tēpe Cæſaris Aug. in tributo non arguat ſubiectionem, uide Abb. in d. c. omnis anima. Felin. in c. cum Berth. col. 14. in fi. & ſeq. de re iud. & Abb. conſi. 102. col. 4. in prin. uol. 1. Tū magis in ſpecie de ratione uectigaliū quæ principe exigūtur vide Afflict. in rub. quæ ſint uectigalia, in quæſtio. & ibi dicit, φ in effectu præſtant̃, ut iuſtitia miniſtretur inter ſubditos ſuos, ex qua rōne etiam ceſſat conſideratio, de qua ſupra. Sed tamen non eſt ignorandū,

59 φ † licet aliqua res præſcribi non poſſit, ſi tamen qui eſt in poſſeſſione, turbat̃, poteſt agere contra turbantē, & expellere turbatorē Ang. conſi. 219 thema tale inter cetera c. pacis, col. 2. & ſeq. Iaſ. in l. quominus, ff. de flu. ch. 8. col. 1. uerſi. 5. uide tamē Card. conſ. 38. col. 1. & 2. Iſt non eſt ignorandū in

60 materia † præſcribendarū libertatū ab exactionib. bonū eſſe inniti. quaſi poſſeſſioni. quia debet poſſeſſor manuteneri in ſua quaſi poſſeſſione, donec ſit deciſum in petitorio. quærelā, & ibi Abbas. in de elec. & per Iacob. in tract. de homagiis. col. fin. & ſeq. & Abb. in c. per uenit. de cenſib. Et ſi uis latius

61 ſcire, quanto † tēpe præſcribatur contra fiſcū vide Bald. in tract. præſcrip. in 2. par. 5. partis princi. ibi habes quanto tp̃e præſcribatur contra fiſcum. An reſeruata principi in ſignū iuris ſuperioris, & an ipſum ius ſuperiori poſſit præſcribi, ita ut quis non ſubſit. Cæſari, & ea, quæ iuriſd. attinent, poſſint præſcribi, & quō, & de alijs circa hoc an. ſ. uectigalia, & pedagia, & alia reſeruat in ſignum priuilegij, poſſint p̄ſcribi, ut etiam facultas legitimandi filios, & tabelliones creandi, an libertas nō ſoluendi uectigalia, uel collectas, & poteſtas imponendi collectas acquiratur præſcriptione, & quanto tpe, & ultimo quanto tpe præſcribant̃ res aliena, uendita uel donata per fiſcum, & ſic de l. bene à Zenone. C. de quadr. p̄ſcrip. de qua dixi ſupra, & de his ſupra dixi, & etiam infra, ubi locus ſeſe offeret aliqua attingā. Et quia in iuridicis reſeruatis principi, mero, & mixto imperio, uectigalib. & ſimilibus; requiritur tm̄ tp̃s, cuius initij memoria non exiſtat in contrarium, ut per Bald. ubi ſupra, & quæ ego dixi. Ideo ſi uis uidere quid operetur tm̄ tempus, & qñ habeat locum talis præſcriptio, & quō probetur, uide eundem Bald. in 2. parte 3. tp̃is princ. uerſic. ſextò quæro, & quō probetur, uide Roch. in tract. conſuet. ch. 30. col. fi. uerſ. tertiò aduerte. Et de effectu tanti temporis uide etiam Dec. conſil. 85. col. 2 & ibi babes,

62 † quod inducit ueritatem ipſam. Ceſſat tale, ſe fundat in parte de mala fide. Et ubi ille ſe fundat in tali acquiſitione, eſt incapax iuris illius, ut eſſet laicus ratione beneficij eccleſiaſtici, ut per Bal. ubi ſupra. Item ceſſat, ubi ſtatutum clarè diſponeret, ut etiā non admitteretur præſcriptio tanti tp̃is, cuius initij, &c. Alias ſi ſimpliciter dicere. Nulla p̄ſcriptio admittatur. non intelligeret̃ de tali præſcriptione, ut per Bald. in 2 parte 3. temporis principis, & dixi ſupra. Fiſcalia

63 bona † non tenent ad extraordinaria one-
ra.l.1.2.C. de priuilegijs domus Auguſtæ,
uel rei priuatæ, & quarum collationum ex
cuſationem habent.lib. 11.quod eſt ſine du
bio uerum in bonis principis, uel fiſci pro-
prijs, prout loquunt dictæ leges, ſed in his
quæ ſubiecta ſunt onerib.& confiſcatione,
uel alio titulo particulari per fiſcũ quærun
tur quid iuris ſit, hic eſt alius articulus, ut
hæc quæſtio in terminis trutinata per Iac.
de S.Georgio,in tract.de homagijs, char.4.
col.2.uerſic.ſed pone quædam, ubi conclu-
dit in effectu tranſire cum onere ſuo, quia
cõitas quæ principi ſoluebat quotannis ſu
per eximo certum quid poſtea debet ſolue
re tanto minus, dicens uidiſſe ſuper hoc cõ
ſilia famoſiſſimorum Doctorum maximè
Papien.inter quos erat D.Cato Saccus,ſub
dens plura alia, maximè quod ſi adeſt con-
ſuetudo in cõtrarium illi ſtatur, ſed latius,
& maiorib. nixus fundamẽtis iuris, de hoc
arti.dixi in ti.de principe.in uerſic. quando
caſtrum ponẽs latiſſimè qñ bona cataſtrata
reti tranſeunt in ciues,uel exemptos.Fiſcus
† non tenetur ultra uires hæreditarias, &
64 ideo non eſt neceſſe, ut conficiat inuenta-
rium. l.1.an bona. & ibi Bart.ff.de iure fiſci,
& dicam infra tit.de bon.uacan.uerſic. dixi
poſt Ioan.Fiſcus † ſi occupat bona delinquẽ
65 ris,& ueniant creditores producẽtes inſtru
mẽta crediti quod habent,debet eis debitã
pecuniã ſoluere ſummarie interueniente
iudice fiſci,i.procuratore Cæſaris, abſq; eo
quod cogantur dare libellum, & expectare
ſententiam.Bart.in l.res autem in princi.ff.
de iure fiſc.& Alex.in l.ſi marito in princ.ff.
66 ſol.mat.Fiſcus † non poteſt agere ad pœnam
appoſitam in contractu, niſi notarius fue-
rit illam ſtipulatus nomine fiſci.Bart.in l.1.
princ.ff.de iure fiſci, & in l.arbiter.ff.de ar
bitris.Alexan.conſil.33.ad fin.uolu.1. Fiſco
67 † an quærantur ſine aditione uide in l.1.
§.an bona.ff. de iure fiſci. Cuma. conſil.32.
circa fi. & dicam infra ſub rubr.de bon.uac.
68 Fiſcus † ad quem perueniunt omnia bona
habetur loco hæredis. & in eum tranſeunt
debita,& credita.l.2.§.cum ex cauſa.ff.de iu
re fiſci.Alex. omnino in l.3.§.illud. ff.quod
quiſq; iuris. Aret. conſi.150.in 3 dubio.ubi
limitat, & plenè Alex. in l.ſi marito. in 1.&
2.colum.ff.ſolu.matri. dicam infra ſua rub.

de bonis uacãtib. & ſupra dixi in ti. de bon.
publ. & ibi habes an fiſcus in omnib. æqui-
69 paretur hære. Quæro † an præſens fiſcus Cæ
ſareus in hoc dominio Mediolani quod ob
finitã generationem Sfortiadũ reuerſum
eſt ad Cęſarem dominũ directi,ſit ille idem
qui erat ipſorum ducum, ita ut poſſit cõſe-
qui,& proſequi iura fiſcaria ſpectantia fiſco
ducum,ſicut potuiſſent ipſi Duces, Dubiũ
facit,quod Cæſar non eſt ſucceſſor. nec hæ
res ducis ultimi, & ideo nõ tenetur ad debi
ta ſua,ut ſupra dixi, in titulo,de principe.
Sed tamen uidetur ut poſſit non ſecus. de
ducis fiſcus proſequi,conſequi, & retinere,
omnia iura fiſcalia,quemadmodum potuiſ
ſet ipſe fiſcus ducalis, quia fiſcus cohæret
dominio,cuius qui dominus eſt hẽt fiſcũ,
& licet potuerit dux uel tyrãnus diſponere
de confiſcationibus uti fructibus iuriſditio
nis ſuæ,iuxta dicta ſupra ſub ti.principe. dũ
loquor de tyranno, Tamen ſi læſus fuit fi-
ſcus uidetur fiſcum dominij ſubſequẽtis in
tentare poſſe remedia reſtitutionis in inte-
grum, & alia quæ competebant fiſco præce
denti,quia eſt ſemper idem fiſcus. Nec pro-
pterea dicitur Cęſar ſucceſſor uel hęres,ſed
dominus prouinciæ, & conſequẽter habet
fiſcum,quem habebat dux ante,& quod ſit
idem,fiſcus,& non mutetur mutatione do
minij eſt conſ.Bal.363.col 2. uerſic. nec ob-
ſtat ſi dicatur uol.1. & patebit ex his,quę di
cam infra in ti. de regalijs,in princ.uerſic.&
eo ipſo,hæc tamen intelligo procedere ubi
Cæſar eſſet creditor ducis,& ut ſibi ſatisfa-
ceret, qa alias nõ poſſet agere ad recupera
tionem fructuum iam pręceptorem per du-
cem,ex quo hæredes ſunt ducis, & credito
rũ ſuorũ in effectu,ita tex.& ibi not.in ca.1.
§ conſequenter his. hic finit lex Corrad. &
not.per Alex.in l.diuortio. in princ.col.2.ff.
70 ſol. matri. † & de fructib. præceptis res eſt
ſine difficultate d.§.conſequenter is,fructũ
vero ſolũ terminatu(ut ita dixerim) loquen
do in fructibus iuriſditionis quia ſolum cõ
miſſum eſſet delictum,uidetur ut ad ſequẽ
tem fiſcum pertineat,per deciſ.Bar.& Doc.
in l.ſi.ff.ſol.matr. loquentium de uxore quæ
dedit in dotem caſtrum, quia uolunt ut cõ
fiſcationes pœnæ ſecutæ tempore uiri ſint
ipſius, reliquæ uxoris, ad idem d.§. conſe-
quẽter is,qui uult ut de fructib. ſeparatis à
ſolo

6

ſolo non poſſit feudatarius diſponere, &
ita no. ibi Affli. in 1. notab. uidenda tñ ſunt
dicta Ale. in d. l. diuortio. §. ſi fundum, col.
fi. ver. poſtremo, de quibus etiam aliquid
per eundem conſi. 7. uol. 3. Sed ſi præcedēs
fiſcus qui fuiſſet in aliqua ſñia uel cōtractu
læſus fuiſſet tyrannus, & feciſſe ob bonam
fidem ſuam fructus ſuos, dico idem ſit ali-
ter, ſi ſine dubio eſſent fiſci veri ſuccedētis
in dñio, qui poſſet proſequi, & capere tan-
quam ex bonis hoſtis, iuxta no. per Bart. in
l. 1. in fi. C. de hæredib. inſti. & in verbo, re-
bellando in extrauaganti, qui ſint rebelles.
71 Si † in uno loco publicantur bona ex forma
ſtatutorū, ita ut alibi ſita non publicentur,
& condemnatus habebat creditores; tā in
eo loco, quam alibi, quis teneatur ad debi-
ta, an ipſe debitor an ille fiſcus, uide Imola.
72 conſi. 37. col. 7. 9. & ſeq. Fiſco † an quæratur
dñium ipſo iure ſecuto delicto, dic ut per
Bar. in l. Imperator, ff. de iure fiſci & conſi.
81. col. 2. in fi. & ſeq. conſ. 157. col. 4. & Iaſ. in
2. lect. in l. fi. C. de ſacroſ. eccl. colu. 3. in fin. &
73 an qñ † bona publicantur iure requiratur
declaratio. & ad illā citatio partis, uide Feli.
plene in c. præterea, col. 1. & 2. de ſponſ. dixi
ſupra in tit. de bon. public. In dubio non er-
74 rat † qui iudicat contra fiſcum, lege, non
puto, ff. de iure fiſci, & dicit Mart. Lau. in tra
cta. de princip. in tit. de fiſco. cōcl. 14. Quod
in magnis dubijs eſt iudicandum contra fi-
ſcum per d. l. non puta. & licet Bar. ibi uelit,
ut procedat ita lex; non ſolum qñ eſſe du-
bium circa interpretationem legis, ſed ēt
qñ eſſet dubium in facto, annū inſtrumen-
tū eſſet anterius altero factis ambobus eo-
dem die, & Matheſillanus etiam notabili,
71. nota unam regulam uelit, ut procedat
in quolibet dubio, tamen in exemplum fa-
cti duorum inſtrumentorum, qñ cōcurrit
priuatus, & fiſcus, eſt ſecundum veriorem
opinionem diſtinguendum; an prætendat
fiſcus cauſam lucratiuam, iuxta naturā tit.
de iure fiſci. maximè l. 1. in princ. ff. eod. &
tunc procedat, quod dicit Barto. an onero-
ſam. & præferatur fiſcus ita Iaſ. in l. 1. colu. 9.
ff. ſol. mat. & illam opi. oſtendit ueriorem.
Fran. in tract. de pign. in 2. parte, in 4. mem-
bro, nu. 117. & ibi habes, quod ſiue dubium
ſit in iure, ſiue in facto procedit hæc diſtin-
ctio, & declaratio ad d. l. nō puto. quia non
poteſt aſſignari ratio diuerſitatis, an oria-
tur dubium circa ius uel circa factum, & ita
abſolutè dicamus, ꝙ lex non puto, procedit
in omni dubio, ſicut dixit Bar. & latius Ma-
thel. ſed ꝙ loquatur, ſicut dixi, iuxta naturā
illius ti. ita in effectu dicit Dec. in reg. in am
biguis, ff. de reg. iur. qui etiam dicit l. nō pu
to. poſſe procedere, qñ agitur de aliquo pri
uilegio fiſci cōtra priuatum, quia in dubio
debet iudicari fiſcum non eſſe priuilegtū,
cum ſeruetur ius cōe, ubi fiſcus non habet
ſpeciale priuilegium, l. quod placuit. in fi. ff.
75 de iur. fiſc. Hinc ēt eſt dicendum † ꝙ in ge-
nerali ſtatuto etiam uenit cauſa fiſci, & do
tis, niſi reperiatur ſpeciale priuilegium, per
ꝙ eximatur, ut ēt uult Dec. in uolu. 5. conſi.
201. & in l. 2. C. unde liberi. quidquid teneat
Iaſ. in d. l. 1. ff. ſol. mar. col. 3. & male. Hæc tñ
declaratio ad d. l. non puto. licet in ſe ſit ve-
riſſima tamen non congruit dictę legi. non
76 puto. quæ loquitur (ut dixi) qñ † dubium
uertitur in iure, vel in facto, non autem an
fiſcus ſit priuilegiatus, quia nō eſt dubium
eum non eſſe, niſi in ſpecie reperiatur, ut
dixi, & eſt gl. in l. 1. C. de petit. hæred. & in l.
item ueniunt. §. in priuatorum, ff. de petit.
hær. in l. 1. col. 3. C. de æden. & alibi ſæpe, qñ
77 vero concurrent † dos, & fiſcus præfertur
dos ſecundum magis cōem opin. in d. l. 1. &
ita etiam atteſtatur Fran. ubi ſupra, numer.
108. de quo etiam uide Dec. in d. l. in ambi-
guis. maximè quando in uno appareret de
hora, & circa d. l. non puto. uide etiam Feli.
in c. fin. col. 3. de re iud. in capit. paſtoral. in
princ. de reſcr. Soc. conſi. 107. col. 3. Fulgoſ.
conſi. 78. col. fi. & conſi. 215. col. 2. circa fin.
Bald. nouellum in trac. dotis in primo pri-
uilegio nonæ partis. Abb. conſ. 69. circa fin.
uide etiam ad prædictam l. non puto. Alci.
in trac. de præſumptionib. & reg. 3. preſum-
78 ptione 41. ubi latè. Cætera † priuilegia fiſci,
& pertinentia ad materiam fiſcalem ultra
Mar. Laud. ubi ſupra, maximè in ti. de fiſco,
& Franciſco Parm. qui etiam facit tracta. in
hac materia uide ſupra, tam in titu. de pu-
blic. bon. quam in ti. ſeq. de ſententijs, & ea-
rum impugnationibus, & ſucceſſiuè ſub ti.
de principe, & infra in titu. qui ſequitur, de
regalijs, de quibus loquar nō ſolum in ge-
nere, ſed etiā particulatim iuxta enumerā-
ta in d. tit. quæ ſint regalia, ac etiam in ult.

ti.infra de remiſſione mercedis cõductorũ, poſſeſſio, princ. ac vectigalium eiuſdẽ. Omiſ
79 ſa † iuris cõs diſpoſitione. ſcias quod in hoc dñio Mediol. cum dabantur bona in ſolutũ creditoribus eorum quorum bona cõfiſcata fuerant fiſcus ex decreto habebat priuilegium, ut poſſet redimere ea bona infra biẽnium, & generaliter per aliud decretum cõditum anno 1326. cauebatur, ut bona & iura quæ in futurum contingeret per cameram uendi, uel alienari quandocunque intelligerentur alienata, & uendita cum facultate redimẽdi, & pro principe, & camera ea retinendi, & ponderandum eſt, quod dictũ decretum non dicit, vt quandocũque poſſit fieri redemptio, ſed vt quandocunque fiat & alienatio, & ideo decennio currebat pręſ. Anch. conſ 331 col. 1. ſecus ſi uerbũ, qñcunque poſitum fuiſſet ad verbũ redimere, q a tunc triginta annis completum fuiſſet, vt p Iaſ. in l. petens. col. 4. C. de pactis. hæc declarationes iñ tollebantur per aliud decretũ conditum anno 1415. quo cauebatur, vt nulla præſcriptio curreret contra fiſcum, propter cuius decreti vires non obſtantib. Ancha. & dictis Iaſ. caſtrum Landriaui fuit redẽptũ, & licet t. pe regis collegium noſtrum Mediolanenſe à Senatu conſultum rñderit allegatum decretum non eſſe in vſu, tamẽ ita factum fuit, ex quo non creditur doctori, nec doctoribus de conſuetudine atteſtantibus, vt notatur in l. de quibus. ff. de leg. Senatuſque conſulti, & longa conſuetudine. Eſt verũ, ꝙ in cõſtitutionibus nouis huius dominij nõ eſt mẽtio de allegatis decretis dãtib. facultatẽ redimendi conſequẽter remanẽt antiquata, & abolita ex decreto Caſ. in eis cõſtitutionibus inſerto, & ubi ẽt non eſſent antiquata, facta eſt cõſtitutio, ut contra fiſcum poſcit allegari præſcriptio tanti t. pis, cuius initij memoria non ſit in cõtrariũ & dicta decreta loquũtur ad beneficiũ cameræ, non alterius, quod nota omnino.

Tit. de Regalijs.

S V M M AE.

1 *Regalia quæ ſint.*
2 *Regalia dicuntur, quia ad ſolum regem pertinent in regno ſuo.*
3 *Regalia quæruntur eo ipſo quod quis creatur rex, quaſi ſpecialiter ea conceſſa.*
4 *Ius in uaſallos transfertur eo ipſo quod quis creatus eſt rex, ſiue princeps, & debet ei præſtari fidelitas, non iure ſucceſſionis.*
5 *Regalia, & etiam omnia quæ ſpecialiter ſoli principi, & imperatori ſunt reſeruata uidentur in eum translata qui dux creatus eſt, & poteſt legitimare naturales, & ſpurios.*
6 *Regalia ſunt etiam ea, quæ rex percipit ex priuilegio Romanorum Pontificum vacante eccleſia.*
7 *Regales dignitates quæ dicantur.*
8 *Regalem dignitatem, uel ſimpliciter dignitatẽ conceſſiſſe dicitur Cæſar, uel rex, uel dux, aut magnus Valuaſſor etiam ſi conceſſerit feudum ſimplex cum iuriſditione cum cognitione in aliqua uilla uel caſtro*
9 *Torqueri poſſunt ſimplices feudatarij in dominio Mediolani ex conſuetudine, nec curatur de eorum dignitate.*
10 *Dignitatem ad quis habeat attendimus quemadmodum in ciuitate habeatur.*
11 *Dignitates non ſolum à Cæſare uti fonte proprio ſed etiam ab alijs inferioribus deſcendunt, & dicuntur ducales, uel marchionales.*
12 *Torquentur in dominio Mediolani feudatarij licèt deliquerint extra dominium, ubi tamen in loco delicti eſſet talis conſuetudo.*
13 *Regalia transferuntur in regem non recognoſcentem ſuperiorem de iure, uel de facto, uel etiam creatum à Papa, & ipſi ſubditum.*
14 *Regalia fiſci non competunt non habenti fiſcum.*
15 *Fiſcum non habet habens merum, & mixtum imperium, & omnimodam iuriſditionem, niſi ex priuilegio uel præſcriptione haberet.*
16 *Iuriſditione conceſſa non cenſetur conceſſum ius collectandi, & uectigalia imponendi contra ſubditos ſuos.*
17 *Leges condere poteſt qui habet iuriſditionem & merum & mixtum imperium.*
18 *Regalium conceſſio non includit iuriſditionem, nec ea quæ reſeruata ſunt ſoli principi.*
19 *Merum mixtum imperium habens non poteſt ſtatuere contra ius, niſi hoc ſit conceſſum in priuilegio, uel niſi quis eſſet in poſſeſſione ita ſtatuendi patientibus ſubditis.*
20 *Vicarij prouiſionis Mediolani, qui præfectus urbis eſt officium circa carnes, & frumenta non cenſetur conceſſum illi, cui conceſſum eſt caſtrum in feudum.*

Regalia

21 Regalia præſcribuntur tanto ſpatio temporis cuius initij non extat memoria in contrarium,

22 Probatio contra præſcriptionem tanti temporis cuius initij memoria non extat in contrarium non admittitur niſi quo ad demonſtrandum non eſſe lapſum tempus.

23 Regalia cenſentur conceſſa quando princeps inueſtiuit aliquem de caſtro cum mero, & mixto imperio, & omnibus regalijs.

24 Regalia omnia cenſentur conceſſa quando in priuilegio aliqua in ſpecie ſunt conceſſa, & ſubijcitur, cum alijs iuribus quibuſcunque.

25 Regalia non cenſentur conceſſa quando ſimpliciter cõceſſum eſt caſtrũ cũ omni iure principis.

26 Regalia cenſentur conceſſa in ſupraſcriptis caſibus quando perſona eſt uirtutibus prædita, & talis in qua poſſit conquieſcere princeps.

27 Regalia facile a principe reuocantur.

28 Vectigalis impoſitio non cenſentur conceſſa, nec pedagium per uerba quantumcunq; generalia.

29 Regalia non cenſentur conceſſa ſub his uerbis generalibus, conceduntur alia principi reſeruata.

30 Feudatarij in dominio mediolani an poſſint apponere in reſcriptis ſuis clauſulas. Appellatione remota, & quod procedatur ſimpliciter, & de plano?

31 Regalia ſi fuit alienata per principem poſſunt per eundem, uel ſucceſſorem reuocari.

32 Regalia quando conceduntur debet diſtingui an ſequatur magna diminutio dominij, uel ne, ut primo caſu poſſint concedi, ſecundo non.

33 Princeps habet maximam autoritatem, etiam in rebus datis in feudum ſaltem uia legis.

34 Princeps poteſt ad libitum ſuum reuocare officialem conſtitutum, & amouere etiã ſine cauſa, niſi cum cauſa expreſſa eſſet conſtitutus.

35 Dux Mediolani uel alius princeps an poſſit uendere uectigalia ſine licentia imperatoris.

36 Dux Mediolani habet eandem poteſtatem in dominio ſuo quam habet imperator in imperio.

37 Regalia an poſſint pignorari.

38 Caſtrum ſiue arx an ſit regale, & an ueniat appellatione regalium.

39 Caſtri ſouea, & cætera huius generis ſimilia an ueniant appellatione regalium.

40 Pertinentiæ caſtri ſi concedantur, an debeat oſtendi quæ ſint, & ſup. ti. de princ. nu. 245.

41 Furnum aut molendinum ſi habeat feudatarius, an poſſit prohibere, ne ſubditi ſui alium furnum aut molendinum ædificent, & an dicatur inter regalia ſua, & an hoc ius præſcribi poſſit & quanto tempore.

42 Venationem, an poſſit feudatarius prohibere?

43 Venari an liceat?

44 Piſcari an feudatarius poſſit prohibere in lacu ſui territorij? & infra in ti. de acquis. & flu. minibus, nu. 19.

1 QVæ † ſint regalia uide textu. quæ ſint regalia. in vſibus feud. & Doctor. ibi maximè Bald. in princ. & omnino in ti. epiſc. uel Abb. in pri. col. 2.
2 Et † regalia dicuntur, quia ad ſolum regem pertinent, vt ibi in tex. & competit non ſolum imperatori, de quo non eſt dubium, quia tex. in d. c. quæ ſint regalia. fuit æditus a Federico imperatore, ut per Affl. in rub. dicti c. in 1. q. ſed cuilibet regi in ſuo, ut per Affl. in ca. rub. q. 2. & Corſer. in tract. de poteſtate regia. q. 49. & pluribus ſeq. Bal.
3 & Doct. in d. c. 1. Et † eo ipſo quod quis creatur rex, regalia quæruntur ei quaſi in ſpecie conceſſa. Bal. in d. cap. 1. verſi. ultim. nota. & ſequuntur alij communiter in d. cap.
4 1. Corſet. in dicta quæſt. 49. Item † eo ipſo quod quis creatur rex in eum, quia fit rex, ſiue princeps & iure ſucceſſionis transfert ius in vaſallos, & ita uaſalli illius regni tenentur ei præſtare fidelitatem. Bald. in titul. de pace Conſtan. in §. hoc quod nos. colum. 5. ſuper verbo, inueſtituram recip. quod nota ad ea quæ dixi ſupra latè. in ti. de principe, verſicu. princeps non poteſt directum, vbi tango, an tranſlata ciuitate, & eius ter-
5 ritorio ius in vaſallos videatur † tranſlatũ? Et quando quis creatur etiam dux nedum res non ſolum regalia de quibus in d. titulo, videntur tranſlata, uerum etiam omnia quæ ſunt reſeruata in ſpecie ſoli principi. & imperatori propter excellentiam, de quibus dixi ſupra in titul. de princip. & de quibus per Bald. in l. reſcripta, columna 2. C. de precibus imperatori offerendis, & ita etiam poteſt legitimare in ſuo dominio, & quo ad ſuum dominium naturales, & ſpurios. Iacob. in ſua inueſtitura, colum. 11. verſicul. dubitatur, & columna ſequen. & Felin. in capitul. cum nobis, columna tertia, verſicu. tertia declaratio ad præte.
6 Et † aduerte, quia nõ ſolum adſunt bona regalia

galia, de quibus in d. tex. quæ ſint regalia, ſed etiam ea quæ rex percipit eccleſia vacante ex priuilegio Rom. Pontificum, vt in cap. generali, de electionibus in 6. Et de his regalijs loquitur glo. 2. in c. 1. in ti. qui feudũ dare poſſunt, quæ tamen communiter non
7 probatur.† Item adſunt dignitates regales, vt ducatus, marchionatus commitatus, & ſimiles, quæ ſoli regi ſpectant, ut per Soc. cõſil. 165. colum 1. verſ. 2. & plene per Corſet.
8 in tractat. vt ſupra in quæſtio. 51. Et † ſi rex locum Cæſaris in regno ſuo tenens. vel ipſe Cęſar conferat feudum nõ regale alicui, ſed ſimplex feudum, ita vt non ſit dux, comes, vel marchio, ſed ſimpliciter feudatarius, An dicatur ei conceſiſſe dignitatem regalem, uel ſaltem generaliter dignitatem, effectus eſt ultra alios quod torqueri non poſſet, l. omnes iudices. C. de decur. lib. 10. & l. milites, C. de quæſt. & dixi ſupra latiſſime in materia torturæ tex. de feud. marchi. in princ. in vſibus feudorum videtur velle vt non intelligatur cõceſſa regalis dignitas imò hoc clare vult, quia loqtur de regalibus dignitatibus, exemplum ponẽdo in ducatu, marchionatu, & comitatu, non tamen negatur quin acquirat dignitatem. Mart. Laud. in c. 1. qui feudum dare poſſũt, in prin. clarè præſupponit eum nullam dignitatem acquirere, et ita etiam Iaco. de S. Georg. in tract. feudorum. in gl. in feudum, colum. 1. Sed verior eſt altera opinio vt acquirat dignitatẽ in genere, licet nõ regalem pro qua vide Aluar. omnino in ti. quis dicatur dux, &c. col. 2. verſi. pręmitte. iuncto verſ. intelligas. aduertendum tamen quod feudum ſit iuriſdictionis, ita ut feudatarius habeat cognitionem in aliqua uilla, vel caſtro, nec in hoc ſecundum Aluar. & eos quos allegat, ſit differentia, An ſit Cæſar, vel rex qui feudum concedat dummodo ſint duces, marchiones, comites & magni ualuaſſores, & vt bene intelligas, hæc uide aliã diuiſionem feudi cum dicitur, quod aliud eſt nobile, aliud ingnobile ĩ prælud. feu. & per Iacob. ubi ſupra, col. 3. in eis locis habes quod etiam eſt nobile, qñ ab inferiorib. a principe conceditur, licet non tantum. Eſt
6 verum † ꝙ in ſimplicibus feudatarijs nõ ſernatur in hoc dominio, vt torqueri non poſſint tanquam ſint indignitate, imo de dignitate eorũ non curamus, nec arbitramus eſſe in dignitate, vnde ſuccedit quod in effectu
10 non ſunt q̃a ad †cognoſcendum, an q̃s ſit in dignitate attẽdimus id quod exiſtimatur in ciuitate Bart. in l. vnica, col. 2. verſ. dico ergo, C. de mulierib. ĩ quo loco munera ſexui congruentia, vel honores agnoſcant. Itẽ an quis ſit nobilis idem attendimus. Bar. in l. 1. col. fi. C. de dignitatibus lib. 12 & per Paul. de Caſt. conſ. 230. dubitatur. primo an comes Palatinus, colu. 4. & conſeqnenter tollitur alia concluſio iuris quæ habet, vt exiſtẽs in dignitate torqueatur, nõ poſſe induci cõſuetudine, de qua ſupra in materia torturæ, quia non inducitur hoc, ſed quod non ſit in dignitate, & quod non habeat dignitatem ſimplex feudatarius, ſatis clare vult Iaſ. in p̃ludijs feudorũ in 8. q. in 1. diuiſione feudi, ſi bene uides, conueniendo cum Laud. & Iacob. Tamẽ perſeuero in alia opin. per tex. in d. c. 1. de feud. march. in 1. & in c. 1. quis dicatur dux. verſ. qui vero a principe. & §. cæteri, & reperio ita tenere Soc. in d. conſ. 165. col.
11 2. & † ex his apparet eos, qui dicunt omnes dignitates vti a fonte profluere à Cæſare, vt d. c. 1. de feudo marchionatus, & per Cur. Iunior. conſ. 57. nu. 10. non bene dicere, q̃a ẽt ab alijs inferioribus deſcendunt, & quemadmodũ de præcedentibus dixi, ꝙ ſunt regales, hæ erunt ducales marchionales, ſic de ſimilibus. Et quia dixi, ꝙ conſuetudine tor-
12 quenĩ in hoc dominio feudatarij. Scias † hoc mane Senatũ ita atteſtatum fuiſſet, & ſcias etiam ꝙ hic torquentur, licet deliquerĩt extra dominium, ubi tamẽ conſuetudo ibi eſſet ſimpliciter, quia tortura fit ad inueniendũ, & eſt ex genere probationis, datur enim in ſubſidium aliarũ probationum. l. 1. C. de iur. cal. & probatur in toto ti. ff. & C. de q. & conſequenter eſt ex deciſiuus iuxta d. Fel. in c. quod clericis, in fi. de foro compe. & ita attẽditur locus delicti, ut no. in d. c. quod cleri
13 cis. Et dum† dixi in regem transferri omnia regalia, eo ipſo quod eſt creatus, intellige vt procedat in rege non recognoſcẽtem ſuperiorem de iure, uel de facto, uel etiã creato a Papa, & ipſi Papæ ſubdito, ut per Corſetũ
14 in d. tract. q. 49. Et adſunt † ex regalijs, de q̃bus in d. tex. quæ ſint regalia, aliqua regalia fiſci, id eſt, competentia fiſco conſequenter non competentia illi qui non habet fiſcum, vt ciuitati recognoſcenti ſuperiorem

vel

vel nõ habenti fiſcũ priuilegio, vel præſcri-
ptione, vt ſatis cõſiderate põderat Corſer.
in trac. vbi ſupra, quæſt. 50. vbi vide ad ter
minorũ declarationẽ, & Bal. i l. 1. C. de hęr.
15 decur. Ad cuius declarationem quęro, † an
habẽs męrũ, & mixtũ imperiũ, & omnimo
dam iuriſditionem etiam habeat fiſcũ, ita
vt publicationes quas facit, & pęnæ ſibi cõ-
petant, & vr non habere, niſi ex priuilegio
habeat, vel pręſcriptione. ita Iac. in ſua inue
ſti. in gl. cũ mœro & mixto imperio col. an
tep. ver. ſed an iſte nobilis, & ita Ale. cõſ. 13.
vol. 6. col. 4. iunctis his quę dicit, col. pręced.
& ſatis probatur in d. ca. 1. quæ ſint regalia.
vbi inter regalia ſola creatio magiſtratuũ
numerator, & vbi etiam numerentur illud
ſolum videtur cõceſſum, & non alia per d.
tex. & conſequenter ille cui concederet, ſo-
lùm haberet exercitium iuriſditionis, vt ha
bent officiales, iuxta latè not. per Iac. ſuper
d. glo. col. 1. & 2. In cõtrarium videtur veri-
tas, quia inueſtito de caſtro cũ męro, & mi
xto imperio etiam habet has pęnas, iuxta la
tè dicta ſupra in ti. de pęn. in verſ. an cõfiſca
tio bonorum, & patet ratio diuerſitatis in-
ter vaſallum, qui proprio iure vtitur, & offi
cialem qui gerit alieno nomine, vt etiã op
timè in hoc propoſito oſtendit Comenſ. cõ
ſil. 162. maximè in fin. Tamen aduertendũ
eſt, ꝙ pro altera opinione videtur deciſ. Bart.
communiter approbata in l. cunctos popu
los. C. de ſum. Trin. & fide Cath. col. pe. verſ.
mihi i iſta q. qui clarè videtur velle ad hoc,
vt q̃s publicare poſſit, & ſibi abſcribere con
fiſcationem bonorum, neceſſarium eſſe, vt
habeat imperiũ, item regalia ex priuilegio,
& cõſuetudine aliter nõ poteſt ſibi aſcribe-
re, & Bal. in l. 3. in fi. C. de hæred. vel actione
vend. & in effectu Barto. in l. 1. C. de bon. va-
cãt. in fi. & abſque dubio clare. Ale. ita inter
pretatur has deciſ. in d. conſil. quia in col. 3.
vult vt illi nobiles habeant ius publicandi,
eò ꝙ haberent mœrum, & mixtum impe-
rium, poſtea in col. 4. decidit, vt publicatio-
nes ſint eorum, non quia eſſent inueſtiti cũ
męro, & mixto imperio, ſed quia regalia ac
quiſiuerãt, nihil tamẽ videtur magis in ter
minis, q̃ deciſio Iaco. vbi ſupra, niſi dicas, ꝙ
illa deciſio loquitur quò ad ſuccedendũ in
bonis vacantibus, quod nõ prouenit à iuriſ
ditione, nec imperio, non mirũ ſi ſuccedit,
quamuis habet mœrum, & mixtum impe-
rium, & omnimodam iuriſditionẽ nobilis,
niſi habeat fiſcale ius in genere, ſed quãdo
ex iuriſditione, & imperio oriſur publica-
tio, & pęna, tunc uidetur, ꝙ enim hęc cõceſ
ſa fuerint, & dicere ſolũ exercitium cenſeri
cõceſſum eſſet ridiculum, q̃a ex dicta inue
ſtitura facta, vt ſupra fiunt procuratores in
rẽ ſuã, & dicuntur ſacti, iuxta not. per Bart.
in d. l. 1. C. de ſum. Trini. & fide Cathol. & d.
conſ. Cuman. 162. col. fin. Et ad hoc, vt ſint,
& intelligantur fructus iuriſditionales con
ceſſi, vide quę dixi ſupra in d. verſi. an publ.
bon. ſub eod. tit. de pęn. & ad Bar. in d. l. 1. &
Bald. in d. l. 1. C. de hæred. vel actione vendi
ta. ſatis patet reſponſio, eò ꝙ non explicitè
loquuntur, & defendi poſſunt, & in effectu
Iaco. ſatis tenet hanc opin. in d. gl. col. 2. ver
ſic. ſed an pœnæ pecuniariæ. & verſi. ſed an
inueſtitus. Concluſio eſt igitur ꝙ fiſcalia,
quę ſunt fructus iuriſditionis ſua ſunt. Alia
verò fiſcalia, vt bona vacantia, & ſimilia, &
alia regalia non fiſcalia, ſed ipſius regis, iux
ta terminos de quibus ſupra non cenſentur
cõceſſa, ex eo quòd omnis iuriſdictio cõceſ
ſa cẽſcatur alicui, q̃a ex ſeparatis nõ infer-
tur. l. naturaliter. § nihil commune. ff. de ac
quir. poſſeſſ. & ideo non immeritò Iaco. in
16 d. glo. clarè decidit, vt non † veniat ſub tali
conceſſione iuriſditionis, ius collectandi, &
noua vectigalia imponendi cõtra ſubditos
ſuos. Hinc ſequitur, vt etiam poſſit cui con
17 ceſſum eſt, vt ſupra ſtatuere, † & leges con
dere, quia pendet ab habente iuriſditionẽ,
ut per Iaco. in d. gloſſ. cum mœro, & mixto
imperio. colum. 2. verſic. an autem Et quid
18 econtra, an † conceſſio regalium includat
conceſſionem iuriſditionis mœri, & mixti
imperij, quæ etiam Doct. in mille locis ap-
pellant regalia, licèt non includantur in illo
textu, eſt materia l. imperiũ. ff. de iuriſdict.
omnium iudicum. vbi ponitur per quę ver
ba trãsferãtur, & ego habeo conceſſionem
in loco Aziati omniũ fructuum iuriſditio-
nis męri, & mixti imperij, & omnium rega-
liũ, non tñ habeo ipſam iuriſditiondm, nec
eius exercitium, vnde patet ea eſſe diuerſa.
Pręterea videtur, ꝙ nõ includat cõceſſionẽ
iuriſditionis, per tex. in d. ca. 1. quę ſint rega
lia. vbi hoc non numeratur inter regalia, &
non valet conſequentia, Iuriſditiones ſunt
regis,

regis,et principis, ergo ueniunt appellatio
ne regaliũ,ut illo tex.imò licet reſeruata ſo
li principi,de qbus infra .ſint principis ,et
ſoli principi cõpetant,et ita poſſint appella
ri regalia , nihilominus nõ ueniũt appella
tione regaliũ , d.c.1.uide tñ Bal.in d.cap.1.
fin.qui uult,per illũ textum , ut iuriſdict.ſint
principis,et ideo decidit nõ poſſe alienare,
ut ibi. Itẽ omnes doctores, maximè in art.
An regalia poſſint alienari, etiã ponunt iu
riſdict.inter regalia,eſt uerum q tamen con
ceſſio regalium non includit niſi contenta
expreſsè in d.c.1.& non ea quæ innuuntur,
ut quod iuriſditio ſit principis,quod fit nõ
propter d.tex.ſed quia pẽdent ab Imperio,
et ad prædicta.An qui habet merum,et mi
xtum imperiũ habeat fiſcum , et vectigalia
poſſit inſtituere,uide Fir.in tract. de gabel.
in 1.parte.col.3.et 4.verſic.3.quæro.et uer
ſicu.4.quæro.Et quia dixi , q poteſt cui eſt
conceſſum merum, et mixtum imperium
19 ſtatuere. Quæro , † an poſſit ſtatuere con
tra ius,de quo vide Iaſon in l.omnes popu
li.in fi.ff.de iuſtit.et iur.et dixi ſupra in 51.de
pœnis. uerſi.an public.bono.in quo ult.tñ
eſt aduertendum,an etiam hoc ſit conceſ
ſum in priuilegio,iuxta tradita per Fel.in c.
quæ in eccleſiarum,colum.14.uerſic,ſed co
gitabam.de conſtitu.et c.porro.de priuileg.
Item eſt aduertẽdum , an talis dominus ſit
in poſſeſſione ſtatuendi etiam contra ius
patientibus ſubditis: et magis, an tanto tẽ
pore ſit in poſſeſſione,ut præſcripſerit , iu
xta not.in l.1.2.C.de ſeruituribus, et aqua.
et Iac.in ſuo tract.feud.in glo.et cum uena
tionibus.col.2.verſicu. cautela.et not.per
Bal.in l.lapilli.in 4.quæſt.ff.de rerum, et di
uiſione, et per eundem Iacob. in d.tract.in
gl.et cum piſcationibus.ad finem. An cõceſ
20 ſo † caſtro ĩ hoc dominio Mediolani in feu
dum transferatur illud ius,quod habet præ
fectus urbis quem vicarium prouiſionis ap
pellamus,circa carnes,piſces,et frumenta,
iuxta l.1.§.cura carnis.ff.de offic.præfect.ur
bis ſi conſtitueretur præfectus, de quo loq
mur a principe,crederem quod illud etiam
cõceſſum cẽſeretur,quia fit in effectu prin
ceps ipſe in illis terris,maximè ſi conceſſio
eſſet ampla, iuxta dicta Fel. ubi ſupra , ſed
cũ creetur a ciuitate,et talis iuriſd. ſit in ci
uita.credo contrarium, quia nemo dat qđ
21 habet.Dixi,q regalia quæruntur præſcri
ptione,ſed talis eſſe debet,ut nõ ſit memo
ria hominis in contrarium Iaco.in d.gl.col.
pen.verſi.ſed utrũ ipſe nobilis.Bart.& Doc.
in d.l.1.C.de ſum.Trin.& fide Catho.ubi ſu
pra.& in d.l.1.C.de bon. uacan.& per Alex.
in d.cõſ.23.col.4.eſt tex.in c.ſuper qbuſdã.
§.præterea.de uerb. ſign.& Affl. in d.c.1.in
c.q.ad fi.& eſt in col. 5. qui etiam in ſeq.q.
ubi in uerſic.noſtat ergo.ut non requiratur
ſcientia Imperatoris,eſt materia Bart.in l.ſi
publicanus.§.in uectigalibus.ff.de publ.ubi
concludit idem, eo excepto q uult requiri
ſciẽtiam ſaltem iudicis imperatoris, & opi
nionem Affl.c.in omnib.tenet Alex.cõſ.6.
in 1.uol.& in fi.ſubdit ea, quæ dixit in peda
gio habere locum in quibuſcunq; gabellis
mulctis,& bonorum cõfiſcationibus,& di
cit Alex.ibi cõem opin.Doct.eſſe,ut non re
quiratur ſcientia iudicis loquendo in præ
ſcriptione tanti temporis cuius initij,&c.&
idem Iaſ.in l.Imperium. ff.de iuriſd. omniũ
iud.col.8.uerſi.ſed huic fundamento.idem
Felin.in c.cum nobis col.2.uerſi.ſed aduer
te.de præſcrip.& uide de hac materia Alex
in l.1.circa fin.ff.de iuriſdi.omn.iudic. & 5.
uol.conſ.16.col.8.Soci.conſi.187.colum.8.
Firm.in tracta.de gabell.in 1.parte, in 10.q.
& Alex.in 3.uol.conſ.87.circa fin.Fel.in c.1.
de præſcrip.col.3.in fi. & in c. cum non li
ceat.in eo.tit.col.9.in fi.& ſeq. & dicit Bald.
uol.2.conſ.12.quod cum generaliter ſorue
tur in Italia, ut ſoluantur pædagia præſu
mitur ſcientia,& idem uol.2.conſ.12.circa
fin.& uide omnino Bald. uol.3. conſil.340.
22 † contra præſumptionem quæ oritur cur
ſu tanti temporis, &c.non admittitur pro
batio in contrarium, ſed ſolùm nõ eſſe tan
tum tempus.Felin.in d.c.cum nobis. col.3.
Barb.conſ.41.col.11.vol.1.Alex.conſ.123.in
1.col.uolu.2.& d.conſ.6.col.1.& conſil.82.
col.1.eod.uol.Feli.in c.de quarta, & de præ
ſcrip.col.fi.& uide Alex. conſi.30.volum.4.
eundem conſi.154.col.pen.& fin.& poſſem
allegare uſque ad duas horas autoritates.
23 Doct.Qñ † princeps inueſtiuit aliquem de
caſtro cum mero, & mixto imperio,et om
nibus regalibus,an ita loquẽdo in genere ue
niant oĩa regalia,de quib.in d.c.1.An uerò
requiratur ut in ſpecie trãſferantur; ſupra
uidiſtis quãdo creatur aliquis rex,uel dux,
quòd

q eo ipſo ſunt in eum tranſlata omnia regalia, hic quæro qñ nobilis inueſtitur, uel infeudatur cum tranſlatione omnium regalium, an ſufficiant hæc verba generalia ad illa trãſferenda. Dic ſufficere ſecundum deciſionẽ in terminis Bar. in l. 1. C. de bon. vacan. lib. 10. quam ibi ſequunt. Io. de Plat. & communiter alij, eſt uerum q princeps debet uti ſaltem uocabulo in genere regaliũ, qa alioquin non eſſet comprehenſa, adeo vt dubitetur,

24 † conceſſis aliquibus regalijs in ſpecie, ſi ſubijciatur eum alijs iuribus quibuſcunque, an uideantur cætera cõceſſa, deciditur tñ, ut hoc etiam caſu uideãtur reliqua conceſſa, p potentiam expreſſorum in ſpecie cum d. clauſula generaliſſima, ut per Roman. conſ. 71. & Affl in ti. de ca. q. curiam uen. in 1. nu 33. &

25 † qđ ſimplex conceſſio caſtri cũ oĩ iure principis nõ ſufficiat, eſt deciſ. Alb. in l. fi. i fi. C. de iuriſd. om. iud. & ſequitur Laud. in titul. de principe concluſ. 115. hãc opinionem ut ſufficiat in genere tranſlatio regalium, etiã tenet Iſer. in d. c. quæ ſint regalia. & ſequitur Affl. ibi in 6. q. cum bono tñ temperamento in uerſiculo, ſed hanc concluſionem. ut ſcilicet ille

26 cui conceſſa ſunt regalia ſit uirtute pditus, & in quo poſſit princeps conquieſcere, loquendo tamen hoc caſu etiam q in ſpecie eſſent conceſſa. Item loquendo eo caſu, quo ualet conceſſio, ut qñ non exit vitam uaſalli, ut per eum, & quãdo ẽt ualeat conceſſio regalium, uide eundem in q. præced.

27 quæ eſt 5. qui dicit † has cõceſſiones regalium facile à principe reuocari, quia regalia miniſtrare, eſt maieſtatem regis minuere, ſecundum Cic. 2. Rethor. & hæc eſt cõmunis intẽtio Doct. in d. c. 1. ut ſufficiat generalis conceſſio generaliũ. & uide omnino in hac materia Cum. conſi. 162. qui non ſolũ hoc tenet, ſed plura declarat circa hanc dubitationem, eſt uerũ q Imol. conſi. 121. poſt mediũ, vult p uerba quantuncumq; generalia,

28 non ueniat † facultas imponẽdi nouũ onus vectigalis, ad idem Cuman. in d. conſi. ad fi. uide tamen Bal. conſi. 243. in 5. uol. qui videtur velle ut non ueniat pedagiũ ſub uerbis quantumcunque latis, etiam loquendo de pedagio iã formato, ſed non explicat an etiam loquatur de uerbis magis generalib⁹ quã ſit uerbũ, regalia, & ideo non obſtat, ſed concordat, & de hoc, & an ẽt ueniat ius cudẽdi monetam, uide iuſta in ti. de moneta. & in ti. de vectigal. Non eſt omittẽdum

29 † q licèt ſub nomine gñali cũ regalijs omnibus ueniãt regalia ſicut tñ dixi, nihil ominus non ueniunt ſub uerbis generalibus, alia reſeruata principi, de quibus per Bal. in l. reſcripta. C. de pcibus imperatori offerendis. & in l. imperium in 1. lect. col. 3. ff. de iuriſd. om. iu. & ut ſupra maximè p Affl in prĩcip. d. tex. c. 1. quæ ſint regalia. ubi p plures columnas hæc habentur in d. l. imperium & videtur tex. in c. quod tranſlationem de offi. de leg. Bal. in l. 2. C. de ſeruitutibus, & aqua, & in leg. a procuratore C. mandati. & p Prępoſit. in d. c. 1. quæ ſint regal. col. 2. & p Fel. in c. cum nobis. col. 3. uerſ. tertia declaratio. de præſcr. & latius Fel. ubi omnino uide. qa aliter non intelliges in c. quæ in eccleſiarũ. de conſti ubi de poteſtate in principis ſecularis, & Papæ, circa ius diuinũ, & gentium, & ciuile, ibi habes ẽt de his reſeruatis ſoli principi, & deniq; de hoc q in generali conceſſione principis nõ ueniũt hæc ſoli principi reſeruata cũ certis declarationibus, quas non potuit in d. c. cũ nobis, & ideo Senatus

30 noſter non patitur, † ut feudatarij huius dominij in reſcriptis ponant clauſulas appellatione remota, et q procedatur ſimpliciter, et de plano etc. ei ſolum uult ut literæ eorum ſint ſecundum iuſtitiam, et qui ab ea uult recedere recurrat ad Senatũ, vel principem. An tñ hæ clauſulæ ad ſolum principẽ ſpectent, et dixi ſupra ſub ti. de principe. Et

31 † an valeat alienatio regalium dixi ſub ti. de principe ad finem. In quo articulo nunquã mentem tuam exeat, q ſi ſit facta alienatio à principe, de regalibus, de quibus, in d. c. 1. quæ ſint regalia. Princeps ipſe, uel ſaltem ſucceſſor, poteſt illam reuocare, ita Fel. poſt Bal. in c. 1. de probat. in uerſ. quarto declara. Et aduertendum eſt, q quamuis in conceſ-

32 ſione iuriſditionis fiat diſtinctio, An † ſequatur ex tali conceſſione magna diminutio fiſci, uel non, ut dixi ubi ſupra, et uult Dec. in d. c. 1. in uer. ſimiliter et Fel. ibidem, uerſi. tertio declara. Tamen in conceſſione horum regaliũ abſque diſtinctione, ita cõcluditur, maximè per Fel. ubi ſupra, Credo tñ non eſſe rationem diuerſitatis inter cõceſſionem regalium, de quibus in d. capi. 1.

& conceſſionē iuriſditionis, et quòd cadat
eadē diſtinctio. an concernat diminutionē
magnam dominij, &c. & ꝙ ſit uerum etiā
Bal. in l. qui ſe patris. C. unde liberi, col. pen.
uerſi. item non conceſſit. uult ut priuilegiū
concedens iuriſditionem etiam poſſit reuo
cari, ubi aliàs non poſſet reuocari, & ſequit̄
Dec. ubi uide in c. nouit. de iudicijs. in uerſ.
ſuprascripta concluſio limitatur. et tamē in
hoc fit eadē diſtinctio quam dixi & utrāq;
autoritatē allegat Brun. ad idē conſ. 2. col.
10. & conſi. 11. col 8. Ex his uidetur ſequi,
33 †ꝙ princeps habet non modicam autorita
tem etiam in his quæ data ſunt in feudū,
ſaltem uia legis, & hæc eſt rō noſtri decre-
ti de maioratu ęditi ad moderandam iuriſ
ditionem feudatariorum, ſicut dixi circa di
ctū decretū, ſupra ſub ti. de for. comp. Quo
tū ad quæſt. quando donantur iura rega-
lia, & iuriſditionis compono omnia Nam
illa diſtinctio an tendat in magnum præiu
dicium dominij, uel ne procedere uidetur
quo ad hoc ualeat alienatio ab initio, qua
34 †ipſemet princeps qui alienauit, poteſt ip-
ſam alienationem non ſeruare ſecundum
diſtinctionē, ſed quo ad ſucceſſorem uidet̄
ꝙ abſolutè poſſit reuocare ſine dicta diſt.
ita loquit̄ Bal. in c. 1. §. amplius. de pace Cō-
ſtātiæ. & Fel in d. c. 1. qui ꝓprie loquit̄ quo
ad ſucceſſorem, & in hac opin. reſidet tādē
Affl. in rubr. in 4. q in fi. dum dicit, ſed ſuc
ceſſor non tenet̄ confirmare. & dum allega
uit Bal. in l qui ſe patris. col. pen. uerſi. item
in conceſſis. ad hoc ꝙ princeps conceſſam
iuriſditionem reuocare poteſt etiam ubi
aliam rem non poſſet, Scias nè erres, eum
loqui in officiali, cui concedit non merū,
nec mixtum imperiū, ſed exercitiū horum,
ut fit in quolibet officiali, & ideo nō mirū
ſi habet poteſtatē reuocādi ad libitū, & eſt
textus in l. 2. C. de agric. & cenſit. lib. 11. &
ita ēt intelligit Dec. in d. c. nouit. in uer. iſta
tū limitatio iuſtificari pōt, & eſt uerissima
concluſio. ꝙ pōt ad libitum etiā ſine cauſa
princeps amouere officialem ſuum, niſi ta-
men cū cauſa expreſſa in ſpecie fuiſſet con
ſtitutus, ut latè per Affl. in d. ti. quæ ſint re-
galia ſuper uerbo poteſtas, col. 2. Ad decla-
rationem tamē præcedentis quæſtionis, an
regalia, et iuriſditiones poſſint alienari, tū
in præiudicium ſucceſſorum, quam cōcedē
35 tiū ſubijcio quæſt. An† dux Mediolani poſ
ſit uectigalia aliqđ alicui cōcedere, & vide
tur dicendum non poſſe ſine licentia Impe
ratoris, nam habet illud ab Imperatore, &
illū recognoſcit, igitur ſine eius licentia nō
debet poſſe illud concedere, ita Bal. in ti. de
pace Conſtantiæ, in uerbo, ſucceſſorum. &
Bal. in c. unico. quæ ſint regalia. & Bart. in l.
in diem. in fine. ff. de aqua pluuia arcenda.
Bertha. in tractat. de gabellis in 1. parte, q.
14. ubi omnino uide, ſed tamen dic, ꝙ aut
duci ex priuilegio hoc datum eſt, & tunc
poteſt. c. quod trāſlationem. extra, de offic.
deleg. Ang. conſilio 214. in cauſa accuſatio
nis. Paul. de Caſtro, in cōſ. 235. & Moder. in
d. c. 1. quæ ſint regalia, & ad hoc omnino vi
de Fel. in c. quæ in eccleſiarum. nu. 33. de cō
ſtitut. ubi declarat dicta conſi. Paul. & Ang.
loquētia de duce Mediolani, & Cur. i tract.
feud. ch. 17. col. 1. uerſicu. ſecundo principa
liter. Aut hoc habet dux ex conſuetudine
tanti temporis cuius initij memoria non
exiſtat in contrarium, & idem ca. ſuper qui
buſdam. §. præterea. de uerborum ſignifi-
ca. Ceſſantibus priuilegio, & conſuetudine
non poteſt hoc facere ſine conſenſu Impe-
ratoris, ubi tamē apparet eum velle uende
re ipſum ius, ſecus ſi uelit commoditatem
vendere, uel ſimus in dubio, quia etiam in
dubio ipſa commoditas uidetur uēdita, ut
actus potius ualeat, quàm non, ita Imol. in
dicta l. in diem. de aqua pluuia arcenda. &
Bart. in l. pontem. ferro. §. qui maximos. in
q. 3. ff. de publ. & in quæſt. publicanus. colu.
4. & ideo etiam princeps ipſe poſſet reuo-
care ubi ius uenditum eſſe, Nec Bald. in tit.
de pace Conſtantiæ. dum dicit non ualere
alienationē in præiudicium ſucceſſorum,
uult ut tempore ipſius ualeat, ſed id dicit
de ſucceſſore, quia ubi ipſe uellet de facto
non infringere ſaltem ſucceſſor poſſet, &
ita etiam intelligit Fel. qui allegat deciſio.
Bald. in ca. ad audientiam. colum. 2. de præ-
ſcrip. & Iaſ. in l. 1. colum. 3. ff. de conſtitutio.
principum, et ita clarè indiuiduo ſentit So-
cin. in ſuo cōſilio ſolenni, in hac materia ſu
prima, in 3. uolumine uidelicet non ua ere
etiam in præiudiciū concedentis, et ſimpli
citer reuocari contractum, nō ita quando
cōmoditas uenditur, uel cenſetur uendita,
quia tunc tenet quo ad eum, & ſucceſſorē,
niſi

niſi tamē dñium reſolueretur ex neceſſitate, iuxta terminos d.l.in diem, & ibi ꝑ Bar Pau.de Caſt.& alios, quia tunc tantum vale ret durante dominio concedentis, & vltra S,ec.q. vult non ualere in piudicium ipſius concedentis, eſt deciſio Mar.Laud.in c.1.in prin.col.3.q. feudū dare poſſunt. niſi in cōceſſione adiit clauſula motus proprij, vel certæ ſcientiæ, & refert, & ſequit Iaſ.in pludijs feud.ch.167.in illo artic. An imperator vel rex poſſit alienare caſtra aliqua imperij, & loquuutur Mar.& Iaſ. etiam in non reco gnoſcente ſuperiorem, & ideo in recogno ſcente arbitror, vt nō poſſit directè, nec ali ter, cum aliqua clauſula. Sed tñ hæ diſputa-

36 tiones ceſſant in ducibus †Mediolani q. eandem poteſtatem habent quam imperator vt in dictis conſilijs Pau.de Caſt. & Ang. & priuilegia eorum ſunt latiſſima, & ex conſuetudine etiam faciūt duces iſti alienationes dando caſtra, & villas in feudum, & ſortiūtur effectum etiam quo ad ſucceſſores, quando non tendunt in magnā diminutionem dominij, & multo magis ſortiuntur effectum alienationes vectigalium. Et tempore Ducis Ludouici Sfortiæ multæ factæ ſunt ex cā, & inter eas vna genitori meo, q̄ ſemper habuit effectum, etiam tempore regis Francorum, & aliorum ducum, & inuictiſſimi Cæſaris Caroli V. & uide omnino in hac materia Dec.in conſi.191.col.1. Alex. in conſ.1.vol.5.col.5.& ſeq. Card. conſ.137. col.pen. Bar.conſ.196.col.1.2 & de duce Mediolani vide Anan. conſil.81. de quo duce etiam Dec.& Alex. vbi ſupra, Corn.1.volu. conſil.247.colu. 1. & Iaſ.in dictis præludijs

37 feudorum. Et an regalia poſſint pignorari, vide Firm.in dicta 1.parte, in 16.q. & Fel. in dicto cap.ad audientiam, column. 2. An

38 †conceſſis regalijs, veniat caſtrum, vt ſi mihi cōcedatur oppidum in quo adſit caſtrū, ſiue arx, nulla de eis facta mentione, ſed dicto cum regalijs vtrum veniet caſtrū, Dic venire ſi ibi ſolebat habitare princeps, vel ius ibi ſolitum eſſet exerceri, alias non. ita tex.q̄ ſint regalia. in verbo palatia, & ideo in dubio caſtrum cenſetur allodiale, vt per Iacob.in gl.de caſtro, col.4. in ſua inſtitutiōne, Dec.conſi.269.in prin.& conſi.252. col. 2.ver.2.prin. loquitur tamen tex.in ciuitatibus, ſed videtur extendendus ſicut lex ex ea dem ratione quia conſuetudines feudales quæ non ſunt cōtra ius ex eadem ratione extenduntur ad caſus ſimiles. Alex. in l.diuortio.§.ſi feudum.col.2.ff.ſol.matr.& con ſi.106.viſo themate in pe.col.vol.4 & Roch.Cur.in tract.conſue.fo.16.uerſi. ex præmiſſa, & infinitas q.de Caſtro uide ꝑ Iacob. ubi ſupra, & de palatijs, & ædificijs per Affl. in uerbo palatia. & ſecūdum grammaticos palatium dicit domus ſuperba, & ampla, A Pallante gigante q. primum palatiū ob ſui magnitudinē feciſſe dicit, nec facio dñiam an ſit caſtrum, ſiue palatium, ſi vſus erat caſtro ſicut dixi iuxta duas expoſitiones Iſer. & Bal.ibi.& hoc ſatis Gem.ſi benè vides in c.ſi ciuitas col.2 de ſen.ex.cō. in 6. caſtrum, & caſa alta dicitur munita muris, ſiue foſſis. Bar.in extrauag.qui ſint rebelles.in verbo, Lombardiæ. Iaſ in l.ſi hæres.§. vicis. in

39 fi.ff.de leg.1.†q.d de fouea caſtri, crederem q̄ tanquā pars caſtri, idē eſſe de ea iudicandū q̄d de caſtro, ut de balneis, & hoi to dicit tex.in l.ꝑdijs.§ balneis, & §. q. domū. de leg.3.cū his quæ latè Ale.conſ.pe.vol 2.ubi idē dicit de ſtabulo contiguo domui, & cōſ. 26.conſideratis circa f.u ol.4.repetito conſi.33.vol.7.& Iaſ.in l.fi.ff.de conſtitut.principiū.col.2.& idem in qualibet re connexa, vt per Are.relatum per Ale.in d.cōſ.pe.col. 1.& facit quod horrus dicit paratus cā domus, qn̄ eſt pediſequus domus, vt conſulit Bal.per Fel.relatus in c.Rodulphus.col. 16. verſic.hortus. de reſcr. & q̄ fouea comprehendatur in uenditione caſtri imo cuiuslibet loci cui adhæret, uult Bar. in tract. Tiberia.col.col.4 uerſ.quomodo dicat adij ci.& circa dubitationem principalem an caſtrū ſit ex regalibus, in quā ſentio eſſe, vbi deſtinatum eſſet &c. Aduerte nō mirū eſſe ſi tex.q̄ ſint regalia dixit de palatijs, & non de caſtris, q. palatia ſunt amplæ domus, in quibus multa eſſe poſſiunt, quæ ut plurimū ſint principis, quia ad ea fabricāda opus eſt impēſa regia ſicut habemus ti.de palatijs, & domibus dominicis in C.lib.11.vbi in rubr. vide Plato. Caſtrum uero, id eſt, arx poteſt eſſe non deſtinata ad habitationem principis, nec iuſtitiæ miniſtrandæ, ſed ad ſolā defenſionem loci, ita ut eſſet principis, tamen non de reg. Si uero etiam ibi habitaret princeps uel eſſet locus exercendæ iuſtitiæ quā uis

Mediolani,& quia Docto. dicũt dominum nõ præſcribere longiſſimo tẽpore, niſi poſt prohibitionem, An hoc idem locũ habebit in tempore cuius initij memoria nõ exiſtit in cõtrarium Iaſ. uult ut tãtum tempus habeat cum cõſtitutionis, iuxta latè dicta per eũ circa 2.q. Bart. ibi, ubi uult ut quod alias præſcribi non poteſt tanto tempore pręſcribatur,& in l. is putat. nu. 11 ff. de acq. hęred. Tamẽ uidetur error ſi ita uoluit eijcere cũ deficiat poſſeſſio, ſine qua nõ oritur aliqua præſcriptio legis ſine poſſeſſione eundũ per certã uiã ad eccleſiam, cum etiã potuerunt ire per aliã tametſi mille annis iuerim per eam, quia meræ meę facultatis fuit ſemper etiam per aliam ire, eſt uerũ quod per prohibitionem cõſtituo me in tali poſſeſſione, & ideo incipit currere præſcriptio, propterea in caſu noſtro acquirẽdi certũ uectigal ex molendino, uel furno requireretur etiã poſt talẽ prohibitionem tantũ tẽpus, cuius initij memoria,&c. c. ſuper quibuſdã. §. præterea. extra, de uerbo. ſigni. & ita fortè uoluit loqui Iaſ. & uide Bal. in trac. pręſcriptionum,& iuxta prędicta ſuccedit alia quæſtio circa uenationem.

42 An † feudatarius poſſit facere ꝓclama, ut nemo capiat lepores perdices,& huiuſce modi nõ loquor de Cæſare, uel alio principe, q facit iure, uel tacito, ut ſibi parcat, ſed de feudatarijs huius dominij q obediũt ſuo principi duci Mediolani, & etiã Senatui,& concluditur non poſſe, quia ita faciẽdo dicitur ſubditus facere uiolentiã. Sic. Hoſt. in c. non. extra. de deci. & per Iaco. in ſuo tracta. in uer. & cum uenationibus,& nonnunquã uidi feudatariũ talia proclamata facere, ſed Senatus nõ tollerauit, ubi tamen nõ appellaretur poſt prohibitionem ſequeretur præſcriptio, iuxta dicta ſupra,& p Iac. ubi ſupra, & nota omnino id quod ibi in fi. dicit, ꝙ ſi priuilegium dicat cum uenationibus,& dominus ita poſſideat ſine cõtradictione acq. tit utile dominiũ ſibi, & dominio directũ, & de hac materia uide Affl. in §. nemo. de pace tenẽda. & in d. l. 1. C. de uenatione ferarum. lib. 11.

43 Et † an uenari liceat, communiter cõcluditur, recreationis cauſa licere, etiã in agris alienis, canibus,& auib. nõ retibus, laqueis, ſoucis,& huiuſmodi artubus fraudulẽtis, ꝑterquam in capiendis, & occidendis beſtijs nociuis, prout ſunt apri, lupi, vrſi, leones,& ſimiles, ſic in d. §. nemo retia. maxime per Affl. & Præpo. Succeditque alia quæſtio, & quidem ſimilis circa piſcationem.

44 An † feudatarius loci, in cuius territorio adſit lacus, vel flumen, poſſit illam prohibere, de qua dicam infra in tit. de aquis, & fluminibus. ubi uide.

Tit. de Aquis, & fluminibus.

S V M M AE.

1 *Flumina nauigabilia ſunt inter regalia.*

2 *Aqua non poteſt extrahi, e flumine regali ſine licentia Regis, uel principis quatenus è publice tantum, & non regali poſſit, niſi princeps ve. tet, vel extractio ſit contra id uſum publicum nauigando autem, & piſcando poteſt quis aqua uti.*

3 *Regalia dicuntur publica.*

4 *Princeps poteſt uſum fluminum publicorum interdicere, & prohibere.*

5 *Fluminis publici tantum uſum impediens princeps malè facit, niſi ex præſcriptione id quæſiuiſſet.*

6 *Flumina principis priuata eiuſdem iuris cenſentur cuius qualibet res, ita ut de eis poſſit princeps diſponere.*

7 *Nauigium magnum Mediolani, & Marteſana dicuntur priuata flumina.*

8 *Decretum Ducis Philippi admodum tyranni, cum quo omnem vſum aquarum, nauigiorum, & fluminum prohibebat, & temperamentum exinde ſecutum propter rumorem aduerſus eum excitatum.*

9 *Flumina præſcribuntur ſolum tanto tempore ut non ſit hominis memoria in contrarium.*

10 *Procuratores Cæſaris ſunt Iudices, vbi oritur quæſtio, tam de publicis, quam de priuatis aquis, & etiam ſuper dependentibus ab aquis, ut ſi de alueo ageretur ex forma decreti Mediolani.*

11 *Alueus fluminis licet mutetur, non tamen mutatur iuriſditio principis, quam habebat durante alueo ueteri, & in titu. de principe, numero 278. & 280.*

12 *Flumina ueniunt in generali concesſione regalium.*

Flumina

13 *Flumina non ſunt in dominio principis, qui in loco habet imperium, niſi etiam habeat regalia.*

14 *Flumina quo ad dominium non cenſentur acquiri ab eo qui acquirit caſtrum, & eius territorium, licet quo ad iuriſditionem acquirentur.*

15 *Flumen cenſetur eſſe commune, quando eſt in confinibus duarum ciuitatum, & iuriſditio cuilibet competit vſque ad medietatem.*

16 *Flumen præſumitur poſſideri ab eo, qui habet imperium.*

17 *Fluminis proprietas, per quos ſit probanda.*

18 *Piſcari in flumine, & maris, quando quis non poſſit.*

19 *Piſcari prohibere, & vectigal imponere piſcantibus, licet poſſit princeps, tamen non poſſunt feudatarij, & barones, & in titu. de regalijs, num. 44.*

20 *Vicarius prouiſionem Mediolani, licet non poſſit prohibere piſcationem, tamen poteſt ſtatuere ut certo modo piſchetur, & alio non, & ut quis non utatur certis retibus.*

21 *Piſcatoria materia per quem tractetur.*

22 *Piſcari, ſicut licet in mari, & fluminibus, ita poteſt etiam in lacis, niſi eſſet Peruſinus.*

23 *Molendina an ueniant in conceſſione generali?*

24 *Scientia & patientia aquæductus qui quæritur longo tempore quomodo probetur.*

25 *Longi temporis præſcriptio requiritur ubi aqua eſt priuata ubi uero eſt publica requiritur tantum tempus cuius initij memoria non ſit in contrarium.*

26 *Seruitus non habens cauſam continuam acquiratur tanto tempore, cuius initij memoria non extet.*

27 *Seruitutes habentes cauſam continuam, an præſcribantur longo tempore?*

28 *Conſuetudo antiqua ſeruatur in aqua.*

29 *Scientia & patientia aduerſarij non requiritur in interdictis prohibentibus ducere aquas, ſed ſufficit ſolus uſus non ui, nec precario, ſed iure ſeruitutis ex aliqua cauſa apparente qua putaretur ſibi deberi.*

30 *Bona fides requiritur in interdicto de aqua.*

31 *Refectio riui poteſt fieri ad hoc ut currat aqua, quæ iure ſeruitutis ex riuo deducitur, & alter non poteſt cogere alterum ad refectionem riui communis.*

32 *Publica dicitur foſſa in quam deducitur flumen publicum, & eſt perennis, ſed ſi in eam pars fluminis deriuaret, & non eſſet perennis, eſſet priuata niſi aliud appareret.*

33 *Flumen nauigabile uel decurrens in aliud nauigabile eſt proprium principis, nec priuatus, nec populus poteſt in eo aliquid facere.*

34 *Populus poteſt facere, vel immittere in flumen nauigabile, ſi in eo habet regalia ex priuilegio, vel conſuetudine alias nullam in eo autoritatem habet.*

35 *Aqua duci poteſt ex flumine nauigabili, quando flumen propterea non efficeretur minus nauigabile.*

36 *Veneti quare poſſint uectigalia imponere nauigantibus per ſinum ſuum Adriaticum.*

37 *Vectigalia poſſunt imponi per non recognoſcentem ſuperiorem, tam ſuper publicis fluminibus, quam in terra.*

38 *Fluminis commoditas aurum ducentis, an ſit feudatarij, an dominus ſuperioris?*

1 FLVMINA † nauigabilia
ſunt inter regalia, d.c.1. quæ
ſint regalia, & in hac mate-
ria aquarum, & fluminum
2 ſcias † è flumine regali non
licet extrahere aquam ſine
licentia regis, vel principis, quia ſua eſt, ut
in titulo quæ ſint regalia, ſed è flumine pu-
blico tantum, & non regali licere, niſi ue-
tet rex, vel principis, uel illa extractio ſit cō-
tra uſum publicum, text. eſt in l. quominus,
ff. de fluminibus a principio uſq; ad finem.
licet tamen regali aqua uti in nauigando pi
3 ſcando, & ſimilibus. Et † hac ratione talia re-
galia etiam dicuntur publica, id eſt deſtina-
ta uſibus priuatorum, l. 2. §. 1. ff. ne quid in
loco publi. & in l. u ica, ff. vt flumine publi-
co nauigare liceat, & ita Cæpol. in tit. de flu-
minibus colum. 2. uerſic. uſus autem. ubi lo-
quitur etiam de regalijs, & tamen vult, ut
4 uſus ſit utentium, eſt verum, † quod talem
vſum poteſt princeps intercedere. Bartol. in
rub. ff. vt ī flumine publico nauigare liceat.
qui tamerſi generaliter loquitur nō ſolum
in regalibus, ſed etiam in alijs tātùm publi-
cis. tamen ita eſt intelligendus, quia allegat
rit. quæ ſint regalia. Sic loquitur Cardi. con-
ſil. 38. ubi vide. Si etiam Angel. conſ. 299. Et
5 ideo, † qui ſimpliciter in publicis hæc exer-
cent, malè faciūt, niſi ex præſcriptione aliud
eſſet, & ita etiam eſt intelligendus. Alex. in
l. 3. §. Nerua filius. ff. de acqui. poſ. Propterea
ſi principis poteſt impedire, ne tali uia ea-

tur

tur, vt per Cæpol. in tit. de ſeruit. viæ. verſic.
quarto octauo, poſt Bal. & Aluar. hoc proce
dit, quia uia eſt ex regalibus, vt in titu. quæ
6 ſint regalia. & hæc ſiq; in flumine publico, & re
gali, ac publico tantum, in flumine uero pri
uato, ꝙ non ſit publicum, ſed principis tñ,
& ſic priuatum quo ad eum tantum, ut eſt
nauigium magnum Mediolani, & nauigiũ
Marteſanæ eiuſdẽ ciuitatis Mediolani, quæ
duo nauigia facta fuere a ducibus noſtris,
videlicet a Turrianis nauigiam magnum,
anno Domini 1257. ſic atteſtante Corio in
hiſtoria ſua, & a Duce Franciſco Sfortia pri
mo nauigium Marteſanæ, qui dux creatus
eſt anno, 1401. & ambo extracta fuerunt è
fluminibus regalibus ipſorum ducum. Res
non habet dubium, ꝙ de eis eſt quo ad om-
nia dicendum, vti diceremus de qualibet re
cuiuslibet priuati, & ideo non haberet lo-
cum alluuio in eis. ita Cæpol. in tit. de flumi
ne priuato. in ver. item poteſt dici. & in 1. tu.
7 de lacu. Sicq; & diceretur † priuata, quam-
uis eſſent perennia, neſciuit igitur quid di-
ceret Præpoſitus in c. j. §. ſi quis, de menſori-
bus; ſi de inueſtitura fuerit controuer. col. 6.
dum dixit nauigium magnũ Mediolani eſſe
publicum, niſi dicas ꝙ dicitur publicũ, non
ſecundum terminos iſtius materiæ, ſed q̃a
in eo conſiſtit bonum publicum, iuxta ea,
quæ dicit notabiliter Bar. in l. quominus. in
2. oppoſi. in verſi. poſſes, & de iſtis nauigijs,
& an, & qñ flumẽ dicatur publicum, uel pri
uatũ, & an princeps, vel dñs inferior, ut Ba-
ro, ſiue feudatarius poſſit interdicere naui-
gationem, & piſcationem, dicam latius in-
fra. Et quia dixi ſupra, ꝙ ex flumine publico
tñ poteſt extrahi aqua, non uetante princi-
8 pe, d. l. quominus. Ideo † Philippus dux Me-
diolani, qui omnia ad proprium commodũ
gerebat, ut patet in ſuis admirandis decre-
tis tãtopere æquitati, & iure communi ad-
uerſantibus, fecit decretum de anno 1446.
quo prohibuit omnem vſum aquarum, na-
uigiorum, & fluminum, tã nauigabilium,
quam nõ, ſiue eſſent aquæ regales, ſiue tan
tùm publicæ, vel aquæ decurrentes ad be-
neplacita ipſius principis. In quo ultimo
decretum incõueniens non erat, infregitq;
omnem conceſſionem aquarum, uel acqui-
ſitionem, etiam ex tali præſcriptione poſ-
ſeſſionis, cuius initij memoria non exiſte-
ret in contrarium, etiã ꝙ vltra dictam præ
ſcriptionem allegatam eſſet titulus uerus,
permittendo tñ conceſſionem in ſpeciẽ ſi-
gnatam quodam annulo ſuo. Verum cum
poſtea maximus rumor aduerſus eũ inſur-
rexit, rubore confuſus illud declarauit hẽc
locum in fluminibus regalibus, & his, quæ
fecerunt ipſe fieri, & prædeceſſores ſui, ut in
dictis nauigijs, temperando etiam crudeli-
tatem ſubuertendi iura priuatorum, tã ex
conceſſionibus, quam ex præſcriptionibus,
9 præſcribuntur † enim flumina tpe, ut nõ ſit
memoria hominis in contrarium, ꝙ ille nõ
poſſederit, l. ſi. ubi omnes, ff de uſucap. Bart.
in d. l. quominus, in 15. quæſtio. & ibidem,
Bar. 2. quæſt. & vide omnino Iaſ. in d. l. in 8.
10 char. co. 1. ver. quarto. & † ubi occurrit quæ-
ſtio de his aquis, ſi ſunt priuatæ principis,
ut dicta duo nauigia, iudices ſunt procura-
tores Cæſaris, vt dicimus in quibuslibet a-
lijs rebus fiſcalibus, iuxta totum titu. C. ubi
cauſa fiſcalis, vel diui. domus, hominumq;
eius agantur, & eſt tex. in l. 2. §. hoc interdi-
ctum, vel ſecundo. ff. ne quid in loco, vel iti-
nere publico fiat. Si veſtrum ſuper hoc tol-
lens oẽm difficultatem, & reſpectu aquarũ
publicatum tantum. Et vult decretum, ut
etiam procuratores Cæſaris ſint iudices in
his, quæ pendent ab iſtis aquis, & ſic etiam
vbi ageretur de alueo, in calibus, ſeptis, ag-
geribus, & ſimilibus, & ita pridie me refe-
rente ordinauit Senatus ita intelligẽdo de-
11 cretum. Non omitto, † ꝙ etſi mutetur al-
ueus fluminis non tñ mutatur iuriſditio, &
ſic princeps ille, qui ibi habebat iuriſditio-
nem pariter illam habet, tametſi alueus re-
linquatur in eo loco, ubi antea alius domi-
nus erat vſque ad flumen, ita latè dixi ſupra
ſub tit. de principe. in verſicu. princeps ſæpe
eget. ibi. ſcias etiã, & ibi, & quia ex hoc ſe-
quitur, ꝙ ſi oriatur contentio reſpectu do-
minij, vel poſſeſſionis in illo alueo antiquo
inter ſubditos utriuſque principis, cognitor
eſt, qui retinet iuriſditionem, etiam ſi ſub-
diti ſui eſſent actores, & hoc ratione rei ſi-
tæ, iuxta l. ſi. C. ubi in rem actio exerceri de-
bet. Et ita hodie dixi in Senatu, & probatũ
12 fuit. Et an † in generali conceſſione rega-
lium veniant flumina? Videtur non veni-
re, ſed in conceſſione iuriſditionis in tali lo
co, & eius territorio venit etiam iuriſditio,

in flumine, vt dicit ĩ effectu Iac.in ſuo tract. in glo.& cum piſcationibus.col.2.verſic.vlterius quæro.iuncto verſic. vnum etiã notatis. Et ideo in priuilegio Ludouici Imperatoris conceſſo ciuitati Cremonæ de regalijs, etiam adeſt ſpecialis conceſſio fluminis Olei ab vtraque ripa, ſuper quo tamen eſt magna controuerſia inter Cremonenſis, & ducem Mediolani, ex vna, & ciuitatem Brixiæ ſiue dominium Venetũ ex alia, in qua ego è latere ducis, & Cremonenſiũ electus ſum. Affl. tangit quæſt.in uerbo, flumina.in ti.vbi ſupra, quæ ſint regal.& bona ratione tenet non uenire, non loquitur tamẽ, quando regalia ſunt cõceſſa, ſed caſtrum cũ pertinentijs. Bal.verò, quem allegat Iac in c.1.§.ſi quis de menſoribus, col.pen.de controuer.inueſt.videtur loq. de conceſſione regalium. Sed tamen non ita eſt, q̃a loquitur de feudo regali. Breuiter hec queſtio vʒ decidi per Barto.in d.rub.ff.vt in flumine publico. nauigare liceat. qui vult, ut curſus aquarũ flumina, & lacus pertineant ad eum, cuius ſunt regalia. Ex quibus verbis clara fit concluſio, q̃ conceſſis regalijs, veniunt etiam flumina, & idem etiam tenet Cardi. vbi ſupra, conſ.38.col.2. Et plus etiam dixit Bart. in tract. de alueo ſuper verbo, publicis, q̃
13 † ſunt in dominio principis, q̃ ibi habet imperium. Sed non credo verum, quia etiam requiritur, vt habeat regalia, & ita Cæpol. in tract.de ſeruit.in ti.de fluminibus, col.1. & 2. Et ſatis declaratur hoc ex quæſtione, quã ſupra tetigi ti. præced. verſ.& ad cuius. vbi concluſi tranſlationẽ mœrij, & mixti imperij nõ inferre ad tranſlationẽ ceterorum regalium, ſed ſolum eorum, quæ deſcendunt ex mœro, & mixto Imperio. Cæpol. tamen in eod.ti.col.3.verſi.ſed aduerte.ubi
14 omnino vide, dicit, eo ipſo, † quòd acquiro caſtrum, & eius territorium, etiam acquiro alia ſilueſtria, & flumina. Quam tamen deciſionem intelligo quò ad iuriſditionem, quæ etiã exercetur in fluminibus, & mari. Angel.in l.inſulæ pars.ff.de iudicijs.& Bart. in l.1.C. de claſſicis. lib. 11. & Canoniſtæ in c.vbi periculum. extra, de election. libro 6. quod ſit verum vide Bal.per Cæpol. allegatũ in c.1.§.ſi quis de menſoribus in pe. col. de cõtrouerſ.inueſt.qui in effectu vult hoc idem, niſi in eo dictum etiam ſit in inueſtitura, vt territorium ſit à tali flumine vſque ad tale flumen, vt per eum.& ſequitur Bal. in d.§.ſi quis de menſoribus. Iacob.in tract. ſuo ſuper glo.& cum piſcationib.col 2.ver. vlterius.& idem Cæpol.vbi ſupra, col.ſi Aduertẽdo tamẽ omnino quod loquitur Bal. in conceſſione feudi regalis, vide etiã Affl. qui format q.vbi ſupra, quando conceditur caſtrum cum pertinẽtijs, & iurib.ſuis an veniant flumina? Et tenet nõ venire, quia ſunt publica reſpectu vſus. Qđ fundamẽtũ apud me nihil facit, quia in eum, cui conceditur nihil poteſt trãſire, niſi id, quod erat penes concedentem, & ſicut erat, maximè ex verbis generalib. & ambiguis, Perquire igitur alia fundamẽta, de q̃bus ſupra, & ſatis eris clarus, ubi caſus cõtingat. Nec tamen ſis immemor Affl. vbi ſupra, dicere omni in caſu etiam venire flumen, quãdo ex conſuetudine eſſet, vt in conceſſione caſtri veniret flu-
15 men ipſum, quando † flumen eſt in confinibus duarum ciuitatem, præſumitur eſſe cõmune, iuriſditio ciuilibet cõpetit vſque ad medietatem. Cæpol.ubi ſupra, colum. fina. Soc.conſi.79.columna 1.volum.3. & Iacob. ubi ſupra, limitando tamen, ut ibi per eum, & declarat quando quis dicatur poſſidere
16 flumen, dicens q̃ † præſumitur poſſideri ab
17 eo, qui habet imperium ibi. Et † per quos teſtes ſit probanda proprietas fluminis, & an ſit in tali territorio, uide Cæp.ubi ſupra, colũna.1. Et q̃a dixi ſupra quod licet cuili-
18 bet piſcari in flumine, & mari, Adde † quod tamẽ hoc multis modis limitatur, ut Iaco. in d.glo.& cum piſcationib. ad fin.ubi po-
19 nit quinque limitationes. Et † adde quod etſi princeps poſſit prohibere ius piſcãdi, & imponere uectigal. piſcantibus, iuxta dicta ſupra, tamen feudatarij, & barones hoc nõ poſſunt, ut per eundem Iacob.in d.gloſ.colum.2.ubi uide, & q̃a arguit de præſidibus
20 ad barones, Adde † quod quemadmodum poteſt præfectus urbis, quẽ in hac ciuitate appellamus uicariũ prouiſionis, ordinare circa carnes, & piſces, iuxta l.1.§.cura carnis.ff.de officio præfecti urb.ita poterit ſtatuere, ut piſcetur certo modo, & altero nõ ad hoc ut ciuitas piſcibus abũdet, poteritque ordinare, ut non capiantur piſculi, cũ certis retibus magnis, quæ uulgo appellantur, Rationi, nec cum calcina, & alijs ſi-

milibus

milibus modis,& ita ſeruari uidi per eundẽ
prouiſionis uicarium ſuper lacu maiori, &
alijs lacubus, & uidi etiam ſententiam latã
ad inſtantiã Catellani Galiati iuriſdictionis
meæ contra quoſdam piſcatores, qui piſca
bantur cũ talibus pernicioſis retibus ſuper
lacu Gauiraræ meo etiã in parte,quatenus
adhæret territorio dicti loci Galiati, & alio
rũ meæ iuriſditio.iuxta dicta ſupra. non ta
men poſſet dictus uicarius prouiſionis ſta-
tuere,ut in eo lacu nõ piſcaretur, ſed tantũ
modo utiliorẽ ciuitati legẽ tradere quo ad
21 modum piſcandi. Alia† etiam multa in hac
materia piſcandi, ſiue piſcinarum uide per
Cepol.in ti.de ſeruit.ſub rub.de piſcatione.
ubi ꝑ duas col. Et quia dixi licere piſcari in
22 mari, & fluminibus,†hoc etiam habet lo-
cum in lacu,niſi eſſet lacus Peruſ.ut per Cæ
23 pol.ſub rub.de lacu.De molendinis, †an ue
niunt in cõceſsione generali , uide per Iac.
in ſuo tract.in uerbo,& cum molendinis.in
fin.in d.gl.multa habes de hac materia, &
reliqua uide per Bart.in l. quominus. & ibi
24 Iaſ.ff.de fluminibus.Et † quia aquæductus
quæritur longo tẽpore,cũ ſcientia,& patiẽ
tia domini l.ſi aquam.C.de ſer.& aqua quo
modo probetur ſcientia , & patientia, uide
Papienſem in libel.de confeſſ.uerſicu.ſerui
tus aquæductus. col.6 uerſic.circa 5.& Bal.
in rubr.de controuer.inueſt.uerſ.adde ſi te-
ſtis.& Alex.conſil.108.in cauſa, & lite uer-
tente.uerſic.tertius teſtis non probat. & ui
de limitationes ad hoc, ꝙ requiratur ſcien
tia,& patientia,per cũ Fract. Papien.ubi ſu
pra,col.5.uerſicul. nunc reſtat quęrere quę
ſint . Et al am limitationem etiam ponit
Cæpol.in ti.de ſeruit.cap.20. col.4.& Tau-
rinen.in tract.præſcriptio.in 2.parte 4.par-
tis.& ibi ponit de dictis Bar. in d.l. ſi aquã.
25 de ſeruit. & aqua.Et†quando aqua eſt pri-
uata procedit acquiſitio longo tempore,vt
dixi, ſi eſt publica, requiritur tantum tem-
pus,cuius initij memoria,&c.Cæpol.in tit.
de ſeruit.aquæductus.colum.11. verſicu.4.
26 principaliter.Item † quando ſeruitus non
habet cauſam continuam , requiritur tan-
tum tempus,cuius initij.&c.Bar.in d.l.ſi a-
quam.ſed limitat ut per Tuarin. vbi ſupra,
verſi. 1. igitur quæro. columna 1. & ſeq. &
Cæpol.in ti. de ſeruit. cap. 19.col.3.& ſequ.
27 verſi.ſed ſi eſt ſeruitus.Et † circa ſeruitutes
habentes cauſam cõtinuam an præſcriban
tur longo tẽpore, vide Firm. in opere de ga
bell.in 1.parte, col.9. verſic illud etiam eſt.
Veron.in ti.de ſeruit.c.20. col. 7. ver. 4. ꝙ
requiritur.& c.19.col.3.ver.his itaque.Tau
rin.vbi ſupra, verſi.2. principaliter. col.1. 2.
Et q̃a tex.in d.l. ſi aquam. vult vt ductus a-
quæ præſcibatur longo tempore,& contra
riũ videtur velle tex.in l.hoc iure.§.ductus
aquæ.ff.de aqua quotid.& æſti.uide Bar.cir
ca hoc contrarium in d.l.ſi aquam. & Alex.
28 conſi.69.vol.5. col.2. Et nota.†quod anti-
qua conſuetudo in aqua eſt ſeruãda l.ſi ma
nifeſtè.C.de ſerui.& aqua. & ideo ſi diuerti
tur à ſuo ſolito curſu poteſt agi, vt in inte-
grum reſtituatur l.2. in fi.C.de l. Aquil. Itẽ
29 nota,†ꝙ etſi ad obtinẽdum in præſcriptio
ne ſeruitutis aquæductus, requiratur ſcien
tia,& patiẽtia aduerſarij,vt dixi. & ſimplici
ter quò ad obtinẽdũ in alijs remedijs poſ
ſeſſorijs. Tamen in interdictis, quæ ſunt in
uenta.contra prohibentes ducere aquas,vt
eſt interdictũ de aqua quotidiana interdi-
ctum de aqua æſtiua, interdictũ de aqua ex
caſtello ducenda.& interdictum de riuis.ſo
lus vſus ſufficit,ſic probat tex. in l.1.in prin.
ff.de aqua quotidiana,& æſtiua. & in l.1.in
princ.ff.de riuis.& in tit. de fonte.in prin.&
effectu competunt ſicut priore æſtate, ſiue
priore anno quis vſus fuit,& ita latè Cępo.
in tit.de ſer.aquæduct.cha.18. colu.2.verſ.
quæritur 11.cũ multis ſeq. & per Specu.in
tit.de cauſa poſſ.& proprieta.in interdictis
priuatis.vbi latè,& explicatè.Sic etiam in in
terdicto de itinere actuque. priuato. tenet
Barto.in l. 1.§.hoc interdicto.col.penul.ver
ſic.vlterius. ff. de itinere actuque priua. Eſt
verum ad hoc,vt quis obtineat in his inter
dictis, neceſſarium eſſe , vt probet ſe vſum
fuiſſe non ui,nec clam , nec precario,ſed
iure ſeruitutis ſibi debitæ,& quia ex aliqua
cauſa apparẽti putabat talẽ ſeruitutẽ ita ſi-
bi cõpetere,l.1.in princip.& §. quod ſi iure,
ubi Bar.& Angel. ff.de aqua quotidiana,&
æſtim.Alex.conſi. ult. uol.1.colu.2. & Pau.
de Caſtr.conſilio 261. videtur quod non in
antiquis,& quia quælibet res præſumitur li
bera in ijs præſumitur mala fides.Aret.con
ſilio 20.colũna 2.Ideo requiritur ut appa-
ret aliqua cauſa ex qua putauerit uel puta
30 re potuerit id ſibi competere, & †quod re-

quiratur bona fides in hoc interdicto etiã
tenet Alex.conſ.69.circa princ piũ, uolũ.5.
Sed intellige prout declarat Barto in d.l.1.
§.1.ff.de itin.actuq; priuat.uerſ.uenio ad ſe
quentem,& in uerſ.ulterius quæro,ubi po
nit practicam ſine cuius dictis, ſm dictas
deciſ.Alex.& Pau.de Caſt. facile poſſes erra
re.Et ad declarationẽ interdicti de riuis,no
31 ta † quod ſi debetur mihi ſeruitus aquę,pu
ta ex riuo tuo poſſum reficere riuũ ad hoc
ut currat aqua, nec potes me prohibere,&
ſi prohibes ex eo interdicto rem tutor.l.1.
in prin.ff.de riuis,& competit etiam ſi non
doceam de ſeruitute, ſufficit enim,ut dixi,
vſus.§.hoc interdictum. d.l.1.& ubi ſupra,
& non ſolum poſſum reficere ego cui debe
tur ſeruitus,uerũ ẽt teneor,ut per Cępol.in
tract.de ſeruitutib.ruſtic.præd.q.8.in fi.alle
gat tex.clarum in l.nam ſi forte.§.ẽt uerſic.
nam ff.quemadmodum ſeruitutes amittã-
tur,& ſi ſumus plures ſocij riui, uel haben-
tes riuum cõem, alter non põt alterum co
gere ad refectionem, tamen ſi ſolus reficit
habet plura remedia contra alios. Bart.in
l.quominus.q.17.ff.de flum.& ibi Iaſ.Ang.
in l.quidam Iberus.ff de ſerui. ruſticorum,
& urb.præd. Cœpol.in tract. de ſeruitutib.
urban.præd.in tit.de refectione. uerſ.quar-
tò quæritur. & refectio itineris cui compe-
tat uide.l.in dic.§.ait prætor. ff. de itinere
actuq; priua.Dixi ſup in prin. q̃ nauiga no-
ſtra Mediolani ſunt priuata ipſius princi-
pis. Sed ad materiæ declarationem, ſcias
32 † quod licet foſſa manu facta ſit per quam
flumẽ publicum fuit,tñ eſt publica,& ideo
ſi totum Ticinum uel totum Padũ uellem
diuertere per aliam foſſam quã facerem,
& ita diuerterem, foſſa illa efficeretur pu-
blica,& ita loquitur tex.in l.1.ff. de flum.in
§.ſi foſſa,ſed ſi partem Ticini uel Padi tra-
herem extra eum prout fit de nauigijs Me-
diolani,quorum magnum extra Ticinum,
alterum uero Marteſanæ extra Abduã con
ducitur Mediolanũ, diceretur foſſa illa pri-
uata,ita probat tex.à contrario ſenſu.in l.j.
§.ſi foſſa. quæ res non paruam affert utili-
tatem,ut apparet ex dictis Bar.in l.quomi-
nus.in 12 q ff.de flum. in his.n.locis priua-
tis,nemo inuito dño poteſt aliquid facere.
Sicut nec in aliqua alia re, nec molendina,
nec pontes nec alia. §.hoc interdictum, in
l.1.ff.de fluminib.ſed in publicis ſecus,& ex
hoc dicuntur publica.ita Bar.in d.l.quomi-
nus. in 2. q. niſi tamen fieret cum alterius
iniuria ut ibi, & niſi impediretur uſus pu-
blicus.d.l.quominus.in 1.parte.& d.l.j.§.nõ
autem in uerſ.ſed Labeo.ff.de fluminib.&
Bart.in d.l.quominus.in 2. oppoſitione. in
verſic. poſſes alio modo legere,& uide latè
Alex.cõſ.193.uol.2.col.1.& 2. At Præpoſi-
tus,in c.1.§ ſi quis de mentorib.in 6.col.de
cõtinue.ubi clarè ſentit publicũ locũ eſſe
loquẽdo in nauigio Mediolani, & publicũ
eſſe, Bart.uerò in d.l.1.ff.de flum. ſe reijcit
ad dicta ſua in d.l.quominus.in q.12.& ibi
illud concludit,quod eſt uerum,ut ſi per ta
lem locum aqua non ſemper cadat uel ua-
dat,dicatur locus priuatus, ſicut etiã gloſ.
in d.l.1.ff.de fluminib.uoluit in fine, & ita
Doc.ibi omnes ſequuntur,et tex.ibi in glo.
allegatus hoc procedat, et idem Cępol.in
tit.de fluminibus in prin.et in tit.ſeq.de flu
mine priuato,et hæc opinio eſt uera in du-
biõ, ſed ubi clarè appareret cuius eſſet, uti
in nauigijs prædictis currentibus ad ciuita
tẽ Mediolani, quæ ſine dubio ſunt princi-
pis.Tunc non dicerentur publica,ſed illius
principis tñ etiam ſi perennia eſſent, hoc
patet,& ita etiam per Cæpol. in d.tit.de flu
mine priuato, uerſic.item poteſt dici,& li-
cèt quò ad aliquid diceretur publico uſu,
quia eſt principis,vt in 2.oppoſitione,Bar.
in d.l.quominus in d.uerſi. poſſes nõ tamẽ
diceretur publicum ſecundũ terminos dicti
tit.ff.de fluminib.& materiæ,& ideo nõ ha
bet locum alluuio ſm Cępol. ubi ſupra, et
in tit.de lacu.ſunt etiam principis alia rõne
dicta nauigia ſi ſunt nauigabilia,ut in dic.l.
quominus.in 2.parte,et in tit.quę ſint rega
lia.Poſſet ẽt cuiuslibet eſſe nauigiũ ꝑpetuo
currens, et etiam nauigabile, ſi à principe
emerem ius extrahendi aquã, ad hoc ut fie
ret unum nauigium ex aliquo flumine,nec
quiſquam eo caſu per illud poſſet nauiga-
rę niſi me cõſentiente.Termini igitur prę-
cedentes, quod aut eſt perẽne aut non lo-
quunt in dubio,ſed ubi qñ ſumus clari,et ita
intellige Præpoſitũ de nauigio Mediolani
loquẽtẽ, q̃ eſt publicũ eo reſpectu,q̃a prin
33 cipis eſt.Si † flumen eſt nauigabile uel in
aliud flumen nauigabile fluit nõ dico mare
iuxta dic.Bartol.in d.l.quominus.in 3.op-
poſitio-

poſitione,dicitur principis,ut in d.l.quomi
nus in 2.parte,ff.de fluminibus,ne quid in
flumine publico,& ibi Alber.Bar.in 2.q. &
alij,et Cæpol in ti:de fluminib .col.1. et ſic
priuatus non poteſt in eum aliquid immit
tere,uel facere, nec etiam populus ubi cur
ſit,ita Bal.in rubr.ff.de rerũ diuiſione,col.
3.uerſi.ſed nunquid populus,Iaſ.in d.l.quo
34 minus,in 6.notabili ubi uide. Fateor,† ꝙ
populus ubi flumen poteſt facere , uel im-
mittere in eũ ſi habet regalia ,ꝑut.habeant
ciuitates Lombardiæ ex pace conſtãtiæ, ut
ꝑ Bar.et omnes in dicta quæſt.2.in d.l.quo
minus.Sed hoc ſublato ac etiam ubi nõ ha
beat conſuetudinem , uel priuilegio iuxta
dicta Bar.in dicta quæſt.2. populus nullam
autoritatem habet.Non obſtant dicta Bal.
in l.plueus.C.de conditio.inſert.col.4.dum
vult talia flumina,ſi uniuerſa accipiantur,
eſſe in dominio Cæſaris,et ſi ſingula popu
lorum,quem Bal.ſequitur Alexan.in dicto
conſilio 193.uol.2.et Præpoſit.in titu.de cõ
ſti.inueſt.in §.ſi quis de manſoribus.col.6.
et Iaſ.in d.l.quominus.ſuper ea q.2. qa hoc
dictum Bald.intelligendum eſt, pro conceſ
ſo habendo flumen eſſe populorum ex di-
cta pace,uel præſcriptione, uel priuilegio ,
& tunc de eo eſt dicendum,ut de qualibet
alia re noſtra , quæ tamen , niſi res uniuer-
ſas conſideremus,Cæſaris eſt,omnium do
mini ,iuxta l.deprecatio.ff.ad l. Rhodiã de
iact.& Bar.in l.hoſtes.ff.de capi. Nec obſtat
conſi.Signorol.70.colũ.3.dum dicit eſſe in
dominio principis quo ad iuriſditionem tã
tũ,l.littora.ubi gl.ff ne quid in loco, uel iti-
nere publico fiat.quem ad hoc allegat Præ
poſitus,quia loquendo in flumine nauigabi
li malè loquitur,& contra omnes,& d.l.lit-
tora.ubi loquitur in littore maris. ut decla
rat Cæpol.in titu.de littore maris : in prin-
35 ci.Ex flumine† nauigabili,& pariter ex eo,
ꝙ fluit in aliud nauigabile flumen non du-
citur aqua, nec in eis aliquid fieri poteſt ni
ſi conſentiente principe , ut omnes dicunt
in d.l. quominus. Bartol.ibi in 2. q. & alij.
Fallit tamen,qñ non efficeretur flumen mi
nus nauigabile.tex.eſt in d.l. 1. §.non aũt.
ff.de flumini.& ita Iaſ.in d. l.quominus , in
6.not.& licèt in oppoſitum alleget tex. qui
vult prohibitũ eſſe,ne aliquid fiat in aliquo
loco publico ſine licentia principis : tamen
ita tex.ille intelligitur,& ita Doct.uolũt,&
ideo infertur, ꝙ ſi aqua reuertatur in flu-
men nauigabile,qñ ducitur ex flumine pu
blico non nauigabili,ualebit ædificium ibi
factum,non ſecus ac ſi fieret in ipſo flumi-
ne nauigabili, qñ non nocet nauigationi
Tñ re uera ille textus obſtat,ꝙ in uia publi
ca,et ſi non noceat,fieri aliquid non poſſit
ſine licentia principis,ſic etiam per illũ tex.
tenet Are.in conſ.30.ubi allegat etiam alia
duo iura,quæ tñ non loquuntur , qñ ſine
incommodo id fieret,prout textus allega-
tus per Iaſ.& 1.Are.qui eſt in l.ſeruitutes.§.
pe.ff.de ſeruit.Sed adhunc.§.pen.reſponde
ſecundũ Iaſ.ꝙ debet ſubaudiri, maximè ſi-
cut facit gl.ibi. Vel dic, quod in uia hoc re-
peritur,ut non liceat etiam ſine incommo
do,& ita Cæpol.in t .de ſeruit uiæ uerſ quę
ro 13.in fluminibus uero locũ hñt, quæ ſu
pra dixi.Et hoc aũt,ꝙ flumen ſit principis ,
ſequitur,ꝙ in eo põt imponi uectigal tran
ſeũtibus.Ita Alber.in dicta l.quominus . Et
36 †ideo Veneti in ſuo ſinu licitè ex hoc im-
ponunt uectigal nauigantibus,alias non li
ceret,quia mare eſt omnium.Ita Bal.in l. 3.
in 3.col.in fi.C.de naut.fœnore,& ibi idem
ibi per Sal.& Cæpol.in tracta ſeruit.in tit.ne
mari.in 5.col.poſt Bald.in rub ff.de rerum
diuiſ.in 2.col.& Firm.in tract. ſuo gabel. in
1.parte,q.6.in contrarium uidetur textus.
in l.unica,cũ rub.ff. ut in flum. publ. nauig.
lic. ubi dicit licitum eſſe nauigare in flumi
ne publico,& neminem poſſe contradice-
37 re.Sed reſponde,ut ſupra dixi,quod† domi
no fluminis prohibere, & imponere uecti
galia,ut late per Ang.in dicto.cõſ.299.ma-
xime.col.2.ubi omnino uide,& col.6 Bart.
in d.rubr. ut in flum. publ.nauig.liceat , &
Card.in dicto conſ.37.ubi uide, in quibus
locis concluditur,quod licet loca ſint publi
ca,tamen non licet prohibẽre dño illis uti,
ſcilicet nauigare,piſcare, & ſimilĩ facere,
ſic ẽt Alxe.in l.3.§.Nerua filius. ff. de acqu.
poſſeſ.& hoc locum habet nõ ſolum in flu
mine nauigabili,uerum etiam in eo, quod
ſimpliciter publicũ ſit,nam ꝗ vis liceat , ut
ſup.tñ dñs illius loci poteſt prohibere,ꝑ d.
l.quominus.ibi,niſi Imperator,&c.& loqui
tur in flumine nõ nauigabili Et ꝙ ita peda
gia,& uectigalia imponant̃ ſup flum.ſicut
in terra eſt tex.in uer.ripatica,quę ſint rega

 lia,

lia,& ibi Aluar.& alij,& per Cæſarem poſ-
ſunt imponi,uel alium non recognoſcentẽ
ſuperiorem,& hęc eſt regula,non ꝑ alium,
ut per Innoc.& Abb.in c. nouimus , extra,
de cenſibus . Tamen à cõceſſione hoc pen
det.c.porro,de priu.uſucapione,quã faciũt
omnes dñi,ut per Ang.in d.cõſ.299. col.6.
Et non obliuiſcaris eorũ,quæ ſupra dixi de
inferioribus, ꝙ non poſſunt prohibere, nè
piſchetur,allegando Iacob. in ſua inueſt.Et
ex prędictis habes,quod licet ius piſcãdi ſit
ex regalibus,tamen id intelligitur in flumi
ne publico ipſius principis,nõ ĩ aqua priua.
& hoc Aluar.in d.c.1.col. 4. & Iacob.in ſua
inueſt.in glo. & cum piſcationibus. Flumi-
38 nis commoditas † aurum ducentis utrum
ſpectet primo domino, an feudatatio,uide
Paul.de Caſtr. conſ.353.uol.1. per totum.

Tit. de Monetis.

S V M M AE.

1 *Monetam cudere non poteſt inferior a principe, niſi hoc habeat ex priuilegio uel præſcriptione, nec uenit in conceſſione regalium tale ius.*

2 *Moneta una poteſt ſolui pro alia, & quomodo hoc intelligatur, & an poſſit reſtitui alterius notæ ſeu formæ non mutata bonitate interiori, & quid ſi deficiat talis bonitas.*

3 *Moneta aurea quando datur non ſub nomine Philippeorum ſeu liberarum, ſiue florenorum quid tunc poſſit reſtitui, & nu.10.*

4 *Libris uel florenis promiſſis, etiam ex antiqua conſuetudine Mediolani poteſt ſolui ex qua qualibet pecunia, quæ expendatur.*

5 *Moneta, quæ expeditur, ſi acceptata ſit ſolutio per triginta annos a creditore præſcribitur contra eum.*

6 *Præſcriptio an currat, licet creditor proteſtetur, quando recipit monetam.*

7 *Monetarum materia, & præſertim circa eius mutationem per quos tractetur, numero 15. ad finem.*

8 *Solutio ſalarij an fiat inſpecto tempore inchoati officij, an ſolutionis.*

9 *Stipendium, quod dari debet pluribus annis pedites, an debeat dari ſecundum tempus pactorum, an ſingulorum annorum.*

10 *Solutio librarum ſi fieri debeat, poteſt dari pecunia aurea, & ſupra nu 3.*

11 *Monetæ periculum ad quem ſpectet, ſi imminuatur, & ſupra num. 3. & ſeq.*

12 *Florenorum aureorum ſi fiat mentio, de quibus intelligatur.*

13 *Conſuetudo cuius loci ſit attendenda, in moneta.*

14 *Iurans ſoluere in tot aureis, an teneatur præciſe ad talem ſolutionem?*

15 *Aureis nummis promiſſis, de quibus intelligatur.*

IN hac materia monetarum
uide Affl.copioſè loquentẽ
in d ti.q̃ ſint regalia in uer-
bo,monetæ,& dum 1.co.di
1 cit † inferiorem à principe
nõ poſſe cudere monetam,
niſi hoc habeat ex priuilegio,uel præſcrip-
tione clare apparet facultatem hãc nõ trã
ſire ſub generali cõceſſione regaliũ.Et ideo
nõ mirũ,ſi feudatarij noſtri,q̃ habent rega
lia,nõ cudũt monetã.Et hæc adde ad ea,q̃
dixi ſupra generaliter in hac dum concluſi
ſub generali cõceſſione regulariter uenire
2 regalia. Nõ † põt ſolui una moneta ꝓ alia ,
hæc eſt regula, niſi ceſſet damnum credito
ris.l.Paul.ff.de ſolutionibus, q̃ regula intel
ligit̃ in moneta alterius materiæ.ſecus ĩ ea-
dẽ materia, q̃a ẽt ſi habeat aliã notam ſeu
formam,ubi ceſſet damnũ creditoris , põt
ſolui inuito creditore.Nã cũ poſſit cõuerti
in monetam debitã,cenſetur eadem,& nõ
alia,& conſequẽter uerũ eſt non ſolui unã
pro alia.Ita Bart.in d.l.Paul.colu.1.& 2. Et
ideo ſi debetur aurea abſolute.non poteſt
dari argentea,nec econtra,etiam ſi non ſit
creditoris,q̃a eſt alia materia. & nõ poteſt
conuerti. Sic ẽt debetur argentea alterius
bonitatis,& in caſu, quo redditur in eadẽ
materia,bonitate,licet in alia nota ſeu for
ma,damnum creditoris conſideratur ſecũ
dum Ang.& Imol in d.l.Paulus, quãdo cre
ditor erat profecturus,uel nauigaturus in
alias partes,ubi moneta danda non ita be-
nè cognoſcebatur,ſiue non ita facile à quo
libet accipiebatur,ſicut debita, uel q̃a debi
tor tenebatur pecunia in nota, ſeu forma
mutata ſub pœna alteri dare, ut per eos.
Dicunt tamen Doctores , quod a præ-
dictis receditur ſecundum non conſuetu-

dinem

dinem locorum, per gl. in l. ſi quis argentũ.
C. de donationibus. Sed aduerte, quia ſi mu
tuas mihi centum Pphilippeos, poſſum reſti
tuere totidem alterius notæ ſeu formę, ſi ta
men ſint eiuſdem bonitatis, q̄ſi nõ intereſt
creditoris, iuxta ſupradicta, caſus tamen cõ-
trarium dixit Bar. in l. cũ quid. in fi. ff. ſi cer
tum petatur ubi dixit, ꝙ mutata nota ſeu
forma, erat ſoluenda antiqua, uel eius æſti-
matio, & conſequenter non poterat ſolui al
terius notæ, & ideo ex dictis Docto. in l. Pau
lus, Dec. ea. l. cum quid damnat. Barto. ibi, &
benè, ut uices. Sed an poſſim reſtituere Phi-
lippeos eiuſdem uel alterius notæ mutatos
in materia. id eſt, non eiuſdem bonitatis in-
terioris, & clarũ eſt non poſſe ex prædictis.
& ita Bar. in d. l. cum quid, & communiter
Doct. Nam fit ibi diſtinctio hæc, ꝙ aut mu-
tatur moneta in bonitate interiori, & debet
reddi, ſicut mutuata, uel promiſſa fuit, uel
eius æſtimatio, ſi reperiri non poteſt, & tũc
dicitur mutari in bonitate interiori, quãdo
eſt peioris metalli, uel minoris põderis, ut
ibi, & in d. l. Paulus. aut uerõ mutatur pre-
cium ſolum, et debitor dummodo non fue
rit in mora poterit ſoluere eodem numero
creditori inuito, intellige tamẽ quod dixi,
mutata materia, tunc non poſſe ſolui toti-
dem Philippeos, ut procedat, ſi deteriores fa
cti ſint, non ſi meliores. & ita Imol. in d. l.
Paulus. col. 1. Dixi, quod ſi debetur aurea
moneta, non poteſt ſolui argentea, nec ecõ
tra, ſed † q̄d ſi mutuo acceperim Philippeos,
9 non tamen uti nummos aureos, ſed tanquã
libras, quæ precij ſint uiginti aſſium, q̄ æſti-
matis Philippeis ad tot libras, dictũ fuerit,
Mutuo tibi mille libras, uel æſtimatis Philip
peis ad tot florenos precij trigintaduorum
aſſium, dictum fuerit, Mutuo tibi florenos
mille hoc caſu ſatis eſt ſoluere tot libras, uel
tot florenos, ex moneta, quæ expenditur in
ciuitate, cuius ratione dicitur aſſis, & libra.
Ita Bar. in d. l. Paulus in 1. q. & ita ſeruatur,
& in effectu Philippei dicuntur ęſtimati tot
florenis, uel tot libris, & ideo non eſt curan
dum de eis, ſed de florenis, & libris, & ſatis
eſt reſtituere florenos, & libras, ſicut expen
duntur monetæ tempore ſolutionis, & om-
ne damnum, & lucrum cõtingens in Philip-
peis eſt eius, q̄a accepit, ſcilicet debitoris. Ita
Barto. in d. l. Paulus, uerſi. ſed quæro, quod ſi
ego mutuaui. & hoc plenè procedit, ubi (ut
dixi) apparet æſtimatio aureo ex conuentio
ne redactam eſſe ad libras, quia qui promit
tit libras, intelligitur, ut ſupra, iuxta 1. q. Sed
ſi res eſt dubia, ut quando dicitur per cam-
pſorem. Mutuo tibi centũ libras in tot Phi
lippeis, uel depono apud te cẽtum libras in
tot Philippeis, ſicut loquitur Bar. in dicto
uerſic. ſed quæro, quid ſi ego mutuaui uel
quemadmodũ eſt caſus, quẽ nunc habeo in
facto, q̄a debitor promiſit nũmos aureos,
qui reddunt florenos tot ad rationẽ trigin-
taduorum aſſium pro quolibet floreno, an
tunc ſit idem, ita ut debitor ad aliud non te
neatur, niſi ad tot libras uel florenos, nulla
habita ratione, ꝙ nũmi aurei dati fuerint,
et uidetur idem per dicta Bar. in d. l. Paulus.
in d. q. quæ incipit, Sed quęro, quid ſi. Et fun
damentum eſt qui nummi aurei uidẽtur ę-
ſtimati, & ideo non amplius de eis, ſed æſti-
matione habenda eſt ratio l. cum dotem. C.
de iure dotium. & dicit ibi Bar. ꝙ illa uer-
ba aliquid nõ operantur, uidelicet, ꝙ fuerit
dictum, Do tibi centum libras in tot num-
mis aureis, ſatis enim erat dicere. Do tibi cẽ
tum libras. Sed dic Bar. uideri uelle contra-
rium, quia in effectu paria reddit, uel quod
mutuauerim illi decẽ libras in florenis, uel
dederim mutuo florenos ęſtimationis decẽ
librarum, quo caſu, ex tacita uoluntate par
tium inducitur, ut florenorum uideatur ce
lebrata uenditio, et ipſa æſtimatio librarum
uideatur mutuo conceſſa, per d. l. cũ dotem.
et l. quoties. C. eo. ti. et ita ut ſolę librę uideã
tur conceſſæ mutuo. et conſequẽter omne
damnũ, et augmẽtum in floreno ſit debito-
ris, et ideo in quæſt. de qua ſupra, quãdo de
bitor promittit tot nummos aureos, q̄ con
ſtant tot florenis, ut ſupra uel tot libris, nũ
mi aurei nõ uidentur æſtimati, quinimo flo
reni uidẽtur æſtimati, tot nummis aurei, et
ita nummi aurei ſolum remanere deberent
in obligatione, et nulla conſideratio haben
da eſſent mentionis florenorum, ꝙ tamen
non credo, et dictum Bar. procedit in termi
nis ſuæ quæſt. quando decẽ promittuntur
in mille, uel tot libræ in tot nummis aureis
iuxta terminos leg. ſi ſtipulatus fuero de-
cẽ in mille. & dictas lege, cũ dotem, & quo-
ties. Verùm in caſu noſtro promittũtur tot
nũmi aurei, qui cõſtat florenis tot ad ratio

nem tot aſſium quæ uerba ſunt multum remota à quæſt. Bar. & mag s accedit ad promiſſionem tot aureorum nummorũ, illo acto, ut redderetur, uel reddi poſſent in tot florenis precij aſſium triginta duorum, de qua promiſſione Bar. ubi ſupra in fine ibi, ſed ſi nõ eſſet dictum loquitur, & cõcludit, ꝙ eo caſu redditur florenos ſecũdũ æſtimationem communem, ſicut eſt tẽpore ſolutionis, d.l. ſi ſtipulatus fuero decẽ in melle, & d.l. cum dotem. & clare Abb. ſequit Bar. in c. quanto, col. fin. de iureiur. ubi uide omnino. Et Bar. in quæſt. præced. uerſi. ſed quęro, qu d ſi ego. ſicut dixi declarat Aret. in cõſi 84. col. fin. ubi uide. & Abb. in d c. quãto. col. fin. Vel dic, ꝙ in quæſt. noſtra clare æſtimãtur nummi aurei in tot florenis aſſium triginta duorum, ex quo parum refert utrũ dicatur æſtimationis florenorũ tot, ſiue ꝙ ualent tot floreni, ſiue qui conſtant tot florenis, ut patet unicuique uel exigui iudicij. & ideo nummi aurei non ſunt habendi in conſideratione amplius, ſed ipſi floreni, ꝑ d.l. cum dotem, & l. quoties & ita Bar. ratio decidit hanc q. non ipſa deciſio quęſtio. quę ad rem nõ facit, & licet relatiuum iunctum uerbo præſentis temporis non facit conditionem, ſed demõſtret, l. Stichũ, qui meus erit, cum moriar. ff. de leg. & fideicom. 3. Tamen illa demõſtratio adiecta eſt ad æſtimãdum. Et nota prædicta, quia ſæpe eueniũt, ſed difficultas eſt, quando debitor tenet ad ſolutionẽ librarum an teneatur dare ex moneta, quæ erat tempore cõtractus, uel æſtimationem, an uero ex moneta tempore ſolutionis, hoc non declarat Bar. ibi, nec Abb. qui tamen aliàs optimè in prædictis breuibus loquitur in c. quanto, col. fi. de iureiur. In hoc eſt recurrendum ad quæſtio. quãdo mutatur pecunia, an attendatur in ſolutione tẽpus cõtractus, an ſolutionis. In qua q. diſtinguit, ut ſupra, quod aut mutatio extrinſecus fit in bonitate, & non habetur in cõſideratione, quia poteſt debitor ſoluere ex ea, quę facta eſt deterior niſi fuerit in mora, quia tunc inſpicitur tempus moræ, aut mutatio fit in bonitate interiori, & tunc attenditur tempus cõtractus. & ita eſt in q̃. noſtra, q̃a licèt in effectu res redacta ſit ad tot libras, uel florenos, tamẽ ex moneta antiqua eſt ſoluendum, uel eſt ſoluenda eius æſtimatio, ſi fuit mutata in bonitate interiori. Et ita in terminis Soc. conſi. 180. col. fi. Et certe hæc ſunt ex mente Bar. & Doct. in d.l. Paulus. Nam Bar. primò quærit, quãdo ſunt promiſſæ tot libræ, quid ſoluendum ſit poſtea, Sequitur quęſtio, quando mutatur moneta, & ſic loquitur non ſolum quãdo mutatur pecunia aurea, uel argentea, ſed etiã quãdo mutuantur tot libræ, uel tot floreni ad æſtimationem aſſium triginta duorum pro ſingulo. & ita Brun. in ſuo trac. cha. 27. col. fi. Et tamen aduertendum circa primũ caput, quando ſolum mutatur preciũ, quia Bar. vult, vt à tempore moræ attendantur imminutio quo ad damnum creditoris, nõ autẽ quo ad lucrum, Sic in d l. Paulus, quia in hoc eſt uidendus Dec. in d.l. cum quid, & dum vult, vt tamen mora non noceat moratori, qui debebat minimam pecuniã, ſi maior mutetur, cum qua non fit æſtimatio, eſt videndus Imol. in d.l. Paulus. qui tenet contrarium, & Abb. in d.c. quanto, qui ſimpliciter reprobat eum, cum quibus eſt etiam cõmunis opinio. Eſt etiam aduertendum ad ſecundum caput, quando mutatur bonitas interior, ꝙ aut mutatur in omni pecunia: & tunc concluſio communis planè procedit, aut in aliquibus monetis tantùm, ut ſi nummi aurei ſint eiuſdem bonitatis, ſicut erant prius, licet precium creuerit: & tunc videretur dicendum poſſe ſolui libras, & florenos in tot nummis aureis, qua non eſt mutata bonitas interior, ſed precium: & ſi nunc precij ſunt uſſius libræ cum dimidia, & ultra, augmentum illud dicit commodo debitoris. Ita Bar. in d. q. ſed quæro, quid ſi ibi, & damnum, & lucrum florenis contingens & debitoris. & clarius Aretin. conſi. 84. colum. fina. uerſic. uenio igitur ad ſecundum. Ego tamen non recedo ab opinio. Brun. in ſuo tract. char. 28. uerſic. ſed ulterius quæro. qui tenet contrarium, dicens ita ſæpius obtinuiſſe, & cõſuluiſſe, quia in effectu mutatio eſt in bonitate interiori, id eſt propter mutationem monetæ paruæ mutatæ in bonitate interiori. Et ulterius eſt aduertẽdum quo ad ſecundum caput, & communẽ concluſionem, quæ uult ut immutatio in bonitate interiori cedat dãno debitoris, quod ſi
4 debitor † tenetur ad tot libras, uel tot florenos, in hoc dominio Mediolani poteſt ad

ſui

ſui libitum ſoluere ex quauis moneta, quæ
expendatur, nulla habita ratione bonitatis,
quę eſſet tempore cõtractus, & ita ſeruatur
in emphyteuticis pẽſionibus etiã antiquiſ-
ſimis, & eo tpe confectis, quo monetæ lon
ge excedebant precium monetarum noſtri
tpis in bonitate interiori, quia accipiũtur
ſolutiones abſque cõtrouerſia a creditorib.
ex monetis, quæ expenduntur, cõſiderato
tpe ſolutionis, & nõ contractus, & ſatis eſt
ex ẽis ſoluere tot libras, ſiue tot florenos,
ſicut in cõtractu dicitur. Et intelligo adeſſe
de hoc ordinationẽ factam a conſilio ſecre
tiori in fauorẽ equitis Caualioni contra ec
cleſiã maiorẽ huius ciuitatis, ſiue eius cano
nicos, ceſſante hac conſuetudine, eſt aduer
tendũ, an moneta illa, ex qua ſoluitur, ſiue
aurea, ſi argentea, mutata ſit extrinſecus in
bonitate tãtum, quia eo caſu ex illa poteſt
ſolui ad damnũ creditoris, ita ut ſi nũmus
aureus ſit precij librarũ octo, extinguat de
bitum librarum octo, ſicut dictũ eſt. Et q̃d
5 quid ſit, aduertendũ eſt, an † per 30. annos,
creditor receperit ſolutionẽ pecuniæ, quæ
expenditur, quia eo caſu ẽt tenetur ſemper
in futurũ recipere, per c. olim cauſam. de cẽ
ſi. vbi Abb. in ſi. dicit ita communiter teneri
requiritur tñ bona fides in debitore. Aret.
cõſi. 112. col. 2. poſt Hoſt. in d. c. olim cau-
ſam. Et ad ſuſtinendũ bonã fidẽ vide omni-
no Corn. conſ. 171. vol. 2. char. pen. & vlti. &
etiã Brun. in tract. ſuo de mone. ver. tertio
fallit, vbi etiam melius, quã alibi de ea præ-
ſcriptione loquitur, & Signorol. cõſ. 74. col.
pe. vbi etiã ponit, qualiter ſuccurratur plus
6 debito † ignorãter ſoluenti, nec proteſtatio
recipientis offendit præſcriptionẽ, ſecundũ
7 Brun. ubi ſupra. In reliquis, † maximè circa
quæſtionẽ de mutatione monetæ uide Ab
ba in d. c. 4. de iureiur. plene Rom. conſ. 123.
Anan. in cap. 2. de maled. in pen. & ult. char.
not. Abb. in 2. uol. conſ. 56. Bal. 1. uol. conſil.
pen. & conſ. fin. Signor. in d. conſ. & Soc. con
8 ſil. 6. Et † qualiter ſoluantur ſalaria officia
lium facta mutatione monetæ, uide Bal. 2.
9 uolu. conſil. 269. Et quando † quis promiſit
tot pedites inſtructos triennio retinere eo
ſtipendio, quod datur a tali ciuitate, an in-
ſpiciatur tempus pactorum, an ſolutionis
ſingulorum annorum, vide Bald. 5. volum.
conſil. 407. Quando vero mutuantur Phi-
lippei, ſiue floreni aurei æſtimando illos ad
libras iuxta dicta ſupra, & promittat debi
tor reſtituere tot libras in tot florenis ad tã
æſtimationẽ ita fieri debet reſtitutio, ſecun
10 dũ Bar. in d. q. Sed † quatio q̃d ſi. & ibidem,
& alibi Doct. communiter hoc tenent. Et
licet pro pecunia argẽtea nõ poſſit dari au
rea, nec econtra, ſicut dixi, tamẽ ad ſolutio-
nem librarum poteſt dari etiã aurea, cuius
ratione dicitur aſſis, & libra. & ita etiam uo
luit Bar. in d. l. Paulus in 2. q. & cum Bar. in
d. l. Paulus. in ſi, quando ſimpliciter mutuã-
tur tot libræ in tot nũmis aureis, & tenet
Ana. in c. 2. de maledic. col. antepenul. & pe.
Aret. in d. conſ. 84. col. fi. verſi. ſupradicto. &
Abba in d. c. quanto. in vlt. col. ad quæ uide
Bar. in l. cũ certũ. ff. de auro, & argẽto lega.
in l. ſi quis argentum. in princ. colu 2. C. de
donationibus. Paul. de Caſtr. in d. l. Paulus.
Aret. conſ. 112. Abb. in 2. vol. cõſ. 50. & Bal.
5. uol. conſ. 130. & 213. & Socin. ubi ſupra,
11 conſil. 268. col. fina. Et quando † mutuatur
nummus aureus ſimpliciter ſiue intẽdatur
ſiue imminuatur, vt poteſt colligi ex prædi
ctis, ſatis eſt reſtituere nummum aureum,
ita q̃ imminutio erit damno creditoris, &
augmẽtum lucro, & ita expreſsè Aret. in d.
conſil. 84. colu. 1. niſi debitor eſſet in mora,
quia tũc debitor tenetur ſoluere quãti plu
rimi, fuit precium aurei nummi à tempore
moræ, vt per eundem Aret. in d. cõſil. in ea
colu. Et dum dixi, ſi ſint mutuatæ libræ in
tot Philippeis uideri Philippeos uẽditos ꝑ
tot libris, & ſic ſatis eſſe ſoluere libras. Dic
etiam aliquando ex mente contrahentiũ
adhuc videri actum, ut talis æſtimatio non
facit emptionẽ, ſed Philippei ſunt reſtituẽ-
di, ut per Aret. in d. conſil. 84. col. 2. & 3. Et
12 † quia antiquitus aurei appellabãtur flore
ni, ſi fiat mentio de florenis aureis, quomo
do intelligatur. uide not. Ang. in l. lecta. col.
4 ff. ſi cer peta. vbi etiam Bar. & Fulgo. etſi
fiat mentio de florenis largi, auri, quomo-
do intelligatur, & cuius loci conſuetudo at
tendatur, vide Soci. 247. col. 3. & ſequen. &
13 cuius loci conſuetudo attẽdatur, an † locus
in quo ſita eſt res, pro qua ſoluitur, an cele-
brati contractus, vel vbi conceditur gratia,
uel priuilegium, vidẽ Alex. in 2. vol. cõſ. 21.
eſt materia l. ſemper in ſtipulationibus. ff.
de reg. iur. ubi Dec.

Et

14 Et†quando debitor promittit ſoluere in
tot aureis nummis cum iuramento,an præ
ciſè teneatur ad talē ſolutionem,uide Alex.
in 2.uolu conſ.37.col.8. & Bart.in l. a Diuo
Pio.§.in vendit.in fi.pen.col. ff. de re iudi.Et
quid ſi quis promittit tot florenos, vel ſol-
uere tot florenos in bonis ſuis,uide Soc.cō-
15 ſil.204.col.1. An† promiſſis nummis aureis
intelligatur de his, qui maioris ſint,vel mi-
noris precij? Dic ſecundū Soc.in d. cōſ. 247.
col.2.& 3.eſt materia,l.nummis.ff.de leg. &
fideic.3.quam commentatur Iaſ.in l.ſi ita ſit
ff.de leg.& fideicom.3.& inter cœtera dicit,
ꝙ fallit in dote,de quo Bai. Nouel.facit ſpe-
ciale in tract.de dote,char.60.verſ.73.eſt ve
rum,ꝙ loquitur tex.in viro dotem petente.
Sed dic multò magis procedere in vxore re
petente,dotem quia ob mulierem fauor do
tis principaliter eſt inuentus.l.1.ff.ſol.matr.
dicit tamē Curt.in tract.de monet. in 10. q.
conſuetudinem Mediolani obſeruate, vt in
telligatur de minimis, & loquitur in vxore
repetente dotem,uide etiam circa prędicta,
& alia in dictis tracta.Brunum, Curtium,&
Martin.Laud.& Affl. in tit. de falſa moneta.
Brunus tamen latius, & magis conſidetate
locutus eſt,quàm alius.

Tit. de Vectigalibus.

SVMME.

1 *Vectigal propriè dicitur, quod datur propter id, quod vehitur licèt etiam pro re exiſtenti in ciuitate, vel oppido detur, & appelletur vectigal.*
2 *Vectigal & gabella, & datium maximè Mediolani æquiuoca ſunt.*
3 *Vectigal appelletur etiam lucrum, quod percipit fiſcus ex ſale.*
4 *Vectigal dicitur omne, quod penditur fiſco.*
5 *Vectigal, tributum, cenſus penſitatio, annua præſtatio reliquum, & capitatio, quomodo differant.*
6 *Cenſualis contractus in quo differat a contractu emphyteut.co.*
7 *Collecta quid differat a tributo.*
8 *Collecta quando duplicatur, quod fit onus extraordinarium.*
9 *Gabella quid ſignificet in ciuitate Mediolani.*
10 *Vectigalia ſunt odioſa, & interpretatio debet fieri contra exigentium.*
11 *Vectigalium ſtatuta non trahuntur de ſimilibus ad ſimilia.*
12 *Libellus non offertur in cauſis vectigalium.*
13 *Vectigalium libri an, & quando probent.*
14 *Publicani dicuntur, qui conducunt vectigalia publica.*
15 *Publicani qui propriè dicantur.*

PRIMO uideamus qui ſit ue
1 ctigal,†& propriè dicitur id,
quod datur pro re quę,uide
tur, licet enim edictum de
vectgalibus eadem ratione
locū habeat pro re, quæ nō
uehitur,ſed ſit intra ciuitatem,uel oppidū,
ut p Sal.in l.vectigalia. C. ut no.vectig.in 1.
col.Fir.in ſuo tract.de gabel.in proœ.col. 2.
& magis per Cuma.cōſ. 162.circa pri.& gl.
in l.1.§ hic ti.in uerbo,pendant.ff de publi.
& Fel.in c.ad audientiam.col.9.de pręſcrip.
2 & †ęquiuoce utuntur Doct. & ſtatuta his
duobus uocabulis, Vectigal, & Gabella,ut
dicit Firm.ubi ſupra. Addo, ꝙ idem ſit de
verbo,Datiū,in hoc dominio,in quo publi
canos appellamus datiarios. Et hoc etiam
clare vult Sal.in d.l.uectigalia. in 1.col.
3 Lucrum †etiam,& quod percipit fiſcus ex
ſale, Vectigal appellatur. Quod latis uult
Salic.in l.ſi quis.C. de vectigal. & commiſſ.
& uidetur tex.de hoc expreſſus ī l. inter pu
blica.§.1. ff. de verbor. ſignificat. ubi inter
publica uectigalia numerat uectigal ſalina
rum,& idem tex.in l.1.ff.q cuiuſq; uniuer.
numine.in prin.& Cuman.clarè in d.conſil.
& uidetur d. gl.in d.c.ſuper quibuſdam, §.
1.in uerbo,pedagia de verb.ſign.& nō cur-
ro,ꝙ princeps ex ſale acquirat cōcedendo,
ut quis emat ſal, uel ut vendat iuxta d. l.ſi
quis.& dicta Abb. in d.c.ſuper quibuſdam.
§.1.de uerb.ſign.uel ēt cogēdo ut qs emat
ſal, etiam cariori precio, q ēadmodum in
hoc dominio fieri nonnunquam uidimus,
quia abſolutè dico uectigal fiſci eſſe per di
cta glo. & probat text. in d.l. inter publica.
§. 1.ubi licet fiſcus capiat, nō quia uehatur
res ſed ut quis poſſit piſcari in tali loco,eſt
vectigal,ſimiliter ut qs poſſit fodere metal
la ut in dicto textu, & conſequēter dicitur
datium,quia,ut dixi,ſunt ſynonyma.

Et

4 Et †omne id, quod fiſco penditur, uectigal
eſt, ut per Cor. in d. conſ. loquendo in ſali-
nis difficultatem faciebat mihi, quia nõ dr̃
penderi aliquid fiſco extra rem ipſam, ꝑut
fit, qñ ſoluitur vectigal pro tali re, ſiue ue-
hatur, ſiue ſit intra ciuitatem, ut ſupra di-
xi, ſed vr̃ precium rei, & ſalis, qui emitur,
quamuis cariori precio. Attamẽ hoc nihil
eſt, quia re ipſa in idem cadit, nam prohibi
tus eſt mihi uſus ſalis, niſi emam in ſalinis,
& ibi ſi emo, ergo multo plus, q̃ feciſſem,
ubilibet fuiſſem in emẽdo, & illud plus hoc
modo re ipſa propter vſum ſalis pendo fi-
ſco. ergo eſt uectigal, & cõprehenditur ſub
omni uocabulo vectigalis, gabellę, & darij.
Attenderem tñ in hoc, ſi caſus continge-
ret, prout contigit, communem uſum lo-
quendi principis, & eius magiſtratus, qui
eo legetur ex lectura decretorum, & ordi-
5 num ſuper his æditorum. Et quæ ſit† diffe-
rentia inter uectigal, & tributũ, uide ꝑ Fir.
ubi ſupra. & ibi inter cætera dicit, ꝙ ſyno-
nima ſunt tributum, cenſus, penſitatio, &
annua preſtatio, qñ tñ debentur fiſco. Ad q̃
addo Fel. in d. c. ad audientiam, col. 9. ubi de
verbis. Annona. Tributum, Vectigal, reli-
quũ, capitatio, & cẽſus, & de cenſu, ſiue cõ-
6 tractu cenſuali, & † in quo differat a contra
ctu emphyteut. uide Soc. conſ. 167. non inu
tilis, col. 1. in fi. & Ale. cõſ. 14. col. 3. vol. 2. &
Fir. ubi ſupra, col. 2. & uide de ui prædicto-
rum uerborum in primis omnino gl. in d. l.
1. §. hic tit. in uerbo, penda. ff. de public.
7 Et quomodo† differant tributum, & colle
cta; uide Fir. ubi ſupra, col. 3. & 4. declarat
quomodo collecta poſſit eſſe munus ordi
narium, licèt ex regula ſit extraordinariũ.
8 Et†ꝙ ubi eſt munus ordinarium, ſi duplice
tur, etiam dicatur ordinarium. Quæ nota
ad intelligentiã oneris tã grauis, quod pa-
titur miſerandum hoc dominũ appellatũ-
que menſuale, quod ſæpe etiam augetur.
9 Et† licet, ut dictum eſt, gabella pro vectiga
li accipiatur, & eandem uim habeat. Tamẽ
in hac ciuitate ſignificat locum, ubi reponi
tur ſal, quemadmodum dicimus de ſalinis.
iuxta nota. per Abb. in d. capi. ſuper quibuſ
dam. §. 1.
10 Et nota †ꝙ vectigalia ſunt odioſa, & fieri
debet interpretatio contra exigentem.
Corn. in conſil. 199. col. 4. uol. 1. Statuta de
vectigalibus debent reſtringi. ut minus de
rogent iuri cõi, Socy. conſ. 302. col. 2. &
3. circa medium, & 4. circa fi.
11 Statuta† vectigalium, quia carent ratio-
ne, non trahuntur de ſimilibus ad ſimilia,
12 Aret. conſ. 92. col. 2. In cauſis† uectigalium
non offertur libellus, ſed pro libello publi
cani offerunt capturam, & carceres, & reũ
retentionem. Bal. 1. uol. conſi. 238. in pri. Li
13 bri† vectigalium an probent, & quando, ui
de Soc. conſ. 208. col. 2. habetur in l. admo-
nendi per repetentes, ff. de iureiuran. & per
Fir. in tract. ubi ſupra, in 4. parte, & ibi etiã
14 an ædantur. Publicani † dicũtur, qui condu
cunt publica vectigalia, l. quantæ. §. fi. ff. de
publ. & in l. 1. hic titulus, ff. eo. ti. & talis fuit
S. Matthæus, ſecundum gl. in d. §. hic tit. &
in l. inter publica, §. 1. ff. de uerb. ſig. & q ꝓ-
15 prie dicantur publicani, † an non ſolum q
habent vectigal conductum, verum etiã q
habuerunt, & an participes, & fideiuſſores
eorum, vide Fir. in eo. trac. in 2. parte, q. 17.
quæ ſcire expedit propter ſtatuta de eis mẽ
tionem facientia, & licet ut plurimum Do-
ctores, gabellæ uerbo, & gabellarij, utãtur,
tamen idem dicendum eſt de publicanis, &
uectigalibus, ut ſupra uidimus. Et ad prædi
cta. vide Alcia. in d. l. inter publica, §. 1. ff. de
uerb. ſign.

Tit. Vectigalia qui poſſint imponere.

SVMMAE.

1 *Vectigalia noua poſſunt imponere, qui non reco gnoſcunt ſuperiorem.*
2 *Vectigalia ſunt ex reſeruatis.*
3 *Vectigalium impoſitio quæritur tanto tempore, cuius initij memoria non extet, non requiritur ſcientia a principis, bona fides, nec titulus.*
4 *Vectigalis inſtitutio eſt ex maxime imperio.*
5 *Ius exigendi uectigal an quæratur preſcriptione.*
6 *Vectigal nouum an poſſit imponi per habentem iura imperialia in ſuo territorio in præiudicium eius, cum quo habet conuentionem, ut ei nihil innouet.*
7 *Vectigalia noua an poſſit imponi ſubditis, & qualiter eius ſuccurratur.*

Vecti-

8 *Vectigalia noua an poſſit imponere feudatarius ſub ditis, uel concedere, ut inter ſe imponant, & tit. de Ang. nu. 3.*
9 *Vectigalis noui exigendi ius non comprehendi in uerbis amplis generalibus.*
10 *Vectigal nouum imponere poteſt habens iura principis.*
11 *Vectigal nouum ſi debet imponi requiritur licentia principis.*
12 *Vectigal nouum ex qua cauſa iuſta poſſit imponi.*
13 *Collecta noua non poteſt imponi ſicut nec nouum uectigal.*
14 *Titulus iuſtus, uel poſſeſſio exigẽdi uectigal quaeicatur.*

His breu iter uiſis ad declara-
tionem terminorũ quæro
1 †qui poſſint imponere no
ua uectigalia, uide Fir. ubi
ſupra, in prima parte, ubi la
tè loquitur de Imperatore,
Rege ſuperiorem non recognoſcente, qui
abſq; dubio poſſunt, deinde de baronibus,
feudatarijs, ciuitatibus, uillis, & caſtellis, at-
que alijs quæ uideri poſſunt, quibus adden
2 do aliqua. Scias, †quod vectigalia ſunt ex re
ſeruatis principi ioto ti. C. noua uectig. in
ſtitui non poſſe. d. c. ſuper quibuſdam, §. 1.
3 de uerb. ſignif. Et †eorum impoſitio quæri
tur iã io tempore cuius initij memoria nõ
exiſtat in cõtrarium, nec requiritur ſciẽtia
principis, nec alterius, nec bona fides, nec
titulus. Alc. cõſ. 6. in 1. uol. circa quæ uide
Bal. 5. uol. cõſ. 340. & in 3. cõſ. 370. Bal. uol.
3. conſ. 468. uol. 5. cõſ. 445. eſt materia Bar.
in l. ſi publicanus §. fi. ff. de publica. ponit Iaſ.
in l. imperiũ, ff. de iuriſd. om. iud. Sal. in l. ue
ctigalia. C. noua uectigalia inſtitui non poſ
ſe, & dixi ſupra, in tit. de principe. in mate-
ria collectarum, & Sal. in dicta l. uectigalia,
ponit col. 1. quæ dicantur noua uectigalia,
4 & †q̃ inſtitutio uectigalis eſt inter ea, quæ
ſunt ex maximo imperio. quia non compe
tit alij quam principi, ita vt etiam non com
peat ciuitati, dicta l. uectigalia, per d. Mar.
in tractatu de principe in tit. de fiſco concl.
5 33. 68. & 56. Abb. conſilio 20. Et an† quæra
tur ius exigendi uectigal præſcriptione, ui-
de Bal. 1. uol. conſi. 257. & eodem uol. cõſi.
6 242. An †habens iura imperialia in territo-
rio ſuo poſſit imponere nouum vectigal in
præiudicium eius cum quo habet con uẽ
tionem, ut ei nihil innouet, uide Angel. cõ
7 ſi. 289. columna penultim. An †ſubditis poſ
ſint imponi noua uectigalia, & qualiter eis
ſuccurratur, uide Bald. in §. pen. in titul. de
pace tenenda, & in c. pen. de cap. cor. per Ia-
cob. in tract. de homag. & Papa. in l. placet.
C. de ſacroſ. eccleſijs. An †feudatarius poſſit
imponere noua uectigalia ſubditis ſuis, ui
de Bal. 5. uolu. conſ. 436. & Parpal. ubi ſupra
& an feudatarius poſſit concedere ſubditis
ſuis, ut inter ſe imponant nouum uectigal.
9 uide Bal. 5. uolum. conſ. 507. Per †uerba ge-
neralia, & ampla non intelligitur conceſſũ
ius exigendi nouum uectigal, niſi expreſſe
cõcedatur. Imol. conſ. 121. poſt medium, &
dixi ſupra dum in genere locutus ſum de
10 regalijs. Habens †iura principis in ſuo terri
torio poteſt nouum uectigal imponere, ut
p Abb. conſ. 20. col. 1. ubi loquitur de Senẽ
ſibus, uide omnino Cuman. conſ. 162. circa
11 finem. Ad †imponendum nouum uectigal
requiritur licẽtia principis, quam facile cõ
cedit quando patria eſt tenuis, Bald. 5. uol.
12 conſi. 340. Quæ †ſit iuſta cauſa principi im
ponendi nouum uectigal, uide Signorol.
conſ. 108. col. 3. Iacob. in d. tract. de homa-
13 gijs. & Parpal. in d. l. placet. & †ſicut non po
teſt imponi nouum uectigal, ita nec noua
collecta, ut per Cor. in conſilio 190. uol. 1.
col. 2. in fi. & ſeq. & col. pe. & dixi ſupra. Quo
14 modo dicatur quis eſſe in iuſto titulo, uel
iuſta poſſeſſione exigẽdi uectigal ita ut ex
cuſetur à pena, uide Bal. notabiliter. 4. uol.
conſi. 289.

Tit. de Vectigalium conductione.

SVMMAE.

1 *Vectigal ſi alienetur ad certum tempus utrum dicatur uenditio ad locatio, & in quo conſiſtat utilitas.*
2 *Licitationis materia.*
3 *Licitator primus an poſſit eligi a fiſco quando ſe oundem non eſt ſoluendo.*

Per-

4 *Perfectus quando dicatur contractus in licitationibus.*

5 *Magiſtratus ad quem pertinet cura uectigaliũ non poteſt illa conducere, & decreto Mediolani, ut nullus officialis nec eius filius, pater, frater, &c. poſſit conducere uectigal.*

6 *Præſumptio iuris & ex iure non admittit probationem in contrarium.*

7 *Præſumptio iuris, & ex iure indirectam admittit contra ſe probationem.*

SVcceſſiue plura uidenda eſſent circa materiam conductionis uectigalium, de quibus latè ponit Firm. in ſuo tract. in 2 parte, ad quẽ nè ea denuo repetam te reijcio, unum tantummodo te admoniſſe uelim, ut circa 1. quæſt. qñ
1 uectigal alienatur ad certum tempus, utrũ dicatur locatio, uel uenditio, ex quorum terminorum declaratione inſertur, et an quando fiat remiſſio mercedis, et ſucceſſiuè de remiſſione ipſa, ut uideas, quæ dixi latiſſimè in parte ſeq. quæ eſt ultima totius operis ad hoc facta, ut ex eius inſcriptione
2 uideri poteſt, et † circa materiam licitationis, uide omnino Bar. in l. licitatio, in prin. ff. de pub. et in l. ſi tẽpora. C. de fide inſtru.
3 lib. 10. Et in quæſt. quando † unus uectigal licitatur promittit emere, uel conducere poſt alium qui pariter promiſit, et ſecundus nõ eſt ſoluẽdo, an poſſit eligi primus, et in qua, Bar. in d. l. licitatio, uult poſſit, et teneri primum non liberari p ſecundum offerentem, uide plenè Ba. 2. uol. cõſ. 327. eũdem omnino, uolum. 3. conſ. 191. Firm. ubi ſupra, et omnino Cur. conſ. 4 ſiue 40.
4 Et † quando dicatur perfectus contractus in his licitationibus, uide ultra Bar. ĩ d. l. licit. Bal. 4. uol. conſ. 393. et Firm. ubi ſupra, q. 10. Credo eſſe materiam d. l. ſi tempora, C. de fide inſtru. ubi eſt uidendus Ioan. de
5 Plat. Scias etiam in materia uectigalium æditam eſſe cõſtitutiones Mediolani, ut nullus familiaris principis, nullus uel officialis, et qui ſtipendia meret à principe ſe intromittat in uectigalibus principis conducendis pariterq; etiam prohibet, filios, fratres, filios fratris aſcendentes, et alias perſonas ſub pœna publicationis bonorum, et alia arbitrio principis, qui ordo eſt factus ad hoc ut præfecti redditibus principis ad quos ſpectat onus eorum, et iuriſdictionis exercendæ in cauſa uectigaliũ, et conſeruãdi ipſos redditus, ipſimet uel per ſuos non conducant uectigalia, nec in eis partem habeant, quia deinde eſſent iudices in clauſa ꝓpria, et male ſe haberet fiſci, et pariter eſt factus reſpectu aliorum officialiũ, quia abſolutè omnibus loquitur, nè eorum fauore ſequatur detrimentũ fiſco, reſpectu uero attinentiũ, eſt ædictus ex quadã pſumptia opinione ſocietatis initæ cum officialibus, ſiue nè officiales ipſi conduci faciant ab eis ue-
6 ctigalia, et † quia lex diſponit, et ſuper præſumptio uidetur pſumptio iuris, et ex iure, cõtra quam non admittitur probatio in contrarium, ut no. in l. a diuo Pio. §. ſi pignora. ubi gl. ff. de re iud. et per Doc. in l. ſiue poſſidetis. C. de prob. p Inno. et Doct. in c. quia
7 uerſimile. de pſumptio. nñ indirecta † uia admittitur ꝓbatio in contrariũ, uidelicet nõ eſſe caſum, ex quo reſultet talis præſumptio iuris, et ex iure, glo. eſt notabilis in cle. unica in uerb. feciſſe narramus. de ꝓb. nor. Inn. Ant. de Butr. et Doct. in c. ad · d. de ſpõſal. ut puta probando fratrem, ſiue attinentem non eſſe talem, in quo poſſit cadere ea præſumptio uel ob inimicitiam inter ipſos exiſtentem, uel alia ex cauſa, et ub. caſus cõtingeret in attinente maximè alterius officialis, quã ex eis redditibus præſunt, uel ex ijs magnis officialibus, qui omnibus, quibus uolunt fauoribus pellent, impium eſſet, ut punirentur niſi a latere fiſci probaretur malitia, ſiue fraus, et ante d. conſti. adetat decretum comitis uirtutum quo ſolum prohibebantur attinentes quæſtorum qui redditibus præſunt, et Referendariorũ curiæ, qđ etiam nõ fuit uſui receptum, ut patet in decreto exinde ſecuto poſt xxi. uel xxij. annos, quo ſolum abſolutè prohibeatur officiales, et iure communi non etiam abſolutè officiales ipſi ꝓhibentur conducere uectigalia, ſed duntaxat. 2. quorũ interuẽtus requirit in eorũ locationibus, & magis quando ſunt iudices inter fiſcũ, & publicanos, maximè in remiſſionibus quæ ob bellum, uel alium caſum fortuitum petũtur, ſecũdũ Ang. in Auth. de alienatione, & emphyteuti. §. œconomus. & Firm. in tracta. de gabel. in 3. parte, col. 3. uerſic. 5. & ibi ponit col.

colum.1. quod regulariter omnes poſſunt conducere uectigalia, & quilibet cenſetur habilis poſtea condeſcendes ad perſonas prohibitas.

Tit. de Vectigali quod ſoluitur ex contractu.

S V M M AE.

1 *Vectigali ſoluto ex contractu an debeat ſolui ex diſtractu.*

2 *Vectigali ſoluto ex contactu an debeat ſolui iterum quando transfunditur in alium, uel quando reficitur combuſto protocollo.*

3 *Vectigal quando ſi ſoluendum ex contractu conditionali, & tit. quo loco, & temp. ſit ſoluen. vectigal, nu. 8.*

4 *Vectigal an debeat ſolui ſi fiat conuentio de 'contrahendo, uel contractus precio declarando per tertium nominatum.*

5 *Vectigal non debet ſolui quando acceſſoriè fit uẽditio ad contractum locationis, uel dotis ubi pro locatione uel dote non debeat ſolui.*

6 *Statutum loquens de ſolutione, uectigalis pro frumento ꝙ extrahitur quomodo intelligatur.*

7 *Vectigal non ſoluitur quando adeſt ſtatutum ut pro inſtrumento ſoluatur uectigal, & fiat contractus ſine inſtrumento.*

1 DVM Firm. in 5. parte quærit
†ſi eſt ſoluendum vectigal ꝓ
2 cõtractu, an ẽt ſolui debeat
ꝓ diſtractu. Et quid †ſi unꝰ cõ
tractus trãsfundatur in aliũ,
uel ſi reficiatur combuſto protocollo. Ad-
de Paul. de Caſt. conſ. 328. col. 5. & ſeq. Alex.
conſ. 37. col. 3. uol. 3. & Bal. uol. 5. conſ. 164.
3 & dum tangit. An † & qñ ſit ſoluendum ue
ctigal pro cõtractu cõditionali. Adde Aret.
conſi. 11. col. 1. circa fi & col. 4. poſt mediũ.
4 Quid † ſi fiat contractus, uel conuentio cõ
trahendi precio declarando per talem an
debeatur uectigal pro eo contractu, ſi non
ſequatur declaratio, & an fauore vectigalis
debeat ille cogi ad declarandum uide Bald.
5 4. uol. conſ. 444. Si † uectigal debet ſolui pro
uenditione, non autem locatione, uel do-
te, & fiat uenditio acceſſori ad principalẽ
contractum locationis uel dotis pro tali
contractu uenditionis acceſſoriæ non de-
bet ſolui uectigal, ut per Anch. cõſ. 71. Quo
6 modo † intelligatur ſtatutum loquens de ſo
lutione uectigalis frumenti quod extrahi-
tur, uide Firm. ubi ſupra, in d. 5. parte, colu.
fi. uer. 18. quæro. Feder. conſ. 127. ubi etiam
7 ponit † ſi ſtatutum loquatur de frumento
quod ducitur per eum qui trãſeat quomo-
do intelligatur. Si ſtatutum uelit ut pro in
ſtrumeto ut ſoluatur uectigal, & fiat cõtra
ctus ſine Inſtrumento vt ſoluitur Imol. con
ſil. 17. Firm. in 6. parte tractat. & uide etiam
de hac materia, infra pro quibus rebus ſol
ua. uectig. uerſicu. ſi loquatur ſtatutum.

Tit. Vectigal quo loco, & tempore ſit ſoluendum.

S V M M AE.

1 *Vectigal ſolui dẽt in loco ſolito adeo ut ſi albi exigatur priuatur iure ſuo qui illud habet.*

2 *Vectigal quod ſolet exigi a tranſeuntibus per aquam nõ poteſt exigi ab ijs qui per terram iter faciunt, nec econtra.*

3 *Statutum diſponens ut uectigal ſoluatur a tranſeuntibus per territorium non habet locum, quò ad tranſeuntes per uiam communem.*

4 *Vectigal ſi debet ſolui ad portam, etiam ſi quis ſit in ſuburbijs.*

5 *Statutum puniens eum qui extraxerit an comprehendat uolentem extrahere.*

6 *Vectigal debetur ei ad quem ſpectat ius primo menſis. quãdo uno menſe ſpectat uni, & alium ſpectat alteri, & quis cœpit primo menſe extrahere, ſed non potuit impeditus tempeſtate, & alio menſe extraxit.*

7 *Vectigal quo loco ſit ſoluendum quando contractus eſt conditionalis, & conditioalibi purificatur quàm in loco contractus.*

8 *Vectigal debet ſolui tempore celebrati contractus conditionalis, non tempore euenientis conditionis, & tit. de uectig. quod ſol. ex contr. nu. 3.*

9 *Vectigal ſoluendum eſt in loco contractus, licet res alibi ſit.*

10 *Statutum de ſoluendo uectigali obligat forenſes in territorio conſtituentium contrahentes.*

Ve-

11 *Vectigal pro dote an debeat ſolui in loco contra-
cti, an in loco conſumati matrimonij.*
12 *Statutum ut ex contractu extra territorium ce-
lebrato ſolui debeat uectigal in loco domicilij
qualiter intelligi debeat.*

ET circa materiam in quo lo
co ſit ſoluendum uectigal,
de qua Fir. ĩ d. tract. in 6. par
1 te. Adde † ꝙ uectigal debet
ſolui in loco ſolito, & non
alibi, Firm. ibi, col. fin. uerſi.
ſed pone. & ſi alibi habens uectigal exigat
priuatur iure ſuo. Anan. in c. 2. de iudæis,
col. 1. in fi. uerſi. & per illũ tex. poſt Butr. &
2 Cand. ibi. Et ideo † ſi eſt ſolitũ exigi a tran-
ſeuntibus per aquam nõ põt exigi ab ijs q
p terrã trãſeunt, nec ecõtra. Bal. uol. 5. cõſ.
3 140. uerſus finẽ, imo † ſtatutũ diſponens ut
ſoluat̃ uectigal a trãſeuntibus p territoriũ,
nõ cõprehẽdit tranſeuntes p uiã cõmunẽ
Soc. conſ. 302. col. 4. Soc. conſ. 217. col. pen.
4 poſt mediũ. Si † uectigal debeat ſolui ad por
tã ciuitatis, nõ prius cõtracta erit obliga-
to, q̃ ſit puentũ ad portã, licèt qs ſit in ſu-
burbijs Bal. vol 1. conſ. 272. col. 2. circa fi &
5 col. fi. ſi † ſtatutum ponit eum q extraxerit,
an comprehendat uolentem extrahere, ui-
de Ang. in l. arboribus. §. idem tractat. circa
6 fi. ff. de uſufr. Si † uectigal primi menſis ſpe
ctet uni, & ſecũdi menſis alteris, & quis in
primo mẽſe cęperit uelle extrahere, ſed nõ
potuerit tẽpeſtate impeditus, & exinde ſe-
cundo menſe extraxerit, uectigal ſpectabit
publicano primi menſis. Ale. uol. 3. cõſ. 7. In
7 † quo loco ſit ſoluendum uectigal contra-
ctus cõditionalis celebrari Venetijs cuius
conditio eueniat alibi, uide Fir. ubi ſupra,
in j. q̃ſt. & Alex. in d. 3. uol. conſ. 7. Vectigal
8 debet ſolui tẽpore celebrari contractus cõ
ditionalis, non tẽpore euenientis conditio
nis, Fir. ubi ſupra, col. 2. & Ale. in 4. uol. cõſ.
9 36. col. 2. & ſeq. Si † hic uendatur res exiſtẽs
alibi, uectigal hic ſoluendum erit, ut p Fir.
ubi ſupra, col. 3. & Alex. uol. 3. conſ. 51. col.
1. & uol. 5. conſi. 49. col. 2. in fi. & ſequen. &
Socin. conſ. 302. col. 1. 2. & 4. circa fi. & ſeq.
10 ſtatutum † diſponens ut uectigal ſoluat̃ li-
gat forenſes in territorio ſtatuti contrahẽ
11 tes. Corn. 1 uol. conſ. 199. circa prin. An † ue
ctigal pro dote ſolui debeat in loco contra
eſt conſumati matrimonij, uide Soc. conſil.
12 302. col. 2. Statuto † diſponente, ut pro con
tractu extra territorium celebrato ſolui de-
beat uectigal in loco, in quo quis incola eſt
qualiter intelligi debeat, uide Socin. conſi.
302. col. 3. & ſeq. & col. 6. & ſeq.

Titul. Vectigal ſoluere qui teneantur, & qui ab eo excuſentur.

SVMMAE.

1 *Vectigal ſoluere, quis teneatur ex multis perſo
nis enumeratis.*
2 *Vectigal ſoluere teneatur, emptor non uenditor.*
3 *Vectigal an teneatur ſoluere clerici pro rebus?*
4 *Vectigal an teneatur ſoluere commune, vel fi-
ſcus emptori quando quis illud emit a commu
ni, vel fiſco?*
5 *Vectigal an teneatur ſoluere emens ab eccleſia,
vel fiſco?*
6 *Pedagij exemptionem, an intelligatur habere
qui habet priuilegium eundi, & nauigandi ſi-
ne moleſtia.*
7 *Vectigal an teneatur ſoluere hæres, vel lega-
tarius?*
8 *Vectigal non poteſt imponi forenſibus cõducenti-
bus neceſſaria ad locum, qui ſit exemptus a ue
ctigalibus ex conuentione.*
9 *Scholaris priuilegium, ut non teneatur ad ve-
ctigalia, an gaudeat qui deſiit eſſe ſchola-
ris.*

1 ET circa materiã eorum † qui
ſoluere debent uectigal, &
qui ad ipſum non tenentur,
uide multa, quæ poſita ſunt
per Firm. in dicto tracta. in 2.
2 parte. Quibus † aliqua addendo dum dicit
emptorem mercis teneri, non autem uen-
ditorem, uide Alexan. qui idem uult, in 3.
uol. conſi. 50. col. 2. & uide etiam Soc. con-
ſil. 147. in tribus primis col. & ibi etiam po-
nit utrum creditor, uel debitor teneatur
3 ſoluere uect. Et † an clerici teneantur pro
rebus ultra Firm. uide omnino quæ dixi ſu
pra in titu. de priu. in mat. collectarum, &
ibi etiam plene tetigi de eorum, colonis,
4 & maſſarijs. Et † quando quis emit a com-
muni,

muni, uel fiſco uectigal an teneatur cōmune, uel fiſcus ſicut alius priuatus ſol ere emptori. uide Bar. in l. licitatio. §. fiſcus ff. de publica. Iaſo. in l. ne quidquam. ff. de eden. ubi etiam Alex. & Alex. conſ 149. col. 2. uolu. 2. Bart. conſ. 226. Cauetur ſtatuto, alias eſt cō
5 ſil. 119. Soc. plenè conſ. 226. An † emmentes ab eccleſia, uel fiſco teneantur ad uectigal, uide Bart. in d. l. licet. §. mercatores. ff. de publ. dixi ſupra ſub tit. de principe. in materia immunitatum, & pendet a quæſtione, an nō priuilegiatus ſuccedēs priuilegiato utatur priuilegio eius, cui ſucceſſit, de qua ī Auth quas actiones, col. penul. C. de ſacroſ. eccle. ponit de hac quæſtio. quādo non immunis ſuccedit immuni Dec. conſil. 48. ubi limitat Bart. in d. § mercatores. & Dec. conſil. 51. &
6 pro tenui facultate, col. 2. An † habens priuilegium eundi, & nauigādi, ſine moleſtia intelligatur habere exemptione pedagij, dic eum habere, ut per Signorol. conſ. 70. col. 3.
7 Et † an heres, uel legatarius teneatur ad ſolutionē uectigalis, uide ultra Firm. ubi ſupra, in q. 16 Soci. conſ 246. in tribus 1. col. Quid
8 † ſi locus ex conuentione ſit exemptus a uectigali, an poſsit imponi uectigal forēſibus conducentibus ad eum locum neceſſaria?
9 Abb. tenet nō poſſe, conſ. 30. col. 2. Et ſi † ſtatutum dicit ſcholarē non teneri, an habeat locū in eo qui deſiji eſſe ſcholares, uide Fir. ibi. q. 30. & Bar. conſ. 134.

Tit. Vectigal pro quibus rebus ſoluatur.

S V M M AE.

1 *Vectigal quibus ex rebus ſoluatur remiſſiuè.*
2 *Vectigal an debeat ſolui quando ſtatutum mandat, ut tantum ſoluatur pro libra, & res minoris precij ſit, quam libra.*
3 *Vectigal non debet ſoluere deferens res in exercitum mandato principis.*
4 *Vectigal an ſoluatur pro refectione inſtrumenti?*
5 *Vectigal ſolui non debet pro datione in ſolutum, quia propter appellationem ſit ſuſpenſa, uel reuocata, vel quando debitor bona recuperauit.*
6 *Statutum loquens de mutuo, in ſolutione vectigalis, an habeat locum ſi numeratio non interuenit.*
7 *Statutum diſponens ut pro quolibet contractu alienationis ſoluatur uectigal an comprehendat permutationem.*
8 *Statutum loquens de contractu, an habeat locum in donatione?*
9 *Statutum loquens de venditione, an habeat locum in pacto de vendendo?*
10 *Statutum loquens de contractu, an habeat locum in contractu nullo.*
11 *Exceptio nullitatis contractus ab una parte facta, propter non ſolutum vectigal, an poſſit excipere per replicationem paris culpæ.*
12 *Statutum annullans contractum propter uectigal non ſolutum, an habeat locum in teſtamento?*
13 *Vectigal an debeat ſolui quando ſtatutum uult, vt ſoluatur pro uenditione, & hæres cogitur ex diſpoſitione teſtatoris uendere?*
14 *Vectigal ſi ſit ſolutum in alia parte iudicij, non pro petitione facta, an iudicium ſit nullum, quando ſtatutum vult, ut ſoluatur pro litibus ſub pœna nullitatis?*
15 *Vectigal qualiter ſoluatur pro quantitate petita ad rationem duorum denariorum pro qualibet libra, cum quis petijt triginta, & obtinuit decem.*
16 *Vectigal an debeat ſolui pro eo, quod ſupereſt deductis expenſis.*
17 *Vectigal qualiter ſoluatur quando ſtatutum vult illud ſolui pro hæreditate, & quis ſit inſtitutus donec viuat, & ſub conditione.*
18 *Vectigal qualiter ſoluatur pro annuo legato, quando ſtatutum vult, ut pro quolibet legato ſoluatur.*
19 *Vectigal an debeat ſolui quando hæreditas patris eſt delata filio, & ſtatutum uult, ut ſoluatur pro quolibet hæreditate.*

1 MVLTA † pro quibus ſoluitur, aut non ſoluitur vectigal connumerat Firm. in eo tractatu, de gabel. in octaua parte, in ſecūda parte illius octauæ. & dum loquitur de re ineſtimabili, uide Alexand. in l. quarta, §. prætor, ff. de dam. infect. Alexand. conſi. 14. colum. 5. circa fin. in 2. uolu. et conſi. 57. col. 2. eod.

2 2.eod.vol.Si † ſtatutum mandat tantum ſol
ui pro libra,& res ualeat minus libra, an de
beat fieri ſolutio,uide Firm. ubi ſupra in q.
3.et omnino Roma.côſi.434.circa mediū.
3 Et † de rebus.quæ ad exercitū deferuntur vl
tra Firm,q.8.vide Bald.2.uol,conſi.496.ubi
dicit pro eis nihil deberi ſi deferantur man
dato principis ſecus ſi ſua ſpōte q̄s ad exer-
4 citū ferat. Et † an ſoluatur uectigal ꝓ inſtru
menti refectione uide Felin. in c.cū acceſſiſ
ſent.col.pen.de conſt. & col.fi.Bar.conſ.67.
5 & † ſi eſt ſoluendum pro datione inſolutū,
quę fuit ſuſpenſa per appellationem,uel re
uocata,uel quia debitor bona recuperauit,
an ſit nihilominus ſoluendum uide Abb.q.
dicit ſoluendum non eſſe,conſil.69. idē te-
net Soc.conſ 76.colum.2.& ſeq.Si ſtatutum
6 † loquatur de mutuo, an habeat locū ſi nu-
meratio non interuenit,uide Ange.cōſ.49.
7 Si † loquitur ſtatutum de quolibet contra-
ctu alienationis an comprehēdat permuta
tionem,uide Fir.ibi.q.7.& Rom.conſi.189.
8 circa fin.Et quando † ſtatutum loquitur de
contractu an habeat locū in donatione, ui
de Corn.conſi.78.colū. fi circa fin.& ponit
9 Bar.in l.3.colum.1.ff.de donat.& † ſi loqua-
tur de uenditione an habeat locū in pacto
vendēdi,vide Ang.in l.1. C. de pact. pignor.
10 Alc.in 4.uolu.conſi.106.& † quid iuris, ſit,
ubi contractus ſit nullus,uide Alc.cōſ.104.
col.3.& fi.in 1.uol. & in 4. uol.conſi.36.col.
3 in pri.Fel.in c.ex tenore col.3. & ſeq.de re
ſcri.Rom.conſi,78.Et de his,& ſimilibus q̄-
ſtionibus,uide Fir.in 3. parte,dictę octauæ
11 partis. Et quia in q.16.quærit † quando ſta-
tutum uult, ut pro cōtractu ſoluatur uecti
gal,alias ſit nullus, & una partiū excipit de
nullitate cōtractus propter nō ſolutum ue
ctigal,utrum poſſit altera pars replicare de
pari culpa.ſ.ipſum excipientem nō ſolutiſſe,
uide in hac quæſt.Alex.in l.fi.§.pen.colum.
2.ff.de eo per quem factum erit, & l.cū mu
lier.col.8.& ſeq.ff.ſol.mat.Arct. cōſi.101.in
12 fi,& conſi,ſeq.col.2.Et † circa ſtatutū annu-
las contractum propter uectigal nō ſolutū
an habeat locum in teſtamento de quo per
Firm.q.19.Adde Bal. 1.uolu.cōſil.358.col.
13 1.& 2.in prin.Et † ſi ſtatutum uelit ſolui ue
ctigal pro uenditione, & hæres cogat uen-
dere ex d ſpoſitione teſtatoris, an ſoluere
debeat uectigal,uide Bal.5.uolu.conſi. 440.
circa fi.ſtante ſtatuto,ut pro litibus ſolui de
14 beat uectigal ſub pœna nullitatis,& † uecti
gal nō ſit ſolutum pro petitione in iudicio
facta,an iudicium reddatur nullum ubi ſol
uatur in alia parte iudicij uide Fir.in 4 par-
te,octauæ partis,uerſi quinto quæro,& idē
quod Firm.dicit Alexan.1 uol.cōſi.125.co
15 lum.fin.Qualiter † ſoluatur uectigal per eū
qui petit triginta,& obtinet decē ſtāte ſta-
tuto,ut ſoluatur uectigal pro quātitate pe
tita, ad rationem duorū denariorum pro
qualibet libra ultra Firm.ubi ſupra,in uerſ.
ſexto quæro,uide Iaſ.in l.cū quædam puel-
la.§.quoties, ff.de iuriſdict.omniū iud. An
16 † uectigal debeat ſolui tātum pro eo quod
ſupereſt deductis expēſis,ultra Fir in 5 part.
8.quæſt.col 1.uide Fel. in ca. ad noſtrā, col.
2.de ſi.eiur.& Iaſ.in d.l cum quædam ; §.1.
17 ff de iuriſ.omnium iudi.Si † ſtatutum uelit
ſolui debere uectigal pro hæreditate, & q̄s
ſit inſtitutus donec uiuat,& ſub cōditione,
an ſoluere debeat,& quid ꝓ uectigali,uide
18 Bal.4.uol.conſi.159 Et quomodo † debeat
ſolui uectigal pro annuo legato ſtāte ſtatu
to ut ꝓ quolibet legato ſoluatur uectigal,
ultra Fit.in d.5.parte.8.q.uerſi. 4. uide Soc.
19 conſi.76.col.pen.Si † ſtatutum uelit,ut pro
qualibet hæreditate ſoluatur uectigal, an
habeat locū in hereditate patris delata filio
ultra Fir.ubi ſupra, q.16. uide Alc. plene in
l.in ſuis,ff.de lib.& poſth col.2. & ſeq.& cir
ca materiam contractum,in hac materia ui
de quę dixi ſupra,in ti.de vectigal.quod ſol
uitur ex contractu.

Tit. de Fraudantibus uectigalia.

S V M M AE.

1 *Fraudare vectigalia an ſit licitum in foro conſcientia?*
2 *Licentia abutens in fraudem uectigalis amittit beneficium licentiæ.*
3 *Licentia non extenditur. ad empta poſt licentiā de quibus non cogitauit licentiam dans.*
4 *Statutum prohibens ne quis extra territorium vel extrahatur vel conducatur in territorium unum pẽxs locum in eo qui aliunde ducit in territorium ut inde extrahatur, & alio ducitur.*

5 *Vectigal ſi promiſit ſoluere vector, & dominus poſuit capſulam incluſam in re vehenda & fuit capta a publicanis, cuius ſit periculum.*
6 *Vectigal ſi non ſoluatur per conductorem, vel nautam cuius periculum ſit.*
7 *Ignorans vectigal an incidat in pœnam vectigalis non ſoluti.*
8 *Publicanus nō debet dicere tranſeuntibus, ſolue.*
9 *Equitans non tenetur niſi præceſſerit culpa quando ſtatutum dicit, vt equus non moueatur per plateam ſub pœna, &c. & equus violenter currat.*
10 *Vectigal licet non debeat ſolui, tamen res debet conſignari, alias incidit in commiſſum.*
11 *Publicani remiſſio an excuſet quem a pœna?*
12 *Profeſſus falſo publicano, vel cuſtodi, vel non profeſſus, an poſſit ſe corrigere, & inf. quantum tempus.*
13 *Profeſſus cum non conueniret cum publicano ratione vectigalis, ſi abſque licentia receſſit & cum cœpiſſet recedere illico reuerſus eſt, an res in commiſſum ceciderint.*
14 *In commiſſum an omnia incidant, quando quis portat merces licitas, & illicitas.*
15 *Vectigalia fraudantium materia ubi tractetur.*
16 *Vectigal non ſoluens quomodo dicatur in dolo, ut incurrat pœnam ſtatuti.*
17 *pœna appoſita fraudanti vectigalia an habeat locum ſi fraudentur, poſtquam alijs locata, vel vendita.*
18 *Immunis non debet ſuo prætextu aliquem excuſare*
19 *Vectigal quando liceat fraudare.*
20 *Minor quando excuſetur ob non ſolutum vectigal.*
21 *Spoliatus iure exigendi vectigal quomodo agat.*

VLtimo circa fraudantes vectigalia, uide Firm. in 9.parte tracta. ſui. Et quia primo
1 quæritur an in foro conſc. ea uæ ſit licitum fraudare uectigalia. Dic, ut per Fel in c.
2 1.de conſt.col.13. & adde etiam † quod qui abutitur licentia in fraudem vectigalis amittit etiam beneficium licentiæ, ut per Caſt.in l.cum ita legatum, in prin.ff.de leg.
3 2.& † licentia non extenditur ad empta poſt licentiam, de quibus non cogitauit dans licentiam, ut dicit Caſt. ibi. Stat-
4 utum † prohibens, nè quid extra territorium trahatur, uel in idipſum conducatur, nō habet locū in eo qui aliquid alibi ſe ducit in di- ctum territoriū, ut inde extrahatur, & alio ducatur Alex.in 4.uol. conſil. 87.Soc.cōſil, 74.col.fin. ubi etiam habes, an ille teneatur qui extrahit ut iterum reportet ad locū a
5 quo extraxerat. Si † uector promiſit ſoluere, & dominus poſuit capſulam incluſam in re uehenda quæ fuit capta, cuius erit periculū, uide Bald.conſil.417.uol.1. Et ſi codu-
6 ctor † uel nauta non ſoluit uectigal cuius periculo cadat, uide Cuman. cōſ.52. & cōſ.
7 5. Et † quia eſt quæſtio an quis incidat in pœnā uectigalis non ſoluti, licet illud ignorauerit, l.interdum,§.licet.ff.de pub. ꝙ facit dubium in prædictis queſt. quo hoc intelligat, uide Bar. in d.§ licet Fel.in c.1.col.2. de re iudic. & Alex, omnino in 4.uol.conſil. 4.
8 col.pen.in fin. Et ſcias ꝙ publicanus nō debet dicere tranſeunti ſolue, d.l.interdum.§. diui ubi Bar.no. Sed pro limitatione d.§. uide Firm.in d.9.par.uerſ.2. quæro, & uer. qs
9 dicatur. Et ſi ſtatutum † dicat ut equus non moueat per plateam ſub pœna, & uiolēter currat nō tenetur equitans niſi præceſſerit culpa, d.l.interdū.§. ſi pp ubi Bar. not.Fel. in c.agnoſcētes, col.fi.circa fi.de cōſt, Abb. 2.uol.conſ.62.col,6.circa fi. & conſ.88.col.
10 2. licet † de re ſolui nō debeat uectigal. tā debet conſignari, alias incidit in cōmiſſum, tex.eſt & Doctr.Bar. ubi uide in d.l.interdū, §.diuus Bal.2.uol.cōſ.79.col.2.Anch.in c.E. præſenti.de cenſib.in 1.col.uer.ſed hic ultra
11 quæro. ubi uide. Et † an remiſſio publicani excuſet quem a pœna, uide in d.l.interdū.§. fin.Firm.in d.9.parte, col.2.Bal.2.uol conſ. 79.plenius.3. uol.conſ.311.& 4. uol. conſ. 256.& uide Bal.5.uol.conſ.34. Cuman.cōſ,
12 5. ſi † quis non eſt profeſſus, uel ſe falsò profeſ-
13 ſus publicano, uel cuſtodi, an † poſſit ſe corrigere, & infra quantum tēpus, uide plene. Bal.5.uol.in d.conſ.34. Si quis eſt profeſſus, & cū nō cōueniret cum publicano de uectigali nō habita licētia receſſit.& dū cœpiſſet abire uocatus illico reuerſus eſt, an merces occiderint in cōmiſſum, licet ſint alterius, quā nautæ, uide Cum.i d.cōſ.5.
14 † Quid ſi aliqs portet merces licitas, & illicitas an omnia incidant in commiſſum uide Bart. in l.cotem.§.dñs.ff.de publ.& Alexā l.cum proponas.C.de nautico fœnore, & in leg. ſi

ſeruus

ſeruus communis, ff. de vulgar. & pupil. Et
15 † de fraudantibus vectigalia. uide Petr. de Anch. in reg. poſſeſſor. in 50. col. de reg. iur. in 6. Bal. in l. leges ſacratiſſimæ, C. de leg. in fi. et plenè Bal. in d. l. cum proponas. Et quo
16 † non ſoluens uectigal dicatur in dolo ita ut incurrat pœnam ſtatuti, vide Abb. conſi.
17 68. & ſeq. An † autem pœna appoſita fraudanti uectigalia habeat locum ſi fraudetur poſtquam alij ſunt locata, uel uendita, uide Anch. q notabiliter uult nō habere locum
18 conſ. 109. Et † immunis non debet eo ſub prætextu alium excuſare Soc. conſi. 209. co-
19 lum. 1. Et † quando liceat fraudare uectigal, uide Soc. in fall. 164. incip. gabellas frauda-
20 re. Minor † ab, et quando excuſetur, ſi non ſoluat uectigal uide Bart. in l. imperatores,
21 §. 1. ff. de publ. Alex. 5. uol. conſi. 31. Et † quo agat ſpoliatus iure exigendi uectigal. uide Firm. in 2. par. et Signorol. conſi. 224. et ſeq.

Tit. de Agnarijs, & extraordinarijs exactionibus.

S V M M AE.

1 *Grauamina quæ ſunt propria principis quomodo imponantur.*
2 *Mœrum, & mixtum imperium habens, non poteſt grauamina imponere.*
3 *Princeps an poſſit paſſim grauare ſubditos, & collectas imponere, & an hoc idem feudatarijs liceat, & tit. qui poſſ. vect. impo. nu. 1.*
4 *Argumentum de vectigalibus, & gabellis ad collectas ualet.*

1 DE † his grauaminibus quę sūt propria principis, ut dicit tex. in d. c. 1. quæ ſunt regalia, et eo ſine tex. nemo eſt qui ignoret ſuo malo fato, uide in l. placet, C. de ſacroſ. eccl. maxime Iaſ. et Parp. ibi etiam habes, q interdum imponuntur perſonæ tantum, interdum perſonæ pro facultatibus, et interdum rebus tantum, aliquando dicuntur ordinariæ, aliquando extraordinariæ, et omnino, ac in primis uide Bal in l. 1. C. de mulierib. in quo loco munera ſexui congruentia. uel honores agnoſcat Abb. in cap. non minus de immunitate eccleſiæ. Et quia ad ſolum principem ſpectat
2 imponere hæc grauamina. Ideo † licet quis habeat mœrum, et mixtum imperium non poteſt hoc facere, ut per Bal. in l. cum multa in fi. C. de bon. quæ liber. & Iacob. in ſua inueſtit. ita gl. cum mœ. et mixto imperio chart. antep. et in tract. de homagijs, char. 3. col. 1.
3 An † tamen paſſim liceat principi grauare populum ſuum, & ei collectis imponere, uide ibi de char. eadem, col. 3. verſ. nunc quæro. Brun. conſi. 103. col. 3. et ſupra in tit. qui poſſint impon. vect. num. 1. et Affl. in d. c. 1. quæ ſint regalia, in uerbo, extraordinaria, & ibi ponit ęt an hoc liceat feudatarijs & ſi poſſeſſio deſcripta trāſeat in eccleſiā, uide ęt Parpal. & Iaſ. in d. l. placet. & de collectis ultra ea quę dicuntur ut per Affl. ubi ſupra, & in uerbo, plauſtrorū, ac ſuper uectigalia, & per Fran. Parme. in tract. de priuil. fiſ. ubi p quatuor char. uide q per me dicta fuerūt
4 ſupra, in tit. de principe. Et † quia bonum eſt argumentū de gabellis, & uectigalibus ad collectas ut ſæpe dixi poſt Bart. 1 uol. conſ. 199. col. 4. in fi. & ſeq. ideo uide quæ dixi in tit. præcedenti, ubi vide uectigalibus locutus ſum. De publicationibus bonorum, pęnis, & mulctis quæ et ſunt inter regalia d. c. 1. quæ ſint regalia. latiſſimè dixi ſupra ſub ti. particularib. & propterea nē ſæpius eadē repetam ad eos te reijcio.

Tit. de His quibus vt indignis bona à fiſco auferuntur.

S V M M AE.

1 *Fiſco bona quæruntur multis modis.*
2 *Hæreditas auferitur, ut ab indigno, & ad fiſcum pertinet quando pactio facta eſt ſuper hæreditate uiuentis.*
3 *Hæreditas auferitur uti ab indigno, & reſtituuntur fructus percepti, ante motam, quando defunctus eſt ab extraneo occiſus; & hæres non vindicat necem.*
4 *Hæreditas aufertur ut ab indigno, quando dominus a familia occiſus eſt, & hæres non uindicauerit necem defuncti ante quam adiret hæreditatem.*
5 *Senatuſconſultum Syllanianum habet locum*

quando dominus occiſus eſt, uel a familia, uel ab extraneo.

6 Serui torquentur ad ueritatem habendam, uigni runtur, & capite puniuntur, quando potuerunt præſtare aliquod auxilium domino cum occideretur, & non præſtiterunt.

7 Senatuſconſulto Piſoniano cauebatur, ut domino occiſo tota familia periret, & fuit ſeruatum Romæ.

8 Hæres non tenetur uindicare mortem defuncti, quando teſtator ante mortem remiſit.

9 Remiſſio a teſtatore facta ualet, & facit, ut non poſſit hæres uindicans mortem defuncti priuari hæreditate.

10 Iniuriam remittere erat uerecundia tempore digeſtorum.

11 Hæreditas aufertur uti ab indigno quando quis accommodauerit tacitè fidem teſtatori de reſtituenda hæreditate, uel legato incapaci, tempore & teſtamenti, & mortis.

12 Coniunctio ſanguinis non inducit probationem, ſeu præſumptionem, ut quis accomodauerit fidem teſtatoris de reſtituendo incapaci, & quæ coniecturæ ſufficiant.

13 Accomodans tacitè fidem teſtatori de reſtituendo incapaci, an teneatur in foro conſcientiæ?

14 Hæreditas aufertur, ut ab indigno, quando quis prohibet aliquem teſtari.

15 Hæreditas aufertur, ut ab indigno, & ad fiſcum pertinet, quando hæres accuſat teſtamentum falſum, uel etiam tutor pro pupillo, ut ipſe ſolus ab inteſtato ſuccedat, ſi tamen ſuccumbit in accuſatione alias ſecus.

16 Hæreditas aufertur, ut ab indigno, & ad fiſcum pertinet, quando filius occidit patrem uel hæres ſcriptus teſtatorem, etiam ſi eſſent alij pares in gradu, & ad quos ab inteſtato obueniret hæreditas, quia potiora ſunt fiſci iura.

17 Hæres a quo aufertur hæreditas, ut ab indigno eſt interim hæres, donec ablata ſit hæreditas.

18 Hæreditas non aufertur ut ab indigno, ſed ſuccedit ueniens ab inteſtato, uel ſubſtitutus quando mortuus eſt hæres ante aditam hæreditatem, uel ante negligentiam in uindicanda morte defuncti, ſecus ſi poſt, quia præſumitur in fraudem repudiaſſe.

19 Fiſcus qui aufert uti ab indigno tenetur ſolum ad onera, ad quæ tenebatur defunctus non ad illa quæ tenetur is cui aufertur.

20 Conditio obligationis non poteſt purificari poſt obligationem contra fiſcum.

21 Legatum aufertur, ut ab indigno, & ad fiſcum pertinet, quando legatarius occidit teſtatorem, non autem cenſetur reuocatum, & apud hæredem manere.

22 Occidens uxorem, lucratur dotem ex pacto, uel ex ſtatuto.

23 Hæreditas aufertur ut ab indigno, quando hæres non adhibuit medicum defuncto.

SEquendo materiam regaliũ, ſciendum eſt ut etiam aliquan- 1
do dixi, † quod multi ſunt modi, ex quibus bona fiſco acquirũtur, de quibus in l. 1. in princi. ubi omnino eſt uidendum. ff. de iure fiſci. & per Odofr. in l. fin. in prin. C. de bon. uacan. & incorporatione. Inter quos primus & principalior erat iure antiquo, & nunc ſecundum conſuetudinem, & decreta, et ordines locorum, quãdo propter delictũ bona publicãtur, alius uero modus eſt quãdo aliquid aufertur alicui uti ab indigno, quod ad fiſcũ pertinet, ut eſt regula quæ colligitur melius, quam alibi, ſecundum g. ibi, in l. Papinianus. §. meminiſſe, ff. de inofficioſo teſta. eam et facit Azo. in ſumma ſua in rubr. de his quibus ut indignis in pri. quem Azonem fontem legum, et uas electionis appellat Bal. in l. contractus. C. de fide instrum. et inter cauſas ex quibus aufertur hæreditas uti ab indigno, quæ multæ ſunt, ſecundum Azonẽ, ubi ſupra, et de quib. in ti. ff. et C. de his quibus ut indignis, et in ti. de iure fiſci.
2 Una † eſt quando fit pacto inter aliquos ſuper hæreditate uiuẽtis, quæ licet non ualeat ad utilitatẽ paciſcẽtium ualet tamẽ ad beneficiũ fiſci, qui ab eis aufert hæreditatẽ ubi ab indignis. l. 2. §. fi. ff. de his quibus ut indignis, l. quidã, §. 1. ff. de donationibus, et in glo. in l. fi. C. de pactis, et ideo Paul. de Caſt. ibi, in 2. colum. dicit ut caueant filij qui uiuente patre diuidunt bona conficiẽdo talẽ diuiſionem poſt mortẽ patris, quia fiſcus poſt obitum patris poteſt auferre ab eis bona, et ſequitur Iaſ. ibi colum. tertia. Alia eſt cauſa,
3 † quando hæres non uindicat necem defuncti, quia ab eo aufertur hæreditas, uti ab indigno. l. prima. C. eodem tit. et ibi dicit eum etiã teneri reſtituere fructus perceptos ante motam litem, et ubi occiditur quis ſim-

plic.ter

pliciter a quolibet extraneo locũ habet il-
4 la lex ubi uide Doct.maximè Iaſ.Si† vero
occideretur dñs a familia ſua, tunc ex Sena
tuſcon.Syllan.hæres nõ debet adire hæredi
tatem donec fecerit uindictam necis,aliter
auferẽ hæreditas,uti ab indigno.l. 3. C.eo.
quæ lex loquiẽ ex diſpoſitione Senatuſcon.
Syllan.in hoc caſu.Hinc eſt, ꝙ ſub rubr. C.
de his quib.vt indig.etiam adducitur,& de Se
natuſconſulto Sylla.& de hac cauſa latè po
nitur in d.l.1.& per Azo.in ſumma ſua.ubi
ſupra,& latè per Affl.in titu.quæ ſint rega-
lia.uer.& quę ut col.2.uer.quę autem ſunt
5 cauſæ.& duabus ſequẽ.& quia† incidit ſer-
mo Senatuſcõſulti Syllania.quod habet lo
cum dño occiſo,ſiue a familia,ſiue a quo-
libet extraneo,qua ex cauſa etiam Azo vbi
ſupra declarat circa Syllanianum,ideo bre-
uib' dic,occiſo domino a domeſticis ſuis,
id eſt a familia,uel ſint ſerui,uel liberi, iux-
ta l.deteſtatio.§. familiæ. & l. pronũciatio.
§.familiæ.ff.de uerbor.ſignifi. ſiue ab extra
6 neis,ſeruos† domini torqueri ad ueritatẽ
habendam,& inquiri,& etiam capite puni
ri,ubi potuerint præſtare aliquod auxiliũ,
& non fecerint,quia uoluit lex ſalutem dõ
mini ponere ſub cuſtodia ſeruorum ſuorũ
ut in l.1.in princ.ff.ad Senatuſcon. Sillania.
7 Ante† aderat Senatuſconſultum Piſon. de
quo in l.Senatuſconſulto Piſon.ff.eod.titu.
quo cauebatur,ut domino occiſo, tota fa-
milia periret,& ita in ſeptuaginta uiris fuit
obſeruatum Romę,cũ Præfectus urbis fuiſ
ſet occiſus a ſeruo,eo quia haberet iuuenẽ
in delitijs, nam 17. ex familia ſua fuerunt
necati.Hæc apud Cor.Tacitum,emanauit
poſtea Senatuſcõſultum Syllanium, quod
illi moderamen attulit,ut uides.Sed modo
8 quæro,†an ſit teſtator ante mortem remit
tat,hęres teneatur uindicare necẽ defuncti
uidetur nõ teneri,quia iniuria eſt remiſſa,
& ita Bal.in l.Athletæ.§. dat remiſſiones,
9 ff.de accuſa.tut.Eſt tamen† aduertendum,
an remiſſio ualeat iuxta d.Bart. in l. damni.
§.Sabini.ff.de damn.infec.dum loquitur de
uulnerato remittente,qui poſtea moritur.
10 Item eſt ſciendum,†ꝙ ipſe digeſtorũ erat
uerecundia pacem facere, & iniuriam re-
mittere.l.miles.§.ſocer.ff.de adulte.& Iaſ.ĩ
l.ſi tibi.§.1.ff.de pact.in fi. Sed propter hoc
non ceſſat deciſ.Bald.etiam de iure digeſto
rũ nedum alio iure maxime diuino , iuxta
illud,Mihi uindictam ,& ego retribuam.
Doct.tamen in dictis locis nihil tangunt.Et
ego dñ ſuper hoc eſſem interrogatus a du
ce Franciſco II.ſcilicet an pax tolleret,ut hę
res non poſſit priuari hæreditate , ꝑꝑ eius
indignitatem, Reſpondi ſuæ excellentiæ ar
bitrari me pacem hoc tollere propter dictã
11 deciſio.Bal.Alia eſt cauſa † ſi accommoda-
uerit quis tacitè fidem teſtatori de reſti-
tuenda hæreditate,uel legato incapaci, tẽ-
pore teſtamenti,& etiam tempore mortis.
l.non intelligitur. §. ſi quis palam . & ibi in
glo. ff.de iure fiſci.de qua cauſa uide Azo-
nem,ubi ſupra,& ibi habes quando uidea-
tur accommodata fides .
12 Scias tamen,†ꝙ ſola coniunctio ſangui-
nis non inducit hanc probationem,ſeu pre
ſumptionem,per quam dicatur accommo
data fides l.fi.ff.de his quib.ut indig.Rom.
conſ.468.Bar.conſ 179.col.1. Et quales cõ
iecturæ requirantur,uide not.per Sal.in l.et.
col.pen.& ult.C.ad l.Falcid. Et unam ponit
Bar.in d.l.fi.1.col.quando reſtitueret,& re
fert,& ſequitur Rom.ubi ſupra.Aliũ mo
dum uide per textum in dicta l. non intelli
gitur.in princip.ibi, ſed domeſtica cautio-
ne,& ꝑ Azo.ubi ſupra, ſed uide in hoc Sal.
ubi ſupra,& alia in materia huius taciti fi
deicommiſſi,uide per Bart.in d.l.fin. maxi-
13 mè,an in foro conſcientiæ,teneatur, † qui
ſic accommodauit fidem, & dum Bal in d.
l.etiam.in penult.quæſt.dicit , ꝙ ſi quis ac-
commodaret fidem de reſtituendo uno nũ
mo,priuatur hæreditate,malè dicit, & con
tra iura clara, ut ibi apoſtillis, & per Iaſ.in
l.ex facto.Iulianus. ibi eſt caſus contra Bal.
ff.de uulgari,& pupillari, & dixi ſupra , in
tit.de bon.public. dum loquor circa l. poſt
contractum.ff.de donationib.in uer.ſecun
da eſt coniectura .
14 Aliæ etiam ſunt cauſæ, † ut quando quis
prohibet aliquem teſtari, ut per Azonem ,
in ſumma,ſi quis aliquẽ teſtari prohibue-
rit,uel coegerit,& dixi ſupra ſub tit.ſi quis
aliquem teſtari prohibuerit,ubi de hoc feci
mentionem ſpecialem .
15 Alia eſt cauſa,†quando hæres falſum dicit
teſtamentum pluribus inſtitutis,ut ipſe ſo
lus ab inteſtato ſuccedat,quia hæreditas ꝑ
uenit in fiſcum, tamen ſuccumbet in accu-

ſatione, aliàs ſecus. l. alia.C. de his quibus
ut indig. & locum habet ẽt ſi per tutorẽ in
ſtitutia eſſet accuſatio, qa pupillus priuatũ li
cèt habeat regreſſum cõtra tutorẽ.l. Polla.
C.eo.in qua materia uide Doct. in dictis lo
cis.& Azo.in ſumma.in uer eſt ſecunda cã.
16 & ibi patitur qt au. Alia, eſt cã, † qñ filius
occidit patrẽ, qa ab eo aufertur hæreditas,
& ad fiſcũ pertinet.l cũ ratio.§.fi. ff. de bo.
dam.& idem in hærede ſcripto, & in alio le
gitimo, ut in d.§.fi.ut per Cor.in d.l. hære-
ditas.in fi.quæ concluſio ſecundum Bar.in
d.§.prætcrea.locum habet. niſi ſit alius, q
in eodẽ gradu ſit cũ interfectore, puta qñ
frater meus interficeret patruum commu
nem, prout contigit in quibuſdã fratribus
de Medea, qui crudeliter occiderunt in le-
cto una nocte patruũ ſuũ exiſtẽtibus alijs
fratribus, qui nihil ſciebant de eo homici-
dio, ſed communis eſt opinio pro fiſco, ut
ẽt hoc caſu ſuccedat, ita Bal. in d.l. hæredi-
tas.circa fi & Sal.ibi.ubi etiam Alex.Cor.&
Pau.de Caſt.& Bal.in l.eam quam.col.4. C.
de fideicomm.& Bar.in l.ſi ſequẽs.ff.ad Se-
natuſcon.Syllan.Fundamentum eſt in l.his
conſequenter.§. 1.ff.de famil. erciſcun. ubi
cohæres, uel fratres non põt opponere in
iudicio diuiſorio de hac indignitate, quia
ſua nõ intereſt, ſed tantũ fiſcus. Nec obſtat
tex.in d.§. pterea. ſuper quo ſe fundat Bar.
ibi, qui tex.dicit factum fratris nõ præiudi-
care fratri, quia intelligitur quo ad portio
nem fratris non delinquentis, non autem
quo ad ſuã ipſius, & ita fuit iudicatum in
17 prædicta cauſa pro fiſco. Scias tñ, q † dictis
occcidens, uel aliter indignus interim eſt
hæres, & poteſt adire hæreditatem, & inte
rim exercere actiones hæreditarias, vt eſt
tex.in d.§.1.quẽ omnino uide, & ita Bal.&
Doct.in d.l.hæreditas.col.3.uer. extra quæ
ro.& tex.ĩ l.ex facto.§.Iulianus. ff. de vulg.
et pupilla.et ibi uide Iaſ.dicentem q eſt hæ
res interim in effectu, et ſuccedit, tamen fi
18 ſcus aufert. Item † ſcias poſtea auferri hæ-
reditatem una cũ fructibus perceptis, quia
malefidei poſſeſſor eſt l. 1.C.eod.et dixi ſu
pra, ſcias etiã quod non ſolum eſt hæres, et
poteſt hæreditatem adire immo ut fiſcus
audiatur debet eſſe adita, aliter tanqua ip-
ſo iure deficiat pſona hæredis, accreſcit alte
ri uenienti ab inteſtato, uide Ale. in d.l.hæ
reditas.col. 2.ibi quærit hæres indignus nõ
adiret, ſeu repudiaret, utrum fiſcus ſuccede
re, an accreſceret alijs, & cõcludit poſt Pau.
de Caſt.& Bal.non requiri additionem, im
mo repudiationẽ præſumi factam in frau-
dem fiſci, & ſic nõ deficere protſus hãc por
tionem, & conſequenter non habet locum
ius accreſcendi iuxta gl.in l.ſi duo. in princ.
& ff.de iureiurã.& hoc clarè pcedit vbi re-
pudiaſſet, quia pſumeretur factum in frau
dem, ex quo hæreditas erat locuplex.ut ibi
per Alex.poſt Bald.ſed qñ non adiuit eſt a-
lius articulus Pone enim, q indignus mo-
riatur ante aditam hæreditatem, uel aliter
efficiatur incapax, quia in exilium mittatur,
an hoc caſu ſuccedat fiſcus, uidetur non
ſuccedere, quia deficit portio ipſo iure, &
radicitus per mortem, & ſic accreſcit alte-
ri, non ita quando in fraudẽ repudiat. Paul.
de Caſt.in d.l.hæredit. 2.ubi omnino uide,
refert & ſequitur Ale.ibi. Tamen aduerte,
quia ſi hæres indignus repudiat ante negli
gentiam adeũdi, clarum eſt accreſcere alte
ri, ſi etiam non adeat ante tempus negligẽ
tiæ, nec fiſcus poteſt aliquid prætẽdere, qa
adhoc ille nõ eſt indignus, ſed ſi iam eſt fa-
ctus negligens, & ſic iam eſt indignus, tunc
repudiãdo uidetur in fraudem fiſci facere,
idem quando non adit iam negligens, & in
dignus, & his caſibus ſubſtitutus non ſucce
deret, ſed ſi repudiat antequã, caſus euene-
rit, uel moriatur ante additionem nondum
factus negligens, uidetur ſubſtitutũ ſucce
dere, ita Bar.in l. ſequens. ff. ad Senatuſcõſ.
Syllan.quem uide benè, & uide Soc.in l. 1.
ff.de uulg.& pupill.in 4 q.prin.& ita loqui-
tur Paul.de Caſt & Alex. in d. l. hæreditas.
qñ mortuus eſt ante indignitatem, ideſt an
19 te negligentiam. Sed † an fiſcus qui aufert
ut ab indigno, teneatur ad ea omnia ad
quæ tenetur ipſe hæres, qui ſi ipſi hæredi
indigno ſuccederet, an tãtum ad ea ad quæ
tenebatur mortuus ultra dicta ſupra, uide
tex.in l.cũ fiſco.ff.ad Senatuſcon.Syll. Pau.
de Caſt.in l.recuſare.§.ſi fiſco.ff.ad Senatuſ
conſul.Trebell.poſt gl.& Bart.ibi, Doct.in
l.eam quam.C. de fideicomm. maximè Iaſ.
col.6.uide etiam l.Marc.§.fin.ff. ad Senatuſ
conſultum Treb. in his locis habes quid iu-
ris ſit quo ad onera defuncti, ſed quo ad o-
nera ipſius indigni, uide ſolũ Bart. & Doct.

in d.§.ſi fiſco, quia non tenetur, alias eſſet
in facultate indigni obligare fiſcum,& red-
dere inutile hæreditatem.
20 Facit † ꝙ conditio obligationis,quia ali-
quis tenetur nō poteſt poſt publicationem
purificari contra fiſcum. Alex.in l.marito,ff.
ſol.matr.Bal.in l.fi.col.fi. C. de contrahenda
emptione,& Iaſ.in l.ſi arbitratu.ff. de verbo
rum obli.col.fi.& dixi ſupra,ergo multo mi
nus poteſt noua contrahi,faciunt notata in
l.poſt contractum,ff de verbo.obl. Legata-
21 rius † ſi occidat teſtatorem,vtrum ab eo au
feratur legatum a fiſco, an dicatur reuoca-
tum,ita ut maneat apud hæredem, eſt diffi-
22 cilis articulus, Si † vir occidit uxorem non
lucratur dotem quam debet lucrari pacto,
vel ſtatuto.l ſi ab hoſtibus,§.1.ſol.matr. vbi
Doct. ſed dici poteſt hoc a principio uideri
actum tpe dotis conſtitutæ,ſ.in Alexan.ibi,
poſt alios mag.s cōiter, & ita tandem Cac-
cialup.in tract de dote,in 5. parte, in 2 qō.
vbi uide,& ideo in inſtituto qui teſtatorem
occideret,aliud eſt,quia fiſcus aufert.l. cum
ratio in fi.ff de damna.l.1.ff. ſi quis aliquem
teſtari prohibuerit,vel coegerit,& l.Lucius.
ff.de iure fiſ.i. eſt verum ꝙ lono. facit etiam
inter hæreditatem,& legatum, in d.§.1: ſed
reprehenditur ab Aret. & Alex. quos vide.
Caccialup.ubi ſupra, qui Caccialup. expreſ-
ſe dicit lucrum legati tali caſu applicari fi-
ſco,per l.1.& per totum tit ff. ſi quis aliquē
teſtari prohibuerit,vel coegerit. Per hac o-
pin.facit ratio,quam adducit Bart.in l.1. in
prin.ff.de his quibus, vt indignis.dum con-
tra illum tex.opponit.l.3.§.ſi ff. de alimētis,
& cibariis legatis,quia ſi occiditur, non pōt
reuocare verè,ergo nec tacitè.Et ad hoc vi-
de Bar.ad quem in primis eſt recurrendum
in l.fi.col.fi. ff. de his quibus ut indig. verſic.
tertium tempus,& in verſi. quartum tem
pus,vbi facit differentiam quando commit
titur aliquid ante mortem, & qñ in morte,
quia occidatur teſtator;& licet dicat ibi, ꝙ
quando ex diſpoſitione hominis ad eū per-
tinebat,tunc remanet apud eos a quibus re
lictum eſt.per dictam l.ab hoſtibus,§.1. ta-
men in dicto §.1. tenet hanc opinionem re-
probato ſeipſo, & loquitur Bartol. in dictis
verſiculis,tam in legato, quam in hæredita
te,& ita tene, quidquid his diebus proximè
prateritis iudicatū fuerit per amicū meum
23 aduocatum fiſcalem. Alia eſt cauſa † quan
do hæres non adhibuit medicum defuncto
vt per gl.in l.indignum, ff. de his quibus ut
indignis,& Mast.in tract.de principe, in ti-
tulo de fiſco,verſi.41.

Tit. de His quibus, vt indignis bona auferuntur, & ad fiſcum non pertinent.

SVMMAE.

1 *Hæreditas vel legatum multis caſibus aufertur, vt ab indigno, & tamen ad fiſcum non pertinet.*
2 *Hæreditas uel legatum aufertur, ut ab indigno, & acquiritur venienti ab inteſtato, quando relictum eſt ſpurio palam, ſecus ſi clam.*
3 *Hæreditas non acquiritur fiſco, ſed venientibus ab inteſtato, quando hæres eſt indignus, uel omnino incapax ex delicto.*
4 *Hæreditas fiſco non acquiritur, quando quis eſt indignus ſolum, quia fecit contra bonos mores.*
5 *Hæreditas non acquiritur fiſco, quando quis ex ſuo delicto ipſo iure priuatur.*
6 *Hæreditas quando non acquiratur fiſco, non poteſt dari certa doctrina.*
7 *Hæreditas quando acquiratur fiſco, vel legatum per quos tractetur.*
8 *Concubinæ illicitæ, vel cognitæ per damnatum coitum ſi res donetur, an pertineat ad fiſcum, an uero ad hæredes defuncti.*

VIDE Affl.in eo.tit quæ ſint
regalia. verſi.u. & quæ.ubi
1 † connumerat duodecim ca
ſus, quibus res aufertur, vt
ab indignis, nec in fiſcū per-
uenit, ſed rn eſt diſt. Bart.in
hoc artic. in d.l. fi. col.pen.& ulti.& in l.hæ-
reditas, C. de his quibus ut indignis potes
tibi formare multo plures caſus,imo verita
tem eorū oīum,qui contingere poſſunt eſt
materia ampla,ut per Barto.ubi ſupra,& in
l.non intelligitur in princ.ff.de iure fiſci, &
2 alibi ſæpe.& nous caſus † ponitur in ſpurio,
cui aliquid relictum ſit, quod tamen intelli

gitur, ſi palã relinquatur ſed ſi clã ab hære
de, priuatur hæres. & fiſcus acquirit, vt per
Bart. in d. l. nõ intelligitur. in princ. & vbi ſu
3 pra. Et ſi quis † eſt indignus vel incapax om
nino, ẽt ſi ex delicto ueluti deportatus, tñ
ſuccedunt venientes ab inteſtato, tãquam
ni il ſit ſcriptum. l. 1. C. hær inſtit. & hęc eſt
communis opinio Bar & aliorum ibi, quia
ſi eſt penitus incapax, fiſcus nihil aufert. l. 1.
C. de ſecundis nupt. cum fiſcus auferat ab
eo, qui accipit, licet non cum effectu. l. ex fa
cto. §. fi. ff. de uulg. & pupill. & nota reg. per
Bart. & alios in d. l. hę editas, ꝙ fiſcus non
aufert, quod relictũ eſt penitus incapaci, q̃
præter alios tradit Cornel. in d. l. hæreditas,
col. 2. in uerſic. in ea. ibi, ſi quis incęſti. ubi vi
de alia circa hoc, & tradit nouiſſime Dec. in
l. 1. C. de ſecundis nuptijs, colu. 3. circa fi. &
4 prin. ſeq. ubi uide omnino. Excluditur † etiã
fiſcus ſi ſolũ quis eſt indignus, quia fecerit
contra bonos mores, ſecundum communẽ
opinionem, ut per Dec in d. l. 1. col. 4. Ipſe ta
men tenet contrariũ fortiſſimo fundamen
to, & reſpondet ad illum textum ſuper quo
5 eſt fundata communis. Quando † etiã quis
ipſo iure priuaretᷣ ex delicto ſuo, adhuc nõ
pertineret ad fiſcũ, ex allegata ratione, qđ
fiſcus nõ aufert, ubi ille ſit prorſus incapax
& ponitur in l. ſi ab hoſtibus. §. ſi uir. ff. ſol.
matr. & uide omnino Alex. & Iaſ. i d. §. ſi uir
quia reprobãt diſtinct. i. d. l. fi. An lucrum
ueniat a lege uel ab homine. Item nota, qđ
6 Alex. in d. §. ſi uir. in fi. dicit, in hac † materia
non poſſe tradi certam Doctr. ideo ſeruãda
eſſe in caſu ſuo iura omnia. Et ex his uerbis
etiam non eſt reprehendendus Affl. qui col
7 ligit † duodecim caſus particulares. in qbus
fiſco nihil acquirit. Et ubi uelles plures col
ligere, & plura ſci. e i hac materia uide Soc.
conſ. 84. col. 4. & conſ. 22. col. pen. Bar. conſi.
116. aliquid per Bart. cõſi. 27. col. 10. uol. 1.
conſ. 46. co. uol. Doct. in l. ſi pater. C. hæred.
inſt. & i l. ex facto, §. lul. ff. de uulg. & pup l.
& omnino in d. l. hęre. & per Veron. cautela
8 183. Et † quando qs donat concubinæ illic-
tæ, uel cum qua ex damnato coitu ꝓlem ha-
buerit, utrum illud pertineat ad fiſcũ, an ad
hæredes defuncti, uide omnino. Corn. in d.
l. hære. col. 3. uerſi. circa hoc Iaſ. in l. 4. §. ſed
quod meretrici. colum. 1. ff. de cõdictio. ob
turpem cauſam. & Caccialup. in l. ſi quæ il-
luſtris, colum. antepenult. circa medium, C.
ad Orſic.

Tit. de Bonis vacantibus.

SVMMAE.

1 *Bona uacantia an pertineant ad fiſcum.*
2 *Bona vacantia dicuntur, quando nullus conſan-
guineus, vel legitimus hæres relinquitur uel re
lictus repudiat.*
3 *Iudex quis ſit in adminiſtratione bonorum va-
cantium etiam quando hæreditas eſt damno-
ſa.*
4 *Hæredem nullum eſſe per proclama uerificatur.*
5 *Succedens ante fiſcum in bonis vacantibus, qui
ſint.*
6 *Bona uacantia an quærantur fiſco ipſo iure, quo
ad dominium poſſeſſionem?*
7 *Differentia inter fiſcum, & priuatum ſuper hæ-
reditate.*
8 *Bona uacantia quanto tempore præſcribantur.*
9 *Bona uacantia quot modis dicantur.*
10 *Fiſcus non eſt hæres proprie quando bona vacan
tia ad eum deferuntur, ſicut quando eſt inſti-
tutus, quia primo caſu non tenetur ultra uires
hæreditarias, ſecundo autem tenetur.*
11 *Fiſcus quando dicatur uere hæres.*
12 *Bona vacantia apprehendi debent per fiſcum fa-
cta prius inquiſitione, ubi ſunt bona, & poſtea
deſcriptione, mox proclamate, ut ſi quis ſit hæ-
res, veniat, & nullo veniente, tunc apprehen-
duntur, & ſit eorum unio cum bonis fiſci non
autem ut ſit hoc tempore, & male*
13 *Fructus iuriſdictionis non eſt acquiſitio bonorum
vacantium, & ideo illam non habet, qui meri
& mixti imperij conceſſionem habet.*

1 BONA † vacantia pertinent
ad fiſcum, l. & per totum, C.
de bo. vac. lib. 10. l. 1. in prin.
ff. de iure fiſci, & in tit. quæ
ſint regalia. in uſib. feud. &
2 † dicũtur vacantia quando
nullum habent ſucceſſorem, vel nullus eſſe
ſperatur. Ange. conſi. 193. col pen. & conſi.
præ. eũ. in prin. Bar. in l. fi. §. fi. ff. de fidei., &
eſt dicẽdũ hæredes tũc deficere qñ uere de-
ficiunt, q a nõ repertuntᷣ in rerũ natura ſpe
mortis, non qñ exiſtunt, ſed repudiant, per

gl. in

gl.in l.ſancimus.§. cum aût ad Treb. Tamẽ non eſt verum, quia ſatis eſt, vt repudient hæred. Alex.in rub. ff. de acq. hæred.col fi. verſic.aut fiſcus. Ad gl. reſpõde. quòd in ter minis illius textus locum habet ibi ut, q̃a tex.loquitur, q̃n q̃s ſine hærede deceſſit, & illud intelligitur ibi ita vt nullus exiſtat, vel tamen an tunc ſolùm ſint bona vacantia, nec gl. nec Bart. aperit, & ſcientia, quod nullus adſit, vel nullus eſſe ſperetur, pendet à proclamate, q̃n nullus comparet, vt infra dicã circa fi. Et hos terminos nõ ignorare expedit nõ ſolum quo ad utilitatem rõne

3 bonorum, uerum etiam vt ſciamus. q̃ † iudex ſit competens, q̃a adminiſtratione bonor uac. eſt iudex procurator Cæſaris alio q̃n ſi quis ſperetur hæres, eſt iudex ordinarius, Ang. in d. cõſ. & ubi de nullo intereſſe fiſci tractaretur, q̃a hæreditas (ſi hæreditas dici poteſt) dãnoſa eſſet, male facerent iudices fiſci, ſi, ut morem gererent aliquibus creditoribus, bonorũ iudicium ad ſe trahe rent, & maximè in hoc dñio Mediolani in quo à ſententia inter fiſcum, & priuatũ nõ poteſt appellari. Et nũc dr fraudem hãc cõ tigiſſe in bonis cuiuſdam ad quæ cum ani mum adiecissent quidam amiciſſimi nõnul lorum ex procuratoribus Cæſaris, quãuis eſſet damnoſiſſima, factum eſt, quod fiſcus ſe uti in bonis uacantibus intromiſit. & ad fauorẽ illorũ ſententiam tulit, & ut color rei adderetur, uenit tertius. q̃ fiſco obtulit

4 partum pecuniarum, & fortè dedit. Et † ad p̃dicta maximè q̃d requiratur proclama ad hoc ut nullus poſſit dici hæres uide Paul. de Caſtr. in d. l. ſancimus, §. cum autem, & qui

5 † ſuccedant ante fiſcum ponit gl. in d. l. 1. C. de bon. uac. ubi habes, quod ultra uxorẽ, quæ ulti loco admittitur, etiam ſuccedit col legiũ, ſocius liberalitatis imperialis, & alij, de quibus ibi, & latius per Ioan. de Plat. ibi col. 3. uerſic. nũc quæ ſunt perſonæ. & Affl. in d. titulo, quæ ſint regalia, in uerbo, bona

6 uacantia. Et † an quærantur fiſco ſine aditione ipſo iure quò ad dñium, q̃a poſſeſſio nem certũ non eſt quæri, uide Bar. in l. 1. §. an bona ff de iure fiſc. qui clarè ſentit etiã dñium non quæri, quia dicit, ſi deferat hęreditas, requiri aditionẽ, ſed ſi ob delictũ ueniant in fiſcũ, tũc ipſo iure quęri. Quod ultimum etiam tenet Comenſis conſil. 33. circa finem & cum Bar. q̃n defertur hæreditas, et ſentit Ioan. de Plat. in d. l. 1. col. pen. & ibi habes q̃d iuris ſit, quò ad relicta ad pias cauſas. Et Bart. ubi ſupra, ab que dubio loquit, quãdo defert̃ hęreditas fiſco ex inſtitutione, quia ẽt ita loquitur gl. ibi. Sed quãdo defert̃, quia bona ſunt uacantia, gl. ſẽtit non requiri aditionem, q̃a bona fiſcus nõ uti hæres, d. l. 1. C de bon. uac. Bart. & Alex. in rubr. ff. de acq. hęred. Et hanc opin. tenet Affl. ubi ſupra, & quia dixi poſſeſſionem nõ quæri ſine apprehenſione, ſcias ita probari in ſpecie, p̃ leges ſub cod. tit. de bon. uac. ſ. l. 3. & l. ſi uacantia, & per l. defenſionis facultas. C. de iure fiſci, & per reg. qui uult, ut licet aliquãdo quærat̃ dominium ſine traditione, nunquã tamẽ in poſſeſſione hoc eue niat, ut eſt gl. in l. ſi cum duobus. § idem reſpõdit. ff. pro ſoc. in uno caſu, ut p̃ Alex. in l. ſi mora ff. ſol. matr. col. 2. non tamẽ hoc locum hẽt ſecundum decretum noſtrũ. q̃a in cõfiſcationibus ipſo iure fit apprehẽſio,

7 & unio. Et † quò ad hæreditatẽ inter fiſcũ, & priu. magna eſt dña. Nam fiſcus adit per procuratorem, priuatus non, fiſcus adit ã repudiat, priuatus nõ, fiſcus non aditã traſmittit, ſecus autẽ priuatus ſed conueniunt in multis, ut per Ioan. de Plat. in d. l. 1. col. 2. in fi. & princ. ſeq. et ibi etiã ponit col. final. quanto tempore præſcr banẽ bona uacan-

8 tia, & col. 3. † quot modis dicantur bona ua

9 cantia, et ad quẽ perueniat, † q̃uo differat hæreditas uacãs à iacente. ponit Ioan. de

10 Plat. d. l. 1. col. 1. et Affl. ubi ſupra Et † quãdo ex delicto bona ad fiſcum perueniunt tunc fiſcus ſuccedit bonis, quãdo uerò bona ſunt uacantia, et quando inſtituitur, tunc ſuccedit pſonæ, et bonis, et ideo tũc in eũ tranſit inſtãtia, ſed priore caſu nõ, ut declarat Ioã. de Plat. in d. l. 1. col. 1. ſentiens hoc caſu fiſcũ eſſe hæredẽ p̃priẽ, ſicut quando eſſet inſtitutus, q̃ nõ eſt uerũ. q̃a hęreditas eſt ſucceſſio in uniuerſũ ius. Sed fiſcus ẽt ſine inuẽtario nõ teneret̃ ultra uires hæreditarias, ut p̃ Alex. poſt alios cõter in rubr. ff. de acq. hę red. col. fi. uerſi. ult. dicit Im ubi uide, et Bar. ẽt expreſſe id tenet in l. 1. §. an bona. de iure fiſci. ex quo ſequitur, q̃ hoc caſu fiſcus non ſuccedit ut hęres, et probat text. in d. l. 1. C. de bonis uacantibus. Verum quando eſſet inſtitutus, tũc tenetur ultra uires hereditarias,

rias, ſi non conficeret inuentarium, ita ibi apparet eſſe communem, licèt contrariũ ꝓbet tex. in d. §. an bona, iuncta gloſ. ibi, quæ illum textum declarat, cõtinuando ad principium illius legis, eſt uerum, quod Alber. ibi intelligit ſolum in bonis uacantibus. Et
11 uide, an fiſcus, † dicatᷣ hæres uerè, quæ dixi ſupra in tit. de bon. publ. uerſiculo, an fiſcus teneatur ſatiſfacere creditoribus hæreditarijs. Et adde tibi dictis in hoc ul. Iaſ. in l. ex facto, Iulianus. n. 3. ff. de uulgari, & pupillari, & circa inſtantiã an tranſeat in fiſcum hęreditate uacante, uide quæ dixi ſupra in tit. de fiſco. uerſi. in fiſcum non tranſit inſtantia, ubi teneo non tranſire, ſed perire, ſicut etiã quando ob delictum bona fiſco quæruntᷣ, reprobato Ioan. de Plantea, & eius ratione.
12 Quæro † tamen qui ſit modus in practica apprehendendi bona uacantia, quia uideo non multis ab hinc diebus inductam fuiſſe practicam in magiſtratu extraordinario, q̃ mihi maxime diſplicet. Nam ut nunciatur fiſco aliquem deceſſiſſe ſine hærede, ſtatim fit apprehenſio bonorum illius, & ponuntᷣ ad proclama cum ingenti moleſtia eorum, ad quos poſtea appareat hæreditatem pertinere maxime in ſoluendis ſalarijs ipſi magiſtratui, ſuper ea diſcuſſione, quæ fieri debebat ante moleſtiam Practica igitur iuridica hæc eſt, cum defertur fiſco aliquem deceſſiſſe ab inteſtato ſine hærede legitimo, in primis fit inquiſitio, ubi nam ſint bona, & deſcribũtur ſimpliciter abſq; aliqua moleſtia poſſeſſoris, deinde ponuntᷣ ad ꝓclama, ut ſtatuto termino cõpareniẽ uere tunc di c. põt illum deceſſiſſe ſine hærede, & ita apprehẽdũtur poſtea bona deſcripta, ſit unio & ponuntur ad proclama, ꝑ creditores ꝓtendentes, ut latè, & clare docui ſupra ſub titulo, de ꝓclamate qđ fit bonis pub. in verſi. a. ſcias. ubi omnino uide, quia non ſolum eris clarus in hoc caſu, ſed etiam quãdo bona conſiſcantur ex delicto, & non mirum, ſi fieri debet abſque moleſtia poſſeſſoris, uel hæredes, qui poſtea apparet uerus hæres, allegata inquiſitio. uidelicet, ſi ſit aliqs hæres, &c. quia poteſt excludi fiſcus non ſolum à cõiunctis, ſed etiam ab infinitis alijs ſcilicet collegio, & alijs, ut dixi ſupra. Quæ-
13 ro ẽt an † acquiſitio, quam facit fiſcus bon. uac. ſit ex fructib. iuriſ. ſiue inter fructus iuriſdictionales ita ut qui habet mœrum, & mixtum imperium & omnem iuriſdit. acquirat bona uacãtia, vt non eſſe per deciſ. Alber. in l. 1. C. de vſufruct. ubi latè tenet bona quæ reuertuntur in fiſcum ob finitam generationem non eſſe fructus iuriſditionis, & proprius ad hanc rem accedendo, imo in ſpecie concludẽdo, quod non uidebis ſupra in tit. quæ ſint regalia. ubi generaliter de regalijs tractatur, & ibi habes, quod cui conceſſum eſt mœrum, & mixtum imperium, non poteſt hæc bona acq. Et uide quæ dixi ſupra ſub titu. de pœn. in ultĩ. uerſicu. & per Affl. ubi ſupra.

Tit. de Metallis, & argentifodinis.

SVMMAE.

1 *Metallarius a publico electus cum licentia principis poteſt fundum cuiuſlibet fodere eo inuito, ad perquirendum metallum ſine læſione ſuperficiei, niſi dominus ipſe vellet perquirere, quia tunc poteſt prohibere.*

2 *Argentifodinæ dicuntur eſſe ex regalibus.*

3 *Metallarij tenentur dare decimam principi metalli effoſsi.*

4 *Venæ auri, vel argenti ſunt dominorum fundi & ipſi poſſunt fodere, & locare ſine priuilegio principis.*

5 *Princeps non poteſt aliquid facere quod ad venas auri vel argenti quando dominus inuenit, uel alius, & ipſe vult fodere, ſecus ſi nollet, quia tunc princeps poteſt mittere qui fodiant.*

6 *Metalli fodiendi priuilegium conceſſum ſine mentione hæredis, non tranſit ad ſucceſſorem quando dominus contradiceret.*

7 *Conſuetudo ut etiam in fundis priuatus nullus, nec etiam dominus poſſit aliquid facere prætor principem, ita ut princeps diſponens, nec quo ad reſtitutio-ẽ precij teneretur, ſeruaretur etiam in argentifodinis.*

8 *Metalli fodiendi ius vt ſit publicum uindicarunt ciuitates Imperij ſecundum Iſerniam, & an ſit illi credendum?*

9 *Metalli fodiendi conſuetudo 300 annis eſt præſcripta.*

Metallis

10 *Metalli venæ inuentæ in territorio infeudato an ſint vaſalli, pendet ex forma priuilegij?*

11 *Venæ auri, vel argenti repertæ in re infeudata ſunt vaſalli, non autem principis, licèt decimã ſpectet Princip. niſi aliud vellent verba inueſtiturǽ.*

12 *Metalli venæ inuentæ in locis priuatis ſunt priuatorum, in publicis principis, maximè quando caſtrum eſſet conceſſum cum pertinentijs, & argentifodinis.*

13 *Ius quærendi in fundis priuatorum metalla, & ius decimæ cenſetur translatum quando ſunt translata regalia. Secus ſi tantum dictum eſſet, Argentifodinis.*

14 *Metalla fodiendi, & decimarum ius videtur translatum conceſſo caſtro cum pertinentijs in feudum, quando metalli fodinæ ſunt in locis publicis in communi vſu, ſecus ſi ſint in fundo principis.*

15 *Decimæ materia in metalli venis vbi tractatur.*

1 QVAERO aliquis†vult perqrere in meo monte metallum, an poſſit me inuito? Pau. de Caſt. in l. diuortio. §. ſi vir. ff. ſol. matr. tenet eum poſſe, ſine læſione tamẽ ſuperficiei ob publicam vtilitatẽ, allegat tex. cum gl. in l. quoſdam. & in l. cũcti C. de metallarijs, & metall & procuratoribus eorũ. lib. 11. & reſpõdet ad l. venditor. §. ſi cõſtat. ff. cõmunia prædio. quæ vult domino inuito nõ licere eius fundum ingredi in perquirendis lapidicinis, niſi conſuetudo ſit in cõtrariũ, nã dicit Caſtren. textum illum loqui in lapidicina, quæ reperitur in ſuperſicie fundi, & quę non põt fodi ſine eius lęſione. Aliud verò eſſe in metallis auri, & argenti, quorum venę reperiuntur ſub terra, & ſine lęſione ſuperficiei fundi illius poſſunt fodi, & in lapidibus, qui pari modo reperiũtur, prout ſunt cotes, qbus ferrum acuitur. de quibus ipſe Pau. de Caſtr. principaliter, format quæſtionem. Hanc opinionem etiam in effectu ſequitur Alex. in l. 1. in apoſtillis, ad Bart. C. de metallarijs, & metallis, & procuratoribus eorum, d. lib. 11. dum dicit notabiliter licitum eſſe cuilibet perquirere in quolibet fundo, noſtro modo, & forma, de quibus ibi in eadem l. 1. & ita etiam Pau. de Caſt. in conſ. 76. vbi uult licere mihi, qui fodio in meo ire in prædium uicini, ſequẽdo uenam auri, & argẽti, uel alterius metalli, dicens contrarium in lapidicinis, & idem Cæp. in tit. de ſeruit. in tit de monte. qui facit differentiam inter metalla precioſa, quę nõ reperiuntur niſi in raris locis, & raro, & lapidicinas, quæ ubique ferè inueniuntur, quia pró iſtis non licet fodere alienũ agrũ, pro alijs ſecus, fauore publicæ utilitatis Et hanc partem ſequitur Imo. in cõſi. 87. & in alio conſil. 124. colum. 2. verſiculo, circa ſecundum, cum hac tamen declaratione, ut dominus poſſit ꝓhibere, ubi uelit ipſe fodere, aliter nõ, ut ibi not. per eum, & licet primo ſoluat contraria, faciẽdo differentiã inter marmora, & alias lapidicinas, ut de marmoribus loquantur l. cuncti. & l. quoſdam, quæ probant quem poſſe ingredi fundum alterius ad inuenienda metalla. Tamen poſtea ſe redigit ad ſecundam ſolutionẽ, quæ eſt, ut etiam in alijs lapidicinis, & conſequẽter multò magis in uenis auri, & argẽti, & aliorũ metallorum procedat opin. Paul. de Caſt. & uidetur hæc eſſe communis opin. in d. l. cũcti, & in tit quæ ſint regalia in uerbo, argentariæ ubi eſt materia, intelligendo tamen, prout ſenſit Alex. in d. l. 1. modo & forma, de quibus in eadem l. 1. ſ. ſoluendo pro introitu officij metallarij tertiã partem illius metalli, quod uult fodere, & ita principe ſibi acquirendo priuilegium quærendi, prout fecit ſufficiens, qui a Duce Franciſco II. Sfortia obtinuit priuilegium ad perquirẽda metalla, hoc habetur clarè in d. 1. & ibi gl. & clarius Bar. & Io. de Plat. & Plat. in d. l. cũcti. ubi dicit metallarios publicè ad id electos poſſe ingredi fundos alienos, & perqrere metalla inuitis dominis. unde dum plures Doct. in hac materia formãt q. An liceat unicuique ita facere, & aliqui concludunt nõ licere, ut Iac. de S. Geor. in ſua inueſtitura, ſuper uerbo, cũ argẽtifodinis, et ſalinis. et And. de Iſer. in d. tract. quę ſint reg. et Docto. ſupra allegati, et nõ explicant an loquãtur de perſona priuata, an etiam de metallarijs a publico electis, uel incautè loquũtur, uel malè, qa intelligi debent de electis a publico, aliàs res eſſet clara iudicio meo, ꝙ nõ liceret poteſt igitur metallarius, nec tamẽ licet paſſim domino uetare, niſi etiã uelit ipſe exercere illud officium propter bonũ publi-

publicum,& hoc vltimũ, q̃ præferatur dominus,dicit Pau.de Caſt.in d.l. venditor. §. ſi cõſtat.ff.cõmu.prædior. & ſequitur Affli. in eo.tit.in verbo,argentariæ,dicens hoc videri ſatis rationabile ſecundum naturalem rõnem inſitam naturæ. Ex prædictis appa-
2 ret ēt † fiſcum habere ius in fundis priuatorũ,in iſtis venis, videlicet, dando facultatē inueniendi,& quo ad hoc hæ argẽtariç dñr eſſe de regalibus, & ita põt verificari, text. in eo.ti.quç ſint regalia,in eo verbo,argentariæ.& hoc expreſſe Alua. & Præpoſi. ibi.
3 Habet ēt aliud ius,q̃ † decima illius metalli ſibi debetur, d.l.cuncti. & hoc ius eſt inter redditus principis, & inter ſua vectigalia l. inter publ.in fi.& ibi glo. ff. de verbo.ſigni. Et hoc nõ habet difficultatē,& ita ēt in priuilegio pręfati Sufficientes hoc eſt expreſſum, vt de quolibet metallo inuento teneatur dare decimam partem ipſi Duci.Et etiā põt verificari allegatus tex.in verbo,argentariæ,q̃ quo ad hoc emolumentũ dicũtur Argenti fodinæ ex regalibus. Et vide latius quo ad has vtilitates fiſci Io.de Plat.in d.l.1. C.de metallar.& metalli,& procuratoribus mettallorũ.Reſiduum verò eſt dicti metallarii,d.l. cunct. & per Doct. ſupra. Apparet
4 igitur ea prędictis † has venas eorũ eſſe,quorum ſunt fundi,& ipſos ſine difficultate poſſe fodere ſine priuilegio principis,'ocare,& diſponere de eis,& ita expreſſè Ioa.de Plat. in d.l.cuncti,quæ concluſio non ſolum procedit a principio fundi acquiſiti, ſed etiā ſi poſtea inuenirētur,quia adhuc ſunt domini,ſicut quælibet alia pars.l. fin.ff.de fundo dota.l.item ſi fundum.§.1.ff.de vſufru.& d. §.ſi vir.& Imo.in d.conſil.87.col.1.Apparet
5 etiam ex prædictis,q̃ † aut dominus inuenit venā,& vult fodere,& quęrere,& tũc princeps nõ poteſt ſe negocio interponere, vel nõ vult fodere, vel alius tertius illam inuenit,& non vult cum poſſit (prout ſupra declaraui) perſeuerare in opere, & eo caſu poteſt princeps mittere metallarios expertos ad opus perficiẽdum, tum p̃p publicā vtilitatem,quæ conſiſtit,vt inueniatur aurum, tum etiam pro intereſſe ſuæ decimæ. Et ita intellige quæ dicit Affl. in d.verbo, argentariæ,in 2.col.ver.ſed quæro, an princeps.qui ita voluit loq,alias ineptiſſimè loqueretur, & contradiceret omnibus, quæ ſuperius dixi. Aduerte ēt dũ Affl.col.1.in fi. dicit in inuētore durare illud ius,donec viuat, quod locũ hēt,ſi velit laborare,a'ias nõ,per prædicta,allegat l.apud Iul.§.ſi cui.ff.de l. fidei-com.1.vbi eſt textus, quod priuilegium cõceſſum mihi nõ facta mētione heredis mei, vt poſſim fodere lapides in tali fundo,nõ ſe extendit extra perſonā meam , & nota.in l. ſordidorũ.C.de excuſ.mune.lib. 10. ubi gl. ponit,quando priuilegiũ conceſſum perſonæ tranſeat in herede,eſt materia. l.quia tale.ff.ſol.matr.vbi Bar.tradit ſolēnem diſtinctio.quam ſequitur Ale.ibi. & ideo ſecũdũ
6 diſt.Bar.videtur † hoc priuilegium a lege cõceſſum fodiēdi in fundo priuato,parare mihi in uita exceptionem peremptoriā, & tīāſire ad hæredes.Ita Bar.ibi,& Ale.ſequitur, niſi dicas in cõtrarium eſſe tex.in indiuiduo in d.§.ſi cui. Et , quod plus eſt,Bart.non faceret ad rem,quia loquitur,quando conceſſum eſt in priuilegio, vt nemo poſſit agere cõtra me,& ſic vt poſſim repellere exceptione peremptoria. No. quando ex priuilegio poſſum fodere , & conſequenter ſumus in alio membro Bart. dum dicit , aut continet conceſſionem,& tunc non durat,& ad hoc eſt tex.in d.§.ſi cui.vnde & Bar.obſtat, & §. ſi cui,& deciſio Affl. Et diſputaretur inter heredem metallari, & dominũ fundi, ſuper continuatione poſſeſſionis , iuxta decretũ, quòd poſſeſſio defuncti cõtinuetur in heredes,& hoc ab hærede allegaretur, cõtrariũ dicēte domino fundi, ex quo deficit ius clarè,iuxta conſ.Imo.6 dicerem hæredem nõ eſſe continuandum, tum ob d.conſil. Imol. tum per tex.in ca.2.ſi de feudo fuerit cõtrouer.inter dom.& agnatos.vbi quādo eſt dubium,an ſit feudum, filia ponitur in poſſeſſione,ſecus ſi eſt clarum , & ita cõmuniter Docto.ibi,& hæc opinio eſt æqua, quia ſatis eſt,vt inuito domino in vita inuentoris perſeueret ius Non tamen eſt omitiēdum,
7 † quòd omnia prædicta ceſſant vbi aliter ſe haberet conſuetudo,demus enim cõſuetudinem eſſe, vt etiam in fundis priuatis nullus , nec etiam dominus poſſit aliquid facere in his argentifodinis præter principem , vel eum , quem ipſe ad hoc elegerit, certè hæc conſuetudo attenderetur, & obſeruaretur,& tunc verbum illud , argentariæ,in titu. quę ſint regalia , verificaretur,

&

& ita omnes ſuper eo textu per d.§. ſi conſtat.facta tamẽ ſatisfactione domino fundi eius,quod ſibi aufertur,quod erat ſuum,ſicuti pro cõceſſo habuimus eſſe has venas, iuxta d.l.item ſi fundum,§.1.& d.§. uir.& d.l.ſi.& l.æquiſſimum, §.1.eo.tit.de vſufru. & l.3.cum ſeq.ff.de reb.eorum,qui ſub tut. & ita Affl.in d.colum.2.verſic.ſed quero,an primò,& hoc niſi etiã conſuetudo ſe extenderet ad non ſolutionẽ precij, in quo tamẽ non recedendum arbitror à c ſi.de cõſuet. & not.in c.quæ in eccleſiarum.de conſtit.& in l.Barbarius Philippus,ff.de officio prętor.

8 Nec † eſt obliuioni tradendum uerbũ Iſer. in eo uerbo,Argentariæ,dicẽtis ciuitate Imperij uẽdicare ſibi hoc ius, ut ſit publicum, niſi habeatur priuilegiũ. Cui tamen autoritati nõ crederetur,niſi aliter oſtẽdã hac cõſuetudinẽ, & quod hoc ſibi uendicarẽt,iuxta ea,quæ ponit Iaſo.in l.de quibus,colum. penul.& ultim.ff.de leg.dum cõtra Bar.ibi, tenet non eſſe credendum illuſtri Doctor.

9 de conſuetu atteſt. Dicit tamen Affl.ꝙ † cõſuetudo hęc debet eſſe pręſcripta 30.annis, quod verbum eſt ſummè notandum,poſſet tamẽ contrarium a legari hîc Mediolani ſtatutum,vt nulla conſuetudo admittatur cõtra iura ſcripta,niſi velis dicere nõ poſſe allegari contra fiſcum ꝙ tamen nihil obeſt, niſi aliud ſtatutum habeas hoc diſponens, quia fiſcus non eſt priuilegiatus,niſi vbi expreſſe appareat eum eſſe priuilegiatũ,vt dixi ſupra in priuilegijs fiſci.Scies etiã ex præ-

10 dictis decidere quæſt.quando † vaſallus inuenit venam argenti uel ab alio inuenitur, vel quæritur in ſuo territorio, an ſit ſua, & an ius quærendi ſit ſuum,vel principis,q.illum infeudauit,quia aut loquimur,quãdo inuenitur in territorio ſibi infeudato,& nõ in re ſibi infeudata, & tunc res pendet à forma priuilegij, iuxta c.porro de priuilegijs, & eatenus ſit ius,ꝙ habebat princeps feud. iuxta d.& declarata ſupra,quatenus repẽriatur in eo priuilegio cõceſſum, & ita ſi reperiuntur Aurifodinæ in loco publico. Ita ueniunt,ſi omnia regalia ſunt cõceſſa,ut dicã ſtatim,ſi in loco priuato,venit ius inuenẽdi,iuxta d.l.1.C.de metallarijs, & metallis, & procurator.metal.& ius decimæ,iuxta dictã l.cuncti.eo.tit.etiã ꝙ expreſſe,& in indiuiduo de regalibus non ſit facta metio, ſed in genere,iuxta no.p glo.& Bar.in l.prima C.de bon.vacã.lib.11.& d.Andr.de Iſern.& Affl.in loco,de quo ſupra, colum.2.in prin

11 Aut loquimur † quãdo inuenitur in re ſibi infeudata,& tunc ſumus in quæſt.de vaſallo emphyteuta,& vſufructuario,quin inueniunt tales uenas,an ad eos pertineant? Et dic in feudatario eſſe ipſiuſmet,& nõ principis.Ita Alb.in l.item ſi fundi.in prin.ff.de uſufru.& iud.eſt de his Argẽtifodinis, ſicut diximus de his,quæ reperiuntur i quolibet alio fundo, pleno iure alterius, quia utile pręualet directo,gl.in Auth.niſi triennales, C.de bon.uac.lib.11.& ſic et decima ſpectabit principi,& ita Afflict.& Iſer. ubi ſupra, niſi iñ uerba ampla inueſtituræ aliter uellẽt,iuxta d.c.porro.Dixi in prędictis ad auri

12 fodinis,† quę inueniunt in locis priuatorũ quia de alijs inuẽtis in locis publicis res nõ habet difficultatem,quod ſunt principis,& ita And.de Iſer. & alij,ubi ſupra,quę ſint regalia, & ideo ſi princeps concedit in feudũ caſtrum cũ pertinentijs,& in ipſis pertinentijs ſint loca publica,ubi adſint aliquę ex his venis, etiam ipſæ ueniunt, ſecũdum prædicta,& magis quando explicatur cum argẽtifodinis,ſed ſi reperiãtur ĩ fundis priuatorum,non veniunt, quia ſunt priuatorũ, & ita expreſſe Iacob.ubi ſupra,in fine,ubi omnino uide. Sed an ueniant ſaltẽ ius quærendi iuxta d.l.1.C.de metallarijs, & metallis, & procuratoribus metall.lib.11.& decima,

13 iuxta d.l.cũcti,loquor † ubi repeniũtur ĩ fundis priuatorum,& dic uenire,qa utrunque eſt regale(vt dixi) loquor tamẽ vbi regalia ſint tranſlata,non ſi ſolum ſit dictum,Cum argentifodinis.Sicut loquitur Iac. quia tũc ſi loquimur de argentifodinis,ſunt priuatarum perſonarum,& ſi loquimur de iſtis regalibus,non ſunt tranſlata, & ita intelligis longè magis Iacob.quàm ipſe exprimat.

14 Aduerte tamen,† dum dixi, quãdo in locis publicis adſunt, tũc tranſire in feudatariũ quia hoc idem uideor dixiſſe ſupra in verſi. aut loquimur poſt Alber.in d.l.itẽ ſi fundi, in princip.et ſic ſuperfluè.Sed dic, quod ibi locutus ſum de feudo principis,qui cẽſetur priuatus ipſius principis, ſed poſtea locutus ſum de locis publicis,quę ſunt in vſu cõmuni.Et hos terminos declarat textus i l.2. §.publici.& §.ſequen.ff.ne quid in loco,

vel

uel itinere publico fiat, ubi vide. Et primo caſu decima non transfertur, ut dixi, niſi in alter velles conceſſio, ſecundo caſu totum videtur trans'atum, quia lex cuncti loquitur in fundis priuatorum, & modo intelliges hanc materiã, quæ prius fuit malè enucleata. De hac materia, † maximè decimæ,
15 de qua ſupra uide omnino in deci. Neapoli. 321. & an poſſim inuito domino ingredi fundum ad metallum inueniendum, uide Albe. in dictionario in verbo alchimiſta. Oldra. conſi. 74. & conſi. 87. & an liceat facere alchimidiam, vide Albe. ubi ſupra, & Oldra. in d. conſi. 74. & Bald. quæ ſint regalia, colu. 3. circa finem.

Tit. de via Publica.

S V M M AE.

1 *Via publica numeratur inter regalia.*

2 *Princeps an poſſit prohibere iter extero per uiam publicam?*

3 *Via publicæ materia ubi, & per quem latiſſimè tractetur.*

4 *Publico in loco non licet aliquid facere, niſi conſentiente principe, etiam ſi nihil noceat loco publico.*

5 *Publico in loco non licet aliquid noui facere, per quod fiat præiudicium priuato.*

6 *Aedificare ſupra muros ciuitatis uel caſtri, an quis poſſit?*

7 *Vectigalia an poſſint imponi transeuntibus per viam publicam?*

8 *Via publica an poſſit claudi?*

9 *Via publica an poſſit præſcribi?*

10 *Viã ex quibus præſumatur, vel probetur eſſe iuris alicuius?*

11 *Via intermedia cuius iuriſdictionis, vel iuris eſſe præſumatur.*

1 NVLLI † dubium, eſt quin via publica connumeretur inter regalia, & ſic quin ſit principis, contra quod obſt. l. 2. §. hoc interdictum ad eã, ff. ne quid in loco, uel itinere pub. fiat. qui textus iuncto rubro vult, ut via publica nõ ſit in Patrimonio fiſci, & ita totus tit. & rubrum, ff. de locis, & itiner. publi. Solutio eſt, quod ipſum ſolum uiæ eſt principis, ſed uia eſt publica, ita Affl. ſuper verbo uiæ publicæ, unde infert, quod † princeps
2 poſſit prohibere iter per uiam publicam extero, formatq; multas alias quæſtio. in hac materia uiæ publicæ, ſed tu recurras ad Cæpol. qui pulcherrimum trac † & doctiſſimũ
3 fecit in tracta. de ſeruitutibus, ſuper hac materia uiæ, & in titu. de ſeruitute viæ. ubi per decem chartas omnia pertractat. & in 7. q̃o. ubi loquitur de via regali, & publica. oſtendit Affl. neſcire quid dicat, & idem et in 8. q. dum concludit, quod princeps pôt prohibere, & ſuis, & exteris, ne uadant per uiam, & latiſſimè in 10. q. ponit, cuius ſit uia publica, quia, ut dixi, regalis eſt, & ſic principis, & fiſci, & in in d. §. hoc interdictum ad ea. clare probatur contrariũ, tandem reſoluẽs ſe in ſex concluſionibus, & in 5. concluſione dicit, quod ſi concurrit ciuitas cum ſuperiore, in diſponendo de uia præfertur princeps, per c. 1. quæ ſint regalia, & in 6. ait, quod princeps poteſt tollere ciuitati poteſtatem ſtatuendi ſuper uia publica, & alijs rebus publicis, & omnino eſt uidendus Cæp. in d. 10. q̃o. in 2. col. dum allegat Bar. in l. 1. §. 1. ff. ne quid in loco publ. competentem contraria. & dicente. & quælibet uia publica principaliter ſpectat ad ciuitatem Romã. & ſic in effectu ad principem, pro quo eſt tex. ſecundum eum, in d. c. 1. quæ ſint regalia. Sed quælibet ciuitas habet ius in uia publica ex permiſſione ciuitatis Rom. & ſic principis. Subijcit deinde q. An loca publica poſſint alienari, & per quem, & quõ & concludit ſecundum dictas ſex concluſiones, imò addit aliam ſeptimã. Succeſſiue in q. 11 quærit, An per uiam publicam ſit licitum priuato ducere aquã ſimpliciter, uel per conductum ligneum, vel lapideum, de quo in hoc dñio habemus ordines. Et ſucceſſiue quærit. An ſupra uiam publicã ſit licitũ facere poſitã, & an uia publica aliquo modo poſſit per priuatũ occupari, & an uia publica poſſit claudi, & de munitione, & refectione viæ ampliſſimè dicit, & qñ quis vult ædificare in uia publica, uel aliquid immittere, & quõ formetur libellus tam in interdicto. Ne quid in loco publico, quam in interdicto de via publica, & itinere publico reficiendo. Et nota. ultra prædicta, quod † in loco publico nõ licet aliquid face-
4 re, et ſi nihil noceat loco publico, niſi cõſentiente

5 te principe. Are. conſ. 30. col. 3 Non † poteſt
ei ā aliquid noui fieri in loco publico, per
quod fiat præiudicium priuato. Paul. de Ca
6 ſtr. conſ. 160. col. 4. Et † an poſſit ædificari
ſupra muros ciuitatis uel caſtri, uide Sō.
7 cōſ. 230. col. 2. circa fi. Et † adde circa uectl-
galia imponenda tranſeuntibus per uiā pu
blicā, quæ dicit Cæp. in d. tit. in uerſ. quæro
8 poſt Bal. & Aluar. in uſibus feud. & quę di
8 xi ſupra in materia fluminis. Et † circa clau
dendam uiam pub. uide Ang conſi. 18. Bal.
9 1. uolum. conſi. 296. & ibi etiam, † an poſſit
præſcribi, de quo etiam per Cæp. ubi ſupra.
10 Et † ex quibus probetur, uel præſumatur
uiam eſſe iuris alicuius, uide Cæpol. conſil.
11 30. colum. 2 & ſeq. Et † cuius iuriſdit. & ter-
ritorij præſumatur eſſe uia intermedia, ui-
de Pet. de Vbaldus in tract. de ſocietate 11.
parte, quæſt. 22.

Titu. de Remiſſione mercedis conductorum.

S V M M AE.

1 *Remiſſionis circa penſionem rei locatæ, in qua propter bellum, uel aliter damnum datum ſit materia per quos late tractetur.*

2 *Remiſſio penſionis fit, quando ſecundum vulgi opinionem eſt ſterilitas.*

3 *Remiſſio ad ratam fieri debet, quando deductis impenſis non eſt preceptum dimidium eius, quod eſt ſolitum percipi, & ita capitulandum eſt de impenſis factis, de ſolita perceptione & de ſterilitate, quæ venerit.*

4 *Remiſſio fit quando deductis impenſis, non ſupereſt dimidium penſionis ſoluenda.*

5 *Remiſſio non fit, quando preceptum tantum ſit ut valeat, dimidium penſionis, deductis impenſis, & qualiter quando capitulandum ſit de precio.*

6 *Remiſſio non fit, quando fructus percepti ſunt vltra dimidiam ſolitæ perceptionis, licet ita uilis precij ſunt, ut non aſcendat ad dimidiam penſioni.*

7 *Remiſſio fieri debet habita ratione, ad quotam partem preceptam non autem ad eius precium. quando in inueſtitura dicitur, quod fiat remiſſio ad ratam.*

8 *Remiſſio fit, quando damnum eſt ultra dimidiam etiam ſi quo ad numinum tantum excederet, ſecus ſi dimidia tantum eſſet.*

9 *Aeſtimatio fructuum in remiſſione quæ fieri debet, attenditur ſecundum tps collectionis.*

10 *Sterilitas ſecundum uulgi opinionem quomodo conſideretur.*

11 *Remiſſio non fit, quando læſio eſt in tertia parte perceptionis.*

12 *Remiſſio, ut ſit arbitraria iudicijs, non eſſet abſurdum tenere, & quare.*

13 *Arbitrio iudicis qui caſus ſint relicti.*

14 *Arbitrium iudicis circa quæ verſari debeat in remiſſione.*

15 *Remiſſio propter quale damnum peti poſſit.*

16 *Remiſſio quare in locatione fiat, & non in venditione.*

17 *Remiſſio an in alijs caſibus fieri debeat, quando aliquid ſunt reſeruati in conductione.*

18 *Fiſcus quas rationes conſideret in remiſſione, & maxime quod bellum ſit contra principem, uel eius culpa motum.*

19 *Precium fructuum licet non ſit probatū, tamen iudex poteſt à ſemetipſo veſtigare.*

20 *Locatio an ſit vna vel plures quo ad remiſſionem, quæ ſit utilitas.*

21 *Locatio dicitur vna, quando unicum eſt pretium licet plures ſint fundi.*

22 *Conductor generalis quando cogatur facere remiſſionem ſub conductione particulari, & tamen ſibi non fiat.*

23 *Locatio interdum, unica dicitur, quando pro certo tempore facta eſt conductio, & tamen ſolutio fit ſæpius, quāuis quo ad remiſſionem, ditantur plures.*

24 *Fertilitas unius anni ſupplet ſterilitatem alterius, quando de duobus annis tantum agitur vno fertili, & altero ſterili, & uno minus dimidia ſit perceptum altero illud plus quod in ſterili fuerat perditum, & ſic integra penſio ſoluitur pro ambobus.*

25 *Vbertas vnius qua non ſit tanta ultra ſolitam perceptionem, quanta fuit ſterelitas alterius anni, an ſuppleat ſterilitatem, remanet in arbitrio iudicis, & vulgi opinione.*

26 *Remiſſio ut fiat, ſi ſit intollerabile damnum cōſiderata vniuerſali locatione, alias non eſt erroneum non iuridicum.*

27 *Vbertas non debet excedere duplum eius, quod ſolitum eſt percipi ad hoc ut fiat remiſſio.*

28 *Remiſſio integra fit in anno ſterili, quando conductor alio anno ſupra ſolitum percipit, non-*

non tertiã plus ſolito ſed minus . ſecus ſi tertiam percipit, qua fiet tunc compenſatio.

29 Fertilitas non ſemper compenſatur cum ſterilitate.

30 Vbertas quod tunc dicatur quando percipitur vltra dimidiam eius, quod ſolitum eſt percipi non eſt a iure approbatum.

31 Vbertas & lucrum differunt ſicut damnum, & ſterilitas in materia remiſſionis.

32 Vbertas an compenſetur cum anno, vel annis ſterilibus. quando in locatione plures anni ſunt, quam duo, ſi aliqui termini ſunt non ſteriles, ſed damnoſi tantum.

33 Lucrum intelligitur citra vbertatem, & dãnum citra ſterilitatem.

34 Sterilitas ita debet dici, quando tertia minus eſt perceptum quam ſolitum ſit percipi, ubi agitur, vt ſuppleatur a fertilitate, ſicut quando tractatur de remiſſione.

35 Fertilitas compenſatur cum ſterilitate, etiam ſi ſterilitas non ſit vltra dimidiam, ſed ſit tãtum in tertia, vel circa tertiam.

36 Annus ſolus eſt in conſideratione, licet diuiſio ſolutionum fiat in menſes.

37 Remiſſio ex quot cauſis fiat.

38 Remiſſio peti poteſt, quoties vis ingruit, cui non poteſt reſiſti.

39 Remiſſio non fit, quoties fundus vitio rei, ſine culpa conductoris non potuiſſe pati nimiam pluuiam, vel nimiam ſiccitatem.

40 Remiſſio fit quando quis conduxit domum, ut contubernio ſcholares exciperet, vel aduenas. & peſtis, vel bellum ſuperuenerit, & ipſe domum inhabitauit, ſcholares autem, vel aduenæ non venerint, ſecus ſi conduxerit, vt ipſe tantum habitaret.

41 Remiſſio fit pro tempore quo durat peſtis quando quis domum conduxit gratia ſolius habitationis & eam tempore peſtis non habitauerit pro reliquo vero tempore vſque ad finitam locationem.

42 Conductor poteſt recedere a re conducta, quando ex bello uel peſte amittitur faciens rei, quam tolit, uel non poſſit conductor in priſtinum reſtituere, & res deſtruatur, uel uſus ultra dimidiam.

43 Argentum de uenditione ad locationem valet.

44 Agricolæ ſunt inſtrumenta fundi, & ſi moriantur propter peſtem, vel bellum, licitum eſt conductori recedere a conductione.

45 Remiſſio fit pro omnibus annis, quando damnum contingit in primo anno, quod affert ruinam, etiam pro ſequentibus.

46 Conductor ita demum poteſt recedere a conductione propter peſtem, ſi conſignauerit locatori claues.

47 Conductor, qui poteſt recedere a locatione, poteſt petere remiſſionem, & perſiſtere in locatione.

48 Conductor quando poſſit recedere a locatione, ubi tractetur.

49 Locator non poteſt dicere conductori, ut diuidat fructus, & ſit partiarius quando conductor patitur damnum intollerabile, & propterea petit remiſſionem.

50 Conductor poteſt recedere a locatione, quando locator non obſeruat ei pacta, & quomodo poſſit agere contra talem locatorem, & eum qui non patitur uti frui.

51 Conductor debet denunciare domino quando vult recedere alias tenetur ad id, quod inter eſt locatoris, & facta denunciatione non tenetur.

52 Remiſſio mercedis non debet fieri conductori, qui non potuit inhabitare quando receſſit non facta denunciatione, niſi denunciatio facta nihil omnino profuiſſet.

53 Denunciare an teneatur conductor locatori, quando uult recedere finita locatione.

54 Remiſſio penſionis fieri non debet conductori, eo quia incommodum ſuſcipiat propter hoſpitationem militum, nec etiam propter alimenta illis præſtita.

55 Conductor quæ onera teneatur ſubire, & quæ emphyteuta, non autem locator.

56 Remiſſio mercedis ex regula fit conductori, quando damnum intollerabile contingit, niſi aliter ſit actum.

57 Conductor non tenetur ex caſu fortuito, licet ſuſceperit in ſe omne periculum, vel promiſerit ſoluere omni exceptione remota, vel conduxerit, ſuo periculo cum ſuis raſghis & ſpinellis uel ſuſceperit periculum cuiuslibet caſus aduerſi.

58 Remiſſio mercedis fieri debet quando conductor non potuit uti re locata caſu fortuito, & pactum adeſt quod locator non vult teneri pro ea re, niſi tamen pactum factum eſſet tempore belli, quia locator non teneretur.

59 Remiſſio fieri debet quando locator tempore belli locauit decem uncias aquæ pacto, ut rem teneatur ſi eas decem uncias habere non licebit, & flumen prorſus exſiccatum ſit cum tamen per multos annos ante bellum uiguiſſet, & nunquam ita ſiccatum fuiſſet, niſi dictum

eſſet

eſſet, vt teneretur, ſiue in parte, ſiue prorſus aqua defeciſſet.

60 *Promittens pro ſe, & hære de ſuo tantum, & non alijs tenetur tamen ad precij reſtitutionem pro facto tertij.*

61 *Conductor non tenetur ſi deficit ſubſtantia rei, licet ſuſceperit in ſe caſum fortuitum.*

62 *Conductor dicitur ſuſcepiſſe omnem caſum fortuitum ſimilem expreſſo, quando unum in ſpecie ſuſcepit, deinde adiecit clauſulam generalem, & omne periculum.*

63 *Periculi appellatione non uenit caſus fortuitus, etiam ſi conductor teneatur de leuiſſima culpa, vel ſuſceperit in ſe omne periculum cum iuramento, ſecus autem ſi ſuſceperit in ſe periculum, & fortunam.*

64 *Conductor tenetur pro caſu fortuito etiam ſi culpa aduerſarij in non faciendo præcedat caſum, quando conductor tenetur pro caſu fortuito, & ſuſcepit in ſe periculum.*

65 *Conductor ſuſcipiens caſum fortuitum, non tamen pro eo tenetur, quando caſus euenit culpa locatoris, ex facto locatoris, ſiue iuſto, ſiue iniuſto.*

66 *Conductor ſuſcipiens in ſe caſum fortuitum, non tenetur quando caſus eſt inſolitus.*

67 *Caſus inſolitus de quo non præſumitur cogitatum quando dicatur.*

68 *Caſum fortuitum ſuſcipiens non tenetur de inſolito etiam ſi ſuſceperit ſe omnem caſum fortuitum, tam præuiſum, & cogitatum, quam non.*

69 *Caſum fortuitum ſuſcipiens tempore belli in cuſtodiendis mercibus, ſi in eum factum ſit impetus quid iuris.*

70 *Caſum unius periculi ſuſcipiens, an uideatur ſuſcepiſſe caſum alterius habentis maiorem rationem.*

71 *Suſcipiens in caſum fortuitum, quod nauis ueniet in portum quatenus teneatur.*

72 *Caſus fortuitus, & improuiſus qui ſit.*

73 *Caſus fortuitus qualiter probetur.*

74 *Violentia, & incendium, & pluuia inſolita enumerantur inter caſus fortuitos.*

75 *Furtum maximè ſi fiat a domeſticis, an connumeretur inter caſus fortuitus.*

76 *Caſus fortuitus cenſetur factum ſuperioris, & quid de facto iudicis.*

77 *Caſui fortuito, ut quis uideatur ſe obligare, quid exprimendum ſit.*

78 *Caſus certos excipiens, an uideatur ad alios ſe obligare.*

79 *Remiſſionem petere non poteſt conductor quando ſterilitas culpa ipſius contingeret.*

80 *Remiſſio peti non poteſt quando damnum ex incendio ſequitur.*

81 *Remiſſionem petere non poteſt conductor ubi culpa caſum fortuitum præcedit.*

82 *Remiſſio non fit quando conductor ſine iuſta cauſa receſſit.*

83 *Caſus an ſemper excuſet, quando culpa præceſſit.*

84 *Remiſſio non fit quando conductio facta eſt tempore belli, vel peſtis, vel quando timor belli, aut peſtis ſubeſt.*

85 *Remiſſio fit etiam ſi tempore belli facta ſit conductio, quando rei ſubſtantia prorſus tollitur.*

86 *Remiſſio non fit quando culpa familiarium conductoris præceſſit.*

87 *Remiſſio non fit quando conductor non ſoluit decimas, & ſterilitas euenit.*

88 *Remiſſio non fit ſi peſtis in inquilini domum ſolummodo uenerit, & inquilinus ſit ſceleratus, vt uſurarius blaſphemus, vel ſodomita.*

89 *Remiſſio non fit conductori in Lombardia propter grandines, niſi grando eſſet omnino inſolita, uel vltra dimidiam abſtuliſſet.*

90 *Remiſſio fit conductori etiam quando damnum intolerabile uenit poſtquam fructus ſunt a ſolo ſeparati nondum tamen excuſſi, ſeu reconditi.*

91 *Remiſſio fit quando damnum intolerabile uenit poſtquam fœnum reconditum eſt in fœnili, & ex neceſſitate pacti ibi a beſtijs comeditur.*

92 *Conductor an teneatur ad mercedem, quando damnum datur facto locatoris propter eius inimicitiam poſtquam fructus ſunt ſeparati a ſolo, & an habenda ſit ratio dicti damni.*

93 *Remiſſio mercedis fieri debet conductori; quando bellum iuſtè mouetur contra locatorem.*

94 *Locator non tenetur quando bellum iniuſtè mouetur contra eum, & ipſe omnem diligentiam adhibuit ne moueretur, & admonuit conductorem de periculo rerum ſuarum.*

95 *Locator tenetur pro damno illato conductori, etiam quando iniuſtè bellum ei infertur, ſi tamen præceſſit factum ipſius, quod damno cauſam dederit.*

96 *Locator tenetur tametſi fructus ſunt ſeparati a ſolo, & bellum iniuſtè ſit contra eum motum ſi non procurauit, ut non moueretur, & non dedit aliquam notitiam conductori, ut præcaueret.*

97 Locator non tenetur habere rationem damni conductori illati, quando conductor diſtulit collectionem fructuum in fraude, ſecus ſi ſine fraude.

98 Clauis traditio licet transferat custodiam, tamen non habet locum ubi horreum conduci tur in domo locatoris, vel ubi alius retinet claues totius domus.

99 Remiſſio ceſſat quando ubertas vnius anni poteſt compenſari cum ſterilitate alterius an niſi ue proxime præcedat, ſiue alij intermedij ſint, & quando ſumus in vna locatione.

100 Remiſſio non fit quando inſpecta vniuerſali locatione damnum intolerabile non reſideat, & quando fiat tametſi tolerabile damnũ euenit.

101 Remiſſio quomodo fieri, & conſiderari debeat, quando annus fertilis non præceſſit, ſed poſſet ſubſequi.

102 Remiſſio non fit quando dicatur fundum vendidit habita fide de pretio, & conuenit ut dominium penes ſe remaneret, donec pecunia omnis perſolueretur, & interim emptor ſoluere quotannis certam mercedem.

103 Remiſſio fit pro parte quando res pro parte deperdita eſt, ut quia caſmate, uel terremotu perierit.

104 Remiſſio fit ad ratam quando res ab hoſtib. occupatur, uel aqua inundatur non poſſit coli, & intolerabile damnum ſequitur.

105 Remiſſio quando conſideratur magna eſt differentia, an fundus ſimpliciter coli non poſſit timore belli, an verò ſit occupatus ab hoſtibus, tamen deperditum ſit dominium.

106 Emphyteuta liberatur quando res emphyteuticaria propter bellũ, uel inundationẽ non poteſt coli.

107 Remiſſio fit quando conductor non põt uti frui caſu fortuito, & damnum eſt intolerabile, uel quando pars rei aufertur, uel euincitur a conductori, quia pro illa parte fit remiſſio.

108 Conductor poteſt agere ad intereſſe quando culpa, uel facto locatoris damnum paſſus eſt, uel non potuit uti frui; uel quando facto eius locator potuit reſiſtere.

109 Conductor quando poſſit agere contra locatorem ratione lucri ceſſantis.

110 Lucri ceſſantis ratio quando haberi debeat.

111 Lucri ceſſantis ratio quando habeatur in magiſtratu ordinario Mediolani ad fauorem publicanorum.

112 Literæ ſiue ordo qui de minori lucro non computatur, quæ ſint Mediolani.

113 Locatoris factum an ſit iuſtum, uel iniuſtum in materia remiſſionis conſideratur.

114 Remiſſio mercedis non habet locum Mediolani in contractu emphyteutico quando penſio præſtatur habita conſideratione ad fructus qui percipiuntur, licet bona propter bellum non potuerint coli.

115 Remiſſio non fit deſtructa domo, pro qua fiſcus, uel eccleſia alimenta præſtat.

116 Remiſſio fit pro fundis a ciuitate, vel fiſco locatis, ſiue vectigales ſint ſiue non ſicut in prædijs priuatorum.

117 Vectigalem fundum quando dicatur conductor à fiſco habere.

118 Remiſſio an fiat per fiſcum emphyteutæ ſuo, & an habenti prædium cenſuale.

119 Remiſſio an fiat propter ſterilitatem habenti prædium tributarium?

SEQVENDO quę ad fiſcum
attinent aliqua dicam de Re
miſſione mercedis in mate-
ria locutionis, & conductio-
nis, quã fieri debet ex cã præ-
ſertim belli, quod iam multis ab hinc annis
almum Mediolanenſe dominium, alias feli
ciſſimum torquet, quæ & ſi ſit communis
materia extra vectigalia, attamen ſemper
ferè contingit in omni publicatione. Quæ
1 ro igitur in primis qualiter † damno dato
in re locata ꝑꝑ bellum, vel aliter ex alio
caſu fortuito fieri debeat remiſſio, & breui
ter uide Bar. in l. ſi merces. §. uis maior. ff.
loc Bar. & Doct. in l. licet. C. eodẽ loca. Pau.
de Caſt. in l. ex conducto. §. 1. ff. loc. Ant. de
Bu. & Imo. in c. ꝑꝑ ſterilitatem. extra loca.
Alex. in conſ. 3. in 1. uol. incip. tamen non
prætermitto, & in cõſ. 108. in 3. uol. & Arc.
conſ. 52. & recitantur multæ opiniones, ta-
men tres communiter approbantur. Pri-
2 ma, † quando ſecũdum uulgi opinionẽ eſt
ſterilitas. Secunda, ſi hoc non liquet iudici
quando deductis impenſis non ſupereſt di
midium penſionis. Tertia, quando nõ eſt ꝑ
ceptum dimidium eius, quod eſt ſolitu per
cipi ut ꝑ Alex. ubi ſupra. Et circa tertiã opi.
3 quando † non eſt preceptum dimidiũ eius,
ꝙ eſt ſolitũ percipi, Dic quod hoc caſu non
deducantur impenſæ, ſecundũ Bald. in d. l.
licet. C. locati. Sed cõductor iudicatur, ſicut
partiarius, & diuidit illos fructus inter ſe,

&

& patronum, non habita aliqua ratione im
penſatur, ita Bal. ibi no. & intelligo ꝙ in ali
quibus locis hæc opinio ſeruatur, tñ cõiter
Doct. intelligunt, ut imo conductor exiſti-
metur ſicuti eſt, & ſibi fiat remiſſio, pro ra-
ta, quia ſi tantum tertiã partẽ percepit, fit
remiſſio quo ad duas, & ſic de ſingulis ut
declarat no. Imo. in d. c. propter ſterilitatem
verſi. iuxta præmiſſa poteſt quæri, ibi unde
põt dici. ubi omnino uide, quia ponit exem
pla huius opinionis expreſsè, & clarè, ſed
hæc opi. uidetur confundere aliã præceden
tẽ, q̃ a opinio p̃cedens concludit, ut ſi fru-
ctus percepti deductis impenſis non aſcen
dant ad dimidium pẽſionis, fiat remiſſio ꝓ
rata, & ſi non excedant p̃cium impenſarum
in totũ fiat remiſſio, quia fructus non dicũ
tur aliqui niſi deductis impenſis. l. fructus
cũ ſimul. ff. ſol. matr. Sed hæc 3. opi. uult, ut
ſi 3. pars ſit collecta, uel quarta, uel quinta,
et quarta, uel quinta penſionis ſit ſoluẽda,
& ſic dato ꝙ illa quinta pars nõ excederet
ſummam impenſarum, adhuc pro illa par-
te eſſet ſoluendum, unde intelligo hanc 3.
opi. qñ deductis impenſis ſupereſt quarta
tãtũ, quod tũc ꝓ quarta parte eſt ſoluẽdũ,
& ſic tantum quinta ſupereſſet, eſſet ſoluẽ
dũ pro quinta parte, & ita reuera voluit de
clarare Imo. qui multũ cõſiderare loquitur
in d. c. ꝓpter ſterilitatem, dũ. 1. dicit loquen
do in hac tertia opinione, quod quando ni
hil ſupereſt deductis impenſis, in totum de
bet fieri remiſſio, argumẽto l. illud. §. minus.
ff. de tribu. ſi autem aliquid eſt perceptũ,
tunc aut aſcẽdit ad dimidia, & ultra, & nul
la remiſſio debet fieri, ſi minus dimidia, tũc
fit pro rata, & ut ibi plenus per eum. & hæc
eſt ueritas, & ſecundum hanc opi. eſt pro-
bandum communiter deductis impenſis ꝑ
cipi tot, & nõ fuiſſe perceptam tertiam, uel
quartam partem, deductis impenſis, vel eſt
probandum requiri talè impenſam, & cum
tali impenſa cõmuniter percipi ſolere tot
ſaccos, & hanc impenſam factam fuiſſe hoc
anno, & nihilominus non fuiſſe perceptos
niſi tot ſaccos, alites probatio non cõclude
ret, tenetur. n. quilibet probare id quod eſt
fundamentum ſuæ intentionis, l. ei q̃ dicit.
& l. in exceptionibus. ff. de probationib. & l.
qui accuſare, C. de æden. et locator habet
fundatam ſuam intẽtionẽ ex locatione, ut
4 no. in l. 2. C. de iur. emph. Poteſt ẽt cõludere
ſecũdũ p̃cedẽtẽ opi. Bar. ĩ d. l. licet. qñ dedu
ctis impẽſis nõ ſupereſt dimidiũ pẽſionis q̃
eſt cõior, ſecundum Are. in d. cõl. 52. ubi vi
de, quæ etiam effectu non diſcrepat ab hac
à qua etiam non recedũt cõmuniter D. ct.
hoc modo, expẽdi tot, non percepi niſi tot,
precij tot, hoc modo in ea recte concludit,
ex alio etiam uidetur ut una opinio cõfun
dat aliam, quia ſecundum tertiam, & ulti-
mam ſatis eſt, ut ſit perceptum minus dimi
dia, et ſic dato ꝙ ualeat etiam plus quã ſit
penſio, uel ſupra dimidium penſionis, tñ
fit remiſſio, cuius contrarium uult alia præ
cedens opinio, unde intellige hanc opinio
5 nem qñ fructus percepti circa dimidia ſo-
litę perceptionis deductis impẽſis non aſcẽ
dunt ultra dimidiam, et ita Cor. conſi. 128.
colum. pen. uol. 2. ubi uide omnino, no. 1 ſi
aſcendunt ad quantitatem penſionis, vel ſu
pra dimidiam penſionis. quia tunc non fit
remiſſio. probata, eſt. n. hic contractus loca
tionis bonæ fidei. §. actionũ. Inſti. de actio.
in quo plurimũ exuberat bona fides, ut ibi
not. et bona fides non patitur ut ſi fructus
licèt circa dimidiam aſcendãt ad penſionẽ,
fieri debeat remiſſio. et hoc modo in ꝓba-
tionibus huius 3. opinio. quando volo pro
bare me ſolitũ eſſe percipere tot, et hoc an
no ultra impenſam, non percepiſſe niſi tot,
debeo etiam addere fructus perceptos non
ualuiſſe niſi tot, quod ultimum non credo
neceſſarium, quia ubi ſint fructus in maio
ri præcio, quàm ſint ſoliti, eſt onus locato-
ris, qui uult ſuper hoc ſe fundare, illud de
ducere, et probare, habet. n. cõductor regu
lam, et ſolitum pro eo, et ſi locator uult di
cere, et allegare exceptionem, et aliud præ
cium, illud debet probare, et ultra iura pro
ximè allegata eſt gloſſa in clementina fina.
ad finem, de reſcriptis nota Iaſ. in l. poſt do
tem. circa 1. q. Bart. ff. ſol. matri. et not. in l.
ex quacunque. ff. ſi quis in ius uocatus non
ierit, et ita uides unam opin. non diſcrepa-
re ab alia, et ſi aliter intelligeres, una diſcre
paret ab alia, et uide omnium Corn. ubi ſu
pra, quia, et ipſe ita conciliat has opinio-
nes, ſed tamen in modo probandi, et de-
ducendi rem ad practicam, eſt hæc diffe-
rentia, quia ſecundum hanc ultimam opi-
nionem ſatis eſt probare ſolitum perceptio

nis,& hoc anno non fuiſſe perceptum niſi tm̃ deductis impẽſis, quia locator qui vult probare id quod fuit perceptum aſcendere ad ſummã ſupra dimidiam, habet onus probandi,ſed ſecundum aliam præcedentẽ opin.requ r tur probatio extimationis fructuum collectorũ,quia ſuper illa ſe fundat prout deduxi ſupra.Si tñ e contra fructus ſunt vltra dimidiã ſolitæ perceptionis , & ſint viles,& in vili precio,ita ut nõ aſcẽdat ad dimidiam penſionis, pp hoc non fit remiſſio, quia duo requiruntur, primum ut fructus ſint inuenti quantitate,ſm,vt ſint in vili precio, & ſequatẽ intollerabile damnum,ita loquũtur iura allegata in hoc materia vt per Corn.ubi ſupra, Notamẽ Bal. in conſ.329. vol.1.ſecũdum impreſſionem
7 magis nouam qui dicit, † quod ſtante inueſtitura dicẽte vt ad ratam fiat remiſſio, debet fieri habita ratione ad quotã partẽ perceptam, non autem ad eius preciũ , q̃a ſi perceptio minus ſolito,quò ad tertiam tñ,fit remiſſio pro tertia parte , ſi quò ad dimidiam tm̃,pro dimidia , non autem ſit iuxta precium rei perceptæ , vt ſi hæc portio ſit precij ipſius penſionis , ob hoc non fiat remiſſio.quia imò ſi,licet ſit dimidia, quæ opi.eſt cõtraria Cor. ſed intellige ſtante pacto de quo ibi.Iux. dictas opinio quæ-
8 ro primo † an ſatis ſit,ut ſit damnũ in dimidia an etiam requiratur ut ultra dimidiam in aliquo iuxta no.in l.2. C.de reſcindenda uẽd.maximè per Bal.Dic requiri, ut ſit damnum ultra dimidiam tenendo opin. Bar.in d.l.licet.C.locati,approbatam in alia opin. q̃ minus dimidia ſolitæ perceptionis, q̃a Bar.in d.l.licet,hoc dicit expreſſe, & ita dicunt iura per eũ allegata in l.2.& in l.ſi uoluntate. C.de reſcindenda uenditione , ſic etiam loquitur Bal.in d.l.licet,& expreſſe Aret.in d.conſ.52.ſic etiam Imo. in d.c.p.p ſterilitatem in ult.opin.quando minus ſolito eſt perceptum , q̃a uult ut debeat eſſe citra dimidiã,vide ibi,colum.2.ubi late,& ch.3. col.3. & ſeq.ſic ẽt Corn.& alij ubi ſupra,& cũ fundamẽtũ ſit in d.l.2.& in l.ſi uoluntate.C.de reſcindenda uend.dic unũ ſolidum imò unum nummum ultra dimidiã ſufficere.Sal.in d.l.2.i prin.& Bal.ib col.2 2. uerſ.nũquid, & uide l.res bona, & ibi gl.in verbo nõ dẽt,& ibi Flor.ff.de cõtrah.emp.

9 Secundo, † quæro an æſtimatio fructuum fiat tpe contractus locationis, an etiã alio tpe.& quo ? Hæc quæſtio eſt maximi momenti,uide Bar.in d.§.uis maior.colum.2. verſ.dico tñ, qui dicit fieri non ſecundũ id quod eſt tpe quo colliguntur, ſed attento tpe celebrati contractus,per d.l.ſi uoluntate,& infra etiam idem dicit eadem col.Sed hẽ opi.Bar.procedit ſecundum opin.quam ibi tenet,quod cenſetur à principio uẽditi fructus naſcituri, quia tunc attenditur ipſ cõtractus.d.l.ſi uoluntate, & l.qđ ſi pẽdente.alias eſt l.neceſſario.§. quod ſi pendẽte. ff.de peric.& cõm.rei uẽd. Et ideo licet fructus fiant, et ſint deterioris cõditionis tpe quo colliguntur , hoc non cõſideratur.d.l. quod ſi pendente.ſed illa opi.ubiq; reprobatẽ imò tenetur conſiderandum eſſe ſm bonam fidem,an ſequatur intolerabile damnum,an non, et ita Bar in d.l.licet, et ideo non inſpiciemus tempus contractus,ſed tẽpus collectionis fructuum , et ita in ſpecie Imo.in d.c.pp ſterilitatem col.3.circa fi.et ſeq.ubi oĩno uide, et Fulg. in §. uis maior. et ibi uide omnino. Et ſi uis ſcire quõ dedu
10 catur in practica opinio quæ eſt † qñ ſecundum vulgi opin. eſt ſterilitas , uide Imo.in d. c.pp ſterilitatem. col.1. et pri. ſeq. et ibi apparet hoc eſt.,qñ inter colonos dr̃.Optimas ſegetes habemus, adeo q̃ non ſufficimus ad colligendas , et hoc anno oĩa uaſa erunt plena tunc annus dicitur fertilis.;ſed ſi dicant Nihil ualent reddituus,operas noſtras amiſimus, uix ſemina colligemꝰ. Annus dicetur ſterilis , non tñ hæc opi. Imol. placet, uide cum, et licet ſatis approbetur ab aliis,cõiter tamen in practica de ea non habere rõ, imò nunq̃ res haberet finem ſi iremus per hunc modum, quia ſi reperitet colonus,ſiue conductor decem teſtes pro ſe totidẽ reperiret locator in contrariũ,q̃a ſterilitas, et ubertas nõ eſt eade in diuerſis agris,prout dicebat Petrus relatus p̃ ſæcula colum.2. Et dicere prout dicit Imo.hanc opi.loqui de agro ſterili in ſpecie , et nõ in genere de omni agro , eſt falſum , quia cũ loquatur de vulgi opinione, loquitur in genere de omni agro, alioquin non poſſet eſſe communiter uera opinio in eo,ſed tñ ſi eã uolueris tenere,intelligas eam,ut cõcludatur,iuxta ſecundã,et tertiam opinio,

quan-

quando nihil eſt perceptum deductis impẽſis, vel niſi tantum quod remanet damnũ vltra dimidiam iuſti precij, nè inter ſe ſint cõtrariæ opiniones, ſed in hoc erit ſpeciale in hac opinione, quòd vulgi opinio hoc intolerabile damnum probabit. Regulariter contra, vt per Bartol. in l. de minore, § Plurimum. ff. de quæſtionib. circa finem. dum quærit de effectu famæ, & alibi ſæpe. Et ẽt

11 alia opinio † ut ſufficiat in tertia partæ læſionem eſſe, puta, ſoluit quindecim, & percepit decem, atque ita duas partes tantùm, quia fiet remiſſio. Pro una tertia, quapropter ſi ſoluit tres nũmos aureos, ſoluet tantùm duos, & hæc fuit opin. Ioan. And. relata per Abb. in d. c. propter ſterilitem quæ ſatis placet Abb. ibi, & Aret. in d. conſi. 52 Tamen te probatur, ut per Doct. ubi ſupra, & maximè Imo. in d. c. propter ſterilitatem col. 2. & ch. 5. col. 4. Sed unde eſt, vt tot opiniones recitentur à Doctoribus, dic ideo eſſe,

12 quia † iura non apertè declarant quando dicatur intollerabile damnum ut c. ꝑpter ſterilitatẽ, extra, locati. l. licet. & l. excepto. C. eodem. & l. ex conducto. §. 1. & l. ſi uno §. item cum quidam. & l. ſi merces. §. uis maior. ff. eod. & id [illegible] non eſſet abſurdum tenere hoc omne eſſe arbitrarium iudici, ut uoluit Butrigarius relatus per Fulgoſ. in d. §. uis maior. quia quando aliquid non eſt determinatum à lege quæ indeterminate loquitur, in dubio oſtẽditur illud eſſe in iudicis poteſtate, & arbitrio. l. 1. in fin. ff. de iure deliber. & multa notabilia circa hoc ponit Barb. in c. ſedes de deſcriptis. & in conſi. 70. illud reſeram in remedium, in 3. uolu. Et ſi

13 uis † ſcire, qui ſint caſus relicti arbitrio iudicis, uide Hyppol. in l. quæſt. modum, col. 1. & tribus ſequentibus ff. de quæſtionibus. & ita arbitrarium eſſe iudici, quãdo dicatur intolerabile damnum, tenet Barba. in conſi. 52. uol. 2. allegato in apoſtil. ad Abb. ubi ſupra, & Salubi omnino uide in l. ſi uro

14 in princip. ff. locati. ubi dicit † iudicem multa debere conſiderare, uidelicet qualitatem fundo, & quomodo bene fuerit aratus & cultus illo anno, & ſi ſit uinea, an fuerit bene putata, & c. & quantum fundus bene cultus conſueuerit reddere, & idem de uinea, quibus neceſſariis interuenientibus, ſi ultra ſemen nihil colligitur, dicitur, ſterilitas, idẽ ſi modicum ultra ſemẽ, atque ita in iudicis arbitrio hæc omnia relinquit q. etiam ſecũdum eum, vulgi opinionem poteſt exploratre, & ſubdit etiam non eſſe explorãdum in genere, an ille annus fuerit ſterilis, ſed ſolum qua ad illud prædium de quo quæritur. Non recedas tamen à duobus illis opinionibus ſic declaratis, prout ſupra declaraui. Sed tamen hæc prædicta Sal. multum facit ad communes cõcluſiones intelligẽdas, ſed præter loca ibi ſupra allegata, propter

15 † quale damnum poſſit peti remiſſio, uide Ang. not in conſi. 311. & Ale. conſ. 112. uol. 1. & conſi. 114. & in 1. & 2 col. in 1. uol. Bal. not. conſil. 282. in 1. uol. & Cap. ubi limitat in cautela. 88. & 188. plene per Petrum Iac. in libellis ſuis, in ti. de actio. ex conductio ponit rationem, & intellectũ ad tex. in d. §. uis

16 maior. cur † in locatione fiat remiſſio & in uenditione nõ, & cũ refert Bar. in q. publicanus. col. 1. in uer. contra. ubi ponit alias rationes, & uide qualiter fiat in practica, & cõcluditur in hac materia. Bar. conſi. 183. col. 1. & limitat Veron. cautela 122. in c. q uult

17 uendere. & † quid iuris ſit quando in cõductione reſeruantur certi caſus, & cõtingũt alij, uide Imo conſ. 7. & ibi ponit qñ aderat timor belli, de quo per Lauden. in tract. de principe. in ti. de bello. in fi. & alibi ſæpe. & qñ uigebat tempore conductionis bellum uel peſtis, uide Soc. conſi. 156. col. 3. in fin. & ſeq. 1 ſi ſcus cõſideraſſet ad has ſubtilitates,

18 † an bene eſſet cõcluſum, uel male, & an bene eſſet probatum, quod ultra dimidiã uel nõ, & ut ſupra in dictis opinionibus raro fecisset remiſſiones conductoribus nã et ſi teſtes tãtũ dixerint ex tali fundo, & tali, non eſt percepta, niſi tanta quantitas tamen fiſcus etiam extrinſecus a ſemet cognoſcens magnum damnum illatum uniuerſo ꝓdio, habuit rationem remiſſiones, & aliquando etiam tametſi non ultra dimidiam fuerit illatum dãnum, fecit aliquam remiſſionem, & hoc ſub eo fundamento qđ etiam eſt dubium, imo quaſi clarum, ut infra dicã, q. qñ bellum infertur a locatore uel contra eum locator tenetur ad omne intereſſe ꝑ tex. cũ ibi no. in l ſi merces. §. culpæ. ff. loca. ubi Bart. & Bartol. in l. cotem. §. ſi. ff. publ. col. 3. & in quæſt. ſua publicanus, & in l. ſi uno §. item cum quidam. col. 1. ad fin. prin. ff. loca. & ex

hoc ult.fundamento aliqñ magiſtratum in-
duxi ad dictam remiſſionem, atque ita hæc
materia in præfato magiſtratu tacta fuit ar
bitraria, ſicuti ēt multi Docto. ita eſſe dixe-
runt, quos ſupra retuli,& licet etiam de pre
cio fructuum perceptorum non fuiſſet pro
19 batum, tñ † fiſcus a ſemetipſo uectigabat
capiendo hanc practicam a text. in l. ſi quid
ex Pamphila.ff.de leg. 2.ubi Bar. not ꝙ licet
in iudicio non ſit probatum precium rei, iu
dex tamen ex officio ſuo debet æſtimare.
Idem Aret.conſi.83.col.6.& Angel.Aret.de
actio.§.omnium.col.x. uerſi & prædicta nō
procedunt. ubi dicit uidiſſe cōiter ſeruari
d.Bart Anch conſ 334.Soc.conſi.136. col.2.
uol. 1.& Alc.in l.precia rerum. in princ.col.
7 ff. ad l. Fa c. Quæro iuxta prædicta duo.
Primum eſt, quando dicantur plures loca-
tiones, uel una tm̄ cenſeatur. Secundum ex
quibus caſibus fiat remiſſio. Vtilitas 1.q. eſt
20 maxima, nam † ſi conductor plurium poſſeſ
ſionum ſimul, qui uulgo appellatur, ficta-
bilis generalis, ſit unus tm̄ poſſeſſionis con
ductor, licet ipſe locator ſit obligatus inter
dum facere remiſſionem uni ſuo conducto
ri, tñ non ſp conductor a ſuo locatore con
ſequetur, puta, qñ conſideratis alijs poſſeſ-
ſionibus, ipſe non remaneret læſus ultra di-
midiā. Dic igitur unam eſſe locationem, ſi
21 eſt unicum † precium ſicut ſi plures fundi
emunt uno precio, quia eſt una tm̄ emptio.
l.ſi duos,ff.de contrah.empt.& Bar.in l.ſcire
debemus, in prin.col.1.ad fin.& pri.ſeq.ff.de
uerb.obl. Sed ſi emerem plures res pro pre-
cio centum, ſ. decem pro tali, & pro tali de-
cem, & ſic de ſingulis, ita ut eſſet habita rō,
an precia ſingularū rerū, plures eſſent em-
pto.l.ædilis aūt in fin.& ibi glo. quæ incipit
unico,ff.de ædil.edict.& ita no. Bar. loquen
do in locatione, & ita arguendo in q.publi-
canus, col.fi. ubi omnino uide, & ideo con-
22 ductor gñalis hoc modo † cogetur interdū
facere remiſſionem uni ſuo ſubconductori
particulari alicu us poſſeſſionis, & ſibi non
erit facta, conſiderata perceptione aliarum
poſſeſſionū, ſed non ſolum reſpectu rerum
multarum cadit hæc cōſideratio, an ſit una
23 locatio pp unicū preciū, licet † multæ res
cōductæ eſſent, ſed ēt reſpectu tpis. Pone.n.
quod conduxerim pedagium pro mille uſ-
que ad decem annos, ſoluendo ad ratam cu

iuslibet anni, uidelicet centum pro ſingulo
anno, & uno anno tm̄ egerim, uel percepe-
rim, ſi eſt unica locatio pro toto tpe non
fit remiſſio, qa ex decem percipio unū mi-
nus, & requiritur ut imo in dimidia, & ul-
tra dimidiam ſit damnū, ſed ſi tot ſunt loca
tiones quot ſunt anni, ſiue quot ſunt termi
ni ſoluēdi, ſiet, qa ſi in una locatione unius
anni, uel trium menſiū nihil exigo, quis du
bitat quin debeat mihi fieri remiſſio. Et
dic uideri plures, ſicut plures termini ſoluē
di ſunt, & cōtenē, quot ſunt anni, ſiue quot
ſunt tpa in quibus debet fieri ſolutio, & ita
Bart.ubi ſupra, in d.q.publicanus, in colu.3.
& col.fi.& per totam.Alc.conſ.3.uol. 1. ubi
expreſſè, ſed contra, ꝙ imo una locatio eſt,
ita Bar.in l. fi. ſeruus cōis Meuij,§.fi. in fi.ff.
de ſtip.ſeruor.& in l.ſi ex toto.§. fi. ubi Imo
la.ff.de leg.1.ubi fit diſtinctio, & ſecundū il-
lam eſt unica in caſu noſtro, & patet, quia ſi
eſſent diuerſæ locationes, & plures, nō ſup-
p'eret unus annus aliū. Bal. & Sal.in l. licet,
C.locati.in fi.Imo.in c.propter ſterilitatem.
char.3.col. 2.loca et Alc.in d. conſ.3. hoc di-
cit ſicut ſupra retuli.ſed allegat Bar. qui ni-
hil dicit, & ideo non mirum ſi unus annus
ſupplet alium ſicut dñt Doct, ubi ſupra.plu
res eſſe, non obſtant no.in d.l.licet, quia lo-
quuntur in diuerſis locationibus penitus ſe
paratis, non in una locatione facta eodem
tempore, quæ contineat plures locationes,
ueritas eſt unicam eſſe locationem, per ea
quæ dixi, tñ ſingulo anno fit remiſſio, qñ
ſingulo anno ſoluitur. Item ſingulo menſe
fit remiſſio ſi ſingulo menſe ſoluitur, & ſic
quoad effectū remiſſionis faciendæ, dicū-
tur plures locationes nō aliter, & ita uoluit
dicere Alc.in d.conſi.3.uolu. 1. ubi ſupra, et
alleg.Bar.in d.q q hoc uult ēr quilibet men
ſe, ut fiat remiſſio, non ut ſint plures loca-
tiones, et ita Anch. conſi 403. circa fin. ubi
omnino uide, ēt Corn.expreſſe conſi.11.uo
lum.4.col. 1.et ibi dicit, quod ita uoluit Bar.
in d.q.Ancharan. ubi ſupra, et alij per eum
allegati, et ideo poſſumus dicere, ꝙ cum
communis ſit cum dictis Bartol.in d. quæſt.
(quidquid uelit Imol.in capi. propter ſteri-
litatem, columna penultima, extra loca. et
in l.cotem,§.qui maximos, ff. de publi.) ſe-
cundum Socin.conſi. 88.et 166.colum.1 et
Alexand.conſilio 108. uolumine. 3. et alibi
ſæpe.

ſæpe, hoc ẽt caſu eſt cõis, & ꝑpea fiet remiſſio ſingulo menſe, prout facit magiſtratus, tñ quõ un⁹ annus, uel unus mẽſis ſuppleat. In hoc ſunt cõſiderãdi duo articuli, primus qñ agitur tantum de duobus annis, uel mẽſibus, et unus eſt ſterilis, alter fertilis. Secũdus, qñ agiẽ de plurib. annis, uel mẽſibus, puta quatuor, ſex uel pluribus, et unus eſt ſterilis, alius damnoſus nõ ſterilis, alius fertilis, et alius ſacroſus, non tamen fertilis. In
24 1. ar. res eſt clara, † quod fertilitas ſupplet ſterilitatem. d. l. licet. C. loc. l. ſi uno. in prin. ff. loca. et c. ꝑ ſterilitatem, extra loca. et ſic ſi minus dimidia ſit in uno termino perceptũ et in uno alio anno ſit perceptum ultra, nedum uſque ad ſupplementum, et ẽt tantum quantum eſt iactura alterius, fit cõpenſatio. et integra pẽſio pro ambobus annis ſoluiẽ, et hoc nõ habet difficultatẽ. Sed
25 ſi † vbertas non ſit tanta, vt per eã reſarciatur damnũ alterius, an tũc dicatur illa vbertas de qua in dictis iurib. at verò nullo modo habeatur in cõſideratione, ita ut fiat remiſſio cõductori, pro anno ſterili a ꝑcepti ſupra ſi aliquid percepit, & in totũ ſi nihil ꝑcepit, in hoc eſt uidendus Sal. in l. licet. C. loca. in verſ. quæro 2. q̃ dicatur eſſe ubertas, & ibi tenet ꝙ ubi ultra id quod ꝑcipi conſuetum eſt, aliquid ſit perceptum, talis annus dicitur uber, et illa ubertas ſupplet ſterilẽ annũ dicit tamen, ꝙ ex quo illud, ꝙ amplius perceptũ eſt, non eſt a lege determinatum relinquitur arbitrio iudicis, et in uulgi opinione. quam opinionem magis lucidè ponit ipſe Sal. in d. l. ſi uno. in prin. ver. nunc quæro. cõcludendo ubertatem eſſe, quando ultra conſuetum, nõ modicũ, ſed multum percepit, relinquẽdo tñ hoc in iudicis arbitrio, et uulgi opinione, ſic igitur, ubi uidetur iudici non multum eſſe perceptum, illud erit lucro conductoris, & nõ dicetur uber, ſed lucroſus, & ſic nõ erit ubertas quæ debeat annũ ſterilem facere min⁹ ſterilem. Hãc opin. etiam in effectu latè tenet, & defendit Imo. in d. c. ꝑ ſterilitatem, uer. unde iuxta prædicta col. circa fi. dum tenet primam opin. Ant. de But. ponendo exẽplum, quando ſunt ſolita percipi triginta, & decem plus ſunt percepta, & illa dicitur ubertas, et contribuuntur iſta decem cum ſterilitate, et col. 3. incip. ab ea ubi ponit dictum exemplum, in uer. aliud eſt quando. ubi uult ut ſufficiat aliquid ultra ſolitum eſſe perceptum, declarando tñ illud aliquid ẽt ſi nõ ſit ultra dimidiã eius quod percipi ſolitum eſt, ſed ſolum dimidia, uel minus, quæ uerbo oĩno habent hunc ſenſum, ut non quolibet modum ſufficiat. ut dicit Sal. ſed debeat eſſe multũ, licèt minus dimidia, ut puta ſecundum exemplum, de quo ꝓximè, ut ſaltem ſit tertia pars plus ſolito, et hæc ut dixi, fuit ẽt opi. D. Ant. de But. Cyn. ẽt in d. l. licet. in effectu tenet hanc opin. dũ dicit ſtandum eſſe opi. uulgi, alia fuit opin.
26 Bal. in d. l. licet. ꝙ † conſidera uniuerſali locatione ſi reſultat intolerabile damnum, fit remiſſio aliàs ſecus, quæ opinio fuit glo. in d. l. ſi uno. & in d. l. licet. & quamuis Are. in cõſ. 52. ad fi. dicat eſſe de iure ꝓbabiliorẽ, & eam ſequatur, tñ eſt reprobata a Salic. in d. l. licet. quia nimis fauet locatori, & eam ẽt reprobat Imo. ubi ſupra. Alia fuit opin. gl.
27 in d. l. ſi uno. & in d. l. licet. ꝙ ubertas † debet excedere duplum eius, quod eſt cõſuetum principi, quæ opinio eſt etiam reprobata a prædictis Sali. & Imol. quia nimium fauet conductori, & ꝑpea non uidetur recedendum ab opi. Imo. quæ uidetur communis, & non dicta ſimpliciter, imo cum maximo ſtudio, ut poteſt uideri, et præſertim, q̃a ipſe Imo. poſt tamen D. Ant. de Bu. nõ uult, ut illa tertia pars quæ compenſatur cũ ſterilitate, faciat illum annum nõ eſſe ſterilẽ, ſed uult adhuc fiat remiſſio conductori a ſumma ꝑcepta illo anno, et lucro anni fertilis ſupra, ita ut ſi deſit aliquid, computatis omnibus fiat remiſſio abinde ſupra, licèt tamẽ annus ſterilis non poſſet dici ſterilis, cõſiderãdo lucrum adiunctum. Cum opinione etiam poteſt cõuenire opi. Io. And in d. c. ꝑ ſterilitatem. ubi primo dicit, ꝙ ſecundum communem opi. loquendo tam in ſterilitate, quàm in ubertate ſtatur communi opinioni vulgi, præterea ſe declarãdo, & deſcendendo ad exẽpla, uult ut tertia pars ſupra id, quod eſt ſolitum percipi dicaẽ ubertas. Non tacio tamen fundamen. ſuper hac autoritate, quia ita dicit tenendo etiam aliam opinionem reprobatam cõmuniter ut dicatur ſterilitas in tertia parte. Sic igitur uidimus quando duo ſunt anni tantũ de quibus contenditur, alterum ſimilẽ eſſe,

ſe, alterum ſterilem, eo caſu ſterilitatẽ in ef
fectu tollere ſterilitatem, nec tñ omne lu-
crum impenſatur cum ſterilitate, ſed id de
quo ſupra, & ſi percipiat conductor minus
tertia ſupra ſolitum, de eo nõ habetur rõ;
28 & † ſi integra remiſſio in anno ſterili, & hoc
eſt qd' dicit tex. in l. ſi merces. §. uis maior.
ff. loca. ꝙ colonus damnum modicũ æquo
animo ferre debet, cum ei ẽt non adimatur
paruum lucrum, hoc ẽt eſt, quod dicũt om
nia iura dicentia, ut fertilitas compenſetur
cũ ſterilitate. Nam ſi debet fieri cõpẽſatio,
debet eſſe fertilitas, & non ſimpliciter lu-
crum, q̃a lucrum quod nõ tranſit in fertili-
tatem debet eſſe lucro mæro conductori.
29 Non tñ † ſemper fertilitas compenſatur cũ
ſterilitate, ut in caſu Ange. in conſ. 38 t. col.
pe. & ult. ubi uide notabilem caſum. Alia ẽt
fuit opin. Pau. de Caſt. in l. ex conducto. §. 1.
30 ad fi. ff. loc. ut ubertas † dicatur quando per
cipitur ultra dimidiam eius quod percipi ſo-
litũ eſt, puta, ſolitus eſt percipere uiginti,
& percipit triginta annum, & illa opinio eſt
ſingularis, & contra communem. Hæc autẽ
locum habent circa t. at t. circa uero 2. quan.
do interueniunt plures duobus. l. anni, uel
31 menſes, & ut ſupra. An † tunc lucrũ debeat
compenſari cum damno, ut quemadmodũ
de damno non habetur rõ, idẽ ſit de lucro,
& cum dico lucrum, non dico ubertatem,
& cum dico damnum non dico ſterilitatẽ,
& in hoc articulo nullam facio difficultatẽ,
& per d. §. uis maior, & p̃dicta, & ita in ter-
minis Pau. de Caſt. in l. ex conducto. §. ſi
uis tempeſtatis. ad fi. ff. loc. & dicit Paul. de
Caſt. ibi, ꝙ hoc modo ſeruatur æqualitas, &
ſic unum compenſatur cum alio, ſ. lucrum
cum damno, non autem compenſatur lu-
crum cũ ſterilitate, ut dixi ante præceden-
32 tem articulum. Sed † an ubertas compenſe
tur cum anno, uel annis ſterilibus, & ſic cũ
menſibus ſterilibus exiſtentibus alijs termi
nis in damno, ſicut ſupra dictum eſt, quan
do nulli exiſtunt niſi ſteriles. Aliqui dicunt
hoc caſu fieri compenſationem cum dam-
noſis, & non cum terminis ſterilibus, & do-
ctores tñ loqui, q̃n unus eſt uber, alter eſt
ſterilis. Nõ hoc caſu q̃n dantẽ alij nõ uberes,
nec ſteriles; ſed male dicunt iudicio meo,
quia leges loquentes de hoc, ꝙ ubertas cõ
penſatur cum ſterilitate loquuntur gene-
raliter, & ſic ẽt in caſu noſtro, ita ẽt Doct. &
dñi ꝙ fertilitas cõpẽſatur cũ ſterilitate, nõ
autem dicũt cum exiguitate, imo habemus
l. dicẽtem, nec de exiguo dãno, nec exiguo
lucro habendã eſſe cõſiderationem d. §. uis
33 maior. uerum quidem eſt, † ꝙ lucrum com
penſatur cum damno, quia ut dixi, cũ dici-
mus lucrum intelligimus citra ubertatem,
& cum dicimus damnum dicimus citra ſte
rilitatem, & ubertas cum ſterilitate, & hoc
modo omnia æqua lance tranſeunt, nõ q̃e
ſcit tamen animus, quia ſicut dicimus uber
tatem, licẽt non ſit dimidia, uel plus, iuxta
34 opin. Pau. de Caſt. Sed † tñ ſi tertia, ita dicẽ
dum eſſet in ſterilitate, ut diceretẽ ſterilitas
in ſola tertia, ſunt enim contraria, & cõtra
riorum eadem eſt diſciplina iuribus uulga
ribus, & ita fertilitas compenſaretur ẽt cũ
damnoſis, licẽt non ſterilibus, & cõſequẽ
ter pinguius conſuleretur cõductori, & ita
tenendo, non obſtat ꝙ ſecundum commu-
nem, de qua ſupra, ſterilitas dicatur q̃n ul-
tra dimidiam, &c. quia fateor illam dici ſte-
rilitatem quo ad remiſſionem faciendam;
ſed quo ad effectum, ut ſuppleatur a fertili
tate dicitur ſterilitas, ſicut dicitur de fertili
tate in ſola tertia. Nec eſt inconueniens, nã
ſecundum ipſummet Imo. in d. c. p̃p ſterili-
tatem in fi. ar. et fertilitas quo ad effectum
ut augeatẽ penſio, debet excedere dimidiã;
ſed quo ad effectum, ut diminuat remiſſio
nem penſionis, ſufficit ut ſit in minore quã-
titate ſic etiã ſupra dixi, ꝙ licẽt locatio du-
ret pluribus annis, tñ dicit una locatio dun
taxat, uerum quo ad effectum inducendæ
remiſſionis dicuntur tot, ꝙ ſunt termini.
Nõ ob. tex. in d. §. uis maior. q̃a fateor de dã
no nõ magno non haberi conſiderationẽ,
quin teneatur ad omnem ſolutionẽ penſio
nis, quia ẽt de lucro nõ magno nõ habetur
conſideratio, & hoc ubi tñ tractatur de an
no lucroſo, uel damnoſo, uel etiam ubi cõ
currunt abſque ubere, ſed ubi etiã uber cõ
currit, nõ uideo ſi ſterilitas in tertia ſuppleat
quare non ſuppleat animũ damnoſum, ubi
ſaltem in tertia parte adſit damnum, & ſic
in omnibus ſeruatur æqualitas, & lucrũ cũ
damno compenſatur, & fertilitas cũ ſterili
tate, facit ꝙ ſumus in contractu bonæ fidei,
in quo ſolũ attendi debet bona fides. l. 3. in
ſi. cum ſi. ff. pro ſoc. Eſt uerum quod nullus,

quem uiderim, hoc dicit. & uerum eſt etiã qđ Imo. & communiter Doct. declarãdo ſterilitatem dicunt, ꝙ dicitur ſterilitas quãdo ultra dimidiam, & ſic ſentiunt contrarium, uellem tamen uidere rationem diuerſitatis, quare ſi ſterilitas in tertia part. ſufficit, non penſetur cũ ſterilitate, q̃ ẽc ſit in tertia parte, & profecto ſi bene conſideras remſipſa, & ibi ponas ante oculos menſem uberẽ, menſem lucroſum, ſterilem, & damnoſum, uidetur iniquum eſſe, & crudele, ut uelis ubertatem, etiam in tertia ſola cum ſterilitate tantum compenſare, accipiendo ſterilitatem qñ ultra dimidium, & de damnoſis non uelis habere rõnem, pone.n. ꝙ ſoluantur uiginti in uno menſe, & tantum percipiãtur decem, certe damnum eſt maximũ, tñ quia non excedit dimidiam nõ fit remiſſio, & ideo ſi uelis ut nullo mõ hic annus resarciatur a fertilitate accipiendo fertilitatẽ ẽt in ſola tertia, uel ẽt in minori quãtitate, ſecundum opi. Imo. quia de tert a tm̃ dicit gratia exempli, Reſultat ut conductor non poſſit lucrari illam tertiam, uel illud plus, quod facit fertilitatem, & tñ patietur damnum maximum, ut igitur omnia recto modo, & ſecundum ęquitatem ꝑtranſeant dicas

35 hoc modo in caſu noſtro, ꝙ † fertilitas compenſetur cum ſterilitate, ẽt ſi ſterilitas non ſit ultra dimidiam, ſed ſit ſecundũ opi. Imo. dũ de ubertate loquitur in tertia, uel circa tertiam & ita in iudicando tãdem teneui, & ſi Imo. conſideraſſet hunc caſum, ita

36 ſine dubio dixiſſet, uidetur tamen † ſi diffor mes ſint ſolutiones per mẽſes, quia plus in uno ſoluatur, q̃ in alio rõne cõmoditatis ſolutionis, tunc ſolum annum eſſe conſiderandum, & nõ ipſos menſes, eſt uerũ quod Bar. in q. publicanus. & Cor. uol. 4. conſ. 126 col. 1. Alex. conſ. 3. uol. 1. Anch. cõſ. 403. col. pen. & ult. quos ſupra adduxi ad hoc, ut quilibet menſes conſideretur qñ per menſes fieri debet ſolutio, nõ faciũt hanc diſ. imo ſimpliciter dicunt, ꝙ eſt diuiſa ſolutio per mẽſes. tunc quolibet mẽſe fit remiſſio, imo fortius Bar. in d. q. quẽ prædicti, & alii communiter ſequuntur, uult, ut ſi in principio anni ſit conuentum de unica ſolutione, quę tñ poſtea per menſes ſit diſtributa, adhuc idem ſit, at ñ difficultas uidetur obſtare niſi dicas, ꝙ licẽt mala diſtributa, ut ẽt primo illis menſibus, quibus quaſi nihil percipiẽ adhuc ſoluatur tantũ quantum ſoluitur ꝑ bonis, tamen idem ſit dicendum, non habẽdo rationẽ ad id quod ſoluitur. ſed ad id ꝙ ſolui debuit, conſiderata ſolita perceptioe in quolibet menſe. Non enim id quod fit, ſed id quod fieri debet, eſt attendendũ l. ꝙ te ff. ſi cer. pet. ita adiectio ad id quod fieri debebat non ſit in cõſideratione, arg. l. unicæ. in prin. C. de rei uxo. actio. et experti in uectigalibus, puta ratiocinatores cameræ ordinariæ ueterani ſcirent debitam ſolutionem pẽſionis attribuere cuilibet mẽſi, ſciũt enim an primus menſis ſit bonus, uel malus, et ſic de ultimo, et alijs cõiter accidentib. et ſolet dici, ꝙ primi termini licitationis ſunt debiles q͂a ut uulgo dr̃, ꝓcedẽtes ut publicani in fine laxãs habenas, ꝑmittẽtes, ut uiliori precio merces introducantur in ciuitatẽ, nẽ in aliud tẽpus non ſuũ differa-

37 tur, & ita primi ſemper ſunt debiles. † Ad ſecũda q. ex quot cauſis fiat remiſſio, uide tex. in l. ex conducto §. 1. ff. locati. & primo ponit caſũ qñ tẽpeſtas calamitoſè cõtigit. Secũdo, ponit caſũ fluminũ, tertio graculorũ, & ſturnorũ Quarto, incurſiones hoſtiũ, quinto, qñ labes, q̃ oẽm fructum aufert, eſt aũt labes ruina ꝓueniẽs cœli uitio, ut eſt labes tẽpeſtatis pruinæ, uel aliquorũ uermiũ ꝓueniẽtiũ ex itẽperie aeris, ſicut ſunt locuſtæ edaces, & filij uermiculi, et mures immoderatæ, ut ompimẽ ꝓbaẽ in l. licet. C. eodẽ locati. et ibi gl in uerbo, lue, et ẽt in d. 1. ibi, ſed et uiẽdo, et ibi gl. q̃ exponit. l. uetus urẽs fructus, et in l. excepto. C. locati. et Bal. in d. §. 1. in Sexto, ponit tex. in d. §. 1. aliũ caſũ qñ ſolis feruore nõ aſſueto, id acciderit, ꝙ ſatis cõprehenditur ſub uerbo, labes, q͂a eſt uitiũ cęli, d. l. licet. Septimo ponit aliũ, qñ terremotu ager corrueret, qui caſus eſt fortior cæteris, q͂a ẽt ſi in una parte agi hoc cõtingeret fieret remiſſio pro illa parte in diſtinctẽ, ut per Bar. in l. ſi merces. §. vis maior. ff. locati. Nam locator nõ põt in ulla parte preſtare, patientiã, ut ẽt dicit tex. in d. §. 1. ad h. et in l. ſi uno. §. quicunque. ff. eod. et in d. l. ex conducto in princip. Octauo, ponitur alius caſus in d. l. ex conducto. §. fin. qñ allegatur incendium fundi, ſed hæc exẽpla ſunt, uerũ quia plures caſus poſſunt uccurrere, iuxta. §. porro. in c. 1. quæ fuit pri. cauſ. benef.

benef.amir.Melius eſt ad recognoſcendum oẽs caſus,ex quib. petatur remiſſio ut tradatᷣ regula generalis,et ideo dic, ꝙ ois uis
38 † cui non poteſt reſiſti , parit remedium petendi remiſſionẽ colono.tex eſt in d.§.1. nõ allego alia,ꝗa ſatis eſt unica lex, ꝗ ad rẽ optimè faciat,ut dicit Bolog.in §.Cato.in l. 4.ff.de uerb.ob.& ſic tam ex d reg.ꝗ̃ ex exẽplis hẽs,ꝙ ſi uitio rei conductæ cui po tuiſſet occurri,eueniret ſterilitas non procederet hæc materia , & ita hẽs in d.§. 1. & per Bar.in d.§.uis maior.& omnes ibi, & in d.l. licet.quod intellige cum culpa cõductoris.
39 Verū†ſi abeſſet eius culp . ,ꝗa fundus ille nõ potuiſſet pati nimiam pluuiā,uel nimiā ſiccitatem,& ſic uitio rei ſine culpa id cõtigiſſet,nõ fieret remiſſio.tex.eſt,& ibi gl. in c.ꝑꝑ ſterilitatẽ.in verbo, vitio , extra loca.
40 Sed quid in peſte,†an iſta labes inducat remiſſionem ? Pone.n.ꝙ inquilinus cõducat domum pro tenendis ſcholaribus in contubernio,uel pro aduenis hoſpitandis,& contingat peſtis,ꝑꝑ quā ſcholares receſſerint, & hoſpites non aduenerint,ipſe tñ cõtinuo domū inhabitauerit , an hoc caſu ulla ſit ei facienda remiſſio pẽſionis,credo fieri debere,quia ſterilitas ex ui cui reſiſti non põt ſuꝑuenit,ceſſante eo cuius gratia dicta domꝰ cõducta fuit,ſecus ſi principaliter fuiſſet cõducta domus gratia habitationis,nec tamẽ peſtis inquilinum expuliſſet,& ita Bar.in l. cum in plures.in pri.ff.loc.& ibi habes quo modo cognoſcatur ad quem finem domus fuerit cõducta,& licèt Bar. loquatur in bello,tamen idem eſt in peſte , ut etiā dictam deciſionẽ in peſte allegat Fir.ĩ tract.de gab. in 2.par.ch.3.colū.vlt.ver.ſcias tñ,& Rip.in tract.ſuo,quẽ de peſte fecit,fol. 6. uerſ. ſed pone,circa quā queſt.uide ultra eum Aret. conſ.52.& Imo.conſ.79.& Rom.conſ.188. & quia non omnes habent dictum tract.ui de Alex.alleg.per eum conſ.107.in pen.col. uol. 2.& conſ. 106.uol.3.in antepen.col.&
41 Rom.conſ.178.Verùm† quia in præcedẽtibus quæſt.admiſi,ꝙ tñ inquilinus inhabitauerit in domo,ſcias me hoc ideo facere, quia etiam ſi domum gratia ſolius habitationis conducat, tamen ſi ob peſtem nõ habitet nõ tenebitur pro tꝑe quo durat peſtis ad penſionem.l.habitatores.§.1.ff.loc.& ita Cald.conſ.5.ſub rub.de loca.& Soc.cõſi.44.
in præſenti conſultatione,& Are conſ.159. quia conſultatio.pro alio uero tꝑe quo durat locatio,licèt non duret peſtis arbitror, quamuis licitè receſſerit,tamen teneri , ꝗa durat contractus,& ita Ro.coſ.432.quo ad primum,& idẽ And.Sic.in c. ꝑꝑ ſterilitatẽ. col.3 & Rip.in d.tract.de peſte.col. 5. & ita tene,quidquid dicat Abb.in d.c.ꝑꝑ ſterilitatem. qui tñ dicit , ꝙ uix ſua opinio obſeruaretur in practica,& ad cõtraria reſpõde, ut in d.tract.uide Firm.in tract.de gab.in 2. par.q.24.qui tamẽ nihil tangit,an pro reſiduo tꝑe teneatᷣ quo peſtis nõ durat, & omnino uide Alb.in l.1.§.ſi penſio.ff.de migr. ubi diſtinguit quando cõductor poſſit recedere an ex uolūtate propria id faciat,& tūc nõ poſſit niſi ſoluta mercede pro toto tꝑe, an ex neceſſitate rei,ꝗa corruat, uel minetᷣ ruinam res cõducta,& poſſit.l.habitatores. in fi.ff.loc. an uero ex neceſſitate cõductoris,puta,quia cogatur exulare,& poſſit,ſicut ẽt locator põt ex neceſſitate ſua.l. ædẽ. C.loca.qui tñ Alb ẽt non declarat quando poſtea ceſſauit peſtis,an teneatᷣ ꝓ eo tꝑe,& ubi contractus ceſſaret,res eſſet clara , ꝙ ꝓ aliquo tꝑe nõ teneretur,in cõtrariū vt tex. in l.ſi merces.§.ſi uicino.ff.loca. ubi ſi uicino ædificante obſcurentur lumina cænaculi,uel hoſtia , & feneſtras nimium corruptas,locator non reſtituat,licet colono , uel inquilino relinquere conductionẽ,& põdera,ꝙ dicit conductionè non domum, & ſic ꝓbat cõtrariū eius ꝙ ſupra tenui.ꝙ imo licitū eſt recedere a cõtractu regulariter cõtra l.ſicut C.de acti.& obli.cum uulgo.Sed dic, ꝙ ille tex.loquitur de impedimẽto eueniẽte facto tertij,cui nõ põt ꝓuideri , & ſic de impedimẽto habẽte cauſam ſucceſſiuā , & ita ĩ primo exẽplo,in ſecũdo ſimpliciter , ꝗa ipſe locator noluit ꝓuidere,& ſic ſempꝑ
42 durat donec non uult,& ideo † qñ conducitur poſſeſſio ꝗ & ex bello,& peſte amittit faciẽ rei ubi cõductor nõ uelit,aut nõ poſſit reſtituere in priſtinū ꝑt conductor deſerere poſſeſſionẽ,& recedere a locatione, & hoc per d.l.& l.domum.ff.de cõtrah. empt. arguẽdo de uẽditione ad locationem,ut facit in hoc art.Rom.ubi ſupra,requiritur tamen ut res deſtruatur,uel uſus ultra dimidiam per d.l.domum, & ſecundum mẽtem Rom. in dicto conſil.Adde , arguendo , ut

dixi,

dixi, de uenditione ad locationem, quod
43 † ſicut ex defectu inſtrumenti emptor põt
recedere ab emptione:l.ædiles la ſecõda. in
prin.& §. vẽdendi. ff.de ædilitio ædicto. ita
cõductor cui etiam locator tenetur ad tra-
ditionẽ inſtrum.l.ſed addes.§.illud. ff. loca
44 ti, & Bald.in l.2.in fi.C.de uerb.ſign. & † nõ
uidetur mihi defectu, paruus defectus agrico
larum nummorum, propter bellum, & pe-
ſtem, q̃ agricolæ ſunt inſtrumenta fundi.l.
quæſitum.§.1.cum pluribus ſeq.ff. de fun-
do inſtructo, vel inſtrumento legato. q̃ de
fectus an ſit ſufficiens ad recedendum à lo-
catione, cogita, & uidetur ſatis eſſe ꝑ argu-
mentum proximè factũ, quando alij ex ma
ximo bello in eo loco, & occidione nõ inue
niũtur, deficit.n. hoc modo vſus ultra dimi
diam, imò prorſus, & pro toto tpe, quo ad
huc debet durare locatio, & põt poni exẽ-
plum in caſu Bar.in l. ſi uno.§. item cum q̃-
45 dam. in 1.col. ff. locati quando † contingit
damnum in primo anno, quod affert ruinã
ẽt pro annis ſequẽtibus, dicit enim ibi Bar.
debere fieri remiſſionem, nõ ſolum pro dã
no primi anni, ſed etiam pro alijs annis, &
ita Soc.ubi uide in conſi. 38.col.fi. ubi eſt vi
dendum, nam hoc exẽplo non ſolum fit re
miſſio, imò cõtractus diſſoluitur ſi mortuo
rum ingens numerus in omni tẽpore loca-
tionis abſtulit ſubſtantiam rei, ſiue impedi
uit vſum ultra dimidiã, puta in locatione
ſalis, quãdo ex ꝑſonis exiſtentibus in ciuita
te, q̃ comedunt ſal mortuæ eſſent duæ par
tes ex tribus, tamen eſſet conſiderãdum in
dicto caſu, quod dãnum reparatur, q̃a dñi
mortuis famulis, quærunt alios, & ſic de a-
gricolis. Tenẽdo opinio. Abb. de qua ſupra
46 in d.c.ꝑꝑ ſterilitatem, ut † propter peſtem
inquilinus poſſit recedere à cõductione, &
a contractu, intellige, ſi tamen cõſignẽtur
claues per eum locatori, ut notabiliter de-
clarat Caccialup. q̃ ẽt ſequitur opi. Abb.in
l.diem functo.ff.de off.aſſe.4.quæſt. Sed po
47 ne † quod ſimus in caſu quo cõductor poſ-
ſit recedere, & nolit, quia dicat. Volo remiſ
ſionem quam mihi dat lex, nolo recedere a
contractu, An locator poſſit dicere, & ego
nolo ut recedas, uidetur poſſe, q̃a ſunt corre-
latiua ꝑ iura, & deciſiones vulg. quas cõge
ſunt Moder.in l.ſi quis uidnam.ff.de quęſt.
& ita in hac materia arguit Alber.in d.l.1.ff.

demigrãdo, ut ſupra retuli. Sed dic cõtrariũ
q̃a ex mœro fauore conductorũ in caſibus
de quibus ſupra licitum eſt eis recedere, cui
poſſunt renunciare, l.ſi q̃s in cõſcribẽdo.C.
de pactis.Itẽ ꝙ fauore alicuius introductũ
eſt.&c.l.quod fauore. C. de leg. Non obſtat
conſideratio Alb.in d.l. 1. q̃a illa neceſſitas,
q̃ faciebat ut cõductor recedere poſſet à cõ
tracto, erat neceſſitas q̃ contingebat in ꝑſo
na eius, & illa neceſſitas q̃ hoc idem ꝑmitte
bat locatori, erat neceſſitas ipſiuſmet loca-
48 toris. Et ad materiã † q̃n poſſit recedi à loca
tione, uide Ioan.And.Hoſt. & Imol.in d.ca.
ꝑꝑ ſterilitatẽ.extra, locati, & Corſet. in re
per.in uerbo, locatio.& gl. concilij Baſi[illegible]n
ſis in §.locũ, in tit.de autoritate generaliũ
conciliorum, & uide l.ædium.C. de ędilitijs
49 actionib. Et aduerte ad prędicta † quãdo cõ
ductor patitur damnum intolerabile, & pe
tit remiſſionem, an locator poſſit recedere
a cõtractu, & dicere, Sis partiarius. Bal. vult
poſſe in l.licet.C.locati. Sed opinio commu
niter reprobata, ut dixi, in prima opi. quan
do dicatur dãnũ intolerabile, & ita teneo,
quidquid inſipidè teneat Cal. in cõſil.23.in
fi.& ita intelligo Calder. in d.conſ.5. & q̃d
cõtractus duret niſi ut ſupra, probatur in l.
ſi fundus.ff.locati. ubi repetitio datur ꝑ ra
ta tpis non pro toto tpe, ſuper quo ſe fun-
50 dat Rom. ubi ſupra. Eſt ẽt alius † caſus in
quo licet conductori recedere à contractu,
quãdo locator nõ uult obſeruare pacta ei,
Bar.in l.2 in fi.C.de agric.& cẽſitis, li.11.ta-
men uide tex.quẽ allegat, & Bar.ibi videtur
aliter uelle, & bene ꝑ tex.in l.ex cõducto.in
prin.ad fi.ff.loc.niſi eſſet pactũ cuius contẽ
platione factus fuiſſet cõtractus, iuxta l. cũ
te.C.de pactis interẽpt.& uend.et l. ea cõdi
tione.C.de rei uend.eſt materia, l.fi.ff.de cõ
dict.ob cãm, et l.petens.C. de pactis, et l.le-
cta.ff.ſi certũ petat, et qũo cõductor abeun
do geret, contra locatorẽ obſeruãtẽ pacta,
et non patiẽtem eũ vti ſrui. uide Bar. in l. ſi
q̃s domũ in pri.ff.loc. et Alb.in l.1. col. 3. ff.
de actionib.empti. et Sali.ĩ l.ſi de fundo, co
51 lu.2.C.locati. Aduerte tamẽ, † q̃a cõductor
ſi uult recedere dẽt denunciare dño, aliàs
nõ uidetur ſibi ſuccurſum, l.itẽ q̃rit, §.exerci-
tu, ff.loc. et ille tex.uult duo Primo ꝙ ſi nõ
denũciauit cõductor tenetur ex locato Secũ
do. ſi nõ reſtituit cũ potuit, ſimiliter tenetur

ex

ex locato.& intellige in id quod intereſt locatoris,ita intelligit Bar.in l.ſi uno.§.cū quidā.col.1 uerſi.3.caſu.ff.locati.& Fulg.in d. §.exercitu,& ſic tenetur ad reſtitutionem, & feneſtrarum,& omnium aliorum dānorum illatorum per milites.Et propter ea cū tpe exercitus Hiſpanorum in hac miſera ciuitate multi deſeruerint domos habentes in eis milites hoſpitatos,& ab hoc infinitæ domus fuerūt dirutę ab eis militibus in eis hoſpitatis,etiam uſq;ad fundamenta,uidetur locatorem poſſe agere ad damna contra conductorem,ſi conductor non denunciauit,& ſic non reſtituit quantum potuit, cum diſtinctione tamen,ut infra.Ceterum ſi denūciauit non tenetur,tex.eſt ibi,& licet factæ fuerint,ut nemo poſſet recedere tñ cū eſſent iniuſtæ,& impoſſibiles in multis qui non habebant modum præbendi alimenta militib.non ob hoc deſinunt eſſe excuſati,lex.n.debet eſſe honeſta,& poſſibilis,&c.can.erit autem lex.4.diſt.eſt uerū qđ ſaltem debuit fieri dicta proteſtatio,ſiue denunciatio ad finem,ut locator poſſet indemnitati ſuæ conſulere,& uidi plures locatores qui euacuatis domibus alebant milites,ut domos eorum non euerterent,
52 & ita eas conſeruabant.Sed † an locator teneatur ad remiſſionem mercedis,ſi non potuit inhabitare,& receſſit non facta denunciatione quod die allegatur d.§.exercitu. ut non teneatur,q̄a non denunciauit,ſed loquitur ad q̄d teneatur conductor ſecuto damno in re locata non qđ teneatur locator ſecuto damno conductori eo,quia nō potuit uti frui,& ideo Rip.in d.tract.in 5. ch.in 2.col.tenet ut adhuc poſſit petere remiſſionem mercedis argumento l.quod ſi domus §.item iuris.ff.locati,& ſic quod competat locatori actio ad intereſſe,& cōductori ad remiſſionē,ut per eum,& credo benè dicat,& ideo Caccialup.in repertorio d.l.diem functo.q.40.in fi.dicit.Conſulo,ut in dicto caſu eueniente notifices domino receſſum,& offeras claues,q̄ ſi à domino recipiantur,bene eſt ſin autem deponas,Nam id quod eſt ex cōſilio non eſt ex obligatione.3.diſt.hoc ſi legibus,& can.qđ præcipitur 14.q.1.& no.in c.nā concupiſcētiā.de cōſt.arbitror tñ in hoc eſſe ponderādum,an dicta denunciatio profuiſſet locatori,uel non ut primo caſu locatur ad remittēdū.Secundo caſu nō,q̄a poſſet dici q culpa cōductoris de eueniſſet ex quo locator de alio cōductore pꝛouidiſſet,iuxta notata I l.2.§.itē ſi in facto.ff.de uerb.obl.exēplum qñ nō eſt magna peſtis in ciuitate,& contigit caſus peſtis in re conducta,ſecus ſi ſit tā ingens,ut ēt alteri uerſimiliter nō potuiſſet locari,ſic ēt qñ q̄s recedit pp milites.& locator eſſet uir potēs.& uerſimiliter re itellecta pꝛouidiſſet,ita ut milites receſſiſſēt, ſed regulaliter ſecus,& regulariter ſum opiniones ut requiratꝛ alia denunciatio ex neceſſitate,niſi oſtēdatꝛ p locatorē q ſua intererat,& ad hoc induco qđ uoluit Imol.i c. fine.de emptio.& uendit.qñ uēditor dicit nō teneri de euictione,quia nō fuit ſibi facta denunciatio,quia ſi nihil rationi conſentaneum alleget cōtra ius illius q euicit,nō auditur tanq̄ ſua nō interſit.& refert,& ſe ſequitur Ale.in d.l.de pupillo.§.morte.col. pen.ff.de ope.no.nun.& ita ēt limito tex. in d.§.exercitu.ex parte cōductoris ut,licet ipſe nō denūciauerit,ſi tñ hoc nulla uerſimiliter potuiſſet fieri prouiſio à locatore non teneatur ad dāna,& intereſſe idē ſi nō potuit denunciare caſus eſt ibi,ut qñ milites in prouiſi domum inuadunt.De denū-
53 ciatione † uero conductoris quando uult recedere ob finitā locationem an ſit neceſſaria uide Iaſ.poſt Bar.in l.ſi q̄s nec cām.§. res.pignori.in fi.ff.ſi certū petatur,& Ale. conſ.17.col.pe.& ul.uol.4.eſt materia l.itē quæritur.§.q.impleto.ff.locati loquor de iure,quia habemus ſtatuta ſuper hoc.Et ſecundum hanc conſiderationem etiā intelligo quę ſupra dixi de militib.Hiſpanis,ut conductor ſi receſſit ēt non acta denunciatione,& ab hoc milites diruerunt domum nō teneatur,ſi locator erat talis q minimè potuiſſet prouidere,ut quia fuiſſet abſens, uel in magna paupertate conſtitutus.Quę
54 ro † an inquilinus ſiue conductor poſſit petere remiſſionē mercedis,eo q̄a milites fuerint hoſpitati in domo conducta,& incommodo eū affecerint p ſatis notabile ſpaciū. Luc.de Pen.Gallus tenet petere poſſe i l.omnes C.de metallarijs,& metallis,& pꝛocuratoribus metallorū.lib.12.eſt qſtio quæ,iā ſunt multi anni,quotidie contingit.In cōtrarium uidetur textus.in uerſi.in l.2.ergaſteria

ria vero.ibi,ſolis dominis conductoribusq́. C.de metallarij,& metallis, procuratorib. metallorum.vbi optimē probat hoc onus hoſpitandi pertinere ad conductorē ſicuti ad dominum domus, & eſt lex notabilis.d. l.2.diuidens domos inter milites, & dominos earum, & aduerte, quia ſi attuliſſent modicum incōmodum,res eſſet ſine ſcrupulo,quia non fieret remiſſio. l. habitatores.in pri. ff.locati.facit tex.in l.ſi merces. §. vis maior.locati.vbi colonus modicum dānum æquo animo ferre debet,& melius facit tex.in l.qđ ēt ſi domus.in pri.ff.locati,ubi eſt tex ꝗ etiam ſi domus minetur ruinā. Si tñ dominus nō receſſit æquè tenetur ad penſionem integram, ſed tñ uidetur poſſe peti remiſſionem, quia tñ facto tertij etiā iuſto,conductor non poteſt uti ſiui, locator tenetur pro rata.l.ſi quis domū. in pri. & l.ſi fundus.ff.locati,& ita Bar.in ſua diſt. in l.ſi uno.§.item cum quidam.ff. locati, in 1.col.uerſic. 3.caſu.Non obſtat tex.in d.l. 2. C.de metallarijs,& metallis, & procuratoribus metallorum,quia ſimul conuenit vt onus ſit cōductoris,& tamen petere poſſit remiſſionem ſuper mercede l. ædiles. ff. de uia publica.& ibi Bar. not. quod conductores coguntur ad viam purgandam,tñ expēſis penſionis,& eo maxime hæc opinio procedit, quia tpibus noſtris conductores nō poſſunt recedere à domo ſtantibus prohibitionibus fundatis ſuper fauore militū alendorum,quo caſu non ſumus in terminis dictæ l.quod ſi domus. vbi aſcribendū eſt cōductori,quare non receſſerit à domo ruinoſa & ideo in eo caſu non poteſt peti remiſſio,& aduerte,.quia etiā ſi facto locatoris milites hoſpitarentur,quia locator eſſet ipſe princeps,idē eſſet ubi facto iuſto neceſſitate belli id ueniret,iuxta d.tit.de metallarijs,& metallis,& procuratoribus metallorum,per not.per Bar.in d.§.item cum quidā. col. 1. Itē aduerte, quia hæc opinio procederet ubi tpe locationis uigerent dictæ hoſpitationes per ea,q̄ dicit Bal.in hac materia remiſſionis mercedis. in l.ex conducto.§.1.ff.locati.& i l.ſi ea l.C.de uſu.& Soc. conſ.156.col.4.eſt.n.imputandum conductori qui ſciuit ſtatum,& conditionem rei, ut in dictis locis.Breuiter hic eſt art.notabil.& aduertatur hoc onus eſſe onus patrimoniale ipſi rei cohærens.Bar. in l.reſcripto.§ ſciendum. ff.de muneribus & honoribus,ꝑ tex.in l.3.§.munus.ff de muneribus, & honoribus,& Bal.in l.unica. C. de muneribus,& in quo loco munera ſexui cōgruētia,uel honores agnoſcant & no.in l. 1. C. de epiſc.& cler.Itē eſt aduertēdū hoc onus conſiderari dupliciter,uno modo, quo ad incommodum hoſpitandi de quo nos loquimur.Alio quo ad incommodum alēdi. Primus modus eſt permiſſus,imo lex iubet vt hoſpitamur in d.ti.de metallarijs, & metallis,& procuratoribus metallorum Secundus modus eſt illicitus,ita ut nec a uolente domino domus accipiantur cibaria.l.deuotū.C.de metallarijs,& metallis, & ꝓcuratorib.metallorū in fi.Tñ princeps noſtri nolūt,ut ſubditi ſui ſoluāt,et alāt, ad qđ ēt uide no maximè ꝑ Bal. in l.neminem C.de ſacroſan.eccl.Primum onus datur ipſi rei,ut dixi ēt ſine alio ſumptu,ſ.'n onus datur ꝑſonæ ꝓ rebus,ꝑ l.ſi pēdentes.§. ſi quid cloacarij.ff.de uſufr. et ita ſentit quidam Patm. in ſuo tract.de priuil. fiſci in ti.de collect.et ita obſeruatur.Cum igitur a lege ſit ordinatum ut hoc onus hoſpitādi detur rei.merito conductor debet pati hoc onus, & ad hoc eſt textus expreſſus in d.l.2.C.de metallarijs,et metallarijs,et metallis, et procuratorib.metallorū,et ita obſeruatū ut cōductori detū, nec unquā uidi aliqua remiſſionē ei fieri ob hoc. Nō obſtāt not.per Bar.in d. §. item cum q̄dam,q̄a licèt facto tertij locatoris iuſto conductor poſſit petere remiſſionē,tñ illud eſt quia nō erat onus annexum ipſi rei à lege, prout eſt hoc non obſtat d.l. ædiles,q̄a quo ad incōmodū faciendi antedumū cōſtrui,tenetū cū ſic onus domus,ſed quo ad expēſas non tenetur cōductor quo ad alimēta de q̄b.ſupra rōne domus,ſed rōne patrimonii ſui deſcripti,itē cū ille expenſæ concernāt perpetuā utilitatem, nō tenetur cōductor iuxta no.per Bar.in l. impēſæ ff.de impēſis in rebus dotalibus factis,et in l.prædiat.§. antepen.ff.de fundo inſtructo. Non obſtat etiam te. in l. cum in plures in prin.ff.locati, qui vult vt ſi ſuperueniat impedimentum in re locata, ita ut non poſſit ſublocari,fiat remiſſio, et hoc idē dicit ibi Bar.in fi.principij,q̄a reſpōdeo quod loquitur de impedimēto fracturæ dom' vel alio

impe-

impedimento non inuento, & iuſſo a lege,
ſicut eſt onus hoſpitandi quod natura ſua
54 datur ipſi rei. Et † ex prædictis hæc determi
natio redditur parum dubia, quando parū
incommodi accipit ex hoſpitatione, iuxta
d. l. habitatores in prin. & §. uis maior. & ēt
qñ tempore conductionis militabant ho-
ſpitationes iuxta notata per Bal. in d. l. ex
conducto. §. 1. & in l. ſi ca l. C. loca. & ēt qñ
fuit facultas conductoris recedere a domo
per d. l. qđ ſi domus. in pri. ff. loca. & etiā qñ
tuit alteri ſublocatore, nōobſtā te hoſpita
tione, ſed tñ non recedas indifferenter ab
op. ſupra dicta, q. ſqd dixerit Luc. de Pen. q
55 etiam loquitur ſine fundamento. Et † quæ
onera pertineant ad conductorem, & non
ad locatorem, & quæ ad emphyteutam, ui-
de per Iaſ. in l. 1. ch. 2. col. 3. 4. & 5. C. de iure
emphyteutii, dixi ſupra in materia collecta
56 rum in ti. de principe Vides igitur † ex regu
la fieri remiſſionem mercedis qñ contingit
damnū intollerabile, ſed fallit primo ſecū-
dum Bar. in d. §. uis maior. col. 2. ſi aliter ſit
actum, l. ſi quis fundum. in principio. ff. loca
ti ubi textus ad literam, ꝙ conductor tene
tur ipſe de caſu fortuito, ſi ita actum eſt, &
ibi gl. ꝙ ſimiliter ex latere locatoris poteſt
cōueniri, hæc eſt pulchra materia, tñ q̃a in
contractu de peſte ſupra relato, Rip. plenè,
& lucidè traditur ad eum locum te re ijcio
57 Nam ibi concludit ꝙ † licet cōductor ſuſci-
piat in ſe periculum, non tñ ob hoc tenetur
de caſu fortuito, et idem ſi ſuſcipiat in ſe oē
periculū, ꝙ adhuc non intelligitur ſuſcepiſ
ſe periculum caſus fortuiti, et idem ſi ꝓmit
tat conductor penſionem oi exceptione re
mota et idē ſi conduxit uectigalia, uel fun-
dum ſuo riſigo, et periculo, et idem ſi con-
duxit cum raſchis, et ſpinelis, ut ipſius uer-
bis utar, eſt materia l. ſed, et ſi quis. §. quæſi
tum. ff. ſi quis cautionibus in iudicio ſiſten
di cauſa factis, nō obtemperauerit. unde re
quiritur ut expreſsè conductor ſuſcipiat in
ſe caſum fortuitum in ſpecie, d. l. ſi quis fun
dum. uel ēt in genere periculū cuiuſlibet ca
ſus adueniſi. hæc eſt communis opin. in d. §.
58 quæſitum ut dicit dictus Rip. Sed † quid ſi
adiit pactū ꝙ ob qđ hoc locator non uult
teneri pro re locata, & caſu fortuito nō poſ
ſit uti, credetē tñ remiſſionem mercedis fie
ri debere, ſed operabitur quo ad damna, &

intereſſe, iuxta l. ex conducto. in pri. ff. loca
ti. & ad hoc adduco textum, in materia em
ptionis, & uenditionis in l. emptorem §. cū
autem. ff. de actionibus empt. & Doct. in l.
non dubitauit. C. de euictionib. & quod ta
le pactum uim non habeat, ut cōductor in
ſe ſuſcipiat caſum fortuitum, eſt deciſ. Bal.
in conſ. 125. uol. 4. & in eo. uol. conſ. 100. u-
bi Bal. loquitur de pacto qñ conductor pro
mittit ſeruare tale repagulū ſuper flumen,
ꝙ tñ non tenetur illud ſeruare, ubi rumpe
retur caſu fortuito, & idē in his terminis lo
quendo in uerbo, manutenere, tenet Fulg.
in conſ. 193. factum ſuper quo, col. 1. uerſi.
3. cōfirmatur, & col. fi. uer. ad tertiū. Nō. n.
quis obligat, ad caſum fortuitū niſi in ſpe-
cie ſe obliget & nominati ſecundum cōem
ſnīam in d. §. q̄ſitum, ut proximè dixi, & in
hoc conſiſtit totum fundamentū, tñ ſi tpe
belli, fieret hoc pactum, intelligetur com-
prehendere ēt caſum fortuitum belli, q̃a ēt
ſine pacto conductor teneretur in tali caſu,
ſecūdū Cyn. & Bal. in l. ex conductio. in 1. ff.
locati & Bal. in ti. de pace Conſtantię §. ſi va
ſallus. col. 2. & Alc. in l. interdum §. quod ex
naufragio. in fi. ff. de acq. poſ. & dicā infra,
in ſecūda fallentia latè Et ſi dicas, Quid igi
tur operabitur pactum? Reſp. Operabitur
ēt ſi caſus eſſet inſolitus qui ſuſcipit caſum
fortuitum in ſe non tamen tenetur de inſo
lito ſecūdū Bar. in d. §. q̄ſitū. in fi. & Iaſ. ibi,
& eſt cōis licet Doct. uarient, ut dicam pau
lo infra. Vt igitur operetur dicendum eſt,
ꝙ ēt comprehendant caſum inſolitū, ſicut
dicimus in conductore q̃ tenetur de leuiſſi
ma culpa, ſed ſi ſuſcipiat ī ſe periculū intel
ligitur hoc caſu ēt ſuſcipere caſū fortuitū,
ut ſtatim dicā ſic ēt q̃ ſuſcipit in ſe periculū
non tenetur de caſu fortuito, ſecūdū Do. §.
q̄ſitū, q̃a pōt operari in leuiſſima culpa, ad
quā non tenebatur. ſecūdū Bart. & Doc. in
d. §. q̄ſitum, & eſt notabilis opinio, ſi eſt ue
ra, pōt ēt dictū pactū intelligi, ut operetur a-
liud, uidelicet, ut nō teneatur ad dāna, & in
tereſſe, ubi locator nō faceret ꝙ cōductor
poſſet uti frui, iuxta l. ex cōducto ff. loca. &
l. ſi quis domū. in pri. & ibi Bar. ff. eo. & Soc.
conſ. 15. col. 5. ubi omnino uide, et alibi ſępe et
ideo potius ſic eſt intelligendū q̄ ut condu
ctor teneatur ad mercedē ſiue precium, ēt
quod fructus nō ꝑcipiat, quia hoc uidetur

magis durum.l.emptorem.§.cum autē.ff.
de act.emp.facit.l.curabit.C.de act.empt.
eſt enim cōtractus bonæ fidei.§.actionū In
ſti.de act.cui multū repugnat hęc inicipta
cio, niſi dicas, q cū hic cōtractus ſit factus
tpe belli,tale pactū nō fuit appoſitū niſi vt
tolleret dubitationem belli, quia pmiſſio
vē intelligenda ſecūdum terminum, & ſta-
tum tpis, q tpe promiſſionis urget,ad qđ
ad ppoſitum ualde adduco Io.And.in add.
Spec.in ti.de loca.in rub.ubi concludit,q ſi
tpe belli miles recipit cuſtodiam , uidet e-
tiā diligentiam promittere aduerſus uim,
& refert,et ſequitur Soci.cōſ. 123.in 4.col.
59 2.uerſ.pro his.Sed aducte ad caſū, † quē
nunc habeo in facto,locator tpe belli,loca
uit decem uncias aquæ cum pacto pdicto,
ut locator non teneatur ſi non habebit di-
ctas decem uncias aquæ , & bellū uigebat
per multos annos ante, & nunquam cōti-
gerat ruina,iam magna,ut prorſus flumen
ex quo dicta aqua proueniebat factum fue
rit ſiccum, licèt (ut dixi) multis annis ante
eſſet bellum,unde dicendum eſt,ut ſine pa
cto res non habeat dubitationem,licèt tpe
belli facta ſit locatio , quia tametſi re ipſa
conductor ſe obligauerit ad caſum belli,iu
xta ea,quæ dixi ſupra proximè,tamen non
ad caſum belli iam rarum,& inſolitum ſe-
cundū cōmunē quā dixi eſſe, & ſtāte ēt pa-
cto adhuc idem in cenſeo. Primo q a pactū
in ſpecie non comprehēdit caſum fortuitū
ſecundum communem opin. Secundo, q a
adſunt deciſiones in terminis. Tertio,non
conuenit locator nolle teneri ſi non habe-
bit quā,ſed dictas decē uncias,& ſic nō in
quātitate decem vnciarum,quia aliquādo
plus,aliquando minus defluit,& ideo ſi pr
ſus deficiat non conuenit promiſſio, & ita
unli relatiuum dictas,iuxta not.per Ale.in
l.ſi ſeruus.§.ſi a filio.ff.de leg.2.& Bart. om-
nino in l.1.ff.de cōdit. & demō in materia
relatiuorū.in uerbo,hoc præmiſſo,& ſic ſē-
ſus eſt,q ſi deficiat aliqua pars,nō teneatur
conductor,ſecus ſi totum,& certè uidetur
ridiculū,ut cōductor,voluerit ſuſcipere in
ſe talem caſum,quando nihil prorſus pci-
60 pit,immo † q promittit habere licere p ſe,
& hæredes ſuos tantum,et non alios,tamē
reſpectu tertij p quo cōuenit nolle teneri,
ad precium reddēdum,tenebitur.d.§. cum
aūt,in l.emptorem.ff.de act.emp. & vend.&
gl.& Doc.in l.non dubitatus.C.de euictioni
bus,& latè l.ſi.in l. ſtipulatio iſta hęc licere ,
61 in prin.col.antep.ff.de uerb.obl.imo ēt † ſi
quis ſuſcipiat in ſe caſum fortuitum, & de fi
ciat ſubſtantia rei,non dico uſus rei,condu-
ctor non tenet Bal.in l.licet , in 1.col.in uer.
2.quęro,C.locati.ubi ſi quis tpe periculi im
minentis conducit molendinū non tenetur
ſi deficit ſubſtantia rei,licèt uideatur ſuſce-
piſſe caſum fortuitū , debuit igitur locator
clarius facere pactū,& dicere ut non teneat
nec rōne belli præſentis , nec futuri , ſiue in
parte , ſiue penitus deficiat aqua , & cū hæc
opinio ſit æqua,& ſancta illam ſequar in iu-
dicādo in caſu preſenti,quia arbiter electus
62 ſum. Sed † quid ſi ſuſcipiat in ſe conductor
unū caſum fortuitū in ſpecie.poſtea ſit adie-
cta clauſula generalis, & omne periculum .
Dic,cōem eſſe,ut oīs caſus fortuitus,nō ca-
ſui expreſſo ſimilis,comprehendatur,ut per
Rip.d.tract.nu.77.& ibi declarat qn̄ dicatur
caſus ſimilis, uel maior, uel minor . Eodem
63 † modo licet appellatione periculi , ut di-
ctū eſt,non ueniat caſus non fortuitus, nō ſi
alias cōductor tenetur pro leuiſſima culpa,
tunc et teneretur de caſu fortuito, quia ali-
ter pactū nihil oparetur, ut per Rip. ibi,nu.
80. ſimiliter ſuſcipiat in ſe omne periculum
cū iuro adhuc tenebitur de caſu fortuito ,
ſed dicit Rip.ubi ſupra,cōem eſſe in contra-
riū , ſic ēt qn̄ quis ſuſcipit in ſe periculū , &
fortunā tenetur pro caſu fortuito ut ibi nu.
64 86. Sed pulcher eſt articulus. Qn̄ † condu-
ctor tenetur pro caſu fortuito, & ſuſcipit in
ſe periculum,ad quid teneatur.dicit ibi præ-
fatus Rip. eum teneri ēt ſi culpa aduerſarij
præcedat caſum, culpa tamen in non facien
do,non in faciendo,quia ſatis eſt,ut aliquid
operetur,tamē minus debet operari, quam
65 fieri poſſit uide ibi. Sed tamen † non ſem-
per ſuſcipiens caſum fortuitum in ſe de illo
tenetur.imo limitatur. Primo ſecundū præ-
fatum Rip. qn̄ culpa locatoris uenit caſus ,
& dicitur culpa , ſiue facto iniuſto aduerſa-
rij,ſiue iuſto id obuenerit , puta quando iu-
ſtè infert ipſe locator bellum alteri , uel in-
iuſtè ei infertur,ut per eum, alleg. Barto.in
leg. ſi merces. §. culpæ , & ibi gloſſ. ff. loca.
qui loquitur in emptore , qui tenetur de
omni periculo ſecundum naturam emptio-
nis,

nis, & tamen de hoc non tenetur, & idem Bart. in l. cotem ferro. §. qui maximos. ff. de pub. col. 2. & in q. publicanus, & alibi ſæpe, allegat etiã Corn. col. 12. licet diffuſe, col. 3. uol. 4. & conſ. 2. uidetur uol. 2. & conſ. 58. quamuis. col. pen. uol. 2. adde Alex. conſ. 84. uol. 6. & dicam latius infra in fall. leg damnum. C. loc. & ideo et ſi locator nihil faciat, ſed tamẽ cũ potuit interpellatus reſiſtere, nõ reſtitit tenetur Corn. in d. conſ. 12. Secũdò
66 limitatur, † ut ſuſcipiens in ſe caſum fortui tũ nõ teneatur quãdo caſus eſt inſolitus, cõis eſt opi. in d. §. quæſitum. per l. fiſtulas. §. frumenta. ff. de contrah. empt. Nõ enim præſumitur cogitatum de tali caſu Multi contrariũ tenent, ſed hæc eſt cõis, ut ibi in d. trac.
67 nu. 97. ubi hẽt notabiliter † quando dicatur caſus inſolitus, de quo nõ præſumitur cogitatũ, in quo uide Dec. conſ. 7. col. pe. & Alc. 108. uol. 3. & Cor. in d. cõſ. 12. & 182. in hac cõſulatione. col. 4. uol. 4. & conſ. 23. col. pe. uol. 2. & Soc. conſ 123. uol. 4. & omnino d. Rip. in d trac. Adde ad confirmationẽ communis opi. ut nõ teneatur de caſu inſolito. Bal. conſ. 145. col. 2. uol. 3. & conſ. 147. in fi. ubi notabiliter loquitur Ang. cõſ. 176. col. 1. Anan. conſ. 76. col. 1. Bal. uol. 1. conſ. 119. uolu. 7. cõſ. 79. uol. 5. cõſ. 236. & 186. colu. 2.
68 & adeo eſt uera d. concluſio, † qꝫ ſuſcipiens in ſe caſum fortuitum, nõ tenetur de inſolito, ut procedat etiã ſi quis ſuſceperit in ſe omnem caſum fortuitum, tã præuiſum, & cogitatum, q̃ non præuiſum, & cogitatum, quãdo occurrit caſus, de quo nullus etiam prudentiſſimus cogitaſſet, ita Corn. cõſ. 23. uol. 2. uide tamẽ d Rip. in eo tract. quia hoc conſtanter non affirmauerim. Adde ad præ
69 dictam materiam eorum † qui ſuſcipiũt caſum fortuitum Anan. cõſ. 120. ubi ponit de eo qui tẽpore belli ſuſcipit in ſe caſum fortuitum in cuſtodiẽdis mercibus, & milites in eum impetum faciunt. Item adde de eo
70 † qui ſuſcipit in ſe periculũ unius caſus, an uideatur ſuſcepiſſe alterius habentis maiorem rationem. Anchar. conſ. 150. Et quid in
71 eo † qui ſuſcipit in ſe caſum fortuitum quo nauis ueniet in portum, uide Parid. de Put.
72 in tract. de ludo, col. 8. item adde † qui caſus fortuitus, & improuiſus Cæpol. cõſi. 33. colu. 3. & Alex. in d. §. quæſitum. circa finem. & dicuntur caſus fortuitus, inſidiæ latronũ, & proditio ſubditorum. Roma. conſil. 395. col. fina. eodem modo illud quod fit per fracturam latronum. Ang. conſ. 102. column. 1. circa fin. ubi etiam ponit de eo qui dimittit beſtiam in paſcuis, cum alij etiam id faciãt,
73 an ſit dicatur † culpa, uel caſus, & ibi etiam habet qualiter probetur caſus fortuitus, de quo ultimo uide Bar. & ſcrib. in l. ſi quis ex argentarijs. §. fin verò hæred. ff. de æden. & uiolentia dicitur caſus fortuitus. Bar. conſi-
74 lio 239. circa fin. item † incendium connumeratur inter caſus fortuitos. Anan. conſil. 71. col. 2. & quid ſit caſus fortuitus, uide Bald. uolu. 2. conſil. 458. circa fin. & nimia, & inſolita pluuia enumeratur inter caſus fortuitos. Bald. 4. uolumi. conſil. 173. & quid de uiolentia, & rapina uide Bald. uolumi. 5.
75 conſilio 219. an † furtum connumeretur inter caſus fortuitos, maximè ſi ſint a domeſticis, uide Roman. conſil. 413. columna 3.
76 verſi. fina. & ſequen. adde quod factum † ſuperioris cenſetur caſus fortuitus. Alex. uolum. 1. conſil. 57. colu. penulti. uide omnino Bal. uol. 2. conſil. 399. poſt principium, & colum. 2. poſt medium. & Alexan. uolu. 3. conſil. 97. col. 2. ubi dicit, quod ſi Princeps non ſeruat cõtẽta dicitur caſus inſolitus, & Barto. in l. cotem ferro. §. qui maximos. in principi. ff. de publi. & de facto iudicis ſiue iuſto, ſiue iniuſto, an cenſeatur caſus fortuitus. uide Ang. conſil. 219. col. 3. in princi. & ibi ponit qualiter quis intelligatur ſe obligare ad
77 caſus fortuitos per totum. Et quid † exprimẽdum ſit, ut quis uideatur ſe obligare ad caſus fortuitos, uide Fulgo. conſil. 193. co-
78 lu. 2. Et † quid ſi exceptat quis certos caſus an uideatur ſe obligare ad alios, uide Bald. uolum. 2. conſi. 459. & Imol. conſ. 7. Alexan. uolu. 1. conſil. 28. col. 8. & Fulg. conſil. prædicto 193. column. 1. & 3. & Cæpol. conſil. 70.
79 columna tertia. Secunda † fallentia ad regulam ſupra poſitum eſt, quod conductor non poteſt petere remiſſionem mercedis, ubi culpa ſua contingeret ſterilitas, per §. conductor. in l. ſi merces. ff. locati. ubi conductor ante omnia curare debet, ut opera ruſtica ſuo tẽpore faciat, ne tempeſtiua cultura deteriorem faciat, præterea uillarũ curã agere debet ut eas incorruptas habeat, in lex ibi, & ampliatur hæc concluſio etiam ſi propter inimicitias conductoris hoc contingeret.

tingerent.§.culpæ in ea lege,item amplia-
tur in gl.ibi ēt quādo talis inimicitia eſſet
ſine culpa conductoris, quod ultimum ſe-
quitur Bar.ibi,& alibi ſæpe. Doc. relati ſu-
80 pra,per Ripa.cha.præced.ver.ſed tamē.† et
ex hac cōcluſione primo infero, ꝙ ſi incen
dio ſequatur damnum iuxta l.ex cōducto.
§ ſi ff.loca.non pōt peti remiſſio, quia in-
cendium præſumitur fieri culpa inhabitan
tium.l.ſi uendita.ff.de pari et com.rei uēd.
cum ſimil.& ideo d. §. ſi. loquitur ubi alle-
gatur,& probatur incendiū ſine culpa con
ductoris & ita Albe.in l.licet. col.1. in prin.
C.loca. ſed tñ culpa hæc quæ præſumitꝫ nō
vꝫ ſufficiens contra conductorem , uel in-
quilinū, quia præſumitur leuiſſima glo. in
§.præterea.Inſtit.quib.mod.re contrahen.
obli.de quo articulo vide plenè Iaſ.in l.do
mus.ff.de leg.1.& in l.ſed,& ſi quis.§.quęſi
tum.col.pen.ff.ſi quis caut.Cępol.conſ.70.
col.1. Ang. conſ.197. Anan. conſ.71.Bald.
2.uol.conſ.148.& ſeq ubi no. & 4.uol.cōſi.
134. & conſ.187.& conſ.491. Cor.1.volu.
conſ 136.col.2.& 1.uol. conſ. 242. & Alex.
in l.ſi quis ex argētariis. §. prætor ait.ff.de
æden.col.3.& ſeq.& Bal.conſi.442.uol.3.&
in hīs locis plenè habes qñ conductor te-
neatur de incēdio,& quæ culpa præſuma-
81 tur contra eum.item † infero,ꝙ licèt ex ca
ſu fortuito conductor petere poſſit remiſ-
ſionem,tñ non poterit ubi culpa præcedat
caſum.l.ſi ut certo.§. ſed interdum.ff.com-
mo.& leg.ſi nulla culpa.C.de pign. actio.&
exemplum eſt qñ cōtingit magna pluuia,
& inſolita,cui tñ colonus potuit occurre-
re faciendo ſulcos, quibus non factis ſuffo
cantur ſegetes,ut Imo.in c.propter ſterili-
tatem.col.11.uerſi.in glo.2.extra, loc. item
poteſt poni exemplum in caſu furni locati,
qñ conductor non potuit uti frui ægrotus
peſte. l.ſed ædes. §. cum quidam. ff.loc.per
quem ita Firm. in tract. de Gab. in 2.parte
q.25.uerſic.conductor. immo generaliter,
Bart.in d.§.cum quidam no. ꝙ caſu fortui
tus contingens in perſona conductoris nō
excuſat eum quin teneatur ad integrā mer
cedem,& ita Bar.in l.ſi uno.§.item cū qui-
dam.col.2. ibi aut contingit ex parte con-
ductoris.ff.loca.alleg.gl.in l.colonus.§. na-
uem.ff.loca. & in l.ſi uehenea in prin. ff.ad
82 l.Rod.de iact.Et † ſimiliter conductori im
pedito uti facto proprio , ut quia ſine cau-
ſa receſſit non fit remiſſio, imò tenetur ſta
tim ad integram mercedem ut l. ſi in l.§.ſi
domus.l.ſi dñs hortorum.§.fin.ff.loc.& qñ
83 culpa præcedit caſum,an † tūc caſum ſem-
per excuſet, uide Bar. in l non exigimus.§.
ſed,& ſi,& in §.ſimili mod.ff.ſi quis caut.&
Bar.in d.§.ſed interdum. & Soc. conſ.156.
col.ſi.& Felin.in cap.cum inter priorem.de
excep.col.12.et in c.ex tranſmiſſa.col.pen.
de p̄ſcri.& Alex.in l.recuſare.in §.ſi q̄s alio
85 ff.ad Treb.col.2. & libi ſæpe, itē † infero
ad id quod culpa tollit excuſationem, ꝙ ſi
tp̄e belli fiat cōductio, uel tempore peſtis
conductor non pōt petere remiſſionem
Bal. in l. ex cōducto.§.8. ff. loca. poſt Cin.
Soc.cōſ.156.col. 4. et Alex. in l. interdū.§.
qđ ex naufragio. ff.de acq.poſſ. et dixi ſu
pra , et idē ſi ad erat timor belli. Alex. in l.
diuortio in pri. col.3.ff ſol.mat. vbi allegat
Anchar.et ideo etiā p̄fectus arcis q ſuſcipit
eius cuſtodiā tēpore belli,tenetur etiā ſi vi
ex trahatꝫ Ioan.Andr. in add. Spec. in tit.in
loca.ſuper rubr.ſic etiam conductor agro-
rum in confinibus Florentiæ non poteſt
petere remiſſionē propter depredatione
militium Florentiorum , quia ſoliti ſunt
ſingulo anno milites ipſorum Florentino
rum tales rapinas facere. Soc. conſ. 123.q
dam Iacob.volum.4.et Rip.in trac.de quo
ſupra char.8.et vbi etiam allegat Alex.cō-
ſil.6 videretꝫ ad fin.col.2. Adde Aret.con-
85 ſil.140. et adde † ꝙ licèt tp̄e belli fiat con-
ductio , tamē ſit ſubſtantia rei prorſus tol
litur,fit remiſſio,et non ſoluitur penſio q a
nulla debetur penſio rei non ſubſiſtētis, li
cèt tempore belli cōtractus ſit celebratus .
ita egregiè Bal.in l. licet C. loca.column. 1.
verſic.2.quæro conduxi molendinum vbi
omnino uide, et loquitur Bald. quando à
principio aderat res locata,poſtea petit ex
caſu qui etiam tempore contractus immi
nebat, item prædicta intellige , quando in
re conducta erat bellum.ita Aret. in dicto
conſilio,et in d tract. Rip. etiam habes , ꝙ
86 † non ſolum in hac materia ad denegādā
remiſſionem culpa conductoris,conſidera
tur ipſius conductoris culpa , verum etiā
familiarum ſuorum.l.qui inſulam §. fin. ff.
locati etiam ſi eſſet pactum in contrarium
videlicet vt non teneretꝫ de incendio, quia

nõ ſunt, l. ſi à domino. §. fructus. ff. loc. ita ſolemniter Fulg. ibi, & quod ubi ſegetes ſunt in paleis, ita ut non ſit excuſum frumẽtum ꝙ fiat remiſſio, vult Bal. in l. ex cõducto. §. 1. in lectu. 1. ibi. ſecus eſt ĩ ſeparatis, & factis coloni puta in oſſe frumenti, eſt not. articulus in practica eſſet arduum obtinere opin. Paul & eorum qui cum eo ſentiunt, q̃a cõmuniter Doct. ſeꝗuũtur dictam rõnem eſt coloni fructus, ideo eo ipſo quod eſt ſeparatus à ſolo ut Bald. in d. l. ex conducto. §. 1. in lect. antiqua, & Bar. in l. damnũ C. loc. Imol. ſupra in d. c. & Bar. in d. §. vis maior. col. 2. in fi. & pri. ſeq. & doctor ĩ d. l. licet, & ubi ſupra imo plus uolunt Doct. communiter ubi ſupra, ut cõtractus eo ipſo quod ſunt ſeparati fructus dicatur impletus ex parte locatoris, tamẽ mihi placeat alia opinio, q̃a cõuenit contractui bonæ fidei in quo plurimũ exuberat bona fides. l. 4. ff. pro ſoc. & not. in §. actionum Inſtit. de actio quæ bona fides eſt cõtraria tantæ ſubtilitati, ꝑ id quod no. Bar. in l. ſi fideiuſſor §. quædam ff. mãdat. & etiam fundamentum Fulg. uidetur nõ contemnẽdum, quia donec fructus eſt imperfectus, & nondũ redactus ad finem, ut poſſit dici fructus, nõ dicor frui, & ſic locator nõ dr̃ impleuiſſe contractũ ex parte ſui iuxta l. ſi quis domum in pri. & ibi Bar. ff. loca. & ꝑ Ioan. Cald. in tit. loca. conſi. 5. per quod fundamentum apparet reſponſio ad rationẽ l. ꝑ gnus. C. de pign. act. quia fateor, quod fructus fiunt conductoris, qñ ſunt ſeparati, tñ locator non liberatur quin præſtet patiẽtiã donec fruatur, quam cum nõ poſſit præſtare, tenetur ad dãnum intolerabile d. §. 1. & iõ etiã Soc. in d. conſi. 100. conſuluit in no. caſu illius qui conduxerat omne fructus, & prouentus cuiuſdam iuriſd. & qui paſſus eſt multa damna in condemnationibus iã factis, licet non exactis. ꝙ habeat locum remiſſio, quia nõ dicuntur ple e fructus collecti, licet factæ eſſent condẽnationes, & parata nomina debitorum, & ita fiſcus ducis
91 ſepiſſimè ſeruauit. Sed † q̃d iuris ſit in fœno recordito in fęnili. quod comeditur ibi a beſtijs ex neceſſitate pacti, uidet̃ ſiue dubio dicẽdũ, ut nulla fieri debeat remiſſio, quia fœnũ eſt coloni per leges ſupra allegatas, & quia locator omnino impleuit ex parte ſua, cum fœnum etiam reconditum fuerit ſub fœnili, tñ eſt conſiderandum ꝙ fęnum ibi tenebatur ut comederet̃, & fieret de eo pinguedo, ꝑ pingue faciẽdo, & colẽdo agrò & ideo ſi caſu fortuito ſit conſumptum dictum fęnum à militibus, & ex hoc non potuerit ager pinguefieri, & coli, ĩ effectu dicitur damnum in re locata: quo caſu fit remiſſio, ut declarat Bar. in d. l. ex cõducto. §. 1. & in d. l. damnum, & Doct. vbi ſupra, itẽ ager ita præſtari debet colono ut frui illo poſſit d. l. ex conducto. §. 1. ex qua rõne oritur fundamẽtũ remiſſionis ut ibi ĩ tex. ſed hæc ratio nõ ualet, q̃a lex uult ut damnũ ſit datũ in re locata. l. ex cõductu. §. 1. & l. ſi merces. §. uis maior. & l. licet. C. locati. & c. ꝑ ſterilitatẽ. extra, locati, non in rebus coloni, alioquin ſequeret̃, ut ſi ablati boues eſſent, & plauſtrũ colonis, dñs tenet̃ quia ex illorum defectu poſſeſſio nõ potuiſſe coli, quod eſſet ridiculum, & deſtrueret d. l. dãnum. ſaluo niſi adeſſet aliquod pactũ, ut locator teneatur reſarcire damnũ datũ propter bellũ per id quod no. tenet Ang. in cõſil. 311. col. 2. in verſ. nunc videmus, & eodem modo remiſſio fieri nõ debet qñ ex cõſuetudine fęnum comeditur, quia licet cõductor uideatur conduxiſſe cum illa obligatione cõſuetudinis, l. quod ſi nolit. §. quia aſſidua; & ibi Bar. ff. de ædilitio edicto. & c. certificari. de ſepul. ubi Abb. & Iaſ. in l. certi cõdictio. §. ſi nummos, col. 3. & ſeq. ff. ſi certum petat̃. tamen fœnum, ut dixi, eſt coloni, & dicit̃ ipſo recondito in fęnili locator impleuiſſe quod per eum fieri debebat, ſed tamẽ prima facie uidetur utroque caſu, & quando adeſt pactum, & quando ex conſuetudine comedit̃ locatorẽ teneri ad remiſſionem mercedis, qui, facto locatoris, uſto tamẽ, petitur oc damnum, & ſic ut deus ut ſimus in diſtinc. Bar. in l. ſi uno. §. item cum quidam col. 1. ff. locati dum allegat, hædem. C. loca. ſed dic quod Bar. loquitur in damno dato in re cõducta, nos in damno dato in rebus coloni. Item Bartol. loquitur in damno dato à locatore ad hoc ut daretur illud damnũ, nos ſecus, quia non fuit appoſitum pactũ niſi ut fieret pinguendo, qua poſſeſſio, & ager pingue fieret. iuxta not. ꝑ Bar. in l. nõ exigimus. §. ſed, & ſi & §. ſimili modo. ff. ſi quis caut. quæ ſupra allegaui in uerſic. & quãdo culpa præcedit caſum, q̃d dicendũ, arbitror

neri debere remiſſionem, q͞a reg. l. pignus. C. de pig. act. quæ uult ut res pereat pericu lo eius cuius eſt, non procedit qñ transfert dñium alicuius rei in aliquem ad utilitatẽ transferẽtis principaliter, l. Titius, ff de præ ſid. uerb. & ibi Pau. de Caſt. & clarius Iaſ. ibi. & Iaſ. in l. quod te. ff. ſi cer. pet. col. 7. & in l. non omnis, §. 1. ff. ſi cer. pet. eſt enim conue niens ut quemadmodum emolumẽtũ prin cipaliter ſpectat ad locatorem pariter etiã ipſius ſit periculũ, l. ſcd͞m naturã. ff. de reg. iur. & ſi dicas hoc modo omnis iactura ẽt circa dimidiam erit periculo cõductoris cõ tra cõem opin Rñ ꝙ hoc poſtea ꝓcedit ex natura contractus locationis, iuxta d. §. vis maior. in l ſi merces. & in d. l. licet. & alibi ſę pe, & eo maximè hęc opinio eſt tenẽda, q͞a eſt æqua, & honeſta, nam ſi non fuiſſet con ductor ad id obligatus potuiſſet ſibi impu tari quare nõ diſpoſuiſſet de d. fęno, ſed cũ ſit ad id aſtrictus q͞s poterit ei dicere, Aliò debuiſti illud conducere, & ita ſemp ſerua tũ fuit Magiſtratu extraordinario, & circa d. l. dãnum. uide ẽt Imol. in d. c. ꝑ ꝑ ſterilita tem, col. 4. ch. 3. in uerſ. ſed Hoſt. extra loca. ubi limitat d. l. damnũ. qñ fructus ſeparati corrumpũtur uitio territorij, & refert, & ſe quitur Soc. in d conſ. 100 ad ſi. Vltimò cir-
92 ca d. l. damnum, quæro ꝙ de not. quæſt. dam num datur in fructibus ſeparatis a ſolo fa cto locatoris ꝑ ꝑ eius inimicitias, quia bel lum mouetur locatori, uel ipſe alij mouet, an conductor nihilominus teneatur ad mercedem, an uerò ſit habenda ratio hoiũ fructuum amiſſorum in damnũ locatoris, hæc quæſtio tota ad fiſcũ pertinet, non na turaliter, ſed per accidens, q͞a quondie diſ putatũ in præfato Magiſtratu extraordina rio, uř habendum eſſe rationẽ, quia condu ctor facto locatoris patitur hoc damnũ per communem opi. de qua in l. 2. §. item ſi ĩ fa cto, ff. de uer. b. obl. ſcd͞m Iaſ. ibi quę eſt ꝙ is a quò ex actũ aliquid ex facto tertij poteſt repetere omne id quod ſoluitur etiam cũ damnis ab eo tertio cuius occaſione id fa ctum contingit, eſt uerum quod d. opi. pro cedit ſcd͞m Iaſ. ubi ſupra, qñ iuſtè id factũ interuenit, puta, qñ iuſtæ & debito modo repræſaliæ de quibus ibi loquitur conceſſę fuerunt, ſecus iniuſtæ ſine dolo, culpa, aut debito dicti tertij, & eſt uera opinio ut ibi,

ſed tñ in caſu noſtro locator uř omnino te neri, quia ſiue iuſtè bellũ locatori moueа tur, ſiue non, ſiue ipſe moueat iuſtè, ſiue in iuſtè, ſemper uř eſſe ĩ culpa ita gl. in l. ſi mer ces, §. culpę. ff. loca. & ꝑpea Bar. ubiq; dum facit mẽtionẽ de gl. in §. culpæ uult ut loca tor teneatur ſiue ipſe moueat bellum iu ſtè, ſiue nõ, & ſiue ei moueatur iniuſtè ſiue non, ut in l. cotem ferro. §. qui maximos, ff. de publ. & in q. publicanus, & in tract. de re preſallis, & in §. culpæ, & in l. ſi uno § item cum quidam, col. 3. in pri. ff. loc. & fundamẽ tum eſt in gl. in d. §. ex qua ſumit hanc præ ſumptionem Bar. ꝙ locator in dubio uidea tur in culpa ꝙ licet nõ dicat expreſsè tñ ita uoluit dicere ex quo allegat d. gl. debuit. n. ſaltem locator denunciare cõductori tale quid ꝑ ꝑ quod fuiſſet ei conſultum, uel de buit aliquod aliud remedium feciſſe, quod facere potuiſſet, aliter uř eſſe in culpa, & ideo tenet, ſic declaro Bar. non gl q͞a ipſa- met ſe declarat, & ideo ſi in caſu repræſalia tũ de quo in d. § itẽ ſi ĩ facto, omnino ceſſa ret culpa è latere aſſerti debitoris. cõtra eũ, non poſſet haberi regreſſus, ut ibi, ꝑ Iaſ. & not. per Are. ibidem quem uide omnino, & ubi omnino non ceſſaret licet iniuſtę repræ ſaliæ eſſent conceſſæ, nihilominus teneret, puta qñ non denũciaſſet, cũm denunciare potuiſſe uel non curaſſet nè concederẽtur, & ita Imol. in d. §. item ſi in facto, & Imol. & Roman in l. pen. ff. ſol. mat quod ultimum licet mordeatur ab Alex. in d. §. item ſi in fa cto. tñ hæc eſt cõ s, & uera opinio, ꝙ eã de fendit Soc. in d. § item ſi in facto. Sic igitur uř locatorẽm teneri data aliqua culpa in eo q. e in dubio præſumitur niſi è latere ipſius probetur omnis diligentia per d. gl. in §. culpæ, ad quam omnis anfractus tan dem deuoluitur, & in cõtractu locationis, & conductionis, & in fructibus non ſepara tis a ſolo, res eſt ſine difficultate, quia na tura talis contractus eſt. ut locator tenea tur præſtare diligentiam uel cuſtodiam, l. ſi ut certo. §. nunc uidendum, ff. commodati, et l. item quæritur. §. exercitu. ff. locati, et ſuper hac ratione eſt fundata gl. in d. §. cul pæ. & ideo ita etiam tenet Bart. ubique, & Corn. in 2. uol. conſ. 38. colum. penul. et ult. & in 4. uol. conſ. 1 2. et 2. uol. conſ. 23. col. 3. Fulg. conſ. 129. colum. ult. Anchar. con-

ſil.

ſil.120. & Alex.6.uol.conſi.84. Aret. conſil.
140. & Soc.conſi.156. in fin Rom.conſilio
172.in princ.Bal.conſi:496. col.ult. uolu.4.
Bald.conſi.61. col.ult.uol.2. & ibi attendit
conſiderationem iam antedictã, an fuerit
in culpa, uel nõ ut ſupra ipſe feci poſt Are.
in d.§.item in facto,& alios ibi,& ſupra rela
tos & eandem conſiderationem habuit An
char.in d.conſi.120. & loquuntur prædicti
Doctores cõiter non ſolum in contractu lo
cationis, & conductionis, ſed ẽt in contra-
ctu uenditionis, quando tamen damnum
datur in prouentibus nondum perceptis ex
latere uenditionis, & ideo aliud eſt haben-
dum in conſideratione quando ſumus, in
contractu locationis, uel ei uenditionis in
fructibus,uel prouentibus ſeparatis a ſolo,
nam in his ceſſat fundamentum quod loca
tor debuit eſſe diligens,& cautus, & ſic ceſ-
ſat gl.in §. culpæ. & ideo Salic. & Bal. in d.l.
damnum.C.loc.mouentes quæſtionem no-
ſtram tenuerunt,ſed per uerbum,fortè qđ
hoc caſu non procedat d. §.culpæ.aliter aũt
uult Alber.ibi cui parum in hoc credo,quia
difficultatem non mouet, ſed tamen ueri-
tas vř pendere a ueritate dictorum per doc.
in d.§.item ſi in facto in q. de repræſaliis in
qua plures caſus conſiderantur. Primus,
63 †quando iuſtæ repræſaliæ fuerunt cõceſſæ
quia erat uere debitor ille cuius ratione cõ
ceſſæ fuerunt, & cõcurrebant ea propter q̃
repræſaliæ conceduntur, hoc caſu tenetur
ſine dubitatione ut ibi per Bar. Rom. & cõ
muniter alios, ſic etiam in caſu noſtro ſi iu
ſtè bellum moueatur contra locatorem ſi-
64 ne dubio tenetur. Secundus caſus eſt † qñ
iniuſtæ repræſaliæ fuerunt conceſſæ, & ille
cuius facto conceſſæ fuerunt, procurauit
ſua diligentia ne concederentur, & hoc fe-
cit notũ ut quilibet ſibi præcauere poſſet,
& tunc nullo modo tenetur, & ceſſat repe
titio,per tex.cũ gl.in d.§.culpæ, & tex.in l.
pe.a contrario ſenſu.ff.ſo.mat. cum aliis al-
legatis per Soc. in d.§.item ſi in facto.ita in
caſu nřo,ſi iuſte bellum moueatur locatori
& fecit locator omnem diligentiã ne mo-
ueret, & utcunque ſi admonuit conducto
rem de periculo rerum ſuarum nõ tenebi-
65 tur locator. Tertius eſt caſus † ẽt quãdo
iniuſtè conceduntur tamen præcedente fa
cto illius, cuius cauſa conceduntur,& tunc
etiam tenetur per l.nam, & ſeruus.ff.de ne
gotijs geſt.Paul.de Caſtr.in d.l.itẽ ſi ĩ facto,
& ibidem per Soc.& alios,& ideo ſi locator
ipſe bellũ inferat ẽt iuſte tenetur, ſimiliter
ſi ei inferatur tenetur eodẽ modo ſi præce
dat aliquod factum quod damno cauſam
dederit ut uidi contingere tẽpore admirati
ducis exercitus Chriſtianiſsimi Regis Fran
corum anno 1523. quando uenit Ticinum
ut trãſiret, nam exercitus Cæſareus iuit illi
obuiam hoc modo ꝑ aliquod interuallum
tꝑis non tranſiuit iñ poſtea traiecit cedẽte
præfato exercitu Cæſareo. et tũc durãte di
cto tꝑe infinita mala ſecuta fuerũt ad quæ
tenetur dñs,q̃a facto ſuo ea ſecuta fuerũt
96 Quartus eſt caſus,† qñ iniuſte ex negligen
tia nõ ex facto tertij cõceduñ, nec fuit ꝓ
curatum ne cõcederentur, nec data aliqua
notitia,et tunc competit adhuc repetitio ſe
cundum Imol.Cuman Paul. Caſtren.Aret.
et Soc.in d.§.item ſi in facto ſic etiam in ca
ſu noſtro locator tenetur ſi et iniuſte bellũ
ſit motum,nec procurauit vt non mouere
tur,uel non dedit aliquam notitiã, et tunc
tenetur etiã quo ad fructus a ſolo ſparatos
Alexan.in d.§.item ſi in facto, hoc non ad
mittit,quia non præcedit contractus, &c.
iuxta conſiderationem Bal.et Salic. et in d.
l.damnum,ſed communis eſt cõtra Ale. et
rationi Ale.etiam reſpondet Soc. et ut ibi,
et ad præſentem caſum,et penultimum,et
primum in quibus locator tenetur,et facit
quod dicit Soc.cõſilio 100.in ſi propriè lo
quẽdo in fructibus ſeparatis a ſolo, locato
rem teneri quãdo ex facto domini illud dã
num contingit,iuxta no.per Guliel. de Cu.
et Bar.in l.ſi ut certo §. nunc uidendum.ff.
cõmod et qñ uiolentia infertur de facto
cui potuit dominus occurrere per ea quæ
in ſimili conſuluit Anch.conſ.78.in Chriſti
nomine,cõmiſſio primo dubio, & bene fa-
cit tex.in d.l.damnum ibi,quam nullius cri
97 minis ream,&c.Sic igitur † uides latè decla
ratam hãc materiam.l.damnum.C.loca.qñ
damnum datur in fructibus ſeparatis a ſo-
lo ſed q̃d ſi cõductor differat collectionẽ,
quam ſi feciſſet damnum fuiſſet in fructib.
ſeparatis illatum,et ſic ſuum d.l.damnũ, &
quia no fecit collectionem damnum fuit il
latũ ĩ fructib.pẽdẽtib.quo caſu periculũ eſt
locatoris ſm terminos hu9 materię,an hu

ius damni erit habēda ratio cōtra locato
re; Dic ſi fecit in fraudē cōductor damnū
eſſe ipſius cōductoris pinde, ac ſi fructus
fuiſſent a ſolo ſeparati, q̃a nemo ex ſua
fraude, & malitia dēt cōſequi cōmodū.l.
ita q̃ fullo. in prin. ff.de tur.& Hippol.in l.
1.§.cū q̃s latrones col. 1. uſq; ad fi. ff.de q.
Si vero nō diſtulit in fraudem, q̃a fecit id,
ꝙ q̃libet diligens feciſſet, & faciebat quo
caſu ceſſat omnis ſuſpicio, iuxta not.in l.
cōtractus. ff.de reg.iur.& in l. q̃ fortuitis.
C.de pig.act.& in l.ſi q̃s ex argentarijs §.
p̄tor ait ff.de ędẽn.tūc nō tenet̃, & ita his
diebus ꝓxime p̄teritis reſpondi magno
doctori me interroganti de hac q̃ſtione.

98 Aduerte tamē, † q̃a lex damnū, dicit dam
nū eſſe cōductoris datum in rebus ipſius,
niſi locator ſit ĩ aliqua culpa, et ideo licèt
clauis traditio transferat cuſtodiam ſm
gl.in l.dn̄s horreorum.ff.loc.et Sal.in l. 1.
C.loc.tn̄ non transfert vbi horreū cōdu-
citur in domo habitationis locatoris. Nā
tūc adhuc locator debet eſſe diligēs Alb.
in d.l.1.C.loc.ad fi.Bar.in d.l.dominus hor
reorū.ibi, vel alio retinēte clauem totalis.
dom⁹.Bal.5 vol.cōſ.152.et Pau.de Caſt.in
d.l.dominus.et ideo ſi tales res conducto-
ris exportentur ui, et caſu fortuito abſq;
culpa locatoris expreſſa, nō tenetur, ſi ue
ro nō appareat de uiolentia, ſed tantū de
amiſſione eſt p̄ſumptio cōtra locatorē, q̃
res ſuas ſaluat habet, et aliàs non, d.l.1. C.
loca.et d.l.dominus horreorū, et ꝑ Doct.
99 ubi ſupra. Secūda eſt fallētia † ſm quā ceſ
ſat remiſſio, qn̄ vbertas unius anni pōt cō-
pēſari cū ſterilitate alterius anni.l. ſi uno.
in pri.ff.loca.et l.licet.C.eodē, et c. ꝓꝑ ſte-
rilitatem extra, loc.et procedit non ſolū
in fertilitate anni proximè præcedentis,
uel proximè ſequētis, ſed eius etiam quē
alij ſequuntur, uel præcedūt, ut per Imo.
poſt Hoſtien.in d. c. propter ſterilitatem.
ch.2.col.1.et 2.et procedit hæc fallentia in
una locatione non in diuerſis, licèt inter
100 eaſdē perſonas, ut ibidem per Imo. † Et
qn̄ dicatur ubertas, q̃ ſuppleat vide Bald.
in d.l.licet.qui dicit, ꝙ inſpicitur uniuerſa
lis locatio, & ſi ea inſpecta intolerabile dā-
nū nō reſultat, nō fit remiſſio; immo hoc
caſus vnus ſupplet prorſus alium, & vide
vt cito te expediam, Imo.in d.c.ꝓꝑ ſterili-
tatem.char.3.col.& ſeq. vbi recitent opin.
Doctorum, & tandem tenet, vt ēt ſi emer
gat damnū, alias tolerabile, adhuc fiat re
miſſio in ea parte qui deficit ita tamen vt
annus ſterilis ſit ex ſe ſterilis, exemplum
qn̄ in anno p̄cedenti percepta ſunt 40. cū
tn̄ 30.eſſent ſolita percipi, & in ſequenti
anno tantum decem percepta ſunt, nā de
cē, primi anni, ꝑcepta vltra ſolitū ſupplēt
in ſequēti anno, vt ſic videantur percepta
in anno ſterili 20.fit tn̄ remiſſio in alia ter
tia parte, quæ opinio ſatis eſt fauorabilis,
& locatori, & cōductori, & iō eā ſequor,
aliæ vero opiniones ibi relatæ ſunt nimiū
rigidæ, q̃a nimiū ſint dānoſæ cōductori,
101 aut locatori. Et qn̄ † annus p̄cedens eſt
fertilis, locator a quo petitur remiſſio pōt
de plano uidere in quo fieri debeat remiſ
ſio, ſed qn̄ hic ann⁹ fertilis nōdū venit, q̃d
faciēdum. Dn̄i Quæſtores ordinarij dicer
nūt ſuperſedēdū eſſe quo ad aliquā partē
remiſſionis petitæ ſiue p̄iudicio iuri ū ſuo
rum, donec finita locatione poſſit cogno
ſci, an aliqua ubertas poſſit ſupplere ali-
qua ex parte ſterilitatē, & hoc eſt, q̃d uo-
luit dicere Bal.in d.l.licet.in 10.q.dū dicit
p̄cedēs ann⁹ eſt ſuppletiu⁹, ſequēs ſuſpēſi
uus donec uenerit. ſic ēt Sal.ibidē ad finē,
qui dicit, ꝙ locator debet habere illud, ꝙ
eſt cōgruū, nō totū afflictū abſq; p̄iudicio.
iuriū ſuorū, & expedit, vt fiat ꝓteſtatio a
locatore, uel fiat ordinatio ꝑ dn̄os Quæ-
ſtores, ut ſuperſedeat̃, ſed tn̄ ēt ſi ſimplici
ter fiat remiſſio, adhuc nō eſſe ſublatū be
neficiū.d.l.ſi uno.in prin.cū ſi.ſm Bald in
d.l.licet.& de hac materia uide Ang.1 cōſ
311.col.pe.& fi.& Ro.conſ.422.& Docto.
102 in d.l.ſi vno.& in d.l.licet. Sexta eſt † fallē
tie qn̄ uendentem tibi fundum habita fi-
de de precio, & cōuenitē, ut penes me do
minium remaneret, donec pecunia oīs ꝑ-
ſolueretur, & interim certā mercedē quo
tānis mihi numerares q̃ cō tractus eſt, cō-
tractus locationis in alio cōtractu uēditio
nis appoſitus, nam hoc caſu damnum cō
tingens in fructibus eſt emptoris, eiuſdē
que cōductoris. caſus eſt legis ĩ lege ſicut
emptio.§.fi.cum l.ſequen.& prin.ſequen.
& ibi gl.& Docto.locati, & Alexan. conſi.
121.i 5.vol.& ſi aliud hodie nō diſceres tu
ſtudioſè, ſatis eſſet hoc didiciſſe, imo for-

tius uult ille tex. cum gl. per Doct. approbata, ut etiã periculum interius ipſius rei ſpectare debeat conductori, & emptori, q̃a eſt venditio perfecta, quod eſt maximi momẽti, & ui. ſeſe repugnare d. Pau. de Caſ. & Ang. in l. 2. C. de periculo. & commodo rei uendi tæ. ubi uolunt, ut licet non ſit facta mẽſura tamẽ traditio rei operetur translationẽ dominij, & conſequẽter periculum, ſed hic reſeruatum eſt dominiũ, igitur periculũ non deberet eſſe emptoris, quos ſequtur latè Deci. conſ. 179. Sed dic illã gl. poſſe intelligi in caſu, in quo non requiritur trãslatio dominij ad hoc, ut tranſeat periculũ, ut in §. cũ autem Inſt. de contrah. emp. quando uenditio eſt pura, & non ad menſuram, quia ſolo conſenſu perficitur. d. §. cum aũt. Tamẽ ad huc uidetur mirabilis deciſio d. gl. q̃a ſi conuenio ut donec ſoluatur precium in effectu ſit locatio, non uidet aliqua perfectio oriri, ideo non omnino d. tex. & gl. quãdo illũ uidi planè obſtupui, & dixiſſem cõtrariũ niſi uidiſſem eum, & ratio quare non attenditur damnum, & non fit remiſſio, eſt, quia ille afflictus non ſoluitur ratione rei, nec fructuũ, ſed ratione precij quod adhuc eſt penes eum, ut ibi per Doct. & ultra A'e habes Dec. in conſi. 312. col. 2. uerſi. tertio idẽ comprobatur. Et prędicta procedunt quando allegatur ſterilitas in fructibus, tunc
103 fit, & non fit remiſſio, ſecundum ea quæ dicta ſunt, ſed ſi allegetur ruina, uel remiſſio alicuius partis rei cõductæ, an tũc petet remiſſio eiſdẽ regulis, & iuribus, cõſiderando an ſit intolerabile dãnũ, uel nõ, et an ultra dimidiã, uel citra ĩ hoc uide tex. ĩ d. l. ex conducto, §. 1. ff loc. ibi ſed, & ſi ager. ubi dicit tex. q̃ ſi ager terrẽmotu ita conuenit, ut nuſquam ſit, eſt damno domini, oportet. n. agrum præſtari cõductori, vt frui poſſit, & ita Bar. & Doc. in d. l. ſi merces. §. uis maior. ff. locati, & in d. l. licet, & in d. c. ꝓpter ſterilitatẽ, et hoc clare quãdo terrẽmotu, uel caſmate periit, quod idẽ eſt, ut declarat Abb. in c. potuit. loca. col. pen et Imo. ibi, in gl. in
104 verbo, Cald. Sed q̃d ſi ager ſit occupatus ab hoſtibus, ita ut nõ poſſit coli, uel aqua inundatus quid iuris? uidetur idẽ, ut ad ratam fieri debeat remiſſio non conſiderãdo an emergat intolerabile damnũ per d. §. 1. per eandem rationem, quia uerũ eſt quod non poteſt uti frui cõductor, & locator non poteſt præſtare patientiam, d. l. ex cõducto, in prin. & d. §. 1. & per Bar. in d. l. ſi uno. §. itẽ eum quidam, ff. locari, & in l. ſi quis domũ, in prin. ff. locati. Item illa res dicitur periiſſe, cuius facultas haberi non põt. l. is qui rem, §. is qui. ff de furtis, & l. ſi conſtante. ff. ſolut. matr. §. ſi uxor. Item q̃ a flumine occupatũ eſt, dicitur eſſe in deperdito, l. qui uniuerſas §. item q̃ a Mariano. ff. de acqui. poſſ. & in l. interdum, §. quod ex naufragio. ff. de acqu. poſſ. Igitur etiam dicitur eſſe in deperdito res quæ non põt coli. propter milites, quia æquiparantur, l. cum unus, §. fin. ubi etiam Bar. ff. de bon. aut. iud. poſſ. & ideo Bar. in l. 1. ad fin. C. de iure emphyt. dicit qdod ſicut q̃ñ perit tota res emphyteutica, liberatur emphyteuta, ita quãdo eſt in loco in quo non poteſt coli propter bellum, & ita etiam in §. quod ex naufragio, & hoc quia dicitur eſſe in perdito. Quæ igitur eſt differẽtia, uel q̃ res caſmate periit, uel propter hoſtes nõ potuerit, nec poſſit coli, ut aqua ſit inundata, ſed confidero aliter uelle doctores, & primo Bald. uult loquendo in occupatione hoſtium, ita ut non potuerit res coli, q̃ adhuc ſit cõſiderãda materia iuxta terminos d. §. uis maior, & in conſi. 329. uol. 1. ſecundum impreſsionem Mediolani, item Soc. in conſi 88. loquendo in conductore, qui non potuit uti facto ſuperioris cui locator non poterat prouidere, concludit in colu. ult. q̃ aut eſt damnũ ultra dimidiã, aut non iuxta terminos, d. §. uis maior, ſic etiam Bald. in l. ſi ea lege. C. de uſur. ubi loquendo in bello uult ut ſi non potuit quis uti propter bellũ quia homines non potuerunt tranſire ſit remiſſio per tex. in d. §. 1. in l. ex conducto. qui ſecundum oẽs loquitur ſecundum materiã l. ſi merces, §. uis maior. & ſimi. ſic etiam expreſſus Bal. poſt Cyn. in l. ex conducto. §. 1. ubi omnino uide ſuper uerbo, incurſus hoſtium, loquendo quando coloni non potuerunt colere poſſeſsionem propter bellum eſt difficilis articulus apud me, & quãdo caſus occurrit in magiſtratu extraordinario fuit facta remiſſio ad ratam nõ conſiderando an damnum eſſet intolerabile uel nõ. tamen excellẽtis ingenij uir Dominus Hieronymus Moronus, tenebat cõtrarium, & dicebat, q̃ Doctores erant in alia opinione,

ut imo cōſideraretur materia, §. uis maior, & propter hoc cœpi diligentius rem ipſam intueri. Ale. in l. interdum in §. quod ex naufragio, ff. de acq. poſſ. diſputando articulum noſtrum de bello, quod impedit culturam in contractu emphyteutico, format quęſt. an ita fieri debeat remiſsio in eo contractu ſicut fieret in contractu locationis, iuxta l. ex conducto, in princ. & in l. ſi merces. §. uis maior, & ita ſentit clare, ut in contractu locationis fiat, & ſm diſt. §. uis maior, ſed tamen ſecundum opi. Bar. ibi, & alibi, quæ eſt ut non fiat remiſsio in contractu emphyteutico, quia res uidetur periiſſe, & quia locator non potuit præſtare patientiam, uſ uerum eſſe ut fiat remiſsio, ſed ad ratam, ēt ſi non ſit intolerabile damnum, quæ opin. Bar. eſt magis cōis, & uera ſecundum Imol. ibi relatum per A. ex. colu. 3. in qua materia etiam uide latiſsimè Iaſ. in l. 1. col. antepen. C. de iuram. cal. breuiter credo in caſu belli fieri debere remiſsionem iuxta terminos. §. uis maior. pro hoc adduco tex. in d. §. 1. in l. ex conducto. dum loquitur etiam de ui fluminum, & ſic quando a flumine occupatur. Secundo adduco quod ille tex. dū loquitur de incurſu hoſtium intelligitur etiam ſi cōductor non poſſit uti frui, ita Bar. in l. ſi uno §. item cum quidem. colum. 1. ad fin. ff. loca. item intelligitur quādo non poteſt coli res conducta, ita Cyn. & Bal. ibi, & ubi ſupra. tamen omnes illi caſus, de quibus ibi in d. § j. intelliguntur dato intolerabili damno. glo. eſt in uerbo, aliquid modicū, in d. §. 1. quā ſequuntur cōiter Doct. ibidem, & ita ut dixi tenent Cyn. Bal. & Soc. ubi ſupra, non obſt. tex. in d. §. 1. de re perdita caſmate, quia loquitur quando ſubſtantia rei periit, ut ibi, cum tex. dicit ita corruerit, ut nuſquam ſit, uide etiam quando impetus fluminis rem prorſus deſtrueret, ita ut prorſus periiſſet ſubſtantia rei, & uerificarētur dicta uerba. ita ut nuſquā ſit, idē eſſet, & ita itelligo Ale. conſi. 112. uol. 1. col. 1. & 2. quem uide, ſi ēt inundatio aquarū rem penitus non perdiderit, quia toto anno res ſubmerſa nō permaneret prout cōiter euenit, & pariter ēt in caſu conſi. 2. Soc ſi facto ſuperioris quod exiſtimaē caſus fortuitus, ut ſupra dixi circa 1. fall. in materia caſuum fortuitorū, conductor non potuit uti frui, habet locum. remiſsio, ſi eſt intolerabile damnū, alias non. Et hoc quia res non deſiit eſſe, nec huic opinioni repugnant d. Bart. in d. §. itē cum quidam, dum uult ut quando uſus impeditus facto tertij, uel caſu fortuito fiat remiſsio ad ratam, quaſi ſentiat, ut etiam. ſi ſit citra dimidia damnū, fiat remiſsio, quia ad hoc patet reſponſio per tex. in §. ſeq. in §. ubicūque ubi tex. loquēdo de remiſsione iuxta §. uis maior. dicit tamen, et bene q a quando eſt intolerabile damnum fit ad ratā, et ideo in caſu, l. ſi fundus. ff. loca. ubi cōductor qui non poteſt uti frui fundo locato ꝓpter publicationem fundi agere poteſt ad ratā tēporis quo fundo uti non pōt, ſine conſideratione. §. uis maior. quia ī effectu prorſus deſinit eſſe res, ex quo dominium, & poſſeſſio, transfertur in fiſcum, ſic etiā in caſu, l. ſi quis domum. in pri. ff. loca. ubi fundus locatus fuit euictus, item in caſu dictarum legū nō contingit caſus fortuitus prout requirit d. l. ex conducto. §. 1. et l. ſi merces. §. vis maior. propter in caſu, l. ſi quis domū. § fin. proximè allegatæ, ubi domus exuſta fuit, conductor non tenetur niſi ad ratā tēporis quo uſus fuit, etiam ſi nō ſit intolerabile damnum, ſi tamen ſine culpa cōductoris id euenerit, vt aliquādo dixi ſupra. ſic ēt tex. in l. qui inſulam. §. 1. ff. loca. vbi balnea conducta poſt tres menſes cōbuſta fuerūt & quid in caſu, l. habitatores. §. fi. ff. loca. qñ inquilinus recedit propter peſtem, ſi ſentiamus contractum ceſſare, vt dicit Abb. in cap. propter ſterilitatē, extra loca. res eſt clara quod fit remiſsio ſimpliciter ad ratā tēporis ſi etiam ſentiamus durare vt eſt tenēdum ſicuti ipſe ſupra tenui, dicerē eſſe conſiderandum damnū intolerabile. & hoc ultra ſupra allegata probat tex. ī d. l. habitatores in princ. ubi paruo incommoditas non habetur in conſideratione arguēdo de re ad tempus. l. miles ita in prin. ff. de teſtam. mil. et uide circa hoc Calder. conſil. 5. ſub rubr. de loca. et Soc. conſil. 44. in præcedenti conſultatione, et Are. conſilio 139. quia conſultatio, et aduerte etiam in articul. princip.

105 † quando propter bellum res non poteſt coli differentiam eſſe, an ſimpliciter non poſsit coli timore belli, an etiam ipſe fundus ſit occupatus ab hoſtibus, ita, vt ſit deꝑditum dominiū, et poſſeſsio, hoc caſu ēt

eſſet

eſſet dicēdū remiſſionem fieri debere quo
ad illam occupationem, & fuit cōſideratio
Rap. Cum. in d. l. interdū. §. quod ex naufra.
ff. de acq. poſſ. & ita intelligis hanc materiā
aliter forte quam unquam intellexeris, &
106 † in re emphyteutica quæ propter bellū,
vel inundationem aquarum non pōt coli,
vltra Alex. in d. l. interdū. §. quod ex naufra-
gio, vide latiſſime Iaſ. in l. 1. C. de iur. emphy.
ch. antepen. col. 1. cum ſex ſequen. qui tan-
dem tenet opinionē Bar. vt emphyteuta li
beretur, quia cōductor non potuit vti frui,
& quia res dicit̄ eſſe in deperdito, ſed intelli-
gitur vt dicebat Cum. in d. §. qđ ex naufra-
gio, & intell. go materiam noſtrā, sic, igit̄
107 † quando caſu fortuito conductor nō po
teſt vti frui petit remiſſionē merced s. ſi da
mnum eſt intolerabile, alias non, niſi caſus
fortuitus extinguat prorſus rem conductā
vel partem etiam minimam, quia pro illa
parte rem. ſſio fit, niſi etiam præter caſum
fortuitū, conductori eijnciatur aliqua res,
vel aliter prorſus a conductore auferat̄. Vi
108 des igitur † quādo petatur remiſſio, & qñ
non, nunc est videndum an vltra etiam ali
quid poſſit pet., quid enim ſi cōductor paſ
ſus ſit aliquod damnum vt patitur ſaltem
expēſis factis, an locator aliquo caſu tenea
tur, & ſimiliter ſi paſſus eſt intereſſe tōne
lucri ceſſantis in aliquo caſu teneatur loca
tor? in hoc vide tex. qui declarat hāc mate
riam, vi d. l. ſi vno. §. vbicunque. ff. loc & ibi
Bar. not. ex illo tex. quod propter caſum for
tuitum conductor non pōt agere ad inte-
reſſe, ſed ad exonerationem mercedis, ſec⁹
ex facto vel culpa locatoris ad idem tex. q
habetur principalis in materia in l. ſi fun-
dus ff. loca. qui oīno eſt videndus, & in l. ex
cōducto in prin. & in l. hæc diſtinctio, & in
l. ſi in l. §. colonus, & in l. ſi merces, & in l. ſi
quis domum. §. pe. & in l. ſi merces. §. cul-
pæ, & ibi gl. ff. loca. in iſtis iuribus probatur
clarè. q̄ ſi facto locatoris conductor non
potuit uti frui, uel etiā facto tertij, cui loca
tor potuit reſiſtere, uel ob inimicitias loca
toris, tūc cōductor tenet̄ ad omne intereſ-
ſe, circa quas leges uide Imol. cōſ. 83. colu.
vlt. Roman. ſingulari. 430. & omnino Soc.
109 conſi. 156. col. 2. & ibi dicit † q̄ etiam habe
tur ratio lucri ceſſantis, & Albe. in l. 1. in pri.
in fi. ac 3. col. ff. de actio. emp. & Sal. ī l. ſi fun

do. C. loca. col. 2. & Anch. conſ. 415. & Bald.
conſi. 465. vol. 2. ubi etiam de lucro ceſſan
te loquitur Bal. in l. 1. col. vlt. C. de ſen quæ
pro eo quod inter eſt, uerſic. ſeptimo oppo
nit. Imo. in l. ſi filius. §. fi. ff. ſol. mar. Iaſ. in §.
110 actionū. col. 23. Inſt. de act. Et qñ † in gene
re intereſſe etiam lucri ceſſantis poſſit pe-
ti, vide Iaſ. in l. 3. §. fi. ff. de eo. quod certo lo
co. & Soc. ubi ſupra, & Fel. in c. cum uenera
bilis. col. 2. de excep. et ibi ponit regulā, et
fal. et Dec. conſi. 111. col. 1. et conſi. 110. col.
fin. in quibus locis etiam habes de intereſſe
extra rem. de quo etiam per Soc. conſi. 174.
columna 3. uideas etiam Dec. in d. l. 1. C. de
ſenten quæ pro eo quod intereſt. Sed ſcias
111 unum † q̄ licèt de iure habeatur in condu
ctore ratio lucri ceſſantis, tamen hic Me-
diolani magiſtratu ordinario publicani nō
audiantur ſub prætextu quarundam litera
rum alias ſcriptarum per vnum ex ducibus
112 Mediolani ſup hoc ipſis quæſtoribus † et
uulgo tales literæ appellantur ordo de mi
nore lucro, et hoc niſi in ſpecie ſit in illis li-
teris ſiue illi ordini derogatum, ſed tamē il
læ literæ non ita ſimpliciter loquuntur, et
ideo pro intelligentia ſcias, et hoc ſit pro li
mitatore prædicta concluſionis, q̄ habetur
ratio etiam totius intereſſe, quando facto
locatoris conductor fuit impeditus, ſi tñ il
lud factum fuit iniuſtum, ſecus ſi iuſtū, ita
Bar. no. in l. ſi uno §. item cum quidam. col.
1. ff. loc. dum allegat l. æden. C. loca. et ſic lo
quitur ille ordo, quia interuenerat factum
Principis ex cauſa iuſta, quo facto conductor
impediebatur, quapropter Princeps ſcrip-
ſit literas de qb ſupra ipſis q̄ſtoribus, q̄ ma
lè fecerant habendo in eo caſu rationē ta-
lis intereſſe, & poſteaquā hæc declaraui in
eo magiſtratu aperti fuerunt oculi Domi-
norum quæſtorum, & habita fuit ratio inte
reſſe in aliqua parte, ubi iure cōmuni habe
ri debuit, non obſtantibus dictis literis, tñ
multi, vt iuuius agant, faciūt derogare ordi
ni de minori lucro. Et circa dictam d ſunc.
113 † an factum locatoris ſit iuſtum vel non,
& quæ dicit Bart. in d. §. item cum quidam
colum. 1 & 2. vide Anan. conſi 78. Anchar.
conſi. 15. Rom. 178. Alex. in l. dieni functo.
ff. de off. aſſeſ. Soci. conſi. 156. pro fundamē
to deciſionis, in prin. Ro. conſ. 243. Veron.
caut. 122. qui uult uendere, col. 1. Firm. om-

nino in tract.de gabel.ĩ 2.parte q.22.et mul
tis ſeq.et uide omnino circa dictã diſt. Bar
tol.in d.§.item cum quidam Soccin. conſil.
88.ubi melius quàm alibi, et hoc modo fi-
nis ſit materię remiſsonum mercedũ, quo
ad magiſtratum extra ordinariũ,licet tamẽ
proximè pręcedens materia quotidie uerſe
tur quò ad reditus ordinarios Non omitto
114 etiam nõ eſſe leuem difficultatem † an in
contractu emphyteutico habeat locum re
miſſio mercedis ſicut in contractu locatio-
nis,quando penſio præſtatur habita cõſide
ratione ad fructus,qui percipiũtur,nã Bar-
tol.in l.1 in 2.oppoſit. C.de iure emphy.ſen
tit expreſsè ut habeat locum hoc caſu remiſ
ſio mercedis,ſequitur Iaſ.ibi colu.4. qui di-
cit alios etiã ita tenere,excepto ſolo Sali. &
ita etiam Alexand. conſi. 112. uolu.1.ibidẽ
Barb.conſi.14 colum.penul.uolu 2.& Arc.
conſil.55.& ideo etiam in locatione ad nõ
modicum tempus,habet locum remiſſio li
cet transferatur utile dominiũ, quia pen-
ſio correſpõdet fructibus Are.ubi ſupra, &
Iaſ.in d.l.1.colum.4.& in Auth. qui rem co-
lum.2.in pri.C.de ſacro ſanct. eccl. & credo
hãc opinionem ueram eſſe,& communem
ſed tamen Mediolani nõ ſeruatur, & adeſt
ordo Principis ad cõſilium venerandi colle
gij noſtri,ut non fiat remiſsio,ſi tamen illud
conſideretur,potius factũ uidetur ad tollẽ
dam difficultatem, quãdo propter bellum
bona coli non potuerunt, quæ eſt materia
profundiſſima,ut per Iaſ.in l.1.cha. antepẽ
nul.colum.2.uſque ad fin.quam ſuper caſũ
noſtro,quando penſio correſpõdet fructi-
bus,& ideo procedat quando pẽſio eſt mo
dica, & non correſpondit fructib. quia tũc
non habebit locum remiſsio,licet bona ꝓ-
pter bellum non potuerunt coli, & hoc di-
ſputando dixiſſe uelim,tamẽ,ut dixi,ſerua-
tur aliter,& ratio ꝓ hac opinione poteſt eſ
ſe,quia in contractibus noſtris emphyteuti
carijs,licet emphyteuta non gaudeat re,ta-
mẽ gaudet precio, non ſic in ius de quibus
loquitur Doc.quia communiter fiunt data
re a domino emphyteutæ,quia cum nõ poſ
ſit uti,uidetur honeſtum ut nõ ſoluat, nos
uerò facimus retẽta ab emphyteuta,ut pre
cio accepto a domino, & ad hoc quod ex
quo in effectu ſoluitur ꝓ precio,& nõ pro
re,nec fructibus, ideo nõ fit remiſsio, eſt ca-
ſus ualde no.et ibi Bar. et Docto.declarant
in l.ſicut emptio.cum l.ſeq et prin.et ſeq.ff.
loca.
115 Et † quid in domibus aſſignatis fiſco,uel
eccleſiæ hac lege,ut dentur alimenta domi
no,an deſtructa domo adhuc debeãtur ali-
menta.uide Iaſ.in l.1.C.de iu.emphy. col.3.
et ſequẽn.ubi apparet ueram eſſe,et cõmu
nem opinionem doctorũ, ut nihilominus
teneatur fiſcus,uel eccleſia.
116 Et † quid in prædijs ciuitatis, uel fiſci ſiue
Principis locatis,an fiat remiſſio,ſicut ĩ prę
dijs priuatorũ,dic fieri debere. tex. eſt in l.
ſi uno in prin.ff.loc.dũ loquitur de prædio
uectigali,et tex.in l.ſi forma.§.1. ff. de cẽſi
bus quæ iura ꝓbãt a fortiori, q̃a ſi in talib.
prædijs in quibus conductor,et emphyteu
ta pari paſſu ambulant. l.1.ff. ſi ag.ueg.uel
emphyt.pen.fit remiſſio,multò magis ĩ cõ
ductoribus ſimplicibus,poſſeſſionũ fiſci,et
117 † quando conductor fiſci dicantur habere
fundũ uectigalem, et quando nõ, uide tex
tus in d.l.1. eſt enim uectigalis ager quãdo
accipitur ita, ut nunquã poſſit auferri a cõ
ductore donec ſoluat uectigal, ſed non eſt
uectigalis, qñ ſimpliciter ad tempus accipi
tur,uti accipitur a quolibet priuato, ut ibi
in tex.et utroque caſu, ut dixi, fit remiſſio,
ſi ẽt ad longũ tẽpus ſimpliciter a fiſco con-
ducit fit remiſſio, ut etiã probatur in d.l.ſi
uno a fortiori eo modo quo dixi, quẽ tex.
etiam intelligit Ale.in conſi.112. uol 1.col.
pen. ante uerſi. 5.et Sal. quẽ omnino uide
circa hoc ultimũ,et alios caſus. in l.1. C. de
118 iur.emphy.colu pen.et ibi dicit † q̃ ſi ager.
à fiſco emphyteuſim acciperetur, etiã non
fieret remiſſio,et ſic quo ad omnia ꝓcedit
materia ſterilitatis in fiſco ſicut in priuato,
et quid in prædio cenſuali,idem eſt dicẽdũ
per tex.in dicta l.forma §.1.et hoc ſentit cla
re Bar.in d.§. qui max.mos in l. cotẽ ferro.
in t.quæſt.ff.de publ.et uide Rom. conſilio
119 417.col.2.quando perijt res, et † quid in
prædio tributario tex.in l.2.C.de Alu.et Pa
lu.et gloſſ.in leg.1.C.de iure emphyteut.et
ibi docto.glo. et Docto. in capi.propter ſte
rilitatẽ.extra,loc.et ad prædicta,uide Mart.
Laud.in tract. de princip.in tit.de fiſco,uer
ſic.51. ubi dicit eſſe ſpeciale in fiſco ut eius
emphyteuta poſsit remiſsionẽ petere, ſed
tene ut dixi.

Ti.

Tit. de Remiſsione mercedis publicanorum.

S V M M AE.

1 Remiſsio propter ſterilitatem fit conductori vectigalium ſiue publicano, etiam ſi locatum ſit vectigal, dummodo ſit locatio.

2 Remiſſio ſi conductori vectigalium, quando vera eſt locatio, licet in inſtrumento ſit verbum venditionis, & ſubiecta materia magis attenditur.

3 Verba quando poſſunt conuenire duobus contractibus, qui ſit attendendus.

4 Verba contractus debent ampliari, & reſtringi prout magis conueniunt iuri communi.

5 Locatio iudicanda eſt, quando precium a publicano ſoluendum eſt, vel annuatim, vel in ſingulos menſes, ſiue etiam unicum ſit precium diſtribuendum in ſingulos menſes, dummodo ſolutio diuiſa per tempora, ſit uniformis in tempore.

6 Remiſſio non fit quando vendita eſt ſpes percipiendi fructus uectigalis, ſecus ſi talis ſpes ſit locata, & ſi plura precia facta ſint.

7 Remiſſio fit quando locata eſt ſpes percipiendi fructus uectigalis maxime ſi non ſit facta mentio venditionis, vel ſi verbum locationis, & venditionis promiſcuè ſit appoſitum, vel etiam ſi quo ad effectum eſſet venditio.

8 Locatio non dicitur, ſed potius uenditio, quando vnicum eſt precium pro pluribus annis, etiam ſi expreſſe dictum ſit, ut ſit locatio, ſecus quando unicum precium eſt pro uno anno tantum, quia tunc eſſet locatio tametſi in principio anni ſoluendum eſſet precium.

9 Remiſſio ſi quatenus non ſit perceptum, quando venditi ſunt fructus, uel prouentus ipſi, ſecus ſi ematur uectigal, quia uidetur emi ſpes, & alea.

10 Alea, & commoditas videtur uendita, ſeu futurus euentus in dubio, quando uenditur pedagium, & ſic non fit remiſsio.

11 Venditio pedagio uidetur uenditum ipſum corpus, quod percipitur ex uectigali, quando emptor debet ipſe percipere.

12 Vectigal quando poſsit uendi ſine licentia principis qui conceſsit.

13 Venditio iure exigendi, quid teneatur præſtare venditor.

14 Remiſſio non fit quando uenduntur fructus talis fundi uel prouentus uectigalis, puta ad decem annos pro centum, & percipiendi ſunt ab emptore, vel dictum eſſet, quod uenduntur fructus, qui percipiantur, vel percipi potuerint.

15 Remiſſio fit quando uenduntur fructus naſcitur in tali prædio. & uno anno non percipiuntur, & a uenditore percipiendi ſunt, ſecus ſi dictum ſit fructus ſi qui naſcentur

16 Fructus, vel prouentus percipiendi ſunt a uenditore, quando pars tantum eſt vendita, ſecus quando omnes fructus ſunt venditi, quia tunc ab emptore percipiendi ſunt.

17 Remiſsio non fit, & alea cenſetur uendita, quando fructus, vel prouentus, ita uenduntur, ſi qui naſcentur ſiue ab emptore, ſiue a uenditore ſint percipiendi.

18 Remiſsio non fit quando uenditi ſunt omnes fructus uel prouentus talis fundi, & uidetur actū, vt ſint percipiendi ab emptore.

19 Remiſsio non fit quando venditur pedagium, & fructus, & prouentus eius.

20 Periculum ædificij molendini in aliqua parte deſtructi, an ſpectet ad vſufructuariū, an ad dominum, & ſic etiam refectio, quando uenditum eſt ius uſusfructus.

21 Remiſsio non fit quando venditur uectigal. & eſt vnica præſtatio, quidquid tennerint Cuman. & Alexan.

22 Remiſsio fit, & etiam damna, & intereſſe præſtantur, quando uenditio fit, multò magis quando locatio, ſi culpa uenditoris fructus percipi non potuerint.

23 Remiſsio fit, & intereſſe præſtatur quando fructus non percipiuntur ex facto alterius, cui locator poterat reſiſtere, & ſi factum ſit iuſtum tenetur locator ad præſtandum eum indemnem: non ad intereſſe

24 Remiſsio an fiat quando credebant principem in loco uectigalis locati debere commorari, ſed ipſe receſsit, & minus ex vectigali perceptum eſt, uel quando cauſa ſuperioris minus perceptum eſt. & num. 16.

25 Remiſsio an fit quando princeps, uel communitas promittit, quod aliud ſal non accipietur, quam ſuum. & aliquod oppidum aliud capit.

26 Remiſsio quando fiat ob impedimentum ſuperioris. & ſupra num 24.

27 Impedimentum quando uenit facto tertij, vel ſuperioris iuſto, uel iniuſto.

28 Conductor an ſibi præiudicet, quando impedimentum fuit præſtitum ex parte locatoris, &

conductor tacitè acquieſcit.

29 Remiſſio quando precium ſoluendum eſt diuiſiuum in ſingulos menſes, licet fieri debeat conſiderata ſterilitate cuiuslibet menſis, tamē quia poteſt contingere vbertas ſequenti menſe ſuperſedendum eſt.

30 Remiſſio propter ſterilitatem fit conductoribus uectigalium quando damnum eſt intolerabile alias non.

31 Remiſſio quando fiat publicanis ubi tractatur.

32 Publicanus quando grauator ad conducendum pro eodem precio anno ſequenti.

33 Locare an poſſit qui conduxit uectigal pro ſe, & ſuis ſocijs.

34 Cautio de utendo arbitrio boni uiri poteſt peti per uenditores fructuum redituum & prouentuum molendinorum, & poſſeſſionum.

35 Remiſſio licet ex regula peti poſſit per conductorem uectigalis, tamen fallit in multis caſib.

36 Remiſſio fieri debet in caſibus non exceptis in quibus tamen de iure fieri debet quando publicanus pactus eſt uelle locatorem teneri caſu belli & peſtis.

37 Conuentio hominis quando eſt ſecundùm ius commune non tollit alias diſpoſitiones, quæ pariter ſunt ex iure communi, ſed eas quæ ſunt ex iure ſpeciali, uel extraordinario.

38 Remiſſio non fit niſi in duobus caſibus belli, & peſtis, quando publicanus ſuſcipit in ſe omnem caſum fortuitum excepto caſu belli, & peſtis, niſi tamen caſus eſſent ualde inſoliti, quia tunc etiam fieret remiſſio.

39 Remiſſio quando aliqui caſus ſunt excepti in caſibus ad quos argueretur ab exceptis tam ex eadem ratione, quam ex connexitate facti.

40 Similitudo, & connexitas quomodo inter ſe differant.

41 Exceptio quando extendatur ad alium caſum.

42 Conductor poteſt ſuſcipere in ſe caſum fortuitum.

43 Conductor qui vult teneri aliquo caſu, an etiam intelligatur uelle teneri omni alio caſu habente maiorem, uel ſimilem rationem?

44 Suſceptio caſuum fortuitorum ubi tractetur.

45 Publicani quare praſeruentur indemnes etiam ſi damnum non ſit intolerabile, & quando.

46 Perceptionis uectigalium ueritas a quibus habeatur.

47 Fructus percipiendi quomodo probentur.

48 Pactum in inſtrumento conductionis uectigalis appoſitum, ut fiat debita remiſſio caſu belli, & peſtis intelligitur ſecundum ius commune ſi ſit damnum intolerabile. ſecus ſi ſimpliciter dictum eſſet, ut fiat remiſſio.

POſtquam ſupra tractauim⁹ de remiſſione mercedis cōductorum reliquū eſt, vt aliqua & de remiſſione mercedis publicanorū hoc loco videam⁹, an ipſis ſicut, & alijs ꝓꝑ ſterilitatē fiat remiſſio? de quo uide Bar. in coīe ferro. § q maximos. ff. de pub. & in q. ſua incip. publicam 5, & bē ꝓcedēdo.
1 dic, Primā cōcluſionem eſſe, † ꝙ fit remiſſio qñ vſi ſunt cōtrahētes verbo locationis, & conductionis, & vere eſt locatio, & conductio, ita vt aliquo mō nō poſſit refricari in dubiū ꝑ regulā generalē, ꝙ in locatione, & conductione ꝓꝑ ſterilitatē fit remiſſio mercedis, & ita Bar. in ſpecie in d. § q maximos. col. 1. in 1 q. allegat tex. in l. ſi vno. in prin. ff. loca. & in l. forma § .1. ff de cēſi. ſic ēt Bar. in d. q. pub. vbi conat̄ ex cēdere in caſu, de quo ibi agebat̄ cōtractum fuiſſe locationis ad hoc vt fieret remiſſio. ſic ēt facit Alex. in cōſ. 28. vol. 3. col. vl. & alibi ſępe, tā ipſe, q̄ alij ēt infra ꝓxime allegādi, & ꝓcedit hęc concluſio ēt ſi ſit vectigal locatū, licet videat̄ tūc locata alea. d. l. ſi vno. in prin. & dicā infra in 3. concl. in fi. Secūda eſt cōcluſio, ꝙ licet appareat prima facie vēditio, & nō locatio, quia in inſtrumēto ſit dictū, vēdidit, &c. Tñ ſi vere eſt locatio idē dicēdū eſt, quia, nō attēduntur verba, ſed veritas. l. ſi uno. in prin. ff. loc. & l. ſi olei. C. loca. facit tex. in l. fi. ff. de ꝓbat. ubi ueritati locū ſuper fore, & de ueritate amplectāda dicit Cal. in cōſ 1. col. 1. & Dec. in c. qm̄ cōtra. col. 3. in prin. de ꝓbatio. & ꝙ non attendantur verba, ſed veritas, & ſubiecta materia. vide Narb in cle. ſæpe. de verb. ſign. in prin. in 3. col. aliquid etiā ponit Barba. conſ. 33. in 3. vol. col. 1. Prępoſ. in cap. ius generale. in vl. col. 1. diſt. in. Roma. conſ. 88. conſil. 25. conſ. 95. & conſ. 100. in 8. dubio. & conſ. 13. col. vlt. et conſ. 141. Soc. in conſil. 166. col. 5. circa fin. uide etiam Abb. in cap. nam concupiſcentiam. de conſt. et in apoſt. in preſſis ibi latè Dec. in c. 2. de reſcri. col. 4. Iaſ. in l. ſtipulatio iſta. § . hæc q. col. 5. ff. de ver. obl. Ale. in l. etiam. in vlt. columna. ff. ſoluto matrimon. et in conſi. 132. in 3. colum. in 5.

atten-

attendítur igitur ſubiecta materia recedē-
do a verbis, ſed ecōtra etiam recedimus ali
quādo a ſubiecta materia, vt verba habeāt
effectum. l. iuris gētium. §. ꝙ fere. ff. de pac.
3 & ibi Iaſ. not. 1. nota. Et† quando verba poſ
ſunt conuenire contractib. quid capiendū,
uide Rom. conſi 409. col. 2. circa fi. & addo,
4 ꝙ† verba cōtractus debent reſtringi, & am
pliari prout magis conueniunt iuri cōmu-
ni. Anch. conſi. 6. colum. penul. & in termi-
nis in propoſito noſtro ꝙ de uerbo, uendi-
dit, non ſit habenda ratio, ſi uerè ſit loca-
tio, habes Bar. in d. q. publicanus, & in d. §.
maximos, & Soc. cōſi. 88. col. 2. & in multis
locis allegandis in proxima ſequenti q̄ſt.
5 Tertia eſt concluſio† ꝙ quando precium à
publicano ſoluendum eſt annuatim, licèt
dicatur vendidit tamen eſt locatio iudican
da, & ſic ſit remiſſio, iuxta ea quæ dixi in 1.
cōcl. ſecus ſi eſſet emptio, quia uidetur peri
culū eſſe emptoris. l. neceſſario. ff. de peric.
& com. rei uēd. & l. 1. C. eo. de peric. & com.
rei uend. Hanc 3. concl. latè tenet Bart. in d.
quæſt. & in d. §. qui maximos, & in l. 1. C. de
iur. emphy. & fundamentum eſt in gl. in d.
l. 1. C. de iur. emphyt. in uerbo alienationis.
quam ibi ſequitur Sal. & hæc eſt magis cō-
munis omnium Doctor. ſententia, vt in du
bio iudicetur locatio, quando precium an-
nuatim ſoluitur. & ita oſtendit, & atteſtat̄
Soc. in d. conſ. 88. incip. conſiderata col. 2. &
in conſ. 156. col. 1. & ideo etiam contractus
emphyteuticus iudicabitur cōtra ſonū uer
borum ubi ita uelint pacta, & ſubiecta ma-
teria Soc. conſi. 261. colu. 2. & latè ſupra in
præcedenti concluſione. hanc 3. concl. etiā
latè tenet Cor. conſi. 12. vol. 4 col. 1. & Ale-
xand. conſ. 3. volum. 1. col. 1. qui dicit etiam
ſe conſulendo ſecurū eſſe opin. Bar. licèt in
caſu, de quo ibi agebatur, teneat remiſſio
nem nō debere fieri ex pactis de quibus in
ea & latiſſimè melius q̄. Alibi Alexan. conſ.
108. uolum. 3. ubi diſputat latè, & defendit
opin. Bar. & dicit eſſe communem opin. a
qua in iudicando non eſt recedēdum, & vi
de alias remiſſiones in tract. Rip. de peſtè in
fol. 10 uerſic. circa 3. nu. 56. uide etiam Are.
conſ. 52. col. 2. et conſi. 55. colum. 2. et plenè
Ang. conſ. 15. et Bal. plenè 4. uol. conſ. 393.
col. 3. et conſi. 261. col. 2. et per Alex. 5. uol.
cōſ. 39. col. 3. Fur. in tract. de gab. in 3. parte,

in prin. & procedit hæc concluſio non ſolū
quando preciū in ſingulos annos diſtribui
tur, ſed etiā in ſingulos menſes, vel in duos
quoſque menſes, & ſic de ſimilibus, itē etiā
procedit quamuis vnicū precium eſſet ſol-
uendum, diſtribuendum tamē in ſingulos
annos, uel menſes, ita Bart. in d. q. publica-
nus & in d. §. qui maximos, & Soci. & Cor.
& Ale. vbi ſupra, & hoc ubi ſolutio diuiſa,
& diſtributa per tempora ſit vniformis in
tēpore, alias, nō, vt in d. tract. ch. 12. uer. ſed
hic alia ad fi. nu. 64. & Cor. in d. conſ. 12. vol.
4. in 1. colum. & Doct. ubi ſupra. Secundo,
6 procedit hæc concluſio† quādo fructus ve
ctigalis ſunt uēditi pro annuo precio, ſecus
ſi eſſet uēdita ipſa ſpes percipiēdi ipſos fru
ctus, quia licèt eſſet locatio iudicāda ex plu
ribus precijs, tamen omne periculum uide
tur ſpectare conductori, quia emptor ſpeī,
ſola ſpe contentus eſſe debet. l. nec emptio,
ff. de contr. empt. & in l. ſi iactum ff. de actio
emp. & ita in d. tract. ponitur, pro abſoluto
in 10. ch. in ver. circa ſm nu. 55. & in 11. ver
ſi. ſed pone, nu. 61. ſed Pau. de Caſt. in l. corē
ferro. §. qui maximos clarè vult contrarium,
quia dum loquitur de locatione pro abſolu
to habet quod ſit remiſſio ex natura loca-
tionis, dū vero loquitur de emptione, con
ſiderat quādo dicant̄ uenditi fructus quan
do ipſa ſpes, ut ꝑ eū ſic ēt Alex. in d. cōſi. 3.
in 1. uolū. in 1. col. & Cor. & Soc. ubi ſupra
ſic etiam Alex. expreſſe in d. cōſi. 180. col. 3.
& 4. uolum. 3. ubi omnino uide, & eſt expſ-
ſa Bart. in d. q. publicanus, & in d. §. qui ma
ximos, & ita pro cōſtanti teneo, nō obſtat
ratio Bald. in l. licet in 3. q. C. loca. dū dicit
illum qui conducit uectigal uideri cōduce
re caſum, & aduerſam fortunā, & cōſequē
ter ſibi non debet fieri remiſſionem. ſicque
loquit̄ in locatione ſpei, & uult ut remiſſio
fieri nō debeat, quia reſpōdeo ut reſpōdet
Alex. in d. conſil. 108. in 3. uol. quod loquit̄
ſecundū ea quæ allegat, nam allegat Bart.
in d. §. q maximos et in quæſtione publica
nus, qui facit differentiam an ſapiat cōtra
ctū locationis, an uenditionis, et ſic an ſit
conſtitutum unicum precium, an plura, et
hæc eſt mera ueritas, et ita etiā Aret. in cō
ſil. 52. col. 1. et 2. et ultra prædicta allegat le
ge. ſi nuo. §. 1. ff. loca. quæ probat. Et hæc
7 concluſio tertia† multo magis procedit ubi
non

non dicitur uendidit, ſed ſimpliciter nō no
minando contractum Princeps cōceſſit pu
blicano vectigal, quia ſi eſt locatio etiā con
tra naturā uerbi, multò magis eſt locatio,
ſi aliquod verbum nō repugnat, & ita om
nes concordāt, & ita fiunt auctiones noſtri
temporis, item etiam procedit hęc 3. cōclu
ſio tametſi cōtrahentes ambobus verbis vſi
ſint promiſcuè.ſ.locauit, & vendidit ſecūdū
Imo.in d.§.qui maximos. & Ale.in conſilio
108.in 3. uol.item procedit hæc 3. concl. ut
ſit locatio etiā ſi eſſet venditio quò ad effe-
ctum, quia licet ſit uenditio, tamē habet lo
cum remiſſio, & reguntur eiuſdē regulis ſi-
cut locatio. ita Bar.in d q.& in §.qui maxi-
mos. & Soc.Corn.& Ale.ubi ſupra. Quarta
8 concluſio, † ꝙ etiam ſit vnicum precium
pro pluribus annis vel pro uno anno. tamē
eſt locatio, ſi ita expreſſe dictū eſt, ſit loca-
tio, ita Pau.de Caſt.in d.§ q maximos, & in
l.2.§. adeo. ff.loc. & in d.tract.in d.10.ch.in
ver.circa ſecundum.nu.5<. ubi dicit Bal.te-
nere, & malè contrarium, in l.ſi ea leg.C.de
vſur.credo ego cōtrarium vt imo ſi potius
venditio, nā ſicut iudicatur locatio ex pluri
bus precijs, etiā ſi contrahentes uſi ſint ver
bo uendidit, ſic etiam iudicabitur uēditio
quamuis adſit uerbū locauit, ſicut natura
rei illud expoſtulat, ita latiſſimè oſtendūt,
quæ dixi in 2.concl. ſic etiam uult Ale. in d.
conſi.108.uol.3.dum reſpondet ad deciſio-
nem Bal.in d.l.licet.in 3. q. ſic etiā uult Bar
tol.in d.q ubi latè oſtendit non eſſe curādū
de uerbo locauit uel uendidit, ſed de ipſa,
& natura rei, & res hęc habet difficultatem
minore quādo pro pluribus annis unū pre
cium conſtitutum eſt, quia tunc eſt uendi-
tio, licet uerbo locauit contrahētes uſi fue
rint, ſed maius eſt dubium quādo pro uno
anno tantum unicum precium cōſtitutum
eſt, & tunc acquieſcerē deciſioni Pa. de Ca.
vt eſſet iudicanda locatio, quia, & uerba, &
res ipſa conueniunt, maximè quando pre-
cium ī fine anni ſoluitur, ſed idem iudicarē
quando in principio, quia eciā in locationi
bus ſæpe precia conſtituuntur in principio
anni ſoluēda, & ita Bar.in d.§.qui maximos
9 in 3.q.ubi uide. Quinta cōcluſio, † ꝙ ubi eſt
emptio, & nō locatio, ſi uēditi ſunt fructus
ipſi, uel prouētus, ſit remiſſio quatenus nō
percepti, nō ex natura locationes ſed ex na
tura uēditionis, quia uidetur facta uēditio
de corporibus qui naſcentur, & ideo nō cō
trahitur in his qui nō percipiuntur. d.l.nec
emptio.in prin ff. de contrah.empt.ſed ſi in
telligatur uendita ſpes quædam, non ſit ali
qua remiſſio, quia cenſetur empta alea, &
fortuna. d.l.ſi iactum retis & l.nec emptio
in ult.caſu.ita Bar.in d.q.& in d.§. qui maxi
mos.& ideo determinat, ut ſi ematur uecti
gal, ita ut ſit emptio, ꝙ ex quo uidetī emi
ipſa perceptio ſiue cōmoditas percipiendi
ipſum ius, & conſequēter uidetur emi ipſa
alea ſiue futurus euentus, ut in d.l.nec em-
ptio, & in d.l.iactū retis. aliqua remiſſio nō
debet fieri, & ita cōiter tenetur in d.§.q ma
ximos, & bene probatur in l.ſi uſufructus
in ſi ff.de iur.dot.& 1 l.neceſſario, ff. de act.
10 empt.Sed difficultas eſt uidere † quādo dica
tur uendita alea, ſiue dicatur vēditum ius
aut cōmoditas, vt ſic nō fiat remiſſio ī hoc
uide d.Bar.ī d.§.qui maximos. & primò, in
q.3.de pedagio, dum quærit quando uendi
tur pedagium quid uideatur uēditū. & du-
bitat uideatur uenditum illud quo ex eo p
cipitur, & ſic ipſum corpus, an ius percipiē
di, uel commoditas ipſa percipiendi, &
concludit uideri uenditam ipſam perce-
ptionem ſiue ipſam commoditatem perci
piendi, non ipſum ius, nā diſputat an ius ip
ſius uectigalis exigendi poſſit in alium trāſ
ferri, & loquitur in ciuitate habēte a Princi
pe pedagiū uel uectigal, uel alia, & dicit ui
deri non poſſe, per l.ſi.C.de vect.& cō. ubi
tm̄ locatio permittitur, & utcūque non po
teſt ſine conſenſu Principis arg.l.in diem.in
ſi.ff.de aq plu.arc.Item ad tēpus ſine dubio
nō poteſt transferri.l.4.de ſeruit. unde uult
Bar.ut ipſa commoditas uideatī uēdita. ar-
gum.l.neceſſario.§.fin.cū glo.ff. de pericu-
lo, & commodo rei uenditę quia nec aliter
pōt eſſe, & ubi etiam ipſum ius poſſet trāſ-
ferri.adhuc uult ut in dubio ipſa commodi
tas uideatur trāſlata, & non ipſum ius.l.pe.
num.cum gloſſ.ff. de dote legata. & ſequit
Soccin.conſilio 7.in 3. uolumine. Si igitur
11 † ipſa commoditas uidetur uendita, ſequi
tur ut uideatur empta ipſa alea, ſiue futu-
rus euentus.dicta l.nec emptio.& dicta l. ſi
iactum, nec uult Barto ut uideatur uendi
tum ipſum corpus quod percipitur ex ue-
ctigali quando emptor ipſe debet percipe-
re,

re, quia uerum eſſet, uenditum fuiſſe illud, ꝙ nunquam in uenditore fuiſſet, ꝙ eſt abſurdũ, ut ibi per eũ. Et ſic habes vnũ caſum, qñ uideatur uendita alea, & ſpes, ita ut non fiat aliqua ex parte remiſſio, & ad prædicta
12 † an, & qñ uectigal poſſit uendi ſine licẽtia principis qui conceſſit, uide Soc. conſ. 7. in 3. uol. Aliũ caſum habes per Bar. in d. diſpu. pu
13 blicanus, col. antep. qñ etiam † ipſum ius exigendi eſſet uenditum. ita Bar. ibi in uerſi. itẽ ſi diceremus, & fundamenta ponit Bar. in 1. col. illius diſputationis, in uerſi. 2. probatur, dum dicit quando ius aliquod uenditur, ſufficere uenditori præſtare, ꝙ illud ius ſit, nec curandũ quid ex illo iure percipiatur, ut in eo qui emit nomen debitoris, vel hæreditatem, ut in iuribus ibi alleg. per Bar. & ꝑ Bal. in l. ſi ea lege. colu. 2. de uſur. Sufficit. n. ut illud nomen ſit in rerum natura, uel illa hæreditas, licet ex eis nihil acquiratur, ut in iurib. alleg. per Bar. & Bal. Tertium caſum habes,
14 † in quo vr̃ uendita alea ad hoc ſaltem, ut remiſſio non fiat, qñ uenditor dicit, Vẽdo fructus iſtius fundi uſque ad decem annos, pro centũ, & fructum ſunt percipiendi ab emptore, & ſimiliter qñ venduntur prouentus talis vectigalis ad decem annos pro cẽtum, & ſunt percipiendi ab emptore, nam hoc caſu dr̃ emptum ius uſusfructus, & periculũ eſt emptoris, ſicut dicimus de emptore proprietatis l. neceſſario. §. fi. ff de periculo, & commodo rei venditæ. cum ſimil. ita Bar. co. pe. & in col. 1. & in d. §. qui maximos, colu. 3. in 4. q. & ibi dicit ẽt hoc procedere, licet dictũ eſſet fructus, uel prouẽtus qui percipientur, uel percipi potuerunt, quia non ob hoc ẽt ipſum corpus uenditũ, ut ibi per eũ quẽ
15 uide. Qui tamen † qñ ſunt percipiendi a uenditore, & hoc apparet expreſsè, diſtinguit ꝙ aut dicitur, Vendo fructu naſcituros, uel fructus qui naſcentur in tali prædio, & fructibus uno anno non perceptis non dr̃ facta uenditio de illis, & ſic fit remiſſio pro illo anno, d. l. nec emptio. in prin. aut dicitur. Si qui fructus naſcentur illos tibi uendo, & tunc ui
16 detur uendita alea, & ſpes, & † nulla remiſſio fit, & quando non apparet a quo ſint percipiendi, an a uenditore, uel ab emptore, quia ſimpliciter ſunt uenditi fructus, uel prouentus, dicit, ꝙ aut pars eſt uendita, & iudicatur percipiendos eſſe ab ipſo uẽditore, & ſic habet locum, d. l. nec emptio. in princi. aut oẽs fructus ſunt uenditi, & iudicatur ab ipſo emptore percipi debere, & ſic uenditũ eſſe ius uſusfructus, & conſequẽter periculum erit
17 emptoris. Quartum caſum h̃ẽt ex his † quæ proximè dixi, qñ uenduntur fructus, uel ꝓuentus hoc modo. Si quis fructus naſcẽtur ſint tibi uenditi, uel, Vendo tibi fructus ſi quos percipi contigerit, uel per ſimilia uerba, & loquitur Bar. in caſu claro, qñ apparet eſſe percipiendos a uenditore, ut ẽt uideatur uendita alea. Pau. de Caſt. not. ibid. in fin. in uerſ. tertius eſt caſus. loquitur tñ hoc caſu qñ non apparet, credo procedere utroque caſu, quia fundamentum pronominis, ſi qui ſuper quo ſe fundat Bar. militat utroque caſu, per regulã, l. illud. ff. ad l. Aquil. Quintus,
18 & ultimus caſus eſt † quando ſumus in dubio, quia non apparet, a quo ſint percipiẽdi, nam quãuis abſque illo pronomine ſint uẽditi fructus, uel prouentus, ſi tñ ſint uenditi oẽs fructus, uel prouentus talis fundi, uel pedagij, actum uidetur ut ſint percipiendi ab ipſo emptore, & conſequenter ius uſusfructus ſit uenditum, & remiſſio aliqua nõ fiat per ſupradicta, ita Bartol. ibi, & Paul. de Caſtr. & alij ibi cõiter, & multo magis hoc
19 procedit, quando † dicitur, Vendo pedagiũ & fructus, & prouentus eius, ut patet ex prędictis, & ita Bar. in d. §. qui maximos. in 3. q. ad fi. in uer. ſed ſi admitterẽtur. Vltimo Bar. in d. q. & pen. in d. §. qui maximos. tangit notabilem difficultatem, quia ſupradictum eſt
20 poſt eum, † ꝙ ubi ius uſusfructus eſt uenditum, periculum eſt emptoris ex natura uenditionis, an ſi conſiſtat in molendinis, & ędificijs, & aliqua ex parte ſint diruta, onus hoc reficiendi ſpectet uſufructuario an domino nam ſi uſufructuario, uerum eſt in effectu, ꝙ eſt dictũ omne periculũ eſſe ſuum, ſi etiã ſpectat dño, ubi nõ fiat refectio, uſufructuarius poterit agere ad intereſſe, uide ibi eũ, & Ber. in tract. de gab. in 2. par. col. 16. uerſi. ult. nota. & Iaſ. in l. quominus. in 23. col. ff. de
21 flumi. Non omitto † ẽt, ꝙ licet ex ſupradictis habeas pro abſoluto, ſi uendatur uectigal, & ſit unica præſtatio. & ſic uenditio, aliquam remiſſionẽ non fieri, & ita Bar. tenet, & cõiter Doct. in d. §. qui maximos. Tamen Raph. Cuma. ibi tenet contrariũ, & uult, ut imo fiat remiſſio, & latè cũ ſequitur, & defendit

fendit Alex.in conſ.108.col.pe.uol.3.tamē
22 nō recedas a cō1.Nō omitto ēt,† ꝙ ſi eſt vē
ditio, adhuc fit remiſſio, licèt aliàs nō fie-
ret, ſi culpa uenditores fructus ꝑcipi nō po
tuerunt, ita Bar.ī d.§.q maximos.& in d.q.
& alibi ſæpe ponēdo exēplum, quādo prin
ceps infert bellū alij, uel alius ſibi ſiue iu
ſtè, ſiue iniuſtè, & nō ſolū dicit Bar. fieri re
miſſionē, ſed ēt teneri ad dāna, & intereſſe, &
ita ſequunī cōiter Doct.ſupra relati in arti
culo de dāno fructuum ſeparatorum a ſo-
lo deperditorū ex bello locatoris, & ponit
Cor.cōſ.38.col.pe.& vl.uol.2.& cōſ.12.col.
4.& alibi ſępe, & Ale.in 6.uo.cōſ.84.& mul
to magis procedit hoc qñ eſt locatio, ut pa
23 tet lippis, & tonſorib. Et † non ſolū qñ ex
hoc facto locatoris fructus non percipiun-
tur fit remiſſio ēt ad omne intereſſe, ſed ēt
qñ ex alio facto locatoris id euenit, uel alte
rius cui locator poterat reſiſtere. ita Bar.in
d.l.ſi uno.§.item cum q dā.ff.loc.q iñ diſtin
guit an facto iuſto, uel non id accidat, q a ſi
facto iuſto, nō tenet ad oē intereſſe, ſed ad
ꝑſtandum eum indemnem, et circa hoc ui
de Pet.de Anch.conſil.403.ubi ponit quid
24 iuris ſit, qñ † opinio erat principē debere in
eo loco commorari, et tñ receſſit, ita ut lon
ge minus ex vectigali perceptum ſit, et qñ
cā ſuperioris minus perceptum eſt, uide Si
gno.cōſ.287.col.3.& ſeq.et cōſ.189.& cōſ.
201.col.2.et Soc.cōſ.88.col.2.& conſ. 100.
25 in fi.Et quid † ſi princeps, vel communitas
promittat, ꝙ non capietur ſal, niſi ex ſuo,
et aliquod, oppidum ſe ſubtrahit, et capit
26 ex alio ſale, vide Anch.conſ.415.Et † de im-
pedimento ſuperioris uide Bal.5.uol.cōſi.
27 360.Et † qñ facto tertij, vel ſuperioris iu-
ſto, uel iniuſto dānū patitur publicanus.vi
de Ana.cōſ.78.et uide Are.conſ.74.col.pe.
in fi.et Bal.cōſ.65.uol.2.col.1 in fi.et ſeq.
28 et col.fi.ubi ponit † quid iuris ſit ubi condu
ctor, cui fuit præſtitum impedimentum ex
parte locatoris tacitè acquieuit, an tu ac ſi
bi præiudicet, et uide quæ dixi ſupra ti.præ
ced.in ar.qñ cōductor poſſit petere ītereſ-
ſe, Vbi locut⁹ ſum de decreto de minori lu-
cro, qđ ſemꝑ dñi Queſtores ordinarij hēt
in ore.Itē uide ēt ſupra in materia remiſſio
nū mercedū q̄ dixi circa articulū, an ſit vna,
29 uel plures locationes, quia † concluſi tot eſ
ſe locationes quot menſes, ubi in mēſes ſin

gulos eſt diſtributū preciū, & ſic remiſſio
fieri debet ſingulo menſe, cōſiderata ſterili
tate in quolibet eorum. Verum, quia alio
menſe poteſt contingere ubertas, iuxta l.ſi
uno.in pri.ff.loca.cum ſimili.non ſit deter-
minata remiſſio, ſed aliqua pars ſuperſede
tur, iuxta not.per Bal.& Sal.in l. licet.ī fi.C.
loca.& dixi ſupra tit.præced. circa articulū,
quādo ubertas ſuppleat, & quia dixi proxi
mè remiſſionem fieri cōſiderata ſterilitate.
30 Dic clarius, † ꝙ ſicut in conductione bono
rum immobilium conſideratur damnū ſi
ſit intolerabile, aliter non fit remiſſio, iuxta
§.uis maior.idem eſt in his conductionibus
uectigalium.ita Pau.de Caſt.in d.§.qui ma-
ximos.& Alex.in d.conſil.3.in 1.uolu.& So
cin.conſil.88.ad fin.in ult.addit.Aret.cō ſil.
52.& Imol.conſil.7.& alibi ſæpe, & optimè
de hoc eſt caſus in d.l.ſi uno.in princ.in uer
bo, ſterilitatē.iuncto uerſic.idem, & in do-
mino uectigalis. Sed tamen nō habetur in
magiſtratu hęc cōſideratio, quādo propter
bellū fit remiſſio, quod ideo eſt, q a aut bel
lū infertur a locatore, aut ei infertur, & ſic
etiā deberet de iure haberi cōſideratio in-
tereſſe, de quo tamē rarò habetur ex qua-
dā ordine ꝓhibēte, lucrū ceſſans in hac ma
teria, de quo ſupra mentionem feci, & q or
do nihil obſtat, ut ibi dixi, qđ no.contra eos
qui dicunī, Magiſtratus eſt ſolitus pręſerua
res indēnes publicanos. Nō enim hoc fit ca
ſu, verum ut plurimū contingit, ꝙ fit remiſ
ſio propter bellū, vel illatum a locatore, vel
ei ab alij, & eo caſu ſecuta eſt dicta cōſuetu
do, etiā ex diſpoſitione iuris, in alijs uero ca
ſibus, in quibus nulla culpa poteſt impingi
duci, cur nō debet ſeruare diſpoſitio iuris?
aliter eſſet mercatura abſque periculo, &
vniuerſi homines illā facerent, & ita defen
do magiſtratum, & ſi aliter ſenſiūt domini
Queſtores, peſſimè ſentiūt. Et uide ēt ad prę
31 dicta, † quādo fiat remiſſio publicanis. Fr.
in d.2.parte.colum.4.verſic. 4.quæro. & in
verſic.23.quæro.& Calder.in tit.de locatio.
conſil.5.& Socin.conſil.44.& Imol.conſi.7.
& ibi habes quid iuris ſit quando ſunt ſeſer
uati aliqui caſus, & ſuccedūt alij, in quo ul
timo quādo cōductor ſuſcepit in ſe caſum
fortuitū, uel caſus fortuitos omnes, uel ali-
quos, uide quæ latiſſimè dixi ſupra titulo
præcedenti, in materia remiſſionis merce-
dis.

32 dis,Et de eo† quod publicanus grauatẽ ad
conducendum pro eodem precio ſequenti
anno vectigal. uide Mar. in trac. de princi-
33 pe.in ti.de fiſco.concl 65. Et† qñ quis con-
duxit pro ſe,& ſocijs ſuis,an poſſit iterum
34 locare,uide Imo.conſ.76. Et adde† q tales
uenditores fructuum,redituum, & prouẽ-
tuum molendinorum,& poſſeſſionum poſ
ſunt petere cautionem de viendo arbitrio
boni viri ſecũdũ Ang.in l.vſufr.C.de vſufr.
&circa hoc vide Bar.in d.§.qui maximos.in
35 3.qõ.col.1.& in d.q publicanus. Itẽ† adde
multas fallẽtias quas dedi ſupra titulo pce-
denti,ad regulã q cõductor pôt ordinariè
petere remiſſionem quæ etiam accommo-
dantur hic, ideo habeantur pro repetitis.
36 Sed† quin ſi publicanus paciſcatur uelle
locatorum teneri de caſu belli, & peſtis vt
ſemper fieri video, quia dicitur q in caſu
belli, & peſtis fiet debita remiſſio, an pter
hos duos caſu fieri etiam debeat, vr non
debere fieri, quia excepti ſunt hi duo caſus
tantum,igitur in ceteris firma manet regu
la, vt non fiat remiſſio.l.quæſiuim §.deni-
que.Neratius.cum concord.ibi in glo.alle-
gatis.ff.de fundo inſtructo,& inſtrumento
leg.c.dominus 32 queſt.7.& ibi in gl.& no.
in l.in litis.ff.de leg Item de iure non ſolum
pro his duobus caſibus fieri debet remiſſio
verum etiam pro omnibus alijs fortuitis
caſibus.l.ex conducto.§.1.ff.loca.& dixi ſu
pra.in prin.huius materiæ, ti.præceden. Si
igitur cautũ eſt vt fiat remiſſio pro his duo
bus caſibus ad hoc, vt aliquid operetur pa
ctum,intelliguntur excepti omnes alii ca-
ſus per regulam l.ſi qñ in prin.ff.de l.1.Itẽ
qui unum dicit aliud uidetur excludere.l.
cum prætor.in princ.ff.de iudic.& in l.mari
tus. C.de procurator.& in cap.nõne extra,
de præſumpt.Item ex conuentione homi-
nis videtur receſſum à diſpoſitione legis l.
ſi C.de pac.conuen.& l. 1. §. fin.conuenta-
tur,ff.depoſiti econtra uidetur dicendum
adhuc locatorem teneri ex alijs caſibus for
tuitis per regulam generalem, quod con-
ductori ex omni caſu fortuito fit remiſſio
d.§.1.Non obſtat primum fundamentum,
q exceptio firmat regulam,&c.quia exce-
ptio ſiue caſus exceptus à regula extendi-
tur ad caſum ſimilem, ſecundum Abb. in
cap.cum dilecta.de confir.vtili, vel inutili,
per illum text. etiam ſi exceptio eſſet cum
dictione taxatiua,vt per Abb.ibi, & Ale.&
Moder.in l.1.C.de bon. poſſ. contra tab.&
in l.ſi conſtante.in 2.ch.ff.ſol.mat. & in cõſ.
130.in cauſa.col.3.vol.7.& ideo licet in cõ
ductione cauteẽ expreſſe,vel ex tacita ver
borum ſignificatione cautum ſit,q condu
ctor vult ſoluere integram mercedem,præ
terquam in caſu belli, & peſtis,& ſic tãtum
hi duo caſus ſint excepti tamen idem vide
tur dicendum in alijs caſib.fortuitis ſimili-
bus.Nõ obſtat fm,qđ ita dicẽdo verba red
duntur ſuperflua.qa reſpondeo ita potius eſ
ſe dicendum, q̃ vt quis indebitè damnum
patiatur,ſm Bar.& alios in l.fi.§. in compu
tatione.C.de iure delibe.Iaſ.in l.ait prætor.
la prima.in pri.in 1.col.ff.de iureiur.& ideo
Fel.dicebat in c.cauſam quæ.in uerſic.ad il-
lud procardicum,in 6.col.extra de reſcrip.
Regulam q actus ita debet intelligi, ne ſit
eluſorius,limitari, vt non procedat quan-
do iuris ratio ita dictat, ſed quæ eſt ratio
cur conductor vbi patiatur intolerabile dã
num,et ſic locator nõ potuerit è latere ſuo
præſtare id ad quod tenebatur, iuxta l.ex
conduct.in prin.ff.loca. et per Bart. in l.ſi
merces.§.uis maior.col.1.et pri.ſeq.ff.loca.
non poſſit petere aliquam remiſſionem.
Tota enim hæc materia fundata eſt ſuper
æquo, et bono, vt dicunt Doct.in d.§.vis
maior.et ſupra declaraui in pri huius mate
riæ remiſſionum. Si igitur diceremus in
alijs caſibus ſimilibus non fieri remiſſionẽ,
eſſet contra bonum,et æquũ. Non obſtant
alia fundamenta,ſcilicet regula l. cum præ
tor.ff.de iud. q l final. C. de pact. conuen.
quia in propoſito Cæpol.in conſi.70.colu.
37 pen.reſpondet,Conuentionem† hominis
quæ eſt ſecundum in commune non tollere
aliam diſpoſitionẽ,ſiue alias diſpoſitiones,
quę ſimiliter ſunt ea iure communi l.3.§ ſi
ex conuentione.ff.de re iud. tollit quidem
eas,quæ ſunt ex iure ſpeciali,vel extraordi
nario d.l.fi. C.de pac.conuen quia facilius
tollitur priuilegium,quã ius cõe l.eius mi-
litis.§.militia miſſus.ff.de teſta.milit. vt no
ta.Cyn.in l.2.in 6 q. C.de iure emph. Bart
Doct.in l.ſi cum dotem.ff.ſol.matr.in pri.et
Bald.et Doct.in d.l.fi. et in l. maritus.C.de
proc.et ita ego teneo,quia(vt dixi ſupra)
caſus exceptus etiã per dictionẽ taxatiuã,
non

non excludit alium caſum ſimilem,& ideo
etiā dicimus,ꝙ qñ ſtatutum,uel pactum di
ſponit illud idem qnod ius cōe.tunc etia ꝓ
cedit ī caſib.exceptis à iure cōi,ita Bal. in l.
2.C.de appell.& ſequitur Arc.in conſi.106.
pe.& hoc ſolum deciſio pręſentis dubitatio
nis Addo aliud fundamentū pro cōducto
re, quia illud pactū appoſitum eſt in eius
fauorem Igitur non debet contra eū retor
queri,l.quod fauore.C.de l.& l.legata inuti
liter.ff.de leg.1.fuerunt.n.hi duo caſus ex-
preſſi uti magis frequentes,igitur non ſol
lunt minus frequentes qui babent eūdem
iuris effectū,l.unica.C.de raptu virg. & tan
to magis ita eſt dicendum,quia dū in licita
tione uē ꝙ fiat debita remiſſio in caſu bel-
li,& peſtis,apparet eos. uoluiſſe iuri cōmu
ni inhærere,& in eo ſe fundare,& ſic cōclu
ſio eſt, Vt non intelligant excluſi alij caſus
fortuiti in q b.eadem rō remittēdi militat.
38 Sed ſi † pactum diceret, ꝙ conductor ſuſci
pit in ſe omnem caſum fortuitum,excepto
caſu belli,& peſtis,aliud eſſet , & tunc om-
nes alij caſus qui tñ comprehenditur ſub re
gula intelligūtur firmati ſub ea regula , &
remiſſio non fit, niſi in dictis duobus caſi-
bus,ita Ale.conſi.28.col.pe. & ult. uol.1.&
Ful conſ.193.col.fi.Nam ualet renūciatio
caſuum fortuitorum,ut leg. ſed & ſi quis,
§ quæſitum,& ibi not.ff.ſi q is caui.etiam
ſi aliq tñ ſint expreſſi,poſtea adiecta clau-
ſula generali de omnibus alijs,ut ibi,ſed tñ
non continebuntur ſub ea promiſſione,ut
dixi,caſus non comprehenſi in regula,ut
caſus ualde inſoliti,iuxta text. in l.fiſtulas.
§.ſi ff.de contrahend.empt.ita Ale.in d.cō
39 ſi.28.col.pe.& fi. Item † cum caſu excepto
pariter etiam comprehenditur caſus illi ad
quos ex eo caſu excepto arguitur, tam ex
eodem iure,& ratione,quam ex connexita
te facti,exemplum qñ excipitur caſus belli,
& poſtea timore belli contigit damnum in
tolerabile,Nam de uno ad aliud arguit, &
ex eadem rōne,ut aliqñ dixi ſupra,& ex cō
nexitate,facti,igitur hic caſus ēt v ē except⁹
& ita intelligo Imo.in conſ.7.vbi oīno vide
39 eſt † enim differentia inter ſimilitudinē , &
connexitatem,quia ſimilitudo refertur ad
æquiparationem iuris, connexitas vero ad
ſimilitudinem facti,ita ſubtiliter colligitur
ex dictis Abb.in ca.tranſlatio.in 1.notabili,

de conſt.& probatur in d.c.cum dilecta. de
cōfirmat.vtili, vel inutili. Cū igitur utraq;
ſimilitudo concurat,& iuris,& facti,ſit ex-
tenſio,ēt ſi alias regula contineat illam ex
41 ceptionem in ſe.Et † de materia exceptio-
nis qñ extēdatur ad alium caſum, uide om
nino Dec.in d.c.cum dilecta.vbi melius eā
tractat,quàm quiuis alius doctor. Vides
42 igitur ꝙ cōductor poteſt in ſe ſuſcipere ca
ſum,& eſt tex in l.ſi quis fundum. in princ.
ff.locati & dixi ſupra titulo pręcedēti,in pri
ma fallentia,ad regula ꝙ fit remiſſio mer
cedis in hoc contractu locationis.Itē vides
quando cōductor vult teneri de omni caſu
excepto tali,& tali quomodo intelligat re
43 gula, & fallētiæ.Sed † ſi cōductor dicat,Vo
lo teneri caſu,an etiam intelligatur ut ue-
lit teneri omni alio habente maiorē rōnē,
vel ſimilem,uide Anch.conſ.150 q dicit nō
44 teneri , & † ſi vis latius videre de hac mate-
ria,qñ quis ſuſcipit caſus fortuitos,uide in
d.§.quæſitum, & q̄ dixi ſupra , in dicta pri-
45 ma fallentia.Vltimo † in hac materia ſcias,
ꝙ licet in locatione horū vectigalium con
ſideretur intolerabile dānum,ſicut in alijs
locationibus , vt dictum eſt tñ uideo obſer
uari,& domini.Quęſtores quęrunt ſeruare
indemnes publicanos,etiam ſi damnum le
uius ſit,& hoc iuſtificatur omnino in caſu
in quo fit damnum,propter bellum princi
pis,uel quod ipſe infert,uel quo laceſſitur ,
iuxta ea q̄ dixi ſupra,in uer. nō omitto.per
not.à Bar.ī d.§.qui maximos.& in q publi-
canus.& alibi ſæpe,aliter non video qūo re
cte id agāt,nec eos excuſat pactum , vt fiat
debitum reſtaurū quod ſolet eſſe in omni
auctione, quia illud verbum , Reſtaurum ,
quamuis uideatur ſignificare eū conſerua
ri debere indemnem, tñ vulgari ſermone
quando volumus loqui de remiſſione, loq
tur per hoc verbum,reſtaurū ,let ideo eſt
idem,ac ſi eſſet dictum,vt fiat debita remiſ
ſio mercedis,l.Labeo,ver.ſed ex communi
vſu.ff.de ſuppel.leg. Iaſ.in rub. ff. de operis
noui nunciatione,et alibi ſępe de cōi vſu lo
quendi legitur , et ad ſciēdū quārum ſit ꝓ-
ceptum, ueritas haberi pōt ex libris ipſorū
publicanorū,qđ q a uiſum fuit fiſco pericu
loſum,electi fuerūt cōtra ſcriptores à magi
ſtratu.i.à ꝓcuratorib.principis,ad notādū,
et ſcribēdū oēm ꝑceptionē , uerū ēt , quia
hi:

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

hi aliquando non ſunt fideles, ueritas colligitur ex coniecturis, ideſt ex eo quod factũ eſt in annis antecedentibus, & ita per hanc uerisimilitudinẽ deuenitur in cognitionẽ. Non tamen eſt hęc concludens probatio reditus præſentis anni, ut not. Iac. de Are.in l ſi fundum.C.de rei uend. & Bal. in l.1. col. fi.C.de fruct.& lit.expenſ. Tamen eſt aliqua coniectura, quod etiam non negant præfati Doct. & accipitur id, quod poteſt haberi in rebus difficilis probationis Bar. in l.in illa in fi.ff.de uerb.obl.& in l.ſi quis ex argentarijs,§.prætor ait,ff. de aden. & utrobique Iaſ. & Iaſ.in l. de pupillo.§. ſi quis ipſi prætori.ff de oper.no.nun.& per Fel. in c.ueniens il ſecondo,col.8.de teſtibus, uerſic. in gl.1.fi. & alibi ſæpe, & uide omnino Bal.ubi ſupra,

46 Quomodo† probetur fructuum perceptio & etiam quomodo probentur fructus percipiendi, eſſet tamen hæc probatio inhoneſta, & rationi repugnaret quando anni præcedentes fuiſſent quieti, & abſque bello, & annus de quo quæreretur, fuiſſet bello, attritus, quia de ſimilib. ad ſimilia eſt arguendum, l.non poſſunt, ff. de legibus cum uulg.

47 Nota † tamen circa pactum, ut fiat in caſu belli, & peſtis debita remiſſio, quia uidetur per contrahentes diſpoſitum, ut etiam fiat remiſſio quamuis damnum non ſit intolerabile non quando modicum eſt damnum, ſed quando eſt exiguitas, iuxta text. in l. ſi uno,§ ubicunque, ff. locati, & ita Salic. in l. licet, in fi C. loca. uidentur etiam receſſiſſet a diſpoſitione legis, uidelicet, §. uis maior. per hanc conuentionem ab ipſis hominib. factam, l.fi.C.de pact.conuent.unde Bald.in l.nulla.circa fi.C.de iur.dot.dicit, ꝙ pacti diſpoſitio non reſtringitur per legalem diſpoſitionem, & uide optimè Ang.in conſ. 311. quod incipit, prout patet, col.fi ubi uult, ut quando ſuper remiſſione mercedis cautum reperitur per pactum, dictum pactum non regatur ſecundum naturam contractus, iuxta diſpoſitionem legis, eſt materia d.l. fin. C.de pac.conuen. an per conuentionem hominis, &c. In qua uide glo.in l.2. & ibi Doct. maxime Iaſ.col.7.C.de iure emphyt. & ponit Bal.in conſi 329.uolum.1. col.fi. ubi aliter, ſed concludendo dic uerbum debitum tolere omnem difficultatem, nam ſi dixiſſet ſimpliciter (remiſſionem) eſſet dubium, & dubium faceret, quod uerba deberent aliquid operari, l.ſi quando, ff. de legat. 1. Sed cum dicat debitum, clarè ſe refert ad ius cõmune, nec Salic.contradicit in d.l.licet. in fi. quia loquitur ubi locator in ſe ſuſcepit caſum tempeſtatis, ſed ſi dixiſſet caſum tempeſtatis debitum, aliud fuiſſet, & uide quæ ſupra dixi, hoc eodem titulo, uerſicu. ſed quid ſi publicanus.

F I N I S.

Series literarum.

a b c d e f g h i K. A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z. Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii KK Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Sſ Tt Vu Xx Yy Zz. Aaa Bbb Ccc Ddd Eee.

Omnes Quaterniones, præter Eee, Quinternio.

VENETIIS, Apud Ioannem Baptiſtam Hugolinum. M. D. LXXXIIII.

RESTAURO
LIBRO
25 OTT 1971
Digitized by Google